

NORDISK RÅD

9. SESSION

1 9 6 1

KØBENHAVN

STOCKHOLM 1961

KUNGL. BOKTRYCKERIET P. A. NORSTEDT & SÖNER

Redaktør: Tryggve Byström

Innehållsöversikt

Inledning	5
Kallelse till sessionen	7
Medlemslista	8
Regeringsrepresentanter och valda medlemmar efter länder och partier	10
Saklista	19
Sakernas fördelning på utskott	28
Översikt över sessionen	35
 Protokoll	 37
 Saker m. m.	 241
Medlemsförslag (A-saker)	243
Regeringsförslag (B-saker)	699
Berättelser (C-saker)	730
Meddelanden (D-saker)	817
Dokument utanför saklistan	
 Utskottsförslag m. m.	 1229
Riktlinjer för utskottsarbetet	1231
Juridiska utskottet	1233
Kulturutskottet	1259
Socialpolitiska utskottet	1287
Trafikutskottet	1303
Ekonomiska utskottet	1321
 Beslut	 1343
Rekommendationer	1345
Övriga beslut (utom val)	1374
Val	1382
 Presidium, arbetsutskott, sekretariat, sakkunniga	 1383
 Register	 1391
Översikt över sakernas behandling	1393
Personregister	1408
Ämnesregister	1415
 Plan över sessionssalen	

INLEDNING

Kallelse till sessionen

Till Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar samt valda medlemmar och suppleanter av Nordiska rådet

Sedan Nordiska rådets presidium med stöd av rådets bemyndigande fattat beslut om tidpunkten för rådets nionde session, får presidiet härmed jämlikt § 1 arbetsordningen meddela, att rådets nionde session kommer att äga rum i Köpenhamn med början den 18 februari 1961 i Folketingets lokaler på Christiansborg.

Enligt 3 § arbetsordningen för rådet skall regerings- och medlemsförslag ha ingivits till vederbörande lands sekretariat senast den 18 december 1960 och meddelanden och berättelser senast den 18 januari 1961.

Stockholm den 5 oktober 1960

För Nordiska rådets presidium

Gisli Jónsson

Medlemslista

(Upprättad enligt § 6 arbetsordningen och godkänd vid mötet den 18 februari 1961 med ändringar beslutade vid mötena den 21 februari och 24 februari 1961)

Lista godkänd den 18 februari 1961:

Regeringsrepresentanter

<i>Bomholt, Julius</i> , Danmark	<i>Kleemola, Kauno</i> , Finland [närv. 18/2—21/2]
<i>Bratteli, Trygve</i> , Norge [närv. 21/2—24/2]	<i>Kling, Herman</i> , Sverige
<i>Bundvad, Kaj</i> , Danmark	<i>Knudsen, Hans R.</i> , Danmark
<i>Bøe, Gunnar</i> , Norge [ej närv. vid sessionen]	<i>Krag, Jens Otto</i> , Danmark
<i>Dahlgaard, Bertel</i> , Danmark	<i>Lange, Gunnar</i> , Sverige [närv. 18/2—23/2]
<i>Edenman, Ragnar</i> , Sverige [närv. 22/2—24/2]	<i>Lindberg, Kai</i> , Danmark [närv. 19/2—24/2]
<i>Erlander, Tage</i> , Sverige [närv. 18/2—21/2]	<i>Lindström, Ulla</i> , Sverige
<i>Gerhardsen, Einar</i> , Norge [närv. 18/2—22/2]	<i>Lysø, Nils</i> , Norge [närv. 19/2—22/2]
<i>Guðmundsson, Guðmundur Í.</i> , Island [närv. 18/2—23/2]	<i>Netzén, Gösta</i> , Sverige [närv. 18/2—22/2]
<i>Hannikainen, Antti</i> , Finland	<i>Nilsson, Torsten</i> , Sverige [ej närv. vid sessionen]
<i>Haugland, Jens</i> , Norge [närv. 18/2—20/2]	<i>Normann, A. C.</i> , Danmark
<i>Holler, Kjell</i> , Norge [närv. 19/2—24/2]	<i>Philip, Kjeld</i> , Danmark
<i>Hosia, Heikki</i> , Finland	<i>Skaug, Arne</i> , Norge [närv. 23/2]
<i>Hækkerup, Hans</i> , Danmark	<i>Skoglund, Gösta</i> , Sverige [närv. 19/2—21/2]
<i>Jensen, Carl P.</i> , Danmark	<i>Skytte, Karl</i> , Danmark [närv. 23/2—24/2]
<i>Jensen, Lars P.</i> , Danmark	<i>Sträng, Gunnar</i> , Sverige [närv. 18/2—20/2]
<i>Johansson, Rune</i> , Sverige [närv. 22/2—23/2]	<i>Sukselainen, V. J.</i> , Finland
<i>Jørgensen, Jørgen</i> , Danmark	<i>Thors, Ólafur</i> , Island [närv. 19/2—23/2]
<i>Kampmann, Viggo</i> , Danmark [närv. 19/2—24/2]	<i>Törnngren, Ralf</i> , Finland [närv. 20/2—23/2]
<i>Karjalainen, Ahti</i> , Finland [närv. 18/2—20/2]	<i>Undén, Östen</i> , Sverige [närv. 18/2—19/2]

Valda medlemmar

<i>Andersen, Nina</i> , Danmark	<i>Larsen, Aksel</i> , Danmark
<i>Andersson, Arvid</i> , Sverige	<i>Larsen, Helge</i> , Danmark
<i>Andersson, Birger</i> , Sverige	<i>Lehto, Lempi</i> , Finland
<i>Bjarnason, Asgeir</i> , Island	<i>Leirfall, Jon</i> , Norge
<i>Borten, Per</i> , Norge	<i>Lindblom, Olavi</i> , Finland
<i>Cassel, Leif</i> , Sverige	<i>Lundström, Birger</i> , Sverige
<i>Christensen, N. Chr.</i> , Danmark	<i>Lyng, John</i> , Norge
<i>Christiansen, Chr.</i> , Danmark	<i>Løbak, Harald</i> , Norge
<i>Ekendahl, Sigrid</i> , Sverige	<i>Meinander, Nils</i> , Finland
<i>Eliasson, Lars</i> , Sverige	<i>Moe, Finn</i> , Norge
<i>Enne, Yrjö</i> , Finland	<i>Nielsen, Harald</i> , Danmark
<i>Eriksen, Erik</i> , Danmark	<i>Ohlin, Bertil</i> , Sverige
<i>Eriksen, Holger</i> , Danmark	<i>Olgeirsson, Einar</i> , Island
<i>Ewerlöf, Knut</i> , Sverige	<i>Olsen, Claudia</i> , Norge
<i>Fagerholm, Karl-August</i> , Finland	<i>Osvald, Hugo</i> , Sverige
<i>Gillström, Anselm</i> , Sverige	<i>Pedersen, Gustav</i> , Danmark
<i>Gustafsson, Hans</i> , Sverige	<i>Petersen, Carl</i> , Danmark
<i>Hegna, Trond</i> , Norge	<i>Poulsen, Johan</i> , Danmark
<i>Helén, Gunnar</i> , Sverige	<i>Rantamaa, Antti J.</i> , Finland
<i>Holm, Chr. L.</i> , Norge	<i>Rihtniemi, Juha</i> , Finland
<i>Horn, Svend</i> , Danmark	<i>Rosenberg, Gösta</i> , Finland
<i>Hækkerup, Per</i> , Danmark	<i>Røiseland, Bent</i> , Norge
<i>Hønsvald, Nils</i> , Norge	<i>Saalasti, Kerttu</i> , Finland
<i>Ingimundarson, Sigurður</i> , Island	<i>Sandler, Rickard</i> , Sverige
<i>Jacobsen, Nils</i> , Norge	<i>Seip, Helge</i> , Norge
<i>Johnsen, Håkon</i> , Norge	<i>Seweriin, Rakel</i> , Norge
<i>Jónsson, Gisli</i> , Island	<i>Strand, Axel</i> , Sverige
<i>Jónsson, Magnús</i> , Island	<i>Sundin, Sven</i> , Sverige
<i>Jonsson, Sigfrid</i> , Sverige	<i>Thestrup, Knud</i> , Danmark
<i>Junnila, Tuure</i> , Finland	<i>Toft, H. C.</i> , Danmark
<i>Klippenvåg, Harry</i> , Norge	<i>Torvi, Irma</i> , Finland
<i>Kraft, Ole Bjørn</i> , Danmark	<i>Uoti, Olli J.</i> , Finland
<i>Kuusinen, Hertta</i> , Finland	<i>Virolainen, Johannes</i> , Finland
<i>Kyttä, Harras</i> , Finland	<i>Wikborg, Erling</i> , Norge
<i>Kähönen, Urho</i> , Finland	

Ändring den 21 februari 1961 för denna dag:

Bland de valda medlemmarna ersattes N. Chr. Christensen, Danmark, av *Vagn Bro*, Danmark.

Ändring den 24 februari 1961:

Bland de valda medlemmarna ersattes Rickard Sandler, Sverige av *Ingrita Segerstedt Wiberg*, Sverige.

Regeringsrepresentanter och valda medlemmar jämförda suppleanter efter länder och partier

(Vid sessionens början)

Danmark

Regeringen

(Representanterna utsedda den 7 februari 1961)

<p><i>Kampmann, Viggo</i>, f. 10. Statsminister, København. (S)</p> <p><i>Krag, Jens Otto</i>, f. 14. Udenrigsminister, Frederiksberg. (S)</p> <p><i>Jørgensen, Jørgen</i>, f. 88. Undervisningsminister, Lejre. (RV)</p> <p><i>Dahlgaard, Bertel</i>, f. 87. Økonomiminister, Gentofte. (RV)</p> <p><i>Philip, Kjeld</i>, f. 12. Finansminister, Rungsted kyst. (RV)</p> <p><i>Bomholt, Julius</i>, f. 96. Socialminister, Roskilde. (S)</p> <p><i>Hækkerup, Hans</i>, f. 07. Justitsminister, Frederiksberg. (S)</p>	<p><i>Lindberg, Kai</i>, f. 99. Minister for offentlige arbejder, København. (S)</p> <p><i>Bundvad, Kaj</i>, f. 04. Arbejdsminister, Roskilde. (S)</p> <p><i>Skytte, Karl</i>, f. 08. Landbrugsminister, Højrup. (RV)</p> <p><i>Knudsen, Hans R.</i>, f. 03. Indenrigsminister, Nykøbing Mors. (S)</p> <p><i>Jensen, Lars P.</i>, f. 09. Handelsminister, Silkeborg. (S)</p> <p><i>Normann, A. C.</i>, f. 04. Fiskeriminister, Helsingør. (RV)</p> <p><i>Jensen, Carl P.</i>, f. 06. Boligminister, København. (S)</p>
--	--

Folketinget

(Valda den 30 november 1960 — med vissa ändringar den 16 december 1960 och 13 januari 1961 — för tiden intill nästa val)

Socialdemokratiet (S)

Delegerede

Petersen, Carl, f. 94. Fhv. minister, Ågerup.

Andersen, Nina, f. 00. Sekretær, København.

Stedfortrædere

Groes, Lis, f. 10. Fhv. minister, København.

Hansen, Poul, f. 97. Højskoleforstander, København.

Delegerede

Christiansen, Chr., f. 95. Fhv. minister, København.
Eriksen, Holger, f. 94. Redaktør, Århus.
Horn, Svend, f. 06. Maskinarbejder, Nyborg.
Hækkerup, Per, f. 15. Redaktør, Allerød.
Pedersen, Gustav, f. 93. Folketingets formand, København.

Stedfortrædere

Teichert, Fr. W., f. 02. Husmand, Kliplev.
Olsen, Lars M., f. 05. Forlagsboghandler, København.
Gram, Victor, f. 10. Forretningsfører, København.
Andresen, Kaj, f. 07. Overlærer, Horsens.
Rasmussen, Hans, f. 02. Forbundsformand, København.

V e n s t r e (V)

Delegerede

Eriksen, Erik, f. 02. Fhv. statsminister, Ringe.
Christensen, N. Chr., f. 96. Redaktør, Horsens.
 (Förfall vid 9:e sessionen 21/2; ersatt av Vagn Bro, se under Stedfortrædere)
Nielsen, Harald, f. 96. Partisekretær, Frederiksberg.
Poulsen, Johan, f. 90. Lagtingsmedlem, førstelærer, Strænder, Færøerne.

Stedfortrædere

Kristensen, Axel, f. 95. Fhv. minister, civilingeniør, Frederiksberg.
Eriksen, Niels, f. 02. Gårdejer, Ringe.
Bro, Vagn, f. 94. Politimester, Køge.
 (Delegeret vid 9:e sessionen 21/2)
Thisted Knudsen, Poul, f. 04. Landsretssagfører, Ringsted.

D e t k o n s e r v a t i v e F o l k e p a r t i (KF)

Delegerede

Kraft, Ole Bjørn, f. 93. Fhv. minister, Birkerød.
Toft, H. C., f. 14. Gårdejer, Uglev.
Thestrup, Knud, f. 00. Dommer, Herning.

Stedfortrædere

Sørensen, Poul, f. 04. Fhv. minister, Charlottenlund.
Weikop, Ove, f. 97. Fhv. minister, borgmester, København.
Lowzow, Marie Antoinette von, f. 99. Korpschef, Kirke Eskilstrup.

D e t r a d i k a l e V e n s t r e (RV)

Larsen, Helge, f. 15. Adjunkt, Nykøbing F.

Kirkegaard, J., f. 01. Gårdejer, Holstebro.

S o c i a l i s t i s k F o l k e p a r t i (SF)

Larsen, Aksel, f. 97. Fhv. minister, København.

Madsen, Chr., f. 12. Jord- og betonarbejder, Ålborg.

Finland**Regeringen***(Representanterna utsedda den 10 februari 1961)*

- Sukselainen, V. J.*, f. 06. Statsminister, Esbo. (MI) *Hannikainen, Antti*, f. 10. Justitieminister, Helsingfors. (MI)
- Törnngren, Ralf*, f. 99. Statsministerns ställföreträdare och minister för utrikesärendena, Helsingfors. (Sv) *Hosia, Heikki*, f. 07. Undervisningsminister, Orivesi. (MI)
- Karjalainen, Ahti*, f. 23. Handels- och industriminister, Helsingfors. (MI) *Kleemola, Kauno*, f. 06. Minister för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena, Helsingfors. (MI)

Riksdagen*(Valda den 4 februari 1961 för tiden intill nästa val)*

Suomen kansan demokraattinen liitto—Demokratiska förbundet för Finlands folk (Skdl)

*Medlemmar**Suppleanter*

- Enne, Yrjö*, f. 98. Ingenjör, Helsingfors.
- Kilpi, Eino*, f. 89. Förutv. minister, redaktör, Helsingfors.
(Förfall vid 9:e sessionen; ersatt av Irma Torvi, se under Suppleanter)
- Kuusinen, Hertta*, f. 04, Förutv. minister, redaktör, Helsingfors.
- Rosenberg, Gösta*, f. 11. Redaktör, Helsingfors.
- Tiekso, Anna-Liisa*, f. 29. Studerande, Kemi.
- Torvi, Irma*, f. 13. Studiesekreterare, Uleåborg.
(Medlem vid 9:e sessionen)
- Nederström-Lundén, Judit*, f. 98. Bokförlare, Åbo.
- Backlund, Georg*, f. 05. Redaktör, Helsingfors.

Maalaisliitto (Agrarförbundet) (MI)

*Medlemmar**Suppleanter*

- Kähönen, Urho*, f. 10. Förutv. minister, generaldirektör, Karjalohja.
- Rantamaa, Antti J.*, f. 04. Pastor, Joroinen.
- Saalasti, Kerttu*, f. 07. Förutv. minister, agronom, Nivala.
- Virolainen, Johannes*, f. 14. Förutv. minister, agronomie och forstdoktor, Lojo.
- Savela, Veikko*, f. 19. Agronom, Lappajärvi.
- Niskala, Markus*, f. 90. Lantbrukare, Karunki.
- Rönkkö, Tahvo*, f. 05. Lantbrukstekniker, Sonkajärvi.
- Pentti, Arvo*, f. 15. Lantbrukare, Hämeenkyrö.

†—Medl. lista.

Sosialidemokraattinen puolue — Socialdemokratiska partiet (Sd)

Medlemmar

Fagerholm, Karl-August, f. 01. Förutv. statsminister, generaldirektör, Helsingfors.

Lindblom, Olavi, f. 11. Förutv. minister, generaldirektör, Esbo.

Pitsinki, Kaarlo, f. 23. Partisekretärare, Helsingfors.

(Förfall vid 9:e sessionen; ersatt av *Lempi Lehto*, se under *Suppleanter*)

Suppleanter

Henriksson, Gunnar, f. 05. Chefredaktör, Helsingfors.

Lindeman, Lars, f. 20. Förbundssekreterare, Ingå.

Lehto, Lempi, f. 96. Funktionär, Helsingfors.

(Medlem vid 9:e sessionen)

Kansallinen kokoomus (Nationella samlingspartiet) (Kok)

Medlemmar

Leikola, Erkki, f. 00. Professor, Helsingfors.

(Förfall vid 9:e sessionen; ersatt av *Tuure Junnila*, se under *Suppleanter*)

Rihtniemi, Juha, f. 27. Partisekretärare, Helsingfors.

Suppleanter

Junnila, Tuure, f. 10. Förutv. minister, fil. dr, Helsingfors.

(Medlem vid 9:e sessionen)

Innala, Aune, f. 06. Vicehäradshövding, Helsingfors.

Svenska folkpartiet i Finland (Sv)

Medlem

Meinander, Nils, f. 10. Förutv. minister, professor, Helsingfors.

Suppleant

Teir, Grels, f. 16. Vicehäradshövding, Gamla Karleby.

Työväen ja pienviljelijäin sosialidemokraattinen liitto — Arbetarnas och småbrukarnas socialdemokratiska förbund (Sd opp.)

Medlem

Simonen, Aarre, f. 13. Förutv. minister, bankdirektör, Helsingfors.

(Förfall vid 9:e sessionen; ersatt av *Olli J. Uoti*, se under *Suppleant*)

Suppleant

Uoti, Olli J., f. 30. Förutv. minister, pol. mag., Helsingfors.

(Medlem vid 9:e sessionen)

Suomen kansanpuolue (Finlands folkparti) (Kp)

*Medlem**Suppleant*

Kyttä, Harras, f. 12. Förutv. minis- *Tenhiälä, Juho*, f. 12. Lektor, Hel-
ter, hovrättsråd, Åbo. singfors.

Island**Regeringen***(Representanterna utsedda den 7 februari 1961)*

Thors, Ólafur, f. 92. Forsætisráðherra *Guðmundsson, Guðmundur í.*, f. 09.
(statsminister), Reykjavík. (Sj) Utanrikisráðherra (utrikesminis-
ter), Hafnarfjörður. (A)

Alþingi (Altinget)*(Valda den 14 och 15 december 1960 för tiden intill nästa val)**(Efri deild (Övre avdelningen) = E; Neðri deild (Nedre avdelningen) = N)*

Sjálfstæðisflokkurinn (Självständighetspartiet) (Sj)

*Fulltrúar (Ombud)**Varafulltrúar (Suppleanter)*

Jónsson, Magnús, f. 19. Lögfræðingur *Björnsson, Ólafur*, f. 12. Próffessor
(jur. kand.), Reykjavík. E. (professor), Reykjavík. E.

Jónsson, Gísli, f. 89, Forstjóri (direk- *Mathiesen, Matthias Á.*, f. 31. Spari-
tör), Reykjavík. N. sjóðsstjóri (sparbanksdirektör),
Hafnarfjörður. N.

Framsóknarflokkurinn (Framstegspartiet) (F)

*Fulltrúi (Ombud)**Varafulltrúi (Suppleant)*

Bjarnason, Ásgeir, f. 14. Óðalsbóndi *Jóhannesson, Ólafur*, f. 13. Próffessor
(lantbrukare), Ásgarður Dalasýs- (professor), Reykjavík. E.
lu. E.

Alþýðuflokkurinn (Folkpartiet) (A)

*Fulltrúi (Ombud)**Varafulltrúi (Suppleant)*

Ingimundarson, Sigurður, f. 13. Efna- *Finnsson, Birgir*, f. 17. Forstjóri (di-
verkfræðingur (diplomingenjör), rektör), Ísafjörður. N.
Reykjavík. N.

Alþýðubandalagið (Folkförbundet) (Ab)

Fulltrúi (Ombud)

Olgeirsson, Einar, f. 02. Ritstjóri (redaktör), Reykjavík. N.

Varafulltrúi (Suppleant)

Valdimarsson, Hannibal, f. 03. Fyrirráðherra (förutv. minister), Reykjavík. N.

Norge

Regeringen

(Representanterna utsedda den 3 februari 1961)

<i>Gerhardsen, Einar</i> , f. 97. Statsminister, Oslo. (A)	<i>Haugland, Jens</i> , f. 10. Statsråd, sjef för Justis- og politidepartementet, Kristiansand. (A)
<i>Bratteli, Trygve</i> , f. 10. Statsråd, sjef för Samferdselsdepartementet, Oslo. (A)	<i>Bøe, Gunnar</i> , f. 17. Statsråd, sjef för Lønns- og prisdepartementet, Oslo. (A)
<i>Skaug, Arne</i> , f. 06. Statsråd, sjef för Departementet for handel og skipsfart, Oslo. (A)	<i>Holler, Kjell</i> , f. 25. Statsråd, sjef för Industri- og håndverksdepartementet, Oslo. (A)
<i>Lysø, Nils</i> , f. 05. Statsråd, sjef för Fiskeridepartementet, Oslo. (A)	

Stortinget

(Valda den 9 december 1959 för tiden den 1 januari 1960 till och med den 31 december 1960)

(Lagtinget = L; Odelstinget = O)

Det norske arbeiderparti (A)

Representanter

Hegna, Trond, f. 98. Redaktör, Stavanger. O.
Hønsvald, Nils, f. 99. Visepresident i Stortinget, fhv. statsråd, Sarpsborg. O.
Moe, Finn, f. 02. Fhv. ambassadör, Oslo. O.
Seweriin, Rakel, f. 06. Fhv. statsråd, Oslo. O.
Johnsen, Håkon, f. 14. Lagerarbeider, Trondheim. O.

Varamenn

Hagelia, Magnhild, f. 04. Revisor, Øyestad. L.
Jaklin, Ingvald, f. 96. Redaktör, Tromsø. L.
Svendsen, Hartvig, f. 02. Bygnings-snekker, Ski. O.
Remseth, Jakob, f. 97. Fabrikkarbeider, Sauda. O.
Engelstad, Gunvald, f. 00. Smed, Veran. O.

- Klippenvåg, Harry*, f. 13. Forretningsfører, Kirkenes. O.
Jacobsen, Nils, f. 08. Småbruker, Skjervøy. L.
Løbak, Harald, f. 04. Fhv. statsråd, Trysil. O.
Kalrasten, Gunnar, f. 05. Skogsarbeider, Biri. O.
Reinsnes, Peter O., f. 04. Gårdbruker, Sortland. O.
Salvesen, Salve, f. 09. Sekretær, Kristiansand S. L.

H ø i r e (H)

Representanter

- Lyng, John*, f. 05. Lagmann, Skien. O.
Holm, Chr. L., f. 92. Forvalter, Kvinnerad. O.
Olsen, Claudia, f. 96. Kasserer, Tønsberg. O.

Varamenn

- Petersen, Erling*, f. 06. Professor, Bærum. O.
Warmedal, Johan Møller, f. 14. Lærer, Nøtterøy. O.
Willoch, Kåre Isaachsen, f. 28. Konsulent, Oslo. O.

V e n s t r e (V)

Representanter

- Røiseland, Bent*, f. 02. Gårdbruker, Holum. L.
Seip, Helge, f. 19. Redaktør, Bærum. O.

Varamenn

- Vindenes, Erling*, f. 00. Gårdbruker, Nordfold. O.
Fjærtøft, Bjarne, f. 99. Byfoged, Ålesund. O.

S e n t e r p a r t i e t (Sp)

Representanter

- Leirfall, Jon*, f. 99. Gårdbruker, Hegra. O.
Borten, Per, f. 13. Fylkesagronom, Flå. O.

Varamenn

- Sandberg, Ole Rømer*, f. 00. Gårdbruker, Furnes. O.
Hovdhaugen, Einar, f. 08. Gårdbruker, Ringebu. O.

K r i s t e l i g f o l k e p a r t i (Kf)

Representanter

- Wikborg, Erling*, f. 94. Høyesterettsadvokat, Oslo. L.

Varamenn

- Bondevik, Kjell*, f. 01. Redaktør, Sauda. O.

Sverige

Regeringen

(*Representanterna utsedda den 3 februari 1961*)

<i>Erlander, Tage</i> , f. 01. Statsminister, Stockholm. (s)	<i>Kling, Herman</i> , f. 13. Statsråd och chef för justitiedepartementet, Stockholm. (s)
<i>Undén, Östen</i> , f. 86. Minister för utrikes ärendena, Stockholm. (s)	<i>Skoglund, Gösta</i> , f. 03. Statsråd och chef för kommunikationsdepartementet, Umeå. (s)
<i>Nilsson, Torsten</i> , f. 05. Statsråd och chef för socialdepartementet, Stockholm. (s)	<i>Edenman, Ragnar</i> , f. 14. Statsråd och chef för ecklesiastikdepartementet, Uppsala. (s)
<i>Sträng, Gunnar</i> , f. 06. Statsråd och chef för finansdepartementet, Stockholm. (s)	<i>Netzén, Gösta</i> , f. 08. Statsråd och chef för jordbruksdepartementet, Malmö. (s)
<i>Lindström, Ulla</i> , f. 09. Konsultativt statsråd, Stockholm. (s)	<i>Johansson, Rune</i> , f. 15. Statsråd och chef för inrikesdepartementet, Ljungby. (s)
<i>Lange, Gunnar</i> , f. 09. Statsråd och chef för handelsdepartementet, Stockholm. (s)	

Riksdagen

(*Valda den 13 januari 1961 för tiden intill nästa val*)

(*Första kammaren = F; andra kammaren = A*)

Sveriges socialdemokratiska arbetareparti (s)

Medlemmar

- Sandler, Richard*, f. 84. Förutv. statsminister, f. d. landshövding, Stockholm. F.
(*Förfall vid 9:e sessionen 24/2; ersatt av Ingrid Segerstedt Wiberg, se under Folkpartiet: Suppleanter*)
- Andersson, Birger*, f. 01. Redaktör, Tidaholm. F.
- Strand, Axel*, f. 93. Förste vice talman, Stockholm. F.
- Gillström, Anselm*, f. 99. F. d. chefredaktör, Skönsberg. F.

Suppleanter

- Ahlkvist, Emil*, f. 99. Riksbanksfullmäktig, Jordholmen. F.
- Pettersson, Georg*, f. 07. Skyddsassistent, Visby. F.
- Ranmark, Dagmar*, f. 99. Rektor, Värmlands Bro. F.
- Geijer, Arne*, f. 10. Landsorganisationens i Sverige ordförande, Stockholm. F.

Jonsson, Sigfrid, f. 10. Skogsarbetare, Strömsund. A.

Andersson, Arvid, f. 00. Småbrukare, Ryggestad, Gunnarskog. A.
(*Medlem vid 9:e sessionen*)

- Ericsson, John*, f. 07. Förutv. statsråd, direktör, Stockholm. F.
(Förfall vid 9:e sessionen; ersatt av *Arvid Andersson*, se under *Suppleanter*)
- Ekendahl, Sigrid*, f. 04. Ombudsman, Stockholm. A.
- Gustafsson, Hans*, f. 12. Metallarbetare, Stockholm. A.
- Thapper, Fridolf*, f. 99. Talman, Fin-spång. A.
- Mellqvist, Sven*, f. 12. Förste kontonist, Falun. A.
- Alemyr, Stig*, f. 24. Rektor, Vimmerby. A.

Folkpartiet (fp)

Medlemmar

- Osvald, Hugo*, f. 92. Professor emeritus, Knivsta. F.
- Lundström, Birger*, f. 04. Redaktör, Bromma. F.

Suppleanter

- Andersson, Axel*, f. 99. Chefredaktör, Örnsköldsvik. F.
- Segerstedt Wiberg, Ingrid*, f. 11. Journalist. F.
(Medlem vid 9:e sessionen 24/2)

- Ohlin, Bertil*, f. 99. Förutv. statsråd, professor, Stockholm. A.
- Helén, Gunnar*, f. 18. Docent, Salt-sjö-Duvnäs. A.

- Gärde Widemar, Ingrid*, f. 12. Advokat. A.
- Gustafsson, Henning*, f. 00. Kommunalarbetare, Skellefteå. A.

Högerpartiet (h)

Medlemmar

- Ewerlöf, Knut*, f. 90. Förutv. statsråd, f. d. direktör, Stockholm. F.

Suppleanter

- Andersson, Ebon*, f. 96. Bibliotekarie, Stockholm. F.

- Cassel, Leif*, f. 06. Jur. kand., lantbrukare. A.

- Braconier, Jean*, f. 07. Redaktör, Malmö. A.

Centerpartiet (cp)

Medlemmar

- Sundin, Sven*, f. 15. Lantbrukare, Nordingrå. F.

Suppleanter

- Nilsson, Jan-Ivan*, f. 24. Lantbrukare, Tvärålund. A.

- Eliasson, Lars*, f. 14. Förutv. statsråd, lantbrukare, Sundborn. A.

- Gustafsson, Einar*, f. 14. Lantbrukare, Kårby, Österstad. A.

Saklista

(Fastställd enligt § 9 arbetsordningen vid mötet den 18 februari 1961)

Medlemsförslag

- A 1. Uppskjutet medlemsförslag om i annat nordiskt land bosatta nordiska medborgares kyrkoskatt i vissa fall.
- A 2. Uppskjutet tilläggsförslag om formerna för lagstiftningssamarbete.
- A 3. Uppskjutet medlemsförslag om inrättande av gemensamt rådgivande domstolsorgan.
- A 4. Uppskjutet medlemsförslag om likställighet vid anställning av nordiska sjömän på nordiska fartyg.
- A 5. Uppskjutet medlemsförslag om nordiska sjömäns sociala rättigheter m. m.
- A 6. Uppskjutet medlemsförslag om fiskerigränserna i Norden.
- A 7. Uppskjutet medlemsförslag om samarbete i fråga om odontologisk materialprovning.
- A 8. Uppskjutet medlemsförslag om likartad associationsrättslig lagstiftning.
- A 9. Uppskjutet medlemsförslag om ytterligare pass- och reselättnader.
Ändringsförslag om gemensam utlänningsmyndighet (väckt av Birger Andersson).
- A 10. Uppskjutet medlemsförslag om samordning av vissa avdragsregler vid inkomstbeskattning.
- A 11. Uppskjutet medlemsförslag om lagstiftning rörande det allmännas skadeståndsskyldighet.
- A 12. Uppskjutet medlemsförslag om erkännande av Europeiska domstolens för de mänskliga rättigheterna jurisdiktion.
- A 13. Medlemsförslag om införande av högertrafik i Sverige (väckt av Niels Andersen, Jean Braconier, Vagn Bro, Sigrid Ekendahl, Victor Gram, Hans Gustafsson, Svend Horn, Nils Hønsvald, Erkki Leikola, Jon Leirfall, John Lyng, A. C. Normann, Kaarlo Pitsinki, Antti J. Rantaama, Ragnhild Sandström, Helge Seip, Knud Thestrup och Erling Wikborg).
- A 14. Medlemsförslag om resandes tullfria införsel av vin, sprit och tobaksvaror (väckt av Vagn Bro, Svend Horn, Nils Hønsvald och Jon Leirfall).
- A 15. Medlemsförslag om vidgat luftfartssamarbete (väckt av Ragnhild Sandström).
- A 16. Medlemsförslag om samarbete beträffande namnrätten (väckt av Olov Rylander och Knud Thestrup).

- A 17. Medlemsförslag om kontroll av konkurrensbegränsningar och monopol (väckt av Chr. Christiansen och Helge Seip).
- A 18. Medlemsförslag om industriellt samarbete (väckt av Trond Hegna och Chr. L. Holm).
 Ändringsförslag om samarbete inom byggnadsforskningen (väckt av Knut Ewerlöf och Olavi Lindblom).
- A 19. Medlemsförslag om gemensam kontroll av läkemedel (väckt av Lis Groes, Erkki Leikola och Erling Wikborg).
- A 20. Medlemsförslag om planering av samarbete i fråga om högre utbildning och forskning (väckt av Ólafur Björnsson, Trond Hegna, Ole Bjørn Kraft, Helge Larsen, Hugo Osvald, Juha Rihtniemi, Helge Seip och Johannes Virolainen).
- A 21. Medlemsförslag om utökad hjälp till utvecklingsländerna (väckt av Erik Eriksen, Karl-August Fagerholm, Nils Hønsvald, Gisli Jónsson och Bertil Ohlin).
 Ändringsförslag om nordisk fond för stöd åt undervisningsprojekt i utvecklingsländerna (väckt av Danmarks regering).
- A 22. Medlemsförslag om stöd till samnordisk filmproduktion (väckt av Chr. Christiansen och Gunnar Helén).
- A 23. Medlemsförslag om avskaffande av skattefri försäljning av alkohol-drycker i internordisk båt- och flygtrafik (väckt av Harald Løbak, Bent Røiseland och Erling Wikborg).
- A 24. Medlemsförslag om instiftande av nordiskt litteraturpris (väckt av Gunnar Helén, Helge Larsen, Einar Olgeirsson och Helge Seip).
- A 25. Medlemsförslag om samarbete beträffande utbildning av administratörer för de nya staterna (väckt av Lars Eliasson, Per Hækkerup, Ole Bjørn Kraft och Finn Moe).
- A 26. Medlemsförslag om samarbete beträffande beskattningens utformning (väckt av Holger Eriksen, Hans Gustafsson och Harras Kyttä).
- A 27. Medlemsförslag om upprättande av atomvapenfri zon i Norden (väckt av Yrjö Enne, Eino Kilpi, Hertta Kuusinen, Aksel Larsen, Chr. Madsen, Einar Olgeirsson, Gösta Rosenberg och Martta Salmela-Järvinen).
- A 28. Medlemsförslag om samverkan vid regionala projekt i utvecklingsländerna (väckt av Ole Bjørn Kraft, Urho Kähönen och Hugo Osvald).
- A 29. Medlemsförslag om införande av likartad obligatorisk tjänstepension (väckt av Anders Pettersson).

Regeringsförslag

- B 1. Regeringsförslag om inrättande av nordiskt kontaktorgan för jordbruksspörsmål (väckt av Norges regering).
- B 2. Regeringsförslag om samverkan beträffande fiskeriproblem (väckt av Islands regering).

Berättelser

- C 1. Berättelse om samarbete på lagstiftningens område (överlämnad av Danmarks regering).
- C 2. Berättelse från Nordiska kulturkommissionen (överlämnad av Sveriges regering).
- C 3. Berättelse från Nordiska socialpolitiska kommittén (överlämnad av Danmarks regering).
- C 4. Berättelse från Nordiska samfärdselkommittén (överlämnad av Danmarks regering).
- C 5. Berättelse från Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete (överlämnad av Norges regering).
- C 6. Berättelse från Nordiska interimskommittén för samordning av transportforskningen (Nordiska transportforskningskommittén) (överlämnad av Danmarks regering).
- C 7. Berättelse om samarbete beträffande välfärdsverksamhet för nordiskt sjöfolk i främmande hamnar (överlämnad av Sveriges regering).
- C 8. Berättelse om samarbete mellan språknämnderna (överlämnad av Danmarks regering).
- C 9. Berättelse från Nordiska kontaktorganet för atomenergifrågor (överlämnad av Danmarks regering).

Meddelanden

- D 1. Meddelande om rekommendation nr 4/1953 angående en fast förbindelse mellan Danmark och Sverige i Öresund (överlämnat av Danmarks regering).
- D 2. Meddelanden om rekommendation nr 7/1953 angående nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt land (överlämnade av Finlands och Sveriges regeringar).
- D 3. Meddelanden om rekommendation nr 5/1954 angående internordiska flyttningsbetyg (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 4. Meddelande om rekommendation nr 7/1954 angående icke-ratificerade ILO-konventioner (överlämnat av Norges regering).
- D 5. Meddelanden om rekommendation nr 10/1954 angående vård av nordisk medborgare på sjukhus i annat nordiskt land än hemlandet (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 6. Meddelanden om rekommendation nr 15/1954 angående samarbete i fråga om läkemedel (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 7. Meddelanden om rekommendation nr 16/1954 angående samarbete i fråga om forskning och laboratorieundersökningar m. m. på hälso- och sjukvårdens område (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).

- D 8. Meddelanden om rekommendation nr 18/1954 angående en nordisk folkakademi m. m. (överlämnade av Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar).
Tilläggsförslag om nordisk folkakademi (väckt av Helge Larsen).
- D 9. Meddelanden om rekommendation nr 25/1954 angående nationalitetskrav vid anställning av befäl och manskap på handels- och fiskefartyg (överlämnade av Norges och Sveriges regeringar).
- D 10. Meddelanden om rekommendation nr 26/1954 angående nordiska medborgares rätt att driva näring (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
Tilläggsförslag om nordisk etableringsfrihet för enskilda företagare (väckt av Harras Kyttä).
- D 11. Meddelande om rekommendation nr 29/1954 angående nordiska patent (överlämnat av Sveriges regering).
- D 12. Meddelande om rekommendation nr 1/1955 angående nordisk lagstiftning rörande konfiskation (överlämnat av Norges regering).
- D 13. Meddelanden om rekommendation nr 3/1955 angående en nordisk paviljonganläggning på Biennalen i Venedig (överlämnade av Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 14. Meddelanden om rekommendation nr 5/1955 angående tullättnader vid tillfällig införsel av anläggningsmaskiner m. m. (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 15. Meddelande om rekommendation nr 12/1955 angående revision av den nordiska äktenskapslagstiftningen (överlämnat av Danmarks regering).
- D 16. Meddelanden om rekommendation nr 16/1955 angående samarbete beträffande trafiklagstiftningen (överlämnade av Danmarks och Finlands regeringar).
- D 17. Meddelande om rekommendation nr 5/1956 angående utvidgning av det straffrättsliga samarbetet (överlämnat av Sveriges regering).
- D 18. Meddelanden om rekommendation nr 6/1956 angående tull- och passkontroll vid gemensamma stationer m. m. (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 19. Meddelanden om rekommendation nr 16/1956 angående förenhetligande av lagstiftningen om trafikonykterhet (överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 20. Meddelande om rekommendation nr 18/1956 angående samarbete om invalidvård och de partiellt arbetsföras problem (överlämnat av Finlands regering).
- D 21. Meddelanden om rekommendation nr 20/1956 angående samverkan på renskötselns område (överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 22. Meddelanden om rekommendation nr 5/1957 angående samarbete på näringsforskningens område (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).

- D 23. Meddelanden om rekommendation nr 7/1957 angående gemensam arbetsmarknad för läkare och tandläkare (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 24. Meddelanden om rekommendation nr 12/1957 angående ekonomiskt samarbete i Finlands, Norges och Sveriges nordligaste områden (överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 25. Meddelanden om rekommendation nr 13/1957 angående förenkling av reglerna rörande tjänsteresor till annat nordiskt land (överlämnade av Finlands och Sveriges regeringar).
- D 26. Meddelande om rekommendation nr 15/1957 angående tillgodogörande av tjänstgöring i annat nordiskt land i avseende å rätt till pension (överlämnat av Danmarks regering).
- D 27. Meddelanden om rekommendation nr 19/1957 angående rätt att erhålla och nyttja stipendier och lån i annat nordiskt land än hemlandet m. m. (överlämnade av Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 28. Meddelanden om rekommendation nr 21/1957 angående förbättrat samarbete beträffande jordbruksforskning (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
Tilläggsförslag om nordisk potatisförädlingsanstalt (väckt av Hugo Osvald).
- D 29. Meddelanden om rekommendation nr 22/1957 angående nordiskt samarbete för skydd av laxbeståndet i Östersjön m. m. (överlämnade av Danmarks, Finlands och Sveriges regeringar).
- D 30. Meddelanden om rekommendation nr 26/1957 angående rättslig likställighet för nordiska medborgare i fråga om kustfart (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 31. Meddelanden om rekommendation nr 1/1958 angående samordnade fridlysnings- och jakttider för vissa djurarter (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 32. Meddelanden om rekommendation nr 2/1958 angående likställighet i fråga om icke-yrkesmässigt fiske i havet (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 33. Meddelanden om rekommendation nr 3/1958 angående likställighet i fråga om förvärv av fast egendom och erhållande av lån för bostadsändamål (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
Tilläggsförslag om likställighet i fråga om förvärv av fast egendom för bostadsändamål i Danmark (väckt av Emil Ahlkvist och Olov Rylander).
- D 34. Meddelanden om rekommendation nr 4/1958 angående utgivande av gemensam statistisk skrift (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).

- D 35. Meddelanden om rekommendation nr 5/1958 angående ömsesidig konsultation i gränshandelsfrågor (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 36. Meddelanden om rekommendation nr 6/1958 angående införande av sommartid efter enhetliga regler (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 37. Meddelanden om rekommendation nr 7/1958 angående riktlinjer för administrationen av gemensamma institutioner (överlämnade av Danmarks och Sveriges regeringar).
- D 38. Meddelanden om rekommendation nr 8/1958 angående utbyggandet av förbindelserna mellan Norden och kontinenten (överlämnade av Danmarks och Finlands regeringar).
- D 39. Meddelanden om rekommendation nr 10/1958 angående statsunderstöd till studieutbytesresor mellan nordiska skolor (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 40. Meddelanden om rekommendation nr 11/1958 angående enhetliga regler för legitimation för psykologer m. m. (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 41. Meddelanden om rekommendation nr 12/1958 angående samarbete i fråga om utbyggnaden av universitet och högskolor (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 42. Meddelanden om rekommendation nr 13/1958 angående gemensam hälsovårdsutbildning (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 43. Meddelanden om rekommendation nr 14/1958 angående gemensam arbetsmarknad för farmaceuter (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 44. Meddelanden om rekommendation nr 15/1958 angående gemensam arbetsmarknad för sjuksköterskor (överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 45. Meddelanden om rekommendation nr 16/1958 angående gemensam arbetsmarknad för hälsosystrar (överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 46. Meddelanden om rekommendation nr 17/1958 angående gemensam arbetsmarknad för barnmorskor (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 47. Meddelanden om rekommendation nr 18/1958 angående gemensam arbetsmarknad för sjukgymnaster (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 48. Meddelanden om rekommendation nr 19/1958 angående gemensam arbetsmarknad för veterinärer (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 49. Meddelanden om rekommendation nr 22/1958 angående utvidgat samarbete vid utnyttjandet av vattenkrafttillgångarna (överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar).

- D 50. Meddelande om rekommendation nr 25/1958 angående gemensam utlämningslagstiftning m. m. (överlämnat av Finlands regering).
- D 51. Meddelanden om rekommendation nr 29/1958 angående rätt att vid inkomstbeskattning göra avdrag för i annat land påförda skatter (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 52. Meddelanden om rekommendation nr 30/1958 angående gemensam bokmarknad m. m. (överlämnade av Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 53. Meddelanden om rekommendation nr 31/1958 angående gemensam högre utbildning i trädgårdskonst (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 54. Meddelanden om rekommendation nr 32/1958 angående gemensam hälsotjänst för sjömän m. m. (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 55. Meddelanden om rekommendation nr 1/1959 angående enhetliga regler för utprickning av farvatten (överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 56. Meddelanden om rekommendation nr 2/1959 angående samverkan vid isbrytning (överlämnade av Danmarks, Finlands och Norges regeringar).
- D 57. Meddelanden om rekommendation nr 3/1959 angående nordiskt kriminologiskt forskningsråd (överlämnade av Norges regering).
- D 58. Meddelanden om rekommendation nr 4/1959 angående förhindrande av oljeförorening i Östersjön (överlämnade av Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 59. Meddelanden om rekommendation nr 5/1959 angående förbättring av samernas levnadsförhållanden (överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 60. Meddelanden om rekommendation nr 6/1959 angående informationsmaterial för utvandringsintresserade (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 61. Meddelanden om rekommendation nr 7/1959 angående samverkan i fråga om trafiksäkerhetsforskning (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 62. Meddelanden om rekommendation nr 8/1959 angående samverkan i fråga om specialattachéposter (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 63. Meddelanden om rekommendation nr 9/1959 angående nordiskt sjö-rättsinstitut (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 64. Meddelanden om rekommendation nr 10/1959 angående samordning i fråga om ålderspensionen (överlämnade av Danmarks och Norges regeringar).

Tilläggsförslag om samordning av änkepensionen (väckt av Nina Andersen)

- D 65. Meddelanden om rekommendation nr 11/1959 angående förenklat upptagande av passageraravgiften i lufttrafik (överlämnade av Danmarks och Norges regeringar).
- D 66. Meddelande om rekommendation nr 12/1959 angående ekonomiskt samarbete (överlämnat av Norges regering).
- D 67. Meddelande om rekommendation nr 13/1959 angående vägförbindelse mellan Nordland fylke och Sverige (överlämnat av Norges regering).
Tilläggsförslag om mellanriksväg Troms fylke—Kiruna (väckt av Harry Klippenvåg).
- D 68. Meddelanden om rekommendation nr 14/1959 angående utbyggnad av flyg- och turisttrafiken inom Nordkalotten (överlämnade av Finlands och Sveriges regeringar).
- D 69. Meddelanden om rekommendation nr 15/1959 angående borttagande av dubbel omsättningskatt för flyttgods (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 70. Meddelanden om rekommendation nr 16/1959 angående gemensam arbetsmarknad för intellektuella yrken (överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 71. Meddelanden om rekommendation nr 17/1959 angående samarbete i fråga om skydd mot radioaktiv strålning (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 72. Meddelanden om rekommendation nr 18/1959 angående samverkan i fråga om vattenvårdsforskning (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 73. Meddelanden om rekommendation nr 19/1959 angående likartade regler för behörighet att utöva läkarkonsten (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 74. Meddelanden om rekommendation nr 20/1959 angående medicinskt gränssamarbete (överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 75. Meddelanden om rekommendation nr 21/1959 angående samarbete i fråga om högre teknisk utbildning (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 76. Meddelanden om rekommendation nr 22/1959 angående beviljande av medel för gemensamma kulturella ändamål m. m. (överlämnade av Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 77. Meddelanden om rekommendation nr 23/1959 angående samarbete i fråga om produktion och utbyte av elkraft (överlämnade av Finlands och Norges regeringar).
- D 78. Meddelanden om rekommendation nr 24/1959 angående enhetlig utformning av exporthandlingar (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 79. Meddelande om rekommendation nr 1/1960 angående tjänstepensionsförmåner i Sverige för löntagare från annat nordiskt land (överlämnat av Sveriges regering).

- D 80. Meddelanden om rekommendation nr 2/1960 angående gemensam läkarmarknad (överlämnade av Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 81. Meddelanden om rekommendation nr 3/1960 angående ytterligare pass- och reselättnader (överlämnade av Danmarks, Islands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 82. Meddelanden om rekommendation nr 4/1960 angående konferenser om nordkalottspörsmål (överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 83. Meddelanden om rekommendation nr 5/1960 angående Islands deltagande i turistupplysningssamarbetet (överlämnade av Danmarks och Finlands regeringar).
- D 84. Meddelanden om rekommendation nr 6/1960 angående samarbete beträffande utrikestjänsten (överlämnade av Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 85. Meddelanden om rekommendation nr 7/1960 angående högre nordisk hushållsutbildning (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
Tilläggsförslag om högre nordisk hushållsutbildning (väckt av Sigrid Ekendahl).
- D 86. Meddelanden om rekommendation nr 8/1960 angående isländsk ungdoms studier vid folkhögskolor i övriga nordiska länder (överlämnade av Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 87. Meddelanden om rekommendation nr 9/1960 angående specialutbildning av experter för underutvecklade länder (överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 88. Meddelanden om rekommendation nr 10/1960 angående årliga studieresor till Island för studerande i nordiska språk från övriga nordiska länder (överlämnade av Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 89. Meddelanden om rekommendation nr 11/1960 angående forskning i arktisk medicin (överlämnade av Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 90. Meddelanden om rekommendation nr 12/1960 angående revision av medborgarskapslagstiftningen (överlämnade av Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar).

Utanför saklistan förelades följande dokument för rådet:

1. *Rapport från Nordiska rådets presidium.*
2. *Rapport från Nordiska rådets juridiska niomannakommitté.*
3. *Rapport från Nordiska rådets socialpolitiska niomannakommitté.*
4. *Rapport från Nordiska rådets ekonomiska niomannakommitté.*
5. *Rapport från Redaktionskommittén för »Nordisk Kontakt».*

Sakernas fördelning på utskott

Juridiska utskottet

- A 1. Uppskjutet medlemsförslag om i annat nordiskt land bosatta nordiska medborgares kyrkoskatt i vissa fall.
- A 2. Uppskjutet tilläggsförslag om formerna för lagstiftningssamarbete.
- A 8. Uppskjutet medlemsförslag om likartad associationsrättslig lagstiftning.
- A 10. Uppskjutet medlemsförslag om samordning av vissa avdragsregler vid inkomstbeskattning.
- A 11. Uppskjutet medlemsförslag om lagstiftning rörande det allmännas skadeståndsskyldighet.
- A 16. Medlemsförslag om samarbete beträffande namnrätten.
- A 17. Medlemsförslag om kontroll av konkurrensbegränsningar och monopol.
- C 1. Berättelse om samarbete på lagstiftningens område.
- D 10. Meddelanden om rekommendation nr 26/1954 angående nordiska medborgares rätt att driva näring.
Tilläggsförslag om nordisk etableringsfrihet för enskilda företagare.
- D 11. Meddelande om rekommendation nr 29/1954 angående nordiska patent.
- D 12. Meddelande om rekommendation nr 1/1955 angående nordisk lagstiftning rörande konfiskation.
- D 21. Meddelanden om rekommendation nr 20/1956 angående samverkan på renskötselns område.
- D 33. Meddelanden om rekommendation nr 3/1958 angående likställighet i fråga om förvärv av fast egendom och erhållande av lån för bostadsändamål.
Tilläggsförslag om likställighet i fråga om förvärv av fast egendom för bostadsändamål i Danmark.
- D 37. Meddelanden om rekommendation nr 7/1958 angående riktlinjer för administrationen av gemensamma institutioner.
- D 57. Meddelanden om rekommendation nr 3/1959 angående nordiskt kriminologiskt forskningsråd.
- D 59. Meddelanden om rekommendation nr 5/1959 angående förbättring av samernas levnadsförhållanden.
- D 63. Meddelanden om rekommendation nr 9/1959 angående nordiskt sjörättsinstitut.

Kulturutskottet

- A 20. Medlemsförslag om planering av samarbete i fråga om högre utbildning och forskning.
- A 22. Medlemsförslag om stöd till samnordisk filmproduktion.
- A 24. Medlemsförslag om instiftande av nordiskt litteraturpris.
- C 2. Berättelse från Nordiska kulturkommissionen.
- C 8. Berättelse om samarbete mellan språknämnderna.
- D 8. Meddelanden om rekommendation nr 18/1954 angående en nordisk folkakademi m. m.
Tilläggsförslag om nordisk folkakademi.
- D 22. Meddelanden om rekommendation nr 5/1957 angående samarbete på näringsforskningens område.
- D 27. Meddelanden om rekommendation nr 19/1957 angående rätt att erhålla och nyttja stipendier och lån i annat nordiskt land än hemlandet m. m.
- D 28. Meddelanden om rekommendation nr 21/1957 angående förbättrat samarbete beträffande jordbruksforskning.
Tilläggsförslag om nordisk potatisförädlingsanstalt.
- D 39. Meddelanden om rekommendation nr 10/1958 angående statsunderstöd till studieutbytesresor mellan nordiska skolor.
- D 41. Meddelanden om rekommendation nr 12/1958 angående samarbete i fråga om utbyggnaden av universitet och högskolor.
- D 52. Meddelanden om rekommendation nr 30/1958 angående gemensam bokmarknad m. m.
- D 70. Meddelanden om rekommendation nr 16/1959 angående gemensam arbetsmarknad för intellektuella yrken.
- D 72. Meddelanden om rekommendation nr 18/1959 angående samverkan i fråga om vattenvårdsforskning.
- D 75. Meddelanden om rekommendation nr 21/1959 angående samarbete i fråga om högre teknisk utbildning.
- D 76. Meddelanden om rekommendation nr 22/1959 angående beviljande av medel för gemensamma kulturella ändamål m. m.
- D 85. Meddelanden om rekommendation nr 7/1960 angående högre nordisk hushållsutbildning.
Tilläggsförslag om högre nordisk hushållsutbildning.
- D 86. Meddelanden om rekommendation nr 8/1960 angående isländsk ungdoms studier vid folkhögskolor i övriga nordiska länder.

Socialpolitiska utskottet

- A 4. Uppskjutet medlemsförslag om likställighet vid anställning av nordiska sjömän på nordiska fartyg.
- A 19. Medlemsförslag om gemensam kontroll av läkemedel.

- A 29. Medlemsförslag om införande av likartad obligatorisk tjänstepension.
- C 3. Berättelse från Nordiska socialpolitiska kommittén.
- C 7. Berättelse om samarbete beträffande välfärdsverksamhet för nordiskt sjöfolk i främmande hamnar.
- D 6. Meddelanden om rekommendation nr 15/1954 angående samarbete i fråga om läkemedel.
- D 9. Meddelanden om rekommendation nr 25/1954 angående nationalitetskrav vid anställning av befäl och manskap på handels- och fiskefartyg.
- D 36. Meddelanden om rekommendation nr 6/1958 angående införande av sommartid efter enhetliga regler.
- D 42. Meddelanden om rekommendation nr 13/1958 angående gemensam hälsovårdsutbildning.
- D 44. Meddelanden om rekommendation nr 15/1958 angående gemensam arbetsmarknad för sjuksköterskor.
- D 45. Meddelanden om rekommendation nr 16/1958 angående gemensam arbetsmarknad för hälsosystrar.
- D 46. Meddelanden om rekommendation nr 17/1958 angående gemensam arbetsmarknad för barnmorskor.
- D 47. Meddelanden om rekommendation nr 18/1958 angående gemensam arbetsmarknad för sjukgymnaster.
- D 64. Meddelanden om rekommendation nr 10/1959 angående samordning i fråga om ålderspensionen.
Tilläggsförslag om samordning av änkepensionen.

Trafikutskottet

- A 9. Uppskjutet medlemsförslag om ytterligare pass- och reselättnader.
Ändringsförslag om gemensam utlänningsmyndighet.
- A 13. Medlemsförslag om införande av högertrafik i Sverige.
- A 14. Medlemsförslag om resandes tullfria införsel av vin, sprit och tobaksvaror.
- A 15. Medlemsförslag om vidgat luftfartssamarbete.
- A 23. Medlemsförslag om avskaffande av skattefria försäljning av alkohol- drycker i internordisk båt- och flygtrafik.
- C 4. Berättelse från Nordiska samfärdselkommittén.
- C 6. Berättelse från Nordiska interimskommittén för samordning av transportforskningen (Nordiska transportforskningskommittén).
- D 16. Meddelanden om rekommendation nr 16/1955 angående samarbete beträffande trafiklagstiftningen.
- D 18. Meddelanden om rekommendation nr 6/1956 angående tull- och passkontroll vid gemensamma stationer m. m.

- D 38. Meddelanden om rekommendation nr 8/1958 angående utbyggandet av förbindelserna mellan Norden och kontinenten.
- D 61. Meddelanden om rekommendation nr 7/1959 angående samverkan i fråga om trafiksäkerhetsforskning.
- D 67. Meddelande om rekommendation nr 13/1959 angående vägförbindelse mellan Nordland fylke och Sverige.
Tilläggsförslag om mellanriksväg Troms fylke—Kiruna.
- D 68. Meddelanden om rekommendation nr 14/1959 angående utbyggnad av flyg- och turisttrafiken inom Nordkalotten.

Ekonomiska utskottet

- A 6. Uppskjutet medlemsförslag om fiskerigränserna i Norden.
- A 18. Medlemsförslag om industriellt samarbete.
Ändringsförslag om samarbete inom byggnadsforskningen.
- A 21. Medlemsförslag om utökad hjälp till utvecklingsländerna.
Ändringsförslag om nordisk fond för stöd åt undervisningsprojekt i utvecklingsländerna.
- A 25. Medlemsförslag om samarbete beträffande utbildning av administratörer för de nya staterna.
- A 27. Medlemsförslag om upprättande av en atomvapenfri zon i Norden.
- A 28. Medlemsförslag om samverkan vid regionala projekt i utvecklingsländerna.
- B 1. Regeringsförslag om inrättande av nordiskt kontaktorgan för jordbruksspörsmål.
- B 2. Regeringsförslag om samverkan beträffande fiskeriproblem.
- C 5. Berättelse från Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete.
- C 9. Berättelse från Nordiska kontaktorganet för atomenergifrågor.
- D 14. Meddelanden om rekommendation nr 5/1955 angående tullåttnader vid tillfällig införsel av anläggningsmaskiner m. m.
- D 24. Meddelanden om rekommendation nr 12/1957 angående ekonomiskt samarbete i Finlands, Norges och Sveriges nordligaste områden.
- D 30. Meddelanden om rekommendation nr 26/1957 angående rättslig likställighet för nordiska medborgare i fråga om kustfart.
- D 34. Meddelanden om rekommendation nr 4/1958 angående utgivande av gemensam statistisk skrift.
- D 49. Meddelanden om rekommendation nr 22/1958 angående utvidgat samarbete vid utnyttjandet av vattenkrafttillgångarna.
- D 62. Meddelanden om rekommendation nr 8/1959 angående samverkan i fråga om specialattachéposter.

- D 66. Meddelande om rekommendation nr 12/1959 angående ekonomiskt samarbete.
- D 77. Meddelanden om rekommendation nr 23/1959 angående samarbete i fråga om produktion och utbyte av elkraft.
- D 84. Meddelanden om rekommendation nr 6/1960 angående samarbete beträffande utrikestjänsten.
- D 87. Meddelanden om rekommendation nr 9/1960 angående specialutbildning av experter för underutvecklade länder.

Följande saker avgjordes av rådet utan utskottsbehandling:

- A 3. *Uppskjutet medlemsförslag om inrättande av gemensamt rådgivande domstolsorgan.*
- A 5. *Uppskjutet medlemsförslag om nordiska sjömäns sociala rättigheter m. m.*
- A 7. *Uppskjutet medlemsförslag om samarbete i fråga om odontologisk materialprovning.*
- A 12. *Uppskjutet medlemsförslag om erkännande av Europeiska domstolens för de mänskliga rättigheterna jurisdiktion.*
- A 26. *Medlemsförslag om samarbete beträffande beskattningens utformning.*

- D 1. *Meddelande om rekommendation nr 4/1953 angående en fast förbindelse mellan Danmark och Sverige i Öresund.*
- D 2. *Meddelanden om rekommendation nr 7/1953 angående nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt land.*
- D 3. *Meddelanden om rekommendation nr 5/1954 angående internordiska flyttningsbetyg.*
- D 4. *Meddelande om rekommendation nr 7/1954 angående icke-ratificerade ILO-konventioner.*
- D 5. *Meddelanden om rekommendation nr 10/1954 angående vård av nordisk medborgare på sjukhus i annat nordiskt land än hemlandet.*
- D 7. *Meddelanden om rekommendation nr 16/1954 angående samarbete i fråga om forskning och laboratorieundersökningar m. m. på hälso- och sjukvårdens område.*
- D 13. *Meddelanden om rekommendation nr 3/1955 angående en nordisk paviljonganläggning på Biennalen i Venedig.*
- D 15. *Meddelande om rekommendation nr 12/1955 angående revision av den nordiska äktenskapslagstiftningen.*
- D 17. *Meddelande om rekommendation nr 5/1956 angående utvidgning av det straffrättsliga samarbetet.*
- D 19. *Meddelanden om rekommendation nr 16/1956 angående förenhetligande av lagstiftningen om trafikonykterhet.*

- D 20. *Meddelande om rekommendation nr 18/1956 angående samarbete om invalidvård och de partiellt arbetsföras problem.*
- D 23. *Meddelanden om rekommendation nr 79/1957 angående gemensam arbetsmarknad för läkare och tandläkare.*
- D 25. *Meddelanden om rekommendation nr 13/1957 angående förenkling av reglerna rörande tjänsteresor till annat nordiskt land.*
- D 26. *Meddelande om rekommendation nr 15/1957 angående tillgodogörande av tjänstgöring i annat nordiskt land i avseende å rätt till pension.*
- D 29. *Meddelanden om rekommendation nr 22/1957 angående nordiskt samarbete för skydd av laxbeståndet i Östersjön m. m.*
- D 31. *Meddelanden om rekommendation nr 1/1958 angående samordnade fridlysnings- och jakttider för vissa djurarter.*
- D 32. *Meddelanden om rekommendation nr 2/1958 angående likstälthet i fråga om icke-yrkesmässigt fiske i havet.*
- D 35. *Meddelanden om rekommendation nr 5/1958 angående ömsesidig konsultation i gränshandelsfrågor.*
- D 40. *Meddelanden om rekommendation nr 11/1958 angående enhetliga regler för legitimation för psykologer m. m.*
- D 43. *Meddelanden om rekommendation nr 14/1958 angående gemensam arbetsmarknad för farmaceuter.*
- D 48. *Meddelanden om rekommendation nr 19/1958 angående gemensam arbetsmarknad för veterinärer.*
- D 50. *Meddelande om rekommendation nr 25/1958 angående gemensam utlämningslagstiftning m. m.*
- D 51. *Meddelanden om rekommendation nr 29/1958 angående rätt att vid inkomstbeskattning göra avdrag för i annat land påförda skatter.*
- D 53. *Meddelanden om rekommendation nr 31/1958 angående gemensam högre utbildning i trädgårdskonst.*
- D 54. *Meddelanden om rekommendation nr 32/1958 angående gemensam hälsotjänst för sjömän m. m.*
- D 55. *Meddelanden om rekommendation nr 1/1959 angående enhetliga regler för utprickning av farvatten.*
- D 56. *Meddelanden om rekommendation nr 2/1959 angående samverkan vid isbrytning.*
- D 58. *Meddelanden om rekommendation nr 4/1959 angående förhindrande av oljeförorening i Östersjön.*
- D 60. *Meddelanden om rekommendation nr 6/1959 angående informationsmaterial för utvandringsintresserade.*
- D 65. *Meddelanden om rekommendation nr 11/1959 angående förenklat upptagande av passageraravgiften i lufttrafik.*
- D 69. *Meddelanden om rekommendation nr 15/1959 angående borttagande av dubbel omsättningsskatt för flyttgods.*

- D 71. Meddelanden om rekommendation nr 17/1959 angående samarbete i fråga om skydd mot radioaktiv strålning.*
- D 73. Meddelanden om rekommendation nr 19/1959 angående likartade regler för behörighet att utöva läkarkonsten.*
- D 74. Meddelanden om rekommendation nr 20/1959 angående medicinskt gränssamarbete.*
- D 78. Meddelanden om rekommendation nr 24/1959 angående enhetlig utformning av expordokument.*
- D 79. Meddelanden om rekommendation nr 1/1960 angående tjänstepensionsförmåner i Sverige för löntagare från annat nordiskt land.*
- D 80. Meddelanden om rekommendation nr 2/1960 angående gemensam läkarmarknad.*
- D 81. Meddelanden om rekommendation nr 3/1960 angående ytterligare pass- och reselättnader.*
- D 82. Meddelanden om rekommendation nr 4/1960 angående konferenser om nordkalottspörsmål.*
- D 83. Meddelanden om rekommendation nr 5/1960 angående Islands deltagande i turistupplysningssamarbetet.*
- D 88. Meddelanden om rekommendation nr 10/1960 angående årliga studieresor till Island för studerande i nordiska språk från övriga nordiska länder.*
- D 89. Meddelanden om rekommendation nr 11/1960 angående forskning i arktisk medicin.*
- D 90. Meddelanden om rekommendation nr 12/1960 angående revision av medborgarskapslagstiftningen.*

Översikt över sessionen

Rådets plenarmöten hölls i landstingssalen i Christiansborg. Platsfördelningen i salen framgår av den sist i sessionshandlingarna intagna planen. För utskottens, delegationernas och presidiets möten, för sekretariatens och pressens arbete m. m. disponerades olika lokaler i samma byggnad.

Plenarmöten

Lördagen den 18 februari kl. 11.00—12.15 och 15.00—17.58
 Söndagen den 19 februari kl. 14.00—18.20
 Tisdagen den 21 februari kl. 15.00—16.37
 Onsdagen den 22 februari kl. 15.00—17.11
 torsdagen den 23 februari kl. 11.00—11.54 och 15.00—18.24
 Fredagen den 24 februari kl. 10.00—12.58

Utskottsmöten

Juridiska utskottet

Lördagen den 18 februari kl. 12.15—12.30
 Måndagen den 20 februari kl. 10.00—12.30 och 14.00—16.30
 Tisdagen den 21 februari kl. 10.00—12.30
 Onsdagen den 22 februari kl. 10.30—12.45 och 17.10—17.30
 Torsdagen den 23 februari kl. 10.00—10.40

Kulturutskottet

Lördagen den 18 februari kl. 12.10—12.30
 Måndagen den 20 februari kl. 10.00—12.15 och 14.00—16.00
 Tisdagen den 21 februari kl. 10.00—11.25
 Onsdagen den 22 februari kl. 10.00—12.00
 Torsdagen den 23 februari kl. 9.00—10.15 och 14.45—14.50

Socialpolitiska utskottet

Lördagen den 18 februari kl. 12.10—12.25
 Måndagen den 20 februari kl. 10.00—12.30 och 14.00—16.10
 Tisdagen den 21 februari kl. 10.00—12.40
 Onsdagen den 22 februari kl. 11.00—12.20

Trafikutskottet

Lördagen den 18 februari kl. 12.25—12.35
 Måndagen den 20 februari kl. 10.00—11.50 och 14.00—15.45

Tisdagen den 21 februari kl. 10.00—11.55

Onsdagen den 22 februari kl. 10.30—11.35 och 13.45—14.00

Ekonomiska utskottet

Lördagen den 18 februari kl. 12.30—12.40

Måndagen den 20 februari kl. 10.00—11.50 och 14.00—15.50

Tisdagen den 21 februari kl. 10.00—12.05

Onsdagen den 22 februari kl. 10.30—11.35

Torsdagen den 23 februari kl. 10.30—10.45

Särskilda arrangemang

Lördagen den 18 februari: Lunch i Folketingets restaurang (värd: Folketingets presidium).

Söndagen den 19 februari: Besök i Institutet for teoretisk atomfysik.
Balettföreställning å Det kongelige teater («Cyrano de Bergerac» och «Fanfare»).

Tisdagen den 21 februari: Sammankomster i folketingspartiernas regi.

Onsdagen den 22 februari: Middag å Frederiksbergs slott (värd: Danmarks regering).

Torsdagen den 23 februari: Supé (värdar: Finlands, Islands, Norges och Sveriges ambassadörer).

PROTOKOLL

Protokoll

1:a mötet (1:a avd.)

Lördagen den 18 februari 1961 kl. 11.00

Presidenter: Gísli Jónsson (1—3) och Erik Eriksen (4—9)

Dagordning:

1. Öppningsanförande av presidenten Gísli Jónsson
2. Namnupprop; godkännande av medlemslista
3. Val av presidium
4. Anförande av den nyvalde presidenten
5. Spörsmål, huruvida tillåtelse må meddelas att till behandling upptaga saker, trots att tillhörande handlingar utsänts senare än tre veckor före sessionen
6. Fastställande av saklista
7. Tillsättande av utskott
8. Val av medlemmar i utskotten
9. Val av medlemmar i Redaktionskommittén för »Nordisk Kontakt»
10. Rapport från Nordiska rådets presidium
11. Rapport från Nordiska rådets juridiska niomannakommitté
12. Rapport från Nordiska rådets socialpolitiska niomannakommitté
13. Rapport från Nordiska rådets ekonomiska niomannakommitté
14. Rapport från Redaktionskommittén för »Nordisk Kontakt»
15. Spörsmål, huruvida vissa saker må avgöras utan utskottsbehandling
16. Sak A 3: uppskjutet medlemsförslag om inrättande av gemensamt rådgivande domstolsorgan
17. Sak A 5: uppskjutet medlemsförslag om nordiska sjömäns sociala rättigheter m. m.
18. Sak A 7: uppskjutet medlemsförslag om samarbete i fråga om odontologisk materialprovning
19. Sak A 12: uppskjutet medlemsförslag om erkännande av Europeiska domstolens för de mänskliga rättigheterna jurisdiktion
20. Sak A 26: medlemsförslag om samarbete beträffande beskattningens utformning
21. Sak D 2: meddelanden om rekommendation nr 7/1953 angående nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt land, såvitt avser rätt att ge offentlig föreställning (punkt 1)
22. Sak D 4: meddelande om rekommendation nr 7/1954 angående icke-ratificerade ILO-konventioner
23. Sak D 25: meddelanden om rekommendation nr 13/1957 angående förenkling av reglerna rörande tjänsteresor till annat nordiskt land
24. D 32: meddelanden om rekommendation nr 2/1958 angående likställighet

i fråga om icke-yrkesmæssigt fiske i havet

25. Sak D 50: meddelande om rekommendation nr 25/1958 angående gemen-sam utlämningslagstiftning m. m., såvitt avser utlämningslagstiftning (punkt 1)

26. Sak D 74: meddelanden om rekommendation nr 20/1959 angående medicinskt gränssamarbete

27. Sak D 81: meddelanden om rekommendation nr 3/1960 angående ytterligare pass- och reselättnader, såvitt avser upphävande i Norge av systemet med obligatoriskt uppvisande av pass vid inköp av resevaluta samt anslutning till den europeiska överenskommelsen om visumfrihet för flyktingar (punkt 2 och 3)

28—66. Övriga saker (punkter), som föreslås skola avgöras utan utskottsbehandling

67—148. Hänvisande till utskott av återstående saker

1

Öppningsanförande av presidenten Gísli Jónsson

Presidenten: Ærede delegerede! Mine damer og herrer!

Inden vi går til dagsordenen, vil jeg gerne mindes de repræsentanter, Ragnhild Sandström og John Österholm, som er afgået ved døden, siden rådets sidste møde blev afholdt.

Ragnhild Sandström var ligefra Nordisk Råds allerførste dage knyttet til rådet. Allerede i 1953 blev hun valgt til suppleant, og som sådan deltog hun for første gang i rådet, da dette sidst samledes i København i 1956. Allerede følgende år blev hun ordinært medlem og har lige siden da været et af rådets mest virksomme medlemmer. Sidst havde vi den glæde at se hende i Reykjavik, skønt hun da allerede var mærket af det alvorlige hjerteonde, som på en så dramatisk måde satte punktum for en

bemærkelsesværdig parlamentarisk løbebane. Ragnhild Sandström gik bort midt under en debat i andet kammeret i december i fjor.

I rådet koncentrerede hun sin energi og sin store viden først og fremmest om de fra et nordisk synspunkt så centrale samfærdselsspørgsmål. Som repræsentant i den svenske riksdag for Norrland, de store afstandes landsdel, for hvilken trafiknettets udvikling er af livsvigtig betydning, havde hun allerede hjemme specialiseret sig i disse spørgsmål. Nu udvidedes hendes perspektiv. Samtidig med at hun betonedede betydningen af, at de nordiske aspekter ikke blev trængt i baggrunden, når de store samfærdselsspørgsmål skulle løses, kæmpede hun i rådet for mellemrigsveje i Væsterbotten og for udbygning af Nordkalottens trafiknet. Endnu ved denne session ligger på bordene foran os et medlemsforslag, hun har rejst, hvor hun med sædvanlig vidsyn tager det nordiske luftfartssamarbejdes aktuelle problemer op.

Ragnhild Sandström blev i løbet af kort tid en kendt skikkelse i rådets kreds. Hendes urædthed og saglighed skaffede hende udvalgskammeraternes beundring, når hun uforfærdet gik til angreb på eksperter og andre, som modsatte sig, hvad hun anså for rigtigt.

I det selskabelige samvær spredte hun altid glæde og blev et midtpunkt, omkring hvilket mange samledes.

En levende interesse og varme følelser var grundlaget for hendes indsats i rådet.

John Österholm døde den 16. november 1960. Med ham mistede Finlands delegation og hele rådet en fremtrædende kraft, en central personlighed og en god arbejdskammerat — en mand med nordisk sindelag i ordets bedste betydning.

Lige fra rådet oprettedes, hørte han til dem, som mest udholdende og energisk arbejdede for sit fædrelands tilslutning til dette de nordiske parlaments fælles organ. De, som var med her i København i 1956, da Finland første gang deltog i en rådssession, husker endnu den tale, Österholm holdt ved sessio-

nens åbning, da han udtalte sin glæde over, at landets repræsentanter havde fået lejlighed til at deltage i forhandlingerne. Hvem kunne vel mere end han føle tilfredsstillelse over, at målet var nået, at kredsen var sluttet, og at den femte stol ikke længere stod tom?

Det blev John Österholm forundt at udføre en usædvanlig lang parlamentarisk livsgerning hjemme i Finland, og han var en af de mest fremtrædende personligheder i rigsdagen. Desuden var han en interesseret skolemand og pressemand. I Nordisk Råd kom han helt naturligt til at gøre sin største indsats i kulturudvalget, hvor hans sagkundskab gjorde sig gældende ved alle de sessioner, han deltog i.

Hans bortgang fylder os med et stort savn.

Nordisk Råd vil i et tavst minut minde Ragnhild Sandströms og John Österholms gerning.

Vi samles her i dag for at holde Nordisk Råds niende session. Det er første gang, siden Nordisk Råd blev oprettet, at det falder i en islandsk repræsentants lod at åbne rådets session.

Da hr. professor Bertil Ohlin, repræsentant for det største af de nordiske lande, sidste sommer overgav ledelsen til en repræsentant for den mindste af de nordiske nationer, var det forbundet med et stort ansvar og mangeartede pligter at overtage denne post.

Det stod os alle klart, i betragtning af forskellen på forholdene i Island og i de øvrige nordiske lande, at der ville være mange problemer at løse i forbindelse med forberedelserne til afholdelsen af Nordisk Råds session i Island, idet man skulle modtage alle dem, som er aktive deltagere i rådets arbejde på dets møder, og forsøge at gøre opholdet i Island og arbejdsforholdene dér så tilfredsstillende som muligt.

Når dette lykkedes bedre, end man kunne have ventet, skyldes det det udmærkede samarbejde mellem rådets præsidenter, kontorcheferne og deres personales glimrende organisation under le-

delse af den islandske afdelings kontorchef samt den klare forståelse, som alle deltagerne havde af de mangeartede vanskeligheder, som der måtte være forbundet med at afholde mødet i Island. Som rådets præsident vil jeg gerne takke dem allesammen for de bidrag, de hver for sig ydede til at skabe den ånd, som prægede hele mødet, og som jeg tror vil blive husket af mange af deltagerne. Jeg føler mig også overbevist om, at mødets deltagere har fået en dybere forståelse end før af Islands særstilling i Nordisk Råd, da mødet fik sit særlige præg deraf.

Lige fra den tid, da Nordisk Råd blev oprettet for otte år siden, har der været delte meninger om, hvilke håndgribelige resultater dets arbejde har ført til. Mange er af den mening, at rådet skulle besidde en større magt, for at dets arbejde kunne få praktisk betydning. Der menes, at rådets virksomhed hæmmes af for lange taler, for meget bureaukrati og for mange festligheder, og mange mener, at der ikke kan ventes noget eller kun et beskedent resultat af rådets arbejde, medmindre der gives rådet en større magt til at virkeliggøre sine forslag.

I den forbindelse vil jeg gerne påpege, at Nordisk Råd ikke blev oprettet, for at det skulle udøve magt, men for at det skulle bidrage til de nordiske folks forøgede forståelse af hinandens levevilkår, livskamp og kultur, således at det skulle blive muligt i lovgivningen på det sociale, økonomiske og kulturelle område at forene alt det bedste, som disse folk i fortid og nutid har tilegnet sig i en århundredlang kamp for frihed, og for således i fællesskab i Norden at skabe en bedre verden, hvor der var tryggere fred, større frihed og mere lykke for de kommende generationer — en verden, som desuden kunne blive forbillede for andre folk, der stadig stræber mod de samme mål.

Hvis man gransker verdenshistorien, viser det sig, at nationerne ikke mangler magt, men den rigtige forståelse til at skabe den fred, som menneskeheden længes efter, og den lykke, som alle kul-

turnationer tilstræber. Vi vil også se, at det er et af de sikreste midler til at forøge en sådan forståelse, at folkene lærer hinanden at kende, i fællesskab sætter sig til forhandlingsbordet og drøfter sagerne oprigtigt, med det formål at opnå et resultat, som er til alles bedste. Dette har været og er vedblivende Nordisk Råds opgave, og i denne ånd bør det arbejde i fremtiden som hidtil.

Derimod må rådet så ikke tabe af syne, at det er nødvendigt at dets arbejde ikke hæmmes af bureaukrati, lange taler og festligheder, og rådets ledelse har også fuld forståelse af dette.

På rådets præsidentmøde, som blev afholdt i København i begyndelsen af marts sidste år, var behandling og ekspedition af sager mødets hoveddiskussionsemne. Der blev opnået fuldstændig enighed om nødvendigheden af at markere den kurs: at tage få og store problemer til behandling og endelig afgørelse fremfor mange og små sager, og at det først og fremmest var nødvendigt at etablere et nærmere samarbejde mellem rådet og regeringerne angående ekspedition af de sager, som bliver henvist til dem.

Derfor blev det bestemt, at der skulle afholdes et fælles møde for præsidenterne og statsministrene i alle de nordiske lande for nærmere drøftelse af, på hvilken måde et sådant samarbejde ville kunne etableres. Dette møde blev afholdt i Reykjavik sidste sommer og resulterede blandt andet i, at Sveriges statsminister inviterede statsministrene fra de andre nordiske lande samt alle rådets præsidenter til et møde på sit landsted, Harpsund, for dér at drøfte disse sager nærmere og give dem en fastere form.

Mødet blev afholdt i Harpsund i begyndelsen af oktober og varede to dage. Der herskede fuldstændig enighed om så meget som muligt at styrke samarbejdet mellem rådet og regeringerne samt bestræbe sig på, at færre og større sager blev behandlet i rådet i stedet for flere, men mindre vigtige sager. Sagerne skulle da også være blevet forberedt så godt som muligt af de udvalg,

som fungerer mellem rådets møder og har et nært samarbejde med regeringerne. I fortsættelse heraf blev der her i København holdt møder i udvalgene med rådets præsidenter og regeringerne for at drøfte disse sager og forberede dagsordenen for nærværende session.

Det er ikke nogen tilfældighed, at der er opnået enighed om at lægge hovedvægten på behandling af to vigtige sager under denne session, d. v. s. organiseringen af produktionen og afsætningen af de nordiske landes landbrugsprodukter og hjælpen til udviklingslandene.

Her afspejles utvivlsomt nordboerens karakter og kultur, hans kærlighed til jorden og indgående forståelse af det, at menneskets forbindelse med mulden aldrig må afbrydes. Heri kan man også se en anerkendelse af den sandhed, at det er jordens afgrøde, som står i stærkest tilknytning til livet og det smukkeste og bedste, som det har at byde, til trods for at forskellige andre erhverv, som industri, fiskeri og handel, ofte giver et større udbytte på en kortere tid. Og den kultur, som de nordiske lande har udviklet, ville det ikke have været muligt at skabe eller opretholde uden at bevare tilknytningen mellem mennesket og mulden. Jeg venter derfor, at Nordisk Råd vil kunne finde en løsning på denne sag, der sikrer voksende velstand for de samfundsklasser i Norden, som dyrker jorden, for den danner grundlaget for alle andre samfundsklassers velstand.

Den anden af de store sager, som vil blive behandlet her på dette møde, fælleshjælp til udviklingslandene, viser såvel menneskekærlighed som sympati med de små i verden samt den høj-sindede tankegang at ville sprede lys langt ud over de nordiske landes grænser. Det er netop denne karakter, denne tankemåde og denne kultur, som stiller de nordiske folk i forreste række i kampen for fred og større trykthed i verden, således at det blev taget som en selvfølge, at man skulle søge til de nordiske lande, når generalsekretærer for De Forenede Nationer skulle vælges.

Den plads, som de nordiske lande således indtager, bør de bestræbe sig på at bevare med ære.

Jeg vil her på Nordisk Råds vegne bringe Sveriges statsminister, hr. Erlander, en tak for hans store andel i markeringen af denne kurs. Samtidig takker jeg ham og hans frue for deres storslåede gæstfrihed på deres landsted i Harpsund.

I de foregående år har rådets arbejde væsentligt taget den retning: at styrke de kulturelle bånd mellem de nordiske folk med gensidig kulturel virksomhed som oversættelser af skønlitterære værker, kunststillinger og studieophold foruden talrige finansielle bidrag til kulturelt arbejde.

I denne forbindelse vil jeg gerne her fremsætte denne tanke: om det ikke ville være heldigt, at Nordisk Råd oprettede et særligt nordisk akademi til vejledning ved valget af den litteratur og de kunstværker, som skal udbrede kendskabet til det enkelte lands litteratur og kunst i de andre nordiske lande. Akademiet ville kunne tilvejebringe en samklang i nordisk kunst og en oversigt over det bedste, som de nordiske lande har til fælles. Dette ville sikkert få en stor betydning for kunstnerisk modenhed i de nordiske lande, der alle søger sandheden såvel i kunsten og litteraturen som i videnskaben.

Skønt denne del af vort fællesskab måske ligger os mest på sinde, må vi dog ikke glemme, at det samtidigt er en påtrængende nødvendighed at opbygge i højere grad end hidtil et fælles økonomisk system, baseret på en gensidig støtte i produktion, handel og investering. På dette område står vi hinanden endnu meget fjernere end på det kulturelle område.

Dette forhold er dog måske meget farligere end noget andet for den fælles nordiske kultur. Ved et fælles nordisk økonomisk system ville vi komme hinanden nærmere på handelens område, og måske forener handelen individer og nationer endnu mere end noget andet, hvis den er til gensidig fordel

og bygger på et sundt grundlag. Hvis vi lukker øjnene for dette faktum og ikke gør noget for at modvirke, at hvert af de nordiske folk for sig slutter handelsforbindelser med andre nationer, som det ville være lige så let at slutte med de nordiske lande, da befinder vi os på en farlig vej bort fra nordisk kultur, for de århundredgamle handelsforbindelser er på ingen måde mindre værd i henseende til at knytte folkene til hinanden end selve de kulturelle forbindelser. Jeg mener, at det vigtigste skridt i denne retning ville være at oprette et fælles nordisk økonomisk system og en fælles nordisk bank for handel og investering. Efter min mening burde Nordisk Råd stille sig i spidsen for en undersøgelse af, hvordan dette kan virkelig gøres.

I slutningen af Nordisk Råds møde i Reykjavik sidste sommer tilbød hr. Erik Eriksen, Danmarks forhenværende statsminister, at rådets næste møde skulle afholdes her i København. Denne invitation blev modtaget. Jeg bringer Nordisk Råds danske afdeling og det danske folketing tak for denne invitation og for at stille disse smukke lokaler til rådighed for Nordisk Råd og dets personale, som er knyttet til dette møde.

Når jeg har afsluttet denne tale, og så snart valget af en ny præsident har fundet sted, vil jeg overdrage den nyvalgte præsident, som jeg forventer vil blive forhenværende statsminister Erik Eriksen, det vanskelige hverv at stå i spidsen for rådets anliggender til dets næste session. Mange sager foreligger her til behandling og afgørelse. Jeg er overbevist om, at den nye præsident hverken vil spare sin tid eller sine kræfter og vil benytte sig af sine erfaringer og kundskaber til, at der nås frem til en sund og fornuftig løsning i enhver sag.

Idet jeg fremsætter ønske om, at den nye præsident i sit arbejde for Nordisk Råd må vinde mange og store sejre, vil jeg over for alle rådets styrelsesmedlemmer, repræsentanter og personale, samt alle de nordiske regeringer ytre min hjertelige tak for et fornøjeligt

samarbejde i den tid, jeg har været rådets præsident.

Herved erklærer jeg Nordisk Råds niende session for åbnet.

2

Namnupprop; godkännande av medlemslista

Namnupprop företogs enligt följande medlemslista, upprättad enligt § 6 arbetsordningen:

Regeringsrepresentanter

Bombholt, Julius, Danmark
 Bratteli, Trygve, Norge¹
 Bundvad, Kaj, Danmark
 Bøe, Gunnar, Norge¹
 Dahlggaard, Bertel, Danmark
 Edenman, Ragnar, Sverige¹
 Erlander Tage, Sverige
 Gerhardsen, Einar, Norge
 Guðmundsson, Guðmundur f. Island
 Hannikainen, Antti, Finland
 Haugland, Jens, Norge
 Holler, Kjell, Norge¹
 Hosia, Heikki, Finland
 Hækkerup, Hans, Danmark
 Jensen, Carl P., Danmark
 Jensen, Lars P., Danmark
 Johansson, Rune, Sverige¹
 Jørgensen, Jørgen, Danmark
 Kampmann, Viggo, Danmark¹
 Karjalainen, Ahti, Finland
 Kleemola, Kauno, Finland
 Kling, Herman, Sverige
 Knudsen, Hans R., Danmark
 Krag, Jens Otto, Danmark
 Lange, Gunnar, Sverige
 Lindberg, Kai, Danmark¹
 Lindström, Ulla, Sverige
 Lysø, Nils, Norge¹
 Netzén, Gösta, Sverige
 Nilsson, Torsten, Sverige¹
 Normann, A. C., Danmark
 Philip, Kjeld, Danmark
 Skaug, Arne, Norge¹
 Skoglund, Gösta, Sverige¹
 Skytte, Karl, Danmark¹
 Sträng, Gunnar, Sverige
 Sukselainen, V. J., Finland

¹ Ej närvarande vid uppropet.

Thors, Ólafur, Island¹
 Törnngren, Ralf, Finland¹
 Undén, östen, Sverige

Valda medlemmar

Andersen, Nina, Danmark
 Andersson, Arvid, Sverige
 Andersson, Birger, Sverige
 Bjarnason, Asgeir, Island
 Borten, Per, Norge
 Cassel, Leif, Sverige
 Christensen, N. Chr., Danmark
 Christiansen, Chr., Danmark
 Ekendahl, Sigrid, Sverige
 Eliasson, Lars, Sverige
 Enne, Yrjö, Finland
 Eriksen, Erik, Danmark
 Eriksen, Holger, Danmark
 Ewerlöf, Knut, Sverige
 Fagerholm, Karl-August, Finland
 Gillström, Anselm, Sverige
 Gustafsson, Hans, Sverige
 Hegna, Trond, Norge
 Helén, Gunnar, Sverige
 Holm, Chr. L., Norge
 Horn, Svend, Danmark¹
 Hækkerup, Per, Danmark
 Hønsvald, Nils, Norge
 Ingimundarson, Sigurður, Island
 Jacobsen, Nils, Norge
 Johnsen, Håkon, Norge
 Jónsson, Gisli, Island
 Jónsson, Magnús, Island
 Jonsson, Sigfrid, Sverige
 Junnila, Tuure, Finland¹
 Klippenvåg, Harry, Norge
 Kraft, Ole Bjørn, Danmark
 Kuusinen, Hertta, Finland
 Kytä, Harras, Finland
 Kähönen, Urho, Finland
 Larsen, Aksel, Danmark
 Larsen, Helge, Danmark
 Lehto, Lempi, Finland
 Leirfall, Jon, Norge
 Lindblom, Olavi, Finland
 Lundström, Birger, Sverige
 Lyng, John, Norge
 Løbak, Harald, Norge
 Meinander, Nils, Finland
 Moe, Finn, Norge
 Nielsen, Harald, Danmark
 Ohlin, Bertil, Sverige

Olgeirsson, Einar, Island
 Olsen, Claudia, Norge
 Osvald, Hugo, Sverige
 Pedersen, Gustav, Danmark
 Petersen, Carl, Danmark
 Poulsen, Johan, Danmark
 Rantamaa, Antti J., Finland
 Rihntiemi, Juha, Finland
 Rosenberg, Gösta, Finland
 Røiseland, Bent, Norge¹
 Saalasti, Kerttu, Finland
 Sandler, Rickard, Sverige
 Seip, Helge, Norge
 Seweriin, Rakel, Norge
 Strand, Aksel, Sverige
 Sundin, Sven, Sverige
 Thestrup, Knud, Danmark
 Toft, H. C., Danmark
 Torvi, Irma, Finland
 Uoti, Olli J., Finland
 Virolainen, Johannes, Finland
 Wikborg, Erling, Norge

Medlemslistan godkändes.

3

Val av presidium

Arbetsutskottet hade föreslagit, att till president skulle väljas Erik Eriksen, Danmark, och till vicepresidenter Karl-August Fagerholm, Finland, Gísli Jónsson, Island, Nils Hønsvald, Norge, och Bertil Ohlin, Sverige.

Arbetsutskottens förslag bifölls.

Erik Eriksen övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

4

Anförande av den nyvalde presidenten

Presidenten: Mine første ord i dette øjeblik og fra denne talerstol er en tak på mine præsidiyekollegers og mine egne vegne, fordi rådet har villet betro os ledelsen af sine forhandlinger under denne session og af rådets arbejde mellem sessionerne.

Jeg lægger vægt på at understrege ra-

¹ *Ej närvarande vid uppropet.*

dets arbejde også mellem sessionerne.

Som et svar på det behov, der har meldt sig, har det været nødvendigt at nedsætte vore såkaldte nemandskomiteer til på en række områder at forberede sagerne forud for sessionerne. Derved bliver arbejdet under selve sessionerne meget mere effektivt. I denne nyordning ligger også forklaringen på, at rådet på så forholdsvis kort tid som en uge kan magte at bearbejde og tage stilling til så mange problemer, deriblandt ikke så få af endda meget betydelig rækkevidde.

Vi har jo i dag sådanne nemandskomiteer, valgt blandt rådets egne medlemmer, for de juridiske, de socialpolitiske og de økonomiske spørgsmål. Ved at se på saglisten får jeg indtryk af, at det også snart kan blive nødvendigt med en nemandskomite til at forberede de meget omfattende kultursager, rådet har fået at behandle.

I det forløbne år er der inden for det nordiske samarbejdsmaskineri — om jeg må bruge dette udtryk — sket en anden nydannelse, som jeg føler trang til at markere. Det er oprettelsen af Den nordiske Ministerkomité for økonomisk Samarbejde. Vi har ganske vist i nogle år, mellem 1954 og 1959, haft en anden nordisk ministerkomité, også den med økonomiske arbejdsopgaver og i nogen grad med samme personer som den nuværende. Alligevel er den nye komité principielt forskellig fra den foregående, idet den nye nemlig er en permanent komité — den første i sin art i det nordiske samarbejde — og ikke en, som blot er nedsat ad hoc med en bestemt begrænset opgave, efter hvis løsning den nedlægges.

Vi har al grund til at tro, at den nye ministerkomité i nøje samarbejde med rådets økonomiske udvalg eller nemandskomite vil være i stand til at udnytte de muligheder for udviklingen af det økonomiske samarbejde, som åbner sig på en lang række områder.

Jeg vil gerne understrege, at både nemandskomiteerne og nu den første permanente ministerkomité er vokset frem som led i den naturlige udvikling, der er så karakteristisk for det nordiske sam-

arbejde. Vi har også lov at betragte mødet på Harpsund sidste oktober mellem statsministrene og rådets præsidium under den samme synsvinkel. Jeg vil for øvrigt gerne benytte denne lejlighed til på præsidiets vegne, ligesom det tidligere er gjort, at takke statsministrene for det meget udbytterige møde, og naturligvis vil også jeg, ligesom Gisli Jónsson, først og fremmest takke stedets gæstfri vært, statsminister Erlander.

Saglig set var mødet overordentlig nyttigt. Det har bidraget meget til at skaffe et bedre dokumentarisk grundlag for arbejdet på denne session, end det ellers havde været muligt. Alligevel tror jeg, at det mest betydningsfulde ved Harpsund-mødet ikke så meget var den drøftelse, som førtes med netop denne session for øje, men derimod beslutningen om, at der for fremtiden regelmæssigt og i god tid forud for den årlige rådssession skal holdes lignende møder. Disse konferencer skal endda ikke alene behandle de sager, som er sat på dagsordenen til sessionen, men de skal i det hele taget drøfte de nordiske samarbejdsproblemer, som kan tænkes at blive aktuelle på rådsmødet.

Sagt mere direkte betyder dette, at statsministrene og præsidiets er enige om, at disse kombinerede møder mellem regeringernes chefer og rådets ledelse bør være en fast institution. Jeg tillægger denne nye landvinding megen betydning og er sikker på, at den bliver af stor værdi for det videre nordiske samarbejde.

Endnu et eksempel på, hvorledes noget, der langsomt er groet frem som svar på forholdenes krav, nu systematiseres som en praktisk nødvendighed, finder vi i Harpsund-mødets beslutning om at udbygge fagministermøderne. Disse møder begyndte så småt i 1920'erne, fik lidt større betydning i 1930'erne og er efter den anden verdenskrig blevet anvendt som nyttige forhandlingsinstrumenter mellem regeringerne på stadig flere felter, men uden at de havde fundet nogen slags formel anerkendelse.

Også disse møder blev behandlet på Harpsund. Man fastslog deres værdi for det praktiske samarbejde og var enige

om, at de alt efter behovet skulle udbygges yderligere. Men desuden understregede man den nytte, det havde haft, at repræsentanter for rådet under forskellige egnede former havde kunnet samråde med ministrene ved disse møder, og man var enig om, at sådanne fællesdrøftelser mellem fagministrene og rådsrepræsentanterne fortsat skulle finde sted og i øget omfang. Fra rådets side er vi meget tilfredse med denne formelle anerkendelse af en samarbejdsform, som allerede gennem nogle år har stået sin prøve i praksis.

I denne sammenhæng vil jeg minde om den rolle, som de af regeringerne nedsatte permanente nordiske embedsmandskommissioner spiller. Jeg tænker her navnlig på Nordisk Kulturkommission, på Den nordiske socialpolitiske Komité, Nordisk Samfærdselskomité og Nordisk økonomisk Samarbejdsudvalg, men også på en række andre områder findes tilsvarende faste organer, som gør en nyttig indsats i den praktiske udformning af samarbejdet.

Som det samlende parlamentariske forum for alle disse forskellige nordiske samarbejdsorganer har vi så endelig Nordisk Råd.

Det siger sig selv, at det ikke er nogen enkel sag at samordne lovgivningen og de administrative foranstaltninger i fem helt frie og uafhængige stater, hvoraf ingen hverken evner eller ønsker at dominere de andre, og hvor alle afgørelser må og skal træffes ved forhandling, fri meningsudveksling og åben argumentation, og hvor man ikke har den mulighed for at træffe afgørelser og fastslå beslutninger ved flertallets hjælp, som i det enkelte land og det enkelte parlament er højeste instans.

Netop fordi vi alle ønsker, at samarbejdet skal foregå på denne måde, er det en nødvendighed, at vi har et samarbejdsmaskineri, som gør det muligt for os at bruge den gamle danske metode, »at tale og at dele sig til rette», for uden det nødvendige maskineri får vi ikke noget samarbejde. At tro andet er efter min opfattelse blot fantasteri.

Når jeg ud fra dette grundsyn bedømmer det samarbejdsapparat, vi har op-

bygget i Norden efter den anden verdenskrig og især i de senere år, et apparat, som jeg tør sige er jævnt, enkelt, effektivt, smidigt og ubureaukratisk, har vi ingen grund at føle os mindreværdige overfor den del af omverdenen, man særlig plejer at sammenligne os med.

Jeg nævner dette, fordi vi f. eks. læser i aviserne, hvordan de seks landes statsministre mødes gang efter gang for at planlægge samarbejdsformerne inden for det, præsident de Gaulle kalder »fædrelandenes Europa«. Man vil holde regelmæssige statsministermøder. Man påtænker faste møder mellem fagministrene. Man vil søge at skabe permanente embedsmandskommissioner til at forberede samarbejdet og til at udføre trufne beslutninger.

Alt dette er noget, man har i sinde at oprette, og vi har kun grund til at håbe, at det virkelig må lykkes, og at de seks kan enes herom.

Men vi heroppe i Norden, vi har det allerede, og mere til. Blot er det ikke på forhånd blevet ridset op på tegnebrættet. Det er groet frem, sådan som det i vidt omfang er sæd og skik, at institutioner bliver til i Norden.

Men fordi vore institutioner kommer i stand ved den langsomme vækst og ofte har eksisteret længe, førend udenforstående rigtig bliver klar over, at de findes og er i fuld virksomhed, hænder det, at mange af vore landsmænd undervurderer, hvad der er sket.

Akkurat det samme gælder de praktiske resultater, som dette nordiske samarbejdsmaskineri har bragt, de resultater, der er maskineriets formål og eneste eksistensberettigelse.

Også disse resultater kommer til verden ved en proces over længere tid. De forberedes først i Nordisk Råds komiteer, kommer siden til behandling i rådet selv, går derefter til regeringerne og når først på dette stadium til de enkelte rigsdage — såfremt da ikke regeringerne mener, at de beslutninger, de ved forhandlinger er nået til, i forvejen bør forelægges for Nordisk Råd til godkendelse.

Denne noget omstændelige proces er den uundgåelige følge af, at man skal

forhandle sig til rette mellem flere lande i stedet for, at det kun er en sag mellem én enkelt regering og ét enkelt parlament, således som tilfældet er, når det drejer sig om almindelige nationale lovgivningsspørgsmål.

Men det siger sig selv, at når en nordisk samarbejdssag — og den kan være næsten nok så vigtig — har undergået denne grundige proces, er ganske meget af dramatikken gået af den. Selv om den har været omstridt, da den blev rejst, vil den ved denne behandling i rådet og i parlamenterne efterhånden have vundet så megen forståelse, at den måske ikke længere er noget stridsspørgsmål.

Man kan naturligvis beklage dette ud fra det synspunkt, at det ville være god publicitet for Nordisk Råd, om der stod voldsom gny og kamp om dets debatter. Men saglig set er det en værdi, at de gennemførte beslutninger bygger på bred støtte i befolkningen.

Nu bliver resultatet imidlertid, at mangfoldige nordiske vedtagelser går glat og smertefrit gennem de nordiske rigsdage, næsten uden debat og derfor også uden større omtale i presse og radio. Derfor er befolkningen ofte i alt for ringe grad klar over, hvad vi allerede har opnået, og derfor hører man også den påstand: at det havde man da ikke behøvet et Nordisk Råd for at gennemføre. Jeg vil gerne som min erfaring gennem snart 10 års aktiv medvirken i det nordiske arbejde i rådet slå fast, at dette er en misforståelse. Uden Nordisk Råds og dets underorganers systematiske og utrættelige pres ville et stort antal af de sidste 6—8 års resultater ikke have været gennemført.

Det er i øvrigt her ikke stedet at gøre op, hvad der er udrettet af nordisk samarbejde i den tid, rådet har eksisteret, og som følge af rådets virksomhed. Men jeg vil gerne sige som min almindelige vurdering, at der kan peges på overordentlig værdifulde resultater. Selvfølgelig har vi ikke nået alt, hvad vi har håbet og ønsket og arbejdet for. Langtfra! Men hvornår gør man det, hvis man sætter målet tilstrækkelig højt?

Vi ved alle, at de nordiske bestræbelser har lidt skuffelser, men fejlen ligger

ikke i Nordisk Råd eller i dets arbejdsformer. Fejlen ligger i første række hos os selv, som ikke har haft den fornødne vilje eller gjort den fornødne indsats eller har skabt den tilstrækkelige forståelse blandt vore meningsfæller.

Men det er mit bestemte indtryk, at det nordiske samarbejde, om vi vil, nu står overfor en rig udvikling, og at vi er ved at gå ind i en ny fase i Nordisk Råds virksomhed.

Da vi i 1953 samledes for første gang i denne sal, var det noget helt nyt, vi gik i gang med, og i de første to—tre samlinger prøvede vi os frem, stemte instrumentet så at sige.

Da vi mødtes anden gang i København i januar 1956, præsenteredes vi for den første rapport fra det udvalg, rådet havde overdraget at undersøge mulighederne for den nordiske toldunion, og gennem samlingerne fra da af og til og med Stockholm 1959, ja, i nogen grad Reykjavik sidste år, var det toldunionsplanen og dens skæbne, som dominerede vore forhandlinger.

Nu mødes vi for tredje gang på Christiansborg, og jeg tager vist ikke fejl, når jeg fornemmer, at der hviler ligesom en ny ånd, en ny tone over vor forsamling. Der er en stærkere forventning til, hvad vi kan udrette. Vi har en overordentlig indholdsrig dagsorden, som omfatter et stort antal vigtige og væsentlige sager på snart sagt alle samfundslivets områder.

Især vil jeg fremhæve de mange forslag af erhvervsmæssig karakter, som beviser, at det er en misforståelse, når man tror, at det nordiske økonomiske samarbejde er afskrevet. Tværtimod vil denne indeværende session forhåbentlig komme til at betegne en ny start på dette vigtige felt indenfor det nordiske fællesskab.

På så mange måder mærker vi, at verden er kommet ind i en ny tidsalder. På alle områder øges tempoet. Der er en vækst, en grøde og en fremskridtsvilje i samfundene, som kun sjældent tidligere. Det myldrer med materielle fremskridt og med forbløffende tekniske erobringer i havet, på jorden og i det uendelige himmelrum.

Men samtidig er tilværelsen for menneskene blevet farligere end nogen sinde. Risikoen for krig og ødelæggelse svæver som en evig trusel over vore hoveder. Spændingerne mellem staterne og mellem racerne tager til, og såvel militært som økonomisk og kulturelt får de små nationer stadig vanskeligere kår.

Det er på denne baggrund af skiftende lys og mørke, at Nordisk Råd for niende gang samles til session for at overveje, hvordan vore små folk ved at forene kræfterne om en lang række fælles opgaver kan skabe sig den størst mulige tryghed og de bedst mulige materielle og åndelige kår.

Vi gør det i bevidstheden om, at vi ved samarbejdet bliver i stand til at løse en lang række opgaver, som vi, om vi skulle tage dem op hver for sig, enten ikke magtede at løse eller ville løse på en langt mindre tilfredsstillende måde.

Vi tror, at et samarbejde i vore ret ubundne former mellem Nordens frie og ligestillede folk både bliver til gavn for os selv og gør det muligt for os at øve en større og en rigere indsats for den øvrige verden.

Men vi ved også, vi folkevalgte repræsentanter for de nordiske rigsdage — og jeg kan vel også tale på vore regeringsudpegede medlemmers vegne — ikke evner at nå de mål, vi sætter os, medmindre vort arbejde har tilslutning fra en vågen nordisk opinion.

Derfor retter vi, der er overbevist om det nordiske samarbejdes betydning for vore folks fremtid, og som ved vort medlemskab af denne forsamling har et særligt ansvar for dette samarbejdes skæbne, en appel til alle de nordiske folk om at slutte op bag det arbejde, der udføres her i rådet. Vi beder dem stimulere os, inspirere os, også gerne kritisere os, om vi ikke gør det godt nok.

Fremfor alt retter vi denne appel til Nordens ungdom.

De kommende år i det nordiske samarbejdes tjeneste bliver formentlig spændende, hektiske arbejdets år, fulde af nye store opgaver, som det bliver en lyst at gå i gang med.

Der bliver brug for »de raske i ri-

get», som den jyske digter talte om, og først og fremmest for den ungdom, hvis fremtid vil blive stærkere og rigere takket være det samarbejde, som er Nordisk Råds formål og eksistensberettigelse.

Med ønsket om, at den kommende uges virke må blive til gavn og lykke for Nordens folk, har jeg hermed æren at byde Nordisk Råd velkommen til København og anmoder forsamlingen om at gå videre i mødets dagsorden.

5

Spørsmål, huruvida tillåtelse må meddelas att till behandling upptaga saker, trots att tillhörande handlingar utsänts senare än tre veckor före sessionen

Presidiet hade föreslagit, att tillåtelse måtte meddelas att till behandling upptaga saker, trots att tillhörande handlingar utsänts senare än tre veckor före sessionen.

Presidiets förslag bifölls.

6

Fastställande av saklista

Rådet beslöt fastställa saklista i enlighet med föreliggande förslag [se s. 19—27].

7

Tillsättande av utskott

Arbetsutskotten hade föreslagit, att det skulle tillsättas ett juridiskt utskott, ett kulturutskott, ett socialpolitiskt utskott och ett trafikutskott, samtliga med 13 medlemmar, samt ett ekonomiskt utskott med 17 medlemmar.

Arbetsutskottens förslag bifölls.

8

Val av medlemmar i utskotten

Arbetsutskotten hade till medlemmar i utskotten föreslagit:

Juridiska utskottet

Danmark: Holger Eriksen (S)
Gustav Pedersen (S)
Knud Thestrup (KF)
Finland: Harras Kytö (Kp)
Gösta Rosenberg (Skdl)
Olli J. Uoti (Sd opp.)
Island: Magnús Jónsson (Sj)
Norge: Nils Hønsvald (A)
John Lyng (H)
Erling Wikborg (Kf)
Sverige: Arvid Andersson (s)
Gunnar Helén (fp)
Rickard Sandler (s)

Kulturutskottet

Danmark: N. Chr. Christensen (V)
Chr. Christiansen (S)
Helge Larsen (RV)
Finland: Kerstu Saalasti (MI)
Irma Torvi (Skdl)
Johannes Virolainen (MI)
Island: Gisli Jónsson (Sj)
Norge: Per Borten (Sp)
Hakon Johnsen (A)
Helge Seip (V)
Sverige: Anselm Gillström (s)
Hugo Osvald (fp)
Sigfrid Jonsson (s)

Socialpolitiska utskottet

Danmark: Nina Andersen (S)
Harald Nielsen (V)
H. C. Toft (KF)
Finland: Karl-August Fagerholm (Sd)
Hertta Kuusinen (Skdl)
Juha Rihniemi (Kok)
Island: Einar Olgeirsson (Ab)
Norge: Harald Løbak (A)
Claudia Olsen (H)
Rakel Seweriin (A)
Sverige: Birger Andersson (s)
Sigrid Ekendahl (s)
Sven Sundin (cp)

Trafikutskottet

Danmark: Svend Horn (S)
Aksel Larsen (SF)
Johan Poulsen (V)
Finland: Lempi Lehto (Sd)
Nils Meinander (Sv)
Antti J. Rantamaa (MI)

Island: Asgeir Bjarnason (F)
 Norge: Nils Jacobsen (A)
 Harry Klippenvåg (A)
 Jon Leirfall (Sp)
 Sverige: Leif Cassel (h)
 Hans Gustafsson (s)
 Birger Lundström (fp)

Ekonomiska utskottet

Danmark: Erik Eriksen (V)
 Per Hækkerup (S)
 Ole Bjørn Kraft (KF)
 Carl Petersen (S)
 Finland: Yrjö Enne (Skdl)
 Urho Kähönen (MI)
 Tuure Junnila (Kok)
 Olavi Lindblom (Sd)
 Island: Sigurður Ingimundarson (A)
 Norge: Trond Hegna (A)
 Chr. L. Holm (H)
 Finn Moe (A)
 Bent Røiseland (V)
 Sverige: Lars Eliasson (cp)
 Knut Ewerlöf (h)
 Bertil Ohlin (fp)
 Axel Strand (s)

Arbetsutskottets förslag bifölles.

Meddelanden

Presidenten: I tillslutning til det nu afholdte valg skal jeg meddele, at præsidiets i henhold til paragraf 8 i arbejdsordningen har udpeget følgende til sekretærer i udvalgene: i det juridiske udvalg fuldmægtig Poul Eefsen, i kulturudvalget førstesekretær Helene Andersen, i socialpolitisk udvalg byråchefen Sven-Hugo Ryman, i trafikudvalget expeditionsskretær Axel Gormsen og i økonomisk udvalg kammarrættfiskalen Bertil Wennergren.

Jeg anmoder udvalgene om umiddelbart efter afbrydelsen af dette møde forud for frokostpausen at samles i deres udvalgsværelser på 2. sal for at foretage konstituering m. m.

I overensstemmelse med sædvane anmoder jeg den blandt de valgte udvalgsmedlemmer, hvis navn kommer først i alfabetisk rækkefølge, om at lede forhandlingerne i udvalgene, indtil valg af formand er sket, nemlig: i det juridiske

udvalg Arvid Andersson, i kulturudvalget Per Borten, i socialpolitisk udvalg Nina Andersen, i trafikudvalget Asgeir Bjarnason og i økonomisk udvalg Lars Eliasson.

Til disse udvalgsmøder findes der en dagsorden optaget i de retningslinjer for udvalgsarbejdet, som arbejdsudvalgene godkendte ved deres fællesmøde, og som ligger omdelt i udvalgsværelserne.

Under dagsordenens punkt 10 er det hensigten at den såkaldte generaldebat skal finde sted. Talere, som ikke allerede har indtegnat sig, bedes gøre dette så snart som muligt, så præsidenten kan få et overblik over antallet af talere.

Det er præsidentens forslag, at man i nogen grad søger at gruppere indlæggene om visse hovedspørgsmål. Det vil derfor være mest praktisk, om talere, som ønsker at udtale sig om flere emner, tager ordet flere gange. Præsidenten foreslår, at man begynder med indlæg om Nordisk Råds arbejde og almindelige stilling i det nordiske samarbejde. Derefter vil det være praktisk at koncentrere indlæggene om det nordiske økonomiske samarbejde i almindelighed, gerne set på baggrund af det europæiske økonomiske samarbejde. Spørgsmålet om samordningen af forskningen og den højere undervisning er også et af sessionens hovedproblemer. Det vil ligeledes være naturligt at samle indlæggene om foranstaltningerne til gavn for de underudviklede lande som en særlig gruppe. I øvrigt gælder der ingen særlig sagbegrænsning for generaldebatten. Dog er der sikkert en række spørgsmål, som det vil være praktisk at vente med at behandle, indtil de har været diskuteret i udvalgene.

Af hensyn til planlægningen af oversendelsen af sagerne til udvalgene anmoder præsidenten om, at de, der ønsker at tage ordet vedrørende nogen sag, så snart som muligt anmelder dette for præsidenten. Det er dog ikke meningen, at der skal føres nogen egentlig debat ved denne lejlighed, men der står i arbejdsordningens paragraf 12, at forinden en sag oversendes til udvalg, har rådets medlemmer ret til at udtale sig om sagen.

Indtil oversendelsen af en sag til udvalget har fundet sted, tillader arbejdsordningen, at regeringerne og de valgte medlemmer skriftligt stiller ændringsforslag til de udsatte sager eller til de sager, som er rejst for rådet ved regeringsforslag eller medlemsforslag.

9

Val av medlemmar i Redaktionskommittén för »Nordisk Kontakt»

De nationella delegationerna hade till medlemmar i Redaktionskommittén för

»Nordisk Kontakt» föreslagit: från Danmark Per Hækkerup och Ole Bjørn Kraft, från Finland Nils Meinander och Olli J. Uoti, från Island avdelningschefen Haraldur Kröyer, från Norge stortingsrepresentant Erling Fredriksfryd och Trond Hegna samt från Sverige Gunnar Helén och riksdagsmannen Yngve Möller.

Delegationernas förslag bifölles.

Förhandlingarna avbröts kl. 12.15.

Protokoll

1:a mötet (2:a avd.)

Lördagen den 18 februari 1961 kl. 15.00

Presidenter: Fagerholm och Erik Eriksen

Förhandlingarna återupptogs kl. 15.00.

Meddelande

Det meddelades, att Svend Horn, Danmark, och Bent Røiseland, Norge, intagit sina platser i rådet.

Angående debattordningen

Rådet beslöt, att presidenten skulle äga rätt att under sessionens debatter med frångående av den i § 14 arbetsordningen stadgade ordningsföljden mellan talarna ge medlem ordet för replik till föregående talare under högst två minuter.

10

Rapport från Nordiska rådets presidium

Hønsvald, Norge: Jeg har fått i oppdrag å komme med noen av de refleksjoner som lesningen av presidiets rapport kan gi anledning til, og det er da naturlig at jeg konsentrerer meg om rådets arbeid og dets arbeidsform.

Det har lenge vært klaget over at Nordisk Råd tar opp altfor mange saker, til dels av mindre betydning. Og jeg må medgi at den klagen delvis er berettiget. Rådsmedlemmene får selv ta ansvaret for det. Det er vi som sender inn forslagene, og presidiet har ingen adgang til å

unnlate å føre dem opp på dagsordenen. Vurderingen av en saks betydning for øvrig er høyst forskjellig. Det som den utenforstående almenhet betrakter som bagateller, kan for andre fortone seg som viktige saker.

I det siste har en imidlertid forsøkt å bremse ned forslagsflommen og konsentrere seg om noen få saker som det er viktig å finne en løsning på og som må forutsettes å vekke almenhetens interesse.

Jeg tror at dette iallfall delvis har lyktes på dette rådsmøte. Dagsordenen er også nå i lengste laget, men den inneholder flere spørsmål som opptar oss alle meget sterkt, og hvis løsning vil ha stor betydning både for det nordiske samarbeid og for Nordens utadvendte virksomhet. Samtidig er det tatt visse skritt i retning av den revisjon av arbeidsformen som lenge har vært på tale.

Det har også vært klaget over at vårt arbeid gir så små resultater og at det går så uendelig smått med å få våre rekommandasjoner gjennomført. Det har til og med vært sagt at når en sak først er kommet på dagsordenen, så er det nesten umulig å få den vekk igjen. Den går igjen fra år til år.

For å belyse dette forholdet er det under utarbeidelse en oversikt over tallet på rekommandasjoner og deres skjebne. Den er ikke helt ferdig ennå og den er ikke ført lenger fram enn til 1959, men det foreligger noen interessante tall som

på sett og vis illustrerer rådets virksomhet.

På rådsmøtene fra 1953 til og med 1959 er det behandlet 236 forskjellige spørsmål og vedtatt 172 rekommendasjoner. Av dem er 58 helt gjennomført og 53 delvis gjennomført. Det vil si at de ennå ikke er gjennomført i alle de nordiske land eller at de ikke er gjennomført i sin helhet. Men vi har altså hatt et positivt resultat i 111 saker. 58 av rekommendasjonene er under utredning og vil komme opp til sluttbehandling på et senere tidspunkt, mens 39 inntil videre er forlatt som uløste. Bare 28 av de 236 sakene som har stått på dagsordenen er henlagt uten resultat.

Som rimelig kan være er det de eldste rekommendasjonene som har den største prosent gjennomførte. Av dem som ble vedtatt i tidsrommet 1953—57 er 63 prosent helt eller delvis gjennomført. Størst hell har vi hatt med trafikkspørsmålene, inklusive reiselettelsene. Over 60 prosent av rekommendasjonene på dette område er gjennomført, og det er håp for atskillige av dem ennå.

Det er ennå for tidlig å si noe om hvor stort antall helt mislykkede rekommendasjoner vi må regne med. Jeg har bare villet nevne disse tallene for å gi et inntrykk av omfanget av rådets virksomhet og av de resultater som er nådd. En del av de gjennomførte sakene er kanskje mindre betydningsfulle, men det er i alle tilfelle saker som er av interesse for et større eller mindre antall nordiske medborgere og som har ført med seg fordeler eller i all fall avskaffet irritasjonsmomenter. Men en nokså lang rekke kan også alment karakteriseres som betydningsfulle.

Nå er det desverre ikke så at arbeidet med våre rekommendasjoner går av seg selv, etter at de er tatt opp første gangen. Det går nok både år og dag før vi får resultater. Og for å finne fram til arbeidsformer som kan få arbeidet til å gli lettere, ble det under rådsmøtet i Reykjavik enighet om å holde en konferanse av de nordiske statsministre og Nordisk Råds presidium for å drøfte saken. Denne konferansen ble, som det har vært nevnt før her i dag, holdt på Harpsund

den 6. og 7. oktober 1960, og resultatet er meddelt i presidiets rapport. Under åpningstalen i dag ble dette møte delvis kommentert, men jeg vil allikevel si noen få ord om det.

Det ble ikke vedtatt revolusjonerende endringer i rådets arbeidsformer, men det ble iallfall lagt et grunnlag for effektivisering av arbeidet og for eliminering av de hindringer en erfaringsmessig støter på. Det nordiske samarbeid i etterkrigstiden ble tatt opp til gransking, og debatten konkluderte med en uttalelse om at betydelige framskritt er gjort og at Nordisk Råd har spillet en sentral rolle i det pågående arbeid for å føre de nordiske land nærmere sammen. Det var også enighet om å forsterke det nordiske samarbeidet og finne formålstjenlige former for den videre utbygging.

Av praktiske tiltak vil jeg nevne det som før har vært nevnt i dag, at statsministrene er villige til å møte presidiet før hver rådssesjon for å behandle opplegget til sesjonen og for øvrig diskutere nordiske samarbeidsproblemer som kan ventes å bli aktuelle. Det var også enighet om å fortsette de nordiske ministermøter og bygge dem ut etter behovet. En fant det også formålstjenlig at representanter for Nordisk Råd kunne delta i disse møter når de behandlet samarbeidsspørsmål som var reist i rådet eller som ministrene ønsket parlamentarikerens uttalelse om.

For å forenkle og rasjonalisere det arbeid som utredningen og gjennomføringen av rådets rekommendasjoner fører med seg, erklærte statsministrene at de ville overveie en tillemping av den ordning som er innført i Finland, som som bekjent går ut på opprettelsen av et ministerutvalg, kontaktmenn i ministrene og folk som fører innsende med at arbeidet blir gjort. Det har også i andre land resultert i oppnevning av kontaktmenn hvis oppgave det er å virke for at saker med nordiske aspekter såvidt mulig blir søkt løst på nordisk basis, og å passe på at rekommendasjonene ikke blir liggende ubearbeidet.

Det er ennå for tidlig å si hvordan ordningen kommer til å virke, men forhåpentlig er det lykkes for statsminis-

trene å finne fram til kontaktmenn som både har interesse av og tid til å ta seg av sakene.

Jeg gjør for ordens skyld oppmerksom på at de reformer det var tale om, skal holdes innenfor den ramme som rådets nå gjeldende statutter fastsetter. Det må ikke misforståes derhen at det planlegges noen prinsipiell endring i rådets karakter.

Det var videre enighet om å tolke rådets oppgave slik at det ved siden av de saker som vanligvis forelegges rådet, skal være adgang til å ta opp til diskusjon større samfunnsproblemer som er aktuelle i alle de nordiske landene, selv om en ikke tar sikte på å få istand felles og ensartede løsninger. Eksempler på slike saker er nevnt i konferansens protokoll. Også slike spørsmål som er kontroversielle ut fra forskjellige synspunkter, innenfor de enkelte land eller mellom landene, kan tas opp til debatt.

Rådets presidium og statsministrene var videre enige om å samvirke for at hver rådssesjon kan konsentreres om ett eller et par sentrale spørsmål, uten at de mindre sakene blir forsømt av den grunn. Regjeringene skal medvirke for å skaffe fram materiale til belysning av slike sentrale spørsmål, slik at de kan foreligge utredet når de tas opp til diskusjon.

Dette var noen av de viktigste resultater av Harpsund-møtet. Forøvrig henviser jeg til presidiets rapport.

Men jeg gjentar at det var enighet om å forsterke det nordiske samarbeidet og om å finne formålstjenlige former for dets videre utbygging. Dette mener jeg pålegger rådet en forpliktelse og gjør det nødvendig å effektivisere arbeidet mellom sesjonene. Vi må være villig til å utstyre både sekretariatene og komiteene med den nødvendige arbeids-hjelp så de sakene som reises kan følges opp, og slik at behandlingstiden i noen grad kan forkortes. Jag har inntrykk av at det gjøres et godt arbeid i de komiteer som møtes mellom sesjonene, men de består av sterkt opptatte politikere og må ha hjelp både til forberedelsene og til å sørge for den pådrivingen som erfaringen viser er nødvendig.

Statsministrene har for øvrig tilsagt sin støtte til en slik effektivisering og forenkling av arbeidsformene.

Situasjonen ute i Europa og i verden forøvrig forteller at det er nødvendig for de nordiske land å rykke tettere sammen og bygge ut sitt samarbeid, ikke minst på det økonomiske område. Vi har en gang tidligere rygget tilbake for å etablere et samarbeid som ville ha stillet oss i en langt gunstigere posisjon enn den vi har i den økonomiske dragkampen som nå pågår. Vi bør være kommet så langt nå med våre samarbeidsvaner at det ikke kan hende en gang til.

Norden er ingen stor del av verden eller av Europa, men den er en betydningsfull del. Og den kan bli enda betydeligere hvis vi forener våre krefter på de områder hvor forholdene ligger til rette for det. Nordisk Råds oppgave er å peke på disse områder og bidra til at mulighetene blir utnyttet. Greier vi det, blir vi også bedre istand til å delta i det videre samarbeid som må til for å løse de problemer som vår generasjon må løse hvis ikke det hele skal ende i strid og kaos.

Wikborg, Norge: Må jeg først få lov til å komme med et lite hjertesukk i anledning av at presidiets rapport først ble omdelt til oss da vi kom til hotellet idagmorges. Det er et meget viktig dokument og et dokument som jeg tror mange av oss gjerne ville ha hatt anledning til å sette seg bedre inn i enn det nå har vært mulighet for. Jeg vil henstille at man neste gang gjør hva man kan for at presidiets rapport kan være rådsmedlemmene i hende i god tid før de reiser til møtet, slik at man kan forberede seg litt bedre på den debatten som vi nå er i gang med.

Jeg tror det er mange av oss som i grunnen kommer med større forventninger til dette rådsmøtet enn til de møter vi tidligere har vært med i. Det kommer for enkelte av oss fra Norge i hvert fall ikke minst av at vi er kommet igjennom den vanskelige periode med det store trykk vi hadde over oss i forbindelse med den nordiske tollunion.

Jeg ser jo ikke på det spørsmål slik som hr. Hønsvald foran meg gav uttrykk for. Det var spådd Nordisk Råds død og undergang dersom vi ikke makket å føre tollunionen igjennom, men det nordiske samhold og det nordiske samarbeid overlever slike hendelser som dette. Jeg bare går litt tilbake i historien og minner om studenterskandinavismen, om de store følelsers og de store skåltalers tid, som fulgtes av 1864 med alt hva det innebar, jeg minner om at Norge og Sverige skilte lag i 1905, jeg tenker på det nordiske forsvarsforbund som vi ikke kunne realisere, og nå den nordiske tollunion som vi heller ikke kunne gjennomføre. Noen vil si at vi reiser oss som en Fugl Fønix av asken. Jeg mener at der var ikke noen aske, jeg mener at de ting som har intruffet, de har ikke ødelagt samarbeidsviljen og samholdsviljen mellom oss i Norden. Like friskt som noensinne før reiser det nordiske intitiativ seg på ny i mange av de saker som vi skal behandle i løpet av de dagene vi nå er sammen. Det er nemlig så at det som binder oss i Norden sammen er mer enn det som kan skille oss, selv om det også kan være store ting som skiller oss. Vi er av samme slekt. Vi følte det ikke minst da vi var i Island, på Lovberget. Og det var ikke bare følelser, det var en erkjennelse av en historisk realitet. Vi har de samme idealer; det er retts-samfunnet, individets frihet, solidaritetsfølelsen med de svake. Vi har i alt dette dype felles realiteter. Og jeg vil også nevne det felles språk. Derfor har jeg med noen undring lest i avisene at de har hatt visse vanskeligheter i Sverige og Danmark med overføringer av hinannens televisjonsprogrammer. Man forstår ikke språket, og der har vært en viss uvilje. Jeg må alvorlig henstille til dansk og svensk televisjon at de på ingen måte lar seg affisere av en slik kritikk i øyeblikket. Tvert imot er dette et medium som mer enn noe annet kan befordre nordisk samforståelse. Vi må forstå hverandre, vi må ikke skilles slik språklig at vi har vanskeligheter med å forstå hverandre. Vi må tvert imot få mer nordisk språkundervisning

i skolene, og vi må gjennom radio og televisjon lære hverandres språk bedre å kjenne.

Det er jo et faktum at vi i Norge, når vi har vanskeligheter med teaterbesøket ut på vårkanten, får skuespillere fra våre naboland som trekkplaster, for da bevirker nettopp vår kjærlighet til nabolandenes språk at folk kommer i teateret, selv om de kanskje ellers ikke ville ha gått dit. Våre felles språk er av de store saker som Nordisk Råd burde verne om og hjelpe til med å fremme.

Som jeg sa, et trykk er borte, og det betyr at krefter frigjøres til innsats på andre områder. Derfor mener jeg at vår nyvalgte president gav et helt adekvat uttrykk for hva så mange av oss føler, at vi kommer til dette møte i følelsen av at det er en ny tone og en ny forventning. Jeg tror det er et gyldig uttrykk for det som beveger seg i mange av oss.

Vi skal senere i generaldebatten behandle spørsmålet om utviklingslandene. Jeg vil gjerne få lov til å komme tilbake til det da, etter det presidenten bad oss om, men jeg vil allerede nå få si at den tanken som jeg er meget takknemlig for er blitt reist her i Nordisk Råd, den bringer oss utover oss selv, utover våre egne nærmeste interesser. Det kan nemlig også bli en form for nordisk selvopptatthet som kan gjøre seg gjeldende her i Nordisk Råd, og vi trenger en slik samlende stor oppgave som den vi der er kallet til å være med i. Det har vært skrevet av vårt ærede medlem Ole Bjørn Kraft noe om en nordisk provinsialisme. Nå, det var ikke den som stanset forsvarsforbundet, det var ikke den som stanset tollunionen, det som stanset oss der var at så mange av os følte at en nordisk enhet på dette område ble for snever, vi måtte i en rekke henseender inn i en større sammenheng. Derfor har det vært en helhjertet innsats fra norsk side når det gjelder tilslutningen til EFTA. Og i den forbindelse vil jeg gjerne si at vi føler en dyp glede ved at nå assosiasjonsavtalen med Finland synes å komme i orden.

Vi skal her drøfte store fellestiltak,

økonomisk samarbeid, fordeling av forskningsoppgavene, samarbeidet om den høyere utdanning, spørsmålet om en bedre utnyttelse av våre felles ressurser både når det gjelder mennesker og materielle verdier.

Det er ett område for nordisk samarbeid som jeg gjerne vil benytte denne anledning til å si litt om, nemlig det som har med vårt felles lovgivningsarbeid å gjøre. Det er en form for nordisk samarbeid som er 100 år gammel, det er kanskje en av de mest utviklede og fineste former vi har hatt for nordisk samarbeid. Det har satt dype spor etter seg. Vi fikk vekselovgivningene, vi fikk sjøfartsloven, vi fikk kjøpsloven av 1907. Der ber jeg rådsmedlemmene merke seg årstallet — bare 2 år etter 1905 fikk vi kjøpsloven, som gjelder den dag i dag. Vi har fått forsikringsavtaleloven, gjeldsbrevloven og en rekke andre lover i felles nordisk regi, og det er jo en alminnelig oppfatning blant oss jurister iallfall at de lover som er blitt til i nordisk regi, hører blant våre beste lover.

Vi har ikke alltid greid å gjennomføre en felles nordisk lovgivning. I fjor fikk vi oppleve f. eks. når det gjelder motorvognansvarsloven, hvor vi hadde et felles nordisk utkast, at vi måtte skille lag, fordi våre danske venner ikke kunne akseptere det omfattende objektive ansvar som noen av de andre landene gikk inn for. De ville fremdeles basere seg på skyldsansvaret. Vi har også navneloven, hvor det ser ut som veiene i noen grad skilles. Men hvor det ikke samsvarer med folkets rettsbevissthet og den alminnelige rettsoppfatning i våre land, må vi ikke gå så langt at vi nødvendigvis skal og må presses inn i en felles nordisk form. Det er ingen skade skjedd ved om vi, som det gjelder ved den ansvarsloven jeg nevnte, kanskje må la det gå 10—20 år før vi kan finne frem til enhet. Vi må ile langsomt også i disse sakene.

Før hadde vi en nordisk felleskomité, den såkalte NUL-komité. Nå har vi i det siste fra hvert land fått oppnevnt en høytstående embetsmann som skal overvåke dette arbeidet. Jeg tror at saken

for så vidt er i de aller beste hender. Det synes å være en viss tilbøyelighet hos enkelte til å ville trekke mer av dette lovgivningsarbeidet inn under Nordisk Råd. Og det stiller jeg et spørsmålstegn ved. Jeg tror vi her er inne på et område som ikke så godt egner seg til behandling på den måten som vi er nødt til her i Nordisk Råd. Vi samles jo i 6 arbeidsdager om året, vi har en mengde saker som skal behandles, vi har en meget kortvarig utvalgsbehandling. Og selv om det gjøres et stort arbeide mellom sesjonene, får i hvert fall vi delegerete nokså liten tid til å sette oss inn i detaljspørsmål under selve samlingen. Derfor er jeg ikke så sikker på at noe er vunnet ved at disse lovene som ofte arbeider med sterkt teknisk betonte spørsmål, bringes inn for oss her. Jeg tror ikke Nordisk Råd er noe særlig skikket til lovbehandling.

Nå hadde vi nettopp i Norge i løpet av de siste 14 dager en sak som viser at det kan oppstå misforståelser, vanskeligheter og problemer i forbindelse med rekommandasjoner fra Nordisk Råd i slike saker. Det gjaldt utleveringsloven, hvor enkelte av oss i det norske Storting ikke var helt tilfreds med den måte asylrettens problemer var løst på gjennom det forslag som ble forelagt oss, og som igjen hadde sin bakgrunn i en rekommandasjon fra Nordisk Råd, hvor enkelte av oss som deltok i behandlingen i Stortinget, også hadde vært med i Nordisk Råd. — Jeg skal ikke gå i detalj om denne sak her, jeg bare peker på at det spørsmål kom opp: Hvor langt vi som medlemmer av Nordisk Råd bindes, om ikke juridisk, så moralsk, ved standpunkter som vi måtte innta i Nordisk Råd. Nå tror ikke jeg at det i denne saken gjaldt noe nytt standpunkt for så vidt, det var en del misforståelse med hensyn til hvor langt denne rekommandasjon gikk osv. — det skal jeg ikke gå inn på her — men vi fikk ihvertfall opp hele det problemet til drøftelse i vårt Storting om sammenhengen mellom behandling av en sak i Nordisk Råd og den senere behandling i vår egen nasjonalforsamling. Jeg tror det ble helt klart at vi aldri kan bindes ved hva vi

måtte uttale eller være med på ved rekommendasjoner i Nordisk Råd med hensyn til detaljspørsmål, vi må kunne arbeide videre med problemene. Og hvis vi blir saklig overbevist om at en annen løsning enn den vi var inne på under den kortvarige behandling i Nordisk Råd, er bedre og riktigere, må vi selvsagt stå fritt til å følge vår overbevisning og eventuelt innta et noe annet nyansert standpunkt enn det vi inntok i Nordisk Råd, hvor behandlingen må være forholdsvis summarisk. Hvis vi ikke skal ha den frihet her i Nordisk Råd, kan ikke jeg skjønne annet enn at vi må avholde oss fra å stemme når rådet behandler de egentlige lovspørsmål. Og det ville ikke være noen hyggelig løsning. Vi må ikke risikere at Nordisk Råd blir påberopt som et slags press likeoverfor våre egne nasjonalforsamlinger. Det gjelder også de drøftelser som finner sted på statsrådsplan, disse såkalte toppmøter innenfor de forskjellige områder.

Vi har vært inne på det før i Norge. Den gang vi skulle slutte oss til Nordisk Råd, var det som man vil vite, en sterk minoritet som ikke ville være med på å opprette Nordisk Råd nettopp av disse grunner. Jeg siterer fra den innstilling som forelå i 1952:

Det heter i proposisjonen at Regjeringens medlemmer ikke skal delta i rådets avstemninger, fordi de da ville, heter det, »ved sakens videre behandling bli bundet på en måte som ofte ville være uheldig». — Etter mindretallets mening må det være helt klart at parlamentsmedlemmene forsåvidt står i samme stilling.

Det var en av grunnene til at vi var engstelige for hva Nordisk Råd kunne bringe: At man etter en forholdsvis summarisk behandling i rådet skulle ta et standpunkt som så senere var forpliktende i Stortinget. Og der ble det pekt på at statsrådene måtte være særdeles varsomme. Men nå vet vi at statsrådene skal møtes enda hyppigere enn før og ha en enda mer inngående drøftelse enn tidligere. Det kan jeg i og for seg være enig i, de må bare være varsomme så de ikke binder seg. Statsrådene sitter som representanter for et flertall i sine parlamenter, og det som de binder seg

til, kan binde deres flertall, og det vil igjen si at den parlamentariske frihet begrenses, og det må vi være meget varsomme med.

Det er et problem i moderne parlamentarisme at parlamentarikere og statsråder deltar i en rekke møter utenfor sitt eget parlament. Vi har Europarådet, vi har NATO-rådet, noen av oss, vi har snart EFTA-rådet, vi reiser til De forente nasjoner, vi kan på mange måter bli nødt til å uttale oss og ta foreløpige standpunkter i disse rådene. Så kommer sakene tilbake til våre nasjonalforsamlinger, blir der inngående behandlet, med langt grundigere drøftelser enn det hadde vært anledning til for de utsendte rådsmedlemmer. Så dette er et problem som jeg tror det er nyttig at vi tar frem og ser på for at vi kan komme frem til en rimelig løsning. Jeg nevner for mitt vedkommende at de standpunkter man tar under slike foreløpige behandlinger, på det man kan kalle anbefalesesstadiet av vedkommende sak, må ha en foreløpig karakter. Selvfølgelig skal vi ta våre standpunkter ut fra vår beste overbevisning i det øyeblikk, samvittighetsfullt og så inngående som vi kan. Men vi må være klar over at senere kan vi komme til å grave langt dypere inn i disse problemer og kan da lett komme til andre resultater. Ellers kan det komme til å bli et utålelig press fra disse internasjonale organisasjoner som vi måtte være med i.

Og mens jeg taler om press, har jeg lyst til å si et par ord om et forslag som jeg under noen tvil har vært medforslagsstiller til, nemlig om høyrekjøringen i Sverige. Jeg stiller meg selv spørsmålet: Er det riktig av oss i de andre land å legge det press på våre svenske venner, at vi kanskje kommer med en rekommendasjon i den retning? Når jeg mente å kunne være med på det, er det også fordi jeg tror våre svenske venner ikke misforstår det, og fordi det viser seg at spørsmålet i utpreget grad gjelder oss allesammen, fordi vi fra de andre land representerer en fare når vi kjører i Sverige, og svenskene representerer tilsvarende fare når de kjører i våre land. Under de omstendigheter går jeg ut fra at våre svenske venner ikke misforstår

det når vi tar opp denne sak her og forsøker å komme frem til en ordening som kan være til nytte og gagn for oss alle sammen.

Kraft, Danmark: Hr. formand! I fortsættelse af det, som hr. Wikborg indledningsvis sagde, vil jeg som min mening give udtryk for, at for mig er der ikke nogen tvivl om, at Nordisk Råd blev til som en reaktion imod sammenbruddet af de nordiske forsvarsforhandlinger. Alle de, som var til stede på Akershus slot den aften, hvor det var blevet klart, at der ikke var mulighed for, at de nordiske politikere og regeringer kunne blive enige om en forsvarsordening, vil aldrig glemme, at den aften fødtes tanken om, at så måtte vi finde andre veje til at styrke det nordiske samarbejde, en følelse af, at de nordiske folk og lande trængte til dette samarbejde til dets udvikling og styrkelse i en tid, der stiller så store krav til folkene som den tid, vi lever i. En af vejene blev Nordisk Råd, som samledes her i København for 8 år siden som et udtryk fort, at man igen var slået ind på samarbejdsvejen i Norden.

Nu kan vi se tilbage på den tid, der er gået; store forventninger har der været, skuffelser har ikke kunnet undgås, således vil det jo altid være tilfældet i alt menneskeskabt; men jeg tror, det er berettiget, således som jeg også synes det kommer til udtryk her, at sige, at trods skuffelser, vi har lidt, har Nordisk Råd ydet sit gode bidrag til fællesskabet i Norden. Nordisk Råd har lagt brik ved brik i en mosaik, der nu tegner et andet billede af Norden end det, der eksisterede, da Nordisk Råd første gang mødtes her i København.

Nordisk Råd har også været med til at åbne en ny tids port mellem vore folk; jeg er ganske enig med vor præsident hr. Erik Eriksen, når han i sin indledningstale sagde, at han havde den følelse, at der hvilede en ny ånd og en ny tone over vort sammentræde, og at han så virksomme arbejdsår foran os.

I sin tale påkaldte hr. Erik Eriksen med Johs. V. Jensen »de raske i riget», og dem er der altid brug for; men der

er jo også andre end de raske i riget. Der er de altid tøvende, de altid sure, de, der altid møder enhver ny ting med skepsis og tilbageholdenhed, og så er der de alt for utålmodige, dem, der vil have tingene gjort med det samme, endnu inden man er begyndt på dem. Dem må man minde om et ord af J. C. Christensen, i hvilket han siger, at tiden kræver gerning, men gerning kræver også tid. Det er noget, som det er naturligt for os at tænke på i Nordisk Råd.

Man kunne også minde om et andet dansk digterord, måske er det lidt for højtideligt — der er altid mange, der er meget kritiske, når man bliver lidt højtidelig. Dette har jeg måttet føle ofte gennem min tilværelse, men jeg vil dog gerne citere det: »Folkets dag er tusind år, dyb ånde må vi drage». Jeg synes alligevel trods alt, at det er med den indstilling, vi arbejder her i Nordisk Råd.

Men vi må ikke være blinde for kritikken, kritikken som den altid virksomme og levende er jo en nødvendighed, det er en af de ting, der holder sindene unge og friske.

Vi må stadig arbejde for at forbedre rådets arbejdsmetoder, og mon vi ikke kan blive enige om, at der også år for år sker betydelige fremskridt? Vi nærmer os en tid, hvor den kritik, som her også med rette kom til orde, kan træde tilbage; den har løst sin opgave. Vi må vælge de rette opgaver for rådets virke. Også her er vi, dels påtvunget, dels fordi vi har erkendt tingene, nået et stort skridt frem. Vi må indskrænke forbruget af dokumenter og papir, og det er dog også ved at svinde ind, og måske må vi også bruge færre penge, end vi undertiden har gjort, dog ikke for få.

Det væsentligste er efter min mening, at rådet lever op til tiden og år for år, session efter session, bekræfter sin berettigelse. Sessionen her i København kan blive betydningsfuld, thi ingen vil kunne benægte, at der i de forslag, som foreligger, er mulighed for en virkelig indsats, et positivt arbejdsprogram, med et perspektiv, der taler både til Norden og til verden omkring os. Der er al mulig grund til at tro, at det økono-

miske samarbejde i Norden, efter at det nu har nået det punkt, det har, må kunne finde nye former og nye opgaver, som kan være en virksom støtte for vore folks økonomiske liv, og vi regner med, at dette også vil finde klart udtryk i denne session.

Der foreligger en række praktiske opgaver og forslag, som er et led i det samlingsarbejde, som foregår i Norden. Vi må søge at få klarlagt, i hvor vid udstrækning vort fællesskab vil kunne manifestere sig i det internationale samarbejde. Først og fremmest tror jeg, at der nu er en mulighed for, at vi fuldt ud kan blive klar over, hvor stærkt dette samarbejde kan være inden for EFTA, hvor stærkt det kan ytre sig på de områder, hvor vore økonomiske interesser måske ikke falder sammen, men hvor, set fra et helhedssynspunkt, de burde kunne støtte hinanden. Jeg håber, det vil være muligt for vore regeringsmedlemmer at give en redegørelse enten her eller i det økonomiske udvalg for de forhandlinger, der for nylig har fundet sted i EFTA, og udtale sig om det perspektiv, som vore regeringer ser dette samarbejde i.

Der er en række områder, som den danske og den nordiske offentlighed venter besked om, men ved siden af alt dette er der en række opgaver, som jeg gerne vil sige nogle ord om, fordi jeg tror, at disse opgaver indebærer en virkelig mulighed for store positive resultater. Det ene er samarbejdet i Norden om uddannelse og forskning, og det andet er samarbejdet i Norden om støtten til udviklingslandene.

Se, om begge disse problemer gælder det, at vel er det nordiske problemer, men det er også europæiske. Som vi i Nordisk Råd arbejder med disse spørgsmål, sker det også i Europarådet, og jeg vil gerne fremholde, at vi hele tiden må bevare denne kontakt med det øvrige Europa, således at vi undgår overlappning, således at bestræbelserne kan koordineres og kræfterne lægges sammen, samtidig med at de nordiske lande yder deres egen særlige indsats efter deres egne særlige forudsætninger.

I virkeligheden angår begge disse

problemer i høj grad vore folks og Europas hele fremtid, thi forskning og uddannelse er for vore folk og for de europæiske folk blevet et spørgsmål om Europas fremtidsmuligheder. I en verden med hårdere konkurrence end nogen sinde ligger de store magter, Sovjetunionen, Kina og De Forenede Stater i Amerika klart i spidsen. Det er fastslået, at i disse lande uddannes der år for år, også procentvis, et langt større antal videnskabsmænd og teknikere end i Europa, og det gælder her, at også i vore lande er spørgsmålet om forskning og uddannelse et af de spørgsmål, der må stå øverst på programmet. Det er ikke længere i Europa således, som det var før i tiden, de tekniske fremskridt finder sted. Om disse opgaver gælder det, som Lord Hailsham, den engelske minister for videnskab, sagde i en tale om disse problemer i Europarådet: »Det er en kendsgerning, at på en række områder er de enkelte landes ressourcer for små til at virkeliggøre større projekter i den størrelsesorden, der er nødvendig for at kunne deltage i verdenskonkurrencen.»

Derfor er der realitetsbaggrund for et samarbejde her i Norden. Det melder sig efter min opfattelse simpelt hen som en nødvendighed. Jeg er sikker på, at et samarbejde på væsentlige områder vil kunne styrke vore muligheder, og resultater opnås hurtigere, end hvis vi arbejder hver for sig, og hvis det indarbejdes i et europæisk program, vil det være endnu bedre.

Jeg må endnu have lov til, hr. formand, at nævne en lille ting, som ikke har påkaldt stor opmærksomhed endnu i Norden, men som jeg tror kan blive af nogen betydning. Der har i en række lande, først og fremmest med England som initiativtager, været dannet udvalg eller komiteer, der sørger for et samarbejde mellem politikere og videnskabsmænd med det formål gensidigt at oplyse hinanden. Der er vist ingen her i denne sal, som vil benægte, at vor verden om den videnskabelige udvikling på en lang række punkter er aldeles utilstrækkelig, til trods for at vi jo vil blive stillet over for at skulle tage beslutninger, der i realiteten bygger på en

vis forståelse af de muligheder, som videnskaben fremover kan byde. På den anden side er der heller ingen tvivl om, at videnskaben og videnskabsmændene mange gange savner forståelse for, hvad der er muligt politisk, og hvordan de bedst kan få udnyttet deres synspunkter og muligheder. En sådan komité har med stort held virket i England. Sverige er foregangsland i Norden på dette område; så vidt jeg ved, er et sådant udvalg her under dannelse. Kulturkomiteen i Europarådet har nu taget initiativ til et møde af europæiske videnskabsmænd og politikere i marts måned i London for at tilrettelægge dette nye samarbejde mellem videnskabsmænd og politikere, således at vi i vore lande kan få udvalg af denne karakter til gensidig støtte og oplysning. Her mener jeg, at på et eller andet tidspunkt vil et møde af nordiske videnskabsmænd og nordiske politikere, måske på rådets initiativ, være overmåde nyttigt, ikke med noget agitatorisk formål, men med det formål gensidigt at oplyse hinanden og støtte hinanden i den gerning, vi skal udføre.

Jeg vender mig derefter til støtten til udviklingslandene. Disse spørgsmål har jo meldt sig med næsten eksplosionsagtig styrke. Det er et nyt verdensbillede, der bryder igennem. Jeg kan ikke tro andet, end at det må være rigtigt, at de nordiske lande med deres særlige stilling her har en mulighed for at yde en indsats, der både kan blive en hjælp til landene og folkene, vi vil støtte, og skabe det fællesskab, det partnership, som må være løsningen i vor tids verden, et samarbejde, hvor den ene ikke skal give og den anden skal tage, hvor den ene ikke skal udnytte den anden eller føle overlegenhed: jeg ved bedre end du; men et menneskeligt samarbejde om tilvejebringelsen af et nyt fællesskab mellem folkene. Det tror jeg vi vil være velegnede til som et led i et større program at yde vor bistand til. Og det forstår vore folk også. Det er jo ganske ejendommeligt at se, med hvilken styrke der i vore folk er blevet givet udtryk for tilslutning til og ønske om, at vi skal yde en indsats. Vi har allerede gjort meget her i Norden. Jeg tror, at Sverige

her som så ofte før egentlig er gået i spidsen på en række områder, men også Norge har jo haft særlige projekter, som der er grund til at yde megen anerkendelse, og vi har på et særligt område, ekspertuddannelsen, gjort vort her i Danmark. Men det er større opgaver, der nu venter, og jeg tror, at samarbejdet efter mønstret med Korea-sygehuset vil kunne give meget store resultater. De forslag, der foreligger, er af klar og positiv karakter. Man kan diskutere, f. eks. om denne uddannelsesanstalt for administrative tjenestemænd skal ligge i Norden eller i et af landene, det vil sikkert være et emne, vi skal tale igennem, men i selve deres idé indeholder disse forslag, både fra præsidiet og fra medlemmerne, positive ting.

Jeg vil gerne fremhæve — jeg lægger vægt på at få det sagt — at hvad der her er foreslået, er helt på linje med De Forenede Nationers bestræbelser og må indgå som led i De Forenede Nationers store, almene støtteaktion. Det bør opfattes som en tillids erklæring til De Forenede Nationer og til verdensorganisationens pagt og principper, det må opfattes som en erklæring om, at de nordiske lande ikke har mistet tilliden til De Forenede Nationer eller til De Forenede Nationers generalsekretær. Vi har med glæde, tror jeg, læst i bladene i dag, at en række af de nye lande og lande fra de andre verdensdele har stillet sig på det standpunkt ikke at ville deltage i nogen mistillid til generalsekretæren. Vi nærer så sandelig ikke en sådan mistillid her i de nordiske lande, og det ville efter min mening være helt i overensstemmelse med den fremherskende indstilling i vore folk, om en af de institutioner, som vi her planlægger — hvis det lykkes at få det gennemført — kommer til at bære Dag Hammarskjölds navn.

Her står vi jo heller ikke alene i arbejdet. I Europa beskæftiger man sig meget med problemer af denne art, og vi må nøje følge, hvad der her sker, for at vi kan arbejde sammen. Også i Europarådet handler man ud fra princippet, at det er et samarbejde til fælles gavn mellem ligeberettigede folk, der her er tale om. Det er ud fra dette synspunkt,

at Europarådets rådgivende forsamling har vedtaget en henstilling til Europarådets regeringer om at søge sammenkaldt en afrikansk-europæisk regeringskonference. Således som tingene udvikler sig, bør denne tanke ikke overses. Jeg tror, at Europa måske har en særlig mulighed for at yde en indsats. Det er klart, og det må siges, at tidspunktet for en sådan regeringskonference bør vælges med omhu, men jeg vil gerne her fra denne talerstol opfordre vore regeringer i Europarådets ministerkomité til ikke at glemme denne henstilling fra den rådgivende forsamling, men vogte på et gunstigt øjeblik til at virkeliggøre denne tanke. Thi som jeg har sagt, Europa har måske særlige muligheder for i denne yderst vanskelige og spændte verdenssituation at kunne gøre en indsats til gavn for de nye folk og til gavn for vore gamle folk.

Statsråd Haugland, Norge: I tilslutning til hr. Wikborgs innlegg vil jeg gjerne si litt om det nordiske lovsamarbeidet og om sammenhengen mellom de standpunkter som blir tatt i Nordisk Råd, og de som blir tatt i de forskjellige parlamenter og i regjeringene. Jeg skal ikke begynne debatten om en sak som er ført opp på dagsordenen for dette møtet, nemlig Sak A 2 om formene for lovsamarbeidet, men bare komme med enkelte generelle betraktninger.

Det nordiske lovsamarbeidet er, som hr. Wikborg sa, av gammel dato. Fra 1872, da vi hadde det første nordiske juristmøte, har vi fått bortimot 50 lover i nordisk samarbeid, og det er lovstoff av høy kvalitet, for de nordiske jurister har slått sine evner sammen om dette arbeid. Det nordiske lovsamarbeid har på denne måten lange tradisjoner, og har etter mitt syn gitt verdifulle resultater. Denne delen av det nordiske samarbeid er vokset fram og har i sine hovedtrekk funnet sin form før Nordisk Råd ble til. På dette felt kan Nordisk Råd derfor kanskje yte mindre nytt initiativ enn på mange andre felter. Dette hindrer allikevel ikke at rådet i mange tilfelle kan gi et verdifullt bidrag

også her. En lovsak kan ligge slik an at det er nyttig for regjeringene, hvis tiden tillater det, å få et uttrykk for den parlamentariske opinion før siste hånd legges på en lovsak. Men dobbeltbehandlingen av disse sakene — først i rådet og senere i nasjonalforsamlingen, kan reise enkelte vanskelige spørsmål både på det prinsipielle og på det praktiske plan. I praktisk henseende kan nevnes tidsfaktoren og dens betydning for samordning av arbeidsrytmen når det gjelder lovbehandlingen i de enkelte land. Ofte bør en regne med at rådsbehandling kan føre til forsinkelse av en lovsak, og dette moment kan da sette en skranke for hvor mange lovsaker og hvilke lovsaker som kan behandles i rådet før de behandles i regjering og parlament. Det må selvsagt ikke bli slik at rådsbehandling oppfattes som anstaltmakeri eller som en hemsko på lovarbeidet. Prinsipielt viktig er et problem som vi, slik hr. Wikborg nevnte, nettopp har hatt i det norske Storting i samband med en spesiell lovsak. Jeg vil gjerne ha sagt at den diskusjonen ikke dreiet seg om et detaljspørsmål i en lovsak, men om ett av de to nye prinsippene som lå til grunn for vedkommende lov. Disse to nye prinsippene gjaldt spørsmålet om utlevering av egne borgere og spørsmålet om utlevering for politiske forbrytelser.

Når det gjelder koordineringen av det enkelte rådsmedlems standpunkt til realiteten i en sak, først i rådet og senere i nasjonalforsamlingen, er det, som hr. Wikborg sa, et viktig og i og for seg et vanskelig spørsmål. En ting er etter mitt syn sikker: Skal det ha noen hensikt å behandle lovspørsmål i Nordisk Råd, må regjeringene stort sett kunne stole på at de som har stemt for en tilråding i Nordisk Råd, vil ta samme standpunkt når saken kommer opp i vedkommende nasjonalforsamling. Ellers blir rådsbehandlingen ikke bare nytteløs, men den kan bli direkte villledende eller skadelig for lovarbeidet. Prinsipielt står vi her overfor et ganske intrikat problem. På den ene side var det en forusettning da rådet ble til, at representantene ikke skulle støtte

andre forslag enn slike som de var vilige til å virke for innen sine egne nasjonalforsamlinger. Jeg vil gjerne referere et enkelt lite utsnitt av innstillingen fra Det nordiske interparlamentariske råd, et dokument som bl. a. fulgte innstillingen i det norske Storting, og jeg siterer fra dette:

En må kunne gå ut fra at de som påtar seg medlemskap er beredt til å vise den største interesse for sitt oppdrag og vil kjenne seg ansvarlig for gjennomførelsen av det som de har sluttet seg til i rådet. Man må kunne regne med at rådet kan gi et noenlunde pålitelig uttrykk for meningsyttringene innen de forskjellige grupper i nasjonalforsamlingen; rådets standpunkttagen i et spørsmål som siden skal forelegges nasjonalforsamlingene, bør således kunne gi klar veiledning om hvordan disse kommer til å bedømme det. Rådet må ikke bli en forsamling av nordiske entusiastiske uten utsikt til å gjennomføre sine ideer.

I rådets vedtekter § 10 er det da også sagt at rekommandasjonene skal følges av opplysninger om hvordan hvert medlem har stemt. Den vekt en skal legge på dette, vil gå fram bl. a. av den utredning som dosent Petrén har gitt i «Statsvetenskaplig tidskrift» i 1955.

På den annen side er det hevet over enhver tvil at representantene rettslig sett ikke er bundet av sin stemmegivning i rådet når sakene kommer opp i nasjonalforsamlingene. Rådet er ikke noe overparlament.

Jeg mener også at det i og for seg er riktig som det har vært sagt, at representantene heller ikke har noen moralsk plikt til å følge opp sin stemmegivning i rådet dersom de senere er kommet til et annet resultat etter modne overveielser. Skal en snakke om moralsk plikt, eller kanskje heller om politisk plikt i denne sammenheng, må en, sterkt forenklet, kunne si at representantene har plikt til å stemme i sin nasjonalforsamling etter samvittighet og overbevisning, uansett hvordan de har stemt i Nordisk Råd eller andre steder. Men — og her kommer da det store men etter min syn — den som erkjenner en politisk plikt av dette innhold, må også vedstå seg en annen moralsk og politisk plikt, nemlig den å sørge for at han så vidt mulig ikke kommer i den situasjon at han må

desavuere i nasjonalforsamlingen det som han har sagt eller stemt for i Nordisk Råd. Dette er en plikt som aktualiseres under rådets behandling av lovspørsmål, og det er i rådets arbeidsordning og saksbehandling en må søke garantier mot at medlemmene binder seg til standpunkter som de ikke kan stå ved i sine respektive nasjonalforsamlinger.

Før et konkret spørsmål, i dette tilfelle et lovspørsmål, blir tatt opp i rådet eller forelagt for rådet av regjeringene, bør det for det første foreligge en så dyptgående og allsidig utredning, at medlemmene har mulighet for å skaffe seg overblikk over alle sider av saken. At forslagen må foreligge så tidlig at medlemmene får tid til å sette seg inn i sakene, er også nødvendig.

Videre må det være en selvfølge at medlemmene ikke stemmer over realiteten i lovspørsmål med mindre de hver for seg finner saken tilstrekkelig opplyst og mener å kunne ha et begrunnet standpunkt. Den som måtte mene at så ikke er tilfellet, bør avstå fra å stemme.

På den annen side er det vanskelig å forstå et standpunkt som går ut på at en som regel eller oftest bør avstå fra å stemme over lovspørsmål i Nordisk Råd. Et slikt standpunkt kan iallfall bare forklares — etter mitt syn — ut fra et fullstendig negativt syn på Nordisk Råd og på dets muligheter for å løse de oppgaver som er lagt til Nordisk Råd.

Wikborg, Norge: Statsråd Hauglands innlegg viser hvor vanskelig det problem er som jeg bragte fram. På den ene side hadde jeg inntrykk av at han mente man var bundet, selv om man senere kom til andre resultater; men så sa han også at selvfølgelig var man ikke bundet dersom man etter nærmere overveielse kom til andre resultater.

Den saken vi hadde, er ikke klar, for så vidt som vi som tok det standpunkt, mente å være i overensstemmelse med hva vi fremholdt i utvalget. Det gjaldt asylretten, og vi mente vi ville opprettholde asylretten så langt som det var mulig. Vi mente at et forslag som var antydnet av nimannsutvalget, gikk i den retning. Da det så kom et lovforslag som

innskrenket asylretten noe, ble vi engstelige, og sa at da vil vi heller sette lås og bom, slik at asylretten overhodet ikke skal trekkes i tvil.

Det var den saken. Men prinsippet gjelder like fullt, at vi kan komme i den situasjon at vi blir nødt til i vår nasjonalforsamling å ta det stikk motsatte standpunkt av hva vi har tatt i Nordisk Råd, fordi vi ganske enkelt her ikke har hatt den oversikt over problemene som vi får ved en grundigere gjennomarbeidelse.

Her blir f.eks. nevnt at man skulle representere det syn som gjaldt innenfor de forskjellige grupper. Min gruppe i Stortinget har overhodet ikke hatt anledning til å sette seg inn i noen av de spørsmål som vi behandler her i Nordisk Råd. Det ville være ganske umulig for meg å representere min gruppe med noen som helst bindende virkning. Det samme tror jeg gjelder alle de andre.

Jeg tror ikke man kan komme til noe annet resultat enn at enhver får arbeide så grundig han kan med sakene her i Nordisk Råd, men i siste omgang må han følge sin samvittighet og ikke noe annet når han til slutt tar avgjørelsen i sin egen nasjonalforsamling.

Lyng, Norge: Som man vil forstå av statsråd Hauglands og hr. Wikborgs innlegg, har det nylig i det norske Storting vært en ganske skarp meningsbrytning nettopp når det gjelder dette spørsmålet om sammenhengen mellom stemmegivningen i Nordisk Råd og i nasjonalforsamlingene. For at det ikke skal være noen tvil når det gjelder det prinsipielle syn her, vil jeg gjerne for mitt vedkommende si at jeg er enig i de prinsipielle tolkninger hr. Haugland gav uttrykk for. Det som dannet grunnlaget for meningsbrytningen i det norske Storting, var etter min mening ingen meningsforskjell om prinsipper, men det var spørsmålet om hvordan et av Nordisk Råds konkrete vedtak skulle tolkes. Jeg synes det ville være kjedelig hvis det var meningsforskjell om prinsippene her, og jeg kan ikke se at det mellom statsråd Haugland og hr. Wikborg er noen slik meningsforskjell.

Men det er ikke egentlig noen ulykke at man tolker konkrete forslag noe forskjellig. Det forekommer overalt hvor jurister møtes, og jeg har aldri hørt at en slik meningsforskjell har utsatt noen institusjon for noen alvorlig rystelse — hverken Nordisk Råd eller noen annen institusjon. Jeg for mitt vedkommende mener at det var statsråd Haugland og det norske Justisdepartement som misforstod dette konkrete vedtak. Jeg er like sikker på at statsråd Haugland mener at det var hr. Wikborg og jeg som misforstod det, og jeg skal ikke innby til noen strid om det. Men det som etter mitt syn er poenget her, er at det forelå en meningsbrytning som gjaldt en rent konkret sak, og ikke en meningsbrytning som gjaldt prinsipper.

Statsråd Haugland, Norge: Det norske Justisdepartement oppfattet vedkommende rekommandasjon i Nordisk Råd på samme måte som de andre nordiske jurister hadde oppfattet den, og på samme måte som den var oppfattet i de andre parlamenter i Norden. Jeg er ikke habil til å avgjøre hvem som i den tvisten hadde rett. Jeg er klar over at hr. Wikborg og hr. John Lyng hadde en annen tolking. Men jeg mener å være i godt selskap med den tolkingen som var min.

Jeg vil gjerne ha sagt at jeg synes ikke denne saken stiller oss i noe så gunstig lys at vi bør fortsette å debattere denne spesielle lovsaken.

Jeg vil bare igjen ha slått fast at et medlem av et parlament selvfølgelig har både juridisk og moralsk plikt til å stemme etter sin overbevisning — den overbevisning han har i det øyeblikk han skal stemme i parlamentet. Men de som samtidig er medlemmer av Nordisk Råd, har også en annen politisk plikt, og det var det som var det sentrale i mitt innlegg, nemlig at de ikke skal ta et standpunkt i Nordisk Råd uten å vite hva det er de har gjort.

Thestrup, Danmark: Hr. præsident! Jeg vil gerne sige et par ord om lovgivningsarbejdet i anledning af det, hr. Wikborg har sagt om dette spørgsmål. Det andet spørgsmål, der har været disku-

teret her i anledning af hr. Wikborgs indlæg, skal jeg ikke sige noget om.

Det er ganske klart, at det egentlige forberedende lovgivningssamarbejde — det, der skal gøres for at nå frem til lovforslagene — ikke kan foretages af Nordisk Råd eller af komiteerne i Nordisk Råd, men må foretages af eksperter. Vi har tidligere i den juridiske komité diskuteret, under hvilke former dette samarbejde mellem eksperterne skulle foregå, om vi skulle fortsætte med det samarbejde, der skete gennem den såkaldte NUL-komité, hvori det var videnskabsmænd, der på rent videnskabelig basis formidlede samarbejdet, eller om man skulle gå over til andre former, og her er man jo, således som det fremgår af promemoret på side 3 i fortrykket til Sag A 2 mellem de nordiske regeringer indbyrdes enedes om i stedet for NUL-komiteen at basere samarbejdet på de forskellige landes justitsdepartementer eller justitsministerier, således at ledende embedsmænd inden for disse er de led, gennem hvilke dette samarbejde formidles.

Så vidt jeg har forstået, går hr. Wikborg nu ind for, at Nordisk Råd ikke på nogen måde skal befatte sig med dette forberedende lovsamarbejde. Jeg vil gerne sige, at jeg er ikke enig med hr. Wikborg heri. Jeg vil derimod henvise til dens udtalelse, som den juridiske nimanudskomité den 9. december 1960 har fremsat, og som findes i fortrykket til Sag A 2 på side 1 og 2. Der er heri redegjort for den interesse, der fra rådets præsidium og fra regeringernes side kom frem på mødet i Harpsund for at udbygge samarbejdet mellem regeringerne og rådet. Her har nimanudskomiteen ment, at man kunne imødekomme dette ønske ved at lade mere vidtrækkende fælles lovgivningsspørgsmål komme til behandling i rådet, forinden man fremsatte dem i de enkelte landes parlamenter.

Jeg vil gerne fremhæve et par af de ting, der har været afgørende for, at vi har taget den beslutning. Vi kan ikke se bort fra, at det kan have en vis betydning m. h. t. meningsdannelsen i de nordiske lande, at en sådan debat alle-

rede på et forberedende stadium finder sted. Det vil sikkert også kunne få betydning i retning af at få belyst så mange forskellige sider som muligt af det pågældende spørgsmål. Men det vil dog navnlig have den betydning, at modsatte anskuelser landene imellem derved kan udjævnes og måske helt fjernes, noget som naturligvis må være et ønske for os, selv om jeg er ganske enig med hr. Wikborg i, at vi ikke på alle områder skal stræbe henimod at få fuldstændig ensartethed. Jeg henviser til den udleveringslov, som nu har været debatteret her, og jeg henviser til, at den jo netop er gået den vej, at man har drøftet principperne i den, inden man gik til de enkelte landes parlamenter med den.

Jeg kan heller ikke bortse fra, at Nordisk Råd på lovgivningssamarbejdsområdet kan have en vis betydning i initiativtagende retning. Jeg henviser her til, at man nu skal til at behandle noget så vigtigt for landene som en ensartet associationsretlig lovgivning. Hvis jeg ikke husker fejl, er det et forslag fra hr. Rylander her i Nordisk Råd, der har sat denne efter min mening meget betydningsfulde sag i gang.

Jeg er helt klar over, at vi her i Nordisk Råd eller i dets komiteer hverken kan overtage ekspertarbejdet eller tiltage os ledelsen af ekspertarbejdet; men derfor skulle samarbejdet mellem Nordisk Råd og eksperterne nok kunne ske på en sådan måde, at det var til gavn for lovforslagene, og jeg tror, at vi er — hvis jeg ikke ligefrem tør sige: vi er helt næt frem til at finde den rette form for dette samarbejde.

Leirfall, Norge: Jeg hører kanskje ikke til dem som var av de mest begeistrede, da Nordisk Råd ble opprettet, og jeg hører ikke til dem som hvert år under rådsmøtene er kommet med høystemte erklæringer om alt det Nordisk Råd har gjort. Men jeg synes likevel i all beskjedenhet ut fra en nøktern betraktningssmåte at det er kommet en god del praktiske resultater ut av rådets arbeid.

Det er imidlertid enkelte ting i rå-

dets arbeid jeg mener bør rettes på. Jeg har tidligere gått inn for at rådet kanskje burde innskrenke seg til å holde møte bare annet hvert år. Så vidt jeg husker, var også statsminister Einar Gerhardsen enig i det ved en anledning. Papirmengden er fremdeles noe stor, og det trekkes kanskje inn litt for mange saker. Men ser vi tilbake, tror jeg det kan sies at det gjennom Nordisk Råd er gjennomført så mye at rådet har vist sin berettigelse.

Det var enkelte uttalelser fra hr. Wikborg som gjorde at jeg forlangte ordet. Han var skeptisk når det gjaldt Nordisk Råds rolle i forbindelse med internordisk lovgivning. Han pekte på at det var gammelt dette med lovsamarbeid i Norden, og at de lover som var vedtatt i nordisk regi, hørte til de beste lover vi har. Men han satte likevel et spørsmålsteget ved å trekke mer lovsamarbeid inn under Nordisk Råd. Han mente Nordisk Råd ikke var særlig skikket til lovbehandling. Det er jeg enig i når det gjelder lovutarbeidelse — detaljspørsmål og paragrafbehandling. Da er ikke Nordisk Råd skikket. Men likevel mener jeg det er en fordel at parlamentarikerne får drøftet prinsippene for en internordisk lovgivning på de forskjellige områder, får en meningsutveksling om det er nødvendig, og om hvilke prinsipper som i tilfelle bør komme med i de nasjonale lovene. Jeg mener det er heldig at det kan komme opp i Nordisk Råd, før regjeringene binder seg ved å legge fram proposisjon.

Dersom Nordisk Råd helt skal koble ut arbeidet med å få til en felles nordisk lovgivning på de områder hvor det er ønskelig, ja, da blir det jo i grunnen svært lite igjen for rådet å arbeide med, for i de aller fleste saker hvor vi skal oppnå nordisk samarbeid, kommer vi bort i en eller annen lov.

Nå vil jeg straks ha sagt at det må ikke bli noen fiiks idé hos oss dette at vi skal ha likelydende lover på alle områder her i Norden. På enkelte områder kan vi si det er bortimot livsviktig å ha samarbeid, å ha lover som er mest mulig like — f. eks. når det gjelder tra-

fikklovgivningen, og selskapslovgivningen som hr. Thestrup nettop nevnte. På andre områder kan det være mer likegyldig, og på noen områder nærmest anstaltmakeri. Men det får vurderes i hvert enkelt tilfelle.

Når det gjelder den utleveringsloven som hr. Wikborg var inne på, og som vi nettop har diskutert i Norge, vil jeg gjerne få understreke at der har ikke Nordisk Råd hatt noen lovutarbeidelse. Det Nordisk Råd har gjort, er å vedta en rekommendasjon om at man bør prøve å komme fram til en felles lovgivning, og å peke på enkelte prinsipper der. Og det juridiske utvalg, hvor hr. Wikborg har vært formann, har anbefalt at Nordisk Råd skulle ta opp denne saken. Det har til og med bedt om at lovutkast fra de forskjellige land måtte bli forelagt for Nordisk Råd før de ble lagt fram for de enkelte parlamenter. Men det går ikke an å kritisere Nordisk Råd for noe som helst i forbindelse med utformingen av den loven, for den er skjedd på den gamle, tradisjonelle måten gjennom departementet.

Det er reist spørsmål om i hvor høy grad medlemmene av Nordisk Råd er bundet av sine standpunkter her i rådet når de kommer hjem. Det er klart at vi kan ikke bindes med hensyn til detaljspørsmål. Det er også klart at vi er ikke konstitusjonelt bundet, og enda mer klart at vi binder selvfølgelig ikke våre partigrupper hjemme. Men — og det vil jeg understreke — vi er personlig ansvarlige for de standpunkter vi tar her. Det må være korrespondanse mellom standpunktene her og standpunktene hjemme. Det må være korrespondanse selv om den korrespondansen skulle føre til at man tar et motsatt standpunkt. Men da må overgangen kunne motiveres, enten med at man har misforstått saken her i rådet, med at man ikke har satt seg tilstrekkelig inn i den, eller med at den er kommet i et annet lys etter at den er blitt utredet, eller med at man åpent og ærlig sier at man har skiftet mening. Det er også en ærlig sak. Men denne frihet — eller ufrihet — må ikke trek-

kes så vidt at man her i rådet kan stemme for hva som helst for ikke å skape misstemning, og så uten videre kan ta et annet standpunkt når en kommer hjem, og så påberope seg at man er fullstendig ubundet av sitt standpunkt i rådet. Det kan ofte være nokså lett-vint å snakke varmt for det nordiske samarbeidet her i forsamlingen, her i rådet, men på hjemmebane å utnytte mindre vel funderte uttrykk som skriver seg fra en opinion som kanskje er influert av den oppfatning at vi kommer litt i skyggen av de mange middager som holdes i forbindelse med råds-møtene, utnytte den likegyldighet — kanskje motvilje — som er overfor rådet i enkelte grupper, utnytte dette til å gå imot det man har gått inn for her i rådet. Da vil det hele bli en komedie.

Dersom et medlem av Nordisk Råd er uenig i at en sak som blir tatt opp her i rådet, skal søkes løst internordisk, er det også vedkommende medlems plikt å gi uttrykk for det her, eller i hvert fall å ta sine reservasjoner. Det er meget lite tiltalende hvis det skal bli vanlig å si: Javel, i Nordisk Råd sa jeg det og mente jeg det og stemte jeg slik, men det er jeg ikke bundet av når jeg kommer hjem. — I Norge har vi et ord som sier: Spytt ut! Det får vi også gjøre her i rådet hvis vi er uenig i en sak.

Udenrigsminister Krag, Danmark: Det er min oppgave ved denne lejlighed at forsøge at give en orientering om den udvikling, der har fundet sted inden for EFTA, inden for de syv landes frihandelsområde, en orientering, som skulle bidrage til at danne baggrund for den debat, der skal finde sted her om det nordiske økonomiske og handelspolitiske samarbejde.

Samarbejdet mellem de syv trådte som bekendt i kraft den 1. juli 1960. På denne dato påbegyndtes den afvikling af todsatser og importrestriktioner, som inden 1970 skal gøre de syv lande til et stort område for frihandel. Den første nedsættelse af todsatserne med 20 pct. og den samtidige udvidelse af importen for de varer, der endnu er underkastet importregulering, har nu virket i en periode på mellem 7 og 8 måneder, og selv

om det naturligvis endnu er for tidigt at dømme om frihandelsområdets endelige virkninger, er det vel berettiget at sige, at disse syv måneders udvikling i EFTA som helhed er forløbet uden særlige vanskeligheder.

De problemer, der specielt gør sig gældende for landbrug og fiskeri, skal jeg senere komme ind på. Det, jeg tænker på her ved den foreløbige vurdering, er virkningerne på handel og industri, som i det store hele har været gunstige. Der har heller ikke i forbindelse med frihandelsområdets foreløbige gennemførelse vist sig tekniske problemer, som har været uovervindelige. Forud for planens ikrafttræden blev der fremsat mange pessimistiske forudsigelser om, at oprindelsesproblemerne slet ikke kunne løses i praksis, men disse forudsigelser har ikke fundet bekræftelse i den hidtidige praktiske udvikling.

Også rent organisatorisk har EFTA etableret sig ved at oprette et hovedsæde i Genève. Vi fra dansk side havde gerne set, at frihandelsområdets hovedsæde var blevet i København, men det lod sig af forskellige grunde, som jeg ikke her skal komme ind på, desværre ikke gøre. Hovedsædet er blevet oprettet i Genève; en meget fremragende embedsmand fra det britiske finansministerium, mr. Frank Figgures, er ansat som generalsekretær, og der udføres her et godt arbejde af et talmæssigt meget begrænset sekretariat.

Til trods for at EFTA kun er godt 7 måneder gammelt, har sammenslutningen allerede stået over for principbeslutninger og ændringer af indgribende karakter. Jeg tænker her på beslutningen, der efter lange tiders forhandling er blevet truffet, om at give Finland et nyt tilbud om associering med EFTA, og jeg tænker på beslutningen om en fremskyndelse af toldafviklingen. Begge disse vigtige beslutninger er truffet på et ministermøde inden for EFTA, der blev holdt for en uge siden i Genève.

Spørgsmålet om Finlands associering med EFTA har beskæftiget os gennem længere tid. Som det vil erindres, opnåedes der allerede på ministermødet i Lissabon i maj måned sidste år enighed

blandt de syv om et udkast til en associeringsaftale med Finland. Hovedindholdet var, at Finland fik praktisk talt den samme stilling i EFTA som de oprindelige syv medlemslande, men dog sådan, at Finlands nære handelsmæssige tilknytning til Sovjetunionen gjorde det nødvendigt at indrømme Finland visse særstillinger, visse begunstigelser, kan man sige, på enkelte områder. For en række varer skulle toldafviklingen i Finland foregå langsommere end forudsat i konventionen mellem de syv oprindelige medlemslande, men til gengæld skulle der så i den sidste del af perioden, mellem 1965—70, foretages en hurtigere toldafvikling, sådan at Finlands gennemførelse af toldafviklingen ville være afsluttet på samme tidspunkt, som den var afsluttet for de syv egentlige medlemmer af frihandelsområdet. På samme måde var Finland i henhold til Lissabon-udkastet fritaget for at afvikle importrestriktionerne, for så vidt angår varer, der er af særlig betydning for Finlands samhandel med Sovjetunionen.

Dette udkast til en associeringsaftale mellem Finland og EFTA var tilfredsstillende både for Finland og for de syv lande, men den finske regering ønskede, inden man undertegnede aftalen, at sikre sig, at der ikke ville opstå vanskeligheder i forhold til Sovjetunionen. Det lykkedes ved forhandlinger på højeste plan at opnå mulighed herfor: der blev afsluttet en aftale mellem Finland og Sovjetunionen. Men denne aftale fik en sådan karakter, at den rejste forskellige problemer over for EFTA-landene, så disse måtte foretage en anden behandling af udkastet til en associeringskontrakt mellem EFTA-landene og Finland. Det er denne anden behandling, som nu i denne uge er afsluttet i Genève. De ændringer, der er foretaget i det oprindelige aftaleudkast, er forholdsvis få og begrænser sig til, hvad der ud fra helhedens interesse måtte anses for nødvendigt i betragtning af, at Finlands situation i flere henseender adskiller sig fra de øvrige syv landes.

Dette nye udkast til en associeringsaftale mellem de syv og Finland er nu tilstillet Finlands regering.

Fra skandinavisk side håber vi, at Finlands associering med de syv nu snart må blive en kendsgerning. Vi håber, at aftalen inden længe vil kunne underskrives, så det praktiske samarbejde med Finland om handelens frigørelse kan påbegyndes. Når dette er sket, står tilbage visse internationale handelsproblemer, først og fremmest i forbindelse med Finlands forhold til GATT, men forhåbentlig lykkes det også på dette punkt at finde en tilfredsstillende løsning. Jeg tror, at en positiv udgang på denne sag både af økonomiske og af politiske grunde må hilses velkommen. Det bekræfter og underbygger Finlands nære tilhørsforhold til det øvrige Norden.

Den anden principbeslutning, der blev truffet på denne uges møde i Genève, angik en fremskyndelse af toldafviklingen inden for de syv EFTA-lande. Denne beslutning falder i to afdelinger.

For det første er der truffet en beslutning, hvorefter den næste 10-pct.s toldnedsættelse mellem de syv lande finder sted allerede den 1. juli i stedet for som oprindeligt planlagt den 1. januar næste år. Det drejer sig altså om en acceleration, en fremskyndelse på 6 måneder. Herved vil EFTA-landene pr. 1. juli være nået op på en samlet toldafvikling på 30 pct. Det vil sige, at EFTA til den tid i henseende til sin interne toldafvikling er nået frem til et stadium fuldstændig på lige fod med de seks fællesmarkedslande.

Den anden accelerationsbeslutning, der blev truffet, drejer sig udelukkende om en undersøgelse. Man skal inden for de syv lande studere mulighederne for en almindelig afkortning af den resterende afviklingsperiode, sådan at EFTA — hvis man bliver enig om det — kan have færdigbragt sin toldafvikling og restriktionsafvikling tidligere end oprindeligt fastsat — og den oprindelig fastsatte dato var som bekendt 1. januar 1970. Hvor meget tidligere der kan blive tale om, 1969, 1968, 1967, 1966, det ved vi ikke noget om, det må de undersøgelser og forhandlinger, der nu skal finde sted, give os svar på.

Vi har i forbindelse med beslutningen om, at denne undersøgelse skal finde

sted, fra dansk side måttet stille krav om, at undersøgelsen også kom til at omfatte mulighederne for samtidig at forøge samhandelen med landbrugsvarer og fisk, og vi har gjort det klart, at det ikke skal forventes, at Danmark vil kunne give sin tilslutning til en eventuel beslutning om fremskyndelse af toldafviklingen, medmindre der samtidig sker fremskridt på de to nævnte områder. Fra norsk side har man på tilsvarende måde præciseret nødvendigheden af, at der skabes øgede samhandelsmuligheder for fisk. Baggrunden for disse dansk-norske ønsker er kravet om, at der i rimelig grad opnås gensidighed, idet vi jo stadig må erindre, at landbrugsprodukter og fisk i den almindelige EFTA-aftale er stillet mindre gunstigt end industrivarer.

Disse undersøgelser vil nu finde sted i resten af indeværende år. Om det som planlagt lykkes at afslutte dem i løbet af efterårsmånederne, kan ikke vides på indeværende tidspunkt, men en praktisk beslutning vil næppe kunne finde sted før tidligst i begyndelsen af næste år.

Lad mig vedrørende landbrugsproblemerne i øvrigt nævne, at det i Genève på dansk forslag blev godkendt, at der — helt uafhængigt af de problemer, som fremskyndelsen af toldafviklingen rejser — skal finde en almindelig gennemgang sted af, hvilke muligheder der findes for mellem de syv at gøre nye fremskridt i landbrugssamhandelen i henhold til EFTA-konventionens artikler 22—25.

Som led i denne undersøgelse vil der finde nye tosidede drøftelser sted, og vi håber, at disse tosidede drøftelser kan føre til, at en dansk-norsk landbrugsaf-tale kan blive indgået, således som det var forudsat ved tiltrædelsen af EFTA-konventionen.

Jeg skal som afslutning på denne redegørelse fremsætte et par bemærkninger om mulighederne for en brobygning mellem de seks og de syv, mellem fællesmarkedslandene og frihandelsområdelandene. Lad mig straks sige, at udviklingen her desværre ikke kan frembyde reelle fremskridt af nogen art; der

er stadig tale om en march på stedet. Dog må man erkende, at en vis forbedring i atmosfæren har fundet sted og at en noget større aktivitet i de europæiske kontakter kan mærkes.

Der har i løbet af perioden fra sidste sommer til nu været en række vigtige kontakter mellem Storbritanniens premierminister, MacMillan, og Tysklands forbundskansler, Adenauer, mellem forbundskansler Adenauer og den franske præsident de Gaulle og endelig mellem de Gaulle og Macmillan. Disse statsmandssamtaler har skabt en basis, der er blevet udnyttet til uforpligtende og delvis tekniske forhandlinger eller drøftelser på embedsmandsplan. Først har tyske og britiske embedsmænd søgt at finde tekniske løsninger på broslagningsproblemet, og nu forestår der i slutningen af denne måned en tilsvarende drøftelse mellem franske og britiske embedsmænd i London. Denne fransk-britiske samtale er vel den første generelle kontakt mellem Frankrig og England om disse problemer, der er kommet i stand på dette niveau, siden de store frihandelsområdeforhandlinger brød sammen i slutningen af 1958.

Det er muligt, at disse fransk-britiske samtaler kan give os et fingerpeg om, hvorvidt der er realiteter i hele udviklingen, eller der ikke er det. Det er også muligt, at det besøg, forbundskansler Adenauer allerede i næste uge aflægger i London, kan føre til en styrkelse af bestræbelserne for en europæisk helheds-løsning. Men jeg vil dog fraråde alt for store forventninger; jeg tror ikke, man skal se denne udvikling i et alt for strålende optimistisk lys. Min personlige vurdering vil være den, at vi endnu en rum tid må affinde os med at vise tålmodighed. Jeg tror, der skal gå endnu et langt stykke tid, inden det store europæiske marked på 300 mill. indbyggere i indbyrdes frihandel, som vi ønsker gjort til virkelighed, kan blive realiseret. Jeg vil også gerne benytte denne lejlighed til at advare imod, at man ligesom slår sig tåls med, at alt jo i og for sig synes at gå meget godt, til trods for at Vesteuropa er blevet delt i to store adskilte markeder, der gensidigt diskri-

minerer imod hinanden. Jeg vil advare imod, at en tilfredshed med en sådan tingenes tilstand langsomt begynder at sætte sig igennem. Jeg tror nemlig, at vore landes erhvervsliv snart vil komme til at mærke de praktiske virkninger af denne forskelsbehandling i voksende grad; det gælder for vore landes industrieksport, men jeg tror, det i endnu højere grad kommer til at gælde for de af vore lande, der i særlig grad er afhængige af landbrugseksporten. Især synes jeg, man bør gøre opmærksom på, at såfremt de seks lande virkelig gennemfører de planer om en fælles landbrugsordning, som man har set fremstillinger af, vil det medføre en tilbøjelighed til selvforsyning med fødevarer, der på lang sigt kan få meget alvorlige konsekvenser for Europa, og som på langt sigt kan udgøre en alvorlig hindring for den broslagning mellem de seks og de syv, som vel for alle virkelige europæere må være det eneste endelige mål.

Jeg er heller ikke sikker på, man kan trøste sig med, at tiden arbejder for den brede europæiske løsning, vi ønsker. Måske, hvis der kun er tale om en ventetid på et år eller to, men derudover tror jeg, at tiden arbejder imod os. Jeg tror, man må forudse en udvikling, hvor erhvervslivet i hver af de to markedsgrupper vil foretage sådanne investeringer, at broslagningen til sin tid vil få en voksende modstand af »vested interests», af det, man kalder velerhvervede rettigheder, at overvinde for at kunne blive gennemført.

Tilsvarende pessimistiske vurderinger må man anlægge, hvis man mener at kunne frygte en konjunkturændring. Heldigvis er der ikke tegn på tendens til noget konjunkturomslag i Europa, men givet er det dog, at det er langt lettere at slå lande sammen til store markeder i en periode, hvor konjunkturerne peger opad, end det vil være i en periode, hvor konjunkturerne går den anden vej.

Det er des værre ikke meget, vi fra de nordiske landes side kan gøre for at bringe udviklingen omkring de europæiske markedsgrupperinger ind på det rette spor; men vi kan vel bruge vore landes fælles indflydelse til at lægge et

vist pres på andre europæiske lande, så disse bevæger deres politik i den rigtige retning og undlader at gennemføre skridt, der unødigt vil vanskeliggøre den løsning, vi håber engang skal komme. Indtil da må vi søge at forbedre atmosfæren og fortsat udbygge vort samarbejde inden for EFTA og samtidig på enhver måde styrke det nordiske samvirke, sådan at vor stilling og vor indflydelse kan blive den bedst mulige.

Handels- og industriministern Karjalainen, Finland: Herr ordförande! Då planerna på en gemensam nordisk marknad hade strandat, stod vi inför okända spörsmål. Man hade ju under flera års tid strävat närmast mot ett bestämt mål. Nu gällde det att utnyttja alla de erfarenheter och kunskaper, som vi under de gångna åren hade förvärvat, och försöka bringa det nordiska ekonomiska samarbetet på nytt spår.

När samlats ministrarna på våren 1960 samlats till möte i Oslo, hade de som sin huvuduppgift att utarbete vissa riktlinjer för det kommande nordiska samarbetet. Som Ni alla väl känner till från de rapporter, som ministerkommittén avgivit till Nordiska rådet, gav ministermötet vissa direktiv åt samlingsutskottet, som tog itu med arbetet. Trots att de resultat, som kunde uppvisas vid Nordiska rådets session i Reykjavik, icke var stora, kunde vi dock se, att det ännu fanns vilja och möjligheter till samarbete de nordiska länderna emellan.

Det är knappast ändamålsenligt att i detta sammanhang uppta till detaljerad behandling de samlingsproblem, som utskottet och samlingsministrarna har befattat sig med. Dessa framgår ju ur berättelsen till Nordiska rådet, Sak C 5.

Det är väl dock skäl att med några ord beröra ett område där samlingssträvandena i framtiden kan bli betydelsefulla. För att de nordiska länderna skulle kunna bibehålla sin nuvarande ställning och vara med i den alltjämt växande konkurrensen på den internationella marknaden, är det nödvändigt att vidare utveckla de olika industrier och exporten. De inhemska markna-

derna inom Norden är ju som bekant internationellt sett relativt små.

Enligt min mening finns det området, där våra sammanfallande intressen möjliggör ett samarbete för bevakande av våra viktiga exportintressen. I takt med industriens utveckling kommer kapitalbehovet att stiga, och trots det relativt goda ekonomiska läge, som nu råder i Norden, förefaller det utämligen svårt att erhålla krediter på utländska penningmarknader. Möjligheterna på den internationella penningmarknaden skulle säkerligen bli bättre, om vi kunde enas om formen för ett samarbete. Det är enligt min mening av stor betydelse, att vi målmedvetet fortsätter våra ansträngningar med sikte bl. a. på ett eventuellt grundande av en nordisk investeringsbank.

Från finsk sida har man under den gångna tiden många gånger givit uttryck för den förhoppningen, att det nordiska ekonomiska samarbetet kunde intensifieras. Enligt vår uppfattning har den av de nordiska länderna bildade gruppen sin givna internationella betydelse, och vi har från finskt håll slutit uppskring denna samarbetsform för uppnående av bättre resultat än vad hittills nåtts. Vi hyser den förhoppningen, att de genomförda undersökningarna i sinom tid skall komma till uttryck i konkreta resultat.

Sedan man på grund av de förändrade förhållandena var tvungen att avstå från tanken på en gemensam nordisk marknad, har den handelspolitiska utvecklingen i Europa särskilt påverkats av uppkomsten av de nya handelssammanslutningarna. Vi i Finland har haft all anledning att anstränga oss för att anpassa våra handelspolitiska förhållanden efter det nya läget. Redan i ett tidigt stadium fattade de andra nordiska länderna ståndpunkt och anslöt sig till den Europeiska frihandelssammanslutningen.

Vid EFTA:s uppkomst var även Finland angeläget att taga vara på sina ekonomiska intressen inom ramen för den Europeiska frihandelssammanslutningen. Därvid måste vi dock givetvis

ta hänsyn till vår handelspolitiska ställning, som på vissa punkter avviker från de andra nordiska ländernas ställning i så mätto, att vi har ett omfattande handelsutbyte med både de västliga och de östliga staterna. För de långvariga förhandlingar, vi finner har fört, och de svårigheter, som Finland haft att undanröja, har de nordiska länderna visat förståelse i mycket hög grad. När det nu förefaller uppenbart, att Finlands förhållande till EFTA kan på tillfredsställande sätt förverkligas, är det för oss en stor glädje att här i Nordiska rådet framföra vår tacksamhet för det samförstånd och det stöd, som kommit oss till del från de nordiska ländernas sida i denna för oss så viktiga fråga.

När den ekonomiska utvecklingen inom Nordens gränser nu synes gå mer och mer i samma riktning, är det skäl för oss att starkt betona önskvärdheten av att det nordiska samarbetet och det goda samförståndet under de kommande tiderna kunde få ännu fastare former.

Erik Erikson övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Statsrådet Lange, Sverige: Herr president! Under mer än ett år har diskussioner pågått om möjligheterna och formerna för Finlands anknötning till EFTA. Det är därför naturligen med tillfredsställelse, som de tre skandinaviska grannländerna, Danmark, Norge och Sverige, nu kan konstatera, att denna fråga står inför en positiv lösning. Som framgått av den redogörelse, som här lämnats av utrikesminister Krag om den senaste fasen i EFTA:s verksamhet, och av det anförande, som finske handelsministern Karjalainen nyss hållit, torde inom den allra närmaste tiden associationsavtalet mellan de sju EFTA-länderna och Finland vara i hamn. Genom den väntade överenskommelsen lägges grunden för att finsk utrikeshandel och finskt näringsliv skall kunna vidare utvecklas och anpassas till de förhållanden, som kommer att råda på den större marknaden, vilken håller på att växa fram.

Naturligtvis har det varit ett starkt finskt intresse att undvika, att den tredjedel av Finlands export, som nu finner sin väg till EFTA:s medlemsländer, möter försämrade konkurrensvillkor, utan att den i stället kommer i åtnjutande av de förmåner i form av gradvis avveckling av tullar och övriga handelshinder, som EFTA:s medlemsländer ömsesidigt beslutat tillämpa. Men det är inte enbart ett finskt intresse, att denna överenskommelse kommer till stånd. Finlands association medför otvivelaktigt samtidigt påtagliga fördelar för EFTA-länderna med det tillskott till den större marknaden, som Finland med sina över fyra miljoner människor och sin utvecklingskraftiga marknad kommer att erbjuda. En överenskommelse med Finland utgör också ett viktigt framsteg vid förverkligandet av EFTA:s målsättning att gradvis frigöra världshandeln över huvud taget. En finsk anknnytning till EFTA är ett konkret belägg för EFTA:s utåtvända karaktär och samarbetsvilja.

Den utveckling, som nu ägt rum, innebär inte enligt min mening, att det arbete, som under många år bedrivits för att skapa en gemensam nordisk marknad med Finland såsom en av medlemmarna, varit förgäves. Visserligen har förutsättningarna för att förverkliga en nordisk tullunion inte varit för handen. Men det nordiska samarbete, som ägt rum på det ekonomiska området och som alltjämt fortgår, har bildat en fruktbar grogrund för nordisk samverkan i det vidare EFTA-sammanhanget. Det har ostridigt hjälpt oss att uppnå snabbare framsteg inom EFTA än som eljest skulle ha varit möjligt.

Jag vill i detta sammanhang erinra om att den första tullsänkningen med 20 procent kunde träda i kraft föga mer än ett år efter det att förhandlingarna om EFTA-avtalet inletts. Såsom också utrikesminister Krag påpekade, tas nästa steg i fråga om tullsänkingsprogrammet redan den 1 juli i år. 30 procents tullsänkning på ett år är ett, jag vågar säga anmärkningsvärt gott resultat, inte minst jämfört med vad som uppnåtts efter årslånga förhandlingar inom GATT.

Att de nordiska länderna inte bara kunnat acceptera utan också positivt verkat för dessa nya handelsregler, har utan tvivel underlättats av de mångåriga överläggningarna och undersökningarna beträffande det ekonomiska samarbetet i Norden, ett problem, som ju ofta har diskuterats vid tidigare sessioner med Nordiska rådet.

Den överenskommelse mellan EFTA och Finland, som mitt land och Finlands övriga grannar i Norden så helhjärtat eftersträvat och verkat för, skulle inte heller ha kunnat uppnås utan avsevärda komplikationer, om vi inte haft våra gemensamma erfarenheter och expertutredningar från det nordiska ekonomiska samarbetet att bygga på. Vi har lärt känna och förstå varandras problem. Detta bör också kunna utgöra en god grund för en fortsatt nära samverkan, som säkerligen kommer att aktivt bidra till EFTA:s vidare utveckling och en friare utrikeshandel i alla riktningar.

Det är i denna förvisning och mot denna bakgrund, som jag än en gång uttalar min glädje över de framsteg som vunnits och min förhoppning om att överenskommelsen mellan EFTA och Finland snabbt skall bli definitiv och omsättas i praktiken.

Moe, Norge: La meg først også fra norsk side få uttale vår glede over at assosieringsavtalen mellom Finland og EFTA er praktisk talt i orden.

Ellers vil jeg gjerne ta mitt utgangspunkt i at for vel en uke siden møttes stats- og utenriksministre fra fellesmarkedslandene for å drøfte spørsmålet om å bygge ut et politisk fellesskap på grunnlag av fellesmarkedet, eller Det europeiske økonomiske fellesskap, som det jo offisielt heter. Møtet kom ikke til noe bestemt resultat, for det gjorde seg motstridende tendenser gjeldende, blant annet mellom dem som ville innskrenke det politiske fellesskap til fellesmarkedslandene, og dem som anså det som vesentlig at Storbritannia ble med, og at fellesskapet omfattet hele Vest-Europa. Når vi ser på dette fra vårt hjørne av Europa, ser vi jo at der

foregår en dragkamp om Europas økonomiske og politiske fremtid. Men de nordiske lands oppfatning var det ingen som spurte om og ingen som gav uttrykk for.

Det interessante ved drøftingene i Paris er for øvrig at om det nok kunne være uenighet om det politiske fellesskaps ramme og hvilke land som skulle være med, er det klart at alle går inn for tanken om samarbeid og sammenslutning i Europa. Og den som ser litt på utviklingen innenfor fellesmarkedet, han vil vite at sammensmeltningprosessen er i full gang. Den foregår med stor hurtighet og i stort omfang, og jeg tror nok vi må regne med at utviklingen ubønnhørlig driver fram mot et mer samlet Europa.

Men hvor står så de nordiske land i denne utvikling? Vi hevder alle, kanskje med forskjellig styrke, men vi hevder alle at det må finnes fram til en ordning mellom De seks og De sju. Utenriksminister Krag sa med rette for et øyeblikk siden at vi kan ikke slå oss til ro med et splittet Europa, men har vi på nordisk grunnlag presset på i så henseende? Her kan vi, som utenriksminister Krag også sa, gjerne si at vi har ikke så stor innflytelse, men har vi brukt den innflytelse vi har? Og et annet spørsmål: Har vi egentlig tenkt igjennom og forsøkt å danne oss et bilde av hvordan stillingen blir når denne ordningen mellom De seks og De sju, som vi ønsker, kommer i stand? Jeg tror det er nettopp da, hvis en slik ordning kommer i stand, at vi for alvor må spørre oss selv om vi ikke står sterkere når vi står sammen.

Hvis vi kaster et blikk på sammensetningen av et eventuelt europeisk fellesskap, så finner vi noen stormakter — iallfall stormakter etter europeisk målestokk — som Storbritannia, Frankrike, Tyskland og Italia, og noen grupper av stater som fellesmarkedet og Benelux. Jeg tror nok at med en slik ordning mellom De seks og De sju, må man gå ut fra at De sjus samhold, med andre ord EFTA, vil bli svekket.

Spørsmålet blir da om i en slik situa-

sjon de nordiske land vil stå langt svakere om de skal vareta sine interesser i spredt fektning i stedet for å stå samlet om å vareta sine interesser.

Akkurat nå er vel forholdet, som Gustaf Petrén peker på i en artikkel i siste hefte av »Nordisk Kontakt», at det nordiske samarbeidet utad lever i skyggen av den uklare alminnelige europeiske situasjon. I denne situasjon av uklarhet og usikkerhet er det ingen som vil binde seg til noen bestemt linje, ikke engang en nordisk linje. Man inntar en avventende holdning og holder diverse alternativer åpne. Det er både forklarlig og forståelig, og det er kanskje ikke noe å gjøre ved det. Men man kan med full grunn spørre om det ikke ville være klokere å se utviklingen i et noe lengre perspektiv — som for øvrig ikke behøver å være så svært langt — og forsøke å forberede seg til det som måtte komme. Ellers risikerer vi at samarbeidet oss imellom blir påtvinget oss av vårt medlemskap i en større sammenheng, nemlig i et europeisk fellesskap, og ikke ut fra våre egne nordiske forutsetninger og ønsker.

Det er innlysende at det er og må være visse divergerende interesser i forholdet mellom de nordiske land, men hvis man vil nordisk samarbeid, må man også med disse divergerende interesser kunne finne fram til en løsning, til et kompromiss. Det gjelder kanskje især spørsmålet om jordbrukspolitikken. Men hvis det ene land eller det annet legger større vekt på hvilken virkning en nordisk felles holdning vil få overfor tredjeland enn på selve samarbeidet, er det klart at man ikke kommer til noe resultat. Når det gjelder jordbrukspolitikken må vi derfor håpe at det foreslåtte jordbruksutvalg vil snakke ut om tingene og finne fram til en brukbar politikk. Det forekommer meg at man må drøfte både jordbruksproblemene og fiskeriproblemene med henblikk på å nå fram til å kunne støtte hverandre i en internasjonal sammenheng. Ellers kommer vi ikke noen vei.

Rådsmøtet i Reykjavik uttalte ønsket om å få utredet problemet om det nor-

diske økonomiske samarbeid og om en felles holdning utad, særlig i EFTA. Det første er delvis gjort, det andre ikke, og jeg beklager at ministrene ikke har oppfylt dette rådets uttalte ønske fra Reykjavik. Det er en svakhet. For om vi ikke gjør noe, så står ikke utviklingen stille. Utenriksminister Krag var skeptisk med hensyn til muligheten for en snarlig løsning på seks- og sju-problemet. Jeg må si at jeg har en sterk følelse av at spørsmålet om samarbeid mellom De seks og De sju er i ferd med å modnes, og at plutselig en dag har vi et forslag liggende på bordet, uten at vi er klar over og uten at vi har drøftet hvor langt vi kan samordne våre interesser i forhold til de europeiske økonomiske sammenslutninger. Jeg vil gjerne henstille at dette blir gjort, for jeg tror vi ingen tid har å tape. Før rådet kommer sammen neste gang, kan vi stå overfor det forhold at en europeisk økonomisk ordning er et fullbyrdet faktum, med de nordiske land som enkeltmedlemmer og ikke som en samarbeidende gruppe av land. Men forutsetningen er selvsagt at man vil gi de nordiske land og deres borgere preferansestilling, hva vi jo i en vid utstrekning allerede gjør. Hvis man ikke vil gi preferansestilling til nordiske borgere på de områder hvor de internasjonale avtaler ikke står stengende i veien, blir det nordiske samarbeidet meget vanskelig. Jeg vil så sterkt jeg kan henstille til regjeringene å ta opp spørsmålet om de nordiske lands og det nordiske samarbeidets stilling i en videre europeisk sammenheng.

Men etter å ha sagt alt dette, la meg også få peke på et etter min oppfatning meget stort lyspunkt. I 1960-årene går vi som det er sagt, inn i stormarkedenes tid. Og det er en utvikling som ikke er til å unngå. Den har jo igjen sin årsak i den rivende tekniske utvikling, som medfører at man må produsere i store serier for å gjøre produksjonen lønnsom. Og i den sammenheng er det oppmuntrende å se at produksjonssamarbeidet mellom de nordiske land har utviklet seg i ikke liten grad i de senere år, ikke bare etter initiativ fra myndighetene, men så å si av seg selv, fordi nærings-

livet selv føler behov for samarbeid for å kunne stå imot konkurransepress fra andre grupper av land som samarbeider. Det er også en norsk erfaring det som utenriksminister Krag sa, at virkningene av vårt medlemskap i EFTA langt fra er blitt så forferdende som mange trodde de ville bli, de er tvert imot stort sett gunstige.

Nå foreligger for rådet et forslag om å støtte produksjonssamarbeidet, og vi må ha rett til å gå ut fra at myndighetene vil legge forholdene til rette for stadig mer produksjonssamarbeid, og at det private næringsliv, industriforbundene og verkstedsforeningene vil fortsette sitt fortjenstfulle virke for å få i stand en samarbeidsavtale. Men det trengs noe mer. Og la meg bare ganske kort nevne at den utvikling som vi gjennomlever, medfører også at forholdsvis små nasjoner som de nordiske har vanskeligheter med å gjennomføre på snevert nasjonalt grunnlag de mange krav som tiden stiller til oss. Det gjelder vel særlig på feltet vitenskapelig undervisning og forskning, hvor våre institusjoner ikke kan spesialisere seg på alle områder, om nivået skal kunne holdes. Det er nødvendig med en arbeidsdeling over grensene, og det er vi vel for så vidt alle enige om.

Men jeg skulle tro at vi nå må slutte å snakke om nødvendigheten av dette, nå må vi forsøke å gjøre noe, og vi må forsøke å få dette samarbeidet inn i faste former, med avtaler som slutes mellom de forskjellige lands regjeringer. Og regjeringene må ta initiativet til å få forhandlinger i stand om slike avtaler. Det må nå være det skritt som skal tas.

La meg til slutt si et par ord om utviklingslandene. Jeg skal ikke si noe om problemet generelt, jeg tror det er enighet om at det ikke bare er ønskelig, men nødvendig å øke støtten til utviklingslandene. Norge er for sitt vedkommende beredt til i 1961 å gi 28 millioner norske kroner, og det er en mulighet for at dette beløpet kan økes.

Hele spørsmålet reiser mange problemer som jeg ikke skal gå inn på her. Jeg vil ta for meg de vesentligste av de nordiske aspekter, og der er det et spørsmål som melder seg: Skal støtten være

flersidig, altså skje gjennom internasjonale organer, eller skal den være tosidig, fra det ene land eller fra en gruppe av land til andre? Jeg tror at for Norges vedkommende er innstillingen den at vi må nok legge meget stor vekt på den flersidige støtte som utviklingslandene vel ønsker, men også på tosidige projekter. Det er jo også ganske interessant å peke på at det allerede eksisterer et nordisk fellesprosjekt, nemlig det skandinaviske sykehus i Korea.

Når det gjelder den fellesnordiske innsats, må den vurderes i lys av de oppgaver som foreligger. Når det gjelder den direkte støtte, f. eks. i form av kapitalinvestering, er det jo ikke så stort de nordiske land kan gjøre, og denne må vesentlig være på flersidig basis. Det samme gjelder økonomiske og handelspolitiske tiltak overfor utviklingslandene for å fremme deres eksport. Det ville nytte svært lite om dette skulle gjøres isolert fra de nordiske land, det må skje gjennom de internasjonale økonomiske samarbeidsorganisasjoner.

Men når det gjelder den såkalte tekniske assistanse, er det selvsagt store muligheter for nordisk samarbeid. Og med teknisk assistanse tenker jeg ikke bare på de høyt kvalifiserte eksperter, jeg tenker på ganske alminnelige fagutdannede arbeidere eller jordbrukere som kan lære fra seg hvordan tingene skal gjøres i praksis.

Og her vil jeg gjerne legge inn et godt ord for tanken om »fredsbrigader» — jeg er ikke sikker på om ordet »brigade» akkurat er det rette uttrykk i denne forbindelse — men for selve den tanken at vi sender ut ungdom som hver på sitt område kan gjøre en innsats for både å hjelpe disse landene og for å lære fra seg hvordan vi gjør tingene i høyt utviklede industriland.

Når det gjelder enkeltprojekter, er det også der muligheter for samarbeid. Norge har jo nå i mange år hatt gående et fiskeriprojekt i India, som etter en meget vanskelig periode nå er så konsolidert at vi kan si at det er et »going concern», som den indiske regjering har oppfordret oss til å fortsette med og også gjerne vil utvide.

Nettopp på dette område foreligger det jo for rådet en rekke konkrete forslag: spørsmålet om å danne et fond for utdannelses- og opplysningsvirksomhet, det er spørsmål om en felles skolering av eksperter — da tenker vi særlig på den skolering som trenges for å kunne møte de særegne problemer i utviklingslandene — og det er fremkastet en tanke om et universitet for utdanning av administratører i de nordiske land. Her tror jeg vi nok kan gjøre en innsats, og jeg tror dette forslaget er møtt med stor sympati i Norge. Det er også spørsmål om å lage en utdanningssentral i Afrika, det er spørsmål om et jordbruks- eller irrigasjonsprosjekt. — Det blir den økonomiske komité's oppgave å se på alle disse projekter, og se hvilke som ligger best an, og hvilke som egner seg best for nordisk samarbeid.

Men la meg bare slutte med å si at jeg tror at rent bortsett fra dette, at vi kanskje når lengst både med våre penger og med vår innsats for øvrig, om vi samarbeider istedenfor å arbeide hver for oss, tror jeg også at selve den tanke at det gjøres på nordisk grunnlag, at flere nasjoner samarbeider om det, har sin verdi. Nettopp i disse land som i så høy grad er utsatt for stormaktenes rivalisering, dragkampen mellom stormaktene om hvem som skal få størst innflytelse, vil det ganske sikkert gjøre et dypt inntrykk at fire eller fem fredelige nasjoner kan samarbeide i fordragelighet om å hjelpe dem.

Ohlin, Sverige: Herr president! Jag vill först instämman med de talare, som uttryckt sin stora glädje över att Finland nu, låt vara under speciella former, tycks bli anslutet till EFTA.

Jag lyssnade med mycket stort intresse till utrikesminister Krag's redogörelse för den senaste utvecklingen inom denna organisation. Det framgick ju, att EFTA befinner sig i en glädjande utveckling. Herr Krag vidrörde av naturliga skäl också jordbrukets problem. Jag vet inte, om jag vågar göra en liten uppriktig sidonmärkning vad beträffar relationerna mellan de nordiska ländernas uppoffringar inom EFTA, men jag

tror inte, att det förhåller sig så, som understundom antydes, att Danmark inom EFTA har gjort mycket stora uppföringar för ganska ringa fördelar. Snarare tror jag, att det kommer att visa sig, att den danska industrien möjligen får större fördelar av EFTA än flertalet andra medlemsstaters industri.

Och vad jordbruket beträffar får jag kanske som svensk lov att göra den reflexionen, att margarinet beskattas mycket hårt i Sverige, för att vi skall äta upp vårt smör själva, något som har det resultatet, att vi inte exporterar vårt smör i konkurrens med det danska smöret. Vi till och med importerar smör för närvarande. Jag vet inte, om en handelspolitisk historiker skulle kunna leta upp något motsvarande fall av långtgående välvilja; personligen känner jag i varje fall inte till det. Därmed har jag inte på något sätt velat bestrida, att det är naturligt, att man från dansk sida för fram jordbruksproblemen. Jag har endast velat kommentera två aspekter, som inte alltid observeras.

Att relationerna mellan de sex och de sju alltså är ovissa, framgick ju av utrikesministers Krag's anförande. Personligen tror jag, att utvecklingen i Algeriet kan bli avgörande för om och när man i Frankrike är beredd att göra en mera radikal omläggning av sin hittillsvarande politik, som ju i stort sett varit negativ till en verklig samordning av dessa båda handelspolitiska block. Och för övrigt kommer naturligtvis Förenta staternas hållning att bli av stor betydelse. Därför kan jag inte underlåta att här upprepa en i följd ofta framförd synpunkt: har EFTA verkligen gjort tillräckligt för att påverka opinionen i Förenta staterna och vinna förståelse för EFTA-ländernas synpunkter på det europeiska ekonomiska samarbetet? Jag är rädd för att den frågan allt fortfarande måste besvaras nekande. Och det är väl då angeläget, att EFTA, utan att uppta någon konkurrens med den våldsamma propagandaoffensiv, som de sex bedriver, i alla fall försöker åstadkomma större effektivitet i upplysningsverksamheten. Jag är säker på att de nordiska staternas ambassader i Förenta staterna gör allt de

kan, men här gäller det ju att lösa en upplysningsuppgift av särskild natur. Framför allt gäller det naturligtvis att göra EFTA starkt, visa, att det är en livsduglig enhet. Och det framgick ju av herr Krag's anförande, att man tydligen är inne på den linjen. Detta är vida bättre än att ge intrycket, att EFTA sitter i väntrummet hos de sex. En försmådd friare — och det har väl EFTA i viss mån varit — gör ibland klokt i att vända den sköna ryggen för en tid framåt och syssla med andra ting.

Utöver främjandet av EFTA:s utveckling är det naturligtvis en nordisk uppgift på handelspolitikens område att försöka hävda gemensamma intressen inom EFTA. Vidare är det betydelsefullt att utveckla det nordiska handelspolitiska samarbetet utåt i andra riktningar, t. ex. i samband med GATT-förhandlingar. Frågar man efter resultaten av det nordiska samarbetet i dessa sist nämnda två avseenden, måste man väl, om man vill vara ärlig, säga, att det som har redovisats i samlingsministrarnas rapporter och på andra ställen knappast är imponerande. Samarbetsministrarna är goda vänner, de träffas ofta och diskuterar, och utan tvekel är de samtalen nyttiga. Men skall man vara ärlig, får man ju säga — jag tror, att herr Finn Moe snuddade vid det — att resultatet av samlingsministrarnas organisation ännu inte har blivit riktigt så betydelsefullt som man hade hoppats.

Delvis är det lätt att peka på orsaken till detta: det finns intressemotsättningar. Danmark har t. ex. självklart ett större intresse av den kontinentala marknaden i de sex, när det gäller livsmedelsexport, och detta måste helt naturligt påverka den danska attityden i olika sammanhang, liksom likartade förhållanden påverkar övriga nordiska staters hållning.

Men då måste man fråga: På vad sätt kan ett mer enhetligt nordiskt handelspolitiskt uppträdande utåt bli möjligt? Ja, jag vet inte mer än ett svar: Man får väl i förväg söka göra upp om intressemotsättningarna, så att den ena nordiska staten visar tillmötesgående i ett avseende, den andra i något an-

nat. Endast därigenom blir det möjligt att sedan, åtminstone i viss mån och vid vissa tillfällen, uppträda som en enhet utåt. Frågan om en sådan samordning i förväg är naturligtvis delikat, och jag väntar inga utförligare svar. Man jag måste säga, att mitt intryck är, att det i ganska ringa grad varit möjligt att komma fram till verkliga försök att föra den nordiska politiken så långt ut i det praktiska arbetet.

En annan svårighet — om man nu skall fortsätta att vara uppriktig — är, att det finns protektionistiska stämningar på olika håll i Norden. Får jag denna gång ta ett exempel från Danmark — jag lovar att en annan gång hämta mina exempel från andra håll. Det är klart, att en del av de danska importrestriktionerna, som har framkallat ganska mycken irritation i Sverige, visserligen kanske inte strider mot avtalens bokstav, men på svenskt håll är det många som anser, att de inte riktigt överensstämmer med det intryck, som i varje fall vi fick av den danska regeringens uppläggning av frågan. Danska regeringen ställde ju i utsikt, att restriktionerna på vissa områden skulle avvecklas i något hastigare takt än som skett. Jag vet mycket väl, att en regering inte är allsmäktig — det finns tillfällen, när den tvingas ta hänsyn till riksdagen, och jag brukar själv säga, att det sker alltför sällan — men å andra sidan finns det väl också tillfällen, då en regering, som inte kan fullfölja vad den givit intryck av vid internationella förhandlingar, får lov att försöka lägga till rätta i efterhand och på ett senare stadium. Och det är detta jag hoppas på. Låt mig ta ett konkret exempel, när jag talar om den »protektionistiska» stämningen; allmänna reflexioner leder ju inte så långt, herr president. Exemplet har framförts i den svenska riksdagen av min vän herr Löfgren, som är möbelfabrikant. Han hänvisade till att man i Danmark hade en textilavgift på 15 procent, men när textilierna sitter på möbler tar man i stället ut 10 procent i extra avgift utöver tullen; 10 procent på hela möbelns värde. En soffa, som kostar 1 000 kro-

nor, tullbelägges med 96 kronor, men textilavgiften är över 100 kronor, ungefär 110 kronor. Och när textilvarorna är värda ett par hundra kronor, betyder denna textilavgift en extra tull på omkring 50 procent. Nu är det väl inte oöverkomligt att skilja på vad som är trä och vad som är textilvaror, men i detta fall ingår de två produkterna en sådan enhet, att de måste behandlas tillsammans. Nog verkar detta en smula av smygprotektionism. När fabriken erbjöd sig att ta bort textilvarorna utanpå sofforna för att slippa textilavgiften, fick den till svar: »Men omkring fjädrarna i soffan ligger litet juteväv, så vi måste i alla fall ta textilavgift på hela soffans värde». Jag tror visst, att det förekommer i alla länder, att tullmyndigheterna grips av en kanske överdriven entusiasm för sin nyttiga verksamhet, och jag är väl medveten om att detta exempel är extremt, men jag tror i alla fall, att det visar, att en del kan göras för att undanröja irritationer och missförstånd och få till stånd en handelspolitik, som mera överensstämmer med de vällydande deklARATIONER, vi alla brukar framföra.

Senast vid detta års slut skall EFTA-staterna träffas för att förhandla om importrestriktioner och importkvoter. Nog vore det naturligt, herr president, att de nordiska staterna dessförinnan gjorde upp om sådana här saker.

En annan fråga, som jag tillåter mig beröra, är, om ett nordiskt initiativ skulle vara möjligt, som i någon mån kunde jämna vägen för förhandlingar mellan de sex och de sju. Om vi lämnar åt England och Tyskland respektive England och Frankrike att helt allena lägga grundvalen för de förhandlingar, som sedan eventuellt skall komma, är jag nämligen en smula orolig för att resultatet inte blir särskilt attraktivt ur nordisk synvinkel. Jag tänker t. ex. på risken — för att även här vara konkret — att engelsmän och fransmän kommer överens om en uppläggning av dessa förhandlingar sektor efter sektor, någon-ting i samma stil som det s. k. Okrentförslaget, som engelsmännen accepterade som grundval för de förhandlingar

om ett sextonstatsavtal, som sedan bröt samman. Den gången hade man tänkt, att skogsindustrien, jordbruket och den metallurgiska industrien skulle komma i efterhand. För Sverige och Norge, som har ganska mycket skogsindustri och metallurgisk industri, och för Danmark med sitt jordbruk vore det tråkigt, om man skulle hålla på i många år att förhandla om andra industrigrenar och först så småningom komma fram till våra exportintressen.

Man kan väl säga, att vi i Norden här har två gemensamma intressen, det ena att förhandlingarna inte läggs upp på detta sätt och det andra att vi får en lågtullpolitik i Europa. Skulle inte de nordiska staterna kunna ta några initiativ för att undvika en olycklig uppläggning av kommande förhandlingar? Föränta staterna har väl också ett intresse av att Västeuropa blir ett lågtullområde, så länge vi har dessa två block. Vore det inte tänkbart, att de nordiska staterna tog kontakt med Amerika för att på grundval av gemensamma amerikanska och nordiska intressen öka utsikterna för en utveckling i riktning mot lägre tullar i Västeuropa? Så länge det inte är möjligt att få till stånd en samordning eller sammanslagning av de två blocken, är det väl i alla fall bättre att uppnå en lågtullpolitik än att tvingas acceptera det som eljest hotar. Utrikesminister Krag sade, att tiden inte med säkerhet arbetar för oss. Jag tror, han har mycket rätt i det. Det är därför jag undrar, om inte de nordiska regeringarna borde uppträda som initiativtagare.

Det ekonomiska samarbetet i övrigt berördes helt kort av Finn Moe. När man läser samarbetsministrarnas rapporter, finner man som vanligt, att det görs en del skickliga utredningar — t. ex. om de nordiska tullnivåerna — men att det inte har blivit så mycket resultat av det ekonomiska samarbete, som det talades mycket om, när den nordiska tullunionsplanen måste läggas åt sidan. Jag är alldeles övertygad om att samarbetsministrarna inte saknar god vilja — de har säkerligen lika mycket av den saken som någon annan — men jag tror, att de har

så många andra viktiga uppgifter, att de saknar tid och resurser för att riktigt pressa på även på detta område.

Hur skall resultatet kunna bli bättre, om det inte fullt motsvarar förväntningarna? Jag har kommit till den slutsatsen, att samarbetsministrarna nog borde ha ett större sekretariat uteslutande för de nordiska uppgifterna. I den mån detta är en annan ståndpunkt än den jag företrätt i Nordiska rådet vid ett tidigare tillfälle, skäms jag inte för att erkänna, att jag i viss mån har ändrat mening. Om man vill ha resultat i de här nordiska frågorna, som delvis är mycket invecklade även rent tekniskt och där det finns många intressemotsättningar att utjämna, tror jag, man måste ställa till förfogande de arbetskrafter, som behövs och som de politiskt ansvariga inte kan undvara och såvitt jag vet inte heller själva önskar undvara.

Økonomiminister Dahlgard, Danmark: Hr. formand! Der er måske grund til at minde om, at den drøftelse, der finder sted her om de økonomiske spørgsmål, har som grundlag den beslutning, Nordisk Råd tog i Stockholm i 1959, hvor rådet henstillede at fremme udviklingen af det nordiske økonomiske samarbejde og at skabe de nødvendige samarbejdsformer herfor og samtidig at nedsætte et nimbandsudvalg inden for rådets økonomiske komité. På grundlag heraf er der i det forløbne år med tilslutning af de nordiske parlamenter udnævnt en nordisk ministerkomité samt et nordisk økonomisk samarbejdsudvalg, ligesom der er skabt en kontakt mellem ministerkomiteen og det af Nordisk Råds økonomiske komité udpegede nimbandsudvalg. Jeg tror, at den kontakt, der her er tilvejebragt, er meget værdifuld. Nimbandsudvalget har udvist et anerkendelsesværdigt initiativ og har derved medvirket til klarlæggelse af en række problemer, som er af værdi for mødet her og for det fremtidige arbejde; men vi må jo erkende — jeg siger det i fuld tilslutning til det, hr. Ohlin nu sidst sagde — at der herudover af regeringerne i det forløbne år ikke er tilvejebragt betydelige po-

sitive resultater eller nydannelser inden for det nordiske økonomiske samarbejde. Det vil imidlertid ikke sige, at der ikke er foregået en vækst, en udvikling, inden for det økonomiske samarbejde.

Jeg tillod mig på Nordisk Råds møde i Stockholm at sige, at vi i den kommende tid under de nye vilkår mere og mere måtte regne med det praktiske erhvervslivs initiativ og deltagelse i det nordiske økonomiske samarbejde.

De beretninger, der nu foreligger for os, bekræfter, at denne udvikling er i fuld gang. De kontakter, der er skabt mellem nordiske industriorganisationer, viser det, og det samarbejde, der allerede er ført ud i livet inden for en række virksomheder, er et udtryk derfor. Det bliver nu Nordisk Råds ministerkomité og regeringernes opgave at skabe det bedst mulige klima for dette samarbejde og at være et forum, hvor det praktiske erhvervsliv og dets organisationer altid kan hente støtte til fremme af samarbejdet.

Det er den samme tankegang, der ligger bag det forslag, som ministerkomiteen har forelagt Nordisk Råd om et nordisk kontaktorgan for landbrugsspørgsmål. Dette forslag tager ikke sigte på at skulle løse de landbrugsproblemer, der i den kommende tid vil opstå de nordiske lande imellem, hvad enten det nu drejer sig om interne nordiske problemer, eller det drejer sig om de særlige landbrugsproblemer for Danmark, der vil opstå i forbindelse med kommende forhandlinger inden for EFTA, og som udenrigsminister Krag omtalte. Forslaget tager derimod sigte på at skabe et forum, hvor der er mulighed for permanente kontakter mellem myndighederne og landbrugets organisationer i de nordiske lande, og hvor man, som hr. Finn Moe sagde, kan tale ud med hinanden. Jeg håber oprigtigt, at Nordisk Råd vil kunne tiltræde dette forslag. De nordiske landes landbrugsorganisationer har givet udtryk for, at de kunne ønske en enkelt ændring i det foreslåede kommissorium, som jo vil kunne indgå i den økonomiske komité's forhandlinger, og hvor der også er andre sider af landbrugsproble-

merne, der vil blive drøftet, som måske også kan give anledning til yderligere udtalelser i plenum, når resultatet af komiteens drøftelser foreligger.

I øvrigt er det klart, at det nordiske økonomiske samarbejde ikke vil få så gode betingelser, som hvis det nordiske fællesmarked var skabt og på én gang havde fjernet de økonomiske skranker og hindringer for den frie samhandel mellem de nordiske lande. Men også under de nuværende forhold er der en vid mark for samarbejdet, hvis initiativ og fremsyn råder, og mulighederne vil jo vokse gradvis, efterhånden som toldskrankerne afvikles inden for EFTA-landene. I det hele taget tror jeg, at de nordiske folk på dette som på andre områder sikkert må vænne sig til at se på det nordiske samarbejde som en langsom, men stadig fremadskridende bevægelse, hvor store spring i udviklingen ikke sker hvert år, men hvor der på den anden side hvert år gøres et skridt fremad.

Den utålmodighed, der ofte spores i vore folk efter møderne i Nordisk Råd, har vel i nogen grad sit grundlag i manglende forståelse af arbejdets vilkår. Præsidenten var i dag i sin tale inde på dette. Hvad er det, der her foregår? Jo, befolkningerne ser en sag rejst i Nordisk Råd, som de fleste synes er oplagt, og som straks burde føres ud i livet; men man ser ikke de praktiske vanskeligheder, der må ryddes af vejen, forinden sagen er indarbejdet i det fællesnordiske mønster. Der går måske år med dette arbejde, inden resultatet foreligger, og imens synes mange, at det nordiske samarbejde svinder hen i gustent overlæg.

Netop ved dette møde har vi eksempler på, hvordan betydelige resultater springer frem af årelangt nødvendigt forarbejde. Lad mig nævne f. eks. det for adskillige år siden rejste spørgsmål om muligheden for en fælles nordisk patentlovgivning. Et overmåde kompliceret arbejde er siden udført for her at nå frem til et resultat, og nu foreligger beretning for os om, at i dette år vil sandsynligvis forudsætningerne være til stede for et fælles nordisk patent.

I årevis er der arbejdet inden for den

fælles nordiske farmakopé-komité, og nu står vi foran virkeliggørelsen af tanken om en fælles nordisk farmakopé, en umådelig landvinding inden for dette vigtige område.

Sådan kunne man fortsætte. Efter adskillige års arbejde står vi nu foran en overenskomst om et rationelt samarbejde vedrørende isbrydning i Østersøen og Skagerrak.

Som det allerede er sagt i dag: det nordiske samarbejde er som en mosaik, hvor enkelthederne efterhånden træder frem i et samlet billede. Man kan mene, at arbejdet går for langsomt, og at man for ofte er tilbøjelig til at lade sig standse af de øjeblikkelige vanskeligheder i stedet for at lade sig lede af, hvad der vindes på lang sigt, og da er det kun godt, om utålmodighed inden for vore folk driver os frem, når de kræver handling bag de mange festtaler.

Hr. formand, jeg ville egentlig have sluttet her, men hr. Ohlins bemærkning er om, hvad det danske landbrug skylder den svenske margarineafgift, får mig til at sige, at det i hvert fald forekommer mig, at denne lille bemærkning lidt for meget forenkler problemet om forholdet vedrørende landbruget i de nordiske lande. Lad os ikke glemme, at de nordiske landes regeringer i adskillige år har gjort forsøg på at nå frem til praktiske arrangementer, og at Danmark har været ganske indforstået med, at det måtte ske med bibeholdelse — i hovedsagen da — af de nationale målsætninger for landbrugspolitikken i Finland, Norge og Sverige, bibeholdelse af beskyttelsespolitikken, men at man alligevel gennem sådanne arrangementer skulle kunne nå frem til at fremme afsætningen af danske landbrugsvarer til de andre nordiske lande. Forhandlinger herom førtes i det økonomiske samarbejdsudvalg i et par år indtil 1959. Jeg vil gerne minde om, at i januar 1959 enedes man om på statsministermødet i Oslo om at udtale, at landbrugsvarerne og de mere forarbejdede levnedsmidler bør indordnes som et væsentligt led i det nordiske økonomiske samarbejde. EFTA-forhandlingerne afbrød jo disse forhandlinger, men medførte senere de bilaterale aftaler

mellem Danmark og England, mellem Danmark og Sverige, Danmark og Schweiz og Danmark og Østrig, og også mellem Danmark og Finland under forudsætning af en finsk associering med EFTA, hvorimod en aftale med Norge endnu ikke er kommet i stand.

Må jeg endvidere minde om, at en vurdering af dansk landbrugs stilling i det hele taget finder vi jo faktisk i de bestemmelser, som indeholdes i EFTA-overenskomsten, og som er et udtryk for en nøgtern vurdering af Danmarks vanskelige stilling som deltager i EFTA. Jeg minder om overenskomstens artikel 22, hvorefter det er et formål at lette en udvidelse af samhandelen med landbrugsprodukter, derunder at tilvejebringe en rimelig gensidighed for medlemsstater, hvis økonomi i væsentlig grad er afhængig af eksport af landbrugsvarer. Ifølge artikel 23 skal de bilaterale overenskomster forblive i kraft i samme tidsrum som EFTA-konventionen. Efter artikel 24 skal der inden den 1. januar 1962 fastsættes regler for den gradvise afskaffelse af subsidieret eksport, der er til skade for de andre medlemsstater, og i artikel 25 bestemmes, at med henblik på gennemførelsen af bestemmelserne i disse artikler skal rådet én gang om året drøfte udviklingen i samhandelen med landbrugsvarer inden for EFTA-landenes område.

Se, det er det, disse artikler er udtryk for, og vi har lov til med denne baggrund her i Danmark atter og atter at minde om, at det danske landbrugs trivsel er afgørende for landbrugets indtjening af fremmed valuta ved eksport af forædlede landbrugsprodukter. Afsætningen af landbrugsprodukter er et fundamentalt spørgsmål for det danske samfund og for vor levestandard. Det er, som det allerede er nævnt i dag, nu kendt, at forhandlinger inden for EFTA vil blive indledet om en hurtigere acceleration med hensyn til toldafviklingen inden for EFTA-landene, så at vi nu i hastigere tempo vil åbne for indførsel til det danske marked af industrielle produkter. Kan nogen undre sig over, at det for Danmark må være en ufravigelig betingelse herfor, at de bestemmelser, der

findes i EFTA-konventionen vedrørende samhandelen med landbrugsvarer, bliver omsat i realiteter? Vi er, det er ganske klart, i Danmark indforstået med, at de andre nordiske markeder for landbrugsprodukter under alle omstændigheder vil være beskedne set i relation til Danmarks samlede eksport, men det er dog vist rigtigt at sige, at forholdene her i landet er disse, at alle danske landbru-

gere nærer den opfattelse, at det under hensyn til alle foreliggende omstændigheder er et rimeligt, de synes selv et beskedent, ønske, at de andre nordiske lande principielt indrømmer Danmark en suppleringsret, når landenes egen produktion af landbrugsvarer ikke dækker befolkningens behov.

Mötet avslutades kl. 17.58.

Protokoll

2:a mötet

Söndagen den 19 februari 1961 kl. 14.00

Presidenter: Erik Eriksen (1), Fagerholm (1) och Hønsvald (1—139)

Dagordning

1. Rapport från Nordiska rådets presidium (fortsatt behandling)
2. Rapport från Nordiska rådets juridiska niomannakommitté
3. Rapport från Nordiska rådets socialpolitiska niomannakommitté
4. Rapport från Nordiska rådets ekonomiska niomannakommitté
5. Rapport från Redaktionskommittén för »Nordisk Kontakt»
6. Spörsmål, huruvida vissa saker må avgöras utan utskottsbehandling
7. Sak A 3: uppskjutet medlemsförslag om inrättande av gemensamt rådgivande domstolsorgan
8. Sak A 5: uppskjutet medlemsförslag om nordiska sjömans sociala rättigheter m. m.
9. Sak A 7: uppskjutet medlemsförslag om samarbete i fråga om odontologisk materialprovning
10. Sak A 12: uppskjutet medlemsförslag om erkännande av Europeiska domstolens för de mänskliga rättigheterna jurisdiktion
11. Sak A 26: medlemsförslag om samarbete beträffande beskattningens utformning
12. Sak D 2: meddelanden om rekommendation nr 7/1953 angående nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt land, såvitt avser rätt att ge offentlig föreställning (punkt 1)
13. Sak D 4: meddelande om rekommendation nr 7/1954 angående icke-ratificerade ILO-konventioner
14. Sak D 25: meddelanden om rekommendation nr 13/1957 angående förenkling av reglerna rörande tjänsteresor till annat nordiskt land
15. Sak D 32: meddelanden om rekommendation nr 2/1958 angående likställighet i fråga om icke-yrkesmässigt fiske i havet
16. Sak D 50: meddelande om rekommendation nr 25/1958 angående gemensam utlämningslagstiftning m. m., såvitt avser utlämningslagstiftning (punkt 1)
17. Sak D 74: meddelanden om rekommendation nr 20/1959 angående medicinskt gränssamarbete
18. Sak D 81: meddelanden om rekommendation nr 3/1960 angående yt-

terligare pass- och reselättnader, såvitt avser upphävande i Norge av systemet med obligatoriskt uppvisande av pass vid inköp av resevaluta samt anslutning till den europeiska överenskommelsen om visumfrihet för flyktingar (punkt 2 och 3)

19—57. Övriga saker (punkter), som föreslås skola avgöras utan utskottsbehandling

58—139. Hänvisande till utskott av återstående saker

Meddelanden

Det meddelades, att statsråd Kjell Holter, Norge, statsråd Nils Lysø, Norge, statsrådet Gösta Skoglund, Sverige, statsministern Ólafur Thors, Island, och Tuure Junnila, Finland, intagit sina platser i rådet.

Vidare meddelades, att utskotten konstituerat sig och till förmän och vice förmän valt

i juridiska utskottet:

förman: Harras Kyttä, Finland,
vice förman: Magnús Jónsson, Island,

i kulturutskottet:

förman: Gisli Jónsson, Island,
vice förman: Chr. Christiansen, Danmark,

i socialpolitiska utskottet:

förman: Claudia Olsen, Norge,
vice förman: Hertta Kuusinen, Finland,

i trafikutskottet:

förman: Hans Gustafsson, Sverige,
vice förman: Jon Leirfall, Norge,

i ekonomiska utskottet:

förman: Ole Bjørn Kraft, Danmark,
vice förman: Axel Strand, Sverige.

1

Rapport från Nordiska rådets presidium (fortsatt behandling)

Helge Larsen, Danmark: Hr. formand! I rapporten fra Det nordiske økonomiske Samarbejdsudvalg fra 1957 hedder det: »Det land, som ikke formår at oprethol-

de en forskningsvirksomhed eller en specialiseret fagkundskab, som er på niveau med konkurrenternes, er dømt til at blive økonomisk distanceret».

Hvad der blev sagt her for 4 år siden gælder utvivlsomt lige så stærkt den dag i dag. Den udvikling, der finder sted inden for teknik og videnskab, forløber så hurtigt, er så omfattende, og der kommer så mange nye felter ind under den menneskelige erkendelse, at det vil være svært for de mindre lande at have ressourcer nok til at følge med. Så vidt jeg kan se, er alle de nordiske lande i dag i gang med en udbygning af deres videnskabelige institutioner for at være i stand til at følge med i denne konkurrence, men det gælder også om alle vore lande, at de på mange områder ikke fuldt ud magter denne opgave. Det er meget store krav, der stilles i retning af investering af kapital og i retning af tilgang af kvalificeret personale. Derfor er det, jeg gerne vil rejse det spørgsmål, om der finder et så indgående samarbejde sted på dette område mellem de nordiske lande, som det er ønskeligt, og som jeg også tror er nødvendigt.

Spørgsmålet har tidligere været drøftet i Nordisk Råd. Det blev sidst drøftet på sessionen i Reykjavik, og der blev ved den lejlighed fra mange sider givet udtryk for ønsket om, at vi på dette område stræber frem mod en bedre arbejdsdeling mellem de nordiske lande. Det gælder med hensyn til udbygning af de videnskabelige institutioner, og da naturligvis ganske særligt på de områder, hvor helt ny forskning eller meget specialiseret forskning skal tages op. Det gælder også spørgsmålet om at have de fornødne forskere. Forholdet er vel i dag det, at vore lande ikke har tilstrækkeligt med specialiserede forskere til, at man kan dyrke videnskaberne på disse områder, som de skal, og det rejser for mig spørgsmålet, om man ikke bør stræbe frem mod, at de nordiske lande kommer til at udgøre en forskningsmæssig enhed og ganske naturligt da først og fremmest på de nye forskningsområder. Men i forbindelse dermed må efter min vurdering også komme en stræben efter at gøre de nordiske lande

til en studiemæssig enhed, både sådan at stipendier og støtte, der gives til studerende, kan udnyttes i andet land end hjemlandet, og også sådan at deleksamener, der tages på universitet i andet land end studentens hjemland, kan have gyldighed i hans eget land, når han skal afslutte sin uddannelse.

Jeg henviste indledningsvis til det nordiske samarbejdsudvalgs rapport, der fremhævede den økonomiske interesse, som de nordiske lande eller de små lande i det hele taget må have i etableringen af et sådant samarbejde. Men jeg vil gerne føje til, at der for mig at se ud over den økonomiske interesse også er en væsentlig kulturel interesse knyttet til et sådant samarbejde. Vi oplever jo i disse år — har gjort det siden krigen — at grænserne for den menneskelige erkendelse udvides i et næsten ukendt tempo. Det betyder, at opfattelser på mangfoldige områder må revideres. Det betyder, at tilvante kulturmønstre i mange henseender ændres og ændres meget hurtigere, end vi er vant til det. Jeg tror derfor, at det ikke alene er grundvidenskaberne og målforskningen, der må interessere, men lige så meget de videnskaber, som beskæftiger sig med de socialpolitiske forhold og med de humanistiske fag, og jeg henstiller derfor, at man med et sådant udvidet samarbejde ikke blot tænker på de videnskabsgrene og de forskninger, som kan have en direkte eller indirekte økonomisk interesse, men også har opmærksomheden stærkt henvendt på den kulturelle interesse i disse spørgsmål.

Der blev under debatten i går drøftet berettigelsen af pessimisme, utålmodighed, i forbindelse med det nordiske samarbejde, og der blev sagt mange ord med henvisning til hedengangne politikere om ikke at være for utålmodig. Jeg må sige, at jeg trods alle de visdomsord, der blev fremsført i går, er utålmodig, når det gælder samarbejdet på dette område. Jeg erkender vel, at der siden krigen, siden Nordisk Råds oprettelse, er sket meget på samarbejdsområdet inden for disse grene, inden for det forskningsmæssige og det kulturelle samarbejde; men selv om der fra Nordisk

Kulturkommission, fra eksperter på mangfoldige områder og fra undervisningsministerierne i de nordiske lande er gjort en meget betydningsfuld indsats, forekommer det mig, at den udvikling, som er i gang på dette område, nødvendiggør, at vi bestræber os for at fremskynde samarbejdet mellem vore lande. Jeg vil derfor gerne, hr. formand, henstille, at der fra Nordisk Råds session i København må udgå et stærkt incitament til at fremskynde og videre udbygge det samarbejde, som er indledet, og at drage nye områder ind under samarbejdet.

Seip, Norge: Det var de spørgsmål som hr. Helge Larsen var inne på, som jeg også gjerne vil feste oppmerksomheten særlig ved. Det var kanskje noen som stusset da vi fikk medlemsforslaget som er ført opp som Sak A 20, om planlegging av samarbeid i spørsmålet om høyere utdanning og forskning, fordi en rekke av de enkeltsakene som naturlig kommer inn under dette feltet, i atskillige år har vært behandlet bl. a. gjennom Nordisk kulturkommisjons arbeid. Men det som gjør at en del av oss har funnet det riktig og nødvendig å ta opp dette spørsmålet nå under den synsvinkel som går fram av dokumentet, er at vi har en følelse av at slik arbeidet hittil har vært drevet, har det konsentrert seg om enkeltfelter og mer spesielle områder, mens det grunnleggende perspektiv som blir så viktig nå framover — nemlig det å samarbeide ved utbyggingen av institusjonene — har kommet i bakgrunnen. Og det tror jeg er noe av den fundamentale svakheten ved opplegget av et arbeid som på enkeltfelter har båret gode frukter, at man hittil ikke har greidd å legge opp en virkelig nordisk planlegging med sikte på den framtid vi går i møte.

Jeg tror at en del av grunnene til dette må søkes i gamle universitetstradisjoner. Vi skal kanskje ikke vente at professorer og rektorer som er vant til at deres universitet i 500 år eller mer har kunnet dekke alt, uten videre kan omstille seg til en ny tids behov og krav. Men jeg tror det er ganske åpen-

bart at med den mangesidighet som forskningen i dag har fått med de kravene til spesialisering, til detaljbehandling, på de forskjellige felter som foreligger, og med det stadig mer nyanterte utdannelsesbehov som vi også står overfor, må den enkelte læreinstitusjon være forberedt på å renonsere på en del av helheten. Vi må bygge opp et system av læreinstitusjoner og forskningsinstitusjoner som sammen kan fylle den helhet som tidligere tiders universitetsfolk tenkte seg at det enkelte universitet, den enkelte læreinstitusjon, skulle være i stand til å dekke.

Jeg tror det er dette fundamentale perspektiv som må bringes inn i aktuell nordisk politikk, ikke bare ved at vi vedtar en henstilling av og til fra Nordisk Råd. Det gjorde vi bl. a. i 1958. Jeg kan ikke se at våre universiteter har reagert nevneverdig på det. Jeg tror det er nødvendig at en på politisk plan gjennom regjeringene får satt i gang et virkelig omfattende og aktivt koordineringsarbeid, et arbeid som har som sitt utgangspunkt at når en planlegger våre nye universiteter og universitetsbyer — for det blir jo tale om hele universitetsbyer — enten en bygger dem innenfor grensene av de gamle eller en oppretter helt nye, har en det nordiske aspekt helt klart, og at det tvinges inn allerede på et forberedende stadium. For hvis det enkelte universitetet og den enkelte læreinstitusjon fortsatt først skal få lov å planlegge helt på egen hånd og en så etterpå skal prøve å gi det hele et nordisk innhold, blir det et lappverk, da blir det tilfeldig hva en kan få inn, og da mister vi for mye av helheten.

Det er disse generelle betraktninger som etter mitt syn bør være avgjørende for vurderingen av det forslaget som her foreligger, og som vi får anledning til å komme tilbake til når det har vært til komitébehandling. Men jeg tror det er nyttig at vi allerede nå har siktepunktet for det hele klart.

Den institusjon som det da har vært tale om å etablere med sikte på utredningsarbeidet, er naturligvis ikke en institusjon som i seg selv skal ha eksek-

tiv fullmakt. Det er en utredningsinstitusjon en har tatt sikte på, og det blir så regjeringene og de enkelte nasjonalforsamlinger og de enkelte lands administrasjoner som siden setter ut i livet de forslagene som måtte bli resultatet av utredningsarbeidet.

For øvrig er det naturlig for meg i sammenheng med utdannesspørsmålet også å trekke inn det aspekt som går over mot støtten til utviklingslandene, siden jeg var med på utarbeidningen av det forslag som forelå i Reykjavik sist sommer. Jeg har inntrykk av at arbeidet siden er kommet et godt stykke videre, og jeg håper at vi i løpet av denne sesjon vil komme med forslag og tilrådinge som vil virkeliggjøre den tanken at de nordiske land sammen skal gjennomføre en opplæring og utdannelse med sikte på å dyktiggjøre spesialister og fagfolk på de forskjellige plan, som skal ta arbeid i utviklingslandene. Og der er jeg nokså enig i det som ble nevnt av en taler i går, at det er ikke bare spørsmål om å skaffe spesialister på høyeste tekniske eller økonomiske plan. Det er også en vesentlig oppgave å skaffe folk av forskjellige grupper av fagarbeidere og på forskjellige tekniske felter som representerer den kvalifiserte fagarbeiderstand i Norden i dag. Jeg tror jeg vil si det så sterkt at det kanskje er den viktigste oppgaven nå å få med også grupper som kan arbeide mer på linje med dem innenfor de enkelte land som skal læres opp, og som siden skal ta over arbeidet.

Det er nemlig noe av en fare i dette at de som skal yte teknisk assistanse, bare sender noen toppspesialister, som naturlig både på grunn av sine kunnskaper og sin sosiale plassering — om en kan bruke det uttrykket — vil være noe fjernt fra storparten av de menneskene som de skal rettlede og ha den daglige kontakt med. Så det å få bredden i rekrutteringen til den tekniske assistansen, det tror jeg også er et meget vesentlig punkt.

Hr. Finn Moe var inne på tanken om en fredsbrigade i en eller annen form — eller kanskje å bruke et litt annet ord for den realitet som president Ken-

nedy betegnet som fredsbrigade. Også det tror jeg er et punkt en med full grunn kan diskutere, og der en bør søke å finne en praktisk løsning. Etter min mening burde det være adgang for dem som går inn under lovgivningen om retten til å gjøre siviltjeneste i stedet for militærtjeneste, de som av samvittighetsgrunner nekter å gjøre militærtjeneste, til å få en mulighet for å gjøre sin innsats i utviklingslandene. Om det kan løses på nordisk plan, eller om det må løses mer innenfor det enkelte land, det skal jeg ikke ha uttrykt noen avgjort mening om. Men at en må kunne gjøre noe for å fremme den tanken at det her er en valgmulighet, som går ut på at de ungdommene som på grunn av sin overbevisning ikke vil gjøre militærtjeneste i sitt hjemland, kan få adgang til å gjøre en innsats for å hjelpe de økonomisk mer vanskeligstilte land, det er jeg ikke i tvil om.

Den videre diskusjon av hjelpen til utviklingslandene går jeg ut fra at vi kommer tilbake til senere under denne sesjonen. Det er bare ett spesielt punkt jeg så vidt vil berøre, fordi det har vært nokså sterkt framme i et innlegg i går. Det ble nevnt at en nå burde opprette en felles nordisk institusjon med Dag Hammarskjölds navn. Jeg skjønner meget godt bakgrunnen for dette forslaget, og jeg har mye sympati for den tankegang som ligger bak, men jeg vil likevel advare mot at en gjør det i den formen. Jeg tror ikke at det i dag er den heldigste formen for å støtte Dag Hammarskjöld i hans meget krevende og meget viktig arbeid, at en oppretter en institusjon med hans navn, enten det er i Afrika eller i Asia. Jeg tror i det hele tatt en skal være litt forsiktig med å foreta ting som kan oppfattes som at en skriver nekrologer over dem som står midt i dagens arbeid.

I forbindelse med det samarbeidet som vi utvikler både på det økonomiske plan og på mange andre områder som også har økonomiske konsekvenser, har jeg lyst til å nevne en tanke som enkelte av oss har kommet inn på i forbindelse med visse praktiske problemer som av og til oppstår når det gjelder å

skaffe pengene eller å koordinere bevilgningene til felles tiltak. Vi har undertiden vanskeligheter med samtidig i alle land å skaffe de nødvendige bevilgningene, og en av grunnene til dette er at vi nå har forskjellige budsjett-terminer i de forskjellige land. Ville det ikke være en tanke for oss i Norden at vi i det minste undersøkte om det ville være hensiktsmessig å gå over til en felles budsjett-termin for samtlige stater? Jeg er klar over at det der knytter seg tradisjoner til, og sikkert administrativ treghet i de enkelte land. Men jeg tror likevel at tanken bør overveies, og spesielt hvis det er tale om en videre utbygging av samarbeidet på de forskjellige områder, må en i hvert fall finne fram til former slik at bevilgningssakene kan løses i tide for at en ikke skal hindre eller hemme utbyggingen av felles prosjekter.

For øvrig skal jeg ikke gå nevneverdig inn på den forholdsvis brede debatten vi hadde her i går om Norden i det europeiske økonomiske samarbeidet. Jeg syntes å merke en viss undertone av pessimisme både i utenriksminister Krag's tale og i det innlegget som hr. Ohlin hadde. For min egen del er jeg langt på veg enig i hr. Ohlins uttalelser om at en fra EFTA-landenes side fremdeles gjør for lite for — jeg holdt på å si — å selge ideen rundt ellers i verden. Eller for å si det på en annen måte: Vi gjør for lite for å få bl. a. Amerika til å forstå betydningen av det arbeidet som gjøres gjennom EFTA, og betydningen av at en kan få en virkelig samkjøring mellom EFTA og De seks innen en rimelig tid.

Til det øvrige som hr. Ohlin var inne på, bl. a. om den svenske margarinavgiften, som en tydensynlig har fått ut fra så »idealistiske» motiv, kunne det jo være fristende fra et norsk synspunkt å svare med at jeg er ikke sikker på at de norske margarinfabrikanter setter tilsvarende pris på det. Men jeg tror ikke jeg skal falle for fristelsen til å ta opp noen detaljdebatt om de enkelte varer i det nordiske varebyttet.

Undervisningsminister **Jørgen Jørgensen**, Danmark: Hr. formand! Det må glæde enhver at se, hvordan de kulturelle problemer i stigende grad får plads ved Nordisk Råds møder. De almene kulturelle synspunkter er jo så fælles i de nordiske folk, at det for så vidt er overflødig at drøfte dem, men jeg tror dog, man en gang i mellem kunne have godt af at tænke på, at det faktisk er dette almene kulturgrundlag, som til syvende og sidst er det bærende for alt, hvad Nordisk Råd beskæftiger sig med, og som er den grund, det nordiske fællesskab skal stå sin prøve på.

Når det går i stykker på visse områder, som vi jo har oplevet det med forsvarsfællesskabet, med toldunionen og med andet, som var forberedt, eller når det brister på visse praktiske økonomiske områder, så bliver der jo det tilbage, at vi, de nordiske folke, har et fælles kulturgrundlag, som bygger på et fælles livssyn, som ikke er skabt i går eller i disse år, men er bygget op gennem tusinder af år, et livssyn, der forener os i fælles idealer, i samfundssyn, politik, på åndelige og kulturelle områder, og det er dette samlende fælles livssyn, som egentlig er det grundlag, det nordiske samarbejde på praktiske områder må bygge på.

Men det vil være uklogt at tro, at dette fælles kulturelle grundlag i de nordiske folk kan bevares, hvis ikke vi i vor tid, i vor generation er i stand til at tage de praktiske kulturelle opgaver, som nu ligger lige for vor dør, og løse disse opgaver i fællesskabets ånd i overensstemmelse med vort oprindelige kulturgrundlag, så at vi i vor generation er med til at give det et islæt af vor tids synspunkter og løse de praktiske opgaver, som foreligger.

Med den rivende udvikling, der foregår inden for videnskaberne, inden for forskningen, vil de små lande enkeltvis ikke kunne være med; hvis ikke vi på disse rent praktiske områder, som videnskab, forskning og uddannelse omfatter, kan finde et ståsted, hvor vi kan støtte hinanden, vil vi i de små folk ikke kunne følge med i den voldsomme

udvikling, der foregår, og det vil være et tab for os selv, måske endog et tab for andre, om det, vi råder over af indsigt og viden, som kunne være til nytte i den fælles udvikling, på kulturlivets, forskningens og på videnskabens område, ikke kom ud i den større kreds, ud i den store verden. Derfor tror jeg, det er på tide, at vi for alvor gør op, om vi ikke skulle kunne finde fælles opgaver af rent praktisk karakter på uddannelsesområdet og på forskningens område, som vi bør løse nu.

Det, som ofte kommer i vejen, når vi skal drøfte disse ting indbyrdes inden for de nordiske folk, er det, at tingene ligger der allerede, at institutionen ligger der i forvejen, og vi bygger disse institutioner ud efter en plan, der passer for vort eget nationale område. Når disse institutioner er skabt, er det vanskeligt at få et fælles samvirke, som kunne være nødvendigt og kunne være ønskeligt og give et bedre resultat. Jeg tror derfor, at det, vi nu skal stille imod, det er rent praktisk at få føling med hinanden inden for de nordiske folk, inden for den nordiske administration, inden for de nordiske regeringer og råd, så at vi på et tidligt tidspunkt bliver klar på, hvad det enkelte land agter at foretage sig. Vi er f. eks. her i Danmark ved at tilrettelægge en tiårs plan for udbygningen af vore universiteter og lærestalter og for tilrettelægning af hele vor ungdomsuddannelse. Jeg går ud fra, at noget tilsvarende foregår i alle de andre nordiske lande, og derfor er tiden netop nu til, at vi rent praktisk underretter hinanden om, hvad vi har i gang, og gør op med os selv, om der inden for det, vi arbejder med, er praktiske opgaver, som vi ikke magter at løse alene, eller som i hvert fald løses bedre i fællesskab. Vi ser, at de store lande, f. eks. England og andre store lande i Europa, søger fællesskab med andre nationer på rumforskningens område, inden for den astronomiske videnskab, på flere andre felter, fordi de mener, at de ikke selv magter opgaven. Derfor er det vel naturligt, at vi først undersøger inden for vore egne rækker i de nordiske folk, om ikke

vi har områden, hvor vi ved egen hjælp inden for den nordiske kulturkreds kunne løse disse opgaver. Det kan vi ved at gribe tingene praktisk an, og vi skal begynde nu. Vi må have klarhed over, hvad der forberedes, inden for hvert enkelt af de nordiske lande på disse områder.

De nordiske undervisningsministre samles til et møde inden ret lang tid, og det er min hensigt ved den lejlighed at foreslå, at vi nedsætter et to- eller tremandsudvalg for hvert af de nordiske lande til at gå sammen og gøre sig bekendt med, hvad der er i gang, hvad der forberedes af rent praktiske foranstaltninger med hensyn til udbygning af læreanstalter, og hvad vi påtænker at foretage med hensyn til udbygningen af forskningsinstitutter inden for videnskaben, og hvilke spørgsmål det rent faktisk er muligt at klare inden for uddannelsesområdet, for at vi igennem alt dette kan få den enighed frem, som er en nødvendighed for de små nordiske folk, hvis vi skal være med i det kapløb, som foregår for tiden på tekniske og praktiske områder. Samtidig med, at vi kan løse disse tekniske og praktiske spørgsmål ud fra det fælles synspunkt, ud fra det fælles livssyn, som råder i de nordiske folk, kan vi være med til at give den samlede udvikling et islæt, som jeg tror vil være af stor værdi, men det er de rent praktiske ting, der nu kræver deres løsning, hvis vi skal komme videre. Jeg tror, at det første, der foreligger, må være det, at vi får klarhed inden for hvert enkelt land over, hvor vore frænder i Norden står, og over alt det, vi har under udbygning og derefter finder opgaver, som vi kan se, det vil være af værdi at få løst i fællesskab.

Ohlin, Sverige: Herr president! Jag har begärt ordet endast för några anmärkningar, som kan göras mycket korta, eftersom jag helt instämmer i vad herr Helge Larsen och herr Seip tidigare har framfört.

Under senare delen av 1950-talet stod det väl överallt klart, att de nordiska

länderna måste ta itu med en väldig utbyggnad av den högre undervisningen och forskningen. Man har var för sig i de olika länderna börjat ett planeringsarbete, men såvitt jag vet har det i allt väsentligt bedrivits på rent nationell basis. Nordiska rådet gjorde år 1958 ett uttalande för att driva på i riktning av en nordisk reformpolitik inom detta område, men uttalandet har lett till relativt begränsade resultat.

I fråga om de tekniska högskolorna — om jag nu börjar med den högre undervisningen — har man fått ett försök till samordning. Nordiska rådet skrev till den svenska regeringen, regeringen skrev till Nordiska kulturkommissionen, den tillsatte en utredning, och utredningen avgav ett förslag, vilket inte framlades i proposition för den svenska riksdagen, det kom en motion, som bifölls av riksdagen, vilken skrev till regeringen — jag tror, att det är min vän Gunnar Helén, ledamot av rådet, som har liknat detta vid ett pingpongspel. Jag tillåter mig uttrycka den önskan, att man försöker gå mera rakt på sak och inte driva pingpongspellet med så stor skicklighet. Samtidigt vill jag dock uttrycka stor tillfredsställelse över att man på detta område tycks uppnå en del praktiskt mycket betydelsefulla resultat. För den högre journalistutbildningen har vi ju fått en institution i Århus, och även i det fallet har Nordiska rådet varit i hög grad pådrivande.

När det gäller forskningen är resultaten något omfattande. Som ett exempel kan man peka på det institut, rådet i dag hade tillfälle att besöka. Inom OEEC bedrivs också ett nordiskt samarbete på den tekniska forskningens område, vilket kan komma att visa sig mycket betydelsefullt i framtiden.

Men vad jag särskilt vill framhålla, herr president, är att förutsättningen för en tillräcklig nordisk samordning torde vara ett större, mer enhetligt grepp syftande till arbetsfördelning och samverkan. Den saken har ju också flera föregående talare varit inne på. Påpekandet innebär ingen kritik mot Nordiska kulturkommissionen, som såvitt jag förstår har gjort ett synnerligen gott

arbete men som ju har starkt begränsade resurser i fråga om sekretariat. Vad jag hyser oro för — och det är främst anledningen till att jag begärde ordet — är, att planeringsarbetet i varje land för sig har nått så långt, att även varmt nordiskt intresserade inom universitets- och forskarkretsar kommer att inta den attityden, att resultatet måste bli en förse- ning, om man nu vill lägga över det hela mer på nordisk bas; och av den anled- ningen skulle de kanske vilja ställa sig en smula avböjande till tanken på längre gående nordisk samordning. Jag hop- pas, att dessa farhågor är oberättigade, men i varje fall torde det stå klart, att uppgiften brådskar.

Det som undervisningsminister Jørgen Jørgensen nyss sade glädde mig i många avseenden, bl. a. hans tanke, att man nu borde tillsätta utskott i de olika länder- na, som tillsammans kunde ta itu med samordningsproblemen. Naturligtvis skul- le jag ha varit ännu gladare, om re- geringarna tagit ett sådant initiativ efter Nordiska rådets uttalande 1958 — nu är ju risken, att en dyrbar tid gått förlorad. Men, herr president: räcker det, att vi börjar tillsätta sådana kommittéer? Jag för min del känner mig verkligen djupt orolig för att så inte är fallet. Jag vet, att undervisningsminister Jørgen Jør- gensen är mycket intresserad av att få fram just sådana resultat, som de andra talarna här liksom jag eftersträvar, men kommittéer är delvis tungrodda apparater, och undervisningsministrarna är måhända Nordens mest arbetstygda personer. Det gäller åtminstone den svenske undervisningsministern, som samtidigt är kyrkominister — han har så mycket att göra, att jag inte förstår, hur han kan hinna med sitt arbete på det sätt som dock är fallet.

Jag vågar, herr president, framkasta ett förslag — ett extraordinärt förslag — för att man skall vara säker på att dessa utskott och kommittéer, som jag hoppas kommer till stånd, skall kunna arbeta med tillräcklig »drive», nämligen det förslaget, att de nordiska staternas regeringar såsom en tillfällig anordning för några år framåt tillsätter en biträ- dande undervisningsminister i varje

land med uteslutande uppgift att, givet- vis i nära samarbete med den ansvarige undervisningsministern, ta hand om ar- betet med en nordisk samordning på den högre undervisningens och forskning- ens område.

Jag överlämnar detta uppslag till stats- ministrarna för, såsom jag hoppas, väl- villigt övervägande.

Dessa biträdande undervisningsminist- rar i de olika länderna skulle naturligt- vis sedan bilda en samarbetskommitté på området för att kunna driva på verk- samheten, givetvis helt i samförstånd med undervisningsministrarna själva. Såsom jag förut sade har inte dessa till sitt förfogande den tid, som krävs t. ex. för att delta i de många olika sektions- vis genomförda utredningar, som nog måste ske i år, om inte det hela skall bli för sent. En biträdande undervis- ningsminister skulle däremot kunna va- re med i de olika sektionsutredningarna, och jag tror för min del, att detta är nöd- vändigt.

Herr president! Den samordning, som vi alla talar om, är ju främst motiverad av att vi har begränsade resurser att rent vetenskapligt uppnå så goda re- sultat som möjligt. Men bakom denna ståndpunkt ligger också hos alla med- vetandet om att ju mer den högre un- dervisningen och forskningen lägges på nordisk bas, desto mer kommer ett stort antal människor — många i relativt ung ålder — att få nordiska kontakter och nordiska kunskaper av ett sådant djup och en sådan räckvidd, att det kommer att prägla hela deras senare liv, och att vi kommer därigenom, i den mån dessa möjligheter utvidgas, att ta ett stort steg framåt mot skapandet av det som man förr kallat Nordens andliga och kulturel- la enhet. Vi uppnår inte denna enhet utan att stå tillsammans i dagligt arbete på många olika områden, ekonomiska och andra, men det måste vara klart, att ett av de områden, som man därvid i första rummet måste ta sikte på, är just det andliga och kulturella arbetet.

Det är min förhoppning, att vi är överens om detta. Men då bör vi också, herr president, betrakta hela den fråga, som här diskuteras, mot bakgrunden av

att det inte har lyckats för oss att skapa någon nordisk enhet, då det gäller försvarspolitiken — jag vill tillägga, att det fanns starka skäl för att detta inte lyckades — liksom inte heller beträffande en tullunion. Enligt min uppfattning är dagens fråga av samma betydelse, räckvidd och storleksordning som dessa andra spørgsmål. Det är väl naturligt, om jag från den utgångspunkten vågar vädja främst till regeringarna att tillse, att det tillfälle, som nu finns och som kanske inte kommer tillbaka under en generation eller mera, inte blir förtuttet.

Handelsminister Lars P. Jensen, Danmark: Hr. præsident! Det er klart, at når Nordisk Råd samles til session, hvor man skal drøfte de problemer, der har været og er de nordiske lande imellem, må der blive givet udtryk for skuffelser over, at der er problemer, som i de år, der er gået, ikke har kunnet løses. Jeg tænker i denne forbindelse, som det også under denne debat tidligere er nævnt adskillige gange, på den nordiske toldunion og det nordiske forsvarssamarbejde. Men det er glædeligt, at diskussionen af de sager, der er indbragt af regeringerne og af enkelte medlemmer, er præget af de problemer, som ligger forude, og som bør løses og efter min opfattelse kan løses på nordisk basis.

Jeg tænker i denne forbindelse selvfølgelig mest på de sager, som vedrører det område, jeg især beskæftiger mig med: det handels-, industri- og håndværkspolitiske, forskningen, isbrydningen, fælles udstillinger i udlandet, fælles problemer om eksportkreditstøtte og fælles problemer om uddannelse i relation til handel, håndværk og industri. Jeg synes også, man ved dette møde i Nordisk Råd skal understrege det samarbejde, der foregår mellem vore landes forskellige erhverv. Det gælder vore landes industrier, det gælder vore landes håndværk, det gælder vore landes handel. For disse erhvervsgrene er der over landegrænserne iværksat et positivt samarbejde om løsningen af de problemer, der er så vigtige for alle landene.

Det er også klart, at der i Nordisk Råds

diskussioner og i diskussionen mellem de nordiske lande må komme og er kommet en vis form for kritik af andre landes lovgivning og administration. Der kom også en sådan kritik fra hr. Ohlins side i går. Jeg vil ikke sådan set opfatte det som nogen kritik, selv om det i den danske radio i aftes blev sagt, at det var en svensk kritik af visse danske lovgivningsspørgsmål. Når hr. Ohlin nævner det her, betragter jeg det som en ganske naturlig konsekvens af den diskussion, der har løbet i den svenske rigsdag og i den svenske presse. Jeg vil egentlig heller ikke lægge op til nogen debat om dette spørgsmål; jeg synes ikke, at spørgsmålet endnu er så stort, at det hører hjemme i Nordisk Råd, men jeg vil dog gerne gøre et par bemærkninger, for at dansk tavshed ikke skal blive opfattet som en slags accept af eller enighed i kritikken.

Den kritik eller de bemærkninger — jeg vil hellere bruge det udtryk — der blev gjort af hr. Ohlin om den danske liberalisering, vil jeg gerne gøre nogle ganske få bemærkninger om. Jeg vil begynde med at sige, at de lovforslag, den danske regering havde udarbejdet om toldsatserne og den fremtidige liberalisering, der blev fremsat i det danske folketing den 10. november 1959, 14 dage før var tilsendt samtlige EFTA-lande til udtalelse, og først den 20. november blev konventionen om EFTA underskrevet. Disse lovforslag gennemgik i det danske folketing visse ændringer, hvorved visse varer, der var ført over på friliste, blev ført tilbage til bunden liste. Enhver regering må jo bøje sig for det standpunkt, som parlamentet tager, og det forstår jeg også, at hr. Ohlin helt accepterede. Det er klart, at der også herhjemme er strid om vore toldsats; nogle mener, de er for høje, andre mener, de er for lave. Der er også herhjemme strid om vor liberalisering. Nogle mener, vi er gået for vidt, andre mener, vi ikke er gået vidt nok. Men hvad angår det principielle eller generelle vil jeg dog gerne understrege, at vi fra dansk side føler, at vi så fuldt og helt har opfyldt vore forpligtelser over for EFTA. Før den lovgivning, jeg nys omtalte, og som trådte i kraft den 1. marts 1960,

var 67 pct. af dansk industri beskyttet gennem importreguleringer, og efter at denne lovgivning er gennemført — toldloven og loven om liberaliseringen — er kun 13 pct. af dansk industri beskyttet. De varer, jeg hentydede til før, som er ført tilbage fra den frie til den bundne liste, udgør 5 pct., og når de engang føres tilbage til den frie liste igen, vil det sige, at kun 8 pct. dansk industri er beskyttet med importrestriktioner.

Jeg mener derfor, vi fra dansk side roligt kan sige, at vi har opfyldt vore EFTA-forpligtelser. Det er klart, at der mellem de nordiske lande, som også mellem andre EFTA-lande, kan være problemer, man ikke kan blive enig om, hvor det ene land føler sig forurettet, og sådan er det også i enkelte tilfælde mellem Danmark og Sverige. Da vi havde konsultation i EFTA, blev der her henvist til den bilaterale konsultation mellem Sverige og Danmark. Der fandt i september måned en sådan konsultation sted mellem Sverige og Danmark. En række spørgsmål var rejst fra begge sider, og det er min opfattelse, at de fleste sager blev ryddet af vejen, både de, der var rejst fra dansk side, og de, der var rejst fra svensk side. Det, der stod tilbage, var kun ganske enkelte sager, som blev stående eller, hvis jeg må bruge det udtryk, blev genoptaget ved decemberkonsultationen, og der er nu kun to sager tilbage, som er rejst fra svensk side.

Jeg indrømmer, at disse sager er svære at løse fra dansk side. Der er visse hensyn, der skal tages, også hensyn i relation til GATT, hvor man ikke må øge importen fra et enkelt land, undtagen man øger den også fra andre lande, og så kan det gå ud over producenten. Men det er min opfattelse som sagt — det er ikke for at rejse nogen debat, jeg nævner dette, men jeg er overbevist om, at disse sager er ikke så store, at de hører hjemme her i Nordisk Råd. Jeg kan vel også sige det på den måde, at jeg synes ikke, at sagerne set i relation til den dansk-svenske samhandel er så store, at de hører hjemme her. Vi har jo en samhandel med Sverige af et sådant omfang, at vi i 1960 har importeret for 1 200 mill. kr., medens Sverige har im-

porteret for 700 mill. kr. Men jeg vil gerne understrege over for hr. Ohlin, at vi vil fra dansk side bestræbe os for at få løst de spørgsmål, der er Danmark og Sverige imellem på dette felt.

Endelig nævnte hr. Ohlin en anden sag, som jeg måske må gøre et par bemærkninger om, nu da jeg har ordet. Det var i forbindelse med tekstilafgiften. Jeg indrømmer, at hvis denne sag var karakteristisk for dansk lovgivning, var der grund til at tage den op til hurtig revision, men det er min opfattelse, at der er et enkeltstående tilfælde, og jeg vil også tro, at man i svensk lovgivning kunne finde enkelte tilfælde af denne art, som ikke tegner den almindelige lovgivning, hverken i Sverige eller i Danmark. Men det ligger jo også sådan, at denne afgiftslov herhjemme er gennemført i 1955, og i henhold til EFTA-traktaten skal sådanne afgifter, der kan diskriminere, være afviklet senest 1. januar 1962. Det er klart, at denne dato agter Danmark at respektere, og vi arbejder i de forskellige ministerier meget stærkt på at få det spørgsmål klaret.

Jeg vil også gerne nævne, at det fra dansk side over for den svenske delegation den 13. december er understreget, at vi fra dansk side ønsker at afvente dette tidspunkt.

Hertta Kuusinen, Finland: Herr ordförande! Vid behandlingen av berättelsen över Nordiska rådets 7:e session i Stockholm fäste Finlands riksdag uppmärksamheten vid den ringa betydelsen av en del frågor som behandlades samt vid frågornas mångfald. En liknande kritik har kunnat förmärkas även i de skandinaviska länderna. Också om den tidigare ivern att göra samnordiska motioner på basen av även de minsta praktiska frågor i någon mån lagt sig, så upptar dagordningen även för denna 9:e session fortfarande en rad frågor, för vars lösande det knappast hade varit nödvändigt att kalla samman riksdagsmän, ministrar och en stab av experter från fem länder till rådplägnung.

Med detta vill jag naturligtvis inte förringa betydelsen av det samarbete, som äger rum främst på det sociala och

kulturella området. De rekommendationer, som göres här, och undersökningarna i samband med dem har varit ägnade att påskynda behandlingen av dessa frågor inom våra regeringar och i våra parlament.

Vi finländska vänsterrepresentanter har denna gång velat föra fram en fråga, som är av verkligt livsviktig betydelse för alla våra folk. Det är också en fråga, som i högsta grad förenar våra folk. Ett faktum är, att intet nordiskt land äger eller har atomvapen på sitt område. Varje människa här i Norden, som har freden kär, hoppas, att det så skall förbli även i framtiden. En rekommendation från Nordiska rådet, att Norden måtte förbli ett atomvapenfritt område, skulle bidra till att öka känslan av trygghet bland våra folk. Det skulle vara ett utomordentligt exempel för andra länder och ett steg mot allmänt förbud av atomvapen och atomvapenprov. Det skulle kunna bidra till att minska den internationella spänningen, och det skulle skapa en grund för framsteg i fråga om avrustningen.

Finlands regering har gett uttryck åt sin positiva inställning till förslag, som i likhet med detta avser att befordra internationell fred. Så har också Sveriges och andra skandinaviska länders regeringar gjort i olika sammanhang. De nordiska utrikesministrarna har gemensamt uttalat intresse t. ex. för den polska Rapacki-planens möjligheter angående en atomvapenfri zon i Central-europa. Beslut om en sådan zon i Nord-europa skulle i själva verket vara ett beslut om bevarande av status quo i hänseende till atomvapen. Och tanken stödes säkert av den övervägande majoriteten i alla nordiska länder.

Det förefaller egendomligt, att en del kretsar enerverats av denna sak. Man har pekat på den reservation, som gjordes vid Finlands anslutning till Nordiska rådet, som kantänka kunde hindra oss att behandla den. Jag är av den åsikten, att vi med vårt förslag har handlat i överensstämmelse med vårt lands officiella utrikespolitik och även i den ovannämnda reservationens anda. Den avser ju, att vi inte skall sträva att

militarisera våra länder, inte öka faran för konflikter inom eller omkring våra områden utan tvärtom eftersträva fredligt samarbete.

Det vore egendomligt, om Finland skulle stanna på sidan, om och när man tar steg i denna riktning här i Norden. Finlands förbehåll avsåg, såsom Finlands dåvarande statsminister förklarade vid sessionen i Köpenhamn 1956, sådana utrikespolitiska och militärpolitiska frågor, som skulle kunna leda till konflikter mellan stormakterna. Vilken skulle den stormakt eller stormaktsgruppering vara, som skulle kunna finna en konfliktorsak i en sådan fredsbevarande åtgärd? Åtminstone har Sovjetunionen förklarat sig redo att med västmakterna ingå en överenskommelse om att dessa länder skulle förbli utanför raket- och atomvapnens aktionssfär och att respektera deras status quo.

Vad behandlingen av utrikespolitiken angår, t. o. m. stormaktspolitiken, här vid Nordiska rådet så har vi enligt min uppfattning hört mera om den här, t. ex. i går i den allmänna debatten än om något annat.

Motviljan mot motionen härleder sig sålunda av andra orsaker, sådana som står i skarp kontrast till våra folks fredsvilja. Det är att hoppas, att Nordiska rådet rättar sig efter våra folks intressen och djupaste förhoppningar och inte ställer sig bakom den äventyrspolitik, som företrädes av ett fåtal människor.

Det har också framförts sådana synpunkter som att frågor av detta slag först måste lösas i samförstånd i FN och sedan tas upp i regionala organ. Utan att ingå på den kris, som just nu råder i FN, vill jag bara påpeka, att det blir allt svårare att uppnå enighet om förbud mot atomvapen, ju fler länder, som äger sådana. Jag anser, att det borde vara en hederssak för de nordiska länderna att gå i spetsen, när det gäller att förverkliga det fredliga samarbetet och stärkandet av freden.

Herr ordförande! Tillåt mig att stan- na några minuter vid en annan motion, som väckt uppmärksamhet, den som berör frågan om ökad hjälp till de under-

utvecklade eller utvecklingsländerna — jag går inte in på namnfrågan trots att bägge benämningarna förefaller mig misslyckade. Det är närmast fråga om länder, vars fria, självständiga utveckling hittills förhindrats. Det är fråga om länder, som inte haft eller som ännu inte har full självständighet. Det är de bättre lottade ländernas plikt att stödja dem som inte haft samma möjligheter, men det får inte ske i form av något slags »fattighjälp». Då det är fråga om hunger eller naturkatastrofer, är det vår plikt att hjälpa vilka folk som helst. Då det gäller de beroende länderna, gäller samma plikt även i fråga om dessa länders självbestämmanderätt och frihet. Endast på denna grund är vi överhuvudtaget berättigade att ge dem hjälp. I annat fall är det inte fråga om stöd utan om allmosor och i värsta fall en ny form av beroende. En del talare har sammanbundit dessa frågor med Dag Hammarskjöld. Jag anser, att det icke är lämpligt att dra in en så omstridd persons namn i dessa mycket viktiga frågor, särskilt om vi vill skapa oss goodwill i dessa länder.

De nordiska folken har sina egna mångskiftande och många gånger bittra öden. Vi har fortfarande olösta samhällseliga problem. Vi har skyldigheter mot andra folk, som står på tröskeln till frihet, men vi har ingen som helst orsak att ställa oss över dem. En del av Norden — Sverige och Finland — hör till den majoritet av stater och folk, som står utanför militära grupperingar och som sålunda har ett stort inflytande i världen, men också det övriga Norden bär ansvar för utvecklingen.

Tack för ordet!

Ministern för utrikes ärendena **Undén**, Sverige: Herr president! Jag tillåter mig att säga några få ord om det medlemsförslag angående en atomvapenfri zon i Norden, som har kommenterats av den talarinna, som nyss hade ordet. Jag tar upp frågan här enbart ur en viss principiell synpunkt.

Förslaget innebär, att en betydelsefull fråga av utrikespolitisk och försvarspolitisk art, som därjämte nära samman-

hänger med den storpolitiska internationella nedrustningsfrågan, skulle upptas till prövning inom Nordiska rådet. Några formella hinder för rådet att behandla dylika frågor finns väl inte i dess stadga. Men det har såvitt jag vet varit en allmänt utbredd uppfattning, som har kommit till uttryck i olika sammanhang, att Nordiska rådet inte är avsett att vara ett forum för utrikespolitiska och militärpolitiska kontroverser, vilket ju lätt skulle bli händelsen, om frågor av denna art toges upp. I Sverige har detta varit en självklar ståndpunkt, betingad bl. a. av det faktum, att några stater i vår krets tillhör Atlantpaktorganisationen med dess utrikespolitiska och militära inriktning, medan andra för en alliansfri politik.

Jag tror, att mina nordiska kolleger delar den uppfattning, jag här har givit till känna — detta intryck har jag fått vid förberedande kontakt med några av dem. Slutsatsen blir för Sveriges del, att de svenska regeringsdelegaterna inte ämnar inom Nordiska rådet ingå på en realdebatt av det medlemsförslag, som jag här har åsyftat.

Moe, Norge: Jeg må få lov til bare med et par ord å slutte meg til det som utenriksminister Undén sa. Det kunne selvsagt vært av stor interesse på en felles nordisk basis å drøfte hva de nordiske land kan gjøre for å sikre fred i verden. Men det er hverken formelt eller reelt mulig innenfor Nordisk Råds ramme.

Da det norske Storting i 1952 drøftet Nordisk Råds statutter, uttalte utenriksminister Lange om de regjeringsdrøftelser som hadde gått forut, at

det var en klart uttalt forutsetning fra alle kanter at blant de spørsmål som kunne komme opp for felles tiltak mellom alle eller noen av medlemmene, var ikke utenriks- og forsvarspolitiske problemer. Jeg tror ikke det er noen misforståelse på dette punkt.

Og da Finland sluttet seg til Nordisk Råd i 1955, uttalte den finske regjering i sin proposisjon til Riksdagen:

Om rådet likväl i strid med rådande praxis skulle till behandling upptaga sådana frågor, vilka äro militärpolitiska eller

skulle leda till intressekonflikter mellan stormakter, borde Finlands representanter icke deltaga i handläggningen av dylika frågor.

Og jeg tror nok at selv om det intet er i rådets statutter som hindrer at forslaget blir fremsatt, så gjelder dette spørsmål som det er i høy grad delte meninger om innen de enkelte land.

Dette er den formelle side av saken. Men hvis vi ser på spørsmålets reelle side, er det klart at en debatt om nordiske utenriks- og forsvarspolitiske spørsmål kanskje istedenfor å fremme, heller ville være en hindring for det samarbeidet vi er i ferd med å bygge opp nå.

Det er derfor av tungtveiende hensyn til nordisk samarbeide og til Nordisk Råd at vi ikke vil delta i noen debatt om dette forslag, det er ikke av noen som helst uvilje, eller fordi vi ikke gjerne vil bidra til å trygge freden i verden.

Udenrigsminister Krag, Danmark: Hr. formand! Det var med stor interesse, jeg i går lyttede til hr. Bertil Ohlin. Jeg ved, at han er en af Nordens førende liberale nationaløkonomer med speciale i alle problemer, der vedrører international handel. Jeg kan røbe, at jeg selv føler mig som en slags elev af hr. Ohlin, for så vidt som hr. Ohlins værker om international handel og international arbejdsdeling hører til danske økonomistuderendes vigtigste visdomskilder for disse problemers vedkommende.

Og med hr. Ohlin som kilde mener jeg at have forstået, at der med hensyn til fordelene ved international handel og international arbejdsdeling ingen principiel forskel er på landbrug og industri. Fri handel med jordbrugsprodukter, større international arbejdsdeling på dette område er i det lange løb lige så fordelagtig for alle parter som international arbejdsdeling for industriens vedkommende. Det kan dog næppe forholde sig sådan, at det skulle være et offer at deltage i en frigørelse af handelen og større arbejdsdeling for jordbrugsprodukters vedkommende — de internationale økonomiske love er her de samme som på industriområdet.

Hvis vi, hvad industriprodukterne angår, skulle have forsyndet os imod disse love for møblernes vedkommende, så er jeg enig med den danske handelsminister Lars P. Jensen i at beklage det og udtrykker håbet om, at vi efterhånden vil forbedre os. Jeg kan forsikre hr. Ohlin om, at vi i Danmark er stærke og overbeviste tilhængere af en friere international handel med kvalitetsmøbler og andre produkter på kunstindustriens område. Jeg håber da også, det efterhånden skal blive sådan, at man også i Sverige kan have glæden af de originale danske møbler og ikke skal nøjes med svenske efterligninger, som jeg efter en artikel i »Politiken» i dag forstår, at man delvis må gøre det i øjeblikket.

Om den europæiske situation har man sagt, at den lå adskilligt gunstigere end efter min vurdering, at jeg var for pessimistisk. Det kan være, men jeg vil nu gentage, at jeg tror ikke, at en broslagning mellem de seks og de syv er umiddelbart forestående; jeg tror, vi skal gennem mange skiftende og vanskelige forhandlingsfaser, før vi når så vidt. Men at denne broslagning må komme, er jeg ikke i tvivl om. Jeg er enig med hr. Finn Moe i, at en samling af Europa er på vej, og at opnåelsen af et samlet Vesteuropa ikke kan hindres. I det lange løb vil det være vort europæiske mål. Et samlet Europa med over 300 mill. europæere vil blive gennemført, og det vil blive dem, som nu er tilhængere af et lille Europa, der vil komme til kort.

Når jeg i mit indlæg i går sagde, at tiden arbejdede imod os, ja, så var det ment som en advarsel mod at slå sig til ro med den nuværende spaltning i to markedsgrupper. Hvis denne deling får lov at bestå længe, er jeg bange for, at tiden og udviklingen vil konsolidere den, vil få den til at fæstne sig, vil gøre splittelsen manifest. Hensigten med mine advarende ord var netop, at vi skal søge at komme tiden i forkøbet, at vi fortsat skal arbejde på, både hos europæiske magter og hos USA og Canada, at skabe forståelse for den europæiske samlings nødvendighed. Men det er en misforståelse at tro, at Norden sidder i

de seks landes venteværelse. Nej, de er travlt beskæftiget i de syv landes værksted, og hammerslagene herfra høres tydeligt også på de steder, hvor man stærkest har behov for at lytte til dem.

Må jeg med hensyn til det forslag, fru Heritta Kuusinen anbefalede, erklære mig enig med min svenske kollega hr. Undén. Det er i Nordisk Råd praksis ikke at behandle rent udenrigspolitiske og sikkerhedsmæssige problemer, og jeg ser ingen grund til at bryde denne praksis, så meget mindre, som Norden jo i dag rent faktisk udgør et område frit for atomvåben.

Må jeg derefter, hr. formand, have lov til at gå over til et helt andet område, idet jeg gerne vil motivere den danske regerings forslag om en fælles nordisk indsats over for udviklingslandene på et bestemt område, nemlig uddannelses- og undervisningsområdet.

Udviklingslandenes problem er så stort og så sammensat, at intet enkelt skema for dets løsning findes. Selve udtrykket »udviklingslande« — hvor utilfredsstillende dette udtryk må være — dækker over så store forskelligheder, at en fælles karakteristik næppe kan gives.

Der er i verden over 75 lande, der må betegnes som udviklingslande, og disse lande er meget forskellige. Nogle af disse lande har en vis industri, det gælder f. eks. Sydamerika. De fleste har råstofforekomster. I mange af disse lande, f. eks. i dele af Asien, er underernæring og sult en normal foreteelse. Forskellige herfra er forholdene i Afrika, hvor hungersnød ikke normalt forekommer, men kan opstå, hvis der indtræder politisk sammenbrud, således som vi i Congo har set eksempel på i den seneste tid.

Det er karakteristisk, at man i mange af disse områder end ikke kender indbyggertallets størrelse. Når man f. eks. oplyser, at der i områderne mellem Sahara og Den sydafrikanske Union bor 160 mill. mennesker, ja, så er det kun udtryk for et groft skøn og ikke for viden. Derimod ved man, at størstedelen af disse mennesker lever af jord-

brug, der er så primitivt, at indførelsen af de mest enkle redskaber ville betyde en revolutionerende forandring.

Det er over for denne mangfoldighed af fremmedartede problemer, at vi i de nordiske lande må spørge os selv, om vi kan hjælpe, og om vi på fælles nordisk basis kan give vor hidtidige hjælp eller et udsnit af denne et større omfang og større effektivitet.

Vi må naturligvis være klar over, at hjælp udefra ikke er nok. Det er en væsentlig forudsætning, at udviklingslandene tillige hjælper sig selv, bl. a. ved at tilvejebringe en administration, der kan fungere, at landene selv skaber samfundsinstitutioner, også på uddannelsesområdet, som svarer til det lokale miljø og behov. Landenes indre politik må ledes uden indblanding eller påtryk udefra. Hvor vanskelige disse problemer kan være, viser den aktuelle Congo-situation.

Jeg er enig med en tidligere taler, hr. Ole Bjørn Kraft, der pegede på De Forenede Nationer som den bedste beskytter for disse nye landes uafhængighed. Også spørgsmålet om jordpolitik og befolkningspolitik må afgøres af landene selv, men også her vil De Forenede Nationer bedre end alle andre kunne yde en rådgivende og hjælpende virksomhed.

Også de internationale økonomiske forhold må drages ind i billedet. På dette område synes de teknisk underudviklede lande at være ramt af en ond cirkel: hvis de er sælgere af råvarer og købere af færdigvarer, er deres økonomi gennem de senere år blevet udsat for en prissaks, der beklipper deres nationalindkomst. Netop det samme råvareprisfald, der begunstiger de gode tider i vore lande, gør kampen mod fattigdommen endnu vanskeligere i u-landene.

Medmindre der sker en ændring i de internationale konjunkturer, kan denne udvikling på kort sigt kun brydes ved en international økonomisk politik, som stabiliserer råvarepriserne og som liberaliserer handelen især med råvarer og landbrugsprodukter. Også her er De Forenede Nationer det centrale organ,

som disse lande må sætte deres lid til.

Men når alt dette er sagt om forudsætningerne for, at en hjælp udefra med kapital og teknisk bistand kan blive effektiv, kan det ikke stærkt nok understreges, at en sådan hjælp er nødvendig, og at det såvel af humanitære som af politiske grunde haster med at give den i øget omfang og på den rigtige måde.

Hjælpen skal som hidtil for en stor del bestå af kapital i form af gaver, lån og kreditter.

De nordiske landes indsats på disse områder bør fortsættes og udvides, men målt i penge vil den altid være af lille størrelsesorden, i hvert fald sammenlignet med, hvad stormagterne med USA, Sovjetunionen, Tyskland og Frankrig i spidsen er i stand til at præstere.

Hvis Nordens indsats skal gøre sig gældende i verdensmålestok og gøre nytte, må vi vælge et område, der er særlig egnet for os, et område, hvor vi kan hævde os ved kvaliteten af den hjælp, vi yder. En planløs udvidelse af hjælpen kan, selv om den udspringer af en nok så god vilje, gøre mere skade end gavn. Beløb, der indsamles og bevilges, må ikke løbe foran den administrative evne til at nyttiggøre dem. Iveren efter at hjælpe må ikke tage sådanne former, at den gør modtagerlandene forskrækkede.

Det er vist almindeligt anerkendt, at det område, hvor de nordiske landes hjælp kan gøre mest nytte, fortsat er den tekniske hjælpevirksomhed og ganske særlig hjælpen på undervisnings- og uddannelsesområdet. Men også her må forberedelserne være omhyggelige. I den offentlige debat i Danmark har man efterlyst oprettelsen af et afro-asiatisk institut. Om et sådant institut kan oprettes på fælles nordisk basis, bør regeringerne undersøge. Dette institut skulle bidrage til at undersøge, hvilke hjælpeformer, også på det undervisningsmæssige område, der bør foretrækkes, hvilke lande der bør hjælpes først, hvilke konkrete projekter vi egner os bedst til at udføre hver for sig eller i fællesskab, hvilken ekstra uddannelse de folk behøver, der fra Norden skal sendes ud til ud-

viklingslandene, hvilke uddannelsescentre der bedst kan placeres ude i landene, og hvilke der bedst kan placeres herhjemme.

Det er min opfattelse, at man i alle planer vedrørende hjælpen til udviklingslandene, også de uddannelsesmæssige, bør tilstræbe en passende ligevægt mellem udviklingen af industri og landbrug. Ved oplysning og faglig bistand bør landene i første omgang sættes i stand til at dække deres egne fundamentale livsfornødenheder. Spørgsmålet om de rette redskaber til jordens behandling, om udsæd, insektbekæmpelse, kunstgødning, overrisling, afvanding, om kreaturholdet og dets pleje, om mælkenes behandling o. s. v., alt dette er centrale problemer.

Men naturligvis må udnyttelsen af egne råvarer i en voksende produktion af industrivarer, der kan dække disse folks egne behov, gå hånd i hånd med landbrugets udvikling. En massefabrikation af industrivarer med eksport for øje kan derimod som regel først komme senere og forudsætter ikke alene kapital og teknisk kunnen, men også ændringer i det handelspolitiske klima, som vil tage tid.

At dække egne fundamentale behov vil i begyndelsen være enklere og et mere stabilt grundlag for de nye samfunds økonomi. Det betyder ikke, at disse landes produktion skal indrettes på selvforsyning, tværtimod er en fri udenrigshandel i det lange løb den bedste basis for vækst i velstand. Men et vist økonomisk grundlag må skabes under meget vanskelige forudsætninger.

Hensigten med disse spredte betragtninger er at vise, at problemerne omkring hjælpen til udviklingslandene er alt andet end enkle. Grundig forberedelse og planlægning er en nødvendighed. Man kan let bruge penge til disse opgaver, endogså mange penge, men at bruge dem sådan, at de både forbedrer forholdet mellem os og udviklingslandene og gør virkelig nytte på længere sigt er en såre vanskelig opgave. For at løse den rigtigt har vi behov for hinanden. Vi må sammenføje vore relativt

beskedne beholdninger af erfaring, af penge og af arbejdskraft til en fælles indsats på et område, hvor vi har særlige forudsætninger. Denne fælles nordiske indsats må ske i det bedst mulige samarbejde med De Forenede Nationers og andre internationale organisationers arbejde.

Heller ikke forbindelsen med vore landes befolkninger bør savnes. Det må ikke være staten alene, der er giver. Den interesse, offervilje og solidaritetsfølelse i befolkningen, som igangværende indsamlinger i Norden har vist er til stede, må ikke forlise. Det er næsten lige så vigtigt, at hjælpen til udviklingslandene er en succes i giverlandet, som at den er det i modtagerlandet. Befolkningens aktive vilje til at medvirke må drages ind i arbejdet og stimuleres ved en fortsat oplysningsvirksomhed.

Det danske regeringsforslag søger at tage hensyn til alle disse momenter ved at tilvejebringe en basis for et velforberedt fælles nordisk initiativ på det uddannelsesmæssige område, et initiativ, som ikke udelukker eller begrænser nogen anden hjælpevirksomhed, som de enkelte lande i øvrigt ønsker at iværksætte alene eller i samarbejde med andre. Det, der her foreslås, skal ikke gribe forstyrrende ind i de enkelte landes egne planer.

Forslaget går ud på, at Nordisk Råd skal anbefale regeringerne at samarbejde om følgende:

1. Sammen med private kredse at iværksætte folkeindsamlinger i de 5 nordiske lande.

Det er os naturligvis bekendt, at man i praktisk taget alle landene allerede har indsamlinger løbende eller planlagt. Hertil skal der tages hensyn ved tidsfæstelsen af den fælles nordiske folkeindsamling.

2. De ved indsamlingen fremkomne beløb bør suppleres op af regeringerne. Her må hvert enkelt lands særlige forhold og de allerede givne eller planlagte bevillinger naturligvis tages i betragtning. Resultatet af den foreslåede fremgangsmåde skulle være at få tilvejebragt et beløb af virkelig betragtelig størrelse,

som intet enkelt land ville kunne mønstre.

3. De indkomne midler samles i en fælles nordisk fond, som skal anvendes til hjælp til uddannelses- og oplysningsvirksomhed til fordel for udviklingslandene.

4. Fonden skulle administreres af en styrelse med repræsentanter for alle 5 deltagende lande.

5. Styrelsen skal allokere midler til enkeltprojekter efter forudgående almindelig undersøgelse og nøje prøvelse af de enkelte forslag. Dette forberedende og planlæggende arbejde kan gøres bedre i fællesskab end af det enkelte land. I hvor høj grad man vil tilstræbe fælles nordisk uddannelse af eksperter til udsendelse, må bero på de erfaringer, man gør.

6. Det er forslagsstillernes tanke, at de enkeltprojekter, der bevilges midler til, skal udføres under et enkelt lands ledelse og ansvar, men således at eksperter fra flere nordiske lande kan anvendes ved samme projekts udførelse. Dette må ikke udelukke, at der etableres et samarbejde med De Forenede Nationer eller De Forenede Nationers særorganisationer.

Må jeg tilføje, at de 3 medlemsforslag, der samtidig er forelagt for Nordisk Råd om beslægtede emner, nemlig: et om samarbejde ved konkrete bistandsopgavers løsning, et om oprettelse af et undervisningsinstitut for administratører fra de nye lande og et om oprettelse af et regionalt uddannelsescenter f. eks. i Afrika — alle 3 falder godt i tråd med det af den danske regering stillede forslag og alle tre har dansk sympati, idet dog et grundigt udvalgsarbejde må anbefales, således at en samling af trådene kan finde sted og en klar henstilling til regeringerne blive resultatet.

Også af hensyn til det nordiske samarbejdes fremtid har vi brug for at vise vore evner til på dette område at gøre en fælles indsats. Det må være af betydning, at en opgave som den foreliggende kan løses i samarbejde. Folkene i de nordiske lande vil have svært ved at forstå, hvorfor det ikke skulle være mu-

ligt, og jeg er enig med Finn Moe, når han i går sagde, at det vil gøre indtryk i verden, at disse 5 fredelige nationer kan samvirke om en indsats på dette område.

Ohlin, Sverige: Herr president! Jag har inte begärt ordet för att polemisera med utrikesminister Krag rörande handeln med jordbruksprodukter. Jag vet, att han såsom specialist på dessa frågor är väl medveten om att, därest hela världen upprätthåller mycket hårda restriktioner för handel med jordbruksprodukter, så kommer därigenom frågan om frihandel med jordbruksprodukter inom ett mindre antal länder i ett helt annat läge än om man har en relativt fri handel med jordbruksprodukter inom, låt oss säga Västeuropa som helhet. Jag finner det för min del helt naturligt, att man på dansk sida driver som ett önskemål, att strävandena att få en friare handel i Europa även skall omfatta en utvidgad handel med jordbruksprodukter. I den mån dessa strävanden får en mera allmän inriktning tror jag inte, att det kommer att resas något särskilt motstånd från svensk sida — i varje fall inte från min sida.

Nej, jag har begärt ordet bara för att upplysa om det misstag, som har gjorts i den tidningsartikel, utrikesminister Krag hänvisade till, rörande möjligheten att i Sverige tillverka och försälja möbler, som är rena plagiat av danska möbler. Den artikel, som tidningen bygger på och som är skriven av en författare, vilken t. o. m. är medlem av en rättskommitté, förbiser fullständigt, att det svenska rättsskyddet för de intressen, som här är i fråga, inte skall åstadkommas genom lagstiftningen om upphovsmannarätt, utan det skall ske genom mönsterlagstiftningen. Antagandet, att det inte i Sverige finns utsikter till vidgat skydd för mönster är alldeles oriktigt. Dessutom finns i Sverige en lagstiftning mot illojal konkurrens. Av båda dessa skäl är slutsatserna i den artikel, som herr Krag hänvisade till, oriktiga. Jag tar emellertid med glädje fasta på utrikesminister Krag's intresse

av att vi får en vidgad handel mellan Danmark och Sverige med danska originalmöbler lika väl som med svenska möbler — det kommer utan tvivel att ha konsekvenser för en del av de problem, som jag tidigare vidrörde.

Fagerholm övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Meddelande

Det meddelades, att minister for offentlige arbejder Kai Lindberg, Danmark, intagit sin plats i rådet.

Statsrådet Ulla Lindström, Sverige: Herr president! Opinionen för ökat bistånd till underutvecklade länder har under det sista året vuxit hastigt, den har trängt fram både på djupet och bredden, och det förefaller att ha skett ungefär samtidigt i alla de nordiska landen. I Sverige har det blivit något av en väckelserörelse, och mycket talar för att Kongo har varit den stora väckarklockan. Från den politiska vänstern till högern sträcker sig redan insikten om att vårt välfärdssamhälle måste i mycket större skala än tidigare göra sig berett att bistå de behövande folken omkring oss. Vi inventerar nu vad vi har gjort på detta område, och vi planerar för ökade insatser.

En summarisk redovisning av Sveriges verksamhet hittills ingår som bilaga i medlemsförslaget A 21 till denna råds-session. Den visar, att vi har fördelat våra insatser mellan de internationella organen och en egen aktivitet i direkt förhållande till vissa underutvecklade länder, som jag för korthetens skull i fortsättningen kallar u-länder. Denna fördelning vilar inte på någon exakt uppfattning om den lämpliga proportionen mellan s. k. multilateral och bilateral hjälp, men vid avvägningen har vi haft vissa principer i sikte. Av de anslag för tekniskt bistånd, som vi förfogat över, har vi sålunda lagt det mesta hos FN:s olika organ för spridande av

kunskaper till u-folken genom allehanda experthjälp och hos FN närstående organ för kapitalhjälp. Vi har gjort detta av det politiska skälet, att FN behöver allt stöd i sin allmänna fredsmission och att biståndsverksamheten ger FN nyttig goodwill. Vi har vidare gjort det av det skälet, att vi har av u-folkens representanter i FN övertygats om att mottagarländerna i allmänhet föredrar ett bistånd utan nationell ursprungsbezeichnung, ett bistånd, som inte väntar sig något i gengäld eller kan misstänkas för detta. Slutligen har vårt skäl varit det, att de internationella organen äger bättre överblick över behoven och tillgångarna, har kunnat samla större erfarenhet av hur behoven skall mötas och har ett vidsträcktare rekryteringsunderlag för val av experter.

Den tvåsidiga verksamheten har i sin tur sina bestämda fördelar. Den åskådliggör mera levande för hemmaopinionen vad det är frågan om. Den illustrerar tydligare de behov, som ropar på bistånd, och de metodiska svårigheter, som måste övervinnas i hjälparbetet. Den bäddar för de efterhand allt högre penninganslag, som den internationella solidariteten kräver, genom att utveckla förståelsen och vidsynen hos allmänheten, skattebetalarna. Den ger kanske givarlandet lika mycket som mottagarlandet, fastän utdelningen har olika valörer. I Sverige har vi därför höjt anslagen till de multilaterala och de bilaterala verksamheterna växelvis — med förspång för den multilaterala.

I medlemsförslaget A 21 erinras om det naturliga däri, att de nordiska länderna samverkar och koordinerar sin verksamhet inom olika internationella organ för hjälp till u-länderna, och man uttrycker den förhoppningen, att samarbetet må kunna vidgas. Med egen erfarenhet av tretton års delegatskap i FN kan jag vitsorda, att de nordiska delegaterna alltid gott samverkat i tekniska biståndsfrågor och i regel hamnat på samma linje. Ty i vår syn på och grepp om de ekonomiska och humanitära problemen, som är så sammanvävda, när det gäller strävandena att förbättra u-ländernas levnadsvillkor, skiljer vi oss här

i Norden föga åt. Våra utgångspunkter är lika: ett demokratiskt samhällsskick, en uppövad medkänsla med offren för klassklyftor och vidskepelse, en förvaltningstradition, som förbinder hederlighet med effektivitet, ett väl rationaliserat näringsliv och ett utpräglat nytto-sinne; vi vill se vårt bistånd blomma och sätta frukt. Våra resurser, som med nödvändighet är begränsade i förhållandet till de enorma hjälpbehoven, satsar vi helst på en praktisk yrkesutbildning inom områden av näringslivet, som vi är förtrogna med: Danmark utbildar mönsterjordbrukare hemma och snart i Thailand, Finland skickar skogsexperter till Indien, Norge tränar yrkesfiskare i Kerala i Indien och Sverige driver yrkesskolor i Pakistan och Etiopien, där utbildning ges i yrken med anknytning till byggnads- och metallindustrierna.

De svenska erfarenheterna av att driva läroanstalter i främmande land, i u-länder, är både positiva och negativa, men även de negativa har lärt oss mycket. De har lärt oss vikten av en klar målsättning för undervisningen, av en på förhand uppgjord noggrann ansvarsfördelning mellan de två länder, som samarbetar om ett projekt, av ett stort jämnmod, när Österlandets byråkrati skär sig mot västerländsk förvaltningspraxis, och av mycken omsorgsfullhet i rekryteringen av personal, som skall ge läroanstalterna eller institutionerna deras innehåll. Jag förmodar, att våra skandinaviska vänner gjort liknande iakttagelser.

Vi har säkerligen också alla gjort den erfarenheten, att det är ont om kompetenta och lämpliga personer, som vi kan avstå för utlandstjänst av detta slag. Vår egen samhällsaktivitet slukar allt duktigt folk, som universitet och fackskolor hinner producera. Och även om vi kan skrapa fram en kader av fackkunniga personer med goda kunskaper i engelska, vilka skulle kunna utnyttjas för kvalificerade uppdrag inom biståndsarbetet, skulle dessa personer behöva en preparandkurs i asiatisk, afrikansk eller sydamerikansk miljökunskap för att kunna omplantera kunskapens plantor i mottagarlandets egenart. Frå-

gan, hur man skall kunna utbilda och sålunda specialträna experter för tekniska biståndsuppdrag, har ju tidigare dragits upp inför Nordiska rådet.

För egen del tror jag, att en specialträning av blivande instruktörer, undervisare och rådgivare i u-länder skulle särskilt bra kunna läggas upp på skandinavisk basis.

Vi är alltså nog överens om att rekryteringen och utbildningen av experter och instruktörer för tekniskt biståndsarbete är flaskhalsen, när vi förbereder oss för ett ökat internationellt engagemang. Men om vi kan vidga detta trånga pass och komma igenom det, så utbreder det sig vida fält för vår verksamhetsiver. Utbildningsbehovet i u-länderna är ofantligt stort, och de nordiska länderna måste välja objekten för sina insatser bland många alternativa möjligheter, t. ex. satsa på folkskoleundervisning för att lägga ett fundament av läskunnighet under de nya statsbildningarna eller satsa på kvalificerad utbildning av en liten ledareelit i varje land eller satsa på yrkesskolning för produktionslivet. För närvarande gör vi litet av varje. I den stora bukett av förslag, som den svenska regeringen på sistone har uppvaktats med, ingår uppslag, som hänför sig till alla dessa möjligheter. Man diskuterar även frågan, huruvida de sålunda föreslagna utbildningsprojekten lämpligen bör förläggas hit till Norden eller till respektive mottagarland. Sådana projekt bör prövas inte minst med hänsyn till projektens meriter såsom nordiska samarbetsobjekt.

Då statsminister Erlander i ett följande inlägg troligen kommer att närmare beröra detta ämne, skall jag nu lämna utbildningsfrågorna därhän för att avslutningsvis peka på en annan uppgift, som bör ligga väl till för ett nordiskt samarbete, nämligen familjeplaneringen. Norden har här unika möjligheter att bereda väg för en mera rationell och därmed human attityd till befolkningsfrågan, som ju intar en ödesdiger nyckelroll för många u-länders låga eller rent av sjunkande levnadsstandard. De höga födelsetalen, som inte längre motväges av den tidigare höga dödlighetsni-

vån, är som bekant på väg att äventyra utvecklingsmöjligheterna inte bara i stora delar av Asien utan också i Afrika. Inom cirka tio år, när DDT-sprutorna har utrotat malarian och västerländsk hälsovård ryckt fram genom djunglerna, är problemet akut även i afrikanska länder som Ghana, Nigeria och Övre Volta, där nettofolkkökningen är större än i Indien och Pakistan — ja, vad Övre Volta beträffar ligger nettofolkkökningen högst i världen med 4 %.

Inom FN har tekniskt bistånd med familjeplanering till medlemsländer, som behövt och önskat sådant bistånd, hittills motarbetats och hindrats av företrädare för katolska länder och kommunistländer, som av religiösa, respektive politisk-ideologiska skäl bekämpat saken. Nuvarande norske finansministern Bjerve gjorde vettiga och inte helt resultatlösa försök att bryta igenom motståndsvallen under sin tid som norsk delegat i FN:s befolkningskommission, som han nyligen lämnat. Sverige har också i skilda sammanhang pläderat för en mera positiv FN-attityd, och vi hoppas att i höst få de övriga nordiska staternas stöd i det fortsatta arbetet på att luckra upp motståndet. I våra länder är lyckligtvis fördomarna på detta område ett passerat stadium; vi hyllar alla principen om frivilligt föräldraskap och välkomna, friska barn.

Men först och främst kan vi med egna direkta insatser visa, hur ett bistånd på familjeplaneringsområdet kan läggas upp såsom taktfull och effektiv insats för folkhälsan i bristländerna. För närvarande driver Norge i anslutning till sitt fiskeriprojekt i Kerala, Indien, en familjeplaneringsverksamhet, som vi i Sverige med största respekt tagit del av. Själva har vi sedan två och ett halvt år ett svensk-ceylonesiskt försök i gång och är i färd med att sluta avtal med Pakistan om en svensk insats i de pakistanska myndigheternas stora familjeplaneringsprogram. Där har man redan börjat inkludera en undervisning bl. a. i familjeplanering i den jordbruksundervisning, vartill myndigheterna inviterar den nya generationen — 90 procent av Pakistans befolkning lever nämligen i

byar. Jordbruket är för oss en kanske originell, men i Asien naturlig inkörsport för sådan upplysningsverksamhet. Danmark har därmed stora förutsättningar att aktualisera ämnet även i sin verksamhet. Jag tror alltså, att de skandinaviska länderna skulle kunna samordna vissa åtgärder på familjeplaneringens område på ett sådant sätt, att det ger den internationella opinionen i FN en tankeställare.

Herr president! Det är inte med högfärd utan enbart med tacksamhet, som vi noterar att de skandinaviska länderna har en oförbrukad goodwill hos de behövande folken. Vi bör förvalta det kapitalet med djärvhet och aktsamhet på samma gång, när vi snart — såsom jag hoppas — inleder planläggningen av gemensamma nordiska biståndsinsatser.

Lars Eliasson, Sverige: Herr president! Jag ber att först få helt instämma i de synpunkter, som utrikesminister Undén anförde rörande behandlingen i Nordiska rådet av motionen om en atomvapenfri zon. De synpunkterna förefaller mig vara mycket starkt underbyggda. Man frågar sig vad konsekvensen skulle bli, om vi här på allvar skulle ta upp till debatt utrikespolitiska och militärpolitiska frågor, där ganska vitt skilda meningar kunde komma att göra sig gällande.

Jag kanske får göra en liten anmärkning till det replikskifte, som här förekom mellan utrikesminister Krag och herr Ohlin. Utrikesminister Krag framhöll, att samma lagar om den internationella arbetsfördelningens betydelse gäller för både industrien och jordbruket. Jag föreställer mig, att det inte var ett uttryck för allt vad utrikesminister Krag anser om den saken. Ingen i denna sal har väl kunnat undgå att lägga märke till att praktiskt taget varje land i vår värld tar och måste ta sociala, beredskapsmässiga och andra hänsyn vid jordbrukspolitikens utformning. Jag är glad över att ekonomiminister Dahlgaard i går så tydligt gav tillkänna, att man på dansk sida hysar förståelse för grannländernas målsättning på jordbrukspolitikens område. — Detta var ingen re-

plik; det var en komplettering av de synpunkter, som redan har anförts.

En av huvudpunkterna vid Nordiska rådets session här i Köpenhamn är hjälpen till underutvecklade länder eller uländer, som de också kallas. Vår behandling av dessa frågor sker i en tid, då händelserna i Kongo och även på andra håll mer än någonsin tidigare riktar uppmärksamheten på de nya staternas läge. Vi har här att behandla flera olika medlemsförslag i dessa frågor, och danska regeringen har nu lagt fram ett ändringsförslag. Jag skall inte här gå in på de olika förslagen, men jag föreställer mig, att vi kommer att få en livlig diskussion om dem.

Vi är väl alla ense om att de nordiska länderna har möjlighet att göra insatser, som är betydande i förhållande till våra länders storlek, när det gäller att stödja utvecklingsländerna. Från utvecklingsländernas synpunkt bör det vara ägnat att väcka tillfredsställelse, att den biståndsverksamhet, som vi bedriver och kommer att bedriva, inte medför några politiska bindningar och inte lämnas på några politiska villkor och därför är ägnad att stärka dessa länders frihet och oberoende.

Jag skall inte här gå in på någon närmare diskussion av den fråga, som redan har berörts av åtskilliga talare, senast av statsrådet Ulla Lindström, om utbildningsverksamheten på vissa nivåer skall vara förlagd till utvecklingsländerna och på andra nivåer vara förlagd till Norden. Oavsett att man kan ha delade meningar på den punkten, tror jag, det bör vara av intresse för oss alla att vidga möjligheterna för studerande från utvecklingsländerna att komma till Norden och vistas en tid i våra länder, i vilka demokratien är väl utvecklad och stabiliserad och som inte har några politiska biavsikter med sin biståndsverksamhet.

Vår värld karakteriseras av betydande motsättningar av politisk och ideologisk art men också av förfärande skillnader i fråga om levnadsstandard och levnadsvillkor. Det förefaller mig vara en tendens, att dessa skillnader ökar, kanske inte minst på grund av den ex-

plosionsartade tillväxten av jordens befolkning. Man räknar med att jordens befolkning skall fördubblas på några årtionden, och det är ju ett perspektiv, som inger stor oro, när man betänker, att en betydande del av världens befolkning i dag svälter eller i varje fall saknar tillfredsställande tillgång på livsmedel.

Denna utveckling måste komma att utgöra en källa till växande politisk och social oro. Vi har ingen anledning att undervärdera de insatser, som har gjorts och görs av Förenta nationerna och deras olika organ eller av de enskilda länderna till förmån för utvecklingsländerna, men kvar står det faktum, att ökade insatser är nödvändiga. Vi, som tillhör de nordiska folken, har såsom ekonomiskt och socialt bättre lot-tade en moralisk plikt att öka våra insatser, och det är väl sannolikt, att den tendens härtill, som redan finns, skall stimulera andra länder att följa exemplet.

Som statsrådet Lindström här framhöll har utan tvivel insikten hos våra folk om nödvändigheten av att öka hjälpinsatserna blivit starkare på senaste tiden — bl. a. vissa insamlingsresultat i Sverige tyder på den saken. Det är glädjande, att denna insikt ökar i en tid, då så många nya stater tar de första stegen på självständighetens väg. Jag undrar, om inte detta faktum, att så många nya stater har fötts och att de förbättrade kommunikationerna har minskat avstånden och fört oss närmare dessa länder, har utlöst hjälpviljan. Jag tror, att det nu finns större förståelse än någonsin för behovet av att öka hjälpinsatserna, och det finns möjlighet att inte bara förstärka de statliga insatserna utan också, som det sägs i den danska regeringens ändringsförslag, att utlösa en större beredvillighet hos allmänheten att hjälpa till.

Det förefaller mig, som om vi borde kunna — som det också sägs i den danska regeringens förslag — både öka våra insatser för Förenta nationernas biståndsverksamhet och utöka vår direkta hjälp till utvecklingsländerna. Av olika skäl är det säkert många gånger önsk-

värt och nödvändigt, att en del av hjälpen lämnas på nationell basis, medan en annan del lämnas på samnordisk basis. Det måste vara en rent praktisk fråga, hur arbetsfördelningen sker, men det väsentliga förefaller mig vara, att det sker en samordning vid valet av projekt inte bara med Förenta nationernas organ utan också mellan de nordiska länderna.

Jag skall inte här gå in på någon detaljdiskussion av de föreliggande förslagen, även om jag vill säga, att jag i varje fall tills vidare hyser en viss tvekan beträffande formen — jag stryker under, att det gäller formen — för anskaffning av medel till de samnordiska insatserna, som föreslagits av den danska regeringen. Jag instämmer emellertid i att alla goda krafter bör samverka och att man bör söka stimulera den ofervilja, som klart har visat sig inom våra folk. Det innebär ett steg i den riktningen, att statsmakterna i Sverige kommer att tillskjuta ett lika stort belopp, som det som samlas in bland allmänheten. Man kunde tänka sig tillämpa en liknande princip, när det gäller aktioner exempelvis för spetälska, och man kunde tänka sig att genomföra samnordiska aktioner på samma sätt. Vi får väl återkomma till dessa frågor.

Jag skulle, herr president, till sist vilja peka på ett perspektiv, som kanske inte har framträtt i diskussionen här men som jag tycker det kunde vara skäl att fästa uppmärksamheten vid. Vi kan i det här sammanhanget inte bortse från den biståndsverksamhet, som den kristna missionen bedriver i de underutvecklade länderna. Den biståndsverksamheten finansieras helt genom insamlingar av olika samfund, och det är mycket stora belopp, som insamlas för skolor och sjukhus, för missionärer, läkare och sjuksköterskor. Jag har svårt att förstå, att den omständigheten, att den yttre missionen har ett evangeliskt budskap, skulle utgöra något hinder för statsmakterna att — om vederbörande samfund så önskar — understödja denna humanitära verksamhet. Den erfarenhet, som här under många årtionden har samlats, måste vara av värde, och

missionen är kanske på en del håll den enda arbetsdugliga fältorganisationen, som finns till hands.

Vi har ingen anledning att i denna generaldebatt fördjupa oss i detaljspörsmål. Jag vill till sist, herr president, uttala den förhoppningen, att denna session i Köpenhamn skall främja förståelsen för betydelsen av en vidgad biståndsverksamhet. Även om vi här saknar möjligheter till en grundlig prövning av avvägningen mellan olika projekt i biståndsverksamheten, tror jag dock, det vore av värde, om vi kunde få tillfälle att diskutera principerna för valet av projekt, som skall genomföras på nationell och på samnordisk basis.

Meddelande

Det meddelades, att statsminister Viggo Kampmann intagit sin plats i rådet.

Kähönen, Finland: Vid Nordiska rådets nu pågående nionde session behandlas tre medlemsinitiativ, som alla avser ökad hjälp från de nordiska länderna åt utvecklingsländerna. Denna sak har första gången varit före vid rådets andra session i Oslo 1954 och andra gången år 1958 vid rådets sjätte session i samma stad. Ingendera gången föranledde den någon nämnvärd diskussion vid rådets plenum, inte heller några nämnvärda åtgärder utan endast en positiv inställning från ekonomiska utskottets sida. Av tecknen att döma har det frö, som 1954 såddes i Oslo, dock nu utvecklats till en planta, som, om den tillåts växa, innebure ett stort framsteg i det samnordiska arbetet.

Kommer detta att i rådets arbete leda till en splittring av krafterna till ett område, som kanske inte harmonierar med andan i Nordiska rådets stadga? Härom kan man naturligtvis vara av olika åsikt. Däremot kan man blott vara av en åsikt i frågan därom, att utvecklingsländernas problem är synnerligen centralt och brännande i världsbilden av i dag. För de från problemets brännpunkt längst belägna välståndsstaterna, såsom exempelvis de nordiska länderna,

kan det inte heller vara likgiltigt, huru dessa nya stater, som ännu kämpar med sin självständighets begynnelsevärigheter, kan komma i gång med sitt liv så, att de inte genast efter sin födelse behöver sälja bit för bit av sin frihet åt den mest bjudande. De bör få gå till att lösa sina svåra problem i en atmosfär, fri från fruktan, misstänksamhet och världspolitisk spekulation och genast från början känna sin existens tryggad och finna sig själva behövliga i folkens gemensamma familj.

Utvecklingen i dessa nya stater har visat, att man inte kan komma till detta enbart genom en självständighetsförklaring. Alla fakta ger tvärtom vid handen, att det i dessa stater allra främst behövs en förstärkning av befolkningens livsrötter. Människan själv och det land, som nu erbjuder befolkningen blott otillräcklig näring, är den grund, vars stärkande är den allra mest brådskande uppgiften. Härtill bör räknas ordnandet av folkets hälsovård och elementarundervisning samt därjämte en befolkningspolitik i rätta banor och lösgörande av jordbruksproduktionskrafterna med alla de medel, som vetenskap och praktisk erfarenhet kan skänka lantbruket. Det bör beaktas, att i de flesta av dessa underutvecklade länder 70—80 procent av befolkningen får sin utkomst från jorden. Trots det lever man där under svältgränsen såsom uppskakande nyheter från Asien och Afrika omtalar.

Under sådana förhållanden har man råkat in i en trolleirke: En dålig jordmån upprätthåller fattigdom och undernärighet. Fattigdom skapar en underutvecklad befolkning. En dylik svag och fattig befolkning saknar i sin tur alla förutsättningar att göra jorden till sin tjänare.

Många i understödsverksamheten deltagande regeringar föreställer sig, att denna trolleirke av brist och fattigdom kan brytas, om man ger dessa nya stater alldeles nymodiga maskiner och moderna fabriker eller om man i dem snabbt utvecklar byggnadsverksamheten, men glömmer investeringar för utvecklande av det mänskliga kapitalet och försummar att höja befolkningens andliga och

fysiska livskraft. Detta torde vara ett av de grävsta felen i hjälpverksamheten för dessa utvecklingsländer, och för det fellet betalar Afrikas och Asiens nya stater denna dag en dyr tribut.

De till rådets medlemmar utdelade handlingarna i saken ger vid handen, att hjälpanDET av utvecklingsländerna inte heller har varit en främmande tanke för de nordiska länderna. Det har funnits stor vilja att hjälpa, och ett och annat har kunnat bokföras åtminstone i statistiken. Man kan dock inte frigöra sig från tanken, att själviska nationella synpunkter mera än en oegennyttig vilja har lett den hjälpanDE hand, som de nordiska brödrarfolken vid sidan av andra räckt de yngsta medlemmarna av världens familjekrets. Alltför ofta har det syntes tecken på att man i detta hjälparbete svartsjukt kämpat om dessa nya staters goodwill och att erövrandet av nya marknader för det egna landets produkter och investeringsverksamhet mången gång har varit det allra viktigaste syftet. Ingenting vore mera önskvärt än att Nordiska rådet kunde medverka till att hjälpverksamheten för utvecklingsländerna helt kunde frigöras från en sådan själviskhetens anda.

Det är klart, att små folk, vilka såsom Finland kan ha egna problem med fattiga områden, blott i begränsad utsträckning kan lämna hjälp åt nya stater i främmande världsdelar. Desto viktigare är det, att vi känner gemensamt ansvar härför och att även denna mindre hjälp kunde försiggå centraliserat inom ramen för samnordiska planer och under samnordisk ledning. I denna anda borde enligt min uppfattning de till rådets nionde session inlämnade initiativens behandlas.

Hönsvald övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Hækkerup, Danmark: Hr. formand! In den jeg tillader mig at gøre nogle bemærkninger vedrørende spørgsmålet om samarbejdet med u-landene, vil jeg gerne gøre en enkelt bemærkning vedrørende det nordiske økonomiske samarbejde. Jeg er helt af den opfattelse, at den om-

stændighed, at det ikke lykkedes at få gennemført den nordiske toldunion, inden de nordiske bestræbelser blev indhentet af den europæiske udvikling, på ingen måde betyder, at der ikke er noget behov for et nordisk økonomisk samarbejde i øvrigt. Jeg mener derfor, det er særdeles betydningsfuldt, at vi såvel i den økonomiske komité som i nemandskomiteen i samarbejde med ministerkomiteen arbejder med disse problemer.

Jeg bemærkede med ganske særlig interesse, at den finske handelsminister Karjalainen i sin omtale af disse problemer pegede på værdien af en fælles nordisk investeringsbank. Det var som bekendt et af forslagene i forbindelse med forslagene om den nordiske toldunion til videre udbygning af samarbejdet, og jeg kan for mit vedkommende for det første ikke se, at tanken om den nordiske investeringsbank nødvendigvis skulle være faldet samtidigt med, at den nordiske toldunion blev indhentet af EFTA-udviklingen, men jeg vil også gerne for det andet sige, at jeg tror, at netop på kapitalformidlingens område er det af overordentlig betydning, om vi kan finde frem til et samarbejde mellem de nordiske lande, så sandt som det netop derigennem gælder om opbygning af nye foretagender, hvorved man kan undgå, at den videre økonomiske udvikling måske skaber nye velerhvervede rettigheder, der vil gøre det vanskeligt senere at praktisere et økonomisk samarbejde. Ved en nordisk investeringsbank tror jeg man har mulighed for at påvirke udviklingen i en retning, der koordinerer landenes økonomiske udvikling og gør det muligt at tage større investeringsopgaver op, end vi måske ellers kunne.

Jeg bemærkede også handelsminister Karjalainens begrundelse for sin stilling til den nordiske investeringsbank, nemlig den, at det i praksis har vist sig vanskeligt for enkelte lande at trække udenlandsk kapital til sig, men at det efter handelsministerens mening vil være enklere, hvis det ikke blev til et enkelt land, men til det samlede nordiske område.

Må jeg dernæst, hr. formand, vende mig til spørgsmålet om samarbejdet med udviklingslandene. Jeg bemærkede med interesse, at den foregående taler, hr. Kähönen, erindrede om, at vi tidligere her i rådet har haft lejlighed til at behandle dette spørgsmål. Hr. Kähönen erindrede om, at det skete i Oslo i 1954 og igen i Oslo i 1958, og hr. Kähönen var så elskværdig at udlægge den behandling, udvalget dengang gav de to andragender, der forelå, derhen, at man havde set på dem med sympati, og at den spæde spire, som blev lagt i Oslo i 1954, nu så ud til at vokse sig stor og stærk.

Jeg må beklage det, men jeg har en anden opfattelse af spørgsmålet. Hvis man ser på, hvorledes såvel det økonomiske udvalg som rådet behandlede sagen i 1954 og igen i 1958, så kan det ikke blive andet end en afvisning iklædt pæne ord og venlige bemærkninger; jeg må måske i denne forbindelse have lov til at henvise til Sag A 21, det memorandum, der ledsager Bilag 1, hvor jeg forstår, at det er Nordisk Råds svenske sekretariat, der elskværdigt har karakteriseret forhandlingen i 1954 og 1958 med orden: »Båda gångerna, 1954 och 1958, har medlemsförslag icke lett till annat än välvilliga uttalanden från ekonomiska utskottets sida».

Jeg er helt enig i denne karakteristik. På sidste rådssamling, i Reykjavik i sommer, behandlede vi også et spørgsmål, der vedrørte samarbejdet med udviklingslandene. I dette tilfælde drejede det sig om et forslag vedrørende specialuddannelse af eksperter. Forslaget fik denne gang for så vidt en venlig behandling fra rådets side, som det blev videreeksperteret til regeringen, og af Sag D 87 fremgår det, at den norske regering har bearbejdet sagen videre. Det fremgår endvidere af dokumenter til Sag D 87, at den norske regering har taget initiativ til, at man skulle nedsætte et udvalg bestående af 2 medlemmer fra hvert af landene, som skulle overveje problemerne i forbindelse med en fælles nordisk uddannelse af eksperter.

Desværre er det endnu ikke lykkedes,

og nu er det altså 8 måneder siden, vi vedtog dette i Nordisk Råd, blot at få nedsat det udvalg, der skal overveje mulighederne for at lave en sådan fælles ekspertuddannelse, og det fremgår af papirerne til Sag D 87, at et par af regeringerne endnu ikke har set sig i stand til at svare den norske regering på spørgsmålet, om man var villig til at udpege repræsentanter til et sådant udvalg.

Jeg må derfor sige, at på baggrund af erfaringerne i 1954, 1958 og 1960, er jeg ikke tilbøjelig til at nære det samme optimistiske syn, som hr. Kähönen gav udtryk for, men jeg kan sige, at så meget desto glædeligere er det derfor, at vi på dette rådsmøde er stillet over for forskellige forslag på området, samarbejde med udviklingslandene. Vi er stillet over for ikke mindre end 4 forslag, hvis vi betragter den danske regerings ændringsforslag til Sag A 21 som et selvstændigt forslag, hvad jeg i høj grad mener man bør gøre.

Vi må ganske vist erkende, at når vi går dokumenterne til Sag A 21 igennem, viser det sig, at der er tale om et vist samarbejde mellem de nordiske lande i spørgsmålet om bistandsydelse til udviklingslandene, men dette samarbejde må også, det må indrømmes, betragtes som forholdsvis beskedent. Vi må derfor have lov til at se medlemsforslagene og det danske regeringsforslag som udtryk for ønsket om, at man forstærker samarbejdet mellem de nordiske lande på dette område; jeg kan måske sige, at man først og fremmest tager skridtet fra at have gennemført en vis koordinering af sin optræden i visse internationale forsamlings, hvor man behandlede u-landshjælpen, over til en positiv samvirken om gennemførelsen af visse opgaver.

Jeg er naturligvis enig i det synspunkt, at lige så vel som man må tillægge en nordisk samvirken på dette område en vis betydning, må man ikke overvurdere den. Jeg tror, det er i et af de svenske bilag til Sag A 21, at det særlige svenske nævn for internationale ekspert- og stipendiesager understreger, at den svenske hjælp efter dette nævns

opfattelse i første række skal være af multilateral karakter. Jeg forstod, at statsrådet Ulla Lindström understregede det samme synspunkt. Det dækker også min opfattelse, ikke mindst fordi vi i de nordiske lande, hvis vi betragteligt forøger vor hjælp på multilateral basis, måske har en mulighed for at virke som en løftestang for, at større og økonomisk mere bæredygtige lande vil føle sig forpligtet til at gøre det samme. Det er også rigtigt, at man supplerer det multilaterale i et vist omfang med bilaterale præstationer fra de nordiske landes side.

I det samme dokument fra det svenske navn for internationale ekspert- og stipendiesager siges det herom, at det synes troligt, at selve planeringen og gennemførelsen af bilaterale bistandsprojekter helst bør ske i national regi. Det er min opfattelse, at det utvivlsomt er rigtigt, at det i en række tilfælde vil være bedst, om man gennemfører bilaterale arrangementer i national regi, men ved gennemlæsningen af dokumenterne fra navn og sagkyndige, som vi har i denne sag, er det mit indtryk, at den form for bilateral virksomhed, der hedder, at på den ene side står de nordiske lande og på den anden side det pågældende udviklingsland, er en form for bilateral samvirken, der har fået en meget beskednen plads. Det er som om det, der i hvert fald er formålet med de medlemsforslag, der foreligger, og så vidt jeg har forstået formålet med det danske regeringsforslag, nemlig at klemme en nordisk indsats ind i forhold til det enkelte u-land, altså en slags multilateral-bilateral virksomhed, er ved at blive klemt igen mellem på den ene side den rent multilaterale virksomhed gennem de internationale organisationer og på den anden side den rene to-sidede, bilaterale virksomhed. Det er over for det, jeg gerne vil sige, at jeg tror, det er meget værdifuldt, hvis vi i et vist omfang kan gennemføre en virksomhed mellem på den ene side de nordiske lande i fællesskab og på den anden side det enkelte u-land, altså mellemformene, om jeg så må sige.

Jeg tror, vi skal gøre os klart, at der

synes i alle landene at være en vilje til en stærkt forøget indsats i samarbejdet med u-landene. Det betyder, at vi har en ganske særlig chance for hurtigt væsentligt at udvide denne virksomhed, at få lagt den til rette således, at det nordiske samarbejde får en plads heri. Hvis vi ikke i løbet af et eller to år har gjort dette til noget, der er kommet ud over udredningsstadiet, så forpasser vi igen chancen for at få lavet et større nordisk tiltag, som kan samle interessen, så forpasser vi rent objektivt mulighederne, hvis vi først allerede har engageret os bilateralt og multilateralt i de enkelte stater for de store projekter eller planer, som man synes at være villig til i alle de nordiske lande at gå i gang med. Men jeg vil også gerne sige, at jeg synes, det vil være bedrøveligt, hvis vi nu igen engang lader chancen for at få en nordisk samvirken på dette område glide os af hænde, som vi har gjort det to gange tidligere, fordi der måske i disse år, ganske særligt i det sidste halve eller hele år, har været en stærkt stigende vilje hos vore befolkninger til, at der gøres noget på dette område, og vel at mærke en vilje, som også er båret af ønsket om at gøre dette til en fælles nordisk sag.

Må jeg have lov til at minde om, at da initiativet blev taget til sagens behandling i 1958, var det nordiske ungdomsorganisationer, der tog initiativet, som gennem repræsentanter her i rådet fik sagen lagt frem til drøftelse. Den, der læser dokumenterne igennem til Sag A 21, vil se, at langt de fleste af de ytringer, der angår dette medlemsforslag, er ytringer af ungdomsorganisationer. Vi, der arbejder i det politiske liv i hvert af vore lande, ved alle sammen, at netop dette spørgsmål om samarbejde med udviklingslandene er et spørgsmål, der har entusiasmeret ungdommen, og man er fra ungdommens side, som det ligeledes fremgår af disse henvendelser, stærkt interesseret i, at dette ikke bliver en speciel dansk sag for den danske ungdom, en svensk sag for den svenske ungdom o. s. v., men bliver en nordisk sag for den nordiske ungdom.

Jeg vil bede om, at de betænkeligheder og de reservationer, som har fundet udtryk i forskellige nævns og embedsværks udtalelser i forbindelse med denne sag, ikke vil komme til at overskygge ønsket om at udløse denne politiske vilje hos den nordiske ungdom til gavn, mener jeg, for en yderligere styrkelse af det nordiske samarbejdes stilling i vore folk.

Statsministern **Erlander**, Sverige: Herr president! Det yttrades i går, då denna generaldebatt tog sin början, så många vänliga och kanske alltför uppskattande ord om den svenska regeringens initiativ att i fjol höst inbjuda till en konferens mellan representanter för regeringarna och rådets presidium, att jag inte har velat låta denna debatt gå till ända utan att det sades ett ord också från regeringarnas sida om denna sak.

Även för regeringarna var konferensen i fjol höst av stort värde. Man fördelar gracerna rättvist, om man säger, att vad som gav värde åt de förtroliga överläggningarna var presidiets sätt att redovisa sin syn på de hittills gjorda erfarenheterna av Nordiska rådets arbete. På grundval av en sådan öppen men samtidigt förtrolig redovisning kom man fram till en enighet om vad som borde göras. Och utgångspunkten för överläggningarna var icke, att Nordiska rådet skulle befinna sig ett krisläge, där det gällde att vidta drastiska åtgärder för att komma tillrätta med problemen. Tvärtom var utgångsläget det, att man sade sig, att de hittills gjorda erfarenheterna av rådets arbete — trots de uppenbara misslyckandena och bristerna — ändå är så positiva och värdefulla, att vi har en grund att bygga på.

När vi då gick till behandlingen av förslag om hur rådets arbete skall kunna aktiviseras, lyssnade vi med särskild uppmärksamhet till presidiets uppfattning, att man gärna skulle se ett starkare engagemang från regeringarna. Nordiska rådet var ju från början tänkt mera som ett forum för överläggningar parlamentarikerna emellan; och med den kända blygsamhet, som präglar alla de nordiska ländernas rege-

ringar, var det naturligt, att vi inte i onödan ville störa överläggningarna. Men när nu presidiet med så stor energi krävde ett starkare regeringsengagemang, vill jag gärna å svenska regeringens vägnar förklara — och jag är övertygad om att de övriga statsministrarna skulle kunna göra liknande deklamationer — att vi hälsar detta med tillfredsställelse. Vi tror, att man på den vägen kan komma fram till ett ännu värdefullare samspel.

Jag begärde emellertid, herr president, ordet inte närmast för att säga detta utan för att understryka några av de redan framförda synpunkterna på planeringen av stödet till utvecklingsländerna. Innan jag går in på den frågan, får jag kanske lov att något beröra en synpunkt, som framfördes av den svenske delegaten herr Ohlin, när han talade om att vi har ett starkt behov av att aktivisera strävandena att skapa ett kulturellt samarbete av mera bestående och framtidsblickande slag än vi hittills har lyckats prestera. Jag delar helt herr Ohlins mening. Jag hade en gång den förhoppningen, att man skulle kunna skapa det jag tror är grunden för allt kulturellt samarbete, nämligen ett enhetligt undervisningsväsende med något så när likartade grunder för medborgarnas fostran i våra olika länder, inte när det gäller värderingarna men i fråga om det kunskapsstoff som meddelas. För min del tror jag också, även om det kanske inte har talats så mycket om saken, att intryck och impulser har vandrat över gränserna vid planeringen av reformarbetet på detta område inom de olika länderna. Åtminstone var det mitt intryck, att vi hade mycken nytta framför allt av den norska diskussionen, när vi drog upp riktlinjerna för vår enhetsskola.

Även på de flesta andra punkterna delar jag helt herr Ohlins mening. Det är av värde, att man undviker dubbelringar av stora och dyrbara vetenskapliga institutioner, inte minst med hänsyn till att invecklade vetenskapliga problem och forskningsuppgifter ställer så väldiga krav på de personella resurserna, kanske mer än på de ekonomiska. Jag tror alltså, att vi är på rätt väg.

Inte heller i det avseendet har jag anledning till någon polemik mot herr Ohlin. Men det var en enda liten sak i hans yttrande, som jag gärna skulle vilja sätta ett frågetecken för. Han menade, att det skulle vara ett stöd, om man delade upp de nordiska ländernas undervisningsdepartement och tillsatte en speciell nordisk undervisningsminister. Man har inte tillämpat en sådan metod på de områden, där vi verkligen nått resultat. I fråga om arbetsmarknaden och socialpolitiken lika väl som på strafflagstiftningens område har det varit en fördel, att den man, som varit ansvarig för den inhemska expansionen på ett sådant stort område, har gripits av den nordiska tanken. Så var fallet med Gustav Möller, när riktlinjerna på sin tid drogs upp för det nordiska samarbetet inom socialpolitiken, och sedan har det fortsatt likadant på andra områden. Jag tror, att det är farligt, om man liksom kopplar in den nordiska aspekten via en underordnad minister. Naturligtvis hyser jag den allra största respekt för alla ministrar, men det är nog bättre om den som bär huvudansvaret för ett område själv får hålla även i de nordiska trådarna.

Beträffande hjälpen till u-länderna har det sagts så många kloka saker, att inte mycket är att tillägga. Kanske man frågar: Tjänar det egentligen någonting till, att vi — en liten befolkningsgrupp här uppe i Norden — satsar våra små ekonomiska och personella resurser för att klara ett hjälpproblem, som berör nära 3 miljarder av jordens befolkning? Jag är glad över att denna defaitistiska tankegång icke kommit till uttryck i debatten. Enligt min uppfattning tjänar det verkligen någonting till. Vår erfarenhet är god av det lilla vi gjort. Barnsjukhuset i Addis Abeba, för att ta ett exempel, är inte större än att det motsvarar ett svenskt barnsjukhus i en stad av Linköpings storlek, alltså med 60 000 å 70 000 innevånare, och man säger kanske, att det inte betyder någonting. Jo, det har sin betydelse som ett experimentfält för den ifrågavarande statens, alltså Etiopiens, egen expansion på detta område. Ett av svenskar och infödda ge-

mensamt lett barnsjukhus kan ge erfarenheter av värde för fortsatt uppbyggande inom större områden. Och jag tror, att detta incitament till en kommande egen utveckling måste vara det helt avgörande. Om vi sätter in våra krafter på detta förnuftiga sätt, kan det betyda mycket mer än de begränsade ekonomiska bidrag, vi har råd att lämna.

Ulla Lindström har redan nämnt ett område, där vi har en alldeles speciell förpliktelse, nämligen familjeplaneringen, och jag behöver inte gå vidare in på det. Samma är förhållandet, när det gäller undervisningen och utbildningen. Men vi kan inte säga, att detta problem är löst, och trots att vi nu har sysslat med dessa ting så länge, att jag förstär den föregående ärade talaren, när han tyckte, att det började bli tid för ett slut på tålmodigheten inför alla dessa utredningar, är det ändå en rad ting på utbildningens område, som det återstår att klarlägga. Jag är övertygad om att det lika litet i övriga nordiska länder som i Sverige är de ekonomiska begränsningarna, som sätter taket för våra ansträngningar, utan vad som begränsar dem och skapar flaskhalsen är våra otillräckliga personella resurser. Detta nödvändiggör en avvägning av var vi skall sätta in det som vi har möjligheter att mobilisera.

Naturligtvis kan man liksom den danske utrikesministern uttrycka sin sympati för alla de förslag, som kommer fram på detta område, men eftersom våra resurser är begränsade, tvingas vi göra ett val. I det sammanhanget blir en sådan synpunkt betydelsefull som den nödvändiga isoleringen från hemlandet under en långtidsutbildning vid ett institut i Norden. Jag har haft tillfälle att på ort och ställe resonera med representanter för underutvecklade länders regeringar om dessa frågor, och även om de har sympatier för vad man här tänker göra, är det inte säkert, att de t. ex. i ett val mellan långtidsutbildning i det egna landet och långtidsutbildning i Norden skulle säga: »Vi tar riskerna av den isolering som långtidsutbildningen i Norden för med sig». Och vi måste, precis som president Kennedy sade häromdagen, bygga

på u-folkens egen vilja. Hjälpåtgärderna måste så nära som möjligt anpassas till vad de själva anser vara väsentligt. I fråga om korttidsutbildningen har vi där- emot gjort goda erfarenheter, när en rad svenska industrier tagit emot lärlingar, som jag föreställer mig, att industrierna i andra länder gör. Utbildning av lärare är ett annat intressant projekt, som förts fram från norsk sida. En sådan utbildning skapar inte samma risker för långtidsisolering som den nyss nämnda långtidsutbildningen.

Ja, herr president, jag har bara velat erinra om att det inte är nog med att uttala sympatier för alla dessa projekt. Våra personella resurser kommer, mer än de ekonomiska, att visa sig så begränsade, att vi tvingas göra ett val, när det gäller utbildningsfrågorna. Därför tror jag, att det är mycket värdefullt, att man nu från alla håll deklarerar sitt intresse för ett nordiskt samgående i dessa frågor. Vi kan genom ett samgående bättre utnyttja våra knappa personella tillgångar, och vi kan hjälpa varandra med råd. Vi kan med utnyttjande av alla de nordiska ländernas speciella erfarenheter beträffande denna hjälpverksamhet rådslå om de vägar, vi bör följa. Den svenska regeringen har tillsatt en beredning, som inte är avsedd att förhala lösningen av dessa frågor utan som tvärtom syftar till resultat snabbare än på andra utredningsvägar. Genom direkta kontakter mellan alla Sveriges stora folkliga organisationer, alla de demokratiska partierna, det svenska näringslivet och de fyra representanterna för regeringen vill vi försöka att så snabbt som möjligt komma fram till ett vettigt resultat. Den svenska regeringen anser, att det vore en fördel, om man i detta utredningsarbete kunde få med våra nordiska vänner och dra nytta av deras erfarenheter på ett så tidigt stadium som möjligt. Vi kommer också att fråga de andra nordiska ländernas regeringar, om det finns ett intresse för att genom rapportörer, observatörer eller hur man vill kalla det, gå med i detta utredningsarbete, som vi tillmäter en betydande vikt.

Sedan är det klart, att denna bilaterala hjälp aldrig kan få bli någon huvudsak;

det vill jag i likhet med många andra talare fastslå. Den multilaterala hjälpen över FN måste vara det väsentliga, och inte minst viktigt är detta i dag, då så många attacker riktas mot FN. Jag tror, att det bör sägas, att världens länder inte har råd att bryta sönder FN eller försvaga det. FN måste tvärtom förstärkas, och inte minst de små nationerna har anledning att slå vakt om FN:s handlingsmöjligheter. Jag tänker denna gång inte i första hand på FN:s roll som politisk faktor, utan främst på det konstruktiva arbete, som FN och dess specialorgan utför till fromma för den ekonomiska, sociala och kulturella utvecklingen i de fattiga delarna av världen. De insatser, som redan gjorts på jordbruksutbildningens och hälsovårdens område, liksom för att ställa experter till förfogande inom skilda fält och för att stödja ekonomiska projekt av genomgripande betydelse för mottagarländerna, innebär någonting helt nytt och löftesrikt i den internationella politiken. Det är därför helt naturligt, att vi i hög grad knyter våra förhoppningar om en värld i fred till FN:s möjligheter att fortsätta, utvidga och fullfölja detta arbete.

Statsministern Ólafur Thors, Island: Hr. præsident! Må jeg have lov til, ja, jeg må sikkert have lov til at være kortfattet. Men må jeg også have lov til at være usaglig? Jeg står som nr. 5 på tællerlisten således at jeg er lidt uforberedt, idet jeg også var for optagen af hr. statsminister Erlanders saglige tale til at samle mine tanker.

Jeg tillader mig at bringe en tak til vore venner og værter, den danske regering og det danske folketing for indbydelsen til dette møde i denne herlige by. Jeg er ikke kommet her i de sidste 30 år, og det er måske ikke så mange gange, jeg har tilbage at komme her, men jeg synes, at det var meget morsomt at se sit gamle København igen.

Det var jo her, de harniskklædte kæmper sad i fordums tid. Jeg hentyder her ikke til de dage, da kong Harald sad i Oslo og drak med sine mænd. Jeg går bare et halvt århundrede tilbage i ti-

den og tænker på mine egne lykkelige, men få studenterdage her i København. Vi havde vist ingen konge iblandt os, men mange raske kæmper og rigeligt med mjød.

Jeg skal derefter bringe en hilsen til de mange rådsmedlemmer og andre ærede gæster, der besøgte os i juli i fjor. De efterlod sig mange hyggelige, jeg havde nær sagt dyrebare erindringer, som ikke glemmes deroppe. Al den elskværdighed, som islændingene dengang blev genstand for fra mange så prominente mænd, slog dybe rødder i vore hjertes. Alle kan jo lide ros og ikke mindst lille bror.

Vi er taknemlige for al den elskværdighed. Vi er dog selv i Island en lille smule indesluttede, måske tilbageholdende, skulle jeg sige, og har ikke så nemt ved at lade hjertets røster høres, og det er vist en fejl, som tiltager med alderen, for det kan jeg huske fra mine studenterdage, at den gang sang vi ofte:

Hvis du har varme tanker,
spar ej på blide ord,
giv mange, giv i blinde,
husk på, du skal forsvinde
snart i den kolde jord.

Ja, jeg nævner det her, fordi jeg er kommet til København, trods det, at jeg havde nogle vanskelige opgaver at bestrejde derhjemme, for at forny gamle bekendtskaber og stifte nye, idet jeg nu engang er af den formening, at divergenser smelter lettest i venskabets varme.

Er dette med på dagsordenen, hr. præsident?

I Altinget, hvor jeg dog ved nogenlunde god besked med problemerne, tager jeg meget sjældent ordet, så her burde jeg kunne klare mig med ganske få ord, hvor mine kundskaber er så uhyre begrænsede.

Min personlige indstilling til Nordisk Råds virksomhed, som jeg for resten tror deles af mine kolleger i den islandske regering, er egoistisk, om jeg så må sige. Island ligger ganske vist i dag ankreret sikkert og trygt i sin fortid og befinder sig udmærket godt som den svageste og mindste gren af den nordiske stamme. Men ikke desto mindre trænger vi på grund af landets beliggenhed og

stadig voksende forbindelse og samkvem med Storbritannien og Amerika — to nationer, vi kan lære meget af og er gode venner med — meget stærkt til nordisk samarbejde på flest mulige områder. Vor interesse for Nordisk Råds virksomhed er derfor voksende. Denne virksomhed kunne måske suppleres med men vistnok ikke remplaceres af nogle flere minister- eller embedsmandsmøder.

Jeg erkender, at de fleste af de sager, som her behandles, ikke direkte berører Island, men alligevel, hvis nogen ønsker det, vil vi gerne være mere virksomme på dette område. Jeg kan sige åbent her, at i Island behøver vi ikke at frygte, at journalisterne eller folket skal mene, at det går for langsomt med de nordiske måls virkeliggørelse. Jeg er sikker på, at hvis mine ærede venner fra Island, som sidder her, for en gangs skyld til en forandring vil forene kræfterne, tænde sandhedsfaklen og kaste lys over sagerne, så følger folket med. Islænderne ved godt, at Rom ikke blev bygget på én dag. Der er ingen, der kan forlange, at Nordisk Råd, sådan som i gamle dage Pallas Athene sprang fuldkabt ud af Zeus' hoved, i løbet af få år skal nå til fuldkommenhed.

Jeg skal så, hr. præsident, foranlediget af den danske regerings forslag om fælles optræden eller fælles hjælp til udviklingslandene, tillade mig at bemærke, at mit syn i hvert fald er, at fælles nordisk optræden er meget formålstjenlig og fordelagtig. Selv om alle de nordiske lande på grund af deres kultur, historie, modne parlamentarisme, demokratiske styreform o. s. v. nyder megen anseelse og tæller mere, end beboernes antal betinger, føler jeg sikkert, at netop fælles optræden giver vore ord og gerning langt større vægt.

Herudover har jeg egentlig ikke noget på hjerte, men trækker mig tilbage til de meniges rækker. Jeg ved fuldkommen god besked med, at jeg gør mest nytte ved at lytte men ikke at tale, ved at lystre men ikke befale.

Statsministern Sukselainen, Finland:
Herr president! En utgångspunkt för

Nordiska rådets möte denna gång utgör, såvitt jag förstår, den mellanbalans, för vars uppgörande rådets presidium jämte statsministrarna samlades i början av oktober. Då här redan redogjorts för iakttagelserna vid sagda möte, skall jag icke närmare ingå på dessa utan endast konstatera, att protokollet över mötet på Harpsund betyder en på erfarenhet och kritiskt skärskådande baserad värdesättning av rådets betydelse, uppnådda resultat och kommande uppgifter. Denna värdesättning är — trots de svårigheter, som hindrat förverkligandet av vissa gemensamma initiativ — positiv. Den kan kanske icke anses vara entusiastisk, men den återspeglar dock en allvarlig strävan att fortsätta denna verksamhet på basen av reella förutsättningar. Sedda mot bakgrunden av utvecklingen i Europa och i världen i allmänhet måste det nordiska samförståndet och samarbetet i dag anses minst lika viktigt eller viktigare än vid den tidpunkt, då rådets verksamhet tog sin början. Då internationell organisation och byråkrati alltjämt breder ut sig och då ledningen ofrånkomligt allt mer övergår i de största makternas händer, kan de små länderna bäst hävda sina egna åsikter med gemensamma krafter — i synnerhet då dessa åsikter baserar sig på gemensamma tänkesätt och gemensamma livsvärden.

För ögonblicket torde inga sådana för alla nordiska länder gemensamma planer förefinnas, vilka helt och utslutande skulle fordra vår uppmärksamhet. Där emot föreligger den alltid lika aktuella frågan om på vilket sätt den nordiska kohesionen ytterligare kan främjas och det nordiska samarbetet utarbetas till ett ännu effektivare instrument för förverkligandet av ovan uppskisserade strävanden.

I dessa strävanden fordras icke endast ideell entusiasm — trots att denna ju är av vikt i frågor av denna art — utan även administrativ organisation, vars syfte är effektivitet och klara linjer. I Finland anser vi Nordiska rådets arbete vara av största vikt, och vår regering genomförde ju i slutet av senaste september en organisation, som har till syfte att

avsevärt effektivera behandlingen av rådets rekommendationer i Finland. Jag hade redan på Harpsund nöjet att närmare redogöra för denna organisation, som bland annat omfattar grundande av ett särskilt ministerutskott samt utnämmande av förbindelsemän för Nordiska rådets ärenden vid de olika ministerierna.

En av de viktigaste frågorna, som vi skall behandla vid detta möte, är ju frågan om de nordiska ländernas gemensamma verksamhet för bistånd åt utvecklingsländerna. Denna fråga, som upptagits till behandling på grund av medlemsförslag, finner jag vara av synnerligen stort intresse, inte allenast på grund av sakinnehållet utan även på grund av administrativa synpunkter, som ansluter sig till densamma.

Vad själva sakinnehållet beträffar ber jag få framföra, att Finlands regering till fullo omfattar den ståndpunkten, att bispringande av utvecklingsländerna utgör en synnerligen viktig och lovvärd verksamhet, som icke tillåter något som helst tvivel angående berättigandet i grundmotiveringarna för densamma. För Finlands vidkommande har våra strävanden närmast gått ut på att vi först och främst skulle kunna höja våra permanenta understöd till FN och dess specialorganisationer till en nivå, som bättre än den nuvarande skulle motsvara de övriga nordiska ländernas. Kriget, krigsskadeersättningarna och återuppbyggnadsverksamheten har ju hittills ställt krav på vår ekonomi, varför Finlands bidrag tillsvidare varit förhållandevis anspråkslösa.

Jag tror mig emellertid rätt tolka både regeringens och allmänhetens sinnestämning, om jag säger, att det även finns ett mycket stort intresse för de gemensamma nordiska biståndsplanerna. Säkerligen finns det sådana former för bringande av hjälp, för vilka ett nordiskt samarbete skulle kunna betyda ökad effektivitet och ökad ekonomisk besparing. Detta skulle uppenbarligen vara fallet till exempel i fråga om stipendieprogrammen. Rekryteringen av stipendiater från utvecklingsländerna skulle bäst kunna skötas genom gemensamma

organ, och stipendiaternas studieprogram skulle kunna omfatta studier i de olika nordiska länderna på liknande sätt som redan nu är fallet beträffande stipendiaterna bl. a. inom Förenta Nationernas tekniska hjälp.

Inom ramen av ett nordiskt samarbete skulle det även vara möjligt att förverkliga sådana planer, som är alltför vittbärande eller kräver alltför stora personalresurser för att kunna förverkligas av ett land ensamt. Som ett exempel på dylika planer må nämnas de nordiska Unesco-kommissionernas gemensamma deltagande under Unescos ledning i arbetena för räddning av forntida minnesmärken i Nubien.

Om rådet vid denna session i princip enas om en positiv rekommendation för ett mera vittgående samarbete på hjälps till utvecklingsländerna område, träder de av mig nämnda praktiska frågorna av administrativ natur i förgrunden. Rådet självt är ju ett alltför stort och tungrott organ för att i praktiken kunna sköta dylika arbetsdryga uppgifter eller för att ens i detalj bestämma om verkställandet av de olika planerna och deras angelägenhetsgrad. Härvid uppstår tanken, att det finns behov för något slags samnordiskt arbetsorgan, kanske ett permanent sekretariat. I varje fall anser jag det utan vidare klart, att fullföljandet av dylika program förutsätter en samnordisk utvecklingsfond, i vilken de olika regeringarna kunde delta med rättvisa, eventuellt på medlemsandelarna i FN baserade andelar. Om man dessutom skulle kunna öka fondens medel genom nationella insamlingar i alla nordiska länder, skulle resultatet både i ekonomiskt och ideellt hänseende bli ännu bättre.

Vid detta möte står på programmet även frågan om effektivisering av samarbetet på lantbrukens område. Beträffande detta skulle jag vilja säga, att de problem som uppstår är synnerligen omfattande och icke kan lösas enbart genom territoriella åtgärder. Lantbruket är icke heller i något land en angelägenhet av enbart ekonomisk natur, och för utvecklingen av handeln

med lantbruksprodukter i en friare riktning gäller icke i alla avseenden samma motiveringar som i fråga om industrin. Särskilt i Finland är bland annat sysselsättnings- och beredskapssynpunkter av stor betydelse vid upprätthållandet av en ändamålsenlig utveckling av lantbruksproduktionen.

Å andra sidan kommer utvecklandet av samarbetet i denna sektor, som omfattar många svårlösta frågor, utan tvivel att vara till nytta för alla nordiska länder. Detta gäller lika mycket uppmärksammandet av utvecklingen i de olika länderna som samarbetet på handelsområde, både när det gäller handeln mellan de nordiska länderna och exporten till andra länder. Genom att grunda ett gemensamt utskott i lämplig form skulle man säkert ännu bättre än förut kunna främja dessa gemensamma strävanden. Lantbrukshållningen i de nordiska länderna uppvisar trots sina många olika förutsättningar dock en hel del gemensamma drag icke minst på grund av liknande historisk utveckling, lantbruksstruktur och en odlingsteknik av samma typ. Därför är ett intimt samarbete och dess utvecklande på lantbrukets forskningsområde helt naturligt. Finlands regering strävar för sin del och på samma sätt som de övriga nordiska länderna att understödja detta arbete, som redan länge utförts inom kretsen av de nordiska lantbruksforskarnas förening.

Till sist kanske några ord om det medlemsförslag, som berör bildandet av en atomfri zon i Norden. Utan att gå in på förslagets innehåll som sådant vill jag som många andra talare i dag konstatera, att Nordiska rådet hittills inte alls har behandlat saker av denna typ. Finlands regering anser, att rådet borde fasthålla vid sin hittillsvarande praxis och syssla enbart med juridiska, kulturella, socialpolitiska och ekonomiska frågor samt trafikfrågor, som aktualiseras i det nordiska samarbetet. Redan då Finland anslöt sig till Nordiska rådet, enades Finlands regering och riksdag om att Finlands representanter icke borde delta i handläggningen av »frågor,

vilka äro militärpolitiska eller skulle leda till ställningstagande i intressekonflikter mellan stormakter», om rådet i strid med rådets praxis skulle till behandling upptaga sådana frågor. Denna reservation anser jag vara tillämplig även på föreliggande förslag, helt frånsett dess slutliga syftemål.

Statsminister Gerhardsen, Norge: Jeg vil gjerne få lov å slutte meg til den anerkjennelse statsminister Erlander gav til Nordisk Råds presidium og til dens sekretariat.

Det er klart at en ny organisasjon av den karakter som Nordisk Råd er, ikke kan unngå i starten å gjøre visse feil. Det har vært nok av dem både i rådet og utenfor rådet, særlig i pressen, som har vist rådet og dets arbeid den interesse at de også har vært påpasselige med kritikk, der de har kunnet se feil og svakheter ved organisasjonen. Men det er bare gunstig med slik kritikk når en i denne institusjon har hatt og har en ledelse som til enhver tid har prøvd så langt det har vært mulig, å lære av erfaringene.

Statsminister Thors sa at organisasjonen er vel ikke fullkommen — og det er den naturligvis ikke, den vil kanskje aldri bli det. Men det er ingen fare for en organisasjon som til enhver tid er oppmerksom på de feil som den etter hvert kan komme til å gjøre, de svakheter som kan avdekkes. Jeg går ut fra at vi allesammen nå er oppmerksom på at vi dog i Nordisk Råd har et organ, et nordisk forum, som gir oss mange og rike muligheter for å nytte det ut til fordel for Norden som helhet og til fordel for hvert enkelt av de nordiske land. Nå står det bare til oss som er med i rådets arbeid, å nytte det ut på en best mulig måte.

Under det møtet som ble holdt i fjor høst i Harpsund, var en enig om at en skulle prøve under hvert enkelt råds-møte å få opp til behandling én eller et par litt store sentrale saker. I dette møtet har en da ment at hjelpen til utviklingslandene skulle være en slik sentral sak. Jeg synes det på mange måter er en fordel at en har kunnet få en sak

av den karakter til behandling, både fordi den opptar oss alle i de nordiske land, fordi vi ser det som en viktig oppgave vi er nødt til å få løst på en best mulig måte, og fordi vi ennå ikke i noe land har bundet oss bestemt til de formene hjelpen skal få.

Vi har også i Norge som i de andre nordiske land lenge vært opptatt av det problem vi her står overfor. Fra begynnelsen av har Norge også vært med i de forskjellige hjelpeprogrammene under De forente nasjoner, og dessuten har vi der deltatt i to spesielle prosjekter, nemlig det norsk-indiske fiskeriprojekt i Kerala og det skandinaviske undervisningssykehus i Korea. Det er vel særlig disse to prosjektene som har vakt interesse hos offentligheten i Norge, og en har også bevilget til sammen forholdsvis store beløp til disse oppgavene.

Det norske prosjektet i den indiske delstaten Kerala har som hovedformål å bidra til en utvikling av fiskeriene i Kerala. Selv om forholdene der er helt annerledes enn ved den norske kysten, har norske fiskere og fiskeriekspertene i samarbeid med inderne formådd å nå resultater som både myndighetene og befolkningen i Kerala er tilfreds med. Samarbeidet har nå pågått i omtrent 8 år, og en har etter hvert eksperimentert seg fram til bedre båttyper, bedre redskaper og fangstmetoder og en bedre måte å behandle og omsette fisken på. Dette har gitt fiskerne i distriktet større inntekt og befolkningen rikere tilgang på fisk av god kvalitet.

Det er vel ingen grunn til å legge skjul på at det iblant kan ha vært vanskeligheter med samarbeidet, men nå har det lenge gått meget bra, og resultatene er som sagt meget tilfredsstillende. Den indiske regjering har gitt uttrykk for at den gjerne vil ha virksomheten utvidet til andre områder i India. Også fra regjeringer i andre av utviklingslandene får vi henvendelser om norsk hjelp av lignende art. Arbeidet bygger på en avtale mellom De forente nasjoner og regjeringene i India og Norge. På norsk side ledes arbeidet av en spesiell institusjon, den har et an-

svarlig styre og dessuten et representantskap som oppnevnes av Stortinget. Dette representantskap er opprettet også ut fra det syn at i en slik virksomhet er forholdet til offentligheten og Stortinget av stor betydning. Det gjelder å oppnå en bred folkelig oppslutning, og virksomheten er da heller ikke blitt finansiert bare ved statsmidler, men også ved innsamlede private midler.

Det synes å være alminnelig enighet om i Norge at det er nødvendig å øke hjelpen til utviklingslandene, og da i meget betydelig grad. Regjeringen satte i fjor ned en komité som skal gi innstilling om Norges framtidige hjelp til utviklingslandene. Den innstillingen foreligger ikke ennå, men Regjeringen venter å få den omkring 1. mars i år. Under disse forhold er det ikke hensiktsmessig for den norske Regjering i dag å binde seg til bestemte prosjekter eller løsninger, men på den norske Regjeringens vegne vil jeg gjerne gi uttrykk for en sterkt positiv interesse for et nordisk samarbeid på dette område. Spørsmålet er hvordan vi best skal komme videre med saken. Det melder seg jo her mange praktiske spørsmål som må gjennomtenkes og gjennomdrøftes nøye.

En mulighet ville etter min oppfatning være å få en nordisk komité til å utrede saken og komme med forslag om formene for de nordiske lands hjelp til utviklingslandene. En slik komité måtte da også kunne uttale seg om de forskjellige forslag som i dag foreligger for rådet.

Om det danske regjeringsforslaget som utenriksminister Krag gjorde utførlig rede for, vil jeg gjerne få si at det inneholder mye av interesse som det kan være grunn til å overveie og drøfte, men fra norsk side er vi i dag, av de grunner som jeg nettopp nevnte, ikke beredt til å ta endelig stilling til det.

Jeg synes det ville være en fordel om en kunne få til en komité som den jeg nevnte, og at den da også kunne ta opp til drøfting det forslag som er lagt fram fra den danske regjering. En slik komité måtte kunne arbeide raskt, etter min mening måtte det være en forutsetning for den, og den kunne

f. eks. ha to medlemmer fra hvert land, hvorav ett av medlemmene kunne oppnevnes av vedkommende lands regjering og det andre medlemmet av Nordisk Råd.

Utenriksminister Krag sa i sitt foredrag om de foreliggende forslag at de alle hadde hans sympati, idet dog et grundig utvalgsarbeid måtte anbefales. Jeg vet ikke om hr. Krag da tenkte på arbeid i Nordisk Råds utvalg under dette møte, eller om han også hadde i tankene et utvalgs- eller komitéarbeid av den karakter som jeg nå har nevnt. I så fall faller altså våre synsmåter sammen.

Hr. Hækkerup kunne med god grunn ironisere litt over den vanskelige som har blitt vedtak av tidligere rådsmøter til del når det gjelder denne saken. For mitt vedkommende vil jeg gjerne gjenta det jeg sa, at om en kan finne en form for å velge den utvei som jeg har antydnet og som jeg synes er en praktisk utvei, så behøver en ikke å avvente neste rådsmøte. Også der måtte en kunne føle seg ubundet av det som ellers er vanlig, hvis det er slik at en har et ønske om å nå et hurtig resultat.

Statsminister Erlander sa — ja, han tilbød nærmest de andre land å kunne være med med en representant eller en observatør i det svenske utredningsarbeidet som pågår for tiden. Jeg synes det er grunn til å være takknemlig for det tilbudet, og vi på vår side vil iallfall gjerne overveie det. Jeg går ut fra at det der neppe kan være spørsmål om deltagelse i komitéarbeidet på vanlig måte, fordi det jo her dreier seg om en svensk utredning, men derimot om å kunne være med som observatører og følge arbeidet; det kan være av betydning for dem som får anledning til det. Og kan så de andre nordiske lands representanter bidra noe med sine erfaringer, så vil alle ha fordel av det.

Til det forslaget som fru Hertta Kuusinen og andre har satt fram, vil jeg begrense meg til å si at jeg helt ut kan slutte meg til det som er sagt av utenriksministrene Undén og Krag, av statsminister Sukselainen og av hr. Finn Moe.

Så må jeg til slutt få si et par ord i anledning av minister Dahlgaaards innlegg i går, hvor han beklaget at vi ennå ikke hadde fått noen dansk-norsk jordbruksavtale i EFTA. Det er riktig at det ennå ikke er sluttet noen slik avtale, men forhandlingene er jo ikke brutt, slik det delvis kom til uttrykk i den beklagelige avispolemik etter siste forhandlingsmøte. Vi er på norsk side beredt til å fortsette forhandlingene, og vi ønsker så snart som mulig å komme fram til et resultat som vi i begge land kan se oss tjent med.

EFTA-traktaten inneholder ikke i og for seg noen forpliktelse for Norge til å inngå en egen jordbruksavtale med Danmark. Men forholdet er at traktaten åpner adgang for medlemslandene til å inngå slike jordbruksavtaler når hensynet til gjensidighet overfor medlemsland som er sterkt avhengige av eksport av jordbruksvarer, tilsier det.

Nå er det slik at det er mange i Norge som mener at EFTA-traktaten på ingen måte har forverret stillingen i Danmarks samhandel med Norge. Store deler av den norske industrien for eksempel mener tvert imot. Den norske industrien og mange norske næringsorganisasjoner har i den forbindelse lagt stor vekt på at de danske importrestriksjoner opprettholdes i så stor utstrekning etter at den nye danske tollov ble gjennomført. Det har vært ført flere drøftinger mellom norske og danske embetsmenn om lempninger i disse importrestriksjoner, men dessverre uten påviselig resultat. Jeg vil opplyse i denne sammenheng at Norge tar sikte på i løpet av våren å oppheve en betydelig del av de gjenværende importrestriksjoner, et skritt som vil gå langt utover våre minsteforpliktelser på dette felt i EFTA.

Jeg har villet nevne denne innstillingen i det norske næringslivet fordi det for oss er en realitet som vi ikke kan komme forbi når vi på norsk side skal ta stilling til spørsmålet om en dansk-norsk jordbruksavtale.

Statsminister Kampmann, Danmark:
Hr. formand! Må jeg begynde med at undskylde, at jeg på grund af bortrejse

ikke kunne være til stede ved åbningen af Nordisk Råds session i går. Det har også bevirket, at jeg ikke før har kunnet byde Nordisk Råd hjertelig velkommen her til København. Vi er glade for at huse Nordisk Råd, og vi har prøvet at tilrettelægge det hele på en sådan måde, at det kan blive et udbytterigt, arbejdsomt og også i nogen henseender nøjsomt møde.

Dette, at jeg først kom til stede her i dag, vil også medføre, at jeg måske kan komme til at gentage enkelte ting, der har været sagt her under generaldebatten, og måske også undlade at tage hensyn til noget, jeg burde have hørt.

Jeg vil ligesom mine kolleger fra de andre lande sige, at det møde, som præsidiets tog anledning til blev holdt i Harsund, var meget stimulerende for alle deltagerne. Det viste sig — tvært imod hvad man havde forventet på forhånd, fra visse sider i hvert fald — at der fortsat er stor interesse for at bevare i hovedtrækkene den arbejdsform, vi har haft. Men det væsentligste resultat var vel, at regeringerne i højere grad vil søge at komme med forslag til Nordisk Råd, og at det også blev pålagt regeringerne i højere grad imellem rådsmøderne at sikre, at interessen, det nordiske aspekt, blev varetaget inden for administrationen.

Et af resultaterne fra mødet var jo, at spørgsmålet om udviklingslandene blev sat på dagsordenen her i dag. Dette hilser vi fra dansk side med meget stor tilfredshed, bl. a. også af den grund, at vi herhjemme inden for det sidste års tid har haft en ret omfattende diskussion om de muligheder, der kunne foreligge for, at vi kunne gøre en større indsats fra dansk side. Nu kan man måske godt undre sig over, at spørgsmålet — ikke alene herhjemme, men, som vi har hørt det her i dag, også i de andre nordiske lande — så pludselig kommer på dagsordenen, al den stund der jo trods alt inden for FN gennem mange år er gjort en meget stor indsats. Under de samtaler, jeg nu i den forløbne uge har haft mulighed for at føre, både med folk inden for FN, også de folk, der arbejder med disse spørgsmål,

og også med repræsentanter for den amerikanske regering, har man på én gang udtrykt sin store glæde og tilfredshed over, at man fra de nordiske lande vil gøre en større indsats, men samtidig påpeget, at der — måske nok noget stærkere, end jeg hidtil har været opmærksom på — ikke alene foregår meget inden for FN, men man har også særdeles mange projekter, som man meget gerne vil føre ud i livet, men man har ikke midlerne dertil, og man har projekter, der i teknisk henseende er gennemarbejdet og faktisk på mange områder ligger parat, hvis man bare havde midlerne og dernæst — statsminister Gerhardsen var inde derpå — havde de fornødne eksperter. Det er jo personelproblemet, der, så vidt jeg kan se, i så høj grad er flaskehalsen.

Når alligevel problemet herhjemme — og jeg forstår også i de andre lande — om at yde en større indsats ad bilateral vej er opstået, skyldes det simpelt hen, at vi har haft en fornemmelse af, at det arbejde, der har været udført, ikke er trængt stærkt nok ned i de enkelte lande, og det er også en af grundene til, at man allerede i landene — således som statsminister Gerhardsen også nævnte — har haft enkelte bilaterale arrangementer. Jeg tror, det ville være godt, hvis vi også under diskussionen her kunne nå frem til at drøfte mulighederne for at forene på en eller anden måde det multilaterale med det bilaterale. Hr. Per Hækkerup var inde på, at netop et nordisk samarbejde fik et multilateralt udtryk, og at det måske var et af de midler, hvorved der kunne bygges bro.

Den anden side, jeg vil nævne, er, at man, når man tager skridt til bilateral hjælp, i højere grad søgte samarbejde med den tekniske hjælp inden for FN, således at man på en gang opnåede at få de fordele, der ligger i den fælles prioritering, og samtidig ret hurtigt kunne komme i gang i de enkelte lande og også således, at der kunne komme et så omfattende kendskab til det i de enkelte lande, at den folkelige interesse — den folkelige bevægelse, som vi siger i Danmark — vi gerne vil have rejst bag hele dette spørgsmål, kunne opnås i samt-

lige lande. For det har, i hvert fald i Danmark, været den egentlige hovedgrund til, at man ville prøve at sætte ind på den bilaterale fremgangsmåde, og hvis man kunne opnå disse formål, også inden for den multilaterale fremgangsmåde, er der jo ingen grund til at sætte de to ting så stærkt op imod hinanden.

Nu er det jo hverken således, at det blev besluttet i Harpsund, eller at det skal beslattes her — selv om regeringsforslaget fra dansk side jo er udtryk for, at man gerne vil aktivisere indsatsen — at al hjælpen, der hidtil har været ført ud i livet fra de enkelte lande, skal ske på nordisk basis. Det, der skulle være formålet med vore drøftelser i dag, skulle være, at vi i de enkelte lande på et tidspunkt, hvor man vil aktivisere hjælpen, dog drøfter, om ikke noget af denne aktivisering, eller måske endog meget, kunne ske på fælles nordisk basis, således at vi ikke foregriber noget.

Og det får mig straks til at sige i anledning af den tankegang, statsminister Gerhardsen gav udtryk for, at man kunne lade en komité behandle spørgsmålet, at det kan godt være, når vi har talt om det i udvalget, at vi kunne nå derhen, men så er det et meget væsentligt synspunkt for os her i Danmark — og statsminister Gerhardsen var også inde på det — at en sådan komité ikke skulle sidde alt for længe. Det er derfor, vi i de kommende måneder — det er i alt fald tilfældet for Danmarks vedkommende — skal prøve på gennemvort udvalgsarbejde at finde frem til de former, hvorunder denne øgede hjælp kan ydes.

Jeg tror, at når man skal prøve at samle enkelte af argumenterne for en fælles nordisk optræden i denne sag, så er et af de første punkter — det er nævnt fra forskellig side allerede, mens jeg har siddet og hørt på forhandlingerne her i dag — den mangel på kvalificeret personale, som hersker, en mangel, som både skyldes, at en række af de uddannelser, som der kan blive brug for i denne forbindelse, er der i forvejen en vis knaphed på inden for vore lande på grund af den stærke økonomiske aktivitet, de store tekniske

fremskridt o. v. s. Dernæst selv i det omfang, hvor der forefindes folk med en hjemlig uddannelse, er det givet, at det supplement til denne uddannelse, som må være en absolut betingelse for, at arbejdet kan foregå ude i udviklingslandene, er det ikke nemt at foretage i øjeblikket. Derfor måtte i hvert fald dette være et område, hvor man i fællesskab kunne komme i gang med noget.

Der er i vort regeringsforslag nævnt et afro-asiatisk institut. Jeg vil gerne se spørgsmålet i en vis større helhed og spørre, om ikke hele spørgsmålet om uddannelse af de folk, der skal sendes ud, kunne tages op på nordisk basis og hurtigt sættes i gang. Det anføres af alle herhjemme, der har noget praktisk kendskab til sagen, at en uddannelse suppleret op til 6—12 måneder kan spare de pågældende flere år ude omkring i landene.

Det andet spørgsmål, jeg vil nævne — det har kun været nævnt sporadisk under generaldebatten, så vidt jeg hørte — er spørgsmålet om indsamlinger, om at tilvejebringe de finansielle midler. Her ligger det givetvis således, at de beløb, der fortsat skal ydes multilateralt, og også formentlig størstedelen af de beløb, der skal ydes bilateralt inden for nordisk samarbejde, nok må skaffes over statskasserne. Men her kommer igen hensynet til befolkningerne, mulighed for de mange, som er interesseret i denne sag, og som ikke har andre muligheder for en tilkendegivelse, end at de vil yde bidrag, at de derigennem kan tilkendegive deres interesse. Her vil jeg tro, at en stort anlagt nordisk indsamling, hvori man heller ikke kan udelukke et vist konkurrencemoment, i bedste forstand, godt kunne give et betydeligt beløb, og jeg vil også tro — og her kommer jeg over på det tredje punkt, jeg vil nævne — at en sådan fælles nordisk indsamling ude omkring i verden — naturligvis i det omfang den giver et væsentligt beløb — vil være noget, man alligevel vil lægge mærke til.

Det har været et hovedsynspunkt for os fra dansk side, at når vi vil prøve at komme længere frem med denne sag på nordisk basis, så er det også, fordi jeg

tror, at man ude omkring i verden i højere grad vil se, hvad der gøres her, og det eksempel, der her vises, kunne føre til, at også andre lande aktiviserede denne hjælp. Jeg kan næsten sige, at på længere sigt er det vel noget af det væsentligste af det hele, for vi er jo klar over — og jeg går ud fra, at også alle de andre nordiske lande er det — at selv om vi sætter beløbet betydeligt i vejret, selv om vi arbejder meget med denne sag, vil det i forhold til den hjælp, der tiltrænges, ikke være så meget, vi kan præstere. Men vi har vel mulighed for multilateralt at gøre noget på den måde, at hvis vi yder mere, så vil de andre også yde mere, og derigennem kunne måske det, vi drøfter her i dag at sætte i værk, få betydning på længere sigt.

Det er et synspunkt, jeg meget gerne vil understrege til slut, at man må erindre sig, at her begynder vi på noget, der vil tage mange år, men på den anden side, når man ser på de seneste begivenheder i Afrika omkring Congo, kan man ikke komme væk fra, at det har stor hast med at gøre en større indsats end hidtil. Jeg ser sådan på det — og jeg tror jeg har samtlige regeringens medlemmer bag mig og også størstedelen af vort folketing — at det er den væsentligste udenrigspolitiske opgave, vi står over for. Vi har her muligheder for, også inden for Nordisk Råds rammer, at gøre en indsats, der kan blive til stor gavn og bidrage til en fredelig udvikling her i verden i de kommende år.

Wikborg, Norge: Den samlede nordiske innsats for utviklingslandene ligger vel i år på omkring 100 millioner kroner. Vi regner med at vi i løpet av noen få år vil komme opp i det mangedobbelte beløp — dels ved innsamlinger, dels ved statsbevilgninger og muligens dels ved en særskatt som det kan bli spørsmål om å utskrive for dette formål. Det er under disse omstendigheter og med de etter våre forhold ganske store beløp som kan komme til å stå til disposisjon, høyst betimelig når utenriksminister Krag gav oss en påminnelse om at vi må ikke la pengene løpe foran evnen til å

bruke dem. Det er viktig moment. Hovedoppgaven for oss er jo å bruke penge så de blir hjelp til selvhjelp, og at vi ikke får en overdrevent stor og kostbar administrasjon, men at pengene kommer til hjelp der ute hvor nøden er så voldsom.

Det har vært sterkt fremholdt i debatten, nå sist av statsminister Kampmann, at vår hovedvanskelighet er ikke penger og ressurser, men det er mennesker. Utenriksminister Krag sa at vår relativt beskjedne beholdning av erfaring skaper vanskeligheter for oss. Statsråd fru Lindström talte om at vi har ikke folk med miljøkunnskap, og statsminister Erlander var også inne på dette med personalbegrensningen. Jeg tror ikke vi er så ille stedt på det området som man kunne få inntrykk av under denne debatten. Jeg vil peke på et faktum som de nordiske lands misjonsvirksomhet nettopp i de landene det her gjelder. Det er en virksomhet som har vært drevet i mer enn 120 år. Bare Norge har ute 800—900 misjonærer. Sverige har 1 500 og Danmark over 300. Hvor mange Finland har, vet jeg ikke. Men det er iallfall minst 3 000 nordiske mennesker som i dag arbeider ute i felten i de miljøer det her gjelder med de mennesker det her gjelder å hjelpe. De kan språkene. De taler selv de innfødtes språk. De har levet der i årevis, de har levet seg inn i forholdene. Det vil kanskje ikke være kjent for så mange medlemmer av dette råd at de nordiske land hvert år samler inn omkring 50 millioner kroner som går til misjonen. Det er denne veldige sum av erfaring og innsikt i miljø, i lynne, i tankegang hos disse folkene som vi til en viss grad har til disposisjon. Jeg mener vi kommer ingen vei med disse store planene hvis vi ikke også utnytter denne store sum av menneskelig innsikt og erfaring.

Det som er et hovedproblem når det gjelder å hjelpe, er den enorme forskjell mellom levestandarden hos oss og i disse landene. Det er jo slik at noen få prosent av denne klodens befolkning eier størsteparten av livsgodene. Hvis jeg ikke husker feil, er det 30 pst. som eier 80 pst. av livsgodene. Og denne veldige

forskjell i levestandard vil vi føle virkningen av også i dette arbeidet. Statsminister Erlander var meget riktig inne på det. Hvis disse unge fra disse landene kommer hit og i en lengre periode lever seg inn i våre forhold, i vår levestandard, i våre levevaner, vil de kanskje ikke være så godt skikket til å komme tilbake til sine egne land og sine egne oppgaver. Erfaring har vist at det er store vanskeligheter på det punkt.

Den norske kirke setter nettopp nå i gang et arbeid med demonstrasjonsgårder der nede i Afrika. Man sier at det nytter ikke så særlig å begynne med landbruksskoler, for det viser seg at de som kommer fra disse landene og søker landbruksskolene, ikke vil tilbake til marken; de vil inn i administrative stillinger. Det kreves jo også, men det kreves også hjelpere ute på marken, og det er det man vil forsøke å oppnå gjennom disse demonstrasjonsgårdene. Nå er det da om å gjøre at vi kanskje mer går i gang med undervisningsanstalter der ute enn at vi trekker de unge derfra hjem til oss.

Det er mulig at det er bedre denne utdannelse til administratorer blir gitt av de store landene — Amerika, Tyskland, Frankrike, Sovjet-Unionen, England — enn av oss. Der har man kanskje et bedre miljø og større forutsetninger for det enn vi har. Men skal vi gjøre det, vil jeg nevne ett moment: Det er at man må ikke f. eks. ved Stockholms universitet lage studiegrupper bestående bare av folk fra utviklingslandene. De bør ha — skal vi si — halvparten nordiske studenter og halvparten studenter der utefra, slik at nordiske studenter som vil ofre seg for arbeidet der ute og gå inn for det, allerede på dette studietrinnet blir kjent med sine kolleger der utefra. Jeg tror også det vil være av vesentlig betydning om man i undervisningen ikke bare bruke lærere fra våre egne land, men at man også trekker inn lærere fra utviklingslandene, slik at miljøet så vidt mulig bibeholdes også i studietiden.

Det er menneskene det kommer an på. Kommer det ut dit folk herfra som skal hjelpe — våre eksperter, våre læ-

rere — med vår levestandard, med våre krav, så vil det allerede fra starten være en avstand som skaper vanskeligheter. Og spørsmålet er da: Har vi tilstrekkelig med unge mennesker som er villige til å ofre noe også på den konto, for å kunne være til hjelp der ute? Det er et uhyre vanskelig spørsmål, men det er dette menneskelige spørsmål som er tapen det hele dreier seg om. Finner vi de rette menneskene, vil vi også kunne løse oppgaven.

Jeg tror ellers at statsminister Gerhardsens tanke om et nordisk utvalg til å arbeide videre med disse sakene, er en klok og fornuftig tanke, som jeg gjerne vil støtte.

Aksel Larsen, Danmark: Hr. præsident! Tillad mig at sige, at de argumenter, der har været fremført, ikke blot imod vedtagelse af medlemsforslaget om oprettelse af en atomvåbenfri nordisk zone, men også imod forslagetets behandling her i Nordisk Råd, ikke forekommer mig vægtige nok. Jeg er naturligvis ikke særlig sagkyndig med hensyn til, hvad der er praksis i Nordisk Råd, eller under hvilke forudsætninger rådet hidtil har arbejdet; men har der været en praksis som den, man henviser til, så gælder det vel, at praksis kan ændres, og dette er da også indirekte anerkendt i den danske regerings promemoria af 9. februar, som vi har fået omdelt i dag.

Jeg vil gerne stille det spørgsmål: Hvad forstås der ved rent udenrigspolitiske problemer, og hvilke problemer er ikke helt eller delvis udenrigspolitiske? Når det drejer sig om nordisk økonomisk samarbejde eller en toldunion f. eks., så er det da et spørgsmål, om det ikke på én gang er udenrigspolitisk, indenrigspolitisk og indenrigsøkonomisk.

Jeg vil benytte lejligheden, hr. formand, til at sige, at jeg anser det for yderst beklageligt, at vi ikke nåede et virkeligt resultat i forhandlingerne om et nordisk økonomisk samarbejde, og jeg ville ønske, at vi kunne nå til en fælles udenrigshandelspolitik, byggende på det

solide grundlag, at vore lande tilsammen er en endogså meget stor køber på det internationale marked. Hvis vi nåede dertil, kunne vi som køber udøve en særdeles gunstig indflydelse på alle vore 5 landes eksportmuligheder. Jeg antager, at dette for vore landes indenrigsøkonomi og indenrigspolitik særdeles betydningsfulde problem også i høj grad er udenrigspolitisk, men det forekommer mig ikke at have hørt til rådets praksis at afstå fra at beskæftige sig med spørgsmålet om nordisk økonomisk samarbejde og en nordisk toldunion, og man har beskæftiget sig med disse spørgsmål, også selv om de nordiske lande ikke hidtil har haft en fælles udenrigspolitik i øvrigt.

Jeg nævner også det forslag, som fremførtes her i går om fælles oprettelse af et internationalt institut, der skulle bære Dag Hammarskjölds navn. Det forekommer mig, at det hører under udenrigspolitik. Jeg har ikke hørt nogen vende sig imod tanken med den motivering, at gennemførelse af noget sådant ville kunne virke som en stillingtagen i en konflikt mellem stormagterne. Det er vel nødvendigt, for ikke at blive misforstået, at jeg indskyder den bemærkning, at min udtalelse om denne tanke, som hr. Kraft har fremført, ikke på nogen måde skal opfattes derhen, at jeg tilslutter mig den skarpe kritik, der har været rettet imod Dag Hammarskjöld.

Tillad mig at sige, at det er selvk klart, at en aftale om oprettelse af en atomvåbenfri zone i Norden er et udenrigspolitisk spørgsmål; men det er i mindst lige så høj grad et indre fælles nordisk og et indrepolitisk anliggende for hvert af vore 5 lande. Det er min opfattelse, at anskaffelse eller oplægning af kernefysiske våben i vore lande ikke øger deres sikkerhed, men kun vil øge faren for dem. Af hensyn til vore lande og deres befolkning burde vi derfor enes om at sige nej, og det er for mig klart, at et fælles nordisk nej til atomvåben er mere værd, end om enkelte nordiske lande siger nej til atomvåben.

Det er endvidere min opfattelse, at oprettelse af en atomvåbenfri zone i

Norden vil kunne virke ind på verdensopinionen og således have mulighed for at fremme de internationale bestræbelser for afskaffelse af atomvåben i det hele taget og for international afspænding.

Der henvises til, at da Norden i dag rent faktisk udgør et atomvåbenfrit område, er spørgsmålet ikke aktuelt. Hvis der er mening i at fremhæve denne faktiske atomvåbenfri tilstand, så burde man efter min mening netop tilslutte sig det stillede forslag. Jeg ser det naturligvis helst vedtaget i denne session, men muligvis vil det være rigtigst og mest gavnligt, om det sendes til udredning i de 5 lande og slutbehandles på en senere session.

Tillad mig, hr. præsident, at tilføje nogle bemærkninger om hjælpen til udviklingslandene — vi får vel anvende ordet udviklingslandene, så længe vi ikke har noget bedre.

Vore lande kan ikke slå sig til fåls med, at vi, i hvert fald ikke i den nyere tid, har udbyttet kolonier. Vi har nemlig levet højt og nået vort høje stade takket være andre og større europæiske landes udbytning af kolonierne, af de lande, der nu enten er begyndt en tilværelse som selvstændige statssamfund eller kæmper for at opnå en sådan status. Dertil kommer, at vanskelighederne for udviklingslandene nu er blevet større på grund af, at der er sket et kraftigt fald i råvarepriserne; dette fald i råvarepriserne og i særdeleshed i priserne på de råvarer, der kommer fra udviklingslandene, er jo en af årsagerne til den konjunktur, vi oplever i vore lande. Af disse grunde og naturligvis af almen moralske og humanistiske grunde må vi melde os og yde en betydelig større hjælp til udviklingslandene end hidtil, hvilket vel også kan bidrage til at mindske den internationale mistillid og spænding. Jeg er ganske enig i, at hjælpen ikke bør ydes bilateralt, at den absolut bør ydes i samordning med De Forenede Nationer og for en væsentlig del af hjælpens vedkommende gennem De Forenede Nationer, selv om der naturligvis også kan være tale om i overensstemmelse med De Forende Na-

tioner at yde hjælpen multilateralt fra de nordiske lande.

Hvad denne del af hjælpen angår, vil jeg mene, at tyngdepunktet må lægges på uddannelseshjælp i de pågældende lande eller områder ved udsendte lærere og specialister. Jeg tror, man skal være meget varsom med i større målestok at tage folk fra udviklingslandene til vore lande for at oplære dem, idet erfaringerne viser, at det ofte fører til, at de pågældende ikke mere føler sig tilpas i deres hjemland eller måske ikke engang har lyst til at rejse hjem, men foretrækker at skabe sig en tilværelse her. Kun når det gælder videre uddannelse af højt kvalificerede specialister, vil det kunne anbefales, at uddannelse foregår i vort land. Men så må jeg bede om, at vi bliver fri for den målsætning, jeg har set propageret i visse henvendelser fra ungdomsorganisationer, nemlig at vi skulle benytte anledningen til at give de pågældende demokratisk orientering, eller at vi, mens de opholder sig i vore lande, skulle missionere for en eller anden art såkaldt nordisk ideologi.

Jeg føler mig ikke ubetinget tiltalt af medlemsforslaget om, at de nordiske lande skulle yde hjælpen ved under den ene eller den anden form at bygge et kæmpemonument for sig selv ved oprettelse af et institut eller bygning af et vandkraftværk eller noget lignende i henholdsvis Afrika eller Asien. Jeg tror, formålet skal være at yde hjælp til de pågældende lande og folk og ikke at yde det på en måde, der kan virke som et demonstrativt praleri med vor egen indsats. Jeg stiller mig også tvivlende over for rigtigheden af at lade indsamlingerne i vore lande danne grundlag for pengefremskaffelsen og derpå supplere de indsamlede penge med statsbevillinger. Jeg tvivler ganske vist ikke på, at offerviljen i befolkningen vil være stor, men jeg stiller det spørgsmål, om ikke statskassen f. eks. i Danmark skulle være i så god forfatning, at de nødvendige beløb kan skaffes ad bevillingens vej. Dette mener jeg så meget mere, som besparelser på andre områder — og enhver ved, at jeg først og fremmest tænker på militærbudgetterne — burde kunne hjælpe

till med at frigøre betydlige midler til hjælp for udviklingslandene.

Osvald, Sverige: Herr president! Jag skall inskränka mig till några ord om hjälpen till de mindre utvecklade länderna.

Låt mig då först säga, att impulsen till förslaget om ett nordiskt utbildningscentrum i Västafrika fick jag under den internationella konferens, som omnämnas i medlemsförslag A 28. Denna konferens behandlade frågan om vetenskapens roll i de nya staternas framåtskridande. I konferensen deltog dels vetenskapsmän, dels politiskt ledande personer från ett tjugotal nya stater, huvudsakligen i Afrika och Asien. I ett föredrag om utbildningsfrågorna i dessa länder framförde professor Mogens Pihl vid Köpenhamns universitet förslaget om regionala utbildningscentra. Han nämnde exempel på fyra sådana centra, av vilka ett skulle förläggas till Västafrika, och han ansåg, att detta centrum borde kunna grundas och drivas av de nordiska länderna gemensamt.

Detta förslag väckte mycket stark anklag särskilt bland representanterna för de afrikanska staterna.

I så gott som alla de efterblivna länderna kan de mest trängande behoven anges med de tre orden: föda, hälsovård och utbildning. Dessa behov måste fyllas samtidigt. Man uppnår inte mycket, om man frälser människorna från sjukdom men endast ger dem chansen att svälta ihjäl, liksom man inte heller vinner någonting, om man fyller behovet av föda men låter sjukdomarna härja fritt. Och både kampen mot svälten och kampen mot sjukdomarna förutsätter en kamp mot okunnigheten, analfabetismen. Det behövs utbildning på alla stadier, men störst är i själva verket behovet av utbildning på det stadium, som motsvarar läroverken här i Norden, d. v. s. realskolan och gymnasiet. Det är för att fylla detta behov, som förslaget om ett utbildningscentrum framförts.

Vid ett sådant utbildningscentrum skulle man vid sidan av en allmän grundutbildning kunna meddela yrkesundervisning, t. ex. inom växtodling och

husdjursskötsel, hantverk av olika slag, och till ett sådant institut skulle också kunna förläggas undervisning i förvaltningskunskap.

Det råder inget tvivel om att nämnden för internationella expert- och stipendieärenden har rätt, då den i ett remissyttrande till Nordiska rådet om de framlagda förslagen uttalar följande:

Ifråga om den mer allmänna och grundläggande förvaltningsutbildningen för yngre kategorier är det av vikt, att denna sker ute på fältet, d. v. s. i det underutvecklade landet självt eller i en miljö, där förvaltnings-systemet är relativt likartat det egna landets.

Jag kan också nämna, att i en promemoria, som bifogats detta remissyttrande, gör nämnden ett uttalande om en förvaltningskurs, som hållits i Göteborg för utbildning av administratörer inom social- och hälsovården. Man säger där bl. a. följande:

Erfarenheterna från denna kursverksamhet har tyvärr icke varit gynnsamma. Deltagarnas omdöme om kurserna torde i stort sett kunna sammanfattas så, att de lärde sig åtskilligt om och såg en hel del av Sverige och dess institutioner, men att de i huvudsak fann sig ur stånd att i sina hemländer praktiskt tillämpa de rön, de gjort i vårt land, både emedan de i sina hemländer saknade de nödiga ekonomiska resurserna och emedan mottagarländernas offentliga förvaltningsystem var uppbyggda efter andra mönster, ofta tagna i arv efter de tidigare moderländerna, främst Storbritannien och Frankrike.

Detta är i korthet anledningen till att det kan väntas bättre resultat, om en utbildning anordnas i de länder, som behöver mera utbildat folk.

Ett sådant utbildningscentrum bör helt naturligt upprättas i nära samarbete med FN:s organ och stå under Unescos överinseende. Därigenom kommer det också att utgöra ett uttryck för vår solidaritet med FN och med — jag vill gärna tillägga detta, eftersom frågan kommit upp i debatten — Dag Hammarskjöld.

Jag skulle i detta sammanhang vilja uttala min fulla anslutning till det förslag, som tidigare framförts av min gamle vän Ole Bjørn Kraft, då han ifrågasatte, om man inte borde knyta Ham-

marskjölds namn till ett institut av denna art. Den tveksamhet, som här yppats på ett par håll, behöver inte väga särskilt tungt. Jag tror, att man på de allra flesta håll ute i världen skulle uppskatta en sådan åtgärd från Nordens sida, och jag är som svensk glad över att detta förslag framförts från Danmark.

De nordiska länderna kan förvisso genom att upprätta och driva ett utbildningscentrum göra en mycket betydelsefull insats i det internationella hjälparbetet. Genom att förlägga administrativ utbildning i anslutning till det centrum, som föreslagits i Sak A 28, alltså ett centrum i Västafrika, skulle man förverkliga samtliga medlemsförslag i denna fråga, nämligen A 21, A 25 och A 28.

Mera i förbigående vill jag nämna, att i vissa av de utvecklade eller föga utvecklade länderna skulle skogsskötseln kunna utvecklas till en mycket viktig gren av näringslivet. Men härför skulle behövas både skoglig undervisning och forskning.

Jag vill vidare erinra om en mycket viktig uppgift för forskningen, nämligen den som rör de endemiska sjukdomarna, vilka särskilt i Afrika spelar utomordentligt stor roll.

Det har i internationella sammanhang föreslagits, att man skulle upprätta ett skogsinstitut i Liberia och en medicinsk högskola i Nigeria. Även vid förverkligandet av dessa mycket angelägna projekt är det väl tänkbart med en nordisk medverkan. En sådan skulle förvisso komma att spela mycket stor roll.

Jag skulle också vilja säga några ord om förslaget att starta ett jordbruksprojekt i något torrt område; Asien eller Afrika har nämnts. Innan jag går vidare skulle jag vilja understryka vad flera föregående talare framhållit om betydelsen av att utveckla jordbruket — den övervägande delen av befolkningen i de fattiga, mindre utvecklade länderna, lever ju av jordbruk, och behovet av föda måste tillgodoses. I Sverige har lantbruksförbundet och Kooperativa förbundet uttalat sitt stora intresse för att göra en insats i ett projekt, som syftar till uppräckning av jordbruket i de mindre utvecklade länderna. Många av dessa

länder ligger i jordens torra eller halvtorra områden, och ett väl genomfört bevattningsprojekt skulle därför i hög grad ändra förutsättningarna för näringslivet, naturligtvis i första hand jordbrukets förutsättningar. De totala kostnaderna för ett sådant projekt, vilket skulle innefatta bevattning och kompletterande åtgärder för jordbrukets utveckling, blir i hög grad beroende på hur pass stort område man utväljer. Om man begränsar projektet till ett litet område, skulle jag tro, att de nordiska länderna ensamma kan svara för den totala kostnaden och skapa ett modellföretag. Under den konferens, som jag inledningsvis nämnde, framhölls för övrigt, att sådana modellföretag är mycket angelägna. Utväljer man däremot ett större område, kan det tänkas, att de nordiska länderna gemensamt bekostar hela projekteringen, som då skulle omfatta undersökningar beträffande jordarter, vattentillgångar m. m., och vidare en detaljerad plan för jordbrukets utveckling, bevattningssystemet, odlingsplaner, bebyggelse osv. Kapitalet för projektets genomförande skulle sedan kunna ställas till förfogande av FN:s organ eller av världsbanken. En sådan plan för ett större område skulle också vara ett mycket vackert exempel på samarbete mellan de nordiska länderna å ena sidan och FN samt dess organ å andra sidan. Den skulle även kunna bli ett klart uttryck för vår positiva inställning till den verksamhet, som bedrivs av FN och dess olika organ.

Mycket grundliga undersökningar är naturligtvis nödvändiga, innan man kan ta definitiv ställning till frågan, var de nu nämnda projekten bör förläggas. Ett utbildningscentrum kan tänkas placerat i något av länderna från, låt mig säga, Liberia i väster till Nigeria i öster. Liberia skulle såtillvida vara lämpligt, som man där har ett samhälle, som är tämligen högt utvecklat i jämförelse med många andra afrikanska länder. Där finns också redan ett mycket stort antal skandinaver. Nigeria erbjuder å andra sidan den fördelen, att det är ett av Afrikas allra folkrikaste länder. För jord-

bruksprojektet skulle man som sagt kunna tänka sig något område i Asien, men jag skulle nästan vilja förorda ett projekt i Afrika — närmast tänker jag på vissa delar av Östafrika, t. ex. Kenya eller Tanganyika, och delar av det inre Afrika, exempelvis söder om Sahara.

Därest Nordiska rådet — såsom jag hoppas och har anledning förmoda — behandlar de nu framlagda förslagen i positiv anda, torde den första åtgärden bli, att regeringarna tillsätter en utredning för att i detalj utforma förslagen. Det utredningsarbetet bör helt naturligt bedrivas med största skyndsamhet, något som redan tidigare i dag framhållits av statsminister Erlander. Jag utgår alltså från att det inte skall behöva dröja alltför länge, förrän några av Nordens länder gemensamt understödda och drivna projekt är i verksamhet.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *beslöt rådet lägga rapporten till handlingarna.*

2

Rapport från Nordiska rådets juridiska niomannakommitté

Rådet beslöt lägga rapporten till handlingarna.

3

Rapport från Nordiska rådets socialpolitiska niomannakommitté

Rådet beslöt lägga rapporten till handlingarna.

4

Rapport från Nordiska rådets ekonomiska niomannakommitté

Rådet beslöt lägga rapporten till handlingarna.

5

Rapport från Redaktionskommittén för »Nordisk Kontakt»

Rådet beslöt lägga rapporten till handlingarna.

6

Spörsmål, huruvida vissa saker må avgöras utan utskottsbehandling

Presidiet hade föreslagit, att rådet måtte utan utskottsbehandling avgöra de saker, som intagits med mindre stil i den vid sessionen föreliggande saklistan [*se förteckningen s. 32—34*].

Presidiets förslag bifölls.

7

Sak A 3: uppskjutet medlemsförslag om inrättande av gemensamt rådgivande domstolsorgan

Juridiska niomannakommittén hade föreslagit, att rådet måtte uppskjuta behandlingen av spörsmålet till nästa ordinarie session.

Kommitténs förslag bifölls.

8

Sak A 5: uppskjutet medlemsförslag om nordiska sjömäns sociala rättigheter m. m.

Socialpolitiska niomannakommittén hade föreslagit, att rådet måtte uppskjuta behandlingen av spörsmålet till nästa ordinarie session.

Kommitténs förslag bifölls.

9

Sak A 7: uppskjutet medlemsförslag om samarbete i fråga om odontologisk materialprovning

Socialpolitiska niomannakommittén hade föreslagit, att rådet måtte uppskjuta

behandlingen av spörsmålet till nästa ordinarie session.

Kommitténs förslag bifölls.

10

Sak A 12: uppskjutet medlemsförslag om erkännande av Europeiska domstolens för de mänskliga rättigheterna jurisdiktion

Juridiska niomannakommittén hade föreslagit, att rådet måtte uppskjuta behandlingen av spörsmålet till nästa ordinarie session.

Kommitténs förslag bifölls.

11

Sak A 26: medlemsförslag om samarbete beträffande beskattningsens utformning

Presidiet hade föreslagit, att rådet måtte uppskjuta behandlingen av spörsmålet till nästa ordinarie session.

Presidiets förslag bifölls.

Följande sju punkter på dagordningen behandlades i ett sammanhang.

12

Sak D 2: meddelanden om rekommendation nr 7/1953 angående nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt land, såvitt avser rätt att ge offentlig föreställning (punkt 1)

13

Sak D 4: meddelande om rekommendation nr 7/1954 angående icke-ratificerade ILO-konventioner

14

Sak D 25: meddelanden om rekommendation nr 13/1957 angående förenkling av reglerna rörande tjänsteresor till annat nordiskt land

15

Sak D 32: meddelanden om rekommendation nr 2/1958 angående likställighet i fråga om icke-yrkesmässigt fiske i havet

16

Sak D 50: meddelande om rekommendation nr 25/1958 angående gemensam utlämningslagstiftning m. m., såvitt avser utlämningslagstiftning (punkt 1)

17

Sak D 74: meddelanden om rekommendation nr 20/1959 angående medicinskt gränssamarbete

18

Sak D 81: meddelanden om rekommendation nr 3/1960 angående ytterligare pass- och reselättnader, såvitt avser upphävande i Norge av systemet med obligatoriskt uppvisande av pass vid inköp av resevaluta samt anslutning till den europeiska överenskommelsen om visumfrihet för flyktingar (punkt 2 och 3)

Arbetsutskotten hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse spörsmålen för rådets del slutbehandlade.

Arbetsutskottens förslag bifölls.

19—57

Övriga saker (punkter), som föreslås skola avgöras utan utskottsbehandling

Arbetsutskotten hade föreslagit, att rådet måtte lägga de under punkt 6 på dagordningen avhandlade saker (punkter), som icke avgjorts under punkterna 7—18, till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålen till nästa ordinarie session.

Arbetsutskottens förslag bifölls.

58—139

Hänvisande till utskott av återstående saker

Rådet beslöt hänvisa återstående saker till utskott enligt föreliggande förslag [se s. 28—32].

Mötet avslutades kl. 18.20.

Protokoll

3:e mötet

Tisdagen den 21 februari 1961 kl. 15.00

President: Fagerholm

Dagordning

1. Trafikutskottets förslag nr 1 i anledning av medlemsförslag om införande av högertrafik i Sverige (Sak A 13)

2. Juridiska utskottets förslag nr 1 i anledning av uppskjutet medlemsförslag om i annat nordiskt land bosatta nordiska medborgares kyrkoskatt i vissa fall (Sak A 1)

3. Ekonomiska utskottets förslag nr 1 i anledning av medlemsförslag om upprättande av atomvapenfri zon i Norden (Sak A 27)

4. Kulturutskottets förslag nr 5 i anledning av medlemsförslag om instiftande av nordiskt litteraturpris (Sak A 24)

5. Kulturutskottets förslag nr 4 i anledning av medlemsförslag om stöd till samnordisk filmproduktion (Sak A 22)

Meddelanden

Det meddelades, att statsrådet Trygve Bratteli, Norge, och ministern för utrikesärendena Ralf Törnngren, Finland, inlagt sina platser i rådet.

Ändring i medlemslistan

Det anmäldes till rådet, att N. Chr. Christensen, Danmark, för denna dag

lämnat sessionen och ersatts av Vagn Bro, Danmark.

Rådet beslöt godkänna den härav föranledda tillfälliga ändringen i medlemslistan.

Angående dagordningen

Rådet beslöt, att för denna session saker, som behandlats i utskott, finge upptagas till avgörande tidigare än andra dagen efter det att utskottets förslag inkommit till rådet.

1

Trafikutskottets förslag nr 1 i anledning av medlemsförslag om införande av högertrafik i Sverige (Sak A 13)

Utskottet hade föreslagit, att rådet icke måtte företaga sig något i anledning av medlemsförslaget.

Hans Gustafsson, Sverige (utskottets talesman): Herr president! Det föreliggande medlemsförslaget om att Sverige skall övergå till högertrafik är enligt min mening av utomordentligt stor betydelse för det nordiska samarbetet kanske framför allt på tre områden: turismutbytet, samfärdseln och trafiksäkerheten.

Det torde vara alldeles uppenbart, att enhetliga körregler i Norden skulle med-

föra ett ökat turistutbyte. Vad beträffar samfärdseln är det också uppenbart, att enhetliga körregler skulle underlätta trafiken mellan de nordiska länderna. När det gäller trafiksäkerheten, torde alla likaså vara överens om att enhetliga bestämmelser om körriktning skulle bidra till att minska antalet trafikolyckor speciellt i gränstrakterna och vid passering av de nordiska gränserna. För närvarande ligger det ju så till, att man i det egna landets gränsråden är rädd för att möta bilister från något av grannländerna, beroende på de olika reglerna om körriktning.

Min uppfattning är alltså den, att Sverige snarast möjligt måste övergå till högertrafik, så att vi får enhetliga körriktningensbestämmelser inom hela det nordiska landområdet.

När jag säger detta, är jag väl medveten om att den svenska opinionen i frågan är splittrad. Jag tror dock, att man vågar göra det uttalandet, att en märkbar glidning i opinionen har skett till förmån för högertrafik, sedan vi i Sverige hade den olycksaliga folkomröstningen 1955 om eventuell övergång till högertrafik.

Trafikutskottet är helt enigt om att Sverige bör införa högertrafik, och det har understrukits i utskottets motivering. När vi inom utskottet ändå har stannat för att inte föreslå rådet att anta någon rekommendation i detta ärende, beror det på utvecklingen i Sverige, sedan medlemsförslaget väcktes. Då hade inte frågan avancerat på något sätt, men sedan medlemsförslaget väckts, har svenska regeringen tillsatt en utredning om kostnaderna för övergång till högertrafik, och vidare har en motion väckts i den svenska riksdagen, vari man begär, att alla med detta spörsmål sammanhängande frågor skall bli föremål för en skyndsamt utredning, för att man så snart som möjligt skall kunna övergå till högertrafik i Sverige. Arbetet på detta område är alltså nu i gång inom Sverige, och därmed är medlemsförslagets hemställan i själva verket tillgodosedd. Därför har vi bedömt saken så, att det inte finns någon anledning för trafikutskottet att nu föreslå rådet att anta

någon rekommendation, utan vi hemställer, att rådet inte företar sig någonting med anledning av det föreliggande medlemsförslaget.

Jag ber med denna motivering, herr president, att få yrka bifall till trafikutskottets förslag.

Seip, Norge: Den saken vi nå behandlar, er jo i første instans en svensk sak, og det har nok vært slik med flere av oss at vi har vært noe i tvil om det var riktig å reise den som en fellesnordisk sak i Nordisk Råd, i og med at en mulig rekommendasjon ville få en såvidt ensidig karakter og ha adresse bare til ett enkelt land. Nå har jo utvalget i sin innstilling omgått det tekniske problem som dette med rekommendasjon måtte være, og vi som har vært med og tatt initiativ til forslaget, må vel ha berettiget grunn til å tro at realiteten i den saken som vi her behandler, nå vil bli brakt til en avslutning som vil være i hele Nordens interesse og i virkeligheten også av interesse for dem fra land utenom Norden som besøker oss her oppe. Jeg tror det er av en betydelig interesse for oss i utviklingen av den internordiske trafikken og først og fremst i arbeidet for en sikrere og tryggere trafikk i våre land, at en får gjennomført felles trafikkregler.

Tankegangen bak det forslaget som ble lagt fram her for rådet, har jo nettopp vært den at en har ønsket å etablere en ordning som kunne skape størst mulig trafikkikkerhet, og som kunne gjøre ferdselen lettest mulig mellom våre land.

I sammenheng med dette forslaget har det jo vært mange momenter som har vært brakt inn, også spørsmålet om andre kunne tenkes å engasjere seg økonomisk for på den måten å demonstrere den fellesinteresse som unektelig er knyttet til denne saken. Jeg har fått inntrykk av at den siden av spørsmålet på svensk side er oppfattet slik at en mener det økonomiske må være en intern svensk sak, på samme måte som den endelige avgjørelsen naturligvis hører inn under svenske myndigheter. Men jeg tror det er riktig å markere at også økonomisk har det sin betydning for oss

alle, om denne reformen kan gjennomføres og en virkelig da etterpå kan snakke om et felles nordisk trafikkområde der samme regler gjelder overalt.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölles utskottets förslag.*

2

Juridiska utskottets förslag nr 1 i anledning av uppskjutet medlemsförslag om i annat nordiskt land bosatta nordiska medborgares kyrkoskatt i vissa fall
(Sak A 1)

Utskottet hade föreslagit, att rådet icke måtte företaga sig något i anledning av medlemsförslaget.

Wikborg, Norge (utskottets talesman): Denne saken, som kanskje ikke er av så svært stort økonomisk omfang, gjelder allikevel et ganske viktig spørsmål for samhörigheten mellom oss her i Norden. Det er så at en rekke av våre landsmenn bosetter seg i nabolandene. Det bor tusenvis av norske f. eks. her i København, det bor mange tusen finner i Stockholm, og det bor mange tusen svensker i København. Det er en følge av vår samhörighet at så mange av våre landsmenn søker til nabolandene og finner sitt utkomme og sitt hjem der. Det har også ført til at man i en rekke tilfeller har reist egne kirker, som da søkes av dem som naturlig følger seg knyttet til denne kirken i sitt hjemland. Vi har en rekke slike kirker her i Norden. I Danmark har vi Den norske sømandskirke (Kong Haakons kirke) i København, Den svenske kirke (Gustafskyrkan) i København og de svenske sjømannskirker i Skagen og Hirtshals. I Finland har man den svenske Olaus Petri-forsamlingen. I Norge har den svenske kirken en stor forsamling, Margareta-kirken. I Sverige har man den finske kirken i Stockholm, de norske menigheter i Stockholm og Göteborg og en dansk sjømannskirke i Göteborg.

Nå opprettholdes disse kirkene i stor utstrekning ved private gaver. Det vil si at de av våre landsmenn som bor i dis-

se landene, regelmessig vil betale både kirkeskatt i det land de er bosatt i, og hvor de er skatteborgere, og dessuten må betale bidrag til sine egne kirker. Tanken med forslaget var å finne frem til en ordning slik at de som på den måten følger seg knyttet til sitt hjemlands kirke på stedet, skulle få anledning til å betale sin kirkeskatt til denne kirke.

Dette spørsmål ble tatt opp i 1959 og har vært behandlet av den juridiske nimannskomité, som har innhentet en rekke opplysninger om saken. Og alle disse opplysninger trekker i den retning at det er mulig å finne frem til en rimelig og rettferdig ordning av dette spørsmål uten at vi behøver å vedta noen henstilling fra rådets side.

Den løsning som burde stå som mønstre for hele Norden i dette anliggende, er den som her i Danmark er gjennomført for den svenske kirkes vedkommende. Før skatteårets begynnelse innleveres til skattemyndighetene en fortegning over medlemmer av den svenske menighet. På disse medlemmers skattebilletter opptas deretter »kirkelige afgifter» med samme beløp som ville være oppkrevd såfremt de pågjeldende tilhørte den danske folkekirke. De innkomne beløp videregis til den svenske menighet med fradrag av et ekspedisjonsgebyr.

Det er en praktisk og grei ordning. Det er en ordning som også innføres i andre steder i Europa, f. eks. for den norske sjømannskirke i Hamburg, som har en tilsvarende ordning med de kommunale myndigheter i Hamburg.

I Finland har den svenske Olaus Petri-forsamling anledning til å utligne kirkeskatt, og i Norge er det anledning til for såkalte ordnede dissentersamfunn å få fradrag i kirkeskatten. Nå er jo ikke den svenske menighet i Oslo noen dissentermenighet i vanlig forstand. Det er vår søsterkirke i Sverige som der er representert, men jeg går ut fra at det vil være mulig å finne fram til en ordning med de kommunale myndigheter, etter det som nå er opplyst.

I Sverige er det oppstått visse problemer i denne forbindelse, bl. a. fordi bare 40 % av kirkeskatten gjelder den egent-

lige geistlige betjening, mens 60 % av kirkeskatten dækker såkaldte borgerlige udgifter. Men i alle fire land er det nå en erklæret vilje til å finne fram til en riktig og rettfærdig løsning av dette problem. Jeg er sikker på at det vil lykkes i løpet av ganske kort tid å komme fram til en god ordning. Under disse omstendigheter er jeg helt enig i at saken nå ikke foranlediger noen ytterligere tiltak fra rådets side.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölls utskottets förslag.*

3

Ekonomiska utskottets förslag nr 1 i anledning av medlemsförslag om upprättande av atomvapenfri zon i Norden
(Sak A 27)

Utskottet hade föreslagit, att rådet — utan realbehandling av saken — icke måtte företaga sig något i anledning av medlemsförslaget.

I till förslaget fogad reservation hade Yrjö Enne föreslagit, att rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att inleda underhandlingar om ett ömsesidigt avtal för upprättande av en regional atomvapenfri zon i Norden.

Hækkerup, Danmark (utskottets talesman): Hr. formand! Udvalget har behandlet medlemsforslaget med udgangspunkt i den drøftelse, der fandt sted her i rådet under generaldebatten, og har tilsluttet sig de synspunkter, der fra alle sider bortset fra forslagsstillernes blev givet udtryk for ved den lejlighed.

I det forslag til beslutning, som udvalget forelægger rådet, siges det i motiveringen, at rådet er af den opfattelse, at det ikke ligger uden for rådets kompetance at behandle et sådant spørgsmål, som her er rejst i Sag A 27.

Det fremgår af de dokumenter, som er knyttet til sagen, at det ikke skulle være udelukket, at rådet behandlede et sådant spørgsmål, men udvalget mener samtidig, at den faste praksis, der har

været her i rådet, lige siden rådet blev startet, bør fastholdes. Det er måske i den anledning værd at erindre om, at Nordisk Råd jo netop blev til, kan man sige, på baggrund af, at de nordiske forhandlinger om etableringen af et nordisk forsvarsforbund brød sammen. Man har vel næsten lov til at sige, at det var en reaktion imod sammenbruddet af disse forhandlinger, der først og fremmest gav den psykologiske baggrund for, at rådet blev oprettet. Man ønskede da at give udtryk for, selv om man ikke kunne nå til enighed om et nordisk forsvarsforbund og et sådant forbunds udenrigspolitiske orientering, at man ikke dermed ville opgive at gennemføre et nordisk samarbejde på den lange, lange række andre områder, hvor de nordiske folk er interesseret i et sådant og stort set har sammenfaldende interesser. Derfor dannede man rådet; men samtidig blev det straks fra starten i rådets praksis fastslået, at hvis rådet skulle kunne opfylde de forventninger, befolkningerne i Norden har til det, måtte det ikke kaste sig ud i fornyede drøftelser af så kontroversielle emner som dem, der havde været tale om, da man drøftede spørgsmålet om et nordisk forsvarsforbund. Derfor har man hele tiden fastholdt den linje i Nordisk Råd, at man ikke vil beskæftige sig med udenrigspolitiske spørgsmål, som har forbindelse med sikkerheds- og militærpolitiske problemer.

Det blev under generaldebatten anført, at det var ulogisk at afvise behandlingen af Sag A 27 med den motivering, at rådet ikke beskæftigede sig med rent udenrigspolitiske anliggender, og det er naturligvis rigtigt. Det er klart, at når rådet her har beskæftiget sig med en lang række økonomiske samarbejds spørgsmål, så vedrører det en vis side af udenrigspolitikken, nemlig den udenrigsøkonomiske side, og det er givet, at der kan tænkes andre sider af landenes udenrigspolitik, ja, der er andre sider af landenes udenrigspolitik, som vi har beskæftiget os med her i rådet.

Det, man derimod fra udvalgets side afviser, er at ændre den praksis, at vi for den del af udenrigspolitikken, der

vedrører det sikkerhedsmæssige og det militærpolitiske, nu begynder at optage forhandlinger i Nordisk Råd. Der ligger altså ikke heri på nogen som helst måde en tilkendegivelse af, at vi fra Nordisk Råds side ikke skulle tilstræbe en samordning af landenes udenrigspolitik på forskellige områder. Jeg kan da også nævne, at ikke blot har rådet her til behandling, men vi har i det økonomiske udvalg indgående behandlet en anden side af de nordiske landes udenrigspolitik, nemlig den del, der vedrører samarbejdet med u-landene, og der kommer senere til forhandling her i rådets plenarforsamling et meget positivt forslag fra udvalgets side. Det er altså kun den begrænsede del af landenes udenrigspolitik, der vedrører det militærpolitiske og sikkerhedsmæssige, vi i overensstemmelse med en fastslået tradition ikke ønsker at behandle i rådet, og det er det, udvalget giver udtryk for.

Jeg vil også gerne sige, at det må naturligvis være et formål, at vi her i rådet søger at få formidlet samarbejdet på de forskellige områder, hvor det er naturligt og lettest at gennemføre et nordisk samarbejde. I et par af de udtalelser, der er fremsat til sagen, er der peget på, at under hensyn til, at de nordiske lande i al almindelighed i den store politik, i den internationale politik følger forskellige hovedlinjer, ville dette at optage til behandling et spørgsmål som det her foreslåede ganske givet kunne medføre kontroverser, som ikke ville fremme, men måske tværtimod kunne hæmme en videre udvikling af det nordiske samarbejde.

Jeg kan for mit vedkommende helt give tilslutning til den betragtning; jeg mener ikke, at det kan være rådets formål at gøre noget sådant; men vi har ikke i udvalget, ud fra de synspunkter, jeg her har givet udtryk for, villet indgå på en realitetsbehandling af det forslag, der foreligger. Vi er naturligvis alle sammen i rådet fuldstændig klar over, at spørgsmålet om atombevæbning er et spørgsmål, der optager alle mennesker. Det er også med den udvikling, der har fundet sted på atomvåbnenes og brint-

våbnenes område, helt givet, at frygten for, hvad den internationale udvikling kan medføre, må bevæge os alle sammen. Når vi altså her ikke ønsker at gå ind på en behandling af denne sag, skyldes det ingenlunde, at vi underkender betydningen af spørgsmålet om kernevåbnenes eksistens, men det skyldes alene dette, at vi mener ikke, at dette råd bør beskæftige sig med dette anliggende. Der ligger altså på ingen måde nogen tilkendegivelse, hverken positiv eller negativ eller neutral, i forhold til forslaget indhold. Der ligger kun den betragtning, at vi ikke mener, det skal behandles her.

Jeg bør måske også lige erindre om, at det fremgår af de dokumenter, der ligger i sagen, at spørgsmålet om at gøre Norden til en atomfri zone for så vidt er et ganske overflødigt spørgsmål at stille. Ingen af de nordiske lande har atomvåben, og mig bekendt påtænker ingen af de nordiske lande at anskaffe sig atomvåben. Det er derfor ikke noget spørgsmål, som ligger for i den aktuelle offentlige debat i de nordiske lande, og for så vidt kunne man altså sige, at det var helt overflødigt at rejse spørgsmålet.

Som sagt, vi har ikke i udvalget ønsket at gå ind på en realitetsbehandling, og vi kan derfor foreslå rådet, at rådet uden realitetsbehandling af medlemsforslaget beslutter ikke at foretage sig noget i sagen.

Rosenberg, Finland: Herr president! Frågan om att upprätta atomvapenfria zoner i olika delar av världen är ju ett viktigt led i folkens allmänna strävan att avlägsna den mest överhängande faran för mänskligheten i dag, nämligen faran av ett kärnvapenkrig.

Överallt i världen, medräknat även i de stater, som är i besittning av kärnvapen, är man överens om att kärnvapnen är en dödlig fara för hela mänskligheten. Man kan därför utan överdrift säga, att aldrig någonsin tidigare har ett så stort ansvar vilat på de politiska partierna, på regeringarna och på folken i alla länder som nu. Säkert är också, att den nu levande generationen liksom den

framtida kommer att bedöma våra dagars ledande politiker och partier först och främst med hänsyn till vad de har utträttat för att trygga freden och för att förebygga ett atomkrig.

I den nuvarande situationen, som är utomordentligt komplicerad och spänningsmättad, synes det mig vara nödvändigt att mer energiskt än någonsin förr kämpa för freden. Varje initiativ, som syftar till att sätta stopp för ökad kärnvapenbeväpning, bör på det kraftigaste understödjas. Sir Charles Snow yttrade i ett föredrag, som han höll den 27 december i fjol i Förenta staterna inför ett forum av experter på kärnvapen, bl. a. följande: »Faran för ett kärnvapenkrig blir alltmera överhängande, ju flera länder det är som kommer i besittning av kärnvapen». Ingen av åhörarna protesterade mot dessa sanningens ord. Det innebär även, att de länder, som öppet deklarerar sitt avståndstagande från kärnvapen, därmed gör en vägrande insats för att stoppa en utveckling, som, ifall den får fortsätta, leder till ett allt förintande kärnvapenkrig.

Det ansvar, som vilar på de styrande i Norden, förpliktar dem att göra sitt yttersta för att hindra sina respektive länder att bli baser för atomvapen.

Enligt fredsfördraget med Sovjetunionen är alla kärnvapen förbjudna i Finland. Det är en lycka för vårt land. Men inte heller något annat land i Norden är, som här redan sagts, i dag beväpnat med atomvapen, och tvenne av de nordiska länderna, nämligen Sverige och Finland, har proklamerat en utrikespolitiskt neutral linje. Som känt nådde man vid det nordiska utrikesministermötet i Stockholm den 19 mars 1958 enighet om att man från de nordiska ländernas sida önskade stödja alla realistiska försök att uppnå konkreta resultat i nedrustningsfrågan. Allt detta har också tidigare sagts här, och vi ser sålunda, att det finns en god grund att bygga vidare på, och i den allmänna kampen för freden och mot atomvapnen har de nordiska folken sin givna plats.

Nordiska rådet har naturligtvis inte rätt och befogenhet att besluta om vad andra länder utanför vår krets bör göra

eller inte göra. Detta är ju självklart. Men det är inte enbart vår rätt utan enligt vad jag kan förstå framför allt vår plikt att på bästa möjliga sätt trygga freden i våra länder och bevaka våra folks intressen. Den nu föreliggande frågan om upprättandet av en atomvapenfri zon i Norden är enligt mitt förmenande en livsviktig fråga för våra folk. Desto större orsak borde det vara för oss att kunna peka på och visa, att Nordiska rådet i frågor, som utgör en grundförutsättning för våra folks existens, kan vara enigt.

Jag vill därför, herr president, framföra en förhoppning om att rådet skall ta en annan inställning till föreliggande medlemsförslag än vad det ekonomiska utskottets majoritet har gjort och i stället stödja medlemsförslaget.

Jag vill tro, att den övervägande majoriteten av våra folk är redo att stödja de förslag, som syftar till att utestänga alla kärnvapen från våra länder. Jag vill också tro, att de styrande i Norden är ense om att freden i vårt hörn av världen bör stärkas och säkras. Men redan av ekonomiska utskottets förslag ser vi, att, när frågan om hur detta bäst skall kunna ske kommer upp, så uppstår det genast olika meningar och åsikter.

De små nordiska folken kan givetvis inte bestämma världspolitiken, men vi kan ge verkningsfulla bidrag till avspänning och fredligt samarbete nationerna emellan. Det ligger också i vår makt att, om vi så vill, i vårt hörn av världen skapa en neutral zon utan kärnvapen. Detta strider inte emot FN:s principer och varken ingriper i eller föregriper dess arbete. Tvärtom skulle jag tro, att en sådan zon i väsentlig grad skulle minska friktionsytan mellan stormaktsblocken och befrämja en allmän avspänning och verka inspirerande på andra länder, så att också de slår in på en liknande väg, helt i enlighet med FN:s principer och syften.

Det strider enligt mitt förmenande inte heller emot Nordiska rådets principer och syftsmål. Jag tror tvärtom, att våra folk väntar sig, att rådet även och i främsta rummet skall vara ett instrument, som slår vakt om freden i Nor-

den, vilket ju sist och slutligen är en grundförutsättning för att besluten och rekommendationerna, som göres här, skall ha bestående verkan och värde.

Med dessa ord ber jag, herr president, att få föreslå, att föreliggande medlemsförslag antas av rådet, vilket innebär, att rådet rekommenderar regeringarna att inleda underhandlingar om ett ömsesidigt avtal för upprättande av en regional atomvapenfri zon i Norden.

Aksel Larsen, Danmark: Hr. præsident! Jeg vil gerne have lov til at henvise til, hvad jeg har sagt på det forrige plenarmøde om dette medlemsforslag. Jeg erkender rigtigheden af, at man hidtil ikke har haft den praksis i Nordisk Råd at realitetsbehandle sager af denne art, men nu er forslaget stillet her, og jeg anser det ikke for rigtigt at samtykke i udvalgsflertallets forslag om uden realbehandling af medlemsforslaget at beslutte ikke at foretage sig videre i sagen.

Uanset de præmisser, udvalgets talsmand har fremført, er jeg af den opfattelse, at om man træffer en beslutning som den, der er foreslået af udvalgets flertal, da kan den blive mistydet.

Jeg tror derfor, det ville være heldigt, og det ville være rigtigt, om der blev anledning til mere grundigt at overveje sagen, før man tager stilling til, om man vil behandle den eller ikke vil behandle den, og, om man beslutter at realitetsbehandle sagen, hvilken stilling man da vil tage til medlemsforslaget.

Det er mig ikke ganske klart, i hvilken rækkefølge, i hvilken orden forslagene vil komme til votering. Om medlemsforslaget kommer først til votering, da vil jeg stemme for det. Men jeg vil tillade mig, hvis det er i overensstemmelse med rådets arbejdsorden, at foreslå, at sagens behandling udsættes til en senere session i Nordisk Råd, og om det er muligt, beder jeg om at få dette forslag til afstemning.

Enne, Finland: Herr president! Såsom en av undertecknarna av medlemsförslaget A 27 önskar jag litet beröra vårt initiativ om upprättande av en atomvapenfri zon i Norden.

Vid behandlingen av berättelsen om Nordiska rådets verksamhet för år 1959 fäste utrikesutskottet i Finlands riksdag uppmärksamhet »vid den ringa betydelsen av vissa vid rådets sessioner handlagda saker och vid frågornas stora antal». Riksdagen godkände enhälligt detta uttalande av utskottet. Av riksdagens beslut kan blott den slutsatsen dras, att man vid rådet borde minska behandlingen av talrika saker av mindre vikt och koncentrera sig på för alla nordiska folk betydelsefulla frågor. Dylika önskingar har framförts även från andra håll och vid rådets sessioner.

Nu har Nordiska rådet förelagts en sak, vars betydelse för Nordens folk är mycket stor, men upptagandet av den saken förefaller att inte behaga alla.

Ekonomiska utskottets beslut kommer säkert som en stor överraskning för medborgarna i våra länder, då utskottet föreslår, att rådet inte ens i sak skulle behandla medlemsförslaget utan på rak arm avböja detsamma. Då av allt att döma rådets majoritet kommer att godkänna utskottets förslag, innebär detta, att vissa vackra tal om avrustningen förblir bara tal utan täckning, utan handling. Jag är övertygad om, att Nordens folk åtminstone för egen del vill befrias från atombeväpningens mardröm och kommer att vara besvikna över rådets negativa beslut.

Majoriteten i ekonomiska utskottet motiverar sin ståndpunkt med att enligt rådets praxis utrikespolitiska problem icke borde behandlas.

Har man hittills förfarit så i praktiken? Ingalunda. Det finns flere exempel härpå. Vi har i rådet under ett par års tid behandlat frågan om bildandet av EFTA. Ingen torde väl här påstå, att inte denna fråga till avgörande del vore utrikespolitisk. Frieriet till den finska mön har inte kommit bara för hennes blå ögons skull, utan grundorsaken till frieriet är utrikespolitisk. Jag påstår dock ej, att den vore enbart utrikespolitisk.

Det är ett faktum, att utrikeshandelspolitiken alltid har varit en del av utrikespolitiken och att den är det även i fråga om EFTA och samarbetet mellan

FFTA och sexstaterna. Genom utrikes-handelspolitiken kan man bedriva utrikespolitik, men i grund och botten in-tar den ju en underordnad ställning i förhållande till utrikespolitiken.

I det norska utrikesdepartementets ut-låtande till den norska delegationen, li-kaså i det danska utrikesministeriets och försvarsministeriets utlåtande talas om »saker av rent utrikespolitisk eller sä-kerhetspolitisk natur». Var går gränsen mellan »rent» och »mindre rent» utri-kespolitiska frågor? Jag skulle vilja se den lantmätare, som kunde lägga ut kla-ra gränslinjen i detta avseende. Den enda möjligheten är enligt min åsikt den, att rådet i varje enskilt fall fastställer gränsen. Men då inställer sig genast frå-gan därom, enligt vilka grunder gränsen skall fastställas och om en minoritet i rådet har möjlighet att förhindra en på ensidiga grunder företagen gränsdrag-ning. Med andra ord, är exempelvis frå-gan om de sju eller de åtta i grunden utri-kespolitisk eller låt oss säga herr Ole Bjørn Krafts förslag om att uppkalla nå-got planerat nordiskt institut efter Dag Hammarskjöld, är det utrikespolitiskt, är upprättandet av en atomvapenfri zon i Norden utrikespolitiskt? Vem skall dra gränsen?

Såsom synes kommer man vid försva-ret av den negativa inställningen till upprättandet av en atomvapenfri zon i Norden in i labrynter, ur vilka det blir svårt att komma ut. Mycket enklare vore en saklig behandling av frågan, varvid rådets medlemmar hade tillfälle att sva-ra på den klara och enkla frågan: Är Ni av den åsikten, att en atomvapenfri zon bör upprättas i Norden eller är Ni det inte? Detta svar väntar man på i de nor-diska länderna. Att hänvisa till formella omständigheter eller till rådets mångskif-tande praxis innebär en vägran att ingå på saklig behandling, en vägran, som medborgarna, som motsätter sig upp-rustning med atomvapen, inte förstår el-ler som de uppfattar sålunda, att rådets majoritet motsätter sig upprättandet av en atomvapenfri zon i Norden.

Herr president, jag understöder herr Rosenbergs förslag.

Moe, Norge: Hr. Enne sluttet sitt inn-legg med å stille det spørsmål til denne forsamling om det var så at vi ville gå med på en atomfri sone i Norden el-ler ikke. Men det er nettopp det spørs-mål som vi som forsamling ikke har vil-let ta stilling til, fordi det er i strid med rådets praksis. Det heter helt ut-trykkelig i det forslag som foreligger at rådet uten å ta stilling til medlemsfor-slagetets innhold beslutter å ikke foreta seg noe i saken.

I utvalgets uttalelse sies det helt klart at spørsmålet ligger ikke i og for seg utenfor rådets kompetanse, men som jeg nevnte i plenum da vi behandlet denne sak, så er hensikten med Nordisk Råd å være et organ for samråd om spørs-mål hvor felles tiltak, eller »gemensam-ma åtgärder», som det heter på svensk, kan komme på tale. Derfor har det vært en fast praksis gjennom de 9 år som rå-det har bestått, at vi ikke har villet diskutere sikkerhetspolitiske spørsmål eller utenrikspolitiske spørsmål av mili-tærpolitisk natur. Det er jo en sak som ikke kan være ukjent for medlemmene at i sikkerhetspolitisk henseende har de nordiske land inntatt en noe forskjellig stilling.

Jeg tror nok den sikkerhetspolitiske situasjon i Norden ligger slik an at et forslag som det som er fremsatt av hr. Enne, nødvendigvis må bli av kontro-versiell natur og til en viss grad skape splittelse i rådet. Jeg henviser her til hva det norske Utenriksdepartement har sagt i et skriv om dette medlemsforsla-get, og jeg siterer:

Det er for øvrig vel kjent at intet av de nordiske land har kjernefysiske våpen i si-ne militære styrker eller på sine områder. Allikevel reiser det foreliggende medlems-forslag spørsmål av vidtrekkende utenriks-og militærpolitisk art, spørsmål som i sine virkninger er av den største betydning for hvert enkelt nordisk land og også for land utenom Norden.

Jeg synes det er ganske interessant at vi fikk en illustrasjon av hvor det kun-ne føre hen om vi skulle begynne å drøf-te slike spørsmål, idet nemlig hr. Rosen-berg i sitt innlegg også var inne på spørsmålet om å gjøre Norden til en nøy-

tral sone, altså et brudd med den sikkerhetspolitikk som i allfall noen av de nordiske land fører. Jeg tror ikke dette ville være til gagn for Nordisk Råd. Vi har da heller ikke villet bryte den praksis, og ta opp til behandling utenrikspolitiske spørsmål av sikkerhetspolitisk eller militærpolitisk natur, uten at vi derfor overhodet har gått inn på spørsmålets realitet.

Jeg tror nok jeg tør si at der finnes ikke noe medlem av dette råd som ikke er oppmerksom på faren ved atomopprustningen og en kjernefysisk krig. Og jeg tror jeg kan legge til at der finnes intet medlem av dette råd som ikke vil være med å arbeide for en gjensidig og kontrollert nedrustning først og fremst av atomvåpen. Det er for så vidt ganske karakteristisk at det er det faktiske forhold i dag at der finnes ikke kjernefysiske våpen i noen av de nordiske land. Så det saken gjelder er ganske enkelt dette: Er Nordisk Råd det rette forum for å reise dette spørsmål, for å debattere denne saken, eller er det så vidt ikke? Jeg tror nok man kan si helt sikkert at det er det ikke. Det samme gjelder da det utsettelsesforslag som hr. Aksel Larsen antydet. Enten man diskuterer denne saken i dag, eller man diskuterer den i en senere sesjon, vil virkningene være de samme. Jeg kan derfor for mitt vedkommende ikke stemme for at saken blir utsett. Jeg tror i det hele tatt at en debatt om en slik sak kunne skade samarbeidet i Nordisk Råd, og da mener jeg man ikke skal glemme at det nordiske samarbeid som vi bedriver innenfor dette råds ramme, det er en fredsfaktor i seg selv.

Hækkerup, Danmark: Hr. formand! Når jeg tager ordet igen, er det ikke for at fravige det forslag, udvalget har fremsat om, at rådet ikke her indlader sig på nogen debat af forslaget indhold. Det mener jeg fortsat må være den rigtige holdning, således som det nu også er blevet yderligere understreget af hr. Finn Moe. Jeg vil imidlertid gerne til de bemærkninger, der er gjort af hr. Aksel Larsen og af hr. Enne, have lov at knytte en enkelt kommentar.

Hr. Aksel Larsen mente, at udvalgsflertallets indstilling kunne mistydes. Jeg tror i hvert fald ikke, at nogen i denne forsamling tilhørende flertallet mener, at den kan mistydes. Vi har klart og tydeligt sagt, at dette ligger uden for, hvad Nordisk Råd traditionelt beskæftiger sig med, og vi finder ikke, at der er anledning til at bryde denne praksis, men at det tværtimod kunde være farligt og uheldsvangert for Nordisk Råds videre udvikling, hvis vi brød denne praksis.

Hvis vor holdning her kan mistydes, kan det kun være, fordi der er nogen, der ønsker at mistyde den, og jeg må også sige, at de udtalelser, som både hr. Aksel Larsen, hr. Rosenberg og hr. Enne kom med, var klare og tydelige tilkendegivelser, der pegede på en mistydning af det, som alle tre talere godt ved er flertallets indstilling.

Jeg bemærkede mig, at hr. Aksel Larsen sagde, at såfremt udvalgsflertallets indstilling kom til afstemning først, så ville han stemme for den . . . (Aksel Larsen: Nej, såfremt medlemsforslaget kom til afstemning!). Ja, så har jeg faktisk haft for gode tanker om hr. Aksel Larsen, og jeg beklager naturligvis, at jeg ikke fortsat kan have så gode tanker.

Det forekommer mig imidlertid uheldigt — det må jeg have lov at sige — at dette forslag overhovedet er stillet, når der er medlemmer i denne sal, der mener, at vor stilling til det kunne mistydes, og — den lille polemiske bemærkning må jeg gøre — det har undret mig og vil sikkert undre den danske offentlighed, at første gang hr. Aksel Larsen optræder som forslagsstiller i Nordisk Råd, er det i selskab med de finske kommunister. Jeg ved, at i hvert fald hans parti synes at være ivrig efter at lægge et tågeslør over hans fortid.

Men jeg vil også gerne sige, at hr. Enne kom med et par bemærkninger, som jeg ikke mener må have lov at stå uimodsiget. Hr. Enne sagde, at rådets beslutning vil sikkert komme som en overraskelse for Nordens folk. Det kan jeg ikke tro efter den begrundelse, vi fra udvalgsflertallets side har givet det forslag til rådsbeslutning, som vi har stil-

let. Men når hr. Enne fortsætter med at sige: »for Nordens folk vil befries for atombevæbnings mare», så ved hr. Enne udmærket godt, at Nordens befolkning har ikke i dag grund til at frygte en nordisk atombevæbnings mare, for en sådan findes ikke. Hvis nordiske folk i dag frygter atombevæbnings mare, så er det atom- og brintvåben, der findes uden for Nordens grænser, man frygter, og jeg er bange for, at selv en beslutning i overensstemmelse med mindretallets indstilling ikke ville påvirke de magter, der har atom- og brintvåben opstillet i ubehagelig nærhed af Norden.

Jeg er så meget desto mere overrasket over, at dette forslag er fremsat, som det jo netop — og det er der allerede gjort henvisninger til under generaldebatten her i salen — var en beslutning i den finske rigsdag, at man som en forudsætning for Finlands tilslutning til Nordisk Råd ikke ønskede den slags sager behandlet. Den 28. oktober 1955, da den finske rigsdag enstemmigt vedtog forslaget om at tilslutte Finland til Nordisk Råd — en beslutning, alle vi andre er lykkelige over — hed det i forslaget om dette spørgsmål: »Om rådet» — som man først havde sagt ville beskæftige sig med socialøkonomiske og kulturelle samarbejdsopgaver — »likväl i strid med rådets praxis skulle till behandling upptaga sådana frågor, vilka äro militärpolitiska eller skulle leda till ställningstagande i intressekonflikter mellan stormakter, borde Finlands repræsentanter icke delta i handläggningen av dylika frågor». Jeg ser godt, at der står ikke, at finske repræsentanter ikke må stille forslag om sådanne spørgsmål; men der står her, at Finlands repræsentanter ikke burde deltage i behandlingen af sådanne spørgsmål. Derfor undrer det mig, at vi har hørt de tre taler, som vi har hørt i dag. Det kan jo formentlig kun betyde, at i hvert fald en del af dem, der i 1955 stemte for den finske rigsdags beslutning, nu har skiftet synspunkt med hensyn til, hvad der er Nordisk Råds opgaver; jeg er ikke sikker på, at de samme ville være lige så tilfredse, hvis vi andre gik hen og ændrede den forud-

sætning, den finske rigsdag har opstillet for sin tilslutning.

Jeg er bange for, at dette forslag ikke er fremsat med henblik på at fremme Nordisk Råd og nordisk samarbejde. Den stilling, den øvrige del af den finske delegation har taget, synes at tyde på, at forslaget nok så meget er til indvortes brug i Finland og, efter hr. Aksel Larsens tilslutning, også til indvortes kommunistisk brug i Danmark.

Lars Eliasson, Sverige: Herr president! Jag är i allt väsentligt förekommen av herr Hækkerup och har inte mycket att tillägga till vad han sade. Också jag är litet förvånad över att detta medlemsförslag är undertecknat av repræsentanter för Finland med tanke på att Finlands regering vid landets anslutning till Nordiska rådet underströk, att detta råd inte skulle behandla spörsmål av militärpolitisk och liknande art.

Jag har också begärt ordet för att bemöta ett par uttalanden, som jag tycker inte bör få stå oemotsagda.

Jag vill först säga, att herr Aksel Larsen och herr Enne inte gjorde samma tolkning av praxis i utskottet. Jag fick i varje fall den uppfattningen, att herr Aksel Larsen erkände, att Nordiska rådet tidigare inte hade behandlat problem av liknande natur, och underförstått erkände han väl, att detta skulle innebära en ny praxis i behandlingen. Han menade, att, om rådet avlog detta medlemsförslag eller inte gick in på realbehandling av det, kunde det väcka missförstånd angående Nordens inställning till önskemålet om en internationell överenskommelse rörande förbud mot tillverkning och innehav av atomvapen.

Herr Enne gick på en annan linje. Han menade, att det inte fanns någon fast praxis men att det inte föreföll vara någon större principiell skillnad i förhållande till de ärenden på handelspolitikens område, som Nordiska rådet har behandlat.

Låt mig först ta upp herr Aksel Larsens uttalande. Hans motivering var, att det kunde föreligga risk för missförstånd angående vår önskan om en avrustning,

därest vi inte nu eller vid något senare tillfälle ingick på en realbehandling av förslaget om en atomvapenfri zon. Men skall man då inte fortsätta resonemanget och draga konsekvenserna? Är det inte större risk för att det skulle ha väckt missförstånd om Nordiska rådets uppgifter, om vi skulle ha ingått på en realbehandling av detta förslag? Det skulle kunna leda till den uppfattningen, att Nordiska rådet direkt eller indirekt har beslutat sig för en annan uppgift i framtiden.

De nordiska länderna för inte samma utrikespolitik och försvarspolitik, och man kan självfallet beklaga det. Vissa länder tillhör atlantpakten, medan andra länder för en alliansfri utrikespolitik. Sverige för sålunda en alliansfri utrikespolitik, och bakom denna står praktiskt taget hela det svenska folket. Vår bedömning av Nordiska rådet skulle förändras radikalt, därest rådet skulle bli ett forum för diskussioner om militärpolitiska frågor, försvarsallianser o. dyl.

Jag säger detta, därför att jag tycker, att man bör dra konsekvenserna av sin inställning och beakta de risker, som föreligger för Nordiska rådet och över huvud taget för samarbetet mellan parlamentariker och regeringsrepresentanter från Nordens alla länder.

I anledning av herr Ennes uttalanden skulle jag vilja säga, att det väl ändå är en viktig principiell skillnad mellan detta ärende och de handelspolitiska frågor, som vi har diskuterat. Ingen bestrider väl, att vi behandlat ärenden, som berört utrikespolitiken, men det är inte på den grunden, som ekonomiska utskottet har uttalat, att medlemsförslaget om en atomvapenfri zon inte bör realbehandlas. Ekonomiska utskottet har — bortsett från herr Enne — varit enigt om att vi inte bör gå in på en bedömning av utrikespolitiska frågor, som har — såsom det står i utskottsutlåtandet — förbindelse med säkerhets- och militärpolitiska frågor. Utrikespolitiska frågor, som berör dessa områden, skall vi enligt hittillsvarande praxis inte behandla. Det är då enligt min åsikt meningslöst att ställa frågan, om ärenden rö-

rande de sex eller de sju har utrikespolitisk innebörd eller inte — det är att gå vid sidan av det uttalande, som utskottet har gjort.

Jag vill, herr president, instämma i de synpunkter i övrigt, som herr Hækkerup har anfört och som har klargjort den uppfattning, som majoriteten inom ekonomiska utskottet hyser. Jag är övertygad om att majoriteten av Nordiska rådet kommer att ansluta sig till denna uppfattning. Det är angeläget, att så sker, för att vi inte skall skapa risker för Nordiska rådets framtid och därmed också äventyra möjligheterna till ett framgångsrikt nordiskt samarbete i framtiden.

Aksel Larsen, Danmark: Hr. præsident! Man har nu erkendt, at det strider ikke mod Nordisk Råds praksis at behandle et spørgsmål af udenrigspolitisk natur. Det er allerede et fremskridt. Jeg erkender, at man ikke i rådets hidtidige praksis kan finde noget, der taler imod den anskuelse, der nu har været hævdet i debatten i dag, nemlig at det ikke hidtil har været rådets praksis at behandle forslag af den art, vi her drøfter om vi skal behandle. Men så må jeg føje til, hvad jeg fik sagt i søndags, at praksis kan jo ændre sig, og det, at man har haft en praksis eller mener, at man har haft en praksis, behøver ikke at betyde, at denne praksis skal mejsles ind i granit og bestå til evige tider og aldrig kan ændres.

Når jeg har stillet forslag om, at sagen udsættes, at man ikke træffer den endelige afgørelse nu, at man altså heller ikke vedtager flertallets forslag om ikke at underkaste medlemsforslaget realitetsbehandling, skyldes det, at jeg mener, at dette forslag er af en så alvorlig karakter, at det fortjener en mere grundig overvejelse, end der har været mulighed for i den korte tid, vi her har været sammen. Jeg mener, det vil være rimeligt, at sagens behandling bliver udsat, at regeringerne får anledning til at drøfte sagen, og derpå kan vi komme tilbage til den på et senere møde i Nordisk Råd. Jeg har ganske rigtig udtalt, at jeg er bange for, at der foreligger en

fare for, at det kan blive mistydet, om man vedtager udvalgsflertallets forslag. Jeg er bange for det af den grund, at uanset med hvilke ord man begrunder, at man afviser realitetsbehandling af forslaget, vil det blive stående i offentlighedens bevidsthed i vore lande, at man har forkastet forslaget, og så tror jeg, at der er mange, der vil kunne få den opfattelse, at man er modstander af selve tanken om, at vore lande skal være atomvåbenfrie, selv om det er sagt særdeles tydeligt af såvel hr. Hækkerup som af hr. Finn Moe, at man ikke ønsker atomvåben til vore lande, selv om det er understreget fra den side, at Norden faktisk udgør et atomvåbenfrit område, og at der ikke findes en nordisk atombevæbningsmare.

Jeg beklager, at hr. Hækkerup har mistydet mine udtalelser, således som jeg blev klar over at han har mistydet dem. Jeg har kun tænkt på her, at i offentligheden og måske også udenrigspolitisk kunne man opfatte det væsentlige af udvalgsflertallets forslag derhen, at nu har Nordisk Råd besluttet med majoritet, at man ikke vil høre tale om en atomvåbenfri zone i Norden, og det kunne udlægges derhen, at man var villig til at åbne døren for atomvåben. Jeg tror ikke, det skal udlægges derhen; jeg er overbevist om, at man ikke har ønsket at holde den bagdør åben; men netop for at forhindre, at det bliver mistydet, har jeg stillet mit forslag om udsættelse.

Endelig en nødvendig bemærkning til hr. Hækkerup, der fandt sig foranlediget til at sige, at første gang Aksel Larsen optrådte i Nordisk Råd, optrådte han i selskab med de finske kommunister. Hr. Hækkerup kommer til at forsøge at vænne sig til, selv om jeg er klar over, at det falder ham meget vanskeligt, at Aksel Larsen agter i Nordisk Råd som andetsteds at gå ind for de forslag, han anser for rigtige, og gå imod de forslag, han anser for urigtige, og ikke først spejde rundt for at se, om man eventuelt mistyder det selskab, han er kommet i.

Sedan diskussionen forklarats avsluttet, anførtes følgende.

Presidenten: Under diskussionen har herr Rosenberg foreslået, at medlemsforslaget skulle godkännas i enlighet med herr Ennes reservation till utskottets betänkande, och herr Aksel Larsen har foreslået, att saken skulle uppskjutas till en senare session.

Jag föreslår då, att det först skulle omröstas om herr Aksel Larsens förslag om uppskjutande av sakens behandling till en senare session. Blir det godkänt, förfaller alla de andra förslagen. Blir herr Larsens förslag om sakens uppskjutande till en senare session förkastat, omröstas det om herr Rosenbergs förslag, att medlemsforslaget skall godkännas. Om herr Rosenbergs förslag blir förkastat, blir det omröstning om utskottets förslag.

Hønsvald, Norge: Jeg er enig i at utsettelsesforslaget selvsagt må settes under votering først, men når det gjelder den videre rekkefølge, vil jeg be presidenten overveie om det ikke vil være formålstjenlig å foreta alternativ votering mellom de forslag som foreligger, altså at utvalgets flertallsinnstilling og mindretallsforslaget settes opp mot hinannen. Hvis man skal votere først over hr. Ennes forslag, tvinges vi faktisk til å ta standpunkt på sett og vis, eller det vil iallfall bli oppfattet som om vi tar standpunkt til sakens realitet, og det er nettopp det mange av oss ikke ønsker å gjøre. Vi vil hverken stemme for eller mot det som foreligger i forslagsform her. Vi vil stemme for at rådet uten realitetsbehandling beslutter ikke å foreta seg noe i saken. Jeg vil derfor be presidenten overveie å ta alternativ votering mellom flertallsinnstillingen og mindretallsforslaget.

Gísli Jónsson, Island: Hr. præsident! Forslaget fra udvalgsflertallet går længst, derfor vil jeg foreslå, at vi stemmer om det først. Det næste forslag, forslaget fra Aksel Larsen, bør komme som nr. 2, og til sidst kommer, hvis intet af disse to forslag vedtages, reservationen. Jeg vil

altså ønske, at vi først stemmer om forslaget fra majoriteten i udvalget. Bliver det vedtaget, er sagen afgjort; det går længst. Bliver det forkastet, er de andre tilbage.

Presidenten: Jag finner ingen anledning att ändra min ståndpunkt med hänsyn till tidigare praxis vid våra råds-möten.

Öppen votering skedde beträffande Aksel Larsens förslag, att rådet måtte uppskjuta vidare behandling av spørsmålet till en senare session.

Aksel Larsens förslag förkastades.

Votering medelst namnupprop skedde beträffande rekommendationsförslaget.

För förslaget röstade:

Enne, Hertta Kuusinen, Aksel Larsen, Einar Olgeirsson, Rosenberg, Irma Torvi.

Mot förslaget röstade:

Nina Andersen, Arvid Andersson, Birger Andersson, Asgeir Bjarnason, Borten, Cassel, Chr. Christiansen, Sigrid Ekendahl, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Ewerlöf, Fagerholm, Gillström, Hans Gustafsson, Hegna, Helén, Holm, Horn, Hækkerup, Hønsvald, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Håkon Johnsen, Gisli Jónsson, Magnús Jónsson, Sigfrid Jonsson, Klippenvåg, Kraft, Kyttä, Kähönen, Helge Larsen, Lempi Lehto, Leirfall, Lindblom, Lundström, Lyng, Løbak, Moe, Harald Nielsen, Ohlin, Claudia Olsen, Osvald, Gustav Pedersen, Carl Petersen, Johan Poulsen, Rihtniemi, Røise-land, Kerttu Saalasti, Sandler, Seip, Raket Seweriin, Strand, Sundin, Thestrup, Toft och Wikborg.

Junnila, Meinander, Rantamaa, Uoti och Virolainen *avstod från att rösta.*

Frånvarande var:

Bro och Lars Eliasson.

Rekommendationsförslaget hade sålunda förkastats med 56 röster mot 6.

Utskottets förslag bifölls.

Kulturutskottets förslag nr 5 i anledning av medlemsförslag om instiftande av nordiskt litteraturpris (Sak A 24)

Utskottet hade föreslagit, att rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd henstiller til regjerin-gene

1. at de i fellesskap innstifter en pris på 50 000,— d. kr., som under navnet »Nordisk Råds litteraturpris» om mulig én gang pr. år utdeles for et verdifullt skjønnlitterært verk, skrevet på et av de nordiske lands språk, og

2. at de overdrar til Nordisk kultur-kommisjon å la utarbeide statuttene for en sådan pris, som om mulig bør utdeles første gang i 1962, da det er 10 år siden Nordisk Råds opprettelse.

Helge Larsen, Danmark (utskottets talesman): Hr. formand! Kulturudvalget har haft til behandling et medlemsfor-slag om indstiftelse af en nordisk litteraturpris, og udvalget indstiller enstem-migt, at den rekommandation, der føl-ger med forslaget, vedtages.

Baggrunden for forslaget må søges i den rekommandation, som vedtoges i Nordisk Råds session i Oslo i 1958, hvor man opfordrede de nordiske landes re-geringer til at søge gennemført et fælles nordisk bogmarked. Bestræbelserne for gennemførelsen af dette bogmarked er nået et langt stykke frem; derom vil der blive lejlighed til at gøre et par be-mærkninger senere.

Nu er der stillet forslag om, at der som en videreførelse af disse bestræbel-ser indstiftes en nordisk litteraturpris, som det er tanken at uddele en gang år-ligt, en litteraturpris på 50 000 d. kr. Det er forslagsstillernes håb, at man med en sådan litteraturpris yderligere vil øge interessen for de nordiske landes litte-raturer og øge forståelsen af samarbejdet på det litterære og kulturelle område.

Ifølge rekommandationens første afde-ling opfordrer man regeringerne i de nordiske lande til i fællesskab at tilveje-bringe midlerne til en pris på 50 000

d. kr., som under navnet »Nordisk Råds litteraturpris» om muligt en gang pr. år uddeles til et værdifuldt skønlitterært værk skrevet på et af de nordiske landes sprog. Der nævnes som skønlitterære værker romaner, novellesamlinger, digtsamlinger, dramaer og essays.

Der er i medlemsforslaget gjort opmærksom på det ønskelige i, om man samtidig kunne fremme tilbøjeligheden til at læse nordisk litteratur på originalsproget uden oversættelse, og derfor er det i bemærkningerne til forslaget nævnt, om man kunne indføre en klausul, hvorefter oversættelse mellem de tre sprog, dansk, norsk og svensk, først skulle kunne ske efter 6 måneders forløb for den bog, som måtte blive prisbelønnet. Der er imidlertid en række vanskeligheder, som kan knytte sig til en sådan klausul, og derfor har man gjort opmærksom på, at man må undersøge mulighederne for, om det kan lade sig gøre eventuelt at gennemføre en sådan klausulering. Det er klart, det vil jeg gerne understrege, at dette naturligvis ikke gælder værker, som er skrevet på islandsk eller finsk. Sådanne værker vil naturligvis straks kunne oversættes. Jeg vil gerne også i denne forbindelse understrege, at det naturligvis er tanken ved uddelingen af denne litteraturpris, at litteratur fra samtlige nordiske lande tages i betragtning.

Kulturudvalget anbefaler endvidere, at man overdrager til Nordisk Kulturkommission at udrede de nærmere spørgsmål, der er knyttet til indstiftelsen af en sådan pris, og udarbejder statutterne for prisen.

Jeg vil gerne til slut fremføre den bemærkning, at det utvivlsomt vil være til gavn for forståelsen af den nordiske litteratur, om man kan få en sådan årlig uddeling af en litteraturpris gennemført. Jeg vil også gerne fremhæve, at det utvivlsomt vil medvirke ikke bare til at øge interessen for nordisk litteratur i de 5 nordiske lande, men også vil kunne medvirke til at øge interessen for nordisk litteratur uden for de nordiske lande.

Med disse bemærkninger skal jeg på kulturudvalgets vegne henstille, at man

vedtager den foreslåede rekommandation.

Seip, Norge: Som medforslagsstiller til det forslag som rådet her behandler, vil jeg anbefale innstillingen som foreligger fra kulturutvalget.

Det er jo en av de eiendommelige paradokser i utviklingen av det nordiske samliv, at mens vi for 60—70 år siden så å si hadde et fellesnordisk bokmarked og øyensynlig var i stand til å lese hverandres litteratur på originalspråket, har vi i de senere år opplevd at oversettelsene dominerer også når det gjelder nabolandenes litteratur. Det forslag som foreligger her, tar vel ikke i første rekke sikte på å rette på det spesielle forhold som gjelder evnen og lysten til å lese nabolandenes litteratur på originalspråkene, men det har også en hensikt i den retning.

Det som jeg for min del ser som det vesentlige, er imidlertid den støtte og inspirasjon som skal gis til nordiske forfattere gjennom den prisen som Nordisk Råd her instituerer. Jeg ser det slik at Nordisk Råd ved å vedta at en skal gå til opprettelse av en slik pris og bruke den første gang ved rådets 10-års jubileum, gir uttrykk for at Nordisk Råd setter de kulturelle spørsmål høyt i det nordiske samarbeidet, og at en spesielt ønsker å understreke den innsats som nordiske forfattere har gjort for sine land og også i verdenslitteraturen.

I denne sammenheng vil jeg minne om at under sin åpningstale første dagen, berørte fungerende president bl. a. spørsmålet om å finne fram til en form for kvalitetsstempel på visse former for nordiske ytelser på det litterære og kunstneriske plan. Jeg tror at det å innføre en nordisk litteraturpris vil fylle noe av det formål som der ble nevnt for så vidt angår nordisk litteratur i årene framover. Jeg tror at de bøkene som oppnår å få en slik felles nordisk litteraturpris, også vil få det kvalitetsstempel som automatisk gjør at de vil finne et marked og finne oversettere i andre land. De forfatterne som får denne prisen, vil faktisk komme til å stå som representanter for nordisk ånd og nordisk

kulturliv også utad mot verden. Jeg tror at det er viktig at vi prøver å inspirere våre forfattere til å gjøre sitt ytterste for å markere Nordens stilling i verdens litteratur også i framtida.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skulle votering medelst namnupprop ske. Då emellertid på därom framställd fråga ingen tillkännagav sig vilja rösta mot utskottets förslag eller avstå från att rösta, *beslöt rådet* — med stöd av § 26 arbetsordningen — *enhälligt bifalla förslaget*.

Närvarande var:

Nina Andersen, Arvid Andersson, Birger Andersson, Asgeir Bjarnason, Borten, Cassel, Chr. Christiansen, Sigrid Eken-dahl, Lars Eliasson, Enne, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Ewerlöf, Fagerholm, Gillström, Hans Gustafsson, Hegna, Hélén, Holm, Horn, Hækkerup, Hønsvald, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Håkon Johnsen, Gísli Jónsson, Magnús Jónsson, Sigfrid Jonsson, Junnila, Klippenvåg, Kraft, Hertta Kuusinen, Kyttä, Kähönen, Aksel Larsen, Helge Larsen, Lempi Lehto, Leirfall, Lindblom, Lundström, Lyng, Løbak, Meinander, Moe, Harald Nielsen, Ohlin, Einar Olgeirsson, Claudia Olsen, Osvald, Gustav Pedersen, Carl Petersen, Johan Poulsen, Rantamaa, Rihtniemi, Rosenberg, Røiseland, Kerttu Saalasti, Sandler, Seip, Rakel Seweriin, Strand, Sundin, Thestrup, Toft, Irma Torvi, Uoti, Virolainen och Wikborg.

Frånvarande var:

Bro.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 68 röster.

5

Kulturutskottets förslag nr 4 i anledning av medlemsförslag om stöd till samnordisk filmproduktion (Sak A 22)

Utskottet hade föreslagit, att rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd henstiller til regjeringene snarest mulig å gjennomføre Nordisk

kulturkommisjons forslag om adgang til felles filmproduksjon med statsstøtte (Nordisk udredningsserie, 1961:3), på grunnlag av retningslinjer utarbeidet av et foreslått utvalg bestående av representanter for vedkommende statlige myndigheter i de enkelte land.

Chr. Christiansen, Danmark (utskottets talesman): Hr. præsident! Jeg tror, jeg kan fatte mig forholdsvis kort, idet jeg kan henvide til det fremsatte medlemsforslag og det materiale, som dette forslag er ledsaget af, og tillige til den indstilling, som kulturudvalget har afgivet og som foreligger her. Den slutter med det forslag, som kulturudvalget enstemmigt har vedtaget at fremsætte over for Nordisk Råd.

Vi finder, at det er en sag af stor kulturel betydning. Der findes ganske vist i øjeblikket nogle bestemmelser i den lovgivning, som har med disse spørgsmål at gøre i Sverige og Danmark, der nærmere må overvejes, men vi håber, at det vil kunne lade sig gøre.

Det er forslagens hensigt, at støtten til fælles nordisk filmproduktion skal være af samme karakter som den, der gælder over for den nationale produktion. Der ligger også deri et forsøg på at skabe en bedre udnyttelse af de tekniske, kunstneriske og kulturelle muligheder, som findes i alle de nordiske lande og som kan være til gavn for filmproduktionen. De nærmere enkeltheder vedrørende denne sags løsning mener vi må overlades til behandling af repræsentanter for centraladministrationen i de forskellige nordiske lande.

Jeg vil gerne have lov til at pege på, at Nordisk Kulturkommission gennem en række forhandlinger har arbejdet også med spørgsmål vedrørende filmen og har givet sin tilslutning til fremme af støtteforanstaltninger for filmproduktionen og for filmens udbredelse, og jeg finder, at det netop i en tid, hvor TV og film tager livtag med hinanden, kan være af stor betydning, at filmen får bedre muligheder for at udnytte de kræfter, som den er i besiddelse af.

Jeg kan derfor slutte med at anbefale udvalgets forslag, hvori man anbefaler

regeringerne i de nordiske lande snarest muligt at gennemføre Nordisk Kulturkommissions forslag om adgang til fællesnordisk filmproduktion med statsstøtte på grundlag af retningslinjer, udarbejdet af et foreslået udvalg, bestående av repræsentanter for vedkommende statslige myndigheder i de enkelte lande.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skulle votering medelst namnupprop ske. Då emellertid på därom framställd fråga ingen tillkännagav sig vilja rösta mot utskottets förslag eller avstå från att rösta, *beslöt rådet* — med stöd av § 26 arbetsordningen — *enhälligt bifalla förslaget*.

Närvarande var:

Nina Andersen, Arvid Andersson, Birger Andersson, Asgeir Bjarnason, Borten, Cassel, Chr. Christiansen, Sigrid Eken-dahl, Lars Eliasson, Enne, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Ewerlöf, Fagerholm,

Gillström, Hans Gustafsson, Hegna, Helen, Holm, Horn, Hækkerup, Hønsvald, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Håkon Johnsen, Gisli Jónsson, Magnús Jónsson, Sigfrid Jonsson, Junnila, Klippenvåg, Kraft, Hertta Kuusinen, Kyttä, Kähkönen, Aksel Larsen, Helge Larsen, Lempi Lehto, Leirfall, Lindblom, Lundström, Lyng, Løbak, Meinander, Moe, Harald Nielsen, Ohlin, Einar Olgeirsson, Claudia Olsen, Osvald, Gustav Pedersen, Carl Petersen, Johan Poulsen, Rantamaa, Rihtniemi, Rosenberg, Røiseland, Kerttu Saalasti, Sandler, Seip, Rakel Seweriin, Strand, Sundin, Thestrup, Toft, Irma Torvi, Uoti, Virolainen och Wikborg.

Frånvarande var:

Bro.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 68 röster.

Mötet avslutades kl. 16.37.

Protokoll

4:e mötet

Onsdagen den 22 februari 1961 kl. 15.00

President: Erik Eriksen

Dagordning

1. Ekonomiska utskottets förslag nr 5 i anledning av medlemsförslag om ökad hjälp till utvecklingsländerna jämte ändringsförslag om nordisk fond för stöd åt undervisningsprojekt i utvecklingsländerna (Sak A 21), medlemsförslag om samarbete beträffande utbildning av administratörer för de nya staterna (Sak A 25) samt medlemsförslag om samverkan vid regionala projekt i utvecklingsländerna (Sak A 28)

2. Trafikutskottets förslag nr 2 i anledning av medlemsförslag om resandes tullfria införsel av vin, sprit och tobaksvaror (Sak A 14)

3. Trafikutskottets förslag nr 3 i anledning av medlemsförslag om avskaffande av skattefri försäljning av alkoholdrycker i internordisk båt- och flygtrafik (Sak A 23)

4. Juridiska utskottets förslag nr 4 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 20/1956 angående samverkan på renskötselns område (Sak D 21) samt meddelanden om rekommendation nr 5/1959 angående förbättring av samernas levnadsförhållanden (Sak D 59)

5. Juridiska utskottets förslag nr 2 i

anledning av meddelande om rekommendation nr 29/1954 angående nordiska patent (Sak D 11)

6. Juridiska utskottets förslag nr 3 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 7/1958 angående riktlinjer för administrationen av gemensamma institutioner (Sak D 37)

7. Trafikutskottets förslag nr 4 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 6/1956 angående tull- och passkontroll vid gemensamma stationer m. m. (Sak D 18)

8. Trafikutskottets förslag nr 5 i anledning av berättelse från Nordiska samfärdselkommittén (Sak C 4)

9. Trafikutskottets förslag nr 6 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 8/1958 angående utbyggandet av förbindelserna mellan Norden och kontinenten (Sak D 38)

10. Trafikutskottets förslag nr 7 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 16/1955 angående samarbete beträffande trafiklagstiftningen (Sak D 16)

11. Trafikutskottets förslag nr 8 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 7/1959 angående samverkan i fråga om trafiksäkerhetsforskning (Sak D 61)

12. Trafikatskottets forslag nr 9 i anledning av berättelse från Nordiska interimskommittén för samordning av transportforskningen (Nordiska transportforskningskommittén) (Sak C 6)

13. Kulturutskottets forslag nr 2 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 22/1959 angående beviljande av medel för gemensamma kulturella ändamål m. m. (Sak D 76)

14. Kulturutskottets forslag nr 3 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 16/1959 angående gemensam arbetsmarknad för intellektuella yrken (Sak D 70)

15. Kulturutskottets forslag nr 6 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 30/1958 angående gemensam bokmarknad m. m. (Sak D 52)

Meddelande

Det meddelades, att statsrådet Rune Johansson, Sverige, och statsrådet Ragnar Edenman, Sverige, intagit sina platser i rådet.

1

Ekonomiska utskottets forslag nr 5 i anledning av medlemsförslag om utökad hjälp till utvecklingsländerna jämte ändringsförslag om nordisk fond för stöd åt undervisningsprojekt i utvecklingsländerna (Sak A 21), medlemsförslag om samarbete beträffande utbildning av administratörer för de nya staterna (Sak A 25) samt medlemsförslag om samverkan vid regionala projekt i utvecklingsländerna (Sak A 28)

Utskottet hade föreslagit, att rådet i anledning av medlemsförslagen och ändringsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att snarast tillsätta en nordisk ministerkommitté för samordning av hjälpen åt utvecklingsländerna och att åvägbringa en sådan ordning, att re-

presentanter för de nordiska länderna ömsesidigt får möjlighet att taga del av och följa det utredningsarbete, som pågår i respektive länder.

Moe, Norge (utskottets talesman): När mötet i Harpsund mellom rådets presidium og statsministrene besluttet å gjøre samarbeidet med utviklingslandene til en hovedsak på dette rådsmøte, kan det vel ikke være noen tvil om at man valgte et tema som mer og mer blir det dominerende spørsmål i internasjonal politikk. Det er i og for seg ganske karakteristisk at mens vi har sittet her i denne sal og i utvalgene og behandlet denne saken, har ekkoet fra de blodige begivenheter i Congo og de dramatiske vedtak i sikkerhetsrådet i New York understreket i hvor høy grad freden i verden er avhengig av vår innsats på dette felt.

Det som vel i høyere grad enn noe annet karakteriserer vår tidsepoke, er nettopp frigjøringsprosessen på andre kontinenter. Antallet av frie nasjoner i verden er blitt fordoblet siden verdenskrigen sluttet. Det er i dag omkring 100 land som faller inn under den definisjon som man vanligvis gir av utviklingslandene, og disse har en folkemengde på til sammen 2 1/4 milliard mennesker, det vil si noe omkring tre fjerdedeler av jordens befolkning.

Ved siden av ønsket om politisk selvstendighet har utviklingslandene et sterkt ønske om en økonomisk og sosial utvikling som kan danne fundamentet for deres selvstendighet.

De nordiske land har ikke vært og er ikke kolonimakter. Vi kan derfor bare støtte de avhengige lands krav om selvstendighet. Men når det gjelder den økonomiske og sosiale utvikling i disse land, kan vi gjøre en stor innsats. Og la meg i denne forbindelse understreke at vi i første linje i utvalgets uttalelse bruker uttrykket »samarbeid med utviklingslandene». Vi tillegger dette uttrykk stor betydning, for vi må komme bort fra at det her dreier seg om en slags velgjørenhet eller om noe slags barmhjertighetsarbeid. Hvis vi oppfatter det vi skal gjøre slik, skader vi saken mer enn vi gavner den. For det det her dreier seg

om, er et samarbeid hvor de gamle industriland og utviklingslandene er likeverdige partnere.

Siden problemet er så viktig, er det med tilfredsstillende utvalget slår fast at det er en samstemmig oppfatning i rådet at de nordiske land må øke sin innsats, og — som det heter i uttalelsen — at denne oppfatning har en sterk forankring i nordisk opinion. Derfor er det også at utvalget slår fast — noe som særlig kommer til uttrykk i den danske regjeringens forslag — at dette arbeid ikke bare er en bevilgningssak i riksdagene eller i tingene, det er ikke bare en regjeringssak, men det er et arbeid som — slik som hittil — bør drives av såvel staten som av de store folkeorganisasjoner og frivillige krefter. Men vil vi dette, at de store folkeorganisasjoner og de frivillige krefter skal være med, må vi også som utvalget sier, drive en omfattende opplysningsvirksomhet om hele det vanskelige problemkompleks som vi står overfor. Vi må få folk til å forstå at vi her samarbeider med folk med en annen mentalitet, med andre seder og skikker enn våre egne, at vi samarbeider med folk som nå gjennomlever den industrielle revolusjon som vi gjennomlevde i forrige århundre, at vi samarbeider med folk for hvem mange av de problemer som opptar oss her i vest — som f. eks. stormaktsbalansen øst-vest osv. — fortoner seg som meningsløse og som problemer de ikke vil beskjeftige seg med.

I samsvar med dette foretrekker utviklingslandene å søke bistand hos internasjonale organer og organisasjoner for å unngå å bli trukket inn i stormaktspolitikken. Nettopp de nordiske land må legge vekt på å respektere dette ønske. Derfor sier utvalget at støtten til utviklingslandene fortsatt bør gis på multilateralt grunnlag gjennom FN og dets særorganisasjoner og andre internasjonale organer og institusjoner. Jeg tror nok at vi må regne med at kravene til de nordiske land så vel som til andre land om større bistand til multilateral hjelp vil øke i årene framover.

Det er ganske interessant at den statlige støtte til utviklingslandene har økt med gjennomsnittlig 15 pst. pr. år i de

senere år. Utviklingslandene foretrekker støtten gjennom De forente nasjoner, fordi det der ikke er knyttet noen politiske vilkår til den. De unngår å bli trukket inn i rivaliseringen mellom øst og vest, de kan gjøre regning med en noenlunde rettferdig fordeling og de er oppmerksom på at FN har et godt apparat og gode erfaringer å bygge på. Jeg tror det bør være en nordisk linje at vi fortrinnsvis støtter at hjelpen skal gis gjennom De forente nasjoner.

Det er imidlertid klart at skal vi virkelig kunne fremme den økonomiske og sosiale utvikling i utviklingslandene, er det ikke nok med støtte, men vi må føre en annen økonomisk politikk og en annen handelspolitikk overfor disse land. For utviklingslandene er jo i alminnelighet for sine eksportinntekter henvist til et fåtall råvarer, som er meget følsomme for skiftende konjunkturer. Og dette fører til at landenes næringsliv er utsatt for stadige og voldsomme svingninger som gjør det vanskelig å gjennomføre en planmessig økonomisk utvikling. Man har regnet ut at på det økonomiske tilbakeslag som vi hadde i årene 1957—58, tapte utviklingslandene i eksportinntekter mer enn 2 milliarder dollar — som en følge av fallet i råvareprisene og stigningen i prisene på ferdigvarer.

Det skal — det er innlysende — en ganske stor økonomisk støtte til for å oppveie et slikt tap. Og jeg tror ikke det hjelper selv om vi som det har vært foreslått av De forente nasjoner, setter inn 1 pst. av nasjonalinntekten. Hvis vår støtte og bistand ikke skal være bortkastet, må vi finne fram til en økonomisk politikk som skaper mer stabile forhold for utviklingslandene.

Prisen på råvarer ligger i dag stort sett 15 pst. lavere enn i 1953, og vi må søke å nå fram til mengde- og prisregulerende avtaler for råvarer og andre produkter som utviklingslandene produserer.

Det er dette utvalget har tenkt på, når det sier at her bør de nordiske land drøfte en felles linje i de internasjonale organer som behandler samarbeidet med og handelspolitikken overfor utviklingslandene. I denne sammenheng peker vi

på OECD, hvor jeg personlig håper at de nordiske lands representanter ikke bare vil stå på en felles linje når det gjelder den økonomiske politikk overfor utviklingslandene, men at de også vil ta felles initiativ til å få gjennomført en riktig politikk.

Men om størstedelen av vår støtte må skje på multilateral basis, er det klart at samarbeidet også kan foregå på bilateral basis. Det er nok dessverre et faktum at mesteparten av den støtte som ytes i verden i dag foregår på bilateral basis, det er bare 15 % av støtten som går gjennom multilaterale kanaler. Når jeg sier dessverre om dette forhold, er det i og for seg ikke fordi støtten gis på bilateralt grunnlag, ennskjønt det er klart at når den kanaliseres gjennom FN, så får den, som jeg tidligere har sagt, en mer rettferdig fordeling. Når jeg sier dessverre, er det fordi det så ofte knytter seg økonomiske, politiske og endog militære betingelser og vilkår til slik støtte. Nå, det er jo heldigvis ikke tilfelle med de nordiske land, og våre tilbud om samarbeid er derfor også blitt godt mottatt i utviklingslandene.

Utvalget peker på at særlig prosjekter som gjelder teknisk assistanse egner seg for bilateralt samarbeid. Med teknisk assistanse forstår man da i første rekke formidling av teknisk innsikt og kunnskap om praktiske arbeidsmetoder innenfor de forskjellige grener av samfunnets virksomhet, og det er særlig på dette område at det er rom for nordisk samarbeid, slik som utvalget peker på. Vi har jo allerede et skandinavisk samarbeidsprosjekt, nemlig undervisnings-sykehuset i Korea, og jeg kan peke på at der er en del andre slike i sving, som Colombo-planen, som vesentlig gjelder det britiske samvelde, eller den interamerikanske utviklingsbank, som omfatter de latinamerikanske land og De forente stater.

Når det er behov for samarbeid også her mellom de nordiske land, er det jo fordi hvert enkelt land ikke alltid har de tilstrekkelige ressurser til å gjennomføre et prosjekt alene. Men det er flere årsaker til at det er en stor fordel å ha et intimt nordisk samarbeid på dette

område. Man kan utveksle erfaringer, slik at man ikke gjør eventuelle feil om igjen. Videre må arbeidet koordineres slik at vi ikke hver for oss setter i gang med prosjekter som eventuelt kan konkurrere med hverandre eller iallfall trekke unødige på våre ressurser. Og endelig — og det er kanskje det viktigste — så kan vi gå sammen om fellesprosjekter.

Bortsett fra de fordelene ved samarbeid som jeg tidligere har nevnt, kommer også det som nevnes i medlemsforslaget fra herrene Ole Bjørn Kraft, Hugo Osvald og Urho Kähkönen — jeg siterer:

För de nya länderna bör detta samarbete tjäna som ett gott exempel. De får direkt lära sig, huru suveräna stater kan samarbeta för att lösa viktiga klart angivna uppgifter.

Dette er så viktig fordi et slikt samarbeid på lengre sikt kan være et vilkår for disse lands egen utvikling.

Der foreligger for rådsmøtet en hel rekke konkrete forslag om prosjekter som kunne settes i gang på en felles nordisk basis. Jeg skal ikke gå nærmere inn på dem her, så meget mer som utvalget har funnet at det ikke kan ta stilling til dem før de er nærmere utredet. Disse prosjekter må derfor overlates til de samarbeidsorganer som vi foreslår opprettet. Og det vi foreslår, er at det opprettes en egen ministerkomité eller statsrådkomité, som skal bestå av ett medlem fra hvert av de nordiske land, altså ikke som det var blitt foreslått, to medlemmer. Utvalget har vært av den oppfatning at det ikke ville være heldig å blande sammen regjeringsmedlemmer og medlemmer som var utpekt av rådet, og at da er det best at det er bare ett medlem fra hvert land, men at dette medlem er en minister som helst er bemyndiget til å treffe avgjørelser på stedet. Ministeren har selvsagt adgang til å ta med seg så mange sakkyndige som han måtte ønske.

Denne ministerkomitéen skal være kontaktorganet og organet for nordisk samarbeid om prosjekter i utviklingslandene.

Men i tillegg til dette har utvalget festet seg ved den utmerkede tanke som statsminister Erlander kom fram med, at

de som driver utredningsarbeidet i de respektive land, og de som direkte administrerer samarbeidet med utviklingslandene i de respektive land, skal stå i en fast og intim kontakt med hverandre. På denne måten må det jo kunne spares meget dobbeltarbeid. Et spørsmål som utredes i et av landene, behøver ikke å utredes i de andre. Og her er det også en form for utveksling av erfaringer. Dette må jo kunne ordnes meget raskt ved at regjeringene utnevner en slags observatører, om jeg skal kalle dem så, som holder seg orientert om og får adgang til å ta del i de utredninger og de undersøkelser og eventuelt det meningsutbytte som foregår i de respektive land på dette område.

Om minister- eller statsrådkomiteén sier utvalget at den bør løpende holde rådets økonomiske nimannskomité underrettet om sitt arbeid, og vi legger til at vi venter en første rapport om ca. 3 måneder. Jeg vil gjerne tilføye at dette ikke skal tas så altfor bokstavelig. Det er ikke slik å forstå at utvalget forlanger at det skal ligge et felles nordisk prosjekt på bordet innen utgangen av mai, men uttalelsen er satt inn for å understreke det som vel er følelsen hos oss alle, ikke bare hos utvalget, men også her i rådet, at dette er en sak hvor vi må handle så raskt som vi bare kan, når vi samtidig skal ta hensyn til at det må gjøres et forsvarlig arbeid når det gjelder utredning og start av et felles prosjekt.

Mitt personlige håp når vi nå fører meget av samarbeidet med utviklingslandene over på nordisk basis, er at dette må bety en ny start i vår innsats for utviklingslandene, et felt som, som jeg sa til å begynne med, mer og mer dominerer mellomfolkelig politikk og som også i høy grad kan bli avgjørende for spørsmålet om krig eller fred i denne verden.

Nina Andersen, Danmark: Tillad mig, hr. formand, at gøre et par bemærkninger til dette forslag.

Jeg vil gerne pege på et problem, som jeg mener er af betydning, selv om det kan betegnes som en enkelthed. Når jeg tillader mig at gøre det, er det, fordi jeg

har nogle erfaringer, som er indhøstet ved, at Nordens socialdemokratiske kvinder for et par års tid siden havde 8 kvinder fra forskellige lande til uddannelse her.

Jeg vil gerne rette en henstilling til den ministerkomité og til de øvrige organer, som jeg antager vil komme til at beskæftige sig med — som det hedder i indstillingen — drøftelser og fremlæggelse af forslag om konkrete samarbejdsopgaver. Henstillingen går ud på, om man vil være vågen over for at finde muligheder og praktiske metoder til at trække et rimeligt antal kvinder fra u-landene ind i det oplysningsarbejde og uddannelsesarbejde, som jeg antager må blive en væsentlig del af Nordens indsats på dette område.

Når jeg gør det, er det hovedsagelig af to grunde. Vi er og må være klar over, at kvinderne i de pågældende lande har en ganske anden samfundsmæssig stilling end den, kvinderne i vesten og måske navnlig i Norden indtager. Skal en leder i et sådant land bedømme, hvem han vil få mest ud af at sende til uddannelse, så vil han, hvis der for ham står både en mandlig og en kvindelig kandidat, vælge manden, og det kan man forstå, for dér er ikke så mange fordomme at overvinde. Den mand, der kommer tilbage, har større myndighed og derved en større mulighed for at gøre en indsats, når han kommer tilbage, end den kvinde, der kommer tilbage med de samme kundskaber og den samme viden om de samme emner, men kvinden skal, inden en indsats virkelig kan gøres, benytte et betydeligt fond af kræfter til at nedbryde fordomme og skranker.

Derfor synes jeg, at vi netop fra de lande, hvor kvinderne har været trukket med ind i arbejdet — vi kan jo af og til jamre over, at vi synes, vi ikke gør nok eller får lov til at gøre nok; men sammenlignet med andre lande kan vi se, at kvinderne Nordens lande er trukket ind i samarbejdet på umådelig mange områder — må have en særlig opgave her.

Den anden bevæggrund er, at vi må forudse, at den hurtige udvikling, der sker i disse lande, eller som er planlagt i disse lande, ikke kan undgå at få

en särskild verkan för kvinnorna. Det blev ju sagt av Finn Moe, att landena snabbt skall genomgå den industriella revolution, som vi i Nordens länder har haft lång tid till att genomföra. Kvinnorna i våra länder har sett deras levnadsstandard smula, men har varit i stand till, varje gång något var smuldrat, att lägga till i det nya mönstret. Kvinnorna i utvecklingsländerna vill, så vidt man kan förutse det, få deras levnadsstandard brutit våldsamt och avgörande utan möjligheter för att bygga till i små bitar; de vill praktiskt talt skapa sig ett nytt levnadsstandard i löbet av få år. De psykologiska effekterna deraf bör man inte överse. Det kan mycket väl vara, att kvinnorna — forsamlingen är kanske för starkt uttryckt, men att de — inte har evnen och krafterna till att hitta sig till rätta i ett nytt samfund, och vi vet ju, att när ens evnen och krafter inte slår till, kommer man snart till att ge upp. Netop för att hjälpa över denna period, för att utnyttja krafter, som är blivit frigjorda, och som kan smuldra, hvis de inte utnyttas, bör vi särskilt vara inbillad på, att kvinnorna i dessa länder dras med in i informations- och utbildningsarbetet.

Låt mig till slut göra ännu en hänvisning, nämligen att man, hvis man utbildar folk till att göra arbetet utom i länderna, inte glömma, att också denna sida av problemen bör tas med in i det förberedande arbetet.

Statsrådet Ulla Lindström, Sverige: Herr president! Jag har redan tidigare under rådssessionen talat så pass utförligt i detta ämne, att jag i dag skall begränsa mig till att i största korthet göra några kommentarer till talesmannen Finn Moes presentation av utskottsutlåtandet.

Som en röd tråd genom utlåtandet möter vi den förnuftiga tankegången, att vi i de nordiska länderna inte skall splittra våra förhållandevis begränsade hjälpresurser på mångahanda smärre insatser, om vi kan få bättre avkastning av dem till ländernas främmande genom en koncentration. Utskottet ger sålunda sin anslutning till principen, att huvuddelen av stödet till länderna även fort-

sättningsvis bör gå genom FN. Och vi vet — det är min reflexion — att våra nordiska kronor och mark tillsammans med dollar, rubler och andra valutor kan användas av FN för insatser av större omfattning. Utskottet ger därnäst sitt förord för projekt på nordisk basis, i de fall där förutsättningar finns att samlas kring ett något större projekt än vad vi kanske skulle finna tillräckligt att engagera oss i var för sig. Jag tror, att här finns även en annan motivering, som är likaså stark, nämligen att ett samordnat projekt — förutsatt att det utformas med sådan omsorg, att dess framgång är garanterad — kan ge det mottagande u-landet en nyttig föreställning om vad praktisk skandinavism innebär, en illustration av hur närbesläktade länder kan samarbeta internationellt utan att ha gemensam försvars- och utrikespolitik i övrigt.

Samtidigt som jag velat understryka det alldeles riktiga i utskottets tankegång om koncentration och effektivitet, när det gäller stödet till u-folkerna, har jag velat framhålla, att vi i Sverige i överensstämmelse härmed eftersträvar koncentration även i våra multilaterala insatser, en koncentration på så få internationella organ som möjligt, dels för att undvika dubbelarbete och administrativa merkostnader och dels för att slippa sådana bindningar till vissa ländergrupper, som är ovidkommande i humanitärt bistandsarbete. Utskottet pekar på OECD:s betydelse, och vi anknäver till detta förhoppningen om en handelspolitik, som tar större hänsyn till länderna än handelspolitiken hittills och som kan betyda lika mycket eller mera för deras levnadsstandard än den expert- och kapitalhjälp, som vi innefattar i begreppet tekniskt bistånd. Detta tekniska bistånd har redan som instrument två FN-fonder eller FN-program och den International Development Association — IDA —, som vi betalar regelbundet kontantanslag till, och vi finner det ändamålsenligast, om våra anslag till multilateral hjälp även fortsättningsvis kan koncentreras på de organ, vi redan nu använder.

En splittring försvårar dessutom över-

blicken över de otaliga behoven på detta område och de mera knappa tillgångarna, som måste vägas mot varandra. Avvägningarna inom de internationella organen — FN-fonderna och IDA — påverkar de fem nordiska länderna endast till 5/70- eller 5/75-delar, d. v. s. vi påverkar dem ganska litet. Men avvägningarna mellan bilaterala och samnordiska insatser gör vi själva och bör snarast kunna förbereda med de rekommendationer, som har framkommit här i Nordiska rådet och har prickats fast. För svenskt vidkommande kan den delaktighet i utredningsarbetet i de olika länderna, som rekommenderas i utlåtandets slutkläm, inledas så gott som omedelbart. Den beredning på regeringsplanet, som statsminister Erlander talade om under generaldebatten och som han inbjudit representanter för de andra nordiska länderna att delta i, har sitt första sammanträde den 3 mars, och vi kommer att med den största tillfredsställelse hälsa grannländernas förbindelseofficerare, om jag får kalla dem så, välkomna till ett arbete på detta område, som måste vara öppet för insyn, om vi skall kunna samarbeta så förbehållslöst, som stödet till u-länderna mår bäst av.

Røiseland, Norge: Det er ikke bare blant politikerne vi i Norden finner en voksende forståelse for samarbeid med utviklingslandene. Denne forståelse har også bredt seg i stor monn blant det alminnelige folk. Det vil nå bli tatt et krafttak; viljen er iallfall til stede til å ta et krafttak. Men vi må være oppmerksom på at vi står overfor store vansker, og jeg tror det er fornuftig alt fra første stund å gjøre publikum oppmerksom på det. Dersom forventningene blir stilt for høyt, kan vi risikere et tilbakeslag i goodwill, og det er ikke bra. La oss nøkternt og saklig overfor det vanlige folk, overfor det vanlige publikum peke på oppgavene, men også på vanskene.

Men når dette er sagt, vil jeg sterkt understreke at det må gjøres det som gjøres kan for at dette skal lykkes, og for at en skal få mest mulig igjen for pengene. Det blir såpass mye penger

som en rutter med, at fristelsen vil være til stede til ikke å ta det så nøye med disponeringen. Det er ganske klart at fristelsen er der til en litt for flott administrasjon. Men her skal en passe seg; her skal en også forsøke å være nøktern og så langt det er mulig, prøve å nytte midlene rasjonelt.

Jeg sa at det ble mye penger; det tror jeg det blir. Nå vil jeg med en gang ha lagt til at jeg har ikke noe større tro på at en i lengden vil få så mye fra private organisasjoner. En vil nok kanskje få en god del i starten, men dette er jo tiltak som skal vare flere år, og da har jeg en viss redsel for at det ikke blir så store summer fra det vanlige publikum når det er gått noen tid. Likevel er det viktig at disse tiltakene har goodwill hos publikum. Det er viktig for at det skal være til stede en nødvendig klangbunn og forståelse når staten bevilger sitt, og jeg tror ikke det blir så vanskelig å få disse bevilgningene fra staten.

Det er ikke pengene som blir det vanskelige, enda så absolutt nødvendige som de er. Det som etter min mening vil skape vanskene, er for det første å finne høvelige prosjekter, men det er et spørsmål om ikke det som til syvende og sist likevel blir det aller vanskeligste, blir å finne den måten vi skal møte folkene der ute på. Det blir dette å få oppelsket den rette mentaliteten hos oss selv, hos dem som reiser ut. Det gjelder å kunne møte folkene der ute slik som mennesker skal møte mennesker. Det gjelder om å skape den forståelsen hos dem at vi er solidariske med dem.

Det er spørsmål om vi ikke her har noe å lære både av sovjetrusserne og av japanerne.

Når sovjetrusserne driver samarbeid med utviklingslandene, reiser arbeidere ut dit med sine telt og slår seg ned blant folkene. Også japanerne går fra hytte til hytte blant alminnelige folk. Vi kan ikke gjøre det. Men vi skal være oppmerksomme på den voldsomme fordelingen våre kolleger der har, og vi skal prøve å tilpasse våre arbeidsmetoder så langt det går an. La meg med det samme her ta med at de folkene vi skal hjelpe, må ikke få inntrykk av at vi sender ut folk

for at de skal ha noe å ta seg til og ha en høy levestandard. De må ikke få inntrykk av at folk som reiser ut for å innspisere, reiser ut for å få seg en hyggelig ferietur. Men dersom vi er oppmerksomme på dette, kan vi etter min mening langt på vei få eliminert endel av vanskene. En del av vanskene vil naturligvis også skapes av forskjellen i lønnsnivå her hjemme og der ute. Når det gjelder det norske India-prosjektet, og likedan når det gjelder det koreanske sykehuset, har en for innfødte arbeidere holdt seg til tariffbetalingen der ute. Det er ikke så lett å få praktisert noen annen ordning. Men det har jo ført til at det ikke blir lik betaling for likt arbeid. Særlig har det ligget nokså mye opp i dagen når det gjelder sykepleierskene fra Korea. De har vært så tydelig underbetalt sammenliknet med de nordiske søstre at alle og enhver har sett det. Det er et problem og det blir et problem, men vi skal være oppmerksomme på det. Disse vanskene må selvfølgelig ikke skremme oss fra å gå i gang — langt i fra. Men når vi går i gang, bør vi være realistiske. Det tror jeg er et av de første vilkår for at dette skal lykkes.

Hr. Finn Moe var inne på spørsmålet om råvarene fra utviklingslandene og prisene på dem. Jeg er helt enig med hr. Finn Moe. Men jeg vil legge til at det er ikke bare spørsmål om prisene på råvarer. Det er også spørsmål om ferdigbehandlede varer. Skal vi i lengden kunne yte noen virkelig hjelp og ha et virkelig samarbeid med disse utviklingslandene, må vi ta imot varene. For en tid siden hadde vi et eksempel på et slikt problem i Oslo. Det ble innført et lite parti tekstil- og husflidsvarer med norske mønstre og av god kvalitet fra Hongkong. Selvfølgelig var varene mye billigere enn nordmennene hadde kunnet produsere dem. Det var med en nokså blandet følelse nordmennene så på dette.

Vel, dette skaper problemer, men jeg tror aldri vi kommer utenom å ta opp og løse det problem å finne fram til en ordning slik at vi kan ta imot varene — også de billige varene — som kommer fra de land som vi skal samarbeide med der ute.

Udenrigsminister Krag, Danmark: Hr. formand! Som den, der her fra rådets talerstol har anbefalet det danske regeringsforslag om fælles nordisk hjælp til u-landene, vil jeg gerne takke det økonomiske udvalg for den behandling, man har givet dette og de øvrige forslag. Jeg tror, det er den rette fremgangsmåde, vi har valgt, og nu må regeringerne jo tale sammen om at nedsætte det ministerudvalg, der skal foretage den videre behandling og forhåbentlig nå frem til positive fællesnordiske beslutninger på dette område.

Jeg håber, at regeringernes arbejde med denne sag kan vise sig effektivt, og når man nu skal tale om, hvor ministrene første gang skal mødes, når de enkelte regeringer har udpeget, hvem de vil repræsenteres af, vil jeg sige, at hvis det skulle blive muligt, at Danmark blev udpeget som det første værtsland for ministerkomiteen, så påtager vi os gerne den opgave.

Sedan diskussionen förklarats avslutad skulle votering medelst namnupprop ske. Då emellertid på därom framställd fråga ingen tillkännagav sig vilja rösta mot utskottets förslag eller avstå från att rösta, *beslöt rådet* — med stöd av § 26 arbetsordningen — *enhälligt bifalla förslaget*.

Närvarande var:

Nina Andersen, Arvid Andersson, Birger Andersson, Asgeir Bjarnason, Borten, Cassel, N. Chr. Christensen, Chr. Christiansen, Sigrid Ekendahl, Lars Eliasson, Enne, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Fagerholm, Gillström, Hans Gustafsson, Hegna, Helén, Horn, Hækkerup, Hønsvald, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Håkon Johnsen, Sigfrid Jonsson, Klippenvåg, Kyttä, Kähönen, Aksel Larsen, Helge Larsen, Lempi Lehto, Leirfall, Lindblom, Lundström, Lyng, Løbak, Meinander, Moe, Harald Nielsen, Ohlin, Einar Olgeirsson, Claudia Olsen, Osvald, Gustav Pedersen, Carl Petersen, Johan Poulsen, Rantamaa, Rihtniemi, Rosenberg, Røiseland, Kerttu Saalasti, Sandler, Seip, Rakel Seweriin, Strand, Sundin, Thestrup, Toft, Irma Torvi, Uoti, Virolainen och Wikborg.

Frånvarande var:

Ewerlöf (sjukanmäld), Holm (sjukanmäld), Gisli Jönsson (sjukanmäld), Magnús Jönsson (sjukanmäld), Junnila (sjukanmäld), Kraft (sjukanmäld) och Hertta Kuusinen.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 62 röster.

Följande två punkter på dagordningen behandlades i ett sammanhang.

2

Trafikutskottets förslag nr 2 i anledning av medlemsförslag om resandes tullfria införsel av vin, sprit och tobaksvaror (Sak A 14)

Utskottet hade föreslagit, att rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne, at de snarest muligt søger at gennemføre ensartede regler med hensyn til de rejsendes adgang til told- og afgiftsfrit at indføre vin, spiritus og tobaksvarer som rejsegods, dog således at der kan gøres undtagelser for rejsende, som ankommer med korte skibsruiter, indtil de særlige problemer i forbindelse med disse ruter er løst.

3

Trafikutskottets förslag nr 3 i anledning av medlemsförslag om avskaffande av skattefria försäljning av alkoholdrycker i internordisk båt- och flygtrafik (Sak A 23)

Utskottet hade föreslagit, att rådet icke måtte företaga sig något i anledning av medlemsförslaget.

Meinander, Finland (utskottets talesman): Herr president! Jag finner det fullt sakenligt att behandla den andra och den tredje frågan på dagordningen i samma sammanhang. Avsikten med de båda initiativen är att förenhetliga bestämmelserna om tullfri import av alkohol- och tobaksvaror. Det andra initiativ-

vet, punkt 3 på dagordningen, går bara längre i detalj, så till vida att man vill förenhetliga importen av alkoholdrycker i båt- och flygtrafiken så, att denna import i den mån den är tullfri helt skulle bringas att upphöra. Handlingarna i det första ärendet, punkt 2, visar, att önskemålet om ett förenhetligande jämförelsevis lätt kan förverkligas, när det gäller de s. k. långa rutterna. En rekommendation av denna innebörd ingår också i trafikutskottets betänkande nr 2, som gäller Sak A 14. Ärendet har varit föremål för en ingående utredning i olika instanser, och Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. har för sin del föreslagit de regler, som skulle bli gällande, och de finns även återgivna i betänkandet. Problemen uppstår först på de korta rutterna och särskilt i öresundstrafiken, men om den saken försiggår för tillfället bilaterala förhandlingar mellan Danmark och Sverige, de två länder, som saken berör. Och det är givetvis på sin plats, att rådet inväntar resultatet av dessa förhandlingar. Av nykterhetspolitiska skäl har förslagsställarna till Sak A 23, som behandlas under tredje punkten på dagordningen som jag redan nämnde helt önskat inställa den tullfria alkoholförsäljningen på båt- och flygplan. Handlingarna visar även här, att problemet blivit särskilt brännande, när det gäller öresundstrafiken. Missbruk har kunnat konstateras också på andra korta rutter, men de synes inte ha fått en sådan bärvidd som just i trafiken över Öresund. Tanken att helt generellt avskaffa den tullfria försäljningen av alkoholdrycker på de långa rutterna möter svårigheter icke minst därigenom, att det blir vanskligt, troligen helt omöjligt att utsträcka dessa förbud till att också gälla icke-nordiskt flyg och icke-nordiska farkoster, och redan ur konkurrenssynpunkter blir det då svårt att försöka upprätthålla ett förbud bara på våra egna trafikmedel. Också denna fråga kommer enligt de uppgifter trafikutskottet fått att aktualiseras i de dansk-svenska förhandlingarna, där tanken har väckts, att eventuellt få en sådan ordning till stånd, enligt vilken öresundstrafiken skulle i

detta sammanhang betraktas som inlandstrafik. Utskottet har med hänsyn till detta icke funnit anledning att föreslå en rekommendation i detta andra ärende, Sak A 23.

Horn, Danmark: Hr. præsident! De to sager, der her foreligger til behandling, har jo været drøftet på mange forskellige måder gennem årene; men jeg tror, vi er ved at nå til det stadium, hvor vi må have det problem klaret, og det er min tro, at det kun klares, hvis vi får orden i det griseri, som nu foregår på Øresund. Man kan godt prøve at gå den anden vej, men jeg tror ikke, det vil betyde så forfærdelig meget, og derfor er jeg meget glad for, at den svenske og den danske finansminister er blevet enige om at nedsætte et hurtigt arbejdende udvalg, som skal se at finde en løsning, således at der kan blive en virkelig nordisk enhed. Det er det, der for mig er det afgørende. Vi kan ikke være denne skamplet bekendt, dette at vi betragter disse korte sejlruiter over internationalt farvand, som om vi kom ind i et fremmed område, som om der her var en skillelinje. Vi kan ikke have sådanne enklaver, hvor der gives visse fordele. Der er jo ingen, der betragter Store-Bælt, der er lige så bredt som Øresund, som et område, hvor man skulle have sådanne fordele, og for os nordboer må det være det samme, om vi sejler over Øresund eller over Store-Bælt.

Der har også for nylig været et tilfælde, hvor en skandinav, der sejlede over Store-Bælt, ikke kunne begribe, at han ikke kunne købe på Store-Bælts-færgen på samme måde som på Øresunds-bådene. Det var en yngre mand. Det viser, at ungdommen forstår ikke, at man skal opretholde en sådan ordning, som jo burde være faldet bort, dengang vi indførte pasunionen. Der kan ikke føres nogen saglig argumentation for, at man opretholder denne ordning, efter at vi har indført pasunionen.

Jeg synes, det er en hån mod selve den nordiske enhedstanke, når det i et af de dokumenter, som er sendt til medlemmerne, påstås, at her er tale om, at man har fremmet rejseysten, og man

har skabt bedre forudsætninger for fremme af samkvemmet mellem vore folk og udbygget de kulturelle forbindelser. Her er ikke tale om rejseelv eller om et kulturelt arbejde. Det er ret og slet en forlystelsesindustri. De, der bliver forlystede, mener måske, at de har fået noget billigt, men når de har gjort det op, er det ikke sikkert, det har været så forfærdelig billigt. Det må de naturligvis afgøre med sig selv. Jeg har ikke noget imod, at borgerne her i Norden forlyster sig på forskellig vis, men jeg har noget imod, at det sker under ulige vilkår, som der her er tale om.

For mig er det ikke et spørgsmål om, hvorvidt staten får lidt mere eller lidt mindre i afgift i kassen, men det er et spørgsmål om, hvorvidt de, der bor i de nordiske lande, bør stilles ens; manden i Kirkenes, skovarbejderen i Ivalo, manden i Falun og manden i Ribe bor ikke sådan, at han kan tage sig en sådan udflugt. Det er ikke rimeligt, at der skal være forskelsbehandling.

Det er godt nok, når man fra dansk side siger, at det er synd at tage denne mulighed fra de københavnske arbejdere. Jeg tror ikke, der er nogen københavnsk arbejder, som vil fastholde, at han skal have denne særret. Københavnske arbejdere har i almindelighed en højere løn end andre arbejdere i Danmark. Hvis de så samtidig skal have en lovsikret ret til at kunne købe en række varer billigere end dem, der har lavere løn, hører alting op. Jeg tvivler på, at de københavnske arbejdere vil fastholde, at de skal have særrettigheder, og på samme måde må det vel være på den anden side af Øresund.

Jeg vil slutte med at udtale håbet om, at den lille hurtigt arbejdende komité, som nu bliver nedsat, vil gå til sagen med frisk mod. Den vil vel nok komme ud for vanskeligheder fra dem, der arbejder på at opretholde dette system. De er jo altid på færde; de skyr ingen midler. Vi havde det uheld forleden aften, da sagen blev omtalt i den danske radioavis, at radioavisen i sin foranmeldelse gav sagen en drejning, idet man sagde, at sagen var afvist. Det kom dog frem senere, da man kom til selve omtalen af

sagen, at det ikke var så enkelt, som det var sagt. Men det er den slags ting, som gør, at vi andre må sige, at nu er det vist på tide, at der bliver nogle i alt fald, der tør sige, at dette her må høre op.

Jeg vil bede om, at den lille komité, der nu skal i gang, vil finde inspiration i Ibsens ord:

Hvad du gør, gør fuldt og helt,
og ikke stykkevis og delt.

Rantamaa, Finland: Herr president! Från norska medlemmars sida i Nordiska rådet har inlämnats ett medlemsförslag angående åtgärder för avskaffande av skattefri försäljning av alkoholdrycker i internordisk båt- och flygtrafik. Jag finner förslaget både riktigt och aktuellt, ty år efter år har man i denna fråga kunnat konstatera sådana missförhållanden, som det är alldeles nödvändigt att rätta till. I det följande vill jag framlägga vissa synpunkter i saken.

Jag inskränker mig till att i korthet uttala min uppfattning därom.

Enligt 3 § i den finska alkohollagen äger från utlandet ankommande resande rätt att införa mindre mängder alkoholdrycker för eget behov. I en förordning av den 23 mars 1932 har denna mängd fastställts till två liter maltdrycker, två liter viner och en liter andra alkoholdrycker. Sedan hösten 1960 får man på resor mellan Stockholm, Simpnäs, Kapellskär eller Grisslehamn å ena sidan och åländska hamnar å andra sidan införa högst en tredjedels liter alkoholhaltiga drycker. Dessutom bör passageraren ha fyllt tjuguet år.

Övervakningen av dessa föreskrifters efterföljande är svag, och särskilt på båtarna är kontrollen av försäljningsmängderna och resenärernas ålder mer eller mindre obefintlig. Även tullkontrollen har fått en alltmer formell karaktär. Då sjöledes och per flyg årligen kommer till Finland cirka tvåhundrafemtiotusen passagerare, kan den årliga, lagliga införseln stiga till över en miljon liter skattefria alkoholdrycker.

Utskänknigen av alkoholdrycker är förbjuden ombord på fartyg, som förmedlar trafik mellan Finland och ut-

landet, så länge fartyget befinner sig i hamn. Veterligen finns det ingen, som har övervakningsskyldighet — förutom den skyldighet, kaptenen eventuellt har å rederiets vägnar — beträffande efterföljandet av finsk lag och förordningar vid utskänknigen ute till havs.

År 1959 förbjöd tullstyrelsen visserligen alkoholförsäljningen mellan finska hamnar, men trots detta förbud förtäres det friskt ombord på båtarna mellan Helsingfors—Stockholm och Åbo—Stockholm även i de fall, då dessa båtar angör Mariehamn. Dryckenskapen har ibland antagit sådana former, att det väckt allmän anstöt. På bilfärjan mellan Korpo och Kapellskär har övervakningen upprätthållits bättre. — Det svåraste missförhållandet är, att även minderåriga blir betjänade. I förnuftets namn borde på internationella vatten åtminstone utskänknigen av alkoholdrycker till ungdomar kunna förhindras. Och även mellan Helsingfors och Mariehamn samt Åbo och Mariehamn borde man kunna tillse, att finsk lag efterföljes.

I flygtrafiken mellan Finland och andra nordiska länder spelar spritförsäljningen en så stor roll, att den alltid är motbjudande för nykterister. Är det riktigt att locka folk att använda denna möjlighet att köpa rusdrycker? Staten förlorar i laglig försäljning mera än det statsägda flygbolaget vinner i skattefri försäljning.

Jag kan inte förstå, att rederierna har försökt förneka den välkända omständigheten, att de utskänker alkoholhaltiga drycker till minderåriga. På sommaren 1959 publicerade den finska bildtidningen »Uusi Kuvalehti» ett reportage med namnet »Barnens fullvuxna natt», där i ord och bild ges en skakande beskrivning av de minderåriga flickornas superi ombord på båtarna på följande sätt:

Jag spetsar mina öron på stockholmsbåten, som just kastat loss från kajen i Åbo hamn. Det är intressant att lyssna, i vilken sinnesstämning man i denna ålder — femton, sexton år — reser för att bese Rom och Paris.

»Det var tur att vi inte hamnade på Birger Jarl. Lippe och Piki hamnade på den båten. Och där hade man i baren avford-

rat dem identitetsintyg, då de inte där serverade under nitton år gamla. Tror du, att vi borde dra lite färg i ansiktet, så att de ingenting misstänker», mediterade den ena flickan, när hon betraktade spritköns fortskridande på barsidan. Efter ett ögonblicks funderande instämmer den andra, och flickorna försvinner till damrummet för att ordna sin »make up» i sådant skick, att de blir accepterade som fullvuxna i spritkän. Men flickornas rädsla var obefogad. I baren hade de två kvinnor, som sköter serveringen vid utskänkingen av drinkar sådan rassande brådska, att de knappast hinner betrakta kundernas utseende eller storlek eller ålder. Kunderna dricker olika drycker, betalar i olika valutor, och det är fullt upp vid skötandet av två kassor mitt i trängseln.

Efter en stund kommer samma skolflickor fnissande med whiskyglas i händerna till däcksborden, som är skyddade av regntak.

Och denna sorgliga skildring fortsätter sedan så här:

Ingen på däckets uppmärksammar den gråtande flickan, när hon raglar till relingen för att kråkas och sedan faller ihop på däckets. Synen är alltför vanlig denna tid på natten, då slocknade unga, ensamma och parvis, finns i snart sagt varje vrå.

Detta är endast korta utdrag ur en längre artikel, som på sin tid väckte stor uppmärksamhet både i Finland och hela Nordskandinaviens. Mig veterligen har inget rederi protesterat mot denna beskrivning.

Emedan vi i Nordiska rådet bör ägna allvarlig uppmärksamhet åt ungdomens sedliga uppfostran, är det skäl att förutsätta, att regeringarna i de nordiska länderna med det snaraste finner de nödvändiga medlen att göra något i saken, ty den nuvarande situationen bör inte bestå.

Røiseland, Norge: Siden jeg er en av de tre forslagsstillerne i Norge, finner jeg det naturlig å si noen ord om denne saken.

For det første har det gjort seg gjeldende en misforståelse i pressen. Der er det sagt at vi vil nekte folk å få kjøpt whisky på fly- og båttruten. Jeg skal gjøre merksom på at det er ikke det forslaget vårt innebærer. Forslaget vårt innebærer at det ikke skal bli høve til å selge avgiftsfri alkohol på fly- og båttruter, og det er på sett og vis noe annet.

Forslaget har ikke fått særlig god motakelse i trafikktutvalget. Der har vi jo også opplevd den tort og svie at trafikktutvalget har gått inn for et forslag med helt motsatt fortegn. Riktignok har utvalget trukket ut de verste tennene på dette forslaget, men det er likevel ikke tvil om hva tilrådingen vil innebære. Medlemsforslaget Sak A 14, som utvalget har bygd sin rekommendasjon på, viser jo til et forslag fra den nordiske samferdselskomité, som vil samordne det hele, slik at det blir høve til å kjøpe tollfritt to liter spritdrikk eller vin og fem liter sterkt øl. Det er altså den stikk motsatte tendens av den vi hadde gått inn for og tenkt oss.

I denne situasjon ser det jo ikke særlig lystelig ut for oss når det gjelder dette forslaget. Men jeg vil gjerne få peke på at visse lyspunkter finnes det da. Ett av disse lyspunktene er at dagen før denne sesjon ble åpnet, ble den svenske og den danske finansminister enige om at de skulle sette ned et hurtig arbeidende utvalg til å drøfte disse spørsmål i forbindelse med Øresundtrafikken. Det er alltid noe; det er jamen ikke så rent lite. Om det har sammenheng med vårt forslag, kan jeg ikke si. Spørsmålet om Øresundtrafikken har vært drøftet før både i den svenske Riksdag og i det danske Folketing. Men det var iallfall ett lyspunkt å kunne konstatere. Når det derimot gjelder det avgiftsfrie salget på fly- og båttruter, er det foreløpig ingen lyspunkter å konstatere.

Men jeg vil gjerne reise det prinsipielle spørsmålet: Kan en i lengden for reiser mellom de nordiske land opprettholde et unntaksvilkår fra den alminnelige lovgivning og fra alminnelige avgiftsvedtak? Kan en det, og er det riktig? Bør ikke de alminnelige avgiftsregler som gjelder i de nordiske land for visse varer, også gjelde på de områder om en går ombord i en båt eller et fly på reise til de andre nordiske land? Jeg reiser dette prinsipielle spørsmål. Komiteen har, så vidt jeg forstår, gått helt utenom det.

En må også reise spørsmålet: Er det så mye mer naturlig at folk skal slippe å betale avgift på visse varer når de reiser

mellom f. eks. Oslo og Göteborg, enn når de reiser mellom Oslo og Trondheim? Jeg er klar over at juridisk, lovmessig, er det forskjell på disse to reiser, men har folk som reiser til Göteborg, faktisk noe mer krav på å bli satt i en særstilling og slippe avgift, enn folk som reiser til Trondheim? Tror noen at vi i lengden kan opprettholde dette prinsipp?

Så er det et annet spørsmål som melder seg: Hvorfor skal det absolutt være disse varene som skal være fritatt for avgift? I praksis er det, så vidt jeg vet, alkohol, tobakk, sjokolade og parfyme det dreier seg om. Men hvorfor bare disse? Hvorfor skal en kunne kjøpe alkohol avgiftsfritt ombord på båten eller i flyet, men ikke andre varer som det er avgift på? Jeg synes spørsmålet er verd å drøfte.

Så er det den edruelighetsmessige side ved saken. Jeg innrømmer med en gang at for edruelighetsaken er dette ikke noe stort spørsmål, men jeg mener at et vedtak i den retning som det vi har pekt på, vil være et skritt i riktig lei. Og jeg mener at den ordning som nå blir praktisert, er i strid i hvert fall med den alkolpolitikk som blir ført i Norge. For i Norge bygger vi på det prinsipp at det skal være høye priser på alkohol fordi det gagnar edruskapen. Da kan en ikke komme bort fra at gjeldende regler her trass i alt er et brudd på grunnsetningene for den politikken.

Så sier trafikktvalget at det vil bli så vanskelig, for ikke å si umulig, å få gjennomført noen forandring når det gjelder flyrutene. Ja, vil det det? Kan ikke slike vilkår knyttes til landingsretten når det gjelder alle, både nordiske og ikke-nordiske, fly?

Så ser en videre at en del av disse som har avgitt uttalelser, hevder at det er nødvendig å opprettholde de bestemmelser vi har nå, for turisttrafikkens skyld. Jeg er ikke fagmann, så jeg skal ikke si så mye om det, men jeg vil allikevel få lov å peke på at vi har en båt-rute mellom Kristiansand og Hirtshals, der det ikke blir solgt alkohol i det hele tatt — hverken med eller uten avgift. Denne båttruten har hatt en veldig øk-

ning i trafikken. Da den kom i gang, var det forutsetningen at den skulle få stats-tilskudd. Den har ikke hatt bruk for hele det statstilskudd som var forutsatt. Det har vært en stadig økning, en såpass stor økning at det er spørsmål om å bygge en ferje til. Dette eksemplet skulle ikke akkurat tyde på at det er helt nødvendig med salg av avgiftsfri alkohol for å kunne drive regningsvarende. Gid det var så vel at alle disse større rutene våre av den ene eller annen art som trekker på statskassen, kan komme i samme stilling som Kristiansand-selskapets og kan avvikle statsstøtten.

Når det så gjelder forslaget fra komitéen om rekommandasjon, vil jeg gjerne ha sagt om det at jeg er helt enig i at det ville være en fordel å få samordnet disse reglene, dersom vi først skal ha dem. Men utvalget har, så vidt jeg har forstått det, gått ut fra den forutsetning at vi skal opprettholde disse reglene om alkoholsalg, om at vi skal bygge på det prinsipp at det skal være adgang til avgiftsfritt salg av alkohol, og da vil jeg stemme mot rekommandasjonen. Jeg er altså ikke enig i den forutsetningen. Og jeg vil jo si at det er så nær tilknytning mellom medlemsforslaget Sak A 14 og forslaget til rekommandasjon, at jeg finner å måtte stemme mot rekommandasjonen også av den grunn.

Hvis rekommandasjonen blir vedtatt, går jeg ut fra at dermed har vi jo faktisk fått et avslag på det forslaget som vi har satt fram i Sak A 23. Jeg er fullstendig oppmerksom på det. Skulle forslaget til rekommandasjon ikke bli vedtatt, tar jeg forbehold om å ta opp forslaget til voteringstema i Sak A 23.

Meinander, Finland: Herr president! Den föregående talaren ställde frågan om det i det långa loppet kan vara sakenligt att upprätthålla en ordning, enligt vilken man på resa mellan nordiska länder får inköpa tullfri spirituosa. För att få ett riktigt perspektiv på frågan bör man erinra sig, att det finns allmänna regler, som gäller för resande om tullfrihet intill ett visst belopp, 60 dollars. Dessa regler är försedda med undantag; man är restriktiv ifråga om alko-

hol, så att man icke tillåter resande att medföra mera alkoholvaror än intill ett visst belopp. Gällande regler innebär, att alkohol- och tobaksvaror behandlas strängare än alla andra varor.

Wikborg, Norge: Jeg er enig med hr. Røiseland i at vi har grunn til å føle noen skuffelse over den skjebne det forslag som også jeg er medforlagsstiller til, har fått her i Nordisk Råd. Vi kan vel i det hele tatt konstatere at virkningene synes å ha vært sterkere utenfor rådet enn innenfor rådet når det gjelder de spørsmål som her er tatt opp. Der har vært en ganske sterk reaksjon rundt om i nordisk presse. Men har satt søkelyset på forskjellige ting som foregår i den internordiske reisetrafikk, og jeg tror nok at det i hvert fall vil komme det gode ut av behandlingen her i rådet at det blir slutt på det avgiftsfrie salg og nytelse av alkohol på de såkalte kortere reiser. I Norge har vi allerede tatt skritt i den retning. Tolldirektoratet i Norge sendte ut et rundskriv av 15. oktober 1960, hvor det bestemte at reglene om tollfri og avgiftsfri innførsel av vin og brennevin og tobakk ikke kommer til anvendelse for varer som reisende har kjøpt om bord i fartøyer som trafikerer kortere ruter mellom Norge og utlandet. Og med kortere ruter har man da tenkt på ruter som ikke overstiger 55 mil, eller hvor avstanden til vedkommende havn i utlandet ligger nærmere norsk grense enn 20 mil. Det var først og fremst for å komme til livs de ubehagelige virkninger av de såkalte »spritreiser» til Strömstad som vi opplevet så meget av i fjor sommer. Regelen har ført til at der nå, så vidt jeg har lest i avisene, planlegges nye spritreiser mellom Norge og Lysekil, hvor man visstnok kommer utenfor 20 milsgrensen, så jeg håper at våre norske tollmyndigheter vil utstrekke grensen for såkalte kortere ruter.

Også av det forslag som foreligger fra trafikkutvalget går det klart fram at man må gjøre en unntagelse for de korte skipsruter. Det kunne vel kanskje også være grunn til da å gjøre et unntak for de korte flyruter. Det tar kanskje ikke engang en time å fly fra Göteborg til

Oslo, når vi får jet vil det vel ta en halv time, og alle som har fløyet over de distansene vet at det under hele reisen foregår et uopphørlig salg av alkohol. Det er et flyvende brennevinssalg. Det er noe usmakelig, og jeg vil si at jeg synes, noe uverdigg ved det hele. Jeg tror den oppfatning mer og mer gjør seg gjeldende at sprit og reiseliv ikke går godt sammen, og særlig ikke i vår bilismens tidsalder, hvor det er om å gjøre at de som kjører bil er så edru som overhodet mulig. Vi har jo år om annet ikke så få ulykker på grunn av alkoholnytelse, og det er klart at det blir en stor fristelse f. eks. på bilfergene mellom våre land — også for bilførerne — til å nyte billig alkohol, med de konsekvenser det kan få.

Vi i Norge har forsøkt i avholdspolitikken — eller i edruskapspolitikken vil jeg heller si — å holde en høyprislinje, fordi vi mener at det i noen grad reduserer dette som vi hjemme i Norge karakteriserer som vårt sosiale onde nr. 1. Det er vår sosialministers egen karakteristik av alkoholproblemet i Norge. Dette billigsalget som her finner sted, er et brudd på denne høyprislinjen. Jeg vil ikke si at vi kommer så svært meget lenger ved å stoppe igjen dette hullet, men det er et av de mange ledd i forsøket på å få større edruskap. Derfor er ikke jeg i tvil om at det vil gjøre et uheldig inntrykk hjemme i Norge, iallfall i vide kretser, at vi nå i Nordisk Råd under påberopelse av ensartede regler i Norden, skal lempe på ordninger som vi har, og som vi mener til en viss grad tjener edruskapens interesser.

Jeg er helt enig med hr. Røiseland i at hvis vi her i Norden virkelig vil opphøre med avgiftsfritt salg på internordiske trafikkruiter, så lar det seg gjøre å finne en ordning. Det ville også la seg gjøre å finne en ordning som kunne stoppe den slags salg i utenlandske ruter på våre land. Jer er klar over at her gjør der seg gjeldende betydelige »vested interests», man er engstelig for at trafikken skal gå til andre land osv., jeg er klar over de store vanskeligheter man møter, men var der vilje her, ville der også være vei.

Slik som dette forslaget nå foreligger

for oss, er der enkelte uklare sider ved det. Det står at man skal gjennomføre ensartede regler. Er det meningen at man også skal ha samme regler for nordiske borgere som for utlendinger ellers? Etter de opplysninger som er gitt oss i Sak A 14, gjelder der forskjellige regler for reisende fra nordiske og reisende fra andre land. Jeg har inntrykk av at bak dette forslaget ligger den tanke at vi skal gå opp til det høyeste kvantum som tillates innført i noe land. Hvis forslaget hadde gått ut på det motsatte, å redusere kvantumet ned til kvantumet i det land som har den laveste maksimumsgrense, ville det ha stillet seg noe anderledes, men det er jo tydelig nok at selve forslaget hviler på det forslag som er fremsatt av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m., og under de omstendigheter og med de tanker som for så vidt ligger bak forslaget, må jeg for min del stemme imot det. Jeg tror det er et uheldig forslag, jeg tror det vil få virkninger som ikke er gode, og jeg tror at det også i noen grad vil påvirke folks syn på visse former for nordisk samarbeid.

Røiseland, Norge: Hr. Meinander sa at det ble praktisk talt strengere regler for alkohol enn for andre varer, fordi at der var det en viss mengderegulering, og det var det ikke for andre tollfrie varer. Til det kan jeg jo si at det er spørsmål om hvor man kjøper disse tollfrie andre varene hen. Det er rett nok at dersom en kommer til Oslo med andre varer, kan en få dem inn i en viss mengde uten toll, men å få kjøpt dem tollfritt i Danmark, det tror jeg ikke går an. Gjelder det derimot alkohol, kan en kjøpe den tollfritt på flyet eller på båten. Så jeg mener fremdeles at i praksis står alkohol i en gunstigere stilling enn andre varer.

Lyng, Norge: Hr. Røiseland uttalte at han ville stemme imot den foreliggende rekommandasjon, fordi han anså den så nær knyttet til medlemsforslag A 14 at en votering for rekommandasjonen prak-

tisk talt ville bety at man sluttet seg til og godkjente dette medlemsforslag.

Jeg har vanskelig for å se det på denne måten. Rekommandasjonen tar utelukkende sikte på å skape felles regler på dette felt i de nordiske land. Jeg går ut fra at under det videre arbeide som gjøres, vil de som skal arbeide med saken — regjeringene — stå helt fritt når det gjelder den endelige løsning. De kan etter min mening også overveie den løsning at alt salg av denne art forbyes. Jeg vil gjerne understreke det, og ut fra det syn har jeg vanskelig for å stemme mot rekommandasjonen. Jeg vil stemme for den, men jeg vil sterkt understreke at jeg har ikke dermed på noen måte villet si som min mening at den løsning som inneholdes i medlemsforslag A 14 er den eneste eller den som bør aksepteres.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst namnupprop beträffande utskottets förslag nr 2.

För utskottets förslag röstade:

Nina Andersen, Arvid Andersson, Birger Andersson, Asgeir Bjarnason, Borten, Cassel, N. Chr. Christensen, Lars Eliasson, Erik Eriksen, Fagerholm, Gillström, Hans Gustafsson, Hegna, Helén, Horn, Hønsvald, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Sigfrid Jonsson, Klippenvåg, Kähönen, Aksel Larsen, Helge Larsen, Lempi Lehto, Leirfall, Lundström, Lyng, Meinander, Moe, Harald Nielsen, Ohlin, Osvald, Gustav Pedersen, Carl Petersen, Rantamaa, Rihtniemi, Kerttu Saalasti, Sandler, Rakel Seweriin, Strand, Sundin, Thestrup och Toft.

Mot utskottets förslag röstade:

Løbak, Røiseland och Wikborg.

Seip och Virolainen *avstod från att rösta.*

Frånvarande var:

Chr. Christiansen, Sigrud Ekendahl, Enne, Holger Eriksen, Ewerlöf (sjukanmäld), Holm (sjukanmäld), Hækkerup, Håkon Johnsen, Gisli Jönsson (sjukanmäld), Magnús Jönsson (sjukanmäld), Junnila (sjukanmäld), Kraft (sjukanmäld), Hertta Kuusinen, Kyttä, Lindblom, Einar Olgeirsson, Claudia Olsen,

Johan Poulsen, Rosenberg, Irma Torvi och Uoti.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 43 röster.

Utskottets förslag nr 3 bifölls.

4

Juridiska utskottets förslag nr 4 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 20/1956 angående samverkan på renskötselns område (Sak D 21) samt meddelanden om rekommendation nr 5/1959 angående förbättring av samernas levnadsförhållanden (Sak D 59)

Utskottet hade föreslagit,

I. att rådet måtte lägga meddelandena om rekommendation nr 20/1956 till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session;

II. att rådet måtte lägga meddelandena om rekommendation nr 5/1959 till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Hønsvald, Norge (utskottets talesman): Det har skjedd en del ting siden sameproblemen ble satt opp på dagsordenen for Nordisk Råd første gang. Av de dokumenter som følger denne saken, går det fram at regjeringene i Finland, Sverige og Norge har reagert prisverdig raskt og satt i gang arbeid for å finne fram til løsninger. Men det viktigste er kanskje at almenhetens interesse er vakt, og at en hel del misforståelser som åpenbart gjorde seg gjeldende omkring samenes kår, iallfall delvis er oppklart. Jeg ser da bort fra den underlige framstillingen som Sør-Afrikasambandets representant i FN var talsmann for.

Som det går fram av den juridiske komité's innstilling, vil det nå bli opprettet et nordisk organ for samarbeid om reinskjøtselen i alle tre land. Så vidt jeg skjønner, er det meningen at dette organ skal få et omfattende mandat. Det er begrenset hvor mange rein det er

plass til på Nordkalotten, og en kan derfor ikke vente noen øking i tallet på dem som lever av reindrift. Men mulighetene kan utnyttes bedre med rasjonell organisering, og kjøttkvaliteten og dermed salgsmulighetene kan bedres gjennom mer moderne slaktemetoder og raske transport.

Det er også behov for forskning, spesielt når det gjelder beitene og beitemulighetene. Jeg nevner også registrering av merkingen og en kartlegging av reinsamenes sosiale behov. Flere av disse problemene kan lettest løses ved samarbeid over grensene, og det er å håpe at de representanter som hvert av de tre lands regjeringer nå skal oppnevne, kan komme i arbeid så snart som det er mulig.

Når det gjelder sameproblemen i videre forstand — det er jo bare en mindre del av samebefolkningen som lever av reindrift — er det ennå ikke gjort stort på nordisk basis. Men problemene er tatt opp på det nasjonale plan. I Norge har en samekomité utarbeidet en omfattende utredning om de sosiale, økonomiske og kulturelle spørsmålene. Den er for tiden til uttalelse i de interesserte samekommuner, og jeg går ut fra at også samenes egne organisasjoner vil si sin mening om den. Dessuten er det på norsk side satt ned en komité som skal revidere reindriftsloven, og en komité som skal behandle spörsmålet om opprettelse av en driftskredittkasse og en forsikringsordning for reindriften.

Også på svensk og finsk side foreligger det utredninger, eller de vil foreligge om kort tid. Jeg skal ikke komme inn på de problemene som er reist, men det er viktig at de er tatt opp til diskusjon, så en blir klar over de retningslinjer som bør følges i dette arbeid.

I hvilken utstrekning de nasjonale tiltakene som nå forberedes, bør søkes løst på nordisk basis, vil vise seg senere. En del av problemene er uten tvil helt nasjonale, men spesielt når det gjelder de kulturelle spørsmålene, er det behov for samarbeid over grensene.

Det er ingen tvil om at samene både sosialt og økonomisk er dårligere stilt enn den øvrige befolkningen, og det er

derfor en stor oppgave å rette på dette forholdet. Samene må få den samme adgang til undervisning og utdannelse som andre, og forholdene må legges slik til rette at de unge samer kan få høyere utdannelse. Og jeg vil også gjerne understreke at undervisningen må foregå slik at det samiske språk kan bevares i den utstrekning samene selv ønsker å bevare det.

I det hele tatt må de tiltak som settes i verk, skje i forståelse med samene selv og deres organisasjoner. De vet best hvor skoen klemmer. Og i Nordisk sameråd har de en nordisk organisasjon som kan opptre med autoritet og saklig tyngde.

Jeg tror at Nordisk Råds initiativ har vært fruktbart, og at det er grunn til å vente realistiske tiltak for å løfte opp samebefolkningen på Nordkalotten både økonomisk, sosialt og kulturelt.

Justitieministern **Hannikainen**, Finland: Herr president! Innan rekommendationen angående utvekkende av samebefolkningens kultur og forbättrande av dess levnadsförhållanden antogs, införskaffades på åtgärd av Nordiska rådet ett omfattande och mångsidigt material i saken. I den diskussion, som i denna fråga fördes vid Nordiska rådets sjunde session i Stockholm år 1959 och vari även jag då hade tillfälle att delta, ställde sig rådet med stor enighet bakom förslaget till en rekommendation av ifrågasvarande slag. Såväl inom rådet som bland de sakkunniga hade man redan då klart för sig, att strävan att förbättra samernas ställning i respektive länder, komme att ge upphov åt olikartade och även i förvaltningsorganisatoriskt hänseende till flera olika myndigheters verksamhetsområde hörande spörsmål. Uppenbarligen just därför gavs regeringarna så fria händer som möjligt i det utredningsarbete, som bildar första etappen i förverkligandet av rekommendationen.

I Finland är det justitieministeriet, som har handhaft koordineringen av uppgifterna i samefrågan. Med beaktande av förhållandena i Finland är åtminstone bland annat följande frågor

angående samerna i behov av en ingående utredning:

1. Ekonomiska spörsmål, som är av intresse för samebefolkningen.

2. Kulturella spörsmål, som har samband med bevarandet och utvecklandet av samernas kultur.

3. Organiseringen av sameärendenas skötsel.

För centraliseringen av sameärendena ansåg vi det nödvändigt att först skapa ett organ, som skulle bereda till skilda ministeriers verksamhetsområde hörande frågor rörande samerna och leda den erforderliga undersökningsverksamheten. I detta syfte inrättades genom statsrådets beslut den 30 september 1960 en samedelegation, som är underställd justitieministeriet. Ordförande för delegationen är på tjänstens vägnar landshövdingen i Lapplands län. De ordinarie ledamöterna är till antalet sex, av vilka tre företräder staten och tre sameorganisationerna. Statens representanter är valda så, att en representant företräder justitieministeriet, en undervisningsministeriet och en lantbruksministeriet. Delegationen är avsedd att vara ett permanent organ. Den har till uppgift att följa med utvecklingen av samebefolkningens ekonomiska förhållanden och tillgodo-seendet av deras kulturella behov och att i dessa frågor göra framställningar hos vederbörande ministerier. Statsrådet, ministrierna och länsstyrelsen i Lapplands län kan även begära utlåtanden av delegationen i frågor, som gäller samerna. Vidare gav statsrådet delegationen i uppdrag att bereda och uppgöra förslag till sådana åtgärder, som borde vidtagas med anledning av Nordiska rådets nu ifrågasvarande rekommendation. Delegationen inledde sin verksamhet i början av innevarande år.

Jag har velat från denna plats i korthet redogöra för de nämnda åtgärderna för att ådagalägga, att Finlands regering strävar till att efterkomma rekommendationen om samernas rättigheter inom den ram, som är möjlig med beaktande av våra speciella förhållanden. Såvitt det är mig bekant har något officiellt nordiskt samarbete angående samefrågor inte förekommit, sedan rekommendatio-

nen godkändes, och jag vågar därför tillika framställa önskemålet, att ett sådant samarbete måtte fås till stånd mellan de myndigheter i de berörda länderna, på vilka skötseln av sameärendena ankommer.

Sandler, Sverige: Herr president! Även från svensk sida föreligger ett positivt intresse i denna sak. Det bör göras vad som göras kan för att förbättra samernas allmänna levnadsförhållanden i den mån det är behövt, och behövligheten är en fråga, i vilken samerna själva bör få komma till ordet. Detta understrykes i juridiska utskottets uttalande i den här saken.

Jag tänker inte uttala mig om renskötseln — den har herr Hønsvald talat tillräckligt om här förut.

I fråga om de kulturella betingelserna har utskottet särskilt understrukit vikten av att försöka finna former för nordisk samverkan beträffande undervisning och utbildning. Nu ligger det, enligt vad vår ecklesiastikminister har meddelat mig, för närvarande i det svenska ecklesiastikdepartementet för behandling ett kommittébetänkande på detta område, och grundtanken i detta betänkande är full likställighet mellan samer och andra svenska medborgare såväl i avseende på rättigheter som i fråga om skyldigheter.

Herr Hønsvald berörde den utrikespolitiska aspekt, som den här frågan i någon mån fått. Jag hade tillfälle i Förenta nationerna höra den attack, som gjordes från sydafrikansk sida mot Norge och Sverige och som gick ut på att vi borde intressera oss mindre för bantufolken än för våra egna samer. Det påpekades omedelbart från norsk och svensk sida, hur orimlig jämförelsen var, men det är mycket möjligt, att frågan återkommer, eftersom hela ärendet ingalunda är slutbehandlat i Förenta nationerna, och då är det bara bra, om vi bakom oss har det stöd, som Nordiska rådet här ger åt samernas berättigade strävanden.

Jag slutar med att ge uttryck åt den förhoppningen, att utskottets uttalande skall verksamt bidra till att samerådet får det blygsamma statsanslag som ifrågasattes.

Helén, Sverige: Herr president! Det fanns en liten formulering i herr Sandler's uttalande, som möjligen kan bli missförstådd. För att det inte skall finnas någon möjlighet för illvilliga krafter att missförstå situationen vill jag meddela, att den svenska sameundervisningen redan är så ordnad, att likställighet råder men icke full likformighet. Det nya förslag, varom herr Sandler talade, garanterar såväl likställighet som likformighet.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölls utskottets förslag.*

5

Juridiska utskottets förslag nr 2 i anledning av meddelande om rekommendation nr 29/1954 angående nordiska patent (Sak D 11)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Hønsvald, Norge (utskottets talesman): Jeg skal ikke plage med å si mange ordene om denne saken. Den er nokså gammel, den ble reist i Nordisk Råd i 1954. Men det viste seg at den var vanskeligere og mer innviklet enn man dengang hadde regnet med, og utredningen har derfor tatt nokså lang tid. Men nå foreligger det altså et utkast til ensartet patentlovgivning for de nordiske land, og grunnlaget skulle dermed være lagt for gjennomføring av et nordisk patent, og det representerer igjen en betydelig forenklet patentordning.

Lovutkastet vil nå bli sendt til uttalelse til interesserte institusjoner og sammenslutninger, og loven kan antagelig legges fram for nasjonalforsamlingene i løpet av 1962.

Det har som sagt tatt lang tid å få denne saken fram, men nå ser vi altså slutten og kan forhåpentlig om et års tid avskrive nok en rekommendasjon som gjennomført.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölls utskottets förslag.*

6

Juridiska utskottets förslag nr 3 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 7/1958 angående riktlinjer för administrationen av gemensamma institutioner (Sak D 37)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spørsmålet till nästa ordinarie session.

Wikborg, Norge (utskottets talesman): Denne saken gjelder et utkast til bestemmelser for fellesnordiske institusjoner, utarbeidet av et utvalg nedsatt dels av Nordisk Råd, dels av de nordiske regjeringer. Innstillingen fra utvalget ble avgitt i desember i fjor, og det har ennå ikke vært tid for regjeringene til å ta standpunkt til forslaget, slik at man i denne sesjon vanskelig kan gjøre noe med saken. Jeg vil allikevel nevne litt om hovedpunktene i dette forslaget, fordi det har interesse også for saker som er til behandling under inneværende sesjon.

Vi har gjennom Nordisk Råd opprettet en rekke internordiske institusjoner, og vi kommer utvilsomt til å få mange flere i årene fremover. Da Nordisk Råd ikke er noe overnasjonalt organ, hører disse fellesinstitusjonene under alle medlemsland, men det ville naturligvis være ganske upraktisk om alle landene skulle være med og stelle med detaljene for hver enkelt av disse institusjonene. Forslaget går derfor ut på at der hvor institusjonen har sitt hjemsted, det vi kaller domisillandet, skal også innseendet med institusjonen ligge. Domisillandet skal oppnevne revisor, det skal føre kontroll med institusjonen, skal rapportere til Nordisk Råd hvert år om institusjonens arbeide osv. Det blir derfor en rett utstrakt delegering, kan man si, fra de andre land til domisillandet, når det gjelder disse forskjellige områdene som vedrører institusjonens arbeide og drift.

Den direkte forbindelse mellom domisillandet og institusjonen forutsettes å gå gjennom det fagdepartement under hvilket institusjonen etter sakens natur hører.

Med hensyn til finansieringen har utvalget foreslått at omkostningene med lokaler for institusjonen skall bæres av domisillandet, unntagen hvor det måtte dreie seg om større tiltak. Det forutsettes at man får spesielle ordninger i slike spesielle tilfelle. Utgiftene til drift av institusjonen forutsettes delt mellom de land som har vært med på å opprette institusjonen.

Utvalget foreslår videre at man skal bruke kalenderåret som regnskapsår, fordi 3 av de 5 nordiske land bruker kalenderåret som budsjettår. Gangen i det blir da at institusjonen gjennom domisillandet fremsetter et budsjettforslag innen den 1. mars året før, og samtidig skal det legges frem et preliminærbudsjett for det derpå følgende år, slik at man altså hvert år får forelagt 2 budsjetter for å ha kontinuiteten og oversikten.

Det forutsettes opprettet et styre med det antall medlemmer som man bestemmer i hvert enkelt tilfelle. Men da det jo ikke her egentlig er styremedlemmene som skal stemme, men landene, er det foreslått at medlemmene fra ett land bare har én stemme i styrelsen.

Det er en del problemer som utvalget ikke fant å kunne ta standpunkt til, nemlig spørsmålet om hvordan de som arbeider ved de forskjellige institusjoner, skal lønnes. Skal de lønnes etter reglene i domisillandene, eller skal de lønnes etter reglene i hver enkelt funksjonærs hjemland? Det må formodentlig bli en forskjellig ordning for de forskjellige institusjoner, f. eks. alt etter hvor lang tid vedkommende arbeider ved den nordiske institusjon. For det underordnede faste personale ved institusjonene vil det bli spørsmål om, skulle jeg tro, i alle tilfelle å la domisillandets lønnsnivå være avgjørende.

Det har også vært på tale hvordan man skal ordne med pensjonene. De bør vel også ordnes gjennom hjemlandene, og utvalget har ikke forsøkt å stille opp noen regler for dette.

Et spørsmål som har vært fremme — det er reist særlig fra en av disse internordiske institusjonene — er skattefrihet for dem som er ansatt ved vedkom-

mende institusjon. En slik skattefrihet har utvalget tatt avstand fra og er for så vidt i overensstemmelse med det som i sin tid ble uttalt her i Nordisk Råd, og som også den juridiske nimannskomiité har sluttet seg til: Det bør ikke bli spørsmål om noen slags internasjonal status for dem som er ansatt ved disse internordiske institusjoner.

Derimot har utvalget vært inne på tanken om at det nok kunne være grunn til å få en så vidt mulig enhetlig beskatning av dem som er ansatt ved vedkommende institusjon. Og man har henstillet til regjeringene å forsøke å oppnå dette, iallfall få tilnærmelsesvis samme regler. Et lite skritt i den retning er vel et forslag som kommer til behandling her, formodentlig imorgen, nemlig forslag A 10 om visse felles avdragsregler ved inntektsbeskatning.

Det ville vært ønskelig om rådet allerede i denne sesjon hadde kunnet ta standpunkt til disse vedtektene, for nå flyter det hele litt i disse forskjellige institusjonene. Det gjelder å komme inn i en fast og så vidt mulig enhetlig form snarest mulig. Men som det ligger an, og fordi den utredningen som foreligger trykt i »Nordisk utredningsserie» som nr. 2 for 1960, kom så sent, har altså ikke noen av våre regjeringer kunnet se på dette. Det er naturlig at regjeringene vurderer de betraktninger som er fremholdt fra utvalget, og at så Nordisk Råd i neste sesjon kan ta standpunkt i realiteten. Men jeg skulle tro etter den mottagelse som forslaget allerede har fått, og også fordi det juridiske utvalg gir uttrykk for at man er tilfreds med at det nå er tilveiebragt et utkast til mønsterbestemmelser for nordiske fellesinstitusjoner, at det vil være mulig for de institusjoner det her gjelder allerede nå rent foreløpig å gå frem på den måte som er antydnet i disse vedtektene. Men fullt formelt i orden vil ikke det hele være før Nordisk Råd ved sitt vedtak har gitt hele ordningen sitt gyldighetsstempel.

Sedan diskussionen forklarats avsluttad, *bifølls utskottets forslag.*

7

Trafikuts-kottets förslag nr 4 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 6/1956 angående tull- och passkontroll vid gemensamma stationer m. m.

(Sak D 18)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse spørsmålet för rådets del slutbehandlat.

Utskottets förslag bifølls.

8

Trafikuts-kottets förslag nr 5 i anledning av berättelse från Nordiska samfärdselkommittén (Sak C 4)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga berättelsen till handlingarna.

Horn, Danmark (utskottets talesman): Hr. præsident! Det skal kun blive nogle få bemærkninger. Jeg henviser til udvalgets beretning, men vil gerne tilføje blot to ting.

Rådets medlemmer kan af beretningen se, hvor mange spørgsmål komiteen har beskæftiget sig med. Flere af tingene er jo gengangere, og selv om vi driver på i Nordisk Samfærdselskomité med at få tingene færdige, tager det nogen tid at få dem modnet.

Det samme har man set med rådets sager, og det er det andet, jeg gerne vil sige. Det var måske hensigtsmæssigt, om Nordisk Råd i større udstrækning afskrev sager, som ikke er modne til afgørelse. Sådanne sager kunne følges op af de permanente samarbejdsorganer, altså bl. a. Nordisk Samfærdselskomité og hvad de nu hedder, og interesserede kan så i beretningerne følge sagerne gang.

Jeg synes, man burde tilstræbe ikke at have sager på dagsordenen, som man på forhånd ved kun kan betragtes som rene efterretningssager.

Sedan diskussionen förklarats avsluttad, *bifølls utskottets förslag.*

Mötet avslutades kl. 17.11.

Protokoll

5:e mötet (1:a avd.)

Torsdagen den 23 februari 1961 kl. 11.00

President: Ohlin

Dagordning

1. Trafikutskottets förslag nr 6 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 8/1958 angående utbyggandet av förbindelserna mellan Norden och kontinenten (Sak D 38)

2. Trafikutskottets förslag nr 7 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 16/1955 angående samarbete beträffande trafiklagstiftningen (Sak D 16)

3. Trafikutskottets förslag nr 8 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 7/1959 angående samverkan i fråga om trafiksäkerhetsforskning (Sak D 61)

4. Trafikutskottets förslag nr 9 i anledning av berättelse från Nordiska interimskommittén för samordning av transportforskningen (Nordiska transportforskningskommittén) (Sak C 6)

5. Kulturutskottets förslag nr 2 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 22/1959 angående beviljande av medel för gemensamma kulturella ändamål m. m. (Sak D 76)

6. Kulturutskottets förslag nr 3 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 16/1959 angående gemensam arbetsmarknad för intellektuella yrken (Sak D 70)

7. Kulturutskottets förslag nr 6 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 30/1958 angående gemensam bokmarknad m. m. (Sak D 52)

8. Kulturutskottets förslag nr 7 i anledning av berättelse från Nordiska kulturkommissionen (Sak C 2)

9. Kulturutskottets förslag nr 8 i anledning av berättelse om samarbete mellan språknämnderna (Sak C 8)

10. Kulturutskottets förslag nr 9 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 10/1958 angående statsunderstöd till studieutbytesresor mellan nordiska skolor (Sak D 39)

11. Trafikutskottets förslag nr 11 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 14/1959 angående utbyggnad av flyg- och turisttrafiken inom Nordkallotten (Sak D 68)

12. Trafikutskottets förslag nr 12 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 13/1959 angående vägförbindelse mellan Nordland fylke och Sverige jämte tilläggsförslag om mellanriksväg Troms fylke—Kiruna (Sak D 67)

13. Socialpolitiska utskottets förslag nr 1 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 10/1959 angående samordning i fråga om ålderspensionen

jämte tilläggsförslag om samordning av änkepensionen (Sak D 64)

14. Socialpolitiska utskottets förslag nr 2 i anledning av medlemsförslag om införande av likartad obligatorisk tjänstepension (Sak A 29)

15. Socialpolitiska utskottets förslag nr 3 i anledning av berättelse om samarbete beträffande välfärdsverksamhet för nordiskt sjöfolk i främmande hamnar (Sak C 7)

16. Socialpolitiska utskottets förslag nr 4 i anledning av medlemsförslag om gemensam kontroll av läkemedel (Sak A 19) samt meddelanden om rekommendation nr 15/1954 angående samarbete i fråga om läkemedel (Sak D 6)

17. Juridiska utskottets förslag nr 5 i anledning av uppskjutet tilläggsförslag om formerna för lagstiftningssamarbete (Sak A 2) samt berättelse om samarbete på lagstiftningens område (Sak C 1)

18. Juridiska utskottets förslag nr 11 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 3/1958 angående likställighet i fråga om förvärv av fast egendom och erhållande av lån för bostadsändamål jämte tilläggsförslag om likställighet i fråga om förvärv av fast egendom för bostadsändamål i Danmark (Sak D 33)

19. Ekonomiska utskottets förslag nr 2 i anledning av regeringsförslag om samverkan beträffande fiskeriproblem (Sak B 2)

20. Ekonomiska utskottets förslag nr 3 i anledning av uppskjutet medlemsförslag om fiskerigränserna i Norden (Sak A 6)

21. Ekonomiska utskottets förslag nr 4 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 26/1957 angående rättslig likställdhet för nordiska medborgare i fråga om kustfart (Sak D 30)

22. Ekonomiska utskottets förslag nr

7 i anledning av regeringsförslag om inrättande av nordiskt kontaktorgan för jordbruksspörsmål (Sak B 1)

23. Ekonomiska utskottets förslag nr 8 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 12/1957 angående ekonomiskt samarbete i Finlands, Norges och Sveriges nordligaste områden (Sak D 24)

24. Ekonomiska utskottets förslag nr 9 i anledning av medlemsförslag om industriellt samarbete jämte tilläggsförslag om samarbete inom byggnadsforskningen (Sak A 18)

25. Ekonomiska utskottets förslag nr 10 i anledning av berättelse från Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete (Sak C 5)

26. Ekonomiska utskottets förslag nr 11 i anledning av meddelande om rekommendation nr 12/1959 angående ekonomiskt samarbete (Sak D 66)

27. Ekonomiska utskottets förslag nr 12 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 5/1955 angående tulllätnader vid tillfällig införsel av anläggningsmaskiner m. m. (Sak D 14)

28. Ekonomiska utskottets förslag nr 13 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 4/1958 angående utgivande av gemensam statistisk skrift (Sak D 34)

29. Trafikutskottets förslag nr 13 i anledning av uppskjutet medlemsförslag om ytterligare pass- och reselättnader jämte ändringsförslag om gemensam utlänningsmyndighet (Sak A 9)

30. Trafikutskottets förslag nr 10 i anledning av medlemsförslag om vidgat luftfartssamarbete (Sak A 15)

31. Ekonomiska utskottets förslag nr 6 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 9/1960 angående specialutbildning av experter för underutvecklade länder (Sak D 87)

32. Ekonomiska utskottets förslag nr 14 i anledning av berättelse från Nordiska kontaktorganet för atomenergifrågor (Sak C 9)

33. Ekonomiska utskottets förslag nr 15 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 22/1958 angående utvidgat samarbete vid utnyttjandet av vattenkrafttillgångarna (Sak D 49) samt meddelanden om rekommendation nr 23/1959 angående samarbete i fråga om produktion och utbyte av elkraft (Sak D 77)

34. Ekonomiska utskottets förslag nr 16 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 8/1959 angående samverkan i fråga om specialattachéposter (Sak D 62) samt meddelanden om rekommendation nr 6/1960 angående samarbete beträffande utrikestjänsten (Sak D 84)

35. Juridiska utskottets förslag nr 6 i anledning av uppskjutet medlemsförslag om samordning av vissa avdragsregler vid inkomstbeskattning (Sak A 10)

36. Juridiska utskottets förslag nr 7 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 26/1954 angående nordiska medborgares rätt att driva näring jämte tilläggsförslag om nordisk etableringsfrihet för enskilda företagare (Sak D 10)

37. Juridiska utskottets förslag nr 8 i anledning av medlemsförslag om samarbete beträffande namnrätten (Sak A 16)

38. Juridiska utskottets förslag nr 9 i anledning av uppskjutet medlemsförslag om likartad associationsrättslig lagstiftning (Sak A 8)

39. Juridiska utskottets förslag nr 10 i anledning av uppskjutet medlemsförslag om lagstiftning rörande det allmännas skadeståndsskyldighet (Sak A 11)

40. Socialpolitiska utskottets förslag nr 5 i anledning av uppskjutet medlemsförslag om likställighet vid anställning av nordiska sjömän på nordiska fartyg (Sak A 4) samt meddelanden om rekommendation nr 25/1954 angående nationalitetskrav vid anställning av befäl och manskap på handels- och fiskefartyg (Sak D 9)

41. Socialpolitiska utskottets förslag nr 6 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 15/1958 angående gemensam arbetsmarknad för sjuksköterskor (Sak D 44), meddelanden om rekommendation nr 16/1958 angående gemensam arbetsmarknad för hälsosystrar (Sak D 45), meddelanden om rekommendation nr 17/1958 angående gemensam arbetsmarknad för barnmorskor (Sak D 46) samt meddelanden om rekommendation nr 18/1958 angående gemensam arbetsmarknad för sjukgymnaster (Sak D 47)

42. Socialpolitiska utskottets förslag nr 7 i anledning av berättelse från Nordiska socialpolitiska kommittén (Sak C 3)

43. Socialpolitiska utskottets förslag nr 9 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 13/1958 angående gemensam hälsovårdsutbildning (Sak D 42)

1

Trafikutskottets förslag nr 6 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 8/1958 angående utbyggandet av förbindelserna mellan Norden och kontinenten (Sak D 38)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

2

Trafikutskottets förslag nr 7 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 16/1955 angående samarbete beträffande trafiklagstiftningen (Sak D 16)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Cassel, Sverige (utskottets talesman): Herr president! Nordiska rådet antog år 1955 en rekommendation till regeringarna att upprätthålla fortlöpande samarbete beträffande trafiklagstiftningen och att uppmärksamma varje åtgärd, som kunde leda till att trafikbestämmelserna i de nordiska länderna ytterligare enhetliggjordes.

Denna rekommendation dryftades vid de nordiska utrikesministrarnas möte i Oslo i mars 1955. Då satt ännu den s. k. Nordiska parlamentariska kommittén, och man fann det lämpligt att uppdra åt denna kommitté att titta litet närmare på trafikbestämmelserna i de nordiska länderna. Kommittén satte genast i gång med arbetet och avgav sitt betänkande i september 1955. Det innehåller till att börja med en inventering av de nya trafiklagar, som tillkommit i Norden. En ny lagstiftning antogs i Sverige 1951, år 1955 antogs en ny lagstiftning i Danmark, för Finlands del förelåg ett lagförslag och detsamma gällde Norge, som också fick en ny vägtrafiklag år 1955. Kommittén uppgjorde en förteckning över alla de olikheter av betydelse för menige man, som förekom i de olika trafiklagarna, och verkställde även en undersökning om de olägenheter och risker, som uppstod i trafiken, därför att trafikreglerna var olika. En särskild utredning av detta senare slag gjordes i Sverige inom statens trafiksäkerhetsråd.

Man fann emellertid, att trafiklagstiftningen i de nordiska länderna var så ny, att den borde få tid att »sätta sig» litet, som vi säger på svenska. Man borde vinna erfarenheter om de nya trafikreglernas verkningar i de olika länderna, innan en ny lag skrevs.

På Nordiska samfärdselkommitténs dagordning har år efter år tagits upp frågan om ny gemensam trafiklagstiftning, och kommittén har hela tiden gjort påstötningar i syfte att få till stånd gemensamma trafiklagar. Inte förrän i november 1960 har ett särskilt utskott tillsatts med experter från varje nordiskt land och med uppdrag att skriva ett förslag till gemensam nordisk trafiklag, en uppgift, som säkert är mycket tidskrävande och besvärlig. Det är mycket glädjande, att detta arbete har kommit i gång, och jag är övertygad om att det skall bli till nytta och välsignelse för alla de trafikanter, som rör sig över gränserna mellan Nordens länder.

Låt mig bara nämna några exempel på de risker, som är förknippade med att våra länder har olika trafikregler. I Sverige är det t. ex. så ordnat, att ingen får fara ut på huvudväg från angränsande väg eller från en parkeringsplats etc. utan att stanna — det är absolut stopplikt. Men i de andra nordiska länderna är man inte skyldig att stanna vid huvudväg annat än om det finns en signal eller ett vägmärke som visar, att man skall stanna. Detta gör, att en svensk, som färdas på huvudväg i Danmark, Norge eller Finland, lätt vållar svåra olyckor, eftersom han tror, att ingen plötsligt kan komma ut på huvudvägen utan att först ha stannat. I Sverige är det vidare föreskrivet, att den som vill köra om en annan trafikant är skyldig att ge signal och avvakta svarssignal. Men en dansk, som kommer resande till Sverige, känner kanske inte till den saken utan kör om utan att avge signal, något som kan få mycket farliga konsekvenser.

Antalet motorfordon stiger ju mycket snabbt i våra länder. Antalet gränspasseringar stiger därmed också på ett ur nordisk synpunkt mycket behagligt sätt, men den ökande trafiken länderna emellan kräver gemensamma färdbestämmelser. Man har räknat ut, att under år 1959 inte mindre än 2,7 miljoner motorfordon med 8,6 miljoner passagerare färdades över landgränserna i Norden. Prognosen för tiden fram till år 1975 innebär, att mellan 30 och 40 miljoner

människor kommer att passera gränserna.

Detta är inte på något sätt ett renodlat bilistproblem. Olikheterna i trafikbestämmelser drabbar fotgängare och cyklisterna lika hårt, om olyckan är framme.

Den främsta källan till oro och fara är naturligtvis, att Sverige tillämpar vänstertrafik, medan de andra länderna tillämpar högertrafik. Den saken är vi fullt medvetna om i trafikutskottet, men det spørsmålet har ju brutits ut till ett särskilt ärende.

Utskottet har med mycket stor tillfredsställelse konstaterat, att frågan om en gemensam trafiklagstiftning nu har kommit i ett nytt läge och att man kan räkna med att någonting skall ske därvidlag. Nordiska rådets rekommendation är därmed enligt utskottets mening genomförd. Utskottet säger sig komma att med stort intresse följa det fortsatta arbetet och finner det lämpligt, att redogörelse för lagstiftningsarbetet fortlöpande lämnas i Nordiska samfärdselkommitténs berättelser. Utskottet föreslår, att rådet skall lägga meddelandet till handlingarna och anser frågan färdigbehandlad, såvitt avser rådet.

Låt mig, herr president, uttala min personliga förhoppning, att det skall bli möjligt för den expertkommitté, som nu arbetar, att ta djärva grepp och ganska snart nå fram till ett förslag om gemensam nordisk trafiklagstiftning.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölls utskottets förslag.*

3

Trafikutskottets förslag nr 8 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 7/1959 angående samverkan i fråga om trafiksäkerhetsforskning (Sak D 61)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse spørsmålet för rådets del slutbehandlat.

Aksel Larsen, Danmark (utskottets talesman): Hr. præsident! Trafikudvalget

har behandlet meddelelser fra Finlands, Norges, Sveriges og Danmarks regeringer i anledning af rekommandation nr. 7 af 1959 angående trafikikkerhedsforskningen.

Det fremgår af disse meddelelser, at trafikikkerhedsforskning er i gang i alle de fire nævnte lande. Den befinder sig imidlertid på forskelligt stade, og det vil være ønskeligt, at et samarbejde finder sted, og at forskningen løber parallelt efter fælles retningslinjer.

Der er i de pågældende fire lande oprettet organer, som varetager trafikikkerhedsforskningen, og disse organer har indledt et samarbejde som foreslået i rekommandation nr. 7 af 1959. Det er ikke hensigten at etablere noget fælles nordisk organ, idet man anser et samarbejde mellem de fire nævnte nationale organer som fuldt tilfredsstillende.

De første undersøgelser er planlagt, og gennemførelsen vil nu være afhængig af, at der i de respektive lande bevilges de fornødne midler. Trafikudvalget ønsker i denne forbindelse at anbefale, at man i de fire lande giver sådanne bevillinger.

Dermed indstiller udvalget — idet det ikke har noget forslag til beslutning — at rådet tager meddelelserne til efterretning og anser spørsmålet for færdigbehandlet for Nordisk Råds vedkommende.

Sedan diskussionen forklarats avslutad, *bifölls utskottets förslag.*

4

Trafikutskottets förslag nr 9 i anledning av berättelse från Nordiska interimskommittén för samordning av transportforskningen (Nordiska transportforskningskommittén) (Sak C 6)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga berättelsen till handlingarna.

Lundström, Sverige (utskottets talesman): Herr ordförande! Trafikutskottet har vid sin genomgång av transportforskningskommitténs berättelse kunnat notera, att det har utövats en livlig forskningsverksamhet på många skiftan-

de fält inom transportområdet. Kommittén kan inte själv utföra någon forskning men kan initiera och stimulera transportforskning och samordna det arbete av sådant slag, som bedrivs av de ordinarie organen i de skilda länderna. Det har den livaktiga transportforskningskommittén gjort på ett sådant sätt, att trafikutskottet endast funnit skäl att göra en enda liten randanmärkning.

Denna gäller tanken, att det skall införas en nordisk utväxlingstjänst i fråga om ändrade eller nya bestämmelser om vägtrafiken, kontrollen av fordonen, fordonsbeskattningen, o. s. v. Trafikutskottet är helt ense med transportforskningskommittén om att en utväxling av nya och ändrade bestämmelser är önskvärd men anser till skillnad från kommittén, att det inte erfordras någon centralisering i de nordiska länderna av denna utväxlingstjänst. Trafikutskottet anser, att en utväxling bör kunna ske direkt genom berörda organ i de olika länderna.

Skälet till utskottets ståndpunktstagande är, att man hyser en viss oro för att en centraliserad verksamhet skulle kunna bli så byråkratiserad och omfattande, att den kunde resa krav på nya organ i varje land på detta område, och det har vi velat undvika. Det har också vid utskottsbehandlingen av frågan visat sig, att situationen nu sannolikt är en annan än när transportforskningskommittén först upptog saken till behandling. Vi har funnit, att utväxlingstjänsten har utvecklats på ett tillfredsställande sätt sedan dess utan någon centralisering.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölls utskottets förslag.*

5

Kulturutskottets förslag nr 2 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 22/1959 angående beviljande av medel för gemensamma kulturella ändamål m. m.
(Sak D 76)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till hand-

lingarna i avvaktan på nya meddelandena i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

6

Kulturutskottets förslag nr 3 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 16/1959 angående gemensam arbetsmarknad för intellektuella yrken (Sak D 70)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelandena i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

7

Kulturutskottets förslag nr 6 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 30/1958 angående gemensam bokmarknad m. m. (Sak D 52)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelandena i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Helge Larsen, Danmark (utskottets talesman): Hr. formand! På Nordisk Råds session i Oslo 1958 blev der vedtaget en rekommendation med opfordring til regeringerne om at fremme bestræbelserne for at etablere et fælles nordisk bogmarked. Kulturudvalget har modtaget beretninger om de fremskridt, der er gjort på dette område, og konstaterer med tilfredshed, at der virkelig er sket betydelige fremskridt. Et af rekommendationens punkter, der vedrører indførelse af toldfrihed og afskaffelse af importrestriktioner på bøger, klicheer og matricer, er i væsentlig grad blevet gennemført eller vil blive gennemført i løbet af de nærmeste år.

Et andet af rekommendationens

punkter vedrører en udredning af alle de problemer, der på praktiske områder knytter sig til gennemførelse af et fælles nordisk bogmarked. En sådan udredning er foretaget på initiativ af Nordisk Kulturkommission.

Kulturudvalget er således særdeles tilfreds med det, der er opnået, men der er endnu nogle af rekommandationens punkter, som ikke er færdigbehandlet, og udvalget har henstillet, at man behandler dem på det nordiske undervisningsministermøde i Helsingfors i marts i år, og henstiller derefter, at man tager meddelelserne til efterretning og imødeser nye meddelelser til næste session.

Sedan diskussionen forklarats avsluttad, *bifølls utskottets förslag.*

8

Kulturutskottets förslag nr 7 i anledning av berättelse från Nordiska kulturkommissionen (Sak C 2)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga berättelsen till handlingarna.

Utskottets förslag bifølls.

9

Kulturutskottets förslag nr 8 i anledning av berättelse om samarbete mellan språknämnderna (Sak C 8)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga berättelsen till handlingarna.

Irma Torvi, Finland (utskottets talesman): Herr president! Utskottet har behandlat berättelsen om samarbete mellan språknämnderna och hört ett expertuttalande i saken. I berättelsen konstateras, att nya ord i de nordiska språken katalogiseras, att ett sammandrag av terminologin på televisionens område utar-

betats och att en undersökning av utländska geografiska namn verkstälts. Utskottet konstaterar, att samarbetet mellan språknämnderna fortgår, och föreslår, att rådet lägger berättelsen till handlingarna i avvaktan på ny berättelse i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Sedan diskussionen förklarats avsluttad, *bifølls utskottets förslag.*

10

Kulturutskottets förslag nr 9 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 10/1958 angående statsunderstöd till studentbytesresor mellan nordiska skolor (Sak D 39)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Chr. Christiansen, Danmark: Hr. præsident! Jeg kan henvise til det foreliggende forslag fra kulturudvalget, hvoraf det fremgår, at sagen kun delvis er løst fra norsk og fra svensk side, og måske endda med såre beskedne beløb. Men der står endnu tilbage en løsning fra Danmarks og fra Finlands side, og udvalget imødeser gerne, at der også her kommer en gunstig udvikling på dette område.

Det er derfor, vi indstiller, at spörsmålet tages op igen til næste ordinære session, og det skal jeg på udvalgets vegne indstille.

Sedan diskussionen förklarats avsluttad, *bifølls utskottets förslag.*

Meddelande

Det meddelades, att landbruksminister Karl Skytte, Danmark, intagit sin plats i rådet.

11

Trafikutskottets förslag nr 11 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 14/1959 angående utbyggnad av flyg- och turisttrafiken inom Nordkalotten
(Sak D 68)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spørsmålet till nästa ordinarie session.

Klippenvåg, Norge (utskottets talesman): Den foreliggende sak er av meget stor betydning for de områder det gjelder. En kan si at det sammen med spørsmålet om vegforbindelser på Nordkalotten er et av de mest sentrale spørsmål for en videre utvikling og økonomisk vekst der oppe.

Turistnæringen er i våre dager en av hovednæringene i en rekke land. Etter hvert som velstanden og konsumet øker — en kan også si behovet for avkopling og hvile — så øker turiststrømmen, og med antall turister øker den økonomiske betydning av denne utvikling for de områder som kan kalles turistområder. Det legges derfor også større vekt på å trekke folk til disse distrikter ved reklame og tilrettelegging for øvrig.

Det er ingen tvil om at Nordkalotten er et betydelig og ennå relativt svakt utnyttet turistområde, og at mulighetene i fremtiden er store for å nyttiggjøre seg den turiststrøm man kan få mot nord, til økonomisk vekst for området.

Utbygging av kommunikasjonene er en vesentlig forutsetning. En har da den fordel at kommunikasjonene også er av direkte betydning for den stedlige befolkning.

Utbygging av flyforbindelsene i nord vil kunne knytte området sammen med de større befolkningscentra på en ganske annen måte enn det tidligere har vært mulig. For turistene behøver det ikke bli fjernt land som mange kvier seg for å reise til fordi det tar for lang tid.

Vegutbyggingen gir muligheter for reiser i området for dem som overvinner avstanden med egen bil eller for dem

som kommer med fly eller reiser på annen måte. Vi ser at turiststrømmen øker for hvert år — og øker sterkt. Det vil bli behov for en utbygging av hotellkapasiteten. Slik utbygging pågår. Det blir behov for en rekke andre tiltak som tjener turistene og fremmer turistnæringen. Det gjelder opplysninger om reisemuligheter, utarbeidelse av turistkart osv. — slikt som turistorganisasjonene nå arbeider med. Det vil etter hvert bli stadig nye behov for å ha våkne øyne som følger med i utviklingen og for organer som endog kan forutse utviklingen eller fremme den. Det er overordentlig gledelig å se at dette er i gjenge og at det samarbeides om en utvikling til beste for de tre land som det her gjelder.

Jeg vil gjerne understreke betydningen av at Nordisk Råd står bak de bestrebelse som her gjøres, og vi kan i rådet bl. a. gjøre det i form av at det ytes den honnør til de folk som går inn i arbeidet, som disse fortjener. Jeg vil derfor understreke den anerkjennelse trafikutvalget har gitt uttrykk for.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, bifölls utskottets förslag.

12

Trafikutskottets förslag nr 12 i anledning av meddelande om rekommendation nr 13/1959 angående vägförbindelse mellan Nordland fylke och Sverige jämte tilläggsförslag om mellanriksväg Troms fylke—Kiruna (Sak D 67)

Utskottet hade föreslagit,

I. att rådet måtte lägga meddelandet till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spørsmålet till nästa ordinarie session;

II. att rådet icke måtte företaga sig något i anledning av tilläggsförslaget.

Leirfall, Norge (utskottets talesman): Spørsmålet om bedre veiforbindelser i de nordlige strøk har jo vært oppe i Nordisk Råd flere ganger, og vi kan konstatere at selv om det ikke kan på-

vises konkret at Nordisk Råd har hatt noen innflytelse på behandlingen av disse sakene, har iallfall Nordisk Råds befattning med nordkalottspørsmålene ført til en økt interesse for disse landsdelene og en større velvilje både fra publikum og fra nasjonalforsamlingene når det gjelder å realisere prosjekter som kan tjene utbyggingen der oppe.

Med hensyn til veiforbindelsen vil jeg først nevne at når det gjelder veiforbindelsene mellom Finnland og Norge, er det flere ting i gjære. Veien Kautokeino—Enontekiö blir etter hva jeg erfarer ferdig til våren, og dermed vil en ny viktig turiståre være disponibel. Jeg tror det vil bli en av de viktigste veiene på Nordkalotten turistmessig sett. Veien fra Ivalo till Kirkenes vil jo få sin løsning i forbindelse med Kirkenes-prosjektet. Vi håper at overlegningene i Finnland vil føre til det resultat at dette prosjektet blir realisert, og derved vil vi også ha en ny viktig vei.

Når det gjelder veiforbindelsene mellom Nord-Sverige og Nord-Norge, går det noe senere med å få realisert prosjektene. Det er her særlig tre prosjekter som har vært på tale. Det ene er veien fra Västerbotten over til Umbukta og Mo i Rana. Det er vel den som er kommet lengst, og så vidt jeg forstår har veimyndighetene i begge land satt den øverst på prioritetslisten. Så har vi en annen vei, fra Norrbotten over Graddis till Saltdalen i Norge. Spørsmålet om å gi den bedre prioritet er blitt reist ved en mosjon i den svenske Riksdag og ved en interpellasjon i Norge. Nordisk Råd kan naturligvis ikke blande seg inn i hvilken av de to veiforbindelser som skal settes øverst, vi vil bare uttale håpet om at en av dem må komme til utførelse innen en fremtid som ikke er altfor fjern.

I det siste har så spørsmålet om en vei fra Kiruna over til Troms fylke blitt reist. Det er kommet fram som et tilleggsforslag fra representanten Harry Klippenvåg, hvor regjeringene blir bedt om å utrede spørsmålet om bygging av denne veien snarest mulig. Vi vet at det har vært reist en del militære innvendinger mot veien, og det er naturligvis

også ting som Nordisk Råd ikke kan blande seg inn i. Men vi vil jo gjerne at også det prosjektet blir utredet av regjeringene; trafikkutvalget har imidlertid konstatert at en slik undersøkelse nå vil bli foretatt, og vi finner det da unødvendig å vedta den formelle rekommandasjonen i anledning av dette tilleggsforslaget. Vi går ut fra at regjeringene etter hvert som utredningsarbeidet går fram, gir opplysninger til Nordisk Råd og til Nordisk samferdselskomité, så en blir orientert om hvordan saken står til enhver tid.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, bifölles utskottets förslag.

13

Socialpolitiska utskottets förslag nr 1 i anledning av meddelanden om rekommandation nr 10/1959 angående samordning i fråga om ålderspensionen jämte tilläggsförslag om samordning av änkepensionen (Sak D 64)

Utskottet hade föreslagit,

I. att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse spørsmålet för rådets del slutbehandlat;

II. att rådet måtte uppskjuta vidare behandling av tilläggsförslaget till nästa ordinarie session.

Claudia Olsen, Norge (utskottets talesman): Denne sak gjelder rekommandasjon nr. 10/1959 om samordning av alderspensjon og tilleggsforslag om samordning av enkepensjon, fremsatt av rådsmedlem Nina Andersen.

Nordisk sosialpolitisk komité arbeider med denne saken og vil foreta et videre utredningsarbeid. Vi håper at denne utredning vil foreligge innen neste års sesjon, og utvalgets forslag er da at behandlingen av tilleggsforslaget utsettes til neste sesjon.

Nina Andersen, Danmark: Tillad mig, hr. formand, at give en kort motivering for fremsættelsen af dette forslag og for

den sene fremkomst, for hvilken jeg jo egentlig burde give en undskyldning.

Da det danske folketing behandlede lovforslag om ændring af folkepensionsloven for at kunne imødekomme rekommandationen fra Nordisk Råd, rejstes i folketingssalen spørgsmålet om, hvorvidt det ikke ville være rigtigt også at søge at skabe en samordning, for så vidt angik de lande i Norden, som yder enkepension. Der er faktisk den samme motivering derfor, som man havde for folkepensionsforslaget, nemlig at mennesker, som bliver alene, kan komme til at føle sig frygtelig ensomme i et tilflytterland, og at derfor muligheden skulle foreligge, at de kunne komme tilbage til eget land, uden at dette bragte dem økonomiske vanskeligheder. Dette er altså motiveringen for forslaget, og det er, håber jeg, samtidig forklaringen på, hvorfor det blev fremsat på et så sent tidspunkt.

Jeg er fuldt tilfreds med, at man vil undersøge denne sag og bringe den frem på et senere tidspunkt.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölls utskottets förslag.*

14

Socialpolitiska utskottets förslag nr 2 i anledning av medlemsförslag om införande av likartad obligatorisk tjänstepension (Sak A 29)

Utskottet hade föreslagit, att rådet icke måtte företaga sig något med anledning av medlemsförslaget.

Birger Andersson, Sverige (utskottets talesman): Herr president! Det föreliggande medlemsförslaget har kanske förlorat något i värde ur debattsynpunkt på grund av att förslagsställaren inte har tillfälle att närvara, vilket jag beklagar. Redan under sessionen i Reykjavik i somras förstod man, att det kunde äga rum vissa ändringar i uppfattningarna, och det blev redan den gången en liten

diskussion, som snuddade vid det ämne, som togs upp i medlemsförslaget.

Sedan överenskommelsen om en nordisk arbetsmarknad kom till stånd 1954, är det angeläget, att vi nu försöker ordna det så, att nordiska medborgare kan få uppbära en tillfredsställande pension, i vilket land vederbörande än har intjänat denna pension. Samtliga nordiska länder har etablerat olika slag av tjänstepensionsordningar, men det är endast Sverige, som har infört en obligatorisk tjänstepension. Det eftersträfvade målet bör vara, att vi i alla Nordens länder får till stånd pensionsanordningar, som inte lämnar någon arbetstagargrupp utanför.

Emellertid syftar herr Anders Petterssons förslag till att vi skall få till stånd en tjänstepension i hela Norden av samma art som den svenska, och förslaget går för den skull principiellt utöver vad som varit hävd i rådet i fråga om socialpolitiskt samarbete. Personligen hyser jag den uppfattningen, att den svenska allmänna tjänstepensionen lämpligen kan tjäna som mönster för pensionsanordningar i andra länder, men den kanske inte direkt lämpar sig som exportvara — den varan skulle väl bli ännu mer brännbar än de tändstickor, vi exporterar från min hemstad.

Emellertid har vi inom socialpolitiska utskottet ansett, att man bör söka intressera de olika länderna för att ordna en tillfredsställande pensionering. Utskottet vill inte tillstyrka förslaget men heller inte ställa sig negativt. Utskottet vill med anledning av motionen av herr Anders Pettersson i Dahl i det nordiska samförståndets tecken söka intressera de olika länderna för att underlätta genomförandet av den nordiska arbetsmarknaden genom att införa en pensionsordning, som tryggar arbetstagarnas ålderdom.

Utskottet föreslår att rådet inte företar sig någonting i denna sak, men i detta uttalande ligger en positiv önskan om att någonting skall ske.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölls utskottets förslag.*

15

Socialpolitiske utskottets förslag nr 3 i anledning av berättelse om samarbete beträffande välfärdsverksamhet för nordiskt sjöfolk i främmande hamnar
(Sak C 7)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga berättelsen till handlingarna.

Rakel Seweriin, Norge: Denne saken skal viderebehandles av den sosialpolitiske nimanmskomitéen. Det foreligger altså ikke noen innstilling som rådet i dag kan ta standpunkt til. Men når jeg gjerne ville knytte noen bemerkninger til saken, var det fordi det går fram av Sak C 7, at en melding fra det svenske velferdsråd for handelsflåten er trykt i dette dokumentet, mens de tilsvarende utredninger fra velferdsrådene i Danmark og Norge ikke er trykt i dokumentet. Dette er en av grunnene til at utvalget ikke har kunnet realitetsbehandle saken. Vi ber om at saken blir nærmere utredet til neste rådsmøte.

Jeg vil imidlertid gjerne peke på en vesentlig ting. Vi snakker om fellesnordisk arbeidsmarked, om samarbeid på forferdelig mange områder. Her har vi da et samarbeid som i praksis foregår på den måten at skandinaviske sjøfolk besøker hverandres institusjoner i fremmede havner. Det er altså åpenbart et umiddelbart behov for samarbeid i fremmede havner.

Jeg vil da be om at de respektive land til neste rådsmøte gir opplysninger om hvordan arbeidet på dette området blir drevet, og hvordan utbyggingen av velferdstiltak her blir planlagt. Blir de planlagt i fellesskap, blir det i fellesskap drøftet hvor det i tilfelle er hensiktsmessig å opprette velferdsinstitusjoner, plassere velferdssekretærer, opprette kontorer og lignende ting? Og videre: Blir disse institusjoner i tilfelle finansiert i fellesskap?

Disse spørsmålene får vi ikke noe nøyaktig svar på i den meldingen som foreligger fra det svenske velferdsrådet. Det står for meg slik at dette er et område som ikke bare ligger vel til rette

for fellesnordisk samarbeid, men hvor selve den videre utbyggingen av det er avhengig av at en kommer fram til et samarbeid hvor en i fellesskap kan si: Her har vi en havn hvor det kommer mange nordiske sjøfolk, her er det behov for slike og slike velferdstiltak. Hvordan kan de administreres i fellesskap, og hvordan kan de finansieres i fellesskap?

Dette tror jeg i seg selv er forutsetningen for at vi kan bygge disse tiltak ut videre og i en slik bredde at de i virkeligheten kan komme alle nordiske sjøfolk til gode. Jeg ber derfor om når regjeringene skal gi opplysninger om denne sak, at en også tar opp spørsmålet om hvordan utbyggingen av velferdstiltakene bør bli organisert, planlagt og finansiert, herunder også fellesfinansiert.

Birger Andersson, Sverige: Herr president! För att det inte skall uppstå något missförstånd, vill jag meddela, att de dokument från Danmark och Norge, som Rakel Seweriin sade sig sakna i de tryckta handlingarna, innehåller praktiskt taget detsamma som det tryckta svenska. När man försöker rationalisera trycket och göra det något mindre omfattande, märker man, att det ögonblickligen uppstår besvärligheter.

Rakel Seweriin, Norge: Da vil jeg i tilfelle be om at både det svenske velferdsrådet og de andre lands velferdsråd og regjeringer ser til at det til neste sesjon og til det videre arbeid i nimanmskomitéen kommer utfyllende opplysninger som kan kartlegge denne virksomhet og også trekke opp retningslinjene for hvordan den i tilfelle kan bygges ut gjennom nordisk samarbeid.

Wikborg, Norge: Dette er en meget viktig sak som jeg tror har betydning for alle våre nordiske land, og jeg tror det ville være utmerket om man kunne få kartlagt hele situasjonen, slik at man ser hvor vi har dobbelt opp av institusjoner og hvor vi mangler institusjoner. Verdenshandelen og sjøfartsutviklingen fører til at det stadig oppstår nye hav-

ner med nye behov. Ikke minst olje-transporten har ført det med seg.

Jeg vil be om at man, når man tar dette spørsmål opp, også ser hen til den virksomhet de nordiske lands sjømannsmisjoner driver over hele verden, slik at man kan få et samlet bilde av alt som fra våre nordiske lands side gjøres for sjøfolkenes velferd rundt om i disse havnene.

Sedan diskussionen forklarats avsluttad, *bifölls utskottets förslag.*

16

Socialpolitiska utskottets förslag nr 4 i anledning av medlemsförslag om gemensam kontroll av läkemedel (Sak A 19) samt meddelanden om rekommendation nr 15/1954 angående samarbete i fråga om läkemedel (Sak D 6)

Utskottet hade föreslagit,

I. att rådet måtte uppskjuta vidare behandling av medlemsförslaget till nästa ordinarie session;

II. att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spørsmålet till nästa ordinarie session.

Claudia Olsen, Norge: Det ble under foregående sak snakket om at vi hadde for få opplysninger til å kunne behandle saken. Når det gjelder denne saken, vil jeg gjerne si fra her hvordan vi i disse dagene etter at vi kom til Nordisk Råd, har fått tilsendt bunke på bunke med dokumenter med uttalelser nettopp til denne saken. Og her vil jeg — jeg tror jeg kan gjøre det på samtlige komitéers vegne — rette den henstilling til de forskjellige land at man får dokumentene i hvert fall før man kommer i møtesalen. For oss har det vært umulig å lese alle de henvendelser som har kommet når det gjelder den sak som nå skal behandles.

Sedan diskussionen forklarats avsluttad, *bifölls utskottets förslag.*

Förhandlingarna avbröts kl. 11.54.

Protokoll

5:e mötet (2:a avd.)

Torsdagen den 23 februari 1961 kl. 15.00

President: Hønsvald

Förhandlingarna återupptogs kl. 15.00.

17

Juridiska utskottets förslag nr 5 i anledning av uppskjutet tilläggsförslag om formerna för lagstiftningssamarbete (Sak A 2) samt berättelse om samarbete på lagstiftningens område (Sak C 1)

Utskottet hade föreslagit,

- I. att rådet icke måtte företaga sig något i anledning av tilläggsförslaget;
- II. att rådet måtte lägga berättelsen till handlingarna.

Thestrup, Danmark (utskottets talesman): Hr. præsident! Som det fremgår af betænkningen, gik forslaget ud på at anbefale regeringerne at undersøge, hvorledes det nordiske lovgivningssamarbejde mest effektivt kunne organiseres. Den tanke, man gjorde sig herom, var først og fremmest, at rådet skulle have sig forelagt vigtigere lovgivnings-spørgsmål af nordisk natur, forinden de nationale parlamenter traf beslutning i sagen. Så vidt har udvalget imidlertid ikke villet gå; under det samråd, som udvalget har haft med de forskellige nordiske landes justitsministre, har disse henvist til, at der i de senere år i praksis har udviklet sig visse former for meningsudveksling mellem på den

ene side justitsministrene i de respektive lande og på den anden side den juridiske nimandskomité om stort set alle vigtigere dele af det nordiske lovgivningssamarbejde, der hører under justitsministeriernes område.

I betragtning heraf har justitsministrene i udvalget foreslået, at justitsministeren, når man har fået overblik over de med en sådan sag sammenhængende retlige problemer, orientere sit eget lands medlemmer af nimandskomiteen herom. Derved bliver det muligt for nimandskomiteen på et tidligt stadium, hvis den mener det nødvendigt, at tage et initiativ over for rådet.

Hertil kommer, at på statsministrenes og Nordisk Råds præsidenters møde i 1960 i Harpsund var netop det spørgsmål optaget til forhandling, om regeringerne i større udstrækning end tidligere skal indhente rådets mening i forskellige sager, og dette spørgsmål har endnu ikke fundet sin afgørelse.

Det spørgsmål, vi her behandler, er i virkeligheden kun en underafdeling af det store spørgsmål, der blev rejst på Harpsund-mødet. Under disse forhold fandt udvalget, at det ville være rigtigt med tak at modtage justitsministrenes tilbud om på et tidligt stadium at informere nimandskomiteens medlemmer, og dernæst er vi gået ind for at henstille, at der ikke foretages videre vedrørende det oprindeligt stillede forslag.

Statsrådet Kling, Sverige: Herr president! På lagstiftningens område har vi gamla traditioner att bygga på, när det gäller samarbetet mellan Nordens olika länder. Ja, det finns säkerligen inte något område, där traditionerna för ett nära samarbete i Norden är så rika och så gamla som just inom lagstiftningen. Det finns inte heller något annat område, där samarbetet i praktiken fungerar så väl och har avsatt så tillfredsställande resultat.

Om man går igenom den berättelse rörande detta samarbete, som Danmarks regering har överlämnat till denna råds-session och som återfinnes i Sak C 1, får man genast belägg för riktigheten av detta påstående. Samarbetet har för de nordiska justitieministrarna blivit en rutin.

Det förekommer knappast någonsin, att vi tillkallar sakkunniga för att utreda en fråga utan att det i direktiven för utredningen direkt anges, att de sakkunniga skall fullgöra sitt uppdrag i samarbete med de utredningsmän, som för motsvarande ändamål utses i de övriga nordiska länderna. Det förekommer också i stor utsträckning, att vi tillkallar gemensamma utredningskommittéer med en eller två ledamöter från varje land.

Och när de sakkunniga har avlämnat sina förslag, vidtar ett mycket nära samarbete på regeringsplanet. Långt innan det i samband med Harpsunds-mötet i höstas blev aktuellt med särskilda kontaktmän i de olika departementen, hade vi kontaktmän i justitieministerierna. För statssekreteraren i svenska justitiedepartementet är det lika naturligt att lyfta på telefonluren och ringa till departementschefen i det danska justitieministeriet eller till motsvarande kontaktmän i de andra länderna som att han konfererar med sina lagbyråchefer.

Också på parlamentsplanet förekommer numera ett nära samarbete i lagstiftningsfrågor. Jag vill endast peka på de överläggningar, som i följd ägde rum mellan de nordiska parlamentens utskott i fråga om upphovsrätten.

Mot bakgrunden av den redogörelse jag nu har lämnat om formerna för det

nordiska lagstiftningssamarbetet har justitieministrarna ansett det överflödigt, att uttalanden i rekommendationsform skulle göras om detta samarbetsorganisation och om rådets medverkan i samarbetet. Med de arbetsformer, som Nordiska rådet har, är rådet knappast ägnat att behandla och besluta i konkreta lagstiftningsfrågor, som ofta är mycket tekniskt betonade och många gånger av högst komplicerad natur. Jag tror, att den diskussion, som fördes här i lördags och som har fortsatt och vidareutvecklats i juridiska utskottet, visar, att vi kan vara ense om den saken. Det utesluter givetvis inte, att Nordiska rådet tar upp och diskuterar mera principiella lagstiftningsfrågor. En förutsättning härför är emellertid, att sakerna är så väl förberedda och framlägges i så god tid, att en verkligt fruktbar diskussion kan föras inom rådet.

Herr president! Det är med tanke på detta som justitieministrarna har framlagt det förslag, vi nyss fick en redogörelse för. Vi tror, att Nordiska rådet därigenom skall få bättre möjligheter att följa lagstiftningssamarbetet, och nio-mannakommitténs ledamöter kommer därigenom att vid sina sammanträden vara helt insatta i hur ärendena ligger till i de olika länderna. De har då också större möjligheter att i Nordiska rådet ta initiativ i de fall, de finner sådant påkallat.

Wikborg, Norge: Jeg kan helt ut slutte meg til det statsråd Kling sa om hvor utmerket dette nordiske lovsamarbeidet har virket. Det er snart 100 år gammelt, og vi ser av den redegjørelse for pågående lovsamarbeid som foreligger for oss, at hele 57 rettsområder i øyeblikket bearbejdes på nordisk basis. Det viser hvor omfattende dette arbeidet er. Og det er ikke bare på lovgivningens område vi samarbeider, men takket være et initiativ tatt her i Nordisk Råd, har vi nå også fått en nordisk domssamling som særlig konsentrerer seg om å trykke opp dommer avsagt her i Norden om forhold som knytter seg til de lover som er tilblitt i nordisk regi. På

den måten vil vi også sikre oss mer rettsenhet på dette område enn vi kanskje hittil har hatt.

Jeg er i likhet med statsråd Kling av den mening at Nordisk Råd, slik som det i dag funksjonerer, er lite skikket til å ta seg av lovgivningssaker på et tidlig stadium, og jeg er derfor meget tilfreds med den form som det juridiske utvalg nå har funnet å kunne gi sin innstilling. Jeg mener at vi ikke skal la noe nytt organ tre inn som et ledd i lovgivningsarbeidet. Vi trenger ikke en ny remissinstans til de mange andre som man benytter seg av i lovgivningsarbeidet. Nå får vi den ordning, som vel må kunne sies å være en fortsettelse av noe som naturlig har utviklet seg, at nimannsutvalget når det møtes med justisministrene en gang om året, blir satt inn i de lovarbeider som for øyeblikket er oppe til behandling i nordisk regi. Det er ganske karakteristisk at man i Sak A 2 har gjengitt forhandlingene i Fredensborg mellom nimannsutvalget og justisministrene — det var et møte 17. juni 1960 — hvor nettopp det samme spørsmål var oppe, »att de nordiska regeringarna skulle i viktigere lagstiftningsfrågor av nordisk karaktär inhämta yttrande av Nordiska rådet rörande olika i ärendet förekommande spørsmål». Da opplystes det fra justisministerens side det som ganske kort gjengis slik, »att lagfrågor ägnade att föreläggas rådet icke förekommit».

Det er ikke noe stort behov til stede her, men det er selvfølgelig riktig og fornuftig, det er en smidig og naturlig ordning at nimannsutvalget holdes å jour på dette område. I den forbindelse er det kanskje et spørsmål om ikke disse nimannsutvalgene har overlevet seg selv. Det er et spørsmål som jeg tror vi nok etter hvert må ta opp i Nordisk Råd. Jeg mener ikke å ta det opp på prinsipiell basis nettopp nå, men slik det nå er, at av komitéenes 13 medlemmer sitter de ni i nimannsutvalget, er det litt for meget til å bli et hendig arbeidsutvalg. Jeg ville tro at hvis man skal ha et slikt arbeidsudvalg, kunne man nøye seg med 5 medlemmer, ett fra hvert land, eller at man også innkalte

hele utvalget til felleskonferansene med fagministrene.

Dette lovsamarbeidet er i den senere tid kommet inn i en ny fase. I forbindelse med åndsverksloven tok de forskjellige lands nasjonalforsamlingers komitéer opp samarbeidet. Loven har vært oppe til behandling noenlunde samtidig i våre nasjonalforsamlinger, og de respektive parlamenters fagkomitéer som bearbeidet loven, har vært i kontakt med hverandre. Det tror jeg er meget fruktbart og nyttig, og jeg tror man bør bruke den fremgangsmåte i alle tilfelle hvor man kan få lovene frem noenlunde samtidig.

Riktignok ser det ut som det glipper på ett punkt når det gjelder denne loven. Men det er som Kipling sier, en annen historie og hører ikke egentlig hit.

Det er et spørsmål jeg gjerne ville si litt om i forbindelse med »berättelsen om samarbete på lagstiftningens område» — Sak C 1. Det gjøres der rede for erstatningslovgivningen, hvor vi har hatt fellesnordiske komitéer, som har arbeidet med motorvognansvaret og med det offentlige erstatningsansvar. Når det gjaldt motorvognansvaret, gikk vi dessverre hver vår vei, idet danskene ikke fant å kunne godta det forslag som forelå på et sentralt punkt. Vel, det er ikke noe å gjøre ved det. Nå er til behandling i alle våre land forslaget om det offentlige erstatningsansvar. Jeg håper at det går slik at vi på det område kan få en felles lov, og at man vil overvinne de vanskeligheter av nasjonal art som man der vil møte.

Bak dette ligger en stor plan om en kodifikasjon av hele erstatningsretten i våre land, en tanke som i sin tid er utkastet av den danske professor Ussing. Det er mulig at den tanken ikke nå kan gjennomføres.

Jeg ser at man nå arbeider med ansvaret for atomreaktor drift, husbondansvaret, barns og foreldres ansvar og lempninger i erstatningsansvaret for personer som volder skade i andres tjeneste. Det er selvfølgelig meget viktige sider av erstatningsretten, men allikevel skulle jeg ønske at man også ville ta opp andre problemer, f. eks. det ob-

jektive ansvar för farlig bedrift, et problem som mer og mer trenger seg frem. Jeg vil også tro at det ville være nyttig å ta opp til alminnelig behandling på nordisk basis spørsmålet om lempninger i det personlige erstatningsansvar i det hele tatt, fordi forsikring mer og mer kan ta erstatningens plass, og fordi et erstatningsansvar eller en ulykke på den måte kan være like skadelig for skadelidte som for skadevolderen.

Jeg tror at man her må se å finne frem til ordninger som gjør at man i størst mulig utstrekning kan sikre både skadelidte og skadevolderen, og jeg tror for øvrig at det er problemer som det vil være nyttig å se på også i nordisk regi.

Helén, Sverige: Herr president! Den som lyssnade till redogörelsen för vad som har förevarit i det juridiska utskottet i det här stora sammanhanget, som griper över alla de ärenden, som utskottet har haft att syssla med, måste väl få det intrycket, att allt fungerar utomordentligt väl. Den svenske justitieministern lämnar en redogörelse för hur samarbetet går till på ministerplanet och inom departementen, och det ger verkligen en uppfattning om hur trevligt och informellt man kan gå till väga, då man ringer från Stockholm till Köpenhamn lika väl som man resonerar med tjänstemän, som sitter i rummet intill i det egna departementet.

Vi får också en skildring av hur kontakten med rådet upprätthålles, det läggs fram ett förslag om att förstärka rådets egen niomannakommittés möjligheter att på det nationella planet följa förberedelserna för lagstiftningsarbetet, och så summeras det hela i ett konstaterande, att rådet inte är lämpat att i detalj och på ett tidigt stadium gripa in i lagstiftningsarbetet.

Jag har själv skrivit under utskottsutlåtandet och har inget behov av att opponera mot vad som står på papperet, men om man i den här diskussionen enbart skulle stanna vid dessa angenäma och behagliga sidor av ett i och för sig mycket komplicerat arbete, är jag litet

rädd för att det skulle lämna kvar ett intryck hos en del av rådets ledamöter, att vi inte har någonting att göra här. Det fanns en gammal ramsa i Sverige, som tog sikte på riksdagsmännens situation:

I herredagsmän, reser icke så fort,
vad göras skall är allaredan gjort.

Den som lyssnade till diskussionen måste få ett intryck av att andra sköter den här saken utomordentligt väl och att det inte finns någonting mer att göra. Jag vill därför peka på att det, även sedan detta förslag enhälligt har godtagits av rådet vid denna församling, alljämt kommer att finnas uppgifter för rådet och de enskilda rådsmedlemmarna, och jag tror, att det är lika viktigt som vad som sägs i resolutioner.

Jag vill peka på att det, om rådsmedlemmarna inte är påpassliga, kan inträffa situationer, där det nordiska samarbetet kommer i otakt. Vi kommer att få ett sådant ärende redovisat i morgon — det gäller namnrätten. Man hade här tänkt sig en samtidig behandling i varje fall i Sverige, Norge och Danmark, på samma sätt som i fjol skedde med det stora upphovrättsförslaget, men av särskilda skäl har Danmark kommit före. Saken är under behandling i Folketinget, och det finns inte möjlighet att i slutskedet åstadkomma det samarbete, man skulle önska mellan respektive länders lagutskott. Det är skäl att hoppas, att rådsmedlemmarna och rådet även i fortsättningen känner sig ha en funktion att övervaka ministrarna.

Slutligen vill jag peka på den hittills i debatten förbisedda synpunkten, att enskilda medlemmar fortfarande kommer att ha möjlighet att väcka förslag om nya initiativ på lagstiftningsområdet. Ministrarna är ju inte allvetande, och det är inte säkert, att den samordning på lagstiftningsområdet, som just de föreslår, alltid är den enda rätta. Här är det angeläget att konstatera, att juridiska utskottets utlåtande inte får fattas så, att enskilda initiativ i fortsättningen skulle vara onödiga eller mindre viktiga.

Herr Wikborg fann det lämpligt att

i detta sammanhang dra upp hela den stora frågan om niomannakommittéernas ställning — det är inte bara på det här området, som det finns en niomannakommitté, utan sådana existerar på en rad områden. Jag menar, att det är egendomligt, om man i samma ögonblick som man konstaterar, att vi genom dessa organ och deras nationella medlemmar kan vinna en intim kontakt med det förberedande lagstiftningsarbetet i departementen, aktualiserar frågan om kommittéernas avskaffande eller förändring. Om alla vi, som är vanliga medlemmar i rådet och står utanför niomannakommittéerna, skulle hävda en sådan ståndpunkt, kunde man med skäl citera det gamla svenska ordspråket: »Surt, sa räven om rönnbären».

Thestrup, Danmark: Jeg kan slutte mig til det, hr. Helén har sagt. Det er jo således, at de grunde, der er anført, og som jeg anførte for ikke i dette tilfælde at gå videre frem med det forslag, der foreligger, i og for sig er så vægtige, at jeg synes, det er rimeligt at gå den vej, vi her er gået.

Jeg vil også gerne have lov til at sige, at jeg er enig med hr. Helén i det, han sagde om nimandskomiteen.

Jeg synes i og for sig, at nimandskomiteen har været i høj grad medvirkende til, at arbejdet på det juridiske felt her i Nordisk Råd er gået så godt og så gnidningsløst som muligt. Jeg synes ikke, der er nogen anledning til at begynde at spekulere på, om andre former og andre måder at foretage samarbejdet på er bedre. Skal der spekuleres på det, er det i alt fald ikke noget, der kan afgøres i øjeblikket, det er noget, der så skal have en helt anden forberedelse. Jeg har også forstået, at man på de områder, hvor man ikke har nimandskomiteer, netop er inde på at få nimandskomiteer, vel sagtens fordi man har ment, at det er et tjenligt organ til fremme af det nordiske samarbejde.

Jeg skal derfor gentage den henstilling, der er gjort, men jeg har villet sige, at jeg stemmer ganske sammen med hr. Helén i hans opfattelse af stillingen.

Wikborg, Norge: Hr. Helén og hr. Thestrup har fullstendig misforstått meg. Jeg ville at hele utvalget skulle kunne møtes for å gjøre arbeidet mer effektivt, og trekke hele utvalget inn i dette arbeidet. Jeg tror at på den måten ville det bli mer effektivt. Jeg tror man ville få flere synsmåter fram. Det är på ingen måte min mening at ikke ni-mannsutvalget har gjort en utmerket innsats. Men spørsmålet er bare: Kan vi lære av den tid som er gått, og kanskje finne fram til en enda mer effektiv ordning? Det var det som var min tanke.

Birger Andersson, Sverige: Herr president! Jag vill bara peka på en detalj i anslutning till den fråga om niomannakommittéerna, som diskuterades nu sist.

Jag fick samma uppfattning som herr Helén och Thestrup, att herr Wikborg ville avskaffa niomannakommittéerna, när han sade, att de har överlevt sig själva.

Dessa kommittéer har närmast kommit till för att verka mellan sessionerna, och de har här kunnat fylla en väsentlig uppgift. Den kommitté, jag själv haft förmånen att vara med i, har kunnat bearbeta ett material, som man icke skulle ha kunnat tränga in i under den korta tid, då Nordiska rådet är samlat. Herr Wikborg menade möjligen med sitt uttalande, att kommittéerna har överlevt sig själva, att de skulle utökas från nio medlemmar till att omfatta samtliga ledamöter av vederbörande utskott. Att man inte från början gjorde så, berodde på att man ville markera, att kommittéerna inte skulle vara utskott med tillgång till all expertis utan mindre kommittéer, och jag tror det är angeläget, att vi bevarar den formen.

Lyng, Norge: Det er riktig som statsråd Kling og også hr. Wikborg har understreket, at det nordiske samarbeid på lovgivningens område begynte for lang tid tilbake, og kanskje har representert noe av det mest verdifulle ved

nordisk samarbeid i det hele tatt. Det har dype tradisjoner, det har ført til store, positive resultater, og alle vi som i vårt daglige arbeid på en eller annen måte er henvist til å bruke dette lovstoffet, har hatt overordentlig stor glede av det felles åndsverk som er utført gjennom disse årene.

Så ble for 8—9 år siden Nordisk Råd koblet inn i dette arbeidet, eller rettere sagt Nordisk Råd koblet sig selv inn i dette arbeidet. Jeg har for mitt vedkommende hatt anledning til å følge dette gjennom mange sesjoner som medlem av det juridiske utvalg og også som medlem av den første nimannskomite — som for øvrig på det tidspunkt var en syvmannskomite. Jeg vil gjerne si som min vurdering at man her står på et område hvor Nordisk Råd av meget naturlige grunner vanskelig kan gjøre noen særlig effektiv innsats. Erfaringen har etter min mening vist at Nordisk Råds innflytelse på lovgivningene gjennom disse 8—9 år ikke har vært vesentlig, og jeg tror man skal være oppmerksom på at nettopp et råd av denne art, med et slikt råds begrensede arbeidsmuligheter, vanskelig kan øve noen direkte innflytelse på det løpende lovgivningsarbeid.

Hr. Helén uttalte at regjeringene alltid ville trenge korrektiver. Jeg er hjertelig enig med hr. Helén i det. Og også jeg befinner meg — på samme måte som hr. Helén — i den situasjon at det ikke er min vanlige oppgave å forsvare de nå sittende regjeringer — det være seg i Norge, Danmark eller Sverige. Men akkurat på det området som det her er tale om, når det gjelder viljen til å finne frem til samarbeid på lovgivningsområdet, vil jeg si at der er intet å kritisere de nåværende nordiske regjeringer. Det måtte da være at de kanskje nesten hadde løpt bena altfor meget av seg for å finne frem til samarbeid på dette feltet, kanskje fra tid til annen hvor det ikke var så absolutt nødvendig heller.

På samme måte som hr. Helén har jeg vært med på å underskrive den innstilling som nå foreligger, og jeg har selvfølgelig intet å trekke fra i det som står

der. Men jeg vil også, som han gjorde, ta mine reservasjoner, og de reservasjonene går i en noe annen retning enn hans. Jeg vil understreke at Nordisk Råd nå bør pålegge seg selv en viss tilbakeholdenhet når det gjelder dette spesielle arbeidet. Det er intet til hinder for at man her kan ta initiativ og legge fram forslag og la dem bearbejdes videre på regjeringsplan. Men når det gjelder det løpende, rent tekniske arbeidet, bør både Nordisk Råd og dets juridiske nimannskomite pålegge seg en viss tilbakeholdenhet.

Når det så til slutt gjelder det spørsmål hr. Wikborg reiste, om disse nimannskomiteer er hendige instrumenter for rådets arbeid, skal jeg ikke gå nærmere inn på det. For mitt vedkommende har jeg bare erfaringer fra den juridiske nimannskomite. Men ut fra de erfaringene vil jeg nok si at jeg godt kunne tenke meg at hr. Wikborgs antydning om en omlegging av arbeidsform og organisasjonsform kunne ha meget for seg — enten i den form at man trekker hele utvalget inn i det løpende arbeid mellom sesjonene, eller at man, som han også antydte, går over til å ha en mer fåtallig arbeidskomité. Men det er jo selvsagt et spørsmål som ikke kan avgjøres i denne sesjonen. Det kan her bare drøftes som en antydning.

Thestrup, Danmark: Det kan ikke være min sag at bedømme, om nimandskomiteen, den juridiske nimandskomité, har gjort et gavnligt arbejde eller ej, al den stund jeg selv har siddet i den, så længe den har eksisteret, og endog en del af tiden været formand for den. Jeg vil gerne sige til hr. Lyng, at det har aldrig nogen sinde været meningen, at vi skulle beskæftige os med de tekniske spørgsmål. Det er klart, at de tekniske spørgsmål, det er departementalt arbejde, det er videnskabens arbejde, det er aldeles ikke det arbejde, som en nimandskomité, der mødes forholdsvis få gange og i meget korte tidsrum, er i stand til at tage sig af. Det, der i langt højere grad er meningen, og vel den egentlige mening, med nimandskomiteens arbejde, er, at den skal være

initiativtagende, at den skal overvåge det arbejde, der sker fra regeringernes side, og hver gang, der er et sted, hvor man fra parlamentarikerens side, fra de valgte medlemmer af parlamenternes side, mener, at der er noget, der trænger til at blive genstand for nordisk samarbejde på dette område, sørge for, at det også sker. Jeg ser nemandskomiteens arbejde på denne måde, og jeg har opfattet det således, at netop det forslag, der er kommet fra ministrene her under behandlingen af spørgsmålet, er velegnet til, at netop nemandskomiteen skal kunne arbejde på denne måde.

Helén, Sverige: Herr president! Jag finner det helt naturligt, att herr Lyng och jag drar något olika slutsatser av den situation som uppkommer, sedan rådet väl har godkänt förslaget. Efter generaldebatten och efter dagens diskussion är det väl alldeles klart, att herr Lyng och herr Wikborg betraktar ett långtgående nordiskt samarbete på lagstiftningens område såsom i någon mån ett hot mot vissa värden, som de anser sig företräda. Jag finner för min del i samma nordiska samarbete en möjlighet att vidga förståelsen för mänskliga värden, som jag sätter högt.

Rakel Seweriin, Norge: Hr. John Lyng uttalte at Nordisk Råds innflytelse på lovgivningsarbeidet ikke hadde vært vesentlig, og dessuten — i tillegg til dette — at Nordisk Råd kanskje burde pålegge seg noen resignasjon når det gjaldt å øve innflytelse på lovgivningsarbeidet. Da blir det jo ikke særlig mye initiativ tilbake. Jeg burde jo være den siste til å beklage meg over det, all den stund han samtidig uttalte stor tilfredshet med det arbeid som regjeringene har gjort på dette området. Og det er med en noe uvanlig glede at jeg hører hr. Lyng uttale en slik tilfredshet med regjeringenes arbeid.

Men det jeg ganske særlig ville peke på, er at lovgivningssamarbeidet etter mitt skjønn ikke begrenser seg bare til den art lovarbeid som det juridiske utvalg her i Nordisk Råd beskjeftiger seg med. Vi har fra gammelt av, fra slutten

av det forrige århundre, hatt et lovgivningssamarbeid på sosialpolitikens område, og jeg vil gjerne si at jeg har en følelse av — vel, det kan jo være at jeg har en illusjon om at det arbeidet vi gjør i Nordisk Råd er mer betydningsfullt enn det kanskje i virkeligheten er — at vi der allikevel er kommet et stykke på vei gjennom det arbeid og det initiativ som er tatt i Nordisk Råd, med den sosiale konvensjon hvor åpenbare hindringer for nordiske borgeres bevegelse mellom de nordiske land er skaffet av veie, og hvor vi fortsatt arbeider med å fjerne slike hindringer. Jeg ser i hvert fall dette slik at det er et nyttig arbeid som kommer en hel del av våre borgere til gode. Og så får man jo vurdere verdien av det — enten det er stort eller smått — etter sitt eget skjønn.

Men jeg vil gjerne si noen ord om nemandskomiteenes arbeid. Jeg er helt enig i at det er nødvendig for Nordisk Råds effektivitet og — jeg holdt på å si — vederheftighet i arbeidet at det foregår et arbeid mellom sesjonene. Det er da vi virkelig må arbeide oss inn i sakene. Derfor anser jeg det hensiktsmessig at vi har komitéer som arbeider mellom sesjonene. Men personlig vil jeg ikke legge skjul på at jeg synes det er noe ubehagelig at det er 9 medlemmer av en komité på 12—13 medlemmer som får denne anledning til å arbeide seg dypere inn i sakene, mens det er 3—4 stykker som ikke får en slik anledning.

Jeg synes det er et problem, og jeg vil be presidiet — eventuelt sammen med regjeringene — å ta dette opp til drøftelse. Når jeg sier eventuelt sammen med regjeringensrepresentantene, er det fordi regjeringene allerede har samarbeidskomitéer på en rekke områder. F. eks. på det sosialpolitiske område sitter det fra gammelt av en embetsmannskommisjon som kan de tekniske og formelle bestemmelser i våre lover mye bedre enn representantene i Nordisk Råd, fordi det er deres fagområde. Det er dem vi må spørre når det er noe vi vil ha rede på.

Jeg skulle ønske at det mellom sesjonene kunne bli en nærmere kontakt, en bedre arbeidsfordeling og en bedre samordning av det arbeidet som gjøres av

Nordisk Råds komitéer, og det arbeidet som gjøres av regjeringskomitéer på embetsmannsplanet. Jeg tror at det ut av dette ville komme en gjensidig nyttevirkning som ikke minst Nordisk Råd ville ha nytte av.

Lyng, Norge: Fru Seweriin har selvfølgelig rett i at om man snakker om lovgivningsarbeid i videre forstand, så kommer man langt utenfor den ramme som er trukket opp i den innstilling vi her diskuterer. Jeg vil derfor få lov til å presisere at mine uttalelser selvsagt var avgitt innen rammen av den innstilling som drøftes. Jeg vil ikke et øyeblikk betvile at drøftelser av sosiale problemer på bredere basis, mer bortsett fra lovtekniske problemer, har sin fulle plass i Nordisk Råd på en ganske annen måte enn det spesielle lovsamarbeid vi her har diskutert i denne forbindelse.

Fru Seweriin var glad over at jeg brakte en viss anerkjennelse til de sittende regjeringer. Det var nettopp fordi jeg gikk ut fra at særlig den norske regjering ville glede seg over en slik anerkjennelse fra min side, at jeg kom med den. Jeg visste også på forhånd at kanskje særlig fru Seweriin ville glede seg over den.

Til min gode venn hr. Thestrup, som jo holdt fast ved at Nordisk Råd her burde ta et visst initiativ til enhver tid, må jeg få lov å antyde en liten tanke om et nytt rettsfelt som kanskje burde tas opp i rådets regi, nemlig spørsmålet om det var hensiktsmessig å foreta en gjennomgåelse av gjeldende lovgivning om kontroll med mat og levnetsmidler.

Hegna, Norge: Hr. Lyngs siste innlegg inneholdt jo — etter min mening — en høyst nødvendig korreksjon til det resonnement han og hr. Wikborg hadde gjort gjeldende under den tidligere del av debatten. Jeg vil si at de synspunkter som herrene Lyng og Wikborg gjorde gjeldende når det gjaldt lovgivningsarbeid og samarbeid om lovgivning på nordisk grunn, delvis var nokså underlige. De ville ikke ha vært så underlige hvis det i de nordiske lands forfatninger hadde vært en grunnlovsbestemmelse som sa

at den lovgivende makt ligger hos lov-konsipistene. Da ville det resonnement de gjorde gjeldende ha vært ganske rimelig. Men så vidt meg bekjent er det ikke i noen av de nordiske lands forfatninger noen slik bestemmelse. Lovkonsipistene og juristene har sin oppgave, men den lovgivende virksomhet legges til et helt annet sted, nemlig i de folkevalgte forsamlinger. Og det er som deler av disse folkevalgte forsamlinger at vi møtes her i Nordisk Råd.

Jeg tror ior mitt vedkommende at initiativ når det gjelder lovgivning er en like så viktig del av den lovgivende myndighet som noen annen del, og at den faller ganske naturlig inn under rammen for den funksjon som våre nasjonalforsamlinger — eller rådet som utsnitt av våre nasjonalforsamlinger — bør ha, har hatt og skal ha. Men det betyr selvsagt ikke at vi ikke skulle legge den aller største vekt på all den tekniske kyndighet og det sunne resonnement og de formelle betraktninger som vi venter å finne hos våre lovkonsipister og hos våre jurister.

Lyng, Norge: Jeg hadde det inntrykk av hr. Hegnas uttalelse at han forstod hr. Wikborg og meg derhen at vi ville flytte lovgivningsmyndigheten fra de enkelte lands parlamenter over til de jurister som forbereder lovarbeidene. Hr. Hegna har tatt fullstendig feil i den oppfatning. Det vil vel ha fremgått av alt det som er sagt både under generaldebatten og under denne debatt, at vårt standpunkt nettopp er basert på det syn at de enkelte representanter innen parlamentene skal stå mest mulig fritt når sakene behandles i de enkelte parlamenter.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölls utskottets förslag.*

Meddelande

Det meddelades, att statsrådet Arne Skaug, Norge, intagit sin plats i rådet.

18

Juridiska utskottets förslag nr 11 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 3/1958 angående likställighet i fråga om förvärv av fast egendom och erhållande av lån för bostadsändamål jämte tilläggsförslag om likställighet i fråga om förvärv av fast egendom för bostadsändamål i Danmark (Sak D 33)

Utskottet hade föreslagit,

I. att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session;

II. att rådet icke måtte företaga sig något i anledning av tilläggsförslaget.

Sandler, Sverige (utskottets talesman): Herr president! Svårigheterna under det sistförflutna året att förvärva sommarbostäder på dansk mark har, såsom är väl känt i denna församling, väckt irritation i varje fall i Sverige. Det är grunden till det medlemsförslag, som föreligger till behandling under denna punkt. De båda förslagsställarna är icke närvarande vid rådets möte. Jag nöjer mig med att uttala förståelse för de motiv, som föranlett deras framställning.

Under överläggningen i juridiska utskottet har vi kommit till den enhälliga uppfattningen, att det i rådande läge icke är lämpligt att föreslå rådet en rekommendation i anledning av detta medlemsförslag. Utskottet har begränsat sig till följande.

Först återger utskottet, med sin egen anslutning, den juridiska niomannakommitténs uttalande, att kommittén anser sig böra fasthålla vid de principer, som Nordiska rådet 1958 antog i sin rekommendation nr 3. Sedan yttrar utskottet, att det förutsätter, att denna niomannakommitté håller sig orienterad om spörsmålets vidare utveckling. Utskottet framhåller, att kommitténs medlemmar efter eget bedömande kan vid lämplig tidpunkt anhängiggöra saken på nytt i rådet.

Jag understryker vad utskottet här säger om »passande tidspunkt». Det kan nämligen vålla något missförstånd, då

man läser de bägge klämmarna i utlåtandet. Där sägs i punkt I, att man avvaktar nya meddelanden i saken till nästa session; detta har avseende på de meddelanden från regeringarna, varom är tal i detta utskottsutlåtande. Men det behöver icke ha tillämpning beträffande det uttalande, som utskottet gjort i anledning av medlemsförslaget; i det avseendet har ju utskottet självt uttryckligen hänvisat till kommittémedlemmarnas eget bedömande.

I den förhoppningen, att antagandet av juridiska utskottets förslag i denna sak skall bidra till att undanröja berättigade anledningar till missnöje i framtiden, yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölls utskottets förslag.*

19

Ekonomiska utskottets förslag nr 2 i anledning av regeringsförslag om samverkan beträffande fiskeriproblem (Sak B 2)

Utskottet hade föreslagit, att rådet i anledning av regeringsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att samverka i fiskerispörsmål enligt de riktlinjer, som uppdragits i en av Nordiska ekonomiska samarbetsutskottet utarbetad promemoria, dagtecknad den 2 december 1960, rörande de nordiska ländernas fiskeriproblem (Sak B 2/1961).

Sigurður Ingimundarson, Island (utskottets talesman): Det økonomiske udvalg har behandlet Sag B 2, det islandske regeringsforslag, som går ud på, at Nordisk Råd i en rekommandation til regeringerne udtaler sig for et fortsat nordisk samarbejde om fiskeriproblemer, særlig markedsproblemerne for fiskeprodukter, efter de retningslinjer, som er fremført i det memorandum, som følger forslaget. Udvalget er blevet enige om at støtte dette forslag og anbefaler, at rekommandationen bliver vedtaget af Nordisk Råd.

Jeg skal i korte drag forsøge at gøre rede for de synspunkter, som ligger til grund for selve forslaget, og som har fået det økonomiske udvalg til enstemmigt at støtte det.

Som bekendt er det i efterkrigsårene gået meget langsommere med afskaffelsen af handelsrestriktioner for fiskeprodukter og jordbrugsvarer end for industrivarer. Forbrugerlandenes restriktive handelspolitik med hensyn til fiskeprodukter skyldes forsøg på at sikre deres egne fiskere de samme indtægter som arbejdere i andre yrker. Målsætningen var for så vidt den samme som for jordbruget.

Den langsomme afvikling af importrestriktionerne i de forskellige lande og de høje toldsatser og direkte subsidier til fiskeriet har medført, at den intereuropæiske handel med fiskeprodukter er steget meget langsomt efter krigen. Denne udvikling har allerede forårsaget vanskeligheder for omsætningen af den øgede produktion i eksportlandene.

Denne situation kan blive væsentligt ændret ved oprettelsen af de to markeds sammenslutninger i Europa. Det er alligevel vanskeligt at forudse, hvilken betydning de til slut kommer til at få for fiskehandelen og -produktionen, fordi deres endelige retningslinjer, hvad dette angår, endnu ikke er fastlagt. Det kan alligevel allerede nu konstateres, at fællesmarkedet har fastsat en ydre told, som stort set er meget høj. Da fællesmarkedet hidtil har været et vigtigt marked for fiskeprodukter fra de nordiske lande, og da der desuden synes at være store ekspansionsmuligheder på dette marked i fremtiden, ikke mindst når det gælder frossen fisk, kommer oprettelsen af fællesmarkedet til at have en ugunstig indflydelse på de nordiske landes fiskeri.

Betydningen af dette bliver klar, når man tænker på, at de nordiske lande som helhed udgør Europas største eksportmarked for fiskeprodukter. Næsten hele den islandske fangst og størsteparten af den norske bliver eksporteret. For Danmarks vedkommende går ganske vist en større procent til det indenlandske forbrug end i de førstnævnte

lande, men alligevel er det danske fiskerierhverv i stor udstrækning baseret på eksport, og Færøernes fiskeri er helt ud baseret på eksport. I disse tre lande er de naturlige betingelser for fiskeri meget fordelagtige sammenlignet med andre lande i Europa, ikke mindst fordi de ligger nær de rigeste fiskefelter. Fiskeriindustrien i disse lande er konkurrencedygtig udadtil, og produktiviteten i selve fiskeriet synes at være meget høj. Det er derfor naturligt, at disse landes politik i fiskerispørgsmål tager sigte på at udnytte de konkurrencemæssige fordele. Selv om det er klart, at spørgsmålet ikke er lige så vigtigt for Sverige og Finland, er det dog et spørgsmål af fælles økonomisk betydning for de nordiske lande, og dette berettiger en fælles nordisk aktion.

Det er den islandske regering, som står bag sagen, der nu foreligger om nordisk samarbejde angående fiskeriproblemer. Som bekendt går sagen ud på at gennemføre et nordisk samarbejde med sigte på at afskaffe restriktioner i fiskehandelen og forsøge at få gennemført toldlettelser for fiskeprodukter i aftagerlandene. Dette samarbejde kan gøres gældende inden for EFTA, OECD og GATT.

Dette spørgsmål blev først taget op på mødet i Den nordiske Ministerkomité for økonomisk Samarbejde i Stockholm i september, og den udredning, der følger som bilag til rekommandationen, blev behandlet på mødet i det økonomiske samarbejdsudvalg i Oslo i november og igen af ministerkomiteen og den økonomiske nimaniskomité i København i december.

På OECD-mødet i Paris i december fremlagde den islandske handelsminister dr. Gislason et forslag om oprettelse af en særskilt og selvstændig komité, hvis arbejdsområde skulle være handelspolitikken, når det gælder fiskeprodukter. Forslaget fik en værdifuld støtte fra de andre nordiske ministre med det heldige resultat, at det blev vedtaget. Den foreliggende rekommandation bør anses som retningslinje for den videre udbygning af dette samarbejde.

Det er med stor glæde, jeg har konstateret, at fiskeriministrene for de nordiske lande, som har været til stede her ved denne session, er blevet enige om at støtte denne sag.

Jeg vil til slut gøre opmærksom på, at det forslag, som vi skal tage stilling til her, ikke direkte nævner oprettelsen af et nordisk kontaktorgan, så hvis ikke noget andet bliver bestemt, må det tænkes overladt regeringerne at finde frem til, på hvilken måde man bedst vil kunne organisere samarbejdet.

Hr. præsident! Rekommandationen har nu været behandlet i det økonomiske udvalg, som enstemmigt anbefaler, at den vedtages af rådet.

Fiskeriminister Normann, Danmark:
Hr præsident! Jeg vil gerne med et par ord støtte de synspunkter, der både i den økonomiske komité og her i plenum fra islandsk side er fremkommet vedrørende samarbejdet om fiskeriproblemerne.

Spørgsmålet har en side, som vender indad i det nordiske område, hvor der finder en samhandel med fiskeprodukter sted omfattende ca. 200 mill. kr. foruden fiskeolien, der tegner sig for et ganske betydeligt beløb. Men problemet er jo også i meget høj grad vendt ud imod omverdenen. Det drejer sig bl. a. om, hvorvidt vi i GATT i fællesskab vil søge at opnå en sænkning af de seks fællesmarkedslandes nu vedtagne fælles toldsats for fisk, der — som den ærede foregående taler omtalte — for en række betydningsfulde fiskearters vedkommende er endog meget høje, og som kan betyde store hindringer for eksporten fra samtlige de lande i Norden, der traditionelt har haft og har eksport af fisk.

Selv om der måske kan være enkelte punkter, hvor vore interesser ikke er helt sammenfaldende — og det er der — vil jeg dog mene, at de stort set er fælles, når det drejer sig om bestræbelserne for at opnå en sænkning af disse hårdt diskriminerende toldsats, og jeg finder, at det derfor må være af betydning, om vore landes repræsentanter i GATT bliver anmodet om at koordi-

nere deres bestræbelser så meget, som det overhovedet er muligt.

I det omfang, hvori der ikke kan opnås en toldsænkning, må der arbejdes på at opnå tilstrækkelig store toldkontingenter for de vigtigste fiskeriprodukter, og jeg finder det også her af betydning, at vi støtter hverandre for at kunne optræde med så meget større vægt, enten dette nu skal ske i GATT, i fællesmarkedskommissionen i Bruxelles eller eventuelt over for de enkelte medlemslande.

Det lykkedes jo til sidst under forhandlingerne om oprettelsen af OECD at opnå enighed om tillvejbringelse af en speciel fiskerikomité. Ved det fremtidige arbejde i denne komité må det være naturligt at have et intimt samarbejde mellem de nordiske lande, der jo stort set er fiskeeksporterende. Jeg erindrer i denne forbindelse om, at de skandinaviske lande i 1959 havde en fiskeeksport til de seks på ca. 400 mill. kr. og til de syv på ca. 576 mill. kr., altså et godt stykke over en halv milliard kr. Det er altså ikke ganske ubetydelige interesser, det her drejer sig om.

Heldigvis er det jo således, at der allerede nu består et venskabeligt samarbejde mellem fiskeridministratio-nerne i de nordiske lande, og hvert andet år afholdes de nordiske fiskerikonferencer, hvori foruden fiskeriministrene deltager embedsmænd og en række repræsentanter for fiskerierhvervene i Norden. Ved disse sammenkomster drøftes en række fiskeriproblemer af fælles interesse.

Endelig holdes der fra tid til anden nordiske fiskeriministtermøder, og jeg havde således f. eks. i søndags lejlighed til at møde mine to kolleger fra Norge og Sverige ved en lille sammenkomst. Under dette møde var jeg i øvrigt inde på den tanke — som også den ærede foregående taler strejfede til slut i sine bemærkninger — om det ikke kunne være nyttigt at få det nordiske fiskerisamarbejde ind i lidt fastere former, f. eks. ved at der blev oprettet et nordisk kontaktudvalg for fiskeriet i lighed med, hvad der er foreslået for landbrugets vedkommende.

Jeg tror at kunne sige, at ingen af ministrene endnu har taget klar stilling til dette spørgsmål, men det er vor tanke at drøfte dette nærmere med fiskerierhvervene og fiskeriadministrationerne i vore respektive lande, og jeg henstiller, at man også fra finsk og islandsk side overvejer spørgsmålet. Forholdet er jo det, at der er et alt for stort tidsinterval mellem afholdelsen af de store fiskerikonferencer til, at aktuelle spørgsmål altid kan stilles i bero til næste konference, og desuden omfatter konferencerne for stor en kreds til at kunne gøre dem hurtigt arbejdende, selv om jeg i øvrigt gerne vil tilføje, at jeg anser dem for at være yderst nyttige.

Jeg skal altså, hr. formand, tillade mig at henstille, at spørgsmålet om et sådant kontaktudvalg for fiskeriet tages op til drøftelse inden for den økonomiske nemandskomité sammen med de pågældende ressortministre.

Sigurður Ingimundarson, Island: Hr. præsident! Det er kun en kort bemærkning i anledning af fiskeriminister Normanns indlæg i denne sag.

Som det fremgår af det islandske regeringsforslag, som her foreligger, udformes der heri kun de ydre retningslinjer for samarbejdet i forbindelse med handelspolitikken vedrørende fisk og fiskeprodukter. Da jeg selv personlig for så vidt kom ind på eller antydede, at der manglede et organ for den indre koordinering af fælles aktion, er jeg glad for, at fiskeriminister Normann allerede har peget på den mulighed, at den økonomiske nemandskomité kunne finde frem til en løsning på dette problem, og han har i den forbindelse peget på et fælles organ i lighed med det organ, som rådet antagelig vedtager for jordbrugsvarer.

Sedan diskussionen forklarats afsluttet, skulle votering medelst namnupp-rop ske. Då emellertid på därom framställd fråga ingen tillkännagav sig vilja rösta mot utskottets förslag eller avstå från att rösta, *beslöt rådet* — med stöd av § 26 arbetsordningen — *enhälligt bifalla förslaget*.

Närvarande var:

Nina Andersen, Arvid Andersson, Birger Andersson, Asgeir Bjarnason, Borten, Cassel, N. Chr. Christensen, Chr. Christiansen, Sigrid Ekendahl, Lars Eliasson, Enne, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Ewerlöf, Fagerholm, Gillström, Hans Gustafsson, Hegna, Helén, Holm, Horn, Hækkerup, Hønsvald, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Håkon Johnsen, Sigfrid Jonsson, Klippenvåg, Kraft, Herta Kuusinen, Kyttä, Kähönen, Aksel Larsen, Helge Larsen, Lempi Lehto, Lindblom, Lundström, Lyng, Løbak, Meinander, Moe, Hærald Nielsen, Ohlin, Einar Olgeirsson, Claudia Olsen, Osvald, Gustav Pedersen, Johan Poulsen, Rantamaa, Rihtniemi, Rosenberg, Røiseland, Kerttu Saalasti, Sandler, Seip, Rakel Seweriin, Strand, Sundin, Thestrup, Toft, Irma Torvi, Virolainen och Wikborg.

Frånvarande var:

Gisli Jónsson (sjukanmäld), Magnús Jónsson (sjukanmäld), Junnila (sjukanmäld), Leirfall, Carl Petersen och Uoti.

Rekommandationen hade sålunda antagits med 63 röster.

20

Ekonomiska utskottets förslag nr 3 i anledning av uppskjutet medlemsförslag om fiskerigränserna i Norden (Sak A 6)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte uppskjuta vidare behandling av medlemsförslaget till nästa ordinarie session.

Hegna, Norge (utskottets talesman): Som rådets medlemmer vil se, går det økonomiske utvalgs forslag ut på at behandlingen av vedkommende medlemsfor-
 slag skal utsettes uten realitetsbehandling til neste ordinære sesjon, og det kunne da kanskje være visse grunner som talte for at man ikke skulle oppta noen tid med noen debatt eller noe innlegg omkring dette. Men forskjellige grunner gjør det rimelig at det knyttet et par bemerkninger til saken på det nåværende tidspunkt.

For det første er det den grunn at fiskerigrensespørsmålene er spørsmål som opptar svært mange kretser og mange av Nordens land, og som kanskje hører til de mest brennende spørsmål når det gjelder visse sider av næringspolitikken i disse land og også delvis av handelspolitikk og utenrikspolitikk. Dernest er det det forhold at det medlemsforslag som saken her knytter seg til, ble fremsatt i mai 1960 med sikte på vårt råds møte i Reykjavik. Men det kom ikke fram til noen slags behandling i Reykjavik, det ble ikke engang oversendt til komitéen, men ble utsatt uten komitébehandling, og det kan kanskje virke overraskende, dels av den grunn som jeg har pekt på, spørsmålets egen, rent saklige tyngde, og dernest også av den grunn at dette forslaget var fremsatt av så høyt ansette medlemmer av vårt presidium som herrene Fagerholm, Hønsvald og Ohlin.

Det hadde sine særlige grunner. Jeg vil nevne et par av dem. En mer organisasjonsmessig grunn var jo at på grunn av Reykjavik-sesjonens korthet, anså man det meget vanskelig å kunne tildele en så viktig sak den tilstrekkelige tid til å få den behandling som den hadde krav på.

Men dernest var der også fra visse land ytret betenkelighet i forbindelse med forslaget behandling på det daværende tidspunkt. Det var kommet skriftlig til uttrykk gjennom en melding fra det norske Utenriksdepartement ved utenriksminister Lange. Det kom ikke på tilsvarende måte noe direkte skriftlig uttrykk i samme retning fra annet hold, men hele spørsmålet om fiskerigrensekonfliktene stod i en sånn stilling på det tidspunkt, at det i hvert fall av mange ble ansett som uhensiktsmessig å ta det opp på møtet i Reykjavik. Det ble da uten komitébehandling utsatt til behandling på neste sesjon, som er den sesjon vi nå er kommet til. Og så kan man da spørre: Hvorfor kan man ikke nå gå inn på realitetsbehandling av spørsmålet?

Det har jo meget nær sammenheng med det som siden er skjedd i forbindelse med drøftelser av fiskerigrensespørsmålet. Det er en kjent sak at den

internasjonale konferanse i Genève, også dens annen del, ikke førte fram, og spørsmålet om utvidelse av fiskerigrensen — det er jo i første rekke i den fasjon spørsmålet fremtrer — var kommet så langt at det så å si da ble et brennende problem mange steder: Hva skal man nå gjøre? Man kunne ikke sånn uten videre slå seg til ro med status quo. Blant annet for Norges vedkommende oppstod dette som et meget aktuelt problem, og jeg går ut fra at det også har reist seg for andre nordiske land.

Det har da vært tatt opp forskjellige forhandlinger. Man har tatt dem opp på en ny måte, etter at forsøket på å innstifte nye bestemmelser innenfor havets folkerett var strandet. For da allikevel å få noen fremgang i spørsmålet, har det f. eks. fra Norges side vært tatt opp forhandlinger med en del andre land. Jeg vil nevne noen av disse forhandlinger.

Lengst er vi kommet når det gjelder England, hvor der er underskrevet en avtale som er ratifisert av Stortinget. De tilhørende lovbestemmelser vil bli fremmet snart, og man kan vel gå ut fra at den avtalen vil få effekt om ikke så svært lenge.

Forhandlinger ut fra den samme situasjon når det gjelder sjøgrensespørsmålene er tatt opp med andre land, bl. a. med Vest-Tyskland, og det har også vært forhandlinger, eller forhandlinger er under utvikling i forhold til Danmark og Sverige.

Man befinner seg altså i en fase av utviklingen som karakteriseres ved forhandlinger på tosidig grunnlag omkring disse vesentlige spørsmål, ja, man kan si de vesentligste spørsmål når det gjelder fiskerigrensen. Denne fase var i sin innledning allerede i fjor, og det var også noe av bakgrunnen for at medlemsforslaget ikke ble tatt opp til realitetsbehandling på møtet i Reykjavik. Men siden har denne forhandlingsutvikling foregått videre, og danner nå et så vesentlig moment i situasjonen omkring fiskerigrensene, at det moment må dominere i forhold til andre momenter på dette område.

Selv om man nå har kommet såpass langt at man kan si for Norges vedkom-

mende at man har opprettet en avtale i forhold til et land, nemlig England, er det ganske klart at det kan oppstå mange spørsmål videre i utviklingen, og det kan da være grunn til å se tiden noe an når det gjelder å ta opp spørsmålet på nordisk basis, på nordisk felles grunnlag når det gjelder denne sak.

Slik har det fortonet seg under behandlingen av denne sak under kanskje mer forberedende drøftelser, og slik har det også fortonet seg i forbindelse med behandlingen i det økonomiske utvalg. Her er imidlertid å føye til at da det økonomiske utvalg fikk denne saken til behandling nå, hadde den allerede vært til drøftelse gjennom et organ i rådet, nemlig den økonomiske nimannskomiteé. Det hadde møte her i København i begynnelsen av desember, og da hadde man også denne sak til behandling og fikk redegjørelser om hvordan utviklingen hadde vært når det gjaldt dette område. Den økonomiske nimannskomiteé kom da til det resultat at det ikke for tiden var hensiktsmessig å gå til realitetsbehandling av forslaget fra de tre forslagsstillerne, men se tiden noe an.

Det har jo tidligere her i kveld vært en del debatt omkring problemet hvilken rolle disse nimannskomiteéene skulle spille. Jeg for mitt vedkommende vil si i denne sammenheng at jeg stiller meg nokså positivt til det arbeid de kan utføre. Jeg tror de kan gjøre et nyttig arbeid ved at de har anledning til, uten det store apparat som hører med til en fullstendig komitéssammentreden, å forberede sakene foran sesjonene. Jeg vil gjerne også gi dem som måtte ha behov for det et lite argument, et poeng i den sammenheng, akkurat i forbindelse med denne saks behandling. Forholdet var nemlig det at den offisielle tittel på det møte som ble holdt her før jul var møte i nimannskomiteéen, men også suppleantene møtte, slik at det faktisk var et fullstendig økonomisk utvalg som møtte ved den anledning, og det kunne da for så vidt tale for det som er blitt antydnet her, at man i stedet for å ha nimannskomiteér, heller bør ta møter mellom sesjonene av hele utvalget. Vel, den sak

vil jeg la ligge ved denne anledning, men jeg tror det var meget nyttig at man fikk denne forberedende behandling på basis av ordningen med nimannskomiteéen forut for at saken kom fram til det økonomiske utvalg i pågående sesjon.

Nimannskomiteéns uttalelse går da, som jeg nevnte, ut på at i betraktning av disse forhandlinger som er under utvikling, og hvis videre forløp det er grunn til å avvente, fant man at det ikke var rimelig å ta saken opp til realitetsbehandling på det nåværende tidspunkt. Denne forberedende behandling har da gjort at man i det økonomiske utvalg etter å ha sett på dokumentene og hørt forskjellige redegjørelser, forholdsvis fort kunne komme fram til den konklusjon som man er kommet fram til her.

Jeg vil gjerne gjenta: Når dette forslag først ble utsatt for videre behandling i Reykjavík og nå utsettes en gang til, ligger det ikke i det noen underkjennelse av forslagetets betydning og rekkevidde og aktualitet i forbindelse med betydningsfulle spørsmål, men det har sammenheng med den utvikling av selve saken og problemstillingen som jeg har lagt fram. For øvrig vil jeg da anbefale forslaget fra utvalget.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, bifölls utskottets förslag.

21

Ekonomiska utskottets förslag nr 4 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 26/1957 angående rättslig likställighet för nordiska medborgare i fråga om kustfart (Sak D 30)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spørsmålet till nästa ordinarie session.

Lindblom, Finland (utskottets talesman): Herr ordförande! I sitt meddelande om rekommendationen nr 26 från år 1957 angående rättslig likställighet för nordiska medborgare ifråga om kustfart har den finska regeringen anfört, att densamma hade i maj 1957 avgivit till

riksdagen en proposition om en sådan ändring av lagen om idkande av näring, att danska, norska och svenska medborgare skulle beviljas rätt att idka kustfart i Finland. På grund av att riksdagens mandattid utgick innan det slutliga avgörandet träffats förföll propositionen. Vid ärendets behandling i riksdagen framgick det, att vissa sjöfartsorganisationer i Finland av fruktan för det egna småbåtstonnagets utveckling hade motsatt sig en sådan lagändringsproposition. I anledning av detta och då man velat avvakta det egna småbåtstonnagets utveckling, har någon ny proposition icke avgivits. Med hänsyn till de förmåner, som man i Danmark, Norge och Sverige erbjuder finska rederier att idka kustfart, vore det givetvis i det nordiska samarbetets anda önskvärt, att de danska, norska och svenska rederierna även skulle komma i åtnjutande av enahanda förmåner i Finland. Trots att det i dagens läge är ytterst vanskligt att uttala sig om det finska småbåtstonnagets utveckling under de närmaste åren, vore det ändamålsenligt, om rekommendationen ännu finge kvarstå på dagordningen.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, bifölls utskottets förslag.

22

Ekonomiska utskottets förslag nr 7 i anledning av regeringsförslag om inrättande av nordiskt kontaktorgan för jordbruksspörsmål (Sak B 1)

Utskottet hade föreslagit, att rådet i anledning av regeringsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att upprätta ett permanent nordiskt kontaktorgan för jordbruksspörsmål enligt följande:

a. De nordiska ländernas regeringar tillsätter ett särskilt kontaktutskott rörande jordbruksspörsmål. Utskottet består av representanter för regeringsmyndigheterna samt ett motsvarande antal representanter utsedda av jordbruksorganisationerna.

b. Utskottet har till uppgift att efter

behov till behandling upptaga konkreta frågor rörande utvecklingen av produktion och avsättning av jordbruksprodukter i de nordiska länderna, däribland samhandeln med sådana produkter och exporten till icke-nordiska länder.

c. Utskottet sammanträder, när antingen de officiella eller de enskilda representanterna för ett av länderna framställer önskan härom.

Røiseland, Norge (utskottets talesman): Det kan nok sies at det er et beskjedent tiltak som her skal settes ut i livet. Ja vel, det følger ikke mye brask og bram med det, men derfor er det slett ikke sikkert at det er uten betydning. Hvor mye positivt arbeid blir det ikke gjort på en stillferdig og ubemerket måte, hvor mye av misforståelser blir ikke oppklart, og hvor mange hindringer blir ikke ryddet til side nettopp gjennom stillferdige kontaktmøter!

Forslaget går ut på at det skal opprettes et kontaktorgan med representanter fra administrasjonen og representanter fra regjeringsmyndighetene og et tilsvarende antall fra bondeorganisasjoner i de nordiske land. Dette kontaktorgan skal så drøfte jordbruksspørsmål som har felles interesse for de nordiske land. Kontaktorgan, kontaktutvalg eller »kontaktutskott» er ikke noe krevende navn. Dette utvalg har ikke makt og myndighet. Det er også sagt i en uttalelse fra det danske Landbruksråd »at Danmark fortsat står ganske frit med hensyn til at handle selvstændigt såvel på områder inden for EFTA som vedrørende assosiering mellem frihandelsområdet og Det europæiske økonomiske Fællesskab».

Ja, selvsagt. Dette organ kan ikke binde Danmark, hverken på de nevnte områder eller på andre områder. Dette organ kan heller ikke binde noe annet nordisk land. Det er et kontaktorgan, det er et diskusjonsforum, det er et organ som skal føre partene på talefot, prøve å finne fram til løsninger og finne fram til nye veier.

Jeg mener det er overmåte viktig at landbruksorganisasjonene er kommet inn i bildet. Så vidt jeg forstår, regnet også organisasjonene selv med det. Det har

vært godt samarbeid mellom landbruksorganisasjonene i Norden før, men de har regnet med at de ikke har kunnet ta opp så mange spørsmål og føre dem frem til løsning som ønskelig kunne være. Derfor ser det ut til at de faktisk er interessert i å få utvidet sitt arbeidsfelt og sitt oppgaveområde på den måten som det her er tale om.

Organisasjonene har ønsket at det skulle bli en litt annen utformning av mandatet. Det har også det økonomiske utvalg for sin part gått med på å foreslå. Det vil, så vidt jeg forstår, føre til at det blir større anledning enn før til å ta opp konkrete spørsmål, og organisasjonene vil vel komme noe sterkere inn i bildet enn de ville etter det opprinnelige forslag.

Så vil jeg gjerne komme med noen personlige og frimodige ytringer. Det ble sagt i generaldebatten at det var nødvendig at vi fikk dette kontaktorganet for at folk skulle få tale ut med hverandre. Jeg tror det er nokså mye i det. Det er viktig at det blir gjort, og det kan jo være adskillig å tale om, fordi alle i de forskjellige nordiske land jo har sitt å stri med på dette område. For å ta Danmark: Når en kommer i hu at halvparten av den danske eksport skriver seg fra jordbruksvarer, kan jeg så innerlig godt forstå at Danmark ikke er så begeistret for den plass som jordbruksvarer har fått i EFTA. Men andre nordiske land har også sitt å stri med. I Norge f. eks. er det en aktuell fare, en overhengende fare for at visse bygder og visse egner skal bli avfolket, dersom det ikke blir et bredere næringsgrunnlag der, og dersom ikke jordbruket skal ha utviklingsmuligheter. Det er derfor en av de store oppgaver i norsk politikk i dag å skape dette bredere næringsgrunnlag og skaffe jordbruket utviklingsmuligheter, for å hindre avfolkning. Dette henger i stor mon sammen med de strukturelle forhold i Norge, den spredte bebyggelse og de lange avstander. Så jeg kunne gjerne tenke at det vil bli en del å tale om. Men jeg skulle også tro at når disse folk kommer sammen ikke minst med folk fra organisasjonene, ville det kunne gå an å komme på talefot og fin-

ne nye veier. For representantene fra organisasjonene kjenner jo problemene innenfra, de vet hvor skoen trykker, og de skulle også ha forutsetninger for å forstå hvor skoen trykker hos yrkesutøverne, yrkesbrødrene i de andre nordiske land.

Det blir talt så mye om overproduksjon, og det er også naturlig at det blir det. Det er overproduksjon av jordbruksvarer i Amerika, EFTA og 6-maktsområdet holder vel faktisk på å bli selvforsynt, holder kanskje på å få overproduksjon av jordbruksvarer, og vi snakker endog i Norge om en viss overproduksjon av visse varer til visse tider, om visse »topper».

I Norge har vi fått en kraftfôrordning som alt i alt legger en bremse på produksjonen. Den prøver å regulere produksjonen slik at den faller på visse brukstyper, som man mener det er fornuftig og formålstjenlig at den faller på. Men alt i alt virker den som en bremse.

Vel, jeg vil ikke på noen måte underverdere vanskene med den overproduksjon som vi har, og som vi vel må regne med at vi får noen år fremover. Jeg vil ikke på noen måte underverdere vanskene, men jeg tror likevel at det er galt å legge opp jordbrukspolitikken uten å se den i et noe lengre perspektiv.

Tingen er den at i dag får halvparten, for ikke å si to tredjeparter av jordens befolkning ikke mat nok. Når vi snakker om overproduksjon i visse land, i visse deler av verden, er det fordi fordelingsapparatet svikter. Det svikter så totalt. Og et av de store spørsmål i verdenspolitikken blir å få løst dette problemet med fordelingsspørsmålet. Får vi ikke løst det spørsmålet, blir det skjebnesvangert, ikke bare for jordbruket, men får vi løst fordelingsspørsmålet, er det ikke lenger spørsmål om overproduksjon av matvarer, da blir det spørsmål om å øke produksjonen, da blir det spørsmål om å skaffe matvarer nok. Jeg tror ikke disse perspektiver er så svært langsiktige, jeg tror de nærmer seg ganske raskt, og jeg tror ikke vi skal drøfte jordbrukspolitikken hverken i Norge eller i de andre nordiske land uten å ha disse perspektiver for øye.

Landbruksminister Skytte, Danmark: Hr. formand! Som udvalgets ærede ordfører strejfede i sin tale, har der i mange år været et nordisk samarbejde inden for landbruget, formidlet gennem Nordiske Bondeorganisationers Centralråd — et langt navn, som man da også med tidens sans for forkortelser har forkortet til NBC.

Igennem dette centralråd har landboerne i de nordiske lande haft mulighed for at lære hinandens forhold grundigt at kende. Utvivlsomt har det bidraget til at fremme forståelsen for landbrugets forskellige vilkår og forhold i de forskellige lande, og det har også bidraget til øget samarbejde landbrugsorganisationerne imellem.

Dannelsen af et permanent kontaktudvalg for landbrugsvarer foregriber heller ikke de enkelte landes behandling af og stillingtagen til problemerne i forbindelse med EFTA og andre internationale organisationer, men der foreligger fra tid til anden konkrete spørgsmål vedrørende den nordiske samhandel med landbrugsvarer og endvidere angående nogle af de nordiske landes eksport til tredjelande, som er egnet for drøftelse i et sådant forum.

Det er gavnligt, at der nu dannes et organ, hvor man kan få lejlighed til at drøfte alle disse spørgsmål med deltagelse af repræsentanter både for organisationerne og myndighederne. Det må være gavnligt at kunne tale ud om tingene, og rent praktisk kan det have sin betydning, at repræsentanter for de forskellige lande samles og drøfter forholdene i al almindelighed.

Jeg finder det derfor fortrinligt, at der nu nedsættes et nordisk kontaktudvalg for landbrugsvarer. Herved bliver der lejlighed til kontakter både mellem myndighederne og repræsentanter for landbrugsorganisationerne i de nordiske lande.

Jeg har tillid til, at man har god vilje til herigennem at opbygge et tillidsfuldt samarbejde til gavn for alle de deltagende lande, og jeg hilser med tilfredshed, at dette udvalg nedsættes.

Sukselainen, Finland: Från Finlands sida har man ständigt understrukt den särställning, som lantbruket intar i varje lands ekonomiska och samhällspolitik. Beaktandet av denna särställning har också tagit sig uttryck i EFTA-konventionen, där lantbruket i de flesta bestämmelserna lämnats utanför. Detta minskar dock inte behovet av samarbete på lantbrukets område, där problemen är svårösta och påkallar åtgärder, som måste planeras på lång sikt. På finsk sida finner man det naturligt och kan omfatta den uppfattningen, att man vid handeln med lantbruksprodukter så fullständigt som möjligt söker tillgodogöra sig de nordiska ländernas egna resurser sålunda, att den import, som erfordras inom ramen för suppleringsbehovet, i främsta rummet inriktas på att ske från de övriga nordiska länderna. Detta innefattas även i de till EFTA-konventionen hörande lantbruksavtalen, i vilka Danmark är den ena parten.

Ett fortsatt iakttagande av utvecklingen av produktionen och konsumtionen av samt handeln med lantbruksprodukter på samnordisk basis främjar ett mera omfattande utnyttjande av de möjligheter, som tar sikte på en ändamålsenlig koordinering av de lantbrukspolitiska åtgärderna och på ökning av det övriga samarbetet på jordbrukets svårframkomliga område. Då man i denna belysning granskar samarbetets utveckling, bör upprättandet av ett permanent nordiskt kontaktorgan, som har till uppgift att kontinuerligt behandla konkreta frågor rörande produktionen och avsättningen av jordbruksprodukter, anses behövligt. Då i detta organ både myndigheterna och jordbruksorganisationerna är företrädna, kan det på många sätt underlätta jordbruksproblemens lösning även i de fall, då strävandena inte går i en och samma riktning. Jag ber att för Finlands del få understöda utskottets förslag om upprättande av ett permanent nordiskt kontaktorgan för jordbruksfrågor.

Erik Eriksen, Danmark: Hr. præsident! Det er ikke mange bemærkninger, jeg

skal gøre i anledning af dette forslag. Hverken dets indhold eller omfang er jo sådan, at det frister til at bruge mange ord. Jeg lagde også mærke til, at udvalgets ordfører, hr. Røiseland, sagde, at det langt fra var sikkert, at forslaget var uden betydning. Heri kan jeg være enig; og når det er således, er der ikke brug for stærke ord, hvilket i og for sig er noget, der tiltaler min moderate natur.

Det er rigtigt, og det er klart, at dette forslag ikke binder til nogen side. Når det alligevel skal nævnes, at det i Danmark har betydelig interesse, er det, fordi produktion og eksport af fødevarer spiller en så dominerende rolle og repræsenterer en så væsentlig del af det samlede danske samfunds indtjeningsmuligheder.

Det er vel ikke for stærkt at sige, at disse forhold spiller en forholdsvis langt større rolle hos os end i noget andet nordisk land. Vi kunne vel endda forstærke dette og sige: en større rolle, end tilfældet vil være for noget andet europæisk land.

Jeg siger vist ikke for meget, når jeg giver udtryk for, at det er en udbredt følelse, som jeg i hvert tilfælde deler, at i alle markedsplaner, hvad enten det er dem, der kun forblev teori, eller dem, der blev til noget konkret, europæiske og nordiske, er således, at alle vi, der har med landbrugsproduktionen og afsætningen af den at gøre, i nogen grad føler, at vi er blevet sorteper.

Jeg hører til dem, der ikke deler de optimistiske udtalelser om mulighederne for landbrugsproduktionens vilkår. Jeg hører i virkeligheden til de pessimister, der tror, at en samling af de såkaldte seks og de syv er noget, der ligger et stykke ude i fremtiden; det er i hvert fald klogt ikke at nære for store forventninger dertil.

Jeg tror også, at det er en udbredt opfattelse i alle danske kredse, at vi må regne med for de varers vedkommende, der her er tale om, at møde en væsentlig forskelsbehandling; jeg tror, vi må regne med det i det hele taget, hvor det drejer sig om produktion og afsætning af fødevarer. Når interessen for disse

ting er så stor i vort land, hænger det også sammen med, at der i den sidste tid er visse tegn til, at forskelsbehandlingen kan blive så væsentlig, at vi i landbrugspolitikken kan blive tvunget ind i nye baner, nye baner, som vel i og for sig ingen ønsker. Jeg vil for mit vedkommende gerne sætte en streg under den bedømmelse, som udenrigsminister Jens Otto Krag fremførte i går eller i forgårs, hvornår det nu var, nemlig den, at udviklingen rundt om i Europa opmuntrer til selvforsyning. Det er et af de problemer, som kommer meget stærkt ind på livet af os her i Danmark.

Også på denne baggrund er der i dansk landbrug en betydelig interesse for nordisk samarbejde. Jeg nævner en sådan ting som afsætningen af vore varer på tredjelandsmarkeder, afsætningen af vore varer uden for Skandinavien i det hele taget. Det er jo sådan, at selv om eksportmængderne fra andre nordiske lande ikke er store, måske endda er relativt små, har vi erfaring for, at selv sådanne relativt små mængder i en given situation kan øve endog meget væsentlig indflydelse på hele prisudviklingen. Det er klart, at spørgsmålet om suppleringsret, som blev nævnt i sin tid, også var noget, der vakte en vis forventning i danske kredse. Alt dette skal jeg lade ligge. Jeg skal også erkende, at jeg forstår så udmærket godt grundene til, at man ikke i øjeblikket går dybere ind på disse problemer. Alligevel vil jeg gerne være blandt dem, der hilser forslaget her velkomment, idet jeg er enig med hr. Røiseland i, at det ikke kan være mindre eller mere beskedent, end tilfældet er; forholdet er jo det, at det kun bekræfter noget, der er gældende praksis.

Så skal jeg blot yderligere gøre den bemærkning, at når jeg er glad for forslaget, er det, fordi jeg ser det som udtryk for — jeg tror, det var den danske landbrugsminister, der brugte vendingen — god vilje. Jeg ser dette samarbejds- og kontaktorgan som udtryk for god vilje. Jeg ved ikke, om det er et forfængeligt håb, men det er i hvert fald mit håb, at det organ, der her fo-

reslås etableret, må være med til at skabe sådanne resultater, at det ikke blot kan være medvirkende til at bane vej for en egentlig jordbrugsdebat de nordiske lande imellem, men også blive et positivt organ, der skal hjælpe os til et bedre samarbejde om produktionen og afsætningen af landbrugsprodukter.

Holm, Norge: Jeg la merke til at den siste ærede taler uttrykte seg slik at dette forslag om å nedsette et utvalg ville føre til god vilje og god behandling når det gjelder de spørsmål vi har oss imellom. Det er også min mening at det kan føre dithen. Jeg tror at hvis vi får et kontaktutvalg som er sammensatt av folk fra jordbruksnæringene i de nordiske land og de embetsmenn som regjeringene ønsker å ha i dette utvalget, så vil vi få en saklig og faglig bedømmelse av spørsmålene, samtidig som de vil bli bedømt til en viss grad politisk. Det som etter min mening dessverre hittil i for høy grad har vært tilfellet, er at vi har hatt kanskje en viss følelsesbetonet debatt om disse forfold.

Det var ikke noe hyggelig for oss nordmenn da vi like etter de siste forhandlinger om jordbruksspørsmål i desember i fjor, i danske aviser, i bladet »Information», fikk se at Norge fullstendig hadde sviktet sine forpliktelser i henhold til EFTA-avtalen, og at vi henviste til en gammel stortingsbeslutning som tok sikte på at Norge utelukkende måtte befatte seg med å produsere til dekning av sitt eget behov. Det som stod i »Information», er vel ikke uttrykk for den alminnelige oppfatning i Danmark, men bladet er naturligvis informert om oppfatningen på visse danske hold.

Jeg mener at Danmark både før og etter EFTA-forhandlingene måtte være fullstendig klar over at man i Norge iallfall på en viss sektor, særlig husdyrsektoren, måtte arbeide for selvforsyning. Jeg må også gå ut fra at man på dansk side må være klar over at det er aldeles nødvendig for oss i Norge å arbeide for selvforsyning innen denne sektor. Det er jo den som best ligger til

rette for norsk jordbruk, og det er den som er grunnlaget for at det kan bo folk i de avsidesliggende strøk opp gjennom bygdene våre.

Jeg vil imidlertid tro at vi skal kunne komme til enighet med danskene på flere områder, og når vi legger godviljen til fra alle kanter, vil vi sikkert komme fram til forståelse. Man må bare være klar over at Norge vil ikke svekke sin beredskap sett fra et jordbruksmessig synspunkt, og Norge vil ikke i nevneverdig grad svekke sin gamle, gode hovednæring — jordbruket — som er et viktig og koordinerende ledd når det gjelder å skape harmoni mellom våre næringer. Det er også den som gjør at det kan bo folk alle steder i vårt vidstrakte land.

Lars Eliasson, Sverige: Herr president! Det råder enighet inom ekonomiska utskottet om att detta kontaktutskott med representanter för regeringarna i Norden och de nordiska lantbruksorganisationerna skall komma till stånd. Nordens bondeorganisationers centralråd, där Lantbruksförbundet och RLF i Sverige ingår, har också tillstyrkt kontaktorganets tillkomst. Uppgifterna har angivits vara att följa utvecklingen av produktion och avsättning på jordbruksområdet, däribland samhandeln i Norden, och att tillgodose de gemensamma intressen, som kan föreligga av jordbruksexport från Norden till icke nordiska länder.

När det gäller avsättningsproblemet i stort, skulle jag vilja instämma i vad herr Røiseland här sade. Det är ett paradoxalt förhållande, att man skall ha avsättningsproblem på jordbruksområdet i vissa delar av världen, när en stor del av jordens befolkning svälter eller i varje fall är påtagligt undernärld och vi kan räkna med att jordens befolkning under fyra, fem decennier kommer att fördubblas från ungefär tre till sex miljarder människor.

Det tjänar inte mycket till, herr president, att förneka, att det finns påtagliga motsättningar mellan de nordiska länderna i debatten om jordbrukspolitiken. Det är lätt att förstå, att man i Dan-

mark, där jordbruket är en viktig exportnäring och svarar för en betydande andel av exportinkomsterna, har ett intresse av att utvidga exporten av jordbruksprodukter också till de nordiska grannländerna, men såsom här har betonats måste vi i Norge, Finland och i Sverige ta vissa sociala, näringspolitiska och beredskapsmässiga hänsyn vid utformningen av jordbrukspolitiken. Jag undrar, herr president, om det finns något enda land på vår planet, där man inte tvingas ta sådana eller liknande hänsyn. Även Danmark har vidtagit en rad regleringsåtgärder på jordbrukets område.

Jag vill rent allmänt göra den reflexionen, att vi, om vi vill nå framgång — och det är väl ett intresse inte bara för jordbruksbefolkningen i vart och ett av de nordiska länderna utan också ett samnordiskt intresse — så bör vi inte spilla kraft på en inbördes strid om de begränsade kvantiteter, som det kan bli fråga om. Såvitt jag förstår kan varken Sverige, Norge eller Finland ge upp sin position, och vi måste ta sociala och näringspolitiska hänsyn och inte minst — det har vi lärt av erfarenheten från två världskrig — beredskapsmässiga hänsyn.

Jag kommer alltså till att det inte kan vara stor idé att spilla kraft på en inbördes fejd om samhandeln i Norden. Vi har, såsom här redan har understrukits, ett gemensamt intresse, som borde stå i förgrunden, nämligen att söka lösa avsättningsproblemet genom export till icke nordiska länder. Om vi skall jaga var och en för sig som ensamma vargar, såsom en av Lantbruksförbundets företrädare en gång sade i en diskussion om de här problemen, så kommer vi att misslyckas. Med tanke på situationen framöver, när det gäller avsättning på sexstatsmarknaden, frågar man sig, om inte målsättningen måste bli, att vi får bilaterala långtidsavtal, som tryggar vår export av jordbruksprodukter till de sex länderna och till våra traditionella marknader. Uppträder vi inte gemensamt där, kommer vi att ha ett betydligt svagare förhandlingsläge. Det är så mycket mera angeläget, att vi får sådana

avtal, som det är en förutsättning för att vi skall kunna skaffa oss avsättningsmöjligheter och trygga dem för framtiden, att avtalen utformas innan regeringarna inom sexstatsunionen förlorat alltför mycket av sin nationella suveränitet till överregeringen i Bryssel.

Med den bakgrunden förefaller det mig vara nödvändigt — och det har också uttryckts som ett önskemål av svenska jordbruksorganisationer — att de nordiska länderna uppträder mer enhetligt och tar gemensamma tag för att bevaka sina intressen på dessa viktiga marknader.

Med dessa ord, herr president, ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Økonomiminister Dahlgard, Danmark: Det spørgsmål, vi behandler her, er jo af en så kolossal rækkevidde for vore nordiske lande, og er det i ganske særlig grad for Danmark, at det sikkert kunne afgive grundlag for adskillige timers debat. Jeg tror imidlertid ikke en sådan ville være særlig frugtbringende i den nuværende situation, selv om man jo nok også derigennem kunne komme ind på både formelle og reale meningsforskelle mellem de nordiske lande.

Imidlertid, når jeg har siddet og hørt på de taler, der er holdt her, f. eks. af hr. Chr. Holm og hr. Røiseland, så vil jeg derved gerne gentage, hvad jeg sagde forleden dag under generaldebatten, nemlig understrege, at synspunktet inden for det danske landbrug er det ganske enkle, at man mener, det er et beskedent ønske, at Danmark får i det væsentlige en suppleringsret over for de andre nordiske lande, når disse landes landbrugsproduktion ikke dækker befolkningens behov.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skulle votering medelst namnupprop ske. Då emellertid på därom framställd fråga ingen tillkännagav sig vilja rösta mot utskottets förslag eller avstå från att rösta, *bestöt rådet* — med stöd av § 26 arbetsordningen — *enhälligt bifalla förslaget*.

Närvarande var:

Nina Andersen, Arvid Andersson, Birger Andersson, Åsgeir Bjarnason, Borten, Cassel, N. Chr. Christensen, Chr. Christiansen, Sigrid Ekendahl, Lars Eliasson, Enne, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Ewerlöf, Fagerholm, Gillström, Hans Gustafsson, Hegna, Helén, Holm, Horn, Hækkerup, Hønsvald, Sigurdur Ingimundarson, Nils Jacobsen, Håkon Johnsen, Sigfrid Jonsson, Klippenvåg, Kraft, Herta Kuusinen, Kyttä, Kähönen, Aksel Larsen, Helge Larsen, Lempi Lehto, Lindblom, Lundström, Lyng, Løbak, Meinander, Moe, Harald Nielsen, Ohlin, Einar Olgeirsson, Claudia Olsen, Osvald, Gustav Pedersen, Johan Poulsen, Rantamaa, Rihtniemi, Rosenberg, Røiseland, Kerttu Saalasti, Sandler, Seip, Rakel Seweriin, Strand, Sundin, Thestrup, Toft, Irma Torvi, Virolainen och Wikborg.

Frånvarande var:

Gisli Jónsson (sjukanmäld), Magnús Jónsson (sjukanmäld), Junnila (sjukanmäld), Leirfall, Carl Petersen och Uoti.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 63 röster.

23

Ekonomiska utskottets förslag nr 8 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 12/1957 angående ekonomiskt samarbete i Finlands, Norges och Sveriges nordligaste områden (Sak D 24)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Lindblom, Finland (utskottets talesman): Herr ordförande! Såsom till Nordiska rådets sjunde session meddelades, hade av Finlands och Norges regeringar tillsatta förhandlingsdelegationer avgivit till regeringarna ett den 16 juli 1959 daterat utkast till fördrag angående ekonomiskt samarbete mellan Finland och Norge på Enare-Kirkenes-

området. Fördraget gällde inrättandet av en träförädlingsfabrik i Sletteleidet i Kirkenes, som skulle utnyttja trävaror huvudsakligast från finskt område, samfärdseln mellan Finland och Norge i Pasvik älvadal samt rätt för Finland att utföra och införa varor över Kirkenes hamn. Under år 1960 har frågan upptagits till behandling i Norges Storting och Finlands riksdag. I det finska statsförslaget, mom. 4, säges följande om grundandet av ett finskt-norskt aktieföretag för uppförande av en fabriksanläggning och bedrivande av träförädlingsindustri på norskt område:

Riksdagen har förutsatt, att regeringen, innan den nya fabriksanläggningen uppföres, ytterligare undersöker frågan och särskilt försöker utreda företagens affärsekonomiska sida ävensom den omständigheten, huruvida virkestillgången förslår för fabriksanläggningen, då den inhemska industrins pågående och planerade investeringar tages i betraktande.

Man hyser förhoppningen, att undersökningarna blir färdiga inom den närmaste framtiden. Ekonomiska utskottet, som tagit del av de i saken tryckta handlingarna och därjämte fått mottaga ytterligare upplysningar angående samarbetsavtalet mellan Finland och Norge, finner det samarbete, som här kommit till stånd, vara av stort värde och förtjänt av rådets stöd. Ytterligare meddelanden torde vara att förvänta beträffande dessa spörsmål. Utskottet föreslår därför, att rådet lägger meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden till nästa ordinarie session.

Klippenvåg, Norge: När denne saken i sin tid ble tatt opp her i Nordisk Råd, var bakgrunnen den at man skulle finne frem til et samarbeid over landegrensene for derigjennom å skape bedre økonomiske forhold for befolkningen i de distrikter av Finnland og Norge som det her er tale om.

De økonomiske muligheter i disse distrikter henger sammen med de karrige forhold fra naturens side: grisgrendt bebyggelse og fremfor alt store og lange avstander. Dette gjør at de arbeidsmuligheter som er til stede, blir sterkt be-

grenset, og man har også til sine tider stor arbeidsledighet.

Det vakte derfor store forventninger blant befolkningen i disse distrikter på begge sider av grensen da regjeringene i de to land la frem sine positive innstillinger om det såkalte Kirkenes-projektet.

Jeg skal ikke ved denne anledning komme inn på selve projektet og på hvordan saken nå står. Men jeg tror at denne saken, som er den første konkrete Nordkalott-saken som er tatt opp, vil være en prøvesten for nordisk samarbeid i praksis. Jeg tror videre at en heldig løsning av denne saken vil gi perspektiver på forskjellige områder. Det gjelder kanskje først og fremst rent arbeidsmessig. Men med den veibygging som vil komme til å finne sted i tilknytning til selve fabrikkene, vil dette projektet få overordentlig stor betydning for samhandelen over grensen og for turisttrafikken og de muligheter den fører med seg. Men fremfor alt vil løsningen av saken være et verdifullt bidrag til våre to folk i disse grenseområder, til å få knyttet dem bedre sammen om et konkret projekt. Det vil være til gagn for begge parter.

Sedan diskussionen forklarats avsluttet, bifølls utskottets forslag.

Følgende tre punkter på dagordningen behandlades i ett sammenheng.

24

Ekonomiska utskottets förslag nr 9 i anledning av medlemsförslag om industriellt samarbete jämte ändringsförslag om samarbete inom byggnadsforskningen (Sak A 18)

Utskottet hade föreslagit,

I. att rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation.

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att ge sitt stöd åt de åtgärder rörande industriellt samarbete, som föreslås i en av Nordiska ekonomiska

samarbetsutskottet utarbetad promemoria i ämnet, dagtecknad den 1 december 1960 (Sak A 18/1961);

II. att rådet måtte uppskjuta vidare behandling av ändringsförslaget till nästa ordinarie session.

25

Ekonomiska utskottets förslag nr 10 i anledning av berättelse från Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete (Sak C 5)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga berättelsen till handlingarna.

26

Ekonomiska utskottets förslag nr 11 i anledning av meddelande om rekommendation nr 12/1959 angående ekonomiskt samarbete (Sak D 66)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandet till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spørsmålet till nästa ordinarie session.

Moe, Norge (utskottets talesman för punkt 25 och 26): I begge disse sakene foreslår utvalget som det heter, å legge »meddelandet till handlingarna», samtidig som vi venter nye meldinger til neste sesjon.

Jeg vil gjerne på utvalgets vegne rette en takk for de interessante utredninger vi har fått her om det industrielle produksjonssamarbeid, om fiskeriproblemet og om spørsmålet om tollharmonisering.

Som ordfører for disse sakene behøver jeg ikke egentlig si meget mer, men jeg vil gjerne for helt personlig regning gjøre en del bemerkninger, som jeg også gjorde i utvalget og til en viss del også var inne på i generaldebatten. Det henger sammen med at når man leser det vedtaket som ligger til grunn for disse meldinger og utredninger som vi nå har fått, vil man se at det oppdrag sesjonen i Reykjavik gav samarbeidsministrene, bare delvis er oppfylt. Det

som det økonomiske utvalg uttalte den gang, lyder slik:

Utskottet anser det ønskværdig, att økonomiska niomannakommittén får tillfälle att före nästkommande session sammanträffa med samarbetsministrarna och med dem diskutera aktuella nordiska samarbetsproblemen på basis av en skriftlig framställning av den problematik, som är förbunden därmed.

Det var uttalelsen som ble vedtatt av det økonomiske utvalg. Jeg innrømmer — og jeg setter stor pris på det — at vi fra samarbeidsministrene har fått en utredning om de nordiske lands jordbrukspolitikk. Og det er også her nettopp vedtatt nedsatt et kontaktutvalg som kan arbeide videre med saken. Det foreligger en utredning om fiskeripolitikken og en melding om produksjons-samarbeidet og om tollharmonisering-en. Men jeg beklager å måtte si at det som for mange av oss i Reykjavik stod som det essentielle, nemlig samarbeidet på »det internationella området på basis av en skriftlig framställning av den problematik, som är förbunden därmed», en fremstilling om det har vi dessverre ikke fått. Men jeg tror det er nødvendig at dette blir gjort. Jeg var som sagt inne på det i generaldebatten, men jeg vil gjerne si et par ord om det her, fordi jeg tror at det har meget stor betydning for selve det nordiske samarbeids framtid.

Vi står i dag i en helt annerledes situasjon enn da vi diskuterte spørsmålet om en nordisk tollunion. Siden da har vi fått fellesmarkedet og vi har fått EFTA, og vi kan derfor i dag ikke se nordisk økonomisk samarbeid isolert, vi må se det i relasjon til og som et ledd i et europeisk økonomisk samarbeid. Som jeg sa under generaldebatten, er forholdet i dag det at usikkerheten med hensyn til situasjonen i Europa, med hensyn til forholdet mellom De seks og De sju, at denne usikkerheten og uvissheten forplanter seg til det nordiske samarbeid, som derfor også blir preget av uvisshet og usikkerhet, — la meg si det økonomiske nordiske samarbeidet.

Jeg henledet også i generaldebatten oppmerksomheten på det som sekretær

Petrén har skrevet i en artikkel i »Nordisk Kontakt», og jeg vil gjerne få lov å sitere det om igjen, fordi jeg tror det gir en meget god karakteristik av den situasjon som vi befinner oss i. Jeg siterer:

Anledningen till denna ovisshet är att söka i dunklet kring den allmäneuropeiska situationen. De flesta är förvissade om att något slag av uppgörelse småningom skall komma till stånd mellan de olika handelspolitiska grupperingarna, men ingen vet hur eller på vilka villkor.

Under dessa förhållanden synes länderna söka manövrera så, att olika vägar hålles öppna. Häri ligger också, att de icke vill binda sig alltför fast vid en nordisk linje. Den allmänna politiska atmosfären inbjuder till antagande av en avvaktande hållning. Kortfristiga lösningar utan prejudice-rande verkan för framtiden får företrädet. Det ser ibland ut som om det brast beträffande ömsesidigt förtroende.

Det er mange som vil si at det kan være hårde ord, men man må vel også innrømme at de inneholder en kjerne av sannhet. Og i og for seg er dette forståelig, og jeg vil ikke rette noen breidelse mot dem som inntar en slik holdning. Det kan være mange tungtveiende politiske momenter som ligger bak det.

Men jeg spør allikevel meg selv om det ikke er en noe kortsynt politik. Vi får vel før eller senere en ordning mellom De seks og De sju, og spørsmålet blir da ganske enkelt dette: Varetar vi våre respektive interesser bedre om vi opptrer samlet eller om vi opptrer hver for seg? Det er selve kjernespørsmålet. At vi har særinteresser, at det er interesser som kan være dominerende i det ene land og som spiller mindre rolle i det annet osv, er jo soleklart. Men der melder seg allikevel dette spørsmål: Kan vi ikke kanskje vareta disse våre særinteresser bedre om vi søker å støtte hverandre, søker å opptre på en felles front i stedet for å opptre isolert og kanskje faktisk motarbeide hverandre? Jeg tror for min part at vi vil stå sterkere, at vi vil oppnå mer om vi opptrer samlet. Her vil jeg gjerne si at det forekommer meg at det livlige produksjons-samarbeidet utover grensene som vi nå har og de nordiske industriforbunds holdning i disse spørsmål, tyder på at

iallfall de er av den oppfatning at en samlet opptreden er den fordelaktigste. Men vi kan jo ikke ta noen virkelig stilling til dette spørsmål før det blir utredet, og det var denne utredning som altså samarbeidsministrene skulle gi oss, men ikke har gitt. Jeg vil be om at vi får den. For de nordiske lands stilling innenfor det europeiske samarbeidet kan, som jeg sa, bli avgjørende for om det nordiske samarbeidet skal bestå eller ikke. Og hva gjør vi i dag for å varetå våre interesser i en eventuell ordning mellom De seks og De sju? Jeg har inntrykk av at man bare venter. Men det er en fare ved det.

Forhandlingene føres jo nå stort sett bak lukkede dører av Storbritannia, Tyskland og Frankrike, og jeg tror nok at vi ikke et øyeblikk behøver å tvile på Storbritanniens lojalitet som medlem av EFTA, at det også vil ha andre EFTA-lands interesser i tankene, men også her er et »men»: Om Storbritannia skal varetå våre interesser i disse forhandlinger, må vi si fra om hva våre interesser er.

Man kan jo ha forskjellige meninger om hvor snart eller hvor sent vi får en ordning mellom De seks og De sju, men jeg tror at det er nok så sannsynlig at når den kommer, så kommer den plutselig, fordi det til sjuende og sist er en politisk avtale som kommer til å bli truffet.

I Norge har vi satt i gang et utredningsarbeid for at vi bedre skal kunne vurdere den ordning som kommer, når den kommer, og vurdere dens innflytelse på norsk næringsliv. Vi har vært av den oppfatning at det var for sent å begynne å utrede dette når forslaget ligger på bordet, og jeg skulle ønske at vi kunne foreta slike utredningsarbeider på et nordisk grunnlag. Men det første skritt til det er å gjøre det som det økonomiske utvalget bad om i Reykjavik, og jeg vil gå så langt som til å antyde at hvis dette er en for vanskelig politisk sak for samarbeidsministrene, hvis det er noe som man må behandle som det som amerikanerne kaller «a hot potato», så undres jeg på om det ikke skulle være mulig å oppnevne et utvalg av uavhen-

gige eksperter til å gjøre dette arbeidet, eventuelt i Nordisk Råds regi, slik at ingen av regjeringene behøvde å ta det direkte ansvar.

En annen fare ved en mulig ordning mellom De seks og De sju, er at det er sannsynlig at når ordningen kommer, så vil den være et nokså delikat kompromiss. Det er jo her vesentlig britiske og franske interesser som står imot hverandre, og så sterkt mot hverandre at det må være et temmelig vel avbalansert kompromiss som skal være løsningen. Men da er det fare for at dette kompromiss er av den art at man ikke kan røre ved det uten at hele ordningen går i stykker, at det ikke er noen mulighet for å endre ved det selv om det skulle være av den art at det tilsidesetter nordiske interesser. Med andre ord, vi vil være nødt til å ta den ramme som vi blir stillet overfor, uten å ha sørget for rom for nordisk samarbeid innenfor denne ramme. Men her går det jo faktisk om ganske vitale interesser for alle de nordiske land. En eventuell ordning kan, hvis vi ser svært pessimistisk på det, lett bli slik at den fører til eksportvanskeligheter og til en viss arbeidsløshet, og der er ingen andre land som varetar våre spesifikke nordiske interesser om vi ikke gjør det selv.

Som jeg sa, det nordiske samarbeidet kan i dag bare sees som ledd i europeisk samarbeid. Det var faktisk det vi bad samarbeidsministrene om å gjøre, og jeg vil derfor gjerne på ny rette en inntrængende henstilling til samarbeidsministrene om å ta fatt på denne oppgaven som rådet ved sesjonen i Reykjavik bad dem om å gjøre. Og jeg vil gjerne gjenta hva det var, for det er meget godt formulert: »Samarbete på det internasjonella området på basis av en skriftlig framstilling av den problematik, som är förbunden därmed».

Ohlin, Sverige: Herr president! När tullunionsplanerna avskrevs för ett par år sedan, var man på alla håll enig om att nu skulle man göra sitt yttersta för att i alla fall åstadkomma ett långtgående ekonomiskt samarbete i Norden — man skulle utnyttja alla de möjligheter,

som stod till buds, för att inte det som man inte hade lyckats med skulle komma att framstå som ett misslyckande utan i stället te sig så, att man slog in på andra vägar, måhända med smärre steg men målmedvetet, i konstruktiv riktning.

När vi nu ser det material, som föreligger för rådet på detta område, kan man inte undgå intrycket, att det visserligen ingalunda är betydelselösa saker, som har påbörjats, men det samlade intrycket blev i alla fall, att det går en smula trögt framåt. Med tillfredsställelse vill jag notera, att det officiella samarbetsutskottet uttalar, att det är naturligt, att det privata näringslivets egna initiativ spelar en stor roll och att det har visat sig, att en hel del där kommer i gång. Det konstateras också, att industriförbunden har bildat samarbetskommittéer, som verkar positivt, att man har branschföreningar av olika slag inom industrin och handeln, som likaså är mycket intresserade av att jämna vägen för ekonomisk samverkan, och att dessa organisationer arbetar i kontakt med myndigheterna. Allt detta är, tycker jag, i och för sig mycket glädjande, men om man frågar vad det officiella samarbetsutskottet och i sista hand ministerkommittén i övrigt har för handen, så finner man, att samarbetsutskottet — som ju består av höga tjänstemän — endast gör en del reflexioner om gemensamma mäsor och andra grenar av s. k. »public relations»-verksamhet. Det sägs också, att frågan om en viss tullharmonisering bör undersökas — reflexionen verkar mera teoretisk — och man hänvisar till möjligheten av att krediter och kreditgarantier ordnas på sådant sätt, att de främjar inte bara exporten från ett land utan nordisk export över huvud.

I övrigt är det en del i och för sig nyttiga utredningar, men det stora, nödvändigtvis politiskt grundade greppet, som endast kan komma från samarbetsministrarna, ser vi inte mycket av; det får man väl i ärlighetens intresse säga. Jag har förut från denna talarstol sagt, att jag är övertygad om att detta inte beror av brist på god vilja hos ministrarna. Orsaken måste ligga någon annanstans.

Vad var det Nordiska rådet begärde

vid ett par tillfällen och senast i Reykjavik? Jo, att samarbetsministrarna skulle redovisa själva problematiken för det nordiska samarbetet inåt men inte minst utåt, redovisa, vari intresseomfattningarna består och vad det är som försvårar ett gemensamt kraftigt uppträdande utåt. Det är tydligen detta — herr Finn Moe var inne på samma tema — som samarbetsministrarna tills vidare inte är hågade för. När vi här i rådet ställer frågan: »vilka intresseomfattningar och intressekonstellationer vållar svårigheten för er att ta ett större grepp?», så vill ministrarna tydligen inte gärna redovisa detta. Jag förstår väl, att det finns nackdelar med en offentlig redovisning, men å andra sidan kan ju var och en av oss i viss mån räkna ut, vilka intresseomfattningar det är fråga om. Förr eller senare slutar det kanske med att vi slår in på den vägen och måhända litet ofullständigt, kanske delvis inte heller alldeles riktigt, och tar upp den offentliga debatt kring dessa materier, som samarbetsministrarna tydligen för närvarande helst vill undgå; jag måste här diskutera samarbetsministrarna såsom grupp, då jag inte har några möjligheter att göra mera nyanserade uttalanden. Enligt min mening är det i längden bättre, om samarbetsministrarna själva vill ta upp en offentlig debatt och redovisa intresseomfattningar — jag tror, att debatten då blir bättre upplagd än om den tvingar sig fram utan att spelöppningen blivit gjord av de ministrar, som dock ensamma sitter inne med fullt tillräckliga kunskaper.

Från rådets sida begärdes, att den ekonomiska niomannakommittén skulle få kontakt med samarbetsministrarna före denna rådssession. Det var så att säga ett erbjudande åt ministrarna att åtminstone mellan fyra väggar kunna ta en ingående diskussion tillsammans med niomannakommittén, som ett första steg, därest man i dagens läge skulle anse, att en offentlig debatt var alltför känslig. Men inte heller detta erbjudande har intresserat samarbetsministrarna.

Herr president! Jag skulle inte behöva tala längre, eftersom jag helt kan instämna med herr Finn Moe, när han

reste frågan: tillvaratar vi bäst våra intressen här i Norden, om vi försöker stå eniga i internationella sammanhang eller om vi uppträder var för sig? Skall vi inte i förväg söka utjämna de intresse-motsättningar, som kan hindra oss att stå samlade utåt? Man kan uttrycka tankegången litet annorlunda och säga: hur blir Norden bäst en kraft, som verkar för friare handel i Västeuropa och kanske i ännu vidare sammanhang, till gagn för våra länder och folk, till gagn även för andra nationer?

Herr president! Låt mig, innan jag slutar, göra en liten reflexion om ett annat ärende, som debatteras samtidigt. Ekonomiska kommittén diskuterar en rationalisering och standardisering på byggnadsforskningens område med utgångspunkt i ett ändringsförslag av herrar Ewerlöf och Lindblom. Man tänker sig att genom en utredning av den ekonomiska niomannakommittén kunna bidra till att sänka byggnadskostnaderna. Det betyder, att denna niomannakommitté kommer att få vidgade uppgifter — man har inte föreslagit, att regeringarna skall utreda detta spörsmål.

Jag tror, att niomannakommittén, om den förses med erforderligt sekretariat, mycket väl kan göra en översikt i samarbete med regeringen. Jag skulle bara vilja vidga perspektivet en smula och vädja till regeringarna att systematiskt gå igenom de regleringsföreskrifter, som finns på en mångfald områden och avser t. ex. att öka säkerheten beträffande elektriska anordningar, för att se, om man möjligen genom en nordisk standardisering kan underlätta varuutbytet. Vid sidan av tullar och importrestriktioner finns det nog många sådana saker, som inte tillkommit i syfte att påverka varuhandeln och arbetsfördelningen men som ändå indirekt har en sådan verkan. En systematisk översyn, som gärna kunde börja med byggnadsområdet, tror jag skulle vara en nyttig komplettering till det konstruktiva arbete, som bedrivs på andra områden. (Økonomiminister Dahlgård, Danmark: Der sidder et organ i forvejen.) Om det sitter ett organ, som arbetar med denna sak, uttalar jag en förhoppning, att det organet snarast möjligt

lägger fram resultatet av sitt arbete. (Økonomiminister Dahlgård, Danmark: Den har afgivet en betænkning.)

Det är ett jättelikt område, som jag tror kommer att kräva ett intensivt arbete av en ganska stor stab. I och för sig är jag imponerad, när jag hör, att det sitter en kommitté, men jag vill säga till den danske økonomiministern, att vi har så många kommittéer i Sverige, att vi inte anser, att vi inte bör göra någonting åt en sak bara därför att det sitter en kommitté. Därmed har jag inte velat framföra någon kritik mot det här organet. Jag erinrar mig dock från min vistelse i Danmark att man brukade säga, att »da fanden ville, at intet skulle ske, da satte han ned den første komité». (Økonomiminister Dahlgård, Danmark: Den første betænkning er kommet.) Jag vill inte på något sätt bryta staven över kommittémetoden, som vi använder i stor utsträckning. Jag vill bara säga, att det är lösningen av problemen och inte tillsättandet av en kommitté, som är det avgörande. Jag förmodar, att herr Dahlgård inte vill hävda, att det problem, som jag har rest, är löst? (Økonomiminister Dahlgård, Danmark: Aldeles ikke.)

Om det icke är löst, hävdar jag bestämt, att det finns plats för en vädjan till regeringarna att ta itu med detta stora problem med utnyttjande av det material, som eventuellt finns, och med komplettering av materialet i den mån en komplettering behövs. Skulle allt material föreligga, kan vi vänta, att samarbetsministrarna till nästa session har tagit ett revolutionerande grepp och lagt fram utomordentligt imponerande resultat, vilket skulle vara någonting annat än vi har upplevat vid denna session.

För att det inte skall bli något missförstånd, vill jag säga, herr president, att jag har mycket stor respekt för det arbete, som de nordiska regeringarnas utrikes-, handels- och samarbetsministrar har utfört på de områden, som gäller EFTA och vissa delar av det nordiska samarbetet. Om jag tillåtit mig vara en smula kritisk, beror det på att jag menar, att vi inte bara skall instämma med varandra hela dagen, när det finns grund för annat. Men det innebär inte, att jag

vill underkänna det konstruktiva arbete, som en tid utförts t. ex. kring EFTA-problematiken. Jag tror tvärtom, att man, när denna epoks historia kommer att skrivas, skall erkänna, vad man än kommer att säga om det som jag här i främsta rummet har talat om, att den nordiska insatsen för att via EFTA och på andra vägar få en friare handel har varit av stor betydelse och att de personer, som där i främsta rummet agerat, har anledning att vara mycket glada över att de har fått göra vad som på visst sätt kan betecknas som en historisk insats.

Hegna, Norge: Denne debatt knytter seg jo til flere innstillinger, og jeg vil knytte et par korte bemerkninger til to av de spørsmål som er kommet i forgrunnen i innstillingene. Men jeg vil gjerne begynne med å si at det er rimelig å se emnet — altså det nordiske økonomiske samarbeid — slik det er lagt fram her, i sammenheng med en del andre spørsmål innenfor det økonomiske område som er kommet opp til behandling her under andre titler, i forbindelse med andre innstillinger og knyttet til andre saknummer.

Jeg vil gjerne få lov å minne om at vi nå snakker om økonomisk samarbeid generelt, og i samme forbindelse har vi også industrielt samarbeid. Vi har jo allerede behandlet samarbeidsoppgavene når det gjelder jordbruket, og også når det gjelder fiskerinæringen. Vi kommer i morgen til å se litt på samarbeidet når det gjelder utnyttelsen av vannkraft og fordelingen av elektrisk kraft. Jeg tror det er riktig å se alle disse ting i sammenheng, hvis man skal ha det rette inntrykk av omfanget og perspektivet i nordisk økonomisk samarbeid.

Den ene av innstillingene her knytter seg til det forslag som har vært fremmet av stortingsmann Holm og meg, om anbefaling til regjeringene om å understøtte så langt de har anledning til det, de tiltak som av industrien — dels av det enkelte industriforetagende og dels av industriens organisasjoner — virkeliggjøres, med sikte på å utnytte de muligheter som samarbeidet kan gi både

innad i produksjonen og når det gjelder kooperasjonen på de ytre markeder.

Jeg skal ikke si noe mer om det. Det har fått alminnelig tilslutning overalt hvor det har vært behandlet, og jeg tror det er riktig at man tillegger det — det gjorde også den foregående taler — en særlig betydning. Det er ting som ikke alltid trer så sterkt fram i offentligheten, fordi det man mer snakker om i offentligheten, i pressen eller i diskusjonen om økonomisk samarbeid, er de ting som gjennomføres av våre statsmyndigheter eller hva det er, og det tiltrekker seg jo i særlig sterk grad oppmerksomhet når det er uenighet om et eller annet. Men dette organiserende, forskende og effektivt virkeliggjorte samarbeid, som jo baserer seg i meget høy grad på grundleggende elementer i den moderne produksjonsteknikk, det er vel kanskje noe av det som kan komme til å få størst betydning for det økonomiske samarbeid innenfor våre land.

I den samme innstilling er også behandlet det som blir kalt for et endringsforslag, som vel heller burde sees som et selvstendig forslag, om samarbeid på dette felt, men når det gjelder en spesiell virksomhet, nemlig byggevirksomheten. Når utvalget der har henvist til at behandlingen av det forslaget skal utsettes nå ved denne anledning, så er det ikke ut fra det at man tillegger det mindre betydning. Jeg tror at utvalget sikkert ville ha kunnet underskrive det som hr. Ohlin nettopp uttrykte, at nettopp et slikt område er av den aller største betydning å få i forgrunnen for forskning og tiltak. Men forholdet var jo det at for utvalget var det på det nåværende tidspunkt visse sider av dette problemet som ikke var utredet i så fullstendig form at det ville være tilstrekkelig grunnlag for å legge fram saken til realitetsavgjørelse i rådet ved denne anledning. Det ble da henvist til videre behandling i den økonomiske nimannskomite. Det er mulig at teksten kan misforstås når det gjelder denne behandlingsmåten — å henvise det til nimannskomiteen. Jeg har ikke inntrykk av at det var meningen at man

skulle etablere noe slags eget sekretariat eller utredningsapparat for nimannskomiteén, med sikte på å fylle den oppgaven. Det jeg hadde inntrykk av, var at man skulle gå fram på vanlig måte ved at man får medlemsforslaget lagt fram og vurdert av regjeringene, som så kan gå til de forskjellige instanser som måtte være interessert, for å få deres synspunkter. Når det materialet er kommet inn, vil nimannskomiteén kunne behandle det på lignende måte som man behandler andre saker.

Men jeg innrømmer at uttrykksmåten i teksten kanskje kan misforstås i den retning som hr. Ohlin gav uttrykk for her. Hr. Ohlin var, så vidt jeg husker, ikke selv til stede ved behandlingen i det økonomiske utvalget. Mitt inntrykk var iallfall at det ikke var meningen å gå til et sånt skritt som det å nedsette nimannskomiteén som et selvstendig utredningsapparat. Men saken selv tillegges man stor betydning. Men hvis man etter vanlig metode i Nordisk Råd kan få materiale til nimannskomiteén som grunnlag for den videre behandling av det, tror jeg både nimannskomiteén og det økonomiske utvalg siden vil stille seg positive til det som er tatt opp i forslaget.

Jeg har ikke meget å tilføye til det som er sagt i forbindelse med de rent generelle forhold for det økonomiske samarbeid. Det er en egen side av dette som er kommet fram — det som man da skulle forsøke å organisere med utgangspunkt i administrasjonen i de forskjellige land, i rådet og i parlamentene. Det kan være riktig at for denne sesjon foreligger ikke planene og opplegget slik at det naturlig fører fram til konklusjoner av oppsiktsvekkende art når det gjelder fremgangsmåten med sikte på store resultater i forbindelse med det nordiske økonomiske samarbeidet. Det kan være riktig nok. Noe av det kan jo tilskrives den ting at det ennå ikke er gått så svært lang tid siden man hadde møtet i Reykjavik, og noe kan også tilskrives den ting at nettopp i samme periode har det vært i forgrunnen ganske store forhandlingspro-

blemer og organisasjonsproblemer når det gjelder de markedsdannelsene som man har fått utviklet både i forbindelse med EFTA, i den forbindelse spørsmålet om Finnlands opptagelse i EFTA og spørsmålet om forholdet mellom De seks og De sju. Det kan alltid ha spilt en rolle. Men jeg tror det er riktig — og, om man vil, rettferdig — i den forbindelse også å peke på den ting at forut for rådsmøtet i Stockholm i 1959 hadde man jo nettopp hatt den utvikling som hadde ført fram til EFTA, og man skulle ta opp spørsmålet om det nordiske økonomiske samarbeid under nye former. Da hadde jo regjeringene arbeidet meget alvorlig med spørsmålene, og de hadde ganske vidtgående opplegg. De hadde bl. a. festet siktepunktet mot dette å få et godt organisert sekretariat eller administrasjonsapparat for dette arbeidet. Men de som var til stede på møtet i Stockholm vil jo erindre at det var atskillige betenkeligheter ved og motstand mot så vidtgående tiltak i rådet. Betenkelighetene ble ikke delt av alle, men de kom såpass sterkt fram at det var meget vanskelig egentlig å kjøre hardt på det fra noen andres side også. Og vi må si at det som var lagt opp fra regjeringens side når det gjaldt å legge til rette for det økonomiske samarbeid et fast organisasjonsapparat og et utredningsapparat — i det hele tatt når det gjaldt å legge til rette forholdene slik at planer for ting kunne legges og ting kunne virkeliggjøres, møtte i rådet en såpass stor skepsis og reservasjon at det inntil videre i hvert fall måtte legges til side. Jeg synes det under disse omstendigheter er vel verd å merke seg det riksdagsman Ohlin uttalte i generaldebatten i år, hvor han var inne på dette spørsmålet og hvor han uttalte det jeg her skal sitere. Jeg kan ikke lese så godt svensk — i hvert fall kan jeg ikke fremføre det så godt som hr. Ohlin gjorde, men jeg skal lese det så godt jeg kan:

Jag har kommit till den slutsatsen, att samarbetsministrarna nog borde ha ett större sekretariat uteslutande för de nordiska uppgifterna. I den mån detta är en

annan ståndpunkt än den jag företrätt i Nordiska rådet vid ett tidigare tillfälle, skäms jag inte för att erkänna, att jag i viss mån har ändrat mening. Om man vill ha resultat i de här nordiska frågorna, som delvis är mycket invecklade även rent tekniskt och där det finns många intresse-sättningar att utjämna, tror jag, man måste ställa till förfogande de arbetskrafter, som behövs och som de politiskt ansvariga inte kan undvara och såvitt jag vet inte heller själva önskar att undvara.

Jeg tror det er all mulig grunn til, når vi diskuterer dette spørsmål, å feste oppmerksomheten ved denne uttalelse av hr. Ohlin. Jeg tror den peker på noe meget vesentlig i forbindelse med den diskusjon vi her fører om omstendigheter og forhold ved utviklingen av det nordiske økonomiske samarbeidet.

Statsråd Skaug, Norge: Jeg kan for min del godt forstå den skuffelse som hr. Finn Moe og hr. Ohlin har gitt uttrykk for, når det gjelder den virksomhet som samarbeidsministrene har utfoldet siden møtet i Reykjavik i fjor sommer. Jeg tror for så vidt ikke at de er de eneste som er skuffet. Jeg skulle tro at samarbeidsministrene gjerne hadde sett at vi hadde kunnet legge fram noe mer for nimannskomiteéns møte i desember og for rådsrådet nå, enn vi har lagt fram.

Jeg skal ikke be om undskyldning for at vi ikke har gjort mer. Jeg tror ikke det er behov for å gi noen undskyldning, men jeg tror at det kanskje kan være på sin plass å gi litt av en forklaring på de vanskelighetene som samarbeidsministrene har hatt i sitt arbeid.

Forslag nr. 11 som nå er under behandling, og som oppfordrer samarbeidsministrene til å legge fram en skriftlig framstilling om den problematik som foreligger i forbindelse med en mer enhetlig nordisk opptreden i det internasjonale økonomiske samarbeid, er en anbefaling av rådet, som jeg tror kanskje i noen utstrekning er fremkommet som et resultat av et innlegg jeg hadde anledning til å holde i rådsrådet i Reykjavik.

I de nokså mange år jeg har hatt anledning til å representere den norske regjering — dels som embetsmann i internasjonalt økonomisk samarbeid og nå

også noen år som medlem av den norske regjering — må jeg si at det har slått meg at vi stadig snakker om at nå må Norden bli enig om et samlet standpunkt i internasjonalt økonomisk samarbeid. Men vi har vært lite villige til å diskutere årsakene til at vi ikke inntar de samme standpunktene i internasjonale drøftelser. I alle år jeg har vært med i dette, har man sagt: Hvorfor er ikke Norden enig? Som jeg nevnte under rådsrådet i Reykjavik, har det sin ganske enkle forklaring: Vi har i stor utstrekning nokså forskjellige økonomiske interesser, og vi har aldri klart å avstemme disse motsetninger, slik at vi kunne stå samlet i et internasjonalt forum.

Det mest typiske og eklatante eksempel på dette har vi i en sak som har opptatt noen av oss nokså mye det siste halve året, nemlig forslaget om akselerering av tollnedtrappingen i EFTA, hvor det har vært en dyptgående svensk-norsk motsetning, og hvor man på dansk side vel nærmest var tilbøyelig til å innta tilsvarende standpunkt som det vi hadde i Norge. Det gikk såpass langt at ved det ministerrådsrådet man hadde i EFTA i fjor høst i Bern gikk en vesentlig del av tiden med til en varm diskusjon mellom min gode venn hr. Gunnar Lange og meg, slik at vi til slutt måtte be rådets formann om undskyldning for at vi tok opp så mye tid i EFTA's råd med å diskutere et nordisk problem.

Jeg kunne nevne en rekke eksempler. Det er ingen tvil om at man på dansk side har mange ting man kunne ønske å si både til oss og til Sverige. Og på svensk side har man sikkert mange ting man kunne ønske å si til oss. Og vi har sandelig en hel del vi gjerne ville si. Vi har sagt dem noen ganger at det er der problemet ligger. Det kan være vel og bra å snakke om at vi må bli enige i internasjonale forsamlinger, men først må vi bli enige og forsøke å avstemme våre interesser i Norden.

Jeg snakket om dette i Reykjavik. Det som nå står i dette forslaget om problematikken, har jeg bestandig sett slik at vi skulle forsøke å sette opp en liste over det som var problemene, slik at Nordisk

Råd kunne få diskutere de problemene. Det er problemer hvor samarbeidsministrene ikke har klart å bli enige, og hvor det er store motsetninger. Det tør være vanskelig for Nordisk Råd å oppnå enighet, vil jeg tro; at så kan skje, er vel høyst usannsynlig. Men jeg har bestandig trodd at det kunne være nyttig å få en slik diskusjon i Nordisk Råd.

Hvorfor har vi ikke da lagt fram denne utredning om problematikken? Vel, en ting er at det har ikke vært lang tid å gjøre dette på. Og man kan ikke se bort fra det faktum at vi vel i alle våre land har hatt visse arbeidskraftproblemer når det gjelder disse sakene. Regjeringene foreslo i Nordisk Råds møte i Stockholm en viss ordning, en viss organisasjon for å håndtere disse problemene. Men Nordisk Råd fant vanskelig å kunne følge det forslaget, slik som hr. Hegna nå nettopp har forklart.

Jeg har for mitt vedkommende da den nye organiseringen av det nordiske økonomiske samarbeid ble behandlet i det norske Storting, sagt at Handelsdepartementet med de folk vi da hadde, skulle kunne klare dette. Men det gir en ganske sterk begrensning for hva man fysisk kan klare. Handelsdepartementet i Oslo har sekretariatet for både EFTA og nordisk økonomisk samarbeid. Vi har tre personer som arbeider med det. Det er det hele vi har, og det er ganske klart at skal man gjøre mer, må man ha folk til å gjøre det. Og da kommer man kanskje ikke utenom dette at man må komme fram til det som vi tidligere har snakket om, nemlig et skandinavisk sekretariat for å drive med disse sakene.

Nå er det imidlertid så at det er ikke bare tidsforløpet og det er ikke bare arbeidskraftsituasjonen som er forklaringen på at Nordisk Råd ikke har fått lagt fram dette dokument om problematikken. Det har vært uenighet om hvorvidt det ville være riktig å gjøre dette. Man kan ha forskjellige vurderinger om hvorvidt det vil være hensiktsmessig å legge fram uenigheten til den form for diskusjon som man vel måtte være forberedt på å få i Nordisk Råd hvis man fikk en slik diskusjon der. I Oslo er vi imidlertid innstillet på å følge opp dette

arbeidet i den utstrekning vi har krefter og tid til å gjøre det, og så vidt meg bekjent har de andre samarbeidsministrene den samme innstillingen. Og det vi da kanskje burde ta sikte på, det er å få et opplegg av denne problematikken så vi så snart som mulig kunne få anledning til å drøfte det med Nordisk Råds nimannskomité.

Jeg er for mitt vedkommende helt enig i at dette er en overordentlig viktig sak, og at den i det vi nå går inn i når det gjelder internasjonale forhandlinger, kan bli av avgjørende betydning for våre land. Da ville det være overordentlig nyttig om de nordiske lands tildels avvikende interesser kunne avstemmes på en slik måte at vi kunne snakke mest mulig med én stemme.

Hækkerup, Danmark (utskottets talesman för punkt 24): Hr. formand! Jeg havde egentlig ikke tænkt at tage ordet i denne debat om de tre punkter, vi i øjeblikket drøfter. Efter min opfattelse er det afgørende spørgsmål — som også er blevet behandlet af de forskellige talere i debatten — det, der er omtalt i forslag nr. 11, hvor udvalget anbefaler rådet at gentage henstillingen til regeringerne om, at vi får denne skriftlige fremstilling af problematikken.

Når jeg alligevel tager ordet, skyldes det en bemærkning fra hr. Ohlin, som efter min opfattelse har misforstået den ordlyd, der findes i indstilling nr. 9: »Sådan utredning kan lämpligen verkställas genom ekonomiska niomannakommitténs försorg.» — Hr. Ohlin havde opfattet dette således, at så skulle nimanndskomiteen påtage sig et selvstændigt udredningsarbejde. Det har ikke været det økonomiske udvalgs opfattelse. Sagen var den, at forslaget var fremkommet på så sent et tidspunkt, at der ikke til det var knyttet kommentarer af nogen som helst art fra regeringerne. Vi fandt, at vi på dette grundlag ikke ville være i stand til at gå ind i en virkelig realistisk debat om forslaget, og derfor foreslog vi det udsat til behandling senere, idet vi forudsatte, at regeringerne i mellemtiden dels ville fremsætte deres kommentarer til forslaget, dels muligvis

ville fremskaffe materiale, der kunne belyse forslaget og dets virkninger. Men for at sagen ikke skulle, om jeg så må sige, udsættes helt til den næste session, er den formulering valgt, at man forventer, at sagen kan blive behandlet på det kommende møde i nimanndskomiteen. Det er altså ikke meningen, at Nordisk Råds nimanndskomite skal påtage sig en selvstændig udredningsopgave; det må efter det økonomiske udvalgs opfattelse fortsat være således, at denne udredningsopgave som andre påhviler regeringerne.

Udenrigsminister Krag, Danmark: Hr. formand! Når jeg på dette sene tidspunkt under forhandlingerne har bedt om ordet, skyldes det, at hr. Finn Moe og hr. Ohlin på ny var inde på problemer, som vi allerede behandlede i generaldebatten, nemlig spørgsmålet om, hvad vore lande foretager sig i bestræbelserne for at slå bro mellem de seks og de syv. Hvad gør vi for at påvirke resultatet? På hvilken måde gør vi vore regeringers synspunkter gældende, eller, som det vel nærmest blev antydet: Gør vi slet ingen ting? Venter vi bare?

Jeg har allerede i mit indlæg i generaldebatten givet et foreløbigt svar på disse spørgsmål, idet jeg fremførte, at vi jo på ingen måde sidder passive i Europas venteværelse, men at vi tværtimod arbejder meget flittigt i EFTA's værksted, og det er min opfattelse, at ikke mindst de beslutninger, der senest er truffet i EFTA's ministermøde i Genève, i høj grad har bidraget til at forøge de syvs europæiske prestige, hvilket vel i sig selv er en metode til at påvirke disse seks-syv forhandlinger. Jeg forstod imidlertid nærmest hr. Ohlins og hr. Moes indlæg på den måde, at man mener, vi bør gøre endnu mere. Det er min opfattelse, at vi allerede gør »endnu mere«. Det er nu ingen hemmelighed, at for Danmark er det landbrugsproblemet, landbrugseksportens problem, der er særlig prekært, særlig tyngende, og her arbejder vi med en, synes vi selv, særdeles stor energi.

Vi har sidste efterår, jeg tror det var i oktober måned, fra dansk side i form

af et memorandum rettet en henvendelse til de seks landes økonomiske kommission i Bruxelles, hvor vi direkte gør økonomiske synspunkter vedrørende Europas jordbrugsordning, og naturligvis i denne sammenhæng specielt de seks landbrugsordning, gældende.

Vi har, specielt den danske landbrugsminister og jeg, gentagne gange besøgt Bonn og gennemdrøftet disse problemer med den tyske regerings medlemmer; vi har endog haft lejlighed til at drøfte Europas fremtid på så højt plan som med den tyske forbundskansler, ja endog med den tyske forbundspræsident.

Også i forholdet til London er vi naturligvis aktive. Vi ved, hvordan en britisk minister for nylig var på besøg i Stockholm og forhandlede om disse problemer. På tilsvarende måde var den engelske vicefinansminister på besøg i København, hvor alle importproblemerne blev endevendt, og vi har så sent som i sidste uge fra dansk side tilstillet regeringen i London et memorandum, hvori vi netop gør danske synspunkter gældende med hensyn til, hvorledes den fremtidige europæiske ordning bør være.

I EFTA-rådet drøftes disse ting løbende, således at de tre nordiske ministre, der er til stede her, naturligvis også har lejlighed til at gøre deres synspunkter gældende, en lejlighed, der absolut bliver flittigt udnyttet.

Der har foregået et stort arbejde i Paris, hvor 20 ministre, 18 vesteuropæiske og 2 nordamerikanske, har drøftet problemer beslægtet med dette emneområde, og man kan vel også sige, at de forhandlinger, der førte til konventionen om OECD, er beslægtet med disse problemer. Jeg synes virkelig, at venterumsbetragtningen kan afvises som en lidt skæv fremstilling af de nordiske regeringers indsats med henblik på bestræbelserne for at opnå en bred europæisk løsning på disse spørgsmål.

Måske går hr. Ohlins og hr. Finn Moes tanker i en lidt anden retning end det, jeg har svaret på her. Måske forestiller man sig, at det ville være muligt at udarbejde en slags fælles aktionsprogram for Europas samling. Det synes jeg er et interessant spørgsmål, og jeg synes af-

gjort, det er et relevant spørgsmål, som vi skal beskæftige os med, men — ja, jeg behøver ikke at sige det i en politisk forsamling — man skal være forsigtig med massive aktionsprogrammer; der skal stå det rigtige i dem, og de skal komme på det rigtige tidspunkt. I øjeblikket er forhandlingerne om Europas samling et så delikat emne, at der ikke fra nogen side, heller ikke fra de store europæiske magters side er udarbejdet sådanne programmer.

Så kan man svare: Ja, men det er måske netop fejlen. Det kan det være svært at have en helt klar og definitiv opfattelse af. I Maudling-komiteen arbejdede man netop med sådanne aktionsprogrammer; der forelå britiske forslag, der forelå de forslag, som de seks formodedes at stå bagved, og vi gav et fælles skandinavisk bidrag, bl. a. blev der ved den lejlighed afleveret et fælles nordisk jordbrugsforslag, som de tre deltagende nordiske ministre lagde til grund for deres forhandling på dette område. Vi ved, hvordan disse Maudling-forhandlinger endte, og vi ved, at man har draget den lære af det, at man ikke vil lægge nye konkrete ting på bordet, før man har en fornemmelse af at være løsningen nærmere.

Her kan man så spørge: Ja, men er det tidspunkt ikke ved at nærme sig? Atter her stiller man spørgsmål, som ingen af os kan besvare, som vi højst kan have en opfattelse af. Det er muligt, at jeg er for pessimistisk i min opfattelse. Det er muligt, at hr. Finn Moe har ret i, at tidspunktet for en løsning af de europæiske problemer er nærmere, end jeg er tilbøjelig til at antage. Vi ved, at en række vigtige europæiske kontakter har foregået og også foregår i disse dage. Vi ved, at forbundskansler Adenauer og premierminister Macmillan mødes, og vi ved, at inden denne måned er forbi, vil en højtstående fransk økonomisk embedsmand mødes med sin modpart fra det britiske udenrigsministerium. Så kan det jo være, at tiden nærmer sig, men lad os nu først se, hvad disse kontakter fører med sig. Vi ved, at tysk-engelske kontakter førte med sig, at man i Bonn udarbejdede en skitse, der vist nok

ved en indiskretion blev røbet i pressen, og som vel er det nærmeste, man er ved et konkret udformet aktionsprogram. Vi må først se, om der er realiteter i forhandlingerne omkring det. Det er vel først og fremmest Frankrig, der skal svare på det.

Inden vi går nærmere ind i denne tankegang, er der vel også et andet spørgsmål, vi skal have besvaret, nemlig i hvor høj grad vi har fælles interesser på disse jo uhyre vidtrækkende handelspolitiske områder, og hvis vi ikke har sådanne fælles interesser, kan vi så tale os til rette om en løsning? Min ven, den norske handelsminister, har netop givet et eksempel på tilfælde, hvor vi absolut ikke havde fælles interesser, nemlig da accelerationen inden for EFTA skulle drøftes. Norge og Sverige havde absolut modstridende synspunkter; Danmark var vel placeret midt imellem. Men her lykkedes det efter en periode at finde frem til en løsning, som man kunne samles om.

Man kunne give andre eksempler på områder, hvor interesserne ikke umiddelbart er sammenfaldende, og man må tilgive mig, at jeg nævner jordbruget. Her kunne man stille det spørgsmål — jeg stiller det ikke, for at man nu skal besvare det — det er jeg helt klar over, at man ikke kan — men man kan stille spørgsmålet: Hvor langt vil Norge og Sverige være i stand til at støtte danske landbrugssynspunkter, selv hvor disse tager en retning, der delvis må gå imod de jordbrugsreguleringer, man selv har hjemme i Norge og Sverige? Det er et i denne forbindelse overordentlig centralt spørgsmål.

Jeg skal ikke gå nærmere ind på disse ting, men kun sige, at hvis et nordisk sekretariat virkelig kunne besvare disse spørgsmål for os, ville jeg da være vældig interesseret heri.

Presidenten: Presidenten går ut fra at det ikke er hensigtsmæssig å fortsette lenger enn til kl. 18,30 med dette møtet. Hvis det skulle være nødvendig å fortsette med debatten etter det tidspunkt, mener presidenten rådet bør utsette det til møtet imorgen.

Ohlin, Sverige: Herr president! Jag skall fatta mig kort. Först vill jag konstatera, att minister Dahlgaard i sina reflexioner syftade på en kommitté rörande byggnadsforskning och byggnadsstandardisering och därför vände sig mera mot ekonomiska kommitténs förslag än mot mig. Det jag tillade var just möjligheten och önskvärdheten av att man vidgade programmet, så att man även inom andra områden tog upp till prövning, vilka möjligheter det finns att eliminera olikheter i regleringsbestämmelser, som verkar hindrande eller försvärande för det ekonomiska samarbetet.

Sedan tycker jag, att det mesta av vad minister Skaug sade bidrog till att klarlägga problemet, och jag skall inte kommentera det. Jag är tacksam för den belysning, han gav frågan.

Till utrikesminister Krag vill jag bara säga, att han tycks ha fäst väl stor vikt vid det uttryck, jag använde under rådets öppningsdebatt, att de sju inte bara skall sitta i väntrummet hos de sex. Jag menade inte, att det förhåller sig så, att de sju bara sitter och väntar. Jag vet mycket väl, att de sju gör åtskilligt annat, och jag vill just framhålla betydelsen av att man går vidare på den vägen. I övrigt är väl tiden inte tillräcklig för att vi på nytt skulle diskutera relationerna mellan de sju och de sex. Jag hänvisar här till vad jag sagt tidigare, att jag tror, att de nordiska länderna möjligen skulle lyckas få det att röra något på sig i den mån man kan få klarlagt, att t. ex. amerikanska intressen är mera parallella med de sjus intressen än som åtminstone tidigare, såvitt jag kunnat förstå, har stått klart för den amerikanska administrationen.

Det är utan tvivel riktigt som utrikesminister Krag sade, att tiden inte är inne för att de nordiska länderna skulle kunna åstadkomma någon färdig lösning av detta stora västeuropeiska problem. Det finns emellertid, oberoende av denna stora problematik, spørsmål om nordiskt samarbete inom de sju, inom EFTA, och spørsmål om nordiskt samarbete av mera konventionellt slag. Jag vill fortfarande instämna med Finn Moe och följande

talare i att det nog föreligger intresse-motsättningar, som man skulle kunna diskutera, belysa och utjämna på sådant sätt, att det vore möjligt att få en något ökad slagkraft i det samarbete, vi tillsammans är angelägna om att åstadkomma.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skulle votering medelst namnupprop ske beträffande utskottets förslag nr 9. Då emellertid på därom framställd fråga ingen tillkännagav sig vilja rösta mot utskottets förslag eller avstå från att rösta, *beslöt rådet* — med stöd av § 26 arbetsordningen — *enhälligt bifalla förslaget*.

Närvarande var:

Nina Andersen, Arvid Andersson, Birger Andersson, Åsgeir Bjarnason, Borten, Cassel, N. Chr. Christensen, Chr. Christiansen, Sigrud Ekendahl, Lars Eliasson, Enne, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Ewerlöf, Fagerholm, Gillström, Hans Gustafsson, Hegna, Helén, Holm, Horn, Hækkerup, Hønsvald, Sigurdur Ingimundarson, Nils Jacobsen, Håkon Johnsen, Sigfrid Jonsson, Klippenvåg, Kraft, Herta Kuusinen, Kyttä, Kähönen, Aksel Larsen, Helge Larsen, Lempi Lehto, Lindblom, Lundström, Lyng, Løbak, Moe, Harald Nielsen, Ohlin, Einar Olgeirsson, Claudia Olsen, Osvald, Gustav Pedersen, Johan Poulsen, Rantamaa, Rihtniemi, Rosenberg, Røiseland, Kerttu Saalasti, Sandler, Seip, Rakel Seweriin, Strand, Sundin, Thestrup, Toft, Irma Torvi, Virolainen och Wikborg.

Frånvarande var:

Gisli Jónsson (sjukanmäld), Magnús Jónsson (sjukanmäld), Junnila (sjukanmäld), Leirfall, Meinander, Carl Petersen och Uoti.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 62 röster.

Utskottets förslag nr 10 bifölls.

Utskottets förslag nr 11 bifölls.

Mötet avslutades kl. 18.24.

Protokoll

6:e mötet

Fredagen den 24 februari 1961 kl. 10.00

Presidenter: Gísli Jónsson (1—13) och Erik Eriksen (14—37)

Dagordning

1. Ekonomiska utskottets förslag nr 12 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 5/1955 angående tulllättnader vid tillfällig införsel av anläggningsmaskiner m. m. (Sak D 14)

2. Ekonomiska utskottets förslag nr 13 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 4/1958 angående utgivande av gemensam statistisk skrift (Sak D 34)

3. Trafikutskottets förslag nr 13 i anledning av uppskjutet medlemsförslag om ytterligare pass- och reselättnader jämte ändringsförslag om gemensam utlänningsmyndighet (Sak A 9)

4. Trafikutskottets förslag nr 10 i anledning av medlemsförslag om vidgat luftfartssamarbete (Sak A 15)

5. Juridiska utskottets förslag nr 8 i anledning av medlemsförslag om samarbete beträffande namnrätten (Sak A 16)

6. Socialpolitiska utskottets förslag nr 5 i anledning av uppskjutet medlemsförslag om likställighet vid anställning av nordiska sjömän på nordiska fartyg (Sak A 4) samt meddelanden om rekommendation nr 25/1954 angående nationalitetskrav vid anställning av befäl och manskap på handels- och fiskefartyg (Sak D 9)

7. Kulturutskottets förslag nr 10 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 21/1957 angående förbättrat samarbete beträffande jordbruksforskning jämte tilläggsförslag om nordisk potatisförädlingsanstalt (Sak D 28) samt meddelanden om rekommendation nr 18/1959 angående samverkan i fråga om vattenvårdsforskning (Sak D 72)

8. Kulturutskottets förslag nr 14 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 18/1954 angående en nordisk folkakademi m. m. jämte tilläggsförslag om nordisk folkakademi (Sak D 8)

9. Kulturutskottets förslag nr 10 i anledning av medlemsförslag om planering av samarbete i fråga om högre utbildning och forskning (Sak A 20) samt meddelanden om rekommendation nr 12/1958 angående samarbete i fråga om utbyggnaden av universitet och högskolor (Sak D 41)

10. Ekonomiska utskottets förslag nr 6 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 9/1960 angående specialutbildning av experter för underutvecklade länder (Sak D 87)

11. Ekonomiska utskottets förslag nr 14 i anledning av berättelse från Nordiska kontaktorganet för atomenergifrågor (Sak C 9)

12. Ekonomiska utskottets förslag nr 15 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 22/1958 angående utvidgat samarbete vid utnyttjandet av vattenkrafttillgångarna (Sak D 49) samt meddelanden om rekommendation nr 23/1959 angående samarbete i fråga om produktion och utbyte av elkraft (Sak D 77)
13. Ekonomiska utskottets förslag nr 16 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 8/1959 angående samverkan i fråga om specialattachéposter (Sak D 62) samt meddelanden om rekommendation nr 6/1960 angående samarbete beträffande utrikestjänsten (Sak D 84)
14. Juridiska utskottets förslag nr 6 i anledning av uppskjutet medlemsförslag om samordning av vissa avdragsregler vid inkomstbeskattning (Sak A 10)
15. Juridiska utskottets förslag nr 7 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 26/1954 angående nordiska medborgares rätt att driva näring jämte tilläggsförslag om nordisk etableringsfrihet för enskilda företagare (Sak D 10)
16. Juridiska utskottets förslag nr 9 i anledning av uppskjutet medlemsförslag om likartad associationsrättslig lagstiftning (Sak A 8)
17. Juridiska utskottets förslag nr 10 i anledning av uppskjutet medlemsförslag om lagstiftning rörande det allmännas skadeståndsskyldighet (Sak A 11)
18. Socialpolitiska utskottets förslag nr 6 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 15/1958 angående gemensam arbetsmarknad för sjuksköterskor (Sak D 44), meddelanden om rekommendation nr 16/1958 angående gemensam arbetsmarknad för hälso-systrar (Sak D 45), meddelanden om rekommendation nr 17/1958 angående gemensam arbetsmarknad för barnmorskor (Sak D 46) samt meddelanden om rekommendation nr 18/1958 angående gemensam arbetsmarknad för sjukgymnaster (Sak D 47)
19. Socialpolitiska utskottets förslag nr 7 i anledning av berättelse från Nordiska socialpolitiska kommittén (Sak C 3)
20. Socialpolitiska utskottets förslag nr 9 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 13/1958 angående gemensam hälsovårdsutbildning (Sak D 42)
21. Kulturutskottets förslag nr 1 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 5/1957 angående samarbete på näringsforskningens område (Sak D 22)
22. Kulturutskottets förslag nr 11 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 19/1957 angående rätt att erhålla och utnyttja stipendier och lån i annat nordiskt land än hemlandet m. m. (Sak D 27)
23. Kulturutskottets förslag nr 12 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 8/1960 angående isländsk ungdoms studier vid folkhögskolor i övriga nordiska länder (Sak D 86)
24. Kulturutskottets förslag nr 13 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 21/1959 angående samarbete i fråga om högre teknisk utbildning (Sak D 75)
25. Kulturutskottets förslag nr 15 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 7/1960 angående högre nordisk hushållsutbildning jämte tilläggsförslag om högre nordisk hushålls-utbildning (Sak D 85)
26. Socialpolitiska utskottets förslag nr 8 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 6/1958 angående införande av sommartid efter enhetliga regler (Sak D 36)

27. Juridiska utskottets förslag nr 12 i anledning av meddelande om rekommendation nr 1/1955 angående nordisk lagstiftning rörande konfiskation (Sak D 12)

28. Juridiska utskottets förslag nr 13 i anledning av medlemsförslag om kontroll av konkurrensbegränsningar och monopol (Sak A 17)

29. Juridiska utskottets förslag nr 14 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 3/1959 angående nordiskt kriminologiskt forskningsråd (Sak D 57)

30. Juridiska utskottets förslag nr 15 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 9/1959 angående nordiskt sjörättsinstitut (Sak D 63)

31. Val av medlemmar i juridiska niomannakommittén

32. Val av medlemmar i socialpolitiska niomannakommittén

33. Val av medlemmar i ekonomiska niomannakommittén

34. Val av revisorer för »Nordisk Kontakt»

35. Bemyndigande för presidiet att tillsätta kommittéer

36. Tid och plats för nästa ordinarie session

37. Sessionens avslutning

Ändring i medlemslistan

Det anmäldes till rådet, att Rickard Sandler, Sverige, lämnat sessionen och ersatts av Ingrid Segerstedt Wiberg, Sverige.

Rådet beslöt godkänna den härav föranledda ändringen i medlemslistan.

1

Ekonomiska utskottets förslag nr 12 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 5/1955 angående tullättnader vid tillfällig införsel av anläggningsmaskiner m. m. (Sak D 14)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Utskottets förslag bifölles.

2

Ekonomiska utskottets förslag nr 13 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 4/1958 angående utgivande av gemensam statistisk skrift (Sak D 34)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölles.

3

Trafikutskottets förslag nr 13 i anledning av uppskjutet medlemsförslag om ytterligare pass- och reselättnader jämte ändringsförslag om gemensam utlänningsmyndighet (Sak A 9)

Utskottet hade föreslagit,

I. att rådet måtte uppskjuta vidare behandling av medlemsförslagets icke slutbehandlade del till nästa ordinarie session;

II. att rådet icke måtte företaga sig något i anledning av ändringsförslaget.

Horn, Danmark (utskottets talesman):
Hr. præsident! Jeg skal anbefale udvalgets indstilling.

Da vi behandlede dette forslags 3 punkter i Reykjavik, måtte vi udskyde det ene punkt, nemlig det som gik ud på, at vi her i Norden skulle godtage anden rejsehjemmel for indrejse her i landet end de almindelige pas, at vi skulle gå over til at anerkende særlige identitetskort, som man har i Tyskland og andre steder. Der var dengang tvivl, om det kunne lade sig gøre. I udvalgs-mødet forleden dag blev det imidlertid oplyst, at fagministrene var indstillet på at finde frem til en ordning, hvorefter vi skulle kunne acceptere en sådan

fremgangsmåde, og det kan jeg kun udtrykke min tilfredshed med og glæde over. Jeg vil gerne tilføje, at vi forudsætter — sådan som det er nævnt i Nordisk Samfærdselskomitets beretning — at denne nyordning, hvis den gennemføres, kan realiseres på en sådan måde, at de nugældende regler i den nordiske pasunion ikke ændres, og at Finland ikke får vanskeligheder i anledning af ordningen.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, bifölls utskottets förslag.

4

Trafikutskottets förslag nr 10 i anledning av medlemsförslag om utvidgat luftfartssamarbete (Sak A 15)

Utskottet hade föreslagit, att rådet icke måtte företaga sig något i anledning av medlemsförslaget.

Cassel, Sverige: Herr president! Detta ärende har tillkommit genom ett medlemsförslag i november 1960 av Ragnhild Sandström. Förslaget gick ut på att Nordiska rådet skulle rekommendera regeringarna att för rådet framlägga sin syn på det nordiska luftfartssamarbetets fortsatta utveckling. I motiveringen för denna framställning tog Ragnhild Sandström upp fem olika punkter: hon talade om behovet av samordning, när det gäller utbyggnaden av flygplatserna i Norden, utarbetande och tillämpning av gemensam luftfartslagstiftning, ingående och reviderande av bilaterala avtal med de icke nordiska länderna, den för oss alla mycket brännande frågan om SAS:s ställning och fortsatta utveckling och samarbetet mellan de företag, som driver flygtrafik i Norden.

Framställningen föranledde remisser till ett stort antal myndigheter och företag, som har inkommit med en mycket omfattande redogörelse för det nuvarande läget. När utskottet studerat remissvaren, har man varit ense om att det är få områden, där ett så välordnat och intimt samarbete äger rum som beträffande luftfarten. Det gäller ut-

byggandet av flygplatserna, där vederbörande myndigheter håller mycket intim kontakt med varandra, och det gäller i allra högsta grad de bilaterala avtalen med icke nordiska länder. Diskussionen om dessa senare avtal äger rum på ministerplanet och ämbetsmanplanet, och dessa diskussioner förekommer ytterst ofta. När förhandlingsdelegationer tillsättes, har de alltid medlemmar från samtliga intresserade nordiska länder.

Fyra länder i Norden har antagit en gemensam luftfartslagstiftning, vilken dock ännu inte i sin helhet trätt i kraft i något av länderna. Men det är alldeles uppenbart, att utöver denna gemensamma luftfartslagstiftning behövs det gemensamma tillämpningsföreskrifter, och utskottet har förvissat sig om att samtliga de berörda ländernas regeringar har den saken fullt klar för sig och att arbetet är i gång.

Enligt utskottets mening är det särskilt angeläget att få till stånd gemensamma regler angående charterflyget i de nordiska länderna. Man kan därför med glädje konstatera, att de nordiska länderna redan i november 1960 har tillsatt en gemensam ämbetsmannakommitté för att utreda problemen i samband med charterflyget.

Beträffande SAS:s ställning och framtida utveckling har utskottet inte ansett sig kunna ta upp någon diskussion, detta på den grunden, att frågan om SAS för närvarande utredes av en gemensam ämbetsmannakommitté. Innan den utredningen föreligger — den väntas ligga på bordet med alla siffror och uppgifter inom de närmaste veckorna — finns enligt vår mening icke underlag för en saklig diskussion i ämnet.

Samarbetet de nordiska luftfartsföretagen emellan synes fungera på ett riktigt och gott sätt.

Genom de remissvar, som kommit utskottet till handa, föreligger enligt utskottets mening redan vid nuvarande session den redogörelse från regeringarna, som förslagsställaren har efterlyst. Utskottet föreslår av den orsaken, att rådet icke skall företaga sig någonting i anledning av medlemsförslaget.

Lundström, Sverige: Herr president! Det måste betecknas som mycket värdefullt, att trafikutskottet i motiveringen i sitt förslag särskilt har uppmärksammat den bristande samordningen i fråga om charterflyget. Visserligen berör utskottet detta spörsmål »med silkesvantar», som vi brukar säga i Sverige, men med tanke på de försiktiga uttryckssätt, som brukas i Nordiska rådet, är jag övertygad om att det i utlåtandet framförda önskemålet om ett snabbt resultat skall läsas på så sätt, att det verkligen utgör en bestämd uppfordran till ansträngningar att lösa den fråga det gäller.

Saken är nämligen ganska väsentlig. Jag tror mig veta, att den är betydelsefull för luftfartsmyndigheterna i de berörda länderna, och jag vet, att den är synnerligen betydelsefull och har mycket stort intresse för den resande allmänheten, inte minst för den del av resenärerna, som av olika skäl inte anser sig ha råd eller möjlighet att separat göra sina semesterresor till främmande länder med det i regel dyrare reguljära flyget utan som måste följa med s. k. sällskapsresor. Jag såg häromdagen i en tidning den uppgiften, att antalet passagerare med charterflyg från Skandinavien beräknas uppgå till 200 000 innevarande år och 300 000 nästa år. Charterflyget är alltså en tämligen omfattande verksamhet. Med de olika bestämmelser för charterflyg, som för närvarande tillämpas i Nordens länder, händer det ofta, att deltagare i gruppresor från norra och mellersta delarna av Sverige måste individuellt bege sig till Köpenhamn för att där embarkera det chartrade planet. Detta förekommer även i sådana fall, där en stor majoritet av deltagarna i resan kommer från Sverige och det alltså hade varit naturligt, att flygplanet startat från Stockholm för att sedan mellanlanda i Köpenhamn. Dessa oformligheter beror ofta på att det chartrade planet — som inte behöver vara skandinaviskt; det är ofta tyskt eller engelskt — av ena eller andra skälet inte fått tillstånd att starta från Sverige, medan hinder däremot inte möter för start från Kastrup. Regler-

na eller tillämpningen av reglerna har varit olika i de två berörda länderna.

Låt mig tillägga, att detta givetvis inte är ett problem enbart för Sverige och Danmark utan berör alla de nordiska länderna.

Trafikutskottet noterar nu med intresse, att en tjänstemannakommitté tillsatts för att söka åstadkomma en lösning av problemet. Jag vill verkligen hoppas, att resultatet av kommitténs arbete skall motsvara det intresse för en lösning, som utskottet ger till känna. Om jag inte är fel underrättad, har man åtminstone under de sex senaste åren sökt nå fram till en lösning av problemet och åstadkomma enhetliga bestämmelser, men trots detta har resultat i stort sett uteblivit.

Nu är jag väl medveten om att spörsmålet är mycket komplicerat. Dels skall ju säkerhetsbestämmelserna utformas och tillämpas enhetligt, där så inte är fallet nu, dels har man att söka nå överenskommelse om koncessionsgivningen ur andra synpunkter. Spörsmålet berör ju inte enbart de nordiska länderna — som jag nyss nämnde förekommer det också, att man chartrar plan från andra europeiska länder, vilka då blir berörda; det kan även bli fråga om reciprocitet mellan respektive nordiska länder och andra berörda europeiska länder. Man måste likaså observera, att resurserna, när det gäller charterflyg, är rätt olika i våra länder. Norge och i viss mån Finland har under lång tid haft ett klart övertag över Sverige och Danmark, även om det är möjligt, att detta övertag nu så småningom börjar avbalanseras. För min del finner jag det inte oförståeligt, att luftfartsmyndigheterna i varje särskilt land försöker i rimlig omfattning slå vakt kring det egna landets resurser. Men även om man således inser problemets svårighetsgrad, är detta problem, som kan lösas och måste lösas. Nuvarande tillstånd är klart otillfredsställande.

Under de senaste dagarna har vi kunnat läsa i tidningarna, att SAS skulle planera att starta ett eget dotterföretag för charterflyg. Det tycks inte vara riktigt klart, hur saken förhåller sig, men

skulle sådana planer föreligga, borde det rimligtvis påskynda utvecklingen mot den enhetlighet som eftersträvas. Utsikterna att nå det önskade resultatet skulle då ljusna. Det är i förhoppningen att så skall ske, herr president, som jag biträder trafikutskottets förslag.

Seip, Norge: Med den innstilling som foreligger og etter det inlegg som talsmannen her har holdt, skal jeg la være å gå nærmere inn på de spesielle problemer som SAS nå i sin alminnelighet står overfor på grunn av de økonomiske vansker som er oppstått. Jeg skal heller ikke berøre spørsmål som den meksikanske tragedie eller de problemer en måtte ha for å få anløp i Vest-Tyskland og De forente stater.

Derimot synes jeg det er på sin plass i denne forsamling å gjøre oppmerksom på at med den sterke stilling som SAS har fått innenfor luftfarten i de tre land som direkte samarbeider i selskapet, bør det ligge en særlig forpliktelse på SAS når det gjelder å holde oppe og bygge ut den innenlandske og den internordiske lufttrafikken. En har ikke minst i Norge, kanskje særlig i Nord-Norge, hatt et inntrykk av at selskapet ikke i tilstrekkelig grad har fulgt opp når det gjelder å løse de nære oppgaver. Det har etter manges mening ikke i de nærmeste krav kastet av det som det kunne, men isteden kanskje hatt en tendens til å ta fatt på saker som turde være noe fjernere for et selskap hvis primære hensikt er å bygge ut den nordiske luftfarten. Jeg tror at innstillingen av en ruteforbindelse på Nord-Norge siste sommersesong var et av de trekk som har bidratt til å skape irritasjon og unødig motvilje, og det har representert en belastning på trafikforholdene på en distanse der en i høyeste grad har behov for gode forbindelser.

Jeg vil gjerne ha presisert at man når SAS, formodentlig om ikke så lenge, legger opp en plan for en økonomisk reorganisering og styrking av selskapets økonomi, må ta de nødvendige hensyn til den nordiske trafikken.

I denne forbindelse vil jeg også gjerne føye til en ting til, nemlig at jeg ser

det ikke som en hovedsak for SAS å etablere et absolutt monopol i sin virksomhet, slik som en fikk inntrykk av at selskapet tilstrebe da det sørget for å få tilbake ruten Oslo—Ålborg, som det selv frivillig hadde gitt avkall på for en tid. Jeg tror også det synspunkt bør komme inn at en, når en bygger ut trafikken innen Norden, også tar et rimelig hensyn til de ruter som drives parallelt av andre selskaper.

Enda en liten ting til slutt: Det har vakt oppmerksomhet mange steder at en funksjonær i SAS nylig ble oppsagt etter et intermesso i New York. Det har ikke hittil vært gitt en tilfredsstillende offentlig forklaring på hvorfor den oppsigelsen kom, så langt jeg har kunnet se i pressen eller på annen måte kunnet få rede på det. Med den store interesse som regjeringene og statene i de tre land som er interessert, har i dette selskapet, mener jeg at offentligheten har krav på en forklaring dersom man går til så drastiske skritt som her er tilfellet, all den stund det gjaldt inngripen i en sak der det dreide seg om sikkerheten i den trafikken som SAS driver.

Sedan diskussionen forklarats avsluttad, *bifølls utskottets förslag.*

5

Juridiska utskottets förslag nr 8 i anledning av medlemsförslag om samarbete beträffande namnrätten (Sak A 16)

Utskottet hade föreslagit, att rådet icke måtte företaga sig något i anledning av medlemsförslaget.

Thestrup, Danmark: I anledning af det, som hr. Helén og hr. Sandler har udtalt i deres særvotum, vil jeg gerne bemærke, at hr. Rylander og jeg i vort forslag ikke er gået ind for nogen bestemt ordning vedrørende navneretten. Det, vi har foreslået, var en drøftelse i rådet af spørgsmålet i almindelighed for at se, hvilke anskuelser der ville fremkomme, og navnlig hvilken styrke hver især måtte have, naturligvis med det ønske, at man herved ville finde frem til nogle

fælles synspunkter, som det så ville være rimeligt at søge gennemført i de enkelte landes lovgivninger.

Regeringerne har i udvalget hævdet, at der ville beredes dem betydelige praktiske vanskeligheder, hvis vi på nuværende trin — hvor der i Danmark er fremsat et lovforslag og hvor Sverige og Norge ikke er i stand til at fremsætte forslag før 1962 — skulle forhandle om spørgsmålet her i Nordisk Råd med det formål at finde frem til fælles retningslinjer.

For dette synspunkt har jeg bøjet mig og tilslutter mig derfor, at der ikke foretages videre i sagen.

Men må jeg i anledning af denne sag sige, at når et tidligere medlem af Nordisk Råd, landshøvding Rylander, Uppsala, og jeg har fremsat dette forslag, så er det naturligvis ikke, fordi vi mener, det er en ulykke, at de forskellige nordiske lande har en navnelovgivning efter forskellige principper. Derimod er det vor opfattelse, at hver gang de nordiske lande på et eller andet område — kulturelt eller praktisk — finder sammen i fælles anskuelser eller til lignende ordninger, så styrker det os over for den omverden, hvis indflydelse vi mærker mere og mere. Der foregår jo en kulturel udligningsproces ikke blot over Europa, men over hele verden, og det er vel således, at vi mærker den i stadig stigende grad og mærker, at den har en tendens til, at de store landes kultur og livsform vinder overhånd over de små landes. Hr. Rylander og jeg nærer den anskuelse, at selv på små områder betyder nordisk enighed og nordisk fælles syn noget i retning af at styrke os i denne udligningsproces, således at vi dog bliver i stand til at hævde vor egenart.

Helén, Sverige: Herr president! I det medlemsforslag som nu behandles og som har vækket av herrar Rylander och Thestrup redogörs för hur det nu i Danmark, Norge och Sverige sker förberedelser till ett rätt nära förestående lagstiftningsarbete på namnområdet. Efter att ha konstaterat, att hänsyn till allmän ordning kräver en rätt hög grad

av likformighet och fasthållande för samma individ av efternamn livet igenom, betonar man i medlemsförslaget, att individens intressen och kravet på kvinnans jämställdhet med mannen i viss mån kan leda till andra slutsatser. Det heter där:

Framför allt har kvinnans jämställdhet med mannen lett till att grundsatsen i äldre, ännu tillämpat namnskick om att kvinnan vid äktenskaps ingående har att taga mannens efternamn numera måste anses mindre konsekvent och svår att försvara. Barnen betraktas mer och mer som självständiga individer, vilka bör äga fritt välja faderns eller moderns efternamn.

Utän att gå in på någon diskussion om alla de komplicerade problem, som berörs i de skilda ländernas lagstiftningsförslag på området, vill jag konstatera, att herr Sandler och jag i juridiska utskottet icke har vunnit gehör ens för något så enkelt som ett allmänt sympatiuttalande för dessa påpekanden i själva medlemsförslaget, och det är mot den bakgrunden, vi har funnit det angeläget att konstatera, att det även i ett kompakt manssamhälle som det juridiska utskottet kan finnas de som anser det vara anledning att understryka medlemsförslagets egna synpunkter.

Wikborg, Norge: Denne saken er dessverre nokså typisk for tidsnøden i Nordisk Råd. Dette forslaget, A 16, var ikke blant de dokumenter som ble tilstillet oss i Norge før vi reiste ned til København. Jeg etterlyste det, men dokumentet var ikke kommet til Oslo etter det jeg har fått opplyst. Vi fikk forslaget A 16 først da vi kom her i salen på det første møte, da var det inntatt blant dokumentene.

Det gjelder en sak som jeg for min del overhodet aldri har beskjeftiget meg med tidligere. Jeg kjente ikke de forslag som forelå, jeg visste at saken var under arbeide i nordiske kommisjoner, men jeg hadde selv aldri hatt anledning eller foranledning til å sette meg inn i saken. Når man så får seg forelagt dette dokumentet med en ganske inngående redegjørelse fra den juridiske nimannskomiteé, og man skal forsøke å sette seg inn i disse kompliserte problemer un-

der arbeidets gang her i Nordisk Råd, sier det seg selv at det ikke er mulig hverken mellom møtene eller i de korte utvalgsmøtene å få anledning til å sette seg inn i så kompliserte spørsmål med den vrømmel av prinsipper og detaljspørsmål som her gjør seg gjeldende. Av den grunn hevdet jeg i utvalget at det var helt umulig for meg overhodet å ta standpunkt til noen av de spørsmål som er reist her. Jeg ville ikke uttale meg hverken i utvalget eller her i plenum om noen av disse prinsippsspørsmålene på en måte som kunne legges ut som prejudiserende for det standpunkt jeg i sin tid må ta i det norske Storting, når saken kommer til behandling der. Derfor har utvalget funnet at man overhodet ikke kunne inngå på prinsipper eller detaljer. Derfor har utvalget heller ikke på noen måte tatt avstand fra det som hr. Sandler og hr. Helén har gitt uttrykk for i sitt »særskilda yttrande». Vi har overhodet ikke drøftet det på en slik måte at vi har kunnet ta noe standpunkt.

Under disse omstendigheter har da utvalget funnet at man ikke kan gjøre noe med det forslaget som går ut på, at man — som hr. Thestrup også viste til — skulle debattere disse prinsipielle spørsmål i rådet. Det er ikke blitt tid og anledning til det.

Hvorvidt man bør tilstrebe en enhetlig ordning av navnespørsmålet i Norden, kan det kanskje være forskjellige meninger om. Ihvertfall er det helt sikkert at det er utelukket å kunne komme frem til en rettsenhet på dette område. Island har sin ordning som landet ikke vil gi avkall på; når det gjelder Finnland, har de finske medlemmer av nimannskomiteén i et »særskilt yttrande» gitt uttrykk for at de har sin linje i navneretten som de vil følge.

Tilbake står så Danmark, Sverige og Norge. Danmark har allerede tatt opp lovforslaget til behandling i Folketinget, og det ventes snart å være ferdigbehandlet der. Tilbake blir så Norge og Sverige, hvor man ennå ikke har fullført det forberedende arbeid. Under disse omstendigheter er det altså ikke noen synderlig mulighet for å komme frem

til noen rettsenhet. Men det er meget vel mulig at de lovforslag som i sin tid vil bli fremsatt i Sverige og i Norge, kommer til å ligge nær opp til det danske. Om det vet ingen av oss noe i dag. Men forsøket på å komme frem til en ensartet lovgivning på dette område i Norden, har ikke rukkit frem, og jeg tror heller ikke det er så særlig stor skade skjedd i den forbindelse.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölles utskottets förslag.*

6

Socialpolitiska utskottets förslag nr 5 i anledning av uppskjutet medlemsförslag om likställighet vid anställning av nordiska sjömän på nordiska fartyg (Sak A 4) samt meddelanden om rekommendation nr 25/1954 angående nationalitetskrav vid anställning av befäl och manskap på handels- och fiskefartyg (Sak D 9)

Utskottet hade föreslagit,

I. att rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

1. att företa en jämförande översyn och värdering av de i de nordiska länderna för skilda kategorier av sjöfolk uppställda utbildningskraven i syfte att överväga möjligheterna att genom fastställande av erforderlig tilläggsutbildning skapa tillträde till tjänster på fartyg, hemmahörande i annat nordiskt land än den berörde sjömannens hemland, och därmed bana vägen för en fri nordisk arbetsmarknad på sjöfartens område,

2. att under förhandlingar om möjligheterna att få till stånd den under punkt 1 nämnda ordningen hålla uppmärksamheten riktad på önskvärdheten att genomföra största möjliga likvärdighet på sjömansutbildningens område i Norden,

3. att fortsätta strävandena att avlägsna de hinder, som i övrigt föreligger för genomförande av en gemensam ar-

betsmarknad för sjömän, tillhörande manskapet, samt

4. att vid förestående revisioner och ändringar av bestämmelserna om utbildning av sjöfolk hålla erforderliga kontakter för att därmed eftersträva koordinering av dessa bestämmelser i det slutliga syftet att nå fram till nordisk likvärdighet på sjömansutbildningens område;

II. att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Nina Andersen, Danmark (utskottets talesmannen): Hr. formand! Denne sag går helt tilbage til rekommandation nr. 25 af 1954, som opfordrede regeringerne til at optage forhandlinger med henblik på indgåelse af en overenskomst om ligestilling af officerer og mandskab i de nordiske lande, for så vidt angår ansættelse om bord i handels- og fiskerskibe.

Der har været arbejdet med denne sag siden, og det viste sig ret hurtigt, at denne ligestilling var meget vanskelig at opnå. Det drejede sig om mange grupper inden for mandskabet; det drejede sig om forskellige uddannelsesformer, om forskellige certifikater, ja, endog om forskellig klassificering af skibene.

Det socialpolitiske udvalg har gennem sin nimanjskomité arbejdet med denne sag, og bl. a. har vi arbejdet med dette dokument, der er meget fyldigt, og som drejer sig om nationalitetskravet ved ansættelse af befalingsmænd og mandskab på fisker- og handelsfartøjer samt en række andre oplysninger. Desuden har der været afholdt en 2 dages konference med repræsentanter for intresseorganisationerne, hvor et stort fremmøde viste, at der var interesse for sagen, og hvor meget interessante drøftelser blev ført.

Dette materiale giver den opfattelse, som også den socialpolitiske komité har tilsluttet sig, at den eneste vej til fuldt ud at virkeliggøre et fælles nordisk arbejdsmarked for søfolk, er skabelsen af en ligeværdig uddannelse.

Man har drøftet spørgsmålet om bila-

terale aftaler, men er af den opfattelse, at det ikke kan være den eneste udvej. Der er i hvert tilfælde visse farer, tør man måske sige, forbundet med en sådan udvej, nemlig at de lande, som indgår bilateral aftale for de to grupper, der eventuelt kan være tale om, snarere vil fjerne uddannelsesformerne fra hinanden end nærme dem. Derfor er det ikke den løsning, man i udvalgets indstilling endeligt peger på.

Derimod har man beskæftiget sig med spørgsmålet om, hvorvidt man ved en tillægsuddannelse kunne bringe forskellighederne ud af verden og derved opnå en i hvert tilfælde foreløbig ligestilling, men det endelige mål må være at nå til en ligeværdig uddannelse.

Det er imidlertid givet, at denne ikke hurtigt kan opnås, bl. a. fordi en del af landene netop i de seneste år har ændret deres uddannelsesplaner, og man antager, at der ikke hurtigt finder nye ændringer sted.

I sin indstilling peger det socialpolitiske udvalg på, at det som er vigtigt, det som vi må få gjort snarest, og det som man rekommanderer, er, at man sætter sig sammen fra regeringernes og myndighedernes side og gør en oversigt over de uddannelseskrav, der er opstillet for de forskellige kategorier af søfolk, med det formål at fastslå, hvorvidt man ved en tillægsuddannelse kan skabe en vis ligestilling, men, siger man videre, man bør under disse forhandlinger hele tiden have opmærksomheden rettet mod det ønskværdige i at gennemføre den størst mulige lighed i uddannelsen, og man siger i det sidste punkt — jeg skal senere nævne punkt 3 — at man ved revisioner og ændringer af bestemmelser om uddannelse af søfolk må have tilstrækkelig kontakt, således at man bestræber sig for en samordning, en koordinering af bestemmelserne med det endelige mål at nå frem til en ligeværdighed på sømandsuddannelsens område.

Det er hovedindholdet af rekommandationen, at man først og fremmest lægger vægten på at nå frem til ligeværdighed, men man peger i øvrigt i punkt 3 på, at der også må foregå et arbejde

for at bringe de hindringer ud af verden, som i øvrigt foreligger for at gennemføre et fælles nordisk arbejdsmarked for søfolk — det kan være den grundlæggende skoleuddannelse, det kan være visse arbejdsledigheds-kassers anvisningsbestemmelser, det kan være visse krav om, at en vis foruddannelse skal finde sted for søfolk, og lignende ting, som vel kan være betydningsfulde, men som i dette billede ikke spiller den samme rolle som uddannelsen.

Med disse få ord, hr. formand, tillader jeg mig at anbefale, at man stemmer for udvalgets indstilling.

Claudia Olsen, Norge: Det er ikke så meget å tilføye etter at sakens ordfører har lagt den frem her i dag, men som en av dem som har undertegnet medlemsforlaget og vært med å arbeide med saken i nimannskomiteén, vil jeg gjerne si at det vel for samtlige av oss er blitt mer og mer klart hvor store problemene egentlig er; det har i hvert fall for meg fortonet seg slik at hadde jeg visst hvor store problemene virkelig var, ville jeg vel neppe ha undertegnet.

Forholdene er så vidt forskjellige i de forskjellige land. Kravet til utdanning er for eksempel forskjellig, mange tekniske uttrykk er forskjellige, ja, nimannskomiteén har jo til og med fått lære at en hestekraft ikke betyr akkurat det samme i de forskjellige land. Og slik kunne man nevne det ene eksempel etter det annet.

Når nå denne saken skal gå over til regjeringsplanet, vil jeg gjerne understreke betydningen av likeverdig utdanning, og håpe at det blir et godt samarbeid innen de nordiske land når det gjelder kvalifikasjonskravene. Den utvikling vi er inne i tilsier jo at kravet til utdanning må være meget strengt innen de forskjellige kategorier av mannskaper. Norge, har jeg vel lov å si, har den største tonnasje. Vi er klar over hvor nødvendig det er å få utdannet personale, og der foreligger et langtidsprogram om utbyggingen av våre sjømannsskoler, og likeså et forsert pro-

gram for tilleggsutdanning. Jeg vil håpe, når denne saken nå skal drøftes innen regjeringene, at man, selv om det kanskje vil ta lang tid, vil finne frem til en slik ordning som medlemsforlaget opprinnelig tok sikte på.

Birger Andersson, Sverige: Herr president! Det har redan sagts här, att detta är ett stort och omfattande ärende. Det har vi kommit underfund med, när vi arbetat med det i den socialpolitiska niomannakommittén. Utskottets värderade ordförande Claudia Olsen har här framlagt något av en syndabekännelse, att, om hon hade känt till ämnets omfattning, hade hon inte varit med om medlemsförslaget. Jag är däremot glad över att jag är med om det, ty det finns en hel del ting, som behöver samordnas, för att vi skall få en fri arbetsmarknad i Norden för sjöfolk.

Jag vill bara peka på den tredje punkten i utskottets framställning, som går ut på att vi skall fortsätta strävandena att avlägsna de hinder, som i övrigt föreligger för genomförande av en gemensam nordisk arbetsmarknad för sjömän tillhörande manskapet.

Man kan undra, om det är nödvändigt att trycka just på behovet av att skapa likartade förhållanden för manskapet, men ser man närmare efter, finner man att nuvarande bestämmelser kan skapa en hel del irritation. Vi nar t. ex. den danska bestämmelsen, att sjöfolk icke får mönstra på en dansk båt i dansk hamn med mindre än att vederbörande tillhör dansk arbetslöshetskassa, men ingen kan komma in i kassan utan att ha mönstrat på en båt. Däremot finns det möjlighet för manskap från Norge, Finland eller Sverige att mönstra på en dansk båt i Yokohama, Rio eller Malmö. Ett sådant hinder har irriterat sjöfolk från övriga nordiska länder.

I den norska sjömanslagen, som är från 1850-talet, finns en besvärande föreskrift, att endast en tredjedel av manskapet på en norsk båt får vara utländskt — svenskar räknas därvid inte som utlänningar men väl finnar och danskar.

Det är klart, att sådana gamla bestäm-

melser behøver revideras, och praktiskt taget samtliga remissinstanser, som har yfrat sig över medlemsförslaget, har tillstyrkt detta och lovat att i görligaste mån söka utjämna de olikheter, som är rådande. När man tar del av detta, kan man känna sig tillfredsställd och tro, att det arbete som ligger bakom det nu föreliggande förslaget skall kunna ge ett positivt resultat.

Rakel Seweriin, Norge: Dette er en av de sakene hvor det er uhyre lett å bli enige om det målet vi bør sette oss, men hvor det er veldig komplisert å bli enige om hvilken veg vi skal gå og hva vi skal gjøre for å nå dette målet. Det er kanskje endog for mildt bare å si at det er komplisert. Utviklingen i våre forskjellige land har til dels tatt vidt forskjellige retninger i løpet av de siste årene. Og når jeg sier det, tenker jeg spesielt på utdannelsen, idet den sosialpolitiske nimannskomitee sier at en større likeverdighet i utdanning må være en absolutt forutsetning for å kunne nå det målet vi har tatt sikte på. Når man så betenker at vi i utvalget har fått den opplysning at det ble hevdet at styrmannseksamenen i Norge burde komme opp på et høyere nivå og helst på det samme nivå som man hadde i Sverige, og at da Norge til slutt hevet sin styrmannsutdanning opp til det nivå svenskerne hadde, skjedde omtrent samtidig det at svenskene senket sine krav til det nivå som nordmennene hadde forut. Jeg vil ikke hermed ha sagt at man uten videre ved å sette seg ned og måle antall teoretiske timer, kan avgjøre hvilken kvalitativ verdi de forskjellige slags utdannelse og skoler har. Dette er slik organisert at det er uhyre vanskelig å sammenlikne. Man finner faktisk svært få likhetspunkter.

Jeg tror nok jeg kan si på det sosialpolitiske utvalgs vegne, at det vi framfor alt tar sikte på, det er at regjeringene og embetsmennene enda en gang — hvilket vi ber dem være så snille å gjøre — setter seg ned og prøver å komme fram til felles retningslinjer — i hvert fall på ett område til å begynne med. Vi har ikke pekt ut hvilke kategorier

det skal dreie seg om, hvilke slag utdanning og skoler det skal dreie seg om. Det er en av de tingene vi overlater til ekspertene å finne ut. Men vi ber altså regjeringene og embetsmennene om å ta fatt påny.

Jeg forlangte ordet for å peke på at utvalget er enig om at multilaterale avtaler ikke er vegen vi kan gå på dette uhyre kompliserte og vanskelige området.

Vi har overveid bilaterale avtaler, og har ikke følt oss overbevist om at det er veien å gå. Men jeg vil gjerne for mitt vedkommende understreke at jeg legger vekt på det som utvalget sier i sin innstilling der det peker på at bilaterale avtaler ikke bør være den eneste løsningen i en overgangstid. Vi utelukker ikke bilaterale avtaler, men vi sier det må ikke være eneste løsningen i en overgangstid. Og så sier vi at inntil man er kommet dithen, eller hvis det ikke er noen løsning, så må ekspertene sette seg ned og prøve å finne fram til et system med tilleggsutdanning som kan skape en viss forutsetning for likeverdighet i utdannelsen. Det er videre en forutsetning for likeverdighet når det gjelder sertifikater og ansettelse på nordiske fartøyer.

Endelig vil jeg til slutt peke på at dette er et uhyre komplisert problem, men nimannskomiteen sier at selv om en løser disse spørsmålene, eller kan finne en veg ut av dette, så er slett ikke dermed et fellesnordisk arbeidsmarked oppnådd. Det står igjen atskillige vanskelige problemer, og for å virkeliggjøre et slikt fellesnordisk arbeidsmarked i full utstrekning, fordres dessuten at en hel rekke andre vanskelige problemer blir løst, bl. a. spørsmålet om sjømennenes sosiale rettigheter i de forskjellige land og deres anledning til å flytte rettigheter med seg når de flytter over til et annet land. Også denne vanskelige saken har det sosialpolitiske utvalg eller nimannskomiteen ennå ikke begynt å utrede. Men jeg anbefaler innstillingen som et første skritt på vegen i en uhyre vanskelig sak, hvor det imidlertid åpenbart ligger en interesse i å komme fram til fellesnordiske tiltak.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skulle votering medelst namnupprop ske beträffande utskottets förslag, punkt I. Då emellertid på därom framställd fråga ingen tillkännagav sig vilja rösta mot utskottets förslag eller avstå från att rösta, *beslöt rådet* — med stöd av § 26 arbetsordningen — *enhälligt bifalla förslaget i denna del.*

Närvarande var:

Nina Andersen, Arvid Andersson, Birger Andersson, Asgeir Bjarnason, Cassel, N. Chr. Christensen, Chr. Christiansen, Sigrid Ekendahl, Lars Eliasson, Enne, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Ewerlöf, Fagerholm, Gillström, Hans Gustafsson, Hegna, Helén, Holm, Horn, Hækkerup, Hønsvald, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Håkan Johnsen, Gisli Jónsson, Magnús Jónsson, Sigfrid Jonsson, Klippenvåg, Kraft, Hertta Kuusinen, Kytta, Kähönen, Aksel Larsen, Helge Larsen, Lempi Lehto, Lundström, Lyng, Løbak, Harald Nielsen, Ohlin, Einar Olgeirsson, Claudia Olsen, Osvald, Carl Petersen, Johan Poulsen, Rihtniemi, Rosenberg, Røiseland, Kerstu Saalasti, Ingrid Segerstedt Wiberg, Seip, Rakel Seweriin, Strand, Sundin, Thestrup, Toft, Irma Torvi, Uoti, Virolainen och Wikborg.

Frånvarande var:

Borten, Junnila, Leirfall, Lindblom, Meinander, Moe, Gustav Pedersen och Rantamaa.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 61 röster.

Utskottets förslag, punkt II, bifölls.

7

Kulturutskottets förslag nr 10 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 21/1957 angående förbättrat samarbete beträffande jordbruksforskning jämte tilläggsförslag om nordisk potatisförädlingsanstalt (Sak D 28) samt meddelanden om rekommendation nr 18/1959 angående samverkan i fråga om vattenvårdsforskning (Sak D 72)

Utskottet hade föreslagit,

I. att rådet måtte lägga meddelandena om rekommendation nr 21/1957 till

handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session;

II. att rådet måtte uppskjuta vidare behandling av tilläggsförslaget till nästa ordinarie session;

III. att rådet måtte lägga meddelandena om rekommendation nr 18/1959 till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Osvald, Sverige (utskottets talesman): Herr president! Som framgår av kulturutskottets föreliggande förslag nr 10 har man anledning att räkna med ett förbättrat samarbete inom jordbruksforskningen här i Norden bland därigenom, att större anslag än tidigare kommer att ställas till Nordiska jordbruksforskarens förenings förfogande för den mycket mångskiftande verksamhet, som denna förening bedriver.

Jag skulle emellertid här vilja framhålla, att det inte är tillräckligt med det stöd, som lämnas jordbruksforskningen genom att Nordiska jordbruksforskarens förening får anslag — det behövs också, såsom kulturutskottet har uttalat, medel för forskningsprojekt i större skala. Utskottet säger även, att det vid flera tillfällen fått sig förelagda projekt rörande jordbruksforskning, men utskottet menar, att dessa projekt bör behandlas på samma sätt som andra forskningsprojekt, som utskottet har berört i sitt utlåtande angående Sak A 20, som gäller samarbetet på forskningens område över huvud taget och den högre undervisningen. Det borde vara rimligt att inte ställa jordbruksforskningen i någon särklass utan behandla alla forskningsuppgifter på samma sätt. Och det menar jag är en riktig lösning.

Ett sådant projekt är det som jag själv har tillåtit mig att aktualisera i ett tilläggsförslag. Anledningen till att jag framlagt detta förslag är, att det under senaste året blivit aktuellt att utvidga den svenska potatisförädlingen. Det skulle ur många synpunkter vara värdefullt, om potatisförädlingen kunde drivas i betydligt större skala än som nu har föreslagits i Sverige, och det skulle bli möjligt, om man kunde bygga ut en potatisförädlingsanstalt på nordisk bas.

Det behövs ett avsevärt större material än man har tänkt sig i det svenska förslaget, för att verkligt goda resultat snabbt skall nås. Man borde också kunna förlägga anstalten till en plats, som ur flera synpunkter vore lämpligare än den man nu tänker sig i Sverige.

Naturligtvis kan det sägas, att ett nordiskt samarbete på detta område skulle komma att i någon mån fördröja den nu planerade utvidgningen av verksamheten i Sverige. Jag tror emellertid, att det dröjsmålet mer än väl skulle uppvägas av de förbättrade möjligheter, som en nordisk anstalt kan skänka.

Utskottet har inte ansett sig kunna ta ställning till denna fråga, förrän man hört sakkunniga och menar därför, att detta projekt bör placeras i den rad av projekt, som har framlagts och som enligt utskottets mening bör behandlas i anslutning till andra forskningsobjekt. Jag finner det rimligt, att så sker.

Emellertid skulle jag gärna vilja rikta en vädjan till den svenska regeringen, att den undersöker möjligheterna att mycket snabbt få till stånd ett nordiskt samarbete på detta område. Kanske skulle det, som jag sade, innebära någon fördröjning, men den skulle säkert uppvägas i fortsättningen. Frågan ligger för närvarande på den svenska regeringens bord, och det förefaller vara riktigt, att man i Sverige undersöker, om det inte skulle finnas möjligheter att organisera potatisförädlingen på nordisk bas.

Jag vill också, herr president, säga några ord om vattenvårdsforskningen. Den som inte erinrar sig, hur vattenvårdsforskningen kommit till stånd, finner det kanske egendomligt, att frågan om vattenvårdsforskningen behandlas i samband med frågan om jordbruksforskningen. Det förhåller sig emellertid så, att vattenvårdsforskningens problem togs upp just i anslutning till vissa jordbruksproblem, med vilka vattenvården hade ett mer eller mindre starkt samband, och det var detta som gjorde, att frågan om vattenvårdsforskningen över huvud taget kom upp till behandling. Det arbete, som man har tänkt sig, skulle kunna inrangeras bland uppgifterna på jordbruksforskningens område. Det finns

alltså ingen anledning att behandla vattenvårdsforskningen som ett särproblem, utan de spörsmål, som först gav anledning till att frågan togs upp, kan rymmas i raden av andra uppgifter inom jordbruksforskningen.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, bifölls utskottets förslag.

8

Kulturutskottets förslag nr 14 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 18/1954 angående en nordisk folkakademi m. m. jämte tilläggsförslag om nordisk folkakademi (Sak D 8)

Utskottet hade föreslagit,

I. att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat;

II. att rådet i anledning av tilläggsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd henstiller til regjeringene i Danmark, Finnland, Norge og Sverige å gjennomføre det foreliggende forslag fra ekspertutvalget vedrørende et nordisk folkeakademi (Nordisk udredningsserie, 1961:2) med de eventuelle endringer som, etter en detaljert gjennomgåelse av innstillingen, måtte anses for nødvendige.

Helge Larsen, Danmark (utskottets talesman): Hr. formand! På sessionen i Oslo i 1954 vedtog Nordisk Råd at henstille til regeringerne at nedsætte et sagkyndigt nordisk udvalg til undersøgelse af spørgsmålet om oprettelse af et nordisk folkeakademi.

Et sådant ekspertudvalg har siden behandlet spørgsmålet; det har i december måned 1960 afgivet sin betænkning og anbefaler, at planerne om et sådant folkeakademi søges realiseret som en forsøgsordning i tilknytning til Den nordiske Folkehøjskole i Kungälv.

Kulturudvalget har behandlet spørgsmålet og indstiller til rådet, at man ved-

tager en rekommandation, hvorefter rådet anbefaler regeringerne i Danmark, Finland, Norge og Sverige at gennemføre det foreliggende forslag fra ekspertudvalget med de eventuelle ændringer, som en detailgennemgang af indstillingen måtte kunne give anledning til.

Chr. Christiansen, Danmark: Hr. præsident! Jeg kan anbefale den indstilling, der er kommet fra kulturudvalget, men jeg vil gerne understrege et par bemærkninger, der står i indstillingen, ifølge hvilke udvalget fremhæver, at der bør være større ligevægt i fordelingen af de nordiske institutioner, som bliver oprettet.

Jeg tager derfor anledning til at henstille, såvel til Nordisk Kulturkommission som til andre nordiske organer, i fremtiden at være opmærksom på, at der ikke opstår nogen skævhed med hensyn til fordeling af de særlige nordiske institutioner, som vi inden for Nordisk Råd og inden for det nordiske samarbejde mener bør oprettes, således at Danmark og Sverige på grund af deres måske mere centrale beliggenhed får flere nordiske institutioner end Norge, Finland og Island.

Jeg har den opfattelse, at oprettelse af sådanne nordiske institutioner i alle de nordiske lande kan være inspirerende for nordisk samarbejde, og jeg finder anledning til at fremhæve dette med henblik ikke mindst på den store virksomhed, som der her er mulighed for at gennemføre.

Jeg tager samtidig anledning til at sige et par anerkendende ord om det arbejde, som Nordisk Kulturkommission har udrettet. Jeg synes, det er et arbejde, som både har værdi og har fremtiden for sig, og jeg vil meget håbe, at de forslag og planer, som man måtte arbejde på, også kan vinde gehør, vinde tilslutning hos regeringerne, at man kan opnå de nødvendige bevillinger, således at denne vigtige opgave inden for det nordiske samarbejde virkelig kan blive gennemført.

Jeg må måske endelig gøre den bemærkning, at det er min erfaring fra arbejdet i kulturudvalget, at vi adskillige gange har følt os i tidnød med hensyn til det arbejde, vi her har haft, og at der måske nok burde finde en eller anden ændring sted, der kunne muliggøre et mere effektivt arbejde til gavn for Nordisk Råd og de bestræbelser vi her gerne ønsker at fremme.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölles utskottets förslag, punkt 1.*

Votering medelst namnupprop skulle ske beträffande utskottets förslag, punkt II. Då emellertid på därom framställd fråga ingen tillkännagav sig vilja rösta mot utskottets förslag eller avstå från att rösta, *beslöt rådet* — med stöd av § 26 arbetsordningen — *enhälligt bifalla förslaget i denna del.*

Närvarande var:

Nina Andersen, Arvid Andersson, Birger Andersson, Åsgeir Bjarnason, Cassel, N. Chr. Christensen, Chr. Christiansen, Sigrid Ekendahl, Enne, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Ewerlöf, Fagerholm, Gillström, Hans Gustafsson, Hegna, Hélén, Holm, Horn, Hækkerup, Hønsvald, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Håkon Johnsen, Gisli Jónsson, Magnús Jónsson, Sigfrid Jonsson, Klippenvåg, Kraft, Hertta Kuusinen, Kyttä, Kähönen, Aksel Larsen, Helge Larsen, Lempi Lehto, Lundström, Lyng, Løbak, Harald Nielsen, Ohlin, Einar Olgeirsson, Claudia Olsen, Osvald, Gustav Pedersen, Carl Petersen, Johan Poulsen, Rihtniemi, Rosenberg, Røiseland, Kerttu Saalasti, Ingrid Segerstedt Wiberg, Seip, Rakel Seweriin, Strand, Sundin, Thestrup, Toft, Irma Torvi, Uoti, Virolainen och Wikborg.

Frånvarande var:

Borten, Lars Eliasson, Junnila, Leirfall, Lindblom, Meinander, Moe och Rantamaa.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 61 röster.

9

Kulturutskottets förslag nr 16 i anledning av medlemsförslag om planering av samarbete i fråga om högre utbildning och forskning (Sak A 20) samt meddelanden om rekommendation nr 12/1958 angående samarbete i fråga om utbyggnaden av universitet och högskolor (Sak D 41)

Utskottet hade föreslagit,

I. att rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd henstiller til regjeringene

1. å pålegge Nordisk kulturkommissjon i samråd med rådets kulturutvalg å utarbeide med sikte på rådets 10. sesjon et skisseprogram for de nærmeste tre års utbygging av samarbeidet mellom de nordiske lands høyere undervisnings- og forskningsinstitusjoner med forslag til prioritering av de ulike tiltak, samt

2. innen rådets 10. sesjon å overveie formene for en utbygging av et permanent organ, som med ansvar overfor de nordiske undervisningsministermøter skal ha til oppgave å planlegge en systematisk arbeidsdeling innenfor alle områder av forskning og vitenskapelig utdanning i Norden;

II. att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Seip, Norge (utskottets talesman): Den saken som det her foreligger innstilling om, var jo allerede gjenstand for temmelig bred debatt under generaldebatten. Den har i det hele tatt vært pekt ut som en av de aller viktigste sakene som denne sesjon av Nordisk Råd har hatt til behandling.

Jeg skal ikke nå ta opp i større bredde de synspunktene som er gjort gjeldende i forslaget og det som kom fram under generaldebatten, men bare understreke at utvalget her enstemmig har lagt det hovedsynet til grunn som forslagsstillerne bygde på i sitt forslag, og at utvalget i likhet med forslagsstillerne og i likhet med de mange talere under generaldebatten har villet presisere

at dette er en sak som både haster og reiser vide perspektiver.

I utkastet til innstilling er ordlyden i rekommendasjonen fra Sak A 20 beholdt praktisk talt uendret, bare med en mindre oppmyking av punkt 2. Ellers har utvalget funnet grunn til å understreke at når dette arbeidet kommer i gang, så bør man også se på de samarbeidsprosjekter som omfatter jordbruksforskning, vannforskning og ernæringsforskning i sammenheng med det øvrige forskningssamarbeidet.

Det har vært en oppfatning i utvalget at spesielt av hensyn til koordineringen av forskningsarbeidet, er det nødvendig å få disse utredninger og disse tiltak i gang så snart som mulig, og i dette tilfelle har en derfor også foreslått at det både skal settes i gang et omfattende utredningsarbeid og opprettes et permanent organ som med ansvar for de nordiske undervisningsministermøter skal ha til oppgave å planlegge en systematisk arbeidsdeling innenfor forskning og vitenskap i Norden. Jeg vil anbefale at innstillingen blir vedtatt, og jeg vil igjen understreke hvor viktig tidsmomentet er i denne sak.

Det har vel tidligere kanskje av og til vært slik at en har hatt en følelse av at det har vært mer god vilje under møtene enn det egentlig har vært aktive tiltak for å få gjennomført den planlegging i store linjer og den virkelige »drive» i arbeidet som medlemmene av Nordisk Råd har ønsket. Jeg vil uttrykke den forhåpning at det ikke denne gang går slik som en av og til har følelsen av at det kan gjøre når slike store saker støter imot administrative problemer. Vi må ikke risikere at det i dette tilfelle blir slik som en kjent oslo-mann en gang sa, at livet er for kort til at man kan ha med et departement å gjøre. Livet er i dette tilfelle kort i den forstand at det haster, men vi håper at de departementer som nødvendigvis må få med saken å gjøre, også vil være fullt oppmerksomme på det.

Virolainen, Finland: Herr ordförande! Den nu föreliggande saken, förslagen om planering av nordiskt samarbete i

fråga om högre utbildning och forskning, är enligt min åsikt en av de betydelsefullaste frågorna vid denna session. Under den allmänna debatt, som vid senaste veckoskifte försiggick vid råds-sessionens början, betonades det från flera håll, att Nordiska rådet mera än förut borde koncentrera sig på att behandla sådana stora och viktiga samnordiska saker, om vilka en principiell enighet råder i varje land och i vilka man även inom en relativt kort tid kan nå praktiska resultat. Det vetenskapliga forskningsarbetet och den högre utbildningen är just sådana frågor. Beträffande dem är alla nordiska länders intressen gemensamma, och, om man ofördröjligen kan åvägabringa ett fastare samarbete än för närvarande mellan de olika länderna, kan frukterna av detta samarbete skönjas mycket snabbt. — Det är därför glädjande att konstatera, att kulturutskottet vid behandlingen av det föreliggande förslaget, som är under tecknat av medlemmar från alla de nordiska länderna, var fullständigt enhälligt i fråga om själva huvudsaken. Vi förstår alla här, att betydelsen av det vetenskapliga forskningsarbetet och högskoleutbildningen ständigt ökas. De nordiska folkens möjligheter att följa med den allmänna ekonomiska och kulturella utvecklingen beror på ett avgörande sätt av den omständigheten, huru de i allmänhet kan lösa de många problem, som är förknippade med medborgarnas utbildning och särskilt utvecklingen av det vetenskapliga forskningsarbetet och högskoleundervisningen. Det erfordras år för år både absolut och relativt sett växande belopp för stödjande av arbetet, det behövs flera utbildade forskare, laboratorier, försöks- och forskningsanstalter.

Under diskussionen om denna sak har det kraftigt betonats, att det land, som inte förmår hålla det vetenskapliga forskningsarbetets nivå lika hög som andra, med detta land tävlande länder, är dömt att bli ekonomiskt efter. Men därjämte har det gjorts gällande, att det för befästade av den allmänna utvecklingen i varje land och framför allt av dess andliga kultur är nödvändigt, att

även de andliga vetenskapernas, framför allt de humanistiska och samhällsvetenskapernas, utveckling tryggas. Fördens skull är det för de nordiska folken av livsviktig betydelse, att det i varje land skapas förutsättningar för effektiv vetenskaplig forskning och därpå grundad högskoleutbildning. Intet nordiskt land förmår lösa detta problem ensamt, ty forskningsarbetet påkallar å ena sidan så stora enheter och å andra sidan en så långt driven specialisering, att de små ländernas resurser inte förslår till att lösa dessa problem separat. Blott under den förutsättningen, att man med hänsyn till den vetenskapliga forskningen och den högre utbildningen kan göra Norden till en helhet, där de stora problemen löses centraliserat och lösningen av delproblem opartiskt fördelas mellan de olika delarna, kan man lösa de nämnda problemen på ett tillfredsställande sätt. Då så sker, får man bästa möjliga nytta av de på arbetet offrade medlen och krafterna.

Under diskussionen i kulturutskottet uttalades det med eftertryck, att saken brådskar, emedan tiden är mycket knapp. De efter kriget födda stora årsklasserna inträder just nu i högskolorna, och antalet kulminerar redan år 1965. Varje land bygger som bäst talrika nya högskolor och forskningsanstalter. Vi borde, såsom i det föreliggande medlemsinitiativet föreslås, redan till rådets nästa session kunna om möjligt uppgöra en plan om huru grundandet och uppförandet av högskolor samt utbygget av forskningsanstalterna borde försiggå i varje land, så att de samnordiska syftmålen skall nås. Å andra sidan borde man ofördröjligen skapa en organisation, som skulle sköta dessa uppgifter med de ovannämnda syftena för ögonen. Saken har under de gångna åren förberetts i Nordiska kulturkommissionen. Men kommissionens möjligheter är för närvarande begränsade. De till dess förfogande ställda anslagen borde utan dröjsmål ökas, likaså dess personal, så att den med det snaraste kunde uppgöra en plan, som dels skulle omfatta de viktigaste spörsmål, som nu väntar på att lösas, och dels de åtgär-

der, som borde vidtas för att skapa den erforderliga organisationen. — Det är därför allt skäl att hoppas, att regeringarna i alla nordiska länder ägnar allvarlig uppmärksamhet åt denna sak och gör det möjligt för kulturkommissionen att snabbt utföra planeringsarbetet med bättre resurser än nu.

Efter kriget har i alla nordiska länder talrika nya högskolor uppförts och redan existerande sådana utvidgats samt flera nya forskningsanstalter grundats. Säkert hade man åtminstone i vissa fall kunnat nå bättre resultat, om man redan tidigare hade börjat ta hänsyn till samnordiska synpunkter. Vi har därför kommit mycket sent i gång. Desto viktigare är det, att vi nu verkligen skyndar oss, så att vi undviker nya fel.

I detta sammanhang, herr ordförande, finner jag det nödvändigt att även fästa uppmärksamheten vid att man vid placeringen av samnordiska anstalter bör iaktta ovillkorlig opartiskhet. I kulturutskottet ägnade man i samband med placeringen av en gemensam anstalt uppmärksamhet åt den omständigheten, att de hittills grundade inrättningarna nästan enbart blivit förlagda i Danmark eller Sverige. Det är nödvändigt, att även Finland, Norge och Island blir delaktiga av dessa för Norden gemensamma anstalter. Finland t. ex. är intresserat av förlägningsplatsen för institutet för arktisk medicin. Jag vill här hänvisa till att det vid rådets session i Reykjavik godkändes en rekommendation i frågan om inrättandet av ett sådant institut, och regeringarna uppmanades att utse medlemmar till ett gemensamt nordiskt forskningsråd. Enligt vad jag har erfårit har endast Finlands regering utsett medlemmar, fastän mer än ett halvt år redan har förflutit sedan sessionen i Reykjavik. Vi strävar i Finland allvarligt till att få detta institut till Finland. Vi hoppas, att medvetandet om att vi försöker få institutet till Finland inte på något sätt skall fördröja planens genomförande.

Ohlin, Sverige: Herr president! Jag vill först tacka de ledamöter av rådet, som framlagt det medlemsförslag vi nu be-

handlar. Jag anser det vara ett av de mera betydelsefulla förslag, som på länge väckts i rådet.

Likaså vill jag tacka kulturutskottet för det utlåtande, vi nu behandlar. Det har ju en mycket positiv inriktning, och jag tror att det kan bli av stor betydelse. Där understrykes mycket klart, att det inte räcker att bara helt allmänt uppmana våra universitetsmyndigheter att bedriva nordiskt samarbete och bevaka nordiska aspekter utan att man måste skapa någon organisatorisk apparat, genom vilken de politiskt beslutande instanserna får ärendena så förberedda, att resultat kan uppnås.

Jag vill endast, herr president, föreslå en mindre ändring i utskottets förslag. Det syftar till att litet klarare markera, att ansvaret för att någonting verkligen sker måste vila på regeringarna. I utskottets rekommendationsförslag står, att »Nordisk Råd henstiller til regjeringene 1. å pålegge Nordisk kulturkomisjon i samråd med rådets kulturutvalg å utarbeide med sikte på rådets 10. sesjon» etc. Jag tillåter mig föreslå, att man stryker orden »å pålegge» och i stället skriver »under medvirkning av», om det nu heter så på norska, och sedan sätter in ett »og», så att texten skulle bli at »Nordisk Råd henstiller til regjeringene 1. under medvirkning av Nordisk kulturkomisjon og i samråd med rådets kulturutvalg å utarbeide med sikte på rådets 10. sesjon» etc.

Vi är ju en parlamentarisk församling, och jag finner det mest naturligt, att vi uppmanar regeringarna att ombesörja detta och väntar en redovisning från dem, givetvis avgiven i samverkan med kulturkommissionen, som på många punkter har gjort ett så värdefullt arbete.

Jag tillåter mig att uttrycka den optimistiska förhoppningen, herr president, att ingen ledamot av rådet skall ha något emot den lilla ändring jag föreslagit, så att vi kan undgå en tidskrävande procedur i frågan.

Kraft, Danmark: Som en af forslagsstillerne til det forslag, der nu behandles her i rådet, vil jeg gerne, da jeg ikke har

haft lejlighed til at deltage i kulturudvalgets arbejde, takke for den behandling, dette medlemsforslag har fået, og for den indstilling, der nu foreligger fra kulturudvalget.

Må jeg i en parentes sige, at jeg synes, hr. Ohlin har ret med hensyn til sit ændringsforslag; jeg tror, det er en bedre måde at udtrykke ønsket på, og jeg håber, at det, som det blev sagt før, kan gå igennem uden større afstemninger.

Når jeg har bedt om ordet, er det for, ud over det der allerede er sagt, og som jeg er hjertelig enig i, at henstille, at man under det videre arbejde med forsknings- og undervisningssamarbejde her i Norden stadig væk holder sig i kontakt med det arbejde, som samtidig finder sted ude i Europa på de samme områder, således at vi — ligesom vi vil stræbe efter at forene vore kræfter her i Norden og undgå, at hvert land gør det arbejde, som bedre kan gøres i fællesskab — også undgår at gøre et arbejde, som måske stærkere og bedre kan gøres i et europæisk fællesskab, og der udføres i disse år virkelig fra Europarådet på mange, mange områder en meget betydelig indsats på disse felter.

Jeg vil gerne — men det er en rent personlig bemærkning — sige, at jeg beder om, at vore regeringer og også vore rigsdage følger arbejdet på det europæiske universitets oprettelse med interesse og forståelse. Planen herom er under udarbejdelse inden for fællesmarkedets lande, inden for de seks, men således som det er lagt op, skulle det være muligt, at dette europæiske universitet også, hvis det bliver til virkelighed, fik tilslutning fra andre lande end de seks. Der er megen diskussion om denne sag, om det er rigtigt at oprette et europæisk universitet — det skulle i givet fald ligge i Florens — eller det ikke er det; men hvis det bliver til virkelighed, tror jeg, det ville være overordentlig nyttigt, om de nordiske lande her ikke holdt sig udenfor, men allerede fra begyndelsen havde deres andel i det europæiske undervisnings- og forskningsarbejde, som her skal finde sted.

Med disse ord, hr. formand, vil jeg gerne anbefale det forslag, som foreligger for os, med den ændring, som hr. Ohlin har foreslået, og jeg vil gøre det med en bemærkning, som allerede er fremkommet fra anden side, nemlig den, at man må forstå, at her må tiden tages meget nøje i agt, for det drejer sig jo om, i hvor høj grad vore folk skal være i stand til at følge med i den udvikling, der med så rivende hast foregår for tiden.

Seip, Norge: Det var til hr. Ohlins forslag: Som talsmann har jeg ingen betenkeligheter ved å anbefale den ordlyd, som hr. Ohlin foreslo. Jeg kan også være enig i at den formelt sett virker mer korrekt, og i sitt innhold innebærer den jo akkurat det samme som det utvalget har tatt sikte på og som i grunnen også går fram av premissene til det forslag vi behandler. Så det går jeg ut fra at samtlige utvalgets medlemmer vil kunne akseptere — i hvert fall har de jeg har snakket med, kunnet gjøre det. Det skulle da ikke være nødvendig at det forelå mer enn det ene forslag — nemlig utvalgets innstilling med den endring hr. Ohlin har foreslått.

Virolainen, Finland: Herr ordförande! Jag har ingenting emot att godkänna det förslag, som herr Ohlin gjorde.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skulle votering medelst namnupp-rop ske beträffande utskottets förslag, punkt I. Då emellertid på därom framställd fråga ingen tillkännagav sig vilja rösta mot utskottets förslag med den av Ohlin föreslagna ändringen eller avstå från att rösta, *beslöt rådet* — med stöd av § 26 arbetsordningen — *enhälligt bifalla förslaget i denna del med nämnda ändring.*

Närvarande var:

Nina Andersen, Arvid Andersson, Birger Andersson, Åsgeir Bjarnason, Cas-sel, N. Chr. Christensen, Chr. Christian-sen, Sigrid Ekendahl, Lars Eliasson, Enne, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Fwerlöf, Fagerholm, Gillström, Hans

Gustafsson, Hegna, Helén, Holm, Horn, Hækkerup, Hønsvald, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Håkon Johnsen, Gisli Jónsson, Magnús Jónsson, Sigfrid Jonsson, Klippenvåg, Kraft, Hertta Kuusinen, Kyttä, Kähönen, Aksel Larsen, Helge Larsen, Lempi Lehto, Lundström, Lyng, Løbak, Harald Nielsen, Ohlin, Einar Olgeirsson, Claudia Olsen, Osvald, Gustav Pedersen, Carl Petersen, Johan Poulsen, Rihtniemi, Rosenberg, Røiseland, Kerttu Saalasti, Ingrid Segerstedt Wiberg, Seip, Rakel Seweriin, Strand, Sundin, Thestrup, Toft, Irma Torvi, Uoti, Virolainen och Wikborg.

Frånvarande var:

Borten, Junnila, Leirfall, Lindblom, Meinander, Moe och Rantamaa.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 62 röster.

Utskottets förslag, punkt II, bifölls.

10

Ekonomiska utskottets förslag nr 6 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 9/1960 angående specialutbildning av experter för underutvecklade länder (Sak D 87)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spørsmålet till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

11

Ekonomiska utskottets förslag nr 14 i anledning av berättelse från Nordiska kontaktorganet för atomenergifrågor (Sak C 9)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga berättelsen till handlingarna.

Utskottets förslag bifölls.

12

Ekonomiska utskottets förslag nr 15 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 22/1958 angående utvidgat samarbete vid utnyttjandet av vattenkrafttillgångarna (Sak D 49) samt meddelanden om rekommendation nr 23/1959 angående samarbete i fråga om produktion och utbyte av elkraft (Sak D 77)

Utskottet hade föreslagit,

I. att rådet måtte lägga meddelandena om rekommendation nr 22/1959 till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spørsmålet till nästa ordinarie session;

II. att rådet måtte lägga meddelandena om rekommendation nr 23/1959 till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spørsmålet till nästa ordinarie session.

Hegna, Norge (utskottets talesman):
Jeg ville gjerne få lov til å vise til at det spørsmål som er lagt fram i denne innstillingen fra det økonomiske utvalg, knytter seg til samarbeidet når det gjelder utnyttelsen av vannkraften i de nordiske land og til utveksling av elektrisk kraft.

Jeg vil først få lov til å peke på at det kan være nyttig å se dette i sammenheng med de spørsmål som vi ellers har behandlet når det gjelder nordisk økonomisk samarbeid. Jeg vil ikke gå nærmere inn på det nå ved denne anledning på siste sesjonsdag, men jeg tror det kunne være nyttig hver gang man behandler det økonomiske samarbeidet i Norden, å være oppmerksom på de praktiske utslag som det allerede gir seg på en rekke forskjellige områder. Vi kan nok ofte være skuffet i den ene eller annen forbindelse når det gjelder å få virkeliggjort ønsker om en rask utbygging av dette samarbeidet, men vi vil ikke kunne ta noe realistisk standpunkt eller få noen realistisk oppfatning om dette hvis vi ikke er klar over at det foregår en utvikling når det gjelder økonomisk samarbeid på forskjellige felter uten stor dramatik, uten at det slår sterkt ut i presse eller radio,

men ved tilretteleggelse av kjensgjerninger og ordning av framtidige forhold som virkeliggjør det som vi ønsker å fremme når vi taler om nordisk økonomisk samarbeid. Jeg ville gjerne få lov å peke på dette i sammenheng med behandlingen av denne saken.

Men også i denne sak er det jo fra rådet gjort opptak som ikke har hatt framgang. I den sak som heter Sak D 77, står det i referatet fra den koordinerende regjering, Finnlands regjering:

Rekommendation nr 23/1959 har tillsvidare inte lett till praktiska åtgärder från regeringarnas sida.

Det er altså fra regjeringenes side i forbindelse med denne rekommendasjon ikke foretatt noe som har ledet til praktiske utslag. Man kan kanskje da være litt forbauset over at det økonomiske utvalg i sin innstilling slutter med å si meget anerkjennende ord og uttale sin tilfredshet med utviklingen på dette felt. Nå, denne tilfredshet gjelder selvsagt ikke at regjeringene ikke har gjort noen ting når det gjelder Sak D 77, men den knytter seg til det forhold at man har organer som er meget aktive i arbeidet på visse felter, og spesielt da Nordiska vattenkraftkommittén, som det av beretningen tydelig fremgår har vært virksom, har satt i gang ting, og lagt nye planer. Det er da dette som berettiger det økonomiske utvalg til å konstatere med tilfredshet

att arbetet på ett rationellt utnyttjande av Nordkalottens vattenkrafttillgångar framskrider så, att ett slutligt utlåtande om de olika utbyggnadsalternativen är att vänta om ungefär ett år. De goda erfarenheter, som hittills upptagna samkörningsförbindelser givit, bör stimulera till fortsatt gagnrikt samarbete.

Det er særlig når det gjelder det siste punkt, utviklingen av samkjøringslinjer, at jeg vil få lov å minne om et par ting som er omtalt i dokumentene. Siden man hadde dette oppe i rådet sist, er det foretatt utbygging av samkjøringslinje mellom Finland og Sverige i 1959, utbygging er satt i virksomhet for to nye linjer mellom Sverige og Norge — mellom Sverige og Trøndelag-distriktet i begynnelsen av 1960, mellom Sverige og Narvik-distriktet i slut-

ten av 1960. Men det arbeides også videre med slike planer, og det er vedtatt en plan om å forbinde det svenske samkjøringsnett med den sydøstre del av det norske nettet. Det er et større foretagende som det er tanken å åpne i 1963. Det er også planer om å utbygge en samkjøringslinje over grensen mellom det norske Rana-distriktet og det tilsvarende distrikt på den annen side av grensen i Sverige.

I den redegjørelse som i den forbindelse foreligger fra den norske regjering, og som er datert 14. desember 1960, er det pekt på at man holder på å utrede et slikt spørsmål om samkjøringsforbindelsen mellom Rana-området og det svenske stamlinjesystemet. Det står at man i tilfelle tenker å fremme saken for Stortinget etter »kommende årsskifte». Dette er altså skrevet før jul, og det er, så vidt jeg kan skjønne, all grunn til å tro at det som der er sagt, vil komme til å bli forberedt slik som antydnet i den norske regjeringens uttalelse.

Jeg har nevnt disse ting fordi det er praktiske, håndgripelige ting, som tydelig viser at ting foregår på vesentlige felter av den økonomiske virksomhet — som kanskje ikke helt egner seg til å vekke oppsikt i den offentlige diskusjon, men som jeg tror alle må innrømme er av overordentlig stor betydning for utviklingen av det økonomiske samarbeid i våre nordiske land.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölles utskottets förslag.*

13

Ekonomiska utskottets förslag nr 16 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 8/1959 angående samverkan i fråga om specialattachéposter (Sak D 62) samt meddelanden om rekommendation nr 6/1960 angående samarbete beträffande utrikestjänsten (Sak D 81)

Utskottet hade föreslagit,

I. att rådet måtte lägga meddelandena om rekommendation nr 8/1959 till

handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session;

II. att rådet måtte lägga meddelandena om rekommendation nr 6/1960 till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Kraft, Danmark (utskottets talesman): Hr. præsident! Må jeg uden for dagsordenen have lov til at sige, at jeg tror alle i rådet er glade for at se præsidenten rask igen.

Den sag, vi her behandler, drejer sig jo om de tanker, der på mødet i Reykjavik blev rejst om et nordisk samarbejde på forskellige områder inden for udenrigstjenesten. Der er spörsmålet om samarbejde vedrørende specialattachéer og samarbejdet i de nye lande og Sydamerika.

Disse spörsmål er for tiden til behandling i forskellige af de nordiske parlamenter. I Danmark har vi haft en kommission for udenrigstjenesten, der har beskæftiget sig med spörsmålet om et samarbejde vedrørende specialattachéerne.

Man må sige, at der var i denne kommission — og også i de udtalelser, der forelå fra det danske erhvervsliv — megen skepsis over for muligheden af at tilvejebringe et samarbejde på dette område, idet man mente, at interesserne ofte ville være så forskellige, at et egentligt samarbejde vanskeligt kunne etableres. Dog var ikke alle i kommissionen enige i dette synspunkt. To medlemmer af den tog forbehold, og jeg var den ene af dem. Det er derfor med en vis tilfredshed, jeg ser, at de svar, som er kommet fra de forskellige landes udenrigstjeneste, f.eks. fra Norge og Sverige, viser, at man på forskellige områder inden for disse lande mener, at der er mulighed for samarbejde inden for udenrigstjenesten.

Jeg vil gerne over for rådet omtale en udtalelse fra den norske udenrigstjeneste, hvor man peger på, at praktisk samarbejde på det teknisk-videnskabelige område er muligt, og man henviser her til et samarbejde, der allerede fin-

der sted i Washington, D.C., ved samarbejde mellem Norges teknisk-videnskabelige forskningsråd, Akademiet for de tekniske Videnskaber i Danmark og Statens tekniska forskningsråd i Sverige, som i fællesskab finansierer dette foretagende, og det antages, at også Finland vil komme med i dette arbejde. Man lægger i denne forbindelse forskellige tanker frem til overvejelse, synspunkter, som også fandt — så vidt jeg har forstået det — en vis tilslutning fra svensk side.

Der synes således at være områder, hvor et samarbejde også med hensyn til specialattachéer vil kunne gennemføres, og der er jo ingen tvivl om, at hvis det er muligt, uden at væsentlige interesser for de enkelte lande tilside sættes, vil det være en meget stor styrke at kunne optræde i fællesskab, og det vil i økonomisk henseende kunne blive en ikke ringe besparelse.

Hovedemnet er naturligvis samarbejdet i de nye lande i Afrika og landene i Sydamerika. Her var man ret positivt indstillet under forhandlingerne i Reykjavik og rettede en opfordring til regeringerne om at undersøge dette spörsmål. Det har man også gjort, men det ser ud, som om tiden er lige ved at løbe fra regeringerne. Udenrigsministrene mødtes forholdsvis hurtigt efter Reykjavik-mødet og havde en drøftelse om sagen, hvorefter de bad deres administrationschefer om at træde sammen og udarbejde et forslag; det var vist i august måned, at vore ministre mødtes. Derefter gik september, oktober, november, december og først i januar, den 9. og 10. januar, fandt dette møde mellem administrationscheferne sted, og de har arbejdet med og er i færd med at udforme et svar.

Det er nu en måned siden, administrationscheferne var sammen; de har ikke røbet, hverken over for deres egne lande eller over for rådet, hvilken beslutning de er kommet til, idet de meget embedsmæssigt og loyalt siger, at de må overgive sagen til ministrene, og så kan ministrene behandle den i det næste møde, de skal holde, og det bliver rimeligvis i april—maj måned; således

går der fra august 1960 til maj 1961, inden man kan nå frem til at overse, hvad man kan gøre eller ikke gøre!

Vi har i Danmark et gammelt ord, der siger: mens græsset gror, dør horsemor. Det sker også i dette tilfælde; horsemor er ganske stille i færd med at opgive ånden, idet udenrigstjenesterne har været stillet over for den opgave at skulle tage stilling til, om de ville lade sig repræsentere i de nye lande. Vi havde henstillet at undersøge, om det ikke var muligt, at man, om jeg så må sige, kunne fordele de nordiske repræsentanter, ambassader i de forskellige lande og tilvejebringe et vist samarbejde. Jeg siger ikke, at det er muligt i alle tilfælde, jeg siger ikke, at der ikke kan være lande, hvor det er rimeligt, at alle er repræsenteret, men det var dog værd at få et billede heraf, inden man træffer nogen beslutning. Forholdet er det, at i Nigeria vil, så vidt jeg kan se, Danmark, Norge og Sverige få hver sin ambassade, og noget lignende vil måske blive tilfældet i nogle af de andre afrikanske lande.

Sagen kompliceres yderligere derved, at vi i Danmark for øjeblikket har et lovforslag om udenrigstjenesten til bearbejdelse i et udvalg, og vi håber meget at få denne store reform færdig i denne folketingssamling. Vi vil ikke være i stand til da at vide noget som helst om, hvad de nordiske ministre eventuelt senere hen vil kunne foreslå deres respektive rigsdage. Derfor kommer man altså i den situation, at nu træffer man beslutninger hver for sig. Jeg vil gerne sige, at jeg synes ikke, at det er i overensstemmelse med de ønsker, som er kommet frem. Jeg synes heller ikke, det er praktisk. Jeg synes, at man her har forpasset en lejlighed, som burde have været udnyttet. Vi kan jo ikke gøre noget. Vi kan ikke andet end afvente den indstilling, som vil komme, kan ikke tvinge den frem på det nuværende tidspunkt, og derfor må udvalget indtage den holdning, som det gør, afvente en nærmere redegørelse.

Jeg må måske have lov til i al beskedenhed og ærbødighed og med alle mulige hensyn at sige: kunne man dog

ikke overveje, inden man også træffer beslutning på dette område, om vi ikke kunne få en fælles ambassadebygning i Lagos? Det må dog vist være muligt at indrette disse ambassader således, at vi dér kan have en fælles bygning. Jeg tror, at det på mange måder ville være godt netop i de lande at gøre dette, og lettere end at hvert enkelt land skal skaffe sig i de nye omgivelser hver sin ambassadebygning eller leje sig ind hver i sin bygning. Jeg tror, der kan spares penge derved, jeg tror, at der kan tilvejebringes et kontorfællesskab på en række områder, som vil være nyttigt, og det kunde måske blive et eksempel også i andre tilfælde. Nu, da man altså ikke kan gøre noget her i øjeblikket, beder jeg om, at man i fortsættelse af den indstilling, som her foreligger, dog vil tage sådanne mindre spørgsmål op.

Jeg skal da hermed på udvalgets vegne anbefale, at vi tiltræder den indstilling, som her foreligger.

Lundström, Sverige: Herr president! Jag vill i korthet instämna i föregående talares uppfattning. Jag tror, det är viktigt, att det samråd mellan utrikesministrarna, som skall ske i den här frågan, kommer till stånd utan dröjsmål, men jag har samma uppfattning som föregående talare, att tiden i viss mån har ridit förbi de väntade överläggningarna.

I den svenska riksdagen har vi för närvarande ett förslag om inrättande av beskickningar i några av de nya afrikanska staterna, och jag tror, att det åtminstone i två fall gäller sådana stater, där Danmark också ämnar upprätta beskickningar. Det är möjligt, att i dessa två fall de båda länderna ändå skulle ha egna beskickningar, men det är önskvärt, att i fortsättningen nya beskickningar inte kommer till stånd utan att de förhandlingar har fullföljts, som här har ställts i utsikt.

Jag vill också säga, att vi har en motion i den här frågan i den svenska riksdagen, men vi har skjutit på behandlingen av både regeringsförslaget och motionen i avvaktan på Nordiska rådets ställningstagande till detta ärende. Jag tycker nu inte, att utskottets förslag ger

stor vägledning, men uttalandet, att samråd mellan ministrarna skall ske inom kort, ger ju något löfte. Jag vill sluta med att än en gång understryka nödvändigheten av att detta samråd inte dröjer för länge.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölls utskottets förslag.*

Erik Eriksen övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

14

Juridiska utskottets förslag nr 6 i anledning av uppskjutet medlemsförslag om samordning av vissa avdragsregler vid inkomstbeskattning (Sak A 10)

Utskottet hade föreslagit, att rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd henställer

1. til samtlige regeringer at indføre en ordning, hvorefter der gives arbejdssøgende fra andet nordisk land oplysning om skatteforholdene i de respektive lande,

2. til regeringerne i Finland og Sverige at overveje indførelse af et skabemæssigt omkostningsfradrag ved indkomstbeskatning af personer, der under midlertidigt ophold i de respektive lande har erhvervet arbejdsindkomst der,

3. til regeringerne i Norge og Sverige at søge at gennemføre ændring i gældende særbestemmelser vedrørende »klassefradrag» henholdsvis »ortsavdrag» for personer, der har erhvervet indkomst af personligt arbejde under midlertidigt ophold i de respektive lande, samt

4. til regeringerne i Finland og Sverige at undersøge mulighederne for at give personer, der midlertidigt har ophold i de respektive lande, samme ret til fradrag for forsikringspræmier m. m. ved beskatning af indkomst af personligt arbejde som den, der tilkommer personer, der er bosatte der.

Holger Eriksen, Danmark (utskottets talesman): Hr. formand! For dem der vil udnytte det frie nordiske arbejds-

marked ved at søge midlertidig beskæftigelse i et andet land, rejser sig spørgsmålet, om det kan betale sig, eller med andre ord, hvorledes de økonomiske vilkår i så fald vil blive for den, der realiserer tanken.

Hvis det nu kun var lønnen, der var bestemmende, var det intet problem, idet man altid gennem fagforeningerne kan få oplysning derom, men det er ikke blot indtægtsiden, der er bestemmende for økonomien; udgiftssiden vejer lige så tungt. Derfor er den, der således rejser til et naboland, interesseret i at kende prisniveauet for de varer han skal bruge, levnedsmidler, tobak, bolig o. s. v., hvortil kommer den skat, han skal betale på arbejdsstedet. Den dobbeltbeskatningsrisiko, der engang fandtes, er jo for længst fjernet, men det er klart, at hvis den midlertidigt beskæftigede skal betale en højere skat, end han skulle udrede i hjemlandet, vil han tage det med i sine beregninger, før han rejser, og det er lige så klart, at hvis den tilrejsende skal betale en højere skat end arbejdslandets egne indbyggere, vil det i nogen grad gøre bestemmelserne om det frie arbejdsmarked illusoriske.

Den førstnævnte gruppe af udgifter vil det vel være svært at give konkrete oplysninger om; udvalget har derfor heller ikke beskæftiget sig med dem. Derimod forelå der et medlemsforslag, der gik ud på, at man skulle undersøge mulighederne for ensartede fradragsregler i de nordiske lande, og den juridiske nímandskomité har i den anledning foretaget dybtgående undersøgelser. Man kom derunder hurtigt til klarhed over, at der ingen muligheder fandtes for at skabe ensartede regler i skattelovgivningen i de nordiske lande, hvorfor man ubetinget har afvist at beskæftige sig med noget i den retning, og det juridiske udvalg har givet tilslutning til dette synspunkt.

Derimod har man ment det ønskeligt at få fastslået, at den, der er midlertidigt beskæftiget i et andet land, ikke skattemæssigt må stilles ringere end det pågældende lands egne medborgere, ligesom man må gøre noget for at oplyse de arbejdssøgende om de skattemæssige

vilkår. Det sidste kan jo f. eks. ske ved, at man ved en pjece, der kan uddeles gennem arbejdsanvisningskontorerne eller på anden måde, giver en oversigt over de nordiske landes skatteforhold; men i øvrigt retter man en henstilling til regeringerne i Norge, Sverige og Finland om at undersøge mulighederne for på nærmere præciserede områder, hvor der nu er forskelsbehandling, at gennemføre sådanne ændringer, at de midlertidigt sætter får de samme fradragsmuligheder som de fastboende.

Jeg skal på udvalgets vegne anbefale, at man stemmer for forslaget til rekommandation.

Sedan diskussionen forklarats avsluttad, skulle votering medelst namnupprop ske. Då emellertid på därom framställd fråga ingen tillkännagav sig vilja rösta mot utskottets förslag eller avstå från att rösta, *beslöt rådet* — med stöd av § 26 arbetsordningen — *enhälligt bifalla förslaget*.

Närvarande var:

Nina Andersen, Arvid Andersson, Birger Andersson, Åsgeir Bjarnason, Cassel, N. Chr. Christensen, Chr. Christiansen, Sigrid Ekendahl, Lars Eliasson, Enne, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Ewerlöf, Fagerholm, Gillström, Hans Gustafsson, Hegna, Helén, Holm, Horn, Hækkerup, Hønsvald, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Håkon Johnsen, Gisli Jónsson, Magnús Jónsson, Sigfrid Jonsson, Klippenvåg, Kraft, Hertta Kuusinen, Kyttä, Kähönen, Aksel Larsen, Helge Larsen, Lempi Lehto, Lundström, Lyng, Løbak, Harald Nielsen, Ohlin, Einar Olgeirsson, Claudia Olsen, Osvald, Gustav Pedersen, Carl Petersen, Johan Poulsen, Rihtniemi, Rosenberg, Røiseland, Kerttu Saalasti, Ingrid Segerstedt Wiberg, Seip, Rakel Seweriin, Strand, Sundin, Thestrup, Toft, Irma Torvi, Uoti, Virolainen och Wikborg.

Frånvarande var:

Borten, Junnila, Leirfall, Lindblom, Meinander, Moe och Rantamaa.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 62 röster.

15

Juridiska utskottets förslag nr 7 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 26/1954 angående nordiska medborgares rätt att driva näring jämte tilläggsförslag om nordisk etableringsfrihet för enskilda företagare (Sak D 10)

Utskottet hade föreslagit,

I. att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session;

II. att rådet måtte uppskjuta vidare behandling av tilläggsförslaget till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

16

Juridiska utskottets förslag nr 9 i anledning av uppskjutet medlemsförslag om likartad associationsrättslig lagstiftning (Sak A 8)

Utskottet hade föreslagit, att rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk råd henstiller til regeringerne under særlig hensyntagen til de ændrede økonomiske og handelspolitiske forhold som følge af de europæiske markedsdannelse at undersøge mulighederne for dels at gennemføre en mere ensartet nordisk lovgivning vedrørende aktieselskaber, dels at tilvejebringe retlig ligestilling af nordiske statsborgere med hensyn til adgangen til at virke som stiftere, bestyrelsesmedlemmer, direktører etc. i aktieselskaber.

Votering medelst namnupprop skulle ske. Då emellertid på därom framställd fråga ingen tillkännagav sig vilja rösta mot utskottets förslag eller avstå från att rösta, *beslöt rådet* — med stöd av § 26 arbetsordningen — *enhälligt bifalla förslaget*.

Närvarande var:

Nina Andersen, Arvid Andersson, Birger Andersson, Åsgeir Bjarnason, Cassel,

N. Chr. Christensen, Chr. Christiansen, Sigrd Ekendahl, Lars Eliasson, Enne, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Ewerlöf, Fagerholm, Gillström, Hans Gustafsson, Hegna, Helén, Holm, Horn, Hækkerup, Hønsvald, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Håkon Johnsen, Gisli Jónsson, Magnús Jónsson, Sigfrid Jonsson, Klippenvåg, Kraft, Hertta Kuusinen, Kyttä, Kähönen, Aksel Larsen, Helge Larsen, Lempi Lehto, Lundström, Lyng, Løbak, Harald Nielsen, Ohlin, Einar Olgeirsson, Claudia Olsen, Osvald, Gustav Pedersen, Carl Petersen, Johan Poulsen, Rihtniemi, Rosenberg, Røiseland, Kerttu Saalasti, Ingrid Segerstedt Wiberg, Seip, Raket Seweriin, Strand, Sundin, Thestrup, Toft, Irma Torvi, Uoti, Virolainen och Wikborg.

Frånvarande var:

Borten, Junnila, Leirfall, Lindblom, Meinander, Moe och Rantamaa.

*Rekommendationen hade sålunda an-
tagits med 62 röster.*

17

Juridiska utskottets förslag nr 10 i anledning av uppskjutet medlemsförslag rörande det allmännas skadeståndsskyldighet (Sak A 11)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte uppskjuta vidare behandling av medlemsförslaget till nästa ordinarie session.

Kyttä, Finland (utskottets talesman): Herr president! Frågan om åvägabringande av samfällid nordisk lagstiftning på skadeståndsrättens område är ingen produkt av gårdagen. Redan för 15 år sedan var saken första gången före vid de danska, svenska och norska justitieministrarnas möte. Vid detta möte och vid senare förda förhandlingar har man varit enhällig om att målet bör vara att förenhetliga hela skadeståndsrätten. Då denna rätt emellertid är mycket omfattande och mångförgrenad, har man alltifrån början varit enhällig även därom, att man måste gå fram gradvis och först uppta till utredning mera begränsade

frågor på skadeståndsrättens område. Såsom en dylik fristående sak har Nordiska rådet förelagts jämväl frågan om det allmännas skadeståndsskyldighet. Medlemsförslaget i saken har väckts av de kända juristerna Olov Rylander och Knud Thestrup.

Till en början bör det konstateras, att lagstiftningsuppdraget närmast avser enskild persons möjlighet att få ersättning för felaktiga åtgöranden av myndighet och de fall inte här beröres, då ersättning skall utgå för skada, föranledd av lagenliga åtgöranden och ingrepp. I vilken mån enskild har att utan ersättning tåla lagenliga ingrepp i sin rättssfär, är alltså en fråga, som icke hör hemma i detta sammanhang.

Då frågan begränsas på angivet sätt, blir det grundläggande problemet i lagstiftningssamarbetet, enligt vilken grund det allmänna, antingen stat eller kommun, skall svara för sådan, enskild tillfogad skada. Detta problem har även varit det mest centrala vid sakens förberedande behandling i juridiska niomannakommittén och i rådets juridiska utskott.

De i utskottet närvarande regeringsrepresentanterna uttalade sig för att en lagstiftning i ämnet i allt väsentligt borde bygga på den s. k. culpa-regeln, d. v. s. att oaktsamhet i någon form av företrädare för det allmänna skulle utgöra grundval för efterföljande ersättningskyldighet från det allmännas sida. Förslagsställarna har dock föreslagit en utvidgad tillämpning av reglerna om strikt ansvar, vilket innebär, att skyldighet skall förefinnas att erlægga gottgörelse för skada, som föranletts av objektivt konstaterbar felaktighet från statens eller kommunens sida, oavsett om oaktsamhet kan läggas någon representant för det allmänna till last eller ej.

Det har även konstaterats, att förslagsställarna har vunnit ett visst gehör för sina synpunkter i utskottet.

Juridiska utskottet har dock icke ännu ansett det möjligt att fastslå sin ståndpunkt i den av mig berörda juridiska tvistefrågan utan har, konstaterande, att det pågår utredningsarbete i saken på regeringsnivå, hemställt, att sakens behandling uppskjutes till en senare session.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölls utskottets förslag.*

18

Socialpolitiska utskottets förslag nr 6 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 15/1958 angående gemensam arbetsmarknad för sjuksköterskor (Sak D 44), meddelanden om rekommendation nr 16/1958 angående gemensam arbetsmarknad för hälsosysstrar (Sak D 45), meddelanden om rekommendation nr 17/1958 angående gemensam arbetsmarknad för barnmorskor (Sak D 46) samt meddelanden om rekommendation nr 18/1958 angående gemensam arbetsmarknad för sjukgymnaster (Sak D 47)

Utskottet hade föreslagit,

I. att rådet måtte lägga meddelandena om rekommendation nr 15/1958 till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session;

II. att rådet måtte lägga meddelandena om rekommendation nr 16/1958 till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session;

III. att rådet måtte lägga meddelandena om rekommendation nr 17/1958 till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session;

IV. att rådet måtte lägga meddelandena om rekommendation nr 18/1958 till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

19

Socialpolitiska utskottets förslag nr 7 i anledning av berättelse från Nordiska socialpolitiska kommittén (Sak C 3)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga berättelsen till handlingarna.

Hertta Kuusinen, Finland (utskottets talesman: Herr president! Nordiska rå-

det har redan år 1954, då Finland ännu inte var med, godkänt en rekommendation med anledning av icke-ratificerade ILO-konventioner. Numera har saken hänskjutits till Nordiska socialpolitiska kommittén, den s. k. regeringskommittén, där alla våra länder är representerade och som för detta ändamål tillsatt ett speciellt underutskott. Kommittén har efter den förra berättelsen vid sina möten i Stockholm och Köpenhamn stannat vid ett förslag, att vi i våra länder ifråga om flera ännu inte ratificerade ILO-konventioner redan borde nå fram till ratifikationsstadiet.

Den socialpolitiska niomannakommittén rekommenderar för framtiden ett sådant förfarande, att rådet skulle följa med den ovannämnda rekommendationens genomförande på grundvalen av socialpolitiska kommitténs berättelse.

Berättelsen lägges i enlighet med socialpolitiska utskottets förslag till handlingarna. Detta innebär dock icke och får icke heller betyda, att saken vore slutbehandlad. Kommitténs beslut betyder, att regeringarna verkligen påskynar ratificeringen av de ännu icke ratificerade konventionerna. Likaså förutsattes det i utskottet, att de nordiska regeringarnas representanter i Genève och här hemma framdeles i inbördes samverkan skall eftersträva sådana resultat vid utarbetandet och antagandet av konventionerna, att de snabbt skall kunna ratificeras i våra länder och icke alltför lång tid bli liggande i väntan på nya åtgärder.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölls utskottets förslag.*

20

Socialpolitiska utskottets förslag nr 9 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 13/1958 angående gemensam hälsovårdsutbildning (Sak D 42)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Birger Andersson, Sverige (utskottets talesman): Herr president! Jag skall inte förlänga sessionen med något längre tal, men jag vill något kommentera detta utlåtande, som gäller hälsovårdskurserna i Göteborg.

Det har under lång tid varit ett önskemål att dessa kurser skulle förlängas från tre månader till sju månader, och socialpolitiska utskottet har uttalat sig för en sådan ändring. Nu är ju Sverige koordinerande stat, och enligt uppgifter, som vi har fått, kommer inom den allra närmaste tiden ett sammanträde att äga rum mellan de regeringsledamöter i de olika länderna, som handlar hälsovårdsfrågorna, samt medicinalcheferna och chefen för Världshälsovårdsorganisationens europakontor, som tillsammans skall dryfta den fortsatta utbyggnaden av hälsovårdsskolan i Göteborg.

Man kan säga, att frågan är på marsch och att det med all sannolikhet kommer att bli en utvidgning. Redan är ett utkast utarbetat till ett avtal, som skall ligga till grund för den blivande sammankomsten, och man anser nu, att såväl de tekniska som de ekonomiska förutsättningarna finns för en utbyggnad av denna angelägna kursverksamhet.

Jag ber att få yrka bifall till förslaget.

Claudia Olsen, Norge: Norge er meget interessert i kursvirksomheten og vil gjerne at den skal utvides, slik at det blir anledning til å ta imot flere kursdeltakere. Det norske Storting har hele tiden bevilget de beløp som det er blitt bedt om. Det er penger som delvis ikke har kunnet brukes, fordi det ikke har vært mulighet for det. Men i grunnen er det ikke balanse i forholdet når det gjelder denne sak. Jeg beklager å skulle si det, men jeg synes det ville være rimelig at det ble rettet en henstilling til Danmark om at man også der er med på å ta sin del av utgiftene. Når det ikke har vært slik hittil, kan det skyldes plassmangel — som nå skal bli avhjulpet — det kan skyldes tempo osv. Men det kan ikke være riktig at det ene land skal hefte for større beløp enn det annet.

Jeg skal fatte meg i korthet og ikke si mer om det.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölles utskottets förslag.*

21

Kulturutskottets förslag nr 1 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 5/1957 angående samarbete på näringsforskningens område (Sak D 22)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Osvald, Sverige (utskottets talesman): Herr president! Som framgår av detta kulturutskottets förslag nr 1, har utskottet menat, att frågan om samarbete på näringsforskningens område får betraktas som slutbehandlad.

I utlåtandet sägs, att näringsforskningen är ett utomordentligt vidsträckt område, som det är svårt att avgränsa. Näringsforskningen i dess allra vidaste mening kan anses omfatta flera olika grenar av jordbruksforskning, d. v. s. näringsproduktion, vidare livsmedelsteknik och konserveringsforskning, liksom näringsfysiologi och många därmed sammanhängande medicinska och hygieniska problem. Vi har inom kulturutskottet menat, att vart och ett av dessa forskningsområden, som kan sägas ingå i näringsforskningen, bäst främjas och utvecklas på samma sätt som övrig forskning och högre utbildning och att de följaktligen skall behandlas i den ordning, som föreslagits ifråga om den nyss behandlade Sak A 20.

Jag hemställer, att utskottets förslag godkännes.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölles utskottets förslag.*

22

Kulturutskottets förslag nr 11 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 19/1957 angående rätt att erhålla och nyttja stipendier och lån i annat nordiskt land än hemlandet m. m. (Sak D 27)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Chr. Christiansen, Danmark (utskottets talesman): Hr. præsident! Jeg kan henvisse til den betænkning, der foreligger fra kulturudvalget, og som nærmere redegør for, hvordan hele stillingen er. Jeg vil gerne understrege, at der på dette område er foregået et særdeles aktivt arbejde, som vi kun med stor glæde og med stor anerkendelse kan fremhæve her på Nordisk Råds møde.

Jeg vil dog gerne yderligere bemærke, at selv om vi egentlig mener, at der er gennemført i alt væsentligt, hvad vi har ønsket, er der vel nok her et område, hvor vi må henstille til vore myndigheder at være årvågne, da det jo er et område, hvor et effektivt nordisk samarbejde virkelig vil kunne fremmes, måske endog med de færrest mulige udgifter. Jeg henstiller, at et sådant arbejde fortsættes til fælles glæde og gavn for os alle sammen, og jeg anbefaler udvalgets indstilling.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölles utskottets förslag.*

23

Kulturutskottets förslag nr 12 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 8/1960 angående isländsk ungdoms studier vid folkhögskolor i övriga nordiska länder (Sak D 86)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Utskottets förslag bifölles.

24

Kulturutskottets förslag nr 13 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 21/1959 angående samarbete i fråga om högre teknisk utbildning (Sak D 75)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handling-

arna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Virolainen, Finland (utskottets talesman): Herr ordförande! Kulturutskottet har behandlat regeringarnas meddelanden om de åtgärder, som regeringarna har vidtagit med anledning av rekommendationen angående samarbete i fråga om högre teknisk utbildning.

Vid behandling av saken tog kulturutskottet även del av den skrivelse, som Nordiska kulturkommissionens sektion I tillsänt regeringarna och där det ingår en närmare precision av det förslag, som ett av kommissionen tillsatt expertorgan framställt rörande samarbete på den tekniska undervisningens område. Utskottet konstaterade, att det i saken gjorts en framställning, innehållande flera konkreta förslag om sakens reglering, och ansåg, att de framställda förslagen borde kunna förverkligas snarast möjligt. — Den ovannämnda expertkommissionens arbete fortgår, och kulturutskottet, som fann även detta arbete vara av vikt, hoppas, att utredningsarbetet så snart som möjligt skall bli slutfört. Detsamma gäller det utredningsarbete, som igångsatts i det av kulturkommissionens sektion II tillsatta expertorganet, som undersöker frågan om nordiskt samarbete vid utbildningen av tekniker.

På grund av vad ovan sagts föreslår kulturutskottet, att rådet lägger meddelandena till handlingarna och emotser nya meddelanden till följande session.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölles utskottets förslag.*

25

Kulturutskottets förslag nr 15 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 7/1960 angående högre nordisk hushålls- utbildning jämte tilläggsförslag om högre nordisk hushållsutbildning (Sak D 85)

Utskottet hade föreslagit,

I. att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat;

II. att rådet i anledning av tilläggsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd henstiller til regjeringene å gjennomføre det foreliggende forslag om høyere nordisk husholdningsutdanning (Nordisk udredningsserie, 1961:1) med de endringer som remissbehandlingen av innstillingen kan foranledige.

Kerttu Saalasti, Finland (utskottets talesman): Herr president! Kulturutskottet har behandlat den sedan länge aktuella frågan om högre nordisk hushållsutbildning och Sigrid Ekendahls tilläggsförslag.

Utskottet finner det vara av vikt, att saken utvecklas vidare.

Vid Nordiska rådets sessioner har det inte talats mycket om denna sak, men den har redan varit under beredning i två expertkommittéer och behandlats vid två undervisningsministermöten. Det senast avgivna kommittébetänkandet grundar sig på den principen, att den högsta nordiska hushållsutbildningen borde förläggas till redan existerande universitet och högskolor sålunda, att vid dem avlagda examina skulle bilda en nordisk hushållskandidatexamen. Denna immateriella hushållshögskola skulle ha gemensam ledning, i vilken varje land vore företrätt. Kommittén föreslår, att man börjar på fyra linjer: näringslära, hushållsteknik, ekonomilära och textilära.

Utskottet har inte tagit befattning med förslagets detaljer, men utskottet betonar, att man inte vid detaljbehandlingen i ministerierna och vid ministermöten bör frångå förslagets grundidé, nämligen fördelningen av uppgifterna på de olika nordiska länderna i syfte att nå bästa möjliga resultat. Detta är nämligen avsikten med en så stor sak som den högre hushållsutbildningen och -forskningen.

Utskottet förutsätter, att planen på den immateriella hushållshögskolan utvecklas vidare vid undervisningsministermötet och föreslår, att rådet med anledning av tilläggsförslaget rekommenderar regeringarna att genomföra det föreliggande förslaget med de ändringar, som remissbehandlingen av betänkandet kan föranleda.

8†—601513. Nordiska rådet.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölls utskottets förslag, punkt I.*

Votering medelst namnupprop skulle ske beträffande utskottets förslag, punkt II. Då emellertid på därom framställd fråga ingen tillkännagav sig vilja rösta mot utskottets förslag eller avstå från att rösta *beslöt rådet* — med stöd av § 26 arbetsordningen — *enhälligt bifalla förslaget i denna del.*

Närvarande var:

Nina Andersen, Arvid Andersson, Birger Andersson, Ásgeir Bjarnason, Cassel, N. Chr. Christensen, Chr. Christiansen, Sigrid Ekendahl, Lars Eliasson, Enne, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Ewerlöf, Fagerholm, Gillström, Hans Gustafsson, Hegna, Helén, Holm, Horn, Hækkerup, Hønsvald, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Håkon Johnson, Gisli Jónsson, Magnús Jónsson, Sigfrid Jonsson, Klippenvåg, Kraft, Hertta Kuusinen, Kytä, Kähkönen, Aksel Larsen, Helge Larsen, Lempi Lehto, Lundström, Lyng, Løbak, Harald Nielsen, Ohlin, Einar Olgeirsson, Claudia Olsen, Osvald, Gustav Pedersen, Carl Petersen, Johan Poulsen, Rihtniemi, Rosenberg, Røiseland, Kerttu Saalasti, Ingrid Segerstedt Wiberg, Seip, Rakel Seweriin, Strand, Sundin, Thestrup, Toft, Irma Torvi, Uoti, Virolainen och Wikborg.

Frånvarande var:

Borten, Junnila, Leirfall, Lindblom, Meinander, Moe och Rantamaa.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 62 röster.

26

Socialpolitiska utskottets förslag nr 8 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 6/1958 angående införande av sommartid efter enhetliga regler (Sak D 36)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

27

Juridiska utskottets förslag nr 12 i anledning av meddelande om rekommendation nr 1/1955 angående nordisk lagstiftning rörande konfiskation (Sak D 12)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Utskottets förslag bifölls.

28

Juridiska utskottets förslag nr 13 i anledning av medlemsförslag om kontroll av konkurrensbegränsningar och monopol (Sak A 17)

Utskottet hade föreslagit, att rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at videreudvikle det bestående samarbejde mellem fagmyndighederne på konkurrenceregleringens område i de respektive lande.

Kyttä, Finland: Herr president! Till grund för juridiska utskottets förslag ligger ett medlemsförslag av några ledamöter från Danmark och Norge. Det går ut på att regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige skulle ta upp spörsmålet om vilka ändringar som vore på sin plats i den nationella lagstiftningen angående konkurrensreglering och monopol med anledning av anslutningen till EFTA. Vidare föreslås, att regeringarna skulle etablera ett närmare samarbete mellan fackmyndigheterna på detta område. Förslaget består alltså av två delar.

Vad först beträffar frågan om ändringar i den nationella lagstiftningen angående konkurrensbegränsning och monopol, är det på sin plats att omtala, att de flesta av de myndigheter och organisationer i respektive länder, som har varit i tillfälle att uttala sig i saken, har anfört, att det vid nuvarande tidpunkt icke kan antas vara av behovet påkallat

att göra ändringar i lagstiftningen på detta område.

Vad den andra punkten i medlemsförslaget vidkommer, nämligen etableringen av ett nära samarbete fackmyndigheterna emellan på konkurrensregleringens område, så har det i några uttalanden gjorts gällande, att ett visst samarbete redan existerar, om ock under mera inofficiella former. Rådets juridiska niomannakommitté har i sitt utlåtande givit uttryck för att ett mera intimt samarbete på området i fråga vore av gemensamt nordiskt intresse, eftersom det är anledning att förutsätta, att man genom gemensamt uppträdande bättre kunde för EFTA framlägga de nordiska ländernas syn på saken.

Utskottet har omfattat niomannakommitténs åsikt i den sistnämnda frågan. Vad den förstnämnda frågan åter beträffar, anser utskottet, att de dubier, som kommit fram i de berörda remissuttalandena, har fog för sig. Under dessa förhållanden har utskottet alltså föreslagit en hemställan till regeringarna att vidare utveckla det redan existerande samarbetet mellan fackmyndigheterna på konkurrensregleringens område i respektive länder.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skulle votering medelst namnupprop ske. Då emellertid på därom framställd fråga ingen tillkännagav sig vilja rösta mot utskottets förslag eller avstå från att rösta, *beslöt rådet* — med stöd av § 26 arbetsordningen — *enhälligt bifalla förslaget.*

Närvarande var:

Nina Andersen, Arvid Andersson, Birger Andersson, Asgeir Bjarnason, Cassel, N. Chr. Christensen, Chr. Christiansen, Sigrid Ekendahl, Lars Eliasson, Enne, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Ewerlöf, Fagerholm, Gillström, Hans Gustafsson, Hegna, Helén, Holm, Horn, Hækkerup, Hønsvald, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Håkon Johnsen, Gisli Jónsson, Magnús Jónsson, Sigfrid Jonsson, Klippenvåg, Kraft, Hertta Kuusinen, Kyttä, Kähönen, Aksel Larsen, Helge Larsen, Lempi Lehto, Lundström, Lyng, Løbak,

Harald Nielsen, Ohlin, Einar Olgeirsson, Claudia Olsen, Osvald, Gustav Pedersen, Carl Petersen, Johan Poulsen, Rihtnemi, Rosenberg, Røiseland, Kerttu Saalasti, Ingrid Segerstedt Wiberg, Seip, Rakel Seweriin, Strand, Sundin, Thestrup, Toft, Irma Torvi, Uoti, Virolainen och Wikborg.

Frånvarande var:

Borten, Junnila, Leirfall, Lindblom, Meinander, Moe och Rantamaa.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 62 röster.

29

Juridiska utskottets förslag nr 14 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 3/1959 angående nordiskt kriminologiskt forskningsråd (Sak D 57)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

30

Juridiska utskottets förslag nr 15 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 9/1959 angående nordiskt sjörettsinstitut (Sak D 63)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Wikborg, Norge (utskottets talesman): Ved rekommendasjon nr. 9/1959 henstilte rådet til regjeringene å ta de nødvendige skritt for å opprette et nordisk institutt for sjørett ved Universitetet i Oslo etter de retningslinjer som var trukket opp i en av Nordisk kulturkommissjon anordnet spesialistkonferanse. Saken har så vært forelagt de forskjellige regjeringer. Det er kommet positive uttalelser fra alle sider. De danske universiteter anbefaler at dette institutt opprettes. Finland har erklært seg vil-

lig til å delta. I Sverige er det gitt uttrykk for prinsipiell enighet, men man vil la saken videre behandles ved en diskusjon mellom de nordiske undervisningsministre før man tar sluttstandpunkt.

Etter dette må man gå ut fra at det er full oppslutning om tanken, og at instituttet vil bli opprettet. Det vil være ønskelig, uttaler det juridiske utvalget i innstillingen, at instituttet vil kunne opprettes pr. 1. januar 1962. Grunnlaget for instituttet er til stede, idet vi allerede har et sjørettsinstitutt ved Universitetet i Oslo, et institutt som det da var tanken å bygge ut. Med den positive oppslutning det har vært om tanken og med den enstemmige uttalelse fra utvalget om at man gjerne ser instituttet opprettet allerede fra begynnelsen av neste år, går jeg da ut fra at man allerede ved neste møte i Nordisk Råd vil få beskjed om at dette institutt er opprettet.

Sedan diskussionen forklarats avsluttad, *bifölls utskottets förslag.*

31

Val av medlemmar i juridiska niomannakommittén

De nationella delegationerna hade till medlemmar i juridiska niomannakommittén föreslagit: från Danmark Holger Eriksen och Knud Thestrup, från Finland Harras Kyttä och Erkki Leikola, från Island Magnús Jónsson med Ólafur Björnsson som suppleant, från Norge Nils Hønsvald och Jon Leirfall samt från Sverige Olov Rylander och Emil Ahlkvist.

Hønsvald, Norge: Det er kanskje noe usedvanlig at man blander seg opp i det forslag til besettelse av komitéplassene som legges fram av de nasjonale delegasjonene. Men jeg synes jeg må gjøre oppmerksom på at den svenske delegasjon har foreslått hr. Olov Rylander gjenvalgt i den juridiske niomannakomité til tross for at han ikke lenger er medlem av Nordisk Råd eller av Sveriges Riksdag.

Det er praksis, så vidt jeg husker, at medlemmer av slike komitéer får fortsette perioden ut, etter at de har forlatt sin nasjonalforsamling og dermed ikke lenger er valgbare til Nordisk Råd. Men jeg tror ikke det har hendt noen gang at noen er blitt gjenvalgt under slike forhold. Det er riktignok adgang til det i særlige tilfelle, som det heter, men da tenker en vel helst på at det kan ha en viss interesse at en fratredende deltar i sluttbehandlingen av en sak som han selv har reist, eller som han er særlig interessert i.

Hr. Rylander har vært et av de mest aktive medlemmene i den juridiske nimannskomiité, hvor han for øvrig også har vært formann, og jeg vurderer hans innsats meget høyt. Men nå er han ikke medlem av rådet eller av Riksdagen, og jeg vil iallfall sikre meg mot at hans valg skal danne presedens, så vi med tiden kan få en nimannskomiité bestående av jurister som hverken er med i rådet eller i nasjonalforsamlingene. Det ville helt endre komitéens karakter. Komitéen skal samarbeide med justisministrene, bl. a. for å gi dem inntrykk av reaksjonen på parlamentarisk hold på de sakene som tas opp på nordisk basis. Et komitémedlem som ikke er med i en nasjonalforsamling, kan ikke fylle denne funksjon.

Jeg vil ikke stemme mot den svenske delegasjons forslag, men jeg vil gjerne presisere at dette valg ikke bør skape en praksis som gjør nimannskomiitéen til noe helt annet enn det den var ment å være.

Strand, Sverige: Herr president! Jag delar så långt den uppfattning som Hønsvald har fört fram, att jag anser, att man bör eftersträva att i kommittéerna insätta i första hand ledamöter av rådet eller, om det inte är möjligt, i varje fall någon som är medlem av riksdagen.

Det förhåller sig så, att Rylander har varit en framträdande representant för Sverige såväl i riksdagen såsom ordförande i dess första lagutskott som i Nordiska rådet och dess juridiska nioman-

nakommitté. Vi har i dag i den svenska delegationen inte någon jurist, som kan ersätta honom, och vi förmenar, att det inte borde strida mot vare sig praxis eller principer, om han återvaldes för 1961 och vi sedermera sökte finna någon lämplig ledamot helst av rådet men i varje fall av riksdagen, som ersatte honom.

Jag tror inte, att vare sig Hønsvald eller någon annan behöver hysa oro för att utvecklingen skall gå i den riktningen, att niomannakommittéerna till huvudsaklig del kommer att bestå av experter utanför rådet. Jag tror, att rådet självt och dess ledamöter har ett intresse av att få delta även i det förberedande arbete, som utförs inom kommittéerna och som sedermera är vägledande för behandlingen här i rådet. Vi har ingen annan uppfattning i den svenska delegationen än den som Hønsvald i detta avseende har givit uttryck åt, nämligen att man bör eftersträva en sådan ordning, att vi inom rådet har möjlighet att följa det förberedande arbetet, men det här är som sagt en temporär sak. Vi har föreslagit Rylanders omval för 1961, och jag hoppas, att vi för nästa år kan finna någon kandidat, som kan accepteras också av Hønsvald.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, bifölls *delegationernas förslag*.

32

Val av medlemmar i socialpolitiska niomannakommittén

De nationella delegationerna hade till medlemmar i socialpolitiska niomannakommittén föreslagit: från Danmark Nina Andersen och Harald Nielsen, från Finland Gunnar Henriksson och Judit Nederström-Lundén, från Island Einar Olgeirsson med Hannibal Valdimarsson som suppleant, från Norge Claudia Olsen och RakeI Seweriin samt från Sverige Birger Andersson och Sven Sundin.

Delegationernas förslag bifölls.

33

Val av medlemmar i ekonomiska niomannakommittén

De nationella delegationerna hade till medlemmar i ekonomiska niomannakommittén föreslagit: från Danmark Per Hækkerup med Carl Petersen som suppleant och Ole Bjørn Kraft med Erik Eriksen som suppleant, från Finland Urho Kähönen och Kaarlo Pitsinki med Yrjö Enne och Juha Rihntiemi som suppleanter, från Island Sigurður Ingimundarson med Birgir Finnsson som suppleant, från Norge Finn Moe med Trond Hegna som suppleant och Bent Røiseland med Chr. L. Holm som suppleant samt från Sverige Axel Strand och Knut Ewerlöf med Bertil Ohlin och Lars Eliasson som suppleanter.

Delegationernas förslag bifölls.

34

Val av revisorer för »Nordisk Kontakt»

Den svenska delegationen hade till revisorer för »Nordisk Kontakt» föreslagit Birger Andersson, Sverige, och Leif Cassel, Sverige.

Delegationens förslag bifölls.

35

Bemyndigande för presidiet att tillsätta kommittéer

Presidiet hade föreslagit, att rådet måtte bemyndiga presidiet att, i den mån det visade sig nödvändigt för att förbereda spörsmålens behandling till nästa ordinarie session, tillsätta mindre kommittéer, vilkas medlemmar i förekommande fall skulle väljas av de nationella delegationerna.

Presidiets förslag bifölls.

36

Tid och plats för nästa ordinarie session

Fagerholm, Finland: Herr president! Då den nionde sessionen nu nalkas sin avslutning, är det mig kärt att till Er, herr president, framföra allas vårt uppriktiga tack för det utomordentliga sätt, på vilket Ni förberett sessionen och lett dess förhandlingar. Jag riktar också ett varmt tack till Folketinget, dess Formand och presidium för att vi fått hålla våra möten i detta hus, trots att vi vet, att detta betytt en veckas inställt folketingsarbete. Vi tackar också Folketingets utomordentliga betjäning, som stått oss till tjänst på ett så sympatiskt och hjärtligt sätt.

Sekretariatet har som vanligt haft en väldig arbetsbörda, och vi tackar dem för att arbetet rent tekniskt sett gått alldeles förträffligt, och vårt tack går självfallet i främsta rummet till herr Wendt, som handhaft det vidlyftiga förberedelsearbetet.

För den festliga söndagskvällen på Det Kongelige och samvaron efteråt tackar vi Folketinget, och regeringen tackar vi för att vi under så angenäma former fick stifta bekantskap med gammal dansk slottskultur.

Det ankommer icke på mig att nu försöka gå in på en värdesättning av den nionde sessionens arbetsresultat, men jag tar knappast fel, om jag förmodar, att en och annan återigen kommer att säga, att de verkligt stora frågorna lyst med sin frånvaro. Och dock är det min fasta förvissning, att också denna gång en hel del samnordiska problem förts närmare sin lösning. Vi får inte glömma, att efter Nordiska rådets tillkomst den nordiska samarbetsstanken på ett helt annat sätt levandegjorts än tidigare. De beslut som fattats och de diskussioner, som här förts, arbetas det vidare på under årets lopp i ämbetsverk och ministerier i alla våra länder. Steg för steg och utan att vi kanske själva alltid märker det, blir vår tillvaro allt mera nordisk utan att vi för den skull förlorar vår egenart. Jag tycker, att vi inte läng-

re vid varje session behöver diskutera Nordiska rådets existens, än mindre ifrågasätta dess nödvändighet. Rådet börjar bli en fast institution, som vi inte bör och inte kan avstå ifrån. Att vi samlas till våra sessioner, bör synas oss lika naturligt och självfallet som att vi samlas till våra respektive riksdagssessioner.

Finlands delegation tillåter sig, herr president, föreslå, att den tionde sessionen skall hållas i Helsingfors med början den 17 februari 1962. Det blir alltså en liten jubileumssession, och då kan det bli anledning att kasta en blick tillbaka på resultaten av tio års nordiskt samarbete i Nordiska rådets tecken.

Rådet beslöt förlägga nästa ordinarie session till Helsingfors med början den 17 februari 1962.

37

Sessionens avslutning

Presidenten: Jeg vil gerne på Nordisk Råds vegne takke hr. Fagerholm og hans

delegation for indbydelsen til at komme til Finlands hovedstad næste år.

Vi er nu kommet til det stadium af vore forhandlinger, hvor vi skal slutte, og jeg kan i et og alt slutte mig til den tak, som hr. Fagerholm rettede til forskellig side. Jeg skal ikke gentage denne tak til de mange, der kan være grund til at takke. Jeg skal kun sige, at det er min opfattelse, at når rådet nu skilles, kan det ske i bevidstheden om et godt udført arbejde i den uge, der ligger bag os. Jeg tror også, at det er en inspiration til det arbejde, der skal gøres i de kommende måneder.

Jeg takker for godt samarbejde i disse 8 dage, jeg takker for kammeratskabet og det inspirerende samvær i den uge, der er gået.

Hermed vil jeg erklære Nordisk Råds niende session for afsluttet.

Mötet avslutades kl. 12.58.

Godkännande av protokollen

Foranstående protokol, der omfatter det stenografiske referat af forhandlingerne ved Nordisk Råds 9. session i København 18. februar—24. februar 1961, er ført af den ved sessionen i henhold til arbejdsordenens § 8 fungerende sekretær, generalsekretæren i Nordisk Råds danske delegation Frantz Wendt.

I henhold til arbejdsordenens § 19 godkendes protokollen herved.

For Nordisk Råds præsidium

Erik Eriksen

SAKER M. M.

Uppskjutet medlemsförslag

om i annat nordiskt land bosatta nordiska medborgares kyrkoskatt i vissa fall

Se Sak A 13/1959 och jur. utsk. 9/1959 (7:e sess., s. 883, 1913; behandl. s. 140) samt Sak A 1/1960 (8:e sess., s. 125; behandl. s. 85).

BILAGA 1

PM rörande utländska medborgares kyrkoskatt i Sverige

(Utarbetad inom Sveriges finansdepartement)

Utlänning tillhör svenska kyrkan blott efter särskild ansökan. Speciella bestämmelser gäller dock av ålder beträffande tillhörighet till de tyska församlingarna i Stockholm och Göteborg samt den finska församlingen i Stockholm, vilka församlingar tillhör svenska kyrkan. Den som inte tillhör svenska kyrkan erlägger blott 60 procent av eljest förekommande församlingsavgift. Reduktionen avser den del av avgiften, som beräknas belöpa på kyrkan, prästerskapet och kyrkomusiker. Den del av avgiften som erlägges avser utgifter för folkbokföring, begravningsväsende, kulturminnesvård o. dyl.

Avgift till församling, som tillhör svenska kyrkan, påföres den avgiftspliktige på debetsedel å slutlig skatt och erlägges sålunda i samband med den allmänna skatteuppbörden. Uppbörd av avgifter till trossamfund utanför svenska kyrkan sker genom vederbörande samfunds egen försorg. Det sagda gäller t. ex. avgifter till frikyrkoförsamlingar, katolska församlingar eller mosaiska församlingar. En annan ordning synes svår att åstadkomma inom ramen för gällande uppbördssystem. Ej heller torde det vara möjligt att ge dansk, finsk, isländsk eller norsk församling, som icke tillhör svenska kyrkan, en mera gynnad ställning än svenska trossamfund, som står utanför svenska kyrkan.

Januari 1961

BILAGA 2

Utlåtande av Nordiska rådets juridiska niomannakommitté över medlemsförslaget

I. Indledning

Baggrunden för det föreliggande, till rådets 7. session rejste medlemsförslag er det förhållande, att de i de nordiska länderna af personer med tillknytning till annat nordiskt land dannede menigheter i vidt omfang er henvist til att söge deres udgifter dækket ved frivillige bidrag, herunder bidrag fra menighedernes medlemmer, medens den kirkeskat, som de pågældende menigheders medlemmer betaler, ofte tilfalder opholdsstatens nationale kirker.

Forslaget går derfor ud på at henstille til regeringerne at söge gennemført en ordning, hvorefter der gives nabolandskirker ret til at oppebære kirkeskat udlignet på fastboende skattepligtige fra andet nordiskt land, som tilkendegiver, at de betragter vedkommende kirke som deres menighedskirke.

I en udtalelse til 7. session (7:e sess., s. 893) indstillede den juridiske niemandskomité, at forslagens behandling udsattes til en senere session, idet komiteens forberedende arbejde med sagen ikke havde kunnet afsluttes inden sessionen. Komiteen udtalte samtidig, at den nærmere ville undersøge, om det föreliggande spørgsmål kunne løses, uden at rådet vedtog nogen rekommandation i sagen. Juridisk udvalg på sessionen udtalte (7:e sess., s. 1913), at man fandt det rigtigt, at niemandskomiteen undersøgte, om en tilfredsstillende ordning for de kirker, der omfattes af forslaget, ville kunne opnås ved aftale med vedkommende administrative organer, og på udvalgets forslag blev sagens behandling herefter udsat til en senere session.

Sagen var ikke genstand for realitetsbehandling på 8. session.

II. Kirker og menigheder, som forslaget har betydning for

Af de udtalelser, som komiteen har indhentet hos administrative myndigheder m. v., fremgår, at forslaget synes at angå følgende:

Danmark

- Den norske sømandskirke (Kong Haakons kirke) i København.
- Den svenske kirke (Gustafskyrkan) i København.
- De svenske sømandskirker i Skagen og Hirtshals.

Finland

- Den svenske Olaus Petri-forsamling i Helsingfors.

Norge

- Den svenske Margareta-forsamling i Oslo.
- Den svenske sømandskirke i Narvik.

Sverige

Den finske kirke i Stockholm.
 Den norske menighedskreds i Stockholm.
 Den danske sømandskirke i Göteborg.
 Den norske sømandskirke i Göteborg.

*III. Retsstillingen i de respektive lande**Danmark*

Personer, der har tilsluttet sig en anerkendt menighed, har adgang til at kræve sig fritaget for betaling af kirkelige afgifter mod forevisning af dokumentation for tilslutning til en sådan menighed.

For den svenske kirkes vedkommende er med skattemyndighederne i København og nærmestliggende kommuner truffet følgende ordning:

Før skatteårets begyndelse indleveres til skattemyndighederne en fortegnelse over medlemmer af den svenske menighed. På disse medlemmers skattebilletter optages derefter »kirkelige afgifter» med samme beløb, som ville være opkrævet, såfremt de pågældende tilhørte den danske folkekirke. De indkomne beløb videregives til den svenske menighed med fradrag af et ekspeditionsgebyr.

For den norske sømandskirkes vedkommende må en lignende ordning antages at kunne træffes.

I Skagen og Hirtshals er kun bosat et ganske ringe antal svenske statsborgere hørende til de derværende sømandskirker. De betaler kirkeskat til den danske kirke og kan næppe antages at ville opgive deres tilhørsforhold til vedkommende danske sognekirker, som de rent faktisk benytter til vielse og begravelser.

Finland

Den svenske Olaus Petri-forsamling vil allerede efter de gældende regler have adgang til at oppebære kirkeskat på samme måde som andre menigheder i Finland.

Norge

Efter § 4 i lov af 27/6 1891 angående kristne dissenter og andre, der ikke er medlemmer af statskirken, har medlemmer af ordnede dissentermenigheder krav på at få nedsat deres kommuneskat med et beløb, som svarer til en forholdsvis andel af kommunens ydelser til statskirken.

Kommunestyret kan træffe bestemmelse om, at sådan skattefritagelse også skal tilstås dissenter, som ikke tilhører nogen ordnet menighed.

I den nævnte lovs §§ 2 og 3 findes nærmere regler om stiftelsen af ordnede menigheder og om, hvilke pligter der er pålagt disse.

Efter § 30 i skattelov for landet af 18/8 1911 og § 25 i skattelov for byerne af samme dato er den nævnte skattefritagelse for medlemmer af ordnede

dissentermenigheder betinget af, at de i hele det nærmest forud for skatteåret liggende kalenderår uafbrudt har været dissenterne, og at de er anmeldt som sådanne til skattemyndighederne inden 31/1.

Det norske Justisdepartement har oplyst, at der i de fleste kommuner ikke bliver beregnet dissenterskat, antagelig fordi det ikke bliver forlangt. Enkelte steder er der mellem kommunen og vedkommende menighet truffet aftale om, at de menigheder, hvis medlemmer har krav på fritagelse for skat til statskirken, får et tilskud fra kommunen, som antages nogenlunde at svare til den skattelettelse, medlemmerne skulle have haft. I Oslo bliver der kun givet skattefradrag til dem, der har krav på det, altså som er medlemmer af en ordnet dissentermenighed. Således skal forholdet vistnok også være i en del andre kommuner. Dette skyldes ifølge Justisdepartementet antagelig først og fremmest de praktiske vanskeligheder, der er forbundet med en sådan særordning, og at arbejdet med at beregne skattemæssigheden ikke står i rimeligt forhold til de forholdsvist beskedne beløb, det drejer sig om.

Ingen af de 2 svenske menigheder er registrerede som ordnede dissentermenigheder.

Sverige

Den finske menighed i Stockholm er en menighed inden for den svenske kirke og har i denne egenskab adgang til at oppebære kirkeskat på samme måde som andre svenske menigheder.

I øvrigt er retsstillingen i Sverige den, at en person, der udmelder sig af den svenske kirke, kun kan fritages for at betale 40 % af den ham pålignede kirkeskat, idet de resterende 60 % antages at skulle dække udgifterne til kirkens borgerlige funktioner (folkeregister m. v.).

IV. Udtalelser indhentede fra organisationer og administrative myndigheder

Gennem rådets sekretariater er indhentet udtalelser fra følgende angående det her nævnte medlemsforslag:

Danmark

Kirkeministeriet.
 Dansk kirke i Udlandet.
 Dansk Sjømandskirke i fremmede Havne.
 Den norske sjømandskirke i København.
 Svenska gustafs församlingen i København.
 Den danske Præsteforening.

Finland

Undervisningsministeriet.
 Finansministeriet.
 Kyrkostyrelsen.

Norge

Justis- og politidepartementet.

Sverige

Centrala uppborðsnämnden.
 Ärkebiskopen.
 Svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse.
 Stockholms stads uppborðsverk.
 Svenska pastoratens riksförbund.

Disse udtalelser er optrykt 7. sess., s. 884 ff.

Endvidere har nimandskomiteen brevvekslet med Göteborgs kyrkonämnd, jfr. nedenfor.

Som det kunne forudses, har forslaget fundet tilslutning hos de organisationer, der i første række varetager udlandskirkernes interesser, således Dansk Kirke i Udlandet, Dansk Sømandskirke i fremmede Havne og Svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse.

I udtalelsen fra Dansk Kirke i Udlandet gøres opmærksom på, at den i forslaget skitserede ordning vil kunne få betydning for den danske kirke i Göteborg, og det anføres, at man tidligere forgæves har henvendt sig til Göteborgs kyrkonämnd om et tilskud til den derværende danske kirkes arbejde.

I Svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelsens skrivelse påpeges det, at af de 6 svenske kirker i de andre nordiske lande er de 3 (Narvik, Skagen og Hirtshals) udprægede sømands- og fiskerkirker, på hvilke det rejste skattespørgsmål turde savne praktisk betydning.

I skrivelsen hedder det videre:

Så meget mera motiverat förefaller det styrelsen, att de svenska församlingsmedlemmarna i Köpenhamn, Oslo och Helsingfors beredes möjlighet att inbetala sin kyrkoskatt till den församling, där de i praktiken har sin kyrkliga hemvist. En sådan ordning skulle helt visst för dessa utlandsförsamlingar innebära ett mycket väsentligt stöd, samtidigt som skattebortfallet i respektive lokala församlingar i bosättningslandet torde bli föga kännbart.

Det overses altså, at den foreslåede ordning allerede eksisterer i København og Helsingfors.

Forslaget har ligeledes fundet tilslutning hos de øvrige kirkelige organisationer. Svenska pastoratens riksförbund indtager dog en stærkt kritisk holdning. Forbundet anfører, at statsborgere fra andet nordisk land, der bosætter sig i Sverige, ikke automatisk bliver medlem af den svenske kirke, men må gøre særlig anmeldelse herom. Hvis de ikke er medlemmer af kirken, betales kun 60 % af den kirkeskat, der pålignes medlemmer i den menighed, hvor de er »mantalsskrivna». Bliver udlændingen svensk statsborger, og han ikke allerede tilhører den svenske kirke, anses han nu som tilhørende denne. Dog kan han ved anmeldelse opnå at stå uden for kirken. I »rikssförbundets» udtalelse hedder det derefter:

Det enda fall, som skulle kunna bli praktiskt i Sverige är alltså, att en norrman, som bosatt sig i Sverige — vare sig han erhållit svenskt medborgarskap eller ej — vill tillhöra svenska kyrkan, samtidigt som han räknar den

norska sjömanskyrkan i Göteborg som sin församlingskyrka. Styrelsen ifrågasätter, huruvida detta mycket speciella fall bör föranleda lagstiftning.

Af de administrative myndigheder tager det danske kirkeministerium ikke stilling til forslaget, det norske Justis- og politidepartement og Finlands Finansministerium har intet at erindre imod det, medens Undervisningsministeriet og Kyrkostyrelsen i Finland positivt anbefaler. De svenske administrative organer tager ikke stilling, men påpeger de administrative vanskeligheder ved forslagets gennemførelse, herunder vanskelighederne ved en ordning, hvorefter vedkommende kirke organiseres som »ikke-territorial forsamling». Centrala uppborädsnämnden stiller derfor det spørgsmål, om ikke sagen kunne løses derved, at vedkommende stat direkte ydede bidrag til dækning af de pågældende kirkers udgifter. Hvis ikke denne fremgangs måde er anvendelig, foreslås det, at de pågældende skattepligtige får skattnedsættelse på samme måde, som opnås ved udtræden af den svenske kirke.

Under den ovenfor anførte brevveksling med Göteborgs kyrkonämnd om sagen forespurgte nimanðskomiteen i skrivelse af 25. februar 1960, hvorledes man i Göteborgs kyrkonämnd så på gennemførelse af en ordning, hvorefter vedkommende svenske menigheder i Göteborg til de derværende norske og danske menigheder afstod 40 % af den kirkeskat, som pålignedes de danske og nordmænd, der tilhørte den svenske kirke, men som betragtede henholdsvis den danske og norske sømandskirke som deres menighedskirke.

Kyrkonämnden afgang svar 29. maj 1960 og udtalte:

Vid av kyrkonämnden företagen undersökning har det framkommit, att huvuddelen av medlemmarna i danska och norska sjömanskyrkorna i Göteborg äro danska respektive norska medborgare. Det får anses såsom osannolikt, att dessa i någon större utsträckning ansökt om medlemskap i svenska kyrkan. Det övertvägande flertalet medlemmar i danska och norska sjömanskyrkorna torde sålunda endast erlægga 60 procent av kyrkoskatten, vilket belopp avser att täcka utgifterna för folkbokföringen och begravningsväsendet. Vid sådant förhållande synes det som om de belopp, som skola avstås, bliva så små, att dessa äro utan betydelse för sjömanskyrkorna och komma att medföra kostnader ur uppborädsteknisk synpunkt. Kyrkonämnden finner sig därför icke kunna biträda det föreliggande förslaget.

Även om det skulle kunna tänkas, att större delen av här bosatta danskar och norrmän förvärvade medlemskap i svenska kyrkan, ifrågasätter likväl kyrkonämnden, huruvida det föreliggande förslaget bör biträdas. Det kan nämligen i sådant fall förväntas, att alla, som samtidigt tillhöra svenska kyrkan och annat trossamfund, då anse sig berättigade till anslag från den kyrkliga samfälligheten.

V. Komiteens bemærkninger

Af det anførte fremgår, at gennemførelse af det foreliggende medlemsfor-slag ikke kan antages at have nogen betydning, for så vidt angår de nordiske kirker i Danmark. Dels er der tale om kirker, der i alt væsentligt betjener søfolk og fiskere, der ikke er fast bosiddende (Hirtshals og Skagen), dels er den foreslåede ordning gennemført (den svenske kirke) eller den vil

kunne gennemføres (den norske kirke) allerede under den nugældende retstilstand.

For så vidt angår den svenske kirke i Finland, er den foreslåede ordning ligeledes gennemført.

Hvad Norge angår, kan forslaget ikke antages at have nogen betydning for den svenske kirke i Narvik, jfr. herved udtalelsen fra Svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse, og den svenske menighed i Oslo vil ved anmeldelse til myndighederne kunne opnå anerkendelse som ordnet dissentermyndighed, hvorefter dens medlemmer har krav på fritagelse for betaling af ydelser til den norske statskirke. Idet formålet med det rejste medlemsforslag først og fremmest er at fritage for betaling af kirkeskat til kirker, som den skatskyldige ikke betragter som sin menighedskirke, jfr. herved den i forslaget givne motivering, må der ved en anerkendelse af den svenske menighed som ordnet dissentermenighed antages at være tilvejebragt en reelt set tilfredsstillende løsning. I øvrigt kan det vel ikke på forhånd anses udelukket, at der mellem den svenske kirke i Oslo og Oslo kommune vil kunne træffes en aftale om tilskud på samme måde, som der ifølge det norske Justisdepartement er truffet aftaler i andre kommuner med en dissentermyndighed. Dette må imidlertid forudsætte, at der fra den svenske kirke i Oslo tages initiativ hertil, og at der tilvejebringes nærmere oplysninger om antallet af medlemmer, disses skatteforhold m.v.

For Sveriges vedkommende synes der højst at kunne blive tale om at lade 40 % af den pålignede kirkeskat tilfalde de respektive udlandskirker, således som komiteen har foreslået Göteborgs kyrkonämnd.

Endvidere må det antages, at kun en mindre del af medlemmerne af udlandsmenighederne betaler mere end 60 % i kirkeskat. De beløb, der kunne blive tale om at overføre til vedkommende udlandskirke, er derfor formentlig af ringe størrelsesorden.

I øvrigt vil de personer, der undtagelsesvis betaler 100 % kirkeskat, men føler sig tilknyttet en udlandskirke, kunne udmelde sig af den svenske kirke og derved blive fritaget for 40 % kirkeskat.

Der vil ganske vist kunne tænkes en religiøs eller anden interesse hos disse personer i fortsat at stå som medlem af den svenske kirke, men det kan dog anføres, at f. eks. medlemmerne af den svenske kirke i København står uden for den danske folkekirke.

Under hensyn til det anførte er komiteen kommet til det resultat, at en reelt tilfredsstillende løsning af det her omhandlede spørgsmål enten allerede er gennemført eller vil kunne gennemføres uden lovgivningsforanstaltninger eller udfærdigelse af administrative bestemmelser, og komiteen vil derfor foreslå, at rådet ikke foretager sig noget i denne sag.

København, den 9. december 1960

Emil Ahlqvist

Holger Eriksen

Nils Hønsvald

Gisli Jónsson

Harras Kytlä

Erkki Leikola

Jon Leirfall

Olov Rylander

Knud Thestrup

Förman

Uppskjutet tilläggförslag om formerna för lagstiftningssamarbete

Se Sak C 1/1959, Tilläggförslag, och jur. utsk. 4/1959 (7:e sess., s. 1183, 1904; behandl. s. 187) samt Sak A 4/1960 (8:e sess., s. 133; behandl. s. 85).

BILAGA

Utlåtande av Nordiska rådets juridiska niomannakommitté över tilläggförslaget

I ett till Nordiska rådets sjunde session år 1959 väckt förslag — sedermera uppskjutet till 1961 års session — diskuterades formerna för det nordiska lagstiftningssamarbetet. I förslaget hemställdes, att rådet måtte rekommendera regeringarna att närmare undersöka, huru det nordiska lagstiftningsarbetet mest effektivt kunde organiseras, samt att därefter förelägga rådet för yttrande de förslag, som kunde ha framkommit vid regeringarnas undersökningar.

Sedan detta förslag väckts, har inom justitiedepartementen/ministerierna i de olika länderna genomförts vissa organisatoriska åtgärder i syfte att skapa möjligheter för ett bättre tillgodoseende än tidigare av de krav, det nordiska samarbetet på lagstiftningsområdet ställer på de för denna verksamhet ansvariga regeringsorganen. En redogörelse härför [*se Bihang*] har sammanställts inom rådets juridiska niomannakommitté.

I nämnda förslag angavs vidare vissa synpunkter på den del av det nordiska lagstiftningssamarbetet, som faller inom parlamentens ram. I detta avseende finnes anledning understryka de goda erfarenheter, som under senaste året vunnits av lagstiftningssamarbetet beträffande upphovsrätten. Lagförslag i detta ämne framlades i Danmark, Finland, Norge och Sverige för nationalförsamlingarna vid ungefär samma tidpunkt. Härigenom möjliggjordes ett nära samarbete mellan de parlamentsutskott, som i de olika länderna haft att handlägga lagstiftningsärendet; bl. a. har gemensamma överläggningar hållits vid två tillfällen. Från dem, som deltagit i detta arbete, har omvitnats, att det gemensamma beredningsarbetet varit av stort värde för frågans vidare handläggning i länderna.

De framsteg, som gjorts i ovan angivna båda avseenden beträffande lagstiftningssamarbetet, finner juridiska niomannakommittén glädjande. Med hänsyn till den pågående utvecklingen anser kommittén i nuvarande läge ej anledning föreligga att förorda någon rekommendation av rådet till regeringarna på dessa punkter. Kommittén vill i stället taga upp ett annat hörande spörsmål — visserligen mera begränsat men likafullt viktigt — till närmare diskussion.

Vid nordiska justitieministermötet i Stockholm 1959 framkastade dåvarande statsrådet och chefen för svenska justitiedepartementet Ingvar Lindell den tanken, att de nordiska regeringarna skulle i viktigare lagstiftningsfrågor av nordisk karaktär inhämta yttrande av Nordiska rådet rörande olika i ärendet förekommande spörsmål. Denna tankegång fördes ånyo fram vid kommitténs och justitieministrarnas gemensamma överläggningar den 17 juni 1960 i Fredensborg, denna gång från kommitténs sida. Därvid upplystes, att lagfrågor ägnade att föreläggas rådet icke förekommit.

Den 6—7 oktober 1960 avhölls å Harpsund i Sverige en konferens mellan de nordiska ländernas statsministrar och rådets presidium i syfte att söka bygga ut samarbetet mellan de nordiska ländernas regeringar och rådet. En viktig punkt vid överläggningarna utgjorde presidiets önskemål om att regeringarna i större utsträckning än hittills skulle framlägga förslag för rådet. Statsministrarna intog en välvillig hållning till tanken, men frågan uppsköts till en senare konferens för ytterligare överväganden.

Ett viktigt område, på vilket initiativ från regeringarnas sida synes niomannakommittén naturliga, gäller den gemensamma lagstiftningen. I många fall, särskilt då fråga är om mera kontroversiella eller vittsyftande lagförslag, vore det enligt kommitténs mening lämpligt, att regeringarna, innan slutlig ståndpunkt toges till den blivande lagstiftningens utformning, inhämtar rådets mening rörande förslagets huvudpunkter. På så sätt skulle regeringarna få en uppfattning om i vad mån och på vilka punkter åsikterna går isär i de olika parlamenten. Ett lagförslags framläggande för rådet torde för övrigt även befrämja en koordinering av den fortsatta handläggningen av lagstiftningsärendet. Då saken hastar eller då fråga är om ett lagförslag av mindre vikt, bör yttrande kunna avgivas, i stället för av rådet, efter presidiets bestämmande av någon av rådets mellan sessionerna arbetande kommittéer.

Juridiska niomannakommittén vill tillägga, att de här utvecklade tankegångarna nära ansluter sig till de grundsatser, som tillämpas t. ex. inom Benelux-länderna. Innevarande höst har Benelux' parlamentariska råd just gjort en framställning till sina regeringar om att lämna över lagförslag, som utarbetats gemensamt, till rådet för yttrande, innan den slutliga behandlingen av förslaget vidtages i de nationella parlamenten.

Under återopande av det framförda får juridiska niomannakommittén i anledning av det väckta tilläggsförslaget förorda, att Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att beträffande viktigare lagstiftningsförslag, som tillkommit efter nordiskt samarbete, eller rörande andra lagstiftningsfrågor,

beträffande vilka nordiskt samarbete kan väntas, efterhöra rådets mening eller något dess organs, innan de nationella lagstiftande instanserna fattar beslut i saken.

København den 9 december 1960

<i>Emil Ahlkvist</i>	<i>Holger Eriksen</i>	<i>Nils Hønsvald</i>	<i>Gisli Jónsson</i>
<i>Harras Kyttä</i>	<i>Erkki Leikola</i>	<i>Jon Leirfall</i>	<i>Olov Rylander</i>
	<i>Knud Thestrup</i>		Förman

BIHANG

PM rörande organisationen av det departementala lagstiftningssamarbetet i Norden

I anslutning till Nordiska rådets sjunde session i Stockholm hölls den 5 november 1959 ett möte mellan de nordiska justitieministrarna för behandling av de inom rådet väckta metodfrågorna beträffande det nordiska samarbetet på lagstiftningens område. Vid mötet överenskoms, att i ettvarrt justitiedepartement/ministerium en kontaktman skulle utses med uppgift att koordinera det nordiska lagstiftningssamarbetet inom landet. Kontaktmännen borde sinsemellan stå i förbindelse med varandra samt, när anledning därtill förekomme, sammanträffa för gemensamt samråd. Vad beträffar frågan om samordningen på departementsplanet av handläggningen av sådana lagstiftningsärenden, vilka i de olika länderna tillhör skilda departement, framhölls därvid, att de anmärkta svårigheterna skulle kunna övervinnas, om kontaktmannen inom justitiedepartementet/ministeriet erhöle kännedom om och överblick över sådana lagstiftningsärenden, i vilka nordiskt samarbete ägde rum eller vore tänkbart men som handlades inom andra departement eller ministerier. Vid justitieministtermötena borde kontaktmännen vara beredda att informera ministrarna om läget beträffande de olika ärendena och i förekommande fall föreslå åtgärder för att vinna bättre samordning av handläggningen. I den mån så erfordras borde annan minister kallas att själv eller genom ombud närvara vid överläggningar rörande samordningen av fråga, som i vederbörande land hörde till denne ministers lagstiftningsområde.

I anledning av denna överenskommelse har i de olika länderna följande åtgärder vidtagits.

Danmark

I skrivelse den 10 mars 1960 från Justitsministeriet (Lovkontoret) till samtliga ministerier meddelas, att ministeriet uppdragit åt departementschef Vilhelm Boas »at virke for fremme af det nordiske samarbejde inden for lovgivningens område». I denna egenskap åvilar det Boas särskilt:

a. at følge med i påbegyndt og planlagt lovgivningsarbejde i Danmark og i de andre nordiske lande,

b. på baggrund heraf i samarbejde med tjenestemænd i de andre nordiske lande, der har fået overdraget en tilsvarende opgave, at virke for, at enhver mulighed for samarbejde med henblik på tilvejebringelse af ensartede retsregler i de nordiske lande udnyttes,

c. i det hele taget at skabe kontakt mellem de interesserede centrale lovgivningsmyndigheder i de nordiske lande, hvor en sådan kontakt ikke i forvejen er til stede, hvilket navnlig kan være tilfældet, når en lovgivningsopgave ikke hører under samme fagministerium i de enkelte lande.

Slutligen uppmanas i samma skrivelse ministerierna att hålla Boas under rättad om beslut och att upptaga viktiga lagstiftningsuppgifter till lösning, oavsett om lagförslag avses skola utarbetas av kommissioner eller utskott eller i ministeriet.

Finland

I skrivelse den 8 september 1960 från justitieministeriet till statsrådets kansli och samtliga ministerier meddelas, att statsrådet till kontaktman för det nordiska lagsamarbetet förordnat chefen för justitieministeriets lagstiftningsavdelning, Risto Leskinen. På kontaktmannen ankommer:

1. att följa med det planerade och pågående lagstiftningsarbetet i Finland och de övriga nordiska länderna,

2. att upprätthålla kontakt med de tjänstemän i de övriga nordiska länderna, som tilldelats samma uppdrag, och tillsammans med dem utreda, på vilka rättsområden lagsamarbete borde inledas för åvägabringande av en enhetlig lagstiftning i de nordiska länderna, samt

3. att draga försorg om att lagsamarbetet i allmänhet och i synnerhet på de rättsområden, som i de skilda nordiska länderna icke hör till samma ministerium (departement), är tillräckligt fast i lagstiftningsarbetets olika skeden.

I samma skrivelse uppmanas statsrådets kansli och alla ministerier tillse, att kontaktmannen fortgående erhåller alla nödiga uppgifter om planerade och pågående lagstiftningsarbeten, som kan föranleda samarbete mellan de nordiska länderna.

Norge

I skrivelse den 28 maj 1960 från Justisdepartementet till samtliga departement meddelas, att departementsråd Rolv Ryssdal utnämnts till norsk kontaktman för det nordiska lagstiftningssamarbetet. Kontaktmannen har till särskild uppgift

1. å følge med i påbegynt og planlagt lovgivningsarbeid i Norge og i de andre nordiske land,

2. på denne bakgrunn å samarbeide med tjenestemenn som i de andre nordiske land har fått seg overdratt tilsvarende oppgaver, og å virke for at enhver mulighet for lovsamarbeid blir overveid og eventuelt utnyttet med sikte på å oppnå ensartede rettsregler i de nordiske land,

3. i det hele tatt å skape kontakt mellom de sentrale lovgivningsmyndigheter i de nordiske land, der en slik kontakt ikke allerede er til stede, noe

som særlig kan være tilfelle når en lovgivningsoppgave ikke hører under samme fagdepartement i de enkelte land.

För att den norske kontaktmannen skall kunna fullgöra sitt uppdrag, bör han, enligt vad som uttalas i samma skrivelse, av de olika departementen hållas underrättad om viktigare lagstiftningsfrågor, som man beslutat taga upp, oavsett om avsikten är att lagförslag skall utarbetas omedelbart i departementet eller först efter förberedelse i en kommitté.

Sverige

I skrivelse den 28 januari 1960 från statssekreteraren i justitiedepartementet Per Bergsten till samtliga statsdepartement anmäler denne, att han för Sveriges del utsetts att i fråga om det nordiska lagsamarbetet vara kontakttman med justitiedepartementen och -ministerierna i övriga nordiska länder.

I skrivelsen hemställs tillika, att man inom övriga svenska departement ville hålla Bergsten fortlöpande orienterad om vad som där försiggår i fråga om lagstiftningsärenden med nordisk anknytning.

Januari 1961

Uppskjutet medlemsförslag om inrättande av gemensamt rådgivande domstolsorgan

Se Sak A 14/1958 och jur. utsk. 20/1958 (6. sesj., s. 476, 1693; behandl. s. 214), Sak A 5/1959 och jur. utsk. 13/1959 (7:e sess., s. 602, 1922; behandl. s. 202) samt Sak A 8/1960 (8:e sess., s. 152; behandl. s. 85).

BILAGA

Utlåtande av Nordiska rådets juridiska niomannakommitté över medlemsförslaget

Til rådets 6. session 1958 rejstes et medlemsforslag om, at rådet skulle rekommandere regeringerne at indrette et fælles rådgivende domstolsorgan med den opgave at medvirke ved fortolkninger af fællesnordisk lovgivning.

De fra forskellig side indhentede udtalelser om forslaget gav ikke dette nogen særlig støtte, hvorimod der i adskillige udtalelser blev nævnt muligheden af at indføre en slags ekspertråd, som skulle kunne konsulteres angående spørgsmål om fortolkning af fællesnordisk lovgivning.

På forslag af juridisk udvalg på sessionen blev sagens behandling udsat. I udvalgets forslag anførtes det (6. sesj., s. 1694), at indførelse af et konsultativt organ burde overvejes, men at der først og fremmest burde foretages en nærmere undersøgelse af, i hvilket omfang de nordiske landes højeste domstole kom til forskellige resultater ved fortolkningen af fællesnordisk lovgivning.

Herefter har den juridiske nimandskomité ladet iværksætte en sådan undersøgelse ved hjælp af videnskabsmænd i de respektive lande, jfr. herom komiteens udtalelse til 7. session (7:e sess., s. 603).

Da undersøgelsens alle resultater endnu ikke foreligger, foreslår komiteen, at sagens behandling udsættes til en senere session.

København, den 9. december 1960

Olov Rylander
Förman

Uppskjutet medlemsförslag
om likställighet vid anställning av nordiska sjömän
på nordiska fartyg

Se Sak A 12/1960 (8:e sess., s. 193; behandl. s. 85).

BILAGA 1

PM rörande nationalitetskrav vid anställning av befäl och manskap på handels- och fiskefartyg

(Av kanslirådet Åke Hartvig)

Till rådets 7:e session förelåg meddelanden i anledning av rekommendationen från Finlands, Norges och Sveriges regeringar samt en gemensam redogörelse för överläggningar i Stockholm den 15—16 september 1959 mellan representanter för de nordiska regeringarna (Sak D 9).

I redogörelsen för överläggningarna i september 1959 angavs beträffande gränsdragningen i de olika länderna mellan beteckningarna »befäl» och »manskap» följande:

Därjämte konstaterades, att beteckningarna »befäl» och »manskap» icke äro entydiga och att det existerar icke obetydliga skiljaktigheter härutinnan mellan länderna. Sålunda äro telegrafister och stewarder befäl enligt danska och norska lagbestämmelser, men — ehuru tillhörande arbetsledningen ombord och i åtskilliga avseenden jämställda med befälet — manskap enligt svenska föreskrifter. Den finska sjömanslagen likställer likaledes i vissa avseenden dessa senare kategorier med befäl. Fackutbildade fartygselektriker äro befäl enligt norska bestämmelser men icke enligt finska och svenska. I Danmark äro fartygselektriker befäl, om de inneha maskinteknisk befälsbehörighet, men hänföras i annat fall till maskinmanskapet. — I detta sammanhang erinrades om att särskild behörighet för att anställas såsom skeppskoek icke erfordras i Finland och Sverige, men väl i Danmark och Norge.

Det synes lämpligt, att såväl spörsmålet om ett förenhetligande av ifrågasvarande gränsdragning som frågan om behörighetsbevis för skeppskoekar

tills vidare undantages från diskussionerna inom Nordiska rådets ram. Förstnämnda spørsmål kan knappast lösas på annat sätt än att ställning såsom befäl gives, i Sverige och Finland åt telegrafister och stewarder samt i dessa båda länder och — ytterligare delvis — i Danmark åt fartygselektriker. Alltefter förutsättningar härför skapas nationellt — vilket kan bli en fråga på lång sikt — torde diskussionerna på nytt få aktualiseras på det nordiska planet. Frågan om införande av behörighetsbevis för skeppskockar, vilken berör endast Finland och Sverige, torde för dessa länders del ha samband med spørsmålet om möjligheterna av en ratificering av ILO-konventionen (nr 69) angående sådana behörighetsbevis.

Befälet

Det må först erinras om att representanter för de danska, norska och svenska regeringarna vid överläggningar i Stockholm den 5—6 oktober 1955 (se Nordisk Råd, 4. sess., s. 1021) enades om följande uttalande. Uttalandet, som närmast har avseende på en multilateral överenskommelse i ämnet, lyder:

Om man emellertid accepterar den olikhet, som nu och i framtiden må föreligga mellan utbildningen i de tre länderna av de båda högsta kategorierna fartygsbefäl (i Danmark: skibsfører och styrmand; i Norge: skibsfører och styrmann; i Sverige: sjökaptan och styrman) och den högsta kategorien maskinbefäl (i Danmark: maskinmester av 1ste klasse; i Norge: motormaskinist respektive dampskibsmaskinist av 1ste klasse; i Sverige: sjöingenjör), synas förutsättningar föreligga för ett internordiskt godkännande av behörighetsbevisen för dessa kategorier. I fråga om övriga kategorier fartygs- och maskinbefäl konstaterades, att bevisen för behörighet att utöva sådant befäl äro mycket olika till sin innebörd, vilket har sin grund i att den behörighet de medföra i jämförelsevis större utsträckning av historiska och praktiska skäl har sin utgångspunkt i de särpräglade förhållandena vid fart på hemlandets kuster. En samordning av de olika ländernas regler om dessa bevis skulle därför väsentligt öka möjligheterna att åstadkomma inter-nordisk giltighet av dessa bevis. Det rådde enighet om att en sådan samordning är ett arbete på längre sikt.

Uttalandet torde — i vad det avser bedömning av förutsättningarna att få till stånd ett internordiskt generellt godkännande av behörighetsbevisen för de båda högsta kategorierna nautiskt befäl och den högsta kategorien maskinbefäl — knappast längre ha någon grund i de faktiska förhållandena sådana dessa kommit att senare gestalta sig. Uttalandet i övrigt synes däremot fortfarande i princip äga giltighet.

En sammanfattning av det nuvarande läget på området återfinnes i meddelandet i ämnet till 7:e sessionen från norska regeringen. Där säges:

Den norske regjering finner at det nå neppe foreligger muligheter for å etablere en generell likestilling av nordiske sjømenn som søker ansettelse på nordiske skip i stillinger som er sertifikatbetingede. Dette fordi de enkelte lands lovgivning innbyrdes frambyr betydelige avvik både når det gjelder hvilke stillinger ombord som skal være undergitt sertifikatplikt og hvilke krav som skal stilles til utdannelse og kvalifikasjoner for den som skal tjenstgjøre i befallstilling ombord. Selv om de nordiske lands lover hver for

seg på dette område utvilsomt ligger på et plan som tar tilbørlig hensyn til sikkerhetskravene til sjøs, er betingelsene for en samordning av lovgivningen neppe til stede, fordi utformningen av de nasjonale lover, som tildels er av svært ny datum, har vært belignet av de strukturelle særpreg som knytter seg til de enkelte lands handelsflåter. I denne forbindelse er man således stillet overfor forskjellen i handelsflåtens fartsområder og skipenes ofte sterkt spesialiserte transporttjeneste. De geografiske forhold innen hvert land vil også i visse henseender være avgjørende for de kvalifikasjonskrav som blir stillet, likesom også forskjelligartede muligheter for rekruttering av mannskaper spiller inn.

Vid behandlingen av hithørende forhållanden bör i övrigt följande särskilt uppmärksammas.

Av redogörelsen för överläggningarna i september 1959 framgår, att Danmark, Finland och Norge oppfyller rekommendationen, såvitt den avser, att nationalitetskrav icke skall uppställas vid anställning av sådant befäl, som avses med rekommendationen. Vad Sverige beträffar, är det att förvänta, att senast i samband med utfärdandet under våren 1960 av en ny svensk befäls- och bemanningsförordning rekommendationens hemställan i denna del kommer att helt tillgodoses.

Mot bakgrunden av den tolkning, som rekommendationen givits, bidrager emellertid nämnda omständigheter endast delvis till en lösning att få till stånd en reell och likformig likställdhet, enär — såsom förut antytts — för en dylik likställdhet erfordras, att behörighetsbevisen i de olika nordiska länderna inbördes godkännes av samtliga dessa länder. Enligt rekommendationen skulle en sådan generell likställdhet åstadkommas närmast genom en multilateral överenskommelse.

Redan i detta sammanhang bör understrykas, att befälsorganisationerna i de nordiska länderna energiskt motsätter sig, att behörighetsbevisen gives internordisk giltighet. Såsom skäl härför åberopas från organisationernas sida, att utbildningstiden i de skilda länderna är olika lång och att undervisningen är upplagd på varierande sätt antingen genom att den teoretiska utbildningen gives företräde före den praktiska utbildningen eller tvärtom.

Befälsorganisationernas bestämda negativa ståndpunktstagande i fråga om en internordisk giltighet av behörighetsbevisen ger anledning till den tanken, att — i syfte att från grunden komma till rätta med befälsproblemet — från början låta frågan gälla en nordisk samordning av undervisningen för utbildning av befälet¹. Tanken på en dylik samordning är givet-

¹ På området gäller i de olika länderna, i Danmark — sedan den 1 februari 1959 — två lagar den 7 juni 1958 (nr 209 och 210) om »nautiske eksaminer m. m.» resp. om »eksaminer for skibsmaskinmestre m. m.», två förordningar den 16 december 1958 om »kravene til de i lov nr. 209 av 7. juni 1958 om nautiske eksaminer m. m. omhandlede eksaminer» resp. om »kravene til eksaminer for skibsmaskinister og skibsmaskinmestre» samt fem kungörelser den 23 december 1958 om resp. »nautiske eksaminer», om »indstilling til nautiske eksaminer», om »eksaminer for skibsmaskinmestre» och om »den almindelige maskinisteksamen og den udvidede maskinisteksamen» och om »godkendte værksteder», kungörelse den 16 mars 1959 om »godkendte skipperskoler» och kungörelse den 30 april 1959 om »regulativ for de godkendte maskinmester- og maskinistiskoler», i Finland lag den 28 maj 1943 om sjöfartsläroverk, förordning samma dag med bestämmelser, som närmare reglerar dessa skolors verksamhet, reglemente den 8 november

vis i och för sig riktig. Såsom framgår av uttalandet vid ovannämnda överläggningar i oktober 1955 var man redan då medveten om förefintliga olikheter i utbildningssystemen och om svårigheterna att komma till rätta härmed. Det måste också konstateras, att vid utfärdandet under åren 1958—1959 i Danmark, Norge och Sverige av nya bestämmelser om undervisning för utbildningen av befäl (i Norge endast nautiskt befäl) någon närmare samordning ej kunnat ske. Även om man å finsk sida — såsom framgår av finska regeringens meddelande till 7:e sessionen — prövar möjligheten av en samordning av de finska bestämmelserna om sjöbefälsskolorna med motsvarande bestämmelser i övriga nordiska länder — ett initiativ, som måste hälsas med tillfredsställelse — och även om man i Norge i det fortsatta nationella utredningsarbetet där i fråga om maskinbefälet, i mån av möjlighet, skulle förverkliga tanken, skulle det fullföljande i övrigt av densamma fram till en allnordisk samordning av undervisningen för utbildningen av befälet riva upp de efter noggrann prövning nyligen redan godtagna undervisningssystemen på sjöbefälsområdet, vilka också måste ses i samband med ländernas skolväsende i övrigt. Arbetet på en dylik allnordisk samordning skulle därför möta stora svårigheter och oanade konsekvenser. — Det bör tilläggas, att sedan våren 1958 visst samarbete mellan de nordiska länderna sker i fråga om läroböcker för sjöbefäl.

Därest man godtager den norska ståndpunkten, att möjligheter icke för närvarande finnes att skapa en generell likformig likställdhet i fråga om behörigheten för det nordiska sjöbefälet genom en multilateral överenskommelse, och likaså avvisar tanken på en allnordisk samordning av undervisningen för utbildningen av befälet, återstår dock en väg att — ehuru i mera begränsad omfattning och i annan ordning — nå en lösning. Den norska regeringen anför härutinnan i sitt meddelande till 7:e sessionen följande:

Det forhold at man for de sertifikatbetingede stillingers vedkommende ikke vil kunne oppfylle rekommandasjonens forutsetning om en generell likestilling av nordiske sjømenn, vil dog ikke innebære at man ikke kan søke å finne fram til sådan likestilling innenfor de spesielle områder hvor forholdene måtte ligge til rette herfor. På norsk side har man tatt hensyn til denne mulighet, idet man i den nye norske lov om navigatører, som trådte i kraft 1. juli d. å. har tatt med en bestemmelse om at Kongen, under forutsetning av gjensidighet og etter inngått avtale med annet land, kan bestemme at innehaver av sertifikat utstedt av myndighetene i vedkommende land kan tjenstgjøre på norske skip i tilsvarende stilling som hans

1949 i ämnet och den 14 juni 1950 utfärdade läroplaner med kursfördelningar (för landskapet Åland finns en särskild landskapslag på området, given den 27 juni 1952; samtliga författningar är föremål för utredning), i Norge lag den 10 oktober 1958 om »navigatører», vilken lag trädde i kraft den 1 juli 1959, och med stöd av § 15 i lagen utfärdade bestämmelser om »den faglige opplæring av navigatører» ävensom lag den 14 december 1917 om »maskinister paa dampfartøier av handelsmarinen» och lag den 9 februari 1923 om »maskinister paa motorfartøier av handelsmarinen», båda lagarna med senare ändringar, samt reglemente den 18 december 1928 »for opptagelse, undervisning og eksamen m. m. ved de eksamensberettigede maskinistiskoler» (samtliga författningar avseende maskinbefälet är för närvarande föremål för utredning) och i Sverige stadga den 30 juni 1959 för sjöbefälsskolorna i riket samt samma dag fastställda tim- och kursplaner för nautiska och maskintekniska linjerna vid dessa skolor.

sertifikat berättigar ham til. Det er under overveiselse å fremme forslag for Stortinget om å ta med en tilsvarende bestemmelse i en ny lov om maskinister i handelsflåten, som for tiden er under forberedende behandling i handelsdepartementet. At det blir åpnet adgang til å inngå bilaterale avtaler om likestilling synes å være den mest brukbare vei for å overvinne de betydelige tekniske vansker som en på dette område er stillet overfor.

Det bør erinras om att motsvarande bestämmelse om ömsesidighet gäller i Danmark enligt § 43 lagen den 7 juni 1958 (nr 208) om »skibes bemanding». Vad angår de formella förutsättningarna i övriga länder att träffa bilaterala avtal på området bör vidare framhållas, att den svenska riksdagen — såvida icke viss reciprocitet på detta plan anses böra iakttagas — icke torde behöva inkopplas på ärendet. — I Finland torde ej heller riksdagen behöva höras.

Angående möjligheterna att genom bilaterala avtal få till stånd likställighet i fråga om det nordiska sjöbefälets behörighet torde — med hänsyn till likheten på området de nordiska länderna emellan — helt allmänt kunna sägas, att dylika möjligheter torde vara för handen bäst å ena sidan mellan Danmark och Norge samt å andra sidan mellan Finland och Sverige.

Manskapet

Vid de förut angivna överläggningarna i oktober 1955 gjorde representanterna för de danska, norska och svenska regeringarna jämväl följande uttalande:

Vidare diskuterades frågor, som ha samband med olikheterna i de tre länderna beträffande de ombordanställdas status samt beträffande i författningar eller avtal föreskrivna villkor vid anställning av sjömän i manskapsgrad, varvid bl. a. åldersgränser, utbildningsförhållanden och kvalifikationskrav behandlades. Man var införstådd med att olikheterna härutinnan otvivelaktigt kunna godtagas på vissa punkter men att i andra avseenden större vanskligheter föreligga att bortse från skiljaktigheterna. I anslutning härtill konstaterades bl. a., att vid behandlingen av frågan om likartade bestämmelser om läkarundersökning av sjöfolk hänsyn måste tagas till det arbete, som väntas komma att i sinom tid påbörjas i anledning av rekommendationen nr 13/1954 angående gemensam hälsotjänst för sjöfolk.

Vid överläggningarna diskuterades vidare frågan om förutsättningarna att i samband med skapandet av en sådan likställighet, som avses med rekommendationen nr 25/1954, i möjligaste mån utsträcka de sociala förmånerna i ett land att gälla även de övriga ländernas sjöfolk, så att den åsyftade likställigheten på området i praktiken icke motverkas av skiljaktigheter i dylika förmåner. Det konstaterades därvid, att särskilt den i Köpenhamn den 15 september 1955 undertecknade konventionen mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige om social trygghet utgör en god grundval för de fortsatta överläggningarna i detta ämne.

Såsom ett i detta sammanhang sidoordnat spørsmål berördes den i de nordiska sjömanslagarna redan förutsedda möjligheten att, under förutsättning av ömsesidighet, låta vissa förmåner, som tillerkänts det egna landets sjömän, komma även utländska sjömän till del.

De tankar, som avspeglas i nu citerade uttalande, torde hänföra sig till det förhållandet, att en likställighet, begränsad till slopande av kravet på

inhemskt medborgarskap, skulle bli av ringa värde på det praktiska planet, såvida ej nordiska sjömän har någorlunda lika förmåner och skyldigheter vid och under anställning på nordiska fartyg. Uttalandet torde dock syfta mera på att få bort enstaka rent diskriminerande bestämmelser än att införa en ensartad lagstiftning över ett större område.

Det må i anslutning till uttalandet erinras om att rekommendationen nr 13/1954 angående gemensam hälsotjänst för sjöfolk ersatts med ny och till ämnet utvidgad rekommendation — nr 32/1958 — och att förslag avses väckas om en ytterligare ny rekommendation avseende genomförande av en allmän likabehandling av nordiskt sjöfolk under tjänstgöring ombord å nordiska fartyg¹.

Genom rekommendationen angående gemensam hälsotjänst för sjömän m. m. i dess nya lydelse (nr 32/1958) och genom ett fullföljande av nyss angivna förslag torde de spörsmål, som avses med uttalandet, bli föremål för utredning, åtminstone när fråga är om de väsentligaste förhållandena under anställning på nordiska fartyg.

Såsom framgår av den likaledes förut angivna redogörelsen för överläggningarna i september 1959 framgår, att Finland redan tidigare uppfyllt och Sverige numera uppfyller rekommendationens hemställan i fråga om manskapet. Vid föredragningen av ärendet inför socialpolitiska utskottet vid Nordiska rådets 7:e session upplystes, att man då inom det norska handelsdepartementet arbetade på uppgörandet av ett förslag, att den i lagen den 26 augusti 1854 om »Forandringer i Forordningen om Søindrulleringsvæsendet av 3die Juni 1803» intagna bestämmelsen, enligt vilken besättningen endast till 1/3 må bestå av utlänningar (enligt lag av år 1866 ej gällande för svenska medborgare), skulle upphävas i fråga om medborgare från de övriga nordiska länderna, men att ett förslag härom måste föreläggas det norska Stortinget. Genomföres ett sådant förslag, uppfyller även Norge rekommendationens hemställan beträffande manskapet.

I Danmark finnes icke i och för sig några föreskrifter om nationalitetskrav för manskap.

På vissa områden, som ligger innanför ramen av strävandena att få till stånd en gemensam nordisk arbetsmarknad även för sjöfolk, föreligger emellertid i Danmark en del svårigheter, vilka hänför sig till a. arbetsförmedlingen för sjöfolk, b. krav på genomgång i vissa fall av dansk sjömansskola och c. avsaknaden i Danmark av en institution för avstängning av olämpligt sjöfolk från anställning ombord på fartyg.

För kännedom om ifrågavarande svårigheter hänvisas till en å dansk sida upprättad, den 25 januari 1960 dagtecknad promemoria [*se Bihang*]. I denna behandlas också frågan om skapandet av likställighet av nordiskt befäl.

De danska förhållanden, som avses under a. härovan, torde i första hand ha legat till grund för följande synpunkter i det nedan i transumt återgivna avsnittet av den norska regeringens meddelande till 7:e sessionen:

¹ Se Sak A 13/1960.

Når det gjelder spørsmålet om likestilling av nordiske sjømenn i relasjon til de kategorier sjømenn som ikke tilhører skipsbefalet eller som ikke er undergitt sertifikatplikt, anføres at en opphevelse av nasjonalitetskravet — som for øvrig bare er uttrykkelig fastsatt i svensk og norsk lovgivning — isolert sett neppe vil føre til den likestilling som rekommandasjon nr. 25/1954 tar sikte på. Det viktigste spørsmål for fremme av en slik likestilling vil være å tilrettelegge hyresformidlingsapparatet innen de enkelte nordiske land slik at en nordisk sjømann som melder seg som hyresøkende i et annet nordisk land, blir gitt samme rettigheter som vedkommende lands egne hyresøkende sjømenn.

I fråga om den under c. angivna avsaknaden i Danmark av en institution med oppgitt att behandla ärenden om avstängning av olämpligt sjöfolk från sjöttjänst må här för information om förhållandena i Finland, Norge och Sverige omnämnas följande.

För att i Sverige möjliggöra en ändamålsenlig tillämpning av de av partsorganisationerna på sjöfartsområdet uppdragna riktlinjerna för förhyrning och därmed sammanhängande frågor har dessa parter enats om sådana åtgärder, att sjömän, som uppfört sig klandervärt eller av andra skäl icke anses lämpade för anställning till sjöss, antingen utestänges från tjänst inom sjömansyrket för viss tid eller helt avföres från yrket. I Sverige har fyra nämnder, de s. k. undersöknings- och bestraffningsnämnderna, vardera bestående av två representanter för envar av berörda organisationer jämte av parterna gemensamt utsedd opartisk ordförande, tillsatts för att behandla hithörande ärenden. Nämnderna upptager till avgörande disciplinfrågor som av parterna hänskjutes till desamma och vidtager de bestraffningsåtgärder i form av avstängning från rätten att erhålla arbete inom sjömansyrket för alltid eller för den tid, som i varje särskilt fall fastställs av organisationerna gemensamt. Nämndernas beslut är bindande för parterna. Sjömansförmedlingarna tillställs uppgifter om sådana sjömän, som avstängts från tjänst. Det åligger sjömansförmedlingen att beakta parternas beslut och icke anvisa avstängd sjöman anställning ombord på fartyg anslutna till partsorganisationerna på redarsidan.

Bestämmelser och förfaranden motsvarande dem i Sverige finnes i Finland och Norge. Utbyte av underrättelser om bestraffningsnämnds beslut äger rum mellan dessa tre länder. Beslut i ett land torde i regel beaktas i de båda övriga länderna.

Den 25 januari 1960

**P M rörande rekommendation nr 25/1954 med avseende
på danska förhållanden**

(Utarbetad inom Danmarks Handelsministerium)

I rekommendation nr. 25/1954 henstillede Nordisk Råd til regeringerne i de nordiske lande at optage forhandlinger med henblik på indgåelse af en overenskomst om ligestilling af officerer og mandskab i de nordiske lande, for så vidt angår ansættelse om bord i handels- og fiskerskibe.

Med hensyn til gennemførelse af fælles nordisk arbejdsmarked for søfolk henholdende under det underordnede mandskab kan der fra dansk side være anledning til at anføre følgende vanskeligheder:

1. De i Danmark gældende regler for anvisning af arbejdskraft til danske skibe.

2. Kravet om sømandsskoleophold som betingelse for udmønstring til dækstjeneste i danske skibe i dansk havn.

3. Mangelen på bedømmelsesudvalg i Danmark til udelukkelse af uønskede søfolk.

ad 1. Ifølge § 3 i lov nr. 76 af 31. marts 1937 om forhyring og mønstring af skibsmandskab skal anvisning af hyre fortrinsvis ske til medlemmer af anerkendte arbejdsløsheds-kasser, når der findes flere lige kvalificerede hyresøgende. En tilsvarende regel findes i § 4, stk. 5, i bekendtgørelse nr. 135 af 19. maj 1958 af lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring m. v. Hertil kommer, at medlemmerne af Danmarks Rederiforening er overenskomstmæssigt forpligtede til i dansk havn alene at antage folk, der er medlemmer af sømændenes og søfyrbødernes forbund, herunder af forbundenes arbejdsløsheds-kasser.

Med hensyn til mulighederne for udenlandske søfolks optagelse som medlemmer af de danske arbejdsløsheds-kasser bemærkes, at svenske søfolk ifølge en overenskomst af 27. september og 17. oktober 1955 mellem sømændenes og søfyrbødernes arbejdsløsheds-kasser i Danmark og Sjöfolkets erkända arbetslöshetskassa i Sverige kan blive optaget som medlemmer af de danske kasser eller overflyttet til danske kasse, når de efter at have fået hyre i et dansk skib fremsætter begæring herom. Arbejdsløshedsunderstøttelse fra den tilflyttede kasse kan først udbetales, når sømanden har haft arbejde inden for den danske kasses arbejdsområde i mindst 5 uger og har betalt kontingent for denne periode.

Sidstnævnte regel gælder kun i tilfælde af overflytning fra en svensk kasse. Svenske søfolk, der ikke tidligere har været medlem af en svensk kasse, kan under samme betingelser blive medlem af dansk kasse, men arbejdsløshedsunderstøttelser kan i så fald først udbetales efter 1 års forløb. Det samme gælder i øvrigt for nyoptagne danske medlemmer.

En tilsvarende aftale er indgået med Finland.

Andre udlændinge, herunder nordmænd, kan på samme måde optages som medlemmer af dansk kasse, men da overflytning af medlemsskab ikke kan finde sted, betragtes disse altid som nyoptagne medlemmer.

Alle medlemmer af de nævnte to danske kasser anvises hyre på lige fod med danske medlemmer.

Spørgsmålet om ændring af de gældende regler for anvisning af arbejde til søfolk i danske havne har været forelagt for de pågældende søfolks organisationer, der har stillet sig afvisende over for ændringer på dette punkt.

ad 2. Ifølge sømandsuddannelsesloven er første udmønstring fra dansk havn til dækstjeneste i dansk sejlskib eller sejlskib med hjælpemotor af 60 BRT eller derover eller i andre skibe af 20 BRT eller derover betinget af, at den pågældende har gennemgået kursus på en dansk sømandsskole eller anden dertil svarende uddannelse: togt med skoleskib eller 12 måneders tjeneste i dansk sejlskib eller sejlskib med hjælpemotor mellem 20 og 60 BRT.

ad 3. For så vidt angår spørgsmålet om udelukkelse af uønskede søfolk fra beskæftigelse i den danske handelsflåde henledes opmærksomheden på bestemmelsen i § 10 i bekendtgørelse nr. 135 af lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring m.v. af 19. maj 1958, hvorefter personer, der »af legemlige eller moralske grunde må anses uskikket til regelmæssig erhvervsvirksomhed eller til samarbejde med arbejdsledere eller arbejdskammerater», skal udelukkes fra medlemsret i arbejdsløshedskasserne.

Med hensyn til spørgsmålet om ligestilling af officerer bemærkes, at der ikke fra dansk side udkræves nogen lovændring til godkendelse af andre nordiske sønæringsbeviser, idet lov om skibes bemanning af 7. juni 1952 i § 43 bestemmer, at kongen under forudsætning af gensidighed efter overenskomst med Finland, Island, Norge og Sverige kan fastsætte, at personer med gyldig sønæringsadkomst i et af de nævnte lande er berettiget til at gøre tjeneste i danske skibe i tilsvarende stilling, som hans sønæringsadkomst giver ham adgang til (i hans hjemland).

Spørgsmålet om gensidig anerkendelse af sønæringsbeviser og om ligestilling med hensyn til ansættelse om bord i nordiske skibe har været drøftet med officersorganisationerne, der indtog en negativ holdning til spørgsmålet. Man gjorde bl. a. gældende, at det måtte være en forudsætning for gensidig anerkendelse af sønæringsbeviser, at uddannelsen og eksamenskravene i de nordiske lande var ensartet. Også rederne var negativt indstillet over for tanken, idet det bl. a. anførtes, at man ikke kunne være interesseret i, at søfolk, hvis uddannelse helt eller delvis var bekostet af rederne, tog hyre i udenlandske skibe. Dertil kom, at forskellighederne i lønninger og levestandard endnu er så store i de nordiske lande, at det måtte befrygtes, at der kunne opstå konkurrence om arbejdskraften til skade for dansk søfart.

København, den 25. januar 1960

BILAGA 2

PM rörande utbildningsmöjligheter och kvalifikationskrav för nordiska sjömän

(Av førstesekretær Even Lund)

I rekommandasjon nr. 25/1954 henstiller Nordisk Råd til landenes regjeringer om å oppta forhandlinger om likestilling av nordiske sjømenn ombord i nordiske skip, bl. a. med tanke på gjensidig godkjennelse av sertifikater, som kvalifiserer for visse stillinger ombord. En har i denne sammenheng allerede trukket inn spørsmålet om vilkårene for erverv av sertifikat i annet land om en har sertifikat gyldig i eget land. Dette forhold som nå turde stå foran sin løsning, vil en derfor ikke omtale nærmere i denne sammenheng. Istedet vises til den P. M. som nu utarbeides på svensk side særskilt om denne rekommandasjonen [*se Bilaga 1*].

1. Derimot kan det være grunn til å se nærmere på i hvilken utstrekning sjømann som er hjemmehørende i ett land har adgang til å søke maritime skoler i et annet, samt i hvilken utstrekning han der vil kunne kvalifisere seg for de sertifikater som er påbudt.

a. Etter gjeldende norske bestemmelser vil enhver sjømann uansett nasjonalitet kunne opptas ved maritime skoler og kurs.

Sjømann som oppfyller de krav som etter lovgivningen er oppstillet med hensyn til kvalifikasjoner, vil også kunne erverve sertifikat. Unntak gjelder dog for skipsførere, som må ha norsk statsborgerskap, jfr. lov om navigatører av 10. oktober 1958, § 9, sammenholdt med kgl. res. 20. februar 1959, punkt 1. Det gjelder i denne forbindelse også begrensninger med hensyn til telegrafister.

b. Også i Danmark gjelder at enhver uansett statsborgerskap har adgang til maritime skoler og kurs. På samme måte er det adgang for enhver sjømann uansett nasjonalitet til å erverve dansk sertifikat dog unntatt sertifikater som gir rett til å seile som skipsførere.

c. I Finland finnes lovgivning bare angående utdannelsen av dekk- og maskinbefal. I prinsippet kan fremmede statsborgere få adgang til disse maritime skoler, men vedkommende kan ikke oppnå sertifikat. Lovgivningen på dette området er for tiden under revisjon. (Utenlandsk sertifikat kan godkjennes for ansettelse ombord i finsk fartøy, dog bare dersom sjøfartsstyrelsen gir tillatelse.)

d. I Sverige er oppstillet krav til svensk statsborgerskap for adgang til »sjöbefälsskola» (Sjøfartsstyrelsen kan dispensere fra detta kravet i enkelttilfelle). Videre oppstiller Telestyrelsen krav til statsborgerskap for adgang til de kurs som styrelsen har anordnet for radiotelegrafister.

Sertifikat for skipsbefal kan bare utstedes til svenske statsborgere. Heller ikke vil stilling som radiotelegrafist kunne innehas av andre enn svenske statsborgere. (Det kan her tilføyes at radiotelegrafist, stuert og skipslektri-

ker ikke regnes som hørende til skipsbefalet i Sverige.) Hva gjelder nationalitetskravet for radiotelegrafister, kan Telestyrelsen dispensere fra dette ved utstedelse av sertifikat. (Sjøfartsstyrelsen kan videre meddele utlending rett til å påmønstre svensk fartøy både som befal og som radiotelegrafist.)

e. Det er vel neppe særlig sannsynlig at landene vil fire på sine krav til statsborgerskap for skipsførere. Skulle dette gjennomføres, måtte det utvirkes lovendringer i samtlige land.

Når det gjelder de øvrige kategorier, er det bare Sverige som utelukker fremmede statsborgere. Skal det der etableres likestilling, vil det utfordres særskilt kgl. forordning.

2. Nær sammenheng med spørsmålet om utdanning har også spørsmålene om godkjennelse av praksis (fartstid og verkstedtid) og utstedelse av fartsbevis (for underordnede).

a. Med hensyn til fartstid og verkstedtid gjelder generelt etter landenes lover og øvrige bestemmelser at praksis i hjem- og utland sidestilles, således også eget og fremmed lands skip. (En vil her ikke komme inn på tariffbestemmelser.) Det kan nevnes at dette uttrykkelig er uttalt i den norske motormaskinistlov av 9. februar 1923, § 16. Etter den norske lov om navigatører av 10. oktober 1958 (§ 12) kan departementet bestemme i hvilken utstrekning tjeneste som nevnte lov krever for erverv av forskjellige sertifikater, kan opparbeides på utenlandsk fartøy. (Jfr. også lov om stuerter av 6. mai 1949, § 3.)

I den sammenheng som her er nevnt, vil det kunne tenkes en viss ulike behandling. Spørsmålet har dog i dag neppe særlig praktisk betydning.

b. Fartsbevis, sjøfartsbøker m. v.

aa. I Norge gjelder herom at enhver sjømann som antas til tjeneste ombord i norsk skip, skal ha fartsbevis, sjøfartsbok eller det for stillingen nødvendige sertifikat.

Sjøfartsbok utstedes bare til sjømann som har bosted i Norge (men uansett statsborgerskap).

bb. Ifølge dansk sjømannslov (§ 11) skal enhver sjømann som forhyres, være forsynt med sjøfartsbok eller mønstringsbevis. Sjøfartsbok utstedes bare til danske statsborgere.

cc. Etter finske bestemmelser gjelder at enhver sjømann som antas til tjeneste på finsk fartøy (som underordnet eller befal), og som er mønstringspliktig, skal registreres i et sentralt sjømannsregister. Videre bestemmes det at den som er innført i slikt register, også skal ha »sjömansbok».

En må oppfatte dette derhen at »sjömansbok» således utstedes til sjømenn uansett deres bosteds- og statsborgerforhold.

dd. I henhold til gjeldende svenske bestemmelser skal sjøfartsbok (med en viss begrensning) bare utstedes til svensk statsborger som har sjøfart med svensk handelsfartøy som yrke, og som er innskrevet ved »sjömanshus». Fremmede statsborgere mottar intet fartsbevis, men i likhet med svenske statsborgere har de krav på å få attest fra skipet og skal dessuten ha vanlig avregningsbok.

(Det foreligger nå forslag om at sjøfartsbok skal utstedes til sjømenn med bosted i Sverige, uansett deres statsborgerskap.)

dd. Det spørsmål melder seg om ikke all tjeneste for nordiske sjømenn ombord i nordiske skip bør nedtegnes i offentlig bekreftede »sjøfartsbøker». Videre bør det formentlig overveies om man ikke burde komme derhen at fartsbeviset ble gitt en intranordisk gyldighet, slik at all fartstid som sjømannen måtte ha ombord i nordisk skip, blir nedtegnet i samme dokument. (Til støtte for et slikt standpunkt kan anføres at fartsbevisene i praksis også har betydning som identitetsdokument, og sjømannen da neppe bør være i besittelse av noe større antall og fra forskjellige land. I den utstrekning sjømannen skal være berettiget til sosiale ytelser fra forskjellige land, vil det også være av betydning å få etablert klarhet over hans fartsforhold.)

ee. Gjennomføring av slik likestilling formodes å kunne skje gjennom administrativ forordning.

c. Registrering av sjømenn.

Allerede i forbindelse med rekommandasjon nr. 32/1958 er det blitt fremholdt betydningen av at det innen Norden etableres registre over sjømenn som av helsemessige årsaker er utelukket fra tjenestegjøring ombord i fartøy.

I den utstrekning nordiske sjømenn ombord i nordiske skip skal betale sjømannskatt til og oppebære sosiale ytelser fra skipets hjemland, og for så vidt som fartstiden måtte bli inntegnet i »nordiske» fartsbevis og ellers på annen måte bli tillagt vekt, vil en registrering i skipets hjemland av tjenestetiden ha betydning.

aa. I Norge har man en ordning med lokal og sentral registrering av sjømenn, i første rekke beregnet på sjømenn som har bosted i Norge, men hvorved en også vil kunne dekke enhver sjømann som tjenestegjør ombord i norsk skip.

bb. I Danmark registreres sentralt ved Sømmandsskattekontoret i København, enhver på- og avmønstring i Danmark.

cc. Som allerede omtalt ovenfor har man i Finland bestemmelser om at enhver sjømann som påmønstres finsk skip skal registreres sentralt.

dd. For Sverige gjelder i dag at det ved hvert »sjømanshus» føres lokalt register over de sjømenn innen dettes distrikt som har sjøfartsbok. Utlendinger omfattes ikke herav.

Spørsmålet om etablering av et sentralt register for sjømenn er for tiden under utredning. Det overveies i denne sammenheng også hvorvidt et slikt register i tilfelle også bør omfatte fremmede statsborgere (eventuelt slike som har bosted i Sverige).

ee. For Norge, Danmarks og Finnlands vedkommende skulle spørsmålet om en sentral registrering av enhver nordisk sjømann ombord i landets skip kunne gjennomføres tilfredsstillende ved administrativ forordning.

I Sverige skulle en tro at dette spørsmål nå lett måtte kunne la seg gjennomføre i forbindelse med det arbeid som allerede pågår.

København, 20. januar 1960

BILAGA 3**PM rörande behörighetsbestämmelser för fartygspersonal i Finland**

(Utarbetad inom Finlands handels- och industriministerium)

1. För anställande av däck- och maskinmanskaper samt ekonomipersonal finnas i Finland icke några bestämmelser om nationalitet. Någon praxis i detta hänseende har icke heller utvecklats. Utlänningar kunna således i full utsträckning anställas i dessa befattningar. Det är dock tänkbart, att, i fall av arbetslöshet, de anställdas organisationer kunna fordra inskränkningar i detta hänseende.

Sjötjänst på utländskt handelsfartyg likställs med praktik på finska fartyg, då fråga är om villkor för inträde i sjöfartsläroverk och för erhållande av behörighetsbevis för däcksbefäl. Detsamma torde, ehuru uttryckligt stadgande härom saknas, gälla även praktik för maskinbefälets behörighetsbrev.

Beträffande telegrafister höra beaktas bestämmelserna i den internationella telekommunikationskonventionen, bragt i kraft hos oss genom en förordning av den 29 juli 1949. Enligt dessa bestämmelser skall radiotelegrafist ombord å fartyg ha behörighetsbevis utfärdat eller godkänt av myndighet i det land, vartill fartyget hör, men intet synes hindra utlänning att få sådant bevis i Finland.

2. Den egentliga navigationsundervisningen i Finland har av ålder varit uppdelad i tre kurser, nämligen en lägsta kurs, en styrmanskurs och en sjökaptenskurs. Benämningarna för de två första kurserna ha varierat, så att den första kursen tidtals benämnts understyrmanskurs och tidtals styrmanskurs. För den följande kursen ha benämningarna varit styrmans- och överstyrmanskurs.

I de förslag till ändring av hithörande lagstiftning, som nu äro under arbete, torde för den lägsta kursen benämningen styrmanskurs tagas i bruk och för följande kurs överstyrmanskurs. Den tredje kursen är sjökaptenskursen.

Utöver dessa tre kurser infördes genom förordningen angående sjöfartsläroverken av den 28 maj 1943 en lägre kurs, skepparkursen, närmast avsedd för blivande befäl på insjö- och kustfartyg. Avsikten är att något utvidga undervisningen på denna kurs för att ge dem, som genomgått kursen, större behörighet som styrmän i längre fart.

För erhållande av inträde till styrmanskursen och erhållande av motsvarande behörighetsbrev fordras en sjöpraktik av tre år. För överstyrmanskurs och överstyrmansbrev är sjöpraktiken fyra år och för sjökaptenskurs och sjökaptensbrev två års praktik efter erhållet överstyrmansbrev.

Läroplanerna för kurserna i sjöfartsskolorna äro utfärdade av handels- och industriministeriet den 14 juni 1950. Undervisningsplanerna äro för tillfället föremål för genomsyn, rättelse och modernisering och komma sanno-

likt att gestalta sig i överensstämmelse med de svenska läroplanerna, sådana dessa ingå i kungl. sjöfartsstyrelsens meddelande nr 21/1959. Antalet undervisningstimmar för de båda styrmanskurserna och sjökaptenskursen blir tillsammans något högre än motsvarande antal timmar i Sverige. Språkundervisningen här blir begränsad till de båda inhemska språken samt engelska.

Bestämmelserna om däcksbefälets (= fartygsbefälets) behörighetsbrev ingå i en förordning av den 25 februari 1949 och för maskinbefälet i en förordning av den 20 mars 1959. Förstnämnda förordning innehåller bestämmelser om huru fartygen skola vara bemannade med befäl.

Erhållandet av styrmans- eller sjökaptensbrev förutsätter genomgången kurs vid inhemskt sjöfartsläroverk. Beträffande maskinbefälet utsäges detta icke i förordningen uttryckligen, men det förefaller, som om, också i fråga om maskinbefälet, man skulle utgått från att kunskaperna borde ha inhämtats vid inhemskt tekniskt läroverk. Denna bestämmelse är man i Finland beredd att ändra för att ge styrmän och maskinmästare ävensom telegrafister, hemmahörande i de skandinaviska länderna, möjlighet att, på basen av de behörighetsbevis de förvärvat sig i sitt hemland, tjänstgöra i befattning, motsvarande deras behörighetsbrev, på finska fartyg.

Beträffande anställning av befälhavare stadgas uttryckligen, att befälhavare på finskt handelsfartyg skall vara finsk medborgare.

Under arbetet med omarbetning av läroplanerna för däcksbefälet vid sjöfartsläroverken har särskild uppmärksamhet ägnats motsvarande läroplaner i de skandinaviska länderna i akt och mening att göra bestämmelserna i görligaste mån överensstämmande med varandra. Läroplanerna för maskinbefälet torde i huvudsak ligga på samma nivå som i Skandinavien.

Det kan i detta sammanhang vara skäl att framhålla, att hinder icke möter för utlänningar att besöka sjöfarts- eller tekniska läroverk i Finland.

3. I Finland anordnas från och med år 1961 kurser för utbildning av däck- och maskinmanskaper samt kockar. Vid utarbetandet av läroplanerna för dessa kurser ha som förebild använts motsvarande svenska och danska utbildningsprogram.

Helsingfors den 27 februari 1960

BILAGA 4

Utlåtande av Nordiska rådets socialpolitiska niomannakommitté över medlemsförslaget

Medlemsförslaget och dess bakgrund

I Nordiska rådets rekommendation nr 25/1954 hemställde rådet hos de nordiska ländernas regeringar att upptaga förhandlingar i syfte att söka få till stånd en överenskommelse om likställighet mellan nordiskt fartygsbe-

fäl och sjöfolk såvitt angick anställning ombord på handels- eller fiskefartyg av nordisk nationalitet, dock med den begränsning, att gällande krav på inhemskt medborgarskap allttjämt skulle upprätthållas beträffande fartygets befälhavare.

Ehuru rekommendationen i anslutning till det till grund för denna ligande medlemsförslaget närmast tog sikte på frågan om uppmjukning av de krav på inhemskt medborgarskap, som i de nordiska ländernas lagstiftning uppställts såsom förutsättning för anställning som befäl och manskap på fartyg, kom rekommendationen likväl redan från början — för att dess syfte skulle kunna helt förverkligas — att behandlas med utgångspunkt från att den inbegrep jämväl spörsmålet om multilateralt godkännande av de i de nordiska länderna utfärdade behörighetsbevisen för befäl med flera kategorier.

Till rådets sjunde session år 1959 förelåg meddelanden i anledning av rekommendationen från Finlands, Norges och Sveriges regeringar samt en gemensam redogörelse för överläggningar i Stockholm den 15—16 september 1959 mellan representanter för de nordiska regeringarna (Sak D 9, s. 1308 ff.).

I den gemensamma redogörelsen anfördes, att nära samband funnes mellan rekommendationen och bestämmelserna i överenskommelsen den 22 maj 1954 mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige om en gemensam arbetsmarknad. Därjämte konstaterades i redogörelsen sammanfattningsvis bland annat

— — — att spörsmålet om att genomföra likställighet mellan det egna landets sjömän och sjömän från övriga nordiska länder, då de anmäla sig såsom arbetssökande, icke löses enbart genom upphävande av gällande bestämmelser om nationalitetskrav och genom ömsesidigt godkännande av behörighetsbevis. För att uppnå rekommendationens syfte erfordras även, att hithörande lagstiftning i övrigt ändras därhän, att förutsättningar skapas för en sådan likställighet eller att eljest de faktiska förhållandena på området tillrättaläggas.

Med detta uttalande åsyftades främst rådande begränsningar i vissa nordiska länder för andra medborgare än landets egna att vinna inträde som elev i sjöbefälsskola och att mönstra på fartyg. Medan i förstnämnda hänseende direkta medborgarskaphinder avsågs, åsyftades i sistnämnda hänseende inskränkningar genom gällande bemanningsföreskrifter i förening med kollektivavtalsrättsligt reglerade eller eljest av intresseorganisationer uppställda begränsningar.

Vidare konstaterades i redogörelsen

— — — att det råder stora olikheter i fråga om de förhållanden, som i de olika länderna hänföra sig till befattningar ombord, för vilka särskild behörighet kräves, och att möjligheter därför icke nu äro för handen att sammanföra dessa befattningar under en allmän bestämmelse om likställdhet. Härtill kommer också, att lagstiftningen om behörighetsfordringarna i flera av länderna fortfarande är föremål för revision. Tanken på en multilateral överenskommelse om godkännande av behörighetsbevis kan för närvarande

alltså inte förverkligas. Däremot står den utvägen öppen, att man — vartefter formella och reella förutsättningar föreligga — bilateralt tager upp spörsmålet om ömsesidiga överenskommelser i ämnet för att komma fram till en lösning av de svåra tekniska problem, varom här är fråga. Författningssmäsiga förutsättningar ha numera skapats för träffande av överenskommelse mellan Danmark och Norge i fråga om fartygsbefäl (»navigationsbefäl»).

Meddelandena jämte redogörelsen hänvisades under sjunde sessionen till socialpolitiska utskottet, som i sitt förslag (nr 12, s. 1964) i ämnet anförde följande:

Av de i saken lämnade meddelandena i anledning av rekommendationen nr 25/1954, vilken under tidigare sessioner hänskjutits till juridiska utskottet, framgår, att förutsättningarna i dagens läge synes vara mindre goda för att helt förverkliga rekommendationen i befintligt skick. Enligt utskottets mening torde dock ytterligare åtgärder i rekommendationens syfte kunna vidtagas. Saken bör därför tills vidare vila i rådet i avvaktan på ytterligare preciseringar och eventuella i anslutning härtill framställda ändringsförslag till revidering av rekommendationen.

Utskottets under hänvisning till det anförda gjorda hemställan, att rådet skulle lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till en senare session, bifölls utan diskussion av rådet.

Saken hänsköts därefter av rådets presidium till socialpolitiska niomanakommittén, som lät upprätta två promemorior angående rekommendationen och dess dittillsvarande behandling, nämligen »PM rörande nationalitetskrav vid anställning av befäl och manskap på handels- och fiskefartyg» [*se Bilaga 1*] och »PM rörande utbildningsmöjligheter och kvalifikationskrav för nordiska sjömän» [*se Bilaga 2*].

I anledning av vad sålunda förekommit väcktes av Birger Andersson, Sverige, Gunnar Henriksson, Finland, och Claudia Olsen, Norge, till rådets åttonde session år 1960 i saken ett nytt medlemsförslag, som åsyftade att få till stånd en rekommendation med mera begränsad målsättning än den tidigare. Efter att ha lämnat en redogörelse för vad som dittills förekommit i ärendet anförde förslagsställarna bland annat följande:

Vad angår det nordiska befälet på de nordiska fartygen bör — sedan nationalitetskravet vid anställning avskaffats — det fortsatta arbetet helt inriktas på de förhållanden, som har samband med de i de olika nordiska länderna gällande bestämmelserna om behörighet att utöva befäl å fartyg. Vad man därvid bör syfta till att uppnå synes vara, att — med det undantag, som omnämnes i rekommendationen nr 25/1954 — nordisk medborgare med giltigt behörighetsbevis i något av de nordiska länderna skall få tjänstgöra på de andra nordiska ländernas fartyg i högst motsvarande befattning som den, vilken hans behörighetsbevis berättigar honom att inneha på hans hemlands fartyg. Då förhållandena på området emellertid är mycket olika, torde en sådan likställighet, varom här kan bli fråga, icke kunna åvägabringas generellt genom en multilateral överenskommelse, utan man torde böra begränsa sig till att genom bilaterala avtal de nordiska länderna emellan få till stånd ömsesidig giltighet av behörighetsbevis. Härigenom skulle åtminstone f. n. punktvis likställighet på området kunna uppnås.

Förslaget utmynnade i en hemställan,

att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna att, efter samråd med vederbörande organisationer på sjöfartens område,

1. sinsemellan upptaga överläggningar om ingående av bilaterala överenskommelser om godkännande av behörighetsbevis för sjöbefäl, dock att godkännande av bevis för befälhavare icke skall innefatta rätt för innehavare av sådant bevis att vara befälhavare på annat nordiskt lands fartyg,

2. i övrigt vidtaga åtgärder för att genomföra likställighet för nordiska sjömän, då de anmäler sig såsom arbetssökande å nordiska fartyg.

Rådet fattade vid åttonde sessionen utan utskottsbehandling beslut om att medlemsförslaget — då betecknat såsom Sak A 12/1960 — skulle uppskjutas till en senare session, och hela ärendet hänsköts ånyo till socialpolitiska niomannakommittén för förnyat övervägande.

A v k o m m i t t é n f ö r e t a g n a u t r e d n i n g a r

Ovan har framhållits, att kommittén under år 1959 och början av år 1960 lät utarbeta två promemorior angående rekommendationen nr 25/1954 och dennas dittillsvarande behandling. Kommittén har under år 1960 fortsatt det sålunda inledda utredningsarbetet genom att föranstalta om olika kompletterande undersökningar. Till en början beredde kommittén av sjöfartsnäringsen berörda myndigheter och intresseorganisationer i de nordiska länderna tillfälle att skriftligen delge kommittén sina synpunkter på det till 1960 års session väckta medlemsförslaget och ovannämnda två promemorior. Därefter lät kommittén införskaffa vissa statistiska uppgifter rörande fördelningen mellan olika nationaliteter av den inom de nordiska ländernas handelsflottor sysselsatta arbetskraften, varjämte kommittén lät utarbeta särskilda promemorior rörande utbildnings- och behörighetsbestämmelser inom de nordiska länderna för nautiskt befäl, maskinbefäl, fartygs-elektriker, radiotelegrafister och ekonomipersonal (stewarder och skeppskockar). På hemställan av Skandinaviska transportarbetarfederationen höll kommittén slutligen en informationskonferens i Oslo den 5—6 december 1960 för sjöfartens intresseorganisationer i Norden, vid vilken konferens även representanter för vederbörande departement och ministerier bereddes tillfälle att närvara. I konferensen deltog företrädare för 20 sjöfartsorganisationer — två interskandinaviska och 26 nationella — vilka framförde organisationernas principiella synpunkter på olika av förslaget i övrigt aktualiserade problem, sammanhängande med en gemensam arbetsmarknad på sjöfartens område i Norden. De skilda debattinläggen vid konferensen upptogs på band och har i anslutning till bandupptagningen återgivits i skrift. I det följande skall lämnas en sammanfattande redogörelse för huvudinnehållet i de företagna utredningarna. Beträffande de olika detaljerna hänvisas till Nordiska rådets särskilda utgåva av hithörande material i »Nordisk utredningsserie», 1961: 5.

Utredningsmaterialet

1. Fördelningen av handelsflottornas befäl och manskap mellan olika nationaliteter

Enligt de lämnade uppgifterna, som hänför sig till år 1959, har Norge både absolut och relativt sett den största handelsflottan i Norden med drygt 57 000 sjömän anställda. Det största procentuella antalet utlänningar i sin handelsflotta har Sverige med 7 500 där anställda utländska sjömän, vilket motsvarar cirka 33 procent. Därefter kommer Norge med cirka 8 000 utlänningar, motsvarande ungefär 7 procent, av vilka drygt 1/3 kommer från andra nordiska länder. I Danmark uppgår antalet utlänningar i handelsflottan till cirka 4 procent, varav knappt hälften är nordiska medborgare, medan Finland har drygt 1/2 procent utlänningar i sin handelsflotta, det övervägande flertalet från länder belägna utom Norden.

2. Gränsdragningen mellan befäl och manskap

I samtliga nordiska länder uppdelas fartygsbefälet i första hand på nautiskt befäl och maskinbefäl. Till det nautiska befälet hör i Danmark skeppsförare av första och andra graden, styrmän av första och andra graden, »sætteskipper» av första och andra klassen samt kustskeppare, i Finland sjökaptener, styrmän, understyrmän, skeppare och förare, i Norge skeppsförare, styrmän av första och andra klassen samt kustskeppare av första och andra klassen samt i Sverige sjökaptener, styrmän, skeppare av första klassen och skeppare. Maskinbefälet utgöres av, i Danmark skeppsmaskinchefer, skeppsmaskinister av första, andra och tredje graden, skeppsmaskinister och motorpassare, i Finland övermaskinmästare, maskinmästare, undermaskinmästare och maskinskötare, i Norge maskinchefer samt maskinister av första och andra klassen samt i Sverige av sjöingenjörer, maskintekniker, fartygsmekaniker av första klassen och fartygsmekaniker. Någon exakt jämförelse mellan de olika befälsgraderna inom angivna två befälsgrupper i de nordiska länderna är inte möjlig att göra på grund av rådande olikheter i utbildningen och kompetensvillkoren.

Beträffande övriga kategorier av ombordanställda är skiljaktigheterna större, i det att vissa grupper räknas såsom befäl i ett eller flera länder men anses tillhöra manskapet i andra. Sålunda är telegrafister och stewardar befäl enligt danska och norska lagbestämmelser men — ehuru tillhörande arbetsledningen ombord och i åtskilliga avseenden jämställda med befälet — manskap enligt svenska föreskrifter. Den finska sjömanslagen likställer likaledes i vissa avseenden dessa senare kategorier med befäl. Fackutbildade fartygselektriker är befäl enligt norska bestämmelser men inte enligt finska och svenska. I Danmark är fartygselektriker befäl, om de innehar maskinteknisk befälstillhörighet, men hänföres i annat fall till maskinmanskapet.

3. Medborgarskapshinder vid anställning

Av redogörelsen för överläggningarna i september månad 1959 mellan representanter för de nordiska regeringarna (Sak D 9/1959, s. 1312) framgår, att Danmark, Finland och Norge redan då uppfyllde rekommendationen nr 25/1954, såvitt den avsåg, att nationalitetskrav inte skulle uppställas vid anställning av sådant befäl, som omfattades av rekommendationen, d. v. s. i princip allt ombordanställt befäl med undantag av fartygets befälhavare. Uttalandet torde emellertid inte ha åsyftat telegrafister, vilka räknas till befälet i Danmark och Norge och för vilka gäller särskilda bestämmelser i anslutning till internationella sjösäkerhetskonventionen och internationella telekonventionen, till vilka samtliga nordiska länder har anslutit sig. När i detta sammanhang talas om befäl, lämnas därför telegrafisterna åsido. Sedan i Sverige den 3 juni 1960 utfärdats en ny sjöbefälskungörelse, vilken trädde i kraft den 21 juli samma år, äger numera även i detta land utländsk medborgare ta anställning ombord å svenskt fartyg såsom annat befäl än befälhavare, därest han uppfyller stadgade svenska behörighetsfordringar. I Danmark, Norge, Finland och Sverige föreligger alltså inte längre i fråga om annat befäl än fartygets befälhavare i princip något på medborgarskapet grundat hinder att vinna anställning å landets handels- eller fiskefartyg.

Vad manskapet beträffar — här bortses även från telegrafister, vilka i princip räknas till manskapet i Finland och Sverige — visar den ovan nämnda redogörelsen jämte meddelandet om rekommendationen nr 25/1954 från Sveriges regering till rådets sjunde session (Sak D 9/1959, s. 1310 ff.), att varken Danmark, Finland eller Sverige i någon offentlig författning längre föreskriver krav på inhemskt medborgarskap för att kunna vinna anställning inom landets handels- eller fiskeflotta. Den i Sverige sedan år 1911 gällande regeln, att vid påmönstring av sjömän å svenskt fartyg besättningen till minst 2/3 skall bestå av svenska medborgare, hade nämligen kort tid dessförinnan genom en kungörelse uppmjukats på så sätt, att vid tillämpning av regeln andra nordiska medborgare än svenska framdeles skulle likställas med svenska medborgare. I Norge gäller liksom i Sverige en särskild bestämmelse — intagen i lagen den 26 augusti 1854 om »Forandringer i Forordningen om Søindrulleringsvæsendet av 3die Juni 1803» — enligt vilken besättningen endast till viss del må bestå av utlänningar; antalet utlänningar får i Norge inte överstiga 1/3 av besättningen. Enligt en lag från år 1866 har bestämmelsen satts ur kraft i förhållande till svenska medborgare, vilka följaktligen likställas med norska medborgare vid tillämpningen av 1854 års lag. Däremot äger bestämmelsen alltså giltighet i fråga om medborgare i Danmark och Finland. Vid föredragning av ärendet inför socialpolitiska utskottet vid rådets sjunde session år 1959 upplystes, att man då inom det norska handelsdepartementet arbetade med ett förslag på att upphäva den ifrågavarande bestämmelsen även i förhållande till andra nordiska länders medborgare än Sveriges men att ett förslag i denna riktning måste föreläggas Stortinget. Något sådant förslag har emellertid ännu inte,

såvitt upplysts, förelagts Stortinget. I Danmark, Finland och Sverige föreligger sålunda inte för manskap, hemmahörande i Norden, något på medborgarskapet i offentlig författning grundat hinder att erhålla anställning på landets handels- eller fiskefartyg, medan i Norge gäller en — inom Norden gentemot Danmark och Finland riktad — föreskrift, att endast 1/3 av besättningen må bestå av utlänningar.

4. Andra hinder vid anställning av manskap från annat nordiskt land

Ovan har framhållits, att inte några föreskrifter i offentlig författning finns i Danmark om nationalitetskrav vid anställning av manskap ombord på handels- eller fiskefartyg. Däremot finns i detta land en bestämmelse i lagen om »forhyring og mønstring av skibsmandskab», att »statsforhyringskontoren» vid anvisning av arbete åt manskap skall lämna företrädere för medlemmar av arbetslöshetskassa, som är erkänd av danska staten. I realiteten innebär detta, att påmönstring å danskt fartyg i dansk hamn kan ske blott av danskt manskap. I Danmark administrerar nämligen de båda sjöfolksorganisationerna Søværnets Forbund och Søfyrbødernes Forbund arbetsförmedlingen och arbetslöshetskassorna för här ifrågavarande manskapskategorier. Dessa organisationer mottar i princip inte utlänningar såsom medlemmar. Endast sådant utländskt manskap, som anställts på danskt fartyg utomlands, har möjlighet att vinna inträde i dessa organisationer och att därigenom bli likställt med danskt manskap vid mönstring ombord på danskt fartyg i Danmark.

Danmark är dessutom det enda land i Norden, som i viss utsträckning infört obligatorisk utbildning av manskap. För att manskap skall äga mönstra till däckstjänst ombord på danskt fartyg i dansk hamn — segelfartyg (med eller utan hjälpmotor) på lägst 60 BRT och annat fartyg på lägst 20 BRT — krävs sålunda, att vederbörande har genomgått kurs på dansk sjömansskola eller annan däremot svarande utbildning: antingen skolskeppsutbildning eller 12 månaders tjänstgöring ombord på danskt segelfartyg (med eller utan hjälpmotor) mellan 20 och 60 BRT.

5. Den nationella sjöfartsutbildningen

A. Utbildningssystemen i stora drag

I samtliga nordiska länder har utbildats system för sjöfartsutbildning. Utbildningen omspannar i allmänhet alla kategorier av sjöfolk, från fartygsbefälhavare till manskap i lägre grader och är anpassad till ländernas allmänna skolväsende. Utbildningssystemen är varandra mycket olika på väsentliga punkter, och även utbildningens innehåll visar stora skillnader. Den omständigheten, att i ett land inte uppställts krav på behörighetsbevis för en särskild kategori, behöver inte innebära, att landet saknar utbildningsmöjligheter på området, utan betyder oftast i stället, att förekommande utbildning är frivillig. Utbildningen av högre nautiskt befäl och maskin-

befäl äger som regel rum vid statliga läroanstalter (sjöbefälsskolor). Vid sidan av den statliga skolutbildningen förekommer emellertid även undervisning i enskild regi, företrädesvis vid skolor eller kurser, anordnade av rederier och ideella föreningar eller organisationer.

B. Medborgarskapshinder vid tillträde till rationell sjöfartsskola eller kurs

I Danmark och Norge kan i princip envar oavsett nationalitet vinna inträde vid skolor eller kurser inom sjöfartens olika verksamhetsområden. I Finland finns lagstiftning om sjöfartsutbildning endast för nautiskt befäl och maskinbefäl. Denna utbildning står i princip öppen även för utlänning. I Sverige däremot har i sjöbefälsskolestadgan den 30 juni 1959 uppställts formellt krav på svenskt medborgarskap för inträde i svensk sjöbefälsskola. Från detta villkor äger emellertid sjöfartsstyrelsen medgiva dispens, och sådan dispens brukar meddelas praktiskt taget utan undantag. Vidare uppställer telestyrelsen i Sverige krav på svenskt medborgarskap för tillträde till de av styrelsen för radiotelegrafister anordnade kurserna.

6. Nationella behörighetsbevis

A. Kategorier, för vilka behörighetsbevis fordras

I samtliga nordiska länder fordras särskilda behörighetsbevis (certifikat) för nautiskt befäl, maskinbefäl och telegrafister. Antalet behörighetsbevis inom envar kategori växlar från land till land. I fråga om nautiskt befäl finns sålunda i Danmark åtta, i Finland fem, i Norge fem och i Sverige fyra behörighetsbevis av olika grader inom handelsflottan, medan vad maskinbefälet beträffar antalet behörighetsbevis uppgår till i Danmark sex, i Finland fem, i Norge tre och i Sverige fyra. Vidkommande ekonomipersonalen (stewarder och skeppskockar) fordras behörighetsbevis i Danmark och Norge men däremot inte i Finland och Sverige. Slutligen uppställs för fartygselektriker krav på behörighetsbevis endast i Norge.

B. Villkor för förvärv av nationellt behörighetsbevis

I den mån särskilt behörighetsbevis sålunda erfordras, gäller i samtliga nordiska länder såsom huvudregel, att vederbörande skall uppfylla landets stadgade behörighetsfordringar. I praktiken innebär detta, att en arbetssökande för att kunna bli anställd måste ha genomgått föreskriven utbildning och förvärvat behörighetsbevis i det land, vars flagga det fartyget för, å vilket han avser att tjänstgöra. Från denna huvudregel äger emellertid vederbörande myndigheter i de olika nordiska länderna under olika förutsättningar meddela dispens.

I Danmark har rådande brist på befäl sålunda gjort det nödvändigt att dispensera från lagstadgade bemanningsföreskrifter, och dispenserna har som regel avsett vederbörandes kvalifikationer. I Finland ger befälsförordningen handels- och industriministeriet rätt att bevilja dispenser. Dessa kan vara antingen personliga (bristande kompetens) eller fartygsdispenser (bris-

tande kompetens eller bristande antal). Allmännast förekommande är sådana fartygsdispenser, som beviljas på grund av någon befälspersons bristande kompetens. Personliga dispenser, som brukar innehålla tidsbegränsning, och fartygsdispenser på grund av bristande antal är däremot sällsynta. I Norge kan dispens från bemanningsföreskrifterna meddelas i särskilda undantagsfall. Genom kungl. resolution den 23 september 1960 fastställdes några mindre ändringar i föreskrifterna. Den viktigaste av dessa är ändringen av den dispensbestämmelse, varigenom Sjöfartskontoret fått ökad möjlighet att dispensera. Bland annat kan man numera ta viss hänsyn till modern utrustning m. m. vid fastställandet av bemanningen på mindre fartyg. Å andra sidan kan också strängare bemanningskrav uppställas än som följer av föreskrifterna, om detta av ett eller annat skäl skulle anses påkallat. I Sverige återfinns reglerna om bemanning med fartygsbefäl och maskinbefäl i sjöbefälskungörelsen den 3 juni 1960. Liksom i Finland är det här fråga om personlig dispens och fartygsdispens. I verkligheten utgör också 38 §, den s. k. bristmönstringsparagrafen, en dispensbestämmelse, som under tider av otillräcklig tillgång på befäl spelar en stor praktisk roll. Även Kungl. Maj:t äger rätt att dispensera från befälskungörelsens bestämmelser, ty dylik rätt anses jämväl utan uttryckligt stadgande föreligga med avseende å författningar, som Kungl. Maj:t utfärdat utan riksdagens medverkan. Den nya befälskungörelsen innebär en inskränkning i den dispensrätt, som förut tillkommit sjöfartsstyrelsen, och även Kungl. Maj:ts dispensrätt avses komma att få en mycket begränsad omfattning.

Såsom framgår av redogörelsen under avsnitt 3 ovan kan dispens emellertid inte meddelas i något nordiskt land beträffande fartygets befälhavare.

C. Gällande bestämmelser om ömsesidigt godkännande av nationella behörighetsbevis

I Danmark har i 43 § lagen den 7 juni 1958 (nr 208) om »skibes bemanning» intagits stadgande om att Konungen under förutsättning av ömsesidighet efter överenskommelse med Finland, Island, Norge och Sverige äger förordna, att person med giltigt behörighetsbevis i något av dessa länder är berättigad att tjänstgöra på danska fartyg i motsvarande befattning som den, vilken hans behörighetsbevis berättigar honom att inneha på hans hemlands fartyg.

I Finland saknas bestämmelser om ömsesidigt godkännande av behörighetsbevis. Den 14 maj 1959 tillsattes emellertid i detta land en statlig kommitté för att granska i kraft varande förordningar om navigationsskolorna och handelsfartygens befäl. Avsikten är, att denna kommitté skall jämföra dessa förordningar i tillämpliga delar med motsvarande bestämmelser, som utfärdats i övriga nordiska länder. Kommittén beräknar inom kort vara färdig med sitt arbete.

I Norge gäller enligt särskild bestämmelse i lagen den 10 oktober 1958 om navigatörer och lagen den 2 juni 1960 om skeppsmaskinister, att Konungen — efter därom med annat land träffat avtal — kan bestämma, att

innehavare av certifikat, utställt av myndighet i vederbörandes hemland, kan tjänstgöra på norskt fartyg i motsvarande befattning, som hans certifikat berättigar honom till.

I Sverige saknas liksom i Finland bestämmelser om ömsesidigt godkännande av behörighetsbevis, dock att Sverige nyligen utfärdat nya bestämmelser rörande sjöbefälet, nämligen sjöbefälskungörelsen den 3 juni 1960.

Det i Danmark och Norge åt Konungen givna bemyndigandet att med annat land träffa ömsesidigt godkännande av behörighetsbevis har inte utnyttjats. Avsaknaden i Finland och Sverige av motsvarande bemyndigande i lag innebär inte, att regeringen i dessa länder skulle vara förhindrad att utan riksdagens hörande träffa dylika avtal. I samtliga nordiska länder står det följaktligen i princip regeringen öppet att med annat nordiskt land ingå överenskommelse om ömsesidigt godkännande av behörighetsbevis för sjöfolk.

Vad särskilt telegrafisterna beträffar har ovan framhållits, att samtliga nordiska länder är anslutna till internationella sjösäkerhetskonventionen och internationella telekonventionen. Enligt bestämmelserna i hithörande konvention skall tjänst såsom telegrafist skötas av expeditör med certifikat, utfärdat eller erkänt av den regering, vilken stationen är underställd. Om sådan expeditör inte står till förfogande, må tillfälligt uppdragas å expeditör med certifikat, utfärdat av regeringen i annat till teleunionen anslutet land, att ombesörja radiotjänsten. I samtliga nordiska länder torde telegrafisttjänsterna — även om i några länder formellt medborgarskapshinder inte uppställts — i praktiken förbehållas inhemska medborgare i första hand. Vid personalbrist beviljas dispens enligt konventionens bestämmelser.

D. Jämförelser mellan de nationella behörighetsbevisen

Ovan har framhållits, att antalet behörighetsbevis för de båda största befälsgrupperna — nautiskt befäl och maskinbefäl — växlar från land till land samt att behörighetsbevis för fartygselektriker, stewardar och skeppskockar finns allenast i ett eller två länder. Någon exakt jämförelse mellan förekommande behörighetsbevis inom eller för samma befälsgrupper i de olika länderna är inte möjligt att göra, i första hand på grund av rådande olikheter i utbildningen och de därpå grundade kompetensvillkoren. För olikheterna i utbildningen har redogjorts i närmast föregående avsnitt, och i detta sammanhang skall närmare beröras de skillnader mellan de olika ländernas behörighetsbevis, som har sin grund i nationella föreskrifter om de av fartygen trafikerade farvatten samt om fartygens maskinstyrka, typindelning och tonnagestorlek.

Alla länder har bestämmelser om farvatten. I Danmark rör man sig med fem farvatten, nämligen kustfart, inskränkt fart, nordeuropeisk fart, europeisk fart och fart på alla hav, medan Finland har sex farvatten, insjöfart, fart i den inre skärgården, kustfart, östersjöfart, europeisk fart och oceanfart. Antalet farvatten i Norge är tre, inrikesfart, stor kustfart och utrikes fart, medan Sverige räknar med fyra farvatten, nämligen inre fart, stor

kustfart, nordsjöfart och oceanfart. Definitionerna är inte entydiga, utan varje land har särskilt angivit vilka områden, som faller under ettvart farvatten. Vidare tas i samtliga länder hänsyn till fartygens maskinstyrka, men även här har gränsdragningen skett på olika sätt. Såsom exempel härpå kan nämnas, att Danmark och Norge kräver för maskinchefen på oceangående lastfartyg högsta behörigheten endast om fartygets maskinkapacitet överstiger viss gräns — i Danmark 500 och i Norge 700 hästkrafter — medan varken Finland eller Sverige har någon sådan gräns i motsvarande fall och följaktligen kräver högsta behörighet för maskinchefen på alla oceangående lastfartyg. Därutöver indelar samtliga länder fartygen i olika typer, vilken indelning i vissa länder anknutits till maskinkapaciteten och i andra till farvattnen. För maskinbefäl indelar Danmark fartyg under 500 hästkrafter i passagerarfartyg och annat maskindrivet fartyg, medan Finland för motsvarande kategori gör samma indelning, om det är fråga om kustfart eller europeisk fart. Norge indelar för maskinbefålet fartygen i passagerarfartyg, fiske- och fångstfartyg samt andra fartyg, medan Sverige för alla kategorier rör sig med två typer, passagerarfartyg och annat maskindrivet fartyg. Slutligen tillmättes i de nordiska länderna fartygens storlek, uttryckt i bruttoregisterton, betydelse på olika sätt.

7. Sammanställning av remissyttranden

Vid tiden för sammanställningen av remissutlåtandena förelåg från Norge skriftligt yttrande endast från Departementet for handel og skipsfart. I fråga om arbetsmarknadens organisationer på sjöfartens område i Norge och deras synpunkter på medlemsförslaget hänvisas till närmast följande avsnitt rörande Oslo-konferensen.

Det övervägande flertalet remissorgan ställer sig i princip positivt till tanken på att man i görligaste utsträckning söker få till stånd likställighet vid anställning av nordiska sjömän på nordiska fartyg. I denna positiva riktning uttalar sig bland andra Danmarks Skibsførerforening, Dansk Styrmandsforening, Finlands skeppsbefälsförbund, Finlands maskinbefälsförbund, Finlands sjömans-union, Departementet for handel og skipsfart i Norge, svenska utrikesdepartementets nämnd för konsulära sjöfolks- och sjöfartsärenden, sjöfartsstyrelsen och arbetsmarknadsstyrelsen i Sverige, Sveriges redareförening, Rederiföreningen för mindre fartyg i Sverige, Svenska sjöfolksförbundet, Svenska maskinbefälsförbundet och Svenska stewardsföreningen.

Helt avvisande till medlemsförslaget ställer sig endast ett fåtal remissorgan. Maskinmestrenes Forening i Danmark erinrar om att frågan om internordiskt godkännande av behörighetsbevis för sjöbefålet ingående dryftades inom Søfartskommissionen af 1947 och att sjöfartsorganisationernas företrädare då inte ansåg sig kunna medverka till en sådan ordning, huvudsakligen därför, att man inte ens försökt att få till stånd likvärdiga betingelser i fråga om examina, praktisk tjänstgöring m. m. Då ännu intet

åtgjorts härvidlag och heller inte något tyder på att man förbereder ändringar i denna riktning, kvarstår föreningen på sin tidigare intagna ståndpunkt i frågan. Sjöfartens arbetsgivareförbund i Finland framhåller, att ett förverkligande av förslaget inte skulle vara förenligt med den finska rederinäringens intressen. Under hänvisning till att varken norska eller svenska sjömän tagit hyra ombord på fartyg, tillhöriga föreningens medlemmar, menar Rederiföreningen for mindre Skibe i Danmark, att den genom förslaget väckta frågan saknar aktualitet för föreningen.

Bland de till förslaget positivt inställda remissorganen framhåller emellertid många, vilka svårigheter som föreligger, då det i praktiken gäller att åvägabringa den åsyftade likställigheten.

Vad först beträffar f a r t y g s b e f ä l e t ansluter sig svenska utrikesdepartementets rättsavdelning, sjöfartsstyrelsen och arbetsmarknadsstyrelsen i Sverige, Sveriges redareförening samt Svenska maskinbefälsförbundet på de av förslagsställarna anförda skälen uttryckligen till dessas ståndpunkt, att man tills vidare bör begränsa sig till att genom bilaterala avtal de nordiska länderna emellan söka få till stånd ömsesidig giltighet av behörighetsbevis. Även andra remissorgan är inne på samma linje, då de erinrar om att de grundläggande betingelserna för att kunna tillerkänna behörighetsbevisen internordisk giltighet inte föreligger främst på grund av skillnader i utbildningen. Departementet for handel og skipsfart i Norge framhåller särskilt, att departementet kan ge medlemsförslaget sin anslutning, därför att detta vederbörligen beaktat den norska regeringens uttalande den 9 oktober 1959 i anledning av rekommendationen nr 25/1954 (Sak D 9/1959).

Danmarks Skibsførerforening och Dansk Styrmandsforening anser sålunda, att såväl utbildningen som examenskraven måste bli likvärdiga, för att man skall kunna godkänna behörighetsbevis i annat nordiskt land än det vari det utfärdats och därmed få till stånd likställighet mellan fartygsbefälsgrupperna. I samma riktning uttalar sig bland andra Danmarks Rederiforening, svenska utrikesdepartementets nämnd för konsulära sjöfolks- och sjöfartsärenden, sjöfartsstyrelsen och arbetsmarknadsstyrelsen i Sverige och Sveriges redareförening. Danmarks Rederiforening, som ansluter sig till vad som uttalas i sista avsnittet av den inom Danmarks Handelsministerium den 25 januari 1960 utarbetade promemorian, tillägger, att man måste hålla i sikte, att den åsyftade likställigheten inte får leda till att den nordiska skeppsfarten kommer i ett ogynnsamt förhållande till sjöfarten inom andra länder. Samma ståndpunkt intar Rederiforeningen af 1895 i Danmark. I syfte att nå fullständig likställighet i fråga om utbildningen förordar arbetsmarknadsstyrelsen i Sverige fortsatta åtgärder, ägnade att åstadkomma samordning av utbildningen vid sjöbefäls- och sjömansskolor i de nordiska länderna. Finlands maskinbefälsförbund framhåller, att man i första hand måste beakta de rätt märkbara skiljaktigheterna i de nordiska länderna beträffande såväl den teoretiska som den praktiska utbildningen av maskinbefäl. Enligt förbundets mening skulle

det vara förhållandevis lätt att få till stånd likställighet mellan maskinbefälsgrupperna i Finland och Sverige, medan förhållandena i Finland, å ena sidan, samt Danmark och Norge, å den andra, gestaltar sig så olika, att det torde vålla betydande svårigheter att likställa maskinbefälsgrupperna i sistnämnda två länder med det finländska maskinbefålet. Svenska maskinbefälsförbundet gör motsvarande uttalande för Sveriges vidkommande.

Några remissorgan uppehåller sig närmare vid gränsdragningen i de olika länderna mellan befäl och manskap jämte frågan, vilka kategorier som över huvud taget eller tills vidare lämpligen bör lämnas utanför den föreslagna samordningen.

Handelsministeriet i Danmark framhåller, att sjöbefäl inte är något entydigt begrepp inom nordisk sjöfartslagstiftning och att detta bör framgå av en eventuell rekommendation i saken från rådet. Ministeriet erinrar om att enligt den danska sjömanslagen avses med officerare styrmän, maskinmästare, hovmästare och radiotelegrafister, medan läkare och tandläkare i praxis likställs med officerare.

För att åtminstone på ett viktigt område lösa den bristande överensstämmelsen i Norden mellan befälskategorierna anser Rederiföreningen för mindre fartyg i Sverige, att man i Sverige bör söka ge telegrafister och stewardardställning som befäl. Svenska stewardardsföreningen ger uttryck för i huvudsak samma mening, då den framhåller, att föreningen inte kan dela åsikten, att spørsmålet om ett förenhetligande av gränsdragningen mellan befäl och manskap tills vidare lämpligen bör undantagas från diskussionerna inom Nordiska rådets ram. Föreningen finner det i stället vara synnerligen angeläget, inte minst med tanke på den inom kort förestående arbetstidsförkortningen på svenska fartyg, att rådet i vart fall behandlar frågan om stewardardernas olika ställning och behandling i de nordiska länderna. Inte minst från rättvisesynpunkter är det enligt förbundets mening nödvändigt, att behörighetsbevis för stewardard införes jämväl i Sverige.

Svenska stewardardsföreningen berör också frågan om behörighetsbevis för skeppskochar. Enligt föreningens åsikt finns numera möjligheter att från svensk sida ratificera ILO-konventionen nr 69, eftersom flera sjömannaskolor sedan ett antal år tillbaka utbildar skeppskochar. Sverige bör därför tillvarata möjligheten att åvägabringa nordisk enhetlighet även för denna kategori genom att införa behörighetsbevis för skeppskochar.

Sveriges redareförening understryker liksom Finlands skeppsbefälsförbund vikten av att befälhavarposten i överensstämmelse med medlemsförslaget under alla förhållanden reserveras för svenska medborgare, under det att svenska utrikesdepartementets nämnd för konsulära sjöfolks- och sjöfartsärenden anser, att på svenska fartyg inte endast befälhavaren utan även närmaste befälsperson under denne bör vara svensk medborgare. Svenska maskinbefälsförbundet ifrågasätter, huruvida inte behörighetsbevis för maskinchef och eventuellt också för förste maskinist bör äga endast nationell giltighet.

Några remissorgan framför vissa speciella synpunkter i anslutning till

medlemsförslaget rörande fartygsbefälet. Enligt svenska utrikesdepartementets rättsavdelning blir det erforderligt, att berörda svenska myndigheter (sjöfartsstyrelsen, utrikesdepartementet och konsulaten) tillhandahållas fullständiga uppgifter om övriga nordiska länders behörighetsbevis för befäl liksom om de behörighetsfordringar, som gäller för att erhålla sådana bevis. Mot svarande uppgifter beträffande svenska förhållanden skulle i så fall självfallet delges vederbörande myndigheter i övriga nordiska länder. Därjämte framhåller rättsavdelningen, att 1957 års bemanningsutredning i Sverige inom kort väntas lämna ett betänkande med förslag till ny befälsförordning och senare övergå till att behandla andra frågor om bemanningen på fartyg m. m. Resultatet av denna kommittés arbete torde enligt rättsavdelningen inte bli utan betydelse för den genom medlemsförslaget väckta frågan. Under hänvisning till sitt förslag om ett nordiskt sjöfartsutskott framhåller sjöfartygsstyrelsen i Sverige, att åt utskottet skulle kunna såsom en ytterligare arbetsuppgift anförtros att följa utvecklingen i fråga om kompetenskraven för sjöfolk i de nordiska länderna och att i möjligaste mån verka för större likformighet härvidlag länderna emellan.

Finlands maskinbefälsförbund ger uttryck för önskemålet, att man från Nordiska rådets sida i frågor, som berör maskinbefälet, måtte sträva till samarbete med de fyra nordiska ländernas maskinbefälssammanslutning The Inter-scandinavian Union of Engineers. Sammanslutningen, som benämns TIUE och består av representanter för Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges maskinbefälsorganisationer, sysslar enligt sina stadgar med nordiska maskinbefälsfrågor såsom utbildning, teknisk utveckling och praktiska behörighetsbegrepp.

I fråga om m a n s k a p e t har remissorganen huvudsakligen uppehållit sig vid problem av arbetsmarknadspolitisk natur.

Handelsministeriet i Danmark framhåller, att ett förverkligande av förslaget andra punkt om likställighet av nordiska sjömän vid anvisning av hyra på nordiska fartyg måste förutsättas möta utomordentligt stora svårigheter från dansk sida men att man efter omständigheterna är inriktad på att söka finna en lösning också på denna fråga. Svenska utrikesdepartementets rättsavdelning ifrågasätter nödvändigheten att utreda frågan, huruvida som villkor för mönstring i dansk hamn kravet på genomgången dansk sjömansskola alltjämt bör bibehållas. Under erinran om att i Sverige hinder inte reses för anställande av medborgare från övriga nordiska länder såsom manskap i den svenska handelsflottan anser svenska arbetsmarknadsstyrelsen det vara påkallat med ett fortsatt samarbete med övriga nordiska länder på detta område, så att ömsesidig likställighet kommer till stånd. Rederiföreningen i Sverige för mindre fartyg kan inte finna det annat än rimligt, att olikheter i bestämmelserna om platsförmedling och mönstring i de nordiska länderna undanröjes. Svenska sjöfolksförbundet uttalar sin uppskattning över initiativet inom Nordiska rådet att söka genomföra likställighet för nordiska sjömän, då de anmäler sig som arbetssökande på nordiska fartyg. För att förverkliga sådan likställighet krävs emellertid — framhåller förbundet — i de nordiska länderna, med undantag av Sverige,

både vissa lagändringar och en helt förändrad inställning till den fria nordiska marknaden. Som läget är för dagen är det endast Sverige, som helt och fullt håller dörren öppen för medborgare i de övriga nordiska länderna att söka och erhålla anställning på den svenska arbetsmarknaden. Förbundet, som erinrar om att i både Finland och Norge betydande restriktioner existerar, när det gäller en svensk sjömans möjligheter att söka anställning inom sjömansyrket i dessa länder, uppehåller sig emellertid främst vid förhållandena i Danmark, som enligt förbundets mening inom sjöfartens område helt tillämpar den stängda dörrens politik gentemot svenska sjömän. Det synes förbundet nödvändigt, att Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att efter samråd med vederbörande organisationer på sjöfartens område vidta åtgärder för att genomföra likställighet för nordiska sjömän.

Enligt svenska utrikesdepartementets rättsavdelning fordrar ett förverkligande av medlemsförslaget även beträffande bemanningskontrollen vid konsulaten, att de nordiska länderna delger varandras behöriga myndigheter fullständiga uppgifter om gällande behörighetsbestämmelser och certifikat för radiotelegrafister och radiovakter.

8. Oslo-konferensen

I samband med inbjudan till konferensen tillställde niomannakommittén sjöfartens intresseorganisationer i Norden i förevarande ärende en särskild PM, vari kommittén närmare preciserat ett antal huvudfrågor, vilka bedömdes särskilt angeläget att få belysta vid konferensen. I det följande skall lämnas en sammanfattande redogörelse för de synpunkter, som representanterna för organisationerna i anslutning till denna PM eller i övrigt framförde vid konferensen.

1. Anses det önskvärt, att man söker få till stånd likställighet vid anställning av nordiska sjömän på nordiska fartyg över hela linjen?

Några intresseorganisationer uppehåller sig särskilt vid utbildningskostnaderna. Under erinran om att handelsflottan intar en avsevärt mera dominerande ställning i Norge än i övriga nordiska länder framhåller Norsk sjömannsforbund, att norska staten påtagit sig betydande kostnader för sjömansutbildningen och att det inte kan vara ett norskt intresse, att de i Norge utbildade sjömännen söker sin utkomst i andra länders handelsflottor. Förbundet anser visserligen, att problemet är störst i fråga om befälet, men påpekar samtidigt, att det kan bli i hög grad aktuellt även beträffande manskapet, eftersom man i Norge allvarligt överväger att införa obligatoriska utbildningskurser för dem som står i begrepp att första gången mönstra på fartyg. Efter att ha framhållit vikten av att de nordiska handelsflottorna vid tillkomsten av en gemensam nordisk arbetsmarknad för sjöfolk måste bibehållas vid sin konkurrenskraft i förhållande till övriga länder erinrar Danmarks Rederiforening om att föreningen i stor utsträckning ekonomiskt understöder befälsutbildningen i Danmark och att den därför inte kan godta, att det i Danmark utbildade befälet söker sig till andra nordiska län-

der med mindre landet erhåller kompensation genom motsvarande tillströmning till den danska handelsflottan av fullt utbildat befäl från andra länder. Skibsfartens arbeidsgiverforening i Norge ger uttryck för samma synpunkter, då föreningen framhåller, att varje land måste ta sikte på sitt eget behov vid utbildning av sjöfolk och att det inte kan ligga i något lands intresse att uppmuntra sjömännen att söka sig till andra länders handelsflotta. I samma riktning uttalar sig Sjöfartens arbeidsgivereforbund i Finland.

Enligt flera organisationers uppfattning måste frågan om likställighet vid anställning ses i samband med problemet rörande likställighet i fråga om anställningsvillkor och sociala förmåner. Norsk sjømannsforbund framhåller, att sociallagstiftningen för sjömän måste bringas upp till samma nivå i samtliga nordiska länder, bland vilka Norge och Sverige torde intaga en ledande ställning. Särskilt erinrar förbundet om svårigheterna för norska sjömän, som tjänstgör ombord på danska fartyg, att bli delaktiga av den danska arbetslöshetsförsäkringen. Sveriges fartygsbefälsförening ger uttryck för motsvarande synpunkter, då den riktar uppmärksamheten på de hinder, som föreligger för utlänningar, anställda inom svenska handelsflottan, att bli anslutna till den nya svenska pensionsförsäkringen. Enligt Danmarks Rederiforenings uppfattning är det av vikt, att de nordiska länderna inte konkurrerar med varandra i fråga om lönesättning och sociala förmåner, och föreningen betvivlar möjligheten att på politisk väg åstadkomma en någorlunda enhetlig lönesättning och levnadsstandard för sjömän inom de nordiska ländernas handelsflottor. Föreningen uttrycker därför i första hand sympatier för utvägen med bilaterala överenskommelser, som medger hänsynstagande till rådande skillnader mellan de olika nordiska länderna med avseende å levnadsstandarden. Svenska maskinbefälsförbundet ger uttryck för uppfattningen, att de största hindren för en gemensam nordisk arbetsmarknad för sjöfolk ligger i rådande skillnader mellan ländernas sociala förmåner och att hithörande problem bör lösas först. Enligt förbundets mening måste arbetskraften kosta arbetsgivaren lika mycket, oavsett från vilket land denna rekryteras, och förbundet riktar särskilt uppmärksamheten på de problem härvidlag, som de svenska reglerna om mantalsskrivning reser för utlänningar inom den svenska handelsflottan. Sømændenes Forbund i Danmark kan däremot inte se något väsentligt hinder för en gemensam arbetsmarknad för sjömän i skillnaderna mellan de nordiska länderna i fråga om lönesättning och levnadsstandard, eftersom sådana skillnader redan finns mellan olika yrken i ett och samma land samt det ankommer på organisationerna själva att utan statens medverkan träffa avtal härom. Å andra sidan anser förbundet det vara angeläget, att sociallagstiftningen göres i största möjliga utsträckning likartad i Norden. Gentemot detta uttalande framhåller Skibsfartens arbeidsgiverforening i Norge, att skillnaderna i lönenivå och levnadsstandard måste beaktas, eftersom skeppsfarten såsom en internationell näringsgren måste ta upp konkurrensen med många länder utom Norden. Enligt föreningens mening måste man tillse, att man i Norden inte får så stora kostnader för sjöfarten, att den mister sin konkurrenskraft i förhållande till andra länder. Finlands sjömans-union fäster

uppmärksamheten på att finska sjömän efter viss tid förlorar sina pensionsrättigheter i Finland, om de tjänstgör ombord på utländskt fartyg, och att detta förhållande utgör ett allvarligt problem redan nu, vilket måste förväntas bli ännu större vid tillkomsten av en gemensam nordisk arbetsmarknad för sjömän. Sjöfartens arbetsgivareförbund i Finland kan inte ge sin anslutning till medlemsförslaget på grund av att det underlag, som skall bära de sociala kostnaderna för sjömän, är betydligt mindre i Finland än i övriga nordiska länder. Dansk Sjø-Restaurationsforening, som är mycket positivt inställd till tanken på en gemensam nordisk arbetsmarknad för sjöfolk, önskar en gemensam lösning på nordisk basis av sjömännens sociala rättigheter. I fråga om de nordiska handelsflottornas konkurrenskraft i förhållande till övriga länder erinrar föreningen om att konkurrenskraften i första hand är avhängig av besättningens kvalifikationer.

Några organisationer framhåller, att vid tillkomsten av en gemensam nordisk arbetsmarknad för sjöfolk måste garantier skapas för att för sjömansyrket olämpliga personer utestängs från möjligheten att vinna anställning ombord på fartyg i samtliga nordiska länder. Sveriges fartygsbefälsförening erinrar sålunda om att redan under nuvarande förhållanden många utländska befälspersoner efter disciplinnämndernas ingripande måst avstängas från sin tjänstgöring ombord på svenska handelsfartyg.

2. Enighet synes råda därom, att befälhavaren under alla förhållanden bör vara medborgare i samma land som fartyget tillhör. Bör av principiella skäl motsvarande undantagsställning beredas andra ombordanställda befattningshavare?

Danmarks rederiförening ifrågasätter, huruvida inte även förste styrmän och maskinchefer bör vara medborgare i fartygets hemland. Svenska maskinbefälsförbundet framhåller, att maskinchefen ombord representerar fartygets ägare på sådant sätt, att han bör vara medborgare i fartygets hemland. Skibsfartens arbeidsgiverforbund i Norge erinrar om att både förste styrmannen och maskinchefen kan komma i situationen att få föra fartyget, och föreningen anser det därför sannolikt vara riktigt, att även dessa befattningshavare undantas från den föreslagna likställigheten. Sveriges fartygsbefälsförening ansluter sig till denna ståndpunkt, såvitt avser överstyrmännen.

3. Anses det önskvärt och möjligt att söka få till stånd överenskommelser om internordiskt godkännande av behörighetsbevis för sjöbefäl?

4. Anses det för att främja sådana överenskommelser önskvärt och möjligt att åstadkomma större enhetlighet inom de nordiska länderna av sjöbefälsutbildningen?

Danmarks Rederiforening anser det knappast vara möjligt att få till stånd gemensamma bestämmelser i Norden i fråga om behörighetsbevis och har för egen del inte heller under nuvarande förhållanden något intresse av en sådan allmän överenskommelse. Under hänvisning till vad föreningen fram-

hållit under punkt 1 erinrar föreningen om möjligheten till bilaterala överenskommelser mellan sådana länder, där förhållandena är i stort sett lika. Enligt Svenska maskinbefälsförbundets mening måste utbildningen göras likartad i Norden, innan behörighetsbevisen kan ges internordisk giltighet. Därvid bör i varje särskilt fall det land, som fastställt de högsta fordringarna, utgöra mönster för de övriga. Förbundet, som inte anser det vara någon särskilt angelägen fråga att få till stånd likställighet på detta område, erinrar vidare om att det i Sverige krävs betydligt längre utbildning än i Norge för högsta behörighet såsom maskinbefäl. Svenska stewardsföreningen kan inte finna annat än att behörighetsbevis för skeppskockar måste införas även i Sverige och att denna fråga bör främjas av Nordiska rådet. Skibsfartens arbeidsgiverforening i Norge anser det inte vara möjligt att från norsk sida för närvarande godkänna behörighetsbevis, utfärdat i annat nordiskt land, och att utbildningen måste göras likvärdig, innan man kan komma fram till ett allmänt godkännande av behörighetsbevisen i Norden. Sveriges fartygsbefälsförening anser, att man kan komma fram till ett gemensamt godkännande av behörighetsbevisen, om man enar sig om likartad uppfattning rörande farvatten, fartygstyper etc. Föreningen erinrar emellertid samtidigt om de svårigheter, som är förknippade med olikheterna i utbildningen framför allt i fråga om styrmännen, där Norge och Sverige gått olika vägar efter den revision av utbildningen, som nyligen ägt rum i båda länderna. Svenska sjöfolksförbundet finner det vara i hög grad angeläget, att frågan om behörighetsbevisen löses på gemensam nordisk basis inte endast för stewardar och skeppskockar utan även för däck- och maskinpersonal. Sjöfartens arbetsgivarförbund i Finland anser, att en enhetlig utbildning utgör en ovillkorlig förutsättning för internordiskt godkännande av behörighetsbevis. Norsk sjömannsforbund erinrar om att endast Danmark och Norge har infört obligatorisk utbildning av stewardar och skeppskockar samt framhäver samtidigt, att det inte är någon obetydlig utbildning, som ekonomipersonalen måste genomföra för att kunna förvärva certifikat för tjänstgöring ombord på norska fartyg. Motsvarande synpunkter framföres från förbundets sida i fråga om fartygselektrikerna, för vilka Norge till skillnad från övriga nordiska länder kräver certifikat och vilka i Norge anses inneha nyckelställning främst ombord på fartyg i linjetrafik, utrustade med elektriska vinschar. Finlands sjömans-union påpekar, att man i Finland saknar skolor för manskapet och att det är av vikt, att man i Finland får en yrkesutbildning för sjömän i nivå med övriga nordiska länders utbildning. Maskinmestrenes Forening i Danmark framhåller, att föreningen kan ge sin anslutning till tanken på internordiskt godkännande av behörighetsbevisen, först sedan man i Danmark infört krav på sjöingenjörsutbildning för tjänstgöring såsom maskinmästare på danska fartyg. Därutöver ger föreningen uttryck för uppfattningen, att skillnaderna i maskinbefälsutbildningen mellan de nordiska länderna är mindre framträdande i fråga om teoretiska än praktiska färdigheter. Danmarks Rederiforening genmäler, att man i Danmark kräver betydligt längre utbildning i vart fall för maskin-

mästare i underordnad ställning än vad man gör för motsvarande grupp i Norge och Sverige. Svenska sjöfolksförbundet erinrar om att de stora olikheterna mellan de skilda ländernas utbildning inte gärna kan vara förestavade av sträng nödvändighet, eftersom det måste krävas i stort sett samma kvalifikationer för tjänstgöring ombord på ett svenskt som på ett fartyg, tillhörigt annat nordiskt land. Enligt förbundets mening borde experter tillkallas för att undersöka, vilka kunskaper och vilken utbildning som bör krävas för varje kategori sjöfolk för sig i Norden. Det norske maskinistförbund uttrycker sitt stora intresse för att utbildningsfrågorna för maskinbefälet omprövas i Norge, så att utbildningen för denna grupp kommer upp till samma nivå som i övriga nordiska länder. Norsk styrmandsforening anser det utgöra en ovillkorlig förutsättning för gemensam arbetsmarknad i Norden för sjöbefäl, att utbildningen blir i stort sett likvärdig.

5. Anses det önskvärt och möjligt att söka få till stånd enhetlig gränsdragning mellan sjöbefäl och manskap i Norden?

Sjöfartens arbetsgivareförening i Finland finner denna fråga vara mindre betydelsefull. Enligt förbundets mening är utformningen av kvalifikationskraven för de olika grupperna viktigare än frågan, huruvida den ena eller andra gruppen räknas till befälet eller manskapet. Søfyrbødernes Forbund i Danmark anser, att en enhetlig gränsdragning mellan befäl och manskap bör komma till stånd i Norden och att förhandenvaron av kommandorätt bör avgöra, huruvida vederbörande skall räknas till befälet eller inte. Svenska maskinbefälsförbundet hyser i denna fråga i huvudsak samma uppfattning som den finska arbetsgivareföreningen. Förbundet anser det vara av vikt, att man i Sverige höjer utbildningskraven för ekonomipersonal och fartygs-elektriker, innan man prövar frågan om befälsställningen för dessa grupper. Norsk sjömannsforbund finner en enhetlig gränsdragning vara önskvärd under erinran om att norska sjöofficerare vid tjänstgöring ombord på andra nordiska länders fartyg ibland degraderats till manskap på den grund, att deras officersbefattning saknats i det ifrågavarande landet. Dansk Sø-Restaurationsforening uttalar sig i samma riktning som Søfyrbødernes Forbund.

K o m m i t t é n s u t l å t a n d e

Inledning

Den 22 maj 1954 träffade Danmark, Finland, Norge och Sverige överenskommelse om gemensam nordisk arbetsmarknad. I inledningen till denna överenskommelse uttalade regeringarna i de fyra länderna, att fri rörlighet för arbetskraften mellan de nordiska länderna skulle vara till gagn för den ekonomiska och sociala utvecklingen i dessa länder och att de önskade fastställa närmare regler om samarbete i sådana hänseenden, som hade betydelse för den gemensamma nordiska arbetsmarknaden. Efter tillkomsten av denna överenskommelse, som innefattade bland annat, att arbetstillstånd

inte i något land skulle krävas för medborgare från övriga nordiska länder, att ländernas centrala myndigheter för arbetsförmedling skulle samarbeta med varandra och att ett gemensamt nordiskt arbetsmarknadsutskott skulle tillsättas, har en gemensam nordisk arbetsmarknad i överenskommelsens anda och mening i allt väsentligt förverkligats för det övervägande flertalet arbetstagare inom landindustrin.

Åtskilliga andra grupper av arbetstagare har emellertid inte kunnat omfattas av den gemensamma nordiska arbetsmarknaden på grund av att för dem utvecklats olika på nationell grund vilande, med yrkenas speciella karaktär sammanhängande bestämmelser, vilka inte utan vidare låter sig tillämpas på andra medborgare än landets egna. Det är här närmast fråga om sådana yrkesgrupper, för vilka de nordiska länderna uppställt särskilda villkor för rätten att utöva yrket, såsom krav på inhemskt medborgarskap, särskild utbildning, innehav av behörighetsbevis (certifikat) m. m. Rådet har dock på olika sätt varit verksamt i syfte att underlätta ett friare utbyte mellan de nordiska länderna av arbetskraft även inom hithörande grupper. Framför allt kan erinras om de rekommendationer, vilka rådet antagit under åren 1957 och 1958 för främjande av en gemensam arbetsmarknad för medicinsk personal, nämligen läkare, tandläkare, farmaceuter, veterinärer, sjukgymnaster, hälsosystrar, barnmorskor, sjuksköterskor och psykologer. Den för läkarna antagna rekommendationen har också resulterat i att en av regeringarna tillsatt nordisk kommitté den 13 oktober 1959 framlagt förslag till överenskommelse mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige om gemensam nordisk arbetsmarknad för läkare.

Det medlemsförslag om likställighet vid anställning av nordiska sjömän på nordiska fartyg, till vilket rådets socialpolitiska niomannakommitté nu har att ta ställning, måste betraktas såsom ytterligare ett betydelsefullt steg på vägen mot målet att få till stånd en allomfattande gemensam nordisk arbetsmarknad. Inte minst handelsflottornas betydelse för de nordiska ländernas näringsliv, sedd mot bakgrunden av sjöfartens internationella karaktär, gör det angeläget, att strävandena till fri rörlighet mellan de nordiska länderna för arbetskraften även på detta område i görligaste mån förverkligas. Såsom framgår av den i anslutning till medlemsförslaget verkställda utredningen, möter emellertid för den stora och delvis heterogena grupp av arbetstagare, som sjöfolket utgör, åtskilliga svårbemästrade problem, som måste lösas, innan möjlighet föreligger att för denna grupp fullt ut realisera en gemensam nordisk arbetsmarknad i likhet med vad som skett för det övervägande flertalet av landindustrins arbetstagare. Svårigheterna har också föranlett förslagsställarna att för sjöbefälets vidkommande tills vidare begränsa målsättningen till att avse överläggningar om träffande av bilaterala överenskommelser om godkännande av behörighetsbevis mellan de länder i Norden, där förutsättningar för sådana överenskommelser är för handen eller förhållandena i övrigt ligger till rätta härför.

Vad därefter beträffar de skilda problem, som anmäler sig vid främjandet av en gemensam nordisk arbetsmarknad för sjömän, vill kommittén närmare

behandla dessa för de två huvudgrupperna sjöbefäl och manskap var för sig. Frågan, huruvida en viss bestämd kategori av sjömän bör räknas till befälet eller inte, anser kommittén sig kunna lämna åsido och riktar i stället uppmärksamheten på det centrala problemet med behörighetsbevisen, nämligen vilka kvalifikationskrav som bör uppställas för behörighet att utöva det ifrågasvarande yrket.

Sjöbefäl

Bortsett från telegrafister, för vilka samtliga nordiska länder utfärdat särskilda bestämmelser i anslutning till internationella telekonventionen, upprätthålles inte längre i något nordiskt land i och för sig nationalitetskrav vid anställning ombord på fartyg för annat befäl än fartygets befälhavare. Härvid har även bortsetts från de i några länder gällande bemanningsföreskrifter, enligt vilka besättningen ombord endast till viss del må bestå av utlänningar. Dessa föreskrifter behandlas lämpligast nedan i samband med de problem, som i övrigt föreligger rörande manskapet. Inte från något håll har ifrågasatts annat än att fartygets befälhavare även framdeles bör vara medborgare i samma land som fartyget tillhör. Däremot har några befälsorganisationer föreslagit, att motsvarande undantagsställning bör tillkomma även högste styrmannen och maskinchefen ombord, eftersom båda dessa befattningshavare kan komma i situationen att få ersätta befälhavaren.

Kommittén finner sig sålunda kunna konstatera, att fartygets befälhavare i samtliga nordiska länder måste vara medborgare i fartygets hemland men att inte något nordiskt land direkt uppställer nationalitetskrav vid anställning av fartygsbefäl i övrigt. Härmed har för sjöbefälets vidkommande ett betydelsefullt hinder undanröjts för en fri arbetsmarknad i Norden. Kommittén, som ansluter sig till uppfattningen, att den nationella undantagsställningen för fartygets befälhavare bör bibehållas, anser sig inte kunna ta ställning till frågan, huruvida även annat högre fartygsbefäl bör vara medborgare i fartygets hemland, utan vill begränsa sig till att uttala önskvärdheten av att denna fråga får en enhetlig lösning i Norden, därest ändring av den härvidlag gällande ordningen blir aktuell i något nordiskt land.

För befälet fordras emellertid behörighetsbevis för att kunna bli anställt ombord på nordiskt fartyg, och därvid gäller såsom huvudregel i samtliga nordiska länder, att vederbörande skall uppfylla de i fartygets hemland stadgade behörighetsfordringarna. I praktiken innebär detta, att den som söker anställning såsom befäl för att kunna bli antagen måste ha genomgått föreskriven utbildning och förvärvat behörighetsbevis i fartygets hemland. Sjöfartsmyndigheterna i de nordiska länderna kan dock under vissa förutsättningar medge dispens från detta villkor, och dispens synes i det övervägande flertalet fall beviljas, då det råder brist på behörigt befäl. Till skillnad från övriga länder uppställer dessutom Sverige vid tillträde till sjöbefälsskola krav på inhemskt medborgarskap, vilket med hänsyn till det anförda indirekt betyder nationalitetskrav vid anställning av sjöbefäl, ehuru även här dispensmöjligheter föreligger.

I nu angivna bestämmelser ligger enligt kommitténs mening de väsentliga hindren för främjandet av en gemensam arbetsmarknad i Norden för sjöbefäl. Det synes inte möjligt att få till stånd en reell och likformig likställdhet vid anställning av nordiskt sjöbefäl på nordiska fartyg i vidare mån än behörighetsbevisen i de olika nordiska länderna inbördes godkännes av samtliga dessa länder. Rent formellt synes förutsättningar för sådana godkännanden föreligga, i det att regeringarna i samtliga nordiska länder utan riksdagens hörande äger att med annat nordiskt land träffa överenskommelse om ömsesidigt godkännande av behörighetsbevis för sjöfolk.

Några sådana överenskommelser har emellertid hittills inte kommit till stånd, vilket i första hand torde sammanhånga med rådande skillnader i sjöbefälsutbildningen mellan de nordiska länderna och därmed också i den reella kompetens, för vilken behörighetsbeviset är ett uttryck. Arbetsmarknadsorganisationerna synes dessutom allmänt vara ense därom, att en nordisk samordning av undervisningen för befälsutbildningen utgör en första och ovillkorlig förutsättning för att behörighetsbevisen skall kunna tillerkännas internordiskt giltighet. Kommittén vill för egen del ansluta sig till denna uppfattning, eftersom det inte gärna kan tänkas, att ett land generellt skulle ställa mindre krav på kvalifikationer hos befäl, som utbildats i annat land, än vad landet ansett sig behöva stipulera såsom minimikompetens för sina egna medborgare. Härvidlag kan kommittén erinra om att den likvärdighet, som konstaterats föreligga beträffande läkarutbildningen i de nordiska länderna, utgjort förutsättning för den gemensamma nordiska arbetsmarknaden för läkare, som efter rådets rekommendation nu synes stå inför sitt förverkligande.

Granskar man närmare de olika bestämmelserna om utbildning av fartygsbefäl i Norden, nödgas man konstatera, att det i allmänhet föreligger så stora skillnader mellan länderna i utbildningen av envar befälskategori, att det inte utan avsevärda ändringar i ett eller flera länders utbildningssystem är möjligt att få till stånd en multilateral överenskommelse om internordiskt godkännande av behörighetsbevis för sjöbefäl. Enligt kommitténs mening måste en allmän översyn av befälsutbildningen i Norden i syfte att åstadkomma en i stort sett likvärdig sådan utbildning övervägas i första hand, eftersom en likvärdighet på detta område enligt vad ovan närmare utvecklats måste anses utgöra ett grundläggande villkor för att man fullt ut skall kunna förverkliga önskemålet om en fri nordisk arbetsmarknad för sjöfolk.

Problemet att komma till rätta med förefintliga olikheter i utbildningssystemen för sjöbefäl i Norden är emellertid svårlöst. Detta framgår redan därav, att Danmark, Norge och Sverige så sent som under åren 1958—1960 utfärdat nya bestämmelser om utbildning av sjöbefäl utan att därvid ha lyckats få någon närmare samordning till stånd. Såsom exempel på svårigheterna må nämnas, att Norge och Sverige beträtt helt olika vägar i fråga om styrmansutbildningen på så sätt, att Norge ökat utbildningskraven upp till den i Sverige tidigare gällande nivån samtidigt som Sverige sänkt kraven under denna nivå. Vad sjöbefälsutbildningen i Finland beträffar är denna

för närvarande föremål för revision, och med hänsyn till olikheterna i utbildningssystemen mellan övriga nordiska länder måste betydande svårigheter möta att i dagens situation realisera den där uttryckta tanken på en samordning av de finska bestämmelserna om sjöbefälskolorna med motsvarande bestämmelser i samtliga övriga nordiska länder. Såsom närmare utvecklats i den ovan redovisade, genom kommitténs försorg upprättade promemorian rörande nationalitetskrav vid anställning av befäl och manskap på nordiska handels- och fiskefartyg ligger problemet med en allnordisk samordning av sjöbefälsutbildningen i allt väsentligt däri, att en sådan samordning skulle riva upp de efter noggrann prövning nyligen redan godtagna nationella undervisningssystemen, vilka dessutom anpassats till ländernas på nationell grund utvecklade allmänna skolväsende. Såvitt kommittén kan bedöma torde därför för närvarande förutsättningar saknas för att få till stånd någon mera genomgripande samordning av sjöbefälsutbildningen i Norden. En sådan samordning skulle däremot vara möjlig att åstadkomma på längre sikt. Kommittén vill kraftigt framhålla vikten av att strävandena att få till stånd en gemensam nordisk arbetsmarknad för sjöfolk ständigt vidmakthålles och att framtida nationella revisioner av sjöbefälsutbildningen sker med sikte på nordisk likvärdighet på detta område, vilket utgör den enda vägen till målets förverkligande fullt ut.

Såsom ovan framhållits har nu angivna, med sjöbefälsutbildningen förknippade problem också föranlett förslagsställarna att tills vidare begränsa målsättningen till att avse överläggningar om träffande av bilaterala överenskommelser om godkännande av behörighetsbevis för sjöfolk mellan de länder i Norden, där förutsättningar för sådana överenskommelser är för handen eller förhållandena i övrigt ligger till rätta härför. I denna del vilar förslaget närmast på uppfattningen, att sjöbefälsutbildningen i Norden allmänt sett är mest likartad i Danmark och Norge, å ena sidan, samt Finland och Sverige, å den andra, varav skulle följa att de två länderna inbördes inom vardera gruppen skulle kunna träffa avtal om ömsesidigt godkännande av behörighetsbevis.

Kommittén finner det vara fullt naturligt, att man från förslagsställarnas sida velat söka sig fram efter angivna linjer såsom ett steg på vägen mot en fri, gemensam nordisk arbetsmarknad för sjöfolk, sedan multilaterala överenskommelser om ömsesidigt godkännande av behörighetsbevis för sjöbefäl måst avvisas på grund av de i dagens läge oöverstigligen svårigheterna att förenhetliga sjöbefälsutbildningen i Norden. Enligt kommitténs mening är förslaget emellertid förenat med inte oväsentliga nackdelar. Utredningen visar nämligen, att sjöbefälsutbildningen företer så stora olikheter för ett flertal befälsgrupper även i de länder, där den allmänt sett bedömts vara mest överensstämmande, att det vill synas, som om bilaterala överenskommelser mellan dessa länder måste begränsas till ömsesidigt godkännande av behörighetsbevis endast för någon eller några befälsgrupper. Därtill kommer — och detta anser kommittén utgöra den allvarligaste invändningen mot förslaget — att förslaget inte kan anses särskilt väl ägnat att främja

tillkomsten av en gemensam nordisk arbetsmarknad för sjöfolk, vilken måste anses utgöra målet på längre sikt. Bilateral överenskommelser om ömsesidigt godkännande av behörighetsbevis för sjöbefäl mellan allenast två länder kan nämligen befaras leda till att dessa länder avlägsnar sig än mera från de övriga länderna i Norden på sjöbefälsutbildningens område eller i vart fall att de bestående förhållandena på detta område i de av överenskommelserna berörda länderna konserveras och därmed gör det svårare att tillvarata möjligheterna till en successiv samordning av sjöbefälsutbildningen över hela det nordiska fältet.

Med hänsyn till nu angivna betänkligheter mot den av förslagsställarna förordade vägen har kommittén övervägt möjligheten av en tredje lösning, som enligt kommitténs mening kan vara bättre ägnad att småningom leda till en gemensam nordisk arbetsmarknad för sjöfolket i dess helhet. Alltjämt med utgångspunkt från att man i nuvarande läge är nödsakad att godta de skillnader, som föreligger mellan de olika nordiska ländernas utbildningssystem för sjöbefäl, bör enligt kommitténs mening övervägas, huruvida inte åtskilligt mera skulle kunna vinnas i förhållande till den bilaterala vägen, om de nordiska länderna i samråd kunde fastställa, vilken tilläggsutbildning som anses erforderlig i fartygets hemland för dem som utbildats till befäl i övriga nordiska länder för att bringa vederbörandes utbildning i dess helhet i nivå med den i fartygets hemland fastställda utbildningen. Sedan vederbörande genomgått den i fartygets hemland sålunda föreskrivna tilläggsutbildningen, skulle hans i annat nordiskt land förvärvade behörighetsbevis i förening med intyg över tilläggsutbildningen berättiga honom till motsvarande behörighetsbevis i fartygets hemland.

För en sådan ordning, som måste avse varje befälskategori för sig, talar enligt kommitténs mening flera skäl. Principiellt sett har vägen redan beträffats i rådets redan tidigare angivna rekommendationer om gemensam nordisk arbetsmarknad för medicinsk personal genom att dessa samtliga byggt på principen, att utbildningen i ett nordiskt land bör få tillgodoräknas för legitimation i annat sådant land och att tilläggsutbildning i vistelselandet bör krävas endast i den utsträckning, detta är påkallat på grund av rådande skillnader i den grundläggande utbildningen. I fråga om sjöbefälet, där svårigheterna att fastställa omfattningen av tilläggsutbildningen med hänsyn till de stora skillnaderna mellan de olika nordiska ländernas grundläggande utbildning är väsentligt större, skulle genom det nu förordade systemet dessutom vinnas den fördelen, att sjöbefälsutbildningen i Norden bleve föremål för en jämförande översyn, varigenom åtminstone för länderna mindre väsentliga olikheter i denna utbildning redan i ett tidigt skede skulle kunna elimineras. Samtidigt skulle möjligheter skapas att få till stånd större enhetlighet i de olika nordiska ländernas bestämmelser om behörighetsbevis, vilka har avseende å bevisens anknytning till de av fartygen trafikerade farvattnen samt fartygens maskinstyrka, typindelning och tonnagestorlek. Redan den bristande överensstämmelsen mellan dessa bestämmelser, vilkas olika utformning mera torde ha sin upprinnelse i län-

dernas olika praxis på sjöfartens område än ha förestavats av sträng nödvändighet, lägger i inte obetydlig utsträckning hinder i vägen för ömsesidigt godkännande av behörighetsbevis för sjöbefäl i Norden, vilkendera av de här skisserade lösningarna man än väljer. Till sist vill kommittén framhålla, att kravet på tilläggsutbildning för den, som avlagt sin sjöbefälsexamen i annat nordiskt land än fartygets hemland, i allt väsentligt undanröjer uttalade farhågor för en ensidig tillströmning av sjöbefäl från det land, som bekostat dess utbildning, till annat nordiskt land.

Sjömanskap

När det gäller manskapet är de problem, som knyter sig till skapandet av en gemensam nordisk arbetsmarknad för sjömän, endast delvis av samma art som beträffande sjöbefålet. Inte heller för manskapet uppställer något nordiskt land direkt nationalitetskrav vid anställning. Den norska bemaningsförelösningsföreskrift, att besättningen endast till en tredjedel må bestå av utlänningar — vilken indirekt verkar såsom ett nationalitetshinder — överväger man tydligen i Norge att sätta ur kraft i förhållande till danska och finska medborgare i likhet med vad som tidigare skett i förhållande till svenskar. En liknande i Sverige förekommande begränsningsregel har nyligen där satts ur kraft för medborgarna i samtliga övriga nordiska länder. Nationaliteten synes därför inte innebära några allvarigare hinder för främjandet av en gemensam nordisk marknad för manskapet på sjöfartens område.

Vad behörighetsbevisen beträffar är det för närvarande endast Danmark, som kräver sådant bevis för manskap, närmare bestämt för dem som mönstrar första gången ombord. För denna grupp är föreskrivet, att de för att äga mönstra ombord på danskt fartyg i dansk hamn skall ha genomgått antingen skolskeppsutbildning eller 12 månaders tjänstgöring på danskt segelfartyg. Enligt vad som upplysts under konferensen i Oslo har man även i andra nordiska länder varit inne på linjen att föreskriva obligatorisk skolutbildning för blivande sjömän. I den mån sådan undervisning införes även i andra nordiska länder, är det angeläget, att berörda länder i samråd söker få till stånd en ordning, varigenom det blir möjligt för en sjöman, som utbildat sig i ett nordiskt land, att få tillgodoräkna sig denna utbildning vid mönstring på fartyg i annat sådant land.

Särskilda problem möter för Danmark att inrymmas i en fri, gemensam nordisk arbetsmarknad för sjömän på grund av en där gällande bestämmelse, att vid anvisning av arbete åt manskap företräde skall lämnas för medlemmar av arbetslöshetskassa, som är erkänd av danska staten. Bestämmelsen innebär i praktiken, att påmönstring av danskt fartyg i dansk hamn kan ske blott av danskt manskap, och har sin grund däri, att de danska sjöfolksorganisationerna, som administrerar arbetsförmedlingen och arbetslöshetskassorna i Danmark, i princip inte mottar utlänningar som medlemmar. Den fria ställning i förhållande till staten, som arbetsmarknadens organisationer intar i Danmark liksom i övriga nordiska länder, synes kräva, att de här

ifrågavarande organisationerna själva är beredda till en ändring av den härvidlag bestående ordningen. Kommittén vill uttrycka förhoppning om att det skall bli möjligt att härvidlag finna en ordning, som underlättar strävandena att fullt ut förverkliga en gemensam arbetsmarknad i Norden för alla nordiska sjömän.

För sjöbefäl och manskap gemensamma frågor

Av det anförda följer, att kommittén i anslutning till 1954 års överenskommelse om gemensam nordisk arbetsmarknad vill förorda en ordning rörande det nordiska sjöfolket, som i görligaste mån medger fri rörlighet även för denna arbetskraft mellan de nordiska länderna. Vilken lösning man än väljer för att uppnå detta syfte fordras tydligen, att det i varje nordiskt land finns eller skapas en institution med uppgift att behandla ärenden om avstängning av olämpligt sjöfolk och att sjöfartsmyndigheterna i Norden delger varandra fattade avstängningsbeslut. På denna punkt ger utredningen vid handen, att det bör finnas goda förutsättningar att lösa även detta problem på basis av de system, som härvidlag utvecklats i Finland, Norge och Sverige.

Till sist vill kommittén framhålla, att problemen rörande en gemensam nordisk arbetsmarknad för sjöfolk inte kan anses lösta enbart genom att man får till stånd likställighet vid anställning av nordiska sjömän på nordiska fartyg. För att förverkliga en sådan marknad i full utsträckning fordras dessutom, att åtskilliga andra problem löses, däribland frågan om sjömannens sociala förmåner. Även denna fråga är på olika sätt föremål för närmare utredning, dels på regeringsplan i anledning av rådets rekommendation nr 32/1958 om gemensam hälsotjänst för sjöfolk, dels inom socialpolitiska niomannakommittén, till vilken vidare hänvisats ett medlemsförslag om nordiska sjömans sociala rättigheter m. m. (Sak A 5/1961). Sistnämnda förslag reser en rad svårbemästrade problem, och kommittén har inte varit i stånd att slutbehandla saken till 1961 års session. Kommittén har emellertid velat främja frågan om likställighet vid anställning utan att avvakta en lösning även av frågan om sjöfolkets sociala förmåner.

Stockholm den 20 januari 1961

Nina Andersen

Birger Andersson

Gunnar Henriksson

Förman

Judit Nederström-Lundén

Harald Nielsen

Claudia Olsen

Anders Pettersson

Rakel Seweriin

Uppskjutet medlemsförslag om nordiska sjömäns sociala rättigheter m. m.

Se sak A 13/1960 (8:e sess., s. 197; behandl. s. 85).

BILAGA

Utlåtande av Nordiska rådets socialpolitiska niomannakommitté över medlemsförslaget

I likhet med medlemsförslaget om likställighet vid anställning av nordiska sjömän på nordiska fartyg (Sak A 4/1961) har frågan om de nordiska sjömännens sociala rättigheter blivit föremål för en omfattande utredning. Senast diskuterades bägge spörsmålen vid den nordiska konferensen i Oslo den 5—6 december 1960. Kommittén har slutfört sitt arbete med Sak A 4/1961 och här avgivit utlåtande, medan ärendet rörande sjömännens sociala rättigheter alltjämt befinner sig på utredningsstadiet. Sålunda kvarstår för kommittén att närmare undersöka de problem, som förslaget aktualiserat på socialförsäkringarnas område.

Under hänvisning härtill får socialpolitiska niomannakommittén föreslå, att rådet uppskjuter behandlingen av medlemsförslaget till 1962 års session.

Stockholm den 20 januari 1961

För Nordiska rådets socialpolitiska niomannakommitté

Nina Andersen

Förman

Uppskjutet medlemsförslag om fiskerigränserna i Norden

Se Sak A 23/1960 (8:e sess., s. 306; behandl. s. 85).

BILAGA 1

Skrivelse från Danmarks utrikesminister till Storbritanniens och Nordirlands ambassadör i Köbenhavn angående fisket kring Färöarna

Sir,

Jeg har den ære at henvise til forhandlingerne mellem repræsentanter for Danmarks regering og regeringen i Det forenede Kongerige Storbritannien og Nordirland vedrørende den midlertidige ordning for fiskeriet omkring Færøerne, som skal være gældende, indtil en almindelig konvention, der fastsætter territorialfarvandets bredde og fiskerigrænser, træder i kraft, og har den ære at fremsætte følgende forslag:

I. Regeringen i Det forenede Kongerige skal ikke gøre nogen indvending imod, at de kompetente danske eller færøske myndigheder udelukker fartøjer indregistreret i Det forenede Kongerige fra fiskeri i området mellem Færøernes kyst og den på vedlagte kort [*se Bihang*] viste blå linje.

II. Under hensyn til det fiskeri, som traditionelt drives i farvandene omkring Færøerne af fartøjer indregistreret i Det forenede Kongerige, skal den danske regering ikke gøre nogen indvending imod, at sådanne fartøjer fortsat driver fiskeri i området mellem den i ovennævnte stk. I nævnte blå linje og en linje tolv sømil fra lavvandsmærket langs Færøernes kyst tegnet som vist ved den røde, punkterede linje på vedlagte kort.

III. Under hensyn til den færøske økonomis særlige afhængighed af fiskeri bestemmes følgende: I de tre områder, der er skraveret med rødt på det vedlagte kort, og som ligger i det område, der nævnes i stk. II, må fiskeri fra fartøjer indregistreret på Færøerne eller i Danmark og fartøjer indregistreret i Det forenede Kongerige i de tidsrum, der angives nedenfor i litra (a), (b) og (c) i nærværende stykke, kun finde sted med langline og håndline. De områder og tidsrum, der refereres til, er:

(a) mod vest: området sydvest og syd for Myggenæs, mod nord begrænset af den stiplede, blå linje, der er trukket efter 270° retvisende pejling fra Myggenæs fyrtårn — hvert år fra den 15. november til den 1. april;

(b) mod syd: området syd for Suderø mod nord begrænset af den stiple-

de, blå linje, der er trukket efter 253° retvisende pejling fra Akraberg fyr-tårn, og mod øst ved den tilsvarende linje, der er trukket efter 146° retvisende pejling fra samme fyr-tårn — hvert år fra den 1. oktober til den 31. maj;

c) mod nord: området, mod vest begrænset af den stiplede, blå linje, der danner den 7. længdegrad vest for Greenwich, og mod øst af den stiplede, blå linje, der er trukket stik nord fra det nordligste punkt af Nordberg på Fuglø — hvert år fra den 15. februar til den 15. april.

IV. Den danske regering skal tilstå fiskerfartøjer indregistreret i Det forenede Kongerige en behandling, der ikke er mindre gunstig end den, som tilstås fiskerfartøjer fra et hvilket som helst andet fremmed land.

V. Det vedlagte kort skal udgøre en integrerende bestanddel af nærværende overenskomst og skal anses for at være afgørende med hensyn til de i stk. I, II og III nævnte linjer og områder.

VI. Danmarks og Det forenede Kongeriges regeringer skal foranledige, at sagkyndige hvert år afgiver en beretning om, hvilke foranstaltninger ud over de allerede gældende, som eventuelt måtte være nødvendige til beskyttelse af fiskebestanden omkring Færøerne, og de to regeringer skal sammen overveje eventuelle indstillinger om sådanne foranstaltninger, som de sagkyndige måtte afgive.

VII. Intet i nærværende overenskomst skal anses for at præjudicere de synspunkter, som hver af de to regeringer har, for så vidt angår folkerettens regler om afgrænsning af og grænser for det ydre territoriale farvand eller for den eksklusive jurisdiktion i fiskerispørgsmål.

VIII. (a) Nærværende overenskomst skal træde i kraft dags dato og skal med forbehold af bestemmelserne i litra (b) i dette stykke forblive i kraft, indtil en almindelig konvention, der fastsætter territorialfarvandetets bredde og fiskerigrænser, træder i kraft.

(b) Såfremt en konvention som nævnt i litra (a) i dette stykke ikke er trådt i kraft [her indføjes en dato 2 1/2 år efter undertegningsdatoen], skal regeringerne i Danmark og i Det forenede Kongerige overveje, om nærværende overenskomst burde ændres, og med forbehold af sådanne ændringer, som der måtte blive opnået enighed om, skal nærværende overenskomst fortsat være i kraft, idet dog hver af regeringerne på et hvilket som helst tidspunkt efter [en dato tre år efter undertegnelsen] skal kunne bringe overenskomsten til ophør ved skriftlig meddelelse herom til den anden regering, hvilken meddelelse skal få virkning ét år efter den dato, på hvilken den er afgivet.

2. Såfremt de i denne note indeholdte forslag kan godkendes af den britiske regering, foreslår jeg, at denne note og Deres bekræftende svar betragtes som udgørende en overenskomst mellem vore to regeringer, som træder i stedet for de bestemmelser om fiskerigrænsen omkring Færøerne, der findes i de noter, der udveksledes mellem vore to regeringer den 22. april 1955, og som i overensstemmelse hermed ændrer konventionen af 24. juni 1901 som ændret ved de noter, der udveksledes mellem vore to regeringer den 23. juli 1954 og den 22. april 1955.

København, den 27. april 1959

(*sign.*)

Storbritanniens och Nordirlands ambassadör i Köbenhavn har i skrivelse den 27 april 1959 till Danmarks utrikesminister meddelat, att de i ovanstående skrivelse framställda förslagen beträffande fiskegränsen kring Färöarna godkännes av hans regering.

BILAGA 2

Isländsk förordning angående landets fiskegräns¹

Artikel 1

Islands fiskegräns skall sträcka sig tolv sjömil utanför en baslinje, som drages mellan följande punkter:

Artikel 2

Innanför fiskegränsen skall allt fiske från utländska fartyg förbjudas i enlighet med bestämmelserna i lagen nr 33 den 19 juni 1922 angående fiske i territorialvattnet.

Artikel 3

Isländska fartyg, som fiskar med trål, flyttrål eller dragnet, skall äga rätt att fiska innanför fiskegränsen men utanför de gränser, som fastställts enligt förordningen nr 21 den 19 mars 1952.

Innan denna förordning träder i kraft, skall särskilda bestämmelser utfärdas med närmare uppgifter angående tid och plats för sådant fiske.

Artikel 4

På fiskefartyg, som uppehåller sig på vatten, där fiske icke är tillåtet, skall fiskeredskapen förvaras ombord.

Artikel 5

Statistiska uppgifter om fiske skall insändas till Fiskifélag Íslands på sätt, som föreskrives i lagen nr 55 den 27 juni 1941 angående rapporter om fiske.

Fiskeriministeriet kan, därest det anser fara föreligga för att fiskbeståndet hotas, begränsa antalet fiskefartyg eller utfärda bestämmelser om maximi-fångster.

Artikel 6

Överträdelse av dessa bestämmelser beivras enligt lagen nr 5 den 18 maj 1920 angående förbud mot trålfiske, lagen nr 45 den 13 juni 1937 angående förbud mot fiske med dragnet på isländskt territorialvatten, lagen nr 33 den 19 juni 1922 angående fisket på isländskt territorialvatten med senare däri vidtagna ändringar eller — därest bestämmelserna i dessa lagar icke är tillämpliga — med böter från 1 000 till 100 000 kr.

Artikel 7

Denna förordning utfärdas i enlighet med lagen nr 44 den 5 april 1948 angående vetenskapligt skydd för fisket på kontinentalsockeln, ändrad genom lagen nr 81 den 8 december 1952. Så snart som bestämmelserna träder i kraft, upphävs förordningen nr 21 den 19 mars 1952 angående skydd av fisket utanför Islands kuster.

¹ *Texten översatt från isländska.*

Artikel 8

Denna förordning träder i kraft den 1 september 1958.

Fiskeriministeriet, Reykjavík, den 30 juni 1958

Lúðvik Jósepsson

Gunnlaugur E. Briem

BILAGA 3

Konvention mellan Danmark och Sverige angående fiskeriförhållandena i de till Sverige och Danmark gränsande farvattnen, undertecknad i Stockholm den 31 december 1932

Artikel 1

Denna konvention avser följande farvatten:

Kattegatt, begränsat mot norr av räta linjer, dragna från Skagens nordligaste udde till Vinga fyr och vidare därifrån till närmaste kusten av Hisingen samt mot söder av räta linjer, dragna från Hasenøre till Gniben och från Gilbjergghoved till Kullens fyr,

Öresund, räknat från linjen Gilbjergghoved—Kullens fyr i norr till en linje, dragen från Stevns fyr till Falsterbo fyr i söder, samt

av Östersjön, farvattnen längs kusten från Falsterbo fyr till Simrishamns fyr samt kring Bornholm och ögruppen Kristiansø.

Artikel 2

1. De fördragsslutande staterna medgiva varandras fiskare fiskerätt i sina respektive kustvatten i den omfattning här nedan sägs. Dessa medgivanden innebära icke något uppgivande av den ståndpunkt, som vardera av de fördragsslutande staterna intager rörande allmänna principer för beräkning av territorialvattens utsträckning.

2. I Kattegatt äro vardera landets fiskare berättigade att idka fiske intill ett avstånd av tre distansminuter från det andra landets kust eller ytterst därutänför liggande holmar och skär, som icke ständigt av vattnet översköljas.

För så vitt angår bukter äro vardera landets fiskare berättigade att idka fiske intill ett avstånd av tre distansminuter från en rät linje, dragen tvärs över bukten på det mynningen närmast belägna ställe, där bredden icke är större än tio distansminuter. Utanför Laholmsbukten skall dock nämnda avstånd räknas från en rät linje, dragen från Tylö fyr till Hallands Väderö fyr.

3. I Öresund skall fiske allestädes vara gemensamt för båda ländernas fiskare, dock med den inskränkning, att innanför ett djup invid stranden av sju meter det andra landets fiskare icke må driva annat fiske än sillfiske med garn samt under månaderna juli, augusti, september och oktober även krokfiske. Såsom drivgarn vid sillfiske må endast närdingar användas.

Utanför den nämnda sjumetersgränsen skall söder om en linje Ellekilde

Hage—Lerberget allt slags fiske med trål och vad vara förbjudet; dock må agnnot, som, då den fullt utsträcket, icke håller längre avstånd mellan armarnas ändrar än 7,5 meter, begagnas på Middelgrundet. Norr om nämnda linje må enligt för vartdera landet gällande bestämmelser fiske idkas med trål och med snurrevad intill ett avstånd av tre distansminuter från kusterna, varjämte det må vara danska fiskare förbehållet att vid danska kusten idka snurrevadsfiske innanför denna gräns.

4. Vid Bornholms och ögruppen Kristiansøs kuster samt vid svenska kusten från Falsterbo fyr till Simrishamns fyr skall sillfisket med drivgarn vara gemensamt för båda ländernas fiskare från och med den 1 maj till och med den 31 augusti.

5. Strand- och fiskerättsägare förbehållas de särskilda rättigheter, som dem jämlikt vartdera landets lagar kunna tillkomma.

Artikel 3

Det skall vara båda ländernas fiskare tillåtet att, utan intrång i enskild rätt och under iakttagande av gällande tullföreskrifter samt andra dylika bestämmelser, fritt färdas och ankra allestädes i de farvatten, denna konvention avser, dock att i Öresund under tiden från och med den 1 juli till och med den 31 oktober förankrade fiskebåtar skola lätta, om det kan befaras, att drivgarnsfiskares redskap skall driva på den förankrade fiskebåten eller dess ankardon.

Artikel 4

Vid fiskets bedrivande skola båda ländernas fiskare med det undantag, som följer av bestämmelsen i artikel 3, iakttaga, att, sedan någon intagit en fiskeplats och behörigen utmärkt sin redskap, han icke må, så länge han har sin redskap behörigen utmärkt och begagnar densamma till fiske, utträngas från platsen eller lida intrång i sitt fiske av andra fiskare.

Sättes eller driver fiskredskap på annan mans behörigen utmärkta redskap eller drages vad (not) så, att behörigen utmärkt redskap skadas, eller uppkommer skada därigenom att någon i fall, som avses i artikel 3 underlåter lätta ankar, skall redskapens ägare hava rätt till ersättning av den, som tillfogat sådan skada, så framt icke skadan framkallats genom nödläge eller annan orsak, som ej kan tillräknas denne.

För att redskap skall anses vara behörigen utmärkt, skola följande regler vara iakttagna:

1. Bottengarn, ålhommesätt («ålestader»), räkrusor, strandsätt för lax och annan dylik redskap, som är fästad vid pålar, skall vid huvudpålen eller den yttersta pålen vara försedd med en mörk flagga eller en mörk korg, som når minst 1,5 meter över vattnet, samt från solens nedgång till dess uppgång med en lanternas visande fast violett sken runt horisonten.

2. Ryssjor (hommor), som icke äro fästade vid pålar, skola, när de sätas spridda, var för sig vara utmärkta med en upprättstående stake utan topptecken, vilken räcker minst 1,2 meter över vattnet. Utsättas ryssjorna (hommorna) i rad, kan utmärkningen inskränkas till en sådan stake för de två yttersta ryssjorna i raden och en boj eller mindre stake för var och en av de övriga ryssjorna.

Tinor skola vara utmärkta genom en flytande träklabb eller en stake utan topptecken.

3. För annan faststående redskap, vare sig densamma är bottensatt eller flyter, skall i vardera ändan av länken anbringas en stake med eller utan tunna, vars topp räcker minst 1,2 meter över vattnet och är utmärkt med en flagga, tre decimeter i fyrkant för den ända av länken, som står i kom-

passens östliga halvcirkel (från norr genom ost till syd), samt två trekantiga, tre decimeter långa flaggor för den ända, som står i kompassens västliga halvcirkel (från syd genom väst till norr). Mellan dessa märken skall anbringas en mindre stake utan topptecken eller en boj för minst var sexhundra meter. För så vitt angår laxlänkar i farvatten omkring Bornholm och ögruppen Kristiansø skall staken vid vardera ändan av länken räkna minst 2 meter över vattnet. Dessa märken skola, där sillfiske med drivgarn pågår, vara av sådan beskaffenhet, att drivgarn kunna gå över dem.

4. Drivvad skall vid vadvåsen eller kalven (kilen) vara försedd med boj-lina samt en svartmålad kagge eller boj utan topptecken.

5. Vid fiske med snurrevad skall från fartyget vara utsatt en stake med blå flagg i den riktning, varest passagen är fri, eller ock för skyddande av redskapen givas de signaler, som av de fördragsslutande staterna i sådant syfte äro särskilt medgivna.

6. Drivande eller svajande redskap skall vid den fasta ändan av länken, som är förankrad vid botten eller fastgjord vid båten, utmärkas med en boj utan stake samt vid den fria ändan med en boj med stake, som räcker minst 1,2 meter över vattnet. Drivande redskap skall, när fisket sker i Öresund, om natten föra en vit lantern på denna stake; svajande redskap skall föra en trekantig flagg.

7. Intet fiskemärke må räkna högre över vattnet än 2,5 meter.

Artikel 5

Det i artikel 4 nämnda skydd för faststående redskap gäller beträffande omkring Bornholm och ögruppen Kristiansø utsatta laxlinor och laxrevar endast från och med den 1 oktober till och med den 31 mars.

Artikel 6

Artiklarna 4 och 5 hava ej avseende å de vartdera landets egna fiskare helt förbehållna fiskeområdena.

Artikel 7

De farkoster, som idka fiske i de farvatten, denna konvention avser, skola vara tydligt märkta med nummer och distriktsmärke såväl å skrovet som å storseglet.

Artikel 8

Överträdelser av de i artikel 4 givna föreskrifter åtalas, avdömas och straffas i det land, vartill den skyldiges fartyg hör.

Artikel 9

Tillsynen över efterlevnaden av bestämmelserna i denna konvention utövas av de båda länderna gemensamt; dock må det ena landets tillsyn ej sträckas in på det andra landet förbehållet fiskeområde och utanför de respektive länder förbehållna fiskeområdena gentemot det andra landets fiskare utövas endast på så sätt, att överträdelse konstateras och behörig anmälan därom göres.

Artikel 10

De fördragsslutande staterna förplikta sig att omedelbart vidtaga de åtgärder, som äro erforderliga för att säkerställa genomförandet av denna konvention, samt att ömsesidigt därom underrätta varandra.

Artikel 12

Denna konvention skall ratificeras, och ratifikationsinstrumenten skola snarast möjligt utväxlas i Stockholm.

Konventionen träder i kraft en månad efter det ratifikationerna utväxlats och förbliver gällande intill dess sex månader förflutit från den dag, då endera parten uppsagt densamma.

BILAGA 4

Överenskommelse mellan Norge och Sverige angående fiskeriförhållandena i vissa till Sverige och Norge hörande vattenområden, undertecknad i Oslo den 20 december 1950

Artikkel 1

Svenske fiskere skal ha adgang til å fiske på norsk fiskeriområde ved ytre Oslofjord utenfor en linje som går fra skjæret ved sørpynten av Ertholmen i Rauer til Midtre Heiaflu (N.br. 58°56,8' O.lgd. 10°53,4'). Området begrenses i vest av en linje trukket fra et punkt 2 nautiske mil øst skjæret ved sørpynten av Ertholmen i Rauer på den før nevnte linje til et punkt som ligger 4 nautiske mil rettvise syd fra det sydligste skjær i Svønnør og i øst av en linje trukket fra et punkt som ligger 5 1/2 nautiske mil vest av Midtre Heiaflu på linjen mellom denne og skjæret ved sørpynten av Ertholmen i Rauer og til et punkt som ligger nordvest for lys- og klokkebøyen Grisebåene (N.br. 58°55,0' O.lgd. 10°46,7').

Artikkel 2

Norske fiskere skal ha adgang til å fiske på svensk fiskeriområde utenfor en linje som går fra et punkt som ligger nordvest for lys- og klokkebøyen Grisebåene (N.br. 58°55,0' O.lgd. 10°46,7') til nevnte klokkebøye (N. br. 58°53,0' O.lgd. 10°50,0') og derfra til et punkt som ligger 6 nautiske mil rettvise vest fra nordre pynten av øya Morø (N.br. 58°40,0' O.lgd. 10°57,3'). Området begrenses i syd av en linje trukket fra sistnevnte punkt rettvise vest.

Artikkel 3

Norske og svenske fiskere som fisker på svensk, respektive norsk fiskeriområde, skal rette seg etter alle de lover og bestemmelser som gjelder for landets egne fiskere som fisker på samme område.

Forøvrig skal de, uansett hvilke bestemmelser som gjelder for landets egne fiskere på de nevnte områder, ikke ha adgang til å fiske med faststående garn, ruser eller ruseliknende redskaper og heller ikke med krabbe- og hummerteiner på det annet lands område.

Artikkel 4

Nye regulerende bestemmelser vedrørende fisket i de områder som er nevnt i artiklene 1 og 2 skal bare kunne utferdiges og settes i verk etter forutgående drøftelser mellom de to regjeringer.

Artikkel 5

Fiskere fra begge land skal fritt kunne ferdes og ankre overalt i de farvann som er nevnt i artiklene 1 og 2.

Dette skal dog ikke være til hinder for at fiskefartøyer fra det ene land som fisker på det annet lands fiskeriområde, blir visitert av myndighetene i sistnevnte land for at disse kan kontrollere at de lover og bestemmelser som gjelder for fisket blir overholdt. Visitasjon kan også finne sted for å kontrollere at de ombordværende på fiskefartøyene ikke foretar noen handling som strider mot vedkommende lands øvrige lover og bestemmelser, som f. eks. bestemmelsene for vern av landets sikkerhet og bestemmelsene vedrørende smugling.

Visitasjon skal dog foregå på en slik måte, at den forårsaker minst mulig avbrekk i fartøyenes fiske.

Artikkel 6

De fartøyer som driver fiske i de farvann som er omhandlet i artiklene 1 og 2, skal være tydelig merket med nummer og distriktsmerke i samsvar med de gjeldende bestemmelser i deres hjemland.

Artikkel 7

Oppsynet med at bestemmelsene i denne overenskomst blir overholdt skal utøves av hvert av de to lands myndigheter innen deres eget område.

Hvis myndighetene i det ene land skulle treffe tiltak mot et fiskefartøy fra det annet land eller mot ombordværende på et slikt fiskefartøy som følge av at fartøyet eller de ombordværende har overtrådt gjeldende lover eller bestemmelser på det førstnevnte lands fiskeriområde, skal de sørge for at vedkommende myndigheter i det annet land blir underrettet uten opphold.

Artikkel 8

Begge parter forplikter seg til straks å treffe de tiltak som er nødvendige for å sikre gjennomføringen av denne overenskomst og å underrette hverandre herom.

Artikkel 9

Denne overenskomst skal ratifiseres, og ratifikasjonsdokumentene skal snarest mulig utveksles i Stockholm.

Artikkel 10

Denne overenskomst trer i kraft ved utvekslingen av ratifikasjonsdokumentene. Den gjelder inntil 1. januar 1956 og fornyes automatisk for 1 år om gangen med mindre den oppsies med minst seks måneders varsel av en av partene før utgangen av hver periode.

BILAGA 5

Överenskommelse mellan Danmark och Norge om jakt, fångst och fiske i Östgrönland, undertecknad i Köbenhavn den 9 juli 1924

Art. 1

De i denne Overenskomst indeholdte Bestemmelser finder Anvendelse med Hensyn til Østgrönland, hvorved her forstås den Del af Grönlands Østkyst med tilstødende Farvand, som strækker sig fra Lindenowsfjord (60°27' nordlig Bredde) til Nordostrundingen (81° nordlig Bredde), dog undtaget Angmagssalik-distriktet.

Art. 2

Inden for det i Art. 1 nævnte Omraade er der paa de i denne Overenskomst fastsatte Vilkaar fri Adgang for Fartøjer, hvorhos Besætning og andre ombordværende Personer er berettiget til at gaa i Land, overvintre og drive Jagt, Fangst og Fiskeri.

Art. 3

Jagt, Fangst og Fiskeri maa ikke drives paa hensynsløs Maade, saaledes at der kan opstaa Fare for Udryddelse af sjældne eller nyttige Dyrearter, saasom Moskusoksen og Edderfuglen.

Saafremt indvundne Erfaringer gør det ønskeligt, at der i hvert af Landene indføres Bestemmelser, saasom Forbud mod Indførsel af Jagt- og Fangstudbytte, for derved at hindre Udryddelse af sjældne eller nyttige Dyrearter eller for at bevare eller genoprette Bestanden af saadanne, er Parterne enige om til den Tid at optage Forhandling for at opnaa ensartede Bestemmelser i saa Henseende.

Art. 4

Inden for det i Art. 1 nævnte Omraade er der Adgang for Personer eller Selskaber til at tage Grund i Besiddelse til Brug, naar den i Besiddelse tagne Strækning virkelig indrettes og benyttes til Beboelse eller Oplag eller paa anden effektiv Maade, og den ikke allerede er taget i Besiddelse af nogen anden.

Retten fortabes, naar Besidderen eller hans Fuldmægtig ikke har indfundet sig paa Stedet i fem paa hinanden følgende Aar.

Art. 5

Inden for det i Art. 1 angivne Omraade er der Adgang til at oprette Stationer for Vejrvarsling, Telegraf og Telefon og at indrette Anlæg i videnskabeligt og humanitært Øjemed.

Art. 6

Forsaavidt den paatænkte eskimoiske Bebyggelse ved Scoresbysund maatte blive iværksat, skal Bestemmelsene i denne Overenskomst ikke være til Hinder for, at det dertil fornødne Omraade bliver forbeholdt denne Bebyggelse, og at der bliver udfærdiget de Særbestemmelser, som Hensynet til den indfødte grønlandske Befolknings Livsvilkaar kræver.

Art. 7

Parterne forbeholder sig efter fælles Aftale at indføre saadanne Forandringer i og Tilføjelser til denne Overenskomst, som indhøstede Erfaringer maatte gøre ønskelige.

Art. 8

Dersom der mellem de to Regeringer skulde opstaa Meningsforskelligheder med Hensyn til Fortolkning af nogen Bestemmelse i denne Overenskomst, er Parterne enige om, at disse Meningsforskelligheder skal afgøres med bindende Virkning af den af Folkeforbundet oprettede mellemfolkelige Domstol i Haag.

Art. 9

Denne Overenskomst træder i Kraft den 10. Juli 1924 og gælder uopsigeligt i tyve Aar med Forlængelse for tilsvarende Tidsrum, medmindre den er opsagt af en af Parterne mindst to Aar før Udløbet af Tyveaarsperioden.

BILAGA 6

**Överenskommelse mellan Grönlands landsråd och Färöarnas »landsstyre»
angående färöiska fiskares rättigheter vid Grönland, träffad vid förhand-
lingar i Godthåb den 21—28 augusti 1959**

1. Det tillades færøske fiskere at etablere landstationer følgende steder på de nærmere angivne vilkår:

a. Ved Kangerdluk, beliggende nær Grönlands sydspids på Eggersøens vestkyst ved Ikerasak-strædet, kan etableres en station med kapacitet på mindst 20 bådelaq. Det tillades de færøske fiskere at drive fiskeri i den del af det lukkede område, der strækker sig sydfra og indtil Nua ved Oterqarmiut ($44^{\circ} 20' V$ — $59^{\circ} 54' N$).

b. Den i Kobberminebugten allerede etablerede station kan opretholdes inden for en kapacitet på 15 bådelaq.

Sejlads og fiskeri må ikke finde sted i den del af bugten, der ligger inden for en linie fra Josvaminen til Borgshavn.

Landsrådet henstiller endvidere, at fiskeri ikke finder sted i et område på 2 sømils bredde omkring Saneruts vestpynt indtil $48^{\circ} 19'$ vestlig længde.

c. Den ud for Sermiligarssuk etablerede station kan opretholdes inden for en kapacitet på 15 bådelaq.

Sejlads og fiskeri må ikke finde sted i selve fjorden øst for den $49'$ længdegrad. Endvidere må sejlads og fiskeri ikke finde sted i K'asigialik nord for Sermiligarssuk.

d. I Grædefjorden kan etableres en station med en kapacitet på indtil 15 bådelaq, dog på betingelse af, at færøsk fiskeri ikke finder sted i et område i en sømils afstand fra Hellefiskeøerne ud for Fiskænæsset.

Sejlads og fiskeri må ikke finde sted i den nærliggende Sermilikfjord eller i selve Grædefjorden inden for $51^{\circ} 03' V$ samt i sundet Avkuteraq. Fiskeri må ikke finde sted i munden af Sermilik. Endelig afspærres det nordlige udløb af Ikerasagssuaq-sundet.

e. Landsrådet er indstillet på, at antallet af bådelag ved Tovqussaq forhøjes til 15. Landsrådet vil dog undersøge muligheden for at tilvejebringe det fornødne økonomiske grundlag for, at stationen kan fortsætte som samfiskestation på frivillighedens grundlag. Såfremt dette lykkes, bortfalder tilsagnet om en færøsk særstation. Det påregnes, at meddelelse herom vil kunne afgives inden årets udgang.

Landsrådet er indstillet på at se bort fra den i marts 1959 fastsatte nye fiskerigrænse ved Tovqussaq, i det dog området inden for en linie fra nordspidsen af øen Talerulik umiddelbart øst om Eqaluk Storø og derfra mod syd til kysten fortsat er lukket for færøsk fiskeri.

f. Ved Pakitsoq kan etableres en station med en kapacitet på indtil 20 bådelag.

Det betinges, at fiskeri ikke finder sted i fjorden Kangerdluarssugssuaq.

Såfremt det efter vurdering på stedet af grønlandske og færøske sagkyn-dige skulle vise sig, at Pakitsoq ikke er egnet til anlæggelse af en station, kan landsrådet tiltræde, at der efter samråd med de lokale myndigheder udpeges en anden station på området.

Såfremt det ikke lykkes at finde en egnet havn i det pågældende område, vil der kunne etableres station i Fiskemesterens Havn med en kapacitet på indtil 15 bådelag. I så fald bortfalder den i 1952 lokalt indgåede aftale, hvorefter fiskeri var tilladt i skærgården fra 66' nordlig bredde til øen Sagdleq.

Vilkårene for anvendelsen af nævnte fiskeristationer må i øvrigt være de samme, som allerede er gældende for anvendelsen af fiskeristationerne ved Ravns Storø og Færingehavn, derunder, at tilsvarende afgiftsregler finder anvendelse.

Een gang årligt, umiddelbart efter sæsonens afslutning, afgives fra hver af landstationerne en rapport vedrørende fiskeriets forløb.

Gældende grønlandske fredningsbestemmelser skal respekteres, hvorved bemærkes, at hverken sælfangst, fangst af skællaks og laksørreder eller indsamling af fuglæg må finde sted.

Færøske fiskere må ikke være i besiddelse af laksegarn eller skydevåben.

Det betinges endvidere, at fiskeaffald kun henkastes ved det sted, hvor den pågældende fiskeristation er beliggende, medmindre der lokalt med kommunalbestyrelsen træffes anden aftale.

2. Landsstyret vil i videst muligt omfang medvirke til placering af unge grønlændere på færøske bankefartøjer og i bådelag på lige vilkår med færøske fiskere.

3. Grønlands landsråd og det færøske landsstyre vil i fællesskab arbejde for, at de økonomiske forudsætninger for færøske fiskeres frivillige indfiskning til grønlandske anlæg snarest muligt kan blive en realitet.

4. I sommeren 1964 skal nærværende aftale optages til forhandling mellem landsrådet og landsstyret.

Disse forhandlinger kan omfatte alle vilkår og forudsætninger for det fremtidige fiskeri.

Såfremt der ikke under disse forhandlinger opnås enighed mellem parterne, kan de af færøske fiskere på det tidspunkt etablerede stationer dog benyttes til udgangen af sæsonen 1967, dog at tilladelsen til stationen i området nord for Kangamiut i 1964 kan opsiges med 1 års varsel til ophør med udgangen af sæsonen 1965.

5. Nærværende aftale berører ikke stationerne i Færingehavn og Ravns Storø.

6. Den i 1952 indgåede aftale skal fortsat være gældende med de ændringer, der er en følge af nærværende aftale.

7. Østgrønland. Inden for området mellem nordsiden af Lindenowsfjorden og Chr. d. IV Gletscher er det tilladt færøske fiskere at drive fiskeri inden for søterritoriet og oprette landstationer, dog med undtagelse af følgende områder:

1. Et område omkring Angmagssalik, hvis nærmere afgrænsning vil blive fastsat af ministeriet for Grønland,

2. Et område omkring depotstedet Skjoldungen, omfattende:

a. Farvandet omkring øen Skjoldungen,

b. Søterritoriet fra nordspidsen af Imaersivik til Qutsigsormiut.

Landsrådet gør sin tilslutning til ovenstående betinget af, at aftalen godkendes af distriktsrådet i Angmagssalik.

8. Under forhandlingerne mellem landsrådet og den færøske delegation har der været enighed om det rigtige i, at man fremover tilstræber, at fiske- rigdommene ved Grønlands kyst udnyttes bedst muligt af grønlændere, færinger og andre danske medborgere.

Det er dog en selvfølge, at landsrådet fortsat og specielt i overgangstiden under udbygningen af Grønland tager og må tage hensyn til og fornødne forbehold til sikring af den lokale befolknings særlige tarv og behov.

Landsrådet lægger vægt på gennemførelsen af et storfiskeri ved Grønlands kyst gennem et sådant samarbejde så vidt muligt med basis i anlæg på grønlandsk grund, hvorved Grønlands nærhed ved fiskeforekomsterne udnyttes bedst muligt.

Den færøske delegation er enig heri, men må ønske, at de færøske fiskere — indtil de økonomiske og tekniske forudsætninger for samfiskeri er tilvejebragt — kan regne med i et vist omfang fortsat at kunne drive bådfiskeri med stationer i land.

Der er mellem parterne enighed om, at såfremt de økonomiske og tekniske muligheder for et fuldstændigt samfiskeri ikke er tilvejebragt i 1964, kan færingerne påregne — indtil nævnte forudsætninger foreligger — at kunne drive et sådant bådfiskeri, og de påregnede forhandlinger i 1964 har derfor til formål bl. a. at drøfte vilkårene for fortsat færøsk drift af et antal landstationer.

Trods de vanskeligheder, der er forbundet med at nå de mål, der foran er skitseret, nærer parterne fuld tillid til, at Grønlands gunstige beliggenhed ved de store og rige fiskebanker skaber gode muligheder for en fælles fiskeriindsats til gavn for hele riget.

Begge parter vil bestræbe sig på i fællesskab at søge denne målsætning realiseret.

BILAGA 7

Överenskommelse mellan Norges regering och Storbritanniens och Nord-irlands regering angående fiskeriförhållandena mellan de båda länderna, undertecknad i Oslo den 17 november 1960

Regjeringen i kongeriket Norge (heretter kalt »den norske regjering») og regjeringen i Det forente kongerike Storbritannia og Nord-Irland (heretter kalt »Det forente kongerikes regjering»);

som har tatt i betraktning det forslag om bredden av sjøterritoriet og fiskerigrensen som ble fremsatt i fellesskap av regjeringene i Amerikas for-

ente stater og Canada på De forente nasjoners annen konferanse om havets folkerett i 1960 og som oppnådde 54 stemmer;

som bekrefter som sin oppfatning at en overenskomst siktende på å stabilisere fiskeriforholdene mellom de to land bør være basert på dette forslag og ikke medføre en utelukkelse av fiskefartøyer fra noe område utenfor grensen av den fiskerisone som er nevnt i dette forslag;

som ønsker å stabilisere fiskeriforholdene mellom Norge og Det forente kongerike;

er blitt enige om følgende:

Artikkel I

I denne overenskomst skal:

a. uttrykket »mil» bety en nautisk mil (1 852 meter) beregnet som en sekstiendedel av en meridiangrad;

b. uttrykket »territorium», når det gjelder Det forente kongerike, bety territoriet til Det forente kongerike Storbritannia og Nord-Irland, innbefattet øya Man; og når det gjelder Norge, territoriet til kongeriket Norge;

c. uttrykket »fartøy» bety ethvert fartøy eller enhver båt som driver fiske.

Artikkel II

Fra en dato som den norske regjering vil gi Det forente kongerikes regjering behørig underretning om, skal den sistnevnte regjering ikke motsette seg at fartøyer registrert i Det forente kongerikes territorium av den norske regjering kompetente myndigheter blir utelukket fra å fiske i et område som støter til Norges sjøterritorium og som strekker seg ut til en grense som ligger 6 mil fra den grunnlinje som sjøterritoriet er regnet fra.

Artikkel III

I tidsrommet mellom den dato som er nevnt i artikkel II i denne overenskomst og den 31. oktober 1970, skal den norske regjering ikke motsette seg at fartøyer registrert i Det forente kongerikes territorium fortsetter å fiske i området mellom 6 og 12 mil fra den grunnlinje som Norges sjøterritorium regnes fra.

Artikkel IV

Etter den 31. oktober 1970, skal Det forente kongerikes regjering ikke motsette seg at fartøyer registrert i Det forente kongerikes territorium av den norske regjering kompetente myndigheter, blir utelukket fra å fiske innenfor en grense på 12 mil fra den grunnlinje Norges sjøterritorium regnes fra.

Artikkel V

Hvis den norske regjering på noe tidspunkt før den 31. oktober 1970 finner at det har funnet sted en fundamental endring i karakteren av det fiske som blir drevet av fartøyer registrert i Det forente kongerikes territorium på det område som er nevnt i artikkel III i denne overenskomst, kan den norske regjering ta saken opp med Det forente kongerikes regjering, og de to regjeringer skal i fellesskap vurdere situasjonen på ny.

Artikkel VI

Bortsett fra mulige ordninger mellom den norske regjering og regjeringene i andre skandinaviske land med hensyn til Skagerak, skal den norske regjering innrømme fiskefartøyer registrert i Det forente kongerikes territorium

en behandling som ikke er dårligere enn den som blir innrømmet fiskefartøyer fra andre fremmede land.

Artikkel VII

Å regne fra den dato som er omhandlet i artikkel II i denne overenskomst, skal de kontraherende parter anvende bestemmelsene i tilleggene til denne overenskomst¹, som skal anses som en integrerende del av overenskomsten, overfor fartøyer som er registrert i deres respektive territorier.

Artikkel VIII

Intet i denne overenskomst skal anses for å prejudisere de kontraherendes regjeringers syn når det gjelder folkerettens regler om avgrensningen og begrensningen av sjøterritoriet og den eksklusive jurisdiksjon i fiskerispørsmål.

Artikkel IX

Denne overenskomst skal ratifiseres. Utvekslingen av ratifikasjonsdokumenter skal finne sted så snart som mulig i London og overenskomsten skal tre i kraft den dag ratifikasjonsdokumentene er blitt utvekslet.

I Norges regerings proposition till Stortinget nr 41/1960—61 om samtykke till ratifikation av överenskommelsen kommenteras artikkel VI som följer:

Artikkel VI inneholder en bestevilkårsklausul som ble tatt med etter britisk ønske. Tatt i betraktning at Storbritannia er det land som har de betydeligste fiskeriinteresser i norske farvann, erklærte man seg på norsk side villig til å gå med på dette.

Klausulen inneholder et forbehold for mulige ordninger mellom den norske regjering og regjeringen i de andre skandinaviske land med hensyn til Skagerak.

Det var partenes forutsetning at man med betegnelsen Skagerak skulle forstå det havområde som av Det internasjonale råd for havforskning betegnes som det statistiske området III A (begrenset i vest av linjen Lindenes—Hanstholmen fyr på Jylland). Denne forståelse er fastslått i en brevveksling av 28. september 1960 mellom formennene for de to forhandlingsdelegasjonene.

BILAGA 8

Yttranden över medlemsförslaget

D a n m a r k

Udenrigsministeriet:

1. Man har bemærket sig, at forslaget alene retter sig til Danmarks, Finlands, Norges og Sveriges regeringer, og således ikke omfatter Island. Fra officiel dansk side er det ved mange lejligheder både indenlands, i internationale forsamlinger og over for fremmede magter blevet tilkendegivet, at

¹ Här ej tryckta.

de særlige forhold, som gør sig gældende for Islands vedkommende med hensyn til isoleret geografisk beliggenhed og afhængighed af fiskeri, på ganske tilsvarende måde er at finde i Grønland og på Færøerne. Både på den første og den anden FN-konference om retsordenen på havet var der almindelig forståelse herfor og for, at disse tre områder havde krav på den samme særlige hensyntagen. Det ville efter udenrigsministeriets opfattelse betyde en beklagelig svækkelse af dette standpunkt, såfremt man nu antydede en forskelsbehandling ved at holde Island uden for det foreliggende forslag, men lade dette omfatte Grønland og Færøerne. Det må derfor synes ønskeligt, at forslaget udtrykkeligt undtager de to sidstnævnte områder.

2. I øvrigt stiller udenrigspolitiske hensyn uden for det nordiske område sig næppe i vejen for en fælles løsning af fiskerigrænsespørgsmålet inden for dette og ej heller imod en eventuel ligestilling af statsborgere i de nordiske lande med hensyn til fiskeri i særlige områder.

Der må dog herved tages forbehold med hensyn til traktatlige forpligtelser over for trediestat. Man henviser i denne forbindelse til konventionen af 6. maj 1882 mellem Danmark, Belgien, Frankrig, Nederlandene, Storbritannien og Tyskland om ordningen af fiskeripolitiet i Nordsøen uden for søterritorierne, der bl. a. hjemler en fiskerigrænse på 3 sømil ved Danmarks vestkyst.

Endvidere måtte det i givet fald undersøges, i hvilket omfang trediestat i medfør af traktatlige mestbegunstigelsesklausuler ville kunne gøre krav på de samme rettigheder med hensyn til fiskeri på søterritoriet, som måtte blive tillagt andre nordiske statsborgere.

København, den 19. juli 1960

F. m.

Nils Svenningsen

Ministeriet for Grønland:

Ministeriet skal udtale, at en gennemførelse af det fremsatte forslag om en ensartet løsning af fiskerigrænsespørgsmålet antagelig vil blive vanskelig for Grønlands vedkommende.

Det grønlandske landsråd har i de sidste år ved flere lejligheder givet udtryk for, at den grønlandske befolkning for sit udkomme er helt afhængig af havet, og at en øget beskyttelse af det grønlandske fiskeri ved kysten er nødvendig. Landsrådet har derfor henstillet til regeringen, at fiskeriterritoriet for Grønlands vedkommende udvides til 12 sømil.

Med hensyn til spørgsmålet om ligestilling af de nordiske landes statsborgere for så vidt angår fiskeri inden for de nationale fiskerigrænser, må

ministeriet være af den opfattelse, at der for tiden næppe vil kunne opnås tilslutning hos den grønlandske befolkning for en sådan tanke.

København, den 21. juli 1960

Kai Lindberg

K. Budde Lund

Færøernes landsstyre:

Landsstyret er af den formening, at fælles og lige rettigheder for alle nordiske nationer til fiskeri på hinandens fiskeriterritorium vil være ønskelig og af stor betydning for Færøerne. Færøerne ville herigennem kunne genvinde det fiskeri, der gik tabt ved Islands håndhævelse af en 12 mile fiskerigrænse, hvilket tab har været et af de hårdeste slag for det færøske fiskeri, herunder beskæftigelsen i land, idet den fisk, man tidlig om foråret fangede ved Sydisland, hvor alt færøsk fiskeri nu er umuliggjort, blev vasket og tørret ved hjembringelsen.

Hvad foreliggende forslag angår, der kun omfatter Danmark, Finland, Norge og Sverige, mener landsstyret, at så længe Island ikke inddrages i denne fælles optræden og indrømmelse af fiskerirettigheder til hinanden, ikke at kunne give sin støtte, hvorfor man skal henstille, at man forsøger at få Island med i de omhandlede fællesbestræbelser.

Færøernes landsstyre, den 15. juli 1960

P. M. Dam

Lagmand

F i n l a n d

Ministeriet för utrikesärendena:

Havs fisket är i Finland måhända inte lika betydelsefullt för landets näringsliv som i de övriga nordiska länderna. Det kan dock konstateras, att Finlands havsfiske är stort i tillväxt, och detta gäller i synnerhet högsjöfisket.

Hittills har det för Finlands del inte visat sig nödvändigt att överväga en ändring av den nuvarande fiskegränsen, som utgöres av territorialvattengränsen 4 sjömil från kusten. Utländska fiskares verksamhet i närheten av Finlands territorialvattengräns har inte åsamkat de finländska fiskeintressena väsentlig skada, och å andra sidan har de finländska havsfiskarna inte i allmänhet fiskat i omedelbar närhet av övriga länders territorialvatten. Den nuvarande fiskegränssituationen på Östersjön, där vårt havsfiske är mest betydelsefullt, är således ur Finlands synpunkt tämligen tillfredsställande. Finlands regering är likväl villig att ta del i samnordiska

utredningar och förhandlingar om fiskegränsfrågan och därtill anslutna frågor samt att för sin del bidra till uppnående av en med alla nordiska länders intressen förenlig lösning i denna sak.

Helsingfors den 15 juli 1960

(*sign.*)

Lantbruksministeriet¹:

Lantbruksministeriet meddelar vördsamt såsom sitt utlåtande, att det för Finlands vidkommande i detta nu icke förefinnes anledning att ändra den nuvarande fiskerigränsen, som sammanfaller med territorialgränsen. I ingen händelse vore det för de nordiska ländernas vidkommande skäl att inom Östersjön utsträcka fiskerigränsen utöver sex nautiska mil.

Helsingfors den 1 augusti 1960

Minister *Toivo Antila*

Byråchef *Tauno V. Mäki*

Lantbruksstyrelsen har i skrivelse den 28 juli 1960 meddelat, att den omfattar ministeriets för utrikesärendena yttrande (se ovan).

N o r g e

Utenriksdepartementet:

For den norske regjering og for alle interesserte i Norge var det en stor skuffelse at ikke den 2. Genève-konferanse om havets folkerett klarte å løse fiskerigrensespørsmålene på multilateralt grunnlag. De ansvarlige norske myndigheters prinsipale linje har alltid vært at disse spørsmål bør søkes løst gjennom internasjonal overenskomst med størst mulig tilslutning.

Med hensyn til det foreliggende forslag om at de fire land skal søke å bli enige om en felles løsning av fiskerigrensespørsmålet, vil en imidlertid peke på at de nordiske lands interesser og synspunkter når det gjelder fiskerigrensespørsmålet er så forskjellige at det antakelig vil by på store vansker å komme frem til en felles og enhetlig nordisk løsning av spørsmålet slik som foreslått av forslagsstillerne. Ut fra norske interesser ville det også være å foretrekke om en eventuell multilateral løsning av fiskerigrenseproblemene kunne omfatte en større krets av stater enn de fire land det her gjelder, og helst samtlige land som grenser til det nordlige Atlanterhav.

Regjeringen er imidlertid enig i at de nordiske land bør holde nær kon-

¹ Yttrandet översatt från finska.

takt med hverandre når det gjelder dette spørsmål, med sikte på å unngå at utvidelser eller justeringer av fiskerigrensene får skadevirkninger som setter vondt blod i forholdet mellom de nordiske fiskere. Med dette mål for øye vil de norske myndigheter gjerne, hvor forholdene ligger til rette for det, overveie muligheten av innenfor særlige områder å etablere ordninger av den art som er foreslått i siste del av forslaget. Regjeringen tror imidlertid at det på det nåværende tidspunkt ikke skulle være noen grunn for rådet til å ta noe konkret initiativ i saken.

Oslo, 21. juli 1960

Halvard Lange

Arne Arnesen

S v e r i g e

Fiskeristyrelsen:

Ur den svenska fiskerinäringens synpunkt synes det i princip ønskværdig at vad angår ifrågavarande länder överenskommelse kan träffas i de i ärendet berörda hänseendena.

Göteborg den 24 augusti 1960

Jöran Hult

Sven Sahlin

Sveriges fiskares riksförbund:

För de svenska fiskarna är frågan om fiskegränsernas sträckning av stor betydelse, och från riksförbundets sida har vi hävdat, att vi icke önskar några förändringar i dessa avseenden. Vi anser det också vara att beklaga, att även den senaste havsrättskonferensen i Genève icke lyckades åstadkomma tillräcklig enighet för en lösning av dessa frågor, och utvecklingen kan, såsom den nu ter sig, giva anledning till en del bekymmer för de svenska yrkesfiskarna.

Vi vill också framhålla, att vi är informerade om att en del interna överläggningar mellan de västeuropeiska fiskeriorganisationerna redan har påbörjats i syfte att undersöka möjligheterna för en multilateral överenskommelse beträffande fiskerigränserna. Vad resultatet av nämnda överläggningar kan komma att bli är emellertid ännu för tidigt att yttra sig om.

I fråga om nu föreliggande förslag till Nordiska rådet anser vi det vara helt naturligt om de nordiska länderna, som har så mycket gemensamt i övrigt, åstadkommer en gemensam lösning av fiskerigränsfrågan och över-

enskommer om likställighet för nordiska medborgare även i dessa avseenden.

Vi vill därför tillstyrka, att förslaget genomföres såsom det föreligger. I övrigt har vi icke något att tillägga.

Göteborg den 19 juli 1960

Sveriges fiskares riksförbund

Birger Utbult

Ordf.

Carl Zander

Sekr.

Svenska västkustfiskarnas centralförbund:

Under havsrättskonferensen i Genève 16 mars—27 april 1960 hade centralförbundet tillfälle följa förhandlingarnas gång genom att förbundets ombudsman Georg Åberg tillhörde den svenska delegationen. Herr Åberg stod i ständig kontakt med inte enbart Svenska västkustfiskarnas centralförbund utan även Sveriges fiskares riksförbund, vars styrelse han också tillhör. Då det visade sig, att de stater, som var anhängare av den gamla restriktiva linjen — oförändrade fiskerigränser — blev allt färre, diskuterades de svårigheter, som skulle komma att uppstå för svenskt fiske, därest utflyttningar blev aktuella även inom våra gränsländer. Därvid uttalade sig förbundsstyrelsen inom Svenska västkustfiskarnas centralförbund för ett arrangemang, som helt sammanfaller med vad som framförts i ovannämnda medlemsförslag.

Förbundsstyrelsen vill därför tillstyrka förslaget.

Göteborg den 21 juli 1960

Svenska västkustfiskarnas centralförbund

Georg Åberg

BILAGA 9

Anförande av Danmarks statsminister Viggo Kampmann vid Folketingets möte den 4 oktober 1960

Regeringen beklager, at De Forenede Nationers anden konference om retsordenen på havet blev afsluttet, uden at der opnåedes enighed om de betydningsfulde spørgsmål om søterritoriets udstrækning og om fiskerigrænser. Når der måtte være grundlag herfor, er regeringen rede til at deltage i nye

forhandlinger på regional eller anden basis, men kan ikke lade ønsket om sådanne forhandlinger hindre løsningen af egne problemer. Konferencens forløb har bestyrket den opfattelse, at et rent 12 miles fiskeriterritorium ved Færøerne og Grønland er en rimelig ordning, og regeringen vil tilrettelægge sin politik i overensstemmelse hermed.

BILAGA 10

Utlåtande av Nordiska rådets ekonomiska niomannakommitté över medlemsförslaget

Med hänsyn till förhandlingsläget med avseende å fiskegränsfrågan i de nordiska länderna har ekonomiska niomannakommittén icke ansett det lämpligt att nu ingå på sakbehandling av medlemsförslaget. Såvitt för närvarande kan bedömas torde icke heller vid tiden för rådets nionde session förhållandena vara sådana, att rådet då finner sig böra realitetsbehandla förslaget. Saken föranleder därför icke något yttrande från kommitténs sida.

København den 11 december 1960

För Nordiska rådets ekonomiska niomannakommitté

Knut Ewerlöf

Uppskjutet medlemsförslag om samarbete i fråga om odontologisk materialprov- ning

Se Sak A 9/1960 och soc. utsk. 3/1960 (8:e sess., s. 153, 506; behandl. s. 88).

BILAGA 1

Yttrande av Danmarks Indenrigsministerium över medlemsförslaget

Med tilslutning af Inrikesdepartementet, Stockholm, det kgl. Sosialdepartement, Oslo, og Ministeriet för inrikesärendena, Helsinki, har indenrigsministeriet nedsat en komité, der har til opgave at fremkomme med forslag vedrørende oprettelse af en fællesnordisk institution til prøvning af dentalmaterialer. Man henviser i øvrigt herom til meddelelse herfra af dags dato om rekommandation nr. 16/1954 angående samarbejde vedrørende forskning og laboratorieundersøgelser m. m. på sundheds- og sygeplejens område [*se Sak D 7*].

Komiteens medlemmer er blevet gjort bekendt med medlemsforslaget samt med det socialpolitiske udvalgs ved rådets 8. session fremsatte forslag nr. 3 i anledning af medlemsforslaget.

Indenrigsministeriet er opmærksom på det ønskelige i, at der træffes foranstaltninger til etablering af et fællesnordisk samarbejde vedrørende prøvning af dentalmaterialer og forskning i forbindelse hermed og afventer den sagkyndige komité's forslag om, i hvilket omfang og på hvilken måde et sådant samarbejde vil kunne gennemføres.

København, den 1. december 1960

(sign.)

*BILAGA 2***Utlåtande av Nordiska rådets socialpolitiska niomannakommitté över
medlemsförslaget**

Arbetet inom den under våren 1960 tillsatta särskilda nordiska kommittén, som fått till uppgift att utreda det i medlemsförslaget framförda förslaget om gemensam odontologisk materialprovning, pågår alltjämt. Socialpolitiska niomannakommittén vill i detta läge föreslå, att rådet uppskjuter vidare behandling av medlemsförslaget till 1962 års session.

Stockholm den 20 januari 1961

För Nordiska rådets socialpolitiska niomannakommitté

Nina Andersen

Förman

Uppskjutet medlemsförslag

om likartad associationsrättslig lagstiftning

Se Sak A 29/1958 och jur. utsk. 7/1958 (6. sesj., s. 771, 1667; behandl. s. 135), Sak A 2/1959 och jur. utsk. 6/1959 (7:e sess., s. 356, 1908; behandl. s. 188) samt Sak A 5/1960 och jur. utsk. 1/1960 (8:e sess., s. 134, 479; behandl. s. 96).

BILAGA 1

Yttrande av Norges Justis- og politidepartement över medlemsförslaget

På det nordiske justisministermøtet i 1959 ble vedtatt at hvert av de nordiske land skulle oppnevne en sakkyndig til å utre spørsmålet om et begrenset nordisk lovsamarbeid om aksjeretten etter de retningslinjer som er trukket opp i professor Håkan Nials betenkning av 21. mars 1959¹.

Ved kgl. resolusjon 8. april 1960 er professor Per Augdahl oppnevnt som norsk sakkyndig.

Initiativ til samarbeid mellom de sakkyndige forutsettes tatt fra svensk side.

Oslo, 16. november 1960

Etter fullmakt
Carl Stabel

Stein Rognlien

BILAGA 2

Utlåtande av Nordiska rådets juridiska niomannakommitté över medlemsförslaget

Det foreliggende medlemsforslag er rejst allerede til 6. session (Sak A 29/1958, 6. sesj., s. 771); men behandlingen af sagen udsattes på forberedende undersøgelser i den juridiske nimandskomité.

¹ 7:e sess., s. 357.

På komiteens foranledning foretog professor Nial, Stockholm, herefter en præliminær undersøgelse af mulighederne for mere ensartet nordisk lovgivning inden for associationsretten (7:e sess., s. 357).

Sagen var genstand for drøftelser mellem komiteen og de nordiske justitsministre på et møde i Stockholm i juni 1959. Det oplystes her, at ministrene havde vedtaget at lade en sagkyndig fra hvert af de nordiske lande nærmere undersøge mulighederne for ensartet nordisk aktieselskabs-lovgivning på de punkter, som professor Nial havde fremdraget som egnede til ensartet lovgivning.

Herefter blev sagens videre behandling udsat på 7. session (se juridisk udvalgs indstilling, 7:e sess., s. 1908) og påny på 8. session (se juridisk udvalgs indstilling, 8:e sess., s. 479).

Der blev allerede under sagens foreløbige behandling på 6. session givet udtryk for, at en gennemførelse af mere ensartede regler inden for associationsretten må anses for særdeles ønskelig, og forslagets betydning kan på ingen måde antages at være blevet mindre i de snart 2 1/2 år, der er forløbet, siden forslaget blev rejst. Tværtimod må de ændrede økonomiske vilkår ved dannelsen af »de 6» og »de 7» antages at forstærke betydningen af et nordisk samarbejde også inden for associationsretten.

Det er da også karakteristisk, at man inden for »de 6» har fremdraget associationsretten som ét af de områder, hvor lovgivningen bør søges gjort ensartet.

Herom kan oplyses følgende:

Romtraktatens artikel 220 nævner, at medlemsstaterne skal forsøge at gennemføre gensidig anerkendelse af selskaber, opretholdelse af retsevne i tilfælde, hvor et selskabs registrerede forretningskontor flyttes fra ét land til et andet, og mulighed for, at selskaber fra forskellige medlemslande kan slutte sig sammen.

Efter traktatens artikel 54, 3 g, skal ministerrådet og kommissionen koordinere, med sigte på at gøre dem ligelydende, de beskyttelsesbestemmelser, der i de respektive lande er givet til fordel for deltagere i selskaber samt trediemænd.

Kommissionen har i sin 3. årsrapport (pkt. 165) bemærket, at den tiltagende gensidige afhængighed inden for fællesskabet og de mange former for samarbejde, som allerede eksisterer mellem selskaber i medlemsstaterne, vil øge behovet for at tilnærme lovgivningen. Kommissionen har videre bemærket, at økonomiske og videnskabelige kredse er interesseret i at kunne oprette europæiske selskaber under en fælles lovgivning for fællesskabet ved siden af selskaber under de enkelte landes lovgivning. Kommissionen vil udrede dette spørgsmål.

I sin indstilling om sagen til 7. session (7:e sess., s. 387) udtalte komiteen, at da et lovgivningssamarbejde allerede var under forberedelse ved justitsministrenes beslutning om at lade sagkyndige foretage en udredning med henblik på ensartet aktieselskabslovgivning, skønnedes det ikke fornødent, at rådet på dette tidspunkt vedtog en rekommandation i sagen.

Grundlaget for drøftelserne angående en ensartet nordisk associationsret-

lig lovgivning er imidlertid et andet i dag efter fremkomsten af de europæiske markedsdannelse, idet der ved udarbejdelsen af en lovgivning på det nævnte område nødvendigvis må tages hensyn til de problemer af økonomisk og handelspolitisk art, der er en følge af markedsdannelserne. De juridiske spørgsmål er på en måde gledet mere i baggrunden, medens de økonomiske og handelspolitiske forhold har trængt sig frem.

Dette forhold taler efter komiteens opfattelse stærkt for, at de af regeringerne udpegede sagkyndige tiltrædes af repræsentanter for næringslivet.

De nævnte sagkyndige har, såvidt det er komiteen bekendt, endnu ikke haft noget sammentræde. Hvor langt de er kommet i deres arbejde, er ikke oplyst for komiteen. Det er beklageligt, at der hidtil ikke har kunnet opnås nogen konkrete resultater i denne sag. Efter komiteens mening haster sagen i høj grad. For at det ønskelige nordiske industrielle samarbejde skal komme i stand, må de nødvendige retlige forudsætninger skabes. Det udredningsarbejde, der af regeringerne er sat i gang, bør derfor udbygges og fremskyndes mest muligt.

Ved fornyet overvejelse er komiteen kommet til det resultat, at medlemsforslaget nu bør færdigbehandles i rådet med henblik på vedtagelse af en rekommandation. Om de foranstaltninger, der af regeringerne træffes med henblik på indførelse af ensartede regler på dette område, vil rådet da blive holdt underrettet gennem de årlige meddelelser til sessionerne.

Som af komiteen anført i udtalelsen til 7. session må spørgsmålet om ensartet lovgivning vedrørende andre associationsformer end aktieselskaber kunne bero indtil videre.

Professor Nial fremhævede i sin ovenfor nævnte undersøgelse, at det navnlig på 3 områder inden for aktieselskabslovgivningen var ønskeligt og muligt at indføre mere ensartede regler, nemlig vedrørende repræsentationsretten, aktieselskabers soliditet og aktieejernes stilling. I forbindelse med sidstnævnte punkt berørte han den restriktive indstilling, som de nordiske landes aktieselskabslovgivninger har over udlændinges næringsdrift i de respektive lande, og udtalte:

Frågan, huruvida denna restriktiva hållning kan i de olika länderna upp-
mjukas om icke över huvud så åtminstone i förhållandet mellan de nordiska länderna, är mycket betydelsefull. Om den anses kunna upptagas i förevarande sammanhang, borde undersökas, huruvida icke gällande regler om såväl aktieägarnas som stiftarnas, styrelseledamöternas, revisorernas och andra bolagsorgans nationalitet och besättning kunde ändras i liberaliserande riktning åtminstone med avseende på personer av nordisk nationalitet, bosatta i Norden.

Komiteen, der går ud fra, at den udredning, der af regeringerne er påbegyndt vedrørende aktieselskabslovgivningen, også omfatter disse nationalitetsspørgsmål, skal herom bemærke følgende:

Efter de gældende bestemmelser — der i øvrigt afviger noget fra land til land — stilles i vidt omfang krav om, at stiftere, bestyrelsesmedlemmer, direktører m.v. i aktieselskaber har statsborgerret og/eller fast ophold,

eventuelt forudgående ophold i en vis tid, i det pågældende land. Undertiden kan der dispenseres herfra, men visse regler er indispensable. De nærmere regler og de senere års praksis med hensyn til dispensationer er gengivet i et af Det nordiske økonomiske Samarbejdsudvalg udarbejdet PM angående visse spørgsmål vedrørende forholdet mellem EFTA-konventionens bestemmelser om etableringsretten og Nordisk Råds behandling af næringslovgivningsspørgsmål [*se Sak D 10*]. Dette PM dannede grundlag for nogle fællesdrøftelser den 10/12 1960 mellem komiteen, rådets økonomiske nimaniskomité, Den nordiske Ministerkomité for økonomisk Samarbejde og Det nordiske økonomiske Samarbejdsudvalg angående spørgsmålet om nordiske statsborgeres retlige ligestilling med hensyn til adgangen til at drive næring.

Af oplysningerne om praksis med hensyn til dispensationer fremgår, at i det omfang dispensationer har kunnet meddeles, er ingen afslag forekommet i Danmark og Finland (i Island er der ikke forekommet ansøgninger), medens afslag er givet i nogle tilfælde i Norge og Sverige.

I rekommandation nr. 26/1954 henstillede Nordisk Råd til regeringerne, at der ved anvendelsen af bestemmelserne om adgang for udlændinge til at drive næring, være bestyrelsesmedlem i aktieselskab eller andre sammenslutninger etc. følges en sådan praksis, at kravet om længere tids ophold i landet for indrømmelse af sådan adgang lempes, for så vidt angår nordiske statsborgere.

Som det fremgår af regeringernes meddelelser angående denne rekommandation og den i ovennævnte PM gengivne oversigt over praksis, er den ved rekommandationen tilsigtede liberalisering rent faktisk sket i vidt omfang.

Imidlertid er visse regler fortsat indispensable, og i de tilfælde, hvor der vel er hjemmel til at meddele dispensation, må den, der ikke opfylder kravet om statsborgerret eller længere tids ophold, ansøge om dispensation herfra, førend han indtræder i vedkommende aktieselskab, og han kan ikke på forhånd regne med, at dispensation gives.

Efter komiteens opfattelse ville det være særdeles ønskeligt, om der også på dette område i videst muligt omfang gennemføres fuld retlig ligestilling af nordiske statsborgere.

Ved de overvejelser, som forestår vedrørende aktieselskabsretten, kan der også være anledning til at undersøge mulighederne for at skabe en selskabsform med så at sige umiddelbar nordisk gyldighed, således at den i samtlige nordiske lande betragtes som en indenlandsk virksomhed. Som ovenfor anført overvejes for tiden oprettelse af »europæiske» selskaber inden for »de 6».

Under henvisning til det foran anførte skal komiteen herefter tillade sig at indstille, at rådet vedtager en rekommandation til regeringerne om under særlig hensyntagen til de ændrede økonomiske og handelspolitiske forhold som følge af de europæiske markedsdannelser at tilvejebringe en mere ensartet lovgivning vedrørende aktieselskaber og i forbindelse hermed i vi-

dest muligt omfang at gennemføre retlig ligestilling af nordiske statsborgere med hensyn til adgangen til at virke som stiftere, bestyrelsesmedlemmer, direktører etc. i aktieselskaber.

Helsingfors, den 17. januar 1961

Holger Eriksen

Harras Kyttä

Erkki Leikola

Jon Leirfall

Olov Rylander

Formand

Uppskjutet medlemsförslag om ytterligare pass- och reselättnader

Se Sak A 20/1960 och traf. utsk. 1/1960 (8:e sess., s. 261, 514; behandl. s. 97)

Förslaget är slutbehandlat utom såvitt avser anslutning till den europeiska överenskommelsen om bestämmelser för persontrafik mellan Europarådets medlemsstater.

BILAGA 1

Skrivelser från turistorganisationer i Danmark och Sverige till Nordiska rådet angående upphävande av passtvánget vid inresa till de nordiska länderna

Turistforeningen for Danmark:

Det nordiske område, der for nogle år siden kunne betragtes som liberalt, hvad angår pas- og visumbestemmelser, anses i dag for at være tilbagestående på dette punkt blandt europæiske ikke-nordiske turister og i rejselivskredse.

1. Ved indrejse til det nordiske pasområde kræves stadig, at politiet afstempler de rejsendes pas. Denne praksis er forsvundet i de fleste vesteuropæiske lande. Den opretholdes i det vesteuropæiske område kun i nogle få lande, som f. eks. Spanien. End ikke ved indrejse til Holland, Belgien og Luxembourg, der har en tilsvarende pasunion som den nordiske, afstemples de rejsendes pas.

2. Der kræves stadig, at udlændinge, selv om de er i besiddelse af et nationalt legitimationskort eller »Personalausweis«, ved indrejse i det nordiske område skal være i besiddelse af et af politiet udstedt egentligt rejsepas.

Denne strenge ordning er ophævet i en række vesteuropæiske lande, således at f. eks. en vesttysk statsborger i dag kan rejse til alle de til Vest-

tyskland grænsende vesteuropæiske lande uden et af politiet udstedt rejsepas, når blot vedkommende foreviser sit »Personalausweis«, blot ikke til Norden. Denne lempelige ordning gælder således for vesttyskeres rejser til Østrig, Schweitz, Italien, Frankrig, Benelux samt Storbritannien og Irland, men som sagt ikke ved rejser til Norden, hvor der altså stadig kræves egentligt rejsepas.

Norden går derved bevisligt glip af en stor del vesttyske turister, som ellers ville være kommet hertil på éndags eller flerdages udflugter under deres ferieophold f. eks. på Sild eller i Travemünde.

Turistforeningen for Danmark har fået henstillinger bl. a. fra turistorganisationerne i Sverige, Norge og Finland samt fra flere lokale og regionale danske turistforeninger og fra »Lübecker Nachrichten«'s rejsebureau om at søge udvirket, at f. eks. tyskere kan indrejse til Danmark på legitimationskort (Personalausweis). Forholdet er det, at mange vesttyskere holder ferie ved de nordtyske badestrande, og da der blandt andre ture organiseres éndags udflugter fra disse tyske badesteder til Lolland-Falster og Sønderjylland, forhindres de tyskere, som ikke hjemmefra har medbragt deres rejsepas på ferien til Nordtyskland, i at deltage i disse udflugter på grund af kravet om egentligt rejsepas.

Turistforeningen for Danmark har tidligere gentagne gange givet udtryk for, at denne tingenes tilstand er utilfredsstillende, og Turistforeningen ville sætte megen pris på, om Nordisk Råd ville rekommandere, at pas tvangen for statsborgere i sådanne lande, hvor legitimationskort eller »Personalausweis« er obligatoriske, ophæves.

Til orientering vedlægges et eksemplar af det af myndighederne i Storbritannien udfærdigede »visitor's card«¹, der skal udfyldes af de til det britiske område indrejsende turister, der er i besiddelse af et i deres hjemland udstedt legitimationskort (Personalausweis). Det vil heraf ses, at selv det i kontrolmæssig henseende hidtil meget strenge Storbritannien har frafaldet kravet om, at de med nationalt legitimationskort forsynede turister skal medbringe egentligt rejsepas ved indrejse til Storbritannien.

København, den 1. februar 1961

Sven Acker

Københavns Turistforening, Samvirkende Turistforeninger i Fyns Stift och Samvirkende østdanske Turistforeninger:

Henvendelsen har til formål at bede den højtærede delegation medvirke til at søge adgangen for vesttyske turister til Danmark og Norden lettet.

Som det vil være bekendt forlanges der nemlig i øjeblikket, at vesttyske

¹ Här ej tryckt.

statsborgere for at indrejse i Danmark skal være forsynet med politipas og ikke kan indrejse i landet på de »Personalausweise«, som alle vesttyskere skal have.

At denne ordning er til stor hindring for turisttrafikken mellem Vesttyskland og Norden, siger sig selv, så meget mere som vesttyskere nu på deres »Ausweise« kan indrejse i Holland, Belgien, Luxembourg, Frankrig, Schweiz, Italien, Østrig, Grækenland og England. Om indrejse for vesttyskere til Irland på samme betingelser føres for øjeblikket forhandlinger.

Vi ovenfor nævnte turistforeninger tillader os derfor så indtrængende, som det er os muligt, at henstille til den højtærede delegation at medvirke til, at der på dette område gennemføres en lignende ordning for Nordens vedkommende, som den der altså er gældende for næsten hele Vesteuropa i øvrigt.

Vi tillader os til støtte herfor først at påpege, at det er i overensstemmelse med FN's pagt at lette rejsesamkvemmet mellem landene og med god nordisk tankegang, men vi undlader heller ikke samtidig at gøre opmærksom på de meget betydelige valutatab, den nuværende ordning påfører de nordiske lande og vel først og fremmest Danmark.

Hver sommer ferierer ved nordtyske badesteder et meget stort antal vesttyskere, som hindres i at tage på udflugter til Danmark eller Sverige, fordi de skal have pas udstedt på deres hjemsted. De forbedrede rejsemuligheder (den nye rute Travemünde—Rønne—Ystad, den kommende »fugleflugtslinje« o. s. v.) vil yderligere gøre det påtrængende nødvendigt, at en anden ordning gennemføres.

Det er vel næppe nødvendigt over for delegationen at påpege turismens store valutamæssige betydning, men det er også vel bekendt, at besøget af tyske turister er i høj grad eksportfremmende, ikke mindst for landbrugsvarernes vedkommende.

Af de nævnte grunde håber vi, at den højtærede delegation vil medvirke til en god og snarlig løsning af dette brændende spørgsmål.

Nykøbing Sjælland, den 3. december 1960

Københavns Turistforening

E. Alkjær

Samvirkende Turistforeninger

i Fyns Stift

Poul Kousgaard

P. t. formand

Samvirkende østdanske Turistforeninger

A. Windeløv

Samvirkende jyske Turistforeninger har i skrivelse den 6 december 1960 meddelat, att de instämmer i ovanstående skrivelse.

Svenska turisttrafikförbundet:

Inför Nordiska rådets behandling av »Uppskjutet medlemsförslag om ytterligare pass- och reselättnader» (Sak A 9/1961) önskar Svenska turisttrafikförbundet — med en allmän erinran om vad som anförts i skrivelse härifrån den 7 juli 1960¹ — lämna följande kompletterande meddelande.

Vid Nordiska turisttrafikkommitténs möte i Fredrikstad, Norge, den 13 september 1960 uttalade denna kommitté

att de nordiska länderna bör ansluta sig till den europeiska konventionen av den 13 december 1957 om bestämmelser för persontrafik mellan Europarådets medlemsstater innebärande alltså, att man för det nordiska passområdets del accepterar identitetskort i stället för pass vid inresa till Norden.

Stockholm den 16 februari 1961

Svenska turisttrafikförbundet

Göran Hedin.

Kurt I. Paulson

Skånes turisttrafikförbund:

Skånes turisttrafikförbund har enligt sina stadgar att främja turistväsendet inom Skåne. Till detta hör bl. a., att förbundet skall söka tillföra landskapet ökad turisttrafik. På grund av landskapets läge och när det gäller utländska turister är Västtyskland och därvid alldeles särskilt den norra delen ett mycket betydelsefullt verksamhetsområde. I utvecklingen av turisttrafiken därifrån har emellertid ett alltmer kännbart förhållande inträtt, nämligen att pass alljämt erfordras och att identitetskort icke godtages vid gränserna till det nordiska passunionsområdet. Detta förhållande har särskilt för Sydsverige givit sig mer till känna, allteftersom nya länder i Västeuropa förklarar sig godtaga tyskarnas »Personalalausweis» i stället för pass. Tidigare, när alla länder krävde pass, var Norden mera jämställt med Västeuropa, och den internationella turisttrafiken kunde ur passfrågesynpunkt utveckla sig likformigt.

I dag gäller västtyska »Personalalausweise», vilka som bekant alla västtyskar ständigt skall inneha, för resor till Holland, Belgien, Luxemburg, Frankrike, Schweiz, Italien, Österrike, Grekland och England — Irland lär ha inlett förhandlingar i frågan. Nästan hela Västeuropa utom Norden tillåter således gränspasseringar för västtyskar mot uppvisandet av identitetskortet.

Så länge de nordiska länderna uppställer strängare krav för reselivet och kräver pass, hindrar detta en ökad turisttrafik från Västtyskland. Om nämligen en västtysk vill göra en kortare utflykt till exempelvis Skåne, Blekinge, södra Småland, måste han skaffa sig pass, vilket är både tidsödande och kostbart. De pass, som han tidigare skaffade sig, därför att de olika länderna fordrade det, är numera i stor utsträckning utgångna. Nya pass kan han

¹ 8:e sess., s. 287.

undvika, enär så gott som hela Västeuropa är öppet för hans turistresor genom det identitetskort som erfordras.

Detta spörsmål har varit föremål för behandling vid flera olika tillfällen, särskilt inom de syd- och sydostsvenska turisttrafikorganisationerna, vilka mer än mellan- och nordsvenska organisationer måste räkna med tillfällighetsresor, utflyktsresor, veckoslutsresor, ja, t. o. m. endagsresor från de stora befolkningscentra i Nordvästtyskland eller från de stora tyska badorterna vid Östersjön och Nordsjön. Sådana resor inhiberas ofta med tanke på passtvänget.

Men spörsmålet har också behandlats vid sammanträden, vid vilka även danska och tyska turisttrafikorganisationer varit representerade.

Sedan fem år tillbaka finns sålunda ett permanent samarbetsutskott för olika trafikorganisationer och i ökad turisttrafik intresserade företag i Nordvästtyskland och i södra och sydöstra Sverige. Detta utskott består av sju tyska representanter för städerna Lübeck, Hamburg, Hannover och Bremen och sju svenska representanter för turisttrafikförbunden i Skåne och i Blekinge samt turistföreningarna i Kalmar och i Visby. Vid sitt sammanträde i Kalmar 1958 föreslog utskottet som en interimsåtgärd, att åtminstone de redan existerande tyska »Personalausweise» skulle godtagas. Detta skulle för Sveriges del innebära en avsevärd ökning av den tyska turisttrafiken.

Vid det senaste sammanträdet i Visby i höst diskuterades åter frågan, varvid utskottet åter uttalade sin förhoppning om att frågan skulle kunna lösas så snart som möjligt på ett tillfredsställande sätt och helst till turistsäsongen 1961.

Motsvarande samarbetsutskott finnes också mellan Skånes turisttrafikförbund å ena sidan och Københavns Turistforening, Samvirkende østdanske Turistforeninger och Samvirkende Turistforeninger i Fyns Stift å andra sidan. Detta utskott sammanträdde den 26 okt. i år i Lund. Härvid fördes frågan på tal av de danska representanterna, som därvid bl. a. framhöll följande.

De tyska »Personalausweise» innehåller foto och enahanda uppgifter som ett pass. Fordran på pass var till stort hinder för turisttrafiksamarbetet mellan Västtyskland och Danmark. Speciellt gällde detta gränsområdena. Vid de nordtyska badorterna exempelvis semestrar ett mycket stort antal västtyskar, som icke har pass eller också icke tagit det med sig och som under vistelsen på badorten gärna skulle vilja göra en utflykt till Danmark. De danska representanterna framhöll, att det var mycket stora belopp i utländsk valuta, som landet — speciellt Lolland-Falster — härigenom gick miste om. Man ville gärna i avvaktan på ändring i den nordiska passunionen få ett undantag för Danmark för kortare resor. Man framhöll, att det i sommar och höst förekommit, att resande, som trott att »Personalausweis» även gällde Danmark, när det var godkänt av Västeuropa i övrigt, måst tillbakavisas. I oktober hade ej mindre än åtta tyska resebyråtjänstemän återförvisats av samma anledning. Vid detta tillfälle hade två resande nekats inresa, enär passet även upptog hustrun, som icke var med på resan.

Samarbetsutskottet beslöt att såväl i Danmark som i Sverige göra framställningar i frågan under förhoppning, att den snart skulle lösas.

Skånes turisttrafikförbunds arbetsutskott behandlade också frågan vid sitt senaste sammanträde i Malmö den 23 nov. 1960. Detta leddes av utskottets ordförande, ordföranden i Malmö stadsfullmäktige, förbundsordförande S. A. Johansson. Arbetsutskottet, som hade att behandla frågan uteslutande ur turisttrafikfrämjande synpunkter, beslöt att tillstyrka, att frågan så snart som möjligt löstes på ett tillfredsställande sätt.

I anledning av vad sålunda anförts får Skånes turisttrafikförbund hemställa, att Nordiska rådet måtte ta upp frågan till förnyad behandling redan vid nästkommande session. Samtidigt uttalar förbundet den förhoppningen, att därvid en tillfredsställande lösning skall kunna åstadkommas.

Malmö den 1 december 1960

R. Markland

BILAGA 2

Skrivelse från föreningen Europaväg 3 till Nordiska rådet angående upphävande av passtvänet vid inresa till de nordiska länderna

Sammanslutningen Europaväg 3 (E 3) arbetar för att i olika avseenden befrämja och stärka förbindelsen mellan länder och orter, som sammanbindas med vägnätet Stockholm—Lissabon: den s. k. E 3. Självfallet spelar härvid passtvänets upphävande en mycket viktig roll. Styrelsen för E 3 har därför med största intresse följt överläggningarna i sistnämnda fråga inom Nordiska Rådet. Med djupt beklagande erfor styrelsen resultatet av underhandlingarna i Reykjavik och har givit mig som ordförande i den svenska avdelningen av E 3 i uppdrag att vädja till Nordiska rådets ordförande att energiskt arbeta vidare för passtvänets upphävande.

Skara den 19 augusti 1960

Gustaf Holmstedt

BILAGA 3

**Översikt över den 1 juli 1960 gällande lättnader i gränsformalitetserna
mellan vissa europeiska länder**

	Danmark	Finland	Island	Norge	Sverige	Belgien	Frankrike	Italien	Luxemburg	Nederländerna	Västtyskland	Grekland	Irland	Storbritannien	Turkiet	Österrike	Portugal	Schweiz	Spanien	
Danmark	—	3	3	3	3															
Finland	3	—	3	3	3															
Island	3	3	—	3	3															
Norge	3	3	3	—	3															
Sverige	3	3	3	3	—															
Belgien						—	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Frankrike						2	—	2	2	2	2	2	2	4	2	2	2	2	2	2
Italien						1	2	—	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Luxemburg						1	2	1	—	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Nederländerna						1	2	2	1	—	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1
Västtyskland						1	2	1	1	1	—	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Grekland						1	2	1	1	1	1	—	—	—	—	1	1	1	1	1
Irland													—	3	—	—	—	—	—	—
Storbritannien							4						3	—	—	—	—	—	—	—
Turkiet															—	—	—	—	—	—
Österrike						1	2	1	1	2	1	1	1	—	—	—	—	—	—	2
Portugal																	—	—	—	—
Schweiz						1	2	1	1	1	1					2	—	—	—	—
Spanien																				—

1. Identitetskort tillräckligt.

2. Pass, vars giltighetstid utgått för tidigast fem år sedan, eller identitetskort tillräckligt.

3. Inga identitetshandlingar behövliga.

4. Inga identitetshandlingar behövliga vid vistelse understigande 24 eller 48 timmar under tiden 15 april 1960—30 april 1961.

Ändringsförslag om gemensam utlänningsmyndighet

(Väckt av Birger Andersson)

Sedan några år tillbaka gäller, att icke nordiska medborgare — liksom redan tidigare de nordiska — regelmässigt kan röra sig fritt inom Danmark, Finland, Norge och Sverige. Den främling, som i vederbörlig ordning passerat detta områdes yttergräns, behöver i allmänhet därefter icke uppvisa sitt pass utan kan förflytta sig från ett land till ett annat. Några organisatoriska konsekvenser av denna ordning har emellertid icke dragits i vidare mån än att ett särskilt nordiskt utlänningsutskott tillkommit. Tidpunkten torde emellertid nu vara kommen att överväga, huruvida icke de nordiska länderna borde till behandling upptaga frågan, om icke också en viss rationalisering av de nationella utlänningsmyndigheterna kunde äga rum. För närvarande torde i betydande omfattning dubbelarbete äga rum, t. ex. vad angår registrering m. m. av inom det nordiska området befintliga utlänningar. Detta och annat liknande arbete borde kunna koncentreras till ett organ. En rationalisering av utlänningsmyndigheterna skulle innebära betydande besparingar för samtliga länder.

Jag får därför föreslå,

att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna att till övervägande upptaga frågan om en rationalisering av de nordiska ländernas utlänningsmyndigheters verksamhet genom att vissa administrativa uppgifter ombesörjes gemensamt.

Stockholm den 9 februari 1961

Birger Andersson

Uppskjutet medlemsförslag om samordning av vissa avdragsregler vid inkomstbeskattning

Se Sak A 20/1959 och jur. utsk. 10/1959 (7:e sess., s. 1016, 1915; behandl. s. 188) samt Sak A 6/1960 och jur. utsk. 2/1960 (8:e sess., s. 136, 481; behandl. s. 117).

BILAGA 1

PM rörande utlåtande av Nordiska rådets juridiska niomannakommitté över medlemsförslaget (Sak A 6/1960)

(Utarbetad inom Sveriges finansdepartement)

Kommittén har föreslagit, att Nordiska rådet antar fyra rekommendationer, som alla riktar sig till bl. a. regeringen i Sverige (8:e sess., s. 150). I det följande användes samma nummerbeteckningar på rekommendationerna som i utlåtandet.

1. Rekommendationen avser förbättrad upplysning bland arbetssökande från annat nordiskt land om skatteförhållandena i Sverige.

Någon erinran mot en sådan rekommendation torde näppeligen behöva resas. Det kan erinras om att utlänning, som första gången får debetsedel i Sverige, samtidigt erhåller en folder med text på bl. a. svenska och finska, innehållande upplysningar om det svenska källskattesystemet, deklarationskyldighet o. dyl. En upplysningsskrift rörande svenska materiella beskattningsförhållanden bör — för att fylla den avsedda uppgiften — tillhandahållas av arbetsförmedlingarna och kunna erhållas även i övriga nordiska länder.

2—4. Rekommendationerna avser införande av speciella avdragsbestämmelser för den som har inkomst i Sverige men är bosatt i annat land eller själv är bosatt i Sverige, medan familjen är bosatt i annat land.

Med hänsyn till internationellt tillämpliga non-diskrimineringsregler på skatteområdet har Sverige icke möjlighet att införa särbestämmelser för skattskyldiga av viss nationalitet eller för dem som är bosatta i visst land. Eventuella bestämmelser på området måste alltså göras allmängiltiga.

Beträffande rekommendationen 2 må framhållas följande. Enligt beslut under försommaren 1960 tillsattes en utredning (allmänna skatteberedningen) med uppdrag att verkställa allmän översyn av skattesystemet. Av direktiven framgår, att skatteberedningens uppdrag omfattar även frågan om införande av definitiv källskatt för löntagare. Om en sådan skatt skulle införas, torde det med rekommendation 2 avsedda spörsmålet förlora i aktualitet såvitt avser svenska förhållanden.

Rekommendationerna 3 och 4 gäller rätt till ortsavdrag för inkomsttagare, som antingen är bosatt i annat land eller visserligen själv är bosatt i Sverige men vars familj är bosatt i annat land. Dessa frågor berör områden, som befinner sig under utredning av dubbelbeskattningssakkunniga.

Det må framhållas, att frågan om beskattning av utlänning, vilkens familj kvarbor i utlandet, under senare år aktualiserats i andra än nordiska sammanhang. Beskattningen av italienska arbetare i Sverige har sålunda föranlett härvarande italienska representanter att göra framställningar och uppvaktningar i utrikes- och finansdepartementen. En tidigare utredning — 1957 års sambeskattningsrevision — framlade vissa förslag på familjebeskattningsens område (SOU 1959:13), vilka såsom en biprodukt i betydande mån skulle undanröja utlänningarnas missnöjesanledningar. Förslaget ledde emellertid i denna del inte till lagstiftning. Enligt vad som finansdepartementet har sig bekant har dock dubbelbeskattningssakkunniga sin uppmärksamhet fäst på frågan.

Då alltså frågorna under 2—4 redan befinner sig under utredning, torde några särskilda åtgärder inte för närvarande vara erforderliga.

Stockholm den 7 december 1960

BILAGA 2

Utlåtande av Nordiska rådets juridiska niomannakommitté över medlemsförslaget

På grundval av en ganska omfattande undersökning lade Nordiska rådets juridiska niomannakommitté till rådets åttonde session fram förslag till vissa preciserade rekommendationer i anledning av förevarande medlemsförslag. Vid sessionen uttalade emellertid rådets juridiska utskott, som fick saken till behandling, i sitt förslag nr 2, att utskottet framför den av juridiska niomannakommittén föreslagna lösningen ville föredraga en rekommendation, som mera allmänt gäve uttryck för att medborgare från annat nordiskt land borde likställas med egna medborgare i beskattningshänseende. Utskottet föreslog, att saken skulle tagas upp till förnyat övervägande i juridiska niomannakommittén, som borde låta företaga en preliminär undersökning av de skattetekniska spörsmål, som möter vid ett genomfö-

rande av en sådan rekommendation. Rådet beslöt i enlighet med utskottets förslag uppskjuta frågan till en senare session. Juridiska niomannakommittén har i anledning härav tagit frågan under förnyat övervägande. Kommittén har därvid även haft tillfälle att tillgodogöra sig vissa synpunkter på frågan, vilka framförts i en inom svenska finansdepartementet den 7 december 1960 upprättad promemoria angående kommitténs föregående utlåtande i saken [*se Bilaga 1*].

Det första spørsmål, som bör klarläggas, är, om och i vad mån i de olika länderna andra regler gäller för utlänningar i fråga om beskattning av inkomst av personligt arbete än för egna medborgare. Härvid märkes till en början, att reglerna om skattskyldighet och avdragsrätt i de nordiska beskattningslagarna icke utgår från inkomsttagarnas nationalitet. Den omständigheten, att en person är medborgare i annat land saknar sålunda i ettvarvt av de nordiska länderna betydelse för beskattningen av vederbörande beträffande inkomst av personligt arbete. Däremot göres i beskattningshänseende skillnad mellan dem som är bosatta eller stadigvarande vistas i ett land och dem som vistas tillfälligt i landet.

Såsom ett andra spørsmål finnes under angivna förhållanden anledning undersöka, huruvida man icke i stället till äventyrs bör införa regler, vilka i fråga om beskattning av inkomst av personligt arbete likställer den som vistas tillfälligt i ett land med den som är bosatt där. Först måste emellertid då undersökas, vilka skillnader som gäller i beskattningshänseende mellan dem som är bosatta i ett land och dem som vistas tillfälligt där och därvid har inkomst av personligt arbete.

För dansk rätts del saknar frågeställningen intresse, eftersom skattskyldighet för inkomst av personligt arbete inträder först då arbetstagaren kan anses bosatt i Danmark. Inkomst av personligt arbete beskattas sålunda icke i Danmark, då inkomsten förvärvats vid tillfälligt uppehåll i landet. Danska förhållanden kan därför i det följande lämnas därhän.

Enligt i Finland gällande beskattningsbestämmelser tillkommer vissa avdrag blott den som under tiden för inkomstens förvärvande varit bosatt i landet. Den som haft inkomst av personligt arbete vid tillfälligt uppehåll i landet äger sålunda i enlighet med nämnda bestämmelser icke rätt till avdrag, som eljest tillkommer skattskyldig för bl. a. premier för liv- och personförsäkring, premier för pensionsförsäkring, sjukvårdskostnader, försörjningskostnader och genom vissa extraordinära förhållanden fördyrade levnadskostnader. I övrigt behandlas den som förvärvat inkomst av personligt arbete under tillfälligt uppehåll i landet lika med den, vilken varit bosatt i landet och därunder förvärvat inkomsten.

Enligt norsk rätt erhåller den som förvärvat inkomst av personligt arbete under tillfälligt uppehåll i Norge icke s. k. »klassefradrag», och rätten till omkostnadsavdrag har begränsats till det belopp, som för inkomsttagare i övrigt utgör minsta avdrag eller till 8 % av inkomsten, dock högst 1 500 kronor.

De svenska beskattningsreglerna föreskriver, att ortsavdrag endast till-

kommer den som är bosatt i landet. Den som vistas tillfälligt har sålunda icke rätt till sådant avdrag. Han har ej heller rätt till avdrag för periodiskt understöd eller liknande periodisk utbetalning eller för avgifter till liv- eller annan personförsäkring m. m. Beträffande gift arbetstagare märkes även, att den statliga inkomstskatten, om han ej är bosatt eller stadigvarande vistas i landet, icke skall beräknas enligt den förmånligare skala, som gäller för gift skattskyldig, utan enligt den för ogift skattskyldig gällande skalan. I praxis behandlas emellertid den som vistas tillfälligt i landet i stor utsträckning efter samma regler som gäller för den som är bosatt där. En särskild utredning, dubbelbeskattningssakkunniga, har till uppdrag bl. a. att framlägga förslag till nya efter de ändrade förhållandena avpassade regler i ämnet.

I sammanhanget bör icke förbises den praktiska skillnad, vilken råder mellan den som är bosatt i ett land och den som vistas där tillfälligt och vilken ligger däri, att den som vistas tillfälligt i många fall har svårighet att avgiva självdeklaration och därvid framställa yrkande om avdrag för havda avdragsgilla omkostnader. Eftersom beskattningsmyndigheterna i regel icke på annat sätt än genom de skattskyldiga själva kan vinna kännedom om omkostnaderna, går de skattskyldiga i många fall miste om avdrag för dem, om de underlåter att deklarerera.

Mot bakgrund av den lämnade redogörelsen vill kommittén granska, vilka praktiska åtgärder som kan ifrågakomma för åvägbringande av likställighet i beskattningshänseende mellan arbetstagare, som uppehåller sig tillfälligt i ett land, och arbetstagare, som är bosatta där. Det visar sig då, att kommittén måste återvända till de frågeställningar, som togs upp i kommitténs utlåtande i saken till åttonde sessionen.

Vad först angår avdragen för allmänna levnadsomkostnader talar goda skäl för en rekommendation av innehåll, att i norsk och svensk rätt intages en regel som föreskriver, att den som vistas tillfälligt i landet och därvid har inkomst av personligt arbete vid inkomstens beskattning skall erhålla »klassefradrag» respektive ortsavdrag enligt samma regler, som gäller för den som är bosatt i landet. En sådan regel ifrågasattes redan i kommitténs förra utlåtande i ämnet.

Vidare synes för Finlands och Sveriges del en rekommendation om en regel vara påkallad, enligt vilken i fråga om rätt till avdrag för försäkringspremier m. m. den som haft inkomst av personligt arbete vid tillfällig vistelse i landet vid beskattningen av inkomsten likställes med den som haft sådan inkomst under tid, då han varit bosatt i landet.

De nu ifrågasatta båda reglerna torde med hänsyn till gällande internationella nondiskrimineringsprinciper böra göras generella och icke inskränkas att gälla blott medborgare i de nordiska länderna. Ett införande av reglerna torde få ringa återverkan å stats och kommuns finanser. Det förutsattes, att de bestämmelser i fråga om proportionering av berörda slag av avdrag, som gäller för dem som ej är bosatta i ett land under hela inkomst-

året, skall gälla i motsvarande mån för dem som uppehåller sig tillfälligt i ett land under en del av ett inkomstår.

Anledning saknas att påyrka ändring av den norska regeln om schablonavdrag vid beskattning av inkomst av personligt arbete vid tillfälligt uppehåll. Kommitténs tidigare förslag om införande av en liknande regel i lagstiftningen i Finland och Sverige torde fastmera på de skäl, som då anfördes, böra vidhållas. Ett sådant stadgande är enligt kommitténs mening särskilt motiverat av hänsyn till dessa skattskyldigas svårighet att avge deklaration (selvangivelse) och i sådant sammanhang begära de avdrag, var till de kan vara berättigade.

Även kommitténs förslag om förbättrad upplysning bland arbets sökande från annat nordiskt land om skatteförhållandena i respektive länder torde böra vidhållas. I svenska finansdepartementets förutnämnda promemoria uttalas positivt intresse för saken och framhålles, att en upplysningsskrift lämpligen bör tillhandahållas av arbetsförmedlingarna.

Kommitténs tidigare förslag till rekommendation till regeringen i Sverige att ändra reglerna om beskattning av familjeförsörjare, vars familj icke uppehåller sig i Sverige, faller däremot med den något ändrade inriktning av rekommendationsförslaget, som ovan angivits och som anvisats vid rådets session, i viss mån utanför ramen för detta och torde därför, ehuru i och för sig sakligt motiverat, icke böra upptagas i nuvarande sammanhang.

Den genomförda undersökningen utvisar, att man, om man följer de anvisningar om att bereda likställighet för arbetstagare, som vistas tillfälligt i ett land, med i landet bosatta arbetstagare, som angavs vid rådets senaste session, kommer fram till i huvudsak samma praktiska åtgärder, vilka enligt niomannakommitténs tidigare undersökningar tedde sig önskvärda. Av det svenska finansdepartementets nyssnämnda promemoria framgår, att åtgärder av sådan natur redan är föremål för övervägande i pågående utredningar.

Inom niomannakommittén har även övervägts den tanken, att man skulle lösa det föreliggande problemet genom att föreskriva, att medborgare i nordiskt land alltid skulle beskattas i bosättningslandet för inkomst av personligt arbete, även om inkomsten intjänats i annat nordiskt land, d. v. s. Norden skulle betraktas som ett område. Det kan erinras om, att denna ordningen gällde enligt tidigare dubbelbeskattningsavtal mellan Danmark, Norge och Sverige men att den frångåtts i senare avtal. Anledning härtill har varit dels en allmän strävan att låta det land få beskattningsrätt, där inkomsten intjänats, dels införandet av källskatteuppbörd. Enligt »recommendation concerning the avoidance of double taxation adopted by the Council of O. E. E. C. on 3rd July 1959», som skall lända till efterrättelse även för de nordiska ländernas del, gäller vidare, att inkomst av personligt arbete i princip skall beskattas i det land, där den intjänats. Mot bakgrund av det anförda synes det icke kommittén tillrådligt att i nuvarande läge

återgå till den tidigare tillämpade ordningen, ehuru den i och för sig synes förenad med åtskilliga fördelar.

Under åberopande av det anförda föreslår niomannakommittén, att rådet antager en rekommendation

1. till samtliga regeringar om förbättrad upplysning bland arbetssökande från annat nordiskt land om skatteförhållandena i respektive länder;

2. till regeringarna i Finland och Sverige att överväga införande av ett schablonmässigt omkostnadsavdrag vid inkomstbeskattning av dem som under tillfällig vistelse i respektive land där haft arbetsinkomst;

3. till regeringarna i Norge och Sverige att avskaffa gällande särbestämmelser beträffande »klassefradrag» respektive ortsavdrag såvitt angår dem som förvärvat inkomst av personligt arbete under tillfällig vistelse i respektive land; samt

4. till regeringarna i Finland och Sverige att undersöka möjligheterna att införa regler, vilka vid beskattning av inkomst av personligt arbete i fråga om rätt till avdrag för försäkringspremier m. m. likställer dem som vistas tillfälligt i respektive land med dem som är bosatta där.

Helsingfors den 17 januari 1961

Holger Eriksen

Harras Kyttä

Erkki Leikola

Jon Leirfall

Olov Rylander

Förman

Uppskjutet medlemsförslag om lagstiftning rörande det allmännas skadeståndsskyldighet

Se Sak A 10/1960 och jur. utsk. 3/1960 (8:e sess., s. 156, 484; behandl. s. 117).

BILAGA

Utlåtande av Nordiska rådets juridiska niomannakommitté över medlemsförslaget

I det utlåtande, Nordiska rådets juridiska niomannakommitté avgav till föregående session av rådet rörande förevarande medlemsförslag framhöll kommittén vikten av att de nordiska länderna vid lagstiftning på det betydelsefulla område inom skadeståndsrätten, som frågan om det allmännas ersättningsskyldighet utgör, strävar efter att beträffande lagreglerna nå fram till så stor inbördes överensstämmelse som möjligt. Kommittén vill i nuvarande läge återkomma till denna synpunkt.

Under medlemsförslagens förberedande behandling före och under årets råds-session befanns — såsom framgår av juridiska utskottets förslag i saken — att vissa meningsskiljaktigheter bestod rörande uppläggningsen av en blivande lagstiftning rörande det allmännas ersättningsskyldighet för skada, förorsakad av fel i verksamheten. De i utskottet närvarande regeringsrepresentanterna, d. v. s. de nordiska ländernas justitieministrar, uttalade sig för att en lagstiftning i ämnet i allt väsentligt borde bygga på den s. k. culpa-regeln, d. v. s. oaktsamhet i någon form av företrädare för det allmänna skulle utgöra grundval för en det allmännas efterföljande ersättningsskyldighet. Förslagsställarna, som fann visst gehör för sina synpunkter inom utskottet, ifrågasatte en vidgad tillämpning av reglerna om strikt ansvar, d. v. s. att skyldighet skall förefinnas att erlagga gottgörelse för skada, som föranletts av objektivt konstaterbar felaktighet från statens eller kommuns sida, oavsett om oaktsamhet kan läggas någon det allmännas representant till last eller ej. Rådet beslöt vid sessionen sistlidna sommar uppskjuta medlemsförslaget i avvaktan på planerade överläggningar mellan justitiedepartementen/ministerierna i lagstiftningsärendet. Dessa förhandlingar har ännu ej kunnat påbörjas.

För niomannakommittén framstår det såsom väsentligt, att en lagstiftning kommer till stånd på detta område i de olika nordiska länderna. Skadeståndsrätten utgör för alla dessas vidkommande ett centralt rättsområde, och det synes kommittén önskvärt, att de hittills i huvudsak oskrivna rättsreglerna inom detta fält efterhand kodifieras. Att därvid början göres med det allmännas skadeståndsskyldighet, får anses näraliggande. Det är emellertid viktigt, att de lagregler, som rörande denna mera begränsade fråga kommer att antagas i de olika länderna, göres i möjligaste mån enhetliga. Med hänsyn till att det nuvarande rättsläget i de olika länderna icke är helt likartat kan detta önskemåls realiserande möta svårigheter.

Enligt niomannakommitténs mening bör rådet i nuvarande läge i främsta rummet ställa sig bakom önskemålet, att en på gemensam nordisk bas byggd lagstiftning över huvud blir till samt att mellan de nationella kommittéförelagena föreliggande olikheter såvitt möjligt utjämnas. Av de överläggningar, till vilka medlemsförslaget givit anledning, får anses framgå, att det i närvarande stund knappast finnes praktiska möjligheter att inom regeringarna vinna anslutning kring tanken på en lagstiftning, i vilken det strikta ansvaret som skadeståndsgrund givits större utrymme. Man torde därför icke nu komma mycket längre än till en lagstiftning byggd på de principer om culpa-ansvarets grundläggande betydelse, som de nationella kommittéförelagena knäsat. Man torde kunna utgå från att under det fortsatta detaljarbetet vid de slutliga lagförslagens uppgörande den diskussion rörande culpa-ansvar och strikt ansvar, vartill medlemsförslaget givit upphov, kommer att beaktas liksom de synpunkter, åt vilka niomannakommittén tidigare givit uttryck. Enligt kommitténs mening bör lagtexterna utformas så, att de icke lägger hinder i vägen för en successiv utvidgning av det strikta ansvaret i rättspraxis och icke heller återtager de landvinningar, som i vissa länder redan gjorts i riktning mot ökat strikt ansvar.

Under angivna förhållanden anser niomannakommittén det lämpligast, att rådet nu begränsar sig till att uppmana regeringarna att arbeta vidare på en gemensam nordisk lagstiftning rörande det allmännas skadeståndsskyldighet. Till enskildheter i denna kan det bliva tillfälle att återkomma i samband med lagförslagens parlamentsbehandling, därest då samråd kan anordnas mellan företrädarna för de olika nationalförsamlingarna i syfte att så långt som möjligt säkerställa likartade ställningstaganden i dessa.

Kommittén föreslår sålunda, att rådet rekommenderar regeringarna att medverka till genomförande av en i möjligaste mån likartad nordisk lagstiftning rörande det allmännas skadeståndsskyldighet.

København, den 9. december 1960

Emil Ahlkvist
Harras Kyttä

Holger Eriksen
Erkki Leikola

Nils Hønsvald
Jon Leirfall

Gisli Jónsson
Olov Rylander

Knud Thestrup

Förman

**Uppskjutet medlemsförslag
om erkännande av Europeiska domstolens för de
mänskliga rättigheterna jurisdiktion**

Se Sak A 19/1960 och jur. utsk. 5/1960 (8:e sess., s. 253, 488; behandl. s. 117).

BILAGA

Utlåtande av Nordiska rådets juridiska niomannakommitté över medlemsförslaget

Det foreliggende medlemsforslag om en rekommandation til regeringerne i Norge og Sverige om at anerkende Den europæiske Menneskerettighedsdomstol blev rejst til 8. session. Under sagens behandling i juridisk udvalg på sessionen gav de norske og svenske regeringsrepræsentanter udtryk for, at man ønskede at afvente, hvorledes domstolen fungerede i praksis, inden der blev taget stilling til spørgsmålet om anerkendelse. På forslag af juridisk udvalg, der tog de to regerings standpunkt til efterretning, udsatte rådet sagens behandling til næste session.

De to første sager, som Menneskerettighedsdomstolen har fået forelagt (sagerne vedrørende Lawless og De Becker), er efter de foreliggende oplysninger endnu ikke afsluttet. I en kendelse af 14. november 1960 i Lawless-sagen har domstolen taget stilling til forskellige formalitetsspørgsmål og besluttet at gå over til en behandling af sagens realitet. Nærmere erfaringer om domstolens virksomhed har således endnu ikke kunnet erhverves.

Da sagen herefter i realiteten befinder sig på samme stadi som ved foregående session, forslår komiteen, at behandlingen af det foreliggende medlemsforslag yderligere udsættes.

Helsingfors, den 17. januar 1961

På vegne af Nordisk Råds juridiske niemandskomité

Olov Rylander

Formand

Medlemsförslag om införande av högertrafik i Sverige

(Väckt av Niels Andersen, Jean Braconier, Vagn Bro, Sigrid Ekendahl, Victor Gram, Hans Gustafsson, Svend Horn, Nils Hønsvald, Erkki Leikola, Jon Leirfall, John Lyng, A. C. Normann, Kaarlo Pitsinki, Antti J. Rantamaa, Ragnhild Sandström, Helge Seip, Knud Thestrup och Erling Wikborg)

Frågan om åtgärder för att underlätta resandeutbytet mellan Nordens länder har tidigare vid ett flertal tillfällen diskuterats inom Nordiska rådet. Ett flertal praktiska åtgärder har också vidtagits i detta syfte. Sålunda infördes 1952 passfrihet för skandinaver vid gränserna mellan Sverige, Norge och Danmark. År 1953 utsträcktes passfriheten även till Finland och 1955 till Island. År 1958 flyttades passkontrollen för samtliga resande till Nordens yttergränser. Samtidigt har man eftersträvat enhetlig trafiklagstiftning inom de nordiska länderna; en rekommendation härom antogs år 1955 (nr 16/1955 angående samarbete beträffande trafiklagstiftningen). Även i vad avser trafiksäkerhetsforskningen har rådet förordat en organiserad samverkan (rekommendation nr 7/1959).

Även de internordiska trafiklederna har successivt utvecklats under de senare åren. Sålunda har mellanriksvägen mellan Norge och Sverige vid Storlien kommit till stånd, och nya sådana planeras mellan nämnda båda länder. Kapaciteten på befintliga färjeleder mellan de nordiska länderna, särskilt mellan Danmark och Sverige samt mellan Finland och Sverige har utökats starkt under senare år, och nya leder har oavbrutet tillkommit. De danska och svenska öresundsbrodelegationerna väntas framlägga resultaten av sina utredningar kring årsskiftet 1960/61.

Trafiken över gränserna har också ökat mycket starkt. Sverige intar därvid på sitt sätt rent geografiskt en nyckelställning såsom beläget i mitten. Sverige är genomgångsland för huvuddelen av den bilburna trafiken från Finland och Norge söderut liksom för den söderifrån kommande trafiken till dessa båda länder. Den direkta grannlandstrafiken har också en mycket stor omfattning. Enligt en utredning, gjord av tekn. lic. Åke Claesson, institutionen för kommunikationsteknik vid kungl. tekniska högskolan i Stockholm, mer än fördubblades resorna över gränserna mellan Sverige och dess nordiska grannländer under 1950-talet. Totalt uppgick antalet sådana gränspasseringar till inte mindre än 21 milj. år 1959. Utvecklingen under åren 1951—1959 framgår av följande tabell:

Uppskattat antal gränspasseringar (i milj.)

1951	9	1956	17
1952	11	1957	18
1953	12	1958	20
1954	12	1959	21
1955	14		

Av Claessons undersökning framgår även, att ungefär hälften av dessa resande över gränserna färdades med bil eller annat motorfordon. Totalt passerades gränserna av 3,3 milj. motorfordon. Någon gång under 1970-talet beräknas dessa siffror komma att uppgå till omkring 7 milj. gränspasseringar av motorfordon.

Redan under nuvarande förhållanden och än mer med tanke på den intensifiering av den internordiska landsvägstrafiken, som kan förutses, är det ur trafiksäkerhetssynpunkt ytterst allvarligt, att olika trafiksystem tillämpas i Norden. I Danmark, Finland och Norge färdas man till höger men i Sverige till vänster å vägen. Denna olikhet innebär icke endast, att samfärdseln mellan våra länder överhuvud starkt hämmas. Vänstertrafiken i Sverige innebär framför allt betydande olycksrisker för trafikanter från Danmark, Finland och Norge, som besöker Sverige, liksom svenskar, som besöker grannländerna, där utgör ett riskmoment för trafiken. Fara möter icke endast motorfordonsförare och cyklister utan även gångtrafikanter, som är vana vid sitt hemlands ordning. Säker statistik rörande antalet olyckor, som förorsakas i och utom Sverige av den svenska vänstertrafiken, saknas. Men man äger utgå från att mycket stora värden årligen spolieras på grund av det svenska trafiksystemet.

Mot denna bakgrund ter sig ett förenhetligande av nuvarande regler synnerligen angeläget. Då det allt övervägande antalet länder i världen tillämpar högertrafik — i Europa torde endast Island och Storbritannien jämte Sverige ha vänstertrafik — kan enhetlighet rimligen icke vinnas på annat sätt än att Sverige accepterar och för sin del inför högertrafik. En sådan omläggning är förbunden med avsevärda kostnader, men dessa endast ökar med tiden. Det torde därför vara mest lönsamt för Sverige att genomföra denna ofrånkomliga reform så snart som möjligt.

Ehuru här är fråga om ett spörsmål, där det i huvudsak ankommer på ett land, Sverige, att vidtaga åtgärder, är dock grannländernas intresse av att en reform snarast möjligt kommer till stånd så stort, att vi finner det naturligt, att Nordiska rådet riktar en vädjan till Sverige att skyndsamt taga sin ståndpunkt under omprövning.

Under hänvisning till ovanstående hemställes,

att Nordiska rådet med hänsyn till frågans stora nordiska vikt ville rekommendera Sveriges regering att överväga möj-

ligheterna för en övergång från vänster- till högertrafik i Sverige.

København, Stockholm, Oslo och Helsingfors i oktober 1960

<i>Niels Andersen</i>	<i>Jean Braconier</i>	<i>Vagn Bro</i>	<i>Sigrid Ekendahl</i>
<i>Victor Gram</i>	<i>Hans Gustafsson</i>	<i>Svend Horn</i>	<i>Nils Hønsvald</i>
<i>Erkki Leikola</i>	<i>Jon Leirfall</i>	<i>John Lyng</i>	<i>A. C. Normann</i>
<i>Kaarlo Pitsinki</i>	<i>Antti J. Rantamaa</i>	<i>Ragnhild Sandström</i>	<i>Helge Seip</i>
<i>Knud Thestrup</i>		<i>Erling Wikborg</i>	

*BILAGA 1***Yttranden över medlemsförslaget****Nordisk forbund av bilsakkyndige:**

Fra de bilsakkyndiges foreninger i samtlige nordiske land har jeg fått inntrengende oppfordring om å gå inn for at Sverige snarest mulig innfører høyrekjøring.

Jeg har personlig det samme syn på denne sak slik at jeg mer enn gjerne etterkommer oppfordringen. Det står for meg som soleklart at Sverige nå ikke må nøle lenger med å fatte beslutning om innføring av høyrekjøring.

Jeg tør derfor be de ærede representanter i Nordisk Råd om å søke å påvirke den kongelige svenske regjering slik at høyrekjøringen kan bli innført snarest mulig.

I fordums tid da motorkjøretøyene ennå ikke rullet på våre veger, spilte det selvsagt liten rolle om landene hadde forskjellige kjøreregler. Trafikken over landegrensene var liten, og hestekjøretøyenes fart var dessuten beskjeden. Ulempene ved Sveriges avvikende venstrekjøring trådte imidlertid tydelig fram i samme øieblikk som motorvognene kom inn i trafikkbilledet. Til å begynne med var ikke ulempene så framtrедende, men de har stadig vokset i omfang etter som motorvogntrafikken har vokset. Idag er situasjonen faktisk den at den svenske venstrekjøring må betegnes som et av de alvorligste problemer innen trafikksektoren i Norden. Det kan ikke herske tvil om at sålenge Sverige fortsatt har venstrekjøring vil problemet vokse ytterligere i takt med motorvognparkens vekst.

Det finnes såvidt vites ingen statistikk som viser tallet på drepte og sårede, og verdien av materiell skade, som følge av den svenske venstrekjøring. Alle som følger litt med i det som skjer på dette område er imidlertid overbevist om at hvis en slik statistikk fantes ville tallene være avskrekkende.

Enhver motorvognkjører som har endel erfaring fra kjøring mellom Sverige og Norge vil være tilbøyelig til å betegne kjøringen som mer eller mindre hasardiøs som følge av de to lands avvikende kjøreregler. De vet alle at før eller senere vil de under en plutselig og uventet oppstående trafikksituasjon komme til å foreta manøvrer som ene og alene er frembragt av ubeviste refleksbevegelser. På den minimale tid som står til disposisjon i en slik situasjon vil enhver tankevirksomhet være utelukket. Det vil da alene bero på den rene tilfeldighet om de utførte manøvrer blir riktige eller gale i den foreliggende situasjon. Følgen kan meget lett bli katastrofal.

Det såkaldte asymmetriske billyset, som ble lansert for et par år siden, synes nå å slå igjennom for fullt. Det skiller seg fra det vanlige symmetriske lyset ved at nærlyset belyser vegkanten vesentlig lenger framover enn veg-

banen forøvrig. Herved oppnås at bilføreren ser fotgjengere og andre hindringer på vesentlig lengre avstand uten at den møtende bilfører blir blendet. Et betydelig teknisk fremskritt er her gjort når det gjelder bilenes lysutstyr.

Når biler som er utstyrt med asymmetrisk lys skal passere grensen mellom Norge og Sverige må det hver gang foretas en omstilling av lyset for å tilpasse det enten for venstre- eller for høyrekjøring. Slik omstilling krever endel arbeide, og det har vist seg at de fleste bilførere neglisjerer det. Vi har her fått et nytt og meget alvorlig faremoment, idet en bil som kjører med omvendt asymmetrisk lys i aller høyeste grad vil blende kjørere som kommer i møte.

Svenskene har hittil vesentlig anført to grunner for ikke å gå over til høyrekjøring. Først har det vært omkostningene ved omleggingen, dernest frykten for sterkt økende ulykkesfrekvens i overgangstiden.

Det skal villig innrømmes at det kan være grunn til å regne med endel trafikkuhell i forbindelse med en eventuell overgang til høyrekjøring. Etter min mening er det imidlertid ingen grunn til å vente noe skred av ulykker. En enkelt omstilling, fra venstre- til høyrekjøring vil ikke være noe stort problem for trafikantene.

Det som for meg synes så avgjørende i denne sak er at selv om en overgang til høyrekjøring skulle medføre noen ulykker, så vil dette allikevel være »en dråpe i havet» sammenlignet med summen av alle de ulykker som vi, med nesten matematisk nøyaktighet kan forutsi i årene fremover, som følge av den svenske venstrekjøring, så lenge denne opprettholdes.

Sedt mot denne bakgrunn mener jeg det må være helt galt å opprettholde venstrekjøring med den begrunnelse at en overgang til høyrekjøring vil koste for meget. Uansett hva det måtte koste så synes jeg det er ansvarløst å nøle når en vet at det faktisk dreier seg om utallige menneskers liv og helse i tidene fremover.

Jeg tør derfor gjenta min anmodning til de ærede representanter i Nordisk Råd om med all kraft å søke å påvirke den kongelige svenske regjering slik at høyrekjøringen kan bli innført i Sverige snarest mulig.

Sarpsborg, 30. januar 1961

For Nordisk forbund av bilsakkyndige

G. Thorsen

D a n m a r k

Justitsministeriet har i skrivelse den 2 december 1960 meddelat, att det »gerne ser det omhandlede spørgsmål behandlet i Nordisk Råd».

Kongelig dansk Automobil Klub:

— — — kan vi meddele, at KDAK var medunderskriver af følgende resolution vedtaget på De nordiske Motororganisationers permanente Komités møde i Helsingfors den 15/9 1960:

Organisationerna har med glädje konstaterat, att frågan om införandet av högertrafik på nytt tagits upp till diskussion i Sverige. De danska, finska och norska motororganisationerna konstaterar, att vänstertrafiken inte endast medför problem i Sverige utan på grund av den starkt stegrade inter-nordiska genomfarten är en stor olägenhet — både ur turist- och trafiksäkerhetssynpunkt — också i de tre grannländerna.

Vi har i øvrigt ingen bemærkninger til det fremsendte forslag, som vi fuldt ud kan tilslutte os.

København, den 24. januar 1961

Kongelig dansk Automobil Klub

V. Loft

Generalsekretær

Forenede danske Motorejere:

Vi tillader os — — — at tilføje, at det er F.D.M.'s erfaring, at mange af vore 140 000 medlemmer gerne ville holde ferie i de nordiske lande, men at hovedparten stadigvæk ferierer i det sydlige udland, og det er vor absolutte opfattelse, at en meget væsentlig årsag hertil er ængstelsen for de farer, som venstrekørselen giver anledning til.

F.D.M. propaganderer for et udvidet turistsamkvem mellem de nordiske lande og håber på, at en stigende strøm af danskere vil lægge ferien i Sverige, Norge og Finland, ikke alene for at nyde goderne af de turistmæssige værdier, som er at finde i disse lande, men også for at støtte den nordiske tanke, som foreningen gennem et meget intimt samarbejde med søsterorganisationerne i disse lande går ind for.

Det er vor opfattelse, at en svensk overgang til højretrafik på afgørende måde vil påvirke størrelsen af turisttrafikken til de øvrige nordiske lande.

Vi finder også anledning til at påpege, at bygning af en fast forbindelse over Øresund, som vi håber snarest kan blive realiseret, vil gøre problemet mere brændende, idet en sådan forbindelse vil forøge samkvemmet og dermed de farer, som er forbundet med de forskellige trafikvaner i Danmark og Sverige.

Endelig skal vi pege på, at de nordiske motororganisationer ved fornævnte møde i Finland har gennemgået prognoserne for biludviklingen i de nordiske lande og konstateret, at man i samtlige nordiske lande, herunder Sverige, stadig vil vente en meget væsentlig forøgelse af antallet af motor-køretøjer, således at det inden for en meget overskuelig årrække skulle forventes, at biltætheden vil være på mindst én pr. familie. Også denne udvikling vil utvivlsomt gøre sit til et øget samkvem mellem de nordiske lande, og vi mener derfor, det er af afgørende betydning, at en svensk overgang til højrekørsel fremskyndes mest mulig.

Den 23. november 1960

V. Lærkes

Finland**Ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena:**

— — — får ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena i äskat utlåtande högaktningfullt meddela, att det förordar Sveriges övergång till högertrafik på de grunder, som nämnes i förslaget.

Helsingfors den 5 december 1960

Minister *Arvo Korsimo*

Regeringsråd *Klaus Häkkänen*

Suomen matkailijayhdistys — Turistföreningen i Finland:

— — — vi förenar oss med den åsikt, som framförts i nämnda förslag och enligt vilken Nordiska rådet skulle rekommendera den svenska regeringen, att den skulle överväga möjligheten att övergå från vänster- till högertrafik i Sverige. Likaså omfattar vi de motiveringar, på vilka förslaget grundar sig. De undersökningar, som gjorts på turismens område bekräftar det riktiga i åsikten, att motortrafiken mellan Sverige och de nordiska grannländerna kraftigt ökas samt de olägenheter, som förorsakas denna trafik på grund av den i Sverige rådande vänstertrafiken. Utom de synpunkter, som framförts i förslaget, är det ytterligare skäl att nämna, att Sveriges betydelse som mottagare av genomfartstrafik synes öka, förutom av andra orsaker, även indirekt på grund av att förutsättningar för den internationella motortrafiken att utsträckas till områden på andra sidan Finlands östgräns nu förefinns.

Enligt vår åsikt vore det för trygghandlet av såväl den nordiska som den allmänneuropeiska turismens ostörda utveckling av största vikt, att övergången till högertrafik i Sverige kunde genomföras i så brådskande ordning, som det praktiskt taget bara är möjligt.

Helsingfors den 27 januari 1961

Turistföreningen i Finland r.f.

Jorma Tolonen

Verkställande direktör

Suomen autoklubi — Finlands automobilklubb

— — — uttalar Finlands automobilklubb som sin åsikt, att motionens godkännande vore synnerligen viktigt.

Som bekant är Sverige ett genomfartsland beträffande landsvägstrafiken till Finland och Norge. Vänstertrafiken i Sverige har redan nu förorsakat betydande skador för bilister från främmande land, liksom även för svenskar, som rört sig med bil i andra länder. Även om de hela tiden håller

i minnet det främmande landets högertrafik, kan de, då fara uppstår, reagera enligt det egna landets trafikregler och söka sig ut till vänster, liksom också främlingar i Sverige söker sig ut till höger. Då uppstår olyckor, skador och dödsfall.

Läget kommer kontinuerligt att försvåras, och enligt vår uppfattning kommer olyckor föranledda av vänstertrafiken att mångdubblas. Landsvägstrafiken från Finland till Sverige och tillbaka ökade betydligt år 1959, speciellt sedan färjtrafiken börjat. I år har trafiken nästan fördubblats, och nästa år, då en ny färja på rutten Åbo—Norrtälje tages i bruk, kommer trafiken att allra minst fördubblas. Utvecklingen kommer inte att sluta här, utan på grund av färjlägenheternas tillväxt ökar behovet i motsvarande grad. Vi är övertygade om att trafiken till Sverige och därifrån hit inom några år kommer att mångdubblas. Antalet vid högertrafik vana bilister har sålunda mångdubblats, och olyckor föranledda av denna kommer att öka. Samma sak gäller också svenskarna själva.

Många bilister söker undvika resan genom Sverige genom att begagna sig av direkta båtförbindelser till europeiska kontinenten. Orsaken till detta har hittills varit just den svenska vänstertrafikens olägenheter.

Införandet av högertrafik i Sverige är naturligtvis en mycket kostsam åtgärd, men ju längre Sverige skjuter upp avgörandet, desto dyrare blir det.

AK önskar ytterligare poängtera denna motions betydelse och hoppas, att beslutet om övergång till högertrafik absolut inte fattas genom folkomröstning, emedan en betydande del av Sveriges äldre medborgare ännu inte gjort klart för sig högertrafikens införande ur trafiksäkerhets- och internationell synpunkt.

Helsingfors den 7 december 1960

Finlands automobilklubb

Pauli Ervi

Verkställande direktör

Suomen kuorma-autoliitto (Finlands lastbilsförbund)¹:

Härmed får vi vördsamt meddela, att styrelsen för Suomen kuorma-autoliitto r.y. benämnda förbund vid nyligen hållet möte — — — beslutat omfatta det framlagda initiativet.

Därjämte får vi meddela, att samma fråga var före vid Nordisk lastbilunions möte i Oslo 28.—29. 12. 1960.

Även därvid fattades beslut om att tillstyrka förslaget och att bringa denna ståndpunkt till Nordiska rådets kännedom.

Helsingfors den 15 december 1960

Suomen kuorma-autoliitto r.y.

Ombudsman *Toivo Ruotsalainen*

¹ Yttrandet översatt från finska.

N o r g e**Justis- og politidepartementet:**

Justisdepartementet har forelagt medlemsforslaget til Nordisk Råd om innføring av høyretrafikk i Sverige for en del politimestre og skal merke:

Særlig i de politidistriktene som har riksveier som går inn i Sverige skjer det hvert år en rekke trafikkulykker — dels med betydelig skade på personer og materiell — som skyldes at svenske motorvognførere ikke følger de norske regler om høyrekjøring. Det er også på det rene at norske førere har forårsaket trafikkulykker i Sverige fordi de har kjørt til høyre i stedet for til venstre. Det er grunn til å frykte for at trafikkulykker av denne art vil øke i framtiden i takt med økningen i trafikken mellom landene såfremt det ikke innføres høyrekjøring også i Sverige. Fra et trafikksikkerhetssynspunkt vil det derfor utvilsomt bety svært mye om en kan komme fram til ens trafikkregler i Norden.

Dette departement deler for øvrig fullt ut de synspunktene som er gjort gjeldende i medlemsforslaget til Nordisk Råd om å be den svenske regjering overveie mulighetene for en overgang fra venstre- til høyretrafikk i Sverige.

Oslo, 10. desember 1960

Etter fullmakt

C. Clemetsen

(sign.)

Sosialdepartementet:

Sosialdepartementet vil av samme grunner som anført i »medlemsförslag om införande av högertrafik i Sverige» — — — sterkt tilrå at det arbeides for overgang fra venstretrafikk til høyretrafikk i Sverige.

Oslo, 7. desember 1960

Etter fullmakt

Jon Björnsson

Fr. Mellbye

Samferdselsdepartementet:

Medlemsforslaget har i Norge av Samferdselsdepartementet vært forelagt Justisdepartementet og Sosialdepartementet, og gjennom Vegdirektoratet en del organisasjoner, som det fremgår av vedlagte uttalelser [*se ovan och nedan*].

Det fremgår at det er et alminnelig og sterkt ønske om ens kjøreregler i

Norden og at man er enig i medlemsforslagets begrunnelse for innføring av høyretrafikk i Sverige.

Samferdselsdepartementet vil for sin del sterkt støtte dette syn. Det er naturligvis først og fremst av trafikksikkerhetshensyn at ønsket om overgang til høyretrafikk i Sverige må gjøres gjeldende. Dette hensyn blir stadig mere fremtredende etter hvert som samferdselen og trafikken med motorkjøretøyer øker. I forbindelse med de økonomiske betraktninger som vil knytte seg til dette spørsmål, vil en dog ikke unnlate å nevne den betydning det kan ha også for Norden som turisttrafikkområde at man får bort det faremoment venstretrafikken i Sverige innebærer.

Oslo, 15. desember 1960

Trygve Bratteli

John H. Paxal

Vegdirektoratet:

Vegdirektøren har sendt forslaget til Trygg trafikk, byforbundet og herredsforbundet, Kongelig norsk automobilklub, Norges automobil-forbund, Motorførernes avholdsforbund og Opplysningsrådet for biltrafikken med anmodning om uttalelse.

Opplysningsrådet for biltrafikken meddeler at de ennå ikke har fått anledning til å avholde møte i sakens anledning men vil så omgående som mulig oversende sin uttalelse.

Fra de øvrige organisasjoner foreligger det svar som de vedlagte brev viser [*se nedan*]. Felles for samtlige er et utstrakt ønske om en så snarlig innføring som mulig av høyretrafikk i Sverige.

Vegdirektøren gir for sitt vedkommende sin fulle tilslutning til de synspunkter som fremkommer av nevnte medlemsforslag og i svarene fra de forespurte norske organisasjoner. En anser det for å være av uvurderlig betydning for trafikken og ikke minst sikkerheten med ensartede bestemmelser og i sin særdeleshet gjelder dette for det spørsmål som er reist her.

Oslo, 10. desember 1960

T. Backer

Th. Weydahl

Norges byforbund — Norges herredsforbund:

Norges byforbund og Norges herredsforbund har på det kommunale område et utstrakt samarbeid med de tilsvarende organisasjoner i de andre nordiske land, og erfaringene viser at man med utgangspunkt i de like for-

hold og den nære kontakt mellom landene, på det kommunale område i stor utstrekning finner det fordelaktig med like ordninger.

Med utgangspunkt i disse erfaringer vil Norges byforbund — Norges herredsforbund også gi sin tilslutning til ensartede regler på trafikkområdet som i høy grad må sies å være felles for de nordiske land.

Oslo, 3. desember 1960

Kjell T. Evers

Arvid M. Hannerød

Landsrådet for trygg trafikk:

— — — Trygg trafikk er enig i det innsendte forslag og slutter fullt og helt opp om de begrunnelser som er anført i forslaget.

Det kan i denne forbindelse nevnes at Den nordiske trafikksikkerhetskomité, som består av trafikksikkerhetsorganisasjoner i de 4 nordiske land, på sine møter har drøftet spørsmålet, og det hersker full enighet om at det av trafikksikkerhetsmessige grunner er påkrevet at Sverige går over til høyrekjøring, idet det neppe kan tas i tvil at venstrekjøring i Sverige er årsak til et betydelig antall trafikkulykker både innen Sverige og i de europeiske land forøvrig.

Oslo, 3. desember 1960

Trygg trafikk

Aage Borgen

Direktør

Kongelig norsk automobilklub:

Vi har alltid sett det som usedvanlig viktig at man på internasjonalt plan fikk standardiserte regler og regulerende tiltak for å sikre en bedre avvikling av trafikken og på samme tid skape større trafikksikkerhet. Det gode samarbeide på dette område har vi sett resultatet av i en rekke konvensjoner, hvorav vi bare vil nevne konvensjonen om landeveistransport og konvensjonen om skilter og oppmerking. Om de enkelte land i en viss utstrekning går utenfor gjeldende konvensjoner så har man likevel et felles grunnlag som meget godt tjener fellesskapets interesser.

Samarbeidet på et nordisk plan og først og fremst da mest mulig ensartede regler for trafikken er selvsagt enda viktigere. Det var også under denne forutsetning at det nordiske samarbeide ble ført for å komme frem til ensartede nordiske trafikregler. Resultatet av dette samarbeidet er igjen at man stort sett har like trafikregler i de fire nordiske land. De få avvikelser som er tilstede må vi vel regne med vil utviskes i tidens løp.

Det er bare på ett punkt og dessverre på ett av de mest sentrale punkter, at Sverige helt skiller seg ut fra Norden og dessuten fra de fleste andre land i verden, nemlig bestemmelsen om venstretrafikk.

Denne forskjell spilte vel kanskje mindre rolle så lenge trafikken over grensene var minimal. Men med den stadig tiltagende trafikk over grensene som blant annet tydelig går frem av tallene i det oversendte forslag, og sett på bakgrunn av at bilantallet i Sverige har økt i et meget sterkt tempo, er det vel idag på det rene at faresituasjonene er flere og større.

Det er kanskje vanskelig å føre en statistikk som viser antall trafikkuhell som skyldes den svenske venstrekjøring, men man kan vel umiddelbart slå fast at antallet er meget stort og at mange av de ulykker som har skjedd på grunn av denne forskjell har vært katastrofale.

Bilorganisasjonene i Norge har alltid fullt og helt sluttet opp om både krav og ønsker som er kommet frem om en forandring av denne svenske bestemmelse. Vi kan også nevne at vår søsterorganisasjon i Sverige også går helt inn for en forandring. Derfor hilser vi også med glede ethvert tiltak for å påvirke gjennomføringen av en forandring og gir den vår fulle tilslutning.

Vi setter stor pris på at dette viktige problem nu er tatt opp som sak på neste møte i Nordisk Råd og vi håper at Nordisk Råd på denne måten kan medvirke til at vi får en beslutning om innføring av høyretrafikk i Sverige, og at beslutningen kommer snarest mulig slik at man skaper et enda bedre grunnlag for den samnordiske trafikk.

Oslo, 6. desember 1960

Kongelig norsk automobilklub

E. Høilund

Assist. direktør

Norges automobil-forbund:

Vårt forbund har så lenge det har eksistert interessert seg for enhetlige trafikkbestemmelser innen de nordiske land, og vi har på dette området betraktet innføring av høyrekjøring i Sverige som den viktigste sak. Dette spørsmål har også regelmessig vært på programmet for De nordiske motororganisationernas permanente komité, som senest på sitt møte i september vedtok en resolusjon om betydningen av overgang til høyretrafikk i Sverige. Det ble i denne resolusjon pekt på at det her ikke bare gjaldt et internt svensk spørsmål, men at saken i høy grad også hadde betydning for Sveriges naboland.

Vi tillater oss å uttale vår fulle tilslutning til det forslag Nordisk Råd har fremsatt.

Oslo, 9. desember 1960

Norges automobil-forbund

F. Nagell-Erichsen

Direktør

Motorførernes avholdsforbund:

Forslaget har vært forelagt vårt sentralstyre, som uten videre slutter seg til det. Det vil være meget stor fordel om vi kan komme fram til ensartede regler på dette punkt her i Norden. Vi finner at forslaget holder en saklig form som vi fullt ut kan slutte oss til.

Oslo, 6. desember 1960

Motorførernes avholdsforbund

Steinar Hauge

Sverige**Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen:**

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har vid de skilda tillfällen, då frågan om införande av högertrafik i Sverige tidigare aktualiserats, instämt i förslag, som syftat till en sådan ändring. En utförlig motivering för styrelsens ställningstagande har lämnats i styrelsens skrivelse den 2 mars 1945 i samband med översyn av kostnaderna för en övergång till högertrafik, refererad i andra lagutskottets utlåtande nr 62/1945.

Under den tid, som förflutit sedan riksdagen, på grundval av den företagna folkomröstningens resultat, år 1955 fattade beslut i frågan, har fordonstrafiken med utlandet fått en väsentligt ökad omfattning, vilket också klart belysts i förevarande framställning. Härtill har — vid sidan av den kraftiga ökningen av fordonsbeståndet — olika samverkande faktorer bidragit, som inneburit lättnader och stimulans för samfärdseln länderna emellan.

Då styrelsen anser kravet på största möjliga enhetlighet beträffande trafikreglerna i den internationella trafiken vara huvudmotivet för en övergång till högertrafik, har styrelsen av den faktiska utvecklingen stärkts i sin uppfattning, att vårt land icke i längden kan bibehålla en trafikriktning motsatt den som i övrigt tillämpas på den europeiska kontinenten. Styrelsen anser därför, att frågan om övergång till högertrafik snarast bör upptagas till omprövning.

Stockholm den 30 november 1960

Gust. Vahlberg

Gustav Ekberg

Statens trafiksäkerhetsråd:

Trafiksäkerhetsrådets synpunkter i förevarande ämne har utvecklats i följande yttranden av rådet.

1. Yttrande den 9 mars 1953 i anledning av Kungl. Maj:ts remiss av de vid 1953 års riksdag väckta motionerna om utredning och förslag om införande av högertrafik i Sverige (yttrandet är utförligt refererat å sid. 21 o. ff. i betänkandet »Högertrafik», SOU 1954: 30).

2. Yttrande den 15 december 1954 i anledning av statsrådsremiss av nyssnämnda betänkande »Högertrafik».

3. Yttrande den 22 januari 1957 i anledning av statsrådsremiss av Nordiska parlamentariska kommitténs för friare samfärdsel m. m. slutbetänkande (SOU 1956: 45) i vad avser betänkandets kapitel IV: »nordiska vägtrafikbestämmelser m. m.».

4. Yttrande den 22 januari 1960 till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet i anledning av en av ledamoten av riksdagens andra kammare, herr Braconier framställd fråga, i vilken omfattning svårare trafikolyckor i Sverige under 1950-talet kunde anses vara orsakade av att Sverige hade vänstertrafik.

Enligt innehållet i de nämnda yttrandena är trafiksäkerhetsrådets principiella ståndpunkt den, att Sverige bör, så snart sig göra låter, övergå till högertrafik. Huvudskälet för en sådan övergång är enligt rådets mening, att samma trafiksystem skall råda i Sverige som i de länder, med vilka Sverige har en mera intim kontakt i trafikavseende. Dessa länder har alla högertrafik utom England.

Såsom skäl för ett snart beslut om övergång till det på Europas fastland allmänt accepterade högertrafiksystemet må ur rådets ovan angivna yttrande återges de ständigt stegrade kostnaderna för en övergång (för ombyggnad av trafikplatser och signalanläggningar, av bussar, spårvagnar, spårvägsnät) samt det ständigt stegrade antalet olyckor i anledning av förekommande olika trafiksystem och trafikens ökning över gränserna.

Enligt rådets mening bör utan tidsutdräkt verkställas en helt förutsättningslös utredning rörande kostnaderna för en övergång till högertrafik och lämpligaste tidpunkten för en sådan övergång.

Vidare bör noggrant och realistiskt utredas, huru själva övergången från vänster- till högertrafik skall organiseras och genomföras, för att den skall ske under så betryggande former som möjligt.

Stockholm den 28 november 1960

På statens trafiksäkerhetsråds vägnar

Hans Hansson

Statspolisintendenten:

Sedan många år tillbaka har denna fråga återkommit vid olika tillfällen och livligt debatterats. De sakskäl, som tala för en dylik reform, torde därför vara så väl kända, att jag saknar anledning belasta detta yttrande med en upprepning av desamma. Med hänsyn till den stora omfattning, som den internationella vägtrafiken redan uppnått och som sannolikt kommer att ytterligare öka i avsevärd omfattning, torde det i längden icke kunna undvikas, att vi i Sverige — vare sig vi vill eller ej — genom utvecklingen kommer att tvingas att övergå till högertrafik. Ju längre tiden går, desto högre blir det pris, som måste betalas för en sådan reform.

Det torde tyvärr vara omöjligt att med ledning av olycksfallsstatistiken åstadkomma tillförlitliga uppgifter angående vilken roll vänstertrafiken spelar såsom olycksorsak antingen ensam eller i förening med andra omständigheter. Ehuru man sålunda icke kan erhålla en exakt uppfattning om vänstertrafikens inverkan på trafiksäkerheten, synes det vara uppenbart, att ett trafiksystem, som så väsentligt skiljer sig ifrån det som tillämpas i flertalet andra länder, har en menlig inverkan på trafiksäkerheten.

I den allmänna debatten har ofta gjorts gällande, att en övergång till högertrafik skulle öka trafikriskerna på ett katastrofalt sätt under en lång övergångstid. Man torde emellertid vara berättigad antaga, att ett bibehållande av vänstertrafiken i det långa loppet kan medföra skadeverkningar av lika stor eller måhända större omfattning.

När denna fråga tidigare aktualiserats, har jag hävdat, att Sverige bör övergå till högertrafik så snart som möjligt. Den kraftiga ökning av den internationella vägtrafiken, som skett under de senaste åren och som kan förväntas fortgå, har ytterligare styrkt mig i denna uppfattning. Jag får således tillstyrka, att frågan om övergång till högertrafik blir föremål för nya överväganden.

Stockholm den 30 november 1960

Georg Thulin

Helge Rydberg

Länsstyrelsen i Malmöhus län:

Länsstyrelsen har den 13 december 1954 avgivit yttrande över ett då föreliggande, av 1954 års kommitté för utredning om högertrafik avlämnat betänkande. En avskrift av nämnda yttrande, vari länsstyrelsen reservationslöst förordat en övergång snarast möjligt till högertrafik i vårt land, bifogas [*se Bihang*].

Länsstyrelsen har vid sitt förnyade övervägande av frågan funnit, att de av länsstyrelsen i dess tidigare yttranden åberopade skälen för en övergång

till högertrafik i vårt land forrtfarande äger full giltighet. Vad därefter förekommit — t. ex. fordonsbeståndets oanade ökning och den allt intensivare internordiska samfärdseln — giver länsstyrelsen anledning att än kraftigare understryka vikten av att övergången snarast möjligt kommer till stånd.

Under åberopande av det sålunda anförda tillstyrker länsstyrelsen livligt, att föranstaltningar snarast vidtages för en övergång till högertrafik i vårt land.

Malmö i landskansliet den 28 november 1960

G. A. Widell

Stellan Bärning

Länsstyrelsen i Värmlands län:

Länsstyrelsen har i ärendet hört de två landsfiskaler, genom vars distrikt den största trafikströmmen från Norge passerar. Vad som gäller för dessa två landsfiskalsdistrikt torde gälla även övriga distrikt, som gränsa till Norge. Av landsfiskalernas yttranden framgår, att antalet trafikolyckor förorsakade av att vi här i landet har vänstertrafik äro jämförelsevis få i gränstrakterna. Länsstyrelsen delar landsfiskalens i Charlottenbergs distrikt uppfattning, att detta torde bero på att den utlänning, som är ovan vid vänstertrafik, ägnar särskild uppmärksamhet åt bilkörningen omedelbart efter gränsöverskridandet. Riskerna för olyckor torde öka, allteftersom uppmärksamheten efter någon tids körning här i landet avtrubbas och förarna övergå till ett mera automatiskt körsätt, som i hastigt påkommande kritiska situationer kan föranleda dem att reflexivt tillämpa högertrafik.

Länsstyrelsen vill till slut instämma i och stryka under vad landsfiskalerna anført om angelägenheten av att frågan om Sveriges övergång till högertrafik snarast upptages till omprövning.

Karlstad i landskansliet den 1 december 1960

Gustaf Nilsson

Bertil Geijer

Landsfiskalen i Järnskögs distrikt:

Distriktet, som är av typisk landsbygdskaraktär, har en sammanlagd landgräns mot Norge av närmare 10 mil. Inom distriktet finnas fyra kommunikationsleder mot Norge, nämligen rikshuvudväg nr 9, Stockholm—Oslo, samt tre allmänna vägar av åtminstone delvis lokal karaktär. Rikshuvudvägen utgör självfallet den ojämförligt livligast trafikerade leden med sär-

skilt sommartid en betydande anhopning av utländska turister. Vägen löper från riksgränsen räknat endast till cirka en mil inom detta distrikt.

Ehuru rikshuvudvägen företer den största trafiklätheten, kan så icke sägas vara fallet med antalet trafikolyckor, förorsakade till följd av den här i landet rådande vänstertrafiken. Enligt min bestämda uppfattning är detta faktum att söka i det förhållandet, att olycksfallsrisken torde vara minst den närmaste sträckan efter resp. före övergång från höger- till vänstertrafik och vice versa. Likväl ha innevarande höst å rikshuvudvägen inom de första kilometerna från riksgränsen räknat inträffat två olyckor av svår beskaffenhet. I båda fallen var fråga om möte mellan svenska och utländska bilar, de senare förda i riktning från Norge av en amerikansk resp. norsk medborgare. Båda höllo konsekvent till höger på vägen. Betydande såväl person- och fordonsskador uppstodo vid vardera tillfället. Bortsett från dessa två olyckor ha utefter denna väg under de fyra år, jag tjänstgjort i distriktet, icke förekommit någon kollision av beskaffenhet att kunna tillskrivas den här i landet rådande vänstertrafiken.

Å de mindre vägarna däremot ha dylika kollisioner inträffat av och till, i huvudsak mellan norska och svenska trafikanter. Personligen har jag under tjänsteresor inom distriktet, som på grund av dess närbelägenhet till Norge ständigt i betydande omfattning frekventeras av norska trafikanter, gjort den iakttagelsen, att tillbud till olyckshändelser, som i sista stund avvärvjas, alltför ofta förekomma. Sålunda var jag för något år sedan själv nödgad att i en skarp vänsterkurva med skynd sikt köra ner min bil i vänstra vägdket för att undvika frontalkrock med en mötande norsk lastbil, som fördes på vägbanans högra sida. Likväl gick icke sammanstötningen att undvika. Skadorna inskränkte sig emellertid till endast fordonen. Norrmanens enda förklaring var, att han »glömt bort» vänstertrafiken.

Jag har under min tjänstgöring inom distriktet kommit till den absoluta övertygelsen, att fordonsförare å vägar i gränstrakterna mot Norge ständigt måste vara beredda på obehagliga överraskningar i form av plötsliga möten med norska trafikanter, som färdas till höger på vägen. Risker för olyckor av denna art synes mig störst, sedan den utländske bilföraren efter avbrott i färden på nytt anträder denna. Den inpräntning i minnet av vänstertrafikens innebörd, som av allt att döma äger rum vid passerandet av riksgränsen, synes då ha mer eller mindre förfallit i glömska, i synnerhet vid plötsligt uppkomna kritiska situationer.

Med hänsyn till vad sålunda anförts och då högertrafik är rådande icke blott i så gott som hela Europa utan även inom övriga delar av världen, är det min absoluta övertygelse, att en övergång till högertrafik jämväl här i landet ur trafiksäkerhetssynpunkt vore till gagn i lika hög grad för oss svenska medborgare som för utländska trafikanter inom riket. Därutöver torde en sådan övergång även ur andra synpunkter vara till fördel. Dessa spörsmål synas mig emellertid icke i detta sammanhang böra beröras.

Koppom i Järnsogs distrikts landsfiskalskontor den 22 november 1960

Carl-Erik Lörnell

Landsfiskalen i Charlottenbergs distrikt:

Vägtrafiken över riksgränsen mot Norge har under det sistförflutna decenniet visat en år från år ökande tendens. Detta är ett förhållande, som särskilt ifråga om motorfordonstrafiken varit mycket markant. Till belysning härav får jag meddela, att över Eda gränstullstation vid läns huvudvägen nr 232 sedan den 1 januari 1958 passerat följande antal motorfordon av olika slag, nämligen: år 1958 206 082 fordon, år 1959 272 807 fordon och under tiden den 1 januari—31 oktober 1960 287 234 fordon. Ökningen av motorfordonstrafiken under de två sistförflutna åren över gränstullstationen i fråga utgör sålunda i runt tal 200 fordon per dag, motsvarande något över 27 procent.

Med hänsyn till den livliga fordonstrafik, som för närvarande förekommer över riksgränsen mot Norge, måste det framstå som mycket otillfredsställande, att olika vägtrafiksystem tillämpas i Norge och Sverige, icke blott i det avseendet, att man i Norge skall färdas till höger och i Sverige till vänster på vägen utan även av den anledningen, att trafikföreskrifterna i övrigt i så många avseenden äro olika i de båda länderna. En sammanjämkning av vägtrafikbestämmelserna i Norge och Sverige får därför anses vara en synnerligen önskvärd åtgärd.

Varje norsk bilförare, som passerar gränsen mot Sverige med sitt fordon, har vetskap om, att han då skall tillämpa vänstertrafik, varom han även erinras genom anslagstavlor vid vägen, men om övriga i Sverige gällande vägtrafikbestämmelser, avvikande från norska liknande föreskrifter, sakna de norska bilförarna i allmänhet kännedom.

Erfarenheten inom detta gränsdistrikt har givit vid handen, att frekvensen av trafikolyckor på grund av i Sverige tillämpad vänstertrafik, vari av utlänningar förda fordon varit inblandade, är jämförelsevis ringa och att mycket få sådana olyckor inträffat, när utlänning med sitt fordon varit på väg från gränsen inåt landet. Förklaringen härtill torde vara den, att utlänningarna omedelbart efter gränsöverskridandet oftast ägna mera noggrann uppmärksamhet åt körningen av sina fordon än sedan de en tid praktiserat vänstertrafik här i landet och övergått till ett mera automatiskt körsätt, som i hastigt påkommande kritiska trafiksituationer kan föranleda dem att reflexivt tillämpa högertrafik.

Ehuru rådande trafiksystem med tillämpning av vänstertrafik i Sverige icke kan anses i någon särskilt markant utsträckning ha orsakat trafikolyckor inom detta distrikt under sistförflutna åren, anser jag det dock angeläget, att i fråga om vänster- eller högertrafik i Sverige tillämpas så snart det är möjligt samma trafiksystem som i de angränsande nordiska länderna. Övergång från vänster- till högertrafik för Sveriges vidkommande torde nämligen med hänsyn till den år från år ökade fordonstrafiken över gränserna mot granländerna inom en icke alltför avlägsen framtid bliva en oundviklig nödvändighet. Omställningen ifråga torde komma att kommunikationstekniskt sett medföra kostnader av betydande storleksordning,

men då dessa kostnader med tiden kunna förutses öka i rätt väsentlig grad, torde spørsmålet om övergång från vänster- till högertrafik i Sverige vara så angeläget, att omedelbara åtgärder för omställningens genomförande kunna anses påkallade. En samordning av vägtrafiklagstiftningen i övrigt de nordiska eller åtminstone de skandinaviska länderna emellan anser jag också vara en angelägenhet, som snarast bör vinna beaktande.

Charlottenberg i landsfiskalens expedition den 26 november 1960

Elov Norling

Landsfiskal

Svenska stadsförbundet har i skrivelse den 16 december 1960 meddelat, att det avstår från att yttra sig över förslaget.

Riksförbundet landsbygdens folk:

Frågan om införande av högertrafik i Sverige var år 1955 föremål för allmän folkomröstning. En stor majoritet av befolkningen uttalade sig då för ett bibehållande av vänstertrafik. Med hänsyn härtill har statsmakterna icke funnit anledning vidta några åtgärder med syfte att få en ändring av trafiklagstiftningen till stånd i förevarande avseende.

Det är uppenbart, att de olägenheter, som är förenade med att Sverige tillämpar vänstertrafik, ökar i takt med biltrafiken över gränserna. Man kan på goda grunder anta, att denna trafik och därmed även olägenheterna successivt kommer att öka med varje år som går. Det är med hänsyn härtill knappast troligt, att vårt land i längden kan undvika en omläggning till högertrafik. Det är vidare uppenbart, att kostnaderna för en dylik övergång blir högre, ju längre man väntar. Enligt riksförbundets mening talar därför övervägande skäl för en omläggning till högertrafik i Sverige samt för att denna genomföres så snart som möjligt. Riksförbundet instämmer sålunda i de synpunkter, som framförts i medlemsförslaget.

En omläggning från vänster- till högertrafik torde emellertid böra föregås av omfattande utredningar och detaljerad planläggning. Betydande ändringar och ombyggnader måste sedan i förväg företas på olika trafikordningar samt utefter gator och vägar. Härför krävs stora insatser från såväl statens som kommunernas sida. Det får förutsättas, att planläggningen sker så, att tidpunkten för övergången kan väljas under hänsynstagande till den konjunkturpolitiska effekten av dessa insatser.

Stockholm den 1 december 1960

Riksförbundet landsbygdens folk (RLF)

Folke Edblom

Olof Nilsson

Svenska turisttrafikförbundet:

1

När turisttrafikförbundet i olika sammanhang uttalat sig för övergång till högertrafik, så har detta bottnat i den mycket bestämda uppfattningen, att en sådan omläggning, varigenom Sverige bättre än nu bleve inlemmat i det europeiska vägtrafiksystemet, klart skulle gagna turismen.

För att söka få närmare belyst i vad mån vänstertrafiken anses verka hämmande på den potentiella bilturistströmmen från utlandet samt i vilken utsträckning utländska bilister kan ha ogynnsamma erfarenheter av vår vänstertrafik vid tillfälligt besök i Sverige har vi nyligen riktat en rundfråga till våra utlandskontor. I den mån de därav framkommande svaren visar sig erbjuda något av intresse för ytterligare klarläggande av frågan skall vi tillåta oss återkomma.

Stockholm den 16 december 1960

Göran Hedin

2

Hälften av turisttrafikförbundets utlandskontor rapporterar, att vänstertrafiken torde verka hämmande på den potentiella bilturistströmmen till Sverige, medan lika många rapporterar, att vänstertrafiken synes avhålla endast ett fåtal från besök här. Ingen har anslutit sig till det svarsalternativ som innebär, att det likgiltigt för turistströmmens omfattning, huruvida vi har höger- eller vänstertrafik.

På frågan om i vilken utsträckning de utländska bilisterna haft svårigheter med vår vänstertrafik, svarade fyra av kontoren, att ganska många synes ha haft svårigheter, medan två rapporterat, att de flesta bilisterna synes ha haft svårigheter, och två svarat, att endast ett fåtal synes ha haft svårigheter med vänstertrafiken. I sammanhanget har bl. a. framkommit, att de båda stora tyska bilklubbarna ADAC och AvD anser, att ungefär hälften av de tyska bilturister som rest i Sverige mer eller mindre starkt beklagat sig över vänstertrafiken. Från samma håll har även nämnts, att tyska bilister, som har Norge eller Finland som egentligt resmål, ofta söker undvika Sverige som genomreseland.

Stockholm den 24 januari 1961

Svenska turisttrafikförbundet

Göran Hedin

Svenska vägföreningen:

Trafikutvecklingen i Sverige under 1950-talet har inneburit en markant ökning av resandet samtidigt som en omfördelning skett mellan de olika transportmedlen. Ökningen kommer på bilismen, och i personkilometer räknat har enbart personbilstransporterna stigit från ca 5 till närmare 25 miljarder. Järnvägstrafiken har däremot haft en viss nedgång och är nu av storleksordningen 5 miljarder personkilometer. Denna omfördelning har beträffande en övergång till högertrafik en icke oväsentlig betydelse. Drygt 80 % av allt personresande ombesörjes nu av motorfordon, och andelen ökar efter hand.

I förslaget återopas, att antalet gränspasseringar år efter år stigit högst betydligt och att en fortsatt stark ökning är att förvänta. Det förefaller emellertid, som om de hittills gjorda prognoserna ger för låga värden. Vägföreningen vill nämligen ifrågasätta, om de bygger på en tillräckligt noggrann analys av de privata konsumtionsvanorna och förändringarna däri beträffande resandet. Dessutom bör observeras, att Industriens utredningsinstitut hösten 1960 gjort en granskning av den prognos för personbilsutvecklingen, som låg till grund för övervägandena beträffande vägplanen. Befolkningsökningen anses numera bli något större än man tidigare trott. Man hävdar därför, att 1975 års bestånd av personbilar blir 2,6 miljoner i stället för 2,4. En snabbare utveckling till ca 3 miljoner kan eventuellt förväntas. Det bör vara rimligt att räkna med det högre antalet, även om det skulle dröja till omkring 1980, innan det uppnås. I sin tur bör man också räkna med att härav föranledd trafikökning innebär ett ökat resande över gränserna. Det är nämligen viktigt att söka bedöma utvecklingen för en period om minst 20 år, helst längre.

Även i fråga om den utländska trafiken kan man vänta betydande ökning, framför allt sett på lång sikt. Biltätheten är nu i många av de västeuropeiska länderna icke obetydligt lägre än i Sverige, men efter hand blir skillnaden mindre. Ytterligare en faktor bör härvidlag beaktas, nämligen främjandet av turismen, som ekonomiskt sett är av stor betydelse och i fråga om vilken man kan befara att utvecklingen hämmas vid bibehållande av vänstertrafik.

Den ökande resefrekvensen mellan Sverige och utlandet gäller naturligtvis icke enbart personbilar, utan även godstransporterna kommer att spela en stor roll i och med att en gemensam marknad etableras. De möjligheter, som härigenom yppar sig för godsbefordran med bil över gränserna, bör inte underskattas. Självfallet innebär dessa transporter ett ekonomiskt intresse i första hand, men å andra sidan föreligger ett klart önskemål om att samtidigt kunna ombesörja trafiksäkra transporter, fria från de risker, som skilda trafikregler innebär. Därmed får heller icke bortses från att en övergång till högertrafik i Sverige även är ett intresse för svenskt näringsliv.

När man emotser att årligen ca 30 miljoner gränspassager sker, vari ett stort antal svenskar i gränsorterna gör flera utlandsbesök och byter trafik-

regel upprepade gånger, och bortåt 10 miljoner bilar samtidigt passerar gränserna, är det uppenbart, att detta ej kan ske friktionsfritt. Högertrafiken i flertalet länder men vänstertrafiken i undantagsfallet Sverige medför ett visst antal trafikolyckor, tyvärr ibland med katastrofala följder. Det bör understrykas, att riskerna finns för alla trafikantgrupper, såväl åkande som gående. Vidden av riskerna är svår att bedöma — kommunikationsministern i Sverige har anfört vissa uppgifter som svar på en interpellation — men en sak är säker: vissa trafikanter, de må vara fotgängare eller bilister, har svårt för en omställning från ena till andra trafikriktningen. Tyvärr aktualiseras ibland faromomentet efter en längre tid, när man tror sig vara säker på att behärska den främmande trafikregeln. Den fara, som detta innebär, kommer tyvärr ej alltid till synes vid utredning av en olycka, eftersom det naturligt nog förefinnes en viss benägenhet för den inblandade att hänskjuta skulden på andra faktorer än ovana vid det ovanliga trafiksystemet.

Vägföreningen har tidigare hävdat — och gör så allttjämt — att Sverige bör övergå till högertrafik snarast möjligt. Behovet av att åstadkomma internationell likformighet i trafiken är ett starkt skäl härvidlag.

I anslutning till en sådan önskvärd övergång vill föreningen ytterligare framhålla.

En övergång till högertrafik innebär en möjlighet att en gång för alla eliminera riskerna av skilda trafiksystem. Eventuella olägenheter vid övergången är temporära. Med bibehållande av vänstertrafik finns riskerna för olycksfall ständigt och stegras med ökande trafik. Hänsyn till genomgångsrafiken från Finland och Norge till kontinenten är beaktansvärd, liksom väntad ökning av resandeutbytet med Danmark för det fall, att en fast förbindelse tillkommer över Öresund.

Riskerna för en övergång måste vidare propagandamässigt betraktat vara mindre nu än 1955, då folkomröstningen skedde. Televisionens möjligheter — som då icke stod till buds — förtjänar stor uppmärksamhet. En brett upplagd kampanj i radio och television kommer med stor sannolikhet att smidigt kunna medverka till en i görligaste mån riskfri övergång.

Det stora och ökande antalet gränspasseringar aktualiserar en fråga om ökad trafiksäkerhet under mörkerkörning, som årligen skördar många liv. Strålkastarinställningen sker oftast med tanke på god belysning av vägkanten, och speciellt det asymmetriska ljuset kastar en längre framspringande ljuskägla på vägkanten än som är fallet från den mot körbanemitten vetande strålkastaren. Vid körning i omkastad trafikriktning måste det asymmetriska ljuset skärmas på särskilt sätt för att ej blända, men belysningseffekten nedsättes härigenom. Ett strålkastarljus, som för körning i Sverige inställts med dragning åt vänster vägkant, bländar mötande vid körning i högertrafik. Omvänt förhållande råder, när främmande bilister kör här. En gränspassering innebär därför ständiga kontroller och åtgärder för att icke trafiksäkerheten skall äventyras vid byte av trafikriktning. Det torde emellertid vara ytterst svårt att genomföra ljusomställningarna med tanke

på det stora antal fordon, det är fråga om. Förhållandet framstår som ett ytterligare skäl för övergång till högertrafik.

När omröstningen skedde, kom ofrivilligt det ekonomiska intresset i förgrunden. För vissa kategorier av vårt folk föreföll kostnaderna som en onödig och svårförståelig ekonomisk belastning på bilisterna eller skattedragarna allmänt. Andra kategorier befarade, att utgifterna skulle medföra en eftersläpning av en i hög grad önskvärd upprustning av vägnätet. Det vore lyckligt att närmare överväga olika finansieringsformer. I de tidigare diskussionerna synes alltför stort utrymme ha ägnats åt ett kortfristigt betalningsföreläggande, främst från bilismens sida. Det är långt ifrån säkert, att så bör ske. Införandet av högertrafik är en engångsreform, med nytta även på lång sikt, och därmed är andra finansieringsmetoder fullt berättigade. Ansvaret kan hänföras till alla trafikantgrupper, mer eller mindre fint graderat. En lånefinansiering med betalningsansvaret fördelat på en 10 à 15-årsperiod ligger nära till hands att tillämpa, och borde icke föranleda några betänkligheter, varken ur synpunkten att vara en betungande börda eller mentligt inverka på vägväsendets medelsbehov.

Avslutningsvis vill vägföreningen något uppehålla sig vid synpunkterna beträffande kostnaderna för övergången. De är ännu ej klarlagda, och tveksamhet råder, i vad mån kostnaderna ökar eller minskar i förhållande till de uppgifter, som presenterades vid folkomröstningen. I den mån spårvägsnedläggningar sker och ombyggnad av antalet spårvagnar minskar, betyder detta en icke föraktlig minskning av kostnaderna. Även ombyggnaden av bussparken drar betydande kostnader. En mera detaljerad plan för busstrafikens anpassning till det nya trafiksystemet är i hög grad befogad och synes inrymma vissa möjligheter till besparingar med hänsyn till metoden för utrangering och nyanskaffning, i vilket fall kanske ej alla bussar behöver omändras. Medan dessa kostnadsänkande åtgärder i relation till tidigare kalkyler är tänkbara, synes »vägkostnaderna» tendera att öka, bl. a. genom att ett större antal vägmärken, trafiksignaler m. m. måste flyttas och vissa trafikplatser justeras. Även i detta fall är det önskvärt att snarast komma till klarhet om kostnaderna och bedöma besparingsmöjligheterna. Föreningen har med tillfredsställelse konstaterat, att kommunikationsministern tillkallat sakkunnig för en utredning om hithörande spörsmål.

Föreningen håller för sannolikt, att ett principbeslut om övergång skulle — genom väl planerade åtgärder såväl på fordons- som vägsidan — verkamt kunna bidra till att hålla kostnaderna vid en rimlig nivå.

Sammanfattningsvis vill Svenska vägföreningen därför framhålla, att införande av högertrafik i Sverige — enligt motionärernas önskan — är i hög grad angelägen,

att en övergång genom väl planerade åtgärder och genom de propagandamedel som finns bör kunna genomföras, så att riskerna blir obetydliga,

att ett principbeslut snarast möjligt med bestämmande av lämplig tid för verkställande av övergången ekonomiskt sett har betydelse för att hålla kostnaderna nere; samt slutligen

att en övergång till högertrafik i Sverige med hänsyn till enhetliga trafikregler för trafiken från våra nordiska grannländer och även till och från kontinenten i övrigt är ofrånkomlig förr eller senare och därför bör ske snarast.

Stockholm den 8 december 1960

Svenska vägföreningen

Eric Sundgren

Arnold Torell

Kungl. automobil klubben:

KAK har under en följd av år aktivt medverkat i arbetet för införande av högertrafik i vårt land. De skäl, som talar för en övergång och som delvis berörts i ifrågavarande medlemsförslag, är enligt vår uppfattning så starka, att de utan tvekan överväger de argument, som anförts från motståndarna till reformen. Sålunda torde de farhågor för en ökad olycksfallsfrekvens som yppats kunna elimineras genom noggranna förberedelser, och erfarenheterna från de länder, som tidigare växlat körriktning, visar, att olycksfallsfrekvensen i samband med övergången snarare sjunkit än stigit.

Inom Föreningen för högertrafik i Sverige, som efter folkomröstningen 1955 bildades av för saken intresserade organisationer och enskilda, har igångsatts en utredning om de åtgärder, som måste vidtagas i samband med en övergång, och inom föreningens styrelse, där KAK är representerad, hoppas man inom kort kunna framlägga resultatet av denna utredning. Den fråga, som enligt vår uppfattning torde bli svårast att komma förbi, är hur kostnaderna för övergången skall gäldas. Högertrafikföreningens styrelse har igångsatt en omräkning av kostnaderna i förhållande till de beräkningar, som gjorts före 1955 års folkomröstning, och resultatet av denna utredning hoppas styrelsen även kunna lägga fram inom kort. Förslag om hur övergången skall finansieras är även att förvänta från föreningen.

KAK är synnerligen tacksam för det initiativ, som tagits inom Nordiska rådet. Även från andra internationella organisationer har framförts önskemål om en trafikomläggning i Sverige, bland annat De nordiska motororganisationernas permanenta kommitté, Alliance Internationale de Tourisme och Fédération Internationale de l'Automobile.

Med åberopande av vad som anförts vill KAK varmt tillstyrka Nordiska rådets ifrågavarande medlemsförslag.

Stockholm den 21 november 1960

Kungl. automobil klubben

Sten Hagardt

Motormännens riksförbund:

M har sedan länge arbetat för införandet av högertrafik i Sverige. Bakom detta förbundets arbete står enligt en undersökning, som gjordes i samband med folkomröstningen i högertrafikfrågan 1955, omkring 80 % av förbundets medlemmar. Som ett led i detta arbete har M deltagit i bildandet av Föreningen för högertrafik i Sverige, i vars styrelse förbundet är representerat. Då föreningen också beretts tillfälle att yttra sig över denna fråga, finner M ingen anledning att här närmare ingå på de motiv, som enligt förbundets mening motiverar en övergång till högertrafik, utan vill i det hänseendet hänvisa till av högertrafikföreningen avgivet yttrande.

Härutöver vill M framhålla, att förbundet även internationellt arbetat för att erhålla stöd i denna fråga. Sålunda antog M:s internationella huvudorganisation, Alliance Internationale de Tourisme, vid sitt årsmöte 1953 på förslag av M en resolution, i vilken ett införande av högertrafik i Sverige i en nära framtid rekommenderades. Vidare gjorde De nordiska motororganisationernas permanenta kommitté vid sitt senaste sammanträde i september 1960 i Helsingfors följande uttalande [*se s. 345*].

Under hänvisning till vad sålunda anförts tillstyrker M livligt medlemsförslaget om införande av högertrafik i Sverige.

Stockholm den 10 december 1960

Motormännens riksförbund

Nils Ahlgren

Verkst. direktör

Motorförarnas helnykterhetsförbund:

MHF:s högsta beslutande instans, kongressen, har vid två tillfällen uttalat sig till förmån för en övergång till högertrafik i Sverige. Första gången kongressen uttalade sig var 1944. Dalarnas distrikt av MHF hade i motion föreslagit, att kongressen måtte upptaga frågan om införande av högertrafik i landet och att vid lämplig tidpunkt göra framställning till statsmakterna för att påskynda ifrågakvarande förändring i trafikbestämmelserna.

Förbundsstyrelsen instämde i motionens syfte, och kongressen biföll motionen.

Till 1954 års kongress inkom en motion, i vilken framhölls, att frågan om införande av högertrafik var aktuell och att den allmänna opinionen bland vanliga motorförare, alltså ej de, som reser utomlands mycket, till större de-

len är emot en sådan övergång. I motionen framhölls, att de summor, en omläggning skulle kosta, bättre kunde användas för en förbättring av vägarna. Motionärerna, från Mattmar och Oviken i Jämtland, hemställde, att förbundsstyrelsen, om en vid tillfället pågående utredning infortrade remissyttrande, bedömde ärendet ur ekonomiska, trafiktekniska och organisatoriska synpunkter.

I sitt yttrande över motionen framhöll förbundsstyrelsen, att tidigare kongress uttalat sig för högertrafikreformen. Med stöd av detta uttalande hade styrelsen i ett remissyttrande nyligen bestämt uttalat sig för övergång till högertrafik. Styrelsen fann ej anledning att i frågan intaga någon annan ståndpunkt än den som tidigare varit förbundets. Det utskott, som behandlade motionen, tillstyrkte styrelsens yttrande, vilket även bifölls av kongressen, som således uttalade sig för att förbundet skulle fortsätta att verka för en omläggning av trafiksystemet i Sverige.

Förbundet har också aktivt tagit del i verksamheten för en övergång till högertrafik. Som redan framhållits tillstyrkte förbundsstyrelsen i sitt yttrande över betänkandet från 1954 års kommitté för utredning av högertrafik (SOU 1954: 30) en övergång till högertrafik. Samtidigt som förbundet avstyrkte finansiering genom höjda bilskatter föreslogs, att reformen — om den ej betalas av allmänna medel — finansieras inom ramen för gällande bilbeskattning. Vidare framhölls i yttrandet, att övergång till högertrafik är en trafiksäkerhetsangelägenhet av stor betydelse. Med hänsyn till det intensifierade nordiska samarbetet nödvändiggjordes en ensartad nordisk lagstiftning på många områden och inte minst då på ett område med så praktisk betydelse som trafikens.

Att i ett yttrande över medlemsförslag till Nordiska rådet, utöver vad som ovan sagts, argumentera för en övergång till högertrafik i Sverige, är mot bakgrunden av förbundets aktivitet i frågan ganska onödigt. Problemet har blivit en internationell standardiseringsfråga, mot vilken man omöjligen kan kämpa, och dessutom torde reformen få stora praktiska trafiksäkerhetsfrämjande konsekvenser. Inte minst betydelsefullt är, att fostran av trafikanterna till säkert uppträdande i trafiken och inlärandet av trafikregler skall kunna få en helt ny utgångspunkt. Denna möjlighet att börja trafiksäkerhetsarbetet från ett nolläge med helt nya utgångspunkter måste långsiktigt vara ytterst värdefullt.

I sammanhanget vill MHF även framhålla, att Nordisk union för alkoholfri trafik (NUAT), i vilken organisation MHF är aktiv medlem, uttalar sig för Sveriges övergång till högertrafik. Sista gången ett sådant uttalande gjordes var vid en konferens med medlemsorganisationernas arbetsutskott i Göteborg den 18 oktober 1960.

MHF vill helt instämman i medlemsförslaget till Nordiska rådet om att frågan om införande av högertrafik i Sverige är inte endast en svensk utan en nordisk, för att inte säga internationell, angelägenhet och tillstyrker där-

för förslaget om att Nordiska rådet ville rekommendera Sveriges regering att överväga möjligheterna för en övergång från vänster- till högertrafik.

Stockholm den 5 december 1960

Motorförarnas helnykterhetsförbund

C. W. Carlsson

Vice ordförande

Rune Andréasson

Verkst. dir.

Föreningen för högertrafik i Sverige:

Sedan då föreliggande förslag om införande av högertrafik ej vann majoritet vid folkomröstningen 1955, har frågan särskilt under sommaren och hösten 1960 på nytt aktualiserats i den allmänna debatten i Sverige. Frågan har under 1960 även behandlats i den svenska riksdagen dels av herr Bräconier, som den 15 januari i en enkel fråga i andra kammaren frågade kommunikationsministern, om denne kunde lämna en redogörelse för i vilken omfattning svårare trafikolyckor i Sverige under 1950-talet kunde anses i hög grad vara orsakade av att Sverige har vänstertrafik. Även under höstrikdagen togs högertrafikreformen upp genom en interpellation i första kammaren av den 17 oktober, då herr Sveningsson frågade, om kommunikationsministern avsåg att inom den närmaste tiden låta verkställa de utredningar, som erfordras för ett nytt ställningstagande till frågan om övergång från vänster- till högertrafik i vårt land. I sitt interpellationssvar framhöll statsrådet Gösta Skoglund bl. a., att han tillsatt en ny utredning om kostnadsfrågan med hänsyn till den betydelse, denna ägde för övervägandena om övergång till högertrafik.

Man kan konstatera, att en betydelsefull omsvängning ägt rum under det senaste året såväl hos statsmakterna som hos pressen. I den mån man kan döma av tillgängliga opinionsundersökningar har en motsvarande förändring ägt rum i fråga om allmänhetens inställning. Sålunda tyder undersökningar, som utförts av Svenska institutet för opinionsundersökningar, SIFO, på att i oktober 1959 32 % av de stickprovsvis utvalda intervjuade förordade en omläggning till högertrafik, medan 68 % motsatte sig en sådan omläggning. Enligt motsvarande siffror avseende förhållandena i oktober 1960 ställde sig 50 % positiva till en omläggning. Som jämförelse kan nämnas, att vid folkomröstningen 1955 15,5 % av de som deltog i valet röstade ja och 82,9 nej, medan 1,6 % lämnade blanka sedlar. Man synes sålunda med fog kunna hävda, att den allmänna opinionen undergår en radikal förändring sedan 1955.

Enligt föreningens uppfattning föreligger synnerligen starka motiv för införande av högertrafik i Sverige så snart som möjligt. I föreliggande

medlemsförslag har framhållits, att ett flertal praktiska åtgärder vidtagits i syfte att underlätta resandeutbytet mellan Nordens länder, att de internordiska trafiklederna successivt utvecklats och att trafiken över gränserna ökat.

Föreningen delar helt motionärernas uppfattning och vill starkt framhålla, att Sveriges kontakter med grannländerna och övriga länder på den europeiska kontinenten kommer att växa mycket starkt under kommande år. Den svenska vänstertrafiken kommer därvid ofrånkomligen att förorsaka ett ökat antal svåra olyckor såväl i Sverige som i grannländerna samt försvåra resandeutbytet mellan länderna. Det torde vara utom allt tvivel, att en omläggning till högertrafik skulle vara till fördel såväl för Sverige som för de nordiska grannländerna.

Som argument mot omläggningen till högertrafik brukar anföras dels kostnaderna, dels svårigheterna att organisera omläggningen utan ökade olycksfallsrisker. Dessa skäl är enligt föreningens mening ej bärande.

Den senaste kostnadsberäkningen gjordes av 1954 års kommitté för utredning om högertrafik och slutade på 215 mkr, varav 55 mkr beräknades falla på erforderliga ombyggnader av spårvagnar, 110 mkr på ombyggnader av bussar och 34 mkr för åtgärder inom väg- och gatuväsendet. Dessutom beräknades vissa kostnader för skogsbruket, krigsmakten, ombyggnader av bensinstationer m. m. I en promemoria avgiven i kommunikationsdepartementet den 28 november 1960 framhålles, att antalet bussar minskat med omkring 300 jämfört med 1953 års siffra i stället för att som antagits av 1954 års utredning öka med ca 600. Vad spårvägstrafiken angår framhålles, att man av förklarliga skäl också har att emotse en successivt genomförd nedläggning med åtföljande minskning av vagnparken.

Föreningen hälsar med största tillfredsställelse, att Sveriges kommunikationsminister nu tillsatt en utredning med uppgift att utföra tillförlitliga och aktuella kostnadsberäkningar baserade på prognoser rörande trafikutvecklingen på lång sikt. Vid utredningen skall särskilda kostnadsberäkningar göras för omläggning vid alternativa tidpunkter framöver. Även om tillsättandet av en ny utredning inte innebär något ställningstagande från de svenska statsmakternas sida till frågan, huruvida en trafikomläggning bör äga rum eller ej, är det av stort värde, att förberedande undersökningar, som kan underlätta ett ställningstagande, kommer till stånd. En motsvarande kostnadsundersökning har redan tidigare påbörjats av högertrafikföreningen. Resultaten av denna preliminära undersökning kan väntas föreligga i januari 1961.

Oberoende av vilka resultat dessa utredningar ger måste det betonas, att kostnaderna för omläggningen är engångskostnader, som avser en trafikreform, vars verkningar sträcker sig över ett obegränsat antal år framöver. Frågan om finansieringen av omläggningskostnaderna bör mot bakgrunden härav också bedömas som ett långsiktigt problem. Så länge omläggningen ej kommer till stånd, kommer samhället att förorsakas betydande lidanden och kostnader i form av onödiga trafikolyckor och andra olägenheter. Ett

uppskjutande av reformen kommer sålunda att medföra sådana onödiga kostnader samtidigt som man har anledning förmoda, att omläggningssvårigheterna och omläggningskostnaderna ökar starkt. Det är därför angeläget, att beslutet om omläggningen fattas utan onödigt dröjsmål.

Självfallet kommer omläggningen att medföra många och stora organisatoriska problem bl. a. ur trafiksäkerhetssynpunkt. Det är beklagligt, att denna fråga ej tillräckligt beaktats av 1954 års utredning. Bristen på sådant utredningsmaterial visade sig också försvåra en saklig debatt inför folkomröstningen 1955. Det hade varit önskvärt, att kommunikationsministern tillsatt en utredning rörande omläggningens organisation samtidigt med kostnadsutredningen. Då så ej blivit fallet, hoppas föreningen att under våren 1961 kunna tillföra debatten ett utförligt och sakligt utredningsmaterial. Föreningen är förvissad om att omläggningsproblemen genom noggrann planläggning skall kunna genomföras utan större svårigheter och utan ökade olycksrisker.

Föreningen hälsar med största tillfredsställelse, att frågan om införande av högertrafik i Sverige nu tagits upp till behandling inom Nordiska rådet. Under åberopande av vad som ovan anförts vill föreningen tillstyrka motionärernas hemställan, att rådet med hänsyn till frågans stora nordiska vikt måtte rekommendera Sveriges regering att överväga möjligheterna för en övergång från vänster- till högertrafik.

Föreningen vill samtidigt betona, att det är synnerligen angeläget, att beslut fattas utan onödigt dröjsmål samt att erforderliga utredningar rörande kostnaderna för omläggningen och omläggningens organisation utföres med största skyndsamhet, så att reformens genomförande ej fördröjes av denna anledning.

Stockholm den 14 december 1960

Föreningen för högertrafik i Sverige

Stig Lindgren

Jonas Gawell

Trafiksäkerhetskommittén i Värmlands län:

Alla ansträngningar i syfte att öka trafiksäkerheten måste hälsas med glädje. Länskommittén uttalar därför sin stora tillfredsställelse över Nordiska rådets omnämnda förslag. Trafikens allt snabbare ökning under senare år har ställt allt större krav på trafiksäkerhetsarbetet. Utvecklingen på trafikens område torde även i fortsättningen komma att gå i snabb takt. Detta kommer att framkalla ännu större behov av insatser för att förebygga trafikolyckor och skapa en god trafikmiljö.

Enligt den statliga högertrafikutredningen (SOU 1954: 30) skulle högertrafik införas i Sverige exempelvis söndagen den 7 juni 1959 klockan 4.00

på morgonen. Även om huvudargumenten för en övergång till högertrafik f. n. är desamma som 1955 — trafiksäkerheten och den allt mer ökade trafiken över gränserna — har förutsättningarna i viss mån förändrats och talar allt starkare för en så snabb övergång som möjligt till högertrafik.

Med hänsyn till att kommitténs verksamhet till uteslutande del är förlagd till ett gränslän, som i alldeles särskilt hög grad beröres av gränstrafiken, synes det kommittén synnerligen angeläget understryka önskvärdheten av att likformiga bestämmelser ang. trafikföringen tillskapas. Vid tiden för folkomröstningen ang. högertrafik den 16 oktober 1955 förutsattes, att antalet gränspasseringar skulle komma att öka i ovanligt stort antal under den närmaste femårsperioden. Under 1954 passerades våra gränser av ca 1,6 miljoner motorfordon. Detta utgjorde en ökning med inte mindre än en halv miljon sedan 1953 och en fördubbling sedan 1952. På grundval härav beräknades, att antalet gränspasseringar under 1960 skulle komma att uppgå till över 2,3 miljoner. I samband härmed räknade man med 2—3 personer per motorfordon. Detta skulle medföra, att ca sju miljoner resande skulle passera gränserna enbart med motorfordon — en siffra motsvarande hela Sveriges befolkning.

Någon prognos över det totala antalet personresor över våra gränser för motsvarande tid finns inte tillgänglig. Redan 1955 räknade man emellertid med 10—12 miljoner personresor över de inre nordiska gränserna, d. v. s. gränserna till Danmark, Finland och Norge. Utan överdrift vågade man redan då räkna med en »folkförflyttning» över gränserna 1960 i en storleksordning, som motsvarade Sveriges dubbla befolkning.

Ett av de starkaste argumenten i propagandan för högertrafik är således vårt eget behov av och andra länders krav på svensk anpassning till den europeiska kontinentens körregler. På den punkten torde råda en jämförelsevis stor enighet. Ur propagandasynpunkt har argumentet emellertid den svagheten, att det inte lika primärt appellerar till alla befolkningsgrupper och alla landsändar som motståndarsidans huvudargument »onödiga kostnader för en omläggning, som inte är nödvändig och som dessutom kommer att innebära en massa olyckor». Den efter förhållandena rätt starka kostnaden av ca 400 miljoner kronor och det allmänna talet om »blodbad» på vägarna är lättare att åskådliggöra för den stora allmänheten än de internationella aspekterna sedda i framtidsbelysning. Det är därför nödvändigt att i argumenteringen på allt sätt söka konkretisera de internationella sammanhangen för att uppnå en popularisering, som kan tävla med vänster-sidan.

När det gäller de internationella sammanhangen, är det vidare nödvändigt påpeka, att en högertrafikreform inte är något ensidigt turisttrafik- eller motorintresse utan något som i hög grad angår alla. Redan här ovan återgivna siffror visar, att det är fråga om ett ömsesidigt utbyte på internationellt plan, som berör både individen och samhället. Det är alltså inte fråga om »fjäsk för utlänningar» från svensk sida.

Vidare synes böra understrykas, att de jämförelsevis många olyckor, som

inträffat på grund av skilda trafikregler, inte endast drabbar utlänningar i vårt land utan också svenskar både här hemma och utomlands — bilister likaväl som fotgängare. Det har framhållits, att det är svårare för fotgängare än för motorförare att anpassa sig till högertrafik. Betraktar man detta med de internationella anpassningskraven som bakgrund, framstår ännu tydligare nödvändigheten att snarast genomföra en reform — vilken till sist ändå kommer att visa sig nödvändig — för att trygga den största trafikantgruppens säkerhet. Det är ju i allt fall så, att vi alla också är fotgängare.

I grunden är en sådan reform som övergång till högertrafik en trafiksäkerhetsfråga, vilken ytterligare förstärkes av att Sverige är ensamt i världen om vänsterrätt i vänstertrafik.

Skilda trafikregler inom Norden orsakar olyckor för stora ekonomiska värden årligen. Sålunda torde kostnaderna för under 1959 inträffade olyckor, som har sin orsak i Sveriges vänsterregel, uppgå till minst 40 miljoner kronor. På grundval av antalet olyckor per år samt de kostnader, som förorsakas härav, torde kunna påstås, att varje vägtrafikolycka inom landet i genomsnitt kostar 20 000 kronor. Det ligger i sakens natur, att olyckor till följd av trafik å fel vägsida oftast är katastrofartade. Vid en av 1953 års trafiksäkerhetsutredning utförd specialundersökning av 49 olyckor till följd av vänsterregel konstaterades, att dessa olyckor till icke mindre än 40 % rubricerades som svåra. Fyra personer dödades, 14 skadades svårt och 3 lindrigt vid dessa undersökta olyckor. Till dessa personskador måste läggas betydande materiella skador. Enligt samma utredning måste trafikolyckor till följd av vänsterregeln till sin karaktär vara minst 3 gånger så allvarliga som vägtrafikolyckor i allmänhet. Det är fördenskull icke någon överdrift att uppskatta den genomsnittliga skadan vid denna typ av trafikolyckor till enligt då gällande penningvärde minst 30 000 kronor. Därtill kommer värdet av de trafikolyckor, som inträffar bland fotgängare från högertrafikländer i Sverige och svenskar på besök i högertrafikländer samt motorfordonsolyckor i andra länder än de nordiska.

I detta sammanhang bör emellertid observeras den speciella ställning, som trafiksäkerhetsarbetet måste ges i ett modernt samhälle. Länskommittén vill i detta hänseende åberopa ett uttalande av den mossbergiska utredningen, nämligen att arbetet för ökad trafiksäkerhet icke i första hand är en ekonomisk utan i främsta rummet en humanitär fråga. Då Sverige därtill, så länge det behåller sin vänsterregel, ökar olycksriskerna för i synnerhet de nordiska grannländerna, är det vidare fråga om nordisk och internationell solidaritet att på detta liksom på andra områden anpassa gällande lagregler till den utveckling, som skett av trafiken länderna emellan.

I yttrande över betänkande från 1954 års kommitté för utredning av högertrafik (SOU 1954: 30) tillstyrkte länskommittén övergång till högertrafik. Även då framhölls, att en sådan övergång är en trafiksäkerhetsangelägenhet av största betydelse. Med hänsyn till det intensifierade nordiska samarbetet nödvändiggjordes en ensartad nordisk lagstiftning på många områden och icke minst på ett område med så praktisk betydelse som trafikens. Proble-

met har blivit och blir alltmer en internationell standardiseringsfråga, mot vilken man omöjligt kan kämpa och dessutom torde reformen få stora praktiska trafiksäkerhetsfrämjande konsekvenser. Inte minst betydelsefullt är, att fostran av trafikanterna till säkert uppträdande i trafiken och inlärandet av trafikregler skall kunna få en helt ny utgångspunkt. Denna möjlighet att höja trafiksäkerhetsarbetet från ett nolläge med helt nya utgångspunkter måste långsiktigt vara mycket värdefull.

Länskommittén vill fördenskull helt instämma i förslaget till Nordiska rådet om att frågan om införande av högertrafik i Sverige är icke endast en svensk utan en nordisk, för att inte säga internationell, angelägenhet och tillstyrker fördenskull förslaget om att åtgärder måtte vidtagas för en övergång till högertrafik i vårt land så snart ske kan.

Karlstad den 26 november 1960

För trafiksäkerhetskommittén i Värmlands län, arbetsutskottet:

Boo Nyström

Länskommitténs ordförande, konsul

Karl G. Åslund

BIHANG

**Yttrande av länsstyrelsen i Malmöhus län över 1954 års
kommittés för utredning om högertrafik betänkande
(SOU 1954: 30)**

Enligt länsstyrelsens mening måste man beklaga, att högertrafik icke infördes vid krigsslutet, då trafiken ännu höll sig på krigsårens låga nivå. Den internationella landsvägstrafiken har sedan dess fått en avsevärd omfattning och kan antagas komma att ytterligare öka. Det stigande antalet motorfordon medför ökad motorfordonstrafik även över landets gränser. Skulle planerna på en fast förbindelse över Öresund förverkligas, kommer detta att i hög grad inverka på trafiken till och från Sverige.

Starka olägenheter ur trafiksäkerhetssynpunkt måste vara förbundna med en körregel, som är motsatt den på kontinenten allmänt tillämpade. Visserligen har poliskammaren i Hälsingborg i sitt yttrande anfört, att de rön och erfarenheter, som i denna stad — »landets i särklass med internationell motorfordonstrafik hårdast belastade sommarstad» — gjorts ur trafiksynpunkt, visar, att några större olägenheter vid »gränsen» mellan det högertrafikerade Danmark och Sverige icke förekomma. Enligt poliskammaren har knappast någon trafikolycka orsakad av ovana vid vänster-

körning ägt rum i Hälsingborg. Såvitt länsstyrelsen kan finna beror detta på att fordonsförare från länder med högertrafik regelmässigt köra försiktigare i samband med själva övergången till vänstertrafik. När trötthetsmomenten senare sätta in och uppmärksamheten till följd därav avtrubbas hos föraren, äro riskerna för olyckor på grund av ovanan vid vänstertrafik större. Ur trafiksäkerhetssynpunkt måste det därför vara ett önskemål, att så fullständig överensstämmelse som möjligt i de olika ländernas trafikregler kommer till stånd. Högerregeln tillämpas för övrigt i Sverige redan för trafiken till sjöss och i luften. De olika trafikreglerna måste skapa en viss osäkerhet. Länsstyrelsen vill vidare erinra om de strävanden, som sedan länge pågått att göra lagstiftningen i de nordiska länderna så enhetlig som möjligt. Det torde vara uppenbart, att dessa strävanden i första hand böra inriktas på sådana områden av lagstiftningen, som intimt beröra medborgarna i respektive länder. Trafiklagstiftningen torde utan tvekan utgöra ett sådant område. Länsstyrelsen vill därför särskilt fästa uppmärksamhet på vad den Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. i sitt år 1953 avgivna betänkande nr 5 anfört om angelägenheten att få till stånd så fullständig överensstämmelse som möjligt i de nordiska ländernas vägtrafikbestämmelser och det betydande praktiska värde, det skulle ha för den internationella trafiken, om Sverige såge sig i stånd att övergå till högertrafik.

Mot bakgrund av vad sålunda anförts är länsstyrelsen för sin del övertygad om att en övergång till högertrafik i vårt land förr eller senare måste ske. I ett framtida Europa kan det i längden ej vara möjligt att bibehålla vänstertrafik i ett land, som har direkta förbindelser med högertrafikerade länder. I likhet med kommitténs majoritet vill länsstyrelsen därför förordna att övergång till högertrafik genomföres i vårt land för väg- och gatutrafiken. Beslut härom bör fattas snarast möjligt. Det kan ej vara riktigt att i denna viktiga fråga avvakta en oviss framtid, då kostnaderna kunna bli av sådan storleksordning, att de ekonomiska skälen ytterligare försvåra en övergång.

Malmö i landskansliet den 13 december 1954

G. A. Widell

Ake Andrén

*BILAGA 2***Uttalande av Norden, svensk förening för nordiskt samarbete angående införande av högertrafik i Sverige, antaget vid styrelsesammanträde den 17 december 1960**

Centralstyrelsen konstaterar, att den omfattande och alltmera tilltagande trafiken över gränserna gör det nödvändigt, att trafikreglerna i Norden i så stor utsträckning som möjligt blir enhetliga. Vad som i synnerhet skapar svårigheter och gör detta i snabbt tilltagande grad är Sveriges fasthållande vid vänstertrafik. Centralstyrelsen känner livlig tillfredsställelse över att medlemsförslag nu framlagts i Nordiska rådet om en svensk övergång till högertrafik och avvaktar med starkt intresse resultatet av den utredning i ärendet, som svenska regeringen igångsatt. Enligt centralstyrelsens mening är det ur de nordiska och allmänt mellanfolkliga samarbetssträvandenas synpunkt i längden ofrånkomligt, att även Sverige övergår till de körregler, som sedan länge tillämpats icke blott i Danmark, Finland och Norge utan med få undantag i världen över huvud.

*BILAGA 3***PM rörande utredning av kostnaderna vid en framtida övergång till högertrafik i Sverige**

(Utarbetad inom Sveriges kommunikationsdepartement)

1954 års kommitté för utredning om högertrafik, vars betänkande (SOU 1954: 30) låg till grund för 1955 års folkomröstning i högertrafikfrågan, uppskattade totalkostnaden för en trafikomläggning i juni 1959 till 215 mkr. Denna kostnad skulle enligt kommittén komma att stegras vid en övergång ett år senare.

Huvudparten av den angivna totalkostnaden eller 165 mkr beräknades falla på erforderliga ombyggnader av spårvagnar och bussar och därmed sammanhängande åtgärder. Av sistnämnda belopp hänförde sig ca 55 mkr till spårvagnar och ca 110 mkr till bussar. För busstrafikens del baserade kommittén sin kostnadskalkyl på antagandet, att bussbeståndet kom att öka från 8 392 den 1 oktober 1953 till omkring 9 000 vid mitten av 1959. Utöver de med ändringar av spårvagnar och bussar sammanhängande kostnaderna räknade kommittén med en kostnad av inalles 34 mkr för åtgärder inom väg- och gatuväsendet (flyttning av vägmärken och trafiksignaler samt signaler vid plankorsning med järnväg, ändring av trafikplatser, spärr-

linjemarkering, väg- och vattenbyggnadsstyrelsens och städernas vägmaskiner m. m.). Dessutom beräknades vissa kostnader för skogsbruket, krigsmakten, ombyggnad av bensinstationer m. m.

Två reservanter inom kommittén hävdade, att totalkostnaden för en trafikomläggning borde beräknas till högst 170 mkr.

Vid betänkanödel remissbehandling ansåg en del remissinstanser den av kommittémajoriteten angivna totalkostnaden vara tilltagen i överkant. Ett par remissinstanser yrkade på ytterligare utredningar rörande kostnaderna. Uttalanden om att kostnaderna på vissa punkter beräknats för lågt förekom även.

Av de mera preciserade uttalandena vid remissbehandlingen må här särskilt framhållas väg- och vattenbyggnadsstyrelsens påpekande, att man — med hänsyn till utvecklingstendensen för busstrafiken — borde räkna med ett bussbestånd på endast 8 000 i stället för det av kommittén antagna antalet 9 000. I ett annat yttrande framhölls, att ett flertal av de åtgärder, som måste vidtagas beträffande gator och vägar, samtidigt kom att innefatta förbättringar, som påkallades även vid oförändrad trafikriktning. En viss reducering kunde fördenskuil tänkas böra ske av vägstodnadsposten.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens beräkning av bussparkens utveckling har visat sig vara riktig. Den 1 oktober 1959 uppgick nämligen antalet registrerade bussar i riket till 8 086, innebärande en minskning med 306 jämfört med 1953 års siffra. Minskningen, som närmast torde hänföra sig till bussparken på landsbygden, synes av trafikutvecklingen att döma kunna väntas fortsätta.

Vad spårvägstrafiken angår har man av förklarliga skäl också att emotse en successivt genomförd nedläggning med åtföljande minskning av vagnparken. I några städer, vari spårvägst trafik förekom vid tiden för kommitténs utredning, har denna trafik nu helt nedlagts. Där spårvägst trafik ännu förekommer i större omfattning, d. v. s. i de tre största städerna, torde man kunna räkna med att ingen mera betydande nyanskaffning av rullande materiel kommer att äga rum och att trafiken inskränkes om icke snabbare så i allt fall i takt med utrangeringen av äldre vagnar. Kostnadsposten för ombyggnad av spårvagnar påverkas givetvis härav.

Med hänsyn till den betydelse, kostnadsfrågan äger för övervägandena om övergång till högertrafik, är det uppenbarligen av stort intresse, att den offentliga debatten i denna fråga kan grundas på tillförlitliga, aktuella kostnadsberäkningar baserade på prognoser rörande trafikutvecklingen på lång sikt. Bland annat med tanke på den strukturförändring inom hela trafikapparaten, som skett under senare hälften av förra decenniet och som kan beräknas fortsätta i stegrad takt under 1960-talet, kan de tidigare verkställda kostnadsberäkningarna inte sägas erbjuda en tillfredsställande grundval för debatten. Det synes därför motiverat, att kostnadsfrågan nu utredes på nytt. Vid utredningen bör särskilda kostnadsberäkningar göras för omläggning vid alternativa tidpunkter framöver.

Det bör understrykas, att förordnandet av en ny utredning självfallet

inte innebär något ställningstagande till frågan, huruvida en trafikomläggning bör äga rum.

Det synes lämpligt, att utredningen verkställs av en inom kommunikationsdepartementet särskilt tillkallad utredningsman, till vilkens förfogande ställs sekreterare och erforderligt antal experter.

Det bör åligga utredningsmannen att hålla departementschefen underrettad om utredningsarbetets fortgång och ställa sig till efterrättelse de närmare direktiv för uppdragets fullgörande, som denne må komma att meddela.

Stockholm i kommunikationsdepartementet den 28 november 1960

Medlemsförslag

om resandes tullfria införsel av vin, sprit och tobaksvaror

(Väckt av Vagn Bro, Svend Horn, Nils Hønsvald och Jon Leirfall)

För närvarande gäller i de nordiska länderna olika regler med avseende å de kvantiteter vin, sprit och tobak, som en resande får medföra vid inresa i nordiskt land, såsom närmare framgår av nedanstående översikt:

Danmark

Resande, dock icke personal på transportmedel, må vid inresa såsom handbagage tull- och avgiftsfritt medföra:

1. Resande hemmahörande i Danmark, Finland, Norge och Sverige, som inreser från ett av de tre sistnämnda länderna:

40 cigarretter eller motsvarande kvantitet andra tobaksvaror.

(Ej spritdrycker eller vin.)

2. För resande, vars uppehåll i annat land icke varat utöver tre dygn, gäller samma bestämmelser som under punkt 1.

3. Resande, vars uppehåll i utlandet varat utöver tre dygn, samt resande, som icke är hemmahörande i Danmark, Finland, Norge och Sverige och som inreser från ett av de tre sistnämnda länderna oberoende av uppehållets längd:

200 cigarretter eller 250 g tobaksvaror i annan form samt 200 blad cigarrettpapper;

2 liter spritdrycker och vin, varav högst 1 liter spritdrycker.

4. Resande hemmahörande i utomeuropeiskt land:

400 cigarretter eller 500 g tobaksvaror i annan form;

2 liter spritdrycker eller vin.

Finland

Resande, som fyllt 21 år, får såsom handbagage, varmed förstås allt bagage, som anländer samtidigt med den resande och som kan tullbehandlas på en gång, införa:

Vid »långa resor»:

1. Resande hemmahörande i Europa:

2 liter alkoholhaltiga drycker, varav högst en liter spritdrycker;

200 cigarretter eller 200 g andra tobaksvaror.

2. Resande hemmahörande i utomeuropeiskt land:

Alkoholhaltiga drycker som under punkt 1;
400 cigaretter eller 400 g andra tobaksvaror.

Vid »korta resor»:

1/3 liter alkoholhaltiga drycker;
50 cigaretter eller 50 g andra tobaksvaror.

Korta resor är tills vidare resor med någon av följande fartygsrutter: Eckerö—Grisslehamn, Mariehamn—Kapellskär, Mariehamn—Simpnäs och Mariehamn—Stockholm. Andra fartygsrutter och alla flygrutter är tills vidare »långa resor».

Norge

1. Resande hemmahörande i Europa får fritt införa:

1 liter spritdrycker eller vin;
200 cigaretter eller 200 g andra tobaksvaror samt 200 blad cigarett-papper.

2. Resande hemmahörande i utomeuropeiskt land får fritt införa:

2 liter spritdrycker eller vin, dock högst 1 liter spritdrycker;
400 cigaretter eller 500 g andra tobaksvaror samt 200 blad cigarett-papper.

Sverige

1. Resande hemmahörande i annat land än Sverige, Danmark, Finland eller Norge får fritt införa:

2 liter spritdrycker eller vin, ävensom 2 liter starköl;
500 g tobaksvaror och 10 g cigarett-papper.

2. Resande hemmahörande i Sverige eller Danmark, Finland eller Norge får fritt införa:

1/3 liter spritdrycker och 1 liter vin, ävensom 2 liter starköl, dock att vad nu sagts icke skall äga tillämpning, om den resande kan antagas ej ha fyllt 21 år;

50 g tobaksvaror och 10 g cigarett-papper.

Dessa olika förhållanden har tidigare uppmärksamrats av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m., som i sitt slutbetänkande (SOU 1956: 45) föreslog, att vissa maximibestämmelser om tullfri införsel av de ifrågavarande varorna skulle införas. Förslaget upptog följande tullfria kvantiteter:

1. Spritdrycker, vin och starköl:

2 liter spritdrycker eller vin, varav högst 1 liter spritdrycker, samt 5 liter starköl.

2. Tobaksvaror och cigarett-papper:

200 cigaretter eller 250 g tobaksvaror i annan form samt 200 blad cigarett-papper.

Undantag ansåg kommittén dock motiverade för resande, som ankommer med fartyg på korta rutter, ombord å vilka under resan anordnats försäljning av obeskattade tobaksvaror, varvid bör ankomma på regeringarna att överenskomma om lämpligt avvägda regler. Kan den resande styrka, att medförda tobaksvaror beskattats i inköpslandet, skulle enligt kommittén undantaget dock icke gälla.

Frågan har sedan diskuterats på nordiska tulladministrativa möten utan att något resultat kunnat nås. Svårigheterna sammanhänger med den skattefria utskänknings och försäljningen på korttidsrutternas mellan de nordiska länderna.

Allteftersom resandetrafiken ökar, blir det emellertid allt tydligare, att enhetlighet bör åstadkommas med avseende å dessa regler. I vart fall bör så ske i fråga om resande från icke-nordiska länder. Det inträffar nu som oftast, att utlänningar, som t. ex. kommer med båt till Danmark, ombord inköper de kvantiteter, som det är tillåtligt att medföra tullfritt vid inresa till Danmark. Vid omedelbart fortsatt färd t. ex. till Sverige tvingas de då av svenska tullmyndigheter att lämna från sig av dessa varor den del, som överstiger den kvantitet, som må införas till Sverige. Händelser av denna art skapar stark irritation bland de resande. Allvarliga försök måste därför nu göras att nå fram till enhetliga regler på detta område.

Under återopande av det anförda får vi hemställa,

att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna att snarast möjligt genomföra enhetliga regler beträffande resandes rätt att tullfritt införa vin, sprit och tobaksvaror t. ex. i överensstämmelse med vad Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. föreslagit.

København och Oslo den 20 oktober 1960

Vagn Bro

Svend Horn

Nils Hønsvald

Jon Leirfall

*BILAGA 1***Kommuniké från Norges Finans- og tolldepartement den 7 oktober 1960
angående viss inskränkning i resandes rätt till tullfri införsel**

Det har i den senere tid vokst fram en del kortere skipsruter, hvor passasjerene kan reise til utlandet og tilbake igjen på dagen og hvor fartøyets befordring av reisende ikke først og fremst tjener til å opprettholde reisetrafikken i vanlig forstand mellom landene. Driften av disse ruter er i stor utstrekning basert på salg av tollfri varer, særlig brennevin og tobakkvarer, til passasjerene. Finansdepartementet har nå med hjemmel i tolltariffens § 2, punkt e, truffet bestemmelse om at det fra 1. november 1960 ikke lenger skal kunne skje toll- og avgiftsfri ilandføring av varer som er kjøpt ombord på slike turer. Dette vil gjelde fartøyer som trafikkerer kortere ruter mellom Norge og utlandet.

Som »kortere ruter» i denne forbindelse anses

1. ruter mellom Norge og utlandet hvor korteste seilingsled (én vei) ikke overstiger 55 nautiske mil,

2. ruter mellom Norge og utlandet når anløpsstedet i utlandet ligger nærmere enn 20 nautiske mil i luftlinje fra den norske grense (uansett lengden av seilingsleden).

De nevnte tollfrihetsbestemmelser kommer heller ikke til anvendelse for varer som kjøpes ombord av passasjerer, når hensikten med reisen vesentlig er kortere cruise-fart (som dagstur), selv om fartøyet foretar anløp av utenlandsk havn.

Hvis vedkommende passasjer kan legitimere (ved kvittering e.l.) at varen er kjøpt i utlandet, skal han dog ha rett til å innføre de ellers for reisende tillatte kvanta toll- og avgiftsfritt.

*BILAGA 2***PM rörande tullstyrelsens i Finland beslut om tullfrihet för varor, som
resande medför till Finland**

(Av talmannen i Ålands landsting Th. Eriksson)

Enligt tullstyrelsens cirkulär nr 119/11.10.1960 och brev 13.10.1960 i anslutning till nämnda cirkulär har tullstyrelsen med avseende på tullfrihet för medförda varor till Finland beslutat de facto uppdelade de i fartygstrafik mellan Sverige och Finland resande finländska medborgarna i två kategorier:

1. Resande, som använder sig av fartygsrutter Sverige—Åland—finländska fastlandet, oberoende om enbart för färd från Sverige till Åland, eller av fartygsrutter Sverige—finländska fastlandet, samt

2. resande på fartygsrutter enbart mellan Sverige och Åland (oberoende av vilka svenska och åländska hamnar fartyget anlöper).

Om resande på rutt Sverige—Åland vistats utomlands över tre dygn, gäller för honom icke de inskränkningar, som eljest tillämpas för resande på denna rutt.

De båda kategorierna av resande finländska medborgare kallar jag i fortsättningen för »medborgare med större tullfrihet» (1) resp. »medborgare med mindre tullfrihet» (2).

Storleken i skillnaden mellan tullfrihet för de båda kategorierna av medborgare anser jag i detta sammanhang icke vara av avgörande betydelse. För att dock klargöra, att det ej gäller små skillnader, kan följande framhållas.

»Medborgare med mindre tullfrihet» får vid ankomst till Finland tull- och skattefritt medföra »souvenirer och gåvor för sitt eget eller familjens bruk» till ett maximibelopp, som är 1/3 av det belopp, som gäller för »medborgare med större tullfrihet». I dessa kvoter får för »medborgare med mindre tullfrihet» ingå 1/4 av den mängd kaffe, 1/6 av den mängd alkoholhaltiga drycker och ca 1/5 av den mängd tobaksprodukter, som får ingå i kvoten för »medborgare med större tullfrihet».

Redan detta, att man helt sakligt kan redogöra för tullstyrelsens bestämmelser på det sätt, som ovan gjorts, torde vara tillräckligt, för att man skall inse berättigandet i att bestämmelserna väckt stor indignation inom mycket vida kretsar av den åländska befolkningen. Missförhållandet avhjälpes dock inte med enbart spekulerande i vilka de verkliga motiven äro bakom tullstyrelsens beslut. Mycket talar också för att här är ett fall av oigenomtänkt handlande i försöket att stoppa vissa för vederbörande myndighet irriterande bruk av tullfriheten — att beslutet fått en långt mer allvarlig innebörd än tullverket syftat till.

Beträffande tullstyrelsens formella befogenheter i detta sammanhang må här endast nämnas, att tullstyrelsen i sitt cirkulär hänvisar till § 1 mom. 2 av förordningen angående tullförvaltningen. Detta stadgande är av följande lydelse:

Tullstyrelsen åligger att utföra de uppgifter, som jämlikt lagar och förordningar ankomma å densamma, samt övervaka, att de vid tullverket anställda fullgöra sina skyldigheter, lämna till tullförvaltningens område hörande föreskrifter och i tvistiga fall anvisa, huru i ett ärende bör förfaras, ävensom ombesörja utbetalning av tullverkets utgifter i överensstämmelse med utgiftsstaten och särskilda stadganden.

Med beaktande av ovannämnda förefaller det motiverat, att man från åländskt håll skulle uppvakta tullstyrelsen i saken, innan andra vägar sökes för att få missförhållandet tillrättalagt.

Mariehamn den 25 november 1960

BILAGA 3

Skrivelser från drätselkammaren i Strömstad och turistorganisationer i Norge och Sverige till Nordiska rådet angående nyinförd norsk inskränkning i resandes rätt till tullfri införsel

Drätselkammaren i Strömstad:

De turistmässigt drivna sjöförbindelserna mellan Strömstad och norska hamnar på östsidan av Oslofjorden, svensk-norska gränsen upp till Oslo, ha sedan decennier varit mycket livliga. En av intressenterna i sjötrafiken, AB Göteborg—Oslo linjen, har med ångaren »Göteborg» i 70 år upprätthållit förbindelsen Göteborg—Strömstad—Oslo, en färd genom Bohusläns och norska Østfolds skärgårdar av unikt turistvärde med en år efter år markant stegrad frekvens av in- och utländska turister. I minst samma åldersklass äro sjöförbindelserna Strömstad—Halden resp. Fredrikstad.

För sommaren 1959 inleddes en ny epok i sjötrafiken genom att A/S Larvik—Frederikshavn-ferjen insatte sin moderna bilfärja »Peter Wessel» på routen (Frederikshavn)—Larvik—Strömstad. Förhoppningarna om framgång för denna länk mellan norska Vestfold jämte innanför liggande områden samt svenska västkusten blevo redan från början infriade över all förväntan. 10 000-tals passagerare utnyttjade linjen under åren 1959—1960, därvid ej minst skolbarnsutbytet utgjorde ett märkbart inslag.

A/S Larvik—Frederikshavn-ferjens lyckade initiativ lockade till efterföljd. Våren 1960 påbörjades av oslofirman Hval & Lunde en kryssningstrafik Oslo—Strömstad, av Svenska AB Sundfart, Malmö, enahanda trafik mellan Strömstad—Sandefjord resp. Tønsberg och Horten, varjämte ett stort antal smärre båtar upprätthöllo trafik mellan Strömstad och dess norska grannstäder Halden, Fredrikstad m. fl. Denna trafik, som enligt nu tillgängliga uppgifter under 1960 berörde c:a 90 000 passagerare och 1 000 bilar, kulminerade sensommaren och hösten 1960 för att den 1 november 1960 få ett abrupt slut genom sistnämnda dag ikraftträdande norskt beslut om inskränkningar i gällande tullfrihetsbestämmelser.

Innebörden av nämnda norska inskränkingsbeslut framgår av i fotokopia bilagda Tolldirektoratets cirkulär den 15 oktober 1960¹. Å bilagt sjökort² (nr 93 Skagerak, östra delen) ha åskådliggjorts konsekvenserna av begreppet »kortere ruter», alternativen 55 och 20 nautiska mil.

Skattefri försäljning och tullfri införsel av vissa varor gälla för linjerna: Kiel—Oslo och retur, Köpenhamn—Oslo och retur, Århus—Oslo och retur, Frederikshavn—Larvik och retur, flyglinjen Göteborg—Oslo och retur, som i sommar skall upprätthållas med 5 dagliga turer.

¹ Här ej tryckt; jfr Bilaga 1.

² Här ej tryckt.

Därjämte oppgives, att enahanda rättigheter tillkomma forbindelsen Frederikshavn—Fredrikstad, som skall återupptagas i sommar.

Det är med beklagande man konstaterar, att skattefria ombordförsäljningen i fartygen och därefter följande tullfri ilandføring av sprit, tobak etc. av olika anledningar väger tungt i rederiernas kalkyler. Man är fullt medveten om att norska myndigheter sattes i en svår situation genom den eftersommaren och hösten 1960 oppblossande sprit- og tobaksförsäljningen ombord i Strömstad trafikerande fartyg men vill dock påpeka, att ur ordningssynpunkt icke oppstått några problem i norsk eller svensk hamn, trots påståenden om motsatsen.

Strömstads stad är icke intresserad av att en onormal sprittrafik oppammassas men kan icke underlåta att med skärpa påpeka bristen på motiv till fastställandet av andra tullfrihetsbestämmelser för turisttrafik med passagerarfartyg på Strömstad än som gälla för övriga nordiska hamnar med dylik trafik. Vidtagen åtgärd torde kunna betecknas såsom diskriminerande för Strömstad. Det borde icke vara onöjligt att nå en överenskommelse om tonnagegränser, begränsning av sprit- og tobakskvantiteter etc., som tillfredsställde samtliga parter.

Under hänvisning till ovanstående samt bifogade handlingar riktas en en-trägen vädjan till Nordiska rådet att medverka till ett undanröjande av eller en jämkning i nu ifrågavarande norska tullfrihetsbestämmelser.

Strömstad den 15 februar i 1961

För Strömstads drätselkammare:

Stig Larsson

Ordförande

J. G. Olsson

Sekreterare

Reisetrafikkforeningen for Telemark:

Strömstads m. o. turisttrafikkforening har anmodet oss om en uttalelse og en vurdering av betydningen av båtforbinnelse mellom de to land over ytre Oslofjord.

Vi slår fast at den turisttrafikk som denne forbinnelse tilførte Telemark var ganske betydelig og stadig økende sålenge båtforbinnelsen var igang, og vi stilte berettiget håp om fortsatt voksende trafikk fra Vest-Sverige til Telemarks mange turisthoteller og andre etablissementer. Statistikken for sommeren 1960 forteller klart herom.

Forutsetningen for at denne vekst skal fortsette vil i høy grad avhenge av direkte båtforbinnelse hvorved veien blir så betydelig forkortet.

På grunn av de særbestemmelser som trådte i kraft siste høst så A/S Larvik—Frederikshavn-ferjen seg nødsaget til å opphøre med trafikken over ytre Oslofjord, og såvidt vi forstår vil den ikke bli gjenopp tatt medmindre de nå gjeldende særbestemmelser blir tatt bort. Blir ikke ferjeforbinnelsen

gjenopptatt vil Telemark utvilsomt miste en forbinnelse som er av den største betydning for reiselivet og dermed økonomisk for alle de i Telemark som er knyttet hertil.

Ut fra dette er vi enig i de synspunkter som er gjort gjeldende fra Strömstads m. o. turisttrafikkforening og Strömstads stad om at det i prinsippet bør gjelde like bestemmelser for all trafikk såvel fra Danmark som Sverige. Et generelt forbud mot å selge tollfrie varer for en enkelt rute synes ikke å være demokratisk. Derimot synes meget å tale for at Norge og Sverige seg imellom blir enig om visse begrensninger i de tilfeller hvor det er tale om kortere dagsturer.

Vi håper at vårt gode samarbeid med Vest-Sverige, både kulturelt og økonomisk, kan utvides og styrkes og en betingelse herfor er, etter vår oppfatning at særbestemmelser som hindrer dette må kunne bortelimeres, og vi håper og tror at Nordisk Råd er den institusjon som best kan ta seg av dette.

Skien den 14 februar 1961

Reisetrafikkforeningen for Telemark

Thor Gundersen

Göteborgs och Bohus läns turisttrafikkförbund:

Göteborgs och Bohus läns turisttrafikkförbund har tagit del av de framställningar, som Strömstads stad [*se ovan*] och Strömstads med omnejd turisttrafikkforening [*se nedan*] gjort till Nordiska rådet, och instämmer till alla delar i de synpunkter, som därvid framförts, samt vädjar till rådet, att ärendet blir föremål för välvillig behandling.

Strömstad den 15 februari 1961

För Göteborgs och Bohus läns turisttrafikkförbund

Gunwald Håkansson

Turistdirektör

Strömstads med omnejd turistforening:

Ända sedan kurorten i Strömstad grundades, har båttrafiken spelat en dominerande roll i turistutbytet med Norge. Efter en kraftig nedgång i trafiken under 1930- och 1940-talen har emellertid båttrafiken fått ett glädjande uppsving under 1950-talet. De nya tullbestämmelserna för båttrafiken mellan norska hamnar och Strömstad, som de norska tullmyndigheterna utfärdade 1 november 1960, har oförskyllt försatt staden i ett prekärt läge, och redarna har — trots att trafiken visat en större ökning under 1960 än väntat — sett sig om efter nya anlöpningshamnar, vilka inte berörs av de norska tullsärbestämmelserna.

Strömstads med omnejd turisttrafikförening kan inte finna någon hållbar motivering till att det för Strömstad skall gälla andra tullbestämmelser för turisttrafiken med passagerarfartyg än för andra hamnar i Norden med stort turistutbyte och föreningen vädjar därför till rådet, att det måtte medverka till att dessa särbestämmelser för Strömstad, vilka norska tullmyndigheter utfärdat, undanröjes, alternativt att de begränsningar, vilka kan anses nödvändiga, gällande rätten att ombord på fartygen försälja tullpliktiga varor, införes i samförstånd mellan norska och svenska tullmyndigheter samt att samma bestämmelser i princip bör gälla för all turisttrafik med passagerarfartyg i hela Norden.

Strömstad den 12 februari 1961

Strömstads med omnejd turisttrafikförening

Axel Olsson

Carlaxel Wieslander

BILAGA 4

Yttranden över medlemsförslaget

Nordisk Samfærdselskomité:

— — — — —

Samfærdselskomiteen har fra sin oprettelse til stadighed fulgt dette spørgsmål, jfr. sag 13, pkt. 2, i de af komiteen afgivne beretninger. Det er komiteens opfattelse, at fælles nordiske regler på dette område bør gennemføres så snart som muligt. Som det anføres i medlemsforslaget medfører de nugældende regler irritation blandt rejsende fra ikke-nordiske lande, som ikke er klar over de betydelige forskelle i toldbestemmelserne fra det ene nordiske land til det andet. Også for rejsende hjemmehørende i de nordiske lande kan man risikere, at de meget forskellige regler forårsager misforståelser og deraf følgende komplikationer og tidsspilde ved grænsepassage. Den i nogle af de nordiske lande gældende stærke begrænsning af de indførselstilladte mængder kan også skabe en tendens til misbrug og overtrædelser, og denne tendens kan kun forstærkes ved en sammenligning med de mere liberale regler i de øvrige nordiske lande. Komiteen er endvidere af den opfattelse, at den komplicerede udformning af de nuværende regler, hvorefter der skal tages hensyn såvel til den rejsendes hjemland som — i visse tilfælde — udlandsopholdets varighed, kan give anledning til forsinkelser og i øvrigt indebære specielle vanskeligheder for toldmyndighederne, som skal praktisere reglerne.

Nordisk Samfærdselskomité kan derfor anbefale gennemførelsen af det af Den nordiske parlamentariske Komité for friere Samfærdsel m. m. i slutbetænkning af 29. september 1956 (betænkning nr. 166) stillede forslag om, at der for rejsende mellem de nordiske lande må blive givet følgende minimumsbestemmelser om told- og afgiftsfri indførsel af:

A. Spiritus, vin og stærkt øl:

2 liter spiritus eller vin, heraf højst 1 liter spiritus, og
5 liter stærkt øl.

B. Tobaksvarer og cigaretpapir:

200 cigaretter eller 250 g tobaksvarer i anden form og
200 blade cigaretpapir.

Fra denne generelle regel skal dog kunne gøres undtagelse for rejsende, som ankommer med korte skibsruter, når der under rejsen er etableret salg af ubeskattede tobaksvarer om bord, således at regeringerne kan træffe aftale om rimeligt tilpassede regler.

Den omhandlede undtagelse skal dog ikke gælde, når den rejsende kan dokumentere, at de medførte tobaksvarer er beskattet i indkøbslandet.

København, den 11. januar 1961

Svend Horn

Axel Gormsen

Scandinavian Airlines System:

SAS driver sedan flera år tillbaka försäljning av bl. a. sprit och tobaksvaror dels i transithallen på Kastrups flygplats i Köpenhamn, dels ombord på flygplan i utrikes trafik med undantag av sträckan Malmö—Köpenhamn. I en till Konungen ställd skrivelse den 6 juli 1960 har SAS hemställt, att åtgärder måtte vidtagas, för att tillstånd kunde meddelas SAS att driva motsvarande rörelse jämväl på vissa svenska flygplatser. Den av SAS bedrivna verksamheten har rönt stor uppskattning och kan numera sägas utgöra en del av den service, som praktiskt taget alla flygbolag lämnar passagerarna i samband med flygningen. Viss irritation har dock ofta uppstått med anledning av att olika bestämmelser om införsel gäller i de nordiska länderna och att t. ex. de danska och svenska bestämmelserna därjämte är betydligt mer restriktiva än vad fallet är i Norge och de flesta andra europeiska länder.

Med hänsyn till den samordning i skilda angelägenheter, som fortlöpande äger rum mellan de nordiska länderna — icke minst inom flygtrafikens område — framstår det såsom motiverat, att enhetlighet åstadkommes också med avseende på reglerna för tullfri införsel av alkohol och tobak. Det förslag, som framförts i det av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfærdsel m. m. år 1956 framlagda betänkandet, synes utgöra en lämplig avvägning kvantitetsmässigt.

Med stöd av det anförda vill SAS uttala sin anslutning till en av Nordiska rådet till de nordiska regeringarna framställd rekommendation att snarast möjligt genomföra enhetliga regler beträffande resandes rätt att tullfritt införa sprit och tobaksvaror i enlighet med vad Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. föreslagit.

Stockholm den 27 december 1960

Scandinavian Airlines System

Åke Rusck

D a n m a r k

Finansministeriet, departementet for told- og forbrugsafgifter:

Indtil for få år siden havde rejsende ikke nogen ret til told- og afgiftsfri indførsel af vin, spiritus og tobaksvarer, som de havde indkøbt i udlandet under rejsen. I praksis fik de rejsende dog adgang til told- og afgiftsfrit at indføre mindre mængder af vin, spiritus og tobaksvarer, idet toldvæsenet ikke afkrævede de rejsende helt ubetydelige told- og afgiftsbeløb. Siden 1953 har der i en bekendtgørelse fra finansministeriet, departementet for told- og forbrugsafgifter, været fastsat regler om, hvilke kvanta af vin, spiritus og tobaksvarer de rejsende kan indføre told- og afgiftsfrit, således at de rejsende siden da har haft en egentlig ret til told- og afgiftsfri indførsel af visse kvanta vin, spiritus og tobaksvarer og altså har haft en egentlig ret til i dette omfang at blive fritaget for den danske forbrugsbeskatning. Den nuværende bekendtgørelse er bekendtgørelse nr. 7 af 28. januar 1959 — — —.

De gældende regler bygger på det synspunkt, at kun egentlige turister, hvis ophold i udlandet har været af en vis varighed, men derimod ikke udflugtsrejsende, skal have adgang til told- og afgiftsfri indførsel af vin, spiritus og tobaksvarer, og at de told- og afgiftsfrit indførte varer skal være beskattet i et fremmed land.

Da trafikken mellem Danmark og Sverige i stort omfang består i udflugtsrejsende, og da der er adgang til at indkøbe vin, spiritus og tobaksvarer, der ikke er beskattet i noget land, på samtlige trafikforbindelser til Danmark fra Finland, Norge og Sverige, har rejsende, der indrejser fra Finland, Norge og Sverige og er bosat i disse lande eller i Danmark, kun ret til told- og afgiftsfrit at medføre 40 cigaretter eller 50 g tobaksvarer i anden form, men ingen vin og spiritus.

For skibsruterne over Øresund gælder det særlige forhold, at vin og spiritus, der er leveret dem told- og afgiftsfrit, kun må anvendes til udskænkning om bord, men ikke må sælges flaskevis til ilandbringning, og at tobaksvarer, der er leveret told- og afgiftsfrit, ikke må sælges til den enkelte rejsende i større mængde end 25 cigaretter eller 10 cigarer eller 50 g røg-tobak. Denne salgsbegrænsning svarer til bestemmelserne om, hvad rej-

sende, der indrejser fra Sverige, told- og afgiftsfrit må medbringe, jfr. ovenfor. Disse to sæt regler må stemme overens, og det kan ikke anses for muligt at lade de kvanta vin, spiritus og tobak, de rejsende kan indkøbe på øresundsådene, være mindre end de kvanta, der kan indføres told- og afgiftsfrit af rejsende, idet dette af de rejsende vil blive opfattet som et forsøg på at hindre dem i at opnå deres lovlige rettigheder.

For rejsende, der indrejser fra andre lande end Finland, Norge og Sverige, indeholder rejsegodsreglerne en sondring mellem udflugtsrejsende og egentlige turister. Som udflugtsrejsende betragtes rejsende, hvis ophold i udlandet ikke har strakt sig over mindst 3 døgn, og disse rejsende kan told- og afgiftsfrit kun medbringe 40 cigaretter eller 50 g andre tobaksvarer, men ingen vin og spiritus. De egentlige turister kan told- og afgiftsfrit medbringe de kvanta vin, spiritus og tobaksvarer, der er foreslået af Den nordiske parlamentariske Komité for friere Samfærdsel m. m., d. v. s. 2 liter spiritus og vin (heraf højst 1 liter spiritus) og 200 stk. cigaretter eller 250 g tobaksvarer i anden form samt 200 blade cigaretpapir.

Udflugtsrejser til og fra andre lande end Sverige forekommer først og fremmest ved landgrænsen, og vin, spiritus og tobaksvarer, som udflugtsrejsende kan medbringe ved indrejse over landgrænsen, vil være købt i Tyskland i beskattet stand. Der vil formentlig kun være ret få betænkeligheder ved at tillade, at udflugtsrejsende, der indrejser fra Tyskland over landgrænsen, told- og afgiftsfrit medbringer vin og tobaksvarer i de mængder, der er foreslået af Den nordiske parlamentariske Komité for friere Samfærdsel m. m. Derimod må man være betænkelig ved at tillade udflugtsrejsende told- og afgiftsfrit at indføre indtil 1 liter spiritus pr. person, idet der er ret betydelige forskelle mellem de tyske og danske detailpriser på spiritus. Den danske detailpris på akvavit er 24 kr. pr. flaske, medens den tyske detailpris på akvavit af tilsvarende kvalitet kun svarer til ca. 18 kr. pr. flaske, og i Tyskland sælges endnu billigere spiritus. De tyske detailpriser på fransk cognac svarer til godt halvdelen af de danske detailpriser. Disse prisforskelle må anses for at være så store, at de tilskynder de rejsende til at udnytte deres adgang til told- og afgiftsfri indførsel af spiritus.

Det vides ikke, hvor mange udflugtsrejsende der indrejser over landgrænsen. I 1959 foretog danske statsborgere ca. 2 mill. indrejser fra Tyskland. Antager man imidlertid, at 1/4 af disse indrejser, altså 500 000, foretages af udflugtsrejsende, og at de pågældende rejsende, hvis de får adgang hertil, hver medbringer 1 liter spiritus, der træder i stedet for spiritus indkøbt i beskattet stand her i landet, vil staten lide et indtægtstab på ca. 15 mill. kr., ligesom danske detailhandlere vil miste en omsætning på ca. 650 000 flasker spiritus.

Udflugtsrejser til Tyskland foretages dog ikke alene over landgrænsen, men også med skibsruterne Sønderborg—Flensborg og Kollund—Flensborg. På disse skibe kan de rejsende købe spiritus og tobaksvarer, der hverken er beskattet i Danmark eller Tyskland.

Den eksisterende sondring mellem egentlige turister og udflugtsrejsende er baseret på afstemplingen af passene. Bortfalder pasafstemplingen, kan denne sondring ikke opretholdes, og adgangen til told- og afgiftsfri indførsel af vin, spiritus og tobaksvarer som rejsegods må derfor være den samme for turister og udflugtsrejsende.

Vedrørende de af Den nordiske parlamentariske Komité for friere Samfærdsel m. m. foreslåede kvanta skal man bemærke, at 200 cigaretter og 1 liter vin under hensyn til forbrugets størrelse og forbrugsmåden ikke synes noget urimeligt stort kvantum, medens 1 liter spiritus må anses for et meget stort kvantum, selv når der er tale om egentlige turistrejser. Et ægtepar, der vender hjem fra en udenlandsrejse, kan i så fald tilsammen medbringe 2 liter spiritus, d. v. s. 3 helflasker, hvilket i adskillige tilfælde vil svare til en families årsforbrug af spiritus, således at sådanne familier helt fritages for forbrugsbeskatningen af spiritus.

Man må herefter mene, at forslaget fra Den nordiske parlamentariske Komité for friere Samfærdsel m. m. bør modificeres noget, og at der som hovedregel kun bør gives rejsende adgang til told- og afgiftsfri indførsel af følgende kvanta vin, spiritus og tobaksvarer: 1 liter vin, 3/8 liter spiritus (1 halvflaske), 200 stk. cigaretter eller 250 g andre tobaksvarer og 200 blade cigaretpapir.

Disse kvanta skal da med de nedenfor nævnte undtagelser kunne indføres såvel af turister som af udflugtsrejsende og såvel ved indrejse fra nordisk land som fra ikke-nordisk land, og uanset om varerne er indkøbt i ubeskattet stand på skibe og i fly.

Undtagelse fra hovedreglen må gøres for rejsende, der indrejser med de korte skibsruter over Øresund, mellem Sverige og Bornholm (der i stort omfang benyttes af danske på rejse mellem Bornholm og det øvrige Danmark) og på Flensborg fjord. Sådanne rejsende bør, så længe skibene på disse ruter provianterer med ubeskattet vin, spiritus og tobaksvarer, som hidtil kun have adgang til told- og afgiftsfri indførsel af 40 cigaretter eller 50 g andre tobaksvarer, men ingen vin og spiritus.

For øvrigt finder man, at salget af ubeskattede varer på de korte skibsruter bør afskaffes.

Januar 1961

(*sign.*)

Tobakshandlernes Landsforening:

— — — kan der opnaas Enighed i Lighed hvad angaar Kvantiteter, vilde dette absolut være en Fordel.

Dog er der et Spørgsmaal, der trænger i højere Grad til en Løsning, dette er »det toldfrie Salg paa Øresundstrafikken». En Rejse paa denne korte Strækning kan man paa ingen Maade kalde en Udenlandsrejse.

Dette Spørgsmaal maa kunne løses af Nordisk Raad med de respekt. Rege-
ringers Bistand.

Den 15. december 1960

Tobakshandlernes Landsforening

Henning Pedersen

Formand

Danske Afholdsselskabers Landsforbund:

— — — skal jeg herved på Danske Afholdsselskabers Landsforbunds vegne tillade mig at anføre, at den danske afholdsbevægelse i overensstemmelse med afholds- og ædruelighedsorganisationerne i det øvrige Norden virker for afskaffelse af al salg og forhandling af afgiftsfrie alkohol-holdige drikke i trafikken mellem de nordiske lande.

Som det vil være Nordisk Råd bekendt, har vort nordiske samarbejdsorgan, Nordisk Ædruelighedskomiteé, i en henvendelse til rådet den 29. august 1960 opfordret rådet til at medvirke til at bringe det skattefrie salg af alkohol-holdige drikke i den nordiske båd- og flyvetrafik til ophør [se Sak A 23].

Henvendelsen var bilagt en redegørelse, der i overvejende grad indeholdt oplysninger om trafikken i Øresund, hvor forholdene har udviklet sig på en måde, der har vakt bekymring i vide kredse og bl. a. har ført til forespørgsel til daværende finansminister Viggo Kampmann (23/3—60) i det danske folketing.

Vi tillader os ved nærværende at bringe ovennævnte henvendelse i erindring, idet vi anfører som afholdsbevægelsens ønske, at der omg. — indtil det afgiftsfrie salg helt kan bringes til ophør — indføres ensartede bestemmelser i de nordiske lande, bestemmelser, der tillader væsentlig mindre kvanta indført og i alle nordiske lande fastsætter 21 år som laveste alder for indførselsret.

Ved udformning af nye bestemmelser bør Norden betragtes som eet område, således at rejsende fra et ikke-nordisk land kun ved indrejsestedet til Norden har ret til det indtil videre fastsatte afgiftsfrie kvantum.

København, den 7. januar 1961

F. Markersen

M. C. Andersen

Scandinavian Airlines System, region Danmark:

SAS vil gerne udtale sin tilslutning til den foreslåede rekommandation til de nordiske regeringer om snarest muligt at gennemføre ensartede retningslinier vedrørende det rejsende publikums ret til toldfrit at indføre vin, spiri-

tus og tobaksvarer i overensstemmelse med, hvad Den nordiske parlamentariske Komité for friere Samfærdsel har foreslået.

København, den 10. januar 1961

Scandinavian Airlines System, region Danmark

Direktionen

Peter Petersen

Finland

Tullstyrelsen:

Frågan om resandes tullfria införsel av vin, sprit och tobaksvaror har i olika instanser varit föremål för handläggning i ett tiotal år utan att någon slutlig lösning på samnordisk basis tillsvidare kunnat ernås. De nu gällande reglerna i de olika nordiska länderna sammanfalla i huvudsak endast i fråga om andra resanden än nordbor. I fråga om nordiska resanden gälla däremot i detta nu synnerligen olikartade bestämmelser, ehuru dock de finska och norska bestämmelserna äro rätt likformiga. I övrigt kan anföras, att sådana omständigheter som resans längd och utlandsvistelsens varaktighet ävensom den resandes ålder och hemvist i de olika länderna tillmätas olika betydelse.

I Finland har bestämmelserna om resandes tullfria införsel av alkoholdrycker och tobaksvaror nyligen översetts och omarbetats. Såsom ett resultat härav utfärdade tullstyrelsen den 11 oktober 1960 nya bestämmelser rörande resandes tullfria införsel av bl. a. varor av nämnda slag. Dessa bestämmelser trädde i kraft den 14 i samma månad. Bestämmelserna överensstämman i stort sett med de rekommendationer, som utarbetats av den Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfærdsel m. m. och sedermera omfattades även av Nordiska rådet.

Ifrågavarande bestämmelser gälla enbart resandes möjligheter att tullfritt införa alkoholdrycker och tobaksvaror, medan bestämmelserna däremot icke beröra frågan om transportmedels proviantering med berörda varor. Dessa båda frågor — tullfriheten och provianteringsrätten — äro dock så nära anknutna till varandra, att båda frågorna borde lösas i ett sammanhang. Det torde nämligen icke kunna anses vara ändamålsenligt, att transportmedlen fritt provianteras med obeskattade alkoholdrycker och tobaksvaror, vilka inköpas å transportmedlet för ilandföring. I synnerhet på korta fartygsrutter leder ett dylikt system lätt därtill, att skattefriheten utnyttjas såsom ett slags subsidier för trafiken. Trafiken upprätthålles i sådana fall åtminstone delvis med skattemedel, vilket icke kan anses vara riktigt. Å andra sidan torde rätt liberala tullfrihetsregler kunna komma till användning, därest provianteringen inskränkes så, att skattefri proviantering till-

låtes endast i så stor utsträckning, som en skälig konsumtion under själva resan förutsätter.

Utgående från nyssnämnda synpunkter uppgjorde det till de nordiska tullmötena anknutna allmänna utskottet våren 1960 ett förslag till samnordiska tullfrihetsregler för alkoholdrycker och tobaksvaror. Detta förslag innebar i allt väsentligt, att de av den Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. omfattade reglerna skulle ha blivit förverkligade, varvid det förutsattes, att de nordiska länderna bilateralt skulle överenskomma om gemensamma regler för provianteringen av transportmedel med obeskattade varor av antytt slag. Vid nordiska tullmötet i Helsingfors den 7—9 september 1960 kunde dock ej enighet nås i alla punkter, bl. a. på grund av de problem öresundstrafiken förorsakar.

Efter tullmötet i Helsingfors har i Norge och Finland vidtagits vissa begränsningar i fråga om tullfrihetsreglerna i närtrafik. I Finland utfärdades nya tullfrihetsregler medels tullstyrelsens ovannämnda cirkulärskrivelse av den 11 oktober 1960. Tullstyrelsens beslut innebar en betydande liberalisering i fråga om resande, som anländer till landet på lång rutt, medan åter resande på kort rutt fick vidkännas betydande inskränkningar i fråga om tullfriheten.

— — — kan den nu rådande situationen i fråga om resandes tullfria införsel av berörda varor icke anses tillfredsställande. Mellan tullstyrelserna har därför preliminärt avtalats om ett nytt sammanträde i januari 1961 med förenämnda allmänna utskott i avsikt att på basen av det av utskottet tidigare uppgjorda förslaget försöka nå en slutgiltig lösning av frågan.

Helsingfors den 31 december 1960

(*sign.*)

N o r g e

Finans- og tolldepartementet:

Saken har vært forelagt for Tolldirektoratet, Avgiftsdirektoratet, A/S Vinmonopolet, Hotell- og turistdirektoratet, Norges handelsstands forbund, Norges automobil-forbund, Kongelig norsk automobilklub og Norges rederforbund. De innkomne uttalelser legges ved¹. Fra KNA er det ikke innløpet noe svar.

Da gjeldende norske bestemmelser på området ikke er helt korrekt gjengitt i medlemsforslaget, skal en her først referere disse regler:

Reisende som har fylt 17 år, kan toll- og avgiftsfritt medføre i sin håndbagasje følgende mengder av de omhandlede varer:

a. Reisende bosatt i Norge, Danmark, Finnland og Sverige inntil 1 liter vin eller brennevin samt 200 sigaretter eller 250 gr. andre tobakkvarer og 200 blad sigarettpapir.

¹ Här ej tryckta.

b. Reisende bosatt i annet europeisk land enn Norge, Danmark, Finland eller Sverige inntil 2 liter brennevin og vin, herav høyst 1 liter brennevin, samt 200 sigaretter eller 250 gram andre tobakkvarer og 200 blad sigarettpapir.

c. Reisende bosatt utenfor Europa inntil 2 liter brennevin og vin, herav høyst 1 liter brennevin, samt inntil 400 sigaretter eller 500 gram andre tobakkvarer og 200 blad sigarettpapir.

Med hensyn til øl er det ikke fastsatt noe bestemt kvantum. Reisende som måtte ønske det, vil imidlertid toll- og avgiftsfritt kunne medføre f. eks. 5 liter.

Reisende ombord i fartøyer som trafikerer »kortere ruter» mellom Norge og utlandet, nyter ikke ovennevnte rettigheter. Jfr. vedlagte avtrykk av pressemelding fra Finansdepartementet av 7. oktober 1960 [*Bilaga 1*].

Som det fremgår av de ovenfor gjengitte norske tollbestemmelsene, er det for tiden bare reglene under litra a om 1 liter vin eller brennevin for reisende bosatt i de nordiske land som på noe punkt er mindre gunstige for de reisende enn de minimumsbestemmelser som i sin tid ble foreslått av Den nordiske parlamentariske komite for friere samferdsel m. m.

Finansdepartementet vil være villig til å samtykke i at også kategorien »reisende bosatt i de nordiske land» gis adgang til toll- og avgiftsfritt å medbringe 2 liter brennevin eller vin, herav høyst 1 liter brennevin, såfremt det kan oppnås enighet om dette mellom de nordiske land.

Oslo, 22. desember 1960

(*sign.*)

Samferdselsdepartementet, hotell- og turistdirektoratet:

De ulike innførselsregler for alkoholholdige drikkevarer og tobakk i de nordiske land har medført stadige irritasjoner for turister fra land utenfor Norden, og også for nordmenn som kommer fra utlandet gjennom ett av de andre nordiske land.

Etter at passfriheten ble innført er det naturlig for utenlandske turister å regne med at Norden er en enhet med ensartede innreiseformaliteter.

Hotell- og turistdirektoratet slutter seg helt til — — — forslag av 20. oktober d. å., og håper at ordningen kan la seg gjennomføre innen sommersesongen 1961.

Oslo, 12. desember 1960

Lars H. Esmark

Jon Ødegård

Tolldirektoratet:

Spørsmålet om å innføre ensartede regler i de nordiske land for toll- og avgiftsfri innførsel som reisegods av vin, brennevin og tobakkvarer har vært behandlet på de nordiske tolladministrasjonsmøter.

På det nordiske tolladministrasjonsmøte i Stockholm i 1958 ble det besluttet at det skulle nedsettes en ekspertkomité med representanter fra Danmark, Finland, Norge og Sverige med oppdrag å gå igjennom et forslag til felles nordiske regler som hadde vært oppe til drøftelse på det nordiske tollmøte i 1954. Komitéen skulle se spørsmålet i belysning av det som var skjedd i tiden fra sistnevnte møte.

Komitéen la fram et forslag som senest ble behandlet på det nordiske tollmøtet i Helsingfors i tiden 7.—9. september 1960. De norske, finske og svenske representanter ble under møtet enige om å anbefale et forslag til nordiske regler på området. Avskrift av forslaget følger vedlagt¹.

De danske representanter fant derimot ikke å kunne anbefale forslaget.

Såframt reisende bosatt i Danmark, Finland, Norge og Sverige blir tillatt å ta inn toll- og avgiftsfritt 1 liter vin i tillegg til de kvanta disse reisende etter nå gjeldende bestemmelser kan bringe med seg ved innreise hit til landet og aldersgrensen for tollfri innførsel av tobakkvarer og sigarett-papir senkes fra 17 til 15 år, vil de norske bestemmelser for nordiske og andre europeiske reisende i det alt vesentlige bli i overensstemmelse med det av ekspertkomitéen utarbeidede utkast til ens nordiske regler. For oversjøiske reisende har ekspertkomitéen foreslått tollfrihet for høyst 2 liter brennevin eller vin. Etter nå gjeldende bestemmelser kan disse reisende ta med inntil 2 liter brennevin eller vin, herav høyst 1 liter brennevin.

Tolldirektoratet mener at det vil være av stor betydning å få ensartede nordiske regler på området.

Tolldirektoratet forutsetter at de nå gjeldende bestemmelser om at varene skal bringes med i håndbagasjen og at de ikke innføres for salg eller annen ervervsmessig anvendelse blir opprettholdt — — —.

Oslo, 13. desember 1960

Karl Trasti

O. Wentzel

Avgiftsdirektoratet har i skrivelse den 12 december 1960 meddelat, att det icke har något att anmärka vid förslaget.

Norges handelsstands forbund:

Vi tillater oss herved å gi vårt forbunds tilslutning til at man går inn for felles regler vedrørende reisendes rett til tollfritt å innføre vin, brennevin og tobakkvarer til de nordiske land. Vi gir samtidig vår tilslutning til at forslaget fra Den nordiske parlamentariske komité blir gjort gjeldende for alle kategorier reisende, slik at de tollfritt kan ta med seg følgende kvantiteter:

¹ Här ej tryckt.

1. Brennevin, vin og øl:
- 2 liter brennevin eller vin hvorav høyst 1 liter brennevin, samt 5 liter øl.
2. Tobakksvarer og sigarettpapir:
- 200 sigaretter eller 250 gr. tobakksvarer i annen form, samt 200 blad sigarettpapir.

Oslo, 9. desember 1960

Norges handelsstands forbund

Per Kolseth

President

Terje Kokaas

Adm. direktør

Norges rederforbund:

Vi har intet å bemerke til at Nordisk Råd arbeider for mer enhetlige regler angående den rett reisende har til å innføre tollfritt vin, sprit, tobakksvarer m.v. Men vi vil understreke at ethvert arbeide bør gå i retning av en liberalisering av gjeldende regler. Hvis det tas et initiativ fra Nordisk Råd som leder til at Finansdepartementet vil overveie å forandre reglene for Norges vedkommende, går vi ut fra at vi blir gitt anledning til å uttale oss på ny.

Det foreliggende medlemsforslag overfor Nordisk Råd kommer ikke inn på spørsmålet om hvilken rett skip har til å ta ombord vin, sprit m.v. I vårt brev av 12. mai 1956 fremhevet vi svakhetene ved de provianttildelingsregler man den gang overveiet å innføre. Vi forstår at det i denne omgang ikke er på tale å overveie endringer i gjeldende praksis på dette område.

Oslo, 13. desember 1960

Norges rederforbund

(sign.)

Adm. direktør

Norges automobil-forbund:

Det må anses som ønskelig at man får enhetlige regler på dette område innen Norden, og i disse regler bør det innpasses en bestemmelse noenlunde tilsvarende den klausul som er medtatt i rundskrivet fra Finansdepartementet av 7. oktober 1960 som tar sikte på at de langveisreisende ikke skal rammes av restriksjoner som er beregnet på den utpregede kortveistrafixk. Vi slutter oss til det som er anført om ulempene for reisende i transitt fra kontinentet til Norge idet de ikke får lov til å medføre inn i Sverige de kvanta som de legalt kan medbringe til Norge.

Det kan muligens være berettiget å innskrenke adgangen til tollfri innførsel for reisende på rene kortveis-ruter som f.eks. Øresund og på cruise-

turer som helt ut er basert på tollfriheten. Når det gjelder ruter som bare ligger noe under grensen på 55 nautiske mil, mener vi dog at det bør overveies om det ikke kan anvendes retningslinjer som tillater å skille ut turistruter som det er et regulært behov for, fra foretagender som bare spekulerer i tollfriheten.

Vi synes det er beklagelig at de utvilsomme utglidninger som har forekommet og som vesentlig kan henføres til foretagender som ble igangsatt siste sesong skal slå tilbake på ruter som også er av reell turistmessig interesse, som f.eks. ruten Larvik—Strømstad, og at en sådan rute underkastes restriksjoner som endog er strengere enn dem som anvendes i Øresundfarten. Det rammer et selskap som har gjort en pionerinnsett for bil-turisttrafikken på Norge, og som med det som nå er investert i nytt materiell har påtatt seg meget tunge økonomiske byrder, samtidig som det vil møte en til det ytterste hård konkurranse fra nye og kapitalsterke konkurrenter. Det er forståelig at under sådanne forhold er det ikke mulig for selskapet å ta de tap som driften av en sådan rute må påregnes å medføre i opparbeidelses-tiden, når tollfriheten er tatt helt bort.

Vi ville anse det som en stor vinning om man, selv med bibehold av de restriksjoner som er fastsatt i rundskriv av 7. oktober 1960, kunne åpne en adgang til å meddele hel eller delvis dispensasjon for ruter som måtte finnes å være av betydeligere turistmessig interesse.

Forslaget — — — har for øvrig vår fulle tilslutning.

Oslo, 9. desember 1960

Norges automobil-forbund

F. Nagell-Erichsen

Direktør

A/S Vinmonopolet:

— — — tillater vi oss å meddele at vi ville anse det som en fordel om det blir ensartede regler for toll- og avgiftsfri innførsel av brennevin og vin i de nordiske land.

Vi finner dog at det foreslåtte kvantum er vel høyt, og vi anbefaler at grensen ikke settes høyere enn den som gjelder i Norge nå for reisende hjemmehørende i Europa, nemlig en liter brennevin eller vin. For øl bør grensen antagelig settes lavere enn den foreslåtte.

Vi forutsetter at de restriksjoner som ble innført i høst vedrørende avgiftsfritt salg på dagsturer m.v. ikke berøres av forslaget.

Oslo, 13. desember 1960

A/S Vinmonopolet

Gunnar Lindeman

Adm. direktør

(sign.)

S v e r i g e**Sjöfartsstyrelsen:**

Ifrågavarande inom rådet väckta medlemsförslag, i vilket hänvisas till vad som på sin tid föreslogs av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. i kapitel III av kommitténs slutbetänkande (SOU 1956: 45), avser, att rådet måtte rekommendera regeringarna i de nordiska länderna att snarast möjligt genomföra enhetliga regler beträffande resandes rätt till tullfri införsel av ovannämnda varuslag.

Över nämnda betänkande avgav sjöfartsstyrelsen den 13 februari 1957 anbefallt utlåtande, varav avsnittet beträffande spörsmålet om tullfri införsel av vin, sprit och tobaksvaror hade följande lydelse:

Styrelsen, som i princip anser underlättandet av samfärdseln de nordiska länderna emellan eftersträvansvärt, har intet att erinra mot de föreslagna lättnaderna ifråga om införseln av vin, sprit och tobaksvaror. Ej heller vill styrelsen motsätta sig, att den föreslagna allmänna nordiska standarden ej skall gälla ifråga om tobaksvaror för resande, som ankommer med fartyg på korta rutter, ombord å vilka under resan anordnats försäljning av obeskattade tobaksvaror. Förutsättning för särskilda regler i sistnämnda fall bör dock vara, att sådana regler kunna fastställas, att de av kommittén äsyftade lättnaderna i trafiken icke äventyras eller olägenheter eljest tillfogas trafiken ifråga.

Detta uttalande är alltså uttryck för styrelsens inställning till förevarande spörsmål.

Stockholm den 10 januari 1961

C. G. Widell

G. Lindencrona

Erna Frodi

Generaltullstyrelsen:

Frågan om enhetliga bestämmelser för samtliga nordiska länder rörande tullfri införsel av vin, sprit och tobaksvaror har nära samband med frågan om skattefri proviantering av fartyg i närtrafik mellan de nordiska länderna. Därest hänsyn icke behövde tagas till de förhållanden, som sammanhånga med den skattefria provianteringen, torde enhetliga nordiska tullfrihetsregler för vin, sprit och tobaksvaror utan svårighet kunna genomföras på grundval av de regler, som genom resolutioner den 28 januari 1955 (C(55) 48 och 49), förlängda den 30 januari 1958 (C(58) 36 och 37), rekommenderats av OEEC. Redan nu äro sistnämnda regler i stort sett gällande i samtliga nordiska länder, så vitt fråga är om andra resande än nordbor. I Sverige äro dock — såsom framgår av den i medlemsförslaget lämnade översikten — samma bestämmelser tillämpliga för européer som för utomeuropéer,

vilket innebär exempelvis, att en europeisk resande (icke nordbo) vid resa till Danmark åger tullfritt medföra 200 cigaretter, medan han vid fortsatt resa till Sverige kan tullfritt införa 500 cigaretter. Mera fullständig överensstämmelse kan nås, om man i Sverige för européer sänker de tullfria kvantiteterna till nivå med de av OEEC rekommenderade eller dem som tillämpas i de övriga nordiska länderna. För hemvändande nordbor äro olikheterna i de nordiska länderna avsevärda, huvudsakligen beroende på de särbestämmelser, som myndigheterna nödgats föreskriva med hänsyn till den skattefria provianteringen i trafiken över Öresund och därmed jämförlig närtrafik.

Frågorna om utförsel av obeskattade varor som proviant för transportmedel och som resgods samt om tullfrihet för av resande medförda rusdrycker och tobaksvaror ha tidigare berörts i olika sammanhang.

Sålunda underströko 1950 års statsrevisorer angelägenheten av att åtgärder vidtoges för upphävande av de nuvarande möjligheterna till skattefri utförsel av varor, avsedda såsom skeppsproviant för fartyg i reguljär passagerartrafik med Danmark, Finland och Norge. Enligt revisorernas mening framstode det såsom principiellt oriktigt, att betydande belopp, vilka egentligen hade karaktär av skattemedel och rätteligen borde komma statsverket tillgodo, skulle undandragas det allmänna för att i stället tillgodoföras statliga eller enskilda restaurationsföretag. I anledning av statsrevisorernas uttalande anhöll 1951 års riksdag, som i likhet med revisorerna funnit starka skäl tala för en omläggning av nuvarande provianteringssystem, såvitt fråga är om den mera lokalt betonade utrikestrafiken, om en närmare utredning av frågan (rskr nr 317).

I sitt den 17 oktober 1952 avlämnade sjätte betänkande anförde 1944 års nykterhetskommitté under återopande av 1950 års statsrevisorers ovan berörda uttalande bl. a. följande.

1951 års riksdag har i likhet med revisorerna funnit starka skäl tala för en omläggning av nuvarande provianteringssystem, såvitt fråga är om den mera lokalt betonade utrikestrafiken, och under återopande härav hos Kungl. Maj:t anhållit om en närmare utredning av frågan (riksdagens skrivelse nr 317). Nykterhetskommittén, som utgår ifrån att en sådan utredning kommer till stånd under medverkan av erforderlig expertis, är medveten om att de principer för de svenska rusdrycksförsäljningsbestämmelsernas tillämpning på svenska fartyg och luftfartyg i utländsk trafik, som kommittén ovan förordat, behöver modifieras i vad angår sådan utrikes trafik av mera lokal karaktär, som avses i riksdagens framställning. Med hänsyn till det nära samband, som råder mellan utskänkningsbestämmelserna, å ena, samt sättet för rusdryckernas anskaffande, å andra sidan, anser kommittén det emellertid icke vara lämpligt, att något förslag om dylika modifikationer framlägges, förrän den av riksdagen begärda utredningen verkställts.

I sitt den 26 april 1952 avgivna betänkande nr 2 framlade Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. förslag till bland annat vissa lättnader i tullbehandlingen av resandefrafiken mellan de nordiska

länderna. För genomförandet av dessa förslag förutsatte kommittén, att överläggningar komme till stånd mellan de nordiska länderna angående utförseln av obeskattade varor såsom skeppsproviant och såsom resgods.

I proposition nr 244 till 1952 års riksdag anförde chefen för finansdepartementet i förevarande ämne bl. a. följande:

Ehuru det ankommer på Kungl. Maj:t att inom ramen för av riksdagen lämnat bemyndigande i administrativ ordning utfärda föreskrifter angående de kvantiteter rusdrycker och tobaksvaror, som resande må medföra, vill jag i detta sammanhang likväl nämna, att förutsättningar för en förhöjning av de i den internordiska resandetrafiken medgivna kvantiteterna för närvarande icke torde föreligga. På sätt ett flertal remissinstanser uttalat torde nämligen de nuvarande bestämmelserna om rätt att utföra obeskattade varor dels såsom skeppsproviant och dels såsom resgods lägga hinder i vägen för en dylik liberalisering. Jag har emellertid för avsikt att undersöka möjligheterna för förhandlingar med de andra nordiska länderna i syfte att undanröja nämnda hinder och sålunda möjliggöra en liberalisering av nordbors rätt att medföra rusdrycker och tobaksvaror i enlighet med de förslag, som framlagts av Nordiska parlamentariska kommittén.

Sedan överenskommelse träffats mellan de nordiska länderna om förhandlingar i ovanberörda frågor, ägde sådana förhandlingar rum i Köpenhamn den 10—12 september 1953. Såsom av regeringarna utsedda ombud deltog representanter för de nordiska centrala tulladministrationerna (tullstyrelserna). Vid förhandlingarna nåddes principiell enighet i vissa spörsmål, som därefter dryftades vid nya förhandlingar i Stockholm följande år.

Vid förhandlingarna i Stockholm träffade man överenskommelse om att hos respektive regeringar rekommendera införande av ensartade bestämmelser om tullfrihet för vin, sprit och tobaksvaror i enlighet med ett förslag grundat på regler, som utarbetats av Nordiska parlamentariska kommittén. I den därmed sammanhängande frågan om skattefri proviantering av fartyg nådde man enighet om vissa huvudprinciper, innebärande klassificering av den internordiska fartygstrafiken i korta och långa fartygsrutter samt begränsning av provianteringen enligt vissa riktlinjer. Tillämpligheten av dessa huvudprinciper mot bakgrunden av de olika ländernas tullbestämmelser skulle närmare undersökas.

I huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer, som uppdragits vid förhandlingarna i Stockholm, framlade generaltullstyrelsen i underdånig skrivelse den 11 oktober 1954 förslag till föreskrifter rörande utförsel av skattebelagda varor, för vilka skatt icke uttagits, såsom resgods och såsom proviant för transportmedel, m. m. Förslaget innebar bl. a., att den skattefria provianteringen i närtrafik skulle avskaffas. Med närtrafik avsågs trafik från hamn i Skåne, Blekinge och på svenska västkusten till dansk hamn eller eljest trafik från svensk hamn till utrikes ort, då resan beräknades taga kortare tid än fyra timmar i anspråk. De föreslagna tullfrihetsreglerna grundade sig på de vid förhandlingarna i Stockholm överenskomna — av Nordiska parlamentariska kommittén rekommenderade — bestämmelserna med det tillägget, att tullfrihetsrätten för nordiska resande förbands med

villkoret, att på de korta fartygsrutterna skattefria försäljning av berörda varor icke ägde rum.

Såsom allmän motivering till förslaget anförde generallullstyrelsen bland annat, att två slag av intressen i sammanhanget borde beaktas. Det ena var, att skattefrihet vore skälig för proviant, vilken erfordrades till förbrukning ombord under sådana resor mellan nordiska länder, som på någon avsevärd sträcka passerade internationellt vatten. Det andra intresset gällde resandes möjlighet att utan dubbelbeskattning kunna medföra rimliga mängder varor, som han på vanligt sätt inköpt i den fria handeln i avreselandet. Styrelsen påvisade det oegentliga i den nuvarande provianteringsordningen, som vad närtrafiken beträffar gäve utrymme för skattefrihetens utnyttjande i främmande syften.

Förslaget föranledde icke någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Tullsamrådets i Bryssel rekommenderade vid sitt sammanträde den 21—26 juni 1954 vissa inskränkningar i rätten att å fartyg och luftfartyg medföra obeskattade spritdrycker och tobaksvaror m. m.

På grundval av Brysselrekommendationen dryftades härmed sammanhängande frågor vid överläggningar mellan de nordiska tullstyrelserna i Oslo 1955. I huvudsaklig överensstämmelse med resultatet av nämnda överläggningar föreslog generallullstyrelsen i underdånig skrivelse den 3 april 1956 vissa begränsningar i rätten till utförsel av obeskattade varor såsom proviant m. m. Förslaget innebar icke någon inskränkning av rätten till skattefria proviantering beträffande den sjöväga trafiken över Öresund och annan sjöväga närtrafik, vilken fråga styrelsen lämnade öppen utan att dock frångå sin tidigare intagna principiella ståndpunkt. Generallullstyrelsens förslag lades med några jämkningar till grund för nya bestämmelser rörande utförsel från riket av spritdrycker och vin, förbud mot utförsel av tobaksvaror såsom last med vissa mindre fartyg samt utförsel av vissa obeskattade varor såsom proviant eller resgods.

Efter överarbetning av tidigare diskuterade regler nåddes under våren 1960 enighet inom det till de nordiska tullmötena anknutna allmänna utskottet om ett förslag till gemensamma tullfrihetsregler för vin, sprit och tobaksvaror. Förslaget innebar i huvudsak följande.

Uppdelningen av de resande i skilda kategorier (européer och utomeuropéer) samt fastställandet av de tullfria kvantiteterna för respektive kategorier följde i allt väsentligt de av OEEC rekommenderade reglerna. Resande, stadigvarande bosatta i nordiskt land, hänfördes till samma kategori som resande, stadigvarande bosatta i annat europeiskt land. Förslaget innehöll således icke några särskilda tullfrihetsbestämmelser för hemvändande nordbor. Beträffande fartyg och luftfartyg i närtrafik mellan de nordiska länderna skulle tullstyrelserna, i den mån begränsning av fartygens och luftfartygens proviantering med obeskattade sprit- och tobaksvaror vore påkallad, bilateralt träffa överenskommelse om gemensamma regler för provianteringen. Förslaget förutsatte, att de överenskomna provianteringsreglerna skulle kunna upprätthållas, även då provianteringen ägde

rum i annat än nordiskt land. För Sveriges del torde i detta syfte särskilda föreskrifter bliva nödvändiga. Ett utkast till en kungörelse med bestämmelser i ämnet har utarbetats inom generaltullstyrelsen.

Vid tullmötet i Helsingfors i september 1960 kunde emellertid full enighet icke uppnås beträffande det av allmänna utskottet framlagda förslaget, närmast till följd av att möjligheterna till en slutlig lösning av de särskilda problemen i öresundstrafiken icke ansågos vara helt klarlagda.

Efter tullmötet ha i Finland och Norge särskilda begränsningar vidtagits i fråga om tullfriheten vid trafik med fartyg i korta rutter. För närvarande äro de konsekvenser ur skilda synpunkter, som nämnda begränsningar föranlett, föremål för undersökningar från vederbörande tullmyndigheters sida. Så snart resultat av dessa undersökningar föreligger kommer, sannolikt redan i januari 1961, förenämnda allmänna utskott att sammanträda för att söka på grundval av utskottets tidigare förslag nå en slutlig lösning av ifrågavarande problem. Det kan emellertid förutskickas, att möjligheterna att nå en tillfredsställande sådan lösning utan avskaffande av den skattefria provianteringen i öresundstrafiken och därmed jämförlig sjöväga närtrafik äro begränsade.

Stockholm den 3 januari 1961

Kungl. generaltullstyrelsen

Vidar Fahlander

Gösta Olsson

Länsstyrelsen i Malmöhus län:

Spörsmålet om enhetliggörande av de i de nordiska länderna nu gällande olika reglerna med avseende å de kvantiteter vin och sprit samt den myckenhet tobaksvaror, som av resande får medföras vid inresa i nordiskt land, är synbarligen en mycket svårlöst fråga med hänsyn till den obeskattade försäljning av tobaksvaror, som sker till resande ombord i fartyg på korta rutter.

Det av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel i dess slutbetänkande (SOU 1956: 45) framförda förslaget kan möjligen realiserats såvitt angår spritdrycker, vin och starköl, då skattefri försäljning av dessa varor för ilandföring, såvitt länsstyrelsen har sig bekant, icke kan äga rum ombord i fartyg på korta rutter.

Härutöver är länsstyrelsen icke i tillfälle att lämna något bidrag till diskussionen rörande efter vilka riktlinjer en lösning av förevarande spörsmål bör sökas.

Malmö i landskansliet den 9 januari 1961

G. A. Widell

Sten Lundberg

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län:

— — — har länsstyrelsen från tulldirektören i Göteborg fått mottaga en underhandspromemoria i ämnet.

Länsstyrelsen får i ärendet anföra följande:

— — — sammanställningen av de regler, som gälla för införsel till de fyra nordiska länderna visar med önskvärd tydlighet de skillnader, som råda mellan länderna. Det är utan vidare klart, att upprätthållandet av dessa olika regler måste verka störande på de turister, som vid inresor till det nordiska området finner hinder i andra avseenden avlägnade, t. ex. i pass- och valutahänseenden. De av förslagsställarna anmärkta missförhållanden för de turister, som först ankomma till Danmark och sedan fortsätta till Sverige, ha dock icke förmärkts här i länet.

Det av förslagsställarna åberopade förslaget skulle för Sveriges del medföra en höjning av den tullfria kvantiteten för nordiska resande. Detta skulle nödvändiggöra en motsvarande inskränkning i den hävdvunna försäljningen ombord på färjorna av skattefri sprit och tobak. Ett sådant avsteg kan icke genomföras utan förhandlingar med dem som handhava försäljningen å färjorna. Enligt länsstyrelsens mening skulle det ligga närmare till hands att basera en överenskommelse på de för införsel till Sverige gällande bestämmelserna.

Länsstyrelsen vill därför föreslå, att frågan upptages till fortsatta överläggningar mellan de nordiska tullstyrelserna. Helt allmänt vill dock länsstyrelsen tillstyrka förslagsställarnas rekommendation om införande av enhetliga regler för de nordiska länderna.

Det ovan omnämnda yttrandet bifogas [*se Bihang 1*].

Göteborg i landskansliet den 11 januari 1961.

Per Nyström

Martin Bratt

Länsstyrelsen i Norrbottens län:

Länsstyrelsen anser, att det vore till fördel om enhetliga bestämmelser för den tullfria införseln av vin, sprit och tobaksvaror kunde genomföras i de nordiska länderna. Emot de av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. föreslagna kvantiteterna har länsstyrelsen intet att erinra.

Luleå i landskansliet den 9 januari 1961

Manfred Näslund

C. G. Wennberg

Sveriges redareförening:

Det framlagda förslaget baseras på ett tidigare av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. framlagt förslag (SOU 1956: 45). Över detta förslag har redareföreningen yttrat sig i skrivelse till Konungen den 30 januari 1957. En kopia av sistsagda skrivelse jämte två till skrivelsen fogade bilagor närslutas [*se Bihang 2*]. Föreningen är fortfarande av den uppfattning, som kommit till uttryck i dessa handlingar.

Härutöver vill föreningen framhålla följande synpunkt. Enligt det framlagda förslaget skulle särskilda regler gälla för resande, som ankomma med fartyg »på korta rutter». Det anges emellertid icke, vilka rutter som skola anses som korta, och ej heller anges det vad de tilltänkta reglerna skulle innehålla. Förslaget är med andra ord i hög grad svävande. I detta liksom i många andra fall kan man med lätthet framlägga ett i allmänna ordalag avfattat förslag, medan den egentliga svårigheten ligger i att precisera förslaget, så att det får en fast utformning. Förslaget är i detta hänseende så vagt utformat, att det näppeligen kan utan närmare precisering läggas till grund för ett yttrande.

Under återopande av det ovan anförda får Sveriges Redareförening — — — återropa de principiella synpunkter, som framförts i föreningens ovan omnämnda skrivelse den 30 januari 1957.

Göteborg den 5 januari 1961

Sveriges redareförening

Stig Gorthon

Nils Grenander

Sveriges köpmannaförbund och Tobakshandlarnas riksförbund:

I och för sig har vi förståelse för önskvärdheten av att åstadkomma enhetliga regler beträffande resandes rätt att till de nordiska länderna tullfritt införa vin, sprit och tobaksvaror. Enligt det föreliggande förslaget skulle emellertid denna enhetlighet uppnås genom en avsevärd ökning av bl. a. de kvantiteter tobaksvaror, som skulle få införas. Det är svårt för oss att bedöma, vilken effekt som denna ökning skulle komma att få på den totala införseln av tullfria tobaksvaror och vilka konsekvenser som skulle följa härav både ur statsfinansiella synpunkter men även ur detaljhandels försäljningssynpunkter. Även om vi förstår, att det är svårt att i förväg göra dessa bedömningar, skulle det för ett ställningstagande vara i hög grad angeläget att äga kännedom om de beräkningar, som vi föreställer oss ha gjorts beträffande den införsel av tullfria tobaksvaror, som skulle bli följden av ett genomförande av de föreslagna reglerna.

Redan nu vill vi emellertid understryka nödvändigheten av de undantag,

som kommittén anser vara motiverade för resande, »som ankommer med fartyg på korta router, ombord å vilka under resan anordnats försäljning av obeskattade tobaksvaror». Denna försäljning av obeskattade tobaksvaror, liksom av obeskattade choklad- och konfektyrvaror, är i förevarande hänseende av en så väsentlig betydelse — i synnerhet gäller detta som bekant öresundstrafiken — att det enligt vår mening måste anses uteslutet att kunna genomföra någon utökning av de kvantiteter tobaksvaror, som må tullfritt införas, utan att dessförinnan nyssnämnda försäljning bringats att upphöra. Vi är nämligen övertygade om att i annat fall det kommer att ske en särskilt stor ökning av införseln av tullfria, obeskattade tobaksvaror med de ytterst olägliga konsekvenser, som detta måste anses medföra.

Vi vill alltså begagna detta tillfälle för att understryka nödvändigheten av att det sker en lösning av frågan om den skattefria försäljningen av skattebelagda varor i öresundstrafiken. Denna trafik har ju fått allt större omfattning, och samtidigt har också skett motsvarande ökning av den skattefria försäljningen av tobaksvaror, liksom f. ö. även av choklad- och konfektyrvaror.

Den reguljära detaljhandeln, som ju inte har någon möjlighet att på lika villkor konkurrera med denna försäljning av obeskattade tobaks- samt choklad- och konfektyrvaror, har härigenom kommit i ett utomordentligt besvärligt läge. Genom försäljningen undandrages därjämte den svenska statskassan betydande belopp i varuskatt. Hela detta system, som alltjämt tillämpas, blir desto mer orimligt i den mån som det ekonomiska samarbetet inom Norden utbygges. Inom en marknad, som bl. a. omfattar Sverige och Danmark, och som avses att bli allt enhetligare, finns f. n. mellan de båda länderna en smal zon, där de i dessa länder var för sig tillämpade varuskatterna inte uttages!

Vi erinrar om att denna fråga ingående behandlats i den svenska riksdagen, bl. a. 1958, då riksdagen beslöt att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa »att Kungl. Maj:t måtte överväga möjligheten och lämpligheten av ett initiativ till en internordisk överenskommelse, syftande till en avveckling helt eller delvis av den skattefria försäljningen av skattebelagda varor i öresundstrafiken». Sedan dess har oss veterligen inget allvarligt försök gjorts att uppnå en sådan lösning.

Däremot har i höst det norska finansdepartementet utfärdat bestämmelser om att de regler, som gäller för tull- och avgiftsfri införsel av vin, spritdrycker och tobaksvaror icke skall tillämpas för varor, som resande köpt ombord på fartyg, som trafikerar kortare router mellan Norge och utlandet. Som kortare router betraktas router mellan Norge och utlandet, som icke överstiger 55 nautiska mil, samt router mellan Norge och utlandet, när destinationsorten i utlandet ligger närmare än 20 nautiska mil luftvägen från den norska gränsen. Tullfrihetsbestämmelserna kommer heller inte att tillämpas för varor, som köps ombord av passagerare, när avsikten med resan väsentligen är en kortare kryssning, även om fartyget anlöper utländsk hamn. — Dessa norska bestämmelser, som ju har avseende å trafiken mellan

Norge och Sverige, synes vara av stort intresse, när det gäller en bedömning av motsvarande förhållanden i trafiken mellan Sverige och Danmark och möjligheterna att reglera dessa.

Under återopande av vad här ovan anført hemställer vi sålunda, att Nordiska rådet — i anslutning till behandlingen av nu föreliggande ärende — måtte verka för att åtgärder för en lösning av här berörda frågor beträffande öresundstrafiken snarast igångsättes och slutföres.

Stockholm den 10 januari 1961

Sveriges köpmannaförbund

K. E. Gillberg

Tobakshandlarnas riksförbund

Gustaf Gustafzon

Svenska turisttrafikförbundet:

Ett förstahandsintresse i detta sammanhang anser STTF vara, att bestämmelserna för resandes tullfria införsel av tobaksvaror och alkoholhaltiga drycker utformas på sådant sätt, att tillämpningen skapar minsta möjliga irritation. Det synes därför STTF angeläget, att de nordiska länderna genomför enhetliga regler ifråga om de kvantiteter av tobaksvaror och alkoholhaltiga drycker, som resande tullfritt får införa. På så vis skulle man undanröja de för den resande allmänheten påtagliga olägenheter och irritationsmoment, som ofta blir en följd av det nu gällande tillståndet med olika kvantitetsbestämmelser.

Vi önskar i detta sammanhang rikta uppmärksamheten på att Nordiska turisttrafikkommittén (NTTK), som är organ för de nordiska turistorganisationernas samarbete på utlandsvärvningens område, vid sitt plenarmöte i Fredrikstad den 13 september 1960 har uttalat sig till förmån för enhetliga bestämmelser i ovan berört hänseende.

Stockholm den 26 januari 1961

Svenska turisttrafikförbundet

Göran Hedin

Sveriges nykterhetsvänners landsförbund:

Landsförbundet har förståelse för det önskvärda i att enhetliga regler tillämpas även på detta område. Mot bakgrunden av landsförbundets allmänna uppfattning i hithörande frågor, sådan denna kommit till uttryck i åtgärder — bl. a. inom Nordiska nykterhetskommittén — i syfte att hos de nordiska regeringarna och även Nordiska rådet aktualisera kravet på att all skatte- och tullfri alkoholförsäljning i internordisk sjö- och flygtrafik avskaffas, måste dock landsförbundet hävda, att alla bestämmelser av den art, som

redovisas i det remitterade förslaget, borde helt bortrensas ur samtliga nordiska länders lagstiftning. Det måste anses vara i hög grad föråldrat att i någon som helst omfattning favorisera just dessa varor genom tull- och skattefrihet.

I andra hand vill landsförbundet förorda — med ytterligare understrykande av sin förståelse för kravet på enhetliga bestämmelser — att, om sådana enhetliga regler meddelas, de minsta kvantiteter, som nu förekommer i något nordiskt lands bestämmelser på området, användes som riktpunkt vid reglernas utformning.

Landsförbundet vill särskilt påpeka det anmärkningsvärda i att det remitterade förslaget uppenbarligen innebär en väsentlig utökning av möjligheterna att tullfritt medföra alkoholdrycker från ett nordiskt land till ett annat.

Stockholm den 11 januari 1961

Sveriges nykterhetsvänners landsförbund

Daniel Wiklund

Gösta Malmén

Sekreterare

BIHANG 1

P M rörande resandes tullfria införsel av vin, sprit och tobaksvaror

(Av tulldirektören i Göteborg Eskil Tistad)

Frågan om utökning av resandes rätt till tullfri införsel av spritdrycker, vin och tobaksvaror i internordisk trafik har varit föremål för åtskilliga överväganden. Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. (numera Nordiska samfärdselkommittén) har framlagt upprepade förslag i ämnet. Svårigheterna att genomföra en utökning av tullfriheten ha sin grund i att å passagerarfartyg i trafik mellan de nordiska länderna även på korta rutter praktiskt taget undantagslöst finnes anordnad försäljning av obeskattade tobaksvaror och i flera fall också av obeskattade spritdrycker och vin.

Det är en genomgående princip i all tull- och accisbeskattning, att varor, som förbrukas ombord å fartyg eller luftfartyg i internationell trafik, skola vara undantagna från beskattning.

En annan hävdvunnen princip är, att en resande utan att behöva vidkännas dubbelbeskattning skall från ett land till ett annat kunna medföra rimliga mängder varor, som han skaffat sig på vanligt sätt i den fria handeln i det förstnämnda landet.

Passerandet av en tullgräns grundar däremot icke något legitimt intresse för den resande att få medförda varor helt fritagna från beskattning. Det behöver knappast sägas, att ett dylikt betraktelsesätt direkt strider mot tendensen i strävandena till nordisk samhörighet, som går ut på att utplåna intrycket av tullgränserna.

En vidgad tullfrihet för resande i internordisk trafik synes därför icke kunna genomföras utan inskränkningar i den skattefria försäljningen på fartygsrutterna mellan de nordiska länderna. En sådan åtgärd innebär ett visst avsteg från den ovan nämnda principen, att varor, som förbrukas ombord å fartyg i internationell trafik, skola vara fritagna från beskattning. Å andra sidan synes det icke föreligga någon anledning att slå vakt om en företagarverksamhet, som är direkt inriktad på ett exploaterande av möjligheten att undgå beskattning. Detta är icke blott en fiskal angelägenhet utan också ett led i strävandena att undvika ojämnheter i konkurrens- och konsumtionsvillkoren. Sålunda har den nuvarande försäljningen av obeskattade tobaksvaror i öresundstrafiken i olika sammanhang påtalats såsom besvärande för detaljhandeln med tobaksvaror i kustorterna.

Det nu anförda innebär icke någon kritik mot de trafikföretag, som anordnat skattefria försäljning och utskänkning å sina passagerarfartyg. Om de icke gjort detta, hade de löpt allvarlig risk för skada i trafikkonkurrensen med andra företag, som vetat att begagna de möjligheter tullbestämmelserna inrymma. Emellertid kan man icke blunda för att en del av ifrågasvarande trafik, om icke här i länet så i Öresund, synes vara inriktad mera på restaurationsrörelse och kioskförsäljning av tull- och skattefria varor än på tillgodoseende av ett naturligt grundat trafikbehov.

Frågan om gemensamma nordiska tullfrihetsregler för resande har senast behandlats vid åttonde nordiska tullmötet i Helsingfors den 7—9 september 1960, i vilket deltog representanter för tullstyrelserna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige¹. Därvid framlades ett av ett utskott med representation av Sverige, Danmark, Finland och Norge upprättat förslag till dylika regler beträffande spritdrycker, vin och tobaksvaror.

Förslaget upptog följande tullfrihetskvaniteter, nämligen för resande, stadigvarande bosatt i europeiskt (härunder inbegripet nordiskt) land:

- 200 st. cigaretter eller 250 g tobaksvaror i annan form; samt
 - 2 liter spritdrycker och vin, därav högst 1 liter spritdrycker;
- för resande, stadigvarande bosatt i utomeuropeiskt land:
- 400 st. cigaretter eller 500 g tobaksvaror i annan form; samt
 - 2 liter spritdrycker eller vin.

För Sveriges del innebar förslaget en icke oväsentlig utökning av tullfrihetskvaniteterna för nordiska resande men någon inskränkning för övriga.

¹ Den följande redogörelsen för Helsingfors-mötet är grundat på informationer, lämnade av en av de svenska representanterna, byråchefen S. Bergström, vid sammanträde med tullverkets centrala företagsnämnd den 27 september 1960. Något protokoll från tullmötet föreligger ännu icke.

Tullfrihet skulle icke tillkomma den som uppenbarligen företagit resan i huvudsakligt syfte att införa varor av ifrågavarande slag. Vidare skulle varje land äga att beträffande det egna landets medborgare föreskriva viss tids vistelse utomlands för tullfrihetens åtnjutande.

För förslaget genomförande ansåg utskottet nödvändigt att genomföra en begränsning av provianteringen av obeskattade sprit- och tobaksvaror samt försäljningskontroll ombord å de korta fartygs- och luftfartygsrutterna mellan de nordiska länderna — t. ex. Öresunds-, Bornholms- och Ålands-trafiken samt trafiken mellan Norge och svenska västkusten — enligt regler, som för varje rutt skulle överenskommas mellan tullstyrelserna i avgångs- och ankomstländerna.

Förslaget förutsatte också, att de regler, som tillämpades vid proviantering i nordiskt land, skulle, om så erfordrades genom särskild lagstiftning, kunna upprätthållas även då fartyg eller luftfartyg, varom här är fråga, provianterades i icke nordiskt land eller på internationellt vatten.

Utskottets förslag godkändes vid tullmötet av de finska, isländska, norska och svenska representanterna, dock med tillägg, att varje land skulle äga att tillämpa undantag från tullfrihetsreglerna, i fall då transportmedels personbefordran icke avsåg uppehållande av resandetrafik i vanlig mening. Man torde därvid närmast ha tänkt på s. k. månskensturer och liknande.

Vid förslaget godkännande överenskomms även, att provianteringsbegränsningarna skulle genomföras genom bilaterala avtal mellan ländernas tullstyrelser samt att härvid skulle kunna avtalas, att proviantering med obeskattade varor i viss trafik eller eljest i vissa fall skulle helt förbjudas.

Representanterna för den danska tullstyrelsen kunde enligt erhållna direktiv och av flera skäl icke godkänna förslaget. Från dansk sida ansågs det nödvändigt att fastställa lägre tullfrihetskvaniteter för europeiska resande på de korta nordiska rutterna, dock med rätt för dessa att, om de kunde visa, att varorna vore beskattade i inköpslandet, åtnjuta den större tullfriheten.

Några åtgärder från svensk sida för genomförande av den vid tullmötet antagna, av de svenska representanterna biträdda överenskommelsen ha icke vidtagits. Däremot ha Finland och Norge, såsom framgått av uppgifter i tidningspressen, företagit vissa inskränkningar : införselrätten för resande å kortare fartygsrutter. I avsaknad av mera ingående informationer är det vanskligt att avgöra, i vad mån dessa åtgärder stå i överensstämmelse med den ståndpunkt, som vid Helsingfors-mötet intogs av Finland, Island, Norge och Sverige; ytligt sett synas de vara i bättre samklang med den danska inställningen. Enligt förljudande lär frågan med anledning av den senaste utvecklingen komma att inom kort tagas upp till nya överläggningar mellan de nordiska tullstyrelserna i ett försök att uppnå enighet.

Göteborg den 23 december 1960

**Yttrande av Sveriges redareförening över Nordiska
parlamentariska kommitténs för friare samfärdsel
m. m. slutbetänkande (SOU 1956:45).**

Redareföreningen tillstyrker de förslag till lättnader i tullbehandlingen av resandetraffiken mellan de nordiska länderna, som framläggas i kap. II. Ett genomförande av dessa förslag skulle bl. a. medföra en ökning av de kvantiteter vin, sprit och tobaksvaror, som tullfritt få införas av de resande. Såsom kommittén framhåller, aktualiseras därvid frågan, hur man skall förfara med de resenärer, som färdas på fartyg, där försäljning av icke skattebelagda dylika varor äger rum. Föreningen får hänvisa till vad föreningen i dylikt hänseende anfört i sina skrivelser den 25 november 1954 till kommerskollegium [*se Bihangstillägg*] och den 6 augusti 1956 till Eders Kungl. Maj:t — — —. Föreningen finner icke erforderligt att i detta sammanhang närmare utveckla de synpunkter, som behandlas i skrivelserna.

Föreningen motsätter sig emellertid varje som helst ytterligare inskränkning beträffande rätten till proviantering (utförsel) och försäljning ombord av skattebelagda varor, för vilka skatt icke uttagits, såsom proviant och såsom resgods.

Vad sedermera angår rätten till tullfri införsel av vin, sprit och tobaksvaror har, såvitt föreningen kunnat finna av betänkandet, kommittén icke avsett, att den resande allmänhetens rättigheter till tullfri införsel av icke skattebelagda varor skulle inskränkas i jämförelse med vad som för närvarande gäller, utan rekommenderas en viss utökning av kvantiteterna.

Föreningen vill icke motsätta sig kommitténs förslag, att särskilda regler genomföras i fråga om resenärer, som ankomma med fartyg, där försäljning av icke skattebelagda varor är anordnad. Det bör emellertid särskilt framhållas, att en dylik specialreglering i vart fall icke får föranleda strängare bestämmelser än de för närvarande gällande.

De specialregler, som kunna komma att utfärdas, böra gälla icke blott resenärer på fartyg utan även de resenärer, som fortskaffas med annat transportmedel, där försäljning av icke skattebelagda varor är anordnad.

Göteborg den 30 januari 1957

Sveriges redareförening

Eman. Högberg

H. F. Reuterskiöld

Yttrande av Sveriges redareförening över skrivelse från generaltullstyrelsen i Sverige till Sveriges regering den 11 oktober 1954 angående fartygs proviantering med tobaks-, sprit- och chokladvaror m. m.

Enligt förslaget skall hittills gällande skattefrihet vid proviantering med tobaks-, sprit- och chokladvaror icke längre medgivnas beträffande passagerarfartyg i närtrafik. I anslutning härtill berör generaltullstyrelsen i sin skrivelse frågan, huruvida utomnordiska fartyg i händelse av förslagets realiserande skulle komma att helt eller delvis övertaga den persontrafik mellan de nordiska länderna, som för närvarande upprätthålles av svenska och andra nordiska fartyg, och huruvida i dylikt fall dessa icke-nordiska rederier skulle komma att ombord å fartygen låta försälja obeskattade tobaks-, sprit- och chokladvaror. Redareföreningen finner för sin del denna fråga vara av synnerlig betydelse vid ett realistiskt bedömande av lämpligheten att genomföra förslaget på denna punkt. Därest icke-nordiska rederier på ovan angivet sätt skulle komma att övertaga ifrågavarande trafik, vore nämligen ingenting vunnet med den nu föreslagna reformen. Förutom att de svenska rederierna då bleve utkonkurrerade, skulle nämligen inköpen av tobaks-, sprit- och chokladvaror gå de svenska fabrikanterna och försäljarna ur händerna utan att några ökade skatteintäkter skulle uppkomma för statsverket. Denna fråga måste därför ägnas största uppmärksamhet.

Enligt erhållna informationer är man inom generaltullstyrelsen fullt medveten om att icke-nordiska fartyg, oavsett nu gällande eller blivande lagstiftning i de nordiska länderna, kunna utrustas med förråd av obeskattade tobaks-, sprit- och chokladvaror. Dylik proviantering kan ske antingen på så sätt, att vederbörande fartyg, t. ex. i sitt hemland, intager stora förråd av dylika varor, eller därigenom att provianteringen ombesörjes på internationellt vatten från särskilda provianteringsbåtar. Såsom korrektiv mot dylika åtgärder föreslår generaltullstyrelsen, att rätten för passagerare att tullfritt ilandföra vissa kvantiteter tobaks-, sprit- och chokladvaror skall göras beroende av att vederbörande passagerare inkommit till riket på ett fartyg, ombord å vilket under resan icke anordnats försäljning till passagerare av obeskattade dylika varor. Tanken är sålunda, att de passagerare, som ansåge sig kunna gå miste om förmånen av ifrågavarande tullfrihet, skulle undvika att resa med fartyg, där försäljning av obeskattade varor äger rum.

För att bedöma i vad mån en dylik föreskrift om förverkande av rätten till viss tullfrihet verkligen skulle komma att påverka den resande allmänhetens val av fartyg, har man givetvis att undersöka vad förmånen av tullfrihet kan bli värda för den resande. För närvarande åtnjutes tullfrihet för 1/3 liter sprit och 50 gram tobak. Dylika varor kunna för närvarande köpas ombord till billigare pris än i land, eftersom varorna, då de försäljas ombord, icke äro skattebelagda. I de fall, då en resande ombord inköper

dylika varor i avsikt just att begagna sig av tullfriheten, sker detta på den grund, att han ombord erhåller varorna billigare än i land. Ett genomförande av generaltullstyrelsens förslag skulle emellertid innebära, att varorna ombord bleve skattebelagda och därigenom komme att betinga samma pris som i land. Den förmån, som generaltullstyrelsen tillmäter en sådan betydelse, att den skulle påverka den resande allmänhetens val av fartyg, är sålunda helt illusorisk. I själva verket skulle antagligen icke någon enda resenär avhålla sig från att resa med ett dylikt utländskt fartyg, därför att han ginge miste om en dylik »förmån».

Däremot skulle resenärerna ombord å ifrågakvarande utländska fartyg erbjudas en verklig fördel, som de icke längre skulle åtnjuta, om de reste med nordiska fartyg, där försäljning av skattefria tobaks-, sprit- och chokladvaror icke förekomme. Utskänkningsen ombord av sprit, vin och öl samt försäljningen för omedelbar konsumtion av tobaks- och chokladvaror skulle nämligen på dessa utländska fartyg ske till lägre pris än på de nordiska fartyg, där dessa varor försålles i skattebelagt skick. Detta skulle för den resande allmänheten innebära en verklig fördel, som helt säkert skulle inverka vid valet av fartyg i de fall, då olika reselägenheter stode till buds. Att detta skulle innebära en allvarlig nackdel för de nordiska fartyg, där försäljning av skattefria varor icke äger rum, torde icke behöva särskilt framhållas. Men icke nog med att resandeströmmen på detta sätt skulle dragas till de utländska fartygen; försäljningen ombord på dessa fartyg av dylika varor skulle dessutom tillföra dessa fartygs rederier en vinst, som kunde användas för att — åtminstone så länge de nordiska fartygen ännu deltaga i konkurrensen — hålla lägre biljettpriser än vad som vore möjligt ombord å de nordiska fartygen. I detta sammanhang vill redareföreningen kraftigt understryka, att speciellt de svenska fartygen redan äro belastade med avsevärt högre bemanningskostnader än fartygen från de andra länder, som nu äro av intresse ur konkurrenssynpunkt.

Det kan sålunda knappast råda någon tvekan om, att ett slopande i enlighet med generaltullstyrelsens förslag av den skattefria försäljningen ombord på bl. a. de svenska fartygen skulle leda till att icke-nordiska rederier komme att etablera sig på de linjer, som för närvarande trafikeras av dessa svenska fartyg. Redan i dagens läge ha icke-nordiska fartyg — under inverkan av sina lägre bemanningskostnader — förmått delvis intränga på denna marknad och beröva de svenska fartygen en del av trafiken. Sålunda sysselsätts redan fyra tyska fartyg i reguljär passagerartrafik mellan skånska och danska hamnar. I förlitan på de mycket bestämda uttalanden som förekommit av innehåll, att generaltullstyrelsens förslag verkligen kommer att genomföras, ha sonderingar vidare gjorts angående möjligheterna för icke-nordiska rederier att ytterligare engagera sig i persontrafiken mellan de nordiska länderna. Den redan etablerade utländska konkurrensen borde vara ägnad att väcka till eftertanke och avhålla våra statsmakter från åtgärder, som skulle ytterligare försämra de svenska fartygens konkurrensmöjligheter.

Tydligen har man inom generaltullstyrelsen blivit medveten om att den föreslagna bestämmelsen rörande passagerares rätt till viss tullfrihet icke är till fyllest för att skydda de svenska och övriga nordiska fartygen från ökad utländsk konkurrens. Sålunda har en företrädare för generaltullstyrelsen i en intervju den 23 oktober 1954 i »Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning» uttalat, att man vore beredd att utfärda mer effektiva bestämmelser till motverkande av den utländska konkurrensen, därest utländska rederiföretag skulle ytterligare engagera sig i den internordiska passagerartrafiken och därvid låta försälja obeskattade tobaks-, sprit- och chokladvaror. Enligt redareföreningens uppfattning borde alla åtgärder av det slag, som åsyftas i intervjun, icke blott noga övervägas utan även redovisas i det material, som skall utgöra grundval för regeringens och riksdagens beslut i denna fråga. Redareföreningen har därför i skrivelse den 29 oktober 1954 till generaltullstyrelsen — — — anhållit om närmare upplysningar angående de ytterligare åtgärder som övervägts men som icke finnas redovisade i generaltullstyrelsens skrivelse till Konungen.

Genom svarsskrivelse den 5 november 1954 — — — har redareföreningen underrättats, att den av generaltullstyrelsen föreslagna åtgärden beträffande tullfrihet syntys styrelsen vara tillräckligt effektiv för att motverka uppkomsten av konkurrens från icke-nordiska rederiers sida. Härjämte uttalas i svarsskrivelsen, att en mycket noggrann kontroll av ifrågavarande icke-nordiska fartyg samt dessas besättning och passagerare i såväl svensk som dansk hamn bleve ofrånkomlig, varjämte bevakning ombord eller införselsegling under tullsigill av den obeskattade provianten på såväl svenskt som danskt vatten kunde ifrågakomma.

De sålunda ifrågasatta, ytterligare åtgärderna skulle visserligen kunna åsamka den resande allmänheten och de utländska fartygen ett visst obehag men äro icke ekonomiskt av den betydelse, att de skulle inverka på de utländska fartygens konkurrensförmåga. Redareföreningen vill för övrigt ifrågasätta, om mer långtgående åtgärder skäligen skulle kunna tillgripas än de som nu förekomma beträffande passagerare å fartyg, där enligt gällande ordning försäljning av obeskattade varor äger rum. Att tillgripa mer långtgående åtgärder mot visst eller vissa utländska fartyg skulle helt säkert för de utländska rederierna framstå som trakasserier från de svenska myndigheternas sida. Även om åtgärderna icke skulle stå i strid med folkrättens regler, skulle de dock komma att få karaktären av flaggdiskriminering, företagen i syfte att skydda svenska fartyg från utländsk konkurrens. Redareföreningen vill erinra om att den flaggdiskriminerande tendensen i åtskilliga — speciellt utomeuropeiska men även europeiska — länder är ett av de allvarligaste hindren för den svenska sjöfartsnäringen samt att vårt land hittills konsekvent avhållit sig från varje form av flaggdiskriminering och i stället i samråd med andra intresserade sjöfartsnationer ingriper mot flaggdiskriminerande åtgärder, varhelst de förekomma. Ett frångående av denna politik skulle medföra de mest allvarliga konsekvenser för vår sjöfartsnäring och bör under inga omständigheter ifrågakomma.

I detta sammanhang må erinras om att ett ingripande mot ifrågavarande

utländska fartyg, sedan dessa väl en gång etablerat sig i denna trafik, skulle vara verkningslöst, eftersom dessa utländska fartyg till följd av sina låga driftskostnader ha ett försteg framför de svenska fartygen. Dessa senare skulle näppeligen kunna på nytt erövra marknaden från sina i driftskostnadshänseende gynnade utländska konkurrenter.

Det har gjorts gällande, att en stor del av passagerarna på de fartyg, som gå i trafik på närbelägna nordiska hamnar, skulle företaga resan just i avsikt att inköpa skattefria sprit- och tobaksvaror. Redan förhållandet mellan biljettpriset och den inbesparing, som står att vinna till följd av skattefriheten, gör det dock osannolikt, att resor i dylikt syfte företagas i nämnvärd omfattning. I den mån dylika resenärer dock förekomma, måste de vara att söka bland de s. k. endagsresenärerna, d. v. s. de resenärer, som företaga tur- och returesorna under loppet av en och samma dag. En undersökning, som verkställdes av Göteborg—Fredrikshavn-linjen beträffande detta rederis trafik mellan Sverige och Danmark, visar emellertid, att de s. k. endagsresenärerna utgöra endast 9 procent av det totala passagerarantalet. Av dessa endagsresenärer företaga helt visst många resan för att njuta av en sjöresas behag. Endast en ringa del av endagsresenärerna kan antagas företaga resan i syfte att tillhandla sig obeskattade pris- och tobaksvaror.

Hänsyn bör i lagstiftningen i första hand tagas till den stora mängden av passagerare, som resa i »legitimt» syfte. Dessa utgöras till stor del av turister och andra personer, som under resan söka icke blott vila och en viss komfort utan även avkoppling från vardagens enahanda. Man bör icke underskatta värdet för dessa resenärer att för en tid känna sig fria från regleringar och skatter. Givetvis är det för en stor del av den semesterfirande allmänheten — och även för andra resande — en välkommen omväxling att under resan kunna bestå sig med bättre kvaliteter i fråga om sprit- och tobaksvaror än vad den resandes ekonomi i vanliga fall tillåter. Redareföreningen finner det angeläget, att våra statsmakter taga skälig hänsyn till den resande allmänhetens fullt berättigade önskemål i dessa hänseenden.

Även rent ekonomiskt skulle ett realiserande av generaltullstyrelsens förslag komma att gå ut över den resande allmänheten. I förbigående må till en början erinras om att generaltullstyrelsen utgår från att svenska fartyg allttjämt skulle sysselsättas i denna trafik och att någon skattefri försäljning av tobaks-, sprit- och chokladvaror därvid icke skulle förekomma på fartygen. I händelse av en dylik utveckling skulle emellertid en höjning av biljettpriserna vara oundgängligen erforderlig. Närmare utredning i detta hänseende torde komma att förebringas av de berörda rederierna.

En viss ekonomisk förlust skulle även åsamkas den resande allmänheten därigenom, att försäljningen av tobaks-, sprit- och chokladvaror för omedelbar konsumtion ombord skulle komma att ske till högre priser än för närvarande ävensom därigenom, att resenärerna icke längre skulle äga ilandföra de mindre kvantiteter obeskattade tobaks-, sprit- och chokladvaror, som de för närvarande kunna inköpa ombord till relativt lågt pris.

Åtgärden med utsträckt tullfrihet karakteriseras av generaltullstyrelsen som en »liberalisering» av resandetrafiken. Detta uttryck är ägnat att leda till en missuppfattning beträffande de föreslagna åtgärdernas reella karaktär. Vad som nu förslås innefattar visserligen en utsträckt tullfrihet men samtidigt ett sådant beläggande med indirekta skatter på de frigivna varorna, att den utsträckta tullfriheten skulle få mindre praktiskt värde än den hittills gällande, mer inskränkta tullfriheten. Detta motsvarar givetvis icke alls vad som vanligen förstås med liberalisering utan framstår närmast som en parodi på liberalisering.

Generaltullstyrelsen hänvisar i sin skrivelse till Nordiska parlamentariska kommitténs strävanden att inskränka tullkontrollen och att utvidga de varukvantiteter, som tullfritt få medföras vid resa mellan de nordiska länderna. Nordiska parlamentariska kommittén har visserligen uttalat, att man för att nå förbemälda syften kan få ge avkall på rätten att ombord inköpa obeskattade sprit- och tobaksvaror, men framhåller tillika, att en dylik åtgärd bör tillgripas endast, »därest det skulle visa sig att en fullt betryggande kontroll av försäljningen av obeskattade varor icke kan genomföras». Den av Nordiska parlamentariska kommittén sålunda föreslagna undersökningen synes av remisshandlingarna att döma icke ha blivit utförd. Vid dylikt förhållande kan den Nordiska parlamentariska kommitténs uttalanden icke tagas till intäkt för ett upphävande av nuvarande skattefrihet vid proviantering av fartyg.

De föreslagna åtgärderna beröra emellertid icke blott rederierna och den resande allmänheten utan även statsverket. Det har sagts, att statsverket med nuvarande ordning »går miste» om skatteintäkter. Man synes därvid utan vidare utgå från att ett skattebeläggande av ifrågavarande fartygs provianteringar skulle tillföra statsverket ökade intäkter. Redareföreningen har redan framhållit, att ett genomförande av generaltullstyrelsens förslag sannolikt skulle leda till att trafiken övertoges av utländska rederier, vilka icke kunna effektivt hindras att försälja obeskattade varor, och att statsverket då icke skulle tillföras några ytterligare skattemedel. Föreningen vill emellertid fästa uppmärksamheten även på en annan omständighet. Därest de svenska fartygen — såsom generaltullstyrelsen förutsätter — skulle förmå hävda sig i konkurrensen om den internordiska passagerartrafiken, skulle den erforderliga höjningen av priserna på tobaks-, sprit- och chokladvaror icke kunna undgå att öva inverkan på omsättningen av dylika varor. Tvekan kan möjligen råda, i huru hög grad omsättningen skulle komma att nedgå. Den minskade omsättningen skulle i sin tur påverka rederiernas rörelseresultat. Intäkter av indirekta skatter för de varor, som komme att försäljas i beskattat skick, måste vägas mot den nedgång i direkta skatter från de berörda rederiföretagen och leverantörerna, som skulle vara en ofrånkomlig följd av förslagets realiserande. Det synes icke osannolikt, att en undersökning skulle giva vid handen, att minskningen i direkta skatter skulle uppväga ökningen i indirekta skatter. Att av statsfinansiella skäl genomföra de föreslagna åtgärderna, innan man närmare undersökt hithörande spörsmål, bör icke ifrågakomma.

I detta sammanhang vill redareföreningen erinra om en undersökning, som verkstälts av det statsägda öresundsbolaget. Denna undersökning visar, att ett realiserande av generaltullstyrelsens förslag för Malmö-trafikens del skulle leda till en statsfinansiell förlust om cirka 400 000 kronor per år, och detta trots att man då räknat med att nedgången i passagerarantalet skulle uppgå till endast 10 procent. Generaltullstyrelsens förslag grundar sig emellertid på premissen, att flertalet resnärer företaga resan i huvudsakligt syfte att inköpa skattefria varor. Om detta vore riktigt, skulle passagerarantalet efter förslaget genomförande givetvis komma att nedgå med drygt 50 procent. Man kan på ett ungefär föreställa sig, vilka ytterst ogynnsamma verkningar detta skulle få även från statsfinansiell synpunkt. Varje som helst undersökning i detta hänseende saknas dock i generaltullstyrelsens förslag.

Vad som ovan anförts i fråga om fartyg i närtrafik — — — äger i tillämpliga delar giltighet även för de fartyg, som sysselsätts i passagerarfart på avlägsna nordiska hamnar. I detta sammanhang må erinras om en konkurrensfråga, som visserligen icke berör enbart sistsagda fartygsgrupp men som lämpligen kan illustreras med ett därifrån hämtat exempel. Enligt generaltullstyrelsens förslag skulle flyget icke underkastas samma rigorösa provianteringsbestämmelser som sjöfarten. Såsom skäl härför anföres dels att på flygplanen som regel endast synnerligen begränsade utrymmen stå till förfogande över proviant, dels ock att passagerarna på flygplanen icke torde företaga resan i huvudsakligt syfte att inköpa obeskattade varor. Var och en som har erfarenhet av resor per flyg respektive med fartyg har sig väl bekant, att det icke ställer sig svårare att inköpa dylika varor på flygplanen än ombord på fartygen. Härtill kommer, att fartygens passagerare givetvis icke heller företaga resor av dylik längd just i syfte att inköpa obeskattade varor. Som exempel på denna frågas betydelse ur konkurrenssynpunkt må erinras om, att kapaciteten på flyglinjen Stockholm—Åbo—Helsingfors uppgår till 250 å 300 passagerare per dag, under det att antalet passagerare på fartygen i motsvarande trafik i normala fall uppgår till 300 å 400 per dag. Då konkurrensen mellan flyget och sjöfarten är så jämn, skulle det givetvis få kraftiga och menliga konsekvenser för sjöfarten, om fartygens service efter ett genomförande av generaltullstyrelsens förslag skulle märkbart försämras. Långt ifrån att vilja åvägabringa strängare regler för flyget — vilket säkerligen icke vore motiverat — vill redareföreningen uttala den förhoppningen, att passagerartrafiken till sjöss skall få bedrivas under hittillsvarande villkor och att någon diskriminering av sjöfartsnäringen icke skall förekomma.

Göteborg den 25 november 1954

Sveriges redareförening

Eman. Högberg

H. F. Reuterskiöld

Medlemsförslag

om vidgat luftfartssamarbete

(Väckt av Ragnhild Sandström)

Att flertalet av de nordiska länderna icke vart för sig utgör en ändamålsenlig enhet, när det gäller uppbyggnad och planering av det nyaste kommunikationsmedlet — luftfarten — stod redan tidigt klart. I insikt härom tillkom också SAS genom konsortialavtalet av den 1 oktober 1950 mellan de nationella danska, norska och svenska luftfartsföretagen. Den förnämliga ställning på den internationella marknaden, som SAS genom detta samgående förmått förskaffa sig, är allmänt känd och omvittnad.

Samverkan mellan Danmark, Norge och Sverige inom SAS har naturligen givit upphov till samarbete även på andra luftfarten berörande områden. Sålunda har förhandlingar rörande luftfartsavtal mellan de tre nordiska länderna å ena sidan samt annat utomnordiskt land å den andra i allmänhet bedrivits gemensamt. Vidare har i de tre länderna utarbetats en i huvudsak likartad luftfartslagstiftning, som inom kort avses skola träda i kraft. Mellan ländernas administrativa luftfartsmyndigheter har etablerats ett nära samarbete o. s. v.

Trots vad nu anförts kan en ytterligare effektivisering av luftfartssamarbetet i olika avseenden diskuteras, liksom tankar om en till de båda övriga nordiska länderna, Finland och Island, utbyggd samverkan kan övervägas. Några frågeställningar skall tagas upp i det följande.

Ett i samtliga länder aktuellt spörsmål gäller utbyggnaden av flygplatserna. Särskilt vad angår de större flygplatserna, som är avsedda för internationell trafik, synes det naturligt, att på utrednings- och planeringsstadierna ett nära samarbete kommer till stånd. Det ligger otvivelaktigt nära till hands att betrakta hela det skandinaviska området som en helhet vid planeringen i detta hänseende. Det är icke uteslutet, att åtskilliga felinvesteringar redan gjorts eller kan komma att göras beträffande flygplatsbyggen, därför att man vid de nationella övervägandena underlåtit eller underlåter att i tillräcklig grad beakta gemensamma nordiska synpunkter. Även vid utbyggnaden av lokala flygfält i gränsbygder kan det visa sig lämpligt att taga hänsyn till grannlandets behov och villkor.

Den ovan nämnda luftfartslagstiftningen avses skola bli gemensam för Danmark, Finland, Norge och Sverige. Undersökas borde, om också det femte nordiska landet har intresse av att knyta an till denna offentlighetsliga reg-

lering på ett centralt område. Viktigt är, att vid tillämpningen av lagstiftningens grundläggande regler enhetliga principer följes liksom vid utfärdande av tillämpningsföreskrifterna till lagarna. Att därutinnan åtskilligt kan vara att göra, framgår exempelvis av de svårigheter, som förelegat vid tillämpning av 1955 års konvention om kommersiella rättigheter för icke-regelbunden luftfart i Europa beträffande charterflyget. Av en framställning, som svenska luftfartsstyrelsen ingivit till svenska regeringen, framgår, att i de skilda länderna olikartade regler tillämpas i detta avseende. I anledning av föreliggande missförhållanden synes nu överläggningar komma att upplagas mellan de tre länderna på just denna punkt. Angeläget är emellertid, att tillämpningsföreskrifterna till den gemensamma luftfartslagstiftningen över huvud blir likartade.

På få områden torde det nordiska samarbetet ha drivits så långt som vid förhandlingarna om bilaterala luftfartsavtal med icke-nordiska länder. Danmark, Norge och Sverige har därvid uppträtt med en gemensam förhandlingsdelegation, och de närmast ansvariga regeringsmedlemmarna har haft täta överläggningar. Under senaste åren har ett flertal sådana förhandlingar av största betydelse för SAS' framtid förts och åtskilliga torde förestå. Tendensen är överallt densamma, nämligen att länder med ett eget inrikesflyg under uppbyggnad söker reservera sin marknad för det egna, vanligen statssubventionerade företaget. Detta skapar svårigheter för företag som SAS, vilka bygger sin existens på internationell konkurrens. Att på detta fält en mycket intim samverkan är en nödvändig förutsättning för SAS' fortsatta verksamhet, är uppenbart. Trots allt som gjorts i detta avseende synes dock stundom svårigheter, t. ex. av allmän utrikes- eller handelspolitisk natur, att helt koordinera synpunkterna ha förelegat. Man bör därför överväga, vilka möjligheter som finnes att eliminera dylika svårigheter och göra de nordiska ländernas gemensamma uppträdande utåt än mer slagkraftigt.

För de i SAS engagerade nordiska länderna möter i dagens läge kanske de största vanskligheterna på ett annat fält, nämligen vid avvägningen mellan investeringsbehov och lönsamhet. Den hetsiga internationella konkurrensen har framtvingat en modernisering av flygplansflottan i ett tempo, där lönsamheten får sitta emellan. SAS kan inom kort ställas inför valet att antingen göra stora investeringar, vilkas lönsamhet är oviss, eller att helt giva upp i den internationella konkurrensen på luftfartens område. Den internationella goodwill, som SAS förvärvat för egen del men även för det nordiska namnet runt om i världen, är så betydande, att allt bör göras för att undvika det senare alternativet. Emellertid blir i detta sammanhang fråga om investeringar och förlustrisker av sådan storlek, att intet får försummas med avseende å väl genomtänkt framtidsplanering. Ytterst torde det nämligen bli skattebetalarna i de tre berörda nordiska länderna, som får betala förlusterna. Det blir därför nödvändigt, att diskussion rörande dessa frågor upptages mellan de ansvariga statsledningarna och i parlamenten. Riktningen bör vara, att länderna står samman och söker bevara de stora värden, som SAS under det gångna decenniet byggt upp.

I det nuvarande ansträngda läget finns anledning betona vikten av att samarbetet underlättas mellan alla de i de nordiska länderna hemmahörande flygföretag, som bedriver regelbunden linjefart. De nuvarande konkurrensförhållandena har stundom föranlett ett mindre ändamålsenligt utnyttjande av tillgångarna. Det är ur nordisk synpunkt givetvis önskvärt, att föreliggande intressebetingelser överbryggas.

En allmän diskussion i Nordiska rådet rörande luftfartsproblemen synes vara önskvärd med hänsyn till frågornas stora betydelse för det nordiska samarbetet. Också de stora ekonomiska värden, som här står på spel, gör det naturligt, att företrädare för ländernas parlament beredes tillfälle att gemensamt överlägga om dessa frågor. Som underlag för en sådan debatt fordras, att regeringarna för rådet lägger fram erforderligt material. På grundval härav kan rådet sedan ta ställning till vilka åtgärder som bör förordas i syfte att stärka det nordiska luftfartssamarbetet.

I anledning härav hemställes,

att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna att för rådet framlägga sin syn på det nordiska luftfartssamarbetets fortsatta utveckling.

Stockholm i november 1960

Ragnhild Sandström

BILAGA 1

Yttranden över medlemsförslaget

Nordisk Samfærdselskomité har i skrivelse den 11 januari 1961 meddelat, att den på grund av tidsbrist måst avstå från att yttra sig över förslaget.

Scandinavian Airlines System:

Luftfarten er i sin karakter utpreget internasjonal, og nødvendigheten av en økonomisk utnyttelse av materiell og andre resurser har medført at landegrensene lett blir for trange for små land. Det danske Luftfartselskab A/S (DDL), Det norske luftfartselskap A/S (DNL) og AB Aerotransport (ABA) kom allerede for lang tid siden til den konklusjon at det enkelte selskap ikke maktet å drive luftfart i stor stil alene, men at et samarbeide var nødvendig. Utviklingen i den tid som siden er gått, ikke minst overgangen til jet-alderen, har bekreftet at de små enheter ofte har vanskelig for å hevde seg i luftfarten.

Til de enkelte problemer som er nevnt i medlemsforslaget vil SAS for sin del bemerke:

Bygging av flyplasser. SAS er enig i at det er naturlig at et nært samarbeide mellom myndighetene i de fem nordiske land blir gjennomført på utrednings- og planlegningsstadiet ved bygging av flyplasser beregnet for internasjonal trafikk.

Luftfartslovgivning. En felles luftfartslovgivning i de fem nordiske land vil være en fordel.

Luftfartspolitisk samarbeide. For SAS har det vært av stor betydning at konsortiet har tre land bak seg, og det er sannsynlig at skandinavisk luftfart ville ha vært utsatt for ennå fler restriksjoner om hvert av de tre land hadde operert alene. I den korte tid som normalt står til rådighet under luftfartsforhandlinger kan det undertiden være forbundet med vanskeligheter å sørge for koordinasjon i forholdet mellom alle de myndigheter som berøres i de tre land, men etter SAS mening funksjonerer samarbeidet utmerket.

Investeringer. Det medfører riktighet at den hårde internasjonale konkurranse har gjort store investeringer nødvendige, investeringer som de enkelte flyselskaper ofte har hatt vanskelig for å klare på grunn av en relativt liten egenkapital.

Samarbeide mellom flyselskapene. SAS er selv et resultat av et skandinavisk samarbeide og er til enhver tid rede til å drøfte et teknisk, operasjonelt og kommersielt samarbeide med flyselskapene i de andre nordiske land.

Stockholm, 27. desember 1960

Scandinavian Airlines System

Åke Rusck

D a n m a r k

Ministeriet for offentlige arbejder:

I forbindelse med dannelsen af SAS blev der i december 1951 indgået en aftale mellem Danmark, Norge og Sverige om samarbejde mellem luftfartsmyndighederne. I henhold til denne aftale afholdes bl. a. regelmæssige møder mellem de tre landes luftfartsmyndigheder, i hvilke møder også repræsentanter for udenrigsministerierne deltager, til drøftelse af alle aktuelle luftfartsspørgsmål af fælles interesse for de tre lande, ikke mindst spørgsmål i forbindelse med SAS' virksomhed. I disse møder har fra tid til anden, især forud for internationale konferencer, tillige deltaget repræsentanter for de islandske og finske luftfartsmyndigheder.

Til behandling af teknisk operative spørgsmål er nedsat et permanent udvalg bestående af lederne af Danmarks, Norges og Sveriges luftfartsinspektioner.

Endvidere findes en række andre interskandinaviske specialudvalg til drøftelse af f. eks. ICAO-, luftfartsaftale-, lufthavnsafgifts- og charterflyvningsspørgsmål.

Ved ICAO's hovedkontor i Montreal har Danmark, Norge og Sverige siden 1947 opretholdt et fælles luftfartssekretariat (Scandicao). Sekretariatets rapporter m. v. stilles i vidt omfang til rådighed for de islandske og finske luftfartsmyndigheder.

I Danmark, Norge og Sverige er der for nylig gennemført en ensartet luftfartslovgivning.

Med hensyn til det nordiske samarbejde inden for SAS-konsortiet skal man henlede opmærksomheden på, at der netop for tiden foregår regeringsforhandlinger på dette felt.

Også spørgsmålet om charterflyvning til og fra Skandinavien er for tiden genstand for særlige drøftelser.

København, den 3. januar 1961

P. m. v.

E. b.

(*sign.*)

Finland

Aero OY¹:

Ett obestriddigt faktum är, att den växande internationella konkurrensen i förening med de oerhört höga anskaffnings-, underhålls-, drifts-, och amorteringskostnaderna på nytt flygmateriel, som denna konkurrens kräver, under en tid, då tidigare materiel ännu ej blivit amorterat, har tvingat flygbolagen såväl här som annorstädes i världen att beakta alla medel, som gör det möjligt för dem att fortsätta samt utveckla sin verksamhet utan att därigenom råka i allför stora ekonomiska svårigheter.

Det ökade samarbetet mellan flygbolagen har härvid spelat en viktig roll, när det gäller att försöka sänka kostnaderna, koordinera trafiken och öka konkurrenskraften. Ett dylikt samarbete bör anses naturligt, ändamålsenligt och önskvärdt. Sålunda har mellan Aero OY och SAS bedrivits underhandlingar för att befästa det samarbete, som långa tider rått mellan dem och för att finna nya samarbetsformer.

I detta sammanhang må påpekas, att, även efter det att det s. k. »pool»-avtalet rörande flygtrafiken mellan Skandinavien och Finland upphört att gälla, har flygbolagen i sina gemensamma underhandlingar överenskommit om tidtabeller och fördelningen av trafiken och flygturer. Skiljaktigheter mellan trafikens uppbyggnad och trafikbehovet, som beror på geografiska, befolkningspolitiska och kommersiella orsaker, är omständigheter, vilka bör be-

¹ Yttrandet översatt från finska.

aktas, om man vill utveckla samarbetet mellan två distrikts företag eller företag representerande ett distrikt beträffande en trafikform. Formen och omfattningen av samarbetet är också väsentligt beroende på i vilken grad meningen är att enbart tillfredsställa det egna distriktets eller distriktens inbördes trafikefterfrågan eller om någondera eller bägge företagen har för avsikt att därtill i konkurrensen med andra länders motsvarande företag erbjuda mera tjänster än vad trafikbehovet kräver. På detta samarbete, som är önskvärt och säkert kan förverkligas, inverkar också dessutom rent företagsadministrativa och -ekonomiska faktorer. Ehuru de tidigare omnämnda underhandlingarna på grund av att ett flertal svårlösta frågor varit tillfälligt avbrutna, går vår strävan alltjämt ut på att uppnå sådana mål, som godkännes av bägge parterna och är till nytta för dem.

De härmed förbundna problemen är dock många och svåra och fordrar speciell sakkännedom i alla frågor rörande flygtrafikens kommersiella, tekniska, operativa och handelspolitiska problem.

På grund härav föreslår Aero OY, att bolagen fortsättningsvis sinsemellan skulle underhandla om klarläggandet av dessa svåra problem i den övertygelsen, att, vilken lösningen än må bli, så grundar den sig på objektiva omdöme och representerar sålunda det ur alla nordiska länders synpunkt fördelaktigaste resultatet.

Helsingfors den 10 februari 1961

Aero OY

Gunnar Korhonen

Verkställande direktör

N o r g e

Samferdselsdepartementet:

Samferdselsdepartementet vil ikke ha noe å innvende mot et ønske fra Nordisk Råds side om en redegjørelse for synet på nordisk luftfartssamarbeids fortsatte utvikling. Det ligger i sakens natur at det ikke kan bli noen vurdering av utviklingen på lengere sikt, men en redegjørelse for den stedfunne utvikling og for de linjer det arbeides etter.

Oslo, 20. desember 1960

Trygve Bratteli

John H. Paxal

S v e r i g e

Luftfartsstyrelsen:

I fråga om utbyggnad av flygplatserna i Norden förekommer redan visst samarbete, särskilt i fråga om Malmö—Köpenhamn-området, där samarbetet dock hittills främst avsett trafikregleringsfrågor. På längre sikt kommer

dock även frågorna om en ny storflygplats på Saltholmen eller i Skåne, Bulltoftas eventuella utbyggnad m. m. att bliva föremål för diskussioner på skandinaviskt plan. I den mån ytterligare dylika problem uppkommer, avser luftfartsstyrelsen att söka erforderliga kontakter med berörda nordiska länder.

Vidkommande frågan om Islands intresse att anknyta till den nordiska lufträttslagstiftningen saknar luftfartsstyrelsen möjlighet att uttala sig i annan mån än att styrelsen för sin del skulle välkomna varje isländskt initiativ i sådan riktning.

Beträffande motionärens synpunkter på nordiskt samarbete i luftfartspolitiska frågor, såsom avslutandet av bilaterala luftfartsavtal m. m., må följande anföras.

Redan innan SAS-samarbetet etablerades förekom en betydande samordning mellan luftfartsmyndigheterna i Sverige, Danmark och Norge i ärenden av luftfartspolitisk/teknisk natur. Vid upprepade skandinaviska luftfartsmöten under åren 1947 till och med 1950 inbjödos även luftfartsdirektörerna i Island och Finland att deltaga i dessa sammanträden.

I samband med tillskapandet av SAS träffades den 20 december 1951 i Oslo ett avtal mellan Sverige, Danmark och Norge rörande samarbete på luftfartens område. I artikel 1 i förevarande avtal stadgas, att de tre ländernas luftfartsmyndigheter skola samarbeta i utövandet av den kontroll över SAS:s lufttrafik, som är erforderlig enligt gällande lagar, trafiktillstånd och internationella bestämmelser. De närmare bestämmelserna rörande formerna för detta samarbete skulle så vitt möjligt fastställas efter enhetliga linjer av de tre regeringarna.

Den 7 december 1951 godkände Kungl. Maj:t för svenskt vidkommande bestämmelser rörande samarbetet mellan luftfartsmyndigheterna i Sverige, Danmark och Norge, vilka äro likalydande med motsvarande bestämmelser i de övriga skandinaviska länderna. Enligt dessa skola luftfartsmöten avhållas med lämpliga mellanrum, dock minst en gång om året på kallelse av chefen för luftfartsmyndigheten i det land, där mötet enligt tillämpat cirkulationssystem skall avhållas. Såsom delegater skola luftfartsdirektörerna jämte erforderliga experter närvara. Representanter för varje lands utrikesdepartement och fackdepartement m. m. kunna även inbjudas. De skandinaviska luftfartsmötena äro rådgivande och utfärda rekommendationer i administrativa, luftfartspolitiska, juridiska, ekonomiska och tekniska frågor, som föranledas av SAS-samarbetet eller i övrigt kunna anses ha gemensam betydelse för de skandinaviska länderna. Mötet omprövar de åtgärder, som vidtagits beträffande de skandinaviska frågornas handläggning sedan föregående möte, upptager de frågor till behandling, som hänskjutas till mötet, samt uppdrager riktlinjer i organisationsfrågor samt för det samarbete, som bör följas under tiden till nästkommande möte. Under tiden mellan luftfartsmötena utgöra cheferna för de tre luftfartsmyndigheterna ett samordnande organ, som på begäran av någon ledamot när som helst kan sammankallas. Inom ramen för luftfartsmötet kunna utses sär-

skilda specialkommittéer med uppgift att inom vissa ämnesområden förbereda och samordna handläggningen. För ärenden av luftfartsteknisk natur, såsom frågor rörande materialstandard, tekniskt-operativa frågor, certifikatfrågor, linjeinspektion m. m., finnes en särskild permanent kommitté, bestående av cheferna för de tre ländernas luftfartsinspektioner (OPS-udvalget). Inom ramen för denna kommitté arbetar även ett antal specialistgrupper. Av luftfartsmötet avgivna rekommendationer skola läggas till grund för de formella beslut, som snarast därefter skola fattas av var och en av luftfartsmyndigheterna i de tre länderna. Därest enighet icke uppnås vid luftfartsmötena, skall detta ofördröjligen meddelas till det regeringsdepartement, varunder myndigheten hör.

Sedan 1950 har ett stort antal skandinaviska luftfartsmöten avhållits. Med åren ha de kommit att äga rum med allt tätare mellanrum i takt med utvecklingen och den därav föranledda anhopningen av samordningsproblem. För närvarande förekomma dylika möten såsom regel varannan månad. Härutöver sammanträda mer eller mindre regelbundet ett flertal skandinaviska samordningskommittéer för behandling av specialproblem såsom trafiklednings-, flygplatsavgifts-, ICAO- och luftfartsavtalsspörsmål.

Då vid luftfartsmötena frågor förevarit av större räckvidd, ha även under 1950-talet vid upprepade tillfällen de isländska och finska luftfartsdirektörerna med experter inbjudits att delta. Särskilt har detta varit förhållandet, då ärenden samordnats inför större internationella luftfartsmöten såsom ICAO-assembléer, europeiska konferenser etc. Som en fortsättning på detta samarbete har så gott som undantagslöst vid ifrågavarande konferenser ett dagligt samråd ägt rum mellan Sveriges, Danmarks, Norges, Finlands och Islands delegationer i syfte att uppnå en enhetlig politik. I de flesta fall har syftet med denna samordning uppnåtts.

Hos ICAO i Montreal upprätthåller sedan 1947 de skandinaviska länderna ett gemensamt luftfartssekretariat (Scandicao), vars ledning handhaves av det skandinaviska land, som för tillfället är medlem i ICAO:s råd. Vid sekretariatet tjänstgöra, förutom rådsledamoten, en teknisk expert och en expert på transportfrågor, som tillhandahållas av de två övriga länderna. Det skandinaviska sekretariatets tjänster utnyttjas i viss utsträckning även av de finska och isländska luftfartsmyndigheterna, som bland annat erhålla de periodiska rapporter om ICAO-aktiviteten, som sammanställas av det skandinaviska sekretariatet.

I fråga om förhandlingar om SAS-ländernas bilaterala luftfartsavtal har, såsom motionären riktigt påpekat, samarbetet drivits mycket långt. Tillvägagångssättet har varierat utan att avkall gjorts på tanken om grundläggande skandinavisk samordning. I vissa fall har ett land fört förhandlingar med en nationell delegation, varvid dock förutsatts, att likalydande avtal senare skulle komma att slutas med övriga SAS-länder. I andra fall har ett gemensamt uppträdande ägt rum, varvid delegationer deltagit från samtliga tre länder. Ytterligare en form för förhandlingar har varit, att ett lands representant uppträtt som förhandlare med någon eller några ex-

perter från övriga länder närvarande såsom observatörer. I samtliga fall ha förhandlingarna föregåtts av ingående skandinaviskt samråd, ofta vid ovan citerade luftfartsmöten, ibland även vid särskilda sammanträden. Inför särskilt viktiga förhandlingar ha även överläggningar först ägt rum mellan regeringsledamöter i de tre länderna.

Sammanfattningsvis kan sägas, att luftfartsmyndigheterna i de tre nordiska länderna nedlagt ett betydande arbete för att uppnå största möjliga koordinering i hithörande spörsmål. Såsom en följd härav torde luftfarten utgöra ett av de områden, där det skandinaviska samarbetet nått längst. På grund av att ett flertal myndigheter med olika struktur och befogenheter äro inkopplade, har självfallet samordningsapparaten stundom framstått såsom något tungrodd. Det är dock luftfartsstyrelsens uppfattning, att de hittills prövade metoderna i stort sett väl fyllt sitt syfte att uppnå en genomgripande nordisk samordning i luftfartsfrågor. Styrelsen är emellertid synnerligen tveksam inför tanken att mera rutinmässigt inkoppla ytterligare samarbetsorgan på luftfartens område och befarar, att en dylik åtgärd endast skulle komplicera nuvarande, väl inarbetade samarbetsprocedurer. Detta utesluter givetvis icke, att Nordiska rådet bör kunna taga initiativ till konkreta förslag i luftfartsfrågor av sådan allmän natur, som kunna lämpa sig för detta organ. Ett exempel härpå är rådets initiativ till utredning beträffande nordkalottrafiken.

Av det ovan anförda framgår, att luftfartsstyrelsen i princip helt delar motionärens uppfattning om värdet av nordiskt samarbete på luftfartens område och under årens lopp föreslagit eller själv initierat olika former av dylikt samarbete. Huruvida ytterligare samarbetsformer äro nödvändiga eller ens önskvärda, synes dock luftfartsstyrelsen i dagens läge synnerligen tveksamt; styrelsen håller före, att man tills vidare bör utnyttja och i takt med vunna erfarenheter förbättra de vägar, som hittills prövats, innan ytterligare åtgärder i motionens syfte vidtagas.

Stockholm den 12 januari 1961

Kgl. luftfartsstyrelsen
Henrik Winberg

Sven Sörenson

S. Östlund

Linjeflyg ab:

Bolaget har tagit del av förslaget. Även om detta synes mycket generellt hållet, önskar bolaget ge uttryck för sin anslutning till förslagets syftemål om ökat samarbete inom den reguljära luftfarten i Norden. Bolaget finner

det särskilt angeläget att framhålla betydelsen av gemensamt statligt stöd för utvecklingen av regelbunden flygtrafik inom de norra delarna. Utan sådant stöd såväl operativt som ekonomiskt torde det nämligen vara ytterst svårt att exploatera dessa outnyttjade områden ur såväl turistisk som kommersiell synpunkt.

Bromma den 9 januari 1961

Linjeflyg aktiebolag
Sven Östling

Transair Sweden ab:

Transair, som endast utför icke-regelbunden luftfart, har nyligen i skrivelse till Konungen redovisat sina synpunkter i aktuella hithörande frågor. En avskrift av denna skrivelse bifogas som TSA:s yttrande i förevarande sammanhang [*se Bihang*].

Malmö den 9 januari 1961

Transair Sweden ab
Gösta Ellhammar

BIIANG

**Skrivelse från Transair Sweden ab till Sveriges regering
angående charterflygbolags verksamhet i
Sverige**

Den svenska marknaden har alltid utgjort ett intressant område för utländska charterbolag. Under det senaste året har detta intresse ökat högst avsevärt. Det rör sig här framför allt om norska, finska, danska, tyska och engelska charterbolag. Vissa icke-svenska charterbolag förefaller att ha mer eller mindre baserat sin existens på den svenska marknaden. Detta har bl. a. till följd, att icke obetydliga mängder kapital exporteras från Sverige.

För att flygningarna skall få utgå från svensk flygplats kräves den svenska luftfartsstyrelsens tillstånd. Luftfartsstyrelsen har tidigare tillämpat den principen, »att det för vårt land är av synnerligen stor betydelse, att inhemska charterföretag, vilkas verksamhet står under styrelsens driftsmässiga och tekniska kontroll, kan ombesörja den största delen av chartertrafiken till och från vårt land». Luftfartsstyrelsen har vidare tillämpat principen om s. k. »direct routing». Således har exempelvis Fred Olsens flyselskap fått

upphämta passagerare i Göteborg och Malmö under färd mot södra Europa men inte i Stockholm, det finska bolaget Kar-Air har av motsvarande skäl fått hämta passagerare i Stockholm resp. Malmö etc. Som en följd härav har tidigare endast en mindre del av charterflygningarna till och från Sverige utförts av utländska flygbolag. Vid prövningen av ansökningarna för att utföra charterflygningar till och från Sverige under vintern 1959/60 har luftfartsstyrelsen tillämpat en modifierad politik, som medfört, att en betydande del av charterflygningarna numera utföras av utländska bolag. Luftfartsstyrelsen har helt övergivit principen om »direct routing». Bl. a. har det danska bolaget Flying Enterprise, som utgår från Köpenhamn, fått tillstånd att hämta passagerare i Malmö och Göteborg. TSA har under hand erfarenhet, att anledningen till denna modifiering är att söka i luftfartsstyrelsens önskan att underlätta genomförandet av luftfartspolitiska önskemål, som berör SAS:s verksamhetsområden.

De utländska flygbolagen offererar regelmässigt sina flygningar till priser, som ligger under TSA:s kostnadsläge. 80 procent av TSA:s kostnader röner inflytande av den svenska luftfartsstyrelsens bestämmelser i tekniska och operativa frågor samt drivmedelsförbrukningen. Resterande 20 procent täcker TSA:s kostnader för administration, försäljning m. m. Enligt TSA:s undersökningar betingas de utländska flygbolagens lägre priser av lägre kostnader inom de områden, som regleras av luftfartsmyndigheterna. TSA har i mån detta varit möjligt kartlagt ett danskt charterflygbolag, som från och med hösten 1960 tillåtits hämta passagerare i Malmö och Göteborg. Såvitt TSA har kunnat finna, utför detta bolags piloter — vilka uppgives vara av engelsk nationalitet — flygtidsprestationer, som ligger utanför de maximigränser, som gäller för svenska piloter. Bolaget har vidare en mycket blygsam teknisk organisation, som enligt TSA:s uppfattning icke tillnärmelsevis fyller de krav, som den svenska luftfartsinspektionen uppställt för TSA:s verksamhet. Tillgången på lokaler och utrustning är ävenledes under den nivå, som gäller för TSA. Bolaget torde således ha ett avsevärt lägre kostnadsläge än det som för TSA:s del följer av den svenska luftfartsmyndighetens bestämmelser.

För kort tid sedan bildades ett par nya danska charterflygbolag, vilka tydligen i väsentlig utsträckning baserat sin existens på den svenska marknaden. Ett av dessa flygbolag har i konkurrens med TSA avtalat med en svensk resebyrå om ett mycket stort antal flygningar under år 1961 med början i februari månad. Flygbolaget uppger, att flygplanen — av typ Douglas DC-6 — skall levereras i mitten av januari månad 1961. Det har icke varit möjligt att utröna, vilken teknisk och operativ organisation bolaget förfogar över. Tecken tyder på att dessa sidor av verksamheten knappast kan vara av den standard, när bolaget avser att börja sin verksamhet, som den svenska luftfartsinspektionen skulle kräva, därest bolaget vore svenskt. Den omständigheten, att det nystartade bolaget praktiskt taget omgående får utföra serieflygningar med passagerare, ger anledning till vissa jämförelser.

Hösten 1959 inköpte TSA tre flygplan av typ Douglas DC-6 från SAS

att införlivas i bolagets flotta, som dessförinnan bestod av sammanlagt åtta flygplan, varav sex av typ Super Curtiss. TSA hade vid tidpunkten i fråga utövat sin verksamhet i åtta år och ägde en relativt välutbyggd organisation. De för de nya flygplanen avsedda piloterna hade utbildats av SAS, och TSA hade jämväl avtalat med SAS om ett tekniskt samarbete beträffande de nyanskaffade flygplanen. TSA träffade med ett antal resebyråer överenskommelse om vissa passagerarflygningar till julen 1959. Luftfartsinspektionen, som icke ansåg, att erforderliga åtgärder vidtagits i vad avsåge underhållstjänsten, tillät emellertid icke, att TSA använde de nyinköpta flygplanen för ifrågavarande passagerarflygningar. De nya flygplanen måste först användas för fraktflygningar för att ge TSA:s organisation och piloter erforderlig träning. Enligt den svenska luftfartsstyrelsens grundläggande principer uppgår ifrågavarande övningsperiod för ett nystartat flygbolag till 12 månader. Sedan SAS enligt avtal åtagit sig praktiskt taget all teknisk tjänst för ifrågavarande flygplan medgavs, efter cirka fyra månader, att flygplanen fick användas för passagerarflygningar. Vid detta beslut torde jämväl hänsyn ha tagits till att TSA ägde mångårig erfarenhet från den flygverksamhet, varom här är fråga. Därest det omförmälda, nystartade danska charterflygbolaget tillåtes att omgående utföra serieflygningar med passagerare finnes — mot bakgrunden av det anförda — grundad anledning påstå, att den svenska luftfartsmyndigheten betraktar dessa problem på ett helt annat sätt än den danska motsvarande myndigheten.

I detta sammanhang må följande anföras.

TSA har nyligen träffat en överenskommelse med det belgiska nationella flygbolaget SABENA om teknisk översyn av vissa flygplan och motorer. Ifrågavarande avtal kan icke tillämpas med mindre den svenska luftfartsinspektionen godkänt SABENA:s verkstäder för ifrågavarande verksamhet. Det må nämnas, att SABENA:s anläggningar är godkända av förutom den belgiska jämväl bl. a. av den amerikanska luftfartsmyndigheten. TSA har stor respekt för den svenska luftfartsinspektionens åtgärder, vilka i förevarande sammanhang grundar sig på gällande bestämmelser. TSA är övertygat om att den svenska luftfartsinspektionens görande bottnar i önskemålet att tillförsäkra flygverksamheten maximal säkerhet. Mot denna bakgrund har TSA hemställt, att den svenska luftfartsmyndigheten måtte inspektera och bedöma de icke-svenska charterbolag, vilka flyger svenska medborgare. Det måste anses mera motiverat att undersöka förhållanden beträffande exempelvis ett nystartat danskt charterflygbolag än att licensiera ett välrenommerat, stort och nationellt flygbolag av typ SABENA. Luftfartsinspektionen har hävdad, att gällande bestämmelser icke förutsätter sådan inspektion. Från TSA:s sida kan då endast genmåljas, att bestämmelserna bör så till vida ändras, att icke orimliga situationer uppkommer.

TSA har i olika sammanhang anmält till den svenska luftfartsmyndigheten, att sådana åtgärder måste vidtagas, att de charterflygbolag, som opererar från svenska flygplatser med svensk publik, måste utöva sin flygverk-

samhet under lika villkor. De svenska, strängare och mer kostnadskrävande bestämmelserna kommer eljest allt på sikt göra TSA:s produktion osäljbar.

För närvarande prövar luftfartsstyrelsen ansökningarna rörande charterflygverksamheten från Sverige sommaren 1961. En statistisk bearbetning av ansökningarna torde giva vid handen, att TSA förlorat en betydande del av marknaden i jämförelse med motsvarande värden avseende sommaren 1960. Vid de förhandlingar, som förts under den gångna hösten med bl. a. landets resebyråer, har TSA:s representanter regelmässigt mötts av följande synpunkter: TSA har störst erfarenhet och utför bättre flygningar än konkurrenterna; TSA är ett svenskt bolag, vilket är en fördel ur resebyråernas synpunkt; TSA:s priser är emellertid högre än de utländska charterflygbolagens priser. En resebyrå, som anlitar TSA, riskerar sin egen verksamhet genom priskonkurrensen. Till detta bör fogas, att TSA ännu icke givit sådant ekonomiskt resultat, att föreskrivna avskrivningar kunnat företagas.

TSA har sig bekant, att statsmakterna funnit skäl föreligga att närmare undersöka betingelserna för den skandinaviska charterflygverksamheten. En särskild arbetsgrupp med representanter för Danmark, Norge och Sverige har tillsatts. Det hade varit önskvärt, om jämväl Finland varit representerat i arbetsgruppen. Det finns goda skäl för den synpunkten. Arbetsgruppens tillkomst hälsas med tillfredsställelse. Den nuvarande ordningen är orimlig och kan icke få bestå. Enligt TSA:s mening är det icke tillräckligt, att enhetliga bestämmelser utfärdas. Kontroll- och inspektionsverksamheten måste utföras med samma styrka och betraktelsesätt inom hela Skandinavien.

Vad ovan angivits kan sammanfattas på följande sätt:

Den icke reguljära flygverksamheten (charterflygverksamheten) till och från Sverige måste baseras på lika villkor. Den svenska luftfartsmyndighetens lovvärda arbete att sörja för fullgod flygsäkerhet får icke leda till att svenska flygföretag icke kan hävda sig i konkurrensen genom ett för högt kostnadsläge.

Samtidigt bör betonas, att luftfartsinspektionens direktiv och anvisningar städse visat sig riktiga och väl motiverade. De påkallade ändringarna har praktiskt taget alltid kunnat genomföras i bästa samförstånd mellan luftfartsinspektionen och TSA. De flygföretag, vilka önskar flyga till och från svenska flygplatser med svensk publik, måste dock vara underkastade likartade bestämmelser och kontroll.

Under återopande av det anförda får TSA i underdånighet avgiva följande hemställan:

Intill den tidpunkt, då enhetliga bestämmelser gäller i Skandinavien för utövande av charterflygverksamhet samt för inspektion och kontroll av denna verksamhet, bör sådana bestämmelser utfärdas, att utländska charterflygbolag får utföra charterflygningar med svenska medborgare och med avgång från resp. återkomst till svenska flygplatser endast under förutsättning,

att flygbolaget vid inspektion utförd av den svenska luftfartsinspektionen

befunnits äga sådan teknisk och operativ organisation, som luftfartsinspektionen kräver av motsvarande svenska flygbolag samt

att luftfartsinspektionen kontrollerar besättningsdisponeringar, teknisk tjänst, utbildningsläge bland personalen etc. efter samma grunder, som gäller beträffande svenska charterflygbolag.

Malmö den 7 december 1960

Transair Sweden ab

Gösta Ellhammar

BILAGA 2

PM rörande gemensamma luftfartsförhandlingar med utomnordiska länder

Vid de talrika tillfällen under senare år, då Danmark, Norge och Sverige förhandlat om ingående av luftfartsavtal med ett icke-nordiskt land, har länderna företräts av en gemensam delegation, i vilken ingått representanter från de myndigheter i respektive land, som sysslar med luftfartsfrågor. I förhandlingarna har regelmässigt även deltagit en representant från SAS som expert vid sidan av de statliga ombuden.

Formerna för det i allmänhet ganska omfattande samarbete, som förberedandet och genomförandet av dylika förhandlingar krävt, har successivt utvecklats under de år, som gått sedan tillkomsten av SAS, och har alltefter omständigheternas krav anpassats från fall till fall. Något mera formbundet samarbete har knappast ansetts praktiskt möjligt med hänsyn till de många skilda instanser, vilkas synpunkter måste inhämtas och koordineras inom en ofta ganska kort tidrymd för bestämmande av förhandlingstaktik och för fastställande av instruktioner för förhandlingsdelegationen. Vid beredningen av dessa frågor deltagar regelmässigt, förutom SAS, följande statliga myndigheter: i Danmark utrikesministeriet och ministeriet för offentliga arbeten samt Luftfartsdirektoratet, i Norge utrikesministeriet och Luftfartsdirektoratet och i Sverige utrikes- och kommunikationsdepartementen samt luftfartsstyrelsen.

Inledande av luftfartsförhandlingar med ett utomstående land aktualiseras vanligen genom att landet i fråga med stöd av gällande luftfartsavtal begär konsultationer rörande kapacitetsreglering eller liknande spörsmål eller framställer önskemål om slutandet av nytt luftfartsavtal. I andra fall föranledes en förhandling av att avtalet sagts upp från endera parten eller att giltighetstiden för ett tidsbegränsat avtal gått ut. Samordningen av olika spörsmål, som har samband med en luftfartsförhandling, handhaves i vartdera av de tre skandinaviska länderna av utrikesdepartementen. Sådana spörsmål behandlas även vid de ungefär varannan månad återkommande

sammanträdena mellan cheferna för ländernas tre luftfartsmyndigheter. Vid dessa möten är representanter för övriga intresserade statsmyndigheter närvarande.

Det löpande samarbetet och delgivningen av inkomna upplysningar mellan myndigheterna sker genom praktiskt taget dagliga telefonsamtal mellan berörda tjänstemän i de tre huvudstäderna. Inför särskilt betydelsefulla förhandlingar fastställs i allmänhet delegationens instruktioner vid ett särskilt anordnat sammanträde i någon av huvudstäderna. När omständigheterna så anses påfordra, förekommer överläggningar — antingen omedelbart före eller under förhandlingarnas gång — även på regeringsplanet. I princip eftersträvas en proportionell fördelning av huvudansvaret för de olika förhandlingarna mellan Köpenhamn, Oslo och Stockholm.

Flertalet av de luftfartsförhandlingar, som under senare år ägt rum, har kommit att förläggas till utlandet. De skandinaviska länderna utfärdar emellertid regelmässigt inbjudan till det andra landet att förhandla i någon av de nordiska huvudstäderna, samtidigt som man emellertid erbjuder sig att sända ut en förhandlingsdelegation.

Vad gäller en delegations sammansättning har man, när förhandlingarna äger rum utanför Skandinavien, i de flesta fall att välja mellan att låta sig företrädas av de tre ländernas beskickschefer på platsen, biträdda av experter, eller att förhandla med en i sin helhet från huvudstäderna utsänd delegation. Bestämmande härvidlag blir förhandlingens typ och karaktär, de frågor, som kan tänkas komma upp, etc. Ordförandeskapet för de olika förhandlingsdelegationerna fördelas — i likhet med vad som ovan nämnts beträffande ansvaret — mellan de tre skandinaviska länderna.

Gemensamma skandinaviska luftfartsförhandlingar med andra länder har under åren 1958—1960 ägt rum med följande sexton länder: Island, Jugoslavien, Sovjetunionen, Västtyskland, Förenta staterna, Liberia, Marocko, Sudan, Sydafrika, Tunisien, Israel, Libanon, Afghanistan, Ceylon, Brasilien och Peru.

Januari 1961

BILAGA 3

PM rörande samverkan beträffande luftfartslagstiftning

Alltsedan slutet av 1940-talet har gemensamma nordiska överläggningar anordnats i syfte att få till stånd en samordning av den inom samtliga länder pågående revisionen av luftfartslagstiftningen. Behovet av nya luftfarts-lagar har framkallats av dels den mycket snabba utvecklingen inom luftfarten under efterkrigstiden, vilken lett till att gällande lagar blivit föråldrade, dels ingående av olika internationella luftfartskonventioner, vilkas genomförande nödvändiggjort särskild lagstiftning. Under åren 1949—1954

anordnades sålunda på skilda platser i de nordiska länderna åtta dylika gemensamma sammanträden. Sverige företrädde därvidlag av medlemmar i 1945 års lufträttssakkunniga, Danmark av Udvalget angående revision af luftfartsloven, Norge av Kommisjonen til revisjon av luftfartsloven av 1923 och Finland av lufträttskommittén. I de två första sammanträdena deltog även Island. Vid lufträttskonferensen i Köpenhamn 1954 hade arbetet fortskridit så långt, att man kunde utforma utkast till nya, i stort sett likalydande luftfartslagar, vilka sedermera blivit föremål för ytterligare överarbetning inom varje land. Ur detta arbete har de luftfartslagtexter framgått, som framlagts för respektive lands parlament. De företer inbördes vissa olikheter.

Danmark

I Danmark framlade ministern för offentliga arbeten »forslag till lov om luftfart» den 4 december 1959. Efter att ha granskats i ett för ändamålet särskilt tillsatt utskott antogs lagförslaget av Folketinget den 3 juni 1960. Lagen promulgerades den 10 juni 1960. Tidpunkten för lagens ikraftträdande bestämmes genom kunglig förordning. Enligt uppgift från danska ministeriet för offentliga arbeten överväges att låta lagen träda i kraft den 1 juli 1961.

Finland

Lufträttskommittén framlade sitt betänkande med förslag till ny luftfartslag den 17 januari 1961. Proposition i ärendet förväntas kunna föreläggas riksdagen under våren 1961.

Norge

I Norge framlade Kommisjonen til revision av luftfartsloven ett »utkast til lov om luftfart med motiver» den 18 juni 1957. Proposition om ny luftfartslag (Ot. prp. 1959—60, nr 52) förelades Stortinget under sessionen 1959—60 och antogs av Stortinget den 16 december 1960. Lagen har ännu icke satts i kraft.

Sverige

1945 års lufträttssakkunniga framlade betänkande med förslag till ny luftfartslag den 31 oktober 1955 (SOU 1955: 42). Sedan detta förslag granskats av lagrådet, avhölls ett nytt nordiskt luftfartsmöte i Stockholm i början av 1957, då man på svensk sida icke ansett sig böra ta slutlig ståndpunkt till lagrådets yttrande utan att ha samrått med företrädare för de länder, vilka tidigare deltagit i lagsamarbetet på området. En genomgång av de av lagrådet föreslagna ändringarna skedde vid detta möte. Därvid uppnåddes god överensstämmelse mellan ståndpunkterna, ehuru vissa skilligheter dock syntes ofrånkomliga.

Proposition med förslag till luftfartslag m. m. (prop. 1957, nr 69) fram-

lades av Kungl. Maj:t den 1 februari 1957. Efter att ha behandlats av första lagutskottet den 9 maj 1957 (utlåtande nr 28) antogs den nya luftfartslagen av riksdagen den 6 juni 1957. Lagen har — med undantag av kap. 7 och kap. 13 § 7 andra stycket, som trädde i kraft den 1 december 1960 — ännu icke satts i kraft.

Bland de problem, vilka ägnats särskild uppmärksamhet i samband med revisionen av luftfartslagstiftningen, märkes frågan om tillståndsgivning för charterflygning. Upprinnelsen till det arbete, som bedrivits på detta område under de senaste åren, är en skrivelse hösten 1954 från SAS till de tre skandinaviska ländernas kommunikationsministrar, vari konsortiet framförde betänkligheter mot att den typ av chartertrafik, som konkurrerade med den reguljära linjefarten, förekom i växande omfattning. I anledning härav fick luftfartsmyndigheterna i de tre länderna vid ett nordiskt trafikministermöte i oktober samma år i uppdrag att företa en närmare granskning av spörsmålet i syfte att söka uppnå en enhetlig politik med avseende på skydd åt SAS. I den av luftfartsmyndigheterna gemensamt företagna utredningen angavs vissa rekommendationer som riktlinjer vid prövning av ansökningar om tillstånd till charterflygningar. Någon egentlig lösning på problemet uppnåddes emellertid icke härigenom. Efter förnyade klagomål från SAS tillsattes vid ett skandinaviskt luftfartsmöte i november 1958 en tremannakommitté, Charterkommittén, med huvuduppgift att utreda möjligheterna för en gemensam skandinavisk politik i fråga om charterflygning. Utredningen i fråga, vars resultat framlades i november 1959, gav emellertid vid handen, att någon samfällid linje icke kunnat uppnås i fråga om tillståndsgivningen för charterflygning. Orsaken till den bristande överensstämmelsen mellan de tre luftfartsmyndigheternas inställning synes ha varit, att charterflygverksamheten arbetar under olika förutsättningar i de tre länderna.

I skrivelse den 11 april 1960 till kommunikationsministern redovisade den svenska luftfartsstyrelsen utförligt de linjer, som styrelsen för sin del följt vid tillståndsgivningen för charterflygningar. Styrelsen framhöll samtidigt vikten av att samförstånd nåddes mellan de skandinaviska länderna i denna fråga, som i hög grad vore ett gemensamt skandinaviskt problem. I skrivelsen hemställer styrelsen, att den svenske kommunikationsministern måtte vidtaga åtgärder för att klarlägga, huruvida förutsättningar föreligger för att, sedan 7 kap. i den nya svenska luftfartslagen satts i kraft, åvägbringa enhetliga bestämmelser i de skandinaviska länderna och, därest detta vore fallet, uppdraga riktlinjer, efter vilka sådana bestämmelser skulle kunna utarbetas.

Spörsmålet om samordning av charterflygtrafiken har därefter diskuterats vid ett nordiskt möte i november 1960, i vilket statssekreterarna (mot-svarande) i respektive trafikministerier deltog. Man beslöt därvid tillsätta en arbetsgrupp bestående av två högre tjänstemän från varje land. Denna

arbetsgrupp är för närvarande i färd med att utreda charterflygningsfrågan¹.

Ett annat spörsmål inom luftfartslagstiftningen, som särskilt diskuterats, är frågan om internordisk giltighet för flygcertifikat. Inför det nordiska justitieministermötet i Stockholm i juni 1959 ifrågasatte Nordiska rådets juridiska niomannakommitté i skrivelse den 6 maj 1959 intagande av uttryckliga regler i själva luftfartslagen om likvärdighet för dylika certifikat och andra liknande handlingar, oavsett om de utfärdats i det egna landet eller i annat nordiskt land. I anledning härav avgav svenska justitiedepartementets särskilde sakkunnige i luftfartsfrågor yttrande i ärendet. Det heter däri avslutningsvis:

Mellan de nordiska ländernas luftfartsmyndigheter råder ett nära samarbete av sådan art, att särskilda nordiska överenskommelser i varje fall för närvarande knappast kunna leda till sakliga förbättringar. Man må icke förbise, att luftfartens säkerhet kräver viss reglering av flygverksamheten, vilken med nödvändighet måste gå ned till de tekniska detaljerna. Först då enhetlighet de olika staterna emellan uppnåtts i fråga om denna detaljreglering, kan man med utsikt till framgång upptaga frågan om generell likställighet mellan olika länders certifikat och myndighetsgodkännanden. Det synes lämpligt, att man avvaktar några års erfarenhet av tillämpningen av den nya nordiska luftfartslagstiftningen, innan frågan om ytterligare utveckling av denna upptages till behandling.

Med hänsyn till de ovan anförda synpunkterna har därefter frågan om internordisk giltighet för certifikat m. m. tills vidare avskrivits från dagordningen.

Januari 1961

BILAGA 4

PM rörande nationella nordiska linjeflygföretag

Om det bortses från s. k. »inclusive tour»-verksamhet, bedriver förutom SAS följande nordiska flygföretag linjefart inom och mellan de nordiska länderna: i Finland Aero OY och Kar-Air OY, i Island Loftleiðir och Flugfélag Íslands, i Norge Braathens S.A.F.E., Wideroes flyveselskap A/S och Fred Olsen A/S samt i Sverige Linjeflyg ab.

I en särskild bilaga [*se Bihang*] lämnas några uppgifter om dessa företag utvisande deras storleksordning.

Mellan SAS å ena sidan samt Loftleiðir och Braathens å den andra förekommer icke något samarbete. Med de övriga linjebolagen samarbetar SAS på olika sätt. Såsom medlemmar av IATA (Internationella lufttrafikorganisationen) förekommer samarbete inom ramen för denna organisations verk-

¹ Charterflygning bedrivs för närvarande av följande nordiska företag: i Danmark Flying Enterprise A/S och Nordic Airways Ltd. A/S, i Norge Fred Olsen A/S, Braathens S. A. F. E. och Norrøna fly A/S samt i Sverige Transair Sweden ab och AB Svensk flygtjänst.

samhet mellan SAS, Flugfélag och Aero. SAS verkar dessutom mot ersättning som svensk generalagent för dessa två bolag. Denna uppgift omfattar förutom biljettförsäljning på den skandinaviska marknaden bl. a. även att tjäna som bolagens representant gentemot svenska myndigheter. Mellan Aero och SAS (ABA) fanns sedan 1924 ett s. k. »pool»-avtal innebärande en uppdelning av trafiken mellan Finland och Sverige på de bägge bolagen och en fördelning av intäkter och kostnader. Detta avtal uppsades emellertid av Aero i januari 1960 med verkan från den 1 april 1960, när sommartidtabellen trädde i kraft.

Mellan SAS och Linjeflyg förekommer en nära anknytning, såtillvida som SAS i enlighet med det första intressentavtalet vid Linjeflygs tillkomst den 11 april 1957 innehar 50 % av detta bolags aktiekapital. Övriga delägare var vid bildandet Dagens Nyheter ab och Stockholms-Tidningen ab. Sedermera har såsom delägare tillkommit AB Svenska pressbyrån.

Antal medlemmar i Linjeflygs styrelse har i ett andra intressentavtal 1959 i samband med en höjning av aktiekapitalet från 1 milj. kr. till 1,2 milj. kr. fastställts till nio, varav SAS nominerar fyra.

I övrigt regleras förhållandet mellan Linjeflyg och SAS genom följande fyra avtal: Samarbetsavtalet rörande vissa riktlinjer angående upprätthållandet av den inrikes flygtrafiken i Sverige, vilket även innehåller bestämmelser om en rad spørsmål rörande trafiksamarbetet mellan Linjeflyg och SAS samt förbindelse om löpande koordination av biljett- och frakttaxor på sådant sätt, att största möjliga enhetlighet erhålles; arrendeavtalet rörande uthyrning till Linjeflyg av vissa flygplan m. m. tillhöriga det av Dagens Nyheter ab ägda Airtaco; hyresavtalet rörande uthyrning till Linjeflyg av vissa SAS tillhöriga flygplan; samt transportavtalet rörande av Linjeflyg från Airtaco övertagen tidningsflygtrafik.

Wideroes flyveselskap A/S samarbetar med SAS på vissa linjer i Norge, där Wideroes svarar för trafiken med stöd av SAS.

Mellan SAS och det norska flygbolaget Fred Olsen A/S förekommer viss samverkan, såtillvida som SAS sedan något år tillbaka till förhyrning haft tre av detta bolags fraktflygfartyg.

I januari 1961 (vintertidtabell) upprätthöll nordiska flygföretag regelbunden flygtrafik på följande internordiska linjer:

Aero OY:	Helsingfors—Köpenhamn. Helsingfors—Stockholm—Oslo. Åbo—Stockholm—Köpenhamn. Vasa—Sundsvall/Härnösand. Mariehamn—Stockholm.
Kar-Air OY:	Tammerfors—Stockholm.
Loftleiðir:	Reykjavík—Oslo—Köpenhamn. Reykjavík—Oslo—Göteborg—Köpenhamn. Reykjavík—Stavanger—Göteborg—Köpenhamn.
Flugfélag Íslands:	Reykjavík—Oslo—Köpenhamn.

Januari 1961

Uppgifter om vissa flygföretags verksamhet under 1959

	Aktiekapital (milj. §)	Antal anställda	Flyg- plansflotta	Brutto- inkomst (milj. §)	Passage- rarekm (utnyttj.)	Antal be- fraktade passa- gerare	Godsbe- fraktning (ton)
Finn-Air ¹	2,8	1 400	9 DC 3 7 Conv.- Metrop. 3 Caravelle		175 milj.		1 980
Kar-Air	0,64	162	2 Conv.- Metrop. 4 DC 3 1 Lockheed Lodestar		60 milj.		—
Loftleiðir Flugfélag	0,105 0,097	170 252	2 DC 4 2 Vicker Viscount 3 DC 3 1 Consolidated	2,57	184 milj. 50 milj.	35 000 81 000	315 1 752
Widerøes Linjeflyg	0,14 0,23	300	— 10 DC 3 3 Lockheed L—18	1,0 4,0	— —	21 000 190 000	137 —

Beträffande Braathens har inga uppgifter varit tillgängliga.

¹ 1/10 1958—30/9 1959.

BILAGA 5

Översikt över utvecklingen av SAS:s ekonomiska ställning

Tillgångar i milj. sv. kr.

	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960
Flygplan	60,5	94,3	115	98,3	190,1	322,1	360	394,7	646
Avskrivningar	8	10,5	20,5	20,8	34,2	124,3	145,4	169,9	182,9
Reservdelar	51,7	58,7	45,6	31,1	50,2	107,9	113,5	125,6	230,5
Avskrivningar	5,3	9,4	8,9	17,3	3,1	40,9	45,7	50,9	59
Förskottsbetalning på flygplan	26,5	16,7	3,4	30,9	36,9	22,9	56,1	108	29,9
Byggnader	5,7	5,3	4,5	8,3	11,1	15,7	17,6	18,7	52,7
Avskrivningar	1	1,6	1,1	1,4	0,7	2,3	3,3	4,4	5,5
Verkstadsinven- tarier	8,1	6,5	4,9	3,7	4,7	11,4	12,7	16,6	29,9
Avskrivningar	1,6	2,1	2,1	1,4	0,8	8,3	9,1	10,7	13,9
Övriga inventarier och fordon	10	8,2	6,9	10,2	10,5	19,9	23,4	33,2	48,3
Avskrivningar	3	2,8	2,6	3,2	2,7	13,8	16,9	20	24,3
Diverse debitorer	33,6	37,5	46,3	53,6	66,5	84,3	105,5	114,4	181,6

Vinst- och förlusträkning i milj. sv. kr.

	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960
<i>Kostnader</i>									
Driftskostnader	190,3	214,9	229	266,4	314,5	407,7	469,8	469,7	574,5
Administrationskostnader	10,7	8,8	8,4	9,3	11,3	12,2	14,5	15,4	18,7
Övriga kostnader	3,8	4,5	3,3	4,8	7,9	10,1	12,9	15,7	21,5
Avskrivningar	19	24,1	28,1	44,1	41,6	57,2	49	51,5	78,4
Extra avskrivningar	1,6	2,2	7	—	—	—	—	—	—
Avsättning till värderingsfond	—	—	—	—	—	—	—	—	48,1
Restbelopp till moderbolag	—	—	—	8,4	10,5	10,5	—	—	—
<i>Intäkter</i>									
Trafikintäkter efter avdrag av provisioner	210,6	235,3	258,5	318,7	370,6	460,4	501,5	519,3	591,2
Övriga driftsintäkter	11,2	12,1	9,2	12,9	14,2	21,8	25,1	29,2	50,6
Diverse intäkter	2	5,7	6,9	—	—	14,4	18,6	2,9	14,4
Bidrag till inrikes- trafik	1,6	1,4	1,2	1,4	0,9	1,03	1	0,9	1

BILAGA 6**PM rörande den regelbundna luftfarten för passagerarbefordran inom och mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige***(Av docenten Sven Godlund)*

Kartan över linjenätet, flygplatserna och turantalet [*se Bihang 1*] visar förhållandena i januari 1961 för de linjer, som trafikeras hela året, och förhållandena i juli 1960 för de linjer, som trafikeras endast sommartid. För varje linje eller delsträcka har med siffror angivits turantalet per normalvecka i vardera riktningen enligt de i januari 1961 resp. juli 1960 gällande, offentliggjorda tidtabellerna för regelbunden passagerarebefordran¹. S. k. chartertrafik ingår således icke. Gods- och posttrafiken behandlas icke heller.

Vid inritningen av linjerna har eftersträfvats att få en så klar och över-

¹ Att turfrekvensen på helårs- och sommarlinjerna på detta sätt redovisats för skilda tidpunkter innebär naturligtvis en viss nackdel vid jämförelser de två linjeslagen emellan, eftersom helårslinjernas turtäthet är lägre vintertid än sommartid. Denna nackdel har emellertid ansetts böra väga lätt mot den fördel, det kan antagas vara, att här söka ge en så aktuell bild som möjligt av den absoluta huvuddelen av linjenätet, d. v. s. av helårslinjerna.

siktlig bild som möjligt. Linjerna utvisar därför icke de begagnade luftlederna såsom dessa är bestämda av säkerhetsskäl o. dyl.

Vid angivandet av linjerna och turantalet har den regeln gällt, att alla för regelbunden passagerarebefordran inom eller mellan de angivna länderna tillgängliga resemöjligheterna medräknats, oavsett koncessionsinnehavare, plantyp, ursprunglig startplats eller slutlig ändpunkt¹.

Linjer och turer, som icke medger resemöjligheter inom eller mellan de fyra angivna länderna, är här helt utelämnade. Sålunda saknas t. ex. direktlinjerna Köbenhavn—New York och Helsingfors—Moskva.

För vissa linjer och delsträckor kan observeras, att turantalet i ena riktningen är större än i den andra. Detta sammanhänger med att planen i ena riktningen befordrar enbart tidningar (ev. även post) och således ej står till den resande allmänhetens förfogande.

Kartan över linjenätet visar bl. a., hur huvuddelen av linjerna strålar samman i resp. lands huvudstad. Tidtabellerna är i allmänhet också så lagda, att dagsbesök i huvudstaden kan ske alla dagar eller alla vardagar genom framresa på morgonen-förmiddagen och återresa på eftermiddagen-kvällen. På grund av den stora vikt, som kan fästas vid dylika rese- och vistelsemöjligheter, har en närmare redogörelse därav synts lämplig här.

För Sveriges del finns f. n. dylika möjligheter till dagsbesök i Stockholm för passagerare från samtliga platser utom Norrköping och Kiruna. För Danmarks del saknar Rønne på Bornholm vintertid dylika möjligheter. Sommartid, då turtätheten på linjen Köbenhavn—Rønne är starkt utökad, har emellertid bornholmsborna möjligheter till dagsbesök i huvudstaden.

I Norge kan man resa flygledes fram och åter på en och samma dag med effektiv vistelsetid i Oslo från alla landflygplatser i landet utom från Bodø och Bardufoss. För Ålesund gäller dock, att dylika möjligheter föreligger, endast om resan företages omvägen via Trondheim/Værnes. Sommartid finns även möjligheter till dagsbesök i Oslo för resenärer från Bodø.

För Finlands del kan f. n. resenärer från alla flygplatser med reguljär trafik utom Ivalo, Kauhava och Halli färdas fram och åter till huvudstaden för dagsbesök därstädes. Detta innebär, att praktiskt taget alla bebyggelse- och industricentra av betydelse nu är inlemmade i detta nät av dagligt huvudstadsflyg.

En närmare registrering av de nuvarande förhållandena och en planering för framtiden bör naturligtvis ske mot bakgrund av trafikunderlagets, här i första hand befolkningens, geografiska fördelning.

Ett begrepp om inrikesflygets nuvarande »täckningsprocent», när det gäller dagliga resemöjligheter till och från resp. huvudstad för effektiv besöks-tid därstädes, ger oss tabell 1, vars tal bestämts med ledning dels av flygplatslägena å den bifogade kartan samt de i januari 1961 gällande tidta-

¹ En somrarna 1959 och 1960 bedriven reguljär flygtrafik för passagerarebefordran Helsingfors—S:t Michel har dock ej medtagits här efter samråd med luftfartsbyrån i Helsingfors. Skälen härtill är, dels att trafiken närmast hade karaktär av provtrafik, dels att trafiken ombesörjdes med s. k. skolflygplan med endast två passagerareplatser.

bellerna, dels av tillgängliga s. k. befolkningsprickkartor och senast publicerad befolkningsstatistik för kommuner och församlingar.

Den för dylika flygresor potentiella folkmängden i resp. land har bestämts med utgångspunkt från det kortaste konkurrensavstånd, som råder för flyget med hänsyn till nuvarande linjesträckningar, turinriktningar, restider och biljettpriser samt alternativa landsvägs- och järnvägsförbindelser. I Sverige och Norge har detta »flygfria» minimiavstånd runt huvudstaden taxerats till ca 200 km samt i Danmark och Finland till ca 125 km, i samtliga fall räknat landsvägsledes (eller vid färjepassager o. dyl. motsvarande tidsavstånd). Vid folkmängdsbestämningarna har en flygplats' uppsamlingsomland generellt approximerats till en yta runt platsen med en radie av ca 70 km, räknat landsvägsledes, motsvarande 1 å 2 timmars anslutningsresa med bil eller tåg (inkl. terminallider o. dyl.).

Tabell 1. Folkmängd och dagliga rese­möjligheter med flyg till resp. huvudstad i Danmark, Finland, Norge och Sverige enligt i februari 1961 gällande förhållanden

	Total folk­ mängd i milj.	Ungefärlig folkmängd i milj. bo­ ende på i Norge och Sverige minst ca 200 km:s och i Danmark och Finland minst ca 125 km:s vägavstånd (eller ungefär mot­ svarande tidsavstånd) från resp. huvudstad, d. v. s. på avstånd, där flyget f. n. kan konkurrera med bil och tåg	Ungefärlig folkmängd som enligt i jan. 1961 gällande tidtabeller har möjlighet att under en och sama dag (vardag) resa med flyg till och från resp. huvudstad för minst 4 timmars effektiv besöks­ tid därstädes
Danmark	4,6	2,6 (100 %)	1,6 (62 %)
Finland	4,5	3,3 (100 %)	2,3 (70 %)
Norge	3,6	1,9 (100 %)	0,8 (48 %)
Sverige	7,5	4,8 (100 %)	2,7 (57 %)
Totalt	20,2	12,6 (100 %)	7,4 (59 %)

I förhållande till folkmängdens allmänna fördelning och de viktigare tät­orternas trafikbehov synes inrikesflyget, redovisat i form av nuvarande linjenät och turinriktning, visa en förmånligare »täckningsprocent» i Finland än i de tre övriga länderna.

En speciell företeelse i Nordnorge är sjöflyglinjerna, trafikerade endast under sommarhalvåret, vanligen från mitten av maj till mitten eller senare delen av oktober, d. v. s. under 5—6 månader. Inskränkningarna beror främst på att särskilda säkerhetsanordningar, som kan medge trafik jämväl under vintermörkret, saknas. Tidtabellerna på dessa sjöflyglinjer är i allmänhet så lagda, att anslutning erhålles med helårslinjernas sommarturer i Bodø (via Bodø hamn) och Bardufoss (via de närbelägna sjöflygplatserna Sørreisa eller Ansvann). I övrigt upprätthålles anslutningarna här med buss eller båt.

Totalfolkmängden i den del av Nordnorge, som på detta sätt saknar regel­bunden flygtrafik hela året, uppgår f. n. till i runt tal 250 000 personer. I det längst bort belägna området, Hammerfest—Alta—Vadsø—Kirkenes-regionen,

d. v. s. ungefärligen Finnmarks fylke, bor i runt tal 75 000 personer. I viss grad anlitar denna befolkning via buss den finska flyglinjen på Ivalo.

Utbyggnad av flygplatserna och linjenätet, förtätning av tidtabellerna samt allmän hastighets- och kapacitetshöjning präglar verksamheten i samtliga länder. För Sveriges del kan omnämnas, att under våren 1961 beräknas regelbunden luftfart för passagerarebefordran komma till stånd på en linje Kristianstad—Stockholm samt hösten 1961 till Stockholm från Borlänge/Rommehed samt Örnsköldsvik, Umeå och Skellefteå. Vid dessa städer pågår f. n. flygplatsbyggen. När de tre sistnämnda flygplatserna blir färdiga, torde den reguljära trafiken på Nordmaling/Olofsfors komma att upphöra.

Aktuella men i tiden troligen icke lika närliggande projekt är i Sverige vidare bl. a. de önskade linjerna Växjö-trakten—Stockholm, Lidköping-trakten—Stockholm, Trollhättan/Uddevalla-trakten—Stockholm, Borås—Stockholm och Söderhamn—Stockholm samt förlängning av vissa turer på linjen Stockholm—Luleå till Gällivare.

Reguljära flygförbindelser för passagerarebefordran mellan de fyra länderna förekommer f. n. (januari 1961) på följande sträckor:

Stockholm—Oslo.

København—Göteborg—Oslo samt København—Oslo direkt.

Kbenhavn—Göteborg—Stavanger.

København—Kristiansand—Stavanger—Bergen, vissa turer med mellanlandning i Ålborg.

København—Malmö.

København—Stockholm.

København—Helsingfors.

Stockholm—Helsingfors.

Stockholm—Åbo.

Stockholm—Mariehamn.

Stockholm—Tammerfors.

Sundsvall—Vasa—Tammerfors—Helsingfors.

Luleå—Kemi (endast sommarhalvåret).

Frånsett de båda linjerna Sundsvall—Vasa och Luleå—Kemi, varav den sistnämnda endast trafikeras under sommarhalvåret, saknas f. n. all direkt flygförbindelse mellan de nordligare delarna av Finland, Norge och Sverige. Det är ovisst, om linjen Luleå—Kemi kommer att trafikeras i framtiden.

Kartan över antalet påstigande passagerare [*se Bihang 2*] är uppgjord på grundval av material, som ställts till förfogande av resp. lands luftfartsverk. Uppgifterna för landflygplatserna hänför sig i vad avser Danmark, Norge och Sverige till år 1960 och i vad avser Finland till år 1959 och första halvåret 1960. De på kartan redovisade talen för Finlands del har därvid gjorts så aktuella som möjligt genom att årssiffrorna för 1959 halverats, varefter addering av dessa halvårstal skett med halvårstalen för 1960¹.

¹ Att antalet påstigande passagerare här valts som redovisningsgrund beror bl. a. på att detta antal (väsentligen på grund av de återgående tidningsplanen för persontrafik) brukar vara något högre än antalet avstigande. De svenska siffrorna är givetvis påverkade av arbetskonflikten vid ett av flygföretagen under ca två sommarmånader år 1960. Trots denna konflikt låg dock

I några fall hänför sig de angivna uppgifterna till under år 1960 öppnade flygplatser, för vilka således talen endast avser den del av verksamhetsåret, under vilken regelbunden trafik bedrevs på dessa platser. Detta gäller bl. a. Ängelholm, där den regelbundna trafiken började i september 1960 och således passagerarantalet om knappa 1 500 endast hänför sig till ca 4 månaders trafikeringsstid.

För de norska sjöflygplatserna förelåg vid inventeringstillfället ej aktuell statistik för senare sommar än 1959. Då det därvid rör sig om små absoluta tal, påverkar detta emellertid knappast helhetsbilden.

Vid karteringen har, i enlighet med den från resp. myndighet erhållna uppdelningen av siffermaterialet, redovisning lämnats dels över antalet påstigande inrikesresenärer (svarta fälten i de ytproportionella kvadraterna), dels över antalet påstigande utrikesresenärer (prickade fälten, likaledes ytproportionella). Därvid bör påpekas, att, i enlighet med den tillgängliga statistiken, resenärer mellan de nordiska länderna är inräknade i talen för utrikestrafiken. De på kartan angivna talen avser tusental.

Av kartan ser man bl. a., att i Stockholm påsteg under år 1960 ca 178 000 inrikes- och ca 294 000 utrikespassagerare, d. v. s. totalt ca 472 000. För Köbenhavn är motsvarande tal ca 93 000 plus 405 000 eller tillsammans ca 498 000. I Oslo påsteg under år 1960 ca 112 000 inrikesresenärer och ca 165 000 utrikesresenärer, d. v. s. totalt ca 277 000 personer. För Helsingfors är motsvarande data ca 110 000 inrikestrafikanter och ca 102 000 påstigande utrikestrafikanter eller tillsammans ca 212 000.

I de på kartan redovisade talen ingår icke över- eller genomgångsresenärerna (transitpassagerarna), som år 1960 uppgick i Köbenhavn till ca 384 000, varav ca 2/3 bytte från ett plan till ett annat. För övriga flygplatser är den redovisade transitgruppen i allmänhet av ringa omfattning.

För de flygplatser, som ej ligger vid huvudstäderna, uppgår årstalen 1960 (1959) i allmänhet till 3 000 à 8 000 påstigande, om platsen beröres av 6 à 7 turer i vardera riktningen per normalvecka samt 10 000 à 30 000, om ungefär 14 à 21 dylika turer finns. Endast ett fåtal flygplatser (utom huvudstadsplatserna) redovisar f. n. mer än ca 30 000 påstigande passagerare per år.

Av flygplatserna i de nordligare delarna av redovisningsområdet leder Bodø med ca 19 000 påstigande, varav 16 000 hänför sig till landflygplatsen och ca 3 000 till sjöflygplatsen (hamnen). Därefter kommer Bardufoss med ca 16 000 påstigande, varav ca 15 000 hänför sig till landflygplatsen och ca 1 000 till de närbelägna sjöflygplatserna Sørreisa och Ansvann¹.

passageraretalen högre detta år än 1959 till följd av luftfartens allmänna utveckling. — Uppgifter om antalet resenärer på de olika linjerna har tyvärr ej stått att få i samtliga fall, varför en kartering härav ej ansetts böra ske.

¹ Det bör observeras, att resenärer, som påstiger vid sjöflygplatserna, även blir räknade såsom påstigande vid resp. landflygplats (Bodø eller Bardufoss), om de fortsätter flygresan därifrån. Det tillgängliga statistiska materialet ger nämligen ingen säker möjlighet till särredovisning av dessa transitpassagerare. Detta gör, att de på kartan angivna talen över antalet påstigande passagerare torde ligga ca 1 000 för högt i såväl Bodø som Bardufoss; jfr s. 442, not 4 och 5.

Övriga sjöflygplatser i området, särskilt Harstad, Narvik och Tromsø, visar i förhållande till den årliga verksamhetstiden (5 à 6 månader) och de relativt små planen ganska höga tal.

De fyra nordligaste sjöflygplatserna (Hammerfest, Alta, Vadsø och Kirkenes) hade år 1959 en sammanlagd trafikmängd av nära 3 000 påstigande personer. Av dessa kan uppskattningsvis ungefär ett tusental vara »lokalresenärer» mellan de fyra nu nämnda flygplatserna.

Sveriges nordligaste flygplats för reguljär passagerarbefordran, Kiruna, hade år 1960 ca 7 000 avresande passagerare. För Finlands nordligaste flygplats, Ivalo, som beröres av fyra turer i vardera riktningen per vecka på en helårslinje från Helsingfors, var motsvarande årstal ca 3 000.

Givetvis råder det också ett visst samband mellan å ena sidan antalet passagerare från en flygplats och å andra sidan platsens läge samt befolkningens numerär och näringsstrukturen m. m. i flygplatsens uppsamlingsomland, d. v. s. i den region, som huvudsakligen förser flygplatsen i fråga med resenärer. I tabell 2 har antalet påstigande inrikesresenärer vid de svenska flygplatserna år 1960, med hjälp av tillgängliga folkmängdsdata på prickkartor och i statistiska publikationer, satts i relation till den beräknade totalfolkmängden i resp. flygplats' uppsamlingsomland. Dessa omland har, som ovan sagts, här tänkts ha en radie av i genomsnitt ca 70 km runt platsen, räknat landsvägsledes. I de fall, flygplatserna ligger så tätt, att de därigenom bildade ringformiga ytorna delvis täcker varandra, har räknats med halva vägavstånden mellan platserna.

För de mindre och medelstora flygplatserna i Syd- och Mellansverige ligger antalet påstigande per 1 000 invånare i omlandet ganska jämnt kring talet 30. Kalmar och Visby, som har tidsödande tåg- resp. båtförbindelser, kommer avsevärt högre liksom naturligtvis också de administrativa och kommersiella huvudorterna Malmö, Göteborg och Stockholm. Platserna i Norrland visar genomgående höga tal, sannolikt beroende på den stora tidsvinst, som flyget här innebär gentemot andra färdmedel. Relativtalet för Nordmaling, ca 94, är påfallande lågt men torde ha sin förklaring bl. a. i att detta fält ligger olämpligt i förhållande till de större tätorterna. Som förut sagts kommer detta flygfält snart att ersättas av nya fält intill städerna, varigenom flygtrafiken i området kan förväntas stiga till ungefär samma relativa nivå (f. n. 200 à 300) som kännetecknar de båda andra »stadnära» flygplatserna vid norrlandskusten (Sundsvall och Luleå).

Antalet påstigande i Stockholm, ca 178 300, motsvaras givetvis av ett ungefär lika stort (eller något större) antal påstigande stockholmsresenärer vid de övriga flygplatserna. Genom att dubblera nyssnämnda tal och sedan dra den så bildade produkten (ca 356 600) från hela antalet påstigande inrikespassagerare i landet kan därför den trafik ungefärligen bestämmas, som ej har huvudstaden som mål. Räknad på detta sätt uppgick den till ca 66 900 passagerare år 1960, d. v. s. utgjorde 15 à 16 % av hela inrikestrafiken. Motsvarande tal för Danmark var ca 4, Finland 26 à 27 och Norge ca 30 %.

Tabell 2. Antalet påstigande inrikesresenärer vid de svenska flygplatserna under år 1960 i relation till den beräknade folkmängden i resp. flygplats' uppsamlingsomland

Flygplats	Antal påstigan- de resenärer i tusental år 1960	Ungefärlig folk- mängd i tusen- tal i uppsam- lingsomlandet	Antal påstigan- de per 1 000 inv.	Anmärkingar
Malmö	41,0	500	82	} Trafiken startad i sept. Uppräknad hel- årstrafik 25 à 30 på- stigande per 1000 inv.
Ängelholm	1,5	210	7	
Halmstad	3,1	139	22	
Göteborg	45,4	633	72	
Jönköping	7,4	228	32	
Ronneby	6,0	165	36	} Hela året trafik till Visby, en del av året därjämte till Jön- köping och Malmö
Kalmar	11,0	129	85	
Hultsfred	3,2	96	33	
Norrköping	3,2	314	10	
Visby	39,9	53	75	
Stockholm	178,3	1 234	144	
Karlstad	7,7	175	44	
Sundsvall	29,3	135	217	
Östersund	7,9	67	118	
Nordmaling	9,2	98	94	
Luleå	22,5	85	265	
Kiruna	7,0	22	318	
Totalt	423,5	4 285	99	
Totalt exkl. Stockholm och Norrköping	242,0	2 735	88	

Det kan beräknas, att under år 1960 påsteg i runt tal 2,4 miljoner passagerare i reguljär trafik vid flygplatser i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Av detta antal torde lågt räknat 2/3 ha utgjorts av trafik inom eller mellan de fyra länderna (inrikestrafiken plus del av utrikestrafiken).

Den nuvarande passagerarefrekvensen i de fyra undersökta länderna kan sammanfattas och göras sinsemellan någorlunda jämförbar såsom skett i följande tabell 3. En så detaljerad redovisning, som givits i tabell 2 för Sverige, kan nämligen av tidsskäl ej lämnas för övriga länder.

Utvecklingen under en tidsperiod, här 1951—1960 (1959), av den regelbundna luftfarten i Danmark, Finland, Norge och Sverige i vad avser antalet påstigande passagerare per 1 000 av medelfolkmängden i resp. land framgår av efterföljande diagram, i vilket för jämförelser och rimliga framtidsbedömningar även motsvarande relativa data för Förenta staterna och Canada medtagits.

Tabell 3. Antalet påstigande passagerare i regelbunden luftfart i Danmark, Norge och Sverige under år 1960 samt i Finland under år 1959 absolut och i relation till medelfolkmängden i resp. land¹

	Inrikesresenärer		Utrikesresenärer		Samtliga resenärer	
	tusental påstigande (absoluta tal)	antal påstigande per 1 000 av medelfolkm. (relativa tal)	tusental påstigande (absoluta tal)	antal påstigande per 1 000 av medelfolkm. (relativa tal)	tusental påstigande (absoluta tal)	antal påstigande per 1 000 av medelfolkm. (relativa tal)
Danmark ²	194	42	407	88	601	130
Danmark ³	244	53	357	77	601	130
Finland	273	61	116	26	389	87
Norge ⁴	321	89	192	53	513	142
Norge ⁵	319	89	192	53	511	142
Sverige ⁶	424	57	398	53	822	110
Sverige ⁷	474	63	348	47	822	110
Totalt (avrundade tal)	1 210	60	1 115	56	2 325	116

Bakom de olikartade drag, som framgår av tabell 3 och diagrammet, ligger naturligtvis många faktorer av geografisk, teknisk, ekonomisk, innovationsmässig och annan art. Några kommentarer kan dock vara på sin plats. Man ser t. ex., att Danmark — som väntat till följd av bl. a. befolkningskoncentrationen till Köbenhavn-området och de korta avstånden inom landet — har en i förhållande till totalfolkmängden och de nordiska grannländerna ganska liten inrikes flygtrafik. År 1960 var, enligt det officiella redovisningssättet, antalet påstigande inrikesresenärer ca 42 per 1 000 invånare i landet.

Danmarks och därmed speciellt Köbenhavns starka internationella kontakter visar sig i det höga relativtalet för utrikestrafiken, nämligen ca 88 påstigande passagerare per 1 000 av Danmarks hela folkmängd år 1960. Ehuru, som förut påpekats, de officiellt redovisade transitresenärerna ej är medtagna i nu angivna tal, torde dock en viss del av de i Danmark (Kø-

¹ Talen i tabell 3 och diagrammet är väsentligen bestämda med ledning av trafikdata, meddelade från resp. luftfartsverk eller hämtade ur »Statistisk månedshefte», »Statistiske efterretninger», 1960: 26 och International Civil Aviation Organization, »Digest of statistics», no. 80. De erforderliga folkmängdsuppgifterna har hämtats ur »Statistisk årsbok» eller motsvarande publikation för resp. land. Till följd av divergerande redovisningsprinciper beträffande data över trafiken har vissa korrigeringar av dessa måst ske. Av källskäl har för Förenta staterna och Canada endast inrikestrafiken kunnat redovisas här.

² Antalet påstigande (ca 50 000 i Köbenhavn) på linjen Köbenhavn—Malmö redovisat inom utrikesgruppen i enlighet med den officiella statistiken.

³ Antalet påstigande på linjen Köbenhavn—Malmö fört till inrikesgruppen.

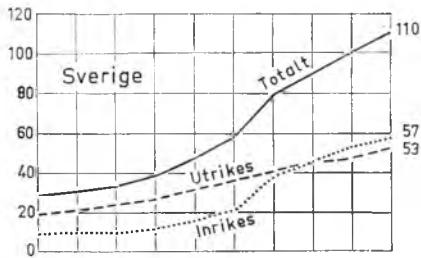
⁴ Utan korrigering för dubbelräkningen av vissa påstigande passagerare vid sjöflygplatserna; jfr noten s. 440.

⁵ Efter korrigering av i not 4 nämnd beräkning.

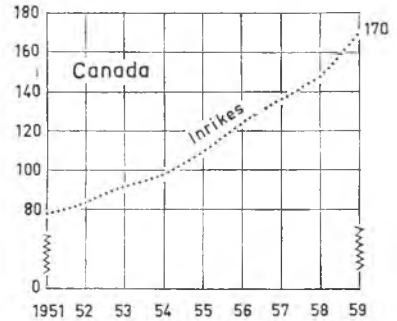
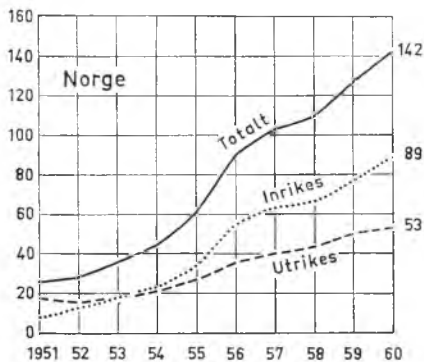
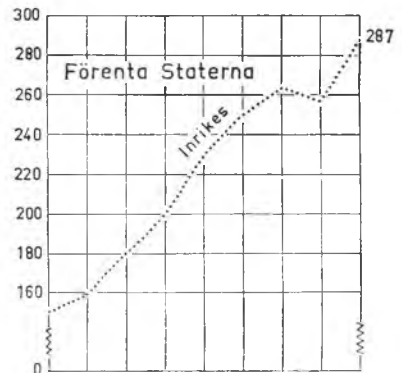
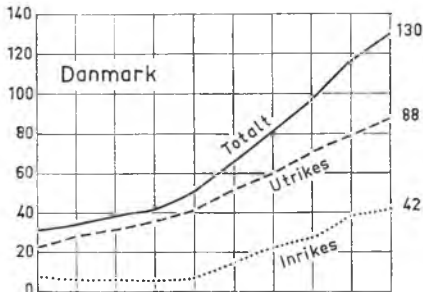
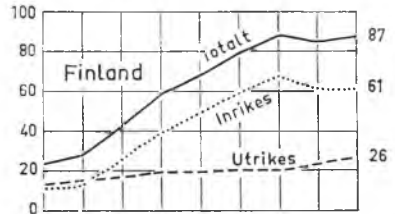
⁶ Antalet påstigande (ca 50 000 i Malmö) på linjen Malmö—Köbenhavn redovisat inom utrikesgruppen i enlighet med den officiella statistiken.

⁷ Antalet påstigande på linjen Malmö—Köbenhavn fört till inrikesgruppen.

Antal påstig.
pass. per 1000 inv.

Antal påstig.
pass. per 1000 inv.

Antalet påstigande passagerare i regelbunden luftfart per 1 000 invånare i Danmark, Norge och Sverige åren 1951—1960 samt i Finland, Förenta staterna och Canada åren 1951—1959

benhavn) påstigande utrikespassagerarna de facto ha påbörjat resan i annat land (eller landsdel, t. ex. i Skåne).

Vid studiet av de officiella danska siffrorna bör även påpekas, att trafiken till Københavns största grannstad, Malmö, utgörande bortåt 50 000 påstigande år 1960, redovisas såsom utrikestrafik. Hämföres denna »lokaltrafik» i stället till inrikesgruppen, »renodlas» den danska utrikesgruppen till

att omfatta endast »verklig» utrikestrafik. Inrikesgruppens relativtal för Danmark stiger då för år 1960 till ca 53 påstigande per 1 000 invånare, medan utrikesgruppens sjunker till ca 77.

För Sverige låg, som framgår av tabell 3, relativtalet för inrikestrafiken år 1960 vid ca 57 påstigande per 1 000 invånare i hela landet, om trafiken Malmö—Köbenhavn föres till utrikesgruppen, samt vid ca 63, om denna trafik inräknas i inrikesgruppen. Utvecklingen av inrikestrafiken i Sverige kom ganska sent i jämförelse med t. ex. i Norge och Finland. Sålunda påsteg år 1956 i Sverige endast 21 passagerare per 1 000 invånare mot 55 i Norge och 59 i Finland (se diagrammet). Den svenska inrikestrafiken torde dock, om man ser till relationen mellan antalet passagerare och totalfolkmängden, snart vara i paritet med den finländska, som för år 1959 redovisade ca 61 påstigande inrikesresenärer per 1 000 av landets folkmängd.

För Norge var däremot relativtalet för inrikestrafiken år 1960 väsentligt högre, nämligen ca 89. Det höga talet torde bl. a. ha sin förklaring i den för inrikes flygtrafik gynnsamma befolkningsfördelningen i landet i form av folkrika bygder, belägna på relativt stora avstånd från varandra och skilda åt genom glesbygder med dåliga landkommunikationer eller genom långsamma sjökommunikationer. Man bör nog även räkna med att utländska turister höjer trafikciffrorna även för inrikeslinjerna.

Påfallande är den likhet i de relativa utrikestalen, som präglade Sverige och Norge år 1960. För båda länderna låg de på grundval av den officiella statistiken bestämda relativtalen vid ca 53 påstigande utrikesresenärer per 1 000 invånare. (Hänföres Malmö—Köbenhavn-trafiken till inrikestrafiken, sjunker den svenska relativsiffran dock till ca 47.) Den nu framhållna överensstämmelsen, baserad på de relativt tidigt upprättade och numera konsoliderade utrikeslinjerna, kan på sitt sätt betraktas såsom ett motiv för antagandet, att man även inom den växande och under uppbyggnad varande inrikestrafiken kan emotse en större överensstämmelse mellan länderna i framtiden än vad som f. n. är fallet.

Utrikestrafiken från Finland, sammanfattad i relativtalet 26 påstigande resenärer per 1 000 invånare år 1959, d. v. s. endast ungefär hälften av motsvarande tal för Sverige och Norge, torde bl. a. bero på att landets ena sida gränsar till en stat, med vilken de personliga kontakterna ännu är svaga.

Trots de rådande olikheterna rörande bl. a. järnvägsförbindelserna och befolkningsfördelningen ger det nuvarande höga relativtalet för inrikestrafiken i Norge, d. v. s. ca 89 påstigande passagerare per 1 000 invånare och år, ett visst begrepp om de utvecklingsmöjligheter, det svenska inrikesflyget kan ha. I samband härmed bör nämnas, att inrikesflygets utveckling i Norge (se diagrammet) pekar på att frekvensen ca 100 påstigande passagerare per 1 000 invånare kan komma att nås inom ett fåtal år.

De nu nämnda genomsnittstalen ger naturligtvis också en viss uppfattning om vilken trafikmängd som är att vänta i de nordligaste delarna av Norge, om helårstrafik dit tillskapas inom de närmaste åren. Räknat på de förut nämnda 75 000 invånarna i Hammerfest—Alta—Vadsø—Kirkenes-om-

rådet blir det med nuvarande relativtal (ca 89) en årlig trafikmängd därifrån om 6 000 à 7 000 flygresenärer. Detta uppskattade antal rimmar ganska väl med den sammanlagda faktiska trafikmängden år 1959 om 2 000 à 3 000 påstigande vid områdets fyra nuvarande sjöflygplatser, trafikerade 5 à 6 månader om året. Tänker man sig, att det nämnda relativtalet inom några år har stigit till ca 100, kan för detta område på samma sätt en approximativ trafikmängd om ca 7 500 framräknas o. s. v.

Vid olika trafikberäkningar bör man naturligtvis söka ta hänsyn till den industriella och befolkningsmässiga utveckling, som kan förväntas eller som önskas i olika delar av Norden. Det synes därför vara viktigt, att planeringen på trafikområdet nära samordnas med planeringen beträffande näringsliv och befolkning.

Februari 1961

Medlemsförslag om samarbete beträffande namnrätten

(Väckt av Olov Rylander och Knud Thestrup)

Under innevarande år har i Danmark, Norge och Sverige nationella lagstiftningskommittéer, vilka samrått med varandra på nordiskt plan, avgivit betänkanden med förslag till lagstiftning om namn. Lagreglerna på detta område kan sägas sammanhånga med såväl familjerättens föreskrifter som åtskilliga immaterialrättsliga stadganden. På båda dessa fält har sedan gammalt ett omfattande nordiskt samarbete förekommit. Det är därför naturligt, att även namnrätten nu tages upp på gemensam nordisk grund.

Namn-rätten utgör otvivelaktigt ett område, där olika synpunkter bryter sig mot varandra. Man har å ena sidan ett allmänt intresse av ordning och reda i namnfrågor, å andra sidan önskan att giva individen största möjliga frihet i fråga om en så personlig angelägenhet som det egna namnet.

Av hänsyn till den allmänna ordningen måste ur samhällets synpunkt bestämda krav ställas på den namnrättsliga lagstiftningen om att det skall vara möjligt att utan svårighet med hjälp av namnet särskålla medborgarna från varandra. Från samma utgångspunkt är vidare önskvårt, att man kan följa samme person under hela hans liv under samma namn. Något intresse av att underlätta namnbyten finns från denna synpunkt icke. Likaså erbjuder det vissa fördelar i ordningsavseende, om alla medlemmar av samma familj bår samma efternamn.

Ser man åter till individens intressen, träder andra synpunkter i förgrunden. Framför allt har kvinnans jämställdhet med mannen lett till att grundsatsen i äldre, ännu tillämpat namnskick om att kvinnan vid äktenskaps ingående har att taga mannens efternamn numera måste anses mindre konsekvent och svår att försvara. Barnen betraktas mer och mer som självständiga individer, vilka bör äga fritt välja faderns eller moderns efternamn. Många andra problem av liknande art har tagits upp i de nu framlagda lagförslagen.

Namn-rätten utgör otvivelaktigt ett rättsområde, som i ovanligt hög grad är ägnat att framkålla personliga engagemang. Stållningstagandena i dessa frågor följer visst icke alltid partigränserna. Namnskicken är i ej ringa grad olika i skilda delar av Norden, även om här helt bortses från Island, där det gammalnordiska namnbruket bevarats. Seder och bruk växlar från en lands-

ända till en annan. Det kan under sådana omständigheter förutses, att, när regeringarna förelägger respektive folkrepresentationer lagförslag i ämnet för antagande, mycket livliga debatter kommer att uppstå och skilda meningar kommer att göra sig gällande. Det synes i detta läge vara önskvärt, att man om möjligt söker i förväg bilda sig en uppfattning om de meningar, som kan komma att bryta sig mot varandra på olika håll i Norden, och om deras inbördes styrka. Även om ett helt förenhetligt namnskick i Norden icke i och för sig är något, som måste med all kraft eftersträvas, synes det dock önskvärt, att man så långt som möjligt sammanjämkar olika uppfattningar och på punkter, där icke historiska eller andra skäl föranleder avvikelser, uppnår enighet.

Under angivna omständigheter vore lämpligt, om regeringarna — innan lagförslag förelägges parlamenten — inhämtade uppfattningen hos Nordiska rådets parlamentsvalda medlemmar rörande sådana huvudfrågor i lagförslagen, beträffande vilka delade meningar kan antagas komma att uppstå i parlamenten samt överhuvud efterhöra rådets mening rörande denna lagfråga. Ett lägligt tillfälle härtill synes erbjuda sig i samband med Nordiska rådets förestående nionde session i Köpenhamn i februari 1961. Rådets hörande vid detta tillfälle kan knappast fördröja lagstiftningsärendets fortsatta behandling. Då de nordiska justitieministrarna, enligt vad som uppgivits, kommer att sammanträffa i januari 1961, torde dessa ha praktiska möjligheter att före sessionen gemensamt överlägga i saken och bestämma de spörsmål, som bör föreläggas rådet för uttalande.

Under hänvisning till det anförda får vi hemställa,

att Nordiska rådet — på grundval av material, som regeringarna ställer till förfogande — ville i en rekommendation till regeringarna uttala sig om föreliggande förslag till namnrättslig lagstiftning.

Stockholm och Köbenhavn den 23 november 1960

Olov Rylander

Knud Thestrup

*BILAGA***Utlåtande av Nordiska rådets juridiska niomannakommitté över medlemsförslaget**

Efter at have gjort den foreliggende sag til genstand for en foreløbig behandling den 9. december 1960 rettede komiteen i en skrivelse af 15. december 1960 henvendelse til justitsministrene i Danmark, Norge og Sverige med forespørgsel om, hvorvidt ministrene til brug for det videre arbejde i komiteen og rådet kunne give komiteen oplysning om hovedpunkterne i de foreliggende komitébetænkningers lovudkast og om de synspunkter, der måtte være fremkommet i remisudtalelser angående lovudkastene, specielt med hensyn til disses bestemmelser om erhvervelse af slægtsnavn ved fødsel eller ægteskab.

På grundlag af komitébetænkningerne og det materiale, som justitsministrene derefter stillede til rådighed, er ved komiteens foranstaltning udarbejdet vedhæftede oversigt over navneretskomiteernes forslag om erhvervelse af slægtsnavn ved fødsel og ægteskab, de nugældende bestemmelser herom samt remisudtalelser om forslagene [*se Bihang*].

Komiteen har ikke kunnet komme ind på alle bestemmelserne i de foreliggende navnelovsudkast. En del bestemmelser savner i øvrigt interesse fra et nordisk synspunkt. Komiteen har valgt alene at beskæftige sig med de vigtigste bestemmelser i udkastene, nemlig bestemmelserne om erhvervelse af slægtsnavn ved fødsel eller ægteskab, og efter komiteens opfattelse bør rådet — såfremt der vedtages rekommandation i anledning af medlemsforslaget — koncentrere sin behandling af sagen om disse bestemmelser.

Det er klart, at vidt forskellige opfattelser og synspunkter kommer frem i en debat om disse spørgsmål. Her skal fremdrages nogle hovedsynspunkter, der kom til udtryk under komiteens behandling af sagen.

1. Ægtebarns erhvervelse af slægtsnavn

Som det fremgår af den vedhæftede oversigt går forslagene for alle 3 landes vedkommende ud på, at ægtebarn ved fødselen erhverver faderens slægtsnavn, men at det ved anmeldelse kan antage moderens pigenavn.

Komiteen kan tilslutte sig princippet om at ægtebørn har adgang til enten faderens eller moderens navn men nærer betænkelighed ved en bestemmelse om, at man ved en simpel anmeldelse til vedkommende myndighed kan skifte til moderens pigenavn på et hvilket som helst tidspunkt i livet. Reglen vil ikke harmonere med det samfundsmæssige hensyn til fasthed og orden på dette område. Det er vel rimeligt, således som forholdene er nu, at der foreligger en vis adgang til at skifte til moderens pigenavn, men adgang til

at skifte navn ved anmeldelse bør tidsbegrænses, f. eks. til barnets 15. eller 18. år, således at navneskifte efter dette tidspunkt kun kan ske efter ansøgning, og kun hvis særlige grunde foreligger.

II. Erhvervelse af slægtsnavn for barn uden for ægteskab

De danske og norske forslag adskiller sig fra det svenske forslag på 2 punkter.

Først og fremmest kan barnet efter de danske og norske forslag altid erhverve faderens slægtsnavn ved anmeldelse, medens det efter det svenske forslag kun kan få faderens navn i visse ganske særlige tilfælde, hvilket må ses i sammenhæng med, at man endnu ikke i Sverige har anerkendt arveret for børn uden for ægteskab.

Dernæst er der den forskel, at barnet efter de danske og norske forslag principielt får moderens slægtsnavn, medens det efter det svenske forslag får moderens pigenavn. Denne forskel kommer tydeligt frem i følgende eksempler:

Eks. 1: En gift kvinde får et barn uden for ægteskab. Hvis hun bærer ægtemandens navn, får barnet dette navn efter det danske og norske forslag, men moderens navn som ugift efter det svenske forslag.

Eks. 2: En kvinde, hvis ægteskab er opløst ved skilsmisse, får et barn, som den fraskillede ægtemand ikke er fader til. Hvis hun fortsat bærer ægtemandens navn, får barnet dette navn efter det danske og norske forslag, men moderens navn som ugift efter det svenske forslag.

Eks. 3: En kvinde hvis ægteskab er ophørt ved ægtemandens død får et barn uden for ægteskab. Hvis hun fortsat bærer den afdøde ægtemands slægtsnavn, får barnet dette navn efter det danske og norske forslag, men moderens navn som ugift efter det svenske forslag.

I komiteen blev udtalt den opfattelse at barnet bør have adgang til at få enten moderens pigenavn eller faderens slægtsnavn. Der blev givet udtryk for betænkelighed ved de danske og norske forslag om barnets erhvervelse af moderens slægtsnavn, idet disse ensidigt tilgodeser barnets interesser uden at tage hensyn til moderens tidligere eller nuværende ægtefælle. Barnet bør principielt have moderens pigenavn som efter det svenske forslag. Det bør dog ikke være afskåret fra at få moderens slægtsnavn, hvis dette er et andet end hendes pigenavn, men navnet bør kun kunne erhverves efter ansøgning, og kun hvis særlige grunde foreligger.

III. Hustruens navneerhvervelse

Særlig det svenske forslag er vidtgående derved, at en kvinde ved indgåelse af ægteskab har adgang til 1. at erhverve sin mands slægtsnavn, 2. at forbeholde sig et tidligere slægtsnavn og 3. at antage en kombination af disse 2 navne. Endelig kan hun ved ægteskabets opløsning vende tilbage til et tidligere slægtsnavn, alt uden at nogen særlig tilladelse er nødvendig, allerbøjest ved en anmeldelse til vedkommende myndighed.

Om disse forslag blev det i komiteen udtalt, at de bringer forvirring og ustabilitet ind i navneretten. Bestemmelsen om, at hustruen principielt får

mandens navn ved ægteskabets indgåelse, kan tiltrædes; ligeledes en bestemmelse om, at hustruen kan forbeholde sig sit pigenavn og — hvis hun gør det — senere skifte til mandens slægtsnavn; men hvis hun i øvrigt ønsker at skifte navn, bør det kun kunne ske efter ansøgning og kun hvor særlige grunde foreligger.

IV. Fremgangsmåden ved ægtebarns erhvervelse af slægtsnavn

For så vidt angår børn, indebærer de foreliggende forslag, at navnet skal bestemmes af indehaveren (erne) af forældremyndigheden. For ægtebørn i et bestående ægteskab betyder dette, at begge forældre har bestemmelsesretten. For børn uden for ægteskab træffer moderen afgørelsen. Heroverfor har komiteen ikke vidst noget at erindre.

Anderledes stiller det sig for så vidt angår ægtebørn i ægteskaber opløst ved skilsmisse eller ophævet ved separation, hvor begge ægtefæller lever og bidrager til barnets underhold. I dette tilfælde har vedkommende myndighed truffet bestemmelse om, hvilken af forældrene der fremtidig skal have forældremyndigheden over børnene. I realiteten indebærer bestemmelsen således, at det overlades til den, der får forældremyndigheden, alene at træffe afgørelse om barnets navn.

I komiteen gjorde den opfattelse sig gældende, at spørgsmålet om barnets navn ikke kunne siges at være et anliggende, som uden videre burde henhøre under forældremyndigheden. Begge forældre bør have samme indflydelse i et sådant for barnets identificering betydningsfuldt anliggende. Anmeldelser m.v. i navneanliggender vedrørende barnet bør derfor foretages af begge forældre i fællesskab. Såfremt de ikke måtte være enige, forekommer det mest rimeligt, at vedkommende myndighed afgør uenigheden under behørig hensyntagen til alle omstændigheder i sagen.

Det foreliggende medlemsforslag har af komiteen været drøftet på et møde med de nordiske justitsministre i forbindelse med justitsministermødet i Helsingfors den 18. januar 1961. Det oplystes på mødet, at der i Danmark allerede var fremsat lovforslag om personnavne, og at dette forslag i alt væsentligt var overensstemmende med den danske komitébetænkningens forslag.

Efter komiteens opfattelse vil det være ønskeligt, om forslag til en ny navnelovgivning blev behandlet i de nordiske landes parlamenter nogenlunde samtidig, således at det lovgivningssamarbejde, der påbegyndtes på fællesnordisk basis, kunne fortsættes også på det parlamentariske plan. I denne forbindelse vil komiteen minde om de resultater, der opnåedes gennem de fællesnordiske parlamentariske drøftelser angående ophavsretslovgivningen.

Komiteen finder det værdifuldt, at den nordiske navneretslovgivning er bragt frem i rådet. Den kan derfor tiltræde det rejste medlemsforslag, men skal ikke fremkomme med nogen indstilling om, hvilken udtalelse der af rådet bør afgives over for regeringerne med hensyn til de enkelte bestem-

melser i de foreliggende lovudkast. Komiteen vil alene henvise til de ovenfor anførte synspunkter, der fremkom under komiteens behandling af sagen.

Helsingfors, den 18. januar 1961

Holger Eriksen Harras Kyttä Erkki Leikola Jon Leirfall

Olov Rylander

Förman

Särskilt yttrande

Vi har deltaget i juridiska niomannakommitténs behandling av namnrättsfrågan, då den berör vissa centrala delar av den efter nordiskt samarbete tillkomna familjerätten och därför är av intresse även för Finlands del. För vårt vidkommande hyser vi den uppfattningen, att de föreliggande namnförslagen i alltför ringa grad beaktar fördelarna av ett mera strikt namnskick, som bygger på hittillsvarande ordning, enligt vilken familjefaderns namn vanligen också blir övriga familjemedlemmars.

Helsingfors den 18 januari 1961

Harras Kyttä

Erkki Leikola

BIHANG

PM rörande de danska, norska och svenska namnrättskommittéernas förslag om förvärv av släktnamn genom födelse och släktskap, jämförelse med gällande rätt samt remissyttranden över förslagen

(Av fuldmægtig Poul Eefsen)

I. Ægtebarns erhvervelse af slægtsnavn

A. Forslagene (da.: § 1, no.: § 1, sve.: § 2)

For alle 3 landes vedkommende foreslås:

1. at ægtebarn erhverver faderens slægtsnavn, men
2. at det ved anmeldelse kan antage moderens pigenavn.

B. Gældende ret

Danmark

Ægtebarn erhverver faderens slægtsnavn, men efter praksis gives bevilling til at føre moderens pigenavn kurant.

Det reelt nye i forslaget er altså at moderens pigenavn kan erhverves ved anmeldelse.

Norge

Ægtebarn erhverver faderens slægtsnavn, men efter praksis gives bevilling til at føre moderens pigenavn kurant, såfremt navnet ikke hører til de retsbeskyttede. Er navnet retsbeskyttet, kræves tilladelse af samtlige bærere af navnet.

Det reelt nye i forslaget er altså, at moderens retsbeskyttede pigenavn kan erhverves uden tilladelse af bærerne af navnet, og at erhvervelsen af moderens pigenavn sker ved anmeldelse.

Sverige

Ægtebarn erhverver faderens slægtsnavn. Der foreligger en vis praksis, hvorefter ægtebarn under visse betingelser kan få tilladelse til at føre moderens navn.

II. Erhvervelse af slægtsnavn for barn uden for ægteskab

A. Forslagene

Danmark og Norge (da.: § 2, no.: § 1)

Barnet får moderens slægtsnavn. Er dette erhvervet ved ægteskab, kan barnets navn ved anmeldelse ændres til moderens pigenavn. Er faderskabet fastslået, kan navnet ved anmeldelse ændres til faderens slægtsnavn.

Sverige (sve.: § 3 og § 8)

Barnet får moderens pigenavn, men kan efter anmeldelse få faderens slægtsnavn, a. hvis barnet er »trolovningsbarn» eller b. hvis faderen har afgivet arveretserklæring til fordel for barnet eller c. hvis faderen giver sit samtykke.

Er moderen gift, kan barnet med samtykke af hendes ægtefælle ved anmeldelse få ægtefællens slægtsnavn. Er hun enke eller fraskilt, og barnet er avlet efter ægteskabets opløsning, kan barnet ved bevilling få moderens aktuelle navn, hvis særlige grunde foreligger.

B. Gældende ret

Danmark

Barnet får enten moderens pigenavn eller faderens slægtsnavn og kan kun ved bevilling få moderens ægtefælles slægtsnavn.

Norge

Barnet får enten faderens eller moderens slægtsnavn.

Sverige

Den principielle regel er, at barnet får moderens slægtsnavn. Hvis moderen er gift eller fraskilt, får det dog moderens pigenavn, men der fore-

ligger en vis praksis, hvorefter barnet ved bevilling kan få moderens ved ægteskab erhvervede slægtsnavn. Hvis hun er enke, får barnet altså hendes slægtsnavn.

Faderens slægtsnavn kan barnet få, hvis det er »trolovningsbarn», eller hvis han meddeler samtykke. Bestemmelser om arveretserklæring findes ikke.

III. Hustrus erhvervelse af slægtsnavn

A. Forslagene

Danmark og Norge (da.: § 4, § 8, pkt 4 og § 12, stk. 3; no.: § 3, § 8, pkt. 3, og § 12, stk. 4)

1. Hustruen erhverver ved ægteskabets indgåelse mandens slægtsnavn, hvis hun ikke forinden har afgivet erklæring om, at hun ønsker at bære sit pigenavn. Bærer hun ved ægteskabets indgåelse et ved tidligere ægteskab erhvervet slægtsnavn, kan hun få tilladelse til fortsat at bære dette, hvis hun har særlig interesse heri.

2. Bærer hun ikke sin mands slægtsnavn, kan hun under samlivet antage dette ved anmeldelse.

3. Har hun fået mandens slægtsnavn, kan hun bruge sit pigenavn foran dette. I modsat fald kan hun bruge mandens slægtsnavn foran sit eget slægtsnavn.

4. Ved ægteskabets ophør kan hun genantage sit pigenavn ved anmeldelse. Et ved ægteskab erhvervet, men ved nyt ægteskabs indgåelse mistet slægtsnavn kan hun få tilladelse til på ny at føre, hvis hun har en særlig interesse deri.

Sverige (sve.: § 6 og § 7)

1. Hustru erhverver ved ægteskabets indgåelse mandens slægtsnavn, hvis hun ikke forinden har afgivet erklæring om, at hun ønsker at beholde det slægtsnavn som tilkom hende før ægteskabet.

2. Bærer hun ikke sin mands slægtsnavn, kan hun under samlivet antage dette ved anmeldelse.

3. Hun kan bære mandens slægtsnavn og et slægtsnavn som hun havde før ægteskabets indgåelse i forening.

4. Ved ægteskabets ophør kan hun ved anmeldelse genantage slægtsnavn, som tilkom hende før ægteskabet.

B. Gældende ret.

Danmark

ad A 1 og 2. Hustruen kan vælge frit mellem mandens slægtsnavn og sit pigenavn, og under ægteskabet kan hun veksle mellem de 2 navne, når hun ønsker det. Et ved ægteskab erhvervet slægtsnavn fortabes ved nyt ægteskab.

ad A 3. Hvis hustruen fører mandens navn, er intet til hinder for, at hun kan føre sit pigenavn foran dette.

ad A 4. Ved ægteskabets ophør kan hun genantage sit pigenavn. Et ved ægteskab erhvervet, men ved nyt ægteskabs indgåelse mistet slægtsnavn, kan hun få bevilling til på ny at føre, hvis den første mand samtykker og særlige grunde foreligger.

Norge

ad A 1 og 2. Hustruen får ubetinget mandens slægtsnavn. Ved bevilling, der dog gives kurant, kan hun få tilladelse til på ny at bære sit pigenavn. Bærer hun sit eget slægtsnavn, kan hun ved anmeldelse antage mandens slægtsnavn.

ad A 3. Hvis hun fører mandens navn, er intet til hinder for, at hun kan føre sit pigenavn foran dette.

ad A 4. Ved ægteskabets ophør kan hun genantage sit pigenavn.

Sverige

ad A 1—3. Hustruen får mandens slægtsnavn. Ved ægteskabets indgåelse eller senere kan hun meddele, at hun fører sit og mandens navn i forening.

ad A 4. Ophører ægteskabet ved mandens død, er enken forpligtet til at beholde mandens slægtsnavn eller begge navne i forening. Efter en skilsmisse er hustruen berettiget til at genantage sit pigenavn.

IV. Fremgangsmåden ved barns erhvervelse af slægtsnavn

For den, der ikke er fyldt 18 år, indgives anmeldelse af dem eller den, der har forældremyndigheden (vårdnadshavaren) (da.: § 14, no.: § 19, sve.: § 32).

V. Remisudtalelser

Nordisk Råd har fra justitsministrene modtaget oversigter over de synspunkter, der er fremsat af myndigheder og organisationer angående forslagene.

Disse udtalelser kan sammenfattes således:

A. Forslaget om ægtebarns erhvervelse af slægtsnavn

Danmark

I en enkelt udtalelse gives der udtryk for, at det går for meget ud over stabiliteten på slægtsnavneområdet, såfremt adgangen til at skifte fra faderens til moderens navn skal kunne udøves på et hvilket som helst alderstrin. I øvrigt er der ikke fremkommet bemærkninger til dette punkt.

Norge

Forslaget om antagelse af moderens pigenavn har mødt betydelig modstand. Flere af de udtalelser, der er kommet, henviser til hensynet til familiens enhed og samhørighed, den navneretlige tradition og til, at forslaget vil kunne give anledning til snobberi og vanskeliggøre identifikation. Ganske særlig rettes indvending mod at navnet skal kunne erhverves ved anmeldelse, idet det frygtes, at regelen kan føre til løshed i navneforholdene. Forslaget, dog ikke bestemmelsen om at ændringen kan ske ved meddelelse, har fået tilslutning fra kvindeorganisationerne undtagen Norges bondekvinnelag.

Sverige

Bestemmelsen om antagelse af moderens pigenavn er stærkt kritiseret og frarådes fra flere sider, men tiltrædes dog også fra visse instanser. I adskillige udtalelser foreslås, at navneændringen kun kan ske efter ansøgning.

*B. Forslaget om erhvervelse af slægtsnavn for barn uden for ægteskab**Danmark*

I en udtalelse gives udtryk for, at et barn uden for ægteskab ikke bør tillægges moderens slægtsnavn, hvis hun er skilt fra en mand, hvis slægtsnavn er forbeholdt i henhold til § 7, medmindre den fraskilte mand giver tilladelse.

I en anden udtalelse siges det, at det er urimeligt, at et barn uden for ægteskab overhovedet kan få et af moderen ved ægteskab erhvervet slægtsnavn, når det fødes efter ægteskabets opløsning ved skilsmisse eller død.

Norge

Der er fremsat indvendinger mod, at en enke eller fraskilt kvinde, som får barn uden for ægteskab, kan overføre sin tidligere mands slægtsnavn til barnet.

Sverige

I nogle udtalelser tiltrædes det, at barnet får moderens pigenavn. I andre udtalelser foreslås, at barnet får moderens aktuelle navn — altså den regel der er foreslået i Danmark og Norge.

Der er ikke i nogen af udtalelserne foreslået, at barnet skal have videregående ret til faderens navn end efter forslaget. Nogle instanser ønsker spørgsmålet undersøgt i forbindelse med lovgivningen om faderskab og arv. Den nye bestemmelse om arveretserklæring tiltrædes af nogle, frarådes af andre.

Bestemmelsen om, at et barn af en enke eller fraskilt efter ansøgning kan få moderens aktuelle navn bedømmes vidt forskelligt. Nogle anser den for umotiveret, andre giver udtryk for, at spørgsmålet må løses derved, at barnet altid får moderens aktuelle navn.

*C. Hustrus erhvervelse af slægtsnavn**Danmark*

I to udtalelser gives udtryk for, at ret til bruge sit pigenavn i forbindelse med mandens slægtsnavn eller mandens slægtsnavn foran sit eget slægtsnavn bør være betinget af anmeldelse.

Norge

Forslaget har mødt en del indvendinger ud fra hensynet til familiens samhørighed. Det er også anført, at efter norsk navnepraksis er det helt ukendt, at en hustru, der bærer sit slægtsnavn som ugift, skal kunne bruge mandens navn foran dette. Kvindeorganisationerne, undtagen Norges bondekvinnelag, har givet forslaget deres tilslutning.

Sverige

Hovedreglen om erhvervelse af mandens slægtsnavn tiltrædes. Kun i en enkelt udtalelse foreslås det, at hustruen som hovedregel bør beholde sit navn.

De fleste udtalelser går ind for, at hustruen på en eller anden måde skal kunne beholde et tidligere erhvervet navn. Nogle af disse mener dog, at det bør ske efter ansøgning. En del udtalelser fraråder, at hustruen skal kunne beholde sit navn fra tidligere ægteskab.

Fra flere sider frarådes, at en enke eller fraskilt skal kunne genantage et navn, som hun har erhvervet ved tidligere ægteskab. I hvert fald, siges det, bør det kun kunne ske efter ansøgning.

Medlemsförslag

om kontroll av konkurrensbegränsningar och monopol

(Väckt av Chr. Christiansen och Helge Seip)

I utredningen om et nordisk fellesmarked ble spørsmålet om kontroll med konkurransereguleringer og monopoler tatt opp. Det heter i utredningen:

Opprettelsen av et felles marked vil på mange områder bety økt konkurranse. Monopolistisk opptreden av storbedrifter og konkurranseregulerende sammenslutninger kan imidlertid i visse tilfelle begrense konkurransen i fellesmarkedet på en måte som har skadelige følger for mindre bedrifter og for bedrifter som står utenfor sammenslutningene. Slike konkurransebegrensninger kan samtidig motvirke den utvidede arbeidsdeling mellom bedriftene i de fire land, som fellesmarkedet skal være et middel til å fremme. De kan også virke nasjonalt diskriminerende overfor bedrifter i ett eller flere av landene i fellesmarkedet.

Samarbeidsutvalget var derfor av den oppfatning at det måtte innledes et nært samarbeid mellom de nordiske land på dette område, og understreket at det særlig var behov for felles tiltak i forbindelse med

1. konkurransebegrensninger som virker nasjonalt diskriminerende i forholdet mellom bedriftene i fellesmarkedet,
2. skadelige virkninger av konkurransebegrensende avtaler som omfatter virksomheter i to eller flere nordiske land og
3. internasjonale kartellers salgspolitikk i fellesmarkedet.

På disse områder ville en effektiv kontroll etter samarbeidsutvalgets mening i stor utstrekning være avhengig av at det kunne treffes samtidige og likeartede tiltak i alle berørte land.

Etter at Danmark, Norge og Sverige har sluttet seg til Det europeiske frihandelsforbund og Finland forhandler om en assosiering eller tilslutning kan spørsmålet om nordisk samarbeid på dette område igjen bli aktuelt.

I EFTA-konvensjonens artikkel 15 heter det at følgende forretningsmetoder er uforenlige med konvensjonen i den utstrekning de motvirker de forventede fordeler ved at toll og kvantitative restriksjoner på handelen mellom medlemsstatene fjernes eller ikke er tilstede:

- a. Avtaler mellom bedrifter, vedtak av sammenslutninger av bedrifter og samordnede forretningsmetoder mellom bedrifter som har til formål eller som resultat å hindre, begrense eller forvri konkurransen innen forbundets område.

- b. Handlinger hvorved en eller flere bedrifter trekker urimelig fordel av

en dominerende stilling innen forbundets område eller i en vesentlig del av dette.

Klage over de foran nevnte forretningsmetoder kan av en medlemsstat bringes inn for rådet. Hvis rådet finner at det foreligger brudd på konvensjonen kan det rette anbefalinger til vedkommende stat ved flertallsavstemning. Hvis denne stat ikke kan eller vil etterkomme anbefalingen kan rådet tillate andre medlemsstater å suspendere slike forpliktelser etter konvensjonen som rådet finner passende overfor den medlemsstat som ikke har rettet seg etter anbefalingen.

Rådet skal innen 31. desember 1964 i lys av de erfaringer som er vunnet undersøke om det er nødvendig å vedta ytterligere bestemmelser om konkurransereguleringer.

En sammenligning mellom EFTA-konvensjonens artikkel 15 og de nordiske lands lovgivninger om konkurransereguleringer og monopoler viser at landenes lovgivning på flere punkter kan vise seg å være utilstrekkelig. En oversikt over dansk, finsk, norsk og svensk lovgivning legges ved som bilag [*se Tillägg*].

For det første er de nasjonale lovgivninger som regel territorielt begrenset og tar i første rekke sikte på nasjonale konkurransereguleringer. For å møte kravene til EFTA-konvensjonen bør man imidlertid ha regler som kan regulere konkurransebegrensede avtaler og monopoler som omfatter virksomhet i flere EFTA-land og internasjonale kartellers virksomhet innen EFTA-landene. Således bør bestemmelsene om anmeldelse og registrering av avtaler utvides i samarbeid hermed.

For det annet finnes det i svensk lovgivning bare i liten utstrekning hjemmel for å nytte sanksjoner mot bedrifter som overtrer konvensjonens bestemmelser, slik at man fra svensk side ikke i alle tilfelle vil kunne etterleve en anbefaling fra rådet.

For det tredje er begrepet restriktive forretningsmetoder definert forskjellig i de nasjonale lovgivninger og i EFTA-konvensjonens artikkel 15. Visse endringer i nasjonal lovgivning kan derfor bli nødvendig for å tilpasse denne til EFTA-konvensjonen.

Etter vår oppfatning bør det innledes et nært samarbeid mellom fagmyndighetene i våre 4 land på dette området. Vi ville også finne det i samsvar med tradisjonene i det nordiske lovgivningssamarbeid om spørsmålet om hvilke endringer som blir nødvendige ble utredet på fellesnordisk basis. En felles opptreden fra de nordiske lands side på dette område vil også kunne gi deres syn mer vekt innenfor EFTA.

Vi vil derfor henstille at

Nordisk Råd rekommanderer Danmarks, Finnlands, Norges og Sveriges regjeringer å utrede spørsmålet om hvilke lovendringer som vil være påkrevd i de nasjonale lovgivninger om konkurransereguleringer og monopoler i anled-

ning av tilslutningen til EFTA og å etablere et nært samarbeid mellom fagmyndighetene på dette område.

København og Oslo, 1. desember 1960

Chr. Christiansen

Helge Seip

TILLÄGG

PM rörande av anslutningen till EFTA-konventionen föränledd lagstiftning

(Av fuldmægtig Poul Eefsen)

I. Konkurrence- (monopol-) lovgivning

A. EFTA-konventionens bestemmelser

I art. 15 fastslås, at følgende forretningsmetoder er uforenelige med konventionen, for så vidt de modvirker opnåelsen af de forventede fordele ved fjernelsen eller ikketilstedeværelsen af told og kvantitative restriktioner i handelen mellem medlemsstaterne:

a. aftaler mellem virksomheder, beslutninger truffet af sammenslutninger af virksomheder og fælles forretningsmetoder, som har til formål eller til følge at hindre eller begrænse konkurrencen eller forrykke vilkårene for denne inden for sammenslutningens område;

b. handlinger, hvorved en eller flere virksomheder på urimelig måde udnytter en dominerende stilling inden for sammenslutningens område eller en væsentlig del af dette.

Klage over en af de nævnte forretningsmetoder kan af en medlemsstat indbringes for rådet. Såfremt der viser sig at foreligge et forhold, der er uforeneligt med konventionen, kan rådet eventuelt efter stedfunden undersøgelse af sagen i et undersøgelsesudvalg rette henstillinger til vedkommende stat (art. 15, paragraf 2, jfr. art. 31).

Kan eller vil staten ikke efterkomme henstillingen, kan rådet, såfremt en forpligtelse i henhold til konventionen ikke er opfyldt, tillade enhver af de øvrige stater at undlade at overholde sådanne forpligtelser i henhold til konventionen, som rådet finder passende, jfr. art. 31.

Rådet skal senest 31/12 1964 overveje, om det er nødvendigt i konventionen at optage yderligere bestemmelser om konkurrenceforhold, jfr. art. 15, paragraf 3.

B. Lovgivningen i de nordiske lande

Danmark: lov nr. 102 af 31/3 1955 om tilsyn med monopoler og konkurrencebegrænsninger (med senere ændringer).

Finland: »lag den 18 januari 1957 (47/57) om övervakning av konkurrensbegränsning inom näringslivet».

Norge: »lov 26. juni 1953 nr. 4 om kontroll og regulering av priser, utbytte og konkurranseforhold» (med senere ændringer).

Sverige: 1. »lag den 25 september 1953 (nr 603) om motverkande i vissa fall av konkurrensbegränsning inom näringslivet» (med senere ændringer); 2. »lag den 1 juni 1956 (nr 245) om uppgiftsskyldighet rörande pris- och konkurrensförhållanden».

Formålet med denne lovgivning er stort set det samme: at modvirke skadelige konkurrencebegrænsende aftaler. Der er dog nogen forskel mellem de pågældende lovgivninger, allerede i lovenes »programerklæringer».

Herom hedder det i den danske lovs § 1, at loven har til formål gennem offentligt tilsyn med monopoler og konkurrencebegrænsninger at forhindre urimelige priser og forretningsbetingelser samt at sikre de bedst mulige vilkår for den frie erhvervsudøvelse.

I den svenske lov af 1953 hedder det i § 1, at dens formål er at fremme en i det offentliges interesse ønskelig konkurrence inden for næringslivet.

Om den norske lovgivnings formål hedder det i lovens § 1, at loven »har til formål å tjene som et ledd i arbeidet for å fremme full sysselsetting, nytte produksjonsmulighetene effektivt, motvirke avsetningskriser og fremme en rimelig fordeling av nasjonalinntekten ved:

a. å fremme en samfunnsmessig forsvarlig prisutvikling og motvirke priser, fortjenester og forretningsvilkår som virker urimelig,

b. å hindre utdeling av høyere utbytte enn forsvarlig,

c. å trygge mot mislige omsetnings- og konkurranseforhold og mot konkurranseregulerende tiltak som er urimelige eller til skade for almene interesser».

I det følgende skal gives en kort oversigt over lovgivningernes stilling til visse hovedspørgsmål vedrørende konkurrencereguleringer og monopoler.

1. Anmeldelse og registrering af aftaler

I et vist omfang er der i de 4 landes lovgivninger foreskrevet anmeldelsespligt til et særligt statsligt organ af aftaler om konkurrencebegrænsninger. Endvidere findes regler om offentliggørelse af aftaler, afgørelser m.v. Der er imidlertid ret stor forskel med hensyn til omfanget af de konkurrencebegrænsninger, der omfattes af lovene og med hensyn til, om anmeldelse skal ske på virksomhedernes eget initiativ eller efter krav fra myndighederne. I så henseende går den danske lov meget vidt ved i § 6 at kræve anmeldelse af alle »aftaler og vedtagelser, som udøver eller vil kunne udøve en væsentlig indflydelse på pris-, produktions-, omsætnings- eller transportforhold i hele landet eller inden for lokale markedsområder». I Norge

findes ligeledes vidtgående bestemmelser om anmeldelsespligt, jfr. således § 33 om pligt til at anmelde aftaler og bestemmelser m.v. »som regulerer eller har til formål å regulere priser, fortjenester, kostnadsberegninger, forretningsvilkår, produksjon eller omsetning her i riket». I lovens § 34 gives en særlig regel om anmeldelsespligt for storbedrifter, som må antages at producere eller omsætte mindst 1/4 af den samlede produktion eller omsetning af en vare og for virksomheder, der er underafdeling eller står under indflydelse af udenlandske virksomheder, som må antages at have væsentlig indflydelse på priserne for deres varer i et eller flere lande. I Sverige synes der på den anden side kun at være pligt til at anmelde konkurrencebegrænsende foranstaltninger efter begæring fra myndighederne, jfr. 1956-loven. Visse aftaler er dog udtrykkelig erklæret ugyldige uden tilladelse, jfr. 1953-lovens § 2 og 3 om mindstepriser ved videresalg og om tilbudskarteller. I Finland er stillingen væsentligst som i Sverige.

2. Kontrol med og udredninger om konkurrencereguleringer

I Danmark, Norge og Sverige føres der — omend forskelligt organiseret — kontrol med konkurrencereguleringer for at klarlægge deres virkninger og om der er grund til at gribe ind. Det anses som et vigtigt princip, at de undersøgelser, der foretages, bliver offentliggjort og at offentligheden bliver orienteret om myndighedernes reaktioner over for skadelige reguleringer. I Finland gælder noget tilsvarende kun med hensyn til tilbudskarteller og bindende priser ved videresalg.

3. Sanktioner over for skadelige konkurrencereguleringer

I den danske lovs § 11 hedder det, at såfremt monopoltilsynet efter stedfunden undersøgelse finder, at en konkurrencebegrænsning »medfører eller må antages at ville medføre urimelige priser eller forretningsbetingelser, urimelig indskrænkning i den frie erhvervsudøvelse eller urimelig ulighed i vilkårene for erhvervsudøvelse, påhviler det tilsynet at søge forholdet bragt til ophør ved forhandling med de pågældende erhvervsvirksomheder eller sammenslutninger». Kan de skadelige virkninger ikke bringes til ophør ved forhandling, udsteder monopoltilsynet pålæg i så henseende. Et sådant pålæg kan bl. a. omfatte hel eller delvis ophævelse af de pågældende aftaler m. v. og ændringer af priser og avancer, herunder priser og avancer som ikke må overskrides. Tilsynet kan i visse tilfælde også pålægge en virksomhed kontraheringspligt med nærmere angivne købere på virksomhedens sædvanlige vilkår for tilsvarende salg, jfr. § 12.

Overtrædelse af monopoltilsynets pålæg straffes.

Lignende beføjelser findes i den norske lovgivning, jfr. § 42, hvorefter enhver bestemmelse, som er fastsat af en konkurrenceregulerende sammenslutning, kan ændres eller ophæves, hvis den er egnet til at virke skadelig på produktion, omsætning eller andre erhvervsmæssige forhold i landet, eller hvis bestemmelsen ellers må anses for urimelig eller til skade for almene interesser.

I modsætning hertil lægges der i den svenske lovgivning vægt på forhandlinger med vedkommende virksomheder eller organisationer med henblik på at fjerne skadelig virkning af konkurrencereguleringer. Hvis konkurrencereguleringen bevirker en åbenbart for høj pris, kan kongen efter indstilling fra Näringsfrihetsrådet fastsætte en maksimalpris for et tidsrum af indtil 1 år, men ellers findes der ikke i lovgivningen hjemmel til indgreb over for skadelige konkurrencereguleringer.

I Finland er der ikke hjemmel til at foretage indgreb overfor konkurrencereguleringer, bortset fra at aftaler om tilbudskarteller og mindstepriser ved videresalg kan ændres eller ophæves, såfremt sådanne aftaler er til skade for forbrugerne.

4. Konkurrencelovgivningens territoriale begrænsning

Monopollovgivningen i de enkelte lande er principielt nationalt begrænset: konkurrencebegrænsninger, der alene angår eksport og derfor kun rammer virksomheder i andre lande, kan ikke tilsidesættes efter den nationale lovgivning.

For Danmarks vedkommende fremgår dette ikke udtrykkeligt af loven, men det blev forudsat under lovens tilblivelse.

I Norge skal der føres tilsyn med konkurrencereguleringer som gælder andre lande for at modvirke forhold som kan skade norske interesser eller er i strid med forpligtelser som Norge har påtaget sig ved international overenskomst. Sådanne konkurrencereguleringer er imidlertid undtaget fra anmeldelse og registrering, jfr. § 43.

For Sveriges vedkommende gælder loven af 1953 principielt også kun indenlandske skadelige virkninger af konkurrencebegrænsning. Kongen kan imidlertid give tilladelse til at loven anvendes også på forhold, der har skadelige virkninger uden for Sverige, når det er nødvendigt af hensyn til traktat med andet land. 1956-loven hjemler kun ret til at kræve oplysninger vedrørende det svenske marked.

5. Generel prisregulering

I Danmark er der adgang til prisreguleringer inden for monopollovens område, medens der ikke er hjemmel til prisreguleringer i almindelighed.

En sådan almindelig beføjelse findes derimod i Norge, jfr. lovens § 24, hvorefter kongen kan fastsætte »bestemmelser om maksimalpriser, minstepriser, prisstop, prisberegninger, rabatter, tilgifter, maksimalavanser, leverings- og betalingsvilkår og andre bestemmelser om priser, fortjenester og forretningsvilkår».

I Finland er der ligeledes adgang til at regulere priser.

I Sverige findes ikke nogen generel prislovgivning.

BILAGA 1**Yttranden över medlemsförslaget****Nordiska försäljnings- och reklamförbundet:**

Nordiska försäljnings- och reklamförbundet vill icke motsätta sig att utredningen kommer till stånd men ifrågasätter starkt behovet och gagnet av en sådan av följande skäl:

1. EFTA-konventionens art. 15 ålägger icke medlemsstaterna den föreslagna utvidgningen av de nationella lagstiftningarna och förutsätter heller icke någon sådan förpliktelse.

2. Det torde icke vara lämpligt att söka åstadkomma en särskild samnordisk monopollagstiftning utan EFTA-rådets medverkan, så länge säkerhet icke ges för att en till sin verkan likartad lagstiftning genomföres i övriga EFTA-länder, främst Storbritannien. Så mycket mindre lämpligt förefaller en separat samnordisk aktion på detta område, som man torde kunna utgå ifrån att förhållandet mellan EFTA och CEE kan komma att förändras i riktning mot ett sameuropeiskt samarbete, innan ett samnordiskt lagstiftningsarbete kan hinna bli slutfört.

(Det torde i detta sammanhang böra nämnas, att Internationella handelskammarens råd den 22—23 november 1960 antog en resolution, innebärande avslag på det förslag till registrering av kartellavtal inom CEE-området, som har framlagts av den Europeiska ekonomiska kommissionen. En harmonisering av bestämmelserna på detta område inom CEE och EFTA-områdena ter sig därmed mycket avlägsen.)

3. Erfarenheterna av den svenska lagstiftningens förhandlingslinje har visat, att denna på ett smidigare och i praktiken minst lika effektivt sätt medger ingripanden mot samhällsskadliga monopol- och konkurrensbegränsningar, jämfört med den danska och i synnerhet den norska lagstiftningens tvingande åtgärder. En sammanjämkning av dessa väsensklida lagstiftningsprinciper förefaller därför verklighetsfrämmande. (Man kan därvid hänvisa till att man inom det Nordiska ekonomiska samarbetsutskottet icke ens har kunnat nå enighet om att lagstiftningen i de olika länderna skulle ge respektive lands myndigheter möjlighet att ingripa mot skadliga regleringar, som utsträcker sin verkan över flera länder, se utskottets rapport »Spécial del. Økonomiske samarbeidsproblemer», Oslo 1957, s. 94.)

EFTA-konventionens art. 15 ålägger rådet att ta upp monopol- och konkurrensområdet till behandling och framlägga ett yttrande senast den 31 december 1964. Nordiska försäljnings- och reklamförbundet anser, att man med fördel kan avvakta denna tidpunkt. Under tiden bör det vara tillräckligt, att monopolmyndigheterna i de fyra nordiska länderna i samråd följer

utvecklingen såväl inom de egna länderna som på det internationella planet, så att de nordiska ländernas synpunkter blir sakligt och väl företrädna vid behandlingen i EFTA-rådet.

Stockholm den 6 februari 1961

Nordiska försäljnings- och reklamförbundet

Sven A. Hansson

President

D a n m a r k

Handelsministeriet har i skrivelse den 9 januari 1961 meddelat, att det kan ansluta sig till Monopoltilsynets yttrande (se nedan).

Monopoltilsynet:

— — — skal man med hensyn til spørgsmålet om udredningen af, hvilke lovændringer der i de enkelte lande måtte være påkrævet som følge af tilslutningen til EFTA, bemærke, at monopoltilsynet må finde det ønskeligt, om de nordiske lande, hvoraf Danmark, Norge og Sverige har en mere udbygget lovgivning og større administrativ erfaring end de fleste af de øvrige EFTA-lande, kunne udarbejde retningslinjer for en fællesoptræden, når EFTA's råd skal undersøge nødvendigheden af yderlige bestemmelser om konkurrencebegrænsninger, hvilket i henhold til konventionen skal ske inden den 31. december 1964.

Monopoltilsynet kan således tilslutte sig, at spørgsmålet om lovændringer på monopolområdet tages op til undersøgelse på fælles nordisk basis og skal i denne forbindelse henvises til »Rapport fra Det nordiske økonomiske Samarbejdsudvalg«, bind 3¹, side 169—195, Oslo 1957. Samtidig finder man anledning til at understrege betydningen af, at man ved en sådan undersøgelse inddrager spørgsmålet om lovgivningen i de andre EFTA-lande, idet erhvervsvirksomhederne i de nordiske lande ikke bør stilles ugunstigere end deres konkurrenter i de andre EFTA-lande.

Med hensyn til spørgsmålet om samarbejde mellem de pågældende myndigheder i de nordiske lande skal monopoltilsynet bemærke, at der gennem de senere år har været nær kontakt mellem Danmarks, Norges og Sveriges monopolmyndigheder ved de internationale forhandlinger i OEEC's arbejdsgruppe om monopolspørgsmål under E. P. A. og i GATT. Herudover kan nævnes, at det i de senere år har været afholdt en række uformelle møder mellem monopolmyndighederne i Danmark, Finland, Norge og Sverige. Ved disse møder har man gensidigt orienteret hinanden om lovgivningen og praksis, ligesom man har drøftet principielle spørgsmål vedrørende behandlingen af forskellige konkurrencebegrænsningsproblemer. Det er

¹ 6. sesj., Suppl.-bd, Sak D 16, Tillæg 1: 3.

tanken at fortsætte disse møder og for fuldstændighedens skyld skal tilføjes, at der til stadighed finder gensidig skriftlig udveksling sted af oplysninger om monopolproblemer.

København, den 6. januar 1961

E. Seligmann

Frederik Jensen

Industrirådet:

— — — tillader Industrirådet sig at udtale, at man ikke finder forslaget egnet til drøftelse inden for Nordisk Råds rammer.

Spørgsmålet om hvilke lovændringer der vil være påkrævede i de nationale lovgivninger om konkurrencereguleringer og monopoler i anledning af tilslutningen til EFTA, anser Industrirådet for et rent nationalt anliggende, og man må fraråde, at dette emne drøftes i et fællesnordisk udvalg.

Med hensyn til den anden del af forslaget, som går ud på at etablere et nært samarbejde mellem fagmyndighederne på dette område, tillader man sig at henlede rådets opmærksomhed på, at sådant samarbejde allerede finder sted.

Man henviser i denne forbindelse til en artikel af formanden for monopoltilsynet, professor, dr. jur. W. E. von Eyben, under titlen »Fellesnordiske konkurrencelove«, som findes i tidsskriftet »Nordiskt immateriellt rättskydd«, hæfte 3—4, 1960. Professor von Eyben peger her på, at de nordiske love på konkurrencebegrænsningens område er forskellige, men at det viser sig, at administrationen af lovene er så ensartet, at man med fordel har kunnet optage helt uformelle drøftelser mellem de administrative myndigheder. Det påpeges endvidere i artiklen, at den norske og danske kontrollovgivning opfylder EFTA-traktatens bestemmelser, dog må den danske lov ændres således, at der gives mulighed for indgreb over for eksportvirksomhed. Det svenske system, som adskiller sig fra det norske og danske ved ikke at åbne mulighed for tvangsindgreb, menes at virke lige så effektivt som det norske og danske, hvorimod det er klart, at det finske system ikke slår til.

Spørgsmålet om forholdet mellem den danske monopollov og frihandelsområdets bestemmelser herom blev i øvrigt allerede behandlet i betænkningen: »Danmark og de europæiske markedsplaner Nr. 4. Konkurrenceforhold og monopolkontrol».

De ændringer i monopolloven her og i de andre lande, som vil blive påkrævede som følge af EFTA-traktaten, foreligger klart belyst, og en behandling i Nordisk Råd er derfor ikke påkrævet.

Der er ikke stillet forslag om, at de nordiske lande skal drøfte en fælles indstilling til den fremtidige administration af EFTA's bestemmelse om konkurrencebegrænsninger. Såfremt et sådant forslag skulle blive stillet, til-

lader man sig at foreslå, at repræsentanter for erhvervslivet i de nordiske lande deltager i drøftelserne i et eventuelt udvalg herom.

København, den 14. januar 1961

P. r. v.

E. b.

Ernst Klæbel

Grosserer-Societetets Komité:

Komiteen har intet at indvende imod, at spørgsmålet om lovændringer på monopolområdet, for så vidt sådanne måtte være nødvendiggjort af EFTA-aftalen, undersøges på fælles nordisk basis, idet man dog lægger særlig vægt på, at erhvervsvirksomhederne her i landet ikke bør stilles ugunstigere end deres konkurrenter i de andre EFTA-lande.

Under hensyn til det nøje samarbejde, der igennem en årrække har været mellem Danmarks, Norges og Sveriges monopolmyndigheder, og i uformelle møder mellem monopolmyndighederne i nævnte tre lande samt Finland, der ligeledes er blevet afholdt igennem de senere år, finder komiteen ikke anledning til, at der foretages noget yderligere initiativ i så henseende.

København, den 13. januar 1961

P. k. v.

Chr. Saugman

Formand

B. Høegh-Guldberg
Generalsekretær

Arbejderbevægelsens Erhvervsråd:

— — — skal Erhvervsrådet udtale, at man kan anbefale forslaget.

Under henvisning til forslagets begrundelse:

at de nationale lovgivninger som regel tager sigte på nationale konkurrencereguleringer og derfor ikke kan regulere aftaler og monopoler, som omfatter virksomheder i flere EFTA-lande og internationale kartellers virksomheder inden for flere EFTA-lande,

at lovgivningen om sanktioner over for skadelige konkurrencereguleringer ikke altid giver muligheder for at efterkomme anbefalinger fra rådet, og

at begrebet restriktive forretningsmetoder defineres forskelligt i de nationale lovgivninger og i EFTA-konventionens artikel 15, finder Erhvervsrådet kun anledning til yderligere at anføre, at der forment-

lig bør lægges vægt på en samordning af de fire landes lovgivning, hvad angår registrering og anmeldelse af aftaler.

København, den 12. januar 1961

P. r. v.

P. Lind

F i n l a n d

Handels- och industriministeriet:

Som känt ha alla de nordiska länderna numera en egen kartellagstiftning, som visserligen är rätt olika i de skilda länderna. Finlands lagstiftning är den yngsta av dem, och den omfattar även den mildaste formen i kontrollen av konkurrensbegränsningarna. Hittills har man nöjt sig med att endast insamla material om gällande konkurrensbegränsningar för att senare kunna med stöd av vunna erfarenheter skrida till ändamålsenliga lagstiftningsåtgärder. Emellertid framgick det, redan då den gemensamma nordiska marknaden på sin tid förbereddes, att ett eventuellt närmare ekonomiskt samarbete mellan de nordiska länderna oundgängligen förutsatte förenhetligande även av bl. a. de nationella kartellagstiftningarna och i allmänhet samarbete i dessa frågor. Meningen var att överföra ärendets fortsatta behandling på respektive organ för den gemensamma marknaden.

Frågan har nu på nytt blivit aktuell främst genom tillkomsten av Europeiska frihandelsunionen. Mot denna bakgrund är det förståeligt, att Finlands regering icke i detta skede är i tillfälle att skrida till revision av gällande kartellag med anledning av ifrågavarande bestämmelser i EFTA-konventionen. Detta innebär emellertid icke, att icke Finlands regering fortfarande vore mycket intresserad av ett nordiskt samarbete även på nu berörda område. Vi anse fortfarande samarbete nödvändigt, bl. a. med tanke på det redan hävdvunna allmänna nordiska lagsamarbetet och likaså därför att vi i vår kartellagstiftning fortlöpande skall kunna draga nytta av sakkunskapen och erfarenheterna i de övriga nordiska länderna. Dessutom ha begränsande handelsseder redan en längre tid ägnats beaktande även i sådana internationella organ som GATT, där de nordiska länderna i dylika frågor sedan gammalt ha uppträtt gemensamt.

Den mest fruktbringande samarbetsformen torde tills vidare vara en fortgående kontakt mellan resp. kartellmyndigheter i de skilda länderna för utbyte av uppgifter och för vidgande av de nationella organens erfarenhetsfår i allmänhet i internationella kartellfrågor. I samband därmed kunde även åsikter utbytas om vad slags samarbete på konkurrensbegränsningarnas område som vore av nöden och under vilka omständigheter ett sådant samarbete vore möjligt. Med beaktande av att EFTA-konventionen för revi-

sionen av kartellagstiftningarna förutsätter utnyttjande av erfarenheterna intill 1964 års utgång, förefaller det ännu icke i detta skede nödigt att framlägga detaljerade förslag till ändringar i de nationella kartellagarna ens med anledning av EFTA-konventionen. Först sedan erfarenheter vunnits, torde det bli möjligt att ange betydelsen av de förpliktelser, avtalet i detta avseende pålägger. Däremot torde kontakter mellan de skilda ländernas kartellmyndigheter omedelbart kunna etableras i ovan antytt syfte, antingen tills vidare utan särskilt gemensamt organ eller möjligen inom ramen för ett sådant av sakkunniga från de skilda nordiska länderna sammansatt organ, som har anlåtats bl. a. för att utreda frågan, vilka möjligheter till samarbete i frågor angående utlännings näringsrätt som föreligga för de nordiska länderna efter Europeiska frihandelsunionens tillkomst.

Helsingfors den 16 januari 1961

Handels- och industriminister *Ahti Karjalainen*

T. f. äldre regeringssekreterare *Jermu Laine*

Patent- och registerstyrelsen, kartellavdelningen:

Nu ifrågavarande till Nordiska rådets nionde session framställda förslag, som rör utredning av spörsmålet, vilka ändringar i den interna lagstiftningen i ettvarvt av rådets medlemsstater anslutningen till EFTA-konventionen eventuellt förutsätter, är enligt kartellverkets uppfattning av stor betydelse i detta skede, enär frågan om vårt lands anslutning till sagda konvention ännu icke definitivt avgjorts och då vederbörande lagstiftning hos oss blivit efter i utvecklingen i jämförelse med motsvarande lagstiftning i andra konventionsstater och av denna anledning, såsom i det följande kommer att påpekas, icke kan anses motsvara de fordringar, EFTA-konventionens 15 artikel ställer på den interna lagstiftningen i en till konventionen ansluten stat.

Redan i och för en summarisk utredning av denna fråga är det skäl att till en början i korthet beröra hos oss gällande bestämmelser beträffande ekonomiska konkurrensbegränsningar, enär i förslaget icke på ett fullt riktigt sätt redogjorts för sagda stadganden. Ifrågavarande bestämmelser återfinnes i lagen den 18 januari 1957 om övervakning av konkurrensbegränsningar inom näringslivet, eller den s. k. kartellagen, och i kartellförordningen av den 7 februari 1958. Enligt dessa bestämmelser har kartellverket, vilket handhar lagens administrerande, såsom huvudsaklig uppgift att verkställa undersökningar om konkurrensbegränsningar inom näringslivet och att bringa resultaten av dessa sina undersökningar till offentligheten. Vår kartellag innehåller icke förbud mot några andra konkurrensbegränsningar än s. k. anbudskarteller, med vilka enligt 13 § nämnda lag avses sådant av näringsidkare träffat avtal, som förutsätter samråd eller annan samverkan mellan olika näringsidkare, innan någon av dessa giver anbud på för-

säljning eller inköp av vara eller utförande av tjänst inom landet. Något absolut förbud avseende s. k. bruttopriser finnes däremot icke i lagen. För kartellverket har endast i 12 § inrymts möjligheten att i enskilda fall förbjuda näringsidkare att av följande försäljningsled kräva, att vid handel med varor, som skall försäljas inom landet, visst pris icke må underskridas eller att för densamma till ledning för prissättningen fastställa visst pris, därest i sistnämnda fall icke samtidigt uttryckligen angives, att priset får underskridas. En förutsättning för meddelande av sådant förbud är ytterligare, att ämbetsverket på grund av införskaffad utredning finner, att denna konkurrensbegränsning länder konsumenterna till men. Därjämte bör observeras, att kartellagen enligt 16 § och med i densamma närmare angivna förbehåll icke alls gäller utbud av finska exportvaror till utlandet och anskaffning från utlandet av importvaror avsedda för Finland. En förutsättning härför är dock, att ovan relaterade förfaranden icke berör den inhemska kundkretsen.

Vad sedan vidkommer EFTA-konventionens bestämmelser rörande konkurrensbegränsningar, närmast artiklarna 15 och 31, bör observeras, att enligt dessa de i konventionen delaktiga staterna ålagts vissa förpliktelser att vidtaga åtgärder för ett undanröjande av ovanstående begränsningar. Dessa omständigheter har redan varit föremål för utredning i den motivering, som ingår i det till Nordiska rådet framställda medlemsförslaget. För den händelse vårt land nu i en eller annan form ansluter sig till EFTA-konventionen, förutsätter detta, att även vi å vår sida förmår uppfylla de i konventionen förutsatta förpliktelserna.

Såsom av ovanstående korta redogörelse för vår nu gällande lagstiftning redan framgår, ger denna dock icke myndigheterna tillräckliga befogenheter att i avvärjande syfte gripa in mot sådana begränsande affärsmetoder, som omnämnes i EFTA-konventionen, 15 artikeln, första punkten. Dessa affärsmetoder är sådana, som motverkar de fördelar, som förväntas i anledning av undanröjandet eller frånvaron av tullar och kvantitativa restriktioner i handeln mellan medlemsstaterna. Närmare angivna är desamma:

a. överenskommelser mellan företag, beslut av företagssammanslutningar och i samförstånd mellan företag tillämpade förfaranden, vilka har till syfte eller resultat att hindra, begränsa eller snedvrída konkurrensen inom sammanslutningens område,

b. förfaranden, genom vilka ett eller flera företag på ett otillbörligt sätt utnyttjar en dominerande ställning inom sammanslutningens område eller inom en väsentlig del av detta.

Enär EFTA-konventionen definierar de fall av konkurrensbegränsning, vilka man strävar till att undanröja i handeln inom de till sammanslutningen hörande staternas område, bör de till konventionen anslutna staterna uppenbarligen draga försorg om, att deras interna lagstiftning är i harmoni med EFTA-konventionen, vilken å sin sida synbarligen icke har supranationala verkningar. Då man ännu beaktar, att lagstiftningen i Norge, Danmark och Sverige på förevarande gebit rätt väl motsvarar förpliktelserna enligt

EFTA-konventionen, borde närmast tagas under övertvägande vår lagstiftnings bringande till samma nivå som i de övriga nordiska länderna. Härvid borde i främsta rummet s. k. bruttopriser förbjudas ävensom myndigheterna medges möjlighet att ingripa mot fall av diskrimination och bojkott. Vidare borde kartellmyndigheterna berättigas förhandla med näringsidkarna och sålunda genom sin sakkännedom och sina råd få dessa att frivilligt avstå från såsom skadliga bedömda konkurrensbegränsningar. För den händelse genom förhandling icke uppnåddes önskat resultat, borde i lagstiftningen även i denna punkt inrymmas eventuella befogenheter att utfärda förbud. Särskilt bör betonas, att en revision av vår lagstiftning, så att den motsvarar EFTA-bestämmelserna, antagligen vore lättare att genomföra, om vi på förenämnt sätt skulle sträva till konformitet i fråga om vår lagstiftning först inom en trängre krets eller t. ex. just inom de fyra nordiska länderna, än om detta skulle ske på hela det område, som bildas av de till EFTA-konventionen hörande staterna.

På grund av vad ovan anförts finner kartellverket sig kunna tillstyrka ett skyndsamt verkställande av den i det till Nordiska rådet framställda medlemsförslaget rekommenderade undersökningen. Visserligen borde vi, såsom redan ovan anmärkts, av eget initiativ få den interna lagstiftningen angående konkurrensbegränsningar inom vårt näringsliv att motsvara den i övriga nordiska länderna; då först skulle även samarbetet medföra positiva resultat. — Till slut må nämnas, att statsrådet genom beslut den 10 september 1959 uppdragit arbetet med kartellagens revision åt den kommitté, som tillsatts för att utreda frågan om en revidering och kodifikation av de stadganden och bestämmelser, som berör näringslivets reglementering. Sagda kommittés arbete har dock visat sig komma att taga en avsevärd tid i anspråk. Hittills har insamlats material ävensom hörts sakkunniga och införskaffats sakkunnigutlåtanden, speciellt med tanke på ett eventuellt förbud mot normpriser.

Helsingfors den 13 januari 1961

Överdirektör *Niilo Eerola*

Keskuskauppakamari — Centralhandelskammaren och Suomen teollisuusliitto — Finlands industriförbund:

Det torde vara på sin plats, att de nordiska ländernas regeringar vid behov dryftar, vilka gemensamma åtgärder fullgörandet av EFTA-avtalets bestämmelser skulle föranleda och på vilka områden de nordiska ländernas ekonomiska samarbete till följd därav borde effektiviseras.

Utvecklandet av lagstiftningen rörande konkurrensbegränsningar är likväl till sin karaktär först och främst en nationell angelägenhet. Anledning kan visserligen någon gång yppa sig att gemensamt dryfta även lagstiftningsfrågor, som gäller konkurrensbegränsningar, men i detta nu förefaller

detta icke nödvändigt. Det i EFTA-avtalet fastställda avlägsnandet av tullar och kvantitativa begränsningar befinner sig nämligen helt i sitt begynnelsekedje, varför tillräcklig erfarenhet ännu icke har kunnat erhållas rörande vilka i praktiken förekommande handelskutymmer som ointetgör de fördelar, vilka vunnits genom att nämnda begränsningar avlägsnats (EFTA-avtalets 15 artikel). I ljuset av vunna erfarenheter kan man senare i de olika länderna utforska, huruvida dylika handelskutymmer är förbjudna enligt redan i kraft varande nationell lagstiftning eller huruvida nya bestämmelser kräves.

Ifrågavarande finska lagstiftning är jämförelsevis ny, varför tillräcklig erfarenhet ännu icke har erhållits rörande dess tillämpning och verkningar. Det är sålunda alltför tidigt att säga, vilka ändringar i lagstiftningen en avslutning till EFTA-avtalet eventuellt skulle föranleda. Enligt undertecknade organisationers åsikt är det icke heller av denna orsak skäl att i detta sammanhang skrida till en revidering av Finlands ifrågavarande lagstiftning.

I det medlemsförslag, som utlåtandet gäller, föreslås även, att regeringen skulle förorda inledandet av ett intimt samarbete mellan de myndigheter i de nordiska länderna, som handlägger frågan om konkurrensbegränsningar. En livlig kontakt har redan nu upprätthållits mellan nämnda myndigheter, och erfarenheter har utbytt. Enligt undertecknade organisationers åsikt är ett dylikt samarbete mellan de nordiska länderna helt naturligt, och en särskild rekommendation av rådet torde icke i detta fall vara av nöden.

Helsingfors den 25 januari 1961

Centralhandelskammaren

T. A. Wiherheimo

Sakari Yrjönen

Finlands industriförbund

Bror Wahlroos

N o r g e

Lønns- og prisdepartementet:

Lønns- og prisdepartementet er for sin del i det alt vesentlige enig i de synspunkter Prisdirektoratet gir uttrykk for i sitt brev [*se nedan*]. Tilslutningen til EFTA antas ikke i og for seg å motivere særskilt koordinering av lovgivningen på dette område i de nordiske land. Slik forholdene ligger an, med lite utbygget lovgivning for å motvirke skadelig virkning av konkurransebegrensninger i enkelte EFTA-land, er det derimot sterkt ønskelig at de nordiske land finner fram til en felles plattform når det gjelder spørsmålet om kontrollen med konkurransereguleringer og monopoler i EFTALandene. Dette tilsier etter Lønns- og prisdepartementets mening en videre utbygging av det samarbeid som har funnet sted i de senere år mellom pris- og kartellmyndighetene i de nordiske land. Lønns- og prisdepartementet an-

tar, med Prisdirektoratet, at det bør treffes avtale mellom regjeringene om de konkrete former for det videre samarbeid.

Oslo, 4. februar 1961

Gunnar Bøe

Øystein Gjelsvik

Prisdirektoratet:

Spørsmålet om å etablere et samarbeid mellom de nordiske land med hensyn til kontrollen med konkurransereguleringer og monopoler ble som kjent drøftet i forbindelse med planene om et nordisk fellesmarked. I den rapporten som Det nordiske økonomiske samarbeidsutvalg la fram i 1957, fremhevet utvalget at en løsning av de problemene en stod overfor på dette område, ville kreve et samarbeid mellom deltakerlandenes pris- og kartellmyndigheter, og utvalget pekte også på behovet for en viss utbygging av kartellovgivningen på enkelte punkter. Det samme standpunkt var inntatt av et spesialutvalg sammensatt av representanter fra landenes pris- og kartellmyndigheter. I spesialutvalgets innstilling ble det fra de norske representanter bl. a. uttalt følgende:

Det nordiske fellesmarked som nå er under drøftelse, forutsetter ikke opprettelse av overstatlige organer. Tiltakene mot skadelige konkurransereguleringer må derfor gjennomføres av myndighetene i de enkelte land. For at tiltakene skal bli effektive må det gjennomføres et nøye samarbeid mellom disse myndigheter. Inngrepene bør skje i samsvar med generelle retningslinjer som bør trekkes opp etter fellesdrøftelser av de problemer som en her står overfor. Det bør etter vår mening i hvert land skapes tilstrekkelig rettsgrunnlag for å gjennomføre de tiltak som blir nødvendige.

Det nordiske fellesmarked ble ikke etablert. Spørsmålet om kontroll med konkurransereguleringer og monopoler vil imidlertid i høy grad bli aktuelt i forbindelse med gjennomføringen av Det europeiske frihandelsforbundet. EFTA-konvensjonen forutsetter heller ikke opprettelsen av overnasjonale organer. Effektiviteten av konvensjonens bestemmelser om konkurransereguleringer vil derfor være avhengig av deltakerlandenes vilje til å samarbeide for å klarlegge kartellers og monopolbedrifters eksistens og virkemåte og for å hindre at disse utøver en virksomhet som er i strid med konvensjonens formål.

Når det gjelder de skandinaviske land, er forholdet at det i samtlige land finnes lovgivning som gir hjemmel for registrering av karteller og monopoler, og slik registrering finner sted i alle disse land. Selv om det foreligger en forskjell i disse lands lovgivning med hensyn til kontrollen, tar lovene i alle land sikte på å kunne motvirke skadelig virksomhet fra monopoler.

ter og karteller. Når det gjelder de øvrige medlemmer i EFTA-samarbeidet, er imidlertid lovgivningen svært forskjellig. Enkelte av landene har således ingen lovgivning om restriktive forretningsmetoder i det hele tatt. Under disse omstendigheter antar en at det primære problem nå ikke så meget er en koordinering av lovgivningen i de nordiske land, som at de nordiske land samarbeider på grunnlag av de fellestrekk som finnes i deres lovgivning og landenes innstilling til disse problemer, for å fremme sitt syn på problemene innenfor EFTA. Derunder bør også tas opp behovet for en utbygging av lovgivningen i de øvrige EFTA-land, dersom dette finnes nødvendig for gjennomføringen av EFTA-konvensjonens formål.

Dersom det ikke blir foretatt noe på dette område, vil situasjonen bli at kartellene i endel av EFTA-landene er registrerte og under kontroll, mens kartellene i andre av deltakerlandene fritt og uten kontroll vil kunne arbeide innenfor hele frihandelsområdet. EFTA-konvensjonens bestemmelser i artikkel 15 vil under disse omstendigheter lett kunne bli illusoriske.

Det er i denne forbindelse også grunn til å peke på at etter konvensjonens artikkel 15, punkt 3, skal rådet innen 31. desember 1964 i lys av innvunnet erfaring undersøke om ytterligere eller andre bestemmelser er nødvendige for å kunne gripe inn overfor virkningen av restriktive forretningsmetoder eller dominerende bedrifter i handelen mellom medlemsstatene. Etter Prisdirektoratets oppfatning er det av vesentlig betydning at de undersøkelser som skal finne sted innen utgangen av 1964, skjer på en slik måte at man både får oversikt over karteller og monopolbedrifter i de forskjellige land og får en systematisk tilrettelegging av det materiale som må anses nødvendig for en tilfredsstillende vurdering av de her nevnte spørsmål. Også her vil et nærmere samarbeid mellom de nordiske land være av stor betydning.

Siden 1959 har det vært et visst samarbeid mellom pris- og kartellmyndighetene i de nordiske land. Dette samarbeidet har bestått i utveksling av disse myndigheters egne publikasjoner og i årlige møter der ledelsen av de respektive lands kontrollmyndigheter deltar. Dette samarbeidet har selvsagt betydd atskillig når det gjelder orientering om disse lands lovgivning og praksis med hensyn til kartellkontrollen, men er ikke tilstrekkelig til at man kan få anledning til å ta opp omfattende drøftelser og undersøkelser av den art som er nevnt ovenfor. Prisdirektoratet tror derfor at det er av vesentlig betydning om man kan finne en form for å øke og aktivisere samarbeidet mellom de nordiske pris- og kartellmyndigheter, særlig med sikte på gjennomføringen av EFTA-konvensjonens bestemmelser på kartell- og monopolområdet.

På disse premisser tillater Prisdirektoratet seg å støtte tanken om et nærmere nordisk samarbeid på dette område.

Prisdirektoratet vil tillate seg å foreslå at Nordisk Råd rekommanderer Danmarks, Finnlands, Norges og Sveriges regjeringer å etablere et nært samarbeid mellom fagmyndighetene på pris- og kartellkontrollens område i disse land. De konkrete former for samarbeidet bør det treffes avtale mel-

lom regjeringene om etter at fagmyndighetene i de enkelte land har hatt anledning til å uttale seg om dette.

Oslo, 23. januar 1961

Rolf Semmingsen

Einar Evensmo

Norges industriforbund:

Vi er prinsipielt av den oppfatning at kun angjeldende land selv må kunne vurdere hvorvidt landets lovgivning tilfredsstillende de minstekrav som følger av internasjonale forpliktelser. Det er etter vår mening ingen naturlig grunn til at spørsmålet om endringer i den nasjonale lovgivning skal utredes på nordisk basis.

Som vi fremhevet i vår uttalelse til Prisdirektoratet av 15/11 1960 i anledning det foreliggende forslag til retningslinjer for kontroll- og reguleringsvirksomheten etter prisloven i inneværende år, var det etter vår oppfatning av vesentlig betydning at våre myndigheter her i landet la til grunn de samme reguleringsprinsipper som i de andre EFTA-land. Når spørsmålet om et nordisk samarbeide innen dette felt nå er reist, og som en konsekvens av vårt tidligere fremhevede syn, ville vi finne det naturlig at man på nordisk basis nærmere overveiet et samarbeide med henblikk på å utferdige felles regler innen de nordiske land på det her nevnte område. Vi tillater oss i den anledning å henvise til en artikkel som formannen i det danske Monopoltilsyn, professor dr. juris. W. E. van Eyben har skrevet i tidsskriftet »NIR», nr. 3—4/1960 om felles nordiske konkurranselover, spesielt side 169 f. f. Et nordisk lovsamarbeide av det her nevnte omfang mener vi vil ha den aller største interesse.

Det forekommer oss naturlig at det samarbeide fagmyndighetene imellom som vil være nødvendig i kraft av EFTA-konvensjonen også etableres mellom fagmyndighetene innen de nordiske land. Prinsipielt bør ikke samarbeidet mellom fagmyndighetene i de nordiske land være av et annet omfang enn mellom fagmyndighetene i samtlige EFTA-land når samarbeidet skal vurderes med EFTA-konvensjonen som bakgrunn.

Oslo, 17. januar 1961

Norges industriforbund

Knut Hald

Adm. direktør

Chr. Bergwitz-Larsen

Norges handelsstands forbund:

Vi finner det riktigst at hvert enkelt land selv bør vurdere hvorvidt det av hensyn til inngåtte internasjonale forpliktelser er nødvendig å foreta endringer i landets lovgivning. Vi er derfor ikke enig i det medlemsforslag som er fremlagt.

Av hensyn til det stadig mer intime økonomiske samarbeide mellom de nordiske land, ville vi derimot finne det naturlig om man på nordisk basis utredet spørsmålet om felles retningslinjer for lovgivning og administrativ praksis overfor konkurransereguleringer og monopoler.

Oslo, 24. januar 1961

Norges handelsstands forbund

Per Kolseth

President

Terje Kokaas

Adm. direktør

S v e r i g e**Kommerskollegium:**

Vad först angår frågan om den nationella lagstiftningen och dess förhållande till EFTA vill kollegium nämna, att denna fråga behandlas i propositionen om godkännande av Sveriges anslutning till EFTA (nr 25/1960). Där uttalas bl. a. (sid. 52—53) att, även om bestämmelserna i den svenska lagstiftningen och i konventionen icke torde helt täcka varandra och det därför icke kunde uteslutas, att den olika utformningen kunde medföra olägenheter i vissa fall vid tillämpningen, syntes något omedelbart behov av ändrad lagstiftning icke föreligga, utan det borde vara möjligt att tills vidare på grundval av existerande anordningar vidtaga erforderliga åtgärder från fall till fall. Skulle emellertid behov av ändrad lagstiftning framdeles visa sig föreligga, torde frågan härom få närmare utredas och tagas upp till förnyat övervägande.

I anslutning till detta uttalande må betonas, att avsikten med art. 15 i EFTA-konventionen aldrig varit att få till stånd en likformig lagstiftning på förevarande område inom medlemsländerna. Fastmer var utgångspunkten vid konventionstextens författande, att varje land skulle ha rätt att ha sin egen lagstiftning. Två av medlemsländerna, Schweiz och Portugal, ha överhuvud icke några föreskrifter om konkurrensbegränsning men ha detta oaktat ansett sig kunna underteckna konventionen. Detta sammanhänger med konstruktionen av art. 15 jämförd med art. 31. Proceduren inom EFTA

innebär, att ett land har rätt att enligt art. 31 anföra klagomål över konkurrensbegränsande åtgärder inom annat medlemsland. Därest klagomålet anses berättigat, kan rådet avgiva en rekommendation till det felande landet. Om denna icke följes, äger rådet medgiva det klagande landet rätt att vidtaga motåtgärder. Det felande landet har sedan möjlighet att ändra ståndpunkt på grund av det motstånd, åtgärderna väckt bland medlemsländerna. Detta kan ske genom ändrad lagstiftning eller på annat sätt, exempelvis genom förhandling med dem inom det egna landet, vilka föranlett tvisten. Landet har även möjlighet att godtaga motåtgärderna och sålunda underlåta att ingripa mot det klandrade förhållandet.

Stadgandena i art. 15 äro uttryck för ett ekonomiskt och icke ett juridiskt betraktelsesätt. De bli icke tillämpliga i andra fall än då konkurrensbegränsningarna motverkat de fördelar, som förväntas genom avskaffandet av tullar och kvantitativa restriktioner i handeln mellan medlemsländerna. Föreligger icke skadlig verkan ur denna synpunkt, finnes heller icke grund för klagomål enligt art. 31. Skulle sådan verkan uppkomma, är det ur konventionens synpunkt likgiltigt, hur vederbörande land avlägsnar skadan — genom tillämpning av existerande lag, genom ny lagstiftning, genom förhandling eller på annat sätt. Som nyss sagts har varje medlemsland rätt att ha vilken intern lagstiftning det önskar i fråga om konkurrensbegränsning; skulle något medlemsland önska ha en lagstiftning med mera vittgående syften, hindrar konventionen självfallet ej detta. Anledning att på grund av EFTA-konventionen söka åstadkomma mer eller mindre enhetlig lagstiftning föreligger emellertid icke.

Art. 15 får betraktas närmast som ett komplement till övriga konkurrensregler såsom art. 13 (statliga stödåtgärder), art. 14 (offentliga företag) och art. 16 (etableringsrätt). Såväl art. 15 som art. 16 ha provisorisk karaktär; före utgången av år 1964 skola eventuella ytterligare eller andra bestämmelser på dessa områden övervägas.

Kollegium anser sig även böra framhålla, att åtgärder, vilka avse att åstadkomma enhetliga regler inom de nordiska länderna på konkurrensbegränsningarnas område, skulle kunna misstolkas och därigenom verka försvårande på samarbetet med övriga till EFTA-konventionen anslutna stater. Vidare bör uppmärksammas, att målet är att upprätta en multilateral sammanslutning för främjande av ett närmare ekonomiskt samarbete mellan EFTA och de sex. Ingen torde i dag kunna förutsäga, vilken form ett sådant samarbete kommer att få. Då emellertid bestämmelser om konkurrensbegränsning förekommer såväl inom EFTA som i Rom-fördraget, torde kunna förväntas, att även ett blivande sammanslutningsavtal kommer att innehålla regler härom i en eller annan form. En samordning av den nordiska lagstiftningen mot bakgrund av nu gällande EFTA-regler skulle därför kunna föregripa den utveckling, som kan bli följderna av skapandet av en större europeisk marknad.

På grund av det anförda har kollegium funnit sig icke böra biträda ifrågavarande förslag i motionen.

Vad härefter angår frågan om ett nära samarbete mellan fackmyndigheterna på området synas förslagsställarna icke avse ett sådant samarbete endast under en eventuell revision av lagstiftningen utan ett fortlöpande sådant. Det framgår icke av förslaget, i vilka former detta samarbete skulle äga rum eller vad som skulle vara syftet med detsamma. Såvitt kollegium har sig bekant förekommer redan nu ett samarbete på detta område i form av internordiska möten, där erfarenheterna och den praktiska tillämpningen av de olika ländernas författningar dryftas. Fortlöpande publiceras även material i betydande utsträckning, och dessa publikationer torde vara tillgängliga i grannländerna. Med hänsyn härtill synes anledning icke föreligga att utfärda någon särskild rekommendation om samarbete.

Stockholm den 12 januari 1961

Nils Malmfors

P. G. Wennersten

Bo Berger

Näringsfrihetsrådet:

Den svenska lagstiftningen mot konkurrensbegränsningar bygger i väsentliga avseenden på övertygelsen, att man skall kunna genom förhandlingar åstadkomma rättelse i fall, då konkurrensen anses på ett otillbörligt sätt hämmad. Denna ordning, kompletterad med vissa begränsade förbudsbestämmelser och kartellregistrering ävensom med prisövervakning och konsumentupplysning i prisfrågor, erbjuder, såvitt erfarenheterna hittills gett vid handen, åtskilliga fördelar framför tvingande regler. Bl. a. har statsmakternas strävanden därigenom i större utsträckning än som eljest säkerligen blivit fallet fått stöd av krafter i näringslivet, som arbetat för en frivillig motverkan av konkurrensbegränsningar (näringslivets s. k. självsanering). Lagstiftningen torde också ha haft betydligt större verkningar än som går att omedelbart påvisa på grundval av antalet handlagda ärenden och direkt vidtagna åtgärder. Ur svensk synpunkt kan det sägas, att någon skärpning av lagstiftningen icke synes vara påkallad under nuvarande förhållanden. En grundförutsättning för lagstiftningens fortsatta bestånd i nuvarande former är dock självfallet, att dess regler och syften — såsom hittills — mötts med förståelse från näringslivet och dess organisationer. Brister det härutinnan genom att exempelvis näringsfrihetsrådet misslyckas i en förhandling för genomförande av ett beslut, kan frågan ur svensk synpunkt uppenbarligen komma i ett annat läge. Skärpningar kan då behöva övervägas.

I anslutning härtill må erinras om att en utredning angående den svenska lagstiftningen och administrationen på detta område just nu pågår. Över-

synen omfattar icke de grundläggande principerna i lagstiftningen. Kommittén väntas komma att framlägga sitt betänkande inom de allra närmaste dagarna.

Till skillnad från vad som är fallet i Sverige bygger den danska och norska konkurrensbegränsningslagstiftningen i betydande utsträckning på tvingande åtgärder; särskilt den norska lagstiftningen ger mycket vida möjligheter till sådana ingripanden.

I detta sammanhang må emellertid, till förekommande av missuppfattningar, framhållas, att kartellavtalsregistreringen i Sverige till sin verkliga omfattning ingalunda skiljer sig från motsvarande system i Danmark och Norge i mera väsentlig mån. Av ordalagen i den i tillägget till förevarande förslag lämnade redogörelsen skulle läsaren möjligen kunna få den uppfattningen, att avtalsregistreringen i Sverige är tämligen begränsad. Även om det i och för sig är riktigt, att anmälningsplikt föreligger först efter anmaning av myndighet (statens pris- och kartellnämnd), pågår ända sedan år 1946 en systematisk genomgång och översyn i detta hänseende av alla branscher, där avtal av denna art kan tänkas förekomma. Anmaningar utsänds — på grundval av noggranna genomgångar av företagsförteckningar m. m. — branschvis till praktiskt taget alla företagare. Ofta nog torde kunna antas, att detta direkta anmaningssystem ger fullständigare resultat än en generell i lag angiven anmälningsplikt. Anmaningarna uppföljes därefter ofta genom efterföljande kontroll och granskning på motsvarande sätt som de danska och norska myndigheterna torde företaga kontrollåtgärder i fråga om efterföljden av deras generella stadganden om anmälningsplikt.

Beträffande förhållandet mellan den svenska konkurrenslagstiftningen och EFTA-konventionens motsvarande regler föreligger vissa smärre inadvvertenser i fråga om vad som skall anses som otillåten konkurrensbegränsning. Detta förhållande uppmärksammades också i den proposition (1960/25), som låg till grund för godkännandet av Sveriges anslutning till konventionen. Det framhölls här av föredragande departementschefen (sid. 52 o. f.), att även om bestämmelserna till huvudsaklig del torde täcka varandra, det icke kunde uteslutas, att den olika utformningen kunde medföra olägenheter i vissa fall vid tillämpningen. Samtidigt framhöll han emellertid, att vad konventionens förpliktelser på detta område i praktiken kunde få för betydelse svårigen kunde överblickas, förrän någon tids erfarenhet vunnits. Om det därvid skulle visa sig, att den nuvarande svenska lagstiftningen i sin allmänna uppläggning icke stode helt i överensstämmelse med konventionens målsättning härvidlag, kunde det framdeles befinnas önskvärt att komplettera den svenska lagstiftningen. Något omedelbart behov av ändrad lagstiftning synes emellertid icke föreligga, utan det borde vara möjligt att tills vidare på grundval av existerande anordningar vidtaga erforderliga åtgärder från fall till fall. Departementschefen förutsatte, att företagare, beträffande vilken otillåten konkurrensbegränsning ifrågasattes, hade så stort intresse av de svenska myndigheternas stöd, att erforderligt utredningsmaterial frivilligt ställdes till förfogande, samt att uppgörelse i

förekommande fall kunde träffas utan att det kom till formella förhandlingar. Skulle emellertid, tillade departementschefen, behov därav framdeles visa sig föreligga, torde frågan om ändrad lagstiftning få närmare utredas och tagas upp till förnyat övervägande.

Beträffande lagliga möjligheter att ingripa mot konkurrensbegränsningar utomlands gäller för Sveriges del, att sådan förhandling inför näringsfrihetsrådet, som enligt 1953 års konkurrensbegränsningslag är den huvudsakliga formen för ingripanden, kan gälla verkan av konkurrensbegränsande åtgärder även utomlands. Förutsättning härför är, att Kungl. Maj:t för visst fall lämnar tillstånd därtill.

Vad beträffar anmälan och registrering av konkurrensbegränsande avtal må för Sveriges del särskilt påpekas, att här redan nu finns möjlighet att registrera alla avtal, som överhuvud berör den svenska marknaden, alltså även avtal som ingåtts mellan svenska företagare och utlänningar eller enbart mellan utländska företagare. Självfallet är det dock icke möjligt att för registrering tvångsvis anmana utländska företagare, som saknar representation här i landet.

En utvidgning av kartellregistreringen utöver denna nationella bas synes — åtminstone såvitt rör Sverige — icke böra genomföras på grundval av regionala överenskommelser eller anordningar, utan lösningen av en sådan fråga bör sökas inom ramen för EFTA. Det må erinras om att detta förutsetts redan i EFTA-konventionen. Vid den översyn av konkurrensbegränsningsbestämmelserna, som rådet skall företaga senast den 31 december 1964, skall enligt konventionens artikel 15 punkt 3b bl. a. övervägas »metoder för att införskaffa upplysningar angående restriktiva affärsmetoder eller dominerande företag». Vid avfattandet av detta stadgande torde bl. a. registrering av kartellavtal varit i åtanke.

Av vad ovan anförts bör enligt min uppfattning den slutsatsen dragas, att behov och förutsättningar torde saknas för en gemensam nordisk översyn av resp. länders konkurrensbegränsningslagstiftning. De av förslagsställarna angivna frågorna bör — på tidpunkt, då förhållandena det kräver — övervägas och lösas antingen nationellt av varje land för sig eller, beträffande vissa av dem, inom ramen för EFTA. Förslaget kan alltså i denna del icke tillstyrkas.

Vad beträffar förslaget om att i anledning av anslutningen till EFTA etablera ett nära samarbete mellan vederbörande fackmyndigheter, så må det framhållas, att det redan nu förekommer ett icke obetydligt samarbete mellan företrädare för dessa myndigheter. Årligen anordnas sålunda internordiska möten, det första i Oslo 1959 och det andra i Köpenhamn 1960; nästa möte skall äga rum i Stockholm hösten 1961. Härvid diskuteras erfarenheter av resp. länders lagstiftning på området och den praktiska lagtillämpningen. Det har därvid visat sig, att — även om lagstiftningen skiljer sig avsevärt, framförallt i fråga om medlen att ingripa mot skadliga konkurrensbegränsningar — en gemensam grundsyn finnes hos de olika ländernas representanter i fråga om konkurrensens positiva betydelse. Utöver

dessa regelbundna personliga sammanträffanden mellan myndigheternas representanter förekommer också andra kontakter och ett ej obetydligt utbyte av publikationer och andra handlingar. Ett nära samarbete mellan fackmyndigheterna äger sålunda redan rum. Någon anledning för Nordiska rådet att utfärda en särskild rekommendation härom synes därför icke föreligga.

Avslutningsvis må det framhållas, att det icke torde möta svårigheter att vid diskussioner och förhandlingar inom EFTA etablera ett gemensamt nordiskt uppträdande beträffande frågor av detta slag, i fall då detta kan gagna våra länders intressen. Exempel torde kunna andragas från förhandlingar i hithörande frågor inom GATT, där ett nära nordiskt samarbete lätteligen kunnat komma till stånd utan att särskilda stödjande åtgärder varit nödvändiga.

Stockholm i näringsfrihetsrådets kansli den 12 januari 1961

Frank Öhman

Ordförande i näringsfrihetsrådet

Bror-Henrik Kockum

Handelskamrarnas nämnd:

Det föreligger obestriddligen — såsom påvisats i medlemsförslaget — olikheter i de skilda nordiska ländernas reglering av de konkurrensbegränsande åtgärderna inom näringslivet såväl inbördes som i förhållande till EFTA-konventionen. För svensk lagstiftnings vidkommande framhöll föredragande departementschefen statsrådet Lange i propositionen angående godkännande av EFTA-konventionen (Kungl. Maj:ts prop. nr 25:1960), att det vore svårt att, innan någon tids erfarenheter vunnits, överblicka vad konventionens förpliktelser på detta område i praktiken kunde få för betydelse. Även om bestämmelserna i konventionen och i den svenska lagstiftningen till huvudsaklig del torde täcka varandra, kunde det — anförde departementschefen vidare — icke uteslutas, att den olika utformningen i vissa fall kunde medföra olägenheter vid tillämpningen. Om det därvid skulle visa sig, att den svenska lagstiftningen i sin allmänna uppläggning icke stode helt i överensstämmelse med konventionens målsättning, kunde det »framdeles finnas önskvärt att komplettera denna». Något omedelbart behov av ändrad lagstiftning syntes emellertid icke föreligga. Det borde tvärtom enligt departementschefens mening vara möjligt att tills vidare på grundval av existerande anordningar vidtaga erforderliga åtgärder från fall till fall. Skulle emellertid behov därav framdeles visa sig föreligga, torde frågan om ändrad lagstiftning få närmare utredas och tagas upp till förnyat övervägande.

Handelskamrarnas nämnd kan ansluta sig till vad departementschefen sålunda anför. Någon anledning föreligger enligt nämndens mening icke att

redan nu föregripa utvecklingen och, innan ytterligare erfarenheter vunnits, söka nå en för de nordiska länderna gemensam lagstiftning. De hittillsvarande erfarenheterna för Sveriges del har givit vid handen, att det går att komma till rätta med olämpliga konkurrensbegränsningar utan sanktioner. Det behov av ändrad konkurrenslagstiftning, som EFTA-samarbetet eventuellt framdeles kan aktualisera, behöver för övrigt — såsom framgår av konventionen — icke sträcka sig längre än till sådana affärsmetoder, som berör handeln mellan medlemsstaterna. EFTA-avtalet kan alltså icke rimligen åberopas till stöd för krav på en enhetlig lagstiftning avseende de nordiska ländernas interna konkurrensförhållanden. Frågan om en mera enhetlig lagstiftning synes med hänsyn härtill böra — såsom synbarligen förutsatts i ovan återgivna proposition — lösas i respektive länder eller inom EFTA:s ram men icke genom nordiska överläggningar. Den rättsliga regleringen på berörda område har avpassats efter de inom de olika länderna rådande förhållanden och behov. Mellan svensk lagstiftning, som utformats efter samråd med näringslivet och bygger på ett förhandlingsförfarande, å ena, samt dansk och norsk lagstiftning å den andra sidan, föreligger betydande skiljaktigheter, som icke låter sig överbrygga utan en genomgripande omläggning av regleringen i Sverige eller i de båda övriga länderna. Det är icke uteslutet, att den alltmer hårdnande konkurrens, som nordiska företag har att vänta med företag inom såväl EFTA-området som den gemensamma europeiska marknaden, kan komma att aktualisera behov av ökat produktions- och försäljningssamarbete. Uppfattningen om hur en ändamålsenlig konkurrenslagstiftning skall utformas måste komma att påverkas därav.

Enligt Handelskamrarnas nämnds mening bör i varje fall de kommande årens erfarenheter av det nu inledda EFTA-samarbetet avvaktas, innan frågan om en enhetlig nordisk lagstiftning på detta område upptages till behandling.

Stockholm den 18 januari 1961

Handelskamrarnas nämnd

Harald Nordenson

Gösta Bohman

Sveriges industriförbund:

Vad först angår den territoriella räckvidden av förevarande lagstiftning, förtjänar erinras, att denna för Sveriges del inrymmer en möjlighet att via förhandling inför näringsfrihetsrådet ingripa även mot konkurrensbegränsningar utomlands, om nämligen Kungl. Maj:t därtill lämnat tillstånd. Någon ändring av den svenska lagstiftningen på denna punkt för att möta de krav, som EFTA-konventionen uppställer, torde sålunda icke vara erforderlig. I sammahanget må framhållas, att sådant tillstånd som nyss sagts icke

kräves för det fall, att en konkurrensbegränsning har verkan icke blott utomlands utan även här i riket. Detta betyder — för att nämna ett exempel — att en utländsk företagare, som i följd av en konkurrensbegränsande överenskommelse mellan svenska tillverkare och svenska återförsäljare av viss vara har svårigheter att sälja denna vara på den svenska marknaden, kan, om överenskommelsen medför skadlig verkan här i landet, påkalla förhandling enligt lagen.

I fråga om anmälan och registrering av konkurrensbegränsningar synes gällande bestämmelser för Sveriges del vara så vidsträckta, att något praktiskt behov av längre gående bestämmelser knappast kan anses föreliggande. Skulle en utvidgning av dessa bestämmelser till äventyrs aktualiseras, torde den icke böra ske på grundval av en nordisk överenskommelse utan böra genomföras för samtliga EFTA-länder.

Att sanktioner saknas i den svenska konkurrensbegränsningslagstiftningen — fränsett vissa specialfall — medför utan tvivel vissa fördelar framför en tvingande reglering. Den »frivillighet», som utmärker den svenska lagstiftningen, har väsentligt bidragit till att näringslivet och dess organisationer givit ett verksamt stöd åt strävandena i riktning mot friare konkurrensförhållanden. Det bör också framhållas, att lagen i själva verket haft betydligt större verkningar än man måhända kunnat vänta med hänsyn till dess »frivilliga» karaktär. Icke i något fall har näringsfrihetsrådet hittills behövt konstatera, att av rådet meddelat beslut rörande skadlig konkurrensbegränsning icke föranlett ur rådets synpunkt godtagbara åtgärder. Någon skärpning av den svenska lagstiftningen kan följaktligen icke i nuvarande läge anses erforderlig. Vid den översyn av lagstiftningen, som nu pågår i en statlig utredning, har också uttryckligen förutsatts, att lagens grundläggande principer icke skall rubbas.

Såsom förslagsställarna framhållit, föreligger i vart fall formellt sett vissa skiljaktigheter mellan den svenska konkurrenslagstiftningen och EFTA-konventionen angående vad som skall anses såsom »restriktive företagsmetoder». Det är emellertid än så länge oklart, om dessa skiljaktigheter kan komma att få någon egentlig betydelse vid den praktiska tillämpningen. I den proposition, som låg till grund för beslutet om Sveriges anslutning till konventionen, uttalade vederbörande departementschef bl. a., att, om det skulle visa sig att den svenska lagstiftningen i sin nuvarande uppläggning icke stode helt i överensstämmelse med konventionens målsättning, kunde det framdeles finnas önskvärt att komplettera den svenska lagstiftningen. Något omedelbart behov av ändrad lagstiftning syntes emellertid enligt departementschefens mening icke föreliggande.

Under hänvisning till det ovan anförda finner Industriförbundet att anledning till en gemensam nordisk översyn av gällande konkurrenslagstiftningar icke föreligger.

Stockholm den 11 januari 1961

Sveriges industriförbund

K. Söderberg

*BILAGA 2***Utlåtande av Nordiska rådets juridiska niomannakommitté över
medlemsförslaget**

Som det fremgår af de udtalelser, der er afgivet om det foreliggende medlemsforslag, har dette fået en noget blandet modtagelse. Komiteen må dog mene, at et samarbejde inden for de nordiske lande på dette felt må være i disses interesse. En fællesoptræden vil nemlig kunne give de nordiske landes syn mere vægt inden for EFTA.

Helsingfors, den 18. januar 1961

Holger Eriksen

Harras Kyttä

Erkki Leikola

Jon Leirfall

Olov Rylander

Formand

Medlemsförslag

om industrielt samarbeide

(Vækt av Trond Hegna och Chr. L. Holm)

Det nordiske økonomiske samarbeidsutvalg har i en promemoria av 1. desember 1960 [*se Bilaga*] lagt frem for Nordisk Råds økonomiske niman-dskomite en oversikt om nordisk industrielt samarbeide. Det fremgår av promemorien at produksjonssamarbeidet mellom de nordiske land har utviklet seg i positiv retning i de siste år både på områder hvor myndighetene har vært initiativtagere og på områder hvor det private næringsliv har tatt initiativet. Industriens hovedorganisasjoner har således anbefalt et utvidet samarbeide under de nye markedsforhold.

Samarbeidsutvalget undersøker forutsetningene for en medvirking fra myndighetenes side gjennom opprettelse av permanente nordiske sentrer i utlandet, fellesdeltagelse i internasjonale messer, samarbeide om felles »public relation»-virksomhet, tollpolitiske tiltak og samarbeide om eksportfinansiering.

Vi finner at de tiltak for produksjonssamarbeide som er foreslått eller gjennomført såvel fra myndighetenes som det private næringslivs side under de nye markedsforhold er nødvendige og bør støttes.

Vi anbefaler derfor

at rådet uttaler sin støtte til de tiltak som er foreslått i
Det nordiske økonomiske samarbeidsutvalgs promemoria.

København, 11. desember 1960

Trond Hegna

Chr. L. Holm

BILAGA 1

PM rörande industriellt samarbete*(Utarbetad av Nordiska ekonomiska samarbetsutskottet)*

I sin rapport til Nordisk Råd av 24. juni 1960¹ har Den nordiske ministerkomité for økonomisk samarbeid meddelt at den har gitt Det nordiske økonomiske samarbeidsutvalg i oppdrag å overveie forutsetningene for et utvidet produksjonssamarbeid mellom de nordiske land.

Samarbeidsutvalgets arbeid på dette område er foreløpig på det forbedrende stadium, men ministerkomitéen har funnet det ønskelig å legge fram utvalgets overveielser på dette område.

Samarbeidet mellom de nordiske land på produksjonsområdet og nærliggende områder har utviklet seg i positiv retning i de siste år. Det gjelder så vel de samarbeidsområder, der myndighetene har vært de nærmeste initiativtakere, som de områder der det har ligget nærmest til rette for enkelte bedrifter, bransjeforeninger etc. å utvikle et slikt samarbeid.

På kraftområdet er samarbeidet i Norden intensivert i de senere år og det er nå etablert en god og praktisk kontakt mellom myndighetene på kraftområdet i de nordiske land. Det har vært mulig å realisere flere prosjekter som har stor betydning for den nordiske energiforsyning.

Også på det industrielle området kan det pekes på prosjekter der myndighetene har tatt aktiv del i utviklingen. Når det gjelder direkte industrielt samarbeid er det imidlertid naturlig at det i første rekke har vært bedriftene selv eller industriens bransjeorganisasjoner som har tatt initiativet til og videre utviklet dette samvirke over de nordiske grensene. I løpet av det siste året har man kunnet registrere flere eksempler på nye konkrete samarbeidsprosjekter. Det er således sluttet samarbeidsavtaler mellom bedrifter i de nordiske landene innenfor blant annet tekstil-, verksted-, maling- og lakk- samt glass- og porselensindustrien.

Industriens hovedorganisasjoner i de fem nordiske landene har for å fremme et slikt samarbeid henvendt seg til alle sine medlemmer med en felles skrivelse i oktober i år [*se Bihang 1*]. Det er her pekt på de problemer som de nye markedsforhold reiser for de nordiske industrier. Industriforbundene har ment at det vil være en fordel for samtlige nordiske land at man fremmer et samarbeid grunnet på direkte forhandlinger mellom bransjer og bedrifter både på det produksjonsmessige og salgsmessige område. Industriforbundene vil stå til tjeneste med opplysninger og formidling av kontakter.

¹ 8:e sess., s. 379.

På samme måte har verkstedindustriens bransjeorganisasjoner i de nordiske landene i november sendt sine medlemmer sirkulærbrev der det pekes på de forskjellige områder hvor et samvirke mellom bedrifter i Norden kan bli av særskilt verdi [*se Bihang 2*]. Samarbeid mellom de nordiske bransjeorganisasjonene eller direkte mellom verkstedbedrifter i de nordiske landene har forekommet i lang tid og har vist praktiske resultater på flere områder. Således har bransjeorganisasjonene blant annet i fellesskap utarbeidet og foreslått felles leveringsbestemmelser som nå er i alminnelig bruk i samtlige nordiske land. Med sikte på å lette plasing av ordrer for underleveranser i form av deler og komponenter i og mellom de nordiske land er det utarbeidet eller er under utarbeidelse leverandørregister i samtlige nordiske land.

Det er naturlig at det direkte samarbeid mellom nordiske bedrifter og bransjer skjer etter de retningslinjer som industriforbundene angir og som allerede nyttes til eksempel innen verkstedindustrien og der har vist påtagelige resultater. Dette innebærer at initiativet til slikt samarbeid bør komme fra bedriftene og bransjeorganisasjonene selv. Det er imidlertid også naturlig at myndighetene søker i størst mulig utstrekning å legge forholdene til rette for et slikt industrielt samarbeid. Samarbeidsutvalget er av den mening at forutsetningen for at en slik medvirken fra myndighetenes side skal bli mest mulig effektiv er at det knyttes nære kontakter mellom industrien og dens organisasjoner på den ene siden og myndighetene på den annen side. Med sikte på dette hadde samarbeidsutvalget et møte i Oslo den 30. november med representanter for de nordiske industriforbundene. Man ble enige om at det hermed instituerte samarbeidet skulle utvikles videre.

Det som er fremholdt ovenfor om det nordiske samarbeidet mellom bedrifter og organisasjoner på det industrielle felt gjelder i høy grad også om handelen og distribusjonen. I den forbindelse kan nevnes det samarbeid som lenge har funnet sted bl. a. mellom de nordiske grossistforbund og mellom de kooperative forbund i de nordiske land.

Samarbeidsutvalget har tatt opp til behandling visse problemer som kan være av vesentlig betydning for å lette eller utvikle et samarbeid mellom nordiske foretak og der det etter utvalgets mening vil være naturlig å undersøke forutsetningene for en medvirking fra myndighetenes side.

a. Samarbeid om deltakelse i internasjonale messer m. v.

De nye markeder medfører en sterk omlegging av konkurranseforholdene for de nordiske bedrifter. Særlig gjør dette seg gjeldende for de tradisjonelle hjemmeindustrier som etter hvert må orientere seg mot de store eksportmarkeder og også opparbeide markeder i de nye stater. Om de nordiske land individuelt skal søke å bygge opp en tilfredsstillende internasjonal posisjon vil det kreves ressurser som det enkelte land vanskelig vil kunne stille til disposisjon. Det skulle her ligge vel til rette for en samlet innsats for nor-

disk design og kvalitet. Det antas at man i denne forbindelse bør undersøke mulighetene for å etablere permanente nordiske sentrer i utlandet, fellesdeltakelse i internasjonale messer o. s. v. og samarbeid om felles »public relation»-virksomhet.

b. Tollpolitiske tiltak

Produksjonsdeling for komponenter og deler er et felt som ligger særlig godt til rette for det industrielle samarbeid.

Et samarbeid innen Norden om underleveranser er i dag hindret av tollsatser på deler, halvfabrikat o. s. v. Utvalget er av den mening at det bør undersøkes om det foreligger muligheter for en raskere nedbygging av tollene på EFTA-basis for de posisjoner som berøres.

c. Samarbeid om eksportfinansiering

Utvalget antar at det må legges vesentlig vekt på eksportsamarbeidet som et grunnlag for en utvikling av et nordisk industrielt samarbeid.

De enkelte land står overfor store problemer i den konkurransen om eksportkreditten som nå er i gang. De store industriland har her til disposisjon et virkemiddel som de enkelte mindre land har små muligheter for å følge opp.

Med sikte på mulighetene for å fremme nordiske eksporttiltak gjennom kreditter og garantier er det nedsatt et nordisk spesialutvalg som skal utrede formene for et samarbeid på dette område. Utvalget skal også vurdere andre former for nordisk finansielt samarbeid.

Oslo, 1. desember 1960

BIHANG 1

Cirkulärskrivelse från de nordiska industriförbunden till deras medlemmar angående industriellt samarbete¹

Det er naturlig at flere enkeltbedrifter eller hele bransjer i de nordiske land gjennom årene har etablert et samarbeide om produksjon, forskning eller salg. De nordiske industriforbund har ved flere anledninger drøftet mulighetene av en utvidelse av slikt samvirke.

Utredningene om et nordisk marked befattet seg inngående med mulighetene for å øke effektiviteten innen et slikt marked ved et samarbeide på privat basis over landegrensene. Man konstaterte jo da at det allerede eksisterte et naturlig utviklet samarbeide på de områder hvor forutsetningene hadde ligget tilrette for det. Det syntes imidlertid vanskelig å finne en bredere plattform for et mere alminnelig produksjonssamarbeide, spesialisering og rasjonalisering. Innen enkelte områder skimtet man dog muligheter, og i tiden efter at de nordiske diskusjoner fant sted kjennes flere eksempler på at nye initiativ er tatt.

¹ Endast den norska versionen här tryckt.

Idag er såvel seksstatsgruppen (EEC) som EFTA organisert og under full utvikling. De nordiske industrier kommer til å møte nye problemer, større og vanskeligere enn før. Med dette for øye tror vi at det vil være en fordel for samtlige nordiske land og deres bedrifter, jo mere man kan se fremmet et på private forhandlinger grunnet samarbeide mellom bransjer og bedrifter, på det produksjonsmessige og salgsmessige område.

Industriforbundene som sentralorganisasjoner kan selvsagt ikke annet enn i prinsipp ta stilling til om og eventuelt i hvilke former et slikt samarbeide kan finne sted. Dertil er forutsetningene i det enkelte land og innen de forskjellige bransjer altfor varierende. Initiativet til samarbeide og vurderingen av dets muligheter må derfor helt og holdent være bransjenes og enkeltbedriftenes sak.

10. oktober 1960

Félag islenskra iðnrekenda

Sveinn B. Valfells

Formand

Pétur Sæmundsen

Direktør

Industrirådet

Aage L. Rytler

Formand

Axel Odel

Direktør

Finlands industriförbund

B. Långhjelm

Ordförande

C.-E. Olin

Verkst. direktör

Norges industriförbund

A. Monrad-Aas

President

Knut Hald

Adm. direktör

Sveriges industriförbund

Bror Lagercrantz

Ordförande

Axel Iveroth

Verkst. direktör

BIHANG 2

Cirkulärskrivelse från de nordiska verkstadsföreningarna till deras medlemmar angående produktionssamarbete¹

Representanter for verkstedsindustriens bransjeorganisasjoner i de nordiske land, Sammenslutningen af Arbejdsgivere inden for Jern- og Metalindustrien i Danmark, Finlands metallindustrieförening, Mekaniska verksteders landsforening og Sveriges mekanförbund, har under et møte i Oslo den

¹ Endast den norska versionen här tryckt.

14. oktober 1960 drøftet spørsmål av felles interesse. Blant annet ble spørsmålet om et utvidet samarbeide mellom verkstedsbedrifter i de nordiske land drøftet. I denne sammenheng henvises til at de nordiske industriforbund for kort tid siden behandlet samarbeidsspørsmålene og fant det ønskelig å undersøke muligheten for samarbeide mellom industrien i de nordiske land.

Under drøftelsene ble det konstatert at utviklingen mot større markeder og den skjerpede konkurranse denne utvikling innebærer for verkstedsindustrien, medfører øket behov for industrielt samarbeide over landegrensene. Forskjellige faktorer, så som geografisk beliggenhet, ensartet kulturoppfatning og sprogfellesskap, gjør det naturlig at bedrifter i de nordiske land først og fremst søker å få istand et samarbeide med bedrifter i de øvrige nordiske land.

På forskjellige områder innen verkstedsindustrien har det allerede fra gammelt av vært et nært samarbeide mellom bedrifter i de nordiske land til fordel for alle parter. I den senere tid er det inngått flere samarbeidsavtaler vedrørende produksjon, finansiering eller salg. Likeledes har samarbeidet mellom verkstedsindustriens bransjeorganisasjoner stadig fått større omfang i de siste år.

Nedenfor er det gitt noen eksempler på praktiske resultater som hittil er oppnådd gjennom samarbeide mellom bransjeorganisasjonene.

Alminnelige leveringsbetingelser

Bransjeorganisasjonene har i felleskap utarbeidet og anbefalt alminnelige leveringsbestemmelser for leveranser av maskiner og annet mekanisk og elektrisk utstyr i og mellom Danmark, Finland, Norge og Sverige. Disse betingelser, som ble vedtatt i 1957, anvendes nå i samtlige nordiske land. I den senere tid er det på samme måte utarbeidet alminnelige leverings- og monteringsbetingelser for verkstedsbedrifter i Norden.

Leverandørregister

Ensartede leverandørregistre er utgitt i Danmark, Finland og Sverige. Arbeidet med et norsk leverandørregister pågår for tiden. Disse registre tar sikte på å gjøre det lettere å finne frem til underleverandører av deler og komponenter. Registrene er bygget opp på samme måte i alle nordiske land. Samtlige leverandørregistre vil bli stillet til disposisjon gjennom de fire bransjeorganisasjonene. Derved regner man med å fremme underleverandørsystemet i Norden.

Standardisering

Det nordiske samarbeidet har fra gammelt av hatt stor betydning på standardiseringsområdet. Innen INSTA (Den internordiske standardisering) pågår et omfattende standardiseringsarbeide for verkstedsprodukter.

Det samarbeide som således er kommet i gang på enkelte betydningsfulle områder, synes å gi godt grunnlag for privat initiativ til samarbeide mellom verkstedsbedrifter i de nordiske land.

Et nærmere samarbeide mellom private verkstedsbedrifter kan komme istand på forskjellige måter. Foruten en utbygging av underleverandør-systemet kan det f.eks. etableres samarbeide om forskning, produksjon, salg og finansiering.

For å gjøre det lettere for medlemsbedrifter, som måtte ønske å inngå slikt samarbeide, å få kontakt med passende bedrift i et av de øvrige nordiske land, er bransjeorganisasjonene blitt enige om å stå medlemsbedriftene til tjeneste med opplysninger om passende bedrifter og så langt som mulig med formidling av ønsker om samarbeide.

November 1960

(sign.)

BILAGA 2

Yttranden över medlemsförslaget

Industrirådet i Danmark, Suomen teollisuusliitto — Finlands industriförbund, Norges industriförbund och Sveriges industriförbund:

Med henvisning til de nordiske industriforbunds fælleshenvendelse af 10. oktober 1960 til deres respektive medlemmer angående industrielt samarbejde, en henvendelse, som er aftrykt i ovennævnte forslag, skal industriforbundene over for Nordisk Råd bekræfte, at man anser det for fordelagtigt for samtlige nordiske lande og deres virksomheder, hvis der kunne organiseres et samarbejde mellem brancher og virksomheder angående produktion og afsætning. Man hilser i denne forbindelse med glæde den etablerede kontakt mellem det af de nordiske regeringer nedsatte embedsmandsudvalg og industriforbundenes nordiske arbejdsudvalg, som resulterede i et første fællesmøde i Oslo den 30. november 1960, og anser det for værdifuldt, at denne kontakt opretholdes og uddybes. Man vil imidlertid ikke undlade også i denne henvendelse at understrege, at de industrielle brancher og virksomheder selv må tage initiativet til og i praksis gennemføre samarbejdet.

Vedrørende de konkret nævnte forslag skal man i øvrigt bemærke:

at man deler den opfattelse, at et nordisk samarbejde om eksportfrem-

mende foranstaltninger, såsom deltagelse i internationale udstillingsarrangementer etc., vil kunne være af betydelig værdi, idet man henleder opmærksomheden på, at der allerede foregår fællesnordiske overvejelser og samarbejde om sådanne spørgsmål mellem de nordiske organisationer,

at man er skeptisk over for mulighederne for i praksis at gennemføre en hurtigere afvikling af tolden inden for EFTA for visse halvfabrikata etc. af speciel nordisk interesse, men er enig i, at det kan være rimeligt at foretage en undersøgelse af dette spørgsmål,

at man er enig i, at et nordisk samarbejde om eksportkreditgarantier vil være af betydning, ikke mindst psykologisk. Det ville formentlig være formålstjenligt, om de nationale eksportkreditgarantiinstitutter drøftede sagen med henblik på at finde frem til en praktisk samarbejdsform.

København, den 17. februar 1961

Finlands industriförbund

B. Långhjelm

Ordförande

C.-E. Olin

Verkst. direktör

Industrirådet

J. C. Thygesen

Vice formand

E. Carstens

Underdirektör

Norges industriförbund

A. Monrad-Aas

President

Knut Hald

Adm. direktör

Sveriges industriförbund

Bror Lagercrantz

Ordförande

Axel Iveroth

Verkst. direktör

D a n m a r k

Handelsministeriet:

Handelsministeriet kan tilslutte sig den i medlemsforslaget omtalte udtalelse fra Det nordiske økonomiske Samarbejdsudvalg i P.M. af 1. december 1960, som bl. a. understreger vigtigheden af, at myndighederne i størst mulig udstrækning søger at lægge forholdene til rette for et industrielt samarbejde mellem de nordiske lande. Handelsministeriet vil i konkrete tilfælde, for så vidt angår forhold, ministeriet har indflydelse på, søge at fremme samarbejdet mellem nordiske industrier m.v. i overensstemmelse med de i samarbejdsudvalgets P.M. indeholdte hovedsynspunkter.

I tilslutning til de i samarbejdsudvalgets P.M. specielt fremdragne forhold af betydning for nordisk industrielt samarbejde kan ministeriet udtale:

a. *Samarbejde om deltagelse i internationale messer m.v.* Det kan oplyses, at der allerede gennem en årrække mellem Komiteen for Udstillinger i Udlandet og de tilsvarende organisationer i de andre nordiske lande har be-

stået en snæver kontakt, hvorunder man bl. a. har haft for øje mulighederne for at etablere et fælles nordisk samarbejde på dertil egnede områder, særlig inden for udstillingssektoren.

b. Toldpolitiske foranstaltninger. Samarbejdsudvalget har foreslået, at man undersøger, om der foreligger mulighed for hurtigere afvikling af tolden på EFTA-basis for komponenter og dele med henblik på at fremme industrielt samarbejde. Handelsministeriet kan dertil bemærke, at muligheden for forslaget gennemførelse næppe kan vurderes, før de stedfindende accelerationsdrøftelser inden for EFTA er afklarede.

C. Samarbejde om eksportfinansiering. Der er som bekendt nedsat et nordisk specialudvalg, som har til opgave at undersøge mulighederne for et nordisk samarbejde om eksportfinansiering. Man finder det fra handelsministeriets side naturligt at afvente udfaldet af specialudvalgets arbejde, forinden man tager nærmere stilling til spørgsmålet.

København, den 10. februar 1961

P. m. v.

(*sign.*)

Industrirådet:

Se ovan.

F i n l a n d

Suomen teollisuusliitto — Finlands industriförbund:

Se ovan.

N o r g e

Norges industriforbund:

Se ovan.

S v e r i g e

Sveriges industriförbund:

Se ovan.

Ändringsförslag om samarbete inom byggnadsforskningen

(Väckt av Knut Ewerlöf och Olavi Lindblom)

I de nordiska länderna intager byggnads- och anläggningsindustrin en framskjuten ställning med typiska drag av hemmaindustri. I samtliga dessa länder är denna industri stadd i en mycket stark utveckling med hänsyn till rationalisering, strukturuomvandling, forskning och utvecklingsarbete, allt i syfte att förenkla och förbilliga produktionen. En viss olikhet råder mellan länderna såtillvida, att i Danmark och Norge finns en hantverkslagstiftning, som påverkar både struktur och organisation. I Sverige råder däremot full näringsfrihet. Till följd härav är produktionsformerna i viss mån olika.

På olika håll i de nordiska länderna har inrättats särskilda forskningsinstitut och andra utredningsorgan för byggnadsfrågor med intresset särskilt riktat på husbyggandet. Verksamheten avser emellertid även exempelvis vägbyggnadsområdet, där undersökningar pågår rörande olika med trafiken sammanhängande byggnadsfrågor. Forsknings- och utredningsarbetet syftar i första hand till att genom förenklingar och rationalisering öka produktiviteten, men härjämte behandlas spörsmål avseende exempelvis säkerhetsföreskrifter och därmed sammanhängande tekniska frågor.

Ett visst och med åren tilltagande nordiskt samarbete har etablerats på detta område, vilket är i och för sig tacknämligt och att hälsa med tillfredsställelse. Trots de framsteg som gjorts måste man emellertid konstatera, att i de fyra nordiska länderna samma eller likartat utredningsarbete i stor utsträckning utföres på flera olika håll. Betraktat i ett större sammanhang, exempelvis mot bakgrunden av sex- och sjustatsmarknaderna, ter sig denna uppläggning av arbetet mindre rationell. I icke ringa utsträckning är i själva verket fråga om dubbelarbete. I den mån rent tekniska eller sakliga betingelser är likartade i alla länderna, borde också forskningen och utredningsverksamheten kunna rationaliseras. Alla ländernas problem borde i väsentligt större utsträckning än hittills kunna behandlas gemensamt. Det sagda torde ha giltighet på flertalet områden inom byggnadsforskningen, inklusive vägbyggandet, samt beträffande grundundersökningar och geologiska frågor.

Inför 60-talet, då stormarknaderna kommer att få allt större betydelse, synes det nödvändigt att betrakta Norden som en enhet i förevarande av-

seende och att ordna ett utvidgat samarbete beträffande hithörande forskningsuppgifter. De ovan berörda frågorna måste ses i ett större och mera samlat perspektiv än vad som hittills varit fallet. Man måste överväga, huruvida det i varje land på varje område skall finnas en särskild forskningsinstitution eller ett annat utredningsorgan för fullföljande av i stort sett enahanda uppgifter. Det måste vara möjligt att få till stånd en rationell fördelning mellan institutioner i de olika länderna av olika aktuella undersökningsuppgifter. Vidare bör koordinerande organ som Nordiska kommittén för byggnadsbestämmelser få tillräckliga resurser för sitt arbete i syfte att förenhetliga hithörande föreskrifter.

Utgångspunkten i arbetet torde i allmänhet vara den grundläggande forskningen. Den bedrivs av ett flertal nationella institut (se härom närmare Nordiska rådet, 1957, s. 932—940). På grundval av därvid vunna resultat kan sedan själva byggnadsproduktionen rationaliseras. Ett viktigt moment är emellertid den i alla länderna omfattande normgivning — i form av byggnadsordningar och andra föreskrifter rörande byggnaders konstruktioner och uppförande — som byggnadsverksamheten är underkastad. Själva byggandet är nämligen i hög grad detaljreglerat överallt i Norden. En rationaliserad nordisk byggnadsproduktion förutsätter enhetliga bestämmelser på detta område i de nordiska länderna.

Det anförda kan belysas med några exempel.

I Norden begagnas i stor utsträckning samma byggnadsmaterial. Behov av forskning och utredning på materialområdet är därför överallt i stort sett detsamma, t. ex. i fråga om tegel och betong, fönster och isoleringar m. m. För en samnordisk produktion av sådana byggnadsmaterialier erfordras likartade bestämmelser rörande deras användning och av konstruktionernas utformning. Forsknings- och utredningsarbetet härom bedrivs nu vid tre eller fyra olika institutioner i olika länder. Här bör en viss uppdelning kunna komma till stånd. Undersökningsresultaten bör sedan läggas till grund för de gemensamma erforderliga tekniska normerna.

Vidare kan påpekas, att behovet av varudeklarationer blir alltmer påträngande inför den i stark utveckling varande materialmarknaden. Inte minst inverkar härvidlag hänsynen till europamarknaderna inom de sex och de sju.

På vägbyggnadsområdet finnes en rad aktuella forskningsuppgifter. Hur skall vägar och övriga kommunikationsmedel tekniskt utformas? Vilka säkerhetsföreskrifter bör uppställas i fråga om byggande och belastning av vägar? Svar på dessa frågor bör kunna ges efter gemensamma nordiska undersökningar. Samma principer som gäller i fråga om husbyggnadsområdet bör kunna tillämpas här.

De här berörda frågorna har ägnats ett särskilt intresse av de nordiska entreprenörföreningarna, vilka dryftat erforderliga åtgärder i syfte att främja här ovan antydd utveckling. Vid sitt möte i Oslo den 9—10 september 1960 beslöt föreningarna uttala, att Nordiska rådet bör stödja det arbete, som pågår på detta fält.

På flera andra områden har likartade forsknings- och standardiseringsproblem upptagits till behandling av Nordiska rådet. Det vore skäl att nu utvidga arbetet till att omfatta även hus- och vägbyggnadsområdet. Det bör vara möjligt att från olika myndigheter, statliga och andra, samt från det enskilda näringslivet införskaffa det material, som erfordras som underlag för behandling av hithörande frågor.

På grund av det anförda hemställas,

att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna att tillse, att organen för nordiskt samarbete inom byggnadsforskningen erhåller erforderligt bistånd i sitt arbete för att förbilliga kostnaderna för hus- och vägbyggandet i de nordiska länderna, samt att verka för förenhetligande av de bestämmelser, som normerar själva byggnadsverksamheten.

Stockholm och Helsingfors den 31 januari 1961

Knut Ewerlöf

Olavi Lindblom

Medlemsförslag

om gemensam kontroll av läkemedel

(Väckt av Lis Groes, Erkki Leikola och Erling Wikborg)

I likhet med den medicinska vetenskapen i allmänhet har särskilt tillverkningen av och handeln med läkemedel i de nordiska länderna utvecklats enligt ungefär samma riktlinjer. Härtill har i hög grad den omständigheten medverkat, att apoteksväsendet utvecklats på enahanda sätt i de olika länderna och att tillverkningsföreskrifterna beträffande läkemedlen, farmakopén, ävenledes följt ensartade linjer. Sålunda var det lätt att omfatta tanken på en gemensam nordisk farmakopé, vilken plan sedermera också fick fastare form, i det att en gemensam nordisk farmakopékommission år 1948 grundades. Kommissionen består av en medlem från Island samt av tre medlemmar från de nationella farmakopékommittéerna i ettvarvt av de fyra övriga nordiska länderna. Kommissionens arbete på åstadkommande av den första nordiska farmakopén befinner sig i sitt slutskede, och den nordiska farmakopén torde föreligga färdig år 1962.

Farmakopén är avsedd att vara en bok, innehållande normer för kvalitetskraven på läkemedel, och bör närmast betraktas som en samhällets skyddsåtgärd vid bedömandet av läkemedlens fullvärdighet. För samma ändamål har i Danmark, Norge och Sverige stadgats om registreringstvång för i s. k. fabriksförpackningar saluförda läkemedelstillverkningar, något som förutsätter en omsorgsfull kemisk och farmakologisk undersökning av de läkemedel, som skall anmälas till registret. Är ett läkemedel oriktigt angivet eller anses det inte ha något medicinskt värde, kan dess antecknande i registret förbjudas. Därigenom kan man förhindra, att ett dylikt preparat säljes. Det bör anses vara av stor vikt, att samhället sålunda skyddar sig mot obehövlighet eller till och med skadlig handel med läkemedel. Detta är desto betydelsefullare, då man tager i betraktande, att man årligen i varje land söker saluföra nya läkemedelsfabrikat i hundratal. I Finland har uppmärksamhet även fästs vid denna sak, och som bäst dryftar en statskommitté bl. a. de riktlinjer, enligt vilka det ovannämnda registreringstvånget för läkemedelsfabrikat bäst kunde genomföras.

Då undersökningen av nya preparat ofta förutsätter ett ansenligt laboratoriearbete och därigenom även blir rätt dyr, vore det fullt skäl att i detta avseende eftersträva samarbete de nordiska länderna emellan. Då läkemedlen i huvudsak är likartade i de nordiska länderna och står på samma nivå

liksom den medicinska vetenskapen, förefaller det naturligt, att man även beträffande läkemedelshandeln kunde följa samma principer för kvalitetskraven. Vi finner det därför motiverat att underställa Nordiska rådets prövning för rekommendation till regeringarna, huruvida det ej skulle vara ändamålsenligast, om som en förutsättning för godkännande av ett preparat till införande i läkemedelsregistret och i handeln vore, att en undersökning av detsamma enligt gemensamt överenskomna principer utförts med positivt resultat i något av de fyra nordiska länderna.

Ett sådant system vore ägnat att avsevärt minska undersökningsarbetet, som nu måste ske separat i varje land; i Finland finns dock ännu ej något registreringstvång. Saken skulle även ha den för det nordiska ekonomiska samarbetet mycket välkomna konsekvensen, att ett fabrikat, som tillverkats i något av de ovannämnda fyra nordiska länderna, fritt kunde säljas även i de övriga. Förutsättning härför kunde blott vara en anmälan till vederbörande lands register. Å andra sidan behövde ett fabrikat, som införts från något icke-nordiskt land, ej för de nordiska ländernas vidkommande bedömas i mera än ett av avtalsländerna. Förslaget innebär en avsevärd inbesparing utan att säkerheten vid läkemedelshandeln skulle lida därav. Dess genomförande skulle därjämte medföra ett snabbare och smidigare ibruktagande av nya läkemedel.

Under hänvisning till ovanstående hemställes,

att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna i de nordiska länderna att vidtaga åtgärder, genom vilka den officiella kontroll av läkemedlens kvalitet, som utföres i ett nordiskt land, skulle förklaras giltig i samtliga nordiska länder.

København, Helsingfors och Oslo den 12 december 1960

Lis Groes

Erkki Leikola

Erling Wikborg

BILAGA

Yttranden över medlemsförslaget

D a n m a r k

Indenrigsministeriet har i skrivelse den 9 februari 1961 meddelat, att det »ganske kan henholde sig til det af sundhedsstyrelsen udtalte» (se nedan).

Sundhedsstyrelsen:

— — — skal sundhedsstyrelsen angående spørgsmålet om en fælles nordisk kontrol med lægemidler bemærke, at spørgsmålet af sundhedsstyrelsen alene opfattes som omfattende en fælles nordisk kontrol med medicinske specialiteter, og at dette spørgsmål må opdeles i følgende to punkter:

1. kontrol med registrerede i handelen værende medicinske specialiteter og
2. spørgsmålet om optagelse af nye medicinske specialiteter i specialitetsregistret.

ad 1. Gennem den sidste halve snes år har der mellem specialitetskontrollaboratorierne i Danmark, Norge og Sverige været et meget snævert samarbejde, såvel med hensyn til udarbejdelsen af analysemetoder som med hensyn til en gensidig udveksling af analyseresultater. Sundhedsstyrelsen tillægger dette samarbejde stor værdi, idet samarbejdet — omend uden retsvirkninger — har betydet en væsentlig forenkling af arbejdet og en aflastning af de enkelte kontrollaboratoriets virksomhed. Fra sundhedsstyrelsens side vides der intet principielt til hinder for, at resultatet af en kontrolanalyse udført af et laboratorium i et af de øvrige nordiske lande betragtes som udført i Danmark med deraf flydende konsekvenser.

ad 2. Reglerne for optagelse af medicinske specialiteter i specialitetsregistret er — bortset fra Finland, der ikke har et specialitetsregister — såre forskellige fra det ene land til det andet, ligesom reglerne for medicinske specialiteters slettelse af specialitetsregistret er forskellige. Af denne grund vil sundhedsstyrelsen ikke umiddelbart kunne tiltræde, at en i et af de øvrige nordiske lande registreret medicinsk specialitet skal medføre, at det pågældende præparat automatisk registreres her i landet.

Efter sundhedsstyrelsens opfattelse vil et nordisk samarbejde vedrørende registreringen af medicinske specialiteter først kunne etableres, når de omhandlede landes specialitetslovgivninger er blevet samordnet mest muligt, hvilket formentlig forudsætter nedsættelsen af en fælles nordisk komité, der skal have til opgave at afgive en betænkning om de eksisterende forhold i de enkelte af landene på dette område, samt at søge udarbejdet forslag til nye specialitetslovgivninger, der muliggør, at tanken om et fælles nordisk specialitetsregister vil kunne realiseres. I denne forbindelse bemærkes, at

der ved en eventuel udarbejdelse af nye lovregler for medicinske specialiteter i de nordiske lande må tages hensyn til de handelspolitiske problemer, som kan opstå som følge af, at Danmark, Norge og Sverige er medlem af Det europæiske Frihandelsforbund.

Sluttelig bemærkes, at Island ikke er medlem af Det nordiske Farmakopénævn, men kun deltager som observatør i nævnets møder. Så vidt sundhedsstyrelsen bekendt, findes der ikke i Island et kontrollaboratorium for medicinske specialiteter.

Sundhedsstyrelsen, den 31. januar 1961

Frandsen

A. Skovgaard

MEFA, Foreningen af danske Medicinfabrikker:

Foreningen har med interesse gennemgået det modtagne forslag og især den del af forslaget, hvori der anbefales en forenkling af registreringsproceduren for de fabrikfremstillede lægemidler, således at en godkendelse og registrering af en medicinsk specialitet til forhandling i et nordisk land skulle være ensbetydende med, at specialiteten kunne forhandles i de øvrige nordiske lande uden yderligere prøvning.

MEFA skal fremhæve, at der er store forskelligheder i de nordiske landes lovbestemmelser for registrering og forhandling af de medicinske specialiteter. I Finland har man end ikke noget registreringskrav. Disse forskelligheder må i hvert fald fjernes, før forslaget idé kan realiseres.

Foreningen skal endvidere henlede opmærksomheden på, at der med dannelsen af de to europæiske markedsområder indledtes et samarbejde mellem de enkelte landes lægemiddelindustrier bl. a. med henblik på en tilpasning af gældende nationale love på lægemiddelområdet til markedsdannelsernes idé og hensigt. Men ikke blot inden for lægemiddelindustriens egen kreds har man opmærksomheden rettet mod de mange nationale lovbestemmelser, der virker hæmmende på den internationale lægemiddelhandel. Inden for OEEC har man også beskæftiget sig med problemet, og det kan nævnes, at et udvalg under denne internationale organisation siden sommeren 1960 har arbejdet med dette vigtige spørgsmål bl. a. med den hensigt at fremkomme med en udtalelse om, hvilke lovbestemmelser der bør være gældende med hensyn til godkendelse, registrering og forhandling af lægemidler.

Under disse omstændigheder finder MEFA, at et fælles nordisk kontrol- og registreringssystem for fabrikfremstillede lægemidler ikke længere har aktualitet. Et nordisk samarbejde her bør i hvert fald udvikles under nøje hensyntagen til, at tre nordiske lande er medlemmer af det europæiske frihandelsområde, og at de nordiske landes lægemiddelindustrier har vitale

eksportinteresser knyttet til udviklingen inden for de europæiske markedsområder.

København, den 9. februar 1961

P. f. v.

G. Myhre

Generalsekretær

Den alm. danske Lægeforening:

Efter det fremsendte medlemsforslag mener Lægeforeningen, at sagen omhandler to forskellige forhold:

1. kontrol med allerede registrerede og i handelen værende medicinske specialiteter og

2. kontrolundersøgelse og vurdering af nye medicinske specialiteter med henblik på eventuel optagelse i specialregistret.

ad 1. Lægeforeningen er bekendt med, at der gennem en længere årrække har været et snævert samarbejde mellem specialitetskontrollaboratorierne i Danmark, Norge og Sverige såvel med hensyn til udarbejdelsen og fastlæggelsen af analysemetoder som med hensyn til gensidig udveksling af analyseresultater. Dette samarbejde har i praksis betydet en væsentlig forenkling af arbejdet og en aflastning af de enkelte kontrollaboratoriernes virksomhed. Lægeforeningen kan ikke se rettere, end at det vil være en fordel for de nordiske lande, at der træffes foranstaltninger, som formelt medfører, at resultatet af en kontrolanalyse udført af et laboratorium i et af de nordiske lande anerkendes af de andre nordiske lande med de deraf flydende konsekvenser.

ad 2. De gældende regler for optagelse af medicinske specialiteter i specialitetsregistret er ikke samordnede i Danmark, Norge og Sverige, og Finland har endnu ikke lovfæstet et specialitetsregister. Reglerne for, hvornår en medicinsk specialitet skal slettes af de respektive registre, er også forskellige. Efter det anførte mener Lægeforeningen, at der kræves en række samordnede lovændringer m. m., for at en i et af de øvrige nordiske lande registreret medicinsk specialitet automatisk kan registreres som anerkendt medicinsk specialitet i de andre nordiske lande.

Lægeforeningen ser gerne, at der søges gennemført ny specialitetslovgivning i de nordiske lande, der muliggør, at et fællesnordisk specialitetsregister kan realiseres. Dette vil være i overensstemmelse med Lægeforeningens principielle opfattelse gående ud på, at et så nært samarbejde som muligt de nordiske lande imellem inden for sundhedsvæsenets område vil være til fordel for alle de nordiske lande.

København, den 7. februar 1961

P. h. v.

Holger Ehlers

A. H. Schleisner

Danmarks Apotekerforening:

— — — skal Danmarks Apotekerforening henlede rådets opmærksomhed på, at betingelserne for, at et lægemiddel kan registreres som en medicinsk specialitet, er yderst forskellige i de nordiske lande.

Regler og bestemmelser angående registrering af medicinske specialiteter i Danmark er nedfældet i lov nr. 209 om apotekervæsenet af 11. juni 1954, kapitel XII. Ifølge denne lov kræves der ikke en forudgående kemisk analyse som betingelse for registrering af en specialitet, hvorfor Danmarks Apotekerforening ikke mener, at det i medlemsforslaget omtalte fællesskab vil kunne fremme tidspunktet for et lægemiddels fremkomst i handelen her i landet.

Danmarks Apotekerforening skal endelig oplyse, at et samarbejde mellem de nordiske landes officielle specialitetskontrollaboratorier allerede er etableret, et samarbejde, som Apotekerforeningen finder meget værdifuldt, da udveksling af erfaringer landene imellem i høj grad er til gavn i det daglige analysearbejde.

København, den 17. februar 1961

P. f. v.

Sv. A. Poulsen

J. Koudal

Finland**Medicinalstyrelsen¹:**

Den medicinska vetenskapen, framställningen av läkemedel och handeln med dem är mycket ensartade i de nordiska länderna. Ett samarbete på dessa områden vore ägnat att gagna alla parter. Ett exempel på samarbete finns redan, nämligen den under arbete varande första nordiska farmakopén, som troligen träder i kraft år 1962. Den innehåller bl. a. kvalitetskraven för de läkemedel, som ingår däri.

Även urvalet av specialpreparat i de nordiska länderna är mycket ensartat. Danmark, Norge och Sverige har i fråga om dessa preparat registreringstvång, i samband med vilket övervakas de läkemedels kvalitet, vilka ut-sändes i marknaden. Hos oss har år 1959 tillsatts en kommitté för att undersöka behovet av sådant registreringstvång. Medicinalstyrelsen anser, att registrering vore nödvändig även hos oss. Laboratorieundersökningarna kommer vid sådan reglering att utgöra den största kostnadsfaktorn. Om nu en utförd undersökning av ett läkemedels kvalitet i ett nordiskt land godkännes i de övriga nordiska länderna, är detta ägnat att minska kostnaderna och

¹ Yttrandet översatt från finska.

att göra behandlingen av ärendena snabbare. Medicinalstyrelsen anser där för, att ifrågavarande reglering vore mycket önskvärd.

Medicinalstyrelsen anser även sådant förfarande lämpligt, att ett specialpreparat, som framställts i ett nordiskt land, skulle införas i ett annat nordiskt lands register och därefter fritt få försäljas där.

Helsingfors den 7 februari 1961

Generaldirektör *Niilo Pesonen*

Medicinalråd *Risto Pätiälä*

Lääketeollisuusyhdistys — Läkemedelsindustriföreningen¹:

Registreringstvång för läkemedelstillverkningar är, såsom nämnt i förslaget, gällande i Danmark, Norge och Sverige, ehuru uppfattningarna om ändamålsenligheten och tillämpningssättet av detsamma har, vad föreningen känner till, varit och lär fortfarande vara i vart och ett av dessa länder rätt så divergerande. Även i Finland tillsatte statsrådet den 2.4.59 en kommitté »för att utröna, huruvida det funnes giltigt skäl att i vårt land taga i användning ett registreringstvång för inhemska och utländska medicinala specialpreparat och i positivt fall att utarbeta därom ett förslag, varuti de kostnader, som ett sådant system skulle föranleda, och deras eventuella fördelning skulle i detalj utredas». Kommittén har ej ännu avgett sitt utlåtande till statsrådet.

Föreningen har under kommittébehandlingen varit ett par gånger i tillfälle att genom sakkunniga delge kommittén sin ståndpunkt, som beträffande behovet av ett registreringstvång i Finland är fullständigt negativ. Härvid har föreningen grundat sin uppfattning på det faktum, att det system beträffande kontroll av inhemska och utländska läkemedelspreparat, som på enskilt initiativ tillämpats i Finland sedan år 1951, har för förbrukarna kunnat säkerställa läkemedel, som beträffande både kvalitet och pris tål jämförelse med vilket land som helst. Jämfört endast med Skandinavien har vi i Finland den fördelen, att våra läkemedelsfabriker står under medicinalstyrelsens direkta och ständiga kontroll samt att granskningslaboratoriet för apoteksvaror, i vars styrelse de vidkommande myndigheterna har en betydande representation, undersöker alla standardpreparat, som kommer till handeln, och icke till förhandsgranskning insända prover. Därutöver ger apoteksvaruförordningens § 16 möjlighet till att vid behov omedelbart förbjuda försäljningen av ett undermåligt läkemedelspreparat, en möjlighet, som man praktiskt taget dock aldrig har behövt ty sig till.

På grund av det föregående anser föreningen, att Finland ej över huvud har skäl att taga ställning till förslaget i fråga, som med tanke på förhållandena i de andra nordiska länderna kanske kan anses nog så praktiskt.

¹ *Yttrandet översatt från finska.*

Det hos oss gällande systemet, som föreningen har vägande skäl antaga skall fortbestå, känner nämligen icke alls till en förhandsgranskning.

Helsingfors den 2 februari 1961

Lääketeollisuusyhdistys r. y. — Läkemedelsindustriföreningen r. f.

Olli J. Vallila

Erkki Partanen

Suomen lääkäriliitto — Finlands läkarförbund:

Finlands läkarförbund känner icke till, huru stora kostnader underhållet av undersökningslaboratorier för läkemedel medför, ej heller, huru stora ekonomiska besparingar genom en dylik gemensam verksamhet skulle uppnås. Enligt vår uppfattning vore det emellertid viktigt, att man i samtliga nordiska länder skulle underhålla en laboratorieverksamhet, som förmår utföra alla till detta område hörande uppgifter. Undersökningen av samma preparat i olika länder kan även hava den betydelsen, att kontrollen härigenom göres effektivare och att inverkan av de s. k. mänskliga faktorerna förminskas. Vi anser, att kontrollens tillförlitlighet är viktigare än de ekonomiska besparingssynpunkterna i den gemensamma verksamheten på detta område. Enligt vår uppfattning är det inte lämpligt, att alla läkemedel, som undersökts i något nordiskt land och där godkänts, utan vidare skulle kunna godkännas i de andra nordiska länderna. Avgörandet borde i varje enskilt fall lämnas till de myndigheter, som kontrollerar registreringen av läkemedel. Den gemensamma verksamhetens betydelse torde bestå däri, att de olika ländernas myndigheter meddelar varandra, vilka preparat de godkänt och vilka de förkastat samt möjligen även orsakerna härtill.

En viss arbetsfördelning är eftersträvansvärd vid bearbetandet av de i de olika nordiska länder nådda forskningsresultaten. Rekommendationens och de densamma åtföljande juridiska bestämmelsernas avfattning borde enligt vår uppfattning tydligt givas sådan form, att enbart medicinska ändamål befrämjas. I den nu föreslagna formen skulle rekommendationens betydelse begränsas till att endast underlätta läkemedlens försäljning.

Helsingfors den 15 februari 1961

Å Finlands läkarförbunds vägnar:

Ordförande *Urpo Siirala*

Verksamhetsledare *Väinö Pensala*

N o r g e

Sosialdepartementet:

De spørsmål forslaget reiser er tidligere behandlet i samband med utredningsarbeidet om et nordisk fellesmarked, jfr. rapport fra Det nordiske økonomiske samarbeidsutvalg, bind 2¹, sidene 129—34.

Som det vil gå fram av Spesialitetskontrollens uttalelse [*se nedan*] er det etter 1948 etablert et intimt samarbeid mellom de statlige laboratorier for kontroll av farmasøytiske spesialpreparater i Danmark, Norge og Sverige. De punkter som er angitt i uttalelsens side 2—3 [*se s. 505—506*] er gjennomført med unntak av punktene 8, 10, 12 og 13.

Bestemmelser om omsetning av farmasøytiske spesialpreparater er gitt i lov av 24. juni 1938 om innførsel av apoteksvarer og gifter, samt om handel med gifter, farmasøytiske spesialpreparater og en del andre varer. De krav som et preparat skal tilfredsstille før det kan tillates omsatt her i landet, er angitt i lovens § 3. På en rekke punkter er bestemmelsene om farmasøytiske spesialpreparater forskjellig i Danmark, Norge og Sverige, og i Finland er det ennå ikke innført offentlig kontroll med slike preparater. I Norge kreves foruten at et preparat skal være medisinsk berettiget og hva den analytiske og/eller biologiske kontroll viser samsvar mellom deklarererte og funne innholdsstoffer, at preparatet »trenges og at prisen ikke står i misforhold til verdien». Dessuten skal, i motsetning til de øvrige land, all reklame for spesialpreparater forhåndsgodkjennes.

Det fremsatte forslag om felles kontroll med legemidler innebærer så vidt en forstår at et hvilket som helst preparat som blir godkjent i et av de øvrige nordiske land, automatisk skal godkjennes også i Norge. Før en slik ordning kan gjennomføres må spesialitetslovgivningen i de nordiske land samordnes, og skal en få en ensartet praksis ved godkjenning av preparatene, vil det sannsynlig bli nødvendig å opprette et fellesorgan. Med det samarbeid som er etablert på dette området, antas den foreslåtte ordning ikke å medføre vesentlige fordeler, men vil sannsynligvis føre til en svekkelse av den norske spesialitetskontroll, idet den hittil fulgte restriktive linje må oppgis, tallet på parallellpreparater vil øke betydelig og den nåværende priskontroll og forhåndsgodkjenning av reklamen må sløyfes. En har i dag heller ingen oversikt over hvilke konsekvenser gjennomføringen av forslaget vil få for apotekenes og de farmasøytiske fabrikkers legemiddelproduksjon.

Den raske utvikling innen legemiddelområdet, med en stadig strøm av nye preparater som det vesentlig er overlatt tilvirkerne å gi informasjon om, og det sterkt stigende legemiddelforbruk gjør det ønskelig å få etablert et felles nordisk legemiddelinstitut som kunne påta seg forskning og koordinering av forskningen vedrørende legemidlenes virkning og bivirkninger, og spre opplysning om riktig bruk av legemidler. Saken har gjennom årene

¹ 6. sesj., Suppl.-bd, Sak D 16, Tillagg 1: 2.

flere ganger vært omtalt i nordiske medisinske tidsskrifter, og denne store og viktige oppgave må anses velegnet som et nordisk fellestiltak.

Oslo, 10. februar 1961

K. J. Øksnes

Spesialitetskontrollen:

Spesialitetskontrollen i Norge ble etablert i 1930, og allerede fra de første år var det et visst samarbeide mellom tilsvarende kontrollinstanser i Sverige og Danmark. Dette samarbeide innenfor Den nordiske spesialitetskommisjon resulterte bl. a. i utgivelse av analyseforskrifter til bruk ved undersøkelse av farmasøytiske spesialpreparater. Samarbeidet strakte seg også videre i utveksling av erfaringer og drøftelser av spørsmål av felles interesse.

I brev av 10. desember 1937 fra Helsedirektoratet til direktøren for Sundhedsstyrelsen, København og generaldirektøren for Kungliga svenska medicinalstyrelsen foreslår Helsedirektoratet at dette samarbeidet blir utvidet. Det fremheves i skrivelsen bl. a. at et slikt samarbeide i høy grad vil styrke spesialitetskontrollenes stilling i de respektive land.

Det foreslås videre i skrivet at de respektive laboratoriers bestyrere får anledning til konferanser 1 à 2 ganger årlig. Videre fremholdes det at når Finnland får etablert en statlig kontroll av farmasøytiske spesialpreparater vil det være naturlig at også Finnland blir med i dette samarbeidet.

I brev av 13. januar 1938 ga det kongelige Departement for sosiale saker sin tilslutning til det fremsatte forslag, og 9. april 1938 også Sundhedsstyrelsen, Danmark. Fra svensk side var det visse formaliteter som måtte ordnes før det kunne tas standpunkt til det fremsatte forslag.

Så kom krigen og i perioden 1940—1945 var det vanskelig å drive et internordisk samarbeide.

I 1946 ble imidlertid samarbeidet tatt opp igjen. Fra 1947 har lederne for kontroll-laboratoriene i Danmark, Sverige og Norge hatt årlige konferanser angående felles problemer. Møtesstedene har alternert mellom København, Stockholm og Oslo.

Det vil føre for langt å gi en detaljert fremstilling av det arbeidet som er utført og de resultater som etterhvert er oppnådd. En vil derfor summere opp hvor langt en i dag er kommet når det gjelder det internordiske samarbeide på dette område.

I et memorandum datert Stockholm 7. mai 1948 er følgende punkter for et internordisk samarbeide satt opp:

1. Utbytting av analysemetoder.
2. Kollektivt forskningsarbeide for å utarbeide nye analysemetoder.
3. Regelmessige konferanser mellom lederne av de respektive lands kontroll-laboratorier.
4. Å fremskaffe nordiske standardpreparater til bruk ved biologiske verdibestemmelser.

5. Å utveksle opplysninger av felles interesse for kontrollen, f.eks. om preparatenes medisinske verdi, indikasjonsområde og toksisitet, prisspørsmål, navnespørsmål og signering.

6. At avskrift av analyseprotokoll kan sendes til de andre nordiske lands laboratorier.

7. Å gi opplysning om grunnen til at et preparat nektes registrering eller at registrering av eldre preparater trekkes tilbake.

8. At analyseresultatet av et farmasøytisk spesialpreparat utført i et nordisk land skal være juridisk gjeldende også i de andre.

9. Oppdeling av arbeidsområdet slik at hvert land påtar seg undersøkelsen av bestemte grupper spesialpreparater.

10. Opprettelse av et felles nordisk laboratorium for kontroll av legemidler.

11. Utveksling av arbeidskraft.

12. Opprettelse av et nordisk institutt for legemiddelforskning.

13. Felles nordisk lovgivning innenfor legemiddelsektoren, og den del av patentlovene som kommer til anvendelse innenfor denne sektor.

Disse punktene fra 1948 som var oppført som et fremtidig arbeidsprogram er i dag løst i den utstrekning det er mulig innenfor rammen av lovgivningen i de respektive land. Finland har enda ikke fått statlig kontroll av spesialpreparater og har derfor ikke kunnet delta i dette arbeidet.

Skal arbeidet føres videre må det foretas en samordning av lovgivningen, som til tross for stor likhet, avviker ganske betraktelig på enkelte punkter.

Før et preparat kan registreres i Norge må det dokumenteres at preparatet er av medisinsk verdi d. v. s., det må bevises ved utførte kliniske arbeider at preparatet er virksomt ved de indikasjoner det skal brukes. Samme krav stilles også i Danmark og Sverige. En følge av dette er at det finnes en rekke identiske preparater som er registrert i alle de 3 land. Vurderingen av den medisinske verdi er vanskelig og det er derfor ikke til å unngå at de forskjellige medisinske sakkyndige kan vurdere et preparat forskjellig. Dette har i enkelte tilfelle ført til at et preparat kan bli registrert i et eller to av de skandinaviske land, og nektes i de eller det andre.

På andre områder avviker lovgivningen slik at et preparat kan bli registrert i Sverige f. eks., men nektes i Norge. I lov av 24. juni 1938 om innførsel av apoteksvarer og gifter samt om handel med gifter, farmasøytiske spesialpreparater og endel andre varer heter det i § 3: »Særlig må det kreves at preparatet er medisinsk berettiget, og trenges og at prisen ikke står i misforhold til verdien». For at et preparat kan registreres i Norge må det trenges, d. v. s. det må være behov for preparatet. Denne bestemmelse blir da praktisert slik at dersom det finnes 3, i enkelte tilfelle flere identiske preparater registrert, så er behovet dekket.

Med henvisning til disse bestemmelser blir en rekke preparater nektet registrering i Norge, og følgen av dette er at det pr. 1. januar 1961 var registrert bare 1 676 spesialpreparater i Norge. I Danmark er antallet høyere, og i Sverige betydelig høyere.

Det er innlysende at omkostningene ved et økende antall spesialpreparater stiger betraktelig. Det gjelder arbeidet med kontrollen, og fører også med seg større omkostninger på omsetningsleddene, bl. a. lagerutgifter på grossist- og apotekleddet, binding av kapital o. s. v.

At den ordning som foreslås av Nordisk Råd skulle føre til mindre utgifter for Norges vedkommende er derfor lite sannsynlig når en tar alle forhold med i beregningen. Utgiftene til kontroll i Norge av farmasøytiske preparater er svært rimelige. For budsjettåret 1961 er utgiftene oppført med kr. 237 500,—. Av dette dekkes kr. 140 000,— av registreringsavgifter. Kontrollen koster således det offentlige ikke fullt kr. 100 000,—. Med en årlig omsetning av spesialpreparater i Norge på ca kr. 100 000 000,— (fra apotek) blir utgiftene til kontroll ca. 1 ⁰/₁₀₀ av omsetningen.

Da er det ikke tatt hensyn til at Spesialitetskontrollen også utfører en kontroll på andre områder, bl. a. stikkprøvekontroll av apotekfremstilte preparater, oppdrag fra politiet, sykehus o. s. v.

På grunn av begrenset tid må dette memorandum betraktes som rent foreløbig. Utfyllende opplysninger til bruk for det videre samarbeide med forslag fra Norges side må eventuelt komme senere.

3. februar 1961

Elias Reite

Norsk medisinaldepot (adm. direktøren):

1. I innstillingen er angitt at »som en förutsättning för godkännande av ett preparat till införande i läkemedelsregistret och i handeln vore, att en undersökning av detsamma enligt gemensamt överenskomna principer utförts med positivt resultat i något av de fyra nordiska länderna».

Vi forutsetter etter dette at et preparat som er godkjent i et av landene, fritt kan selges også i de øvrige land, og at dette gjelder såvel nordiske som ikke nordiske fabrikata.

2. I forslaget er det ikke gitt noen definisjon av begrepet »läkemedlens kvalitet». Dette kan etter vår oppfatning bety:

A. Kvalitetssegenskaper som kan fastsettes ved eksakte laboratorieundersøkelser, ved kjemiske, mikrobiologiske, biologiske eller bakteriologiske undersøkelser.

B. Som A, men i kvalitetsbegrepet er også innarbeidet den medisinske vurdering av et preparats verdi og den pris som forlanges for preparatet.

Såvidt en vet, er der allerede et intimt samarbeid på dette området i Norden i dag, slik at forslaget forstått som alternativ A allerede er en realitet i Danmark, Sverige og Norge. Etter avtale mellom de tre lands regjeringer er en analyse utført ved et av de tre lands »spesialitetskontroller» også gyldig i de to øvrige land. Analyserapporter utveksles rutinemessig mellom laboratoriene.

Det er mulig at dette samarbeidet ytterligere kan utbygges og utvides, slik at den løpende kontroll kan styrkes.

Skal forslaget forstås som alternativ B, må der innføres felles nordisk spesialitetslovgivning. Det må også opprettes en felles nordisk instans for vurdering av medisinsk berettigelse, behov og pris.

De sistnevnte forhold bedømmes i dag noe forskjellig i de nordiske land. Antall registrerte farmasøytiske spesialpreparater ligger i Norge atskillig lavere enn i de øvrige nordiske land, men det kjennes ingen tilfelle av at viktige medisinske preparater har blitt nektet registrering i Norge. Det legitime behov for preparater som ikke er registrert, blir ordnet ved kjøp »mot registreringsfritakelse». I 1960 er det ved Norsk medisinaldepot foretatt 2 444 ekspedisjoner mot registreringsfritakelse.

En ordning etter alternativ B, altså med felles nordisk spesialitetslovgivning, felles nordisk instans for vurdering av medisinsk berettigelse, behov og pris, og felles nordisk marked vil sannsynligvis medføre at antallet av farmasøytiske spesialpreparater ville øke sterkt her i landet, idet det neppe er realistisk å anta at preparatutvalget vil bli nedskåret i de øvrige land.

Et felles nordisk marked ville medføre at fabrikantene kunne fremstille ensartede nordiske pakninger, produsere større charger, forenkle sitt lagerhold av emballasje og av ferdigpakninger, et forhold som muligens burde gi seg utslag i lavere produksjonsomkostninger og dermed lavere priser. Omdirigering av varepartier som er blitt ukurante i et av de nordiske land, men ikke i de øvrige, vil også lettes.

For Norsk medisinaldepot og apotekene i Norge ville det sterkt økte antall preparater antakelig medføre større lagerhold, mere varierte varelagre og dermed større kapitalinvestering i varebeholdning, vanskeligere varehåndtering, større returproblemer og større tap ved ukurans. Omsetningshastigheten av lagrene vil sannsynligvis bli mindre og man risikerer at enkelte preparater blir kvalitetsmessig forringet ved lengre lagringstid.

For leger og publikum vil utvalget av legemidler bli økt, men det vil antakelig også medføre at det blir vanskeligere å holde oversikt over de forskjellige preparater.

Behovet for stikkprøvekontroll vil øke sterkt, både på grunnlag av større antall preparater og på grunnlag av lagrenes alder. En stikkprøvekontroll av et lager i Sverige kan neppe ha gyldighet for et tilsvarende lager i f.eks. Norge.

Dersom en ordning som antydes etter alternativ B kunne gjennomføres med et preparatutvalg svarende til omtrent det utvalg som i dag er registrert i Norge, vil ordningen utvilsomt by på fordeler. Dersom preparatutvalget skal bygge på de preparater som i dag er registrert i de nordiske land, med innregistrering av nye preparater etter retningslinjer som oppsummerer bestemmelsene i de forskjellige nordiske land, vil ordningen neppe medføre fordeler for Norge, hverken helsemessig eller nasjonaløkonomisk.

Dersom det i begrepet bedømmelse av et preparats medisinske verdi inngår kontrollerte studier over de forskjellige medikamenters terapeutiske ef-

fekt, er det mulig at denne oppgave lettere lar seg løse på nordisk enn på nasjonal basis, og dette spørsmål bør derfor etter vår oppfatning utgreies nærmere.

3. Det angis i utvalgets utredning at »undersökning av nya preparat ofta förutsätter ett anseeligt laboratoriearbete og därigenom även blir rätt dyr» — og at forslaget »innebär en avsevärd inbesparing».

Vi går ut fra at økonomiske spørsmål vedrørende laboratoriedriften blir gjenstand for nærmere vurdering av andre instanser enn oss, men vil få peke på at det i statsregnskapet for 1959/60 er oppført vedrørende den norske spesialitetskontroll: utgifter kr. 207 000, inntekter kr. 149 000, dvs. totalutgifter på ca. kr. 58 000. Dette beløp tilsvarer omtrent 1 ‰ av verdien av engrosomsetningen av spesialiteter i Norge.

4. Økt nordisk samarbeid på legemiddelkontrollens område med felles krav til legemidlenes kvalitet må anses som en fordel.

En eventuell felles nordisk registrering bør bygge på prinsippene om at det kun skal registreres preparater som er medisinsk berettiget, som det er behov for og hvis pris ikke står i misforhold til verdien.

En felles nordisk ordning som medfører at disse prinsipper går tapt og at preparatutvalget i Norge må økes vesentlig, ville neppe gi fordeler for Norge hverken medisinsk eller økonomisk.

Oslo, 9. februar 1961

For Norsk medisinaldepot

Magne Moe

Norges farmasøytisk-kjemiske industriforening:

Den knappe frist som er satt for en eventuell uttalelse fra vår side og det summariske innhold som forslaget har, gjør det ikke mulig for oss — på det nuværende tidspunkt — å avgi en mere inngående meningsyttring. Men det har neppe heller noen aktuell hensikt.

Vi har imidlertid diskutert forslaget i et kort medlemsmøte, og kan meddele at det innen vår forening er enstemmig oppslutning i prinsippet om et slikt system som skissert. Selvom forslaget ikke er klart på dette punkt, går vi ut fra at det tar sikte på helt ensartede regler om registrering av farmasøytiske spesialpreparater, — og ikke bare den del av disse regler som omfatter kontrollen med legemidlenes kvalitet.

Et slikt mål vil i så fall nødvendiggjøre en fullstendig uniformering av de nordiske lands registreringslovgivning, og det vil da formentlig være grunn til å bygge dette felles lovverk på de hovedprinsipper som E.F.T.A.-landenes medisinalindustriforening (P.I.A.) har samlet seg om i det dokument som er kaldt »Basic rules».

Forøvrig tillater vi oss å gå ut fra at vi til enhver tid vil bli holdt under-

rettet om det videre arbeide med realiseringen av det foreliggende forslag, og vi vil sette pris på å få anledning til å delta aktivt i dette arbeide.

Oslo, 8. februar 1961

Norges farmasøytisk-kjemiske industriforening

O. Weider

Formann

Nils Hagness

Sekretær

No-re-farm, forening for norske representanter for utenlandske farmasøytiske fabrikker har i skrivelse den 7 februari 1961 meddelat, att förslaget har »vår forenings fulle tilslutning».

Norsk apotekerforening har i skrivelse den 8 februari 1961 meddelat, att enligt dess mening »det samarbeid som allerede foreligger mellom de nordiske land, må antas tilstrekkelig til å dekke det nødvendige behov for koordinering også på dette område».

S v e r i g e

Medicinalstyrelsen:

Tanken på ett nordiskt samarbete inom läkemedelskontrollens område har vid upprepade tillfällen upptagits till behandling. Som resultat härav bedriva sedan flera år tillbaka de statliga kontrolllaboratorierna i Danmark, Norge och Sverige ett icke oväsentligt samarbete. Förutom ett värdefullt utbyte av informationer har detta bland annat inneburit, att undersökningar, som utförts vid ett av laboratorierna, kunnat utnyttjas av de övriga. Sålunda ha i viss utsträckning norska och danska analysprotokoll lagts till grund för behandlingen av ansökningar om registrering av farmaceutiska specialiteter i Sverige, och även andra uppgifter från grannländerna ha kommit till direkt användning. Genomgående gäller emellertid, att det utredningsarbete, som föregår registreringen, endast i ett eller annat avseende på detta sätt kunnat grundas på resultat, som erhållits i grannländerna. I förenämnda, här bilagda yttrande anföres, att samarbetet förts i det närmaste så långt som det är möjligt med hänsyn till de former, som för närvarande gälla för behandlingen av registreringsärenden, och att en fortsatt utveckling av detsamma icke är möjlig utan att de berörda ländernas lagstiftning på området ändras.

Medicinalstyrelsen är i princip positivt inställd till en ytterligare utvidgning av samarbetet. Hur denna skall genomföras, har emellertid visat sig vara ett vidsträckt och i vissa avseenden komplicerat problem. Denna sida beröres icke av förslagsställarna, och även i andra avseenden är framställningen knapphändig, vilket blir särskilt framträdande, om man beaktar, att förslaget ytterst synes syfta till så vittgående konsekvenser som tillskapande av en gemensam nordisk läkemedelsmarknad.

Som tidigare framgått har Finland icke inbegripits i det hittillsvarande permanenta samarbetet, vilket enligt föreståndaren för statens farmaceutiska laboratorium skulle bero på att dess kontrollaboratorium för apoteksvaror icke är statligt. Av än större betydelse i förevarande sammanhang är emellertid, att landet icke har något registreringssystem motsvarande dem som tillämpas i de övriga nordiska länderna. En första förutsättning för ett realiserande av det framlagda förslaget synes därför vara, att ett sådant system i en form, som kan vinna anslutning från de andra länderna, låter sig genomföras i landet. Av framställningen kan endast utläsas, att uppmärksamheten fästs på behovet av registrering och att en kommitté för närvarande överväger riktlinjer för en sådan.

De registreringsförfaranden, som tillämpas i de övriga nordiska länderna, äro i sina huvuddrag uppbyggda på en gemensam princip. Vid en närmare granskning framträda dock betydelsefulla skillnader på ett flertal punkter. De viktigaste av dessa ha berörts i bilagda yttrande [*se s. 512—513*] och promemoria [*se Bihang*], vartill styrelsen hänvisar. Härtill vill dock styrelsen för egen del foga följande synpunkter. Styrelsen ansluter sig helt till föreståndarens uppfattning, att redan en teknisk administrativ ändring, innebärande att man inför samma tidsföljd för de moment, som ingå i behandlingen av registreringsansökningar, skulle innebära väsentliga fördelar. En mera omfattande arbetsfördelning förutsätter emellertid, att preparaten anmälas något så när samtidigt i de olika länderna. För att underlätta detta och undvika en snedbelastning synes ändringen behöva kombineras med ett förenhetligande av bedömningsprinciperna.

De olikheter, som föreligga i bedömningsprinciperna, torde i vissa avseenden kunna föras tillbaka på ställningstaganden av handelspolitisk art. Bland annat synes man i såväl Danmark som Norge ha eftersträvat att på denna väg begränsa sortimentet, medan så icke skett i Sverige. Beaktas bör jämväl, att frågor av hithörande slag för närvarande behandlas i anslutning till OEEC, där de nordiska länderna äro representerade. Arbetet därmed har relativt nyligen påbörjats och fortskrider enligt uppgift planenligt. Det kan också erinras om att läkemedelskontrollens utformning behandlats av WHO. I en första teknisk rapport ha vissa riktlinjer uppdragits, varvid man bland annat tänkt sig möjligheten av regionalt samarbete.

Sammanfattningsvis vill medicinalstyrelsen framhålla, att det väckta förslaget om gemensam kontroll av läkemedel måste anses vara av stort intresse men att detsamma torde kräva ett grundligt utredningsarbete. Styrel-

sen får därför föreslå, att expertis i första hand tillkallas för att närmare utreda hithörande spörsmål.

Stockholm den 9 februari 1961

Erik Björkquist

Karl-Eric Linder

H. Ramberg

Statens farmaceutiska laboratorium:

Det framlagda förslaget om att en gemensam nordisk kontroll av läkemedel skulle inrättas är synnerligen kortfattat formulerat. Det berör emellertid ett vidsträckt och rätt komplicerat problem. Den utmätta remisstiden är därför alldeles för kort för att någon tungt vägande utredning till belysande av frågan skall hinna utföras. Detta har väl knappast heller varit förslagsställarnas mening.

Inledningsvis vill undertecknad framhålla, att ett icke obetydligt samarbete redan äger rum mellan specialitetskontrollerna i Danmark, Norge och Sverige. Det startade i blygsam form i slutet av 1940-talet, men år 1951 godkände medicinalstyrelserna i de nämnda länderna en plan för ett väsentligt utvidgat samarbete, vilken framlagts av de tre laboratoriecheferna (bilaga 1¹). Detta samarbete bedrivs numera kontinuerligt och rutinmässigt i huvudsak enligt planen. Dess funktion, sedd ur svensk synvinkel, beskrives i bifogade PM upprättad av farm. lic. Elna Diding vid statens farmaceutiska laboratorium (bilaga 2 [*se Bihang*]).

Tanken, att även Finland skulle deltaga i detta samarbete, har varit uppe, och chefen för kontrolllaboratoriet för apoteksvaror i Helsingfors, fil. dr K.-E. Bonn, har vid ett tillfälle deltagit i den årliga överläggningen mellan specialitetskontrollerna. Emellertid ansågs det icke möjligt att inbegripa Finland i det permanenta samarbetet, vilket bl. a. innebär delgivande av konfidentiella undersökningsresultat och ställningstaganden, emedan det finska kontrolllaboratoriet icke var statligt.

Enligt min uppfattning torde samarbetet mellan de tre specialitetskontrollerna ha bedrivits i det närmaste så långt det går med nuvarande lagstiftningar. Möjligen skulle vid en utbyggnad av de djurexperimentella kontrollmöjligheterna i de andra nordiska länderna en arbetsvinst kunna uppstå genom specialisering av de olika laboratorierna på olika djurexperimentella metoder. Införandet av den gemensamma nordiska farmakopén kommer att underlätta möjligheterna för oss att tillgodogöra oss varandras analyser. Tyvärr kommer även den nya farmakopén — särskilt i sin galeniska del — att i allt för stor utsträckning ta hänsyn till de speciella apoteksförhållandena

¹ Här ej tryckt; jfr s. 505—506.

och på vissa punkter vara svår att tillämpa på farmaceutiska specialiteter. Ett steg mot det mål motionärerna uppställt skulle därför helt enkelt vara att låta folk med erfarenhet av specialitetskontroll i ökad omfattning delta i farmakopéarbetet.

Därest statsledningarna i de nordiska länderna vill påtagligt verka för det av motionärerna önskade smidiga och arbetsbesparande samarbetet, måste emellertid betydande ändringar göras i lagstiftningarna såväl av tekniskt-administrativ som av näringspolitisk natur. I det första avseendet skulle mycket vara att vinna på att samma ordning för behandling av registreringsansökningar och utförande av utredningar och laboratoriemässiga undersökningar infördes i de nordiska länderna. Härigenom komma utredningsorganens ansträngningar i de olika länderna att i större utsträckning tidsmässigt sammanfalla. Mig veterligt har något allvarligt försök samordna dessa ting icke förekommit, utan det ena landet efter det andra skriver om sina läkemedelsförfattningar utan att en gemensam nordisk plan uppgöres. Inom den svenska specialitetslagstiftningen behövs en skärpning av kravet på specialiteternas medicinska ändamålsenlighet, för att vår farmakoterapeutiska kontroll utan vidare skall kunna accepteras i Danmark och Norge.

Slutligen är frågan, som anförts, av näringspolitisk natur och faller i detta avseende utanför laboratoriets kompetensområde. Det må dock framhållas, att de icke-medicinska urvalsgrunderna i Danmark och Norge å ena sidan och den tämligen fria marknaden i Finland å andra sidan utgöra — så länge de bestå — till synes oöverstigliga hinder för den idealordning motionärerna eftersträva.

En gemensam nordisk farmakopé är snart färdig, och enhetliga nordiska regler för expedition av läkemedel från apotek diskuteras. Det är därför glädjande, att Nordiska rådet nu även aktualiserat frågan om en fullständigt samordnad nordisk läkemedelskontroll. Det torde dock stå klart, att ett grundligt utredningsarbete och en rätt djupgående omställning av de olika ländernas intentioner med läkemedelskontrollen erfordras, innan förslaget kan genomföras i praktiken. Det syftar ju till ingenting mindre än en gemensam nordisk läkemedelsmarknad. Enligt min uppfattning bör förslaget understödjas, eftersom det otvivelaktigt skulle kunna medföra en avsevärd förenkling och effektivisering av läkemedelskontrollen.

Stockholm den 3 februari 1961

Hans Hellberg

Statens bakteriologiska laboratorium:

Av naturliga skäl vill SBL begränsa sitt yttrande till de s. k. bakteriologiska preparaten, d. v. s. till sera, vacciner och andra preparat av biologiskt ursprung avsedda att framkalla eller påvisa immunitet eller allergi. För de

bakteriologiska preparaten gäller andra bestämmelser än för övriga läkemedel, bl. a. på grund av den noggranna kontroll, som de behöver underkastas, en kontroll, som i princip innefattar varje tillverkningsstap. I Sverige regleras kontrollen av kungl. kungörelsen den 30 april 1925 (nr 101) och av medicinalstyrelsens cirkulär den 27 januari 1959 (MF 2); det sistnämnda innehåller de detaljerade bestämmelserna. Med hänsyn till behovet av speciell kontroll men även av andra skäl ansåg 1946 års läkemedelsutredning i sitt betänkande (SOU 1955: 44), att de bakteriologiska preparaten alltfört borde bilda en särskild grupp bland läkemedlen.

De bakteriologiska preparatens särställning hindrar emellertid inte, att frågan om en samordning mellan de nordiska ländernas kontrollbestämmelser är av betydelse för dem i lika grad som för andra läkemedel. Någon reglerad sådan samordning har hittills inte kommit till stånd.

Försörjningen med bakteriologiska preparat är i de nordiska länderna huvudsakligen baserad på statliga institutioner. I viss utsträckning har de enskilda länderna stått varandra till tjänst med leverans av dylika preparat. Sverige har sålunda från Danmark importerat vissa preparat, som erfordrats för speciella ändamål, i regel dock med ringa förbrukning. Export från Sverige till Norge av likartat slag, t. ex. av immunglobuliner, har också ägt rum. Större har den svenska exporten till Finland varit, under senare år främst i form av BCG-vaccin och tuberkulinsalva. I regel torde de enskilda ländernas kontrollbestämmelser varit sådana, att undantag från kontroll i importlandet kunnat medges i dessa fall. Därvid har man sålunda litat till den kontroll, som preparatet undergått i tillverkningslandet.

SBL vill för sin del tillstyrka, att åtgärder vidtages, så att den officiella kontrollen av bakteriologiska preparat, utförd i ett nordiskt land, kan förklaras giltig i samtliga nordiska länder. Det må i detta sammanhang emellertid påpekas, att bestämmelserna i den nordiska farmakopén knappast torde komma att bli så omfattande i fråga om dessa preparat, att de kan bli grundläggande för kontrollen. Som ovan nämnts gäller i Sverige detaljerade särbestämmelser för de bakteriologiska preparaten. Till en del bygger dessa på av Världshälsovårdsorganisationen under de senaste åren utarbetade bestämmelser, vilka rekommenderats för internationell tillämpning. Sådana bestämmelser föreligger nu för ett halvt dussin bakteriologiska preparat, och liknande kan under de närmaste åren förväntas för ytterligare ett antal preparat. Strävanden efter en samordning på det internationella planet är sålunda redan på god väg, vilket givetvis bör underlätta en nordisk samordning.

Stockholm den 9 februari 1961

Gunnar Olin

Svenska farmakopékommittén:

Såsom angivits i förslaget äger ett nordiskt samarbete rum på farmakopéområdet genom Nordiska farmakopénämnden. Från svensk sida hand-

haves detta av farmakopékommittén. Målet har i första hand varit att framlägga förslag till en gemensam nordisk farmakopé. Arbetet härmed har nu fortskridit så långt, att ett manuskript därtill torde kunna färdigställas under år 1962. Den del av nordiska farmakopén, som omfattar biologiska provningsmetoder, utgives inom den närmaste tiden i de skilda nordiska länderna såsom tillägg till gällande farmakopéer för att träda i kraft den 1 april 1961. Genom tillkomsten av en nordisk farmakopé skapas en av de förutsättningar, som erfordras för ett vidare samgående mellan de nordiska länderna på läkemedelsområdet. Ytterligare fördelar torde stå att vinna genom införandet av gemensam nomenklatur, likartade expeditions- och kontrollbestämmelser, internordisk giltighet av läkarrecept och andra åtgärder på läkemedelsområdet, som kunna leda fram till en gemensam nordisk arbetsmarknad.

I föreliggande förslag hemställles, att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna i de nordiska länderna att vidtaga åtgärder, genom vilka den officiella kontroll av läkemedlens kvalitet, som utföres i ett nordiskt land, skulle förklaras giltig i samtliga nordiska länder.

Frågor av denna art har närmare studerats av World Health Organization. En sammanställning av dess rekommendationer och överväganden återfinnes i en rapport, betitlad »Use of specifications for pharmaceutical preparations» (WHO, »Techn. rep. ser.», 1957, 138). Beträffande godkännandet av farmaceutiska preparat i skilda länder tillrådes däri bl. a., att importerade specialiteter bliva föremål för samma bedömning som i tillverkningslandet. Vidare förutses, att grupper av länder kunna finna det ändamålsenligt upprätta gemensamma statliga laboratorier för kontroll av dessa preparat eller vidtaga åtgärder för att godtaga varandras analyscertifikat under förutsättning, att kontrollen kan anses tillfredsställande utförd. En utveckling enligt dessa riktlinjer synes kunna förordas för de nordiska ländernas vidkommande, då det finnes en organiserad statlig kontrollverksamhet i Danmark, Norge och Sverige, och Finland står i begrepp upptaga sådan.

Den statliga kontrollen av farmaceutiska specialiteter i Danmark, Norge och Sverige regleras genom särskilda specialitetsförordningar och omfattar såväl biologisk och kemisk analys som medicinsk och farmaceutisk bedömning av preparaten samt granskning av reklam. Såvitt farmakopékommittén är underrättad, har det redan etablerats ett nordiskt samarbete mellan de berörda statliga laboratorierna i dessa länder. Sålunda utbytes dem emellan informationer, och det avhålls årligen återkommande konferenser mellan laboratorieföreståndarna m. fl. Möjligheterna för det ena laboratoriet att godtaga de andra laboratoriernas analytiska kontroll tillvaratagas redan i viss utsträckning. Detta nordiska samarbete torde ha förts så långt, gällande specialitetsförordningar för närvarande medge. I detta samarbete torde även Finland kunna bli delaktigt, så snart en statlig kontrollverksamhet upptagits där.

En utvidgning av samarbetet på specialitetsområdet till att gälla bedöm-

ningen av registreringsansökningarna i sin helhet fordrar emellertid i första hand, att specialitetsförordningarna i respektive länder samordnas. Till sin karaktär äro de i dag helt olika, delvis på grund av handelspolitiska skäl. Den svenska förordningen är sålunda liberalare utformad än motsvarande danska och norska. En ändring av dessa förhållanden förutsätter en genomgripande omvärdering av grundvalarna för förordningarna. Under förhandenvarande omständigheter torde en fullständig samordning knappast kunna uppnås. Möjligheterna till partiell samordning böra dock tillvaratagas. Frågan härom borde utredas närmare med hjälp av särskild expertis från berörda länder.

Stockholm den 6 februari 1961

På uppdrag
För Svenska farmakopékommittén
Börje Uvnäs
Ordförande

Miles Fors
Sekreterare

Läkemedelsindustriföreningen:

Beträffande det nu föreliggande förslaget har föreningen fäst sig vid att förslagsställarna endast kortfattat motiverat sitt förslag, vars längst gående konsekvenser synas vara en gemensam nordisk läkemedelsmarknad. Det bör vidare först som sist konstateras, att förslagsställarna koncentrerat sig på det område inom läkemedelshanteringen, där man redan i fråga om nordiskt samarbete nått praktiskt taget så långt som det — med hänsyn till olikformig lagstiftning — för närvarande är möjligt att komma.

Synpunkter på det nordiska samarbetet inom läkemedelslagstiftningen ha framförts av 1946 års läkemedelsutredning. Vi vilja därför i första hand hänvisa till vad utredningen anfört i frågan (SOU 1955:44, s. 400—401).

Sedan c:a tio år tillbaka föreligga sådana överenskommelser mellan medicinalstyrelserna i Danmark, Norge och Sverige, att parallellt utförda prövningar av kemisk och biologisk art i stor utsträckning kunna undvikas. För att detta skall vara möjligt fordras naturligtvis, att prövningsmetoderna äro desamma för de olika länderna. Så är också i allmänhet fallet, och det torde endast undantagsvis förekomma, att ett nordiskt land har en prövningsmetod, som icke alls accepteras i de andra. I fråga om prövningsmetoderna torde man nu ha nått därhän, att de mycket snart komma att fastställas i den nordiska farmakopén.

Även om gemensamma principer i prövningshänseenden föreligga, är detta icke tillfyllest för att fabriksstillverkade läkemedel efter prövning i ett land skola kunna godkännas för registrering och försäljning i de övriga,

enär, som tidigare omnämnts, lagstiftningen är olikformig. Vi kunna i detta sammanhang icke underlåta fästa uppmärksamheten på att läkemedelslagstiftningen i Danmark och Norge t. o. m. har utformats på sådant sätt, att den utgör handelshinder.

Detta har i hög grad uppmärksamrats av bl. a. OEEC, som tillsatt en särskild arbetsgrupp för att komma till rätta med hithörande problem. Bl. a. försöker man för specialitetslagstiftningen komma fram till vissa grundregler, som böra vara acceptabla för alla medlemsstater.

I detta arbete samverkar OEEC nära med EFTA:s och 6-statsgruppens resp. organisationer för läkemedelsindustrin, PIA, där Läkemedelsindustriföreningen är medlem, resp. GIIP.

En separat nordisk aktion medför således risken, att man föregriper detta arbete på bredare bas, vilket skulle kunna föranleda framtida svårigheter.

Slutligen vill föreningen — beträffande de farmaceutiska specialiteter, som registrerats och försäljas i flera nordiska länder — omnämna, att registreringen i Sverige ofta synes ske före registreringarna i Danmark och Norge. De åtgärder, som nu avsåges bli rekommenderade, skulle därför eventuellt kunna innebära, att kostnaderna för första prövningen i regel belastades Sverige. Med hänsyn härtill synas de internordiska åtgärderna på läkemedelsområdet icke i första hand böra vidtagas inom prövningsavsnittet. I stället bör all kraft insättas på åtgärder för undanröjande av existerande handelshinder.

Det nu aktuella medlemsförslaget synes i realiteten icke kunna leda till några väsentliga framsteg på det praktiska fältet utöver vad redan uppnåtts. Med hänsyn härtill och till vad i övrigt anförts i fråga om dels pågående europeiskt arbete på speciallagstiftningens område, vilket i och för sig bör vara tillräckligt skäl för en avvaktande hållning i fråga om genomförandet av nya internordiska regler, dels specialitetslagstiftningens utformning i vissa nordiska länder i andra hänseenden än dem, som gälla biologisk och kemisk prövning, finner föreningen, att medlemsförslaget icke för närvarande bör föranleda någon Nordiska rådets åtgärd.

Stockholm den 16 februari 1961

Läkemedelsindustriföreningen

Rune Casslén

Sveriges läkarförbund:

Läkarförbundet har under hand tagit del av de synpunkter, som i denna fråga framförts av svenska farmakopékommittén, och instämmer i dessa. Förbundet har sålunda icke något att invända emot ett lagförslag — och därmed kodifiering av praxis — att i ett nordiskt land utförd kemisk och farmakologisk kontroll och pharmaceutisk bedömning av ett läkemedel

skall kunna godtagas i övriga nordiska länder. En absolut förutsättning för en fortsatt utvidgning av samarbetet på detta område är, att icke sådana förändringar med avseende på nuvarande principer i Sverige för godkännande av specialiteter, frilistning, utlämning på licens etc. genomföres, att den i praktisk sjukvård verksamme läkaren tvingas acceptera inskränkningar, som minskar urvalet av och tillgången på läkemedel.

Stockholm den 13 mars 1961

Sveriges läkarförbund

E. Husmark

K. V. Eriksson

Apotekarsocieteten:

— — — mellan de statliga kontrollorganen för läkemedel i Danmark, Norge och Sverige pågår sedan ett tiotal år ett omfattande praktiskt-vetenskapligt samarbete, innebärande bl. a. ett utbyte av analysmetoder och forskningsresultat samt ett ömsesidigt delgivande av gransknings- och analysresultat från specialitetskontrollen. Till följd främst av den i de tre länderna olikartade utformningen av bestämmelserna angående registreringsprövningen — i Sverige sker t. ex. här avsedd undersökning i samband med denna prövning, i Danmark däremot som en stickprovsvis utförd efterhandsgranskning — kan emellertid det existerande samarbetet inte få den praktiska betydelse för förenkling av själva registreringsförfarandet, som avses i förslaget.

I förslaget anföres vidare, att genom ett samarbete av anförkt slag även skulle vinnas, att en specialitet, som registrerats i ett av länderna, automatiskt skulle kunna registreras och försälas också i de övriga.

Ett genomförande av förslaget på denna punkt omöjliggöres emellertid för närvarande av den olikartade specialitets- och patentlagstiftningen i de nordiska länderna, och skulle fordra en långtgående harmonisering av denna lagstiftning, en fråga, som tidigare förevarit i Nordiska rådet. Det bör här framhållas, att genom de under de senaste åren genomförda förändringarna av lagstiftningen på detta område i Danmark och Norge skillnaderna i förhållande till lagstiftningen i Sverige ytterligare har ökat.

Direktionen, som har förståelse för förslagets grundsyn, önskar därför ånyo understryka det av direktionen tidigare i skilda sammanhang uttalade önskemålet om ett samarbete mellan de nordiska länderna i syfte att uppnå en enhetligare läkemedelslagstiftning.

Stockholm den 17 februari 1961

Sven Eklund

L.-E. Fryklöf

**P M rörande det internordiska samarbetet inom
specialitetskontrollen**

(Av farm. lic. Elna Diding)

Registreringsförfarandena

Sverige

I Sverige inlämnas ansökan om registrering till medicinalstyrelsen, som sedan remitterar ärendena till statens farmaceutiska laboratorium och till sin läkemedelsekonomiska sektion för granskning. Denna omfattar specialiteternas medicinska ändamålsenlighet, toxicitet, biverkningar, reklam, namn, deklaration, pris, insända provförpackningars utseende, tillverkarnas upplysningar rörande preparatens sammansättning, hållbarhet och fabrikskontroll. När detta arbete är utfört, medger medicinalstyrelsen i regel frilistning av specialiteten, om laboratoriet och läkemedelsekonomiska sektionen tillstyrkt detta. Frilistningen innebär, att specialiteterna få försäljas i avbidan på registreringsansökningens slutliga prövning. Först därefter följer i regel den laboratoriemässiga undersökning, som enligt den svenska lagstiftningen skall göras, innan registrering kan beviljas. Tiden mellan registreringsansökan och frilistning rör sig i regel om endast ett par tre månader och tiden mellan ansökan och registrering om några månader till omkring ett år. I en del fall kan emellertid mycket längre tid åtgå, innan erforderliga uppgifter inkommit. Efterkontroll av specialiteterna i ovan anförda avseenden borde enligt givna riktlinjer ske minst vart femte år. På grund av otillräckliga personalresurser vid SFL sedan lång tid tillbaka har en dylik efterkontrollverksamhet icke på långt när kunnat upprätthållas.

Norge

I Norge få farmaceutiska specialiteter icke försäljas, förrän de äro registrerade. En skrivbordsmässig granskning lik den vid SFL utföres först. Därefter avgöres, om specialiteterna skola antagas för undersökning. Analys skall utföras före registrering. Detta medför, att man i Norge tvingas genomföra analyserna tämligen snabbt för att icke fördröja preparatens utsläppande i handeln för mycket. Vart femte år måste registreringarna förnyas. Även i samband med dessa förnyade registreringar skall granskning och analys utföras.

Danmark

I Danmark underkastas registreringsansökningarna en skrivbordsmässig granskning lik den i Sverige, varefter beslut fattas, om registrering skall beviljas eller icke. Analys utföres i Danmark på marknadsprover efter registreringen. Detta synes kunna medföra, att avsevärd tid kan förflyta mellan registrering och analys.

*Utväxling av meddelanden angående specialiteter**Svenska meddelanden*

Från Sverige sändas månatliga rapporter till Norge och Danmark om de nya registreringsansökningarna, med kortfattade kommentarer om den förhandsgranskning, som utförts vid statens farmaceutiska laboratorium. Förhandsgranskningen omfattar huvudsakligen bedömning av medicinsk ändamålsenlighet och reklam, utredning rörande toxicitet och biverkningar, namngranskning samt en yttre inspektion av inkomna prover. Meddelanden om laboratoriets slutliga ställningstaganden till oklara fall givas sedan genom laboratoriets registreringsprotokoll över ärendenas fullständiga prövning. Dessa protokoll innehålla även redovisning för den laboratoriemässiga prövningen av specialiteterna. SFL sänder månatligen kopior av alla sådana protokoll ävensom av efterkontrollprotokoll. Under åren 1959 och 1960 ha kopior av 643 st. inregistreringsprotokoll och 294 st. efterkontrollprotokoll sålunda överlämnats.

Norska meddelanden

Från Norge utsändas månatliga rapporter från specialitetskontrollens råd i Oslo. Dessa rapporter äro tämligen utförliga, speciellt i fråga om de medicinska bedömningar, som framlagts vid ärendenas föredragning. I de norska rapporterna meddelas även, vilka preparat — nya eller förnyelser — som antagits till analys. Norge sänder analysprotokollkopior, när analysarbetet är klart.

Danska meddelanden

Från Danmark utsändas även rapporter om nyanmälda specialiteter. Dessa rapporter äro i form av Sundhetsstyrelsens protokoll över avgöranden, om de anmälda specialiteterna skola upptagas i det danska specialitetsregistret eller icke. I protokollet finnas i regel inga utförliga medicinska motiveringar. Från Danmark sändas även analysprotokoll efter hand som analys sker.

*I Sverige uppnådd effekt av meddelandeutväxlingen**Norska meddelanden*

De månatliga rapporterna från mötena i specialitetskontrollens råd i Norge äro som ovan sagts tämligen omfattande i fråga om medicinska bedömningar. I de fall, det gäller specialiteter gemensamma med Sverige, ha rapporterna givetvis värde vid vår farmakoterapeutiska granskning. I dessa rapporter meddelas även, vilka preparat, nya eller förnyelser, som antagits till analys. Från rapporterna gör SFL, när det gäller gemensamma specialiteter, anteckningar om att norska analysprotokoll äro att vänta inom kort, och försöker planera arbetet så, att undersökningsresultat ur de norska protokollen skola kunna utnyttjas.

Av totalt till statens farmaceutiska laboratorium under 1959 och 1960 inkomna 756 norska protokoll utgjorde 410 st. protokoll över förnyelser och 346 st. protokoll rörande nyanmälda preparat i Norge. 357 st. norska protokoll rörde specialiteter gemensamma med Sverige. 42 st. norska protokoll över nya specialiteter hade inkommit till SFL, innan motsvarande svenska registreringsanalyser utförts eller slutförts. Resultat ur dessa norska protokoll ha utnyttjats som helt eller kompletterande analytiskt underlag vid den svenska registreringen. Den stora gruppen övriga gemensamma protokoll ha antecknats på SFL:s kort som efterkontroller.

Danska meddelanden

Även om de medicinska motiveringarna i de danska registreringsbeskeden äro sparsamma, ha de intresse för bedömandet i Sverige.

Av totalt under 1959 och 1960 till SFL inkomna 387 danska analysprotokoll ha 110 st. antecknats röra specialiteter gemensamma med Sverige. Praktiskt taget samtliga voro tidigare undersökta i Sverige minst en gång. 89 st. voro anmälda i Sverige före 1958 och icke mindre än 61 st. före 1955. Endast i några få fall hade de danska protokollen inkommit, innan de svenska inregistreringsundersökningarna på motsvarande specialiteter slutförts. Således ha under denna tid de danska undersökningarna endast i några få fall kunnat läggas till grund för den svenska registreringen. Alla övriga protokoll ha emellertid antecknats på SFL:s specialitetskort som efterkontroller.

När de norska eller danska protokollen redovisat undersökningsresultat utvisande, att en specialitet icke motsvarat den uppgivna sammansättningen eller i övrigt icke motsvarat de krav, som kunnat ställas, har SFL ofördröjligen igångsatt prövning på specialiteten i fråga, om den varit aktuell i Sverige. Detta har i flera fall lett till avslag av registreringsansökningar, återkallelser av registrering och indragningar av enskilda tillverkningssatser.

Genom de olika lagstiftningarna kommer den analytiska prövningen — som utan tvekan är den mest arbetskrävande delen av specialitetskontrollen — in i bilden vid olika tidpunkter i de olika länderna. Den gjorda sammanställningen kan kanske tolkas så, att ansökningarna ofta inlämnas tidigare i Sverige än i de två andra länderna.

Årliga konferenser mellan företrädare för specialitetsmyndigheter i Danmark, Norge och Sverige

En gång årligen anordnas en gemensam konferens. Cheferna och medarbetare från de tre laboratorier, som ha hand om specialitetskontrollen i de olika länderna, diskutera då frågor av gemensamt intresse. Konferenserna omfatta i regel två dagar, varav en ägnas åt diskussioner i farmakoterapeutiska frågor och en åt analytiska och allmänt farmaceutiska problem. Flera föredrag hållas dessutom.

De ansvariga för den farmakoterapeutiska bedömningen av specialiteterna

diskutera vid dessa sammankomster speciellt nya preparat och preparatgrupper av ännu tveksamt kliniskt värde. Möjligheter för en viss samordning av kliniska prövningar kunna även diskuteras.

För analysverksamheten äro konferenserna betydelsefulla. Det har t. ex. överenskommits, att rapporter över analysmetodarbeten utförda på de olika laboratorierna skola utväxlas för undvikande av dubbelarbete. Föredrag hållas vid konferenserna om analytiska erfarenheter. En plan för upprättande av gemensamma kemiska referenssubstanter har uppgjorts. Vart och ett av laboratorierna har åtagit sig att anskaffa, kontrollera och distribuera ett överenskommet antal substanser.

Frågan om gemensamma nordiska förpackningar har flera gånger varit uppe till diskussion på konferenserna. Svårigheter därvidlag finnas genom att specialitetslagarna äro olika, när det gäller deklARATIONERNAS utformning, reklam i form av bipacksedlar m. m. Sedan man i Sverige — på SFL:s förslag — för ett par år sedan medgivit en viss uppmjukning beträffande tolkningen av deklARATIONSSKYLDIGHETEN, kan tillverkarnas önskemål om gemensamma förpackningar numera ofta föras till ett förverkligande. En representant för en större industri besökte sista specialitetskonferensen i Oslo 1960, varvid diskuterades möjligheterna till ytterligare samordning i fråga om förpackningarna.

Personalutbyte

Ett givande utbyte av vetenskapligt utbildad personal mellan laboratorierna har förekommit, alltsedan samarbetet dem emellan startades. Dessa personalutbyten ha arrangerats huvudsakligen i syfte att studera metoder, apparater och organisation på det laboratorium, som besöks.

Stockholm den 3 februari 1961

Medlemsförslag

om planering av samarbete i fråga om högret utbildning och forskning

*(Väckt av Ólafur Björnsson, Trond Hegna, Ole Bjørn Kraft, Helge Larsen,
Hugo Osvald, Juha Rihtniemi, Helge Seip och Johannes Virolainen)*

Den sidste menneskealders voldsomme udvikling inden for næsten alle grene af forskningen og den videnskabelige undervisning — såvel ved fremkomsten af helt nye studieområder som ved den stærke specialisering af de ældre videnskabsgrene — stiller overmåde store og stadig stigende personelle og finansielle krav til de moderne samfund. Efterhånden er disse krav blevet så omfattende, at det ikke er muligt for de små nordiske folk, bortset fra begrænsede områder, at uddanne så mange forskere og tilvejebringe så store bevillinger, som er nødvendige for, at vore lande i videnskabelig henseende kan opnå en tilfredsstillende standard.

Hvilke følger dette forhold medfører for vore landes tekniske og økonomiske konkurrenceevne over for omverdenen vurderes på følgende måde af Det nordiske økonomiske Samarbejdsudvalg i dets rapport af 8. juli 1957¹: »Det land, som ikke formår at opretholde en forskningsvirksomhed eller en specialiseret fagkundskab, som er på niveau med konkurrenternes, er dømt til at blive økonomisk distanceret». For landenes almindelige udvikling og for kulturlivets trivsel er det dog betydningsfuldt, at ikke alene de tekniske og naturvidenskabelige forskningsgrene, men også de ikke-materielle discipliner, fremfor alt socialvidenskaberne og de humanistiske studier, får deres behov tilgodeset i videst muligt omfang.

Norden som forsknings- og studiemæssig enhed

For alle de nordiske folk er det derfor en af de mest påtrængende opgaver at skabe en så stærk og differentieret forskning og en derpå hvilende videnskabelig undervisning, som de på nogen måde evner. Den mest effektive måde, hvorpå dette kan ske, er at gøre Norden til en forsknings- og studiemæssig enhed, d. v. s. ved at etablere en sådan arbejdsdeling mellem de højere læreanstalter og forskningsinstitutionerne i de nordiske lande, at disses ressourcer i penge, institutioner og forskere kommer til størst mulig nytte.

De nordiske folk har særlige forudsætninger for at gennemføre et sådant samvirke: sprogfællesskabet og det ensartede kulturelle og videnska-

¹ 6. sess., Suppl.-bd, Sak D 16, Tillägg 1: 1, s. 91.

belige milieu, de mere end hundrede års tradition for personlig kontakt mellem nordiske videnskabsmænd og studerende og endelig de mange forbindelser af praktisk art, som gennem de sidste årtier er blevet knyttet over landegrænserne mellem de højere læreanstalter.

I vore dage foregår udviklingen imidlertid i et så hastigt tempo, at man ikke længere kan nøjes med de mere tilfældigt tilvejebragte samarbejdsformer, som navnlig bygger på enkelte videnskabsmænds private initiativ. Der er nu brug for en af statsmagterne støttet systematisk indsats, som målbevidst og over hele feltet tager sigte på en sådan specialisering og et sådant samarbejde mellem forskningscentre og de højere læreanstalter, at disses samlede kapacitet udnyttes så fuldstændigt som muligt. Denne planlægning må først og fremmest have til formål at etablere samarbejde om sådanne studieområder, i reglen af videregående karakter, hvor der enten kun findes et begrænset antal studerende i de enkelte lande, eller hvor forskningen eller undervisningen fordrer et særlig kostbart udstyr, sjældent faglitteratur o. lign. I øvrigt falder disse forudsætninger i mange tilfælde sammen.

Et samarbejde af den ene eller den anden af de ovennævnte arter er i et vist omfang allerede etableret på nogle studieområder og navnlig inden for den teknisk-videnskabelige forskning gennem en særlig delegation med et permanent fællessekretariat, Nordforsk. Selv på dette felt er samarbejdet dog kun i sin vorden, og på de fleste andre områder er det endnu mindre udviklet, selv om der mellem nogle af de øvrige videnskabelige forskningsråd er knyttet visse kontakter fra land til land.

Nordisk Råd og nordisk videnskabeligt samarbejde

Lige siden sin oprettelse har Nordisk Råd aktivt interesseret sig for de særlige muligheder, det nordiske samarbejde rummer for at fremme forskning og videnskabelig undervisning. I nøje forbindelse med Nordisk Kulturkommission har rådet således taget en række initiativer, som på en række områder tilsigter at gøre Norden til en forsknings- og studiemæssig enhed. I adskillige tilfælde har disse tiltag givet nyttige resultater.

Allerede på sin første session i København i februar 1953 vedtog rådet en henstilling til regeringerne om at udse sagkyndige til at fungere som rådgivende instans vedrørende udbygningen af videnskabelige institutioner i de nordiske lande (rekommandation nr. 8/1953, punkt C). Regeringerne imødekom denne opfordring ved at pålægge Nordisk Kulturkommissions videnskabelige sektion at virke som et sådant sagkyndigt udvalg.

Fælles nordiske institutter

På grundlag af udredninger sektionen har ladet foretage og med støtte i rekommandationer fra rådet er der oprettet et institut for folkedigtning i København, mens forberedelser er truffet til at oprette bl. a. et institut for havekunst i København, et søretsinstitut i Oslo og et institut for international politik sammesteds. Endvidere har rådet ved sine rekommandationer

taget initiativet til oprettelsen af Nordisk Journalistkursus ved Århus universitet, Nordisk Institut for teoretisk Atomfysik i København og en interimskomité for transportforskning.

Alle disse enten allerede fungerende eller under forberedelse værende institutioner er eksempler på specialiserede læreanstalter eller forskningscentre, hvor de nordiske lande går sammen om at skabe én fælles institution på et eller andet område for derved at opnå større effektivitet. Den samme idé ligger bag oprettelsen af de fællesnordiske undervisningscentre, de såkaldte »growing points», »vækstcentre», som finansieres dels af de nordiske lande i fællesskab, dels af OEEC og for tiden omfatter otte naturvidenskabelige og tekniske institutioner af meget speciel karakter i en række af de nordiske lande.

Samarbejde mellem »immaterielle» institutioner

En anden form for samarbejde er under ledelse af et fælles råd etableret mellem en række havbiologiske forskningsstationer i Finland, Danmark, Sverige og Norge. Hver af disse stationer repræsenterer sit særlige speciale, og de studerende, som ønsker en all round uddannelse, må da vandre fra sted til sted mellem institutionerne. Samme idé ligger bag forslaget om oprettelsen af en fælles husholdningsvidenskabelig undervisning, hvor de enkelte forsknings- og studiediscipliner efter planen skal knyttes til i forvejen eksisterende højere læreanstalter i Danmark, Norge og Sverige. Også her må de studerende besøge alle de pågældende læreanstalter for at tilegne sig den fuldstændige uddannelse, som undervisningsplanen tilsigter.

Endvidere har rådet og Kulturkommissionen i fællesskab bistået med at tilvejebringe det finansielle underlag for det kulturhistoriske leksikon for den nordiske middelalder, ved hvis udarbejdelse et særlig intimt samvirke finder sted mellem en stor kreds af nordiske forskere.

Koordinationsorganer og samarbejdsnævn

Det er karakteristisk for de fleste af de ovennævnte studieområder, at her ikke i forvejen fandtes en særlig udbygget forskning i noget eller mere end i et enkelt af landene. Derfor har det ladet sig gøre uden alt for stort besvær at skabe en fælles institution eller at enes om planer for en sådan. Helt anderledes vanskeligt har det derimod været at tilvejebringe planmæssigt samarbejde på områder, hvor de nationale institutions- og forskerinteresser er stærke og ikke altid har tilstrækkelig forståelse for værdien af en nordisk arbejdsdeling. I sådanne tilfælde har rådets rekommandationer foreløbig ikke udvirket andet, end at der er blevet skabt eller forberedt koordinationsorganer, samarbejdsnævn eller forskningsråd mellem de allerede eksisterende institutioner i de enkelte lande. Dette gælder således alkoholforskningen, arktisk medicin og hygiejne samt kriminologisk forskning. For næringsforskningens vedkommende har rådsrekommandationen overhovedet ikke bragt noget resultat, og det samme gælder rekommandationerne vedrørende husdyrforskningen, jordbrugsforskningen og vandforskningen, til

trods for alle disse forskningsdiscipliners meget store praktisk-økonomiske betydning.

Stipendier for studerende og forskere

Tilvejebringelsen af øgede stipendiemuligheder for de studerende, først og fremmest til ophold i andre nordiske lande end hjemlandet, er et nødvendigt komplement til oprettelsen af fælles forskningsinstitutter og i det hele til bestræbelserne for at tilskynde de studerende til at tilbringe en vis periode ved en eller flere af de nordiske nabolandes højere læreanstalter. Et vigtigt led i den videnskabelige arbejdsdeling er endvidere udvekslingen af forskere mellem de forskellige videnskabelige institutioner. Nordisk Råd har tilgodeset begge disse behov ved at vedtage rekommandationer om stipendier for studerende og yngre forskere såvel som bevillinger til udveksling af videnskabelige lærere. I nøje sammenhæng med disse forslag, som har til formål at underbygge Nordens forsknings- og studiemæssige enhed, står rekommandationer, som henstiller, at de nationale videnskabelige forskningsråds bevillinger kan ydes overalt i Norden uden hensyn til landegrænser eller statsborgere. Kulturkommissionen støtter endvidere bestræbelserne for en specialisering af de videnskabelige bibliotekers boganskaffelser, for at man også på dette vigtige område ved samarbejde kan opnå størst mulig nytte af de til rådighed stående bevillinger.

Om de fleste af de nævnte forslag gælder, at de er blevet modtaget med betydelig velvilje af myndighederne, men endnu ikke har sat sig større frugter i form af bevillinger, i hvert fald ikke i et omfang, som står i forhold til problemets betydning.

Tentamensgyldighed

For at de studerende i ønskeligt omfang kan studere et speciale eller en disciplin ved det lærdomssæde i Norden, som giver den for dem best egnede uddannelse på det pågældende felt, er det dog ikke tilstrækkeligt, at der skaffes stipendiehjælp til at dække meromkostningerne ved opholdet i et andet nordisk land. Det vil i næsten alle tilfælde være en forudsætning for et sådant studieophold, at de studerende med sikkerhed kan regne med, at de prøver eller deleksaminer, de aflægger ved nabolandenes læreanstalter, kan godkendes som led i deres endelige eksamen ved hjemmeuniversitetet. Hertil sigter det omfattende arbejde, Kulturkommissionen har udført for at etablere nordisk »tentamensgyldighed«. Foreløbig omfatter denne 10—12 fagområder.

Rekommandation om samarbejds mulighederne

Nordisk Råd har dog ikke begrænset sine henstillinger alene til de ovennævnte, mere specielle forskningsområder eller til de forskellige foranstaltninger, som kan lette udvekslingen af forskere og studerende. Det har også peget på nødvendigheden af en mere vidtgående planlægning af samarbejdet mellem de nordiske videnskabelige institutioner og højere læreanstalter først og fremmest med det formål for øje mere fuldstændigt at udnytte deres

undervisningskapacitet ved oprettelse af helt nye uddannelseslinjer og ved udbygning af undervisningen inden for allerede eksisterende specialområder. Ved rekommandation nr. 12/1958 henstillede rådet således til regeringerne at foretage regelmæssige og indgående undersøgelser af samarbejdsmulighederne ved udbygningen af universiteter og andre højere læreanstalter, med udgangspunkt i departementernes behandling af disse institutioners budgetter og med støtte i udredningsarbejde udført af Nordisk Kulturkommissions videnskabelige sektion.

Betænkningen om de tekniske højskoler

Hvad der kan opnås ved en sådan systematisk analyse af samarbejdsmulighederne over et bredere område fremgår af den betænkning, der med udgangspunkt i rådets rekommandation nr. 17/1957 om samarbejde om uddannelsen af teknisk personel blev afgivet af et ekspertudvalg nedsat af Kulturkommissionen (se 7:e sess. 1959, s. 1087 ff). Denne redegørelse viser, hvordan et systematisk samarbejde mellem de tekniske højskoler i Norden rummer meget store fordele med hensyn til tilvejebringelsen af en mere differentieret forskning og uddannelse, og den gør også rede for de forholdsregler, som må træffes på en lang række områder for at gøre samarbejdet effektivt.

En mere konsekvent planlægning er nødvendig

Selv om man således med tilfredshed kan konstatere, at Nordisk Råds og Nordisk Kulturkommissions initiativ allerede har afsat en række resultater og på andre områder i hvert fald har givet stødet til udarbejdelsen af mere eller mindre vidtgående forslag, er det ikke desto mindre vor opfattelse, at der endnu står meget tilbage at gøre. Det er vor overbevisning, at hele dette overmåde vigtige problem om det videnskabelige samarbejde i Norden må tages op til behandling med langt større konsekvens og energi end hidtil. Fremfor alt gælder dette den generelle planlægning over videre felter.

Derfor anser vi det for at være af største betydning, at samråd kommer i gang om planlægning mellem de ansvarlige myndigheder under forberedelserne til de store udvidelser af de højere læreanstalter, som alle landene i disse år er i gang med. Hverken den svenske betænkning af 1959 om universiteter og højere læreanstalter i 1960-årenes samfund (SOU 1959: 45) eller den svenske betænkning af 1960 om højere uddannelse, forskning og forsøg på landbrugets område (SOU 1960: 2) drager tanken om et nordisk samarbejde ind til nærmere overvejelse. Heller ikke synes rådets rekommandation nr. 17/1957 eller den derpå byggende betænkning om samarbejde om uddannelse af teknisk personale endnu at have givet anledning til undersøgelser af, i hvilket omfang en arbejdsdeling kan etableres mellem den allerede påbegyndte store nye tekniske højskole nord for København og den planlagte tredje tekniske højskole i Lund.

Derimod peger det norske langtidsprogram for årene 1958—61 (stortingsmelding nr. 67/1957, s. 34 og 36) på, at mulighederne for en rationel ar-

bejdsdeling gennem internationalt samarbejde må udnyttes. Det siges i denne sammenhæng, at »særlig interesse knytter seg til mulighetene for et nærmere forskningssamarbeid i Norden», og der gives visse antydninger om, hvor et sådant samarbejde kan sætte ind.

Hindringer for videnskabelig arbejdsdeling

Denne slags mere i almindelighed holdte henstillinger vil dog ikke være i stand til at overvinde de hindringer, som rejser sig for en systematisk gennemført videnskabelig arbejdsdeling i Norden. I hvert fald synes rådsrekommendation nr. 12/1958 om samarbejdsmulighederne ved udbygningen af universiteterne endnu ikke at have haft nogen større virkning, til trods for at det 8. nordiske undervisningsministermøde i Oslo i februar 1959 besluttede at opfordre de pågældende myndigheder og udredningskommissioner til at være opmærksomme på de muligheder det nordiske samarbejde rummer på dette felt.

Dog kan det ikke bebrejdes regeringerne eller universitetsmyndighederne, at der er sket så forholdsvis lidt med hensyn til en gennemgribende nordisk videnskabelig planlægning. Årsagen er ikke manglende interesse hos de politiske og administrative instanser og som regel heller ikke forskernes naturlige trang til at udbygge deres egne institutioner så godt som muligt og deres dermed sammenhængende ulyst til at dele bevillinger og arbejdsopgaver med andre landes forskere. Den nuværende tingenes tilstand skyldes først og fremmest, at hverken universitetsadministrationerne eller undervisningsministerierne eller Kulturkommissionens videnskabelige sektion har arbejdskraft nok til inden for overskuelig tid at foretage de meget krævende ekspertundersøgelser, der er forudsætningen for konkrete forslag om samarbejdstiltag.

Vi deler derfor helt de synspunkter regeringernes rådgivende nordiske organ i disse spørgsmål, Kulturkommissionens videnskabelige sektion, gav udtryk for i sin skrivelse til regeringerne i anledning af det foreslåede samarbejde mellem de tekniske højskoler¹. Sektionen skriver her:

Et slikt samarbeid krever imidlertid efter seksjonens oppfatning ikke bare kontakt mellom høyskolene, men også drøftninger om utbyggingsplanlegging på høyeste politiske og administrative plan. Ikke minst gjelder dette i forbindelse med den planlegging av nye høyskoler eller nybygging av høyskoler som i dag finner sted.

Et centralorgan for planlægning af den videnskabelige arbejdsdeling

Den første betingelse for, at der kan etableres et nordisk videnskabeligt samarbejde, er derfor, at der skabes det nødvendige administrative apparat til at forestå den centrale planlægning. Ligesom hidtil kan Kulturkommissionens videnskabelige sektion formentlig fungere som øverste rådgivende og indstillende instans og træffe beslutninger om, på hvilke områder og i hvilken rækkefølge specialundersøgelser må foretages. Ekspertes fra de

¹ 7:e sess., s. 1116.

pågåeldende fagområder må naturligvis bistå ved disse undersøgelser, men desuden vil det være nødvendigt med et permanent centralt sekretariat, som kan sikre fasthed, plan og tempo i de forskellige udredninger. Et sådant fællesnordisk videnskabeligt planlægningssekretariat under regeringernes samarbejdsorgan, Kulturkommissionen, bør til leder have en chef med førsteklasses administrative evner og den fornødne autoritet og indflydelse over for specialudvalgene, universitetsadministrationerne og departementerne. Han må, som det hedder med Kulturkommissionens ord, kunne deltage i »drøftninger om udbyggingsplanlægning på højeste politiske og administrative plan«. Stillingen kan få afgørende betydning for udformningen af samarbejdet inden for Norden på dette vitalt vigtige område.

Oprettelsen af en sådan post som fællesnordisk generalsekretær for forskningssamarbejdet til at forestå planlægningen af specialiseringen og samarbejdsformerne ud fra et nordisk helhedssynpunkt bør dog ikke udelukke, at det overdrages en højststående embedsmand i hvert af landene at have det direkte ansvar for effektiv behandling på national basis af de forslag, som forelægges regeringerne af Kulturkommissionens videnskabelige sektion, og for den hurtige administrative gennemførelse af de af statsmagterne godkendte forslag.

Nødvendigheden af hurtige beslutninger

Som flere gange omtalt arbejdes der for tiden i alle landene på omfattende og overmåde kostbare udvidelser af universiteterne og de højere læreanstalter. Tidspunktet er derfor netop nu inde til at foretage en fælles analyse af mulighederne for at fordele forskningsopgaverne imellem dem efter de grundprincipper, som er udformet i betænkningen om de tekniske højskoler. I forvejen er det principielt af største betydning, at de nordiske lande i stærkest muligt tempo udbygger deres forskningsapparat. Men de særlige muligheder, som det nordiske samarbejde frembyder for at gøre denne udbygning mere effektiv og samtidig mindre bekostelig i forhold til de opnåede resultater, kræver hurtig handling. Inden længe vil de forskellige udbygningsplaner være så vidt fremskredet, at det bliver langt vanskeligere at fordele arbejdsopgaverne rationelt mellem de forskellige institutioner i Norden.

Under henvisning til foranstående og med understregning af sagens presserende karakter tillader vi os at henstille, at Nordisk Råd rekommanderer regeringerne,

1. at det for at undgå forsinkelser med planlægningen overdrages Nordisk Kulturkommissions videnskabelige sektion i kontakt med rådets kulturudvalg eller en komité under dette til Nordisk Råds 10. session at forelægge et skitseprogram for de nærmeste tre års udbygning af samarbejdet mellem de nordiske landes højere læreanstalter og forskningsinstitutioner med fastsættelse af en prioritetsliste for de forskellige foranstaltninger, samt

2. at regeringerne til førstkommende session forelægger rådet forslag til indretning af en permanent nordisk og national organisation, der under ansvar over for de nordiske undervisningsministermøder skal have til opgave at planlægge en systematisk arbejdsdeling inden for alle områder af den nordiske forskning og videnskabelige uddannelse.

Reykjavík, Oslo, København, Stockholm og Helsingfors i december 1960

Ólafur Björnsson Trond Hegna Ole Bjørn Kraft Helge Larsen
Hugo Osvald Juha Rihtniemi Helge Seip Johannes Virolainen

BILAGA

Yttranden över medlemsförslaget

D a n m a r k

Handelsministeriet:

Handelsministeriet har forelagt det til behandling på Nordisk Råds 9. session rejste medlemsforslag angående planlægning af samarbejde om spørgsmål om højere uddannelse og forskning for *Handelshøjskolen i København*, der har udtalt,

at højskolen for sit vedkommende må finde, at et nordisk samarbejde på de omhandlede områder kan indeholde værdifulde elementer, og der har da også gennem en længere årrække bestået en snæver kontakt mellem de nordiske handelshøjskoler, dels i form af rektormøder, der afholdes hvert andet år, dels i form af emnekonferencer mellem lærere inden for samme fagområde, ved hvilke lejligheder såvel forskningsmæssige som undervisningsmæssige spørgsmål drøftes med betydeligt udbytte, dels endelig gennem hyppige personlige kontakter mellem de enkelte lærere m. fl. Det kan endvidere nævnes, at et nordisk samarbejde finder sted derved, at et ikke ubetydeligt antal norske studerende (og undertiden tillige studerende fra andre nordiske lande) hvert år optages på højskolens almene erhvervsøkonomiske studium såvel som på de 4-årige aftenstudier til højskolens diplomprøver, for de sidstnævntes vedkommende endog således, at de pågældende hyppigt får adgang til at gennemføre forberedelsen til den endelige eksamen ved et 2-årigt heltidsstudium, en adgang, der normalt ikke står åben for danske studerende. Yderligere kan det anføres, at der er etableret et nært samarbejde med det nyoprettede økonomiske fakultet ved Lunds universitet.

Imidlertid må højskolen nære overvejende betænkelighed ved en ordning som den i det omhandlede medlemsforslag skitserede, hvorefter det nordiske videnskabelige samarbejde søges fremmet gennem oprettelsen af et administrativt organ til at forestå den centrale planlægning. Man er af den opfattelse, at samarbejdet inden for den erhvervsøkonomiske videnskab vil være bedst tjent med at kunne udvikle sig på frivilligt grundlag, således som tilfældet hidtil har været, og at forslag om konkrete samarbejdsopgaver mest hensigtsmæssigt kan behandles ved direkte forhandling mellem de professorer m. fl. ved de enkelte højskoler, hvis arbejdsområde måtte blive berørt af det pågældende forslag. Man skal endvidere anføre, at en særlig frugtbar udvikling inden for et bestemt forskningsområde ved en enkelt højskole i almindelighed snarere vil opstå i kraft af tilstedeværelsen af en usædvanlig forskerpersonlighed og det milieu, han formår at skabe, end gennem en udefra tilrettelagt specialisering. Særlig på nye forskningsområder kan det vel være en fordel, at arbejdet foregår efter en fælles plan, men en sådan vil oftest uden vanskelighed kunne sikres ved de tidligere omtalte hyppige personlige kontakter mellem det til de enkelte højskoler knyttede forskningspersonale. Det vil dog være ønskeligt, at også længere ophold ved

andre højskoler, såvel for studerende som forskere, lettes gennem tilvejebringelsen af øgede legatmuligheder.

For så vidt angår spørgsmålet om gensidig tentamensgyldighed inden for Norden, skal man bemærke, at denne formentlig vil kræve en gennemgribende omlægning af hele undervisnings- og eksamenssystemet i flere, muligvis alle, nordiske lande.

København, den 16. februar 1961

(*sign.*)

Undervisningsministeriet:

— — — skal man herved meddele, at man fra undervisningsministeriets side principielt ser med stor velvilje på de synspunkter og tanker, som medlemsforslaget er udtryk for.

Forslaget er i øjeblikket genstand for nærmere overvejelser.

København, den 10. februar 1961

Jørgen Jørgensen

Otto Obling

Eksp. sekr.

Den kgl. veterinær- og landbohøjskole:

»Medlemsforslag om planering av samarbejde i fråga om högre utbildning och forskning» har været drøftet i lærerforsamlingens forretningsudvalg. Det fremgik af denne drøftelse, hvad der for øvrigt på forhånd stod klart, at der på alle højskolens områder er en levende interesse for det nordiske samarbejde, og at man gerne ser det intensiveret. Det er for højskolen en ganske naturlig ting, at der inden for dens mange forskelligartede fagområder består en frugtbar vekselvirkning de nordiske lande imellem, og der er mange eksempler på, at en sådan vekselvirkning udvikler sig til en fordeling af forskningsopgaverne, som er nyttig for helheden. Det samlede indtryk er, at man er inde i en udvikling, som indebærer gode muligheder for en videre udbygning af det nordiske samarbejde på højskolens områder.

Dermed er ikke sagt, at en kraftigere intensivering ikke skulle være ønskelig. Det er den utvivlsomt og den vil efter højskolens opfattelse kunne opnås ved enkle foranstaltninger. I første række skal man pege på den mulighed, at der ydes fornøden støtte til, at nordiske videnskabsmænd med korte mellemrum mødes i små faglige kontaktgrupper til drøftelse af fælles aktuelle undervisnings- og forskningsmæssige problemer. Dette i forbindelse med mere direkte føling mellem højskolernes ledelse vil formentlig kunne hidføre den styrkelse af nordisk undervisning og forskning, som man ønsker at skabe i det stillede forslag.

Efter højskolens opfattelse bør man gå frem ad denne eller en lignende vej, medens man må tage afstand fra den tanke, at den samlede videnskabelige forskning skulle kunne ledes, planlægges og systematiseres af en særlig fællesnordisk organisation, ligesom det skønnes overmåde vanskelig med fordel at indføre en fællesnordisk prioritetsliste for de forskellige foranstaltninger.

København, den 14. februar 1961

N. Thorkil-Jensen

Rektor, professor

H. C. Aslyng

Professor, dr.,
lærerforsamlingens
sekretær

N o r g e

Kirke- og undervisningsdepartementet:

Universitetet i Oslo har i brev av 6. februar 1961 gitt følgende uttalelse:

Kollegiet behandlet saken i møte fredag 3. d. m. Med den korte tidsfrist som er gitt for en uttalelse finner kollegiet det vanskelig å ta stilling til de forslag saken gjelder, idet en mangler full oversikt over de mange konsekvenser en realisering av forslagene vil eller kan få.

Kollegiet er dog klar over at det nordiske samarbeid på forskningens område, særlig i utbyggingen av visse spesielle forsknings- og undervisningsområder, har krav på den aller største oppmerksomhet, og at det trenger en fastere organisatorisk og administrativ ledelse enn det hittil synes å ha hatt. Uten å ta stilling til hvordan dette mål skal nåes, vil kollegiet derfor gi sin tilslutning til de to anbefalinger som inneholdes i medlemsforslagets siste avsnitt.

Norges tekniske høgskole har i brev av 6. februar 1961 uttalt seg slik vedlagte gjenpart viser [*se nedan*].

En viser til de uttalelser som foreligger, og vil eventuelt ettersende ytterligere uttalelser fra institusjonene når slike måtte komme inn.

Det forslag som er tatt opp om etableringen av et nordisk vitenskapelig samarbeid, reiser vidtrekkende prinsipielle og praktiske spørsmål. Det er derfor forståelig at institusjonene ikke har funnet det mulig å behandle forslaget i sin fulle bredde i løpet av den tid som har stått til rådighet.

Departementet er av den oppfatning at spørsmålet om internasjonalt samarbeid når det gjelder utbyggingen av universiteter og høgskoler bør vises den største oppmerksomhet, og mener derfor at det foreliggende forslag i prinsippet bør få tilslutning fra norsk side.

Mulighetene for et mer omfattende internordisk samarbeid synes å ligge særlig vel til rette. Det samarbeid på visse felter av undervisning og forsk-

ning som allerede er etablert, viser at de praktiske vanskeligheter som melder seg, lar seg løse. Vi viser ellers til det som er uttalt i St. meld. nr. 67 (1957) om langtidsprogrammet for 1958—61, side 34 og 36, der det er gilt uttrykk for at mulighetene for en rasjonell arbeidsdeling, særlig gjennom internordisk samarbeid, må utnyttes.

Vi gjør ellers oppmerksom på at det i januar 1960 ble nedsatt et utvalg til å komme med forslag om den videre utbygging av universitetene og høgskolenene i Norge. Utvalgets mandat er på grunnlag av våre nasjonale behov, våre ressurser og koordineringen av institusjonenes oppgaver:

1. Å komme med forslag til rammeplaner for utviklingen av våre universiteter og høgskoler, og herunder vurdere hvilken utbygging disse planer vil kreve.

2. Å komme med forslag til utbygging i perioden 1960—69 og å foreslå prioritering og tempoplan for de tiltak som bør gjennomføres i første 5-års periode.

Utvalgets formann er statssekretær Per Kleppe.

Departementet vil foreslå at det foreliggende forslag til Nordisk Råds 9. sesjon gis prinsipiell støtte fra norsk side.

Oslo, 10. februar 1961

Etter fullmakt

Olav Hove

Trygve Tønnessen

Norges tekniske høgskole:

For Norges tekniske høgskole vil det dominerende problem i de nærmeste år fremover være utbygging av anlegg og virksomhet til tilstrekkelig kapasitet for å dekke landets behov for den alminnelige utdanning av arkitekter og ingeniører innen de store hovedgrupper. Denne situasjon finner man også i de andre nordiske land, hvor det tas sikte på å øke kapasiteten for den alminnelige ingeniørutdanning til henimot det dobbelte av hva den er idag. Det er naturlig å søke behovet for denne undervisning, som må sidestilles med annen grunnleggende utdanning, dekket nasjonalt. Den vil for hvert land kreve en eller flere meget store institusjoner. Felles tiltak er på faglig og økonomisk grunnlag da neppe naturlig. En viser i denne forbindelse til innstillingen av august 1959 fra utvalget for samarbeid mellom de tekniske høgskoler i Norden¹.

For spesielle fagområder med lite antall studenter vil det være mer naturlig å søke felles nordiske løsninger. Dette gjelder bare i liten grad for den alminnelige ingeniørutdanning, som ikke tar sikte på utpreget spesialisering. Videregående studium og forskning vil imidlertid alltid være konsentrert

¹ 7:e sess., s. 1087.

innen meget spesielle fagområder, og for denne virksomhet vil en utnyttelse på nordisk basis av de beste faglige muligheter være det riktige. Det vises også her til den nevnte innstilling.

Realiseringen av en slik utnyttelse av spesielle studiemuligheter fordrer god kontakt og samarbeid mellom institusjonene for å styrke orienteringen om hver institusjons sterke sider og spesialiteter og for å lede de studerende og unge forskere til den mest egnede institusjon.

Utnyttelsen av foreliggende muligheter bør sikres ved intensivering av det personlige samarbeide og de personlige kontakter innen fagkretsen og ved å styrke på internordisk basis særlig lovende opplegg med henblikk på internordisk utnyttelse i likhet med hva man i OEEC's regi har iverksatt i de vitenskapelige »growing points» ved institusjonene.

En daglig virksomhet som vokser frem i et naturlig samarbeide vil i sin tid kunne føre til større felles utbygningstiltak.

Den nevnte komité nevner også i sin innstilling de undersøkelser den har gjort for å bringe på det rene om det for tiden foreligger grunnlag for initiativ til spesielle felles tiltak innen teknisk undervisning. Den konstaterer at det ikke foreligger grunnlag for konkrete forslag, men nevner en rekke områder som det vil være naturlig å gjøre til gjenstand for nærmere oppfølging.

Komitéen har bebudet at den i annen del av sin innstilling vil komme med konkrete forslag til utbygning av kontaktorgan på det faglige plan, bygget på representasjon fra høgskolene, forskningsrådene og det tekniske næringsliv. Dette organ forutsettes å representere en mer bevisst organisering av den faglige kontakt og gjensidige orienteringsvirksomhet som allerede er etablert uten formelle organer. Det ville få som oppgave å holde seg kontinuerlig orientert om aktuelle ønsker, forslag eller initiativ innen samtlige nordiske land, når det gjelder nye forsknings- og undervisningstiltak innen den teknisk vitenskapelige sektor. Et slikt kontaktorgan må forutsettes å være spesielt forpliktet til å sørge for grundige overveielser av mulighetene for felles nordiske løsninger og treffe nødvendige tiltak for å bringe disse frem til en vurdering av de bestemmende instanser.

Et samarbeidsorgan av denne art sammen med den bestående organisasjon Nordforsk vil med utgangspunkt i den faglige krets skape et godt grunnlag for nordisk koordinering og samarbeide innen det samlede teknisk naturvitenskapelige område.

Det foreligger således forholdsvis langt utviklede planer om et samarbeide på rent faglig plan, som vil gjøre det mulig for de sentrale administrative myndigheter i de nordiske land til en hver tid å få samarbeidsproblemenes faglig utredet og behandlet. Det synes derfor tvilsomt om det skulle være behov for ytterligere etablering av mer omfattende samarbeidsorganer.

Erfaringer fra høgskole-samarbeidet synes å peke i retning av at problemene for realisering av ønsket om et sterkere nordisk samarbeide strander på så trivielle problemer som personalmangel ved de vitenskapelige institu-

sjoner, med derav følgende reduserte muligheter for utveksling, og av mangel på stipendordninger for videregående studerende og unge forskere som vil arbeide ved forskningssentrer i andre nordiske land.

Trondheim, 6. februar 1961

S. P. Andersen

Medlemsförslag om utökad hjälp till utvecklingsländerna

(Väckt av Erik Eriksen, Karl-August Fagerholm, Nils Hønsvald, Gisli Jónsson och Bertil Ohlin)

Klyftan i levnadsstandard mellan å ena sidan de industrialiserade länderna och å andra sidan utvecklingsländerna, som länge varit skrämmande stor, har på senare tid snarare vidgats än minskats. Medan genomsnittsinkomsten per individ år 1957 enligt av Förenta Nationerna publicerade statistiska uppgifter i Förenta staterna uppgick till ungefär 10 500 kronor och i länder som Sverige och Schweiz till ungefär 6 500 kronor, stannade den i Indien vid knappt 350 kronor och i Etiopien vid drygt 200 kronor. Nära två tredjedelar av jordens befolkning beräknas för närvarande sakna möjlighet att skaffa sig tillräckliga eller näringsfysiologiskt tillfredsställande livsmedel, och en icke ringa del därav lider av utpräglad undernäring.

Under sådana förhållanden framstår det som ytterligt angeläget, att betydande hjälpåtgärder från de högindustrialiserade ländernas sida vidtages. Från de nordiska ländernas sida har också under de senaste åren från såväl statligt som privat håll betydande belopp ställts till förfogande för hjälp i olika former till utvecklingsländerna. En översikt över bidragen från Danmark, Finland, Norge och Sverige har utarbetats av Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete och tillställts rådets ekonomiska niomanakommitté till dess möte i Köpenhamn den 10 och 11 december 1960 [se *Bilaga 2*].

Hjälpbehoven är emellertid så stora, att hjälpåtgärder av en helt annan storleksordning torde bli aktuella i en steg för steg vidgad omfattning. De nordiska länderna med deras traditioner på det humanitära området och frihet från alla politiska aspirationer och bisyften vid beviljande av hjälp till utvecklingsländerna har betydande möjligheter och därför också ansvar i detta avseende. Det synes därvid naturligt, att de nordiska länderna samverkar kring sådana hjälpprojekt, där detta är rationellt. Därigenom manifesteras utåt deras sammanhållning på samma sätt som skett bl. a. beträffande det av Danmark, Norge och Sverige drivna Korea-sjukhuset. Sådana samnordiska projekt kan givetvis taga olika former. Särskilt lämpade för samnordiska åtgärder synes vara exempelvis gemensamma undervisningsanstalter i de nordiska länderna eller i något utvecklingsland. Här kan ifrågakomma utbildning av tekniker, läkare, administratörer o. s. v. från utvecklingsländerna. Samverkan beträffande konkreta investeringsprojekt i

utvecklingsländerna är en annan handlingslinje, som bör prövas. Det synes vidare naturligt, att de nordiska länderna i den utsträckning, som är möjlig och lämplig, samverkar och koordinerar sin verksamhet inom olika internationella organ för hjälp till utvecklingsländerna. Ett vidgat nordiskt samarbete på detta område torde kräva ett intimt samarbete mellan de rationella organen i de olika nordiska länderna för biståndsverksamheten.

Under hänvisning till vad ovan anförts får vi hemställa,

att Nordiska rådet måtte för regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige giva uttryck för sin uppfattning om önskvärdheten av vidgad hjälp i olika former till utvecklingsländerna och av nordisk samverkan kring konkreta biståndsprojekt och i övrigt på detta område.

København den 11 december 1960

Erik Eriksen Karl-August Fagerholm Nils Hønsvald Bertil Ohlin
Gísli Jónsson

*BILAGA 1***Skrivelse från Nordiska rådets presidium till Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete angående uppgifter om den nordiska hjälpen till utvecklingsländerna**

Sedan Nordiska rådets presidium vid överläggningar med de nordiska ländernas statsministrar på Harpsund den 6—7 oktober 1960 överenskommit, att spørsmålet rörande hjälpen till utvecklingsländerna och samarbetet på detta område skulle komma under debatt som en viktig punkt på dagordningen för rådets nionde session i Köpenhamn i februari 1961, får presidiet härmed hemställa om ministerkommitténs medverkan till införskaffande av svar på de i bifogade promemoria [*se Bihang*] under punkt 5 upptagna frågorna.

Då dessa frågor kommer att förberedas av rådets ekonomiska niomannakommitté, som sammanträder i Köpenhamn den 10—11 december 1960, vore önskvärt, att materialet kunde vara rådet tillhanda före nämnda tidpunkt.

Harpsund den 7 oktober 1960

För Nordiska rådets presidium

Gisli Jónsson

BIHANG

P M rörande samordning av hjälpen till utvecklingsländerna

1. Frågan om hjälpen till utvecklingsländerna var första gången före i rådet vid dettas andra session 1954 i Oslo, då fyra norska jämte en dansk rådsmedlem i ett medlemsförslag (Sak 13/1954) hemställde, att rådet måtte rekommendera regeringarna att överväga en gemensam aktion i FN för ökade bidrag till hjälpprogrammet för världens underutvecklade länder. Rådets ekonomiska utskott, som behandlade medlemsförslaget, uttalade i sitt förslag (nr 5/1954), att det fann det naturligt, att samarbetet på detta område mellan de nordiska länderna fortsattes och, om så erfordrades, utbyggdes vidare. Då utskottet utgick från att regeringarna fortsatte arbetet för de underutvecklade områdena i världen och i den utsträckning, det var möjligt, verkade för en effektivisering av arbetet, föreslog utskottet rådet att icke företaga sig något i saken. Rådet beslöt också utan diskussion i enlighet med utskottets förslag.

2. Spørsmålet återkom fyra år senare vid rådets sjätte session 1958 i Oslo, då i en annan form. De nordiska ländernas socialdemokratiska ungdoms-

organisationer hade i mars 1958 riktat likalydande framställningar rörande hjälpen till utvecklingsländerna dels till de nordiska ländernas regeringar, dels till Nordiska rådet. Skrivelsen togs upp av fyra socialdemokratiska rådsmedlemmar (Sak A 13/1958) i ett medlemsförslag, vari dessa hemställde, »at Nordisk råd rekommanderer regeringerne at tage initiativ til, at de nordiske lande samordner deres egen indsats til hjælp for de økonomisk tilbagestående lande og kraftigt forøger denne indsats i takt med udviklingen i deres egen velstand, samt til, at de nordiske lande ved en fællesaktion inden for FN søger at udvirke en udvidelse af medlemsstaternes internationalt organiserede hjælp». I anledning av medlemsförslaget inhämtades vissa uppgifter om de nordiska ländernas insatser på ifrågavarande område; dessa upplysningar återfinnes i rådets handlingar (6. sesj., s. 471—475). Ekonomiska utskottet (förslag nr 6/1958) uttalade sig välvilligt om förslaget och förutsatte, att de nordiska länderna fortsatte sitt arbete för de underutvecklade områdena i världen och verkade för en effektivisering av detta arbete och för en koordination av de nordiska ländernas insatser. Härjämte förutsatte utskottet, att regeringarna skulle närmare överväga de socialdemokratiska ungdomsorganisationernas skrivelse, och förordade därmed, att rådet icke företog sig något i saken. Detta blev också rådets beslut.

Vid förslagets första behandling i rådet hade en av förslagsställarna, herr Hækkerup, berört frågan om i vad mån de nordiska ländernas anslag för ändamålet skulle i sin helhet gå genom FN eller huruvida länderna vid sidan av anslagen till FN skulle driva en egen hjälpverksamhet på bilateral bas. Herr Hækkerup uttalade sig därvid till förmån för det senare alternativet.

Vid sakens avgörande förekom i rådet endast ett kort meningsutbyte. Utskottets förman herr Kraft begagnade tillfället att deklarerat, att utskottets avlagsförslag icke finge tolkas, som om utskottet hade en negativ inställning till själva saken. Utskottsformannen hänvisade till de positiva uttalandena i utskottsförslaget, som ovan refererats.

3. Vid årets rådssession förekom åter frågan om hjälpen till utvecklingsländerna — nu under en ny synvinkel — i rådet. I anledning av ett medlemsförslag (Sak A 24/1960) antog rådet en rekommendation (nr 9/1960), i vilken regeringarna uppmanades att ta upp frågan om ett gemensamt initiativ för att befordra och samordna utbildningen av experter till tjänstgöring i underutvecklade länder. I samband med att rådets ekonomiska utskott behandlade förslagets mera begränsade frågeställning tog det emellertid även upp det större problemet om samordningen de nordiska länderna emellan av hjälpen till utvecklingsländerna över huvud. I denna del uttalade utskottet, att denna mera vidsträckt fråga syntes lämpligen böra vidare behandlas av rådets ekonomiska niomannakommitté.

Under den korta debatten om saken i rådet, som föregick rekommendationens antagande, framhöll herr Osvald, att man icke borde begränsa sig till ett nordiskt initiativ för utbildning av experter; man borde även göra en samfällad aktion i FN för att stimulera FN att göra mera för utbildning av experter, som är avsedda att tjänstgöra i utvecklingsländerna.

4. Nordiska rådet har, som framgår av redogörelsen, före 1960 redan två gånger tidigare haft uppe den allmänna frågan om nordiskt samarbete beträffande hjälpen till utvecklingsländerna. Båda gångerna, 1954 och 1958, har medlemsförslag icke lett till annat än välvilliga uttalanden från ekonomiska utskottets sida. Då detta utskott nu självt förordat en undersökning inom ramen av rådets ekonomiska niomannakommitté, får meningen antagas vara, att utskottet nu är berett att eventuellt förorda ett mera positivt beslut i ämnet och att utskottet önskar material för ett bedömande av frågan, därest denna vid nästkommande session skulle föras fram i ett medlems- eller regeringsförslag.

Från ordföranden i rådets ekonomiska niomannakommitté har framförts önskemål om att Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete skulle vara niomannakommittén behjälplig i detta arbete i första hand med anskaffande av material, som kan ligga till grund för niomannakommitténs arbete med saken.

5. Det material, som niomannakommittén i första hand kan antagas behöva, torde vara följande:

a. En överskådlig översikt erfordras av hur stora medel som anvisas till hjälpen åt utvecklingsländerna över statsbudgeterna och, i den mån det är känt, genom förmedling av enskilda sammanslutningar.

b. För kommitténs arbete torde vidare vara värdefullt, om av denna översikt framgår, hur stor del av medlen som överlämnas till FN och andra internationella organ att disponeras efter deras bestämmande och hur stor del som vederbörande land använder för hjälpaktioner i egen regi.

c. Behövlig är vidare en redogörelse för vilka hjälpaktioner av olika slag som de nordiska länderna var för sig bedriver i egen regi, aktionernas omfattning och planerade utveckling.

d. Upplysningar är önskvärda om ev. redan förefintligt nordiskt samarbete beträffande hjälpföretag, som nyss nämnts, och om hur sådant samarbete i sådana fall organiserats.

e. En redogörelse för hur organisationen av hjälpverksamheten rent tekniskt är uppbyggd i de olika länderna, i vart fall på den statliga sidan, är önskvärd. Upplysningar även om hur hjälpaktioner genom enskilda sammanslutningar såsom Röda korset, Rädda barnen m. m. organiserats vore med tanke på en ev. nordisk samverkan likaså av värde.

f. Särskild belysning torde böra ges den hjälp, som våra länder lämnar i form av utbildning av ungdomar från utvecklingsländerna här i Norden.

g. Slutligen vore av intresse att få en översikt över antalet från de nordiska länderna utsända experter och deras fördelning på hemland, verksamhetsland och specialitet.

6. Då frågan om utlandshjälpen avses skola tagas upp vid det möte, ekonomiska niomannakommittén planerar att hålla i mitten av december 1960, vore önskvärt, att det material, varom ovan talats, kunde sammanställas till nämnda tidpunkt.

Stockholm i Nordiska rådets svenska sekretariat den 16 september 1960

BILAGA 2

Skrivelse från Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete till Nordiska rådet angående begärda uppgifter om den nordiska hjälpen till utvecklingsländerna

Vid överläggningar mellan Nordiska rådets presidium och de nordiska ländernas statsministrar i Harpsund den 6—7 oktober 1960 överenskomms, att spørgsmålet rörande hjälpen till utvecklingsländerna och samarbetet på detta område skall som en viktig punkt på dagordningen komma upp till debatt på rådets nionde session i Köpenhamn i februari 1961.

Rådets presidium har mot denna bakgrund i en skrivelse till Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete den 7 oktober 1960 hemställt om ministerkommitténs medverkan till införskaffande av svar på vissa frågor beträffande de nordiska ländernas bidrag till hjälpen till utvecklingsländerna.

Härmed översändes från dansk, finsk, norsk och svensk sida utarbetade svar på dessa frågor [*se Bihang 1—4*].

Helsingfors den 5 december 1960

På Nordiska ministerkommitténs för ekonomiskt samarbete vägnar

Ahti Karjalainen

BIHANG 1

Svar från Danmark på av Nordiska rådets presidium framställda frågor om den nordiska hjälpen till utvecklingsländerna

(Utbetnat av de danska medlemmarna av Nordiska ekonomiska samarbetsutskottet)

a. -----

Jvfr. vedlagte oversigt over Danmarks humanitære, tekniske og økonomiske bistand til udviklingslandene [*Bihangstillæg 1*].

b. -----

1. Danmarks humanitære bistand

De danske bidrag erlægges til FN eller andre internationale organer, bortset fra katastrofehjælp (7. i oversigten), der som regel ydes bilateralt. Det bemærkes herved, at det skandinaviske undervisningssygehus efter UNKRA's endelige likvidation på FN's siddende 15. plenarforsamling helt vil være undgivet skandinavisk-koreansk administration.

2. Danmarks økonomiske bistand

De i denne oversigt nævnte bidrag overgives alle til de respektive organisationers frie disposition.

3. Danmarks tekniske bistand

Af det under 1. nævnte bidrag til FN's udvidede tekniske bistandsprogram stilles halvdelen til FN's frie disposition, medens den anden halvdel klausuleres til undervisningsmæssige formål. Af denne sidste del er igen to tredjedele (1,5 mill. kr.) klausuleret til undervisning i Danmark, medens en tredjedel (750 000 kr.) kan anvendes til gennemførelse af undervisningsprojekter uden for Danmark.

De under 2. nævnte bidrag overgives til fri disposition, de under 3. nævnte beløb til bilateral teknisk bistand administreres af det danske regeringsudvalg for teknisk bistand og det under 4. nævnte tilskud til Mellemfølgelig Samvirke administreres af Mellemfølgelig Samvirke.

Foruden de nævnte bidrag til teknisk bistand yder Danmark gennem sine årlige medlemsbidrag til FN, FN's særorganisationer (ILO, FAO, UNESCO, WHO etc.) og til Den internationale Atomenergiorganisation bidrag til disse organisationers almindelige programmer for teknisk bistand til udviklingslandene. Disse programmer finansieres af de respektive organisationers årlige budgetter.

For 1961 vil Danmarks bidrag til FN's udvidede tekniske bistandsprogram og specialfonden blive forøget til ialt 12 mill. kr. Der er endnu ikke truffet beslutning om fordelingen af beløbet mellem de to programmer.

c. — — — — —

1. Humanitær bistand

Se under b, 1.

2. Teknisk bistand

Den under b. nævnte bevilling anvendes til bilateral teknisk bistand og formål til fremme af bistandsarbejdet. Bevillingen har navnlig været anvendt til modtagelse i Danmark af enkeltstipendiater fra udviklingslandene til studier i Danmark. Endvidere har enkelte danske eksperter været udsendt til udviklingslandene.

Mellemfølgelig Samvirke har gennemført bilaterale bistandsprojekter bl. a. i Grækenland, Syditalien, Ghana og Mysore i Indien og udfører derudover et omfattende oplysningsarbejde både om disse aktiviteter og om de internationale organisationers arbejde.

d. — — — — —

Ved forhandlinger på de nordiske udenrigsministermøder finder der en gensidig orientering sted, i særdeleshed på efterårsmøderne forud for FN-plenarforsamlingerne.

I øvrigt opretholdes nær kontakt ad diplomatisk vej samt tillige i videst

mulig udstrækning under møder i vedkommende internationale organisationer m. v.

Møder mellem repræsentanter for de myndigheder, der i de nordiske lande administrerer disses deltagelse i FN's udvidede program for teknisk bistand og specialfonden har holdt følgende møder:

- I Stockholm: 19.—21. oktober 1955.
- I Helsingfors: 20.—21. maj 1957.
- I Genève 15. juli 1959 (umiddelbart forud for de europæiske nationalkomitéers møde).
- I Stockholm: 30.—31. maj 1960.
- I København: 19. september 1960.

Endvidere er der etableret et samarbejde for på bedst mulig måde at tilvejebringe studieophold i Skandinavien for stipendiater inden for områderne »economic development», »public administration» og »social welfare». Koordinationen af arbejdet går på skift mellem de skandinaviske lande, således at ét land for ét år ad gangen har varetaget anbringelsen af stipendiater i Skandinavien.

e. — — — — —

1. *Humanitær bistand*

Bevillinger til danske statstilskud til internationale humanitære hjælpeorganisationers og -institutioners operative virksomhed søges af udenrigsministeriet, der er ressort for dette sagområde. Denne centralisering er gennemført til sikring af et samlet overblik over statsudgifterne til de pågældende formål samt med henblik på en rimelig fordeling af midlerne til de i betragtning kommende internationale hjælpeorganer.

De i oversigten under nr. 3, Verdenssundhedsorganisationen, WHO, og under nr. 9, Den intergouvernementale Komité for europæisk Migration, ICEM, optagne årsbidrag for 1960, henholdsvis 642 000 kr. og 218 900 kr., er løbende bidrag, der er fastsat på procentbasis, og som praktisk talt udelukkende kommer organisationernes administrationsbudgetter til gode. Bevillingerne til disse statsbidrag søges af fagministerierne, henholdsvis indenrigsministeriet og socialministeriet.

Oplysninger om, hvorledes hjælpeaktioner ved Røde Kors og andre lignende sammenslutninger er organiseret, henstilles søgt tilvejebragt ved formidling af Nordisk Råds danske sekretariat under hensyn til, at det drejer sig om private foretagender.

2. *Økonomisk bistand*

Den under 1. nævnte fond administreres af udenrigsministeriet, medens de under 2—4 nævnte organer administreres af Danmarks nationalbank.

3. *Teknisk bistand*

Regeringen nedsatte i 1951 regeringsudvalget for teknisk bistand med det formål at administrere Danmarks deltagelse i den tekniske bistandsvirksomhed.

En fortegnelse over udvalgets medlemmer vedlægges [se *Bihangstillägg 2*].

f. — — — — —

Som et led i Danmarks deltagelse i FN's udvidede program for teknisk bistand modtages stipendiater fra udviklingslandene til uddannelse her i landet, blandt disse stipendiater er bl. a. unge mennesker, som uddannes her i Danmark. Således har et hold på 10 unge indonesere gennemgået den danske uddannelse dels til maskinmestre og dels til navigatører, og af et hold på 6 thailændere uddannes 3 for tiden til navigatører, medens 3 gennemgår uddannelsen til civilingeniører på Danmarks tekniske højskole. Blandt de under bevillingen til bilateral teknisk bistand modtagne stipendiater er også yngre mennesker, som bl. a. har studeret landbrug i Danmark.

g. — — — — —

En oversigt vedlægges [se *Bihangstillägg 3*].

København, den 27. oktober 1960

Bihangstillägg 1

Danmarks bidrag till den internationella hjälpsamheten under 1960

Humanitär bistand (d. kr.)

1. FN's internationale Børnehjælpfond (United Nations International Children's Emergency Fund — UNICEF)	500 000
Tørsmælk til Congo	215 000
2. Congo (se også under UNICEF)	
Konserver	85 000
Læge- og sygeplejerskehold (Dansk Røde Kors)	80 000
3. Verdenssundhedsorganisationen (World Health Organization — WHO)	642 000
Malariabekæmpelse	1 000 000
4. Internationale Røde Kors Komité	16 000
5. FN's genopbygningsorganisation for Korea (United Nations Korean Reconstruction Agency — UNKRA) (skandinavisk undervisnings-sygehus)	2 500 000 ¹
6. World ORT Union (rehabilitation through training)	20 000
7. Naturkatastrofer	
Marokko	100 000
Chile	80 000
8. FN's højkommisær for flygtninge (UNHCR)	1 000 000 ²
9. Den intergouvernementale Komité for europæisk Migration (Intergovernmental Committee for European Migration — ICEM)	218 900
10. FN's hjælpearbejde til fordel for de arabiske flygtninge i Palæstina-området (United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East — UNRWA)	300 000

¹ I hidtil forløbne del af året. Overenskomstbestemt maximum: 500 000 s årligt.

² Heraf 500 000 kr. ekstraordinært (verdensflygtningeåret) til videregivelse til ICEM (jfr. 9) til transport af flygtninge under UNHCR's mandat.

Teknisk bistand (d. kr.)

1. FN's udvidede tekniske bistandsprogram (EPTA)	4 500 000	(\$ 651 513)
2. FN's specialfond	2 300 000	(\$ 332 996)
3. Bilateral bistand under regeringsudvalget for teknisk bistand	200 000	
4. Tilskud til Mellemlfolkeligt Samvirke ¹	329 874	
	7 329 874	

¹ Omfatter kun statstilskud men ikke midler indsamlet fra private.

Økonomisk bistand

1. Den under European Monetary Agreement etablerede europæiske fond Danmarks kvota til fonden er fastsat til ca. d. kr. 104 mill., men er ikke indbetalt
2. Det internationale Finansieringsinstitut (International Finance Corporation — IFC) Danmarks indbetalingskvota til IFC er på d. kr. 5,2 mill., som blev fuldt indbetalt i finansåret 1956/57
3. Den internationale Bank for Genopbygning og økonomisk Udvikling (International Bank for Reconstruction and Development — IBRD) Danmarks kvota til IBRD udgør \$ 173,3 mill. (d. kr. 1 197 mill.). Heraf er (i \$ og kroner) indbetalt \$ 17,33 mill. (d. kr. 119,7 mill.)
4. Den internationale Valutafond (International Monetary Fund — IMF) Danmarks andel er \$ 130 mill. (ca. d. kr. 897,3 mill.), som er indbetalt i \$ og kroner
5. Den internationale Sammenslutning for økonomisk Udvikling (International Development Association — IDA). Sammenslutningen forudses at træde i funktion i efteråret 1960 Danmarks bidrag til IDA er ansat til \$ 8,74 mill. svarende til ca. d. kr. 60 mill., der skal indbetales over en periode på 5 år

Bihangstillæg 2

Regeringsudvalget for teknisk bistand til mindre udviklede lande i Danmark

Civilingeniør Jørgen Saxild (formand), A/S Kampmann, Kierulff & Saxild.
 Kontorchef M. Wandel-Petersen (næstformand), udenrigsministeriet.
 Statskonsulent Viggo Andersen, det danske FAO-udvalg.
 Kontorchef, frøken Alice Brun, finansministeriet.
 Redaktør, cand.polit. A. Axelsen Drejer, Andelsudvalget.
 Rektor magnificus, professor, dr. polit. Carl Iversen, Københavns universitet.
 Forbundsformand Eiler Jensen (suppleant: sekretær Svend Bache Vognbjerg), De samvirkende Fagforbund.
 Professor Aksel Milthers, den kgl. veterinær- og landbohøjskole.
 Kontorchef Arne J. Vejlbj (suppleant: fuldmægtig J. Ravn), socialministeriet.
 Fuldmægtig Folmer Nielsen, indenrigsministeriet.
 Fuldmægtig P. A. Koch, undervisningsministeriet.
 Kontorchef J. Nørgaard, fiskeriministeriet.
 Direktør Axel Odel, Industrirådet.

Udvalgets sekretær: Fuldmægtig Henning Aaberg, udenrigsministeriet.

Danska experter, som utsänts inom ramen för Förenta nationernas och fackorganens program för tekniskt bistånd

A. Danske eksperter, 1950—1959¹

<i>1. Experter, rekrutteret under det udvidede tekniske bistandsprogram (EPTA) (ifl. FN's statistikker)</i>		<i>2. Experter, rekrutteret under særorganisationernes almindelige (regular) tekniske bistandsprogrammer (ifl. specifikationer i FN's statistikker, der er foretaget tiden 1950)</i>	
1950—51	19		
1952	54		
1953	58	1956	12
1954	54	1957	20
1955	68	1958	19
1956	82	1959	25
1957	70		
1958	63		
1959	66		
			I alt 76

I alt 534

Samlet antal: 610

¹ De eksperter, der har været udsendt over flere år, er i de af FN udarbejdede statistikker medregnet for hvert af de år, over hvilke deres udsendelse har strakt sig, mens de i nedenstående oversigt kun er medregnet én gang. Antallet af eksperter er derfor væsentlig lavere i den følgende oversigt end i FN's officielle statistikker.

B. Danske eksperter, fordelt på virksomhedsland (ifl. de for udenrigsministeriet foreliggende oplysninger)

Land	Antal	Emne
Afrika		
Afrika (uden nærmere angivelse af virksomhedslande)	14	TB-kontrol, sygepleje
Algier	1	Sygepleje
Kenya	2	TB-kontrol
Liberia	3	Fiskeriadministration, fremstilling af fiskeredskaber, bekæmpelse af veneriske sygdomme og malaria, matematikundervisning
Marokko	2	TB-kontrol
Mauretania	3	Sygepleje, sygestatistik
Nyasaland	1	Ufrugtbarhed hos kvæg
Rhodesia, Nord-	1	Barnepleje
Rhodesia, Syd-	2	Ufrugtbarhed hos kvæg
Seychellerne (Østafrika)	1	Sygepleje
Sudan	1	Projektering af slagterier
Togo	1	Bekæmpelse af veneriske sygdomme og treponematoses
Tunis	4	Handel, sygepleje, TB-kontrol
Zanzibar	1	Sygepleje
Æthiopien	7	Sundhedsstatistik (TB), bekæmpelse af smitsomme husdyrsygdomme, vedligeholdelse af flyvemaskiner

I alt 44

Land	Antal	Emne
Syd- og Mellemerika		
Syd- og Mellemerika (uden nærmere angivelse af virksomhedslande)	3	Dyrlægekontrol, bekæmpelse af alkoholisme, projektering af slagterier
Bolivia	4	Landbrugstatistik, skattelovgivning, fremstilling af kunstige lemmer, socialforsorg
Brasilien	3	Udvikling af fiskeri, fremstilling af kunstige lemmer, mejeridrift
Chile	6	Projektering af slagterier, udvikling af fiskeri, fiskeriadministration og -teknologi, mejeridrift
Colombia	3	Projektering af slagterier, kølehuse og destruktionsanstalter, mejeridrift
Costa Rica	2	Fiskeriadministration og -teknologi, projektering af slagterier, kølehuse og destruktionsanstalter
Cuba	1	Skattelovgivning
Ecuador	3	Projektering af slagterier, kølehuse og destruktionsanstalter, fiskeri
El Salvador	3	Projektering af slagterier, kølehuse og destruktionsanstalter, mejerikooperation
Guatemala	1	Projektering af slagterier, kølehuse og destruktionsanstalter
Honduras	3	Husdyrbrug, projektering af slagterier, kølehuse og destruktionsanstalter, cementproduktion
Mexico	4	Fiskeriadministration og -teknologi, udvikling af fiskeri, projektering af slagterier, kølehuse og destruktionsanstalter, rådgivning i mejeridrift
Nicaragua	5	Projektering af slagterier m.v., fødevarehygiejne
Panama	1	Projektering af slagterier m.v.
Venezuela	1	Mejeridrift
	I alt 43	
Asien (herunder Mellemøsten og Det fjerne Østen)		
Afghanistan	7	TB-kontrol, sundhedspleje, bekæmpelse af veneriske sygdomme, bekæmpelse af treponematoses, jordemoderinstruktion
Forenede Arabiske Republik: Syrien	8	Restaurering af bygninger, socialforsorg, bakteriologi inden for husdyrbrug, telekommunikation, levnedsmiddelkontrol, organisering af sundhedspleje, socialforsorg, flygtningeforsorg
Forenede Arabiske Republik: Ægypten	10	Udveksling af videnskabelig information, TB-kontrol, socialforsorg, sundhedspleje, levnedsmiddelkontrol, flygtningeforsorg, oprettelse af teknologisk institut i Kairo
Burma	9	Sundhedspleje, finansiel rådgivning, TB-kontrol, keramikindustri, socialforsorg
Ceylon	5	Fødevareproduktion, bistand til forberedelse af juridisk tidsskrift, søfartsrådgivning, mejeribrug
Gaza-området	1	Socialforsorg, flygtningeforsorg
Indien	37	Lægevidenskab, sygepleje, TB-kontrol, fyrvæsen, ingeniørvirksomhed, organisation af statistisk departement, landbrugs- og folketælling, fiskeriad-

Land	Antal	Emne
		ministration og -teknologi, sundhedsvæsen, fremstilling af kunstige lemmer, vejledning i brug af værktøj, navigation, konstruktion af fiskerbåde, mejeribrug, projektering af slagteri
Indonesien	16	Byggeforskning, fysioterapi, vedligeholdelse af flyvemaskiner, TB-kontrol, sundhedspleje, kemisk ingeniørvirksomhed, vejledning i fremstilling og brug af værktøj m. m.
Irak	4	Levnedsmiddelkontrol, mejeridrift, socialforsorg
Iran	19	Landbrugsinformation, kemisk jordanalyse, TB-bekæmpelse, sygepleje, kontrol med veneriske sygdomme, fiskerivirksomhed, redskabsfremstilling til fiskeri, statistik, landbrugs- og folketælling, dyrlægevirksomhed, mejeridrift, telekommunikation, jernbanedrift, landbrugsfaglig rådgivning, sundhedsvæsen
Israel	11	Fiskeriadministration, plantesygdomme og skadedyrsbekæmpelse, levnedsmiddelkontrol, tekstilfarvning, -finishing og -vask, organisering af centraltuberkulosestation i Jaffa, socialforsorg, udvikling af industri
Japan	1	Sygepleje
Jordan	2	Socialforsorg
Libanon	3	Socialforsorg, levnedsmiddelkontrol
Nepal	3	Økonomisk rådgivning
Pakistan	19	Økonomisk rådgivning, kunstig insemination, sygepleje, fiskeriadministration, udvikling af landbrug, TB-bekæmpelse, geodæsi og geofysik, kooperation, bankrådgivning, cementfabrikation
Philippinerne	2	Keramikindustri, skovbrug
Thailand	7	Kontrol med lufttrafik, værktøjsfremstilling og -vedligeholdelse, TB-kontrol, undervisningsspørgsmål, husholdning, husdyrbrug
Vietnam	2	Socialforsorg, jordanalyse
	I alt 166	
Europa		
Grækenland	5	Økonomisk rådgivning, mejeribrug, sundhedspleje
Island	1	Boligforskningsseminar
Jugoslavien	13	Dyrlægevirksomhed, økonomisk rådgivning, byggeforskning, fiskeriadministration, fremstilling af fiskeredskaber, rehabilitering af døve, landbrugsfaglig rådgivning, undervisning i brug af landbrugsmaskiner, TB-kontrol
Luxembourg	1	Kunstig insemination
Spanien	2	Sundhedspleje
Tyrkiet	8	Bekæmpelse af veneriske sygdomme og treponematoses, økonomisk rådgivning, mejeribrug, socialforsorg, glukosefremstilling, sundhedspleje
Østrig	1	Rehabilitering af vanføre
	I alt 31	

I alt (ifl. de for udenrigsministeriet foreliggende oplysninger)

Afrika	44
Syd- og Mellemerika	43
Asien	166
Europa	31

284 udsendte danske eksperter

C. Danske eksperter, fordelt på særorganisationer (ifl. de for udenrigsministeriet foreliggende oplysninger)

Særorganisation	Afrika	Syd- og Mellemerika	Asien	Europa	I alt
TAO		6	41	11	59
ILO	1		2		2
FAO	7	32	38	11	88
UNESCO	1		4		5
ICAO	1		7		8
WHO	34	5	71	9	119
ITU			3		3
I alt	44	43	166	31	284

Den 20. oktober 1960

BIHANG 2

Svar från Finland på av Nordiska rådets presidium framställda frågor om den nordiska hjälpen till utvecklingsländerna

(Utarbetat av Finlands medlemmar av Nordiska ekonomiska samarbetsutskottet)

a. — — — — —

A. Humanitärt bistånd (milj. mk)

1. FN:s barnfond (UNICEF)	6,3
2. Världshälsovårdsorganisationen (WHO) (under 1960 erlades ett engångsbidrag om 70 000 \$ för malariabekämpning)	ca 22,5
3. FN:s flyktinghjälp (UNHCR)	
Symboliskt statsanslag	ca 1,6
Privata insamlingar	ca 8,6
4. Kongo-hjälpen	max. ca 1,5
5. Naturkatastrofer	
Marocko: Finlands röda kors' insamling	33,5
Chile: privata insamlingar	ca 1,5

Dessutom ställde Finland till Indiens förfogande fyra stipendier på 400 000 mk för studier i Finland av skogshushållning och skogsindustri.

d. — — — — —

För mottagandet av Förenta Nationernas stipendiaterna till de nordiska länderna har samarbete på socialvårdens område uppkommit sedan år 1950 samt på den ekonomiska utvecklingens och den offentliga administrationens områden sedan 1954. Danmark, Finland, Norge och Sverige svarar i tur och ordning under ett år för stipendieverksamheten i Norden. Detta år är Finland koordinerande land. Samarbetet har icke utsträckts att gälla FN:s specialorganisationers stipendiaterna, fastän diskussioner därom förts rörande ITU och WMO. Ett flertal nordiska möten har ägt rum, vid vilka har diskuterats frågor rörande mottagandet av stipendiaterna.

Vid de nordiska utrikesministermötena, som hålles två gånger om året, har hjälpen till utvecklingsländerna förekommit som en viktig punkt på dagordningen.

e. — — — — —

FN:s och dess specialutskotts tekniska hjälp i Finland omhänderhas av flera ministerier, vart och ett inom ramen av sitt eget verksamhetsområde, och de flesta har som hjälp en av experter bildad kommitté. Ministerierna och/eller kommittéerna har kontakt med organisationer och inrättningar, som kan föreslå expertkandidater och hjälpa till med arrangerandet av stipendiaternas program. För samordnandet av ministeriernas och organisationernas verksamhet har tillsatts en samarbetskommitté för internationella organisationsärenden, som lyder under utrikesministeriet.

f. — — — — —

Finland deltar i FN:s och dess specialorganisationers tekniska bistånd bl. a. genom att mottaga utländska stipendiaterna och praktikanter.

FN:s och dess specialorganisationers utländska stipendiaterna i Finland åren 1950—59

	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	Summa
UNTAO											
ED			1	2	5	13	14	8	12	10	65
PA											
UNATO											
SW	15	10	26	21	7	8	4	6	12	4	113
FAO	—	—	2	—	—	3	1	1	3	3	12
ILO	—	—	—	—	1	—	2	2	—	8	13
ITU	—	—	—	—	—	1	1	1	2	—	5
UNESCO	—	—	—	—	—	2	—	—	15	—	17
WHO	4	17	10	13	16	16	14	36	24	36	186
	19	27	39	36	29	43	36	54	68	60	411

FN:s och dess specialorganisationers utländska praktikanter i Finland åren 1950—59

	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	Summa
1. United Nations Technical Assistance operations, social welfare	—	7	10	9	17	13	12	13	36	8	125
2. International Labour Organization	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
3. International trainees exchange	142	152	418	546	584	715	710	631	504	190	4 592
	142	159	428	555	601	728	722	644	541	198	4 718

g. — — — — —

Finska experter i utlandet i FN:s och dess specialorganisationers uppdrag åren 1950—1959

År	Antal
1950—1951	8
1952	8
1953	8
1954	6
1955	8
1956	14
1957	10
1958	21
1959	14
	97

De finska experternas fördelning enligt världsdelar och FN:s organisationer åren 1950—59¹

	Europa	Syd- och Central- amerika	Asien	
UNTAO	4	4	10	
FAO	3	15	5	
WHO	2	—	17	
ILO	3	1	7	
ITU	1	—	—	
UNESCO	—	1	—	
ICAO	—	—	1	
	13	21	40	74

¹ I denna statistik är upptagna endast de som verkat minst 1 månad.

De finska experternas fördelning enligt länder och ämnesområden åren 1950—59

Land	Antal	Ämnesområde
Europa		
Italien	1	FAO:s centralbyrå
Jugoslavien	6	Tillverkning av eldfasta tegel m. fl. produkter, barnskydd, metoder för torkning av trä, frågor rörande hemhushållningsundervisningen, utbildning av industri- och företagsledare
Norge	1	Case work
Schweiz	2	Uppgörande av en rapport över skogsarbetarnas sociala förhållanden, statistiker, sanitära frågor, framställning av vaccin mot difteri och kikhosta
Turkiet	1	Arkitekturföreläsare, statistiker
Österrike	1	Framställning av vaccin mot difteri och kikhosta
Syd- och Centralamerika		
Sydamerikanska stater (utan närmare angivande av verksamhetsområde)		Byråuppdrag
Argentina	1	Rehabiliteringsuppdrag
Bolivia	1	Budgetfrågor
Colombia	1	Expert på skogs- och träförädlingsindustri
Chile	4	Rationalisering av skogsindustrien, trävarureklam, marknadsföring av trävaror
Costa Rica	2	Socialforskning, expert på massa- och pappersindustri
El Salvador	2	Expert på massa- och pappersindustri, expert på mjölkhygien
Guatemala	3	Rehabilitering av invalider, medikalgymnastik, expert på massa- och pappersindustri
Honduras	1	Expert på massa- och pappersindustri
Mexico	1	Expert på skogsindustri
Nicaragua	1	Expert på massa- och pappersindustri
Paraguay	1	Expert på skogspolitik, expert på möbelindustri
Venezuela	2	Expert på massa- och pappersindustri, socialforskning
Asien		
Afganistan	2	Byggande av flygfält, sanitetsuppdrag
Burma	2	Expert på geodesi, vetenskapliga uppdrag
Cambodia	1	Befolknings- och socialforskning
Ceylon	4	Expert Technical Institute, »chemical engineering», vetenskapliga uppdrag, utbildning av sjuksköterskor
Egypten	4	Ungdomsvård, produktivitet, sanitetsuppdrag
Indien	6	Ungdomsvård, expert på fanerindustri, vetenskapliga uppdrag, utveckling av skogsindustri
Indonesien	2	Medikalgymnastik, folkräkning
Borneo	2	Sjukvårdsundervisning
Iran	5	Företagsledning, fotografering och fotogravyr, lantbruksmaskineri, jordmånsforskning, statistiker, sjuksköterskeutbildning
Israel	1	Sömnadsindustri

Land	Antal	Ämnesområde
Libanon	1	Sjukvårdsoppdrag
Malaya	1	Sjukvårdsundervisning
Saudi Arabien	1	Grundande av gödselindustri
Siam	1	Sjuksköterskeutbildning
Syrien	2	Vägbyggnad, mjölkhygien
Thailand	4	Familje- og barnskydd, vetenskapliga oppdrag, sjuksköterskeutbildning

Helsingfors den 5 desember 1960

BIHANG 3

Svar fråan Norge på av Nordiska rådets presidium framställda frågor om den nordiska hjälpen till utvecklingsländerna

(Utarbetat av de norska medlemmarna av Nordiska økonomiske samarbeidsutskottet)

a. Det henvises til vedlagte oversikt [*se Bihangstillægg 1*].

b. Av de oppførte poster er fondet for hjelp til underutviklede land et bilateralt tiltak, det samme gjelder katastrofehjelpen.

Det skandinaviske undervisningssykehus i Korea kan vel best karakteriseres som et regionalt prosjekt.

Samtlige øvrige poster vedrører bidrag til internasjonale multilaterale programmer.

I tillegg til de nevnte programmer driver de fleste av FN's særorganisasjoner omfattende virksomhet til gagn for underutviklede land på vedkommende organisasjons faglige område for midler under særorganisasjonenes egne budsjetter hvortil Norge erlegger fastsatte årlige tilskudd. (Dette gjelder FAO, UNESCO, ILO, ICAO, ITU, WMO og IAEA.) Hertil kommer FN's regulære tekniske hjelpeprogram (UNTAO) som finansieres over organisasjonens ordinære budsjett (1960: \$ 1 891 400 hvorav Norges andel etter 0,49 % utgjør kr. 85 000).

For 1961 er til dekning av Norges bidrag til EPTA og spesialfondet bevilget henholdsvis kr. 4 000 000 og kr. 4 265 000.

c. Fondet for hjelp til underutviklede land har konsentrert hele sin virksomhet om gjennomføringen av et fiskeriprojekt i delstaten Kerala i India. Arbeidet har pågått siden 1952. I alt er hittil bevilget kr. 52 500 000. Etter indisk initiativ pågår for tiden undersøkelser med sikte på å utvide prosjektet.

d. Gjennom gjensidig utveksling av informasjon og drøftelser mellom utenriksministrene, embetsmenn og delegerte til internasjonale konferanser foregår et nært samarbeid for så vidt angår de nordiske lands deltakelse i

FN's hjelpeprogrammer. Undervisningssykehuset i Korea representerer skandinavisk samarbeid på regional basis.

e. De offentlige eller halvoffentlige organer som for tiden er direkte engasjert i administrasjonen av hjelp til økonomisk underutviklet land er:

Utenriksdepartementet.

Sosialdepartementet, departementsutvalget for FN's tekniske hjelpeprogram.

Handelsdepartementet, kontoret for mellomfolkelig økonomisk samarbeid, valutaavdelingen.

Fondet for hjelp til underutviklede land (styre, representantskap og administrasjon).

Korea-sykehusets norske råd og sekretariat.

FN-sambandet — for så vidt angår opplysningsvirksomhet.

Av andre organer som i større eller mindre grad deltar i enkelte sider av hjelpevirksomheten nevnes:

Landbruksdepartementet.

Kirkedepartementet.

Fiskeridirektoratet.

Helsedirektoratet.

UNESCO-kommisjonen.

Nasjonalkomiteén for UNICEF.

Det norske studentersamfund (stipendier).

Den norske Korea-forening.

Landsorganisasjonen i Norge.

Norges røde kors.

Redd barna.

Flyktningehjelpen.

Misjonsselskapene.

Kirkens nødhjelp.

Spørsmålet om en nyordning av organiseringen og administrasjonen på det nasjonale plan av Norges innsats for utviklingslandene er for tiden under utredning av en komité.

f. og g. Det henvises til vedlagte oversikt [*se Bihangstillagg 2*].

Oslo, 2 desember 1960

Bihangstillagg 1

Norges stattlige bidrag till internasjonell hjälpsamhet under 1960

Humanitär bistand (n. kr.)

1. FN's internasjonale barnefond (UNICEF)	500 000	
2. Verdens helseorganisasjon (WHO)	532 800	
3. Den internasjonale røde kors komité (CICR)	16 500	
4. Det skandinaviske undervisningssykehus i Korea — anslagsvis	3 250 000	
5. Katastrofehjelp ¹		
Jordskjelvet i Agadir	100 000	
Jordskjelvet i Chile	100 000	200 000

6. Hjelpfondet for høykommissæren for flyktninger (UNHCR)	700 000
7. Verdens flyktningear, bevilget over statsbudsjettet 1959—60 kr. 3 000 999	1 500 000
8. Den mellomstatlige komité for europeisk utvandring (ICEM)	141 500
9. FN's hjelp til flyktninger i Palestina (UNRRA)	300 000
	7 140 800

¹ Norges røde kors har til katastrofehjelp i 1960 ytet kr. 475 000 samt til legehjelp i Kongo ca. kr. 125 000.

Teknisk bistand (n. kr.)

1. FN's utvidede tekniske hjelpeprogram (EPTA)	3 600 000
2. FN's spesialfond	3 000 000
3. Fondet for hjelp til underutviklede land	5 000 000
	11 600 000

Økonomisk bistand

1. Det internasjonale finansieringsinstitutt (IFC)	Norges andel av aksjekapitalen er innbetalt med kr. 3 961 000
2. Den internasjonale bank for gjenoppbygging og utvikling (IBRD)	Norge har innbetalt og stillet til bankens disposisjon i alt omkring 51 mill., ytterligere vel 44 mill. kr. vil måtte innbetales innen 1963; som følge av inngang og avdrag på lån som Norge har opptatt i Verdensbanken har Norge en gjeld pr. 30/9 1960 på \$ 71,6 mill.
3. Det internasjonale valutafond (IMF)	Norges innskudd er 714 mill. kr. hvorav 179 mill. kr. er innbetalt i \$
4. Det internasjonale utviklingsfond (IDA)	Norges tilskudd er fastsatt til kr. 48 mill., hvorav er innbetalt kr. 11 mill.; resten vil bli innbetalt i løpet av årene 1961—64

Bihangstillagg 2

Norska experter inom ramen för det utvidgade programmet för tekniskt bistånd samt stipendiater i Norge

Tabell I. Eksperter rekruttert til EPTA 1950—58¹

År	Antall
1950—51	14
1952	36
1953	39
1954	32
1955	45
1956	50
1957	49
1958	51

Tabell II. Antall stipendiater plassert i Norge i årene 1952—58²

År	Antall
1952	27
1953	65
1954	45
1955	70
1956	48
1957	61
1958	61

¹ Tallene etter FN's statistikk.

² Tabellen omfatter stipendiater utsendt både av EPTA og de regulære hjelpeprogrammer (tallene ifølge FN's statistikk).

Svar från Sverige på av Nordiska rådets presidium framställda frågor om den nordiska hjälpen till utvecklingsländerna

(Utarbetat av de svenska medlemmarna av Nordiska ekonomiska samarbetsutskottet)

a. -----

b. -----

Tabell 1 nedan innehåller en sammanställning över svenska statsanslag till multilateral och bilateral teknisk biståndsverksamhet samt övrig internationell hjälpverksamhet budgetåren 1955/56—1960/61. I tabell 2 redovisas mer detaljerade uppgifter beträffande Sveriges bidrag till internationell hjälpverksamhet för år 1960.

Tabell 1. Svenska statsanslag till internationell hjälpverksamhet budgetåren 1955/56—1960/61 (1 000 kr.)

	1955/56	1956/57	1957/58	1958/59	1959/60	1960/61
Multilateral teknisk biståndsverksamhet	4 675	4 814	5 427	5 865	17 200	17 225
Bilateral teknisk biståndsverksamhet	1 335	2 351	2 035	1 720	2 150	2 150
Övrig internationell hjälpverksamhet	2 236	2 035	1 738	1 315	1 525	1 525
Summa	8 246	9 200	9 200	8 900	20 875	20 900

Tabell 2. Översikt över Sveriges bidrag till det internationella hjälparbetet under budgetåret 1960/61

A. Humanitärt bistånd (1 000 kr.)		
1. FN:s barnfond (UNICEF)		1 350
2. Världshälsovårdsorganisationen (WHO)		—
Under 1959 överlämnades ett statligt bidrag på 100 000 kronor för malariebekämpning samt privat insamlade medel till ett belopp av 100 000 kronor		
3. UNHCR (FN:s flyktinghjälp)		
Statsanslag: årligt		600
extra i anledning av världsflyktingåret		150
Privata insamlingar i anledning av världsflyktingåret har under 1960 inbringat sammanlagt drygt 22 miljoner kronor. Av statsmedel har för flyktinghjälp i Sverige anslagits cirka 11 miljoner kronor		
4. UNRWA (FN:s flyktinghjälp i Palestina-området)		300
5. ICEM (Kommittén för europeisk migration)		415

6. Naturkatastrofer		
Marocko: statsmedel (via Röda korset)		100
privata medel (Röda korset, Rädda barnen m. fl.) utbetalade under 1960		3 000
Chile: statsmedel		125
anslagna privata medel (Röda korset, Rädda barnen m. fl.) (cirka 3/4 har utbetalats under 1960)		370
7. Kongo		
Anslagna privata medel (Röda korset, Rädda barnen) (endast en mindre del har utbetalats under 1960)		350
8. Skandinaviska undervisningssjukhuset i Korea		2 600
<i>B. Tekniskt bistånd (1 000 kr.)</i>		
1. FN:s utvidgade verksamhet för tekniskt bistånd (EPTA)		4 670
2. FN:s särskilda fond		10 880
3. Bilateralt bistånd		
Statsmedel		2 150
Privat insamlade medel		ca 1 000

C. Ekonomiskt bistånd

1. Internationella finansieringsinstitutet (IFC)	Sveriges kvot 1 108 000 \$ har helt inbetalts 1956/57
2. Världsbanken (IBRD)	Sveriges kvot utgör 200 miljoner \$, varav 20 miljoner \$ inbetalts
3. Internationella valutafonden (IMF)	Sveriges kvot 150 miljoner \$, varav 25 % inbetalts i \$
4. Internationella sammanslutningen för ekonomisk utveckling (IDA)	Sveriges bidrag utgör 10 090 000 \$, varav 1/5 inbetalts. Återstoden skall betalas 1961—64
5. FN:s kongofond	Särskilt anslag på 7,2 miljoner kronor har beviljats

c. — — — — —

Sveriges insatser på det tekniska biståndets område har hittills haft sin tyngdpunkt förlagd till FN:s och fackorganens verksamhet, som understötts dels genom bidrag till fonden för det utvidgade biståndsprogrammet (EPTA) och den som komplement härtill upprättade särskilda fonden för tekniskt bistånd samt genom Sveriges medlemsavgifter till FN och fackorganen, dels genom praktisk medverkan i programmet i form av tillhandahållande av experter och mottagning av stipendiater.

Vid sidan av Sveriges medverkan i det multilaterala tekniska biståndet och i syfte bl. a. att hos allmänheten skapa ett bredare intresse för de underutvecklade ländernas problem har Sverige emellertid igångsatt även en egen bilateral biståndsverksamhet. Ansvaret för denna verksamhet åvilar främst Centralkommittén för svenskt tekniskt bistånd (jämför avsnitt e). Det bilaterala biståndet i centralkommitténs regi har efter hand kommit att omfatta ett byggnadsinstitut och ett barnsjukhus i Etiopien, en yrkesskola i Pakistan, ett familjeplaneringsprojekt på Ceylon, kurser i Sverige i social- och hälsovårdsadministration, veterinärmedicin, gjuteriteknik och växtförädling samt fristående stipendieverksamhet.

De direkta biståndsinsatserna har bekostats huvudsakligen av statsmedel men även av medel från den år 1955 anordnade Sverige hjälper-insamlingen, som gav en behållning på sammanlagt omkring 4 miljoner kronor. Kostnaderna för den bilaterala biståndsverksamheten uppgick budgetåret 1959/60 till cirka 3 miljoner kronor, varav drygt 2 miljoner kronor utgjorde statsmedel. Återstående kostnader täckes i huvudsak med Sverige hjälper-medel.

Det svensk-etiopiska byggnadstekniska institutet

I oktober 1954 ingicks ett avtal om tekniskt bistånd mellan de svenska och etiopiska regeringarna vari fastställdes, att ett svensk-etiopiskt institut för byggnadsteknik skulle inrättas i Addis Abeba. Enligt avtalet skulle Etiopien svara för de kostnader, som kunde bestridas med lokal valuta, såsom inköp av tomt, uppförande av byggnader och en viss del av driftsutgifterna, medan Sverige i huvudsak åtog sig att förse institutet med rektor, lärare och utrustning.

Institutet, vars verksamhet påbörjades hösten 1955, består av tre avdelningar, en för utbildning av byggnadsingenjörer, en för byggnadsmaterielprovning och en för byggnadsforskning.

Sveriges kostnader för institutet har från dagen för avtalets undertecknande till och med budgetåret 1959/60 utgjort ca 3,8 miljoner kronor.

Det svensk-etiopiska barnsjukhuset

Våren 1955, ägde, som tidigare nämnts, den första Sverige hjälper-insamlingen rum. Det beslöts, att två tredjedelar av de influtna medlen, d. v. s. ungefär 2 miljoner kronor, skulle användas för en insats på den förebyggande barna- och mödravårdens område. Sedan vissa förundersökningar företagits, ingicks i mars 1957 ett avtal mellan Sverige och Etiopien om tekniskt bistånd på hälsovårdens område. Häri stadgades, att en pediatrik klinik med huvudsakligen tre slags verksamhet, nämligen barnsjukvård, förebyggande barna- och mödravård samt utbildning av barnsjuksköterskor, skulle inrättas i Addis Abeba. I avtalet åtog sig Sverige att förse sjukhuset med viss läkar- och sjuksköterskepersonal, medicin och utrustning samt att svara för en del av driftskostnaderna. De faktiska svenska prestationerna under den tid som gått, sedan kliniken i slutet av 1957 började sin verksamhet, har väsentligt överträffat dem, som förutsågs i avtalet. De hittillsvarande kostnaderna, som helt bestridits ur Sverige hjälper-medel, uppgick vid slutet av budgetåret 1959/60 till omkring 1,5 miljoner kronor.

Den svensk-pakistanska yrkesskolan

Efter grundliga utredningar, bl. a. genom utsändandet av en expertdelegation till Pakistan och konsultationer med FN:s biståndsorgan, och förhandlingar mellan de svenska och pakistanska regeringarna undertecknades i juni 1955 ett avtal angående ett svenskt biståndsprojekt i Pakistan. Enligt detta avtal skulle en svensk-pakistansk skola för yrkesundervisning upprättas utanför Karachi i det s. k. Landhi-området. Skolans syfte skulle vara

att främja utvecklingen av småindustri i Pakistan genom att utbilda förmän, instruktörer och egna småföretagare inom vissa yrkesområden. Parallellt med den egentliga yrkesundervisningen skulle eleverna även ges insikter i elementär företagsekonomi, varjämte skolan i mån av resurser skulle bedriva konsulterande verksamhet och kursverksamhet.

De svenska åtagandena i samband med projektet inbegrep att tillhandahålla viss svensk personal samt att bestrida deras löne- och resekostnader. Från svensk sida skulle vidare bekostas viss utrustning samt lämnas ett årligt bidrag till driftskostnaderna.

Förberedelsearbetet för den svensk-pakistanska yrkesskolan påbörjades hösten 1955, och i november 1957 inleddes det första läsåret. Skolan omfattar tre olika avdelningar, en för utbildning av inrednings- och byggnads-snickare, en för utbildning i konfektionssömnad samt en mindre avdelning för utbildning i svetsning. De svenska kostnaderna för yrkesskoleprojektet har till och med budgetåret 1959/60 uppgått till sammanlagt ca 2,5 miljoner kronor.

Det svensk-ceylonesiska försöksprojektet för familjeplanering

Familjeplaneringsprojektet på Ceylon grundar sig på ett treårigt biståndsavtal, som slöts mellan detta land och Sverige i maj 1958. Avtalet förutser följande huvuduppgifter:

- a. att göra en vetenskaplig undersökning av attityderna till familjeplanering i utvalda försöksområden;
- b. att undersöka förutsättningarna för familjeplanering i dessa områden;
- c. att ge undervisning i familjeplaneringens metoder i områdena, samt
- d. att medverka vid utbildningen av ceylonesisk hälsovårdspersonal för dylika uppgifter.

Sverige åtog sig i avtalet bl. a. att ställa en svensk projektledare till förfogande och att sända nödig utrustning för den planerade verksamheten.

Sommaren 1958 utsågs det första försöksområdet, och sedermera har ytterligare ett område utsetts. Arbetet började med folkräkningar och attitydundersökningar för att numera koncentreras på undervisningen om födelsekontrollens metoder. För verksamheten står en särskilt inrättad klinik, ett »family welfare centre», till förfogande.

Sveriges kostnader i samband med Ceylon-projektet har till och med budgetåret 1959/60 uppgått till sammanlagt drygt 400 000 kronor.

Kursverksamheten i Sverige

De projekt, som behandlats i det föregående, har huvudsakligen avsett verksamheten utomlands — yrkesutbildning, rådgivning och demonstrationsverksamhet, hälsovård etc. — men de har i de flesta fall förutsatt, att utbildningen av assistenter och ersättare i projektlandet skall kombineras med viss fortbildning i Sverige. Den biståndsverksamhet i form av kurser och stipendier, som är förlagd till Sverige och som ibland men ej alltid har anknytning till existerande projekt ute på fältet, har som huvudsakligt syfte att ge

personer, oftast fackmän, från underutvecklade länder kunskaper och erfarenheter, som de sedan som lärare, tekniker, administratörer etc. skall kunna föra vidare eller eljest tillämpa för att främja den sociala och ekonomiska utvecklingen i sina hemländer.

Kursverksamheten i Sverige inleddes med den veterinärkurs, som i september 1954 anordnades vid veterinärhögskolan i Stockholm. Kursen avsåg att ge deltagarna en sådan utbildning, att de sedan som lärare vid veterinärhögskolan i hemlandet skulle kunna bidra till genomförandet av en mera rationell kreatursavel. Sedermera har ytterligare två sådana kurser hållits. Kurserna har skett i administrativ och ekonomisk samverkan med FAO.

I syfte att medverka till utbildningen av förvaltningspersonal i länder, som ställs inför uppgiften att bygga upp en egen offentlig förvaltning, beslöt centralkommittén hösten 1955 att inrätta en förvaltningskurs inom hälso- och socialvården i Göteborg. En första sådan kurs ägde rum läsåret 1956/57 och har sedermera efterföljts av ytterligare två sådana kurser.

Förutom de ovan nämnda kurserna har under 1958/59 i Eskilstuna anordnats en tolv månaders kurs i gjuteri- och därmed sammanhängande verkstadsteknik för iranska ingenjörer. Under 1960 har vidare en kurs i växtförädling ägt rum i Lund.

Nedan återfinnes en sammanställning över kostnaderna för och antalet deltagare i de hittills anordnade kurserna.

Veterinärkurserna

	Antal deltagare	Kostnader anslag från FAO, \$	Kostnader svenska kostnader, kr.
1954/55	11	15 000	84 273
1957	12	15 000	156 949
1959	12	15 000	133 000

Kurserna i hälso- och socialvårdsförvaltning

	Antal deltagare	Kostnader, kr.	Stats- anslag, kr.	Sverige hjälp- medel, kr.
1956/57	15	131 071	13 000	117 000
1957/58	16	192 876	50 000	142 877
1958/59	15	199 822	100 000	99 822
1959/60	6	97 956	—	97 956

Gjuterikursen

	Antal deltagare	Kostnader, kr.
1958/59	10	150 000

Fristående stipendieverksamhet

Stipendieverksamheten inom ramen för den bilaterala biståndsverksamheten har sin tyngdpunkt i Centralkommittén för svenskt tekniskt bistånd, men även Sveriges förenade studentkårer har drivit ett eget mångårigt program. Kungl. Maj:t anvisar medel efter förslag från organisationerna och egen prövning av förslagets meriter. Centralkommitténs stipendieverksamhet startade i början av 1956 och har såsom framgår av nedanstående tablå sedermera snabbt utvidgats och omfattar för närvarande ett kostnadsbelopp av ca 200 000 kronor per år.

Av Kungl. Maj:t beviljade anslag för av centralkommittén förvaltd stipendieverksamhet

	Antal stipendier	Sammanlagda stipendiebelopp, kr.
1955/56	7	50 068
1956/57	5	58 500
1957/58	19	197 982
1958/59	34	185 100
1959/60	51	239 700

Såsom en allmän norm vid urvalet av stipendiater har hittills gällt, att sökanden skall ha för avsikt att i Sverige fortbilda sig inom något område, där möjligheter till avancerade studier saknas i hemlandet. Utbildningen skall vara sådan, att stipendiaten därigenom kan bidra till sitt hemlands ekonomiska eller sociala utveckling. Av beviljade stipendier har 47 givits för sociala och medicinska studier, 16 för administrativa, 30 för tekniska och 23 för naturvetenskapliga och andra studier.

Utöver den stipendieverksamhet, som försiggår i centralkommitténs regi, kan i detta sammanhang nämnas de stipendiemöjligheter för studerande från vissa länder i Afrika, Asien och Latinamerika, som finns inom ramen för anslaget för främjande av kulturellt samarbete.

Vid International Graduate School vid Stockholms högskola har vidare sedan dess tillkomst 1945 ett ej ringa antal deltagare mottagits även från underutvecklade länder och beretts studiemöjligheter inom speciellt ekonomiska, sociala och administrativa ämnesområden.

Slutligen kan nämnas den stipendieverksamhet, som sedan 1952 bedrivs av Sveriges förenade studentkårer (SFS) och som enbart inriktats på Indonesien. Antalet stipendiater samt storleken av de anslag, som erhållits för SFS:s stipendieverksamhet, och kostnaderna för verksamheten framgår av följande tablå.

	Antal stipendiater	Anslag	Kostnader, kr.
1952/53	7	44 000	36 388
1953/54	7	39 690	33 304
1954/55	7	39 690	39 433
1955/56	13	78 400	77 105
1956/57	13	87 360	79 057
1957/58	19	131 480	117 677
1958/59	18	136 440	111 925
1959/60	16	115 880	

Centralkommittén för svenskt tekniskt bistånd tillsatte i november 1958 en särskild kommitté med uppgift att samla och penetrera de hittillsvarande erfarenheterna av bilateral hjälp och föreslå nya projekt för framtida svenska insatser. Resultaten av dessa undersökningar har redovisats i ett särskilt betänkande, vilket i december 1959 överlämnades till Kungl. Maj:t. Centralkommittén har i sin utredning framlagt förslag till en ansenligt utökad bilateral biståndsverksamhet. Bland förslagen kan nämnas utvidgning av den nuvarande verksamheten i Etiopien, Pakistan och Ceylon, fortsättande av hittillsvarande kursverksamhet på veterinärmedicinens, hälsovårdsadministrationens, gjuteriteknikens och växtförädlingens områden, fördubbling av stipendieverksamheten, yrkesskolor i Östpakistan, Sudan, Liberia och Tunisien, småindustriinstitut i Indien, järn- och stålindustri i Iran, skogsförädling i Indonesien, slöjdlärareutbildning i Nigeria, bistånd till högre skolutbildning i Etiopien, familjeplanering i Pakistan samt kurser i Sverige i fysik, byggnadsfrågor, träskydd och demografi. Vidare har föreslagits bilateralt stöd till de multilaterala biståndsprogrammen jämte fristående experthjälp.

I maj 1960 tillsattes i Sverige en statlig kommitté med uppgift att verkställa utredning och avge förslag angående organisationen i Sverige för handläggning av frågor om tekniskt bistånd till underutvecklade länder samt angående möjligheterna till en förstärkning av de personella resurserna för biståndsverksamheten. En utredning av dessa frågor har ansetts påkallad med hänsyn till bl. a. de krav, som en utvidgning av Sveriges deltagande i olika biståndsprogram för underutvecklade länder kommer att ställa.

d. _____

Samarbete mellan de nordiska länderna på det tekniska biståndets område förekommer i dag såväl inom ramen för FN:s biståndsprogram som inom den bilaterala hjälpverksamheten. Sålunda upprätthåller regeringarna i de olika länderna på detta område en nära kontakt med varandra beträffande frågor av principiell karaktär. Det kan vidare nämnas, att medlemskapet i FN:s utskott för tekniskt bistånd cirkulerar mellan de nordiska länderna, och medlemslandets representant företräder därför vid utskottets möten även övriga nordiska länders intressen. Mellan de nationella kommittéerna för tekniskt bistånd slutligen förekommer sedan flera år tillbaka personliga kontakter i frågor, som handlägges av dessa organ.

Vid sidan av det ovan nämnda samarbetet av mera allmän karaktär sker sedan flera år tillbaka en organiserad nordisk samverkan på ett konkret område nämligen i fråga om mottagandet av FN-stipendiater. Vid planläggningen av studieverksamheten betraktar FN de nordiska länderna som en enhet, och frågor rörande placering av stipendiater i Norden har därför kommit att behandlas på gemensam nordisk basis. De nordiska länderna har sålunda infört en ordning som innebär, att länderna i tur och ordning under ett år svarar för stipendiaternas studieprogram och följaktligen koor-

dinerar all stipendiatverksamhet i Norden. Under 1959 fungerade Norge som koordinerande land. I enlighet härmed svarade det norska socialdepartementet i samråd med kontaktorganen i Danmark, Finland och Sverige detta år för den internordiska fördelningen av stipendiaterna samt upprätthöll förbindelsen med berörda internationella organ i alla principiella frågor rörande stipendiaternas studier i de nordiska länderna.

Ett annat praktiskt nordiskt samarbetsprojekt är det skandinaviska undervisningssjukhuset i Korea. Detta tillkom genom överenskommelse 1956 mellan Danmark, Norge, Sverige, republiken Korea och FN:s uppbyggnadsorgan för Korea (UNKRA). Enligt överenskommelse skall sjukhuset utgöra en nationell institution för sjukvårdens förbättring och den medicinska standardens höjande och ingå i Koreas allmänna hälso- och sjukvårdsväsen. Vid sjukhuset, som invigdes hösten 1958, bedrivs förutom direkt sjukvårdande verksamhet även undervisningsverksamhet.

De skandinaviska regeringarna har i avtalet åtagit sig att inom en kostnadsram av 2 milj. \$ för uppbyggnadsperioden och därefter inom en årlig ram av 1,5 milj. \$ under fem år dels ställa till förfogande läkare, sjuksköterskor, tekniker och viss administrativ personal samt svara för löner, resor m. m. för denna personal, dels ock svara för kostnaderna för viss medicinsk utrustning och förbrukningsmateriel vid sjukhuset. Inom den totala skandinaviska utgiftsramen på 9,5 milj. \$ var vid utgången av budgetåret 1959/60 taget i anspråk cirka 3,7 milj. \$.

Den tidigare nämnda kommittén, som skall utreda och avge förslag bl. a. angående organisationen i Sverige av handläggningen av frågor beträffande tekniskt bistånd till underutvecklade länder, har bl. a. till uppgift att studera frågan om utbildning av tekniska experter och att i samband härmed undersöka möjligheterna för ett nordiskt samarbete på ifrågakommande område.

e. — — — — —

Multilateral biståndsverksamhet

Huvuddelen av de praktiska uppgifterna i Sverige inom ramen för det multilaterala biståndet har sedan 1952 på Kungl. Maj:ts uppdrag handlagts av Svenska institutet för kulturellt utbyte med utlandet. De uppgifter, som institutets avdelning för tekniskt bistånd ombesörjer, består i första hand av rekrytering av experter och mottagning av stipendiater för FN:s och vissa av de internationella fackorganens räkning. Därjämte anlitas avdelningen för förmedling av kandidater till expertuppdrag och liknande tjänster i underutvecklade länder utom ramen för det multilaterala biståndsprogrammet samt till administrativa poster vid FN:s och andra internationella organs sekretariat.

Vidare har avdelningen i uppdrag att svara för mottagning och handledning av stipendiater inom ramen för den amerikanska utlandshjälpens (ICA:s) s. k. tredjelandsprogram. Även svenska UNICEF-kommitténs sekretariat är förlagt till avdelningen, och slutligen administrerar denna vissa

internationella konferenser, studiebesök och seminarier i Sverige i anslutning till internationellt tekniskt bistånd.

Beträffande vissa av de internationella fackorganen, såsom FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO), Världshälsovårdsorganisationen (WHO), Internationella teleunionen (ITU), Internationella luftfartsorganisation (ICAO) och Meteorologiska världsorganisationen (WMO), handhas expertrekryteringen och stipendiemottagningen i allmänhet icke av Svenska institutet utan av de särskilda svenska förbindelseorganen: svenska FAO-kommittén, nämnden för internationella hälsovårdsärenden respektive telestyrelsen, luftfartsstyrelsen och meteorologiska institutet.

Såsom rådgivande och samordnande organ rörande FN:s och dess fackorgans verksamhet för tekniskt bistånd finns i Sverige den av Kungl. Maj:t tillsatta nämnden för internationella expert- och stipendieärenden. I nämndens uppgifter ingår bl. a. att avge yttranden och rekommendationer rörande olika problem, som aktualiseras genom verksamheten för tekniskt bistånd, samt att följa arbetet för mottagandet i Sverige av stipendiater, rekryteringen från Sverige av experter m. m. I nämnden ingår företrädare för myndigheter, organisationer och näringslivet samt fackorganens svenska förbindelsekommittéer.

Bilateral biståndsverksamhet

I Sverige har ansvaret för den bilaterala biståndsverksamheten sedan 1952 varit anförtrodd Centralkommittén för svenskt tekniskt bistånd, vari 44 av landets stora folkrörelser och intresseorganisationer är företrädde.

Alltsedan centralkommitténs tillkomst har den avdelning av Svenska institutet, som inrättades 1952 för att på uppdrag av Kungl. Maj:t handlägga frågor rörande tekniskt bistånd, även fungerat som sekretariat åt kommittén. Centralkommitténs huvudsekreterare innehar sedan budgetåret 1957/58 tjänsten som chef för Svenska institutets avdelning för tekniskt bistånd.

Sekretariatet omhänderhar huvudsakligen beredning av ärenden för centralkommitténs olika beslutande instanser, utredning och planering av nya biståndsprojekt, kurser, stipendieverksamhet och upplysningsverksamhet samt den löpande förvaltningen därav.

Av den tidigare redogörelsen framgår, att den praktiska handläggningen av frågor rörande biståndsverksamheten i Sverige i vissa avseenden är uppdelad på ett flertal olika organ. Detta gäller exempelvis beträffande expert- och stipendiatärenden. Det bör nämnas, att den kommitté, som tillsatts för att göra en översyn av organisationen för tekniskt bistånd, fått i uppgift att bl. a. undersöka vilka arbetsmässiga fördelar, som skulle kunna vinnas med en starkare koncentration av handläggningen av ifrågakvarande spörsmål.

I direktiven för nämnda utredning har vidare pekats på att de bilaterala biståndsinsatserna har en nära anknytning till den multilaterala verksamheten och att det därför torde vara befogat att söka åstadkomma en närmare anknytning även mellan de inhemska organen för bilateralt och mul-

tilateralt bistånd. Utredningen har fått i uppgift att pröva de administrativa formerna för en sådan samordning och att i samband därmed även pröva lämpligheten av att den samlade svenska utlandshjälpen erhåller ett eget administrationscentrum.

f. — — — — —

Beträffande denna fråga hänvisas till avsnitten om kurs- och stipendieverksamheten under c.

g. — — — — —

Nedanstående översikt innehåller uppgifter om antalet svenska experter under åren 1950—59 med fördelning på verksamhetsländer. För varje land har angivits ifrågavarande experters huvudsakliga ämnesområde.

Land	Antal	Huvudsakligt ämnesområde
Afrika		
Brittiska Östafrika	1	Meteorologi
Etiopien	6	Meteorologi, administrativa frågor
Förenade arabrepubliken: Egypten	12	Produktivitetsfrågor, administrativa frågor
Ghana	1	Sjukvård
Guinea	1	Ekonomisk planering
Liberia	1	Sjukvård
Marocko	2	Ekonomi, undervisning
Sudan	5	Lantmäteri, produktivitetsfrågor
Tunisien	2	Ekonomisk planering
Uganda	1	Sjukvård
Summa	32	
Syd- och Centralamerika samt Västindien		
Syd- och Centralamerika (utan närmare angivelse av verksamhetsländer)		
	6	Sjukvård
Argentina	9	Atomfysik, produktivitetsfrågor
Bolivia	9	Elförsörjning, arbetsmarknadsfrågor
Brasilien	4	Metallurgi, produktion av papp och papper
Chile	5	Geologiska undersökningar, arbetsmarknadsfrågor
Colombia	1	Arbetsmarknadsstatistik
Guatemala	1	Elförsörjning
Jamaica	1	Teknisk rådgivning
Mexico	3	Träförädling, geofysik
Paraguay	1	Sjukvård
Peru	2	Museiarkitektur
Uruguay	1	Sjukvård
Venezuela	3	Järnvägskonstruktion, biblioteksverksamhet
Summa	46	

Land	Antal	Huvudsakligt ämnesområde
Asien		
Asien (allm.)	7	Hälsovårdsfrågor
Afganistan	5	Meteorologi, sjukvård
Burma	9	Finmekanik, maskintabulering, bokillustration
Ceylon	6	Ekonomisk planering, fiskefrågor, textiltillrådgivning
Filippinerna	5	Metallurgi, pappersproduktion, järn- och stålproduktion
Förenade arabrepubliken: Syrien	7	Meteorologi, radioteknik, turistindustri
Indien	36	Fiskefrågor, sjukvård, elektronik
Indonesien	9	Sjukvård, byggnadsmaterialprovning
Irak	6	Teknisk undervisning, lantbruksmekanisering
Iran	19	Meteorologi, sjukvård, metallbearbetning
Israel	8	Sjukvård, industriproduktivitet, lantbruk
Jordanien	3	Geologi, vattenförsörjning
Libanon	2	Järnvägsadministration, flygsäkerhetsfrågor
Malajiska federationen	2	Statsfinanser
Nepal	1	Jordbruksfrågor
Pakistan	16	Geodetik, elförsörjning, sjukvård
Singapore	1	Statistik
Thailand	4	Industriplanering, hantverksfrågor
Turkiet	13	Geologi, statistik, textilindustri, gruvor
Vietnam	3	Elementärundervisning, sjukvård
Summa 172		
Europa		
Europa (allm.)	10	Hälsovårdsfrågor
Danmark	2	Medicinska frågor
Grekland	7	Statistik, stadstrafik, sjukvård
Island	2	Husbyggnad, meteorologi
Jugoslavien	21	Industri- och produktivetsfrågor
Polen	1	Sjukvård
Portugal	1	Produktion av papp och papper
Schweiz	6	Sjukvård
Spanien	1	Hälsovårdsfrågor
Tyskland	1	Järn- och stålproduktion
Österrike	3	Trä- och sågverksindustri
Summa 55		
USA	1	Medicinska frågor
Afrika 32		
Syd- och Centralamerika samt Västindien 46		
Asien 172		
Europa 55		
USA 1		
Summa 306		

Stockholm den 1 december 1960

BILAGA 3**Yttranden över medlemsförslaget****D a n m a r k****Udenrigsministeriet:**

— — — meddeler udenrigsministeriet, at den danske regering allerede har besluttet for finansåret 1961/62 at forhøje sine bevillinger til tekniske bistandsformål fra 7 millioner kroner til 13 millioner kroner. Af dette beløb vil 8 millioner kroner blive ydet til FN's udvidede program for teknisk bistand, 4 millioner kroner til FN's specialfond, mens 1 million kroner vil blive anvendt til direkte bistand til udviklingslandene på bilateral basis.

Regeringen overvejer for tiden at forøge de danske bidrag yderligere og har nedsat et udvalg med den opgave at udarbejde et forslag til regeringen om den fremtidige tilrettelæggelse og udvidelse af Danmarks bistand til udviklingslandene.

Det nævnte udvalg har blandt sine opgaver også den at undersøge mulighederne for et øget nordisk samarbejde på dette område.

Den danske regerings synspunkter ligger således på linje med de til grund for forslaget liggende synspunkter.

København, den 28. januar 1961

(*sign.*)

Mellemfølkeligt Samvirke:

Man ønsker at henlede opmærksomheden på, at der for Danmarks vedkommende kun er oplyst omfanget af den statsfinansierede bistand, medens man fra svensk og finsk side tillige har anført privat indsamlede bidrag. Der er således i 1960 af Dansk Flygtningehjælp under verdensflygtningearbejdet indsamlet og anvendt beløb, der er flere gange større end den danske stats ordinære og ekstraordinære bidrag til flygtningearbejdet, og en række andre private organisationer vil ligeledes kunne fremlægge tal af betydning for oversigten over Danmarks bidrag til den internationale hjælpevirksomhed. Man måtte måske derfor henstille, at der indhentes oplysninger vedrørende omfanget og arten af danske private organisationers indsats i overensstemmelse med det som bilag til skrivelse från Nordiska Rådets præsidium af 7. oktober 1960 anførte »PM rörande samordning av hjälpen till utvecklingsländerna».

København, den 16. februar 1961

For Mellemfølkeligt Samvirke

Kjeld Juul

Finland**Ministeriet för utrikesärendena:**

I överensstämmelse med sin uppfattning, att det ekonomiska biståndet av utvecklingsländerna utgör en synnerligen angelägen och nyttig form av internationellt samarbete, har Finland strävat att så vitt möjligt öka sin insats på detta område. I synnerhet i år har Finlands bidragsbelopp till FN:s olika biståndsorgan märkbart höjts. Såsom även framgår ur bilagan till medlemsförslag A 21, kommer Finlands bidrag till FN:s tekniska biståndsprogram och dess särskilda fond år 1961 att vara sex gånger större än år 1960. Det är även skäl att påpeka, att Finland i slutet av senaste år anslöt sig till den Internationella sammanslutningen för ekonomisk utveckling (IDA), till vars finansiering Finland skall bidra med 3 830 000 dollar.

Finlands regering har vid flera tillfällen uttalat, att den strävar till att ytterligare höja Finlands bidrag till FN:s biståndsprogram. Senast har detta framförts i utrikesministerns svar den 12. 12. 1960 på ett i riksdagen framställt spörsmål rörande Finlands deltagande i den internationella biståndsverksamheten [*se Bilaga 4*].

Utrikesministeriet konstaterar på grund härav, att det i medlemsförslag A 21 uttalade önskemålet om en ökning av de för utvecklingsländernas utveckling avsedda bidragen helt överensstämmer med de finska myndigheternas uppfattning och strävanden.

Vad önskemålet om ett nordiskt samarbete i biståndsverksamheten till förmån för utvecklingsländerna beträffar, hänvisar utrikesministeriet till den mellan berörda nordiska myndigheter och organ existerande nära kontakt, för vilken de olika nordiska länderna redogjort bl. a. i bilagan till medlemsförslag A 21. Ministeriets uppfattning är, att detta samarbete har varit synnerligen fruktbart och att man därav även i framtiden kan vänta sig goda resultat.

I medlemsförslagen A 21, A 25 och A 28 och i motiveringarna till dessa anförs vissa konkreta projekt för det nordiska samarbetet på den internationella biståndsverksamhetens område. Det är med tillfredsställelse ministeriet förenar sig med förslagen att utreda möjligheterna att förverkliga dessa projekt. Ministeriet är av den uppfattningen, att man inom ramen för dessa specialprojekt kunde finna utvecklingsdugliga verksamhetsformer för det nordiska samarbetet. För den händelse man i framtiden besluter sig för att verkställa dylika utredningar konstaterar ministeriet, att man vid avvägandet av de olika projektens önskvärdhet borde ha för ögonen det nordiska samarbetet på detta område i sin helhet. Därvid borde huvudvikten läggas vid projekt, vilka på det mest effektiva sätt svarar mot utvecklingsländernas intressen och vilka på samma gång bäst tjänar det nordiska samarbetet.

Helsingfors den 2 februari 1961

(*sign.*)

Handels- och industriministeriet:

Handels- och industriministeriet instämmer helt i de i medlemsförslaget Sak A 21 framförda tankarna om att hjälpen till utvecklingsländerna bör utvidgas samt att nordisk samverkan på detta område bör utvecklas. Detta kunde förverkligas dels genom att stärka de nuvarande kontakterna vid placering av utvecklingsländernas stipendiater i de nordiska länderna och vid avsändning av nordiska experter till utbildningsuppgifter på olika områden i utvecklingsländerna, dels genom att överväga nya former för samarbete, såsom föreslås i medlemsförslagen Sak A 25 och Sak A 28.

Upplýsningen för den stora allmänheten rörande bistånd till utvecklingsländerna borde betydligt ökas för att vinna de breda lagrens medverkan. Till näringslivet och till de myndigheter, som kan ge praktisk hjälp framför allt för stipendiaternas och experternas del, borde framställas konkreta förslag om effektivisering av det tekniska biståndet. Nordiskt samarbete borde även i detta hänseende intensifieras.

Handels- och industriministeriet tillstyrker utredning av de i medlemsförslagen Sak A 25 och Sak A 28 framförda uppslagen. Om det härvid framgår, att det icke är möjligt att förverkliga båda dessa projekt, borde det övervägas, om företräde bör ges åt den nordiska utbildningsanstalten för de nya ländernas administratörer och i detta sammanhang eventuellt skapas förutsättningar också för utbildning i Norden av experter för det tekniska biståndet eller åt upprättandet av en regional utbildningsanstalt, t. ex. i Afrika. Vid utredningsarbetet torde uppmärksamhet böra fästas vid att studierna för utvecklingsländernas stipendiater säkerligen lättast kan arrangeras i Norden, t. ex. med hänsyn till möjligheten att erhålla lärarkrafter, och vid att den nordiska demokratiska kulturmiljön har utvecklande betydelse vid sidan av de egentliga fackstudierna. Däremot kunde genom undervisningsverksamhet i tropisk omgivning efter hand utbildas kompetenta nordiska kännare av tropiska förhållanden. Det är också uppenbart, att stipendiaterna lättare kan anpassa sig till undervisningen nära sina hemländer än i Norden och att kostnaderna för deras resor då blir lägre.

Den i medlemsförslaget Sak A 28 ingående tanken på ett jordbruks- eller bevattningsprojekt exempelvis i Asiens torrområden är värd att utreda, och dess förverkligande blir knappast alltför betungande i ekonomiskt avseende.

Helsingfors den 6 februari 1961

(sign.)

Finlands Unesco-kommission:

Kommissionen förenar sig om motiveringen till förslaget Sak A 21 och finner en ökning av hjälpen till utvecklingsländerna särskilt för Finlands

vidkommande ytterst önskvärd. Enligt kommissionens uppfattning har det av de stora internationella organisationerna planlagda och finansierade arbetet för stöd åt utvecklingsländerna stor betydelse med tanke på en målmedveten verksamhet, men vid sidan därav vore det skäl att eftersträva en ökning även av den direkta omedelbara hjälpverksamheten de nordiska länderna och de hjälpbehövande länderna emellan.

Vid de konkreta hjälpplanernas förverkligande anser kommissionen nordiskt samarbete i många fall vara alldeles väsentligt, för att verksamheten skall lyckas. Kommissionen önskar såsom exempel nämna räddnings- och undersökningsverksamheten i fråga om de kulturskatter i Nubien, som till följd av fullbordandet av Assuan-dammen kommer under vatten. Utsänd av Unesco-kommissionerna arbetar för närvarande i Sudan en forskningsexpedition, i vilken forskare från Sverige, Norge, Danmark och Finland deltar. Genom nordiskt samarbete har man på ett mycket lyckat sätt kunnat lösa frågorna om arbetsfördelningen mellan forskarna i expeditionen samt om anskaffningen av allehanda utrustning. Avsikten är att sända en samnordisk expedition till Nubien ännu under fyra vintrar eller fram till år 1966–67.

Nordiska Unesco-kommissionerna uppgör för närvarande flera konkreta planer för understöd åt utvecklingsländerna. Bland dessa må nämnas sändandet av en nordisk grupp av experter på skolförvaltningens område på Unescos begäran och bekostnad till vissa länder i Afrika, där gruppen skulle arbeta för utvecklande av skolväsendet på grundvalen av där rådande förhållanden, samt den vid Unescos 11:e session i Paris i december 1960 av delegationerna för Indien, Pakistan, Indonesien och Burma till de nordiska ländernas delegationer riktade anhållan om donation av papper för tryckning av läroböcker i dessa länder.

Finlands Unesco-kommission bereder som bäst i samverkan med Unesco-kommissionerna i övriga nordiska länder dessa konkreta program, och en promemoria rörande dem kommer att överlämnas till det nordiska undervisningsministermötet i mars 1961.

Kommissionen omfattar Sak A 25 och Sak A 28, i vilka föreslås verkställande av närmare undersökningar rörande möjligheterna för nordisk samverkan beträffande utbildning av administratörer för de nya staterna och samverkan vid regionala projekt i utvecklingsländerna.

Helsingfors den 10 februari 1961

R. H. Oittinen

Ordförande

Mauno Castrén

T. f. generalsekreterare

Helsingfors universitet (kansler) har i skrivelse den 8 februari 1961 meddelat, att han omfattar följande yttrande.

Helsingfors universitet (konsistoriet)¹:

Av de tre förslagen understryker det första (Sak A 21) behovet av hjälp från de nordiska länderna till utvecklingsländerna samt vikten av nordiskt samarbete vid förverkligandet av hjälpprojekten. Enligt konsistoriets åsikt bör de i förslaget framlagda synpunkterna i princip vinna beaktande.

I de två andra förslagen (Sak A 25 och 28) dryftas möjligheterna att befordra utbildningen av medborgare i utvecklingsländerna. Förslagen skiljer sig däri, att i det ena föreslås, att ett utbildningscentrum upprättas i något av de nordiska länderna, medan i det andra förordas upprättande av ett sådant i något av utvecklingsländerna på åtgärd av de nordiska länderna. Vartdera förslaget har sina för- och nackdelar. Upprättandet av ett regionalt utbildningscentrum t. ex. i Afrika, såsom i det senare förslaget förutsättes, skulle vara ägnat att göra institutets lärarkår förtrogen med den omgivning, där dess elever framdeles kommer att verka, och man skulle uppenbarligen kunna få ett större antal elever dit. Ett sådant utbildningscentrum förordas av agritektur-forstvetenskapliga fakulteten, som även framhåller, att utbildningsprogrammet borde upptaga undervisning, rådgivning och förslag till planering, eftersom utvecklingsländerna i regel lider brist på livsmedel samt lant- och skogshushållningen står på låg nivå. Emellertid torde det ställa sig svårt att värva lärarkrafter till ett sådant utbildningscentrum. Konsistoriet önskas därför rekommendera det förra förslaget, som lättare kan förverkligas. Enligt detta skulle det redan existerande institutet Stockholm University Institute for English-speaking Students utvidgas till ett slags högskola, i främsta rummet avsedd för medborgare från utvecklingsländerna. Enligt konsistoriets uppfattning har Stockholms universitet goda förutsättningar att handha uppgiften, och helt säkert vore det också möjligt att till detta sammordiska institut värva lärare från de andra nordiska länderna.

Att bedöma det program, som Stockholms universitet uppgjort för ändamålet, skulle kräva ett ingående studium såväl av programmet som av de förhållanden, i vilka institutet skulle komma att arbeta. Ehuru konsistoriet icke varit i tillfälle att sätta sig in i programmets detaljer, konstaterar det, att programmet förefaller vara omsorgsfullt utformat och ändamålsenligt uppgjort. De praktiska erfarenheterna torde sedan ge vid handen, hur företaget framdeles skall utvecklas.

Emedan utbildningen av förvaltningstjänstemän för de nya staternas administrativa uppgifter bör från dessa staters synpunkt betraktas som en angelägenhet av största vikt, är enligt konsistoriets åsikt en sammordisk hjälpaktion just i detta hänseende synnerligen rekommendabel och den som bäst lämpar sig för de nordiska länderna.

¹ Yttrandet översatt från finska.

Konsistoriet förutsätter, att frågan om de olika ländernas andel i institutets kostnader och andra ärenden i samband därmed överlämnas till respektive regeringar.

Helsingfors den 1 februari 1961

För konsistoriet:

Edwin Linkomies

Heikki Rauramo

Suomen sosialidemokraattinen nuorisoliitto — Finlands socialdemokratiska ungdomsförbund:

Ungdomsförbundet har tagit en positiv ställning till varje försök att öka bistånd till utvecklingsländerna. Enligt vår uppfattning är klyftan mellan de rika och de fattiga länderna alltför stor. Därför hälsar vi med tillfredsställelse Nordiska rådets förslag till regeringarna i Norden om ökat bistånd.

Helsingfors den 8 februari 1961

Suomen sosialidemokraattinen nuorisoliitto — Finlands socialdemokratiska ungdomsförbund r. y.

Pentti Kymensalo

Ordförande

Aarne Selin

Sekreterare

Maaseudun nuorten liitto (Landsbygdens ungdomsförbund)¹:

Förbundet Maaseudun nuorten liitto anser det föreliggande skäl till att taga aktiv del i hjälpverksamheten i Afrika med beaktande likväl av vårt lands ekonomiska möjligheter och den omständigheten, att det även i vårt eget land alltför ofta finnes stora underutvecklade och fattiga områden. Särskilt stöder vi tanken på nordiskt samarbete för upprättande av ett bildningscentrum i något land i Afrika. Även i allmänhet borde formerna för hjälpverksamheten vara sådana, att medlen kan användas på ort och ställe och sålunda bringas att på bästa sätt tjäna de kulturella och ekonomiska behoven i det land, som blir föremål för hjälpverksamheten.

Helsingfors den 2 februari 1961

Maaseudun nuorten liitto r.y.

Antti Mäki-Reinikka

¹ Yttrandet översatt från finska.

Svensk ungdom:

Förslaget är sakligt, väl underbyggt och motsvarar, vad inställningen till den internationella hjälpverksamheten beträffar, helt de åsikter, Svensk ungdom omfattat i sin enhälligt antagna årsmötesresolution av den 11—12 juni 1960. Svensk ungdom har även genom Svenska folkpartiets riksdagsgrupp riktat ett spörsmål till regeringen i denna fråga hösten 1960, vilket syftade till utökad hjälpverksamhet från Finlands sida [*se Bilaga 4*].

I motiveringen betonas framför allt de humanitära synpunkterna och att »hjälpen är fri från alla politiska aspirationer och bisyften». Det är naturligt, att de humanitära synpunkterna, önskan att hjälpa nödlidande, måste komma i förgrunden. Likväl är det tydligt, att också andra motiv — av kulturpolitisk och ekonomisk art — ofta spelar in, när det gäller hjälpprojekt för utvecklingsländerna. Det förefaller av flera orsaker riktigt och ändamålsenligt, att man öppet redovisar också för dessa motiv, när behovet av hjälp kommenteras i officiella sammanhang.

Bland konkreta åtgärder, som blir aktuella i detta sammanhang, kan bland annat nämnas frågan om underlättandet av privata investeringar i utvecklingsländerna. Möjligheterna att skapa en samnordisk garantifond för investeringar i — stundom politiskt instabila — utvecklingsländer borde undersökas. Den växande överbefolkningen i utvecklingsländerna hotar emellertid — om inte snabba motåtgärder fås igång under det närmaste årtiondet — att totalt omintetgöra alla de resultat, som nåtts genom att stimulera dessa länders ekonomi. Svensk ungdom har i sitt principprogram av år 1958 understrukit, att överbefolkningsshotet bör ägnas uppmärksamhet. En del utvecklingsländer har redan sökt och fått hjälp från skandinaviskt håll vad beträffar forskning, upplysning samt administration av födelsekontroll. På detta område är en samnordisk insats både möjlig och önskvärd. I förhållande till insatsen av kapital och arbete erbjuder ett tillräckligt brett upplagt program för födelsekontroll större möjligheter att direkt höja levnadsstandarden i utvecklingsländerna än någon annan hjälpform.

Helsingfors den 1 februari 1961

(*sign.*)

Suomen teollisuusliitto — Finlands industriförbund¹:

Enligt förbundets åsikt är det ovedersägligen av intresse för Finlands hela näringsliv, att samarbetet mellan de nordiska länderna realiserar i alla förekommande sammanhang. Stödet till »utvecklingsländerna» är en av dagens idéer, som väl sammangår med alla nordiska länders ideella syftemål och beträffande vilken åtminstone en del av dessa länder kan uppvisa tra-

¹ *Yttrandet översatt från finska.*

ditioner. Då man ögnar genom den auktoritativa förteckningen över förslagsställarna, förefaller det, som om de just skulle ha velat understryka den humanitära sidan av den framförda tanken, den moraliska skyldigheten för ett fritt och utvecklat Norden att hjälpa de unga folk, som just tar sina första steg på självständighetens väg. Mot denna upphöjda princip strider ju ingalunda — och härav torde de övriga nordiska länderna ha större erfarenhet än Finland — det faktum, att den ekonomiska hjälpen till och investeringarna i ifrågavarande länder i det långa loppet i allmänhet även ur det investerande landets synpunkt sett visar sig vara fördelaktiga genom att de skapar en grundval för en kommersiell kontakt mellan det hjälpande och det hjälpta landet.

Finland torde som sagt vara det nordiska land, som har minsta erfarenhet i dessa frågor, varför det för oss enbart kan vara till nytta, att gemensamma planer uppgöres och realiseras på detta område.

Finlands industriförbund anser, att det i detta skede gäller endast ett principiellt ståndpunktstagande till det framlagda förslaget och förklarar sig på det varmaste understöda detta. Om Finlands anslutning till EFTA blir verklighet och vårt land sålunda får möjlighet att även i fortsättningen vara med i det nordiska ekonomiska samarbetet, ställer sig förbundet å sin sida gärna till myndigheternas förfogande, då de gemensamma investeringsplanerna i ifrågavarande länder börjar antaga en mera konkret form.

Helsingfors den 3 februari 1961

Finlands industriförbund

Bror Wahlroos

N o r g e

Utenriksdepartementet:

Utenriksdepartementet er enig i ønskeligheten av at de nordiske land utvider sin hjelp til utviklingslandene. Spørsmålet om en økning av Norges hjelp til utviklingslandene og om hvordan den bør ytes er som kjent for tiden gjenstand for utredning i et utvalg nedsatt av regjeringen. Før resultatet av dette utredningsarbeid foreligger, finner Utenriksdepartementet bare å kunne gi uttrykk for enkelte, rent foreløpige synspunkter når det gjelder det fremlagte medlemsforslag.

Blant de spørsmål utvalget skal utrede er spørsmålet om på hvilke områder og i hvilke former Norge måtte ha særlige forutsetninger for å yte bilateral hjelp (eventuelt i samarbeid med Danmark og Sverige). Forutsatt at man kommer fram til at man i fremtiden også bør gå inn for bilaterale tiltak, forekommer det Utenriksdepartementet å være en god tanke å undersøke nærmere om konkrete bilaterale hjelpetiltak fra de nordiske lands

side med fordel kan settes ut i livet gjennom nordisk samarbeid. Hovedsynspunktet i denne forbindelse må etter Utenriksdepartementets oppfatning være at hjelpen ytes på den måte som antas å føre til de beste resultater. På denne bakgrunn antar departementet at muligheten av å gjennomføre et nordisk samarbeid når det gjelder område hvor et slikt samarbeid kan ventes å ha særlige forutsetninger for å bli fruktbringende, f. eks. innenfor undervisningssektoren, avgjort fortjener å utredes nærmere.

Hva angår spørsmålet om en nærmere koordinering av de nordiske lands bistand til utviklingslandene gjennom De forente nasjoner og andre internasjonale organer, vil Utenriksdepartementet minne om at et visst nordisk samarbeid på dette punkt allerede er instituert gjennom de gjensidige orienteringsmøter som regelmessig avholdes på embetsmanns nivå mellom de nordiske lands utenriksdepartementer.

Medlemsforslaget har vært forelagt for Finans- og tolldepartementet, som med brev av 3. ds. har meddelt at departementet ikke finner å kunne avgi uttalelse før det nevnte utvalg har avgitt innstilling, og innstillingen er behandlet i de interesserte departementer og i Regjeringen.

Oslo, 9. februar 1961

For utenriksministeren:

J. G. Ræder

P. Nævdal

S v e r i g e

Universitetskanslersämbetet:

Insatser på utbildningsområdet utgöra enligt min mening ett ytterst betydelsefullt led i biståndet till utvecklingsländerna. På lång sikt torde de vara en nödvändig förutsättning för att andra former av hjälpverksamhet skola kunna tillgodogöras på ett rationellt sätt.

När det gäller de nordiska ländernas bistånd till utvecklingsländerna, framstå vidare utbildningsfrågorna såsom särskilt väl ägnade för våra inte minst ur internationell politisk synpunkt speciella förutsättningar. Samtidigt vill jag emellertid kraftigt understryka behovet av noggrann planering av de gemensamma eller separata nordiska insatserna, när det gäller utbildning för utvecklingsländernas behov. Sålunda fordras det enligt min mening en klart angiven målsättning och ett program för de olika typer av utbildning, hjälpverksamheten skall omfatta. Därvid böra i första rummet beaktas dels tillgängliga resurser i fråga om lärare, undervisningslokaler och materiel, ej minst med hänsyn till de trängande behov i dessa avseenden, som föreligga inom Sverige. Vidare synes det mig lämpligt att ta hänsyn till de erfarenheter, som vunnits vid utbildning av utländska studenter till läkare, civilingenjörer o. s. v.

När det gäller utbildning vid fackhögskolor, där intagningen är begränsad, och likaså inom spärrade naturvetenskapliga ämnen bör enligt min mening undervisningsbehovet för studerande från utvecklingsländerna tillgodoses genom att ett visst antal platser reserveras för denna kategori studenter, lämpligen genom överenskommelse mellan de nordiska länderna och ev. i samband med utbyggnad av befintliga läroanstalter. Samtidigt bör också inordningen i utbildningsgången uppmärksammas, t. ex. behovet av ett förberedande år med språkundervisning, inhämtande av erforderliga förkunskaper m. m., vidare studieplanernas lämplighet för vederbörandes framtida yrkesutövning.

Planeringen av biståndet till utvecklingsländerna på utbildningsområdet bör också ske förutsättningslöst så till vida, att man för varje typ av utbildning överväger, vilken stödform som är mest ändamålsenlig. Sålunda kunna i vissa fall regionala projekt i utvecklingsländerna te sig mest rationella, i andra fall utbildning vid läroanstalter i Norden. Beträffande läkarutbildning kunde det ev. vara lämpligt med en kombination av dessa båda former, så att man anordnar teoretisk utbildning i ett nordiskt land och samtidigt påbörjar uppbyggnaden av ett undervisningssjukhus t. ex. i något afrikanskt land för den praktiska läkarutbildningen. På samma sätt som vid uppbyggnaden av en medicinsk läroanstalt i Umeå skulle sedan nästa led bli att överföra även den teoretiska utbildningen.

För att möjliggöra så pass omfattande projekt som regionala utbildningsanstalter i utvecklingsländerna är det, inte minst med hänsyn till resurserna i fråga om kvalificerad lärarpersonal, av stor vikt, att en nordisk samverkan kommer till stånd. Även när det gäller förslaget om utbildningsanstalt i Norden för administratörer för de nya staterna (Sak A 25), anser jag denna synpunkt väsentlig, eftersom det också här gäller ämnesområdet, där tillgången på akademiska lärare i Sverige är knapp.

Beträffande sistnämnda förslag vill jag i övrigt framhålla, att det utbildningsinnehåll, som anges i skrivelsen från Stockholm University Institute for English-speaking Students, enligt mitt förmenande borde kunna användas för komplettering av den samhällsvetenskapliga eller juridiska utbildningen för exempelvis svenskar i internationell tjänst. Det vore därför önskvärt, att denna fråga utreds vid den fortsatta behandlingen av medlemsförslaget.

Stockholm den 3 februari 1961

Harald Cramér

Ulla Ahgren

Nämnden för internationella expert- och stipendieärenden:

1. I likhet med förslagsställarna bakom Sak A 21 finner nämnden det önskvärt, att en nordisk samverkan på biståndsområdet kommer till stånd

i den utsträckning som är rationellt och ändamålsenligt. Nämnden är i princip positiv till ett starkare nordiskt samarbete och har själv uttalat sig för en sådan samverkan. Nämnden vill emellertid peka på vissa praktiska svårigheter, som här gör sig gällande. Det synes troligt, att själva planeringen och genomförandet av bilaterala biståndsprojekt helst bör ske i nationell regi. När det gäller valet av bilaterala biståndsinsatser, har emellertid ett nära samråd mellan de nordiska länderna ett obestriddigt värde, som bör understrykas inför ett expanderat biståndsarbete. Ett fastare samarbete på detta förberedande stadium kan leda till effektivare biståndsinsatser. Nämnden instämmer även i förslagsställarnas uppfattning, att hjälpbehoven i de underutvecklade länderna är så stora, att biståndsinsatser av en helt annan storleksordning än de nuvarande torde bli aktuella.

Nämnden tillstyrker alltså, att Nordiska rådet måtte för regeringarna ge uttryck för sin uppfattning om önskvärdheten av vidgad hjälp i olika former till utvecklingsländerna och av nordisk samverkan i de former, som kan anses vara ändamålsenliga (se i övrigt bifogade PM [*Bihang*]).

2. Nämnden anser utbildningen av administratörer för de underutvecklade länderna vara en av de mest angelägna biståndsfrågorna. Svenska utlandsexpertens erfarenheter understryker detta behov. När det gäller Sveriges och Nordens möjligheter att ge bistånd på förvaltningsområdet i den form, Stockholms universitet föreslagit, förefaller dock möjligheten att på ett effektivt sätt tillgodose de aktuella utbildningsbehoven tills vidare starkt beskurna. Erfarenheterna från mottagning av stipendiater för förvaltningsstudier och från den svenska kursverksamheten i hälsovårdsförvaltning talar för att studierna måste koncentreras till vissa begränsade och specialiserade områden för att kunna nyttiggöras i underutvecklade länder. Sådan undervisning synes huvudsakligen böra ha karaktären av vidareutbildning på något högre nivå. I fråga om den mer allmänna och grundläggande förvaltningsutbildningen för yngre kategorier är det av vikt, att denna sker ute på fältet, d. v. s. i det underutvecklade landet självt eller i en miljö, där förvaltningssystemet är relativt likartat det egna landets. Det vore i flera avseenden rationellt att stödja eller anknyta till de förvaltningskolor, som har startats och drivits i FN:s regi i de underutvecklade länderna. Möjligen kunde övervägas att ställa stipendier till förfogande för studier vid de kurser, som anordnas i Holland, Storbritannien och Frankrike, där man på grund av tidigare erfarenheter från kolonialförvaltning synes ha större förutsättningar än i vårt land att framgångsrikt bedriva sådan utbildning.

Stockholms universitets förslag kommer att bli föremål för remissbehandling i Sverige som ett led i den pågående riksdagsbehandlingen. Frågan i sin helhet kommer alltså att belysas den närmaste tiden.

Med hänvisning till vad ovan anförts vill nämnden föreslå, att Nordiska rådet avvaktar resultatet av den remissbehandling, som i förevarande fråga pågår.

Nämnden vill framhålla, att man vid behandlingen av frågor rörande ut-

bildning av administratörer för de nya staterna bör särskilt uppmärksamma de möjligheter till snabb och effektiv utbildning, som det multilaterala biståndsprogrammet kan erbjuda (se i övrigt bifogade PM).

3. En lösning av de underutvecklade ländernas jordbruks- och försörjningsproblem har onekligen stor betydelse för dessa länders utveckling. Frågan har aktualiserats genom den nyligen startade, världsomfattande kampanjen, Frihet från hunger, i FAO:s regi. Kampanjen avser att väcka världsoptionen, att stärka forskningen rörande jordbrukets utveckling nationellt eller regionalt samt att få i gång nya aktionsplaner på detta område. Kampanjen har en tidslängd av fem år. Förslaget att starta ett jordbruks- eller bevattningsprojekt i ett underutvecklat land förefaller ligga helt i linje med FAO-kampanjens syfte. Genom en samordning med detta multilaterala femårsprogram skulle man kunna utnyttja FAO:s sakkunskap och goda informationer om aktuella planer i olika underutvecklade länder. FAO har inbjudit myndigheter, offentliga och privata forskningsinstitutioner att delta i fältarbetet och att åtaga sig vissa av forskningsprojekten. Initiativ och förslag, som väcks från svensk eller nordisk sida, blir givetvis välkomna som bidrag till världsaktionen mot hungern.

Innan ett projekt av denna storleksordning startas, är det emellertid viktigt att klargöra, om de nordiska länderna förfogar över den speciella typ av erfarenhet, som måste förutsättas för ett jordbruksprojekt i ett underutvecklat land och särskilt i torrområdena. Flera av de nordiska länderna planerar f. n. skilda biståndsprojekt på jordbruksområdet i mindre skala. Det bör utredas, hur en rationell samordning och samplanering mellan dessa bilaterala insatser skall uppnås samt huruvida förutsättningar finns för ett större projekt på området. Riktpunkten bör vara, att de nya initiativ som tas kan på ett tidigt stadium inordnas i FAO:s antihungerkampanj.

Med hänvisning till vad ovan anförts får nämnden tillstyrka, att Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att utreda, vilka möjligheter som finns till ett närmare nordiskt samarbete på det jordbrukstekniska biståndsområdet inom ramen för FAO:s Frihet från hungerkampanj (se i övrigt bifogade PM).

1—3. Mot bakgrunden av de personella och administrativa problem, som möter större bilaterala projekt både vid deras planering och genomförande, vill nämnden liksom tidigare framhålla, att den multilaterala verksamheten bör utgöra huvudlinjen i de svenska åtgärderna till förmån för underutvecklade länder även i fortsättningen. Såsom framhölls i nämndens yttrande den 29 februari 1960 över Sverige hjälper-utredningen är ett viktigt skäl härför, att de svenska finansiella bidragen kan utnyttjas, även om vårt land skulle sakna möjlighet att mobilisera personella resurser i takt med ökningen av vårt anslag.

Det bör därför enligt nämndens uppfattning övervägas att genom nordisk samverkan inom FN:s ram verka för en höjning av de internationella organens biståndsresurser och särskilt poster i FN:s budget, som gäller tekniskt

bistånd på förvaltningsområdet samt det s. k. OPEX-programmet, »operational and executive personnel» (administrativa FN-expert- och exekutiva befogenheter).

Stockholm den 14 februari 1961

Nämnden för internationella expert- och stipendieärenden

Ernst Michanek

Ordförande

Sixten Heppling

Mats Kihlberg

Svenska unescorådet:

Svenska unescorådet ansluter sig till vad som i motionerna (Sak A 21, A 25, A 28) allmänt utsäges beträffande u-ländernas hjälpbehov, de nordiska ländernas ansvar i denna fråga och önskvärdheten av vidgade nordiska hjälpinsatser.

Synnerlig vikt bör vid överväganden och planeringen av sådana hjälpinsatser läggas dels vid förberedande undersökningar av hjälpbehoven och möjligheterna att på skilda områden lämna effektiv hjälp och dels vid principen, att alla aktioner utformas och genomföres med beaktande av och i nära samarbete med såväl FN:s och dess fackorgans tekniska biståndsverksamhet som andra länders bilaterala projekt. Endast genom full samordning av skilda biståndsinsatser kan de satsade medlen ge den effekt som avses.

Med utgångspunkt från goda erfarenheter av ett tioårigt intimt samarbete med övriga nordiska unescoråd tillstyrker svenska unescorådet, att förutsättningarna för den föreslagna samverkan närmare utredes. Sådan samverkan torde vad Sverige beträffar även ha tagits upp till övervägande i administrationsutredningen för biståndet till utvecklingsländerna. Som exempel på pågående samnordiska unescoprojekt kan nämnas en nordisk expedition till Nubien och ett projekt för en nordisk lärardelegation med uppgift att under 18 månader utreda och planera undervisning i tre afrikanska stater. Svenska unescorådet är för sin del berett att vid en till maj 1961 planerad nordisk unescokonferens i Åbo taga upp frågan om förutsättningarna och önskvärdheten av en vidgad samverkan för lämpliga biståndsprojekt på Unescos verksamhetsområden.

Samtliga tre medlemsförslag nämner undervisning och utbildning som projekt av särskild betydelse. Unescorådet vill understryka detta bl. a. genom att fästa uppmärksamheten på en av Unescos generalkonferens i december 1960 antagen resolution, vari bl. a. utsäges,

att bistånd för ekonomisk utveckling ofta måste bli ineffektiv, om det inte anpassas till undervisningens utveckling;

att den hjälp, som för närvarande lämnas till grundläggande och teknisk utbildning, är mycket för liten i proportion till behoven; och

att hjälp för såväl allmän som teknisk undervisning bör beaktas som likvärdig med direkt hjälp för ekonomisk utveckling.

Unescorådet vill vidare här erinra om skolöverstyrelsens yttrande över betänkandet »Sverige hjälper». Överstyrelsen framställer däri, efter att ha redogjort för utbildningsfaktorns betydelse, att huvuduppgiften för hjälpen till u-länderna bör vara att utveckla dessas inhemska undervisningsväsen och att svenska insatser främst bör inriktas på utbildning av lärare och instruktörer i dessa länder.

Beträffande förläggningen av utbildningsinstitutioner och längre kurser för yngre personer från u-länderna vill unescorådet allmänt förorda, att sådana institutioner förlägges till dessa länder. Endast undantagsvis, då skilda förhållanden och de ämnen, inom vilka utbildning skall ges, så särskilt påkallar, bör dylika institutioner och kurser förläggas till exempelvis Sverige. Däremot synes det naturligt och önskvärt, att personer, som erhållit grundläggande utbildning i sitt eget kulturområde och finnes vara i behov av och kvalificerad för vidareutbildning, samt experter på vissa områden inbjudes till kortare kompletterande utbildning och studier i något nordiskt land.

En viktig men hittills föga beaktad del av hjälpinsatserna utgöres av förberedande orientering och kurser på det psykologisk-sociologiska planet för experter, som sändes ut till u-länderna. Unesco bedriver viss sådan kursverksamhet vid det av bankir Aschberg donerade slottet Château de Bois utanför Paris, men enligt nu gällande internationell praxis faller huvudansvaret härför på de länder, som sänder ut experterna. Nordisk samverkan för eventuella kurser synes kunna medföra vissa fördelar och bör tas upp till övervägande.

Slutligen vill unescorådet också allmänt fästa uppmärksamheten på nödvändigheten av att parallellt med en vidgad hjälpinsats från de nordiska länderna en upplysningsverksamhet bedrivs inom våra egna länder om u-ländernas problematik och vår egen roll i detta sammanhang. På längre sikt torde det inte vara minst viktigt, att vi i detta syfte redan nu tar initiativ till åtgärder på såväl forskningens som undervisningens och folkbildningens områden. Av särskilt intresse är i detta sammanhang Unescos större s. k. östern-västernprojekt. Detta avser bl. a. att initiera åtgärder i medlemsstaterna för att öka den ömsesidiga kunskapen om och förståelsen för aktuella förhållanden, livsformer och kulturformer i Österlandet (Asien och Nordafrika) och Västerlandet. En förstärkt nordisk insats i detta projekt skulle vara av betydelse också för våra direkta hjälpinsatser till asiatiska och afrikanska länder.

Under hänvisning till det ovan anförda tillstyrker svenska unescorådet i princip medlemsförslaget »om utökad hjälp till utvecklingsländerna» (Sak

A 21), varvid även möjligheter till ökade insatser i FN:s och fackorganens projekt bör beaktas.

Medlemsförslaget »om samarbete beträffande utbildning av administratörer för de nya staterna» (Sak A 25) bör enligt rådets mening tas upp i större sammanhang jämsides med andra utbildningsprojekt. Mottagarländernas olikartade sociala, kulturella och förvaltningsmässiga traditioner och behov bör härvid först närmare kartläggas och tjäna som utgångspunkt vid bedömningen av de områden, som kan komma i fråga, och våra möjligheter att på dessa göra en effektiv utbildningsinsats.

Medlemsförslaget »om samverkan vid regionala projekt i utvecklingsländerna» (Sak A 28) tillstyrkes för föreslagen undersökning. Härvid bör särskilt beaktas dels redan pågående nordiska projekt och dels FAO:s och Unescos verksamhet på jordbrukets och livsmedelsproduktionens respektive torrzonsforskningens områden.

Slutligen vill unescorådet erinra om pågående och ifrågasatta utredningar om den svenska biståndsverksamheten och förorda, att nu föreslagna undersökningar i första hand överlämnas till redan existerande utredningsorgan och till institutioner med praktisk erfarenhet på här ifrågavarande områden. Under förutsättning, att medel ställes till förfogande härför, torde dessa institutioner, som också har direkta förbindelser med FN och dess fackorgan, från vilka de kan inhämta synpunkter och förslag, vara beredda att påtaga sig en sådan uppgift. På så sätt i respektive länder framkomna och prövade konkreta projekt kan senare tas upp till centrala nordiska överläggningar och beslut.

Stockholm den 10 februari 1961

För svenska unescorådet

Ragnar Lund

Rune Eriksson

Administrationsutredningen för biståndet till utvecklingsländerna:

Av de tre omförmälda förslagen (Sak A 21, A 25, A 28) avser det andra möjligheterna att grunda en utbildningsanstalt för administratörer från de nya staterna på grundval av det av Stockholms universitet framlagda förslaget. Detta förslag har av utrikesdepartementet tidigare överlämnats till administrationsutredningen för yttrande, huruvida utredningen anser sig kunna med sitt nuvarande uppdrag förena uppgiften att pröva målsättningen och de praktiska förutsättningarna för de förslag, som framställningarna avser. Med anledning härav har administrationsutredningen denna dag avlatit en särskild skrivelse, varav kopia närslutes [se s. 672—674].

De övriga förslagen torde icke falla inom ramen för de direktiv, som fast-

ställt för utredningen, med undantag för frågan om nordisk samverkan, vilken alltså är under utredning.

Stockholm den 3 februari 1961

För administrationsutredningen för biståndet till utvecklingsländerna:

Sune Carlson

Bengt Rösiö

Centralkommittén för svenskt tekniskt bistånd har meddelat, att kommittén den 14 februari 1961 beslutat ansluta sig till nämndens för internationella expert- och stipendieärenden yttrande i vad avser Sak A 21 och Sak A 28.

Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbund:

Sedan många år tillbaka har de socialdemokratiska ungdomsförbunden i Norden gemensamt sökt skapa opinion för ökad ekonomisk och teknisk hjälp till utvecklingsländerna. Som en riktpunkt för de nordiska länderna angavs tidigt, att åtagandena borde omfatta en procent av nationalinkomsten, vilket såväl i gemensamma aktioner — bland annat vid den socialistiska ungdomsinternationalens (IUSY) kongress i Köpenhamn 1954 — som i opinionsyttringar av respektive förbund flera gånger kommit till uttryck.

Samtidigt har SSU varit klart medvetet om betydelsen av att finna konkreta projekt för biståndsaktioner, och det har varit en bidragande orsak till det intresse, som förbundet visat för det arbete, som bedrivs av Centralkommittén för svenskt tekniskt bistånd. Förbundet har försökt att genom sina internationella kontakter upprätta direkta förbindelser främst med organisationer i de afrikanska staterna för att den vägen göra insatser. Men varken detta eller mera avancerade planer på en internationell folkhögskola på västkusten på nordisk bas har gett åsyftade resultat.

När representanter för de socialdemokratiska ungdomsförbunden sommaren 1960 var samlade i Drammen, diskuterades på nytt samfälliga nordiska insatser, och i den deklaration, som också tillställdes Nordiska rådet, uttalades önskemål om att »betydligt större resurser snarast ges den internationella hjälpverksamheten från respektive länder». I den inledande texten hette det bland annat:

Nordens socialdemokratiska ungdom fasthåller vid tron, att sextioåret skall bli ett avspänningens och folkförbrödringens decennium. Det som i dag sker exempelvis i Kongo är följden av tidigare misstag och övergrepp, då människor på grund av hudfärg diskriminerats och landet exploaterats av främmande makt. Det som sker i Kongo är problem för hela världen. Det kan upprepas på andra håll med än mera fruktansvärda följder, om inte skyndsamma åtgärder vidtas, som syftar till den självstyrelse och frihet, som är garanti för fred och förtroende folken emellan.

Nordens länder har särskilt goda förutsättningar att göra bestående insatser i fredens och folkförbrödringens tjänst. De saknar kolonialmakternas belastning, och deras insatser missförstås inte från de infödda folkens sida. Bevisen på internationellt förtroende för Nordens länder är många, och Förenta nationernas beslut att vidga detta till försöken att skapa fred och bättre grund för självstyrelse och demokrati i Kongo understryker också de nordiska ländernas ansvar.

Den socialdemokratiska ungdomen uttryckte sin mening i förslaget, »att [den nordiska] hjälpen samordnas och att inom den närmaste tiden särskild uppmärksamhet visas Kongo, där t. ex. ett särskilt utbildningscentrum skapas med sikte på att skola folk för administrativa och andra uppgifter i samhällets tjänst». I en annan att-sats togs flyktingproblemet upp med följande uppmaning: »att den samordnade insats för utlandsstödet, som Norden bör organisera, tar som en av sina stora uppgifter att fullfölja den humanitära traditionen genom att aktivt medverka till att flyktinglägerproblemet över hela världen bringas till sin lösning».

SSU välkomnar det förslag angående utökad hjälp till utvecklingsländerna och nordisk samverkan kring konkreta biståndsprojekt, som tas upp vid Nordiska rådets kommande session. Detta, liksom förslaget om en utbildningsanstalt för administratörer från de nya staterna, är helt i linje med socialdemokratiska ungdomsförbundets strävanden. SSU skulle sätta värde på om, i detta sammanhang, tanken om utbildningsmöjligheter också för nordisk ungdom för framtida insatser i utvecklingsländerna aktualiserades.

Stockholm den 2 februari 1961

Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbund

Kurt Ward

Högerns ungdomsförbund:

Det betonas i samtliga motioner (Sak A 21, A 25, A 28), att det är av stor angelägenhet, att betydande hjälpåtgärder från de högindustrialiserade ländernas sida vidtages. Vi vill framhålla, att vi helt instämmer i denna allmänt hållna målsättning, men vi finner det också angeläget påpeka, att hjälpinsatsernas utformning inte är av underordnad betydelse.

Man torde schematiskt kunna uppdelat hjälpen till utvecklingsländerna dels i den humanitära hjälp, som avser att lindra nöd och sjukdom, dels i det bistånd, som syftar till att öka deras produktion och som naturligtvis på längre sikt avser att minska behovet av humanitär hjälp. Till de produktionsfrämjande insatserna bör sålunda räknas utbildning av olika slag, tekniskt bistånd till allehanda projekt och sist men inte minst kapitalexport genom ökade handelsförbindelser eller genom direkta lån.

Att det humanitära biståndet, vare sig det skall utdelas via FN eller direkt från de enskilda länderna, till övervägande del kommer att belasta stats-

budgeten framstår som naturligt. Detta torde dock inte vara lika klart, när det gäller den senare kategorin av biståndsprojekt. Så t. ex. bör det privata näringslivet kunna intresseras för engagemang, som direkt eller indirekt kan tjäna en snabbare utveckling i de berörda länderna. När det gäller en så väsentlig sida av problemet som önskvärldheten av ökade handelsförbindelser, bör det statliga engagemanget kunna inskränkas till en stimulans ev. via exportgarantier. Det bör också påpekas, att en normalisering av den internationella kapitalmarknaden är en förutsättning för att u-ländernas stora kapitalbehov skall kunna tillgodoses.

Dessa påpekanden bör ses mot bakgrund av att en del av de i all välmening framförda projekten under de senaste åren varit tämligen verklighetsfrämmande till sin utformning och i samtliga fall ensidigt inriktats på en ökning av statsutgifterna.

Förslagen om en nordisk samverkan kring olika biståndsprojekt vill vi varmt tillstyrka. Naturligtvis bör tillses, att administrationen inte därigenom tillkränglas, men vi anser i likhet med motionärerna — — —, att det inte torde stöta på några svårigheter att lösa detta problem.

Vad avser förslaget om en nordisk utbildningsanstalt för administratörer bör kanske även tanken på att denna skall stå öppen för studerande från de nordiska länderna övervägas. Därigenom skulle syftet att på ett enkelt och smidigt sätt lösa de utländska studenternas anpassningsproblem tillgodoses. Samtidigt skulle man även täcka den brist, som åtminstone vidlåder Sverige, nämligen avsaknaden av en administrativ utbildningsanstalt. Naturligtvis skulle detta i så fall förutsätta en differentierad utbildning.

Vi vill således i princip tillstyrka de tre motionerna, samtidigt som det är vår förhoppning, att de av oss framförda synpunkterna beaktas.

Stockholm den 9 februari 1961

Högerns ungdomsförbund

Allan Eriksson

Förbundssekreterare

Svenska landsbygdens ungdomsförbund:

Svenska landsbygdens ungdomsförbund, som beretts tillfälle att taga del av förslag till Nordiska rådets nionde session angående förslag om utökad hjälp till utvecklingsländerna, om samarbete beträffande utbildning av administratörer för de nya staterna och om samverkan vid regionala projekt i utvecklingsländerna, tillstyrker, att Nordiska rådet fattar beslut i enlighet med vad som hemställs i resp. sakframställningar.

Vi vill emellertid understryka angelägenheten av att inga nya projekt påbörjas, förrän på betryggande sätt konstaterats, att utökad hjälp inte bättre

kan komma till användning genom att stödja ett redan i gång varande hjälpprojekt.

Stockholm den 10 februari 1961

För Svenska landsbygdens ungdomsförbund

Olof Jonsson

Nils Erik Bramsvik

Sveriges industriförbund:

Förbundet vill inledningsvis framhålla, att det delar den i förslagen (Sak A 21, A 25, A 28) uttryckta åsikten, att de nordiska ländernas hjälp till utvecklingsländerna bör utvidgas och effektiviseras. Det synes förbundet välbetänkt, att möjligheterna till ett vidgat nordiskt samarbete därvid så långt möjligt tillvaratages. Detta gäller både i de nationella och internationella organen för hjälp till utvecklingsländerna. Genom ett ökat samarbete kan sannolikt många projekt, som nu inte går att genomföra på grund av bristande ekonomiska och personella resurser, realiseras. Administrationen vid ett sådant samarbete bör enligt förbundets mening kunna lösas på ett smidigt sätt. Eventuellt kunde den nu pågående utredningen rörande administrationen av den svenska biståndsverksamheten få behörighet att även ta upp denna fråga.

Ett vidgat nordiskt samarbete i fråga om utvecklingsländerna bör emellertid också omfatta de rent kommersiella frågorna. Ett tänkbart område för samarbete mellan de nordiska regeringarna är exempelvis garantifrågorna i samband med direkta investeringar i utvecklingsländerna. I de fall, nordiska företag gemensamt genomför investeringsprojekt i dessa länder, kunde regeringarna i de nordiska länderna garantera investeringarna mot politiska risker. Vidare kunde man tänka sig, att de nordiska länderna samordnade de teknisk-bilaterala biståndsinsatserna, så att gemensamma nordiska insatser av detta slag underlättades. Ett ytterligare område, där samarbete kan bli aktuellt, är exportkreditgarantierna. Ett likartat exportkreditgarantisystem i de nordiska länderna skulle sannolikt underlätta gemensamma nordiska kommersiella insatser i utvecklingsländerna.

Beträffande förslagen om vissa gemensamma nordiska insatser på utbildningens område anser förbundet det vara välbetänkt, att en undersökning igångsattes om möjligheterna att på nordisk grund förverkliga den föreslagna utbildningen av administratörer för utvecklingsländerna. En nordisk samverkan i detta projekt synes önskvärd bl. a. med hänsyn till att bristen på lämpliga lärarkrafter sannolikt därigenom lättare skulle kunna täckas. Samma kan anföras beträffande förslaget om upprättandet av ett regionalt utbildningscentrum i Afrika. Även här torde en nordisk samverkan kunna un-

derlätta rekryteringen av erforderliga lärarkrafter. I detta sammanhang är det inte minst av vikt, att de problem, som sammanhänger med anställningsvillkor, karriärmöjligheter och sociala förmåner för den personal, som tjänstgör utomlands, löses på ett tillfredsställande sätt. En närmare undersökning av dessa frågor är önskvärd. I anslutning till sistnämnda projekt vill förbundet framhålla, att det synes lämpligt att så långt möjligt genomföra utbildningen av personer från utvecklingsländerna i de områden och i den miljö, de efter utbildningen kommer att arbeta i. Som framhålles i ifrågasvarande medlemsförslag har det visat sig, att elever från utvecklingsländerna ofta har svårt att finna sig till rätta i en främmande miljö eller att många hellre kvarstannar i det land, de utbildat sig i, än återvänder till hemlandet.

Enligt förbundets mening bör man därför överväga, om inte den elementära, ettåriga delen av utbildningen av administratörer för utvecklingsländerna kan äga rum i ett regionalt utbildningscentrum i något utvecklingsland. De elementära kunskaperna torde lika gärna kunna inhämtas där som i Sverige. De elever, som av någon anledning önskar avbryta studierna efter den elementära utbildningen, kan då utan alltför stora kostnader sändas hem igen. Likaså kan en första gallring av eleverna företagas under denna tid. Härigenom skapas vissa garantier för att endast de bäst lämpade eleverna bekostas resor och vidareutbildning i Sverige.

Vad slutligen beträffar förslaget om en nordisk samverkan i ett jordbruks- eller bevakningsprojekt i något land i Asien har förbundet inte något att invända mot att en undersökning härom igångsättes. Med hänsyn till utvecklingsländernas ekonomiska struktur med stark inriktning på jordbruk förefaller det angeläget, att biståndsinsatserna inte ensidigt inriktas på en industrialisering utan även tar sikt på att åstadkomma en förbättring av arbetsmetoder och skötsel av jorden och därmed också en höjning av jordbrukets avkastning.

Under åberopande av vad ovan anförts får förbundet tillstyrka, att Nordiska rådet riktar sådana framställningar till regeringarna, varom hemställles i de föreliggande medlemsförslagen.

Stockholm den 10 februari 1961

Sveriges industriförbund

K. Söderberg

S. Gadd

Sveriges allmänna exportförening:

Frågan om bistånd till utvecklingsländerna är i dagens läge föremål för livlig uppmärksamhet från det svenska näringslivets sida. Det inses klart att -- utöver spörsmålets humanitära och politiska aspekter -- en snabb utveckling inom dessa länder är av största betydelse för världshandeln och

därmed även för de längre hunna ländernas framtida ekonomiska utvecklingsmöjligheter.

Det må erinras om att Sveriges bistånd till utvecklingsländerna bedrivs dels genom FN och dess organ, dels bilateralt. I båda sammanhangen finnes uppenbarligen utrymme för nordisk medverkan.

När det gäller det internationella biståndet är det sålunda naturligt, att de nordiska regeringarna inbördes stämma av sitt handlande i olika förekommande sammanhang. Av punkt d) å sid. 28—29 i det förstnämnda av de tre medlemsförslagen (Sak A 21) [*se s. 564—565*] om utökad hjälp till utvecklingsländerna — framgår också, att ett dylikt samarbete sedan länge försiggår.

Även i fråga om den bilaterala hjälpverksamheten bör utrymme finnas för en nordisk samverkan, vilken kan taga form av samgående om konkreta uppgifter eller avstämning av olika nationella insatser, så att dessa stödja och komplettera varandra. Exempel härå lämnas också å anført ställe i remisshandlingarna.

I medlemsförslaget om utökad hjälp till utvecklingsländerna framhålles önskvärdheten av gemensamma undervisningsanstalter i de nordiska länderna eller i något utvecklingsland. Föreningen delar uppfattningen, att ett samarbete på detta speciella område är särskilt lämpligt och bör utbyggas. Frågan om undervisning inom Norden behandlas närmare i medlemsförslaget nr 2 — rörade samarbete beträffande utbildning av administratörer för de nya staterna — på grundval av ett av Stockholms universitet framlagt förslag rörande utbildning i Sverige av studerande från utvecklingsländerna. Frågan om utbildning förlagd till utvecklingsländerna själva behandlas närmare i det tredje medlemsförslaget — om samverkan vid regionala projekt i utvecklingsländerna. I detta väckes jämväl förslag om igångsättande av ett jordbruks- eller bevattningsprojekt inom en underutvecklad region. — Föreningen finner de sålunda framförda förslagen intressanta och väl värda att närmare diskuteras mellan de nordiska regeringarna.

Samverkan beträffande konkreta investeringsprojekt i utvecklingsländerna är, enligt medlemsförslaget om utökad hjälp till utvecklingsländerna, en annan handlingslinje, som bör prövas. I den mån härmed åsyftas enskilda investeringar vill föreningen anföra, att fall väl kunna tänkas, där gemensamma investeringar från företag inom flera nordiska länder — eller från samnordiska företag — äro motiverade. Detta är emellertid frågor, som måste bli föremål för affärsmässiga överväganden från fall till fall. Att märka är ju också, att investeringsverksamheten utomlands bl. a. måste bli beroende av å ena sidan kapitaltillgång och valutaföreskrifter i det investerande landet, å andra sidan det mått av trygghet, som det mottagande landet kan erbjuda i fråga om utländska investeringars integritet. I sistnämnda hänseende torde emellertid utrymme finnas för en insats från de nordiska statsmakternas sida, innebärande att garantier lämnas de investerande företagen mot politiska risker i investeringsländerna.

Exportföreningen vill i sammanhanget särskilt fästa uppmärksamheten

på den å s. 28 i medlemsförslaget nr 1 [se s. 564] omtalade utredning, som i maj 1960 igångsatts i Sverige rörande lämpligaste sättet för handläggning av frågor om tekniskt bistånd till utvecklingsländerna samt möjligheterna till en förstärkning av de personella resurserna för biståndsverksamheten. Föreningen utgår från att i detta sammanhang stor hänsyn kommer att tagas till de nordiska aspekterna.

Under återopande av vad ovan anförts vill exportföreningen tillstyrka, att Nordiska rådet riktar sådana framställningar till regeringarna, varom hemställes i de föreliggande medlemsförslagen.

Stockholm den 10 februari 1961

Sveriges allmänna exportförening

P. Zethelius

Sveriges lantbruksförbund:

Lantbruksförbundet delar den numera i allt vidare kretsar i vårt land hävdade uppfattningen, att vårt lands hjälpverksamhet för utvecklingsländerna bör bli föremål för ökning, och förbundet har också i olika sammanhang förklarat sig berett att med stöd av de till förbundet hörande och med förbundet samarbetande organisationerna på jordbruksnäringens område i mån av praktiska möjligheter deltaga i denna verksamhet.

I detta syfte har förbundet sedan en tid tillbaka under planering att ta emot ett antal personer från utvecklingsländer för att ge dem insikter om jordbrukets ekonomiska föreningsrörelses verksamhet här i landet genom att bereda dem tillfälle till både praktiska och teoretiska studier. I sammanhanget har överläggningar förts om att organisera utbildningen tillsammans med Kooperativa förbundet i Sverige i syfte att bereda stipendiaterna tillfälle till utbildning på såväl det producentkooperativa som det konsumentkooperativa området, vilket lär bäst passa flertalet utvecklingsländers strävanden, när det gäller kooperativ verksamhet.

Vidare har förbundet i andra sammanhang anmält sitt intresse för att medverka i utförandet av regionala projekt i utvecklingsländerna genom att ställa arbetskrafter och erfarenheter till förfogande från Landsbygdens byggnadsförening, som drives gemensamt av Sveriges lantbruksförbund jämte vissa hithörande riksorganisationer och av Landskommunernas förbund och detta förbunds länsorganisationer. Även i detta sammanhang har lantbruksförbundet upptagit kontakter med Kooperativa förbundet och även med danskt företag på byggnadsområdet, med vilket Landsbygdens byggnadsförening redan tidigare har visst samarbete.

Lantbruksförbundet har vid sitt planeringsarbete på ovan angivna området funnit det vara en uppenbar brist — både när det gäller utbildningsfrågor för personer från utvecklingsländerna och än mer när det gäller att göra en insats för regionala projekt i dessa länder — att icke de svenska strävanden

dena att göra hjälpinsatser för utvecklingsländerna samordnats genom något centralt svenskt organ, i vilket både staten, näringslivet och de stora folkrörelserna är representerade, men också att det skulle vara av mycket stort värde, om ett organiserat samarbete kunde komma till stånd mellan Nordens länder. Frågan om att samordna den förut nämnda utbildningsverksamheten i regi av Nordens bondeorganisationers centralråd, som bildats av ett antal jordbruksorganisationer i de fem nordiska länderna, har berörts vid överläggningar i nämnda organisation, men det har befunnits svårt att lösa frågan gemensamt utan de statliga myndigheternas hjälp och stöd.

Med hänsyn till sålunda gjorda erfarenheter och önskan att kunna medverka till gott resultat av hjälpverksamheten för utvecklingsländerna finner lantbruksförbundet det värdefullt, om ett samarbete mellan Nordens länder kunde åstadkommas utan lång tidsutdräkt, och förbundet får därför tillstyrka de väckta medlemsförslagen om ordnande av samarbete och samverkan.

Stockholm den 28 januari 1961

Sveriges lantbruksförbund förening u. p. a.

Gösta Liedberg

C. W. Curtman

Nils Jacobsson

BIHANG

PM rörande nordisk hjälp till utvecklingsländerna
(Utarbetad inom nämnden för internationella expert- och stipendieärenden i Sverige)

I det följande redovisas något utförligare vissa erfarenheter och överväganden, som ligger till grund för nämndens yttrande [*se s. 578*].

Åtskilligt talar för att den nordiska samverkan vid konkreta biståndsprojekt bör begränsas till ett nära samråd vid valet av sådana bilaterala insatser. Därvid kunde man tänka sig en koncentration av de olika ländernas verksamhet till ett bestämt land eller en bestämd region och med biståndsprojekten så valda, att de på ett naturligt sätt kompletterar och stödjer varandra. Nordisk samverkan inom ramen för ett bestämt projekt hör förberedas inom ett för ändamålet särskilt inrättat, fast organ med betydande befogenheter att inom ramen för ett givet anslagsbelopp och i förväg fastställa handlingsnormer fatta för alla parter bindande beslut.

Rörande lämpliga fackområden för studier i Sverige har nämnden vid

flera tillfällen haft anledning framhålla, att kursverksamheten bör strängt begränsas till områden, där Sverige har särskilda förutsättningar att ge hjälp. Undervisningen bör ha sådan karaktär, att de förvärvade kunskaperna kan omedelbart nyttiggöras i de underutvecklade länderna. På förvaltningsområdet har det visat sig vara mycket svårt att tillgodose dessa krav. Sverige har under årens lopp mottagit åtskilliga stipendier på den offentliga förvaltningens område. Verksamheten har givit anledning till bl. a. följande slutsatser.

1. Studier av offentlig förvaltning har erbjudit särskilda svårigheter, därför att de studerande på detta område har varit särskilt starkt beroende av grundläggande material i form av lagtexter och kommentarer, som endast funnits tillgängliga på svenska.

2. Studierna har i regel måst starkt begränsas både områdesmässigt och tidsmässigt. De har kommit att inskränka sig till vissa detaljfrågor, där Sverige anses ha funnit lämpliga lösningar, om vilka man i andra länder har velat underrätta sig. Särskilt har finansförvaltningen kommit att ställas i förgrunden vid dessa studier. Resultaten kan dock inte sägas vara enbart uppmontrande.

3. Inom ämnesområdet »offentlig förvaltning» har ett relativt stort antal sökande måst avvisas, emedan svenska myndigheter ansett studieönskemålen svåra att tillgodose. Dessutom har ett praktiskt försök gjorts i centralkommitténs regi under en följd av år att bedriva en utbildning av administratörer inom social- och hälsovården genom kurser i Göteborg. Erfarenheterna från denna kursverksamhet har tyvärr icke varit enbart gynnsamma. Deltagarnas omdöme om kurserna torde i stort sett kunna sammanfattas så, att de lärde sig åtskilligt om och såg en hel del av Sverige och dess institutioner, men att de i huvudsak fann sig ur stånd att i sina hemländer praktiskt tillämpa de rön, de gjort i vårt land, både emedan de i sina hemländer saknade de nödiga ekonomiska resurserna och emedan mottagarländernas offentliga förvaltningssystem var uppbyggda efter andra mönster, ofta tagna i arv efter de tidigare moderländerna, främst Storbritannien och Frankrike.

Skall en administrativ utbildning komma till stånd, måste den ha en i möjligaste mån praktisk och konkret inriktning. Administratörer och representanter för organisationerna bör engageras i undervisningen. Det måste skapas goda praktiskmöjligheter inom förvaltning och näringsliv.

De föreslagna kursplanerna lägger tonvikt vid ämnen med stor praktisk användbarhet: kontorsteknik och -organisation, budgetteknik, kontorsmaskiner, statistik, ekonomi, sociologi och organisationskunskap. Man är långt från den juridiska formalism, som av tradition präglar administratörernas utbildning i åtskilliga underutvecklade länder. Men undervisningen bör i mycket högre grad inriktas på de underutvecklade ländernas problem och det svenska eller nordiska undervisningsstoffet starkt inskränkas. Den dominerande målsättningen för allt biståndsarbete av detta slag är givetvis att

förbereda studenter för den arbetsmiljö och de problem, de kommer att ställas inför i sina hemländer. De blivande administratörerna skall kunna se undervisningen i ett för dem meningsfullt socialt sammanhang, sitt eget lands.

Här aktualiseras frågan om det personella underlaget för en förvaltningsutbildning i Sverige. En fullvärdig biståndsinsats på fältet förutsätter goda kunskaper om bl. a. de sociala, ekonomiska och förvaltningsmässiga problemen i underutvecklade länder samt om etnografiska och religiösa förhållanden. En sådan kunskap torde vara inte mindre viktig för dem som skall handleda stipendiater i Sverige och undervisa studenterna i just de samhällsvetenskapliga ämnena. Svårigheterna att finna kvalificerade lärare med den önskvärda direkta erfarenheten från underutvecklade länder är uppenbar. Redan språksvårigheterna begränsar i hög grad urvalet av lämpliga medverkande.

Nämnden har i skrivelse till Kungl. Maj:t den 29 februari 1960 och i remissyttrande till Nordiska rådets presidium i juli 1960 framhållit, att frågan om särskild utbildning av experter för tekniskt biståndsarbete bör utredas med hänsynstagande till en möjlig nordisk samverkan. Den administrationsutredning för biståndet till utvecklingsländerna, som tillkallades i juli 1960, har fått i uppdrag att utreda även denna fråga. Vid denna utredning, som väntas föreligga under detta år, kan åtskilliga av de problem, som aktualiserades av motionerna till Nordiska rådet, väntas bli närmare belysta.

Nämnden har ofta anledning diskutera avvägnings- och prioritetsfrågor vid valet mellan skilda kursalternativ. Då förslag till gemensamma nordiska biståndsinsatser granskas, måste utgångspunkten vara, att kostnaderna härför går utöver de åtaganden, som de olika länderna redan gjort för sin medverkan i multilateralt bistånd eller för egen bilateral verksamhet. Varje särskilt land kan emellertid ställas i valet mellan att förverkliga egna uppslag och utbyggnadsplaner eller att satsa på helt nya projekt i det nordiska samarbetets tecken. I det nu aktuella fallet funnes det anledning undersöka, om det inte vore riktigare att satsa på en kursverksamhet med ett ämnesval, som är sådant, att studieresultaten blir omedelbart tillämpliga i mottagarländerna. En förstärkning av redan pågående kursverksamhet vid vissa av våra fackhögskolor ligger nära till hands. Dessutom borde ett väsentligt större antal studenter från underutvecklade länder kunna beredas plats för reguljära studier vid de fackhögskolor, där det råder intagningsspärr. Möjligheterna att placera studenter vid t. ex. de medicinska och tekniska högskolorna har en väsentlig betydelse för biståndsarbetet. Nämnden underströk i skrivelse den 29 februari 1960, att vid den fortsatta utbyggnaden av det svenska undervisningsväsendet hänsyn bör tas till nödvändigheten att bereda visst utrymme även för utländska studenter vid dessa institutioner.

I avvägningsfrågan rörande bilaterala eller multilaterala insatser finns det skäl att uppmärksamma de förvaltningsskolor, som startats inom ramen för FN:s tekniska biståndsprogram. Följande är ett representativt urval.

(För utförligare uppgifter hänvisas till »Training in public administration», United Nations, 1958. H. H. 1.)

School of Public Administration i Brasilien 1951 (öppet för studenter från alla sydamerikanska stater; drivs i nationell regi sedan 1956);

Advanced School of Public Administration for Central America i Costa Rica 1954;

Institute of Public Administration i Kairo 1955, som planerades av en svensk FN-expert;

Institute of Public Administration i Libyen 1956;

Imperial Ethiopian Institute of Public Administration 1957;

Institute of Public Administration for Turkey and the Middle East 1953 (svensk FN-expert och rektor 1952/53).

Dessa institut har till stor del drivits av experter, som engagerats inom FN:s utvidgade program för tekniskt bistånd, EPTA. De mycket begränsade medel, som årligen anslås till bistånd på förvaltningsområdet inom FN:s ordinarie budget, avser att förstärka dessa insatser. Budgetposten »technical assistance in public administration» har de senaste åren uppgått till 300 000 dollar, som använts till både expertrådgivning, utbildning, forskning och seminarier.

Till jämförelse kan nämnas att 480 000 dollar anslogs till »economic development» och 925 000 dollar till »social services» ur FN:s ordinarie budget 1960. Det s. k. OPEX-programmet startade 1959 på Hammarskjölds initiativ och till en början på experimentell basis. För 1960 anslogs 300 000 dollar ur FN:s ordinarie budget till OPEX. Vid slutet av året beslöts att OPEX i fortsättningen skall utgöra en reguljär del av FN:s biståndsprogram. Det underströks därvid av FN:s ekonomiska utskott, att OPEX har behov av betydligt större resurser för att kunna möta de biståndsbehov, som gör sig gällande på dess speciella arbetsområde. Det kan ifrågasättas, om icke — i varje fall till att börja med — en nordisk samverkan inom FN:s ram i syfte att skapa förstärkta resurser för organisationens insatser på den offentliga förvaltningens område vore en lämpligare form för en gemensam nordisk strävan att bidra till lösningen av de underutvecklade ländernas administrativa problem än en utbildningsverksamhet i Norden.

Stockholm den 14 februari 1961

BILAGA 4

Finlands ministers för utrikesärendena svar på i riksdagen framställt spörsmål angående Finlands bidrag till Förenta Nationernas hjälpverksamhet i utvecklingsländerna

I det i 37 § 1 mom. riksdagsordningen nämnda syftet har riksdagsman Grels Teir m. fl. inlämnat följande spörsmål att besvaras av vederbörande medlem av statsrådet:

Är regeringen medveten om att Finlands bidrag till Förenta Nationernas internationella hjälpverksamhet i de underutvecklade länderna är alldeles för litet i förhållande till övriga länders bidrag och att denna verksamhet har en stor betydelse för förbättrandet av det internationella läget och samförståndet; och om detta är fallet,

vad ämnar regeringen göra, för att rätta till detta för oss mindre smickrande missförhållande?

Såsom svar på detta spørsmål får jag högaktningsfullt anföra följande:

Den 13 oktober innevarande år hölls i New York FN:s sedvanliga s. k. bidragskonferens, varvid regeringarnas representanter tillkännagav de frivilliga bidragsbelopp, varmed de under år 1961 kommer att delta i finansieringen av FN:s utvidgade program för tekniskt bistånd (EPTA) samt FN:s särskilda fond (Special Fund). Inalles 78 regeringsrepresentanter meddelade vid konferensen, att deras regeringar kommer att delta i dessa program för främjande av de underutvecklade ländernas utveckling med bidrag, vilkas sammanlagda belopp stiger till 88,8 miljoner dollar. Motsvarande resultat senaste år var 76,6 miljoner dollar från sammanlagt 77 regeringar.

Vid jämförelse av Finlands bidrag med de övriga ländernas bidrag på basen av deras meddelanden till den förenämnda bidragskonferensen kan man konstatera, att av de i finansieringen år 1961 deltagande 78 länderna 29 kommer att betala mera, 48 mindre och ett land lika mycket som Finland. Om dessa siffror jämföres med skalan över FN:s medlemsbidrag, som har uträknats på lika grunder för alla på basen av nationalinkomsten, kan man konstatera, att de stater, som tar del i finansieringen av det tekniska biståndet och särskilda fonden med större summor än Finland, med fyra undantag också erlägger större medlemsavgifter till FN. Å andra sidan finns det sju länder, vilkas medlemsbidragskvot är större än Finlands men vilkas bidrag till dessa biståndsprogram är mindre.

Med beaktande av den internationella biståndsverksamhetens ändamål bör man likväl förutsätta, att av de mera utvecklade länder, till vilka bl. a. Finland räknas, väntas en relativt större insats än vad exempelvis medlemsbidragsprocenten skulle förutsätta. Vid jämförelser av nationalinkomsten per invånare i världens olika länder placeras Finland nuförtiden beroende på jämförelsegrunderna bland de 10—15 mest välmående länderna och jämställs med hänsyn till graden av välstånd allmänt med de övriga nordiska länderna. Dessas bidrag till det tekniska biståndet och till särskilda fonden är också efter höjningen av Finlands bidrag fortfarande både absolut och proportionellt betydligt större än Finlands bidrag.

De av regeringen vidtagna åtgärderna innebär i jämförelse med den tidigare rådande situationen en betydande ökning av den totalinsats, varmed Finland tar del i den internationella biståndsverksamheten inom FN:s och dess fackorgans ram. Finlands andel kan emellertid inte ens relativt sett på långt när ställas i bredd med övriga utvecklade länders insatser.

Regeringens avsikt är emellertid att sträva därhän, att Finlands bidragsbelopp stegvis skall kunna höjas, varvid som minimimål betraktas deras höjande till den relativa nivå, som förutsättes av vår medlemsbidragsprocent i FN.

Helsingfors den 12 december 1960

Minister för utrikesärendena *Ralf Törngren*

Ändringsförslag

om nordisk fond för stöd till undervisningsprojekt i utvecklingsländerna

(Väckt av Danmarks regering)

I de nordiske folk erkendes det i dag som noget naturligt og nødvendigt, at de industrialiserede stater yder bistand til de såkaldte udviklingslande. De nordiske regeringer har i adskillige år aktivt deltaget i det internationale hjælpearbejde, først og fremmest gennem FN og særorganisationerne, men tillige ved en direkte indsats på tosidig basis.

Selv om bidragene fra Norden målt pr. indbygger har været blandt de største, er det dog begrænset, hvad der har kunnet udrettes med de relativt små midler, der har været til rådighed. Samtidig presser stadig større opgaver på for at blive løst. Bidragsbeløb af en ganske anden størrelsesorden end de hidtil kendte er nødvendige, og behovet for egnede personer til bistandsarbejdet er stærkt voksende.

Interessen i de nordiske landes befolkninger for de mindre udviklede lande og disses problemer er steget kraftigt i den seneste tid, hvor så mange nye lande har opnået deres uafhængighed; i stigende grad føler vore folk, at vi, der er nået til at have en så betrygget tilværelse, også har pligt til i videst muligt omfang at yde bistand til, at vore mindre heldigt stillede medmennesker i andre dele af verden får det bedre.

Det må være en nærliggende opgave for de nordiske regeringer, at de — samtidig med at øge bidragene til bistandsydelsen gennem FN's organer — udbygger den direkte hjælp til udviklingslandene. Det vil være naturligt, om regeringerne ikke blot bistår med statsmidler til dette formål, men tillige søger at udløse den offervilje, som så klart viser sig i befolkningerne, og anviser veje for alle interesserede kredse til at medvirke.

Det synes derfor nærliggende, at regeringerne inddrager befolkningerne mest muligt i arbejdet for udviklingslandene både ved at foranstalte landsindsamlinger og ved at støtte private kredsers initiativ med hensyn til gennemførelse af nye former for bistand til de mindre udviklede lande, oplysning herhjemme om disses kår, problemer og behov, udbygning af stipendiatmodtagelsen og undervisningsmulighederne i de nordiske lande samt uddannelse og udsendelse af nordiske eksperter og så fremdeles.

Mange vægtige grunde taler for at gennemføre en del af bistanden til udviklingslandene på nordisk basis, bl. a. fordi de nordiske lande i fæl-

lesskab ville råde over såvel pengemidler som menneskemateriale og erfaring til at udføre projekter af en størrelse og et omfang, som ingen af dem enkeltvis ville kunne påtage sig.

Den danske regering er således velvilligt indstillet over for de tre i Nordisk Råds 9. session fremsatte medlemsforslag (sagerne 21, 25 og 28) vedrørende øget hjælp til udviklingslandene, om mulighederne for i Norden at oprette et uddannelsesinstitut for administratorer fra de nye lande samt om etablering af et regionalt uddannelsescenter, f. eks. i Afrika, og et jordbrugs- eller overrislingsprojekt i f. eks. Asien, og er af den opfattelse, at disse forslag bør nyde fremme, således at regeringerne snarest muligt kan undersøge mulighederne for at gennemføre de i forslagene indeholdte tanker.

I vid udstrækning vil der sandsynligvis være et ønske i de nordiske lande om fortsat at yde den direkte hjælp til udviklingslandene på rent national basis. Nærværende forslag tager ikke sigte på at gøre indgreb i adgangen hertil. Det ville imidlertid være et værdifuldt supplement hertil, om de nordiske lande kunne træffe beslutning om forsøgsvis på et begrænset felt at søge at gennemføre en udvidelse af denne bistandsydelse ved en fælles indsats. Undervisnings- og uddannelsesområdet må i denne forbindelse forekomme velegnet, dels på grund af det ret ensartede og udviklede stade, som folkehøjskole, voksenundervisning og primær teknisk uddannelse har nået i Norden, dels fordi muligheden af interessekonflikter synes ringe.

Selv om projekternes gennemførelse beror på et nordisk initiativ og direkte aftaler med modtagende lande, må det ventes, at udførelsen kan ske i forståelse — og ofte samarbejde — med FN og andre kompetente internationale organisationer.

Forudsætningerne synes derfor til stede for at tage et videre initiativ i retning af nordisk samarbejde, og under henvisning til det foran anførte foreslår den danske regering,

at Nordisk Råd anbefaler de nordiske regeringer i en nærmere fremtid at foranstalte folkeindsamlinger i alle landene over en periode af et år, f. eks. 1. oktober 1961—30. september 1962, med henblik på, at de indsamlede midler, suppleret med beløb af samme størrelse fra de respektive regeringer, skal indgå i en fælles-nordisk fond, hvis styrelse, bestående af medlemmer fra alle de nordiske lande, under hensyntagen til allerede fremsatte og senere indkommende forslag skal træffe beslutning om iværksættelsen af egnede projekter på det undervisningsmæssige område, således at disse får karakter af fælles-nordiske projekter, men — medmindre andet besluttet i det enkelte tilfælde — udføres under et enkelt lands ansvar og ledelse.

København, den 14. februar 1961

Jens Otto Krag

Medlemsförslag

om stöd till samnordisk filmproduktion

(Väckt av Chr. Christiansen och Gunnar Helén)

Film- och biografnäringen i de nordiska länderna har under senare år haft att kämpa med växande ekonomiska svårigheter. Till väsentlig del torde dessa vara att tillskriva det bortfall av biografpublik, som televisionens genombrott förorsakat. I syfte att skapa förutsättningar för en fortsatt filmproduktion har myndigheterna i Danmark, Norge och Sverige vidtagit olika åtgärder för att lindra nöjesbeskattningen. Sålunda har i år de i Sverige gällande reglerna ändrats därhän, att i princip hela nöjesskatten på svensk film — med undantag dock för den kommunala andelen — tillföres den svenska filmproduktionen såsom direkt bidrag. Enligt »lov nr. 160 af 22. april 1960 om afgift af forlystelser» skall i Danmark av nöjesskatt vid filmfövisning, då blott danskproducerad film visas, 25 % eller — om fråga är om färgfilm — 40 % tillföras innehavaren av producenträttigheterna.

De villkor, som i Danmark och Sverige är knutna till det statliga stödet åt filmproduktionen, är sålunda utformade på ett sådant sätt, att blott inhemsk filmproduktion gynnas; stöd kan icke utgå för film, som tillkommit vid samarbete mellan två eller flera nordiska länder. Enligt i Norge gällande bestämmelser kan stöd visserligen i viss utsträckning utgå icke blott för i landet producerade filmer utan även för film, som tillkommit genom samproduktion. Så länge de danska och svenska bestämmelserna består, förhindras eller omöjliggöres emellertid samarbete mellan två eller flera nordiska länder i fråga om produktion av spelfilmer.

I skrivelser den 11 december 1959 till regeringarna i Danmark, Norge och Sverige [*se Bilaga*] har Foreningen af Danske Filmproducere, Norske filmproducenters forening och Föreningen Sveriges filmproducere riktat uppmärksamheten på detta problem och hemställt, att filmer, som produceras i nordiskt samarbete, i respektive länder skall erhålla de förmåner, som tillkommer inhemska filmer. Framställningen torde hittills icke ha föranlett några åtgärder i något av länderna. I den svenska regeringens proposition nr 79/1960 har föredragande departementschefen i samband med vissa ändringar av svenska nöjesskatteförordningen uttalat följande om filmproducenternas hemställan:

Jag är i förevarande sammanhang icke beredd att tillmötesgå de nordiska filmproducentorganisationernas framställning om stöd åt samproduktion av nordisk film. Ett sådant stöd låter sig icke förena med de enkla och lätt-

tillämpade bestämmelser, som bör gälla i fråga om det automatiskt utgående producentbidraget. Tilläggas kan emellertid, att såsom producentstödet är utformat detta inte utesluter en ganska långt gående samverkan mellan producenter i Sverige och i andra länder.

Framställningen från filmproducenterna synes emellertid vara förtjänt av allt stöd.

Ettvart av de nordiska länderna erbjuder i allmänhet en alltför liten marknad för i vart fall mera kvalificerade filmer. Genom ett ökat utnyttjande av de möjligheter, som samproduktion av film de nordiska länderna emellan erbjuder, skulle de tekniska, konstnärliga och kulturella resurserna kunna utnyttjas på ett mera ändamålsenligt sätt. Särskilt den seriösa filmproduktionen skulle säkerligen stimuleras kraftigt, därest möjligheter föreläge att erhålla statligt stöd även för i samproduktion inspelad film. Det ter sig ur dessa synpunkter naturligt att vad angår det statliga filmstödet betrakta Norden som ett område.

Att kunskaperna om de nordiska grannländernas språk och kultur skulle kunna vidgas och fördjupas genom sammordisk filmproduktion synes också klart. Åtgärder på filmens område skulle här på ett naturligt sätt knyta an till annat liknande samarbete, t. ex. Nordvisionens verksamhet på televisionens område.

Under hänvisning till vad ovan anförts får vi föreslå,

att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna i Danmark, Norge och Sverige att ordna det statliga filmstödet på sådant sätt, att sammordisk filmproduktion underlättas.

Köbenhavn och Stockholm den 15 december 1960

Chr. Christiansen

Gunnar Helén

*BILAGA 1***Skrivelse från filmproducentföreningarna i Danmark, Norge och Sverige
till Sveriges ecklesiastikdepartement**

Filmproducenter från Danmark, Norge och Sverige, samlade till överläggningar i Stockholm den 10—11 december, önskar fästa departementets uppmärksamhet på det förhållandet, att ett samarbete mellan två eller flera nordiska länder i fråga om produktion av spelfilmer för närvarande är praktiskt taget omöjligt. De villkor, som enligt bestämmelserna i de nordiska länderna, med undantag för Norge, är knutna till det statliga stödet åt filmproduktionen, är utformade på ett sådant sätt, att de förhindrar ett sådant samarbete. Bestämmelserna tar nämligen sikte på att gynna endast det egna landets filmer. Det önskvärda vore, att filmer, producerade i nordiskt samarbete, erhöi de förmåner i respektive länder, som tillkommer de inhemska filmerna. I Norge förekommer särskilda bestämmelser beträffande samproduktion av filmer, vilka kan vara normgivande för en gemensam nordisk lagstiftning på detta område.

Med hänsyn till de svårigheter för filmproduktionen, som uppstått på senare tid, framför allt på grund av konkurrensen med televisionen, synes det särskilt angeläget att underlätta ett nordiskt samarbete på filmproduktionens område, så mycket mer som man genom ett sådant samarbete får tillfälle att utnyttja de tekniska, konstnärliga och kulturella resurserna i Norden.

Stockholm den 11 december 1959

Foreningen af danske Filmsproducenter Norske filmproducenters forening

Børge Harup

(sign.)

Föreningen Sveriges filmproducenter

Carl Anders Dymling

Skrivelser av motsvarande innehåll har tillställts Danmarks och Norges regeringar.

BILAGA 2

Yttranden över medlemsförslaget

D a n m a r k

Finansministeriet, skattedepartementet:

— — — skal man meddele, at det rejste spørgsmål, hvis løsning dels kræver lovændring, dels kan berøre Danmarks traktatmæssige forpligtelser, er taget op til undersøgelse i et af finansministeren i juni 1960 nedsat udvalg vedrørende revision af loven om afgift af forlystelser.

København, den 31. januar 1961

E. b.
(sign.)

Justitsministeriet:

— — — skal man meddele, at justitsministeriet efter at have indhentet erklæring fra filmsrådet den 4. maj 1960 har oversendt den i medlemsforslaget omhandlede skrivelse af 11. december 1959 fra filmproducentforeningerne i Danmark, Norge og Sverige til finansministeriet med bemærkning, at det efter justitsministeriets opfattelse må anses for påkrævet, at der — i overensstemmelse med ordninger, som er gennemført i flere andre europæiske lande — tilvejebringes mulighed for at sidestille samproducerede film med nationalt producerede film. Justitsministeriet har under henvisning hertil anbefalet, at der i forlystelsesafgiftsloven indføres en bestemmelse, hvorefter delvis tilbagebetaling af forlystelsesafgiften af en film skal kunne finde sted, uanset at de hidtil gældende betingelser herfor ikke er opfyldt, såfremt filmen delvis er optaget for her i landet bosatte danske statsborgeres eller for danske selskabers eller institutioners regning, og såfremt den for en væsentlig del er finansieret med dansk kapital og optaget under medvirken af dansk kunstnerisk og teknisk personale. Man har samtidig udtalt, at sidestillingen med rent dansk film efter justitsministeriets opfattelse kun bør indrømmes på vilkår, at filmen også i det land, hvor de ikke-danske deltagere i produktionen er hjemmehørende, opnår samme stilling i afgiftsmæssig henseende som vedkommende lands egne film. Justitsministeriet skal ikke udtale sig imod, at der træffes en særlig ordning vedrørende fællesnordisk filmproduktion, men det må efter ministeriets opfattelse foretrækkes, at en eventuel ordning tillige omfatter film.

der produceres i fællesskab med ikke-nordiske lande. I denne forbindelse henleder man opmærksomheden på, at en ordning, der er begrænset til de nordiske lande, muligt vil være uforenelig med allerede indgåede traktatmæssige forpligtelser.

København, den 2. februar 1961

(*sign.*)

Foreningen af danske Filmproducenter:

Som det jo allerede fremgår af det med forslaget fulgte bilag, er det jo de nordiske filmproducenter, der i enighed har påpeget betydningen af en mulighed for nordisk koproduktion af film således at forstå, at en dansk-norsk film fik fuld national støtte, som henholdsvis dansk film i Danmark og som norsk film i Norge, på samme måde som en dansk-svensk film skulle betegnes som henholdsvis dansk film og svensk film med de heraf følgende rettigheder med hensyn til statsstøtte i de respektive lande.

At en sådan koproduceret nordisk film ville få mulighed for mangedobling af biografpublikummet og dermed for indspilningsmuligheder, turde være selvindlysende, men så længe man navnlig i Danmark og Sverige holder så strengt på, at statsstøtten kun kan ydes til sådanne film, som i det respektive land kan betegnes som »nationale», er en koproduktion jo på forhånd aldeles udelukket.

Vi har da også bragt i erfaring gennem modtagne meddelelser fra Federation Internationale des Associations de Producteurs de Film, hvoraf vor forening er medlem, at man allerede i mange lande har indført sådanne bestemmelser, at koproduktion er muliggjort, og det forekommer da os såre naturligt, om det nordiske samarbejde på dette område kunne udvikles, så man inden for filmbranchen engang ad åre kunne opnå at få dannet et filmbranchens »SAS».

København, den 20. februar 1961

Børge Harup

Formand

Fællesrepræsentationen for Danmarks Biografteatre:

— — — skal fællesrepræsentationen herved udtale, at man naturligvis gerne ser, at der gennemføres regler til lettelse af en samnordisk filmproduktion i overensstemmelse med de hovedlinjer, som anføres i nævnte medlemsforslag. Hvorledes de nærmere regler herom bør udformes, skal fællesrepræsentationen ikke tage stilling til, udover at man går ud fra, at en sådan støtte ikke kommer til at få nogen uheldig virkning for biografteat-

renes bestræbelser for en ophævelse så snart som muligt af de teatrene påhvilende forlystelses- og filmfondsafgifter.

København, den 7. februar 1961

P. f. v.

Harry Frandsen

Finland

Statens filmgranskningsbyrå¹:

I statsrådets beslut (nr 361/21. 7. 1955) angående ändring av statsrådets beslut om tillämpning av lagen angående stämpelskatt stadgas i 24 § 7 mom. följande:

Film bör anses såsom i Finland framställd, även om en del av inspelningen, likväl icke mer än två femtedelar av filmens längd, på grund av filmens motiv utförts utanför landet, eller om framkallningen av filmen eller annat dylikt mindre moment av framställningen av tekniska orsaker skett i utlandet, såvida filmen som helhet betraktad tydligt bör anses såsom här framställd.

På grund härav har i enlighet med följande moment i vissa fall ansökningar om att en film skall anses vara framställd i Finland gjorts och även godkänts, och skattelindringarna för inhemsk film har då tillämpats på filmen, ehuru bilden strängt taget icke i sin helhet framställts i Finland. Som känt har statens stöd för den inhemska filmen hittills enbart utgått i form av lägre stämpelskatt på inträdesbiljetterna än då fråga är om utländsk film. Den citerade punkten i statsrådets beslut omöjliggör icke ett samarbete med de nordiska filmproducenterna, även om det onekligen rätt så strängt reglerar omfattningen och arten av samarbetet.

Vad det föreliggande förslaget beträffar är det till sin ordalydelse mycket vagt. Avsikten kan vara att för varje i de nordiska länderna producerad film i alla till rådet hörande länder utverka de rättigheter och det stöd, som ges åt den inhemska filmen i vederbörande land. I praktiken skulle ett dylikt stöd närmast lända till gagn för Sverige, där filmproduktionen är störst. För Finlands vidkommande kunde en sådan specialförmån bli utsträckt till att gälla även andra gynnade länder och sålunda måhända även komma att skada den inhemska filmproduktionen. Enligt filmgranskningsbyråns åsikt kunde de nu gällande stadgandena i någon mån mildras för underlättande av samarbetsmöjligheterna.

Helsingfors den 7 februari 1961

På statens filmgranskningsbyrås vägnar:

Ordförande A. K. Paasivuori

¹ Utlandet översatt från finska.

N o r g e

Kirke- og undervisningsministeriet:

Som kjent har Stortinget godkjent regler som gjør det mulig for norske produsenter å produsere film i co-produksjon med utenlandske produsenter. Slike co-produksjoner får statsstøtte etter gjeldende regler for innenlandsk filmproduksjon når produksjonene er godkjent av departementet. Gjeldende regler frengår av vedlagte rundskriv av 2. juni 1958, V¹.

Norge er foreløpig det eneste land i Norden som har åpnet denne adgang til støtte av samprodusert film.

Nordisk kulturkommisjon nedsatte i 1959 et norsk ekspertutvalg til å utrede forskjellige sider ved nordisk samarbeid på filmens område. Ekspertutvalget avga sin innstilling² 22. desember 1959 og behandler bl. a. også spørsmålene om co-produksjon, hvor det påpekes at det etter de gjeldende bestemmelser ikke foreligger praktiske muligheter for co-produksjon av spille- og underholdningsfilmer innen Norden. Det henstilles til de andre nordiske land å revidere sine lovregler på dette område, slik at det blir mulig innen det enkelte land å gi en co-produksjon den samme støtte som landets egen produksjon kan få.

Nordisk kulturkommisjon har på grunnlag av innstillingen behandlet spørsmålet på plenumsmøte i Island sommeren 1960, og anbefaler at de statlige myndigheter tar opp dette spørsmål, og at det kommer i stand en særskilt nordisk konferanse, som får till oppgave å utarbeide et felles opplegg som hjemler adgangen til å godkjenne nordiske co-produksjoner som nasjonale³.

Kirke- og undervisningsdepartementet vil foreslå at det kommer sammen en konferanse av de kompetente myndigheter fra hvert av de nordiske land, og at denne får til oppgave å utarbeide forslag til felles retningslinjer for samnordisk filmproduksjon. Først da vil også de gjeldende norske bestemmelser få praktisk virkning for et nordisk filmsamarbeid.

Oslo, 9. februar 1961

Etter fullmakt

Olav Hove

Leif J. Wilhelmsen

Norske filmprodusenters forening har i skrivelse den 30 januar 1961 meddelat, att den ger förslaget sin »fulle tilslutning».

¹ Här ej tryckt; se Nordisk udredningsserie, 1961: 3, s. 21.

² Nordisk udredningsserie, 1961: 3, s. 11—35.

³ Nordisk udredningsserie, 1961: 3, s. 5.

Kommunale kinematografers landsforbund:

Kommunale kinematografers landsforbund tiltrer de bestrebelser som gjennom Nordisk kulturkommissjon er gjort for å lette mulighetene for samnordisk filmproduksjon. Etter vår oppfatning bør gjeldende regler i de øvrige nordiske land endres slik at det blir praktiske muligheter for samproduksjon av spille- og underholdningsfilmer innen Norden.

Kommunale kinematografers landsforbund vil anbefale at det kommer i stand en særskilt nordisk konferanse som får til oppgave å utarbeide et felles opplegg som hjemler adgang til å godkjenne nordiske co-produksjoner som nasjonale. Konferansen bør arrangeres av de kompetente myndigheter fra hvert av de nordiske land, og bør få til oppgave å utarbeide felles retningslinjer for samnordisk filmproduksjon.

Oslo, 8. februar 1961

Kommunale kinematografers landsforbund

Rolf Hofmo

Styrets formann

S v e r i g e**Statens biografbyrå:**

Såsom i förslagsskrivelsen framhålles har statsmakterna i Sverige, Norge och Danmark genomfört bestämmelser till stöd för den inhemska filmproduktionen.

Vad först de svenska bestämmelserna angår, innefattas dessa i förordningen den 20 maj 1960 (nr 364) om särskilt bidrag till producent av svensk film. Det förtjänar framhållas, att formen för stödet (producentbidraget) — som i sak innebär en restitution av större delen av den statliga andelen i nöjesskatten till den berättigade svenske filmproducenten — har valts med tanke på att stödåtgärderna ej skall komma i konflikt med det allmänna tull- och handelsavtal (GATT), vartill Sverige anslutit sig. Producentbidragets utformning utesluter inte (jmf. härom uttalande av föredragande departementschefen i prop. nr 79/1960 samt av statsutskottet i utlåtande nr 88/1960 med anledning av samma proposition) en ganska långt gående samverkan mellan producenter i Sverige och andra länder.

Tydligt är också, att en liknande samverkan är möjlig med tillämpning av de norska bestämmelserna på området (se bifogade bilaga 1¹, särskilt punkt V, sid. 4).

Däremot synes de danska bestämmelserna (se bifogade Bilaga 2², § 10 däri), vilka i fråga om stödkonstruktionen företer vissa likheter med det

¹ Här ej tryckt; se *Nordisk udredningsserie*, 1961: 3, s. 21.

² Här ej tryckt; se *Nordisk udredningsserie*, 1961: 3, s. 11, 13—14, 20—21.

svenska systemet, i sin nuvarande utformning (märk bl. a. kravet på uteslutande danskt kapital i den ifrågakommande stödproduktionen) ge föga rum för samproduktioner med andra länder.

Av det sagda synes mig framgå, att en reform i förslagsskrivelsens syfte kräver överväganden och förhandlingar på det internordiska planet. Enligt biografbyråns erfarenheter av den svenska producentbidragsförordningens tillämpning kan dock ifrågasättas, om inte önskemålen om en liberalare utformning av stödbestämmelserna till förmån för samproduktioner i första hand bör inriktas på en »internationalisering» av respektive lands filmproduktion, ej blott på ett befrämjande av interskandinaviska produktioner.

Stockholm den 7 februari 1961

För statens biografbyrå

Erik Skoglund

Föreningen Sveriges filmproducenter:

De av motionärerna framförda synpunkterna äro välgrundade. Av särskild vikt är påpekandet, att tekniska, konstnärliga och kulturella resurser kunna utnyttjas på ett mera ändamålsenligt sätt vid samproduktion. Filmproducenter i större länder ha en avsevärd fördel genom den ökade bärkraft, som deras filmer få genom det större publikområdet. Inom vart och ett av de nordiska länderna befinner sig filmproduktionen redan ur denna synpunkt i ett sämre läge, vilket alltmer accentueras, allt eftersom kostnaderna för filmproduktion stiga på grund av de ökade krav, som måste ställas på filmerna.

Det måste anses som en förlust för ett land, om dess filmproduktion på grund av författningsbestämmelser — vare sig skattemässiga eller av annat slag — är berövad de möjligheter, som föreligga ur teknisk och konstnärlig synpunkt, att producera film avsedd för en större publik än den som det egna landet har att erbjuda. I en del länder stympas filmens möjligheter av bestämmelser av censurkaraktär, auktorisationskaraktär och liknande. I de nordiska länderna medföra skattebestämmelserna i en viss mån motsvarande effekt. På lång sikt kan man knappast tänka sig, att den nuvarande hårda skattebelastningen i de nordiska länderna kommer att bestå — i åtskilliga andra länder har nöjesskatten avskaffats eller nedsatts till en obetydlig nivå. Så länge de nordiska länderna alltfort bibehålla en hög nöjesskatt, är det viktigt, att de oförmånliga verkningarna därav åtminstone i någon mån lindras genom att möjligheter öppnas till en breddning av det finansiella, tekniska och konstnärliga underlaget genom en utvidgning av både produktionsområdet och publikområdet.

Föreningen framför i detta sammanhang ej några synpunkter i fråga om

de avtals- och författningstekniska problemen i sammanhanget. De spörsmål, som kunna sammanhänga med de olika ländernas internationella förpliktelser (såsom existerande handelsavtal och GATT), torde kunna lösas: mellan åtskilliga länder finnas redan avtal, som utsträcka varje avtalslands förmåner för inhemsk film till sådana filmer, som samproduceras av filmproducenter i de olika avtalsslutande länderna.

Stockholm den 9 februari 1961

Föreningen Sveriges filmproducenter

Carl Anders Dymling

Sveriges biografägareförbund:

Det förevarande förslaget har tillkommit med anledning av en utav producentorganisationerna i Danmark, Norge och Sverige till regeringarna i nämnda länder avlåten skrivelse med hemställan om att filmer, som produceras i nordiskt samarbete, i respektive länder skall erhålla de förmåner, som tillkommer inhemska filmer. Förbundet, som helt kan instämma i vad från filmproducenternas sida anförts, vill ur de synpunkter, förbundet har att företräda, livligt tillstyrka den gjorda framställningen. Förbundet vill föreslå, att de ifrågasatta åtgärderna utvidgas, så att de komma att beröra icke endast film producerad i nordiskt samarbete utan all film, som produceras i de nordiska länderna över huvud taget. En ökad visning av nordiska filmer skulle medföra icke blott ett vidgande och fördjupande av kunskaperna om de nordiska grannländernas språk och kultur utan dessutom vara till nytta även genom den ökade tillgång på film, som med stor sannolikhet komme att bli en följd av ett vidgat samarbete. En ökad tillgång på nordisk film skulle försätta biografägarna i en väsentligt förmånligare ställning vid förhandlingar med de utländska, icke-nordiska filmbolagen. Härigenom skulle alltså ett ökat nordiskt filmutbyte även kunna få en ur ekonomisk synpunkt förmånlig inverkan.

Enligt förbundets uppfattning bör icke endast film, som produceras i Danmark, Norge och Sverige, inbegripas i det nordiska filmutbytet utan även film från Finland inräknas. Även i Finland är nämligen stödet åt filmproduktionen utformat på ett sådant sätt, att endast inhemsk filmproduktion gynnas. En rekommendation om att det statliga filmstödet ordnas så, att nordiskt filmutbyte gynnas, synes därför böra riktas även till den finska regeringen, och rekommendationen till regeringarna i Danmark, Norge och Sverige bör innefatta även film producerad i Finland.

Förbundet vill på grund av det anförda föreslå, dels att Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Norge och Sverige att ordna det statliga filmstödet så, att visning av nordiska filmer i respektive länder un-

derlättas, dels att en motsvarande hemställan göres till regeringen i Finland.

Stockholm den 8 februari 1961

För Sveriges biografägareförbund
N. V.

E. A. P.

BILAGA 3

Skrivelse från Nordiska kulturkommissionens sektion III till Nordiska rådet angående filmsamarbete

Nordisk Kulturkommissions sektion III (sektionen for folkeoplysning og kunst) har bragt i erfaring, at der til Nordisk Råds 9. session er fremsat et medlemsforslag om støtte til fællesnordisk filmproduktion.

I denne anledning skal man til rådets orientering herved meddele, at spørgsmålet om nordisk samarbejde på filmens område, herunder produktionssamarbejde, for nylig har været genstand for behandling inden for Kulturkommissionen, som har tilsendt de nordiske landes regeringer vedlagte udtalelse af 26. juli 1960¹.

Et ekspertudvalg, hvis betænkning vedlægges¹, havde nærmere udredet en række samarbejdsspørgsmål, herunder spørgsmålet om koproduktion — — —, og Kulturkommissionen anbefaler i sin udtalelse, at dette spørgsmål tages op af vedkommende statslige myndigheder. Disse bør, udtales det, afholde en særlig nordisk konference, som får til opgave at udarbejde et fælles oplæg med henblik på at åbne adgang til at godkende nordiske koproduktioner som nationale.

Nordisk Kulturkommissions sektion III vil hilse det med glæde, om denne henstilling til regeringerne bliver støttet af Nordisk Råd.

København, den 26. januar 1961

P. s. v.

Uffe Grosen

Helge Thomsen

Sekr.

¹ *Här ej tryckt; se Nordisk udredningsserie, 1961: 3, s. 5.*

² *Här ej tryckt; se Nordisk udredningsserie, 1961: 3, s. 11—35.*

*BILAGA 4***PM rörande stöd till samnordisk filmproduktion***(Utarbetad inom Nordiska rådets svenska sekretariat)*

I den mån det statliga filmstödet i de nordiska länderna omlägges, så att det kommer icke blott det egna landets filmproduktion utan även nordisk filmproduktion i övrigt till godo, synes även filmproduktionen i Finland böra inbegripas.

I fråga om de interna reglerna i Finland märkes, att enligt 60 § lagen angående stämpelskatt den 6 augusti 1943/622 stämpelskatt skall erläggas för inträdesbiljett till biografföreställning med 10 procent, då därvid förevisas uteslutande av inhemsk produktion i Finland framställda filmer, men med 20, 35 eller 50 procent enligt vad statens filmgranskningsbyrå med hänsyn till den konstnärliga och moraliska halten hos de filmer, som skall förevisas, för varje film beslutar, då därvid förevisas uteslutande från utlandet in-
förda filmer.

I medlemsförslaget avhandlas allenast stöd till film, som inspelats i nordisk samproduktion. Det skulle emellertid även kunna tänkas, att man i stället valde den lösningen att betrakta Norden som ett område i filmproduktionshänseende och att samma skattelättnad, som i ett land tillkommer det egna landets filmer, sålunda även skulle komma filmer producerade i de övriga nordiska länderna till del. En sådan ordning har den tekniska fördelen, att erforderliga författningsbestämmelser kan göras enkla och lättillämpade.

Stockholm den 25 januari 1961

Medlemsförslag

om avskaffande av skattefri försäljning av alkoholdrycker i internordisk båt- och flygtrafik

(Väckt av Harald Løbak, Bent Røiseland och Erling Wikborg)

Nordisk avholdskomiteé har i skriv til Nordisk Råd av 29. august 1960 oversendt rådet en utredning om virkningene av det toll- og avgiftsfrie alkoholsalg i den nordiske båt- og flytrafikk. Skrivet og utredningen legges ved [*se Tillägg*]. Komiteen foreslår i samsvar med utredningen å henstille til Nordisk Råd å medvirke til at det toll- og avgiftsfrie alkoholsalg bringes til opphør.

Vi vil i samsvar hermed henstille

at Nordisk råd rekommanderer regjeringene å vedta bestemmelser for å bringe til opphør toll- og avgiftsfritt alkoholsalg på båter og fly i mellomnordisk trafikk.

Oslo, i desember 1960

Harald Løbak

Bent Røiseland

Erling Wikborg

TILLÄGG

Skrivelse från Nordiska nykterhetskommittén till Nordiska rådet angående den skattefria spritförsäljningen i internordisk båt- och flygtrafik

Nordiska nykterhetskommittén, vilken består av valda representanter för nykterhetsrörelserna i Sverige, Norge, Danmark, Finland, Island och Färöarna jämte nykterhetsgrupper inom resp. parlament, har genom en särskild arbetsgrupp verkställt en utredning angående verkningarna av den skattefria spritförsäljningen i den internordiska båt- och flygtrafiken.

Utredningens rapport behandlades vid Nordiska nykterhetskommitténs sammanträde i Stockholm den 31 juli 1960. Därvid beslöt kommittén att i enlighet med utredningsmännens yrkande hemställa hos Nordiska rådet, att rådet måtte medverka till åtgärder i syfte att bringa denna skattefria spritförsäljning att helt upphöra.

Kommittén överlämnar härmed framlagda utredningsrapport [*se Bi-hang*] och anhåller, att Nordiska rådet benäget måtte snarast möjligt uppföra denna fråga på sin dagordning. I enlighet med kommitténs beslut ingives samtidigt framställningar med samma syfte till regeringarna i Sverige, Norge, Danmark och Finland.

Stockholm den 29 augusti 1960

Nordiska nykterhetskommittén

Daniel Wiklund

Gösta Malmén

BIHANG

**PM angående försäljningen av alkoholhaltiga drycker
i nordisk samtrafik**

(Utarbetad av en av Nordiska nykterhetskommittén utsedd utredning)

Vid sammanträde i Stockholm den 11 januari 1959 utsåg Nordiska nykterhetskommittén hrr Rune Andréasson, Verner Jensen, Jacob Pettersen och Martti Voipio att utreda, hur stor försäljningen av alkoholhaltiga drycker är i den nordiska samtrafiken samt att söka utröna, i vad mån denna försäljning bidrog till ökad fyllerifrekvens.

Kommittén, som på olika sätt insamlat material och dessutom ingående diskuterat hela problemet, får till Nordiska nykterhetskommitténs arbetsutskott avge följande rapport.

Kommitténs allmänna intryck av såväl försäljningens omfattning som den därav betingade fyllerifrekvensen är, att denna är störst i öresundstrafiken. På de längre båt- eller färjesorna mellan t. ex. Norge och Danmark eller Sverige och Finland förekommer visserligen inte bara bruk utan också missbruk av alkohol, men dessa resor företas inte enbart i syfte att till billigt pris köpa alkoholhaltiga drycker eller för att berusa sig. De kvantiteter alkohol, som köps under dessa färder liksom på flygplanen i den nordiska samtrafiken, är visserligen ett generande inslag i den nordiska handeln men kan knappast anses ha avgörande betydelse för nykterhetstillståndet i respektive länder.

Beträffande de norska båtförbindelserna med Danmark finns en linje mellan Kristiansand och Hirtshals samt en mellan Arendal och Hirtshals, som trafikeras med fartyg ägda av en skeppsredare, som själv är medlem av nykterhetsrörelsen. Han har för sin verksamhet fått viss ekonomisk statsgaranti, vilken han emellertid inte har behövt ta i anspråk. På dessa båtar förekommer inte servering av några alkoholhaltiga drycker, inte ens av öl. Detta vittnar om att det går att på sund ekonomisk basis bedriva passageraretrafik med båtar utan alkoholförsäljning.

Från övriga båtförbindelser mellan Norge och Danmark, Larvik—Frederikshavn, Oslo—Frederikshavn och Oslo—Köpenhamn, rapporteras icke något störande bruk av alkohol. Emellertid finns anledning tro, att en nyupprättad linje Oslo—Strömstad kommer att få vissa vanskligheter beträffande alkoholförsäljningen ombord. Orsaken härtill är, att sträckan är relativt kort och denna resa kan företas enbart på grund av önskan att köpa alkoholhaltiga drycker till fördelaktigt pris.

Beträffande Finland stadgas i § 3 i landets alkohollag, att från utlandet ankommande resenärer äger rätt att införa mindre mängder alkoholdrycker för eget behov. I en förordning från 1932 har kvantiteten maximerats till 2 l maltdrycker, 2 l vin och 1 l andra alkoholdrycker, allt gällande passagerare, som bör ha fyllt 21 år.

Från Finland rapporteras, att övervakningen av efterlevnaden av dessa föreskrifter har varit mycket dålig, och särskilt på båtarna har kontrollen av försäljningsmängderna och resenärernas ålder varit nästan obefintlig. Även tullkontrollen har fått en alltmer formell karaktär. Till finska sjö- eller lufthamnar kommer årligen över 250 000 passagerare från utlandet. Detta innebär, att den årliga lagliga skattefria införseln av alkoholdrycker kunde stiga till 1 milj. l.

Utskänkning av alkoholdrycker är förbjuden ombord på de fartyg, som går i trafik mellan Finland och utlandet, så länge fartyg befinner sig i hamn. Så vitt utredningen har kunnat finna övervakas icke efterlevnaden av dessa bestämmelser, utan på båtförbindelsen Stockholm—Åbo och Stockholm—Helsingfors serveras och försäljes alkoholhaltiga drycker skattefritt, även då dessa fartyg angör den finska hamnen Mariehamn. Dryckenskapen på båtarna har ibland antagit anstötliga former.

Ett problem är, att även minderåriga blir betjänade. Även vid färd i internationellt vatten borde utskänkningen av alkoholdrycker till ungdomar kunna förhindras. Den finske representanten i utredningen framhåller också, att finsk lag respekteras i trafiken mellan Helsingfors—Mariehamn och Åbo—Mariehamn, även om destinationen är svensk hamn.

På bilfärjan mellan Korpo i Finland och Gräddö i Sverige har enligt inhämtade upplysningar övervakningen upprätthållits bättre.

Den finska tullstyrelsen har nu utfärdat strängare direktiv beträffande alkoholförsäljningen ombord på båtar i trafik mellan finska hamnar, men angående utskänkningen synes inga restriktioner vara i kraft.

I den nordiska flygtrafiken spelar alkoholförsäljningen en stor roll, men för många passagerare är denna försäljning alltid lika motbjudande. Dock måste konstateras, att förtäring av alkoholhaltiga drycker under flygfärd är mindre ofta förekommande, och kommittén har inga rapporter om störande uppträden ombord på flygplan på grund av alkoholpåverkan hos passagerarna. Alkoholförsäljningen på flygplan är en fråga, som skulle kräva en speciell utredning.

Som tidigare anförts är det verkligt stora problemet utskänkningen på fartyg i trafik mellan Sverige och Danmark i Öresund. Passagerareantalet är i

oavbruten stegring, och under januari 1959 översteg passagerareantalet 1/2 milj.; enbart på Helsingør—Hälsingborg-överfarten 211 000. I januari 1960 hade passagerareantalet i denna överfart ökat med cirka 50 000 passagerare till 262 000. Landskrona-överfarten hade i år 84 000 passagerare under januari månad mot 72 000 under 1959, och över Malmö till Köpenhamn reste i januari 1960 155 000 personer mot 144 000 i januari året innan.

För utredningen har det varit ett svårt problem att införskaffa upplysningar om den mängd alkoholhaltiga drycker, som säljes i öresundstrafiken. Tullväsendet i Danmark har emellertid uppgivit, att under första halvåret 1958 såldes 67 400 l sprit och 10 100 l vin, vilka kvantiteter under första halvåret 1959 hade stigit till 106 200 l sprit och 19 400 l vin.

Enligt en uppgift skulle på öresundsbatarna under 1959 konsumerats 234 224 l sprit. Tullverket har gjort en uppdelning av denna kvantitet, av vilken framgår, att »Betula» och »Sundsbussarne», de privata färjorna mellan Hälsingborg och Helsingør, har utskänkt 2,21 cl per passagerare. På den privata båten från Snekkersten till Hälsingborg, »Mols», har i genomsnitt utskänkts 2,40 cl per passagerare. Rekordet har sommarrutten »Agnete» med 3,82 cl per passagerare. Genomsnittet per passagerare för Öresund beträffande såväl de statsägda som de privata båtarna är 0,64 cl per passagerare. De privata båtarna ligger med sitt genomsnittstal från 2,21—3,82 cl per passagerare 6 gånger högre än genomsnittssiffran.

Det har väckt stark opinion, att även statsmakterna är inblandade i denna komprometterande trafik, och denna opinion tvingade de ansvariga för de statsägda färjorna att införa vissa restriktioner beträffande utskänkningen. Efter den 1 februari 1960 fick till vuxna på de av statsbanorna ägda färjorna serveras högst 5 cl sprit, medan ungdomar förvägrades utskänkning. Effekten av denna åtgärd blev, att passagerareantalet under februari månad 1960 sjönk med 5 000, samtidigt som de privatägda företagen ökade sitt passagerareantal. I den situationen vidtog statsbanorna den diskutabla åtgärden att häva restriktionerna.

Polismästare Göte Friberg i Hälsingborg är enligt ett uttalande i »Kvälls-Posten» den 15 mars 1960 förvånad över de danska statsbanornas plötsliga helomvändning i serveringsfrågan. Han ansåg, att DSB i stället borde vara stolt över att man genom ransoneringen blivit kvitt 5 000 törstiga resenärer. Att man i stället beklagar sig och beslutar häva restriktionerna, är att ta som ett tecken på att färjtrafiken till stor del lever på spritförsäljningen. Färjorna får alltså betraktas som flytande spritrestauranger och inte som samfärdsmedel, anförde polismästare Friberg.

På grundval av de erfarenheter, som gjordes under februari, då restriktionerna gällde, har man räknat ut, att årsomsättningen på DSB:s färjor beträffande spritförsäljningen skulle sjunka med närmare 300 000 kr., om restriktionerna behållits.

I flera tidningar i såväl Sverige som Danmark har spritutskänkningen i den nordiska samtrafiken tagits upp till diskussion. Tidningen »Expressen» för den 28 mars 1960 anför exempelvis:

Formellt är det danska statsbanorna, som står för den statliga färjetrafiken mellan Helsingborg och Helsingør. Men svenska SJ står som meddelägare och är i lika hög grad ansvarig i detta sammanhang. Resan med färjan över sundet tar 20 min. och kostar med de statliga färjorna 2,25 sv.kr. tur och retur.

Men på en av de privatägda danska båtarna kostar resan 10 öre. Man kan gissa, varifrån den förtjänst kommer, som håller driften igång.

Svårigheten för staten — den danska och den svenska — i sammanhanget är att få framför allt de danska privatägda linjerna med på en samarbetsplan, som skulle eliminera missförhållandena. Att dessa får sina värsta uttryck på rutten Helsingborg—Helsingør, hänger givetvis samman med de snabba och — som ovan nämnts — billiga resorna där. Färjorna går i ungefär samma takt som spårvagnar, lika ofta och på lika kort sträcka. Därigenom erbjuds de törstiga tillfälle att praktiskt taget när som helst få sitt lystmäte av starkvaror.

När man kräver ett stopp för denna trafik — i första hand från de statliga färjornas sida — är det av renlighetsskäl, inte av missunnsamhet mot den fördel, som lokalbefolkningen har av de nuvarande förhållandena. Det är en skam, att staten — både den danska och den svenska — inte bara accepterar den nuvarande situationen utan t. o. m. själv vill dra ekonomisk nytta av den. Ett kraftigt ingripande snarast möjligt är vad man har rätt att vänta i sammanhanget.

Den danska tidningen »Sø-restaurationen», utgiven av Dansk Sø-Restaurationens Forening har i en ledare i februari 1960 tagit upp förhållandena i Öresund. Man uppehåller sig särskilt kring de fartyg, som seglar under främmande flagg. Tidningen anför, att, även om fartygen anlöper svenska hamnar, kan man knappast betrakta fartygen som ett trafikmedel utan närmare som »fancy restaurants» eller »show business».

Tidningen anför vidare, att manskapet på dessa båtar förutom kaptenen som regel består av en styrman, som också betjänar radion, tre vuxna och tre pojkar på däck och kanske fyra man i maskin. Tidningen frågar, hur många av detta disponibla manskap som i en nödsituation kunde hjälpa till att rädda cirka 1 000 människoliv, varav kanske hälften är mer eller mindre berusade.

»Sø-restaurationen» tar också upp en lagfråga till diskussion och anför:

Också en författare till en nog så hårresande amerikansk bestseller om »showboat-business» skulle inte kunna ha uppfunnit ett bättre håll i laggivningen än vad som gäller tillstånd för seglats i Öresund, där den danska och svenska staten förlorar miljonbelopp, liksom restaurangerna på land kan notera mindre omsättning året runt, och där det varje dag kan sättas människoliv på spel. Man köper eller chartrar ett fartyg, inregistrerar det under främmande flagg och sätter det i trafik på en eller annan plats mellan Køge och Helsingør och motsvarande svenska hamn. Det finns omkring 15 sådana rutter i dag. Den främmande flaggen skall helst vara så långt bortifrån som möjligt, men man kan klara sig utmärkt med en tysk; det viktigaste är, att svenska och danska lagar icke gäller ombord.

Det hygieniska problemet tar tidningen också upp till diskussion. Även om artikeln i detta avsnitt inte berör det område, utredningen haft att arbeta med, kan dock anföras, att för de fartyg, som seglar under främmande

flagg, gäller inte sjömanslagens påbud om t. ex. tuberkulos- och läkarundersökning av påmönstrade skeppskochar och betjäning i restaurationen.

Det förtjänar framhållas, att på den allra senaste tiden har kunnat iaktas en viss stramare inställning hos de danska myndigheterna, när det gäller båtar, som har restaurationsrörelse som huvudändamål.

I såväl danska som svenska riksdagen har frågan om spritförsäljningen i Öresund tagits upp till debatt. I det danska Folketinget ställde folketingsmand Krüger den 23 mars 1960 en fråga till finansministern beträffande möjligheten att genom förhandlingar med svenska myndigheter upphäva den skattefria alkoholförsäljningen på de korta fartygsresorna i Öresund, eventuellt att upphäva avgiftsfriheten på alla varor.

Finansminister Kampmann anförde i sitt svar, att om sakens realiteter är det säkert inte stor oenighet mellan herr Krüger och honom. Herr Kampmann erinrade om att, så snart han blev finansminister, övervägde han att upphäva avgiftsfriheten i öresundstrafiken. Han kunde dock inte säga, att denna inställning till frågan blev mottagen med särskild stor begeistring. Tvärtom blev han i flera år ganska hårt angripen på grund av sitt förslag. Han anförde, att han inte har ändrat sin uppfattning, och har från tid till annan tillkännagivit dels vid förhandlingar med tullstyrelsen, dels på ministerplanet med svenska kolleger, att han gärna såg avgiftsfriheten i öresundstrafiken upphävd. Ännu har det dock inte lyckats att nå enighet om detta spörsmål.

Finansminister Kampmann anförde, att han med anledning av diskussionen i Folketinget gärna skall pröva, om det nu kan lyckas att få avgiftsbefrielsen upphävd. På grund av sina tidigare erfarenheter ansåg han emellertid, att man inte skall vara alltför optimistisk om möjligheten.

I den svenska riksdagen har riksdagsman Einar Rimmerfors riktat en interpellation i ärendet till finansminister Sträng. Herr Rimmerfors hemställer, att riksdagen skall få en redogörelse för de internordiska förhandlingar, som eventuellt förts med avseende på den skattefria spriten på öresundsfärjorna, samt önskar i övrigt få veta finansministerns syn på möjligheten att från svensk sida medverka till en från både nykterhets- och turist-synpunkter mera tillfredsställande ordning inom öresundstrafiken.

Herr Rimmerfors anser, att frågan är så mycket mera motiverad som den svenska riksdagen på förslag av bevillningsutskottet 1958 beslöt »att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte överväga möjligheten och lämpligheten av ett initiativ till en internordisk överenskommelse, syftande till en avveckling helt eller delvis av den skattefria försäljningen av skattebelagda varor i öresundstrafiken».

Den svenska finansministern har ännu inte svarat på interpellationen. Starka krafter lär inom den danska riksdagen vara i rörelse för att medverka till en lösning av problemet. I en skrivelse till den svenska riksdagens nykterhetsgrupper har Danske Avholdsselskabers Landsforbund hemställt om stöd genom en svensk parlamentarisk aktion för en sanering av alkoholförsäljningen i öresundstrafiken.

Utredningen, som härmed till Nordiska nykterhetskommitténs arbetsutskott överlämnar sin rapport, föreslår, att Nordiska nykterhetskommittén så snart som möjligt i skrivelse såväl till Nordiska rådet som till de nordiska ländernas regeringar hemställer, att åtgärder vidtages för ett upphävande av den avgiftsfria såväl utskänkning som försäljningen av alkoholhaltiga drycker i den nordiska samtrafiken såväl till sjöss som i luften. Vidare bör övervägas, om inte direkta hänvändelser bör ske till de danska och svenska regeringarna beträffande förhållandena i Öresund.

Helsingfors, København, Oslo och Stockholm i maj 1960

*BILAGA***Yttranden över medlemsförslaget**

Jfr även Sak A 14.

Scandinavian Airlines System:

Den av SAS bedrivna försäljningen av alkoholvaror ombord på flygplan i internordisk trafik omfattar uteslutande förpackningar om 1/3 liter. Utskänkning förekommer i så ringa omfattning, att det icke torde störa medpassagerarna, vilket även uppmärksammats av den Nordiska nykterhetskommittén (sid. 3 av medlemsförslaget [*se s. 613*]). Vidare kan konstateras, att det torde vara uteslutet att resa företages i syfte att enbart komma i åtnjutande av den tull- och skattefria alkoholen (på sträckan Malmö—Köpenhamn förekommer ingen försäljning). Några nykterhetspolitiska betänkligheter torde icke vara förenade med försäljningen.

Försäljningen på SAS:s flygplan sker med noggrant iakttagande av de bestämmelser rörande införsel och försäljning, som gäller i de olika länderna.

Liknande försäljning sker över hela världen i flygtrafik mellan skilda länder och betraktas som ett led i den service, flygbolagen lämnar sina passagerare.

SAS har hittills haft goda erfarenheter av försäljningen, och vi anser därför icke, att de omständigheter, som anförts i nämnda medlemsförslag, bör föranleda någon åtgärd.

Stockholm den 30 januari 1960

Scandinavian Airlines System

Å. Rusck

D a n m a r k**Finansministeriet, departementet for told- og forbrugsafgifter:**

— — — skal departementet for så vidt angår øresundstrafikken udtale, at spørgsmålet om afskaffelse af salg af uberigtigede varer, bl. a. spiritus, vin, øl og tobak, om bord i fartøjer i den nævnte trafik i slutningen af 1940'erne blev optaget til drøftelse mellem nærværende departement og den svenske toldstyrelse. Efter påbegyndelse i 1953 af møder mellem de nordiske told-

styrelser har spørgsmålet om ensartede provianteringsregler for hele Norden været taget op til drøftelse, og på toldmødet det følgende år var der blandt toldstyrelserne enighed om, at proviantering med nævnte varer på de korte skibsruter, herunder navnlig øresundsruterne, burde ophøre. Da de korte ruter hovedsagelig er et dansk-svensk anliggende, fortsatte drøftelserne på det toldtekniske plan mellem den svenske toldstyrelse og departementet, og såvel den danske som den svenske toldstyrelse er enig i, at det omhandlede salg af uberigtigede varer bør afskaffes. Den endelige afgørelse beror på de respektive landes regeringer, og det er departementet bekendt, at spørgsmålet i nærmeste fremtid vil blive gjort til genstand for drøftelse mellem de pågældende regeringer.

For så vidt angår de øvrige nordiske skibsruter, finder man ikke, at der for Danmarks vedkommende af toldmæssige grunde bør indføres forbud mod proviantering med uberigtigede varer. Det skal herved bemærkes, at da der er tale om trafik i internationalt farvand og tillige om trafik, der i visse tilfælde udføres af udenlandske fartøjer, er det tvivlsomt, om et forbud er foreneligt med international sædvane.

Hvad endelig angår luftruterne skal man oplyse, at proviantering med uberigtigede varer på ruten København—Malmø er forbudt. Med hensyn til de øvrige nordiske luftruter er man af den opfattelse, at der ud fra et toldmæssigt synspunkt ikke er anledning til at forbyde proviantering med og salg af uberigtigede varer.

København, den 25. januar 1961

(*sign.*)

Ministeriet for offentlige arbejder:

— — — skal man efter stedfunden brevveksling med direktøren for luftfartsvæsenet meddele, at den gældende ordning med hensyn til salg af told- og afgiftsfri alkoholholdige drikkevarer i den internordiske lufttrafik ikke har forvoldt ulemper, hvorfor man herfra intet har at erindre imod, at salget opretholdes i samme omfang som hidtil.

For så vidt angår skibstrafikken, har generaldirektoratet for statsbanerne under 6. februar 1961 oplyst, at danske statsbaner på Øresund driver restaurationsvirksomhed på jernbanefærgerne på Helsingør—Hälsingborg overfarten og gennem A/S Dampskibsselskabet Øresund og Rederiaktiebolaget Øresund, hvilke selskaber ejes af de danske og svenske statsbaner i forening på ruterne København (Havnegade)—Malmö og København (Havnegade)—Hälsingborg (trafikeres kun i sommertiden).

Svenske statsbaner driver restaurationen på færgen Malmö—København (Frihavnen) og gennem Rederiaktiebolaget Øresund på bilfærgerne på ruten Limhamn—Dragør.

På ruten Helsingør—Hälsingborg solgtes tidligere afgiftsfrie varer, men

dette salg indstilledes allerede før sidste krig. Salget blev genoptaget i 1956, efter at den dengang nyetablerede svenske privatdrevne bilfærge («Betula») havde etableret sådant salg. Begrundelsen for at genåbne salget af afgiftsfrie varer på statsbanefærgerne var, at færgerne ville blive meget vanskeligt stillet i den skarpe konkurrence med den private bilfærge, såfremt man ikke var i stand til at byde de rejsende samme fordele, som den private færgetrafik var i stand til.

På både tilhørende A/S Dampskibsselskabet Øresund, der under krigen blev overtaget fra privat drift, har til stadighed været solgt afgiftsfrie varer.

På banernes øresundsåde mellem København og Malmö blev der efter ønske fra det svenske nykterhetsnævn kort tid efter krigen ansat særlige kontrollanter, som skulle føre tilsyn med spiritusserveringen og sikre ro og orden om bord. Disse kontrollanter er ligeledes på foranledning af det svenske nykterhetsnævn forlængst inddraget, hvilket er betragtet som et bevis på, at tilstandene på nævnte både er tilfredsstillende. Da dette også er statsbanernes opfattelse, og da forholdene på banernes ruter mellem København og Malmö/Hälsingborg ikke har givet anledning til speciel kritik i den her omhandlede sammenhæng, skal man i det følgende i det væsentlige begrænse sig til at behandle forholdene på færgerne på Helsingør—Hälsingborg-ruten.

På grund af jævnlige forekommende klager i den svenske og danske presse besluttede statsbanerne — ved et møde med politimesteren i Helsingør den 28. januar 1960 — at indføre den regel, at der på overfarten kun må serveres 5 cl spiritus ad gangen, og at hver rejsende skulle afhente sin spiritus ved disken. Ved samme lejlighed indskærpedes, at der ikke måtte serveres alkohol for kendeligt berusede personer og for personer under 18 år, og at der af skibets officerer og restaurationernes inspektører skulle føres skærpet tilsyn med ro, orden og ædrueligheden om bord.

Da statsbanerne gik ind for nævnte restriktioner, var det under den forudsætning, at der ville blive indført tilsvarende foranstaltninger på de øvrige (private) ruter mellem Helsingør og Sverige. Da det imidlertid viste sig ugørligt at få de private ruter til at gennemføre begrænsningen til 5 cl og bestemmelsen om selvafhentning, besluttede statsbanerne i marts 1960 at ophæve bestemmelsen om, at de rejsende personligt skulle afhente deres spiritus ved disken, idet denne bestemmelse var blevet mødt med megen uvilje af overfartens almindelige rejsende.

Statsbanerne satte sig i april måned 1960 i forbindelse med de øvrige rederier for at formå disse til at indføre bestemmelsen om, at der ikke måtte udskænkes mere end 5 cl spiritus ad gangen. Et møde kom i stand den 5. maj 1960, og her indgik de private rederier på at indføre nævnte bestemmelse, ligesom det besluttedes ikke at sælge spiritus før kl. 12.00 på søn- og helligdage.

I september 1960 forsøgte man efter svensk forslag at gennemføre en bestemmelse om afstempling af billetter ved salg af spiritus. Tjenernes fag-

lige organisation modsatte sig imidlertid ordningen, som man derefter måtte lade falde.

På grund af den vedvarende kritik, der især fra svensk side rettedes mod spiritusudskænkningen på overfarten, indførte statsbanerne den 14. december 1960 den begrænsning i serveringen, at der ikke udskænkes stærke drikke på ture, der planmæssigt afgår kl. 18.00 og senere.

Denne bestemmelse, der ikke kunne tiltrædes fra de private rederiers side, vil desuagtet blive opretholdt på de danske færges. Forordningen må betragtes ud fra den synsvinkel, at det især er forholdene på de sene aftenture, der har givet anledning til kritik.

Statsbanerne må dog holde for, at de rejsende på disse aftenture ikke har kunnet beruse sig gennem de mængder spiritus, der kunne serveres om bord, men at de må have lagt grunden til deres beruselse på andre ture (overfarter) og yderligere har nydt spiritus i Helsingør, eventuelt kan have medbragt spiritus. For helt at udelukke mulighederne for beruselse om bord på statsbanernes aftenture har man imidlertid som anført lukket for servering af spiritus på disse færges.

Efter aftale med politimesteren i Helsingør ledsages særlig »udsatte» aftenfærges — navnlig lørdag og søndag — af politimænd.

Generaldirektoratet finder, at den kritik, der fremføres mod jernbanefærgerne på Helsingør—Hälsingborg overfarten, skyder helt over målet. Man må holde for, at det med de begrænsninger, der er gennemført, og med det tilsyn, der føres med forholdene, næppe er muligt at bedre disse på overfarten.

Efter statsbanernes opfattelse må det være en forudsætning for en eventuel afskaffelse af det afgiftsfri spiritussalg, at restriktionerne kommer til at gælde generelt for samtlige overfarter og ruter. Det må erindres, at salget af afgiftsfri spiritus dels øver en vis tiltrækning for det rejsende publikum, dels styrker rederiets økonomi. Det må derfor anses for ret og rimeligt, at konkurrerende ruter stilles lige i henseende til de fordele, som salget af afgiftsfri spiritus nu engang indebærer.

København, den 13. februar 1961.

P. m. v.

E. b.

(*sign.*)

Handelsministeriet har i skrivelse den 10 februari 1961 hänvisat till följande yttranden av danska myndigheter och organisationer.

Politimesteren i Helsingør m. v.:

Idet jeg i øvrigt i det følgende skal forsøge at give en fremstilling af forholdene, skal jeg tillade mig at anføre, at det synes ubilligt i et land, hvis

lovgivning i øvrigt bl. a. ved prismæssige foranstaltninger, jvf. herved bl. a. »Alkoholkommissionens afsluttende betænkning», pag. 146, tilsigter begrænsninger over for af udskænkning forvoldte alkoholiske og samfundsmæssige udskejelser, at skabe et begrænset, oven i købet særligt vanskeligt kontrollabelt område, hvor der direkte i prisbillighed ligger en opfordring til overdreven spiritusnydelse.

Den bedste illustration til den ekstraordinære karakter, som dette forhold har antaget, forekommer mig at ligge i det nedenfor vedrørende private foranstaltninger anførte (indskrænkning til 10 cl.), og det tilføjes, at forholdenes uheldige karakter så at sige stilles i relief derved, at trafikken, jævnsides den, der praktisk taget ikke tjener noget trafikalt formål, har et betydeligt internationalt præg, og disse to ting går vanskeligt i spænd.

Sagen tvinger mig også til at påpege den beklagelige og vanskelige situation, som tvinger en embedsmand til over for en statsinstitution at måtte gribe til foranstaltninger inden for dennes domæne over for forhold, der ubestrideligt har sit udspring i den ovenfor skildrede prisbillighed, skabt ved statens egne bestemmelser.

Besejlingsforholdene. I sommerhalvåret besejler i alt 14 forskellige færger og skibe ruter fra Helsingør, Snekkersten og Sletten til Hålsingborg, Höganäs, Råå og Landskrona samt Hveen.

Helsingør—Hålsingborg: Denne rute besejles af 5 D. S. B.-færger, 2 L. B.-både (»Betula» og »Primula»), 3 sundbusser (»Henrik», »Pernille» og »Jeppe»).

Helsingør—Höganäs—Råå—Hveen og Landskrona: Ruterne, der ikke er ens fra dag til dag, besejles af S/S »Agnete».

Snekkersten—Hålsingborg: Ruten betjenes af to mindre skibe S/S »Mols» og S/S »Freja».

Sletten—Hålsingborg: Denne rute befares i sommermånederne af en sundbuslignende L. B.-båd M/S »Pendula».

Af de ovennævnte 14 både har kun D. S. B.s 5 færger samt L. B.-bådene »Betula» og »Primula» trafikal betydning. Det skal dog i denne forbindelse anføres, at kun D.S.B.-færgerne opretholder forbindelsen dag og nat uanset årstiden, medens L.B.-bådene kun besejler ruten i dagtimerne.

De øvrige 7 forbindelser varetager udelukkende persontransport og kan ikke betragtes som værende af større trafikal betydning, idet de kun betjener publikum, som er på indkøbsrejse og lignende, ikke transitbetonede rejser.

Beværterbevillinger:

D.S.B.-færgerne: Bevillingshaver, restauratør Poul Andersen, Sundkroen, Helsingør.

L.B.-bådene: »Betula», »Primula» og »Pendula» sejler alle under svensk flag, og bevillingsforholdene er ukendte.

S/S »Agnete»: Sejler under dansk flag, og beværterbevillingen indehaves af Jørgen Friis-Lauridsen, Smørumvej 82, København.

Sundbusserne: »Henrik» og »Pernille» sejler under norsk flag, hvorimod »Jeppe» sejler under dansk flag. Bevillingen til alle tre både er meddelt H. S. Hansens Eftf. Skibsproviertering A/S, Amaliegade 43, København.

S/S »Mols»: Sejler under dansk flag, og bevillingsindehaveren er fru Johanne Langkjær Jacobsen, Upperslev Torv 13, København.

S/S »Freja»: Sejler ligeledes under dansk flag, men har ingen dansk bevilling. (Chartret til svensk statsborger, der har ansat restauratør.)

Private foranstaltninger. Indtil foråret 1956 var D.B.S.-færgerne alene om at besejle overfarten Helsingør-Hälsingborg.

19. juni 1956 fik Linjebuss bevilling til salg af afgiftsfri spiritus til selskabets nyindsatte færge »Betula».

Kort tid efter var D.B.S.-færgerne af konkurrencemæssige grunde nødsaget til at indføre tilsvarende ordning.

24. november 1958 enedes D.S.B. og Linjebuss om ikke at udskænke mere end 10 cl. spiritus ad gangen.

Her forekommer det naturligt at understrege, at det i land vist kan siges at være ganske utænkeligt, at en restauratør ville finde på ad een gang at servere et kvantum, der svarer til fire almindelige snaps, og man må yderligere gøre sig klart, at forbuddet betegner en indskrænkning i forholdet til det hidtil praktiserede.

28. januar 1960 indførte D.S.B. følgende regler:

1. Skærpet kontrol med udskænkning, navnlig over for unge mennesker under 18 år.

2. De rejsende skal selv afhente spiritus ved buffet'en.

3. Den hidtidige gældende maksimum-udskænkning på 10 cl. pr. genstand nedsættes til højst 5 cl.

4. Det pålægges restauratørens inspektører at føre skærpet tilsyn med ædrueligheden om bord.

4. marts 1960 ophævede D.S.B. pkt. 2 i forannævnte ordning.

5. maj 1960 enedes D.S.B., Linjebuss og sundbusserne om at følge de under 1, 3 og 4 nævnte bestemmelser og således, at spiritusudskænkning om søndagen ikke måtte finde sted før efter kl. 12.

Kort tid efter enedes man om, at de 5 cl. spiritus, som måtte udskænkes pr. tur, skulle kontrolleres ved billetafstempling. Denne ordning kunne D.S.B. ikke gennemføre på grund af tjenernes protest, medens Linjebuss praktiserede ordningen endnu et stykke tid.

14. december 1960 stoppede D.S.B. salg af snaps, cognac og whisky på færger, der afgår kl. 18 og senere.

Det kan vel i almindelighed siges, at muligheden for at få overholdt beværterlovens forbud mod udskænkning for unge og berusede, særligt det sidste, således som lovens ansvarsbestemmelse er udformet, er ret begrænset selv på land under normale beværtningsforhold, navnlig kan således også beviset stille sig vanskeligt, idet en effektiv kontrol vil forudsætte en vagt, hvad der i praksis aldrig finder sted.

Som nedenfor anført, har udskænkninger om bord en væsentlig anden karakter, men selv om man stik imod almindelig praksis dér ville indføre en sådan fast kontrol, ville man dog blive vanskeligt stillet, da beværterlovens forbud gælder at skænke for personer, der må antages at være berusede».

En gennemgribende kontrol på samtlige 14 færger og skibe vil, når der tages hensyn til en 8-timers polititjeneste, afløsning på fridage, kræve en forøgelse af den nuværende politistyrke på 40 mand.

De lokale forhold stiller sig imidlertid politimæssigt noget vanskeligt.

Som det ovenfor er anført, sejler Linjebuss under svensk flag og uden dansk bevilling, og man er som følge heraf ikke i stand til fra dansk side at kræve beværterloven eller f. eks. færdselslovens § 16, stk. 5 overholdt.

Et forsøg på at få svensk påtale for et forhold af sidstnævnte art strandede på bevismæssige grunde.

Jeg skal i denne forbindelse fremhæve det uheldige i, at den indledningsvis antydede fristelse, der ligger i den billige spiritus i forbindelse med det kortvarige restaurationsbesøg, også vedrører trafikanter, der medbringer motorkøretøjer for videre kørsel.

Også beværterforholdene på de øvrige både, heriblandt især statsbanefærgerne, frembyder forhold, der vanskeliggør placeringen af ansvaret. Det er for D.S.B. — med en restauratør som ansvarlig for serveringen på alle færgerne — selvsagt vanskeligt at gøre ansvaret gældende efter beværterlovens § 32, stk. 2, in fine, og serveringsformen, afhængig som den er af den korte sejltid, gør det vanskeligt at bevise tjenerens direkte ansvar efter samme bestemmelse.

Som flere gange antydet, er karakteren af den servering, der finder sted, i hvert fald på alle både, der besejler Helsingør (bortset fra »Agnete») ganske ulig den, der finder sted ved indenlandske overfarter og komplet forskellig fra almindelig beværtningsskik her i landet. Indtagelsen af spiritus bærer præg nærmest af »hamstring». Der er jo her ikke tale om hyggeligt samvær med træffen af bekendte o. s. v., og indtagelsen foregår ofte ved disken og minder mere om en hastig »medicinindtagelse på et apotek».

På grund af den korte sejltid vil selv et rigeligt spiritusforbrug, hvor ikke grunden i forvejen er lagt, næppe nå at gøre sit udslag, før pågældende er gået fra borde. Og en personlig kontakt med den pågældende under serveringen er sjældent at få. En gennem underret og landsret prøvet sag, hvor den pågældende døddrukken måtte føres til sygehuset, resulterede da også i frifindelse.

Fra politiets side har man ved havnevagtens oprettelse søgt på bedste måde ind mellem de trafikale opgaver at føre et vist tilsyn med beruserne. Man har således i 1960 afvist 332 berusede rejsende og yderligere anholdt 157, fortrinsvis svenske statsborgere.

Gennem de i den anledning udfærdigede rapporter har man søgt at finde frem til, hvor de pågældende har indtaget det kvantum spiritus, som har været anledningen til anholdelsen. Den statistiske opgørelse har imidlertid ikke givet nogen sikker retningslinie med hensyn til, om spiritussen er indtaget i Sverige før overfarten eller under ophold i Helsingør, men afvisningstallet viser dog tydeligt, at drikkeriet har fundet sted før ankomsten til Helsingør. I øvrigt er det statistiske materiale ikke 100 %, fordi de anholdte berusere i reglen ikke er i stand til under afhøringen klart at redegøre for

deres færden, herunder hvor spiritussen er nydt, skibets navn, eller tidspunktet, fordi herværende detentions kapacitet i forbindelse med politiets styrkemæssige forhold umuliggør yderste indsats i alle tilfælde.

Sluttelig skal jeg påpege, at min svenske kollega og jeg arbejder ud fra meget forskellige forudsætninger.

På dansk side en over alle danske skibe (og bevillinger) gældende dansk beværterlov, færdselslov m. v., i land ingen restriktioner for indkøb bortset fra lukkeloven og aldersbetingelser (beværterlovens § 32, stk. 3), og bortset fra § 32 ingen restriktioner for udskænkning på beværtninger.

På svensk side, ikke samme lovgivning gældende om bord som i land, anderledes for købere, besværlige indkøbsmonopoler med forbud mod salg til »under 21-årige«, og på beværtninger væsentlig strengere udskækningsregler end hos os.

Fælles er imidlertid ønsket om at bringe til ophør forhold, der kun lidet passer til den internationale trafik, og jeg for min part tror ikke, at der findes anden mulighed herfor end afskaffelse af toldfriheden.

Helsingør, den 1. februar 1961

Th. Beckett

Politimesteren i Gentofte:

— — — skal jeg herved meddele, at herværende politikreds for tiden be-
sejles af følgende fartøjer i trafik mellem Sverige og Danmark:

Bådene »Hanne Scarlett« og »Lilli Scarlett«, der sejler såvel i transport -- som i passagertrafik fra Tuborg havn til Landskrona, og som tilhører rederiet Skandinavisk Linietrafik. Til disse både er knyttet en af overbevillingsnævnet med gyldighed til udgangen af januar kvartal 1964 meddelt beværterbevilling med ret til udskænkning af stærke drikke med skibsreder Jørgen Jensen som bevillingshaver, og således at der til hver båd er udpeget en af politiet godkendt daglig leder.

Bådene »Gay Viking«, »Lucullus« og »Olympia«, der alene sejler i passagertrafik mellem Bellevue og Landskrona og mellem Bellevue og Hveen, og som ejes af et svensk rederi. Disse både sejler under svensk flag, og der er ikke til disse knyttet nogen dansk bevilling.

Ved bådenes anløbsplads i Tuborg havn føres regelmæssigt dagligt tilsyn af politiet, hvorhos politiet lejlighedsvis har været opmærksom på, om trafikken på Bellevue gav anledning til brud på ro og orden.

I slutningen af maj 1960, i december 1960 og i begyndelsen af 1961 har der herfra desuden været foretaget særlige observationer, dels ved bådenes ankomst til politikredsen og dels under overfarten.

På dette grundlag skal jeg udtale, at der herfra kun i ganske enkelte tilfælde er konstateret sådanne tilfælde af spirituspåvirkning blandt bådenes passagerer, at der har været anledning til at skride ind ved anholdelse af de

pågåeldende, og at politiet i et vist omfang har været behjælpeligt ved at formå spirituspåvirkede passagerer til at forlade anløbsstedet i hyrevogn. Derudover har man dannet sig det almindelige indtryk, at der på bådene — navnlig på passagerruten med forbindelse til Bellevue — finder et ikke ubetydeligt spiritusforbrug sted, uden at dette dog hidtil har kunnet give anledning til politimæssig indskriden.

Det er min hensigt i forårsmånederne 1961 at lade foretage hyppigere undersøgelser af forholdene på og ved bådene, navnlig til oplysning om ædrueligheden, med henblik på, om der måtte være grundlag for politimæssige indgreb eller forslag om foranstaltninger af anden art, idet jeg dog skal tilføje, at tilsynene — som hidtil — vil være af begrænset karakter på grund af en betydelig personalemangel ved herværende ordenspoliti.

Gentofte, den 2. februar 1961

Brix

Politimesteren i Tårnby:

I kredsen ligger Københavns lufthavn. Endvidere er der regelmæssig rutefart, dels fra Kastrup med et motorskib til Malmø, dels fra Dragør med 2 færger til Limhamn. Sidstnævnte rute er etableret pr. 1.4.1960 og indhaves af D.S.B. og A/S Dampskibsselskabet Øresund, medens den førstnævnte rute er et privat foretagende.

Til ruten fra Kastrup er i januar 1961 i medfør af beværterlovens § 20 meddelt bevilling til en restauratør, således at bevillingen udløber med udgangen af oktober kvartal 1962, og således at det i bevillingen bl. a. er særlig fremhævet, at misbrug af bevillingen berettiger overbevillingsnævnet til at ophæve den, jfr. beværterlovens § 20, 8. stk.

Tilsvarende gælder for ruten fra Dragør, dog at gyldighedstiden her udløber med udgangen af juli kvartal 1962. Bevilling er udfærdiget i februar 1961.

Med hensyn til lufttrafikken indløber af og til melding om uheldige forhold fremkaldt ved indtagelse af spiritus under eller i forbindelse med flyvning. Det drejer sig som regel om søfolk, der er blevet berusede. Noget større problem har det dog ikke været takket være piloternes årvågenhed. Efter mit skøn vil det være vanskeligt herfra at kunne begrunde nogen ændring for så vidt angår lufttrafikken ud fra et politimæssigt synspunkt.

Med hensyn til skibstrafikken skal bemærkes, at begge ruter opfylder et gyldigt trafikbehov, mest dog Dragør-ruten. Det er klart, at adgangen til billige drikkevarer i flere tilfælde har givet uheldige udslag som følge af overdreven nydelse af spiritus. Større problemer har hidtil ikke foreligget for politiet, hvorved dog må erkendes, at der ikke er foretaget særlige observationer under overfarterne. I nogle tilfælde er der givet bøder efter politivedtægten, og i et enkelt tilfælde er der konstateret en ret grov over-

trædelse af beværterloven. Det er tanken til foråret, når ruterne kan forventes stærkere benyttet, af og til at føre kontrol under sejladsen ved civilklædt politi. Herved er det hensigten tillige at have opmærksomheden henvendt på, om der i forbindelse med drikkeri opstår upassende og anstødelige forhold ombord, selvom der ikke foreligger overtrædelse af nogen bestemmelse. Lejlighedsvis vil dertil blive kontrol ved uniformeret politi ved bådenes ankomst, og derudover er det let adgang til at tilkalde politi, såfremt der er brug herfor.

Herefter vil det efter min opfattelse være muligt for politiet at have fornøden herredømme over udviklingen og dette især efter overbevillingsnævnets ændrede affattelse af bevillingerne, idet jeg vil anse det for sandsynligt, at politiets kontrol kan sikre tilstrækkeligt bevis for uheldige forhold til eventuel ophævelse af bevillingerne.

Ud fra et politimæssigt synspunkt mener jeg derfor ikke, der for denne kreds's vedkommende kan bidrages til en begrundelse for en eventuel ophævelse af afgiftsfriheden, selvom jeg må erkende, at det er en anomalitet at opretholde en forskelsbehandling for salg af spirituose drikkevarer.

København, den 3. februar 1961

T. Weywadt

Politimesteren i Køge, Haslev m. v.:

Mit hovedsynspunkt er, at det må forekomme mig ejendommeligt, at man i et land, hvor vi blandt andet ved prismæssige foranstaltninger søger at opnå begrænsninger over for af udskænkning forvoldte alkoholiske og samfundsmæssige udskjelser søger at skabe et begrænset distrikt (Øresund), hvor der netop agiteres i prisbillighed til, det kan man nok sige, overdreven spiritusnydelse. Mest har de kritiske bemærkninger været fremført over for sejladsen fra Københavns havn over Tuborg havn op til Helsingør. Men jeg skal også bemærke, at man to gange mod mine store betænkeligheder og fremførte protester har søgt gennemført en rute fra Køge til Malmø retur (ca. 6 timer sejlads) såvel i 1958 som i 1959/60. Da det herværende politi optrådte meget bestemt, sluttede forsøgene dog med rutens nedlægelse og store økonomiske tab for indehaverne.

Jeg har — — — betragtet det som en lykke, at denne sejlads Køge—Malmø er standset, og jeg lægger ikke skjul på, at jeg inden for lovens rammer har gjort mit derfor. — Mens f. eks. sejladsen med titusinder af mennesker på ruterne Korsør—Nyborg retur og Halsskov—Knudshoved retur, hvor der også er fri restaurationssalg af alle arter af spiritus, foregår på en hyggelig og for alle rejsende tryk og behagelig måde, hvorfor hverken mine kolleger i Korsør eller Nyborg af de ovennævnte grunde finder på at

sende politi til anløbshavnene, er forholdene stik modsatte ved de nævnte Øresunds-havne. Jeg finder principielt, at spiritusprisen i et moderne samfund må være ens overalt. Jeg kan måske på de særlige lokale turistoverfarter strække mig til en enkelt »billig snaps», som en slags »lysglimt en søndag», men jeg frygter, at omgøelser vil gøre en sådan ordning vanskelig, og må derfor for mit vedkommende henholde mig til det principielt rigtige, at når man i lande, og det gælder jo alle de skandinaviske lande, ved prisfordyrelser søger at bekæmpe overdreven spiritusnydelse, da bør denne prispolitik gælde overalt i landet.

Køge, den 3. februar 1961

Vagn Bro

Københavns politi (politidirektøren):

De danske statsbaner og de svenske jernbaner besejler dels med færger fra frihavnen og dels med skibe tilhørende det af banerne ejede Øresunds-selskabet fra Havnegade ruten på Malmø.

Det privatejede rederi Orangelinien besejler med 3 moderne passagerskibe samme rute fra Københavns nordhavn, og det ligeledes privatejede rederi Dansk Linietrafik besejler med op til 9 passagerskibe dels fra nordhavnen og dels fra Havnegade ruterne på Landskrona og Helsingborg.

Endelig besejler det svenske rederi Centrumlinjen med 4 passagerskibe ruten Malmø—Havnegade.

Antallet af passagerer, der i 1960 blev befordret på de fra Havnegade udgående ruter, udgjorde ialt: 4 060 005. Heraf befordredes 2 053 515 af Øresunds-selskabet og 2 552 490 af de øvrige rederier.

Antallet af passagerer på ruterne fra nordhavnen var i samme tidsrum 819 060.

Det skal bemærkes, at antallet af passagerer, der i samme tidsrum befordredes med færgerne, ikke kendes.

Der føres af Københavns politi tilsyn med samtlige skibe dels i havnen og dels om bord. Tilsynet udøves i Havnegade og i frihavnen af de derværende politivagter og i nordhavnen ved personale fra politistationen i Rosenvængets Allé. Dette tilsyn er i betragtning af den herskende personalemangel en meget stor byrde for politiet ikke mindst i højsæsonen fra juni til midt i september, hvor hensynet til opretholdelse af ro og orden samt afvikling af trafikken navnlig i Havnegade og nordhavnen nødvendiggør en betydelig forøgelse af personalet. Der bliver derfor kun lejlighedsvis og kun af personalet i Havnegade ført kontrol med, at det passagerantal, skibene er indregistrerede til, ikke overskrides. Det skal dog her bemærkes, at denne kontrol i øvrigt, efter de for mig foreliggende oplysninger, føres enten af skibenes

sturmænd eller inspektør ved hjælp af en såkaldt »håndtæller» eller af rederierne gennem billetsalget.

Der blev i 1960 af personalet ved politivagten i Havnegade i forbindelse med øresundstrafikken anholdt 157 personer for beruselse. Tallet for nordhavnen var i samme tidsrum 20, medens der ikke ses at have været foretaget nogen anholdelser i frihavnen.

Disse tal må set i relation til passagerantallet siges at være meget ringe, men det skal dog anføres, at politiet — i overensstemmelse med den praksis, der i det hele føres i berusersager — ikke anholder berusede personer, der enten straks kører fra stedet i en hyrevogn, eller som er i selskab med andre, der tager sig af dem.

Det er — af hensyn til en forsvarlig løsning af politiets mange andre opgaver — kun muligt lejlighedsvis at føre tilsyn med driften af restaurationserne på skibene. Dette tilsyn føres ved civile politifolk, og for så vidt angår færgerne og de Øresunds-selskabet tilhørende skibe må forholdene siges at være tilfredsstillende.

På de skibe, der tilhører rederierne Orangelinien og Dansk Linietrafik, er der senest foretaget observationer i månederne juni, juli og november 1960 samt januar 1961. Som det ses af de vedlagte bilag A—C¹, har forholdene været som i en folkelig danserrestauration i land, og der har kun været anledning til at skride ind i ganske enkelte tilfælde for overtrædelse af beværterlovens § 32, stk. 2.

Af en herfra foretaget undersøgelse fremgår i øvrigt, at de 2 rederier såvel ved udstedelsen af et ordensreglement som ved udsendelsen af instruktive skrivelser har søgt at sikre, at restaurationserne drives i overensstemmelse med beværterlovens regler, og at det er betydet tjenere og andet personale, at overtrædelse af disse regler medfører afskedigelse. Det fremgår endvidere, at der på samtlige skibe er ansat en inspektør, der har til opgave at påse, at bestemmelserne overholdes, og at Orangelinien yderligere har ansat en overinspektør, der fører kontrol både på dag- og aftenurene. Den samme funktion udøves i Dansk Linietrafik af 5 funktionærer.

Endelig fremgår det, at udskænkningens målet for spiritus siden januar 1960 har været nedsat fra 5 til 4 cl, og at rederierne har henstillet til restauratørerne så vidt muligt at undgå, at eksportøl serveres i forbindelse med akvavit, idet denne kombination virker stærkt berusende.

Under hensyn til det her anførte finder jeg ikke, at det, selv om tilsynet såvel i havnen som om bord må siges at være en belastning for Københavns politi, af politimæssige grunde for tiden er påkrævet at ophæve det told- og afgiftsfri salg af alkoholholdige drikkevarer på de her omhandlede ruter.

København, den 3. februar 1961

Eivind Larsen

M. Wolf

¹ *Här ej tryckta.*

Foreningen af Politimestre i Danmark:

Man er bekendt med, at politimesteren i Helsingør, som sidder inde med særlige erfaringer med hensyn til det rejste spørgsmål, den 1. d. m. har afgivet en erklæring til ministeriet.

Med bemærkning, at man i det hele kan tiltræde de i denne erklæring fremsatte betragtninger, skal man udtale, at man fra et rent politimæssigt synspunkt kun kan anbefale, at salg af told- og afgiftsfri alkoholholdige drikkevarer afskaffes i den internordiske skibs- og lufttrafik.

Frederiksberg, den 3. februar 1961

P. f. v.

Stavnstrup

Danmarks Rederiforening:

— — — kan vi udtale, at en total ophævelse af det told- og afgiftsfri salg af spiritus, tobak m. v. som følge af misbrug i begrænsede tilfælde ikke er rimelig. Det vil bl. a. ramme det overvejende antal passagerer, der som et afbræk af dagliglivet foretager rejserne som en udflugt eller fornøjelsesrejse, og som viser mådehold. Det vil være uforståeligt for disse og desuden være uretfærdigt.

Når der i øresundstrafikken mellem Danmark og Sverige forekommer tilfælde af umådeholdent salg af spiritus med det resultat, at passagerer bliver beruset, må det forekomme mere nærliggende, at der iværksættes restriktioner om bord efter de retningslinjer, der er gældende i Danmark ved restaurationssalg af spiritus. De konkrete tilfælde af beruselse kan på denne måde utvivlsomt begrænses.

Der foreligger således efter Rederiforeningens opfattelse ikke et tilstrækkeligt grundlag for at bringe det almindeligvis gældende princip om afgiftsfrihed ved salg af spiritus m. v. i skibe i international fart til ophør, for så vidt angår skibe og luftfartøjer i mellemnordisk fart. Hertil kommer, at den i Nordisk Råd foreslåede foranstaltning næppe vil føre til det ønskede resultat, men blot kunne medføre, at skibe under ikke-nordisk flag vil finde udveje og blive indsat i de omtalte ruter.

Under henvisning til det foranstående må Danmarks Rederiforening således fraråde, at forslaget indeholdt i Sag nr. 23/61 fremmes.

København, den 31. januar 1961

Danmarks Rederiforening

Wenzell

Centralforeningen af Hotelvært- og Restauratørforeninger i Danmark:

— — — vi kan på det kraftigste tilslutte os forslaget om ophævelse af salg af told- og afgiftsfri alkoholholdige drikkevarer i den internordiske skibs- og lufttrafik. Vi har specielt i den såkaldte øresundstrafik til byer i Sverige problemet meget stærkt inde på livet. Vi har gang på gang over for regeringen specielt ved vore henvendelser om afskaffelse af den særlige restaurantafgift gjort opmærksom på dette specielle øresundsproblem.

For os er der ingen tvivl om, at trafikken på Øresund er en ren og skær restaurantdrift, og at der overhovedet ikke er et trafikbehov, der svarer til det antal af skibe, der i dag besejler sundet. Dette forhold ses allerede af den kendsgerning, at kun et fåtal af passagererne overhovedet går i land i Sverige.

Netop det forhold, at et afgiftsfrit salg har kunnet foregå på Øresund, har bevirket en ganske alvorlig konkurrence til forretninger i land. Efter vor formening en aldeles ubillig konkurrence, idet den udelukkende er betinget af told- og afgiftsfriheden. Avisernes forlystelsesannoncer er daglig fyldt med reklamer med tilbud om arrangement af sammenkomster af enhver art, og specielt den told- og afgiftsfrie spiritus fremhæves som en særlig tillokkelse. Når yderligere henses til, at bruttofortjenesterne på den told- og afgiftsfrie spiritus er ganske urimelige høje, vil man yderligere forstå, at der pålægges forretningerne i land en aldeles urimelig konkurrence.

Også set fra et rent alkoholpolitisk synspunkt er der for os ingen tvivl om, at forholdet er ganske urimeligt. Vi har praktisk taget daglig klager fra restauratører over berusede gæster, som kommer fra bådene, og som laver uro og ballade i forretningerne, og for hvem det i øvrigt ville være i strid med beværterlovens § 32 at udskænke for. Enhver kontrol eller håndhævelse af beværterlovens regler synes umulig på dette område.

København, den 3. februar 1961

P. f. v.

Bendixen

Dansk Sø-Restaurations Forening:

Foreningen er af den opfattelse, at der er vægtig grund til at opretholde den nuværende ordning med hensyn til salg og udskænkning af alkoholholdige drikke på skibe og luftfartøjer i internordisk trafik.

Uden i øvrigt nærmere at komme ind på disse begrundelser skal jeg dog pege på, at den nuværende ordning sikkert er basis for en betydelig beskæftigelse, ligesom den formentlig er den nødvendige baggrund for betydelig kapitalinvestering.

Den af mig repræsenterede forening må således gå ind for, at der ikke sker ændring heri, men vil på den anden side se med tilfredshed på en noget udvidet kontrol med hensyn til måden, hvorpå udskænkningen finder sted og måske i nogen grad også omfanget heraf.

I bladet »Sø-restaurationen» har jeg fremsat nogen kritik specielt møntet på øresundssejladsen under de nuværende former, hvor danske myndigheder udsteder beværterbevillinger til skibe under fremmed flag, for hvilke skibe danske love ikke er gældende. Disse skibe må udelukkende være at betragte som flydende restaurationer uden betydning for trafikale forbindelser.

— — — har kritikken dog væsentlig taget sigte på det mangelfulde tilsyn fra myndighedernes side med hensyn til de hygiejniske, sundhedsmæssige og sikkerhedsmæssige forhold, ligesom påmønstringsforholdene har givet anledning til kritik.

I sidstnævnte henseende er der dog senere fra mønstringskontorets side sket forbedringer, navnlig derved, at kontrollen med, at læge- og tuberkuloseundersøgelsernes tidsfrister i danske skibe overholdes.

Konklusionen af foranstående er således den, at foreningen må gå ind for den nuværende ordnings principielle opretholdelse, dog muligvis med begrænsede restriktioner og noget nøjere gennemført kontrol, ligesom beværterbevillinger kun kan udstedes til skibe under dansk flag fra danske myndigheder, idet danske søfartslove kun er gældende for skibe under dansk flag.

København, den 2. februar 1961

Vibe Pedersen

N o r g e

Finans- og tolldepartementet:

Finansdepartementet viser specielt til uttalelsen fra Tolldirektoratet i dets vedlagte brev av 28. januar 1961 [*se nedan*] og slutter seg til den. Samtidig vises til tidligere uttalelse herfra av 22. desember 1960 med hensyn til medlemsforslaget om ens regler i de nordiske land for de reisendes tollfrie innførsel av bl. a. brennevin [*se Sak A 14*].

Det tilføyes at bakgrunnen til det nåværende medlemsforslag så vidt skjønnes først og fremst er å søke i de spesielle forhold i forbindelse med den skattefrie servering av alkoholholdige drikkevarer på fartøyer i kortveistrafikk. Da man mellom Norge og utlandet ikke har noen særlig trafikk av fartøyer i kortere ruter, har man i Norge ikke slike dårlige erfaringer på dette område at noen ytterligere innskrenkninger skulle være nødvendig

etter at man har stanset det skattefrie salg av drikkevarer og tobakkvarer til passasjerer på disse fartøyer.

Oslo, 9. februar 1961

Petter Jakob Bjerve

Leif Fjeld

Samferdselsdepartementet:

— — — [forslaget] har vært forelagt *Landslaget for reiselivet i Norge*, som i styremøte 24. januar besluttet å avgi følgende uttalelse:

Når det gjelder skattefritt salg på rutegående transportmidler mellom de nordiske land, finner *Landslaget for reiselivet i Norge* at de reisende på disse strekninger bør ha samme begunstiggelse som den det reisende publikum er vant til å nyte godt av på lignende strekninger i utlandet.

Så lenge som det er internasjonal praksis at reisende med skib og fly over internasjonale strekninger får anledning til skattefritt kjøp av alkoholholdige drikkevarer, mener *landslaget* at reisende over internasjonale strekninger til og fra Norge bør ha de samme fordeler.

Man slutter seg helt ut til uttalelsen fra styret i *Landslaget for reiselivet* og antar at det vil få skadevirkninger for turisttrafikken til Norge hvis det innføres innskrenkninger i den nåværende skattefrihet for transportmidler som passerer internasjonalt område.

Oslo, 30. januar 1961

Etter fullmakt

Harald Oppi

Jon Ødegård

Tolldirektoratet:

For salg av tollfrie varer ombord i fartøyer som trafikkerer lengre ruter, bl. a. på Danmark, har rederiene etter anmodning av Tolldirektoratet satt i verk en spesiell kontrollordning. På slike fartøyer blir tollfritt brennevin og vin — bortsett fra vanlig servering — under reisen til Norge bare solgt mot stemping av billetten eller et annet spesielt dokument. Fartøyenes vedkommende fører kontroll med at det bare blir solgt slike varer til personer over 17 år, samtidig som salget innskrenkes til de kvanta som er tillatt innført tollfritt hit til landet. Denne kontrollordning ble innført 1. juli 1960 og har etter de erfaringer en har høstet hittil virket tilfredsstillende.

I henhold til tolltariffens innledende bestemmelser § 15, 1. ledd, kan Tolldirektoratet eller den det bemyndiger tillate at ufortollede varer, uten erleggelse av toll, utføres til bruk ombord i fartøyer eller luftfartøyer som er bestemt til utlandet. Det stedlige tolloppsyn er bemyndiget til inntil videre å levere ut tollfritt til bruk ombord i slike fartøyer og luftfartøyer,

ufortollede varer i sin alminnelighet, herunder bl. a. alkoholholdige drikkevarer. Tollfri utlevering kan i henhold til tolltariffens § 15, 3. ledd, bare skje i den utstrekning tolloppsynet på innlastningsstedet finner at varenes mengde ikke overstiger hva det anser passende.

For proviantering av de foran i brevet nevnte fartøyer som trafikkerer kortere ruter mellom Norge og utlandet, har Tolldirektoratet fastsatt spesielle bestemmelser. Ved proviantering her i landet av fartøyer som trafikkerer slike kortere ruter og som har myndighetenes tillatelse til å drive servering ombord, skal tolloppsynet påse at det ikke blir levert ut større kvanta tollfrie drikkevarer enn hva som etter tolloppsynets skjønn anses passende til bruk for servering ombord under vedkommende reise. Fartøyene kan gis tillatelse til å proviantere for flere turer på én gang, men forutsetningen er da at fartøyet ikke gis ny tildeling før disse turer er tilendebragt. Fartøyer i kortere ruter som ikke har myndighetenes tillatelse til å drive servering ombord, skal ikke gis anledning til å få utlevert tollfritt brennevin og vin på utførsel. Det vises i denne forbindelse til bestemmelsene i Tolldirektoratets rundskriv til tollkamrene av 15. oktober 1960.

Tildeling av utfortollet proviant, herunder brennevin og vin, til skip og fly i utenriks fart er vanlig i alle land. Folk som foretar utenlandsreiser med slike transportmidler er vant til å få kjøpt og servert tollfrie varer ombord. En nektelse av denne innarbeidede rett vil kunne virke irriterende på turister og kan fryktes å ville stille nordiske skip og fly i en uheldig stilling i konkurransen om passasjerene i forhold til ikke-nordiske skip og fly som kan proviantere utenfor de nordiske land. Det vil antakelig i praksis være ugjørlig å føre kontroll med salget på strekninger innen Norden når det gjelder fartøyer og fly i ruter som har utgangspunkt utenfor Norden. Tolldirektoratet viser i denne forbindelse også til tolltariffens § 2. c., hvorefter fartøyer som kommer fra utlandet har rett til, uten betaling av toll, å bruke passende mengder av den proviant som er bragt med fra utlandet, med mindre fartøyer går over i innenriks fart.

Det tilføyes at det er forholdsvis sjelden at reisende blir grepet i forsøk på smugling av alkoholholdige drikkevarer. Folk flest finner antakelig at de fastsatte kvanta er rimelige, og respekterer derfor bestemmelsene.

Oslo, 28. januar 1961

Karl Trasti

O. Wentzel

Avgiftsdirektoratet har i skrivelse den 28 januari 1961 meddelat, att det icke har något att anmärka vid förslaget.

Norges handelsstands forbund har i skrivelse den 30 januari 1961 meddelat, att det »finner icke å kunne anbefale» förslaget.

Norges rederforbund:

Rederforbundet har ved forskjellige tidligere anledninger uttalt seg om samme spørsmål, og vi har alltid sterkt advart mot en skjerpelse av reglene for salg av alkohol ombord. Det foreliggende forslag fra Nordisk avholdskomiteé støtter seg på en fremstilling hvor det påstås at alkoholmisbruket særlig i Øresunds-trafikken er stort, og at det derfor er nødvendig med total opphevelse av adgangen til skattefritt salg av alkohol. Vi skal ikke komme nærmere inn på Øresunds-trafikken, men vil dog peke på at et av våre medlemmer i en årrekke har drevet regelmessig trafikk med såkalte »sundbusser» mellom Helsingør og Helsingborg. Rederiet har overfor oss fremhevet at på sundbussene er misbruk av alkohol overhodet intet problem. Liknende uttalelser har vi mottatt fra rederier med skip i annen inter-nordisk fart.

Det skattefrie salg av alkohol er av stor positiv verdi for turisttrafikken, og det er egnet til å holde billettprisene nede. For de fleste reisende representerer muligheten for innkjøp av et begrenset kvantum avgiftsfrie varer et hyggelig innslag i overfarten, og for våre rederier gir reglene mulighet for å yde den service som de reisende idag regner med som en selvfølge.

Det har i de senere år vært en gledelig vekst i turisttrafikken til og fra Norge, og det er viktig at det ikke legges hindringer i veien for fortsatt ekspansjon. Opphør av avgiftsfritt salg vil hemme utviklingen, mens det etter vårt skjønn ikke vil bidra nevneverdig til å løse de problemer som fra tid til annen måtte oppstå på grunn av at et mindretall nyter for meget alkohol.

Denne sak må vurderes i lys av turisttrafikkens utvikling, og vi tror det bør skje en liberalisering, ikke en tilstramning av reglene for avgiftsfritt salg ombord.

Oslo, 30. januar 1961

Norges rederforbund

(*sign.*)

Kongelig norsk automobilklub:

De idag gjeldende regler om tollfri innførsel av alkoholholdige drikkevarer er jo bygget på en gammel praksis og det kvantum som er fastsatt er jo stort sett foreslått av O.E.E.C. Likeledes gjelder disse bestemmelser idag kun de lengre fergeturer etter at innskrenkning ble foretatt i 1960.

Det er vel helt på det rene at de reisende på fergene mellom Norge og Danmark og omvendt, ikke foretar turen for å nyte og kjøpe alkoholholdig drikkevarer. At de ombord kan få kjøpt med seg en flaske av et bedre eller originalt merke til forholdsvis rimelig pris er et velkomment tillegg til reisens andre bekvemmeligheter, og dekker vel også for mange ønsket om å ha noe

med seg hjem. Det er ingen vanskeligheter å få kjøpt alkoholholdige drikkevarer i Norge, så det er ikke slike vanskeligheter som er grunnlag for kjøpet ombord. Det må derfor også antas som meget tvilsomt for ikke å si usannsynlig, at dette salg har noen som helst innflytelse på edruelighetsproblemet i vårt land.

Vi kan derfor ikke støtte tanken om at det idag skulle være grunn til å foreta endringer i det bestående forhold.

Med hensyn til de reisendes adgang til under reisen å få servert alkoholholdige drikkevarer til relativt rimelige priser, kan vi ut fra lang erfaring i turismen ikke se at dette har ført til noe som helst misbruk. Dette uttrykkes forøvrig tydelig også i skrivelsen fra Den nordiske avholdskomité på side 3 [se s. 613]. Forøvrig er jo forholdet med serveringen nøyaktig som på et hvilket som helst bedre hotell eller restaurant i land.

Vi mener derfor at også når det gjelder dette forhold, bør de reisende få beholde reglene som de er idag.

De spesielle forhold som hersker på fergene mellom Sverige og Danmark kan vi vel trygt foreslå holdt utenfor våre interesser. Disse forhold må endres eller reguleres mellom de to lands myndigheter og vi ser ingen grunn til å behandle dette spørsmål sammen med eller i forbindelse med våre lange fergeruter i internasjonalt farvann. Dette gjelder jo da desto mer fordi forholdene her alltid har vært ansett for å være meget gode.

Oslo, 28. januar 1961

Kongelig norsk automobilklub

E. Høilund

Assist. direktør

Norges automobil-forbund:

Så vidt oss bekjent bygger våre nå gjeldende regler om tollfri innførsel på en anbefaling fra OEEC, og de kvanta som er fastsatt er med mindre avvikelser overensstemmende med anbefalingen fra OEEC. Avgiftsfriheten gjelder dog nå bare noe lengre ruter hvor det ikke kan tenkes at tollfriheten blir noe hovedmotiv for reisen.

Det er ingen tvil om at mange reisende ser det som et hyggelig pluss til de andre gleder ved reisen at de til en overkommelig pris kan få kjøpt merker som ellers blir for dyre, men vi har absolutt ingen føling av at dette har noen påviselig negativ virkning når det gjelder edrueligheten i sin alminnelighet. Vi kan derfor ikke forstå at edruelighetshensyn skulle tilsi at man opphever de regler som er innført etter OEEC's anbefaling, visstnok også med de norske representanters tilslutning. Vin og brennevin kan jo kjøpes fullt lovlig i Norge. Forskjellen blir vesentlig at på grunn av de billigere priser kan kjøperne for en gangs skyld anskaffe en vare som de ellers ikke synes de har råd til.

Når det gjelder utskjenkningen under reisen kan vi slutte oss til det som er sagt om forholdene på rutene mellom Norge og Danmark. Heller ikke vi har kunnet konstatere at konsumeringen av alkohol under reisen antar støtende former. Forholdene er i så måte ikke annerledes enn på gode restauranter i land. Vi er fullt klar over de spesielle forhold som gjør seg gjeldende i Øresunds-trafikken, men det er en sak som vi mener bør avgjøres mellom de danske og svenske myndigheter. Forholdet på disse ruter er for øvrig at en del av rutene overhodet ikke kommer ut i internasjonale farvann og at tollfri servering så vidt vi forstår da kan stoppes uten videre, og med de utvidelser av territorialgrensene som vel med tiden vil bli gjennomført av de fleste land kommer alle Øresunds-ruter sannsynligvis inn under samme vilkår. Vi kan ikke innse at så spesielle forhold som de man har i Øresunds-farten behøver å ses i noen som helst sammenheng med de mange ganger lengre ruter i internasjonale farvann, og vi har også vanskelig for å innse at det skulle være noen grunn til å behandle danmarksreisende annerledes enn f. eks. reisende til og fra Storbritannia.

Tollfriheten i internasjonale farvann er jo en meget gammel institusjon, og selv om de enkelte land kanskje kan innføre restriksjoner når det gjelder skip under landets eget flagg, er det vel tvilsomt om noe lignende kan pålegges fartøyer under fremmed flagg. Formodentlig av denne grunn har man allerede i Øresund sett tendenser til å drive enkelte båter under ikke-nordisk flagg. Kanskje ville konsekvensen bli at vi fikk en konkurranse fra utenlandske skip som ville ha en ikke uvesentlig fordel i kappestriden med norske båter med et helt annet prisnivå.

Oslo, 25. januar 1961

Norges automobil-forbund

F. Nagell-Erichsen

Direktor

A/S Vinmonopolet:

Så vidt oss bekjent kan man ikke nekte salg av avgiftsfri alkohol på skip i internasjonale farvann. Om det skulle være mulig å få i stand en nordisk avtale om forbud mot salg på skip og fly i internordisk trafikk, vil dette forbud ikke kunne gjøres gjeldende for skip og fly registrert utenfor Norden. Under disse omstendigheter antar vi at det neppe er hensiktsmessig å iverksette bestemmelser som foreslått i det oversendte medlemsforslag.

Oslo, 24. januar 1961

A/S Vinmonopolet

Gunnar Lindeman

Adm. direktør

Anders Haug

Medlemsförslag

om instiftande av nordiskt litteraturpris

(Väckt av Gunnar Helén, Helge Larsen, Einar Olgeirsson och Helge Seip)

Til Nordisk Råds 6. session i Oslo i 1958 rejstes et medlemsforslag om et fælles nordisk bogmarked. Forslagsstillerne fremhævede, at betydningen af et virkeligt nordisk bogmarked næppe kan overvurderes. Det vil ikke blot styrke kulturforbindelserne mellem Nordens lande i almindelighed, men tillige øge den gensidige sprogforståelse mellem de nordiske folk. For forfatterne vil det byde den store økonomiske fordel, at de kan få hele Norden til marked for deres værker i stedet for som nu hovedsageligt deres eget land.

Rådets kulturudvalg delte forslagsstillernes syn på problemet og fastslog i sin betænkning, at det »her dreier seg om en sak av største betydning for det kulturelle fællesskab i Norden». Et enstemmigt råd godkendte da også udvalgets indstilling om at rekommandere regeringerne at lade Nordisk Kulturkommission foreslå praktiske tiltag med sigte på at skabe et fælles nordisk bogmarked. På initiativ af Kulturkommissionen udredes spørgsmålet for øjeblikket af overbibliotekar Ib Magnussen, Århus, hvis betænkning kan ventes offentliggjort i begyndelsen af 1961.

Mens dette udredningsarbejde foregår, er der blevet tilført drøftelsen om, hvordan det nordiske litterære fællesskab bedst kan inspireres, en værdifuld ny idé. Udgangspunktet er et forslag af to fremtrædende svenske presse-mænd, chefredaktørerne Victor Vinde og Olof Lagercrantz, om indstiftelsen af en svensk litterær romanpris. Det danske dagblad »Politiken» har udvidet dette forslag til at gælde en nordisk romanpris. Den norske forfatterforenings formand, teatersjef Hans Heiberg, har givet sidstnævnte forslag sin varmeste støtte, men tillige anbefalet, at prisen tildeles ikke blot en roman, men et skønlitterært værk i videre forstand.

Vi undertegnede er enige i den opfattelse, at en nordisk litterær pris, der én gang årligt uddeles til et fremragende skønlitterært nordisk værk (roman, drama eller samling af digte, noveller eller essays), ved den opmærksomhed, den vil samle omkring den prisbelønnede bog, kan yde et værdifuldt bidrag til det nordiske kulturelle fællesskab. Såfremt det ydermere fastsættes, at det prisbelønnede værk ikke må oversættes mellem sprogene dansk, norsk eller svensk tidligere end seks måneder efter prisens uddeling, kan denne give også det nordiske sprogfællesskab en kraftig direkte håndsrækning. Desuden vil prisen utvivlsomt hjælpe til at udbrede kendskabet til

nordisk litteratur i udlandet, en opgave, som ligeledes er genstand for rådets og Kulturkommissionens aktive interesse.

Skulle der et år ikke fremkomme noget værk, som opfylder kvalitetskravet, bør prisen kunne udsættes til senere uddeling.

Vi mener imidlertid, at det bør være en samfundsopgave at tilvejebringe de nødvendige midler til at finansiere denne fællesnordiske litteraturpris, som efter vor opfattelse ikke skal være mindre end 50 000 danske kroner.

Som dens navn foreslår vi »Nordisk Råds litteraturpris».

Bortset fra at understrege, at der bør sikres den prisuddelende fælles nordiske institution den højest mulige autoritet, ønsker vi ikke at udforme forslaget nærmere, men foreslår denne opgave overdraget til Nordisk Kulturkommissions sektion III, hvis område bl. a. omfatter kunst og litteratur.

Under henvisning til ovenstående tillader vi os derfor at foreslå, at

Nordisk Råd henstiller til regeringerne,

at de i fællesskab indstifter en pris på 50 000 danske kroner, som under navnet »Nordisk Råds litteraturpris» så vidt muligt en gang om året uddeles for et fremragende skønlitterært værk skrevet på et af de nordiske landes sprog, og

at de overdrager til Nordisk Kulturkommission at lade udarbejde statutterne for en sådan pris, der om muligt bør uddeles første gang i 1962, i 10-året for Nordisk Råds oprettelse.

Stockholm, København, Reykjavik og Oslo, den 17. december 1960

Gunnar Helén Helge Larsen Einar Olgeirsson Helge Seip

BILAGA**Yttranden över medlemsförslaget****D a n m a r k**

Undervisningsministeriet har i skrivelse den 10 februari 1961 meddelat, att det »kan anbefale gennemførelsen» av förslaget.

Dansk Forfatterforening:

Bestyrelsen ønsker enstemmigt, at dette udmærkede forslag må nyde fremme. Der kan ikke være tvivl om, at uddelingen af en sådan pris til en skandinavisk forfatter vil virke stimulerende på litteraturinteressen, ikke blot omkring den præmierede bog — det er jo en selvfølge — men også for litteraturen i bredere forstand.

Bestyrelsen ønsker at gøre opmærksom på, at der måske kan være et problem ved bedømmelsen af den islandske og finske litteratur, idet kun et fåtal fra de øvrige skandinaviske sprogområder magter at læse disse to sprog, men dette problem lader sig vel løse ved, at en national islandsk og en national finsk kommission udvælger det eller evt. de værker, som kan komme på tale ved den endelige vurdering, og at disse værker så oversættes til et af de øvrige skandinaviske sprog, norsk, svensk eller dansk, hvorefter den endelige votering kan foretages af den øverste fælles-skandinaviske jury.

I det hele taget må udvælgelsen af de bøger, som kan komme i betragtning ved de årlige prisuddelinger, vist bedst kunne foretages af nationale komiteer, som ejer en indstillingsret over for omtalte fælles-skandinaviske jury.

Tanken om at hindre, at prisbelønnede værker udkommer i oversættelser i de øvrige skandinaviske lande inden for de første seks måneder efter prisuddelingen, er pædagogisk rigtig og i overensstemmelse med tankerne bag det nordiske samarbejde. Det vil givet i en vis udstrækning fremme det nordiske sprogfællesskab. Dog må vi gøre opmærksom på, at også her melder problemet om den islandske og finske litteratur sig, idet forståelsen af de skandinaviske sprog jo ikke vil kunne forventes at komme til at omfatte også disse to sproggrupper. Hvad de islandske og finske litteraturområder angår, bør man nok gøre undtagelser.

Hvis det under Nordisk Råds arbejde med forslaget skulle vise sig, at der dukker andre praktiske vanskeligheder op end de her i vor skrivelse nævnte, vil Forfatterforeningens bestyrelse og undertegnede med glæde stå til dispo-

sition med råd og vejledning i den udstrækning, vor viden om litterære problemer rækker.

Bestyrelsen håber, at forslaget må blive vedtaget, og i så fald bør den årlige uddeling af den litterære pris gøres så festlig, som det overhovedet er muligt. Ved at gøre uddelingen til en offentlig begivenhed fremmer man ikke blot litteraturens, men også det nordiske samarbejdes formål.

København, den 7. februar 1961

P. b. v.

Hans Lyngby Jepsen

Den danske Forlæggerforening:

Bestyrelsen støtter med glæde tanken om en sådan litteraturpris, men må påpege et enkelt led i forslaget, som efter dens mening vil være uigenneførligt. I forslagets stk. 4 omtales det, »at det prislønnede værk ikke må oversættes mellem sprogene dansk, norsk eller svensk tidligere end seks måneder efter prisens uddeling». Vi er enige i, at en sådan foranstaltning ville kunne give det nordiske sprogfællesskab en kraftig direkte håndsrækning, men i praksis vil utvivlsomt mangfoldige af de bøger, hvis forfattere anses som kandidater til en sådan pris, allerede være solgt til oversættelse til forlag i de andre nordiske lande, ja måske allerede være oversat, inden prisen uddeles.

Selvom vi er klare over, at den nævnte håndsrækning til det nordiske sprogfællesskab er et ikke uvæsentligt led i forslagsstillernes grundtanke, har vi dog anset det for ganske nødvendigt at gøre opmærksom på de praktiske vanskeligheder ved en sådan tankes gennemførelse.

København, den 19. januar 1961

P. b. v.

Bo Bramsen

Formand

Johan G. Krarup
Kontorchef

F i n l a n d

Finlands akademi:

Det förslag, som Nordiska rådets medlemmar Gunnar Helén, Helge Larsen, Einar Olgeirsson och Helge Seip framställt om grundande av »Nordiska rådets litteraturpris», är värt allt stöd. Vår uppfattning är den, att speciellt

för Finlands vidkommande skulle förekomsten av ett dylikt pris inverka inspirerande på författarnas verksamhet. Den finska litteraturen skulle sålunda komma att värderas efter nordiskt mått, och dess läsekrets skulle nu mer än förr komma att omfatta hela den nordiska publiken. Man torde nämligen kunna antaga, att de prisbelönade verken skulle utkomma i översättning i de övriga nordiska länderna. Något utlåtande om finsk skönlitteratur hör man nu för tiden mycket sällan utomlands, och bl. a. på grund härav har t. o. m. begåvade författare små chanser att vinna publicitet utanför Finlands gränser. Detta gäller speciellt den finskspråkiga litteraturen. De samnordiska mål, vilka man genom detta pris önskar uppnå, är i lika hög grad värda allt understöd.

Helsingfors den 8 februari 1961

Artturi I. Virtanen

Finlands akademis preses

Pohjola—Norden:

Åstadkommandet av en nordisk bokmarknad är otvivelaktigt ett mål, vars uppnående i synnerligen stor utsträckning skulle främja förståelsen av grannländernas språk i de nordiska länderna och hindra, att de skandinaviska språken fjärrar sig från varandra, en utveckling, som tyvärr redan nu kan skönjas. Föreningarna Norden, som alltid har strävat till att främja den nordiska språkgemenskapen, hälsar med glädje alla åtgärder, vilka kan antagas främja intresset för de nordiska ländernas språk.

Ett nordiskt litteraturpris till ett så betydande värde, som föreslagits i medlemsförslaget, vore säkert ägnat att, förutom att utgöra en erkänsla för de författare, som erhållit det, framför allt fästa den stora allmänhetens uppmärksamhet vid det segrande verket och, ifall detta såsom föreslagits inte översattes till andra skandinaviska språk tidigare än sex månader efter prisutdelningen, sannolikt även främja verkets avsättning på originalspråket.

I det ifrågavarande medlemsförslaget nämnes ingenting om de verk, som utkommer på finska och isländska, samt dessas möjligheter att delta i tävlandet om ett dylikt nordiskt litteraturpris. Då man likväl talar om ett nordiskt litteraturpris, anser vi det därför för självklart, att även verk, som utkommit på finska och isländska, kommer i fråga vid prisutdelningen. För dessas del är en snabb översättning till något skandinaviskt språk av primär vikt. Bedömningen av de till tävlingen insända verken förutsätter, att det i prisnämnden finnes personer med dessa språk som sitt modersmål och som samtidigt synnerligen noga har fördjupat sig i något skandinaviskt språk. Enligt vår uppfattning är det på sin plats, såsom framställs i det ifrågavarande förslaget, att Nordiska kulturkommissionen skul-

le utforma reglerna för en dylik tävling med beaktande av de ovannämnda omständigheterna.

Helsingfors den 6 februari 1961

Pohjola—Norden r. y
r. f

Veikko Karsma

Generalsekreterare

Svenska litteratursällskapet i Finland:

Planen på ett gemensamt nordiskt litteraturpris synes sällskapet i alla avseenden beaktansvärd och därför förtjänt av understöd. Det är tydligt, att tillkomsten av högt kvalificerade litterära verk i de nordiska länderna därigenom skulle kraftigt stimuleras.

För sin del önskar sällskapet uttala förhoppningen, att priset icke skulle, såsom i förslaget nämnts, avse endast rent skönlitterära verk, utan att därjämte en framstående litterär produkt av annat slag varje gång kunde komma i åtanke vid prisutdelningen. Sällskapet tänker härvid på exempelvis en litterärt högt stående essäsamling, ett vetenskapligt arbete med samma kvalifikationer eller något annat alster, som fyller höga anspråk på litterär stil och konstnärlighet. Det nya priset borde därför enligt sällskapets uppfattning avse litteratur i en vidare bemärkelse och icke enbart den skönlitterära produktionen. — Det synes också naturligt, att priset i anslutning till ett för året aktuellt verk skall kunna ges för att utmärka en samlad, förtjänstfull litterär gärning.

Sällskapet vill vidare fästa uppmärksamheten vid konsekvenserna av att givetvis även isländsk och på finska språket skriven litteratur bör kunna få tävla om priset, för att tanken på ett nordiskt samarbete på berörda områden i sin helhet skall kunna förverkligas. Härvid utgör originalspråket ett visst hinder för en lätt förståelse av verket, men problemet om huru svårigheterna i detta fall skall övervinnas synes sällskapet icke olösligt. Måhända kan en diskussion härom leda till fruktbart resultat.

Ytterligare ber sällskapet att få framhålla, att det säkerligen vore saken till fromma, om i framtiden vid valet av pristagare i varje land de ledande författarföreningarna och likaså de ledande vetenskapliga samfund, som har främjandet av förtjänstfull litterär alstring på sitt program, finge genom expertutlåtanden på lämpligt sätt deltaga i nomineringen av den författare eller författarinna, som skall hedras med det stora litterära priset.

Helsingfors den 7 februari 1961

För Svenska litteratursällskapet i Finland

Olav Ahlbäck

Ordförande

John E. Roos

Sekreterare

Suomen kirjailijaliitto (Finlands författarförbund)¹:

På anmodan av Nordiska rådet få vi som vår åsikt framhålla, att vi på det varmaste understöda stiftandet av ett nordiskt litteraturpris och förena oss om grundprincipen i förslaget. Vi understöda även det föreslagna minibeloppet för ifrågavarande pris. För sin del önskar vår förening dock tillägga, att den positiva verkan av priset icke begränsas enbart till de skandinaviska länderna (Danmark, Norge, Sverige); dess ändamål är att väcka ett allmän nordiskt intresse för de nordiska ländernas litteratur. Suomen kirjailijaliitto tar för givet, att även isländsk och finsk litteratur beaktas, då det är fråga om ett nordiskt litteraturpris eller bokmarknaden i de nordiska länderna. Vår förening förstår och godkänner en tidsbegränsning, då det gäller översättningar mellan danska, norska och svenska; av naturliga skäl kan denna begränsning icke tillämpas, då det är fråga om isländska eller finska.

Då stadgar för ett nordiskt litteraturpris utarbetas, bör hänsyn tagas till de isländska och finska språkens särställning. Vår förening föreslår såsom en praktisk lösning, att i varje nordiskt land tillsättes en expertkommitté, som bland de böcker, vilka utkommit i detta land, utväljer ett begränsat antal för att tas i betraktande vid utdelningen av det föreslagna litteraturpriset. De av dessa böcker, som utkommit på isländska eller finska, bör här efter översättas till något skandinaviskt språk (danska, norska eller svenska) och översättningarna dupliceras, på det att de personer, vilka vid prisutdelningen representera de övriga nordiska länderna, på förhand må kunna bekanta sig med dem. Dessa översättningar borde fylla högsta möjliga anspråk, och borde vid finansieringen av litteraturpriset ett tillräckligt belopp reserveras för detta ändamål. Då tidpunkten för utdelande av priset fastslås, bör den tid, som erfordras i och för översättningen, tagas i betraktande. Detta gäller även bestämmande av den period, under vilken de till priset berättigade böckerna böra ha utkommit.

Det skulle mycket glädja vår förening, ifall ett nordiskt litteraturpris under ovannämnda förutsättningar kunde stiftas. Vi anse det vara av vikt, att litteraturen inom de nordiska länderna uppfattas som en helhet, som bör omfatta litteraturen i samtliga nordiska länder.

Helsingfors den 7 februari 1961

Suomen kirjailijaliitto

Martti Santavuori

Ordförande

Pentti Holappa

Sekreterare

N o r g e

Kirke- og undervisningsdepartementet:

Kirke- og undervisningsdepartementet er enig i at en nordisk litteraturpris av denne størrelse vil være en sterk stimulans for kulturforbindelsene

¹ Yttrandet översatt från finska.

mellom de nordiske land, og vil på dette grunnlag gi forslaget sin tilslutning.

Departementet viser for øvrig til den redegjørelse omkring problemer i forbindelse med et felles nordisk bokmarked, som er utarbeidet på foranledning av Nordisk kulturkommisjons seksjon III, og som er oversendt Nordisk Råds sekretariat fra seksjonens nordiske sekretariat 6. februar d. å.

Oslo, 9. februar 1961

Etter fullmakt:

Olav Hove

Leif J. Wilhelmsen

Norden, norsk forening for nordisk samarbeid:

Den norske forening Norden hilser forslaget med stor glede og gir det sin varmeste tilslutning. Vi føler oss overbevist om at en sådan pris i høy grad vil bidra til å øke interessen hos pressen og publikum for nordisk litteratur, og at den vil være et viktig incitament til utvidet lesning av nabolandenes litteratur på originalspråkene.

Vi er enig i at prisen bør være på 50 000.— kroner og utdeles til et fremragende skjønnlitterært nordisk verk (roman, drama, diktsamling, noveller eller essays).

Oslo, 8. februar 1961

Etter fullmakt av formannen

Henry N. Bache

Generalsekretær

Den norske forfatterforening:

Vi — — — vil med dette gi uttrykk for vår glede ved muligheten for at en slik pris kan bli til virkelighet. Vi er enig i at prisen bør ha en størrelsesorden på 50 000 kroner og at den bør kunne tildeles såvel romaner, som novellesamlinger og diktsamlinger. Vi mener også at den regelmessig bør tildeles en bok utkommet i det året som er gått siden sist utdeling.

Oslo, 6. februar 1961

Den norske forfatterforening

Hans Heiberg

Formann

Den norske forleggerforening:

— — — — medlemsforslaget til Nordisk Råd om en nordisk litteraturpris på kr. 50 000.— vil vår forening gi sin varmeste tilslutning.

Vi deler helt ut forslagsstillernes syn på nødvendigheten av å styrke kulturforbindelsene mellom de nordiske land, og vi tror opprettelsen av en nordisk litteraturpris av denne størrelsesorden vil være en kraftig stimulans.

Det er etter vår mening ikke engang den vesentligste side ved forslaget at det kan føre til øket lesning av de prisbelønnede verker. Enda viktigere er det at den stadig tilbakevendende oppmerksomhet som rettes mot en nordisk forfatter i samtlige nordiske land, skaper større fortrolighet med nabolandenes litterære skikkelser og miljø; og den veldige »publicity», som vil knytte seg til prisutdelingen, vil få stor betydning.

Vi vil imidlertid peke på at en rekke nordiske tiltak på bok- og kultursektoren nå er under planlegning eller realisasjon, og det vil gavne formålet om også de offentlige myndigheter treffer sine beslutninger ut fra et strategisk syn på en samtidig fremrykning på alle frontavsnitt. Vi skulle tro at Nordisk kulturkommisjon for foreningene Norden vil kunne gi materiale til en slik ko-ordinering, hvori den foreslåtte litteraturpris ville inngå som et naturlig ledd.

Forslagets reservasjon med hensyn til gjensidig oversettelse mellom dansk-, norsk- og svenskspråklige bøker vil dessverre volde praktiske vanskeligheter — kanskje også prinsipielle betenkeligheter. Hvordan og hvorvidt disse kan overvinnes bør vel diskuteres nærmere.

Oslo, 4. februar 1961

Den norske forleggerforening

I formannens fravær:

Harald Aars

Generalsekretær

Norsk litteraturkritikerlag:

En pris av slik størrelsesorden som her foreslått, innstiftet i fellesskap av de nordiske regjeringer, vil være en vesentlig stimulans for alt litterært virke i Norden, den vil bidra til ytterligere å styrke kulturfellesskapet mellom Nordens folk, og den vil dessuten i avgjørende grad kunne medvirke til å utbre kjennskapet til samtidig nordisk diktning ute i verden. Vi tør henlede oppmerksomheten på et uttrykk i forslaget: »såvidt mulig hvert år», og tillater oss å foreslå at en søker å finne en slik form for statuttene, at prisen kan deles ut hvert år, eventuelt med adgang til å gå tilbake til et verk fra foregående år. Norsk litteraturkritikerlag hilser dette initiativ med glede og gir forslaget sin varmeste tilslutning.

Oslo, 4. februar 1961

For Norsk litteraturkritikerlag

Magli Elster

Formann

Sverige

Svenska akademien:

Svenska akademien har med intresse tagit del av Nordiska rådets förslag att åstadkomma ett nordiskt litteraturpris och anser, att ett sådant otvivelaktigt kan få betydelse genom att främja kulturgemenskapen och stimulera till ökad kunskap om de respektive grannfolkens språk och väsensart. Ett nordiskt litteraturpris borde för att fullt motsvara beteckningen även innefatta litteratur från Finland och Island. Med hänsyn till bestämmelsen, att det prisbelönade verket endast skall utgivas på sitt eget språk och icke översättas till annat nordiskt språk, måste urvalet nu givetvis begränsas till den danska, norska och svenska bokmarknaden; synnerligen önskvärt är dock, att även det svenska Finlands skönlitterära produktion kommer i betraktande. Det finns f. n. flera betydande nationella litteraturpris men intet av den karaktär, som här åsyftas. Tidigare nordiska pristävlingar har emellertid visat, att det icke möter hinder att erhålla enighet inom en trespråkig nämnd. Svenska akademien får sålunda uttala sin sympati för tanken.

Stockholm 27 januari 1961

För Svenska akademien

Anders Österling

Norden, svensk förening för nordiskt samarbete:

För föreningen Norden har alltid stärkandet av den nordiska språk- och litteraturgemenskapen framstått som en central arbetsuppgift. Efter måttet av sina möjligheter har föreningen i samarbete med sina systerföreningar i grannländerna ända sedan sin tillkomst för drygt fyrtio år sedan på olika sätt sökt verka för en ömsesidig ökad kännedom om grannlänternas språk och litteratur. Härvid har i första hand ifrågakommit samverkan med skola, bokhandel, bokförlag, press, radio och television. Arbetet har varit mödosamt, och resultat har nåtts endast i långsam takt. Under de senaste åren har emellertid ett livligare intresse än tidigare kunnat konstateras, och föreningarna Norden har kunnat glädja sig åt att flera av deras initiativ vunnit genklang i vida kretsar. Särskilt förtjänar nämnas den danska föreningens kampanj för svenska böcker våren 1960, vilken ledde till att på kort tid inte mindre än 235 000 sådana på originalspråket såldes i Danmark. Den svensk-norska bokbytarvecka, som de svenska och norska föreningarna hösten 1959 genomförde i samarbete med de båda ländernas radioföretag, blev också den en beaktansvärd framgång.

Det nu väckta medlemsförslaget om ett Nordiska rådets litteraturpris är helt i linje med de strävanden, som föreningarna Norden gjort till sina. Centralstyrelsen delar helt förslagsställarnas övertygelse om att tillkomsten av ett dylikt pris skulle innebära en stark stimulans för intresset för grannlands-

litteraturen och kraftigt medverka till att hos allt flera stärka känslan av nordisk litterär enhet.

Priset måste också vara ägnat att ställa Nordiska rådet självt i blickpunkten för allmänhetens intresse, eftersom det här gäller ett initiativ, som kan påräkna en årligen återkommande omfattande publicitet av en art, som har alla förutsättningar att fångsla många.

Efter fem år firas nu åter på föreningarna Nordens initiativ en Nordens dag, vilken infaller den 13 april. Huvudtemat för densamma blir denna gång den nordiska språk- och litteraturgemenskapen. För föreningen Norden ter det sig särskilt tilltalande, att det nu väckta förslaget så väl harmonierar med detta huvudtema, som kommer att vara utgångspunkt för en omfattande aktivitet från föreningens sida, icke endast omkring den 13 april utan under åtminstone hela återstoden av 1961.

Under återopande av det ovan anförda får därför centralstyrelsen för Norden, svensk förening för nordiskt samarbete, livligt tillstyrka instiftandet av ett Nordiska rådets litteraturpris på 50 000 danska kronor.

Stockholm den 10 februari 1961

För föreningen Nordens centralstyrelse

Yngve Kristensson

Ordförande

Arne F. Andersson

Verkst. direktör

Sveriges författareförening:

Föreningen hälsar med stor tillfredsställelse initiativet att inrätta ett gemensamt nordiskt litteraturpris och anser ett sådant vara ett värdefullt medel i arbetet för ett kulturellt närmande mellan de nordiska länderna. Föreningen tillstyrker, att ett sådant pris benämnes Nordiska rådets litteraturpris och att det utdelas årligen. Det föreslagna årliga beloppet om 50 000 kronor i danskt mynt förefaller föreningen rimligt.

I likhet med »formannen» i Den norske forfatterforening anser Sveriges författareförening det lämpligt, att priset inte enbart utdelas för en roman utan att också en diktsamling, ett skådespel, en novellsamling eller en essäsamling bör kunna komma i fråga.

Det har föreslagits, att en prisbelönad bok inte skulle få översättas till annat nordiskt språk, förrän sex månader efter kungörandet av prisets utdelande förflutit. Föreningen beaktar motiveringen härför, nämligen att en sådan bestämmelse skulle förmå åtskilliga läsare att avnjuta boken på originalspråket i stället för i översättning. En sådan bestämmelse stöter emellertid på åtskilliga svårigheter. Det är inte ovanligt, att en roman utges i ett eller flera nordiska grannländer samma dag, som den utkommer i det

egna landet; så är inte sällan fallet, då författaren hör till de större. Det vore orimligt, om en bok av sådan anledning inte skulle kunna komma i fråga för pris. Vidare existerar det i Norden tre à fyra språk (finska, isländska, färöiska och lapska), som inte är omedelbart tillgängliga: böcker på dessa språk måste översättas, innan de kan läsas t. ex. av en prisnämnds flesta ledamöter. Förslaget om sex månaders karantän måste alltså noga övervägas, innan det slutgiltigt antas.

Sveriges författareförening anser det riktigt, att priset utdelas för ett bestämt litterärt verk och inte till en författare som belöning för hela hans författarskap: Det är då rimligt att bestämma, att det skall vara fråga om en bok, utgiven under det senast förflutna året. I fråga om böcker på finska, isländska, färöiska och lapska, måste då som utgivningsår räknas det år då boken för första gången utgivits på danska, norska eller svenska. Fastställas måste också, om som utgivningsår för ett skådespel skall räknas året för uruppförandet eller året för utgivningen av trycket. I fråga om diktsamlingar, som sällan i sin helhet översätts, uppstår svårigheter vid bedömningen, om originalspråket är finska, isländska, färöiska eller lapska.

Föreningen anser, att den regeln bör införas, att priset ej får delas. Skulle enighet inte kunna vinnas om viss bok eller bok värd priset ej finns för året, bör priset reserveras för följande år.

Priset bör enligt föreningens mening utdelas på våren dels emedan man då bör ha medhunnit att överblicka fjolårets produktion, dels emedan man då inte riskerar att uppmärksamheten försvagas av nobelprisets närhet.

Priset bör utdelas av en jury, bestående lämpligen av två representanter från varje nordiskt land. Som villkor för ledamotskap av juryn bör gälla, att vederbörande är djupt förtrogen med dagens levande litteratur. Författarföreningarna bör vara representerade i juryn eller ha förslagsrätt beträffande dennas sammansättning.

Slutligen vill föreningen understryka önskvärdheten av att statuterna för priset utsänds på remiss till författarföreningarna, innan de antas.

Sveriges författareförening önskar framföra ett tack till Nordiska rådet för det initiativ som tagits och vill gärna instämma i förslaget, att priset, då det första gången utdelas, får celebrera rådets tioåriga tillvaro.

Stockholm den 15 februari 1961

Sveriges författareförening

Stellan Arvidson

Ordförande

Medlemsförslag

om samarbete beträffande utbildning av administratörer för de nya staterna

(Väckt av Lars Eliasson, Per Hækkerup, Ole Bjørn Kraft och Finn Moe)

Medlemmarna i Nordiska rådets presidium har i ett allmänt hållet medlemsförslag, som väckts till rådets nionde session [*se Sak A 21*], tagit upp frågan om hjälpen till utvecklingsländerna och föreslagit rådet att rekommendera regeringarna att låta de nordiska länderna avsevärt öka sina insatser på detta område. Det synes lämpligt, att rådet i anslutning härtill får till behandling också mera preciserade förslag.

Av största betydelse är, att utvecklingsländerna får hjälp i form av utbildning. Behovet härav är mycket stort. Studerande och andra från bl. a. de nya stater, som på senaste tiden tillkommit i Asien och Afrika, söker sig nu till läroanstalter av skilda slag i främmande länder för att där få nödvändig skolning för kommande verksamhet i hemlandet. Endast ett mindre antal har funnit vägen till de nordiska länderna. Det är i detta läge viktigt, att våra länder ökar sina insatser på detta område. Icke minst med tanke på den fortsatta internationella utvecklingen synes eftersträvansvärt, att dessa studerande söker sig till länder som våra, där det demokratiska systemet är väl stabiliserat och som icke har några politiska biavsikter med sin hjälp.

Stockholms universitet har till svenska regeringen ingivit ett förslag om utbildning i Sverige av administratörer för de nya staterna (School of Public Administration) [*se Bilaga*]. Enligt förslaget avses skolan inrymmas inom ramen för Stockholms University Institute for English-speaking Students (IES). Andra organisationsmöjligheter torde emellertid också vara tänkbara. Enligt vår mening bör undersökas, huruvida icke projektet bör realiseraras på nordisk grund. Oavsett om ett institut av denna art tillkommer på nationell eller nordisk bas, framstår det emellertid som angeläget, att det ingår som led i ett samordnat nordiskt program för vidgade utbildningsmöjligheter.

Ett lägligt tillfälle synes försligga i samband med Nordiska rådets förestående session att utröna, huruvida i övriga nordiska länder finnes intresse för ett samarbete kring detta projekt. Därest rådet förordar, att undersökningar utföres rörande samsarbetsmöjligheterna, bör dessa företagas genom regeringarnas försorg. Då förslagets genomförande icke bör få för-

dröjas genom långvariga utredningar på nordiskt plan, bör regeringarnas undersökningar genomföras skyndsamt.

Under återopande av det anförda får vi hemställa,

att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna att under våren 1961 undersöka möjligheterna att i Norden grunda en utbildningsanstalt för administratörer från de nya staterna på grundval av det av Stockholms universitet framlagda förslaget.

Stockholm, København och Oslo den 17 december 1960

Lars Eliasson

Per Hækkerup

Ole Bjørn Kraft

Finn Moe

*BILAGA 1***Skrivelse från Stockholms universitet till Sveriges regering angående utbildning i Sverige av studerande från utvecklingsländerna**

Med hänvisning till närslutna skrivelse från styrelsen för The Stockholm University Institute for English-speaking Students (IES) [*se Bihang*] får större konsistoriet vid Stockholms universitet härmed hemställa om medel för utbildning i Sverige av studerande från de s. k. utvecklingsländerna dels för budgetåret 1960/61 med 40 000 kronor, dels för budgetåret 1961/62 med 900 000 kronor utöver det anslag å 115 000 kronor, som redan äskats för IES.

Stockholm den 30 november 1960

Å konsistoriets vägnar:

Håkan Nial

Allan Hellstrand

*BIHANG***Skrivelse från Stockholm University Institute for English-speaking Students till Stockholms universitet angående utbildning för förvaltningstjänst för studerande från utvecklingsländerna**

Den institution, som numera bär namnet Stockholm University Institute for English-speaking Students, har bedrivit sin verksamhet i 14 år. Institutet erbjuder sedan 1959 utländska studenter undervisning och utbildning på två olika huvudlinjer, dels International Graduate School och dels Stockholm Junior Year.

Till den förra avdelningen av institutet antas studerande, som redan avlagt akademisk examen i utlandet. Undervisning meddelas i samhällsvetenskapliga ämnen och i svenska språket. Den samhällsvetenskapliga undervisningen upptager för flertalet studenter 4/7 av tiden, språkundervisningen återstoden. Den samhällsvetenskapliga undervisningen meddelas i form av seminarier. F. n. anordnas fem olika seminarier, som sträcker sig över hela läsåret. I studenternas uppgifter ingår även att författa en seminarieuppsats, som läggs fram vid ett av de två seminarier, som studenterna måste delta i för att erhålla diplom från International Graduate School.

Undervisningen vid Stockholm Junior Year riktar sig i första hand — i

praktiken hittills uteslutande — till studenter, som i två år studerat vid amerikanska »colleges». Här fördelas 5/8 av undervisningstiden på ett antal föreläsningsserier och seminarier, vilka ur olika synvinklar behandlar de nordiska länderna. Återstoden upptas av undervisning i svenska språket. Junior Year är självbärande. Dess ställning berörs icke i denna skrivelse.

Som en faktisk tredje studielinje kan betraktas den undervisning i svenska språket, som erbjuds också åt studenter, som icke avser att taga några andra kurser vid institutet. Dessa studenter förbereder sig genom denna språkundervisning i regel för studier vid andra svenska undervisningsanstalter.

Slutligen bör erinras om att studenter, som vid utländskt universitet avlagt akademisk examen, kvalificerande för högre studier i det land, där denna examen avlagts, har möjlighet att vid Stockholms universitet erhålla en »masters»-examen. I regel utnyttjas denna möjlighet av studenter, som genomgått International Graduate School:s ettåriga diplomkurs. Studietiden därefter för att nå fram till en »masters»-examen utgör omkring ett år.

Studenter från utvecklingsländerna har i viss utsträckning kunnat utnyttja undervisningen vid International Graduate School. Årligen söker ett betydande antal studenter ur denna kategori till International Graduate School. Av ekonomiska skäl är det dock omöjligt för flertalet av dessa att förverkliga sina önskemål att vidareutbilda sig i Sverige. Hittills har undervisningen icke på något speciellt sätt varit tillrättalagd för att tillgodose dessa studenters behov. Från och med nästa läsår kommer emellertid styrelsen att reducera den undervisning, som meddelas i svenska språket, för att kunna utvidga det samhällsvetenskapliga undervisningsprogrammet vid International Graduate School med ytterligare ett par seminarier, vilka kommer att läggas upp på ett sådant sätt, att de bör bli särskilt väl ägnade att tillgodose utvecklingsländernas studenters undervisningsbehov. Den samhällsvetenskapliga undervisningens omfattning vid International Graduate School anges här genom seminarieriernas benämningar: »theory and practice of economic policy», »economic integration», »economic theory», »comparative government», »comparative administration», »international relations», »social welfare».

Mot bakgrunden av den diskussion, som f. n. pågår om ökade svenska insatser för att hjälpa studenterna från utvecklingsländerna till en väl avvägd utbildning, är detta dock en mycket blygsam insats. Styrelsen anser, att tiden nu är mogen för att försöka utbygga institutets verksamhet på ett sådant sätt, att institutet i realiteten utvecklas till en utbildningsinstitution, som, låt vara i begränsad omfattning, kan bli ett slags Stockholms internationella universitet. Styrelsen anser dock icke, att en sådan institution skulle frikopplas från Stockholms universitet. Den skulle alltjämt utgöra en till detta universitet hörande institution, vars namn med hänsyn till verksamhetens utvidgning på lämpligt sätt bör ändras, förslagsvis till International University College (IUC).

De insatser, som kan göras från svensk sida, begränsas i viss utsträckning av det förhållandet, att det svenska språket för alla studenter, som

kommer till Sverige från utvecklingsländerna, är ett helt nytt språk. Våra insatser bör därför i första rummet koncentreras till ett begränsat område, inom vilket vi har möjlighet att på ett språk, som dessa studenter redan behärskar, meddela erforderlig undervisning. Med hänsyn tagen både till våra hittillsvarande erfarenheter av undervisning för utländska studenter i samhällsvetenskapliga ämnen och till andra omständigheter synes det styrelsen lämpligt att koncentrera den utbildning, som i framtiden kan ges studenterna från utvecklingsländerna, till sådana ämnen, som är av betydelse för utbildning av förvaltningstjänstemän.

De senaste årens händelser har visat, att en sådan utbildning är av utomordentlig betydelse för utvecklingsländerna. En välorganiserad svensk insats kan därför bli ett mycket värdefullt bidrag till utvecklingsländernas hjälp. Den svenska insatsens koncentration till förvaltningsutbildningens område behöver icke innebära, att Sverige skulle avstå från att hjälpa också studenter på andra områden till en välbehövlig högre utbildning. Styrelsen anser emellertid, att sådan utbildning, exempelvis för ingenjörer, veterinärer och läkare, liksom hittills måste meddelas inom ramen för redan existerande undervisning. Detta betyder med andra ord, att studenter från utvecklingsländerna för att studera dessa och likartade ämnen måste lära sig svenska språket. För en student, som kommer att vistas i Sverige under en tid av fem till åtta år, kan detta icke te sig som en orimlighet. Tvärtom är det sannolikt nödvändigt, att studenterna redan för att kunna finna sig till rätta i den svenska miljön under en så lång tid behärskar språket mycket väl. Styrelsen förutsätter, att Institute for English-speaking Students, också efter en omdaning av det slag, som här föreslås, liksom hittills skall lämna sin medverkan i form av språkundervisning även för denna kategori av studenter. De förslag, som i det följande framläggs, avser enbart det mera begränsade område, som utgörs av förvaltningsutbildning.

Här uppställer sig frågan, vilken kategori av studerande en sådan förvaltningsinriktad utbildning bör rikta sig till. Alternativen är här dels att anordna en grundutbildning för personer, som i stort sett icke har några andra förkunskaper än studentexamen eller motsvarande utbildning från sitt hemland, eller att anordna en vidareutbildning av personer, som redan avlagt examen och som eventuellt under en kortare eller längre tid varit verksamma i förvaltningstjänst i hemlandet. Enligt styrelsens mening är båda utbildningsbehoven angelägna. Styrelsen vill föreslå, dels att den undervisning, som redan bedrivs vid International Graduate School, utökas på ett sådant sätt, att den omfattar ett större antal kurser än hittills, särskilt tillrättalagda som vidareutbildning för praktisk förvaltningsverksamhet för studenter och tjänstemän från utvecklingsländerna, dels att en helt ny studielinje kommer till stånd med enbart syfte att meddela en grundläggande utbildning för sådana studenter från utvecklingsländerna, som i stort sett saknar utbildning för förvaltningstjänst efter studentexamen eller närmast motsvarande utbildning.

Den utvidgning av undervisningen, som föreslås vid International Graduate School, är följande. Från och med nästa läsår (1961—62) anordnas

utöver de sju i det föregående nämnda seminarierierna ytterligare två, vilka båda skall belysa organisationernas uppbyggnad och roll i det moderna samhället. Den ena serien skulle behandla arbetsmarknadens organisationer, den andra ekonomiska intresseorganisationer (kooperativa m. fl. organisationer). Från och med 1962—63 utökas verksamheten vid International Graduate School med ytterligare tre nya seminarierier, samtliga berörande förvaltningens och socialpolitikens område. Den seminarierie i »comparative administration», som styrelsen beslutat skall börja hösten 1961, koncentreras till den centrala och den lokala förvaltningens organisation och arbetsvillkor på i stort sett komparativ basis. Betydande utrymme bör ägnas åt sådana frågor, som är av betydelse för en förvaltning, där rättssäkerhetens och effektivitetens krav blir tillgodosedda. De tre nya seminarierier, som styrelsen önskar få till stånd, bör omfatta dels förvaltningens utbildnings- och rekryteringsproblem och därmed sammanhängande personalfrågor, dels finansförvaltning och revision, samt dels socialförvaltning. Den sistnämnda seminarierien skulle bilda ett naturligt och värdefullt komplement till den redan existerande serie, som behandlar socialpolitikens arbetsteknik med utgångspunkt från utvalda sociala fall. Med en sådan utvidgning av International Graduate School:s seminarieorganisation skulle antalet seminarier komma att ökas från sju till sammanlagt tolv. Antalet studenter skulle därmed kunna fördubblas och kunna överstiga 100.

Det bör kunna övervägas att organisera de serier, som sysslar med olika former av förvaltningskunskap, på ett sådant sätt, att de lämpar sig också för sådana studenter från utvecklingsländerna, som inte har möjlighet att vistas i Sverige för fortbildning under längre tid än ett halvt läsår. Detta skulle kunna ske därigenom, att ett antal av dessa serier, eventuellt alla förvaltnings- och organisationsserier, uppdelas i två hälfter, vilka såväl tillsammans som var för sig bildar ett avslutat helt. Den del av undervisningen, som infaller under höstterminen, bör i så fall utgöra den mera elementära delen, medan den fortsatta undervisningen under vårterminen innebär ett fördjupande av den undervisning, som meddelats under höstterminen, dock på ett sådant sätt, att studenter med tidigare erfarenhet från förvaltningsverksamhet kan tillgodogöra sig den utan att ha deltagit i den första hälften av undervisningen. För att underlätta för de studenter, som studerar endast under vårterminen, borde lämpliga texter sammanställas, som ger dem den eventuellt nödvändiga introduktionen till seminariernas arbete under vårterminen. Samma texter skulle under höstterminen kunna utnyttjas som undervisningsmaterial i seminarierierna. Syftet med en sådan uppdelning av seminariearbetet skulle enbart vara att tillgodose ett trängande behov av snabbutbildning av personer, som är sysselsatta i eller kommer att arbeta i förvaltningstjänst i sina respektive underutvecklade hemländer. Därest praktikmöjligheter kan öppnas hos myndigheter och organisationer i Sverige för förvaltningstjänstemän och för studenter, som bereder sig för förvaltningstjänst i utvecklingsländerna, skulle en halvårs- eller ettsårsutbildning av här angivet slag bli av stort värde för att förbereda praktiktiden.

Det synes emellertid styrelsen vara uppenbart, att en sådan utbildning närmast blir en nödåtgärd och att den icke kan beräknas bli lika effektiv som en utbildning, som sträcker sig över en längre tid. De hittillsvarande erfarenheterna ger vid handen, att studenter från utvecklingsländerna i regel behöver studera i ett par år för att något så när väl kunna tillgodogöra sig den undervisning och de erfarenheter, som de vinner i ett helt nytt land i en helt ny miljö. Studenter från utvecklingsländerna, som kommer till Sverige för sin utbildning, bör därför om möjligt beredas tillfälle att studera i åtminstone ett par år. För studenter, som är mogna för högre studier, erbjuder den sedan 1957 existerande »master of social science»-examen ett lämpligt studiemål. Inom denna examen kan förvaltningskunskap eller socialpolitik studeras inom ramen av ämnena nationalekonomi, statskunskap och sociologi. Möjlighet finns också att studera andra förvaltningstjänstens viktiga ämnen såsom statistik och företagsekonomi.

Den grundläggande förvaltningsutbildningen för studenter utan tidigare högre utbildning bör såsom styrelsen i det föregående framhållit meddelas vid en för dessa studenter särskilt anordnad undervisning. Enligt styrelsens mening bör en sådan undervisning kunna lämnas på i huvudsak följande sätt.

1. En treårig utbildning anordnas vid en ny utbildningslinje kallad School of Public Administration. Efter tre års studier skulle de studerande, som tillfredsställande genomgått utbildningen, erhålla en lägre akademisk examen. För studenter, som följt kurser med i huvudsak praktisk förvaltningsinriktning, borde en sådan examen kunna benämnas »bachelor of public administration», för studenter, som i huvudsak koncentrerat studierna till de mera teoretiskt lagda kurserna, »bachelor of social science».

2. Undervisningen bör under det första året omfatta vissa grundläggande ämnen, som är nödvändiga för att studenterna under de följande åren på ett tillfredsställande sätt skall kunna tillgodogöra sig undervisningen. Undervisningsämnena kunde omfatta moderna språk, dels engelska för att ytterligare förkovra studenterna i institutionens undervisningsspråk, dels även franska med tyngdpunkten på det senare språket för sådana studenter, som redan har fullgoda kunskaper i engelska.

Undervisningsspråket bör av praktiska skäl bli enhetligt, engelska, men för att underlätta studier vid School of Public Administration bör det övervägas att anordna förberedande språkundervisning i engelska före treårsutbildningens början för studenter från områden, där exempelvis franska eller spanska är det dominerande europeiska språket. Denna förberedande språkundervisning bör ges en längd av ett halvt till ett år. Om sådana kurser kommer till stånd redan under det andra verksamhetsåret, torde studenter ur denna kategori kunna påbörja sin förvaltningsutbildning från det tredje verksamhetsårets början. Möjligheter bör även erbjudas till studier i andra språk, närmast ryska och tyska. Andra lämpliga ämnen under det första studieåret torde vara matematik, modern allmän politisk och ekonomisk historia, ekonomisk geografi, en tämligen omfattande inledningskurs

till de följande förvaltnings- och samhällsstudierna, vidare komparativ of-fentlig rätt samt bokföring och förvaltningsteknik, kontorsorganisation, ma-skinskrivning och maskinräkning. Vissa ämnen borde göras obligatoriska, andra valfria. En viss undervisning i svenska bör också äga rum, men den-na skall inskränkas till det minimum, som är nödvändigt för att studenterna skall kunna anpassa sig till en vistelse i Sverige. Undervisningen i svenska språket skulle sålunda icke ha någon praktisk funktion i studenternas egen utbildning. Under det andra och det tredje året borde undervisningen i språk fortsätta, ehuru i reducerad omfattning. Undervisningen skulle koncentreras helt på ämnen av betydelse för den direkta förvaltningsutbildningen. Dessa borde under det andra året kunna omfatta följande ämnen: nationalekonomi, företagsekonomi, statskunskap, grundläggande organisationskunskap, allmän förvaltningskunskap, statistik, sociologi och socialpolitik. Under det tredje året kunde följande ämnen förekomma på studieschemat: nationalekonomi, förvaltningsorganisation (organization and methods), finansförvaltning, socialförvaltning, statistik och internationell politik. Samtliga studenter skulle icke förutsättas studera alla dessa ämnen. Ett visst urval borde ske, lämpligen så, att under andra året fyra av de ämnen, i vilka undervisning meddelas, studeras och under det tredje året tre av detta års undervisnings-ämnen. Under andra och tredje året skulle härtil, såsom tidigare sagts, fortsatta språkstudier bedrivas (i valfritt språk).

3. Det bör vara möjligt för studenterna att i viss utsträckning under andra och tredje studieåret välja också bland de ämnen, de icke studerat under första, respektive andra året. På så sätt breddas valmöjligheterna; en student, som kommer till Sverige med en tämligen svag teoretisk och praktisk bakgrund, kan stärka sin allmänna bildningsgrund och i övrigt koncentrera sig på mera grundläggande förvaltningsämnen, medan däremot en student, som kommer med bättre förkunskaper, mera kan koncentrera sig på avancerade kurser. För varje student skall så tidigt som möjligt det lämpligaste ämnesvalet prövas. Det starka inslaget av grundläggande, rent praktisk förvaltningskunskap under det första året medför bl. a., att en student, som av någon anledning tvingas avbryta studierna, kan återvända med ett visst, låt vara begränsat, kapital av praktiskt brukbara administrativa färdigheter. Därmed ökas hela undervisningssystemets flexibilitet och anpassningsförmåga efter skilda utbildningsbehov (jfr bilaga 3 [*Bihangstillägg 3*]).

4. Med hänsyn till att hela utbildningen vid School of Public Administration har en rent praktisk målsättning att utbilda förvaltningstjänstemän bör alla möjligheter att anordna praktik under ferierna mellan studieterminerna utnyttjas.

5. För att effektivt kunna utnyttja den minimiorganisation, som krävs för en effektiv undervisning, bör varje år minst 30 nya studenter tas emot för den treåriga utbildningslinjen. Vid full utbyggnad skulle elevantalet sålunda icke komma att understiga 90. Det torde vara möjligt att inom den föreslag-na organisatoriska och ekonomiska ramen öka årsintagningen till 40 eller 45 studenter, om detta anses önskvärt.

För att undervisningen vid den utbyggda institutionen skall bli effektiv krävs, att erforderligt antal lärare knutna till verksamheten på heltid står till förfogande. Det är icke möjligt att med anlåtande enbart eller i huvudsak av experter med andra huvuduppgifter såsom timlärare åstadkomma en så effektiv utbildning, som är nödvändig för att studenternas utbildningsbehov skall kunna tillgodoses på ett riktigt sätt. Vid full utbyggnad av det skisserade undervisningsprogrammet förutsätts sammanlagt 8 lärare i förvaltnings- och samhällsämnen och 4 lärare i språk på heltid vara knutna till undervisningen vid International Graduate School och School of Public Administration (jfr bilaga 1 [*Bihangstillägg 1*]). De heltidsanställda lärarna bör kunna rekryteras inom eller utom landet. Erfarenhet från arbete i utvecklingsland bör om möjligt krävas av heltidsanställd lärare, som skall undervisa i förvaltningsämne.

Det är av stor vikt, att studenterna från utvecklingsländerna får allt tänkbart stöd, som kan underlätta både deras mänskliga anpassning i Sverige under studietiden och deras studier. Det är därför nödvändigt, att varje student har en »tutor» eller »supervisor», som kontinuerligt kan ge honom hjälp och råd. I regel bör sådana »tutors» väljas bland till institutioner knutna assistenter, äldre studenter eller yngre förvaltningstjänstemän, som nyligen avslutat sina egna studier.

En grundläggande förutsättning för att den undervisning, som organiseras för studenter från utvecklingsländerna, skall bli effektivt utnyttjad är, att studenterna från dessa länder ges full stipendiering. För de studenter, som kommer till Sverige hösten 1961, bör stipendierna även omfatta resekostnader. Huruvida resekostnaderna för därefter följande studenter skall kunna bestridas av studenternas hemländer, kan senare upptas till prövning. De överslagsberäkningar, som fogas till denna skrivelse, bygger på antagandet, att resekostnaderna också i fortsättningen skall bestridas av medel från Sverige. Att redan för det första årets studenter föreskriva, att medel till resorna icke skall utgå, vore att direkt motverka aktionens syfte, då det i alltför många fall måste leda till att studenterna inte kommer i tid till undervisningens början och att de studiestipendier och undervisningsresurser, som erbjuds från svensk sida, blir otillräckligt utnyttjade. För studenter från utvecklingsländerna, som skall studera vid International Graduate School, bör för 1961—62 15 stipendier disponeras, för studerande vid School of Public Administration 30 stipendier. För 1962—63 bör antalet stipendier vid International Graduate School, som då skall ha ytterligare vidgat sina resurser att ta emot studenter från utvecklingsländerna, ökas till 25. Med hänsyn till att ett antal studenter kan beräknas fortsätta studierna för att avlägga en »masters»-examen bör ytterligare 10 stipendier disponeras. Ytterligare 10 stipendier bör beräknas för studerande från icke engelskspråkigt land, som följer propedeutisk språkundervisning. För studerande vid School of Public Administration (första och andra årskursen) bör 60 stipendier disponeras. Under 1963—64 bör stipendierna för studerande vid International Graduate School:s ettårskurs vara 25. Stipendiebehovet för

School of Public Administration kommer att uppgå till 90. Hela antalet stipendier skulle sålunda bli för 1961—62 45, för 1962—63 195 och för 1963—64 135. För att nå optimal — ev. mera — beläggning av institutionen bör ytterligare stipendier utverkas, t. ex. genom att en särskild stipendiestiftelse upprättas.

Totalkostnaderna för den föreslagna institutionen kommer vid full utbyggnad enligt de närmare beräkningar, som uppvisas i bilaga till denna skrivelse [*se Bihangstillägg 1*] att uppgå till sammanlagt 2 480 000 kronor. Såsom framgår av det som anförts skulle undervisningsprogrammet förverkligas i etapper på sådant sätt, att från höstterminen 1961 dels det första året av den treåriga utbildningslinjen (School of Public Administration) sätter igång och dels en ökning sker av antalet seminarierier vid International Graduate School (två serier utöver ramen för den nuvarande verksamheten). Höstterminen 1962 börjar det andra året vid School of Public Administration. Vid International Graduate School sätts ytterligare tre seminarierier igång. Höstterminen 1963 börjar det tredje året vid School of Public Administration. Därmed skulle hela den här föreslagna verksamheten bedrivas i full omfattning.

Kostnaderna för verksamheten hänför sig till dels ökade undervisningskostnader vid International Graduate School, dels undervisningskostnader för School of Public Administration, dels administrationskostnader, betingade av verksamhetens ökade omfattning, dels stipendiekostnader.

Såsom framgår av denna skrivelse med därtill fogade bilagor avser planen en snabb successiv uppbyggnad av institutionen. Totalkostnaderna för undervisning, administration och övriga driftskostnader (exklusive förekommande pensionsavgifter) beräknas till, för:

1960/61	tilläggskostnad	40 000 kronor
1961/62	äskat anslag för IGS	115 000 kronor
	tilläggskostnad	474 800 kronor
	1961/62 summa (avr.)	590 000 kronor
1962/63	(avr.)	955 000 kronor
1963/64		1 230 000 kronor

Härtill beräknas för stipendier och resor:

1961/62	425 000 kronor
1962/63 (avr.)	950 000 kronor
1963/64 och följande år (avr.)	1 250 000 kronor

De detaljberäkningar, på vilka dessa siffror bygger, avses dels skola belysa, på vilket sätt ett International University College bör uppbyggas och vilken inriktning utbildningen vid detta bör ges, dels visa de överväganden, som ligger bakom i denna skrivelse presenterade siffror. Givet är, att ett betydande detaljplaneringsarbete krävs på alla punkter, för att institutionen skall fungera på ett tillfredsställande sätt. Det får också förutsättas, att ett sådant detaljplaneringsarbete kan komma att leda till mer eller mindre omfattande jämkningar i den ursprungliga planen. Om en snabb svensk insats skall

kunna komma till stånd, är det dock enligt styrelsens mening nödvändigt, att erforderliga beslut kommer till stånd utan att avvakta dessa detaljutredningar. Även om dessa sannolikt kommer att leda till vissa ändringar i den ursprungliga planen, bör denna likväl vara tillräckligt konkret för att kunna bilda grundval för de beslut, som nu måste fattas, för att verksamheten på planerat sätt skall komma igång.

Det sammanlagda studentantalet vid International Graduate School och School of Public Administration enligt här framlagda förslag skulle uppgå till optimalt 275 studenter per år, av vilka minst 200 skulle komma från utvecklingsländerna. Antalet personer ur den sistnämnda kategorin, som årligen skulle lämna Stockholm efter fullbordade ett-, två- eller treåriga studier, skulle uppgå till ca 75. I detta senare antal är icke inräknade de studenter, som deltar enbart i språkutbildning för att kunna tillgodogöra sig undervisning vid svenskspråkiga institutioner. Vid maximalt utnyttjande skulle antalet årligen examinerade uppgå till ca 120. Beräknas ett genomsnitt av 100, skulle alltså under en tioårsperiod 1 000 studenter från utvecklingsländerna kunna erhålla utbildning i Stockholm. Det bör understrykas, att den form av institution som föreslagits är flexibel och att den med vidare utveckling av den föreslagna basorganisationen kan utnyttjas också för kortare eller längre utbildningsgång, allt efter rådande behov (jfr bilaga 3 [*Bihangstillägg 3*]).

En förutsättning för att en undervisning av här föreslagen natur skall kunna organiseras på ett effektivt sätt är, att den planeras för minst en femårsperiod i första omgången. Om undervisningen visar sig framgångsrik, bör i god tid före femårsperiodens utgång beslut fattas om att fortsätta verksamheten.

Beträffande den tidpunkt eller de tidpunkter, vid vilka de här föreslagna undervisningsprogrammen skall kunna igångsättas, torde av det anförda ha framgått, att International Graduate School redan från hösten 1961 utvidgar sin verksamhet med ytterligare två seminarierier. Av de fem serier, som härutöver enligt styrelsens mening krävs för att International Graduate School skall kunna erbjuda ett mera allsidigt undervisningsprogram lämpat för studerande från utvecklingsländerna, bör två komma till stånd från och med läsåret 1961—62 och ytterligare tre från 1962—63. För att undervisningen i de nya serierna skall kunna bli fullt effektiv, krävs emellertid ett tämligen omfattande förberedelsearbete. Det gäller särskilt att få fram lämplig litteratur och framför allt ett urval av väl tillrättalagda förvaltningsfall, som kan utnyttjas vid undervisningen.

Den föreslagna treåriga förvaltningsutbildningen skulle, om medel kan ställas till förfogande, kunna sättas igång redan hösten 1961. En förutsättning härför är emellertid, att erforderliga ekonomiska garantier för verksamheten kan ställas snarast möjligt, så att förberedelsearbetet kan komma igång.

En förutsättning för den föreslagna utvidgningen är vidare naturligtvis också, att Stockholms universitet får möjlighet att upplåta de för undervisningen och undervisningens administration erforderliga lokalerna samt att de studerande kan erbjudas tillfredsställande bostadsförhållanden.

Under hänvisning till vad i det föregående sagts får styrelsen för Institute for English-speaking Students föreslå Stockholms universitet att till Kungl. Maj:t göra en framställning om att erforderliga medel utverkas för att utan dröjsmål utvidga ramen för Institute for English-speaking Students vid Stockholms Universitet i syfte att få till stånd en för studenter från utvecklingsländerna tillrättalagd undervisning av det slag som föreslagits i denna skrivelse.

Stockholm den 17 november 1960

På styrelsens vägnar:

Håkan Nial

Nils Andrén

Bihangstillägg 1

Beräkning beträffande kostnaderna för den föreslagna utbildningen vid International University College (IUC) (belopp i kr.)¹

International Graduate School (IGS)

Ämne	Elev-timmar	Antal grupper	Lärar-timmar	Löne-kategori
<i>Språk</i>				
Svenska	180	4	720	S
Svenska	90	3	270	S
<i>Seminarieserier</i>				
Theory and practice of modern government	60	1	60	P
Economic integration	60	1	60	P
Economic theory	60	1	60	P
Comparative government	60	1	60	P
Organizations I: labour market	60	1	60	P
Organizations II: economic organization	60	1	60	P
Civil service	60	1	60	P
Comparative administration	60	1	60	P
Financial administration	60	1	60	P
Social administration	60	1	60	P
Social welfare	60	1	60	P
International relations	60	1	60	P

Lärartimmar, sammanställning:

Språk	990
Samhällsvetenskapliga ämnen	720

¹ Förkortningar: S = språklärare; L = i stort sett motsvarande lektorsundervisning; P = i stort sett motsvarande professorsundervisning.

*School of Public Administration**Undervisningstimmar, första året*

Ämne	Elev- timmar	Antal grupper	Läraryr- timmar	Löne- kategori
<i>Språk</i>				
Svenska	90	3	270	S
Engelska I	60	2	120	S
Engelska II	60	1	60	S
Franska I	90	1	90	S
Franska II	90	1	90	S
Ryska	90	1	90	S
Tyska	90	1	90	S
<i>Allmänna ämnen</i>				
Matematik I	60	1	60	L
Matematik II	60	1	60	L
Allmän politisk och ekonomisk historia	60	1	60	L
Geografi	60	1	60	L
<i>Förvaltningsämnen</i>				
Introduction to the study of administration	90	1	90	P
Comparative public law	60	1	60	P
Office organization and elementary administrative methods	60	1	60	L
Accounting	60	1	60	L
Typing and office machines	60	2	180	

Anm.: För propedeutisk undervisning i engelska (jfr skrivelsen, s. 6, mom. 2 [s. 656]) för studenter från exempelvis fransktalande och spansktalande länder tillkommer 2×240 undervisningstimmar i engelska = 480 timmar.

Undervisningstimmar, andra året

Ämne	Elev- timmar	Antal grupper	Läraryr- timmar	Löne- kategori
Valfritt språk (engelska, franska, ryska, tyska) minst 60		4	240	S
<i>Förvaltnings- och samhällsämnen</i>				
Economics	120	1	120	LP
Government	120	1	120	LP
Statistics	120	1	120	LP
Sociology	120	1	120	LP
Interest groups	120	1	120	LP
Public administration	120	1	120	LP
Business administration	120	1	120	LP
Social policy	120	1	120	LP

Undervisningstimmar, tredje året

Ämne	Elev-timmar	Antal grupper	Lärar-timmar	Löne-kategori
Valfritt språk (engelska, franska, ryska, tyska) minst 60		4	240	S
<i>Förvaltnings- och samhällsämnen</i>				
Economics	120	1	120	LP
Statistics	120	1	120	LP
International politics and law	120	1	120	LP
Administrative organization and methods	120	1	120	LP
Financial administration	120	1	120	LP
Social welfare administration	120	1	120	LP

Lärartimmar, sammanställning

	År 1	År 2	År 3	Summa
Språk	810 (1 290 ¹)	240	240	1 770 ¹
Allmänna ämnen	240	—	—	240
Förvaltningsämnen	750	960	720	2 430

¹ Inberäknat propedeutisk undervisning i engelska för studenter från exempelvis fransk- och spansktalande länder. Denna igångsättes först under det andra verksamhetsåret.

Elevtimmar

År 1	minst 600 timmar
År 2	minst 540 timmar
År 3	minst 420 timmar

Fristående språkundervisning

(För studenter, som icke studerar vid IGS eller School of Public Administration, d. v. s. studenter, som förbereder sig för högre studier vid svenska universitet, högskolor, m. m.)

Ämne	Elev-timmar	Antal grupper	Lärar-timmar	Löne-kategori
Svenska	240	2	480	S

*IGS, School of Public Administration och fristående språkundervisning**Lärartimmar*

	IGS	School of Public Administration	Fristående språkundervisning	Summa
Svenska (S)	990	270	480	1 740
Övriga språk (S)	—	1 500	—	1 500
Övrig undervisning (L)	—	1 680	—	1 680
Övrig undervisning (P)	720	990	—	1 710
Summa	1 710	4 440	480	6 630

Assistenttimmar

För varje språkundervisningstimme beräknas ett behov av 1/2 assistenttimme = 1 620 assistenttimmar.

För varje timme övrig undervisning beräknas ett behov av 2 assistenttimmar = 6 780 assistenttimmar.

Summa assistenttimmar 8 400, avrundat 8 500 assistenttimmar.

Lärarkostnader

Språk

Undervisningen bestrids dels av lärare med en undervisningsskyldighet av 360 timmar per läsår och en lön av 34 000 kronor för år, dels av timlärare med arvode av 60 kronor per undervisningstimme.

Övrig undervisning

Undervisningen (både L och P) bestrids delvis av heltidsanställda lärare med en undervisningsskyldighet av 240 timmar per läsår och med en lön av för svenska lärare i regel lägst 36 000 kronor för år, för utländska lärare högst 50 000 kronor. Lärarna kontraktanställs för i regel högst treårsperioder. Genomsnittslön beräknas till 43 000 kronor. Delvis bestrids denna undervisning av timlärare, vilkas arvode beräknas till för L-undervisning 85 kronor och för P-undervisning 140 kronor per undervisningsämne. Kostnaden beräknas för timlärare efter ett genomsnittsarvode för båda undervisningsformerna av 110 kronor per undervisningstimme.

Assistentkostnaderna beräknas med 20 kronor per tjänstgöringstimme (inkluderande studierådgivning, handledning av grupper och institutionsarbete).

Schablonmässig kostnadsberäkning av undervisningskostnader (avrundade belopp)

Undervisningsämne	Timmar	Antal heltidslärare (och timmar)	Antal timlärartimmar	Lärarlöner	Timmarvoden
Språk	3 240	4 (1 440)	1 800	136 000	108 000
Övrig undervisning	3 390	8 (1 800) ¹	1 590	344 000	174 900
Assistenter	8 500				170 000
Summa				480 000	452 900

Total beräknad undervisningskostnad vid full utbyggnad: 933 000 kronor.

¹ En lärare, tillika ledare för School of Public Administration, undervisar 120 tim.

Undervisningskostnad per studerande (exklusive administration) vid full utbyggnad

	Lågt utnyttjande	Optimalt utnyttjande
IGS, antal studerande	75	90
School of Public Administration, antal studerande	90	135
School of Public Administration: propedeutisk språkundervisning, antal studerande ¹	10	20
Fristående språkundervisning, antal studerande	20	30
Summa studerande	195	275
Kostnad per studerande kr.	4 600	3 270

¹ Jfr ovan. Avser de studenter, som erhåller propedeutisk undervisning i engelska för att kunna följa undervisningen vid School of Public Administration.

*International University College (IUC)**Administration*

1. Föreståndare för IUC ¹	ca 47 000
2. Studieledare för IGS	ca 3 000
3. Studieledare för School of Public Administration	(se ovan)
4. Sekreterare	ca 28 000
5. Korrespondent	ca 19 000
6. Kassör	ca 16 000
7. Biblioteksassistent (förste)	ca 17 000
8.	Kontorist
9. Skrivbiträden	Kanslibitråde
10.	Kanslibitråde
11.	Kanslibitråde
12. Vaktmästare	ca 26 000
13.	
	211 000

Övriga driftskostnader

Expenser (inkl. reseersättning åt utländsk lärare)	ca 60 000
Bibliotek	ca 20 000
	ca 80 000

Totala driftskostnader

Undervisning	933 000
Administration	211 000
Övriga driftskostnader	80 000
	1 224 000

Stipendier och resor

65 stipendier à 7 000	455 000
70 stipendier à 8 300	581 000
110 resebidrag à 2 000	200 000
	1 256 000

Totalkostnad per år vid full utbyggnad

Driftskostnader (avr.)	1 224 000
Stipendier och resor (avr.)	1 256 000
	Summa ² 2 480 000

¹ Om föreståndare såsom f. n. avlönas på universitetets stat, minskas administrationskostnaderna med hela hans lön. Det synes dock tveksamt, om föreståndaren vid full utbyggnad av institutionen kan ha kvar läraruppgifter vid universitet.

² Härtill kommer förekommande pensionsavgifter för lärare.

Bihangstillägg 2

Beräkning beträffande kostnaderna för International University College (IUC) under uppbyggnadsperioden (belopp i kr.)¹

År 0 (1960/61)

Studieledare för School of Public Administration, 3 mån.	10 000
Expenser m. m. (avser bl a. kanslihälp samt expertbiträde vid utarbetande av kursplaner, sammanställande av läroboksmaterial etc.)	30 000
Summa tillkommande kostnader 1960/61	40 000

¹ Till samtliga belopp kommer förekommande pensionsavgifter för lärare.

År 1 (1961/62)

IGS: äskat bidrag för 1961/62	115 000
<i>Tillkommande undervisningskostnader</i>	
Två lärartjänster i språk	64 000
En lärartjänst (även ledare för School of Public Administration)	43 000
Timlärare i språk	19 800
Timlärare i övriga ämnen	75 000
Assistenter 2 500 timmar	50 000
	251 800
<i>Tillkommande utgifter för administration</i>	
Korrespondent (bitr. sekreterare)	19 000
Två skrivbiträden	22 500
Förste biblioteksassistent (på halvtid)	8 500
Vaktmästare	13 000
	63 000
<i>Övriga tillkommande driftskostnader</i>	
Utrustningskostnader	60 000
Bibliotek (grundbelopp till uppbyggnad)	50 000
Expenser och outförtsedda utgifter (inkl. resor för utländska lärare)	50 000
	160 000
<i>Stipendier och resekostnader</i>	
45 stipendier à 7 000	315 000
55 resebidrag om genomsnittligt 2 000	110 000
	425 000
<i>Totalkostnader för år 1</i>	
Äskat bidrag till IGS	115 000
Tillkommande undervisningskostnader	251 800
Tillkommande utgifter för administration	63 000
Tillkommande övriga driftskostnader	160 000
Stipendier och resekostnader	425 000
	Summa 1 014 800

Totalkostnad för år 1 (avrundat) 1 015 000 kronor. Därav tillkommande utöver för 1961/62 äskat belopp 900 000 kronor.

¹ 650 kronor per månad + årligt klädbidrag av 500 kronor. Första året 10 månader (1/9—30/6).

År 2 (1962/63)

<i>Undervisningskostnader</i>	
Fyra lärartjänster i språk	136 000
Timlärare i språk	64 800
Fem lärartjänster i förvaltnings- och samhällsämnena	215 000
Timlärare i allmänna ämnen samt förvaltnings- och samhällsämnena	135 300
Assistenttimmar 6 500	130 000
	681 100
<i>Administration</i>	
Chef för IUC	47 000
Föreståndare för School of Public Administration	—
Sekreterare för IUC	28 000
Korrespondent (bitr. sekreterare)	19 000
Kassör	16 000

Förste biblioteksassistent (på halvtid)	8 500
Tre skrivbiträden	42 000
Vaktmästare	13 000
	173 500
<i>Övriga driftskostnader</i>	
Bibliotek (fortsatt uppbyggnad)	50 000
Expenser och oförutsedda utgifter	50 000
	100 000
<i>Stipendier och resekostnader</i>	
65 stipendier à 7 000 kronor	455 000
40 stipendier à 8 300 kronor	332 000
80 resebidrag à 2 000 kronor	160 000
	947 000
<i>Totalkostnad för 2 år</i>	
Undervisningskostnader	681 100
Administration	173 500
Övriga driftskostnader	100 000
Stipendier och resekostnader	947 000
	Summa 1 901 600

År 3 (1963/64)

Totalkostnad enligt bilaga 1 [se *Bihangstillägg 1*] 2 480 000

Bihangstillägg 3

Studienivåer och utbildningsmöjligheter vid International University College

Utbildning för studerande utan föregående högre studier

Förslaget avser dels en treårig utbildning för studenter eller motsvarande utan tidigare högre utbildning, dels ett- till tvåårig utbildning för studenter, som redan avlagt grundläggande akademisk examen eller har därmed jämförlig utbildning. Utbildningsprogrammet är uppbyggt så, att det vid behov kan ge följande alternativa studiemöjligheter:

Ettårig utbildning

School of Public Administration: första årskursen utnyttjas som allmän förvaltningskurs med koncentration på förvaltningsämnena (se exempel 1).

Tvåårig utbildning

School of Public Administration: första och andra årskursen utnyttjas som allmän förvaltningskurs genom koncentration på förvaltningsämnena. Vid full utbyggnad kan den tvååriga linjens studerande välja bland förvaltningskurser inom School of Public Administration:s 3-åriga linjes andra och tredje årskurser (exempel 2).

Treårig utbildning

School of Public Administration:s fullständiga undervisningsprogram med tre årskurser kan studeras med koncentration både på förvaltningsämnena och på mera teoretiskt inriktade samhällsämnen av betydelse för förvaltningsverksamhet (exempel 3).

Fyraårig utbildning

School of Public Administration:s treårsprogram, kompletterat med IGS:s ettåriga diplomkurs, med koncentration på förvaltningsämnena.

Femårig utbildning

School of Public Administration:s treårsprogram kompletterat med fortsatta studier för en »master of social science» enligt redan gällande bestämmelser (i regel IGS + ett studieår).

Utbildning för studerande med föregående högre studier eller annan likvärdig bakgrund

Ettårig utbildning

IGS:s diplomkurs

Tvåårig utbildning

IGS:s diplomkurs + studier för »master of social science».

Flerårig studielinje

Studenter, som kan ha behov av längre studier, kan därefter bedriva studier enligt det svenska examensväsendets fordringar.

Exempel 1. Ettårig grundutbildning

	Alt. 1	Alt. 2	Alt. 3
Språk	150 tim.	90 tim.	120 tim.
Allmänna ämnen	120 tim.	120 tim.	90 tim.
Förvaltningsämnena	330 tim.	390 tim.	390 tim.
	600 tim.	600 tim.	600 tim.

Exempel 2. Tvåårig grundutbildning, andra året

(Första året som vid ettårig grundutbildning)

Alt. 1	Alt. 2	Alt. 3
Economics	Statistics	Public administration
Statistics	Sociology	Business administration
Public administration	Interest groups	Financial administration
Business administration	Social policy	Administrative organization and methods

Exempel 3. Treårig utbildning för B. P. A. och B. S. Sc.

År	B. P. A.		B. S. Sc.	
	(Utpräglad förvaltningsinriktning)	Timmar	(Mera teoretisk linje)	Timmar
1	Språk	150	Språk	210
	Allmänna ämnen	120	Allmänna ämnen	240
	Förvaltning	330	Förvaltning	150
2	Sociology	120	Economics	120
	Interest groups	120	Government	120
	Public administration	120	Statistics	120
	Business administration	120	Sociology	120
3	Administrative organization and methods	120	Economics	120
	Financial administration	120	Statistics	120
	Social welfare administration	120	International politics and law	120

BILAGA 2**Yttranden över medlemsförslaget****D a n m a r k****Udenrigsministeriet:**

— — — meddeler udenrigsministeriet, at den danske regering fornylig har nedsat et udvalg med den opgave at udarbejde et forslag til regeringen om den fremtidige tilrettelæggelse og udvidelse af Danmarks bistand til udviklingslandene. Dette udvalg har bl. a. fået pålagt den opgave at undersøge de projekter, der fra forskellig side fremsættes om en særlig indsats for teknisk bistand og spørgsmålet om et nordisk samarbejde.

Der er således fra dansk side positiv interesse for iværksættelsen af et fællesnordisk projekt i et udviklingsland eller i Norden ligesom for anden form for nordisk samarbejde på dette område; man er fra dansk side rede til at deltage i en nærmere drøftelse mellem sagkyndige fra de nordiske lande med henblik på at tage stilling til konkrete projekter som det foreliggende.

København, den 28. januar 1961

(*sign.*)

Undervisningsministeriet:

— — — skal ministeriet meddele, at man kan anbefale medlemsforlaget om nævnte problem, således at mulighederne for oprettelse af en skole til uddannelse af administratorer fra de nye stater undersøges på grundlag af det af Stockholms universitet fremlagte forslag.

København, den 15. februar 1961

P. m. v.

E. b.

Otto Obling

F i n l a n d

Ministeriet för utrikesärendena, handels- och industriministeriet, Finlands Unesco-kommission, Helsingfors universitet och Maaseudun nuorten liitto (Landsbygdens ungdomsförbund):

Se Sak A 21.

Suomen sosialidemokraattinen nuorisoliitto — Finlands socialdemokratiska ungdomsförbund:

Enligt ungdomsförbundets uppfattning bör man vid biståndsprojekterna fästa speciell uppmärksamhet vid tekniskt och kulturellt bistånd, ty då hjälper man bäst de nya staterna att hjälpa dem själva. Därför är vi positivt inställda till det i Nordiska rådet gjorda konkreta förslaget om att grunda en utbildningsanstalt i Norden.

Helsingfors den 8 februari 1961

Suomen sosialidemokraattinen nuorisoliitto — Finlands socialdemokratiska ungdomsförbund r. y.

Pentti Kymensalo

Ordförande

Arne Selin

Sekreterare

Svensk ungdom:

Förslaget gäller en mycket viktig och aktuell fråga. Behovet av administratörer i de nya staterna kommer helt enkelt inte att ens tillnärmelsevis kunna fyllas inom en överskådlig framtid. Den kader, som nu utbildas, kommer mänskligt att döma att sätta sin prägel på dessa staters utveckling, kultur och samhällsskick under de närmaste årtiondena. Att i nordisk miljö skapa en tillräckligt effektiv utbildningsorganisation för förvaltnings- och annan personal framstår därför som ett första rangens ärende, som i brådskande ordning borde föras till en positiv lösning.

Denna utbildning borde skötas i samnordisk regi. Möjligheterna att genom avtal med Stockholms universitet överföra Stockholm University Institute for English-speaking Students till ett samnordiskt organ borde därför undersökas.

Helsingfors den 1 februari 1961

(*sign.*)

N o r g e

Utenriksdepartementet:

Förslaget har vært forelagt *Kirke- og undervisningsdepartementet* som med brev av 7. ds. uttaler:

Det foreliggende forslag angående utdanning av administrasjonspersonell for utviklingslandene bør ses i sammenheng med forslaget fra Den norske nasjonalkommisjon for Unesco.

Dette forslag, som tar opp spørsmålet om utdanning av skoleledere, vil bli drøftet på det forestående undervisningsministermøte i Helsinki.

En går videre ut fra at de enkelte forslag som er tatt opp angående ut-

danningsmuligheter for studenter fra underutviklede land, blir gjort til gjenstand for en samlet vurdering av den nedsatte komité til å utrede spørsmålet om hjelp til økonomisk underutviklede land (Engen-komiteén).

Det foreliggende forslag fra Stockholms universitet om opprettelse av et »international university-college» synes imidlertid å være vel gjennomarbeidet, og prinsippet om å konsentrere utdanningen av studenter fra utviklingslandene til ett emne (forvaltningstjenesten) og til ett språk (engelsk), vil utvilsomt vise seg å være rasjonelt.

Dette departement kunne tenke seg at et internordisk samarbeid om prosjektet kunne komme i stand på økonomisk basis, f. eks. ved at utgifene ved driften ble fordelt mellom de nordiske land. Et samarbeid om lærerkreftene måtte også kunne etableres.

Dette departement vil anbefale at forslaget om samarbeid angående utdanning av administrasjonspersonell fra norsk side blir behandlet i samsvarende med ovenstående.

Utenriksdepartementet vil for sin del slutte seg til hva som er uttalt av Kirke- og undervisningsdepartementet og forøvrig henviser til de synspunkter som er kommet til uttrykk i Utenriksdepartementets brev av d.d. vedrørende medlemsforslaget om utvidet hjelp til utviklingslandene [*se Sak 21*].

Forslaget har vært forelagt Finans- og tolldepartementet som med brev av 3. ds. har meddelt at departementet ikke finner å kunne avgi uttalelse før det utvalg som er nedsatt for å utrede spørsmålet om hjelpen til utviklingslandene har avgitt innstilling og innstillingen er behandlet i de interesserte departementer og i Regjeringen.

Oslo, 9. februar 1961

For utenriksministeren:

J. G. Ræder

P. Nævdal

Sve r i g e

Universitetskanslersämbetet, nämnden för internationella expert- och stipendiärenden, svenska unescorådet, administrationsutredningen för biståndet till utvecklingsländerna, Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbund, Högerens ungdomsförbund, Svenska landsbygdens ungdomsförbund, Sveriges industriförbund, Sveriges allmänna exportförening och Sveriges lantbruksförbund:

Se Sak A 21.

Centralkommittén för svenskt tekniskt bistånd har meddelat, att kommittén den 14 februari 1961 beslutat »meddela Nordiska rådet, att man med hänsyn till en motion, som framlagts i riksdagen om inrättandet av ett internationellt universitet i Stockholm önskade avgiva ett definitivt yttrande i samband med ärendets eventuella remittering till centralkommittén i samband med den svenska utredningen av ärendet».

*BILAGA 3***Yttrande av administrationsutredningen för biståndet till utvecklingsländerna i Sverige över skrivelser från Stockholms universitet och svenska organisationer till Sveriges utrikesdepartement angående administrativ utbildning av studenter från utvecklingsländerna**

Genom remiss av den 17 december 1960 har utrikesdepartementet till administrationsutredningen för biståndet till utvecklingsländerna överlämnat skrivelser från konsistoriet vid Stockholms universitet, från Lunds studentkår och från de socialdemokratiska ungdomsklubbarna i Björkhagen och Farsta angående administrativ utbildning av studenter från utvecklingsländerna med hemställan om yttrande, huruvida utredningen anser sig med sitt nuvarande uppdrag kunna förena uppgiften att pröva målsättningen och de praktiska förutsättningarna av de förslag, som dessa framställningar avser.

Skrivelsen från konsistoriet vid Stockholms universitet utmynnar i en framställning om anslag för det omedelbara upprättandet av ett »international university college», anknutet till universitetet, för utbildning på förvaltningsområdet av stipendiater från utvecklingsländerna.

Som helhet är det här fråga om ett utomordentligt ambitiöst program, och skrivelsen ger detaljerade anvisningar om det erforderliga behovet av undervisningstimmar, lärar- och assistenttimmar, skrivbiträden etc. Däremot finns ingen utredning om vare sig arten eller den relativa storleken av behovet av olika slags utbildning på förvaltningsområdet i utvecklingsländerna, om motiven för den speciella inriktning, universitetet valt för sitt undervisningsprogram, eller om vilka personella och institutionsmässiga förutsättningar, universitetet har för att genomföra det.

Lunds studentkårs skrivelse påpekar helt allmänt, att det föreligger en brist på ämbetsmän i de nya länderna samt att Sverige bör göra en insats på den administrativa utbildningens område genom upprättandet av någon form av högskola antingen i Sverige eller i något utvecklingsland. Framställningen, som tydligen bygger på en omfattande korrespondens med olika sakkunniga i Sverige och utlandet, diskuterar på ett intressant och opartiskt sätt olika alternativ med hänsyn till undervisningens lokalisering, utbildningstidens längd, urval av studenter etc. Som exempel beskrives ett mera i detalj utformat förslag till en treårig kurs i Sverige för 100 studenter per år, vilken skulle medföra en årlig driftsutgift på cirka 3 170 000 kronor. Härtill kommer ett investeringsanslag på 1 750 000 kronor. Skrivelsen utmynnar emellertid icke i en omedelbar begäran om anslag utan endast i en

hemställan, att Kungl. Maj:t med hänsynstagande till de olika synpunkter, som studentkåren framfört, måtte låta utreda formerna för administrationsutbildningen av studerande från utvecklingsländerna samt att snarast låta igångsätta en sådan utbildning.

Skrivelsen från de socialdemokratiska ungdomsklubbarna i Björkhagen och Farsta slutligen, som rent allmänt berör bristen på administrativ personal i utvecklingsländerna och behovet av en svensk insats, utmynnar i ett förslag, att Sverige skall bygga ett internationellt universitet i Stockholm, samt att regeringen redan till vårriksdagen avger en proposition i ärendet, så att de första stipendiaterna kan hälsas välkomna senast hösten 1961.

Som framgår av ovanstående avser samtliga skrivelser en insats från Sveriges sida, som är betydligt större än något av de projekt, vilka f. n. ingår i vårt hjälpprogram. Ehuru administrationsutredningen icke anser sig kompetent att kunna bedöma vare sig den ofta mycket vaga målsättning, som förslagsställarna tänkt sig, eller de rent praktiska möjligheterna, vi har att på ett effektivt och hedrande sätt kunna genomföra de olika förslagen, har utredningen under sina studier av den tekniska hjälpens administration såväl i Sverige som inom andra länder erhållit en viss uppfattning om vilka problemställningar som måste beaktas vid en sådan bedömning. Även om utredningen sålunda måste svara nej på departementets förfrågan, om den kan åtaga sig en saklig prövning av de olika förslagen, önskar den lämna sitt bidrag till detta viktiga ärendes vidare behandling genom att ange vissa minimikrav, vilka bör ställas på ärendets administrativa beredning.

Med utgångspunkt från att Sverige önskar göra en insats på det administrativa utbildningsområdet måste först en undersökning göras av de konkreta behoven av utbildning inom respektive länder. Härvid bör i första hand det av FN, UNESCO och de regionala ekonomiska kommissionerna redan insamlade erfarenhetsmaterialet beaktas. Först sedan behoven är kartlagda och graderade i någon sorts prioritetsordning, bör man undersöka, inom vilka områden Sverige har förutsättningar att göra en insats. Man bör dock komma ihåg, att »public administration» är ett område, inom vilket det saknas speciella professurer och forskningsinstitutioner i vårt land. Möjligheten att göra en snabb insats genom att hjälpa till med uppbyggandet av redan befintliga eller planerade utbildningsinstitutioner i utvecklingsländerna eller att ge stipendier till några av de redan existerande specialkurserna i England, Holland etc. bör givetvis också undersökas.

Skulle man emellertid välja alternativt att starta någon utbildning i Sverige, talar nog så gott som all svensk och utländsk erfarenhet för att denna utbildning bör vara strängt specialiserad till områden, där vi verkligen har något att lära ut. Under inga förhållanden bör den avse t. ex. moderna språk eller rent allmänbildande ämnen, vilka vederbörande effektivare och billigare kan studera i t. ex. England eller Frankrike. I sin skrivelse påpekar Lunds studentkår, att garantier måste finnas för att utbildningen blir accepterad internationellt och i stipendiaternas hemland. Detta kan icke nog understrykas. Det är ett stort ansvar, man tar genom att kanske under flera

år ta bort unga och eftersökta studenter från deras eget land eller genom att med stipendier locka dem bort från andra kanske mer erfarna och bättre bemannade utbildningsinstitutioner. De garantier, det här gäller, kan till en början lättast skapas genom att utbildningen knytes till personer eller institutioner med internationella erfarenheter och kontakter, vilka är villiga att ställa sig som garanter för att utbildningsprojektet skall lyckas. Det är på detta sätt våra kurser i veterinärmedicin och växtgenetik blivit så framgångsrika, och det är på samma sätt som t. ex. The Institute of Social Studies i Haag eller The Graduate School of Public and International Affairs i Pittsburg byggt upp sitt anseende. Det är också genom sådana rent personliga garantier, som man lättast kan etablera samverkan med FN, UNESCO, Rockefeller Foundation etc. speciellt i vad avser möjligheten att erhålla föreläsare, stipendiaterna m. m. Att fatta slutgiltigt beslut om inrättandet av nya utbildningsinstitutioner, innan rekryteringen av åtminstone den ansvariga chefen och några av nyckelpersonerna inom lärarstaben kunnat ordnas, innebär en alltför stor risk.

Alternativet med utbildning i Sverige medför också en rad frågor av social natur, som måste lösas: bostäder, fritidskontakter, praktikanttjänst under ferier etc. Svårigheter härvidlag bör icke övervärderas, men allt detta kräver planering, pengar och en betydande personlig insats.

Slutligen önskar utredningen påpeka nödvändigheten av att de här berörda utbildningsfrågorna samordnas med den svenska hjälpinsatsen i övrigt. Det gäller särskilt beträffande sådana spörsmål som val av lokaliseringsort för utbildningen, urval av stipendiaterna, regler för reseersättningar och uppehållskostnader, garantier för att de utbildade personerna verkligen kommer att sysselsättas på poster, där de kan få nytta av sin utbildning etc. Utredningen hoppas under våren kunna framlägga förslag angående upprättandet av ett centralt organ för administrationen av den svenska utvecklingshjälpen. Eftersom de förberedande utredningar, som måste genomföras, innan beslut kan fattas beträffande arten och omfattningen av en svensk insats på förvaltningsutbildningens område, torde bli ganska tidskrävande, är det utredningens förhoppning, att detta centralorgan skall hinna organiseras, innan frågan slutgiltigt avgöres.

Stockholm den 3 februari 1961

För administrationsutredningen för biståndet till utvecklingsländerna

Sune Carlson

Bengt Rösiö

Medlemsförslag

om samarbete beträffande beskattningens utformning

(Väckt av Holger Eriksen, Hans Gustafsson och Harras Kyttä)

Den samhällsutveckling, som ägt rum sedan efterkrigsåren, har medfört en påtaglig omvandling och strukturförändring bl. a. på det ekonomiska området. En allmän stegring av produktion och konsumtion har ägt rum jämsides med en vidgning av det allmännas uppgifter. Nuvarande beskattningssystem utgår från de ekonomiska förutsättningar, vilka rådde under ett nu passerat utvecklingsskede och ter sig följaktligen i många stycken inkongruent och olämpligt. I insikt härom har den svenska regeringen beslutat låta verkställa en allsidig och förutsättningslös utredning avseende beskattningssystemet i dess helhet. Utredningsarbetet har delats upp på två kommittéer med en gemensam ordförande. Den ena kommittén skall ägna sig åt en allmän översyn av beskattningssystemet med särskild tonvikt på de skatter, som utbetalas av enskilda personer, medan den andra skall överväga den framtida utformningen av företagsbeskattningen m. m.

I Danmark har efter höstens folketingsval den nya regeringen angivit en bland sina viktigaste primäruppgifter vara en omläggning av beskattningssystemet. Också i Norge pågår grundläggande undersökningar rörande den blivande beskattningsordningen.

Flera olika huvudproblem avtecknar sig i detta sammanhang. Fråga är t. ex. om avvägningen mellan direkt och indirekt beskattning. Förskjutningar har ägt rum i relationerna mella dessa båda huvudgrupper under senare år i de olika länderna. Vidare uppträder vad angår direkt beskattning av fysiska personer vissa aktuella problem med avseende å förhållandet mellan proportionell och progressiv skatt. Icke minst gör sig behov gällande av en företagsbeskattning, som är anpassad efter de ändrade ekonomiska förutsättningarna, som bl. a. tillkomsten av de nya stora marknadsområdena, den ökade internationella handeln och skärpta konkurrensförhållanden medför. Det skulle uppenbarligen vara av stort värde, om man i de nordiska länderna kunde enas om i vart fall vissa gemensamma huvudprinciper för beskattningens framtida utformning såväl vad gäller enskilda som i fråga om företag. Även om så icke skulle vara möjligt, är det dock ett bestämt önskemål, att förutsättningar skapas för nordiskt samarbete på utredningsplanet. I vart fall bör de utredningar, som nu är i verksamhet, samråda med varandra och undersöka möjligheterna för en fortsatt samverkan. Successivt

bör på detta sätt underlag skapas för att närma de i de olika länderna gällande beskattningsordningarna till varandra.

Vi får därför föreslå,

att Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att undersöka möjligheterna för ett samarbete beträffande utformningen av de nationella beskattningssystemen.

København, Stockholm och Helsingfors den 17 december 1960

Holger Eriksen

Hans Gustafsson

Harras Kyttä

BILAGA

Utlåtande avgivet på uppdrag av Nordiska rådets presidium över medlemsförslaget

Ifrågavarande förslag har icke hunnit bli va föremål för den närmare utredning, som erfordras för dess behandling i rådet. För att erhålla tid till sådan utredning föreslås, att medlemsförslaget uppskjutes till nästa session.

Stockholm den 19 januari 1961

På uppdrag av Nordiska rådets presidium
Rådssekretariaten

Medlemsförslag

om upprättande av atomvapenfri zon i Norden

(Väckt av Yrjö Enne, Eino Kilpi, Hertta Kuusinen, Aksel Larsen, Chr. Madsen, Einar Olgeirsson, Gösta Rosenberg och Maritta Salmela-Järvinen)

Faran för ett atomvapenkrig har under de senaste åren allt mera ökat och utgör i dag ett latent hot mot hela mänskligheten. Sedan den första atombomben fälldes över Hiroshima, har detta fruktansvärda vapen undergått en oerhörd utveckling. En enda nutida vätebombsexplosion frigör enligt den amerikanske vetenskapsmannen W. Davidson mer energi än alla explosioner, som alla länder utfört under alla krig i mänsklighetens historia.

Mänskligheten börjar i dag allt mera inse, att det enda sättet att förhindra utbrottet av ett atombombskrig är att få till stånd internationella överenskommelser om förbud mot detta vapen. Tusentals vetenskapsmän och andra prominenta personer runt om i världen har ställt sig i spetsen för kampen mot atombomben. Som ett led i och för att underlätta dessa strävanden har framförts ett förslag om att, som en första åtgärd i en allmän, hela världen omfattande överenskommelse, få till stånd regionala atomvapenfria zoner i olika delar av världen.

Det är allmänt känt, att Norden sedan gammalt ivrat för fred och strävat att hålla sig utanför stormaktskonflikterna. Dessa neutralitets- och fredssträvanden har vunnit erkännande och respekt i alla läger. Även i dag kan de nordiska länderna traditionsenligt framstå som exempel för andra länder genom att vidtaga praktiska åtgärder, som befrämjar avspänningen och fredliga mellanfolkliga relationer samt bidrar till att avlägsna ett hotande nytt storkrig.

Nordiska rådet, där alla de nordiska länderna är representerade, utgör ett viktigt forum, där dessa strävanden kan och borde koordineras. Det arbete, som här i rådet utföres, följes med stort intresse av folken i våra länder, och de initiativ, som härvidlag tages av Nordiska rådet, kan även inspirera till liknande aktioner från andra länders och regionala områdens sida.

Under hänvisning till det anförda får vi föreslå,

att Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att inleda underhandlingar om ett ömsesidigt avtal för upprättande av en regional atomvapenfri zon i Norden.

Helsingfors, København och Reykjavik den 17 december 1960

Yrjö Enne *Eino Kilpi* *Hertta Kuusinen* *Aksel Larsen*
Chr. Madsen *Einar Olgeirsson* *Gösta Rosenberg* *Martta Salmela-Järvinen*

*BILAGA 1***PM rörande frågan om atomvapenfri zon i Norden**

I samband med den internationella diskussionen om nedrustningsproblemet har förslaget om upprättande av en atomvapenfri zon i Europa avseende även Norden berörts i utrikespolitiska sammanhang i de nordiska länderna vid flera tillfällen under senare år. Under debatten om det aktuella läget beträffande nedrustningsfrågorna vid det nordiska utrikesministermötet i Stockholm den 19 mars 1958 rådde enligt den från mötet utfärdade kommunikén enighet om att man från de nordiska ländernas sida önskade stödja alla realistiska försök att uppnå konkreta resultat. Bland annat borde man — uttalade utrikesministrarna — vid sidan av andra möjliga utvägar även göra försök »att med utgångspunkt i framlagda planer etappvis behandla frågan om regionala nedrustningsåtgärder i Europa». Tanken på kärnvapenfria zoner hade vid tidpunkten för ifrågavarande utrikesministermöte fått förnyad aktualitet, sedan Polens utrikesminister Rapacki på hösten 1957 under en debatt om nedrustningsfrågan i FN:s generalförsamling framlagt en plan om en atomvapenfri zon i Centraleuropa.

Drygt ett år efter utrikesministermötet utvecklade Sveriges utrikesminister Undén i ett föredrag vid föreningarna Nordens kongress den 26 juni 1959 sin syn på frågan om regionala atomvapenfria zoner i Europa. Han yttrade därvid:

Jag kommer så till det senaste uppslaget i fråga om Östersjöns »pacifisering», nämligen bildandet av en atomfri zon, sträckande sig över Skandinavien och Östersjön. Det är en tankegång motsvarande den s. k. Rapacki-planen för Centraleuropa. De nordiska ländernas utrikesministrar har uttalat intresse för en undersökning av den polska Rapacki-planens möjligheter. Närmast har väl planens upphovsman, Polens utrikesminister, velat finna en utväg till förebyggande av Förbundsrepubliken Tysklands atomupprustning och för detta syfte förordat förbud mot atomvapen även i Östeuropa.

Svenska regeringen har under diskussionen i FN om förbud mot kärnvapenexperiment gett uttryck åt sin förhoppning, att en utvidgning av atomklubben skall kunna undvikas. Men för närvarande är ju läget sådant, att kring Östersjön, såvitt jag vet, endast en strandstat är i besittning av kärnvapen, nämligen Sovjetunionen. Jag vågar inte tro, att sovjetregeringen är beredd att fridlysa en betydande zon av dess eget territorium från kärnvapen i samband med eventuellt upprättande av en atomfri zon i Östersjöområdet.

Det är kanhända också omöjligt att ta något steg i riktning mot regionala atomfria områden, innan problemet kan överblickas i sitt större sammanhang. Någon mer ingående utredning av problemet med regionala atomfria

zoner har, såvitt jag vet, inte skett. Mig förefaller det vara rationellast att först ett resultat åstadkommes i fråga om förbud mot kärnvapenprov och att nästa steg blir en undersökning i FN:s nedrustningskommission eller i ett annat FN-organ, hur idén om atomfria zoner skall kunna effektivt tillämpas i praktiken, till ömsesidigt gagn och till främjande av freden.

BILAGA 2

Yttranden över medlemsförslaget

D a n m a r k

Udenrigsministeriet:

Det er i Nordisk Råd praksis ikke at behandle rent udenrigspolitiske og sikkerhedsmæssige problemer.

Der ses ingen grund til at bryde denne praksis ved at behandle ovennævnte forslag. Da Norden rent faktisk i dag udgør et atomvåbenfrit område, synes forslaget ikke at være aktuelt.

Udenrigsministeriet, den 9. februar 1961

J. O. Krag

Forsvarsministeriet har i skrivelse den 10 februari 1961 meddelat, att det »kan for sit vedkommende tilslutte sig» Udenrigsministeriets yttrande (se ovan).

N o r g e

Utenriksdepartementet:

Vedtektene for Nordisk Råd inneholder ingen begrensning av det saklige område for rådets virksomhet. Det har imidlertid vært en forutsetning at rådet ikke skulle beskjeftige seg med spørsmål av rent utenrikspolitisk eller sikkerhetspolitisk natur. Et slikt syn er også kommet direkte til uttrykk fra den finske regjeringens side i forbindelse med Finnlands tiltredelse til rådet.

Det er for øvrig vel kjent at intet av de nordiske land har kjernefysiske våpen i sine militære styrker eller på sine områder. Allikevel reiser det foreliggende medlemsforslag spørsmål av vidtrekkende utenriks- og militærpolitisk art, spørsmål som i sine virkninger er av den største betydning for hvert enkelt nordisk land og også for land utenom Norden. Med de nor-

diske lands forskjellige utenrikspolitiske orientering vil forhandlinger om spørsmål av den art medlemsforslaget antyder, vanskelig kunne føre til resultater.

Oslo, 1. februar 1961

For utenriksministeren

(sign.)

Medlemsförslag

om samverkan vid regionala projekt i utvecklingsländerna

(Väckt av Ole Bjørn Kraft, Urho Kähönen och Hugo Osvald)

De uppgifter, som åvilar de högt utvecklade, industrialiserade staterna beträffande medverkan vid utvecklingen av den långa raden av nya stater, som under senare år kommit till, är av mycket stor omfattning. Även Norden har härvidlag ett betydande ansvar. Till största delen måste de insatser, varom här är fråga, få formen av nationella bidrag till FN, dess organ eller andra världsomspännande organisationer. För dylika bidrag måste varje land självt svara. Då det emellertid är fråga om lokalt begränsade projekt av sådan storleksordning, att de kan utföras i våra länders egen regi, uppkommer frågan, om inte uppgiften med fördel skulle kunna lösas genom nordisk samverkan. Innan vi kommer in på detta spørsmål, skall några allmänna synpunkter på hjälpen till de nya staterna anföras.

I augusti månad innevarande år hölls i Rehovot i Israel en internationell konferens över temat »vetenskapens roll för de nya staternas utveckling». Till konferensen hade inbjudits dels vetenskapsmän från ett stort antal länder i Europa, Amerika, Asien och Australien ävensom representanter för UNESCO, FAO och andra organisationer, dels politiskt, administrativt eller kulturellt ledande personer i ett stort antal av de nya staterna. Avsikten med konferensen var nämligen att sammanföra vetenskapsmän och företrädare för de nya staterna till gemensamma överläggningar om medlen och vägarna att snabbt åstadkomma en höjning av den ekonomiska, sociala och kulturella standarden i de nya staterna. I allt deltog 127 personer från 41 länder inom sex kontinenter. Vissa allmänna slutsatser kan dragas av vad som framkom under konferensen.

Intresset samlades kring huvudsakligen två grupper av problem, nämligen dels utbildningsfrågorna, dels spørsmål direkt sammanhängande med näringslivets utveckling. Vad utbildningsfrågorna beträffar rådde vid konferensen allmänt den uppfattningen, att utbildningsanstalter om möjligt bör anordnas i de områden, där eleverna vid dessa framdeles skall verka. Då ungdomar från de nya staterna sändes till universitet i de gamla länderna, kommer de ofta in i för dem helt främmande miljöer, där många av dem inte kan komma till sin rätt. Ofta är de erfarenheter, de gör vid dessa främmande utbildningsanstalter, ej omedelbart tillämpliga i deras blivande arbete i hemlandet. Å andra sidan inträffar det icke sällan, att de bästa

av studenterna efter avlagda examina finner det fördelaktigare att stanna kvar i det land, där de fått sin utbildning, än att återvända till hemlandet. I de flesta fall skulle det därför vara fördelaktigast att på lämpliga platser upprätta regionala utbildningscentra, dit lärarkrafter från de högt utvecklade länderna kan komma för att där tillbringa en mera avsevärd tid och delta i utbildningsarbetet. Läroanstalterna av denna typ bör bli attraktiva för ungdomar från regionen.

I fråga om näringslivets utveckling är det felaktigt att föreställa sig, att all kraft måste sättas in på en snabb industrialisering av vederbörandes land. Eftersom i de flesta av de nya staterna jordbruket sysselsätter två tredjedelar eller mera av befolkningen, bör i första hand i stället jordbruket utvecklas och den för en senare industrialisering behövligen produktionen av livsmedel på allt sätt främjas. På många håll skulle torra och vattenfattiga trakter kunna förvandlas till goda jordbruksområden, därest erforderliga bevattningsanordningar kunde komma till stånd.

I de flesta av de nya staterna utgör de svåra förhärjande infektionssjukdomarna, malaria, sömnsjuka (som angriper både människor och husdjur), blodmasksjukdomar m. fl. allvarliga hinder för utvecklingen.

De mest trängande behoven kan därför sägas vara: föda, hälsovård och utbildning. Åtgärder i syfte att tillgodose dessa behov måste såvitt möjligt samordnas. Hälsovårdsproblemen torde liksom hittills lämpligen böra handhas av WHO.

Uppenbarligen skulle åtskilliga av de projekt såväl rörande utbildning som näringslivets uppbyggnad, som kan komma i fråga, lämpa sig att genomföras bilateralt genom direkt samverkan mellan givare och mottagare. Om på detta sätt ett land direkt engagerar sig för en bestämd uppgift, torde intresset där bli större och möjligheterna att både på statlig väg och från enskilda skaffa medel betydligt underlättas. Otvivelaktigt bör vi framdeles i vidgad utsträckning inrikta vår hjälpverksamhet på insatser av dylik art.

På grund av arbetsuppgifternas storleksordning torde det i regel vara naturligt, att de nordiska länderna enades om att gemensamt genomföra vissa projekt. Det synes t. ex. uppenbart, att det erfordras de nordiska ländernas samlade tillgångar för att grunda och upprätthålla ett större regionalt utbildningscentrum av den art, som ovan nämnts. Tillräckliga resurser måste sättas in från början för att säkra ett gott resultat. Motsvarande torde gälla beträffande de större jordbruksprogram, om vilkas realiserande det kan bli fråga. Även i sådant fall torde fordras en samlad insats från de nordiska länderna inom ett eller ett par områden, för att framgång skall kunna nås.

Stor omsorg bör från början nedläggas på urvalet av de projekt, som kan komma i fråga. Felinvesteringar torde tidigare i många fall ha gjorts, därför att man driven av iver satt i gång med ett företag utan att tillräckligt noggrant ha förberett detta. Av vikt är, att t. ex. psykologiska, naturgeografiska och tekniska förutsättningar först noga penetreras.

Vad härefter angår själva formen för stödet bör uppmärksammas, att

olika metoder kan komma i fråga. Viktigt är, att vi lämnar icke blott peku- niärt stöd utan även släpper till personella resurser. Man har vad angår bidragen att välja mellan att lämna dem som lån eller som gåva. Uppgö- relse torde i varje särskilt fall böra träffas med vederbörande land om den form, som i det särskilda fallet befinnes lämplig.

Mot nordiskt samarbete på detta område har invänts, att det leder till en onödigt tillkrånglad administration. Invändningar avseende sådana svårig- heter torde vara överdrivna. Det nordiska samarbetet kring Korea-sjukhuset torde bäst ha visat, att samverkan kring ett väl genomtänkt projekt kan genomföras framgångsrikt. Inte minst är det av vikt, att de nordiska län- derna uppträder gemensamt ute i de nya staterna och där skaffar begreppet Norden en allmän goodwill, en goodwill, som kommer alla våra länder till godo. Frånvaron av koloniala intressen gör förutsättningarna härför särskilt gynnsamma för de nordiska länderna. Den pedagogiska effekten bör ej hel- ler underskattas. För de nya länderna bör detta samarbete tjäna som ett gott exempel. De får direkt lära sig, huru suveräna stater kan samarbeta för att lösa viktiga klart angivna uppgifter. Viljan och förmågan till dylik samverkan torde på längre sikt vara ett villkor för dessa länders egen ut- veckling.

Under hänvisning till det anförda får vi hemställa,

att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna att skyndsamt företaga en gemensam undersökning av möjlig- heterna att samfällt upprätta ett regionalt utbildningscent- rum, exempelvis i någon del av Afrika, och att likaså sam- fällt igångsätta något jordbruks- eller bevattningsprojekt i något annat land, exempelvis i Asiens torrområden.

Köbenhavn, Helsingfors och Stockholm den 17 december 1960

Ole Bjørn Kraft

Urho Kähönen

Hugo Oswald

BILAGA**Yttranden över medlemsförslaget****D a n m a r k****Udenrigsministeriet:**

— — — meddeler udenrigsministeriet, at den danske regering for nylig har nedsat et udvalg med den opgave at udarbejde et forslag til regeringen om den fremtidige tilrettelæggelse og udvidelse af Danmarks bistand til udviklingslandene. Dette udvalg har bl. a. fået pålagt den opgave at undersøge de projekter, der fra forskellig side fremsættes om en særlig indsats for teknisk bistand, og spørgsmålet om et nordisk samarbejde.

Der er således fra dansk side positiv interesse for iværksættelsen af et fællesnordisk projekt i et udviklingsland eller i Norden ligesom for anden form for nordisk samarbejde på dette område; man er fra dansk side rede til at deltage i en nærmere drøftelse mellem sagkyndige fra de nordiske lande med henblik på at tage stilling til konkrete projekter som det foreliggende.

København, den 28. januar 1961

(sign.)

Landbrugsministeriet har i skrivelse den 4 februari 1961 meddelat, att det »kan henholde sig» till Udenrigsministeriets yttrande (se ovan).

Mellempfolkeligt Samvirke:

Den i dette forslag fremsatte plan om muligheden for på fælles nordisk basis at oprette et regionalt uddannelsescentrum, eksempelvis i Afrika, synes at ligge nær op ad en plan, Mellempfolkeligt Samvirkes formand, professor, dr. phil. Mogens Pihl, fremsatte i et foredrag på den i forslaget omtalte konference i Rehovot i Israel, og som han har haft lejlighed til at diskutere i detaljer med en af forslagsstillerne, professor Hugo Osvald, der ligeledes deltog i konferencen. Såfremt Nordisk Råd skulle ønske supplerende oplysninger fra professor Pihl vedrørende dette forslag, er han gerne til rådets disposition.

København, den 16. februar 1961

For Mellempfolkeligt Samvirke

Kjeld Juel

Finland

Ministeriet för utrikesärendena, handels- och industriministeriet, Finlands Unesco-kommission, Helsingfors universitet och Maaseudun nuorten liitto (Landsbygdens ungdomsförbund):

Se Sak A 21.

Svensk ungdom:

I förslagets motivering diskuteras frågan om utbildning av teknisk och förvaltningspersonal för utvecklingsländerna: motionärerna omfattar för sin del tanken, att dylika utbildningscentra närmast borde grundas inom de områden, där »eleverna framdeles skall verka». Detta motiveras bland annat med att de gamla ländernas universitet representerar alltför främmande miljöer och att de erfarenheter, eleverna kan göra där, inte omedelbart är tillämpliga i deras hemländer.

Flera invändningar kan riktas mot denna uppfattning. Högre akademisk utbildning och undervisning i tekniska ämnen måste av naturliga skäl motsvara i stort sett samma normer oberoende av undervisningsort. Större differentiering och beaktande av olika regionala behov blir däremot aktuellt vid undervisning på mellannivå och vid undervisning i olika förvaltningsämnen och dylikt. Denna differentiering förutsätter troligen, att man lösgör sig från den ram, inom vilken motsvarande undervisning bedrivs i de industrialiserade ländernas lärosäten. Den naturliga lösningen är, att man grundar nya skolor separat från de tidigare undervisningsanstalterna men ändå så nära, att de oundgängliga behoven av personal, apparatur m. m. kan tillfredsställas. Eliassons m. fl. medlemsförslag om utbildning av administratörer för de nya staterna [se Sak A 25] beskriver i detalj och på ett övertygande sätt, hur detta arrangemang i praktiken kan realiseras.

Ytterligare ett — och avgörande — argument talar för att man skall låta denna utbildning äga rum i de industrialiserade länderna. En tillräckligt lång vistelse i ett nordiskt land kan knappast undgå att påverka de utländska gästerna, kvarlämna bestående intryck av nordisk rättsordning, kultur och livsstil. Vi har här ett utmärkt tillfälle att göra en kulturpolitisk insats i större skala, samtidigt som vi ökar Nordens internationella goodwill.

En allmän strävan speciellt efter andra världskriget har varit att försöka ge den studerande ungdomen i olika länder tillfälle att bedriva åtminstone en del av sina studier i ett annat land än i sitt eget. Inget vägande skäl har framlagts för att man i just denna aktuella fråga skulle frångå den linjen.

Motionärernas förslag angående stöd åt samnordiska jordbruks- och bevakningsprojekt i Asiens torrområden är väl motiverat och värt att understödas.

Helsingfors den 1 februari 1961

(*sign.*)

S v e r i g e

Universitetskanslersämbetet, nämnden för internationella expert- och stipendieärenden, svenska unescorådet, administrationsutredningen för biståndet till utvecklingsländerna, Centralkommittén för svenskt tekniskt bistånd, Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbund, Högerens ungdomsförbund, Svenska landsbygdens ungdomsförbund, Sveriges industriförbund, Sveriges allmänna exportförening och Sveriges lantbruksförbund:

Se Sak A 21.

Medlemsförslag

om införande av likartad obligatorisk tjänstepension

(Väckt av Anders Pettersson)

En lagstiftning om allmän tjänstepensionering har efter långvariga politiska strider under år 1959 antagits i Sverige. Den har redan börjat göra sina verkningar gällande. Sålunda har bl. a. inbetalningarna till pensionsfonderna börjat i år.

Denna lagstiftning har redan visat sig komma att få återverkningar på den gemensamma nordiska arbetsmarknaden framför allt på grund av skilljaktigheter i den allmänna uppläggningsen av pensionsbestämmelserna i de olika länderna. Hithörande frågor behandlades av Nordiska rådet vid dess föregående session. Då antogs en rekommendation, som syftade till att Sverige skulle ändra sina regler så, att medborgare i de nordiska länderna erhöles samma förmåner av tjänstepensioneringen som svenska medborgare.

Vid detta tillfälle motsatte jag mig, att man i den svenska lagstiftningen skulle införa särskilda regler för medborgare från övriga nordiska länder. Den riktiga lösningen av frågan vore enligt min mening, att samtliga nordiska länder införde en obligatorisk allmän tjänstepensionering. Ehuru jag i Sverige tidigare motsatt mig reformens genomförande, vill jag dock förorda nämnda lösning. För att nå överensstämmelse mellan länderna bör likartade system skapas i alla de nordiska länderna. Icke minst är det behövt av hänsyn till näringslivets krav. De inhördes konkurrensvillkoren mellan länderna förskjutes i hög grad för närvarande, då endast de svenska företagarna är belastade av pensionsavgifterna.

Med åberopande av det anförda får jag hemställa,

att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna i Danmark, Finland, Island och Norge att i sina länder låta införa obligatorisk tjänstepensionering av samma art som den i Sverige antagna.

Dahl den 21 december 1960

Anders Pettersson

*BILAGA 1***PM rörande de viktigaste bestämmelserna i den svenska lagen om tjänstepensionering (ATP)**

Enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension avser försäkringen att bereda ålders-, förtids- och familjepension utöver folkpensionen. Rätten till pension grundas på inkomst av förvärvsarbete, vilken inkomst också ligger till grund för beräkningen av avgifter till försäkringen (1 §). Svenska medborgare är försäkrade från och med det kalenderår, varunder de fyller 16 år. Detsamma gäller utlänningar, som är mantalsskrivna i Sverige. En person, som inte längre är svensk medborgare eller här i riket mantalsskriven utlänning men som tidigare tillgodoräknats pensionspoäng, anses alltså vara försäkrad (2 §).

För varje år skall för sådana försäkrade, som är svenska medborgare eller här i riket bosatta utlänningar, beräknas pensionsgrundande inkomst. Sådan inkomst beräknas dock ej för år, varunder den försäkrade avlidit eller för år efter det då han fyllt 65 år. Inte heller beräknas sådan inkomst för tidigare år, då den försäkrade åtnjutit ålderspension från tilläggspensioneringen eller invalidpension eller sjukbidrag enligt folkpensioneringslagen. Utgår invalidpensionen enligt 3 § 2 mom. andra stycket i sistnämnda lag skall dock pensionsgrundande inkomst beräknas. Den pensionsgrundande inkomsten beräknas på grundval av inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete (4 §).

Med inkomst av anställning avses den lön i pengar eller naturaförmåner i form av kost eller bostad, som en försäkrad åtnjutit såsom arbetstagare i allmän eller enskild tjänst. Har lönen från en och samme arbetsgivare under ett år inte uppgått till 300 kronor räknas den dock inte till inkomst av anställning. Om en försäkrad utfört arbete för annans räkning utan att vara anställd i dennes tjänst, kan den försäkrade och den som utgivit ersättning komma överens om att ersättningen skall anses som inkomst av anställning, dock endast då fråga är om ersättning i pengar, som uppgått till minst 300 kronor under ett år. Särskilda bestämmelser gäller vid anställning hos arbetsgivare, som är bosatt utom riket eller som är utländsk juridisk person.

Med inkomst av annat förvärvsarbete avses inkomst av här i riket bedrivna rörelse, inkomst av här belägen jordbruksfastighet, som brukas av den försäkrade själv, samt ersättning i pengar för arbete för annans räkning, allt i den mån inkomsten inte skall hänföras till inkomst av anställning. Om inkomsten av rörelse, av jordbruksfastighet eller av arbete för annans räkning inte uppgår till 500 kronor under ett år, räknas den inte med (6 §).

Inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete under ett

visst år skall beräknas på grundval av den försäkrades taxering till statlig inkomstskatt avseende nämnda år.

Den pensionsgrundande inkomsten utgöres av summan av inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete i den mån summan överstiger basbeloppet vid årets början. Olika begränsningar gäller dock, och enligt särskilda regler skall i vissa fall endast del av den sammanlagda inkomsten beaktas vid beräkning av den pensionsgrundande inkomsten.

Varje års pensionsgrundande inkomst skall omvandlas i pensionspoäng, som utgöres av den pensionsgrundande inkomsten delad med basbeloppet vid årets ingång. Beräkningen göres med två decimaler. I den mån den pensionsgrundande inkomsten härrör från inkomst av annat förvärvsarbete, tillgodoräknas pensionspoäng, endast om pensionsavgift till fullo erlagts för den delen av den pensionsgrundande inkomsten. Oavsett om avgiftsbetalningen fullgjorts, tillgodoräknas dock poäng för det år, varunder den försäkrade fyller 65 år eller, vid ansökan om annan pension än ålderspension från 67 års ålder, för de två år, som föregår det år, då pension skall börja utgå. Särskilda bestämmelser gäller, då en försäkrad åtnjuter tilläggspension i form av förtidspension.

Basbeloppet utgör 4 000 kronor i 1957 års penningvärde. Det är indexerat, och dess aktuella storlek erhålles genom multiplikation av nyss nämnda belopp med ett bråk med det aktuella pensionspristalet enligt folkpensioneringslagen i täljaren och pensionspristalet för december 1957, som var 119, i nämnaren. Avrundning sker till närmaste hundratal kronor (10 §).

En försäkrad kan göra anmälan om undantagande från försäkringen såvitt angår inkomst av annat förvärvsarbete. Sådant undantagande innebär, att hänsyn inte skall tagas till inkomst av annat förvärvsarbete vid beräkningen av den försäkrades pensionsgrundande inkomst.

En huvudorganisation av arbetstagare kan före den 1 juli 1961 under vissa förutsättningar genom kollektivavtal komma överens med arbetsgivarparten om undantagande från försäkringen såvitt rör inkomst av arbete, som avses med avtalet. Kollektivavtal om undantagande skall registreras hos riksförsäkringsanstalten.

Rätt till ålderspension föreligger från och med den månad, varunder den försäkrade fyller 67 år, under förutsättning att pensionspoäng tillgodoräknats honom för minst tre eller, i fråga om utlänning, minst tio år (11 § 1 st.).

Ålderspensionen utgör 60 procent av produkten av basbeloppet för den månad, som pensionen avser, och medeltalet av de pensionspoäng, som tillgodoräknats den försäkrade. Om pensionspoäng tillgodoräknats honom för mer än 15 år, skall medeltalet beräknas på de 15 högsta poängtalerna. Har pensionspoäng tillgodoräknats den försäkrade för mindre än 30 år, reduceras pensionen med 1/30 för varje år, som fattas i detta antal. Lagen innehåller även bestämmelser för de fall, då undantagande ägt rum för försäk-

rad eller om han försummat att erlägga egen avgift på inkomst av annat förvärvsarbete.

Den försäkrade äger valfrihet att ta ut ålderspensionen före eller efter den förut angivna generella pensionsåldern. Ålderspensionen får dock uppbäras tidigast från och med den månad, då han uppnår 63 års ålder (11 § 2 st.). Om ålderspensionen uttages före eller efter den generella pensionsåldern, minskas resp. ökas pensionen med 0,6 procent för varje månad, som, då pensionen börjar utgå, återstår till resp. förflutit från ingången av den månad, varunder den försäkrade fyller 67 år. Hänsyn tas därvid dock ej till tid efter den månad, under vilken den försäkrade fyllt 70 år (13 §).

Förtidspension utgår till försäkrad, som på grund av nedsättning i arbetsförmågan, som inträffat efter det han blev försäkrad enligt ATP, åtnjuter folkpension i form av invalidpension eller sjukbidrag. Beträffande utlänning förutsättes tillika, att pensionspoäng tillgodoräknas honom för minst 5 år (14 §). Är nedsättning av arbetsförmågan fullständig, utges hel förtidspension. I annat fall utges 60 procent av hel förtidspension (15 §).

Enligt lagens 15—17 §§ kan hel förtidspension utgå även i vissa andra fall.

Familjepension utgår i form av änkepension och barnpension. Änkepension utgår till änka, som ingått äktenskap med den försäkrade senast den dag, då han fyllde 60 år, förutsatt att äktenskapet varat minst 5 år. Hade makarna vid mannens död gemensamma barn, utgår änkepension, även om dessa villkor ej är uppfyllda. Barnpension utgår till den försäkrades barn under 19 år (22, 23 och 25 §§).

Om endast en efterlevande finnes, som har rätt till familjepension, utgör familjepensionen 40 procent av hel förtidspension, som den försäkrade uppbär vid dödsfallet eller skulle ha varit berättigad till vid total förlust av arbetsförmågan, eller, om han uppbär ålderspension vid dödsfallet, av den från 67 år utgående ålderspensionen. För två sådana efterlevande utgör familjepensionernas sammanlagda belopp 50 procent, för tre 60 procent, för fyra 70 procent och för fem eller flera 80 procent av ålders- eller förtidspensionen (24, 26 och 27 §§).

Tilläggs pensioneringen finansieras genom avgifter och avkastning av den med avgifter uppbyggda allmänna pensionsfonden (31 §). Konungen med riksdagen fastställer procentsats för uttaget av avgifter till försäkringen (32 §). Genom lag den 28 maj 1959 (nr 292) har procentsatsen bestämts till 3 för 1960, 4 för 1961, 5 för 1962, 6 för 1963 och 7 för 1964.

Beträffande arbetsgivarnas avgifter stadgas, att en arbetsgivare för varje år skall erlägga avgift efter den för året gällande procentsatsen på summan av vad han under året utgivit till sina arbetstagare i lön i pengar eller naturaförmåner eller i annan ersättning i pengar, som enligt överenskomelse mellan honom och den som utfört arbete för hans räkning, skall anses såsom inkomst av anställning. Från den nämnda summan skall dock vid avgiftsberäkningen göras vissa avdrag, varom lagen ger särskilda anvisningar.

Om inkomst av annat förvärvsarbete ingår i den pensionsgrundande in-

komsten, skall den försäkrade själv erlägga avgift med den för året gällande procentsatsen på den del av den pensionsgrundande inkomsten, som härrör från inkomst av annat förvärvsarbete. Befrielse från avgift förutsättes kunna förekomma i vissa fall enligt vad därom särskilt kommer att stadgas (34 §).

Konungen med riksdagen förordnar om debitering och uppbörd av avgifterna (35 §).

Klagan över beslut av lokalt pensionsorgan skall föras genom besvär hos riksförsäkringsanstalten i egenskap av pensionsmyndighet. Över riksförsäkringsanstaltens beslut föres klagan genom besvär hos Konungen i statsrådet. Fullföljd av talan är i regel inte tillåten annat än efter tillstånd av riksförsäkringsanstalten. Besvärstiden utgör tre veckor från det klaganden fick del av beslutet; för menighet är besvärstiden fem veckor. Riksförsäkringsanstaltens och lokalt organs beslut länder till efterrättelse utan hinder av förd klagan.

Lagen om ATP trädde i kraft den 1 januari 1960. Pension skall dock inte utgå före den 1 januari 1963 (56 §). Särskilda övergångsbestämmelser har utfärdats.

Stockholm den 24 januari 1961

BILAGA 2

PM rörande försäkringsskydd åt personer i privaträttsligt arbetsförhållande i Finland

(Utarbetad inom Finlands socialministerium på basen av pensionskommitténs den 30 augusti 1960 avgivna betänkande)

Det viktigaste lagstadgade försäkringsskyddet utgöres f. n. av den i stöd av folkpensionslagen (347/56) utgående folkpensionen. Såsom komplement till densamma bör närmast nämnas i 5 § lagen om socialhjälp åsyftat underhåll, som dock icke är pension. Förutom dessa utgår lagenliga pensioner bl. a. i stöd av olycksfallsförsäkringslagen (608/48) och trafikförsäkringslagen (279/59).

På frivillig väg kan försäkringsskydd erhållas bl. a. i stöd av de pensions- och personförsäkringar, som beviljas av privata försäkringsbolag och av vilka de förstnämnda beviljas antingen såsom person- eller grupp-försäkringar. Gruppensionsförsäkringen kan även genomföras sålunda, att för resp. grupp försäkringstagare grundas en pensionskassa i stöd av lagen om understödskassor (471/42). Jämväl kan ett försäkringssystem, som baserar sig på arbetsförhållandet, förverkligas sålunda, att arbetsgivaren i stöd av

lagen om pensionsstiftelse (469/55) grundar en pensionsstiftelse. Tämliken allmänt praktiseras även ett sådant förfarande, att arbetsgivarna, då arbetsförhållandet varit långvarigt, erlägger åt sina ålderstigna eller arbetsoförmögna arbetstagare pensioner, som utgår direkt ur företagets medel, utan att använda sig av försäkring eller pensionsstiftelse. Slutligen bör anföras de besparingar, som göres av resp. enskilda personer för ökandet av sin sociala trygghet, ehuru dessa i praktiken icke kan tillmätas ett större värde, i synnerhet om det rör sig om bankdepositioner.

1. Folkpensioner

Såsom känt är, på några få undantag när, samtliga personer, som fyllt 16 år, i stöd av lagen om folkpension försäkrade för ålderdom och arbetsoförmåga. Folkpensionen består av en grundpension på 2 900 mark i månaden samt en understödsdel, vars storlek är beroende av försäkringstagarens inkomst- och förmögenhetsförhållanden. Den sistnämndas fulltaliga belopp framgår ur tabell 1.

Understödsdelen erlägges till sitt fulla belopp, såvitt försäkringstagarens i lagen om folkpension närmare preciserade inkomster icke överstiger i tabellen angivna inkomstgränser. Om däremot årsinkomsten överstiger inkomstgränsen, avdrages från understödsdelen hälften av skillnaden mellan årsinkomsten och inkomstgränsen. Såväl folkpensionens grunddel som dess understödsdel är bundna vid levnadskostnadsindex. Såsom åldersgräns för utfående av folkpension har fastställts 65 års ålder. Ensamstående kvinnlig försäkrad med små inkomster kan tilldelas s. k. ålderdomsstöd redan vid 60 års ålder. Då inkomster, som överskjuter de såsom inkomstgräns angivna inkomsterna, inverkar minskande på de pensionsbelopp, som skall utbetalas och en dylik minskning av folkpensionen i praktiken vore ägnad att minska arbetstagarnas och arbetsgivarnas intresse för skapandet av privat pensionskydd, ingår i lagen om folkpension ett stadgande, enligt vilket vid beräkandet av understödsdelen icke medräknas den pension, som utgår i stöd av frivillig ålderdoms-, invaliditets- eller familjepensionsförsäkring eller på grund av tjänsteförhållande eller sytningsförbindelse. Denna s. k. prioritetsskydd får uppgå till högst 66 000 mk i året. I vissa fall har arbetsgivarparten sökt ordna frågan rörande den i stöd av tjänsteförhållandet utgående pensionen i form av garantiförsäkring, så att arbetstagaren tillförsäkras ett visst belopp, i vilket tjänstepensionen och folkpensionen inkluderats.

2. 5 § lagen om socialhjälp

Enligt vår lagstiftning har arbetsgivaren sedan gammalt varit skyldig att sörja för sådana arbetstagares utkomst, vilka under en lång tid varit i hans tjänst, i fall dessa blivit arbetsoförmögna på grund av sjukdom eller ålderdom. Detta stadgande kvarstår i lagens om socialhjälp 5 §. Förutsättningar för de förpliktelser, som i stöd av sagda paragraf ankommer på arbetsgivarparten är:

1. att arbetstagaren, sedan han fyllt 20 år, har varit anställd hos samma arbetsgivare eller tjänat i samma rörelse eller företag minst 20 år;
2. att han under denna tid på grund av sjukdom eller annan orsak förlorat sin arbetsförmåga i sådan utsträckning, att han icke kan försörja sig genom arbete; och
3. att han icke kan erhålla sin utkomst genom makes eller barns omvårdnad.

3. Övriga pensioner, som grundar sig på lag

I stöd av olycksfallsförsäkringen erlägges pension på grund av arbetsoförmåga, såvitt i arbetet inträffad olyckshändelse eller yrkessjukdom har lett till varaktig eller långvarig arbetsoförmåga. På grund av arbetsoförmåga utgående pension är beroende, förutom på vederbörandes invaliditetsgrad och familjeförhållanden, även av de inkomster försäkringstagaren har haft före olyckshändelsen. Såsom exempel kan nämnas, att en helt ensamstående invalid har rätt till en pension utgående med 60 % av hans tidigare lön och en familjeförsörjare, beroende på familjens storlek, ända till 90 % av löneinkomsten. Den tid, under vilken den försäkrade varit anställd av sin arbetsgivare, är i dessa fall icke utslagsgivande för pensionens storlek. I de fall, då olycksfallet har lett till arbetstagarens död, erlägges familjepension.

Åt person, som åsamkats kroppsskada genom olycksfall i trafiken, erlägges i stöd av trafikförsäkringen ett fortsatt understöd eller pension på grund av arbetsoförmåga, vars storlek motsvarar vederbörandes uteblivna inkomst. Ävenledes utbetalas familjepension i de fall, då trafikolyckan krävt dödsoffer. Sålunda avviker trafikförsäkringen från olycksfallsförsäkringen bl. a. i det avseendet, att den omfattar principen om full ersättning. Såväl olycksfalls- som trafikförsäkringspensionerna är bundna vid levnadskostnadsindex.

Ytterligare är det skäl att nämna lagen om skada ådragen i militärtjänst, i stöd av vilken lag pension bör utgå i de fall, då arbetsoförmågan är varaktig eller långvarig eller skadan har lett till vederbörandes död, förutsatt att militärtjänsten utgör orsak till dessa omständigheter.

Även de statsanställdas rätt till pension har tryggats på legislativ väg.

Personer, som utövar sjömansyrket, har tillförsäkrats pensionsförmåner i stöd av lagen om sjömanspensioner (72/56).

4. Av försäkringsbolag beviljade försäkringar

Av försäkringsbolag beviljade pensionsförsäkringar är antingen person- eller grupp-försäkringar. Den försäkringsverksamhet, som avser tryggande av pension åt enskilda personer, äger ingen nämnvärd betydelse, ity att densamma omfattar endast 2 000 personer.

Gruppensionsförsäkringar sammanhänger vanligtvis med tjänsteförhållandet. I de flesta fall ingår anslutningen till försäkringen i arbetsöverenskommelsen. Denna försäkringsform är halvt obligatorisk. Anslutningen till försäkringen är obligatorisk för samtliga anställda eller ock för en viss

grupp, som arbetar inom företaget. Sätillvida är försäkringen dock frivillig, att anslutningen till densamma lämnats beroende av arbetsgivarens prövning. För gruppensionsförsäkringens villkor överenskommes särskilt för resp. olika grupper, och i praktiken förekommer flera olika former av densamma. De i stöd av pensionsförsäkringen utgående pensionerna varierar i tämligen hög grad, och utgår den största pensionen med 60 % av den försäkrades lön. Såvitt pension, som utgår på grund av arbetsoförmåga, ingår i försäkringen, har man sökt fastställa dess storlek till samma belopp som den maximala ålderdomspensionen. Ytterligare är det skäl att framhålla den egentliga livförsäkringsverksamheten. Antalet livförsäkringar, som var i kraft vid utgången av år 1958, uppgick till 2 miljoner. Den genomsnittliga försäkringssumman per försäkringstagare utgjorde ca 157 000 mark. Dessutom uppgår antalet personer, som är anslutna till gruppen av livförsäkrade till 300 000, och är medelvärdet för försäkringsbeloppet i sistnämnda fall 15 000 mark per person. Under senaste tid har de försäkringar blivit allt populärare, där försäkringsskyddet i första hand fäster avseende vid den försäkrades frånfälle och vid vilka även ersättning kan utgå åt vederbörande under tider för sjukdom och arbetsoförmåga.

5. Pensionskassor

Pensionsförsäkring för försäkringstagargrupper kan genomföras sålunda, att för resp. grupp försäkringstagare grundas en pensionskassa i stöd av lagen om understöds-kassor. Samtliga pensionskassor av mera vittbärande betydelse har fått sin tillkomst på basen av arbetsförhållandet. Uppbärandet av medel för ifrågavarande pensionskassor sker i form av försäkringspremier, och kan dessa erläggas till kassan såväl av arbetsgivaren som arbetstagaren. Av statistiken framgår, att arbetsgivarnas andel av försäkringspremierna uppgår till 70 %, medan arbetstagarparten svarar för den resterande delen.

6. Pensionsstiftelser

Ett pensionssystem, som baserar sig på arbetsförhållandet, kan förverkligas även sålunda, att arbetsgivare vid sitt företag grundar en pensionsstiftelse i stöd av lagen om pensionsstiftelser. En dylik pensionsstiftelse skiljer sig från en pensionskassa bl. a. däri, att arbetstagare icke äger rätt att taga del i finansieringen av pensionerna, varför denna helt faller på arbetsgivarparten. Pensionsstiftelsen har under senaste tid blivit synnerligen gynnad såsom försäkringsform.

7. Pensioner utbetalade direkt av arbetsgivare

Tämligen allmänt är, att arbetsgivare, då arbetsförhållandet varit långvarigt, erlägger åt sina ålderstigna eller arbetsoförmögna arbetstagare pensioner, som utgår direkt ur företagets medel, utan att använda sig av försäkring eller pensionsstiftelse. Härvid kan det dels röra sig om fullföljandet av den underhållsplikt, varom stadgas i 5 § lagen om socialhjälp, men i praktiken utbetalas dylika pensioner vanligen frivilligt även i de fall, i avseende

å vilka sagda paragraf icke uttryckligen bör tillämpas. I flera fall efterföljes härvid en särskild pensionsstadga. Ibland fastställs pensionens storlek i stöd av prövning i varje enskilt fall. Såsom förutsättning för erhållande av pension har i allmänhet ställts endast den i pensionsstadgan fastställda minimitjänstetiden, t. ex. 20 år, och uppnådd pensionsålder eller att vederbörande dessförinnan blivit arbetsoförmögen. Däremot har man åtminstone inom industrin och affärlivet frångått principen om att pensionens storlek bestäms med beaktade av pensionstagarens behov av vård.

Från Arbetsgivarnas i Finland centralförbunds sida har till arbetsgivarna givits en rekommendation, enligt vilken man skulle övergå till fast bestämda pensioner, vilkas storlek skulle vara för män, som erhåller folkpension 5 000 mark i månaden och för kvinnor 4 500 mark i månaden. Såvitt pensionstagarer icke äger rätt att uppbära folkpension, komme enligt sagda förslag av arbetsgivaren utbetalda pensioner att variera i storlek och beroende på dyrtorsgrupp uppgå från 9 500—11 000 mark i månaden. Pensioner åt s. k. funktionärer är ofta större och fullständigare än de tidigare nämnda s. k. arbetarpensionerna. Procentuella pensioner är härvid vanligast.

De i det tidigare nämnda uppgifterna berör närmast organiserade arbetsgivare. Dock synes sagda rekommendation i särdeles stor omfattning tillämpas även inom icke organiserade arbetsgivarkretsar. Sålunda är det icke sällsynt, att man på landsorten tillämpar lagens om socialhjälp 5 § bokstavligen så, att en gammal tjänare av sin arbetsgivare tilldelas understöd in natura. Dessutom äro s. k. sytningar på landsorten den vanligast förekommande pensionsformen.

BILAGA 3

Yttranden över medlemsförslaget

D a n m a r k

Socialministeriet har i skrivelse den 10 februari 1961 meddelat, att det i ministeriet icke »foreligger planer om udarbejdelse af forslag til lovgivning af den omhandlede art».

N o r g e

Sosialdepartementet:

Den 9. desember 1960 ble det inngått en avtale mellom Landsorganisasjonen i Norge og Norsk arbeidsgiverforening om innføring av tariff-festet pensjon. Avtalen antas å ville omfatte ca. 250 000 arbeidstakere, muligens flere.

For enkelte yrkesgrupper som sjømenn, skogsarbeidere, fiskere og apotekspersonale, er det tidligere opprettet tjenstepensjonsordning ved lov. Det antas at de grupper som fremdeles ikke går inn under noen tilleggspensjonsordning, vil ta opp pensjonsspørsmålet i den nærmeste framtid.

Oslo, 4. februar 1961

Etter fullmakt

K. J. Øksnes

Kaare Salvesen

Regeringsförslag

om inrättande av nordiskt kontaktorgan för jordbruks- spørsmål

(Väckt av Norges regering)

Når det gjelder det spørsmål som er reist i Nordisk Råds presidiums brev av 8. november 1960 om problemer med hensyn til de nordiske lands handel med jordbruksvarer sett i sammenheng med jordbrukspolitikken i de enkelte land mener Den nordiske ministerkomité for økonomisk samarbeid at en forberedelse av drøftinger om disse viktige problemer må finne sted i samråd med landbruksorganisasjonene i de nordiske land. Med sikte på dette og også for å få permanente kontakter mellom myndighetene og landbruksorganisasjonene i de nordiske land foreslår ministerkomitéen at det opprettes en permanent nordisk kontaktkomité for jordbruksspørsmål. Forslaget følger vedlagt [*se Tillägg*].

Oslo, 27. desember 1960

På vegne av Den nordiske ministerkomité for økonomisk samarbeid

Arne Skaug

TILLÄGG

Förslag om inrättande av nordiskt kontaktorgan för jordbruksspørsmål

1. De nordiske landes regeringer nedsætter et særligt kontaktudvalg vedrørende landbrugsspørsmål.

Udvalget sammensættes af repræsentanter for regeringsmyndigheder samt et tilsvarende antal repræsentanter udpeget af landbrugsorganisationerne.

2. Udvalget har til opgave at følge udviklingen i produktion og afsætning af landbrugsvarer i de nordiske lande samt drøfte sådanne konkrete problemer, som måtte foreligge såvel for samhandelen med landbrugsvarer inden for Norden som i forbindelse med landbrugseksperten til tredielande.

Udvalget vil endvidere kunne drøfte andre sådanne spørgsmål, som der måtte være behov for at få behandlet på nordisk basis.

3. Udvalget træder sammen, når et af landene fremsætter ønske derom, dog mindst én gang om året.

BILAGA 1

PM rörande dansk jordbrukspolitik

(Utarbetad på uppdrag av Nordiska ekonomiska samarbetsutskottet)

1. Landbrugspolitikkens mål

Dansk landbrug er i modsætning til landbruget i de øvrige nordiske lande og i øvrigt også de fleste vesteuropæiske lande et udpræget eksporterhverv. Eksporten af landbrugsvarer er dog i betydelig grad koncentreret på de animalske, højt forædlede produkter — smør, ost, bacon og kød, af hvilke 65—75 % af den nationale produktion eksporteres, medens der for andre produkters vedkommende er tale om import.

Værdien af den danske landbrugseksport, incl. konserves, har i de senere år udgjort ca. 55 % af provenuet af landets samlede eksport.

Dansk landbrug er for så vidt de animalske produkter angår konkurrencedygtigt på verdensmarkedet og har for disse varer ikke behov for nogen beskyttelse af afsætningen på det indenlandske marked mod konkurrence på kommerciel basis; en landbrugsbeskyttelsespolitik i lighed med den, der føres i de fleste andre europæiske lande, kendes i Danmark kun for enkelte produkter af underordnet betydning i den samlede landbrugsproduktion.

De statsudgifter, der afholdes til støtte for landbruget, er meget begrænsede, og midlerne anvendes næsten udelukkende enten til begrænsede sociale formål vedrørende oprettelse af mindre brug eller til videnskabelig og rådgivende virksomhed, sygdomskontrol, grundforbedring o. lign., der ikke har nogen umiddelbar indflydelse på produktion og afsætning, men som på længere sigt virker forøgende på produktiviteten.

Dansk landbrugs økonomi er således afgørende bestemt af, hvor store mængder landbrugsvarer Danmark kan afsætte i udlandet, og hvilke priser der kan opnås for dem.

Det almindelige mål for dansk landbrug og dansk landbrugspolitik er at øge produktiviteten for derved at udnytte landbrugets produktionskapacitet mest muligt.

En forøgelse af eksportindtægterne tilstræbes ved gennem stadig forbedrede kvaliteter at opnå højere priser og ved gennem et aktivt salgsarbejde at søge markederne for danske landbrugsvarer udvidet.

Gennem bilaterale forhandlinger og i internationale organisationer søger man at skabe muligheder for en friere international handel med landbrugsprodukter, bestemt af en priskonkurrence, der er fri for statsindgreb, ligesom man gennem internationale organisationer tilstræber, at den i de fleste lande gennemførte indkomst- og støttepolitik for landbruget begrænses for at muliggøre større international arbejdsdeling.

2. Prisdannelsen og handelen med landbrugsvarer

For de vigtigste landbrugsvarers vedkommende danner gennemsnits-eksportprisen i princippet grundlaget for hjemmemarkedsprisen.

De af landbrugsorganisationerne og eksportørerne nedsatte eksportudvalg fører for nogle varers vedkommende ved fastsættelse af ugentlige afregningspriser en prisstabiliserende politik. Staten derimod griber ikke ind i prisdannelsen, bortset fra følgende varer: sukker, kartofler til kartoffelmelsproduktionen og fra sommeren 1958 korn, nemlig i henhold til lov af 4. juni 1958 om kornordning for høståret 1958—1959.

For følgende vigtigere varer findes der eksportudvalg nedsat af landbrugsorganisationerne: smør, ost, kød, bacon og svinekød, æg, fjerkræ, avlsvæg og kartofler samt heste.

For smør og flæsk gennemføres en prisstabiliserende politik derved, at det af eksportudvalgene fastsatte ugentlige afregningstal, der er bestemte for hjemmemarkedsprisen, søges opretholdt over en periode ved hjælp af opsamlede midler. Der opsamles midler, når eksporten effektueres til priser over det gældende afregningstal, altså når producentprisen holdes lavere, end de øjeblikkelige afsætningsforhold reelt betinger, og omvendt udbetales der midler, når afregningstallet ligger over den gennemsnitlige eksportpris.

Hertil kommer for smørs vedkommende, at landbrugsministeren i henhold til lov af 10. juni 1959 om hjemmemarkedspriser for mælk og mejeriprodukter til sikring af en hjemmemarkedspris for smør svarende til et afregningstal på 6 kr. pr. kg kan lade opkræve en afgift af alt smørfedt, der sælges til anvendelse på hjemmemarkedet i form af smør. Såfremt afsætningsmæssige hensyn gør det formålstjenligt, kan hjemmemarkedsprisen for smør dog fastsættes lavere end de nævnte 6 kr. pr. kg. I loven er endvidere fastsat, at de omhandlede afgifter indgår i en særlig fond, hvis midler efter nærmere fastsatte regler fordeles på den samlede produktion af smørfedt.

I loven er samtidig, til sikring af en hjemmemarkedspris for mælk og fløde samt produkter heraf med undtagelse af smør, og svarende til den nævnte afregningspris for smør på 6 kr. pr. kg, fastsat, at landbrugsministeren kan lade opkræve afgifter af alt smørfedt, der sælges til anvendelse på hjemmemarkedet i form af mælk og fløde samt produkter heraf med undtagelse af smør.

For de øvrige varer, hvor princippet om gennemsnitseksportprisen ikke finder anvendelse, er prisdannelsen på hjemmemarkedet helt bestemt af udbud og efterspørgsel.

Gennem de senere år har eksporten af danske landbrugsvarer på adskillige af de vigtigste markeder mødt forøgede hindringer, der dels i visse tilfælde har medført begrænsede afsætningsmuligheder, dels i andre tilfælde en meget væsentlig nedgang i de opnåede priser og for enkelte varer både nedgang i afsætning og priser. Da omkostningsniveauet samtidig har været stigende, er rentabiliteten i dansk landbrug blevet væsentligt forringet. Som

en følge af denne udvikling er der i 1958 gennemført en lovgivning, som giver landbrugsministeren adgang til, når visse forudsætninger er opfyldt, at foretage indgreb i eksporten af danske landbrugsvarer til støtte for realiseringen af landbrugspolitikens almindelige mål.

Loven bemyndiger landbrugsministeren til at bestemme, at handelen med landbrugsprodukter skal underkastes sådanne regler, som han foreskriver. Således kan ministeren kræve, at eksportører til ethvert marked skal rette sig efter de regler, der fastsættes for det pågældende marked, og der kan opkræves afgifter ved eksport og ved salg i øvrigt af danske landbrugsvarer. Afgifterne på hjemmemarkedssalget må imidlertid ikke overstige gennemsnitsafgiften på eksporten. Provenuet af disse afgifter skal for hver enkelt varegruppe indgå i en fond, sorterende under vedkommende eksportudvalg, hvori repræsentanter for landbrug og handel deltager. Fondens midler kan anvendes til fremme af udførselen af landbrugsvarer inden for den pågældende varegruppe. Endvidere er det hensigten til en særlig fond at indbetale midler, der skal anvendes til foranstaltninger, der tjener til fremme af dansk landbrugseksport i almindelighed. Det må understreges, at loven ikke indebærer nogen statslig prisstøtte for landbrugsprodukter.

Som en særlig foranstaltning var der som nævnt gennemført en kornordning for høståret 1958—59, hvorved der fastsattes faste priser for dansk brødkorn af 1958-høsten. Den nuværende kornordning er baseret på lov af 10. juni 1960 om en kornordning for høståret 1960—61. Brødkorn, som opfylder visse kvalitetskrav, vil blive betalt med en basispris af 49 d.kr. for hvede og 47 d.kr. for rug, begge pr. 100 kg, plus oplagringstillæg. (De tilsvarende priser for høståret 1958—59 var 48 kr. og 45 kr.) Loven fastsætter også regler for brug af dansk rug og hvede i formalingen. For at hindre import af foderkorn til ekstraordinært lave priser foreskriver loven, at der skal pålægges varierende afgifter, således at cif-prisen for importeret foderkorn når op på et vist niveau, som for byg er 40 kr. pr. 100 kg. Et vist forhold må dog opretholdes mellem importafgiften og noteringen for svin; fallende svinepriser skal således føre til en reduktion af den ovennævnte basispris for byg.

København, den 5. december 1960

BILAGA 2

PM rörande lantbrukspolitiken i Finland

(Utarbetad inom Finlands lantbruksministerium på uppdrag av Nordiska ekonomiska samarbetsutskottet)

Den efterkrigstida lantbrukspolitiken i Finland har i hög grad dominerats av de problem, som uppstod i samband med att den från Karelen förflyttade befolkningen skulle placeras. På den genom landöverlåtelsen be-

tydligt förminskade arealen skulle härigenom bildas ett stort antal nya brukningsdelar. Den förflyttade befolkningen utgjorde allt som allt 420 000 personer, av vilka 230 000 tillhörde lantbruksbefolkningen. I samband med det efterkrigstida kolonisationsprogrammet bildades sammanlagt cirka 90 000 nya brukningsdelar. Detta förorsakade en betydande nedgång i medelarealen, vilken före kriget var 10,8 och i detta nu är 8,8 ha. Jämsides med den omfattande kolonisationen hade Finland att erlægga ett rätt betungande krigsskadestånd, vilket under åren närmast efter kriget utgjorde 10 % av nationalprodukten. På grund härav var möjligheterna till grundförbättringsarbeten inom lantbruket förutom under krigstiden även flera år därefter rätt ringa.

Ett nytt skede inträdde i och med att erläggandet av krigsskadeståndet upphörde, och man blev tvungen att inrikta en del av produktionskapaciteten på helt nya linjer. Dessa förändringar, som väsentligt inverkade på näringslivet, kom naturligtvis att präglade hela den ekonomiska utvecklingen för en längre tid framåt. Sålunda har upprätthållandet av sysselsättningen nästan under hela 1950-talet förorsakat svårigheter. I motsats till vad fallet varit i de övriga nordiska länderna har arbetslösheten i Finland rent av tenderat till att bli bestående, och antalet arbetslösa har under de svåraste perioderna uppgått till 70 000—100 000 personer.

Det är självfallet, att det under dylika omständigheter inte har kunnat förekomma någon större överflyttning av lantbruksbefolkningen till övriga näringsgrenar. I någon mån har detta dock förekommit, och utvecklingen kommer givetvis att gå i denna riktning även framgent. Emellertid kan man anta, att det ej heller under 1960-talet blir möjligt för lantbruksbefolkningen att i nämnvärt större grad söka sig till andra näringsgrenar framför allt därigenom, att de efterkrigstida s. k. stora årsklasserna nu inträder på arbetsmarknaden och förutsätter en enorm expanderings av näringslivet, såvida man vill säkerställa sysselsättningen. Man har sålunda uppskattat, att minskningen av lantbruksbefolkningen under 1960-talet borde inskränka sig till cirka 1 1/2 %.

På grund av dessa skäl har det inom den finska lantbrukspolitiken varit nödvändigt att med alla till buds stående medel försöka trygga en tillfredsställande inkomstnivå för en tills vidare rätt talrik lantbruksbefolkning. Det har samtidigt inneburit ökade produktionsmöjligheter och å andra sidan omöjliggjort vidtagandet av drastiska åtgärder för förhindrande av en fortsatt produktionsökning. På grund av Finlands geografiska läge måste man ur beredskapssynpunkt även under normala tider upprätthålla en lantbruksproduktion, som i tillräckligt hög grad förmår trygga livsmedelsförsörjningen även under kristider. Härigenom har såväl ekonomiska och sociala som säkerhetsaspekter inneburit, att Finland funnit det nödvändigt att upprätthålla en produktion, som i stort sett motsvarar självförsörjning.

Lantbrukspolitikens målsättning har sålunda utformats närmast på grund av omständigheternas tvång i likhet med det ovan sagda och har inte stipulerats på basen av någon speciell utredning eller något officiellt fastslå-

get mål. Först under de senaste åren har man föranstaltat en utförlig utredning i syfte att justera och fastslå lantbrukets framtida ställning och utvecklingsriktning samt produktionens målsättning. En dylik utredning har nämligen visat sig vara av nöden påkallad, enär lantbruksproduktionen och den inhemska konsumtionen av lantbruksprodukter råkat i en allt större disproportion. Nästan under hela 1950-talet har nämligen spannmålsproduktionen sjunkit och animalieproduktionen å andra sidan ökat, så att det uppstått överskott, som lett till ett betydande exportbehov. Redan tidigare hade man dock förverkligat ett prissystem, som från tid till annan i något varierande former strävat till att bibehålla en sådan prisnivå, att lantbrukets inkomstbildning därigenom bleve tryggad. Det nuvarande systemet, som innehåller grundprinciperna för de prispolitiska åtgärderna, skall i det följande belysas.

Lagen om lantbrukets prisnivå, som stiftades för treårsperioden 1958/59—1960/61, åsyftar i huvudsak att upprätthålla pariteten mellan kostnadsgruppernas prisutveckling och produkternas prisutveckling. Basen för systemet utgörs alltså av två indexserier, å ena sidan lantbruksprodukternas prisindex samt å andra sidan lantbruksförnödenheternas och andra kostnadsgruppers prisindex. Vid beräkandet av dessa index beaktas naturligtvis de ifrågavarande delfaktorernas, spannmålens, mjölkens, äggens, etc. respektive gödselmedlens, kraftfodrets, lönernas, etc. relativa betydelse i lantbruksproduktionen.

I och för fastställandet av priserna för respektive skördeår, har den av statsrådet tillsatta prisnämnden som uppgift att inom loppet av augusti månad utföra beräkningar över utvecklingen av prisnivån för produkter och kostnader under innevarande skördeår i förhållande till basperiodens prisnivå (augusti 1958). Om man vid dessa beräkningar fastslår, att kostnadsindex har stigit mera än produktindex, bör statsrådet bestämma motsvarande förhöjningar av priserna på spannmål, mjölk, fläsk och ägg för det följande skördeåret eller motsvarande ökning i form av stalligt stöd för sänkandet av kostnaderna.

I det nu gällande prissystemet garanteras lantbruket sålunda inte en bestämd inkomst, utan man försöker endast att upprätthålla jämvikten mellan kostnads- och produktgruppernas priser. Detta innebär, att lantbruket å ena sidan helt kan tillgodogöra sig den egna rationaliseringsvinsten men måste å andra sidan bära risken av fluktuationer i produktionen. Dessutom är det emellertid att märka, att systemet innehåller en faktor, som direkt inverkar på lantbruksbefolkningens inkomstnivå. Vid beräkandet av kostnadsutvecklingen utsträcker nämligen förhöjningen i lantarbetarlönerna även att omfatta det av brukarfamiljen utförda arbetet. Kalkyltekniskt sker detta sålunda, att vikten för arbetslöner vid beräkandet av kostnadsindex är så stor, att häri även inneslutits brukarfamiljens arbetsinsats uppskattad enligt rationaliserad arbetsförbrukning. Då för denna arbetsinsats beräknas en likadan lönestegring som för avlönade lantbruksarbetare, får brukarbefolkningen en motsvarande ersättning genom förhöjning av prisnivån.

Då den nu gällande lagen för lantbrukets prisnivå tillämpades för sista gången för skördeåret 1960/61, kunde man konstatera, att prisindex för lantbrukets kostnadsgrupper hade stigit med 6,9 % från basperioden — alltså augusti 1958 — beräknat. I enlighet med prispariteteten har motsvarande prisförhöjningar föreslagits för produkterna. En mera detaljerad bild av prisutvecklingen ger den närslutna tablån [*se Bihang 1*].

Inom ramen för det i kraft varande prissystemet har man speciellt medelst prispolitiska åtgärder strävat till att leda lantbruksprodukternas produktions- och konsumtionsutveckling mot en större jämvikt. Sålunda är förhållandet mellan producentprisen på mjölk och spannmål, som under skördeåret 1955/56 var 0,8, numera 0,6. Då dessutom konsumtionspriset för smör märkbart sänkts — 209 mk/kg — medelst statsstöd, har smörkonsumtionen kunnat höjas, så att den nu uppgår till 15—16 kg per person och år. Även förbrukningen av konsumtionsmjölk är avsevärt hög och kanske högre än någon annanstans. Vidare har från och med skördeåret 1957/58 importen av kraftfoder nedskurits kategoriskt, och den utgör nu endast 1/3 av vad den var för några år tillbaka.

Lantbrukspolitikerna har sålunda redan under en längre tid syftat till att förhindra uppkomsten av överskott. Fastän de vidtagna åtgärderna haft en positiv verkan, är det uppenbart, att regeringen blir tvungen att ytterligare ingripa. För den skull har man på regeringens föranstaltande skridit till att utförligt utreda lantbruksproduktionens ställning och framtida målsättning. Emedan den för ändamålet tillsatta lantbrukskommittén ännu inte har slutfört sitt arbete, föreligger i detta skede ännu inga uppgifter om vilka åtgärder eventuellt kommer att tillgripas för att leda produktionsutvecklingen i en på längre sikt önskvärd riktning. Oklart är också, på vilket sätt man från och med hösten 1961 kommer att bestämma lantbrukets pris- och inkomstnivå, emedan lagen härom upphör att vara i kraft i och med utgången av innevarande skördeår och regeringen ännu inte avgivit någon ny proposition i frågan.

Helsingfors den 2 december 1960

BIHANG 1

Prisutvecklingen för lantbruksprodukter och kostnadsgrupper under giltighetstiden av lagen om lantbrukets prisnivå

	Basperiod (aug. 1958)	Skördeåret 1959/60 föreslagna priser	Skördeåret 1959/60 verkliga priser	Skördeåret 1960/61 (föreslagna priser)
Spannmål	100	114.4	114.4	116.0
Övriga växtprodukter	100	102.3	117.6	117.6
Mjölk	100	103.1	104.4	104.6

	Basperiod (aug. 1958)	Skördeåret föreslagna priser	Skördeåret 1959/60 verkliga priser	Skördeåret 1960/61 (föreslagna) priser
Fläsk	100	108.3	114.1	114.6
Ägg	100	108.9	109.7	115.6
Övriga animalieprodukter	100	93.8	97.1	97.1
Samtliga produkter i medeltal	100	103.9	106.4	106.9
Handelsgödsel	100	111.5	108.2	108.2
Kraftfoder	100	100.0	103.4	111.2
Löner	100	105.3	109.6	109.6
Övriga kostnadsposter samt statsstödet från draget	100	98.4	96.7	93.6
Samtliga kostnader i medeltal	100	103.9	106.8	106.9

BIHANG 2

**De viktigaste lantbruksprodukternas produktion samt
nettoexport och -import under åren 1951—1959
(milj. kg)**

	Brödsäd		Smör		Ost	
	skörd	netto- import	produk- tion	netto- export	produk- tion	netto- export
1951	396.8	309.4	57.9	—4.9	16.2	8.0
1952	410.0	417.8	62.2	2.5	19.6	9.5
1953	347.8	329.0	64.6	—1.4	22.0	10.8
1954	367.5	269.4	65.2	3.2	22.9	11.3
1955	308.4	373.1	60.3	—7.6	22.0	11.6
1956	322.4	401.1	73.5	10.7	28.9	12.4
1957	291.9	407.5	78.4	25.2	23.5	13.4
1958	326.1	384.5	80.0	20.2	22.6	14.7
1959	404.7	364.5	86.5	21.2	27.6	18.1

	Fläsk		Nötkött		Ägg	
	produk- tion	netto- export	produk- tion	netto- export	produk- tion	netto- export
1951	56.7	—0.7	53.8	—	26.4	0.4
1952	53.0	—	54.4	—	28.5	—0.1
1953	53.5	—	53.1	—	32.5	—
1954	65.6	6.0	53.4	—	35.9	0.2
1955	63.0	—1.4	65.0	—	34.9	1.6
1956	59.0	—1.6	67.5	—	32.9	2.2
1957	64.3	0.8	65.1	—	36.6	4.5
1958	67.2	1.6	63.8	—	41.1	6.7
1959	61.1	1.2	68.1	—	39.0	7.5

BILAGA 3**PM rörande Islands jordbruksproblem**

(Utarbetad på uppdrag av Nordiska ekonomiska samarbetsutskottet)

Islandsk landbrugspolitik siden den anden verdenskrig har været delvis domineret af de problemer, som kan siges at være generelle landbrugsproblemer i Vesteuropa, nemlig befolkningsforskydning til andre erhverv, og landbrugets bristende evne til at kunne betale lønn, og afkaste profit, der står på højde med, hvad andre erhverv kunne byde.

To specielle islandske problemkomplekser har desuden influeret landbrugspolitikken.

Det ene er knyttet til, at islandsk landbrug i denne periode har gennemgået en forvandlingsperiode fra et meget ekstensivt til et forholdsvis intensivt landbrug. Det ældre islandske landbrug var for en stor del baseret på afhøsting af græs på ubearbejdet og ugødet jord for vinterfoder, medens den overvejende del af dyrebestandens foderbehov blev nødtørftigt tilfredsstillet ved græsning.

Denne form for primitivt landbrug var på retur allerede før den anden verdenskrig, men i efterkrigsperioden, som for Islands vedkommende var en omvæltningsperiode, begunstiget af store valutareserver og senere økonomisk hjælp fra U.S.A. (Marshall-planen), blev denne tendens forstærket, og i 1950 blev en såkaldt tiårsplan for landbruget godkendt af landbrugets organisationer. Grundtanken i denne plan, som i dag kan anses at være realiseret, var 50—60 % forøgelse af planeret og gødslet landbrugsareal.

Et andet specielt islandsk landbrugsproblem, som prægede denne periode, var de sygdomme, som decimerede den islandske fårebestand. Disse fåresygdomme kom til landet i 1933 med Kærakul-får, som blev importeret med en fremtidig pelsavl for øje. Alle forsøg på bekæmpelse af disse sygdomme med sædvanlige veterinære midler var forgæves. I 1944 blev det besluttet at nedslagte hele fårebestanden, undtagen i vestfjordene, som på grund af deres isolation kunde holdes fri af sygdommen, og forny den distriktvis. Denne plan var gennemført i efteråret 1954, og lykkedes med undtagelse af to distrikter, hvor enkelte får blev reinficeret. En fornyet nedslagtning blev her foretaget og i efteråret 1957 var sygdommene udryddet på nær paratuberculosis, som kan holdes under kontrol med vaccination.

Foruden udryddelse af fåresygdomme har islandsk landbrugspolitik koncentreret sig om følgende:

1. Mekanisering af landbrugsarbejdet, i første række høhøstningen.

2. Udvidelse af det areal, som efter planering og gødsling kan benyttes til mekaniseret høhøstning. I denne forbindelse må det erindres, at den islandske jordbund er tundraopræget, d. v. s. at al ubearbejdet jord har en stærk tendens til tuedannelse og er derfor uegnet til maskineafhøstning.

3. En vidtgående fornyelse af landbrugsbygninger, både de egentlige erhvervsbygninger og landbrugsboliger.

4. En prispolitik, der tilsigtede at sikre landbrugerne en indtægt, der kunne måle sig med andre erhvervs.

Det kan derimod ikke siges, at landets selvforsyning med alle landbrugsprodukter har været sat som et mål. Islandske landbrug er meget ensidigt, produkterne er: mælk, mælkeprodukter, oksekød, fårekød, andre fåreprodukter, såsom uld og fåreskind, kartofler, nogle grønsager og æg. Kornproduktion eksisterer praktisk ikke, en del grønsager og sågar kartofler og al frugt er importeret.

Mælke- og ægproducenter er beskyttet med importrestriktioner og høje toldsatser. Import af æg forekommer ikke, men smør har nogle år været importeret. Det må dog anses at være ret usandsynligt, at smør bliver importeret i den nærmeste fremtid.

De under punkt 1 til 4 antydede mål har været søgt realiseret gennem:

1. En fortrinsbehandling af import af landbrugsmaskineri. Toldsatser for landbrugsmaskineri og reservedele har været meget lave i modsætning til andre islandske toldsatser og var afgiftsfrie under det valutasystem, som Island i flere år praktiserede på grund af den islandske kronens valutamæssige overvurdering. Importlicenser for traktorer og andre landbrugsmaskiner blev også udstedt nogenlunde efter efterspørgslen.

2. Direkte subsidier til arealudvidelser af dyrkbar jord til indhegning og til bygning af erhvervsbygninger. Desuden har staten påtaget sig opdyrking og indhegning af arealer bestemte for nye landbrug.

3. En statsunderstøttet lånepolitik fra specielle landbrugsfunds, der har skaffet landbrugere rentelave og forholdsvis langtløbende lån til erhvervsbygninger og til landbrugsboliger.

Da inflationen siden 1947 har været omtrent af ordenen 10 % p. a., har disse lån, som har været med 2 1/2—4 % rente p. a., virket som store, omend skjulte, subsidier.

4. De prispolitiske mål er defineret således i lov af 24. maj 1947: »Prisen på landbrugsprodukter på det indenlandske marked skal fastsættes således, at landbrugernes totalindtægt bliver i nær overensstemmelse med andre arbejdende klassers indtægt».

Den nærmere udførelse er som følger: Hvert efterår fastsættes priser til producenter for det følgende produktionsår — 1. september til 31. august — på grundlag af en kalkule for et »normallandbrug». Rammen for kalkulen, dens kvantitative indhold, er på den ene side brugets størrelse og dermed produktmængden, på den anden side driftsmidler og arbejdskvantitet (inkluderet landbrugeren og hans familie). Disse bliver fastsat efter forhandlinger mellem landbrugets repræsentanter og repræsentanter for tre lønmodtagersammenslutninger, som i denne forbindelse repræsenterer konsumentinteresserne.

Hvis enstemmighed ikke opnås, fastsættes kalkulen af en tre mands komité med chefen for statistisk bureau som opmand.

	Dyrket areal	Mælke- køer	Får	Trak- torer
	ha.	antal	antal	antal
1945 ¹	38 691	27 339	405 820	262
1950 ¹	46 111	31 766	302 800	1 318
1955 ¹	56 900	32 208	538 061	3 467
1959 ¹	70 200	36 313	794 885	5 213

	Høhøst af		Produktion af		
	dyrket jord ton	udyrket jord ton	mælk ton	fåre- kød ton	kartof- ler ton
1945 ¹	140 800	67 100	64 000	7 156	8 470
1950 ¹	169 600	59 500	72 000	5 539	8 600
1955 ¹	232 000	40 200	86 500	8 624	7 000
1959 ¹	275 000	44 700	97 000	11 255	6 500

*BILAGA 4***PM rörande jordbrukspolitikens mål och medel i Norge**

(Utarbetad på uppdrag av Nordiska ekonomiska samarbetsutskottet)

I. Målsettingen

Den produktionsmessige målsettingen for jordbrukspolitikken i Norge er trukket opp i stortingsmelding nr. 60/55.

Det heter her:

Departementet — — — mener at en bør dekke landets behov for melk, smør, ost, kjøtt, flesk og egg. For ull vil det være grunnlag for eksport ved siden av størst mulig behovsdekning på heimemarkedet. Av frukt, bær og grønnsaker bør størst mulig del av behovet dekkes. Endelig bør en så stor del av kornbehovet som forsvarlig dekkes ved egenproduksjon. Husdyrproduksjonen må baseres på norske formidler så langt det er mulig.

Med hensyn til husdyrproduksjonen har det vært tendens til overskuddsproduksjon av en rekke husdyrprodukter, og man har derfor søkt å lede produksjonen over på andre produksjonsgrener hvor vi har et udekket behov. I de siste årene er det derfor lagt stor vekt på å stimulere kornproduksjonen fordi landet fremdeles har et stort udekket behov når det gjelder matkorn og kraftfôr. Disse bestrebelsene er blitt møtt med velvilje også fra jordbrukets side fordi en derved kan bidra til å hindre overskuddsproduksjon av enkelte husdyrprodukter og skape større balanse i den innenlandske behovsdekningen.

Den økonomiske målsettingen ble trukket opp i de politiske partiers fellesprogram fra 1945, hvor det blant annet heter: »Vår jordbrukspolitikk må gi jordbruket en jevnbyrdig stilling ved siden av andre næringer og ta sikte på en utjevning av levevilkårene i landet».

Den økonomiske likestilling mellom jordbruk og andre næringer har vært et sentralt punkt i norsk jordbrukspolitikk i etterkrigstiden.

*II. De prispolitiske midlene**1. Generelle prispolitiske tiltak*

Jordbruket har i etterkrigsårene vært beskyttet mot utenlandsk konkurranse ved toll og kvantitative importrestriksjoner. De kvantitative importrestriksjoner har imidlertid ikke utelukkende vært diktert ut i fra jordbrukets behov for beskyttelse, men også ut i fra handelspolitiske og valuta-messige forhold. Liberaliseringen av samhandelen mellom de vesteuropeiske land har også innvirket på landets importdisposisjoner for en del jordbruksvarer, og de kvantitative restriksjonene har de siste årene, særlig for hagebruksprodukter, vært praktisert på lempeligst mulig måte. Tollbeskyttelsen er redusert sammenlignet med førkrigsårene, delvis på grunn av den syn-

kende pengeverdi, delvis på grunn av et stort antall bundne tollreduksjoner etter forhandlinger i GATT.

Den økonomiske jamstilling mellom jordbruket og de øvrige næringer har vært søkt fremmet gjennom de prisavtalene som i etterkrigsårene har vært inngått mellom staten og jordbrukets organisasjoner. Et grunnlag for disse prisforhandlinger har vært det totalbudsjett som årlig utarbeides av Budsjettnemnda for jordbruket.

I 1910 ble det inngått en hovedavtale mellom staten og jordbrukets forhandlere som trekker opp hovedretningslinjene for de forhandlinger som senere er ført om prisavtaler for jordbruksnæringen. I hovedavtalen trekkes det opp generelle retningslinjer for så vel selve forhandlingene som om de regulerende tiltak som måtte bli satt i verk i avtalene. Det fastslås her at forhandlinger om prisavtale skal tas opp for et år av gangen om ikke myndighetene og jordbruket blir enige om et annet tidsrom. Det fastslås videre at prismyndighetene må fastsette sine prisbestemmelser og gjennomføre sine regulerende tiltak ellers i samsvar med de retningslinjer som det måtte være inngått avtale om ved prisforhandlingene. Samtidig fastslås det at jordbruket på sin side må gjennomføre sine regulerende tiltak i samsvar med de retningslinjer som måtte være avtalt ved forhandlingene med statsmyndighetene. Hovedavtalen angir også de betingelsene som må være til stede for at det fra en av partene kan kreves opptatt forhandlinger om justeringer. Hovedavtalen fastsetter også at den fordel som jordbruket kan skaffe seg gjennom økt produksjon og rasjonalisering av gårdsdriften, omsetningen og foredlingen, ved oppsettingen av de kortsiktige prisavtaler såvidt mulig under hensyntagen til landets økonomi skal komme jordbruket til gode. Og endelig fastslår hovedavtalen at de bestemmelser som måtte bli truffet ved senere prisavtaler ikke må være i strid med Stortingets bestemmelser.

Så lenge det var underskudd på jordbruksvarer artet avtalen mellom staten og jordbruket seg som rene prisavtaler. Etter at markedsforholdene har endret seg, har avtalene etter hvert fått mer preg av indirekte tiltak for å bedre næringens økonomi. Den siste avtalen som ble inngått i juni 1928, innfører et helt nytt prinsipp når det gjelder pris- og importregulering av en rekke varer. For melk og melkeprodukter opprettholdes det gamle system med maksimalprisen på engros- og detaljpriser. For kjøtt, fleisk, egg og hagebruksprodukter som bare i liten utstrekning har vært med i de nærmest foregående avtalene inføres det ved den siste avtalen helt nye prinsipper. Avtalen fastsetter for disse produkter en bestemt gjennomsnittspris og en øvre prisgrense. Så lenge prisene på det innenlandske markedet ligger på eller under øvre prisgrense er all import regulert. Hvis den øvre prisgrense overskrides i to på hverandre følgende uker, utløses fri import av vedkommende vare. For hagebruksprodukter innføres videre et tillempet tofase-system ved at det prisbetingede importforbud bare gjelder i de perioder av året da norsk produksjon dekker markedet, mens importen resten av året skal være fri.

Ifølge avtalen påtar jordbruksorganisasjonene seg for kjøtt, fleisk og egg, gjennom markedsregulerende tiltak og prisnoteringer å holde gjennomsnittsprisene på de enkelte varer på eller under de avtalte gjennomsnittspriser. I hvilken grad jordbruket vil være i stand til å ta ut de prisene av markedet som avtalen forutsetter, vil avhenge av om næringen er i stand til å skape den rette balanse mellom produksjon og forbruk. Avtalen innfører ingen prisgaranti for jordbruket, i det næringen selv må bære tapet ved eventuelt prisfall, ved for stor produksjon.

Det system med prisbetingede importreguleringer som jordbruksavtalen 1958/61 innfører, gir jordbruket noe større sikkerhet og stabilitet, særlig i perioder med større overskuddskvanta på de internasjonale markeder. Den rent prinsipielle betydning av det nye pris- og importsystem er imidlertid at de fastlagte priser angir den prismessige begrensning av den produksjonsmålsetting som er nevnt i avsnitt I. Når det gjelder den faktiske produksjonsutvikling fremover, er prisavtalen bare en av de faktorer som virker inn. Andre forhold av avgjørende betydning for den fremtidige produksjonsutvikling er blant annet farten og stabiliteten i utbyggingen av det øvrige næringsliv.

2. Spesielle pris- og støttetiltak

Det store antall små bruk skaper spesielle problemer for jordbrukspolitikken i Norge. Det er derfor lagt stor vekt på tiltak som etter hvert kan øke den gjennomsnittlige bruksstørrelsen. Således tar vår nye jordlov av 1955 sikte på å skape bruksenheter som er store nok til å gi brukeren og hans familie trygge økonomiske kår. I en viss utstrekning tas det sikte på en økning av bruksstørrelsen ved nydyrking. De midler som stilles til disposisjon for nydyrkingen blir forbeholdt de mindre og økonomisk svake bruk. Videre er det lagt stor vekt på å støtte utbygging av maskinsamvirke for at de små bruk også skal kunne dra fordel av de tekniske framskritt.

Disse tiltakene er imidlertid av mer langsiktig karakter. Det er derfor nødvendig med spesielle kortsiktige tiltak for å bedre økonomien på de små bruksenheterne. Støtten til de små bruk gis dels i form av overpriser på deres produkter, dels i form av nedskrevne priser på deres produksjonsmidler. For melk og melkeprodukter blir det i dag ydet et betydelig tilskudd i form av høyere priser til produsenter i fjord- og fjellbygdene i Sør-Norge samt i hele Nord-Norge. Videre gis det frakttilskudd på en rekke produkter som gjør det mulig for de mer fjerntliggende distrikter å oppnå noe nær samme pris for sine produkter som distriktene nær de store avsetnings-sentra.

Når det gjelder nedskrivningen av prisene på driftsmidler kan i første rekke nevnes den nedskrivningen som i dag finner sted når det gjelder prisene på kunstgjødsel og kraftfôr til de små bruksenheterne. Dette har vært en viktig stimulans til å utnytte sterkere de tilstedeværende produksjonsressurser i form av jord, husdyr og arbeidskraft på de mindre jordbruksenhe-

ter. At vi også på disse områdene har hatt fraktutjevning har virket prisutjevne mellom distriktene.

3. Prispolitiske tiltak av produksjonsregulerende karakter

Etter at vi nådde full markedsdekning for de viktigste husdyrproduktene, ble det aktuelt å lede den videre produksjonsøkningen over på de sektorene hvor vi fremdeles hadde et vesentlig underskudd, i første rekke da på kornproduksjonen. Ved prisavtalen som ble inngått i 1950 ble det blant annet vedtatt at Statens kornforretnings innkjøpspriser for norsk hvete ikke skulle settes lavere, regnet i øre pr. kr, enn 1,5 ganger gjennomsnittlig utbetalingspris pr. liter melk ved meieriene. Prisene for de andre kornslag skulle settes i rimelig forhold til hveteprisen. Bestemmelsen om et visst forhold mellom hvetepris og melkepris er senere falt bort, men kornprisene har fortsatt vært holdt på et høyt nivå i relasjon til prisene på andre jordbruksprodukter. Da kornprisene samtidig er garanterte priser, har dette ført til at en rekke bruk i de beste korndistriktene har gått over til spesialisert kornproduksjon, samtidig som de helt eller delvis har sluttet med melkeproduksjon. Dette sammen med prisdiskrimineringen for melk mellom distriktene har således hatt en betydelig produksjonsregulerende virkning.

Den produksjonsmessige målsetting i norsk jordbruk har hele tiden gått ut på at blant annet en størst mulig del av kraftfôrbehovet skulle dekkes ved innenlandsk produksjon. Med den rolle kraftfôret spiller i norsk husdyrproduksjon er det et viktig middel i produksjonsreguleringen. I de første etterkrigsårene ble kraftfôrtilgangen regulert ved direkte rasjonering. Rasjoneringen var et effektivt middel når det gjaldt å regulere den totale tilgangen. Den største innvendingen mot ordningen var imidlertid at den var altfor lite elastisk, og at det innenfor de gjeldende rasjoneringsregler var vanskelig for den enkelte bruker å oppnå den fulle effekt av kraftfôret og de hjemmeproduerte førmidler. Fra 1956 er derfor kraftfôrreguleringen lagt helt om, i det det er gjennomført et såkalt toprissystem på kraftfôret. Toprissystemet innebærer at et bestemt avgrenset kvantum, såkalt rabattkvantum, stilles til produsentenes disposisjon til en forholdsvis lav pris. Utover dette kan produsenten kjøpe såkalt fritt kraftfôr til en langt høyere pris. Prisene på det frie kraftfôret er betinget av en avgift på både importert og hjemmeproduert kraftfôr. De midlene som tas inn ved salg av fritt kraftfôr går til et kraftfôravgiftsfond. Mengden av rabattkvantumet som stilles til disposisjon for hver enkelt produsent bestemmes ut i fra dyretallet og bruksstørrelse.

Den nye kraftfôrordningen byr på større muligheter når det gjelder å innvirke på produksjonen. Produksjonen kan således påvirkes ved å endre rabattkvantumets størrelse, prisene på rabattkvantumet, prisene på det frie kvantumet, eller ved en kombinasjon av disse mulighetene. Det er forutsetningen at justeringen blir foretatt etter hvert som det kan vise seg nødvendig for å kunne tilpasse husdyrproduksjonen til markedsforholdene.

Endelig skal nevnes at regjeringen i 1956 nedsatte to komitéer, som skulle avgi tilrådinger vedrørende nærmere angitte sider ved jordbrukspolitikken. Den ene av disse, Jordbrukskomitéen av 1956 fikk i oppdrag å undersøke de muligheter en har for en produksjonsfordeling mellom de forskjellige brukstyper og de forskjellige distrikter, og ellers drøfte i hvilken utstrekning samfunnsmessige og landbrugsmessige hensyn tilsier en slik utnyttelse av disse muligheter — eventuelt med det offentliges medvirken. Den andre komitéen, Jordbrukets avsetningskomité av 1956 skulle utrede spørsmålet om å finne fram til en varig ordning for å sikre avsetningen av jordbruksvarer.

Begge disse komitéer har avgitt innstilling i løpet av 1956. Disse innstillinger er for tiden under behandling.

1. desember 1960

BILAGA 5

PM rörande jordbrukspolitikens mål och medel i Sverige

(Utarbetad på uppdrag av Nordiska ekonomiska samarbetsutskottet)

Direkta statliga ingripanden i prisskyddande syfte på jordbruksområdet har i Sverige förekommit allt sedan den internationella jordbrukskrisen i slutet av 1920-talet gjort det ofrånkomligt att även här vidtaga särskilda åtgärder. Den nuvarande jordbrukspolitiken grundar sig på de allmänna riktlinjer, som utarbetades av en 1942 tillsatt kommitté och som fastslogs av 1947 års riksdag.

Enligt riksdagsbeslutet skulle målet för jordbrukspolitiken vara att bereda den i jordbruket arbetande befolkningen samma möjligheter som andra befolkningsgrupper att uppnå en skälig inkomstnivå och att bli delaktig i den allmänna välförhållandeutveckling, som kunde ske i fortsättningen. De vägar, på vilka detta mål skulle nås, angavs vara fortsatt rationalisering och statligt stöd i form av importskydd.

Vad rationaliseringen angår uttalades bl. a., att det låg såväl i det allmännas som i jordbrukets eget intresse att befintliga rationaliseringsmöjligheter tillvaratogs och produktionsfaktorerna utnyttjades så effektivt som möjligt, så att jordbruket i största möjliga utsträckning blev oberoende av statens stöd. Särskilt skulle strävandena inriktas på att genom en yttre rationalisering avhjälpa den på många håll långt gångna ägosplittringen i syfte att få fram brukningsdelar av sådan storlek och form, att framstegen på det jordbrukstekniska området kunde utnyttjas och brukarna få full och effektiv sysselsättning. Den statliga verksamheten på detta om-

råde skulle främst bedrivas genom lån och bidrag och genom en aktiv inköpspolitik för åstadkommande av större och rationellare enheter.

Även i fråga om den inre rationaliseringen — d. v. s. åtgärder av mera stadigvarande karaktär i syfte att förbättra produktions- och driftsförhållandena på enskilda brukningsdelar — skulle staten lämna sitt bistånd genom lån och bidrag (t. ex. för täckdikning, torrläggning, stenläggning, uppförande eller förbättring av ekonomibyggnader etc.).

Enbart en fortsatt rationalisering kunde emellertid inte väntas bli tillräcklig, åtminstone icke inom överskådlig tid, för att den i jordbruket sysselsatta befolkningen skulle kunna uppnå en tillfredsställande inkomstnivå. Därför skulle statsmakterna vidtaga de åtgärder, som, vid sidan av rationaliseringsverksamheten, kunde behövas för att förverkliga detta önskemål. Dessa åtgärder skulle i första hand gå ut på att i mån av behov genom en reglering av importen även i fortsättningen lämna jordbruket ett gränsskydd mot den utländska konkurrensen. Detta gränsskydd skulle avvägas med hänsyn till det genomsnittliga stödbehovet för näringen. Skyddet skulle i första hand lämnas genom avgiftsbeläggning av införseln; endast om avgiftsbeläggningen ej visade sig tillräcklig, skulle kvantitativa restriktioner få förekomma.

Dessutom skulle under en övergångstid lämnas ett särskilt stöd åt innehavarna av sådana brukningsdelar, vilka i sitt nuvarande skick icke erbjöd tillfredsställande försörjningsmöjligheter och vilkas brister kunde avhjälpas först genom en genomgripande förbättring av brukningsdelarnas struktur.

Rationaliseringen och det allmänna prisstödet skulle utformas med utgångspunkt från att rationellt drivna jordbruk av viss storleksordning (förslagsvis 10—20 ha) skulle få full lönsamhet. Det var sålunda icke avsikten att bereda alla i jordbruk sysselsatta personer samma inkomstmöjligheter som de jämförbara yrkesgrupperna.

Beträffande den lämpliga storleken av jordbruksproduktionen uttalade 1947 års riksdag bl. a., att produktionen, för att ett gränsskydd skulle ha avsedd effekt, ej borde vara större än att den väl rymdes inom ramen för landets normala behov. Det borde sålunda finnas en betryggande marginal mellan produktionen och den normala konsumtionen, med risk att det eljest uppstod förlustbringande exportöverskott eller pristryckande överskott på hemmamarknaden. Det var ur det allmännas synpunkt angeläget, att produktionen ej översteg det totala inhemska avsättningsutrymmet, minskat med en dylik marginal. (En sådan marginal borde åtminstone vara så stor som blev fallet vid en produktion motsvarande något över 90 % av förbrukningen, räknat i kalorier.) Som ett mera långsiktigt medel för att begränsa produktionens omfattning nämndes den yttre rationaliseringen. Det hölls för sannolikt, att denna skulle medföra en produktionsbegränsning genom extensifierad drift och genom nedläggning av driften på olämpliga ågor. Det kunde eventuellt även bli nödvändigt, att staten lämnade bidrag till plantering av skog på för jordbruk mindre lämpliga marker.

De år 1947 antagna riktlinjerna för jordbrukspolitiken gäller alltså. Om de allmänna principerna sålunda är i stort sett oförändrade, har dock vissa modifikationer vidtagits i metoderna och vissa preciseringar skett av målsättningen. De väsentligaste ändringarna daterar sig från den 1 september 1956. Det då införda systemet för prissättning av jordbruksprodukter och för utrikeshandeln med dessa tillämpas i stort fortfarande, ehuru vissa ändringar införts i och med att den nu löpande sexåriga överenskommelsen med jordbruket trädde i kraft den 1 september 1959. Samtidigt härmed har riksdagen godkänt en plan för den framtida inriktningen och utformningen av statlig medverkan för jordbrukets rationalisering.

Enligt beräkningar av en statlig kommitté, jordbruksprisutredningen, uppnådde jordbrukarna inkomstlikställighet i början av 1950-talet. Vid de priser och den produktionsvolym, som då förelåg, beräknades nämligen jordbrukarna på slättbygdsgrändar i storleksgruppen 10—20 hektar ha erhållit en nettoinkomst, som låg i nivå med inkomsten hos jämförliga industriarbetargrupper. De mittpriser, prisgränser och importavgifter, som fastställdes vid utformningen av det nya prissystemet för jordbruksprodukter, avpassades så, att denna inkomstlikställighet skulle äga bestånd vid systemets start den 1 september 1956.

Under den treårsperiod, som det nya systemet var i kraft, lyckades det emellertid icke att realisera den åsyftade inkomstlikställigheten, vilket bl. a. berodde dels på starkt fallande priser på världsmarknaden för jordbruksprodukter, dels på ökade kostnadsstegringar på hemmamarknaden, vilka icke tillräckligt kompenserades av rationaliseringsvinster. Inkomstklyftan mellan en innehavare av basjordbruk och motsvarande industriarbetare uppskattades per den 1 september 1959 sålunda till c:a 3 600 kr. Uppgiften blev därför att i första hand kalkylmässigt utjämna denna klyfta, vilket till viss del (c:a 1/3) skedde genom en omedelbar höjning av importavgifterna för vissa produkter men till största delen (2/3) genom ett utnyttjande av de rationaliseringsvinster, som antogs uppkomma för jordbrukarna under den följande sexårsperioden.

Den metod för beräkningen av inkomstlikställigheten, som för närvarande tillämpas, baserar sig på en jämförelse mellan å ena sidan inkomsterna för innehavare av s. k. basjordbruk (10—20 ha) i södra och mellersta Sveriges slättbygder och å andra sidan inkomsterna för industriarbetare i de två lägsta dyrortsgrupperna. Av betydelse i detta sammanhang är det principbeslut, som fattats om att efter utgången av nu löpande sexårsavtal vid mätning av inkomstlikställigheten övergå från dessa s. k. basjordbruk till större enheter, s. k. normjordbruk (20—30 ha). Denna förändring har motiverats med att den tekniska och ekonomiska utveckling, som skett och sker inom jordbruket, gjort det ofrånkomligt att — i full överensstämmelse med de allmänna riktlinjerna om att hänsyn skall tagas till rationellt drivna jordbruk — inom kort övergå till en jämförelsegrupp av större storleksordning än de nuvarande basjordbruket. Det har uttalats, att, om det vid utgången av sexårsperioden skulle visa sig, att inkomsterna för ägare av

normjordbruk ligger högre än jämförelseinkomsterna, denna skillnad bör utjämnas successivt.

Beträffande jordbruksproduktionens omfattning kan nämnas, att denna totalt sett alltsedan början av 1950-talet legat på i stort sett oförändrad nivå. Alltjämt överstiger den dock något vad som motsvarar konsumtionsbehovet, beräknat i kalorier. Normalt uppvisar produktionen överskott för vissa produkter (t. ex. vete, fläsk, smör), medan underskott föreligger för andra (t. ex. kött). Ogynnsamma skördeförhållanden har dock under flera år bidragit till att utvecklingen för enskilda produkter blivit en annan än den normala. Sveriges utrikeshandel med egentliga jordbruksprodukter (inkl. fodersäd) uppvisar värdemässigt ett visst importöverskott. (Medräknas i handeln även frukt, grönsaker, livsmedelsindustriprodukter m. m. blir importöverskottet betydande, eller c:a 1 miljard kr.)

Den i jordbruket sysselsatta befolkningen har under senare år minskat i en takt motsvarande c:a 4 % om året. Avflyttningen har gynnats av det relativt goda konjunkturläget för industrien och den härav föranledda efterfrågan på arbetskraft.

Under och efter det senaste världskriget var gränsskyddet till väsentlig del baserat på kvantitativa importrestriktioner, monopolhandel och rörliga importavgifter, vars storlek avpassades så, att ett inhemskt prisläge kunde upprätthållas på önskad nivå. Från 1956 har importen i princip varit fri från kvantitativa restriktioner, och monopolhandeln har avskaffats. (Vid import från vissa östeuropeiska länder samt vad gäller vissa produkter på animalieområdet samt stärkelseprodukter även vid import från bl. a. dollarområdet och Sydamerika erfordras dock alltjämt licens.) Importavgifterna har även i princip gjorts fasta, i den meningen att de icke förändras, även om priset på vederbörande vara fluktuerar mellan de s. k. prisgränserna (se nedan) — förutsatt givetvis att icke de s. k. spärreglerna träder i tillämpning, då justering av avgifterna över lag vidtages (se nedan). För fodermedel tillämpas dock rörliga importavgifter.

Importavgifterna — utom för fodermedel — är sålunda i princip fixerade för hela prissättningsperioden, så länge priserna till producenterna håller sig inom vissa gränser. Dessa gränser ligger 10 à 15 procent på vardera sidan om de s. k. mittpriserna. Går det inhemska priset på en vara under den nedre gränsen, vidtages till skydd för producenterna en höjning av importavgiften och/eller införes kvantitativa restriktioner (i vissa fall eventuellt monopolimport). Stiger å andra sidan priset över den övre prisgränsen, har man att i konsumenternas intresse sänka eller slopa importavgiften och att eventuellt införa exportrestriktioner.

Vid sidan av införselavgiften påläggs importen av en del varor s. k. kompensationsavgift, vilken i princip motsvarar vissa avgifter, som utgår på inhemska produkter (slaktdjursavgift, förmalningsavgift etc.).

Från den 1 september 1959, då det nya sexårsavtalet trädde i kraft, har införts två nya spärregler, treprocentregeln och inkomstregeln. Avsikten med den förra är att söka hindra en utvidgning av inkomstklyftan på grund

av fallande världsmarknadspriser på jordbruksprodukter och/eller ökade driftskostnader. Statistiskt underlag utgör dels ett världsmarknads-, dels ett kostnadsindex. Inkomstregeln skall hindra, att inkomstklyftan ökas genom löneökningar (eller löneglidningar) för jämförelsegruppen, d. v. s. industriarbetarna.

När någon av de båda reglerna utlösts, är huvudregeln den, att en för alla varor lika stor procentuell förändring (höjning eller sänkning) av avgifterna vidtages. Det finns dock möjligheter till avvikelser från denna huvudregel, t. ex. på grund av marknadsmässiga förhållanden eller om utlösningen av treprocentregeln föranletts av kraftiga förändringar i världsmarknadspriserna för ett eller ett par varuslag och dessa förändringar bedöms vara av sådan karaktär, att de icke anses böra påverka prisnivån för andra produkter. — Under den tid, som systemet hittills varit i kraft, har treprocentregeln utlösts fyra gånger, varav två gånger resulterande i ökning och två gånger i sänkningar av avgifterna, och inkomstregeln en gång.

Den väsentligaste nyheten i rationaliseringsprogrammet kan sägas vara, att syftet nu angivits vara att gynna bildandet av tvåfamiljsjordbruk i storleksgruppen 25—45 ha i stället för tidigare enfamiljsjordbruk. Detta går helt i linje med beslutet att i fortsättningen knyta jämförelserna om inkomstlikställighet till större enheter, de s. k. normjordbruken. Större eftertryck har nu även lagts vid önskvärdheten att omlägga oekonomisk och mindre bördig mark till skog.

De produkter, som omfattas av jordbruksregleringen, finns upptagna i särskilda förteckningar fogade till SFS 1956/401 och 403¹. Såsom därav framgår inkluderas i regleringen de egentliga jordbruksprodukterna men icke sådana produkter som t. ex. grönsaker, frukt, bär och blommor. Gränsskyddet för sistnämnda varor baseras på tullar.

Genom beslut av regeringen den 27 maj 1960 har en särskild kommitté tillsatts för att utreda och avge förslag rörande riktlinjerna för den framtida jordbrukspolitiken m. m. I direktiven till kommittén uttalas bl. a., att det torde få förutsättas, att Sverige alltså under överskådlig tid kommer att ha en jordbruksproduktion, som täcker vårt huvudsakliga behov av jordbruksråvaror. Det uttalas vidare, att jordbrukspolitiken bör syfta till att bereda inkomstlikställighet åt dem som driver ett med hänsyn till rådande tekniska och ekonomiska betingelser rationellt jordbruk. Bland de olika frågor, som kommittén har att behandla, kan nämnas en prövning av för- eller nackdelarna av att helt eller delvis tillämpa en s. k. lågprislinje. — Utredningen beräknas bli slutförd i god tid före utgången av nu löpande sexårsavtal.

Stockholm den 1 december 1960

¹ Senaste lydelse se SFS 1958/619 och 1960/340 resp. 1958/621 och 1960/342.

BILAGA 6**Yttranden över regeringsförslaget****Nordens bondeorganisationers centralråd:**

Presidiet för Nordens bondeorganisationers centralråd, NBC, har sammanträtt i Helsingfors den 7—8 februari 1961. Därvid har presidiet bl. a. diskuterat regeringsförslaget om inrättandet av ett nordiskt kontaktorgan för jordbruksspörsmål.

Presidiet utgick ifrån att förslaget avsåg inrättandet av ett kontaktorgan för regeringarna i de nordiska länderna. Presidiet förutsätter, att kontaktorganet skulle rapportera direkt till regeringarna.

Förslaget till direktiv för kontaktorganet är allmänt formulerat. Presidiet förutsatte därför, att inom kontaktorganet till behandling skulle kunna upp- tagas frågor, som väckts av såväl regerings- som organisationsrepresentanter.

Presidiet fann det önskvärt, att kontaktorganets direktiv i fråga om punkt 2 skulle ges följande innehåll:

Kontaktorganet har till uppgift att efter behov (alt.: när så befinnes på- kallat) till behandling upptaga konkreta frågor berörande utvecklingen av produktionen och avsättning av jordbruksprodukter i de nordiska län- derna, däribland samhandeln med sådana produkter inom Norden och expor- ten till icke-nordiska länder.

Beträffande punkt 3 i direktiven ansåg presidiet, att orden »dock minst en gång om året» borde strykas.

Presidiet rekommenderade medlemsorganisationerna att med framhållan- de av ovannämnda synpunkter utse deltagare i kontaktorganet, därest be- slut om tillsättande av ett sådant kommer att fattas.

Helsingfors den 8 februari 1961

(sign.)

D a n m a r k

Landbruksministeriet har i skrivelse den 13 februari 1961 meddelat, att det »kan henholde sig til den under det nordiske ministermøde den 9.—11. december 1960 herfra givne tilslutning til forslaget».

Landbruksrådet:

— — — skal Landbruksrådet meddele, at de store, landsomfattende land- brugsorganisationer i de nordiske lande næsten alle deltager i Nordens Bon-

deorganisationers Centralråd (NBC), der — — — netop er et nordisk kontaktorgan for jordbrugsspørgsmål med det formål at fremme samarbejdet og den gode forståelse mellem den jordbrugende befolkning i de fem nordiske lande. NBC, der blev oprettet i 1934, har navnlig efter krigsårene gjort et stort arbejde for at udvide den gensidige informationsvirksomhed, fremme det kommercielle og handelspolitiske samarbejde mellem landbrugets økonomiske foreninger, herunder samarbejdet om eksport og tilbudsgivning til udlandet samt, hvor det var muligt, forberede en fælles stillingtagen til fælles politiske og økonomiske problemer.

Fra Landbrugsrådets synspunkt er der derfor ikke noget umiddelbart behov for et nordisk kontaktorgan for jordbrugsspørgsmål, men rådet er principielt positivt overfor enhver bestræbelse, der går ud på at styrke samarbejdet og forøge samhandelen mellem de nordiske lande, og kan derfor for sit vedkommende medvirke til oprettelsen af et nordisk kontaktorgan for landbrugsspørgsmål.

Landbrugsrådet går ud fra, at forslaget tilsigter oprettelse af et kontaktorgan om jordbrugsspørgsmål for regeringerne i de nordiske lande, og anser det ligeledes for givet, at forslaget indebærer, at kontaktorganet skal rapportere direkte til regeringerne og ikke til Det nordiske økonomiske Samarbejdsudvalg. På samme måde forudsætter man, at kontaktorganet til behandling skal kunne optage spørgsmål, der rejses både fra regeringsrepræsentanternes og fra organisationsrepræsentanternes side.

Med hensyn til det i forslagets punkt 2 opstillede kommissorium for kontaktudvalget lægger Landbrugsrådet afgørende vægt på, at kommissoriet ændres og får følgende ordlyd:

Kontaktorganet har til opgave efter behov at optage til behandling konkrete spørgsmål vedrørende udviklingen af landbrugsproduktionen og afsætningen af disse landbrugsvarer i de nordiske lande, herunder både samhandelen med sådanne produkter inden for Norden og eksporten til ikke-nordiske lande.

Ligeledes foreslår Landbrugsrådet, at ordene i forslagets punkt 3: »dog mindst een gang om året» udgår.

Såfremt det påtænkte nye kontaktorgan for jordbrugsspørgsmål oprettes, må det efter Landbrugsrådets opfattelse være en klar forudsætning, at Danmark fortsat står ganske frit med hensyn til at handle selvstændigt såvel på områder inden for EFTA som vedrørende associering mellem frihandelsområdet og Det europæiske økonomiske Fællesskab.

København, den 10. februar 1961

På Landbrugsrådets vegne

Anders Andersen

N. Kjærgaard

Centralforeningen af »Tolvmandsforeninger» og større Landbrugere i Danmark:

Gjort bekendt med, at Landbrugsrådet, efter at sagen har været behandlet i Nordens Bondeorganisationers Centralråd for sit vedkommende er indstillet på at medvirke til oprettelse af et kontaktorgan vedrørende landbrugs-spørgsmål for regeringerne i de nordiske land, og ligeledes gjort bekendt med de forudsætninger, der efter landbrugsrådets opfattelse bør opfyldes ved det foreslåede nye kontaktorgan, kan Tolvmandsforeningerne tilslutte sig Landbrugsrådets stillingtagen til sagen.

København, den 10. februar 1961

P. f. v.

E. b.

Karl Madsen

F i n l a n d

Maataloustuottajain keskusliitto (Lantbruksproducenternas centralförbund), Svenska lantbruksproducenternas centralförbund, Pellervo-seura (Pellervo-sällskapet) och Finlands svenska andelsförbund:

Undertecknade organisationer utgår ifrån att det väckta förslaget avser inrättande av ett kontaktorgan för regeringarna i de nordiska länderna. Vi förutsätter även, att kontaktorganet skulle rapportera direkt till regeringarna och att inom detsamma till behandling skulle kunna upptas frågor, som väckts av såväl regerings- som organisationsrepresentanter.

Beträffande direktiven för kontaktorganet föreslår vi att dessa i fråga om punkt 2 skulle ges följande innehåll:

Kontaktorganet har till uppgift att efter behov till behandling uppta konkreta frågor berörande utvecklingen av produktionen och avsättningen av jordbruksprodukter i de nordiska länderna, däribland samhandeln med sådana produkter inom Norden och exporten till icke-nordiska länder.

Beträffande punkt 3 i direktiven föreslår vi att orden »dock minst en gång om året» borde strykas.

Vidare uttalar vi önskemålet att styrelsen för finlandsavdelningen av Nor-

dens bondeorganisationers centralråd blir det organ, som utser organisasjonernas tre representanter.

Helsingfors den 9 februari 1961

Maataloustuottajain keskusliitto

V. Ihamuotila

E. J. Korpela

Pellervo-seura

H. Rautavaara

K. Eskelinen

Svenska lantbruksproducenternas
centralförbund

Tor Nymalm

G. Engström

Finlands svenska andelsförbund

E. Kaspersson

Hilding Frostell

N o r g e

Norges bondelag, Norsk bonde- og småbrukarlag och Landbrukets sentralförbund:

Som kjent har de nordiske landbruksorganisasjoner innenfor rammen av Nordens bondeorganisationers centralråd i mange år forsøkt på organisasjonsmessig basis å fremme et praktisk nordisk samarbeid på landbruksområdet. Opprettelsen av et kontaktorgan for regjeringene vil selvsagt ikke overflødiggjøre samarbeidsbestrebelsene innenfor NBC. Dersom arbeidet i kontaktorganet legges opp på en praktisk måte bør dette kunne tjene til å fremme samarbeidstiltak som organisasjonene alene ikke kan få gjennomført. Av denne grunn har presidiet i NBC antydnet en presisering av utkastet til mandat for kontaktorganet.

Med disse bemerkninger vil undertegnede organisasjoner være villige til å oppnevne representanter til det foreslåtte nordiske kontaktutvalg for landbrugsspørsmål, dersom dette blir besluttet opprettet.

Oslo, 14. februar 1961

Norges bondelag Norsk bonde- og småbrukarlag Landbrukets sentralförbund

Halvard Eika

Peder Jacobsen

Hans Borgen

S v e r i g e

Sveriges lantbruksförbund och Riksförbundet landsbygdens folk:

Förbunden har med intresse tagit del av nämnda förslag att inrätta ett kontaktorgan för regeringarna i de nordiska länderna och finner för sin del, att ett dylikt kontaktorgan skulle kunna fylla en väsentlig uppgift, såväl när

det gäller samarbetet på jordbruksområdet de nordiska länderna emellan som i den alltmer aktuella frågan om gemensamma nordiska insatser i större internationella sammanhang. Förbunden vill fördenskull tillstyrka, att det föreslagna nordiska kontaktorganet för jordbruksspörsmål upprättas i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer, som skisserats i förslaget, men med följande förtydligande och ändringar.

Förbunden förutsätter, att kontaktorganet skall rapportera direkt till regeringarna.

Förslaget till direktiv för kontaktorganet är allmänt formulerat. Förbunden förutsätter därför, att inom kontaktorganet till behandling skall kunna upptagas frågor, som väckts av såväl regerings- som organisationsrepresentanter. Vidare finner förbunden det önskvärt, att kontaktorganets direktiv i fråga om punkt 2 kan ges följande innehåll:

Kontaktorganet har till uppgift att efter behov (alt.: när så befinner påkallat) till behandling uppta konkreta frågor berörande utvecklingen av produktion och avsättning av jordbruksprodukter i de nordiska länderna, däribland samhandeln med sådana produkter inom Norden och exporten till icke-nordiska länder.

Beträffande punkt 3 i direktiven bör enligt de båda förbundens uppfattning orden »dock minst en gång om året» strykas.

Stockholm den 10 februari 1961

Sveriges lantbruksförbund

Gösta Liedberg

Riksförbundet landsbygdens folk

Folke Edblom

Regeringsförslag

om samverkan beträffande fiskeriproblem

(Väckt av Islands regering)

Inom Nordiska ekonomiska samarbetsutskottet har utarbetats bifogade promemoria av den 2 december 1960 rörande viss handelspolitisk samverkan med avseende å exporten av fiskeriprodukter m. m. [*se Tillägg*]. Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete har behandlat denna promemoria vid möte i Köpenhamn den 9 december 1960 och därvid beslutat att ställa sig bakom de där framställda förslagen. Efter överenskommelse med ministerkommitténs medlemmar får Islands regering härmed hemställa,

att Nordiska rådet ville i rekommendation till regeringarna uttala sig för fortsatt nordisk samverkan efter de i promemorian uppdragna riktlinjerna.

Reykjavik den 14 januari 1961

Gylfi Þ. Gislason

TILLÄGG

PM rörande de nordiska ländernas fiskeriproblem

(Utarbetad av Nordiska ekonomiska samarbetsutskottet)

De nordiske lands fiskeripolitikk

Som helhet danner de nordiske land Europas største eksportområde for fiskeriprodukter. Nesten hele den islandske fangsten og størstedelen av den norske blir eksportert. For Danmarks vedkommende går ganske visst en større prosent til innenlandsforbruket enn i de to førstnevnte landene, men allikevel er den danske fiskerinæring i stor utstrekning basert på eksport, og Færøyesnes fiskerier er helt ut basert på eksport. I alle disse landene er betingelsene for fisket meget fordelaktige sammenliknet med andre land i Europa, ikke minst fordi de ligger nær de rikeste fiskefeltene. Fiskeriindu-

strien i disse landene er også, som helhet betraktet, godt konkurransedyktig utadtil. I Danmark og i Island, hvor produktiviteten i selve fisket synes å være meget høy, ligger fiskernes inntekter på noenlunde samme nivå som i andre næringsveier, uten noen spesielle tiltak av større betydning fra statens side. Prisfallet på fiskemel den seneste tid har dog for Danmarks vedkommende endret dette forhold. I Danmark har det ikke vært truffet spesielle tiltak av betydning fra statens side til fordel for fiskerinæringen. I Island har det i flere år vært nødvendig å gjennomføre bl. a. tilskuddsordningen ved eksporten av fiskevarer, noe som var en følge av de valutamessige forhold. Fra februar 1960 er disse ordninger opphevet samtidig med devalueringen av den islandske krone. I Norge er fangstmengden pr. fisker mindre, og inntektene pr. fisker er gjennomsnittlig lavere enn hos industriarbeiderne. Enkelte fiskerier som vintersildfisket og lofolfisket har de siste årene slått feil. Samtidig har kostnadene ligget på et høyt nivå. Dette har bidratt til at staten de senere årene har gitt direkte subsidier til fiskerinæringen.

De islandske, danske og norske myndigheters politikk i fiskerispørsmål tar sikte på å utnytte de konkurransemessige fordeler som følger av beliggenheten, ved å øke fiskeriproduksjonen og opparbeide markeder for den i utlandet. Målet søkes i Island og Norge nådd med forskjellige tiltak vedrørende fiskerigrensen, ved å legge forholdene til rette for en rasjonalisering av produksjonsanleggene. I disse land som i Danmark legger man vekt på å få fremmet avsetningen ved gjennomføring av strenge kvalitetsforskrifter og ved å søke avskaffet restriksjoner på den internasjonale handelen med fiskeriprodukter. Det bør også nevnes at de norske myndigheter søker å forbedre avkastningen av fisket bl. a. ved å bygge ut havfiskeflåten og for øvrig effektivisere båtene så godt som mulig, samtidig som man regner med fortsatt nedgang i tallet på fiskere ved at flere etter hvert finner arbeid i andre næringsveier.

Fiskeriproblemene i Sverige og Finnland, som er inbyrdes ulike, er noe forskjellige fra dem som er nevnt i forbindelse med de tre andre land. Fisket i Sverige er så godt som helt innstilt på fersk fisk for direkte konsum, såvel for hjemmemarkedet som for eksport. I motsetning til hva tilfellet er i flere andre nordiske land anvendes således fangstene som regel ikke som råstoff for industriell produksjon, f. eks. til fiskemel og olje.

Da det svenske fisket hovedsakelig er konsentrert om bare noen få fiske­slag, først og fremst sild og torsk for fersk konsum, blir markedets behovet dekket ved en relativt betydelig import av annen fersk, frossen og saltet fisk og sild. Av fangstene eksporteres 40—45 %, og eksporten har i økt utstrekning (f. t. inntil to tredjedeler) skjedd ved direkte landinger i utenlandske havner. Selv om utviklingen har gått i retning av større totalfangster samtidig som antallet fiskere er blitt mindre, har det dog vært antatt at fiskernes gjennomsnittsinntekter har vært lavere enn industriarbeiderens. I denne forbindelse må det dog sies at forholdene har variert sterkt for de ulike grupper av fiskere. I den hensikt å bidra til en rasjonalisering av fisket

har myndighetene bevilget lån på fordelaktige vilkår for innkjøp av fiskeritstyr, lånebevilgningene har dog i forhold til de totale investeringer vært meget begrensede. Det kan nevnes at et middel til å hjelpe på avsetningen på hjemmemarkedet av fiskernes fangster, er at en del viktigere fiskeslag er gjort til gjenstand for importregulering, og at innførselen av visse ferske og frosne fileter er pålagt spesielle importavgifter. Ved et system med prisreguleringsavgifter på såvel innenlandsk som importert fisk (ca. 5 % av innkjøpsverdien), prisutjevning basert på disse avgiftsmidler, og minimumspriser for visse fiskeslag, tar man videre sikte på å opprettholde et rimelig prisnivå og beskytte fiskerne mot prisfall i overskuddssituasjoner, så langt det er mulig.

Finnland er Nordens minste fiskerinasjon. Størstedelen av fangsten er ferskvannsfisk, tatt i elver og innsjøer, og fisk fanget på nærliggende fiskefelter i Østersjøen. Hele produksjonen går til innenlandsforbruket. En femtedel av totalforbruket er importert fisk. Over en lengere periode har fangstmengden ikke vist øking, og mulighetene for en ekspansjon synes å være begrenset. Myndighetene oppmuntrer imidlertid en oppbygging og modernisering av fiskeflåten med gunstige lånevilkår, og den finske fiskeriindustrien nyter beskyttelse mot import.

Handelspolitiske problemer

Fra krigens slutt til opprettelsen av de to markedssammenslutninger i Europa gikk det meget langsomme med å avskaffe handelsrestriksjoner for fiskeriprodukter og jordbruksprodukter enn for industrivarer. Forbrukerlandenes restriktive handelspolitikk når det gjaldt fiskeriprodukter skyldes forsøk på å sikre deres egne fiskere de samme inntekter som arbeidere i andre yrker. Målsettingen var for så vidt den samme som for jordbruket. I tillegg til dette kommer det moment at man i flere land er av den oppfatning at fiskeriene kan skaffe rekruttering til flåten.

Den langsomme avviklingen av importrestriksjonene i forskjellige land og de høye tollsatser og direkte subsidier til fiskeriene har medført at den intereuropiske handel med fiskeriprodukter har steget meget langsomt etter krigen. Den økte produksjon i eksportlandene, særlig i Island og Norge, har derfor gått til andre markeder.

Denne situasjonen kan bli vesentlig endret ved opprettelsen av de to markedssammenslutninger i Europa. Inntil nå er det imidlertid vanskelig å forutse hvilken betydning de til slutt kommer til å ha for fiskehandel og -produksjon, da deres endelige retningslinjer med hensyn til deres fiske og handel med fiskeriprodukter ennå ikke er fastlagt. En av de forandringer som allerede kan konstateres er den at fellesmarkedet allerede har fastsatt en ytre toll som stort sett er meget høy. Når den trer i kraft, betyr dette en meget stor forhøyelse av importtollen på fersk og frossen fisk og sild i Tyskland og Benelux, noe som med tiden vil kunne føre til en sterk nedgang i fiskeimporten fra land utenfor fellesmarkedet. Det samme vil gjelde for importen av saltfisk, klippfisk og tørrfisk i Italia når den planlagte fellestoll

for denne varen blir en realitet. Da fellesmarkedslandene hittil har vært et viktig marked for fiskeriprodukter fra de nordiske landene, og da det dessuten synes å være store ekspansjonsmuligheter på dette markedet i fremtiden, ikke minst når det gjelder omsetning av frossen fisk, kommer opprettelsen av fellesmarkedet til å ha en ugunstig innflytelse på de nordiske lands fiskerier.

For de nordiske land som er medlemmar i EFTA, vil en frihandel med »industrifisk» og en eventuell liberal politikk i handelen med annen fisk oppveie noe av den ugunstige innflytelsen som fellesmarkedet ellers ville ha. Betydningen av dette kan vanskelig vurderes på det nåværende tidspunkt, men det er verdt å peke på at EFTA-landenes, deriblant Storbritannias, tollavgifter ikke er særlig høye, og at konkurransen med land utenfor EFTA derfor vil gjøre seg mer gjeldende enn tilfellet er for fellesmarkedet. I det hele tatt er EFTA-landene mere konkurransedyktige som fiskeprodusenter enn fellesmarkedslandene, og endelig blir muligheten for økt fiskeforbruk der etter hvert mindre, spesielt med hensyn til frossen fisk. Av EFTA-landene er Storbritannia vel egentlig det eneste land som er et vesentlig fremtidsmarked for frossen fisk. Men en må også kunne vente en viss ytterligere utvikling av forbruket av frosne fiskeprodukter i øvrige medlemsland.

Fiskeriene i det nordiske økonomiske samarbeidet

Da fiskeriproduksjonen i de nordiske landene er mange ganger større enn forbruket, kan løsningen på vanskelighetene i de nordiske eksportlands fiskerier forsåvidt ikke ligge i frihandel med fisk innen Norden alene. Det var denne kjensgerningen som preget Islands stilling til den foreslåtte nordiske tollunion, skjønt man hadde kunnet vente økt handel med fisk mellom de nordiske landene innbyrdes dersom handelen ble friere. Det er således oppfatningen at det nordiske samarbeidet på dette området blir spesielt rettet mot felles forsøk på å få opprettet friere handelsformer for fiskeriprodukter i Europa.

Innen EFTA har de av de nordiske land som er medlemmer, hatt en viss suksess på dette området. Til tross for dette er det av like stor interesse for disse landene som for Island at handelen med fiskeriprodukter blir friest mulig i alle europeiske land. En slik løsning av fiskerienes handelsproblemer er likevel avhengig av en felles overenskomst om friere handel i Vest-Europa. Så lenge det ikke er en overenskomst om dette, bør de nordiske regjeringer likevel stadig forsøke å oppnå de størst mulige fordeler for handelen med fiskeriprodukter. For tiden er der særlig to ting man bør gå inn for ved et nordisk samarbeid om fiskerispørsmål.

For det første bør det gjennom forhandlinger i GATT arbeides for en senking eller avskaffelse av importtollen på fiskevarer. Av de ferske og frosne varer er det for tiden de ferske som har den største betydning for Norden som helhet. Inntil nå har fryseindustrien vært en liten industri innenfor fiskerinæringen i forbrukslandene. Her foreligger det derfor ikke den

samme grunn til tollbeskyttelse som for de eldre grenene av fiskeriene. En senkning av tollen vil i flere land ganske visst ikke medføre noen hurtig økning av importen da det på mange steder foreløpig mangler det nødvendige distribusjonsapparat. Men en betydelig senking av tollen på frosne fiskeprodukter vil på lang sikt og ikke minst i fellesmarkedslandene, ha stor betydning for de nordiske lands fryseindustri, når det distribusjonsapparatet som nå er under utvikling er blitt videre utbygget. Det bør i denne forbindelse også nevnes at med de resolusjoner som OEEC vedtok angående fiskerispørsmål i 1960, har OEEC-landene faktisk påtatt seg å prøve å få gjennomført en toll-lettelse for frosen fisk innenfor GATT. Det bør derfor gjennomføres et nordisk samarbeid med sikte på å få toll-lettelser for frosen fisk. Dette gjelder i like grad fersk fisk. I den utstrekning det ikke lykkes å oppnå generelle toll-lettelser bør man søke å finne praktiske løsninger i form av tollkontingenter.

For det andre finner man at det er viktig å styrke OECD's bestrebelse når det gjelder fiskerispørsmål utover det man har gjort i OEEC. Det ser ut til at man vil kunne oppnå enighet om at OECD's fremtidige virksomhet blir basert på rådets resolusjon C (60)178 av 3. juli i år om en fortsettelse av den »confrontation exercise» som ble ferdigbehandlet i år. Det er derfor av stor betydning at arbeidet med fiskeriproblemene fortsettes og intensiveres. For å oppnå et positivt og godt resultat må det overveies å gjennomføre visse strukturendringer i det arbeidet som har foregått gjennom OEEC med det for øye å gjøre arbeidet i den nye organisasjon permanent og såvidt mulig uavhengig av jordbruksspørsmål. Arbeidet med disse spørsmålene krever enn videre et tilstrekkelig og kvalifisert personale. Island har i forberedelseskommiteen for OECD med dansk og norsk støtte lagt frem et forslag om opprettelse av en spesiell og selvstendig fiskerikommité. Dette forslaget er ikke blitt vedtatt på grunn av motstand fra visse lands side. De nordiske landene som er medlemmer av OEEC, er interessert i et nært samarbeid om hvordan en slik nyordning som her er skissert, best skal kunne gjennomføres.

2. desember 1960

Berättelse

om samarbete på lagstiftningens område

(Överlämnad av Danmarks regering)

Efter afgivelsen af den seneste beretning om nordisk lovsamarbejde (se 7:e sess, s. 1174) har der været afholdt møde mellem justitsministrene fra Danmark, Finland, Norge og Sverige i Stockholm den 5. november 1959 og i Fredensborg den 16.—17. juni 1960. Den islandske justitsminister har været forhindret i at deltage i møderne.

I forbindelse med sidstnævnte møde fandt der som sædvanlig en forhandling sted mellem justitsministrene og repræsentanter for Nordisk Råds juridiske nemandskomité. Der henvises herom til nemandskomitéens rapport [*se Dokument 2*].

Efter ophævelsen af udvalget for nordisk lovsamarbejde er der i Danmark, Finland, Norge og Sverige udpeget kontaktmænd med henblik på så vidt muligt at koordinere lovsamarbejdet også i tilfælde, hvor en lovgivningsopgave ikke hører under samme fagministerium i de enkelte lande. De udpegede er i Danmark departementschef i justitsministeriet Vilhelm Boas, i Finland afdelingschefen Risto Leskinen med regeringsrådet Kai Korte som stedfortræder, i Norge departementsråd Rolv Ryssdal og i Sverige statssekretæren Per Bergsten.

I tilslutning til de tidligere afgivne beretninger skal man oplyse følgende vedrørende de vigtigste af de områder, hvor der for tiden foregår eller er planlagt nordisk lovgivningssamarbejde:

I. Civilretlige spørgsmål

A. Ægteskabslovgivningen

1. Almindelig revision af ægteskabslovgivningen

Om arbejdet med revisionen af de nordiske ægteskabslove henvises til meddelelsen angående rådets rekommandation nr. 12/1955 [*se Sak D 15*].

2. Medicinske ægteskabshindringer

De i Danmark, Norge og Sverige nedsatte udvalg har i 1960 afgivet betænkning herom. I Finland foreligger udkast til regeringsproposition om spørgsmålet. Der er endnu ikke taget endelig stilling til, hvorvidt de udar-

bejdede lovforslag skal søges gennemført særskilt eller indgå under den almindelige revision af ægteskabslovgivningen.

3. Nordiske sømandspræsters vielsebeføjelse

Behandlingen af dette spørgsmål er, som det fremgår af beretningen til rådets 7. session, tidligere afsluttet i Sverige. I Norge er der den 11. december 1959 gennemført en lovændring, hvorefter kongen kan give præster, som hører til et udenlandsk evangelisk-luthersk kirkesamfund, myndighed til at vie brudefolk i Norge efter formerne i vedkommende kirkesamfund, når brudefolkene eller en af dem er borger i det land, som kirkesamfundet tilhører, og forudsat at præsten kan foretage en sådan vielse efter lovgivningen i dette land.

I Danmark er spørgsmålet om lovændringer henskuet til overvejelse i forbindelse med den almindelige revision af ægteskabslovgivningen.

4. Jurisdiktionsmyndighed i ægteskabssager

I Sverige er det ved kongelig resolution af 30. september 1959 overdraget familieretskomitéen at overveje de herhenhørende spørgsmål i forbindelse med den internationale familieretslovgivning i øvrigt, og komitéen har optaget kontakt med det danske og norske justitsministerium om spørgsmålet.

B. Adoptions- og børnelovgivningen

1. Adoptionslovgivningen

Nye regler er gennemført i Danmark og Norge i 1956 og i Sverige i 1958. I Finland foreligger udkast til regeringsproposition i sagen.

2. Reglerne om ægtebørn

Nye regler er gennemført i Norge i 1956, i Finland i 1957 og i Danmark i 1960. Gennem disse regler er »pater est-reglen» i det store og hele bragt i overensstemmelse med den svenske regel i »föräldrabalken» af 1949.

3. Børn uden for ægteskabet

I Norge er der i 1956 gennemført en ny lovgivning, og en i det væsentlige tilsvarende lovgivning er gennemført i Danmark i 1960. I Finland foreligger en komitébetænkning med forslag til ændringer i loven om børn uden for ægteskab, og i Sverige er spørgsmålet om lovændringer indtil videre stillet i bero på eventuel gennemførelse af nye bestemmelser om den efterlevende ægtefælles retsstilling i den afdøde ægtefælles dødsbo.

C. Arvelovgivningen

Der er nedsat udvalg i Danmark, Island og Norge, og betænkninger forventes afgivet i begyndelsen af 1961. De danske og norske udvalg har ført en række forhandlinger med sagkyndige fra Finland og Sverige.

D. Navnelovgivningen

Udvalg i Danmark, Norge og Sverige har afgivet betænkning i 1960 med i hovedsagen ensartede lovudkast. Betænkningerne har været drøftet af justitsministrene på mødet i juni 1960, og udkastene er — efter at der er indhentet udtalelser om dem fra de interesserede myndigheder og institutioner — under behandling i ministerierne.

E. Lovgivningen om køb af løsøre

Spørgsmålet om en eventuel revision af de nordiske købelove har været genstand for en foreløbig forhandling mellem justitsministrene, ligesom spørgsmålet har været behandlet på det nordiske juristmøde i Reykjavik i august 1960.

I Finland, hvor den nordiske købelovgivning ikke er gennemført, er der i 1960 nedsat et udvalg med den opgave blandt andet at udarbejde forslag til en ny lovgivning om køb.

F. Godtroserhvervelse af løsøre

De i beretningen til rådets 7. session omhandlede særlige sagkyndige har endnu ikke afsluttet deres overvejelser vedrørende spørgsmålet.

G. Lovgivningen om forældelse og præklusion

Der foreligger udvalgsbetænkninger fra 1957—58 i Danmark, Finland, Norge og Sverige med udkast til næsten helt ensartede regler om forældelse af fordringer, i Finland og Sverige tillige om præklusion. Betænkningernes forslag har været drøftet mellem repræsentanter for de 4 landes justitsministerier. Noget endeligt resultat af disse drøftelser foreligger endnu ikke.

H. Erstatningslovgivningen

1. Motorerstatningslovgivning (trafikforsikring)

Udvalg fra Danmark, Finland, Norge og Sverige har i 1957 afgivet forslag, blandt andet om indførelse af objektivi ansvar i tilfælde, hvor ansvaret for skade forvoldt af motorkøretøjer er dækket af forsikring. I Finland er et lovforslag, der i hovedsagen er overensstemmende med udvalgenes forslag, stadfæstet den 26. juni 1959, og i Norge er et tilsvarende lovforslag under behandling i Stortinget. I Danmark er der i 1959 gennemført en ændring af færdselslovens erstatningsbestemmelser. Loven opretholder imidlertid den hidtil gældende danske regel om erstatningsgrundlaget. I Sverige er sagen indtil videre stillet i bero.

2. Det offentliges (stat og kommunes) erstatningsansvar

Spørgsmålet er optaget som selvstændig sag på rådets dagsorden [se Sak A 11].

3. Forsikringssselskabers regresret (forsikringsaftalelovens § 25)

De samarbejdende udvalg i Danmark, Finland, Norge og Sverige har afgivet betænkning i 1958. Betænkningerne, hvis forslag overalt har mødt modstand hos de sagkyndige instanser, drøftedes på justitsministermødet i juni 1960. Der var her enighed om ikke at fremsætte lovforslag på grundlag af udvalgenes udkast.

4. Lovgivningen om erstatning og forsikring vedrørende atomreaktordrift

Samarbejdende udvalg i Danmark, Finland, Norge og Sverige ventes om kort tid at afgive betænkning om disse spørgsmål.

5. Husbondansvaret

6. Børns og forældres ansvar

7. Lempelse af erstatningsansvar for personer, der volder skade i andres tjeneste

Under en drøftelse på justitsministermødet i 1959 af det fortsatte samarbejde vedrørende erstatningsretten vedtoges det at optage disse spørgsmål til behandling, og sagkyndige er udpeget i Danmark, Norge og Sverige.

II. Processuel lovgivning

A. Konkurslovgivningen

Der er nedsat udvalg i Danmark, Finland og Norge, medens Sverige deltager i arbejdet ved observatør. De nedsatte udvalg har afholdt en række fælles møder og har planlagt yderligere drøftelser.

B. Eksekutionslovgivningen

1. Udlæg og udpantning

På justitsministermødet i juni 1960 vedtoges det, at hvert land skulle udpege en sagkyndig til nærmere at overveje, på hvilke områder inden for eksekutionslovgivningen, der eventuelt kan skabes større ensartethed mellem de nordiske lande.

2. Revision af den nordiske konvention om inddrivelse af underholdsbidrag

Den af Nordisk Råds præsidium og De delegerede for nordisk Lovgivningssamarbejde anbefalede revision af konventionen forventes gennemført i løbet af kort tid.

III. Selskabslovgivningen

Spørgsmålet er selvstændigt optaget på rådets dagsorden [*se Sak A 8*].

IV. Immaterielretten m. v.

1. *Ophavsretslovgivningen*

Forslag til en ny ensartet lovgivning om ophavsret behandles for tiden i de lovgivende forsamlinger i Danmark, Finland og Norge. I Sverige er lovforslaget vedtaget af Riksdagen.

2. *Patentlovgivningen*

Der henvises til meddelelsen angående rådets rekommandation nr. 29/1954 [*se Sak D 11*].

3. *Mønsterlovgivningen*

Udvalg til behandling af spørgsmålet i samarbejde med de øvrige nordiske lande er nedsat i Danmark, Finland, Norge og Sverige.

4. *Lovgivningen om arbejdstageres opfindelser*

På justitsministermødet i juni 1959 vedtoges det, at Norge og Sverige skulle indlede samarbejde om en revision af reglerne herom.

De nedsatte udvalg har optaget kontakt med sagkyndige i Danmark og Finland.

5. *Varemærkelovgivningen*

En ny lovgivning om varemærker og en ny lov om fællesmærker er gennemført i Danmark den 11. juni 1959. I Sverige er en ny varemærkelov vedtaget i 1960. I Finland er en betænkning med forslag til ny varemærkelovgivning afgivet i marts 1960, og lagberedningen har afgivet udtalelse herom. I Norge er der i 1960 fremsat forslag til en ny lovgivning om varemærker og om fællesmærker.

6. *Firmalovgivningen*7. *Lovgivningen om illoyal konkurrence*

Samarbejdende udvalg er i 1959—60 nedsat i Finland, Danmark, Norge og Sverige.

V. Sølovgivningen

Også om dette spørgsmål er der nedsat samarbejdende udvalg i de fire lande.

VI. Luftfartslovgivningen

A. *Registrering af rettigheder i luftfartøjer*

På grundlag af Genève-konventionen af 1948 om international anerkendelse af rettigheder i luftfartøjer er der i Danmark, Norge og Sverige gennemført ensartede regler om registrering af sådanne rettigheder.

B. Revision af den almindelige luftfartslovgivning

I Sverige er en ny luftfartslov gennemført i 1957 og i Danmark og Norge i 1960. I Finland er lovforslag under behandling.

VII. Lovgivningen om spirituspåvirkede motorførere

Der henvises til meddelelsen vedrørende rådets rekommandation nr. 16/1956 [*se Sak D 19*].

VIII. Straffelovgivningen

Der henvises til meddelelsen vedrørende rådets rekommandation nr. 5/1956 om udvidelse af det strafferetlige samarbejde [*se Sak D 17*], nr. 1/1955 om nordisk lovgivning vedrørende konfiskation [*se Sak D 12*], nr. 3/1959 om oprettelse af et kriminologisk forskningsråd [*se Sak D 57*] og nr. 25/1958 angående fælles lovgivning om udlevering af forbrydere [*se Sak D 50*].

IX. Færdselslovgivningen

Der henvises til meddelelsen vedrørende rådets rekommandation nr. 16/1955 [*se Sak D 16*].

X. Regler om international godsbefordring ad landevej

Om dette spørgsmål er der den 19. maj 1956 indgået en international konvention, som endnu ikke er tiltrådt af nogen af de nordiske lande. På justitsministermødet i 1960 vedtoges det at nedsætte udvalg i Danmark, Finland, Norge og Sverige til at overveje spørgsmålet om en eventuel ratifikation af konventionen og til eventuelt at udarbejde forslag til regler også om den indenlandske godstransport ad landevej.

XI. Indfødsretlovgivningen

Der henvises til meddelelsen vedrørende rådets rekommandation nr. 12/1960 [*se Sak D 90*].

XII. Internationalt lovgivningssamarbejde

Der har som hidtil været opretholdt nær kontakt mellem justitsministerierne vedrørende forskellige internationale lovgivningsspørgsmål, der behandles af F.N., Europarådet, Haagerkonferencen for international Privatrethet, Det internationale Privatretsinstitut i Rom og ICAO (International Civil Aviation Organization) m. v..

Justitsministeriet, København, den 28. december 1960

Vilhelm Boas

Berättelse från Nordiska kulturkommissionen

(Överlämnad av Sveriges regering)

A. Organisation m. m.

Nordiska kulturkommissionens sammansättning är hösten 1960 följande:

Danmark:	Professor Peter Skautrup.	Sektion I.
	Dr phil. Hakon Stangerup.	»
	Departementschef Albert Michelsen.	Sektion II.
	Folketingsmand Marius Buhl.	»
	Folketingsmand K. B. Andersen. Højskoleforstander Uffe Grosen.	Sektion III. »
Finland:	Professor Edwin Linkomies.	Sektion I.
	Dr Johannes Virolainen.	»
	Generaldirektör R. H. Oittinen.	Sektion II.
	Professor Matti Koskenniemi.	»
	Rektor Kaarlo Kajatsalo. Fil. mag. J. O. Tallqvist.	Sektion III. »
Island:	Professor Ólafur Björnsson.	Sektion I.
	Departementschef Birgir Thorlacius.	»
	Nationalinspektör Eiríkur Eiríksson.	Sektion II.
	Altingsman Sigurður Ingimundarson.	»
	Altingsman Sigurður Bjarnason. (Efterträdare till ambassadör Sigurður Nordal ännu ej utsedd.)	Sektion III. »
Norge:	Professor Svein Rosseland.	Sektion I.
	Stortingsrepresentant Helge Seip.	»
	Stortingsrepresentant Trond Hegna.	Sektion II.
	Departementsråd Olav Hove.	»
	Forlagsdirektør Arthur Holmesland (efterträdde forlagsdirektør Henrik Groth den 1 april 1960). Byråsjef Ingeborg Lyche.	Sektion III. »
Sverige:	Professor Ingvar Svennilson.	Sektion I.
	Riksdagsman Gunnar Helén.	»
	Generaldirektör N. G. Rosén.	Sektion II.
	Landstingsman Erik Forslund.	»
	Rektor Harald Elldin. Folkhögskolerektor Stig Alemyr.	Sektion III. »

Presidiet

Under åren 1959 och 1960, då Sverige innehaft ordförandeskapet för Nordiska kulturkommissionen, har generaldirektör N. G. Rosén varit kulturkommissionens ordförande. I presidiet har de övriga nordiska länderna företräts av respektive nationella avdelningsordförande, under 1960 Danmark av departementschef Albert Michelsen, Finland av professor Edwin Linkomies, Island av professor Ólafur Björnsson samt Norge av skoledirektör Helge Sivertsen, som efter att ha blivit kallad till medlem av statsrådet i maj efterträddes av stortingsrepresentant Trond Hegna. Vid årsskiftet 1960—61 övergår ordförandeskapet från Sverige till Island. Vid plenarmöte i Reykjavik den 26 juli 1960 valdes professor Ólafur Björnsson till kulturkommissionens ordförande för 1961.

Sektioner och sekretariat

Ordförande i sektion I (akademiska och vetenskapliga frågor) har varit professor Svein Rosseland, Norge, i sektion II (skolfrågor) generaldirektör R. H. Oittinen, Finland, och i sektion III (folkupplysning, konst m. m.) höjskoleförstander Uffe Grosen, Danmark. Sektionspresidierna har omvalts för år 1961.

Som generalsekreterare har fungerat preceptor Nils Andrén, Sverige, från nyåret 1959 till den 15 november 1960, då han efterträddes av förste byråsekreterare Ulla Åhgren. Vid årsskiftet 1960—61 övergår generalsekretariatet till Island, och till generalsekreterare har utsetts fullmäktig i undervisningsministeriet Arni Gunnarsson.

Nationella sekreterare har varit i Danmark sekretær Helge Thomsen, i Finland notarie Håkan Branders, i Island fröken Halla Bergs, i Norge førstesekretær Helene Andersen samt i Sverige preceptor Nils Andrén till den 15 november 1960 och därefter förste byråsekreterare Ulla Åhgren. Huvudsekreterare i sektion I har varit kontorsjef Kjell Eide, Norge, i sektion II skolrådet Ragnar Meinander, Finland, samt i sektion III sekretær Helge Thomsen, Danmark. Nationella sektionssekreterare har varit för sektion I universitetsekretær Olaf Waage, Danmark, notarie Håkan Branders, Finland, samt preceptor Nils Andrén, Sverige, till den 1 oktober 1960 och därefter förste byråsekreterare Ulla Åhgren; för sektion II avdelningssekreterarna i Danmark och Norge, samt förste byråsekreterare Thorsten Ericsson, Sverige; för sektion III avdelningssekreterarna i Finland och Norge samt konsulent Kerstin Sönnnerlind, Sverige.

Sammanträden

Under 1960 har plenarmöte ägt rum den 23—26 juli i Reykjavik. Sektionerna har hållit sammanträden i anslutning till plenarmötet. Därutöver har presidiet sammanträtt den 21 mars i Århus och den 3 juni i Stockholm, sektion II haft möte den 21—22 mars i Århus och sektion III den 29—30 januari i Århus och den 12 mars i Köpenhamn.

B. Behandlade ärenden

I. Presidiet

Nordiska kulturkommissionens arbetsformer

Vid Nordiska kulturkommissionens sammanträde i Helsingfors den 26—28 augusti 1958 beslöt presidiet göra en översyn av kulturkommissionens arbetssätt och administrationsapparat, kompetensfördelningen mellan sektionerna, presidium och plenarmöte, finansieringsfrågor samt andra med kulturkommissionens verksamhet sammanhängande frågor. Generalsekretären fick i uppdrag att verkställa den beslutade undersökningen, och resultatet överlämnades den 3 juni 1960 till presidiet för att diskuteras vid Reykjavík-mötet följande månad.

Bakgrunden till utredningen har varit de senaste årens expansion av kulturkommissionens verksamhet. Arbetsvolymens ökning beror till en del på den stimulerande effekt Nordiska rådet fått för det nordiska samarbetet; vissa av kulturkommissionens nuvarande arbetsuppgifter härrör från rekommendationer, som Nordiska rådet riktat till medlemsstaternas regeringar och som därefter överlämnats till kulturkommissionen för utredning och förslag.

Denna utveckling, som återspeglar det nordiska samarbetets växande betydelse, är givetvis glädjande men ställer samtidigt större krav på kapacitet hos de samarbetande organen. För att inte behöva avvisa uppgifter, som naturligen hör hemma inom kulturkommissionens område, och även för att kunna ta upp större allmänna kulturproblem på det nordiska planet är det nödvändigt att såväl organisatoriskt som ekonomiskt få till stånd en anpassning till det ändrade läget.

Presidiets rekommendationer vid Reykjavík-mötet på grundval av den föreliggande utredningen innebar i huvudsak följande.

a. Större mångsidighet i kulturkommissionens sammansättning; både inom sektion I och II föreligger behov av experter på det tekniska området.

b. Utbyggnad av den administrativa apparaten; som en första etapp bör alla sekretariat bringas till paritet med det för närvarande bäst rustade. Målsättningen på längre sikt bör vara, att varje sektion får en heltidsanställd huvudsekreterare och halvtidstjänstgörande nationella sekreterare.

c. Förstärkning av kontakterna inom och mellan sektionerna. Kulturkommissionens sekreterare bör vid behov kunna resa och hålla inbördes överläggningar.

d. En närmare precisering av sektion III:s arbetsuppgifter. (Utredning föreligger; se vidare redogörelsen för verksamheten inom sektion III.)

e. Närmare kontakt med föreningen Norden.

Beträffande finansieringsfrågorna underströks behovet av att det i varje nordiskt land erhålles tillräckliga dispositionsanslag för den verksamhet kulturkommissionen bedriver. För utgiftsfördelningen fastslogs följande huvudnorm: Sverige 2/5, Danmark, Finland och Norge vardera 1/5.

II. Seksjon I

a. Undervisningssamarbeidet

Gjennom samarbeidstiltak om den faglige undervisning på universitets- og høgskoletrinnet søker den vitenskapelige seksjon å bidra til utviklingen av et felles nordisk undervisningsmiljø. Dette skjer ved tiltak som kan gjøre det lettere for studerende ungdom å søke den institusjon i Norden som gir de beste undervisningsmuligheter på de ulike spesialområder, ved å delta i arbeidet med å bygge ut spesialinstitusjoner som eksisterer eller er under utvikling til nordiske sentra på vedkommende felt og ved å stimulere til utveksling av lærerkrefter og samarbeid om utgivelse av lærebøker og annet undervisningsmaterieil.

1. Studentvandringer

Siden Nordisk kulturkommisjon avga beretning til Nordisk Råds 7. sesjon har seksjonens arbeid for internordisk tentamensgyldighet resultert i forslag til bestemmelser for ytterligere tre fag, nemlig gresk, fransk og filosofi. Forslagene bygger som tidligere på ekspertutredninger for hvert fag og er gjennom kulturkommisjonens nasjonale avdelinger oversendt universitetsmyndighetene i de enkelte land. (Jfr. vedlegg I [*Tillägg 1*].)

Til nå foreligger det melding om at regler for fagene botanikk, historie, sosiologi, latin, gresk, engelsk, astronomi og pedagogikk er godkjent i Finland. I Norge er godkjent regler for de tilsvarende fag, med unntak av gresk, hvor forslaget er under behandling i Kirke- og undervisningsdepartementet. I Sverige har universitetskansleren fastsatt regler for fagene botanikk, historie, statsvitenskap, sosiologi og engelsk. Fra Danmark foreligger melding om at de danske universiteter er gitt fullmakt til å godkjenne forslagene fra kulturkommisjonens ekspertutredninger, men det er ikke opplyst om konkrete bestemmelser er godkjent for noe fag.

I løpet av 1961 regner man med at det vil foreligge forslag fra ytterligere 4—5 ekspertutredninger. I en del fag — særlig realfag — er utredningene blitt noe forsinket p.g.a. omlegging av studiene i enkelte land. Arbeidet med internordisk tentamensgyldighet er imidlertid nå kommet så langt at tiden er moden for ytterligere framstøt med sikte på å legge forholdene bedre til rette for studentvandringer. Seksjonen vedtok på sitt siste møte i Reykjavik at spørsmålet om formene for og omfanget av en utvidet informasjons- og stimuleringsvirksomhet skulle drøftes på neste møte på grunnlag av en nærmere saksforberedelse i sekretariatet.

Et særlig problem i arbeidet med studentvandringene utgjør adgangsbe- grensningen ved enkelte akademiske studier i de nordiske land. Kulturkom- misjonens ekspertutvalg for samarbeid mellom de tekniske høgskoler la her fram et forslag som delvis ville kunne løse problemet for disse fags ved- kommende (se Nordisk Råd, 7. sesj., s. 1101—02). Etter initiativ fra dansk side har seksjonen drøftet spørsmålet generelt. Den vedtok på sitt siste møte å foreta en utredning med sikte på klarlegging av de kriterier som

legges til grunn for opptak ved de studier der adgangen er begrenset, hvilke forhold som betinger adgangsbegrensningen og hensiktsmessigheten av de utvalgs-kriterier som brukes sammenholdt med andre seleksjonsmetoder.

Når det gjelder de økonomiske betingelser for utvidete studentvandringer, har kulturkommisjonen som tidligere meddelt fremmet forslag om adgang til lån og stipend for studier i andre nordiske land. De retningslinjer som på grunnlag av dette forslag ble vedtatt av de nordiske undervisningsministre er nå akseptert i samtlige land. Spørsmålet om særlige tilleggsytelser til dekning av ekstraomkostninger ved slike kortere studieopphold er også i prinsippet løst i alle land, med unntak av Finland, hvor det arbeides med saken.

2. Felles undervisningstiltak

Parallelt med arbeidet for økt utveksling av studenter går kartleggingen av de undervisningsmessige tyngdepunkter på ulike spesialområder, med sikte på finne fram til en naturlig arbeidsdeling landene imellom. I tidligere rapporter er bl. a. omtalt samarbeidet innen marin biologi, forslaget om et nordisk institutt for sjørett ved Universitetet i Oslo, samarbeid om høgre utdanning i hagekunst og spørsmålet om en felles nordisk høgre utdanning i husstell. Samarbeidet om marinbiologisk undervisning og forskning er realisert i samsvar med planene, mens forslagene på de øvrige områder er under behandling. Videre inneholdt den første innstilling fra ekspertutvalget for de tekniske høgskoler en rekke anbefalinger om undervisningsmessig samarbeid. Disse anbefalinger har foreløpig ikke ført til konkrete tiltak fra myndighetenes side. I ekspertutvalgets annen innstilling, som vil foreligge i løpet av våren 1961, vil mulighetene for et mer langsiktig samarbeid på dette område bli drøftet.

Under sitt siste møte i Reykjavik vedtok seksjonen å undersøke nærmere mulighetene for et samarbeid mellom de nordiske land når det gjaldt utvidete spesialstudier av forholdene i nye og fjerntliggende land. Sekretariatet fikk i oppdrag å skaffe tilveie en oversikt over de studiefelter som kunne være aktuelle til seksjonens neste møte.

På grunnlag av et forslag fra finsk side anmodet seksjonen videre den finske og svenske avdeling om til neste møte å utrede spørsmålet om å arrangere kurser i svensk språk i Sverige for studerende med nordisk filologi som fag. Kursene skulle først og fremst ta sikte på studerende fra Finland med gode forkunnskaper i svensk, men burde organiseres slik at de også kunne følges av studerende fra andre land.

Det 8. nordiske undervisningsministermøte ga Nordisk kulturkommisjon i oppdrag å utrede mulighetene for samarbeid om akademisk etterutdanning på de områder hvor dette kan være aktuelt. Spørsmålet om etterutdanning for lærere er under behandling i seksjon II. For ingeniørfagenes vedkommende inneholder den første innstilling fra ekspertutvalget for samarbeid mellom de tekniske høgskoler ganske vidtgående forslag når det gjelder vitenskapelig etterutdanning (licentiatstudier). Andre former for etterutdanning på

disse områder vil bli drøftet i ekspertutvalgets annen innstilling. I sitt siste møte vedtok seksjonen å undersøke mulighetene for samarbeid om etterutdanning på områdene medisin, psykologi og siviløkonomi. Seksjonen vil ta standpunkt til spørsmålet om eventuelle ekspertutredninger her i sitt neste møte.

b. Forsknings samarbeidet

Målet for arbeidet på dette felt er å skape et bredt nordisk forskningsmiljø med samarbeid om konkrete arbeidsoppgaver og arbeidsdeling på grunnlag av naturlige spesialiseringstendenser. Seksjonen sørger for gjensidig informasjon om og utveksling av de større utbyggingsplaner som foreligger på forskningssektoren i hvert land. Mer detaljerte utredninger av samarbeidsmulighetene foretas på de områder der forholdene synes å ligge naturlig til rette for et utvidet samarbeid. Samtidig søker seksjonen gjennom mer generelle tiltak å stimulere den alminnelige kontakt mellom forskerne i de nordiske land som er en nødvendig forutsetning for utviklingen av mer vidtgående samarbeidsformer.

3. Vitenskapelig arbeidsdeling

Det forskningsmessige samarbeid innen marinbiologi fortsetter etter planen. Opprettelsen av Det nordiske institutt for folkediktning i København i samsvar med kulturkomisjonens forslag har likeledes lagt grunnlaget for et samarbeid på dette felt. På samme måte vil realiseringen av det foreslåtte nordiske institutt for sjørett legge forholdene til rette for en koordinering av forskningsarbeidet her.

Kulturkomisjonens ekspertutvalg for arktisk medisin avga sin innstilling våren 1960. I en uttalelse til regjeringene i de nordiske land sluttet seksjonen seg til utvalgets forslag om opprettelse av en samarbeidskomisjon til koordinering av forskningsvirksomheten i forbindelse med medisinske problemer som er særegne for Nord-Skandinavia, Island og Grønland. Kulturkomisjonens innstilling ble behandlet av Nordisk Råd i dets 8. sesjon. (Jfr. vedlegg II [*Tillägg 2*].)

Kulturkomisjonens samarbeidsutvalg for studiet av internasjonal politikk har gjennomført et nordisk forskningsseminar i Norge sommeren 1960 og arbeider nå med fullføringen av to bibliografiske oversikter innenfor dette området. Utvalget drøfter videre opplegget av en rekke mindre forskningsprosjekter som ledd i forberedelsene til et neste seminar i Danmark 1962. (Jfr. vedlegg III [*Tillägg 3*].)

Det omfattende utredningsarbeid som skal legge grunnlaget for en spesialisering og arbeidsdeling mellom de nordiske vitenskapelige biblioteker, fortsettes i full bredde. Seksjonen har i samband med dette arbeid anbefalt et forslag fra Nordisk vitenskapelig bibliotekarforbund om en utredning av formene for og kostnadene ved en nordisk samkatalog for utenlandske periodica. (Jfr. vedlegg IV [*Tillägg 4*].)

Seksjonens undersøkelser over samarbeidsmulighetene når det gjelder

spesialstudier av forholdene i nye og fjerne land vil også omfatte mulighetene for forskningsmessig arbeidsdeling på disse områder. Videre har arbeidet med utredning av samarbeidsmuligheten når det gjelder akademisk etterutdanning nær sammenheng med spørsmålet om utbygging av nordiske sentra for forskning på ulike spesialfelter.

4. Samarbeid om bestemte forskningsoppgaver.

Opplegget av felles forskningsprosjekter forutsettes i hovedsaken å følge som et resultat av de fellesnordiske institutter og andre samarbeidsoppgaver som kulturkommisjonen tar sikte på å skape på ulike faglige områder. Meget viktig i denne sammenheng er også det mer permanente samarbeid mellom de nordiske lands forskningsråd som kulturkommisjonen søker å få istand.

I spesielle tilfelle har seksjonen imidlertid tatt direkte initiativ i forbindelse med konkrete felles forskningsoppgaver. Ved siden av de prosjekter samarbeidsutvalget for studier av internasjonal politikk arbeider med, gjelder dette, som nevnt i seksjonens siste beretning, undersøkelser over behovet for spesialutdannet arbeidskraft. Det har her ikke lyktes seksjonen å komme videre i siste år, hovedsakelig på grunn av begrenset nasjonal aktivitet på dette feltet i enkelte av landene.

Arbeidet med kartlegging av utgiftene til utdanningsformål i de nordiske land har pågått i samarbeid med de statistiske sentralbyråers utvalg for samordning av kulturstatistikken, mens forberedelsen av en fellesnordisk undersøkelse over gymnasundervisningen er overlatt seksjon II's pedagogiske ekspertutvalg.

5. Kontakt mellom forskerne

En nær kontakt mellom forskerne i alle de nordiske land er en avgjørende forutsetning for utviklingen av et mer omfattende forskningssamarbeid. En utvidet utveksling av lærerkrefter mellom institusjonene vil også ha stor betydning for forskningssamarbeidet. Man må imidlertid etter kulturkommisjonens oppfatning også arbeide for en bredere utveksling av forskere over lengre tidsrom, slik at rekrutteringsgrunnlaget for forskningen gradvis kan utvides til å omfatte hele Norden. Derfor er opprettelsen av nordiske forskningsstipendiatstillinger et viktig ledd i det samarbeid som er under utvikling på forskjellige fagområder. Slike stillinger eksisterer for marin biologi og er foreslått opprettet i tilknytning til sjørettsinstituttet. Kulturkommisjonens arbeid for utvidelse av ordningen med generelle forskningstipendiatstillinger etter mønster av de svenske dosentstipendiat har foreløpig ført til at slike stillinger er opprettet ved universitetene i København, Århus og Oslo. Kulturkommisjonen legger stor vekt på at ordningen utvides til å omfatte alle større læresteder i Norden.

De vitenskapelige forskningsråd vil også kunne bidra til en økt kontakt mellom forskerne ved å ta initiativ til drøfting av felles forskningsprosjekter og støtte til finansiering av disse. Forskningsrådene vil også kunne fylle et

vesentlig behov som sakkyndige instanser ved vurdering av prosjekter som forelegges kulturkommisjonen. Kommisjonen har kunnet dra nytte av det fast etablerte samarbeid mellom de teknisk-naturvitenskapelige og de landbruksvitenskapelige forskningsråd. Kommisjonen har videre tatt initiativet til et liknende samarbeid mellom de sosialvitenskapelige forskningsråd og et tilsvarende samarbeid er under utvikling mellom de medisinske forskningsråd. En innstilling om formene for det videre samarbeid på dette område vil antakelig kunne bli behandlet i seksjonens neste møte. I Finland er det foreslått opprettet kommisjoner for naturvitenskap, landbruksvitenskap, medisin, teknikk, sosialvitenskap og humaniora med samme status som forskningsrådene i de øvrige nordiske land. Realisering av dette forslag vil i høy grad lette en utvidelse av det nordiske samarbeid på dette felt.

c. Seksjonens arbeidsformer

Seksjonen drøftet i sitt siste møte utredningen fra kulturkommisjonens presidium om kommisjonens arbeidsformer. Under henvisning til den almene debatt som har funnet sted i den senere tid om det nordiske samarbeid om utbygging av universiteter og høyskoler, vedtok seksjonen til neste møte å utrede spørsmålet om arten og omfanget av de oppgaver kulturkommisjonen kan ta på seg i denne forbindelse, og de konsekvenser dette må få for seksjonens administrative apparat.

III. Sektion II

1. Likartade regler för godkännande av lärare från andra nordiska länder

En av förste byråsekreteraren Nils Karlman, Sverige, på sektionens uppdrag utförd utredning angående gällande kompetensvillkor för lärartjänster i de nordiska länderna förelåg färdig sommaren 1960 och föredrogs för sektionen vid plenarmötet i Reykjavik. Under hösten 1960 har utredningen genom sektionens nationella avdelningars försorg underkastats en teknisk granskning. Nordiska rådets presidium har på sektionens förfrågan förklarat sig beredd att publicera utredningen i den av rådet planerade utredningsserien för samnordiska betänkanden, dock under förutsättning att huvuddelen av kostnaderna för publiceringen icke kommer att belasta rådet.

I anslutning till nämnda utredning beslöt kulturkommissionen vid plenarmötet i Reykjavik att till regeringarna i de nordiska länderna rikta en hemställan av lydelse bilaga 1 [*se Tillägg 5*] utvisar.

2. Jämförelse av värdet av skolutbildning i de nordiska länderna

En av förste byråsekreteraren Nils Karlman, Sverige, på sektionens uppdrag utförd utredning, rubricerad »Den allmänbildande skolan som grundval för yrkesmässig utbildning» förelåg färdig sommaren 1960 och föredrogs för sektionen vid plenarmötet i Reykjavik. Utredningen har under höstter-

minen genom sektionens nationella avdelningars försorg underkastats granskning. Avsikten är att, om möjligt genom de nordiska arbetsmarknadsmyndigheternas försorg, få utredningen publicerad.

3. Förhållandet mellan nationellt, nordiskt och allmänt kulturstoff i skolan

På sektionens uppdrag har ett expertutskott med medlemmar från Danmark, Finland, Norge och Sverige utfört en inventering av lärostoffet i skolorna med hänsyn till dess fördelning mellan nationellt, nordiskt och allmänt kulturstoff. Sammanlagt 11 nationella rapporter har förelagts utskottet, vilka utarbetats i de olika länderna och vari problemet analyserats med hänsyn till olika läroämnen.

Expertutskottet sammanträdde den 5—6 mars 1960 i Stockholm och godkände härvid en sammanfattande slutrapport, som föredrogs för sektionen vid dess sammanträde i Reykjavik i samband med NKK:s plenarmöte. På sektionens förslag beslöt plenarmötet att i tryck utgeva expertutskottets slutrapport ävensom de till grund för denna liggande nationella rapporterna. Därjämte antog plenarmötet ett till regeringarna i de nordiska länderna riktat uttalande (se bilaga 2 [*Tillägg 6*]).

4. Filmsamarbete

Det av sektionen tillsatta expertutskottet för handläggning av vissa filmärenden består av följande medlemmar:

Danmark: Statskonsulent K. Helveg Petersen.
Suppl.: Seminarieinspektør Holger Nielsen.
Finland: Fil. lic. H. A. Turja.
Norge: Skoledirektør Johs. Helgheim.
Sverige: Undervisningsrådet Evert Ullstad, ordförande.

Utskottets ditillsvarande sekreterare, läroverksadjunkten Nils Håkansson, Sverige, avgick den 1 november 1960 och efterträddes av läroverksadjunkten C. Olof Storm, Sigtuna, Sverige.

Vid plenarmötet i Reykjavik beslöts med bifall till ett från NKK:s III sektion uttalat önskemål, att utskottet skall förstärkas med företrädare för sagda sektions verksamhetsområde. Det kommer, sålunda förstärkt, att fortsätta sin verksamhet såsom NKK:s permanenta organ för filmfrågor.

a. Samnordisk produktion av film för lärarutbildningen samt för undervisningen i matematik, fysik och kemi

På sektionens uppdrag har filmutskottet utarbetat en treårsplan för gemensam produktion av filmer och bildband, avsedda att tjäna dels lärarutbildningen, dels undervisningen i matematik, fysik och kemi. Denna plan, som förelades sektionen vid plenarmötet i Reykjavik, godkändes av sektionen, på vars förslag plenarmötet beslöt att till regeringarna i de nordiska länderna rikta ett uttalande som bilaga 3 [*se Tillägg 7*] utvisar.

b. Införande av filmkunskap i skolundervisningen

På sektionens uppdrag har filmutskottet berett den av danska föreningen Norden, Dansk Skolescene och Statens filmcentral i Danmark väckta frågan om införande av filmkunskap i skolundervisningen.

Sektionen tog vid sitt sammanträde i Århus våren 1960 del av följande av filmutskottet avgivna utlåtande i ärendet:

I det moderna kulturlivet har bilden i olika former kommit att spela en allt större roll som medium för meddelande och påverkan vid sidan av det talade och skrivna ordet. Skolan får inte förbise denna utveckling; den måste lära eleverna att se lika väl som att läsa och lyssna, varför det kan anses motiverat att i skolan bereda plats för undervisning om film. I detta sammanhang bör också teatern och televisionen beaktas.

Syftet med undervisning i filmkunskap bör vara att inrikta elevernas uppmärksamhet på

1. innehållet och dess problem, t. ex. dess äkthet och klarhet, och på så sätt ge dem förmåga att med vaken kritik bedöma filmer av olika värde;

2. filmen som ett hjälpmedel till fördjupad förståelse av och vidgad kännedom om den värld, i vilken de lever;

3. filmens konstnärliga uttrycksmedel och därigenom ge dem förmåga att förstå och med kritik bedöma dess estetiska kvalitet.

Från vissa håll har den tanken framförts, att filmkunskap borde få en plats inom skolan som ett självständigt ämne. I stort sett samma argumentering skulle emellertid — delvis med större tyngd — kunna föras för bl. a. konst- och musikkunskap, men trängseln på schemat ger över huvud taget knappast utrymme för någon ökning av antalet ämnen. Det kan dessutom i och för sig innebära en pedagogisk vinst, om filmkunskapen kan organiskt inarbetas i något eller några av de redan existerande ämnena, givetvis under förutsättning, att den inom denna ram får skäligt utrymme. Närmast till hands ligger modersmålet och teckning, med vilka den har många beröringspunkter, men också undervisningen i exempelvis samhällskunskap, psykologi och musik kan ge osökt anledning att komma in på filmen och dess verkningsmedel. Inte minst bör slutligen användningen av undervisningsfilm inom praktiskt taget alla ämnen ge viktigt stoff åt filmkunskapen.

Med hänsyn till den roll filmen spelar bör undervisningen ges åt alla elever och alltså sättas in redan i den obligatoriska skolan, helst i de högsta klasserna, liksom på motsvarande åldersstadiet av andra skolformer. Den kan då ha förberetts genom påpekanden och diskussioner, framför allt när undervisningsfilm förekommit eller det gått någon barnfilm, som flertalet sett. Det tinal, som lämpligen kan ägnas momentet, kan inte exakt fixeras men torde i regel på det stadium, som här avses, böra ligga mellan fem och tio. I vilken utsträckning genomgången koncentreras eller fördelas på längre tid, bör få bero på de speciella förutsättningarna och förhållandena i varje särskilt fall. Om möjligt bör undervisning i filmkunskap återkomma på högre stadium, gärna delvis i form av grupparbeten och individuella uppgifter för intresserade elever.

I fråga om kursens omfattning och uppläggning bör den enskilde läraren ha stor frihet, men exempelvis kan följande behandlas:

1. Filmens genrer (äventyrsfilmer, kriminalfilmer, sociala problemfilmer, dokumentärfilmer etc.).

2. Filmens teknik och filmbilderna (fotografering, belysning, kameravinklar, klippning, tidsförlängning, tidsförkortning etc.).

3. Filmens betydelse och ansvar.

4. Filmens historia; ev. också filmmanuskripten och de speciella krav, som ställes på dem.

5. Några filmer kan tas upp till mera ingående diskussion. Härvid kan några kända filmskådespelare och regissörer samt deras konstnärliga insatser behandlas.

6. Om så är möjligt, anordnas ev. någon exkursion till en filmateljé.

7. På högre stadium kan speciellt intresserade elever i grupp eller individuellt få utarbeta synopsis och scenario och göra en egen film.

För att syftet med denna orientering i filmkunskap skall nås, bör momentet beaktas vid lärarnas utbildning och fortbildning. Vidare bör erforderliga hjälpmedel för undervisningen skapas och utförliga vägledande anvisningar utarbetas.

Sektionen, som icke i detta skede fann det påkallat, att fullständiga kursplaner för en undervisning i filmkunskap utarbetas, beslöt giva filmutskottet i uppdrag att uppgöra lektionsutkast, vilka kunde exemplifiera, huru filmundervisning inom ramen för 5—10 lektioner kunde gestaltas. Dessa lektionsutkast skulle sedermera ställas till de centrala skolmyndigheternas förfogande med en rekommendation att på lämpligt sätt inpassa dem i undervisningen.

c. Tullfrihet för undervisnings- och upplysningsfilmer

Vid plenarmötet i Reykjavik beslöts att åt det utvidgade filmutskottet uppdraga att på basen av tidigare inom II och III sektionerna framställda förslag utarbeta ett förslag till uttalande angående tullfrihet för undervisnings- och upplysningsfilmer.

5. Det nordiska gymnasiesystemets bekantgörande i USA

Det för ärendets beredning tillsatta expertutskottet har fullbordat sitt arbete och färdigställt material gällande ämnena matematik, fysik och historia, avsett att utgivas i form av en engelskspråkig broschyr. I denna skall även ingå ett inledande avsnitt, innehållande en kortfattad översikt av skolväsendet i de nordiska länderna.

Svenska institutet i Stockholm har övertagit ansvaret för tryckningen av nämnda broschyr.

6. Upprättande av skandinaviska skolor på vissa orter i utlandet

Kungl. skolöverstyrelsen i Sverige har på anhållan av sektionen verkställt en utredning angående gemensam undervisning av i utlandet boende danska, finska, norska och svenska barn. I denna utredning, som föredrogs för sektionen vid plenarmötet i Reykjavik, redogöres för det nuvarande läget i fråga om på utländsk botten verkande svenska skolor samt för huvudmännens — i vissa fall lärarnas — inställning till sannordisk undervisning. Utredningen utvisar, att barn från de andra nordiska länderna vid behov mottages i de svenska skolorna och att den sålunda ordnade gemensamma undervisningen i stort sett har fungerat väl. Utredningen utmynnar i konstaterandet, att det, under förutsättning att barn från ett nordiskt land även i fortsättning-

en mottages i skola, som upprättats av annat nordiskt land, för närvarande ej är nödvändigt eller önskvärt att omorganisera berörda skolor till samnordiska skolor.

Sektionen beslöt med anledning av denna utredning att låta ärendet förfalla.

7. Nordiska gymnasiststipendier

Sedan ett av sektionen inbegärt utlåtande från föreningarna Nordens sekretariat ingått, beslöt sektionen vid sitt sammanträde i Århus att till regeringarna rikta en hemställan av den lydelse som bilaga 4 [se Tillägg 8] utvisar.

8. Samarbete rörande matematikundervisningen

Kungl. skolöverstyrelsen i Sverige överlämnade i februari 1960 till sektionen en av Danmarks, Norges och Sveriges representanter vid ett av OEEC anordnat Seminar on New Thinking in School Mathematics uppgjord memoria, vari föreslogs, att samarbete måtte inledas mellan de nordiska länderna i syfte att åstadkomma en modernisering av matematikundervisningen. Sektionen beslöt i anledning därav vid sammanträdet i Århus att hemställa hos ordförandena i det pedagogiska expertutskottet, att dessa efter samråd med vederbörande centrala skolmyndighet måtte uppgöra förslag angående sammansättning av en expertkommitté med uppdrag att utreda frågan. På basen av de förslag, som sålunda inhämtats, tillsatte NKK:s presidium vid sitt möte i Stockholm den 3 juni 1960 på sektionens framställning en kommitté med följande medlemmar:

Danmark: Lektor Erik Kristensen, Århus universitet.

Lektor Bent Christiansen, Danmarks lærerhøjskole.

Lektor Ole Rindung, Virum statsskole.

Viceskoleinspektør Agnete Bundgaard, Frederiksberg skolevæsen.

Finland: Professorn Matti Koskenniemi, Helsingfors universitet.

Överläraren, fil. dr. Inkeri Simola, flicknormallyceet.

Fil. dr. Yrjö Juve, Helsingfors.

Dipl. ing. H. J. Helvelahti, Helsingfors.

Norge: Professor Ingebrigt Johansson, Oslo universitet.

Rektor Kay Piene, Pedagogisk seminar, Oslo.

Lektor Henrik Halvorsen, Kristiansand lærerskole.

Øvningslærer Torgeir Bue, Kristiansand lærerskole.

Sverige: Undervisningsrådet Lennart Sandgren, Stockholm.

Läroverkslektorn Sixten Thörnqvist, Uppsala.

Läroverksadjunkten Göran Holmström, Göteborg.

Direktören Thure Öberg, Huskvarna.

Kommittén, som antagit namnet Nordiska kommittén för modernisering av matematikundervisningen, inledde sin verksamhet vid ett konstituerande sammanträde den 3—4 oktober 1960, varvid en plan för den fortsatta verk-

samheten uppgjordes. Ordförande i kommittén är undervisningsrådet Lenart Sandgren, och dess sekretariat handhas av lektor Matts Håstad, Stockholm. Kommittén har dessutom inom sig utsett ett arbetsutskott med en medlem för ettvarrt av deltagarländerna, varjämte särskilda arbetsgrupper tillsatts för utarbetande av kursplaner.

Kommitténs arbete är upplagt i följande skeden:

1. En undersökning av matematikens avnämargrupper inom bl. a. universitet, högskolor och näringsliv påbörjas inom närmaste tiden.
2. Preliminära kursplaner för skolans samtliga stadier är under utarbetande av tre särskilda arbetsgrupper.
3. På grundval av dessa kursplaner utarbetas nya »textböcker» för eleverna och handledningar för lärarna.
4. Genom försöksverksamhet i de olika länderna prövas de nya kursplanerna och böckerna. Nödiga justeringar företages.
5. De vunna erfarenheterna sammanfattas, och förslag till åtgärder framlägges för vederbörande myndigheter i de skilda länderna.

9. Samnordisk utbildning och fortbildning av speciallärare

Det för ärendets beredning tillsatta expertutskottet har avslutat sitt arbete. I överensstämmelse med dess förslag har följande åtgärder vidtagits:

a. En redaktionskommitté har tillsatts med uppgift att utarbeta en gemensam nordisk lärarhandledning gällande undervisningen av blinda och synsvaga elever. Till medlemmar av denna har valts:

Danmark:	Forstander Poul Petersen.
Finland:	Ämnesläraren Anita Stewen.
Norge:	Skolestyrer Gudrun Pollan.
Sverige:	Rektorn Tore Gissler.

Som ett direktiv för redaktionskommitténs verksamhet har sektionen uttalat, att kostnaderna för ifrågavarande handledning såvitt möjligt bör hållas inom den av expertutskottet angivna ramen, ca 8 000 danska kronor.

Redaktionskommittén höll sitt första sammanträde på blindinstitutet i Tomtebodas, Sverige, den 20—22 oktober 1960, varvid den beslöt att i första hand utarbeta ett inledande avsnitt om målet för blindskolans undervisning och fostran ävensom metodiska anvisningar i skolämnena modersmålet, matematik och samhällskunskap.

b. I skrivelser till de på området verkande lärarsammanslutningarna har sektionen framfört önskemålet, att dessa måtte beakta följande av expertutskottet gjorda uttalande beträffande ordnandet av kurser:

Beträffande kortare kurser, som anordnas under ferietid eller, i de fall undervisningen kräver tillgång till övningsklasser, kurser i anslutning till ferier, har från samtliga länder uttalats den meningen, att de principiellt bör stå öppna för deltagare från alla de nordiska länderna. Anordningen är i sig själv ingen nyhet, då den i viss utsträckning redan prövats, men kommittén vill i detta sammanhang uttala sig för att samarbetet göres mera re-

gelbundet. Det torde ankomma på lärarsammanslutningarna att successivt utarbeta planer som tillställs departementen, så att lämplig turordning uppgöres. I de fall en begränsning av antalet utländska deltagare måste ske, bör inbjudan inte avse mindre grupp än 3 deltagare. Omkostnaderna för kurserna vad avser föreläsningar och administration bör betalas av värdlandet. I budgeten bör upptagas medel för bekostande av gästföreläsare från annat nordiskt land. Kursdeltagarna från de andra länderna bör av respektive skolmyndigheter erhålla bidrag till resor och uppehälle i samma omfattning som vid deltagande i kurs i det egna landet. Härvid må hänsyn tagas till de eventuella större omkostnaderna i det andra landet. Värdlandet bör i samband med inbjudan lämna uppgifter om beräknade kostnader för inkvartering m. m. under kurstiden.

c. I skrivelser till de centrala skolmyndigheterna har sektionen framfört önskemålet, att grundutbildningen för olika grupper av speciallärare måtte anpassas så, att vissa avsnitt av i första hand psykologi, psykopatologi, anatomi, mentalhygien och fysiologi göres likvärdiga. Ur administrativ och ekonomisk synpunkt vore det lämpligt, att sådana föreläsningar göres gemensamma för kandidater från olika specialområden. Samtidigt uttalades önskemålet, att utbildning av finlandssvenska lärarkandidater i de nordiska grannländerna möjliggöres.

10. Expertutskottet för nordiskt samarbete i fråga om pedagogisk forskning och försöksverksamhet

Det av regeringarna tillsatta Expertutskottet för nordiskt samarbete i fråga om pedagogisk forskning och försöksverksamhet sammanträdde till plenarmöte i Linköping den 25—26 april 1960. Därjämte har ordförandekonferenser hållits i Stockholm den 29 september 1959 och i Helsingfors den 31 oktober 1960.

Inom expertutskottet har bl. a. följande frågor behandlats:

a. Expertutskottets arbetsformer

Expertutskottet har på anmodan av sektion II dryftat den vid sektionens sammanträde i Bergen år 1959 väckta frågan om stärkande av utskottets arbetsmöjligheter. På basen av utskottets vid plenarmötet i Linköping gjorda förslag beslöt NKK vid sitt plenarmöte i Reykjavik att till regeringarna rikta en framställning av lydelse bilaga 5 [se *Tillägg 9*] utvisar.

Vid ordförandekonferensen i Helsingfors godkändes ett förslag till ny instruktion för expertutskottet, vilken förelägges sektion II vid dess nästa sammanträde.

b. Den samnordiska skolpublikationen

Den på expertutskottets försorg utarbetade samnordiska skolpublikationen föreligger numera färdig och är under tryckning i Norge. Den innehåller en kartläggning av de skolorganisatoriska förhållandena och de aktu-

ella reformförslagen i Norden. En engelsk översättning av publikationen planeras av expertutskottet, och därjämte kommer en finskspråkig upplaga att utges av ett enskilt förlag i Finland.

c. Undervisningen i de naturvetenskapliga ämnena

En arbetskonferens rörande de naturvetenskapliga ämnena ägde rum i Stockholm den 18 februari 1960. Härvid avgavs en redogörelse över vid lärarhögskolan i Stockholm verkställda kursplaneundersökningar, varefter läroboksfrågan diskuterades på basen av ett danskt frågeformulär. Utgående från en diskussion kring de vid expertutskottets plenarmöte i Köpenhamn år 1959 utpekade 6 punkterna, 1. målsättningen, 2. innehållet, 3. metoden, 4. uppdelningen av lärostoffet, 5. de olika intressena i olika åldersstadier och 6. kraven på fackinsikter, beslöt arbetskonferensen att förelägga expertutskottet förslag angående vissa arbetsuppgifter.

Vid expertutskottets plenarmöte i Linköping beslöts, att arbetsgruppen för de naturvetenskapliga ämnena skulle ytterligare förbereda bearbetning av och i samband härmed kostnadsberäkna följande åtgärder:

1. Framställning av gemensamma nordiska lärarhandledningar — lärarhandböcker i de naturvetenskapliga ämnena med beaktande av frågor i samband med integration av undervisningen.

2. Möjligheterna till gemensam läroboksframställning, i första hand gemensamt utnyttjande av illustrationsmaterial och liknande. Härvid skulle de laborativa momenten beaktas.

3. Möjligheterna till samarbete vid framställning av och information om pedagogiska hjälpmedel.

Vidare skulle arbetsgruppen närmare precisera de frågor, som gällde forskning rörande kursplanernas och undervisningsmetodikens utformning med hänsyn till elevernas allmänna mognad och utveckling.

d. Tonåringarnas utvecklings- och anpassningsproblem

I syfte att få fram avgränsade projekt för ett nordiskt samarbete med koordinerande undersökningar av tonåringarnas utvecklings- och anpassningsproblem utför expertutskottet en inventering av förefintligt material och pågående projekt inom medicin, psykologi och sociologi, som är ägnade att belysa dessa problem. Denna inventering avses vara slutförd före expertutskottets nästa plenarmöte.

e. Förutsättningar för genomförande av fem dagars arbetsvecka

Expertutskottet har på anmodan av sektion II på sitt verksamhetsprogram upptagit frågan om möjligheterna till en samnordisk utredning av förutsättningarna för genomförande av en fem dagars arbetsvecka. På utskottets svenska avdelnings försorg göres i början av år 1961 en inventering enligt ett gemensamt frågeschema av läget i de olika länderna.

f. Evalueringsfrågor

En av utskottet tillsatt arbetskonferens för evalueringsproblem sammanträdde till sitt första möte i Stockholm den 12—13 december 1960. Vid arbetskonferensen behandlades förutom evalueringsproblemet i dess allmänhet de av sektion II till arbetskonferensen hänvisade frågorna om gemensamma nordiska betygsnormer och om nordiskt samarbete i fråga om standardprov samt, på anhållan av sektion I, en jämförande undersökning av betyg för studentexamen i de nordiska länderna. Arbetskonferensen fortsätter behandlingen av dessa frågor vid senare sammanträden.

11. Nordiska språkskivor för skolundervisningen

Sektionen har till danska Undervisningsministeriets bandcentral gjort en förfrågan, huruvida denna vore villig att framställa serier av språkskivor, eventuellt även magnetofonband, vilka kunde nyttjas i de nordiska ländernas skolor.

12. Lärarnas rättsliga ställning

Sektionen har igångsatt en jämförande undersökning av lärarnas rättsliga ställning med hänsyn närmast till rätten att kvarstå i sin tjänst.

13. Skolornas fostringsuppgift

Sektionen har på sitt verksamhetsprogram upptagit frågan om huru skolan bäst skall fylla sin uppgift att fostra eleverna och dana deras personlighet. I första hand insamlas material från de olika länderna, ägnat att belysa frågan. Vid nästa sammanträde överväges utredningsarbetets fortsatta bedrivande.

IV. Sektion III

a. Folkeoplysning

1. Nordisk samarbejde om brevscolevirksomhed

Det norske Kirke- og undervisningsdepartement har ved skrivelse af 13. januar 1960 anmodet Nordisk Kulturkommission om at tage ovennævnte sag op til undersøgelse.

På sektionsmødet januar 1960 i Århus besluttede sektionen at drage omsorg for nedsættelse af et nordisk ekspertudvalg med den opgave inden 1. juli 1960 at udarbejde en oversigt over gældende bestemmelser om brevscolevirksomhed i Nordens lande.

Ekspertudvalget fik følgende sammensætning:

Riksdagsman Bengt Elmgren, Sverige.

Undervisningsleder Hjalmar Helgesen, Norge, formand.

Skolråd Paavo Kuosmanen, Finland.

Statskonsulent Roar Skovmand, Danmark.

Udvalgets sekretær er byråsjef i det norske Kirke- og undervisningsdepartement Erland Aalde.

Den af ekspertudvalget herefter udarbejdede oversigt over breviskolevirksomhedens nuværende stilling i de enkelte lande blev behandlet af sektionen under mødet i Reykjavik i juli 1960. Der var enighed om, at oversigten viste, at der både er behov og muligheder for et nordisk samarbejde på dette område.

Sektionen har derfor anmodet ekspertudvalget om at arbejde videre med sagen ved nærmere at undersøge og konkretisere mulighederne for etablering af et sådant samarbejde.

Samtidig besluttede man at orientere regeringerne om den igangsatte udredning, og på grundlag af denne beslutning har Kulturkommissionen under 26. juli 1960 tilskrevet de nordiske landes regeringer således:

Nordiska kulturkommissionen får härmed vördsamt för kännedom överlämna följande vid plenarkonferensen i Reykjavik 23—26 juli 1960 på framställning av sektion III antagna uttalande beträffande nordiskt samarbete i fråga om breviskoleverksamhet:

NKK's seksjon III har på anmodning av det norske Kirke- og undervisningsdepartement tatt opp til behandling spørsmålet om et nordisk samarbeid når det gjelder breviskoler.

På seksjonsmøtet i Århus 29.—30. januar d.å. vedtok seksjonen å nedsette et ekspertudvalg, som har fått følgende sammensetning:

Udvalget har deretter fremlagt materiale som viser breviskolernes nuværende stilling i hvert af de nordiske land. Det fremgår af dette materiale at forholdene ligger forskjellig an, såvel når det gjelder breviskolernes udbredelse og betydning som spørsmålet om offentlig kontroll av og støtte til denne virksomhet.

Seksjonen konstaterer at det i Norge finnes en offentlig kontroll- og godkjenningsordning, at det i Danmark er åpnet frivillig adgang for breviskolene til å underkaste seg offentlig kontroll, mens det for Finlands og Sveriges vedkommende arbeides med disse spørsmål.

Seksjonen finner at det ville være ønskelig om det kunne etableres en fremtidig avtale om gjensidig godkjennelse av de respektive nordiske lands breviskurser.

Seksjonen har derfor anmodet ekspertudvalget om å utarbeide forslag til felles nordiske retningslinjer på dette område. Den vil derfor anbefale at regjeringene tar hensyn til resultatet av kulturkommissjonens behandling av saken ved eventuel gjennomføring av reformer i enkelte land.

Kulturkommissionen vill redan på detta stadium orientera om expertutskottet och dess verksamhet i syfte att förebygga, att i de enskilda länderna utredningar igångsättes beträffande breviskoleverksamheten utan kännedom om den av kulturkommissionen föranstaltade utredningen.

2. Nordiske folkehøjskoleelevstipendier

På mødet i Reykjavik besluttede sektionen påny at tage denne sag op, idet den nuværende nordiske udveksling på dette vigtige udvekslingsområde ikke synes at være tilfredsstillende. Til at udrede sagen nedsattes et under-

udvalg bestående af folkehøjskolerektor Stig Alemyr og folketingsmand K. B. Andersen med konsulent, fru Sønnerlind og sekretær Thomsen som sekretærer.

Underudvalget vil fremlægge forslag på næste sektionens møde, som afholdes januar 1961 i Göteborg.

Endvidere blev det under mødet i Reykjavik oplyst, at der til Nordisk Råds 8. session var stillet forslag om særskilte stipendier til islandske elever på folkehøjskoler i nabolandene. Der var enighed om, at denne tanke om særlige islandsstipendier burde fremmes forlods uden at afvente underudvalgets udredning, og på grundlag af sektionens derom truffede beslutning har Kulturkommissionen under 26. juli 1960 tilskrevet de nordiske landes regeringer således:

Nordiska kulturkommissionens sektion II har vid sitt sammanträde i Reykjavik 23—26 juli 1960 konstaterat, att den nuvarande ordningen beträffande nordiska folkhögskolestipendier icke fungerar tillfredsställande. Sektionen har därför upptagit frågan till förnyad utredning. I avvaktan på förslag på grundval av denna utredning vill dock kulturkommissionen redan nu framhålla, att den iakttagit, att nu gällande bestämmelser rörande stipendier åt folkhögskoleelever icke öppnar tillfredsställande möjligheter för isländska ungdomar att vistas vid folkhögskolor i de nordiska länderna. Kulturkommissionen fäster emellertid stort avseende vid att på olika områden de kulturella kontakterna mellan Island och de övriga nordiska länderna utökas och vill därför starkt förorda, att medel snarast möjligt ställas till förfogande i samtliga länder för särskilda folkhögskolestipendier åt isländska ungdomar.

3. Nordiske kursuskataloger, fælles studieplaner og andre konkrete samarbejdstiltag inden for det folkelige oplysningsarbejde

På en nordisk konference i Oslo i november 1959 mellem Samnemnda for studiearbeid og de tilsvarende organisationer i de andre lande havde man efter sektion III:s anmodning bl. a. drøftet de tanker, der inden for sektionen var blevet fremsat dels om udarbejdelse af et nordisk katalog over studieplaner, dels om udgivelse af en årlig fortegnelse over nordiske kurser inden for det folkelige oplysningsarbejde. Konferencen mente ikke at kunne fremme det sidstnævnte forslag, hvorimod man udkastede en konkret plan om udgivelse af et katalog over studieplaner om nordisk litteratur. Dette blev meddelt sektionen ved en skrivelse fra Samnemnda af 8. januar 1960.

På sektionens møde i Århus var der enighed om at give dette studieplanforslag sektionens støtte. Med hensyn til spørgsmålet om fælles nordiske kursusfortegnelser var der ligeledes enighed om, at man ikke burde lade sig standse af konferencens forbeholdne udtalelse herom, idet der utvivlsomt foreligger et behov for sådanne fortegnelser, som ville kunne bidrage til at skabe bedre oplysning om mulighederne for nordisk udveksling inden for folkeoplysningsområdet og derigennem fremme denne betydningsfulde udveksling. Blot må man gøre sig klart, at et fælles kursuskatalog må begrænses til kun at omfatte kurser, der for det første står åbne for almindelig

deltagelse udefra og for det andet efter deres hele karakter i øvrigt — herunder tiden for deres planlægelse og afholdelse — er egnede til optagelse i kataloget. De fleste af de kurser, der afholdes af de folkelige oplysningsforbund, vil antagelig falde udenfor. Udgivelsen af et sådant kursus-katalog ville derfor næppe være en naturlig opgave for disse organisationer, men snarere for foreningerne Norden.

Sektionen har derfor anmodet foreningerne Norden om nærmere at overveje spørgsmålet og fremkomme med et forslag, herunder et udgiftsoverslag, idet det må være en forudsætning for en evt. udgivelse af årlige kursus-kataloger i foreningerne Nordens regi, at dette sker efter officiel henstilling fra NKK og med statsstøtte til dækning af udgifterne hertil i henhold til NKK's anbefaling.

Endvidere har sektionen under 6. april 1960 sendt Samnemnda en skrivelse, hvori man bl. a. tilsiger sin støtte af studieplanforslaget samt udtrykker håb om andre praktiske samarbejdsforslag i fremtiden, idet man er bekendt med, at organisationerne fortsat agter at afholde nordiske møder. Endelig tilføjes det i skrivelsen, at sektionen i samarbejde med foreningerne Norden arbejder videre med tanken om nordiske kursus-kataloger.

4. Televisionens betydning for det nordiske samarbejde

På mødet i Reykjavik drøftede sektionen et af den finske afdeling stillet forslag om i en udtalelse over for vedkommende myndigheder at fremhæve betydningen af, at televisionen så effektivt som muligt udnyttes inden for de nordiske lande til fremme af kendskabet til nabolandene og disses kultur.

Imidlertid fremgik det af de i sagen indhentede oplysninger, at et nært samarbejde betegnet »nordvision» er iværksat mellem de nordiske TV-institutioner og agtes yderligere intensiveret i den kommende tid.

Sektionen besluttede derfor foreløbig blot at holde sagen under observation og skaffe sig regelmæssige oversigter over nordvisions-udsendelserne i samtlige nordiske lande. På grundlag af dette oplysningsmateriale vil sektionen fremtidig overveje at fremsætte konkrete forslag vedrørende nordisk TV.

5. Nordisk sprogoffensiv i pressen

De nationale afdelinger har hver i sit land drøftet forlagsdirektør Henrik Groths forslag om daglige ordnotitser i de nordiske aviser med presseorganisationerne. Hos pressen i Finland, Norge og Sverige har man mødt positiv interesse for forslaget, medens Danske Dagblades Fællesrepræsentation har meddelt, at fællesrepræsentationen ikke vil kunne medvirke til den foreslåede plan.

Imidlertid har sektionen senere bragt i erfaring, at foreningerne Norden har besluttet at tage sagen op som et led i de nordiske fremstød i forbindelse med den planlagte »Nordens dag» i april 1961, og man vil herefter forholde sig afventende, idet der formentlig er gunstigere muligheder for sagens gennemførelse ad denne vej.

6. Kulturelle tidsskrifter i Norden

Den af sektionens svenske afdeling udarbejdede oversigt over eksisterende kulturelle tidsskrifter i Norden blev behandlet på mødet i Reykjavik. Oversigten, der må betragtes som et internt fortroligt dokument, viste, at disse tidsskrifters udbredelse i nabolandene er forholdsvis ringe og støttede således den antagelse, at et fællesnordisk kulturtidsskrift næppe vil finde tilstrækkelig grobund.

Sektionen besluttede herefter ikke på nuværende tidspunkt at foretage sig videre i denne sag.

7. Håndbog på modersmålene om de nordiske lande

Sektionssekretariatet har over for sektionen stillet forslag om udgivelse af en håndbog om de nordiske lande. Bogen skulle i lighed med den af de nordiske udenrigsministerier i 1951 udgivne håndbog »The Northern Countries» kortfattet beskrive hvert enkelt lands forhold (geografiske, historiske, samfundsmæssige, kulturelle osv.) suppleret med et afsnit om det nordiske samarbejde, men den skulle være affattet på de nordiske sprog til brug inden for de nordiske lande selv dels som håndbog og opslagsbog, dels til undervisning i skoler og på kursus inden for det folkeoplysende arbejde.

Forslaget blev drøftet på sektionensmødet i Århus, hvor der var enighed om, at det vil være forbundet med vanskeligheder at udarbejde en sådan håndbog i tilfredsstillende form; da der imidlertid må antages at være behov for en sådan bog, anmodede sektionen på mødet foreningerne Nordens tilstedeværende repræsentanter om nærmere at overveje sagen og fremlægge forslag til en nordisk håndbog. Foreningerne blev opfordret til at søge kontakt med Det danske Selskab, Svenska institutet og tilsvarende organer, idet disses publikationer »Facts about Denmark», »Facts about Sweden» o. lign. muligvis vil kunne benyttes som grundlag for håndbogen — måske ville man kunne nøjes med at oversætte de nævnte publikationer til nordiske sprog og samle dem i een bog.

b. Kunst

1. Fælles nordisk bogmarked

Sagen er indledt med en ekspertudredning. Den danske afdeling har i henhold til bemyndigelse fra sektionen udpeget chefen for statsbiblioteket i Århus, overbibliotekar Ib Magnussen til at udrede bogmarkedetsagen som helhed, bortset fra de særlige told- og importmæssige spørgsmål, som udredes af fuldmægtig i finansministeriets tolddepartement Wieth-Knudsen. Overbibliotekar Ib Magnussen bistås af bibliotekar Karl V. Thomsen.

På mødet i Århus blev medlemmerne orienteret af de sagkyndige om det hidtidige udredningsarbejde, og der blev lagt visse retningslinier for dettes videre forløb.

Ekspertudredningen vil foreligge inden udgangen af december 1960, og på grundlag af denne vil sektionen på sit møde i januar drøfte det videre ar-

bejde med sagen, herunder spørgsmålet om eventuel afholdelse af en eller flere nordiske litteraturkonferencer.

2. Nordisk teatersamarbejde

Sektionen modtager regelmæssig underretning fra vedkommende myndigheder i de enkelte lande om bevillingerne til dette formål.

3. Toldproblemer i forbindelse med udveksling af kunststudstillinger

Efter henstillingen fra den svenske foreningen Norden har sektionens danske afdeling anmodet fuldmægtig i tolddepartementet Wieth-Knudsen om at udrede denne sag.

4. Nordisk samarbejde på filmens område

De ekspertudvalg, som i henhold til sektionens anmodning blev nedsat af den norske afdeling for at udrede denne sag, afgav sin betænkning til sektionen den 9. januar 1960.

Endvidere har sektionen modtaget et andragende fra Det nordiske Børnefilmnævn om over for de nordiske regeringer at anbefale et af nævnet fremsat forslag om en garantiordning til støtte af produktionen af børnefilm. Ordningen skulle gå ud på, at der i hvert land inden for en forsøgsperiode på 3 år stilles 150 000 kr. årlig til rådighed til garantier for produktion af egnede børnefilm.

De forskellige spørgsmål om filmsamarbejde blev drøftet på møderne i Århus og Reykjavik, og på grundlag af en af sektionen vedtaget udtalelse har Kulturkommissionen under 26. juli 1960 tilskrevet de nordiske landes regeringer således:

Nordiska kulturkommissionen har sedan flera år på olika sätt sökt främja ett samarbete på filmens område mellan de nordiska länderna, varvid frågor om film för olika slag av undervisningsändamål behandlats av sektion II och övrigt filmsamarbete i huvudsak av sektion III. På förslag av sektion III har Nordiska kulturkommissionen vid sitt sammanträde i Reykjavik 23—26 juni 1960 beslutat att till regeringarna värdsamt överlämna följande uttalande om samarbete på filmens område.

Seksjon III av NKK har på flere møter drøftet spørsmålet om nordisk samarbeid på filmens område.

En rekke innbyrdes ulike felter kommer inn under dette område, hvor både kunstneriske, pedagogiske, juridiske, administrative og rent kommersielle forhold berøres. Det eneste som binder disse felter sammen er at de beskjeftiger seg med det samme medium, film.

Seksjonen konstaterer at ulike administrasjonsordninger, ulike skattebestemmelser og distribusjonsforhold gjør det vanskelig å prøve å trekke opp retningslinjer for samarbeid på flere av disse felter.

1. Samarbeid som er i gang

For tiden er en eller annen form for nordisk samarbeid og kontakt til stede på følgende felter:

1. *Sensur.* De nordiske filmsensorer møtes etter eget initiativ med skiftende mellomrom til drøftelser av retningslinjer for sensurering. Lis-

ter over sensurerte filmer og foretatte klippinger utveksles mellom landene. Seksjonen vil anbefale at slike nordiske sensormøter blir arrangert regelmessig, og at størst mulig likhet i sensurbehandlingen tilstrebes.

2. *Barnefilm*. Etter initiativ av NKK er det kommet i stand en nordisk barnefilmmemnd, som møtes med regelmessige mellomrom. Seksjon III regner med at det fortsatt vil bli stilt midler til disposisjon for Den nordiske barnefilmmemnds arbeid.

Opplysninger om innrømmelse av skattefrihet for gode barnefilmer utveksles mellom de nasjonale barnefilmmemnder. Seksjonen henstiller at de organer som i de enkelte land avgjør om en barnefilm skal godkjennes som berettiget til skattefritakelse, såvidt mulig følger felles retningslinjer.

Den nordiske barnefilmmemnd har anmodet seksjon III om overfor de nordiske lands regjeringer å anbefale et forslag om en garantiordning til støtte av barnefilmproduksjon (bilag 1¹).

Seksjonen er klar over at det ikke er tilstrekkelig å stimulere barnefilmproduksjonen kun ved fritagelse av luksusskatt, men mener i likhet med barnefilmmemnden at direkte produksjonsstøtte er nødvendig. I hvilken form sådan støtte bør gis (direkte tilskudd, garanti e.l.) må være et nasjonalt spørsmål, men seksjonen vil gjerne i prinsippet anbefale barnefilmmemndens forslag.

3. *Skole- og undervisningsfilm*. Seksjon III viser til de oppgaver som er tatt opp av seksjon II på dette område:

a. Innføring av filmkunnskap i skolene etter felles retningslinjer.

b. Nordisk produksjon av film for lærerutdanning og av film og filmslynger i matematikk, fysikk og kjemi på gymnas og lavere skoletrinn, jfr. særskilt uttalelse herom av dags dato [*se Tillägg 7*].

4. *Filmmuseer*. Etter en nordisk konferanse mellom representanter for Det danske Filmmuseum, Finlands filmarkiv, Filmhistoriska samlingarna og Norsk filminstitutt ble det bestemt at et sentralsekretariat for de nordiske filmmuseer skulle komme i stand, forsøksvis knyttet til Norsk filminstitutt. Seksjonen betrakter dette samarbeid mellom filmmuseerne som verdifullt og vil anbefale at det fortsetter og utvikles.

II. Produksjonssamarbeid

Når det gjelder produksjon av film, spillefilm, barnefilm og opplysningsfilm, er hittil intet eller meget lite samarbeid i gang.

Seksjonen har bedt et ekspertutvalg utrede spørsmålet om skatteforhold, støtteordninger og samarbeidsmuligheter. Denne utredning følger denne uttalelse (bilag 2²).

Utredningen viser til at det for tiden bare er Norge som har åpnet adgangen til å godkjenne co-produksjoner til samme statsstøtte (skatte-reduksjon) som rent nasjonale produksjoner.

Seksjonen vil anbefale utredningens forslag om at dette spørsmål må bli tatt opp av vedkommende statlige myndigheter. Det bør komme i stand en særskilt nordisk konferanse, som får til oppgave å utarbeide et felles opplegg som påser adgangen til å godkjenne nordiske co-produksjoner som nasjonale.

III. Skattefrihet av opplysnings- og dokumentarfilm

Seksjonen anbefaler at de regler som gjelder i hvert land om skattefrihet for opplysnings- og dokumentarfilm blir bragt i overensstem-

¹ *Här ej tryckt; se Nordisk utredningsserie, 1961: 3, s. 8—9.*

² *Här ej tryckt; se Nordisk utredningsserie, 1961: 3, s. 11—35.*

melse med hverandre, og at de blir praktisert på samme måte. Det bør komme i stand gjensidige løpende orienteringer mellom de instanser som avgjør spørsmålet om skattefrihet.

IV. Utdanning og opplæring

Hvis standarden innen filmproduksjonen skal kunne opprettholdes og videre utvikles, vil det være nødvendig med en sterkere innsats når det gjelder utdanning og opplæring av nordiske filmfolk.

Såvel ut fra språklige som kulturelle synspunkter skulle forholdene ligge godt til rette for et samarbeid med sikte på å dekke de nordiske lands spesielle behov. For tiden er de som vil søke faglig og kunstnerisk utdannelse på filmens område henvist til filmakademier eller filmskoler i europeiske land utenom Norden.

Seksjonen har satt i gang arbeid med å innhente opplysninger og materiell fra diverse europeiske filmakademier og vil overlate til det ekspertutvalg, som er foreslått under avsnitt V, å utrede nærmere spørsmålet om et nordisk samarbeid angående teoretisk og praktisk utdanning på filmens område.

V. Opprettelse av et permanent ekspertutvalg for filmspørsmål

Betydningsfulle aktuelle samarbeidsspørsmål vedrørende film foreligger innenfor både seksjon II's og seksjon III's områder, jfr. det ovenfor anførte, dels om de oppgaver som er tatt opp av seksjon II med hensyn til undervisningsfilm m. m., dels om utdanning og opplæring innenfor filmbransjen. Også for vitenskapsseksjonen vil for eksempel innenfor universitetsundervisningen et filmsamarbeid kunne bli aktuelt. NKK har derfor på sitt plenummøte i Reykjavík 23.—26. juli 1960 besluttet å opprette et permanent nordisk ekspertutvalg, som kan dekke samtlige seksjoners behov for utredninger på filmens område.

Det bemerkes dog, at spørsmål vedrørende barnefilm fortsatt vil sortere under Den nordiske barnefilmmemnd.

c. Sager særligt vedrørende Nordens kulturelle forhold til omverdenen

1. Håndbog på engelsk om Nordens kulturliv

Seksjonssekretariatet har over for seksjonen fremset forslag (PM af 12. oktober 1959) om udgivelse af en håndbog på engelsk om de kulturelle forhold i Norden. Man har tænkt sig ikke en opslagsbog, som i kortfattet form giver faktiske oplysninger land for land, men en sammenhængende, bredt orienterende fremstilling, der inden for en emnemæssig inndeling behandler landene under eet som en nordisk helhed i lighed med den af de nordiske landes socialministerier i 1959 udgivne bog »Freedom and Welfare» om de sociale forhold i Norden.

Man har forelagt spørgsmålet om det formodede behov for en sådan samlet fremstilling om Nordens kulturliv for forskellige sagkyndige instanser, herunder de nordiske landes kulturattachéer i London og Washington.

På mødet i Reykjavík besluttede seksjonen på grundlag af de fremkomne sagkyndige erklæringer at ændre forslaget derhen, at man sigter mod fremstilling af ikke een håndbog, men flere bøger, der ud fra nordisk aspekt behandler hver sit kulturelle emne, f. eks. skolevæsen, folkeoplysende arbejde, bildende kunst, arkitektur osv. Det blev pålagt seksjonssekretariatet at en-

gagere den fornødne ekspertbistand til det videre arbejde med en sådan plan.

2. Oversættelse af nordisk litteratur til engelsk

På direkte foranledning af NKK's udtalelse af 28. august 1958 vedrørende Nordisk Råds rekommandation nr. 2/1954 om oversættelse af nordisk litteratur til verdenssprog har de nordiske landes kulturattachéer i USA indledt et samarbejde med American-Scandinavian Foundation om udgivelse i engelsk oversættelse af en nordisk 15-binds serie af udvalgte litteraturværker, 3 fra hvert land. Planen tager i første række sigte på det amerikanske bogmarked, men om muligt ønskes også Storbritannien inddraget i projektet.

Den danske ambassade i Washington har den 24. maj 1960 underrettet sektionen om det påbegyndte samarbejde samt foreslået, at NKK genoptager oversættelsessagen på det nye grundlag.

Sagen blev behandlet i sektionen på mødet i Reykjavík. Det var enighed om, at den fremlagte plan om en nordisk 15-binds serie på engelsk virker overordentlig tiltalende, og at udsigterne til en rimelig finansiering synes gunstige. De udgifter, der ønskes dækket af de nordiske lande, kan efter et rent foreløbigt, groft skøn anslås til ca. 8 000 d. kr. pr. bind, d. v. s. en udgift for hvert land på ca. 25 000 d. kr. fordelt over 5 år.

Med plenarmødets tilslutning vedtog sektionen at give kulturattachéerne tilsagn i princippet om NKK's støtte af den fremlagte plan efter følgende retningslinier:

1. NKK tilslutter sig tanken om udgivelse i USA og såvidt muligt også i Storbritannien af en nordisk 15-binds serie.

2. På de nordiske landes vegne bør American-Scandinavian Foundation og de nordiske kulturattachéer drage omsorg for planens udførelse i samarbejde med vedkommende amerikanske og britiske forlag.

3. Kulturattachéerne bør overfor NKK fremlægge forslag om, hvilke værker serien bør omfatte. Valget bør begrænses til nyere skønlitterær prosa. Også forslag om oversættere må forelægges.

4. Endvidere bør kulturattachéerne tilvejebringe et endeligt overslag over samtlige udgifter tillige med konkrete tilbud fra vedkommende forlag.

5. NKK vil være sindet at drage omsorg for dækning af udgifterne til oversættelse og til erhvervelse af rettigheder.

Sektionen har tilskrevet kulturattachéerne i overensstemmelse hermed den 3. september 1960 og har endvidere beskikket et af sine medlemmer, forlagsdirektør Arthur Holmesland, til at følge sagen på NKK's vegne og forhandle direkte om de praktiske detaljer med kulturattachéerne.

3. Nordenkort

Sektionen har modtaget eksemplarer af det af Generalstabens litografiska anstalt fremsillede nye Norden-kort og har sendt et eksemplar til foreningerne Nordens geografiske fagnævn. På sektionsmødet i Århus var der

enighed om, at der ikke er anledning for NKK til at foretage sig videre i sagen.

d. Andre sager

1. Kulturstatistik

På mødet i Reykjavík blev det oplyst, at sektionens daværende kontaktperson over for Det nordiske Samarbejdsudvalg for Kulturstatistik, forlagsdirektør Henrik Groth, havde tilskrevet samarbejdsudvalget om sektion III's primære og sekundære ønsker (koordineret statistik på 1. litteraturens, 2. filmens område), og at samarbejdsudvalget havde taget disse ønsker ad notam og besluttet i første omgang at virke for en udformning af bogstatistikken i de nordiske lande efter det system, som anvendes i Norge.

Sektionen beskikkede forlagsdirektør Arthur Holmesland som sin nye kontaktperson over for samarbejdsudvalget i stedet for direktør Groth, som udtrådte af Kulturkommissionen den 1. april 1960.

2. Sektion III's arbejdsformer

Som et led i udredningen af NKK's administrative og organisatoriske problemer har sektionen indgående drøftet spørgsmålet om sine arbejdsformer dels på møderne i Århus og Reykjavík, dels på et særligt sektionmøde den 12. marts 1960 i København, hvor dette spørgsmål var eneste punkt på dagsordenen.

Som grundlag for drøftelserne havde forlagsdirektør Henrik Groth udarbejdet et PM, hvori der redegøres for sektionens særlige vanskeligheder på grund af dens arbejdsområdes omfattende, vidt spredte og ubestemmelige karakter, som i høj grad vanskeliggør et samlet overblik og dermed vurderingen af, hvilke af de mange spørgsmål inden for det vidstrakte område, der fortrinsvis bør tages op til behandling.

Der er enighed i sektionen om, at et sekretariat i almindelig administrativ forstand ikke magter disse specielle vanskeligheder, og at sektionen derfor har behov for en bistand af ekstraordinær karakter.

Man har overvejet forskellige mulige former for en sådan særlig bistand, herunder ansættelse af en til sektionssekretariatet knyttet fællesnordisk konsulent. Sektionen har dog ikke ment sig i stand til på nuværende tidspunkt at anvise nogen bestemt løsning af problemet, men opnåede på mødet i Reykjavík plenums godkendelse af, at det foreløbig overlades den danske afdeling, som for tiden har ledelsen af sektion III, at arbejde videre med spørgsmålet og prøve gennem forsøg i praksis at finde frem til en hensigtsmæssig form for særlig bistand.

TILLÄGG 1

Skrivelse från Nordiska kulturkommissionen till universitetsmyndigheterna angående nordisk tentamensgiltighet i filosofi, romanska språk och grekiska

Nordisk kulturkommisjon har med bistand fra eksperter fra universitetene i de nordiske land utredet spørsmålet om tentamensgyldighet i fagene filosofi, romanske språk og gresk, og konkrete forslag til regler for slik godkjenning er utarbeidet. Kulturkommisjonen henstiller til vedkommende myndigheter i de nordiske land å godkjenne disse regler.

Reykjavík, 26. juli 1960

TILLÄGG 2

Skrivelse från Nordiska kulturkommissionen till regeringarna angående samarbeide om forskning i arktisk medicin

Nordisk kulturkommisjons vitenskapelige seksjon har behandlet vedlagte innstilling fra kulturkommisjonens ekspertutvalg for arktisk medisin¹.

Seksjonen vil gi sin fulle tilslutning til utvalgets oppfatning at de medisinske problemer som er særegne for Nordskandinavia, Island og Grønland bør løses ved et intimt samarbeid mellom de nordiske land.

Seksjonen er derfor enig i at det bør opprettes en nordisk kommisjon som kan koordinere forskningsvirksomheten på det området det her gjelder og som kan vurdere, utrede og ta initiativ til nye forskningsprosjekter.

Spørsmålet om eventuelle bevilgninger til konkrete prosjekter må imidlertid etter seksjonens mening i det enkelte tilfelle sees i sammenheng med bevilgninger til andre forskningsformål og til det nordiske forskningssamarbeid på andre fagområder. Seksjonen kan derfor foreløpig ikke gi sin tilslutning til utvalgets forslag om å stille til rådighet for samarbeidskommisjonen disposisjonsbeløp til forskning innen arktisk medisin. Spørsmålet om midler til slike formål bør inntil videre tas opp av kommisjonen etter hvert som konkrete prosjekter foreligger. På samme måte bør spørsmålet om bevilgninger til et nordisk referansebibliotek utstå til konkrete, gjennomarbeidete planer foreligger.

Seksjonen slutter seg til forslaget om at det i tilknytning til samarbeidskommisjonen opprettes et sekretariat. Dette sekretariat bør ha tilstrekkelig

¹ 8:e sess., s. 343—373.

bemanning til å kunne forestå nødvendig utredningsarbeid og litterærtjeneste.

Endelig gir seksjonen sin tilslutning til ekspertkommisjonens syn, at opprettelse av et nordisk forskningsinstitutt for arktisk medisin ikke er aktuelt på det nåværende tidspunkt.

På denne bakgrunn vil seksjonen foreslå at regjeringene i de nordiske land tar de nødvendige skritt for opprettelse av en samarbeidskommisjon for forskning innen arktisk medisin med følgende oppgaver:

1. å ta initiativ til nye forskningsprosjekter, koordinere igangværende forskningsarbeid og vurdere foreslåtte forskningsprosjekter på den arktiske medisins område i de nordiske land;

2. å arbeide for at midler skaffes til veie for forskning på dette området;

3. å fremme forskning innen arktisk medisin på andre måter som den finner hensiktsmessig.

I tilknytning til samarbeidskommisjonen opprettes et sekretariat med tilstrekkelig bemanning for nødvendig arbeid med utredninger og litterærtjeneste.

Seksjonen antar at den foreslåtte samarbeidskommisjon bør oppnevnes i fellesskap av de medisinske forskningsråd eller tilsvarende organer i de nordiske land. Finansiering av samarbeidskommisjonens virksomhet bør også kunne skje gjennom disse organer under forutsetning av at deres bevilgninger økes tilsvarende.

Reykjavík, 26. juli 1960

TILLÄGG 3

Skrivelse från Nordiska kulturkommissionen till regeringarna angående samarbete om forskning och undervisning i internationell politik

Nordisk kulturkommisjon har behandlet rapporten fra Det nordiske samarbeidsutvalg for forskning og undervisning i internasjonal politikk, som er nedsatt etter oppdrag fra de nordiske lands undervisningsministre. Kulturkommisjonen konstaterer at samarbeidsutvalget har kommet godt i gang med sitt arbeid, og henstiller til regjeringene å stille de nødvendige midler til disposisjon for utvalgets videre arbeid.

Disse midler omfatter n.kr. 9 000,— for utvalgets ordinære virksomhet i kommende år, hvorav Sverige forutsettes å yte n.kr. 3 600,— og Danmark, Finnland og Norge respektive n.kr. 1 800,—.

Videre kreves sv.kr. 10 000,— til første del av arbeidet med en beskrivende bibliografi beregnet på forskere om det materiale som er tilgjengelig i

Norden om internasjonale organisasjoner. Første etappe i dette arbeid vil omfatte FN og dets fagorganer. Kostnadene bør fordeles med sv.kr. 3 100,— på Sverige og sv.kr. 2 300,— på hvert av de øvrige land. Det fortsatte arbeid med bibliografien vil bli vurdert på grunnlag av erfaringene fra første del.

Endelig kreves sv.kr. 4 800,— for utarbeiding av en mer katalogmessig bibliografi over trykt litteratur om internasjonal politikk i de nordiske land i perioden 1945—60. Beløpet forutsettes fordelt med sv.kr. 1 200,— på hvert av landene.

De samlede tilskott som anbefales for kommende år til samarbeidskommittéens virksomhet blir etter dette (i sv.kr.):

Danmark	4 800
Finnland	4 800
Norge	4 800
Sverige	6 900
	21 300

Reykjavik, 26. juli 1960

TILLÄGG 4

Skrivelse från Nordiska kulturkommissionen till regeringarna angående utredning om en samkatalog över utländskt periodiskt tryck

Nordisk kulturkommisjon har i møte 23.—26. juli 1960 drøftet et forslag fra Nordisk vitenskapelig bibliotekarforbund om en utredning av formene for en nordisk samkatalog over utenlandske periodica. Utredningen, som antas å ville gi resultater av verdi uansett om en slik samkatalog blir realisert, vil koste 10 000,— n.kr., som foreslås fordelt med n.kr. 3 400 på Sverige og n.kr. 2 200,— på hvert av landene Danmark, Finland og Norge.

Kulturkommisjonen vil anbefale regjeringene i de nordiske land å yte den nødvendige støtte til dette utredningsarbeid, i det kommisjonen forutsetter at utredningen vil belyse ulike utforminger av en nordisk samkatalog svarende til ulike gjennomførbare kostnadsalternativer.

Reykjavik, 26. juli 1960

TILLÄGG 5

Skrivelse från Nordiska kulturkommissionen till regeringarna angående gemensam arbetsmarknad för lärare

Nordiska undervisningsministermötet i Oslo den 2—4 februari 1959 gav Nordiska kulturkommissionen i oppdrag att utreda frågan om likartade regler för godkännande av lärare från andra nordiska länder samt att framlägga förslag angående sådana regler.

För fullgörandet av detta uppdrag har Nordiska kulturkommissionens II sektion verkställt en kartläggning av gällande kompetenskrav för olika lärartjänster i de nordiska länderna. Denna kartläggning, som utförts av förste byråsekreteraren vid kungl. arbetsmarknadsstyrelsen i Stockholm Nils Karlman, bifogas¹. Av den framgår såväl de fackliga kompetenskraven för olika slags lärartjänster som kraven på statsmedborgarskap för utnämning till sådana.

Nordiska kulturkommissionen har för avsikt att, sedan utredningen undergått smärre tekniska justeringar inom respektive centrala myndigheter i de olika länderna, på lämpligt sätt publicera densamma.

Den föreliggande utredningen ger vid handen, att i samtliga nordiska länder grundlagsstadganden finnes, varigenom tjänster av viss art förbehålles landets egna medborgare. Räckvidden av dessa stadganden reduceras dock i betydande grad genom att nationalitetskravet, på sätt av utredningen närmare framgår, icke gäller alla arter av lärartjänster. I detta avseende är de norska reglerna särskilt liberala, i det att ifrågavarande grundlagsstadgande över huvud taget icke gäller tjänster vid högre läroverk och ej heller tillämpas på folkskollärartjänster.

Nordiska kulturkommissionen finner, att ett fortsatt fasthållande vid nationalitetskravet såsom en förutsättning för utnämning till lärartjänster icke väl harmonierar med strävandena till en utvidgning av den gemensamma nordiska arbetsmarknaden. En liberalisering av reglerna vore även med hänsyn till skolornas intresse önskvärd, i det att därigenom skulle skapas en ökad rekryteringsbas för lärarpersonalen och en växelverkan, som vore skolundervisningen till fromma. Då emellertid frågan om avskaffandet av nationalitetskravet, till den del den gäller tjänster vid statliga läroinrättningar, är sammankopplad med kravet på medborgarskap för innehavare av statstjänster över huvud taget och då en separat lösning, gällande endast lärartjänster, icke torde vara genomförlig, bör saken behandlas i ett vidare sammanhang. Nordiska kulturkommissionen förutsätter, att denna fråga kommer att handläggas som ett led i förverkligandet av Nordiska rådets vid dess 7:e session antagna rekommendation nr 16 angående gemensam arbetsmarknad för de intellektuella yrkena, samt får för sin del varmt förorda, att nationalitetskravet, försåvitt gäller lärartjänster, i så stor utsträckning som möjligt avskaffas.

Beträffande de fackliga kompetenskraven finner Nordiska kulturkommissionen, att såväl dessa som lärarutbildningen i de olika nordiska länderna så nära överensstämmer med varandra, att något hinder icke borde föreligga för att utsträcka i ett land förvärvat kompetens till att gälla även för motsvarande tjänster i de andra nordiska länderna. Härvid borde dock det förbehållet gälla, att vederbörande för att vinna utnämning till en tjänst i ett av grannländerna bör på sätt, varom varje land särskilt besluter, dokumentera sin språkkunskap och eventuellt fullgöra tilläggsprestationer gällande landets historia och samhällsordning. Då det emellertid skulle stöta

¹ Här ej tryckt.

på betydande praktiska svårigheter att generellt fastslå, till vad slags lärartjänster i ettvarit land viss i ett annat land förvärvat utbildning kvalificerar, synes det kulturkommissionen mest ändamålsenligt, att frågan härom avgöres in casu med gällande norska regler som närmaste förebild. Förfarandet kunde härvid lämpligen vara det, att en person, som företer ett av vederbörlig skolmyndighet i ett av de nordiska länderna utfärdat intyg över kompetens för vissa slags lärartjänster, av den centrala skolmyndigheten i ett annat land kunde förklaras behörig att söka och vinna utnämning till tjänster i sistnämnda land.

Nordiska kulturkommissionen får med hänvisning till det ovan framförda vördsamt hemställa,

1. att regeringarna måtte verka därhän, att medborgare från något av de nordiska länderna utan hinder av att de saknar medborgarskap i ett annat av dessa länder därstädes måtte kunna utnännas till innehavare av lärartjänster; samt

2. att regeringarna måtte verka för lagändringar, varigenom de centrala skolmyndigheterna bemyndigas att förklara personer, som i ett av grannländerna förvärvat kompetens för visst slag av lärartjänster, behöriga för tjänster av motsvarande art i det egna landet.

Reykjavik den 26 juli 1960

På Nordiska kulturkommissionens vägnar:

N. G. Rosén

Nils Andrén

TILLÄGG 6

Skrivelse från Nordiska kulturkommissionen till regeringarna angående nationellt, nordiskt och allmänt kulturstoff i skolundervisningen

Nordiska kulturkommissionen beslöt år 1956 att verkställa en utredning om balansen mellan det nationella, det nordiska och det allmänna kulturstoffet vid undervisningen i läroverk och folkskolor i de nordiska länderna. I detta syfte tillsatte kulturkommissionens II sektion ett utskott med företrädare för Danmark, Finland, Norge och Sverige. På utskottets uppdrag har i de olika länderna utarbetats ett antal rapporter, i vilka frågan analyseras ur olika synpunkter. Med utgångspunkt från gällande undervisningsplaner och i skolorna nyttjade läroböcker göres i dessa rapporter en inventering av lärokursernas stoff och dettas fördelning mellan den nationella, den nordiska, den europeiska och den i vidaste bemärkelse internationella sektorn.

De i de olika länderna utarbetade rapporterna har därefter genomgått av utskottet, som utarbetat en sammanfattning och värdering av dem. I sin

sammanfattning understryker utskottet bl. a. följande synpunkter:

Det nationella inslaget i lärostoffet kan icke anses vara överdimensionerat. De invändningar, som tidigare kunnat göras mot det sätt, på vilket vissa nationella frågor behandlades i en del läroböcker, saknar numera i det väsentliga berättigande.

De nordiska grannländernas historia borde i högre grad än vad fallet för närvarande är behandlas med hänsyn till sitt egenvärde och icke nämnas endast i de fall, då den har direkt sammanhang med den nationella historien. I fråga om undervisningen i samhällskunskap efterlyser utskottet en bättre orientering om de nuvarande samhälls- och livsformerna i de nordiska grannländerna. Utskottet finner särskilt, att förhållandena i Finland på olika områden borde ges ökat utrymme i undervisningen i de övriga nordiska länderna.

Den allmänna orienteringen om förhållandena utanför Norden och särskilt utanför Europa bör ytterligare stärkas, särskilt i syfte att skapa förståelse för de olika kulturkretsarnas särart och egenvärde. Härvid bör även de främmande religionerna inbegripas. Kunskapsstoffet om andra länder bör gestaltas med hänsynstagande till de förändringar, som ägt rum de senaste decennierna. Vid orienteringen i nutidshistoria bör såväl de ekonomiska som de sociala och kulturella förhållandena beaktas.

Utskottet understryker språkstudiernas betydelse och framhåller, att även orienteringen i utomnordisk litteratur bör utvidgas. Med hänsyn till elevernas inriktande på estetiska värden och konsthistoria kan såväl det nordiska som det allmänna vara i behov av förstärkning. De moderna tekniska hjälpmedlen, däri innefattat läroböckernas illustrationer, bör, konstaterar utskottet slutligen, i högre grad än vad vanligen är fallet, även tjäna kontakterna utåt.

Nordiska kulturkommissionen har tagit del av expertutskottets sammanfattande rapport och av de nationella rapporter, som legat till grund för denna. Kommissionen har för sin del omfattat de konklusioner, i vilka utskottets rapport utmynnar, och vill betona vikten av att en avvägning sker enligt de av utskottet rekommenderade riktlinjerna.

Då en ökning av lärostoffets totala omfattning under nuvarande förhållanden icke torde vara möjlig, måste avvägningen i huvudsak ske inom ramen för det timantal, som enligt gällande undervisningsplaner står till buds. Nordiska kulturkommissionen finner det särskilt angeläget, att vid lärarutbildningen ökad uppmärksamhet ägnas åt orientering om förhållandena i grannländerna och i andra länder. Varken de kulturella eller de ekonomiska och sociala aspekterna får härvid försummas. Det internationella samarbetet i dess olika former bör i tillräcklig grad belysas och lärarna bibringas intresse för och förståelse av därmed förknippade frågor. Sålunda skapas större förutsättningar för lärarna att i sin muntliga framställning göra jämförelser och utblickar, ägnade att vidga elevernas perspektiv på de nationella förhållandena och problemen.

Nordiska kulturkommissionen hemställer, att regeringarna måtte bringa

de ovan anförda synpunkterna till skolmyndigheternas, förefintliga utredningsorgans, läroboksförlagens och läroboksförfattarnas kännedom för att av dem beaktas.

Reykjavík den 26 juli 1960

N. G. Rosén

Nils Andrén

TILLÄGG 7

Skrivelse från Nordiska kulturkommissionen till regeringarna angående gemensam produktion av undervisningsfilm

Nordiska kulturkommissionen har, i medvetande om filmens växande betydelse såsom ett hjälpmedel vid undervisningen, till behandling upptagit frågan om gemensam produktion av undervisningsfilmer. Kulturkommissionen har härvid utgått från, att framställningen av fullvärdiga filmer kräver insatser av betydande kapital, vilka mest effektivt utnyttjas, om filmerna produceras med tanke på användning i samtliga nordiska länder. De kapitalinsatser, som göres för framställning av undervisningsfilmer, kommer enligt kulturkommissionens bestämda övertygelse att återbäras i form av effektiviserad undervisning och ett mera ekonomiskt nyttjande av lärarkrafterna.

Uppmärksamheten har i första hand riktats mot filmer, avsedda att nyttjas vid lärarutbildningen, samt filmer för undervisningen i matematik, fysik och kemi. Det tillgängliga filmbeståndet på dessa områden är mycket begränsat och behovet av filmer är betydande. I viss utsträckning kan detta behov tillgodoses genom omredigering av utom Norden producerade filmer, men även en nordisk produktion är enligt kulturkommissionens uppfattning av behovet påkallad.

Nordiska kulturkommissionen har genom ett särskilt expertutskott utrett frågan om samnordisk produktion av undervisningsfilmer av ovan nämnda art. Detta expertutskott har förelagt kommissionen en preliminär produktionsplan, av utskottet avsedd att genomföras under en treårsperiod. Denna produktionsplan, som här bifogas¹, innefattar sammanlagt ett femtiotal filmer och ungefär lika många bildband samt omredigering av ett mindre antal utländska filmer, samtliga av utskottet uppställda i inbördes prioritetsordning. Dess genomförande beräknas medföra en total kostnad om 1,5 miljoner svenska kronor.

Nordiska kulturkommissionen, som i princip omfattar genomförandet av

¹ Här ej tryckt.

ett produktionsprogram enligt de linjer utskottet uppdragit, finner det ändamålsenligt, att under en första etapp erfarenheter angående samnordisk produktion inhämtas genom en produktion i något blygsammare omfattning. I syfte att få denna i gång finner kulturkommissionen det påkallat, att under närmast följande budgetår en summa, motsvarande sammanlagt 400 000 svenska kronor, ställes till de centrala skolmyndigheternas förfogande för samnordisk produktion av undervisningsfilmer. Beloppet bör fördelas sålunda, att i Sverige 150 000 kronor, i Danmark, Finland och Norge 75 000 kronor och i Island 25 000 kronor anslås för ändamålet.

Genomförandet av produktionsprogrammets första etapp kan på basen av redan föreliggande utredning inledas omedelbart, då medel ställes till förfogande. Sedan verksamheten sålunda kommit i gång, skulle återstoden av produktionsprogrammet genomföras i tvenne etapper. Tiden intill dess medlen är disponibla komme att nyttjas till att i det redan nämnda utskottet giva de preliminärt föreliggande planerna för organisation av den gemensamma produktionen en definitiv form.

Ledningen av ifrågavarande filmproduktion kunde enligt kulturkommissionens uppfattning lämpligen anförtros ett samnordiskt utskott med en medlem från varje land och med rätt att vid behov nyttja erforderlig expertis i fråga om de särskilda arterna av filmer. Medlemmarna av detta utskott bör utses av de centrala skolmyndigheterna, och utskottet bör verka i intimt samarbete med dessa och genom dem erhålla de för produktionen erforderliga medlen. Det förutsättes, att de allmänna och enskilda filmföretag, som finnes i de nordiska länderna, komme att anlitas för produktionen.

Med hänvisning till vad ovan anförts får Nordiska kulturkommissionen vördsamt hemställa,

att regeringarna under budgetåret 1961—1962 respektive 1962 måtte anvisa de centrala skolmyndigheterna i respektive länder belopp, motsvarande sammanlagt 400 000 svenska kronor, fördelade mellan länderna enligt ovan angivna grunder, att nyttjas för samnordisk produktion av undervisningsfilmer för lärarutbildningen samt för undervisningen i matematik, fysik och kemi; samt

att ledningen av ifrågavarande filmproduktion måtte anförtros ett av företrädare för de olika länderna sammansatt expertutskott, vars medlemmar utses av de centrala skolmyndigheterna och vilket verkar i nära samarbete med dessa.

Reykjavík den 26 juli 1960

På Nordiska kulturkommissionens vägnar:

N. G. Rosén

Nils Andrén

TILLÄGG 8**Skrivelse från Nordiska kulturkommissionen till regeringarna angående nordiska gymnasiststipendier**

Från och med år 1954 har Hans Maj:t Konung Gustaf VI Adolf ur en jubileumsfond, som överlämnades till honom i samband med hans 70-årsdag, årligen lämnat kungl. skolöverstyrelsen i Sverige anslag för att möjliggöra för svenska gymnasister att företaga studieresor till valfritt grannland. På skolöverstyrelsens anmodan har svenska föreningen Norden i samverkan med sina systerföreningar arrangerat dessa resor, som gällt 120 gymnasister från olika läroverk landet runt och omfattat ca 3 veckor. Det sammanlagda värdet av de årliga stipendierna, som inneburit kostnadsfria resor, fritt vivre och fria arrangemang i övrigt, har uppgått till 90 000 svenska kronor eller i genomsnitt 750 kronor per stipendiat. Konung Gustaf VI Adolfs 70-årsfond beräknas vara verksam till och med år 1962, varefter den upphör.

En stipendiatverksamhet av denna art är enligt Nordiska kulturkommissionens mening ett synnerligen verksamt medel att främja kontakten mellan grannländerna och kännedomen om förhållandena i dessa. Erfarenheterna av dessa stipendier har också enligt enstämmiga uppgifter varit synnerligen positiva. Genom dem bringas en elitgrupp av ungdomar i en mottaglig ålder i kontakt med de nordiska samarbetssträvandena, vilka ingående belyses under resorna, och mottar levande och bestående intryck av ett nordiskt grannland.

Nordiska kulturkommissionens II sektion upptog vid sitt möte i Bergen i juni 1959 till dryftning frågan, huru en stipendieverksamhet av antydd art kunde tryggas i Sverige även efter år 1962 och därjämte utsträckas även till de övriga nordiska länderna. Sektionen beslöt härvid att av föreningarna Norden inbegära en utredning jämte förslag i saken. Sedan denna utredning erhållits, behandlades ärendet ånyo vid II sektionens sammanträde i Århus den 21—22 mars 1960. Härvid beslöt sektionen att för Nordiska kulturkommissionens presidium förorda en framställning till regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige med förslag om anslag för ändamålet. Om detta förslag har presidiet sedermera förenat sig.

Nordiska kulturkommissionen anser det lämpligt, att denna stipendiatverksamhet till en början komme att omfatta 60 gymnasister årligen från Sverige och 30 från ettvar av länderna Danmark, Norge och Finland. Detta förutsätter, att i Sverige 45 000 svenska kronor och i de övriga länderna ett hälften så stort belopp anslås för ändamålet. I ett senare skede vore det önskvärt, att antalet stipendiat utökas till 120 respektive 60.

Stipendieresorna bör anordnas med nyttjande av de gynnsamma erfarenheter, som inhämtats genom denna verksamhet i Sverige. Stipendiaterna bör sålunda utses bland eleverna i gymnasiets tvenne högsta klasser på basen av förslag från lärarkollegierna och företräde bör ges åt elever, som visat framgång i de humanistiska ämnena. De utsedda stipendiaterna bör själva

få välja, vilket av de nordiska länderna de vill besöka. Resorna från de olika länderna bör tidsmässigt samordnas, och av de stipendiater, vilka besöker ett och samma land, bör gemensamma grupper bildas. Vistelsen i grannlandet bör vara ca 3 veckor och äga rum vid en sådan tidpunkt, att stipendiaterna har tillfälle att under några dagar deltaga i skolundervisningen i värdlandet. De praktiska arrangemangen bör såsom hittills anförtros föreningarna Norden, som äger de bästa föruttsättningarna för handhavandet av denna uppgift.

Då utsträckandet av denna verksamhet till Island kräver särskilda överväganden och åtgärder, finner kulturkommissionen, att tillsvidare endast Danmark, Finland, Norge och Sverige bör inkluderas i verksamheten. I fråga om Danmark, Finland och Norge vore det önskvärt, att verksamheten kunde inledas från och med hösten 1961.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställer Nordiska kulturkommissionen vördsamt,

att regeringarna måtte skrida till erforderliga åtgärder därhän, att i Danmark, Finland och Norge belopp, motsvarande 22 500 svenska kronor årligen och första gången år 1961 måtte ställas till förfogande för gymnasiststipendier enligt ovan antydda riktlinjer samt att i Sverige årligen 45 000 kronor måtte ställas till förfogande för samma ändamål räknat från den tidpunkt, då Konung Gustaf VI Adolfs 70-årsfond upphör med sin verksamhet; samt

att regeringarna till föreningarna Norden måtte anförtro anordnandet av ifrågavarande verksamhet.

Stockholm den 12 april 1960

För Nordiska kulturkommissionen:

N. G. Rosén

Nils Andrén

TILLÄGG 9

Skrivelse från Nordiska kulturkommissionen från regeringarna angående Expertutskottet för nordiskt samarbete i fråga om pedagogisk forskning och försöksverksamhet

De nordiska ländernas regeringar tillsatte år 1954 på förslag av Nordiska kulturkommissionen ett expertutskott för nordiskt samarbete i fråga om pedagogisk forskning och försöksverksamhet samt fastställde en instruktion för detta. Utskottet har sedan dess anförtrotts ett betydande antal utredningsuppgifter, vilka ansetts vara av den natur, att en samnordisk handläggning av dem varit påkallad.

Under de år expertutskottet varit verksamt har dess utredningsuppdrag fått en omfattning, som svårligen vid dess tillkomst kunde förutses. Erfaren-

heten har visat, att ett tillfredsställande utförande av alla dessa för den pedagogiska forskningen och försöksverskamheten i Norden väsentliga uppdrag stöter på betydande svårigheter under avsaknaden av ett koordinerande organ, som under tiderna mellan utskottets samfällda plenarmöten sörjer för att de mellan de olika länderna fördelade utredningsuppdragen fortskri- der planmässigt.

Nordiska kulturkommissionen, som i ärendet inhämtat utlåtande från expertutskottet, har övervägt möjligheterna att råda bot på nämnda missförhållanden. Kulturkommissionen har härvid blivit övertygad om att en förutsättning för att expertutskottet i fortsättningen skall kunna bemästra sina uppgifter i enlighet med regeringarnas intentioner är, att det utrustas med en verkställande ledamot. Dennes uppgifter komme att närmare preciseras i en instruktion, som ordförandena i expertutskottet på kulturkommissionens uppdrag har under utarbetande. Till den verkställande ledamotens förfo- gande bör stå erforderlig sekreterarhjälp för korrespondens och andra tek- niska uppdrag, och han bör äga möjlighet att genom resor mellan länderna följa med utredningsuppdragens fortskridande på olika håll.

För ett arrangemang av antydd art kräves enligt av expertutskottet utförda beräkningar under det första året sammanlagt 28 000 svenska kronor enligt följande tablå.

1. Arvode åt deltidanställd ledamot	10 000
2. Resor	3 000
3. Sekretariat och expenser	10 000
4. Diverse övriga expenser (huvudsakligen för resor och arvodering i samband med utredningsuppdrag)	5 000
	28 000

Med hänvisning till vad ovan anförts får Nordiska kulturkommissionen vördsamt hemställa,

att regeringarna måtte samtycka till en sådan förstärkning av det peda- gogiska expertutskottets arbetsmöjligheter, att till det knytes en deltid- anställd verkställande ledamot med uppgift främst att koordinera utskottets utredningsarbete; samt

att regeringarna för detta ändamål måtte ställa belopp, motsvarande under år 1961 sammanlagt 28 000 svenska kronor, fördelade enligt sedvanliga grun- der, till expertutskottets förfogande.

Reykjavík den 26 juli 1960

N. G. Rosén

Nils Andrén

Berättelse

från Nordiska socialpolitiska kommittén

(Överlämnad av Danmarks regering)

Komiteen har afholdt 2 møder siden sidste beretning blev afgivet i september 1959, nemlig i Stockholm i maj 1960 og i København i oktober 1960.

Ved mødet i Stockholm behandlede komiteen en rapport afgivet af det underudvalg, der i forbindelse med spørgsmålet om harmonisering af sociallovgivningen i Norden havde fået til opgave at overveje visse sider af alders- og invalidpensioneringen. I overensstemmelse med de af underudvalget i rapporten fremsatte synspunkter besluttede komiteen at anbefale de nordiske landes regeringer, at der indgås overenskomst om en tilføjelse til artikel 4 i den mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige den 15. september 1955 indgåede konvention om social tryghed med henblik på tilvejebringelse af en ordning, hvorefter personer, der har opnået alderspension i et af de nordiske lande, vil kunne bibeholde denne pension ved flytning til et andet nordisk land. For enkeltheder vedrørende det omhandlede forslag er der redegjort i den til Nordisk Råds 9. session afgivne meddelelse angående rekommandation nr. 10/1959 vedrørende samarbejde angående reglerne om folkepension [*se Sak D 64*].

Ved mødet i København behandlede komiteen en rapport fra underudvalget vedrørende uratificerede ILO-konventioner. På grundlag af de af underudvalget i rapporten fremsatte synspunkter besluttede komiteen at fremme en række henstillinger og forslag, der tager sigte på at opnå forøgede muligheder for ratifikation af følgende ILO-konventioner (eller dele af disse):

Konvention nr. 52 om ferie med løn (1936).

Konvention nr. 77 om lægeundersøgelser af børn og unge mennesker med henblik på deres egnethed til beskæftigelse i industrien (1946).

Konvention nr. 78 om lægeundersøgelser af børn og unge mennesker med henblik på deres egnethed til beskæftigelse i ikke-industrielle erhverv (1946).

Konvention nr. 81 om arbejdstilsyn inden for industri og handel (1947).

Konvention nr. 90 om unge menneskers anvendelse til natarbejde i industrien (revideret 1948).

Konvention nr. 97 om migration med henblik på lønnet beskæftigelse (revideret 1948).

Konvention nr. 101 om ferie med løn i landbruget (1952).

Konvention nr. 102 om minimumsnormer for social tryghed (1952).

Endvidere fandt komiteen det ønskeligt, at der i direktiverne for udvalg, der nedsættes med den opgave at overveje ændringer i den sociale lovgivning, medtages en bestemmelse om, at vedkommende lovgivning i videst muligt omfang bør udformes i overensstemmelse med kravene i de ILO-konventioner, der findes på vedkommende område. Komiteen fandt det ligeledes ønskeligt, at man i større udstrækning end hidtil rådfører sig med ILO forud for ratifikation, i det omfang sådan konsultation måtte være nødvendig og mulig.

I overensstemmelse med underudvalgets forslag besluttede komiteen at henstille til de nordiske landes regeringer, at der rettes en fællesnordisk henvendelse til ILO med det formål dels at opnå en revision af visse konventioner, som på grund af lovgivningen i vedkommende nordiske lande ikke kunne forventes ratificeret, dels at søge udvirket, at ILO ved udarbejdelsen af forslag til fremtidige konventioner undgår bestemmelser af en så snæver eller detaljeret karakter at ratifikation vanskeliggøres. Komiteen besluttede at behandle spørgsmålet om den nærmere udformning af et forslag til en sådan henvendelse på sit næste møde.

I øvrigt besluttede komiteen at opfordre underudvalget til at fortsætte sit arbejde efter samme retningslinjer som hidtil, idet komiteen overlod til udvalget at tage stilling til, hvilke uratificerede konventioner der yderligere bør gennemgås og at fremkomme med forslag til komiteen om hensigtsmæssige forholdsregler med henblik på forøgelse af mulighederne for ratifikation af de pågældende konventioner.

Men henblik på fremme af Nordisk Råds rekommandation nr. 32/1958 vedrørende bl. a. forsikringsbeskyttelse af søfolk har komiteen behandlet spørgsmålet om mulighederne for at opnå en forbedring af nordiske søfolks stilling efter lovgivningen om socialforsikring. Komiteen besluttede at nedsætte et underudvalg med den opgave

at undersøge spørgsmålet om sygeforsikring for søfolk og at fremkomme med forslag til komiteen med henblik på tilvejebringelse af en retsstilling, hvorefter nordiske søfolk i nordiske skibe i forhold til sygeforsikringen sidestilles med søfolk fra det land, hvori skibet er hjemmehørende, og

at klarlægge, hvilke problemer der måtte være forbundet med tilvejebringelse af en tilsvarende ordning for søfolk på andre sociale områder og at fremkomme med forslag til komiteen angående den videre behandling af sådanne problemer.

Komiteen har endelig behandlet en redegørelse for det hidtidige arbejde i det af komiteen nedsatte underudvalg angående nordisk samarbejde om invalideforsorg og beskæftigelse af personer med nedsat arbejdsevne. I forbindelse hermed gav komiteen udtryk for ønske om, at arbejdet med udarbejdelse af en nordisk håndbog i revalideringsspørgsmål snarest vil kunne tilendebringes.

København, den 20. december 1960

TILLÄGG**Nordiska socialpolitiska kommitténs sammansättning**

Den nordiske socialpolitiske Komité har følgende sammensætning:

Danmark

Departementschef Erik Dreyer
Fg. kontorchef G. R. Nelson

Finland

Regeringsrådet A. Tarasti
Afdelningsschefen T. Pentikäinen
Suppleant: Regeringsrådet O.
Alanko

Island

Departementschef H. Vilhjálmsón

Norge

Departementsråd A. Kringlebotten
Ekspedisjonssjef K. J. Øksnes
Suppleant: Ekspedisjonssjef B. Ul-
saker

Sverige

Statssekreteraren Ernst Michanek
Generaldirektören Ernst Bexelius
Suppleant: Hovrättsassessorn
Bengt Hamdahl

Berättelse

från Nordiska samfærdselkommittén

(Överlämnad av Danmarks regering)

Nordisk Samfærdselskomité blev nedsat af de nordiske regeringer i 1957 efter at Nordisk Råd havde vedtaget en rekommandation herom (nr. 1/1957). Komiteen har fået mandat til — foruden at foretage undersøgelser i sager, som den får henvist til behandling — på eget initiativ at beskæftige sig med de nordiske samfærdselsspørgsmål, som den finder det hensigtsmæssigt at tage op.

Komiteen har følgende sammensætning:

Danmark

Folketingsmand Svend Horn.
Folketingsmand Vagn Bro.
Suppleant: Folketingsmand Victor Gram.
Sekretær: Ministersekretær Axel Gormsen.

Finland

Riksdagsmannen Urho Kähkönen.
Riksdagsmannen Väinö Leskinen.
Sekretær: Byråchefen Richard Tötterman.

Island

Alttingsmand Birgir Finnsson.
Sekretær: Afdelingschef Brynjólfur Ingólfsson.
Sekretær: Ambassaderåd Þórleifur Thorlacius.

Norge

Visepresident i Stortinget Nils Hønsvold.
Stortingsmann Jon Leirfall.
Sekretær: Byråsjef John Paxal.

Sverige

Riksdagsmannen Leif Cassel.
Riksdagsmannen Fritz Persson.
Sekretær: Förste sekreteraren Hans Colliander.

I tiden fra januar 1959 til marts måned 1960 var riksdagsmannen Cassel formand og folketingsmand Horn næstformand. Fra marts måned 1960 er folketingsmand Horn formand og riksdagsmannen Leskinen næstformand.

Sekretariatet udgør den permanent arbejdende del af komiteen og har fået bemyndigelse til at afholde møder, når det selv finder behov herfor.

Komiteen har siden afgivelsen af sidste beretning den 11. september 1959 afholdt følgende møder: 8. møde på Holmenkollen den 10.—12. marts 1960, 9. møde i Reykjavik den 25.—26. juli 1960, 10. møde i København den 12.—14. oktober 1960.

I komiteens møder har følgende deltaget som sagkyndige:

8. møde: Kalkulasjonssjef B. Egeland-Eriksen, NSB, direktør Lars Esmark, Hotel- og turistdirektoratet, Norge, kontorsjef Jens Kværneng, NSB, og byrådirektøren I. H. W. Ringbom, SJ.

9. møde: Direktør Þorleifur Þórðarson, statens turistbureau, Island.

10. møde: Turistchef Sven Acker, Turistforeningen for Danmark, vejdirektør K. Bang, Danmark, kontorchef Robert Dam, justitsministeriet, Danmark, fuldmægtig Niels Ehrenreich, justitsministeriet, Danmark, direktøren Göran Hedin, Svenska turisttrafikförbundet, direktør Gunnar Lampe, Landslaget for reiselivet i Norge, informationschefen Heikki T. Lehmusto, Turistforeningen i Finland, afdelingschefen Gunnar von Sydow, Kommunikationsdepartementet, Sverige, og direktør Þorleifur Þórðarson, statens turistbureau, Island.

I vedlagte bilag [*se Tillæg*] er givet en fortegnelse over samtlige sager, som Nordisk Samfærdselskomité har behandlet. Komiteen har, som det fremgår af fortegnelsen, taget de sager op, som er behandlet af Nordisk Råds trafikudvalg, men har også optaget en række spørgsmål på eget initiativ eller på grundlag af modtagne henvendelser.

2. Samarbejde angående rensdyravl

Efter oplysning om, at Nordisk Råds juridiske nemandskomité har taget spørgsmålet om rensdyravl op til behandling i forbindelse med en række andre spørgsmål om samernes rettigheder og pligter, besluttede komiteen — for at undgå dobbeltarbejde — på sit 8. møde at henlægge sagen for sit vedkommende.

3. Transportøkonomisk forskning

Dette arbejde er hidtil varetaget af Nordisk Transportforskningskomité, der nedsattes som en interimskomité, indtil man havde vundet tilstrækkelig erfaring til at drøfte oprettelse af et mere permanent organ.

På Nordisk Transportforskningskomité's næste møde i Oslo i november måned 1960 ventes fremsat forslag til regeringerne om en mere permanent organisationsform. Det forventes, at man vil foreslå organisationens arbejde udvidet etapevis, således at Danmark, Finland og Norge foreløbig udvider deres repræsentationer i transportforskningskomiteen til samme størrelse som Sveriges repræsentation.

Det er oplyst, at der i Danmark og Norge er nedsat transportforskningsudvalg, og det kan endvidere oplyses, at Nordisk Transportforskningskomité nu varetager den nordiske udveksling af dokumenter vedrørende trafikforhold, jfr. sag nr. 30.

Nordisk Transportforskningskomité har i 1960 udsendt en samlet nordisk trafikforsknings-oversigt og har endvidere nedsat et underudvalg med blandt andre bibliotekarer som medlemmer til at undersøge spørgsmålet om en dokumentationstjeneste.

4. Færdselslovgivning

Under behandlingen af denne sag har Nordisk Samfærdselskomité navnlig hæftet sig ved den risiko og de gener, der er forbundet med Sveriges opretholdelse af venstrekørsel, og har endvidere opmærksomheden henvendt på, at der i landenes færdselsregler forekommer en række forskelle, som må anses for væsentlige og farlige, f. eks. med hensyn til stoppligt ved udkørsel til hovedvej, signal ved overhaling og signaler ved jernbaneoverskæringer.

Komiteen har med indbudte sagkyndige diskuteret spørgsmålet, om tidspunktet måtte være inde til at nedsætte en sagkyndig komité til udarbejdelse af konkrete og detaillerede forslag til fælles regler for de nordiske lande, idet man bl. a. ønskede at blive orienteret om, hvorvidt myndighederne mener at have vundet tilstrækkelig erfaring med hensyn til de nordiske landes nye færdselsloves virkninger.

I skrivelse af 13. september 1960 har det svenske Kommunikationsdepartement til de pågældende ressortministerier i Danmark, Finland og Norge meddelt, at man i Sverige nærmest er kommet til den opfattelse, at tiden nu skulle være moden til at nedsætte den af Den nordiske parlamentariske Komité for friere Samfærdsel m. m. foreslåede ekspertkomité. Kommunikationsdepartementet foreslår, at hvert af landene, såfremt man fra dansk, finsk og norsk side er af samme opfattelse, udnævner to eksperter med den opgave at udarbejde forslag til en fælles færdselslovgivning i de fire lande.

Komiteen har i øvrigt i en skrivelse af 16. september 1960 fra De nordiske Motororganisationers permanente Komité modtaget en henstilling om at studere problemet vedrørende de betydelige uensartetheder med hensyn til de lyssignaler, som anvendes ved jernbaneoverskæringer med henblik på at fastsætte forslag til en ensartet udformning af disse signaler i de nordiske lande.

Samfærdselskomiteen vil på grundlag af de stedfundne drøftelser med de indbudte sagkyndige, hvorunder det bl. a. blev oplyst, at en række central-europæiske lande for tiden forbereder forslag til fælles færdselsregler, og at de nordiske lande næppe vil kunne få indflydelse på de fremtidige europæiske regler, medmindre de optræder samlet, anbefale regeringerne, at der snarest muligt afholdes et ekspertmøde med repræsentanter fra alle fem nordiske lande til en drøftelse af mulighederne for nu at optage arbejdet med at gøre de nordiske landes færdselsregler ensartede. Såfremt man på et sådant møde kommer til et positivt resultat bør en ekspertkomité nedsættes.

Samfærdselskomiteen agter at indlede et nøjere samarbejde om en række færdselsspørgsmål med ekspertkomiteen, når den er nedsat. Derved vil også Island gennem sin dellagelse i samfærdselskomiteens arbejde blive holdt underrettet om disse spørgsmål, men man forudsætter, at de islandske myndigheder bliver indbudt til at deltage i det foreslåede ekspertmøde og deltage i ekspertkomiteens arbejde samt får tilsendt materiale i så god tid som muligt, således at Island får lejlighed til at deltage i behandlingen af de forskellige sager i den udstrækning, det må anses for ønskeligt.

Komiteen vil i øvrigt mene, at spørgsmålet om højrekørsel i Sverige nu bør tages op til ny overvejelse.

5. Bus- og lastbiltrafik

Komiteen har blandt andet beskæftiget sig med de i de nordiske lande gældende arbejdstidsbestemmelser for erhvervschauffører, men har imidlertid besluttet at afvente resultatet af de forhandlinger, der snart kan ventes afsluttet i Genève. Spørgsmålet om arbejdstid er optaget i annekts A til den internationale vejtransport-aftale og er taget ud til særskilt behandling.

ECE's transportkomité's underkomité for vejtransport har på sit møde den 5.—9. september 1960 behandlet spørgsmålet om arbejdstiden. På mødet blev udarbejdet et foreløbigt udkast til en »aftale, som fastsætter visse betingelser for mandskabet på motorkøretøjer i international vejtransport, hvad enten det er lønnet eller ikke». Underkomiteens rapport vil blive fremlagt på transportkomiteens møde den 5. december 1960. Underkomiteen har anmodet transportkomiteen om at få lejlighed til at afholde et specialmøde i begyndelsen af 1961 for at afslutte sine drøftelser og udarbejde et endeligt udkast til overenskomst med henblik på at få denne undertegnet af flest muligt ved afslutningen af mødet.

Samfærdselskomiteen finder, at det såvel ud fra en social som ud fra en trafikikkerhedsmæssig betragtning vil være af betydning, at Norden får fælles arbejdstidsbestemmelser i bus- og lastbiltrafikken, forudsætningsvis efter de retningslinier, som er trukket op i ECE's udkast.

8. Trafikforbindelserne med Island

De i Nordisk Råds rekommandation nr. 9/1957 omhandlede forholdsregler — bortset fra de turistmæssige spørgsmål — er nu efter komiteens opfattelse gennemført i den udstrækning, det for tiden er muligt, og man har derfor lagt hovedvægten på, at der skabes en let adgang til at foretage rejser af turistmæssig karakter. Komiteen har med tilfredshed konstateret, at den nødvendige kapacitet med hensyn til befordringsmidler til en forøgelse af de rejsendes antal er til stede, og at Islands hotelkapacitet er i færd med at blive ganske væsentligt forøget. Et stort nyt hotel er under bygning i Reykjavik, og Altinget har bevilget en statsgaranti på 20 mill. isl. kr. til yderligere et hotel, hvis opførelse dog endnu ikke er påbegyndt.

Komiteen ønsker over for interesserede rejsebureauer og organisationer at pege på mulighederne med hensyn til at arrangere rejser med chartrede flyvemaskiner, eventuelt i form af udvekslingsrejser; disse rejser vil hverken med hensyn til rejsetid eller med hensyn til omkostninger være ud over det, som det store publikum i dag anser for almindeligt.

Komiteen vil følge det videre arbejde med Nordisk Råds rekommandation nr. 5/1960 vedrørende Islands deltagelse i det nordiske turistoplysnings-samarbejde i udlandet.

Islands deltagelse i det nordiske samarbejde om turistoplysning i udlandet har været drøftet på Nordisk Turisttrafik Komité's møde i Fredrikstad

den 13. september 1960, hvor det vedtoges, at man med glæde ville modtage en islandsk observatør i Nordisk Turisttrafik Komité, og at spørgsmålet om vilkårene for et egentligt samarbejde burde drøftes med denne observatør for hvert enkelt område. Man var i princippet enig med samfærdselskomiteen i, at Island skulle have en gunstig stilling i samarbejdet.

De 5 nordiske turistchefer, som deltog i komiteens møde den 14. oktober 1960, oplyste, at de den samme dag var blevet enige om en skitse til en fremtidig ordning for Islands deltagelse i det nordiske turistoplysningssamarbejde. Denne skitse ville blive forelagt til godkendelse i hvert af landene.

9. Isbrydersamarbejde

Undertecknandet av en överenskommelse rörande ett sådant samarbete har ännu ej ägt rum. Det har visat sig, att vissa komplikationer föreligger för norsk del på grund av att isbrytarverksamheten i Norge helt handhaves i privat regi. Det är tveksamt, om det berörda norska bolaget, som även svarar för viss bärgningsverksamhet, har tillräcklig kapacitet för att delta i ett nordiskt isbrytarsamarbete, för så vitt icke omfattningen av detta avgränsas mer än vad som nu gjorts i konventionstexten.

Kommittén är i kontakt med berörda myndigheter för att söka finna en för alla parter acceptabel lösning.

10. Fritagelse for toldbehandling af myndigheders forsendelser

Nordisk Råds rekommandation nr. 11/1955 om at fritage dokumenter, tryksager m. m., der sendes med post fra en myndighed i et af de nordiske lande til en hvilken som helst adressat i et andet af landene, for toldbehandling, er gennemført i alle 5 lande. Samfærdselskomiteen har imidlertid ment, at der var behov for over for alle statslige og kommunale myndigheder at henlede opmærksomheden på de indførte lempelser og stillede i sin første årsberetning forslag om, at der udsendtes cirkulærer herom. Sådanne cirkulærer er udsendt i Danmark, Finland, Norge og Sverige. For Islands vedkommende har en foretagen undersøgelse vist, at der ikke fandtes noget behov for at udsende et tilsvarende cirkulære. Komiteen besluttede derfor på sit 9. møde at henlægge sagen.

11. Fælles toldstationer

Mellem Norge og Sverige er indgået en overenskomst af 28. oktober 1959, der trådte i kraft den 1. januar 1960, hvorefter toldkontrollen som regel kun stal finde sted én gang ved hver grænsepassage, d. v. s. at der ved hvert enkelt overgangssted kun behøver at være en norsk eller en svensk toldstation. Adskillige norske og svenske toldstationer kan herefter endeligt nedlægges.

Ved den finsk-svenske grænse er der fra den 1. oktober 1960 oprettet 5 fælles toldstationer på prøve. Prøvevirksomheden omfatter foreløbig rejsetrafikken og den såkaldte lille grænsehandel, men den forventes udvidet og

at resultere i en permanent ordning. Det er endvidere hensigten efterhånden også at slå toldvæsenets bygninger sammen.

Ved den finsk-norske grænse har toldkontrollen ved overgangsstedet ved Utsjoki udelukkende været ført på den finske side. Fra den 1. oktober 1960 er indført en prøveordning ved overgangsstederne ved Helligskogen og Karasjok.

De finske, norske og svenske toldmyndigheder har indledt en fælles undersøgelse vedrørende muligheden for og hensigtsmæssigheden af et grænsesamarbejde i forbindelse med flyvetrafikken på Nordkalotten.

12. Samordning af jernbanetakster

Det af jernbanestyrelserne særligt nedsatte udvalg fortsætter sit arbejde og har sidst afholdt møde i Sverige i dagene 20.—23. september 1960.

En betænkning ventes afgivet i første halvdel af året 1961.

13. Forslag og anbefalinger i slutbetænkning fra Den nordiske parlamentariske Komité for friere Samfærdsel m. m.

2. Adgang for rejsende, som kun medfører toldfri og indførselstilladte varer og tilladte rejsevalutabeløb, til at passere de internordiske landgrænser, hvor de selv finder det hensigtsmæssigt

Det forventes, at der i indeværende år i Sverige vil blive udstedt en til lægsforordning til »lag om straff för varusmuggling». Såfremt dette sker, synes deklarationspligten over for toldvæsenet at blive lempet så meget, at forslaget må siges at være gennemført i Sverige for så vidt angår de toldmæssige bestemmelser.

De gældende pasbestemmelser forbyder imidlertid grænseovergang uden for de foreskrevne overgangssteder. Da der ved pasovergangsstederne ikke mere er posteret kontrollanter, synes de gældende bestemmelser at være af mere formel end praktisk karakter, og det vil ofte være til besvær for de rejsende, når de skal gøre en stor omvej for at gå over grænsen på et overgangssted. Komiteen vil derfor foreslå, at pasbestemmelserne ændres, således at rejsende kan passere landegrænserne, hvor de selv ønsker det.

3. Fælles minimumsbestemmelser om told- og afgiftsfri indførsel af spiritus, vin og tobaksvarer

Komiteen har på ny drøftet, hvorvidt man — eventuelt som en overgangsordning — kunne fastsætte visse begrænsninger i udskænkningen.

Der foreligger oplysning om, at landshövdingen i Malmöhus län har indkaldt de interesserede svenske myndigheder til et møde onsdag den 19. oktober 1960 for at drøfte spørgsmålet om proviantering med ubeskattede varer i sejladsen på Øresund. Det er hensigten senere at afholde et mere omfattende svensk møde, og komiteens videre behandling af spørgsmålet er derfor udsat, til disse møder har fundet sted.

7a. Ind- og udførsel af våben inklusive ammunition til brug ved jagt- og skyttekonkurrencer under midlertidigt ophold i andet nordisk land

I Norge er udarbejdet et »utkast til lov om skytevåben og ammunition m. v.», og det oprindelige forslag kan gennemføres administrativt, hvis en sådan lov vedtages. Komiteen finder det ønskeligt, at også de lande, hvor lovarbejdet endnu er på et forberedende stadium, søger forslaget gennemført uden at afvente en fremtidig lovrevision.

21. Delegation til jernbanepersonalet af myndigheden til at udøve toldkontrol samt til at foretage toldklarering af indskrevet rejsegods

Spørgsmålet, som behandles af toldstyrelserne og senest har været drøftet ved toldmødet i Helsingfors den 7.—9. september 1960, er stadig uafklaret.

Komiteen agter til et af sine førstkommende møder at indbyde repræsentanter for toldstyrelserne for at gennemgå de forskellige sager på komiteens sagsliste, som berører toldvæsenets forretningsområde (sag 11, sag 13, punkterne 2, 3, 5, 20 og 21, sag 16 og sag 31).

25. Ophævelse af det norske krav om forevisning af pas ved køb af rejsevaluta

Nordisk Råd har på sin 8. session vedtaget en ny rekommandation nr. 3/1960, punkt 2, hvori rådet anbefaler Norges regering at ophæve det system, hvorefter køb af rejsevaluta kun kan foretages mod påtegning i gyldigt pas eller pas, som er udløbet, men ikke mere end 5 år gammelt.

Komiteen vil fortsat følge denne sag.

14. Nordisk pasunion

Nordisk Råd har i rekommandation nr. 3/1960 anbefalet:

(i punkt 1) Islands regering at tilslutte sig overenskomsten af 12. juli 1957 om ophævelse af paskontrollen ved de internordiske grænser;

(i punkt 3) regeringerne i de nordiske lande, som er medlem af Europarådet at tilslutte sig den europæiske konvention af 20. april 1956 om ophævelse af visumpligten for flygtninge, der er bosat i Europarådets medlemsstater.

For så vidt angår punkt 1 er oplyst, at det islandske justitsministerium har taget rekommandationen op til behandling. Komiteen vil også af hensyn til den forventede trafik mellem Island og de øvrige nordiske lande finde det ønskeligt, at arbejdet med sagen fremskyndes mest muligt; komiteen mener dog ikke at burde deltage i denne behandling. Vedrørende rekommandationens punkt 3 vil komiteen principielt udtale, at man forudsætter, at rekommandationens gennemførelse ikke på noget punkt antaster de lettelser, som er opnået for rejselivet inden for de nordiske lande.

Med hensyn til det til Nordisk Råds 8. session fremsatte medlemsforslag (Sag A 20) bl. a. om at de nordiske regeringer skulle tiltræde den europæiske konvention af 13. december 1957 om bestemmelser for persontrafik

mellem Europarådets medlemsstater, ifølge hvilken konvention borgerne i disse lande i en vis udstrækning skal kunne rejse mellem landene uden pas, såfremt de er i besiddelse af et af de dokumenter, som er nævnt i et bilag til overenskomsten, ønsker komiteen at udtale, at medlemsforslaget, der på dette punkt blev udsat til Nordisk Råds 9. session i København i februar måned 1961, bør optages til en fordomsfri drøftelse. Komiteen forudsætter imidlertid også på dette punkt, at forslaget eventuelle gennemførelse ikke på noget punkt medfører indskrænkninger i de lettelser, som er opnået for de rejsende mellem de nordiske lande indbyrdes.

15. Vejforbindelser mellem Finland, Norge og Sverige

Den finsk-norske vejforbindelse mellem Kautokeino og Enontekiö er under bygning.

For de prosjekterte vejforbindelser i nord, mellem Norge og Sverige, er det ikke tatt endelig standpunkt til prioritetsspørgsmålet. På norsk side foretas undersøkelser av tracéspørgsmålet m. m. for en helårsveg over Umbukta til Tärnaby.

Forøvrig har komiteén fått en natur- og næringsgeografisk utredning om vejforbindelse Kiruna—Troms resp. Nordland fylke.

Komiteén arbejder videre med disse veg-spørgsmål.

För svensk del har de utredningar, som gjorts i ärendet, överlämnats till berörda länsstyrelser för beaktande vid uppgörelsen av vägplanerna.

16. Ind- og udførsel af oplysningsfilm uden toldformaliteter

Sådanne film er toldfri i alle de nordiske lande. Spørgsmålet om, hvorledes filmene kan forsendes mellem landene uden formaliteter drøftes fortsat mellem de nordiske landes toldstyrelser. Komiteen vil tage spørgsmålet op på et af sine førstkommende møder, hvor repræsentanter fra toldstyrelserne vil blive indbudt.

19. Fælles vejrtjenesteskib i Nordsøen

Den prøveudstationering, der har fundet sted i de sidste år, er faldet tilfredsstillende ud, og man har derfor besluttet at fortsætte udstationeringen foreløbig i 3 år.

Da det endvidere er oplyst, at Tyskland har indvilliget i at deltage i omkostningerne herved, besluttede komiteen på sit 8. møde at henlægge sagen.

20. Cykler med hjælpemotor (knallerter, »mopeder»)

Der er nu også i Sverige indført obligatorisk ansvarsforsikring for cykler med hjælpemotor. Forsikringen gælder dog kun for kørsel i Sverige, men komiteen er af den opfattelse, at den nogenlunde let vil kunne udstrækkes til også at omfatte kørsel i de andre nordiske lande.

22. *Generel kortlægning af kommunikationsproblemerne*

Forskellige sider af dette spørgsmål behandler komiteen særskilt under sag nr. 12 og sag nr. 29 vedrørende samordningen af jernbanetakster og transittrafik over Narvik, under sag nr. 15, vejforbindelser mellem Finland, Norge og Sverige, samt sag nr. 28 a, udbygning af flyveforbindelserne på Nordkalotten.

Komiteen har indhentet specielle oversigter over planerne for og omkostningsoverslag vedrørende en udbygning af vejforbindelserne mellem de nordiske landes hovedstæder. Der kræves store beløb til en udbygning af disse veje, men komiteen ønsker at påpege behovet for en fremskyndelse af arbejdet.

23. *Postvalutaspørgsmål*

Der er nu truffet aftale mellem poststyrelserne i Danmark, Finland, Norge og Sverige, hvorefter indehavere af en norsk postsparbankbog kan hæve indtil 200 n. kr. om året ved henvendelse på postkontorerne i de øvrige nordiske lande, og indehavere af en svensk postsparbankbog kan hæve indtil 3 000 sv. kr. om måneden ved postkontorer i de øvrige nordiske lande. Komiteen finder det imidlertid ønskeligt, at det beløb, der tillades hævet på norske postsparbankbøger, bliver forhøjet og at de finske postsparbankbøger kommer med i ordningen.

Der er endvidere truffet aftale mellem pengeinstitutterne i Danmark, Finland, Norge og Sverige, hvorefter indehavere af en norsk eller svensk bank- eller sparekassebog på samme måde som indehavere af en postsparbankbog i disse lande kan hæve visse beløb i de øvrige lande. Det bemærkes, at overenskomsten for Danmarks vedkommende indtil videre dog kun gælder for sparekasserne.

24. *Nordisk lastpall-pool*

Komiteen, som hælder til den anskuelse, at dannelsen af en nordisk lastpall-pool burde kunne fremskynde en positiv beslutning angående en europæisk lastpall-pool, har over for jernbanemyndighederne i Danmark, Finland, Norge og Sverige påpeget det ønskelige i, at styrelserne så vidt muligt overvinder vanskelighederne ved dannelsen af en nordisk lastpall-pool, og har anmodet om, at komiteen holdes underrettet om sagens videre behandling.

Det svenske Kommunikationsdepartement har i september måned 1960 meddelt Samfærdelskomiteen, at et nyt forslag til aftale om en nordisk lastpall-pool er ved at blive udarbejdet i den svenske jernbanestyrelse. Forslaget forventes oversendt til de danske og norske statsbaner i løbet af efteråret 1960. Det er hensigten at lastpall-poolen kun skal omfatte lastpaller af størrelsen 800 × 1200 mm, og at pallerne skal fremstilles efter de af Den internationale Jernbaneunion (UIC) fastsatte normer. Det er hensigten, at pallerne også skal kunne anvendes i en kommende lastpall-pool for de

europæiske jernbaner. — I betragtning af den betydelige forskel i størrelsen mellem de lastpaller, som de finske jernbaner anvender, og den af UIC fastsatte type synes forudsætningerne for en finsk tilslutning til forslaget ikke for tiden at være til stede.

25. Færdselssikkerhedsspørgsmål

a. Færdselspropaganda

Komiteen har rettet en henvendelse til Rådet for større Færdselssikkerhed i Danmark vedrørende eventuel fremstilling af en brochure indeholdende oplysninger om de danske færdselsregler m. v. til uddeling til bilister fra de øvrige nordiske lande, idet man gjorde opmærksom på, at en sådan brochure findes og uddeles i Finland, Norge og Sverige. Rådet for større Færdselssikkerhed har besvaret henvendelsen og oplyst, at rådet principielt var interesseret i, at en sådan brochure blev fremstillet og fordelt, men gjorde samtidig opmærksom på problemet om at få uddelt brochuren, idet hverken politi eller toldvæsen kan påtage sig en sådan opgave. Fra komiteens side finder man, at en uddeling praktisk må kunne ske i forbindelse med billetsalget (billetkontrollen) på færgerne. Komiteen vil også gerne pege på behovet for den fortsatte fremstilling af en fælles nordisk grænsebrochure til uddeling til ikke-nordiske motorkørende og anbefaler, at de fornødne tilskud til dette arbejde bliver ydet.

På Den nordiske Trafiksikkerhedskomités møde i København den 9. september 1960 blev bl. a. spørgsmålet om sikkerhedsbælter diskuteret. Komiteen finder, at et nordisk samarbejde om dette spørgsmål ville være af stor betydning. Man ville bl. a. kunne nå frem til en fælles standard for godkendelse af sådanne bælter.

26. Anlæg af en jernbane i Tornedalen

Bygningen af jernbanen Kauliranta—Kolari er påbegyndt i december måned 1959.

Komiteen betragter herefter sagen som færdigbehandlet for sit vedkommende.

27. Turiststatistik

Det er over for komiteen oplyst, at der under drøftelserne i det arbejdsudvalg, som var nedsat i anledning af Nordisk Råds rekommandation, viste sig, at der fandtes materiale, som var af interesse for de andre lande, og som ikke tidligere var blevet udvekslet. Der er derfor fra den 1. januar 1960 foretaget en udvidelse af udvekslingen af statistiske oplysninger. Komiteen, som er klar over betydningen af en formålstjenlig turiststatistik, ønsker stadig at påpege, at man ikke gennem indsamlinger af statistiske oplysninger bør gøre grænsepassagen besværlig for de rejsende.

28. Flyveforbindelserne på Nordkalotten

a. Udbygning av flyveforbindelserne

En del av de av den s. k. Nordkalottkommittén föreslagna åtgärderna i syfte att förbättra flygförbindelserna på Nordkalotten har genomförts från myndigheternas sida.

För svensk del har sålunda koncession beviljats Aero O/Y att tills vidare under år 1960 bedriva regelbunden luftfart på sträckan Kemi—Luleå. En fast radioförbindelse har anordnats mellan Kemi och Luleå för utväxling av flygsäkerhetsmeddelanden. Flygvägar för all slags flygning har upprättats genom för civil luftfart förbjudna områden i nordligaste Sverige.

Aero O/Y har dock numera av kommersiella skäl ansett det nödvändigt att tills vidare inställa sin trafik på sträckan Kemi—Luleå.

b. Turistspörsmål

Komiteen har ved behandlingen af denne sag bl. a. bemærket, at de eksisterende kort over Nordkalotten i almindelighed ikke strækker sig ud over landegrænserne. Da dette forhold — især for det bilende publikum — er en ulempe, har komiteen påbegyndt undersøgelser af mulighederne for fremstilling af et kort, som dækkede hele Nordkalotten uden hensyn til landegrænser.

Ved senere drøftelser med turistcheferne har komiteen imidlertid med tilfredshed erfaret, at turistorganisationerne allerede har besluttet at fremstille en publikation med et automobilkort over hele området. Publikationen forventes udsendt inden turistsæsonen 1961 i udgaver på finsk, norsk, svensk, engelsk, fransk og tysk.

29. Transittrafik over Narvik

Det af jernbanestyrelserne nedsatte udvalg er i færd med at foretage en undersøgelse af de naturlige forudsætninger for import og eksport i de områder i Finland, Norge og Sverige, som kan betjenes af jernbanen over Narvik. Udvalget vil i denne forbindelse besøge de store virksomheder i området og undersøge omladningsforholdene i Torneå og Haparanda.

Der foreligger projekter om anlæg af en ny udskibningshavn for jernmalm i bunden af Rombakfjorden. Komiteen forudsætter, at jernbanestyrelsernes udvalg vil tage de forventede virkninger af dette projekt i betragtning.

30. Nordisk udveksling af dokumenter

Nordisk Transportforskningskomité varetager nu den nordiske udveksling af dokumenter vedrørende trafikforhold, jfr. sag nr. 3, og komiteen har derfor på sit 8. møde besluttet at henlægge sagen for sit vedkommende.

31. Told- og afgiftsfri overførsel af fløtningsmateriel

Klarälvens fløtningsförening har fäst kommitténs uppmärksamhet på de avgifter, som för närvarande utgår vid tillfälligt överförande av fløtningsredskap från Sverige till norska delen av Klarälven.

Kommittén har med anledning därav tagit kontakt i ärendet med berörda norska och svenska myndigheter och föreslagit, att liksom skett genom ett avtal mellan Finland och Sverige rörande flottning i Torne och Muonio älvar en överenskommelse ingås mellan Norge och Sverige om befrielse från tullar och andra avgifter vid tillfälligt överförande av flottningsredskap mellan de bägge länderna. Med anledning härav har numera ett utkast till en dylik överenskommelse utarbetats gemensamt av de norska och svenska fackmyndigheterna. För svensk del har generaltullstyrelsen bemyndigats parafera detta utkast, och ärendet beräknas i form av proposition kunna föreläggas riksdagen våren 1961.

32. Fælles regler for udfærdigelse, fornyelse og inddragelse af førerbeviser

Komiteen har under denne sag bl. a. taget spørgsmålet om fælles regler vedrørende en promillegrænse for alkohol i blodet op til diskussion. Vedrørende dette spørgsmål foregår for tiden et undersøgelsesarbejde i Sverige.

33. Finsk-svensk Decca-samarbejde i Den botniske Bugt

Sagen synes udelukkende at bero på bevilling af de fornødne pengemidler, og komiteen mener derfor ikke for tiden at burde tage noget initiativ i sagen.

36. Undersøgelse af forudsætningerne for bygning af en dybvandskaj i Skjeberg

Der er her tale om muligheden for at anlægge en havn, som kan modtage de største skibe, og som formentlig vil blive bygget før eller senere. Da der imidlertid ikke for tiden synes at være særlig interesse for sagen hos de forskellige instanser i Sverige, som komiteen har rettet henvendelse til, har komiteen på sit 9. møde besluttet at henlægge sagen.

37. Genoptagelse af ruteflyvning på Røros

Komiteen foretager for tiden forskellige undersøgelser om mulighederne for at kunne genoptage ruteflyvningen på Røros.

København, den 14. oktober 1960

Svend Horn

Axel Gormsen

TILLÄGG

Förteckning över samtliga saker, som behandlats av Nordiska samfärdselkommittén

1. Komiteens interne forhold (oprettelsen, NR's rek. 1/1957).
2. Samarbejde angående rensdyravl (NR's rek. 20/1956) (henlagt på 8. møde).
3. Transportøkonomisk forskning (NR's rek. 8/1956).

4. Færdselslovgivning (NR's rek. 16/1955).
5. Bus- og lastbiltrafik (NR's rek. 8/1955).
6. Frirejser for rigsdagsmænd (henlagt på 2. møde).
7. Fri studierejser for skoleungdom mellem de nordiske venskabsbyer (henlagt på 2. møde).
8. Trafikforbindelserne med Island (NR's rek. 9/1957 og 5/1960).
9. Isbrydersamarbejde (NR's rek. 2/1959).
10. Fritagelse for toldbehandling af myndigheders forsendelser (henlagt på 9. møde).
11. Fælles toldstationer (NR's rek. 6/1956).
12. Samordning af jernbanetakster (NR's rek. 9/1955).
13. Forslag i slutbetænkning fra Den nordiske parlamentariske Komité for friere Samfærdsel m. m. (NR's rek. 11/1957).
 - Punkt 2. Adgang for rejsende, som kun medbringer toldfri og indførelstilladte varer og tilladte rejsevalutabeløb, til at passere de internordiske landgrænser, hvor de selv finder det hensigtsmæssigt.
 - Punkt 3. Fælles minimumsbestemmelser om told- og afgiftsfri indførelse af spiritus, vin og tobaksvarer.
 - Punkt 5. Fritagelse for toldklarering af lystfartøjer under 30 tons.
 - Punkt 7. Gennemførelse af forslagene i de såkaldte Lahti-promemorier.
 - a. Ind- og udførsel af våben inklusive ammunition til brug ved jagt og skyttekonkurrencer under midlertidigt ophold i et andet nordisk land.
 - b. Ophævelse af stempelafgift af udenlandske handelsrejsende i de nordiske lande.
 - Punkt 11. Fritagelse for personautomobiler for at svare afgifter for toldekspedition uden for den almindelige ekspeditionstid (henlagt på 7. møde).
 - Punkt 12. Afskaffelse af de i Sverige opkrævede havneafgifter for motorkøretøjer, som indlades eller losses uden hjælp af de pågældende havnes lastekraner eller andet udstyr (henlagt på 6. møde).
 - Punkt 13. Forlæggelse af kontrollen med rejsevaluta til det nordiske områdes ydergrænser (henlagt på 6. møde).
 - Punkt 16. Fastsættelse af en lavere takst end den nugældende for internordiske breve mellem 500 og 1 000 g.
 - Punkt 17. Anvendelse af den indenlandske porto for tryksager, forretningspapirer og vareprøver til og med 1 000 g i den internordiske postudveksling (henlagt på 5. møde).
 - Punkt 20. Forhøjelse af den told- og licensfri værdigrænse for rejsegods.
 - Punkt 21. Delegation til jernbanepersonalet af myndigheden til at udøve toldkontrol samt til at foretage toldklarering af indskrevet rejsegods.
 - Punkt 25. Ophævelse af det norske krav om forevisning af pas ved køb af rejsevaluta (også NR's rek. 3/1960, punkt 2).
 - Punkt 26. Nedsættelse af portoen for postpakker i den internordiske trafik (henlagt på 7. møde).
14. Nordisk pasunion.
15. Vejforbindelser mellem Finland, Norge og Sverige.
16. Ind- og udførsel af oplysningsfilm uden toldformaliteter (NR's rek. 7) 1956).
17. Nordisk carnet-område (henlagt på 5. møde).
18. Kystfart (NR's rek. 26/1957).
19. Fælles vejrtjenesteskib i Nordsøen (NR's rek. 27/1957) (henlagt på 8. møde).
20. Cykler med hjælpemotor (knallerter, »moped«).
21. Ind- og udførsel af levende dyr.

22. Generel kortlægning af kommunikationsproblemerne.
23. Postvalutaspørgsmål.
24. Nordisk lastpall-pool.
25. Færdselssikkerhedsspørgsmål.
 - a. Færdselspropaganda.
 - b. Færdselssikkerhedsforskning.
26. Anlæg af en jernbane i Tornedalen (henlagt på 10. møde).
27. Turiststatistik (NR's rek. 24/1958).
28. Flyveforbindelserne på Nordkalotten (NR's rek. 14/1959).
 - a. Udbygning af flyveforbindelserne.
 - b. Turistspørgsmål.
29. Transittrafik over Narvik.
30. Nordisk udveksling af dokumenter (henlagt på 8. møde).
31. Told- og afgiftsfri overførsel af fløtningsmateriel.
32. Fælles regler om udfærdigelse, fornyelse og inddragelse af førerbeviser.
33. Finsk-svensk Decca-samarbejde i Den botniske Bugt.
34. Farvandsafmærkning (NR's rek. 1/1959).
35. Forenkling af opkrævningen af passagerafgift til lufthavne (NR's rek. 11/1959).
36. Undersøgelse af forudsætningerne for bygning af en dybvandskaj i Skjeberg (henlagt på 9. møde).
37. Genoptagelse af ruteflyvning på Røros.

*BILAGA***Skrivelse från Grensehandlergruppen i Norge till Nordiska rådet angående rätt för resande mellan de nordiska länderna att tull- och avgiftsfritt medföra livsmedel**

Vi tillater oss herved å henlede Nordisk Råds oppmerksomhet på de ulike tollbestemmelser som praktiseres i Skandinavia når det gjelder turist- og andre reisendes adgang til å medføre matvarer over landegrensar, herunder spesielt den svenske bestemmelse som angår personer under 12 år.

Vi tillater oss å anmode det ærede råd om å ta opp til drøftelse dette spørsmål: Mener Nordisk Råd at det i prinsippet bør være ensartede forordninger og tollbestemmelser når det gjelder turist- og reisendes adgang til personlige innkjøp av varer, og vil man gå inn for å få dette gjennomført?

Vi håper at saken vil bli behandlet.

Halden, 20. januar 1961

For Grensehandlergruppen

Odd Berg

P. t. formann

BIHANG

Skrivelse från Strömstads köpmannaförening till Grensehandlergruppen i Norge angående den norsk-svenska gränshandeln

Strömstads köpmannaförenings styrelse har det största intresse av att de traditionellt goda förbindelser Strömstad har med det norska gränslandet upprätthålles. Enligt styrelsens mening utgör gränstrakterna i Bohuslän redan nu — innan 7-statsmarknadens genomförande — en gemensam marknad. Styrelsen finner det därför angeläget, att gränshandeln, såväl på norsk som svensk sida, kan försiggå med så få restriktioner som möjligt.

Beträffande de svenska bestämmelserna om förbud för barn under 12 år att från Norge införa livsmedel hyser styrelsen den uppfattningen, att de, lokalt sett, saknar praktisk betydelse och därför borde kunna upphävas.

Strömstads köpmannaförening skulle uppskatta, om ett samarbete med Edert förbund i frågor av gemensamt intresse kunde upprättas, och hoppas på goda förbindelser i framtiden.

Strömstad den 29 mars 1960

Strömstads köpmannaförening

B. E. Smedberg

Ordförande

K. Smedberg

Sekreterare

Berättelse

från Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete

(Överlämnad av Norges regering)

I brev av 4. november 1960 har Nordisk Råds presidium anmodet om beretning om virksomheten innen Nordisk økonomisk samarbeidsutvalg siden beretning sist ble avgitt til Rådets 7. sesjon. Når det gjelder virksomheten innen utvalget mellom 7. og 8. sesjon vises til brev av 24. juni 1960 fra Den nordiske ministerkomité for økonomisk samarbeid¹. Med hensyn til utvalgets virksomhet etter 8. sesjon vil ministerkomitéen få meddele følgende:

I sitt forslag i anledning rekommandasjon nr. 12/1959 om økonomisk samarbeid uttalte det økonomiske utvalget ved Nordisk Råds 8. sesjon i Reykjavik, at det anså det ønskelig om den økonomiske nimannskommitéen fikk anledning til å møte samarbeidsministrene før neste sesjon for å diskutere aktuelle nordiske økonomiske samarbeidsproblemer på bakgrunn av skriftlige utredninger om den problematikk som er forbundet hermed.

Med sikte på disse drøftinger har Nordisk økonomisk samarbeidsutvalg utarbeidet følgende dokumenter:

1. P. M. av 3. oktober 1960 angående harmonisering av de nordiske lands tollsatser oversendt med brev av 3. oktober 1960 (vedlegg 1 [*se Sak D 66*]).

2. P. M. av 1. desember 1960 om nordisk industrielt samarbeid, oversendt rådet med brev av 2. desember 1960 (vedlegg 2 [*se Sak A 18*]).

3. P. M. av 2. desember 1960 om fiskeriproblemer oversendt rådet med brev av 2. desember 1960 (vedlegg 3 [*se Sak B 2*]).

Ministerkomitéen viser også til brev av 8. november til ministerkomitéen der Nordisk Råds presidium med sikte på drøftelsene mellom Nordisk Råds økonomiske utvalgs nimannskommité og ministerkomitéen angående behandlingen av de økonomiske samarbeidsproblemer på Nordisk Råds niende sesjon i København i februar 1961 har utbedt seg redegjørelse over landbrukspolitikkenes alminnelige tilretteleggelse og målsetting i hvert av de nordiske land samt for de problemer med hensyn til de nordiske lands handel med jordbruksvarer, som henger sammen dermed.

Når det gjelder jordbrukspolitikkenes alminnelige tilretteleggelse og målsetting har vedkommende myndigheter i Danmark, Finland, Island, Norge

¹ *Se sess., s. 377.*

og Sverige utarbeidet redegjørelse for jordbrukspolitikken mål og midler i de enkelte land. Disse redegjørelser er sendt rådet med brev av 5. desember 1960 (vedlegg 4—8 [se Sak B 1]).

På møtet mellom de nordiske statsministre og Nordisk Råds presidium i Harpsund 6.—7. oktober 1960 var det enighet om at spørsmålet om hjelpen til utviklingslandene og samarbeidet på dette område skulle komme under debatt som et viktig punkt på dagsordenen for rådets 9. sesjon. Mot denne bakgrunn har Nordisk Råds presidium i brev til ministerkomitéen av 7. oktober 1960 anmodet om ministerkomitéens medvirken for å tilveiebringe et visst utredningsmateriale om de nordiske lands bidrag til hjelpen til utviklingslandene. I denne forbindelse er det i Danmark, Finland, Norge og Sverige utarbeidet sammenstillinger over de enkelte lands bidrag til nevnte hjelpevirksomhet. Disse sammenstillinger er oversendt Nordisk Råd med brev av 5. desember 1960 (vedlegg 9—12 [se Sak A 21]).

I brev til ministerkomitéen 16. september 1960 har videre Nordisk Råds juridiske nimannskomité bedt om visse opplysninger om forholdet mellom EFTA-avtalens bestemmelser om etableringsretten og Nordisk Råds behandling av spørsmål i forbindelse med næringslovgivningen. Nordisk økonomisk samarbeidsutvalg har i den anledning foretatt en undersøkelse av disse spørsmål. Resultatet av undersøkelsen er lagt fram i en promemoria, som ministerkomitéen har oversendt nimannskomitéen med brev av 1. desember 1960 (vedlegg 13 [se Sak D 10]).

Oslo, 27. desember 1960

På vegne av Den nordiske ministerkomité for økonomisk samarbeid

Arne Skaug

Berättelse

från Nordiska interimskommittén för samordning av transportforskningen (Nordiska transportforskningskommittén)

(Överlämnad av Danmarks regering)

Den foregående redegørelse for komiteens virksomhed, dækkende perioden juli 1958—september 1959 blev afgivet af komiteen den 29. september 1959¹.

Følgende medlemmer, udpeget af de respektive landes regeringer, har i tiden oktober 1959—november 1960 deltaget i komiteens arbejde:

Danmark

Ministeriet for offentlige arbejders økonomiske konsulent, kontorchef Kai Lemberg.

Norge

Chefen for Samferdselsdepartementets samordningskontor, byråsjef John H. Paxal.

Finland

Chefen for Det trafikekonomiska forskningsorganet vid statsjärnvägarna, mag. Jukka Wallenius.

Sverige

Chefen for Kommunikationsdepartementets trafikbyrå, kanslirådet Björn Dillén med t.f. kanslirådet Bruno Öhrn som stedfortræder.

Som komiteens formand i den omhandlede virksomhedsperiode har for tiden frem til 24. maj 1960 fungeret forskningschefen mag. Wallenius og for tiden derefter kontorchef Lemberg. Som sekretær har i perioden virket t.f. kanslirådet Bruno Öhrn.

I løbet af virksomhedsperioden har komiteen ud over sit løbende arbejde med samordning af transportforskningen afholdt tre plenarmøder, nemlig i Imatra den 2. og 3. februar 1960, i Kalmar den 24. og 25. maj 1960 og i Oslo den 3. og 4. november 1960. I møderne har deltaget et antal eksperter fra den centrale og regionale statsforvaltning og fra forskellige i forskningsarbejdet interesserede organisationer. Endvidere har komiteen ladet afholde to møder i henholdsvis Stockholm og København i en særligt nedsat arbejdsgruppe vedrørende etablering af en nordisk dokumentationstjeneste.

Komiteens samordningsvirksomhed med hensyn til visse forskningsemner og dermed sammenhængende spørgsmål

Udgangspunkt for komiteens samordningsvirksomhed har været en gennemdrøftelse af de grundlæggende principper for den almindelige trafikpolitiske målsætning. Man har herved konstateret, at sikring af tilfredsstillende

¹ 7:e sess., s. 1265.

transportafvikling til lavest mulige samfundsøkonomiske omkostninger indgår i den almindelige målsætning for statens trafikpolitik. Komiteen er blevet orienteret om forskellige trafikundersøgelser egnede til praktisk at klarlægge indholdet af begrebet en tilfredsstillende transportafvikling, herunder spørgsmål vedrørende en minimumstransportstandard. Komiteen skal herved erindre om de i den foregående virksomhedsberetning omtalte trafikundersøgelser vedrørende:

- a. Møre og Romsdal fylke i Norge,
- b. trafikken til og fra Aalborg/Nørresundby, Hobro og Randers samt
- c. Ölands- og Kalmar-områdets trafikforbindelser med det øvrige Sverige i relation til andre landsdeles tilsvarende forbindelser.

Ved mødet i Kalmar i maj 1960 blev der over for komiteen afgivet indgående redegørelse for de væsentligste transportproblemer i lenet, og for deraf afledte trafikøkonomiske forskningsopgaver af generel betydning. I denne sammenhæng fandt man det ønskeligt yderligere at drøfte spørgsmålet om muligheden for at opstille et koefficientsystem til anvendelse ved bedømmelse af forskellige områders transportstandard. Komiteen har med udgangspunkt i foreliggende erfaringer i det sidstnævnte emne til hensigt at optage spørgsmålet om forskning i emnet til fortsat diskussion i samråd med erhvervsgeografiske eksperter.

Spørgsmålet om optimale vejtrafikinvesteringer er som tidligere meddelt på komiteens foranledning blevet genstand for overvejelser inden for Nordisk vejteknisk Forbund (NVF), Ingeniørsvetenskapsakademiens transportforskningskommission i Sverige og Transportøkonomisk udvalg i Norge. NVF har som en første foranstaltning indhentet forbundets danske, finske, norske og svenske afdelingers synspunkter på dette spørgsmål og herefter iværksat udarbejdelse af et undersøgelses- og arbejdsprogram for en redegørelse om spørgsmålet.

Spørgsmålet om, hvilke organer inden for hvert af de nordiske lande der kan påtage sig at deltage i undersøgelsen, er for tiden under overvejelse; evt. kan undersøgelsesarbejdet fordeles mellem to af de nordiske lande, således at de to andre lande blot deltager ved en kontaktmand. Man stiler efter at etablere en nordisk samarbejdsgruppe i tilknytning til komiteen.

Komiteen har anset det for ønskeligt, at den forannævnte redegørelse om optimale vejtrafikinvesteringer kompletteres med en tilsvarende undersøgelse på jernbanesiden vedrørende optimale jernbanetrafikinvesteringer.

Med optimal jernbanetrafikinvestering har komiteen tænkt på den investering i normaltsporede jernbaners faste anlæg og rullende materiel som for en given transportmængde af en vis struktur muliggør transport til lavest mulige omkostninger. Begrebet optimal jernbanetrafikinvestering kan med andre ord karakteriseres som anvendelse af investeringsmidler til udbygning af de faste jernbaneanlæg og forsyning med rullende materiel til en sådan standard, at summen af dels de faste anlægs rentebelastning samt fornyelses- og vedligeholdelsesomkostninger og personelle betjening, dels det rullende materiels driftomkostninger, incl. forrentning og afskrivning, bliver lavest mulige.

En særlig interesse knytter sig til virkningerne af en øget befordringshastighed inden for jernbanetrafikken og i sammenhæng hermed den omkostningsreduktion pr. trafikkenhed, som kan opnås ved øget befordringshastighed samt øget godsvognskapacitet, opnået gennem en forbedret vognomsætning eller forøget vognantal eller gennem begge disse midler i passende kombination.

I skrivelse til Nordiska järnvägsmannasällskapet den 20. februar 1960 har komiteen forespurgt, hvorvidt selskabet så sig i stand til, i samarbejde med Nordisk vejteknisk Forbund og Ingeniörvetenskapsakademiens transportforskningskommission, at påtage sig den opgave at udarbejde et forslag til undersøgelses- og arbejdsprogram for en redegørelse om dette spørgsmål. Selskabets arbejdsudvalg har på et møde i Sandefjord den 8. juni 1960 behandlet komiteens forespørgsel. Derved er det oplyst fra svensk side, at det af Nordisk Transportforskningskomité rejste spørgsmål har været behandlet inden for Ingeniörvetenskapsakademiens transportforskningskommission. Selskabet besluttede derefter at en kontaktmænd ved Järnvägsstyrelsen i Sverige skulle virke som kontaktmænd for selskabet med den opgave at følge spørgsmålets videre udvikling. For de øvrige nordiske landes vedkommende skulle der indtil videre udpeges korrespondenter, med hvilke kontaktmænd man kunne samarbejde i spørgsmålet. Nordisk Transportforskningskomité har været i kontakt med Nordiska järnvägsmannasällskapet om sagen og afventer selskabets svar på den foretagne henvendelse.

Spørgsmålet om forskning i emnet vejtrafikomkostningernes fordeling på forskellige vogntyper har været genstand for yderligere undersøgelser. Komiteen har også i den her behandlede virksomhedsperiode foretaget sonderinger vedrørende mulighederne for at etablere forskning på dette område, bl. a. i tilknytning til det arbejde som udføres inden for transportkomiteen i FN's økonomiske kommission for Europa. Det er komiteens hensigt efter yderligere behandling af spørgsmålet at søge klargjort mulighederne for at stimulere til en forskning på dette område, med en hensigtsmæssig opdeling af forskningsopgaverne mellem de berørte lande.

Komiteen har som forskningsopgave optaget spørgsmålet om sammenligning af samfundsøkonomiske omkostninger ved henholdsvis nuværende trafikafvikling og trafikafvikling efter hel eller delvis overføring af fjerngodstrafikken fra jernbane til landevej og vice versa og endvidere ved henholdsvis den nuværende trafikafvikling og trafikafviklingen efter en tilsvarende overføring af fjernpersontrafikken fra jernbane til fly og vice versa.

De problemer som er forbundet med de her omtalte forskningsopgaver har vist sig at være af særdeles omfattende natur, og en vis opdeling af opgaverne i konkrete enkeltdele synes at være nødvendig. Komiteen vil fortsætte sine overvejelser af spørgsmålet.

Komiteen har konstateret interesse for forskning vedrørende omkostningerne ved kombinerede transport, bl. a. fra de danske, finske og norske jernbaneforvaltningers side. Med hensyn til allerede udførte og igangværende undersøgelser inden for de svenske statsbaner i dette spørgsmål har komiteen derfor i skrivelse af 29. september 1959 indstillet, at man derfra

på grundlag af indvundne erfaringer måtte bistå de øvrige berørte jernbaneforvaltninger og tillige deltage i et fælles nordisk samarbejde på dette område. I skrivelse af samme dato til Kalmar läns kommunikationsråd rejste komiteen det spørgsmål, om rådet kunne påtage sig en undersøgelse vedrørende fjerntransportafviklingen i kombination bil- (søtrafik-) jernbane på grundlag af foreliggende trafikdata vedrørende Kalmar län. Rådet har på denne foranledning senere erklæret sig villig til at medvirke i en sådan undersøgelse. Komiteen har endvidere i skrivelse af 30. november 1960 anmodet Järnvägsstyrelsen i Sverige om at ville medvirke i undersøgelsen.

Aktiebolaget Stockholms Spårvägar har i en skrivelse til den svenske kontaktmand i komiteen peget på, at en nærmere undersøgelse om metoder til automatisk registrering af trafikantbelastningens størrelse og forandringer under et rutegående køretøjs bevægelse ud ad sin trafiklinie ville være ønskelig. Selskabet har senere meddelt visse synspunkter på de eventuelle metoder som kunne benyttes til formålet (stikprøvevis udførte passagertællinger, fotocelle-regneaggregat, trykfølsomme kontakter i fjedersystemet ved ind- eller udstigning, vejning af vognene, egnede billetmaskiner etc.).

Ved komiteens behandling af spørgsmålet er det konstateret, at emnet — skønt det i sig selv er af væsentlig teknisk natur — indeholder visse trafikøkonomiske momenter. Tilpasningen af transportudbuddet til variationer i efterspørgslen samt vurderingen af de enkelte liniers rentabilitet inden for et lokalt trafikforetagende forudsætter kendskab til pladsbelægningen og dens variationer. Komiteen anså det for hensigtsmæssigt at en forskning i dette emne blev fremmet. Som en første foranstaltning har komiteen ved skrivelse af 25. oktober 1960 til de nordiske tekniske højskoler rettet en forespørgsel om, hvorvidt der forelå muligheder for på disse at gennemføre en undersøgelse i spørgsmålet i form af licentiatopgave eller lignende.

Komiteen har endvidere undersøgt muligheden for forskning vedrørende spørgsmålet om, i hvilket omfang udviklingen af personbilparken og dertil knyttede investeringsbehov ændres gennem afgiftsbelægningen.

Der gælder visse økonomiske love på dette område, men det er i de allerfleste tilfælde vanskeligt at beregne effekten af vedtagne foranstaltninger med henblik på at påvirke udviklingen. Resultatet beror helt på de forhåndenværende forudsætninger. Den eneste mulige vej til at opnå virkelige resultater turde være at forsøge sig frem på empirisk grundlag, d. v. s. ved at tage i betragtning, hvorledes tidligere gennemførte afgiftsændringer har virket. En eftersporing blandt udenlandske forbilleder med henblik på fremskaffelse af empirisk materiale har dog vist, at mulighederne for at komme frem ad denne vej er små. Den neddæmpende virkning af beskatningsforholdsregler af forskellig art beror bl. a. på forbrugerens alternative muligheder for at anvende sine penge. Afbetalingshandelens virkninger spiller sikkert også en rolle i denne sammenhæng.

Komiteen har efter overvejelse fundet, at det nævnte emne ikke er egnet som en nordisk forskningsopgave, og har derfor afstået fra at stimulere til videre undersøgelser.

Oversigt over transportforskningen i Norden

2. reviderede udgave af komiteens oversigt over afsluttede igangværende og planlagte forsknings- og undersøgelsesarbejder i Danmark, Finland, Norge og Sverige vedrørende transportspørgsmål blev afsluttet i oktober 1959 og udsendt i februar 1960.

Under hensyn til den interesse, der fra forskellig side er vist for komiteens forskningsoversigter, har komiteen indledt udarbejdelsen af en 3. revideret udgave til udsendelse i løbet af første halvår af 1961 til de pågældende interesserede styrelser, forskningsorganer m. v.

Overvejelser vedrørende principper for metodik og organisation af en fælles nordisk transportnomenklatur

Transportspørgsmål tildrager sig som bekendt en stadig stigende offentlig interesse, hvilket taler for hensigtsmæssigheden af en fælles, letfattelig nordisk nomenklatur på dette område, især når det gælder forskning. Dette spørgsmål er efter komiteens opfattelse af særlig betydning, såfremt der oprettes en transport-dokumentationstjeneste på nordisk basis, jfr. nedenfor. I arbejdet med disse spørgsmål er det væsentligt at forskerne selv deltager aktivt, hvorigennem der skabes garantier for at nomenklaturen bliver så praktisk anvendelig som muligt. I første omgang måtte det være hensigtsmæssigt at skabe en ensartet nomenklatur for de mere elementære transportøkonomiske og transporttekniske begreber. Sådan som forholdene er nu, beror betydningen af visse anvendte termer ofte på den litteratur man i givet fald har støttet sig til.

Komiteen har foretaget forberedelser for at søge dette spørgsmål overgivet til overvejelse i et forum med bl. a. repræsentanter for de nordiske nomenklaturcentraler og transportforskningsorganer.

Udarbejdelse af en oversigt over motorbeskatningen i Norden

Ved formidling af den norske kontaktperson i komiteen er der udarbejdet en sammenlignende oversigt over motorbeskatningen i Danmark, Finland, Norge og Sverige, opstillet på en sådan måde, at man når frem til det samlede årlige afgiftsbeløb i faste og løbende motorafgifter, der under nærmere angivne forudsætninger betales for en række konkret udvalgte eksempler på personbiler, varebiler, lastbiler og rutebiler. Det er komiteens opfattelse at dette materiale — foruden at tjene til almindelig gensidig information — kunne lægges til grund for undersøgelser af hensigtsmæssige former for afgiftsbelægning på vejtrafikken ud fra nærmere definerede mål.

Undersøgelse af mulighederne for at etablere en fælles nordisk dokumentationstjeneste på transportforskningsområdet

Komiteen har fortsat sin tidligere indledede undersøgelse af dette spørgsmål, og har i den anledning nedsat en særlig arbejdsgruppe for dokumentationstjeneste-spørgsmål. Arbejdsgruppen har i den omhandlede virksom-

hedsperiode afgivet et forslag vedrørende etablering af dokumentationstjeneste, som efter bearbejdelse inden for komiteen har fået følgende udformning:

1. I hvert land oprettes der et nationalt samarbejdsorgan for transportdokumentation.

2. Et nationalt centralt dokumentationssted etableres i hvert nordisk land, med den opgave at virke som oplysningskilde for biblioteker, institutioner af forskellig art og forskere.

3. Et nordisk samarbejdsudvalg for transportdokumentation oprettes med en repræsentant for hvert nationalt samarbejdsudvalg (jfr. pkt. 1), med den opgave at koordinere det nordiske samarbejde inden for transportdokumentation.

4. De af Nordisk Transportforskningskomité allerede udgivne forskningsoversigter over afsluttede, igangværende og planlagte forskningsarbejder videreføres.

5. Inden for hvert land udgives månedlige accessionslister over transportlitteratur (også tidsskrifter) som er nyanskaffet i landets mere betydende udlånsbiblioteker og institutioner med transportlitteratur. Disse lister udsendes i tilstrækkeligt antal til de nationale dokumentationsorganer til videre distribuering til interesserede.

6. Inden for hvert land sammenstilles årligt en liste over løbende nationale og udenlandske tidsskrifter i landets biblioteker af væsentlig interesse for transportforskningen.

På længere sigt kan man muligvis overveje en udbygning af dokumentationstjenesten til også at omfatte følgende serviceformer:

a. En liste over i Norden og udlandet forekommende møder, symposier o. lign., udgivet centralt i ét nordisk land, med bidrag af informationsmateriale fra øvrige nordiske lande.

b. En referens- eller referattjeneste i hvert nordisk land over transportartikler, udkommet i det egne lands tidsskrifter.

c. Et samkatalog over transportlitteratur fra et vist tidspunkt og fremover.

Overvejelser om, hvilke foranstaltninger i hvert enkelt af de nordiske lande der kan komme på tale til fremlæggelse af detailforslag til de respektive regeringer om dette spørgsmål, pågår for tiden.

Indførelse af en nordisk udvekslingstjeneste vedrørende ændringer i gældende trafikreguleringsbestemmelser m. v.

Komiteen har anset det for ønskeligt, at der vedtages foranstaltninger til fremme af hurtig og effektiv information om indtræffende nyheder og ændringer på trafikreguleringsområdet, et spørgsmål som har interesse ikke blot for komiteen med henblik på forskningsspørgsmål, men også for de forskellige myndigheder og organer inden for de berørte nordiske lande som er beskæftiget med trafikspørgsmål.

En sådan udvekslingstjeneste bør efter komiteens opfattelse omfatte følgende:

- a. Vejtrafikbestemmelser, trafikregler, vognes udstyr, vognkontrol m. m.
- b. Bestemmelser vedrørende motorafgifter.
- c. Bestemmelser vedrørende erhvervsmæssig biltrafik.
- d. Vejbekendtgørelser (akseltryk m. m.).
- e. Formularer til tilladelser vedrørende biltrafik.
- f. Redegørelser og betænkninger af forskellig art inden for samfærdselsområdet.

g. Bestemmelser vedrørende regulering af kystfart.

Udvekslingstjenesten skulle herved indrettes efter følgende udformning:

1. Samfærdselsdepartementet i hvert nordisk land indsamler ved udgangen af hvert kalenderkvartal de i kvartalets løb udfærdigede bestemmelser m. v. i vedkommende land.

2. Samfærdselsdepartementet oversender derefter inden den 15. i måneden efter kvartalets udløb til hvert af de andre nordiske landes samfærdselsdepartementer de indsamlede bestemmelser m. m. i 2 eksemplarer.

3. Efter at have gennemgået de fra de andre nordiske samfærdselsdepartementer modtagne eksemplarer, rekvirerer samfærdselsdepartementet på grundlag af fremsatte ønsker om at modtage de pågældende dokumenter fra de myndigheders side som indgår i udvekslingstjenesten — evt. fornødne yderligere eksemplarer.

Inden for samfærdselsdepartementerne skulle spørgsmålene vedrørende udvekslingstjenesten varetages af:

Danmark

Ministeriet for offentlige arbejders økonomiske konsulent.

Finland

Avdelningen för biltrafikärenden inom ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena (udgående informationer).

Chefen for Det trafikekonomiska forskningsorganet vid statsjärnvägarna (indkommende informationer).

Norge

Samferdselsdepartementets samordningskontor.

Sverige

Kommunikationsdepartementets trafikbyrå.

For den nærmere kontakt med de i udvekslingstjenesten deltagende respektive myndigheder er der af komiteen udarbejdet et særskilt arbejdsprogram.

Komiteens medlemmer har hver især hos deres respektive regeringer stillet forslag om en udvekslingstjeneste i den her beskrevne udformning.

Nordisk Transportforskningskomités fremtidige organisation

Komiteen har hidtil arbejdet som et interimsorgan for på denne måde at vinde erfaringer om den mest hensigtsmæssige organisationsform for

den fortsatte virksomhed. Ved Nordisk Råds 7. session i Stockholm i 1959 forelå meddelelse om, at komiteens fortsatte organisationsform skulle optages til behandling i 1960. Dette spørgsmål har været overvejet gennem den forløbne periode. Komiteens medlemmer har fra mange styrelser og forskningsorganer i de enkelte nordiske lande fået tilkendegivelser af, at det nordiske samarbejde på transportforskningens område har været til stor nytte, og at dette samarbejde bør opretholdes og styrkes. Komiteen er for sit vedkommende af samme opfattelse, men foreslår dog at denne udbygning sker etapevis.

Den svenske repræsentation i komiteen er hidtil foruden af kontaktmanden varetaget af en stedfortræder for denne. En tilsvarende forstærkelse af repræsentation også for de øvrige i komiteens arbejde deltagende kontaktmænd forekommer komiteen at være den for øjeblikket mest hensigtsmæssige løsning. Derved ville endvidere sekretærfunktionen, som hidtil har cirkuleret blandt medlemmerne, forstærkes, og dermed hele komiteens virksomhed.

Endvidere synes det ønskeligt, at der i samtlige nordiske lande etableres et nationalt centralorgan for den trafikøkonomiske forskning — i den udstrækning et sådant ikke allerede findes — og at repræsentanter for hvert af disse forskningsorganer knyttes til komiteen på egnet måde. Komiteen vil sluttelig udtale, at den finder at komiteen fremdeles bør have karakter af et samarbejdsorgan mellem de berørte nordiske samfærdselsdepartementer, og at komiteen også fremover bør være organiseret som et organ hvis hovedopgave er at udvikle et samarbejde om den forskning som tjener transportpolitikken i de pågældene lande.

Komiteens fortsatte arbejde

Komiteen vil i den følgende virksomhedsperiode følge de forskningsopgaver op som komiteen, således som det fremgår af denne redegørelse, har søgt at fremme, særlig med hensyn til emnerne optimale vej- og jernbanetrafikinvesteringer. Ved siden af dette vil komiteen ligesom hidtil fortsat søge at indsamle oplysninger om samt at analysere trafikpolitikens forskningsbehov, og stimulere til at søge samordnet yderligere ønskelig forskning på de områder der herved måtte komme på tale. Det er komiteens forhåbning, at spørgsmålet om dokumentationstjeneste samt det skitse-rede forslag til en udvekslingstjeneste for trafikreguleringsbestemmelser m. v. bringes til en snarlig løsning.

København, den 2. december 1960

På Nordisk Transportforskningskomité's vegne

Kai Lemberg

Formand

Berättelse

om samarbete beträffande välfärdsverksamhet för nordiskt sjöfolk i främmande hamnar

(Överlämnad av Sveriges regering)

Handelsflottans välfärdsråd i Sverige, vilket inrättades år 1948, har till uppgift att planlägga och samordna välfärdsarbetet för sjöfolk. I rådet ingå av Kungl. Maj:ts utsedda representanter för redarnas och de ombordanställdas organisationer samt för svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse och Föreningen för skandinaviska sjömanshem i utländska hamnar. Vid sidan av rådet verkar sedan år 1949 en av rådet utsedd idrottskommitté.

Till välfärdsanordningar för sjöfolk utgår — förutom statsbidrag — en välfärdsavgift från sjömän och redare. Avgiften utgör fyra öre för dag och sjöman under tid, då sjömannen — såväl svensk som utländsk — varit för utrikes fart påmönstrad å svenskt handelsfartyg. Avgiften betalas till hälften av sjömannen och till hälften av redaren. Statsbidraget utgår med lika stort belopp som inflyter i avgifter från redare och sjömän. Avgifterna och statsbidragen, vilka båda tillföras handelsflottans välfärdsfond, uppgingo under budgetåret 1959/60 till ca 672 000 kronor.

Här bör angivas, att välfärdsfonden år 1952 tillfördes ett belopp å 10 miljoner kronor att under en 10-årsperiod användas till större investeringar.

För att ge en bild av bakgrunden å svensk sida till det nordiska samarbetet i fråga om välfärdsanordningar för sjöfolk bör nämnas följande.

Välfärdsrådet har för handläggning av frågor om det lokala välfärdsarbetet inom Sverige tillsatt sektioner med representanter föreslagna av sjöfartsorganisationer och respektive kommuner. Antal sektioner inom landet uppgår till sexton (sektioner finnas sålunda i Gävle, Göteborg, Holmsund, Hälsingborg, Kalmar, Karlshamn, Karlstad, Luleå, Malmö, Norrköping, Slite, Stockholm, Stugsund, Sundsvall och Västerås). Sjöfartshotell (sjömanshem) eller idrotts- och fritidsanläggningar — anordnade med bidrag från handelsflottans välfärdsfond — finnas för närvarande inom landet i följande städer, nämligen Landskrona, Malmö, Karlshamn, Oskarshamn, Oxelösund, Sundsvall och Luleå (samtliga sjöfartshotell), Holmsund (sjömanshem), samt Göteborg, Stockholm, Hälsingborg, Norrköping och Stugsund (idrotts- och fritidsanläggningar). I Göteborg finns dessutom ett sjöfartshotell, som drives helt i kommunal regi. Planer föreligga att uppföra sjöfartshotell i Stockholm, Gävle och Norrköping.

Utom riket har välfärdsrådet i samråd med utrikesdepartementet tillsatt kommittéer för de områden, där svensk sjöfart är omfattande. Under dessa kommittéer ha sedan tillsatts sektioner eller enskilda representanter för att handlägga lokala välfärdsfrågor i viktigare hamnar. Kommittéerna samordna och planera välfärdsarbetet inom respektive område. För närvarande finnas sålunda kommittéer för Storbritannien och Belgien; jämställda med dessa kommittéer äro sektionerna i New York och Sydney (se nedan). Under planering äro vidare kommittéer för Frankrike, Förbundsrepubliken Tyskland och Italien. Sektioner eller representanter finnas för närvarande tillsatta i följande trettiofyra hamnstäder, nämligen Aberdeen (representant), Adelaide (sektion), Alexandria (representant), Antwerpen (sektion), Bombay (sektion, vari ingå de skandinaviska konsulerna i Bombay), Buenos Aires, Gdansk, Gdynia, Gent, Genua (representanter), Hamburg, Hongkong (sektioner), Hull, Liverpool (representanter), London (sektion), Malaga, Melbourne, Middlesbrough (representanter), Montevideo, Narvik, New York (sektioner), Oslo, Philadelphia, Rio de Janeiro (representanter), Rotterdam (sektion), San Francisco (representant), San Pedro, Sydney (sektioner), Szczecin (representant), Valencia (sektion) och Vancouver, Yokohama, Aalborg-Nørresundby, Århus (representanter). Sydneysektionen har underrepresentationer i ytterligare tio australiska hamnstäder. — Sjöfartshotell eller idrotts- och fritidsanläggningar eller liknande, likaledes anordnade med bidrag från handelsflottans välfärdsfond, finnas för närvarande utomlands i Antwerpen (skandinaviskt sjöfartshotell, se vidare i det följande, samt idrottsplats), Bombay (skandinavisk klubblokal, jfr ovan Bombay-sektionen; lokalen drives i samarbete med Svenska missionsförbundet och svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse, se vidare i det följande), Calcutta (skandinaviskt klubbрум, se vidare i det följande), Gent (idrottsplats), Istanbul (klubbрум för skandinaviskt sjöfolk), London, Narvik och Middlesbrough (idrottsplatser), New York (sjöfartshotell) och Sydney (större fritidsanläggning).

I Danmark och Norge finnas sedan år 1948 respektive år 1947 jämväl inrättade välfärdsråd för sjöfolk, vilka arbeta efter i huvudsak samma riktlinjer som det svenska välfärdsrådet. I Finland har nyligen även tillskapats ett handelsflottans välfärdsråd.

Det — enligt vad redan kan utläsas av vad förut angivits — mellan de danska, norska och svenska välfärdsråden etablerade samarbetet har pågått sedan år 1948 och lett till mycket tillfredsställande resultat. Om det tidigare antydda samarbetet i vad detsamma avser finansiellt samgående må här lämnas några kompletterande uppgifter.

Det skandinaviska sjöfartshotellet i Antwerpen drives enligt avtal i form av ett intressentskapskontrakt, enligt vilket kapital- och drifttillskott tillskjutas i förhållande till det antal gästdygn, som är hänförligt till respektive land¹. Klubbрумmet i Calcutta drives jämväl med gemensamma bidrag.

¹ För Sveriges del uppgick driftsbidraget till hotellrörelsen under åren 1958—1960 till ett belopp motsvarande 238 500 belgiska francs; den svenska andelen av kostnaderna för klubbрумsverksamheten vid hotellet under samma år uppgick till 360 000 belgiska francs.

För arbetet i hamnen i Calcutta finnes tillika anställd en skandinavisk välfärdssekreterare och lönekostnaderna för denne och hans hustru, som även deltagar i arbetet, uppdelas mellan de tre skandinaviska välfärdsråden. I ett antal ytterligare hamnar — såsom Abadan, Casablanca och Sydney — ha från ett av respektive välfärdsråd stationerats en välfärdssekreterare, som har till uppgift att ta sig an övriga berörda nordiska länders sjöfolk; kostnaderna för välfärdssekreteraren bestridas av det välfärdsråd, som utsänt sekreteraren.

På det idrottsliga området ha — i gemensam skandinavisk regi och i samarbete med en redan innan bildandet av det finska välfärdsrådet verksam finsk idrottskommitté — anordnats samnordiska tävlingar. I dessa tävlingar — den nordiska sjömansidrottens tävlingar — ingå fotboll (under år 1960 774 deltagande lag, varav 470 norska, 183 svenska, 101 danska, 19 finska och 1 isländskt) och fri idrott (under år 1959 4 497 deltagare, varav 1 764 norrmän, 1 276 svenskar, 788 finnar och 669 danskar). Vid sidan av dessa tävlingar arrangeras en nordisk tävlan i bordtennis (under år 1960 143 deltagande lag, varav 129 svenska, 8 danska, 4 norska och 2 finska).

Det bör här tilläggas, att det svenska välfärdsrådet har en filmtjänst, som mot viss fastställd hyresavgift förmedlar huvudsakligen spelfilmer för visningar i de för närvarande 220 svenska fartyg, i vilka finnas ljudfilmsprojektorer. Det norska välfärdsrådet har inrättat en liknande filmtjänst för norska fartyg. Utväxling av filmer mellan fartygen äger rum vid s. k. bytescentraler. Såsom sådana fungera välfärdssekreterare, sjömanskyrkor och andra välfärdsinstitutioner i vissa in- och utländska hamnar. Flera av bytescentralerna är norsk-svenska i den bemärkelsen, att den svenske funktionären tillhandahåller filmservice även åt norska fartyg och vice versa. Norsk-svenska bytescentraler finnas — förutom i Stockholm — i Abadan (norsk), Durban (norsk), Port Said (norsk; se vidare nedan), San Francisco (norsk), Melbourne (svensk) och Sydney (svensk). Vad angår filmtjänsten i Port Said lämnar det svenska välfärdsrådet, med hänsyn till bytesverksamhetens betydande omfattning därstädes, bidrag till kostnaderna för avlöningen av en av de där stationerade norska välfärdssekreterarna. — Framhållas må, att det svenska välfärdsrådets filmer (enligt köpekontrakten med filmproducenterna-säljarna) endast få visas »i fartyg under svensk flagg i öppen sjö». Motsvarande bestämmelser gäller också för det norska välfärdsrådets filmer.

Vidare ha mellan välfärdsråden varje år hållits konferenser för främjande och planering av välfärdsarbetet för sjöfolket. Därvid ha bland annat dryftats olika former av gemensamt praktiskt samarbete på området. Därjämte ha välfärdsrådets sekretariat hållit fortlöpande kontakt för samordning av arbetet särskilt i de utländska hamnarna och för utbyte av erfarenheter.

Det bör vidare antecknas, att planer sedan länge förelegat att på skandinavisk basis uppföra en lokal för en sjömansklubb i Manila. Dessa planer ha numera avancerat därhän, att en tomt ställts till förfogande av de filip-

pinska myndigheterna. En kommitté, bestående av de skandinaviska konsulerna i Manila, handlägger de lokala frågorna i ärendet.

För kännedom om välfärdsrådets verksamhet torde i övrigt få hänvisas till det yttrande, som det svenska välfärdsrådet den 7 april 1960 avgivit i Sak A 13/1960 (*Sak A 5/1961*).

Det hittills genom de danska, norska och svenska välfärdsråden bedrivna samarbetet kommer genom inrättandet av det finska välfärdsrådet att överföras helt till nordiskt plan. Härigenom uppstå större möjligheter att ytterligare fördjupa och intensifiera välfärdsarbetet för det nordiska sjöfolket. Såsom generell regel kommer därvid att gälla, att de institutioner av olika slag, såsom sjöfartshotell, klubb- och läsrum eller idrottsanläggningar, vilka inrättats eller komma att inrättas av respektive välfärdsråd såväl inom det egna landet som utomlands, bli på lika villkor tillgängliga för allt nordiskt sjöfolk.

Föreningen för skandinaviska sjömanshem i utländska hamnar, som består av en dansk, en norsk och en svensk avdelning, har till ändamål att upprätta och underhålla sjömanshem i de utländska hamnar, där den skandinaviska sjöfarten och det skandinaviska sjöfolkets ställning fordra sådana, samt att tillse, att dessa hem ledas på ett praktiskt och ändamålsenligt sätt. Föreningen driver för närvarande sjömanshem i Rotterdam och Marseille. Föreningen avser att — under vissa förutsättningar — inrätta ett sjömanshem i Genua.

Flertalet svenska sjömanskyrkor utomlands står under ledning av svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse. Denna utövar genom Kungl. Maj:ts brev och stadgar av den 12 maj 1933 svenska kyrkans verksamhet bland svenska sjömän och andra landsmän i utlandet. Sjömanskyrkornas verksamhet avser — förutom att handha rent religiösa uppgifter — främst att tillhandahålla läsrum för sjöfolk i utländska hamnar samt att i anslutning därtill bereda sjömännen tillfälle till underhållning, att giva råd och upplysningar i skilda angelägenheter m. m. samt att genom föreståndarna för läsrummen, oftast sjömanspräster, taga kontakt med vederbörande fartyg, som anlöpa hamnar inom de distrikt, där kyrkorna äro verksamma. — Jämväl Evangeliska fosterlandsstiftelsens sjömansmission och Svenska missionsförbundet utföra sjömansvårdande uppgifter (jfr ovan klubblokalen i Bombay).

Mellan handelsflottans välfärdsråd i Sverige och den svenska sjömansvårdsstyrelsen inbördes har ett samordnings- och samarbete etablerats enligt vissa riktlinjer.

För kännedom om hur samarbetet mellan de nordiska sjömanskyrkorna gestaltar sig hänvisas till berättelse i promemoria den 20 december 1960, utarbetad inom sjömansvårdsstyrelsen [*se Tillägg*].

Berättelser och material av motsvarande innehåll har överlämnats av Danmarks och Norges regeringar.

TILLÄGG

Berättelse om samarbete mellan sjömanskyrkorna i utomnordiska hamnstäder

(Utarbetad inom svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse)

När svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse nyligen kunde inviga nya lokaler för sin verksamhet i den polska hamnstaden Szczecin (Stettin), bevisades högtiden bl. a. av Danmarks, Norges och Finlands ambassadörer i Warszawa. Deras närvaro var ett uttryck för att de icke såg tillkomsten av en ny svensk sjömanskyrka i denna hamn som en isolerad svensk angelägenhet. Av erfarenhet visste de, att en nordisk sjömanskyrka — antingen den råkar vara norsk, dansk, svensk eller finländsk — utgör en samlingsplats för allt nordiskt sjöfolk, vars fartyg anlöper hamnen.

Hembygdkänsla och fosterlandskärlek har alltid haft stort utrymme på de nordiska sjömanskyrkornas program, men genomgående har den goda regeln rått, att exklusiv nationalism undvikits. Sjömansprästen har icke endast besökt de fartyg, som seglat under det egna landets flagg, utan även broderländernas fartyg har — så långt tiden medgivit det — blivit uppsökta, och deras besättningar har inbjudits till kyrka och fritidslokaler. Man har tillhandahållit tidningar också från de övriga nordiska länderna på läsrummen, liksom man vid utflykts- och idrottsarrangemang sökt bjuda alla nordbor samma möjligheter och förmåner.

Denna inriktning fanns redan hos initiativtagaren till nordiskt kyrkligt välfärdsarbete bland sjöfolk, norrmannen J. C. H. Storjohann. När han år 1864 stiftade Foreningen til evangeliets forkyndelse for skandinaviske sjømænd i fremmede havner var beteckningen »skandinaviske» icke en tillfällighet. Detta hade pastor Storjohann redan i handling visat under sitt pionjärarbete i de skotska hamnarna Leith och Glasgow, för vilket han för övrigt fått ekonomiskt stöd av bl. a. den svenska kyrkoförsamlingen i London.

I detta sammanhang bör kanske understrykas, att orden »evangeliets forkyndelse» icke får betraktas såsom innefattande endast gudstjänstverksamhet. Den omvårdnad om hela människan, som är evangeliets frukt och tar sikte på både kropp och själ, avspeglar sig i mångförgreningen av sjömanskyrkornas verksamhetsformer liksom i fritidslokalernas utrustning. Det är de nordiska sjömanskyrkornas strävan att tillförsäkra sina landsmän i utlandshamnarna det mesta möjliga av det andliga, kulturella och sociala goda, som de på grund av sin yrkesutövning i stor utsträckning får undvara. De norska sjömanspräster, som efter den norska styrelsens bildande utsändes till utländska hamnstäder, ägnade redan ifrån början sina omsorger även åt broderländernas sjömän.

Också de danska, svenska och finländska centralorganisationerna, vilkas tillkomst inspirerats av det norska föredömet, följde i sin gärning så långt möjligt den nordiska linjen.

Efter tillkomsten av broderländernas organisationer antog den norska centralstyrelsen i Bergen namnet Den norske sjömannsmisjon.

Det är uppenbart, att den nordiska gemenskapen på det sjömanskyrkliga arbetsfältet redan från början förlänade starkt ökad räckvidd åt de nordiska ländernas sjömanstjänst. Det är svårt att finna något livsområde, där skandinavismen och därmed även nordismen haft en så självfallen uppgift att fylla som här.

Den betydande tillväxten av nordisk sjöfart ävensom av de nordiska ländernas sjömanskyrkliga verksamhet under innevarande sekel gjorde det önskvärt att skapa fastare former för den sjömanskyrkliga nordism, som under 1800-talet spontant vuxit fram ur den kristna gemenskapskänslan. Ett viktigt steg i denna riktning togs år 1918 genom initiativet till regelbundna konferenser mellan sjömansmissionsstyrelsernas (eller för att använda den svenska beteckningen sjömansvårdsstyrelsernas) sekreterare.

Dessa möten, som omväxlande ägt rum i Norge, Finland, Danmark och Sverige, har haft stor betydelse för ömsesidiga informationer och strategiska planläggningar. Bland mycket annat har de givit upphov till den efter det senaste världskriget praktiserade ordningen, att de olika länderna i en del fall fått knyta präster till broderländernas sjömanskyrkor i utlandshamnar, som uppvisar samnordisk frekvens i större omfattning.

Riktlinjerna för det nordiska samarbetets praktiska utformning har för enkelhetens skull sammanfattats under följande fyra punkter:

1. I första hand har samarbetsandan tagit sig uttryck i den inledningsvis berörda gästfriheten mot broderländernas sjöfolk. Man har verkligen ansträngt sig att låta dessa känna, att de i sjömanskyrkans lokaler har samma hemortsrätt som de egna landsmännen. Ibland har man visat det genom fyra flaggstänger utanför sjömanskyrkan med de nordiska flaggorna sida vid sida. Nyligen har det kommit till uttryck genom ett gemensamt utgivet psalmbäfte »Nordiska psalmer» med särskild tanke på de sjömanskyrkor, som besökes av broderländernas sjöfolk.

I följande utländska hamnar utövar svensk sjömanskyrka sådan allmän-nordisk gästfrihet: Aberdeen, Alexandria, Bombay, Gdansk, Gdynia, Hirtshals, Lübeck, Melbourne, Middlesbrough, Narvik, Rio de Janeiro, Rouen, Skagen och Szczecin.

Norska sjömanskyrkor frekventeras av broderländernas sjöfolk i Aruba, Curaçao, Durban, Genua, Hongkong, Kobe, Le Havre, Leith, Montreal, New Orleans, North Shields, Philadelphia, San Francisco, San Pedro, Santos, Singapore, Stanford-le-Hope, Swansea, Sydney och Trinidad.

Danska kyrkor gör motsvarande tjänst i Gent, Grimsby, Lissabon, Newcastle-on-Tyne och Yokohama.

2. Vidare har samarbetet inneburit, att man strävat efter att undvika flera nordiska sjömanskyrkor i hamnstäder, där en eller möjligen två kyrkliga samlingspunkter kunnat tillgodose behovet. Ett undantag utgöres av några storstäder, där samtliga nordiska länder har egen kyrka, närmare bestämt London, Buenos Aires och Antwerpen. Beträffande de två förstnämnda plat-

serna beror detta på att man haft att ta viss hänsyn till betydande grupper av på platsen bosatta nordbor.

Det finns också städer, där tre av broderländerna har kyrkliga samlingspunkter, nämligen Rotterdam (norsk, finländsk och svensk), Hamburg (norsk, finländsk och dansk) och Hull (svensk, dansk och finländsk). På dessa platser har sjöfolk, som saknar egen kyrka, givetvis också tillträde till någon av broderländernas fristäder.

Att man på centralt styrelsehåll haft en klar målsättning i syfte att undvika onödig splittring av de personella och materiella resurserna visar ett överläggningsämne vid ett möte med de nordiska sjömansmissionsstyrelsernas sekreterare i Helsingfors 1922. Ämnet löd: »Betydelsen ej minst ur ekonomisk synpunkt av nordiskt samarbete vid upptagandet av nya verksamhetsfält». Följande principuttalande gjordes:

Vid upptagandet av ny nordisk sjömansvårdsverksamhet bör företräde givas åt hamnar, där någon nordisk mission ej förut finnes. Motiveringen härtill är följande:

1. I betraktande av hamnarnas stora faror för sjömännen i fysiskt och moraliskt hänseende är det ett synnerligen maktpåliggande önskemål att såvitt möjligt äga nordisk sjömansvård i alla hamnar, som i större omfattning frekventeras av nordiska sjömän.

2. Den lika behandlingen av nordiska sjömän på nordiska stationer minskar behovet av dubbelmission.

3. De begränsade ekonomiska tillgångarna kräva starkare än någonsin, att de viktigaste behoven tillgodoses först.

Bakom detta principuttalande spåras bl. a. energiska påpekanden av den norske generalsekreteraren Sv. Schartum, en nordismens övertygade talesman.

Samarbetet stannade icke vid teoretiska resonemang. Efter det senaste världskriget, då det framför allt gällde att föra arbetet ut till flera transoceaniska hamnar, handlade man medvetet efter den ovannämnda överenskommelsen. I Brasilien fick man svensk sjömanskyrka i Rio de Janeiro och norsk i Santos. På den australiska kontinenten fanns en svensk kyrka i Melbourne, varför den norske sjömannsmisjon valde att bygga sjömanskyrka i Sydney, medan en finländsk pastor är verksam i Brisbane.

I Fjärran Östern slutligen, där det redan förut fanns en norsk arbetsstation i Hongkong, etablerade sig norrmännen även i Kobe och Singapore, medan Danmark tog ansvaret för Yokohama och svensk verksamhet upptogs i Bombay.

Även för den framtida expansionen har överenskommelse träffats, varjämte man håller varandra orienterade om de planer, man har inom de olika styrelserna, alltsammans för övrigt i överensstämmelse med rekommendationer vid det omnämnda Helsingfors-mötet 1922.

3. Något samägande av arbetsinstitutioner har aldrig förekommit. Sjömanskyrkorna är således genomgående självständigt ägda och administrerade av ettdera landets sjömansvårdsorganisation. I gengäld har man på vissa stationer för att accentuera den nordiska inriktningen placerat s. k. atta-

cherade sjömanspräster. Till de norska sjömanskyrkorna i Genua, San Pedro, Philadelphia och Sydney har således knutits svensk sjömanspräst, som är sin norska kollega behjälplig i ett arbete, vilket icke sker efter nationella gränser utan utföres i linje med den under punkt 1 uttalade huvudprincipen.

Norska sjömanspräster har attacherats till de svenska sjömanskyrkorna i Melbourne och — periodvis — Middlesbrough. Dansk sjömanspräst är knuten till den svenska verksamheten i Rotterdam, medan svenska kyrkan i Hamburg har attacherad finländsk assistent.

Givetvis har den attacherade sjömansprästen till uppgift att få sina landsmän att känna hemortsrätt på broderlandets sjömanskyrka, men han går in som fast medarbetare i arbetsstaben och uppfattas därför som en personell och därmed även ekonomisk avlastning för värdorganisationen. Den attacherade prästen avlönas nämligen från sitt hemland, varifrån man även svarar för hans logi och resekostnader.

För båda parter innebär ordningen ekonomiska fördelar. Den attacherade prästen får i sin verksamhet fritt utnyttja värdkyrkans lokaliteter och utrustning. För värdorganisationen betyder han en medarbetare och icke minst en ferieavlösare, som man icke själv behöver avlöna. Att han också drar nya besökargrupper till sjömanskyrkan, torde hälsas med tillfredsställelse av alla, som verkligen förstår hennes uppgift.

4. Växlingar i sjöfarten har understundom ställt stora krav på elasticitet och rörlighet inom sjömansvårdens organisation. En hamn, på vilken ett nordiskt land haft betydande sjöfart under decennier, har plötsligt kommit att spela en relativt mindre betydande roll för vederbörande lands samfärdsel än för ett broderland. Om man, medan sjöfarten var som livligast, gjort investeringar i hamnen i form av sjömanskyrkliga lokaler och personalbostäder, kan givetvis i ovannämnda situation allvarliga problem uppstå. I detta läge har bilaterala avtal inom den nordiska ramen i flera fall kunnat avsevärt minska den negativa effekten av sjöfartens fluktuationer. Följande exempel må anföras:

Under mellankrigsperiodens livliga koltrafik från Polen till Sverige hade de svenska sjömanskyrkorna i Gdansk (Danzig) och Gdynia under flera år ett besöksantal på 30—35 000 vardera. Efter andra världskrigets slut blev situationen en helt annan. Den svenska trafiken på Gdansk reducerades avsevärt. Som Finland nu svarade för huvudparten av den nordiska trafiken på denna hamn, ingicks ett avtal år 1951 mellan svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse och Finska sjömansmissionssällskapet, varigenom detta sällskap först partiellt och sedan helt övertog ansvaret för verksamheten i den svenska sjömanskyrkan, vars fastighet dock bibehållits i svensk ägo. Grannhamnen Gdynias svenske präst har gjort regelbundna besök i Gdansk, varigenom den allnordiska inriktningen av arbetet förstärktes.

I den belgiska hamnstaden Gent hade under 1920-talet uppförts en vacer och välinredd dansk sjömanskyrka, som ända fram till andra världskriget hade stor betydelse för i första hand danska sjömän men även andra nordhor, som anlöpte hamnen. I slutet av 1940-talet minskade den danska

sjöfarten påfallande, medan den svenska ökade. 1953 ingicks avtal mellan Dansk Sømandskirke i fremmede Havne och svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse, att svensk präst skulle övertaga föreståndarskapet för den danska kyrkan, varvid det ekonomiska ansvaret för verksamheten övertogs av den svenska organisationen, medan egendomen förblev i dansk ägo.

Under detta år har på samma sätt den traditionsrika norska sjömanskyrkan i Rouen, som stängdes för sex år sedan på grund av nedgång i den norska trafiken och önskemål att tillgodose tankbåtstrafiken på grannhamnen Le Havre, kunnat åter öppnas och förnyas genom att man från svenskt håll övertagit ansvaret för verksamheten i denna hamn, vilken har avsevärd svensk fartygstrafik.

Det är uppenbart, att möjligheten att företaga omdisponeringar av ovan nämnt slag räddat stora ekonomiska värden från att frysas inne eller förfaras.

De nordiska sjömanskyrkliga organisationernas arbetsgemenskap och rationaliseringssträvanden har i hög grad befrämjats genom tillkomsten av Norska sjömanskyrkorådet. Detta bildades år 1955 på initiativ av generalsekreteraren i svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse och har stadgeenligt till uppgift att vara »ett rådgivande och till broderligt samarbete sporrande föreningsband mellan de sjömanskyrkliga organisationerna i Danmark, Finland, Norge och Sverige, under bevarande av varje deltagande organisations fulla självständighet». Rådet vill medverka »till en rationell lösning av de anslutna organisationernas uppgifter genom global arbetsgemenskap och arbetsfördelning».

Nordiska sjömanskyrkorådet skall sammanträda minst en gång årligen, och angående rådets arbetsordning och befogenheter utsäger § 6 i rådets — av samtliga medlemsorganisationer stadfästa — konstitution [*se Bihang*] följande:

Vid Nordiska sjömanskyrkorådets senaste sammanträde, som hölls i Lepolampi i Finland den 1—3 juni innevarande år, ägnades bl. a. ingående uppmärksamhet åt frågor, som sammanhänger med våra dagars betydande trafikförskjutningar till sjöss och i större hamnstäder. Med hänsyn till dessa förändringars återverkan på sjömanskyrkornas arbetsförhållanden gjorde rådet följande uttalande, som i likhet med övriga rekommendationer förelades resp. nordiska styrelser.

Med hänsyn till den förekommande utvidgningen av världens storhamnar med ty åtföljande spridning av fartygens liggplatser inom hamnområdena samt med beaktande av de på många håll för närvarande pågående och planerade anläggningarna av stora utehamnar på milsvitt avstånd från hittillsvarande sjöfartscentra anser sjömanskyrkorådet det vara av vikt att i nuvarande utvecklingsskede iakttaga försiktighet och återhållsamhet vid investeringar av medel i nya kyrkobetonade byggnader. I stället ville rådet rekommendera, att lokalfrågor så långt möjligt måtte lösas genom förhyrande eller uppförande av enklare byggnader som replipunkter för av behovet påkallad verksamhet.

Ovanstående synpunkter har accepterats av resp. styrelser.

Bland mångfalden av övriga ärenden, som behandlades vid nämnda konferens, må nämnas ett av rådet framlagt förslag till instruktioner för till broderländernas kyrkor attacherade präster. Dessa instruktioner har ävenledes blivit stadfästa av resp. länders styrelser.

Stockholm den 20 december 1960

BIHANG

Konstitution för Nordiska sjömanskyrkorådet

(Fastställd vid sammanträde den 28 april 1955 i Köbenhavn)

1. Nordiska sjömanskyrkorådet har till uppgift att vara ett rådgivande och till broderligt samarbete sporrande föreningsband mellan under punkt 2 angivna sjömanskyrkliga organisationer i Danmark, Finland, Norge och Sverige, under bevarande av varje deltagande organisations fulla självständighet. Rådets verksamhet åsyftar att förläna ökad räckvidd åt de anslutna organisationernas strävanden att i ord och handling bära fram evangeliet om Jesus Kristus till Nordens sjömän världen runt. I enlighet härmed vill rådet medverka till en rationell lösning av de anslutna organisationernas uppgifter genom global arbetsgemenskap och arbetsfördelning.

2. Anslutna till Nordiska sjömanskyrkorådet är följande organisationer:

Danmark

Dansk Sømandskirke i fremmede Havne.

Indenlandsk Sømandsmission.

Finland

Finska sjömansmissionssällskapet.

Norge

Den norske sjømannsmission.

Sverige

Svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse.

Evangeliska fosterlandsstiftelsens sjömansmission.

3. Varje ansluten organisations generalsekreterare är självskriven ordinarie ledamot i Nordiska sjömanskyrkorådet. Därutöver kan varje organisation utse högst en ordinarie ledamot i rådet samt en suppleant för varje ledamot, varvid den ene suppleanten, där så är möjligt, bör representera vederbörande organisations sekretariat.

4. Nordiska sjömanskyrkorådet utser inom sig för en period av två år ordförande och vice ordförande, vilka icke får tillhöra ett och samma land. Ordföranden utser själv sekreterare under sin verksamhetsperiod. Omval av funktionärer för nästkommande period får icke äga rum.

5. Rådet sammanträder i regel en gång årligen men kan även sammankallas av ordföranden på framställning av någon av de deltagande organisationerna.

Vid varje årssammanträde överenskommes angående plats för nästa ordinarie sammanträde.

6. Rådet har att behandla inom detsamma väckta eller från de olika an-

slutna organisationerna inkomna förslag ävensom att låta verkställa av organisationerna önskade utredningar.

Rådet äger icke befogenhet att ingripa i de anslutna organisationernas inre angelägenheter eller att fatta beslut å deras vägnar. Rådets medlemmar bör dock för sina resp. styrelser framlägga de rekommendationer och uttalanden, varom överenskommelse träffats vid rådets sammanträden. Om de beslut, resp. styrelser med anledning härav fattar, skall övriga styrelser genom rådets bemedling underrättas.

7. Vid rådets sammanträden äger varje organisation en röst med undantag för Den norske sjömannemisjon, som äger två röster. Vid lika röstetal avgör den av ordförandens organisation avgivna rösten.

8. Det står rådsmedlemmarna från två eller flera anslutna organisationer fritt att vid sidan av de årliga plenarsammanträdena mötas för dryftande av angelägenheter, som i första hand berör endast deras organisationer, och att framlägga överenskomna förslag för sina styrelser. Dylika kontakter aktualiseras av de många problem, som uppstår vid av två nordiska organisationer gemensamt underhållna eller planerade arbetsstationer. Om de beslut, vederbörande styrelser fattar i anslutning till ifrågavarande kontakter, skall samtliga anslutna styrelser underrättas.

9. Varje organisation svarar för med dess deltagande i rådets verksamhet förenade kostnader.

Berättelse
om samarbete mellan språknämnderna
(Överlämnad av Danmarks regering)

Nævnene har i hele perioden siden disse sidst afgav beretning¹ udvekslet publikationer og meddelelser om deres rådgivningsvirksomhed: før spørgsmål af principiel betydning blev besvaret har nævnene regelmæssigt rådført sig med hinanden. Specielt har nævnene samarbejdet på 3 områder:

1. Indsamlingen og registreringen af nye ord i de nordiske sprog er blevet fortsat, idet meddelelser om arbejdet med jævne mellemrum er blevet udvekslet.

2. Den sammenlignende liste over fjernsynets terminologi, som blev opstillet i sidste periode, er blevet gennemdrøftet på nævnenes fællesmøde i København 30. september og 1. oktober 1960; når visse efterundersøgelser er tilendebragt, vil nævnene sende TV-styrelserne forslag om en række ændringer som skal skabe større overensstemmelse mellem sprogene.

3. Undersøgelsen af de udenlandske geografiske navne er blevet videreført; dens formål er at tilvejebringe størst mulig overensstemmelse mellem navneformerne i de nordiske sprog. En særlig komité, hvori også nogle geografer har sæde, holdt et møde i Stockholm 23. og 24. maj 1960 og udarbejdede en detaljeret indstilling vedrørende navne på stater og hovedstæder samt de substantiver og adjektiver som afledes af statsnavnene (typeeksempel: Spanien, Madrid, spanier, spansk). Indstillingen blev gennemdrøftet og med visse ændringer vedtaget af det ovennævnte fællesmøde i København. Navnelisten vil blive offentliggjort i »Nordiske sprogproblemer 1959 og 1960» som agtes udsendt i 1961. For de danske, svenske og finske navneformers vedkommende bliver listen at betragte som et forslag til normalformer; derimod vil de norske navneformer blive autoriseret af Kirke- og undervisningsdepartementet.

Den 16. december 1960

¹ 6. sesj., s. 1049.

Berättelse

från Nordiska kontaktorganet för atomenergifrågor

(Överlämnad av Danmarks regering)

Det nordiske Kontaktorgan for Atomenergispørgsmål er nedsat af regeringerne i de nordiske lande på grundlag af et herom på Nordisk Råds femte session i Helsingfors i februar 1957 vedtaget forslag. I sin rekommandation nr. 10/1957 henstillede Nordisk Råd således, dels at der indrettedes et nordisk institut for teoretisk atomfysik i København, og dels at der nedsattes almindeligt nordisk kontaktorgan for atomenergispørgsmål med den opgave, at følge planlægningen og virksomheden på atomenergiområdet samt formidle de muligheder for nordisk samarbejde, som måtte fremkomme, herunder blandt andet industrielt samarbejde på reaktorområdet.

Kontaktorganet, som består af to medlemmer fra hvert af de nordiske lande, valgt af regeringerne, bistået af sekretærer og eksperter, konstituerede sig ved det første møde i København den 7. juni 1957. Kontaktorganet afgav sin første beretning til Nordisk Råd den 30. august 1958, der blev forelagt Nordisk Råd på rådets 6. session i november 1958 i Oslo. Beretningen findes aftrykt i den samlede beretning for sessionen, s. 1063—67.

Siden denne beretnings afgivelse har kontaktorganet afholdt 4 møder. Der er ikke sket ændringer i kontaktorganets sammensætning.

Det er karakteristisk for det teknisk-videnskabelige arbejde indenfor atomenergiens fredelige udnyttelse, at arbejdet i de enkelte lande nødvendigvis må udføres i nær kontakt med medarbejdere ved tilsvarende institutioner i andre lande. Ikke alene sker herved en koordinering af arbejdet, men den samlede sum af erfaring og viden bliver betydelig større end det kan påregnes, hvis de enkelte lande skal gennemføre arbejdet uden disse kontakter. Møderne i kontaktorganet har skabt øgede muligheder for der stedfindende livlige udveksling på forskellig måde af erfaringer og oplysninger vedrørende de nordiske landes forsøgsanlæg og gennemførelse af forsøgsprogrammer.

Møderne i kontaktorganet benyttes herudover naturligt til drøftelse af de nordiske landes stilling inden for rammerne af det internationale samarbejde på atomenergiområdet (Den internationale Atomenergiorganisation IAEA og Den af OEEC oprettede europæiske Atomenergiorganisationen ENEA).

Som nævnt i beretningen af 30. august 1958 lå der til grund for Nordisk

Råds behandling af sagen i rådets 5. session en særlig rapport angående mulighederne for et øget samarbejde inden for atomforskningen og atomenergiens fredelige udnyttelse. Som bilag til denne rapport, der er aftrykt i den samlede beretning for 5. session, s. 1446—1501, indeholdes redegørelser for det internationale samarbejde på atomenergiområdet samt redegørelser for de faktiske forhold og planer på dette område inden for de nordiske lande. Idet der henvises til disse redegørelser samt de i beretningen af 30. august 1958 indeholdte oplysninger om retningslinierne for det internationale samarbejde inden for atomenergien og for samarbejdet inden for de nordiske lande, skal man indskrænke sig til følgende oplysninger om den siden 1958 stedfundne udvikling.

Den internationale Atomenergiorganisation (IAEA)

Den internationale Atomenergiorganisation, der påbegyndte sin virksomhed med generalkonferencen i Wien i efteråret 1957, har fortsat sin virksomhed med udbygning af organisationen. Antallet af medlemslande udgjorde pr. 1. oktober 1960 73.

Som omtalt i beretningen fra 1958 var Sverige medlem af styrelsesrådet i året 1957/58 som repræsentant for lande, der yder teknisk bistand. I kontaktorganet har der stedse været enighed om det ønskværdige i, at de nordiske lande til stadighed er repræsenteret i styrelsesrådet, og gennem forhandlinger på grundlag af det i kontaktorganet aftalte er det hidtil lykkedes at opnå de øvrige medlemslandes tilslutning til denne opfattelse. Sverige efterfulgtes således i året 1958/59 af Danmark, der igen i året 1959/60 afløstes af Norge. I det år, der begynder efter generalforsamlingens afslutning omkring 1. oktober 1960, er Finland medlem af styrelsesrådet.

Gennem kontaktorganet har de nordiske lande haft lejlighed til at udveksle synspunkter vedrørende de inden for IAEA drøftede emner til orientering for det land, der for tiden har pladsen i styrelsesrådet, og dette land har omvendt kunnet give information om arbejdet i styrelsesrådet videre til de øvrige lande.

Den europæiske Atomenergiorganisation (ENEA)

Det europæiske samarbejde med hensyn til atomenergiens fredelige udnyttelse foregår i Den af OEEC oprettede Atomenergiorganisation (ENEA).

I den periode, som denne beretning omfatter, har organisationen i januar 1960 færdigbehandlet konvention om erstatningsregler for skader forvoldt ved reaktordrift. Konventionen er undertegnet af Danmark, Island, Norge og Sverige.

Eurochemic-konventionen, der trådte endeligt i kraft i juli 1959, er ratificeret af Danmark, Norge og Sverige. Konventionen går ud på oprettelsen af et fælleseuropæisk selskab, Eurochemic, til kemisk behandling af bestrålede brændselelementer. Selskabet, som har sæde i Mol i Belgien, har en aktiekapital på 21,5 mill. dollars, der imidlertid endnu kun indbetales suc-

cessivt. I februar 1960 har bestyrelsen tiltrådt et skitseprojekt for anlægget og den 7. juli 1960 fandt grundstensnedlæggelsen sted.

I samarbejdet omkring den norske Halden-reaktor, der indledtes i juli 1958, deltager Danmark, Norge og Sverige som egentlige OEEC-medlemmer, medens Finland deltager i henhold til en særlig aftale. Arbejdet var i juni 1959 ført så langt frem, at reaktoren kunne sættes i gang. På grundlag af en i vinteren 1959/60 foretaget teknisk gennemgang af hele projektet samt dettes teknisk-videnskabelige muligheder kom Halden-projektets tekniske udvalg (technical group) til det resultat, at en forlængelse af projektets varighed ud over den stipulerede 3-årsperiode med 18 måneder og en tilsvarende forøgelse af de projektet bevilgede midler ville være nødvendig, såfremt man ønskede fuldt ud at udnytte de muligheder, som projektet indebærer. Dette forslag godkendtes af projektets styrelseskomité ved et møde den 20. maj 1960, idet styrelseskomiteen dog samtidig vedtog at åbne mulighed for en yderligere udstrækning af forsøgsperioden indtil udgangen af 1963, for så vidt dette er videnskabeligt ønskeligt, og såfremt der er tilstrækkelige midler til rådighed inden for de vedtagne bevillinger. Samtidig godkendte styrelseskomiteen den fornødne forøgelse af budgettet med 2 225 000 dollars, hvilket beløb fordeles mellem de deltagende parter på samme måde som det oprindelige budget på 3,6 mill. dollars. I lighed med de øvrige deltagere i projektet fandt de nordiske regeringer at kunne tiltræde forslaget om projektets forlængelse, idet man fandt de med projektets gennemførelse forbundne merudgifter særdeles rimelige i forhold til det videnskabelige udbytte, der kan forventes opnået.

Dragon-projektet, der trådte i kraft den 1. april 1959 — foreløbig for fem år — har i det første år installeret sig på det nye forskningsanlæg Winfrith i Sydengland, hvor projektets gaskølede højtemperatur-reaktor nu bygges. I dette samarbejde deltager Danmark, Norge og Sverige.

Det i sidste beretning omtalte islandske forslag til OEEC om at studere mulighederne for at udnytte de varme kilder i Island til fremstilling af tungt vand har fortsat været drøftet i ENEA. Det nyeste i sagen er, at der er truffet beslutning om, at en specialist fra USA undersøger sagen og herunder projekterer et lille forsøgsanlæg samt undersøger, i hvilket omfang tungt vandprisen afhænger af damptemperaturen og endelig reviderer den fra 1958 foreliggende præliminære rapport.

Sluttelig skal nævnes, at der inden for ENEA er iværksat en undersøgelse af medlemslandenes interesse for atomdrift af skibe. En ekspertkommission har aflagt besøg i en række af OEEC-landene, heriblandt Danmark, Norge og Sverige.

Ud over mulighederne for fælles drøftelse af de foreliggende problemer er der gennem kontaktorganet tilvejebragt en hyppig og nær kontakt mellem de ledende medarbejdere ved landenes forsøgsanlæg. Man har ved disse lejligheder orienteret hinanden og udvekslet erfaringer vedrørende arbejdet i de enkelte lande.

Det er kontaktorganets opfattelse, at de forbindelser, der således er skabt, er til fælles nytte og værdi for landene og derfor bør fortsættes.

København, den 27. december 1960

På kontaktorganets vegne

Hans Henrik Koch

Meddelande

om rekommendation nr 4 1953 angående en fast förbindelse mellan Danmark och Sverige i Öresund

(Överlämnat av Danmarks regering)

Danmarks regering (Ministeriet for offentlige arbejder) meddelar den 19 december 1960 å *egna och Sveriges regerings vägnar*:

I redegørelser fra de danske og svenske regeringer til Nordisk Råds 2., 3., 4., 5., 6., og 7. session er givet oplysning om det undersøgelsearbejde, som de af regeringerne nedsatte udvalg (øresundsudvalget, respektive øresundsdelegationen) har udført i årene 1954—1959.

Det kan nu oplyses, at arbejdet i den af udvalgene nedsatte tekniske ekspertgruppe er afsluttet, og gruppen har fremlagt forskellige forslag til udførelsen af en fast forbindelse mellem Danmark og Sverige. Forbindelsen vil kunne etableres ved Helsingør—Hälsingborg eller ved København—Malmö.

Den af udvalgene nedsatte trafikøkonomiske gruppe har tilendebragt sit arbejde med at undersøge omfang, art og fordeling på ruter af den nuværende trafik mellem Danmark og Sverige samt de hertil knyttede forhold, ligesom man på grundlag heraf og igennem andre undersøgelser i det væsentlige har afsluttet arbejdet med hensyn til udarbejdelse af en prognose for den fremtidige person-, gods- og automobiltrafik over Øresund såvel under forudsætning af bibeholdelse af den nuværende færge- og bådtrafik som ved tilkomsten af en bro.

Man har herved også undersøgt, i hvilket omfang trafikken fortsat vil kunne forventes bestridt med båd eller færge.

I denne forbindelse har man endvidere anmodet en særskilt gruppe af sagkyndige om at undersøge de søfartsmæssige konsekvenser for den almindelige skibstrafik i Øresund, der måtte være knyttet til en fortsat udvidelse af færge- og bådtrafikken over Øresund, specielt i farvandet mellem Helsingør og Hälsingborg.

Tilbage står endnu at tilendebringe undersøgelsearbejdet vedrørende de trafik- og samfundsøkonomiske problemer, der i øvrigt er knyttet til etableringen af en fast forbindelse over Øresund, herunder valg af alternativ, samt spørgsmålet om, på hvilket tidspunkt det — alle økonomiske og trafikale hensyn taget i betragtning — måtte være gunstigt at etablere en fast forbindelse.

Hovedudvalgene, der i 1960 har holdt 4 fællesmøder, påregner, at endelig betænkning fra udvalgene skulle foreligge i løbet af 1961.

*BILAGA***Skrivelser från organisationer på Bornholm till Bornholms amtsråd angående en bro över Öresund****Bornholms Hotelvært- og Restauratørforening:**

Foranlediget af den på Bornholms amtsråds møde den 27. februar d. å. vedtagne udtalelse tillader vi os hermed høfligst på Bornholms Hotelvært- og Restauratørforenings vegne, så stærkt som gørligt, at understrege betydningen for vort erhverv af, at projektet om bygning af en øresundsbro mellem København og Malmø fremmes mest muligt.

I amtsrådets udtalelse findes angivet alle de fordele en sådan broforbindelse, med videreføring af vejanlæg og tilsluttende skibsforbindelser til Bornholm, vil bringe øen. Vi skal derfor blot, i tilslutning hertil, påpege de muligheder, der åbnes for helårlig hoteldrift, også uden for byerne, hvilket igen vil betyde beskæftigelse for helårligt personale, og dermed en betydelig nedgang i vinterens arbejdsledighed.

I øvrigt tilslutter vi os i alle forhold amtsrådets henvendelse til udvalget og understreger særlig betydningen af, at sagkyndiges bedømmelse må blive afgørende for, hvorfra i Sverige og hvortil på Bornholm søruten, i forbindelse med broen over Øresund, bør føres. Ligeledes også, at forhandlinger angående broens bygning snarest belejligt indledes.

Rønne, den 26. marts 1960

(*sign.*)

Bornholms og Christiansøys Fiskeriforening:

Under dags dato har man tilskrevet øresundsbrødvalget således:

Bornholms og Christiansøys Fiskeriforening har med største interesse fulgt forhandlingerne i Bornholms amtsråd om henvendelsen til det høje ministerium om problemerne i forbindelse med planerne om broen over Øresund, idet bornholmske erhvervsinteresser, herunder også interesser for fiskerierhvervet, i meget høj grad må forudsættes at blive berørt af vedkommende planers realisation.

Bornholmske fiskeriprodukter er nu stort set henvist til afskibning een gang daglig med natrutebåden fra Rønne, således at fiskens viderebefordring til forbrugsmarkedet (København) efter trafikmulighederne nu er indskrænket til kun at kunne finde sted den ene gang i døgnet. Det hænder tilmed ikke mindst i forårstiden, når det store torskefiskeri sætter ind, at kun indtil halvdelen af fangsten på grund af manglende pladsforhold i rutebåden kan blive afskibet, naturligvis til allerstørste skade for vort erhverv og til skade for fiskens kvalitet, når den kommer frem.

Endelig er det en ikke sjældnen foreteelse, at fisken bliver udlosset så sent i København, at den først kommer i handelen den følgende dag til yderligere skade for kvalitet, pris og afsætningsmuligheder.

Det er umiddelbart forståeligt, at denne tingenes tilstand stiller det bornholmske fiskerierhverv vanskeligheder i konkurrencen med fiskeriet fra det øvrige land.

Med en broforbindelse København—Malmø vil Bornholm rent faktisk blive knyttet nærmere til moderlandet, idet det forudsættes, at der samtidig dermed vil blive etableret færge- eller anden forbindelse fra Bornholm till den svenske sydkyst, således at der må skønnes at blive basis for yderligere og hyppigere trafikmuligheder mellem Bornholm og hovedstaden med langt kortere og bekvemmere søværts transport end nu og med mulighed for direkte overførsel af lastvogne.

Bornholms og Christiansøes Fiskeriforening kan derfor i et og alt slutte op bag amtsrådets henvendelse til det høje ministerium om, at de bornholmske interesser gøres til genstand for nærmere undersøgelse i forbindelse med omhandlede broplaner, ved at et særligt sagkyndigt udvalg under øresunds-broudvalget bl. a. med repræsentanter fra Bornholm efter omstændighederne snarest muligt får lejlighed til at underkaste de specielle bornholmske problemer i forbindelse med broplanerne en indgående og saglig undersøgelse og behandling.

Hvilket man ikke undlader at meddele det ærede amtsråd.

Rønne, den 26. marts 1960

(*sign.*)

Meddelanden

om rekommendation nr 7.1953 angående nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt land

(Överlämnade av Finlands och Sveriges regeringar)

Spörsmålet är slutbehandlat utom såvitt avser rätt att ge offentlig föreställning, rätt att inneha statstjänst samt biträde med verkställighet av beslut fattat av administrativ myndighet i annat nordiskt land.

1. Rätt att ge offentlig föreställning

Finlands regering (justitieministeriet) meddelar den 5 december 1960 å *samtliga regeringars vägnar*:

Av tidigare avgivna meddelanden (se senast Nordiska rådet, 7:e sess., s. 1277) framgår, att rekommendationen till denna del verkställdes i Danmark, Norge och Sverige.

I Finland har med stöd av lagen den 26 juni 1959 om ändring av lagen angående stämpelskatt (271/59) den särskilda skatt slopats, som tidigare uppburits av utländska uppträdande, och intaga efter detta alla nordiska länders medborgare angående rätt att ge offentlig föreställning samma ställning som det egna landets medborgare.

Då rekommendationen sålunda är verkställd, torde ärendet till denna del kunna anses slutbehandlat i Nordiska rådet.

2. Rätt att inneha statstjänst

Sveriges regering (justitiedepartementet) meddelar den 6 december 1960 å *samtliga regeringars vägnar*:

Den i svenskt meddelande till Nordiska rådets 7:e session (s. 1277) omnämnda svenska utredningen om översyn av bestämmelserna i § 28 regeringsformen om svenskt medborgarskap såsom villkor för erhållande av statstjänst har den 11 januari 1960 avgivit delbetänkande i ämnet (stencilerat). Sedan betänkandet remissbehandlats, framlades i proposition nr 143 till 1960 års riksdag förslag till ändrad lydelse av § 28 regeringsformen. Lagförslaget innebär, att bestämmelserna i nämnda grundlagsstadgande om svenskt medborgarskap såsom villkor för erhållande av statstjänst uppmjukas. Vissa grupper av tjänster — nämligen de, för vilka kräves medicinsk eller teknisk utbildning — skall i vidgad utsträckning stå öppna även

för utlänningar. Nu gällande krav på att utlänning skall vara av utmärkt förtjänst för att komma i fråga till vissa befattningar skall vidare enligt förslaget borttagas. Förslaget antogs av riksdagen och kommer — såsom avseende grundlagsändring — att behandlas jämväl av 1961 års riksdag för att bli gällande lag. — Utredningsarbetet fortsätter med överväganden rörande en mer generell utformning av hithörande bestämmelser.

3. Biträde med verkställighet av beslut fattat av administrativ myndighet i annat nordiskt land

Sveriges regering (justitiedepartementet) meddelar den 6 december 1960 å *samtliga regeringars vägnar*:

Den i svenskt meddelande till Nordiska rådets 7:e session (s. 1277) omnämnda utredningen av frågan om omhändertagande för verkställighet av beslut om administrativt frihetsberövande i annat nordiskt land pågår.

*BILAGA***Utlåtande av Nordiska rådets juridiska niomannakommitté i anledning av meddelanden om rekommendation nr 7/1953**

Beträffande rätten att ge offentlig föreställning upplyses i det av Finlands regering å samtliga regeringars vägnar lämnade meddelandet om rekommendation nr 7/1953 angående nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt land, att man numera även i Finland infört likställighet för nordiska medborgare i ifrågavarande avseende. Av tidigare avgivna meddelanden framgår, att sådan likställighet redan förefinnes i Danmark, Norge och Sverige. Då sålunda rekommendationen i denna del får anses uppfylld, får kommittén föreslå, att rådet lägger de till 9:e sessionen överlämnade meddelandena om rekommendationen till handlingarna och därvid anser delspörsmålet om likställighet med avseende å rätten att ge offentlig föreställning för rådets del slutbehandlat.

Helsingfors den 18 januari 1961

För Nordiska rådets juridiska niomannakommitté

Olov Rylander

Förman

Meddelanden

om rekommendation nr 5 1954 angående internordiska flyttningsbetyg

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 17 augusti 1954 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spørsmål.

D a n m a r k s r e g e r i n g (Indenrigsministeriet) meddelar den 5 december 1960:

Nordisk Råds rekommendation nr. 5/1954 om internordiske flyttebeviser beror på det koordinerande land Norge, der formentlig vil redegøre for sagens stilling til brug for Nordisk Råds 9. session.

F i n l a n d s r e g e r i n g (finansministeriet) meddelar den 5 december 1960:

Med anledning av rekommendationen har den 4 september 1959 meddelats, att Finland deltagar i det arbete, som utförs av ett för prövning av frågan tillsatt nordiskt expertutskott. Då den till medlem av utskottet förordnade, avdelningschefen Aarre Tunkelo, avlidit, har i hans ställe till medlem av utskottet förordnats byråchefen Tor Hartman.

Enligt utlåtande av ministeriet för inrikesärendena, avgivet den 12 september 1960, kunna de i expertutskottets utkast till betänkande framlagda förslagen i Finland förverkligas så, att en särskild förordning stiftas om internordiska flyttningsbetyg.

Åtgärder med anledning av rekommendationen kunna vidtagas, när utskottet avgivit slutligt betänkande.

N o r g e s r e g e r i n g (Finans- og toldepartementet) meddelar den 15 december 1960:

Til å avgi innstilling om ovennevnte sak ble det i 1956 nedsatt et internordisk sakkyndig utvalg med byråsjef Bjørnulf Bendiksen, Statistisk sentralbyrå, som formann. Utvalget har avsluttet sitt arbeid og innstillingen er nå under maskinskriving i byrået. Den vil foreligge ferdig i løpet av noen dager og vil bli ettersendt.

Norges regering (Finans- og tolldepartementet) meddelar den 28 december 1960:

Under henvisning til brev herfra av 15. desember 1960 oversendes — — — innstillingen fra det internordiske sakkyndige utvalg¹. Innstillingen er motatt fra Statistisk sentralbyrå ved brev av 24. desember 1960, hvori byrået bl. a. uttaler:

En gjør merksam på at Finnlands representant i utvalget ikke har deltatt i de avsluttende drøftelser. En har imidlertid sendt ham et eksemplar av innstillingen og bedt ham i tilfelle gi sin uttalelse direkte til Nordisk Råds Finnlands avdeling.

Sveriges regering (finansdepartementet) meddelar den 13 december 1960:

Såsom framgår av svenska regeringens (finansdepartementet) meddelanden den 31 juli 1958 och den 25 augusti 1959 sammanträdde representanter för Danmark, Finland, Norge och Sverige den 2—3 december 1957 i Oslo. Därvid nåddes enighet rörande de huvudlinjer, efter vilka frågan om internordiska flyttningsbetyg borde lösas. Vissa kompletterande utredningar skulle emellertid verkställas genom respektive utskottsrepresentanters försorg samt tillställas de norska representanterna. De svenska representanterna översände sin utredning den 10 januari 1958. De norska och svenska representanterna har därjämte korresponderat rörande en del detaljfrågor.

De i utskottet ingående representanterna för Danmark, Norge och Sverige har sammanträtt i Oslo den 20—21 oktober 1959. Utredningsarbetet har därefter fortgått och beräknas bli slutfört under år 1961.

¹ Här ej tryckt; se Nordisk utredningsserie, 1961: 4.

Meddelande

om rekommendation nr 7/1954 angående icke-ratificerade ILO-konventioner

(Överlämnat av Norges regering)

Vid möte i Oslo den 17 augusti 1954 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Norges regering (Sosialdepartementet) meddelar den 2 december 1960 å *samtliga regeringars vägnar*:

Det nordiske utvalg for gjennomgåing av uratifiserte ILO-konvensjoner under den nordiske sosialpolitiske komité har holdt møter i København i desember 1959, i Oslo i februar, i Stockholm i mai og i Helsingfors i oktober 1960 siden forrige melding til Nordisk Råd. Utvalget har gjennomgått de forskjellige nordiske lands muligheter for å ratifisere følgende ILO-konvensjoner:

Konvensjon nr. 24 og 25 om syketrygd.

- » » 52 om ferie med lønn.
- » » 77 om legeundersøking (industrien).
- » » 78 om legeundersøking (ikke-industrielle yrker).
- » » 79 om begrensning av nattarbeid for barn og unge mennesker sysselsatt i ikke-industrielle yrker.
- » » 81 om arbeidstilsyn innenfor industri og handel.
- » » 90 om nattarbeid av ungdom i industribedrifter (rev.).
- » » 97 om arbeidssøkende inn- eller utvandrers vilkår.
- » » 100 om lik lønn for kvinner og menn for arbeid av samme verdi.
- » » 101 om ferie med lønn i landbruket.
- » » 102 om minstestandard for sosial trygghet.
- » » 103 om mødrevern.

Utvalget la fram en ny rapport om sin virksomhet for Den nordiske sosialpolitiske komité i oktober 1960. Utvalget konkluderer bl. a. med at det bør bli fast praksis at utvalg og komitéer som nedsettes for å overveie endringer i sosiallovgivningen, får et direktiv om at vedkommende lovgivning i størst mulig utstrekning bør utformes i samsvar med kravene i de ILO-konvensjoner som gjelder på vedkommende område. Man bør også i større utstrekning enn hittil søke å konsultere ILO før man ratifiserer de forskjellige konvensjoner. Videre foreslår utvalget i sin innstilling at de nordiske

lands regjeringer retter en felles henvendelse til ILO dels om revisjon av visse konvensjoner og dels om prinsippene for utarbeidelsen av forslag til framtidige konvensjoner. Utvalget mener at det arbeidet det har vært opptatt av, bør fortsette etter de retningslinjer som har vært lagt til grunn hittil.

Rapporten ble behandlet på møte i Den nordiske sosialpolitiske komité i København 20.—21. oktober 1960. Komitéen gav sin tilslutning til at utvalget skal fortsette sitt arbeid etter samme retningslinjer som før.

Spørsmålet om en henvendelse til ILO som foran nevnt fra de nordiske lands regjeringer skulle behandles videre på komitéens neste møte.

Siden forrige melding til Nordisk Råd har de nordiske land ratifisert følgende konvensjoner:

Danmark

- Konvensjon nr. 100 om lik lønn for kvinner og menn for arbeid av samme verdi.
» » 111 om diskriminering i sysselsetting og yrke.

Finnland

Konvensjon nr. 105 om avskaffelse av tvangsarbeid.

Dessuten er spørsmålet om ratifikasjon av konvensjon nr. 102 om minste-standard for sosial sikkerhet under overveielse.

Island

Island har ikke ratifisert noen konvensjoner siden forrige melding til Nordisk Råd, men har under overveielse å ratifisere konvensjon nr. 105 om avskaffelse av tvangsarbeid.

Sverige

Konvensjon nr. 109 om lønninger, arbeidstid og bemanning på skip (unnatt kap. II, lønninger).

Ratifikasjonen skal ikke tre i kraft før konvensjonen er ratifisert av Forbundsrepublikken Tyskland og Nederland.

Norge

Norge har ikke ratifisert noen ILO-konvensjoner siden siste melding til Nordisk Råd, men den norske ILO-komité har rådd til at Norge ratifiserer konvensjonene nr. 24 og 25 om syketrygd og dette forslaget blir nå overveiet i Sosialdepartementet.

*BILAGA***Utlåtande av Nordiska rådets socialpolitiska niomannakommitté i anledning av meddelande om rekommendation nr 7/1954**

Frågan om ratificering av ILO-konventioner behandlas för närvarande inom Nordiska socialpolitiska kommittén, som överlämnat spørgsmålet till ett för ändamålet särskilt tillsatt underutskott. Under sådana omständigheter förefaller det mest ändamålsenligt, att rådet följer det vidare arbetet med rekommendationens genomförande genom Nordiska socialpolitiska kommitténs årliga berättelser, vilka tillställles rådet.

Kommittén förutsätter, att regeringarna i den fortsatta verksamheten beaktar rekommendationens betonande av att de nordiska ländernas representanter vid utarbetandet och antagandet av konventioner inom ILO skall verka för att hänsyn tages till principerna i nordisk sociallagstiftning. Samråd bör i sådant syfte äga rum mellan de nordiska ILO-delegationerna före ILO-mötena.

Niomannakommittén föreslår under sådana omständigheter, att rådet måtte anse rekommendationen som slutbehandlad.

Stockholm den 20 januari 1961

Nina Andersen Emil Ahlqvist Gunnar Henriksson Judit Nederström-Lundén

Förman

Claudia Olsen

Anders Pettersson

Rakel Seweriin

Meddelanden

om rekommendation nr 10 1954 angående vård av nordisk medborgare på sjukhus i annat nordiskt land än hemlandet

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 17 augusti 1954 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Indenrigsministeriet) meddelar den 3 december 1960:

Der henvises til den under 29. august 1959 afgivne meddelelse til rådets 7. session¹. Den heromhandlede, af den svenske Medicinalstyrelse påbegyndte undersøgelse er endnu ikke tilendebragt.

Finlands regering (ministeriet för inrikesärendena) meddelar den 5 december 1960:

Frågorna, som föranletts av medicinalstyrelsens i Sverige till medicinalstyrelsen i Finland den 11 maj 1959 riktade förfrågan angående detta ärende, är under behandling vid medicinalstyrelsen.

Norges regering (Sosialdepartementet) meddelar den 15 december 1960:

Sykehus, sykestuer og fødestuer i Norge mottar i alminnelighet også utenlandske pasienter, således også finske og svenske statsborgere. Norske sykehus beregner i dag ikke høyere kurpris for utenlandske pasienter enn for norske. Ved offentlige sykehus (kommunale, fylkeskommunale og statens), som alle er underlagt prisregulering, er kurprisen pr. liggedag for tiden kr. 40,—, kr. 30,— eller kr. 23,—, avhengig av hvilken klasse (gruppe) vedkommende sykehus er henført til. Når det gjelder private sykehus har disse adgang til å avkreve pasientene en kurpris som er beregnet på forretningsmessig grunnlag og dekker utgiftene pr. liggedag. Denne sats vil vanligvis overstige nevnte maksimale sats ved de offentlige sykehus. Heller ikke private sykehus nytter imidlertid en annen kurpris for utenlandske enn for norske pasienter. En annen sak er imidlertid at trygdekassene for norske pasienter dekker utgiftene ved opphold i sykehus etc. i alminnelighet med inntil kr.

¹ 7:e sess., s. 1284.

40,— pr. døgn. En slik ordning gjelder ikke for finske pasienters og — i her omhandlede tilfelle — heller ikke for svenske pasienters innleggelse i norske sykehus. Overenskomsten mellom Norge, Danmark, Island og Sverige om overflytting mellom sykekasser samt sykehjelp under midlertidig opphold gjelder nemlig kun når den trygdede oppholder seg innenfor det annet lands grenser når behovet for sykehjelp oppstår. Det påhviler derfor etter konvensjonen ikke norsk trygdekasse å dekke utgifter for eksempel ved svenske pasienters opphold ved norske sykehus i de tilfelle som omfattes av punkt 9 i omhandlede normer for medisinalt samarbeid i grensestrøkene.

Spørsmålet om hvorvidt det kan oppnås en annen ordning for så vidt angår dekning av utgiftene ved finske og svenske pasienters innleggelse i norske sykehus i grensestrøkene er tatt opp.

Sveriges regering (inrikesdepartementet) meddelar den 15 december 1960:

Av inrikesdepartementets meddelande till rådets 7:e session framgår, att medicinalstyrelsen för att fullgöra sitt utredningsuppdrag begärt erforderliga upplysningar från motsvarande myndigheter i övriga berörda länder. Detta grundmaterial har ännu icke kommit styrelsen till handa.

Enligt inrikesdepartementets mening är det angeläget, att rådet vid instundande session överväger, huruvida arbetet med denna rekommendation bör fortsätta eller om rekommendationen utan ytterligare åtgärder kan läggas till handlingarna.

Meddelanden

om rekommendation nr 15/1954 angående samarbete i fråga om läkemedel

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 17 augusti 1954 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Indenrigsministeriet) meddelar den 26 oktober 1960:

Som der er givet udtryk for af de andre nordiske regeringer i tidligere afgivne meddelelser, bør man ved behandlingen af nærværende rekommandation afvente udgivelsen af den fællesnordiske farmakopé, hvortil udkast kan forventes at foreligge i løbet af 1961.

Finlands regering (ministeriet för inrikesärendena) meddelar den 5 december 1960:

Allt efter som arbetet på »Pharmacopœa nordica» fortskridit har åtgärder vidtagits för dess översättande till finska, vilket arbete i sin helhet har beräknats vara slutfört i slutet av år 1961.

Norges regering (Sosialdepartementet) meddelar den 15 december 1960:

Sosialdepartementet sendte i 1959 til Indenrigsministeriet, København, diverse materiale på det område rekommandasjonen gjelder.

Arbeidet med den felles nordiske farmakopé som var ventet avsluttet i 1960, er blitt noe forsinket, og verket vil sannsynligvis først foreligge i 1962.

Sveriges regering (inrikesdepartementet) meddelar den 15 december 1960:

Slutförandet av arbetet på en samnordisk farmakopé utgör förutsättningen för ett genomförande av rekommendationen. Enligt uppgift från svenska farmakopékommittén väntas den nordiska farmakopén tidigast kunna träda i kraft den 1 januari 1965.

Meddelanden

om rekommendation nr 16,1954 angående samarbete i fråga om forskning och laboratorieundersökningar m. m. på hälso- och sjukvårdens område

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 17 augusti 1954 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Indenrigsministeriet) meddelar den 1 december 1960:

Med tilslutning af Inrikesdepartementet, Stockholm, det kgl. Sosialdepartement, Oslo, og Ministeriet för inrikesärendena, Helsingfors, har indenrigsministeriet nedsat en komité, der har til opgave at udarbejde forslag vedrørende oprettelse af en fælles nordisk institution til prøvning af dentalmaterialer, herunder forslag til de retningslinier, som bør fastlægges for en sådan institutions fremtidige ledelse og virksomhed, og således at komitéen ved udarbejdelsen af forslaget tager stilling til spørgsmålet om, hvor en sådan institution bør placeres, samt fremkommer med et overslag over udgifterne ved institutionens oprettelse og drift tillige med et forslag vedrørende dækningen af disse udgifter, herunder retningslinier for fordelingen af institutionens underskud mellem de deltagende stater.

Som medlemmer af komiteen er udpeget¹:

Komiteen har været samlet til møder i København i dagene den 30. og 31. marts 1960 og i Stockholm den 16. august 1960. Komiteens næste møde forventes afholdt i Oslo i januar måned 1961.

Ved komiteens første møde antog komiteen foreløbig benævnelsen Nordisk Komité angående Dentalmaterialer, hvorhos medlemmerne anmodede professor W. Krogh Poulsen, Københavns tandlægehøjskole, om at varetage hvervet som fast formand for komiteen. Komiteen har som sekretær antaget fungerende fuldmægtig i indenrigsministeriet, cand. jur. J. H. Koch.

Komiteen vedtog endvidere at nedsætte to underudvalg blandt medlemmerne med den opgave at fremkomme med udredninger vedrørende nærmere angivne spørgsmål, ligesom komiteen anmodede sekretæren om at foretage en række undersøgelser med henblik på komiteens videre arbejde.

¹ 8:e sess., s. 154.

Komiteen har endnu ikke afsluttet sit arbejde.

Indenrigsministeriet har for sit vedkommende stillet sagens videre behandling i bero på fremkomsten af det forslag, som forventes at blive resultatet af komiteens virksomhed.

Finlands regering (ministeriet för inrikesärendena) meddelar den 5 december 1960:

Frågan har av Finlands regering handlagts blott till den del, som berör kvalitetsundersökningar av dentalmateriel. Till representanter för Finland i den samnordiska kommitté, som bereder ärendet, har ministeriet för utrikesärendena 15. 12. 1959 medelst beslut nr 45 468 utsett övertandläkaren vid medicinalstyrelsen Ensio Kalijärvi och odontologie licentiaten Aimo Rantanen.

Norges regering (Sosialdepartementet) meddelar den 1 december 1960:

Denne sak koordineres av den danske regering — Indenrigsministeriet.

Det er nedsatt en komité som arbeider med spørsmålet om et felles nordisk institutt for odontologisk materialprøvning- og forskning. Sosialdepartementet har opnevnt 2 norske medlemmer av komitéen.

Komitéen har oppnevnt 2 utvalg som er i arbeid. Komitéens arbeid kan neppe ventes avsluttet i 1961.

Sveriges regering (inrikesdepartementet) meddelar den 15 december 1960:

De sakkunniga för deltagande i en utredning rörande nordiskt samarbete i fråga om odontologisk materielprövning har sammanträtt i Köpenhamn den 30—31 mars 1960 och i Stockholm den 16 augusti 1960. Sverige har härvid representerats av f. medicinalrådet A. B. Maunsbach och docenten vid tandläkarhögskolan i Malmö B. A. A. Axelsson. Enligt uppgift från kommitténs sekretariat beräknas kommitténs arbete kunna avslutas under år 1961.

Meddelanden

om rekommendation nr 18 1954 angående en nordisk folkakademi m. m.

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 17 augusti 1954 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Spörsmålet är slutbehandlat utom såvitt avser tillsättande av en nordisk kommitté för frågan om en nordisk folklig akademi.

Danmarks regering (Undervisningsministeriet) meddelar den 28 november 1960:

Det nordiske ekspertudvalg, der er nedsat til udredning af ovennævnte sag, har afsluttet sine forhandlinger med Den nordiske Folkehøjskole i Kungälv angående en lejeordning, hvorefter det folkelige akademi i en 5 årig forsøgsperiode lejer de fornødne lokaler af folkehøjskolen. Udkast til betænkning indeholdende forslag til overenskomst mellem de 2 institutioner er udarbejdet og vil blive behandlet på et afsluttende udvalgsmøde i København i begyndelsen af december. Så snart betænkningen derefter er afgivet, vil nærværende ministerium drage omsorg for, at eksemplarer sendes til Nordisk Råds danske sekretariat.

Udvalgets indstilling vil fra dansk side blive foreslået sat på dagsordenen for det næste nordiske undervisningsministermøde.

Danmarks regering (Undervisningsministeriet) meddelar den 1 februari 1961:

Det nordiske ekspertudvalgs nu foreliggende betænkning¹ vil blive drøftet på 9. nordiske undervisningsministermøde 20.—22. marts d.å. i Helsingfors.

Udvalget anbefaler, at planen om et Nordens folkelige akademi søges realiseret som en forsøgsordning i tilknytning til Den nordiske Folkehøjskole i Kungälv, hvor akademiet vil kunne leje de fornødne lokaler, når folkehøjskolens byggeprojekt er gennemført, og at de nødvendige midler til akademiets drift i den 5-årige forsøgsperiode søges bevilget i Danmark, Finland, Norge og Sverige.

Driftsudgifterne er skønsmæssigt anslået til i alt ca. 350 000 sv. kr. årlig,

¹ Nordisk udredningsserie, 1961: 2.

heraf ca. 195 000 sv. kr. i lejeafgift til Kungälv-skolen. Udgifterne foreslås fordelt således, at Sverige bærer 40 pct. eller 140 000 sv. kr., Danmark og Norge hver 25 pct. eller 87 500 sv. kr. og Finland 10 pct. eller 35 000 sv. kr.

Samtlige landes undervisningsministre har tidligere — i 1959 i forbindelse med det 8. nordiske undervisningsministermøde — givet tanken om en sådan forsøgsordning i Kungälv principiel tilslutning. Det danske undervisningsministerium er for sit vedkommende sindet at fremme udvalgets indstilling, som er enstemmig, over for de bevilgende myndigheder i Danmark.

Finlands regering (undervisningsministeriet) hänvisar i meddelande den 5 december 1960 till Danmarks regerings meddelande.

Norges regering (Kirke- og undervisningsdepartementet) meddelar den 16 december 1960:

Innstillingen fra ekspertutvalget for Nordens folkelige akademi ventes å foreligge omkring 1. januar 1961. Utvalget opplyser at man tar sikte på at innstillingen skal behandles på det nordiske undervisningsministermøte våren 1961.

Sveriges regering (ecklesiastikdepartementet) hänvisar i meddelande den 19 december 1960 till Danmarks regerings meddelande.

Tilläggsförslag

om nordisk folkakademi

(Väckt av Helge Larsen)

Efter at det af de nordiske undervisningsministre nedsatte ekspertudvalg angående et nordisk folkeakademi i december 1960 har afgivet sin betænkning og anbefalet, at planen om et Nordens folkelige akademi søges realiseret som en forsøgsordning i tilknytning til Den nordiske Folkehøjskole i Kungälv, tillader jeg mig at foreslå,

at Nordisk Råd henstiller til regeringerne at lade det ovennævnte forslag gennemføre.

København, den 9. februar 1961

Helge Larsen

Meddelanden

om rekommendation nr 25 1954 angående nationalitetskrav vid anställning av befäl och manskap på handels- och fiskefartyg

(Överlämnade av Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 17 augusti 1954 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Norges regering (Departementet for handel og skipsfart) meddelar den 15 december 1960:

I tilknytning til hva som er anført i tilleggsuttalelse av 9. oktober 1959 til Nordisk Råd¹, meddeles at det i den norske lov om skipsmaskinister av 2. juni 1960, som trådte i kraft 1. desember 1960, er fastsatt bestemmelser som gir muligheter for inngåelse av bilaterale avtaler også når det gjelder skipsmaskinister.

Sveriges regering (handelsdepartementet) meddelar den 14 december 1960 å *samtliga regeringars vägnar*:

Nordiska rådet har till behandling upptagit ett medlemsförslag om likställighet vid anställning av nordiska sjömän på nordiska fartyg (Sak A 12/1960 och Sak A 4/1961). Detta förslag har såsom utgångspunkt motsvarande syfte som rekommendationen nr 25/1954 och synes vara avsett att ersätta denna. Med anledning därav ha några gemensamma överläggningar beträffande rekommendationen icke ägt rum sedan 7:e sessionen.

Sveriges regering (handelsdepartementet) meddelar den 14 december 1960:

Det i 1936 års befälsförordning uppställda kravet på svenskt medborgarskap såsom generellt villkor för behörighet att utöva sådant befäl å svenska handelsfartyg eller fiskefartyg, som avses med rekommendationen, och för erhållande av svenskt behörighetsbevis såsom befäl å dylika fartyg har icke medtagits i den nya författning om befäl å svenska handelsfartyg m. m. (sjöbefälskungörelsen), som utfärdades den 3 juni 1960 och trädde i kraft den 21 juli samma år. Utländsk medborgare äger alltså numera taga anställning å svenskt fartyg såsom annat befäl än befälhavare, därest han

¹ 7:e sess., s. 1309.

uppfyller stadgade svenska behörighetsfordringar (jfr *Bilaga 1* till medlemsförslag *Sak A 4/1961*).

För inträde i svensk sjöbefälsskola uppställs i 14 § 1. i sjöbefälsskolestadgan den 30 juni 1959 formellt krav på svenskt medborgarskap. Enligt 117 § i samma stadga äger sjöfartsstyrelsen emellertid medgiva dispens från detta villkor (jfr *Bilaga 2* till medlemsförslag *Sak A 4/1961*). Sådan dispens meddelas praktiskt taget utan undantag. Villkoret om svenskt medborgarskap torde således sakna egentlig betydelse. Det synes dock lämpligt, att frågan om en jämkning av villkoret uppmärksammas vid en blivande översyn av stadgan. En dylik översyn kan i annat sammanhang bli aktuell inom relativt kort tid.

Meddelanden

om rekommendation nr 26/1954 angående nordiska medborgares rätt att driva näring

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 17 augusti 1954 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Handelsministeriet) meddelar den 29 november 1960:

Under hänvisning til den under 28. august 1959 framsendte meddelelse (Nordisk Råd, 7:e sess. 1959, s. 1316—1320) skal man yderligere meddele, at udenrigsdepartementet i Oslo på forespørgsel har oplyst, at innvånerbestemmelsen i § 3 i den norske lov om håndværksnæring af 25. juli 1913 ved lov af 2. juni d. å. er ændret således, at der nu er hjemmel til, når særlige grunde foreligger, at dispensere fra kravet om, at en person for at kunne drive håndværksnæring skal have opholdt sig i Norge uafbrudt i mindst 1 år.

Det tilføjes, at handelsministeriet endnu ikke har modtaget svar fra erhvervsministeriet i Reykjavik på en forespørgsel om, hvorvidt der påtænkes ændringer i de islandske bestemmelser om adgangen til at drive handel, håndværk og industri. Man har erindret erhvervsministeriet om sagen senest ved skrivelse af 18. f. m.

Finlands regering (handels- och industriministeriet) meddelar den 4 december 1960:

Ministeriet hänvisar till sitt meddelande till Nordiska rådet den 8 september 1956¹ och därtill anslutna promemoria samt meddelar ytterligare, att statsrådet den 11 februari 1960 tillsatte en kommitté med uppgift att utarbeta förslag till revision av lagen om aktiebolag i samarbete med motsvarande kommittéer i de övriga nordiska länderna till de delar, skäl därtill prövas föreligga. En av statsrådet den 6 oktober 1960 tillsatt annan kommitté har fått i uppdrag att utreda frågan, i vilken utsträckning vår gällande lagstiftning, bl. a. närings- och aktiebolagslagstiftningen, hindrar eller försvårar möjligheterna till utländska investeringar i landet och, om skäl be-

¹ 5:e sess., s. 1204.

finnes föreligga, att uppgöra förslag till sådana ändringar i nämnda lagar, som äro nödvändiga för det ekonomiska livets utveckling.

De avgöranden, som komma att fattas i förenämnda kommittéer, komma att inverka även på medborgarnas i de övriga nordiska länderna rätt att driva näring i Finland eller vara stiftare, styrelseledamöter eller funktionärer i aktiebolag. Det bör emellertid framhållas, att i Finland gällande lagar om utlännings näringsutövning redan nu äro förhållandevis liberala samt att inställningen till ansökningar, som gjorts speciellt av medborgare i de nordiska länderna, vid stadgandenas praktiska tillämpning har varit synnerligen positiv. I detta sammanhang hänvisar ministeriet vidare till en av Nordiska ekonomiska samarbetsutskottet hösten 1960 företagen undersökning i frågan om etableringsrätten, vilken berör till rekommendation nr 26/1954 anslutna frågor [*se Bilaga*].

Finlands regering (justitieministeriet) meddelar den 5 december 1960:

Statsrådet har den 11 februari 1960 tillsatt en kommitté, som fått i uppdrag att utarbета förslag till lagstiftning angående revision av lagen om aktiebolag i samarbete med motsvarande kommittéer i de övriga nordiska länderna till den del, som skäl anses föreligga. Ordföranden för kommittén, professor Curt Olsson, har dessutom fått i uppdrag att deltaga i den samnordiska revideringen av aktiebolagslagarna och att följa med lagberedningsarbetet på detta område i de övriga nordiska länderna. På detta sätt har ordnats Finlands deltagande i det samnordiska lagstiftningsarbete, vid vilket bl. a. frågan om annan nordisk medborgares rätt att vara aktionär och direktionsmedlem i aktiebolag kommer att behandlas på basen av det memorandum, som professor Håkan Nial avgivit till Nordiska rådets juridiska nio-mannakommitté (se Nordiska rådet, 7:e sess., s. 357).

Angående de övriga i rekommendationen nämnda frågorna hänvisas till de av handels- och industriministeriet tidigare i ärendet avgivna meddelandena (se speciellt Nordiska rådet, 5:e sess. 1957, s. 1204).

Norges regering (Utenriksdepartementet) meddelar den 19 oktober 1960:

Rekommandasjon nr. 26/1954 har vært forelagt *det kgl. Departement for handel og skipsfart* som i brev av 18. oktober 1960 (jfr. brev av 16. august 1958 og 14. november 1957) uttaler:

Ved lov nr. 9 av 28. mai 1959 ble lov om handelsnæring av 8. mars 1935 § 16 endret slik at det nå — motsatt tidligere — kan dispenseres fra kravet i samme paragraf om, at for å kunne løse handelsbrev må vedkommende ha bestått avgangsprøve i handelsfag fra godkjent handelsskole, d. v. s. fra handelsskole her i landet, jfr. § 16 annet ledds pkt. 2 og siste ledd slik paragrafen nå lyder. Til grunn for endringen ligger den betraktning at det ofte vil være lite rimelig å kreve, at den — norske eller utenlandske statsborger — som har sin handelsutdannelse fra utlandet, skal måtte gå opp til den handelsfagprøve som er nevnt i § 16 tredje ledd, for å få utstedt handelsbrev. Det er da i første rekke siktet til handelsutdannelse i andre nordiske

land likeverdig med den § 16 annet ledds pkt. 2 krever. Dispensasjon gis av Kirke- og undervisningsdepartementet, som handelsundervisning hører under.

Ved samme lov — lov nr. 9 av 28. mai 1959 — ble handelslovens § 47 endret slik at Kongen kan bestemme at handelspass for utenlandske handelsreisende skal utstedes uten betaling av avgift til statskassen. Slik bestemmelse ble truffet ved kongelig resolusjon av 29. april 1960 gående ut på at handelspass fra 1. juli 1960 skal utstedes uten noen avgift til statskassen.

Sveriges regering (handelsdepartementet) meddelar den 21 december 1960:

Av tidligere gjorda uttalanden från svensk sida till Nordiska rådet framgår, att några lagstiftningsåtgärder i Sverige för genomförande av rekommendationen i och för sig icke har bedömts vara nödvändiga och att den i rekommendationen föreslagna liberaliseringen av svensk praxis har genomförts.

Den i 1958 års meddelande (se s. 1267/1958) omförmälda utredningen rörande revision av den svenska näringsrätten beräknas fortsätta sitt arbete ännu under år 1961.

*BILAGA***Skrivelse från Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete till Nordiska rådets juridiska niomannakommitté**

I skrivelse till Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete den 16 september 1960 har Nordiska rådets juridiska niomannakommitté begärt upplysningar om, huruvida EFTA-konventionens regler om etableringsfrihet förhindrar de nordiska länderna att ge andra nordiska länders medborgare likställighet med egna medborgare i fråga om rätten att driva näring, därest icke samma rätt samtidigt ges medborgare i övriga EFTA-länder. Niomannakommittén har vidare hemställt om upplysningar och redogörelser beträffande dels de icke-nordiska EFTA-ländernas regler och praxis i förhållande till utlänningar på etableringsrättens område, dels de nordiska ländernas lagstiftning och praxis, när det gäller utländska medborgares rätt att driva näring eller att inträda i skilda funktioner i aktiebolag och ekonomiska föreningar.

Med anledning av niomannakommitténs skrivelse har inom Nordiska ekonomiska samarbetsutskottet företagits en undersökning av hithörande spörsmål. I en promemoria, som härmed översändes [*se Bihang*], redovisas undersökningens resultat.

Stockholm den 1 december 1960

På Nordiska ministerkommitténs för ekonomiskt samarbete vägnar

Gunnar Lange

BIHANG

PM angående vissa frågor beträffande förhållandet mellan EFTA-konventionens bestämmelser om etableringsrätten och Nordiska rådets behandling av näringslagstiftningsfrågor

(Utarbetad av Nordiska ekonomiska samarbetsutskottet)

Nordiska rådets juridiska niomannakommitté har i en promemoria, som översändes till Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete den 16 september 1960, hemställt om svar på tre i promemorian framförda frågor i samband med sitt arbete med olika spörsmål inom näringsrättens område. De tre frågorna var följande:

1. Anser den ekonomiska ministerkommittén, att EFTA-konventionens regler om etableringsfrihet hindrar de av konventionen omfattade nordiska länderna att ge andra nordiska länders medborgare likställning med egna medborgare med avseende på rätten att driva näring, såvida inte samma rätt samtidigt ges övriga EFTA-länders medborgare?

2. Kan upplysningar lämnas om de icke-nordiska EFTA-ländernas regler angående utlänningars rätt att etablera sig och om det sätt, på vilket dessa regler praktiseras i de olika länderna i förhållande till nordiska medborgare?

3. Kan ministerkommittén ge den juridiska niomannakommittén en redogörelse för hur de i respektive nordiska länder gällande dispensreglerna inom näringsrättens område har praktiserats gentemot medborgare i annat nordiskt land under tiden från 1954 till 1960? Det vore önskvärt med upplysningar om årliga antalet »nordiska» ansökningar angående tillstånd att driva näring (handel, hantverk o. s. v.), att vara medlem i styrelse i aktiebolag eller ekonomisk förening och att vara direktör m. m. i aktiebolag samt upplysning om i vilken omfattning ansökningarna avslagits eller beviljats.

I det följande diskuteras de framförda frågeställningarna och lämnas en redogörelse för tillgängliga uppgifter på hithörande område.

1. Tillämpningen av EFTA-konventionen med avseende på rätten att driva näring

Grundbestämmelsen beträffande etableringsrätten i EFTA-konventionen har följande lydelse:

Medlemsstaterna erkänna, att restriktioner i fråga om etablering och drift av ekonomiska företag inom deras områden av andra medlemsstaters rättssubjekt icke böra tillämpas på sådant sätt, att genom en mindre gynnsam behandling av dessa rättssubjekt än av vederbörande medlemsstaters egna rättssubjekt de fördelar, som förväntas i anledning av undanröjandet eller frånvaron av tullar och kvantitativa restriktioner i handeln mellan medlemsstaterna, motverkas.

EFTA-konventionens etableringsregler är att betrakta som ett komplement till de avvecklingsbestämmelser, som konventionen innehåller i fråga om tullar och kvantitativa restriktioner. De avser sålunda att förhindra, att de fördelar, som uppnås genom avvecklingen av nämnda importhinder, motverkas genom diskriminerande etableringsregler. Det bör emellertid beaktas, att konventionens nuvarande stadganden på etableringsområdet icke får bedömas som definitiva. Konventionen innehåller nämligen en föreskrift om att en översyn av bestämmelserna på detta område skall ske före 1964 års utgång.

Konventionen omfattar i och för sig alla de former, i vilka rätten för fysiska och juridiska personer i en medlemsstat att etablera och driva ekonomisk verksamhet i en annan medlemsstat kan utövas. Reglerna berör alltså exempelvis rätten för fysiska personer att driva näring eller att inträda i skilda funktioner i aktiebolag och ekonomiska föreningar, rätten för juridiska personer att etablera dotterbolag eller filialer samt rätten för fysiska och juridiska personer att förvärva fast egendom eller andra naturtillgångar, vare sig detta förvärv sker direkt eller genom förvärv av intressen i befint-

liga företag, som äger sådan egendom. Bestämmelserna hindrar emellertid icke en medlemsstat att utöva kontroll över tillträdet till dess kapitalmarknad, över investeringar i existerande inhemska ekonomiska företag eller över äganderätten till naturtillgångar. Kontrollen får dock icke ske på sådant sätt, att den motverkar de fördelar, som förväntas genom avskaffandet eller frånvaron av tullar och kvantitativa restriktioner i handeln mellan medlemsstaterna.

Som en allmän begränsning av EFTA-bestämmelsernas räckvidd gäller, att det måste vara fråga om sådan ekonomisk verksamhet, som avser produktion av eller handel med sådana industrivaror, som beröres av konventionen, d. v. s. alla produkter utom sådana, som i konventionen definierats såsom jordbruks- och fiskeprodukter. Detta innebär sålunda bl. a., att exempelvis bank-, försäkrings- och transportverksamhet samt annan jämförlig serviceverksamhet får anses falla utanför bestämmelserna.

Vissa av de nu nämnda former, i vilka etableringsrätten kan utövas, har varit eller är föremål för behandling i Nordiska rådet med utgångspunkt från rådets rekommendation nr 7/1953 angående nordiska medborgares rättsliga likställighet. Främst gäller detta rätten för fysiska personer att driva näring och att inträda i skilda funktioner i aktiebolag och ekonomiska föreningar. Det bör dock uppmärksammas, att även frågan om upphävande eller uppmjukning av gällande förbud mot att andra än det egna landets medborgare förvärvar fast egendom har dryftats i Nordiska rådet. Denna fråga har dock av rådet förklarats vara slutbehandlad under rekommendation nr 7/1953, sedan frågan om förvärv av fast egendom för bostadsändamål brutits ut för särbehandling (juridiska utskottets förslag nr 18/1958).

Samarbetsutskottet har mot bakgrunden av denna begränsade inriktning av Nordiska rådets hittillsvarande diskussioner på etableringsområdet förstått fråga 1 så, att den avser rätten för fysiska personer att driva näring eller att inträda i skilda funktioner i aktiebolag och ekonomiska föreningar. Utformningen av fråga 3 synes giva stöd åt en sådan uppfattning.

Beträffande frågan om EFTA-konventionens räckvidd i förevarande sammanhang torde, såsom framgår av vad tidigare sagts, konventionen ha betydelse för de nordiska ländernas handlingsfrihet, när det gäller vidgade inbördes medgivanden i fråga om rätt att driva näring m. m. endast inom området för handel, industri och hantverk. De nordiska länderna synes alltså för sitt fortsatta samarbete vara oberoende av konventionen på åtskilliga områden, t. ex. kommunikationernas och servicenäringarnas områden. Beträffande rätten att driva handel, industri och hantverk torde de nordiska länderna icke kunna utveckla en sådan inbördes preferensbehandling, att för övriga EFTA-länder »de fördelar, som förväntas i anledning av undanröjandet eller frånvaron av tullar och kvantitativa restriktioner i handeln mellan medlemsstaterna motverkas». Enligt samarbetsutskottets mening torde detta stadgande icke hindra, att man även i fortsättningen låter rätten för utlänningar att driva näring eller att inträda i skilda funktioner i aktiebolag och ekonomiska föreningar bli beroende av särskild tillståndsprov-

ning. EFTA-konventionens bestämmelser torde i och för sig icke heller lägga hinder i vägen för de nordiska länderna att avskaffa tillståndstvånget enbart för nordiska medborgare. Man bör dock beakta, att en vidgad faktisk förmånsbehandling av nordiska medborgare i de nordiska länderna kan ge upphov till anspråk på motsvarande förmåner från övriga EFTA-länder.

Avgörande för de nordiska ländernas handlande i detta sammanhang bör i första hand vara en bedömning av de aktuella problemens storleksordning. Relevant härvidlag är, hur den nuvarande lagstiftningen på hithörande område i de olika länderna verkar i praktiken. Som framgår av den redogörelse, som lämnas under punkt 3, är praxis i de nordiska länderna, när det gäller tillståndsgivningen beträffande rätten att driva näring, mycket liberal gentemot medborgare från andra nordiska länder eller EFTA-länder. Under åren 1954—1960 har endast ett fåtal avslag meddelats på sådana ansökningar.

När det gäller rätten att inträda i skilda funktioner i aktiebolag och ekonomiska föreningar, finns i de nordiska länderna icke dispensmöjligheter i samma utsträckning som i fråga om rätten att driva näring. Stora skillnader föreligger emellertid i detta avseende mellan de nordiska ländernas associationsrättslagstiftningar. Behovet av en mera likartad associationsrättslagstiftning kan förväntas bli klarlagt av den särskilda nordiska sakkunnigkommitté, som f. n. arbetar med hithörande problem. I den mån dispensmöjligheter nu föreligger är emellertid, som framgår av framställningen under punkt 3, praxis mycket liberal.

I detta sammanhang må erinras om att i samtliga nordiska länder pågår utredningar avseende en revision av näringsrätts- och associationsrättslagstiftningen.

2. Icke-nordiska EFTA-länders regler och praxis beträffande utlännings- och etableringsrätt

Utskottet har under hand sökt införskaffa upplysningar om de icke-nordiska EFTA-ländernas regler angående utlänningsrätt att etablera sig och om det sätt, på vilket dessa regler praktiseras i de olika länderna i förhållande till nordiska medborgare. Upplysningar har kunnat erhållas endast i den omfattning, som framgår av nedanstående sammanställning.

Storbritannien

Särskilt tillstånd kräves icke för utlänningsrätt, som vill bedriva rörelse i Storbritannien eller som önskar uppträda såsom stiftare av brittiskt bolag eller inträda såsom styrelseledamot i sådant bolag. Däremot kan frågan om den tillämnade verksamhetens karaktär och önskvärdhet komma under prövning i samband med beviljandet av tillstånd att vistas i Storbritannien.

Portugal

Uppgifter saknas.

Schweiz

Enligt en federal lag av den 26 mars 1931 fordras i princip särskilt tillstånd för utlänning att idka näring i Schweiz. Tillstånd meddelas av kantonalt polismyndighet för utlänningar. Myndigheten bestämmer därvid efter eget skön inom ramen för den federala lagens föreskrifter och avtal med utlänningen i fråga. Tillståndsvägran är definitiv. Som regel ges tillstånd till en början blott för begränsad tid.

Rätten att idka näring enligt artikel 16 i EFTA-konventionen »tar över» bestämmelserna i 1931 års federala lag och utlänningspolisens rättigheter. Begäran om tillstånd under återopande av artikel 16 prövas av den federala utlänningspolisen efter samråd med handelskommissionen och federala departementet för industri, hantverk och arbete. Tillstånd ges för viss tids verksamhet eller för visst företags verksamhet, allt under förutsättning att omständigheterna är sådana, att artikel 16 är tillämplig.

Beträffande aktiebolags styrelseledamöter gäller, att flertalet i styrelsen måste vara schweiziska medborgare, bosatta i Schweiz. Dispens från denna regel kan lämnas av Bundesrat. Stiftare av aktiebolag kan vara utomlands bosatta utlänningar.

Österrike

Utlänning har samma rätt att idka näring inom industri, handel och hantverk som det egna landets medborgare, förutsatt att utlänningen kan visa, att österrikare åtnjuter samma förmån i hans hemland. Kan detta ej visas, erfordras särskilt tillstånd från Landeshauptamt. Utländskt aktiebolag, som önskar vid fast driftställe bedriva rörelse i Österrike, har att inhämta tillstånd härför av Bundesminister für Inneres. I fråga om »offene Handelsgesellschaft» (en motsvarighet till det svenska handelsbolaget) och »Aktiengesellschaft» gäller, att bolaget skall ha en särskild utsedd ansvarig ställföreträdare (s. k. »Geschäftsführer»), vars bostad skall vara så belägen, att han kan övervaka bolagets verksamhet. Utlänning torde behöva särskilt tillstånd för att få utses till dylik ställföreträdare, för så vitt icke kan visas, att österrikare äger fri rätt att idka näring i utlänningens hemland. Österrikisk lagstiftning innehåller däremot inga krav på att stiftare av eller styrelseledamot i aktiebolag skall vara österrikisk medborgare.

3. Praxis i de nordiska länderna beträffande dispensregler på näringsrättens område

a. Fysiska personers rätt att driva näring

Danmark

För att få rätt att driva handel, hantverk, industri o. d. fordras i fråga om fysiska personer, att vederbörande förvärvar s. k. näringsbrev. Enligt den danska näringslagen är villkoren för att näringsbrev skall kunna erhåll-

las bl. a., att vederbörande är dansk medborgare och har hemvist i Danmark. Från dessa villkor kan handelsministern bevilja dispens. Det bör uppmärksammas, att lagen som förutsättning för att utlänningar skall kunna få tillstånd att lösa näringsbrev icke uppställer något krav på att vederbörande skall ha vistats i Danmark under viss tid.

I näringslagen stadgas vidare, att personer, som icke är danska medborgare — under förutsättning, att vederbörande uppfyller övriga i lagen angivna villkor, bl. a. att ha hemvist i Danmark — kan utan dispensförfarande förvärva näringsbrev i den mån det är fråga om medborgare från sådana länder, med vilka traktatmässig överenskommelse träffats eller vilka kan komma att upptagas i av handelsministeriet utfärdad kungörelse. Traktatmässiga överenskommelser finns med bl. a. Finland, Schweiz, Storbritannien och Österrike, men däremot icke med Island, Norge, Portugal och Sverige. I enlighet härmed behöver finska, schweiziska, engelska och österrikiska medborgare, om de har hemvist i Danmark, icke ansöka om dispens för att kunna förvärva näringsbrev.

Norska och svenska medborgare måste däremot ha särskilt tillstånd för att få lösa näringsbrev. I enlighet med motsvarande krav från dessa länders sida gentemot danska medborgare meddelades under en följd av år sådant tillstånd normalt norska och svenska medborgare, under förutsättning att de tidigare vistats i Danmark i cirka två år. Under senare år har emellertid kravet på ett par års tidigare vistelse uppmjukats i fråga om medborgare från dessa länder, och tillstånd att lösa näringsbrev har sålunda lämnats, även om vistelsen omfattat endast en kortare tid. På den allra senaste tiden har tillstånd att lösa näringsbrev lämnats, även om tidigare vistelse över huvud taget icke förelegat. Det kräves dock fortfarande, att vederbörande bosätter sig i Danmark.

Vad beträffar isländska medborgares rätt att lösa näringsbrev gäller enligt lag den 16 maj 1950 om upphävande av den dansk-isländska förbunds-lagen, att isländska medborgare, vilka den 6 mars 1946 eller vid någon tidpunkt under tio år före detta datum var bosatta i Danmark, vid förnyad bosättning i landet bibehåller rätten att i alla avseenden åtnjuta samma rättigheter som danska medborgare. Det har förekommit endast ett fåtal dispensansökningar från isländska medborgare, som icke omfattas av denna bestämmelse. I dessa fall har dispens medgivits. Det har vid samtliga tillfällen varit fråga om isländska medborgare, som under ett flertal år varit bosatta i Danmark. För isländsk medborgare, som icke varit bosatt i Danmark under ovan nämnd tidsperiod, kommer att i framtiden gälla samma bestämmelser som för norska och svenska medborgare.

I fråga om portugisiska medborgare har sedan 1931 icke förelegat några dispensansökningar.

Finland

Utlänning, som vill i Finland idka handels- eller fabriksrörelse eller annat näringsyrke, har att göra ansökan därom hos länsstyrelse. Ansökan skall

åtföljas av intyg om att sökanden är myndig och äger god frejd samt av vederhäftig borgen eller annan säkerhet för till stat och kommun under tre år utgående utskylder. Viss tids vistelse i landet är däremot icke stipulerad i lag för att utlänning skall kunna få tillstånd att driva näring.

Under senare år har icke förekommit något fall, där ansökan om tillstånd att driva näring från nordisk medborgare eller medborgare från annat EFTA-land avslagits. Däremot har vid några tillfällen förekommit, att ansökan återkallats. Orsaken härtill har i ett par fall varit, att länsstyrelsen fordrat säkerhet för avgifter och skatter, och i ett fall, att ansökan icke tillstyrkts av handelskammaren på grund av att vederbörande vistats alltför kort tid i Finland. I regel fordrar emellertid länsstyrelserna enligt praxis icke viss tids tidigare vistelse i landet, för att ansökan skall kunna beviljas. Något fall, där utlänning, som icke varit bosatt i Finland, har sökt näringstillstånd, har ej förekommit.

Island

För att få driva industri eller handel i Island krävs särskilt tillstånd. Sådant tillstånd ges endast, om vederbörande varit bosatt i landet i minst ett år. Ansökningar om rätt att få driva näring i Island har icke förekommit från nordiska länders medborgare under åren 1954—60.

När det gäller rätten att driva hantverk, är utläningar likställda med isländska medborgare.

Norge

Rätten att driva näring regleras i Norge genom koncessionslagstiftningen. Formellt är koncessionsplikten knuten till förvärv av ägande- eller nyttjanderätt till fast egendom. Vid koncessionsärendenas behandling är det emellertid i realiteten först och främst frågan om arten och omfattningen av den näringsverksamhet, vederbörande utlänning skall utöva. Anledningen till att koncessionsplikten är knuten till förvärv av fastighet är, att myndigheterna anser sig därigenom lättast kunna följa etableringsverksamheten.

För utländska medborgare erfordras tillstånd enligt koncessionslagens bestämmelser. Lagen innehåller emellertid icke några indispenabla förbudsregler, eftersom dess syfte uteslutande är att ge myndigheterna möjlighet att företa en värdering av sökanden och i första hand den verksamhet, denne avser att bedriva. Särskilda villkor kan knytas till dylika koncessioner. Exempelvis kräves som regel, att vederbörande eller befullmäktigat ombud för denne bosätter sig i landet.

Den praxis, som tillämpats under efterkrigsåren, kan karakteriseras som mycket liberal, såväl i fråga om beviljande av koncessioner som med hänsyn till fastställda koncessionsvillkor. Särskilt liberal har man varit gentemot nordiska medborgare.

Vid sidan av koncessionslagen finns en del mer speciella bestämmelser, som reglerar rätten att driva näring.

Den norska lagen om hantverksnäring uppställer sålunda som villkor för

att utlänning skall kunna erhålla hantverksbrev, att vederbörande uppehållit sig i landet oavbrutet under minst ett år samt även framdeles avser att vistas där. Genom en nyligen genomförd lagändring har dock möjligheter öppnats att erhålla dispens från denna bestämmelse.

Liknande bestämmelser återfinnes i den norska lagen om handelsnärings. Här stadgas som villkor för att utlänning skall kunna erhålla handelsbrev, att vederbörande oavbrutet minst två år uppehållit sig i landet och även framdeles avser att vara bosatt där. Möjligheter till dispens från denna bestämmelse föreligger emellertid. Handelslagen har i praxis tillämpats mycket liberalt. Det har dock varit vanligt att kräva, att etableringen är ekonomiskt väl grundad samt att finansieringen till huvudsaklig del sker med hjälp av utländskt kapital.

För att bli godkänd som entreprenör stadgas slutligen, att vederbörande skall vara norsk medborgare och ha varit bosatt i landet under de två sista åren. Dispens kan emellertid erhållas från denna bestämmelse.

Sverige

Enligt den svenska näringsfrihetsförordningen skall utlänning, som vill i Sverige driva handels- eller fabriksrörelse, hantverk eller annan hantering, ansöka hos Kungl. Maj:t om tillstånd därtill. Ansökan skall vara åtföljd av bevis om att sökanden är myndig, och enligt praxis kräves därjämte, att han ej befinner sig i konkurstillstånd. Vidare skall till ansökan fogas borgen eller bevis om att annan säkerhet ställts för utskylder till stat och kommun under tre år.

Näringsfrihetsförordningen uppställer inte något krav på att utländsk medborgare — för rätten att erhålla näringstillstånd — skall vara bosatt i Sverige. Enligt praxis har emellertid för bifall till ansökan om tillstånd som regel fordrats, att sökanden varit bosatt i Sverige viss tid, i allmänhet minst två år. Under de senaste åren har emellertid skett en liberalisering av tidigare praxis innebärande bl. a., att kravet på bosättning i Sverige under viss tid numera icke upprätthålles gentemot nordiska medborgare och medborgare från andra EFTA-länder. I enstaka fall har medborgare från dessa länder fått tillstånd att driva rörelse i Sverige utan att bosättning därstädes över huvud — för förfluten tid eller framtiden — uppställts som villkor för Kungl. Maj:ts tillstånd. I sistnämnda fall har dock föreskrivits, att befullmäktigat ombud för tillståndsinnehavaren skall finnas, då denne icke vistas i Sverige.

Tillståndsprövningen är numera av i huvudsak formell karaktär. Huruvida behov av den tillämnade rörelsen föreligger, prövas vanligen icke. Som regel prövas ej heller sökandens kompetens för den tillämnade rörelsen.

Sammanfattning

Indispensabla förbud, när det gäller rätten för utländska fysiska personer att driva industri, handel och hantverk, förekommer ej i de nordiska länderna.

Beträffande praxis vid dispensförfarandet framgår av tabell 1 att det i Danmark, Finland, Norge och Sverige under åren 1954—1959 förekommit

Tab. 1. Antal ansökningar av fysiska personer om tillstånd att driva näring

Land	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960 (t. o. m. okt.)
<i>Nordiska medborgare</i>							
Danmark	30	30	28	36	36	34	26
Finland	5	4	8	6	4	3	6
Norge	9	12	4	6	4	6	3
Sverige	45	47	40	51	44	56	44
Summa	89	93	80	99	88	99	79
därav avslag (samtliga Sverige)	7	7	3	11	1	9	6
<i>Medborgare i övriga EFTA-länder</i>							
Danmark	—	—	—	—	—	—	—
Finland	1	2	1	1	2	—	1
Norge	—	—	—	—	—	—	—
Sverige	14	14	7	13	11	8	6
Summa	15	16	8	14	13	8	7
därav avslag (samtliga Sverige)	2	1	1	3	2	—	1
<i>Totala antalet ansökningar</i>	104	109	88	113	101	107	86

sammanlagt 80—100 ansökningar per år från fysiska personer av nordisk nationalitet om tillstånd att driva näring, varav i Danmark 28—36, i Finland 3—8, i Norge 4—12 och i Sverige 40—56 per år. I Island har inga ansökningar inlämnats under motsvarande tid. I Danmark, Finland och Norge har några avslag på sådana ansökningar ej förekommit. Det har emellertid förekommit fall, där ansökan återkallats, sedan sökanden underrättats om de närmare förutsättningarna för tillståndsgivningen. Sådant återkallande av ansökan har icke medtagits i tabell 1. De fall av avslag, som förekommit i Sverige och som under åren 1954—1959 varierat mellan 1 och 11, har i de flesta fall haft sin grund i underlåtenhet att ställa säkerhet för utskyl-der till stat och kommun och i övriga fall i vederbörandes personliga förhållanden. Sistnämnda avslagsgrund kan göras gällande i samtliga nordiska länder.

Antalet ansökningar från medborgare i övriga EFTA-länder har i de nordiska länderna sammanlagt varit 8—16 per år, så gott som samtliga i Sverige. I Norge har inga ansökningar förekommit, i Finland högst 2 per år. Danmark har, som av det föregående framgått, traktat med de icke-nordiska EFTA-länderna med undantag av Portugal. Ansökningsförfarande tillämpas ej för de länder, med vilka sådan traktat förekommer, och statistik saknas med anledning härav för Danmark. Endast i Sverige har avslag fö-

rekommit, högst 3 per år. Anledningen till dessa avslag har i samtliga fall utom ett år 1954 varit underlåtenhet att ställa säkerhet för utskylder till stat och kommun.

b. Fysiska personers rätt att utöva vissa funktioner i aktiebolag och ekonomiska föreningar

Danmark

I fråga om stiftande av aktiebolag stadgas i aktiebolagslagen, att antalet stiftare icke får vara mindre än tre samt att flertalet av dessa, dock minst tre, skall ha hemvist i Danmark och vidare antingen vara danska medborgare eller under de senaste fem åren ha varit bosatta i landet. Från denna bestämmelse kan dispens icke beviljas.

I fråga om villkoren för att vara styrelseledamot stadgas i aktiebolagslagen, att flertalet styrelseledamöter skall ha hemvist i Danmark och vidare antingen vara danska medborgare eller under de senare fem åren ha varit bosatta i landet. För övriga styrelseledamöter fordras icke särskilt tillstånd. Aktiebolags styrelse skall alltid bestå av minst tre ledamöter. I bolag, vars namn innehåller en dansk orts- eller nationalitetsbeteckning, skall alla styrelseledamöter uppfylla nämnda krav på hemvist och medborgarskap eller fem års tidigare vistelse i landet. Rätt att teckna firma kan i utlandet bosatta styrelseledamöter, som icke är danska medborgare, erhålla endast i förening med en eller flera i Danmark bosatta personer.

Det föreligger icke möjlighet enligt aktiebolagslagen att bevilja dispens från kravet om att flertalet styrelseledamöter skall ha hemvist i Danmark och vidare antingen vara danska medborgare eller under de sista fem åren ha varit bosatta i landet. Det saknas likaledes möjlighet att ge dispens från kravet, att alla styrelseledamöter i aktiebolag, vars namn innehåller en dansk orts- eller nationalitetsbeteckning, skall uppfylla villkoren om hemvist i Danmark och medborgarskap eller vistelse i landet under de sista fem åren.

Som villkor för att vara direktör i aktiebolag stadgar aktiebolagslagen, att vederbörande — för så vitt denne icke förestår filial i utlandet — skall ha hemvist i Danmark och vidare antingen vara dansk medborgare eller under de senaste två åren ha varit bosatt i landet. Från sistnämnda bestämmelse, men sålunda icke från kravet om hemvist, kan handelsministern dock bevilja dispens.

Ansökningar från aktiebolag, som önskar tillsätta medborgare från annat nordiskt land eller EFTA-land som direktör, beviljas utan avseende på om vederbörande tidigare haft hemvist i Danmark eller avser att bosätta sig i landet först sedan tillstånd meddelats. Tillståndet beviljas dock i regel med den begränsningen, att vederbörande — till dess att de allmänna villkoren uppfyllts — endast får rätt att teckna firma i förening med person, som uppfyller aktiebolagslagens krav på att vara direktör.

Finland

Finsk lagstiftning innehåller i princip icke något förbud för utlänning att ingå som stiftare i aktiebolag. I vissa fall har dock handels- och industriministeriet rätt att som villkor för fastställande av bolagsordning eller sådan ändring däri, som berör höjning av bolagets aktiekapital eller ändring av bolagets ändamål, föreskriva, att utlänning icke eller endast till begränsat antal får äga aktier i bolaget. Bestämmelsen har enligt praxis tillämpats endast på sådana bolag, som idkar tillverkning av eller handel med trävaror, papper o. d., rederiverksamhet eller rustningsindustri.

Beträffande rätten att vara styrelseledamot eller verkställande direktör gäller, att vederbörande skall vara i landet bosatta finska medborgare. Utländsk medborgare har dock möjlighet att av handels- och industriministeriet erhålla särskilt tillstånd att ingå som ledamot i bolagsstyrelse eller vara verkställande direktör. Sådant tillstånd kan emellertid beträffande styrelseledamöter inte beviljas mer än en tredjedel av det totala antalet. Ansökan om tillstånd att vara styrelseledamot beviljas i regel nordiska medborgare och medborgare från övriga EFTA-länder. Det kan nämnas, att något krav om viss tids vistelse i Finland icke uppställts som förutsättning för erhållande av tillstånd. Enligt praxis måste verkställande direktören vara bosatt i landet. Motsvarande kräves ej i fråga om styrelseledamot.

För att utlänning skall ha rätt att vara prokurist eller firmatecknare i aktiebolag fordras likaledes särskilt tillstånd av statsrådet. Ansökningar om dylikt tillstånd har hittills utan undantag beviljats medborgare i de nordiska länderna.

Enligt en särskild lag om andelslag — som kan sägas utgöra en form av ekonomisk förening — kan utlänning utan särskilt tillstånd vara stiftare av andelslag och även under samma förutsättningar som gäller i fråga om aktiebolag få tillstånd att vara styrelsemedlem, verkställande direktör eller prokurist i andelslag eller erhålla rätt att teckna dess firma. Någon ansökan om sådant tillstånd har hittills icke inlämnats.

Island

För att utlänning skall få inneha uppdrag som styrelseledamot eller verkställande direktör i aktiebolag krävs, att vederbörande är bosatt i Island. Dispens kan emellertid ges från denna bestämmelse. Under åren 1954—60 har dock inga ansökningar i detta avseende inkommit från nordiska länders medborgare.

Norge

Inga inskränkande bestämmelser gäller i Norge beträffande utlännings rätt att vara stiftare, direktör eller firmatecknare i aktiebolag.

För att utlänning skall ha rätt att vara ledamot i aktiebolags styrelse fordras tillstånd enligt koncessionslagen och, därest bolaget i fråga önskar driva handel, fordras även tillstånd enligt handelslagen. Tillståndsgivningen sker efter liberala principer, speciellt i fråga om nordiska medborgare.

Vidare innehåller den norska aktiebolagslagen en generell bestämmelse om att minst hälften av styrelseledamöterna skall vara bosatta i Norge och ha haft hemvist i landet under de två senaste åren. Det finns emellertid möjlighet att bevilja dispens från denna bestämmelse, vilket också skett vid en rad tillfällen.

Sverige

Enligt aktiebolagslagen skall stiftare av svenskt aktiebolag vara i Sverige bosatta svenska medborgare, till antalet minst tre. Från denna bestämmelse kan dispens icke ges.

Beträffande uppdrag som styrelseledamot eller styrelsesuppleant i aktiebolag gäller likaledes, att sådant uppdrag får innehas endast av i Sverige bosatt svensk medborgare. Tillstånd kan emellertid ges, att styrelsen till viss del, ej överstigande en tredjedel av hela antalet ledamöter, får bestå av utländska medborgare; dock föreskrives i regel, att utlänning icke får utses till ordförande i styrelse. För bifall till ansökan om sådant tillstånd uppställs enligt praxis krav på att bolaget har en viss ekonomisk stabilitet. Aktiekapitalets storlek får sålunda inte understiga 25 000 kronor. Detta krav upprätthålles emellertid inte i fråga om bolag, som ingår i en större utländsk koncern eller om utlänningen innehar näringsstillstånd i Sverige. Vidare förknippas enligt praxis tillstånden i regel med det villkoret, att styrelsen är beslutförlig, endast om minst två tredjedelar av de i beslutet deltagande är i Sverige bosatta svenska medborgare. Vid tillståndsgivningen förekommer icke något krav på att vederbörande utlänning skall vara bosatt i Sverige.

För bifall till ansökan beträffande styrelseledamot liksom övriga i fortsättningen nämnda funktioner i aktiebolag eller ekonomisk förening fordras, att vederbörande icke är uppenbart olämplig att inneha det ifrågasatta uppdraget.

I fråga om utlännings rätt att vara styrelseledamot i ekonomisk förening gäller huvudsakligen samma bestämmelser. I föreningslagen har dock dispensregeln icke begränsats till viss kvotdel av hela antalet styrelseledamöter. I praxis brukar emellertid — utom vad beträffar kapitalets storlek — uppställas samma krav som gäller för erhållande av motsvarande tillstånd enligt aktiebolagslagen.

Särskilt tillstånd erfordras likaledes för att utlänning skall få vara verkställande direktör. För bifall av ansökan om dylikt tillstånd uppställs i praxis krav på att utlänningen skall vara stadigvarande bosatt i Sverige. I några fall har undantag medgivits från denna regel, som gäller även för svenska medborgare. För erhållande av tillstånd har vidare enligt praxis uppställts samma krav beträffande aktiekapitalets storlek som gäller för styrelseledamot.

Tillstånd som firmatecknare meddelas regelmässigt utländsk medborgare under förutsättning, att denne eljest är behörig att teckna firma. Detta gäller både i fråga om aktiebolag och ekonomisk förening.

Sammanfattning

Indispensabla bestämmelser förekommer i Danmark beträffande stiftare och styrelseledamöter, i Finland med avseende på styrelseledamöter och i Sverige beträffande stiftare och styrelseledamöter. Några inskränkningar i rätten att vara stiftare förekommer ej i Finland och Norge och ej heller i rätten att inneha uppdrag som verkställande direktör i Norge. I samtliga dessa fall, där indispensabla förbud förekommer eller inskränkande bestämmelser saknas, äger sålunda dispensförfarandet ingen aktualitet. Några indispensabla regler gäller ej i Island.

Tabell 2, där en redovisning lämnats angående antalet ansökningar under de senaste åren av fysiska personer av nordisk eller EFTA-nationalitet om tillstånd att inträda i skilda funktioner i aktiebolag och ekonomiska föreningar, avser att ge en bild av praxis i de fall, där särskilt ansökningsför-

Tab. 2. Antal ansökningar av fysiska personer om tillstånd att inträda i skilda funktioner i aktiebolag och ekonomiska föreningar

Land	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960 (t. o. m. okt.)
<i>Nordiska medborgare</i>							
Danmark (verkst. dir.) ¹	5	18	4	2	4	9	5
Finland ²	51	49	37	53	50	45	51
styrelseledamot	30	33	25	39	36	32	44
verkst. dir.	14	9	11	10	10	9	7
firmatecknare	7	7	1	4	4	4	—
Norge (styrelseledamot) ³	5	4	9	18	23	34	29
Sverige ⁴	65	71	54	100	67	79	70
styrelseledamot	49	55	38	75	47	67	55
verkst. dir.	16	14	13	17	14	8	12
firmatecknare	—	2	3	8	6	4	3
Summa	126	142	104	173	144	167	155
därav avslag:	1	4	7	5	13	6	5
Norge (styrelseledamot)	—	—	1	—	9	6	4
Sverige	1	4	6	5	4	—	1
styrelseledamot	1	4	4	2	1	—	—
verkst. dir.	—	—	2	2	3	—	1
firmatecknare	—	—	—	1	—	—	—
<i>Medborgare i övriga EFTA-länder</i>							
Danmark (verkst. dir.) ¹	—	—	1	2	—	1	1
Finland ²	1	6	2	—	3	12	9
styrelseledamot	1	4	1	—	3	9	8
verkst. dir.	—	1	1	—	—	1	1
firmatecknare	—	1	—	—	—	2	—

Land	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960 (t. o. m. okt)
Norge (styrelseledamot) ³	—	3	1	4	2	4	2
Sverige ⁴	18	21	27	22	27	42	20
styrelseledamot	15	15	21	21	22	36	16
verkst. dir.	3	5	6	1	4	4	4
firmatecknare	—	1	—	—	1	2	—
Summa	19	30	31	28	32	59	32
därav avslag:	—	—	4	—	—	1	—
Sverige	—	—	4	—	—	1	—
styrelseledamot	—	—	2	—	—	1	—
verkst. dir.	—	—	2	—	—	—	—
<i>Totala antalet ansökningar</i>	145	172	135	201	176	226	187

¹ Indispensabla förbud beträffande stiftare och styrelseledamöter.

² Inga restriktioner beträffande stiftare.

³ Inga restriktioner beträffande stiftare, verkställande direktör och firmatecknare.

⁴ Indispensabla förbud beträffande stiftare.

farande tillämpas. Totalantalet sådana ansökningar per år har under tiden 1954—1959 i Danmark varierat mellan 4 och 18, i Finland mellan 39 och 57, i Norge mellan 5 och 38 och i Sverige mellan 81 och 122. I Island har under nämnda år inga ansökningar inlämnats. I Danmark och Finland har inga avslag förekommit, medan de i Norge varit högst 9 per år och i Sverige varierat mellan 1 och 10. De flesta av dessa avslag har sin grund i otillräckligt kapital. I Sverige har i tre fall, som avsåg att vara verkställande direktör, avslagen motiverats med att vederbörande ej varit bosatt i Sverige.

De ovan anförda siffrorna får emellertid bedömas mot bakgrunden av de regler, som gäller i respektive land. Statistiken torde vidare över huvud taget ge en ofullständig bild av de förhållanden, den skall spegla. Särskilt uppgifterna om antalet avslag får bedömas med stor försiktighet. Man måste bl. a. räkna med att fall förekommer, där sökanden tager tillbaka sin ansökan efter att ha erfarit, att förutsättningar för bifall saknas. Många sådana fall har säkerligen icke registrerats och har därmed icke kommit med i här föreliggande statistik.

Siffrorna torde emellertid som helhet klart visa, att i de fall, där dispensmöjligheter finns, praxis är mycket liberal.

Stockholm den 1 december 1960

Tilläggsförslag

om nordisk etableringsfrihet för enskilda företagare

(Väckt av Harras Kyttä)

Den gemensamma nordiska arbetsmarknaden har genomförts för anställda, medan för företagare alltjämt den grundsatsen gäller, att tillstånd av vederbörande lands myndigheter kräves för att få driva näring. Det kan ifrågasättas, om icke tidpunkten nu är kommen att vad angår enskilda personer, vilka huvudsakligen driver näring i form av hantverk och småhandel, öppna möjlighet till en fri arbetsmarknad på så sätt, att de får fritt etablera sig på samma villkor som gäller för landets egna invånare.

Jag föreslår därför,

att rådet rekommenderar regeringarna att genomföra en sådan etableringsfrihet för enskilda företagare.

Helsingfors den 17 januari 1961

Harras Kyttä

BILAGA

Utlåtande av Nordiska rådets juridiska niomannakommitté över tilläggsforslaget

Spørgsmålet om ligestilling af nordiske statsborgere med hensyn til adgangen til at drive næring behandledes allerede på rådets 1. session i forbindelse med det almindelige spørgsmål om retlig ligestilling af nordiske statsborgere (Sag nr. 7/1953).

Den på 1. session vedtagne rekommandation (nr. 7/1953), hvorefter det henstilledes til regeringerne at overveje mulighederne af fortsat at gennemføre praktiske og konkrete foranstaltninger til efterhånden at udjævne uligheden mellem statsborgere i vedkommende land og statsborgere fra andre nordiske lande, blev på 2. session fulgt op af et af den svenske regering fremsat forslag om større retlig ligestilling for nordiske statsborgere. I anledning af dette forslag vedtog rådet en rekommandation (nr. 26/1954), i hvilken det henstilledes til regeringerne, at der ved anvendelse af bestemmelserne om adgang for udlændinge til at drive næring, være bestyrelsesmedlemmer i aktieselskaber eller andre sammenslutninger etc. følges en sådan praksis, at kravet om længere tids ophold i landet for indrømmelse af sådan ret lempes for så vidt angående statsborgere i de nordiske lande.

Som det fremgår af regeringernes meddelelser angående rek. 26/1954 er den ved denne rekommandation tilsigtede liberalisering af praksis rent faktisk sket i vidt omfang. Yderligere er der i den norske håndværks- og handelslovgivning tilvejebragt dispensationshjemmel med hensyn til kravet om, at vedkommende næringsudøver skal være »innvåner av riket» d. v. s. have opholdt sig i Norge i 1 eller 2 år og fremdeles være bosat der.

Uanset den gennemførte liberalisering er retsstillingen fortsat den, at personer der ønsker at drive næring ved handel, håndværk og industri er henvist til at ansøge om særlig tilladelse hertil, såfremt de ikke har statsborgerret i vedkommende land. For Norges vedkommende stilles der ikke krav om statsborgerret men derimod om at den pågældende skal være »innvåner av riket» og selv om dette krav også må opfyldes af norske statsborgere har udenlandske statsborgere selvsagt vanskeligere herved end norske. Tilsvarende gælder med hensyn til det i Island stillede krav om 1 års ophold for den der vil drive handelsnæring.

Hvad angår adgangen til at indtræde som stifter, bestyrelsesmedlem, direktør o. s. v. i aktieselskaber, er de i de nordiske lovgivninger stillede krav om statsborgerret eller en vis tids ophold særlig egnede til at give udlændinge en mindre gunstig stilling end egne statsborgere, for så vidt som kravene ofte er indispensable.

Som af nimanndskomiteen tidligere anført (7:e sess., s. 1318) ville komi-

teen finde det ønskeligt om der i selve lovgivningerne blev gennemført en formel ligestilling af nordiske statsborgere, således at disse ikke i hvert enkelt tilfælde skulle være henvist til at søge dispensation fra et krav om statsborgerret.

Det foreliggende spørgsmål har af komiteen været drøftet med rådets økonomiske nimanudskud, Den nordiske Ministerkomité for økonomisk Samarbejde og Det nordiske økonomiske Samarbejdsudvalg på et møde i København den 10/12 1960. Som grundlag for drøftelserne var af samarbejdsudvalget udarbejdet et P.M. angående visse spørgsmål vedrørende forholdet mellem EFTA-konventionens bestemmelser om etableringsretten og Nordisk Råds behandling af næringslovgivningsspørgsmål [*se Sak D 10, Bilaga*]. Af den oversigt der heri blev givet fremgår, at der i de senere år kun i Sverige er forekommet tilfælde, hvor der er blevet nægtet statsborgere i andet nordisk land adgang til at drive næring, og at disse afslag i alt væsentligt har været begrundet i, at de pågældende ikke kunne stille en af de svenske myndigheder krævet sikkerhed for skatter m. m. Med hensyn til ansøgninger om tilladelse til at indtræde i aktieselskaber fremgår det af oversigten, at i de tilfælde, hvor der overhovedet er mulighed for dispensation fra kravet om statsborgerret, er praksis meget liberal.

Hvad angår spørgsmålet om retlig ligestilling af nordiske statsborgere inden for aktieselskabslovgivningen, må dette antages at ville komme frem i forbindelse med undersøgelserne angående en mere ensartet aktieselskabslovgivning. Herom henvises til *Sak A 8/1961* og komiteens udtalelse i anledning af denne sag. Retlig ligestilling af nordiske statsborgere inden for aktieselskabslovgivningen herunder med hensyn til adgangen til at være stifter, bestyrelsesmedlem o. s. v. i aktieselskab skal derfor ikke nærmere drøftes her.

På baggrund af de af regeringerne givne oplysninger om praksis med hensyn til at meddele dispensation fra krav om statsborgerret og længere tids ophold i landet, er det komiteens opfattelse, at man uden betænkelighed kan gennemføre fuld retlig ligestilling af nordiske statsborgere, for så vidt angår enkeltpersoners adgang til at drive næring. De næringer, som drives af enkeltpersoner i eget navn er sædvanligvis af ret beskedent omfang. Der er som oftest tale om håndværkere, småhandlende etc.

En sådan ordning vil ikke på noget væsentligt punkt bryde med den nuværende rent faktiske tilstand, og der kan ikke antages at være noget til hinder for, at nordiske statsborgere generelt fritages for kravet om statsborgerret, medens andre landes statsborgere henvises til at gå dispensationsvejen. Der er reelt set kun tale om at overføre det fællesnordiske arbejdsmarked, som jo også kun gælder for nordboer, til næringslivets område. På den anden side vil ordningen for nordiske statsborgeres vedkommende fjerne det irritationsmoment, der ligger i, at der i hvert enkelt tilfælde må indhentes en særlig dispensation, før vedkommende næring kan påbegyndes.

Gennemførelse af en sådan retlig ligestilling vil kræve lovhjemmel, men da de nordiske lande, bortset fra Norge, står over for en revision af deres

næringslovgivninger, vil dette spørgsmål naturligt kunne indgå i de overvejelser, der i øvrigt finder sted med henblik på denne revision. Den norske handels- og håndværkslovgivning har for forholdsvis kort tid siden været genstand for ændringer, og komiteen er opmærksom på, at det kan være forbundet med vanskeligheder at ændre denne lovgivning med det første. En ændring i retning af fuld formel og reel ligestilling af nordiske statsborgere vil dog efter komiteens opfattelse ikke kræve særlig omfattende forarbejder.

Komiteen skal herefter tillade sig at foreslå, at rådet vedtager en rekommandation till regeringerne om i vedkommende love at gennemføre retlig ligestilling af nordiske statsborgere for så vidt angår enkeltpersoners adgang til at drive næring ved handel, håndværk og industri.

Helsingfors, den 18. januari 1961

Holger Eriksen

Harras Kyttä

Erkki Leikola

Jon Leirfall

Olov Rylander

Formand

Meddelande

om rekommendation nr 29 1954 angående nordiska patent

(Överlämnat av Sveriges regering)

Vid möte i Oslo den 17 augusti 1954 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Sveriges regering (handelsdepartementet) meddelar den 7 december 1960 å *samtliga regeringars vägnar*:

De danska, finska, norska och svenska kommittéerna för nordiska patent ha sedan meddelande om kommittéernas verksamhet senast lämnades Nordiska rådet (se s. 1321—1322/1959; tidigare meddelanden se s. 1277—1279/1958, s. 1215—1217/1957, s. 1055—1056/1956 och s. 511—514/1955) avhållit ett gemensamt möte i Helsingfors den 16—21 november 1959 samt delegerademöten (s. k. ordförandemöten) i Oslo den 20—25 mars och den 18—24 maj 1960 samt i Stockholm den 29 augusti—3 september 1960. Föreliggande utkast till i allt väsentligt likalydande patentlagar för de nordiska länderna samt enhetliga tillämpningsföreskrifter till dessa ha underkastats vidare bearbetning och komplettering. Utarbetandet av motiv till de enskilda paragraferna i lagtexten har fortsatt, och motivutkast till ett flertal av de grundläggande bestämmelserna ha behandlats vid det sista av ovannämnda delegerademöten. Inom kommittéerna har enighet uppnåtts i de väsentliga sakfrågorna. Ett preliminärt förslag till gemensamt betänkande avses skola behandlas av kommittéerna under 1961.

Nästa gemensamma möte med kommittéerna för nordiska patent är avsett att hållas i Oslo i april 1961. Avsikten är att dessförinnan hålla ett delegerademöte i Köpenhamn i januari 1961.

Meddelande
om rekommendation nr 1/1955 angående nordisk lag-
stiftning rörande konfiskation

(Överlämnat av Norges regering)

Vid möte i Oslo den 16 mars 1955 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spørsmål.

Norges regering (Justis- og politidepartementet) meddelar den 24 augusti 1960 å samtliga regeringars vägnar:

Oversikter over gjeldende konfiskasjonsbestemmelser i lovgivningen er utarbeidet i Danmark, Finland, Norge og Sverige.

På det nordiske justisministermøtet i København 1960 ble det, i anledning av Nordisk Råds rekommandasjon nr 5/1956 om utvidelse af det strafferettslige samarbeid, vedtatt å nedsette et fast utvalg med en representant for hvert av de nordiske land. Utvalget skal dels forberede nordisk lovsamarbeid på strafferettens område, dels drøfte prinsipielle kriminalpolitiske emner som ikke direkte vedrører lovgivningsspørsmål. På justisministermøtet ble samtidig vedtatt at utvalget først skal beskjefte seg med forslaget om reaksjoner overfor psykisk abnorme lovovertridere, samt at den videre tilrettelegging av samarbeidet på grunnlag av Nordisk Råds rekommandasjon nr. 1/1955 om konfiskasjonslovgivningen overtas av utvalget, som vil undersøke mulighetene for å tilveiebringe større ensartethet i lovgivningen. Man håper med dette å ha oppfylt rådets rekommandasjon nr. 1/1955.

Meddelanden

om rekommendation nr 3/1955 angående en nordisk paviljonganläggning på Biennalen i Venedig

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 16 mars 1955 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Undervisningsministeriet) meddelar den 18 oktober 1960:

Ombygning og udvidelse af den danske biennalebygning er blevet tilendebragt så betids, at bygningen i sin nye skikkelse har kunnet tages i brug til udstillingen i 1960.

Danmark er, jfr. bilag til meddelelse om rekommendation nr. 3/1955 til Nordisk Råds 7. session 1959¹, fortsat i høj grad interesseret i et samarbejde med de øvrige nordiske lande på Biennalen, f.eks. med hensyn til fælles udstillingskommisariat, katalog, pressebureau, åbningshøjtidelighed m. v.

Finlands regering (undervisningsministeriet) meddelar den 5 december 1960:

För förverkligande av byggnadsprojektet har statsrådet 31. 8. 1960 utnämnt professor Aulis Blomstedt till Finlands representant i utställningspaviljongens byggnadskommission och meddelat den samnordiska biennalkommittén i Stockholm härom. Byggnadskommissionen har redan sammanträtt två gånger den ena gången i Stockholm och den andra i Oslo.

Islands regering (Menntamálaráðuneytið) meddelar den 20 januari 1961:

Som det fremgår af udvalgsbetænkning fra Nordisk biennialutredning (oktober 1959), blev det bestemt, at Island ikke ville deltage i opførelsen af en nordisk udstillingshal i Venezia, selv om det måtte blive vedtaget at rejse en sådan. Grunden til, at Island tog denne stilling, fremgår af et brev fra undervisningsministeriet til den islandske ambassade i Stockholm, dat. den 11. juni 1959: ambassadøren var Islands repræsentant i Nordisk biennialutredning.

I brevet står der blandt andet følgende:

¹ 7:e sess., s. 1328.

Overvejelse — — — af mulighederne af at udstille på Biennalen — — — har vist, at Island vil kunne få til afbenyttelse udstillingslokaler på meget fordelagtige vilkår. Der er også mange lande, både store og små, som deltager i Biennalen på den måde. Det synes at være utvivlsomt, at på den måde vil det være muligt at opnå det hovedformål, at fremvise islandsk kunst på udstillingen med betydeligt mindre omkostninger end deltagelse i opførelsen af den nordiske udstillingshal ville medføre. Med henblik på, at det endnu er langt fra, at vi herhjemme har skabt de ideale betingelser med hensyn til lokaler til kunstudstillinger, har man ikke ment, at der på nærværende tidspunkt findes et grundlag for at beslutte opførelsen af sådanne bygninger i udlandet.

Ministeriet forventer, at de, som står i spidsen for opførelsen af udstillingshallen, vil vise forståelse af Islands stilling i denne sag og gøre sig det klart, at den ikke skyldes en undervurdering af nordisk samarbejde.

Norges regering (Kirke- og undervisningsdepartementet) meddelar den 16 december 1960:

Den endelige innstilling fra regjeringenes ekspertutvalg i denne sak ble avgitt i oktober 1959. Planen forutsatte at byggingen av paviljongen skulle påbegynnes høsten 1960, slik at arbeidet kunne være fullført til Biennalen i 1962.

Byggeomkostningene for Norges vedkommende utgjør etter planen ca. kr. 350 000,—. Fra finsk og svensk side forelå det allerede i februar 1959 tilsagn om å stille til rådighet de nødvendige beløp av lotterimidler, mens utgiftene for Norges vedkommende måtte dekkes over statsbudsjettet.

På grunnlag av stortingsproposisjon nr. 125, 1959—60 ga Stortinget sitt samtykke til at Norge deltar i bygging av en nordisk paviljong i Venezia.

På Utenriksdepartementets budsjett for 1961 under kap. 117, post 7, har Stortinget i henhold til dette vedtak bevilget kr. 352 000,—.

Den norske representant i byggekomitéen er maleren Haakon Stenstad-vold, formann i Bildende kunstneres styre, som også var det norske medlem i ekspertutvalget for sakens utredning.

En kontrakt mellom de tre nordiske lands regjeringer og kommunen Venezia om bygging av den utpekte tomt vil bli undertegnet med det aller første.

Sveriges regering (ecklesiastikdepartementet) meddelar den 19 december 1960:

Sedan från ecklesiastikdepartementet senast lämnats meddelande rörande denna rekommendation (Nordiska rådets handlingar 1959, s. 1324 f.), har Nordisk biennalutredning avgivit sitt slutbetänkande (nämnda handlingar, s. 1326 f.) och avslutat sitt arbete.

Den 30 juni 1960 ställde svenska regeringen ett belopp av 130 000 kronor till förfogande av behållningen i lotterimedelsfonden att användas såsom ett första bidrag till Sveriges del i kostnaderna för en för Finland, Norge och Sverige gemensam paviljong på Biennalen i Venedig. Jämväl från Finland och Norge har medel anvisats för detta ändamål.

Samma dag uppdrog svenska regeringen åt byggnadsrådet Ulf Snellman att vara Sveriges representant i en byggnadskommitté för uppförande av nämnda paviljong. Från norsk sida har för samma ändamål förordnats konstnären Håkon Stenstadvold och från finsk sida professorn Aulis Blomstedt. Kommittén konstituerade sig den 7 oktober 1960 och antog benämningen Byggnadskommittén för nordisk biennialpaviljong. Snellman utsågs därvid till kommitténs ordförande.

Ecklesiastikdepartementet anhöll den 12 juli 1960, att utrikesdepartementet ville dels uppdraga åt lämplig person att å Sveriges vägnar tillsammans med motsvarande ombud för Finlands och Norges regeringar teckna kontrakt med staden Venedig angående upplåtelse av tomtmark för paviljong, dels ock — enär Sverige utsetts till koordinerande land för denna fråga — föranstalta om träffande av avtal med Finland och Norge rörande den framtida fastighetsmässiga förvaltningen av ifrågavarande paviljong.

Kommittén har utsett arkitekten Sverre Fehn och ingenjören Arne Neegård till arkitekt respektive byggnadsteknisk konsulent för byggnadsföretaget. Fehn och Neegård har under hösten 1960 för ändamålet besökt Venedig.

Åt t. f. budgetsekreteraren Göran Göransson har uppdragits att vara sekreterare åt byggnadskommittén.

Byggnadsarbetena beräknas påbörjas under sommarhalvåret 1961. Paviljongen avses tagas i bruk till 1962 års biennial.

Meddelanden

om rekommendation nr 5/1955 angående tullättnader vid tillfällig införsel av anläggningsmaskiner m. m.

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 16 mars 1955 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Finansministeriet) meddelar den 24 juni 1960:

I den danske toldlov af 28. januar 1959, § 185, punkt 4, er der hjemmel til at yde godtgørelse af told ved genudførsel af anlægsmateriel, således at godtgørelsesbeløbet nedsættes med 5 pct. af toldbeløbet for hver måned eller del deraf, der er forløbet efter materiellets indførsel.

Den pågældende paragraf har følgende ordlyd:

Godtgørelse af told kan ydes i nedennævnte tilfælde:

4. ved genudførsel af materiel, der har været indført til midlertidig brug ved udførelse af anlægsarbejder og lignende arbejder, samt ved genudførsel af specielle måleapparater, der har været indført til midlertidig anvendelse ved afprøvning af kabelanlæg, maskinanlæg o. lign. under forudsætning af, at det omhandlede materiel m. m. udelukkende har været anvendt som anført. Godtgørelsesbeløbet nedsættes med 5 pct. af toldbeløbet for hver måned eller del deraf, der er forløbet efter materiellets indførsel i toldområdet;

Finlands regering (finansministeriet) meddelar den 5 december 1960:

Sedan Nordiska rådets session i Stockholm år 1959 har frågan icke avancerat i Finland. Frågan är fortsättningsvis föremål för beredning, och ett slutligt ställningstagande till rekommendationen kommer att ske i samband med att i tullstyrelsen uppgöres förslag till vissa andra ändringar i tullagstiftningen. Tullstyrelsen har i allmänhet vid uppgörandet av förslag till ändringar i tullagen strävat efter att tillämpa de förslag, som omfattades av det tulltekniska utskott, som arbetade i samband med utredningen av det nordiska ekonomiska samarbetet, till vilket område även denna fråga är att hänföra.

Norges regering (Finans- og tolldepartementet) meddelar den 29 november 1960:

Ved avgjørelse av 3. juni 1958 er det gjennomført en praksis som går ut på at en tilstår refusjon med 50 % av tollen for større anleggsmaskiner som har vært nyttet midlertidig her i landet og som returneres innen 2 år etter fortollingen.

Denne praksis vil antakelig i de fleste tilfelle være gunstigere for importørene enn en ordning med 5 % reduksjon i refusjonsbeløpet (tollbeløpet) for hver måned som er forløpet fra innførselen. Maskiner som midlertidig importeres til bruk for større anlegg, blir nemlig sjelden returnert innen 10 måneder etter innførselen.

Noen vesentlige tollettelser ut over gjeldende praksis finner en for tiden ikke å kunne tilrå. På den annen side vil en overveie å gå over til det sistnevnte system hvis det er et sterkt ønske om å få helt ensartede regler på dette område i de nordiske land.

Sveriges regering (finansdepartementet) meddelar den 13 december 1960:

Såsom framgår av svenska regeringens (finansdepartementets) meddelanden den 31 juli 1958 och den 25 augusti 1959 genomfördes i samband med 1958 års nya tulltaxa även vissa ändringar i tulltaxeförordningen. Frågan om en mera fullständig revision av tulltaxeförordningen, innefattande även det nu ifrågavarande förslaget, ansågs däremot böra anstå tills vidare, eftersom åtskilliga spørsmål var eller kunde väntas bli föremål för vidare utredning inom Nordiska ekonomiska samarbetsutskottet (jfr prop. nr 128/1958).

Den 13 maj 1960 har utfärdats ny tulltaxeförordning och förordning om vissa ändringar i tullrestitutionsförordningen. Enligt dessa bestämmelser har förut gällande föreskrifter om tullfrihet för anläggningsmaskiner ersatts med ett system med reducerad tullrestitution. Detta system innebär, att tull erlägges för varorna i vanlig ordning vid införseln, men att, då de utföres efter användningen, restitution av tullen äger rum efter reducering med hänsyn till den tid, under vilken varorna brukats inom landet.

Meddelande
om rekommendation nr 12/1955 angående revision av
den nordiska äktenskapslagstiftningen

(Överlämnat av Danmarks regering)

Vid möte i Oslo den 16 mars 1955 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Justitsministeriet) meddelar den 29 november 1960 å samtliga regeringars vägnar:

I dagene den 5. til den 8. april 1960 afholdt de nordiske ægteskabsudvalg et fællesnordisk møde i København. Finland, hvis udvalg formelt er opløst, deltog ved en observatør. Under mødet blev forskellige foreløbige udkast til lovændringer gennemgået og drøftet. Der forventes afholdt nyt fællesnordisk møde i begyndelsen af 1961.

Herudover er arbejdet fortsat i de nationale udvalg.

Meddelanden

om rekommendation nr 16/1955 angående samarbete beträffande trafiklagstiftningen

(Överlämnade av Danmarks och Finlands regeringar)

Vid möte i Oslo den 16 mars 1955 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spørsmål.

Danmarks regering (Justitsministeriet) meddelar den 29 november 1960 å *samtliga regeringars vägnar*:

Efter svensk förslag har regeringerne i Danmark, Finland, Norge og Sverige besluttet at nedsætte en komité bestående af 2 eksperter fra hvert land med det formål at udarbejde et forslag til en fælles vejtrafiklovgivning. Forslaget skal omfatte såvel fælles færdselsregler som regler om motorkøretøjers udstyr samt vejafmærkning, trafiksignaler og lignende.

Ved et møde i Oslo den 15. og 16. september 1959 mellem sagkyndige fra de fire lande vedrørende køretøjers konstruktion og tekniske udstyr har der fundet fortsatte drøftelser sted af en række aktuelle tekniske spørgsmål af fælles interesse for de nordiske lande.

Den i meddelelsen til rådets 7. session (se 7:e sess., s. 1342) omtalte svenske betænkning af 27. april 1959 om cykler med hjælpemotor har resulteret i »Kungl. Maj:ts förordning» af 5. maj 1960 om »mopeder». Der består fortsat en række forskelligheder i reglerne om cykler med hjælpemotor i de nordiske lande, men det må forventes, at den ekspertkomité, der vil blive nedsat i overensstemmelse med ovennævnte svenske forslag, vil tage spørgsmålet om samordning af disse regler op til overvejelse.

Om arbejdet inden for Nordisk Samfærdselskomité henvises til komitéens beretning [se Sak C 4].

Finlands regering (ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena) meddelar den 5 december 1960:

att ministeriet den 16 november 1960 meddelat kungl. kommunikationsdepartementet sin positiva inställning till samarbete på ifrågavarande område av lagstiftningen samt att ministeriet bland sina tjänstemän utsett överingenjören Mikael Tötterman och regeringssekreteraren Mauno Satuli till sina representanter.

Koordinerande organ för ifrågavarande lagstiftning är danska regeringen.

I Sverige har Kungl. Maj:t den 9 december 1960 beslutat ge innehavare av ett på Island utfärdat och där gällande körkort för motorfordon samma förmåner vid förvärv av svenskt körkort, som gäller innehavare av danska, norska och finska körkort enligt kungörelsen den 12 oktober 1956 (nr 524) om rätt för person, som i främmande stat äger framföra motorfordon, att erhålla körkort utan att undergå förarprov.

*BILAGA 1***Skrivelse från Nordisk union för alkoholfri trafik (NUAT) till Nordiska rådet angående förenhetligande av den nordiska trafiklagstiftningen**

Den 3 februari 1955 antog Nordiska rådet en rekommendation innebärande, att regeringarna i Danmark, Island, Norge och Sverige måtte upprätthålla fortlöpande samarbete beträffande trafiklagstiftningen. De i rekommendationen berörda frågorna hänsköts till Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdse l m. m.

Denna kommitté avgav den 9 september 1955 ett betänkande. Till grund för betänkandet låg den danska »færdselloven» av den 24 maj 1955, den svenska vägtrafikförordningen av den 28 september 1951 med däri den 3 juni 1955 gjorda ändringar, ett den 5 januari 1955 i Norge framlagt förslag till nya allmänna trafikregler samt ett i Finland utarbetat förslag till förordning om vägtrafik ävensom i vissa delar den i landet nu gällande bilförordningen.

Vid det studium av trafikbestämmelserna, som Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdse l m. m. företog, klarlades, vilka avsnitt i bestämmelserna som är av väsentlig betydelse för ernående av en så vitt möjligt säker och smidig vägtrafik mellan de nordiska länderna. Kommittén sökte också utröna, vilka olikheter som var mest framträdande och som kunde betecknas som särskilda otrygghetsmoment i den nordiska samtrafiken.

Även när det gäller den speciella trafiknykterhetsfrågan, har ett nordiskt samarbete förekommit. År 1955 avgavs ett betänkande angående enhetliga nordiska trafiknykterhetsbestämmelser av den för ändamålet tillsatta nordiska parlamentariska kommittén. När denna fråga togs upp till gemensam nordisk prövning, förelåg olika utredningar i både Danmark, Norge och Sverige. De danska, norska och svenska delegerade enade sig om en huvudregel angående de promillegränser, vid vilka straffbar rattonykterhet respektive rattfylleri skulle anses föreligga. Det förslag som avgavs har inte realiserats i något av de länder, som deltog i utredningsarbetet. Däremot har trafiknykterhetslagstiftningen sedan 1955 reviderats i samtliga nordiska länder utom Finland.

Under den tid som gått, sedan Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdse l m. m. avgav sitt betänkande nr 11 och Nordiska parlamentariska trafiknykterhetskommitténs betänkande avgavs, har trafiken över de nordiska gränserna avsevärt ökat. Bilexpansionen i samtliga nordiska länder har naturligtvis bidragit till den ökade resefrekvensen. Ungefär hälften av alla resande över de svenska gränserna kom år 1959 med bil

eller annat motorfordon, varvid 2,7 milj. motorfordon med 8,6 milj. resande passerade de svenska landgränserna och 0,6 milj. motorfordon icke-landgränser.

De prognoser, som lämnats om den framtida gränspasseringen med motorfordon, har i allmänhet varit försiktigt hållna. Således har för 1960 för Sverige antalet gränspasseringar angetts till 2,6 milj. motorfordon, ett antal som överträffades redan 1959. Prognoserna för 1970—80 förutser 7 milj. gränspasseringar per år.

Detta skulle motsvara ett bilbestånd av 5,6 milj. i Nordens länder eller en genomsnittlig motorfordonstäthet av cirka 1 bil per 4 inv. Denna siffra torde inte vara någon orimlighet men förefaller väl låg, om man sträcker sig cirka 15 år. Håller man sig emellertid till de uppgjorda prognoserna, kan man räkna med att antalet gränspasseringar år 1975 kommer att uppgå till omkring 7 milj. motorfordon och ungefär 30—40 milj. personer.

Dessa siffror ger en klar bild av den ökande intensiteten i den trafik, vi har att vänta över gränserna mellan de nordiska länderna. Kravet på enhetliga nordiska trafikregler framstår därför ytterst angeläget, om man som bakgrund håller prognoserna om den väntade trafikökningen.

I samband med det ökade trafikutbytet måste man räkna med ökade trafikrisker, som har sitt upphov i olikheterna i de nordiska trafiklagstiftningarna. Olikheterna är trots ansträngningar att samordna reglerna fortfarande så stora, att det finns skäl anta, att trafiksäkerheten i inte ringa grad äventyras härav. Att undanröja de risker, trafiken erbjuder på grund av olikheterna i reglerna, torde vara en bjudande plikt för våra nordiska myndigheter och trafikvårdande organ. Den farligaste olägenheten är utan tvekan vänstertrafiken i Sverige och högerkörningen i övriga nordiska länder. Sverige ligger mitt i Norden med länder runt omkring, som alla har högertrafik. Detta innebär, att danskar, norrmän och finnländare vid besök i Sverige och svenskar på besök i övriga nordiska länder måste ställa om sig beträffande trafikriktningen. Norrmän, som kör till Danmark eller genom Sverige till Finland, danskar på besök i Norge eller Finland måste ställa om sig två gånger under varje enkelresa, från höger till vänster vid genomfarten i Sverige och sedan till höger igen, när de lämnar Sverige. Olyckskrönikorna från trafiken har redan visat, vilka risker de olika trafikriktningarna i de nordiska länderna innebär.

De olika hastighetsreglerna skapar också förvirring. I Norge finns en generell hastighetsbegränsning till 70 km/tim. Denna bestämmelse saknar motsvarighet i övriga nordiska länder. Däremot finns i såväl Sverige som Norge en generell fartgräns i tätorter. I Sverige är denna gräns satt till 50 km/tim och i Norge till 40 km/tim. I Finland har de flesta tätorter en fartbegränsning vid 50 km/tim, under det att det i Danmark inte finns någon generell bestämmelse, utan polischef i städer och samhällen bestämmer om hastighetsbegränsningar.

Den i Sverige rådande obligatoriska stopplikten före infart på huvudled motsvaras icke av liknande regler i övriga nordiska länder, såvida inte

stoppskylt är uppsatt. T. ex. i Norge förekommer stoppskylten endast sparsamt, och detta kan lätt förvirra begreppen för svenska bilister, som färdas på en norsk huvudled.

Spärrlinjerna på vägarna har också olika innebörd i de nordiska länderna. I Sverige kan en bilist under vissa omständigheter köra om vid heldragen spärrlinje, medan samma sak är straffbar i t. ex. Norge.

Den i den svenska vägtrafikförordningen föreskrivna obligatoriska omkörningssignalen saknar motsvarighet i övriga nordiska länder. Där skall signal vanligtvis endast ges för att varna vid fara.

Filkörningsreglerna företer också betydande olikheter, och vid jämförelse mellan de i Sverige och Norge gällande bestämmelserna konstateras, att olikheterna är så stora, att verkliga trafikrisker uppstår, om en svensk och en bilist från nordiskt grannland färdas i bredvidliggande filer.

Också parkeringsreglerna företer stora olikheter. Den i Sverige använda skylten för stoppförbud, som inte ens tillåter av- och påstigning, har i Norge endast en varnande innebörd, och det är den under skylten angivna texten, som skall åtlidas.

En annan parkeringsbestämmelse, som vållar irritation, är den i Sverige gällande s. k. tiometersregeln vid gatukorsningar. I Norge är motsvarande bestämmelse endast 4 meter.

Beträffande trafiknykterhetsfrågan har en viss samordning av lagstiftningen skett, sedan Island, Norge och Sverige har en straffbarhetsgräns vid 0,5 promille alkohol i blodet. Danmark och Finland har ej knutit fast sin strafflagstiftning vid någon fixerad alkoholkoncentration i blodet. Trots att tre länder har samma undre straffbarhetsgräns, företer dock trafiknykterhetslagstiftningen i de skilda länderna stora olikheter.

Det anförda får inte uppfattas som någon fullständig katalog över de olikheter, som råder i den nordiska trafiklagstiftningen, utan vill närmast exemplifiera några av de olikheter, som råder och som kan äventyra trafiksäkerheten. Exempelen är tillräckligt många för att visa nödvändigheten av att ett målmedvetet arbete upptas av de nordiska länderna för att försöka nå fram till enhetliga nordiska trafikregler.

Nordisk union för alkoholfri trafik (NUAT), som är ett samarbetsorgan för de helynktra motororganisationerna i Norden med ett samlat medlemsantal på över 250 000, har alltsedan sin tillkomst 1934 på olika sätt verkat för en samordning av trafikreglerna i Norden. NUAT har funnit det angeläget att fästa Nordiska rådets uppmärksamhet på de olikheter, som alltfört är rådande i trafiklagstiftningen och hemställer, att Nordiska rådet vid sitt nästkommande möte tar upp frågan om enhetliga trafikregler i de nordiska länderna till diskussion och för problemens praktiska lösande tillsätter ett särskilt organ med uppgift att framlägga förslag till sådana ensartade bestämmelser.

Oslo och Stockholm den 3 juni 1960

Sigurd Johansen

Kontorsjef
President

Rune Andréasson

Direktör
Generalsekret.

C. W. Carlsson

Direktör
Styrelseledamot

*BILAGA 2***Kommitténs för gemensam nordisk vägtrafiklagstiftning sammansättning**

Kommittén för gemensam nordisk vägtrafiklagstiftning har följande sammansättning:

- Danmark: Danmark: Kontorchef Robert Dam, Justitsministeriet.
Civilingenjör Aage Andersen, Veidirektoratet.
- Finland: Överingenjören Mikael Tötterman, ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena.
Regeringssekreteraren Mauno Satuli, ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena.
- Norge: Byråsjef Rolf Torgersen, Justis- og politidepartementet.
Øveringenjör Arne Grotterød, Vegdirektoratet.
- Sverige: Avdelningschefen G. von Sydow, kommunikationsdepartementet (ordförande).
Revisionssekreteraren W. Stoltz, nedre justitierevisionen.

Kommitténs sekreterare är byrådirektören Nils H. J. Egedal, statens biltrafiknämnd, Sverige och som expert fungerar direktören Sten Hagar dt, Kungl. automobil klubben, Sverige.

Meddelande

om rekommendation nr 5/1956 angående utvidgning av det straffrättsliga samarbetet

(Överlämnat av Sveriges regering)

Med godkännande av presidiets i skrivelse den 28 februari 1956 gjorda förslag har regeringarna enats om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Sveriges regering (justitiedepartementet) meddelar den 6 december 1960 å *samtliga regeringars vägnar*:

Det samnordiska utredningsarbetet rörande den i förevarande rekommendation ingående delfrågan (punkt 3) om verkställighet av frihetsstraff i annat nordiskt land och därmed sammanhängande spörsmål (se senast meddelande till Nordiska rådets 7:e session, s. 1347) har fortsatt. Vid ett möte i Oslo i november 1960 blev de gemensamma överläggningarna i frågan i det närmaste slutförda. Förslag till erforderlig lagstiftning beräknas kunna framläggas av de delegerade i början av 1961.

Beträffande härefter de önskemål om utvidgat samarbete på straffrättens område i övrigt, som kommit till uttryck inom Nordiska rådet vid behandlingen av förevarande rekommendation, kan här anföras att, på initiativ av 1959 års nordiska justitieministermöte, våren 1960 en kommitté med en ledamot från varje land (Danmark, Finland, Norge och Sverige) tillsattes med uppdrag att närmare överväga 1. formerna för ett framtida nordiskt lagsamarbete på straffrättens område, 2. vilka straffrättsliga lagstiftningsfrågor som i första hand bör upptagas till samnordisk behandling samt 3. huruvida de 1948 inledda nordiska kriminalvårdskonferenserna (straffrättskonferenserna) bör fortsätta och, därest så befinnes vara fallet, i vilka former. Efter gemensamma överläggningar rörande nämnda spörsmål i Köpenhamn i maj 1960 slutförde kommittén sitt uppdrag med att den 24 maj 1960 avlämna betänkandet »Nordisk samarbejde på strafferettens område» med förslag i saken. Betänkandet åtföljer detta meddelande såsom bilaga [*se Tillägg*].

I syfte att de förslag till vidgat samarbete inom strafflagstiftningen och kriminalpolitiken, vari nyssnämnda betänkande utmynnar, skall kunna fullföljas har, i enlighet med överenskommelse vid nordiska justitieministermötet i juni 1960, numera tillsatts en permanent samnordisk kommitté med

uppdrag att dels förbereda nordiskt samarbete på straffrättens område och dels överlägga om principiella kriminalpolitiska frågor utan omedelbar betydelse ur lagstiftningssynpunkt. Varje land skall i kommittén vara företrädd av en ledamot. Vid behov må särskilda sakkunniga tillkallas att deltaga i kommitténs arbete.

Den i Sveriges regerings meddelande nämnda permanenta samnordiska kommittén för nordiskt straffrättsligt och kriminalpolitiskt samarbete har samma sammansättning som den i juni 1959 tillsatta kommittén för utredning av formerna för nordiskt straffrättsligt samarbete (se nedan).

TILLÄGG

Nordisk samarbejde på strafferettens område

(Indstilling afgivet af den af de nordiske justitsministre nedsatte komité)

I. Komitéens nedsættelse

På det nordiske justitsministermøde i Stockholm i juni 1959 blev det besluttet at nedsætte en komité med en repræsentant for hvert af de nordiske lande til at overveje

1. formerne for et fremtidigt nordisk lovsamarbejde på strafferettens område,

2. hvilke strafferetlige lovgivningsspørgsmål der i første række bør tages op til fællesnordisk behandling, og

3. hvorvidt de nordiske strafferetskonferencer, der indledtes i 1948, fortsat bør afholdes, og i bekræftende fald under hvilke former dette bør ske.

Til medlemmer af komiteen har justitsministerierne udpeget:

Danmark: Professor, dr. jur. Knud Waaben.

Finland: Lagstiftningsrådet Östen Elfving.

Norge: Sorenskriver Ole F. Harbek.

Sverige: Lagbyråchefen Bengt Hult.

Komiteen har afholdt møde i København den 23.—24. maj 1960.

II. Det tidligere nordiske samarbejde på strafferettens område

A. Der har gennem lang tid bestået en nær kontakt mellem kriminalister i de nordiske lande, specielt gennem kriminalistforeningerne (tidsskrift, årbog, årsmøder og nordiske møder). Dette samarbejde har mere taget sigte på udveksling af erfaringer og synspunkter end på tilvejebringelse af ensartethed i retsregler og praksis.

B. En række centrale strafferetlige problemer, specielt af kriminalpolitisk karakter, har været genstand for drøftelse på de strafferetskonferencer, som

på svensk initiativ blev indledet i 1948. Der har i årene 1948—1956 været afholdt 10 konferencer med følgende forhandlingsemner:

1. 1948, Stockholm: Forholdsregler mod ungdomskriminalitet. Betinget dom og tiltalefrafald.
2. 1948, Oslo: Betingede domme.
3. 1949, København: Rettighedsfortabelse som følge af straf. Strafferegistre og straffeattester.
4. 1950, Helsingfors: Anstaltsbehandling af kriminelle unge. Tilvejebringelse af ensartethed i de nordiske landes kriminalstatistik.
5. 1950, Reykjavík: Bødestrafpen. Kriminalpolitiske synspunkter med hensyn til skadeserstatning. (Konfiskation var på dagsordenen, men nåede ikke at blive behandlet.)
6. 1951, Stockholm: Psykisk unormale lovovertrædere.
7. 1952, København: Betingede domme.
8. 1954, Oslo: Unge lovovertrædere, specielt aldersgruppen 18—20 år.
9. 1955, Stockholm: Behandling i ungdomsfængsel. Efterforsorg for prøveløsladte.
10. 1956, Helsingfors: Organisationen af den børneforsorgsmyndighed, som træffer afgørelse vedrørende unge i aldersgruppen 15—17 år.

Disse konferencer har ikke haft til hovedformål at forberede ensartethed i lovgivningerne, men en række af emnerne har haft tilknytning til igangværende reformovervejelser i flere af de nordiske lande, og forhandlingerne har ofte været præget af ønsket om at finde frem til fælles retningslinier. Konferencerne har været et betydningsfuldt element i det nordiske kriminalistiske samarbejde.

C. Hertil kommer det samarbejde, der i de senere år har fundet sted med udgangspunkt i de nordiske justitsministermøder og Nordisk Råds virksomhed.

Dette samarbejde har i første række taget sigte på at løse aktuelle fællesnordiske spørgsmål vedrørende undersøgelse og fuldbyrdelse i straffesager, herunder visse lovgivningsspørgsmål. Det drejer sig om følgende emner:

1. Den skandinaviske konvention og dermed sammenhængende lovgivning af 1948 om fuldbyrdelse af bødestraf m.v. pålagt i andet nordisk land.
2. Den nordiske protokol af 1957 om retshjælp i civile og kriminelle sager.
3. Den nordiske udleveringslovgivning, som for tiden søges gennemført.
4. a. På det nordiske justitsministermøde i 1953 blev det vedtaget at tage bl. a. følgende spørgsmål op til fællesnordisk behandling:
 - 1°. Udvidelse af domstolenes jurisdiktionkompetence med hensyn til lovovertrædelser begået af personer, der er statsborgere i et andet nordisk land.
 2. Tilvejebringelse af en ordning, hvorefter frihedsstraf og tilsyn, der er idømt i et nordisk land, kan fuldbyrdes i et andet nordisk land.
- b. Nordisk Råd henstillede i rekommandation nr. 5/1956 till regeringerne at fortsætte og udbygge samarbejdet på det strafferetlige område. Af forarbejderne till rekommandationen fremgår, at denne tager sigte dels på de ovenfor under a. nævnte to spørgsmål, dels på spørgsmålet om retshjælp på

undersøgellesstadiet i straffesager (afhøring af vidner og tiltalte, forkyndelse m.v.).

c. I sin rekommandation nr. 25/1958 vedrørende udlevering har Nordisk Råd henstillet til regeringerne at overveje forskellige foranstaltninger med henblik på at effektivisere samarbejdet mellem landenes politi- og anklagemyndigheder.

d. Med udgangspunkt i de ovenfor under a.—c. nævnte vedtagelser foregår der for tiden nordiske drøftelser — overvejende på departementalt plan — vedrørende dels spørgsmålet om samarbejde med hensyn til fuldbyrdelse af straf og tilsyn, dels det i Nordisk Råds rekommandation nr. 25/1958 omhandlede spørgsmål (retshjælp m.v.). Drøftelserne vedrørende straffuldbyrdelse kan ventes afsluttet i den nærmeste fremtid, medens behandlingen af retshjælpsspørgsmålet befinder sig på et indledende stadium. Under behandlingen af dette sidstnævnte emne er bl. a. inddraget følgende spørgsmål:

- 1°. Domstolenes jurisdiktionskompetence, jfr ovenfor under a. og b.
- 2°. Spørgsmålet om, i hvilket land en lovovertrædelse bør forfølges, hvis flere landes domstole har jurisdiktionskompetence.
- 3°. De særlige problemer vedrørende love, hvis anvendelsesområde efter en fortolkning anses for territorielt begrænsede, herunder navnlig problemer vedrørende færdselslovgivningen.

5. Det er ovenfor nævnt, at det samarbejde, som har haft sit udgangspunkt i justitsministtermødernes og Nordisk Råds beslutninger, overvejende har angået fællesnordiske spørgsmål vedrørende undersøgelse og fuldbyrdelse i straffesager. Dette gælder dog ikke Nordisk Råds rekommandation nr. 1/1955, hvori det henstilledes til regeringerne at undersøge mulighederne for gennemførelse af større ensartethed i de nordiske landes regler om konfiskation. Denne rekommandation vedrører et nordisk lovsamarbejde af den type, som komiteen navnlig har beskæftiget sig med, og spørgsmålet, der endnu ikke har været genstand for nærmere behandling, er nævnt nedenfor blandt de emner, der må anses for velegnede til at tages op til drøftelse.

III. Bemærkninger vedrørende komiteens kommissorium

Komiteens kommissorium omfatter tre spørgsmål: 1. organisationen af et nordisk lovsamarbejde, 2. valget af egnede emner for et sådant samarbejde og 3. spørgsmålet om kriminalretskonferencernes fortsættelse.

Komiteen forstår kommissoriet således, at det i første række tager sigte på spørgsmålet om et samarbejde med henblik på tilvejebringelse af ensartede regler i de nordiske landes straffelove, eller med andre ord et samarbejde, der ville være en parallel til det nordiske lovsamarbejde på civilrettens område, som har fundet sted gennem flere årtier. Man har imidlertid også at burde afgive indstilling vedrørende spørgsmålet om et bredere nordisk kriminalpolitisk samarbejde.

De under 1—3 nævnte spørgsmål er naturligvis nøje sammenhængende, idet en stillingtagen til de organisatoriske muligheder bl. a. beror på, hvilke

opgaver man finder egnede til behandling på nordisk plan. Af praktiske grunde er de tre spørgsmål dog holdt adskilt i det følgende.

IV. Organisationen af et nordisk lovsamarbejde

Komiteen er af den opfattelse, at der bør oprettes et permanent sagkyndigt organ (en nordisk strafferetskomité) med den nedenfor i afsnit V angivne arbejdsopgave.

Komiteen finder det meget betydningsfuldt for effektiviteten og koordinationen af det nordiske strafferetlige samarbejde, at dette i vidt omfang søges koncentreret på et permanent organ.

1. Med hensyn til den foreslåede komité's sammensætning finder man, at den bør omfatte højst 3 medlemmer fra hvert af landene. Hvis komiteen skal kunne arbejde effektivt, bør den ikke være for stor, men hensynet til en tilstrækkelig bred repræsentation af den strafferetlige sagkundskab taler måske på den anden side for, at hvert land udpeger 3 delegerede, således at komiteen får 12 medlemmer. Det er dog næppe påkrævet, at alle komiteens medlemmer deltager i samtlige fællesnordiske møder. Ved visse spørgsmåls behandling kan det være nødvendigt at supplere komiteen med repræsentanter for en speciel sagkundskab, f.eks. politi, fængselsvæsen eller retspsykiatri.

Medlemmerne vil få en dobbelt opgave. De skal dels deltage i de nordiske drøftelser, dels virke som kontaktnænd i forhold til vedkommende justitsministerium, siddende kommissioner m.v. inden for det land, der har udpeget dem. For så vidt angår Danmark og Norge, der har permanente straffelovskommissioner, vil det være naturligt, at disse kommissioner bliver repræsenteret i den nordiske komité.

2. Med hensyn til arbejdsformen skal man bemærke, at allerede økonomiske hensyn tilsiger, at en væsentlig del af medlemmernes arbejde må udføres på nationalt plan, d. v. s. som en forberedelse af komiteens møder.

Der bør næppe træffes faste aftaler om, hvor ofte der skal afholdes fællesnordiske møder. Dette må først og fremmest afhænge af, hvad justitsministrene og komiteen finder hensigtsmæssigt under hensyn til forhandlingsemnernes beskaffenhed.

De nordiske lande bør skiftes til at være værtsland for møderne. Ordførerskabet ved møderne bør tilkomme værtslandet.

Det vil være af stor betydning, at der mellem møderne er en nær skriftlig kontakt mellem medlemmerne. Der bør således ske udveksling af undersøgelsesmateriale, statistik, lovudkast o. s. v. og eventuelt af resumeer af de forhandlinger, der finder sted i de enkelte lande. I hvert land bør et af medlemmerne udpeges som kontaktperson.

Det vil ikke være hensigtsmæssigt på forhånd at fastlægge en detaljeret arbejdsform for den nordiske komité. Mange spørgsmål vil bedst kunne løses på grundlag af de erfaringer, som indvindes under det praktiske arbejde. Det skal dog fremhæves, at et nordisk strafferetligt samarbejde efter de her skitserede retningslinier vil kræve væsentlig mere intensive og effektive praktiske arbejdsformer, end det var muligt at nå frem til under

den organisationsform, der lå til grund for strafferetskonferencerne i årene 1948—1956.

V. Den nordiske strafferetskomité's arbejdsopgaver

1. Almindelige retningslinier

a. Det vil næppe være hensigtsmæssigt at formulere et nordisk samarbejdsorgans opgave så snævert, at den kun omfatter drøftelse og forberedelse af ensartet lovgivning. For en realistisk betragtning stiller det sig antagelig således, at mulighederne for i en nærmere fremtid at nå frem til ensartede lovtekster vedrørende centrale strafferetlige spørgsmål er ret begrænsede. Dette er imidlertid intet afgørende argument imod at indlede et fast nordisk lovsamarbejde på strafferettens område. Selv om et sådant samarbejde kun i begrænset omfang skulle føre til ensartede lovregler, kan det på andre måder få stor betydning for strafferettens udvikling i de nordiske lande. Den udveksling af erfaringer og synspunkter vedrørende kriminalpolitiske og andre spørgsmål, som vil finde sted under samarbejdets forløb, vil have stor værdi for de enkelte lande og er i virkeligheden den nødvendige forudsætning for på længere sigt at opnå et strafferetligt retsfællesskab.

b. Som følge af det her anførte er komiteen af den opfattelse, at det nordiske udvalgs arbejdsopgaver også bør omfatte drøftelse af sådanne principielle kriminalpolitiske emner, som ikke direkte vedrører lovgivning, men som efter justitsministrenes opfattelse findes egnede til fællesnordisk behandling.

c. Det må påregnes, at der i hvert af landene vil opstå strafferetlige reformspørgsmål, herunder lovgivningsspørgsmål, som justitsministrene ikke — i første omgang — finder egnede til behandling på nordisk plan, men alene henskyder til behandling i et specielt udvalg eller på departementalt plan i vedkommende land. I sådanne tilfælde vil der undertiden på et senere stadium kunne føles behov for en fællesnordisk drøftelse, inden ministeriet tager stilling til spørgsmålet om udarbejdelse af et lovforslag. Sådanne drøftelser vil hensigtsmæssigt kunne finde sted i den foreslåede nordiske strafferetskomité, f.eks. i tilknytning til dennes behandling af andre arbejdsopgaver.

2. Valget af forhandlingsemner

Som almindelig retningslinie for valget af forhandlingsemner kan det anføres, at der fortrinsvis bør vælges emner af en relativt væsentlig karakter, og at der samtidig bør lægges vægt på, hvilke reformspørgsmål der på det pågældende tidspunkt er aktuelle i de enkelte lande.

På denne baggrund finder komiteen navnlig spørgsmål inden for det kriminalretlige reaktionssystem egnede til fællesnordisk behandling, men der kan også tænkes emner inden for reglerne om de almindelige strafbarhedsbetingelser og inden for visse dele af straffelovens specielle del. I det

følgende skal der gøres nogle bemærkninger om hvert af disse områder, særlig det førstnævnte.

a. Med hensyn til de strafferetlige reaktionsformer vil man i første række pege på spørgsmålene vedrørende psykisk abnorme lovovertrædere og unge lovovertrædere. Begge disse spørgsmål indtager en central stilling blandt lovgivningsspørgsmålene inden for det kriminalretlige reaktionssystem.

Spørgsmålet om reaktionen over for psykisk abnorme lovovertrædere er aktuelt i Danmark, Finland og Norge. Spørgsmålet er forelagt det norske Straffelovråd, der efter den foreliggende plan vil tage det op, når behandlingen af problemerne vedrørende ungdomskriminaliteten er afsluttet, eller muligvis sideordnet med dette spørgsmål. I Danmark overvejes det som den næste arbejdsopgave for straffelovskommissionen, og i Finland betragtes det som et af de mest påtrængende reformspørgsmål. I Sverige er spørgsmålet genstand for Justitiedepartementets overvejelser på grundlag af Strafflagberedningens betænkning »Skyddslag» af 1956.

Spørgsmålet om straf og andre retsfølger over for unge lovovertrædere er behandlet i den danske straffelovskommissions betænkning af 1959, som for tiden er genstand for overvejelser i justitsministeriet. Det samme spørgsmål er forelagt det norske Straffelovråd til behandling. I Sverige er også dette spørgsmål genstand for overvejelser i forbindelse med behandlingen af »skyddslags»-betænkningen. I Finland har spørgsmålet derimod ikke samme aktualitet.

Efter komiteens opfattelse er de to nævnte emner begge principielt velegnede for fællesnordisk behandling. Fra dansk side vil man imidlertid under hensyn til, at straffelovskommissionen netop har afgivet sin betænkning om ungdomskriminaliteten, klart foretrække, at der gives problemerne vedrørende abnorme lovovertrædere en fortrinsstilling som genstand for behandling inden for et nordisk samarbejde. Til denne opfattelse slutter man sig fra finsk side. Fra norsk og svensk side lægger man ikke afgørende vægt på, i hvilken rækkefølge spørgsmålene tages op, men den norske repræsentant i komiteen har ønsket at gøre opmærksom på, at det norske Justisdepartement har anmodet Straffelovrådet om at give spørgsmålet om behandlingen af unge lovovertrædere prioritet fremfor spørgsmålene om ændringer i straffelovens bestemmelser om sikring af abnorme lovovertrædere.

Komiteen har ikke i enkelheder drøftet, hvorledes de to nævnte hovedemner kunne gribes an som genstand for drøftelser i en nordisk strafferechtskomité. Man skal dog pege på nogle sider af emnerne, som det utvivlsomt ville have interesse at trække frem. Det gælder med hensyn til abnorme lovovertrædere følgende spørgsmål: a. de medicinske og juridiske kriterier for særbehandling, b. forholdet mellem de egentlige abnormgrupper og de psykisk mere normale recidivistgrupper, c. anvendelsen af tidsbestemte og — helt eller relativt — ubestemte foranstaltninger, d. enkelt- og dobbeltsporede systemer, e. administrativ og judiciel kompetence med hensyn til iværksættelse, ændring og ophør af de retlige reaktionsarter,

og f. organisationen af de praktiske anstalts- og forsorgsformer. — For så vidt angår unge lovovertrædere melder der sig spørgsmål som a. anvendelsen af tiltalefrafald og børneforsorg over for de yngre aldersgrupper, dels formelt-organisatorisk, dels med hensyn til indholdet af anstalts- og tilsynsbehandling, b. spørgsmålet om afskaffelse eller begrænsning af tidsbestemte straffe, c. anvendelsen af ungdomsfængsel (arbejdsskole) og afgrænsningen over for sædvanlig tidsbestemt frihedsstraf og betinget dom, og d. spørgsmålet om indførelse af nye former for kortvarig frihedsberøvelse («detention centre» etc.). Flere af disse spørgsmål har været drøftet på de nordiske strafferetskonferencer.

Inden for det kriminalretlige reaktionssystem kan man også pege på reglerne om bødestraf og konfiskation. Det sidstnævnte spørgsmål er som tidligere nævnt taget op i Nordisk Råds rekommandation nr. 1/1955, og det behandles i en svensk betænkning, som forventes at foreligge i den nærmeste fremtid. Emnet bødestraf indebærer væsentlige kriminalpolitiske problemstillinger, blandt andet vedrørende bødestraffens anvendelsesområde, inddrivelse af bøder og fuldbyrdelse af forvandlingsstraf. Fra dansk, finsk og norsk side vil man sikkert være interesseret i reformovervejelser baseret blandt andet på drøftelser om den svenske bødereform af 1937. Emnerne bødestraf og konfiskation vil muligvis være egnede til samlet behandling, eventuelt i forbindelse med spørgsmålet om skadeserstatning i anledning af strafbart forhold.

b. Af emner fra strafferettens specielle del, der kan anses for egnede til fællesnordisk behandling, skal man henlede opmærksomheden på formueforbrydelserne (dette spørgsmål behandles for tiden af en finsk komité) og forbrydelserne mod liv og legeme (spørgsmålet er forelagt det norske Straffelovråd).

c. Også inden for straffelovens bestemmelser om de almindelige strafbarhedsbetingelser kan der — som nævnt — tænkes egnede emner, således måske reglerne om forsøg, medvirken, nødret, nødværge og præskription.

Bortset fra det ovenfor under punkt a anførte er komiteen ikke gået nærmere ind på spørgsmålet om de forskellige emners prioritetsstilling med henblik på behandling i den nordiske strafferetskomité. Det er ikke muligt på nuværende tidspunkt at udtale sig om, hvilke reformspørgsmål der om nogle år vil være aktuelle og egnede for nordisk samarbejde, og det vil være naturligt, at den nordiske strafferetskomité afgiver indstilling om egnede emner, når den er kommet i gang med sit arbejde.

d. Det er tidligere (ovenfor II, C) nævnt, at forskellige strafferetlige spørgsmål for tiden er genstand for fællesnordisk behandling i særlige former, overvejende på departementalt plan. Det forekommer hensigtsmæssigt, at disse spørgsmål færdigbehandles i de allerede etablerede former. Under denne behandling vil der muligvis rejse sig mere almindelige tilgrænsende spørgsmål, som det kan vise sig hensigtsmæssigt at henskyde til den her foreslåede nordiske strafferetskomité, således at denne, når det

igangværende arbejde er afsluttet, bør foretage en samlet overvejelse af, hvorvidt det er muligt at gennemføre yderligere reformer på det område, som vedrører samarbejde med hensyn til undersøgelse og fuldbyrdelse i straffesager (udlevering, straffuldbyrdelse, retshjælp, jurisdiktionskompetence m. v.). Man må regne med, at den nordiske komité her kan komme til at stå over for arbejdsopgaver, som det vil være ønskeligt at få behandlet forholdsvis hurtigt, eventuelt sideløbende med behandlingen af et kriminalpolitisk emne.

VI. De nordiske kriminalretskonferencer

Såfremt den nordiske strafferetskomité's arbejdsopgaver afgrænses som her foreslået (sml. nedenfor under VII), vil der næppe være noget behov for at fortsætte den række af kriminalretskonferencer, som fandt sted fra 1948 til 1956. Disse konferencers væsentligste funktioner vil formentlig på en mere hensigtsmæssig måde kunne overtages af strafferetskomiteen.

VII. Andre former for strafferetligt samarbejde

Det er i afsnit V, 1, foreslået, at den nordiske strafferetskomité's arbejdsopgave afgrænses således, at den omfatter

1. nordisk samarbejde på straffelovgivningens område,
2. fællesnordiske drøftelser af kriminalpolitiske spørgsmål, for så vidt disse er af en principiel karakter, og
3. andre spørgsmål, som justitsministrene finder det hensigtsmæssigt at forelægge for komiteen.

En række praktiske problemer vedrørende f.eks. politimæssig efterforskning, påtalepraksis og institutionsmæssige forhold inden for kriminalforsorgen vil formentlig falde uden for den angivne ramme. Efter komiteens opfattelse vil det naturlige forum for nordiske drøftelser om sådanne spørgsmål være møder mellem de myndigheder og personer, der repræsenterer den nærmeste sagkundskab på de pågældende områder.

Herudover vil der formentlig også efter den permanente komité's oprettelse være visse spørgsmål, der bedst behandles på det departementale plan.

København, den 24. maj 1960

Östen Elfvig

Ole F. Harbek

Bengt Hult

Knud Waaben

Formand

L. Nordskov Nielsen

Sekretær

Meddelanden

om rekommendation nr 6 1956 angående tull- och passkontroll vid gemensamma stationer m. m.

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Med godkännande av presidiet i skrivelse den 28 februari 1956 gjorda förslag har regeringarna enats om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Spörsmålet är slutbehandlat utom såvitt avser befrielse från tullkontroll beträffande vissa slag av inskrivet resgods.

1. Gemensamma tullstationer

Finlands regering (finansministeriet) meddelar den 5 december 1960:

Sedan Nordiska rådets session i Stockholm år 1959 har ett gränstullsarbete mellan å ena sidan Finland och Sverige, å andra sidan Finland och Norge fått till stånd. Gränstullsarbetet inleddes den 1 oktober 1960, och det avser tills vidare enbart landsvägstrafiken mellan länderna eller vid den finsk-svenska gränsen mellanriksvägarna Torneå—Haparanda, Aavasaksa—svenska Övertorneå, finska Pello—svenska Pello, Muonio—Muoniovaara samt Karesuvanto—Karesuando. Samarbetet bygger på det s. k. förbikörningsystemet, enligt vilket resande får utan tullkontroll utresa ur det ena landet, enär det andra landets tullmyndigheter förutom ankomstkontrollen drager försorg även om grannlandets utresekontroll. Samarbetet sker tills vidare försöksvis och omfattar endast turisttrafiken och den s. k. lilla gränshandeln. I fråga om den övriga trafiken sköter vardera landets tullmyndigheter samtliga tulluppgifter på sedvanligt sätt.

Vid den gemensamma finsk-norska gränsen omfattar gränstullsarbetet mellanriksvägarna Kilpisjärvi—Helligskogen samt Karigasniemi—Karasjok. Samarbetet bedrivs på samma sätt som vid landgränsen mot Sverige.

2. Befrielse från tullkontroll beträffande vissa slag av inskrivet resgods

Danmarks regering (Finansministeriet) meddelar den 13 december 1960:

Spørsmålet om indførelse af lettelser i toldbehandlingen af indskrevne kufferter m. m., eventuelt i samarbejde med jernbanemyndighederne, har

været behandlet ved flere toldmøder, senest ved toldmødet i Helsingfors den 7.—9. september 1960.

Ved disse toldmøder er der fra svensk side fremsat forslag til en nordisk ordning, hvorefter jernbanepersonalet i afrejselandet i forbindelse med udførselskontrollen af de som rejsegods indskrevne kufferter m. m. skulle foretage toldkontrol af de pågældende kufferter på ankomstlandets toldvæsens vegne. Efter kontrollen skulle rejsegodset forsynes med særlige mærkater, hvoraf det skulle fremgå, at det drejede sig om toldfrit rejsegods. Herefter skulle sådant rejsegods kunne udleveres direkte til de rejsende i ankomstlandet. Det bemærkes her, at man i Sverige allerede har delegeret udførselskontrollen til jernbanepersonalet.

Fra dansk side er der blevet fremsat forslag til en ordning, der viderefører det princip, der blev indført allerede i 1957 vedrørende brugte cykler, ski og tomme barnevogne, jfr. Nordisk Råds tidende for 1959, s. 1349.

Det danske forslag går ud på, at indskrevet rejsegods, bestående af kufferter og lignende, skulle toldkontrolleres af jernbanepersonalet i ankomstlandet. Dette personale skulle så have bemyndigelse til at tillade toldfri udlevering af indskrevet rejsegods, der kun indeholdt personlige effekter såsom klædningsstykker, toiletartikler og lignende og andet sædvanligt rejseudstyr.

Den danske ordning har efter dansk opfattelse generelt set følgende fortrin fremfor det svenske forslag:

1. Jernbanepersonalet i ankomstlandet skal kun have kendskab til sit eget lands toldbestemmelser.

2. Opstående tvivlsspørgsmål (f. eks. spørgsmål om afgrænsning af, hvad der kan kaldes personlige effekter, og spørgsmål om hvordan der skal forholdes, hvis kufferter indeholder større genstande, som er erhvervet i udlandet) vil kunne klares hurtigt ved en telefonisk henvendelse til nærmeste toldsted.

3. Man undgår helt brugen af de efter det svenske forslag nødvendige mærkater.

Dertil kommer, at der i Danmark i praksis ikke foretages nogen udførselskontrol af rejsegods, hvorfor en genindførsel af en sådan kontrol må betragtes som et tilbageskridt.

De danske statsbaner er positivt indstillet over for gennemførelsen af den fra dansk side foreslående ordning, men ønsker ikke at medvirke til det svenske forslag.

Departementet for told- og forbrugsafgifter har på grund af det ovenfor anførte og af kontrolmæssige grunde ment at burde fastholde det danske forslag.

F i n l a n d s r e g e r i n g (finansministeriet) meddelar den 5 december 1960:

Befrielse från tullkontroll beträffande vissa slag av inskrivet resgods har i Finland genomförts i fråga om cyklar, skidor, barnvagnar och invalidvagnar.

nar. Däremot har överenskommelse ej ännu nåtts med järnvägsmyndigheterna om överförandet av tullkontrollen av visst annat resgods på järnvägsmyndigheterna. Frågan är fortfarande anhängig och har ånyo handlagts bl. a. vid nordiska tullmötet i Helsingfors den 7—9 september 1960.

Norges regering (Finans- og tolldepartementet) meddelar den 6 december 1960:

Tollkontrollen av brukte sykler, ski og barnevogner som sendes som innskrevet reisegods er overlatt jernbanepersonalet både for inn- og utgående sendinger.

For innskrevet reisegods ellers skal en gjøre merksam på at den kontroll som tollvesenet utøver, foregår som stikkprøvekontroll og praktiseres meget liberalt, jfr. de opplysninger som er gitt i meldingen til 7. sesjon om rekkommandasjonen. En finner ikke at det vil være særlig vunnet ved å overlate denne kontroll til jernbanepersonalet. Etter å ha undersøkt saken hos jernbanemyndighetene viser det seg også at det ville støte på visse praktiske vanskeligheter å istandbringe ordningen på generell basis.

Derimot har Hovedstyret for Norges statsbaner på forespørsel erklært seg villig til forsøksvis å overta utførselskontrollen av innskrevet reisegods som blir levert inn på steder hvor det ikke er stasjoneret tolloppsyn. Statsbanene har fått en oversikt over hvilke varer som reisende fritt kan bringe med seg som innskrevet reisegods ved utreise og er anmodet om at reisegods som blir kontrollert av jernbanefunksjonærene, blir merket på en spesiell måte slik at det ikke blir lagt fram til kontroll for tolloppsynet på utreisestedet. Norges statsbaner er i brev av 27. september 1960 bedt om å melde fra når det er klart for å sette ordningen i verk.

Sveriges regering (finansdepartementet) meddelar den 13 december 1960:

Såsom framgår av svenska regeringens (finansdepartementets) meddelanden den 31 juli 1958 och den 25 augusti 1959 har genom kungörelse den 16 maj 1958 (nr 318), som trätt i kraft den 1 januari 1959, Nordiska parlamentariska kommitténs för friare samfärdsel m. m. förslag vad beträffar införsel av inskrivet resgods bestående av barnvagnar, cyklar utan hjälpmotor, skidor samt bär- och rullstolar i stort sett blivit tillgodosett.

I fråga om utförsel av sådant resgods har generaltullstyrelsen den 2 december 1958 (tullverkets författningssamling 1958: 203) utfärdat bestämmelser, innebärande, att dylikt resgods från och med den 1 januari 1958 må, därest godset utgör för resan erforderlig utrustning, av järnvägsstation mottagas för utförsel utan föregående kontrollbehandling hos tullverket.

Motsvarande bestämmelser gäller för gångkläder, sängkläder och andra för personligt bruk avsedda förnödenheter, som inskrives för befördran med järnväg till utrikes ort såsom resgods. Järnvägen utövar tillsyn över

att sådant för utförsel avsett resgods, som innehåller andra varor än nyss nämnda, överlämnas till tullanstalt för kontrollbehandling.

Ett från svensk sida framlagt förslag innebärande, att resgods av sistberörda slag, som inskrives för befordran till annat nordiskt land, skulle underkastas tullkontroll i regel endast vid inskrivningen och att denna kontroll skulle utövas av järnvägstjänsteman (jämför parlamentariska kommitténs slutbetänkande, SOU 1956:45, s. 24—25) har behandlats vid de nordiska tullstyrelsernas möten i Stockholm 1958, Røros 1959 och Helsingfors 1960. Överläggningar har ägt rum med vederbörande järnvägsmyndigheter rörande möjligheterna att genomföra förslaget. Förutsättningar för lösande av frågan torde inom den närmaste tiden föreligga åtminstone såvitt avser trafiken mellan Sverige och Norge.

BILAGA

**Stadga för samarbete mellan de nordiska centrala tulladministrationerna
(tullstyrelserna)**

(Antagen vid nordiska tullmötet i Helsingfors 1960 under förutsättning av regeringarnas godkännande)

De nordiska centrala tulladministrationerna (tullstyrelserna), som önska en utvidgning och en fastare organisation av samarbetet mellan tullstyrelserna, ha den 9 september 1960, under förutsättning av regeringarnas godkännande, överenskommit om följande stadga för detta samarbete.

1 §

Samarbetet mellan tullstyrelserna har till syfte

- att söka ernå så ensartade och enkla bestämmelser av tulladministrativ art som med hänsyn till omständigheterna kan finnas möjligt och lämpligt;
- att verka för förenklingar i samfärdseln mellan de nordiska länderna i vad angår tullkontroll och tullklarering m. m.;
- att verka för ett samarbete mellan de nordiska tullmyndigheterna till förhindrande och uppdragande av brott mot tullbestämmelserna;
- att verka för ett utbyte av erfarenheter och synpunkter på det tulladministrativa området;
- att giva tillfälle till dryftande och utredning av spörsmål av gemensamt intresse;
- att giva kunskap om tullbestämmelserna i de nordiska länderna och att över huvud taget verka för främjande av samarbetet mellan nordiska tullmyndigheter;
- att ägna uppmärksamhet åt sådana internationella ärenden, som kunna vara av gemensamt intresse för de nordiska tullstyrelserna; samt
- att hålla den kontakt med organen för annat nordiskt samarbete, som kan vara av värde för tullsamarbetet.

2 §

Samarbetet mellan tullstyrelserna administreras av ett samarbetsorgan, benämnt Nordiska tulladministrativa rådet.

Rådet består av cheferna för tullstyrelserna i de nordiska länderna. Vad om chef för tullstyrelse sägs i denna stadga gäller vad Island beträffar tills vidare chefen för tullväsendet i Reykjavik.

Ordförandeskapet i rådet alternerar mellan cheferna för tullstyrelserna på sätt anges i 6 §.

3 §

Till rådet äro anknutna två permanenta utskott, allmänna utskottet och tariffutskottet.

Därutöver tillsättes av rådet vid behov ett eller flera permanenta eller tillfälliga utskott.

Ledamöterna i utskotten utses av rådet.

4 §

Allmänna utskottet har, utom vad angår tariffområdet att under tid, då rådet icke sammanträder, verka för fullföljande av det nordiska tullsamarbetets syfte;

att följa utvecklingen inom de nordiska länderna på de områden, som ligga inom rådets verksamhetsområde;

att ägna uppmärksamhet åt internationella frågor av intresse för rådet;

att taga initiativ till ärendens upptagande inom rådet, vare sig vid dess möten eller eljest;

att förbereda och utreda ärenden, som äro ämnade att upptagas av rådet vid dess möten eller eljest;

att utbyta erfarenheter och synpunkter med avseende å vad som faller inom rådets verksamhetsområde; samt

att, där så erfordras, under rådets möten fungera som allmänt arbetsutskott.

5 §

Tariffutskottet har

att följa utvecklingen på tariffområdet inom de nordiska länderna;

att verka för en enhetlig tillämpning av tulltarifferna;

att utbyta erfarenheter och synpunkter med avseende å tulltarifferna; samt

att i övrigt inom utskottets arbetsområde fullgöra motsvarande uppgifter som allmänna utskottet.

6 §

Rådet håller möten (nordiska tullmöten) i tur och ordning i de nordiska länderna.

Sådant möte förutsättes äga rum minst en gång varje år.

Ordförande för rådet vid sådant möte är chefen för tullstyrelsen i det land, där mötet hålles. Mötet kan dock ledas även av annan medlem, som utses vid mötet.

Ordinarie ordförande vid tullmöte fungerar som rådets ordförande under tiden från nästföregående möte till och med nyssnämnda tullmöte.

Kallelse till tullmöte utfärdas av ordföranden.

Till rådets ordförande insändas förslag till sådana ärenden, som skola upptagas på tullmöte.

Rådets ordförande utser sekretariat vid tullmöte.

Vid varje tullmöte bestämmes det land, där nästkommande tullmöte skall hållas.

7 §

Rådets utskott sammanträda mellan tullmötena, där så finnes erforderligt för fullgörande av utskottens uppgifter.

Som ordförande i utskott fungerar, där ej rådet annorlunda beslutar, ledamoten i det land, vars tullstyrelsechef är rådets ordförande.

Utskott sammanträder på kallelse av sin ordförande, som därvid har att först inhämta tillstånd från rådets ordförande.

Stadgan har före utgången av år 1960 godkänts av samtliga regeringar.

Meddelanden

om rekommendation nr 16 1956 angående förenhetligande av lagstiftningen om trafikonykterhet

(Överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Med godkännande av presidiets i skrivelse den 28 februari 1956 gjorda förslag har regeringarna enats om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spørsmål.

Finlands regering (ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena) meddelar den 5 december 1960:

att det icke finner fastställande i lag av promilletal för blodprov i samband med alkoholförbrytelser lyckat.

Uppgifter om förenhetligande av ifrågavarande lagstiftning meddelas av Sveriges regering.

Norges regering (Samferdselsdepartementet) meddelar den 19 december 1960:

En har ikke noe å innvende til at spørsmålet om ensartet nordisk lovgivning om trafikkedruelighet blir tatt opp igjen. Det forutsettes dog at dette ikke må medføre noen svekkelse av de relativt strenge norske bestemmelser. Nordisk Råd er tidligere orientert om Trafikkalkoholutvalgets innstilling. De norske lovbestemmelsene om bruk av alkohol i trafikken ble skjerpet ved lover av 19. juni 1959, som ble satt i kraft fra 15. januar 1960. Endringene skjedde bl. a. på grunnlag av innstillingene fra Edruelighetskomitéen og Trafikkalkoholutvalget.

Lovendringene er i hovedsak:

1. Forbudet mot bruk av alkohol er i nevnte lover utvidet til også å omfatte annet berusende eller bedøvende middel.

2. Promillegrensen, 0,5, er beholdt, men loven er endret slik at det avgjørende for straffbarheten er den mengde alkohol motorvognføreren har i kroppen under kjøringen, ikke bare (som før) alkoholinnholdet i blodet.

3. Mistenktes førerkort skal inndras av politimesteren for minst 2 år dersom mistenkte nekter legeundersøking eller blodprøvetaking. Har førerkort i løpet av de siste 5 år vært inndratt av samme grunn eller i straffesak om ulovlig kjøring, skal førerkortet inndras for alltid.

Inndragningen kan bringes inn for Justisdepartementet som kan forkorte eller forlenge tida.

4. Fører av motorvogn må ikke bruke alkohol eller annet berusende eller bedøvende middel i de første 6 timer etter kjøringen. Dette forbud gjelder enhver bruk av alkohol, altså også det svakeste ølet.

Overtredelse av bestemmelsen medfører fengselsstraff dersom ikke særdeles formildende omstendigheter foreligger, samt inndragning av førerkort for minst 1 år, det vil si samme reaksjon som ved kjøring i påvirket tilstand.

Sve r i g e s r e g e r i n g (kommunikationsdepartementet) meddelar den 15 december 1960:

Sedan rådets sjunde session har från svensk sida icke vidtagits någon åtgärd i anledning av förevarande rekommendation. Arbetet inom 1957 års trafiknykterhetskommitté pågår alltjämt.

Meddelande

om rekommendation nr 18 1956 angående samarbete om invalidvård och de partiellt arbetsföras problem

(Överlämnat av Finlands regering)

Med godkännande av presidiet i skrivelse den 28 februari 1956 gjorda förslag har regeringarna enats om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Finlands regering (socialministeriet) meddelar den 1 december 1960 å samtliga regeringars vägnar:

Såsom av det till Nordiska rådet vid rådets sjunde session överlämnade gemensamma meddelandet (7:e sess., s. 1353) och av Nordiska socialpolitiska kommitténs berättelse (7:e sess., s. 1231—1232) framgår, uppdrog kommittén vid möte i Oslo 6—7 november 1958 åt ett underutskott, som den redan tidigare tillsatt för att behandla de i rekommendationen avsedda angelägenheterna, att redigera och låta trycka en nordisk handbok i rehabiliteringsfrågan, vars utgivande underutskottet i rapport till kommittén hade föreslagit. Vid Nordiska socialpolitiska kommitténs sammanträde i Stockholm den 2 och 3 maj 1960 och i Köpenhamn den 20 och 21 oktober 1960 avgavs till kommittén från underutskottets sida en redogörelse för handbokens redigering och tryckning. Handboken torde utkomma av trycket i början av 1961.

Nordiska socialpolitiska kommitténs förenämnda underutskott har även föreslagit anordnande av ett nordiskt seminarium i Stockholm under 1961 för att behandla rehabiliteringsverksamheten. Frågan om anordnande av ett sådant seminarium har underutskottet för avsikt att behandla vid ett till december 1960 förlagt möte, vid vilket utskottet även kommer att överväga framläggande av förslag till Nordiska socialpolitiska kommittén angående underutskottets framtida uppgifter inom de grenar av ifrågavarande rekommendation avser.

Meddelanden

om rekommendation nr 20/1956 angående samverkan på renskötseisns område

(Överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Med godkännande av presidietts i skrivelse den 28 februari 1956 gjorda förslag har regeringarna enats om att F i n l a n d skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Finlands regering (lantbruksministeriet) meddelar den 1 december 1960:

Mellan Finland och Norge samt mellan Finland och Sverige gälla renavtal, som huvudsakligen behandla renars gränsöverskridningar. Egentligt samarbete på renskötseisns område kan knappast fås till stånd utan den tidigare föreslagna sakkunnigkommittén. Fördenskull böra de utredningar inväntas, som verkställas från svensk sida.

I Finland har i Enare inrättats en renvallahundgård, där man redan fått de första valpkullarna. Under sommaren 1960 företogs en inventering av landets renvallahundar för utrönande av vilka som voro dugliga bruksundar och till utseendet lämpliga renvallahundar.

Norges regering (Landbruksdepartementet) meddelar den 22 november 1960:

Det er lite å tilføye til det som er anført i tidligere meldinger om denne sak. Nevnes må dog at det i år er oppnevnt en norsk komité som har fått i oppdrag å gjennomgå og å komme med forslag til revisjon av reindriftslovgivningen. Denne komité har til hensikt å selte seg inn i både svensk og finsk reindriftslovgivning, og man går ut fra at komitéen, i den utstrekning det er praktisk mulig og hensiktsmessig, vil komme til å ta hensyn til lovgivningen i de to nevnte land.

Sveriges regering (jordbruksdepartementet) meddelar den 14 december 1960:

Från svensk sida har tidigare framhållits, att man inte ville ta ställning till frågan om inrättandet av ett nordiskt organ för handläggning av gemensamma frågor rörande renskötseisn, förrän vissa utredningar slutförts, i all synnerhet som dessa utredningar tillsammans med svenska sektionen av

Nordiska samrådet i stort sett fyllde de uppgifter, som skulle tillkommit de svenska medlemmarna i det föreslagna kontaktorganet. Två av de åsyftade utredningarna, nämligen renutredningen och renforskningsutredningen, har numera färdigställts. Med hänsyn härtill är man på svensk sida beredd att med representanter för övriga berörda nordiska länder ingå på en närmare diskussion om upprättandet av ett organ av föreslagen typ.

*BILAGA***Skrivelse från Nordiska samerådet till Nordiska rådet angående ett nordiskt organ för omsättning av renkött**

Nordiska samerådet sänder härmed några protokollutdrag angående ett gemensamt nordiskt organ för omsättning av renkött [*se Bihang 1—2*]. Arbetsutskottet uttalar förhoppningen, att frågan om grundandet av ett sådant organ måtte behandlas i det tilltänkta kontaktorganet mellan Finland, Norge och Sverige.

Hagalund den 21 december 1960

På uppdrag av Nordiska samerådets arbetsutskott

Karl Nickul

Ordförande i Finlands sektion

BIHANG 1

Protokoll hållet vid Nordiska samerådets ordinarie årsmöte i Enare den 26—27 mars 1960

— — — följande rådsmedlemmer var tilstede:

- Finlands sektion: Ingeniør Karl Nickul, Helsingfors.
Reineier Oula Aikio, Voutso.
Ordfører J. E. Jomppanen, Inari.
- Sveriges sektion: Dosent Israel Ruong, Uppsala.
Tilsynslærer Carl Johansson, Gällivare.
Reineier Sixten Persson, Arjeplog.
Reineier Anders Åhrén, Frostviken.
- Norges sektion: Konsulent Hans J. Henriksen, Vadsø.
Programsekretær Kathrine Johnsen, Vadsø.
Reineier Daniel Mortensen, Elgå.
Ordfører Hans Opstad, Lakselv.
Reineier Per Aslaksen Sara, Karasjok.

Dessuten deltok uten stemmerett fra Finnland lærer Hans Aslak Guttorm og herr Johan Högman og fra Sverige dosent Carl Gösta Widstrand.

Som møtets dirigent fungerte ingeniør Karl Nickul og som sekretær Hans Opstad.

Sak 7/1960. Felles nordisk organ for omsetning av reinkjøtt

Henriksen redegjorde for saken og sa bl. a. at det hittil er drevet en viss konkurranse mellom de tre land om salg av reinkjøtt, og dette har i mange

tilfelle virket trykkende på markedsprisene. Det er vanskelig å forstå at det er nødvendig å underby reinkjøtt som i internasjonal målestokk er og må bli en delikatess og meget etterspurt vare. Også biprodukter av reinen kan bearbeides til førsteklasses pålegg hvis en virkelig går inn for det. Reindriftnæringen er så besværlig at det må påligge samfunnet å skaffe best mulig lønnsomhet for den. Skal dette lykkes må det en vel organisert foredling og omsetning til omfattende alle de tre land hvor reindriftnæringen betyr noe. Såvidt det vites blir det omsatt omkring 700 000 kg reinkjøtt hvert år sammenlagt i Finland, Sverige og Norge, men alle har sin måte å slakte, behandle og markedsføre disse varer på. En må kunne anta at det er markedsmuligheter nok i den kjøpsterke vestlige verden, og derfor må saken fremmes hurtig. Det er naturlig at Nordisk sameråd tar denne saken opp til løsning, fordi samene i hvert fall i dette yrkesområdet er i majoritet. — Saken fikk ubetinget støtte av samtlige rådsmedlemmer.

Opstad mente at en måtte få samarbeid i stand under et felles varemerke som garanterte Nordens reinprodukters kvalitet. En måtte få ensartede produksjonsmetoder og ensartede pakninger, og produksjonen burde finne sted i det område hvor næringen drives, fordi dette også må ansees som et beskjefligesspørsmål. Det burde etableres et felles nordisk omsetningsråd for reinkjøtt.

Vedtak: Arbeidsutvalget får i oppdrag å bearbeide saken grundig og fremme den for de tre lands regjeringer gjennom Nordisk Råd.

Sak 8/1960: Rasjonell reindrift over landegrensene

Ruong: Vi taler nå om Nordkalott-politikk. Det er så at denne politikk menes som en plan for utnyttelse av naturherligheter i området. Samtidig som dette skjer oppdager man at reindriften består på sitt gamle grunnlag. Når vi diskuterte denne saken i den svenske seksjonen så kom vi uvilkarlig til å tenke på hardhetsgraden av de bestemmelsene som gjelder i dag. Håndhevelse av disse vil hemme en rasjonell utvikling i reindriften, og dette bør man forsøke å hindre. For at ingen skal misforstå meg så vil jeg nevne at det for tiden pågår forhandlinger mellom Sverige og Norge om fornyelse av reinbeitekonvensjonen. Det er ikke min hensikt å medvirke til at det blir fremmet noe vedtak her i denne sak. Vi får håpe at en ny avtale for de neste 10 år kommer i stand, men hva er nå en 10-års periode? Jeg mener derfor at vi allerede nå må tenke på den neste avtalen — og vi ser at Nordisk Råd ikke har kunnet unngå å drøfte også denne sak. Som eksempel på hvordan grenseområdet ikke kan anvendes uten strenge bestemmelser henviste han til de lange stengsler langs den norsk-finske grense. I vinter har det vært meget dårlige beiteforhold for rein i Jämtlands län. For å hindre katastrofe har nordmennene tillatt svensk rein å beite på norsk side av grensen. Det skulle naturligvis være slik at reinsamene uten særlige grensebestemmelser kunne søke beite der det var best. Jeg ville her bare feste rådets oppmerksomhet på denne saken fordi jeg ser det som en av rådets oppgaver å forsøke å bidra til en rasjonell reindrift over lande-

grensene. Jeg understreker at vi ikke kan fatte noe vedtak i dag, men at vi allerede nå tar saken opp for å få en bedring for den neste 10-års periode.

Opstad: Jeg forstår fullt ut Ruongs framlegg og forøvrig det syn som gjør seg gjeldende i Sverige når det gjelder reinbeite. Det er jo åpenbart at Sverige har for lite beiteområder for sine rein. Når det gjelder forholdet mellom Finnland og Norge er det oppnådd enighet om å få i stand grensegjerde, noe som lenge har vært et felles ønske. Dette er imidlertid et juridisk spørsmål om adgang til beiterettigheter i et annet land, og jeg kan ikke finne at den norske seksjonen her er bemyndiget til å ta standpunkt til saken idet disse ting må avgjøres på juridisk plan og etter forhandlinger. En annen sak er at en henstiller til myndighetene om å ta folk fra reindriftsyrket med fra begge land når nye drøftinger skal finne sted, slik at saken ikke blir behandlet og avgjort bare på grunnlag av embets- og tjenestemennenes vurdering. Jeg mener her at samene i Norge og Sverige må tas med på råd, — jeg tenker særlig på de beiteområder i Troms fylke som delvis har vært benyttet av svenske reineiere — slik at en virkelig får vite hva de som driver næringen selv mener om felles fordeling av beiter over landegrenser.

Sara mente at saken burde forelegges reindriftsorganisasjonene i Norge og Sverige til uttalelse.

Henriksen var også enig i at saken ikke kunne drøftes slik at en tar realitetsavgjørelse her.

Vedtak: Rådet forutsetter at det for å fremme saken blir opprettet kontakt mellom reindriftssameforeninger i de tre land.

BIHANG 2

Protokoll hållet vid Nordiska samerådets arbetsutskotts och kulturutskotts möte i Helsingfors den 15—20 december 1960

Närvarande vid arbetsutskottets sammanträden: från Finland Karl Nicul, från Norge Hans J. Henriksen och från Sverige Israel Ruong. Utan rösträtt deltog i överläggningarna från Norge professor Asbjørn Nesheim och programsekretær Thor Frette — — —.

5 §

Beträffande förslaget om ett nordiskt omsättningsråd för renkött [*se Bi-hang 1*] förelåg ett utlåtande från renskötselorganisationen i Finland, Paliskuntain yhdistys, där det påpekas, att organisationens uppfattning sammanfaller med Opstads om att ett gemensamt nordiskt omsättningsråd för renkött borde inrättas. I utlåtandet hänvisas till en skrivelse från Paliskuntain yhdistys av den 2 september 1958 till jordbruksministeriet, där det bl. a. heter:

Ett samarbete inom handeln med renprodukter skulle ge betydelsefulla resultat. Den sammanlagda renköttproduktionen i de tre länderna uppgår till ungefär 6 000 ton (Finland 1 800, Sverige 2 500 och Norge 1 700). Om ett effektivt samarbete fås till stånd, är det ej svårt att för producenterna möjligast fördelaktigt placera denna kvantitet renkött i konsumtionen. Det är mycket viktigt, att överenskommelse träffas angående fordringarna på köttets kvalitet och att man ej senare prutar på dessa fordringar. Utsikterna till försäljning till mellaneuropeiska länder och möjligen också till den västra hemisfären blir på detta sätt bättre utnyttjade. I Finland har man inom producentorganisationen strävat till att på hösten i början av renslakten till producenternas efterrättelse föreslå ett riktpreis för renkött. Detta har i praktiken visat sig vara i producenternas intresse. Ett samarbete med Sverige och Norge skulle möjliggöra en säkrare bestämning av grunderna för ett sådant pris. Priset år 1957 — 180 mk per kilogram — kunde betydligt höjas. Ett förenhetligande av renköttets besiktning skulle naturligtvis vara till fördel för kvalitetsens jämnhet, som å sin sida skulle öka konsumenternas tillit till varan.

Samarbetet vid marknadsföringen skulle fordra grundandet av ett gemensamt organ mellan de tre nordiska länderna. Organet skulle sammanträda före höstslakten för att komma överens och besluta om samarbetet under säsongen. Därvid skulle produktionsvolymen för varje land under den förestående slaktperioden klarläggas och överenskommelse fattas angående riktpreiset, som meddelas producenterna. Ett sådant samarbetsorgan kunde bildas av renskötselorganisationernas representanter eller av medlemmar utsedda av de nordiska ländernas regeringar.

Arbetsutskottet beslöt sända en skrivelse till Nordiska rådet med anhållan om att frågan om grundandet av ett nordiskt organ för omsättning av renkött måtte behandlas i det tilltänkta kontaktorganet för renskötseln mellan Finland, Norge och Sverige.

Meddelanden

om rekommendation nr 5/1957 angående samarbete på näringsforskningens område

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Helsingfors den 22 februari 1957 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Indenrigsministeriet) meddelar den 30 november 1960:

Indenrigsministeriet har som hidtil ment at burde tage til efterretning, at spørgsmålet stadig er genstand for overvejelser hos den svenske regering, Handelsdepartementet¹, der er initiativtager i denne sag.

Finlands regering (lantbruksministeriet) meddelar den 1 december 1960:

Såvitt fråga är om att utsträcka ifrågavarande samarbete även till livsmedelsråvarukontroll och -förädling, borde även veterinärväsendet bli representerat i de nationella kommittéerna.

Finlands regering (ministeriet för inrikesärendena) meddelar den 5 december 1960:

Regeringen hänvisar till sitt meddelande vid Nordiska rådets sjunde session (protokollet för Nordiska rådets session år 1959, Sak D 25, s. 1358).

Norges regering (Sosialdepartementet) meddelar den 15 december 1960:

Det er den svenske regjering som er tillagt koordineringen av sakens behandling.

Kirke- og undervisningsdepartementet og Sosialdepartementet har lagt rekommendasjonen fram for de interesserte norske instanser. På grunnlag av de mottatte uttalelser oppnevnte Sosialdepartementet i 1957 den norske komité som rekommendasjonen forutsatte, og underrettet vedkommende svenske departement herom. Vedkommende svenske departement er senere minnet om saken.

¹ Spörsmålet är i Sverige numera överflyttat till jordbruksdepartementet.

Sveriges regering (jordbruksdepartementet) meddelar den 14 december 1960.

Det torde få hänvisas till det meddelande som avgavs inför Nordiska rådets 7:e session.

Härutöver är att nämna, att Kungl. Maj:t — som den 5 februari 1954 uppdragit åt 1953 års lärarinneutbildningskommitté att verkställa utredning rörande åtgärder för forskning och högre utbildning på näringslärans område samt därmed sammanhängande spörsmål — genom beslut den 28 oktober 1960 förordnat, att riksdagens i ovannämnda meddelande omnämnda skrivelse skall överlämnas till lärarinneutbildningskommittén för att tagas i beaktande vid fullgörande av utredningsuppdraget.

Av skäl som tidigare anförts torde några åtgärder med anledning av Nordiska rådets förevarande rekommendation inte vara att påräkna, förrän lärarinneutbildningskommittén fullgjort sitt uppdrag. Resultatet av kommitténs arbete beräknas föreligga under senare delen av år 1961.

Meddelanden

om rekommendation nr 71957 angående gemensam arbetsmarknad för läkare och tandläkare

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Helsingfors den 22 februari 1957 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Spörsmålet är slutbehandlat utom såvitt avser gemensam arbetsmarknad för tandläkare.

Danmarks regering (Undervisningsministeriet) meddelar den 28 november 1960:

Ministeriet skal henvise til de udtalelser fra Københavns tandlægehøjskole, der findes optrykt i »meddelanden om rekommendation nr 14/1954 angående utbytte av och gemensam arbetsmarknad för medicinsk personal» (5: e sess. 1957, s. 1098, 1102).

Det i SOU 1959: 39: »Gemensam nordisk arbetsmarknad för läkare» indeholdte »förslag till överenskommelse mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige om gemensam nordisk arbetsmarknad för läkare» kan så vidt ses danne mønster for tandlægers vedkommende, dog at man må erindre den specielle regel i tandlægeloven af 11. juni 1954, § 1, stk. 1, 1) om at cand. odont'er skal have 2 års tjeneste enten som klinisk assistent »eller på anden måde her i landet eller i udlandet have erhvervet sig en efter sundhedsstyrelsens skøn tilsvarende uddannelse».

Danmarks regering (Indenrigsministeriet) meddelar den 1 december 1960:

På foranledning af Inrikesdepartementet, Stockholm, har spørgsmålet været genstand for en drøftelse på et møde i Stockholm i dagene den 10. og 11. oktober 1960 mellem sagkyndige og eksperter på området.

Indenrigsministeriet har stillet sagens videre behandling i bero på resultatet af fortsatte drøftelser mellem de pågældende sagkyndige.

Finlands regering (ministeriet för inrikesärendena) meddelar den 5 december 1960:

Ministeriet för utrikesärendena har den 27 juli 1960 medelst brev nr 39 187 förordnat till den Nordiska kommittén för utredning av frågan om gemensam arbetsmarknad för tandläkare som Finlands representanter övertandläkaren Ensio Kalijärvi och assessorn Veikko Kangas samt som sakkunniga professorerna Eero Tammisalo och Ilmari Vartiainen.

Norges regering (Sosialdepartementet) meddelar den 1 december 1960:

Denne sak koordineres av den svenske regjering — Inrikesdepartementet. Innstilling er avgitt for så vidt felles arbeidsmarked for leger angår.

Det er nedsatt en komité vedrørende felles arbeidsmarked for tannleger med representanter fra de 4 nordiske land (Island deltar ikke).

De opplysninger som skal gis vedrørende norske forhold er under utarbeidelse og vil bli avgitt i løpet av januar 1961. Neste komitémøte vil finne sted i København 29.—30. mai 1961.

Sveriges regering (inrikesdepartementet) meddelar den 15 december 1960:

Den nordiska kommitté, som tillsatts för att utreda frågan om gemensam nordisk arbetsmarknad för tandläkare, har påbörjat sitt arbete i oktober 1960.

Meddelanden

om rekommendation nr 12 1957 angående ekonomiskt samarbete i Finlands, Norges och Sveriges nordligaste områden

(Överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Helsingfors den 22 februari 1957 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Finlands regering (handels- och industriministeriet) meddelar den 3 december 1960:

Såsom till Nordiska rådets sjunde session meddelades, hade av Finlands och Norges regeringar tillsatta förhandlingsdelegationer förelagt sina regeringar ett 16.7.1959 daterat utkast till fördrag angående ekonomiskt samarbete mellan Finland och Norge på Enare- och Kirkenes-områdena. Fördragsutkastet gällde inrättande av en träförädlingsfabrik i Sletteidet i Kirkenes, som skulle utnyttja trävara huvudsakligen från Enare-området, samfärdseln mellan Finland och Norge i Pasvik älvdal samt rätt för Finland att utföra och införa varor över Kirkenes hamn.

Fördragsutkastet har därefter behandlats av Finlands och Norges regeringar. I detta syfte ha även vederbörande ministrar i Finland och Norge 16.6.1960 fört underhandlingar i Stockholm. Därvid uppnåddes enighet även i de få frågor, som vid tidigare underhandlingar blivit i någon mån öppna [*jfr Tillägg*]. En central roll i denna plan spelar inrättandet av en norsk-finsk kraftpappersfabrik på Kirkenes-området.

Hösten 1960 har frågan upptagits till behandling i Norges Storting och Finlands riksdag. I Finland skedde det i detta skede så, att regeringen i proposition angående statsförslaget för år 1961, vilken förelades riksdagen 13.9.1960, föreslog anslag för grundande av ett finskt-norskt aktiebolag för uppförande av en fabriksanläggning och för bedrivande av träförädlingsindustri på norskt område i Kirkenes. Då detta meddelande avfattas, har propositionen ännu icke slutbehandlats av riksdagen.

Vad beträffar rekommendationen till den del fråga är om samarbete på krafthushållningens område inom Finlands, Norges och Sveriges nordligaste områden, hänvisas till Finlands regerings (handels- och industriministe-

riets) meddelande om rekommendation nr 22/1958 angående utvidgat samarbeide vid utnyttjandet av vattenkrafttillgångarna [se Sak D 49].

Norges regering (Utenriksdepartementet) meddelar den 15 desember 1960:

Utkastet til avtale mellom Norge og Finland om økonomisk samarbeid i Kirkenes-Enare-områdene ble våren 1960 gjennomgått av vedkommende norske myndigheter. Det gjenstod da et par punkter i samarbeidsordningen som det ikke var oppnådd fullstendig enighet om. Disse uløste spørsmål ble avgjort under et møte i Stockholm den 16. juni 1960 mellom den norske og den finske industriminister. Samarbeidsavtalen kunne da forelegges for de to lands lovgivende forsamlinger.

Ved St.prp. nr. 1., tillegg nr. 2 (1960—61), ble Stortinget den 14. oktober 1960 innbudt til å gjøre vedtak om: 1. samtykke til ratifikasjon av avtalen, 2. Industridepartementets medvirkning til etablering av en treforedlingsbedrift i Kirkenes-området, 3. bevilgning på kr. 5 mill. på statsbudsjettet for 1961 til aksjetegning i treforedlingsbedriften.

Utkastet til avtale med Finland inneholder også bestemmelser om en ny veiforbindelse mellom Norge og Finland gjennom Pasvikdalen. I samsvar hermed ble Stortinget den 28. oktober 1960 ved St.prp. nr 1, tillegg nr. 5 (1960—61) innbudt til å gjøre vedtak om bevilgning av kr. 7 mill. til veiarbeide på strekningen fra riksgrensen til fabrikkstedet.

Skog-, vassdrags- og industrikomiteén i Stortinget, som fikk St.prp. nr. 1, tillegg nr. 2 til behandling, bifalt tilrådingen den 5. desember 1960. Innstillingen fra komiteén kom opp i Stortinget 13. desember 1960 og ble enstemmig vedtatt. St.prp. nr. 1, tillegg nr. 5 (om bevilgning til veiarbeidene) er ennå ikke komitébehandlet.

Teksten til det vedtak som ble gjort av Stortinget 13. desember 1960 hitsettes:

Stortinget samtykker i:

I

1. at Norge ratifiserer en avtale mellom Norge og Finland om økonomisk samarbeid i Kirkenes-Enare-områdene i samsvar med et fremlagt utkast til avtale.

2. at Industridepartementet, som ledd i et økonomisk samarbeid mellom Nord-Norge og Nord-Finland, medvirker til etablering av et aksjeselskap for reising av en kraftpapirfabrikk i Kirkenes-området i samsvar med avtalen.

II

På statsbudsjettet for terminen 1. januar—31. desember 1961 bevilges under nytt kap. 560, aksjetegning i den norsk-finske treforedlingsbedrift i Kirkenes, til dekning av den foreløpige norske andel av aksjekapitalen i det stiftendes norsk-finske selskap som nevnt ovenfor under I, punkt 2, kr. 5 000 000.

En vedlegger St.prp. nr. 1, tillegg nr. 2 (1960—61) [*se Tillägg*], tillegg nr. 3 til budsjett-innst. S. nr. 93 a. (komitéinnstillingen)¹ samt St.prp. nr. 1, tillegg nr 5 (1960—61)¹.

Sveriges regering (kommunikationsdepartementet) meddelar den 15 december 1960:

Rörande denna rekommendation torde få hänvisas till innehållet i svenska regeringens meddelanden denna dag om rekommendationerna nr 22/1958 angående utvidgat samarbeide vid utnyttjandet av vattenkrafttillgångarna [*se Sak D 49*] och nr 14/1959 angående utbyggnad av flyg- och turisttrafiken inom Nordkalotten [*se Sak D 68*].

Det i Finlands regerings proposition angående statsförslaget för år 1961 upptagna anslaget till Kirkenes-fabriken godkändes av riksdagens statsutskott under förutsättning, »att regeringen, innan den nya fabriksanläggningen uppföres, ytterligare undersöker frågan och särskilt försöker utreda företagens affärsökonomiska sida ävensom den omständigheten, huruvida virkestillgången förslår för fabriksanläggningen, då den inhemska industrins pågående och planerade investeringar tages i betraktande».

Statsutskottets förslag bifölls av riksdagen den 16 december 1960 med 98 röster mot 92.

TILLÄGG

Norges regerings proposition till Stortinget nr 1 1960—61, tillegg nr 2 om økonomisk samarbeide mellom Norge og Finland i de nordlige områdene m. m.

Forslaget om å bygge en norsk-finsk sulfatcellulosefabrikk ble tatt opp under forhandlinger om økonomisk samarbeid i de nordlige områder i Oslo 25.—29. januar 1957 mellom delegasjoner fra de to land. Fra norsk side ble forhandlingene ført av den tidligere oppnevnte komité.

Forhandlingene — — — førte til at delegasjonene fremla for de to lands regjeringer en samlet plan for utvikling av de økonomiske forbindelser mellom Nord-Norge og Nord-Finnland. Det ble her foreslått i tre punkter:

1. å danne et norsk-finsk selskap med formål å bygge og drive en sulfatcellulosefabrikk i Kirkenes-området med produksjonskapasitet ca. 60 000 tonn pr. år.

¹ *Här ej tryckt.*

2. å bygge en ny veiforbindelse mellom Norge og Finland i Pasvikdalen som en grunnleggende forutsetning for byggingen av sulfatcellulosefabrikken i Kirkenes-området.

3. at Norge innrømmer Finland rett til fri transitt for eksport- og importvarer over Kirkenes havneområde.

Delegasjonene foreslo at den norske og den finske regjering fattet et prinsippvedtak i disse spørsmål. Hvis vedtaket innebar en godkjennelse av de forslag som var fremsatt, ville delegasjonene oppnevne et blandet ekspertutvalg med oppgave å utarbeide utkast til selskapets etablering og planlegge fabrikken.

Etter at saken var drøftet av vedkommende myndigheter i de to land, ble det i april 1958 nedsatt et slikt ekspertutvalg med norske og finske medlemmer.

Etter at ekspertutvalget hadde avgitt sin rapport våren 1959, ble det ført avsluttende forhandlinger i Oslo 14.—16. juli 1959 mellom de to lands delegasjoner. Ekspertutvalgets konklusjon med hensyn til valg av prosjekt ble lagt til grunn for et utkast til avtale mellom Norge og Finland om økonomisk samarbeid i de nordlige områder, fremlagt med forhandlingsprotokollen til de to lands regjeringer.

Avtaleutkastet ble gjennomgått av vedkommende myndigheter. For et par punkters vedkommende var det ikke oppnådd full enighet under forhandlingene. De uløste spørsmål ble imidlertid avgjort under møte i Stockholm 16. juni 1960 mellom den norske og den finske industriminister.

Da det således var oppnådd enighet mellom partene på forhandlingsstadiet, ble det henstilt til den norske og den finske regjering å ta standpunkt til samarbeidsplanen i samsvar med forhandlingsresultatet for å kunne fremlegge saken for Stortinget og Riksdagen høsten 1960.

Teksten til avtalen følger som vedlegg [*se Bihang*] sammen med de bilag som avtalen henviser til.

BIHANG

Utkast till avtal mellan Norge och Finland om ekonomiskt samarbete i Kirkenes—Enare-områdena, paraferrat den 16 juni 1960

I den hensikt å fremme Nord-Norges og Nord-Finnlands næringsliv og utvikle de økonomiske forbindelser gjennom i fellesskap å utnytte naturressursene i de nordlige områder, samt skape nye industrier der, og forbedre veiforbindelsene, er Norge og Finland kommet overens om følgende:

D e l I

Anlegg av en treforedlingsfabrikk og dens virksomhet

Artikkel 1

Norge og Finland skal i fellesskap stifte et aksjeselskap underlagt norsk lovgivning med det formål å bygge og drive en fabrikk for produksjon av kraftpapir på Sletteidet ved Kirkenes i Sør-Varanger på et grunnareal som tilhører den norske stat.

Artikkel 2

1. Aksjekapitalen i det selskap som er nevnt i foregående artikkel skal være inntil 93 millioner norske kroner, hvorav den norske stat er ansvarlig for at det tegnes en halvpart og den finske stat likeledes er ansvarlig for at det tegnes en halvpart. Hver av de kontraherende parter skal innbetale sin andel av aksjekapitalen slik som selskapets generalforsamling enstemmig til enhver tid har besluttet.

2. Selskapet skal ledes etter forretningsmessige prinsipper.

3. Utkast til aksjeselskapets vedtekter vedligger denne avtale som bilag 1¹.

Artikkel 3

1. Styret og representantskapet skal, medmindre generalforsamlingen enstemmig annerledes bestemmer, sammensettes på en slik måte at det etableres likestilling mellom de to parter. Det er en gjensidig forutsetning at stemmeretten i selskapets organer utøves slik at de to parter får vekselvis formannen samt varaformannen i styret og ordføreren samt varaordføreren i representantskapet. Den norske stat skal ha formannen og varaformannen i styret i den første funksjonsperiode og den finske stat skal ha ordføreren og varaordføreren i representantskapet i samme tidsrom. Ved etterfølgende skifte forholdes på tilsvarende måte.

2. Det er partenes forutsetning at tvistespørsmål som oppstår på grunn av stemmelikhet ved avstemning i generalforsamlingen avgjøres etter forhandlinger. Fører dette ikke fram, løses tvisten etter artikkel 19.

Artikkel 4

1. Fabrikken skal bygges for en produksjonskapasitet som tilsvarer ca. 64 000 tonn ublekt sulfatcellulose eller ca. 60 000 tonn kraftpapir pr. år.

Det er partenes forutsetning at fabrikkplanlegget eventuelt skal kunne utbygges for større produksjonskapasitet og/eller for videre utvikling i treforedlingsindustrien i den utstrekning forholdene ligger til rette for det.

2. De materialer, maskiner og øvrige varer som selskapet trenger til bygging av fabrikkplanlegget med tilhørende anlegg, skal anskaffes i fri konkurranse, i første rekke fra Norge og Finland, uten at de finske varer belastes med toll eller andre avgifter som ikke er pålagt norske varer, og som ikke er betaling for ytte tjenester.

3. Norske og finske entreprenører skal kunne konkurrere på like vilkår om byggingen av fabrikken. Det er imidlertid forutsetningen at arbeidskraften anvises gjennom den stedlige arbeidsformidling etter gjeldende regler.

Artikkel 5

Norge og Finland forplikter seg til å påta seg en statsgaranti for lån til selskapet på tilsammen ca. 100 mill. norske kroner med en halvdel på hvert

¹ Här ej tryckt.

land. Herav skal ca. 75 mill. kroner søkes opptatt som langsiktig utenlandsk lån og på vilkår som begge parter godkjenner.

Artikkel 6

1. Den norske stat gir, så lenge selskapet består, bruksrett uten vederlag til et tilstrekkelig stort område til selskapet for dets fabrikk og andre driftsbygninger og for kaianlegg, samt til eventuelle ytterligere områder som måtte bli nødvendige i fremtiden.

2. På grunn av ekstraordinære omkostninger i samband med fabrikkens beliggenhet, yter den norske stat et nedskrivningsbidrag til selskapet på 12 millioner norske kroner.

3. Selskapet fritas for å svare formuesskatt til den norske stat i et tidsrom av 15 år regnet fra selskapets registrering.

Artikkel 7

1. Det virket som er nødvendig for fabrikkens produksjon skal hovedsakelig anskaffes fra den finske stats skoger i Enare-området. Forststyrelsen i Finland skal inngå kontrakt med selskapet om levering av nødvendig virke av tilfredsstillende kvalitet for forretningsmessig produksjon av inntil ca. 64 000 tonn ublekt sulfatcellulose eller ca. 60 000 tonn kraftpapir pr. år.

2. Det virket som leveres til fabrikkens skal oppfylle de vanlige kvalitetsnormer for sulfatved i Finland.

Dersom det i Finland blir reist et sagbruk i Enare-området, kan den flis som fremkommer ved sagingen og som egner seg som råvare for sulfatcellulose, leveres i samsvar med særskilt avtale mellom selskapet og sagbruket.

3. Det er partenes forutsetning at det i forbindelse med avvirkingen av skogen iverksettes forstlige tiltak således at tilveksten i skogene vil muliggjøre kontinuerlig levering til selskapets fabrikk som tilsvarende den ovennevnte årlige produksjon.

4. Avvirking og fremdrift av tømmeret skal foregå etter rasjonelle, omkostningsbesparende metoder og med anvendelse av lønnstariffer som ikke ligger høyere enn vanlig for finske skogsarbeider i Lappland. Forststyrelsen er ansvarlig for at virket leveres til fabrikkens så kontinuerlig som mulig til alle årstider, og for at fabrikkens produksjon, hva virkesleveringene angår, kan finne sted på den mest økonomiske måte. Selskapet har rett til å kontrollere transportomkostningene for å kunne fastslå hvorvidt disse holdes på et rimelig nivå.

Forststyrelsen fastsetter en leveringsplan med omkostningsoverslag for hvert år som på forhånd skal forelegges selskapet.

5. Norge forplikter seg til å opprettholde tollfrihet for det finske virket som transporteres til fabrikkens.

6. Forststyrelsen besørger transporten av virket fram til fabrikkomt. Norske og finske firmaer skal kunne konkurrere på like vilkår om den del av tømmertransporten som skjer med biltransport. Denne transport skal settes ut på anbud. Forststyrelsen og selskapet fastsetter i fellesskap anbudsforskrifter som legger forholdene til rette for konkurransemessig likestilling mellom norske og finske transportfirmaer. De to lands myndigheter skal opprette en ordning for transportavgifter som etablerer likestilling mellom norske og finske transportbiler for hele veitransporten.

Artikkel 8

Virket skal leveres fritt fabrikkomt til en pris som fastsettes på følgende måte:

Grunnprisen består av selvkost for virket levert fabrikk på den måte som er angitt i avtalen bilag 2 a¹. Dersom salgsprisen på fabrikkens ferdige produkter er høyere enn virkets grunnpris med tillegg av alle faktiske foredlingsomkostninger, sistnevnte beregnet som angitt i avtalens bilag 2 b¹, skal virkesprisen forhøyes med like mange prosent av ovennevnte fortjeneste som virkets grunnpris utgjør av de totale produksjonsomkostninger, beregnet på grunnlag av alle relevante driftsutgifter. Dersom på den annen side salgsprisen synker under produksjonsomkostningene, skal virkesprisen senkes på tilsvarende måte.

Virkets grunnpris levert Kirkenes skal ikke overstige den pris som Forststyrelsen får for virke av tilsvarende kvalitet, også med hensyn til masseutbyttet, levert fabrikkene i Kemi.

Virkets endelige pris bestemmes årlig på ovenstående måte i samband med selskapets oppgjør bortsett fra det første produksjonsår, da grunnprisen betraktes som den endelige pris. Hver av partene (selskapet og Forststyrelsen) kan kreve nødvendig dokumentasjon og andre opplysninger.

Artikkel 9

Det forutsettes at selskapet overtar norsk virke som måtte bli tilbudt til samme pris levert fabrikk som for finsk virke, kvaliteten tatt i betraktning.

Artikkel 10

Twistesporsmål som oppstår mellom selskapet og Forststyrelsen avgjøres ved voldgift av tre medlemmer, hvorav en representant for selskapet og en representant for Forststyrelsen. Partene utpeker i fellesskap voldgiftsrettens formann.

Blir selskapet og Forststyrelsen ikke enige om oppnevningen av voldgiftsrettens formann, løses tvisten etter artikkel 19.

Artikkel 11

Selskapets generalforsamling kan, under forutsetning av enstemmighet og innen rammen av avtalens prinsipielle retningslinjer, fravike avtalens praktiske enkeltbestemmelser i den utstrekning som måtte vise seg hensiktsmessig.

Artikkel 12

Ved avgjørelsen av om det etter denne avtale foreligger enstemmighet eller stemmelikhet ved avstemning i selskapets generalforsamling medregnes ikke aksjer som tilhører andre enn de kontraherende parter.

Del II

Veibygging

Artikkel 13

For bygging og drift av fabrikk og for å lette samferdselen mellom Nord-Finnland og Nord-Norge gjennom Pasvikdalen, bygges det på den strekning som er avmerket på kartet i bilag 3¹ til avtalen en formålstjenlig vei fra Ivalo via Virtaniemi til riksgrensen og derfra via Ellentjern (Vaggatem) til

¹ Här ej tryckt.

det fabrikkområde ved Sletteidet som er nevnt ovenfor, slik at hver av de kontraherende parter på egen bekostning og i samsvar med egne veibyggingssnormer bygger nødvendig ny vei på sitt territorium og svarer for å gjøre tidligere bestående vei bredere samt for andre nødvendige forbedringer og kontinuerlig vedlikehold av veien.

Artikkel 14

Arbeidene skal påbegynnes snarest mulig, og nyanlegget skal være avsluttet senest innen to år, å regne fra selskapets stiftelse. Finnlands og Norges veimyndigheter skal bli enige om detaljene i forbindelse med disse arbeider så som timeplan, veiens kvalitet og stand og andre tekniske forhold med særlig henblikk på at veien skal nyttes blant annet for den transport som er nevnt i artikkel 7, samt for den transitt-trafikk som er nevnt nedenfor i avtalens del III.

Del III

Transittrettigheter

Artikkel 15

Norge gir finske eksportører og importører rett til transitt av finske eksport- og importvarer langs den i avtalens del II nevnte vei fra riksgrensen til Kirkenes-området, samt videre derfra og i motsatt retning, samt til eksport og import av finske varer over Kirkenes eller en annen passende havn i dette området.

Artikkel 16

Finnland har rett til å bruke egne transportmidler i denne transitt-trafikk, men transitteringen forøvrig skal skjøttes av norske firmaer etter avtale med de finske eksportører og importører.

Transitt-trafikken må ikke bebyrdes med toll eller andre avgifter enn de som skriver seg fra kontroll av transitt-trafikken og fra spesielle tjenester som utføres for dem som driver transitt-trafikk, heri iberegnet vanlige avgifter for veier, havner og skipsfarten.

Kontrollen av transitt-trafikken bør forenkles, og tollformalitetene bør innskrenkes mest mulig. Det norske Tolldirektorat og Tullstyrelsen i Finland får i oppdrag å utferdige nærmere bestemmelser for denne kontroll.

Artikkel 17

Norge gir sitt samtykke til at de varer som i henhold til transitt-trafikken innføres fra Finland til Kirkenes, enten kan ødelegges eller returneres til Finland, dersom varene ved omlasting til fartøyer er i en slik forfatning at deres forsendelse til kjøperen ikke svarer til sitt formål. Slike varer kan også i tilfelle selges, men i så fall må det betales toll og avgifter etter gjeldende bestemmelser.

Artikkel 18

Hvis eksport og import av finske varer over havnene i Kirkenes-området utvikler seg så gunstig at de havneanlegg, kai plasser og lagerområder som finnes i dette område blir utilstrekkelig, er de to land enige om å oppta forhandlinger om tilstrekkelig utbygging av slike anlegg.

D e l I V

Sluttbestemmelser

Artikkel 19

Enhver uoverensstemmelse vedrørende gjennomføringen av denne avtale skal løses på den måte som er fastsatt i overenskomsten mellom Norge og Finland av 3. februar 1926 om fredelig avgjørelse av tvister.

Artikkel 20

Denne avtale skal ratifiseres, og ratifikasjonsinstrumentene skal utveksles i Helsingfors.

Artikkel 21

Denne avtale trer i kraft den dag ratifikasjonsinstrumentene utveksles.

Meddelanden

om rekommendation nr 13 1957 angående förenkling av reglerna rörande tjänsteresor till annat nordiskt land

(Överlämnade av Finlands och Sveriges regeringar)

Vid möte i Helsingfors den 22 februari 1957 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Finlands regering (finansministeriet) meddelar den 5 december 1960:

Enligt de allmänna bestämmelserna om tillämpningen av statsförslaget (statsrådets beslut 8.1.1960) få statsrådets kansli, ministerierna och justiekanslersämbetet samt statens affärs- och industriföretag inom ramen för anslag, som stå till förfogande för ändamålet, berättiga sina tjänstemän och funktionärer att utan tillstånd av statsrådets finansutskott — försåvitt sådant tillstånd enligt tidigare gällande föreskrifter varit nödvändigt — företaga resor till utlandet, dock icke utom Europa. Meningen är att från början av år 1961 utvidga denna rätt så, att även vederbörande centrala ämbetsverk berättigas att inom ramen för likadana anslag giva tillstånd till tjänsteresor till annat nordiskt land, om resan är påkallad med tanke på det nordiska samarbetet. Avsikten är även att i nästa statsverksproposition föreslå, att anslagen för ämbetsverkens och inrättningarnas resekostnader inom för varje ämbetsverk och inrättning särskilt fastställda gränser finge användas för resor, som förutsätts av det nordiska samarbetet, i det fall att anslag för dylika resor icke eljest blivit anvisat.

Sveriges regering (finansdepartementet) meddelar den 14 januari 1961:

Chefen för finansdepartementet anförde bl. a. följande i bilaga 2 till statsverkspropositionen 1958¹:

Statsmyndigheternas kostnader för — — — tjänsteresor bära kvarstå.

Dessa förslag har bifallits av riksdagen (SU 14; rskr 14).

¹ 6. sesj., s. 1514.

*BILAGA***Utlåtande av Nordiska rådets juridiska niomannakommitté i anledning av meddelanden om rekommendation nr 13/1957**

Såsom framgår av Finlands finansministeriums meddelande är meningen, att i Finland från början av innevarande år utvidga nuvarande begränsade rätt för myndighet att inom ramen för sina anslag berättiga sina tjänstemän att företaga tjänsteresor till utlandet, vilken rätt tidigare tillkommit endast statsrådets kansli, ministerierna och justitiekanslersämbetet samt statens affärs- och industriföretag, till att avse vederbörande centrala ämbetsverk i vad avser tjänsteresor till annat nordiskt land, som påkallas av det nordiska samarbetet. Därmed skulle rekommendationens syfte för Finlands del vara tillgodosett.

Svenska regeringen har redan tidigare meddelat, att rekommendationen vad beträffar svenska tjänstemän förverkligats.

Under åberopande härav får niomannakommittén föreslå, att rådet lägger de till 9:e sessionen överlämnade meddelandena till handlingarna och anser spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Helsingfors den 19 januari 1961

För Nordiska rådets juridiska niomannakommitté

Olov Rylander

Förman

Meddelande

om rekommendation nr 15/1957 angående tillgodosgörande av tjänstgöring i annat nordiskt land i avseende å rätt till pension

(Överlämnat av Danmarks regering)

Vid möte i Helsingfors den 22 februari 1957 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Finansministeriet) meddelar den 28 november 1960 å *samtliga regeringars vägnar*:

I rekommendation nr. 15/1957 har Nordisk Råd henstillet til regeringerne, at der til brug for rådet udarbejdes en redegørelse vedrørende forudsætningerne for indførelse af en ordning, hvorefter offentlig tjeneste i ét land kan ligestilles med tjeneste i et andet nordisk land for så vidt angår retten til pension.

I den siden rekommandationens vedtagelse på rådets 5. session forløbne tid har sagen været genstand for nærmere undersøgelser og overvejelser samt brevveksling mellem ressortmyndighederne i de respektive lande, hvorom henvises til meddelelser optrykt i Nordisk Råds tidende, 6. sesj. 1958, s. 1524—1533, samt 7:e sess. 1959, s. 1453—1455.

Som det fremgår af de i sagen tidligere afgivne erklæringer, frembyder forholdene i de respektive lande betydelige forskelligheder, både for så vidt angår den kreds af personer, der er omfattet af offentlige pensionsordninger, herunder de for statens tjenestemænd gældende pensionsordninger, og disse pensionsordningers nærmere indhold. Af særlig betydning ved bedømmelsen af spørgsmålet om forudsætningerne for overgang fra pensionsberettigende ansættelse i ét land til tilsvarende ansættelse i et andet nordisk land er også det tidligere oplyste forhold, at der gælder forskellige regler i de enkelte lande med hensyn til ydelse af udtrædelsesgodtgørelse ved afsked uden pension samt med hensyn til tildeling af pensionsanciennitet ved overgang til statstjeneste fra anden offentlig tjeneste.

Man er herefter af den opfattelse, at gennemførelse af aftaler, hvorefter tjeneste i ét land i pensionsmæssig henseende ligestilles med tjeneste i et andet nordisk land, naturligt måtte have til forudsætning, at der blev gen-

nemført større overensstemmelse mellem indholdet af de offentlige pensionsordninger i de forskellige nordiske lande.

Under hensyn til de foreliggende forskelligheder i pensionsreglerne m. v. i hvert af de nordiske lande lader der sig næppe etablere en på forhånd regelbunden ordning, der på hensigtsmæssig måde kan løse de almindeligt forekommende pensionsproblemer ved overgang fra tjeneste i det ene land til det andet. Der skønnes dog at være mulighed for, at der i de enkelttilfælde, hvor spørgsmålet måtte blive aktuelt, specielt for så vidt angår universitetslærere og lignende, efter nærmere aftale mellem ressortmyndighederne i de pågældende lande gennemføres en særordning, der i hvert enkelt tilfælde sikrer vedkommende en pensionsmæssig status, der tilgodeser tidligere offentlig pensionsberettigende ansættelse i et andet nordisk land uden herved at stille den pågældende gunstigere, end om den tidligere offentlige tjeneste var tilbagelagt i det land, hvor han nu har opnået ansættelse.

Meddelanden

om rekommendation nr 19/1957 angående rätt att erhålla och nyttja stipendier och lån i annat nordiskt land än hemlandet m. m.

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Helsingfors den 22 februari 1957 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Handelsministeriet) meddelar den 11 november 1960:

Under 11. november 1960 har handelsministeriet meddelt statsministeriet, at man kan henholde sig til det i skrivelse herfra af 27. juli 1959 udtalte, hvorefter handelsministeriet i princippet kan tiltræde de af Nordisk Råd stillede forslag.

Danmarks regering (Undervisningsministeriet) meddelar den 28 november 1960:

Den på undervisningsministtermødet i Oslo 2.—4. februar 1959 vedtagne ordning, jfr. undervisningsministeriets melding til Nordisk Råds 7. session¹, er gennemført for højskoleelevers vedkommende.

Punkt 1. i undervisningsministtermødets vedtagelse er gennemført ved § 16 i højskoleloven (lovbekendtgørelse nr. 156 af 16. maj 1959).

Punkt 2. er gennemført, idet man nu ved beregningen af de behovprøvede stipendiers størrelse tager hensyn til meromkostningerne ved højskoleophold uden for landets grænser, f. eks. større rejseudgifter, jfr. undervisningsministeriets cirkulære af 16. november 1960.

Punkt 3. er gennemført ved undervisningsministeriets bekendtgørelse af 30. juli 1960, afsnit I.

For ungdommens uddannelsesfonds vedkommende mangler endnu en afgørelse for så vidt angår punkt 3. i undervisningsministtermødets vedtagelse.

Loven om ungdommens uddannelsesfond er blevet ændret ved lov nr. 172 af 29. april 1960, hvilken revision var af rent økonomisk art. Man står nu foran en ny revision af loven, og man vil i denne forbindelse have opmærksomheden henvendt på problemet.

¹ 7:e sess., s. 1459.

Finlands regering (undervisningsministeriet) meddelar den 5 december 1960:

Det till meddelandet om rekommendationen 15. 7. 1958 fogade förslaget till lag om understödjande av skolgången för elever i läroverken (handlingar vid 7. sessionen, s. 1469) har godkänts och lagen gavs 11. 12. 1959 samt publicerades i »Finlands författningssamling», nr 646/59.

I lagen 5. 6. 1953 om stipendier och understöd för högskolestudier (»Finlands författningssamling», nr 252/53) avsedda stipendier och understöd åt i högskola inskrivna studerande äro icke begränsade till finska medborgare.

Det i statsförslaget för stipendier åt folkhögskolornas elever reserverade anslaget användes, förutom för stipendier åt folkhögskoleelever från de övriga nordiska länderna för studier i Finland, även för finska folkhögskoleelevers studier vid nordiska folkhögskolor samt deltagande i kurser i andra land.

År 1960 beviljade undervisningsministeriet 250 000 mk i extra understöd åt elever vid folkhögskolor för deras studier vid folkhögskolor i Sverige.

Islands regering (Menntamálaráðuneytið) meddelar den 8 februari 1961:

På den islandske finanslov er der i lang tid blevet bevilget en betydelig sum til understøttelse af studerende, som har rejst til udlandet for at studere. Som bekendt er der her tale om en forholdsvis talrig gruppe hver gang, ikke mindst universitetsstudenter, og størstedelen af disse studerende er blevet hjulpet med førnævnte bevillinger, snart i form af stipendier, snart i form af lån, og ofte begge dele.

Sidste forår blev der vedtaget en lov om et lånefond for islandske studerende i udlandet, og da havde der allerede i nogle år virket et lånefond for studerende ved Islands universitet. Nu er der tale om at forene disse fonds og oprette et »lånefond for islandske studerende», og i dag er der blevet forelagt Altinget et lovforslag fra regeringen derom. I dette lovforslag findes der bestemmelser om, at studenter fra de nordiske lande, som har fast bopæl på Island og studerer ved Islands universitet, skal nyde de samme rettigheder til studielån ved universitetet som islandske studenter.

Norges regering (Kirke- og undervisningsdepartementet) meddelar den 15 december 1960:

Som allerede meddelt i forbindelse med Nordisk Råds 7. sesjon 1959 (jfr. Utenriksdepartementets brev 22. september 1959) er den praksis som følges i Norge når det gjelder stipend og studielån i samsvar med det vedtak som ble fattet på det nordiske undervisningsministermøte i Oslo 2.—4. februar 1959. Vedtaket lyder¹:

Sveriges regering (ecklesiastikdepartementet) meddelar den 19 december 1960:

¹ 7:e sess., s. 1460.

Sedan från ecklesiastikdepartementet senast lämnats meddelande rörande denna rekommendation (Nordiska rådets handlingar 1959, s. 1461), har frågan upptagits till behandling av 1960 års riksdag.

I statsverkspropositionen till nämnda riksdag (åttonde huvudtiteln, s. 534) anförde ecklesiastikministern under erinran om den i tidigare meddelande redovisade resolutionen i ärendet från nordiska undervisningsministermötet i Oslo i februari 1959 i fråga om studiebidrag och stipendier bland annat följande.

Sedan budgetåret 1957/58 tillämpas i Sverige beträffande elever, som är medborgare i Danmark, Finland, Norge eller Island, den principen, att eleverna, vare sig de är tillfälligt hitresta för att här bedriva studier, s. k. tillresande elever, eller mera stadigvarande bosatta här, likställes med svenska elever med avseende å rätt till statlig studiehjälp. I samband med att dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet i anförande till statsrådsprotokollet den 3 januari 1957 förordade tillämpning från svensk sida av denna princip, uttalade han, att det finnes goda grunder för att räkna med full reciprocitet mellan de nordiska länderna i detta avseende. Frågan om en samnordisk studiemarknad hade nämligen varit föremål för behandling såväl inom Nordiska kulturkommissionen som vid nordiska undervisningsministermötet år 1955. Någon reciprocitet har emellertid inte uppnåtts, och jag vill för egen del, om nordisk enighet nu kan vinnas, inte motsätta mig, att de nordiska länderna emellan de något annorlunda regler, som framgår av den förenämnda resolutionen, i stället blir tillämpliga. Huvudskillnaden blir, att s. k. tillresande elev får medföra sitt i hemlandet erhållna stipendium eller lån, om han reser till annat nordiskt land för att studera där, medan enligt den nu från svensk sida tillämpade regeln den tillresande eleven skulle få studiehjälp på samma villkor som eleverna i det land, till vilket han reser.

I proposition nr 89 till sagda riksdag (s. 45) anförde ecklesiastikministern i frågan om rätt att inneha stipendium och lån vid studier i annat nordiskt land m. m. bland annat följande.

Med erinran om vad jag i årets statsverksproposition (åttonde huvudtiteln, s. 534) i förevarande hänseende anført beträffande studiehjälp enligt allmänna studiehjälsreglementet, förordar jag i enlighet med garantilånenämndens förslag, att rekommendationerna i den ifrågavarande resolutionen genomföres på så sätt, att svenska studerande bör få åtnjuta de studiesociala förmåner, som ges i Sverige, även vid sådana studier i annat nordiskt land, som icke har tillfällig karaktär och vilka bedrivs vid samma slag av högskolor, som angivits i vederbörande svenska författningar. I anslutning här till förordar jag vidare, att universitets- och högskolestuderande från Danmark, Finland, Island och Norge, vilka är bosatta i Sverige och icke vistas här huvudsakligen i syfte att erhålla utbildning för att därefter återvända till hemlandet, likställes med svenska studerande i studiesocialt hänseende. Slutligen förordar jag, att den sistnämnda principen härutöver och på samma villkor bör genomföras även beträffande övriga utländska studerande. Bifall till sistnämnda förslag innebär bland annat, att flyktingstudenterna, vilka för närvarande endast har tillgång till räntefria lån från statens lånefond för universitetsstudier samt studielån med statlig kreditgaranti, inbegripes även i naturastipendiesystemet.

Sedan riksdagen biträtt de sålunda framlagda förslagen, har i ärendet gällande författningar i hithörande väsentliga delar erhållit följande ändrade lydelse.

Allmänna studiehjälpsreglementet den 30 maj 1958 (nr 326)¹

Kungörelsen den 16 juni 1950 (nr 469) angående studielån med statlig kreditgaranti

1 §

Studielån med statlig kreditgaranti (garantilån till studerande) må i enlighet med vad i denna kungörelse stadgas utlämnas till underlättande av studiemöjligheterna för svenska studerande vid universiteten, karolinska mediko-kirurgiska institutet, tandläkarhögskolorna, de tekniska högskolorna, farmaceutiska institutet, gymnastiska centralinstitutet, socialinstitutet, lantbrukshögskolan, veterinärhögskolan, skogshögskolan, högre mejerikursen vid Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut samt handelshögskolorna ävensom motsvarande läroanstalter i Danmark, Finland, Island eller Norge.

Studielån med statlig kreditgaranti för studier vid de i denna paragraf angivna läroanstalterna må tilldelas jämväl flykting eller därmed likställd, så ock annan utlänning, som är bosatt här i riket och icke vistas här huvudsakligen i syfte att erhålla utbildning för att därefter återvända till hemlandet.

Reglementet den 22 maj 1953 (nr 366) för utdelning av statsstipendier vid universiteten m. fl. läroanstalter

1 §

1. För underlättande av studiemöjligheterna vid högre läroanstalter, som i 2 mom. sägs, utgå till obemedlade studerande med god studiebegåvning statsstipendier i form av fri bostad och fri kost.

Där så prövas lämpligt, må stipendium utdelas såsom delstipendium, vilket utgår i form av antingen fri bostad eller fri kost.

Om särskilda skäl äro därtill, må stipendium eller del därav utgå i form av kontantbidrag.

2. Statsstipendium må tilldelas svensk studerande vid universiteten, karolinska mediko-kirurgiska institutet, tandläkarhögskolorna, de tekniska högskolorna, farmaceutiska institutets apotekarlinje, gymnastiska centralinstitutet, socialinstitutet, konsthögskolan, musikhögskolan, musikkonservatoriet i Göteborg, dramatiska teaterns elevskola, elevskolorna vid Göteborgs, Malmö och Norrköping-Linköpings stadsteatrar, lantbrukshögskolan, veterinärhögskolan, skogshögskolan, högre mejerikursen och högre trädgårdskursen vid Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut samt handelshögskolorna ävensom motsvarande läroanstalter i Danmark, Finland, Island eller Norge.

3. Statsstipendium för studier vid de i 2 mom. angivna läroanstalterna må tilldelas jämväl flykting eller därmed likställd, så ock annan utlänning, som är bosatt här i riket och icke vistas här huvudsakligen i syfte att erhålla utbildning för att därefter återvända till hemlandet.

¹ 8:e sess., s. 304.

Reglementet den 15 juni 1939 (nr 290) för utdelning av räntefria lån för universitetsstudier**1 §**

Till underlättande av studiemöjligheterna för obemedlade eller mindre bemedlade svenska studerande med god studiebegåvning beviljas i enlighet med bestämmelserna i detta reglemente ur statens lånefond för universitetsstudier räntefria lån för studier vid universiteten, karolinska mediko-kirurgiska institutet, tandläkarhögskolorna, de tekniska högskolorna, farmaceutiska institutets apotekarlinje, gymnastiska centralinstitutet, socialinstitutet, konsthögskolan, musikhögskolan, musikkonservatoriet i Göteborg, dramatiska teaterns elevskola, elevskolorna vid Göteborgs, Malmö och Norrköping-Linköpings stadsteatrar, lantbrukshögskolan, veterinärhögskolan, skogshögskolan, högre mejerikursen vid Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut samt handelshögskolorna ävensom motsvarande läroanstalter i Danmark, Finland, Island eller Norge.

Studielån för studier vid de i denna paragraf angivna läroanstalterna må tilldelas jämväl flykting eller därmed likställd, så ock annan utlänning, som är bosatt här i riket och icke vistas här huvudsakligen i syfte att erhålla utbildning för att därefter återvända till hemlandet.

Studielån erhålles utan borgensförbindelse eller annan säkerhet.

Studielån må beviljas till belopp av högst 2 500 kronor för år men må, när särskilda omständigheter därtill föranleda, kunna beviljas till högre belopp, dock högst 3 500 kronor för år.

Studielån utdelas

av statsstipendienämnden i Uppsala för studier vid de i Uppsala belägna läroanstalterna,

av statsstipendienämnden i Lund för studier vid de i Malmöhus län belägna läroanstalterna,

av statsstipendienämnden i Stockholm för studier vid de i Stockholm och Norrköping belägna läroanstalterna, samt

av statsstipendienämnden i Göteborg för studier vid de i Göteborg belägna läroanstalterna.

För studier vid läroanstalt i Danmark, Finland eller Norge utdelas, om den studerande tidigare varit inskriven vid någon i reglementet avsedd svensk läroanstalt, av statsstipendienämnden för denna och i annat fall av statsstipendienämnden i Stockholm.

Meddelanden

om rekommendation nr 21/1957 angående förbättrat samarbete beträffande jordbruksforskning

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Helsingfors den 22 februari 1957 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spørsmål.

Danmarks regering (statsministeriet) meddelar den 15 december 1960:

Landbrugsministeriet har ikke fundet anledning til at der fra dansk side afgives meddelelse til Nordisk Råds 9. session vedrørende Nordisk Råds rek. nr. 21/1957 angående udvidet samarbejde om jordbrugsforskning.

Finlands regering (lantbruksministeriet) meddelar den 1 december 1960:

På finskt håll inväntas åtgärder ifrån koordinerande landet Sverige.

Norges regering (Landbruksdepartementet) meddelar den 10 januari 1961:

Under Nordisk Råds 7. sesjon i Stockholm vedtok rådet i samsvar med innstillingen fra kulturutvalget å ta meddelelsene om denne rekommandasjon til etterretning og å imøtese nye meddelelser i spørsmålet til en senere sesjon. I den anledning har en undersøkt nærmere de planer Nordiske jordbruksforskernes forening har for å utvikle et videre samarbeid mellom forskere i de nordiske land. En kan nevne at det er planer om å avholde to internordiske seminarer for jordbruksøkonomer i løpet av perioden 1961—1962. Disse seminarer vil behandle henholdsvis prognosemetodikk og den praktiske anvendelse av investeringsteori i jordbruket. I løpet av de par siste år er det holdt seminar om bruk av produktfunksjoner i jordbruket og planleggingsmetodikk.

Disse seminar har vært av meget stor verdi for våre forskere, men på grunn av de meget begrensede midler som foreningen rår over, har både antallet av deltakere og hyppigheten av slike seminarer vært for lav.

Det er også nevnt at det innenfor den økonomiske seksjon av foreningen har vært arbeidet med utveksling av forskere, men en har på dette området

foreløpig støtt på så mange økonomiske vansker at en ikke har kunnet utrette noe særlig.

Tilslutt vil en nevne at det er høstet gode erfaringer fra samarbeid gjennom Nordiske jordbruksforskeres forening, som har bedt om at det overfor Nordisk Råd blir pekt på ønskeligheten av støtte til utvidet samarbeid gjennom denne forening. Landbruksdepartementet vil anbefale at Nordiske jordbruksforskeres forening blir tilgodesett med økonomisk støtte for å kunne styrke og utvide denne del av foreningens virksomhet.

Sveriges regering (jordbruksdepartementet) meddelar den 14 december 1960:

Efter det att meddelande om förevarande rekommendation avgavs till Nordiska Rådets 7:e session har de med rekommendationen sammanhängande frågorna under hand diskuterats mellan företrädare för jordbruksdepartementet och den svenska avdelningen av Nordiska jordbruksforskarens förening. Därvid har berörts såväl direkta bidrag till föreningens kontaktverksamhet m. m. som andra åtgärder till stöd för den nordiska jordbruksforskningen. Den svenska avdelningen har i sin tur stått i kontakt med motsvarande avdelningar i övriga nordiska länder.

I anslutning till de förda diskussionerna har Nordiska jordbruksforskarens förenings svenska avdelning i skrivelse den 16 november 1960 hemställt, att 30 000 kronor måtte ställas till föreningens förfogande för att av föreningen användas för ordnande av kongresser och övrig kontaktverksamhet för forskare i de nordiska länderna. Av skrivelsen framgick, att liknande framställningar gjorts eller komme att göras till respektive hemmamyndigheter av de danska, finska och norska avdelningarna.

Vid utarbetandet av statsverkspropositionen för budgetåret 1961/62 kommer vederbörlig hänsyn att tas till det av den svenska avdelningen framförda önskemålet om bidrag. Avsikten är vidare, att en viss del av de för jordbruksforskning disponibla resurserna skall avdelas för forskning med nordiska aspekter. Medlen i fråga skall kunna användas för jordbruksforskning i allmänhet, sålunda även för husdjursforskning och vattenvårdsforskning. Det har förutsatts, att jämväl övriga nordiska länder skall finna det möjligt att ge den nordiska jordbruksforskningen ett särskilt stöd.

I den svenska statsverkspropositionen för budgetåret 1961/62 föreslås (nionde huvudtiteln, s. 175), att av reservationsanslaget »främjande av forskning på jordbrukets område» 30 000 kr. skall ställas till svenska avdelningens av Nordiska jordbruksforskarens förening förfogande för forskarutbyte och ordnande av konferenser m. m.

Tilläggsförslag

om nordisk potatisförädlingsanstalt

(Väckt av Hugo Osvald)

En angelägen och betydelsefull uppgift inom jordbruksforskningen gäller växtförädlingsverksamheten på potatisområdet. En intensifierad forskning på detta arbetsfält skulle på längre sikt medverka till hjälp att höja kvaliteten på den marknadsförda potatisen.

Potatisförädlingen påbörjades i Sverige av Sveriges utsädesförening redan 1903 men har här ända till för få år sedan — då en viss förstärkning av resurserna kom till stånd — haft alltför knappa ekonomiska möjligheter. Av olika tekniska och odlingsmässiga skäl är potatisen ett växtslag, som det är relativt dyrbart att förädla. De begränsade anslag, som stått till potatisförädlingens förfogande, har därför medverkat till att den svenska matpotatisproduktionen för närvarande är praktiskt taget helt baserad på utländskt sortmaterial. Detta förtjänar att anmärkas, eftersom inom Sverige i övrigt pågår en mycket avancerad växtförädling, vilken försett det svenska jordbruket med högvärdt odlingsmaterial av samtliga andra åkerbruksväxter av betydelse och som även kunnat framställa sorter, vilka är av betydande värde i andra länder.

Genom ovannämnda förbättring av potatisförädlingens ekonomiska status, som uppnåddes 1953, har verksamheten i Sverige undergått en genomgripande förändring. Metodikundersökningarna och mera praktiskt insamlade erfarenheter från det egentliga förädlingsmaterialet har givit klara målsättningar och i många fall väl lämpade metoder för framställningen av värdefulla sorter för det svenska jordbruket. Det står emellertid också klart, att, om ett verkligt utbyte skall erhållas ur potatisförädlingen inom rimlig tid, måste den ges ökade arbetsmöjligheter. Bakom den praktiska förädlingen måste ligga en ändamålsenlig forskning inom genetik, växtpatologi och kemi. Med nuvarande tillgångar har problemställningarna kunnat klarläggas. För utvecklingen på denna grund kräves ökade insatser.

Av hög angelägenhetsgrad är att få fram sorter, som förenar hög kvalitet och god avkastningsförmåga med resistens mot sjukdomar och vissa skadedjur. För att detta mål skall kunna nås, måste två viktiga villkor uppfyllas:

1. Förädlingen måste ges en sådan omfattning, att ett mycket rikhaltigt material av fröplantor årligen kan erhållas.
2. Förädlingsarbetet bör utföras på en plats, där infektionen med virus är den minsta möjliga.

Vad först förädlingsverksamhetens omfattning beträffar må erinras om att icke ens i de länder, där förädlingen har en betydligt större omfattning än den nu föreslagna, har man ännu lyckats nå det mål, som uppställts och som ovan i korthet angivits. Det är därför önskvärt, att en intensifierad förädlingsverksamhet redan från början planlägges så, att den kan bedrivas i ganska stor skala.

Under senare år har potatisförädlingen vid Svalöv i Skåne — den enda svenska institution, som sysslar med dylik forskning — bedrivits i nära samarbete med den danska förädlingen, och ett visst samarbete har också förekommit mellan den svenska och den brittiska förädlingen. Den lösning av problemet, som därför synes ligga närmast till hands, är att bygga upp en potatisförädling gemensam för de nordiska länderna. En dylik lösning av detta viktiga förädlingsproblem ligger helt i linje med de önskemål, som på senare tid framförts i Nordiska rådet rörande samordning av forskningen — även jordbruksforskning — i de nordiska länderna.

Forskningen borde lämpligen bedrivas vid en nordisk institution för potatisförädling. Dennas förläggning blir en fråga av stor betydelse. Man måste undvika sådan plats (t. ex. vissa orter i Skåne), där virusspridningen är så kraftig, att man måste räkna med betydande förluster av värdefullt förädlingsmaterial till följd av virusinfektionen, eller ock vidtagna särskilda, mycket kostbara åtgärder för att undgå dessa förluster.

Överläggningar med vederbörande myndigheter i de övriga nordiska länderna om denna fråga bör snarast inledas. Skulle det därvid visa sig, att det i de övriga nordiska länderna finns intresse för att få till stånd en nordisk potatisförädlingsanstalt, bör överläggningar snarast igångsättas i syfte att klargöra en dylik anstalts organisation, utrustning, finansiering m. m. samt dess förläggning.

Med stöd av vad sålunda anförts får jag föreslå,

att rådet rekommenderar regeringarna att snarast undersöka möjligheterna för att upprätta en nordisk potatisförädlingsanstalt.

Stockholm den 6 februari 1961

Hugo Oswald

Meddelanden

om rekommendation nr 22/1957 angående nordiskt samarbete för skydd av laxbeståndet i Östersjön m. m.

(Överlämnade av Danmarks, Finlands och Sveriges regeringar)

Vid möte i Helsingfors den 22 februari 1957 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Fiskeriministeriet) meddelar den 4 november 1960:

at spørgsmålet om beskyttelse af laksebestanden i Østersøen fortsat er til behandling mellem de i laksefiskeriet i Østersøen interesserede stater.

Finlands regering (lantbruksministeriet) meddelar den 1 december 1960:

I saken finnes intet nytt att meddela från finsk sida.

Finlands regering (ministeriet för utrikesärendena) meddelar den 3 december 1960:

Frågan om ett avtal för skyddandet av laxbeståndet i Östersjön är fortfarande under behandling i respektive regeringar.

Sveriges regering (utrikesdepartementet) meddelar den 17 januari 1961:

Frågan om ett avtal för skyddandet av laxbeståndet i Östersjön är fortfarande under behandling i respektive regeringar.

Meddelanden

om rekommendation nr 26/1957 angående rättslig likställdhet för nordiska medborgare i fråga om kustfart

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Helsingfors den 22 februari 1957 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Handelsministeriet) meddelar den 23 november 1960:

Under hänvisning till tidigare meddelelser till Nordisk Råd, jfr. Nordisk Råds 6. session 1958, side 1583, og 7. session 1959, side 1474, meddeles, att den finske regering ifølge de for den danske regering foreliggende oplysninger endnu ikke har anset forudsætningerne for ophævelse af det i Finland gældende forbud mod kystfart for danske, norske og svenske skibe for at være til stede.

Finlands regering (handels- och industriministeriet) meddelar den 7 december 1960:

Såsom tidigare har meddelats avlät Finlands regering till riksdagen den 24 maj 1957 en sådan proposition med förslag om ändring av lagen angående rätt att idka näring av den 27 september 1919, som verkställandet av rekommendationen förutsatte. Då riksdagens mandattid utgick, förrän det slutliga avgörandet träffats, förföll propositionen. Någon ny proposition har icke avgivits, enär man önskar avvakta utvecklingen av landets småbåstonnage.

Norges regering (Departementet for handel og skipsfart) meddelar den 29 november 1960:

Som det framgår av innstilling nr. 4 fra 6. sesjons økonomiske utvalg er denne sak løst for Norges vedkommende.

Norges regering (Finans- og tolldepartementet) meddelar den 6 december 1960:

Spørsmålet om rettslig likestilling for nordiske statsborgere for så vidt

angår kystfart er løst for Norges vedkommende, jfr. Utenriksdepartementets melding til Nordisk Råd av 19. august 1959 ad Sak D 36¹.

Sveriges regering (handelsdepartementet) meddelar den 14 december 1960:

Såsom framgår av det av Finlands regering den 7 december 1960 avgivna meddelandet har å finländsk sida — enär man där önskar avvakta utvecklingen av landets småbåtstonnage — tills vidare icke företagits någon åtgärd för att skapa möjlighet att upphäva gällande finländska förbud mot kustfart för danska, norska och svenska fartyg. Förutsättningar ha därför icke funnits att upptaga överläggningar om ömsesidiga upphävanden av förbuden.

¹ 7:e sess., s. 1474.

Meddelanden

om rekommendation nr 1/1958 angående samordnade fridlysnings- och jakttider för vissa djurarter

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 15 november 1958 enades representanter för regeringarna om att *Sverige* skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Landbruksministeriet) meddelar den 30 november 1960:

Den under 13. august 1959 nedsatte kommission med den opgave mest muligt at søge fremmet en revision af jagtloven også med henblik på mulighederne for en koordinering af de nordiske landes fredningsbestemmelser har nedsat et underudvalg, der har til opgave at revidere de gældende fredningsbestemmelser m.v. og som i begyndelsen af året 1961 forventes at ville afgive indstilling til kommissionen.

Finlands regering (lantbruksministeriet) meddelar den 1 december 1960:

I Finland ha tiderna för jakt på höns- och sjöfåglar fastställts så, att de ungefärligen sammanfalla med de tider, som gälla på områdena vid norska och svenska gränsen mot Finland.

Norges regering (Landbruksdepartementet) meddelar den 3 januari 1961:

Denne rekommandasjon er tidligere forelagt Landbruksdepartementet som i brev av 17. juni 1959 har henvist til tidligere uttalelse til Nordisk Råd i denne sak (jfr. rådstidende for 6. sesjon, s. 686 f.f.), hvorav departementets syn vil fremgå.

Det er Sverige som er det koordinerende land for dette spørsmål. En har derfor holdt saken til observasjon i påvente av mulig initiativ fra den svenske regjering, men er hittil ikke kjent med at det foreligger noe slikt initiativ.

Fra norsk side er det ikke foretatt noe spesielt med hensyn til gjennomføring av omhandlede rekommandasjon.

Sveriges regering (jordbruksdepartementet) meddelar den 14 december 1960:

1949 års jaktutredning, till vilken rekommendationen överlämnats för övervägande, torde på grund av andra angelägna utredningsuppdrag först under senare delen av 1961 bli i tillfälle att ingå på närmare diskussioner med respektive myndigheter i de berörda nordiska länderna. Vid denna tidpunkt torde emellertid föreligga ett bättre underlag för ett ställningstagande på svensk sida. En undersökning har nämligen påbörjats rörande de större rovdjurens förekomst, levnadsvanor, bytesval m. m. Undersökningen beräknas pågå under flera år, men gjorda rön ställes kontinuerligt till jaktutredningens förfogande. Likaså torde ytterligare material till belysning av frågan om jakt på sjöfågel då ha framkommit.

Meddelanden

om rekommendation nr 2/1958 angående likställighet i fråga om icke-yrkesmässigt fiske i havet

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 15 november 1958 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Fiskeriministeriet) meddelar den 15 december 1960

at en ordning, hvorefter der er skabt ligestilling mellem finske, islandske, norske og svenske statsborgere med hensyn til adgangen til at drive lystfiskeri på dansk søterritorium, er gennemført ved lov nr. 237 af 10. juni 1960 om ændring i lov om saltvandsfiskeri.

Ordningen trådt i kraft den 1. juli 1960.

Finlands regering (lantbruksministeriet) meddelar den 1 december 1960:

Den 13 april 1960 utfärdades en lag angående ändring av lagen om fiske, enligt vilken medborgare i de nordiska länderna likställas med finsk medborgare i fråga om sportfiske i havet [*se Bilaga 1*].

Norges regering (Fiskeridepartementet) meddelar den 22 november 1960:

Ved lov av 2. juni 1960 ble lov av 2. juni 1906 om forbud mot at utlendinger driver fiske m.v. innenfor Norges fiskerigrense gitt følgende tilføyelse som nytt tredje ledd i § 1:

Forbudet mot utlendingers fiske innenfor fiskerigrensen gjelder ikke sportsfiske med håndredskap. Salg av slik fangst er dog forbudt. Vedkommende departement kan fastsette nærmere bestemmelser om hva som skal ansees for håndredskap.

Loven trådte straks i kraft.

Sveriges regering (jordbruksdepartementet) meddelar den 14 december 1960:

Överläggningar rörande möjligheterna att efterkomma Nordiska rådets rekommendation rörande det icke-yrkesmässiga fisket i havet hölls i Stock-

holm den 29 oktober 1959 med deltagande av representanter för berörda departement i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Det framgick därvid, att vederbörande regeringar i princip var beredda att genomföra rekommendationen med verkan från den 1 juli 1960. För svensk del framlades i proposition till 1960 års riksdag förslag till frågans reglering. Sedan riksdagen tagit ställning till frågan, utfärdades den 25 mars 1960 erforderliga författningsbestämmelser. Dessa utgjordes av lag (nr 46) angående ändrad lydelse av 4 och 21 §§ lagen den 1 december 1950 (nr 596) om rätt till fiske samt kungörelse (nr 47) angående rätt för utlänningar att fiska på allmänt vatten m. m. Genom dessa åtgärder har den i Nordiska rådets rekommendation åsyftade likställigheten i fråga om icke-yrkesmässigt fiske i havet för svensk del genomförts.

*BILAGA 1***Lag i Finland den 13 april 1960 angående ändring av 2 § lagen om fiske**

I enlighet med riksdagens beslut skall 2 § 1 mom. lagen den 28 september 1951 om fiske (503/51) erhålla följande ändrade lydelse:

2 §

I havet utom byarågång samt vid de havsstränder och i havet befintliga holmar och skär, som tillhöra staten, men ej lillyda visst hemman eller av någon under särskilda villkor innehavas, äger varje finsk medborgare rätt att idka fiske, försåvitt ej annorlunda är föreskrivet eller framdeles föreskrives. Till husbehovs- och rekreationsfiske äga medborgare i Danmark, Island, Norge och Sverige samma rätt.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1960.

*BILAGA 2***Utlåtande av Nordiska rådets juridiska niomannakommitté i anledning av meddelanden om rekommendation nr 2/1958**

Av de av regeringarna till 9:e sessionen överlämnade meddelandena framgår, att samtliga länder numera vidtagit de lagändringar, som varit nödvändiga för att åvägabringa den av rekommendationen åsyftade likställigheten mellan nordiska medborgare i fråga om icke-yrkesmässigt fiske i havet.

Kommittén får därför föreslå, att rådet lägger meddelandena till handlingarna och anser spörsmålet för sin del slutbehandlat.

Helsingfors den 18 januari 1961

För Nordiska rådets juridiska niomannakommitté

Olov Rylander

Förman

Meddelanden

om rekommendation nr 3 1958 angående likställighet i fråga om förvärv av fast egendom och erhållande av lån för bostadsändamål

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 15 november 1958 enades representanter för regeringarna om att *F i n l a n d* skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

D a n m a r k s r e g e r i n g (Boligministeriet) meddelar den 15 december 1960:

Der foreligger hverken i lovgivningen eller i administrativ praksis bestemmelser, herunder med hensyn til offentlig støtte til byggeri, der udelukker ligestilling af udlændinge med danske statsborgere.

D a n m a r k s r e g e r i n g (Landbrugsministeriet) meddelar den 16 december 1960:

at der ved lov nr. 130 af 31. marts 1960 om ændringer i lov om opførelse af arbejderboliger på landet er tilvejebragt ligestilling af danske, finske, islandske, norske og svenske statsborgere med hensyn til retten til at erhverve fast ejendom til boligformål samt opnåelse af lån hertil.

F i n l a n d s r e g e r i n g (justitieministeriet) meddelar den 5 december 1960 å *egna samt Danmarks regerings vägnar*:

I Finland har rekommendationen angående erhållande av lån för bostadsändamål redan tidigare förverkligats för den lagstiftnings del, som tillhör ministeriets för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena verksamhetsområde. Under innevarande år ha strävandena för rekommendationens förverkligande tagit sig uttryck i tvenne lagpropositioner, vilka tillkommit på initiativ av lantbruksministeriet. I regeringens proposition till riksdagen den 8 april 1960 med förslag till lagar om ändring av jorddispositionslagen och vissa därtill anslutna lagar föreslås till 1 § i den gällande jorddispositionslagen ett nytt mom. 2, i enlighet med vilket i 30 § samma lag avsett bostadslån för uppförande av bostadsbyggnad kan beviljas även annan än finsk medborgare. Likaledes har i regeringens proposition den 21 oktober 1960 med förslag till lag om reglering av legoområden i stad och köping intagits ett stadgande, som ger statsrådet möjlighet att förordna, huruvida och i vilken utsträckning lagen skall tillämpas på legotagare, som

icke äro finska medborgare. Bägge dessa propositioner äro fortfarande under behandling i riksdagen.

Med hänvisning till ovanstående och tidigare meddelanden (se senast Nordiska rådet, 7:e sess., s. 1489) torde rekommendationen för Finlands vidkommande kunna anses slutbehandlad.

Danska justitieministeriet har meddelat, att i Danmark genom en lag av den 23 december 1959 (nr 344) införts specialstadganden om förvärv av fast egendom i landet. Enligt lagen fördras, såvida person, som ej har bo och hemvist i Danmark, önskar förvärva fast egendom för bostads- eller andra ändamål, i allmänhet tillstånd av justitieministern. Medborgare i övriga nordiska land, som äro bosatta i Danmark, äro således jämställda med danska medborgare.

Till den del ärendet avser bostadslån, ankommer det i Danmark på Boligministeriet och Landbruksministeriet, vilka därom lämna särskilt meddelande till rådet.

Norges regering (Kommunal- og arbeidsdepartementet) meddelar den 1 december 1960:

1. *Erverv av fast eiendom.* I Norge gjelder den alminnelige regel at det kreves konsesjon for utlendinger for å erverve fast eiendom, jfr. kap. III i lov av 14. desember 1917 »om erhvervelse av vandfald, bergverk og annen fast eiendom».

Så fremt den eiendom som erverves betraktes som dyrket mark, faller den inn under lov av 10. desember 1920 »om erhvervelse av dyrket mark». Loven inneholder bestemmelser om konsesjonsplikt, og den fastsetter særlige regler for utenbygdsboende. Nordiske borgere blir stort sett behandlet likt med utenbygdsboende norske statsborgere for så vidt angår spørsmålet om konsesjon på erverv av fast eiendom til boligformål.

For skoggrunn gjelder bestemmelsene i lov av 18. desember 1909 »om erhvervelse av skog». Utlendinger var tidligere avskåret fra å erverve konsesjonspliktig skog. Ved lov av 11. desember 1959 ble det i § 7 i skogkonsesjonsloven inntatt følgende bestemmelse:

Kongen kan gjøre unntak fra betingelsene om norsk statsborgerskap, norsk styre og norsk grunnkapital dersom det gjelder ervervelse av eiendomsrett til skoggrunn som ikke skal brukes til skogdrift.

Likestilling for nordiske statsborgere er forlengst gjennomført i praksis. Konsesjon blir gitt dersom ikke almene hensyn taler imot. At søkeren ikke er norsk statsborger blir ikke tillagt noen betydning.

Som før meddelt til Nordisk Råd, ble det i 1956 nedsatt en komité til å utrede spørsmålet om endringer i konsesjonsloven av 14. desember 1917. Komitéen har nå avgitt sin innstilling. For så vidt angår lovens § 19 om konsesjonsplikt ved ervervelse av »annen fast eiendom» har komitéen formulert følgende lovulkastr:

Ervervelse av eiendomsrett eller bruksrett til fast eiendom som skal benyttes i boligøyemed, kan i den utstrekning Kongen fastsetter unntas fra bestemmelsene i første ledd.

Utkastet er begrunnet med at det har vært kurant for utlendinger å oppnå konsesjon på erverv av fast eiendom til boligformål, og at det da synes ubetenkelig å la Kongen kunne unnta slike erverv fra konsesjonsplikten. Komitéen uttaler videre:

Det er mulig at man i første omgang bør begrense unntaket fra konsesjonsplikten til borgere av de land som åpner en tilsvarende adgang for norske statsborgere; altså bygge på et gjensidighetsprinsipp. Dette vil med andre ord si at danske, finske, islandske og svenske borgere ikke skal behøve å søke konsesjon etter lovens kapitel III dersom eiendommen skal benyttes til boligøymed, idet det da forutsettes at den tidligere siterte rekommandasjon fra Nordisk Råd blir fulgt også i andre land.

Det er ennå ikke tatt standpunkt til komitéens innstilling.

2. *Lån til boligformål.* Som før opplyst til Nordisk Råd kreves det ikke norsk statsborgerskap for å oppnå lån i Den norske stats husbank, Hypotekbanken eller i de private banker. Husbanken setter dog som betingelse at låntakeren er innvåner av riket og betaler skatt i Norge. Norges småbruk- og bustadbank kunne tidligere bare yte lån til norske statsborgere. Ved lov av 29. juni 1956 ble loven om småbruk- og bustadbanken endret, og departementet har fått fullmakt til i det enkelte tilfelle og for visse grupper lånsøkere å gjøre unntak fra regelen om norsk statsborgerskap.

Sveriges regering (justitiedepartementet) meddelar den 19 december 1960:

Frågan om eventuella lagändringar i syfte att uppnå likställighet nordiska medborgare emellan beträffande rätten att förvärva fast egendom inom landet, vilken såsom framgår av svenskt meddelande till Nordiska rådets 7:e session (s. 1490) hänskjutits till justitiedepartementet, är alljämt vilande inom departementet. Såvitt rekommendationen rör frågan om erhållande av lån för bostadsändamål torde av svenskt meddelande till samma session (s. 1490) få anses framgå, att ändamålet med rekommendationen är tillgodosett för svenskt vidkommande.

Tilläggsförslag

om likställighet i fråga om förvärv av fast egendom för bostadsändamål i Danmark

(Väckt av Emil Ahlkvist och Olov Rylander)

Vid Nordiska rådets sjätte session beslöt rådet antaga en rekommendation (nr 3/1958), vari det anbefalldes regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att genom erforderliga ändringar i lagstiftningen och praxis söka genomföra likställighet mellan nordiska medborgare med avseende å rätten att förvärva fast egendom för bostadsändamål. Avsikten med rekommendationen var att åstadkomma en liberalisering av gällande regler och praxis. Vid denna tidpunkt fanns i Danmark ingen lagstiftning rörande rätt att förvärva fast egendom i Danmark. Medborgarna i de nordiska grannländerna kunde där fritt köpa fast egendom. Rekommendationens ändamål var alltså i nu förevarande del tillgodosett i Danmark.

En lagstiftning i ämnet har emellertid sedermera tillkommit (lag nr 344 av den 23 december 1959). I denna stadgas, att personer, som ej har hemvist i Danmark och som icke heller tidigare har haft hemvist i landet under i allt fem år, blott efter tillstånd av justitieministern äger förvärva fast egendom i Danmark. Rätten att köpa egendom, som tidigare varit fri i Danmark, blev härigenom underkastad tillståndstvång för den som ej bor i Danmark. Formellt riktar sig, såsom framgår av den återgivna lagtexten, bestämmelserna ej mot visst lands medborgare, utan det är avsaknaden av hemvist i Danmark, som utgör grund för diskvalificeringen. Då emellertid i stort sett nationalitet och hemvist sammanfaller, innebär det nya rättsläget, att medborgare i de övriga nordiska länderna — med undantag för det fåtal, som är bosatt i Danmark — numera är nödsakade att ha justitieministerns tillstånd för att där få köpa fast egendom. Härigenom har rådets förenämnda rekommendation icke i och för sig åsidosatts, då den förutsätter, att likställighet mellan nordiska medborgare på förevarande område kan nås inte endast genom tvingande rättsregler utan även genom administrativ praxis. Rättstillämpningen blir sålunda avgörande.

I motiven till den nuvarande danska lagen anmärktes, att det ej i själva lagtexten närmare angivits, efter vilka riktlinjer tillstånd att förvärva fast egendom skulle meddelas. Det uttalades emellertid i detta sammanhang, att det kunde förväntas, att lagstiftning komme att bliva liberalt administrerad särskilt beträffande personer eller bolag, som hade någon anknytning till Danmark. Avgörandet ansågs emellertid lämpligen böra överlämnas till

ministern. Då man i anledning av dessa uttalanden från medlemmar i Nordiska rådet gjorde förfrågningar om hur den nya lagstiftningen kunde väntas bliva tillämpad såvitt avsågs det av rådet uttalade önskemålet om likställighet mellan nordiska medborgare med avseende å möjligheten att köpa fast egendom för bostadsändamål, lät man från dansk sida förstå, att nordiska medborgare skulle liksom tidigare även framgent kunna påräkna att utan vidare få köpa fast egendom för bostadsändamål; d. v. s. erforderliga tillstånd skulle i förekommande fall lämnas.

Sedan lagstiftningen nu varit i kraft under ett år, måste man med beklagande konstatera, att lagstiftningen icke fått den liberala tillämpning vad avser nordiska medborgare som förutsatts. Tvärtom har dessa blivit tämligen snävt behandlade. Det är oss sålunda bekant ett flertal fall, då svenska medborgare, som köpt fastigheter för sommarbruk i Danmark, t. ex. längs öresundskusten och på Bornholm, fått sina ansökningar om att få vederbörligt tillstånd till inköp avslagna av danska justitieministeriet. Såvitt kunnat utrönas av hittills kända fall har under året en fast praxis utbildats, innebärande, att alla ansökningar från nordbor om inköp av sommarfastigheter i Danmark avslås av justitieministeriet, därest icke vederbörande har alldeles speciell anknytning till Danmark genom giftermål e. d.

Denna nya utveckling innebär ett klart steg bakåt i det nordiska samarbetet. Sedan långt tillbaka har både norrmän och svenskar i stor utsträckning förlagt sin sommarvistelse till Danmark. De har kommit tillbaka år efter år och ofta småningom förvärvat egen sommarfastighet i Danmark. På motsvarande sätt har danskar semestrat i Norge och Sverige, och många danskar har sina sommarhem på andra sidan Öresund, särskilt i Skåne och det övriga Sydsverige. Utbytet mellan länderna av semesterfirande spelar en icke oväsentlig roll för utvecklingen av det nordiska samarbetet och som ett led i strävandena att öka förståelsen mellan de nordiska folken. Genom en tids vistelse i ett grannland får ett stort antal människor på detta sätt tillfälle att nära nära känna folk och förhållanden i detta. Självfallet får den som skaffar sig en fast bostad därvid bättre möjligheter till fördjupade kontakter än den som tillfälligtvis vistas några veckor på hotell eller pensionat. De som önskar etablera sig fastare i ett grannland och där inköpa en fritidsbostad bör därför uppmuntras härutinnan och icke avspisas av myndigheterna som ovälkomna.

Det synes oss förvånande, att danska regeringen slagit in på den linje, som nu följes. En utveckling i denna riktning kan enligt vår mening icke godtagas av Nordiska rådet. Ifrågavarande praxis måste nämligen anses strida mot rådets förenämnda rekommendation om likställighet mellan de nordiska ländernas invånare, såvitt gäller rätten att förvärva fast egendom för bostadsändamål.

Självfallet bör den praxis, som nu inlets i Danmark, ej få leda till att övriga länder i repressaliesyfte börjar vägra danska medborgare rätt att köpa fast egendom för bostadsändamål. Möjligheterna för danskar att t. ex. i Sverige förvärva sommarhus bör kvarstå oförändrade. Visserligen er-

fordras också i Sverige formellt tillstånd för sådant förvärv, men tillstånd brukar ej för närvarande vägras. Fastmera bör Nordiska rådet söka påverka Danmark att ändra sin hållning.

Med tanke på det nära samband, som råder mellan de nordiska länderna och som kommit till uttryck på en rad rättsområden, ifrågasattes, redan då den danska lagen stiftades och hithörande frågor diskuterades inom rådets juridiska niomannakommitté, huruvida icke själva lagregeln borde ändras så, att tillstånd icke skulle vara erforderligt beträffande den som är bosatt i något av Nordens fem länder. Om man icke i Danmark är beredd att generellt gå så långt, synes en sådan regel åtminstone kunna accepteras, då fråga är om förvärv av fast egendom för bostadsändamål. De som är bosatta i Norden bör, om det nordiska samarbetet skall ha någon mening, rimligen på detta område ha en särställning i förhållande till utanförstående personer. Ett absolut minimikrav måste vara, att lagstiftningen, om den ej ändras, tillämpas så, att bosättning i ett nordiskt land — vilket som helst — innebär en sådan anknytning till Danmark, att tillstånd utan vidare ges, då fråga är om inköp av fastighet för bostadsändamål.

Under åberopande av det anförda får vi hemställa,

att rådet måtte rekommendera Danmarks regering att ändra 1959 års lagstiftning om förvärv av fast egendom i sådan riktning, att de som är bosatta i de nordiska länderna likställes med i Danmark bosatta, såvitt avser förvärv av fastighet för bostadsändamål, eller att i vart fall genom administrativ praxis åvägabringa en sådan ordning.

Stockholm den 30 december 1960

Emil Ahlqvist

Olov Rylander

*BILAGA***Utlåtande av Nordiska rådets juridiska niomannakommitté över tilläggsförslaget**

Vid behandling av förevarande tilläggsförslag har kommittén icke funnit anledning till annat yttrande än ett framhållande av att den anser sig böra fasthålla vid de grundsatser, åt vilka rådet givit uttryck i rekommendationen nr 3/1958 om likställighet för nordiska medborgare vid förvärv av fast egendom för bostadsändamål. Kommittén vill tillägga, att den danska lag, som omförmäles i tilläggsförslaget, är tidsbegränsad och kommer upp till revision under Folketingets samling 1961/62.

Helsingfors den 18 januari 1961

Holger Eriksen Harras Kyttä Erkki Leikola Jon Leirfall
Olov Rylander
Förman

Meddelanden

om rekommendation nr 4 1958 angående utgivande av gemensam statistisk skrift

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 15 november 1958 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta ändamål.

Danmarks regering (Finansministeriet, det statistiske departement) meddelar den 9 december 1960:

Man har ikke nye bemærkninger at knytte til rekommandation nr. 4/1958 angående udgivelse af et fælles statistisk skrift, men kan henvise til den tidligere herfra givne udtalelse aftrykt i Nordisk Råds tidende 1959, s. 1493, som stadig dækkende departementets opfattelse.

Finlands regering (finansministeriet) meddelar den 5 december 1960:

Det måste anses i princip angeläget, att en gemensam nordisk statistisk skrift utges. Statistiska centralbyrån, på vilken ärendets handläggning ankommer, avvaktar emellertid det koordinerande landets förslag i saken.

Norges regering (Finansdepartementet) meddelar den 15 december:

Statistisk sentralbyrå ble i fjor høst av Utenriksdepartementet forelagt ovennevnte rekommandasjon til uttalelse. Byråets uttalelse ble avgitt i brev til Utenriksdepartementet av 11. september 1959. Byrådet foreslo at Nordisk Råd nedsetter et arbeidsutvalg med mandat til å legge fram konkrete forslag vedrørende skriftets formål og innhold etc., trykningssted og redaksjon, omkostninger og utgiftenes fordeling m.v. Dette forslag hadde på forhånd vært forelagt de statistiske sentralbyråer i de andre nordiske land, og sentralbyråene i Finnland, Island og Sverige ga sin tilslutning, mens det fra dansk side ble uttalt at man på det foreliggende grunnlag ikke kunne støtte forslaget.

Byrådet har meddelt at det ikke har noen nye merknader å føye til sin uttalelse av 11. september 1959. Byrådet har med brev av 8. ds. henvendt seg til de andre nordiske lands statistiske sentralbyråer og spurt om de fremdeles opprettholder sine tidligere standpunkter i saken, og har til nå fått

svar fra Danmark og Finland. Det statistiske departement i Danmark utaler bl. a.:

De senere års vanskelige rekrutteringsforhold for akademikere gør det i øvrigt hverken muligt for departementet at deltage i noget arbejdsudvalg med henblik på at fremlægge konkrete forslag til et skrift af den nævnte art eller skaffe det fornødne betydelige antal nye medarbejdere, som udarbejdelse af et sådant skrift efter departementets opfattelse vil forudsætte.

Fra Island og Sverige er ennå ikke mottatt svar.

Norges regering (Finansdepartementet) meddelar den 4 januari 1961:

Statistisk sentralbyrå har i brev av 3. januar 1961 meddelt at også de statistiske sentralbyråer i Island og Sverige nå har underrettet byrået om at de opprettholder sine tidligere standpunkter i denne sak.

Sveriges regering (finansdepartementet) meddelar den 14 januari 1961:

Under hänvisning till Nordiska rådets handlingar 1958 (Sak A 11) och 1959 (Sak D 41) vill finansdepartementet erinra om att frågan om utgivande av en gemensam statistisk skrift sedan länge diskuterats av cheferna för de statistiska centralbyråerna i de nordiska länderna och att inte minst från svensk sida stort intresse ägnats åt denna sak. Finansdepartementet har från statistiska centralbyrån inhämtat, att centralbyrån den 1 oktober 1960 i skrivelse till Nordiska rådets svenska sekretariat till svar på dess förfrågan framhållit, att Norge är koordinerande land beträffande rådets rekommendation 4/1958 angående utgivande av en statistisk upplysningskrift om Norden och att centralbyrån ansett sig böra avvakta förslag från Norge, innan ytterligare åtgärder vidtagas från ämbetsverkets sida i denna fråga. Viss skriftväxling har ägt rum såväl under 1959 som i december 1960 mellan cheferna för de statistiska centralbyråerna i de nordiska länderna, varvid den svenska centralbyrån anslutit sig till ett förslag från Norge, att Nordiska rådet tillsätter ett arbetsutskott med representanter från medlemsländernas statistiska centralbyråer med uppgift att framlägga konkreta förslag i frågan.

Finansdepartementet vill uttala sin anslutning till detta förslag.

Meddelanden

om rekommendation nr 5 1958 angående ömsesidig konsultation i gränshandelsfrågor

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 15 november 1958 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Finansministeriet) meddelar den 13 december 1960:

Departementet for told- og forbrugsafgifter kan henholde sig til det i meddelelse af 1. september 1959 udtalte, hvorefter man intet havde at erindre mod, at der i alle spørgsmål om grænsehandel finder gensidig rådføring sted mellem de nordiske lande, samt at departementet har et løbende samarbejde med de øvrige nordiske toldstyrelser, jfr. Nordisk Råds tidende for 1959, s. 1496.

Danmarks regering (Handelsministeriet) meddelar den 30 december 1960:

Man henviser til den tidligere afgivne meddelelse af 24. august 1959, hvorefter man for så vidt angår kvantitative restriktioner af betalingsbalancehensyn inlet har at erindre mod en dansk tiltræden af rekommendation nr. 5/1958 om gensidig rådføring i grænsehandelsspørgsmål. Der er ikke siden nævnte dato i de gældende bestemmelser foretaget ændringer, som alene tager sigte på grænsehandelsspørgsmål.

Finlands regering (finansministeriet) meddelar den 5 december 1960:

Efter det rekommendationen avgavs, har i Finland icke företagits sådana åtgärder, som skulle hava inverkat på den egentliga gränshandeln. De bestämmelser, som i tiden utfärdats beträffande innebyggarens i gränsocknarna rätt att göra uppköp i grannlandet (den s. k. lilla gränshandeln) samt om deras rätt att licensfritt inom byteshandels ram utföra och införa varor, äro fortsättningsvis i gällande kraft. Såsom en fråga, som tangerar gränshandeln, kan dock nämnas, att man strävat till att minska de s. k. inköpsresorna genom att nedskära inköpsresenärernas rätt att tullfritt med-

bringa varor från grannlandet, närmast från Sverige. Bestämmelser härom utfärdades i tullstyrelsens cirkulär nr 119/11.10.1960, som trädde i kraft den 14.10.1960. Därförinnan hade frågan handlagts vid det nordiska tullmötet i Helsingfors den 7—9 september 1960 såsom en fråga om tullfrihet för av resenärer medförda varor.

Norges regering (Departementet for handel og skipsfart) meddelar den 23 december 1960:

Det er siden november 1959 ikke foretatt noen endringer i Handelsdepartementets bestemmelser vedrørende grensehandelen (hverken i valuta- eller import-eksportbestemmelsene). Det kan imidlertid opplyses at det for tiden arbeides med opphevelse av visse formelle regler om grenseboeres import. Disse regler, som i sin tid var ment som begunstiggelse for beboerne i visse strøk, har i de siste årene betydd en formell begrensning for disse grenseboernes rettigheter i forhold til de generelle regler. Denne begrensning har imidlertid ikke vært håndhevet.

Videre kan meddeles at Tolldirektoratet har henstillet til Tollovkomitéen av 1959 å foreslå endringer i tolltariffens innledende bestemmelser § 3 for å bringe reglene om grenseboernes tollfrie innførsel i samsvar med de tilsvarende svenske bestemmelser.

Sveriges regering (utrikesdepartementet) meddelar den 24 januari 1961:

Spørsmålet har varit föremål för övervägande inom berörda svenska fackdepartement, som enats om att för Sveriges del hinder icke möter mot ett godtagande av rekommendationen. Det förutsättes därvid, att — när fråga är om sådana beslut, vilka författningsenligt ankommer på underlydande förvaltningsmyndigheter — erforderligt samråd äger rum med berörda myndigheter i annat nordiskt land.

Meddelanden

om rekommendation nr 6/1958 angående införande av sommartid efter enhetliga regler

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 15 november 1958 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Statsministeriet) meddelar den 2 december 1960:

Der synes ikke siden afgivelse av meddelelse til 7. session (jfr. Nordisk Råds tidende, s. 1498) at være sket sådanne ændringer i forholdene, at man har fundet anledning til at tage spørgsmålet op til fornyet undersøgelse.

Finlands regering (ministeriet för inrikesärendena) meddelar den 5 december 1960:

att frågan icke föranlett åtgärder i Finland.

Norges regering (Samferdselsdepartementet) meddelar den 26 november 1960:

I meddelelse til Nordisk Råds 7. sesjon i Stockholm i 1959, ble det redegjort for en rundspørring som var foretatt om virkningene av sommertiden i Norge. Noen hadde da funnet det for tidlig å uttale seg. En ny rundspørring ble foretatt tidlig i 1960. Et utdrag av svarene og et notat om saken, datert 23. mars 1960, vedlegges [se Tillägg 1—2].

Samferdselsdepartementet mener å kunne slutte av svarene at det har vært alminnelig tilfredshet med sommertiden i Norge. De ulemper man har hatt, er oppstått på kommunikasjonsvesenets område og skriver seg vesentlig fra at det ikke er innført sommertid i Danmark og Sverige. Det ville særlig medføre praktiske fordeler om Sverige innførte samme sommertid som i Norge. Man ville da i sommerhalvåret få samme tid i Finland, Norge og Sverige.

Sveriges regering (kommunikationsdepartementet) meddelar den 15 december 1960:

Den 17 september 1959 oppdrog Kungl. Maj:t åt järnvägsstyrelsen, lantbruksstyrelsen och medicinalstyrelsen att i samråd närmare undersöka förutsättningarna för införande av sommertid i Sverige. Denna utredning har ännu icke slutförts. Den beräknas bli klar under år 1961.

*TILLÄGG 1***Sammanställning av yttranden av myndigheter i Norge angående verkningarna av sommertiden under år 1959***Fiskeridepartementet (brev av 26. september 1959)*

Dette departement har for sin del ikke noe å tilføye utover det som er anført av Fiskeridirektøren [se nedan] og slutter seg hertil.

Fiskeridirektøren (brev av 23. september 1959)

Saken har vært forelagt for Norges fiskarlag, som på landsstyremøte 7. september d. å. har gjort slikt vedtak:

Etter den erfaring en har fått i løpet av 1959, vil landsstyret uttale at innføring av sommertid har skapt visse vansker for fiskerinæringen.

Landsstyret er allikevel klar over at for store deler av vårt samfunn er sommertid en fordel. Av den grunn vil landsstyret ikke frarå at det blir innført sommertid også for 1960.

Det vil være en fordel om dette også kunne skje i de andre nordiske land.

Fiskeridirektøren viser til det som er uttalt av Norges fiskarlag. En finner for øvrig ikke å kunne gi noen ytterligere uttalelse om dette spørsmål.

Norges idrettsforbund (brev av 29. februar 1960)

Så vidt vi kan dømme om det har sommertiden i 1959 virket meget tilfredsstillende for idrettens vedkommende både i forbindelse med arrangement og når det gjelder den alminnelige virkningen for individene. Vi tror vi kan med trygghet si at vi gjerne ser ordningen med sommertid som en permanent ordning.

Samferdselsdepartementet, hotell- og turistdirektoratet (brev av 2. mars 1960)

Idet man viser til brev av 19. februar kan man gi uttrykk for at sommertiden har vært en ubetinget fordel for reiselivet.

Særlig på ettersommeren fikk turistene fordel av dagslyset helt til endepunktene for de ordinære dagfjerntog, og på rutebåtene hadde man også en lignende fordel.

Den eneste påviselige ulempe ved ordningen, turistmessig sett, var at tilsvarende ordning ikke var innført i nabolandene. De vanskeligheter som dette skapte gir allikevel ingen grunn for å gå fra sommertiden.

Landbruksdepartementet (brev av 10. mars 1960)

Landbruksselskapene og en del forsøks- og saualsgårder har vært anmodet om å gi en redegjørelse for de erfaringer som spesielt jordbruket og jordbruksbefolkningen har gjort i forbindelse med sommertiden i 1959.

Av de innkomne uttalelser fra Øst- og Sørlandet, Sørvestlandet og Nord-Norge går det fram at de unormale værforhold i 1959 ikke gir grunnlag for å si noe generelt om virkningene av sommertid. Som kjent var det i 1959 unormalt tørt på Øst- og Sørlandet mens det var unormalt meget nedbør i Nord-Norge.

Skal man sammenfatte hele landet under ett må det sies, at stort sett har sommertiden i 1959 for jordbruket og jordbruksbefolkningen ikke medført hverken særlige fordeler eller særlige ulemper. For skogsbrukets vedkommende har man tidligere uttalt, at for funksjonærer og arbeidere synes omlegging til sommertid stort sett å ha hatt en gunstig virkning ved at sommertiden bevirker bedre utnytting av dagslyset for skogsarbeiderne, som i stor utstrekning arbeider på akkord.

Under henvisning til foranstående finner departementet å kunne uttale at man ikke har noe særlig å innvende mot at sommertiden fortsetter.

Kirke- og undervisningsdepartementet (brev av 15. mars 1960)

Som meddelt i departementets brev av 14. juli 1959 har innføringen av sommertid ført til visse vansker for Meteorologisk institutt når det gjelder observatørenes arbeid og meldingstjenesten.

Norsk rikskringkasting har ikke noe vesentlig å merke til innføring av sommertid, bortsett fra at det har vært ulemper når det gjelder felles nordiske sendinger.

For øvrig har dette departement ikke hatt annet enn gode erfaringer som følge av innføringen av sommertid i Norge.

Departementet for handel og skibsfart (brev av 17. mars 1960)

Under henvisning til Samferdselsdepartementets skrivelse av 19.f.m. meddeles at Handelsdepartementet med underliggende institusjoner var tilfreds med sommertidens innføring i 1959.

Samferdselsdepartementet, post- og telegrafavdelingen (brev av 21. mars 1960)

Angående ovennevnte sak sendes vedlagt gjenpart av brev av 4.d.m. fra Telegrafstyret [*se nedan*]. En viser til det anførte.

Norges sjøkartverk meddeler i brev av 26.f.m. at det bare har hatt gode erfaringer med hensyn til sommertidens innføring i Norge. Forøvrig foranlediger saken ingen uttalelser fra denne avdeling.

Telegrafstyret (brev av 4. mars 1960):

I vårt brev av 22. juni 1959 gjorde vi rede for visse ulemper som sommertiden har medført for den utenlandske rikstelefonekspedisjon, spesielt ekspedisjonen med Sverige og Danmark. Disse ulemper viste seg utover sommeren i fjor å være betydelige. For øvrig har ikke Telegrafstyret noe å tilføye.

Departementet for industri og håndverk (brev av 10. mars 1960)

Fra etater under Industridepartementet er det ikke meldt om noen ulemper som følge av sommertiden 1959.

For kraftanlegg som er under oppførelse, særlig i Sør-Norge, anses sommertiden som en fordel, idet man i større utstrekning kan arbeide i dagslys.

Industridepartementet har for sitt vedkommende ellers intet særlig å bemerke.

*TILLÄGG 2***PM rörande sommertiden i Norge under år 1959**

(Utarbetad inom Norges Samferdselsdepartement, samordningskontoret)

På grunnlag av omfattende undersøkelser om hvilke virkninger en eventuell innføring av sommertid i Norge sannsynligvis ville få, tilrådte Sosialdepartementet den 10. januar 1958 at sommertid ble innført, jfr. Ot.prp nr. 22 (1958) hvor argumenter for og mot sommertid er referert¹. Sommeren 1959, etterat ordningen med sommertid hadde vært praktisert en tid, foretok Samferdselsdepartementet en rundspørring til endel departementer og etater om de erfaringer som inntil da måtte være gjort som følge av innføringen av sommertid. På dette grunnlag ble det gitt en utredning om saken den 23. juli 1959.

Etter at det første året med sommertid nå er tilbakelagt og en står ved begynnelsen av annen sommertidsperiode, har en foretatt ny rundspørring av samme type. Noe vesentlig nytt har en ikke kunnet konstatere ved denne rundspørring.

Som forutsett har det gjort seg gjeldende visse praktiske vanskeligheter på kommunikasjonsvesenets område, men disse har vist seg lettere å overvinne enn man på forhånd hadde kunnet håpe.

Landbruksdepartementet har innhentet redegjørelser fra landbruksselskapene og endel forsøks- og saualsgårder om de erfaringer som jordbruket og jordbruksbefolkningen har gjort i forbindelse med sommertiden i 1959. Av de innkomne uttalelser fra Øst- og Sørlandet, Sørvestlandet og Nord-Norge går det frem at de unormale værforhold i 1959 ikke gir grunnlag for å si noe generelt om virkningene av sommertid. Som kjent var det i 1959 unormalt tørt på Øst- og Sørlandet mens det var unormalt meget nedbør i Nord-Norge. Skal man sammenfatte hele landet under ett må det sies at stort sett har sommertiden i 1959 for jordbruket og jordbruksbefolkningen ikke medført hverken særlige fordeler eller særlige ulemper.

For skogsbruksarbeiderne synes omlegging til sommertid stort sett å ha hatt en gunstig virkning ved at sommertiden bevirker bedre utnytting av dagslyset i deres akkordarbeid.

¹ 6. sesj., s. 303.

Norges fiskarlag finner fordelene ved sommertid generelt sett så store at laget ikke vil frarå sommertid til tross for at den medfører enkelte ulemper for fiskerinæringen.

Etter innhenting av flere opplysninger vedrørende hotell- og turistnæringen er det slått ytterligere fast hvor fordelaktig sommertiden virker på denne næring. Særlig på ettersommeren ifjor fikk turistene fordel av dagslyset helt til endepunktene for de ordinære dagfjerntog og på rutebåtene hadde man også en lignende fordel. Det ser ut til at sommertiden ifjor forlenget sesongen for reiselivet og ferietrafikken og økte hotellbelegget i månedene april/mai og september.

Hva de helsemessige forhold angår lar det seg foreløpig ikke gjøre å fremlegge konkrete resultater. En forbedret helsetilstand i landet vil ikke bare kunne være resultat av sommertidens forlengelse av ettermiddagene med mere sol og lys og bedre utnyttelse av fritiden til friluftsliv, men vil også bl. a. kunne være en følge av den usedvanlig varme og solrike sommer ifjor. Statistiske oppgaver over helsetilstanden må foreligge over et lengere tidsrum for at det skal være mulig med noenlunde sikkerhet å trekke konklusjoner av materialet. Det er imidlertid på det rene at innføringen av sommertid har vakt stor tilfredshet blant befolkningen. Det er bl. a. fra skole- og fra idrettshold gitt uttrykk for ubetinget oppslutning om sommertiden.

Oslo, 23. mars 1960

Meddelanden

om rekommendation nr 7 1958 angående riktlinjer för administrationen av gemensamma institutioner

(Överlämnade av Danmarks och Sveriges regeringar)

Danmarks regering (Statsministeriet) meddelar den 16 januari 1961:

Som anført i regeringernes meddelelser til Nordisk Råds 7. session (råds-tidende, pag. 1504/5) nedsattes i 1959 ifølge beslutning af 15. november 1958 en ad hoc-komité til at arbejde videre med rekommendationen.

Komiteen har nu afsluttet sit arbejde, og dens betænkning, der blev underkrevet af medlemmerne i december 1960, vil først blive afleveret til regeringerne, når den foreligger færdigtrykt. Ifølge oplysninger fra Nordisk Råds trykkeri i Stockholm forventes trykningen at være tilendebragt senest den 20. januar 1961.

Det er foreløbig over for statsministeriet oplyst, at komiteen har anset det som sin hovedopgave at udarbejde udkast til mønsterbestemmelser for nordiske fællesinstitutioner, og at udkast til sådanne bestemmelser med tilhørende bemærkninger er optaget i betænkningen.

Det er endvidere oplyst, at komiteen ikke har ment det muligt at fremkomme med forslag til generelle regler om lønnings- og pensionsforhold m. v. for de medarbejdere, som knyttes til de fælles nordiske institutioner.

Sveriges regering (finansdepartementet) meddelar den 14 januari 1961:

För att i samverkan med Nordiska rådet utforma allmänna riktlinjer för administrationen av gemensamma institutioner i enlighet med rekommendationen tillsattes under år 1959 en kommitté, bestående av två ledamöter från ettvarrt av de nordiska länderna. Kommittén har numera slutfört sitt arbete, och dess betänkande -- nr 1960: 2 i »Nordisk udredningsserie» -- befinner sig under tryckning.

Meddelanden

om rekommendation nr 8/1958 angående utbyggandet av förbindelserna mellan Norden och kontinenten

(Överlämnade av Danmarks och Finlands regeringar)

Vid möte i Oslo den 15 november 1958 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Ministeriet for offentlige arbejder) meddelar den 7 juli 1960 å *samtliga regeringars vägnar*:

I rekommendationen anbefales det regeringerne at foretage

I. en undersøgelse af muligheder og retningslinjer for koordination ved udbygning af forbindelserne mellem Norden og kontinentet,

II. at fremlægge forslag om principperne for finansieringen og fordelingen af omkostningerne ved udbygningen af disse forbindelser samt at tilvejebringe det nødvendige materiale til belysning af disse spørgsmål.

ad I. Danmark indtager i kraft af sin geografiske beliggenhed en nøglestilling i forbindelserne mellem Norden og kontinentet, idet de vigtigste vej- og jernbaneforbindelser mellem Finland, Norge og Sverige og Vesteuropa samles på dansk territorium, medens i de tre andre lande kun visse forbindelser gennem Sverige har betydning i transittrafikken mellem Finland og Norge og kontinentet.

Spørgsmålet om en udbygning af vejforbindelserne er blevet aktualiseret ved den stærke stigning i automobiltrafikken, medens jernbanetrafikkens udvikling ikke rejser tilsvarende udbygningsproblemer.

A. Da de vejstrækninger i Danmark og Sverige, der benyttes af transittrafikken til kontinentet, tillige betjener den interne trafik, og da denne udgør langt den væsentligste del af den samlede trafik, vil behovet for udbygning af disse veje så godt som udelukkende være bestemt af udviklingen i den interne trafik. Transittrafikken vil alene teoretisk i visse tilfælde være den grænseværdi, der nødvendiggør udbygning til højere standard eller større kapacitet, end det ellers ville være tilfældet.

B. For så vidt angår retningslinjerne for og koordinationen af udbygningen af de færge- og broforbindelser, som indgår i eller i fremtiden antagelig vil komme til at indgå i trafikforbindelserne mellem Norden og kontinentet, skal bemærkes,

1. at forbindelsen over Rødbyhavn og Puttgarden, den såkaldte »fug-

leflugtslinie», allerede er under udførelse og forventes færdig i begyndelsen af 1963,

2. at spørgsmålet om etablering af en fast forbindelse over Store-Bælt er behandlet i den af kommissionen angående en Store-Bælts-bro afgivne betænkning,

3. at spørgsmålet om etablering af en fast forbindelse over Øresund undersøges i fællesskab af den danske og svenske regering, og at en betænkning herom vil foreligge i løbet af indeværende år, samt

4. at man, forinden der eventuelt tages stilling til spørgsmålet om en videre udvikling af færgeruterne mellem Danmark og Norge, henholdsvis Sverige, vil have fordel af at afvente resultaterne af overvejelserne om de dansk-svenske forbindelser over Øresund.

Spørgsmålet om en koordination af bygningen af broanlæggene over Store-Bælt og Øresund og udbygning af færgeruterne mellem de tre lande må til sin tid forventes afgjort på grundlag af betænkningerne vedrørende de to broanlæg samt på grundlag af en samlet redegørelse for de trafikale investeringsproblemer, som den danske regering har ønsket udarbejdet inden udgangen af indeværende år.

Den nævnte betænkning om Øresunds-broen må ligesom betænkningen vedrørende en Store-Bælts-bro forventes tillige at ville belyse et eventuelt broanlægs konsekvenser for vejudbygningen og jernbaneforbindelserne.

ad II. A. For så vidt angår vejinvesteringerne, vil disse som nævnt i det store og hele alene være afhængige af den interne og lokale trafik, medens transittrafikken kun i ringe omfang vil øve indflydelse på disse investeringers størrelse.

Transittrafikken kan derfor ikke i sig selv motivere en ændring i principperne for den nuværende finansiering af vejanlæggene i de enkelte lande, hvorefter disse hver for sig bærer disse udgifter.

Hertil kommer, at transittrafikken gennem benzinafgifterne allerede i et vist omfang bidrager til finansiering af vejudgifterne.

Endelig ville en eventuel fællesfinansiering af interne vejanlæg rejse yderst vanskelige problemer med hensyn til fastsættelsen af de bidrag, hvert enkelt land skulle yde til det andet, ligesom fastsættelsen af disse bidrags størrelse ville blive særdeles vanskelig. Herudover vil en fællesfinansiering, hvorom der i givet fald måtte indgås en aftale mellem landene, kunne indvirke uheldigt på det enkelte lands investeringspolitik og vejplanlægning.

B. Med hensyn til finansieringen af udbygningen af de færge- og broforbindelser, der indgår i trafikforbindelserne mellem Norden og kontinentet, skal anføres:

1. at finansieringen af udbygningen af overfarten mellem Rødbyhavn og Puttgarden er fastlagt ved en dansk-tysk overenskomst, og at finansieringen af disse anlæg alene bæres af Danmark og Forbundsrepublikken Tyskland,

2. at spørgsmålet om principperne for finansieringen af en eventuel Store-Bælts-bro, herunder koncessions- og afgiftsspørgsmålet, allerede er gjort til genstand for en indgående analyse i den foreliggende betænkning angående

en Store-Bælts-bro, pag. 71 ff., og at en lignende undersøgelse kan forventes at ville indgå i den kommende dansk-svenske betænkning om Øresundsforbindelsen,

3. at det følger af det ovenfor under afsnit I., pkt. 4, anførte, at det ikke er muligt for tiden at fremkomme med forslag om de fremtidige principper for finansieringen og fordelingen af omkostningerne ved en eventuel yderligere udbygning af de skibs- og færgeruter, der indgår i transitforbindelserne mellem Norden og kontinentet, og at disse spørgsmål derfor indtil videre må behandles på grundlag af analyser vedrørende de enkelte forbindelser.

Spørgsmålet om fællesfinansiering synes i hvert fald for tiden efter det foran udviklede kun at kunne blive aktuelt i forbindelse med anlægget af en Øresunds-bro, hvilket er genstand for overvejelser i de to direkte implicerede lande, medens spørgsmålet om en eventuel ændring af de hidtidige principper for finansieringen af skibs- og færgeruter må udskydes til senere overvejelser.

Finlands regering (ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena) meddelar den 5 december 1960:

att ministeriet med intresse följer med utbyggandet av ifrågavarande förbindelser.

Meddelanden

om rekommendation nr 10/1958 angående statsunderstöd till studieutbytesresor mellan nordiska skolor

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 15 november 1958 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Undervisningsministeriet) meddelar den 30 november 1960:

Danmark arbejder med sagen med henblik på at stille et beløb til rådighed for foreningen Norden i Danmark til danske skoleelevers udvekslingsrejser under forudsætning af, at der i de øvrige nordiske lande ydes lignende beløb til de pågældende landes udvekslingsrejser.

Finlands regering (undervisningsministeriet) meddelar den 5 december 1960:

Föreningen Pohjola-Norden anhöll år 1958 om medel för anordnande av studieutbytesresor, men möjlighet att bevilja medel förefanns icke då. Föreningen kommer nästa år att på nytt anhålla om medel för ifrågavarande ändamål, varvid ärendet åter lages till prövning.

Norges regering (Kirke- og undervisningsdepartementet) meddelar den 19 december 1960:

Fra norsk side er det for budsjettåret 1959-60 stilt kr. 7 000,— til rådighed for foreningen Nordens skolereisevirksomhet.

Til samme formål er det for 1961 stilt kr. 7 000,— til disposisjon.

Sveriges regering (ecklesiastikdepartementet) meddelar den 19 oktober 1960:

Sedan från ecklesiastikdepartementet senast lämnats meddelande rörande denna rekommendation (Nordiska rådets handlingar 1959, s. 1517), har Nordens skolresetjänst för budgetåret 1960/61 tilldelats ett statsbidrag på 5 000 kronor för främjande av skolresor och skolungdomsutbyten mellan de nordiska länderna.

Meddelanden

om rekommendation nr 11 1958 angående enhetliga regler för legitimation för psykologer m. m.

(Överlämnad av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 15 november 1958 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Arbetsministeriet) meddelar den 9 september 1959:

Arbetsministeriet kan henholde sig til arbejdsdirektoratets udtalelse:

— — — skal direktoratet udtale følgende:

I. Spørgsmålet om psykologers anvendelse inden for erhvervsvejledning en overvejes for tiden i forbindelse med forberedelsen til den forestående revision af erhvervsvejledningsloven, hvorfor nærværende udtalelse ikke vil kunne betragtes som endelig. Revisionen af erhvervsvejledningsloven vil bl. a. bygge på Den internationale Arbejdsorganisations henstilling om erhvervsvejledning af 1949. I denne henstilling omtales ønskeligheden af følgende psykologiske eller delvis psykologiske arbejdsområder inden for erhvervsvejledningen:

1. Forskning inden for følgende områder:

- a. Psykologisk testning i forbindelse med erhvervsvalget.
- b. Samtale og rådgivningsmetoder i den individuelle rådgivning.
- c. Analyser af de forskellige beskæftigelses krav.

2. Praktisk arbejde inden for følgende områder:

- a. Anlægsorientering.
- b. Individuel rådgivning.
- c. Psykologisk testning i forbindelse med rådgivning.
- d. Psykologisk testning i forbindelse med udvælgelse af personale til særlige arbejdsområder.
- e. Psykologisk undersøgelse af særlige klientgrupper (erhvervshemmede).

Danmarks regering (Undervisningsministeriet i samarbejde med Arbejdsministeriet, Indenrigsministeriet, Justitsministeriet och Socialministeriet) meddelar den 28 november 1960:

Danmark overvejer at nedsætte et udvalg til at behandle spørgsmålet om ensartede regler for psykologer. Man tænker sig udvalget bestående af en professor i psykologi, en professor i psykiatri, en repræsentant fra Dansk Psykologforening samt en repræsentant fra et af de implicerede ministerier.

Danmarks regering (Indenrigsministeriet) meddelar den 30 november 1960:

Indenrigsministeriet agter i nær fremtid at nedsætte et udvalg, der skal undersøge spørgsmålene om etablering af en autorisationsordning for uddannede psykologer samt om beskyttelse mod misbrug af psykologisk testningsmateriale.

Finlands regering (ministeriet för inrikesärendena) meddelar den 5 december 1960:

Frågan är under prövning i undervisningsministeriet.

Finlands regering (undervisningsministeriet) meddelar den 5 december 1960:

Undervisningsministeriet har inhämtat utlåtanden i saken av socialministeriet samt ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena. Efter det dessa utlåtanden inkommit, har ministeriet 20. 6. 1960 begärt utlåtande i saken av Helsingfors universitet, vilket utlåtande likväl ännu icke inkommit. Troligen kommer en kommitté för utredning av saken att tillsättas.

Norges regering (Sosialdepartementet) meddelar den 7 december 1960:

Ved kgl. res. av 30. september 1959 er det nedsatt et utvalg til å utrede de spørsmål som er nevnt i rekommandasjonen. Utvalget fastsatte i oktober 1959 et program for det arbeid som det mente i første rekke måtte utføres. Dette program dannet utgangspunkt for Sosialdepartementets henvendelse av 5. november 1959 til de øvrige nordiske land om tilsvarende utredninger.

Det norske utvalg har hittil arbeidet med tilveiebringelse og vurdering av det materiale som ansees nødvendig for utredningen.

Kunngl. Medicinalstyrelsen har 21. april 1960 meddelt at den etter oppdrag fra det svenske innenriksdepartement har nedsatt et utvalg til å utrede saken. Sosialdepartementet har hittil ikke fått noen underretning om at tilsvarende utvalg er nedsatt i de øvrige nordiske land.

Det norske utvalg har tatt kontakt med utvalget i Sverige. De to landsutvalg har vært sammen til møte i Oslo 9. og 10. desember 1960.

Sveriges regering (inrikesdepartementet) meddelar den 15 december 1960:

Sedan norska socialdepartementet meddelat, att i Norge tillsatts en kommitté för att utreda frågan om en koordinering av reglerna om legitimation av psykologer m. m., uppdrog inrikesdepartementet i skrivelse den 3 mars 1960 till medicinalstyrelsen åt styrelsen att — i samråd med universitetskanslersämbetet, skolöverstyrelsen och socialstyrelsen — verkställa motsvarande utredning för Sveriges del. De sakkunniga har i december 1960 deltagit i överläggningar i Oslo angående samordning av utredningsarbetet.

Sveriges regering (ecklesiastikdepartementet) meddelar den 19 december 1960:

Sedan från ecklesiastikdepartementet senast lämnats meddelande rörande denna rekommendation (Nordiska rådets handlingar 1959, s. 1527), har undervisningsrådet Åke Fälthelm slutfört det i nämnda meddelande angivna uppdraget. Sedermera har vederbörande fakulteter vid universiteten i Uppsala, Lund, Göteborg och Stockholm till universitetskanslern överlämnat förslag till nya studie- och organisationsplaner för ämnet psykologi.

*BILAGA***De norska och svenska kommittéernas för utredning av frågan om legitimation för psykologer m. m. sammansättning**

Genom kungl. resolution den 30 september 1959 tillsattes i Norge följande kommitté:

Overlege Per Anchersen (formann), Ullevål sykehus.
Byråsjef Audvar Os, Justis- og politidepartementet.
Førstesekretær cand. psychol. Adolf Hals, Helsedirektoratet.
Cand. psychol. og cand. jur. Odd Dyrborg.

I Sverige har av medicinalstyrelsen enligt av inrikesdepartementet den 3 mars 1960 meddelat uppdrag tillsatts följande sakkunniga:

Byråchefen Håkan Rahm (ordförande), medicinalstyrelsen.
Professorn Gösta Ekman, universitetet i Stockholm.
Docenten Börje Cronholm, karolinska mediko-kirurgiska institutet.
Fil. kand. Gunnar Kylén.

Ytterligare en svensk sakkunnig torde komma att utses.

Meddelanden

om rekommendation nr 12 1958 angående samarbete i fråga om utbyggnaden av universitet och högskolor

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 15 november 1958 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Handelsministeriet) meddelar den 6 december 1960:

Handelsministeriet har forelagt den af kulturudvalget afgivne, af Nordisk Råd tiltrådte indstilling nr. 8/1960 vedrørende nærværende rekommendation for Handelshøjskolen i København, der henviser til den af handelsministeriet under 19. september 1959 afgivne meddelelse til Nordisk Råds 7. session 1959¹ og udtaler, at spørgsmålet om samarbejde på forskellige områder mellem de nordiske handelshøjskoler blev berørt på mødet mellem højskolernes rektorer i foråret 1960, uden at der dog blev truffet vidererækkende konkrete beslutninger.

Danmarks regering (Undervisningsministeriet) meddelar den 14 december 1960:

Undervisningsministeriet er fortsat opmærksom på problemet og har tilskrevet de højere læreanstalter og disses byggeudvalg angående gennemførelsen af et nordisk udbygningssamarbejde.

Danmarks regering (Landbrugsministeriet) meddelar den 15 december 1960:

Landbrugsministeriet må for sit vedkommende fortsat henholde sig til de synspunkter der er fremført i den af ministeriet den 24. september 1959 afgivne meddelelse til Nordisk Råds 7. session i 1959, jfr. Nordisk Råds tidende 1959, s. 1529.

Finlands regering (undervisningsministeriet) meddelar den 5 december 1960:

Nordiska kulturkommissionens finlandsavdelning kommer att enligt uppdrag av VIII nordiska undervisningsministtermötet följa utvecklingen på området och vid behov hos ministeriet framlägga förslag till eventuella åtgärder.

¹ 7:e sess., s. 1528.

Norges regering (Kirke- og undervisningsdepartementet) meddelar den 16 december 1960:

Innenfor rammen av OEEC's Governing Committee for Scientific and Technical Personnel har det vært gitt støtte til flere konkrete nordiske samarbeidsprosjekter på forsknings- og utdanningsområder. De viktigste av disse er utviklingen av de såkalte vekstsentra (growing points) ved universiteter og høyskoler. Det dreier seg om følgende institusjoner:

Korrosionslaboratoriet, Danmarks tekniske høyskole, København.
Lydteknisk laboratorium, Akademiet for de tekniske Videnskaber, København.

Institutt for kjemiteknikk, Norges tekniske høyskole, Trondheim.

Institutt for reguleringsteknikk, Norges tekniske høyskole, Trondheim.

Biotekniska försöksanläggningarna vid karolinska institutet, Stockholm.

Kungl. tekniska högskolan, Stockholm.

Lantbrukshögskolan, Ultuna.

Masspektrometrlaboratoriet vid karolinska institutet, Stockholm.

Taltransmissionslaboratoriet, Kungl. tekniska högskolan, Stockholm.

Gjennom bevilgninger dels fra OEEC og dels fra Danmark, Norge og Sverige er det for disse institusjoner lagt grunnlag for et program for utveksling av stipendiater og finansiering av de tiltak som er nødvendige for at institusjonene skal kunne påta seg ansvaret for programmet.

Utviklingen av disse vekstsentra betyr en begynnende spesialisering bl. a. av de tekniske høyskoler i Norden. Samme sak har som kjent vært behandlet av et utvalg under Nordisk kulturkommissjon som avga sin innstilling i 1959¹. Norges tekniske høyskole og Kirke- og undervisningsdepartementet søker å følge opp utvalgets intensjoner i retning av

1. å bygge ut de fagområder der Norge har en sterk stilling og

2. lette adgangen for studenter og sivilingeniører til å drive studiet ved Norges tekniske høyskole på slike områder.

Kirke- og undervisningsdepartementet legger stor vekt på de mulighetene undervisningsminister møtene gir til forhåndsdrøfting av forslag om viktigere tiltak ved universiteter og høyskoler med sikte på en utredning av de muligheter som måtte foreligge for nordisk samarbeid.

Departementet vil endelig peke på at spørsmålet om samarbeid om utbygging av universiteter og høyskoler dekker det arbeidsområde den vilensskapelige seksjon i Nordisk kulturkommissjon har og viser i denne forbindelse til kulturkommissjonens beretning til rådets 9. sesjon.

Det viktigste utslag av bevisst arbeid for å organisere ny akademisk undervisning på grunnlag av nordisk samarbeid og fordeling av oppgavene er etter Kirke- og undervisningsdepartementets oppfatning planen om en nordisk immateriell husholdshøyskole. Planen skal behandles av Nordisk Råd som egen sak (jfr. rekommandasjon nr 7. for 1960) [se Sak D 85].

Kirke- og undervisningsdepartementet antar at det i forbindelse med budsjettarbeidet i de enkelte land kan være nyttig med nordisk kontakt på embetsmannsnivået med sikte på felles løsning av prosjekter som de

¹ 7:e sess., s. 1087.

akademiske institusjoner har tatt opp i sine budsjett. Et slikt samarbeid kan i tilfelle fra norsk side være aktuelt alt våren 1961 i forbindelse med behandling om budsjettet for 1962.

Sveriges regering (ecklesiastikdepartementet) meddelar den 19 december 1960:

Sedan från ecklesiastikdepartementet senast lämnats meddelande rörande denna rekommendation (Nordiska rådets handlingar 1959, s. 1530), har 1960 års riksdag godkänt av ecklesiastikministern i proposition nr 119 förordade riktlinjer för utbyggande av det högre utbildningsväsendet m. m. under 1960-talet.

Som följd av nämnda godkännande har den 3 juni 1960 tillkallats bland annat en organisationskommitté för högre teknisk utbildning och forskning i Lund (organisationskommittén för teknisk högskola i Lund) ävensom en kommitté för matematisk-naturvetenskaplig samt högre teknisk utbildning och forskning i Göteborg (naturvetenskapliga samordningskommittén i Göteborg).

I direktiven för kommittéerna har dessa anmodats att pröva möjligheterna att realisera Nordiska rådets rekommendationer rörande samarbete på det tekniska högskoleområdet samt att samråda sinsemellan och med den sannordiska utredningen rörande teknisk utbildning på högskolestadiet.

Meddelanden

om rekommendation nr 13 1958 angående gemensam hälsovårdsutbildning

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 15 november 1958 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Indenrigsministeriet) meddelar den 1 december 1960:

I det man henviser til den af indenrigsministeriet den 3. september 1959 til brug for Nordisk Råds 7. session afgivne meddelelse¹, skal man meddele, at man fra dansk side fremdeles er indstillet på at medvirke til fortsættelsen af den i Göteborg stedfindende kursusvirksomhed i det hidtidige omfang. Med hensyn til spørgsmålet om en udvidelse af kursusvirksomheden afventer man, at der af den vedrørende kursusvirksomheden nedsatte nordiske komité afgives indstilling om en overenskomst vedrørende kursusvirksomhedens fortsættelse; udkast til en sådan overenskomst er for tiden under udarbejdelse i den nordiske komité.

Finlands regering (ministeriet för inrikesärendena) meddelar den 5 december 1960:

I statens budget för år 1960 fanns inlagat ett anslag för fortsättningskurser för hälsovårdspersonal, vilka kurser skulle avhållas i Göteborg. Kurserna för läkare räcka 2 månader och kurserna för ingenjörer 1 månad. I regeringens förslag till budget för år 1961 har intagits ett anslag i enlighet med samma principer.

Norges regering (Sosialdepartementet) meddelar den 21 december 1960:

Den nordiske kursvirksomhet i Gøteborg for utdannelse av personell til det offentlige helsearbeid har fortsatt stort sett uforandret. Over statsbudsjettet for 2. halvår 1960 og for 1961 er det gitt bevilgninger til å dekke den norske andel av utgiftene ved kursvirksomheten. Bevilgningene omfatter også utgifter til å få etablert en fast kursledelse, men tilskuddet til dette formål er ennå ikke gitt av samtlige nordiske land.

¹ 7:e sess., s. 1532.

Det viktigste vilkår for å få utvidet kursvirksomheten og å få opprettet en høyskole i fastere former, er at det blir inngått en formell avtale mellom de interesserte parter om organiseringen av skolen og om utgiftsfordelingen. Underhånden er opplyst at det svenske innenriksdepartement som koordinerer sakens behandling, har et avtaleutkast under bearbeidelse, og at dette kan ventes utsendt i begynnelsen av 1961.

Sveriges regering (inrikesdepartementet) meddelar den 15 december 1960:

Den nordiska samarbetskommitté, vilken fungerar som styrelse för hälsovårdskurserna i Göteborg, har i skrivelse den 31 augusti 1960 framlagt förslag om en utökning av de nuvarande kurserna från tre till sju månader. Efter samråd med vederbörande departement i de övriga nordiska länderna kommer frågan att övervägas i samband med höstens budgetarbete.

I den svenska statsverkspropositionen för budgetåret 1960/61 föreslås (elfte huvudtiteln, s. 382), att av förslagsanslaget »bidrag till Världshälsovårdsorganisationen m. m.» 71 000 kr. skall anvisas till att bestrida Sveriges andel av kostnaderna för de nordiska hälsovårdskurserna i Göteborg. Ett förslag från Nordiska kommittén för hälsovårdskurserna i Göteborg att utöka kursernas längd från tre till sju månader, vilket skulle ha medfört en beräknad merkostnad på cirka 41 600 kr., har föredragande departementschefen icke ansett sig kunna förorda.

Meddelanden

om rekommendation nr 14/1958 angående gemensam arbetsmarknad för farmaceuter

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 15 november 1958 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spørsmål.

Danmarks regering (Indenrigsministeriet) meddelar den 18 november 1960:

På grundlag af de i meddelelse af 12. oktober 1959¹ omtalte redegørelser har der fundet forhandlinger sted mellem embedsmænd, udpeget af vedkommende nordiske ministerier; det danske indenrigsministerium har herefter i skrivelser til henholdsvis det finske og svenske Inrikesdepartement anmodet disse om at ville undersøge, hvilke muligheder der består for at få ændret nogle i redegørelserne omtalte, i Finland og Sverige gældende bestemmelser, hvorefter farmaceuter med udenlandsk uddannelse i vidt omfang er udelukket fra at udøve den farmaceutiske gerning i disse lande.

Finlands regering (ministeriet för inrikesärendena) meddelar den 5 december 1960:

Ärendet är under beredning i nordiska arbetsmarknadskommittén för farmaceutisk personal, till vilken kommitté ministeriet för utrikesärendena 9. 10. 1958 medelst beslut nr 37 835 utsett apoteksinspektören vid medicinalstyrelsen Bertel Nylander som representant för Finland.

Norges regering (Sosialdepartementet) meddelar den 15 december 1960:

Den danske regjering er koordinerende instans for denne sak, og Sosialdepartementet har sendt Indenrigsministeriet, København, de opplysninger og det materiale vedrørende norske forhold som antas å være av interesse.

Sosialdepartementet har til underretning mottatt gjenparter av Indenrigsministeriets brev av 25. november d. å. til innenriksdepartementene i Stockholm og Helsingfors.

Sveriges regering (inrikesdepartementet) meddelar den 15 december 1960:

¹ 7:e sess., s. 1541.

Indenrigsministeriet i Danmark har i skrivelse den 25 november 1960 hemställt, att inrikesdepartementet ville undersöka, om den för medicinalstyrelsen gällande instruktionen kan ändras på sådant sätt, att rekommendationens förslag kan genomföras. Skrivelsen har av inrikesdepartementet remitterats till medicinalstyrelsen den 29 november 1960.

I den i Finlands regerings meddelande nämnda kommittén ingår följande representanter: för Danmark ekspeditionssekretær Aage Lorentzen, Indenrigsministeriet, för Finland apoteksvisitatoren E. G. B. Nylander, medicinalstyrelsen, för Norge byråsjef Åsmund Thorvik, Sosialdepartementet, och för Sverige kanslirådet Sven Bucht, inrikesdepartementet.

Meddelanden

om rekommendation nr 15 1958 angående gemensam arbetsmarknad för sjuksköterskor

(Överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 15 november 1958 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Finlands regering (ministeriet för inrikesärendena) meddelar den 5 december 1960:

Medicinalstyrelsen har den 30 november 1960 medelst brev nr 10 678/1960 L. meddelat Norges Sosialdepartement sin uppfattning om det utkast till förslag rörande samnordisk arbetsmarknad för sjuksköterskor, vilket utkast uppgjorts av Sosialdepartementet den 16 juni 1959¹, som följer:

Enligt artikel 1 i utkastet rörande överenskommelse om gemensam arbetsmarknad för sjuksköterskor skulle endast sjuksköterska, som erhållit godkänd grundutbildning i någon av de nordiska staterna samt därefter vederbörlig auktorisering, beröras av överenskommelsen. Enligt i Finland gällande förordning av 21. 12. 1929 angående utövandet av sjuksköterske- och sjukvårdaryrket kan person, som icke erhållit sedvanlig av förordningen förutsatt utbildning för yrket i fråga utan förvärvat sig kompetens på annat sätt, exempelvis genom studier och praktik utomlands, av medicinalstyrelsen på anhållan beviljas legitimation som skolad sjuksköterska. Medicinalstyrelsen har in casu rätt att pröva, huruvida i sådant fall vederbörande sökandes utbildning som sådan allaredan är till fyllest eller om sökanden i något stycke bör komplettera sina kunskaper genom tilläggsexamen, som bör avläggas på av medicinalstyrelsen in casu föreskrivet sätt. Om medicinalstyrelsen utan eller efter av sökanden avlagd tilläggsexamen godtar ansökan, erhåller vederbörande intyg häröver och införes i medicinalstyrelsens förteckning över skolade sjuksköterskor. Efter skedd immatrikulering är vederbörandes kompetens likvärdig med skolad sjuksköterskas, som erhållit författningsenlig utbildning, och har den omständigheten, att utbildningen erhållits till exempel utomlands, efter detta ingen betydelse. Utan medicinalstyrelsens godkännande innehar således avsedd person ingen som helst kompetens för utövandet av sjuksköterskeyrket i Finland. Den grupp av sjuksköterskor, varom nu varit fråga, varvid även bör medräknas sådana personer, vilka inom landet erhållit icke författningsenlig utbildning men på grund av medicinalstyrelsens beslut auktoriserats, är dock synnerligen obetydlig, varför densamma är utan egentlig praktisk betydelse. Dock kan icke enligt medicinalstyrelsens åsikt sådana sjuksköterskor berövas sina möjligheter på en eventuell internordisk arbetsmarknad inom yrket.

¹ 7:e sess., s. 1545.

Beträffande den möjliga tillämpningen av artikel 5 inom Finland skulle gällande lag lägga hinder i vägen för utländsk undersåtes, som i övrigt skulle inneha full kompetens, möjligheter att tjänstgöra som sjuksköterska i statlig eller kommunal tjänst. Enligt grundlag bör nämligen statstjänsteman med några få undantag, vilka icke beröra hälsovården, vara finsk undersåte. Samma regel torde även lända till efterrättelse i fråga om kommunaltjänsteman, vilken regel tillämpats i nyss nämnt hänseende av landets högsta förvaltningsdomstol i ett prejudicerande utslag, vilket dock gällde en förvaltningsbefattning. Dock lämnar den föreslagna artikel 7 fältet öppet för erhållandet av lindring i refererade principer, varför medicinalstyrelsen i princip icke har något att anmärka mot artikel 5.

Av i föregående stycke nämnda orsaker föreligger i praktiken ej heller möjligheter för tillämpning av artikel 6 till den del, det är fråga om statliga eller kommunala befattningar. Sagda artikel kunde dock möjligen utökas med en stipulation av innehåll, att även den tid, sjuksköterska tjänstgjort inom yrket i annan avtalsstat än sitt hemland, skulle räknas vederbörande till godo vid fastställande av pension, ålderstillägg, årssemester och eventuella andra tjänsten härflytande förmåner vid fortsatt tjänstgöring i någon annan avtalsstat.

I övrigt finner medicinalstyrelsen intet att anmärka mot utkastet i fråga.

Norges regering (Socialdepartementet) meddelar den 21 december 1960:

Socialdepartementet har utarbetat utkast til »overenskomst mellom Danmark, Finnland, Island, Norge og Sverige om felles nordisk arbeidsmarked for sykepleiere».

Ved brev av 16. juni 1959 forela Sosialdepartementet utkastet for Indenrigsministeriet, København, Inrikesdepartementet, Helsinki, Heilbrigðismálaráðuneytið, Reykjavík, og Kungl. inrikesdepartementet, Stockholm.

Indenrigsministeriet har avgivet en foreløpig udtalelse, hvorav hitsettes¹:

Videre har Kungl. inrikesdepartementet avgitt en foreløpig udtalelse, hvorav hitsettes¹:

Inrikesdepartementet, Helsinki, har oversendt Sosialdepartementets brev av 16. juni 1959 til den finske Medicinalstyrelse, som har avgitt uttalelse i saken i brev av 30. november 1960 til Sosialdepartementet. Uttalelsen er nå til nærmere gjennomgåelse her. Av uttalelsen hitsettes [*se ovan*]:

Det er hittil ikke innkommet uttalelse fra Heilbrigðismálaráðuneytið, Reykjavík, som i brev herfra av 19. mai 1960 er minnet om innsendelse av uttalelse vedrørende utkastet til overenskomst.

Arbeidet vil bli fortsatt.

Sveriges regering (inrikesdepartementet) meddelar den 15 december 1960:

I meddelande till rådets 7:e session framhöll inrikesdepartementet, att departementet för sin del i stort sett kunde biträda ett av den norska rege-

¹ 7:e sess., s. 1544.

ringen utarbetat utkast till »overenskomst mellom Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om felles nordisk arbeidsmarked for sykepleiere». Departementet betonade dock, att muntliga överläggningar borde upptagas mellan representanter för de olika länderna beträffande vissa detaljspörsmål.

Inrikesdepartementet vill ånyo understryka angelägenheten av att sådana överläggningar kommer till stånd.

BILAGA

Skrivelse från Sjuksköterskors samarbete i Norden till Nordiska rådet i anledning av rekommendation nr 15/1958

Sjuksköterskors samarbete i Norden, som i skrivelse av den 9 juli 1958¹ framlagt synpunkter på frågan om gemensam nordisk arbetsmarknad för sjuksköterskor, har med tillfredsställelse tagit del av Nordiska rådets vidare åtgärder för genomförandet därav.

Sjuksköterskors samarbete i Norden får på grundval av sin 40-åriga erfarenhet av sjuksköterskeutbytet mellan de nordiska länderna till Nordiska rådets kännedom meddela följande beträffande ett par detaljer i »utkast till överenskomst mellan Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om felles nordisk arbeidsmarked for sykepleiere».

Då sjuksköterskans arbete gäller hälso- och sjukvård — det för individen fundamentala — är det av vikt, att prövning av vederbörande sker under viss tid, innan legitimation erhålles i det land, dit yrkesverksamheten önskas överförd.

Sjuksköterskors samarbete i Norden får även understryka behovet av att ålderstillägg, semesterrätt, pensionsförmåner o. dyl. får tillgodoräknas vid överflyttning från ett land till ett annat.

Med åberopande av ovanstående får Sjuksköterskors samarbete i Norden härmed hemställa, att konferenser mellan representanter för respektive Nordiska rådet och Sjuksköterskors samarbete i Norden angående ovannämnda detaljer måtte äga rum.

Stockholm den 3 februari 1961

För Sjuksköterskors samarbete i Norden

Aagot Lindström

Ordförande

Iva Bondeson

Sekreterare

¹ 6. sesj., s. 291.

Meddelanden

om rekommendation nr 16 1958 angående gemensam arbetsmarknad för hälsosystrar

(Överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 15 november 1958 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Finlands regering (ministeriet för inrikesärendena) meddelar den 5 december 1960:

Frågan under prövning i medicinalstyrelsen.

Norges regering (Sosialdepartementet) meddelar den 21 december 1960:

Sosialdepartementet har den 16. juni 1959 sendt likelydende brev til Indenrigsministeriet, København, Inrikesdepartementet, Helsinki, Heilbrigðismálaráðuneytið, Reykjavík, og Kungl. inrikesdepartementet, Stockholm, hvorav hitsettes¹:

Herom har Indenrigsministeriet foreløpig uttalt¹:

Kungl. inrikesdepartementet har bemærket²:

Inrikesdepartementet, Helsinki, har oversendt saken til den finske Medicinalstyrelse, som imidlertid ennå ikke har avgitt uttalelse i saken.

Det er hittil heller ikke innkommet uttalelse fra Heilbrigðismálaráðuneytið, Reykjavík, som i brev herfra av 19. mai 1960 er minnet om innsendelse av uttalelse i saken.

Sveriges regering (inrikesdepartementet) meddelar den 15 december 1960:

I meddelande till rådets 7:e session framhöll inrikesdepartementet bl. a., att varje land borde få avgöra, vilken tilläggsutbildning, som skall erfordras i varje särskilt fall. Till grund för denna bedömning borde dock ligga allmänna riktlinjer, som överenskommits mellan länderna. Någon överenskommelse har ännu ej träffats. Inrikesdepartementet vill uttala sin beredvillighet att upptaga överläggningar i denna fråga.

¹ 7:e sess., s. 1548.

² 7:e sess., s. 1549.

Meddelanden

om rekommendation nr 17/1958 angående gemensam arbetsmarknad för barnmorskor

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 15 november 1958 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Undervisningsministeriet) meddelar den 10 november 1960:

Undervisningsministeriets udvalg vedrørende jordemoderuddannelsen arbejder med spørgsmålet, men kan ikke på nærværende tidspunkt afgive nogen redegørelse.

Finlands regering (ministeriet för inrikesärendena) meddelar den 5 december 1960:

Frågan är under prövning i medicinalstyrelsen.

Norges regering (Sosialdepartementet) meddelar den 21 december 1960:

Sosialdepartementet har den 16. juni 1959 sendt likelydende brev til Indenrigsministeriet, København, Inrikesdepartementet, Helsinki, Heilbrigðismálaráðuneytið, Reykjavík, og Kungl. inrikesdepartementet, Stockholm, hvorav hitsettes¹:

Herom har Kungl. inrikesdepartementet bemærket¹:

Indenrigsministeriet har bemærket:

Idet man med hensyn til spørgsmålet om fællesnordisk arbejdsmarked for sygeplejersker og sundhedsplejersker henviser til skrivelse herfra af 10. juli 1959, skal man med hensyn til rekommandationen angående jordemødre udtale, at et af undervisningsministeriet nedsat udvalg for tiden arbejder med den fremtidige tilrettelæggelse af den danske jordemoderuddannelse. Indtil dette udvalg har afsluttet sit arbejde, kan der ikke gives nærmere oplysning om, i hvilket omfang uddannelsen her i landet vil kunne nærmes til uddannelsen i de andre nordiske lande, og i hvilket omfang der vil kunne tilrettelægges en særlig tillægsuddannelse for jordemødre fra de

¹ 7:e sess., s. 1550.

andre nordiske lande. Udvalget vil imidlertid under sit arbejde tage disse spørgsmål under overvejelse.

Inrikesdepartementet, Helsinki, har oversendt Sosialdepartementets brev av 16. juni 1959 til den finske Medicinalstyrelse, som imidlertid ennå ikke har avgitt uttalelse.

Det er hittil heller ikke innkommet uttalelse fra Heilbrigðismálaráðuneytið, Reykjavík, som i brev herfra av 19. mai 1960 er minnet om innsendelse av uttalelse i saken.

Sveriges regering (inrikesdepartementet) meddelar den 15 december 1960:

Inrikesdepartementet framhöll i meddelande till rådets 7:e session, att det visserligen ej vore nödvändigt, att någon formlig överenskommelse träffades i frågan men att samråd borde komma till stånd mellan de nordiska länderna rörande arten och omfattningen av den tilläggsutbildning, som anses erforderlig i varje land för att auktorisation där skulle kunna ges barnmorska, som utbildats i annat nordiskt land.

Något sådant samråd, som föreslagits av inrikesdepartementet, har ännu ej kommit till stånd, men inrikesdepartementet är berett att deltaga i sådana överläggningar, som kan komma att föreslås av det koordinerande landet.

¹ 7:e sess., s. 1551.

Meddelanden

om rekommendation nr 18/1958 angående gemensam arbetsmarknad för sjukgymnaster

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 15 november 1958 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Indenrigsministeriet) meddelar den 23 december 1960:

Man henviser til den den 3. september 1958 afgivne meddelelse vedrørende rekommendation nr. 14/1954 angående udveksling af og fælles arbejdsmarked for medicinsk personel (6. sesj., s. 1213).

Det i ovennævnte meddelelse omhandlede kontaktudvalg arbejder videre med sagen.

Finlands regering (ministeriet för inrikesärendena) meddelar den 5 december 1960:

Frågan är under prövning i medicinalstyrelsen.

Norges regering (Sosialdepartementet) meddelar den 12 december 1960:

Sosialdepartementet har hittil ikke mottatt henvendelse om saken fra Sverige som er utpekt som koordinerende land.

Sveriges regering (inrikesdepartementet) meddelar den 15 december 1960:

Genom ändring den 3 juni 1960 av 1 § kungl. kungörelsen den 5 november 1937 (nr 864) om legitimation av sjukgymnaster har kravet på svenskt medborgarskap för legitimation såsom sjukgymnast bortfallit, varjämte legitimation kan erhållas även av annan än den som avlagt examen vid sjukgymnastinstitut, som avses i stadgan den 20 maj 1960 för sjukgymnastinstitutet. Förutsättningen härför är, att vederbörande förvärvat ett mått av kunskap och färdighet motsvarande vad sådant institut avser att bringa. Till följd av denna författningsändring får flertalet danska, finska och norska sjukgymnaster efter ansökan utan tilläggsutbildning svensk legitimation.

Meddelanden

om rekommendation nr 19 1958 angående gemensam arbetsmarknad för veterinärer

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 15 november 1958 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Landbruksministeriet) meddelar den 22 december 1960:

Sagen, der ikke er afsluttet, er genstand for fortsatte forhandlinger mellem repræsentanter for lærerforsamlingerne i de nordiske veterinærhøjskoler.

Finlands regering (lantbruksministeriet) har i meddelande den 1 december 1960 hänvisat till sitt meddelande i spörsmålet av den 21 september 1959 (7:e sess., s. 1554).

Norges regering (Landbruksdepartementet) meddelar den 5 december 1960:

Det vises til melding i forbindelse med Nordisk Råds 7. sesjon trykt i beretningen på side 1555.

Det foreligger ikke opplysninger i saken som foranlediger ytterligere bemerkninger herfra.

Sveriges regering (jordbruksdepartementet) meddelar den 14 december 1960:

Danmark har i anslutning till tidigare överläggningar inbjudit representanter för de nordiska veterinärhögskolorna till ett möte i Köpenhamn omkring årsskiftet 1960/61. Vissa undervisningsfrågor kommer därvid att dryftas. Sverige kommer vid mötet att företrädas av bl. a. rektorn för veterinärhögskolan professor N. Lagerlöf.

Utredningen om den svenska forskningen och undervisningen på veterinärområdet, i vilken utredning professor Lagerlöf deltar, pågår alltjämt. Spörsmålet om en gemensam nordisk arbetsmarknad har därvid uppmärksamats i samband med frågan om undervisningstidens längd.

Meddelanden

om rekommendation nr 22 1958 angående utvidgat samarbete vid utnyttjandet av vattenkrafttillgångarna

(Överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 15 november 1958 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Finlands regering (handels- och industriministeriet) meddelar den 3 december 1960:

Med anledning av rekommendation nr 22/1958 har samarbetet på kraftområdet mellan länderna fortsatt enligt Nordiska vattenkraftkommitténs bifogade rapport [*se Tillägg*].

Norges regering (Departementet for industri og håndverk) meddelar den 14 december 1960:

I anledning av ovenfor nevnte rekommandasjoner oversendes vedlagt rapport datert 1. d.m. fra Den nordiske vannkraftkomitéen (i norsk oversettelse) [*jfr Tillägg*].

Man viser til rapporten. Den nye 380 kV samkjøringsforbindelsen mellom samkjøringsområdet på Østlandet (Østfold) og det svenske stamlinjesystemet er vedtatt av Stortinget 31. april 1960.

En 200 kV samkjøringsforbindelse mellom Rana-området (Røssåga) og det svenske stamlinjesystemet er under utredning og departementet akter i tilfelle å fremme saken for Stortinget etter kommende årsskifte.

Man har ellers ikke noe vesentlig å føye til rapporten fra Den nordiske vannkraftkomitéen.

Sveriges regering (kommunikationsdepartementet) meddelar den 15 december 1960¹:

¹ Meddelandet är i all väsentligt identiskt med Nordiska vattenkraftkommitténs promemoria i ämnet; se Tillägg.

TILLÄGG**PM rörande fortsatt samarbete mellan Finland, Norge och Sverige för utnyttjande av Nordkalottens vattenkrafttillgångar**

(Utarbetad på uppdrag av Nordiska vattenkraftkommittén av överingenjören J. V. Norrby)

Vid sin sjätte session i Oslo år 1958 rekommenderade Nordiska rådet regeringarna i Finland, Norge och Sverige att fortsätta det inledda samarbetet på kraftområdet samt därvid i första hand låta utarbeta en plan för utbyggnad av vattenkraften i Torne älv och Kalix älv och i samband därmed framlägga förslag om den administrativa och juridiska handläggningen i de berörda länderna av en sådan utbyggnad, ävensom undersöka, om behov föreligger av en allmän vattenrättskonvention, dels mellan Finland och Norge, dels mellan Finland och Sverige.

Med anledning av denna rekommendation ha regeringarna i Finland, Norge och Sverige våren 1959 uppdragit åt de statliga kraftföretagen i respektive land att fortsätta undersökningarna på sätt Nordiska rådet föreslagit. Kraftföretagen ha därefter påbörjat utredningsarbetet. Det erforderliga samrådet sker genom Nordiska vattenkraftkommittén.

Kommittén har vid möten i Norge i oktober 1959, i Finland i februari 1960 och i Sverige i september 1960 gått igenom det material, som hittills kunnat sammanställas beträffande de alternativa utbyggnadsmöjligheterna. De omfattande undersökningarna i de tre länderna ha koordinerats i fråga om uppläggning och tid för undersökningarnas genomförande. Av de undersökningar, som verkställas, utgör topografisk och geologisk kartläggning en väsentlig del. Hydrologiska observationer klarlägga de naturliga variationerna i älvarnas vattentillgång. På basis av detta grundmaterial undersöks de byggnadstekniska förutsättningarna för olika utbyggnadsalternativ och utföras jämförande kostnadsberäkningar. Utredningar rörande vattenkvalitet, grundvatten, isar, klimat och erosion äro av betydelse för bedömningen av inverkan på jordbruk och andra näringar. I fråga om skogsbruket undersöks inverkan på virkesutdrivningen till flottlederna, varjämte förutsättningarna för övergång från flottning till landtransport på vissa avsnitt studeras. Här liksom när det gäller inverkan på andra intressen — fiske, renskötsel, turism m. m. — ske utredningarna i samråd med företrädare för de intressen, som bli berörda. Ett speciellt problem som utredes är den inverkan, ett sötvattenutsläpp i Rombaksbotn kan medföra på isförhållanden och fiske. Skadeverkningarna av en utbyggnad utredas av det statliga kraftföretaget i det land, där verkningarna uppkomma.

Hittills har utredningsarbetet fortskridit enligt planerna, vilket innebär, att huvuddelen av fältarbetena har utförts och att det slutliga utlåtandet torde kunna föreligga om drygt ett år. På grundval av hittills vunna erfa-

renheter har kommittén funnit det motiverat att fortsätta undersökningarna av samtliga utbyggnadsalternativ. Ett särskilt utskott har tillsatts med uppgift att bearbeta de juridiska och administrativa problemen. På basis av utskottets hittills utförda arbete kommer kommittén inom kort att hos respektive regeringar hemställa om att erforderliga åtgärder vidtagas för att åstadkomma en vattenrättskonvention mellan Finland och Sverige.

I fråga om internordiska samkörningsförbindelser togs förbindelsen mellan de svenska och finska näten i drift den 28 april 1959 samt förbindelser mellan det svenska stamlinjesystemet och det norska samkörningsnätet i Trøndelag den 27 januari 1960 och i Narvik-området den 12 november 1960. Bortsett från tillfälliga avbrott ha de berörda näten alltifrån respektive idrifttagningstidpunkter drivits sammankopplade, och omfattande kraftutbyten mellan de berörda länderna ha ägt rum på de nya samkörningsförbindelserna. Erfarenheterna av samkörningen ha varit mycket goda, icke minst ur ekonomisk synpunkt. T. o. m. oktober månad ha under år 1960 följande kraftkvantiteter levererats över samkörningsförbindelserna:

Sverige → Finland	295 milj. kWh
Finland → Sverige	8 »
Sverige → Norge	122 »
Norge → Sverige	17 »

Mellan Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen och kungl. vattenfallsstyrelsen ha förhandlingar pågått om en ny 380 kV samkörningsförbindelse mellan det svenska stamlinjesystemet och det stora norska samkörande nätet i sydöstra Norge. Förslag till avtal har framlagts för godkännande. Förbindelsen beräknas kunna tagas i drift 1963. Nyligen ha även förhandlingar upptagits om en 200 kV samkörningsförbindelse mellan det svenska stamlinjesystemet och det norska samkörande nätet i Rana-området.

Kommittén har även med tillfredsställelse noterat, att smärre kraftledning av lokal karaktär mellan länderna byggts inom gränsområdena och förutsätter, att lämpliga lösningar även framdeles genomföras med ömsesidigt tillmötesgående.

Stockholm den 1 december 1960

BILAGA

Skrivelse från Nordiska vattenkraftskommittén till Finlands, Norges och Sveriges regeringar angående behovet av vattenrättskonventioner mellan de tre länderna

I samband med det pågående utredningsarbetet rörande ett gemensamt utnyttjande av vattenkrafttillgångarna inom nordkalottområdet, närmare bestämt i Torne och Kalix älvars flodsystem, har Nordiska vattenkraftskommittén uppmärksammat frågan om behovet av vattenrättskonventioner mellan de i kommittéarbetet deltagande tre länderna utöver den mellan Norge och Sverige redan förefintliga konventionen av år 1929.

Enligt ett såsom C betecknat alternativ för utnyttjande av vattenkrafttillgångarna i nämnda flodsystem skola dessa i huvudsak tillgodogöras i ett enda kraftverk, förlagt mellan Torne träsk och Atlanten, varemot enligt två andra alternativ, benämnda A och B, vattenkrafttillgångarna skola utnyttjas genom konventionella kraftverk, i det senare av de båda alternativen förlagda enbart till Torne älv, dit vatten från Kalix älv skulle överföras.

Det med C betecknade utbyggnadsalternativet aktualiserar först frågan, om projektets förverkligande kan ske inom ramen för förenämnda vattenrättskonvention mellan Norge och Sverige. Svaret på denna fråga blir otvivelaktigt, att konventionen icke blir tillämplig, eftersom i dess artikel 2 direkt uttalas, att konventionen icke är bindande vid överföring av vatten från ett nederbördsområde till ett annat och då naturligtvis än mindre vid överföring av vatten från ett nederbördsområde till havet. Dessutom är Torne och Muonio älvar gränsvattendrag mellan Finland och Sverige, för vilka den norsk-svenska konventionen icke gäller. Konventionens tillämpande måste följaktligen föregås av en mellan de båda länderna härom träffad överenskommelse. Vad förhållandena mellan Finland och Sverige liksom mellan Finland och Norge angår existerar icke någon allmän vattenrättslig konvention, varför mellanstatliga överenskommelser mellan dessa länder under alla omständigheter bliva erforderliga för förverkligande av C-alternativet.

Enligt vattenkraftskommitténs uppfattning kan visserligen ifrågasättas, om icke den svensk-norska vattenrättskonventionen borde så omarbetas, att den utan vidare bleve tillämplig på överföring av vatten mellan nederbördsområden — i samband varmed också kanske en översyn av bestämmelserna och konventionens tillämpningsområde i övrigt borde ske — men kommittén har dock stannat för att en sådan omarbetning av konventionen, vilken enligt dess artikel 35 skall gälla i 50 år, knappast i och för sig är påkallad

på grund av nu föreliggande situation. Förverkligandet av C-alternativet måste nämligen, såsom nämnts, ändock föregås av traktater mellan Sverige, Finland och Norge, och den mångfald materiellrättsliga frågor, som uppkommer mellan länderna, kommer helt visst under alla förhållanden att göra jämväl en traktat mellan Norge och Sverige nödvändig. Det är kommitténs förhoppning att senare under utredningens gång kunna framlägga de förslag till avtal mellan länderna, som för C-alternativets förverkligande — om detta befinnes praktiskt framkomligt — komma att erfordras.

Därest C-alternativet icke kommer att kunna fullföljas, utan fråga blir om en utbyggnad av gränsvattendragen på konventionellt sätt — med eller utan överföring av vatten från Kalix till Torne älv — förefaller det däremot vattenkraftkommittén angeläget, att regler i konventionsform komma att finnas för den i så fall successivt kommande vattenrättsliga behandlingen i Finland resp. i Sverige av planerade kraftverk och regleringar. Förhållandena mellan dessa länder och Norge torde för dessa fall knappast giva anledning till några vattenrättsliga problem, och enligt vattenkraftkommitténs bedömande föreligger ej heller eljest inom överskådlig framtid behov av någon vattenrättskonvention mellan Finland och Norge.

För en allmän konvention mellan Finland och Sverige torde i viss utsträckning gällande svensk-norska konvention kunna tjäna såsom förebild ävensom en mellan Finland och Norge tidigare gällande konvention av år 1926 beträffande de internationella rättsförhållandena i Patsjoki (Pasvik) och Vuoremajoki (Jakobselv). Beaktas bör jämväl i sammanhanget den viktiga och för all utbyggnad i gränsvattendragen grundväsentliga frågan om rätten till vattenkraften i dessa och fördelningen därav mellan länderna resp. rättsägarna på ömse sidor om vattendragen. Ifrågasätts kan också, om icke vattendragens användning för andra ändamål än vattenkraftutbyggnad i sammanhanget bör ägnas uppmärksamhet. Behandling av frågor rörande flottning, fiske, vattentäkt, vattenförorening etc. i gränssälvorna torde, enligt vad vattenkraftkommittén inhämtat, kunna kräva reglering utöver vad som redan skett jämlikt 1949 års konvention om flottningen i Torne och Muonio älvar resp. 1927 års konvention angående ordnandet av det samfällda fisket i samma älvar.

Det är enligt vattenkraftkommitténs uppfattning önskvärt, att det förberedelsearbete, som måste föregå tillkomsten av en allmän vattenrättskonvention mellan Finland och Sverige, kommer i gång i så god tid, att konventionen kan föreligga färdig vid den tidpunkt, då från ettdera landets sida en utbyggnad i en gränssälv befinnes önskvärd. Visar sig C-alternativet icke vara realiserbart, kommer snart nog en sådan situation att kunna föreligga. Självfallet har vattenkraftkommittén icke funnit utarbetandet av en allmän vattenrättslig konvention ligga inom dess uppdrag.

Under hänvisning till det anförda får Nordiska vattenkraftkommittén — jämte det kommittén såsom sin mening uttalar, att behov av en allmän vattenrättslig konvention mellan Finland och Norge icke för närvarande förefinnes — härigenom föreslå, att regeringarna i Finland och Sverige ville

taga i övervägande behovet av en dylik konvention sistnämnda två länder emellan samt vid positivt ställningstagande härtill besluta om erforderliga åtgärder för tillskapande av en sådan konvention.

Protokollsutdrag rörande frågans behandling inom den av vattenkraftkommittén tillsatta subkommittén bifogas¹.

Helsingfors, Oslo och Stockholm i december 1960

Nordiska vattenkraftkommittén

Erkki Kinnunen

Halvard Roald

Erik Grafström

¹ Här ej tryckta.

Meddelande

om rekommendation nr 25 1958 angående gemensam utlämningslagstiftning m. m.

(Överlämnat av Finlands regering)

Vid möte i Oslo den 15 november 1958 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Finlands regering (justitieministeriet) meddelar den 5 december 1960 å samtliga regeringars vägnar:

1. Utlämningslagstiftning

De genom lagsamarbetet utarbetade lagarna om utlämning för brott de nordiska länderna emellan ha givits i Sverige den 5. 6. 1959, i Danmark den 3. 2. 1960 och i Finland den 3. 6. 1960. Under hösten 1960 ha de mellan Danmark och Finland samt Sverige och Finland hittills gällande bilaterala utlämningskonventionerna uppsagts genom notväxling och tillämpningen av ovannämnda lagar påbörjats. I Norge är propositionen till lag om utlämning under behandling i Stortinget.

2. Samarbete mellan polis- och åklagarmyndigheterna i brottmål

De med verkställandet av rekommendationen sammanhängande frågorna behandlades vid representanternas för justitieministerierna möte i Helsingfors den 7—8 oktober 1959 på basen av den förteckning över ärenden, som uppgjorts av Finlands justitieministerium. Vid mötet gjordes försök att kartlägga de med samarbetet förknippade problemen, samt behandlades preliminärt de frågor, som upptagits till behandling. Förteckningen över ärenden omfattade följande frågor:

I. Det polisiära samarbetet.

a. Förhör med vittnen och misstänkta.

b. Beslag och rannsakan samt överlämnande av bevismaterial och genom brott åtkommen egendom.

c. Teknisk brottsundersökning.

d. Polismyndighets befogenhet i annat land.

II. Samarbetet mellan åklagarmyndigheterna.

a. Bevisupptagning i annat nordiskt land.

b. Delgivning av stämning i brottmål.

c. Delgivning av domar.

d. I vilket land skall åtal väckas, om flere av dem äro behöriga?

III. Huru utfylla de luckor i lagstiftningen, som uppstå i de fall, då gärningsmannen icke kan utlämnas såsom egen medborgare men gärningen ej heller är straffbar i hans hemland?

IV. Övriga frågor.

De vid mötet i Helsingfors behandlade frågorna upptogos för fortsatt behandling vid ämbetsmannamötet i Köpenhamn den 13. 6. 1960. Bas för behandlingen utgjorde ett av Danmarks justitieministerium uppgjort memorandum angående nordiskt samarbete mellan polis- och åklagarmyndigheter. En resumé av diskussionerna vid detta möte bifogas [*se Tillägg*].

I rekommendationen avsedda åtgärder behandlades även vid justitieministrarnas och Nordiska rådets juridiska niomannakommittés gemensamma möte i Fredensborg den 17 juni 1960. Vid mötet framgick, att från finsk sida uttalades önskemål, att vid lagsamarbetet skulle behandlas frågor angående domstolars befogenhet, åtalsland samt i annat land given straffdoms rättsverkan. Från svensk och finsk sida ansågs dessutom önskvärt, att vissa gemensamma lagstiftningsåtgärder skulle vidtagas för erhållande av en laglig grund för polis- och åklagarmyndigheters samarbete samt tryggande av sagda samarbete. Från dansk och norsk sida framfördes, att lagstiftningen i dessa länder redan erbjuder tillräckliga möjligheter för polis- och åklagarmyndigheternas nordiska samarbete. Mötets konklusion blev, att rekommendationen angående polis- och åklagarmyndigheternas samarbete borde i Nordiska rådet anses slutbehandlad och att i fråga om i vilken mån det i praktiken redan långt utvecklade samarbetet borde tryggas genom lagstiftningsåtgärder borde avgöras i vederbörande land såsom en lagstiftningsfråga av nationell karaktär.

TILLÄGG

Referat av förhandlingarna på ämbetsmannamötet i Köbenhavn den 13 juni 1960 angående nordiskt samarbete mellan polis- och åklagarmyndigheterna

I. Det politimæssige samarbejde

Herunder drøftedes spørgsmål om gensidig bistand med hensyn til politiføring af vidner og mistænkte, beslaglæggelse og ransagning, udlevering af frihedsberøvede personer til konfrontation og foretagelse af polititekniske undersøgelser. Endvidere drøftedes spørgsmålet om adgang for politimyndigheder til at foretage afhøringer i andet nordisk land.

Fra dansk og norsk side anførtes følgende synspunkter:

Samarbejdet på disse områder foregår for tiden efter de foreliggende oplysninger på en fuldt tilfredsstillende måde.

Den bistand, der ydes i praksis, har allerede efter den gældende ordning fornøden hjemmel. Det er fra norsk side oplyst, at man muligvis ikke har hjemmel til at foretage ransagning som retshjælp til et andet lands myndigheder; der har imidlertid ikke i praksis vist sig noget behov for at yde denne form for retshjælp; spørgsmålet vil blive taget op til overvejelse i den norske straffeprocéskomité.

Såfremt der skal gennemføres en lovgivning med mere indgående regler om disse spørgsmål, vil der antagelig ske en reel begrænsning i adgangen til at yde bistand, ligesom der i hvert enkelt tilfælde må foretages en prøvelse af, om lovens betingelser for bistandsydelse er opfyldt, hvilket vil medføre besværliggørelse og forsinkelse af sagernes behandling.

En lovgivning vil i Danmark og Norge støde på lovtekniske vanskeligheder, idet disse landes almindelige proceslovgivning ikke indeholder mere detaljerede regler om politiets efterforskningsmæssige arbejde. Den vil endvidere forekomme mindre konsekvent og uhensigtsmæssig, når der i øvrigt i disse lande kun findes spredte lovregler om retshjælp til udlandet.

Som følge heraf må man fra dansk side fraråde gennemførelse af en lovgivning på dette område. Heller ikke fra norsk side finder man en sådan lovgivning påkrævet. Man er imidlertid fra dansk og norsk side enig om, at man bør være opmærksom på, om der opstår vanskeligheder i det fremtidige samarbejde, og — hvis dette skulle blive tilfældet — søge dem afhjulpet ved administrative forskrifter eller — om fornødent — ved lovændring.

Fra svensk og finsk side fandt man en lovgivning på dette område påkrævet eller i hvert fald ønskelig.

Som begrundelse herfor blev det anført, at anklagemyndighederne — bl. a. fordi der i disse lande gælder et legalitetsprincip for afgørelsen af tiltalespørgsmål — føler sig usikre over for spørgsmålet om, hvorvidt en bistandsanmodning bør imødekommes, ligesom der ikke er hjemmel til beslaglæggelse eller ransagning i disse tilfælde. Man har endelig anført, at det ud fra retssikkerhedshensyn vil være ønskeligt med mere indgående regler om betingelserne for ydelse af bistand.

På baggrund heraf blev der fra svensk side forelagt et i Justitiedepartementet udarbejdet foreløbigt udkast til »lag om biträde av polismyndighet och åklagare för brottsutredning i Danmark, Finland, Island og Norge».

II. Samarbejde mellem anklagemyndighederne (og domstolene)

A. Bevisoptagelse i andet nordisk land

Fra svensk side oplystes det, at man påtænker at ændre retshjælpsloven af 1946, således at retshjælp kan ydes, selv om sagen angår et forhold, der ikke er strafbart efter svensk ret, og således at også retsanmodninger, der

ikke er fremsat af en domstol, men af anklagemyndigheden i et andet nordisk land, kan imødekommes.

Der var enighed om, at samarbejdet på dette område mellem Danmark, Norge og Sverige vil være fuldt ud tilfredsstillende, såfremt den påtænkte svenske lovændring gennemføres.

For Finlands vedkommende kræves en domstolsbeslutning for foretagelse af vidneafhøring. Fra finsk side ville man overveje spørgsmålet om eventuel ændring af lovgivningen på lignende måde som i Sverige.

B. Forkyndelser

Der var enighed om, at det nuværende samarbejde mellem Danmark, Norge og Sverige med hensyn til forkyndelser er tilfredsstillende.

Et særligt problem foreligger dog, såfremt en stævning til et vidne eller en sigtet eller tiltalt indeholder trussel om straf for det tilfælde, at den pågældende ikke møder efter indkaldelsen. Dette problem består alene med hensyn til svenske anmodninger om forkyndelse i et andet nordisk land. Svenske stævninger skal indeholde straftrussel, men spørgsmålet om, hvorvidt denne lovbestemmelse gælder forkyndelse i udlandet, er for tiden genstand for overvejelse i Sverige.

Fra svensk side blev det fremhævet som meget ønskeligt, om svenske stævninger kunne forkyndes i de andre nordiske lande, selv om de indeholdt straftrussel.

Fra norsk og dansk side er man af den opfattelse, at spørgsmålet om anvendelse af straftrussel i stævninger til sigtede og tiltalte er et spørgsmål, der kun kan behandles med udgangspunkt i udleveringslovgivningen.

Med hensyn til vidnestævninger oplystes, at spørgsmålet om at udvide vidnepligten til at omfatte personer, der opholder sig i udlandet, vil blive behandlet i det danske vidneudvalg og i den norske straffeprocesskomité. Også det finske justitsministerium vil tage spørgsmålet op til nærmere overvejelse.

III. Spørgsmål vedrørende domstolens jurisdiktionskompetence m. v.

A. Jurisdiktionskompetencens udstrækning

I Danmark er der ved lov af 31. marts 1960 sket en ændring af straffelovens § 7, således at dansk straffemyndighed er udvidet til at omfatte lovovertrædelser, der er begået uden for dansk territorium af personer, der har indfødsret eller bopæl i andet nordisk land, — forudsat at den pågældende tager ophold i Danmark. Udformningen af denne bestemmelse er afpasset efter den deklaration, der fra dansk side agtes afgivet i henhold til art. 6 i den europæiske udleveringskonvention; efter denne bestemmelse omfatter pligten til udlevering ikke »nationals», og man har besluttet fra dansk side — på samme måde som det er sket fra norsk og svensk side — at erklære, at man som »nationals» vil betragte personer med statsborgerret eller bopæl i et nordisk land.

I Sverige overvejes en lignende lovændring i forbindelse med gennemførelsen af »brottsbalk«-forslaget.

Det norske Justisdepartement vil anmode Straffelovrådet om att overveje en ændring af den norske straffelov med udgangspunkt i den danske lovændring.

Fra finsk side ville man foretrække, at spørgsmålet om jurisdiktionskompetence løstes på en måde, der for Finlands vedkommende ville indebære, at de finske domstoles jurisdiktionskompetence udvidedes til at omfatte samtlige lovovertrædelser, begået på et nordisk lands territorium. På finsk forespørgsel erklæredes, at man ikke fra de andre nordiske landes side havde noget at indvende imod, at der i Finland gennemførtes en lovgivning efter disse retningslinier.

B. Lovregulering af spørgsmålet om, i hvilket land en sag bør gennemføres, når flere lande har jurisdiktionskompetence

Fra finsk side fandtes en sådan lovregulering ønskelig, dels med henblik på løsning af konflikter mellem landenes anklagemyndigheder, dels ud fra et hensyn til de sigtedes retssikkerhed.

Fra dansk og norsk side fremhævedes, at allerede de gældende regler om jurisdiktionskompetence medfører, at der jævnligt foreligger sager, der kan gennemføres i flere af de nordiske lande, men at dette forhold ikke synes at have voldt vanskeligheder. Der synes således ikke at foreligge noget praktisk behov for en lovregulering. Hertil kommer, at en sådan regulering vil støde på betydelige vanskeligheder; spørgsmålet om, hvor en sag mest hensigtsmæssigt kan gennemføres, beror på en flerhed af hensyn, og der er derfor en betydelig fare for, at lovregler om spørgsmålet vil blive enten meget detaljerede og dermed mindre smidige eller så elastiske, at de kun vil give myndighederne en meget begrænset vejledning.

C. Nordiske straffedommes retskraft

I forbindelse med ovenfor under A og B nævnte problemer har man navnlig fra finsk side rejst spørgsmål om gennemførelse af videregående fællesnordiske regler om nordiske straffedommes retskraft i andet nordisk land. Der sigtes herved navnlig til lovregler, der i videre omfang end de gældende hindrer tiltalerejsning for forhold, der er pådømt i andet nordisk land.

Spørgsmålet er taget op med udgangspunkt i de nordiske drøftelser vedrørende samarbejde med hensyn til fuldbyrdelse af straf og tilsyn.

Der er enighed om, at det omhandlede retskraftsproblem vanskeligt lader sig behandle på nuværende tidspunkt, hvor det endnu er uafklaret, i hvilket omfang der vil blive tilvejebragt mulighed for samarbejde med hensyn til fuldbyrdelse af straffedomme. Spørgsmålet vil eventuelt senere kunne tages op inden for rammerne af et almindeligt nordisk lovsamarbejde på strafferettens område.

IV. Pådømmelse i hjemlandet af færdselsovertrædelser begået i andet nordisk land

Der var enighed om, at spørgsmålet har en ret stor og stadig voksende praktisk betydning.

I Sverige og Danmark anses færdselslovgivningens regler om motorkørsel i spirituspåvirket tilstand for anvendelige på overtrædelser, der er begået i udlandet, medens det anses for tvivlsomt, hvorvidt de øvrige færdselsregler er begrænset til overtrædelser begået på henholdsvis svensk og dansk territorium. I Finland anses færdselsloven i det hele for territorielt begrænset.

Det norske Justisdepartement anser det for tvivlsomt, om de norske regler om kørsel i spirituspåvirket tilstand kan anvendes, når kørslen har fundet sted i udlandet; de øvrige norske færdselsregler anses for territorielt begrænsede.

Det omhandlede problem behandles for tiden i Europarådets strafferetskomité. Der var enighed om, at de danske, norske og svenske delegerede fortsat bør holde sig i kontakt med hinanden med hensyn til arbejdet i denne komité, og at der senere bør optages fællesnordiske drøftelser om etablering af en nordisk ordning med udgangspunkt i dette arbejde.

V. Samarbejde mellem personundersøgende myndigheder og med hensyn til udlån af domsudskrifter og andre straffeakter, herunder retspsykiatriske og andre erklæringer vedrørende personundersøgelser

Der er enighed om, at samarbejdet på disse områder forløber på tilfredsstillende måde.

VI. Strafferegistrering m. v.

Der er enighed om, at der bør fastlægges en sikkert virkende ordning med hensyn til udveksling af strafoplysninger vedrørende personer, der er statsborgere i andet nordisk land end domslandet. Udvekslingen bør ske gennem centrale myndigheder og omfatte samtlige afgørelser, der indføres i domslandets strafferegister, herunder supplerende tilførsler (prøveløsladelse, benådning m. v.). Ordningens nærmere praktiske gennemførelse (oversendelse af domsudskrifter og/eller anvendelse af særlige indberetningsblanketter m. v.) bør aftales mellem vedkommende centralmyndigheder (Danmark: rigspolitechefen, Finland: Justitieministeriet, Norge: Kriminalpolitisen og Sverige: Fångvårdsstyrelsen).

*BILAGA***Utlåtande av Nordiska rådets juridiska niomannakommitté i anledning av meddelande om rekommendation nr 25/1958**

Av det av Finlands regering till 9:e sessionen avlämnade meddelandet om rekommendationen framgår, att det förslag till nordisk utlämningslagstiftning, vars genomförande rådet rekommenderat, nu blivit antaget i Danmark, Finland och Sverige samt att lagförslaget kan väntas inom kort bliva antaget också i Norge. Under sådana omständigheter får kommittén föreslå, att rådet lägger meddelandet om rekommendationen i vad avser punkt 1 om utlämningslagstiftningen till handlingarna och anser spörsmålet i denna del slutbehandlat.

Helsingfors den 18 februari 1961

För Nordiska rådets juridiska niomannakommitté

Olov Rylander

Förman

Meddelanden

om rekommendation nr 29/1958 angående rätt att vid inkomstbeskattning göra avdrag för i annat land påförda skatter

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 15 november 1958 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Finansministeriet, skattedepartementet) meddelar den 14 december 1960:

Til brug for behandlingen af nærværende forslag ved Nordisk Råds 9. session kan skattedepartementet henholde sig til departementets skrivelse af 29. oktober 1958 (Nordisk Råds tidende, s. 1367), hvori det er udtalt, at man i Danmark ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst indrømmer fradrag for udenlandske skatter, såfremt disse kan sidestilles med fradragsberettigede danske skatter, og at man ved ansættelsen af personer, der tilflytter Danmark fra udlandet, ud over et beregnet skattfradrag, indrømmer fradrag for udenlandske skatter, som først kommer til opkrævning efter tilflytningen til Danmark, og som faktisk skal erlægges i den til grund for ansættelsen liggende skattepligtsperiode, hvorfor det for Nordisk Råd fremsatte forslag efter skattedepartementets formening ikke vil kunne få betydning for Danmarks vedkommende.

Finlands regering (finansministeriet) meddelar den 5 december 1960:

Såsom finansministeriet med anledning av rekommendationen redan tidigare meddelat, är det icke i Finland tillåtet att vare sig vid inkomst- eller förmögenhetsbeskattningen eller kommunalbeskattningen avdraga ens i hemlandet erlagda direkta skatter. Såsom undantag från denna allmänna princip stadgas likväl i 126 § beskattningsslagen den 12 december 1958, som trädde i kraft den 1 januari 1960, att om i riket bosatt person, i riket bosatt persons dödsbo eller inhemskt samfund nödgats såväl i utlandet som i Finland erlægga skatt på utomlands förvärvad inkomst eller där befintlig förmögenhet, finansministeriet i ömmande fall eller där särskilda skäl därtill eljest föreligga till förhindrande eller lindrande av dubbelbeskattning helt eller delvis kan medgiva befrielse från inkomst- och förmögenhets-

skatt samt kommunalskatt och kyrkoskatt på sagda inkomst eller förmögenhet. Då Finland ingått avtal till undvikande av dubbelbeskattning med Danmark, Norge och Sverige, torde ifrågavarande stadgande i beskattningslagen i allmänhet icke komma att tillämpas på inkomst från dessa länder, ej heller på där befintlig förmögenhet.

Norges regering (Finansdepartementet) har i meddelande den 14 december 1960 hänvisat till Norges regerings meddelande i spörsmålet av den 19 augusti 1959 (7:e sess., s. 1810).

Sveriges regering (finansdepartementet) meddelar den 13 december 1960:

Såsom framgår av svenska regeringens (finansdepartementets) meddelande den 25 augusti 1959 föreligger för närvarande enligt svenska beskattningsbestämmelser icke i rekommendationen åsyftad rätt att vid inkomsttaxering åtnjuta visst avdrag för i annat nordiskt land erlagd skatt. Spörsmålet har den 5 juni 1959 överlämnats till dubbelbeskattningssakkunniga för utredning. Enligt de för de sakkunniga utfärdade direktiven bör under utredningsarbetet samråd äga rum med berörda myndigheter eller utredningsorgan i de övriga nordiska länderna. Utredningsarbetet är ännu icke avslutat.

Meddelanden

om rekommendation nr 30/1958 angående gemensam bokmarknad m. m.

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 15 november 1958 enades representanter för regeringarna att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Undervisningsministeriet) meddelar den 28 november 1960:

Undervisningsministeriet vil søge at øge kendskabet til nabolandenes litteratur efter de i Nordisk Råds rekommendation angivne retningslinier, gennem undervisningsministeriets dispositionsbevilling til nordisk kulturelt samarbejde.

Finlands regering (undervisningsministeriet) meddelar den 5 december 1960:

Nordiska kulturkommissionens Finlands avdelning har på uppdrag av VIII undervisningsministermötet tillsatt ett sakkunnigorgan för att utreda de i 1 och 3 punkterna i rekommendationen nämnda frågorna. Sakkunnigorganets arbete torde bli färdigt i början av år 1961. Angående de i punkt 2 nämnda frågorna må nämnas: a. för utbyte av litteraturkritiker har år 1960 beviljats ett bidrag på 130 000 mk; b. särskilt anslag för inköp av grannländernas litteratur har icke beviljats, men biblioteken ha möjlighet att inom ramen för sina anslag köpa önskade mängder av grannländernas litteratur; c. särskilt anslag har icke beviljats för det i denna punkt nämnda ändamålet, men ärendet är under beredning i undervisningsministeriet.

Islands regering (Menntamálaráðuneytið) meddelar den 23 januari 1961:

Resolutionens 1. og 3. paragraf er på Nordisk Kulturkommissions vegne blevet forelagt et specialstudvalg til undersøgelse, og betænkningen vil foreligge om kort tid.

Ministeriet er for sit vedkommende interesseret i at arbejde for gennemførelsen af resolutionens 2. paragraf, så snart omstændighederne tillader det.

Norges regering (Kirke- og undervisningsdepartementet) meddelar den 16 december 1960:

Rekommandasjonens pkt. 1 er fremdeles under utredning i Nordisk kulturkommissjon. Saken står på dagsorden for 3. seksjons møte i Gøteborg 13.—14. januar 1961.

Rekommandasjonens pkt. 2:

a. På Kirke- og undervisningsdepartementets budsjett for 1961 er det bevilget kr. 6 000.—, til 2 nordiske litteraturkritikerstipend, (utvekslingsstipend) à kr. 3 000.—, i samsvar med tilråding fra Nordisk Råds rekommandasjon.

b. På Kirke- og undervisningsdepartementets budsjett for 1961 er, som i de 3 siste år oppført kr. 15 000.— til tiltak for å øke kjennskap til litteraturen i de nordiske granneland.

c. Det er ikke oppført statsbidrag til foreningen Norden til arrangement av stilkonkurranser om nordisk litteratur.

Ad pkt. 3. (avskaffelse av toll og importrestriksjoner etc.): Den del av saken som gjelder toll for klisjéer og matriser, blir behandlet på ovennevnte møte i 3. seksjon av Nordisk kulturkommissjon i forbindelse med pkt. 1.

Bøker som norske forlag lar innbinde i utlandet, er tollfrie siden 1. juli 1959.

Sveriges regering (finansdepartementet) meddelar den 13 december 1960:

Såsom framgår av svenska regeringens (finansdepartementets) meddelande den 25 augusti 1959 är böcker och en del andra trycksaker samt klichéer för närvarande undantagna från allmänna importförbudet (se härom den till kungörelse den 14 mars 1947 angående allmänt importförbud (nr 82) fogade frilistan; senaste lydelse av frilistan se kungörelse den 5 december 1958 (nr 587)).

Övriga i rekommendationen avsedda varor kan i regel införas utan importlicens med stöd av statens handelslicensnämnds meddelande nr 19 den 29 december 1958 angående licensfri import från länder anslutna till Organisationen för europeiskt ekonomiskt samarbete (OEEC) och vissa andra länder.

Vid införandet den 1 januari 1959 av den på Bryssel-nomenklaturen baserade tulltaxan har den tidigare tullfriheten för böcker och vissa andra tryckalster utsträckt till att omfatta samtliga i kap. 49 upptagna tryckalster med undantag av dekalkomanier (nr 49.08) och vissa med bild försedda kort (nr 49.09). Tullen för klichéer, som tidigare utgjorde 15 % av värdet, har i den nya tulltaxan sänkts till 10 % av värdet, medan tullfriheten för matriser bibehållits.

Sveriges regering (ecklesiastikdepartementet) meddelar den 19 december 1960:

Sedan från ecklesiastikdepartementet senast lämnats meddelande rörande

de denna rekommendation (Nordiska rådets handlingar 1959, s. 1814 f.), har från svenskt håll inga särskilda åtgärder vidtagits i ärendet.

Frågan är fortfarande föremål för behandling inom Nordiska kulturkommissionen.

BILAGA

Skrivelse från Nordisk kulturkommissions sektion III till Nordiska rådet angående sektionens verksamhet i anledning av rekommendation nr 30/1958

Ved Nordisk Råds rekommandation nr. 30/1958 henstillede rådet til regeringerne bl. a. at pålægge Nordisk Kulturkommission den opgave at foreslå praktiske skridt, som kan tjene til at skabe et fælles nordisk bogmarked.

Under Nordisk Råds behandling af sagen blev der bl. a. peget på den mulighed, at Kulturkommissionen kunne sammenkalde bogmarkedets forskellige grupper til en nordisk litteraturkonference, men i øvrigt var rådet af den opfattelse, at Kulturkommissionen burde stå frit i sit arbejde med sagen.

I henhold til resolution på 8. nordiske undervisningsministermøde i Oslo i februar 1959 blev sagen herefter taget op af Nordisk Kulturkommissions sektion III (sektionen for folkeoplysning og kunst).

Som grundlag for det videre arbejde besluttede sektionen allerførst at iværksætte en ekspertudredning af hele bogmarkedets sag, herunder navnlig de forretningsmæssige og tekniske problemer vedrørende bogdistributionen.

Denne grundlæggende udredning foreligger nu, jfr. vedlagte betænkning af 31. december 1960¹, udarbejdet af chefen for statsbiblioteket i Århus, overbibliotekar Ib Magnussen, med bistand af fuldmægtig i finansministeriet K. Wieth-Knudsen, der har udredt de særlige told- og importtekniske spørgsmål, og førstebibliotekar Karl V. Thomsen.

Sagen blev drøftet på Nordisk Kulturkommissions sektion III's møde 13.—14. januar 1961 i Göteborg, hvor sektionen vedtog at give Nordisk Råd en redegørelse for det hidtidige arbejde og samtidig offentliggøre betænkningen i de nordiske landes presse.

Som udtalt i betænkningen (side 43) findes der ikke nogen patentløsning af problemerne, men der er fremsat en række konkrete forslag, jfr. oversigten side 44—45, hvis gennemførelse vil betyde, at man skridt for skridt nærmer sig målet.

Sektionen vedtog straks at påbegynde iværksættelsen af de stillede forslag.

Man har således rettet henstilling til foreningerne Norden om allerede nu at nedsætte permanente bogkomiteer i de enkelte lande. I disse komiteer, hvor forlæggere og boghandlerne og andre af bogmarkedets forskellige grupper vil blive repræsenteret, vil der i første omgang navnlig kunne foretages en forberedende behandling af de spørgsmål, der er egnede til drøftelse på en nordisk litteraturkonference, og herudover vil de permanente komiteer være af største værdi som kontakt- og koordineringsorgan for de forskellige be-

¹ Här ej tryckt.

stræbelser og foranstaltninger, som ønskes iværksat. Kulturkommissionen har henstillet, at bogkomiteerne tager fornøden kontakt med organisationerne inden for det folkeoplysende arbejde, hvis medvirken i denne sag vil være af overordentlig stor betydning.

Man vil søge at træffe skridt til afholdelse i 1961 af et nordisk møde mellem forlæggere og boghandlere med henblik på drøftelse af de mange tekniske problemer i forbindelse med den forretningsmæssige bogdistribution. Et sådant særligt møde mellem bogmarkedets mest direkte implicerede parter vil kunne tjene til at skabe et realistisk grundlag for drøftelserne på en mere omfattende nordisk litteraturkonference, som Kulturkommissionen agter at søge afholdt i 1962.

En række enkeltspørgsmål er taget op til nærmere undersøgelse af Kulturkommissionen, delvis i samarbejde med foreningerne Norden (øget oversættelse af finsk og islandsk skønlitteratur, udvidelse af den nordiske bogbestand i skolebiblioteker m. m., told- og portoproblemer, udvidelse af biblioteksafgiften til også at omfatte forfattere fra nabolandene, tilskud til forfatterturneer til nordiske skoler, samarbejde om kataloger m. m.).

Endelig vil Kulturkommissionen i forbindelse med en redegørelse for sagen som helhed rette henstilling til de nordiske undervisningsministre, som er samlet til møde i Helsingfors i marts 1961, om snarlig gennemførelse — i det omfang dette endnu ikke er sket — af de ved Nordisk Råds rekommandation nr. 30/1958 anbefalede statstilskud til stipendier til litteraturkritikere, til folkebibliotekernes indkøb af nabolandslitteratur samt til stilkonkurrencer i skolerne.

København, den 1. februar 1961

P. s. v.

Uffe Grosen

Sektionens formand

H. Thomsen

Sekr.

Meddelanden

om rekommendation nr 31/1958 angående gemensam högre utbildning i trädgårdskonst

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 15 november 1958 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Undervisningsministeriet) meddelar den 28 november 1960:

Det kgl. Akademi for de skønne Kunster har forelagt undervisningsministeriet et forslag til vedtægter for nordisk institut for havekunst, og undervisningsministeriet vil træde i forhandling med de øvrige nordiske landes regeringer.

Finlands regering (lantbruksministeriet) har i meddelande den 1 december 1960 hänvisat till Finlands regerings meddelande i spörsmålet av den 21 september 1959 (7:e sess., s. 1820).

Norges regering (Landbruksdepartementet) meddelar den 30 november 1960:

Landbruksdepartementet har forelagt saken for Norges landbrukshøgskole til uttalelse. Denne foreligger i brev av 19. november 1960 hvorav følger kopi [*se Tillagg*].

For sitt vedkommende ønsker dette departement å uttale at studieordningen for hagearkitekter i Norge på mange måter er bedre enn i de andre nordiske land. Det er også gode muligheter for videre utvikling av denne studieordning om de økonomiske grunnlag legges til rette. Under forutsetning av at undervisningen ved en slik nordisk høgskole i hagekunst kommer til å ligge på et høyere plan enn vår egen undervisning, vil en slik tilleggsutdanning være av meget stor verdi. Samarbeidet og samværet med nordiske kolleger som står på samme utdannelsesstrinn vil selvsagt også være av stor verdi. Det må imidlertid presiseres at Norges medvirkning i dette samarbeid ikke medfører at vår egen studieordning i hagekunst ved høgskolen vil endres.

Under henvisning til uttalelsen fra Norges landbrukshøgskole og til foranstående antar en at også Norge bør ta del i dette samarbeid som en prøveordning, begrenset til et bestemt antall år.

Sveriges regering (jordbruksdepartementet) meddelar den 14 december 1960:

Sedan föregående meddelande om en gemensam högre utbildning i trädgårdskonst lämnades, har överläggningar ägt rum i frågan med deltagande av bl. a. den svenske kontaktmannen, professor Fredrik Nilsson, och ett antal andra svenska experter. Någon enighet har ännu inte uppnåtts, och nya överläggningar förutses. Bland alltjämt olösta frågor märkes finansieringen av den gemensamma högre utbildningen samt anpassningen av den utbildning, som bedrivs i varje enskilt land, till den gemensamma utbildningen. I sistnämnda hänseende är att märka, att den s. k. jordbrukshögskoleutredningen framlagt förslag om viss omläggning av den nuvarande utbildningen i Sverige. Ett realiserande av utredningens förslag skulle inte lägga hinder i vägen för ett genomförande av Nordiska rådets här behandlade rekommendation. Regeringen har dock ännu inte haft tillfälle att ta ställning till utredningens förslag.

TILLÄGG

Yttrande av Norges landbrukshøgskole i anledning av rekommendation nr 31/1958

— — — vi kan meddele at professorrådet behandlet saken i møte den 17. d. md. og vedtok følgende uttalelse:

Under henvisning til professor Aspesæters uttalelse vil høgskolen presisere at den har en god studieordning for hagearkitekter. De gode muligheter studieordningen gir bør det bygges videre på slik at hagearkitektutdannelsen blir den best mulige.

Høgskolen vil se det som en fordel at norske hagearkitekter og lisensiatstuderende i hagekunst får adgang til den foreslåtte tilleggsutdanning på akademibasis. På denne bakgrunn vil høgskolen anbefale at Norge deltar ved opprettelsen av et nordisk institutt for hagekunst ved Kunstakademiet i København. — Høgskolen har merket seg at det i første rekke er tale om en prøveordning.

Vollebekk, 19. november 1960

H. Wexelsen

Arne Skipenes

Meddelanden

om rekommendation nr 32/1958 angående gemensam hälsotjänst för sjömän m. m.

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 15 november 1958 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

D a n m a r k s r e g e r i n g (Handelsministeriet) meddelar den 23 november 1960:

Under henvisning til tidligere meddelelser til Nordisk Råd vedrørende rekommendation nr. 32/1958 angående nordisk konvention om søfolks retsstilling, fælles sundhedstjeneste for søfolk m. v., senest meddelelse af 27. august 1959, Nordisk Råds 7. session 1959, side 1824, meddeles, at der har været afholdt et embedsmandsmøde vedrørende spørgsmålet om indgåelse af gensidighedsaftaler de nordiske lande imellem på sømandslovens område, med det formål at sikre national behandling af andre nordiske statsborgere, men at der fremdeles henstår en række spørgsmål, der kræver en yderligere klarlæggelse.

For så vidt angår spørgsmålet om etablering af en fælles nordisk sundhedstjeneste m. v. meddeles, at der er nedsat 3 underudvalg med repræsentanter fra Danmark, Finland, Norge og Sverige med den opgave at undersøge de herhen hørende spørgsmål, nemlig

1. udvalget til udarbejdelse af en fælles nordisk lægebog for søfarende,
2. udvalget til udarbejdelse af fælles nordiske regler for indholdet af medicinkister og
3. udvalget til udarbejdelse af fælles nordiske regler for lægeundersøgelse af søfarende m. v.

En udførlig redegørelse for arbejdet i disse underudvalg vil blive afgivet af den norske regering.

Med hensyn til spørgsmålet om nordiske sømænds sociale rettigheder har Den nordiske socialpolitiske Komité ifølge oplysning fra socialministeriet besluttet at nedsætte et underudvalg med den opgave at undersøge spørgsmålet om sygeforsikring for søfolk og at fremkomme med forslag til komiteen med henblik på tilvejebringelse af en retsstilling, hvorefter nordiske søfolk i nordiske skibe i forhold til sygeforsikringen sidestilles med søfolk fra det land, hvori skibet er hjemmehørende, og at klarlægge, hvilke pro-

blemer der måtte være forbundet med tilvejebringelse af en tilsvarende ordning for søfolk på andre sociale områder og at fremkomme med forslag til komiteen angående den videre behandling af sådanne problemer.

Finlands regering (ministeriet för inrikesärendena) meddelar den 5 december 1960:

Frågan är under fortsatt beredning i trenne samnordiska kommittéer, och har socialministeriet den 21 oktober 1959 medelst brev nr 1798/937—59 till desamma som representanter för Finland utsett följande och samtidigt förordnat om suppleanter för dessa:

Lärobokskommittén, professor Leo Noro med medicine licentiaten Adolf Wasenius som suppleant;

skeppsapotekskommittén, tuberkulosinspektören vid medicinalstyrelsen Sakari Härö med medicine licentiaten Adolf Wasenius som suppleant; och

kommittén för utarbetande av regler om läkarundersökning av sjöfolk mm., medicine licentiaten Adolf Wasenius med tuberkulosinspektören Sakari Härö som suppleant.

Finlands regering (socialministeriet) meddelar den 20 december 1960:

Med hänvisning till meddelandet om punkt 1 i rekommendationen, vilket gjordes till Nordiska rådet vid dess sjunde session (7:e sess., s. 1824—1825), och enligt vilket saken förutsattes påkalla överläggningar mellan representanter för vederbörande länder meddelas, att dylika överläggningar sedermera ägt rum i Stockholm den 27 och 28 oktober 1959 och i Oslo den 7 december 1960. Utredningen av de med rekommendationen sammanhängande frågorna kräver dock ytterligare överläggningar.

Nordiska socialpolitiska kommittén tillsatte vid sitt möte den 20—21 oktober 1960 i Köpenhamn ett underutskott för utredning av frågan om nordiska sjömäns sociala rättigheter, speciellt vad beträffar sjukförsäkring. I detta avseende hänvisas till norska regeringens meddelande, i vilket närmare uppgifter om sagda underutskotts åligganden lämnats.

Norges regering (Departementet for handel og skipsfart) meddelar den 28 december 1960:

Under et møte i Oslo den 7. desember 1960 mellom representanter for de sentrale sjøfartsmyndigheter i Danmark, Finnland, Norge og Sverige, og hvorunder også en observatør for Islands ambassade i Oslo var til stede, ble det videre arbeid med rekommandasjonens punkt 1 nærmere drøftet. For snarest mulig å kunne nå frem til resultater, var man enige om at man i første omgang burde avgrense arbeidsområdet til å gjelde sjømenn i landenes handelsflåter, slik at forholdene vedrørende fiskere foreløpig holdes utenfor.

Det vises forøvrig såvel vedrørende rekommandasjonens punkt 1 som punk-

tene 2 og 3 til vedlagte P. M. av desember 1960, utarbeidet i Handelsdepartementets sjøfartsavdeling [*se Tillägg 1*]. I denne P. M. er det bl. a. inntatt uttalelser fra det norske Sosialdepartement og fra enkelte av de ekspertutvalg som er nedsatt.

Norges regering (Departementet for handel og skipsfart) meddelar den 7 februar 1961:

På foranledning av uttalelser som under møte innen rådets sosialpolitiske utvalgs 9-mannskomite i Oslo, dagene 5.—6. desember 1960, falt fra talsmenn for Norsk sjømannsforbund, har en her forelagt for sjømannsforbundet spørsmålet om hvordan dette stiller seg til det videre arbeid med rekommandasjon nr. 32/1958, jfr. vedlagte kopi av brev herfra av 23.f.m.¹

Som svar på denne henvendelse har en fra forbundet mottatt brev av 24. s. m., hvorav kopi vedliggjer¹. Det vil fremgå herav at sjømannsforbundet på bakgrunn av rekommandasjon nr. 32/1958 fortsatt anser det riktig at man i forhold til gjeldende nasjonal lovgivning gir nordiske sjømenn de samme rettigheter som egne sjømenn.

Sveriges regering (handelsdepartementet) meddelar den 29 desember 1960 med hänvisning till vad som anförts i Norges regerings meddelande den 28 december 1960 och i den vid meddelandet fogade promemorian:

Rekommendationens punkt 1 om överenskommelse inom ramen för gällande sjömanslagstiftning: De i ovannämnda promemoria under 1. a. och b. angivna spörsmålen avseende bestämmelser om sjömans »bosted» och om konsulatspassagerare avses bli underställda utrikesdepartementets nämnd för konsulära sjöfolks- och sjöfartsärenden för yttrande i vad angår spörsmålets sjöfartskonsulära aspekter. Ytterligare remissinstanser torde komma att höras beträffande ifrågavarande spörsmål.

Punkt 2 om gemensam hälsotjänst för sjömän m. m.: Det betänkande av den 8 september 1959 om mönstring och förmedling av sjömän m. m., som omförmäldes i meddelandet den 30 september 1959 från Sveriges regering till Nordiska rådets 7:e session (s. 1827), anmäldes i proposition (nr 124) den 25 mars 1960 till riksdagen. Därvid behandlades även frågan om hälsokontrollen av sjömän och därmed sammanhängande spörsmål, sedda ur nordisk synpunkt [*se Tillägg 2*]. Sedan riksdagen sedermera bifallit i propositionen framlagda förslag, komma under första halvåret 1961 förordning i ämnet (mönstringsförordning) samt ny kungörelse om läkarintyg för sjöfolk att utfärdas, vilka båda författningar äro avsedda träda i kraft den 1 juli 1961.

Punkt 3 om försäkringsskydd för sjöfolk: Kungl. Maj:t utsåg den 2 desember 1960 svensk ledamot i det av Nordiska socialpolitiska kommittén i oktober samma år tillsatta underutskottet för behandling av vissa frågor rörande socialförsäkring för sjömän.

¹ Här ej tryckt.

TILLÄGG 1**PM rörande rekommendation nr 32/1958**

(Utarbetad inom Norges Departement for handel og skipsfart, sjøfartsavdelingen)

Rekommendasjonen ble senest behandlet innen Nordisk Råd i forbindelse med rådets 7. sesjon i Stockholm, november 1959. Ved sesjonen forelå meldinger fra regjeringene i Danmark, Finnland, Norge og Sverige, en særskilt svensk tilleggs melding foruten en promemoria i tilknytning til rekommendasjonens punkt 1 (sjømannslovsspørsmålene) oppsatt under møte i Stockholm den 27. og 28. oktober 1959 med deltagelse av representanter for de ansvarlige myndigheter i de nordiske land.

Den nevnte promemoria inneholdt en avgrensning av området for samarbeidet etter rekommendasjonens punkt 1, og trakk samtidig opp visse retningslinjer for dette.

Rådets sosialpolitiske utvalg har i merknadene til sin innstilling i saken, datert 4. november 1959 (forslag nr. 11), for sin del sluttet seg til de retningslinjer som således var trukket opp for det fortsatte arbeid med de juridiske spørsmål som har sammenheng med punkt 1 i rekommendasjonen.

Med bæring også på rekommendasjonens øvrige punkter — helsetjenesten for sjømenn (punkt 2) og utredningen av visse trygdeforhold (punkt 3) — uttalte utvalget:

Därjämte finner utskottet det vara önskvärt, att det vidare arbetet inom ramen för rekommendationen i görligaste mån fortsättes utan tidsutdräkt och att det förestående arbetsresultatet om möjligt redovisas för rådet i ett sammanhang.

Med hensyn til de forskjellige forhold som rekommendasjonen berører, er stillingen i dag følgende:

1. Gjensidighetsavtaler etter landenes sjømannslover. Rekommendasjonens punkt 1

Innenfor den ramme som er blitt trukket opp for det videre arbeid med dette punkt, gjensto følgende spørsmål til utredning:

a. Hvilken betydning bør det forhold tillegges at norsk sjømannslov og (i noe mindre utstrekning) dansk og finsk sjømannslov knytter særlige rettsvirkninger til en sjømanns bosted — dette sett i relasjon til prinsippet om nasjonal behandling.

En promemoria inneholdende en redegjørelse for dette forholdet er av sjøfartsavdelingen ved brev av 3. mai 1960 blitt forelagt for Skipsfartens arbeidsgiverforening, besvart ved foreningens brev av 30. august 1960.

Saken vil på bakgrunn av foreningens uttalelse nå bli tatt opp med sjøfartsadministrasjonen i de øvrige nordiske land.

b. Bør en eventuell gjensidighetsoverenskomst omfatte de bestemmelser som etter landenes lovgivning gjelder med hensyn til en skipsførers plikt til å medta som konsulatpassasjerer sjømenn som skal sendes hjem fra utenlandsk havn — norsk, dansk og svensk sjøfartslovs § 34, finsk sjømannslovs § 88.

En redegjørelse for forholdet ble av sjøfartsavdelingen forelagt for Skipsfartens arbeidsgiverforening i brev av 21. juni 1960.

I annet brev av 30. august 1960 har S.A.F. gått imot tanken om samarbeide på dette grunnlag.

Sjøfartsavdelingen har for sitt vedkommende foreløpig ikke tatt noe endelig standpunkt til dette spørsmålet som nå bl. a. under henvisning til redernes uttalelse, vil bli tatt opp til nærmere drøftelse med sjøfartsmyndighetene i de øvrige land.

c. Vil gjensidighetsoverenskomster mellom de nordiske land etter prinsippet om »nasjonal behandling» kunne få konsekvenser i relasjon til andre land hvormed en har bestående avtaler med mestbegunstigelsesklausul.

Med hensyn til dette spørsmålet forelå det allerede til rådets 7. sesjon uttalelse fra Danmarks regjering som ifølge meldingen, bemerket »at bestående mestbegunstigelsesavtaler etter det oplyste ikke fra dansk side kan antages at være til hinder for indgåelse af sådanne avtaler».

I foran nevnte tilleggs melding har Sveriges regjering for sitt vedkommende fremholdt at spørsmålet om »eventuelle återverkningar på grund av mestgynnad-nations-klausuler i Sveriges avtal med icke-nordiska länder undersökts». Det anførtes videre: »Enligt vad som därvid framkommit torde denna fråga sakna nämnvärd praktisk betydelse».

Vårt Utenriksdepartement har i brev av 23. oktober 1959 med hensyn til sakens juridiske side gitt uttrykk for noen betenklighet hva angår utsiktene til å kunne avvise krav om likestilling fremsatt av land som har avtale inneholdende mestbegunstigelsesklausul. Utenriksdepartementet fremholdt dog at undersøkelser foretatt vedrørende konkrete avtaleforhold tenderte i retning av å svekke de foreliggende betenkligheter. Etter videre undersøkelser har Utenriksdepartementet i brev av 25. oktober 1960 pekt på at man for et par i denne henseende mindre vesentlige lands vedkommende fra norsk side vanskelig vil kunne avvise et eventuelt krav om bestevilkårsbehandling. Forøvrig kunne Utenriksdepartementet ikke finne at Norge i avtaler med land som nevnt, hadde bestevilkårs-klausuler som kunne påberopes i relasjon til en nordisk konvensjon av innhold som her er på tale. Utenriksdepartementet peker dog i denne sammenheng på visse forhold av ikke juridisk art som etter dets oppfatning bør tas i betraktning ved behandlingen av rekommandasjonen.

Sjøfartsavdelingen er av den oppfatning at de synsmåter som således er blitt fremholdt av Utenriksdepartementet, bør legges frem for sjøfartsmyndighetene i de øvrige land.

d. Bør eventuelle overenskomster i medhold av rekommandasjonens punkt 1 omfatte enhver bestemmelse i de respektive lands sjømannslover hvorom

samtligte land i dag har adgang til å inngå gjensidighetsoverenskomster, og ikke bare om bestemmelser som har sammenheng med en sjømanns sykdom eller skade.

En har i sjøfartsavdelingen foretatt en foreløpig gjennomgåelse av de berørte bestemmelser i landenes sjømannslover. Det videre arbeid med de spørsmål som i denne anledning melder seg, har en dog foreløpig stillet i bero som følge av drøftelser innenfor rådets sosialpolitiske utvalg i forbindelse med et medlemsforslag om nordiske sjømenns sosiale rettigheter m. v. (*Sak A 5* til 9. sesjon).

De spørsmål som således fortsatt står uløste, og som særlig har sammenheng med rekommandasjonens punkt 1, er blitt referert under et møte i Oslo den 7. desember 1960 mellom representanter for sjøfartsavdelingen og de tilsvarende administrative sentralinstanser i Danmark, Finland og Sverige, ved hvilket møte det også var til stede en observatør fra Islands ambassade i Oslo. Det ble her oppnådd enighet om hvordan en skulle legge an det videre arbeid med disse spørsmål.

Videre var det under møtet enighet om at man forsåvidt angår rekommandasjonens punkt 1 i første omgang burde ta sikte på å nå frem til overenskomster vedrørende sjømenn i landenes handelsflåter, uavhengig av hvorvidt tilsvarende ordninger lar seg etablere for fiskernes vedkommende.

II. Felles helsetjeneste m. v. Rekommandasjonens punkt 2, litera a, b og c

Med hensyn til arbeidet med denne del av rekommandasjonen har Sosialdepartementet i brev av 16. desember 1960 gitt følgende opplysninger:

Ad litera a

Det finnes for tiden helsekontorer drevet av den norske stat i London, Liverpool, Antwerpen og New York. Ved Liverpool-kontoret drives bare legevirksomhet, ved de øvrige også tannlegevirksomhet. Vilkåret for at disse kontorer kan ta imot også sjømenn fra de øvrige nordiske land, er at vedkommende lands myndigheter gir tillatelse til dette. Det formelle grunnlag for virksomheten i London, Liverpool og New York er spesielle avtaler fra siste verdenskrig, for virksomheten i Antwerpen en gjensidighetstraktat mellom Norge og Belgia. På grunn av spesielle forhold som knytter seg til disse avtaler, har Sosialdepartementet av hensyn til kontorenes fortsatte drift hittil ikke funnet det hensiktsmessig å ta initiativet til at det blir innledet forhandlinger med vedkommende land om å utvide kontorenes virksomhet til å omfatte også sjømenn fra andre nordiske land.

Ad litera b og c

Etter initiativ av Sosialdepartementet er det nedsatt 3 nordiske ekspertutvalg som arbeider med henholdsvis utkast til felles regler for medisinske undersøkelser av nordiske sjøfolk, felles regler for innholdet i skipsmedisinkister og lærebøker i skipsmedisin og skipshygiene etter felles opplegg. Disse ekspertutvalg venter å ha sine forslag ferdig i løpet av våren 1961. Forslagene vil i Norge bli forelagt de interesserte organisasjoner. Da de i alt vesentlig vil bli i samsvar med gjeldende norske regler, henholdsvis i samsvar med den nå mest brukte norske lærebok, vil forslagene utvilsomt kunne bli gjennomført raskt her i landet.

Vedrørende utarbeidelsen av felles nordiske regler for legeundersøkelse av sjømenn, har en i sjøfartsavdelingen fra det danske Handelsministerium ved brev av 12. desember 1960 under hånden fått seg tilsendt en rapport fra det foran nevnte utvalgs formann, dr. Møllenbach, København, hvori det heter:

Udvalget til udarbejdelse af fælles nordiske regler for lægeundersøgelse af søfarende m. v. har afholdt 3 møder, hvor man bl. a. har drøftet spørgsmålet om principperne for gennemførelse af ensartede regler for regelmæssige helbredsundersøgelser af søfarende og ensartede synsprøver.

Udvalget har ligeledes drøftet fastsættelse af regler for kassation af søfarende af helbredsmæssige grunde samt spørgsmålet om appellinstanser til bedømmelse af foretagne kassationer.

Der er i udvalget enighed om ønskeligheden af, at der gennemføres ensartede kartotekssystemer for lægekantorerne i de nordiske lande, ensartede blanketter vedrørende foretagne lægeundersøgelser, samt et effektivt rapportsystem mellem de nordiske lande, navnlig om foretagne kassationer.

Spørgsmålet om fælles nordiske lægekantorer i udlandet samt autorisation af særlige sømandslæger i de nordiske lande vil blive behandlet i udvalget i foråret 1961.

Udvalget forventer at kunne forelægge en betænkning med forslag til den fremtidige organisering af lægeundersøgelserne af søfarende i de nordiske landes handelsministerier i løbet af 1961.

Likeledes har en fra det svenske Handelsdepartement ved brev av 19. desember 1960 under hånden mottatt rapport fra utvalget til utarbeidelse av felles regler for innholdet av skipsmedisinkister. Utvalget som selv benevner seg 1959 års nordiska skeppspapotekskommitté og hvis formann er fhv. medisinalråd S. Söderlundh, Stockholm, har hatt to sammenkomster. Det anføres ellers i rapporten:

Kommittén har sammanbragt jämförande översikter över de nordiska ländernas föreskrifter på ifrågavarande område ävensom de av ILO utfärdade, motsvarande rekommendationerna. På grundval av detta material har diskuterats mera principiella, allmänna spörsmål såsom riktlinjer för läkemedelsförrådets omfattning med hänsyn till fartygens storlek, ändamål, färdruter m. m., sambandet mellan de speciella läkemedelsföreskrifterna och en lärobok i skeppsmedicin, språk- och nomenklaturfrågor samt ordningen beträffande rekvisition och kontroll.

Ehuru gällande föreskrifter uppvisa en mångfald skiljaktigheter, hyser kommittén gott hopp om att en sammanjämkning skall kunna ske utan att några väsentliga nationella önskemål behöva åsidosättas.

Enighet har nåtts med lärobokskommittén därom, att läroboken i fråga om sjukdomsbehandling bör bygga på så allmänna principer som möjligt och beträffande speciella behandlingsmetoder hänvisa till ett separat läkemedelshäfte, vars realinnehåll måste revideras med tämligen korta intervall.

Kommittén har under utarbetande grundläggande förteckningar över utrustningen med läkemedel, desinfektionsmedel samt sjukvårdsutensilier och instrument. Förteckningarna beräknas kunna överlämnas till lärobokskommittén under januari 1961 för översyn, varefter arbetet med föreskrifternas detaljutformning är avsett att ske.

Om arbetet i den i foranstående rapport omhandlede lærebokskomiteé — utvalget til utarbeidelse av lærebøker i skipsmedisin og skipshygiene — foreligger det i sjøfartsavdelingen foreløpig ingen nærmere opplysninger.

III. Utredning av spørsmålet om gjensidighet i sjømannstrygdene og om felles helsetjeneste for fiskere. Rekommandasjonens punkt 3

Med hensyn til trygdespørsmålene har Sosialdepartementet i brev av 24. november 1960 uttalt følgende:

På møte i Den nordiske sosialpolitiske komité (embetsmannskomité) 20.—21. oktober d. å. i København, drøftet man Nordisk Råds ulike rekommandasjoner om nordiske sjøfolks sosiale rettigheter (jfr. rekommandasjon nr. 32/1958 om felles helsetjeneste for sjøfolk m. v.). Komitéen fant at spørsmålet om trygd for sjøfolk som er nevnt i rekommandasjon nr. 32/1958, falt inn under komitéens arbeidsområde.

På møtet ble det gjort følgende vedtak i dette spørsmål:

Komitéen vedtok deretter å nedsette et underutvalg med den oppgave å undersøke spørsmålet om syketrygd for sjøfolk og komme med fremlegg til komitéen med sikte på å etablere en rettsstilling som sørger for at nordiske sjøfolk på nordiske skip i forhold til syketrygden likestilles med sjøfolk fra det land skipet hører hjemme i, og

å klargjøre hvilke problemer som knytter seg til gjennomføringen av en tilsvarende ordning for sjøfolk på andre sosiale områder og legge frem forslag for komitéen om den videre behandling av slike problemer.

Komitéen vedtok videre at de nordiske land skulle ha en representant hver i underutvalget og at den norske representanten skulle være utvalgets formann.

Formannen i dette underutvalget, byråsjef Hans Johnsen, Sosialdepartementet, Oslo, har i brev av 19. desember 1960 til sjøfartsavdelingen opplyst at utvalget den 6. s. m. holdt konstituerende møte i Oslo. På dette møtet drøftet man opplegget for det videre arbeid med trygdespørsmålene. Det var herunder enighet til stede om at man først skulle konsentrere seg om utredningen av spørsmål i forbindelse med syketrygd for sjømenn. Som ledd i dette besluttet man at utvalgets medlemmer skal utarbeide detaljerte oversikter over sitt lands gjeldende regler om syketrygd for sjømenn. Utredninger som nevnt er forutsatt avgitt innen 25. januar 1961.

I meldingen til rådets 7. sesjon er gjengitt uttalelse fra sjøfartsavdelingen om at en her ville ansett det som en fordel om overenskomster med hensyn til sjømannsloven hadde kunnet la seg forene med overenskomster vedrørende trygdene. En fremholdt dog samtidig at arbeidet med å få i stand avtaler etter sjømannsloven ikke burde utsettes i påvente av mulige avtaler med hensyn til trygderettighetene.

Skibsfartens arbeidsgiverforening har på foranledning av denne uttalelse i tidligere omtalt brev av 30. august d. å. anført følgende:

Spørsmålet om utvidelse av forpleiningsperioden for nordiske sjømenn på norske skip må sees i nøye sammenheng med endringer i syketrygdlovgivningen. Som vi også sterkt fremholdt i vårt brev av 19/3-1958, er det vår absolutte forutsetning for en tilslutning til forslaget om utvidelse av forpleiningsperioden at det blir åpnet adgang til å innmelde nordiske sjømenn i den norske trygdekasse for sjømenn i utenriks fart. Det fremgår imidlertid av materiale som vi har mottatt etter at vi avga uttalelsen i brevet av 19/3-1958 (bl. a. av sjøfartsavdelingens P.M. av 3/8 f. å.) at det nu tas sikte på

å gjennomføre endringer i den norske sjømannslovs § 28, pkt. 1, uten å påvente en eventuell omlegging av syketrygden. Vi vil sterkt advare mot en slik fremgangsmåte. Hvis trygden ikke omlegges, må vi bestemt motsette oss endringer i forpleiningsregelen i den norske sjømannslovs § 28, pkt. 1.

Hva spesielt angår spørsmålet om felles helsetjeneste for fiskere vises til sjøfartsavdelingens P.M. av 3. august 1959 avsnitt III¹. I sitt forannevnte brev av 16. desember 1960 uttaler forøvrig Sosialdepartementet angående dette spørsmål:

Det skal merkes at fiskere fra andre nordiske land allerede i dag kan dra nytte av den vanlige norske helsetjeneste på like fot med norske statsborgere. Når den generelle helsetjeneste for sjømenn blir ferdig utbygget over hele Norge i løpet av de første 3—4 år, vil denne helsetjeneste etterhvert også bli stillet til disposisjon for norske havfiskere og for fiskere fra andre nordiske land som måtte søke norske havner hvor spesielle sjømannslegekontorer blir opprettet.

Oslo, desember 1960

TILLÄGG 2

Sveriges regerings proposition till riksdagen nr 124/1960 om registrering och mönstring av sjömän m. m.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 25 mars 1960

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för handelsdepartementet, statsrådet Lange, fråga om viss revision av bestämmelserna om registrering och mönstring av sjömän samt om samordning av mönstringsverksamheten med sjömansförmedlingen och anför därvid följande:

En förbättring av hälsotjänsten inom vår sjöfart framstår såsom en angelägen reform. Jag har redan berört den betydelse en effektivisering av läkarkontrollen bör kunna få, när det gäller att utgallra olämpliga element från våra fartyg. Ur vidare synpunkter är en förbättrad läkarkontroll ett viktigt led i den sociala omvårdnaden om personalen i vår handelsflotta.

I detta sammanhang må erinras om den konvention (nr 73) angående läkarundersökning av sjömän, som på sin tid antogs av den internationella arbetsorganisationen (ILO) vid en konferens år 1946 (sjätte sjöfartskonfe-

¹ 7:e sess., s. 1840.

rensen). Konventionen anmäldes i propositionen nr 321 till 1947 års riksdag. Den syftar till en kvalificerad läkarundersökning vartannat år av samtliga sjömän på fartyg av minst 200 tons bruttodräktighet, oavsett om fartyget går i inrikes eller utrikes fart. Ehuru det alltsedan konventionens tillkomst ansetts angeläget att från svensk sida ratificera konventionen, har därmed fått anstå i avbidan på att förutsättningar skapas för en anslutning till överenskommelsen. Jag vill i sammanhanget även hänvisa till de överläggningar, som i anledning av Nordiska rådets rekommendation nr 13/1954 förts om en gemensam hälsotjänst för nordiskt sjöfolk och vilka jag hade anledning anmäla i samband med anslagsäskandet till 1958 års riksdag om medel till läkarundersökning av sjöfolk. Arbetet på en nordisk överenskommelse i denna sak har sedermera fortsatts med utgångspunkt från rådets rekommendation nr 32/1958, vilken ersatt den tidigare rekommendationen. Det är min förhoppning, att nämnda överläggningar inom ej avlägsen framtid skall kunna föras till resultat.

En förutsättning för en nordisk överenskommelse torde emellertid vara, att den svenska hälsotillsynen bringas att motsvara kraven i nämnda ILO-konvention, vilken ratificerats bl. a. av Finland och Norge.

De nya bestämmelserna bör sålunda taga sikte på en regelbunden hälsokontroll av sjömännen med grundlig läkarundersökning vartannat år. Intyg över sådan genomgripande undersökning, som här avses, bör i allmänhet få åberopas vid inskrivning och mönstring, som sker intill två år efter utfärdandet. I utrikes fart kan möjligen, bl. a. med hänsyn till det nordiska samarbetet, vissa modifikationer få göras beträffande giltighetstiden. I enlighet med konventionens gränsdragning bör kravet på en sådan kvalificerad läkartillsyn icke behöva omfatta anställda på fartyg under 200 bruttoton.

För övrigt sjöfolk som mönstras torde någon skärpning av vad som nu gäller icke vara erforderlig. Nuvarande mera summariska läkarundersökning torde alltså även framdeles få godtagas vid mönstring på fartyg under 200-tonsgränsen.

En avspärrning av hälsoskäl från vidare ombordanställning förutsätter skyldighet för läkare att göra anmälan, när han vid läkarundersökning av sjömän finner sådant hinder mot anställning föreligga. Anmälan bör ske till en central registrerande myndighet. Såsom jag i det följande kommer att förorda bör åt sjöfartsstyrelsen uppdragas att i viss omfattning föra centralt register över sjömän. Till denna registrerande verksamhet bör även föras uppgiften att registrera ifrågavarande läkaranmälningar.

Meddelanden

om rekommendation nr 1/1959 angående enhetliga regler för utprickning av farvatten

(Överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Stockholm den 7 november 1959 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Finlands regering (handels- och industriministeriet) meddelar den 7 december 1960 å *samtliga regeringars vägnar*:

Överläggningar beträffande rekommendationen ur tekniska och nautiska synpunkter ha den 15 november 1960 hållits i Helsingfors mellan därtill utsedda ämbetsmän från Danmark, Finland, Norge och Sverige. Från överläggningarna föreligger referat av den lydelse, bilaga till detta meddelande utvisar [*se Tillägg*]. Fortsatta överläggningar i ärendet beräknas kunna äga rum i mars 1961.

Norges regering (Fiskeridepartementet) meddelar den 13 december 1960:

Den 15. november 1960 ble det i Helsingfors avholdt et møte av eksperter fra de nordiske land for å utrede spørsmål av teknisk art i forbindelse med rekommandasjon nr. 1/1959. Fra møtet er det satt opp en protokoll, og denne sammen med en fellesuttalelse fra de nordiske lands eksperter vil senere bli tilstillet rådet. Saken kan derfor neppe bli ferdig behandlet av regjeringene før Nordisk Råds 9. sesjon.

Sveriges regering *hänvisar i meddelande den 15 december 1960 till Finlands regerings meddelande.*

TILLÄGG

Yttrande av representanter för Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges sjöfartsmyndigheter i anledning av rekommendation nr 1/1959

Representanterna för vederbörande sjöfartsmyndigheter i Danmark, Finland, Norge och Sverige, församlade till möte i Helsingfors den 15 november 1960 för att dryfta Nordiska rådets rekommendation nr 1/1959 angående förutsättningarna för att förenhetliga reglerna för utprickning av farvatten, har förenat sig om följande utlåtande:

Enligt de utlåtanden, som insänts till Nordiska rådet, har flertalet instanser, isynnerhet sammanslutningarna av skeppsbefålet i de nordiska länderna, omfattat förslaget om att förenhetliga utprickningen i de nordiska farvattnen, emedan denna åtgärd vore ägnad att öka säkerheten för sjöfarten. Deras utlåtanden borde därför i vederbörlig grad beaktas vid handläggandet av ärendet.

De geografiska förhållandena, som är mycket olikartade i de nordiska länderna, torde dock inte kunna lämnas obeaktade. Därför anser mötet, att både det laterala och det kardinala utprickningssystemet¹ även framdeles bör kunna tillämpas i de nordiska länderna.

En del detaljförändringar i utprickningen skulle dock vara ägnade att i ansenlig grad unifiera de nu använda systemen. Därigenom skulle man kunna minska möjligheterna till missuppfattningar angående utprickningen, även om sjökorten i de nordiska länderna är av hög klass och erbjuder sjöfararna goda förutsättningar att orientera sig i god tid.

Ändringar i utprickningen, som mötet ansåg vara ägnade att unifiera systemen, vore:

a. att Danmark skulle ändra sin utprickning så, att den skulle vara i överensstämmelse med det internationellt mest allmänt använda laterala systemet, d. v. s. ändra färgläggningen samt formen av toppmärkena;

b. att Sverige skulle gå in för att färglägga prickar och bojar enligt samma system, som följes i Norge och Finland, m. a. o. vrida sitt system 90°;

c. att bojarna skulle färgläggas enligt samma system som prickarna;

d. att toppmärkena skulle unifieras på följande sätt:

toppmärkena för röda och rödvita prickar och bojar skulle ha basen uppåt, och

toppmärkena för svarta och svartvita prickar och bojar skulle ha spetsen uppåt; samt

e. att, då avmärkning sker i förhållande till den fastställda huvudriktningen för farleden, denna huvudriktning skulle vara avgörande vid utsättningen och således:

röda och rödvita prickar och bojar borde utsättas väst och nord om farleden, samt

svarta och svartvita prickar och bojar borde utsättas ost och syd om densamma.

Punkt e. berör icke Danmark.

Helsingfors den 15 november 1960

A. Legind

Fyrdirektör, Danmark

T. Stranger-Johannessen

Avdelingschef, Fyr- og merkesvesenet, Norge

E. Mattila

Sjöfartsråd, Finland

P. Simonsson

Sjöfartsråd, Sverige

¹ Vid lateralsystemet anger utprickningen ett grunds läge i förhållande till den väg, som i grundets närhet bör följas av sjöfarande.

Vid kardinalsystemet anger utprickningen ett grunds läge på så sätt, att sjömärkets rättvisande bäring från det farliga stället hänföres till närmaste kardinalstreck.

Av nämnda system tillämpas, i Danmark enbart det laterala systemet, i Finland enbart det kardinala systemet samt i Norge och Sverige, såvitt avser öppen sjö, det kardinala men i skärgårdsfarvatten en kombination av det laterala och kardinala systemet.

Meddelanden

om rekommendation nr 2 1959 angående samverkan vid isbrytning

(Överlämnade av Danmarks, Finlands och Norges regeringar)

Vid möte i Stockholm den 7 november 1959 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Handelsministeriet) hänvisar i meddelande den 1 december 1960 till Finlands regerings meddelande.

Finlands regering (handels- och industriministeriet) meddelar den 7 december 1960 å samtliga regeringars vägnar:

Den i rekommendationen avsedda överenskommelsen har blivit granskad och godkänd av vederbörande myndigheter i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Handlingarna har den 28 december blivit överstyrda till Finlands utrikesministerium i akt och mening att få överenskommelsen undertecknad i vederbörlig ordning.

Norges regering (Fiskeridepartementet) meddelar den 15 december 1960:

Finnland, som er det koordinerende land i denne saken, vil bli underrettet om at Norge er villig til å inngå avtale med Danmark, Finnland og Sverige i samsvar med det foreliggende utkast til overenskomst mellom Danmark, Finnland, Sverige og Norge om samarbeid ved isbryting¹. I samsvar med utkastets art. 16 vil Norge ta opp med Sverige og Danmark spørsmålet om den geografiske utstrekning av »nordre Skagerak», jfr. art. 2, og ta opp med Sverige spørsmålet om på hvilken måte et eventuelt økonomisk oppgjør skal finne sted, jfr. art. 14.

¹ 7:e sess., s. 1246.

Meddelanden

om rekommendation nr 3/1959 angående nordiskt kriminologiskt forskningsråd

(Överlämnade av Norges regering)

Vid möte i Stockholm den 7 november 1959 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Norges regering (Justis- og politidepartementet) meddelar den 22 november 1960:

Nordisk Råd vedtok på sin 7. sesjon å anbefale overfor regjeringene at det ble opprettet et nordisk kriminologisk forskningsråd og at det ble anvist midler som er nødvendige for å administrere dette organ.

Denne sak ble drøftet på møte i København i juni 1960 mellom de nordiske justisministre og Nordisk Råds juridiske nimannskomité. I samsvar med forhandlingene på dette møte har man på norsk side tatt opp arbeidet med utforming av et forslag om opprettelse av et nordisk forskningsråd.

Som koordinerende land vil Norge legge denne saken frem for justisministermøtet i Helsingfors i januar 1961, og deretter legge saken frem for Nordisk Råds 9. sesjon.

Norges regering (Justis- og politidepartementet) meddelar den 23 januari 1961:

Denne saken ble fra norsk side lagt frem på justisministermøtet i Helsingfors 17. januar 1961. Det ble her truffet vedtak om at Nordisk samarbeidsråd for kriminologi skulle opprettes. Statutter for rådet ble vedtatt, og det ble bestemt at rådets faste sekretariat skulle legges til Norge. Det ble videre truffet vedtak om at regjeringene skulle oppnevne sine medlemmer av rådet innen 1. november 1961, og at de nødvendige midler skulle stilles til rådighet for rådet fra 1. januar 1962.

På grunn av den korte tid som gjenstår før Nordisk Råd trer sammen, sendes denne tilleggs melding uten på forhand å ha vært forelagt for de øvrige nordiske land.

BILAGA**PM rörande nordiska kriminologiska seminarier**

Såsom ett uttryck för nordiskt kriminologiskt samarbete har under de senaste åren anordnats tre kriminologiska seminarier på skilda platser i Norden. Det första ägde rum i Lillehammer 1958, det andra i Sigtuna 1959 och det tredje i Krogerup 1960.

I dessa seminarier har brukat delta omkring ett femtiotal representanter från Danmark, Finland, Norge och Sverige. Deltagarna har representerat samtliga de vetenskapsgrenar, ur vilkas led kriminologer företrädesvis hämtas: jurister, psykologer, psykiater och sociologer. Med något undantag har man följt den huvudregeln att endast låta aktiva kriminologer delta.

Såsom exempel på de frågor, som behandlats under dessa seminarier, kan följande ämnen från dagordningen för det senaste seminariet i Danmark nämnas:

1. Redogörelse för pågående kriminologisk forskning i de nordiska länderna.
2. Huvudsynpunkter på klinisk kriminologi.
3. Om möjligheten att genom empirisk forskning belysa straffsystemets allmänpreventiva verkningar.
4. Nordisk undersökning av ungdomsbrottsligheten.

En redogörelse för pågående forskning inom kriminologin har lämnats vid alla tre seminarierna. Vidare har vid dessa seminarier skapats en fullständig översikt över de forskningsuppgifter, som varit under behandling i de nordiska länderna. Både av kriminologerna själva och av dem, som sysslar med praktiska straffrättsliga och kriminologiska spørsmål, har det ansetts vara betydelsefullt att på detta sätt erhålla en klar överblick över den kriminologiska forskningens arbetsfält.

Stockholm den 31 januari 1961

Meddelanden

om rekommendation nr 4/1959 angående förhindrande av oljeförening i Östersjön

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Stockholm den 7 november 1959 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Handelsministeriet) meddelar den 1 december 1960:

For så vidt angår det under punkt 1 i rekommandationen omhandlede spörsmål om en fællesnordisk henvendelse om ratifikation af olieskadekonventionen af 1954 til de stater, der hidtil ikke har ratificeret konventionen, kan oplyses, at der oprindeligt var enighed om det hensigtsmæssige i en sådan henvendelse, men at man, efter at generalsekretæren for IMCO den 27. april 1960 har tilsendt regeringerne for de lande, herunder Polen og U.S.S.R., der deltog i 1954-konferencen, og som endnu ikke har ratificeret konventionen, et cirkulære, i hvilket disse bl. a. opfordres til at underrette generalsekretæren om, hvorvidt de agter at ratificere konventionen og i benægtende faldt at oplyse årsagerne hertil, har ment det rigtigst, at de nordiske lande for tiden afstår fra at rette lignende henvendelser til disse lande.

Det under punkt 2 i rekommandationen omhandlede spörsmål om et totalt forbud mod olieudtømning i Østersøen har været gjort til genstand for drøftelser med fagministerierne i de øvrige nordiske lande, og der er mellem disse enighed om, at spörsmålet endnu ikke er modent til afgørelse, først og fremmest af den grund, at Polen og U.S.S.R. ikke har ratificeret konventionen, men også fordi det rent praktisk må anses for uigennemførligt, så længe der ikke er oprettet modtageranlæg for spildolie i alle større Østersøhavne. Man mener derfor, at det vil være mest naturligt at udskyde spörsmålet til den kommende konference om revision af konventionen, der efter de foreliggende oplysninger påtænkes sammenkaldt i 1962. Ved denne konference vil de nordiske lande da i fællesskab kunne rejse spörsmålet.

Det tilføjes i denne forbindelse, at der på dansk område er påregnet indretning af modtageranlæg for spildolie ved havnene i København, Odense, Århus, Ålborg, Frederikshavn og Esbjerg. I Københavns havn er et anlæg allerede taget i brug, medens forberedelserne for statshavnene Frederikshavns

og Esbjergs vedkommende er så langt fremme, at anlæggene kan ventes fuldført inden for den i konventionens artikel VIII fastsatte frist, nemlig treårsdagen efter dens ikrafttræden, d.v.s. den 26. juli 1961, — så vidt bekendt — gælder det samme for de øvrige af de pågældende havne.

Finlands regering (lantbruksministeriet) meddelar den 1 december 1960:

Finland har ratificerat en konvention i saken.

Docenterna Göran Bergman och Kai Otto Donner ha undersökt alfågelnstiltbakagång inom Östersjö-området. Utlåtandet, som med avseende på dessa fåglar utvisar, att oljan i havet hotar hela albeståndet, har följande lydelse:

Undersökningar över alfågelnst sträck över en viss observationslinje i närheten av Helsingfors i maj åren 1937—40 och 1958—60 visar, att totalantalet passerande flockar sedan 1930-talet nedgått till 1/10 av sitt forna antal. Numera passerar observationslinjen av högst 30 flockar årligen, medan antalet före kriget kunde uppgå till så mycket som 500 flockar.

Enligt radarobservationer i maj 1960 var totalantalet genomsträckande sjöfågelflockar vid Finlands sydkust ca 10 000. Enligt fältundersökningar var endast en femtedel av dessa flockar alfåglar. Då alfågelflockarna i medeltal omfattar högst 150 fåglar och då det överväldigande flertalet av de inom Östersjö-området och på Nordsjön övervintrande alfåglarna passerar förbi Finlands sydkust på väg till de arktiska häckplatserna, kan nämnda alfågelbeståndstotalnumerär våren 1960 uppskattas till högst 350 000 fåglar. Sjöorren, som övervintrar på Atlanten och som sålunda ej nämnvärt drabbas av oljeskador, har däremot icke visat någon tiltbakagång i jämförelse med beståndet före kriget. Antalet sjöorrar, som passerade Finland våren 1960, kan sålunda enligt våra undersökningar uppskattas till över 1 500 000 fåglar.

Alfågelnst tiltbakagång, från över tre miljoner till högst 350 000 fåglar, visar, att, om oljeskadeproblemet icke kan bemästras, är alfågelbeståndets existens synnerligen starkt hotad. Så länge oljeskadorna är omfattande, borde jakten på alfågel inskränkas till ett minimum eller helst helt upphöra.

Finlands regering (handels- och industriministeriet) meddelar den 7 december 1960:

att den ansluter sig till det meddelande om rekommendationen, som den danska regeringen avgivit [*se ovan*].

Islands regering (Samgöngumálaráðuneytið) meddelar den 13 februari 1961:

Den komité, som ministeriet udnævnte til at overveje denne sag, har nu afgivet betænkning. Foruden statens overskibsinspektør, som var komiteens formand, bestod komiteen af disse medlemmer: havnedirektøren i Reykjavík, repræsentanter for rederier og olieselskaber, samt to videnskabsmænd, en kemiker og en naturvidenskabsmand.

Komiteen var enstemmig af den mening, at Island burde slutte sig til førnævnte internationale vedtægt, foruden at give regler om værn mod ha-

vets forurening ved olie, forårsaget af skibe, som vedtægten ikke dækker, samt forurening forvoldt af oliestationer på kysten.

I overensstemmelse hermed har regeringen bestemt at forelægge Altinget i denne session, meget snart et lovforslag om hjemmel for regeringen til at tiltræde på Islands vegne vedtægten af den 12. maj 1954, foruden en hjemmel til at give regler til værn mod forurening af havet, forvoldt af skibe under 500 bruttotons eller oliestationer på kysten.

Norges regering (Departementet for handel og skipsfart) meddelar den 17 december 1960:

Dette departement slutter seg i det alt vesentlige til det som er uttalt av den danske regjering 1. ds. [*se ovan*] — — —

Handelsdepartementet antar således at det er ønskelig å avvente den videre behandling av saken i IMCO's regi før Nordisk Råd eventuelt foretar seg noe.

Sveriges regering (handelsdepartementet) meddelar den 14 december 1960:

Beträffande de under rekommendationens båda punkter upptagna frågorna instämmer man från handelsdepartementets sida i de synpunkter, som därutinnan framförts i den danska regeringens meddelande den 1 december 1960.

I detta sammanhang torde vidare få meddelas, att Kungl. Maj:t dels den 30 juni 1960 uppdragit åt sjöfartsstyrelsen att följa frågan om åtgärder mot vattenförorening genom olja från fartyg samt i samband därmed förordnat, att till sjöfartsstyrelsen skall vara knutet ett oljeskyddsråd med uppgift att såsom rådgivande organ biträda styrelsen vid handläggningen av sådana spörsmål (statens oljeskyddsråd), dels ock den 15 september 1960 utsett medlemmar och suppleanter i oljeskyddsrådet.

Kungl. Maj:t har vidare den 30 juni 1960 utfärdat kungörelse av innehåll, att i Göteborg, Hälsingborg, Luleå, Malmö, Norrköping och Stockholm skall i allmän hamn finnas anläggning för mottagande av oljehaltig blandning från torrlastfartyg.

BILAGA**Skrivelse från det danske udvalg af International Council for Bird Preservation till Danmarks Landbrugsministerium angående fridlysning av alfågeln**

Som bekendt tillader London-konventionen af maj 1954 til bekæmpelse af havenes olieforurening olieudtømning i to arealer i Østersøen, nemlig et i Den botniske Bugt og et øst for Öland, idet disse arealer er beliggende mere end 50 sømil fra land.

Udtømningsarealet i Den botniske Bugt har hidindtil ikke forårsaget så store fugledrab, rimeligvis fordi de fleste fugle på den tid, hvor olieudtømning finder sted om efteråret og vinteren, allerede har forladt Den botniske Bugt, men arealet øst for Öland har vist sig at være en fuldkommen dødsfælde for visse andefugle, navnlig havlitter (latin: *clangula hyemalis*, svensk: alfågel).

De legale olieudtømmninger på arealet foretages, efter hvad det forlyder, af ældre, mindre tankbåde, som renser deres tanke, inden de russiske vandveje fryser til og bådene bliver lagt op for vinteren, i regelen i december/januar, og af grunde, som man prøver at forklare, går det navnlig ud over havlitterne. Selvfølgelig bliver også alkefugle, lommer, skalleslugere og andre dykænder dræbt, men ikke i så stor udstrækning som havlitterne. Der dræbes næsten årligt tusindvis af havlitter, og det største antal dræbte fugle, der er drevet ind på Gotland, er ca. 30 000 i 1956. Det er de baltiske havlitter, ikke de grønlandske, det går ud over, og det er de fugle, der yngler i Nordsverige og Finland, og som om vinteren opholder sig i den vestlige Østersø og de danske farvande.

Når det særlig går ud over havlitten, mener man, det skyldes følgende: Havlitten er en ganske overordentlig hårdfør fugl, som kun viger skridt for skridt for isen, efterhånden som Østersøen fryser til. De andre dykænder som ederfugl, fløjlsand, sortand, bjergand, skalleslugere o. s. v. samt lommer og alkefugle forlader i god tid deres ynglesteder og trækker mod sydvest, hvor de overvintre i de danske farvande, Kattegat, Skagerrak, Nordsøen, og videre mod sydvest i Kanalen. Da de klimatiske forhold gør, at de danske farvande i strenge vintre fryser til før den centrale Østersø, kan man sige, at havlitterne er indelukket i Østersøen og ikke forlader den, før hele Østersøen fryser til, hvad der jo sker meget sjældent.

De områder, hvor havlitterne ligger i stort antal, omfatter også det areal i Østersøen øst for Öland hvor olieudtømning er legal, derfor de store tab. Den baltiske havlitbestand kan ikke i længden tåle den voldsomme afgang og er meget stærkt på retur, hævdes det fra finsk side (det finske udvalg

af International Council for Bird Preservation's formand dr. Göran Bergman), og det er derfor tvingende nødvendigt at begrænse afgangen af havlitter. Da man endnu ikke kan forbyde olieudtømning i Østersøen, bliver man nødt til at forbyde beskydningen af havlitter, indtil olieudtømning i Østersøen ophører.

København, den 29. november 1960

Det danske udvalg af International Council for Bird Preservation

Bøje Benzon

Meddelanden

om rekommendation nr 5 1959 angående förbättring av samernas levnadsförhållanden

(Överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Stockholm den 7 november 1959 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spørsmål.

Finlands regering (justitieministeriet) meddelar den 5 december 1960:

För en enhetlig beredning av ärenden rörande samebefolkningen har statsrådet medelst beslut av den 30 september 1960 tillsatt en permanent samedelegation, som är underställd justitieministeriet. Jämlikt sagda statsråds beslut (bilaga [*se Tillägg*]) är samedelegationens första uppgift att förbereda och förelägga statsrådet förslag till de åtgärder, vilka borde vidtagas med anledning av Nordiska rådets rekommendation (5/1959) angående utvecklande av samebefolkningens kultur och förbättrande av dess levnadsförhållanden.

Statsrådet har den 27 oktober 1960 till delegationen, vars ordförande är landshövdingen i Lapplands län, Martti Miettunen, förordnat de i 2 § av ovannämnda beslut avsedda ledamöterna jämte suppleanter, vilka företräda de olika ministerierna och sameorganisationerna. Samedelegationen, vars verksamhet nu begynner, kommer i sinom tid att förelägga statsrådet och de olika ministerierna förslag till de åtgärder, vilka för verkställande av rekommendationen borde vidtagas i Finland.

Norges regering (Landbruksdepartementet) meddelar den 10 januari 1961:

De spørsmål som Nordisk Råd har reist, er under utredning.

Fra norsk side foreligger en komité-innstilling om samespørsmål. Innstillingen som er avgitt 13. august 1959, behandler:

- I. Prinsipielle sider av de samfunnsspørsmål som knytter seg til samene.
- II. Konkrete tiltak av økonomisk art.
- III. Konkrete tiltak av kulturell art.
- IV. Helse- og boligforhold.

Innstillingen er for tiden til uttalelse hos samtlige kommuner med samisk befolkning og for øvrig andre institusjoner og organisasjoner. Når

uttalelsene foreligger, vil det bli utarbeidet en melding til Stortinget om de tiltak som kan bli aktuelle for samene.

Samenes rettigheter vil også bli berørt av den komité som er nedsatt for å revidere lov av 22. mai 1902 »om Afhændelse av Statens Jord og Grund i Finmarkens Amts Landdistrikt» med tilhørende reglement av 7. juli 1902.

Når det gjelder reindriftens stilling er det ved kongelig resolusjon av 29. april 1960 nedsatt en komité som har fått i oppdrag å gjennomgå og komme med forslag til revisjon av reindrifftsloven. Likeså vil det i nær fremtid bli oppnevnt et utvalg som skal utrede spørsmålet om opprettelse av en driftskreditkasse og forsikringsordning for reindriften.

Når det gjelder samenes fiskerettigheter, vil disse spørsmål — så langt det er mulig — bli søkt løst i den nye ferskvannsfiskelov som er under utarbeidelse.

Det bemerkes ellers at ved bortforpaktninger av statens fiskerettigheter i lakse- og andre vassdrag, tar en nå bestandig inn en passus i kontrakten om at samenes rettigheter skal respekteres.

Ovennevnte utredninger berører på vesentlige områder de norske samers levevilkår og velferd. Når resultatet av utredningene foreligger og det svenske standpunkt til saken forhåpentlig vil være mer avklart, vil en fra norsk side gjerne gå inn for arbeidet med koordineringen av saken på nordisk basis.

Sveriges regering (jordbruksdepartementet) meddelar den 14 december 1960:

I avvaktan på att Norge, som är koordinerande land, tar initiativet till överläggningar eller på annat sätt aktualiserar rekommendationen har några åtgärder med anledning av densamma icke vidtagits i Sverige.

Av åtgärderna i övrigt berörande samernas levnadsförhållanden synes följande böra redovisas.

Sverige har som ett led i strävandena att förhjälpa samerna till goda och ändamålsenliga bostäder under innevarande år genomfört väsentliga förenklingar och förbättringar av det statliga stödet på bostadsområdet.

Under året har renutredningen och renforskningsutredningen slutfört sina uppdrag. Nomadskoleutredningen torde inom kort kunna överlämnas. Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande har chefen för jordbruksdepartementet den 21 oktober 1960 tillkallat en utredningsman med uppgift att verkställa en inventering av för renskötsel tillgängliga betesmarker. I uppdraget ingår vidare ett klarläggande av frågan, på vad sätt en viss åtgärd i vatten inverkar på förutsättningarna för renskötseln. Om det visar sig erforderligt för att renskötsel skall kunna bedrivas i den omfattning, som förutsatts i lag den 18 juli 1928, bör vidare undersökas, huruvida ytterligare kronomark kan ställas till förfogande för renskötseln och om det är möjligt att mot ersättning i penningar erhålla exempelvis servitutsrätt till renskötsel å sådana kronan icke tillhöriga marker, där rennäringen för närvarande icke må utövas. Utredas skall slutligen, i vilken omfattning renskötselns lönsamhet kan förbättras genom tekniska anordningar och hjälpmedel.

I anslutning till förhandlingar mellan Sverige och Norge angående ändringar i 1919 års konvention angående flyttlapparnas rätt till renbetning har förhandlarna och deras experter haft ett informellt utbyte av erfarenhet och synpunkter på samernas levnadsförhållanden. Vissa hithörande frågor har även berörts vid ett möte i Oslo med bland andra lappfogdarna i Sverige och Norge. Även i övrigt har kontakter i hithörande frågor upprätthållits av svenska och norska vederbörande.

Kungl. Maj:t har slutligen genom beslut den 21 oktober 1960 uppdragit åt landshövding Manfred Näslund jämte vissa andra personer att upptaga förhandlingar med representanter för finska myndigheter om ändringar i 1925 års konvention angående renar i gränsområdena.

Den i Sveriges regerings meddelande nämnde utredningsmannen för inventering av betesmarker är landshövdingen Anders Tottie.

TILLÄGG

Finlands statsråds beslut den 30 september 1960 om en samedelegation

Statsrådet har vid föredragning från statsrådets kansli beslutat:

1 §

För en enhetlig beredning av ärenden rörande samebefolkningen tillsättes en samedelegation, som är underställd justitieministeriet.

2 §

Samdelegationen består av landshövdingen i Lapplands län som ordförande samt sex ledamöter, vilka jämte personliga suppleanter förordnas av statsrådet. Av ledamöterna bör en företräda justitieministeriet, en undervisningsministeriet och en lantbruksministeriet samt tre sameorganisationerna. Viceordförande i delegationen är den ledamot, som företräder justitieministeriet.

De ledamöter, som företräda sameorganisationerna, och suppleanterna för dem utses för två år i sänder.

3 §

Samedelegationen åligger

1. att förbereda och förelägga statsrådet förslag till åtgärder, vilka borde vidtagas med anledning av Nordiska rådets rekommendation (5/1959) angående utvecklande av denna befolkningsgrupps kultur och förbättrande av dess levnadsförhållanden;

2. att följa med utvecklingen av samebefolkningens ekonomiska förhållanden och tillgodoseendet av deras kulturella behov samt att i dessa frågor göra framställningar hos vederbörande ministerier; samt

3. att till statsrådet, ministerierna och länsstyrelsen i Lapplands län avge utlåtanden i frågor, som angå samebefolkningen.

4 §

Samedelegationen äger rätt att antaga sekreterare och höra sakkunniga. För den tid ärende, som gäller annat än i 2 § 1 mom. nämnt ministeriums verksamhetsområde, behandlas av delegationen, må denna från vederbörande ministerium inkalla en stående sakkunnig.

Delegationen har ett arbetsutskott, bestående av ordföranden eller viceordföranden som ordförande samt en ledamot, företrädande staten, och en ledamot, företrädande sameorganisationerna, vilka bägge utses av delegationen.

5 §

Samedelegationen sammanträder i regel inom Lapplands län och dess arbetsutskott i Helsingfors stad.

6 §

Angående kostnaderna för samedelegationen gäller vad i statsrådets beslut om kommittéer (112/58) är föreskrivet.

*BILAGA***Skrivelse från Nordiska samerådet till Nordiska rådet angående statsanslag till samerådets sekreteriat**

Då Nordiska samerådets verksamhet för varje år ökat och denna tendens av allt att döma kommer att fortsätta, har behovet av en gemensam sekreterare och viss expeditionsutrustning för sekreteraren blivit allt mera kännbart. Samerådet tillåter sig därför högaktningsfullt anhålla, att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna i Finland, Norge och Sverige, att de skulle finansiera det nämnda behovets tillfredsställande. För ändamålet behövas årligen 4 000 sv. kr. för sekreteraren och expeditionen samt 1 000 kr. för sekreterarens resor, i allt 5 000 sv. kr. Enligt arbetsordningen för samerådet (§ 8; avtryckt i Nordiska rådet, 7:e sess. 1959, s. 351) bestrides rådets gemensamma utgifter av landssektionerna i den proportion, som de är representerade i samerådet, dvs. 3 : 5 : 4. Det skulle i detta fall bli för Finland 1 250 sv. kr., för Norge 2 083 sv. kr. och för Sverige 1 667 sv. kr.

Hagalund den 21 december 1960

På uppdrag av Nordiska samerådets arbetsutskott

Karl Nickul

Ordförande i Finlands sektion

Meddelanden
om rekommendation nr 6 1959 angående informations-
material för utvandringsintresserade

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Stockholm den 7 november 1959 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Arbetsministeriet) meddelar den 2 december 1960:

Spørgsmål om udveksling af oplysningsmateriale til brug for udvandringsinteresserede (Nordisk Råds rekommendation nr. 6/1959) er i henhold til en på Nordisk arbejdsmarkedsudvalgs møde i København i december 1959 truffen beslutning blevet behandlet i et under Arbejdsmarkedsudvalget nedsat underudvalg under dansk formandskab.

Underudvalget har til brug for sagens afsluttende behandling i Nordisk arbejdsmarkedsudvalg udfærdiget rapport over de førte drøftelser og udvalgets indstilling, men på grund af den i september måned 1960 indtrådte poststrejke i Danmark nåede udvalgets rapport så forsinket ud til Arbejdsmarkedsudvalgets medlemmer, at sagen ikke kunne færdigbehandles på udvalgets møde i Norge i samme måned, på hvis dagsorden emnet var opført.

Nordisk arbejdsmarkedsudvalg har derefter udskudt sagens afsluttende behandling til næste ordinære møde i Finland sommeren 1961.

Finlands regering (ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena) meddelar den 5 december 1960:

Jämlikt lagen den 5 januari 1956 om emigrantförmedling må emigrantförmedling i Finland bedrivas endast av den, som därtill erhållit koncession av det ministerium, som behandlar skötelsen av arbetskraftsärenden. Ministeriets för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena avdelning för arbetskraftsärenden beviljade den 18 september 1956 sådan koncession åt Suomi-seura r.y. Detta sällskap, vars huvudsakliga syfte är att upprätthålla förbindelse med utomlands redan bosatta finländska emigranter, har som ny verksamhetsform inrättat en särskild emigrantavdelning.

Denna emigrantavdelning har haft till uppgift att införskaffa uppgifter om förhållandena i presumtiva emigrantländer och att förmedla dessa uppgifter till personer, intresserade av emigration.

Statsrådet har tillsatt en särskild delegation för emigrantförmedling för att vara det ministerium, som handhar arbetskraftsärendena, behjälpligt i ärenden, som beröra emigrantförmedling. I denna delegation äro förutom ministeriets för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena arbetskraftsavdelning företrädde socialministeriet, ministeriet för inrikesärendena, ministeriet för utrikesärendena och de centrala arbetsmarknadsorganisationerna.

Norges regering (Kommunal- og arbeidsdepartementet) meddelar den 1 december 1960:

Rekommandasjon nr. 6/1959 ble drøftet på møte i desember 1959 i Nordisk arbeidsmarkedsutvalg. Til å greie ut saken ble det nedsatt en arbeidsgruppe under dansk ledelse. Videre sto saken på dagsordenen for møte i arbeidsmarkedsutvalget i september 1960. I protokollen fra dette møte er uttalt:

Referat fra møte i september 1960 i den nedsatte arbeidsgruppe forelå stensilert og ble distribuert blant deltagerne. Da referatet forelå så sent, kunne det ikke bli tatt under behandling på møtet, og det ble bestemt å utsette saken til neste møte. Underretning til Nordisk Råd om arbeidet skulle gis av Danmark.

Departementet er kjent med at arbeidsgruppen vil avgi innstilling i saken med det første.

Sveriges regering (Socialdepartementet) meddelar den 7 december 1960:

Rekommendationen nr 6/1959 angående informationsmaterial för utvandringsintresserade har av Kungl. Maj:t den 15 januari 1960 överlämnats till arbetsmarknadsstyrelsen med uppdrag att verka för det i rekommendationen avsedda syftet. Arbetsmarknadsstyrelsen meddelar, att Nordiska arbetsmarknadsutskottet tillsatt en särskild arbetsgrupp, som fått i uppdrag att verka för utbyte mellan de nordiska länderna av informationsmedel för utlandsintresserade. Arbetsgruppen sammanträdde i Köpenhamn den 6—den 8 september 1960 och har i en promemoria, som överlämnats till arbetsmarknadsutskottet i anslutning till dess sammanträde i Lillehammer den 21—den 24 september 1960, dragit upp vissa riktlinjer för en samordning av utarbetandet av ifrågavarande informationsmaterial. Utskottet beslöt, att ärendet skulle tagas upp vid nästkommande sammanträde, som skulle hållas i Helsingfors förmodligen under våren 1961.

Meddelanden

om rekommendation nr 7/1959 angående samverkan i fråga om trafiksäkerhetsforskning

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Stockholm den 7 november 1959 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Justitsministeriet och Ministeriet for offentlige arbejder) meddelar den 10 december 1960:

Efter vedtagelsen af rekommandationen har der mellem de organer i Danmark, Finland, Norge og Sverige, som varetager trafiksikkerhedsforskningen, for Danmarks vedkommende transportforskningsudvalget, været afholdt nogle møder, senest i Stockholm den 10. februar 1960 på foranledning af Statens trafiksäkerhetsråd.

Der blev fra svensk side redegjort for forskningsarbejdet, der i Sverige er mere fremskredent end i de øvrige nordiske lande. Der er i Sverige indledt en analyse af samtlige trafikulykker i Uppsala län og med henblik herpå udarbejdet en klassificering og rubricering af ulykkerne uden hensyn til skyldspørgsmål. Det er tanken, når et passende materiale er samlet, at søge frem til de årsagsforhold, som i særlig grad skønnes at medvirke til ulykkernes opståen, og derefter ved forskellige foranstaltninger, f. eks. forbedret afmærkning, ændret vejføring eller lign., at søge disse forhold afhjulpet. Ved en fornyet gennemgang af færdselsulykkerne i det pågældende område, f. eks. 2 år senere, er det hensigten at iagttage, hvorvidt de trufne foranstaltninger har haft den tilsigtede virkning.

Der er fra dansk side taget skridt til at få gennemført en tilsvarende regional undersøgelse af færdselsulykker, idet det er tanken at få en sådan undersøgelse koordineret ikke alene med den nævnte svenske undersøgelse, men også med tilsvarende undersøgelser i de øvrige nordiske lande.

Fra dansk side har man deltaget i First International Meeting on Scientific Research into Road Safety afholdt i England i juli 1960 på foranledning af European Productivity Agency under O.E.C.D. Man overvejer inden for de organer, som i de nordiske lande beskæftiger sig med trafiksikkerhedsforskning, at etablere en fælles repræsentation ved kommende møder i denne organisation.

Finlands regering (ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena) meddelar den 4 december 1960:

att trafiksäkerhetsforskning bedrivits i Finland i Institutet för arbetshygien, delvis med ekonomiskt stöd av TALJA (Tapaturmantorjunta r.y.), i vad saken berör psykologisk testning av förare. Nämnas må särskilt den statistiska basundersökning, som företages varje år och som grundar sig på material från Byrån för social forskning.

Vad samarbete med utlandet beträffar må konstateras, att ett resultatrikt samarbete mellan de nordiska länderna bedrivs. På initiativ av statens trafiksäkerhetsråd (Sverige) har hållits flera nordiska möten, vid vilka forskningsarbetets skeden och resultat jämförts och forskningsplaner utbytts i syfte att förhindra onödigt, dubbelt forskningsarbete. Vid dessa möten har Finland representerats av TALJA och Institutet för arbetshygien.

Norges regering (Samferdselsdepartementet) meddelar den 16 december 1960:

I Norge har det hittil bare i liten utstrekning foregått trafikkikkerhetsforskning.

Statistisk sentralbyrå har innhentet statistikk over trafikkulykkene. Denne statistikk gir dog ikke grunnlag for en mere inngående analyse av årsakene til trafikkulykkene.

I 1958 ble det av Norges almenvitenskapelige forskningsråd oppnevnt et utvalg for å minske trafikkulykker blant skolebarn. Utvalget har studert trafikkundervisningen i folkeskolen og anbefalt forskjellige tiltak angående denne undervisning.

I Nordisk kirurgisk forenings regi er det gjennomført undersøkelser av trafikkskader, typer av ulykker m. v. og pekt på forebyggende tiltak. Materialet til disse undersøkelser er innhentet fra 4 nordiske land, hvoriblant fra 31 norske sykehus.

Det kan også nevnes at det ved Landbruksteknisk institutt er igang spesielle undersøkelser angående ulykker ved traktorkjøring.

En rekner med at Statens institutt for alkoholforskning vil kunne ta seg av forskning som gjelder alkohol og trafikk.

Vegtekniske og trafikktekniske forhold har på mange måter betydning for trafikkikkerheten. Det gjelder en rekke områder i vegenes linjeføring og utstyr, vegkryssenes utforming, bebyggelsen og belysningen langs vegene, vegdekkenes egenskaper o. s. v. Herunder faller også studiet av trafikkregler, kjørehastighet og de tekniske krav til bilmateriellet. Disse spørsmål arbeider særlig vegmyndighetene med. Vegdirektoratet søker å aktivisere arbeid som kan føre til en tryggere avvikling av trafikken.

For å koordinere og stimulere forskning som kan tjene trafikkikkerheten, oppnevnte Forskningsrådenes fellesutvalg i 1959 en komité for trafikkikkerhetsundersøkelser. I komitéen er følgende instanser representert: Justisdepartementet, Helse- og sosialdepartementet, Vegdirektoratet, Norges almenvitenskapelige forskningsråd, Norges teknisk-naturvitenskapelige forskningsråd,

Norges landbruksvitenskapelige forskningsråd, Landsrådet for trygg trafikk, Statistisk sentralbyrå og Forskningsrådenes fellesutvalg. I en redegjøring fra komitéen om sin virksomhet heter det:

1. Komitéen har konstatert at det i Norge for tiden er liten aktivitet på forskningsfelt som kan sies å ha direkte relevans for trafikksikkerhetsproblemer. Komitéen har da sett det som en av sine oppgaver å stimulere de eksisterende forskningsinstitusjoner til å ta opp slik forskning på sine arbeidsprogrammer. Det er grunn til å anta at dette i forholdsvis nær framtid vil gi resultater.

2. Komitéen har satt i gang et ekspertutvalg som blant annet skal arbeide med en revisjon av datainnsamlingsmetodene for statistikk over vegtrafikkulykker. Meningen er at dette ekspertutvalg skal legge grunnlaget for en regulær statistikk som skal gi et bedre utgangspunkt for vitenskapelige analyser av ulykkene. Ekspertutvalget vil, parallelt med den ovenfor nevnte oppgave, gjennomgå et materiale som er innhentet av Vegdirektoratet om ulykkene på innfartsvegene til Oslo. De første resultater fra bearbeidningen av dette materiale vil foreligge i begynnelsen av 1961. Det er forutsetningen at materiale fra dette ekspertutvalg skal danne grunnlag for prioritering av forskningsprosjekter og for et omfattende forskningsprogram fra komitéen.

3. Komitéen var representert på det nordiske møte i Stockholm 10. februar 1959 arrangert i samband med rekommandasjon nr. 7/1959 i Nordisk Råd, 7. sesjon. Resultatet fra møtet var et enstemmig vedtak om å anbefale at forskningsorganene i de nordiske land undersøker mulighetene for å utføre ensartede, regionale statistiske analyser av de trafikkuulykker som inntrer i en bestemt tidsperiode. Hensikten med dette arbeid er at man vil legge grunnlag for en sammenliknbar statistikk med større representativitet og flere fordelinger.

Den norske komitéen for trafikksikkerhetsundersøkelser har stilt seg positiv til forslaget og har tatt skritt til å gjennomføre et relevant prosjekt i Norge. Komitéen vil i denne sak stå i kontakt med tilsvarende forskningsorganer i de øvrige nordiske land.

De svenske og norske deltakere i First International Meeting om Scientific Research into Road Safety, 12. — 15. July at Langley, U. K., arrangert av OEEC/EPA, valgte kanslichef H. Hansson, Statens trafiksäkerhetsråd, Sverige, som fast representant for sine land i en ekspertgruppe for trafikksikkerhetsforskning (panel of experts) under OEEC/EPA. Den norske komité har uttrykt sin tilfredshet med ordningen.

Komitéen har ved utsending av møtereferater og saksdokumenter holdt de tilsvarende nordiske forskningsorganer underrettet om virksomheten i Norge på trafikkforskningens område.

4. Komitéens budsjettforslag til Forskningsrådenes fellesutvalg for 1961 har en sluttsum på n. kr. 20 000. Budsjettet omfatter ikke forskningsoppgaver. Det er forutsetningen at utgifter til forskningsoppgaver skal dekkes ved tilskudd fra forskningsrådene, ved statsbevilgninger eller med midler fra andre kilder.

Komitéen opplyser i sitt budsjettforslag at det i løpet av 1961 kan komme på tale å ta opp spørsmålet om oppretting av sekretærstilling på hel dag under komitéen.

Man har med opprettelsen av komitéen for trafikksikkerhetsundersøkelser fått grunnlag for en fastere oppbygging av trafikksikkerhetsforskningen, og man har fått et kontaktorgan for det samarbeid som skulle kunne organiseres på dette felt mellom de nordiske land.

Sosialdepartementet har i en uttalelse av 15. november 1960 gitt uttrykk for at det anser trafikksikkerhetsforskningen for å være av vesentlig betydning for å løse de helseproblemer som knytter seg til trafikkkulykkene. I dette arbeid er det viktig å få vite hva som foregår i de andre nordiske land, slik at man kan unngå unødig dublering av arbeid som allerede har gitt resultater. I samarbeid vil landene også kunne sette igang undersøkelser og på den måten utvide det statistiske materiale og få et mere representativt utvalg.

Kirke- og undervisningsdepartementet har i uttalelse av 15. desember 1960 stillet seg positivt til et nordisk samarbeid på området.

Samferdselsdepartementet ser oppbyggingen av en planmessig trafikksikkerhetsforskning som et viktig fellesnordisk anliggende og vil søke å stimulere en utvikling på området.

Sveriges regering (kommunikationsdepartementet) meddelar den 15 december 1960:

I anledning av ifrågavarande rekommendation möttes den 10 februari 1960 i Stockholm representanter för forskningsorgan i Danmark, Finland, Norge och Sverige för att dryfta, hur en planmässig trafikssäkerhetsforskning skulle byggas upp och bedrivas i de olika nordiska länderna, för att ett fruktbringande samarbete länderna emellan skall kunna åstadkommas.

I mötet deltog representanter för Transportforskningsudvalget i Danmark, för Olycksfallsskyddet i Finland, för Forskningsrådenes fellesutvalgs komité for trafikksikkerhetsundersøkelser i Norge samt för statens trafiksäkerhetsråd i Sverige.

Vid mötet lämnades informationer om vunna resultat av hittillsvarande forskning och om pågående forskning i respektive länder.

På basis av erhållna upplysningar om trafikssäkerhetsforskningen i Sverige och med hänsyn till betydelsen av att få till stånd en forskning, som snabbt kan leda till praktiska resultat, enades deltagarna i mötet om att respektive länders forskningsorgan skulle undersöka möjligheterna att i Danmark, Finland och Norge utföra ensartade regionala statistiska analyser av de trafikolyckor, som inträffat under en viss tidsperiod (förslagsvis ett år) och i ett visst för landet i fråga representativt område (med storlek av ett amt, län eller fylke), d. v. s. analyser liknande den undersökning av trafikolyckor i Uppsala län, som utförts av statens trafiksäkerhetsråds arbetsgrupp TRAG under åren 1958 och 1959. Vid dessa analyser, som sålunda skulle utföras, skulle största möjliga enhetlighet i fråga om typindelningen av olyckorna eftersträvas. Vid denna indelning skulle man utgå från de svårigheter i trafiken, som vederbörande trafikanter ställs inför och som, om de inte övervinnes, leder till trafikolycka. Analyserna skulle grundas på polisens rapporter om olyckorna men även på särskilt utförda studier rörande trafikanternas beteenden, miljöförhållanden o. s. v.

Avsikten med ett undersökningsarbete, som här skisserats, är bl. a. att skapa underlag för en enhetlig och ändamålsenlig statistisk olycksredovisning på riksplan i de nordiska länderna. En sådan redovisning av trafik-

olyckorna är en grundförutsättning för att åstadkomma ett fruktbärande samarbete inom den nordiska trafiksäkerhetsforskningen.

Undersökningen av här angivet slag förutsätter större ekonomiska resurser för trafiksäkerhetsforskningen än som för närvarande finnes. Det uttalades emellertid från dansk, finsk och norsk sida, att forskningsorganen i dessa länder skulle göra framställning hos de anslagsbeviljande myndigheterna om medel för ändamålet, när ett mera fullständigt program för undersökningarnas genomförande föreligger.

Med hänsyn till det fortsatta samarbetet beslöts, att ordförandena i de ifrågavarande forskningsorganen och dessa organs verkställande tjänstemän skulle svara för de fortlöpande kontakterna. Slutligen överenskoms, att man inom en nära framtid ånyo skulle mötas för att bl. a. närmare dryfta de regionala analysernas genomförande.

Meddelanden

om rekommendation nr 8/1959 angående samverkan i fråga om specialattachéposter

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Stockholm den 7 november 1959 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Udenrigsministeriet) meddelar den 30 november 1960:

3. Spørøgsmålet om fællesnordiske specialattachéer har først kunnet fær digbehandles i udenrigskommissionen i slutningen af oktober 1960. Resultatet af overvejelserne er nedfældet i følgende afsnit i *udenrigskommissionens* betænkning af 27. oktober 1960, side 43—44:

I forbindelse med behandlingen af spørøgsmålet om handels- og industrikyndige specialattachéer er det blevet drøftet, om det ville være i Danmarks interesse at søge sådanne stillinger oprettet på fællesnordisk basis. Drøftelserne har vist, at kommissionens flertal¹ finder, at tanken må betragtes som mindre praktisk, dels fordi det ville være vanskeligt for ikke at sige umuligt at finde et større antal handels- og industriattachéer med det nødvendige indgående kendskab til alle de nordiske landes erhvervsliv, og navnlig fordi den vigtige del af attachéernes arbejde, der består i bistand ved gennemførelsen af de enkelte eksportørers konkrete forretninger, indebærer nærliggende muligheder for interessekonflikter. Folketingsmændene fhv. udenrigsminister Kraft og landsretssagfører Lannung er dog af den opfattelse, at disse vanskeligheder ikke er større, end at de i almindelighed vil kunne overvindes, også fordi der flere steder ikke foreligger større risiko for interessekollisioner.

Som oplyst af udenrigsministeriet i anden forbindelse foregår der imidlertid et ikke ubetydeligt samarbejde mellem de nordiske udenrigsrepræsentationer rundt om i verden, og dette samarbejde omfatter også i et vist omfang erhvervsbistandsarbejdet. Selv om det næppe vil være hensigtsmæssigt at benytte fællesnordiske handels- og industriattachéer, vil det være naturligt, især i de nye stater, at søge at udbygge dette samarbejde mest muligt. Der tænkes herved navnlig på gensidig bistand i forbindelse med den generelle informatoriske indberetningsvirksomhed og i rent praktiske og neutrale anliggender. Et eksempel på et sådant videregående samarbejde fore-

¹ Alle medlemmer undtagen fhv. udenrigsminister Kraft og landsretssagfører Lannung.

ligger i U. S. A., hvor de nordiske landes teknisk-videnskabelige forskningsråd og akademier har oprettet en fællesnordisk dokumentationscentral i Washington. Centralens opgave er at indsamle offentligt tilgængelige, teknisk-videnskabelige oplysninger af interesse for forskningen i de nordiske lande, altså et arbejdsområde, hvor konkurrencemomentet er uvæsentligt. De enkelte nordiske landes i U. S. A. stationerede industriattachéers hovedopgaver er kommercielt betonedede, men tidligere befattede de sig i en vis udstrækning også med de opgaver, der i dag varetages af centralen, og havde på disse områder et uformelt, men ret udstrakt samarbejde. Efter centralens oprettelse har dette samarbejde antaget en noget anden, men samtidig fastere form, idet de nordiske industriattachéer har dannet en stående komité med den opgave at fungere som rådgiver for dokumentationscentralen.

Landbrugsministeriet, fiskeriministeriet og forsvarsministeriet har ikke i kommissionen udtalt sig om deres syn på spørgsmålet om mulighederne for at benytte fællesnordiske specialattachéer inden for deres respektive områder. Det foreligger imidlertid oplyst, at de tre ministerier i udtalelser i juli—august 1959 til brug for Nordisk Råd har taget afstand fra tanken.

4. Umiddelbart efter kommissionsmødet forespurgte udenrigsministeriet de instanser, der tidligere var blevet hørt i sagen, og som ikke havde været repræsenteret i udenrigskommissionen, hvorvidt de i lyset af kommissionens bemærkninger havde noget at føje til deres tidligere udtalelse om spørgsmålet.

Arbejdsministeriet, kirkeministeriet, socialministeriet og Dansk Arbejdsgiverforening oplyste i deres svar, at de kunne henholde sig til deres foran side 2—4 refererede udtalelse¹, og at de ikke siden afgivelsen af denne havde været i forbindelse med de tilsvarende myndigheder og organisationer i de andre nordiske lande.

I *arbejdsministeriets* svar anførtes bl. a.:

— — — skal man meddele — — — at de af kommissionens flertal anførte betragtninger vedrørende de ovennævnte handels- og industrikyndige specialattachéer efter arbejdsministeriets opfattelse ikke på forhånd udelukker, at en ordning med fællesnordiske specialattachéer med mere neutrale opgaver (arbejdsmarkeds- og socialforhold) vil kunne gennemføres uden større praktiske vanskeligheder. Arbejdsministeriet har ikke i den mellemliggende tid været i forbindelse med arbejdsmarkedsmyndighederne i de øvrige nordiske lande om spørgsmålet, idet man har ment at burde afvente udenrigskommissionens betænkning ud fra den betragtning, at også ønskeligheden af og muligheden for oprettelse af sådanne specialattachéposter ville blive drøftet i kommissionen, jfr. herved bl. a. ministeriets skrivelse af 18. september 1959. Under hensyn til det nu oplyste er det imidlertid arbejdsministeriets agt i samråd med socialministeriet at søge sagen gjort til genstand for nærmere drøftelse inden for rammerne af de nordiske samarbejdsorganer for de to ministeriers sagsområder.

De samvirkende Fagforbund (Landsorganisationen i Danmark) udtalte i en skrivelse af 24. november 1960 følgende:

I besvarelse af udenrigsministeriets skrivelse — — — skal landsorganisationen udtale, at vi stadig anser tanken om fælles specialattachéer ved am-

¹ Här ej tryckt; se 7:e sess., s. 906, 908—909.

bassaderne for på mange måder at være tiltalende, men vi tvivler meget på, at tanken er praktisk gennemførlig, således at vi til syvende og sidst må overlade det til de instanser som mere kompetent kan bedømme, hvorvidt det nordiske fællesskab på dette område er muligt.

For så vidt det ikke alene er gennemførligt, men også foreneligt med det praktiske arbejde, stiller vi os fra landsorganisationens side stadig sympatisk overfor tanken.

Udenrigsministeriet har gennem ambassaderne i Helsingfors, Oslo og Stockholm videregivet foranstående oplysninger om de danske instansers syn på sagen til de tre andre nordiske lande med anmodning om oplysning om resultatet af de undersøgelser, der måtte være blevet anstillet i disse lande efter modtagelsen af Nordisk Råds henstilling.

Når de tre landes svar foreligger, vil Nordisk Råd blive underrettet derom gennem statsministeriet.

D a n m a r k s r e g e r i n g (Udenrigsministeriet) meddelar den 21 februari 1961:

Under henvisning til Danmarks stilling som koordinerende land ved forslagets behandling anmodede udenrigsministeriet som nævnt i foreløbig meddelelse af 30. november 1960 Finland, Norge og Sverige om oplysning om resultatet af de undersøgelser, der var foretaget i de 3 lande efter modtagelsen af Nordisk Råds henstilling.

Den norske regering (utenriksdepartementet) oplyste, at der var tilsendt Nordisk Råds norske delegation følgende indstilling af 15. december 1960 om spørgsmålet [*se nedan*]:

Fra *den finske regering* (ministeriet för utrikesärendena) er modtaget følgende notat af 3. januar 1961:

Vid ett möte mellan representanter för nedannämnda ministerier, som sammankallats den 28. 12. 1960 för att klarlägga Finlands inställning till Nordiska rådets rekommendation nr 8/1959 angående samverkan i fråga om specialattachéposter framfördes följande synpunkter:

Ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena understödde förslaget om inrättandet av gemensamma specialattachéposter, närmast med tanke på specialattachéer för arbetsmarknadsfrågor. Härvid framhölls, att det här vore fråga om ett område, som till sin karaktär är neutralt och där sålunda de nordiska ländernas intressen inte skulle stå i strid med varandra.

Socialministeriet ställde sig negativt till tanken på gemensamma specialattachéer för sociala frågor. Man betonade, att behållningen av dylika attachéers verksamhet knappast skulle motsvara de med projektet förbundna kostnaderna. Dessutom underströks, att den informationsverksamhet, som skulle anförts av föreslagna specialattachéerna, i praktiken kunde organiseras på annan, billigare väg.

Undervisningsministeriet hänvisade till redan existerande internationella organisationer, genom vilka en mångsidig internationell informationsverksamhet på olika kulturella områden äger rum. Med hänsyn till detta faktum

ansåg ministeriet, att det icke förelåg något konkret behov för inrättandet av gemensamma specialattachéposter för kulturella ändamål.

Handels- och industriministeriet förenade sig med den i det danska betänkandet framförda åsikten, att inrättandet av gemensamma specialattachéposter är förbundet med stora svårigheter. En förutsättning för projektet är en grundlig kännedom om de nordiska ländernas industri och näringsliv; ett faktum, som i hög grad försvårar rekryteringen av dessa attachéer.

I beaktande av de i de nordiska länderna rådande likartade exportmöjligheterna skulle dessutom den faran föreligga, att de föreslagna specialattachéernas verksamhet skulle leda till intressekonflikter och andra svårigheter — något, som man i det nordiska samarbetet borde undvika.

Det nordiska samarbetet kunde emellertid i viss mån befrämjas enligt de i det danska betänkandet angivna riktlinjerna. Handels- och industriministeriet ansåg, att i vissa enskilda fall kunde de nordiska länderna gemensamt utse en person för fullgörandet av klart specificerade uppdrag av kortvarig natur. Ett gott exempel på dylika uppdrag är de samnordiska exportutställningarna, vilka utfallit till alla parter belåtenhet.

Utrikesministeriet konstaterar, efter att ha inhämtat ovannämnda fackministeriers utlåtanden, att det för tillfället, med undantag av ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena, icke föreligger något omedelbart och konkret intresse för inrättandet av samnordiska specialattachéposter. Därtill föreligger även vissa svårigheter att erhålla en nödig finansieringsgrund för det föreslagna projektet. Ministeriet är dock berett att i positiv anda för sin del beakta varje konkret förslag, som framställs och för vilket praktiska förverkligningsmöjligheter existerar.

Fra den svenske regering (utrikesdepartementet) er modtaget nedenstående P.M. af 7. januar 1961 [se Sveriges regerings meddelande]:

Rekommandationen drøftedes på et møde i København den 9.—10. januar 1961 mellem de nordiske udenrigsministeriers administrationschefer, hvis fællesberetning til deres udenrigsministre om forløbet af forhandlingerne ventes inddraget i drøftelserne på det kommende udenrigsministermøde i Stockholm i foråret 1961.

Under administrationschefsmødet var der enighed om, at det ville være ønskeligt, om Nordisk Råds videre forhandlinger om rekommandation nr. 8/1959 kunne udsættes, indtil udenrigsministrene havde haft lejlighed til at tage stilling til beretningen ved deres kommende møde.

Under henvisning hertil henstiller udenrigsministeriet, at behandlingen af den danske regerings (udenrigsministeriets) foreløbige meddelelse af 30. november 1960 og nærværende meddelelse udsættes i overensstemmelse med administrationschefernes indstilling.

F i n l a n d s r e g e r i n g (ministeriet för utrikesärendena) meddelar den 3 december 1960:

På initiativ av den Nordiska teknisk-naturvetenskapliga forskningsdelegationen har i Washington upprättats en gemensam dokumentationscentral (Scandoc). Finland har hittills på grund av bristande anslag icke haft möjligheter att delta i centralens verksamhet, men i nästa års statsförslag har

på framställning av handels- och industriministeriet reserverats ett anslag om 2 milj. mark för sagda ändamål.

Norges regering (Utenriksdepartementet) meddelar den 15 december 1960:

Spørsmålet om fellesfinansiering av spesialattachéstillinger i utlandet vil kunne få en praktisk løsning i de tilfelle der de nordiske lands interesser er sammenfallende. Norge har i dag på den sivile sektor bare få spesialattachéstillinger, og spørsmålet om fellesfinansiering vil derfor vesentlig være praktisk i forbindelse med opprettelse av nye stillinger. Det foreligger for tiden ikke konkrete forslag om opprettelse av slike stillinger. Man har derfor i dag lite grunnlag for en vurdering av spørsmålet.

Man må således for tiden innskrenke seg til å tilråde at de nordiske land, når de finner det hensiktsmessig og tilrådelig, holder hverandre underrettet om sine planer, og at spørsmålet om fellesfinansiering blir drøftet i hvert enkelt tilfelle.

Som eksempel på at praktisk samarbeid på dette område er mulig, kan nevnes at det i 1960 ble opprettet en nordisk teknisk-vitenskapelig dokumentasjonssentral i Washington D. C. ved samarbeid mellom Norges teknisk-vitenskapelige forskningsråd, Akademiet for de tekniske Videnskaper i Danmark og Statens tekniska forskningsråd i Sverige, som i fellesskap finansierer foretagendet. Det antas at også Finnland vil komme med i dette arbeid. Sjefsstillingen ved dokumentasjonssentralen skal gå på omgang mellom de nordiske land. Den nåværende sjef er nordmann og anmeldt som teknisk attaché (science attaché) ved den norske ambassaden.

De erfaringer man vil få ved dokumentasjonssentralens virksomhet, vil eventuelt kunne gi grunnlag for en utvidelse av samarbeidet med fellesfinansiering også av andre spesialattachéstillinger.

Sveriges regering (utrikesdepartementet) meddelar den 13 januari 1961:

Sedan frågan om den svenska inställningen till den av Nordiska rådet antagna rekommendationen till regeringarna att undersöka möjligheterna att i förekommande fall samverka beträffande kostnaderna för behövliga spesialattachéposter varit föremål för överväganden, får följande synpunkter framföras:

Ur svensk synpunkt synes samarbetet under vissa förutsättningar närmast vara möjligt inom det teknisk-vetenskapliga området. Såsom statens tekniska forskningsråd redan framhållit i ett yttrande den 28 augusti 1959 över medlemsförslaget i denna fråga torde nämligen de nordiska ländernas behov av teknisk-vetenskaplig information i stort sett vara så ensartat, att några nämnvärda nackdelar med gemensamma tekniska attachéer icke torde förefinnas. Samtidigt har emellertid framhållits, att man beträffande de stora teknisk-vetenskapligt framstående länderna icke bör betrakta det som tillräckligt att i så fall ha en enda gemensam teknisk attaché, utan önskemålet är i stället att ha flera gemensamma attachéer.

Sverige har för närvarande teknisk-vetenskapliga attachéer placerade i Moskva och Washington. Sålunda skulle man beträffande dessa två poster kunna tänka sig, att, i den mån övriga nordiska länder där företrädes av tekniska attachéer, en samordning av attachéernas verksamhet kan ske.

Vid utväljandet av teknisk-vetenskapliga attachéer synes samråd därför böra ske mellan de nordiska länderna, så att i möjligaste mån sörjes för att dessa attachéer med sina specialkunskaper någorlunda täcker det mycket vida fält, som bör beaktas inom den teknisk-vetenskapliga informations-tjänsten.

Från svensk sida är man därför positivt inställd till att en undersökning enligt ovan nämnda riktlinjer göres beträffande nordisk samverkan i fråga om specialattachéer.

Meddelanden

om rekommendation nr 9 1959 angående nordiskt sjö- rättsinstitut

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Stockholm den 7 november 1959 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Undervisningsministeriet) meddelar den 28 november 1960:

De danske universiteter har udtalt sig i sagen. Det rets- og statsvidenskabelige fakultet ved Københavns universitet udtaler med rektors tilslutning, at man kan anbefale oprettelsen af det foreslåede nordiske søretsinstitut med hjemsted i Oslo. Fakultetet ønsker dog ikke ved denne anbefaling at udelukke sig fra engang i fremtiden eventuelt at indgive ansøgning om oprettelse af et dansk søretsinstitut, eventuelt som et underinstitut af det fællesnordiske, og til den tid søge om de hertil nødvendige bevillinger. Det tilføjes, at fakultetet ikke for tiden arbejder med planer om oprettelse af et institut som det omhandlede.

I forbindelse med foranstående bemærkninger skal det i øvrigt anføres, at fakultetet, så vidt det har været muligt inden for den bestående retstilstand, har søgt at fremme dels udvekslingen af lærerkræfter (særlig ved undervisning på kursusfag til juridisk embedseksamens II del) og dels anerkendt eksamen ved de øvrige nordiske universiteter som dele af juridisk embedseksamen. En særlig hjemmel hertil findes i eksamensordningen af 1956, § 6, stk. 1 for kursusfagenes vedkommende, medens man i andre tilfælde har måttet søge om en speciel kongelig anordning i hvert enkelt tilfælde. For den statsvidenskabelige eksamens vedkommende har der ikke i lange tider foreligget nogen anmodning om at få godkendt prøver fra andre nordiske lande som dele af eksamen.

Det skal endelig nævnes, at den anordning af 4. oktober 1958, der fastlægger reglerne for den nyoprettede eksamen i statistik, i sin § 8 indeholder en bestemmelse, hvorefter prøver ved udenlandske universiteter eller højskoler med fakultetets godkendelse kan træde i stedet for prøver af lignende art ved den nævnte eksamen, og at der findes en tilsvarende bestemmelse i § 8 i anordning af 4. oktober 1958 om aktuaireksamen.

Århus universitets økonomiske og juridiske fakultet udtaler, at man kan anbefale forslaget gennemførelse med bemærkning, at man går ud fra, at uddelingen af de til instituttet knyttede stipendier vil blive foretaget af en fælles-nordisk bestyrelse.

Finlands regering (handels- og industriministeriet) meddelar den 21 januari 1961:

Ärendets handläggning har anförtrotts handels- och industriministeriet. Ministeriet har införskaffat bl. a. sjöfartsstyrelsens yttrande i frågan. Som ett allmänt omdöme kan anföras, att upprättandet av sjörättsinstitutet skulle vara ägnat att i hög grad stimulera intresset för sjörättsliga studier i Finland. Ministeriet har för avsikt att i 1962 års budget få upptaget ett anslag för täckandet av Finlands andel av institutets kostnader.

Norges regering (Kirke- og undervisningsdepartementet) meddelar den 15 december 1960:

Nordisk kulturkommissjons forslag om opprettelse av et nordisk institutt ved Universitetet i Oslo ble ved skriv av 11. mai 1960 av Kirke- og undervisningsdepartementet forelagt undervisningsministeriene i Danmark, Finland og Sverige.

Det finske Undervisningsministerium svarer i brev 10. november 1960:

I anledning av departementets skrivelser av den 11 maj och den 23 september 1960 meddelar undervisningsministeriet i Finland, efter det ärendet behandlats i statsrådets plenum, att Finlands regering ställer sig positivt till förslaget om inrättandet av ett nordiskt institut i sjörätt vid Universitetet i Oslo.

Det danske Undervisningsministerium har i brev 28. november 1960 oversendt følgende meddelse av 28. november 1960 [*se ovan*]:

Dersom også det svenske undervisningsministerium er enig i det foreliggende forslag, vil Kirke- og undervisningsdepartementet for Norges vedkommende søke å utvirke bevilgning til dekning av Norges andel av utgiftene på budsjettet for 1962.

Sveriges regering (ecklesiastikdepartementet) meddelar den 19 december 1960:

Den av Nordiska kulturkommissionen gjorda framställningen i ärendet har jämte i ärendet verkställd utredning utsänts på remiss till statskontoret, universitetskanslersämbetet, kommerskollegium, sjöfartsstyrelsen, Sveriges allmänna sjöfartsförening och Sveriges redareförening. Yttranden har inkommit från samtliga utom universitetskanslersämbetet. Härjämte har rättsvetenskapliga institutionen vid Handelshögskolan i Göteborg framlagt sina synpunkter på förslaget.

Då samtliga remissyttranden inkommit, kommer frågan att tagas upp till behandling i ecklesiastikdepartementet.

Sveriges regering (ecklesiastikdepartementet) meddelar den 23 januari 1961:

Från svensk sida ställer man sig i princip positiv till att ett nordiskt sjö-rättsinstitut upprättas samt att detta förlägges till Oslo. Det förutsättes, att frågan före ett slutgiltigt ställningstagande blir föremål för diskussion vid möte mellan de nordiska undervisningsministrarna.

*BILAGA***PM rörande yttranden av myndigheter och organisationer i Sverige i
anledning av rekommendation nr 9 1959**

Efter remiss har infordrade yttranden över rekommendationen avgivits av statskontoret, kommerskollegium, sjöfartsstyrelsen, universitetskanslers-ämbetet, Sveriges allmänna sjöfartsförening och Sveriges redareförening. Till universitetskanslerämbetets yttrande har fogats yttranden från juridiska fakulteterna i Lund, Stockholm och Uppsala. Med eget yttrande har kommerskollegium överlämnat yttranden från Sveriges allmänna exportförening samt handelskamrarna i Göteborg, Skåne och Stockholm. Yttrande har därjämte inkommit från den rättsvetenskapliga institutionen vid Handelshögskolan i Göteborg.

1. Med undantag av statskontoret har samtliga remissinstanser i princip tillstyrkt rekommendationens förslag att upprätta ett gemensamt nordiskt sjörättsinstitut i Oslo. Statskontoret invänder att inom andra vetenskapsgränar samarbete och utbyte mellan nordiska universitet och högskolor etablerats utan att några särskilda nordiska institutioner därför ansetts behöva tillskapas. Med hänsyn bl. a. härtill och då det förhållandevis ringa anslagsbelopp, vartill de olika länderna gemensamt skulle bidra, icke torde vara ägnat att mera påtagligt befrämja en gemensam nordisk forskning och undervisning, förefaller inrättandet av ett nordiskt sjörättsinstitut icke vara av sådan angelägenhetsgrad, att det nu bör förverkligas.

Juridiska fakulteten i Lund knyter den reservationen till sitt tillstyrkande av förslaget, att det i första hand bör ifrågakomma att inom det egna landet skapa förutsättningar för vetenskapligt arbete inom sjörätten. Fakulteten vill därför endast i andra hand tillstyrka upprättandet av ett nordiskt institut.

I övrigt anser remissinstanserna genomgående och med i flera fall sammanfallande motivering, att sjörätten lämpar sig väl för nordiskt samarbete och att detta bör taga form av ett gemensamt forskningsinstitut. Juridiska fakulteten i Uppsala uttalar exempelvis, att det inom Nordiska rådet framlagda förslaget innefattar ett i dagens situation realistiskt försök att främja forskningen och i någon mån även undervisningen inom det angivna specialområdet. Universitetskanslern anser, att gemensamt nordiskt specialinstitut måste bli långt mer välrustat för sitt ändamål än om motsvarande medel skolat användas till flera nationella institut. Enligt juridiska fakulteten vid Stockholms universitet skulle det planerade sjörättsinstitutet kunna bli ett gott stöd för eventuella lokala institutioner i andra nordiska länder. Sjöfartsstyrelsen menar att --- med hänsyn till de sjörättsliga problemens ofta invecklade art och den ekonomiska betydelse, ställningstaganden

i desamma ofta kommer att få — ett särskilt institut för forskning och undervisning i sjörätt skulle ha en betydelsefull uppgift att fylla. Därvidlag synes det rationellt att enas om ett gemensamt nordiskt institut. Sveriges allmänna sjöfartsförening erinrar om att behov av en utbyggnad av forskningen och undervisningen på sjörättsområdet föreligger i samtliga nordiska länder.

2. Vad angår frågan om den svenska sjörettsforskningens utveckling vid sidan om det gemensamma institutet är remissinstanserna i stort sett ense om att tillkomsten av ett nordiskt sjörettsinstitut icke får ligga hindrande i vägen för den nödvändiga förstärkningen av resurserna för undervisning och forskning i sjörätt vid svenska universitet och högskolor.

Sjöfartsstyrelsen betonar härvidlag, att institutet bör organiseras på ett sådant sätt, att det icke utesluter upprättandet av nationella institutioner i anslutning till särskilda professorer i ämnet. Enligt Stockholms universitets mening kan det icke förväntas, att det föreslagna nordiska sjörettsinstitutet skulle kunna tillgodose de svenska behoven av tillgång till erforderliga forskningsresurser. Uppsala universitet påpekar, att tillkomsten av institutet icke får hindra, att framtida åtgärder vidtages på det rent nationella planet för att stödja forskning och undervisning på detta område. Sveriges allmänna sjöfartsförening understryker särskilt, att det svenska behovet på sjörettsområdet icke kan täckas av enbart ett Oslo-institut utan endast av ett sådant institut i nära samarbete med en svensk institution på det sätt, som redan nu sker genom det samarbete, vilket etablerats mellan rättsvetenskapliga institutionen vid Handelshögskolan i Göteborg och det vid Oslo universitet redan existerande institutet för sjörätt.

3. Vad beträffar det nordiska sjörettsinstitutets förläggning anser remissinstanserna sig kunna godtaga, att institutet förläggas till Oslo.

Kommerskollegium påpekar, att det skulle ligga i Sveriges intresse, att det planerade institutet kunde förläggas till Sverige. Då forskningsuppgifterna i detta sammanhang träder i förgrunden, bör emellertid institutets värde för Sveriges del emellertid icke i nämnvärd utsträckning minskas därav att det blir förlagt till annat nordiskt land. Sjöfartsstyrelsen finner på grundval av förebragt utredningsmaterial, att övervägande skäl talar för institutets upprättande vid universitetet i Oslo. Härvidlag bör man enligt styrelsens mening särskilt beakta den tillgång vid institutets tillkomst, som den redan existerande norska institutionen för sjörätt måste anses utgöra. Sveriges allmänna sjöfartsförening kan som ett led i det nordiska samarbetet godkänna förslaget att anknyta institutet till universitetet i Oslo. Av betydelse härvidlag är vad i den till förslaget fogade promemorian anförts om Norges ställning såsom sjöfartsnation och förekomsten i Oslo av ett sjörettsinstitut. Handelskammaren i Göteborg framhåller i lokaliseringsfrågan, att Göteborgs ställning och betydelse som internationell sjöfartsstad i någon mån synes ha undervärderats. Uppnås enighet inom Nordiska rådet, att institutet skall placeras i Oslo, har emellertid handelskammaren för sin del icke något att erinra däremot.

Meddelanden

om rekommendation nr 10/1959 angående samordning i fråga om ålderspensionen

(Överlämnade av Danmarks och Norges regeringar)

Vid möte i Stockholm den 7 november 1959 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Socialministeriet) meddelar den 14 december 1960 å samtliga regeringars vägnar:

I rekommendation nr. 10/1959 opfordres de nordiske lande til i samarbejde at tilvejebringe en ordning, hvorved den nuværende karenstid med hensyn til ret til alderspension i et andet nordisk land end hjemlandet reduceres, samtidig med at der åbnes mulighed for, at en person, der har fået alderspension i et nordisk land, kan bibeholde denne pension ved flytning til et andet nordisk land, indtil han opnår adgang til alderspension i sidstnævnte land.

De omhandlede spørgsmål har været drøftet i Den nordiske socialpolitiske Komité, og er blevet nærmere undersøgt af et af komiteen nedsat underudvalg (det nordiske pensionsudvalg), som den 22. april 1960 om sagen har afgivet en udførlig rapport til komiteen. Der henvises herom til hosfølgende uddrag af underudvalgets rapport [*se Tillæg 1*].

Den nordiske socialpolitiske Komité har på sit møde den 2.—3. maj 1960 besluttet at godkende de af underudvalget anførte synspunkter, og har til de nordiske regeringer indstillet, at der indgås overenskomst om følgende tilføjelse til artikel 4 i den mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige den 15. september 1915 indgåede konvention om social tryghed.

Oppebærer en statsborger fra et af de kontraherende lande folkepension efter lovgivningen i sådant land, bevarer han retten hertil ved flytning til et andet af landene, indtil han opfylder de vilkår, som gælder med hensyn til pensionsalder og opholdstid for opnåelse af pensionsret i opholdslandet. Flytter pågældende til sit hjemland, mister man dog retten til ydelserne senest, når han opnår den i hjemlandet gældende pensionsalder.

For Danmarks vedkommende forudsætter forslagens gennemførelse ændringer i lov om invalide- og folkepension og i lov for Færøerne om folkepension, og den danske regering påtænker at udarbejde forslag til de nødvendige lovændringer til forelæggelse for folketinget.

Finlands regering (Socialministeriet) meddeler den 8. december 1960:

För Finlands del är det ännu icke riktigt klart, om förslagets genomförande förutsätter ändringar i folkpensionslagen, men kommer saken att i närmaste framtid grundligt utredas. Om lagändringar skulle visa sig nödiga, kommer regeringen att överväga avlåtande av en proposition till riksdagen till sådana ändringar.

Norges regering (Sosialdepartementet) meddeler den 9. december 1960:

For Norges vedkommende kreves ingen endring i lov om alderstrygd for å oppnå kontinuitet i pensjonsutbetalingen.

Sveriges regering (Socialdepartementet) meddeler den 9. december 1960:

För Sveriges del kräver en anslutning till överenskommelsen vissa ändringar i folkpensioneringslagen. Svenska regeringen är beredd att för 1961 års riksdag framlägga förslag till sådana lagändringar.

Norges regering (Sosialdepartementet) meddelar den 5 december 1960:

Sosialdepartementet vil ikke ha noe å innvende mot at det foreliggende forslag fra Den nordiske sosialpolitiske komité til endring i den nordiske konvensjon om sosial trygghet, artikkel 4, blir vedtatt. Dette vil antakelig ikke gjøre det nødvendig med lovendringer for Norges vedkommende.

Det vises for øvrig til vedlagte uttalelse av 17. november 1960 fra Rikstrygdeverket [*se Tillägg 2*] som departementet er enig i.

Danmarks socialminister har den 11 januari 1961 för Folketinget framlagt förslag til »lov om ændring i lov om invalide- og folkepension» (lovforslag nr. 17/1960—61). Sedan lagförslaget antagits, blir det möjligt för Danmarks regering att — på sätt angives i Danmarks regerings meddelande i saken den 14 december 1960 — genomföra det av Nordiska socialpolitiska kommittén enligt samma meddelande framlagda förslaget om tillägg till art. 4 i den nordiska konventionen den 15 september 1955 om social trygghet.

TILLÄGG 1

Utlåtande av Nordiska socialpolitiska kommitténs pensionsutskott i anledning av rekommendation nr 10/1959

Pensionsutskottet har vid prövningen av frågan om karenstidens längd gjort följande överväganden. Viss tids vistelse för rätt till pension från vistelselandet måste krävas framför allt för att förhindra att tillfälliga flyttningar medför, att vederbörande materiellt och administrativt överföres till ett annat lands pensionsordning. Vidare kan viss karenstid erfordras för att

förhindra ett obehörigt utnyttjande av skiljaktigheterna mellan ländernas lagstiftning i fråga om pensionsålder, pensionernas storlek och beroende av vederbörandes inkomstförhållanden m. m.

Frågan om karenstidens längd sammanhänger intimt med det i det följande behandlade spørsmålet om utbetalning av pension vid flyttning utomlands. Om sådan utbetalning medges — vilket utskottet förordar i det följande — försvagas givetvis önskemålet om en förkortning av karenstiden, eftersom denna tid då ej medför någon lucka i pensionsskyddet. Å andra sidan bör beaktas, att vissa svårigheter är förknippade med utbetalningen utomlands, framför allt av inkomstprövad pension. Detta förhållande kunde synas tala för att man förkortar den tid, efter vilken vistelslandet övertager pensionsutbetalningen. Emellertid kan häremot invändas, att dessa svårigheter i viss mån koncentreras till den första utbetalningstiden. Om utbetalning utomlands skett under exempelvis tre år, synes förfarandet som regel utan alltför stora olägenheter kunna tillämpas under ytterligare tid.

För en bibehållen femårig karenstid talar olikheterna mellan länderna i fråga om pensionsålder. I de nordiska länderna varierar pensionsåldern som förut nämnts mellan 60 och 70 år. Det synes vidare inte vara lämpligt att förkorta karenstiden utan att samtidigt i Finland och Norge vidtages en motsvarande förkortning av den speciella karenstid av fem år, som där uppställles även för egna medborgare. Det går uppenbarligen inte att ha kortare karenstid för utlänningar än för egna medborgare.

Slutligen måste förhållandet till andra länder än de nordiska beaktas i detta sammanhang. En minskning av karenstiden för de nordiska ländernas del torde medföra krav på ändringar i konventioner med andra länder, något som kan medföra stora svårigheter framför allt, när det gäller länder med pensionssystem av den mera försäkringsmässiga utformning, som förekommer på kontinenten (s. k. »contributory systems»). För Finland, som för närvarande inte har någon konvention om social trygghet med sådant land, finnes emellertid i detta avseende inga svårigheter att minska karenstiden.

Övervägande skäl talar enligt utskottets mening för att bibehålla en femårig karenstid. I begreppet karenstid förutsättes därvid ligga, att tiden i sin helhet fullgöres i vistelslandet. Om karenstiden skulle kunna fullgöras i vilket som helst av de nordiska länderna, skulle man komma i samma situation, som om karenstidskravet helt slopades. För flertalet nordiska medborgare skulle nämligen i sådant fall pensionsrätt kunna förvärfvas omedelbart efter flyttning till annat nordiskt land. Emellertid har ifrågasatts att fastställa den femåriga karenstiden så, att däri skulle ingå minst tre år i vistelslandet och dessförinnan två år i hemlandet, alternativt annat nordiskt land. En dylik regel, som i praktiken skulle få i huvudsak samma verkan som en treårig karenstid, skulle medföra vissa praktiska olägenheter. Sålunda skulle det i många fall bli svårt för pensionsmyndigheten i vistelslandet att utreda, i vilken utsträckning vederbörande under tvåårstiden vistats i annat nordiskt land. Det är ju endast i Finland och Sverige, som mantalsskrivning före-

kommer. Vidare skulle komplikationer uppstå vid tillämpning av den nordiska trygghetskonventionens bestämmelser rörande fall, då tillfällig bortovaro från vistelslandet ej skall medföra, att kravet på en oavbruten karenstid fullgjorts. Pensionsutskottet kan därför inte förorda en dylik regel om sammanräkning av vistelsetid i olika länder.

Mot bakgrund av den diskussion, som sålunda förts, vill pensionsutskottet förorda, att kravet på fem års karenstid bibehålles i dess nuvarande utformning i den nordiska trygghetskonventionen.

Härefter behandlas den andra huvudfrågan, nämligen huruvida möjlighet till utbetalning av ålderspension utomlands bör öppnas.

Skälen för att pension hittills icke alls eller med stor restriktivitet utbetalats utanför det egna landet torde i huvudsak ha varit följande. De nordiska pensionssystemen har uppbyggts med tanke på att tillgodose hjälpbehovet vid ålderdom, förtida invaliditet eller försörjarens död främst för de inom landet boende medborgarna. Det har gällt att befria medborgarna från känslan att ligga samhället till last genom fattigvården o. likn. och i stället ge dem en rätt till vissa förmåner i de angivna situationerna. Pensionssystemens införande betydde stora ekonomiska åtaganden av vederbörande lands befolkning. Finansieringen ordnades helt eller till väsentlig del genom skatter. Pensionsförmånerna har därför inte gjorts beroende av huruvida och i vilken omfattning avgifter erlagts till vederbörande pensionssystem. De administrativa åtagandena var betydande. Det tedde sig med hänsyn till det anförda synnerligen naturligt att begränsa verkningarna och åtagandena till just det egna landet. Anknytningen av pensionernas storlek till vissa förhållanden i det egna landet (t. ex. prisutvecklingen, bostadskostnaderna, dyrortsskillnader) och kommunernas delaktighet i kostnaderna innebar ett hinder mot utbetalning av pensioner utomlands. Därtill kom också svårigheterna att utomlands utöva en effektiv kontroll över vissa för pensionsrätten avgörande förhållanden, såsom om den pensionsberättigade allttjämt är i livet, om en invalidpensionsberättigads arbetsförmåga allttjämt är så nedsatt, att invaliditet föreligger i vederbörande pensionslagstiftnings mening, om vederbörandes ekonomiska förhållanden medger utbetalning av inkomstprövad förmån, varjämte märkes svårigheterna att kontrollera, att pensionen utbetalas i rätta händer.

En bedömning av dessa förhållanden i dagens läge ger vid handen, att allttjämt mycket talar för den naturliga avgränsningen av pensionsåtagandena till att avse blott det egna landet och dess medborgare. Å andra sidan är det uppenbarligen ett starkt önskemål, att den tanke, som ligger bakom den nordiska trygghetskonventionen, nämligen att sörja för nordiska medborgares sociala trygghet, varhelst de befinner sig i Norden, fullföljes så, att förefintliga luckor i pensionsskyddet såvitt möjligt utfylles genom att utbetalning av pension medges i annat nordiskt land. En utvidgning av pensionsåtagandena till att omfatta utbetalning utomlands i de situationer, som nu är aktuella, torde inte medföra någon ökning av betydelse av vederbörande lands pensionskostnader. Såsom framgår av det följande bör nämligen re-

geln om utbetalning utomlands givas i vissa avseenden begränsad omfattning. Detta sammanhänger bl. a. med kommunernas medverkan i vissa av pensionssystemen. De förut nämnda kontrollsvårigheterna synes kunna bemästras, eftersom utbetalning nu icke ifrågakommer utanför de nordiska ländernas territorier och dessa länders administrativa organ redan hunnit skapa visst samarbete över gränserna. Det starka behovet av att kunna uppbära pension utomlands har för övrigt under senare år föranlett, att från några av länderna faktiskt i viss utsträckning utbetalats pension till sådana pensionstagare, som flyttat till annat nordiskt land.

Enligt pensionsutskottets mening är tiden nu mogen att i den nordiska trygghetskonventionen införa en regel om pensionsutbetalning i annat nordiskt land. Utskottet har vid sina överväganden om en sådan regels utformning diskuterat, om bestämmelsen bör begränsas till att avse det fall, som behandlades av Nordiska rådet, nämligen att nordisk medborgare, som redan börjat uppbära ålderspensionen från nordiskt land men flyttar till annat nordiskt land, skall fortsätta att utfå pensionen från det förstnämnda landet, eller om regeln även bör medge, att pension kan börja utbetalas vid vistelse i annat nordiskt land. Med det första alternativet ges i de länder, där pensionsutbetalningen sker från en kommun eller där kommunen delvis bekostar pensionen, en naturlig anknytning av den utomlands utgående pensionen till en viss kommun, nämligen den som svarade för den sist utgivna pensionen före flyttningen utomlands. Om pension från ett nordiskt land däremot skulle kunna börja utbetalas, sedan vederbörande flyttat till ett annat nordiskt land, finnes ingen sådan naturlig anknytning till viss kommun. Det måste ur kommunal synpunkt te sig främmande att kostnadsmissigt engagera sig för pensionärer, som ej har haft någon samhörighet med kommunen. I många fall skulle för övrigt redan anknytningen till ett visst land vålla tveksamhet. I vissa situationer skulle det sista vistelselandet vara närmast att anknyta till. Men om vistelsetiden i detta land är kort i förhållande till den tid, som vederbörande vistats och arbetat i ett annat nordiskt land, kan det vara naturligare att lägga pensionsbördan på sistnämnda land. I ett annat fall kan det emellertid vara så, att den längsta vistelsetiden inte utgör det starkaste anknytningsskälet. Detta gäller framför allt, om ifrågasvarande vistelsetid inte omsluter lika stor del av vederbörandes aktiva tid som vistelsen i ett annat land. Slutligen kan hemlandet (medborgarskapslandet) övervägas som pensionsutbetalande, men även detta kan i vissa fall te sig mindre naturligt, bl. a. då vederbörande vistats praktiskt taget hela sitt liv utanför sitt hemland.

Pensionsutskottet föreslår med hänsyn härtill, att konventionsregeln begränsas till att avse det fall, att ålderspension börjat utgå i ett nordiskt land före vederbörandes flyttning till annat nordiskt land. Enlig pensionsutskottets mening bör dessutom göras den begränsningen, att den utomlands utgivna pensionen upphör att utgå, när pensionsrätt förvärvats i det senare landet. Rätt till pension från två håll kan nämligen inte medges.

Pensionsutskottet har övervägt frågan om att göra ytterligare en begräns-

ning, nämligen att utbetalningen utomlands under alla förhållanden ej skall sträcka sig utöver viss maximitid. Sättes denna maximitid lika lång som karenstiden, kan den som flyttat till annat nordiskt land och förblir där i regel hinna få pensionsrätt i detta land vid den tidpunkt, då den tidigare uppburna pensionen upphör att utgå. Sistnämnda begränsningsregel medför emellertid i vissa fall ett avbrott i det kontinuerliga pensionsskyddet, bl. a. med hänsyn till skillnaderna mellan de olika ländernas pensionsålder. Pensionsutskottet har därför inte funnit sig böra förorda en sådan begränsning av pensionsutbetalningen utomlands.

Emellertid förordar pensionsutskottet en annan begränsning i regeln om utbetalning av pension utomlands, nämligen beträffande pensionstagare, som återvänder till sitt hemland. Det kunde synas naturligt, att i dylikt fall rätten till pension skulle regleras uteslutande enligt hemlandets lagstiftning och att den tidigare pensionsutbetalningen därför skulle upphöra. Emellertid skulle härvid till följd av olikheterna i fråga om pensionsålder relativt ofta inträffa, att personer, som börjat uppbära ålderspension, skulle komma att stå utan pension efter flyttning till hemlandet. Utskottet, som enligt vad som framgår av det föregående ej velat föreslå någon maximitid för utbetalningen av pension utomlands på grund av att skillnaderna i pensionsålder kunde medföra pensionsluckor, anser, att även i förevarande sammanhang hänsyn bör tagas till önskemålet om kontinuerligt pensionsskydd. En generell regel, att pensionsutbetalningen skall upphöra, när pensionstagaren flyttar till hemlandet, kan därför inte förordas. I vissa fall synes emellertid skäl tala för att pensionsutbetalningen skall upphöra, oaktat vederbörande inte blivit berättigad till pension enligt lagstiftningen i hemlandet. Så är fallet, om anledningen till att pension inte beviljas i hemlandet är att söka exempelvis i där gällande regler om inkomstprövning eller karenstid. På grund av vad sålunda anförts förordar pensionsutskottet, att pensionsutbetalningen till den, som flyttar till sitt hemland, skall upphöra senast, när vederbörande uppnår den i hemlandet gällande pensionsåldern.

Den av pensionsutskottet sålunda förordade regeln om utbetalning av pension utomlands torde böra införas efter sista stycket i artikel 4 i den nordiska konventionen om social trygghet. Denna artikel föreslås erhålla den lydelse som framgår av bilagda förslag till överenskommelse om ändring av konventionen.

I det föregående har nämnts, att utbetalning av pension utomlands aktualiserar vissa problem, emedan pensionernas storlek är beroende av olika förhållanden i det egna landet. I Danmark, Finland och Sverige är pensionerna till storleken automatiskt anpassade efter prisutvecklingen inom landet. Även i Norge följer pensionerna prisutvecklingen, men detta sker icke automatiskt utan genom tid efter annan beslutade pensionsförhöjningar. De av prisutvecklingen beroende höjningarna bör tillkomma även dem, som i annat nordiskt land uppbär pensionen. Då prisutvecklingen i de nordiska länderna är i stort sett enhetlig, torde några väsentliga olägenheter inte uppkomma i samband därmed.

Storleken av de danska, finska och isländska pensionerna är beroende av efter vilken dyrort utbetalningen sker. Inkomstprövningsreglerna är i vissa fall också beroende av dyrorten. Vid utbetalning utomlands bör enligt pensionsutskottets mening pensionens belopp bestämmas och inkomstprövningen ske enligt de dyrortsregler, som gäller för den kommun vederbörande tillhörde vid flyttningen från landet.

Såväl i Norge som i Sverige gäller frihet för kommunen att besluta, huruvida kommunalt tillägg till pensionen skall utgå och i så fall med vilket belopp. Härav följer, att från norska och svenska regeringarnas sida inte något åtagande kan göras om utbetalning av dylika tillägg utomlands. Härvid hänvisas till den i det föregående angivna förklaringen i slutprotokollet till den nordiska konventionen.

Pensionsutskottet har diskuterat frågan rörande pensioner till dem som är intagna på ålderdomshem eller annan anstalt i annat nordiskt land men inte funnit regler härom erforderliga i den nordiska trygghetskonventionen utöver vad som följer av artikel 27 (överenskommelse mellan de högsta förvaltningsmyndigheterna om erforderliga tillämpningsföreskrifter).

Det av utskottet förordade tillägget till artikel 4 i den nordiska trygghetskonventionen medför behov av ändringar i den danska lagen om »folkeforsikring» och lagen om »folkepension» för Färöarna, i den finska folkpensionslagen och i den svenska folkpensioneringslagen. För Islands del föreligger behov av ändringar i lagen om folkförsäkring. För norsk del erfordras däremot inga lagändringar.

Ändringen i konventionstexten kan uppenbarligen göras utan att regeln i artikel 36 om uppsägning behöver tillämpas. Överenskommelse kan träffas mellan de fem nordiska länderna om ifrågavarande ändring av artikel 4, vilken överenskommelse ratificeras, deponeras och träder i kraft med tillämpning av artikel 35 i konventionen. Förslag till sådan överenskommelse bilägges denna rapport [se s. 1038].

Den 22 april 1960

TILLÄGG 2

Skrivelse från Rikstrygdeverket i Norge till Norges Sosialdepartement angående samordnad nordisk ålderspension

Det foreliggende utkast fra Den nordiske sosialpolitiske komité tar bare sikte på at det ikke skal bli noe avbrudd i pensjonsutbetalingen hvis en pensjonist som oppbærer pensjon i et land flytter til et annet nordisk land.

Fra norsk side er dette prinsipp stort sett gjennomført i praksis, idet en med hjemmel i alderstrygdlovens § 20, tredje ledd, som regel har dispensert fra bostedsvilkåret, slik at en pensjonist får beholde sin norske alderstrygd-pensjon ved flytning til et annet nordisk land inntil han kan oppnå rett til pensjon i vedkommende oppholdsland.

Rikstrygdeverket har for så vidt ikke noe å bemerke til utkastet slik det foreligger fra Den nordiske sosialpolitiske komité.

Man skal dog, vedrørende siste punktum i utkastet, gjøre oppmerksom på at en norsk statsborger som har oppnådd alderstrygdpensjon i et annet nordisk land ved flytning til Norge ikke har rett til pensjon her i landet før han har oppholdt seg her i minst 5 år.

Rikstrygdeverket antar at det av denne grunn ikke skulle være nødvendig med noen endring i alderstrygdloven, idet Rikstrygdeverket i slike tilfelle vil kunne gjøre bruk av sin adgang til dispensasjon etter lovens § 1, tredje ledd.

I det foreliggende utkast er det derimot ikke inntatt noen bestemmelse om å lempe på vilkåret om minst 5 års uavbrutt opphold i et av landene for rett til pensjon.

Spørsmålet om en reduksjon av den någjeldende 5 års oppholdstid er tatt opp av Nordisk Råds nimannskmité, som bl. a. har konkludert med å anbefale en ordning med reduksjon av karenstiden. Se Sak A 15 fra Nordisk Råd, 7. sess. 1959, bilag 2.

Spørsmålet sees videre drøftet av det nordiske »pensionsutskottet» som er blitt stående ved å anbefale at kravet om 5 års karenstid bør opprettholdes. Se »pensionsutskottets» rapport (bilag 1, vedrørende protokollen fra Den nordiske sosialpolitiske komités møte 2.—3. mai 1960).

For øvrig viser en til det utkast til endring av konvensjonens artikkel 4 som fulgte som vedlegg til brev fra Rikstrygdeverkets direktør til Sosialdepartementet av 1. september 1959.

Man antar det ville være rimelig å få gjennomført en kortere oppholdstid i et av landene enn 5 år i de tilfelle hvor vedkommende har hatt et uavbrutt opphold i de nordiske land på tilsammen 5 år. Man tenker da særlig på tilfellet hvor en person kort tid før han når pensjonsalderen i et av landene hvor han fyller kravet til 5 års oppholdstid, flytter til et av de andre land, f. eks. for å få nødvendig tilsyn av pårørende.

Rikstrygdeverket finner imidlertid å måtte erklære seg enig med det nordiske »pensionsutskottet», i at bestemmelsen i artikkel 4 om 5 års opphold i et av landene, for rett til pensjon bør opprettholdes. Man antar for så vidt at de grunner som er nevnt av »pensionsutskottet» er avgjørende for dette resultat.

Rikstrygdeverket antar etter dette at det nå overlates til lovgivningen i de enkelte land å bestemme om og i hvilken utstrekning det land vedkommende flytter fra vil utbetale pensjon når han tar opphold i et annet land.

For Norges vedkommende kreves ingen endring i lov om alderstrygd for å oppnå kontinuitet i pensjonsutbetalingen. Adgangen til dispensasjon etter alderstrygdlovens §§ 1 og 20, begges tredje ledd, må antas fullt tilstrekkelig.

Denne er også benyttet i flere pensjonssaker som var vært til behandling i respektive Rikstrygdeverket og Sosialdepartementet.

Oslo, 17. november 1960

Alexander

A. Paulsen

Tilläggsförslag

om samordning av änkepensionen

(Väckt av Nina Andersen)

Et hovedmotiv til Nordisk Råds rekommandation nr. 10/1959 om samordning af alderspensionen var at gøre det økonomisk muligt for ældre mennesker, som er født i et nordisk land, men har taget bopæl i et af de andre lande i Norden, at vende tilbage til deres fødeland, såfremt familieforhold eller andre hensyn gør dem interesserede heri. Forslagsstillerne havde ikke mindst de kvinder i tankerne, som på grund af giftermål havde forladt deres fødeland og ved ægtefællens død kunne ønske at vende tilbage hertil. (Se Nordiska rådet 1959, s. 923—924.)

Den danske regering har ved at indbringe og folketinget ved at tilslutte sig et forslag, der skal gøre det muligt for den der oppebærer dansk folkepension at bevare retten til denne ved flytning til andet nordisk land, så længe indtil den pågældende bliver berettiget til en lignende ydelse i dette land, godkendt det princip rekommandationen giver udtryk for. Imidlertid taler samme argumenter for, at dette princip anvendes også på enkepensionen.

Jeg tillader mig derfor at foreslå,

at Nordisk Råd henstiller til regeringerne i de lande, som yder enkepension, at undersøge mulighederne for, at en modtager af enkepension ikke mister pensionen ved flytning til andet nordisk land, førend den pågældende er berettiget til enkepension eller folkepension i dette land.

København, den 11. februar 1961

Nina Andersen

*BILAGA***PM rörande änkepensionen i Finland**

Änkepensionen i Finland regleras av lagen om familjepension och begravningshjälp för statstjänstemän (nr 696/1956). Pensionen benämnes familjepension, emedan den även utgår till barn under aderton år. Enligt ifrågavarande lag upphör rätten till familjepension, bl. a. »då familjepensionstagaren — — — vistats i utlandet tre år utan att under denna tid hava vistats i Finland sex månader i följd, såframt han icke inom nämnda tre år av finansministeriet beviljats rätt att fortfarande lyfta familjepension».

Under den tid lagen varit i kraft har endast ett ytterst ringa antal ansökningar behandlats av finansministeriet.

Februari 1961

Meddelanden

om rekommendation nr 11/1959 angående förenklat upptagande av passageraravgiften i lufttrafik

(Överlämnade av Danmarks och Norges regeringar)

Vid möte i Stockholm den 7 november 1959 enades regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Ministeriet for offentlige arbejder) meddelar den 5 januari 1960 å *egna samt Norges och Sveriges regeringars vägnar*:

I rekommendationen anbefales det i samråd med vedkommende luftfartsforetagender i Danmark, Norge og Sverige at søge opnået et forenklet system for opkrævning af passagerafgift i lufttrafik.

I alle 3 lande er der som første skridt henimod en forenklet opkrævning indført den ordning, at passagerafgiften i det omfang, det er muligt, opkræves af rejsebureauer og af SAS' billetkontorer samtidig med salget af flyvebilletten.

Man anser endnu ikke tiden for moden for en egentlig inkorporering af passagerafgiften i billetprisen, men overvejer fortsat i alle 3 lande yderligere forenkling af den bestående opkrævningsanordning.

Norges regering (Samferdselsdepartementet) meddelar den 26 november 1960:

Ved kongelig resolusjon av 13. mai d. å. er bestemt at den passasjeravgift på kr. 7,00 som fra 15. april 1958 betales av et luftfartøys eier eller bruker for hver i ervervsmessig luftfart avreisende utenrikspassasjer, fra 1. juli d. å. også skal innføres for avreisende innenrikspassasjerer. Den nye avgift skal belastes trafikantene ved innkalkulering i billettpriene, mens avgift for utenlandstrafikk fortsatt skal kreves opp som egen tilleggsavgift og legitimeres ved egne kvitteringsblanketter.

Passasjeravgiften for utenlandstrafikk kan ikke innkalkuleres i billettpriene uten at flyselskapene mister muligheten for å oppkreve beløpet hos de reisende. Dette skyldes at billettpriene på utenlandsrutene fastsettes av den internasjonale organisasjon av ruteselskaper IATA, som bl. a. SAS er medlem av.

For i størst mulig grad å forenkle systemet for innkreving av avgift på

utenlandstrafikken er for en tid tilbake den ordning innført i Norge at flyselskaper og reisebyråer ved utstedelse av utenlandsbilletter innkrever avgiften og hefter kvitteringen til flybilletten. Hva angår flybilletter for turer fra Norge solgt i utlandet kan imidlertid denne ordning ikke gjennomføres.

Meddelande
om rekommendation nr 12 1959 om ekonomiskt sam-
arbete

(Överlämnat av Norges regering)

Vid möte i Stockholm den 7 november 1959 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Norges regering (Departementet for handel og skipsfart) meddelar den 27 december 1960 å Nordiska ministerkommitténs för ekonomiskt samarbete vägnar:

I anledning rådets anmodning om nye meldinger om rekommandasjon nr. 12/1959 om økonomisk samarbeid tillater ministerkomitéen seg å vise til beretning om virksomheten i Nordisk økonomisk samarbeidsutvalg som er sendt rådet med ministerkomitéens brev av 27. desember 1960 [se Sak C 5].

*BILAGA***Skrivelse från Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete till Nordiska rådet rörande tullharmonisering mellan de nordiska länderna**

I skrivelse till Nordiska rådet den 17 oktober 1959¹ angav de nordiska ekonomiska samlarbetsministrarna en rad områden, där ett närmare nordiskt samarbete borde övervägas. På det handelspolitiska området pekades därvid bl. a. på ett eventuellt genomförande av gemensamma yttre tullsatser på vissa områden. Frågan om en nordisk tullharmonisering behandlades även av Nordiska rådets utskott vid rådets sjunde och åttonde sessioner samt av rådets ekonomiska niomannakommitté vid sammanträde den 21 mars 1960.

Mot bakgrund härav samt det önskemål om att få en skriftlig framställning av problematiken inom aktuella nordiska samlarbetsområden, som rådets ekonomiska utskott uttalade vid rådets åttonde session, har inom Nordiska ekonomiska samlarbetsutskottet företagits en utredning angående förutsättningarna för och konsekvenserna av en tullharmonisering mellan de nordiska länderna. I en promemoria, som härmed översändes [*se Bilhang*], har samlarbetsutskottet redovisat resultatet av sin undersökning av problematiken i detta sammanhang.

Stockholm den 3 oktober 1960

På Nordiska ministerkommitténs för ekonomiskt samarbete vägnar

Gunnar Lange

BIHANG

PM rörande harmonisering av de nordiska ländernas tullar

(Utarbetad av Nordiska ekonomiska samlarbetsutskottet)

I de nordiska samlarbetsministrarnas skrivelse den 17 oktober 1959 till Nordiska rådet angavs en rad områden, där ett närmare nordiskt samarbete borde övervägas. Bland samlarbetsuppgifterna på det handelspolitiska området pekades därvid särskilt på ett eventuellt genomförande av gemensamma yttre tullsatser på vissa områden. Frågan om en tullharmonisering be-

¹ 7:e sess., s. 1053.

handlades även av Nordiska rådets ekonomiska utskott vid rådets sjunde session 1959 och av rådets ekonomiska niomannakommitté vid sammanträde den 21 mars 1960. Vid sistnämnda möte rådde enighet om att tullharmoniseringen inom EFTA nu måste träda i förgrunden och att därför underlag för en särskild nordisk tullharmonisering för närvarande icke kunde anses föreligga. Frågan togs emellertid upp på nytt inom rådets ekonomiska utskott vid åttonde sessionen i Reykjavik.

Mot bakgrund härav diskuteras i det följande förutsättningarna för och konsekvenserna av en tullharmonisering mellan de nordiska länderna.

EFTA:s ursprungsregler

Inom EFTA bibehåller varje medlemsland sin tullnivå gentemot tredje land. För att förhindra, att tullarna i en medlemsstat med högre yttre tullnivå skall kunna kringgå genom att varor transiteras genom en annan medlemsstat med lägre tullar, har det varit nödvändigt att fastställa regler, som säkerställer, att endast varor, som har sitt ursprung inom frihandelsområdet eller som till väsentlig del bearbetas inom detta område, kommer i åtnjutande av tullavvecklingen och den slutliga tullfriheten.

I avtalet stadgas vidare, att avtalets bestämmelser icke skall hindra en medlemsstat att tillämpa liberalare regler för varor, som importerats från en annan medlemsstats område under förutsättning att varor av samma slag, som importerats från övriga medlemsstaters områden, medges samma behandling.

En begäran om områdesbehandling skall åtföljas av skriftliga bevis om ursprung. Till kontroll av de uppgifter, som lämnats i dessa bevis, kan den importerande medlemsstaten infordra ytterligare bevisning. Särskilda bestämmelser gäller därvid för medverkan från den exporterande medlemsstatens myndigheter.

Bestämmelsernas tillämpning

Till belysning av omfattningen av ursprungskontrollen lämnas i det följande en beskrivning i stora drag av hur systemet med ursprungsbevis och kontroll praktiskt utformats i Sverige. Kontrollen är uppbyggd på ett likartat sätt i Danmark och Norge.

Vid införsel av tullbelagda varor skall alltid avlämnas ursprungsbevis (deklaration eller certifikat). Vid tulltaxeringstillfället kontrolleras i regel endast, att ursprungsbevisen är rätt ifyllda, att de angivna uppgifterna i övrigt synes överensstämma med varans beskaffenhet, att rätt tulltaxenummer angivits etc. Dessutom kontrolleras uppgifterna om försändning, d. v. s. att varan sänts från ett områdesland. Ursprungsbevisen insändes sedan av den lokala myndigheten till generallullstyrelsen, där den centrala kontrollen sker. Kontrollen är icke fullständig utan bygger på stickprov.

Myndigheterna kommer vidare att i vissa fall få lämna ytterligare bevisning samt förelägg kontroll av lämnade uppgifter vid exporten av inhemska varor, nämligen då vederbörande importlands myndigheter anser sig böra infordra kompletterande bevisning.

I syfte att få till stånd likformighet i ursprungskontrollen och i och för utbyte av erfarenheter har möjligheterna till ett nordiskt samarbete vid ursprungskontrollen diskuterats vid ett möte med de nordiska tullmyndigheterna. Därvid överenskomts, att samarbetet till en början skall avse utbyte av erfarenheter.

Möjligheterna att erhålla förenkling av ursprungsregler och ursprungskontroll

Vid utarbetandet av EFTA:s regler om ursprung och ursprungskontroll har man sökt undvika de svårigheter, som skulle kunna bli följden av alltför liberala ursprungsregler, men man har å andra sidan inte velat genom snäva regler alltför mycket begränsa den fria handeln.

Bestämmelserna skulle givetvis ha kunnat göras ännu liberalare eller t. o. m. helt kunna avvaras, om EFTA fått formen av en tullunion med gemensam handelspolitik i övrigt. Skillnaderna i EFTA-ländernas tullar gentemot utomstående länder har medfört, att ursprungsbestämmelserna på vissa områden blivit mycket invecklade. En framtida harmonisering av tullarna skulle kunna göra det möjligt att åstadkomma förenklade och liberalare regler.

Frågan är då, om en harmonisering inom en mindre grupp av medlemsstater, såsom de nordiska länderna, skulle kunna minska behovet av invecklade ursprungsregler. Det kan förmodas, att mera liberala bestämmelser skulle ha kunnat accepteras i vissa avseenden, om man icke befarat, att existerande tullskillnader mellan de nordiska länderna i vissa fall skulle kunna medföra en snedvridning av handeln. En harmonisering av de nordiska ländernas tullar skulle sålunda öka utsikterna att förenkla de gemensamma EFTA-reglerna. En sådan förenkling torde emellertid icke kunna ske mer än i begränsad omfattning, så länge inte samtliga länder inom EFTA harmoniserar sina tullar.

En harmonisering av tullarna mellan de nordiska länderna skulle i och för sig kunna möjliggöra ett slopande av ursprungskontrollen enbart mellan dessa länder. Behov av ursprungsregler och ursprungskontroll föreligger nämligen icke, om exportlandet på ett visst varuområde har samma tullar som importlandet på såväl råvaror och halvfabrikat som färdigvaror. Det skulle kunna tänkas, att man i importlandet för sådana varuområden utfärdar bestämmelser om att varor, som kommer från länder med tull, som är i harmoni med importlandets, skulle få importeras utan avgivande av ursprungsbevis. Om de nordiska ländernas tullar vore på så sätt harmoniserade, skulle de nordiska varorna kunna importeras utan formaliteter. Varor från övriga länder skulle behandlas på samma sätt i den utsträckning det konstaterades, att motsvarande tullar var i harmoni med importlandets. Härför fordras antingen en undersökning i varje särskilt fall eller utfärdande av listor med specifikation över de varor och länder, som kan komma i fråga. Det är emellertid möjligt, att de länder, som har lägre tullar och som alltså icke skulle få del av den förenklade behandlingen, skulle kunna tän-

kas komma att anföra klagomål under hänvisning till att en sådan anordning icke stode i överensstämmelse med EFTA-avtalets bestämmelser.

Om de nordiska tullarna harmoniseras, innebär detta, att risken för snedvridning av handeln minskas. Därav följer ett mindre behov av efterkontroll av lämnade ursprungsbevis. Det torde nämligen i regel inte finnas anledning att i någon större utsträckning sätta in denna kontroll på import från länder, vars tullar är i nivå med importlandets.

Av det föregående framgår, att en eventuell harmonisering av de nordiska ländernas tullar skulle kunna underlätta en framtida förenkling på vissa punkter av tillämpningen av EFTA-avtalets ursprungsregler, framför allt när det gäller efterkontrollen. Det är emellertid ovisst, i vilken utsträckning det är möjligt att genomföra en sådan liberalare tillämpning av reglerna, som komme särskilt de nordiska länderna till godo, utan att ett särskilt stadgande härom erhålles i EFTA-avtalet.

Snedvridning av handeln

De regler, som finns i EFTA-avtalet för områdesbehandling, syftar bl. a. till att eliminera riskerna för en snedvridning av handeln på grund av olikheter i tullarna på råvaror och halvfabrikat. Det ligger i sakens natur, att det i avsaknad av erfarenheter är svårt att förutse, hur konventionens ursprungsregler kommer att verka i praktiken. Reglerna har emellertid utarbetats med beaktande bl. a. av nu föreliggande tullskillnader mellan EFTAländerna, och riskerna för opåräknad snedvridning till följd av dessa skillnader bör därför vara förhållandevis små. En harmonisering av tullarna skulle minska dessa risker, även om harmoniseringen begränsades till en mindre grupp länder. Ur dessa synpunkter kan sålunda en harmonisering av de nordiska ländernas tullsatsar vara av värde. När det gäller enstaka varor eller varuområden, skulle en harmonisering vara av avsevärd betydelse för vissa länder.

Konsekvenser av en harmonisering

Verkningarna av en eventuell nordisk tullharmonisering sammanhänger med vilken harmoniseringsnivå som väljes. Nära till hands ligger att ta det av samarbetsutskottet framlagda förslaget till en gemensam nordisk tulltaxa som utgångspunkt. Häremot talar emellertid det förhållandet, att harmoniseringsfrågan på senare tid aktualiserats i det större europeiska sammanhanget. Den allmänna tendensen har alltmer blivit att i detta sammanhang sträva efter lägre tullar än de nuvarande. Resultatet av dessa strävanden kan tänkas bli, att en eventuell framtida europeisk gemensam tullnivå kommer att ligga lägre än den föreslagna gemensamma nordiska tulltaxan. Redan de som höga betecknade sexmaktstullarna är för vissa varor lägre än sistnämnda tulltaxa. Vilken effekt en gemensam nordisk tulltaxa skulle få vid en tullharmonisering för ett större antal länder, är emellertid ovisst. Problemet ter sig olika, allteftersom man betraktar det enbart mot bakgrunden av EFTA eller därjämte med utgångspunkt från en bredare euro-

peisk lösning, som skulle innebära en begränsning av de enskilda ländernas tullpolitiska handlingsfrihet.

Även om den nordiska tulltaxan utformades som ett led i planerna på genomförandet av ett utvidgat nordiskt ekonomiskt samarbete överhuvudtaget och även om förutsättningarna numera är andra än de, under vilka den nordiska tulltaxan utarbetades, kan det — bl. a. mot bakgrunden av att annat jämförelsematerial saknas — vara av intresse att såsom ett exempel närmare undersöka konsekvenserna av en nordisk harmonisering med utgångspunkt från den föreslagna nordiska tulltaxan. I bilaga 1 [*se Bilagstillägg 1*] redovisas mera detaljerat resultatet av en sådan undersökning.

Det framgår av bilaga 1, att en harmonisering till den föreslagna nordiska tulltaxan skulle medföra betydande ändringar i ländernas nuvarande tullar. Ett omedelbart genomförande av den nordiska tulltaxan bedömdes i samband med samarbetsutskottets utredningar komma att medföra betydande olägenheter för de enskilda länderna. På vissa punkter förbehöll sig därför länderna i olika utsträckning rätten att successivt anpassa sina tullar till den nordiska tulltaxan under en övergångstid av i allmänhet 8—12 år.

Ett genomförande av en tullharmonisering med bibehållande av rätten att i viss utsträckning tillämpa övergångsanordningar kan beräknas medföra ökade administrativa besvärligheter. Bland annat med hänsyn härtill skulle det kunna ifrågasättas, om man inte som ett första steg i en harmonisering skulle kunna genomföra de nordiska tullsatserna på de varuområden, där man inte begärt övergångsanordningar i någon större utsträckning. Dessa områden svarar mot ca 45 % av den nordiska samhandeln. Övervägande antalet varor inom dessa områden är emellertid tullfria, och de tullbara varorna utgör endast 4—5 % av den totala samhandeln. Större skillnader i tullar föreligger endast beträffande organiska kemikalier och garner. I vissa fall torde emellertid riskerna för snedvridning av handeln till följd av skillnaden i tullen för de nämnda produkterna vara tämligen obetydliga och därmed motivet för en harmonisering mindre. Totalt sett skulle alltså en harmonisering på de nämnda områdena få en rätt begränsad betydelse.

Genomförandet av en harmonisering skulle nödvändiggöra omfattande förhandlingar inom GATT. Den nordiska tulltaxan innebär nämligen på många punkter höjningar jämfört med de nuvarande tullsatserna i de olika nordiska länderna, av vilka flertalet beröres av GATT-bindningar. Man torde här kunna vänta sig betydligt svårare förhandlingar, än om frågan upptagits i direkt samband med bildandet av en nordisk tullunion. Detta gäller naturligtvis i särskilt hög grad, om tullharmoniseringen begränsades till ett mindre varuområde.

Sammanfattning

Av den tidigare redogörelsen framgår, att de förenklingar, som en harmonisering av de nordiska ländernas tullar skulle innebära för den av EFTA föranledda ursprungskontrollen, måste bedömas som små. Däremot

skulle en harmonisering kunna minska riskerna för en framtida snedvridning av handeln, i synnerhet på vissa varuområden. Avgörande för om en harmonisering av de nordiska ländernas tullsatser bör genomföras torde vara dels en bedömning av om de fördelar, som kan vinnas genom en harmonisering av de nordiska ländernas tullar — i form av förenklad ursprungskontroll, minskade risker för snedvridning etc. — skulle uppväga de svårigheter, som en sådan harmonisering kunde förväntas innebära för det enskilda landet, dels ett ställningstagande till värdet av en harmonisering begränsad till de nordiska länderna under nuvarande förhållanden med tendenser till harmonisering av tullarna på vidare europeisk basis.

Stockholm den 3 oktober 1960

Bihangstillägg 1

Konsekvenser av genomförandet av förslaget till gemensam nordisk tulltaxa

En harmonisering av tullarna till förslaget till gemensam nordisk tulltaxa skulle helt allmänt innebära en höjning av den danska och svenska tullnivån och en sänkning av den finska och norska. Denna allmänna bild utesluter dock inte, att det i samtliga länderna skulle bli både höjningar och sänkningar.

Vad en harmonisering av tullarna skulle betyda för de viktigare industribranscherna framgår av bilagda översikt [*se Bihangstillägg 2*] över de nordiska ländernas yttre tullar och de gemensamma nordiska tullar, som föreslagits av samarbetsutskottet. I det följande ges en sammanfattning av verkningarna för de olika länderna.

För Danmarks del skulle en harmonisering till det nordiska förslaget innebära höjningar för vissa oorganiska kemikalier (t. ex. saltsyra, salpetersyra, natriumhydroxid, kalciumkarbid, fosforsyra och natriumfosfater, aluminiumsulfat, zinkoxid och titandioxid), flertalet organiska kemikalier, plasthalvfabrikat (plattor, folier o. d.), bilgummi, garner och vävnader, trikåvaror, konfektion, jutesäckar, järn och stål, maskiner i allmänhet samt lastbilar, bildelar och traktorer. Sänkningar skulle beröra klor, ättiksyra, tvättmedel, drivremmar, cykelgummi, handskar, pappersarbeten, läderskor, hushållsporslin och hushållsglas, metallhalvfabrikat, träbearbetningsmaskiner, cyklar, mopeder, radioapparater och elektriska hushållsapparater. För manufakturvaror av järn och andra metaller skulle det bli både höjningar och sänkningar. I stort sett oberörda skulle vara läkemedel, gödselmedel, färger, läder, skinnkläder, basplaster¹ och plastvaror, papper och gummiskor.

För Finlands del skulle en harmonisering till det nordiska förslaget innebära höjningar för vissa oorganiska kemikalier (t. ex. saltsyra, salpeter-

¹ Dock höjning i den mån gällande möjligheter till tullfrihet utnyttjas.

syra, fosforsyra, ammoniak och aluminiumsulfat), basplaster, rayon- och syntetull, rostfri plåt och tryckpressar. På flertalet övriga områden skulle det bli sänkningar, bl. a. för vissa oorganiska kemikalier (t. ex. natriumhydroxid, svavelsyra, kalciumkarbid, fosfater, zinkoxid), vissa organiska kemikalier (t. ex. ättiksyra, butylsyra, butylacetat, etylenglykol, trikloretylen), färger, tvättmedel, plastvaror, gummivaror, läder och lädervaror, papper och pappersvaror, garner, vävnader, trikå och konfektion, porslins- och glasvaror, tackjärn, järn- och stålprodukter, räls, rör, metallhalvfabrikat, järn- och metallmanufaktur, maskiner och elektrisk materiel, bilar och möbler. Gödselmedel är redan nu tullfria och beröres därför ej av ändringar.

För Norges del skulle det bli höjning för flertalet i den nordiska taxan tullbelagda oorganiska kemikalier (t. ex. syror, natriumhydroxid m. m.) och dessutom för rayonull och rayonullgarn, bomullsgarn, rayontrikå, icke tätsintrat porslin, järn- och stålprodukter i allmänhet, metallhalvfabrikat, tryckpressar, symaskiner och traktorer. Sänkningar skulle beröra zinkoxid, organiska kemikalier, färger, tvättmedel, plaster och plastvaror, drivremmar, läder och lädervaror, rayonsilke och rayonsilkeväv, rayonullsvävnader, ull och ullgarner, nylonstrumpor, konfektion, skor, porslins- och glasvaror, järn- och metallmanufaktur, maskiner, elektrisk materiel, radiomottagare och bilar.

För Sveriges del skulle en harmonisering medföra höjning för zinkoxid, titandioxid, vissa färger, tvättmedel, läder och lädervaror, pappersvaror, ullgarn, vävnader, trikåvaror, konfektion, skor och hattar, porslins- och glasvaror, järn- och metallmanufaktur, kylskåp och kylmaskiner, vissa tryckpressar, hissar, transformatorer, strömställare o. d., radiomottagare, elektriska hushållsapparater och kabel. Sänkningar skulle beröra vissa gödselmedel, formalin, metanol, rayonull, garner (andra än ullgarn), sytråd och bilar. Tullarna skulle i stort sett bli oförändrade för oorganiska och organiska kemikalier i allmänhet, läkemedel, plaster och plastvaror, gummivaror, papper, rayonsilke, järn och stål, maskiner i allmänhet samt bilar.

Såsom framgår av det föregående skulle en harmonisering till den föreslagna nordiska tulltaxan medföra betydande ändringar i ländernas nuvarande tullar. För de enskilda länderna torde dessa ändringar i stor utsträckning bedömas innebära nackdelar.

För Danmarks del skulle den nordiska tulltaxan medföra tulhöjningar för flertalet viktigare råvaror och halvfabrikat, medan tullarna för färdigvarorna ofta icke skulle få motsvarande höjning. Den nordiska tulltaxan skulle därför i många fall innebära en sänkning av nettotullskyddet för många industrier.

För Finlands och Norges del skulle den nordiska tulltaxan på väsentliga varuområden innebära ett avsevärt minskat tullskydd. För Norge skulle tulltaxan samtidigt innebära, att tullarna höjdes för vissa viktiga råvaror, t. ex. järn och stål.

För Sveriges del skulle genomförandet av den nordiska tulltaxan på många områden icke medföra större förändringar. Vid utarbetandet av den

svenska tulltaxan våren 1958 beaktades nämligen det framlagda förslaget till nordisk tulltaxa i de delar, som vid denna tidpunkt förelåg, d. v. s. för de varuområden, som ingick i samarbetsutskottets huvudrapport år 1957. För de resterande varuområdena framlades samarbetsutskottets förslag först hösten 1958. Ett genomförande av den nordiska tulltaxan på dessa områden skulle — i motsats till vad fallet är beträffande de i huvudrapporten behandlade varuområden — i allmänhet medföra rätt betydande och för Sveriges del olägliga tullhöjningar. Detta skulle i huvudsak gälla konsumtionsvaror såsom läder och skor, textilvaror samt porslins- och glasvaror.

Det nordiska förslaget förutsatte, att de olika ländernas tullar i regel omedelbart vid marknadens genomförande skulle anpassas till de gemensamma nordiska tullsatserna. På vissa punkter ansåg de olika länderna, att en omedelbar anpassning skulle medföra svårigheter och förbehöll sig därför rätten att anpassa tullarna successivt under en övergångstid av i allmänhet 8—12 år. Övergångsanordningarna är särskilt koncentrerade till läder- och sko-, textil-, glas- och porslins- samt metallmanufaktur- och maskinområdena, där Finland och Norge förbehållit sig rätten att få successivt anpassa sina tullar ned till den föreslagna gemensamma tullnivån. I vissa enstaka fall avser övergångsanordningarna en successiv höjning av nu gällande tullar till de gemensamma tullsatserna. Detta är fallet med vissa danska och finska övergångsanordningar för kemiska produkter och på järn- och stålområdet samt för Danmark beträffande rayonsilkegarn, lantbruksmaskiner och traktorer samt för Sverige beträffande textilkonfektion. De föreslagna övergångsanordningarna ger vid handen, att det på många områden skulle innebära svårigheter för de olika länderna att omedelbart införa de gemensamma tullsatserna.

De viktigare industriella varuområden, där man inte begärt övergångsanordningar i någon större utsträckning och där därför möjligheterna att genomföra en harmonisering av tullarna torde vara störst, är följande:

Bryssel-kapitel	Varuslag
25	Jord- och stenarter
26	Malmer
27	Mineraliska bränslen etc.
28	Oorganiska kemikalier
29	Organiska kemikalier
44	Trävaror
47	Pappersmassa
48	Papper och pappersvaror
49	Trycksaker
ex 50—59	Textilfibrer och garner
ex 74—81	Metaller (andra än järn och metallhalvfabrikat)
88	Flygmaskiner
89	Fartyg

De nämnda varuområdena svarar mot ca 45 procent av den nordiska samhandeln. På flertalet av dessa områden är övervägande antalet varor tullfria. Tullbara varor finnes i huvudsak bland oorganiska och organiska kemi-

kalier, papper och pappersvaror, garnar och metallhalvfabrikat. Samhandeln med dessa varor utgör ca 4—5 procent av den totala samhandeln. Större skillnader i tullar föreligger endast beträffande organiska kemikalier och garnar. En harmonisering på de nämnda områdena skulle följaktligen få en rätt begränsad betydelse.

Bihangstillägg 2

Översikt över de nordiska ländernas yttre tullar

I översikten har för ett antal industrivaror av betydelse för vissa större industribranscher angivits gällande tullar i de nordiska länderna. Hänsyn har icke tagits till de minimitullar, som i vissa fall är knutna till de angivna värdetullarna.

Vidare återfinnes i översikten de av nordiska ekonomiska samarbetsutskottet föreslagna gemensamma nordiska tullsatserna.

I en anmärkningskolumn har angivits de länder, som i samarbetsutskottets plan gjort förbehåll om externa övergångsordningar.

Varuslag	T u l l s a t s e r ¹					Anm.
	Danmark	Finland	Norge	Sverige	Norden	
<i>Oorganisk kemisk industri</i>						
<i>Råämnen</i>						
Kalksten	0	0	0	0	0	
Koksalt	0	0	0	0	0	
Svavelkis	0	0	0	0	0	
Lera	0	0	0	0	0	
Råfosfat	0	0	0	0	0	
Koks	0	0	0	0	0	
Svavel	0	0	0	0	0	
Soda	0	0	0	0	0	
<i>Färdigvaror</i>						
Svavelsyra	0: 01/kg	10 %	0	5 %	5 %	
Saltsyra	0	0	0	5 %	5 %	
Salpetersyra	0	0	0	10 %	10 %	Fi
Klor	0: 10/kg	0	0	7 %	7 %	Dk
Natriumhydroxid	0	15 %	0	5 %	5 %	
Kalciumkarbid	0	15 %	0	5 %	5 %	Fi
Kalciumklorid	0	0	0	0	0	
Fosforsyra	0	0	0	5 %	5 %	
Natriumfosfater	0	15 %	0	5 %	5 %	Fi
Dikalciumfosfat	0	0	0	0	0	
Ammoniak	0	0	0	12 %	12 %	
	eller					
	0: 10/kg					
Aluminiumsulfat	0	0	0	5 %	5 %	
Natriumsulfat	0	0	0	0	0	
Zinkoxid	0	20 %	0: 24/kg	0	5 %	Fi, No
Titanvitt	0	10 %	0: 20/kg	0	10 %	

¹ Vikt- och stycketullsatserna är i respektive lands valuta (kronor och mark), då ej annat angivits.

Varuslag	T u l l s a t s e r					Anm.
	Danmark	Finland	Norge	Sverige	Norden	
<i>Gödselmedel:</i>						
superfosfat	0	0	0	0	0	
kalisuperfosfat	0	0	0	0	0	
chilesalpeter, nat.	0	0	0	0	0	
kalksalpeter	0	0	0	0	0	
stassfurterkali-						
salter	0	0	0	0	0	
kalkkväve	0	0	0	0	0	
kalkammonsal-						
peter	0	0	0	0: 03/kg	0	Sv
<i>Organisk kemisk industri</i>						
<i>Råvaror</i>						
Sulfitlut	0	0	30 %	0	0	
Klor	0: 10/kg	0	0	7 %	7 %	
Metanol	0	0	30 %	12 %	0	
Naftalin	0	0	0	0	0	
Etanol	0: 30/lit.	210/kg	div.	12 %	?	
Diverse råvaror för apoteksvaru- industrin	0	0	0	0	0	
<i>Färdigvaror</i>						
Butylalkohol	0	0	30 % ¹	12 %	12 %	
Oktylalkohol	0	0	30 % ¹	12 %	12 %	
Ättiksyra	0: 40/kg	25 %	0: 50/kg	12 %	12 %	Fi
Butylacetat	0	20 %	30 %	12 %	12 %	Fi
Ftalsyraestrar	0	0	30 %	12 %	12 %	
Etylenglykol	0	0	15 %	12 %	12 %	Fi
Trikloretylen	0	15 %	0	12 %	12 %	Fi
Formalin	0	0	30 % ¹	12 %	6 %	No
Acetylsalicylsyra	0	0	0	0	0	
<i>Färg- och fernissindustri</i>						
<i>Råvaror</i>						
Linolja, rå	0	10/kg	0: 16/kg	0: 07/kg	?	
Träolja	0	10/kg	0	0	?	
Alkydhartser	10 %	0—10 %	30 % ²	10 %	10 %	No
Nitrocellulosa	10 %	0—40 %	30 % ²	10 %	10 %	
Polyvinylacetat	10 %	0	30 % ²	10 %	10 %	No
Latex	0	0	30 % ³	0	0	
Syntetisk kautschuk	0	0	30 %	0	0	
Mineralterpentin	0	4/liter	0	0	0	
Xylol	0	0	0	0	0	
Butylacetat	0	20 %	30 %	12 %	12 %	Fi
Etylacetat	0	25 %	30 %	12 %	12 %	Dk, Fi
Ftalsyraestrar	0	0	30 %	12 %	12 %	
Zinkvitt	0	20 %	0: 24/kg	0	5 %	Fi, No
Litopon	0	10 %	0: 20/kg	0	0	
Titanvitt	0	10 %	0: 20/kg	0	10 %	

¹ Nedsatt till 0—10 %.² Nedsatt till 12½ %.³ Nedsatt till 0: 30/kg.

Varuslag	T u l l s a t s e r					Anm.
	Danmark	Finland	Norge	Sverige	Norden	
<i>Färdigvaror</i>						
Grafiska färger	8—14 %	10 %	15 %	8 %	8—12 %	
Kitt och spackel-färger	10 %	15 %	15 %	6 %	10 %	
Oljefärger	12 %	15 %	15 %	6 %	12 %	Fi
Emulsionsfärger	12 %	15 %	15 %	9 %	12 %	Fi
Lacker	12 %	15—30 %	15 %	12 %	12 %	Fi
			(0: 30/kg)			
<i>Tvättmedelsfabriker</i>						
<i>Råvaror</i>						
Alkylarylsulfonater	15 %	12 %	30 % ¹	10 %	12 %	
Natriumfosfater	0	15 %	0	5 %	5 %	Fi
Fettsyror	5 %	10/kg	0: 16/kg	0—0: 07/kg	?	
Fettalkoholer	5 %	0	30 %	10 %	?	
Natriumhydroxid	0	15 %	0	5 %	5 %	
Natriumsulfat	0	0	0	0	0	
Soda, kalcinerad	0	0	0	0	0	
Natriummetasilikat	0	15 %	0	5 %	5 %	Fi
Svavelsyra	0: 01/kg	10 %	0	5 %	5 %	
Essenser	18 %	0	8: 00/kg	0	12 %	
<i>Färdigvaror</i>						
Syntetiska tvätt-medel	15 %	25 %	30 %	10 %	12 %	Fi, No
Tvättmedel, innehållande fettsyror	15 %	25 %	0: 20/kg	10 %	12 %	Fi, No
Toalettvål	15 %	400/kg	2: 00/kg	0: 50/kg	15 %	Fi, No
<i>Plaster</i>						
<i>Råvaror</i>						
Koks	0	0	0	0	0	
Kalksten	0	0	0	0	0	
Fenol	0	0	0	0	0	
Metanol	0	0	30 %	12 %	0	
Urea	0	0	0	12 %	0	
Naftalin	0	0	0	0	0	
Styren	0	0	0	0	0	
Cellulosa	0	0	0	0	0	
Glycerin	0	16—24/kg	0	0	?	
Linolja, rå	0	10/kg	0: 16/kg	0: 07/kg	?	
<i>Halvfabrikat</i>						
Fenoplaster	10 %	0	30 % ²	10 %	10 %	No
Aminoplaster	10 %	0	30 % ²	10 %	10 %	No
Alkyder	10 %	0—10 %	30 % ²	10 %	10 %	Fi, No
Cellulosaacetat	10 %	0—25 %	20—30 %	0	10 %	
Andra termoplaster	10 %	0—25 %	30 % ²	10 %	10 %	No

¹ Nedsatt till 10 %.² Plaster och pressmassor kan införas till 12,5 %.

Varuslag	T u l l s a t s e r					Anm.
	Danmark	Finland	Norge	Sverige	Norden	
<i>Färdigvaror</i>						
Fenoplastlaminat	12,5 %	25 %	30 %	13 %	15 %	Fi, No
Folier av termoplast	12,5 %	20 %	30 %	15 %	15 %	Fi, No
Golvplattor	12,5 %	25 %	30 %	15 %	15 %	Fi, No
Plastbelagd väv	12,5 %	35 %	19 %	13 %	18 %	Fi
Andra plastarbeten	15 %	30 %	30 %	15 %	15 %	Fi, No
Linoleummattor	6 %	25 %	8 %	10 %	10 %	Fi
<i>Gummivaruindustri</i>						
<i>Råvaror</i>						
Råkautschuk	0	0	0	0	0	
Syntetisk kautschuk	0	0	30 %	0	0	
Regenerat	0	0	0	0	0	
Cordgarn:						
bomull	5 %	10 %	5 %	8 %	7 %	
rayon	0	10 %	4: 00/kg	20 %	20 %	Dk, Fi, No
Cordväv:						
bomull	5 %	25 %	8,5—19 %	13 %	17—18 %	Dk, Fi, No
rayon	5 %	25 %	19—25 %	20 %	20 %	Dk, Fi, No
Trikäväv (foder)	12,5 %	35 %	18 %	15 %	17 %	
Kanvas, smärting	3—10 %	0—35 %	8,5—15 %	13 %	17 %	
Acceleratorer	0	0	30 % ¹	0	0	
Antioxidanter	0	0	30 % ¹	0	0	
Kaolin	0	0	0	0	0	
Kimrök	0	0	0	0	0	
Svavel	0	0	0	0	0	
Talk	0	0—14 %	0	0	0	
Zinkvitt	0	20 %	0: 24/kg	0	5 %	Fi
<i>Färdigvaror</i>						
<i>Bil- och cykelgummi:</i>						
bilar	0	30 %	0: 60/kg	13 %	13 %	Fi
cyklar	18 %	30 %	0: 60/kg	13 %	13 %	Fi
Gummiskodon	15—18 %	30 %	3: 20— 5: 00/kg	14 %	18 %	Fi, (No)
<i>Gummiklackar och -sulor</i>						
Driv- och transportremmar	15 %	25 %	10—20 %	10 %	10 %	Fi, No
Slangar (ej bil- eller cykel-)	15 %	25 %	10 %	10 %	10 %	
Andra gummivaror	12,5 %	25 %	20 %	10 %	10 %	No
<i>Läder och lädervaror</i>						
<i>Råvaror</i>						
Oberedda hudar och skinn	0	0	0	0	0	
Naturliga vegetabiliska garvämnesextrakter	0	0	0	0	0	
Kromalun	0	0	0	0	0	
Koksalt	0	0	0	0	0	

¹ Nedsatt till tullfrihet.

Varuslag	T u l l s a t s e r					Anm.
	Danmark	Finland	Norge	Sverige	Norden	
<i>Halvfabrikat</i>						
Sul- och bindsul- läder	10 %	20 %	1: 20— 1: 50/kg	7 %	10 %	Fi, No
Ovanläder	10 %	20 %	3: 00— 9: 00/kg	7 %	10 %	Fi, No
Får- och getskinn	10 %	20 %	1: 20— 9: 00/kg	7 %	10 %	Fi, No
<i>Färdigvaror</i>						
Läderskodon	25 %	23 %	10: 00— 16: 00/kg	14 %	18 %	Fi, No
Läderhandskar	27,5 %	25—30 %	18—25 %	12 %	18 %	Dk, Fi, No
Skinnkläder	15 %	30 %	5: 00/kg	8 %	15 %	Fi
<i>Sågverk och hyblerier m. m.</i>						
<i>Råvaror</i>						
Rundvirke	0	0	0	0	0	
<i>Färdigvaror</i>						
Sågade trävaror	0	0	0	0	0	
Hyvlade trävaror	0	0	0	0	0	
Sleepers	0	0	0	0	0	
<i>Lådämnen:</i>						
sågade	6 %	0	0	0	6 %	
hyvlade	6 %	0	0	0	6 %	
Faner	0—3 %	5 %	0	3 %	4 %	
Kryssfaner	0: 006/kg eller 5 %	6 %	0: 12/kg	6 %	6 %	
<i>Byggnadssnickierier, möbler m. m.</i>						
<i>Råvaror, se ovan</i>						
<i>Färdigvaror</i>						
Monteringsfärdiga trähus, byggnads- snickerier o. d.	0—9 %	0—10 %	0: 28/kg	0	0—9 %	
Möbler	12 %	15—25 %	15—20 %	10 %	10 %	(Fi), No
<i>Massaindustri</i>						
<i>Råvaror</i>						
Pappersved	0	0	0	0	0	
Natriumsulfat	0	0	0	0	0	
Natriumhydrat	0	15 %	0	5 %	5 %	
Svavel	0	0	0	0	0	
Svavelkis	0	0	0	0	0	
Klor	0: 10/kg	0	0	7 %	7 %	Dk
Kalksten	0	0	0	0	0	
Kalk, bränd	0	0	0	0	0	
<i>Färdigvaror</i>						
Pappersmassa	0	0	0	0	0	

Varuslag	T u l l s a t s e r					Anm.
	Danmark	Finland	Norge	Sverige	Norden	
<i>Pappersindustri</i>						
<i>Råvaror</i>						
Cellulosa	0	0	0	0	0	
Aluminiumsulfat	0	0	0	0	5 %	
Natriumhydrat	0	15 %	0	5 %	5 %	
Svavelsyra	0: 01/kg	10 %	0	5 %	5 %	
Vattenglas	0	0—15 %	0	5 %	0	
Kaolin	0	0	0	0	0	
Kolofonium	0	0	0	0	0	
<i>Färdigvaror</i>						
Tidningspapper	0	0	0: 06/kg	0	0	
Sulfat- och sulfit- omslagspapper	5 %	10 %	0: 06/kg	5 %	5 %	
Greaseproof och pergamyn	5 %	10 %	0: 16/kg	5 %	5 %	
Vegetabiliskt pergament	0	10 %	0: 16/kg	5 %	5 %	
Boktryckspapper m. m.	5 %	10 %	0: 06/kg	5 %	5 %	
Kartongpapp	5 %	15 %	0: 06/kg	5 %	5 %	
Kriterat papper	12 %	15 %	0: 50/kg	6 %	6 %	
Kartongpapper	5 %	15 %	0: 06/kg	5 %	5 %	
Karbonpapper	10 %	30 %	10 %	8 %	10 %	
Grovt silkespapper	5 %	10 %	0: 06/kg	5 %	5 %	
Kondensatorpapper	5 %	10 %	0: 06/kg	3 %	3 %	
Wallboard	0—5 %	10 %	0: 16/kg (min. 10 %)	0: 05/kg	0: 066 n. kr./kg	
<i>Pappersvaror</i>						
<i>Råvaror, se papper</i>						
<i>Färdigvaror</i>						
Tapeter	10 %	25 %	10 %	10 %	10 %	Fi
Brevpapper o. d.	15 %	25 %	1: 60— 2: 00/kg	8 %	10 %	No
Kartonger, säckar o. d.	15 %	25 %	1: 00— 2: 80/kg	8 %	10 %	(No)
Kontorsböcker o. d.	18 %	25 %	24 %	8 %	10 %	No
Etiketter	15 %	10 %	10 %	8 %	10 %	
Andra varor av papper och papp	15 %	25 %	2: 80/kg	8 %	10 %	
Böcker	0	0	0 eller 20 %	0	0	
Dekalkomanier	7,5 %	10 %	10 %	8 %	8 %	
Vykort	15 %	25 %	30 %	8 %	10 %	

Varuslag	T u l l s a t s e r					Anm.
	Danmark	Finland	Norge	Sverige	Norden	
<i>Rayon- och syntetsilke; rayon- och syntetull¹</i>						
<i>Råvaror</i>						
Massa	0	0	0	0	0	
Natriumhydrat	0	15 %	0	5 %	5 %	
Kolsvavla	0	0	0	5 %	5 %	
Svavelsyra	0: 01/kg	10 %	0	5 %	5 %	
<i>Halofabrikat</i>						
Rayonsilke:						
crepegarn	5 %	30 %	4: 00/kg	20 %	20 %	
annat	0	30 %	4: 00/kg	20 %	20 %	Dk
Syntetsilke:						
crepegarn	5 %	15 %	4: 00/kg	0	0	
annat	0	15 %	4: 00/kg	0	0	
Rayonull	0	0—6 %	0: 20/kg	8 %	7 %	
Syntetull	0	0	0: 20/kg	8 %	7 %	
Rayonullgarn	5 %	10 %	5 %	11 %	9 %	
Syntetullgarn	5 %	10 %	5 %	11 %	9 %	
<i>Färdigvaror</i>						
Cordväv, rayonsilke	5 %	25 %	25 %	20 %	20 %	Dk, Fi, No
Vävnader av rayon- silke	20 %	50 %	25 %	20 %	22,5 %	No
Vävnader av syntet- silke	20 %	50 %	25 %	12 %	17 %	
Rayonullsvävnader	12,5 %	35 %	18—20 %	13 %	17 %	No
Syntetullsvävnader	12,5 %	35 %	18—20 %	13 %	17 %	No
<i>Ylleindustri¹</i>						
<i>Råvaror</i>						
Ull	0	0	0: 40/kg	0	0	
Yllelump	0	0	0	0	0	
Ytaktiva ämnen	15 %	0—12 %	30 %	10 %	12 %	
<i>Halofabrikat</i>						
Tops	0	0	0: 40/kg	0	0	
Ullgarn	5 %	8 %	8 %	5—6 %	7 %	
<i>Färdigvaror</i>						
Maskinfilt	3 %	12 %	0	11 %	10 %	
Mattor, vävda	20—25 %	40 %	16—18 %	12 %	20 %	Sv
Vävnader	12,5 %	32 %	18 %	14 %	17 %	
<i>Bomullsindustri¹</i>						
<i>Råvaror</i>						
Bomull och bomulls- avfall	0	0	0	0	0	
Natriumhypoklorit	0: 10/kg	0	0	10 %	7 %	Dk
Natriumhydrat	0	15 %	0	5 %	5 %	
Ytaktiva ämnen	15 %	0—12 %	30 %	10 %	12 %	
Färgämnen	0: 03/kg	5 %	0	0	0	

¹ Finland har övergångsordningar för flertalet varor på textil- och konfektionsområdet.

Varuslag	T u l l s a t s e r					Anm.
	Danmark	Finland	Norge	Sverige	Norden	
<i>Halvfabrikat</i>						
Bomullsgarn	5 %	10 %	5 %	8 %	7 %	
<i>Färdigvaror</i>						
Vävnader	10—12,5 %	35 %	15—20 %	13 %	17 %	(No)
Sytråd	0	15 %	5 %	13 %	12 %	
<i>Linne-, hamp- och juleindustri¹</i>						
<i>Råvaror</i>						
Lin	0	0	0	0	0	
Hampa	0	0	0	0	0	
Jute	0	0	0	0	0	
Blånor	0	10 %	0	0	0	
<i>Halvfabrikat</i>						
Lingarn	3 %	12 %	0	9—10 %	7 %	
Hampgarn	5 %	12 %	5 %	9—10 %	7 %	
Jutegarn	5 %	12 %	5 %	9—10 %	7 %	
<i>Färdigvaror</i>						
Linneväv	10—12,5 %	40 %	15—20 %	14 %	17 %	
Juteväv	0—3 %	40 %	12 %	11 %	12 %	
Bind- och segelgarn	5—8 %	27 %	10 %	9—10 %	8 %	
<i>Trikåfabriker¹</i>						
<i>Råvaror, se resp. garner</i>						
<i>Färdigvaror</i>						
Nylonstrumpor	20 %	40 %	25 %	15 %	23 %	No
Rayonsilketrikå	17,5 %	40 %	20 %	20 %	22,5 %	
Annan trikå	15 %	35 %	17 %	15 %	18 %	
<i>Konfektionsindustri¹</i>						
<i>Råvaror, se resp. garner</i>						
<i>Färdigvaror</i>						
Herr- och pojk-konfektion	20—22,5 %	45—50 %	25—30 %	13—17 %	23—28 %	(No), Sv
Dam-, flick- och barnkonfektion	20—22,5 %	45—50 %	25—30 %	13—17 %	23—28 %	No, Sv
Skjortor, blusar m. m.	22,5 %	45—50 %	25—30 %	13—17 %	23—28 %	No, Sv
Korsetter m. m.	22,5 %	50 %	25—30 %	13—17 %	23—28 %	No, Sv
Diverse sömnadsarbeten:						
jutesäckar	0	35 %	0: 40/kg	11 %	12 %	
Hattar och mössor	20 %	30 %	0: 80/st el. 18—28 %	12 %	20 %	No

¹ Finland har övergångsanordningar för flertalet varor på textil- och konfektionsområdet.

Varuslag	T u l l s a t s e r					Anm.
	Danmark	Finland	Norge	Sverige	Norden	
<i>Cementfabriker</i>						
<i>Råvaror</i>						
Gipssten	0	0	0	0	0	
Kalk, bränd	0	0	0	0	0	
Kalksten	0	0	0	0	0	
<i>Färdigvaror</i>						
Cement	0	20 % (min. 2/kg)	0: 80/ 100 kg	0: 60/ 100 kg	0: 80 sv. Fi kr./100 kg	
<i>Stenarbeten, betong- arbeten etc.</i>						
<i>Råvaror</i>						
Sten etc.	0	0	0	0	0	
Cement, se ovan						
<i>Färdigvaror</i>						
Slipskivor	0	10 %	0: 80/kg	10 %	10 %	
Slaggull	8 %	15 %	30 %	8 %	8 %	
Träullsplattor	7,5 %	15 %	0: 80/ 100 kg	8 %	8 %	
Betongvaror	8 %	15 %	1: 50/ 100 kg	0	0—5 %	
Varor av asbest- betong	9—12 %	20 %	1: 50/ 100 kg	1: 25/kg	8 %	Fi
Varor av asbest: packningar	10 %	15 %	0	5 %	8 %	Fi
andra	0	15 %	0	0	8 %	Fi
Bromsbelägg o. d.	12 %	10 %	20 %	5—10 %	10 %	
<i>Porslin, kakel och lergods</i>						
<i>Råvaror</i>						
Chamotte, fältspat	0	0	0	0	0	
Flinta	0	0	0	0	0	
Kaolin	0	0	0	0	0	
Annan lera	0	0	0	0	0	
Kvarts	0	0	0	0	0	
<i>Färdigvaror</i>						
El.tekn. porslin	15 %	15—20 %	0: 12— 1: 20/kg	10 %	15 %	Fi, No
Sanitetsporslin	0	30 %	0: 80/kg	10 %	15 %	Fi, No
Hushållsporslin: fältspat- och benporslin	22,5 %	30—45 %	22,5 %	13 %	18 %	Fi, No
flintporslin	22,5 %	25—40 %	0: 12— 0: 60/kg	13 %	18 %	Fi
väggplattor	10—12 %	450/m ²	3—6 %	10—15 %	10—15 %	Fi
Chamottetegel etc.	0—5 %	0—12 %	2 %	0—5 %	0—5 %	
Murtegel	0—5 %	15 %	0—3 %	0—5 %	0—5 %	

Varuslag	T u l l s a t s e r					Ann.
	Danmark	Finland	Norge	Sverige	Norden	
<i>Glasbruk</i>						
<i>Råvaror</i>						
Kalksten, fältspat, krossglas	0	0	0	0	0	
Glassand	0	0	0	0	0	
Soda	0	0	0	0	0	
<i>Färdigvaror</i>						
Fönsterglas	18 %	35 %	0: 24/kg	15 %	15 %	Fi, No
Flaskor och burkar	22,5 %	35—40 %	0: 16— 0: 40/kg	12 %	18 %	Fi, No
Hushålls- och prydnadsglas	22,5 %	100— 1000/kg	0: 80— 1: 60/kg	15 %	20 %	Fi, No
<i>Järn- och stålverk</i>						
<i>Råvaror</i>						
Järnmalm, slig	0	0	0	0	0	
Kalksten	0	0	0	0	0	
Kalk, bränd	0	0	0	0	0	
Kvarts och kvartsit	0	0	0	0	0	
Dolomit	0	0	0	0	0	
Skrot	0	0	0	0	0	
Stenkol	0	0	0	0	0	
Koks	0	0	0	0	0	
Brännolja	0	0	0	0	0	
Träkol	0	0	0	0	0	
Saltsyra	0	0	0	5 %	5 %	
Svavelsyra	0: 01/kg	10 %	0	5 %	5 %	
<i>Tegel:</i>						
chamottetegel	5 %	0—12 %	2 %	5 %	0—5 %	
magnesittegel	0	0	2 %	0	0	
Grafitelektroder	0	5 %	0	0—0: 20/kg	0	(Sv)
Elektrodmassa	0	0	0	0	0	
Ferrolegeringar	0	0	0	0—0: 07/kg	0	
<i>Halbfabrikat</i>						
Tackjärn	0	8 %	0	0	0	Fi
Järnsvamp	0	0	0	0	0	
Göt	0	3 %	0	3 %	3 %	
<i>Färdigvaror</i>						
Räls	0	10 %	0	0	0	Fi
Vitplåt	0	0	0	0	0	
Varmvalsade rör	0—8 %	10 %	0: 01— 0: 12/kg	7 %	7 %	
<i>Annat varmvalsat</i>						
järn och stål	0	6—10 %	0—0: 04/kg	6 %	6 %	Dk, Fi
Rostfri plåt	0	0	0	5 %	5 %	Fi
Kallvalsad plåt	0	6—7 %	0	6 %	6 %	(Dk)
Kalldragna rör	0	10 %	0: 12/kg	8 %	8 %	(Dk)
Annat kallvalsat eller draget järn och stål	0	7—15 %	0—0: 04/kg	7 %	7 %	Dk

Varuslag	T u l l s a t s e r					Ann.
	Danmark	Finland	Norge	Sverige	Norden	
Valstråd	0	15 %	0—0: 04/kg	5 %	5 %	Dk, Fi
Dragen tråd	5 %	6 %	0: 05— 0: 08/kg	7 %	7 %	Fi
<i>Ferrolegeringsverk</i>						
<i>Råvaror</i>						
Malmer	0	0	0	0	0	
Elkraft	0	0	0	0	0	
<i>Färdigvaror</i>						
Kisel- och kisel- manganjärn	0	0	0	0: 07/kg	0	Sv
Övriga ferrolege- ringar	0	0	0	0	0	
<i>Andra metallverk</i>						
<i>Råvaror</i>						
Blyslig	0	0	0	0	0	
Kisbränder	0	0	0	0	0	
Kopparmalm	0	0	0	0	0	
Kopparmalmsslig	0	0	0	0	0	
Kopparskrot	0	0	0	0	0	
Aluminiumoxid	0	0	0	0	0	
Zinkmalm	0	0	0	0	0	
<i>Halvfabrikat</i>						
Koppar och andra metaller	0	0	0	0	0	
<i>Färdigvaror</i>						
Plåt, band, stänger och tråd av koppar och kopparlege- ringar	4—5 %	4—9 %	0—0: 06/kg	3 %	3 %	
D:o av aluminium	5—7 %	3—7 %	0	3 %	3 %	
Linor av koppar	6 %	10 %	0: 20/kg	6 %	8 %	
D:o av aluminium	8 %	10 %	0: 20/kg	6 %	8 %	
<i>Järn- och stålmanu- faktur</i>						
<i>Råvaror, se järn- och stålverk</i>						
<i>Färdigvaror</i>						
Smidda och svet- sade rör	8 %	10 %	0: 01— 0: 12/kg	7 %	7 %	
Gjutna rör	0—5 %	20 %	0: 01/kg	8 %	8 %	Fi
Plåtemballage	10—12 %	15 %	0: 20— 1: 40/kg	8 %	12 %	Fi, No
Trådvaror	8 %	20 %	0: 08— 0: 12/kg	8 %	12 %	
Bult, skruv och spik	8 %	15—25 %	0: 16— 0: 40/kg	8 %	12 %	Fi

Varuslag	T u l l s a t s e r					Anm.
	Danmark	Finland	Norge	Sverige	Norden	
Lås och gångjärn	15 %	15 %	1: 40/kg	8 %	12 %	Fi, (No)
Handredskap och verktyg	0—10 %	12—15 %	10—20 %	8 %	8—12 %	(Fi), (No)
Fackverk och grov-plåtsarbeten	8 %	15 %	10 %	8 %	12 %	Fi
Radiatorer och värmepannor	15 %	12—20 %	0: 40/kg eller 15—20 %	8 %	12 %	Fi, (No)
Badkar	10 %	15 %	0: 60— 1: 40/kg	8—10 %	12 %	Fi, No
Hushålls- och sanietatsartiklar	15 %	15 %	0: 20— 1: 40/kg	8—10 %	12 %	Fi
Andra varor	8 %	15 %	10 %	8 %	12 %	Fi
<i>Metallmanufaktur</i>						
<i>Råvaror, se andra metallverk</i>						
<i>Färdigvaror</i>						
Rörarmatur (även av järn)	12 %	15 %	0: 40— 4: 00/kg	10 %	10 %	Fi, No
Belysningsarmatur	18 %	15 %	1: 20— 1: 60/kg	8 %	12—15 %	Dk, Fi
Kokapparater, lödlampor, glödljusapparater	0—18 %	12—15 %	10—20 %	8 %	8—10 %	
Hårdmetallplattor	3 %	15 %	12,5—20 %	8 %	10 %	Fi, No
Kokkärl av aluminium	15 %	15 %	14 %	8 %	10 %	Fi, No
Metallduk	5 %	5—10 %	0—10 %	8 %	8 %	No
Möbel- och byggnadsbeslag	15 %	15 %	10 %	8 %	12 %	Fi
Aluminiumfolier	5—8 %	23 %	2: 00— 4: 00/kg	5 %	5—7 %	No
Aluminiumtuber	10—12 %	15 %	2: 00/kg	10 %	10 %	No
Aluminiumvaror i allmänhet	8 %	15 %	10—14 %	8 %	8—10 %	(No)
Skruv och nit av koppar och mässing	6 %	15 %	5—10 %	6 %	7 %	
Koppar- och mäsingsarbeten i allmänhet	8 %	15 %	10 %	8 %	8 %	
<i>Maskiner och apparater, ej elektriska</i>						
<i>Råvaror, se järn och stål samt andra metaller</i>						
<i>Färdigvaror</i>						
Förbränningsmotorer	5—15 %	15 %	10—20 %	10 %	10 %	Fi, (No)

Varuslag	T u l l s a t s e r					Anm.
	Danmark	Finland	Norge	Sverige	Norden	
Kolvar etc. till d:o	5 %	15 %	10—20 %	10 %	10 %	Fi, (No)
Vatten- och ång- turbiner	8 %	0—15 %	10—20 %	10 %	10—12 %	(Fi), (No)
Ångpannor och för- värmare	8 %	12 %	5—20 %	10 %	10 %	No
Kul- och rullager	0	0 %	20 %	10 %	10 %	
Kugghjul m. m.	8 %	15 %	20 %	10 %	10 %	No
Lager	8 %	15 %	20 %	10 %	10 %	No
Verktygsmaskiner	10 %	15 %	10—20 %	10 %	10 %	No
Valsverk	5 %	15 %	20 %	10 %	10 %	
Träbearbetnings- maskiner	12 %	15 %	10—20 %	10 %	10 %	Fi
Pappersmasse- och pappersmaskiner	0	15 %	15—20 %	10 %	10 %	No
Tryckpressar	5 %	0	0	0—10 %	5—10 %	
Textilmaskiner	0	15 %	10 %	10 %	10 %	
Lantbruksmaskiner	0—5 %	12 %	10—20 %	10 %	10 %	Dk, Fi, (No)
Mejeri- och mjölk- ningsmaskiner	5 %	12 %	10—20 %	10 %	10 %	(No)
Separatorer	10 %	12—15 %	10—20 %	10 %	10 %	Fi
Skrivmaskiner	0	15 %	10 %	10 %	10 %	
Räknemaskiner och kassakontroll- apparater	5 %	15 %	10 %	10 %	10 %	
Kylskåp och kyl- maskiner	12—15 %	15 %	10—15 %	10 %	15 %	
Tvättmaskiner	5 %	15 %	20 %	10 %	15 %	
Symaskiner	0	15 %	0	10 %	10 %	
Fläktar och kom- pressorer	12 %	15 %	15—20 %	10 %	10 %	Fi, No
Pumpar	12 %	15 %	15—20 %	10 %	10—12 %	Fi, No
Väghyvlar, gräv- maskiner m. m.	10 %	15 %	15—20 %	10 %	10 %	Fi, No
Hissar och lyft- verktyg	12 %	15 %	20 %	10 %	12 %	Fi, No
<i>Transportmedel</i>						
Personbilar	12 %	15 %	30 %	15 %	12 %	Sv
Lastbilar och underreden	4 %	15 %	20 %	15 %	12 %	Sv
Bildelar						
sammansätt- ningsdelar	0	10—13 %	20—25 %	12 %	10 %	Dk
andra	5 %	15—25 %	20—25 %	15 %	10 %	No
Motoreyklar						
mopeder	20 %	15 %	30 %	15 %	15 %	No
andra	4 %	15 %	30 %	10—15 %	10—15 %	(No)
Cyklar	20 %	25 %	72: 00/st	20: 00/st	15 %	Fi
Cykel- och motor- cykeldelar	0—20 %	15—25 %	8—20 %	15 %	15 %	Fi, (No)
Traktorer	0—4 %	15 %	0	10 %	10 %	Dk

Varuslag	T u l l s a t s e r					Anm.
	Danmark	Finland	Norge	Sverige	Norden	
Fartyg:						
större fartyg	0	0	0	0	0	
nöjesbåtar	15 %	10 %	30 %	10 %	10 %	No
andra mindre fartyg	0	10 %	0	10 %	0	Sv
<i>Elektriska maskiner, apparater och ledningar</i>						
<i>Råvaror, se resp. metaller och plaster</i>						
<i>Färdigvaror</i>						
Generatorer och motorer	12 %	15—18 %	10 %	10 %	10 %	Fi
Transformatorer	12 %	15—18 %	17,5 %	10 %	12 %	Fi, No
Motstånd, säkerhetsapparater m. m.	15 %	15—20 %	12—20 %	10—15 %	12—15 %	Fi, No
Strömställare	15 %	15—20 %	17,5—20 %	10—12 %	12—15 %	Fi, No
Reläer	10 %	5 %	2: 80/kg	10 %	12 %	No
Akkumulatörer:						
alkaliska	0	15 %	0: 40/kg	10 %	10 %	
andra	12 %	15 %	0: 40/kg	10 %	10 %	
Galvaniska element	20 %	18 %	6—8 %	8 %	10 %	Fi
Elektriska mätinstrument	10 %	20 %	15—17,5 %	10 %	10 %	Fi
Elektromedicinska apparater m. m.	5 %	0	10 %	10 %	10 %	
Röntgenrör	0	0	0	0	0	
Radiomottagare	22,5 %	22 %	25 %	17 %	20 %	(No)
Elektronrör	0	10 %	0: 50/kg	10 %	10 %	
Telefonapparater	8 %	20 %	2: 80/kg	10 %	10 %	Fi
Dammsugare	15 %	15 %	20 %	10 %	12 %	Fi, No
Golvbonare	15 %	15 %	20 %	10 %	12 %	Fi, No
Elektriska handverktyg	0—8 %	15 %	15 %	10 %	10 %	Fi
Spisar, kokapparater	15 %	18 %	10 %	10 %	10 %	Fi
Glödlampor	4: 40/kg	25 %	4: 50/kg	4: 40/kg	4: 50	Fi
					n. kr/kg	
Neonrör	0: 35/kg	30 %	4: 50/kg	10 %	10 %	Fi, No

Meddelande

om rekommendation nr 13/1959 angående vägförbindelse mellan Nordland fylke och Sverige

(Överlämnat av Norges regering)

Vid möte i Stockholm den 7 november 1959 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Norges regering (Samferdselsdepartementet) meddelar den 1 december 1960 å egna och Sveriges regerings vägnar:

På Nordisk Råds 7. sesjon i Stockholm i 1959, forelå meddelelse om at representanter for vegdirektoratene i Norge og Sverige hadde gitt en fellesuttalelse i anledning av de utredninger som var foretatt om mulighetene for nye helårs vegforbindelser mellom Norge og Sverige i nord. Utredningene og fellesuttalelsen er inntatt som Bilaga 1 og 2 til Sak A 4 i dokumentene fra Nordisk Råds 7. sesjon.

På grunnlag av Nordisk Råds tidligere behandling av spørsmålet om vegforbindelser i nord, fellesuttalelsen fra vegdirektoratene og en uttalelse fra Nordisk Samferdselskomité hadde det norske Samferdselsdepartement i brev av 30. juli 1959 anmodet Vegdirektoratet om å utføre detaljundersøkelser for en helårsveg over Umbukta. Til grunn for undersøkelsene ble lagt forutsetningen om en mulig 6 m bred veg, egnet for tungtransport og for effektivt og rimelig vintervedlikehold.

Vegdirektøren anmodet vegsjefen i Nordland om så snart som mulig å foreta de nødvendige forføyninger vedrørende nevnte undersøkelser med henblikk på i første rekke å bringe på det rene om alternativ 2 i fellesuttalelsen Mo—Umbukta—Storuman, med sikkerhet kan holdes oppe hele året ved en ombygging. Hvis det viste seg at alternativ 2 ville oppfylle vilkårene for helårstrafikk, forutsettes undersøkelsen konsentrert om dette alternativ.

Undersøkelsene vedrørende vinterforholdene, som ble igangsatt av vegsjefen, fortsetter og detaljeundersøkelsene vedr. alternativ 2 er i gang.

I mellomtiden er det kommet henvendelse til vegmyndighetene i Norge om nødvendig vegbygging i området ved en påtenkt utbygging av kraftverkskomplekset Bjerka—Dalselv—Plura (Rana kraftverk). For å kunne

gjennomføre planene for en større reguleringsdam ved utløpet av Store Akersvann, m.v. er det nødvendig å bygge en anleggsveg opp til dammen med mulighet for forlengelse langs nordsiden av vannet. Disse veger vil følge samme trasé som mellomriksvegalternativ 3: Mo—Dalselv—Umbukta—Storuman.

Man har funnet at kraftverkplanene bringer et nytt moment inn i saken og bør vurderes. Det pågår drøftelser med Elektrokemisk A/S, som forbereder kraftverksutbyggingen, om de nærmere planer. Det vil eventuelt måtte foretas undersøkelser angående vinterforholdene også for alternativ 3, dersom man finner grunnlag for en kombinasjon av den vegbygging som skal tjene kraftverkutbyggingen og den omlegging til helårsveg over Umbukta som det er tale om.

For svensk del ble de utredninger som var foretatt og fellesuttalelsen fra vegdirektoratenes representanter, samt de innhentede uttalelser, oversendt vedkommende »länsstyrelser» for å bli tatt i betraktning ved utarbeidelse av vegplanene.

Av meddelelsene til Nordisk Råds 8. sesjon i Reykjavik i 1960 (Sak D 7, Bilaga 1), fremgår at Länsstyrelsen i Västerbottens län tillegger utbyggingen av mellomriksforbindelsene over Umbukta stor betydning fra såvel økonomiske og næringsgeografiske synspunkter som ut fra turisttrafikmessige og alminnelige internordiske betraktninger. I en oversikt over planlagte investeringer 1961—65 i nåværende eller fremtidige mellomriksforbindelser, gitt av Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen 10. desember 1960, er av Länsstyrelsen i Västerbottens län ført opp vel 10 mill. sv. kr. til vegen Storuman—Tärnaby—Umbukta. Planene er ennå ikke fastlagt.

*BILAGA 1***Skrivelse från Nordiska samfärdselkommittén till Mellomriksvegutvalget i Troms fylke angående mellanriksväg Troms fylke—Kiruna**

I skrivelse den 11 februari 1959 har Nordiska samfärdselkommittén med anledning av Mellanriksvägsutskottets två skrivelser den 5 och 13 januari 1959 rörande en mellanriksväg Troms—Kiruna meddelat, att kommittén beslutat till de svenska och norska vägmyndigheterna rikta en begäran om ett uttalande rörande det föreslagna vägprojektet.

Kommittén ber nu få meddela Mellanriksvägsutskottet, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen avgivit en utredning angående vägförbindelserna mellan de nordliga delarna av Sverige och Norge ävensom Vegdirektoratet en utredning om »Mellomriksveger mellom Nordland fylke og Västerbottens og Norrbottens län». I den svenska utredningen beröres även frågan om en mellanriksväg Kiruna—Nordnorge. Beträffande detta vägprojekt konstateras i utredningen, att detsamma

vid flera tillfällen varit föremål för diskussion. Bortsett från turisttrafiken synes en sådan vägförbindelse få liten betydelse för näringslivet inom berörda delar av Sverige och Norge. Då en eventuell vägförbindelse dessutom är olämplig ur militär synpunkt, har detta projekt icke upptagits till närmare prövning i denna utredning.

Ärendet har varit föremål för diskussion vid samfärdselkommitténs sista sammanträde. Med hänsyn till vad som uttalas i sagda utredning ansåg kommittén det emellertid tyvärr icke möjligt att på nuvarande tidpunkt söka verka för det ifrågakvarande vägprojektets genomförande.

Stockholm den 30 juli 1959

Leif Cassel

Ordförande i Nordiska samfärdselkommittén

*BILAGA 2***Skrivelse från Vegdirektoratet i Norge till Fylkesmannen i Troms fylke angående mellanriksväg Troms fylke—Kiruna**

I brev av 30. juli 1959 har ordføreren i Nordisk samferdselskomité til Mellomriksvegutvalget i Troms bl. a. uttalt at ovennevnte mellomriksvegprosjekt ble nærmere drøftet på samferdselskomitéens siste sammentrede 28. og 30. juni 1959. Av forskjellige grunner fant komitéen at man for tiden ikke kunne gå inn for bygging av en slik vegforbindelse.

Etter det således foreliggende finner vegdirektøren for sitt vedkommende at det for tiden ikke bør foretas ytterligere forføyninger vedrørende dette vegspørsmål.

Saken har vært lagt fram for Samferdselsdepartementet som sluttet seg hertil.

Oslo, 10. januar 1960

T. Backer

H. W. Paus

BILAGA 3

Protokoll fört vid Nordiska samerådets ordinarie årsmöte i Enare den 26— 27 mars 1960

— — — hvor følgende rådsmedlemmer var tilstede [*se Sak D 21*] :

Sak 12/1960. Mellomriksveg fra Kiruna til Norge

Jomppanen redegjorde for den betydning vegbyggingen har for Nord-Finnland, Nord-Sverige og Finnmark-Troms.

Vedtak: Rådet støtter krav om mellomriksveg fra Kiruna til Norge over Øverbygd i Tromsø fylke, idet denne vegen har stor interesse for reindriftsnæringen. Dessuten er denne vegen av stor betydning kommunikasjonsmessig. Rådet ber arbeidsutvalget å sende en begrunnet henvendelse til de to lands regjeringer. Dessuten vil rådet støtte Torneå-resolusjonen om å gjennomføre bygging av følgende veger som er av særlig stor betydning for samenes næringsliv: Enontekiö—Kautokeino, Inari—Menesjärvi—Repojoki—Nunnanen—Enontekiö, Karasjok—Kautokeino.

BILAGA 4

PM rörande mellanriksväg Troms fylke—Kiruna

Den 7 februari 1961 besvarade norske samferdselministern statsråd Trygve Bratteli i Stortinget ett spørsmål från stortingsrepresentanten Rolf Hellem rörande planen på en mellanriksväg Troms fylke—Kiruna. I spørsmålet hade herr Hellem efterfrågat orsaken till att samferdseldepartementet icke önskade vidtaga några åtgärder beträffande denna plan samt sport, vilken formell kontakt som förekommit mellan de svenska och norska myn-

digheterna, sedan detta vägprojekt nu utretts och enhälligt tillstyrkts av Troms fylkekesting.

I sitt inlägg framhöll herr Hellem bl. a., att det icke fanns någon vägförbindelse mellan Sverige och Norge på den 43 mil långa sträckningen mellan Tärnaby i söder och Treriksröset i norr. Han påpekade vidare, att det icke fanns något befolkningsområde i Nord- eller Västeuropa av en med gränsområdet i triangeln Kiruna—Narvik—Tromsø jämförlig storlek, som saknade direkta vägförbindelser. Sammanfattningsvis yttrade herr Hellem:

Behovet for mellomriksveg Kiruna—Troms, med arm til Narvik som annen etappe, er ikke bare begrunnet i at man ønsker bedre samkvem mellom grannekommuner. Spørsmålet gjelder i en sum avkortning av langvegsavstanden mellom Nord-Sverige og Norge, tilrettelegging av mulighetene for en videre ekspansjon, utnytting av naturrikdommene og mulighetene for en differensiering av næringslivet.

I sitt svar på frågan lämnade statsråd Bratteli en redogörelse för det utredningsarbete angående denna väg, som sedan 1958 utförts inom det för ändamålet tillsatta mellanriksvägsutskottet i Troms, och för orsakerna till att Nordiska samfärdselkommittén vid sin behandling av saken i juni 1959 ansett sig böra avstyrka projektet. Som grundval för diskussionen inom samfärdselkommittén hade vid detta tillfälle förelegat ett yttrande från den svenska väg- och vattenbyggnadsstyrelsen om vägförbindelserna i norra Sverige, vari påpekades, att den planerade vägen, bortsett från turisttrafiken, syntes komma att få ringa betydelse för näringslivet i de norra delarna av Sverige och Norge. Dessutom ansåg den svenska myndigheten en dylik väg icke heller kunna tillstyrkas av militära skäl. Enligt statsråd Brattelis förmenande borde de lokala intressen, som önskade erhålla en omprövning av förutsättningarna för ifrågavarande väg, tillse, att projektet på nytt toges upp inom Nordiska samfärdselkommittén, som härigenom skulle beredas tillfälle till förnyad prövning av de faktorer, som år 1959 föranlett kommitténs avstyrkan. Bratteli underströk även, att mellanriksvägen Kiruna—Troms givetvis måste ses i sammanhang både med andra mellanriksvägar och med andra vägprojekt i berörda distrikt. I detta avsnitt av sitt anförande sade han:

Jag skulle for min egen del tro at når det gjelder aktuelle mellomriksveg-prosjekter, vil en i nord formodentlig være nødt til å gi første prioritet til den vegen fra Kirkenes gjennom Pasvikdalen til Finnland, som er et ledd i planen for en treforedlingsbedrift, forutsatt at det viser seg at denne treforedlingsbedriften faktisk vil bli reist. En skulle alt i alt ikke behøve å tape noe særlig tid om en lot den samme Nordiske samferdselskomité som tidligere har behandlet saken, også vurdere den på grunnlag av de utredninger som nå foreligger.

Februari 1961

BILAGA 5

PM rörande mellanriksväg Graddis—Sädvaluspen

I till 1961 års svenska riksdag väckta likalydande motioner (nr 239 i första kammaren och nr 347 i andra kammaren) hemställes, att riksdagen måtte besluta att bygga en mellanriksväg från Sädvaluspen till Graddis i Norge (Graddis-vägen) samt att för ändamålet anvisa 2 milj. kr. under budgetåret 1961/62.

I motionen framhålles att frågan om utbyggande av en mellanriksväg över Sädvaluspen—Graddis är av mycket gammalt datum. Redan år 1869 framlades den första arbetsplanen för denna väg, som så sent som under åren 1956—1959 blev föremål för en omfattande utredning av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen inom ramen för en större undersökning av behovet av vägförbindelser mellan å ena sidan Norrbottens och Västerbottens län och å andra sidan angränsande delar av Norge¹. Frånsett Graddis-vägen behandlade denna utredning fem andra förslag till mellanriksvägar, samtliga sammanbindande Västerbottens län med Helgelands-området i Norge.

Enligt motionärerna är Graddis-vägen av grundläggande betydelse för utvecklingen av näringslivet i Norrbottens södra inland liksom för angränsande delar av Västerbotten. Projektet bör därför omedelbart förverkligas. Behovet av denna väg betingas av nödvändigheten av att genom lämpliga åtgärder söka stimulera och differentiera näringslivet i de relativt få tätorterna inom området. Lika viktigt är att skapa nya arbetsmöjligheter för de människor, som genom den fortgående rationaliseringen av huvudnäringarna skogsbruk och jordbruk på längre sikt riskerar att bli arbetslösa. I motionerna framhålles vidare, att en utbyggnad av Graddis-vägen inte bara skulle komma att få betydelse för de närmast berörda norrbottenskommunerna utan också för angränsande delar av Västerbotten. Förverkligandet av detta projekt hör i själva verket till förutsättningarna för en vidareutveckling och differentiering av den relativt betydande företagsamhet, vilken med tätorterna Moskosel, Arvidsjaur, Arjeplog och Sorsele som hörnstenar och med skogsbruket som råvarubas utgör stommen i småindustrien och hantverket i Norrbottens sydvästra inland och angränsande delar av Västerbotten.

Härjämte skulle ett förverkligande av Graddis-projektet ge betydande fördelar för den framtida utvecklingen av skogsbruket och skogsindustrien inom det berörda området. Den föreslagna mellanriksvägen torde sålunda — utöver det 5 å 10 km breda bälte, som den direkt berör — komma att öppna betydande arealer, som för närvarande undandrar sig rationell avverkning och skogsvård men vilkas exploaterande skulle bidra att skapa nya sysselsättningsmöjligheter. Samtidigt skulle den tilltänkta vägförbindelsen möjliggöra en utjämning mellan tillgång och efterfrågan på virke mellan det norr-

¹ 7:e sess., s. 411—541.

bottniska inlandet och Salten-distriktet i Norge och underlätta landtransporten av trävaror söderifrån till det senare området, enär den norska riksvägen dit på grund av snöhinder är avstängd minst 7 månader av året. Inom Salten-distriktet finns därför ett starkt latent behov av direkt virkesimport från Sverige. Detta behov har nyligen accentuerats genom uppförande av en spånplattfabrik i Rognan, vilken — genom att huvudsakligen utnyttja björk som råvara — skulle kunna få stor betydelse för exploateringen av de för närvarande icke avsättningsbara lövvirkestillgångarna inom Graddis-vägens svenska influensområde. Ur skogsindustriell synpunkt skulle slutligen mellanriksvägen över Graddis öppna möjlighet till transitering av skogsprodukter över isfri hamn i Norge.

Vid sidan av Graddis-vägens stora betydelse ur allmän kommunikations-synpunkt anser motionärerna, att den även torde komma att medföra mycket påtagliga fördelar för turistnäringen genom att göra stora delar av den norrländska fjällvärlden tillgängliga för allmänheten.

De totala kostnaderna för detta vägprojekt per den 1 januari 1961 uppskattas i motionerna till 31,0 milj. kr., vilket innebär en ökning med 6,5 milj. kr. i jämförelse med den beräkning, baserad på 1957 års priser, som framlades av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i den förut nämnda utredningen. Av det totala beloppet, 31 milj. kr., erfordras 18 milj. kr. för anläggande av den nya vägen, medan 13 milj. kr. skulle tagas i anspråk för förstärkningsarbeten på den redan befintliga vägen Arjeplog—Sädvaluspen.

Februari 1961

Tilläggsförslag

om mellanriksväg Troms fylke—Kiruna

(Väckt av Harry Klippenvåg)

Det har i lengere tid foregått et arbeid for å få istand en vei fra Kiruna i Sverige til Troms fylke i Norge. Forskjellige alternativ av veien har vært foreslått (se Nordisk Råds tidende 1960, s. 385—390). Både Fylkestinget i Troms og Kiruna by har nedlagt et betydelig arbeid for å få veien istand. Det er imidlertid nå blitt opplyst at Den nordiske samferdselskomité har uttalt at den ikke anser det mulig å arbeide for veiprojektets gjennomføring. Den norske veidirektør har under henvisning hertil uttalt at det ikke for nærværende bør foretas ytterligere forføyninger vedrørende dette veispørsmål.

Da denne mellomriksvei vil kunne ha stor betydning for utviklingen av den mellomnordiske samferdsel på Nordkalotten bør regjeringene utrede spørsmålet om eventuell bygging av veien snarest mulig.

Jeg vil derfor henstille

at Nordisk Råd rekommanderer den norske og svenske regjering å utrede spørsmålet om bygging av veien Kiruna—Troms snarest mulig.

Oslo, 11. februar 1961

Harry Klippenvåg

Meddelanden
om rekommendation nr 14 1959 angående utbyggnad
av flyg- och turisttrafiken inom Nordkalotten
(Överlämnade av Finlands och Sveriges regeringar)

Vid möte i Stockholm den 7 november 1959 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

1. Utbyggnad av flygtrafiken

Finlands regering (ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena) meddelar den 5 december 1960:

Den planerade trafiken på linjen Kemi—Luleå inleddes den 1 april 1960 på försök med två—tre turer i veckan för utrönande av trafikbehovet och den ekonomiska lönsamheten. Öppnandet av för linjen nödvändig teleprintertrafik betydde för Sverige en årlig utgift av ca 25 000 svenska kronor och för Finland en utgift av omkring 672 000 mark. Provtrafiken under sommarsäsongen 1960 bar sig icke.

Ministeriet anser, att Kirkenes flygfält i Norge borde utvidgas med det snaraste och försättas i sådant skick, att det kan taga emot regelbunden flygtrafik. Finlands flygfält i Ivalo borde också bringas i mera trafikdugligt skick. Tillika meddelar ministeriet, att för underlättande av icke normal trafik och privat flygverksamhet åstadkommits rutter genom områden med förbud mot flygtrafik.

Ministeriet anser det vara av vikt, att samarbete inledes mellan Sveriges, Norges och Finlands tullmyndigheter för underlättande av gränsformaliteterna.

Sveriges regering (kommunikationsdepartementet) meddelar den 15 december 1960:

I sin den 31 augusti 1959 avgivna utredning angående förutsättningarna och möjligheterna för en vidare utveckling av luftfartsförbindelserna i norr (Sak D 58/1959) föreslog den s. k. Nordkalottkommittén,

1. att försökstrafik upptages på sträckan Kemi—Luleå från och med den 1 april 1960,
2. att åtgärder för förbättrande och kompletterande av telekommunikationerna på Nordkalotten snarast vidtages,

3. att flygplatsen vid Kirkenes snarast utbygges för att kunna mottaga civil regelbunden lufttrafik och att Ivalo flygplats' kapacitet samtidigt höjes,

4. att genom inrättande av flygvägar genom för luftfart förbjudna områden eller på annat sätt den civila icke regelbundna luftfarten samt privatflyget underlättas, samt

5. att samarbete inledes mellan de tre ländernas tullmyndigheter för underlättande av gränsformaliteter.

I sin rekommendation nr 14/1959 angående utbyggnad av flyg- och turisttrafiken inom Nordkalotten har Nordiska rådet rekommenderat regeringarna i Finland, Norge och Sverige, såvitt nu är i fråga, att — efter de närmare överväganden, som synes böra ifrågakomma — i den mån så visar sig möjligt, söka genomföra eller verka för det förslag till flygförbindelsernas utbyggnad inom Nordkalotten, som framlagts av Nordkalottkommittén i dess utredning.

Med anledning härav må meddelas följande:

1. Den 26 februari 1960 medgav Kungl. Maj:t det finska lufttrafikföretaget Aero O/Y rätt att tills vidare intill utgången av år 1960 bedriva luftfart i regelbunden trafik å bl. a. linjen (Uleåborg—) Kemi—Luleå.

Det finska lufttrafikföretaget, som den 1 april 1960 tog upp flygtrafik på sträckan Kemi—Luleå, har emellertid sedermera av kommersiella skäl tills vidare inställt denna trafik.

2. De i utredningen omförmälda åtgärderna för förbättring och komplettering av telekommunikationerna på Nordkalotten ha såtillvida vidtagits, att en fast radioförbindelse, telegrafi och telefoni, från och med den 1 april 1960 anordnats mellan Kemi och Luleå för utväxling av erforderliga flygsäkerhetsmeddelanden. Om det skulle visa sig nödvändigt, kommer denna radioförbindelse att ersättas med en teleprinterförbindelse enligt kommitténs förslag.

3. Stortingets samfärdselkommitté har för år 1961 tagit upp 1 milj. norska kronor för att påbörja arbetet på Høybukthøi flygplats i närheten av Kirkenes. Kommittén förutsätter att flygplatsen under år 1962 skall kunna bli färdig för att utnyttjas för civil regelbunden luftfart.

4. Genom det för civil luftfart förbjudna området i nordligaste Sverige ha inrättats följande flygvägar för all slags flygning, nämligen sträckan Kiruna—Kautokeino i Norge, sträckan Kiruna—Aavahelukka i Finland samt sträckan Gällivare—Ahmakero—Aavahelukka i Finland.

5. Genom beslut den 9 december 1960 har Kungl. Maj:t förordnat att Kiruna flygplats skall utgöra tullflygplats. Svenska generaltullstyrelsen är i färd med att utreda möjligheterna att inordna nämnda flygplats i gränstullsamarbetet med Norge.

I anledning av framställning om att den militära flygplatsen vid Luleå måtte förklaras såsom tullflygplats och meddelas transitupplagsrätt har Kungl. Maj:t genom beslut den 22 april 1960, under framhållande av att Luleå flygplats genom Kungl. Maj:ts beslut den 1 november 1946 förklarats

lills vidare utgöra tullflygplats samt då Luleå stad åtnjuter i 171 § tullstadgan avsedd transitupplagsrätt, lämnat framställningen utan åtgärd.

Sveriges regering (kommunikationsdepartementet) meddelar den 22 december 1960:

Det finska lufttrafikföretag, som under sommaren 1960 på försök upprätthöll flygtrafik på sträckan Kemi—Luleå, planerar en upprepning av försökstrafiken nästa sommar med omarbetade tidtabeller.

I syfte att förbättra och komplettera telekommunikationerna i det finska Lappland har bl. a. å Kaunispää höjd byggts en fjärrkontrollerad VHF-radiostation med uppgift att upprätthålla förbindelse mellan flygplan och Ivalo markstation.

I fråga om Ivalo flygplats har finska riksdagen beviljat anslag för att i viss mån höja flygplatsens kapacitet.

Å Aavahelukka-området uti Äkäslompalo by i Kolari socken, nära svenska gränsen, har vidtagits åtgärder för att bygga en flygplats.

2. Utbyggnad av turisttrafiken

Sveriges regering (handelsdepartementet) meddelar den 14 december 1960:

Handelsdepartementet har inhämtat yttranden över rekommendationen i angiven del från Svenska turistföreningen och Svenska turisttrafikförbundet [*se Tillägg 1—2*].

Frågan har behandlats inom Nordiska samfärdselkommittén vid dess möte i Köpenhamn den 12—14 oktober 1960.

Styrelsen för Svenska turisttrafikförbundet har vid sammanträde den 2 december 1960 beslutat att bilda en arbetsgrupp för behandling av ärenden om Nordkalotten såsom internationellt turistområde. I gruppen ingår representanter för — förutom Svenska turisttrafikförbundet — SAS, statens järnvägar, Svenska turistföreningen och Föreningen för skidlöpnings och friluftslivets främjande i Sverige.

Det fortsatta nordiska samarbetet i anledning av rekommendationen torde å svensk sida i första hand komma att bedrivas genom nämnda arbetsgrupp och inom Nordiska samfärdselkommittén.

Sveriges regering (handelsdepartementet) meddelar den 22 december 1960:

Från finsk sida (ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena) har inkommit följande uppgifter, vilka komplettera den vid meddelandet den 14 december 1960 fogade promemorian av samma dag [*se Tillägg 2*].

Beträffande turisttrafiken inom Nordkalotten har på finsk sida vissa byggnadsarbeten utförts. Bl. a. har ett modernt turisthotell byggts och tagits i

bruk i Utsjoki socken invid norska gränsen vid Utsjoki älv, icke långt från det ställe, där sagda älv utmynnar i Tana älv.

I yttersta västra finska Lappland (armbågen) skall Kilpisjärvi turisthotell utvidgas, för vilket ändamål anslagen redan beviljats. Å samma trakt alldeles invid norska gränsen har det tidigare vandrarhemmet utbyggt samt moderniserats. I Lapplands läns huvudstad Rovaniemi har ett nytt hypermodernt hotell-restaurant byggts och tagits i bruk samt det av Turistföreningen i Finland ägda hotellet Pohjanhovi försetts med delvis ny inredning samt utvidgats med en barflygel.

I Kuusamo socken i sydöstra Lappland, icke långt från ryska gränsen, skall ett turisthotell byggas, och förberedelser därför har redan vidtagits.

TILLÄGG 1

Yttranden av svenska turistorganisationer i anledning av rekommendation nr 14 1959, punkt 2

Svenska turistföreningen:

Turisttrafiken i norra Skandinavien har tidigare — under ett knappt sekel — väsentligen utvecklats genom olika slag av åtgärder, som vidtagits parallellt inom de tre länderna. Inom Finland, Norge och Sverige har kommunikationerna efterhand utvecklats och förbättrats och ett mångförgrenat nät av turistanläggningar uppbyggt. Det är emellertid först under de senaste femton åren som turisttrafiken på ett mera markant sätt blivit internordisk och som målmedvetna strävanden inriktats på en sådan trafik inom det område, som numera vanligen benämnes Nordkalotten.

Svenska turistföreningen, som alltsedan sin begynnelse för 75 år sedan i hög grad inriktat sin verksamhet på att göra de nordligaste delarna av Sverige kända och lämpade som turistområde, vill för sin del också framhålla Nordkalottens allt större betydelse som turistområde. I våra dagar torde detta område vara det enda inom hela Västeuropa, som innefattar ett naturreservat av så stora dimensioner och så omväxlande slag. Ur internationell synvinkel är det särskilt märkligt därigenom, att det innefattar trakter av sinsemellan högst skiftande natur, vilka trots sin belägenhet norr om polcirkeln bekvämt kan nås med moderna kommunikationsmedel, som elektrifierad järnväg, moderna bilvägar och dagliga båt- och flygförbindelser.

Det omvittnas av erfarna turismän — senast av direktören Birger Nordholm i särskilt yttrande — att en utveckling av Nordkalottens resurser för turismen och en koncentrerad och utökad reklam för området skulle kunna medföra, att den internationella turisttrafiken i större utsträckning kunde dragas genom hela Skandinavien och att därigenom de utländska turisternas vistelsetid i de nordiska länderna bleve längre, vilket givetvis är av stor nationalekonomisk betydelse för de berörda länderna. Med den mycket stora omfattning, den inhemska turismen under senare år fått inom vart och ett

av de nordiska länderna, är det emellertid av vikt att framhålla Nordkalottens betydelse som turistområde jämväl för dessa länders egna invånare.

Inom turismväsendet brukar man som främsta element räkna: sevärdheter, inkvarteringsmöjligheter, kommunikationer samt researrangörer och turistorganisationer. Med denna indelningsgrund framföres beträffande turismen inom Nordkalotten följande kortfattade synpunkter.

De främsta sevärdheterna är, som redan i korthet nämnts, det nordliga läget, den ljusa nordiska sommaren med midnattssolen som största attraktion, den vackra och omväxlande naturen med fjällområdet och ishavskusten som de märkligaste inslagen för de flesta besökarna. Särskilt intresse väcker alltid de nomadiserande samerna med sina renar. Det är emellertid angeläget, att samer och renar icke alltför mycket utnyttjas i turistreklamen till förfång för samerna själva och på ett sådant sätt, att turisterna, som kommer med högt spända förväntningar på sitt möte med denna speciella och intressanta folkkultur, blir besvikna.

En stor del av detta områdes attraktionskraft ligger i dess karaktär av ödemarksområde. Med den mycket snabbt fortskridande urbaniseringen både inom Skandinavien liksom i huvuddelen av de övriga länderna är det för de flesta människor en ovanlig och tilldragande form av turistfärd att resa till och inom Europas största ödemarksområde. Det gäller då att för framtiden exploatera området med stor försiktighet, så att denna karaktär icke försvinner.

I stigande grad kan jakt och i synnerhet fiske bli av betydelse. Nya former av vildmarksfiske, som under det gångna året har introducerats inom det svenska fjällområdet av Svenska turistföreningen och statens järnvägar m. fl., har mött ett överraskande stort intresse och kommer att utökas avsevärt.

Inkvarteringsmöjligheterna har successivt förbättrats under senare år. En mycket omfattande uppbyggnad av turistanläggningar i norra Finland och Norge har ägt rum efter andra världskrigets slut. Även på svensk botten har åtskilliga turisthotell utvidgats eller nybyggts. Bland de största är återuppbyggnaden och utvidgningen av STF:s turiststation i Abisko, som medvetet planerats också med tanke på den internationella turistströmmen.

Av betydelse är att ta hänsyn till den strukturförändring både inom den internationella resetraffiken och inom de nordiska länderna, som bestått i en övergång till billigare reseformer inte minst i fråga om inkvarteringen. Vandrarshemsrörelsen har utvecklats starkt under det senaste årtiondet, och på skandinavisk botten har vandrarshemmen i viss mån kommit att fungera som motell. På svensk sida har Svenska turistföreningen medvetet sökt bygga upp ett nät av vandrarshem i de norra delarna av landet, vilket naturligt anknytes till motsvarande anläggningar i Finland och Norge. En viktig replikpunkt färdigställes under våren 1960 i Karesuando, där ett nytt vandrarshem bygges upp med en planläggning, som i första hand tar sikte på de bilande familjernas behov och den internordiska turisttraffiken. I allt

större utsträckning användes camping som inkvarteringsform, och en förbättring av befintliga campingplatser liksom ett antal nya sådana ter sig som ett viktigt önskemål.

Beträffande kommunikationerna har redan kort nämnts den snabba utvecklingen inom området. Alltjämt kommer en mycket stor del av resenärerna per tåg, och goda järnvägsförbindelser med bekväma sittvagnar, sov- vagnar och restaurangvagnar m. m. är mycket nödvändiga. Det låghem, som drivs av statens järnvägar och Svenska turistföreningen gemensamt på sträckan Luleå—Narvik har varit mycket väl belagt och erbjudit en enkel och billig resemöjlighet. Välkända är också SJ:s kryssningståg till norra Sverige, avsedda främst för en internationell publik. Beaktansvärda förslag i fråga om järnvägstrafiken har framförts av direktör Nordholm i hans tidigare omnämnda yttrande.

Med den överraskande snabba utvecklingen av bilismen inom de nordiska länderna liksom inom Europa i övrigt är det givet, att frågan om förbättring av vägförbindelserna på Nordkalotten måste tillmätas den största betydelse. De mellanriksvägar, som hittills färdigställt, har samtliga visat sig få stor betydelse för turisttrafiken. Ytterligare vägförbindelser har planerats, men flera av dem har av finansiella skäl skjutits på framtiden. Ur turistväsendets synpunkt är de alla önskvärda. Av betydelse är också, att man vid vägplaneringen tar hänsyn till turismens speciella behov genom särskilt färdigställda rastplatser och utsiktspunkter, goda vägmärken etc.

Under åren efter det andra världskrigets slut har landsvägsbussarna utgjort ett mycket markant inslag i turisttrafiken på Nordkalotten. Det gäller både den reguljära dagliga busstrafiken och de i stor omfattning anordnade speciella bussresorna för turister. De sistnämnda har i stor utsträckning arrangerats så, att de med utgångspunkt från en plats inom något av de tre länderna erhållit ett färdprogram som inkluderat också långa sträckor i de andra. Sålunda har exempelvis statens järnvägar och Svenska turistföreningen gemensamt arrangerat bussresor, vilka utgått från Luleå och avslutats i Narvik med en resroute genom Sverige, Finland och Norge. Även om bussresorna i stigande grad kan komma att avlösas av färder med privatbilar, måste man även för kommande år räkna med busstrafiken som en mycket väsentlig del av turisttrafiken.

På några av sjösystemen i norra Lappland har Svenska turistföreningen sedan många år tillbaka bedrivit motorbåtstrafik. Med stöd från det allmänna har båtbeståndet på den viktigaste sträckan, Sjöfallsleden, förnyats och efter den parallellt därmed företagna utbyggnaden av inkvarteringsmöjligheterna, har denna turistled genom Lapplands fjällvärld med anknytning till den norska atlantkusten alla förutsättningar att kunna bli en verkligt internationell färdväg.

En utveckling av flygförbindelserna till och inom detta område, som på grund av de stora avstånden nödvändiggör ganska tidsödande resor, är synnerligen önskvärd. Hela detta frågekomplex har ju emellertid tagits upp

till särskild behandling och ingår icke i det avsnitt av Nordiska rådets rekommendation, varom föreningen beretts tillfälle att yttra sig.

Turistorganisationerna inom de nordiska länderna har sedan gammalt haft ett nära samarbete, och under de senaste två årtiondena har det visat sig, att just Nordkalottens turistfrågor varit ett mycket lämpligt objekt för nordiskt samarbete. Genom särskilda »nordkalottkonferenser» mellan i första hand turistorganisationerna inom det berörda området har en rad av frågor upptagits, där man genom gemensam planläggning kunnat samordna många konkreta åtgärder och ernå en starkare effekt än som skulle varit fallet, om varje land för sig skulle sökt lösa frågorna.

För Svenska turistföreningens del går samarbetet med de nordiska systerorganisationerna avsevärt längre tillbaka i tiden. Föreningen har visserligen främst ägnat sig åt svenskarnas färder i Sverige, men det har från första början varit naturligt att i de olika verksamhetsgrenarna utsträcka samarbetet över gränserna. Så är exempelvis fallet i fråga om skolresor likaväl som sällskapsresor för vuxna, där hela Norden varit verksamhetsfält.

Alltsedan år 1925 har Svenska turistföreningen regelbundet och nära samarbetat med turistföreningarna i Finland och Norge, när det gäller gränsövergångarna i fjälltrakterna, både sjötrafikleder och — framför allt — vandringsleder. Därvid har exempelvis med jämna mellanrum hållits konferenser med företrädare för STF, Den norske turistforening och de lokala norska turistföreningarna, varvid man ömsevis informerat varandra om alla åtgärder inom respektive land, som har gällt dessa leder och den turisttrafik, som följt dem. Man har framför allt velat åstadkomma överensstämmelse mellan åtgärder på båda sidor om riksgränsen rörande rösningar, anordnande av logimöjligheter, uppförande av fjällstugor etc. Även frågor gällande naturskydd, räddningstjänst och vetenskaplig forskning inom fjällområdet har dryftats. Ett livligt samarbete har också gällt turistkartor och publikationer för turisterna. I sistnämnda fråga kan det förtjäna omnämnas, att man i STF:s handböcker för det svenska fjället konsekvent angivit namn på beskrivna djur på icke endast svenska och latin utan även på finska och norska, så att handböckerna skulle kunna få en vidare användning även i de andra länderna.

I direktör Nordholms yttrande berörs också resebyråerna och deras roll i detta sammanhang. För STF synes det naturligt, att man liksom hittills söker att intressera resebyråerna både inom Skandinavien och i andra länder att i större utsträckning anordna resor till Nordkalotten. Vid flera tillfällen har föreningen anordnat informationsresor för resebyråernas företrädare till detta område och därvid samordnat färderna med besök i de andra nordiska länderna.

Föreningen vill också understryka den stora betydelsen av enkla, enhetliga och lättillämpade bestämmelser för trafiken mellan länderna och för in- och utförsel av varor, som turisterna medför.

Med hänvisning till ovan framförda synpunkter får Svenska turistföreningen för sin del livligt ansluta sig till Nordiska rådets rekommendation.

Stockholm den 18 mars 1960

Svenska turistföreningen
K. G. Ewerlöf

Halvar Sehlin

Svenska turisttrafikförbundet:

Svenska turisttrafikförbundet har under det senaste decenniet med livligt intresse följt utvecklingen av turisttrafiken på Nordkalotten. Sålunda har STTF fr. o. m. 1947 varit representerat och aktivt deltagit i de årliga s. k. nordkalottkonferenserna, som anordnats alternativt i Finland, Norge och Sverige. På initiativ av STTF utgavs år 1954 för distribution i utlandet en turistfolder över Nordkalotten »Top of Europe» i 50 000 ex. En analog, churu mer omfattande, ny folder i 300 000 ex. är under förberedande i nära samarbete med Landslaget for reiselivet i Norge, Turistföreningen i Finland och de lokala turistföreningarna i norra Finland, Norge och Sverige.

Dessa åtgärder är uttryck för en hos STTF allt starkare befast uppfattning beträffande Nordkalotten som ett område med stora förutsättningar för en växande turisttrafik.

Med åberopande av ovanstående vill STTF livligt tillstyrka alla åtgärder till nordisk samverkan för utbyggnad av turisttrafiken i norra Skandinavien.

Stockholm den 12 februari 1960

Svenska turisttrafikförbundet
Georg K:son Kjellberg
T. f. verkst. dir.

TILLÄGG 2

PM rörande Nordkalotten som turistområde

(Av verkst. direktören i Svenska turisttrafikförbundet Georg K:son Kjellberg)

Under åren 1957 och 1958 har gjorts en omfattande utredning angående turistnäringen i Nordnorge¹. Av denna utredning framgår bl. a., att antalet övernattningar på hotell, gästgiverier och andra övernattningsställen inom

¹ Nord-Norge, näringsliv och ekonomi. — Utredningen har utförts av civilekonom Asbjørn Aase på uppdrag av Nord-Norges reisetrafikförbund och Studieselskapet för nord-norsk näringsliv och utgivits 1959.

detta område ökat med 52 % från år 1953 till 1957. Av sammanlagt redovisade ca 32 000 övernattningar 1957 (ca 21 000 1953) fördelar sig dessa med 12 000 på skandinaver och ca 19 000 på icke-nordiska turister. Av särskilt intresse synes vara, att medan antalet övernattningar för turister från de nordiska länderna icke nämnvärt förändrats sedan 1953, har antalet övernattningar för turister från Storbritannien och Förenta staterna nästan fördubblats. En kraftig ökning har också inregistrerats beträffande övernattande fransmän, tyskar, schweizare och andra utlänningar. Dessa siffror synes klart visa, att Nordnorge blivit ett av icke-skandinaver alltmera uppmärksammat område.

I direkt syfte att stimulera besök av turister och möjliggöra deras uppehåll i Nordnorge har vissa åtgärder vidtagits efter kriget. Med hjälp av statliga lån och garantier har mellan Bodø och Kirkenes helt restaurerats eller nybyggt icke mindre än 12 hotell och 18 gästgiverier. För passagerartrafik på den s. k. »hurtigrutten» (Bergen—Kirkenes) har tolv fartyg nyan-skaffats. Vagnätet har utbyggt och vägarna avsevärt förbättrats. Turistresor per buss har organiserats i med varje år ökad omfattning. Flygförbindelserna söderifrån har snabbt förbättrats.

På den finska delen av Nordkalotten har likaledes vidtagits turistfrämjande åtgärder såväl i fråga om förbättrade kommunikationer som genom uppförande av hotell. Nya hotell har tillkommit i Kemi, Rovaniemi (2 st.) och i Torneå. Dessutom har uppförts en rad turiststationer: Kilpisjärvi, Pallastunturi, Ivalo, Inari, Outsijoki, m. fl. För närvarande planeras en turiststation i Enontekiö i samband med utbyggandet av den länge planerade mellanriksvägen på sträckan Karesuando—Enontekiö—Kautokeino, som beräknas vara färdig 1962.

Beträffande den svenska delen av Nordkalotten har utvecklingen gått betydligt långsammare. Sälunda har inget nytt turisthotell tillkommit i Norrbotten under de senaste decennierna. Den efter kriget nerbrunna turiststationen i Abisko har dock i återuppbyggt skick fått en betydligt större kapacitet än tidigare. Därtill har turistföreningen nyligen utvidgat turiststationerna Kebnekajse, Saltaluokta, Ritsemjokk och Kvikkjokk, samt uppfört ett vandrarhem i Karesuando, huvudsakligen avsett för bilturister. Nya hotell har tillkommit i Arvidsjaur, Gällivare och Kalix samt ett motell i Kiruna. Utbyggnaden av vagnätet i Norrbotten, som under de senaste åren bedrivits i omfattande skala, har kraftigt stimulerat biltrafiken. I detta sammanhang bör också nämnas de förbättrade kommunikationerna i turistföreningens regi på Sjöfallsleden samt tillkomsten av det nya flygfältet i Kiruna.

Rapporter från turisttrafikförbundets kontor i olika länder visar, att förfrågningar om resor till Nordkalotten är i stigande. För den ökade kännedomen i utlandet om Nordkalotten som turistområde har de av SJ och turistföreningen gemensamt anordnade s. k. tågghemmen, SJ:s »sunlit night cruises» och de av SAS sedan åtskilliga år tillbaka anordnade midnattsolsflygningarna från Stockholm resp. Oslo i hög grad bidragit.

För en fortsatt utveckling av turisttrafiken inom detta område fordras dock — särskilt i Sverige — uppförandet av nya hotell, motell, vandrarhem, campingplatser etc. Den förestående moderniseringen och omfattande utbyggnaden av Hotell Standard i Kiruna samt av Stadshotellet i Luleå är i detta sammanhang av vikt. Utbyggandet av de länge planerade mellanriksvägarna Arjeplog—Graddis och Kiruna (norr om Torneträsk) till Narvik resp. Tromsø skulle otvivelaktigt innebära en intensifiering av bilturismen i berörda områden. Slutligen skulle upprättandet av reguljär flygtrafik — åtminstone under sommarmånaderna — mellan de största flygfälten i Sverige, Norge och Finland norr om polcirkeln möjliggöra en turisttrafik av helt andra dimensioner än hittills.

Den i turisttrafikförbundets yttrande den 12 februari 1960 omnämnda, under arbete varande nya upplagan av foldern »Top of Europe» planeras utkomma under hösten 1961 i engelsk, fransk och tysk version. Den första distributionen i utlandet beräknas äga rum under hösten 1961.

14 dec. 1960

Meddelanden
om rekommendation nr 15 1959 angående borttagande
av dubbel omsättningsskatt för flyttgods

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Stockholm den 7 november 1959 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Finansministeriet) meddelar den 13 december 1960:

Der er ikke fra dansk side foretaget noget i anledning af den omhandlede rekommandation.

Finlands regering (finansministeriet) meddelar den 5 december 1960:

Enligt finansministeriets uppfattning borde den i rekommendationen avsedda konventionen angående förhindrande av dubbel beskattning för flyttgods fås till stånd. På föranstaltande av ministeriet har även utarbetats ett förslag till i rekommendationen avsedd nordisk konvention. Utlåtanden om förslaget ha begärts av ministeriet underlydande centrala ämbetsverk för tull- och omsättningsskatteärenden. Det är uppenbart, att tillämpningen av konventionen skulle förorsaka svårigheter, särskilt för de finska tullmyndigheterna, på grund av, att den omsättningsskatt, som i Finland uppbäres i samband med import, är högre än motsvarande skatt i de övriga nordiska länderna. Efter att ha erhållit de begärda utlåtandena kommer finansministeriet att tillstålla vederbörande regeringar förslag till i rekommendationen avsedd konvention samt att anhålla om underhandlingar i ärendet. I förslagen kommer ministeriet även att innefatta de alternativ, vilka visa sig nödiga att tagas i betraktande vid fortsatt förberedning av konventionen.

Norges regering (Finans- og tolldepartementet) meddelar den 12 december 1960:

Etter tolltariffens innledende bestemmelser kan husgeråd, bohaver e.l. som inngår for regning av og til bruk for personer som har oppholdt seg i utlandet minst 1 år og der har eid og brukt dem, inngå tollfritt. Tilsvarende bestemmelse er truffet om fritak for den alminnelige omsetningsavgift og for avgiften på gull-, platina- og sølvvarer.

Det spørsmål som rekommandasjonen reiser skulle således være løst i sin alminnelighet for så vidt angår vanlig flyttegods.

Finansdepartementet finner derimot at motorkjøretøyer kommer i en annen stilling enn flyttegods for øvrig. Et motorkjøretøy skiftes ut med mellomrom, og hvorvidt eieren vil beholde det i kortere eller lengre tid avgjøres som regel ut fra mer økonomiske overveielser. Etter å ha overveiet spørsmålet nærmere har en derfor ikke funnet å kunne samtykke i noen toll- og avgiftsfritakelse for brukte motorkjøretøyer som blir innført i samband med eierens flytting hit til landet, — uten hensyn til om avgifter er svart i fraflyttingslandet. Spørsmålet om gjennomføring av et eventuelt fritak for motorkjøretøyer som medbringes som flyttegods, reiser også tekniske problemer. Det vil oppstå tvil om hvorvidt og i tilfelle med hvilket beløp en utenlandsk avgift skal bringes i fradrag ved avgiftsberegningen. Avgiftene er av temmelig forskjellig karakter i de ulike land og det ville bli vanskelig å få gitt klare regler som ville sette tollvesenet i stand til å foreta de riktige vurderinger og beregninger av avgiftene. Dette kommer særlig tydelig fram når en ser hen til at et eventuelt fritak ikke bare kunne gjennomføres på nordisk basis, men måtte gjelde overfor samtlige land hvor Norge er bundet av bestevilkårsklausulen.

Sveriges regering (finansdepartementet) meddelar den 13 december 1960:

Enligt 1 § förordningen den 13 maj 1960 om frihet från införelavgift i vissa fall undantagas eljest skattepliktiga varor från skatteplikt, när varorna införes under sådana omständigheter, att tullfrihet enligt bl. a. 8 § punkten 12 tulltaxeförordningen åtnjutes. Denna bestämmelse ger Kungl. Maj:t befogenhet att förordna om tullfrihet för varor, som annorledes än i handelssyfte eller eljest för yrkesmässig förbrukning införes till Sverige. I 30 § 1 mom. tulltaxeringskungörelsen har Kungl. Maj:t förordnat, att tullfriheten skall avse husgeråd och annat lösöre samt hemberedda livsmedel, som införes av person, som inflyttar från utlandet eller återvänder därifrån efter att med bibehållet hemvist i Sverige oavbrutet eller endast med tillfälliga avbrott ha vistats utomlands under en tid av minst ett år.

I samband med flyttning till Sverige från annat land sker sålunda i princip ej beskattning av flyttgods. Det i rekommandationen berörda spørsmålet torde sålunda inte ha aktualitet vid flyttning till Sverige.

Meddelanden

om rekommendation nr 16 1959 angående gemensam arbetsmarknad för intellektuella yrken

(Överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Stockholm den 7 november 1959 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Finlands regering (undervisningsministeriet) meddelar den 5 december 1960:

Nordiska kulturkommissionen undersöker saken i samråd med universiteten, för så vitt den berör jämställande av högskoleexamina såsom kompetensfordringar i de nordiska länderna.

Norges regering (Kirke- og undervisningsdepartementet) meddelar den 16 december 1960:

Som varslet av Kirke- og undervisningsdepartementet i forbindelse med forberedelsen av Nordisk Råds 8. sesjon har man arbeidet videre med spørsmålet om felles arbeidsmarked for en del intellektuelle yrker. Spørsmålet om felles nordisk arbeidsmarked for odontologer er under utredning i en felles nordisk komité hvor Sosialdepartementet er representert.

Kirke- og undervisningsdepartementet har lagt rådets rek. nr. 16/1959 fram for Universitetet i Bergen og Norges tekniske høgskole som har avgitt følgende uttalelser:

Universitetet i Oslo i brev 11. oktober 1960:

Med hensyn til besettelse av professorater og dosenturer ved Universitetet i Oslo foretok kollegiet i 1958 en endring i reglene om fremgangsmåten slik at utlendinger og herunder da personer fra de andre nordiske land nå kan søke disse stillinger på like fot med norske borgere. Utenlandske søkere behandles etter dette helt på samme måte som norske, Universitetet har bare tatt med en passus om at man ved besettelsen også må kunne ta hensyn til »de særlige norske forhold som i denne forbindelse kan være av betydning», jfr. § 8, annet ledd i reglene som vedlegges her¹.

De samme regler blir også gjort gjeldende for de øvrige vitenskapelige stillinger ved Universitetet og for såvidt også for ikke-vitenskapelige stillinger.

For stillinger ved Universitetet i Oslo er det således — i den utstrekning

¹ Här ej tryckta.

der er mulig — skapt likestilling mellom norske statsborgere og statsborgere i de andre nordiske land.

Kollegiet vil i denne forbindelse nevne at der bør innføres en ordning hvoretter man beholder sine pensjonsrettigheter ved flytning fra et land til et annet. Ved Universitetet i Oslo har vi for tiden et tilfelle hvor dette ikke er ordnet, idet professor Morgenstjerne har vært professor her fra 1937 etter først å ha vært professor i Göteborg fra 1931 uten å ha fått medregnet i sin pensjonsansiennitet de år han var professor i Göteborg. Kollegiet vil senere i en egen skrivelse komme tilbake til dette spesielle tilfelle.

Universitetet i Bergen i brev 14. oktober 1960:

Det akademiske kollegium behandlet i møte 14. oktober 1960 ovennevnte rekommandasjon og har intet å merke til den.

Norges tekniske høyskole i brev 12. desember 1960:

Man går ut fra at spørsmålet om felles arbeidsmarked for de intellektuelle yrker når det gjelder NTH, vesentlig vil være av interesse for søkere til professorater og dosenturer.

Ved ledighet i professorater og dosenturer ved NTH har disse i de senere år — i det overveiende antall tilfelle — vært kunngjort, foruten i Norge, også i de øvrige nordiske land (Finnland, Sverige og Danmark). I de tilfelle der søkere har meldt seg også fra det øvrige Norden, har disse søkere vært bedømt sammen med norske søkere, og på like linje med disse.

I enkelte tilfelle har vedkommende avdeling — etter vedtak av rådet — funnet at kunngjøring i land utenom Norge har vært overflødig. Det skyldes da som regel at man har hatt kjennskap til norske fagfolk som det ville være en fordel å få knyttet till høyskolen, uten at det i og for seg i dette har ligget diskriminerende betraktninger til grunn vis å vis utenlandske søkere.

Til orientering for departementet tillater en seg å gjøre oppmerksom på at saken har vært oppe til drøfting bl. a. i professorrådet ved NTH, hvor rådet 9. desember 1960 fattet følgende vedtak:

1. Professorrådet finner f. t. ikke tilstrekkelig grunn til å forlate den praksis som har vært fulgt i de siste 5 år, når det gjelder fremgangsmåten ved bedømmelsen av søkere til professorater og dosenturer, i de tilfelle der også andre enn nordmenn har hatt adgang å melde seg som søkere.

En antar at adgangen for eventuelle fagfolk fra de øvrige nordiske land til å søke vedkommende stilling vil være tilstrekkelig markert ved at kunngjøring skjer i de nordiske land.

Det forutsettes således at formuleringen »og ønskes besatt med en fagmann fra et av de nordiske land» utgår i selve kunngjøringen.

2. Professorrådet går imidlertid ut fra at det i fremtidige forslag, både fra vedkommende avdelings side og i professorrådets vedtak, i hvert enkelt tilfelle blir tatt stilling til om vedkommende professorat eller dosentur blir å kunngjøre i de øvrige nordiske land.

Vedtaket ble fattet mot 2 stemmer.

Når det gjelder andre vitenskapelige stillinger ved NTH — utenom professorater og dosenturer — vil det i prinsippet ikke være noe til hinder for å behandle søkere utenom Norge på like fot med norske søkere. Men rent praktiske problemer, som manglende husvær og andre forhold, kan gjøre ansettelse av en ikke nordmann, mer komplisert. NTH har i flere tilfelle an-

satt utlendinger (også ikke nordiske statsborgere) i vitenskapelige stillinger. Når det gjelder søkere utenfor Norden kan det nok tenkes at man ved ansettelse, t. eks. som vitenskapelig assistent, vil foretrekke en nordmann på grunn av at studieopplegg og tildels fagene i enkelte land kan være nokså forskjellige fra det man er vant til i Norge. Når det gjelder sivilingeniører og arkitekter utdannet i de nordiske land, må en gå ut fra at disse — fordi forholdene er svært like — vil kunne behandles på like fot med norske søkere til de stillinger det her gjelder.

Kirke- og undervisningsdepartementet slutter seg i det vesentlige til det syn som er gjort gjeldende i de ovenfor siterte uttalelser.

Når det gjelder tilsetning av lærere i de offentlige skoler har søkere fra de andre nordiske land fått bedrede muligheter. § 5 i den nye lov av 10. april 1959 om folkeskolen fastsetter at folkeskolelærereutdanning fra Danmark, Finland, Island og Sverige kan godtas ved tilsetning i lærerposter i den norske folkeskole. Kravet om at de som tilsettes, skal kunne bruke norsk mål i skrift og tale, gjelder dog uavkortet ved tilsetninger i folkeskolen, også for søkere som er utdannet i et annet nordisk land.

I det foreliggende utkast til lov om undervisningskompetanse i skolen er det tatt inn bestemmelser som for samtlige skoleslag innebærer at lærere med utdanning fra andre land, herunder de nordiske, vil få samme undervisningskompetanse som norske lærere dersom deres utdanning kan jamstilles.

Sveriges regering (ecklesiastikdepartementet) meddelar den 19 december 1960:

I proposition nr 143 till 1960 års riksdag har förslag framlagts till ändrad lydelse av 28 § regeringsformen i syfte att åstadkomma en uppmjukning av bestämmelserna om svenskt medborgarskap som villkor för att erhålla statstjänst. Förslaget innebär, att vissa grupper av tjänster — nämligen de, vilka kräver medicinsk eller teknisk utbildning — i vidgad utsträckning skall stå öppna även för utlänningar. Nu gällande krav på att utlänning skall vara av utmärkt förtjänst för att komma i fråga till vissa befattningar skall enligt förslaget borttagas.

Vid behandlingen i konstitutionsutskottet vidgades förslaget till att omfatta även befattningar, av vilkas innehavare kräves naturvetenskaplig utbildning.

Genom de föreslagna ändringarna kommer de grundlagsmässiga hindren för åstadkommande av en gemensam nordisk arbetsmarknad för akademiker att å svensk sida undanröjas på stora områden.

Förslaget antogs av riksdagen såsom vilande för vidare grundlagsenlig behandling.

Nordiska kulturkommissionen har i skrivelse den 26 juli 1960 till de nordiska ländernas regeringar hemställt, dels att regeringarna måtte verka därhän, att medborgare från något av de nordiska länderna utan hinder av att de saknar medborgarskap i ett annat av dessa länder därstädes måtte kunna

utnämnas till innehavare av lärartjänster, dels ock att regeringarna måtte verka för de lagändringar, varigenom de centrala skolmyndigheterna be- myndigas att förklara personer, som i ett av grannländerna förvärvat kom- petens för visst slag av lärartjänster, behöriga för tjänster av motsvarande art i det egna landet.

Kulturkommissionens framställning jämte därvid fogad utredning har ut- sänts på remiss till skolöverstyrelsen och överstyrelsen för yrkesutbildning.

I avvaktan på vidare riksdagsbehandling samt remissyttranden har från ecklesiastikdepartementets sida ej någon ytterligare åtgärd företagits i den- na sak.

Meddelanden

om rekommendation nr 17 1959 angående samarbete i fråga om skydd mot radioaktiv strålning

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Stockholm den 7 november 1959 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

D a n m a r k s r e g e r i n g (Indenrigsministeriet) meddelar den 1 december 1960:

Den danske regering kan tilslutte sig det ønskelige i, at forholdene lægges bedst muligt til rette, for at det allerede etablerede samarbejde mellem de nordiske sundhedsmyndigheder med hensyn til spørgsmål vedrørende beskyttelse mod radioaktiv stråling kan støttes og udvikles, og vil have opmærksomheden henvendt herpå. Man er fra dansk side indstillet på at tilskynde til og deltage i fælles drøftelser mellem repræsentanter for de nordiske sundhedsmyndigheder vedrørende spørgsmål om foranstaltninger til beskyttelse mod radioaktiv stråling, herunder en fortsættelse af det allerede indledte samarbejde vedrørende en fælles oplysningsvirksomhed over for offentligheden samt fælles skandinavisk optræden i behandlingen af sager vedrørende disse spørgsmål på det internationale plan.

Det kan oplyses, at der i løbet af foråret 1961 påtænkes afholdt en konference mellem nordiske eksperter på området i København.

F i n l a n d s r e g e r i n g (ministeriet för inrikesärendena) meddelar den 5 december 1960:

Den konsultativa kommittéen för behandling av ärenden angående förebyggande av skadlig inverkan genom strålning, vilken kommitté förutsattes i § 7 lagen den 26 april 1957 om strålningskydd (174/57), har som uppgift bl. a. att draga försorg om internationellt samarbete och således också om samarbete mellan de nordiska länderna i ärenden rörande strålningskydd.

Kommittéens sammansättning är enligt ministeriets för inrikesärendena beslut den 24 november 1960 som följer:

ordförande professor Sakari Mustakallio,
diplomingeniör Teuvo Niemioja med professor Unto Uotila som personlig
suppleant,
medicinalrådet Risto Pätiälä från medicinalstyrelsen, som samtidigt är

kommitténs viceordförande, med medicinalrådet Aimo Päiviö Ojala som personlig suppleant,

filosofie doktor Kauno Einar Salimäki från strålningsfysikaliska inrättningen med filosofie magister Aaro Ryttilä som personlig suppleant,

industrirådet Olli Ollila från handels- och industriministeriet med diplomingeniör Martti Mutru som personlig suppleant,

professor Olavi Nikkilä från statens tekniska forskningsanstalt med överinspektören för livsmedel Vilho Aalto från handels- och industriministeriet som personlig suppleant,

lantbruksrådet Eino Lähdeoja från lantbruksministeriet med agronom Heimo Ketola som personlig suppleant samt veterinärinspektören Toivo Jalmari Salmi med tf. professor Lars Robert Rafael Reinius som personlig suppleant,

agrorofstlicientiaten Reino Ryhänen från lantbruksstyrelsen med lantbruksrådet Ossi Palva som personlig suppleant,

byråsekreteraren Mikko Eklin från inrikesministeriets befolkningsskyddsavdelning med byråchef Yrjö Arkiomaa som personlig suppleant.

chefen för strålningsbyrån vid försvarsmaktens huvudstab, överstelöjtnant Eino Aleksanteri Oravainen med chefen för kemiska laboratoriets strålningssektion vid försvarsmaktens undersökningscentral, major Jaakko Kalervo Meriö som personlig suppleant och

äldre regeringssekreteraren Uuno Nevala från ministeriet för inrikesärendena med tf. äldre regeringssekreteraren Erkki Jänne som personlig suppleant.

Norges regering (Sosialdepartementet) meddelar den 21 december 1960:

Rekommandasjon nr. 17/1959 har interesse for flere norske departementer.

Under Forsvarsdepartementet sorterer Forsvarets forskningsinstitutt som blant annet har til oppgave å undersøke hvilke problemer radioaktivt nedfall fra atomvåpen kan reise i Norge, for å skaffe grunnlag for oppbygging av nødvendig og riktig beredskap mot slikt nedfall.

Industridepartementets interesser er diktert av utnyttelsen av atomenergien til industrielle formål, og Handelsdepartementets av utnyttelsen til skipsformål.

Under Kommunal- og arbeidsdepartementet sorterer Statens arbeidstilsyn som administrerer arbeidervernlovgivningen.

Sosialdepartementet har ansvaret for alle tiltak som tar sikte på å beskytte befolkningen i sin alminnelighet mot ioniserende stråler og følgene av bruken av slike stråler, herunder kontrollen med bruken av ioniserende stråling til medisinske og odontologiske formål. Arbeidet tilrettelegges av Helsedirektoratet gjennom Statens radiologisk-fysiske laboratorium og Statens råd i strålehygieniske spørsmål. Disse organer er samtidig sakkyndige for alle andre sivile myndigheter og institusjoner i spørsmål vedrørende tiltak mot ioniserende stråling.

Det er allerede igang et samarbeid mellom Sosialdepartementets organer innenfor strålehygiene og de tilsvarende organer i Danmark Finnland og Sverige. I dette samarbeid på den sivile sektor deltar også Forsvarets forsk-

ningsinstitutt ved at en av forskningssjefene der er viseformann i Statens råd i strålehygieniske spørsmål, som årlig har fellesmøter med tilsvarende råd og institusjoner i de nevnte nordiske land. Det medisinske samarbeid skjer også i stor utstrekning i mindre offisielle former ved direkte samtaler og utvekslinger av erfaringer mellom de personer som arbeider med de aktuelle problemer i de enkelte land.

På grunn av problemenes størrelse og ikke minst de mange metodologiske vanskeligheter man står overfor innenfor strålebiologien, strålefysikken og strålekjemien er et nordisk samarbeid på området ønskelig, og har allerede gitt gode resultater. Det antas imidlertid at det ikke er noen grunn til å etablere noe formelt samarbeidsorgan på det nåværende tidspunkt. Samarbeidet har allerede funnet en elastisk og hensiktsmessig form, som egner seg særlig godt for problemer av så spesiell karakter som man her står overfor, hvor den individuelle kontakt mellom høyt spesialiserte forskere foreløpig er viktigst å oppnå.

Sveriges regering (inrikesdepartementet) meddelar den 15 december 1960:

Rekommendationen innebär en hemställan från rådet, att det redan etablerade samarbetet mellan de institutioner, som har ansvaret för frågor om skydd mot radioaktiv strålning, måtte stödjas och utvecklas.

Sedan inrikesdepartementet haft samråd i denna fråga med rådets svenska sekretariat, har den svenska regeringen genom beslut den 28 oktober 1960 uppdragit åt medicinalstyrelsens strålskyddsnämnd att vidtaga de åtgärder från svensk sida, som rekommendationen förutsätter.

Meddelanden

om rekommendation nr 18/1959 angående samverkan i fråga om vattenvårdsforskning

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Stockholm den 7 november 1959 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land i detta spörsmål.

Danmarks regering (statsministeriet) meddelar den 12 december 1960:

Indenrigsministeriet og landbrugsministeriet har ikke fundet anledning til at der fra dansk side afgives meddelelse til Nordisk Råds 9. session vedrørende Nordisk Råds rek. nr. 18/1959 om støtte til den inden for Nordiske Jordbrugsforskeres Forening planlagte forskning på vandforsyningens område.

Finlands regering (lantbruksministeriet) meddelar den 1 december 1960:

Den av vattenvården betingade forskningen, vilken hittills utförts av ett flertal olika inrättningar, kommer till den del, den betjänar vattenskyddet, att koncentreras till den år 1960 vid lantbruksstyrelsen inrättade vattenskyddsbyrån. Såsom konsultativt organ för ifrågavarande forskningsverksamhet fungerar en rådgivande kommission för vattenskydd, i vilken äro företrädde, förutom sakkunniga från olika områden, de intressesfärer (lantbruket, fisket, industrin, kommunerna m. fl.), vilka närmast beröras av vattenskyddets genomförande.

Det nordiska samarbetet inom vattenvårdsforskningen skulle kunna upptaga bl. a. följande punkter: årligen återkommande konferenser forskarna emellan, utbyte av forskningsresultat, redan innan forskningarna äro slutförda, samt koordinering av forskningarna och eventuell arbetsfördelning mellan de skilda länderna.

Norges regering (Landbruksdepartementet) meddelar den 12 december 1960:

I betraktning av at Sverige er utpekt som koordinerende land i behandlingen av denne sak, har en gjennom Utenriksdepartementet anmodet om

bistand av de svenske myndigheter ved innhentning av opplysninger om sakens stilling i de øvrige nordiske land. Da noe svar ikke hittil er innkommet på denne henvendelse, må en henholde seg til den uttalelse som ble gitt herfra i brev av 19. juli 1960 til Utenriksdepartementet. Kopie av dette brev følger [*se Tillägg*].

Sveriges regering (jordbruksdepartementet) meddelar den 14. desember 1960:

Vissa åtgärder för att tillgodose rekommendationens syfte har vidtagits i Sverige. För närmare upplysning rörande åtgärderna i fråga torde få hänvisas till det meddelande, som lämnats angående rekommendationen nr 21/1957 (förbättrat samarbete beträffande jordbruksforskningen) [*se Sak D 28*].

TILLÄGG

Skrivelse från Norges Landbruksdepartement till dess Utenriksdepartement i anledning av rekommendation nr 18 1959

Det er opplyst at utgiftene for de nordiske land samlet vil andra til om lag sv. kr. 160 000,— pr. år i 3 år. Da dette departement ikke disponerer over midler som kan nyttes til nevnte øyemed, har en forelagt for Finansdepartementet spørsmålet om det kan stille de nødvendige midler til disposisjon. Ifølge Finansdepartementets svar må spørsmålet om å stille midler til rådighet tas opp i samband med den ordinære budsjettbehandling og etter at Landbruksdepartementet har foretatt en vurdering av forslaget's prioritet i forhold til andre tiltak som foreslås i landbrukssektoren.

Da Landbruksdepartementet har ansett det lite sannsynlig at Finansdepartementet vil gå med på å foreslå bevilgning til denne sak over det ordinære statsbudsjett, har en forelagt for Norges landbruksvitenskapelige forskningsråd spørsmålet om det prioriterer saken så høyt at det vil stille midler til rådighet for formålet. Forskningsrådet meddeler i brev av 1. juni d. å. at saken er blitt behandlet i arbeidsutvalgets møte den 23. mai d. å., hvor det ble fattet følgende vedtak:

Arbeidsutvalget finner at saken er viktig og mener at dette prosjekt kunne være en naturlig begynnelse på et utviklet nordisk samarbeid på landbruksforskningens område. Det vil overfor Landbruksdepartementet beklage at utsiktene til bevilgning på statsbudsjettet ikke er bedre enn det departementet gir uttrykk for.

Arbeidsutvalget finner ikke at forskningsrådet kan påta seg noen forpliktelse til dette formålet.

Som det vil framgå av foranstående synes det å bli meget vanskelig å kunne stille midler til rådighet for et forskningsprogram vedrørende »vattenvård» slik som nevnt i pkt. 1 i rekommandasjon nr. 18/1959.

Før ytterligere blir foretatt i saken her i landet, antar en det vil kunne ha betydning å få bragt på det rene i hvilken stilling denne sak nå står i de øvrige nordiske land. Spesielt er det av interesse å få klarlagt om hvorvidt de øvrige nordiske land vurderer saken så høyt at de vil stille midler til rådighet for dette tiltak.

Under henvisning til foranstående tør en derfor be om det ærede departements bistand til at opplysninger som her nevnt kan bli innhentet om sakens stilling i Sverige, Danmark, Finland og Island.

Oslo, 19. juli 1960

For statsråden
Bjarne Robberstad

Halvdan Opedal

Meddelanden

om rekommendation nr 19/1959 angående likartade regler för behörighet att utöva läkarkonsten

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Stockholm den 7 november 1959 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Indenrigsministeriet) meddelar den 29 november 1960:

Som anført i ministeriets skrivelse af 19. september 1959 er indenrigsministeriet villigt til at medvirke til en undersøgelse af muligheden for en tilnærmelse mellem de nordiske lovgivninger på dette område, men har ikke ment, at der endnu har foreligget grundlag for herfra at tage noget initiativ i sagen, i hvilken den svenske regering er koordinerende.

Finlands regering (ministeriet för inrikesärendena) meddelar den 5 december 1960:

I anledning av rekommendationen har i Finland icke ansetts skäl föreligga att taga till prövning frågan om revidering av gällande stadganden angående utövande av läkaryrket.

Norges regering (Sosialdepartementet) meddelar den 30 november 1960:

Norge har ikke mottatt noen henvendelse fra det koordinerende land for denne sak, Sverige, i anledning av gjennomføringen av rekommendasjonen.

Sosialdepartementet har gitt uttrykk for sitt standpunkt til saken i brev av 28. august 1959, trykt i beretningen fra Nordisk Råds 7. sesjon på side 963.

Sveriges regering (inrikesdepartementet) meddelar den 15 december 1960:

I lagen den 30 juni 1960 (nr 408) om behörighet att utöva läkaryrket ävensom i lagen samma dag om förbud i vissa fall mot verksamhet på hälso- och sjukvårdens område har i vissa avseenden en anpassning gjorts till den

ordning, som i motsvarande hänseenden gäller enligt dansk och norsk lag. Vidare har i läkarbehörighetslagen vissa regler utformats under beaktande av de förslag, som framlagts av Nordiska kommittén för utredning av frågan om gemensam nordisk arbetsmarknad för läkare och tandläkare. Även den som utom riket avlagt läkarexamen och i övrigt genomgått av Konungen föreskriven efterutbildning skall enligt den nya lagen kunna erhålla legitimation som läkare.

Meddelanden

om rekommendation nr 20/1959 angående medicinskt gränssamarbete

(Överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Stockholm den 7 november 1959 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Finlands regering (ministeriet för inrikesärendena) meddelar den 15 december 1960:

Regeringen har den 14 december 1960 förelagt riksdagen proposition med förslag till lag om ömsesidig sjuk- och hälsovård i gränstrakter [*se Tillägg*]. Enligt förslaget skulle läkare, tandläkare, hälsosyster och barnmorska, vilka äro verksamma inom den svenska och norska gränstrakten mot Finland, med medicinalstyrelsens tillstånd vara berättigade att utöva sitt yrke inom av medicinalstyrelsen fastslagna finska gränskommuner. I förslaget stipuleras även om finska statens och vederbörande kommuners skyldighet att svara för de kostnader, som förorsakas av vård, som givits finsk medborgare i den svenska eller norska gränstrakten.

Norges regering (Sosialdepartementet) meddelar den 30 november 1960:

Ved lov av 2. juni 1960 om endringer i lov av 29. april 1927 om lægers rettigheter og plikter ble bl. a. føyet inn et nytt nr. 3 i § 1. Legelovens § 1 lyder nå:

Rett til å utøve legevirkosomhet og kalle seg lege har:

1. den som av vedkommende departement har fått autorisasjon som lege;
2. den som av Kongen har fått tillatelse til å utøve legevirkosomhet, i den utstrekning tillatelsen bestemmer. Før slik tillatelse gis, skal det være innhentet uttalelse fra Det medisinske fakultet ved Universitetet i Oslo om hvorvidt søkeren antas å ha den nødvendige kyndighet, samt fra helsedirektøren;
3. den som fast eller midlertidig innehar stilling som offentlig lege i finsk eller svensk legedistrikt som grenser til Norge. Retten gjelder bare utøvelse av legevirkosomhet i tilgrensende norsk legedistrikt.

Loven trådte i kraft straks.

Som det fremgår av ovenstående har nå finske og svenske offentlige leger i grensedistrikt generell lisens som leger i tilgrensende norsk legedistrikt.

Sosialdepartementet har under utarbeidelse en orientering til nevnte finske og svenske leger med norsk »grenselisens» angående de viktigste regler for legepraksis i Norge.

I forbindelse med lovutkastet meddelte *Rikstrygdeverket* den 22. desember 1959 det følgende om norske trygdekassers adgang til refusjon for legehjelp i grensestrøk:

I de tilfelle hvor en trygdet person blir behandlet på norsk side av grensen, av finsk eller svensk lege som har rett til å utøve legevirksomhet her i landet i henhold til utkastets § 1, punkt 3, vil trygdekassen yte refusjon etter vanlige regler og takster.

Trygdekassen antas i alminnelighet ikke stønadspliktig i tilfelle hvor den trygdede reiser til utlandet under sykdom for å søke behandling der.

Men i tilfelle hvor den trygdede reiser til finsk eller svensk område for å søke legehjelp der, finner en det rimelig at trygdekassen yter refusjon etter reglene i syketrygdlovens § 3 dvs. med inntil det beløp den ville ha refundert for tilsvarende behandling her i landet. Dette bør dog bare gjelde i tilfelle hvor det var nødvendig å søke finsk eller svensk lege, eller hvor dette var billigere enn å søke norsk lege (lenger reise til norsk lege). — I tilfelle hvor det ikke foreligger spesielle medisinske eller økonomiske grunner til å søke lege på finsk eller svensk område, antas trygdekassen ikke refusjonspliktig dersom den trygdede reiser til finsk eller svensk lege for behandling.

På tilsvarende måte finner Rikstrygdeverket det rimelig at trygdekassen godtgjør for innleggelse i finsk eller svensk sykehus etter reglene i syketrygdlovens § 32, dvs. med inntil hva sykehusoppholdet ville ha kostet i Norge — i alminnelighet kr. 40 pr. døgn.

For trygdekassens godtgjørelse for jordmorhjelp og fødehjemsopphold i disse tilfelle bør gjelde tilsvarende regler som nevnt ovenfor for legehjelp og sykehusopphold.

Disse refusjonsregler blir nå praktisert.

Sveriges regering (inrikesdepartementet) meddelar den 15 december 1960:

Genom kungl. brev den 21 oktober 1960 har medicinalstyrelsen bemyndigats att i vissa fall meddela begränsad behörighet att utöva läkaryrket i rikets gränstrakter. På grundval av detta bemyndigande har medicinalstyrelsen i kungörelse den 3 december 1960 meddelat behörighet för den som vid varje tidpunkt uppehåller tjänst i Finland och Norge såsom kommunalläkare/»kunnanlääkäri» respektive »distriktslege» i distrikt intill riksgrensen, att fr. o. m. den 1 januari 1961 tills vidare utöva läkaryrket inom angränsande tjänsteläkar-distrikt i Sverige. I ett särskilt cirkulär den 3 december 1960 har medicinalstyrelsen vidare utfärdat de detaljföreskrifter, som erfordras för ett genomförande av de förslag om det medicinska gränssamarbetet, som framlades av den internordiska kommittén i december 1958 [se *Bilaga*].

I syfte att göra det medicinska gränssamarbetet så praktiskt som möjligt har medicinalstyrelsen slutligen i skrivelse den 18 november 1960 hemställt, att Kungl. Maj:t måtte förklara hinder icke möta för tillämpning å den finska och norska gränsbefolkningen av vissa i sammanhanget aktuella kungörel-

ser samt framlagt förslag beträffande vissa anslags- och taxefrågor. Medicinalstyrelsens förslag i dessa avseenden är f. n. föremål för prövning inom inrikesdepartementet.

TILLÄGG

Finlands regerings proposition till riksdagen nr 140/1960 med förslag till lag om ömsesidig sjuk- och hälsovård i gränstrakter

Med stöd av vad ovan anförts förelägges riksdagen till antagande följande lagförslag:

Lag om ömsesidig sjuk- och hälsovård i gränstrakter

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 §

Med gränstrakt avses i denna lag de kommuner, vilka hava gemensam landgräns med Sverige eller Norge.

2 §

Läkare, som i Sverige eller Norge i kommun vid riksgränsen innehar kommunalläkare motsvarande tjänsteställning, är berättigad att utöva läkaryrke i Finlands gränstrakter såsom i denna lag och med stöd av densamma utfärdad förordning stadgas.

3 §

Läkare, som är bosatt i gränskommun i Sverige eller Norge och där har privatmottagning, må av medicinalstyrelsen erhålla tillstånd att utöva läkarverksamhet i grannkommun i gränstrakten. Samma rättighet må även beviljas specialläkare, som icke är stadigvarande bosatt i grannlandets gränstrakt, men har läkarmottagning där.

4 §

Stads- eller kommunalläkare i gränstrakt är berättigad att emottaga patienter från grannkommuner i Sverige och Norge samt vid behov resa på sjukbesök till grannlandets gränstrakter.

5 §

Vid utövande av läkarverksamhet i Sverige eller Norge bör i 4 § nämnd läkare, som av vederbörande land erhållit tillstånd att utöva läkaryrke i dess gränstrakter, tillämpa sitt hemlands taxor. Likaledes tillämpa svenska och norska läkare vid utövande av läkaryrke i Finlands gränstrakter sitt eget lands taxor.

6 §

Hälsosyster och barnmorska, som tjänstgör eller är bosatt i gränstrakten i Sverige eller Norge, må utöva hälsosysters eller barnmorskas yrke i grannkommun i Finlands gränstrakter.

Hälsosyster och barnmorska i Finlands gränstrakt bör vid behov kunna utöva sitt yrke i Sveriges eller Norges gränstrakter. Angående taxor gäller härvid i tillämpliga delar, vad ovan angående läkares taxor stadgats.

7 §

Är patient, som vistas i gränstrakt i Sverige eller Norge nödvändigt i behov av snar hjälp, som icke annars kan ordnas utan avsevärd olägenhet eller tidsförlust, bör dylik patient hava rätt att bli intagen på sjukhus i Finlands gränstrakter.

Av ovan i 1 mom. nämnd patient må i sjukhuset icke uppbäras högre avgift än av finsk patient.

8 §

Uppstår för personer bosatta i gränstrakterna i Sverige eller Norge svårighet att besöka tuberkulosundersökning eller moderskapsrådgivningsbyrå i eget land, mottagas de vid undersökningar och moderskapsrådgivningsbyråer i Finlands gränstrakter.

9 §

Stads- och kommunalläkare i gränstrakterna äro berättigade att från Sverige eller Norge beställa flygplan för sjuktransport, därest flygtransport är av nöden och dylik icke utan svårighet kan ordnas från eget land. Av dylik transport föranledda kostnader erläggas till det främmande landets vederbörande flygbolag i första hand av statens medel. Samma rätt tillkommer svensk eller norsk läkare, som med stöd av denna lag utövar läkaryrke i Finland.

10 §

Har finsk patient, som vistas i gränstrakt, på sjukhus i Sveriges eller Norges gränstrakt blivit tvungen att erlægga högre vårddagsavgift än motsvarande vårddagsavgift är i Finland, är patientens hemkommun förpliktad att erlægga skillnaden mellan vårddagsavgiften vid finskt och vid utländskt sjukhus, och erhåller kommun för sålunda erlagda kostnader statsunderstöd enligt samma grunder som i lagen om sjukhus (49/56) stadgats om statsunderstöd åt lokala sjukhus.

11 §

Närmare föreskrifter angående tillämpningen av denna lag och utländsk läkares rätt att här utöva läkarverksamhet utfärdas genom förordning.

BILAGA 1

**Medicinalstyrelsens i Sverige cirkulär den 3 december 1960 (nr 100)
angående medicinskt samarbete i rikets gränstrakter**

I anslutning till de förslag av den internordiska kommittén för medicinskt samarbete i gränstrakterna, vilket avgavs i december 1958, föreskriver medicinalstyrelsen följande.

Genom kungörelse denna dag har medicinalstyrelsen, jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande, meddelat behörighet för den, som vid varje tidpunkt uppehåller tjänst i Finland och Norge såsom kommunalläkare/»kunnanlääkəri» respektive »distriktslege» i distrikt intill riksgränsen, att från och med den 1 januari 1961 tills vidare utöva läkaryrket inom angränsande tjänsteläkardistrikt i Sverige (s. k. gränsbehörighet). Behörigheten är som synes icke begränsad till ordinarie innehavare av tjänsteläkarbefattning i gränsdistrikt utan gäller även varje vikarie å sådan tjänst.

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande äger medicinalstyrelsen meddela begränsad behörighet att utöva läkaryrket jämväl för annan läkare än nu sagts, då sådan behörighet påkallas för åvägabringande av samarbete mellan Sverige, å ena, samt Finland och Norge, å andra sidan, inom hälso- och sjukvården i rikets gränstrakter. Styrelsen är beredd att på därom i varje särskilt fall gjord ansökan pröva, om förutsättningar föreligger för meddelande av sådan behörighet.

Genom beslut av de norska myndigheterna har svenska provinsialläkare i distrikt vid riksgränsen erhållit motsvarande behörighet i angränsande norska tjänsteläkardistrikt. Beslut om behörighet för de svenska tjänsteläkarna i angränsande finska distrikt kan ej meddelas med verkan redan från den 1 januari 1961 men är att emotse under början av år 1961.

Förteckning över berörda finska och norska läkardistrikt m. m. är såsom bilaga¹ fogad till detta cirkulär. Av förteckningen framgår de angränsande distrikt, i vilka vederbörande tjänsteläkare har gränsbehörighet.

Införandet av en särskild gränsbehörighet för ifrågavarande tjänsteläkare avser att underlätta för gränsbefolkningen att erhålla erforderlig hälso- och sjukvård. Detta har framstått såsom särskilt angeläget, enär denna befolkning ofta lever i isolerade trakter, där det är förenat med stora svårigheter att få tillgång till läkare och annan medicinalpersonal. Genom gränsbehörigheten skapas också möjlighet för tjänsteläkarna på ömse sidor om gränsen att bistå varandra i arbetet, t. ex. genom jourtjänst.

För nu angivna syfte är det önskvärt, att varje tjänsteläkare håller viss kontakt med sin eller sina kollegor på andra sidan gränsen, där icke de geografiska förhållandena är sådana, att varje samverkan är praktiskt utesluten. De har därvid möjlighet att själva överenskomma om sådant samarbete, som kan vara till nytta för gränsbefolkningen eller underlätta deras eget arbete. På motsvarande sätt bör även förste provinsialläkarna söka hålla kontakt med sina gränskollegor i Finland och Norge.

Enligt de godtagna riktlinjerna för det medicinska gränssamarbetet förutsättes tjänsteläkarna i gränsdistrikten på sina mottagningar meddela sjukvård åt patienter från angränsande läkardistrikt på andra sidan riksgränsen på samma villkor, som gäller för patienter från det egna distriktet.

¹ Här ej tryckt.

Den nya ordningen öppnar även möjlighet för läkarna att göra sjukresor över gränsen. Där behov av sådant sjukbesök föreligger, är det önskvärt att det företages. Också i dylika fall har det förutsatts, att exempelvis svensk tjänsteläkare beräknar sin ersättning enligt provinsialläkartaxan.

I därför lämpliga fall kan tjänsteläkare överenskomma att göra jourtjänst för varandra. För Sveriges vidkommande förutsätter detta att distrikten intages i jourplanen.

Hinder möter ej heller för svensk tjänsteläkare att — där så lämpligen kan ske — såsom »dubbelförordnande» åtaga sig vikariat under kortare ledighet för tjänsteläkare i angränsande norskt distrikt¹. Detta bör dock endast ske i samförstånd med förste provinsialläkaren.

För att underlätta samarbetet har förutsatts, att tjänsteläkarna vid jourtjänst eller vid kortare vikariat för varandra skall vara oförhindrade att följa sitt eget lands taxa.

Om svensk tjänsteläkare under utövande av läkaryrket i finskt eller norskt gränsdistrikt eller vid undersökning i Sverige av patient från sådant distrikt diagnostiserar smittsam sjukdom, för vilken anmälningsplikt är föreskriven i Sverige, skall han snarast anmäla detta till tjänsteläkaren i vederbörande finska eller norska distrikt. Beträffande fall av könssjukdom skall skriftlig anmälan — dock utan angivande av patientens namn — göras till vederbörande länsläkare (lääinlääkeri) respektive »fylkeslege». Smittkällan skall i vanlig ordning efterforskas och, om den är att söka i Finland eller Norge, anmälas på samma sätt.

Anmälan bör även ske, om i svenskt gränsdistrikt uppträder smittsam sjukdom, som bedömes kunna lätt sprida sig till gränsbefolkningen i grannlandet. Erfordras mera omfattande åtgärder för att hindra spridning av smittsam sjukdom i gränsområde, bör förste provinsialläkaren taga kontakt med vederbörande finska eller norska myndigheter för samarbete.

Det åligger förste provinsialläkarna att lämna finska och norska läkare med gränsbehörighet allt erforderligt bistånd samt att beakta eventuella möjligheter att i förslag till jourplan medtaga angränsande distrikt i grannlandet.

I det medicinska samarbetet i gränstrakterna bör all sjukvårdspersonal deltaga. I inhämtade yttranden över förslaget till ifrågavarande samarbete har de berörda landstingen förklarat sig införstådda härmed. Där huvudmannen ej annat föreskrivit, bör alltså distriktssköterskor och distriktsbarnmorskor, som har sin verksamhet förlagd till gränstrakterna, mottaga patienter från distrikt på andra sidan riksgränsen på samma villkor som patienter från det egna distriktet. I särskilda fall bör de också resa över gränsen för att lämna hjälp. I senare fallet får dock resekostnaderna bestriidas av patienten, om icke vederbörande landsting uttryckligen åtagit sig att bidra till dessa kostnader.

Biträder svensk barnmorska vid förlossning i Finland eller Norge, ankommer det på henne att tillse, att anmälan om barnets födelse göres i den ordning som gäller i respektive land.

I fråga om vård å sjukhus (inklusive förlossningshem) har samtliga gränslandsting i Sverige förklarat sig villiga att tills vidare mot inomlänstaxa å sina sjukhus för vård mottaga finska och norska gränstor i sådana fall, då snabb hjälp är av nöden och resa till hemlandets sjukhus skulle vara förbunden med allvarligt dröjsmål eller betydande olägenhet för patienten.

Det medicinska samarbetet i gränstrakterna bör omfatta även den förebyggande mödra- och barnvården — inklusive förekommande ympningar

¹ Motsvarande förordnande för tjänsteläkare i angränsande finskt distrikt kan av formella skäl tills vidare ej ifrågakomma.

— samt tuberkulosdispensärverksamheten. Den finska och norska gränsbefolkningen bör sålunda få utnyttja de svenska mottagningarna, där dessa är lättare tillgängliga.

Då skärmbildsundersökningar planeras, bör förste provinsialläkaren i god tid underrätta länsläkaren respektive »fylkeslegen» för att bereda gränsbefolkningen tillfälle att utnyttja dessa undersökningar. Motsvarande bör gälla vid andra liknande massundersökningar.

Statsbidrag till landsting för förebyggande vård av olika slag för den finska och norska gränsbefolkningen förutsättes utgå såsom för den inhemska befolkningen.

Förordnande att utöva läkaryrket inom angränsande tjänsteläkardistrikt i Sverige medför rätt att i vanlig ordning från svenskt apotek förskriva erforderliga läkemedel. Receptskrivningsrätten är icke begränsad till visst eller vissa apotek. Förutsättning för att recept av finsk eller norsk läkare med gränsbehörighet skall expedieras i Sverige är, att läkaren å receptet angivit i vilket finskt respektive norskt gränsdistrikt han uppehåller tjänst. Erforderliga uppgifter för apotekens kontroll av läkares behörighet framgår av den förut omnämnda bilagan.

Det bör beaktas, att det medicinska samarbetet i gränstrakterna ej medför rätt till kostnadsfria eller prisnedsatta läkemedel för vederbörande finska eller norska medborgare utöver vad gällande avtal i detta hänseende innebär.

Förste provinsialläkarna anbefalles att verka för att samarbete kommer till stånd, där så lämpligen bör ske, samt att det drives enligt de riktlinjer som angivits i detta cirkulär.

BILAGA 2

Utlåtande av Nordiska rådets socialpolitiska niomannakommitté i anledning av meddelanden om rekommendation nr 20 1959

Såsom framgår av norska socialdepartementets meddelande genomfördes den 2 juni 1960 genom särskild lag den i rekommendationen åsyftade likställigheten mellan norska samt i allmän tjänst i Finland och Sverige anställda läkare i gränsdistrikt, i vad avser till dessa gränsdistrikt angränsande norska läkardistrikt.

För Sveriges del har medicinalstyrelsen i kungörelse den 3 december 1960 meddelat motsvarande behörighet att utöva läkarverksamhet i svenska tjänste läkaredistrikt till finländska kommunalläkare och norska distriktsläkare i distrikt intill svenska riksgränsen. Behörigheten gäller från den 1 januari 1961 och tills vidare.

I Finland har regeringen den 14 december 1960 förelagt riksdagen proposition med förslag till lag om ömsesidig sjuk- och hälsovård i gränstrakter. Enligt förslaget skulle bl. a. läkare, verksamma inom den svenska och norska gränstrakten mot Finland, med medicinalstyrelsens tillstånd vara berättigade att utöva sitt yrke inom av medicinalstyrelsen fastslagna finska gränskommuner.

De tre länderna har sålunda var för sig vidtagit åtgärder för att uppfylla

rekommendationens syfte. Niomannakommittén får därför föreslå, att rådet lägger de till 9:e sessionen överlämnade meddelandena om rekommendationen till handlingarna och anser spörsmålet slutbehandlat.

Stockholm den 20 januari 1961

För Nordiska rådets socialpolitiska niomannakommitté

Nina Andersen

Förman

Meddelanden

om rekommendation nr 21/1959 angående samarbete i fråga om högre teknisk utbildning

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Stockholm den 7 november 1959 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Undervisningsministeriet) meddelar den 28 november 1960:

Der har været afholdt møde i Udvalget til samarbejde mellem de tekniske højskoler i Norden, sidst i oktober måned d.å. Undervisningsministeriet arbejder fortsat med sagen.

Finlands regering (handels- och industriministeriet) meddelar den 4 december 1960:

Ministeriet har med anledning av meddelandet inhämtat tekniska högskolans utlåtande. Högskolans utlåtande grundar sig på en av rektor Jaakko Rahola den 18 februari 1960 utarbetad promemoria [*se Tillägg*] och högskolans lärarråd har vid sitt sammanträde den 29 mars 1960 beslutat att i princip ansluta sig till de i promemorian anförda synpunkterna. Lärarrådet har samtidigt beslutat att vid läglig tidpunkt vidtaga åtgärder för åstadkommande av nödiga ändringar i lagstiftningen rörande tekniska högskolan.

Handels- och industriministeriet, som finner ett utvidgat samarbete mellan de nordiska högskolorna vara av vikt, ansluter sig för sin del till lärarrådets utlåtande om den ovannämnda promemorian. Samtidigt meddelar ministeriet, att det, då förslagen till ändring av lagen och förordningen om samt examensstadgan för tekniska högskolan utarbetats, på de i promemorian nämnda grunderna skall vidtaga nödiga åtgärder för att för Finlands del skapa en grund för ett utvidgat samarbete mellan de tekniska högskolorna i Norden.

Högre teknisk undervisning meddelas även vid Åbo akademis kemisk-tekniska fakultet och vid Uleåborgs universitets tekniska fakultet, vilka båda högskolor lyda under undervisningsministeriet.

Åbo akademi har meddelat, att högskolan i princip ställer sig positivt till

främjandet av det ifrågasvarande samarbetet men senare skall utarbeta sitt förslag till sådana åtgärder, som tillämpningen av rekommendationen kan föranleda.

Uleåborgs universitet har icke avgivit av undervisningsministeriet inbegärd utlåtande. Universitetets tekniska fakultet påbörjade sin verksamhet först under hösten 1959, varför dess organisationsskede med därtill anslutna svårigheter nu pågår. Undervisningsministeriet finner det likväl naturligt, att Uleåborgs universitet kommer att hysa intresse för samarbetet och att detta vederbörligen ordnade samarbete kommer att vara till fördel även för Uleåborgs universitet.

I sitt utlåtande till handels- och industriministeriet har undervisningsministeriet, med hänvisning till att Åbo akademi är en privat högskola, som äger rätt att i vissa avseenden själv fatta beslut om de till rekommendationen anslutna ärendena, meddelat, att ministeriet för Uleåborgs universitets och, med nämnda reservation, även för Åbo akademis del i princip ansluter sig till de riktlinjer, som handels- och industriministeriet ovan för tekniska högskolans del meddelat sig stöda, samt att undervisningsministeriet för sin del skall vidtaga motsvarande åtgärder för skapande av en grund för ett vidsträcktare samarbete i fråga om teknisk utbildning.

Norges regering (Kirke- og undervisningsdepartementet) meddelar den 16 december 1960:

Nordisk kulturkommisjons ekspertutvalg for samarbeid mellom tekniske høyskoler i Norden avga 1. del av sin innstilling 13. august 1959.

Den ble behandlet på Nordisk Råds 7. sesjon som henstilte til regjeringene å påskynde og sikre gjennomføringen av de foreliggende forslag vedrørende den høyere tekniske utdanning.

Norges tekniske høyskole er kjent med dette og positivt innstilt til et slikt samarbeid.

I den utstrekning realiseringen av forslagene krever nye bevilgninger vil disse bli behandlet med de årlige budsjetter. Ekspertutvalget har for øvrig ikke avsluttet sitt arbeid. 2. del av dets innstilling ventes å foreligge i nær framtid.

Sveriges regering (ecklesiastikdepartementet) meddelar den 19 december 1960:

Den av Nordiska kulturkommissionen gjorda framställningen i ärendet har jämte det betänkande, som avgivits av det för ändamålet särskilt tillsatta expertutskottet, utsänts på remiss till överstyrelsen för yrkesutbildning.

Då remissyttrandet inkommit, kommer frågan att tagas upp till behandling i ecklesiastikdepartementet.

I övrigt hänvisas till av ecklesiastikdepartementet denna dag lämnat meddelande om rekommendation nr 12/1958 [se Sak D 41].

TILLÄGG**PM rörande samarbete i fråga om högre teknisk utbildning**

(Av rektorn vid tekniska högskolan i Helsingfors Jaakko Rahola)

Kulturkommissionens vetenskapliga sektion hade vid sitt sammanträde 28.—29.8.1959 behandlat frågan preliminärt, och på basen därav hade kulturkommissionen 15.10.1959 till regeringarna sänt en skrivelse, varav en översättning bifogas (bilaga 1¹).

Med anledning av ett medlemsförslag från Finlands sida (Johannes Virolainen 31.8.1959) och med stöd av kulturkommissionens ovannämnda skrivelse hade Nordiska rådets kulturutskott 5.11.1959 framställt ett förslag, varav en översättning även bifogas (bilaga 2²).

De konkreta förslagen i såväl ovannämnda skrivelse som ovannämnda förslag äro analoga, och lånade från bilagorna äro de följande:

1. Etablerande av kvotsystem vid de tekniska högskolorna i fråga om studerande från andra nordiska länder, tills kapaciteten tillåter fritt tillträde.

2. Etablerande av rapportsystem mellan högskolorna i fråga om lediga studieplatser.

3. Etablerande av ömsesidigt utbyte av studerande under en del av studietiden.

4. Fastställande av riktlinjer för godkännande av delexamina vid andra nordiska högskolor.

5. Jämställande av samtliga licentiatstuderande vid ansökan om inträde i samtliga nordiska högskolor.

6. Utnämning av rådgivande utskott för samordning av licentiatstudierna.

7. Utvidgning av lärarkraftsutbytet mellan högskolorna.

För uppgörande av dessa förslag hade kulturkommissionen på sin tid utsett en expertkommitté, om vilken i det följande brukas benämningen kommittén. Utsedd av tekniska högskolans lärarråd har undertecknad professor Jaakko Rahola tagit del i kommitténs arbete. Kommittén har uppdelat sitt arbete i två delar: a. de reguljära högskolestudierna och b. studierna efter de reguljära högskolestudierna. Kommitténs och rådets förslag hänföra sig tillsvidare huvudsakligen till del a. Det första kommittésammanträdet, som gäller del b, hålles i mars 1960, och denna del av arbetet torde bli färdig under år 1960.

Kommitténs 10 rekommendationer samt den av minoriteten i vissa punkter föreslagna avvikande ordalydelsen framläggas i bilaga 3³.

I det följande behandlas Nordiska rådets rekommendationer i den godkän-

¹ Här ej tryckt; se 7:e sess., s. 1116.

² Här ej tryckt; se 7:e sess., s. 1943.

³ Här ej tryckta; se 7:e sess., s. 1097—1099.

da formen och ordningen, varvid dessa rekommendationer kompletteras med redogörelser för det vid kommitténs sammanträden godkända ståndpunkts-tagandet samt de vid dessa sammanträden framförda åsikterna. Samtidigt skisseras de ändringar, som i fråga om tekniska högskolan skola vidtagas i vederbörande förordning och examensstadga, vilka ändringar komma att bli nödvändiga i det fallet, att beslut fattas om genomförande av rekommendationerna i dessas helhet, varjämte vissa andra åtgärder föreslås.

Rekommendation 1. Kvotsystemet

Kommittén har undersökt möjligheter av ett sådant kvotsystem, enligt vilket varje nordisk högskola reserverar en fastställd del av sina elevplatser för utländska och i främsta rummet nordiska studerande. Storleken av kvoten har beräknats till högst 10 %, varav exempelvis 2/3 för nordiska studerande. I motiveringen till rekommendationerna nämnas följande elevplatser, som skola reserveras för utlänningar (per årskurs):

Chalmers tekniska högskola	25
Danmarks tekniska högskola	icke fastställt antal
Norges tekniska högskola	10
Tekniska högskolan i Stockholm	30—50
Tekniska högskolan i Helsingfors	5
Åbo akademi	icke fastställt antal

Vid besättandet av dessa platser vore det önskvärt, att företräde gives nordiska studerande, likväl på så sätt, att bristande utrymme icke får utestänga möjligheten att bereda även icke-nordiska studerande tillträde. Speciellt borde nordiska studerande beredas tillfälle till studier vid sådana avdelningar eller på sådana studielinjer, som icke förekomma i alla nordiska länder.

Ett villkor borde vara, att den nordiska studeranden är fullt kvalificerad för att påbörja sina studier i egenskap av egentlig elev samt i skälig utsträckning kvalificerad i jämförelse med det egna landets studerande.

Kommitténs majoritet rekommenderar, att vid planering av utvidgningar vid högskolor de för grundundervisningen erforderliga utrymmena skola fastställas endast i enlighet med det nationella behovet, men framhåller även, att ett nordiskt samarbete medför betydande fördelar, då det är fråga om utvidgning av specialavdelningar.

Kommitténs minoritet (representanten för den danska ingenjörorganisationen direktør Guldborg) framförde förslaget, att vid varje högskolas utvidgning hela det nordiska behovet skulle beaktas och att studierna skulle vara fullständigt fria i vilken högskola som helst.

Kulturkommissionens vetenskapliga sektion uttalar som sin åsikt, att en betydande utvidgning av de tekniska undervisningsanstalterna är oundviklig i samtliga länder. Vid genomförandet av denna utvidgning borde de nordiska ländernas gemensamma behov enligt sektionens uppfattning beaktas.

Fördenskull känner sektionen stor sympati gentemot kommittémajoritetens förslag, enligt vilket samtliga nordiska aspiranter i princip borde jämställas. Genomförandet av kvotsystemet, vilket enligt sektionens åsikt borde justeras, betraktar sektionen som den första åtgärden, då det gäller införandet av sådan praxis.

Kommittémajoritetens och kommittéminoritetens ståndpunkter skilja sig närmast däri, att enligt majoritetens åsikt de nordiska högskolorna borde utvidgas endast med beaktande av det nationella behovet, medan åter enligt minoritetens åsikt hela det gemensamma nordiska behovet borde tagas till bas. Såsom ovan har sagts, har den vetenskapliga sektionen förordat minoritetens ståndpunkt. I det förslag av kulturutskottet däremot (bilaga 2), som Nordiska rådet har bifogat sin — — — rekommendation, har önskemålet att högskolorna skola utvidgas, icke alls nämnts, och under sådana omständigheter behöver tekniska högskolan icke avgiva något utlåtande därom. Detta önskemål är icke heller för oss, en högskola, som i främsta rummet meddelar finskspråkig undervisning, ur nordisk ståndpunkt sett av nämnvärd betydelse.

I detta sammanhang bör det nämnas, att vid konferensen i september 1959 mellan de nordiska tekniska högskolornas rektorer i Trondheim — således efter den tidpunkt, då kommitténs utlåtande blev färdigt — på initiativ av de svenska representanterna diskuterades analoga spørsmål. Det blev fråga om inställningen till förslagen från olika håll om högskolornas utvidgande, i vilka förslag målsättningarna kunde överskrida den närmaste framtidens nationella utbildningsbehov. Då bakom sådana förslag kunde stå exempelvis intresset att utnyttja den allmänna tekniska utvecklingen vid strävanden, som avsågo för tekniken främmande målsättningar, föreslogs godkännande av ett gemensamt uttalande. Efter diskussionen blev ett sådant uttalande en verklighet, och uttalandet erhöll följande form (fritt översatt):

a. Utvidgningen av de tekniska högskolorna bör genomföras med beaktande av varje lands behov av arkitekter och ingenjörer samt den omständigheten, att hela tiden största vikt fästes vid bevarandet av den höga kvalitetsnivå, som måste krävas av högskoleutbildningen.

Det stora utbildningsbehov, som är en följd av ungdomsåldersklassernas tillväxt under de närmaste åren, kommer tydligen att medföra att starkt tryck vid tillströmningen till de tekniska högskolorna. I fråga om yrkandet på kapacitetsutvidgning i samband med detta tryck är det skäl att iakttaga återhållsamhet, enär i framtiden svårigheter kunna komma att yppa sig för den unga generationen till följd av en disproportion mellan fördelningen på yrken och behovet av arbetskraft inom dessa samt när utbildningens nivå kan komma att sjunka. Det är nödvändigt att söka eftersträva en täckning av utbildningsbehovets ökning genom utvecklande av de övriga möjligheterna för yrkesundervisning utanför högskolorna. I fråga om möjligheterna av detta slag hänvisas till enklare och kortare ingenjörsutbildningsformer, där icke lika stor vikt lägges vid den vetenskapliga undervisningen som vid diplomingenjörsutbildningen och där vissa praktiska utbildningsuppgifter och ämneskombinationer eftersträvas.

b. Den anmärkningsvärda ökningen av högskolornas kapacitet och elev-

antalets tillväxt skapar särskilda fackliga och pedagogiska problem samt medför svårigheter för undervisningsanstalterna genom ökningen av personalens undervisningsbelastning.

Mötet anser motiverat att uppmärksamma därpå, att av pedagogiska skäl för proportionen mellan elevernas och lärarnas antal i varje undervisningsämne har fastställts ett högsta tal, vilket växlar i enlighet med ämnets och undervisningens beskaffenhet. Arkitekt- och ingenjörutbildningen förutsätter en nära personlig kontakt mellan elever och lärare, och av aspirant på teknologielicentiatexamen, som bedriver fortsatta studier, kräves även intimt personligt samarbete med läraren.

Arkitekternas och ingenjörernas utbildning för en hög nivå förutsätter, att vid utnämning av personal för högskolor nämnda högsta tal beaktas.

Rektors ovan relaterade ståndpunktstagande står nära kommittémajoritetens åsikt.

Förslag 1

Förordningen angående tekniska högskolan ställer icke hinder för godkännande av en utlänning i egenskap av reguljär studerande, varför i detta avseende icke föreligger skäl till förslag om ändring.

I fråga om kvotsystemet föreslår jag, att principiellt beslut fattas där om, att tills vidare årligen högst fem i främsta rummet nordiska studerande, som uppfylla inträdesfordringarna och som önska påbörja sina reguljära studier vid högskolan, skola antagas i egenskap av elever. Mest gynnad ställning borde beviljas dem, i vilkas hemland icke förekommer den studielinje, på vilken aspiranten önskar studera. — Enär det är sannolikt, att antalet av dem, som aspirera på studier i Finland, till följd av språksvårigheterna kommer att vara ringa, torde ett sådant principbeslut uppfylla även den vetenskapliga sektionens önskemål.

Vid godkännandet av nordiska aspiranter borde särskilt beslutas, huruvida dessa kunna befrias från deltagande i sommarkurser. Min uppfattning är, att den av kommittén rekommenderade skäligen kvalificeringen i jämförelse med eget lands aspiranter kan konstateras även utan utgallringskurser. Tvingas de nordiska aspiranterna att delta i utgallringskurserna, förlorar det föreslagna kvotsystemet till stor del sin betydelse.

Rekommendation 2. Rapportsystemet

Kommitténs majoritet föreslår, att mellan de nordiska högskolorna skall etableras ett rapportsystem på så sätt, att meddelande om de platser för studerande, vilka eventuellt bli lediga, årligen skall tillställas samtliga högskolor senast under augusti och helt före den 15 augusti. De högskolor, där en del aspiranter, som ha kvalificerat sig för den egna högskolan men av brist på utrymme ha avvisats, äro hågade att utnyttja den delgivna fria kapaciteten, skulle kunna tillställa den högskola, som lämnat meddelande om sådan kapacitet, ansökningspapperen för dessa aspiranter.

Enligt kommittéminoritetens åsikt skulle icke rapportsystemet komma att visa sig effektivt, och det skulle till och med bli obehövt, om minorite-

tens förslag om fritt val av studieplats — vid nordisk högskola — skulle förverkligas.

Förslag 2

I fråga om tekniska högskolan skulle ett sådant rapportsystem främst ha betydelse i det avseendet, att för aspiranterna till denna högskola skulle yppa sig möjligheten att studera i andra nordiska länder i synnerhet efter den tidpunkt, då de planerade omfattande utvidgningsarbetena ha avslutats. Fördenskull föreslår jag, att beslut skall fattas om godkännande av rapportsystemet för högskolans räkning.

Rekommendation 3. Utbyte av studerande

Kommittén finner önskvärt, att studerandena avlägga sina slutexamina vid den högskola, där de ha påbörjat sina examina. Då det likväl kan hända, att en del studenter exempelvis på grund av sociala eller kulturella intressen en kort tid önskar studera även vid någon annan nordisk högskola, och då till följd av den nuvarande utrymmesbristen ett sådant arrangemang är svårt att genomföra, föreslår kommittén, att ett clearingsystem skall inrättas, ett utbytessystem för studerande, som skall fungera på så sätt, att de studerande, som så önska, skola byta högskola parvis.

Förslag 3

I fråga om tekniska högskolan skulle det föreslagna systemet till följd av språksvårigheterna knappast få någon betydelse. Det oaktat föreslår jag, att det föreslagna utbytessystemet i princip godkännes. En förutsättning är likväl, att examensstadgan för högskolan ändras på det sätt, som har föreslagits i samband med följande punkt.

Rekommendation 4. Godkännande av delexamina

Kommittén har konstaterat, att samtliga nordiska högskolors studieprogram som helheter äro mycket likartade. Likväl förefinnas olikheter exempelvis i fråga om utnyttjandet av terminerna samt de enskilda ämnenas omfattning och innehåll, vilket kommittén finner vara en fördel. Fördenskull är det icke önskvärt, att de studerande ofta byta högskola, vilket bl. a. medför förlängning av studietiden. Likväl kunna enligt kommitténs uppfattning enskilda studenter ha kulturell nytta av högskoleutbyte. Fördenskull borde ett system fås till stånd, enligt vilket en mindre eller större delexamen kan avläggas vid annan nordisk högskola.

Vid kommitténs sammanträden ha föreslagits flere olika former för ett sådant system. Så har det föreslagits, att byte av högskola skall göras fullständigt fritt och att avgångsbetyg skall utfärdas av den högskola, där eleven senast har anmält sig, även om han icke alls har studerat vid denna högskola. För undvikande av missbruk har kommittén likväl enats om det förslaget, att varje elev under hela sin studietid i allmänhet skall vara bunden endast vid en högskola, vilken skall påtaga sig ansvaret för hans studieprogram

jämte examensfordringar i samband därmed. Denna högskola skall även utfärda avgångsbetyg. De studerande, vilka önska avlägga en del av sin examen vid någon annan högskola, skola vara skyldiga att anhålla om tillstånd därtill även hos den egna högskolan, vilken vid tillståndets beviljande samtidigt på förhand skall godkänna den examen, som skall avläggas annanstädes, i egenskap av delprestation för slutexamen.

Önskar någon studerande under studierna helt och hållet byta högskola, borde bägge högskolorna behandla ärendet och överenskomma därom, att studerande efter bytets godkännande blir egentlig elev vid den nya högskolan. Denna högskola blir samtidigt ansvarig för elevens studieprogram jämte examensfordringarna i samband därmed, varvid skall beaktas vad eleven har presterat i den tidigare högskolan.

För godkännande av delexamina föreligga redan nu möjligheter. I Danmark och Sverige kan ämneslärare själv besluta, huruvida nytt kunskapsprov skall fordras eller huruvida det tidigare kunskapsprovet som sådant kan godkännas. I Sverige kan läraren ändra tidigare erhållet vitsord till nytt högskolevitsord. I Norge ankommer godkännande av prov på avdelningskollegiet.

Vissa nordiska högskolor ha redan tidigare följt praxis, att den första delen av en examen i sin helhet kan godkännas som bas för fortsatta studier. Enligt kommitténs uppfattning ankommer ett sådant godkännande och eventuellt krav på tilläggskurser på varje högskola. Kommittémedlemmarna äro beredda att föreslå för sina högskolor, att detta förfaringssätt alltjämt skall iakttagas.

Kommittén har även prövat, huruvida det är möjligt att få till stånd ett förfaringssätt vid ändring av vitsord, men önskar icke göra något förslag därom. Kommittén finner icke heller nödigt att framkomma med något förslag därom, att fördelningen på olika avdelningar av undervisningsämnena eller dessas innehåll borde förenhetligas.

Kommittén framhåller, att studerande, då han har avlagt första delen av sina examina vid en högskola och andra delen därav vid en annan högskola, borde erhålla samma rättigheter, som andra studerande ha vid fortsatta studier för licentiatexamen, ävensom samma rättigheter att nyttja av högskola förlänad titel.

Då examen i något specialämne avlägges vid främmande högskola borde enligt kommitténs uppfattning vid bedömandet tillämpas bedömningsskalan vid studerandens egen ansvariga högskola. Detta kunde enklast fås till stånd på så sätt, att studerandens egen högskola skulle utse läraren i ifrågasvarande ämne till tillfällig examinator.

Förslag 4

I fråga om tekniska högskolan kunna dessa många förslag i princip godkännas för att tagas i bruk. Den enda ändringen i examensstadgan, som vid beslut därom borde företagas, gäller stadgans 7 §. Ordalydelsen av denna paragraf är för närvarande följande

På ansökan av enskild studerande kan lärarrådet medgiva:

3. att vederbörande i stället för ett examensämne avlägger kunskapsprov vid annan högskola i sådant ämne, som icke finnes företrätt vid tekniska högskolan.

Härom gjord ansökan må beviljas endast i speciella fall, då särskilt studesyfte eller annan giltig orsak därtill giver anledning.

Den punkt i examensstadgan kunde ändras exempelvis så:

Det anförda ställets ord »i sådant ämne, som icke finnes företrätt vid tekniska högskolan» skulle bortlämnas, och till paragrafens sista moment skulle fogas orden: »(eller annan giltig orsak), såsom avläggande av delexamen vid någon annan nordisk teknisk högskola eller tekniska fakulteten vid Uleåborgs universitet och Åbo akademi, (därtill giver anledning)».

Samtidigt borde till 5 §, som gäller studietiden, göras ett tillägg, som fastställer den disponibla studietidens längd i det fallet, att enligt den ändrade 7 § hela första delen av examen har avlagts annanstädes. Det nya momentet kunde exempelvis lyda på följande sätt:

Har studerande med stöd av 7 § denna förordning avlagt examen i alla de ämnen, som motsvara ämnena i första delen av examen, vid någon annan nordisk teknisk högskola eller vid tekniska fakulteten av Uleåborgs universitet och Åbo akademi, skall andra delen av examen avläggas inom högst fyra år.

Rekommendation 5. Möjligheterna att avlägga licentiatexamen

Kommittén har ansett vara av särskild vikt, att licentiatstudierna kunna bedrivas vid vilken nordisk teknisk högskola som helst. Betydande fördelar kunna ernås därigenom, att vissa högskolor koncentrera sig på utvecklingen av vissa områden genom uppgörande av speciellt fullständiga laboratorier och forskningsanstalter för dessa områden. Det är även av väsentlig betydelse, att specialstudier kunna bedrivas på sådana platser, där lärarnas intresse och kompetens äro särskilt omfattande. Med tanke på dessa fördelar är det enligt kommitténs uppfattning nödvändigt att omedelbart avlägsna från författningarna om de tekniska högskolorna de hinder, vilka kunde vålla olägenheter för det fria bedrivandet av licentiatstudier.

Kommittén föreslår till författningarna om de tekniska högskolorna ett tillägg av följande innehåll.

Person, som har avlagt fullständig slutexamen vid någon nordisk teknisk högskola eller vid kemiska fakulteten av Åbo akademi och som av teknisk högskola i hans eget land anses kvalificerad för att påbörja licentiatstudier, har rätt att avlägga teknologie licentiatexamen.

Förslag 5

I fråga om tekniska högskolan torde en ändring i den nuvarande examensstadgan vara onödig, enär enligt 40 § i denna stadga en sådan möjlighet, visserligen endast med tillstånd av handels- och industriministeriet, redan föreligger.

Rekommendation 6. Tillsättande av en kommitté för licentiatstudier

Kommittén anser det även vara av vikt, att högskolorna upprätthålla kontakt med varandra för förenhetligande av licentiatstudierna och examensfordringarna. För säkrande av samma examensnivå föreslår kommittén, att de olika högskolorna skola anlita professorer vid andra nordiska högskolor i egenskap av examinatorer vid licentiatexamen. Kommittén föreslår även tillsättande av en rådgivande kommitté, i vilken varje högskola utser en medlem. Kommitténs uppgift skall vara att följa med utvecklingen i olika länder och att behandla principiella frågor i samband med licentiatstudierna.

Förslag 6

Tekniska högskolan torde kunna fatta ett principbeslut om deltagande i en sådan kommittés arbete.

Rekommendation 7. Utbyte av lärarkrafter

Initiativ till anordnande av lärarkraftsutbyte togs av 1957 års nordiska rektorskonferens. Avsikten vid detta tillfälle var, att professorerna skulle erhålla tillfälle att vistas exempelvis 1—3 månader vid en annan nordisk högskola för att göra sig förtrogna med undervisnings- och forskningsverksamheten inom sitt eget specialområde samt för att knyta personliga förbindelser. De skulle även hålla specialföreläsningar inom sitt eget område. Initiativet har likväl icke lett till det önskade resultatet.

Kommittén finner utbyte av lärare vara av vikt. Upprätthållande av kontakt är oundgängligt även fördenskull, att det nordiska samarbetet mellan högskolorna endast på detta sätt kan fås effektivt. Professorerna kunna på detta sätt även stimulera utbytet av licentiatstuderande, vars betydelse kommittén önskar betona.

Utbytet kan verkställas ömsesidigt men likväl så, att de professorer, som skola byta plats, icke avlägga sina besök samtidigt. En professor, som avlägger besök i avsikt att föreläsa, borde icke deltaga i den reguljära undervisningen, utan han borde föreläsa specialkurser, vilka icke skulle höra till det reguljära undervisningsprogrammet.

Kommittén framställer följande konkreta förslag:

a. Det grundas en rutinmässig förbindelse mellan de nordiska högskolorna på så sätt, att utbytesförslagen delgivas på fastställda tider exempelvis en gång i terminen eller en gång under läsåret.

b. Vårdhögskolan anordnar för de gästande informationsbesök exempelvis hos landets industri, varvid samtidigt kretsar utanför högskolan kunna fås att intressera sig för gästens specialföreläsningar.

c. Högskolorna borde skaffa sina egna professorer lokal tjänstledighet under besöksresan. Likaså borde vårdhögskolan kunna bestrida den gästande professorns rese- och uppehållskostnader.

Kommittén har beräknat, att rese- och uppehållskostnaderna för en professor skulle komma att stiga till ca 3 000 danska eller norska kronor eller

ca 2 000 svenska kronor per månad. Kommittén har ansett önskvärt, att för var tionde professor kunde reserveras kostnadsbeloppet för en månad. Äro exempelvis professorerna vid en högskola 60, skulle detta innebära sex utbytesmånader om året, vilka kunde fördelas exempelvis mellan ett besök på tre månader och tre besök på en månad.

Förslag 7

Tekniska högskolan torde kunna fatta ett principbeslut om godkännande av systemet med utbyte av lärare på det sätt, som kommittén har föreslagit. För täckande av gästande professorers rese- och uppehållskostnader kan högskolan på grund av 55 § 4 och 7 punkterna förordningen angående tekniska högskolan anlita sin skolkassa. Även kan en anhållan om ett särskilt anslag för detta ändamål övervägas.

Då professurernas antal vid högskolan för närvarande är 58, borde för utbyte av lärare, om kommitténs förslag följes, reserveras ca 17 500 norska kronor eller ca 800 000 mark.

Till utbytet av lärarkraft ansluter sig även kommitténs förslag om periodiska konferenser mellan professorer inom samma fack. Kommittén föreslår fortsatt anordnande av sådana konferenser och dessa konferensers utsträckande även till områden, inom vilka sådana konferenser icke ännu ha anordnats. Nordiska rådet har icke i denna specialfråga hört sig för om regeringarnas åsikter.

Den 18 februari 1960

BILAGA

Skrivelse från Nordiska kulturkommissionens sektion I till regeringarna angående kulturkommissionens utlåtande över expertutskottets för samarbete mellan de tekniska högskolorna första delbetänkande

Nordisk kulturkommisjon oversendte den 15. oktober 1959 til regjeringene i de nordiske land en innstilling fra kulturkommisjonens ekspertutvalg for samarbeid mellom de tekniske høgskoler i Norden angående første del av utvalgets mandat¹. Med innstillingen fulgte en uttalelse om saken fra kulturkommisjonen².

Etter anmodning fra ekspertutvalget vil kulturkommisjonens vitenskapelige seksjon med dette presisere at seksjonens uttalelse ikke tok sikte på å gi noen fullstendig presentasjon av utvalgets innstilling. Ekspertkomitéens flertall har — som det vil gå fram av innstillingen — som sitt grunnleggende syn gitt uttrykk for nødvendigheten av at de tekniske høgskoler i Norden snarest mulig øker sin kapasitet under hensyntagen til det nasjonale utdanningsbehov. Kulturkommisjonen har på sin side i sin uttalelse gitt uttrykk for sterk sympati for de standpunkter ekspertutvalgets mindretall inn tar. Den understreker behovet for utbygging av utdanningskapasiteten i samtlige nordiske land, men mener at denne utbygging bør foregå ut fra hensynet til de samlede behov i Norden som helhet.

De øvrige konkrete samarbeidstiltak som foreslås fra ekspertutvalgets side, har kulturkommisjonens fulle tilslutning. Den korte, med stikkordmessig referering av disse anbefalinger fra utvalget som er gitt i kulturkommisjonens uttalelse, gir langt fra noe uttømmende bilde av ekspertutvalgets forslag. Seksjonen vil understreke at det her ikke foreligger noen saklig uenighet mellom ekspertutvalget og kulturkommisjonen. Ved behandling av forslagene må den utforming ekspertutvalget har gitt disse, legges til grunn.

Seksjonen vil be om at Nordisk Råd gjøres kjent med denne presisering av kulturkommisjonens uttalelse, slik at mulige misforståelser kan unngås.

Oslo, 9. juni 1960

For Nordisk kulturkommisjon, seksjon I

Svein Rosseland

Formann

Christian Lange

¹ 7:e sess. s. 1087.

² 7:e sess., s. 1116.

Meddelanden

om rekommendation nr 22/1959 angående beviljande av medel för gemensamma kulturella ändamål m. m.

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Stockholm den 7 november 1959 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Undervisningsministeriet) meddelar den 11 november 1960:

Undervisningsministeriet har for første gang på finanslovkonto for finansåret 1960/61 tilvejebragt en bevilling på 100 000,— kr., til disposition til nordiske kulturelle formål. Et væsentligt formål med bevillingen er for søgsvi igangsættelse af nye nordiske projekter.

Ministeriet er i samarbejde med Nordisk Kulturkommissions danske afdeling ved at lægge retningslinierne for anvendelsen af den pågældende bevilling.

For finansåret 1961/62 har undervisningsministeriet søgt 100 000,— kr. på forslag til finanslov, dette forslag er godkendt af finansministeriet.

Ministeriet har i overensstemmelse med indstillingen fra Nordisk Kulturkommission over for bevillingsmyndighederne foreslået, at en mindre del af bevillingen i hvert af de nordiske lande — i Danmark 15 000 kr. — stilles til kommissionens egen rådighed. Herigennem vil man kunne lægge grunden til et fællesnordisk kulturfond, idet det er tanken at beløbene for de nordiske dispositionsbevillinger vil blive forvaltet af et fællesnordisk organ, nemlig Nordisk Kulturkommissions præsidium.

Bevillingen til fri rådighed for Nordisk Kulturkommission er således afhængig af, at tilsvarende ydelser stilles til rådighed i de øvrige nordiske lande.

Denne gensidighed er, efter hvad der er ministeriet bekendt, ikke opfyldt på nærværende tidspunkt, men ministeriet har dog fundet det hensigtsmæssigt at overlade et beløb af indtil 15 000 kr. til fri rådighed for Kulturkommissionens danske afdeling. Afdelingen kan disponere over beløbet således, at ministeriet efter indstilling fra Nordisk Kulturkommissions danske afdeling vil foretage anvisninger inden for det nævnte beløb af 15 000 kr. Ministeriet vil dog finde det ønskeligt, om Kulturkommissionens indstilling om en sum til fri rådighed for Nordisk Kulturkommissions præsidium kunne

gennemføres, således at det nævnte beløb på 15 000 kr. indgår i et sådant arrangement.

Ministeriet har af den øvrige del af bevillingen for finansåret 1960/61 allerede disponeret over følgende beløb:

10 stipendier à 800 kr. til islandske statsborgeres ophold på danske folkehøjskoler	8 000 kr.
Tilskud til studenterrådet ved Københavns universitet til nordisk studenterrådsmøde i Danmark 18.—21. september d.å.	2 000 kr.
Bevilling til Foreningen af danske Kunstkritikere til indbydelse af en finsk kunstkritiker til Danmark	2 000 kr.

Endvidere overvejer undervisningsministeren at skænke undervisningsmidler til brug for danskundervisningen ved islandske skoler i et omfang, som muligvis beslaglægger et beløb på ca. 50 000 af indeværende finansårs bevilling.

Finlands regering (undervisningsministeriet) meddelar den 5 december 1960:

Med hänvisning till sitt meddelande till Nordiska rådets 8:e session¹ meddelar undervisningsministeriet, att för nordiska kulturändamål år 1960 beviljades sammanlagt 37 918 049 mk. Speciellt följande syftemål äro härvid att observera: för Nordiska kulturkommissionens utgifter 5 226 800 mk, översättning av finskspråkig vetenskaplig litteratur till svenska 1 000 000 mk, samarbete inom teatern i Norden 1 000 000 mk, Nordiska institutet för folkdiktning 485 000 mk, för det Nordiska sommaruniversitetet 2 879 000 mk, för Kollegiet för nordisk havsbiologi 1 864 778 mk och för övriga nordiska kulturella ändamål tillsammans 25 462 471 mk. I statsförslaget för år 1961 ha flera av nämnda anslag höjts.

Undervisningsministeriet har årligen beviljat ett stipendium åt en isländsk studerande för studier i Finland under 8 månaders tid. Ministeriet kommer härtill, försåvitt ansökningar ingå, att såvitt möjligt av anslag i statsförslaget bevilja medel för främjande av kulturförbindelserna med Island.

Islands regering (Menntamálaráðuneytið) meddelar den 23 januari 1961:

Bevillinger til nordisk samarbejde i kulturelle anliggender er på finansloven for året 1961 blevet ordnet således, at der er bevilget penge til samarbejdets enkelte poster, hver for sig. De vigtigste bevillinger er følgende:

14. par. B. XII. 41.	Til bestridelse af omkostningerne ved Nordisk Kulturkommission	kr. 30 000
14. par. B. XII. 42.	For Islands deltagelse i udgivelsen af et samlingsskrift om de nordiske landes kulturhistorie indtil 1550 (Kulturhistorisk leksikon)	» 50 000
14. par. B. XII. 43.	Til Den nordiske Sommerhøjskole	» 20 000
14. par. B. XII. 29.	Til Nordisk Forening	» 30 000

¹ 8:e sess., s. 394.

14. par. B. XII. 30.	Til Nordisk Forening til bestridelse af opholdsomkostninger for elever fra de nordiske lande	kr 14 000
14. par. B. XX.	Til Nordisk Kunstnerforbunds udstilling i Reykjavik 1961	» 100 000
14. par. B. XVI.	Til Kelvin Lindemanns forfatterfond med den betingelse at beløbet anvendes til betaling af en skandinavisk forfatters ophold her i landet	» 2 500
14. par. A. XXI.	Stipendium til en færøisk forsker, der skal holde forelæsninger her i landet om Færøernes folkeliv, historie og litteratur	» 30 000
16. par. E. VI.	Bidrag til en nordisk forsøgsstation i teoretisk atomvidenskab	» 30 000

Norges regering (Kirke- og undervisningsdepartementet) meddelar den 15 december 1960:

Den samlede bevilgning til nordiske samarbeidsformål under statsbudgettets kap. 223 V er for 1961 på kr. 339 200 som fordeler seg på følgende poster:

a. Nordisk sommeruniversitet	35 000
b. Nordisk institutt for folkediktning	12 500
c. Nordisk institutt for teoretisk atomfysik	160 000
d. Nordisk journalistkurs, Århus	31 700
e. Andre nordiske samarbeidstiltak	100 200
	339 200

I kommentarene til posten V e. sies det at »departementet tar her sikte på å nytte noko av løyvinga til nordisk samarbeid med Island».

Sveriges regering (ecklesiastikdepartementet) meddelar den 19 december 1960:

Sedan från ecklesiastikdepartementet den 22 juni 1960 senast lämnats meddelande rörande denna rekommendation, har utöver det belopp på 375 000 kronor, som för budgetåret 1960/61 ställts till förfogande till främjande av nordiskt-kulturellt samarbete, för nämnda budgetår anvisats 15 000 kronor till upprättandet och driften av det Nordiska institutet för folkdiktning i Köpenhamn samt motsvarande belopp för översättning till svenska av finsk facklitteratur.

I den svenska statsverkspropositionen för budgetåret 1961/1962 föreslås (åttonde huvudtiteln, s. 119), att till »främjande av nordiskt-kulturellt samarbete» anvisas ett reservationsanslag om 555 000 kr. Det föreslagna beloppet innebär en ökning med 180 000 kr. jämfört med föregående budgetår, varav dock 80 000 kr. utgör bidrag till svenska föreningen Norden.

Meddelanden

om rekommendation nr 23 1959 angående samarbete i fråga om produktion och utbyte av elkraft

(Överlämnade av Finlands och Norges regeringar)

Vid möte i Stockholm den 7 november 1959 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Finlands regering (handels- och industriministeriet) meddelar den 3 december 1960:

Rekommendation nr 23/1959 har tillsvidare inte lett till praktiska åtgärder från regeringarnas sida, men undersökningar och diskussioner pågår rörande formerna för ett utvidgat nordiskt samarbete på kraftområdet.

Norges regering (Departementet for industri og håndverk) meddelar den 14 december 1960 [se Sak D 49]:

Den 8 februari 1961 undertecknades i Stockholm två avtal rörande samarbete på kraftområdet mellan Vassdragsvesenet i Norge och vattenfallsstyrelsen i Sverige. Det ena avtalet avser byggandet av en samkörningsförbindelse och kraftutväxling inom området Østfold och Värmland. Det andra avtalet innebär, att vattenfallsstyrelsen får utnyttja Vassdragsvesenets regleringsmagasin. Båda avtalen gäller i första hand till den 1 januari 1984 och förlänges därefter, om uppsägning inte sker, för fem år åt gången.

Meddelanden

om rekommendation nr 24 1959 angående enhetlig utformning av expordokument

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Stockholm den 7 november 1959 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Handelsministeriet) meddelar den 1 december 1960:

I forbindelse med vedtagelsen af ovennævnte rekommandation blev Sverige på det i Stockholm den 7. november 1959 afholdte møde udset til at være koordinerende land for de i rekommandationen omhandlede spørgsmåls vedkommende. Idet bemærkes, at sagen i nær fremtid på svensk foranledning kan ventes gjort til genstand for behandling i et ekspertudvalg, i hvilket handelsministeriet vil lade sig repræsentere, skal man meddele, at handelsministeriet ikke finder anledning til for nærværende at udtale sig om rekommandationens indhold.

Danmarks regering (Landbrugsministeriet) meddelar den 1 december 1960:

Idet man henviser til den af landbrugsministeriet afgivne udtalelse af 8. oktober 1959 (Nordisk Råds tidende 1959, s. 988—989) skal man meddele, at landbrugsministeriet i overensstemmelse med de af den svenske og den danske komité afgivne forslag ikke har fundet tilstrækkelig anledning til at søge gennemført en standardisering af de eksportlicensdokumenter, der benyttes for de varegrupper, der henhører under landbrugsministeriets eksportlicenskontor.

For så vidt angår de veterinære oprindelses- og sundhedscertifikater vedrørende kød og kødprodukter har man taget spørgsmålet om muligheden af en standardisering op til fornyet undersøgelse.

Denne undersøgelse er imidlertid ikke afsluttet på indeværende tidspunkt.

Finlands regering (finansministeriet) meddelar den 5 december 1960:

Frågan om rationalisering och standardisering av expordokumenten är fortfarande föremål för överväganden. Arbetet ledes av Finlands standar-

diseringsförbund r.f., som för ändamålet tillsatt en särskild standardiseringskommitté jämte ett arbetsutskott. Vid prövning av frågan har det i Finland ansetts, att antalet handlingar, som borde standardiseras, borde inskränkas till fyra, nämligen till ursprungsbevis, styrmanskvitto, konossement och tullverkets exportvaruanmälan. För närvarande bedrivs i Helsingfors tullkamrar försök med en exportvaruanmälan, som uppgjorts enligt av standardiseringskommitténs arbetsutskott föreslaget formulär.

Norges regering (Departementet for handel og skipsfart) hänvisar i meddelande den 23 december 1960 till Sveriges regerings meddelande.

Sveriges regering (handelsdepartementet) meddelar den 21 december 1960 å samtliga regeringars vägnar:

Mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige har sedan flera år tillbaka ägt rum ett nära samarbete beträffande frågor rörande rationalisering och standardisering av exporthandlingar. Arbetet med dessa frågor har i de olika länderna bedrivits inom nationella kommittéer, bestående av representanter för såväl statliga myndigheter som näringslivet.

Frågan om en standardisering av exporthandlingarna inom Norden i enlighet med Nordiska rådets rekommendation har under 1960 varit föremål för överläggningar mellan ledamöter från de nationella exporthandlingarkommittéerna. Under året har vidare en särskild expertgrupp, bestående av de nationella kommittéernas utredningsmän, igångsatt en rent teknisk undersökning angående förutsättningarna för ett införande av enhetliga exporthandlingar i Norden.

Trots de betydande ansträngningar som gjorts har det hittills icke varit möjligt att uppnå full enighet inom Norden beträffande exporthandlingarnas utformning. I vissa avseenden föreligger fortfarande skillnader mellan de olika ländernas dokumentlösningar. Nämnas må dock, att de finska, norska och svenska lösningarna ligger varandra mycket nära.

Mot denna bakgrund har regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige enats om att för den fortsatta behandlingen av ifrågakvarande spörsmål tillsätta en särskild internordisk kommitté med uppgift att med utgångspunkt från Nordiska rådets rekommendation framlägga förslag beträffande en nordisk samverkan på exporthandlingarområdet.

*BILAGA***Internordiska kommitténs för samverkan på exportdokumentområdet
sammansättning**

De av regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige i december 1960 tillsatta internordiska kommittén för samverkan på exportdokumentområdet har följande medlemmar:

Danmark: Ekspeditionssekretær H. Dideriksen.

Finland: Tullrådet H. Sandström.

Norge: Konsulent B. Frisholm.

Sverige: Byråchefen S. Bergström (ordf.).
Tullkontrollören L. Marklund.

Kommittén biträdes av den tekniske experten i den danska nationella kommittén konsulent K. Olsen samt av sekreterarna i de norska och svenska nationella kommittéerna Per Arsted och Nils-Arne Nilsson.

Meddelande

om rekommendation nr 1/1960 angående tjänstepensionsförmåner i Sverige för löntagare från annat nordiskt land

(Överlämnat av Sveriges regering)

Vid möte i Reykjavik den 31 juli 1960 enades regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Sveriges regering (socialdepartementet) meddelar den 7 december 1960:

Den vid Nordiska rådets åttonde session antagna rekommendationen nr 1 angående tjänstepensionsförmåner i Sverige för löntagare från annat nordiskt land har av Kungl. Maj:t den 28 oktober 1960 överlämnats till den svenske ledamoten i Nordiska socialpolitiska kommitténs underutskott för behandling av vissa sidor av ålders- och invalidpensioneringen (nordiska pensionsutskottet), med uppdrag att i utskottet verka för den i rekommendationen avsedda utredningen. Nordiska pensionsutskottet har vid sammanträde i Köpenhamn den 20—den 21 oktober 1960 inlett behandlingen av frågan om den allmänna tilläggs pensioneringens tillämpning på nordiska medborgare.

Meddelanden

om rekommendation nr 2 1960 angående gemensam läkarmarknad

*(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges
regeringar)*

Vid möte i Reykjavik den 31 juli 1960 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Indenrigsministeriet) meddelar den 3 december 1960:

Som anført i indenrigsministeriets skrivelse til statsministeriet af 30. juni 1960 har sagen gennem sundhedsstyrelsen været forelagt Sygehusforeningen i Danmark og Den almindelige danske Lægeforening og gennem undervisningsministeriet været forelagt Københavns og Århus universiteter.

Efter at erklæringer herfra nu foreligger, vil der snarest blive taget stilling til, om den danske regering på det nu foreliggende grundlag kan tiltræde overenskomsten.

Finlands regering (ministeriet för inrikesärendena) meddelar den 21 december 1960:

Med anledning av det av svenska inrikesdepartementet uppgjorda förslaget till konvention om en samnordisk arbetsmarknad för läkare, daterat den 20 september 1960, har medicinalstyrelsen den 21 december 1960 till ministeriet för inrikesärendena avgivit ett utlåtande, vari det konstateras, att konventionen i Finland skulle förutsätta synnerligen tidsödande lagändringar, bl. a. med anledning av vissa stadganden i grundlag, och vari det vidare framhålles, att konventionen ovillkorligen borde uppgöras med beaktande av den verkan, den möjligen kunde ha på den i Finland för närvarande rådande bristen på läkare, så att den icke vore ägnad att fördröja eller bromsa de åtgärder, som syfta till hävande av denna brist. Ministeriet för inrikesärendena har ännu icke hunnit behandla ärendet.

Islands regering (Heilbrigðismálaráðuneytið) meddelar den 9 januari 1961:

Man finder det naturligt, at Island tiltræder en overenskomst på dette felt, når tiden er inde hertil, i overensstemmelse med denne rekommandation

fra Nordisk Råd, men man må gøre lignende forbehold som Norge på grund af lovbestemmelser om seks måneders tjeneste hos en distriktslæge eller som distriktslæge.

Norges regering (Sosialdepartementet) meddelar den 15 december 1960:

Sosialdepartementet har den 1. oktober 1960 mottatt et framlegg til avtale mellom Danmark, Finnland, Norge og Sverige om felles nordisk arbeidsmarked for leger. Avtalen som er utarbeidet av det svenske innenriksdepartementet, er oversatt til norsk og sendt Justisdepartementet, Kirke- og undervisningsdepartementet og Den norske lægeförening til uttalelse.

Sosialdepartementet vil ikke kunne ta stilling til framlegget før nevnte instanser har uttalt seg.

Sveriges regering (inrikesdepartementet) meddelar den 15 december 1960:

Med stöd av lagen den 30 juni 1960 om behörighet att utöva läkaryrket har Kungl. Maj:t genom kungörelse den 25 november 1960 utfärdat tillämpningsföreskrifter till nämnda lag innefattande bl. a. bestämmelser om efterutbildning av läkare med utländsk medicinsk examen. Enligt kungörelsen skall läkare, som innehar obegränsad auktorisation såsom läkare i Danmark, Finland eller Norge, för att erhålla legitimation genomgå kurs i svenska medicinalförfattningar av den omfattning, som medicinalstyrelsen bestämmer efter samråd med kanslern för rikets universitet och riksförsäkringsanstalten. Vidare stadgas, att läkare, som avlagt medicinsk slutexamen i Danmark eller Norge men ej fullgjort i dessa länder för obegränsad auktorisation föreskriven praktisk tjänstgöring, skall under minst ett år tjänstgöra i slutet eller öppen vård enligt vad som bestämmes av medicinalstyrelsens nämnd för utländska läkare. I denna tid må inräknas tid, under vilken läkaren efter examen fullgjort praktisk tjänstgöring i Danmark eller Norge. Härutöver skall även sådan läkare inhämta kunskap i svenska medicinalförfattningar.

Genom utrikesdepartementets försorg har vidare Danmarks, Finlands och Norges ambassader i Stockholm den 20 september 1960 tillställts en promemoria, innefattande vissa ändringar i det vid rådets 7:e session framlagda förslaget till »överenskommelse mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige om gemensam nordisk arbetsmarknad för läkare», vilket förslag den 31 juli 1960 slutligt antagits av rådet. Promemorian överensstämmer med kommittéförslaget med undantag för några smärre redaktionella ändringar, varjämte till artikel 2 fogats ett tillägg med hänsyn till det norska kravet på tjänstgöring i öppen vård före legitimation. Utrikesdepartementet har hemställt, att erforderliga åtgärder måtte vidtagas för överenskommelsens undertecknande och senare ratifikation i Sverige.

BILAGA

**Yttranden av danska myndigheter och organisationer över betänkandet
»Gemensam nordisk arbetsmarknad för läkare» (SOU 1959: 39)**

Københavns universitet (rektor) har i skrivelse den 27 september 1960 meddelat, att han kan ansluta sig till Det lægevidenskabelige fakultets yttrande (se nedan).

Københavns universitet, det lægevidenskabelige fakultet:

— — — skal man meddele, at fakultetet ganske kan tiltræde, at det fælles arbejdsmarked — — — ikke omfatter de læger, der har aflagt eksamen uden for de nordiske lande.

I øvrigt giver betænkningen ikke fakultetet anledning til bemærkninger.

København, den 22. december 1960

P. f. v.

H. K. Kristensen

H. a. dec.

Århus universitet, det lægevidenskabelige fakultet:

— — — skal man udtale, at fakultetet med henvisning til sine tidligere skrivelser af 6. december 1954¹ og 5. november 1956² kan tilslutte sig de synspunkter, der gives udtryk for i det af den nordiske komité stillede forslag.

Århus, den 24. juni 1960

P. f. v.

H. C. Andersen

Dekan

Sygehusforeningen i Danmark:

— — — meddele, at Sygehusforeningen i princippet kan give sin tilslutning til de synspunkter, som har fundet udtryk i det foreliggende overenskomststudkast.

Man vil imidlertid — — — pege på, at man må være af den opfattelse, at en forudsætning for et fællesnordisk arbejdsmarked for læger må være et frit »uddannelsesmarked» i det enkelte land. Det er Sygehusforeningen be-

¹ 5:e sess., s. 1079,

² 5:e sess., s. 1083.

kendt, at der i Sverige findes en begrænsning af tilgangen til lægestudiet. En opretholdelse af denne begrænsning samtidig med tilstedeværelse af et frit nordisk arbejdsmarked vil — som erfaringen allerede i et vist omfang har vist — medføre en stor og permanent mangel på lægelig arbejdskraft i Sverige med den følge, at danske læger i vidt omfang vil kunne få ansættelse i Sverige og i håb om højere indtægter end i Danmark i ikke ubetydeligt antal vil søge sådan ansættelse til skade for det danske sygehusvæsen, som derved kommer til at mangle læger. Disse forhold har bevirket, at man i den bestående overenskomst vedrørende underordnede sygehuslæger (i forbindelse med den gennemførte lønmæssige ligestilling af turnuskandidater og 1. års kandidater) har set sig nødsaget til at bestemme, at den 1-årige sygehusstjeneste efter bestået eksamen, som skal udstås, inden der ydes pensionstilskud til lønnen, kun kan udføres ved dansk sygehus.

Sygehusforeningen må lægge megen vægt på, at den nævnte udvikling ikke forstærkes, og man må derfor mene, at et frit nordisk arbejdsmarked for læger ikke bør gennemføres, medmindre de i de enkelte lande bestående begrænsninger af adgangen til lægestudiet samtidig ophæves.

Til det i overenskomstens artikel 5 indeholdte forslag om at tillægge tjeneste i andet nordisk land samme værdi som tjeneste i hjemlandet ved bestemmelse af en læges anciennitet skal man samtidig bemærke, at en sådan regel næppe vil få større betydning i Danmark, da de underordnede læger efter de gældende regler kun kan samle anciennitet inden for samme stilling, men ikke medføre anciennitet fra andre stillinger, og da de overordnede lægestillinger ej heller har nogen ret til at overføre lønningsanciennitet fra andre stillinger.

Sygehusforeningen i Danmark, den 11. juni 1960

P. f. v.

Andersen-Rosendal

Den alm. danske Lægeforening:

I indledningen til det i betænkningen side 7—10 anførte »förslag till överenskommelse mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige om gemensam nordisk arbetsmarknad för läkare¹» er opstillet 5 forudsætninger for de kontraherende lande som grundlag for det egentlige overenskomstforslag. Lægeforeningen må mene, at de 5 forudsætninger naturligt falder i 2 grupper. Dels de første 3 anførte, hvor det konstateres, at de 4 nordiske lande 1. tidliger i princippet har truffet overenskomst om et fællesnordisk arbejdsmarked, 2. i princippet anser, at muligheden for fri bevægelse af den medicinske arbejdskraft mellem de nordiske lande vil være til gavn for den medicinske og sociale udvikling i landene, og 3. at den grundlæggende uddannelse for

¹ 8:e sess., s. 126.

læger stort set er ens i de 4 lande. Dels de 2 sidste, hvor det som en slags fælles programerklæring anføres, 4. at en så ensartet udformning som muligt af lægeuddannelsen i de 4 lande bør tilstræbes og 5. at de 4 lande vil tilstræbe en så ensartet lovgivning som muligt vedrørende medicinsk arbejdskraft gennemført.

Lægeforeningen kan for sit vedkommende erklære sig enig, for så vidt angår alle de nævnte 5 punkter, men ønsker allerede på dette tidspunkt stærkt at understrege, at efter Lægeforeningens opfattelse står og falder overenskomstens praktiske betydning med den rette og hurtige gennemførelse af punkt 4 og 5.

Princippet om et fællesnordisk arbejdsmarked er allerede tiltrådt af de 4 nordiske lande i overenskomsten af 22. maj 1954. Lægeforeningen vil med glæde hilse, at princippet nu søges gennemført, for så vidt angår læger fra de 4 lande, men det må, som det også fremgår af betænkningen, understreges, at de praktiske muligheder for at gennemføre et fællesnordisk arbejdsmarked for læger og konsekvenserne af et sådant fælles arbejdsmarked må bedømmes i relation til de gældende, noget forskellige forhold i de 4 lande. I den forbindelse skal Lægeforeningen fremhæve, at en kontinuerlig bedømmelse af arbejdskraft-behovet for læger i samtlige 4 lande må anses for at være af den største praktiske betydning.

I Finland, Norge og Sverige er antallet af medicinske uddannelsespladser ved universiteterne begrænset, medens adgangen til det medicinske studium ved de to danske universiteter er fri. Ifølge betænkningen har man ikke været fremmed over for den tanke, at denne forskel i adgangen til det medicinske studium i forbindelse med det fællesnordiske arbejdsmarked kan skabe vanskeligheder, og i betænkningen er også anført, at sådanne vanskeligheder eventuelt vil kunne undgås ved en regulering af tilgangen til det medicinske studium i alle 4 lande. Lægeforeningen mener, at dette spørgsmål, hvis forslaget føres ud i livet, meget hurtigt må indgående overvejes i forbindelse med en intim koordination af den medicinske uddannelse i landene.

I denne forbindelse skal Lægeforeningen anføre, at det vil være af største værdi for virkeliggørelse af et fællesnordisk arbejdsmarked for læger, om det gøres muligt for medicinske studerende i de fire lande uden forlængelse af studietiden at modtage undervisning i kortere eller længere tidsrum ved et eller flere universiteter i de andre nordiske lande. En sådan ordning vil for den enkelte student kunne medføre et øget kendskab til og interesse for et andet nordisk land på et tidspunkt, hvor han endnu ikke er bofast.

Det skal endvidere bemærkes, at man i betænkningen efter Lægeforeningens opfattelse måske ikke har ofret hensynet til konsekvenserne af et fællesnordisk arbejdsmarked for læger helt tilstrækkelig opmærksomhed. Det gælder ikke blot forholdet mellem patient og læge i det enkelte tilfælde, men også det forhold, at der i et fællesnordisk arbejdsmarked for læger og dets formodede videre udbygning kan ligge en risiko for, at man kunstigt vil søge at tilstræbe en ensretning af al kurativ og profylaktisk lægevirksomhed i de nordiske lande. Når denne virksomhed i øjeblikket nok viser en

række lighedspunkter, men på den anden side også betydelig principiel og praktisk egenart i hvert af landene, hænger dette naturligt sammen med en række forskellige forhold af både geografisk, social og økonomisk natur og nationalt naturel. Lægeforeningen føler sig overbevist om, at man i ethvert af de 4 lande har fundet frem til den lægeordning, som på bedste måde tilgodeser befolkningens behov i pågældende land, og der er herigennem skabt en tradition, som man ikke bør se bort fra.

Med hensyn til de enkelte artikler i forslaget skal Lægeforeningen anføre følgende.

ad artikel 1. Der anføres i forslaget 3 forudsætninger for, at en læge, der er autoriseret i et af de nordiske lande, kan få ret til under de i overenskomsten anførte forudsætninger i øvrigt at udøve lægekunsten og til det formål opnå autorisation som læge i et af de andre nordiske lande. De 3 forudsætninger er, at lægen er 1. statsborger i et af de 4 kontraherende lande, 2. har bestået lægevidenskabelig embedseksamen og herefter har gennemgået eventuel foreskrevet praktisk uddannelse for efter det kontraherende lands love og bestemmelser, hvor man har taget sin eksamen, at kunne opnå 3. ubegrænset autorisation som læge i det pågældende land, og at han stadig har denne autorisation.

Efter formuleringen af artikel 1 sammenholdt med specialmotiveringen for artikel 1 (betænkningen, side 98—99¹) mener Lægeforeningen, at der måske kan rejses tvivl om, hvorvidt de 3 forudsætninger alle er koblet sammen på den måde, at der kræves statsborgerskab i det land, hvor eksamen tages med efterfølgende autorisation. På den anden side mener Lægeforeningen ud fra en helhedsbedømmelse, at denne kobling ikke er en forudsætning således, at f. eks. en dansk statsborger kan tage svensk medicinsk licentiateksamen ved et svensk universitet og herefter opnå fuld svensk autorisation som læge, hvorefter den pågældende danske statsborger, hvis han opfylder betingelserne i artikel 2, har ret til at modtage fuld autorisation som læge i Danmark. Såfremt Lægeforeningens opfattelse er rigtig, skal man henstille, at dette klarere fremgår af teksten.

Men herudover skal Lægeforeningen mest indtrængende henstille, at de 3 forudsætninger både af principielle og praktiske grunde i hvert fald for Danmarks vedkommende indskrænkes til to, og Lægeforeningen vil mene, at de samme motiver for Lægeforeningens henstilling, som der nedenfor nærmere er redegjort for, også vil kunne gøres gældende i de 3 andre kontraherende lande.

Lægeforeningen kan kun tage til efterretning, at der som den ene forudsætning kræves statsborgerskab i et af de 4 nordiske lande.

Lægeforeningen tager som en selvfølge til efterretning, at der som en anden forudsætning kræves fuld autorisation som læge, men Lægeforeningen mener, at disse 2 forudsætninger også vil være fuld dækkende, medens den tredje anførte forudsætning — en i et af de kontraherende lande bestået lægevidenskabelig embedseksamen m.v. — vil kunne give anledning

¹ 7:e sess., s. 1437.

til en lang række fortolkningsproblemer, og forudsætningen er efter Lægeforeningens opfattelse ikke nødvendig, da den i enhver henseende er tilgodeset i den meddelte officielle autorisation.

Principielt skal Lægeforeningen for Danmarks vedkommende henvise til lov om udøvelse af lægegerning, § 1, hvor der står: »Ret til at udøve lægegerning og betegne sig som læge har kun den, der har modtaget autorisation i henhold til §§ 2 og 3».

I lægelovens § 2 er anført de nærmere regler, hvorefter autorisation som læge kan gives af de danske myndigheder på grundlag af bestået dansk lægevidenskabelig embedseksamen.

Men hertil kommer i praksis, at den danske indenrigsminister ifølge lægelovens § 3, stk. 3, under særlige omstændigheder og under bestemte forudsætninger kan give personer, der ikke opfylder betingelserne for at opnå autorisation i henhold til lægelovens § 2, men som i udlandet har erhvervet en tilsvarende uddannelse, tilladelse til at betegne sig som læge og til at udøve lægegerning i Danmark, i hvilken forbindelse det skal tilføjes, at der i Danmark ikke kræves dansk statsborgerskab for at opnå fuld autorisation som læge.

Denne sidste bestemmelse praktiseres i sjældne tilfælde, når det drejer sig om personer, der har dansk statsborgerskab, men som har bestået lægevidenskabelig eksamen ved ikke-dansk universitet, og noget hyppigere, når det drejer sig om personer, der har bestået lægevidenskabelig eksamen ved et ikke-dansk universitet, og som ikke har dansk statsborgerskab, men som forventelig efter en vis tids ophold her i landet vil opnå dansk statsborgerskab.

Hvis artikel 1 i den foreslåede formulering gennemføres, vil det bevirke, at personer, der ifølge gældende dansk lov har modtaget fuld autorisation til at udøve lægegerning og betegne sig som læge i Danmark, opdeles i følgende klasser.

Dels sådanne, der er danske statsborgere, og som har bestået lægevidenskabelig embedseksamen ved Københavns eller Århus universiteter, og som efter den nødvendige praktiske uddannelse har fået fuld dansk autorisation. Disse læger vil umiddelbart omfattes af overenskomsten.

Dels finske, norske og svenske statsborgere, som har bestået lægevidenskabelig embedseksamen ved Københavns eller Århus universiteter, og som efter den nødvendige praktiske uddannelse har fået fuld dansk autorisation. Disse læger vil, såfremt Lægeforeningens fortolkning af artikel 1 er rigtig, umiddelbart omfattes af overenskomsten.

Dels danske statsborgere, som har bestået lægevidenskabelig eksamen ved et ikke-nordisk universitet, og som efter lægelovens § 3, stk. 3, har fået fuld autorisation til at betegne sig som læge og udøve lægegerning i Danmark. Disse autoriserede danske læger vil ikke være omfattet af overenskomsten.

Dels ikke-nordiske statsborgere, som har bestået lægevidenskabelig eksamen ved et ikke-nordisk universitet, og som efter lægelovens § 3, stk. 3, har fået fuld autorisation til at betegne sig som læge og udøve lægegerning i Dan-

mark, og som efter kortere eller længere tids forløb opnår dansk statsborgerskab. Disse autoriserede danske læger vil ikke være omfattet af overenskomsten.

Hertil kommer endelig ikke-nordiske statsborgere, som har bestået lægevidenskabelig eksamen ved et ikke-nordisk universitet, og som har modtaget kongelig dansk resolution til at gå op til dansk lægevidenskabelig embedseksamen på lempede vilkår, hvorefter de, når den praktiske uddannelse er dokumenteret, får fuld dansk autorisation som læge. Disse autoriserede danske læger vil ikke være omfattet af overenskomsten, før de opnår dansk statsborgerskab.

Lægeforeningen må med den største bekymring se hen til, at den danske lægestand eventuelt bliver klassesdelt på denne måde, og Lægeforeningen ser ikke det formålstjenlige i det. Efter Lægeforeningens opfattelse må alle rimelige hensyn inden for hvert enkelt land og de kontraherende lande imellem være tilgodeset, hvis man i artikel 1 som forudsætning alene holder sig til statsborgerskab i et af de 4 kontraherende lande og gældende fuld autorisation i et af landene.

Lægeforeningen skal derfor mest indtrængende henstille, at der i hvert fald for Danmarks vedkommende i artikel 1 kommer til at stå »... som har modtaget dansk autorisation til at udøve selvstændig virksomhed som læge og fødselshjælper».

Lægeforeningen er bekendt med, at det samme problem er af stor betydning i Norge, idet der i øjeblikket er ca. 700 norske statsborgere under uddannelse ved ikke-nordiske universiteter. Når disse norske statsborgere har bestået lægevidenskabelig eksamen ved ikke-nordiske universiteter og tager tilbage til Norge, har de ret til at aflægge tillægsprøve enten ved universitetet i Oslo eller i Bergen, hvorefter de efter praktisk uddannelse vil få autorisation som læger i Norge. De kan derimod efter de nylig vedtagne ændringer i universitetsloven for Bergen universitet ikke ved noget af de to norske universiteter få prædikat af at have bestået »norsk medicinsk embedseksamen». Denne store gruppe autoriserede norske læger vil altså nok have tilladelse til at udøve lægegerning i Norge, men vil efter den foreslåede formulering af artikel 1 være holdt uden for det fællesnordiske arbejdsmarked for læger.

Også af denne grund skal Lægeforeningen i ønsket om et godt og holdbart grundlag for et fællesnordisk arbejdsmarked for læger henstille, at artikel 1 ændres som ovenfor foreslået.

Hvis den foran for Danmark foreslåede ændring kan gennemføres også for så vidt angår Finland, Norge og Sverige, kræver det, at sidste stykke i artikel 1 f. eks. formuleres som følger: »... og som stadig har ubegrænset autorisation som læge i det kontraherende land, hvor autorisation er givet, skal have ret til under ...»

ad artikel 2. Lægeforeningen kan fuldt ud tiltræde den argumentation, som Nordisk Råds medicinske komité har givet i betænkningen, side 68—72¹, og

¹ 7:e sess., s. 1417—1420.

som i realiteten fuldstændig dækker Lægeforeningens tidligere udtalelse, der er anført i betænkningen, side 68, øverst¹.

Lægeforeningen må i konsekvens heraf fraråde de to mindretalsindstillinger om tillægsuddannelse, der findes i betænkningen, side 101².

Lægeforeningen har herefter ingen bemærkninger til den foreslåede formulering af artikel 2.

ad artikel 3. Lægeforeningen har ingen bemærkninger til den foreslåede formulering, men tilsiger gerne sundhedsstyrelsen sit fortsatte samarbejde med hensyn til udveksling af relevante oplysninger i forbindelse med danske lægers anmodning om autorisation i et af de 3 andre nordiske lande, et samarbejde, som, så vidt Lægeforeningen har forstået, har fungeret gnidningsløst i 15 år, specielt i forbindelse med den svenske Medicinalstyrelse.

ad artikel 4. Lægeforeningen har ingen bemærkninger til den foreslåede formulering.

ad artikel 5. Formuleringen må ses i nøje sammenhæng med formuleringen af artikel 7.

I første stykke er anført, at læger fra et af de nordiske lande, som har fået autorisation i et andet nordisk land, bør »i princip vara» berettiget til at søge og opnå civil ansættelse i det sidste land, og uden at det kommer ham til skade, at han ikke er statsborger i det sidste land.

Lægeforeningen er klar over, at det måske næppe i overenskomsten kan uddybes nærmere, hvad der skal lægges i »i princip vara», men Lægeforeningen ønsker at henlede opmærksomheden på, at hvis overenskomsten skal få nogen reel, praktisk betydning, da må »i princip vara» praktiseres på en sådan måde, at der er udiskutabel reciprok egalitet for læger fra et nordisk land, der efter modtaget autorisation søger ansættelse i et andet nordisk land. Selv om Lægeforeningen er klar over, at spørgsmålet først kan løses i forbindelse med de beslutninger, hvert af landene må træffe i henhold til artikel 7, så har Lægeforeningen ment det rigtigst allerede nu at gøre opmærksom på dette vigtige problem.

Når der i første stykke i artikel 5 er anført »civil ansættelse», så skal Lægeforeningen henvise til specialmotiveringen, betænkningen, side 100², hvor civil ansættelse er defineret som statslig eller kommunal ansættelse. Lægeforeningen skal henlede opmærksomheden på, at der antagelig også må menes privat ansættelse.

I andet stykke i artikel 5 anføres, at der ved ansøgning om ansættelse i et andet nordisk land bør tillægges tidligere uddannelse i et af de andre nordiske lande samme værdi, som om uddannelsen havde fundet sted i det land, hvor ansættelsen søges.

Også i denne forbindelse må Lægeforeningen fremhæve, at det vil være af afgørende betydning, at bestemmelsen føres ud i livet efter princippet om reciprok egalitet.

I forbindelse hermed skal Lægeforeningen henlede opmærksomheden på,

¹ 5:e sess., s. 1083.

² 7:e sess., s. 1439.

at det utvivlsomt vil være nødvendigt, at kravene for at opnå autorisation som speciallæge koordineres inden for de 4 lande.

ad artikel 6. Formuleringen må også her ses i nøje sammenhæng med formuleringen af artikel 7.

Formuleringen benytter også her udtrykket »i princip vara«, og Lægeforeningen skal henvide til, hvad der lige er anført vedrørende dette i artikel 5.

Lægeforeningen mener i øvrigt, at problemerne i forbindelse med artikel 6, hvis overenskomsten føres ud i livet, forholdsvis let vil kunne løses, bl. a. ved forhandling mellem de i forvejen samarbejdende nordiske lægeorganisationer og de respektive myndigheder i de enkelte lande. Det kan anføres, at der allerede i øjeblikket findes en aftale om, at danske læger, der har ansættelse ved norske sygehuse, får deres pensionsbidrag anvist af sygehuset direkte til Lægernes Pensionskasse i Danmark.

ad artikel 7. Der skal henvises til, hvad der er anført i forbindelse med artikel 5 og 6. Lægeforeningen vil dog mene, at selv om overenskomsten inden for en nærmere fremtid skulle blive ført ud i livet, så må der antagelig regnes med en længere overgangsperiode på op til flere år, før et fællesnordisk arbejdsmarked for læger efter overenskomstforslagets principper er en realitet.

ad artikel 8. Lægeforeningen har ingen bemærkninger til formuleringen ud over det i indledningen anførte.

ad artikel 9 og 10. Lægeforeningen har ingen bemærkninger til formuleringen.

Lægeforeningen ønsker som afslutning at understrege, at den gennem en lang årrække er gået ind for det mest intime nordiske samarbejde, herunder også for udveksling af læger de nordiske lande imellem, og at Lægeforeningen for dette spørgsmåls vedkommende hele tiden har været i nøje kontakt med de andre nordiske lægeforeninger. .

Lægeforeningen imødeser meget gerne det foreliggende overenskomstforslag ført ud i livet på en sådan måde, at det kan holde og være til gavn for det nordiske samarbejde, men Lægeforeningen er, som allerede anført, af den opfattelse, at det i bedste fald vil tage adskillige år, før overenskomsten, hvis den vedtages, er en realitet i praksis.

Indtil da vil — for Danmarks vedkommende — den praksis, der er nedfældet i indenrigsministeriets »oplysninger til vejledning for læger med udenlandsk eksamen, der søger tilladelse til at virke som læger i Danmark» af november 1959, i realiteten åbne mulighed for finske, norske og svenske lægers virksomhed her i landet, helt i overenskomstforslagets ånd.

København, den 16. juni 1960

Holger Ehlers

A. H. Schleisner

Meddelanden

om rekommendation nr 3/1960 angående ytterligare pass- och reselättnader

(Överlämnade av Danmarks, Islands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Reykjavik den 31 juli 1960 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

1. Islands anslutning till överenskommelsen om upphävande av passkontrollen vid de internordiska gränserna

Danmarks regering (Justitsministeriet) meddelar den 24 november 1960:

Vedrørende spørgsmålet om Islands regerings tilslutning til overenskomsten af 12. juli 1957 om ophævelse af paskontrollen ved de internordiske grænser kan man henholde sig til justitsministeriets skrivelse af 25. juni 1960 (Nordisk Råd, 8:e sess. 1960, s. 268), hvorefter justitsministeriet intet har at erindre imod, at Islands regering tilslutter sig den nævnte overenskomst.

Islands regering (Dóms- og kirkjumálaráðuneytið) meddelar den 9 januari 1961:

I denne rekommendation anbefales det, at Island tiltræder overenskomsten af 12. juli 1957 om afskaffelse af paskontrol ved den fællesnordiske grænse. I denne overenskomst hedder det (i art. 14), at Island kan tiltræde den efter andragende. I henhold hertil har ministeriet anmodet om, at udenrigsministeriet meddeler de øvrige landes udenrigsministerier, at Island ønsker at tiltræde overenskomsten fra og med 1. juli 1961, og at overenskomsten derefter bliver ratificeret og ratifikationsinstrument indleveret i København i henhold til overenskomstens bestemmelser. — Samtidig vil man anmode om, at der fra de øvrige lande indhentes oplysninger, regulativer og andet materiale, som det er nødvendigt for det islandske fremmedtilsyn at have i hænde, inden overenskomsten træder i kraft her i landet. Man vil henlede opmærksomheden på, at idet Island ikke har fælles grænse med noget af de andre lande, og da der heller ikke her i landet findes nogen havne eller lufthavne, der udelukkende eller hovedsagelig har forbindelse med de øvrige lande, må alle sådanne steder i Island være at betragte som nordisk ydergrænse i den i overenskomsten angivne betydning.

Norges regering (Justis- og politidepartementet) meddelar den 14 december 1960:

Rekommandasjonen til Islands regering om å slutte seg til overenskomsten av 12. juli 1957 om oppheving av passkontrollen ved de internordiske grensene er fortsatt til behandling i det islandske justisministerium. Det islandske utenriksministerium meddelte 2. desember d.å. den norske ambassade i Reykjavik at svar snart kan ventes.

2. Upphävande i Norge av systemet med obligatorisk oppvisande av pass vid inköp av resevaluta

Norges regering (Justis- og politidepartementet) meddelar den 14 december 1960:

Ordningen med at fri reisevaluta i Norge bare kan fås mot merking i pass har vært behandlet i Valutarådet og Handelsdepartementet. Sistnevnte departement har i skriv av 6. desember 1960 til Norges bank uttalt at en bør gå til full opphevelse av ordningen, både for turistvaluta og valuta til særlige formål [*jfr Bilaga 1*].

3. Anslutning till den europeiska överenskommelsen om visumfrihet för flyktingar

Danmarks regering (Justitsministeriet) meddelar den 24 november 1960:

Med hensyn til spørsmålet om dansk tilslutning til den europæiske overenskomst af 20. april 1959 om visumfritagelse for flygtninge skal man meddele, at overenskomsten den 30. november 1960 vil blive undertegnet af Danmark uden forbehold om ratifikation, hvorefter overenskomsten i henhold til dens art. 9, stk. 2, for Danmarks vedkommende vil træde i kraft den 1. januar 1961.

Islands regering (Dóms- og kirkjumálaráðuneytið) meddelar den 9 januari 1961:

I nævnte rekommandations tredie afsnit opfordres regeringerne i de af de nordiske lande, der er medlemmer af Europarådet, til at tiltræde overenskomst af 20. april 1959 om afskaffelse af visa for flygtninge. Man har anmodet udenrigsministeriet om at gøre foranstaltninger til, at overenskomsten bliver undertegnet på Islands vegne, således at Island kan tiltræde den fra 1. juli 1961.

Norges regering (Justis- og politidepartementet) meddelar den 14 december 1961:

Europarådskonvensjonen av 20. april 1959 om visumfrihet for flyktninger ble undertegnet av Norge 25. november 1960 og av Danmark og Sverige 30. november 1960. I alle de 3 land trer konvensjonen i kraft 1. januar 1961.

Sveriges regering (inrikesdepartementet) meddelar den 15 december 1960:

Den svenska regeringen har beslutat att fr.o.m. den 1 januari 1961 ansluta sig till den europeiska överenskommelsen av den 20 april 1959 om visumfrihet för flyktingar.

*BILAGA 1***Bestämmelser utfärdade av Norges Departement for handel og skibsfart
angående köp och användning av turistvaluta**

§ 1

Enhver innlending som har fylt 16 år, kan kjøpe valuta (turistvaluta) i norsk valutabank for inntil kr. 2 000,— pr. kalenderår til reiser i utlandet, uten hensyn til reisens formål. Innlending under 16 år kan kjøpe turistvaluta for inntil kr. 500,— pr. kalenderår.

§ 2

Turistvaluta kan ikke overdras til annen innlending og kan bare brukes til utgifter i forbindelse med utenlandsreise.

§ 3

Kjøpt turistvaluta som helt eller delvis ikke blir brukt, skal uoppfordret selges tilbake til norsk bank.

§ 4

Norges bank gir nærmere kontrollforskrifter og retningslinjer for bankenes omsetning av turistvaluta.

§ 5

Overtredelse av disse bestemmelser eller medvirkning hertil kan medføre straff og inndragning etter lov om valutaregulering av 14. juli 1950, §§ 10 og 11.

§ 6

Disse bestemmelser trer i kraft 1. januar 1961.

Fra samme tid oppheves Handelsdepartementets bestemmelser om kjøp og bruk av turistvaluta av 1. januar 1958 med senere endringer.

Oslo, 16. desember 1960

*BILAGA 2***Utlåtande avgivet på uppdrag av Nordiska rådets presidium i anledning av
meddelanden om rekommendation nr 3/1960**

Av de av regeringarna till 9:e sessionen överlämnade meddelandena om rekommendationen framgår, att rekommendationen med avseende å punkterna 2 och 3 numera uppfyllts. Norge har sålunda upphävt tidigare gällande inskränkningar i rätten att fritt erhålla resevaluta. Danmark, Norge och

Sverige ha under det gångna året var för sig anslutit sig till den europeiska överenskommelsen av den 20 april 1959 om visumfrihet för flyktingar.

Presidiet föreslår därför, att rådet med avseende å punkterna 2 och 3 i rekommendationen lägger meddelandena till handlingarna och anser dessa delspörsmål för rådets del slutbehandlade.

Stockholm den 29 januari 1961

Enligt uppdrag av Nordiska rådets presidium

Rådssekretariaten

Meddelanden

om rekommendation nr 4 1960 angående konferenser om nordkalottspørsmål

(Överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Reykjavik den 31 juli 1960 enades representanter för regeringarna om att *F i n l a n d* skulle vara koordinerande land för detta spørsmål.

F i n l a n d s regering (ministeriet för inrikesärendena) meddelar den 5 december 1960:

Ministeriet för inrikesärendena har den 7 september bemyndigat landshövdingen i Lapplands län Martti Miettunen att vidtaga åtgärder, som rekommendationen förutsätter.

N o r g e s regering (Justis- og politidepartementet) meddelar den 15 december 1960:

at ovennevnte rekommandasjon er gjennomført fra norsk side, idet Justisdepartementet 5. desember d. å. har skrevet slik til fylkesmennene i Nord-Norge som vedlagte avskrifter [*se Tillägg*] viser.

S v e r i g e s regering (kommunikationsdepartementet) meddelar den 15 december 1960:

Rekommendationen, som den 14 oktober 1960 överlämnats till kommunikations- och utrikesdepartementen, är föremål för beredning och har ännu icke föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

TILLÄGG

Skrivelse från Norges Justis- og politidepartement till fylkesmannen i Finnmark fylke angående utredning av spørsmålet om nordkalottkonferenser

En viser til tidligere korrespondanse om denne saka og oversender vedlagt et eksemplar av den rekommandasjon som ble vedtatt under Nordisk Råds 8. sesjon i Reykjavik. Ifølge vedtektene for rådet skal Regjeringen sende melding om gjennomføringen av rekommandasjonen. Saka skal opp

til ny behandling under Nordisk Råds 9. sesjon i København, som tar til 18. februar 1961. Det vil da bli meddelt at rekommandasjonen er gjennomført idet en herved ber herr fylkesmannen i samråd med fylkesmennene i Nordland og Troms om en utredning av de spørsmål som er nevnt i rekommandasjonen. Justisdepartementet bes orientert så snart arbeidet er avsluttet.

Oslo, 5. desember 1960

Elter fullmakt
Knut J. Hougen

Finn Midtskagu

Skrivelser med samma innehåll har tillställts fylkesmännen i Nordland och Troms fylken.

Meddelanden

om rekommendation nr 51960 angående Islands deltagande i turistupplysningssamarbetet

(Överlämnade av Danmarks och Finlands regeringar)

Vid möte i Reykjavik den 31 juli 1960 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Statsministeriet) meddelar den 1 december 1960 å samtliga regeringars vägnar:

Sagens behandling er efter aftale mellem ressortministerierne i samtlige lande overdraget til Nordisk Samfærdselskomité, som på sit 10. møde i København den 12.—14. oktober 1960 har drøftet spørgsmålet med de 5 nordiske turistchefer.

Der henvises i øvrigt til Nordisk Samfærdselskomités beretning for tiden oktober 1959—oktober 1960 [*se Sak 4*], sag nr. 8, hvoraf bl. a. fremgår, at turistcheferne er blevet enige om en skitse til en fremtidig ordning for Islands deltagelse i det nordiske turistoplysningssamarbejde. Denne skitse vil blive forelagt til godkendelse i hvert af landene.

Finlands regering (ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena) meddelar den 5 december 1960:

att ifrågavarande ärende överförts till Nordisk Samfærdselskomité för behandling. Vid möte i Köpenhamn den 12—14 oktober 1960 beslöts, att Island skulle tagas med i de samnordiska turistinformationsbyråerna under förutsättning, att Island erlägger 5 % av kostnaderna för byråernas uppväthållande. Förslag härom förelägges Island den närmaste tiden.

Meddelanden

om rekommendation nr 6 1960 angående samarbete beträffande utrikestjänsten

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Reykjavik den 31 juli 1960 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Udenrigsministeriet) meddelar den 30 november 1960:

Spørgsmålet om en rationalisering af udenrigstjenesten, især i de nye stater, blev drøftet på udenrigsministermødet i Oslo den 29.—30. august 1960, hvor det besluttedes, at cheferne for administrationsafdelingerne i udenrigsministerierne skulle tage kontakt med hinanden for at drøfte sagen nærmere.

Efter at de i denne anledning fornødne undersøgelser har været foretaget, er der fra dansk side udsendt indbydelse til et administrationschefsmøde i København. Mødets tidspunkt er endnu ikke endeligt fastlagt.

Finlands regering (ministeriet för utrikesärendena) meddelar den 3 december 1960:

Frågan var uppe vid det nordiska utrikesministermötet i Oslo den 29—30.8.1960, där man beslöt ge cheferna för de administrativa avdelningarna vid de nordiska utrikesministerierna i uppdrag att närmare undersöka möjligheterna för samarbete på ifrågavarande område.

Till följd härav kommer de administrativa cheferna att kallas till ett möte i början av år 1961, varvid avsikten är att granska, vilka åtgärder som borde vidtas för befrämjandet av det i rekommendationen avsedda samarbetet.

Islands regering (Utanrikisráðuneytið) meddelar i december 1960:

Udenrigsministeriet har nøje overvejet dette forslag, der i mange henseender synes at være fornuftigt. Der er ikke stor sandsynlighed for, at de nordiske lande vil se sig i stand til at oprette ambassader eller legationer i alle de nye stater, der, den ene efter den anden, er ved at blive selvstændige,

i Afrika såvel som i andre fjerne verdensdele. Den tanke, at de nordiske lande fordeler disse stater mellem hinanden, således, at der kun bliver én mission fra ét af de nordiske lande i hvert af dem, og at denne også repræsenterer de øvrige nordiske lande, er utvivlsomt god. Den vil dog kun kunne gennemføres, såfremt de nordiske landes handelsinteresser ikke er for meget i modstrid med hinanden.

Forslaget var af naturlige årsager oprindeligt kun beregnet på Danmark, Norge og Sverige. På grund af sprogvanskelighederne kan man næppe forlange, at repræsentanter for disse lande uden videre vil kunne påtage sig at repræsentere Finland eller Island; dette gælder især Finland. Hvad Island angår, synes dette moment ikke at være ubetinget afgørende, idet handelsinteresser meget snarere vil være afgørende.

Island har hidtil for størstedelen begrænset sin udenrigstjeneste til de lande, som islænderne har haft betydelig handelsforbindelse og anden forbindelse med. Vi har ikke engang set os i stand til at oprette diplomatiske forbindelser med store stater, som f.eks. Indien, Australien, Sydafrika, m. fl. Vore ambassader og legationer er så få, og hver ambassadør eller gesandt akkrediteret i for mange stater til at kunne tage sig af sit virkefelt på tilfredsstillende måde. De samme synspunkter vil gøre sig gældende vedrørende forbindelsen med de nye stater i Afrika. Netop de stater i denne verdensdel, som Island ønsker at have diplomatisk forbindelse med, vil formentlig være de samme, som f.eks. Norge er vor konkurrent om handelen i. Af denne grund ville det måske blive vanskeligt for Island at deltage i en sådan ordning, som dette forslag går ud fra. Ikke desto mindre har udenrigsministeriet al interesse for at følge med sagens udvikling.

Norges regering (Utenriksdepartementet) meddelar den 15 december 1960:

Det økonomiske utvalg har i sitt forslag særlig pekt på muligheten av samarbeid med hensyn til rent konsulære forretninger og da spesielt med hensyn til behandlingen av sjømannssaker.

Det er åpenbart at hvert enkelt av de nordiske land ikke kan opprette fagstasjoner i samtlige nye stater, og at representasjonen må begrenses til de stater der det enkelte nordiske land har særskilte interesser å vareta. Under disse omstendigheter vil det være en fordel om et nordisk lands representasjon på steder der de andre land ikke er representert, kan vareta også andre nordiske borgeres interesser og utføre forretninger for andre nordiske land i den utstrekning det finnes ønskelig.

Eksempelvis kan nevnes at den danske chargé d'affaires i Bagdad i flere år har gitt utmerket bistand ved varetakelsen av norske borgeres interesser i Irak, og at han i en nødssituasjon vil kunne fornye og utstede norske pass til norske borgere. Et samarbeid av denne art bør kunne etableres på permanent basis og eventuelt utvides.

For så vidt gjelder behandlingen av sjømannssaker og varetakelsen av andre nordiske sjømenns interesser, vil det være en stor fordel om slike

oppgaver kan utføres av nordiske stasjoner på gjensidighetsbasis. Det må imidlertid bemerkes at de nordiske lands sjømannslovgivning ikke er helt ensartet, og at sjømenns sosiale rettigheter varierer fra land til land. Spørsmålet må derfor utredes nærmere med sikte på konkrete forslag om hvilke oppgaver som kan løses ved nordisk samarbeid.

Liknende synsmåter vil formentlig også kunne gjøres gjeldende for en rekke saker av sosialpolitisk karakter, f. eks. med hensyn til syketrygd, ulykkestrygd, arbeidsløsestønad etc.

Et slikt samarbeid vil eventuelt nødvendiggjøre at en utenriktjenestemann fra et nordisk land samtidig gis status som valgkonsul for de øvrige nordiske land.

Sveriges regering (utrikesdepartementet) meddelar den 13 januari 1961:

Vid det nordiska utrikesministermötet i Oslo i augusti 1960 uppdrogs åt cheferna för de nordiska utrikesdepartementens personalavdelningar att närmare dryfta frågan om nordisk samverkan beträffande utrikestjänsten. Sådana överläggningar avhölls i Köpenhamn den 9—10 januari 1961, varvid enighet uppnåddes om ett gemensamt uttalande i frågan till ländernas utrikesministrar. Detta är för närvarande föremål för slutlig utformning.

BILAGA 1**Kommuniké från Sveriges utrikesdepartement den 10 januari 1961 angående överläggningar mellan utrikesdepartementens personalchefer**

De nordiska utrikesdepartementens personalchefer har hållit överläggningar i Köpenhamn den 9—10 januari. Vid mötet har enighet förelegat om att det redan existerande samarbetet mellan de nordiska utrikesförvaltningarna bör så långt möjligt främjas, bland annat i de nya utomeuropeiska länderna. I vilken omfattning detta kan genomföras, blir beroende på de intressen, som skall tillvaratas i de olika fallen. Bland annat måste stationeringslandets inställning beaktas. En gemensam redogörelse om förhandlingarnas förlopp kommer inom den närmaste framtiden att avgivas till de olika ländernas utrikesministrar.

I anslutning till frågan om nordiskt samarbete beträffande utrikestjänsten har ett flertal andra frågor av gemensamt intresse också diskuterats. Man har enats om att överläggningar i fortsättningen regelbundet bör äga rum mellan personalcheferna. Närmaste möte är avsett att avhållas i Stockholm före sommaren 1961.

BILAGA 2**Studie- och inspektionsresa till Västafrika**

(Rapport avgiven till Sveriges utrikesdepartement i december 1960)

31. Frågan om nordiskt samarbete i de nya staterna

5. Vid det nordiska utrikesministermötet i Oslo den 29—30 augusti 1960 uppnåddes enighet om att cheferna för de administrativa avdelningarna inom de nordiska ländernas utrikesdepartement borde taga kontakt med varandra för att närmare utreda förutsättningarna för praktisk samverkan mellan de nordiska beskickningarna. Vissa förslag framfördes från dansk sida om hur detta praktiska samarbete kunde uppnås, t. ex. genom utbyte av rapporter, lämnande av bistånd i enstaka ärenden, uppsikt över varandras konsulat m. m. Enligt uppgift är avsikten, att överläggningar i denna fråga skall äga rum mellan avdelningscheferna i början av år 1961.

6. Utan att föregripa dessa överläggningar må här erinras om att det sedan länge ägt rum ett icke obetydligt samarbete mellan de nordiska representationerna runt om i världen. Detta informella samarbete torde genom tillkomsten av många nya stater automatiskt komma att utökas. Det är uppenbart, att det icke kommer att bli möjligt för vart och ett av de nordiska länderna att upprätta lönad representation ens i de viktigaste av alla de nytillkomna staterna. Genom ackreditering av samma sändebud i ett flertal länder får, så långt de ekonomiska och personella resurserna det medger, representationen klaras i möjligaste utsträckning. Det blir i detta läge naturligt, att de nordiska länderna genom fortsatt samarbete bistår varandra t. ex. med vissa praktiska frågor, som icke kan ge anledning till intressekonflikter. Såsom bl. a. Nordiska rådets ekonomiska utskott uttalat torde emellertid läget delvis vara ett annat, då det gäller utrikesrepresentationernas kommersiella och handelspolitiska verksamhet. Såväl från danska som norska regeringarna har också klart framhållits, att varje land på detta område i huvudsak borde tillvarata sina egna intressen.

Ur konsulär synpunkt torde för Västafrikas vidkommande få erinras om, att Sverige i flertalet viktigare hamnstäder utefter Guineabukten utan någon kostnad för svenska statsverket redan har olönade konsulat. Någon större svårighet att finna lämpliga konsulter har i allmänhet icke förelegat.

7. Frågan om gemensamma nordiska konsulat har innevarande år även varit föremål för behandling inom utrikesdepartementets nämnd för konsulära sjöfolks- och sjöfartsärenden. Det erinrades därvid om att redan nu i vissa delar av världen ett utmärkt samarbete föreläge mellan de nordiska länderna på sjöfartsområdet, medan det i andra rådde vissa intressemot-sättningar. Det meddelades vidare, att de svenska rederierna, som underhand beretts tillfälle yttra sig i frågan, i allmänhet ställt sig skeptiska till genomförbarheten för sjöfartens vidkommande av medlemsförslaget i Nordiska rådet.

8. I Västafrika är det, såsom tidigare framhållits, ur svensk synpunkt främst de kommersiella och handelspolitiska intressena, som motiverar ut-sändandet av svensk diplomatisk personal. Såsom framgår av närslutna plan¹ avseende genomförd eller planerad representation i Västafrika är det för de nordiska länderna i första hand Nigeria och Ghana, som står i centrum för det omedelbara intresset. Norge har sålunda redan upprättat en beskickning i Lagos, till vilken även knutits en representant för det norska Eksportrådet. Danmark förväntas placera en handelsattaché i Lagos och torde även komma att upprätta en beskickning i Accra, varvid hänsyn även skall ha tagits till den mest praktiska spridningen av de nordiska representationerna. Frågan om den danska representationen i Västafrika är för övrigt just nu föremål för studium av en från danska utrikesministeriet ut-sänd tjänsteman. Det har av danska utrikesministern meddelats, att från dansk sida även skall övervägas upprättandet av en fast representation i Dakar. Finland har beslutat stationera en handelsrepresentant i Accra och upp-gives även överväga upprättandet av en beskickning i Dakar.

¹ Här ej tryckt.

För Sveriges vidkommande har av delegationen i första hand förordats en beskickning i Monrovia, där ingen av de övriga nordiska länderna för närvarande torde ha för avsikt att upprätta lönad representation. Det har också ur framför allt kommersiell synpunkt ansetts nödvändigt, att Sverige förlägger en beskickning till Lagos.

Med undantag för Lagos, där såväl Norge och Danmark som Sverige sålunda kan komma att få egen lönad representation, skulle det ur svensk synpunkt i första hand vara den föreslagna svenska beskickningen i Monrovia, som vid behov kunde lämna praktiskt bistånd till övriga nordiska länder. Förutsatt att Danmark upprättar en beskickning i Accra skulle även genom denna på motsvarande sätt hjälp kunna lämnas de andra nordiska länderna.

Meddelanden

om rekommendation nr 7 1960 angående högre nordisk hushållsutbildning

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Reykjavik den 31 juli 1960 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Undervisningsministeriet) meddelar den 29 november 1960:

Efter at have modtaget betænkning afgivet af det af Nordisk Kulturkommission nedsatte ekspertudvalg¹ arbejder ministeriet med sagen som koordinerende land, med henblik på dens forelæggelse ved Nordisk Råds 10. session.

Danmarks regering (Undervisningsministeriet) meddelar den 6 februari 1961:

Det nordiske udvalg, som i henhold til beslutning på 8. nordiske undervisningsministermøde i Oslo i februar 1959 blev nedsat til behandling af ovennævnte sag, har i august 1960 fremsendt sin betænkning.

Denne indeholder konkrete forslag om etablering af en fællesnordisk husholdningsuddannelse på videnskabeligt niveau. Uddannelsen organiseres ved samordning af egnede bestående eller eventuelle nyoprettede uddannelser ved universiteter og andre højere læreanstalter i de forskellige nordiske lande og forstås af et fælles nordisk styre. Der foreslås oprettet linier for ernæringslære, husholdningsteknik, økonomi og tekstillære.

Det danske undervisningsministerium har forelagt udvalgets indstilling for en række sagkyndige instanser i Danmark og har som koordinerende ministerium henstillet til de andre lande ligeledes at gøre de fremsatte forslag til genstand for sagkyndig behandling som grundlag for en fælles drøftelse på et nordisk undervisningsministermøde af den nærmere tilrettelæggelse og iværksættelse af den foreslåede uddannelse.

Denne drøftelse vil finde sted på næste nordiske undervisningsministermøde den 20.—22. marts 1961 i Helsingfors. En beretning om resultatet heraf vil blive tilsendt Nordisk Råd.

¹ Nordisk udredningsserie. 1961: 1.

Finlands regering (undervisningsministeriet) meddelar den 16 januari 1961:

I ärendet har den 13 januari 1961 erhållits utlåtande av Helsingfors universitet, och är ärendet under fortsatt behandling i undervisningsministeriet.

Norges regering (Kirke- og undervisningsdepartementet) meddelar den 15 december 1960:

Innstilling fra den nedsatte nordiske komité er av Kirke- og undervisningsdepartementet forelagt de interesserte institusjoner og organer til uttalelse. Disse uttalelser vil foreligge like over nyttår.

Kirke- og undervisningsdepartementets endelige standpunkt til komitéens forslag vil bli tatt når dette materialet er gjennomgått. Saken forutsettes deretter drøftet av de nordiske undervisningsministre på et møte i København januar 1961.

Sveriges regering (ecklesiastikdepartementet) meddelar den 19 december 1960:

Det av den nordiska kommittén för utredning av hushållsutbildningen avgivna betänkandet har varit föremål för remissbehandling. Beredningen av ärendet inom ecklesiastikdepartementet fortgår.

Ecklesiastikministern har biträtt ett av den danske undervisningsministern väckt förslag att taga upp nämnda betänkande till diskussion mellan de nordiska undervisningsministrarna, innan frågan ånyo behandlas av Nordiska rådet.

*BILAGA 1***Sammanfattning av »Innstilling om oppretting av felles nordisk akademisk utdanning i husholdsfag (Den nordiske husholdshøgskolen)» och referat av myndigheters och organisationers i Sverige yttranden häröver***(Utarbetad inom Sveriges ecklesiastikdepartement)*

I. Sammanfattning av utredningen

Efter ett par förberedande inofficiella sammanträden i Sverige och Danmark, där frågan om högre utbildning på det husliga området diskuterades, vände sig danska Undervisningsministeriet till de nordiska undervisningsministrarna med anmodan att utvälja sakkunniga till en kommitté för att utreda frågan om vetenskaplig hushållsutbildning på nordisk basis. Kommittén blev tillsatt våren 1953. Den avlämnade i juli 1956 »Betænkning vedrørende oprettelse af en fællesnordisk husholdningshøjskole». Vid den föreslagna högskolan skulle utbildning på akademisk nivå ordnas inom tre områden: näringskunskap, hushållsteknik samt familje- och ekonomikunskap. Vid högskolan skulle också bedrivas forskning inom dessa ämnesområden. Den skulle senare eventuellt utbyggas med andra linjer.

Betänkandet diskuterades vid det sjunde nordiska undervisningsministermötet i Stockholm i juni 1957. Undervisningsministrarna var intresserade därav men ansåg, att en omarbetning fordrades. Det norske Kirke- og undervisningsdepartement fick i uppdrag att företaga denna. Ett nytt förslag framlades i februari 1959 vid det åttonde nordiska undervisningsministermötet, som gav i uppdrag till en ny kommitté med två sakkunniga från varje land att arbeta vidare enligt de två huvudprinciperna i det framlagda förslaget. Dessa innebär, att en gemensam nordisk hushållsutbildning bör ligga på akademisk nivå och att den lämpligast kan organiseras genom samordning av befintlig undervisning vid universitet och högskolor i de nordiska länderna.

I enlighet med direktiven behandlar utredningen ej närmare frågor, som sammanhänger med behovet av högre utbildning. Man hänvisar blott till vad som sagts i 1956 års utredning, där följande yrkeskategorier nämndes, vilka ansågs vara i behov av huslig vidareutbildning: lärare vid hushållsseminarier och andra större husliga utbildningsanstalter, personal vid forskningsinstitutioner, konsulenter, som handhar upplysningsarbete, viss personal inom storhushåll, dietexperter, befattningshavare inom livsmedelsindustrin och industrin för tillverkning av hushållsredskap samt anställda inom press, radio och television. Kommittén anser, att utöver de i 1956 års be-

tänkande föreslagna linjerna en linje i textilt teknik bör inrättas, vilken bland annat bör kvalificera till lärarbefattningar vid seminarier och vissa yrkes-skolor.

Den föreslagna hushållsskolan skall vara organiserad som en »immateriell högskola», vilket innebär, att den inte skall vara lokalt samlad till en plats utan att de fyra linjerna förlägges till olika högre undervisningsanstalter i de nordiska länderna. En linje i näringslära planeras bli förlagd till Oslo, en linje i textilt teknik till Göteborg och en linje i ekonomilära till Århus, dit också preliminärt en linje i hushållsteknik väntas bli förlagd. Som organ för den immateriella högskolan skall fungera en styrelse med ett par tjänstemän. Vid de olika lärosätena skall i största möjliga utsträckning befintlig undervisning utnyttjas. Viss ny undervisning måste dock tillskapas.

Enligt kommitténs majoritet ligger fördelen med det nordiska samarbetet däri, att man etablerar ny undervisning vid bara ett lärosäte för varje linje och att de nordiska länderna »går sammen om å lede og dele utgiftene for denne undervisningen». Samarbetet bör icke »bli en hindring for en naturlig utvikling på nasjonal basis» eller för att varje land främjar forskning och organiserar utbildning i något (några) av ifrågakvarande ämnesområden. Minoriteten (de danska ledamöterna) förordnar, att varje land förbinder sig att anordna och själv bekosta undervisning på minst en av de föreslagna linjerna.

I högskolans styrelse bör Danmark, Finland, Norge och Sverige vardera ha två representanter och Island en, som utnämnes av resp. regering för två år. Styrelsen skall (enligt överenskommelsens art. V) »fastsette studieplaner, reglementer for høyskolens eksamener, sørge for at det for hver linje gis adekvat undervisning» och utfärda examensbevis på grundval av genomgångna godkända prov vid de olika universiteten och högskolorna. I annat sammanhang sägs, att för den del av utbildningen »som av styret anerkjennes som del av det husholdsvitenskapelige studium» bör styrelsen tillämpa samma principer, som nu gäller för den nordiska tentamensgiltigheten. Den för den nordiska examen nyupprättade undervisningen bör »bli helt underlagt det nordiske styret». Styrelsen skall även avge budgetförslag beträffande gemensamma utgifter. Minoriteten anser, att det ankommer på de olika universiteten att ansvara för att undervisningen är »adekvat» och att styrelsen blott bör avge budgetförslag för sina egna utgifter.

Kommittén diskuterar möjligheten av att förutom de föreslagna linjerna i näringslära, hushållsteknik, textillära och ekonomilära upprätta en linje i familjekunskap. Sverige synes ha de bästa förutsättningarna för en sådan linje, men upprättandet bör dock anstå tills vidare.

»Kombinasjonen husholdslærerskole — akademisk husholdsstudium» utgör »det naturlige grunnlag» för den hushållsvetenskapliga examen. För tillträde till studierna krävs därför ej alltid fullständig studentexamen av studerande, som genomgått husligt seminarium. Sökande med studentexamen sägs i princip böra ha tillträde utan att ha fullgjort kompletterande praktisk utbildning före studiernas början. Av studieplanerna framgår dock,

att lärarexamen krävs för inträde vid alla linjerna utom näringslärelinjen. För att avlägga nordisk hushållsvetenskaplig kandidatexamen krävs, förutom godkända tentamina, viss kompletterande utbildning och/eller erfarenhet inom det husliga området antingen i form av examen från husligt seminarium eller i andra former, som styrelsen kan godtaga. I annat fall lämnas blott intyg om undergångna tentamina. Minoriteten anser att, om det blir nödvändigt att begränsa tillträdet till studierna, sökande med huslig lärarutbildning bör ha företrädesrätt.

Linjen i näringslära förlägges till Johan Throne Holsts institut i Oslo. Av den beräknade totala studietiden på fem terminer kan de tre första terminerna dock förläggas till annan plats. Samma allmänna fordringar bör gälla som för övriga akademiska studier. Eventuellt dispens från studentexamen. Dessutom samma fordringar i matematik och fysik som för tillträde till medicinska studier i Norge samt vissa språkkunskaper. De första tre terminerna studeras kemi, fysik, statistik, morfologi, biokemi, fysiologi och mikrobiologi samt under de sista två terminerna den egentliga näringsläran.

Linjen i hushållsteknik föreslås preliminärt bli förlagd till Århus. Student- och lärarexamina krävs för tillträde. Dispens bör dock kunna erhållas i vissa fall. De första två åren ägnas åt kurser i matematik, fysik, fysikalisk kemi, organisk kemi och teckning, de sista 1 1/2—2 åren är »hovedfagene» maskinlära och materiallära samt »bifagene» arbetslära och redskapslära. (Definitiv studieplan föreligger ej.)

Linjen i textillära förlägges till Chalmers tekniska högskola. För tillträde fordras studentkunskaper i matematik, fysik, kemi, engelska och tyska eller franska samt lärarexamen på det textila området (dispens ej möjlig). Studierna uppges skola kunna genomföras på tre år. De första två åren studeras matematik, fysik och kemi (sammanlagt 4 betyg) vid universitet och det sista året textila ämnen vid Chalmers.

Linjen i ekonomilära förlägges till Århus universitet. För tillträde krävs student- och lärarexamina. Studietiden föreslås bli 5 terminer. Professor Saurio vid Helsingfors universitet föreslår i ett särskilt uttalande, att man bör i stället för att som i kommitténs förslag ge studierna en företagsekonomisk inriktning lägga tonvikten på hemmets ekonomi. (Definitiv studieplan föreligger ej.)

Studierna vid högskolan avslutas normalt med »nordisk husholdsvitenskapelig kandidateksamen».

I viss utsträckning bör möjligheter till »postgraduale studies» finnas vid samtliga linjer. Önskvärdheten av att utnyttja de existerande goda möjligheterna till forskning vid Helsingfors universitet betonas.

II. Sammandrag av det huvudsakliga innehållet i remissyttrandena

Allmän inställning till kommitténs förslag.

Ett flertal remissinstanser uttrycker sin tillfredsställelse över att kommitténs förslag framlagts, varigenom en förutsättning skapats för att lösa den

under många år diskuterade frågan om högre huslig utbildning i de nordiska länderna. Så gott som samtliga remissinstanser är dock ense om att det föreliggande förslaget inte utan vidare bearbetning kan förverkligas. Man menar, att det bör göras till föremål för ytterligare överarbetning, förslagsvis antingen av särskilda expertkommittéer för de olika ämnesområdena eller av ett permanent nordiskt samarbetsorgan.

Man är ense med kommittén, att det föreligger ett stort behov av högre huslig utbildning, inte minst mot bakgrund av beslutet om en statlig seminarieorganisation på det husliga området. Ett stort antal remissinstanser anser det dock vara en brist, att utredningen inte gjort en närmare, helst statistiskt underbyggd analys av det aktuella behovet och prognos över det framtida behovet. Först genom en sådan analys, menar man, blir det möjligt att få ett säkert underlag för var linjerna skall förläggas och hur studieplanerna skall läggas upp.

Principen om en »immateriell högskola» godtages av flertalet remissinstanser. Från flera håll betonas dock, att man på längre sikt måste sträva efter att skapa en »materiell» hushållshögskola.

Man uttalar i flera fall tillfredsställelse över det föreslagna nordiska samarbetet, särskilt som det medför en snabb lösning av ifrågakvarande utbildningsproblem.

Beträffande fördelningen av kostnaderna råder nästan fulkomlig enighet om att högskolans driftskostnader bör betalas av det land, som upprättar respektive linje.

Mot de föreslagna befogenheterna för högskolans styrelse är de flesta remissinstanser kritiska. Man betonar, att det universitet eller den högskola, vid vilken undervisningen meddelas, bör utöva den direkta ledningen och ansvara för undervisningens uppläggning, omfattning och bedrivande.

Ingen remissinstans anser någon av de föreslagna linjerna överflödiga. Däremot beklagar man, att ej någon linje i familjekunskap medtagits i förslaget.

Åtskilliga remissinstanser riktar invändningar mot studiernas uppläggning och understryker vikten av att den akademiska undervisningen på det husliga området icke kommer att betraktas som en särutbildning utan blir helt jämställd med och anordnad på likartat sätt som övrig akademisk utbildning. Från flera håll anmärkes mot bristande enhetlighet mellan de fyra studieplanerna. Vissa instanser anser, att man ej tagit tillräcklig hänsyn till arbetsmarknadens behov. En nödvändig ytterligare överarbetning av studieplanerna bör anförtros åt allsidigt sammansatta expertgrupper.

Beträffande intagningsbestämmelserna efterlyses större enhetlighet. Om kravet på examen från husligt seminarium råder olika meningar. Detsamma gäller beträffande möjligheterna att fullgöra viss kompletterande utbildning efter det att de akademiska studierna påbörjats.

Den totala studietiden anses, om man medräknar de vid tre av linjerna obligatoriska studierna vid husligt seminarium, bli för lång, varför man uttalar farhågor för att utbildningen inte skall locka tillräckligt antal sökande.

Beträffande linjen för näringslära invändes mot att hushållslärare och

studerande utan facklig utbildning skall undervisas tillsammans. Linjen synes vara upplagd för studenter utan förkunskaper i näringslära.

Linjen i hushållsteknik anses ha fått en alltför maskinteknisk inriktning.

Linjen i textillära finner så gott som samtliga remissinstanser vara för tekniskt inriktad och i alltför hög grad tangera textilingenjörsexamen. Den föreslagna inriktningen anses ej motsvara det förefintliga behovet, varför linjen i stället bör ges en textilekonomisk och textilhistorisk inriktning.

Enighet råder om att vid linjen i ekonomilära tonvikt bör läggas på hemmets ekonomi i enlighet med ett förslag framlagt av professor Saurio.

De föreslagna benämningarna på högskolan och examen anses ej lämpliga.

Allmänt understrykes behovet av forskning på det husliga området. För Sveriges del är det särskilt angeläget, att en professur i näringslära kommer till stånd.

Remissutlåtanden har inkommit från följande myndigheter:

Skolöverstyrelsen, efter hörande av lärarkollegiet vid statens skolköksseminarium samt styrelsen och lärarkollegiet vid fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala, seminariet för huslig utbildning i Umeå, styrelsen och lärarkollegiet vid Göteborgs skolköksseminarium, Nordenfeltska skolan i Göteborg och Andrea Eneroths högre handarbetsseminarium i Stockholm, överstyrelsen för yrkesutbildning, lantbruksstyrelsen, efter hörande av styrelsen för Fredrika-Bremer-förbundets lanthushållningsseminarium, statskontoret, riksräkenskapsverket, kanslern för rikets universitet, efter hörande av matematisk-naturvetenskapliga och medicinska fakulteterna vid universiteten i Uppsala och Lund, medicinska fakulteten vid Göteborgs universitet, rektorsämbetet vid Stockholms universitet och lärarkollegiet vid karolinska institutet, överstyrelsen för de tekniska högskolorna, efter hörande av kollegienämnderna vid tekniska högskolan i Stockholm och Chalmers tekniska högskola, styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök, styrelsen för statens institut för folkhälsan och styrelsen för statens institut för konsumentfrågor.

Yttranden har även avgivits av Tjänstemännens centralorganisation, Svenska facklärarförbundet, Sveriges agronom- och lantbrukslärarförbund, Sveriges industriförbund, efter hörande av Textilrådet, Sveriges lantbruksförbund, styrelsen för Svenska textilforskningsinstitutet, Nordisk samarbetskommitté för hushållsundervisning, Folkpartiets kvinnoförbund, Högers kvinnoförbund, Svenska landsbygdens kvinnoförbund, Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund, Sveriges husmodersföreningars riksförbund, Svenska ekonomiföreståndarinnors förening och Fredrika-Bremer-förbundet.

*BILAGA 2***Yttrande av Nordisk Samarbejdskomité for Husholdningsundervisning över »Innstilling om oppretting av felles nordisk akademisk utdanning i husholdsfag (Den nordiske husholdningshøgskolen)»***Immateriel eller materiel højskole*

I indstillingen foreslås, at den akademiske uddannelse gives ved en immateriel højskole. Nordisk samarbejdskomité er klar over at denne løsning vil gøre det muligt at få den akademiske uddannelse påbegyndt inden for en rimelig tid og slutter sig derfor til forslaget om en immateriel højskole som en midlertidig ordning. Samarbejdskomitéen vil imidlertid gerne med henblik på fremtiden præcisere, at det er af den største betydning, at der arbejdes med at nå frem til en materiel højskole, som utvivlsvist vil være den bedste løsning.

Optagelsesbetingelserne

For at få adgang til studierne ved den immaterielle højskole mener samarbejdskomiteen, at der bør kræves studentereksamen eller den eksamen, som kræves af andre studerende ved det pågældende lærested. Komiteen støtter mindretallets forslag om, at husholdningspædagoger bør have fortrinsret til studierne og vil stærkt understrege nødvendigheden af, at ansøgere uden husholdningspædagogisk eksamen skaffer sig en grundig praktisk-teoretisk uddannelse i husholdning, før det akademiske studium påbegyndes.

Komiteen vil endvidere pege på det uholdbare i indstillingens forslag om, at en sådan praktisk-teoretisk uddannelse kan tages, efter at det akademiske studium er afsluttet og på, at erfaring alene ikke kan erstatte uddannelse.

Organisation og styreform

Nordisk samarbejdskomité anmoder om, at der i styrelsen må blive optaget en husholdningspædagog fra hvert af de nordiske lande, om nødvendigt ved at antallet af styrelsesmedlemmer udvides til 3 repræsentanter fra hvert land. Komiteen anmoder endvidere om at få adgang til at foreslå disse repræsentanter for husholdningspædagogerne. Komiteen mener, at det faglige ansvar for de enkelte linjer bør overlades til den eller de læreanstalter, som har påtaget sig at lægge studierne til rette, men komiteen vil her rette en indtrængende henstilling til myndighederne om, at der før starten må blive nedsat et sagkyndigt udvalg for hver enkelt linje til nærmere udformning af studieplanerne og anmoder endvidere om, at der i de sagkyndige udvalg må blive udnævnt en husholdningspædagog fra hvert af de nor-

diske lande efter forslag av Nordisk Samarbejdskomité for Husholdningsundervisning.

De forskellige linjer

Komiteen vil gerne udtrykke sin tilfredshed med forslaget om oprettelse af de fire linjer: ernæringslære, husholdningsteknik, økonomi og tekstil-lære. Komiteen finder det imidlertid påtrængende nødvendigt, at der snarest muligt også må blive oprettet en linje for familiekundskab.

Komiteen vil gerne pege på ønskeligheden af, at de enkelte fag lægges til rette som grundfags-, mellemfags-, og hovedfagsstudier, for på denne måde at give mulighed for flere fagkombinationer.

I forbindelse med forslagene for studierne vil komiteen udtale følgende:

I planerne for ernæringslærelinjen savnes tilknytning til praktisk ernæring og til næringsmidlerne, deres tilberedning og opbevaring.

For husholdningstekniklinjens vedkommende mener man, at denne bør udbygges, således at rækken af hovedfag, som i forslaget omfatter maskinlære og materiallære, må udvides til også at omfatte arbejdslære og boliglære.

For økonomilinjens vedkommende vil komiteen støtte den vurdering, som er givet af professor Saurio, Helsingfors universitet (indstillingens vedlæg 4, side 8¹).

Komiteen er enig i, at der er et stærkt behov for en textillinje. Det skitserede studieforslag dækker imidlertid efter komiteens mening ikke det eksisterende behov inden for området og giver ikke det rette grundlag for studier af og oplysning om tekstilernes funktion og vedligeholdelsesproblemer. Der vil her kræves et intimt samarbejde mellem textilsagkyndige og husholdningssagkyndige for at finde frem til den studieplan, som bedst mulig kan dække behovet.

For samtlige linjers vedkommende vil komiteen anmode om, at studierne må blive lagt således til rette, at de tager sigte på hjemmenes specielle behov og interesser i langt højere grad end tilfældet er i de forslag, som følger indstillingen.

Betegnelsen for eksamen ved den fælles-nordiske husholdningshøjskole

På initiativ fra de svenske medlemmer af Nordisk Samarbejdskomité for Husholdningsundervisning vil komiteen fremme forslaget om at give eksamen fra den nordiske husholdningshøjskole — betegnelse: økologieksamen — og titlen for kandidaterne: økologikandidat (cand.ekol.). Komiteen henviser i denne forbindelse til nedenstående definition af begrebet økologi:

Ordet økologi kommer av det grekiska ordet »oikos», som betyder hus, hem, bostad. Samma ordstam finnes i termen ekonomi. Økologin studerar individens miljöförhållanden, dess hushållning med naturtillgångarna och resultatet av denna hushållning. Den studerar sålunda de olika miljöernas betydelse för den enskilda individen och för samhället samt individernas och samhällenas förmåga att utnyttja eller behärska miljöfaktorerna.

¹ Nordisk udredningsserie, 1961: 1, s. 33—34.

Den studerar vidare de medel och tillvägagångssätt, som individen använder, såsom anpassning, konkurrens och samarbete, och slutligen resultatet av detta växelspel så som det visar sig i utbredning eller tillbakagång för arter och växtgrupper.

I henhold til denne definition mener komiteen, at begrebet dækker alle discipliner, som indbefattes i husholdningshøjskolens studier, og at det giver et adækvat udtryk for studiernes indhold og niveau.

Forskning og videregående akademiske studier

I indstillingen er der givet udtryk for, at en akademisk uddannelse ikke kan opretholdes, uden at der samtidigt drives en systematisk forskning. Komiteen vil meget stærkt støtte dette synspunkt.

Komiteen savner imidlertid i indstillingen en nærmere tilknytning til de allerede eksisterende husholdningsforskningsinstitutter i de nordiske lande. Man vil derfor henlede opmærksomheden på mulighederne for en udvidet forskning på husholdningsområdet ved at udnytte og samarbejde med disse institutioner, samt ved at knytte nær kontakt med andre beslægtede forskningsinstitutter.

Samarbejdskomiteen vil til slut understrege, at en aktiv forskning inden for de forskellige studieområder er en betingelse for at kunne drive videregående akademiske studier inden for det fagområde, der her er tale om (postgraduate studies).

December 1960

(*sign.*)

Tilläggsförslag
om högre nordisk hushållsutbildning
(Väckt av Sigrid Ekendahl)

Vid föregående session antog Nordiska rådet en rekommendation (nr 7/1960), vari regeringarna rekommenderades att lägga fram det förslag till högre hushållsutbildning, som då befann sig under utarbetande. Detta förslag föreligger numera och innehåller en detaljerad plan om inrättande av en sådan utbildningsanstalt. Denna förutsättes skola få formen av en »im-materiell» högskola, d. v. s. en utbildningsanstalt med avdelningar vid olika redan existerande högskolor och universitet. Då Nordiska rådet vid sin förestående session bör få tillfälle att uttala sig om detta förslag, vilket synes i huvudsak kunna ligga till grund för ett beslut i ämnet, får jag föreslå,

att rådet måtte rekommendera regeringarna att — med de jämkningar, vartill remissbehandlingen av betänkandet kan föranleda — genomföra ifrågavarande förslag.

Stockholm den 8 februari 1961

Sigrid Ekendahl

Meddelanden

om rekommendation nr 8 1960 angående isländsk ungdoms studier vid folkehøgskolor i övriga nordiska länder

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Reykjavik den 31 juli 1960 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Undervisningsministeriet) meddelar den 28 november 1960:

I overensstemmelse med Nordisk Råds rekommendation har det danske undervisningsministerium stillet 10 stipendier à 800,— kr. til rådighed for isländsk ungdoms ophold ved danske folkehøgskoler. Stipendierne kommer første gang til udbetaling i finansåret 1960/61.

Foreningen Norden i Danmark har påtaget sig stipendiernes administration. Afdelingen har i forvejen et stipendium til islændinges højskoleophold i Danmark.

Ministeriet har som koordinerende organ sendt undervisningsministerierne i Finland, Norge og Sverige meddelelse om den danske bevilling og anmodet om underretning om, hvad der foretages fra de øvrige ministeriers side.

Fra Finland har man modtaget meddelelse om, at der ikke fra isländsk ungdoms side har vist sig nogen interesse for folkehøgskolestudier i Finland. For det tilfælde, at nogen skulle vise sig interesseret, er man fra finsk side indstillet på at yde stipendier af midler til formålet, som findes på budgettet.

Yderligere er et antal finske folkehøgskoler villige til at modtage islændinge uden afgift eller mod en vis mindre afgift.

Fra Norge har man fået oplyst, at der for skoleåret 1960/61 er bevilget 25 stipendier à 900.— kr. til nordiske elevers ophold på norske folkehøgskoler.

I samarbejde med den norske forening Norden har Kirke- og undervisningsdepartementet fordelt stipendierne med 9 stipendier til danske elever, 4 til finske elever, 6 til isländske elever og 2 til svenske elever. 4 stipendier er der ikke disponeret over, da der ikke har meldt sig ansøgere.

Spørgsmålet om at yde stipendier på anden måde til islandske statsborgeres højskoleophold vil man fra norsk side tage op, hvis der viser sig større interesse fra islandsk side for at søge disse stipendier.

Den svenske regering har oplyst, at man har stillet 6.000,— kr. til rådighed for finske og islandske statsborgeres ophold ved den nordiske højskole i Kungälv i indeværende finansår. Beløbet regnes at ville udgøre ca. 15 stipendier. Yderligere har et antal svenske folkehøjskoler erklæret sig villig til at modtage islændinge uden udgifter for disse.

Finlands regering (undervisningsministeriet) meddelar den 5 december 1960:

Undervisningsministeriet kommer i den mån sökande av stipendier anmäler sig, såvitt möjligt, att bevilja stipendier av anslag i statsförslaget. Att märka är, att islänningars möjlighet att studera vid folkhögskolor i Finland på grund av språksvårigheter begränsas huvudsakligen till de svenskspråkiga folkhögskolorna.

Islands regering (Menntamálaráðuneytið) meddelar den 8 februari 1961:

Ministeriet sætter stor pris på den interesse, som viser sig i førnævnte rekommandation, for at lette islandske elever adgangen til nordiske folkehøjskoler.

En afskrift af en udtalelse af Foreningen Norden i Reykjavik, dat. 6/2 1961, følger hoslagt [*se Tillägg*], og ministeriet bifalder for sin del de synspunkter, som fremsættes dér.

Norges regering (Kirke- og undervisningsdepartementet) meddelar den 16 december 1960:

For skoleåret 1961—62 har Kirke- og undervisningsdepartementet etter tilråding fra Stipendierådet reservert et beløp på kr. 9.000,— med sikte på islandsk ungdom som vil studere ved norske folkehøgskoler. Det er regnet med 10 stipend à kr. 900,— for elever ved vanlige vinterkurs på minst 24 uker.

For inneværende skoleår har to islandske elever fått stipend til studier ved norsk folkehøgskole.

Sveriges regering (ecklesiastikdepartementet) meddelar den 19 december 1960:

Den 15 september 1960 har för budgetåret 1960/61 anvisats 6 000 kronor till stipendier åt elever vid Nordiska folkhögskolan i Kungälv, vilka är medborgare i Finland eller Island.

Vid en av svenska föreningen Norden gjord förfrågan bland de svenska folkhögskolorna har ett femtontal skolor förklarar sig villiga att taga emot islänningar antingen helt utan avgifter eller mot vissa smärre ersättningar.

TILLÄGG**Yttrande av Norræna félagið i anledning av rekommendation nr 8/1960**

Som undertegnede meddelte i et brev til [undervisnings]ministeriet 19/1 1961, nyder 50—60 unge islændinge stipendier fra de nordiske brødrefolk til studieophold i de nordiske lande denne vinter.

Der er allerede indløbet usædvanlig mange ansøgninger og ønsker om assistance i anledning af studieophold ved folkehøjskoler i de nordiske lande nu til sommer og til næste vinter.

Det er fornøjeligt, at Nordisk Råd og Nordisk Kulturkommission stiller forslag om, at mulighederne for unge islændinge til studieophold ved nordiske folkehøjskoler bliver forøget, eftersom unge mennesker på Island viser en voksende interesse for ophold i disse skoler og erfaringen viser, at disse studieophold har været særlig gavnlige for de islandske elever.

De bekendtskaber, som stiftes ved unge islændinges studieophold ved nordiske folkehøjskoler, er et vigtigt led i de nordiske brødrefolks praktiske samarbejde.

Reykjavík, den 6. februar 1961

Magnús Gíslason

Meddelanden

om rekommendation nr 9 1960 angående specialutbildning av experter för underutvecklade länder

(Överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Reykjavik den 31 juli 1960 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Finlands regering (ministeriet för utrikesärendena) meddelar den 3 december 1960:

Finland har svarat positivt på norska regeringens förslag om tillsättandet av ett nordiskt samarbetsutskott för det i rekommendationen avsedda ändamålet.

Norges regering (Utenriksdepartementet) meddelar den 15 december 1960 *å samtliga regeringars vägnar*:

at Norge, i egenskap av koordinerande land for rådets rekommandasjon nr. 9/1960 angående et felles nordisk initiativ for å befordre og samordne utdannelsen av eksperter til tjenestegjøring i underutviklede land, har lagt fram for de øvrige regjeringer et forslag om å oppnevne et samarbeidsutvalg med 2 representanter for hvert av de nordiske land for å behandle rekommendasjonen.

Den finske regjering har meddelt at den i prinsippet er enig i forslaget og er beredt til å utnevne sine representanter til utvalget så snart de øvrige nordiske land har erklært seg villige til å oppnevne et slikt organ.

Utenriksministeriet i København har meddelt at man på dansk side kan tiltre forslaget om å oppnevne et nordisk samarbeidsutvalg. Som danske medlemmer er utpekt nestformannen for regjeringsutvalget for teknisk bistand, kontorsjef i utenriksministeriet M. Wandel-Petersen, samt medlem i regjeringsutvalget, kontorsjef i finansministeriet, frk. Alice Brun. Det er videre opplyst at regjeringsutvalget på foranledning av Nordisk Råds rekommandasjon har nedsatt et særutvalg med kontorsjef frk. Alice Brun som formann til å behandle rekommendasjonen. Dette utvalg fremla 22. november 1960 en betenkning hvori utvalget fremsetter forslag til en forbedret forhåndsveiledning av eksperter. Utvalget har på det foreliggende grunnlag ikke ansett seg for kompetent til å komme inn på tilretteleggelsen av en egentlig utdanning av eksperter.

Med henblikk på en nærmere belysning av spørsmålet har regjeringsutvalget på det nevnte utvalgs forslag vedtatt å avholde et møte med tidligere utsendte eksperter. Forøvrig er de forslag som omtales i betenkningen stillet i hero i påvente av det nordiske samarbeidsutvalgs behandling av saken.

På svensk side har man ikke tatt endelig standpunkt til forslaget om å oppnevne et nordisk samarbeidsutvalg. Spørsmålet om spesialutdannelse av fagfolk for eksperttjeneste i utlandet er blant de saker som for tiden er under utredning av en sakkyndig 7-mannskomiteé som ble oppnevnt av regjeringen 20. mai 1960 for på bred basis å undersøke organiseringen av Sveriges bistand til utviklingslandene.

Komiteéens innstilling ventes visstnok ikke å foreligge før i løpet av sommeren 1961.

Det er foreløpig ikke mottatt noen opplysninger vedrørende Islands holdning.

Rådet vil bli underrettet så snart nærmere opplysninger i saken innløper fra Stockholm og Reykjavik.

På norsk side vil en ta endelig stilling til spørsmålet om norsk representasjon når det er klart at de øvrige land i prinsippet er enige om å oppnevne et utvalg. Det antas foreløpig at de norske medlemmer bør bestå av en representant for Utenriksdepartementet og en representant fra undervisningssektoren eller det undervisningsadministrative område. Det er ikke tatt stilling til personvalg. Etter norsk oppfatning vil det være hensiktsmessig om samtlige lands representanter eventuelt blir oppnevnt så snart som mulig slik at et konstituerende møte kunne bli innkalt i forholdsvis nær fremtid.

Sveriges regering (utrikesdepartementet) meddelar den 11 januari 1961:

Sverige är intresserat att undersöka möjligheterna till nordiskt samarbete härvidlag. Den 20 maj 1960 tillsattes av Kungl. Maj:t en expertutredning med uppdrag att utreda en rad frågor i samband med administreringen av den svenska hjälpen till utvecklingsländerna. I utredningens direktiv framhålls således önskemålet att få utrett, huruvida rekryteringen av svenska fackmän för expertuppgifter skulle kunna främjas genom en särskild utbildning, eventuellt i nordisk samverkan. Utredningen bör alltså, heter det vidare i direktiven, ägna speciell uppmärksamhet åt frågorna om underlätandet av expertrekrytering, i samband därmed undersöka behovet av utbildningsverksamhet och för såvitt utredningen anser, att en särskild sådan utbildningsverksamhet vore önskvärd, föreslå utformningen av denna. Innan man på svensk sida tar slutlig standpunkt till förslaget, synes det lämpligt att avvakta det resultat, vartill den nu pågående svenska utredningen kan komma på denna punkt.

Meddelanden

om rekommendation nr 10/1960 angående årliga studieresor till Island för studerande i nordiska språk från övriga nordiska länder

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Reykjavik den 31 juli 1960 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Undervisningsministeriet) meddelar den 28 november 1960:

Ministeriet har meddelt Nordisk Kulturkommissions danske afdeling, at ministeriet i medlemsforslaget til 8. sessionen har anbefalet, at sagen henvises til forberedende behandling i Nordisk Kulturkommission.

Dette er herfra meddelt Kulturkommissionens danske afdeling.

Finlands regering (undervisningsministeriet) meddelar den 5 december 1960:

Undervisningsministeriet kommer att, såframt sökande av stipendier anmäla sig, såvitt möjligt bevilja understöd av anslag i statsförslaget.

Islands regering (Menntamálaráðuneytið) meddelar den 21 januari 1961:

Ministeriet mener, at det ville være heldigt, at sådanne studierejser, som omtales i førnævnte rekommendation, blev virkeliggjort i en eller anden form, og er for sit vedkommende rede til samarbejde om overvejelse af, hvordan de bedst ville kunde ordnes.

Norges regering (Kirke- og undervisningsdepartementet) meddelar den 16 december 1960:

Fra norsk side er det av Kirke- og undervisningsdepartementet reservert et beløp på kr. 5 000,— av bevilgningen til nordiske samarbeidstiltak for 2. halvår 1960 og 1961.

Det danske Undervisningsministerium opplyser 13. oktober 1960 at det har anbefalt saken henvist til forberedende behandling i Nordisk kulturkommissjon. Fra Finnland og Sverige foreligger ingen melding om bevilgninger.

Sveriges regering (ecklesiastikdepartementet) meddelar den 19 december 1960:

För budgetåret 1960/61 har under anslaget till främjande av nordiskt-kulturellt samarbete anvisats en delpost å 10 000 kronor som bidrag till anordnande av gruppresor för studerande vid svenska universitet och högskolor till de övriga nordiska länderna.

Kommittén för nordiskt-akademiskt samarbete har i sina äskanden för budgetåret 1961/62 gjort framställning om höjning av nämnda delpost med 20 000 kronor.

I övrigt hänvisas till den i ecklesiastikdepartementets meddelande om rekommendation nr 19/1957 [se Sak D 27] redovisade rätten för studerande vid universiteten m. fl. läroanstalter att uppbära statsstipendium jämväl vid studier i annat nordiskt land.

I statsverkspropositionen till 1961 års riksdag (åttonde huvudtiteln, s. 119) har äskats höjning av anslaget till främjande av nordiskt-kulturellt samarbete från 375 000 för innevarande budgetår till 555 000.

Meddelanden

om rekommendation nr 11/1960 angående forskning i arktisk medicin

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Reykjavik den 31 juli 1960 enades representanter för regeringarna om att *F i n l a n d* skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Undervisningsministeriet i samarbete med Ministeriet for Grønland och Indenrigsministeriet) meddelar den 30 november 1960:

Betænkning afgivet af det nordiske ekspertudvalg for arktisk medicin og hygiejne er blevet sendt til udtalelse hos universiteterne og i sundhedsstyrelsen.

Rektor for Københavns universitet meddeler, at man kan anbefale oprettelse af det af ekspertudvalget foreslåede internordiske forskningsråd samt det ligeledes foreslåede forskningsfond og sekretariat med tilknyttet bibliotek.

Rektor for Århus universitet og sundhedsstyrelsen slutter sig til denne udtalelse.

Finlands regering (undervisningsministeriet) meddelar den 5 december 1960:

Statsrådet har vid föredragning den 1.12.1960 beslutat ställa sig positivt till saken och till Finlands representanter i det nordiska samarbetsutskott, som skall tillsättas, förordnat generaldirektör Niilo Pesonen och biträdande professor Jarl-Axel Grönroos samt meddelat de övriga nordiska länderna härom och anhållit om att även de måtte förordna en eller två representanter var i utskottet.

Islands regering (Félagsmálaráðuneytið) meddelar den 9 januari 1961:

Som bekant har Island haft en observatør ved de forberedende undersøgelser i denne sag. Denne har påpeget, at betingelser for undersøgelser såvel som lejligheder til at gøre foranstaltninger på dette område inden for læge-

videnskapen er meget begrenset her i landet, idet der knap findes arktiske livsbetingelser her i landet, og der dessuden ikke her i landet forefindes forhold af samme art som i andre nordiske lande, hvor isolerede etnologiske grupper lever under spesielle og primitivere livsbetingelser end befolkningen i almindelighed.

Medicinaldirektøren, dr. Sigurður Sigurðsson, vil få overdraget videre undersøgelser — eventuelt efter samråd med Islands universitets lægevidenskabelige fakultet — af, i hvor stort omfang der forefindes betingelser for en aktiv deltagelse i nævnte forskning.

Norges regering (Kirke- og undervisningsdepartementet) meddelar den 15 december 1960:

Rekommandasjonens forslag om å opprette en samarbeidskommisjon i arktisk medisin forutsettes av Kirke- og undervisningsdepartementet satt opp på dagsordenen for neste ordinære møte av de nordiske undervisningsministre våren 1961.

En anbefaling fra dette møte om bevilgning til formålet vil eventuelt kunne behandles i forbindelse med budsjettet for 1962.

Norges regering (Sosialdepartementet) meddelar den 29 december 1960:

Innstillingen fra Nordisk Råds kulturutvalg er herfra blitt forelagt de medisinske fakulteter ved universitetene i Oslo og Bergen. På grunn av den knappe frist har fakultetene ikke kunnet behandle den nærmere. Dekanus ved fakultetet i Oslo uttaler imidlertid i brev av 18. november d. å. at han går ut fra at fakultetet vil vise positiv interesse for gjennomføringen av de tiltak som er nevnt i rekommandasjonen og vil støtte opprettelsen av en samarbeidskommisjon for arktisk medisin.

Sosialdepartementet vil for sitt vedkommende ikke innvende noe imot at det oppnevnes en nordisk samarbeidskommisjon for arktisk medisin og hygiene med det mandat som er nevnt under punktene II a og b i kulturutvalgets innstilling. Kommisjonen bør imidlertid i første omgang oppnevnes for et begrenset tidsrom, eksempelvis 2 år. På basis av den oversikt man i løpet av dette tidsrom får over omfanget og karakteren av de foreliggende problemer, og den verdi et organisert nordisk samarbeid om løsningen av dem har i praksis, kan det tas realitetsstandpunkt til om og i hvilke former dette organiserte arbeid bør fortsettes. Departementet mener således at det ennå ikke foreligger grunnlag for å gi en kommisjon i oppdrag å ta opp spørsmålet om opprettelse av et nordisk institutt for arktisk medisin, knyttet til et medisinsk fakultet.

For så vidt angår finansieringen av kommisjonens arbeid, går departementet ut fra at utgiftene til de enkelte konkrete forskningstiltak for Norges vedkommende i alminnelighet bør dekkes gjennom de bevilgninger som forskningsrådene disponerer.

Sveriges regering (ecklesiastikdepartementet) meddelar den 23 januari 1961:

Den av Nordiska kulturkommissionen gjorda framställningen i ärendet har jämte det betänkande, som avgivits av det för ändamålet särskilt tillsatta expertutskottet, remitterats till statens medicinska forskningsråd.

Då remissyttrande inkommit, kommer frågan att tagas upp till behandling i ecklesiastikdepartementet.

Meddelanden

om rekommendation nr 12/1960 angående revision av medborgarskapslagstiftningen

(Överlämnade av Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Reykjavik den 31 juli 1960 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Finlands regering (ministeriet för inrikesärendena) meddelar den 5 december 1960:

År 1959 har tillsatts en kommitté med uppgift att revidera lagstiftningen om förvärvande och förlust av finskt medborgarskap samt att uppgöra förslag till ny lagstiftning i ämnet. Vid fullgörandet av sin uppgift fäster kommittén speciell uppmärksamhet vid möjligheterna att bringa Finlands lagstiftning i överensstämmelse med motsvarande lagstiftning i de övriga nordiska länderna. I den mån de övriga nordiska länderna, medan kommitténs arbete pågår, skrider till förnyande av medborgarskapslagstiftningen, kommer kommittén att undersöka möjligheterna att anpassa Finlands lagstiftning i samklang med dessa förändringar.

Frågan om revision av medborgarskapslagstiftningen kommer även att behandlas vid nordiska justitieministermötet i Helsingfors den 17—18 januari 1961.

Islands regering (Dóms- og kirkjumálaráðuneytið) meddelar den 9 januari 1961:

Denne rekommendation angår, i den form, den blev vedtaget, en henvendelse til regeringerne om at gøre foranstaltninger til at gøre det lettere for folk i de nordiske lande at få adgang til statsborgerret i de øvrige nordiske lande, bl. a. ved at gøre mindre krav om varighed af ophold.

Som oplyst under debatten af sagen mener man, at det i praksis tager kortest tid for folk fra de nordiske lande at opnå statsborgerret i Island, d. v. s. 5 år for ansøgere i almindelighed og kortere tid for personer, der indgår ægteskab med islandske statsborgere. — Man forventer — såfremt det foreligger, at det i de øvrige lande kan komme i betragtning at give yderligere efter på dette område — at det vil være muligt at opnå fælles aktion inden for Altinget om sådanne foranstaltninger i henhold til denne rekommendation fra Nordisk Råd.

Norges regering (Justis- og politidepartementet) meddelar den 22 november 1960:

I anledning av Nordisk Råds rekommandasjon nr. 12/1960 om revisjon av statsborgerrettslovgivningen vises til brev herfra av 27. mai 1960 (trykt som bilag til Sak A 17 til Nordisk Råds 8. sesjon)¹. Sverige er koordinerende land, men Norge har foreløpig ikke mottatt noen henvendelse om samarbeid i denne sak.

Sveriges regering (justitiedepartementet) meddelar den 6 december 1960 å *samtliga regeringars vägnar*:

Frågan om åtgärder i anledning av rekommendationen skall upptagas till behandling vid det nordiska justitieministermöte, vilket är planerat att äga rum i januari 1961.

Frågan om revision av den gemensamma nordiska medborgarskapslagstiftningen har behandlats vid Nordiska justitieministermötet i Helsingfors den 18 januari 1961. Därvid överenskoms, att frågan skulle tagas upp till närmare utredning. Från varje land skulle utses en eller två personer att omhänderha utredningsarbetet. Det skulle ankomma på Sverige att sammankalla dessa.

¹ 8:e sess., s. 234.

*BILAGA***Resolution vid föreningarna Nordens delegerademöte i Reykjavík den 26—
27 juni 1960 angående den nordiska medborgarskapslagstiftningen**

Delegeretmødet har ved behandlingen af statsborgerrettigheder i Norden med stor glæde konstateret bestræbelserne for:

at den allerede i Danmark, Norge og Sverige gældende indfødsretslovgivning udstrækkes til også at gælde i Finland og Island, samt

at kravet om ophold i mindst 10 år som betingelse for opnåelse af indfødsret ved anmeldelse lempes, idet tidsfristen væsentligt reduceres. Disse bestræbelser anbefaler delegeretmødet varmt.

Med baggrund i det fælles-nordiske arbejdsmarkeds voksende betydning understreger delegeretmødet det vigtige i, at nordiske statsborgere bevarer stemmeret til den lovgivende forsamling i hjemlandet uanset fast ophold i andet nordisk land. Mødet henstiller til foreningens hovedstyrelser, at disse over for de respektive myndigheder udtaler ønsket om, at hele dette store spørgsmål må blive gjort til genstand for grundig udredning med det formål snarest at finde frem til en positiv løsning.

Rapport

från Nordiska rådets presidium

Enligt § 22 arbetsordningen för Nordiska rådet åligger det rådets presidium att mellan sessionerna handhava rådets löpande angelägenheter samt att till varje ordinarie session avgiva rapport om sin verksamhet sedan senaste ordinarie session. Under hänvisning till detta stadgande får presidiet härmed till rådet överlämna en redogörelse för sin verksamhet mellan rådets åttonde och nionde sessioner.

I. Sammansättning, möten m. m.

Vid rådets åttonde session utsågs till medlemmar av presidiet direktören Gisli Jónsson, Island, såsom rådets president, samt fhv. statsminister Erik Eriksen, Danmark, talmannen Karl-August Fagerholm, Finland, Stortingets visepresident Nils Hønsvold, Norge, och professorn Bertil Ohlin, Sverige, såsom rådets vicepresidenter.

Presidiet har sammanträtt i Reykjavik den 31 juli 1960, i Stockholm den 5 oktober 1960 samt i Köpenhamn den 11 december 1960 och den 17 februari 1961. Därjämte sammanträdde presidiet och representanter för regeringarna i Danmark, Finland, Island och Norge den 31 juli 1960 i samband med rådets åttonde session därstädes (se härom nedan under II:1). Erik Eriksen deltog icke i presidiemötena den 5 oktober 1960 och den 17 februari 1961. Vid sistnämnda tillfälle ersattes han av folketingsmand Per Hækkerup.

Vid ett gemensamt möte i Reykjavik den 30 juli 1960 beslöt presidiet och de nordiska statsministrarna att avhålla en konferens med deltagande av presidiets medlemmar och statsministrarna för överläggningar rörande regeringarnas samverkan med rådet och rådets arbetsformer¹. På inbjudan av statsministern Tage Erlander, Sverige, ägde konferensen rum på Harpsund den 6—7 oktober 1960; om denna se närmare under IV.

Presidiets medlemmar har härjämte stått i kontakt med varandra genom sekretariatet.

II. Åtgärder i anledning av rådets beslut

1. Vid presidiets ovan nämnda sammanträde med företrädare för regeringarna i Reykjavik den 31 juli 1960 överenskomms, att beträffande envar av

¹ 8:e sess. s. 92.

de vid rådets åttonde session beslutade rekommendationerna något lands regering skulle åtaga sig uppgiften att vara koordinerande och initiativtagande vid det fortsatta arbetet samt att rekommendationerna i detta syfte skulle fördelas mellan länderna på följande sätt:

- Rekommendation nr 1 angående tjänstepensionsförmåner i Sverige för löntagare från annat nordiskt land. Sverige.
 Rekommendation nr 2 angående gemensam läkarmarknad. Sverige.
 Rekommendation nr 3 angående ytterligare pass- och reselättnader. Norge.
 Rekommendation nr 4 angående konferenser om nordkalottspörsmål. Finland.
 Rekommendation nr 5 angående Islands deltagande i turistupplysningssamarbetet. Danmark.
 Rekommendation nr 6 angående samarbete beträffande utrikes-tjänsten. Finland.
 Rekommendation nr 7 angående högre nordisk hushållsutbildning. Danmark.
 Rekommendation nr 8 angående isländsk ungdoms studier vid folkhögskolor i övriga nordiska länder. Danmark.
 Rekommendation nr 9 angående specialutbildning av experter för underutvecklade länder. Norge.
 Rekommendation nr 10 angående årliga studieresor till Island för studerande i nordiska språk från övriga nordiska länder. Norge.
 Rekommendation nr 11 angående forskning i arktisk medicin. Finland.
 Rekommendation nr 12 angående revision av medborgarskapslagstiftningen. Sverige.

Rekommendationerna jämte därtill hörande handlingar överlämnades av presidiet till regeringarna i september 1960. Härjämte anmälde presidiet i särskild skrivelse den 28 oktober 1960 till regeringarna, att ett framlagt förslag till rekommendation angående ratifikation av ILO-konventionen om lika lön för män och kvinnor förkastats av rådet.

2. Förhandlingarna vid åttonde sessionen har redigerats av bibliotekarien Tryggve Byström, Stockholm, samt tryckts vid kungl. boktryckeriet P. A. Norstedt & söner, Stockholm. Upplagan, vilken i sin helhet inbundits av firma M. F. Åkerdahl, Stockholm, har i besparingssyfte nedskurits till 2 500 exemplar. Utsändandet ägde rum kring årsskiftet 1960/61, varvid förhandlingarna utdelades till de medlemmar av parlamenten i de nordiska länderna, som önskade erhålla dem, samt överlämnades till ministerier, departement och olika ämbetsverk, offentliga bibliotek och politiska partier, tidningar m. fl. institutioner samt vissa enskilda personer i de nordiska länderna. Vidare har förhandlingar tillställts andra parlament, utländska bibliotek, vetenskapliga institutioner i utlandet, internationella organisationer m. fl.

3. Presidiet har genom sekretariatens följt behandlingen hos regeringarna och annorstädes av de olika frågor, vari rådet antagit rekommendationer eller beträffande vilka presidiet riktat hänvändelse till regeringarna, samt bistått vederbörande myndigheter vid handläggningen av dessa.

III. Finansiella förhållanden

I enlighet med det principbeslut, som presidiet — såsom redovisats i presidiets rapport till rådet vid femte sessionen (s. 658) — tidigare fattat, har presidiet under tiden sedan åttonde sessionen i ett antal fall beslutat om vissa gemensamma utgifter, för vilkas täckande därefter medel tillskjutits av de nationella delegationerna i överensstämmelse med bestämmelserna i § 21 arbetsordningen för rådet.

Med stöd av det i nämnda paragraf i dess vid åttonde sessionen antagna lydelse (se s. 561—562) intagna bemyndigandet har presidiet beslutat om avvikelser från den i paragrafen stadgade fördelningen av kostnaderna för länderna. Sålunda har presidiet föreskrivit, att de fasta kostnaderna för i »Nordisk utredningsserie» (se nedan under VI: 1) intagna betänkandena skall, därest annat ej beslutas, delas lika mellan Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges rådsdelegationer.

De gemensamma kostnaderna har avsett bl. a. utgifter för redigering, tryckning och inbindning m. m. av rådets förhandlingar och av publikationer ingående i Nordisk utredningsserie — däri inberäknat arvode för redaktören för förhandlingarna och utredningsserien — vidare ersättningar till sekreterare m. fl. i av rådet tillsatta kommittéer och till utredningsmän, som enligt presidiets beslut anlitas för särskilda uppdrag, ävensom för den stencilerade publikationen »Nytt från Nordiska rådet». Som gemensamma kostnader skall enligt presidiets beslut betraktas arvoden till de under åttonde sessionen fungerande utskottssekreterarna.

För år 1961 har presidiet uppgjort en preliminär budget avseende de gemensamma utgifterna, omslutande 195 000 svenska kronor, därav 30 000 för arvoden, 150 000 för tryckningskostnader, 10 000 för upplysningsmaterial och 5 000 för gemensam personals reseutgifter. Förbehåll har dock gjorts för de ändringar, som kan följa på grund av eventuella omorganisationer av rådssekretariaten (se under VII: 4).

Till särskilt övervägande har presidiet upptagit frågan om begränsning av kostnaderna för rådets förhandlingar och för »Nordisk Kontakt». I sistnämnda avseende avvaktar presidiet en utredning från tidskriftens redaktionskommitté.

IV. Harpsunds-konferensen den 6—7 oktober 1960

Såsom nämnts ovan under I inbjöd statsministern Erlander vid rådets åttonde session i Reykjavík övriga statsministrar i de nordiska länderna samt rådets presidium att avhålla den beslutade konferensen rörande regeringarnas samverkan med rådet och rådets arbetsformer på Harpsund den 6 och 7 oktober 1960. I mötet deltog samtliga medlemmar av rådets presidium, statsministrarna Viggo Kampmann, Danmark, V. J. Sukselainen, Finland, Einar Gerhardsen, Norge, och Erlander, samt social- och fiskeriministern Emil Jónsson, Island, ävensom såsom observatör vice ordföranden i rådets norska

delegation, stortingsmannen Chr. L. Holm. Härjämte medverkade bl. a. rådsdelegationernas nationella sekreterare.

Mötet godkände följande, av presidiet uppgjorda utkast till dagordning:

1. Fastställande av dagordning för mötet.
2. Behov av målsättning för nordiskt samarbete.
3. Samarbetsformer på regeringsplanet av intresse för rådet.
 - a. Regelbundna ministermöten.
 - b. Koordinering av nordiskt samarbete.
 - I. Inom regeringarna.
 - II. I departementen.
 - c. Konsultation mellan regeringarna rörande saker av gemensamt nordiskt intresse.
4. Samarbete mellan regeringarna och rådet.
 - a. Möten mellan statsministrarna och rådspresidiet för att planlägga sessionerna.
 - b. Rådets representation vid fackministermöten.
 - c. Regeringarnas hörande av rådet m. m.
 - d. Regeringarnas meddelanden angående rådets rekommendationer.
 - e. Andra samarbetsåtgärder (t. ex. avgivande av en regeringsdeklaration rörande det nordiska samarbetet vid varje rådsessions början).
5. Direkt skriftväxling.
6. Rådssekretariatens arbetsuppgifter.
7. Formerna för fastställande av mötets resultat.
8. Planläggningen av 1961 års session.
9. Övrigt.

Till grund för behandlingen av punkterna 2—8 på dagordningen, med undantag dock för punkt 4 e, låg inom Nordiska rådets sekretariat utarbetade diskussionspromemorior. Dessa promemorior är såsom bilagor fogade till denna rapport (*se Tillägg 1*). Mötets resultat framgår av den efter överläggningarna utfärdade presskommunikén, som hade följande lydelse:

I. Bland deltagarna rådde enighet om vikten av att mot bakgrund av den allmänna utvecklingen i mest möjliga mån stärka det nordiska samarbetet och att finna ändamålsenliga former för dettas vidare utbyggnad. En granskning av utvecklingen under efterkrigstiden ger vid handen att — trots att icke alla mål kunnat nås — i allt fall mycket betydande framsteg gjorts samt att därvid Nordiska rådet efter sin tillkomst 1953 spelat en central roll för att föra de nordiska länderna närmare varandra. Huvudändamålet med överläggningarna har varit att med ledning av hittills gjorda erfarenheter söka eliminera ännu bestående hinder för ett effektivt samarbete och förbättra kontakterna.

I sådant syfte har vid mötet enighet nåtts om följande:

1. Statsministrarna förklarar sig beredda att framdeles i god tid före rådets årliga sessioner mötas för att med rådets presidium överlägga om uppläggnings- och förberedelsen av nästkommande session och att samtidigt gemensamt diskutera vid sessionen i fråga aktuella nordiska samarbetsproblem.

2. Mötets deltagare var övertygade om betydelsen av att den sedan länge på skilda områden tillämpade ordningen med nordiska ministermöten, vilken visat sig vara värdefull i det praktiska samarbetet, ytterligare utbygges allt efter förekommande behov.

Erfarenheten har visat värdet av att representanter för rådet på lämpligt sätt får tillfälle att vid dessa ministermöten överlägga med ministrarna om nordiska samarbetsfrågor, som tagits upp i rådet eller eljest är av intresse ur rådets synpunkt. Enighet råder därför om att denna form för samverkan bör begagnas även framgent och vidareutvecklas.

3. En huvudpunkt under överläggningarna har varit frågan hur samarbetet över landgränserna mellan fackdepartement/ministerier bör förstärkas i syfte att uppnå bästa möjliga resultat. Avgörande därvidlag är, att sådana former lägges fast, att dels arbetet med rådets rekommendationer tillförsäkras önskvärd uppmärksamhet inom regeringskontoren, dels ock överhuvudtaget de nordiska aspekterna beträffande frågor inom departementens/ministeriernas verksamhetsområde tillräckligt beaktas.

Med stort intresse har mötet tagit del av den av Finlands regering i nu ifrågakvarande avseende genomförda organisationen med ett ministerutskott, kontaktmän i ministerierna m. m. Övriga länders statsministrar förklarade sig ämna att på grundval av erfarenheter av nuvarande ordning var och en för sitt lands vidkommande närmare överväga de åtgärder av motsvarande slag, som lämpligen kan vidtagas i förenklings- och rationaliseringssyfte.

Man är vidare införstådd med att inom departementen/ministerierna söka nå fram till en nordisk behandlingssång för frågor, som särskilt lämpar sig för en sådan. Denna bör till en början prövas beträffande begränsade grupper av frågor för att sedermera, om erfarenheterna är gynnsamma, ges utvidgad tillämplighet.

4. Enligt stadgan har Nordiska rådet till uppgift att dryfta frågor av gemensamt intresse. Utöver frågor rörande nordisk samverkan, som hittills vanligen diskuterats, bör även större samhällsproblem, som har aktualitet i alla de nordiska länderna, kunna behandlas, även om icke gemensamma åtgärder avses skola kunna komma till stånd. Den omständigheten, att centrala frågor är kontroversiella ur olika synpunkter — nationellt eller nordiskt — bör icke vara till hinder för anordnande av debatt i ämnet.

Varje råds-session bör läggas upp så, att den kommer att koncentreras kring ett eller flera centrala frågor av de olika slag, som ovan angivits.

5. Rådets presidenter har uttryckt önskemål om att regeringarna i större utsträckning än hittills skett skulle lägga fram förslag för rådet. Enligt presidietts mening vore det i vissa fall lämpligt, att rådet finge tillfälle att uttala sig beträffande resultatet av sådana utredningar, som inletts och utförts efter ett initiativ av rådet. Även i frågor, som kan förmodas ge anledning till meningsskiljaktigheter i parlamenten, kan en föregående behandling i rådet vara nyttig i syfte att utjämna meningsmotsättningarna.

6. Mötet understryker betydelsen av att regeringarna i sina meddelanden till rådet rörande dettas rekommendationer ger rådet klara upplysningar om sina ståndpunkter och motiveringarna för dessa. Härigenom får rådet bättre möjlighet att bedöma utsikterna för sina rekommendationers realiserande och för sitt fortsatta handlande. Den hittillsvarande ordningen, genom vilken direkt kontakt i stor utsträckning etablerats mellan myndigheterna i de olika länderna och som regeringarna i uttalanden till rådet 1955 funnit ändamålsenlig, bör vidareutvecklas.

7. I varje land undersökes behovet av och möjligheterna för att hos rådets sekretariat få till stånd en informationscentral angående pågående nordiskt utredningsarbete.

II. Rådets presidium och statsministrarna ha diskuterat uppläggningsen av rådets nionde session i Köpenhamn, vilken tager sin början den 18 februari 1961. Vid denna bör frågor rörande hjälpen till utvecklingsländerna och samarbetet på detta område komma under debatt som en viktig punkt. Förberedelsen av behandlingen vid sessionen av de ekonomiska samarbets-

problemen, däribland jordbruksfrågorna och deras sammanhang med de olika ländernas jordbrukspolitik, kommer att ske vid ett planerat möte i december 1960 mellan rådets ekonomiska niomannakommitté och nordiska ministerkommittén för nordiskt samarbete.

Över mötets förhandlingar har sedermera upprättats ett protokoll, vilket underskrivits av mötesdeltagarna (*se Tillägg 2*).

Beträffande genomförande av de vid Harpsunds-mötet fattade besluten har, såvitt är för presidiet känt, följande åtgärder vidtagits.

Danmark

Från Statsministeriet har statsministern till samtliga övriga ministrar utsänt nedanstående, den 4 januari 1961 dagtecknade »notat» med anmodan att vad där anföres måtte verkställas.

1. Regelmæssige møder mellem nordiske fagministre har vist sig at være værdifulde for det praktiske samarbejde. Denne ordning bør derfor udbygges, efterhånden som der viser sig behov herfor. Regeringerne vil tilstræbe en hurtig gennemførelse af de forslag, der opnås enighed om på sådanne ministermøder.

2. Repræsentanter for Nordisk Råd har hidtil ved nordiske fagministermøder haft lejlighed til med ministrene at drøfte nordiske samarbejdsspørgsmål, som er taget op til behandling af rådet, eller i øvrigt er af interesse for rådet. Man havde gode erfaringer fra sådanne fælles drøftelser og fandt derfor, at dette samarbejde burde fortsættes og videreudvikles. Der blev ikke taget stilling til, om rådsrepræsentanterne burde være til stede under hele eller dele af ministermøderne eller om der skulle arrangeres en særlig drøftelse i tilslutning til mødet. Det må formentlig anses for mest hensigtsmæssigt, at fagministrene i hvert enkelt tilfælde træffer afgørelse med hensyn til den mest hensigtsmæssige form.

3. Ministerierne bør i deres daglige arbejde tage fornødent hensyn til de nordiske aspekter. Såfremt man herved bliver opmærksom på spørgsmål, som egner sig for et nordisk samarbejde, bør de på det tidligst mulige tidspunkt tages op til særlig behandling, f.eks. forelægges de øvrige nordiske lande, optages på dagsordenen for et nordisk fagministermøde, eller forelægges for Nordisk Råd, eventuelt i form af et regeringsforslag. Fagministeriernes samarbejde over landegrænserne bør i det hele søges udbygget, og ministerierne bør bestræbe sig på at finde frem til en fastere internordisk behandlingsmåde af sager, som er særligt egnede hertil, såsom spørgsmål vedrørende grænsehandel, jfr. Nordisk Råds rekommandation nr. 5/1958, og spørgsmål om trafikforbindelser af umiddelbar betydning for andet nordisk land.

4. Den siden 1955 gældende ordning, hvorefter myndighederne i et nordisk land kan optage direkte kontakt — skriftligt og mundtligt — med myndighederne i de andre nordiske lande, bør videreudvikles.

Danska regeringen har icke funnit ändamålsenligt att för sin del utse kontaktmän i de danska ministerierna och styrelserna. I de fall, då man i övriga nordiska länder saknar kontakt med de tjänstemän, som i Danmark behandlar någon angelägenhet av gemensamt intresse, kan man — enligt vad danska Statsministeriet upplyser i meddelande den 9 februari 1961 till övriga regeringar — hänvända sig till Statsministeriet, där kontorchef fru Ruth Bruun-Pedersen, expeditionssekretär Axel Gormsen eller sekretär Søren-Ole Olsen ombesörjer erforderlig förbindelse med rätta vederbörande

Finland

Redan före Harpsunds-mötet den 30 september 1960 hade statsrådet i Finland fattat beslut om effektivisering av behandlingen av Nordiska rådets rekommendationer. I skrivelse nämnda dag från statsrådets kansli till samtliga ministerier och under dem lydande ämbetsverk och inrättningar anföres följande.

Statsrådet har, sedan det tillsatt ett ministerutskott under statsministerns ordförandeskap för beredning och behandling av ärenden rörande Nordiska rådet, vid föredragning från statsrådets kansli i dag beslutat:

1. att vid varje ministerium och nedan nämnt centralt ämbetsverk för effektivisering av behandlingen av Nordiska rådets rekommendationer skall tillsättas en kontaktman, som i sitt eget ämbetsverk bör övervaka förverkligandet av rådets rekommendationer, dock sålunda, att i fråga om nordiskt lagsamarbete och ekonomiskt samarbete gäller, vad därom är särskilt föreskrivet,

2. att statsrådet förordnar en av de i 1 punkten avsedda kontaktmännen att ombesörja i kontaktmännens verksamhet förekommande koordineringsuppgifter och till sekreterare för ovannämnda ministerutskott samt

3. att för övervakning av behandlingen och förverkligandet av Nordiska rådets rekommendationer inrättas en kommission för Nordiska rådets ärenden, vilken består av sekreteraren i Nordiska rådets delegation för Finland såsom ordförande, ovan i 2 punkten nämnd, av statsrådet tillsatt kontaktman samt avdelningschefen för finansministeriets avdelning för statsförslaget och bokslutet såsom permanenta medlemmar ävensom kontaktmännen för ministerium och ämbetsverk, som behandlar vederbörande rekommendation, såsom föränderliga medlemmar. Åt medlemmarna i kommissionen erlagges icke arvode.

Statsrådet har tillika beslutat utfärda följande föreskrifter rörande förverkligandet av ovannämnda beslut:

Ministerierna samt medicinalstyrelsen, tullstyrelsen, järnvägsstyrelsen samt post- och telegrafstyrelsen böra skyndsamt tillsätta ovan i 1 punkten avsedd kontaktman och härom meddela till statsrådets kansli före den 15 inkommande oktober. Till kontaktman bör i ministerierna utses regeringsråd eller person i motsvarande tjänsteställning och i centralt ämbetsverk avdelningschef eller högre tjänsteman. Kontaktmännen äro ansvariga för att vederbörande ministerier avgiva erforderliga utlåtanden till Nordiska rådets delegation för Finland.

Omedelbart efter det att kontaktman tillsatts, böra ministerierna och under dem lydande ämbetsverk och inrättningar genom kontaktmännen meddela till sekretariatet för Nordiska rådets delegation för Finland om samtliga verksamma nordiska kommittéer, kommissioner och utskott samt om deras sammansättning och uppgifter. Över dessa uppgifter föres i sekretariatet kortregister, som står till myndigheternas förfogande.

Enligt erhållna upplysningar består det i förenämnda skrivelse omfördä mända ministerutskottet av statsministern Sukselainen såsom ordförande och ministern för utrikesärendena Ralf Törngren, handels- och industriministern Ahti Karjalainen, justitieministern Antti Hannikainen och undervisningsministern Heikki Hosia. Sekreterare för ministerutskottet är regeringsrådet Kai Korte, som tillika ombesörjer koordineringsuppgifter, som förekommer i kontaktmännens verksamhet. En förteckning över kontaktmännen bifogas (*se Tillägg 3*).

Den i statsrådsbeslutet omförmälda kommissionen, bestående av Nordiska rådets Finlands delegations sekreterare äldre justitiesekreteraren Eiler Hultin, ordförande, samt Korte och avdelningschefen Esko Rekola, har under hösten 1960 trätt i funktion.

Norge

Inom statsministerns kontor har statssekretær Dagfin Juel utsetts att omhändera koordineringen av Nordiska rådets angelägenheter inom de norska regeringskontoren. I anledning av skrivelse den 7 november 1960 från statsministerns kontor till departementen har kontaktmän för nordiska angelägenheter utsetts inom dessa enligt bifogad lista (*se Tillägg 4*).

Sverige

Rådets svenska delegation har med skrivelse den 7 december 1960 till regeringen överlämnat en inom delegationens kansli upprättad promemoria med synpunkter och förslag rörande fullföljande av Harpsunds-mötets beslut såvitt angår Sverige.

På föranledande av statsministern har sedermera inom departementen utsetts kontaktmän för nordiska ärenden enligt bifogad lista (*se Tillägg 5*).

V. Deltagande i ministermöten

1. Genom beslut den 31 juli 1960 hade presidiet utsett rådsmedlemmarna Trond Hegna och A. C. Normann att vid fiskeriministermötet i Karlskrona och Kristianstad den 16—19 augusti 1960 företräda rådet. Under tiden för fiskeriministermötet avhölls ett särskilt kontaktmöte mellan ministrarna och de båda rådsrepresentanterna, vilka icke deltog i det egentliga ministermötet.

2. I samband med justitieministermöte i Helsingfors den 17—18 januari 1961 hölls sistnämnda dag en gemensam överläggning mellan justitieministrarna och rådets juridiska niomannakommité. Från rådets sida deltog därvid av niomannakommitténs medlemmar redaktør Holger Eriksen, hovrättsrådet Harras Kyttä, professorn Erkki Leikola, stortingsrepresentant Jon Leirfall och landshövdingen Olov Rylander, ävensom rådets sekreterare i Danmark, Finland, Norge och Sverige.

Beträffande mötet hänvisas till rapporten från niomannakommittén (*se Dokument 2*).

3. I samband med Nordiska ministerkommitténs för ekonomiskt samarbete möte i Köpenhamn den 9 december 1960 avhölls under ledning av rådets juridiska resp. rådets ekonomiska niomannakommité två möten, i vilka ministerkommitténs ledamöter deltog. Här må hänvisas till kommittéernas rapporter (*se Dokument 2 och 4*).

VI. Förberedelserna för nionde sessionen

1. Vid sin åttionde session beslöt rådet den 31 juli 1960 att förlägga nästa ordinarie session till Köpenhamn i senare hälften av februari 1961 samtidigt bemyndigade rådet presidiet att bestämma den närmare tidpunkt

ten för sessionens avhållande. Med stöd av detta bemyndigande beslöt presidiet den 5 oktober 1960, att rådets nionde session skulle taga sin början i Köpenhamn den 18 februari 1961. I enlighet med reglerna i § 1 tredje stycket arbetsordningen för rådet underrättades regeringarna samt rådets valda medlemmar och suppleanter med skrivelse samma dag om tiden för åttonde sessionen.

2. I skrivelse den 7 oktober 1960 till Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete erinrade presidiet om att överenskommelse träffats vid Harpsunds-mötet den 6 och 7 oktober 1960 om att spörsmål rörande hjälpen till utvecklingsländerna och samarbetet på detta område borde komma under debatt som en huvudpunkt vid rådets nionde session. Med anledning härav hemställde presidiet i skrivelsen om ministerkommitténs medverkan till införskaffande av svar på vissa frågor beträffande de nordiska ländernas bidrag till hjälpen till utvecklingsländerna (*se Sak A 21*). Med skrivelse den 5 december 1960 översändes från ministerkommittén av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar utarbetade svar på dessa av presidiet framställda frågor. Det sålunda inkomna materialet låg till grund för ekonomiska niomannakommitténs behandling av frågan om hjälpen till utvecklingsländerna och samarbetet på detta område vid kommitténs möte i Köpenhamn den 10 och 11 december 1960 (*se Dokument 4*).

3. I skrivelse den 4 november 1960 till regeringarna framställde presidiet — i likhet med vad fallet varit under de föregående åren — till dessa vissa önskemål och förslag beträffande förberedelserna till åttonde sessionen. Inledningsvis erinrade presidiet om det ovan refererade beslutet vid Harpsunds-mötet angående nionde sessionens koncentrerings till dels frågan om hjälpen till utvecklingsländerna, dels det nordiska ekonomiska samarbetet, däri inbegripet jordbruksfrågorna.

Presidiet sade sig förutsätta, att regeringarna, i överensstämmelse med hittills följd praxis, komme att tillställa rådet berättelser rörande verksamheten inom viktigare nordiska samarbetsorgan sedan rådets sjunde session i Stockholm 1959. Presidiet framförde önskemål om att rådet måtte erhålla berättelser från Nordiska kulturkommissionen, Nordiska socialpolitiska kommittén, Nordiska samfärdselkommittén, Nordiska ekonomiska samlagsutskottet och Nordiska kontaktorganet för atomenergifrågor. Presidiet hemställde vidare, att rådet måtte föreläggas en berättelse om lagstiftningssamarbetet och en berättelse om samarbetet mellan språknämnderna. Presidiet fäste vidare uppmärksamheten vid Sak A 5/1961 om nordiska sjömäns sociala rättigheter m. m. Till närmare belysning av de åtgärder, som vidtages till gagn för nordiska sjömän i främmande hamnar, anhöll presidiet om att rådet måtte tillställas berättelse om det samarbete, som försiggår mellan handelsflottornas välfärdsråd och mellan de nordiska sjömanskyrkorna i ifrågavarande avseende.

Beträffande regeringarnas meddelanden i anledning av rådets tidigare rekommendationer hänvisade presidiet till att överenskommelse vid Harpsunds-mötet träffats om att regeringarna i sina meddelanden skulle giva rå-

det så uttömmande upplysningar som möjligt om sina ståndpunkter till rekommendationerna samt om bakomliggande motiveringar.

I en bilaga till presidiets skrivelse uppräknades de ännu icke slutbehandlade rekommendationerna från rådets åtta tidigare sessioner — 12 från åttonde sessionen och 78 från de sju föregående — beträffande vilka meddelanden emotsåges till nionde sessionen. Presidiet framhöll, att två rekommendationer kunde väntas i särskild grad bliva föremål för rådets uppmärksamhet under sessionen och anhöll om fylliga meddelanden beträffande dessa; presidiet avsåg därmed rekommendationen nr 16/1955 angående samarbete beträffande trafiklagstiftningen och rekommendationen nr 21/1959 angående samarbete i fråga om högre teknisk utbildning.

I sin skrivelse anmärkte presidiet vidare, att arbetet med några rekommendationer hade pågått under tämligen lång tid, och bad därför om upplysning, när arbetet med dessa kunde väntas avslutat. Presidiet nämnde härvid rekommendationen nr 5/1954 angående internordiska flyttningsbetyg och nr 29/1954 angående nordiska patent. Presidiet underströk vidare betydelsen av de spörsmål, som behandlas i rådets rekommendation nr 15/1957 angående tillgodogörande av tjänstgöring i annat nordiskt land i avseende å rätt till pension, med hänsyn till dessa frågors sammanhang med bl. a. införande av gemensam arbetsmarknad för intellektuella.

Presidiet hemställde tillika, att berättelserna och meddelandena måtte inlämnas till rådet, berättelserna senast den 1 januari 1961 och meddelandena senast den 15 december 1960.

Med avseende å regeringsförslag uttalade presidiet, att det skulle vara värdefullt för arbetets planering, om regeringarna i så god tid som möjligt kunde lämna rådets sekretariat upplysning, huruvida de ämnade ingiva förslag till rådet.

Vad beträffar de uppskjutna sakerna förklarade sig presidiet vara tacksam, om regeringarna, såvida de hade tillgång till material till belysning av dessa, ville ställa detta till rådets förfogande.

4. I anledning av att det vid Harpsunds-mötet överenskomts, att i raden av ekonomiska samarbetsproblem handeln med jordbruksvaror och dennas sammanhang med de olika ländernas jordbrukspolitik skulle utgöra en av huvudpunkterna vid rådets nionde session, avlät presidiet den 8 november 1960 en skrivelse till Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete. I denna uttalade presidiet, att det som grundval för den väntade jordbrukspolitiska debatten i rådet torde erfordras översikter över jordbrukspolitiken allmänna uppläggning och målsättning i ettvarvt av de nordiska länderna samt över de problem med avseende å de nordiska ländernas handel med jordbruksvaror, som sammanhänger med denna politik. Presidiet uttalade önskemål om att dessa översikter kunde föreligga till ekonomiska niomannakommitténs möte den 10.—11 december 1960. Dessa översikter har också i överensstämmelse därmed tillställts rådet (*se Sak B 1*).

5. Jämlikt § 3 arbetsordningen för rådet har presidiet beslutat införskaffa utredning dels beträffande vissa uppskjutna saker, dels beträffande de

nya saker, som väckts till åttonde sessionen. I stor utsträckning har presidiet därvid haft bistånd av myndigheter och organisationer. Därjämte har material sammanställts inom sekretariaten.

6. De till nionde sessionen väckta sakerna av juridisk, socialpolitisk eller ekonomisk natur har genomgåts av respektive niomannakommittéer, som förberett deras behandling vid sessionen. I fråga om övriga saker, tillhörande ämnesområdena för rådets kultur- och trafikutskott, har rådssekreterariaten på presidiets uppdrag haft motsvarande förberedelsearbete om hand. Därvid har bl. a. ställning tagits till frågan om vilka saker som lämpligen skulle kunna avgöras av rådet utan utskottsbehandling. Från presidiets sida har eftersträvat att i möjligaste mån nedbringa antalet saker, som skall upptagas till realbehandling i rådet och därför fordrar utskottsbehandling.

7. Den tidigare beslutade ordningen vid omröstning (se Nordiska rådet 1959, s. 1873) avses skola tillämpas för första gången vid nionde sessionen, enär plenilokalerna i Köpenhamn saknar anordningar för mekanisk röst-räkning.

VII. Övrig verksamhet

1. Såsom meddelades i presidiets rapport till rådets åttonde session (s. 411) underrättade presidiet i skrivelse den 14 mars 1960 regeringarna om att det fattat beslut om att lägga upp en löpande serie av samnordiska betänkan. I denna serie, benämnd »Nordisk utredningsserie», har nu de två första betänkan publicerats:

NU 1960:1. Sammanställning av uppgifter om teknikerutbildningen i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Del I. Upprättad av Nordiska kulturkommissionens utredning angående viss teknikerutbildning. (Tryckt i 2 500 exemplar.)

NU 1960:2. Betänkning fra komiteen om fællesinstitutioner i Norden. (Avgiven av den kommitté, som regeringarna tillsatt med anledning av Nordiska rådets rekommendation nr 7/1958 angående administrationen av gemensamma institutioner; tryckt i 1 400 exemplar.)

I serien kommer under 1961 att ytterligare publiceras bl. a. Nordiska kulturkommissionens utredning angående kompetenskraven för olika lärartjänster samt utredningarna om högre hushållsutbildning och om nordiska flytningsbetyg.

I skrivelse den 17 januari 1961 har Danmarks Statsministerium — efter samråd med Finansministeriet — meddelat, »at de betænkninger, som udkommer i rådets serie, vil kunne optages i fortegnelsen over danske betænkninger, hvilken fortegnelse bl. a. optages på omslaget af betænkningerne».

2. Arbetet på utarbetandet av översikten över av vad som hittills i de olika länderna åtgjorts med anledning av rådets rekommendationer samt presidiets framställningar (se 8:e sess., s. 412) har fortsatt. Huvuddelen av primärmaterialen har insamlats och håller på att bearbetas inom rådssekre-

tariaten. Avsikten är, att översikten därefter skall genomgås ämnesvis av rådets niomannakommittéer, varefter resultaten avses skola kunna framläggas till rådets tionde session 1962.

3. Presidiet planlägger utgivande av en särskild publikation beträffande det nordiska samarbetet inom radio och television.

4. Presidiet har till behandling förehått frågan om en förstärkning av rådssekretariatet. Med hänsyn till att rådets verksamhet efter hand kommit att spänna över allt vidsträcktare sakområden, har sekretariatets arbetskrafter visat sig icke räcka till för uppgiften att följa och stimulera det arbete, som på olika håll försiggår för rådsrekommendationernas förverkligande, liksom icke heller för att mera allmänt följa de nordiska frågornas utveckling. Särskilt vad angår det ekonomiska fältet har bristerna i sekretariatsorganisationen visat sig påtagliga. Den efter Harpsunds-mötet stegrade aktiviteten på det administrativa planet leder vidare till att ökade krav måste ställas också på rådets egna sekretariat. Presidiet har för avsikt att för rådsdelegationernas samlade arbetsutskott framlägga vissa förslag till personalförstärkningar.

VIII. Inkomna skrivelser

1. Såsom omtalats i presidietts rapport till rådets åttionde session (s. 414), har presidiet från Skandinaviska transportarbetarefederationen mottagit en den 10 mars 1960 dagteknad skrivelse, i vilken hemställts, att de ombordanställdas organisationer måtte beredas tillfälle att vid en konferens i Nordiska rådets regi framföra organisationernas synpunkter på olika frågor, som berör de ombordanställda. Sedan beslut om anordnande av en dylik konferens fattats av rådets socialpolitiska niomannakommitté (*se Dokument 3*), beslöt presidiet vid sitt möte den 5 oktober 1960 att för sin del avskrivna skrivelsen som färdigbehandlad.

2. Presidiet har från Nordisk union för alkoholfri trafik mottagit en den 3 juni 1960 dagteknad skrivelse, vari framföres vissa reformförslag beträffande åtgärderna mot rattonykterhet. Vid sitt möte den 5 oktober 1960 beslöt presidiet att trycka skrivelsen i fråga såsom bilaga till regeringarnas meddelanden till rådets nionde session i anledning av rekommendation nr 16/1955 angående samarbete beträffande trafiklagstiftningen (*se Sak D 16*). Därmed har frågan ansetts slutbehandlad av presidiet.

3. En odaterad skrivelse, vilken kommit presidiet tillhanda i juni 1960, från Danmarks Folkesundhed om den s. k. naturopatin har av presidiet vid mötet den 5 oktober 1960 befunnits falla utanför rådets kompetens och därför icke föranlett någon åtgärd.

4. Med skrivelse den 10 juli 1960 har økonomiminister Bertel Dahlgaard till presidiet överlämnat en hänvändelse från den danska organisationen Aldrig mere krig och motsvarande norska organisation Folkereisning mot krig angående internationell reglering av vapenvägrares rättigheter och skyldigheter. Vid sitt möte den 5 oktober 1960 beslutade presidiet att tillställa

rådets medlemmar avskrift av hänvändelsen samt att därmed anse saken som för dess del slutbehandlad.

5. Presidiet har från landsretssagfører Axel Jacobsen, Lyngby, mottagit en den 2 augusti 1960 dagtecknad skrivelse, i vilken framföres vissa synpunkter på svenska medborgares rätt att i Danmark förvärva fast egendom. Sedan presidiet vid sitt möte den 5 oktober 1960 beslutat att för vidare handläggning hänvisa skrivelsen till rådets juridiska och ekonomiska niomannakommittéer, har ett tilläggsförslag (*se Sak D 33*) rests i saken, varför presidiet den 17 februari 1961 avskrivit saken som för dess del färdigbehandlad.

6. En skrivelse den 29 augusti 1960 från Nordiska nykterhetskommittén om skattefri försäljning av sprit har presidiet, sedan medlemsförslag väckts på grundval av framställningen (*se Sak A 23*), vid sitt möte den 17 februari 1961 funnit sig kunna avskriya som för dess del slutbehandlad.

7. Styrelserna för de fem nordiska ländernas arkitektorganisationer har i ett uttalande av den 10—11 september 1960 hemställt om rådets medverkan till att byggnads- och stadsplaneuppgifter i möjligaste mån löses genom arkitekttävlingar öppna för arkitekter från de fem nordiska länderna. Framställningen har bordlagts.

8. Nordiska samerådet har i skrivelse den 21 december 1960 sökt rådets medverkan till att av regeringarna i Finland, Norge och Sverige erhålla 5 000 svenska kronor i administrationsbidrag. Saken överväges i presidiet.

9. En från Nordiska kulturkommissionen inkommen ej dagtecknad skrivelse angående publicering i »Nordisk utredningsserie» av den inom kommissionen utarbetade utredningen angående kompetenskrav för lärartjänster har bordlagts i vad avser kostnadsfrågan.

10. Ytterligare ett antal skrivelser har ingivits till rådet, vilka dock ännu icke hunnit slutligt behandlas av presidiet.

IX. Delegationerna och parlamenten

1. Danmarks delegation har ännu icke avgivit någon berättelse till Folketinget rörande rådets åttonde session.

2. Såsom omtalats i presidiets rapport till åttonde sessionen (s. 415), har Nordiska rådets Finlands delegation den 31 maj 1960 avgivit berättelse över rådets verksamhet under år 1959. Sedan riksdagen den 3 juni 1960 överlämnat berättelsen till utrikesutskottet, avgav detta den 11 november 1960 betänkande (nr 13), vari det bl. a. heter, att utskottet vid sin behandling av berättelsen fäst uppmärksamheten »vid den ringa betydelsen av vissa vid rådets sessioner handlagda saker och vid frågornas stora antal». Särskilt i början av rådets verksamhet har detta — heter det vidare i utskottets betänkande — kunnat vara till men för en ändamålsenlig handläggning av sakerna. Utskottet sade sig med tillfredsställelse konstatera, att reformförslag var under diskussion beträffande denna fråga.

Utskottet uttalade vidare såsom sin åsikt, att frågan om ratificering av ILO:s konvention nr 100 om lika lön för män och kvinnor borde lösas även för Finlands vidkommande. Med beaktande av de allt talrikare trafikolyckorna borde statsmakterna — anförde utskottet ytterligare — fästa särskild uppmärksamhet vid den av rådet vid sjunde sessionen år 1957 antagna rekommendationen om samordning beträffande trafiksäkerhetsforskning. Utskottet hemställde, att riksdagen måtte översända betänkandet till Nordiska rådets Finlands delegation och till regeringen.

Utskottets betänkande godkändes av riksdagen den 22 november 1960 efter en debatt, i vilken riksdagsledamöterna Yrjö Enne, Hertta Kuusinen, Kurt Nordfors, Margit Borg-Sundman och socialminister Vieno Simonen yttrade sig.

Finlands delegation avgav den 7 februari 1961 till riksdagen en den 20 december 1960 dagtecknad berättelse över Nordiska rådets verksamhet år 1960 avhandlande rådets åttonde session. Berättelsen har sänts till utrikesutskottet, som ännu ej slutbehandlat densamma.

3. Rådets norska delegation har den 18 oktober 1960 avgivit en rapport till Stortinget om rådets åttonde session (dokument 3/1960—61). Stortingets utenriks- og konstitusjonskomité har i ett den 11 januari 1961 avgivet utlåtande (Innst. S nr 66/1960—61) föreslagit, att rapporten lägges till handlingarna.

Stortinget beslöt den 14 februari 1961 i överensstämmelse med kommitténs förslag efter en lång debatt, i vilken bl. a. frågan om rådsmedlemmarnas bundenhet i hemparlamentet av sin röstning i rådet diskuterades.

4. Svenska delegationen översände den 19 oktober 1960 till Kungl. Maj:t en redogörelse för rådets åttonde session. Med skrivelse den 28 oktober 1960 (nr 73) överlämnade Kungl. Maj:t skrivelsen till riksdagen. Utrikesutskottet uttalade i sitt den 24 november 1960 dagtecknade utlåtande (nr 61), att det icke funne anledning till att riksdagen nu gjorde något särskilt uttalande i anledning av vad som förevarit vid sessionen, och hemställde, att riksdagen måtte giva Kungl. Maj:t tillkänna vad av utskottet sålunda anförts.

Riksdagen godkände den 11 december 1960 enhälligt och utan debatt utskottets utlåtande.

København den 17 februari 1961

Gisli Jónsson

Erik Eriksen Karl-August Fagerholm Nils Hønsvald Bertil Ohlin

TILLÄGG 1**Diskussionspromemorior för konferensen om regeringarnas samverkan med Nordiska rådet och rådets arbetsformer på Harsund den 6—7 oktober 1960**

(Utarbetade inom Nordiska rådets sekretariat)

1. ad punkt 2. Behov av och målsättning för nordiskt samarbete

1. Frågan om Nordiska rådets ställning m. m. är icke i första hand att se som ett tekniskt problem (avseende rådets arbetsformer o. d.). Vilken plats Nordiska rådet framgent skall erhålla i de nordiska staternas liv, är beroende av vilken inställning dessa stater intar till nordiskt samarbete. Så länge denna fråga icke ställts och besvarats, hänger diskussionen om organisatoriska detaljspörsmål i luften.

2. Den allmänna utvecklingen, inte minst på det tekniska området, ställer samhället efter hand inför allt mera komplicerade och svårlösta problem. Det har därvid visat sig allt vanskeligare för de små enheterna att på ett tillfredsställande sätt komma till rätta med dessa. På det kommunala området har storkommuner redan fått eller väntas komma att ersätta tidigare mindre kommunala enheter. På motsvarande sätt gör sig också inom staternas krets en strävan att åstadkomma större och handlingsdugligare enheter gällande. Särskilt i Europa, som rymmer en rad högt utvecklade medelstora och mindre stater, har denna tendens under tiden efter det andra världskrigets slut blivit allt tydligare märkbar. Vi har som uttryck för dessa integrationssträvanden fått bildningar som Benelux och Europeiska ekonomiska unionen (de sex) samt på ett begränsat handelspolitiskt område EFTA.

Inom Norden har ett liknande samarbete försiggått under längre tid med avsevärda resultat, men takten torde under senare år på åtskilliga områden ha blivit betydligt lägre hos oss än inom de kontinentaleuropeiska grupperna. Anledningen till att utvecklingen i Norden på sistone gått långsammare än i Europa i övrigt torde främst vara att söka i förefintliga intresse- och mötesmöjligheter, som visat sig svåra att överbrygga på kort sikt. Långtidsperspektivet, d. v. s. fördelarna av en nära sammanhållning och samverkan på längre sikt, har i den praktiska politiken undanskymts av dagens bekymmer.

Alla eller ett flertal av de nordiska länderna deltar utom i det nordiska samarbetet även i internationellt samarbete inom vidare ramar, inom EFTA beträffande handelspolitiken, inom Europarådet, OEEC och dess efterföljare OECD, FN och dess fackorgan etc. Detta samarbete har icke onödiggjort det nordiska. Tvärtom torde erfarenheterna visa, att Nordens möjligheter att hävda sig i de internationella sammanhangen och där vinna gehör för sina synpunkter avsevärt ökas, i den mån de nordiska länderna förmår hålla ihop och enas om gemensamma ståndpunkter.

3. Resonemangen under 2 torde ha klarlagt behovet av ett fortsatt utbyggt nordiskt samarbete. Vilken uppläggning skall då detta få?

Karakteristiskt för det nordiska samarbetet har hittills varit dess odogmatiska karaktär. Det har tagits upp tämligen planlöst än här, än där, där praktiska resultat legat inom räckhåll; urvalet av samsarbetsuppgifter har i mycket varit beroende av rent personliga initiativ (se t. ex. Gustav Möllers insatser). Man har i möjligaste mån undvikit att formellt binda sig, liksom alla drag av överstatlighet. Målsättningen för samarbetet har vanligen varit att i ett bestämt begränsat avseende vinna omedelbara praktiska fördelar.

Vad som nu kan göras är, att man övergår till en mera långsiktig planläggning. I nuvarande läge måste visserligen viktiga områden undantagas, främst försvarspolitiken och utrikespolitiken i vad den sammanhänger därmed och med kampen mellan de stora maktblocken. Men i övrigt finnes stora fält, där en nordisk samordning av de politiska utvecklingslinjerna i nuvarande stund kan genomföras, t. ex. inom lagstiftning, samfärdsel, handelspolitik, undervisning, hjälpen till utvecklingsländerna.

Vill man gå in för ett mera målmedvetet arbete för att möjliggöra en allt bättre och närmare sammanhållning, måste de organisatoriska spörsmålen upptagas till allmän principdiskussion. En utveckling av politiken i enlighet med det här skisserade alternativet kräver förbättrade samsarbetsformer.

4. Redan nu måste framhållas, att de nordiska staternas samsarbetsorgan och samsarbetsformer bör ses under ett samlat perspektiv. Det låter sig icke göra att exempelvis betrakta Nordiska rådet isolerat och diskutera dess problem för sig. Målet kan inte verka på egen hand utan endast såsom ett led inordnat i det nordiska samsarbetsmaskineriet. Det anförda har kommit till klart uttryck i 1 § stadgan för rådet, enligt vilken rådet är organ för samråd mellan de nordiska ländernas parlament samt dessa länders regeringar. Rådet är sålunda tänkt inte endast som ett parlamentariskt samsarbetsorgan utan även såsom ett forum för regeringssamverkan.

Att Nordiska rådet inte kan föra någon självständig nordisk politik, som avviker från ländernas, följer även därav, att dess valda medlemmar är inflytelserika personer inom ländernas politiska liv, som i stor utsträckning deltar i uppläggningsen av ländernas nationella politik. Dessa medlemmar kan i rådet icke föra en annan politik än den som de företräder i hemlandet. Man kommer icke längre än till att rådet i sina ståndpunktstaganden kan ligga något före — nordiskt sett — den politiska hemmaopinionen, därför att rådets medlemmar får antagas vara de bland de politiskt ledande, som är mest intresserade av nordiskt samsarbete och som genom arbetet i rådet fått blicken öppnad för de möjligheter detta erbjuder.

Mot bakgrund av det anförda är det oegentligt att tala om att Nordiska rådet misslyckats med en sak. Riktigare är att säga, att de nordiska länderna icke samfällt lyckats genomföra ett förslag. Rådet kan ej förmå länderna att göra något, de beslutande nationella instanserna ej är beredda att godta.

2. ad punkt 3. Samarbetsformer på regeringsplanet av intresse för Nordiska rådet

Om enighet kan vinnas rörande den under punkt 2 behandlade vidareutvecklingen av det nordiska samarbetet, blir nästa spörsmål att skapa den organisatoriska grunden för en sådan utveckling. Av vikt är därvid särskilt att åstadkomma sådana förbättringar, att nuvarande slumpmässighet vid urvalet av samsarbetsfrågorna minskas och att effektiviteten vid planerade samsarbetsföretags genomförande ökas. Erfarenhetsmässigt är därvid av betydelse, att vissa personer avdelas med huvudsaklig funktion att tillvarata samsarbetsuppgifterna. Att denna funktion åtminstone för en och annan blir huvudsysselsättning och ej en bisyssla vid sidan av rent nationella åligganden, är psykologiskt ej oviktigt.

a. Regelbundna ministermöten

Ur rådets synpunkt intresserar ministermötena främst i följande avseenden. Genom ministermöten förbättras möjligheterna att snabbt få rådets rekommendationer verkställda; bl. a. utgör mötena ett lämpligt tillfälle för rådet att efterhöra regeringarnas inställning till rekommendationerna. Ministermötena ger ministrarna lämpliga tillfällen att överenskomma om vilka spörsmål de för sin del önskar underställa rådet för yttrande. Vidare erbjuder ministermötena goda tillfällen för rådets representanter att med ministrarna överlägga om spörsmål, som måhända inte är formellt anhängiga i rådet men som i allt fall är av intresse för detta.

Nuläget

Regelbundna ministermöten hållas för närvarande

- a. mellan utrikesministrarna vanligtvis två gånger årligen, en gång under våren och en gång vid höstens början omedelbart före FN:s generalförsamling,
- b. mellan justitieministrarna årligen,
- c. mellan socialministrarna och mellan undervisningsministrarna genomgående vartannat år, samt
- d. mellan fiskeriministrarna vart tredje år (i anslutning till de nordiska fiskerikonferenserna) och däremellan vid behov (ofta mer än en gång årligen).

De tidigare samsarbetsministrarna har efterträtts av Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samsarbete, vilken synes komma att samlas ett par gånger om året.

Vid förefallande behov förekommer tillfälligtvis andra ministermöten. Statsministrarna har av och till sammanträtt, då särskilt betydelsefulla avgöranden förestått (1959 i Oslo och Kungälv). Hälsovårdsministrarna har samlats vid ett tillfälle 1958 för behandling av då aktuella frågor inom deras område. Skilda specialfrågor har upptagits vid andra ministermöten, t. ex. av försvarsministrarna i Danmark, Norge och Sverige, vilka avhandlar gemensamma spörsmål rörande FN-styrkorna, av handelsministrarna, som sysslat med sjöfartsfrågor, och av samfärdselministrarna, som diskuterat SAS-problem eller vägspörsmål.

Ur nordisk synpunkt är självfallet de regelbundna ministermötena, till vilka alla sedan föregående möte aktuella samarbetsfrågor samlas och där de får passera revy, särskilt värdefulla. Skall mötena få sådan betydelse och kunna inrangeras som led i en fast behandlingsgång för nordiska frågors handläggning, torde de behöva hållas åtminstone en gång om året. Blir intervallen mellan mötena längre, blir följden lätt, att åtskilliga frågor, som ej kan avvakta nästa möte, måste avgöras utan att ha blivit nordiskt behandlade. Mötena kommer i sådant fall mera att ägnas åt utbyte av informationer om den egna verksamheten än åt handläggning av gemensamma frågor. Mötena bör sålunda icke endast bli regelbundet återkommande utan också få ett fast arbetsprogram.

Lika viktigt som att ministrarna råkas är, att ministermötena får organ, som tillser, att mötena noggrant förberedes och att mötenas beslut blir verkställda. Exempel kan lämnas på ministermöten, som fattat många beslut enligt det tryckta protokollet, vilka emellertid ej verkstälts. Vad angår Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete har utvecklingen klart ådalagt nödvändigheten av att ministrarna biträdas av en arbetande personal av tillräcklig omfattning.

b. I. Koordination av det nordiska samarbetet inom regeringarna

Då förhållandena inom regeringarna diskuteras, måste inledningsvis framhållas, att på grund av olika konstitutionella regler arbetsformerna inom regeringarna är högst olika. Den kollektiva beslutsformen praktiseras t. ex. i Sverige, medan i Danmark råder en utpräglad ministerstyrelse. Någon enhetlig lösning av frågan, hur det nordiska samarbetet skall koordineras inom regeringarna, är därför ej möjlig. I Danmark och Finland förekommer t. ex., att inom regeringen ministerkommittéer tillsättes för särskilda uppgifter. På andra håll är brukligt, att en minister får sig dylika särskilda uppgifter anförtrodda.

Vid Fredensborgs-mötet 1955 diskuterades möjligheterna av att någon regeringsmedlem skulle få i särskilt uppdrag att inom regeringen ha ett allmänt ansvar för arbetet med nordiska spörsmål. Tanken mötte dock vid detta tillfälle föga genklang. Huvudinvändningen torde ha varit, att de nordiskt betonade spörsmålen i allmänhet sakligt är hänförliga under viss fackmyndighet och icke lämpligen kan brytas ut till särbehandling under en minister utanför det departement eller ministerium, där ärendet hör hemma. En regeringsmedlem med uppdrag att handlägga nordiska saker skulle sålunda inte få något eget sammanhängande arbetsområde.

Man har emellertid redan i ett land prövat ordningen att inom regeringen i viss utsträckning ge en regeringsmedlem ansvar för de nordiska ärendena, nämligen i Danmark, där minister Bertel Dahlgaard varit minister för nordiska angelägenheter alltsedan den nuvarande regeringens tillkomst. Konstitutionellt sett skulle en likartad ordning för Sveriges del kunna genomföras, då det i det svenska regeringssystemet sedan gammalt finns statsråd med uppgift att över hela fältet bevaka speciella synpunkter. Liksom vissa av de konsultativa statsråden i Sverige nu har att tillse, att regeringens

beslut är formellt riktiga, kunde på motsvarande sätt ett statsråd få till uppgift att tillse, att de nordiska aspekterna icke förbises vid regeringsärendenas avgörande. I andra länder ligger det måhända närmare till hands att ge en sådan uppgift åt en ministerkommitté.

Därest en ev. flera regeringsmedlemmar utpekades att särskilt beakta det nordiska samarbetets krav, finge man naturliga kontaktmän mellan vederbörande regering och rådet, detta även vad avser administrativa rutingöromål i samband med utredningsarbetet och vid rådssessionernas planering. Bl. a. skulle en sådan regeringsmedlem kunna ha att närvara vid de nationella delegationsmötena och följa arbetet inom den egna delegationen. Den viktigaste uppgiften bleve självfallet att ha överblick över det nordiska arbete, som pågår på olika håll inom regeringen, och följa detta samt tillse, att de ärenden, som man enats om skola handläggas »nordiskt», också finge sådan behandling. Uppmärksamhet borde därvid ägnas rådets rekommendationer men givetvis också andra spörsmål av nordiskt intresse, ehuru de ej är anhängiga i rådet. För närvarande brister samarbetet ofta därför, att en och samma fråga i olika länder lyder under skilda fackdepartement och -ministerier. Icke oväsentligt torde vara att sörja för erforderlig koordination i dylika lägen.

I den mån så anses önskvärt skulle den regeringsmedlem, varom här är fråga, kunna få behövlig arbetshjälp från rådets nationella sekretariat.

b. II. Koordination av det nordiska samarbetet i departementen

I dagens situation är kanske det viktigaste nordiska samarbetsönskemålet, att en nära kontakt skapas mellan ministerier och departement på ämbetsmannanivå överallt, där en sådan nu icke finns. Huvuddelen av de nordiskt betonade ärendena saknar politisk karaktär. Snarare tillhör de gruppen administrativa rutingöromål, ehuru de ofta är av tekniskt invecklad beskaffenhet; skilda ståndpunkter, ej sällan föranledda av olikheter i förvaltningstradition, måste sammanjämkas. Tyngdpunkten i det dagliga arbetet måste därför ligga på tjänstemännen inom ministerier, departement och andra myndigheter. Att dessa vänjer sig vid att samverka med sina kolleger i grannländerna, är en förutsättning för fortsatta framsteg i det nordiska samarbetet. För att ge resultat kan kontakten icke begränsas till exempelvis vissa årliga möten utan måste vara kontinuerlig.

I ett inledande skede kan denna kontakt behöva koncentreras till en eller några ansvariga tjänstemän i varje ministerium/departement, som svarar envar för sitt verksamhetsområde. Den måste handhas av tillräckligt framskjutande personer, vilka har ett verkligt inflytande på arbetets planläggning inom resp. regeringskontor. Kontakt måste ofta tagas på ett tidigt stadium av ett ärendes handläggning, gärna redan vid sakens uppläggning. Vid åtskilliga tillfällen har det nämligen visat sig, att, då de nordiska aspekterna tagits upp först på ett sent stadium, behandlingsgången redan varit låst och i praktiken utrymme icke längre funnits för nordiska synpunkter.

Tanken om kontaktmän har på grundval av fleråriga erfarenheter nyligen realiserats vad angår de nordiska ländernas justitieministerier/departement, i det de ledande tjänstemännen (statssekreterare, departementsråd, departementschef, kanslichef etc.) utsetts att tillsammans bilda en arbetsgrupp med ansvar för att det nordiska lagstiftningssamarbetet koordineras på regeringsnivå. I viss mån likartade uppgifter tillkommer såvitt angår sociallagstiftningen regeringarnas socialpolitiska kommitté, i vilken ingår ledande ministeriella ämbetsmän.

Ett konkret förslag till lösning framfördes i Reykjavik-debatten av herr Ohlin. Med särskild tanke på undervisningsfrågornas fortsatta behandling förordade denne tillsättande av en särskild kontaktman i varje undervisningsdepartement med uteslutande uppgift att under nu pågående utbyggnadsskede ombesörja den samnordiska koordinationen.

c. Konsultation mellan regeringarna rörande saker av gemensamt nordiskt intresse

Om man önskar en förnyelse av det nordiska samarbetet, torde ett första steg kunna vara att utforma en nordisk behandlingsgång för sådana saker, som lämpar sig härför. En sådan ordning kunde till en början prövas beträffande en mera begränsad grupp av frågor för att sedermera, om erfarenheterna är gynnsamma, få utvidgad tillämplighet.

Denna behandlingsgång skulle innebära, att relativt mekaniskt varje fråga av visst slag underställdes grannländerna för efterhörande av deras synpunkter. Därest en för nordiskt samarbete ansvarig regeringsmedlem utpekats inom den egna regeringen, borde denne höras i viktigare fall. I den mån spörsmålet är av sådan natur, att avgörandet ankommer på parlamenten, kunde som en rutinåtgärd ingå att höra Nordiska rådet eller något av dess organ, därest saken kunde antagas vinna därpå.

Vinsten med en ordning av detta slag är, att den fungerar relativt automatiskt. Systemet förutsätter, att den subjektiva faktor, som ligger i ett slumpmässigt urval, elimineras. Så länge upptagande av nordiska kontakter kräver ett personligt initiativ på hög nivå i varje enskilt fall, kommer de nordiska aspekterna att ständigt löpa risken att mer eller mindre fullständigt förbises. Helt oberoende av personliga initiativ blir man självfallet ej — och det är ej heller önskvärt — men det får icke som nu vara helt avgörande. Har den här skisserade ordningen praktiserats någon tid, skulle vanemässigt en nordisk rutin inarbetas mellan de nordiska länderna, som både psykologiskt och faktiskt finge stor betydelse.

Det förtjänar nämnas, att Nordiska rådet beträffande ett särskilt område i huvudsak redan accepterat vad här förordats. I rekommendation nr 5/1958 uttalade sig nämligen rådet vad angår gränshandelsfrågors handläggning för att respektive regeringar icke skulle företaga sig något utan att först ha rådfört sig med sina grannländer. Redan i meddelande till nästföljande session upplyste Finlands, Danmarks och Norges regeringar om att de hade accepterat denna grundtanke. Från Sverige, som var koordinerande land i saken, har emellertid ännu icke något ställningstagande till rekommendationen

avhört. Statsrådet Netzen uttalade sig dock mycket positivt för saken i rådet 1958 i Oslo och föreslog då, att även fiskerigränsfrågorna skulle handläggas på detta sätt.

Vidare bör påpekas, att förfaringssättet skall i viss utsträckning tillämpas med avseende på ändringar i gällande tullsatser alltsedan 1930-talet enligt »Oslo-samarbetet». Också i internationella sammanhang, t. ex. beträffande valutakurser, finns regler om ett liknande förfaringssätt.

Frågan uppkommer nu, på vilka områden inom den offentliga sektorn en ordning av här angivet slag kan praktiseras. På det handelspolitiska området kan en nordisk behandlingsgång tänkas beträffande en rad frågor, även t. ex. rörande förberedelser för handelsförhandlingar med tredje makt och för förhandlingar inom OECD. Möjligen kan på det ekonomiska området också sådana spørsmål komma i fråga, som gäller penningpolitiken, ev. även den ekonomiska politikens uppläggning i stora drag och skattepolitiken, t. ex. i vad den har betydelse för företagsamhetens lokalisering. Ett stort fält, där ett intimt samarbete utan tvivel är starkt påkallat, gäller samfärdseln. En nordisk behandlingsgång synes sålunda med fördel kunna föreskrivas beträffande en rad luftfartsfrågor, taxefrågor för järnvägar och telekommunikationer m. m., spørsmål om riksvägnätets utbyggnad i stort och i gränstrakter, färjetrafik och huvudleder m. m. Ett annat aktuellt område utgör utan tvekan undervisningen, särskilt den högre; universitetsfrågor och därmed sammanhängande anslagsfrågor borde i en helt annan utsträckning än nu sker rutinemässigt passera ett nordiskt behandlingsstadium. Civil- och strafflagstiftningen liksom vissa andra lagstiftningsområden borde självfallet också ingå i förteckningen över de frågor, som skulle underkastas en nordisk behandlingsgång.

Med tillgång till moderna kommunikationsmedel kan kontakterna efterhand antagas bli så smidiga, att ett ärendes handläggning i »nordisk» ordning icke kommer att medföra någon allvarigare olägenhet i form av dröjsmål. Att själva förfaringssättet kommer att medföra ett ökat hänsynstagande till grannländernas synpunkter, är ju avsett och kan icke betraktas som någon nackdel. Tvärtom är det en förutsättning för det nordiska samarbetets vidareförande, att de beslutande vänjas vid att beakta dessa.

3. ad p. 4 a. Møter mellom statsministrene og presidiet for planlegging av sesjonen

Planleggingen av sesjonene har hittil i alt vesentlig foregått ved presidiet og sekretariatene. Derimot har de regjeringsmedlemmer som også etter vedtektene er medlemmer av rådet ikke vært trukket inn i forberedelsene uten gjennom de meldinger som regjeringene avgir og de få regjeringsforslag som har vært fremsatt.

Det ville kanskje kunne effektivisere sesjonene om statsministrene og presidiet kunne samarbeide om planleggingen av disse. Dette kunne i tilfelle skje ved at statsministrene og presidiet i god tid foran hver sesjon

kom sammen til et møte hvor planleggingen av sesjonene var hovedpunktet. Et slikt møte ville imidlertid også kunne drøfte andre problemer i samarbeidet mellom regjeringene og rådet.

De sesjoner som har vært holdt har delvis vært kritisert for at det har vært tatt opp for mange saker om tildels perifere emner. Det ville antagelig kunne styrke rådet om sesjonene ble konsentrert om færre men sentrale saker som til gjengjeld ble grundigere gjennomarbeidet. Statsminister Erlander ga uttrykk for et slikt syn under sitt inlegg i generaldebatten i Reykjavik.

Utpekingen av de sentrale emner som bør tas opp kunne skje i samarbeid mellom presidiet og representanter for regjeringene på fellesmøtet forut for sesjonen. Statsministrene ville her etter konsultasjon med fagministrene kunne legge frem de sentrale emner som det ville være aktuelt å ta opp fra regjeringenes side.

De saker man ble enig om å ta opp ved kommende sesjon måtte så forberedes grundig såvel fra regjeringenes som parlamentarikernes side. Regjeringene måtte gjennom regjeringsforslag, beretninger eller meldinger legge materialet om sakene til rette for sesjonen. Statsministeren eller vedkommende fagminister måtte forberede seg på å delta i debatten om saken. Det rådsutvalg eller nimannskomité som saken hørte under burde sammenkalles forut for sesjonen og få seg forelagt saken. Ekspertes burde her være tilstede for å gi sakene en grundig forberedelse til sesjonen. Rådets medlemmer vil på denne måte få et grunnlag for fremsettelse eller motiveering av eventuelle medlemsforslag. Interessen for sesjonen, både fra regjeringenes, rådets og opinionens side, burde på denne måte kunne styrkes.

4. ad p. 4 b. Rådets representasjon ved fagministermøter

Siden desember 1953 har Nordisk Råd vært representert ved observatører ved en rekke fagministermøter. Dette har vært tilfellet ved møter mellom justisministrene, undervisningsministrene, sosialministrene, og ved det ene møte som helseministrene har avholdt.

Representasjonen har tatt forskjellige former. Ved undervisnings-, sosial- og helseministermøtene har rådets representanter overvært hele ministermøtet. Ved justisministermøtene, som også behandler andre saker enn de som direkte interesserer rådet, har det etter det egentlige ministermøte, men i tilslutning til dette, vært holdt et fellesmøte mellom ministrene og rådets representanter. Det har på forhånd vært avtalt en dagsorden for møtet. Det samme har vært tilfelle ved de fellesmøter som har vært holdt mellom utenriksministrene og rådets presidium.

På møtene mellom samarbeidsministrene har rådet derimot ikke vært representert. Det har i to tilfelle vært holdt drøftelser mellom samarbeidsministrene og presidiet.

Rådets representanter ved ministermøtene har vært rådsmedlemmer og en eller flere av rådets sekretærer. Etter at der er opprettet nimannskomitéer

for juridiske, sosialpolitiske og økonomiske saker er medlemmene til ministermøter om slike saker blitt valgt blant disse komitéer.

Erfaringene har vist at rådets representasjon ved fagministtermøtene har vært en praktisk og nyttig form for samråd mellom regjeringene og rådet for spørsmål som er aktuelle mellom sesjonene. På en smidig og uformell måte har rådets medlemmer hatt anledning til å meddele ministrene sitt syn på regjeringenes behandling av rekommandasjonene, og fagministrene har på sin side kunnet holde rådet orientert om dette arbeid. Dette har hatt særlig betydning i tilfelle hvor det under behandlingen i departementene har vist seg saklige vanskeligheter ved gjennomføring av rekommandasjoner som rådet kanskje ikke ved vedtagelsen var oppmerksom på. Rådets representanter kan også med ministrene og deres sakkyndige drøfte forslag som er under forberedende behandling i rådets nimaniskomitéer eller utvalg, slik at forslagene kan forelegges rådet så vel forberedt som mulig. Ministrene får på sin side anledning til å gi uttrykk for sitt syn på forslagene før det er vedtatt noen rekommandasjon. Disse møter gir også ministrene adgang til å orientere seg om medlemmenes syn på saker av interesse for rådet som er under behandling i administrasjonene som er blitt aktuelle siden siste rådssesjon og ikke kan avvete den kommende sesjon.

Rådets representasjon på fagministtermøtene har utviklet seg i praksis uten noen formelle vedtak fra regjeringenes eller rådets side. Når saken nå tas opp skyldes dette at representasjonen ved visse ministermøter har møtt på vanskeligheter.

Det ville derfor være gunstig om det fra statsministrenes side kunne bli tatt prinsipielt standpunkt til spørsmålet om rådets deltagelse på fagministtermøtene i hensiktsmessige former.

Man er selvfølgelig klar over at det kan være saker som ministrene ønsker å behandle uten at representanter fra rådet er tilstede. Hva rådet ønsker er bare å få anledning til å drøfte slike saker som har interesse for rådet med ministrene. Dette kan skje enten ved at rådets representanter får anledning til å ta del i ministermøter eller ved et særskilt fellesmøte.

En slik representasjon vil kunne ha stor betydning. Det ville derfor være verdifullt om rådet kunne innbys til å sende representanter til de ministermøter det måtte ønske å overvære eller hvor ministrene selv måtte legge vekt på at representanter for rådet var tilstede.

5. ad p. 4 c. Regjeringenes konsultasjon av rådet

Etter vedtektenes paragraf 9 kan en regjering reise en sak i rådet ved å bringe den inn i form av et regjeringsforslag. Ifølge arbeidsordningens paragraf 2 kan et regjeringsforslag innskrenke seg til å be rådet om en uttalelse.

Regjeringene har imidlertid bare i meget liten utstrekning fremsatt forslag eller bedt rådet om uttalelse. I årene 1953—60 ble det i rådet fremsatt tilsammen 207 forslag, hvorav bare 17 var fremsatt av regjeringene.

Selv i tilfelle hvor utkast til konvensjoner er kommet istand på rådets initiativ, har de parlamentariske medlemmer av rådet selv måttet bringe sakene inn for rådet, da regjeringene ikke har forelagt dem til uttalelse. Dette gjelder Sak 32/1955 (Tilläggsförslag) om forslag til konvensjon om sosial trygghet og Sak D 26/1959 (Tilläggsförslag) om forslag til konvensjon om felles nordisk arbeidsmarked for leger.

Regjeringene har derfor bare i liten utstrekning utnyttet rådet som et mulig forum til å fremme nordisk samarbeid og opinionsdannelse.

Visse typer av saker ville muligens kunne egne seg til å legges frem for rådet av regjeringene:

A. Hvor en konvensjon eller et lovutkast er kommet istand etter rådets initiativ ville det være naturlig at utkastet til konvensjon eller lov ble lagt frem for rådet til uttalelse før saken ble ferdigbehandlet fra regjeringenes side. Rådet ville derigjennom få anledning til å uttale seg om regjeringenes behandling av deres forslag og eventuelt bidra til å utjevne motsetninger hvor der ikke har kunnet oppnås enighet mellom regjeringene. Det kan nevnes at Benelux' parlamentariske råd får seg forelagt alle konvensjoner som blir inngått mellom Benelux-statene til uttalelse før konvensjonene undertegnes av regjeringene.

B. Det ville også i mange tilfelle være naturlig at de saker av felles nordisk interesse som regjeringene ble enige om å konsultere om ble lagt frem for rådet på et tidlig stadium til uttalelse før regjeringene tok sitt endelige standpunkt.

Hvor regjeringene ønsker å forelegge en sak for rådet kan forskjellige fremgangsmåter nyttes. Hvor det dreier seg om en sak av begrenset saklig rekkevidde eller hvor saken ikke kan avvende en sesjon vil den mest hensiktsmessig kunne forelegges for en av rådets nimannskomitéer eller utvalg mellom sesjonene.

Hvor det derimot dreier seg om saker av større prinsipiell eller politisk betydning bør saken forelegges for rådet under en sesjon, slik at den kan få den fornødne publisitet gjennom rådets offentlige debatter i plenum og derved en nordisk opinion for saken kan skapes. Også saker av større politisk betydning som det ikke råder enighet om mellom regjeringene bør kunne legges frem for rådet til belysning og mulig utjevning av motsetningene.

Saker av større prinsipiell eller politisk betydning kan man ikke vente at rådet alene skal kunne gi den nødvendige saklige forberedelse, idet rådets sekretariater ikke er utrustet for slike oppgaver. Dette kan bare gjøres av regjeringene selv.

Ved en slik aktiv medvirkning fra regjeringenes side ville rådet kunne bli det sentrale opinionsdannende organ som også regjeringene selv har gitt uttrykk for at de ønsker det skal være. Statsminister Erlander uttalte således i Reykjavík at hvis rådet skal »försöka skapa opinion, försöka engagera, intressera och i görligaste mån entusiasmera» for de tanker Nordisk Råd arbeider med, krever det at debatten dreier seg om spørsmål av et visst format som foreligger tilstrekkelig forberedt.

6. ad p. 4 d. Meldingene om regjeringenes arbeid med rådets rekommandasjoner

Meldingene inntar en viktig plass i forholdet mellom regjeringene og rådet. De er et viktig middel til å underrette rådet om hvordan regjeringenes arbeid med rekommandasjonene utvikler seg, hvilke resultater som er nådd og eventuelt hvilke vanskeligheter de har møtt.

Rådet har i årene 1953—60 vedtatt 172 rekommandasjoner. Rådets sekretariat holder for tiden på med en undersøkelse av i hvilken utstrekning rekommandasjonene er blitt gjennomført.

Mange av de meldinger som avgis gir rådet et godt grunnlag for å vurdere sakenes behandling og utvikling. Det har imidlertid i noen tilfelle forekommet at meldingene ikke har gitt tilstrekkelig konkrete opplysninger eller redegjort for eventuelle vanskeligheter for rekommandasjonenes gjennomføring fra regjeringenes side. Rådet vil i slike tilfelle ikke kunne vurdere regjeringenes behandling av rekommandasjonene.

Det ville derfor lette rådets arbeid om regjeringene i sine meldinger kunne gi klar beskjed om sitt standpunkt til enhver rekommandasjon. Det bør sies klart fra om regjeringene finner å kunne medvirke til gjennomføring av rekommandasjonene. Det samme bør gjelde om de ikke finner å kunne gjennomføre dem. Meldingene bør i begge tilfelle gi en utførlig begrunnelse for regjeringenes standpunkt. Ved samråd mellom de interesserte ministre og rådets komitéer mellom sesjonene eller utvalg under sesjonene vil man deretter ha mulighet for i fellesskap å drøfte saken og søke å finne frem til en løsning på eventuell uenighet.

Det skal nå avgis så mange meldinger til hver sesjon at det må foretas et utvalg av de meldinger som kan realitetsbehandles ved sesjonen. Til sesjonen i København i 1961 skal det således avgis 90 meldinger. Det er derfor av betydning at meldingene gis innenfor de frister som er satt av presidiet, slik at det blir mulig for rådets organer å foreta et utvalg.

7. ad punkt 5. Direkt skriftväxling

1. Vid 1954 års session antog Nordiska rådet följande rekommendation (rek. nr 20/1954):

Nordisk Råd henstiller til regeringerne, at embedskontorer og embedsmænd i de nordiske lande for at fremskynde og forenkle sagernes gang bemyndiges til med de indskrænkninger, som findes nødvendige, at stå i umiddelbar forbindelse med hinanden.

2. Regler avseende direkt skriftväxling har meddelats för vissa fall.

Vad angår förhållandet mellan Norge och Sverige finns sålunda en generell regel i ett kungl. brev från unionstiden — av den 31 juli 1818 — vilket alltjämt torde vara giltigt i båda rikena. Enligt detta ålägges vederbörande ämbetsverk och ämbetsmän i de båda länderna »att i alla ämbetsärenden omedelbarligen skriftväxla med varandra».

Vidare finns en rad stadganden i speciella överenskommelser, som åläg-

ger eller tillåter vissa myndigheter att i bestämda situationer direkt skriftväxla med varandra. Så sker t. ex. i utlämningsärenden, vid utbyte av upplysningar emellan arbetsförmedlingar, i saker om underhållsbidrag. I protokollet av den 26 juni 1957 har stadgats, att domstolar och åklagarmyndigheter i Danmark, Norge och Sverige kan korrespondera direkt med varandra i fråga om inbördes hjälp i rättsliga angelägenheter.

Järnvägs-, tele- och andra kommunikationsmyndigheter skriftväxlar sedan gammalt direkt med varandra.

Emot dessa stadganden kan uppställas andra regler, som förbjuder direkt skriftväxling. I Sverige gäller enligt regeringsformen § 11, att i mål, som angår rikets förhållande till främmande makter, alla meddelanden till främmande makt skall, utan avseende å ärendets beskaffenhet, ske genom utrikesministern. För Finlands del stadgas på liknande sätt i dess regeringsform § 33, att alla meddelanden till utländska makter skall ske genom utrikesministern.

3. Rådets ovannämnda rekommendation har givit anledning till följande regeringsdeklarationer:

Danmark (25/1 1955): Regeringen har vedtaget, at sådan direkte forbindelse kan oprettes og opretholdes i det omfang, hvor ikke særlige saglige hensyn måtte gøre sig gældende, f. eks. hensyn til koordineret behandling af særlige sager, hensyn til hemmeligholdelse eller hensyn til landets forhold til andre, ikke-nordiske lande.

Spørgsmålet om oprettelse af en mere vidtgående direkte forbindelse med de andre nordiske landes fagministerier (f. eks. angående økonomiske og trafikpolitiske emner, for hvis vedkommende hensynet til en intern koordinering eller til Danmarks forhold til lande uden for Norden måtte kunne gøre sig gældende) skal således gøres til genstand for forudgående forhandling med udenrigsministeriet.

Island (28/12 1955): En sådan direkte brevveksling finder allerede sted i forskellige sager, hvor dette er praktisk, f. eks. i skattesager, sager vedrørende alimentationsbidrag m. v., hvorimod en hel række sager er af den beskaffenhed, at det må anses for mere hensigtsmæssigt, at de ekspederes gennem udenrigsministeriet. I denne henseende har Island også en vis særstilling, idet en sådan brevveksling næsten aldrig kan foregå på islandsk. Den islandske regering finder ikke grund til at give islandske embedsmænd og statsinstitutioner en særlig bemyndigelse til sådan direkte skriftveksling ud over det, som allerede praktiseres.

Norge (23/12 1954): Den praksis som foreslås i tilrådingen, blir allerede fulgt i stor utstrekning. Den norske regjering har ikke funnet det nødvendig å gi de norske offentlige kontorer og tjenestemenn noen formell fullmakt på dette område.

Sverige (10/1 1956): (Efter en inledande redogörelse för gällande rätt anföres:) Denna direkta skriftväxling torde ha framvuxit på grund av ett praktiskt behov, och rena lämplighetsskäl torde i regel bestämma, om en myndighet vänder sig direkt till myndighet i annat nordiskt land eller påkallar biträde av utrikesförvaltningens organ. Möjligheten att upptaga skriftväxling genom utrikesdepartementet föreligger nämligen alltid, vare sig detta erfordras för att få kontakt med myndigheten i det andra landet eller eljest anses vara lämpligare.

Den ordning, som för närvarande kommit till stånd på detta område,

är ur svenska synpunkter ändamålsenlig. Något behov att i form av en instruktion fastställa formerna för direkt skriftväxling mellan nordiska myndigheter har icke gjort sig gällande. Tills vidare synes det därför såsom hittills böra ankomma på vederbörande myndighet att från fall till fall, eventuellt efter samråd med utrikesdepartementet, avgöra i vad mån skriftväxling med andra nordiska myndigheter lämpligen bör ske direkt.

För *Finland* finnes muntliga upplysningar återgivna i ett debattinlägg i Nordiska rådet (31/1 1956; Nordiska rådets förhandlingar 1956 s. 119), enligt vilka Finlands representanter i rådets juridiska utskott meddelat, att också vad angår Finland direkt korrespondens äger rum med andra nordiska länders myndigheter men att man på grund av språksvårigheterna icke kan gå längre än att godkänna den utveckling, som i praxis redan ägt rum.

4. Det förslag om en nordisk behandlinggång, varom förslag framlagts under punkt 3 på dagordningen, förutsätter, att regeringskontorens personal skall kunna fritt kommunicera med varandra. Oavsett om nämnda förslag kan realiseras, torde tidpunkten nu vara inne att slå fast principen — i vart fall för regeringskontorens del — att myndigheterna i de nordiska länderna äger att i samarbetsfrågor fritt brevväxla med varandra. Exempel kunna påvisas också från senaste tid, då en tillämpning av äldre ordning föranlett avsevärd tidsförlust. Den diplomatiska vägen kommer då att förbehållas de i egentlig mening utrikesministeriella ärendena.

8. ad punkt 6. Rådssekretariatens arbetsuppgifter

Rådets stadga förutsätter att varje lands delegation förfogar över ett sekretariat. Sekretariatens verksamhet och inbördes samarbete försiggår under presidiets ledning. Den omedelbara ledningen av sekretariatet i varje land ankommer på detta lands representant i presidiet. Av sekretariatens arbetsuppgifter kan här nämnas följande.

I första hand biträder sekretariatens de nationella delegationerna, varvid sekretariatens ombesörjer sekretariatsuppgifterna i samband med delegations- och arbetsutskottsmötena, biträder delegationsmedlemmarna i frågor av nordisk karaktär, ombesörjer kontakten mellan delegationerna och myndigheterna i rådsangelägenheter, ombesörjer korrespondensen med övriga sekretariat, idkar upplysningsverksamhet om rådet inom landet, handhar kamerala uppgifter och står till tjänst med viss hotell- och reseservice. Sekretariatens informationsverksamhet riktar sig icke endast mot allmänheten, utan en viktig uppgift fullgör sekretariatens genom att tjänstgöra som informationsorgan för regeringarna och riksdagar beträffande nordiska spörsmål. Härför kräves, att sekretariatens i möjligaste mån följer arbetet med de olika nordiska samarbetsprojekten inom ministerierna/departementen och i särskilda statliga utredningar. Denna del av sekretariatens verksamhet förutsätter tillgång till ett omfattande arkiv rörande olika nordiska frågor. Slutligen ombesörjer sekretariatens en rad uppgifter som, i avsaknad av ett gemensamt generalsekretariat, måst fördelas mellan de nationella sekretariatens. Bland dylika gemensamma uppgifter må nämnas

de utredningar, som företages i anslutning till nya medlemsförslag, i stor utsträckning av rådets s. k. niomannakommittéer. Planläggningen av sessionerna, förberedelsen av presidiemötena och verkställande av presidiemötenas beslut åvilar jämväl sekretariatet.

Då huvudsakligen parlamentariker varit verksamma inom rådet, har sekretariatet i huvudsak fått bistå dessa. Om man emellertid nu beslutar sig för att öka regeringarnas insatser i rådsarbetet, är det helt naturligt, att en sådan förändring kommer att påverka sekretariatets arbetsuppgifter. Rådets stadga förutsätter, att rådet är ett gemensamt organ för parlamenten och regeringarna. Sekretariatet är sålunda även till för att vid behov betjäna regeringarna vad angår rådsangelägenheter. Tänkbart vore, att man för att undvika skapandet av nya organ anförtrodde sekretariatet uppgifter i anslutning till upprätthållandet av kontakten mellan regeringarna och rådet. Sålunda kan exempelvis förberedelsen av presidiets och statsministrarnas gemensamma möten även i fortsättningen ombesörjas av rådets sekretariat, liksom protokollföringen vid dessa.

Redan nu kan konstateras, att det vore värdefullt, om något organ hade överblick över det aktuella läget vad angår olika nordiska samarbetsuppgifter samt — vilket är icke minst viktigt — kännedom om planerade samnordiska möten med statliga organ. Centralt kan upplysningar nu ej erhållas om nordiska kommittéer, deras sammansättning och arbetsuppgifter. Rådets sekretariat kunde, om de kontinuerligt försåges med nödiga upplysningar från vederbörande statliga organ, fungera ettvar i sitt land som en informationscentral för myndigheter och allmänhet på dessa områden.

Den direkta skriftväxlingen, som förordats under punkt 5 å dagordningen, skulle kunna underlättas, om myndigheterna kunde vända sig till de nationella sekretariatet för att där erhålla upplysning om med vem i grannländerna den önskade kontakten i det föreliggande fallet skall upptagas.

En nära samverkan mellan sekretariat och myndigheter av ovan angivet slag skulle motverka dubbelarbete. Ett utnyttjande av sekretariatets kännedom om förhållandena i grannländerna kan ofta komma att innebära en ringa tidsvinst.

Frågan om sekretariatets och myndigheternas samverkan för uppnåendet av bästa möjliga resultat kan sannolikt icke lösas enhetligt i samtliga länder, utan olika anordningar kan bli behövliga beroende på nationella förhållanden.

9. ad punkt 7. Formerna för fastställande av mötets resultat

Hur Harpsunds-konferensens resultat lämpligen skall sammanfattas, blir självfallet beroende av dessas karaktär. Svaret på frågan måste göras avhängigt av om man når fram till enighet om formerna för det nordiska samarbetets fortsatta utbyggnad.

Om sådan enighet vinnes, måste självfallet resultaten fastställas i skrift-

lig form. Med tanke på att ett så stort antal personer i skilda ställningar är inkopplade i det nordiska samarbetets olika led är det angeläget att de riktlinjer, om vilka man enas, utformas så tydligt som möjligt. Erfarenheterna ger vid handen, att, om något nytt skall införas i det administrativa förfarandet, det är behövt att kunna hänvisa till klara skrivna regler, som kan följas.

Tanken att i konventionsform lägga fast vissa grundsatser för det nordiska samarbetets bedrivande avvisades ganska bestämt från statsministerhåll under Reykjavík-debatten. Denna väg torde därför icke vara politiskt framkomlig.

Måhända är däremot möjligt att finna andra former. Ett formellt protokoll kan t. ex. upprättas, vari de riktlinjer, till vilka man kommit fram, närmare preciseras. Man kan också tänka sig, att statsministrarna utfärdar en gemensam deklARATION, vari de anger sin uppfattning om hur hit hörande organisationsfrågor bör lösas. — Därest aktstycken av denna typ skall komma till stånd, kan den slutliga utformningen av dem knappast ske under Harpsunds-konferensen. Vid denna finge man nöja sig med att fastställa det huvudsakliga innehållet i aktstycket, medan finputsningen finge ske senare.

Önskar man välja mindre markerade former, kan man förfara på samma sätt som då de s. k. Harpsunds-direktiven utfärdades hösten 1954 rörande utredningsarbetet beträffande den gemensamma nordiska marknaden. De förslag, vilka de vid mötet närvarande regeringsmedlemmarna enades om att framlägga för sina regeringar, sammanställdes då i en protokollliknande promemoria.

Slutligen återstår att, därest resultaten icke är av den art, att någon av de förut återgivna formerna lämpar sig, i kommunikéform sammanfatta det positiva, som kan finnas att meddela allmänheten.

10. ad p. 8. Planlegging av sesjonen for 1961

Hvis det oppnås enighet om å planlegge sesjonene på fellesmøter mellom statsministrene og presidiet skulle det for den kommende sesjon i København i februar 1961 være 3 eller 4 sentrale saker som peker seg ut etter sesjonen i Reykjavík:

1. Nordisk økonomisk samarbeid såvel internt som overfor de europeiske økonomiske gruppedannelser (EFTA og Det europeiske økonomiske fellesskap).

Rådets økonomiske utvalg har allerede bedt regjeringene om en utredning om de problemer som foreligger med henblikk på at utvalget skal holde et møte før sesjonen i desember 1960. Denne sak er derfor allerede i gang.

2. Styrkelse av det nordiske lovgivningssamarbeid i lys av EFTA-konvensjonen og det omfattende lovgivningssamarbeid som er satt igang mel-

lom Roma-traktatens stater på nærings-, selskaps- og immaterialrettens område.

3. Samarbeid og arbeidsfordeling om undervisnings- og forskningsproblemer som nevnt av herr Ohlin, statsminister Erlander m. fl. under debatten i Reykjavík.

Rådet har vedtatt en rekommandasjon, rek. nr. 12/1958, om samarbeid ved utbyggingen av universiteter og høyskoler. Debatten i Reykjavík ga imidlertid uttrykk for at samarbeidet på dette felt burde kunne gå langt videre enn tilfellet har vært hittil.

4. Samarbeid om hjelp til de underutviklede land.

Et medlemsforslag om samarbeid om utdanning av eksperter til tjenestegjøring i underutviklede land ble vedtatt av sesjonen i Reykjavík. Regjeringene skal avgi melding om dette til neste sesjon. Under behandlingen i det økonomiske utvalg ble det foreslått en alminnelig samordning av de nordiske lands hjelp til underutviklede land. Utvalget uttalte at dette spørsmål burde viderebehandles av den økonomiske nimannskomité.

TILLÄGG 2

Protokoll fört vid möte mellan de nordiska ländernas statsministrar och Nordiska rådets presidium på Harpsund den 6—7 oktober 1960

Mötets deltagare

Företrädare för de nordiska ländernas regeringar: Statsminister Viggo Kampmann, Danmark, statsminister V. J. Sukselainen, Finland, statsminister Einar Gerhardsen, Norge, och statsminister Tage Erlander, Sverige, samt social- och fiskeriminister Emil Jónsson, Island, (nedan kallade statsministrarna);

Nordiska rådet presidium: Rådets president direktör Gisli Jónsson, Island och vicepresidenterna fhv. statsminister Erik Eriksen, Danmark, talman K.-A. Fagerholm, Finland, vice stortingspresident Nils Hønsvald, Norge, samt professor Bertil Ohlin, Sverige.

Övriga närvarande

Vice ordföranden i Nordiska rådets norska delegation Chr. L. Holm (observatör),

Nordiska rådets sekreterare generalsekreterare Frantz Wendt, Danmark, äldre justitiesekreterare Eiler Hultin, Finland, byråchef Friðjón Sigurðsson, Island, byråsjef Einar Løchen, Norge, hovrättsassessor Gustaf Petrén, Sverige, ävensom

byråchefen i svenska handelsdepartementet Ake Englund, ministersekreteraren i danska Statsministeriet Helge Hjortdal och sekreteraren i svenska utrikesdepartementet Leif Leifland.

Dagordning m. m.

Vid överläggningarna följdes bifogade av mötesdeltagarna fastställda dagordning (bil. 1 [*se s. 1185*]). Till dagordningens olika punkter hade inom Nordiska rådets sekretariat utarbetats diskussionspromemorior, vilka tillika bilägges (bil. 2 [*se Tillägg 1*]).

§ 1

Inledningsvis konstaterade mötesdeltagarna, att en granskning av det nordiska samarbetets utveckling under efterkrigstiden utvisade, att — trots att icke alla mål kunnat uppnås — betydande framsteg gjorts samt att Nordiska rådet, alltsedan det började sin verksamhet år 1953, spelat en central roll i det pågående arbetet att föra de nordiska länderna närmare samman.

§ 2

Mellan statsministrarna och Nordiska rådets presidium rådde enighet om vikten av att mot bakgrund av den allmänna utvecklingen i Europa och i världen överhuvud i mest möjliga mån stärka det nordiska samarbetet och finna ändamålsenliga former för dettas vidare utbyggnad. Målet borde därvid vara att med ledning av hittills gjorda erfarenheter eliminera ännu bestående hinder för ett effektivt samarbete mellan länderna och i samband härmed förbättra kontakterna mellan de ansvariga instanserna i länderna.

§ 3

Statsministrarna överenskommo att framdeles i god tid före Nordiska rådets årliga sessioner mötas för att med rådets presidium överlägga om uppläggningen och förberedelsen av den instundande sessionen och i övrigt gemensamt diskutera nordiska samarbetsproblem, som kunde väntas få aktualitet vid sessionen ifråga.

§ 4

Redogörelser lämnades mötesdeltagarna för den sedan länge på skilda områden tillämpade ordningen med avhållande av nordiska ministermöten ävensom för dessa mötens periodicitet och deras delvis olikartade karaktär.

Mötesdeltagarna konstaterade, att denna ordning visat sig värdefull i det praktiska samarbetet, och överenskommo att ytterligare utbygga den allt efter förekommande behov samt framhöll betydelsen av att verkställigheten av beslut, som fattas vid dylika ministermöten, i möjligaste mån inordnas i respektive länders normala förvaltningsgång.

Till särskild diskussion upptogs frågan om möjlighet för representanter för rådet att vid dessa ministermöten på lämpligt sätt överlägga med ministrarna om nordiska samarbetsspörsmål, som tagits upp i rådet eller eljest äro av intresse ur rådets synpunkt.

Mötesdeltagarna konstaterade, att erfarenheten visat värdet av dylika överläggningar, och överenskommo, att denna form för samverkan bör beagnas även framgent och vidareutvecklas.

Det antecknades, att överläggningarna mellan ministrar och rådsrepresentanter kunna försiggå i olika former. Rådets företrädare kunna exempelvis vara närvarande vid hela eller delar av ministermötet med möjlighet att delta i överläggningarna rörande ämnen av nyss angiven beskaffenhet. Eller också kunna i samband med ministermöte separata överläggningar med särskild dagordning anordnas mellan företrädare för rådet och ministrarna. — Mötesdeltagarna togo icke ställning till förmån för någon bestämd form för dessa överläggningar.

§ 5

Rörande frågan, huru samarbetet mellan regeringarna och regeringskontoren (departement och ministerier) i vad avser nordiska spörsmål för närvarande är utformat lämnades mötesdeltagarna åtskilliga upplysningar. Därvid belystes såväl spörsmålet om anordningar inom ett land för att där trygga, att de nordiska aspekterna i förekommande fall tillbörligt beaktas och för att främja det interna arbetet med Nordiska rådets rekommendationer som frågan, huru samarbetet mellan länderna rörande gemensamma angelägenheter i konkreta fall lämpligast bör anordnas. Statsminister Sukse-lainen anmälde i detta sammanhang Finlands statsråds beslut den 30 september 1960 rörande effektivisering av behandlingen av rådets rekommendationer inom Finland (bil. 3 [se s. 1188]). Som exempel på arrangemang för samarbetet mellan länderna anfördes den beträffande lagstiftningsärenden av justitieministrarna beslutade och under 1960 genomförda ordningen (se bil. 4 [s. 252—254]).

Vad angår de interna nationella organisationsfrågorna förklarade statsministrarna för Danmarks, Islands, Norges och Sveriges del — efter att med stort intresse ha tagit del av nyssnämnda av Finland genomförda organisation med ett ministerutskott, kontaktmän i ministerierna m. m. — att de ämnade var och en för sitt lands vidkommande på grundval av erfarenheterna av nuvarande ordning närmare överväga de åtgärder av motsvarande slag, som lämpligen kunde vidtagas i förenklings- och rationaliseringssyfte. I anslutning härtill uttalade de vidare, att för angivet ändamål sådana former skola läggas fast, att dels arbetet med rådets rekommendationer tillförsäkras önskvärd uppmärksamhet inom regeringskontoren dels ock överbuvudtaget de nordiska aspekterna beträffande frågor inom vederbörande departements/ministeriums verksamhetsområde tillräckligt beaktas.

Beträffande samarbetet över riksgrensarna mellan fackdepartement och -ministerier överenskommo statsministrarna att genom ändamålsenliga anordningar stärka detta i syfte att säkra uppnåendet av bästa möjliga resultat. I detta sammanhang överenskommo statsministrarna vidare att inom departementen/ministerierna söka nå fram till en fast internordisk behandlingsgång av frågor, som särskilt lämpa sig för en sådan, t. ex. frågor rörande gränshandel och spörsmål om kommunikationsleder av omedelbar betydelse för grannland. Enighet rådde därvid om att en sådan behandlingsgång till en början borde prövas beträffande dylika begränsade grupper av

frågor men att den sedermera, om erfarenheterna blevo gynnsamma, skulle ges utvidgad tillämplighet.

§ 6

På grundval av en allmän diskussion om Nordiska rådets framtida verksamhet och uppgifter enades mötesdeltagarna om att planerade reformer och rationaliseringar borde hållas inom den ram, som stadgan för rådet i nuvarande utformning anvisar i fråga om rådet. Till följd härav undanskötos tankar på ändringar av stadgans regler bl. a. avseende årliga rådssessioner och begränsningar i medlemmarnas förslagsrätt.

§ 7

Enligt § 10 stadgan för Nordiska rådet har rådet till uppgift att dryfta spörsmål av gemensamt intresse för länderna.

Mötesdeltagarna ansågo, att ifrågavarande bestämmelse bör tolkas så, att den tillåter att — vid sidan av spörsmål av det slag, som hittills vanligen diskuterats i rådet och i vilka fråga är om samverkan mellan länderna i någon form — även större samhällsproblem, som ha aktualitet i alla de nordiska länderna, debatteras av rådet, även om icke gemensamma åtgärder föreslagits komma till stånd. Som exempel på dylika frågor framfördes under diskussionen ungdomsfrågorna, särskilt de med ungdomsbrottsligheten sammanhängande spörsmålen, den allmänna jordbrukspolitiska målsättningen och företagsbeskattningens uppbyggnad.

Tillika ansågo mötesdeltagarna, att den omständigheten, att en viktig fråga är kontroversiell ur olika synpunkter — nationellt inom länderna eller nordiskt mellan länderna — icke bör hindra frågans upptagande till debatt i rådet.

§ 8

Nordiska rådets presidium och statsministrarna överenskommo om att samverka för en sådan uppläggning av varje rådssession, att denna kommer att koncentreras kring ett eller ett par centrala spörsmål — utan att för den skull de mindre frågorna undanskjutas — samt att regeringarna skulle medverka till anskaffande av material till belysande av dylika centrala temata.

Frågan om att låta en samfäll redogörelse från regeringarna ligga till grund för rådets årliga generaldebatt bordlades för närmare övervägande.

§ 9

Nordiska rådets presidium uttryckte önskemål om att regeringarna måtte i större utsträckning än hittills skett lägga fram förslag för rådet (regeringsförslag). Enligt presidiets mening vore det t. ex. i åtskilliga fall lämpligt, att rådet finge tillfälle att uttala sig beträffande resultatet av sådana utredningar, som inletts och utförts i anledning av ett ursprungligt initiativ av rådet. Även i frågor av gemensam natur, som vid upptagande i de nationella parlamenten kunna förmodas ge anledning till meningsskiljaktigheter i dessa, ansåg presidiet en föregående behandling i rådet kunna vara nyttig i syfte att minska och utjämna meningsmotsättningarna.

På förslag av statsminister Erlander uppsköts behandlingen av spørgsmålet om regeringarnas forslagsställande till ett senare överläggningstillfälle.

§ 10

Enligt § 11 stadgan för Nordiska rådet böra regeringarna vid varje ordinarie session lämna rådet meddelanden om de åtgärder, som vidtagits i anledning av rådets rekommendationer.

Rådets presidium framhöll betydelsen av att regeringarna i dessa meddelanden giva rådet klara upplysningar om sina ståndpunkter och motiveringarna för dessa, enär rådet på detta sätt erhåller bättre möjlighet att bedöma utsikterna för sina rekommendationers realiserande och för sitt fortsatta handlande.

Statsministrarna förklarade sig skola verka för att meddelandena framgent skola utformas på av presidiet önskat sätt.

§ 11

Mötesdeltagarna överenskommo om att den i stor utsträckning redan tillämpade ordningen, enligt vilken direkt kontakt — skriftlig och muntlig — etableras mellan myndigheterna i de olika länderna och som regeringarna i uttalanden till rådet 1955 funnit ändamålsenlig, bör vidareutvecklas.

§ 12

Mötesdeltagarna överenskommo om att i varje land låta undersöka behovet av och möjligheterna för att i respektive nationella rådssekretariat få till stånd en central för information rörande offentligt nordiskt utredningsarbete och därmed sammanhängande mötesverksamhet.

§ 13

Rådets presidium och statsministrarna diskuterade därefter uppläggningsen av rådets nionde session i Köpenhamn, vilken skall taga sin början den 18 februari 1961, och överenskommo om att vid denna spørgsmål rörande hjälpen till utvecklingsländerna och samarbetet på detta område bör komma under debatt som en huvudpunkt, ävensom att de ekonomiska samsarbetsproblemen, däribland handeln med jordbruksvaror och dennas sammanhang med de olika ländernas jordbrukspolitik, jämväl skola utgöra en huvudpunkt, därest det icke vid den förberedande behandling av dessa spørgsmål, som kommer att äga rum vid ett till december 1960 planerat möte mellan rådets ekonomiska niomannakommitté och Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete, visade sig lämpligare att ej upptaga dessa spørgsmål vid sessionen.

§ 14

Herr Holm anmälde, att han, vilken såsom observatör deltagit i mötet, icke kunde för sitt vidkommande till alla delar biträda de vid mötet fattade besluten.

§ 15

Efter att ha justerat en kommuniké rörande vad som förekommit vid mötet (bil. 5 [se s. 1185—1187]) överenskommo mötesdeltagarna, att resultatet av mötet skulle sammanfattas i ett protokoll.

Harpsund den 7 oktober 1960

Gustaf Petrén

Ovanstående protokoll godkännes:

Viggo Kampmann

Gisli Jónsson

V. J. Sukselainen

Erik Eriksen

Einar Gerhardsen

K.-A. Fagerholm

Tage Erlander

Nils Hønsvald

Emil Jónsson

Bertil Ohlin

TILLÄGG 3

Kontaktmän i Finlands ministerier och centrala ämbetsverk för Nordiska rådets ärenden

Statsrådets kansli:
 Utrikesministeriet:
 Justitieministeriet:
 Inrikesministeriet:
 Finansministeriet:
 Försvarsministeriet:
 Undervisningsministeriet:
 Lantbruksministeriet:
 Ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena:
 Handels- och industriministeriet:
 Socialministeriet:
 Medicinalstyrelsen:
 Tullstyrelsen:
 Skolstyrelsen:
 Byggnadsstyrelsen:
 Sjöfartsstyrelsen:
 Järnvägsstyrelsen:
 Post- och telegrafstyrelsen:

Regeringssekreterare Hanna Lönnroth.
 Minister Jaakko Hallama.
 Regeringsrådet Kai Korte.
 Regeringsrådet Arno Hannus.
 Regeringsrådet Esko Rekola.
 Överstelöjtnant J. K. Korvenheimo.
 Regeringsrådet Aulis Kohonen.
 Regeringsrådet Martti Kemppainen.

Kanslichef Klaus Häkkänen.

Regeringsrådet Kaarlo Keihäri.
 Avdelningschef Rafael Rinne.
 Medicinalrådet Paavo Kuusisto.
 Tullrådet Holger Sandström.
 Skolrådet Ragnar Meinander.
 Byggnadsrådet B. Kelopuu.
 Sjöfartsrådet Allan Relander.
 Direktör Arvi Nikkilä.

Direktör Urho Talvitie.

TILLÄGG 4**Kontaktmän i Norges regeringsdepartement för Nordiska rådets ärenden**

Statsministerens kontor:	Statssekretær Dagfin Juel. Konsulent Bjørn Brevik.
Utenriksdepartementet:	Ekspedisjonssjef Arne Gunneng.
Kirke- og undervisnings- departementet:	Byråsjef Knut Hedemann. Departementsråd Olav Hove.
Justisdepartementet:	Departementsråd Rolv Ryssdal.
Kommunaldepartementet:	Ekspedisjonssjef Berger Ulsaker.
Sosialdepartementet:	Ekspedisjonssjef K. J. Øksnes. Byråsjef Kaare Salvesen.
Industridepartementet:	Departementsråd Karl Skjerdal.
Fiskeridepartementet:	Statssekretær Finn Bryhni. Underdirektør J. H. Bertnes.
Landbruksdepartementet:	Departementsråd Bjarne Robberstad.
Samferdselsdepartementet:	Byråsjef John H. Paxal.
Finansdepartementet:	Ekspedisjonssjef Leif Fjeld.
Handelsdepartementet:	Ekspedisjonssjef H. J. Salvesen.

TILLÄGG 5**Kontaktmän i Sveriges regeringsdepartement för Nordiska rådets ärenden**

Justitiedepartementet:	Statssekreteraren Per Bergsten med biträde av lagbyråchefen T. Hesser.
Sosialdepartementet:	Lagbyråchefen Gunnar Danielson.
Kommunikationsdeparte- mentet:	Avdelningschefen G. von Sydow.
Finansdepartementet:	Byråchefen Lars Kalderén.
Ecklesiastikdepartementet:	Förste kanslisekreteraren Å. Bruhn-Möller.
Jordbruksdepartementet:	Förste kanslisekreteraren Claes Senning.
Handelsdepartementet:	Statssekreteraren K. E. Önneshjelm med biträde av byråchefen Åke Englund samt vad angår sjöfart och turism, kanslirådet Åke Hartvig, och atomfrågor, fil. lic. Hans Håkansson.
Inrikesdepartementet:	Jur. dr. Åke Larsson.

Rapport

från Nordiska rådets juridiska niomannakommitté

Til medlemmer af komiteen valgtes på rådets 8. session i Reykjavik den 31/7 1960:

Danmark

Knud Thestrup.
Holger Eriksen.

Norge

Nils Hønsvald.
Jon Leirfall.

Finland

Harras Kyttä.
Erkki Leikola.

Sverige

Emil Ahlkvist.
Olov Rylander.

Island

Magnús Jónsson med
Ólafur Björnsson som suppleant.

Til formand har komiteen valgt Rylander og til næstformand Kyttä. Som komiteens sekretær har virket fuldmægtig P. Eefsen.

Komiteen har holdt møder i Akureyri den 1.—3. august 1960, i København den 9. december og i Helsingfors den 17.—18. januar 1961. Ved møderne i København og i Helsingfors var såvel det valgte islandske medlem som suppleanten forhindret; i mødet i København deltog fra Island i stedet Gísli Jónsson. Ved mødet i Helsingfors var også Ahlkvist, Hønsvald og Thestrup forhindret.

I mødet i Akureyri deltog repræsentanter for den økonomiske nimandskomité i forhandlingerne vedrørende de juridiske problemer i forbindelse med EFTA-konventionen.

Den 10. december 1960 afholdtes i København et fællesmøde med den økonomiske nimandskomité, Nordisk Råds præsidium, Den nordiske Ministerkomité for økonomisk Samarbejde og Det nordiske økonomiske Samarbejdsudvalg.

I forbindelse med det nordiske justitsministermøde i Helsingfors afholdtes den 18. januar 1961 en forhandling mellem justitsministrene og komiteen.

Komiteen har på sine møder behandlet de juridiske sager, som agtedes gjort til genstand for drøftelser på rådets 9. session. Der henvises herom til komiteens udtalelser, der er vedføjet de pågældende sager, nemlig:

1. Sag A 1 om nordiske statsborgeres kirkeskat i visse tilfælde.
2. Sag A 2 om formerne for lovgivningssamarbejdet.
3. Sag A 3 om oprettelse af fælles rådgivende domstolsorgan.
4. Sag A 8 om ensartet associationsretlig lovgivning.
5. Sag A 10 om samordning af visse fradragsregler ved indkomstbeskatning.
6. Sag A 11 om det offentliges erstatningsansvar.

7. Sag A 12 om anerkendelse af Europarådets Menneskerettighedsdomstols kompetence.
8. Sag A 16 om samarbejde vedrørende navneretten.
9. Sag A 17 om kontrol af konkurrencebegrænsninger og monopol.

De af regeringerne til 9. session afgivne meddelelser og beretninger i juridiske sager har komiteen gennemgået, ligesom man nærmere har forberedt disse sagers behandling i rådet. I følgende sager har komiteen afgivet indstilling, hvortil der henvises:

1. Sag D 10 om nordiske statsborgeres adgang til at drive næring.
2. Sag D 33 om ligestilling med hensyn til erhvervelse af fast ejendom og opnåelse af lån til boligformål.

I særlig grad har komiteen på sine møder beskæftiget sig med de juridiske problemer i forbindelse med Danmarks, Norges og Sveriges tilslutning til EFTA-konventionen. Drøftelserne har fortrinsvis været koncentreret om problemer i relation til konventionens etableringsbestemmelser og bestemmelserne om monopol- og konkurrencebegrænsning. Angående etableringsbestemmelserne har komiteen haft forhandlinger med den økonomiske nemandskomite, Den nordiske Ministerkomité for økonomisk Samarbejde og Det nordiske økonomiske Samarbejdsudvalg på det ovennævnte møde den 10. december 1960 i København. Til dette møde forelå et af samarbejdsudvalget udarbejdet PM angående visse spørgsmål som den juridiske nemandskomite havde rettet til ministerkomiteen [*se Sak D 10*].

Ved forhandlingerne med justitsministrene den 18. januar 1961 drøftedes følgende spørgsmål:

1. Lovgivningssamarbejdets organisation.
2. Den associationsretlige lovgivning.
3. Navnelovgivning.
4. Strafferetlig lovgivning.
5. Revision af den nordiske konvention om underholdsbidrag.
6. Kriminologisk samarbejde.
7. Patentlovgivning.

Komiteen har i øvrigt fulgt regeringernes arbejde med rådets tidligere rekommandationer og holdt sig å jour med behandlingen af lovgivnings-spørgsmål med nordisk aspekt.

Ud over de nævnte emner har komiteen på sine møder drøftet:

1. Retlig ligestilling af nordiske statsborgere.
2. Lovforslagene om ophavsret.
3. Nordisk samarbejde vedrørende skattelovgivningen.
4. Problemer i forbindelse med mestbegunstigelsesklausulerne.
5. Tjenestemandsudveksling.
6. Ratlåse på automobiler.

Såfremt komiteens mandat forlænges, påtænker komiteen at fortsætte behandlingen af de spørgsmål, der ikke er blevet færdigbehandlet fra komiteens side, bl. a. spørgsmål i forbindelse med EFTA-konventionen.

Helsingfors, den 18. januar 1961

På den juridiske nemandskomités vegne

Olov Rylander

Rapport

från Nordiska rådets socialpolitiska niomanna- kommitté

På förslag av Nordiska rådets presidium utsåg rådet vid sin åttonde session en socialpolitisk niomannakommitté. Kommitténs uppgift förutsattes skola vara att under tiden till nästa session förbereda de saker av socialpolitisk natur, som kunde komma att föreligga vid denna.

Till medlemmar av kommittén valdes från Danmark medlemmarna av Folketinget Nina Andersen och Harald Nielsen, från Finland riksdagsledamöterna Gunnar Henriksson och Judit Nederström-Lundén, från Island altingsmannen Einar Olgeirsson, från Norge stortingsrepresentanterna Claudia Olsen och Rakel Seweriin samt från Sverige riksdagsmännen Birger Andersson och Anders Pettersson. Till ordförande har kommittén utsett Nina Andersen och till vice ordförande Anders Pettersson. Byråchefen Sven-Hugo Ryman, Sverige, har kallats att tjänstgöra som kommitténs sekreterare.

Kommittén har sammanträtt i Akureyri den 1 och 3 augusti 1960, i Stockholm den 7 november 1960, i Oslo den 6 december 1960 och i Stockholm den 20 januari 1961. I kommitténs möten har deltagit samtliga medlemmar utom Einar Olgeirsson, vilken ej haft tillfälle att komma tillstädes. Han ersattes vid mötet i Akureyri den 3 augusti 1961 av altingsmannen Hannibal Valdimarsson. Vid mötet den 1 och 3 augusti 1960 deltog i Rakel Seweriins ställe stortingsrepresentanten Magnhild Hagelia, och vid mötet den 20 januari 1961 ersattes Birger Andersson av riksdagsmannen Emil Ahlkvist. Även andra kommittémedlemmar har vid enstaka tillfällen haft hinder.

Huvuddelen av kommitténs arbete har under den period rapporten avser ägnats åt de uppskjutna medlemsförslagen om likställighet vid anställning av nordiska sjömän på nordiska fartyg (Sak A 4/1961) och om nordiska sjömäns sociala rättigheter (Sak A 5/1961). I samråd med rådets presidium anordnade kommittén en konferens i Oslo den 5 och 6 december 1960 med deltagande av de nordiska ländernas arbetsmarknadsorganisationer inom sjöfarten, varvid representanter för dessa hade tillfälle uttala sig om de i de båda nämnda medlemsförslagen upptagna frågorna. Kommittén har avgivit utlåtande i fråga om medlemsförslaget om likställighet vid anställning av nordiska sjömän på nordiska fartyg, medan utredningen beträffande medlemsförslaget om nordiska sjömäns sociala rättigheter ännu ej hunnit slutföras.

Härjämte har kommittén förberett rådets behandling av följande saker, nämligen

1. Medlemsförslag om samarbete i fråga om odontologisk materialprovning (Sak A 7/1961).
2. Medlemsförslag om gemensam kontroll av läkemedel (A 19/1961).
3. Medlemsförslag om allmän tjänstepensionering (A 29/1961).
4. Meddelanden om rekommendation nr 7/1954 angående icke-ratificerade ILO-konventioner (D 4/1961).

Kommittén har vidare genomgått övriga till rådets nionde session lämnade meddelanden. Härutöver har kommittén diskuterat spörsmål sammanhängande med rekommendation nr 11/1958 om gemensam arbetsmarknad för psykologer.

Stockholm den 20 januari 1961

Nina Andersen

Förman

Birger Andersson

Gunnar Henriksson

Judit Nederström-Lundén

Harald Nielsen

Claudia Olsen

Anders Pettersson Rakel Seweriin

Rapport

från Nordiska rådets ekonomiska niomannakommitté

Vid sin åttonde session i Reykjavik beslöt Nordiska rådet att tillsätta en ekonomisk niomannakommitté och att efter förslag av de nationella delegationerna till medlemmar av denna välja:

- Från Danmark: folketingsmand Per Hækkerup med folketingsmand A. C. Normann som suppleant och fhv. udenrigsminister Ole Bjørn Kraft med fhv. statsminister Erik Eriksen som suppleant.
- Från Finland: riksdagsmännen Urho Kähönen och Kaarlo Pitsinki med riksdagsmännen Yrjö Enne och Erkki Leikola som suppleanter.
- Från Island: altingsmand Sigurður Ingimundarson med altingsman Birgir Finnsson som suppleant.
- Från Norge: stortingsrepresentanterna Finn Moe och Bent Røiseland med stortingsrepresentanterna Trond Hegna och Chr. L. Holm som suppleanter.
- Från Sverige: riksdagsmannen Knut Ewerlöf och förste vice talmannen Axel Strand med riksdagsmännen Lars Eliasson och Bertil Ohlin som suppleanter.

Kommittén har sammanträtt dels i Reykjavik den 31 juli 1960, varvid den utsåg till förman Ewerlöf och till biträdande förman Moe, dels ock i Köpenhamn den 10 och 11 december 1960. I sistnämnda sammanträde deltog jämväl suppleanterna med undantag för Birgir Finnsson. Att delta i nämnda sammanträde hade vidare inbjudits Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete, vilken vid sammanträdet företrädde av statsråden K. T. Holler, Norge, Gunnar Lange, Sverige, Gösta Netzén, Sverige, E. J. Wøhni, Norge, samt økonomiminister Bertel Dahlgaard, Danmark, och biträdande finansministern Pauli Lehtosalo, Finland. Sammanträdet bevisades även av udenrigsminister Jens Otto Krag samt av de medlemmar av presidiet, vilka ej tillhör ekonomiska niomannakommittén.

Medlemmar av ekonomiska niomannakommittén har närvarit vid överläggningar i rådets juridiska niomannakommitté avseende lagstiftningsfrågan om nordisk etableringsfrihet dels i Akureyri den 1—3 augusti 1960, dels i Köpenhamn den 10 december 1960.

För ekonomiska niomannakommitténs sammanträde den 10 och 11 december 1960, då handläggningen av ekonomiska spörsmål vid rådets nionde session förbereddes, gällde en dagordning av följande utseende:

1. EFTA-samarbetet.
2. Harmoniseringen av den yttre tullnivån.
3. Jordbrukspolitiken.
 - a. Nationella redogörelser för ländernas jordbrukspolitik.
 - b. Handelspolitiska konsekvenser av vederbörande lands jordbrukspolitik.
4. Handelspolitiska fiskerifrågor.
5. Förberedande behandling av uppskjutet medlemsförslag om fiskerigränserna i Norden (Sak A 6/1961).
6. Industriellt produktions-samarbete.
7. Hjälp till utvecklingsländerna (genomgång av nationella redogörelser).
8. Planläggningen av de ekonomiska frågornas behandling vid rådets 9:e session.
9. Ev. nya förslag inom ekonomiska utskottets område.
10. Övrigt.

Kommittén har avgivit utlåtande angående det uppskjutna medlemsförslaget om fiskerigränserna i Norden [*se Sak A 6/1961*].

I fråga om samarbetet inom EFTA har kommittén vid mötet den 10—11 december 1960 av statsrådet Lange, Sverige, fått mottaga en muntlig redogörelse för utvecklingen inom denna organisation och det nordiska samarbetet på detta område. För kommittén har vid samma tillfälle ävenledes lämnats en föredragning av innehållet i den av Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete till rådet överlämnade promemorian rörande harmoniseringen av de nordiska ländernas yttre tullnivå [*se Sak D 66*].

I övrigt har kommittén — på grundval av material, som tillställts rådet från ministerkommittén — genom bl. a. förberedande diskussioner medverkat vid tillkomsten av följande förslag till 9:e sessionen:

Sak A 18 om nordiskt industriellt samarbete.

Sakerna A 21, 25 och 28 om ökad hjälp till utvecklingsländerna m. m.

Sak B 1 om inrättande av nordiskt kontaktorgan för jordbruksspörsmål.

Sak B 2 om samverkan beträffande fiskeriproblem.

Kommittén har förberett rådets behandling vid nionde sessionen av nyssnämnda medlems- och regeringsförslag. Därvid rådde enighet i kommittén om att i anslutning till behandlingen av ovannämnda Sak B 1 en debatt i rådet rörande jordbruksspörsmålen kunde äga rum.

Stockholm i januari 1960

För Nordiska rådets ekonomiska niomannakommitté

Knut Ewerlöf

Förman

Rapport

från Redaktionskommittén för »Nordisk Kontakt»

Nordiska rådet utsåg vid sin åttonde session i Reykjavik den 28 juli 1960 till medlemmar i Redaktionskommittén för »Nordisk Kontakt» följande personer:

Danmark: folketingsmand Per Hækkerup och fhv. udenrigsminister Ole Bjørn Kraft.
riksdagsledamöterna Martta Salmela-Järvinen och John Österholm.
Finland: holm.
Island: avdelningschefen Haraldur Kröyer.
Norge: stortingsrepresentanterna Erling Fredriksfryd och Trond Hegna.
Sverige: riksdagsmännen Gunnar Helén och Yngve Möller.

Medlemmarna i redaktionskommittén har ansett det dem lämnade uppdraget gälla, till dess nytt val förrättas under Nordiska rådets nionde session år 1961.

Kommittén har sammanträtt den 31 juli 1960 i Reykjavik, varvid till förman utsågs Helén. Nästkommande sammanträde är avsett att äga rum i Köpenhamn den 22 februari 1961 i samband med rådets nionde session därstädes. Riksdagsledamoten John Österholm, som tillhört redaktionskommittén alltsedan tidskriftens början år 1955 och som nedlagt ett intresserat arbete å tidskriften, har under hösten 1960 avlidit. I övrigt har någon förändring i kommitténs sammansättning icke skett under tiden sedan rådets åttonde session.

Som redaktionssekreterare och ansvarig utgivare har inom redaktionen fungerat redaktören Ivar Arnö, Stockholm. Nationalredaktörer har liksom tidigare varit för Danmark protokollsekretær Svend Thorsen, för Finland redaktören Harry Elg, för Island Kröyer, för Norge redaktør Kåre Mosland samt för Sverige redaktören Åke Malmström.

De svenska medlemmarna av redaktionskommittén har enligt redaktionskommitténs bestämmande utövat den närmare tillsynen med tidskriftens redigering och utgivning. Uppmärksamhet har därvid särskilt ägnats åt olika tänkbara åtgärder, varigenom framställningskostnaderna för tidskriften skulle kunna nedbringas.

Vid sammanträdet den 31 juli 1960 behandlade även redaktionskommittén frågan om minskning av kostnaderna för tidskriftens utgivning. Svenska riksdagens bankoutskott hade nämligen i skrivelse den 30 maj 1960 till

Nordiska rådets svenska delegation hemställt, att delegationen i samråd med de övriga nordiska länderna måtte verkställa en utredning rörande bl. a. nämnda spörsmål. Rådets presidium, som ännu icke tagit slutlig ställning till hur en undersökning rörande möjligheterna att reducera kostnaderna för tidskriften skall genomföras, har utgått från att det i första hand ankommer på redaktionskommittén att närmare överväga spörsmålet.

I besparingssyfte har kommittén beslutat, att tidskriften framgent skall utdelas inom parlamenten endast till dem som antecknat sig för att erhålla densamma. Likaså har på kommitténs uppdrag förteckningen över övriga gratisprenumeranter överarbetats, varigenom upplagan kunnat begränsas.

Inom kommittén har diskuterats olika möjligheter att öka tidskriftens inkomster. Förslag har därvid framkommit om bl. a. en höjning av tidskriftens nuvarande prenumerationspris (för närvarande 9 sv. kronor per år). Kommitténs svenska medlemmar har på dennas uppdrag utfört en analys av tidskriftens utgifter och inkomster, vilken kommer att föreläggas kommittén vid dess instundande möte.

Nedanstående av de svenska medlemmarna utarbetade förslag till budget för år 1961 kommer att föreläggas redaktionskommittén vid nämnda möte den 22 februari 1961. Förslaget är baserat på en utgivningstäthet av 15 nummer per år, ettvarvt om 56 sidor med en upplaga av 3 900 exemplar (beloppen i sv. kronor).

	1961	(Utfallet 1960)
<i>Inkomster</i>		
1. Försäljning	2 000	2 645: 35
2. Anslag	111 650	116 464: 66
	113 650	119 110: 01
<i>Utgifter</i>		
1. Tryckning (2 300/nr + 1 000 för register m. m.)	35 500	43 206: 48
2. Papper	6 000	
3. Korrekturläsning (175/nr)	2 625	5 266: —
4. Översättning (175/nr)	2 625	
5. Häftning och skärning (350/nr)	5 250	6 246: 30
6. Inläggning (60/nr)	1 000	1 722: —
7. Porto (250/nr)	3 750	4 255: 34
8. Adressering	600	700: —
9. Övriga omkostnader (telefon m. m.)	500	432: 40
		57 850 61 828: 52
10. Arvoden:		
5 nationalredaktörer (4 × 9 000 + 5 000)	41 000	48 691: 65
1. redaktionssekreterare	5 000	
kassagöromål m. m.	1 800	1 800: —
författararvoden	8 000	6 789: 84
		55 800 57 281: 49
	Summa 113 650	119 110: 01

Vad angår tidskriftens redigering har kommittén uttalat sig för att redaktionen borde ytterligare intensifiera sina ansträngningar att skaffa tidskriften signerade artiklar, författade av ledande politiker och ägnade att skapa intresse för tidskriften. Stor försiktighet borde iakttagas beträffande politiska skämtteckningar, så att icke tidskriftens politiska neutralitet rubbades.

Vidare har kommittén understrukit vikten av att redaktörerna i redogörelsen för förslag och debatter beflitar sig om att objektivitetskravet iakttages. Vid referat av parlamentsdebatter borde enligt kommitténs direktiv redaktörerna mindre lita till ett exakt återgivande av enstaka uttalanden, eventuellt kompletterade med fyndiga klyschor, än till ett vederhäftigt, sammanfattande referat av de viktigaste ståndpunkter som framkommit. Vid sidan härav kunde dock mera pregnanta direktcitat återgivas.

Till revisorer för tidskriften utsåg rådet den 31 juli 1960 riksdagsmännen Birger Andersson och Anders Pettersson, Sverige. Dessa har företagit revision av tidskriftens räkenskaper för kalenderåret 1960. Beträffande den ekonomiska förvaltningen för nämnda år får redaktionskommittén hänvisa till bifogade av revisorerna avgivna revisionsberättelse [*se Tillägg*].

Stockholm den 8 februari 1961

På redaktionskommitténs vägnar

Gunnar Helén

Förman

TILLÄGG

Revisionsberättelse om »Nordisk Kontakt» för 1960

Undertecknade, som av Nordiska rådet utsetts att granska »Nordisk Kontakts» räkenskaper, får härmed avgiva följande berättelse beträffande den av oss företagna revisionen av »Nordisk Kontakt» avseende år 1960.

Under år 1960 utkom 15 nummer av tidskriften. Den har liksom under föregående år tryckts hos statens reproduktionsanstalt enligt upprättat kontrakt samt bokbinderibehandlats och distribuerats av M. F. Åkerdahl bokbinderi ab, båda i Stockholm. Upplagan har högst varit 4 300 och lägst 3 850 exemplar. Omfånget av varje nummer har varierat mellan 48 och 80 sidor. Upplagan har i ungefärliga tal fördelats mellan länderna på följande sätt: till Danmark 850 ex., till Finland 900 ex., till Island 175 ex., till Norge 740 ex. och till Sverige 1 200 ex.

Prenumeranternas antal har under år 1960 varit sammanlagt 403, förde-

lade på 149 postprenumeranter och 254 direktprenumeranter. Antalet lösnummerförsålda exemplar har varit 46.

Under året influtna inkomster har uppgått till 2 645 kronor 35 öre.

De sammanlagda utgifterna har under kalenderåret uppgått till 119 110 kronor 1 öre, varav i trycknings- och distributionskostnader 56 130 kronor 12 öre och i arvoden till huvudredaktör, lokalredaktörer och redaktionssekreterare 48 691 kronor och 65 öre. Kostnaderna för tryckning och distribution per nummer har uppgått till 3 742 kronor 1 öre.

Nettokostnaderna, d. v. s. de samlade utgifterna efter avdrag av inkomsterna, har fördelats mellan de olika länderna på följande sätt:

Danmark	20	%	av nettokostnaderna	sv. kr.	23 292: 93
Finland	20	%	»	»	23 292: 93
Island	5	%	»	»	5 823: 23
Norge	20	%	»	»	23 292: 93
Sverige	35	%	»	»	40 762: 64

I övrigt hänvisar vi till bilagda tablå [*se Bihang*].

De utgifter, som utbetalats av Sverige, har granskats i samma ordning, som tillämpas beträffande övriga för riksdagen och dess verk anvisade medel. De utgifter, som förskottsvis utlagts av övriga länder och påförts tidsskriftens utgiftskonto, står i god överensstämmelse med vad som upptagits i budgeten för 1960; dock kan observeras, att Islands redaktionsarvode med 50 % överstiger det budgeterade beloppet.

Redaktionskommittén för »Nordisk Kontakt» har under 1960 hållit två sammanträden, nämligen den 22 mars i Stockholm och den 31 juli i Reykjavik.

I övrigt har revisionen icke givit anledning till någon erinran från revisorernas sida.

Stockholm den 9 februari 1961

Birger Andersson

Anders Pettersson

Utgifterna för »Nordisk Kontakt» under 1960 och deras fördelning (sv. kronor)

1. Redaktionskostnader

Redaktörsarvoden

Danmark (d. kr. 12 000: —)	8 994: —		
(kurs 31/12 1960 74: 95)			
Finland (fmk 568 000: —)	9 144: 80		
(kurs 31/12 1960 1: 61)			
Island (isl. kr. 55 000: —)	7 535: —		
Norge (n. kr. 12 447: —)	9 017: 85		
(kurs 31/12 1960 72: 45)			
Sverige: huvudredaktören	9 000: —		
redaktionssekreteraren	5 000: —	14 000: —	48 691: 65
Författarhonorar			6 789: 84
Korrekturläsning, översättning			5 266: —
Kassagöromål m. m.			1 800: —
			62 547: 49

2. Tryckningskostnader

Tryckning av n:ris 1—15/1960	34 358: 45		
Häftning av n:ris 1—15/1960	6 246: 30		
Papper	8 848: 03		49 452: 78

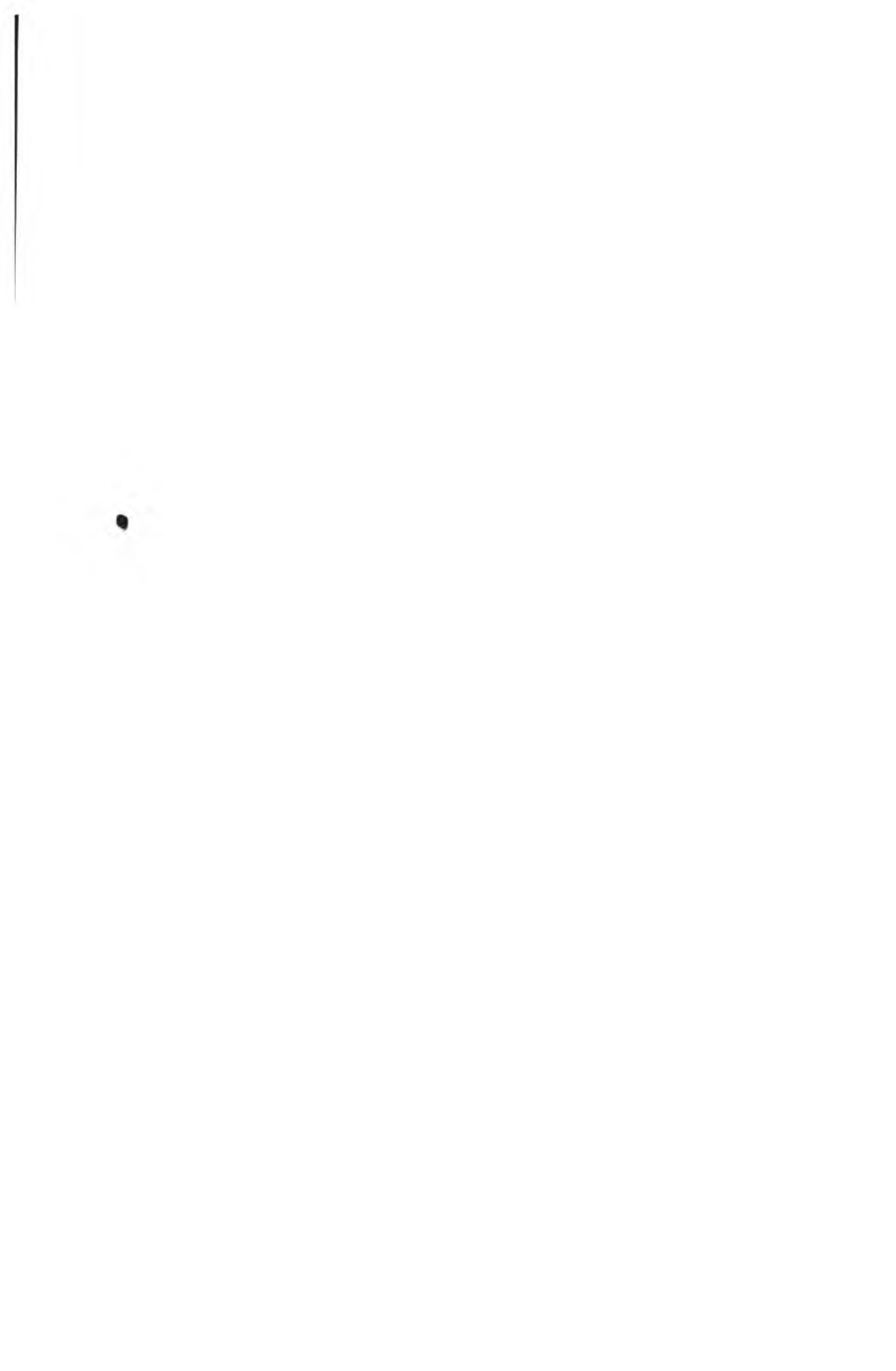
3. *Expenser*

Adressering		700: —	
Distribution och porto		5 977: 34	
Kontorskostnader			
Finland (fmk 5 000: —)		80: 50	
Island (isl. kr. 1 529: 08)		209: 48	
Sverige		142: 42	7 109: 74
			119 110: 01
Avgår inkomst vid försäljning av Nordisk Kontakt (beloppet i sin helhet influtet i Sverige)			2 645: 35

Brist att fördelas 116 464: 66

	Utlagda kostnader	Bristen 116 464: 66 fördelas sålunda	Differens
Danmark	8 994: —	20 % 23 292: 93	— 14 298: 93
Finland	9 225: 30	20 % 23 292: 93	— 14 067: 63
Island	7 744: 48	5 % 5 823: 23	+ 1 921: 25
Norge	9 017: 85	20 % 23 292: 93	— 14 275: 08
Sverige	81 483: 03	35 % 40 762: 64	+ 40 720: 39

UTSKOTTSFÖRSLAG M. M.

Riktlinjer för utskottsarbetet

(Antagna av arbetsutskotten den 17 februari 1961)

1. Utskottets första möte öppnas av den som står först på den i bokstavsordning uppgjorda förteckningen över de i utskottet invalda medlemmarna.

Vid mötet

- a. väljes ordförande och en vice ordförande,
- b. anmäles, vem presidiet jämlikt § 8 arbetsordningen för rådet utsett till sekreterare,
- c. inbjudes de rådsmedlemmar, som är regeringsrepresentanter, att, i den mån icke annat särskilt beslutes, delta i utskottets förhandlingar,
- d. bemyndigar utskottet ordföranden att i förekommande fall tillåta vald rådsmedlem ävensom suppleant i rådet att övervara utskottets förhandlingar,
- e. bestämmer utskottet, vilka sakkunniga som enligt 13 § andra stycket arbetsordningen för rådet skall inkallas till utskottet för att biträda utskottet beträffande de olika sakerna (presidiet har fastställt en förteckning på personer, som enligt dess mening kan ifrågakomma som sådana sakkunniga),

f. fastställer utskottet en preliminär plan för sitt arbete.

2. Utskottets förhandlingar är slutna, och utskottet äger icke göra sina möten offentliga.

3. Tillträde till utskottets förhandlingar har, utöver vederbörande utskottssekreterare och dem som enligt vad under 1. beslutats beretts tillfälle närvara, de som utskottet eljest jämlikt 13 § arbetsordningen beslutat tillkalla, presidiets medlemmar och delegationernas huvudsekreterare. Presidiedlemmarna och huvudsekreterarna har liksom vederbörande utskottssekreterare rätt erhålla ordet i utskottet.

4. Vid utskottets möten föres protokoll av sekreteraren, som däri antecknar tidpunkten för varje mötes begynnelse och avslutning, namnen på närvarande medlemmar och regeringsrepresentanter samt tillkallade sakkunniga ävensom de av utskottet fattade besluten.

5. Varje sak föredrages för utskottet av en utskottsmedlem, utskottssekreteraren eller tillkallad sakkunnig. Utskottet har att till rådet avge förslag angående varje till utskottet hänskjuten sak.

6. För varje förslag utses en talesman med uppgift att, i den mån det anses påkallat, framlägga saken för rådet. I fråga om saker av större betydelse bör utskottet förbereda debatten i rådet, t. ex. genom att upprätta förslag till en preliminär talarlista för plenarmötet.

7. Utskottets förslag skall innehålla upplysningar om vilka som har deltagit i eller varit närvarande vid sakens behandling i utskottet, hänvisning till de dokument m. m., som har förelagts utskottet, motivering för utskottets konklusion, själva konklusionen samt eventuella reservationer (minoritetsförslag). Förslaget avfattas på dens språk, som har uppgjort det.

8. För konklusionernas avfattande har i förenhetligande syfte uppgjorts visst schema, vilket om möjligt bör följas. I fråga om medlems- och regeringsförslag och sak, i vilket tilläggsförslag väckts, bör konklusionen gå ut på något av följande tre alternativ: antagande av rekommendation, avslag (ej företaga sig något) eller uppskov. Berättelser och meddelanden förutsättes skola läggas till handlingarna, meddelande tillika med angivande av om rekommendationen anses slutbehandlad eller om nya meddelanden avvaktas till senare session.

**JURIDISKA UTSKOTTET
FÖRSLAG NR 1****Juridiska utskottets förslag****i anledning av uppskjutet medlemsförslag om i annat nordiskt land bosatta nordiska medborgares kyrkoskatt i vissa fall (Sak A 1)**

Til juridisk udvalg er henvist udsat medlemsforslag om i andet nordisk land bosatte nordiske statsborgeres kirkeskat i visse tilfælde.

I et ved 7. session fremsat forslag (Sak A 13/1959) henstillede Ole Bjørn Kraft, Urho Kähönen og Erling Wikborg til rådet at rekommandere regeringerne at søge gennemført en ordning, hvorved der gives nabolandskirker ret til at oppebære kirkeskat udlignet på fastboende skattepligtige fra andet nordisk land, som tilkendegiver, at de betragter vedkommende kirke som deres menighedskirke. Efter indstilling af juridisk udvalg (nr. 9/1959) besluttede rådet at udsætte den videre behandling af forslaget til en senere session. Ved 8. session besluttede rådet uden udvalgsbehandling, på forslag af den juridiske nimandskomité (Sak A 1/1960), at udsætte den videre behandling af forslaget til næste ordinære session.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer af udvalget: Arvid Andersson, Holger Eriksen, Gunnar Helén, Nils Hønsvald, Magnús Jónsson, Harras Kytä, John Lyng, Gustav Pedersen, Gösta Rosenberg, Rickard Sandler, Olli J. Uoti og Erling Wikborg (talsmand).

Udvalget har gjort sig bekendt med de foreliggende trykte dokumenter, herunder en udtalelse fra rådets juridiske nimandskomité, i hvilken det foreslås, at rådet ikke foretager sig noget i sagen.

Af nimandskomiteens udtalelse fremgår i øvrigt, at komiteen har foretaget en nærmere undersøgelse af retsstillingen for de menigheder, der kan antages omfattet af forslaget. Komiteen, der har peget på, at formålet med det rejste medlemsforslag i første række er, at der indføres fritagelse for betaling af kirkeskat til kirker som den skatskyldige ikke betragter som sin menighedskirke, er efter denne undersøgelse kommet til det resultat, at en reelt tilfredsstillende løsning af dette spørgsmål enten allerede er gennemført eller vil kunne gennemføres uden lovgivningsforanstaltninger.

Udvalget kan på grundlag af de af nimandskomiteen givne oplysninger om retsstillingen i de respektive lande på det her omhandlede område til-

slutte sig, at der allerede inden for den gældende lovgivnings rammer er mulighed for at opnå det resultat som medlemsforslaget tilsigter.

Udvalget indstiller herefter,

at rådet ikke foretager sig noget i anledning af medlemsforslaget.

København, den 20. februar 1961

Harras Kyttä

Formand

Juridiska utskottets förslag

i anledning av meddelande om rekommendation nr 29/1954 angående nordiska patent (Sak D 11)

Til juridisk udvalgt er henvist meddelelse om rekommandation nr. 29/1954 angående nordisk patent, indsendt af Sveriges regering.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer af udvalget: Arvid Andersson, Holger Eriksen, Gunnar Helén, Nils Hønsvald (talsmand), Magnús Jónsson, Harras Kyttä, John Lyng, Gustav Pedersen, Gösta Rosenberg, Rickard Sandler, Knud Thestrup, Olli J. Uoti og Erling Wikborg samt justitieministern Antti Hannikainen.

Som sagkyndig har afdelingschef Peter Villadsen, Danmark, deltaget i sagens behandling.

Udvalget har gjort sig bekendt med den foreliggende meddelelse om arbejdet i de nordiske patentkomiteer. I tilslutning til denne meddelelse blev det i udvalget oplyst, at arbejdet med udarbejdelsen af udkast til en ensartet patentlovgivning i de nordiske lande nu er så vidt fremskredet, at lovudkastene efter behandling på et fællesmøde af komiteerne i april 1961 vil blive sendt på remiss. Komiteerne vil derefter udarbejde udkast til en konvention angående gennemførelse af nordisk patent. Det oplystes endvidere i udvalget, at komiteerne påtænker at gennemgå lovudkastene på ny på grundlag af indkomne remissudtalelser og kan ventes at ville fremlægge udkast til patentlovgivning engang i 1962.

Udvalget finder det ønskeligt, at det af regeringerne iværksatte udredningsarbejde fremmes mest muligt og har med tilfredshed konstateret, at arbejdet, der nu har stået på i en del år, snart vil kunne tilendebringes.

Udvalget indstiller,

at rådet tager meddelelsen til efterretning og afventer nye meddelelser i spørgsmålet til næste ordinære session.

København, den 21. februar 1961

Harras Kyttä

Formand

Juridiska utskottets förslag
i anledning av meddelanden om rekommendation nr
7/1958 angående riktlinjer för administrationen av ge-
mensamma institutioner (Sak D 37)

Til juridisk udvalg er henvist meddelelser om rekommandation nr. 7/1958 angående retningslinjer for administrationen af fælles institutioner, indsendt af Danmarks og Sveriges regeringer.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer af udvalget: Arvid Andersson, Holger Eriksen, Gunnar Helén, Nils Hønsvald, Magnús Jónsson, Harras Kyttä, John Lyng, Gustav Pedersen, Gösta Rosenberg, Rickard Sandler, Knud Thestrup, Olli J. Uoti og Erling Wikborg (talsmand) samt justitieministern Antti Hannikainen.

Som sagkyndig har kontorchef B. Toft-Nielsen, Danmark, deltaget i sagens behandling.

Udvalget, som har modtaget en redegørelse for den afgivne betænkning om fælles institutioner, har med tilfredshed konstateret, at der nu er tilvejebragt et udkast til mønsterbestemmelser for nordiske fælles institutioner, og foreslår, at regeringerne anmodes om en udtalelse om deres syn på udkastet. Idet udvalget går ud fra, at regeringernes udtalelser vil kunne foreligge til næste session, indstilles,

at rådet tager meddelelserne til efterretning og afventer nye meddelelser i spørgsmålet til næste ordinære session.

København, den 21. februar 1961

Harras Kyttä

Formand

JURIDISKA UTSKOTTET
FÖRSLAG NR 4**Juridiska utskottets förslag**

i anledning av meddelanden om rekommendation nr 20/1956 angående samverkan på renskötselns område (Sak D 21) samt meddelanden om rekommendation nr 5/1959 angående förbättring av samernas levnadsförhållanden (Sak D 59)

Till juridiska utskottet har hänvisats meddelanden om rekommendation nr 20/1956 angående samverkan på renskötselns område, överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar, samt meddelanden om rekommendation nr 5/1959 angående förbättring av samernas levnadsförhållanden, överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar.

Vid utskottets behandling av sakerna har deltagit följande medlemmar av utskottet: Arvid Andersson, Holger Eriksen, Gunnar Helén, Nils Hønsvald (talesman), Magnús Jónsson, Harras Kyttä, John Lyng, Gustav Pedersen, Gösta Rosenberg, Rickard Sandler, Olli J. Uoti och Erling Wikborg samt justitieministern Antti Hannikainen, statsråd Jens Haugland och statsrådet Herman Kling.

Härjämte har såsom sakkunniga deltagit regeringsrådet Kai Korte, Finland, och hovrättsrådet Gustaf Petré, Sverige.

Utskottet har tagit del av föreliggande tryckta handlingar.

Av meddelandena om rekommendation nr 20/1956 torde framgå, att samtliga tre berörda länder nu är beredda att tillsätta ett särskilt organ för samverkan i vad angår renskötsel frågor på sätt redan tidigare föreslagits av Finlands regering. Efter vad det upplysts i utskottet har denna nu för avsikt att inom närmaste tiden med övriga båda regeringar upptaga överläggningar om utseende av nämnda organ. Detta avses skola få att syssla med bl. a. frågor sammanhängande med handeln med renprodukter. De önskemål, som Nordiska samerådet uttalat om att få till stånd ett nordiskt organ för avsättning av renkött, torde på detta sätt kunna tillgodoses. Vidare har upplysts, att det blivande nordiska organet avses skola upptaga frågor om utveckling av renaveln, registrering av renmärken, renforskning — bl. a. beträffande betet — och förbättring av renskötarbefolkningens sociala förhållanden. Därest ett samarbete kan etableras efter dessa linjer, synes huvudändamålet med rekommendation nr 20/1956 vara uppnått.

De mera vittsyftande spörsmålen rörande samernas ställning över huvud i det moderna samhället, som rests i rekommendation nr 5/1959, har under den tid, som förflutit efter rekommendationens antagande, icke tagits upp på nordiskt plan. I Finland, Norge och Sverige har emellertid hithörande problem bearbetats nationellt, i Norge i anledning av samekommitténs omfattande betänkande samt i Finland och Sverige i sammanhang med olika utredningar. Förutsättningar torde härigenom skapas för en senare nordisk behandling av frågorna. Av särskild vikt är, att samverkan kommer till stånd beträffande undervisnings- och utbildningsfrågorna. Här kan nämnas tanken att på nordisk grund skapa förbättrat tillträde till högre undervisning för samer. Av vikt är, att samerna själva genom sina organisationer får ett avgörande inflytande på dessa frågor.

Huru samarbetet på detta område mellan de olika ländernas myndigheter skall utformas, kan icke nu sägas. Utskottet vill endast understryka, att samernas eget samarbetsorgan, Nordiska samerådet, bör givas allt stöd i sitt betydelsefulla arbete. Det synes utskottet rimligt, att samerådet för sitt sekretariat erhåller det statsbidrag, varom dess arbetsutskott anhållit i skrivelse den 21 december 1960. Därigenom skulle samerådets för närvarande mycket blygsamma resurser erhålla en behöflig förstärkning. Utskottet förutsätter, att presidiet på lämpligt sätt tager upp saken med regeringarna.

Utskottet föreslår,

I. att rådet lägger meddelandena om rekommendation nr 20/1956 till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session;

II. att rådet lägger meddelandena om rekommendation nr 5/1959 till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

København den 21 februari 1961

Harras Kyttä

Förman

Juridiska utskottets förslag

i anledning av uppskjutet tilläggsförslag om formerna för lagstiftningssamarbete (Sak A 2) samt berättelse om samarbete på lagstiftningens område (Sak C 1)

Till juridiska utskottet har hänvisats uppskjutet tilläggsförslag om formerna för lagstiftningssamarbete samt berättelse om samarbete på lagstiftningens område, överlämnad av Danmarks regering.

I ett till 7:e sessionen väckt förslag (Sak C 1/1959, Tilläggsförslag) hemställde Olov Rylander och Knud Thestrup, att rådet måtte rekommendera regeringarna att närmare undersöka, huru det nordiska lagstiftningssamarbetet mest effektivt kan organiseras samt att därefter förelägga rådet för yttrande de förslag, som kan framkomma vid regeringarnas undersökningar. På förslag av juridiska utskottet (nr 4/1959) beslöt rådet att uppskjuta vidare behandling av förslaget till en senare session. Till rådets 8:e session hade rådets juridiska niomannakommitté i ett utlåtande (Sak A 4/1960) föreslagit, att rådet måtte ytterligare uppskjuta vidare behandling av förslaget till nästa ordinarie session. Rådet beslöt utan utskottsbehandling i enlighet härmed.

Vid utskottets behandling av sakerna har deltagit följande medlemmar av utskottet: Arvid Andersson, Holger Eriksen, Gunnar Helén, Nils Hønsvald, Magnús Jónsson, Harras Kyttä, John Lyng, Gustav Pedersen, Gösta Rosenberg, Rickard Sandler, Knud Thestrup (talesman), Olli J. Uoti och Erling Wikborg samt justitieministern Antti Hannikainen, statsrådet Jens Haugland, justitsminister Hans Hækkerup och statsrådet Herman Kling.

Härjämte har såsom sakkunniga deltagit hovrättsrådet Gustaf Petrén, Sverige, och departementsråd Rolv Ryssdal, Norge.

Utskottet har tagit del av de i sakerna tryckta handlingarna, däribland ett yttrande av rådets juridiska niomannakommitté som föreslår, att rådet skall besluta en rekommendation till regeringarna med avseende å rådets medverkan i det nordiska lagstiftningssamarbetet.

I tilläggsförslaget upptogs frågan om hela gången av förfarandet i nordiska lagstiftningsärenden mot bakgrund av de av rådet i rekommendation nr 11/1956 uttalade önskemålen. Särskilt uppehöll sig förslagsställarna vid förfarandet på departementsstadiet. De brister, som förslagsställarna ansåg föreligga i denna del, får anses avlägsnade genom de organisatoriska åtgär-

der, varom närmare förmåles i en bilaga till Sak A 2. Under sådana förhållanden har juridiska niomannakommittén ansett detta led i samarbetet icke vidare behöva behandlas i rådet utan i stället inriktat sig på det senare stadiet avseende parlamentsbehandlingen och därvid utgått från att det skulle vara värdefullt, att rådet kopplades in vad beträffar vissa mera principiella spörsmål.

Denna fråga om rådets deltagande på nu ifrågavarande stadium i det nordiska lagstiftningssamarbetet har varit föremål för en ingående diskussion i utskottet. Olika meningar har därvid kommit till uttryck. Sammanfattningsvis torde dock kunna sägas, att enligt utskottets uppfattning utrymme finnes för en viss medverkan på detta stadium av rådet och dess organ. Juridiska niomannakommitténs förslag innebär, att regeringarna skulle rekommenderas att beträffande vissa viktigare lagstiftningsfrågor av nordisk natur efterhöra rådets mening eller något dess organs, innan de nationella lagstiftande församlingarna fattar beslut i saken. Om en så generellt utformad rekommendation har emellertid enighet icke kunnat vinnas i utskottet.

I detta sammanhang torde först böra erinras om att spörsmålet, huruvida regeringarna i större utsträckning än hittills varit fallet skulle inhämta rådets mening i olika frågor, upptagits till behandling vid statsministrarnas och presidiets möte i oktober 1960. Såsom framgår av det vid presidiets rapport till rådet fogade protokollet från nämnda möte, beslöt man där att uppskjuta behandlingen av detta spörsmål till ett senare överläggningstillfälle. Den av niomannakommittén resta frågan utgör endast en del av detta större problem om relationerna mellan regeringarna och rådet. Det synes därför lämpligt, att det anstår med fattande av en rekommendation i frågan vad angår lagstiftningsområdet, till dess rådets presidium och statsministrarna fått tillfälle att i grund genomgå hela problemet om regeringarnas hörande av rådet, ett problem, vilket är av grundläggande betydelse för rådets ställning och arbetsuppgifter.

I praxis har under senare år utvecklats vissa former för meningsutbyte mellan å ena sidan de nordiska justitieministrarna, vilka omhänderhar flertalet mera centrala lagstiftningsområden i sina respektive länder, och å andra sidan rådets juridiska niomannakommitté. Detta samarbete har i praktiken kommit att delvis gå utöver de arbetsuppgifter, som niomannakommittén ursprungligen varit avsedd att fullgöra, nämligen att förbereda saker, som kunde väntas komma upp till behandling i rådets juridiska utskott under sessionerna. Efter hand har dessa kontakter kommit att mera allmänt ompåna viktiga delar av det nordiska lagstiftningssamarbetet. Inom utskottet har en vidare utveckling i denna riktning ansetts lämplig.

I samband härmed har Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges justitieministrar i utskottet lagt fram förslag om en sådan ordning för handläggning av viktigare lagstiftningsförslag, tillkomna efter nordiskt samarbete och hörande under deras departement/ministerier, att Nordiska rådets möjligheter att följa lagstiftningssamarbetet inom Norden i möjligaste mån tillgodoses. Därvid skulle tillgå så, att, då arbetet med ett lagstiftningsärende

fortskridit så långt, att inom departementet/ministeriet överblick vunnits över de med saken förenade rättsliga problemen, vederbörande lands ledamöter i juridiska niomannakommittén genom departementet/ministeriet orienteras om ärendets läge.

På detta sätt skulle enligt justitieministrarnas mening niomannakommitténs ledamöter på ett tidigt stadium få insyn i de olika lagstiftningsfrågorna och skulle vid överläggningarna inom kommittén vara helt insatta i hur dessa frågor behandlats i de olika länderna. Niomannakommittén skulle därigenom få större möjlighet att följa frågorna och dess medlemmar tillfälle att i Nordiska rådet taga initiativ i de fall, de finner sådant påkallat.

Utskottet finner för sin del den av ministrarna föreslagna ordningen innebära ett värdefullt framsteg. Den skulle förbättra juridiska niomannakommitténs arbetsmöjligheter och därigenom också underlätta rådets arbete. Utskottet anser sålunda, att rådet med tacksamhet bör mottaga detta erbjudande från justitieministrarnas sida om ökad kontakt mellan dem och niomannakommittén samt träffa anordningar för den föreslagna ordningens realiserande. Utskottet förutsätter sålunda, att rådets niomannakommitté kommer att följa lagstiftningssamarbetet i den form justitieministrarna föreslagit.

Det synes utskottet lämpligt, att erfarenheterna av denna nya ordning avvaktas liksom resultatet av presidiets och statsministrarnas fortsatta överläggningar måste avvaktas. Under sådana omständigheter torde rådet för närvarande icke böra i rekommendationsform uttala sig om lagstiftningssamarbetets organisation. Till frågan om rådets egen medverkan härvidlag torde bliva tillfälle att senare återkomma.

Berättelsen om det nordiska lagstiftningssamarbetet har icke givit anledning till uttalande från utskottets sida.

Under hänvisning till det anförda föreslår utskottet,

I. att rådet icke företager sig något i anledning av tilläggförslaget;

II. att rådet lägger berättelsen till handlingarna.

København den 22 februari 1961

Harras Kyttä

Förman

Juridiska utskottets förslag

i anledning av uppskjutet medlemsförslag om samordning av vissa avdragsregler vid inkomstbeskattning (Sak A 10)

Til juridisk udvalg er henvist udsat medlemsforslag om samordning af visse fradragsregler ved indkomstbeskatning.

I et ved 7. session fremsat forslag (Sak A 20/1959) henstillede Emil Ahlkvist, Holger Eriksen, Nils Hønsvald, Harras Kyttä, Jon Leirfall, Olov Rylander og Knud Thestrup til rådet at rekommandere regeringerne at undersøge mulighederne for i visse i forslaget nærmere angivne henseender at vedtage sådanne ændringer i de gældende regler om beskatning af indtægt, at der ikke indtræder uheldige virkninger i beskatningshenseende ved udveksling af arbejdskraft mellem de nordiske lande. Efter indstilling af juridisk udvalg (nr. 10/1959) besluttede rådet at udsætte den videre behandling af forslaget til en senere session. Rådets juridiske nímandskomité fremlagde til 8. session et forslag til en rekommandation på visse nærmere præciserede områder. På forslag af juridisk udvalg (nr. 2/1960) blev den videre behandling af forslaget imidlertid udsat til næste ordinære session.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer af udvalget: Arvid Andersson, Holger Eriksen (talsmand), Gunnar Helén, Nils Hønsvald, Magnús Jónsson, Harras Kyttä, John Lyng, Gustav Pedersen, Gösta Rosenberg, Rickard Sandler, Knud Thestrup, Olli J. Uoti og Erling Wikborg samt justitieministern Antti Hannikainen.

Som sagkyndige har kammarrättsfiskalen Bertil Wennergren, Sverige, og regeringsrådet Esko Rekola, Finland, deltaget i sagens behandling.

Udvalget har gjort sig bekendt med de foreliggende trykte dokumenter, herunder en udtalelse fra den juridiske nímandskomité.

Nímandskomiteen har efter fornyet undersøgelse af sagen foreslået, at der vedtages en rekommandation med i det væsentlige samme indhold som anført i komiteens udtalelse til 8. session.

Komiteen anser det for praktisk, om personer, der påtænker at tage arbejde i andet nordisk land, oplyses om skatteforholdene i vedkommende land. Dernæst foreslår komiteen, at der i Finland og Sverige overvejes at indføre regler om fradrag »efter schablon» ved indkomstbeskatning af personer,

der midlertidigt opholder sig i de pågældende lande og har arbejdsindkomst der. Endvidere foreslås, at de i Norge og Sverige gældende særbestemmelser vedrørende »klassefradrag» henholdsvis »ortsavdrag» for så vidt angår personer fra andre nordiske lande, der midlertidigt opholder sig i de pågældende lande og har arbejdsindtægt der, afskaffes. Endelig foreslår komiteen, at regeringerne i Finland og Sverige undersøger mulighederne for at give personer, der midlertidigt opholder sig i vedkommende land, samme adgang som personer, der har fast bopæl der, til at fradrage udgifter til forsikringspræmier m. v. De nævnte problemer opstår ikke i Danmark, idet indkomst af personligt arbejde ikke beskattes i Danmark, når inkomsten er erhvervet under midlertidigt ophold i landet.

Udvalget kan tilslutte sig nimandskomiteens synspunkter og skal derfor indstille,

at rådet i anledning af medlemsforslaget vedtager følgende rekommandation:

Nordisk Råd henstiller

1. til samtlige regeringer at indføre en ordening, hvorefter der gives arbejdsøgende fra andet nordisk land oplysning om skatteforholdene i de respektive lande,

2. til regeringerne i Finland og Sverige at overveje indførelse af et skabelonmæssigt omkostningsfradrag ved indkomstbeskatning af personal, der under midlertidigt ophold i de respektive lande har erhvervet arbejdsindkomst der,

3. til regeringerne i Norge og Sverige at søge at gennemføre ændring i gældende særbestemmelser vedrørende »klassefradrag» henholdsvis »ortsavdrag» for personer, der har erhvervet indkomst af personligt arbejde under midlertidigt ophold i de respektive lande, samt

4. til regeringerne i Finland og Sverige at undersøge mulighederne for at give personer, der midlertidigt har ophold i de respektive lande, samme ret til fradrag for forsikringspræmier m. m. ved beskatning af indkomst af personligt arbejde som den, der tilkommer personer, der er bosatte der.

København, den 22. februar 1961

Harras Kyttä

Formand

Juridiska utskottets förslag

i anledning av meddelanden om rekommendation nr 26/1954 angående nordiska medborgares rätt att driva näring jämte tilläggsförslag om nordisk etableringsfrihet för enskilda företagare (Sak D 10)

Til juridisk udvalg er henvist meddelelser om rekommendation nr. 26/1954 angående nordiske statsborgeres ret til at drive næring, indsendt af Danmarks, Finlands, Norges og Sveriges regeringer, tillige med tillæggsforslag om nordisk etableringsfrihed for enkeltpersoner, fremsat af Harras Kyttä. I forslaget foreslås en rekommendation til regeringerne om at åbne mulighed for enkeltpersoner, der driver næring ved handel og håndværk, til frit at etablere sig på samme vilkår som landets egne statsborgere.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer af udvalget: Arvid Andersson, Holger Eriksen, Gunnar Helén, Nils Hønsvald, Magnús Jónsson, Harras Kyttä, John Lyng, Gustav Pedersen, Gösta Rosenberg, Rickard Sandler, Knud Thestrup (talsmand), Olli J. Uoti og Erling Wikborg samt justitieministern Antti Hannikainen, statsråd Jens Haugland, justitsminister Hans Hækkerup og statsrådet Herman Kling.

Udvalget har gjort sig bekendt med de foreliggende trykte dokumenter, herunder en udtalelse fra rådets juridiske nimanndskomiteé.

Hvad tillæggsforslaget angår berører dette så vidtrækkende principielle spørgsmål, at udvalget ikke har ment på dette tidspunkt at kunne tage stilling i sagen. Den videre behandling foreslås derfor udsat til næste session.

Udvalget indstiller herefter,

- I. at rådet tager meddelelserne til efterretning og afventer nye meddelelser i spørgsmålet til næste ordinære session;
- II. at rådet udsætter den videre behandling af tillæggsforslaget til næste ordinære session.

København, den 22. februar 1961

Harras Kyttä

Formand

Juridiska utskottets förslag

i anledning av medlemsförslag om samarbete beträffande namnrätten (Sak A 16)

Til juridisk udvalg er henvist medlemsforslag om samarbejde vedrørende navneretten, fremsat af Olov Rylander og Knud Thestrup. I forslaget henstilles, at rådet — på grundlag af materiale, som regeringerne stiller til rådighed — i en rekommandation til regeringerne udtaler sig om de foreliggende forslag til navneretlig lovgivning.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer af udvalget: Arvid Andersson, Holger Eriksen, Gunnar Helén, Nils Hønsvald, Magnús Jónsson, Harras Kyttä, John Lyng (talsmand), Gustav Pedersen, Gösta Rosenberg, Rickard Sandler, Knud Thestrup, Olli J. Uoti og Erling Wikborg samt justitieministern Antti Hannikainen, statsråd Jens Haugland, justitsminister Hans Hækkerup og statsrådet Herman Kling.

Udvalget har gjort sig bekendt med de foreliggende trykte dokumenter, herunder en udtalelse fra rådets juridiske nímandskomité.

I udvalget har de tilstedeværende justitsministre oplyst, at det i Danmark fremsatte forslag til en navnelov kan ventes gennemført i folketinget i indeværende folketingssamling, men at man i Norge og Sverige i hvert fald ikke er rede til at fremsætte navnelovsforslag før i begyndelsen af 1962. For Finlands vedkommende oplystes det, at en navnelovgivning ikke er aktuel.

Island har ikke deltaget i arbejdet angående en ny navnelovgivning, og det kan på forhånd udelukkes, at man i Island vil fravige den der gældende navneskik.

Efter udvalgets opfattelse bør rådet ikke i den foreliggende sag vedtage nogen rekommandation over for regeringerne.

Hvad angår hovedprincipperne i navnelovsbetænkningerne, har behandlingen i rådet givet anledning til fremsættelse af forskellige synspunkter, således som det fremgår af den juridiske nímandskomités udtalelse, og disse synspunkter vil kunne tages i betragtning ved den videre behandling af lovforslagene i de respektive regeringer og parlamenter.

I forbindelse med drøftelserne af det i rådet rejste medlemsforslag angående lovgivningssamarbejdets organisation (Sag A 2) blev der af justitsministrene givet udtryk for, at rådets juridiske nímandskomité ville blive

holdt orienteret om beslutninger truffet i respektive ministerier angående lovsager med nordisk aspekt (se nærmere juridisk udvalgs indstilling nr. 5).

Da den juridiske nimanndskomiteé således vil få adgang til at følge det videre arbejde med tilrettelæggelsen af en navnelovgivning i Norge og Sverige, er det udvalgets opfattelse, at ej heller en rekommandation, i hvilken det blot henstilles til regeringerne at søge tilvejebragt en ensartet lovgivning på dette område, bør søges vedtaget.

Udvalget indstiller herefter,

at rådet ikke foretager sig noget i anledning af medlemsforslaget.

København, den 22. februar 1961

Harras Kyttä

Formand

Särskilt yttrande

Vi finner, att utskottets motivering icke ger ett tillfredsställande uttryck för medlemsförslagets tanke att vid reformering av namnrätten taga berättigad hänsyn till individens intressen och principen om könsens jämställdhet.

København den 22 februari 1961

Gunnar Helén

Rickard Sandler

Juridiska utskottets förslag

i anledning av uppskjutet medlemsförslag om likartad associationsrättslig lagstiftning (Sak A 8)

Til juridisk udvalg er henvist udsat medlemsforslag om ensartet associationsretlig lovgivning.

I et ved 6. session fremsat forslag (Sak A 29/1958) henstillede Olov Rylander til rådet at rekommandere regeringerne at foretage en gennemgang af den associationsretlige lovgivning i de nordiske lande med henblik på at opnå større retlig lighed på dette område. Efter indstilling af juridisk udvalg (nr. 7/1958) besluttede rådet at udsætte den videre behandling af medlemsforslaget til næste ordinære session. Ved fortsat behandling ved rådets 7. session (Sak A 2/1959) besluttede rådet, ligeledes efter indstilling af juridisk udvalg (nr. 6/1959), at udsætte den videre behandling af medlemsforslaget til en senere session. Forslaget blev atter behandlet på 8. session (Sak A 5/1960) og efter indstilling af juridisk udvalg (nr. 1/1960) besluttede rådet på ny at udsætte den videre behandling til næste ordinære session.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer af udvalget: Arvid Andersson, Holger Eriksen, Gunnar Helén, Nils Hønsvald, Magnús Jónsson, Harras Kyttä, John Lyng, Gustav Pedersen, Gösta Rosenberg, Rickard Sandler, Knud Thestrup (talsmand), Olli J. Uoti og Erling Wikborg samt justitieministern Antti Hannikainen, statsråd Jens Haugland, justitsminister Hans Hækkerup, handelsminister Lars P. Jensen og statsrådet Herman Kling.

Udvalget har gjort sig bekendt med de foreliggende trykte dokumenter, herunder en udtalelse fra rådets juridiske nimanndskomiteé.

Udvalget kan tilslutte sig nimanndskomiteéns udtalelse om, at der i anledning af medlemsforslaget bør vedtages en rekommandation angående mere ensartet lovgivning vedrørende aktieselskaber. Udvalget kan endvidere tiltræde, at spørgsmålet om retlig ligestilling af nordiske statsborgere med hensyn til adgangen til at indtræde som stiftere, bestyrelsesmedlemmer, direktører etc. i aktieselskaber bør tages op i forbindelse med overvejelserne angående ændringer af de respektive landes aktieselskabslove.

Medens nimanndskomiteéns forslag går ud på, at rådet bør rekommandere regeringerne at tilvejebringe en mere ensartet lovgivning på dette felt, mener udvalget for sit vedkommende at en rekommandation bør gå ud på en

henstilling om at undersøge mulighederne for at gennemføre en sådan lovgivning.

Udvalget indstiller herefter,

at rådet i anledning af medlemsforslaget vedtager følgende rekommandation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne under særlig hensyntagen til de ændrede økonomiske og handelspolitiske forhold som følge af de europæiske markedsdannelser at undersøge mulighederne for dels at gennemføre en mere ensartet nordisk lovgivning vedrørende aktieselskaber, dels at tilvejebringe retlig ligestilling af nordiske statsborgere med hensyn til adgangen til at virke som stiftere, bestyrelsesmedlemmer, direktører etc. i aktieselskaber.

København, den 22. februar 1961

Harras Kyttä

Formand

Juridiska utskottets förslag

i anledning av uppskjutet medlemsförslag om lagstiftning rörande det allmännas skadeståndsskyldighet (Sak A 11)

Till juridiska utskottet har hänvisats uppskjutet medlemsförslag om lagstiftning rörande det allmännas skadeståndsskyldighet.

I ett till 8:e sessionen väckt förslag (Sak A 10/1960) hemställde Olov Rylander och Knud Thestrup, att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna att genomföra en lagstiftning om det allmännas skadeståndsansvar för felaktiga åtgärder i överensstämmelse med de i förslaget angivna grundsatserna. På förslag av juridiska utskottet (nr 3/1960) beslöt rådet att uppskjuta vidare behandling av förslaget till nästa ordinarie session.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Arvid Andersson, Holger Eriksen, Gunnar Helén, Nils Hønsvald, Magnús Jónsson, Harras Kyttä (talesman), John Lyng, Gustav Pedersen, Gösta Rosenberg, Rickard Sandler, Knud Thestrup, Olli J. Uoti och Erling Wikborg samt justitieministern Antti Hannikainen, statsråd Jens Haugland, justitsminister Hans Hækkerup och statsrådet Herman Kling.

Som sakkunniga har utskottet hört hovrättsrådet Gustaf Petrén, Sverige, och departementsråd Rolv Ryssdal, Norge.

Utskottet har tagit del av de i saken tryckta handlingarna.

Vid rådets föregående session hade utskottet tillfälle att ingående diskutera den i medlemsförslaget väckta frågan. Liksom då vill utskottet även nu hälsa med tillfredsställelse, att ett lagstiftningsarbete inletts på detta skadeståndsrättsligt centrala område.

Diskussionen vid föregående session gällde främst förslagsställarnas tanke, att det objektiva ansvaret skulle i större grad än enligt de föreliggande utredningsförslagen komma till användning vid bestämmande av stats och kommuns skadeståndsskyldighet. Såsom framgår av utskottets förslag till föregående session befanns det emellertid icke praktiskt möjligt att få till stånd en lagstiftning med sådan inriktning. Rådets juridiska niomannakommitté, som tidigare visat viss sympati för en utvidgning av ansvaret i enlighet med förslagsställarnas tankegång, har emellertid nu funnit lämpligast, att man begränsar sig till att mera allmänt uppmana regeringarna

att arbeta vidare på en gemensam lagstiftning på området. Därmed har i själva verket också niomannakommittén anslutit sig till den av regeringsrepresentanterna i rådet uttalade meningen, att en lagstiftning på detta område bör byggas på den s. k. culparegeln.

I själva saken har juridiska niomannakommittén föreslagit rådet att rekommendera regeringarna att medverka till genomförande av en i möjligaste mån likartad nordisk lagstiftning rörande det allmännas skadeståndsskyldighet. Då emellertid arbetet inom regeringarna med de utredningsförslag, som avlämnades 1958, enligt vad som upplysts är i gång, anser utskottet, att resultaten härav bör avvaktas, och föreslår

att rådet uppskjuter vidare behandling av medlemsförslaget till nästa ordinarie session.

København den 22 februari 1961

Harras Kyttä

Förman

Juridiska utskottets förslag

i anledning av meddelanden om rekommendation nr 3/1958 angående likställighet i fråga om förvärv av fast egendom och erhållande av lån för bostadsändamål jämte tilläggsförslag om likställighet i fråga om förvärv av fast egendom för bostadsändamål i Danmark (Sak D 33)

Til juridisk udvalg er henvist meddelelser om rekommendation nr. 3/1958 angående ligestilling af nordiske statsborgere med hensyn til retten til at erhverve fast ejendom til boligformål og opnåelse af lån hertil, indsendt af Danmarks, Finlands, Norges og Sveriges regeringer, tillige med tillæggsforslag om ligestilling med hensyn til at erhverve fast ejendom til boligformål i Danmark, fremsat af Emil Ahlkvist og Olov Rylander. Forslaget går ud på, at rådet skal henstille til Danmarks regering at ændre loven af 1959 angående erhvervelse af fast ejendom i en sådan retning, at de der er bosatte i de nordiske lande ligestilles med i Danmark bosatte for så vidt angår erhvervelse af fast ejendom til boligformål, eller i hvert fald gennem administrativ praksis at tilvejebringe en sådan ordning.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer af udvalget: Arvid Andersson, Holger Eriksen, Gunnar Helón, Nils Hønsvold, Magnús Jónsson, Harras Kyttä, Gustav Pedersen, Gösta Rosenberg, Rickard Sandler (talsmand), Knud Thestrup, Olli J. Uoti og Erling Wikborg samt justitieministern Antti Hannikainen, justitsminister Hans Hækkerup og statsrådet Herman Kling.

Udvalget har gjort sig bekendt med de foreliggende trykte dokumenter, herunder en udtalelse fra rådets juridiske nímandskomité.

I sin udtalelse angående tillæggsforslaget har nímandskomiteen fremhævet, at den mener at burde fastholde de principper, som rådet har givet udtryk for i rekommendation nr. 3/1958. I denne henstilles det til regeringerne i Danmark, Finland, Norge og Sverige ved de nødvendige ændringer i lovgivningen eller administrativ praksis at søge gennemført ligestilling af nordiske statsborgere med hensyn til retten til at erhverve fast ejendom til boligformål samt opnåelse af lån hertil.

Udvalget kan tiltræde nímandskomiteens udtalelse og forudsætter, at

komiteen holder sig orienteret om spørgsmålets videre udvikling. Udvalget minder i denne forbindelse om, at komiteens medlemmer efter egen bedømmelse på passende tidspunkt kan rejse sagen i rådet på ny.

Udvalget indstiller,

I. at rådet tager meddelelserne til efterretning og afventer nye meddelelser i spørgsmålet til næste ordinære session;

II. at rådet ikke foretager sig noget i anledning af tilrågsforslaget.

København, den 23. februar 1961

Harras Kyttä

Formand

**JURIDISKA UTSKOTTET
FÖRSLAG NR 12****Juridiska utskottets förslag****i anledning av meddelande om rekommendation nr
1/1955 angående nordisk lagstiftning rörande konfiska-
tion (Sak D 12)**

Til juridisk udvalg er henvist meddelelse om rekommandation nr. 1/1955 angående nordisk lovgivning vedrørende konfiskation, indsendt af Norges regering.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer af udvalget: Arvid Andersson, Holger Eriksen, Gunnar Helén, Nils Hønsvald, Magnús Jónsson, Harras Kytta (talsmand), John Lyng, Gustav Pedersen, Gösta Rosenberg, Rickard Sandler, Knud Thestrup, Olli J. Uoti og Erling Wikborg samt justitieministern Antti Hannikainen, justitsminister Hans Hækkerup og statsrådet Herman Kling.

Som sagkyndig har fuldmægtig Lars Nordskov Nielsen, Danmark, deltaget i sagens behandling.

Af meddelelsen fra den norske regering fremgår, at der ved regeringernes foranstaltning er tilvejebragt oversigter over gældende konfiskationsbestemmelser i Danmarks, Finlands, Norges og Sveriges lovgivning. Det oplystes endvidere i udvalget, at regeringerne har nedsat et udvalg med en repræsentant for hvert af de nordiske lande til forberedelse af nordisk lov-samarbejde på strafferettens område, og at dette udvalg bl. a. vil undersøge spørgsmålet om at tilvejebringe større ensartethed i konfiskationslovgivningen.

Herefter indstiller udvalget,

at rådet tager meddelelsen til efterretning og anser spørgs-målet for færdigbehandlet for rådets vedkommende.

København, den 23. februar 1961

Harras Kytta

Formand

Juridiska utskottets förslag

i anledning av medlemsförslag om kontroll av konkurrensbegränsningar och monopol (Sak A 17)

Til juridisk udvalg er henvist medlemsforslag om kontrol med konkurrencebegrænsninger og monopoler, fremsat af Chr. Christiansen og Helge Seip. I forslaget henstilles, at rådet rekommanderer Danmarks, Finlands, Norges og Sveriges regeringer at udrede spørgsmålet om, hvilke lovændringer, der vil være påkrævede i de nationale lovgivninger om konkurrencereguleringer og monopoler i anledning af tilslutningen til EFTA og at etablere et nært samarbejde mellem fagmyndighederne på dette område.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer af udvalget: Arvid Andersson, Holger Eriksen, Gunnar Helén, Nils Hønsvald, Harras Kyttä, Gustav Pedersen, Gösta Rosenberg, Rickard Sandler, Knud Thestrup, Olli J. Uoti og Erling Wikborg (talsmand) samt justitieministern Antti Hannikainen, justitsminister Hans Hækkerup, handelsminister Lars P. Jensen og statsrådet Herman Kling.

Udvalget har gjort sig bekendt med de foreliggende trykte dokumenter, herunder en udtalelse fra rådets juridiske nimanndskomité.

Af de i udvalget foreliggende oplysninger fremgår, at der i anledning af medlemsforslaget er indhentet udtalelse fra myndigheder og organisationer i de respektive lande.

Disse udtalelser kan sammenfattes således:

Den del af medlemsforslaget, der går ud på at spørgsmålet om ændringer i de nationale lovgivninger angående konkurrencereguleringer og monopoler bør udredes på fælles nordisk basis, får i Danmark tilslutning fra handelsministeriet, Grosserer-Societetets Komité og Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, og i Finland af Patent- og registerstyrelsen. Derimod mener Industrirådet i Danmark, Norges industriforbund og Kommerskollegium i Sverige, at man ikke bør tage det her nævnte emne op til drøftelse på fællesnordisk basis, og i en del andre udtalelser, således fra Nordiska försäljnings- och reklamförbundet, fra Näringsfrihetsrådet, Handelskamrarnas nämnd og Industriförbundet i Sverige samt fra Centralhandelskammaren i Finland og Finlands industriforbund, gives udtryk for, at der på nuværende tidspunkt ikke kan antages at være noget behov for en ændring af lovgivningen på dette område.

Hvad angår det andet punkt i medlemsforslaget, etableringen af et nært samarbejde mellem fagmyndighederne på konkurrencereguleringens område, er det i forskellige udtalelser fremhævet, at et vist uformelt samarbejde allerede har bestået gennem nogle år dels ved kontakt mellem repræsentanter for de respektive landes myndigheder under forhandlinger i internationale organisationer, dels ved møder mellem disse myndigheder. På møderne har man gensidigt orienteret hinanden om lovgivning og praksis og drøftet principielle spørgsmål vedrørende behandlingen af forskellige konkurrencebegrænsningsproblemer. Under henvisning til at et vist samarbejde således allerede er etableret, er der i forskellige udtalelser peget på, at der heller ikke for så vidt angår denne del af medlemsforslaget er grund til at foretage videre fra rådets side. I andre udtalelser rejses imidlertid det spørgsmål, om der ikke bør gives samarbejdet en fastere ramme. Navnlig har Prisdirektoratet og Lønns- og prisdepartementet i Norge draget dette punkt frem.

I sin udtalelse om sagen har den juridiske nimanaskomité givet udtryk for, at et samarbejde på monopolområdet må antages at være i de nordiske landes interesse, idet en fællesoptræden vil kunne give de nordiske landes syn mere vægt inden for EFTA.

Udvalget kan tiltræde, at en samlet optræden af de nordiske EFTA-lande vil kunne give disses standpunkter en større vægt inden for denne organisation. Under hensyn til den svage tilslutning som medlemsforslagets første del har fået hos myndigheder og erhvervsorganisationer i Norden, finder udvalget imidlertid ikke på nuværende tidspunkt at kunne tilslutte sig denne del af forslaget.

Derimod finder udvalget det ønskeligt, at det gennem nogen tid etablerede uformelle samarbejde mellem de respektive landes monopolmyndigheder videreudvikles.

Hvorledes dette samarbejde mest praktisk bør organiseres, skal udvalget ikke udtale nogen mening om. Samarbejdet bør organiseres i den form, som de respektive regeringer, efter indhentet erklæring fra fagmyndighederne på dette område, måtte blive enige om.

Udvalget skal herefter indstille,

at rådet i anledning af medlemsforslaget vedtager følgende rekommandation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at videreudvikle det bestående samarbejde mellem fagmyndighederne på konkurrencereguleringens område i de respektive lande.

København, den 23. februar 1961

Harras Kyttä

Formand

Juridiska utskottets förslag
i anledning av meddelanden om rekommendation nr
3/1959 angående nordiskt kriminologiskt forskningsråd
(Sak D 57)

Til juridisk udvalg er henvist meddelelser om rekommandation nr. 3/1959 angående nordisk kriminologiskt forskningsråd, indsendt af Norges regering.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer af udvalget: Arvid Andersson, Holger Eriksen, Gunnar Helén (talsmand), Nils Hønsvald, Harras Kyttä, Gustav Pedersen, Gösta Rosenberg, Rickard Sandler, Knud Thestrup, Olli J. Uoti og Erling Wikborg samt justitieministern Antti Hannikainen, justitsminister Hans Hækkerup og statsrådet Herman Kling.

Som sagkyndig har fuldmægtig Lars Nordskov Nielsen, Danmark, deltaget i sagens behandling.

Af den norske regerings meddelelser i sagen fremgår, at der på justitsministermødet i Helsingfors i januar 1961 blev truffet bestemmelse om, at et nordisk samarbejdsråd for kriminologi skulle oprettes. Statutter for rådet blev vedtaget, og det blev bestemt, at rådets faste sekretariat skulle henlægges til Norge. Der blev endvidere truffet bestemmelse om, at regeringerne skulle udnævne deres medlemmer af rådet inden 1. november 1961, og at de nødvendige midler skulle stilles til rådighed for rådet fra den 1. januar 1962.

Udvalget indstiller,

at rådet tager meddelelserne til efterretning og afventer nye meddelelser i spørgsmålet til næste ordinære session.

København, den 23. februar 1961

Harras Kyttä
Formand

**JURIDISKA UTSKOTTET
FÖRSLAG NR 15****Juridiska utskottets förslag****i anledning av meddelanden om rekommendation nr 9/1959 angående nordiskt sjörättsinstitut (Sak D 63)**

Til juridisk udvalg er henvist meddelelser om rekommendation nr. 9/1959 angående nordisk søretsinstitut, indsendt af Danmarks, Finlands, Norges og Sveriges regeringer.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer af udvalget: Arvid Andersson, Holger Eriksen, Gunnar Helén, Nils Hønsvald, Harras Kyttä, Gustav Pedersen, Gösta Rosenberg, Rickard Sandler, Knud Thestrup, Olli J. Uoti og Erling Wikborg (talsmand) samt justitieministern Antti Hannikainen, justitsminister Hans Hækkerup og statsrådet Herman Kling.

Af den danske regerings meddelelse i sagen fremgår, at forslag om oprettelse af et nordisk søretsinstitut med hjemsted i Oslo har været forelagt de danske universiteter, der har anbefalet forslaget. Det ses ikke af meddelelsen, om der fra regeringens side er taget endelig stilling i sagen. I meddelelsen fra Finlands regering understreges det, at oprettelsen af søretsinstituttet i høj grad vil stimulere interessen for søretlige studier i Finland. Samtidig oplyses det, at man har til hensigt på budgettet 1962 at optage et beløb til dækning af Finlands del af instituttets omkostninger. I den svenske regerings meddelelse udtales det, at man fra svensk side i princippet stiller sig positivt til, at et nordisk søretsinstitut oprettes, og at det henlægges til Oslo. Man forudsætter, at spørgsmålet inden endelig stilling tages, bliver genstand for drøftelse på et møde mellem de nordiske undervisningsministre. I meddelelsen fra Norge henvises til den ovennævnte danske meddelelse, og til at man fra Finlands side stiller sig positivt til forslaget, hvorefter det udtales, at man fra norsk side — såfremt man også i Sverige er enig i forslaget — vil søge bevilling til dækning af Norges andel i udgifterne på budgettet for 1962.

I et udvalg tilstillet PM, udarbejdet af avdelningschefen Svante Sundman, Finland, understreges bl. a. betydningen af, at søretsinstituttet virksomhed omfatter ikke blot den private, men også den offentlige søret, og det foreslås, at de nordiske lande kontinuerligt tilstiller instituttet eksemplarer av nyudkomne bestemmelser og forskrifter.

Udvalget finder det ønskeligt, at regeringerne snarest træffer endelig beslutning i sagen og søger tilvejebragt de fornødne midler til søretsinstittets drift. Etableringen af et nordisk søretsinstitut i Oslo er reelt set kun en udbygning af det derværende søretsinstitut, og efter udvalgets opfattelse må oprettelsen af instituttet kunne ske pr. 1. 1. 1962.

Udvalget indstiller,

at rådet tager meddelelserne til efterretning og afventer nye meddelelser i spørgsmålet til næste ordinære session.

København, den 23. februar 1961

Harras Kyttä

Formand

**KULTURUTSKOTTET
FÖRSLAG NR 1****Kulturutskottets förslag****i anledning av meddelanden om rekommendation nr
5/1957 angående samarbete på näringsforskningens
område (Sak D 22)**

Til kulturutvalget er henvist meddelelser om rekommandasjon nr. 5/1957 angående samarbeid på ernæringsforskningens område, innsendt av Danmarks, Finnlands, Norges og Sveriges regjeringer.

Ved utvalgets behandling av saken har deltatt følgende medlemmer av utvalget: Per Borten, N. Chr. Christensen, Chr. Christiansen, Anselm Gillström, Håkon Johnsen, Gisli Jónsson, Sigfrid Jonsson, Helge Larsen, Hugo Osvald (talsmann), Kerttu Saalasti, Helge Seip, Irma Torvi og Johannes Virolainen samt undervisningsministern Heikki Hosia.

Videre har utvalget som sakkyndig hørt første kanslisekretæren Claes Senning, Sverige.

Regjeringene i Danmark, Finland og Norge henviser til den svenske regjering som koordinerer saken. I uttalelsen fra den svenske regjering heter det at saken er forelagt den såkalte »1953 års lärarinneutbildningskommitté» og at det ikke kan gjøres regning med nytt initiativ i denne sak før innstillingen fra lærerinnutdannelsekomitéen foreligger i siste halvdel av 1961.

Utvalget konstaterer at det siden 1957 ennå ikke er skjedd noe i denne sak, hvilket må tilskrives det faktum at dette forskningsområde vanskelig lar seg avgrense.

Det synes under disse omstendigheter rimelig å avskrive saken for rådets vedkommende, under den forutsetning at et eventuelt nærmere forsknings-samarbeid kan tas opp til drøftelse i forbindelse med behandlingen av forslaget om samarbeid innenfor høyere utdanning og forskning (Sak A 20).

Under henvisning til ovenstående innstiller utvalget

at rådet tar meddelelsene til etterretning og anser spørsmålet som ferdigbehandlet for rådets vedkommende.

København, 23. februar 1961

Chr. Christiansen

Viseformann

Kulturutskottets förslag

i anledning av meddelanden om rekommendation nr 22/1959 angående beviljande av medel för gemensamma kulturella ändamål m. m. (Sak D 76)

Til kulturutvalget er henvist meddelelser om rekommendasjon nr. 22/1959 angående bevilgning av midler til felles kulturelle formål m. m., innsendt av Danmarks, Finnlands, Islands, Norges og Sveriges regjeringer.

Ved utvalgets behandling av saken har deltatt følgende medlemmer av utvalget: Per Borten, N. Chr. Christensen, Chr. Christiansen, Anselm Gillström, Håkon Johnsen (talsmann), Gísli Jónsson, Sigfrid Jonsson, Helge Larsen, Hugo Osvald, Kerttu Saalasti, Helge Seip, Irma Torvi og Johannes Virolainen samt undervisningsministern Heikki Hosia og undervisningsminister Jørgen Jørgensen.

Det fremgår av meddelelsene at disposisjonsbevilgningene i Danmark og Norge fremdeles utgjør henholdsvis d.kr. 100 000,— og n.kr. 100 200,—. De totale bevilgninger til nordisk kulturelt samarbeid i Finnland er økt med henimot 2,5 mill. mark, mens den egentlige disposisjonsbevilgning ikke fremgår. Den islandske regjering nevner en rekke nordiske samarbeidstiltak som er blitt støttet i 1961 med tilsammen isl.kr. 276 500,—. I Sverige er for budsjettåret 1961/62 foreslått en økning på s.kr. 180 000,—, hvorav kr. 80 000,— utgjør bidrag til den svenske foreningen Norden. Sammen med den reelle disposisjonsbevilgning på s.kr. 36 900,—, skulle det etter dette på svensk side stå til rådighet s.kr. 136 900,— i kommende budsjettår.

Utvalget konstaterer at de opplysninger som foreligger i de trykte dokumenter ikke er sammenlignbare, hverken mellom de enkelte land eller i forhold til det beløp på s.kr. 200 000 som rådet tidligere har rekommandert.

Utvalget vil derfor be om at det koordinerende land sørger for at de enkelte regjeringers meddelelser blir utarbeidet på grunnlag av nærmere angitte retningslinjer.

Utvalget konstaterer at det ikke i noe land er oppnådd disposisjonsbeløp på s.kr. 200 000,—, og at det heller ikke i alle land er skaffet tilveie særskilte midler til fremme av samarbeidet mellom Island og de øvrige nordiske land.

Utvalget innstiller derfor

at rådet tar meddelelsene til etterretning og imøteser nye meddelelser i spørsmålet til neste ordinære sesjon.

København, 21. februar 1961

Gisli Jónsson

Formann

Kulturutskottets förslag
i anledning av meddelanden om rekommendation nr
16/1959 angående gemensam arbetsmarknad för intel-
lektuella yrken (Sak D 70)

Til kulturutvalget er henvist meddelelser om rekommendasjon nr. 16/1959 angående felles arbeidsmarked for intellektuelle yrker, innsendt av Finnlands, Norges og Sveriges regjeringer.

Ved utvalgets behandling av saken har deltatt følgende medlemmer av utvalget: Per Borten, N. Chr. Christensen, Chr. Christiansen, Anselm Gillström (talsmann), Håkon Johnsen, Gisli Jónsson, Sigfrid Jonsson, Helge Larsen, Hugo Osvald, Kerttu Saalasti, Helge Seip, Irma Torvi og Johannes Virolainen samt undervisningsministern Heikki Hosia og undervisningsminister Jørgen Jørgensen.

Videre har utvalget som sakkyndig hørt første kanslisekretæren Åke Bruhn-Möller, Sverige.

Det fremgår av meddelelsene at Nordisk kulturkommissjon har utredet spørsmålet om likestilling av lærere og at visse fremskritt er gjort på dette felt. Også når det gjelder professorater og dosenturer er det en økende tendens i retning av å likestille nordiske søkere.

Utvalget konstaterer at rådets sosialpolitiske utvalg har behandlet dette spørsmål når det gjelder en rekke yrkesgrupper, spesielt innenfor området medisinsk personell.

Det kreves imidlertid en koordinert og planmessig utredning for samtlige yrkesgrupper, dersom rekommendasjonen skal føre til de ønskede resultater.

Det synes rimelig å foreslå at det fortsatte utredningsarbeid drøftes nærmere på det forestående nordiske undervisningsministermøte i Helsingfors 20.—22. mars.

Utvalget innstiller

at rådet tar meddelelsene til etterretning og imøteser nye meddelelser i spørsmålet til neste ordinære sesjon.

København, 21. februar 1961

Gisli Jónsson

Formann

Kulturutskottets förslag

i anledning av medlemsförslag om stöd till samnordisk filmproduktion (Sak A 22)

Til kulturutvalget er henvist medlemsforslag om støtte til fellesnordisk filmproduksjon, fremsatt av Chr. Christiansen og Gunnar Helén. I forslaget henstilles det til rådet at det anbefaler regjeringene i Danmark, Norge og Sverige å ordne den statlige filmstøtte på en slik måte at felles nordisk filmproduksjon blir lettere å gjennomføre.

Ved utvalgets behandling av saken har deltatt følgende medlemmer av utvalget: Per Borten, N. Chr. Christensen, Chr. Christiansen (talsmann), Anselm Gillström, Håkon Johnsen, Gisli Jónsson, Sigfrid Jonsson, Helge Larsen, Hugo Osvald, Kerttu Saalasti, Helge Seip, Irma Torvi og Johannes Virolainen samt undervisningsministern Heikki Hosia og undervisningsminister Jørgen Jørgensen.

Med forslaget fulgte en skrivelse fra filmprodusentenes foreninger i Danmark, Norge og Sverige, hvor det pekes på de vanskeligheter som er oppstått for filmproduksjonen i den senere tid, særlig på grunn av konkurransen med fjernsynet, og som gjør det særlig viktig å fremme et nordisk samarbeid med sikte på å utnytte de tekniske, kunstneriske og kulturelle ressurser i Norden. I skrivelsen pekes det særlig på de bestemmelser som gjelder i Norge vedrørende co-produksjon av filmer og som kan være normgivende for en felles nordisk ordning på dette område.

Videre har utvalget gjort seg kjent med en skrivelse datert 26. januar 1961 fra Nordisk kulturkommisjons seksjon III til Nordisk Råd, hvor det meddeles at Nordisk kulturkommisjon nylig har behandlet spørsmålet om nordisk samarbeid på filmens område, herunder produksjonssamarbeid, og at en henstilling i saken er sendt de nordiske lands regjeringer, datert 26. juli 1960. Kulturkommisjonen anbefaler at representanter for de statlige myndigheter som saken sorterer under, kommer sammen til en nordisk konferanse med det mandat å utarbeide et felles opplegg som tar sikte på å åpne adgangen til å godkjenne nordiske co-produksjoner som nasjonale.

Endelig har utvalget gjort seg kjent med uttalelser om forslaget fra Statens biografbyrå i Sverige og Sveriges biografägareförbund, samt et P.M. utarbeidet av Nordisk Råds svenske sekretariat. Utvalget har drøftet for-

skjellige problemer i forbindelse med løsningen av denne sak og viser bl. a. til spørsmålet om eventuell skattefrihet for filmer fra andre nordiske land på linje med nasjonale filmer. Utvalget vil videre fremheve ønskeligheten av at også Island kommer med i dette samarbeid i den grad det er praktisk gjennomførlig.

Utvalget finner å kunne støtte medlemsforslaget, under henvisning til sakens behandling i Nordisk kulturkommisjon, idet man må kunne gå ut fra at en tilfredsstillende ordning bør kunne etableres etter nærmere anvisning av de nevnte representanter for sentraladministrasjonen i de respektive land.

Utvalget innstiller

at rådet i anledning av medlemsforslaget vedtar følgende rekommendasjon:

Nordisk Råd henstiller til regjeringene snarest mulig å gjennomføre Nordisk kulturkommisjons forslag om adgang til felles filmproduksjon med statsstøtte (Nordisk utredningsserie, 1961: 3), på grunnlag av retningslinjer utarbeidet av et foreslått utvalg bestående av representanter for vedkommende statlige myndigheter i de enkelte land.

København, 21. februar 1961

Gisli Jónsson

Formann

Kulturutskottets förslag

i anledning av medlemsförslag om instiftande av nordiskt litteraturpris (Sak A 24)

Til kulturutvalget er henvist medlemsforslag om opprettelse av en nordisk litteraturpris, fremsatt av Gunnar Helén, Helge Larsen, Einar Olgeirsson og Helge Seip. I forslaget henstilles det til rådet at det anbefaler regjeringene i fellesskap å innstifte en pris på 50 000,— d. kr., som under navnet »Nordisk Råds litteraturpris» om mulig skal utdeles én gang om året for et fremragende skjønnlitterært verk skrevet på ett av de nordiske lands språk, og at de overdrar til Nordisk kulturkommisjon å la utarbeide statuttene for prisen, som om mulig bør utdeles første gang i 1962, da det er 10 år siden rådets opprettelse.

Ved utvalgets behandling av saken har deltatt følgende medlemmer av utvalget: Per Borten, N. Chr. Christensen, Chr. Christiansen, Anselm Gillström, Håkon Johnsen, Gísli Jónsson, Sigfrid Jonsson, Helge Larsen (talsmann), Hugo Osvald, Kerttu Saalasti, Helge Seip, Irma Torvi og Johannes Virolainen samt undervisningsministern Heikki Hosia og undervisningsminister Jørgen Jørgensen.

Utvalget har dessuten som sakkyndige hørt sekretær Helge Thomsen, Danmark, og generalsekretæren Veikko Karsma, Finland.

I medlemsforslaget henvises det til rekommandasjonen fra Nordisk Råds 6. sesjon i Oslo om et felles nordisk bokmarked (nr. 30/1958), og til den foreliggende innstilling utarbeidet for Nordisk kulturkommisjon av overbibliotekar Ib Magnussen, Århus.

Videre omtales idéen om en nordisk romanpris, som i den senere tid har vært fremsatt i pressen, og som etter forslagsstillernes mening kan bli et betydningsfullt bidrag til det nordiske kulturelle fellesskap.

Den nordiske litterære pris skulle utdeles én gang i året til et verdifullt skjønnlitterært nordisk verk (roman, drama, diktsamling, noveller eller essays), og det skulle eventuelt være en forutsetning at det prisbelønnede verk ikke oversettes mellom språkene dansk, norsk eller svensk tidligere enn seks måneder etter prisens utdeling. Prisen skulle ikke komme til utdeling dersom det et år ikke fremkommer noe verk som fyller kvalitetskravet, og midlene skulle skaffes tilveie over statsbudsjettene.

I forslaget understrekes det endelig at den felles nordiske institusjon som får til oppgave å utdele prisen bør ha den største mulige autoritet, samt at de nærmere detaljerte statutter for prisen bør utformes av Nordisk kulturkommisjons seksjon III for folkeopplysning og kunst.

Utvalget har gjort seg kjent med uttalelser om medlemsforslaget fra Den danske Forlæggerforening, foreningen Norden i Finland, Svenska litteratursällskapet i Finland og Svenska akademien.

Etter en foreløpig drøfting av de forskjellige tekniske problemer, spesielt spørsmålet om vanskeligheten ved bedømmelse av verker utkommet på finsk og islandsk, samt den foreslåtte klausul om adgang til oversettelse tidligst seks måneder etter prisens utdeling, finner utvalget at disse spørsmål bør bli gjenstand for nærmere utredning.

Under henvisning til ovenstående vil utvalget innstille

at rådet i anledning av medlemsforslaget vedtar følgende rekommandasjon:

Nordisk Råd henstiller til regjeringene

1. at de i fellesskap innstifter en pris på 50 000,— d.kr., som under navnet »Nordisk Råds litteraturpris» om mulig én gang pr. år utdeles for et verdifullt skjønnlitterært verk, skrevet på et av de nordiske lands språk, og

2. at de overdrar til Nordisk kulturkommisjon å la utarbeide statuttene for en sådan pris, som om mulig bør utdeles første gang i 1962, da det er 10 år siden Nordisk Råds opprettelse.

København, 21. februar 1961

Gisli Jónsson

Formann

Kulturutskottets förslag

anledning av meddelanden om rekommendation nr 30/1958 angående gemensam bokmarknad m. m. (Sak D 52)

Til kulturutvalget er henvist meddelelser om rekommandasjon nr. 30/1958 angående et felles nordisk bokmarked m. m., innsendt av Danmarks, Finnlands, Islands, Norges og Sveriges regjeringer.

Ved utvalgets behandling av saken har deltatt følgende medlemmer av utvalget: Per Borten, N. Chr. Christensen, Chr. Christiansen, Anselm Gillström, Håkon Johnsen, Gísli Jónsson, Sigfrid Jonsson, Helge Larsen (talsmann), Hugo Osvald, Kerttu Saalasti, Helge Seip, Irma Torvi og Johannes Virolainen samt undervisningsministern Heikki Hosia og undervisningsminister Jørgen Jørgensen.

Utvalget har videre som sakkyndige hørt sekretær Helge Thomsen, Danmark, og generalsekretæren Veikko Karsma, Finland.

Det fremgår av meddelelsene at saken har vært behandlet av Nordisk kulturkommisjon, hvis seksjon III har latt foreta en ekspertutredning ved overbibliotekar Ib Magnussen, sjef for Statsbiblioteket i Århus, med bistand av fuldmægtig K. Wieth-Knudsen og førstebibliotekar Karl V. Thomsen.

I den foreliggende innstilling er det fremsatt en rekke konkrete forslag, og Nordisk kulturkommisjon har allerede begynt å iverksette tiltak, bl. a. for å få nedsatt permanente bokkomitéer i de enkelte land med representanter for bokmarkedets forskjellige grupper. Etter forberedende behandling av de viktigste spørsmål vil kulturkommisjonen deretter innkalle til en nordisk litteraturkonferanse.

En rekke enkeltspørsmål er tatt opp til nærmere undersøkelse av kulturkommisjonen, delvis i samarbeid med foreningene Norden (økt oversettelse av finsk og islandsk skjønnlitteratur, utvidelse av den nordiske bokbestand i skolebiblioteker, toll- og portoproblemer, utvidelse av biblioteksavgiften til også å omfatte forfattere fra nabolandene, tilskudd til forfatterturnéer til nordiske skoler, samarbeid om kataloger m. m.).

Når det gjelder rekommandasjonens punkt 2, meddeler den danske regjering at midler vil bli stillet til rådighet etter de foreslåtte retningslinjer ved hjelp av disposisjonsbevilgningen til nordisk kulturelt samarbeid. I Norge er det i 1961 stillet til rådighet kr. 6 000,— til to nordiske litteraturkritiker-

stipend, og i de siste tre år kr. 15 000,— pr. år til folkebibliotekenes innkjøp av nabolandslitteratur. Den finske regjering har bevilget 130 000 mk. til utveksling av litteraturkritikere og finner for øvrig at bibliotekene innenfor rammen av sine bevilgninger har muligheter for å kjøpe de ønskede mengder av nabolandslitteratur. Den islandske regjering vil gjennomføre de foreslåtte tiltak så snart omstendighetene tillater det.

Utvalget konstaterer med tilfredshet at en rekke skritt således er tatt i den riktige retning og uttrykker håpet om at alle de interesserte parter vil utvise den størst mulige velvilje for at disse viktige problemer kan bli løst på en gunstig måte og i løpet av kort tid.

Videre vil utvalget understreke betydningen av at de enkelte lands undervisningsministerier stiller seg imøtekommende overfor henstillinger om økonomisk støtte til de foreslåtte tiltak, så vel når det gjelder å gjennomføre fullt ut de planer som er nevnt i rekommandasjonens punkt 2 som de mange nye tiltak som i årene fremover vil medføre utgifter. Det synes i denne forbindelse rimelig å anbefale at saken tas opp til drøftelse på det forestående nordiske undervisningsministermøte i mars i Helsingfors.

Under henvisning til ovenstående vil utvalget innstille

at rådet tar meddelelsene til etterretning og imøteser nye meddelelser i spørsmålet til neste ordinære sesjon.

København, 21. februar 1961

Gisli Jónsson

Formann

KULTURUTSKOTTET
FÖRSLAG NR 7**Kulturutskottets förslag**
i anledning av berättelse från Nordiska kulturkom-
missionen (Sak C 2)

Til kulturutvalget er henvist beretning fra Nordisk kulturkommissjon, innsendt av Sveriges regjering.

Ved utvalgets behandling av saken har deltatt følgende medlemmer av utvalget: Per Borten, N. Chr. Christensen, Chr. Christiansen, Anselm Gillström, Håkon Johnsen, Gisli Jónsson (talsmann), Sigfrid Jonsson, Helge Larsen, Hugo Osvald, Kerttu Saalasti, Helge Seip, Irma Torvi og Johannes Virolainen samt undervisningsministern Heikki Hosia, undervisningsminister Jørgen Jørgensen og statsrådet Ragnar Edenman.

Utvalget konstaterer at kulturkommissjonens virksomhet omfatter en lang rekke saker innenfor vitenskap, skolevesen, folkeopplysning og kunst og vil understreke betydningen av at regjeringene hurtigst mulig følger opp de fremsatte forslag, slik at arbeidet kan føre til de ønskede resultater.

Utvalget innstiller

at rådet tar beretningen til etterretning.

København, 22. februar 1961

Chr. Christiansen

Viseformann

Kulturutskottets förslag
i anledning av berättelse om samarbete mellan språk-
nämnderna (Sak C 8)

Til kulturutvalget er henvist beretning om samarbeid mellom språknemndene, innsendt av Danmarks regjering.

Ved utvalgets behandling av saken har deltatt følgende medlemmer av utvalget: Per Borten, N. Chr. Christensen, Chr. Christiansen, Anselm Gillström, Håkon Johnsen, Gisli Jónsson, Sigfrid Jonsson, Helge Larsen, Hugo Osvald, Kerttu Saalasti, Helge Seip, Irma Torvi (talsmann) og Johannes Virolainen samt undervisningsministern Heikki Hosia, undervisningsminister Jørgen Jørgensen og statsrådet Ragnar Edenman.

Videre har utvalget som sakkyndig hørt kontorsjef Kjell Eide, Norge.

Den danske regjering opplyser i sin beretning at samarbeidet mellom språknemndene er ført videre i form av regelmessig gjensidig rådspørring. Spesielt pekes det på utveksling av opplysninger om registrerte nye ord, drøftinger av fjernsynets terminologi og undersøkelsen av utenlandske geografiske navn.

Utvalget konstaterer at samarbeidet mellom språknemndene fortsetter og innstiller

at rådet tar beretningen til etterretning.

København, 22. februar 1961

Chr. Christiansen

Viseformann

Kulturutskottets förslag

i anledning av meddelanden om rekommendation nr 10/1958 angående statsunderstöd till studieutbytesresor mellan nordiska skolor (Sak D 39)

Til kulturutvalget er henvist meddelelser om rekommandasjon nr. 10/1958 angående statsstøtte til studieutvekslingsreiser mellom nordiske skoler, innsendt av Danmarks, Finnlands, Norges og Sveriges regjeringer.

Ved utvalgets behandling av saken har deltatt følgende medlemmer av utvalget: Per Borten, N. Chr. Christensen (talsmann), Chr. Christiansen, Anselm Gillström, Håkon Johnsen, Gisli Jónsson, Sigfrid Jonsson, Helge Larsen, Hugo Osvald, Kerttu Saalasti, Helge Seip, Irma Torvi og Johannes Virolainen samt undervisningsministern Heikki Hosia, undervisningsminister Jørgen Jørgensen og statsrådet Ragnar Edenman.

Videre har utvalget som sakkyndige hørt sekretær Helge Thomsen, Danmark, direktøren Arne Andersson, Sverige, og direktør Bent Wellejus, Danmark.

Utvalget konstaterer at det norske og svenske undervisningsministerium har stillet til rådighet for foreningene Nordens skolereisevirksomhet henholdsvis n. kr. 7 000,— og s. kr. 5 000,—.

Det danske undervisningsministerium arbeider med saken med henblikk på en løsning, under forutsetning av at lignende beløp stilles til rådighet i de øvrige nordiske land.

Fra finsk side blir det opplyst at en søknad fra foreningen Norden om midler til dette formål ble avslått i 1958, men at saken vil bli tatt opp til fornyet overveielse når søknaden for kommende år fremsendes.

Utvalget konstaterer at saken således er delvis løst på norsk og svensk side, selv om beløpene må anses som meget beskjedne. Siden saken dessuten ikke har funnet sin løsning hverken i Danmark eller Finland, synes det rimelig å imøtese nye meddelelser før spørsmålet avskrives for rådets vedkommende.

Utvalget innstiller

at rådet tar meddelelsene til etterretning og imøteser nye meddelelser i spørsmålet til neste ordinære sesjon.

København, 22. februar 1961

Chr. Christiansen

Viseformann

Kulturutskottets förslag

i anledning av meddelanden om rekommendation nr 21/1957 angående förbättrat samarbete beträffande jordbruksforskning jämte tilläggsförslag om nordisk potatisförädlingsanstalt (Sak D 28) samt meddelanden om rekommendation nr 18/1959 angående samverkan i fråga om vattenvårdsforskning (Sak D 72)

Til kulturutvalget er henvist meddelelser om rekommandasjon nr. 21/1957 angående forbedret samarbeid på jordbruksforskningens område, innsendt av Danmarks, Finnlands, Norges og Sveriges regjeringer, sammen med tilleggsforslag om nordisk potetforedlingsanstalt, fremsatt av Hugo Osvald, samt meddelelser om rekommandasjon nr. 18/1959 om samarbeid i spørsmål om »vattenvårdsforskning», innsendt av Danmarks, Finnlands, Norges og Sveriges regjeringer. I forslaget henstilles det til rådet at det anbefaler regjeringene snarest å undersøke mulighetene for å opprette en nordisk potetforedlingsanstalt.

Ved utvalgets behandling av sakene har deltatt følgende medlemmer av utvalget: Per Borten, N. Chr. Christensen, Chr. Christiansen, Anselm Gillström, Håkon Johnsen, Gisli Jónsson, Sigfrid Jonsson, Helge Larsen, Hugo Osvald (talsmann), Kerttu Saalasti, Helge Seip, Irma Torvi og Johannes Virolainen samt undervisningsministern Heikki Hosia og undervisningsminister Jørgen Jørgensen.

Videre har utvalget som sakkyndige hørt første kanslisekreteraren Claes Senning, Sverige, og kontorsjef Kjell Eide, Norge.

Det fremgår av meddelelsene at ingen av de nevnte regjeringer har stillet midler til rådighet spesielt for »vattenvårdsforskning», men at saken har vært satt i relasjon til spørsmålet om nordisk samarbeid på jordbruksforskningens område i sin alminnelighet.

Den svenske regjering som koordinerer spørsmålet om samarbeid innenfor jordbruksforskningen meddeler at saken har vært drøftet mellom representanter for Jordbruksdepartementet og den svenske avdeling av Nordiske jordbruksforskernes forening, som i sin tur har stått i kontakt med tilsvarende avdelinger i de øvrige land.

Som et resultat av disse drøftelser er det på svensk side fremmet et budsjettforslag om s. kr. 30 000,— som skal stilles til rådighet for den svenske avdeling av Nordiske jordbruksforskernes forening til forskerutveksling, arrangement av møter m. m. Nordiske jordbruksforskernes forenings avdelinger i de øvrige land vil søke eller har allerede søkt om tilsvarende beløp av vedkommende nasjonale myndighet. Dessuten vil en viss del av de midler som i Sverige står til rådighet for jordbruksforskning bli reservert til forskning med nordiske aspekter. Det er en forutsetning at midlene skal anvendes til jordbruksforskning i sin alminnelighet, med nordiske aspekter, og således også til husdyrforskning og »vattenvårdsforskning».

Det fremgår videre av den norske regjering's melding at Landbruksdepartementet vil anbefale økonomisk støtte til Nordiske jordbruksforskernes forening med sikte på å styrke og utvide det nordiske samarbeid. Det pekes på avholdelsen av internordiske seminarer for jordbruksøkonomer, som anses å være av stor verdi, men hvor de begrensede midler som står til rådighet har ført med seg at både antallet av deltakere og hyppigheten av seminarene har vært for lav. Likeledes fremheves ønskeligheten av å fremme utvekslingen av forskere, som også har vært sterkt hemmet av økonomiske vanskeligheter.

Utvalget finner det rimelig at også regjeringene i de øvrige nordiske land overveier å stille midler til rådighet for fremme av nordisk samarbeid på jordbruksforskningens område etter tilsvarende retningslinjer.

I denne forbindelse vil kulturutvalget peke på at utvalget ved de siste års sesjoner har mottatt en rekke forslag som tar sikte på spesielle prosjekter innenfor forskningssamarbeidet i Norden.

Utvalget har i inneværende sesjon behandlet et medlemsforslag om planlegging i spørsmål om høyere utdanning og forskning (Sak A 20). Forslaget tar bl. a. sikte på at det blir foretatt en prioritering av de forskjellige forskningsprosjekter over en tre-årsperiode. Det synes rimelig at også samarbeidet på jordbruksforskningens område blir behandlet i samme forbindelse.

Med hensyn til det fremsatte tilleggsforslag om opprettelse av en nordisk potetforedlingsanstalt finner utvalget at det bør foreligge uttalelser om forslaget fra sakkyndige instanser i de enkelte land før utvalget kan ta standpunkt til saken. Forslagsstilleren understreker at det haster å ta saken opp i lys av de aktuelle planer i Sverige.

Under henvisning til ovenstående vil utvalget innstille

- I. at rådet tar meddelelsene om rekommandasjon nr. 21/1957 til etterretning og imøteser nye meddelelser i spørsmålet til neste ordinære sesjon;
- II. at rådet utsetter videre behandling av tilleggsforslaget til neste ordinære sesjon;
- III. at rådet tar meddelelsene om rekommandasjon nr

18/1959 til etterretning og anser spørsmålet som ferdigbe-
handlet for rådets vedkommende.

København, 23. februar 1961

Chr. Christiansen

Viseformann

Kulturutskottets förslag

i anledning av meddelanden om rekommendation nr 19/1957 angående rätt att erhålla och nyttja stipendier och lån i annat nordiskt land än hemlandet m. m.

(Sak D 27)

Til kulturutvalget er henvist meddelelser om rekommendasjon nr. 19/1957 angående rett til å oppnå og benytte stipendier og lån i annet nordisk land enn hjemlandet m. m., innsendt av Danmarks, Finnlands, Islands, Norges og Sveriges regjeringer.

Ved utvalgets behandling av saken har deltatt følgende medlemmer av utvalget: Per Borten, N. Chr. Christensen, Chr. Christiansen (talsmann), Anselm Gillström, Håkon Johnsen, Gisli Jónsson, Sigfrid Jonsson, Helge Larsen, Hugo Osvald, Kerttu Saalasti, Helge Seip, Irma Torvi og Johannes Virolainen samt undervisningsministern Heikki Hosia, undervisningsminister Jørgen Jørgensen og statsrådet Ragnar Edenman.

Videre har utvalget som sakkyndige hørt kontorsjef Kjell Eide, Norge, og sekretær Helge Thomsen, Danmark.

Det fremgår av regjeringenes meddelelser at den ordning som ble foreslått av de nordiske undervisningsministre på møte 2.—4. februar 1959 med visse unntak er gjennomført i alle land. Ordningen gikk ut på følgende:

1. Studenter og skoleelever som mottar stipend eller lån i hjemlandet, kan etter nærmere fastsatte regler beholde disse også ved studieopphold eller skolegang i annet nordisk land.

2. For å dekke merkostnader for studenter og elever som vil studere eller gå på skole i annet nordisk land, søkes i alle land tilveiebrakt særlige stipend, herunder også supplerende stipendiemidler til folkehøyskoleelever.

3. Nordiske studenter og skoleelever som har sitt hjem i eller opphold med annen fast tilknytning til et annet nordisk land, kan etter nærmere fastsatte regler få dette lands stipend og lån på samme vilkår som landets egne borgere.

For Danmark, Finland og Sverige gjelder det at dekningen av de merkostnader som er nevnt i forslaget pkt. 2 anbefales gjennomført, ikke ved særskilte stipend, men ved at det tas hensyn til disse ekstra kostnader ved fastsettelsen av de vanlige låne- og stipendbeløp. I Norge har det siden 1956 hvert år vært reservert et særlig stipendbeløp til dekning av merutgiftene

ved kortere studieopphold i andre nordiske land. Videre meddeler den danske regjering at forslaget pkt. 3 for Ungdommens uddannelsesfonds vedkommende vil bli drøftet under den pågående revisjon av loven om dette fond.

Når det gjelder stipend for folkehøyskoleelever, er de vedtatte retningslinjer gjennomført i Danmark, Norge og Sverige og er under gjennomføring i Finland. Undervisningsministermøtets vedtak omfatter ikke Island, hvor det ikke finnes folkehøyskoler.

Utvalget konstaterer på denne bakgrunn at rekommandasjonen i alt vesentlig er realisert eller vil bli det i nærmeste fremtid og innstiller

at rådet tar meddelelsene til etterretning og anser spørsmålet som ferdigbehandlet for rådets vedkommende.

København, 22. februar 1961

Chr. Christiansen

Viseformann

Kulturutskottets förslag

i anledning av meddelanden om rekommendation nr 8/1960 angående isländsk ungdoms studier vid folkhögskolor i övriga nordiska länder (Sak D 86)

Til kulturutvalget er henvist meddelelser om rekommandasjon nr. 8/1960 angående isländsk ungdoms studier ved folkehøyskoler i de øvrige nordiske land, innsendt av Danmarks, Finnlands, Islands, Norges og Sveriges regjeringer.

Ved utvalgets behandling av saken har deltatt følgende medlemmer av utvalget: Per Borten, N. Chr. Christensen, Chr. Christiansen, Anselm Gillstrøm, Håkon Johnsen, Gísli Jónsson (talsmann), Sigfrid Jonsson, Helge Larsen, Hugo Osvald, Kerttu Saalasti, Helge Seip, Irma Torvi og Johannes Virolainen samt undervisningsministern Heikki Hosia, undervisningsminister Jørgen Jørgensen og statsrådet Ragnar Edenman.

Videre har utvalget som sakkyndige hørt sekretær Helge Thomsen, Danmark, skolekonsulent Magnús Gíslason, Island, og generalsekretæren Veikko Karsma, Finland.

Det fremgår av meddelelsene at det danske Undervisningsministerium i budsjettåret 1960/61 har stillet til rådighet 10 stipendier à kr. 800, — til formålet og at stipendiene skal administreres av foreningen Norden som i forveien har ett stipendium til islandske folkehøyskole-elever. Videre er det under sakens behandling blitt opplyst at det dessuten gis friplasser direkte fra danske folkehøyskoler.

Det finske Undervisningsministerium er innstillet på å yte stipendier, dersom det skulle være interesse fra isländsk ungdoms side for å studere ved folkehøyskoler i Finland, men ministeriet peker på at det av språklige grunner hovedsakelig dreier seg om de svensk-språklige folkehøyskoler. Utvalget har fått opplyst at det i budsjettåret 1960/61 står to stipendier til rådighet fra finsk side.

Kirke- og undervisningsdepartementet i Norge har i budsjettåret 1960/61 bevilget 25 stipendier à kr. 900,— til nordiske elever, hvorav 6 er tildelt islandske elever. For 1961/62 er det reservert et beløp på kr. 9 000,— som forutsettes fordelt på 10 stipendier à kr. 900,— til islandske elever.

For Sveriges del uttaler Ecklesiastikdepartementet at det i 1960/61 er an-

vist kr. 6 000,— til finske og islandske elever og at 15 av de svenske folkehøyskoler dessuten har erklært seg rede til å ta imot islandske elever enten helt gratis eller mot visse mindre avgifter.

Det islandske undervisningsministerium henviser til den voksende interesse hos islandsk ungdom for studieopphold ved nordiske folkehøyskoler og uttrykker sin tilfredshet med rekommandasjonen.

Utvalget konstaterer med tilfredshet at hensikten med rekommandasjonen i stor utstrekning er oppnådd og forutsetter at de respektive undervisningsministerier fortsatt stiller seg imøtekommende, dersom det skulle vise seg å være større behov for stipendier i årene fremover.

Utvalget innstiller

at rådet tar meddelelsene til etterretning og anser spørsmålet som ferdigbehandlet for rådets vedkommende.

København, 22. februar 1961

Chr. Christiansen

Viseformann

**KULTURUTSKOTTET
FÖRSLAG NR 13****Kulturutskottets förslag****i anledning av meddelanden om rekommendation nr 21/1959 angående samarbeide i fråga om högre teknisk utbildning (Sak D 75)**

Til kulturutvalget er henvist meddelelser om rekommandasjon nr. 21/1959 angående samarbeid i spørsmålet om høyere teknisk utdannelse, innsendt av Danmarks, Finnlands, Norges og Sveriges regjeringer.

Ved utvalgets behandling av saken har deltatt følgende medlemmer av utvalget: Per Borten, N. Chr. Christensen, Chr. Christiansen, Anselm Gillström, Håkon Johnsen, Gisli Jónsson, Sigfrid Jonsson, Helge Larsen, Hugo Osvald, Kerttu Saalasti, Helge Seip, Irma Torvi og Johannes Virolainen (talsmann) samt undervisningsministern Heikki Hosia, undervisningsminister Jørgen Jørgensen og statsrådet Ragnar Edenman.

Utvalget har videre som sakkyndig hørt kontorsjef Kjell Eide, Norge.

Med forslaget fulgte også en skrivelse fra Nordisk kulturkommissjons seksjon I til regjeringene med en presisering av kulturkommissjonens henvendelse til undervisningsministeriene angående innstillingen fra det nedsatte ekspertutvalg for samarbeid på høyskoleplanet.

Utvalget konstaterer at det foreligger en innstilling i saken, hvor det fremsettes en rekke konkrete forslag, og uttrykker håpet om at disse forslag snarest mulig må bli realisert.

Utvalget finner denne sak av stor betydning og vil derfor peke på ønskeligheten av at den resterende del av utredningsarbeidet må fullføres i den nærmeste fremtid.

Det samme gjelder det utredningsarbeid som pågår i et ekspertutvalg nedsett av Nordisk kulturkommissjons seksjon II for utredning av spørsmålet om samarbeid når det gjelder teknikerutdannelse.

Med henvisning til ovenstående innstiller utvalget

at rådet tar meddelelsene til etterretning og imøteser nye meddelelser i spørsmålet til neste ordinære sesjon.

København, 22. februar 1961

Chr. Christiansen

Viseformann

Kulturutskottets förslag

i anledning av meddelanden om rekommendation nr 18/1954 angående en nordisk folkakademi m. m. jämte tilläggsförslag om nordisk folkakademi (Sak D 8)

Til kulturutvalget er henvist meddelelser om rekommandasjon nr. 18/1954 angående et nordisk folkeakademi m. m., innsendt av Danmarks, Finnlands, Islands, Norges og Sveriges regjeringer, sammen med tilleggsforslag om nordisk folkeakademi, fremsatt av Helge Larsen. I forslaget anbefales det at rådet henstiller til regjeringene å gjennomføre det foreliggende forslag vedrørende Nordens folkelige akademi fra et ekspertutvalg.

Ved utvalgets behandling av saken har deltatt følgende medlemmer av utvalget: Per Borten, N. Chr. Christensen, Chr. Christiansen, Anselm Gillström, Håkon Johnsen, Gísli Jónsson, Sigfrid Jonsson, Helge Larsen (talsmann), Hugo Osvald, Kerttu Saalasti, Helge Seip, Irma Torvi og Johannes Virolainen samt undervisningsministern Heikki Hosia, undervisningsminister Jørgen Jørgensen og statsrådet Ragnar Edenman.

Videre har utvalget som sakkyndige hørt sekretær Helge Thomsen, Danmark, direktøren Arne Andersson, Sverige, og statssekretær Enevald Skadsem, Norge.

Den danske regjering som koordinerer saken meddeler at det nedsatte ekspertutvalgs endelige innstilling i saken vil bli foreslått drøftet på det forestående undervisningsministermøte i Helsingfors 20.—22. mars.

Utvalget har videre gjort seg kjent med den nevnte innstilling.

Ekspertutvalgets forslag går ut på at planen om et nordisk folkeakademi blir realisert som en forsøksordning i tilknytning til Den nordiske folkehøyskole i Kungälv, hvor akademiet vil kunne leie de nødvendige lokaler så snart folkehøyskolens byggeprosjekt er gjennomført. De nødvendige midler til akademiets drift i en forsøksperiode på fem år forutsettes bevilget av regjeringene i Danmark, Finland, Norge og Sverige.

Driftsutgiftene er skjønnsmessig anslått til i alt s. kr. 350 000,— pr. år, hvorav ca. s. kr. 195 000,— utgjør leieavgift til Kungälv-skolen. Utgiftene foreslås fordelt med 40 % eller s. kr. 140 000,— på Sverige, 25 % eller s. kr. 87 500,— på henholdsvis Danmark og Norge, samt 10 % eller s. kr. 35 000,— på Finland.

Det fremheves i uttalelsen fra den danske regjering at samtlige lands undervisningsministre på det 8. nordiske undervisningsministermøte i Oslo i 1959 har gitt tanken om en forsøksordning i Kungälv sin prinsipielle tilslutning.

Utvalget har i samband med planene om et nordisk folkeakademi drøftet spørsmålet om en bedre fordeling av nordiske institusjoner på de enkelte land, og er oppmerksom på at det idag er en viss skjjevhet tilstede på dette område. Slik som saken ligger an etter de lange forberedelser og med den enstemmige innstilling som nå foreligger, vil kulturutvalget slutte seg til fremlegget om at man som en forsøksordning legger det nordiske folkeakademi i Kungälv for en periode av fem år. Utvalget vil samtidig understreke at det bør tilstrebes en større likevekt ved fordelingen av nye nordiske institusjoner som blir opprettet.

For øvrig konstaterer utvalget at den foreslåtte finansieringsplan forutsetter et byggelån på s. kr. 800 000,—. Avdrag og renter inngår i den sum som er fastsatt i leieavgift til Den nordiske folkehøyskole i Kungälv, og som i tillegg til administrasjons- og driftsutgifter foreslås tilveiebrakt over statsbudsjettene etter ovenstående fordelingssatser.

Imidlertid er ekspertutvalgets utkast til vedtekter for folkeakademiet avfattet før »Betænkning fra Komiteen om Fællesinstitutioner i Norden» fremkom, og er således ikke på alle punkter i overensstemmelse med retningslinjene i denne betenkning, jfr. f. eks. § 4 i utkastet til bestemmelser for felles nordiske institusjoner, som har følgende ordlyd:

Domicillandet forpligter sig til at stille de fornødne lokaler til rådighed for institutionen og til at afholde de udgifter der er forbundet med lokalernes anvendelse til dette formål.

Kulturutvalget forutsetter derfor at det foretas en detaljert gjennomgåelse av vedtektene på grunnlag av de nye retningslinjer.

Under henvisning til dette finner utvalget å kunne gi det foreliggende forslag sin tilslutning, og innstiller

I. at rådet tar meddelelsene til etterretning og anser spørsmålet som ferdigbehandlet for rådets vedkommende;

II. at rådet i anledning av tilleggsforslaget vedtar følgende rekommandasjon:

Nordisk Råd henstiller til regjeringene i Danmark, Finland, Norge og Sverige å gjennomføre det foreliggende forslag fra ekspertutvalget vedrørende et nordisk folkeakademi (Nordisk udredningsserie, 1961: 2) med de eventuelle endringer som, etter en detaljert gjennomgåelse av innstillingen, måtte anses for nødvendige.

København, 22. februar 1961

Chr. Christiansen

Viseformann

Kulturutskottets förslag

i anledning av meddelanden om rekommendation nr 7/1960 angående högre nordisk hushållsutbildning jämte tilläggsförslag om högre nordisk hushållsutbildning (Sak D 85)

Til kulturutvalget er henvist meddelelser om rekommandasjon nr. 7/1960 angående høyere nordisk husholdningsutdannelse, innsendt av Danmarks, Finnlands, Norges og Sveriges regjeringer, sammen med tilleggsforslag om høyere nordisk husholdningsutdannelse, fremsatt av Sigrid Eken-dahl. I forslaget anbefales det at rådet henstiller til regjeringene å gjennomføre det foreliggende forslag, med de endringer som remissbehandlingen måtte foranledige.

Ved utvalgets behandling av saken har deltatt følgende medlemmer av utvalget: Per Borten, N. Chr. Christensen, Chr. Christiansen, Anselm Gillström, Håkon Johnsen, Sigfrid Jonsson, Helge Larsen, Hugo Osvald, Kerttu Saalasti (talsmann), Helge Seip, Irma Torvi og Johannes Virolainen samt undervisningsministern Heikki Hosia.

Videre har utvalget som sakkyndig hørt kontorsjef Kjell Eide, Norge.

Utvalget har også fått seg forelagt en trykt innstilling fra utredningskomitéen, samt en uttalelse fra Nordisk Samarbejdskomité for Husholdningsundervisning.

Innstillingen fra utredningskomitéen går i korthet ut på å etablere en felles nordisk husholdningsutdannelse på vitenskapelig nivå. Utdannelsen forutsettes organisert ved samordning av bestående eller eventuelle nyopprettede linjer ved universiteter og andre høyere læreanstalter i de forskjellige land under ledelse av et felles nordisk styre. Det foreslås opprettet linjer for ernæringslære, husholdningsteknikk, økonomi og tekstillære.

Det fremgår videre av meddelelsene fra den danske regjering at innstillingen fra komitéen forelå i august 1960, og at Danmark som koordinerende land i saken har henstillet til undervisningsministeriene i de respektive land å gjøre forslaget til gjenstand for behandling før det forestående nordiske undervisningsministermøte i Helsingfors 20.—22. mars.

Utvalget vil understreke betydningen av at planen om en høyere nordisk husholdningsutdannelse i form av en immateriell høyskole må bli

en realitet. Tanken om å tilrettelegge deleksamener for de enkelte studiegrener i de forskjellige land og ved forskjellige nordiske institusjoner for høyere utdanning, er i full overensstemmelse med Nordisk Råds bestrebelser på å gjennomføre en arbeidsdeling mellom landene også når det gjelder høyere undervisning og forskning.

Under forutsetning av at denne grunnidé ikke tapes av syne under detaljbehandlingen av det foreliggende forslag, finner utvalget det unødvendig å drøfte de nærmere enkeltheter i planen.

Utvalget uttrykker håpet om at saken må bli gjenstand for inngående drøftelser på det førstkommende undervisningsministermøte, med sikte på en snarlig realisering av en immateriell nordisk høyskole på dette område.

Utvalget innstiller

I. at rådet tar meddelelsene til etterretning og anser spørsmålet som ferdigbehandlet for rådets vedkommende;

II. at rådet i anledning av tilleggsforslaget vedtar følgende rekommandasjon:

Nordisk Råd henstiller til regjeringene å gjennomføre det foreliggende forslag om høyere nordisk husholdningsutdanning (Nordisk udredningsserie, 1961: 1) med de endringer som remissbehandlingen av innstillingen kan foranledige.

København, 23. februar 1961

Chr. Christiansen

Viseformann

Kulturutskottets förslag

i anledning av medlemsförslag om planering av samarbete i fråga om högre utbildning och forskning (Sak A 20) samt meddelanden om rekommendation nr 12/1958 angående samarbete i fråga om utbyggnaden av universitet och högskolor (Sak D 41)

Til kulturutvalget er henvist medlemsforslag om planlegging av samarbeid i spørsmål om høyere utdanning og forskning, fremsatt av Ólafur Björnsson, Trond Hegna, Ole Bjørn Kraft, Helge Larsen, Hugo Osvald, Juha Rihtniemi, Helge Seip og Johannes Virolainen, samt meddelelser om rekommandasjon nr. 12/1958 angående samarbeid i spørsmål om utbygging av universiteter og høgskoler, innsendt av Danmarks, Finnlands, Norges og Sveriges regjeringer. I forslaget henstilles det til rådet at det anbefaler regjeringene 1. at det for å unngå forsinkelser med planleggingen overdrar Nordisk kulturkommisjons vitenskapelige seksjon i kontakt med rådets kulturutvalg eller en komité under dette til Nordisk Råds 10. sesjon å fremlegge et skissert program for de nærmeste tre års utbygging av samarbeidet mellom de nordiske lands høyere læreanstalter og forskningsinstitusjoner med fastsettelse av en prioritetsliste for de forskjellige foranstaltninger, samt 2. at regjeringene til førstkommende sesjon forelegger rådet forslag til opprettelse av en permanent nordisk og nasjonal organisasjon, som skal være ansvarlig overfor de nordiske undervisningsministermøter og har til oppgave å planlegge en systematisk arbeidsdeling innenfor alle områder av den nordiske forskning og vitenskapelige utdanning.

Ved utvalgets behandling av sakene har deltatt følgende medlemmer av utvalget: Per Borten, N. Chr. Christensen, Chr. Christiansen, Anselm Gillström, Håkon Johnsen, Sigfrid Jonsson, Helge Larsen, Hugo Osvald, Kerttu Saalasti, Helge Seip (talsmann), Irma Torvi og Johannes Virolainen samt undervisningsministern Heikki Hosia, undervisningsminister Jørgen Jørgensen og statsrådet Ragnar Edenman.

Videre har utvalget som sakkyndig hørt kontorsjef Kjell Eide, Norge.

Det går frem av meddelelsene at regjeringene i de enkelte land har henstilt til de nasjonale organer som arbeider med planene for utbygging av universiteter og høyskoler, å ta hensyn til de muligheter som foreligger for

nordisk samarbeid i denne forbindelse. Bl. a. har den svenske regjering tatt et slikt oppdrag inn i direktivene for organisasjonskomitéen for teknisk høyskole i Lund og den naturvitenskapelige samordningskomitéen i Göteborg.

I medlemsforslaget pekes det på hvordan vår tids krav til forskning og høyere utdanning gjør en hurtig utvikling i retning av en forsknings- og utdanningsmessig enhet i Norden ønskelig. Det gjøres rede for de ulike former som samarbeidet har i dag, og for Nordisk Råds og Nordisk kulturkommisjons virksomhet på dette område. Det vises videre til de vansker en står overfor på dette felt når det gjelder samarbeid om planlegging av mer omfattende utbyggingsoppgaver, idet dette krever meget omfattende ekspertutredninger på nordisk basis.

Forslaget fremhever som første betingelse for samarbeid om den generelle utbyggingsplanlegging at det må skapes det nødvendige administrative apparat for dette arbeid, som fortsatt forutsettes å kunne sortere under kulturkommisjonen. Dette felles nordiske planleggingssekretariat tenkes ledet av en generalsekretær med omfattende kvalifikasjoner og betydelig autoritet.

Et slikt nordisk utredningsorgan forutsettes imidlertid ikke å kunne erstatte den nødvendige styrking av det nasjonale arbeid med nordiske saker innenfor de enkelte lands ministerier.

Utvalget vil gi sin tilslutning til de synspunkter som ligger til grunn for medlemsforslaget, og vil i likhet med forslagsstillerne understreke sakens presserende karakter. I forbindelse med forslaget om utforming av et samarbeidsprogram for den kommende 3-årsperiode, finner utvalget det naturlig at utredningen også omfatter de samarbeidsprosjekter på områdene jordbruksforskning, vannforskning og ernæringsforskning som er nevnt i rekommandasjonene nr. 21/1957, nr. 18/1959 og nr. 5/1957, samt tilleggsforslag om et nordisk institutt for potetforedling (Sak D 22, D 28 og D 72).

Når det gjelder Sak D 41, anser utvalget at rådets rekommandasjon vil være dekket av forslaget under Sak A 20, slik at førstnevnte sak kan avskrives.

Under henvisning til ovenstående vil utvalget innstille

I. at rådet i anledning av medlemsforslaget vedtar følgende rekommandasjon:

Nordisk Råd henstiller til regjeringene

1. å pålegge Nordisk kulturkommisjon i samråd med rådets kulturutvalg å utarbeide med sikte på rådets 10. sesjon et skisseprogram for de nærmeste tre års utbygging av samarbeidet mellom de nordiske lands høyere undervisnings- og forskningsinstitusjoner med forslag til prioritering av de ulike tiltak, samt

2. innen rådets 10. sesjon å overveie formene for en utbygging av et permanent organ, som med ansvar overfor de nordiske undervisningsministermøter skal ha til oppgave å

planlegge en systematisk arbeidsdeling innenfor alle områder av forskning og vitenskapelig utdanning i Norden;

II. at rådet tar meddelelsene til etterretning og anser spørsmålet som ferdigbehandlet for rådets vedkommende.

København, 23. februar 1961

Chr. Christiansen

Formann

**SOCIALPOLITISKA UTSKOTTET
FÖRSLAG NR 1****Socialpolitiska utskottets förslag****i anledning av meddelanden om rekommendation nr 10/1959 angående samordning i fråga om ålderspensionen jämte tilläggsförslag om samordning av änkepensionen (Sak D 64)**

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats meddelanden om rekommendation nr 10/1959 angående samordning i fråga om ålderspensionen, överlämnade av Danmarks och Norges regeringar, jämte tilläggsförslag om samordning av änkepensionen, väckt av Nina Andersen. Förslaget utmynnar i en hemställan, att rådet måtte rekommendera regeringarna i de länder, som utger änkepension, att undersöka möjligheterna för att en mottagare av änkepension inte mister pensionen vid flyttning till annat nordiskt land, förrän vederbörande blivit berättigad till änkepension eller folkpension i detta land.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Nina Andersen, Birger Andersson, Sigrid Ekendahl, Karl-August Fagerholm, Hertta Kuusinen, Harald Løbak, Harald Nielsen, Einar Olgeirsson, Claudia Olsen (talesman), Juha Rihtniemi, Raket Seweriin, Sven Sundin och H. C. Toft samt arbetsminister Kaj Bundvad.

Härjämte har såsom sakkunniga deltagit kanslisekreteraren Åke Larsson, Sverige, överlege Fredrik Mellbye, Norge, rättsavdelningschefen Stig Nordlund, Sverige, och generaldirektören Niilo Pesonen, Finland.

Utskottet konstaterar med tillfredsställelse, att den nordiska socialpolitiska kommittén ansett sig kunna hemställa hos regeringarna om deras medverkan till en sådan ändring av konventionen om social trygghet som möjliggör, att syftet med rekommendation nr 10/1959 i allt väsentligt förverkligas. Vad tilläggsförslaget beträffar anser kommittén den förhandenvarande utredningen inte utgöra tillräckligt underlag för ett ställningstagande till detta. Sålunda framgår inte klart av meddelandena, huruvida den nordiska socialpolitiska kommitténs förenämnda förslag inbegriper änkepension inom folkpensioneringens ram, och vidare saknas uppgifter om hur änkepensionssystemet är uppbyggt i de olika nordiska länderna.

Utskottet föreslår,

- I. att rådet lägger meddelandena till handlingarna och anser spørsmålet för rådets del slutbehandlat;
- II. att rådet uppskjuter vidare behandling av tilläggsförslaget till nästa ordinarie session.

København den 21 februari 1961

Claudia Olsen

Förman

Socialpolitiska utskottets förslag

i anledning av medlemsförslag om införande av likartad obligatorisk tjänstepension (Sak A 29)

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats medlemsförslag om införande av likartad obligatorisk tjänstepension, väckt av Anders Pettersson. I förslaget hemställes, att rådet måtte rekommendera regeringarna i Danmark, Finland, Island och Norge att i sina länder låta införa obligatorisk tjänstepensionering av samma art som den i Sverige antagna.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Nina Andersen, Birger Andersson (talesman), Per Borten, Sigrid Ekendahl, Karl-August Fagerholm, Hertta Kuusinen, Harald Løbak, Harald Nielsen, Einar Olgeirsson, Claudia Olsen, Juha Rihtniemi, Rakel Seweriin, Sven Sundin och H. C. Toft samt handelsminister Lars P. Jensen.

Härjämte har såsom sakkunniga deltagit fuldmächtig Hans Andreasen, Danmark, överlege Fredrik Mellbye, Norge, generaldirektören Niilo Pesonen, Finland, avdelningschefen Svante Sundman, Finland, och afdelingschef J. B. Worm, Danmark.

Utskottet har tagit del av dels en P. M. rörande ett i Finland avgivet lagförslag rörande tjänstepensioner, dels meddelanden från Arbejdsministeriet och Socialministeriet i Danmark, av vilka framgår, att man inom dessa departement icke har planer på att utarbета förslag till lagstiftning av den art, som avses med medlemsförslaget.

Mot bakgrunden av överenskommelsen den 22 maj 1954 om gemensam nordisk arbetsmarknad finner utskottet det vara angeläget, att man i ettvarit nordiskt land eftersträvar en ordning, som tillförsäkrar varje arbetstagare en skälig tjänstepension och som möjliggör för nordiska medborgare, vilka arbetar i annat nordiskt land än hemlandet, att bli inlemmade i gällande pensionssystem på samma villkor som landets egna medborgare. Sedan i Sverige införts en allmän obligatorisk tjänstepension, har rådet också föregående år antagit en rekommendation i syfte att få till stånd en sådan ordning för andra nordiska medborgare än svenska, vilka har sin utkomst av arbete i Sverige.

Förevarande medlemsförslag, som syftar till att övriga nordiska länder skulle införa en tjänstepensionering av samma art som den svenska, går

emellertid långt utöver de principer, som vunnit hävd i rådet rörande samarbete på det sociala fältet. Dessa principer har bl. a. kommit till klart uttryck i den nordiska konventionen om social trygghet, där målsättningen begränsats till att söka skapa likställighet i varje nordiskt land mellan landets egna medborgare och där vistande andra nordiska medborgare med avseende på de sociala förmåner, som utgår i landet. Det väsentliga måste i stället vara, att man i varje nordiskt land söker komma fram till en lösning av föreliggande pensioneringsproblem, medan frågan, hur pensionssystemet skall utformas, måste bedömas med utgångspunkt från de särskilda förhållandena i landet i fråga.

Ehuru utskottet sålunda inte funnit det lämpligen ankomma på rådet att taga ställning till frågan om utformningen av de nationella pensionsystemen, anser utskottet det dock vara naturligt, att man under arbetet med införandet av tjänstepensionering tillgodogör sig de erfarenheter, som vunnits av pensionsordningar i andra nordiska länder.

Utskottet föreslår,

att rådet icke företager sig något i anledning av medlemsförslaget.

København den 21 februari 1961

Claudia Olsen

Förman

Socialpolitiska utskottets förslag

i anledning av berättelse om samarbete beträffande välfärdsverksamhet för nordiskt sjöfolk i främmande hamnar (Sak C 7)

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats berättelse om samarbete beträffande välfärdsverksamhet för nordiskt sjöfolk i främmande hamnar, överlämnad av Sveriges regering.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Nina Andersen (talesman), Birger Andersson, Sigrid Ekendahl, Karl-August Fagerholm, Hertta Kuusinen, Harald Løbak, Harald Nielsen, Einar Olgeirsson, Claudia Olsen, Juha Rihtniemi, Rakel Seweriin, Sven Sundin och H. C. Toft.

Härjämte har såsom sakkunniga deltagit kanslirådet Åke Hartvig, Sverige, kanslisekreteraren Åke Larsson, Sverige, överlege Fredrik Mellbye, Norge, rättsavdelningschefen Stig Nordlund, Sverige, och generaldirektören Niilo Pesonen, Finland.

Utskottet, som med intresse tagit del av berättelsen, konstaterar, att denna avhandlar ett ämne, vartill rådet får anledning att framdeles taga ställning i anslutning till behandlingen av det till 1962 års session uppskjutna ärendet Sak A 5 om nordiska sjömäns sociala rättigheter m. m. Med hänsyn härtill har utskottet inte funnit skäl att i detta sammanhang ta ställning till de olika problem, som berättelsen må aktualisera.

Utskottet föreslår,

att rådet lägger berättelsen till handlingarna.

København den 21 februari 1961

Claudia Olsen

Förman

Socialpolitiska utskottets förslag

i anledning av medlemsförslag om gemensam kontroll av läkemedel (Sak A 19) samt meddelanden om rekommendation nr 15/1954 angående samarbete i fråga om läkemedel (Sak D 6)

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats medlemsförslag om gemensam kontroll av läkemedel, väckt av Lis Groes, Erkki Leikola och Erling Wikborg, samt meddelanden om rekommendation nr 15/1954 angående samarbetet i fråga om läkemedel, överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar. I förslaget hemställs, att rådet måtte rekommendera regeringarna att vidtaga åtgärder, genom vilka den officiella kontroll av läkemedlens kvalitet, som utföres i ett nordiskt land, skulle förklaras giltig i samtliga nordiska länder.

Vid utskottets behandling av sakerna har deltagit följande medlemmar av utskottet: Nina Andersen, Birger Andersson, Sigrid Ekendahl, Karl-August Fagerholm, Hertta Kuusinen, Harald Løbak, Harald Nielsen (talesman), Einar Olgeirsson, Claudia Olsen, Juha Rihtniemi, Rakel Seweriin, Sven Sundin och H. C. Toft samt arbetsminister Kaj Bundvad.

Härjämte har såsom sakkunniga deltagit kanslisekreteraren Åke Larsson, Sverige, överlege Fredrik Mellbye, Norge, rättsavdelningschefen Stig Nordlund, Sverige, och generaldirektören Niilo Pesonen, Finland.

Som framgår av yttrandena pågår redan ett omfattande samarbete mellan Danmark, Norge och Sverige i fråga om kontrollen av farmaceutiska specialiteter. Flera av remissinstanserna anser, att samarbetet drivits så långt det är möjligt med hänsyn till de skillnader, som föreligger mellan de olika ländernas lagstiftning på området. För att kunna bedöma i vad mån ett ytterligare samarbete kan åstadkommas synes det nödvändigt med ett klarläggande av vad lagstiftningen innehåller i de olika länderna, innan ställning tas till förslaget. Ett sådant klarläggande synes så mycket mera angeläget som det tydligen kan bli fråga om att anlägga vissa näringspolitiska synpunkter på bedömningen av förslaget. Frågan synes därför inte böra upptagas till avgörande vid denna session.

Utskottet föreslår,

I. att rådet uppskjuter vidare behandling av medlemsförslaget till nästa ordinarie session:

II. att rådet lägger meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spørsmålet till nästa ordinarie session.

København den 21 februari 1961

Claudia Olsen

Förman

Socialpolitiska utskottets förslag

i anledning av uppskjutet medlemsförslag om likställighet vid anställning av nordiska sjömän på nordiska fartyg (Sak A 4) samt meddelanden om rekommendation nr 25/1954 angående nationalitetskrav vid anställning av befäl och manskap på handels- och fiskefartyg (Sak D 9)

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats uppskjutet medlemsförslag om likställighet vid anställning av nordiska sjömän på nordiska fartyg samt meddelanden om rekommendation nr 25/1954 angående nationalitetskrav vid anställning av befäl och manskap på handels- och fiskefartyg, överlämnade av Norges och Sveriges regeringar.

I ett till 8:e sessionen väckt förslag (Sak A 12/1960) hemställde Birger Andersson, Gunnar Henriksson och Claudia Olsen, att rådet måtte rekommendera regeringarna att, efter samråd med vederbörande organisationer på sjöfartens område, 1. sinsemellan upptaga överläggningar om ingående av bilaterala överenskommelser om godkännande av behörighetsbevis för sjöbefäl, dock att godkännande av bevis för befälhavare icke skall innefatta rätt för innehavare av sådant bevis att vara befälhavare på annat nordiskt lands fartyg, samt 2. i övrigt vidtaga åtgärder för att genomföra likställighet för nordiska sjömän, då de anmäler sig såsom arbetssökande å nordiska fartyg. På förslag av socialpolitiska niomannakommittén beslöt rådet utan utskottsbehandling att uppskjuta vidare behandling av förslaget till nästa ordinarie session.

Vid utskottets behandling av sakerna har deltagit följande medlemmar av utskottet: Nina Andersen (talesman), Birger Andersson, Per Borten, Sigrid Ekendahl, Karl-August Fagerholm, Hertta Kuusinen, Harald Nielsen, Einar Olgeirsson, Claudia Olsen, Juha Rihtniemi, Rakel Seweriin, Sven Sundin och H. C. Toft samt handelsminister Lars P. Jensen.

Härjämte har såsom sakkunniga deltagit fuldmächtig Hans Andreasen, Danmark, kanslirådet Åke Hartvig, Sverige, överlege Fredrik Mellbye, Norge, generaldirektören Niilo Pesonen, Finland, avdelningschefen Svante Sundman, Finland, och avdelningschef J. B. Worm, Danmark.

Utskottet vill kraftigt understryka vad socialpolitiska niomannakommittén anfört därom, att nordisk likvärdighet på sjömansutbildningens område

utgör den enda vägen till förverkligandet fullt ut av en gemensam nordisk arbetsmarknad för sjömän och att det därför är i hög grad angeläget, att sådan likvärdighet åstadkommes. På de av kommittén anförda skälen har utskottet emellertid blivit övertygat om att likvärdig nordisk sjömansutbildning inte kan åvägabringas annat än på längre sikt. Man är därför hänvisad till att tills vidare söka finna en annan lösning av frågan, som är ägnad att underlätta fri rörlighet för arbetskraften mellan de nordiska ländernas handelsflottor i avbidan på målets förverkligande.

Efter att ha tagit del av de av niomannakommittén diskuterade alternativen anser sig utskottet böra avvisa den bilaterala vägen såsom den enda lösningen under den övergångstid, som måste förflyta, innan en gemensam nordisk arbetsmarknad för sjömän i egentlig mening kan komma till stånd. Däremot synes det utskottet, som om alternativet rörande tilläggsutbildning skulle kunna vara ägnat att bringa frågans lösning inte oväsentligt framåt och samtidigt främja en utveckling fram mot en sådan likvärdighet av sjömansutbildningen i Norden, som utgör det eftersträvade slutmålet. Väl är utskottet medvetet om att det kommer att möta svårigheter att förverkliga även ett sådant mera begränsat förslag, och det är sannolikt, att dessa svårigheter blir betydligt större för vissa befälskategorier än för andra. Utskottet har emellertid lika litet som niomannakommittén sett som sin uppgift att i förväg söka bilda sig en uppfattning om huruvida tilläggsutbildning låter sig anordnas över hela linjen, utan genom att förorda denna väg har utskottet velat tillse, att alla möjligheter tillvaratas, som i görligaste mån kan främja ett fritt utbyte av arbetskraft mellan de nordiska ländernas handelsflottor i avbidan på att man får till stånd en sådan likvärdig nordisk sjömansutbildning, att en gemensam nordisk arbetsmarknad för sjöfolk kan förverkligas i dess helhet.

Utskottet föreslår,

I. att rådet i anledning av medlemsförslaget antager följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

1. att företa en jämförande översyn och värdering av de i de nordiska länderna för skilda kategorier av sjöfolk uppställda utbildningskraven i syfte att överväga möjligheterna att genom fastställande av erforderlig tilläggsutbildning skapa tillträde till tjänster på fartyg, hemmahörande i annat nordiskt land än den berörde sjömannens hemland, och därmed bana väg för en fri nordisk arbetsmarknad på sjöfartens område,

2. att under förhandlingar om möjligheterna att få till stånd den under punkt 1 nämnda ordningen hålla uppmärksamheten riktad på önskvärdheten att genomföra största möjliga likvärdighet på sjömansutbildningens område i Norden

3. att fortsätta strävandena att avlägsna de hinder, som i övrigt föreligger för genomförande av en gemensam arbetsmarknad för sjömän, tillhörande manskapet, samt

4. att vid förestående revisioner och ändringar av bestämmelserna om utbildning av sjöfolk hålla erforderliga kontakter för att därmed eftersträva koordinering av dessa bestämmelser i det slutliga syftet att nå fram till nordisk likvärdighet på sjömansutbildningens område;

II. att rådet lägger meddelandena till handlingarna och anser spørsmålet för rådets del slutbehandlat.

København den 22 februari 1961

Claudia Olsen

Förman

Socialpolitiska utskottets förslag

i anledning av meddelanden om rekommendation nr 15/1958 angående gemensam arbetsmarknad för sjuksköterskor (Sak D 44), meddelanden om rekommendation nr 16/1958 angående gemensam arbetsmarknad för hälsosystrar (Sak D 45), meddelanden om rekommendation nr 17/1958 angående gemensam arbetsmarknad för barnmorskor (Sak D 46) samt meddelanden om rekommendation nr 18/1958 angående gemensam arbetsmarknad för sjukgymnaster (Sak D 47)

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats meddelanden om rekommendation nr 15/1958 angående gemensam arbetsmarknad för sjuksköterskor, överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar, meddelanden om rekommendation nr 16/1958 angående gemensam arbetsmarknad för hälsosystrar, överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar, meddelanden om rekommendation nr 17/1958 angående gemensam arbetsmarknad för barnmorskor, överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar samt meddelanden om rekommendation nr 18/1958 angående gemensam arbetsmarknad för sjukgymnaster, överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar.

Vid utskottets behandling av sakerna har deltagit följande medlemmar av utskottet: Nina Andersen, Birger Andersson, Sigrid Ekendahl, Karl-August Fagerholm, Hertta Kuusinen, Harald Løbak, Harald Nielsen, Einar Olgeirsson, Claudia Olsen (talesman), Juha Rihtniemi, Rakel Seweriin, Sven Sundin och H. C. Toft.

Härjämte har såsom sakkunniga deltagit kanslisekreteraren Åke Larsson, Sverige, överlege Fredrik Mellbye, Norge, rättsavdelningschefen Stig Nordlund, Sverige, och generaldirektören Niilo Pesonen, Finland.

Utskottet har i fråga om gemensam arbetsmarknad för sjuksköterskor, hälsosystrar och barnmorskor inhämtat, att norska regeringen såsom koordinerande myndighet har för avsikt att under våren 1961 sammankalla till ett möte i Oslo i syfte att få en nordisk överläggning på ämbetsmannaplanet till stånd i fråga om möjligheterna att förverkliga hithörande rekommendationer. Likaså har utskottet inhämtat, att Sverige såsom koordine-

rande land beträffande gemensam arbetsmarknad för sjukgymnaster avser att aktualisera de frågor, som sammanhänger med ett fullföljande av här ifrågakvarande rekommendation.

Utskottet föreslår,

I. att rådet lägger meddelandena om rekommendation nr 15/1958 till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session;

II. att rådet lägger meddelandena om rekommendation nr 16/1958 till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session;

III. att rådet lägger meddelandena om rekommendation nr 17/1958 till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session;

IV. att rådet lägger meddelandena om rekommendation nr 18/1958 till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

København den 22 februari 1961

Claudia Olsen

Förman

SOCIALPOLITISKA UTSKOTTET
FÖRSLAG NR 7**Socialpolitiska utskottets förslag**
i anledning av berättelse från Nordiska socialpolitiska
kommittén (Sak C 3)

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats berättelse från Nordiska socialpolitiska kommittén, överlämnad av Danmarks regering.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Nina Andersen, Birger Andersson, Sigrid Ekendahl, Karl-August Fagerholm, Hertta Kuusinen (talesman), Harald Løbak, Harald Nielsen, Einar Olgeirsson, Claudia Olsen, Juha Rihtniemi, Rakel Seweriin, Sven Sundin och H. C. Toft.

Härjämte har såsom sakkunniga deltagit kanslisekreteraren Åke Larsson, Sverige, överlege Fredrik Mellbye, Norge, och rättsavdelningschefen Stig Nordlund, Sverige.

Av berättelsen framgår, att frågan om ratificering av ILO-konventioner numera behandlas inom Nordiska socialpolitiska kommittén, som överlämnat spørgsmålet till ett för ändamålet särskilt tillsatt underutskott. Såsom Nordiska rådets socialpolitiska niomannakommitté framhållit i sitt utlåtande i anledning av rekommendation nr 7/1954 angående icke-ratificerade ILO-konventioner (Sak D 4) förefaller det under sådana omständigheter vara mest ändamålsenligt, att rådet följer det vidare arbetet med rekommendationens genomförande genom Nordiska socialpolitiska kommitténs årliga berättelser, vilka tillställs rådet.

Utskottet vill vidare understryka vad niomannakommittén anfört därom, att regeringarna i den fortsatta verksamheten beaktar rekommendationens betonande av att de nordiska ländernas representanter vid utarbetandet och antagandet av konventioner inom ILO skall verka för att hänsyn toges till principerna i nordisk sociallagstiftning. Samråd bör i sådant syfte äga rum mellan de nordiska ILO-delegationerna före ILO-mötena.

Utskottet föreslår,

att rådet lägger berättelsen till handlingarna.

København den 22 februari 1961

Claudia Olsen

Förman

Socialpolitiska utskottets förslag**i anledning av meddelanden om rekommendation nr 6/1958 angående införande av sommartid efter enhetliga regler (Sak D 36)**

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats meddelanden om rekommendation nr 6/1958 angående införande av sommartid efter enhetliga regler, överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Nina Andersen, Birger Andersson, Sigrid Ekendahl, Karl-August Fagerholm, Hertta Kuusinen, Harald Løbak, Harald Nielsen, Einar Olgeirsson, Claudia Olsen, Juha Rihtniemi, Rakel Seweriin (talesman), Sven Sundin och H. C. Toft.

Härjämte har såsom sakkunniga deltagit kanslisekreteraren Åke Larsson, Sverige, överlege Fredrik Mellbye, Norge, rättsavdelningschefen Stig Nordlund, Sverige, sekretær Søren-Ole Olsen, Danmark, generaldirektören Niilo Pesonen, Finland, och avdelningschefen Svante Sundman, Finland.

Utskottet föreslår,

att rådet lägger meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spørsmålet till nästa ordinarie session.

København den 22 februari 1961

Claudia Olsen

Förman

Socialpolitiska utskottets förslag

i anledning av meddelanden om rekommendation nr 13/1958 angående gemensam hälsovårdsutbildning (Sak D 42)

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats meddelanden om rekommendation nr 13/1958 angående gemensam hälsovårdsutbildning, överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Nina Andersen, Birger Andersson (talesman), Sigrid Ekendahl, Karl-August Fagerholm, Hertta Kuusinen, Harald Løbak, Harald Nielsen, Einar Olgeirsson, Claudia Olsen, Juha Rihtniemi, Rakel Seweriin, Sven Sundin och H. C. Toft.

Härjämte har såsom sakkunniga deltagit kanslisekreteraren Åke Larsson, Sverige, överlege Fredrik Mellbye, Norge, rättsavdelningschefen Stig Nordlund, Sverige, och generaldirektören Niilo Pesonen, Finland.

Utskottet har tagit del av bl. a. en skrivelse, dagtecknad i november 1960, från den lokala organisationskommittén och den fungerande kursledningen till Nordiska kommittén för hälsovårdskurserna i Göteborg med utredning rörande möjligheterna att utvidga kursverksamheten från 3 till 7 månader, jämte den nordiska kommitténs förslag till anslagsäskanden för budgetåret 1961/62.

I skrivelsen konstateras sammanfattningsvis, att praktiska möjligheter finnes för en utvidgning av kursverksamheten till 7 kursmånader per år. En nödvändig förutsättning härför är dock, att en helårsanställd, fast kursledning kommer till stånd. Medverkan från tillfälliga lärarkrafter torde kunna påräknas liksom hittills, under förutsättning att kurserna förlägges till för lärarna lämpliga tider. Kurslokaler kan disponeras i tillräcklig omfattning.

Den nordiska kommittén anför i sina förslag till anslagsäskanden bl. a. följande:

De nordiska hälsovårdskurserna har omfattats med stort intresse och visat sig fylla ett verkligt behov. Betydligt fler sökande har funnits än som kunnat antagas. Under tiden 1953—1959 anmälde sig 405 till läkarkursen, varav endast 149 kunde mottagas. Till 1960 års kurs för läkare m. fl. förelåg 63 ansökningar, men som vanligt kunde endast 21 antagas. Beträffande ingenjörskursen har antalet sökande under åren 1956—1959 varit cirka

140 och 80 har emottagits i de fyra anordnade kurserna. Till årets kurs anmälde sig 32 ingenjörer och antogs 21.

Den egentliga kursverksamheten för år 1960 avser en läkarkurs om två månader och en sanitetsingenjörskurs under en månad.

Kursverksamheten har fr. o. m. den 1 maj 1960 erhållit egna lokaler, som förhyrts i en Göteborgs stad tillhörig byggnad vid Fjärde Långgatan 7 B. Där disponeras nu tre arbetsrum för kursledningen samt föreläsningssal och ett dagrum för kursdeltagarna ävensom vissa bilokaler. Dessa lokaler torde få disponeras en tid framåt.

Den nordiska kommittén har för avsikt att, sedan permanent kursledning erhållits, nästa år dubblera läkar- och ingenjörskursen och dessutom anordna en kurs i sjukhusadministration om en månad. Kommittén har därför beslutat att hos respektive länders anslagsbeviljande myndigheter för 1961 års kursverksamhet begära medel dels för permanent kursledning, dels för kurskostnader och stipendier samt resor, avseende sju kursmånader. I budgetförslaget har dock angivits jämväl kurskostnader och kostnader för stipendier och resor för sedvanlig kursverksamhet om tre månader.

Utskottet konstaterar, att arbete pågår inom svenska inrikesdepartementet såsom koordinerande myndighet med ett avtalsutkast i syfte att få till stånd fastare former för kursverksamheten, och utskottet vill understryka angelägenheten av att man utan tidsutdräkt söker få etablerad en fast kursledning och en utvidgning av kursverksamheten från 3 till 7 månader, allt med beaktande av att kostnaderna fördelas mellan länderna med hänsyn till deras möjligheter att utnyttja utbildningen för sina egna medborgare.

Utskottet föreslår,

att rådet lägger meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

København den 22 februari 1961

Claudia Olsen

Förman

Trafikutskottets förslag

i anledning av medlemsförslag om införande av högertrafik i Sverige (Sak A 13)

Til trafikudvalget er henvist medlemsforslag om indførelse af højrekørsel i Sverige, fremsat af Niels Andersen, Jean Braconier, Vagn Bro, Sigrid Ekendahl, Victor Gram, Hans Gustafsson, Svend Horn, Nils Hønsvald, Erkki Leikola, Jon Leirfall, John Lyng, A. C. Normann, Kaarlo Pitsinki, Antti J. Rantamaa, Ragnhild Sandström, Helge Seip, Knud Thestrup og Erling Wikborg. I forslaget henstilles, at Nordisk Råd under hensyn til spørgsmålets store betydning for de nordiske lande vedtager en rekommandation til Sveriges regering om at overveje mulighederne for en overgang fra venstre- til højrekørsel i Sverige.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer af udvalget: Asgeir Bjarnason, Leif Cassel, Hans Gustafsson (talsmand), Svend Horn, Nils Jacobsen, Harry Klippenvåg, Aksel Larsen, Lempi Lehto, Jon Leirfall, Birger Lundström, Nils Meinander, Johan Poulsen og Antti J. Rantamaa samt minister for offentlige arbejder Kai Lindberg og statsrådet Gösta Skoglund.

Som sagkyndig har udvalget hørt direktören Jonas Gawell, Sverige.

Udvalget har gjort sig bekendt med de foreliggende trykte dokumenter.

Det oplystes, at den svenske kommunikationsminister nu har udpeget överdirektören Gösta Hall til at foretage en undersøgelse af spørgsmålet om omkostningerne ved overgang til højrekørsel.

Det oplystes endvidere, at den svenske rigsdag i øjeblikket behandler et af medlemmer af de 4 store partier rejst forslag om, at der foretages en hurtig undersøgelse af samtlige spørgsmål i forbindelse med Sveriges overgang til højrekørsel.

De indhentede udtalelser om medlemsforslaget viser, at der i alle Sveriges nabolande er en stærk opinion for, at Sverige går over til højrekørsel, som man har det i de øvrige lande på de europæiske fastland. Med stigningen i motortrafikken bliver en afvigelse fra de øvrige landes regel om højrekørsel en mere og mere alvorlig fare for færdselssikkerheden.

De pågældende svenske ressourcemyndigheder har alle udtalt sig positivt med hensyn til at optage spørgsmålet til fornyet overvejelse. Således har

både Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen og Statspolisintendenten givet udtryk for den mening, at den faktiske udvikling har styrket deres opfattelse af, at Sverige ikke i det lange løb kan bibeholde venstrekørsel. Statens trafiksikkerhedsråd har udtalt, at man snarest bør iværksætte de fornødne undersøgelser. De øvrige foreliggende udtalelser fra myndigheder og organisationer i Sverige støtter også det foreliggende forslag.

Trafikudvalget ønsker kraftigt at understrege den afgørende betydning af, at de nordiske lande får ensartede færdselsregler, og dette gælder først og fremmest med hensyn til kørselsretningen.

Da sagen nu er taget op fra svensk side, finder udvalget, at der ikke er behov for nogen rekommandation.

Udvalget indstiller

att rådet ikke foretager sig noget i anledning af medlemsforslaget.

København, den 20. februar 1961

Hans Gustafsson

Formand

Trafikutskottets förslag

i anledning av medlemsförslag om resandes tullfria införsel av vin, sprit och tobaksvaror (Sak A 14)

Til trafikudvalget er henvist medlemsforslag om de rejsendes adgang til told- og afgiftsfrit at indføre vin, spiritus og tobaksvarer, fremsat af Vagn Bro, Svend Horn, Nils Hønsvald og Jon Leirfall. I forslaget henstilles, at Nordisk Råd rekommanderer regeringerne snarest mulig at gennemføre ensartede regler om de rejsendes adgang til told- og afgiftsfrit at indføre vin, spiritus og tobaksvarer, f. eks. i overensstemmelse med det af Den nordiske parlamentariske Komité for friere Samfærdsel m. m. i sin tid stillede forslag, som gik ud på, at de nordiske lande skulle have fælles minimumsbestemmelser med hensyn til de mængder vin, spiritus og tobaksvarer, som de rejsende frit kunne medbringe ved indrejse i landene. Den nordiske parlamentariske Komité for friere Samfærdsel m. m. foreslog, at der for rejsende mellem de nordiske lande må blive givet følgende minimumsbestemmelser om told- og afgiftsfri indførsel af:

A. Spiritus, vin og stærkt øl:

2 liter spiritus eller vin, heraf højst 1 liter spiritus, og

5 liter stærkt øl.

B. Tobaksvarer og cigaretpapir:

200 cigaretter eller 250 g tobaksvarer i anden form og

200 blade cigaretpapir.

Fra denne generelle regel skulle dog kunne gøres undtagelse for rejsende, som ankommer med korte skibruter, når der under rejsen er etableret salg af ubeskattede tobaksvarer om bord, således at regeringerne kan træffe aftale om rimeligt tilpassede regler. Undtagelsen skulle dog ikke gælde, når den rejsende kan dokumentere, at de medførte tobaksvarer er beskattet i indkøbslandet.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer af udvalget: Åsgeir Bjarnason, Leif Cassel, Hans Gustafsson, Svend Horn, Nils Jacobsen, Harry Klippenvåg, Aksel Larsen, Lempi Lehto, Jon Leirfall, Birger Lundström, Nils Meinander (talsmand), Johan Poulsen og Antti J. Rantamaa samt finansminister Kjeld Philip og statsrådet Gösta Skoglund.

Som sagkyndig har udvalget hørt byråchefen Stig Bergström, Sverige, og direktören Göran Hedin, Sverige.

Udvalget har gjort sig bekendt med de foreliggende dokumenter.

Det oplystes, at finansministrene i Danmark og Sverige på et møde i København den 17. februar 1961 har truffet aftale om at nedsætte et hurtigt arbejdende udvalg, der skal udarbejde forslag til regler for proviantering med ubeskattede varer i øresundstrafikken.

Det var i trafikudvalget enighed om, at det af flere grunder ville være ønskeligt, at de nordiske lande fik ensartede bestemmelser om de rejsendes adgang til som håndbagage at indføre vin, spiritus og tobaksvarer told- og afgiftsfrit. Trafikudvalget er klar over, at arbejdet med gennemførelse af det omhandlede forslag har trukket så længe ud på grund af vanskelighederne ved at finde frem til en løsning af problemet på de korte skibsruter. Trafikudvalget er imidlertid af den opfattelse, at man uden at afvente resultatet af arbejdet i det udvalg, som nu nedsættes af finansministrene i Danmark og Sverige, bør søge at indføre ensartede regler for rejsende, der ankommer med lange ruter.

Udvalget indstiller,

at rådet i anledning af medlemsforslaget vedtager følgende rekommandation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne, at de snarest muligt søger at gennemføre ensartede regler med hensyn til de rejsendes adgang til told- og afgiftsfrit at indføre vin, spiritus og tobaksvarer som rejsegods, dog således at der kan gøres undtagelser for rejsende, som ankommer med korte skibsruter, indtil de særlige problemer i forbindelse med disse ruter er løst.

København, den 20. februar 1961

Hans Gustafsson

Formand

Trafikutskottets förslag

i anledning av medlemsförslag om avskaffande av skattefri försäljning av alkoholdrycker i internordisk båt- och flygtrafik (Sak A 23)

Til trafikudvalget er henvist medlemsforslag om afskaffelse af det told- og afgiftsfrie salg af alkoholholdige drikkevarer i internordisk båd- og flyvetrafik, fremsat af Harald Løbak, Bent Røiseland og Erling Wikborg. Forslaget henviser til en af Nordisk Afholdskomité udarbejdet redegørelse, der er tilsendt Nordisk Råd den 29. august 1960, og slutter med en henstilling om, at Nordisk Råd rekommanderer regeringerne at tage sådanne forholdsregler, som kan bringe det told- og afgiftsfrie alkoholsalg på både og flyvemaskiner i trafikken mellem de nordiske lande til ophør.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer af udvalget: Asgeir Bjarnason, Leif Cassel, Hans Gustafsson, Svend Horn, Nils Jacobsen, Harry Klippenvåg, Aksel Larsen, Lempi Lehto, Jon Leirfall, Birger Lundström, Nils Meinander (talsmand), Johan Poulsen og Antti J. Rantamaa samt finansminister Kjeld Philip og statsrådet Gösta Skoglund.

Som sagkyndig har udvalget hørt byråchefen Stig Bergström, Sverige.

Udvalget har gjort sig bekendt med de foreliggende dokumenter.

Udvalget ser med sympati på alle bestræbelser for at skabe ordnede forhold på skibs- og flyveforbindelserne mellem de nordiske lande. For så vidt angår de korte skibsruter kan henvises til, at den danske og den svenske finansminister på et møde den 17. februar 1961 har aftalt at nedsætte et hurtigt arbejdende udvalg, som får til opgave at udarbejde et forslag til provianteringsbestemmelser for skibe i trafikken på Øresund. Udvalget er af den opfattelse, at proviantering med ubeskattede varer næppe kan forbydes i flyvetrafikken og derfor heller ikke bør forbydes på de lange skibsruter; derimod vil man anbefale, at der føres kontrol med salget på disse ruter, f.eks. ved afstempling af de rejsendes billetter.

Udvalget indstiller,

at rådet ikke foretager sig noget i anledning af medlemsforslaget.

København, den 20. februar 1961

Hans Gustafsson

Formand

Trafikutskottets förslag

i anledning av meddelanden om rekommendation nr 6/1956 angående tull- och passkontroll vid gemensamma stationer m. m. (Sak D 18)

Til trafikudvalget er henvist meddelelser om rekommandation nr. 6/1956 angående told- og paskontrol ved fælles stationer m. m., indsendt af Danmarks, Finlands, Norges og Sveriges regeringer.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer af udvalget: Åsgeir Bjarnason, Leif Cassel, Hans Gustafsson, Svend Horn, Nils Jacobsen, Harry Klippenvåg, Aksel Larsen, Lempi Lehto, Jon Leirfall (talsmand), Birger Lundström, Nils Meinander, Johan Poulsen og Antti J. Rantamaa samt minister for offentlige arbejder Kai Lindberg, finansminister Kjeld Philip og statsrådet Gösta Skoglund.

Som sagkyndig har udvalget hørt byråchefen Stig Bergström, Sverige.

Udvalget har gjort sig bekendt med de foreliggende trykte dokumenter.

Det oplystes, at samarbejdet om fælles grænsestationer ved vejene over landgrænserne nu udvides til også at omfatte fælles toldstationer i jernbanetrafikken mellem Norge og Sverige, at der i 1/2 år har været et dansk-svensk samarbejde i gang i øresundstrafikken, og at dette samarbejde tænkes udvidet til trafikken mellem Jylland og den svenske vestkyst. Man har endvidere planer om et finsk-svensk samarbejde for ruterne mellem Åland og Sverige og om et finsk-norsk-svensk toldsamarbejde vedrørende flyvetrafikken på Nordkalotten.

Udvalget ønsker at udtrykke tilfredshed med gennemførelsen af de af toldstyrelserne — i vid udstrækning på eget initiativ — truffne, praktiske foranstaltninger.

Det eneste åbenstående spørgsmål fra rekommandation nr. 6/1956 vedrører lettelser i toldbehandlingen af visse arter af indskrevet rejsegods. Dette spørgsmål behandles af Nordisk Samfærdselskomité, jfr. komiteens beretning (Sak C 4), sag nr. 13, pkt. 21.

Idet det forudsættes, at Nordisk Samfærdselskomité også fremtidig vil følge spørgsmålet og i sine beretninger gøre rede for udviklingen i sagen, indstiller udvalget,

at rådet tager meddelelserne til efterretning og anser spørgsmålet for færdigbehandlet for rådets vedkommende.

København, den 20. februar 1961

Hans Gustafsson

Formand

Trafikutskottets förslag
i anledning av berättelse från Nordiska samfærdselkom-
mittén (Sak C 4)

Til trafikudvalget er henvist beretning fra Nordisk Samfærdselskomité, indsendt af Danmarks regering.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer af udvalget: Ásgeir Bjarnason, Leif Cassel, Hans Gustafsson, Svend Horn (talsmand), Nils Jacobsen, Harry Klippenvåg, Aksel Larsen, Lempi Lehto, Jon Leirfall, Birger Lundström, Nils Meinander, Johan Poulsen og Antti J. Rantamaa samt minister for offentlige arbejder Kai Lindberg og statsrådet Gösta Skoglund.

Udvalget har gjort sig bekendt med de foreliggende trykte dokumenter.

Udvalget har med tilfredshed noteret sig de fremskridt der er nået og kan i øvrigt tilslutte sig komiteens forslag.

Udvalget indstiller,

at rådet tager beretningen til efterretning.

København, den 20. februar 1961

Hans Gustafsson

Formand

**TRAFIKUTSKOTTET
FÖRSLAG NR 6****Trafikutskottets förslag****i anledning av meddelanden om rekommendation nr
8/1958 angående utbyggandet av förbindelserna mellan
Norden och kontinenten (Sak D 38)**

Til trafikudvalget er henvist meddelelser om rekommandation nr. 8/1958 angående udbygning af forbindelserne mellem Norden og kontinentet, indsendt af Danmarks og Finlands regeringer.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer af udvalget: Asgeir Bjarnason, Leif Cassel, Hans Gustafsson, Svend Horn, Nils Jacobsen, Harry Klippenvåg, Aksel Larsen, Lempi Lehto, Jon Leirfall, Birger Lundström, Nils Meinander (talsmand), Johan Poulsen og Antti J. Rantamaa samt minister for offentlige arbejder Kai Lindberg og statsrådet Gösta Skoglund.

Som sagkyndig har udvalget hørt byråsjef John Paxal, Norge.

Udvalget har gjort sig bekendt med de foreliggende trykte dokumenter og finder det ønskeligt, at rådet ved de kommende sessioner bliver holdt underrettet om, hvad der sker i denne betydningsfulde sag.

Udvalget indstiller,

at rådet tager meddelelserne til efterretning og afventer nye meddelelser i spørgsmålet til næste ordinære session.

København, den 20. februar 1961

Hans Gustafsson

Formand

Trafikutskottets förslag

i anledning av meddelanden om rekommendation nr 16/1955 angående samarbete beträffande trafiklagstiftningen (Sak D 16)

Til trafikudvalget er henvist meddelelser om rekommandation nr. 16/1955 angående samarbejde vedrørende færdselslovgivningen, indsendt af Danmarks og Finlands regeringer.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer af udvalget: Asgeir Bjarnason, Leif Cassel (talsmand), Hans Gustafsson, Svend Horn, Nils Jacobsen, Harry Klippenvåg, Aksel Larsen, Lempi Lehto, Jon Leirfall, Birger Lundström, Nils Meinander, Johan Poulsen og Antti J. Rantamaa samt minister for offentlige arbejder Kai Lindberg og statsrådet Gösta Skoglund.

Som sagkyndig har udvalget hørt afdelingschefen Gunnar von Sydow, Sverige.

Udvalget har gjort sig bekendt med de foreliggende trykte dokumenter og ønsker at udtale sin tilfredshed med, at regeringerne nu har nedsat en ekspertkomité med den opgave at udarbejde et forslag til en fælles færdselslovgivning. Hermed er forslaget i rekommandation nr. 16/1955 om, at regeringerne skulle etablere et løbende samarbejde på dette område, gennemført. Udvalget vil være interesseret i at følge det videre arbejde med en nordisk færdselslovgivning og finder det hensigtsmæssigt, at en redegørelse herfor gives i Nordisk Samfærdselskomité's årlige beretning, hvor spørgsmålet er optaget som sag nr. 4 (se Sak C 4).

Udvalget indstiller,

at rådet tager meddelelserne til efterretning og anser spørgsmålet for færdigbehandlet for rådets vedkommende.

København, den 20. februar 1961

Hans Gustafsson

Formand

Trafikutskottets förslag

i anledning av meddelanden om rekommendation nr 7/1959 angående samverkan i fråga om trafiksäkerhetsforskning (Sak D 61)

Til trafikudvalget er henvist meddelelser om rekommendation nr. 7/1959 angående samvirke betræffende trafiksikkerhedsforskning, indsendt af Danmarks, Finlands, Norges og Sveriges regeringer.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer af udvalget: Asgeir Bjarnason, Leif Cassel, Hans Gustafsson, Svend Horn, Nils Jacobsen, Harry Klippenvåg, Aksel Larsen (talsmand), Lempi Lehto, Jon Leirfall, Birger Lundström, Nils Meinander, Johan Poulsen og Antti J. Rantamaa samt minister for offentlige arbejder Kai Lindberg og statsrådet Gösta Skoglund.

Som sagkyndig har udvalget hørt økonomisk konsulent Kai Lemberg, Danmark.

Det fremgår af de afgivne meddelelser, at der i de pågældende lande nu er oprettet organer, som varetager trafiksikkerhedsforskningen, og at disse organer har indledt et samarbejde som foreslået i rekommendation nr. 7/1959.

Det er oplyst, at det ikke er hensigten at etablere noget fælles nordisk organ, idet man har anset et samarbejde mellem de nationale organer for fuldt effektivt. De første undersøgelser og opgaver er planlagt, og gennemførelsen vil nu være afhængig af, at der i de respektive lande bevilges de fornødne midler. Udvalget ønsker i denne forbindelse at anbefale, at sådanne bevillinger gives.

Udvalget indstiller,

at rådet tager meddelelserne til efterretning og anser spørgsmålet for færdigbehandlet for rådets vedkommende.

København, den 21. februar 1961

Hans Gustafsson

Formand

Trafikutskottets förslag

i anledning av berättelse från Nordiska interimskommittén för samordning av transportforskningen (Nordiska transportforskningskommittén) (Sak C 6)

Til trafikudvalget er henvist beretning fra Nordisk Interimskomiteé for Samordning af Transportforskningen (Nordisk Transportforskningskomité), indsendt af Danmarks regering.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer af udvalget: Ásgeir Bjarnason, Leif Cassel, Hans Gustafsson, Svend Horn, Nils Jacobsen, Harry Klippenvåg, Aksel Larsen, Lempi Lehto, Jon Leirfall, Birger Lundström (talsmand), Nils Meinander, Johan Poulsen og Antti J. Rantamaa samt ministern för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena Kauno Kleemola, minister for offentlige arbejder Kai Lindberg og statsrådet Gösta Skoglund.

Som sagkyndige har udvalget hørt kanslichefen Klaus Häkkänen, Finland, økonomisk konsulent Kai Lemberg, Danmark, byråsjef John Paxal, Norge, og afdelningsschefen Gunnar von Sydow, Sverige.

Redegørelsen for komiteens virksomhed viser, at der udføres et samordningsarbejde, som udvalget anser for betydningsfuldt.

I anledning af det i beretningen anførte om etablering af en nordisk udvekslingstjeneste vedrørende ændringer i gældende trafikreguleringsbestemmelser m.v. ønsker udvalget at udtale, at en sådan udveksling må anses for ønskelig, men at man finder, at den så vidt muligt bør ske direkte mellem de enkelte embedsmænd eller kontorer, og at en centralisering i hvert fald ikke må føre til oprettelse af nye organer.

Udvalget indstiller,

at rådet tager beretningen til efterretning.

København, den 21. februar 1961

Hans Gustafsson

Formand

Trafikutskottets förslag

i anledning av medlemsförslag om vidgat luftfartssamarbete (Sak A 15)

Til trafikudvalget er henvist medlemsforslag om udvidet luftfartssamarbejde, fremsat af Ragnhild Sandström. I forslaget gøres opmærksom på, at et samarbejde er i gang, navnlig i forbindelse med SAS's virksomhed ved forhandlinger om luftfartsaftaler med andre lande og med hensyn til luftfartslovgivningen, og det henstilles, at Nordisk Råd rekommanderer regeringerne for rådet at fremlægge sine synspunkter på det nordiske luftfartssamarbejdes fortsatte udvikling.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer af udvalget: Asgeir Bjarnason, Leif Cassel (talsmand), Hans Gustafsson, Svend Horn, Nils Jacobsen, Harry Klippenvåg, Aksel Larsen, Lempi Lehto, Jon Leirfall, Birger Lundström, Nils Meinander, Johan Poulsen og Antti J. Rantamaa samt statsråd Trygve Bratteli, ministern för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena Kauno Kleemola, minister for offentlige arbejder Kai Lindberg og statsrådet Gösta Skoglund.

Som sagkyndige har komiteen hørt afdelningsschefen Gunnar von Sydow, Sverige, og andre sekretæren Staffan Wahlquist, Sverige.

Udvalget har gjort sig bekendt med de foreliggende dokumenter.

Den med forslaget tilsigtede redegørelse fra regeringerne foreligger allerede til den nuværende session, idet forslaget har været sendt til udtalelse.

Det fremgår heraf, at luftfarten er et af de områder, hvor det nordiske samarbejde er kommet længst. Et åbentstående spørgsmål har været charterflyvning, hvor der hidtil ikke har kunnet opnås fælles nordiske regler. Udvalget konstaterer derfor med særlig interesse, at der i november måned 1960 er nedsat et embedsmandsudvalg med den opgave at fremkomme med forslag til sådanne regler, og vil samtidig udtale ønsket om, at en løsning af problemet snarest kommer i stand.

Under henvisning til det foranstående indstiller udvalget,

at rådet ikke foretager sig noget i anledning af medlemsforslaget.

København, den 21. februar 1961

Hans Gustafsson

Formand

Trafikutskottets förslag
i anledning av meddelanden om rekommendation nr
14/1959 angående utbyggnad av flyg- och turisttrafiken
inom Nordkalotten (Sak D 68)

Til trafikudvalget er henvist meddelelser om rekommandation nr. 14/1959 angående udbygning af flyve- og turisttrafikken på Nordkalotten, indsendt af Finlands og Sveriges regeringer.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer af udvalget: Åsgeir Bjarnason, Leif Cassel, Hans Gustafsson, Svend Horn, Nils Jacobsen, Harry Klippenvåg (talsmand), Aksel Larsen, Lempi Lehto, Jon Leirfall, Birger Lundström, Nils Meinander, Johan Poulsen og Antti J. Rantamaa samt statsråd Trygve Bratteli, ministern för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena Kauno Kleemola, minister for offentlige arbejder Kai Lindberg og statsrådet Gösta Skoglund.

Som sagkyndige har komiteen hørt byråchefen Stig Bergström, Sverige, kanslirådet Åke Hartvig, Sverige, kanslichefen Klaus Häkkänen, Finland, og byråsjef John Paxal, Norge.

Udvalget har gjort sig bekendt med de foreliggende trykte dokumenter og med Nordisk Samfærdselskomité's beretning (Sak C 4), sag nr. 28.

Det fremgår af meddelelserne, at udbygningen af flyvenettet er i god gang. Det bemærkes navnlig, at man ved istandsættelse af Høybuktmoen flyveplads ved Kirkenes vil kunne knytte de finske og norske flyveruter på Nordkalotten sammen.

Udbygningen af flyvenettet vil sammen med udvidelse og nybygning af hoteller, turistreklame og en række andre foranstaltninger kunne få stor samfærdselsmæssig og økonomisk betydning for Nordkalotten.

Udvalget vil særligt understrege den betydning, man i denne forbindelse må tillægge turistarbejdet, og udtaler sin anerkendelse af det arbejde, som allerede er gjort på dette felt.

Udvalget indstiller,

at rådet tager meddelelserne til efterretning og afventer nye meddelelser i spørgsmålet til næste ordinære session.

København, den 21. februar 1961

Hans Gustafsson

Formand

Trafikutskottets förslag

i anledning av meddelande om rekommendation nr 13/1959 angående vägförbindelse mellan Nordland fylke och Sverige jämte tilläggsförslag om mellanriksväg Troms fylke—Kiruna (Sak D 67)

Til trafikudvalget er henvist meddelelse om rekommandation nr. 13/1959 angående vejforbindelse mellem Nordland fylke og Sverige, indsendt af Norges regering, tillige med tillæggsforslag om en mellemrigsvej mellem Troms fylke og Kiruna, fremsat af Harry Klippenvåg. I forslaget henstilles, at Nordisk Råd rekommanderer den norske og den svenske regering at lade spørgsmålet om bygning af vejen Kiruna—Troms udrede snarest muligt.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer af udvalget: Åsgeir Bjarnason, Leif Cassel, Hans Gustafsson, Svend Horn, Nils Jacobsen, Harry Klippenvåg, Aksel Larsen, Lempi Lehto, Jon Leirfall (talsmand), Birger Lundström, Nils Meinander, Johan Poulsen og Antti J. Rantamaa samt statsråd Trygve Bratteli, ministern för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena Kauno Kleemola, minister for offentlige arbejder Kai Lindberg og statsrådet Gösta Skoglund.

Som sagkyndig har udvalget hørt byråsjef John Paxal, Norge.

Udvalget har gjort sig bekendt med de foreliggende trykte dokumenter.

Man følger med interesse de forskellige planer om bygning af mellemrigsveje. Det i tillæggsforslaget fremsatte forslag tilsigter, at den norske og svenske regering tager det omhandlede vejprojekt op til undersøgelse, og da udvalget har konstateret, at en sådan undersøgelse nu vil blive foretaget, hvilket man med tilfredshed har noteret sig, finder udvalget det overflødigt, at der vedtages en formel rekommandation i anledning af tillæggsforslaget. Udvalget vil dog finde det ønskeligt, at Norges og Sveriges regeringer i fremtidige meddelelser i anledning af rekommandation nr. 13/1959 også giver oplysninger om resultatet af undersøgelseerne af projektet om en mellemrigsvej Troms fylke—Kiruna og eventuelle andre projekter.

Udvalget indstiller,

- I. at rådet tager meddelelsen til efterretning og afventer nye meddelelser i spørgsmålet til næste ordinære session;

II. at rådet ikke foretager sig noget i anledning af tillægsforslaget.

København, den 22. februar 1961

Hans Gustafsson

Formand

Trafikutskottets förslag

i anledning av uppskjutet medlemsförslag om ytterligare pass- och reselättnader jämte ändringsförslag om gemensam utlänningsmyndighet (Sak A 9)

Til trafikudvalget er henvist udsat medlemsforslag om yderligere pas- og rejselettelser tillige med ændringsforslag om en fælles fremmedkontrolmyndighed, fremsat af Birger Andersson.

I et ved 8. session fremsat forslag (Sak A 20/1960) henstillede Per Hækkerup, Nils Hønsvald, Ole Bjørn Kraft, Jon Leirfall og Folke Nihlfors, at rådet ville rekommandere 1. Islands regering at tiltræde overenskomsten af 12. juli 1957 om ophævelse af paskontrollen ved de internordiske grænser, 2. Norges regering at ophæve det system, hvorefter køb af rejsevaluta kun kan foretages mod påtegning i gyldigt pas eller pas, som er udløbet, men ikke mere end 5 år gammelt og 3. de nordiske regeringer at tiltræde den europæiske konvention af 13. december 1957 om bestemmelser for persontrafik mellem Europarådets medlemsstater og den europæiske konvention af 20. april 1959 om ophævelse af visumpligten for flygtninger bosatte i Europarådets medlemsstater. Efter indstilling af trafikudvalget (nr. 1/1960) besluttede rådet at udsætte den videre behandling af forslaget, for så vidt angår tiltrædelse af konventionen om persontrafik mellem Europarådets medlemsstater, og i anledning af forslaget i øvrigt at vedtage rekommandation nr. 3/1960.

I ændringsforslaget henstilles, at Nordisk Råd rekommanderer regeringerne at tage spørgsmålet om en rationalisering af de nordiske landes fremmedkontrolmyndigheders virksomhed, således at visse administrative opgaver varetages i fællesskab, op til overvejelse.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer af udvalget: Asgeir Bjarnason, Leif Cassel, Hans Gustafsson, Svend Horn (talsmand), Nils Jacobsen, Harry Klippenvåg, Aksel Larsen, Lempi Lehto, Jon Leirfall, Birger Lundström, Nils Meinander, Johan Poulsen og Antti J. Rantamaa samt statsråd Trygve Bratteli, justitsminister Hans Hækkerup, statsrådet Rune Johansson og ministern för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena Kauno Kleemola.

Som sagkyndig har udvalget hørt direktören Göran Hedin, Sverige.

Udvalget har gjort sig bekendt med de foreliggende dokumenter.

Det blev under forhandlingerne oplyst, at de pågældende fagministre har

aftalt, at der i marts eller april måned 1961 skal afholdes et møde for indgående at drøfte de forskellige problemer i forbindelse med en tiltræden af konventionen af 13. december 1957 om persontrafik mellem Europarådets lande. Man ville på det samme møde tage det i ændringsforslaget rejste spørgsmål om en rationalisering af de nordiske landes fremmedmyndigheders arbejde op til nærmere overvejelse.

Der er i udvalget enighed om, at man må finde en løsning, som muliggør Finlands deltagelse i en eventuel ny ordning, og at de i kraft af den nordiske pasunion opnåede lettelser for rejselivet inden for det nordiske område ikke på noget punkt må indskrænkes.

Udvalget indstiller

I. at rådet udsætter den videre behandling af medlemsforslagets ikke færdigbehandlede del til næste ordinære session;

II. at rådet ikke foretager sig noget i anledning af ændringsforslaget.

København, den 22. februar 1961

Hans Gustafsson

Formand

**EKONOMISKA UTSKOTTET
FÖRSLAG NR 1****Ekonomiska utskottets förslag****i anledning av medlemsförslag om upprättande av
atomvapenfri zon i Norden (Sak A 27)**

Till ekonomiska utskottet har hänvisats medlemsförslag om upprättande av atomvapenfri zon i Norden, väckt av Yrjö Enne, Eino Kilpi, Hertta Kuusinen, Aksel Larsen, Chr. Madsen, Einar Olgeirsson, Gösta Rosenberg och Martta Salmela-Järvinen. I förslaget hemställs, att rådet måtte rekommendera regeringarna att inleda underhandlingar om ett ömsesidigt avtal för upprättande av en regional atomvapenfri zon i Norden.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Lars Eliasson, Yrjö Enne, Knut Ewerlöf, Trond Hegna, Chr. L. Holm, Per Hækkerup (talesman), Sigurður Ingimundarson, Tuure Junnila, Ole Bjørn Kraft, Urho Kähkönen, Olavi Lindblom, Finn Moe, Bent Røise-land och Axel Strand samt statsråd Kjell Holler, handels- och industriministern Ahti Karjalainen, statsrådet Gunnar Lange, statsråd Nils Lysø och statsministern V. J. Sukselainen.

Utskottet har tagit del av de i saken tryckta handlingarna och konstaterar, att det i och för sig icke ligger utom rådets kompetens att behandla medlemsförslaget, men anser, att rådet skall fortsätta hittillsvarande praxis att icke behandla utrikespolitiska problem, som har förbindelse med säkerhets- och militärpolitiska spørsmål.

Utskottet föreslår därför,

att rådet — utan realbehandling av saken — icke företager sig något i anledning av medlemsförslaget.

København den 20 februari 1961

Ole Bjørn Kraft

Förman

Reservation

Undertecknad har vid behandlingen av föreliggande medlemsförslag icke kunnat förena mig med flertalet utan föreslår,

att rådet i anledning av medlemsförslaget antager följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att inleda underhandlingar om ett ömsesidigt avtal för upprättande av en regional atomvapenfri zon i Norden.

København den 20 februari 1961

Yrjö Enne

EKONOMISKA UTSKOTTET
FÖRSLAG NR 2**Ekonomiska utskottets förslag****i anledning av regeringsförslag om samverkan beträffande fiskeriproblem (Sak B 2)**

Till ekonomiska utskottet har hänvisats regeringsförslag om samverkan beträffande fiskeriproblem, väckt av Islands regering. I förslaget hemställs, att rådet ville i rekommendation till regeringarna uttala sig för fortsatt nordisk samverkan efter de riktlinjer, som uppdragits i en inom Nordiska ekonomiska samarbetsutskottet upprättad promemoria rörande viss handelspolitisk samverkan med avseende å exporten av fiskeriprodukter m. m.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Lars Eliasson, Yrjö Enne, Knut Ewerlöf, Trond Hegna, Chr. L. Holm, Per Hækkerup, Sigurður Ingimundarson (talesman), Tuure Junnila, Ole Bjørn Kraft, Urho Kähönen, Olavi Lindblom, Finn Moe, Bent Røise-land och Axel Strand samt statsministern Tage Erlander, statsråd Kjell Holler, handels- och industriministern Ahti Karjalainen, statsrådet Gunnar Lange, statsråd Nils Lysø, statsrådet Gösta Netzen och statsministern V. J. Sukselainen.

Härjämte har såsom sakkunniga deltagit afdelingschef Haraldur Kröyer, Island, och kontorchef Jens Nørgaard, Danmark.

Utskottet har tagit del av de i saken tryckta handlingarna. Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete har behandlat den i medlemsförslaget nämnda promemorian vid möte i Köpenhamn den 9 december 1960 och därvid beslutat att ställa sig bakom de där framställda förslagen. Även utskottet anser, att de i promemorian angivna riktlinjerna bör ligga till grund för fortsatt nordiskt samarbete till lösning av de problem, som möter handeln med fisk och fiskeriprodukter.

Utskottet föreslår,

att rådet i anledning av regeringsförslaget antager följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att samverka i fiskerispörsmål enligt de riktlinjer, som uppdragits i en av Nordiska ekonomiska samarbetsutskottet utarbetad prome-

moria, dagtecknad den 2 december 1960, rörande de nordiska
ländernas fiskeriproblem (Sak B 2/1961).

København den 21 februari 1961

Ole Bjørn Kraft

Förman

Ekonomiska utskottets förslag i anledning av uppskjutet medlemsförslag om fiskeri- gränserna i Norden (Sak A 6)

Till ekonomiska utskottet har hänvisats uppskjutet medlemsförslag om fiskerigränserna i Norden.

I ett till 8:e sessionen väckt förslag (Sak A 23/1960) hemställde Karl-August Fagerholm, Nils Hønsvald och Bertil Ohlin, att rådet måtte rekommendera Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar att undersöka möjligheterna för en gemensam lösning av fiskerigränsfrågan för dessa länders del samt att, i den mån det låter sig göra, överenskomma om likställighet för nordiska medborgare eller särskilda grupper av sådana vad angår fisket inom speciella områden. På förslag av presidiet beslöt rådet att uppskjuta vidare behandling av förslaget till nästa ordinarie session.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Lars Eliasson, Yrjö Enne, Knut Ewerlöf, Trond Hegna (talesman), Chr. L. Holm, Per Hækkerup, Sigurður Ingimundarson, Tuure Junnila, Ole Bjørn Kraft, Urho Kähönen, Olavi Lindblom, Finn Moe, Bent Røise-land och Axel Strand samt statsministern Tage Erlander, statsråd Kjell Holler, handels- och industriministern Ahti Karjalainen, statsrådet Gunnar Lange, statsråd Nils Lysø, statsrådet Gösta Netzen och statsministern V. J. Sukselainen.

Härjämte har såsom sakkunniga deltagit kontorchef Jens Nørgaard, Danmark, och byråchefen Bo Siegbahn, Sverige.

Utskottet, som tagit del av de i saken tryckta handlingarna, anser, att resultatet av pågående förhandlingar om fiskerigränserna bör avvaktas, innan medlemsförslaget realitetsbehandlas.

Utskottet föreslår,

att rådet uppskjuter vidare behandling av medlemsförslaget till nästa ordinarie session.

København den 21 februari 1961

Ole Bjørn Kraft

Förman

Ekonomiska utskottets förslag

i anledning av meddelanden om rekommendation nr 26/1957 angående rättslig likställdhet för nordiska medborgare i fråga om kustfart (Sak D 30)

Till ekonomiska utskottet har hänvisats meddelanden om rekommendation nr 26/1957 angående rättslig likställdhet för nordiska medborgare i fråga om kustfart, överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Lars Eliasson, Yrjö Enne, Knut Ewerlöf, Trond Hegna, Chr. L. Holm, Per Hækkerup, Sigurður Ingimundarson, Tuure Junnila, Ole Bjørn Kraft, Urho Kähönen, Olavi Lindblom (talesman), Finn Moe, Bent Røise-land och Axel Strand samt økonomiminister Bertel Dahlgaard, statsministern Tage Erlander, statsråd Kjell Holler, handels- och industriministern Ahti Karjalainen, statsrådet Gunnar Lange, statsråd Nils Lysø, statsrådet Gösta Netzén och statsministern V. J. Sukselainen.

Härjämte har såsom sakkunnig deltagit avdelningschefen Svante Sundman, Finland.

Av meddelandena framgår, att man i Finland önskar klarhet om utvecklingen av landets småbåtstonnage, innan slutgiltig ställning toges till förevarande problem. Utskottet anser, att man med anledning härav bör avvakta ytterligare meddelanden från Finlands regering i spørsmålet.

Utskottet föreslår,

att rådet lägger meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spørsmålet till nästa ordinarie session.

København den 21 februari 1961

Ole Bjørn Kraft

Förman

Ekonomiska utskottets förslag

i anledning av medlemsförslag om utökad hjälp till utvecklingsländerna jämte ändringsförslag om nordisk fond för stöd åt undervisningsprojekt i utvecklingsländerna (Sak A 21), medlemsförslag om samarbete beträffande utbildning av administratörer för de nya staterna (Sak A 25) samt medlemsförslag om samverkan vid regionala projekt i utvecklingsländerna (Sak A 28)

Till ekonomiska utskottet har hänvisats medlemsförslag om utökad hjälp till utvecklingsländerna, väckt av Erik Eriksen, Karl-August Fagerholm, Nils Hønsvald, Gisli Jónsson och Bertil Ohlin, jämte ändringsförslag om nordisk fond för stöd åt undervisningsprojekt i utvecklingsländerna, väckt av Danmarks regering. I medlemsförslaget hemställs, att rådet måtte för regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige giva uttryck för sin uppfattning om önskvärdheten av vidgad hjälp i olika former till utvecklingsländerna och av nordisk samverkan kring konkreta biståndsprojekt och i övrigt på detta område, medan i ändringsförslaget hemställs, att rådet måtte anbefalla regeringarna att inom en nära framtid föranstalta om folksamlingar i alla länderna under en period av ett år, t. ex. 1 oktober 1961—30 september 1962, med syfte, att de insamlade medlen, tillsammans med belopp av samma storlek från respektive regeringar, skall ingå i en gemensam nordisk fond, vars styrelse, bestående av medlemmar från alla de nordiska länderna, under hänsynstagande till redan framlagda och senare inkommande förslag skall träffa beslut om förverkligande av lämpliga projekt på undervisningsområdet på sådant sätt, att de får karaktär av gemensamma nordiska projekt, men — såvitt icke annat beslutas i det särskilda fallet — verkställs under varje enskilt lands ansvar och ledning.

Vidare har till utskottet hänvisats medlemsförslag om samarbete beträffande utbildning av administratörer för de nya staterna, väckt av Lars Eliasson, Per Hækkerup, Ole Bjørn Kraft och Finn Moe. I förslaget hemställs, att rådet måtte rekommendera regeringarna att under våren 1961 undersöka möjligheterna att i Norden grunda en utbildningsanstalt för administratörer från de nya staterna på grundval av ett av Stockholms universitet till svenska regeringen ingivet förslag i ämnet.

Slutligen har till utskottet även hänvisats medlemsförslag om samverkan vid regionala projekt i utvecklingsländerna, väckt av Ole Bjørn Kraft, Urho Kähönen och Hugo Osvald. I förslaget hemställes, att rådet ville rekommendera regeringarna att skyndsamt företaga en gemensam undersökning av möjligheterna att samfällt upprätta ett regionalt utbildningscentrum, exempelvis i någon del av Afrika, och att likaså samfällt igångsätta något jordbruks- eller bevattningsprojekt i något annat land, exempelvis i Asiens torrområden.

Vid utskottets behandling av sakerna har deltagit följande medlemmar av utskottet: Lars Eliasson, Yrjö Enne, Knut Ewerlöf, Trond Hegna, Chr. L. Holm, Per Hækkerup, Sigurður Ingimundarson, Tuure Junnila, Ole Bjørn Kraft, Urho Kähönen, Olavi Lindblom, Finn Moe (talesman), Bent Røiseland och Axel Strand samt statsministern Tage Erlander, statsråd Kjell Holler, handels- och industriministern Ahti Karjalainen, statsrådet Gunnar Lange, statsrådet Ulla Lindström, statsråd Nils Lysø, statsrådet Gösta Netzen och ministern för utrikesärendena Ralf Törngren.

Utskottet har tagit del av de i sakerna tryckta handlingarna.

1. Utskottet har med tillfredsställelse funnit, att frågan om ett vidgat samarbete med utvecklingsländerna, vilken genom medlemsförslag bragts inför Nordiska rådet, jämväl upptagits av de nordiska regeringarna och vunnit stark förankring i den nordiska offentliga opinionen. Utskottet anser, att detta arbete liksom hittills bör drivas av såväl staten som av de stora folkorganisationerna m. fl. Medverkan av alla frivilliga krafter bör eftersträvas, och en omfattande upplysningsverksamhet om utvecklingsländernas problem bör för den skull igångsättas.

2. Utskottet är av den uppfattningen, att huvuddelen av stödet till utvecklingsländerna även fortsättningsvis bör ges på multilateral väg genom FN och FN:s fackorgan m. fl. Stor betydelse tillmäter utskottet i detta sammanhang OECD:s insats. Det är tydligt, att t. ex. en ändring av handelspolitiken gentemot utvecklingsländerna bör ske på vidast möjlig multilateral basis. De nordiska länderna kan med fördel dryfta en gemensam linje i de organisationer, som behandlar samarbetet med och handelspolitiken gentemot utvecklingsländerna. Å andra sidan står det klart, att många projekt, som gäller t. ex. tekniskt bistånd, med fördel kan genomföras på bilateral väg.

3. För de bilaterala projektens vidkommande skulle nordiskt samarbete kunna vara till fördel, bl. a. därför att varje enskilt land icke alltid har tillräckliga resurser att ensamt genomföra ett projekt. Det skulle också vara av värde, om nordiska bilaterala projekt på rent nationell grund koordinerades. Det bör eftersträvas, att de organ och organisationer, som i de nordiska länderna har stödet till utvecklingsländerna om hand, står i kontakt med varandra och utväxlar erfarenheter.

4. Rådet har fått sig förelagt en rad projekt, som lämpligen skulle kunna göras till föremål för nordiskt samarbete:

- a. Utbildning av administratörer för de nya staterna (Sak A 25).
- b. Undervisningsanstalter i utvecklingsländerna, bl. a. ett regionall utbildningscentrum i Afrika (Sak A 28).
- c. Stöd åt jordbruksprojekt o. l. (Sak A 28).
- d. En garantiordning för direkta investeringar.

Till dessa förslag, som direkt gäller en eller annan form för stöd till utvecklingsländerna, kommer förslaget om nordiskt samarbete för att ge experter den nödvändiga skolningen för arbetet i utvecklingsländerna och det danska regeringsförslaget om en nordisk fond. Utskottet har icke kunnat taga ställning till något av dessa projekt, innan närmare utredning ägt rum.

5. Utskottet konstaterar, att ett omfattande utredningsarbete pågår angående stödet åt utvecklingsländerna från de nordiska ländernas sida. Det skulle vara av värde, om utredningsresultatet inom respektive länder kunde komma även de övriga länderna till godo. Frågan om nordiskt samarbete för stöd åt utvecklingsländerna synes emellertid vara av sådan vikt, att en särskild ministerkommitté, bestående av en regeringsmedlem från ettvar nordiskt land, bör tillsättas. En sådan kommitté skulle ha till uppgift att tjäna som kontaktorgan för dryftande och framläggande av förslag om konkreta samarbetsuppgifter på nordisk grund. Kommittén bör löpande hålla Nordiska rådets ekonomiska niomannakommitté underrättad om sitt arbete. En första rapport bör kunna föreligga inom de närmaste tre månaderna.

Utskottet föreslår,

att rådet i anledning av medlemsförslagen och ändringsförslaget antager följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att snarast tillsätta en nordisk ministerkommitté för samordning av hjälpen åt utvecklingsländerna och att åvägabringa en sådan ordning, att representanter för de nordiska länderna ömsesidigt får möjlighet att taga del av och följa det utredningsarbete, som pågår i respektive länder.

København den 21 februari 1961

Ole Bjørn Kraft

Förman

Ekonomiska utskottets förslag

i anledning av meddelanden om rekommendation nr 9/1960 angående specialutbildning av experter för underutvecklade länder (Sak D 87)

Till ekonomiska utskottet har hänvisats meddelanden om rekommendation nr 9/1960 angående specialutbildning av experter för underutvecklade länder, överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Lars Eliasson, Erik Eriksen, Knut Ewerlöf, Trond Hegna, Chr. L. Holm, Per Hækkerup, Sigurður Ingimundarson, Tuure Junnila, Ole Bjørn Kraft, Urho Kähönen, Olavi Lindblom, Finn Moe (talesman), Carl Petersen, Bent Røiseland och Axel Strand samt økonomiminister Bertel Dahlgaard, statsministern Tage Erlander, statsråd Kjell Holler, handels- och industriministern Ahti Karjalainen, statsrådet Gunnar Lange, statsrådet Ulla Lindström, statsråd Nils Lysø och statsrådet Gösta Netzén.

Utskottet, som tagit del av de i saken tryckta handlingarna, finner, att ytterligare meddelanden i anledning av pågående utredningar är att förvänta.

Utskottet föreslår,

att rådet lägger meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spørsmålet till nästa ordinarie session.

København den 22 februari 1961

Axel Strand

Vice förman

Ekonomiska utskottets förslag

i anledning av regeringsförslag om inrättande av nordiskt kontaktorgan för jordbruksspörsmål (Sak B 1)

Till ekonomiska utskottet har hänvisats regeringsförslag om inrättande av nordiskt kontaktorgan för jordbruksspörsmål, väckt av Norges regering på Norska ministerkommitténs för ekonomiskt samarbete vägnar. I förslaget hemställs, att ett permanent nordiskt kontaktutskott för jordbruksspörsmål måtte inrättas enligt följande riktlinjer:

1. De nordiska ländernas regeringar tillsätter ett särskilt kontaktutskott rörande jordbruksspörsmål. Utskottet består av representanter för regeringsmyndigheterna samt ett motsvarande antal representanter utsedda av jordbruksorganisationerna.

2. Utskottet har till uppgift att följa utvecklingen rörande produktion och avsättning av lantbruksvaror i de nordiska länderna samt dryfta sådana konkreta problem, som kan föreligga såväl för samhandeln med lantbruksvaror inom Norden som i förbindelse med lantbruksexporten till andra länder. Utskottet skall vidare kunna dryfta andra sådana spørsmål, som det kan vara behov av att få behandlade på nordisk basis.

3. Utskottet sammanträder, när ett av länderna framställer önskan här om, dock minst en gång om året.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Lars Eliasson, Erik Eriksen, Knut Ewerlöf, Trond Hegna, Chr. L. Holm, Per Hækkerup, Sigurður Ingimundarson, Tuure Junnila, Ole Bjørn Kraft, Urho Kähönen, Olavi Lindblom, Finn Moe, Carl Petersen, Bent Røise-land (talesman) och Axel Strand samt økonomiminister Bertel Dahlgaard, statsråd Kjell Holler, handels- och industriministern Ahti Karjalainen, statsrådet Gunnar Lange, statsråd Nils Lysø och statsrådet Gösta Netzen.

Utskottet har tagit del av de i saken tryckta handlingarna. Nordens jordbruksorganisationer har visserligen redan genom Nordens bondeorganisationers centralråd etablerat kontakt och samarbete. Liksom Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete anser utskottet emellertid, att det skulle vara en fördel, att ett nordiskt kontaktorgan för jordbruksspörsmål inrättades med företrädare såväl för jordbruksorganisationerna som för regeringsmyndigheterna. Åtgärden ter sig som ett naturligt steg i en utbyggnad av det nordiska samarbetet på förevarande område.

Nordens bondeorganisationers centralråd, som förutsatt, att kontaktorgans rapporter skall ställas till regeringarna, har föreslagit, att organets uppgift skall anges vara att efter behov till behandling uppta konkreta frågor berörande utvecklingen av produktion och avsättning av jordbruksprodukter i de nordiska länderna, däribland samhandeln med sådana produkter inom Norden och exporten till icke-nordiska länder. Utskottet ansluter sig till detta förslag.

Centralrådet har vidare föreslagit, att det icke borde åläggas kontaktorganet att sammanträda minst en gång om året. Utskottet har intet att erinra mot att det icke uttryckligen utsäges, hur ofta kontaktorganet skall sammanträda, och förutsätter, att sammanträde skall kunna komma till stånd icke blott på begäran av representanter för regeringarna utan även på initiativ av jordbruksorganisationernas representanter liksom att ock i övrigt likställighet skall råda för de två kategorierna av representanter.

Utskottet föreslår,

att rådet i anledning av regeringsförslaget antager följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att upprätta ett permanent nordiskt kontaktorgan för jordbruksspörsmål enligt följande:

a. De nordiska ländernas regeringar tillsätter ett särskilt kontaktutskott rörande jordbruksspörsmål. Utskottet består av representanter för regeringsmyndigheterna samt ett motsvarande antal representanter utsedda av jordbruksorganisationerna.

b. Utskottet har till uppgift att efter behov till behandling upptaga konkreta frågor rörande utvecklingen av produktion och avsättning av jordbruksprodukter i de nordiska länderna, däribland samhandeln med sådana produkter och exporten till icke-nordiska länder.

c. Utskottet sammanträder, när antingen de officiella eller de enskilda representanterna för ett av länderna framställer önskan härom.

København den 22 februari 1961

Axel Strand

Vice förman

EKONOMISKA UTSKOTTET
FÖRSLAG NR 8**Ekonomiska utskottets förslag****i anledning av meddelanden om rekommendation nr 12/1957 angående ekonomiskt samarbete i Finlands, Norges och Sveriges nordligaste områden (Sak D 24)**

Till ekonomiska utskottet har hänvisats meddelanden om rekommendation nr 12/1957 angående ekonomiskt samarbete i Finlands, Norges och Sveriges nordligaste områden, överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Lars Eliasson, Erik Eriksen, Knut Ewerlöf, Trond Hegna, Chr. L. Holm, Per Hækkerup, Sigurður Ingimundarson, Tuure Junnila, Ole Bjørn Kraft, Urho Kähkönen, Olavi Lindblom (talesman), Finn Moe, Carl Petersen, Bent Røiseland och Axel Strand samt økonomiminister Bertel Dahlgaard, statsråd Kjell Holler, handels- och industriministern Ahti Karjalainen, statsrådet Gunnar Lange, statsråd Nils Lysø och statsrådet Gösta Netzén.

Härjämte har såsom sakkunnig deltagit överdirektören Erkki Kinnunen, Finland.

Utskottet, som tagit del av de i saken tryckta handlingarna, har därjämte fått mottaga ytterligare upplysningar angående samarbetsavtalet mellan Finland och Norge rörande Kirkenes-Enare-områdena. Utskottet finner det samarbete, som här kommit till stånd, vara av stort värde och förtjänt av rådets stöd. Ytterligare meddelanden torde vara att förvänta beträffande dessa spörsmål. Utskottet föreslår därför,

att rådet lägger meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

København den 22 februari 1961

Axel Strand

Vice förman

Ekonomiska utskottets förslag i anledning av medlemsförslag om industriellt samarbete jämte ändringsförslag om samarbete inom byggnadsforskningen (Sak A 18)

Till ekonomiska utskottet har hänvisats medlemsförslag om nordiskt industriellt samarbete, väckt av Trond Hegna och Chr. L. Holm, jämte ändringsförslag om samarbete inom byggnadsforskningen, väckt av Knut Ewerlöf och Olavi Lindblom. I medlemsförslaget hemställes, att rådet måtte uttala sitt stöd för de åtgärder, som föreslås i en inom Nordiska ekonomiska samarbetsutskottet den 1 december 1960 upprättad promemoria rörande nordiskt industriellt samarbete, och i ändringsförslaget hemställes, att rådet ville rekommendera regeringarna att tillse, att organen för nordiskt samarbete inom byggnadsforskningen erhåller erforderligt bistånd i sitt arbete för att förbilliga kostnaderna för hus- och vägbyggandet i de nordiska länderna, samt att verka för förenhetligande av de bestämmelser, som normerar själva byggnadsverksamheten.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Lars Eliasson, Erik Eriksen, Knut Ewerlöf, Trond Hegna, Chr. L. Holm, Per Hækkerup (talesman), Sigurður Ingimundarson, Tuure Junnila, Ole Bjørn Kraft, Urho Kähönen, Olavi Lindblom, Finn Moe, Carl Petersen, Bent Røiseland och Axel Strand samt økonomiminister Bertel Dahlgaard, statsråd Kjell Holler, handels- och industriministern Ahti Karjalainen, statsrådet Gunnar Lange, statsråd Nils Lysø och statsrådet Gösta Netzén.

Härjämte har såsom sakkunnig deltagit byråsjef Gudmund Saxrud, Norge.

Utskottet har tagit del av de i saken tryckta handlingarna. De åtgärder till utvecklande av nordiskt industriellt samarbete, som föreslås i Nordiska ekonomiska samarbetsutskottets ifrågavarande promemoria — samarbete rörande deltagande i internationella mässor m. m., tullpolitiska åtgärder och samarbete om exportfinansiering — synes utskottet ändamålsenliga och värda allt stöd. Vid utskottets behandling av saken har statsråd Kjell Holler upplyst beträffande samarbete om exportfinansiering, att Nordiska ekonomiska ministerkommittén beslutat ge de nationella exportkreditgarantiinstitutet i uppdrag att gemensamt dels klarlägga de problem, som före-

ligger i detta sammanhang, dels framlägga de förslag till samarbete om exportkreditgarantigivningen, som kan finnas lämpliga med hänsyn härtill.

I anslutning till ändringsförslaget har inom utskottet pekats på det initiativ, som Nordiska ekonomiska samarbetsutskottet tog i samband med sina utredningar om en plan för en nordisk tullunion till ett närmare samarbete mellan de nordiska ländernas byggnadsmyndigheter beträffande byggnadslagstiftning och byggnadsstandardisering. Till behandling hade i detta sammanhang upptagits frågor beträffande modulordning, värmeisolering, belastningskrav, ljudisolering, ventilation, brandsäkerhet och sanitetstekniska bestämmelser m. m. Vad gäller frågan om bistånd till organen för nordiskt samarbete inom byggnadsforskningen i arbetet för förbilligande av kostnaderna för hus- och vägbyggandet i de nordiska länderna synes närmare utredning nödvändig, innan ställning kan tagas till densamma. Sådan utredning kan lämpligen verkställas genom ekonomiska niomannakommitténs försorg.

Utskottet föreslår,

I. att rådet i anledning av medlemsförslaget antager följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att ge sitt stöd åt de åtgärder rörande industriellt samarbete, som föreslås i en av Nordiska ekonomiska samarbetsutskottet utarbetad promemoria i ämnet, dagtecknad den 1 december 1960 (Sak A 18/1961);

II. att rådet uppskjuter vidare behandling av ändringsförslaget till nästa ordinarie session.

København den 22 februari 1961

Axel Strand

Vice förman

Ekonomiska utskottets förslag
i anledning av berättelse från Nordiska ministerkom-
mittén för ekonomiskt samarbete (Sak C 5)

Till ekonomiska utskottet har hänvisats berättelse från Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete, överlämnad av Norges regering.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Lars Eliasson, Erik Eriksen, Knut Ewerlöf, Trond Hegna, Chr. L. Holm, Per Hækkerup, Sigurður Ingimundarson, Tuure Junnila, Ole Bjørn Kraft, Urho Kähönen, Olavi Lindblom, Finn Moe (talesman), Carl Petersen, Bent Røiseland och Axel Strand samt økonomiminister Bertel Dahlgaard, statsråd Kjell Holler, handels- och industriministern Ahti Karjalainen, statsrådet Gunnar Lange, statsråd Nils Lysø och statsrådet Gösta Netzen.

Härjämte har såsom sakkunnig deltagit byråsjef Gudmund Saxrud, Norge.

Utskottet föreslår,

att rådet lägger berättelsen till handlingarna.

København den 22 februari 1961

Axel Strand

Vice förman

**EKONOMISKA UTSKOTTET
FÖRSLAG NR 11****Ekonomiska utskottets förslag****i anledning av meddelande om rekommendation nr
12/1959 angående ekonomiskt samarbete (Sak D 66)**

Till ekonomiska utskottet har hänvisats meddelande om rekommendation nr 12/1959 angående ekonomiskt samarbete, överlämnat av Norges regering.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Lars Eliasson, Erik Eriksen, Knut Ewerlöf, Trond Hegna, Chr. L. Holm, Per Hækkerup, Sigurður Ingimundarson, Tuure Junnula, Ole Bjørn Kraft, Urho Kähönen, Olavi Lindblom, Finn Moe (talesman), Carl Petersen, Bent Røiseland och Axel Strand samt økonomiminister Bertel Dahlgaard, statsråd Kjell Holler, handels- och industriministern Ahti Karjalainen, statsrådet Gunnar Lange, statsråd Nils Lysø och statsrådet Gösta Netzén.

Härjämte har såsom sakkunnig deltagit byråchefen Åke Englund, Sverige.

Utskottet har tagit del av de i saken tryckta handlingarna. Utskottet vill erinra om sitt uttalande i förslag nr 3 till rådets 8:e session i Reykjavik, att utskottet ansåg det önskvärt, att ekonomiska niomannakommittén fick tillfälle att före den 9:e sessionen sammanträffa med samsarbetsministrarna och med dem diskutera aktuella nordiska ekonomiska samsarbetsproblem, bl. a. samsarbetet på det internationella området, på basis av en skriftlig framställning av den problematik, som är förbunden därmed. Utskottets önskemål har endast i begränsad utsträckning blivit uppfyllt. Utskottet vill därför ånyo framhålla det angelägna i att sådan kontakt som nämnts etableras mellan samsarbetsministrarna och ekonomiska niomannakommittén.

Utskottet föreslår,

att rådet lägger meddelandet till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spørsmålet till nästa ordinarie session.

København den 22 februari 1961

Axel Strand

Vice förman

Ekonomiska utskottets förslag**i anledning av meddelanden om rekommendation nr 5/1955 angående tullättnader vid tillfällig införsel av anläggningsmaskiner m. m. (Sak D 14)**

Till ekonomiska utskottet har hänvisats meddelanden om rekommendation nr 5/1955 angående tullättnader vid tillfällig införsel av anläggningsmaskiner m. m., överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Lars Eliasson, Erik Eriksen, Knut Ewerlöf, Trond Hegna, Chr. L. Holm, Per Hækkerup, Sigurður Ingimundarson, Tuure Junnila, Ole Bjørn Kraft, Urho Kähönen, Olavi Lindblom, Finn Moe, Carl Petersen, Bent Røiseland och Axel Strand (talesman).

Härjämte har såsom sakkunnig deltagit byråchefen Stig Bergström, Sverige.

Utskottet, som tagit del av de i saken tryckta handlingarna, finner, att frågan numera bör betraktas såsom slutbehandlad för rådets del.

Utskottet föreslår,

att rådet lägger meddelandena till handlingarna och anser spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

København den 22 februari 1961

Axel Strand

Vice förman

Ekonomiska utskottets förslag

i anledning av meddelanden om rekommendation nr 4/1958 angående utgivande av gemensam statistisk skrift (Sak D 34)

Till ekonomiska utskottet har hänvisats meddelanden om rekommendation nr 4/1958 angående utgivande av gemensam statistisk skrift, överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Lars Eliasson, Erik Eriksen, Knut Ewerlöf, Trond Hegna, Chr. L. Holm, Per Hækkerup (talesman), Sigurður Ingimundarson, Tuure Junnila, Ole Bjørn Kraft, Urho Kähönen, Olavi Lindblom, Finn Moe, Carl Petersen, Bent Røiseland och Axel Strand samt økonominister Bertel Dahlgaard, statsråd Kjell Holler, handels- och industriministern Ahti Karjalainen, statsrådet Gunnar Lange, statsråd Nils Lysø och statsrådet Gösta Netzén.

Härjämte har såsom sakkunnig deltagit generalsekretær Frantz Wendt, Danmark.

Från det koordinerande landets, Norges, sida har framlagts förslag om att rådet utser ett arbetsutskott med uppgift att lägga fram konkreta förslag rörande en gemensam statistisk skrifs ändamål, innehåll, tryckningsplats och redaktion, omkostnader och utgifternas fördelning m. m. Förslaget har vunnit anslutning från Finland, Island och Sverige. Utskottet anser angeläget, att det norska uppslaget närmare undersökes. En förberedande sådan undersökning bör kunna verkställas genom rådets ekonomiska niomannakommitté. Härigenom kan frågan bringas närmare sin positiva lösning.

Utskottet föreslår,

att rådet lägger meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörmalet till nästa ordinarie session.

København den 22 februari 1961

Axel Strand

Vice förman

Ekonomiska utskottets förslag
i anledning av berättelse från Nordiska kontaktorga-
net för atomenergifrågor (Sak C 9)

Till ekonomiska utskottet har hänvisats berättelse från Nordiska kontaktorganet för atomenergifrågor, överlämnad av Danmarks regering.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Lars Eliasson, Yrjö Enne, Erik Eriksen, Knut Ewerlöf, Trond Hegna, Chr. L. Holm, Sigurður Ingimundarson, Urho Kähönen, Olavi Lindblom, Finn Moe, Bertil Ohlin, Carl Petersen, Bent Røiseland och Axel Strand (talesman) samt økonomiminister Bertel Dahlgaard, statsråd Kjell Holler, handels- och industriministern Ahti Karjalainen och statsråd Nils Lysø.

Härjämte har såsom sakkunnig deltagit sekretær Helge Thomsen, Danmark.

Utskottet föreslår,

att rådet lägger berättelsen till handlingarna.

København den 23 februari 1961

Ole Bjørn Kraft

Förman

**EKONOMISKA UTSKOTTET
FÖRSLAG NR 15****Ekonomiska utskottets förslag****i anledning av meddelanden om rekommendation nr 22/1958 angående utvidgat samarbete vid utnyttjandet av vattenkrafttillgångarna (Sak D 49) samt meddelanden om rekommendation nr 23/1959 angående samarbete i fråga om produktion och utbyte av elkraft (Sak D 77)**

Till ekonomiska utskottet har hänvisats meddelanden om rekommendation nr 22/1958 angående utvidgat samarbete vid utnyttjandet av vattenkrafttillgångarna, överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar, samt meddelanden om rekommendation nr 23/1959 angående samarbete i fråga om produktion och utbyte av elkraft, överlämnade av Finlands och Norges regeringar.

Vid utskottets behandling av sakerna har deltagit följande medlemmar av utskottet: Lars Eliasson, Yrjö Enne, Erik Eriksen, Knut Ewerlöf, Trond Hegna (talesman), Chr. L. Holm, Sigurður Ingimundarson, Urho Kähönen, Olavi Lindblom, Finn Moe, Bertil Ohlin, Carl Petersen, Bent Røiseland och Axel Strand samt økonomiminister Bertel Dahlgaard, statsråd Kjell Holler, handels- och industriministern Ahti Karjalainen och statsråd Nils Lysø.

Utskottet har tagit del av de i sakerna tryckta handlingarna och konstaterar med tillfredsställelse, att arbetet på ett rationellt utnyttjande av Nordkalottens vattenkrafttillgångar framskrider så, att ett slutligt utlåtande om de olika utbyggnadsalternativen är att vänta om ungefär ett år. De goda erfarenheter, som hittills upptagna samkörningsförbindelser givit, bör stimulera till fortsatt gagnrikt samarbete.

Utskottet föreslår,

I. att rådet lägger meddelandena om rekommendation nr 22/1958 till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spørsmålet till nästa ordinarie session;

II. att rådet lägger meddelandena om rekommendation nr 23/1959 till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spørsmålet till nästa ordinarie session.

København den 23 februari 1961

Ole Bjørn Kraft

Förman

Ekonomiska utskottets förslag

i anledning av meddelanden om rekommendation nr 8/1959 angående samverkan i fråga om specialattachéposter (Sak D 62) samt meddelanden om rekommendation nr 6/1960 angående samarbete beträffande utrikes-tjänsten (Sak D 84)

Till ekonomiska utskottet har hänvisats meddelanden om rekommendation nr 8/1959 angående samverkan i fråga om specialattachéposter, överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar, samt meddelanden om rekommendation nr 6/1960 angående samarbete beträffande utrikes-tjänsten, överlämnade av Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar.

Vid utskottets behandling av sakerna har deltagit följande medlemmar av utskottet: Lars Eliasson, Yrjö Enne, Erik Eriksen, Knut Ewerlöf, Trond Hegna, Chr. L. Holm, Sigurður Ingimundarson, Urho Kähönen, Olavi Lindblom, Finn Moe, Bertil Ohlin, Carl Petersen, Bent Røiseland och Axel Strand samt økonomiminister Bertel Dahlgaard, statsrådet Kjell Holler, handels- och industriministern Ahti Karjalainen och statsråd Nils Lysø.

Till talesman har utskottet utsett Ole Bjørn Kraft.

Utskottet har tagit del av de i sakerna tryckta handlingarna, av vilka bl. a. framgår, att spörsmålen varit föremål för överläggningar mellan de nordiska utrikesdepartementens personalchefer vid möte i Köpenhamn den 9 och 10 januari 1961 och att de kommer att upptagas vid ett kommande nordiskt utrikesministermöte. Klarhet rörande spörsmålen synes därför vara att vänta inom en snar framtid.

Utskottet föreslår,

I. att rådet lägger meddelandena om rekommendation nr 8/1959 till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session;

II. att rådet lägger meddelandena om rekommendation nr 6/1960 till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

København den 23 februari 1961

Ole Bjørn Kraft

Förman

BESLUT

Rekommendationer

- Nr 1. Nordiskt litteraturpris.*
- Nr 2. Samnordisk filmproduktion.*
- Nr 3. Samordning av hjälpen till utvecklingsländerna.*
- Nr 4. Resandes tullfria införsel av vin, sprit och tobaksvaror.*
- Nr 5. Samverkan beträffande fiskeriproblem.*
- Nr 6. Nordiskt kontaktorgan för jordbruksspörsmål.*
- Nr 7. Industriellt samarbete.*
- Nr 8. Gemensam arbetsmarknad för sjöfolk.*
- Nr 9. Nordisk folkakademi.*
- Nr 10. Samarbete i fråga om högre utbildning och forskning.*
- Nr 11. Samordning av vissa avdragsregler vid inkomstbeskattning m. m.*
- Nr 12. Likartad lagstiftning om aktiebolag m. m.*
- Nr 13. Högre nordisk hushållsutbildning.*
- Nr 14. Samarbete i fråga om kontroll av konkurrensbegränsningar.*

Nordiska rådet har tillstållt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *nordiskt litteraturpris*.

REKOMMENDATION NR 1

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 21 februari 1961 av Nordiska rådet efter förslag av kulturutskottet (nr 5) med 68 röster. 1 medlem var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regjeringene

1. at de i fellesskap innstifter en pris på 50 000, — d.kr., som under navnet »Nordisk Råds litteraturpris» om mulig én gang pr. år utdeles for et verdifullt skjønnlitterært verk, skrevet på et av de nordiske lands språk, og

2. at de overdrar til Nordisk kulturkommissjon å la utarbeide statuttene for en sådan pris, som om mulig bør utdeles første gang i 1962, da det er 10 år siden Nordisk Råds opprettelse.

De 68 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

Andersen, Nina, Danmark
Andersson, Arvid, Sverige
Andersson, Birger, Sverige
Bjarnarson, Ásgeir, Island
Borten, Per, Norge
Cassel, Leif, Sverige
Christiansen, Chr., Danmark
Ekendahl, Sigrid, Sverige
Eliasson, Lars, Sverige
Enne, Yrjö, Finland
Eriksen, Erik, Danmark
Eriksen, Holger, Danmark
Ewerlöf, Knut, Sverige
Fagerholm, Karl-August, Finland
Gillström, Anselm, Sverige
Gustafsson, Hans, Sverige
Hegna, Trond, Norge
Helén, Gunnar, Sverige
Holm, Chr. L., Norge
Horn, Svend, Danmark

Hækkerup, Per, Danmark
Hønsvald, Nils, Norge
Ingimundarson, Sigurður, Island
Jacobsen, Nils, Norge
Johnsen, Håkon, Norge
Jónsson, Gísli, Island
Jónsson, Magnús, Island
Jonsson, Sigfrid, Sverige
Junnila, Tuure, Finland
Klippenvåg, Harry, Norge
Kraft, Ole Bjørn, Danmark
Kuusinen, Hertta, Finland
Kyttä, Harras, Finland
Kähönen, Urho, Finland
Larsen, Aksel, Danmark
Larsen, Helge, Danmark
Lehto, Lempi, Finland
Leirfall, Jon, Norge
Lindblom, Olavi, Finland
Lundström, Birger, Sverige

<i>Lyng, John, Norge</i>	<i>Rosenberg, Gösta, Finland</i>
<i>Løbak, Harald, Norge</i>	<i>Røiseland, Bent, Norge</i>
<i>Meinander, Nils, Finland</i>	<i>Saalasti, Kerttu, Finland</i>
<i>Moe, Finn, Norge</i>	<i>Sandler, Rickard, Sverige</i>
<i>Nielsen, Harald, Danmark</i>	<i>Seip, Helge, Norge</i>
<i>Ohlin, Bertil, Sverige</i>	<i>Seweriin, Rakel, Norge</i>
<i>Olgeirsson, Einar, Island</i>	<i>Strand, Axel, Sverige</i>
<i>Olsen, Claudia, Norge</i>	<i>Sundin, Sven, Sverige</i>
<i>Osvald, Hugo, Sverige</i>	<i>Thestrup, Knud, Danmark</i>
<i>Pedersen, Gustav, Danmark</i>	<i>Toft, H. C., Danmark</i>
<i>Petersen, Carl, Danmark</i>	<i>Torvi, Irma, Finland</i>
<i>Poulsen, Johan, Danmark</i>	<i>Uoti, Olli J., Finland</i>
<i>Rantamaa, Antti J., Finland</i>	<i>Virolainen, Johannes, Finland</i>
<i>Rihtniemi, Juha, Finland</i>	<i>Wikborg, Erling, Norge</i>

København den 21 februari 1961

Erik Eriksen

Frantz Wendt

Vid möte i København den 24 februari 1961 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillstått regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *samnordisk filmproduktion*.

REKOMMENDATION NR 2

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 21 februari 1961 av Nordiska rådet efter förslag av kulturutskottet (nr 4) med 68 röster. 1 medlem var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regjeringene snarest mulig å gjennomføre Nordisk kulturkommisjons forslag om adgang til felles filmproduksjon med statsstøtte (Nordisk udredningsserie, 1961 : 3), på grunnlag av retningslinjer utarbeidet av et foreslått utvalg bestående av representanter for vedkommende statlige myndigheter i de enkelte land.

De 68 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

Andersen, Nina, Danmark
Andersson, Arvid, Sverige
Andersson, Birger, Sverige
Bjarnason, Asgeir, Island
Borten, Per, Norge
Cassel, Leif, Sverige
Christiansen, Chr., Danmark
Ekendahl, Sigrid, Sverige
Eliasson, Lars, Sverige
Enne, Yrjö, Finland
Eriksen, Erik, Danmark
Eriksen, Holger, Danmark
Ewerlöf, Knut, Sverige
Fagerholm, Karl-August, Finland
Gillström, Anselm, Sverige
Gustafsson, Hans, Sverige
Hegna, Trond, Norge
Helén, Gunnar, Sverige
Holm, Chr. L., Norge
Horn, Svend, Danmark
Hækkerup, Per, Danmark
Hønsvald, Nils, Norge

Ingimundarson, Sigurður, Island
Jacobsen, Nils, Norge
Johnsen, Håkon, Norge
Jónsson, Gísli, Island
Jónsson, Magnús, Island
Jonsson, Sigfrid, Sverige
Junnila, Tuure, Finland
Klippenvåg, Harry, Norge
Kraft, Ole Bjørn, Danmark
Kuusinen, Hertta, Finland
Kyttä, Harras, Finland
Kähönen, Urho, Finland
Larsen, Aksel, Danmark
Larsen, Helge, Danmark
Lehto, Lempi, Finland
Leirfall, Jon, Norge
Lindblom, Olavi, Finland
Lundström, Birger, Sverige
Lyng, John, Norge
Løbak, Harald, Norge
Meinander, Nils, Finland
Moe, Finn, Norge

Nielsen, Harald, Danmark
Ohlin, Bertil, Sverige
Olgeirsson, Einar, Island
Olsen, Claudia, Norge
Osvald, Hugo, Sverige
Pedersen, Gustav, Danmark
Petersen, Carl, Danmark
Poulsen, Johan, Danmark
Rantamaa, Antti J., Finland
Rihtniemi, Juha, Finland
Rosenberg, Gösta, Finland
Røiseland, Bent, Norge

Saalasti, Kerttu, Finland
Sandler, Rickard, Sverige
Seip, Helge, Norge
Seweriin, Rakel, Norge
Strand, Axel, Sverige
Sundin, Sven, Sverige
Thestrup, Knud, Danmark
Toft, H. C., Danmark
Torvi, Irma, Finland
Uoti, Olli J., Finland
Virolainen, Johannes, Finland
Wikborg, Erling, Norge

København den 21 februari 1961

Erik Eriksen

Frantz Wendt

Vid möte i København den 24 februari 1961 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *samordning av hjälpen till utvecklingsländerna*.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 22 februari 1961 av Nordiska rådet efter förslag av ekonomiska utskottet (nr 5) med 62 röster. 7 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att snarast tillsätta en nordisk ministerkommitté för samordning av hjälpen åt utvecklingsländerna och att åvägbringa en sådan ordning, att representanter för de nordiska länderna ömsesidigt får möjlighet att taga del av och följa det utredningsarbete, som pågår i respektive länder.

De 62 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

Andersen, Nina, Danmark
Andersson, Arvid, Sverige
Andersson, Birger, Sverige
Bjarnason, Ásgeir, Island
Borten, Per, Norge
Cassel, Leif, Sverige
Christensen, N. Chr., Danmark
Christiansen, Chr., Danmark
Ekendahl, Sigrid, Sverige
Eliasson, Lars, Sverige
Enne, Yrjö, Finland
Eriksen, Erik, Danmark
Eriksen, Holger, Danmark
Fagerholm, Karl-August, Finland
Gillström, Anselm, Sverige
Gustafsson, Hans, Sverige
Hegna, Trond, Norge
Helén, Gunnar, Sverige
Horn, Svend, Danmark
Hækkerup, Per, Danmark
Hønsvald, Nils, Norge

Ingimundarson, Sigurður, Island
Jacobsen, Nils, Norge
Johnsen, Håkon, Norge
Jonsson, Sigfrid, Sverige
Klippenvåg, Harry, Norge
Kyttä, Harras, Finland
Kähönen, Urho, Finland
Larsen, Aksel, Danmark
Larsen, Helge, Danmark
Lehto, Lempi, Finland
Leirfall, Jon, Norge
Lindblom, Olavi, Finland
Lundström, Birger, Sverige
Lyng, John, Norge
Løbak, Harald, Norge
Meinander, Nils, Finland
Moe, Finn, Norge
Nielsen, Harald, Danmark
Ohlin, Bertil, Sverige
Olgeirsson, Einar, Island
Olsen, Claudia, Norge

Osvald, Hugo, Sverige
Pedersen, Gustav, Danmark
Petersen, Carl, Danmark
Poulsen, Johan, Danmark
Rantamaa, Antti J., Finland
Rihtniemi, Juha, Finland
Rosenberg, Gösta, Finland
Røiseland, Bent, Norge
Saalasti, Kerttu, Finland
Sandler, Rickard, Sverige

Seip, Helge, Norge
Seweriin, Rakel, Norge
Strand, Axel, Sverige
Sundin, Sven, Sverige
Thestrup, Knud, Danmark
Toft, H. C., Danmark
Torvi, Irma, Finland
Uoti, Olli J., Finland
Virolainen, Johannes, Finland
Wikborg, Erling, Norge

København den 22 februari 1961

Erik Eriksen

Frantz Wendt

Vid möte i København den 24 februari 1961 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställit regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *resandes tullfria införsel av vin, sprit och tobaksvaror*.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 22 februari 1961 av Nordiska rådet efter förslag av trafikutskottet (nr 2) med 43 röster mot 3. 2 medlemmar avstod från att rösta, och 21 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne, at de snarest muligt søger at gennemføre ensartede regler med hensyn til de rejsendes adgang til told- og afgiftsfrit at indføre vin, spiritus og tobaksvarer som rejsegods, dog således at der kan gøres undtagelser for rejsende, som ankommer med korte skibsruiter, indtil de særlige problemer i forbindelse med disse ruter er løst.

De 43 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Andersen, Nina</i> , Danmark	<i>Klippenvåg, Harry</i> , Norge
<i>Andersson, Arvid</i> , Sverige	<i>Kähönen, Urho</i> , Finland
<i>Andersson, Birger</i> , Sverige	<i>Larsen, Aksel</i> , Danmark
<i>Bjarnason, Ásgeir</i> , Island	<i>Larsen, Helge</i> , Danmark
<i>Borten, Per</i> , Norge	<i>Lehto, Lempi</i> , Finland
<i>Cassel, Leif</i> , Sverige	<i>Leirfall, Jon</i> , Norge
<i>Christensen, N. Chr.</i> , Danmark	<i>Lundström, Birger</i> , Sverige
<i>Eliasson, Lars</i> , Sverige	<i>Lyng, John</i> , Norge
<i>Eriksen, Erik</i> , Danmark	<i>Meinander, Nils</i> , Finland
<i>Fagerholm, Karl-August</i> , Finland	<i>Moe, Finn</i> , Norge
<i>Gillström, Anselm</i> , Sverige	<i>Nielsen, Harald</i> , Danmark
<i>Gustafsson, Hans</i> , Sverige	<i>Ohlin, Bertil</i> , Sverige
<i>Hegna, Trond</i> , Norge	<i>Osvald, Hugo</i> , Sverige
<i>Helén, Gunnar</i> , Sverige	<i>Pedersen, Gustav</i> , Danmark
<i>Horn, Svend</i> , Danmark	<i>Petersen, Carl</i> , Danmark
<i>Hønsvald, Nils</i> , Norge	<i>Rantamaa, Antti J.</i> , Finland
<i>Ingimundarson, Sigurður</i> , Island	<i>Rihtniemi, Juha</i> , Finland
<i>Jacobsen, Nils</i> , Norge	<i>Saalasti, Kerttu</i> , Finland
<i>Jonsson, Sigfrid</i> , Sverige	<i>Sandler, Rickard</i> , Sverige

Seweriin, Rakel, Norge
Strand, Axel, Sverige
Sundin, Sven, Sverige

Thestrup, Knud, Danmark
Toft, H. C., Danmark

De 3 medlemmar, som röstade mot rekommendationen, var: *Harald Løbak*, Norge, *Bent Røiseland*, Norge, och *Erling Wikborg*, Norge.

De 2 medlemmar, som avstod från att rösta, var: *Helge Seip*, Norge, och *Johannes Virolainen*, Finland.

København den 22 februari 1961

Erik Eriksen

Frantz Wendt

Vid möte i København den 24 februari 1961 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *samverkan beträffande fiskeriproblem*.

REKOMMENDATION NR 5

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 23 februari 1961 av Nordiska rådet efter förslag av ekonomiska utskottet (nr 2) med 63 röster. 6 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att samverka i fiskerispörsmål enligt de riktlinjer, som uppdragits i en av Nordiska ekonomiska samarbetsutskottet utarbetad promemoria, dagtecknad den 2 december 1960, rörande de nordiska ländernas fiskeriproblem (Sak B 2/1961).

De 63 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Andersen, Nina</i> , Danmark	<i>Hønsvald, Nils</i> , Norge
<i>Andersson, Arvid</i> , Sverige	<i>Ingimundarson, Sigurður</i> , Island
<i>Andersson, Birger</i> , Sverige	<i>Jacobsen, Nils</i> , Norge
<i>Bjarnason, Ásgeir</i> , Island	<i>Johnsen, Håkon</i> , Norge
<i>Borten, Per</i> , Norge	<i>Jonsson, Sigfrid</i> , Sverige
<i>Cassel, Leif</i> , Sverige	<i>Klippenvåg, Harry</i> , Norge
<i>Christensen, N. Chr.</i> , Danmark	<i>Kraft, Ole Bjørn</i> , Danmark
<i>Christiansen, Chr.</i> , Danmark	<i>Kuusinen, Hertta</i> , Finland
<i>Ekendahl, Sigrid</i> , Sverige	<i>Kyttä, Harras</i> , Finland
<i>Eliasson, Lars</i> , Sverige	<i>Kähönen, Urho</i> , Finland
<i>Enne, Yrjö</i> , Finland	<i>Larsen, Aksel</i> , Danmark
<i>Eriksen, Erik</i> , Danmark	<i>Larsen, Helge</i> , Danmark
<i>Eriksen, Holger</i> , Danmark	<i>Lehto, Lempi</i> , Finland
<i>Ewerlöf, Knut</i> , Sverige	<i>Lindblom, Olavi</i> , Finland
<i>Fagerholm, Karl-August</i> , Finland	<i>Lundström, Birger</i> , Sverige
<i>Gillström, Anselm</i> , Sverige	<i>Lyng, John</i> , Norge
<i>Gustafsson, Hans</i> , Sverige	<i>Løbak, Harald</i> , Norge
<i>Hegna, Trond</i> , Norge	<i>Meinander, Nils</i> , Finland
<i>Helén, Gunnar</i> , Sverige	<i>Moe, Finn</i> , Norge
<i>Holm, Chr. L.</i> , Norge	<i>Nielsen, Harald</i> , Danmark
<i>Horn, Svend</i> , Danmark	<i>Ohlin, Bertil</i> , Sverige
<i>Hækkerup, Per</i> , Danmark	<i>Olgeirsson, Einar</i> , Island

Olsen, Claudia, Norge
Osvald, Hugo, Sverige
Pedersen, Gustav, Danmark
Poulsen, Johan, Danmark
Rantamaa, Antti J., Finland
Rihtniemi, Juha, Finland
Rosenberg, Gösta, Finland
Røiseland, Bent, Norge
Saalasti, Kerttu, Finland
Sandler, Rickard, Sverige

Seip, Helge, Norge
Seweriin, Rakel, Norge
Strand, Axel, Sverige
Sundin, Sven, Sverige
Thestrup, Knud, Danmark
Toft, H. C., Danmark
Torvi, Irma, Finland
Virolainen, Johannes, Finland
Wikborg, Erling, Norge

København den 23 februari 1961

Erik Eriksen

Frantz Wendt

Vid möte i København den 24 februari 1961 enades representanter för regeringarna om att Island skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *nordiskt kontaktorgan för jordbruksspörsmål*.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 23 februari 1961 av Nordiska rådet efter förslag av ekonomiska utskottet (nr 7) med 63 röster. 6 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att upprätta ett permanent nordiskt kontaktorgan för jordbruksspörsmål enligt följande:

a. De nordiska ländernas regeringar tillsätter ett särskilt kontaktutskott rörande jordbruksspörsmål. Utskottet består av representanter för regeringsmyndigheterna samt ett motsvarande antal representanter utsedda av jordbruksorganisationerna.

b. Utskottet har till uppgift att efter behov till behandling upptaga konkreta frågor rörande utvecklingen av produktion och avsättning av jordbruksprodukter i de nordiska länderna, däribland samhandeln med sådana produkter och exporten till icke-nordiska länder.

c. Utskottet sammanträder, när antingen de officiella eller de enskilda representanterna för ett av länderna framställer önskan härom.

De 63 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

Andersen, Nina, Danmark
Andersson, Arvid, Sverige
Andersson, Birger, Sverige
Bjarnason, Ásgeir, Island
Borten, Per, Norge
Cassel, Leif, Sverige
Christensen, N. Chr., Danmark
Christiansen, Chr., Danmark
Ekendahl, Sigrid, Sverige
Eliasson, Lars, Sverige
Enne, Yrjö, Finland

Eriksen, Erik, Danmark
Eriksen, Holger, Danmark
Ewerlöf, Knut, Sverige
Fagerholm, Karl-August, Finland
Gillström, Anselm, Sverige
Gustafsson, Hans, Sverige
Hegna, Trond, Norge
Helén, Gunnar, Sverige
Holm, Chr. L., Norge
Horn, Svend, Danmark
Hækkerup, Per, Danmark

<i>Hønsvald, Nils, Norge</i>	<i>Olgeirsson, Einar, Island</i>
<i>Ingimundarson, Sigurður, Island</i>	<i>Olsen, Claudia, Norge</i>
<i>Jacobsen, Nils, Norge</i>	<i>Osvald, Hugo, Sverige</i>
<i>Johnsen, Håkon, Norge</i>	<i>Pedersen, Gustav, Danmark</i>
<i>Jonsson, Sigfrid, Sverige</i>	<i>Poulsen, Johan, Danmark</i>
<i>Klippenvåg, Harry, Norge</i>	<i>Rantamaa, Antti J., Finland</i>
<i>Kraft, Ole Bjørn, Danmark</i>	<i>Rihtniemi, Juha, Finland</i>
<i>Kuusinen, Hertta, Finland</i>	<i>Rosenberg, Gösta, Finland</i>
<i>Kyttä, Harras, Finland</i>	<i>Røiseland, Bent, Norge</i>
<i>Kähönen, Urho, Finland</i>	<i>Saalasti, Kerttu, Finland</i>
<i>Larsen, Aksel, Danmark</i>	<i>Sandler, Rickard, Sverige</i>
<i>Larsen, Helge, Danmark</i>	<i>Seip, Helge, Norge</i>
<i>Lehto, Lempi, Finland</i>	<i>Seweriin, Rakel, Norge</i>
<i>Lindblom, Olavi, Finland</i>	<i>Strand, Axel, Sverige</i>
<i>Lundström, Birger, Sverige</i>	<i>Sundin, Sven, Sverige</i>
<i>Lyng, John, Norge</i>	<i>Thestrup, Knud, Danmark</i>
<i>Løbak, Harald, Norge</i>	<i>Toft, H. C., Danmark</i>
<i>Meinander, Nils, Finland</i>	<i>Torvi, Irma, Finland</i>
<i>Moe, Finn, Norge</i>	<i>Virolainen, Johannes, Finland</i>
<i>Nielsen, Harald, Danmark</i>	<i>Wikborg, Erling, Norge</i>
<i>Ohlin, Bertil, Sverige</i>	

København den 23 februari 1961

Erik Eriksen

Frantz Wendt

Vid möte i København den 24 februari 1961 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *industriellt samarbete*.

REKOMMENDATION NR 7

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 23 februari 1961 av Nordiska rådet efter förslag av ekonomiska utskottet (nr 9) med 62 röster. 7 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att ge sitt stöd åt de åtgärder rörande industriellt samarbete, som föreslås i en av Nordiska ekonomiska samlingsutskottet utarbetad promemoria i ämnet, dagtecknad den 1 december 1960 (Sak A 18/1961).

De 62 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Andersen, Nina</i> , Danmark	<i>Ingimundarson, Sigurður</i> , Island
<i>Andersson, Arvid</i> , Sverige	<i>Jacobsen, Nils</i> , Norge
<i>Andersson, Birger</i> , Sverige	<i>Johnsen, Håkon</i> , Norge
<i>Bjarnason, Asgeir</i> , Island	<i>Jonsson, Sigfrid</i> , Sverige
<i>Borten, Per</i> , Norge	<i>Klippenvåg, Harry</i> , Norge
<i>Cassel, Leif</i> , Sverige	<i>Kraft, Ole Bjørn</i> , Danmark
<i>Christensen, N. Chr.</i> , Danmark	<i>Kuusinen, Hertta</i> , Finland
<i>Christiansen, Chr.</i> , Danmark	<i>Kyttä, Harras</i> , Finland
<i>Ekendahl, Sigrid</i> , Sverige	<i>Kähönen, Urho</i> , Finland
<i>Eliasson, Lars</i> , Sverige	<i>Larsen, Aksel</i> , Danmark
<i>Enne, Yrjö</i> , Finland	<i>Larsen, Helge</i> , Danmark
<i>Eriksen, Erik</i> , Danmark	<i>Lehto, Lempi</i> , Finland
<i>Eriksen, Holger</i> , Danmark	<i>Lindblom, Olavi</i> , Finland
<i>Ewerlöf, Knut</i> , Sverige	<i>Lundström, Birger</i> , Sverige
<i>Fagerholm, Karl-August</i> , Finland	<i>Lyng, John</i> , Norge
<i>Gillström, Anselm</i> , Sverige	<i>Løbak, Harald</i> , Norge
<i>Gustafsson, Hans</i> , Sverige	<i>Moe, Finn</i> , Norge
<i>Hegna, Trond</i> , Norge	<i>Nielsen, Harald</i> , Danmark
<i>Helén, Gunnar</i> , Sverige	<i>Ohlin, Bertil</i> , Sverige
<i>Holm, Chr. L.</i> , Norge	<i>Olgeirsson, Einar</i> , Island
<i>Horn, Svend</i> , Danmark	<i>Olsen, Claudia</i> , Norge
<i>Hækkerup, Per</i> , Danmark	<i>Osvald, Hugo</i> , Sverige
<i>Hønsvald, Nils</i> , Norge	<i>Pedersen, Gustav</i> , Danmark

Poulsen, Johan, Danmark
Rantamaa, Antti J., Finland
Rihtniemi, Juha, Finland
Rosenberg, Gösta, Finland
Røiseland, Bent, Norge
Saalasti, Kerttu, Finland
Sandler, Rickard, Sverige
Seip, Helge, Norge

Seweriin, Rakel, Norge
Strand, Axel, Sverige
Sundin, Sven, Sverige
Thestrup, Knud, Danmark
Toft, H. C., Danmark
Torvi, Irma, Finland
Virolainen, Johannes, Finland
Wikborg, Erling, Norge

København den 23 februari 1961

Erik Eriksen

Frantz Wendt

Vid möte i København den 24 februari 1961 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *gemensam arbetsmarknad för sjöfolk*.

REKOMMENDATION NR 8

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 24 februari 1961 av Nordiska rådet efter förslag av socialpolitiska utskottet (nr 5) med 61 röster. 8 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

1. att företa en jämförande översyn och värdering av de i de nordiska länderna för skilda kategorier av sjöfolk uppställda utbildningskraven i syfte att överväga möjligheterna att genom fastställande av erforderlig tilläggsutbildning skapa tillträde till tjänster på fartyg, hemmahörande i annat nordiskt land än den berörde sjömannens hemland, och därmed bana vägen för en fri nordisk arbetsmarknad på sjöfartens område,

2. att under förhandlingar om möjligheterna att få till stånd den under punkt 1 nämnda ordningen hålla uppmärksamheten riktad på önskvärldheten att genomföra största möjliga likvärdighet på sjömansutbildningens område i Norden,

3. att fortsätta strävandena att avlägsna de hinder, som i övrigt föreligger för genomförande av en gemensam arbetsmarknad för sjömän, tillhörande manskapet, samt

4. att vid förestående revisioner och ändringar av bestämmelserna om utbildning av sjöfolk hålla erforderliga kontakter för att därmed eftersträva koordinering av dessa bestämmelser i det slutliga syftet att nå fram till nordisk likvärdighet på sjömansutbildningens område.

De 61 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

Andersen, Nina, Danmark
Andersson, Arvid, Sverige
Andersson, Birger, Sverige
Bjarnason, Ásgeir, Island
Cassel, Leif, Sverige

Christensen, N. Chr., Danmark
Christiansen, Chr., Danmark
Ekendahl, Sigrid, Sverige
Eliasson, Lars, Sverige
Enne, Yrjö, Finland

<i>Eriksen, Erik</i> , Danmark	<i>Lundström, Birger</i> , Sverige
<i>Eriksen, Holger</i> , Danmark	<i>Lyng, John</i> , Norge
<i>Ewerlöf, Knut</i> , Sverige	<i>Løbak, Harald</i> , Norge
<i>Fagerholm, Karl-August</i> , Finland	<i>Nielsen, Harald</i> , Danmark
<i>Gillström, Anselm</i> , Sverige	<i>Ohlin, Bertil</i> , Sverige
<i>Gustafsson, Hans</i> , Sverige	<i>Olgeirsson, Einar</i> , Island
<i>Hegna, Trond</i> , Norge	<i>Olsen, Claudia</i> , Norge
<i>Helén, Gunnar</i> , Sverige	<i>Osvald, Hugo</i> , Sverige
<i>Holm, Chr. L.</i> , Norge	<i>Petersen, Carl</i> , Danmark
<i>Horn, Svend</i> , Danmark	<i>Poulsen, Johan</i> , Danmark
<i>Hækkerup, Per</i> , Danmark	<i>Rihtniemi, Juha</i> , Finland
<i>Hønsvald, Nils</i> , Norge	<i>Rosenberg, Gösta</i> , Finland
<i>Ingimundarson, Sigurður</i> , Island	<i>Røiseland, Bent</i> , Norge
<i>Jacobsen, Nils</i> , Norge	<i>Saalasti, Kerttu</i> , Finland
<i>Johnsen, Håkon</i> , Norge	<i>Segerstedt Wiberg, Ingrid</i> , Sverige
<i>Jónsson, Gislí</i> , Island	<i>Seip, Helge</i> , Norge
<i>Jónsson, Magnús</i> , Island	<i>Seweriin, Rakel</i> , Norge
<i>Jonsson, Sigfrid</i> , Sverige	<i>Strand, Axel</i> , Sverige
<i>Klippenvåg, Harry</i> , Norge	<i>Sundin, Sven</i> , Sverige
<i>Kraft, Ole Bjørn</i> , Danmark	<i>Thestrup, Knud</i> , Danmark
<i>Kuusinen, Hertta</i> , Finland	<i>Toft, H. C.</i> , Danmark
<i>Kyttä, Harras</i> , Finland	<i>Torvi, Irma</i> , Finland
<i>Kähönen, Urho</i> , Finland	<i>Uoti, Olli J.</i> , Finland
<i>Larsen, Aksel</i> , Danmark	<i>Virolainen, Johannes</i> , Finland
<i>Larsen, Helge</i> , Danmark	<i>Wikborg, Erling</i> , Norge
<i>Lehto, Lempi</i> , Finland	

København den 24 februari 1961

Erik Eriksen

Frantz Wendt

Vid möte i København den 24 februari 1961 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *nordisk folkakademi*.

REKOMMENDATION NR 9

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 24 februari 1961 av Nordiska rådet efter förslag av kulturutskottet (nr 14) med 61 röster. 8 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regjeringene i Danmark, Finland, Norge og Sverige å gjennomføre det foreliggende forslag fra ekspertutvalget vedrørende et nordisk folkeakademi (Nordisk udredningsserie, 1961:2) med de eventuelle endringer som, etter en detaljert gjennomgåelse av innstillingen, måtte anses for nødvendige.

De 61 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Andersen, Nina</i> , Danmark	<i>Jacobsen, Nils</i> , Norge
<i>Andersson, Arvid</i> , Sverige	<i>Johnsen, Håkon</i> , Norge
<i>Andersson, Birger</i> , Sverige	<i>Jónsson, Gísli</i> , Island
<i>Bjarnason, Ásgeir</i> , Island	<i>Jónsson, Magnús</i> , Island
<i>Cassel, Leif</i> , Sverige	<i>Jonsson, Sigfrid</i> , Sverige
<i>Christensen, N. Chr.</i> , Danmark	<i>Klippenvåg, Harry</i> , Norge
<i>Christiansen, Chr.</i> , Danmark	<i>Kraft, Ole Bjørn</i> , Danmark
<i>Ekendahl, Sigrid</i> , Sverige	<i>Kuusinen, Hertta</i> , Finland
<i>Enne, Yrjö</i> , Finland	<i>Kyttä, Harras</i> , Finland
<i>Eriksen, Erik</i> , Danmark	<i>Kähönen, Urho</i> , Finland
<i>Eriksen, Holger</i> , Danmark	<i>Larsen, Aksel</i> , Danmark
<i>Ewerlöf, Knut</i> , Sverige	<i>Larsen, Helge</i> , Danmark
<i>Fagerholm, Karl-August</i> , Finland	<i>Lehto, Lempi</i> , Finland
<i>Gillström, Anselm</i> , Sverige	<i>Lundström, Birger</i> , Sverige
<i>Gustafsson, Hans</i> , Sverige	<i>Lyng, John</i> , Norge
<i>Hegna, Trond</i> , Norge	<i>Løbak, Harald</i> , Norge
<i>Helén, Gunnar</i> , Sverige	<i>Nielsen, Harald</i> , Danmark
<i>Holm, Chr. L.</i> , Norge	<i>Ohlin, Bertil</i> , Sverige
<i>Horn, Svend</i> , Danmark	<i>Olgeirsson, Einar</i> , Island
<i>Hækkerup, Per</i> , Danmark	<i>Olsen, Claudia</i> , Norge
<i>Hønsvald, Nils</i> , Norge	<i>Osvald, Hugo</i> , Sverige
<i>Ingimundarson, Sigurður</i> , Island	<i>Pedersen, Gustav</i> , Danmark

<i>Petersen, Carl</i> , Danmark	<i>Strand, Axel</i> , Sverige
<i>Poulsen, Johan</i> , Danmark	<i>Sundin, Sven</i> , Sverige
<i>Rihtniemi, Juha</i> , Finland	<i>Thestrup, Knud</i> , Danmark
<i>Rosenberg, Gösta</i> , Finland	<i>Toft, H. C.</i> , Danmark
<i>Røiseland, Bent</i> , Norge	<i>Torvi, Irma</i> , Finland
<i>Saalasti, Kerttu</i> , Finland	<i>Uoti, Olli J.</i> , Finland
<i>Segerstedt Wiberg, Ingrid</i> , Sverige	<i>Virolainen, Johannes</i> , Finland
<i>Seip, Helge</i> , Norge	<i>Wikborg, Erling</i> , Norge
<i>Seweriin, Rakel</i> , Norge	

København den 24 februari 1961

Erik Eriksen

Frantz Wendt

Vid möte i København den 24 februari 1961 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *samarbete i fråga om högre utbildning och forskning.*

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 24 februari 1961 av Nordiska rådet efter förslag av kulturutskottet (nr 16) med 62 röster. 7 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regjeringene

1. under medvirkning av Nordisk kulturkommisjon og i samråd med rådets kulturutvalg å utarbeide med sikte på rådets 10. sesjon et skisseprogram for de nærmeste tre års utbygging av samarbeidet mellom de nordiske lands høyere undervisnings- og forskningsinstitusjoner med forslag til prioritering av de ulike tiltak, samt

2. innen rådets 10. sesjon å overveie formene for en utbygging av et permanent organ, som med ansvar overfor de nordiske undervisningsministermøter skal ha til oppgave å planlegge en systematisk arbeidsdeling innenfor alle områder av forskning og vitenskapelig utdanning i Norden.

De 62 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

Andersen, Nina, Danmark
Andersson, Arvid, Sverige
Andersson, Birger, Sverige
Bjarnason, Ásgeir, Island
Cassel, Leif, Sverige
Christensen, N. Chr., Danmark
Christiansen, Chr., Danmark
Ekendahl, Sigrid, Sverige
Eliasson, Lars, Sverige
Enne, Yrjö, Finland
Eriksen, Erik, Danmark
Eriksen, Holger, Danmark
Ewerlöf, Knut, Sverige
Fagerholm, Karl-August, Finland
Gillström, Anselm, Sverige

Gustafsson, Hans, Sverige
Hegna, Trond, Norge
Helén, Gunnar, Sverige
Holm, Chr. L., Norge
Horn, Svend, Danmark
Hækkerup, Per, Danmark
Hønsvald, Nils, Norge
Ingimundarson, Sigurður, Island
Jacobsen, Nils, Norge
Johnsen, Håkon, Norge
Jónsson, Gisli, Island
Jónsson, Magnús, Island
Jonsson, Sigfrid, Sverige
Klippenvåg, Harry, Norge
Kraft, Ole Bjørn, Danmark

<i>Kuusinen, Heritta</i> , Finland	<i>Poulsen, Johan</i> , Danmark
<i>Kyttä, Harras</i> , Finland	<i>Rihtniemi, Juha</i> , Finland
<i>Kähönen, Urho</i> , Finland	<i>Rosenberg, Gösta</i> , Finland
<i>Larsen, Aksel</i> , Danmark	<i>Røiseland, Bent</i> , Norge
<i>Larsen, Helge</i> , Danmark	<i>Saalasti, Kerttu</i> , Finland
<i>Lehto, Lempi</i> , Finland	<i>Segerstedt Wiberg, Ingrid</i> , Sverige
<i>Lundström, Birger</i> , Sverige	<i>Seip, Helge</i> , Norge
<i>Lyng, John</i> , Norge	<i>Seweriin, Rakel</i> , Norge
<i>Løbak, Harald</i> , Norge	<i>Strand, Axel</i> , Sverige
<i>Nielsen, Harald</i> , Danmark	<i>Sundin, Sven</i> , Sverige
<i>Ohlin, Bertil</i> , Sverige	<i>Thestrup, Knud</i> , Danmark
<i>Olgeirsson, Einar</i> , Island	<i>Toft, H. C.</i> , Danmark
<i>Olsen, Claudia</i> , Norge	<i>Torvi, Irma</i> , Finland
<i>Osvald, Hugo</i> , Sverige	<i>Uoti, Olli J.</i> , Finland
<i>Pedersen, Gustav</i> , Danmark	<i>Virolainen, Johannes</i> , Finland
<i>Petersen, Carl</i> , Danmark	<i>Wikborg, Erling</i> , Norge

København den 24 februari 1961

Erik Eriksen

Frantz Wendt

Vid möte i København den 24 februari 1961 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *samordning av vissa avdragsregler vid inkomstbeskattning m. m.*

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 24 februari 1961 av Nordiska rådet efter förslag av juridiska utskottet (nr 6) med 62 röster. 7 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller

1. til samtlige regeringer at indføre en ordning, hvorefter der gives arbejdssøgende fra andet nordisk land oplysning om skatteforholdene i de respektive lande,

2. til regeringerne i Finland og Sverige at overveje indførelse af et skabelonmæssigt omkostningsfradrag ved indkomstbeskatning af personer, der under midlertidigt ophold i de respektive lande har erhvervet arbejdsindkomst der,

3. til regeringerne i Norge og Sverige at søge at gennemføre ændring i gældende særbestemmelser vedrørende »klassefradrag» henholdsvis »ortsavdrag» for personer, der har erhvervet indkomst af personligt arbejde under midlertidigt ophold i de respektive lande, samt

4. til regeringerne i Finland og Sverige at undersøge mulighederne for at give personer, der midlertidigt har ophold i de respektive lande, samme ret til fradrag for forsikringspræmier m. m. ved beskatning af indkomst af personligt arbejde som den, der tilkommer personer, der er bosatte der.

De 62 medlemmer, som röstade för rekommendationen, var:

Andersen, Nina, Danmark
Andersson, Arvid, Sverige
Andersson, Birger, Sverige
Bjarnason, Ásgeir, Island
Cassel, Leif, Sverige
Christensen, N. Chr., Danmark

Christiansen, Chr., Danmark
Ekendahl, Sigrid, Sverige
Eliasson, Lars, Sverige
Enne, Yrjö, Finland
Eriksen, Erik, Danmark
Eriksen, Holger, Danmark

Ewerlöf, Knut, Sverige
Fagerholm, Karl-August, Finland
Gillström, Anselm, Sverige
Gustafsson, Hans, Sverige
Hegna, Trond, Norge
Helén, Gunnar, Sverige
Holm, Chr. L., Norge
Horn, Svend, Danmark
Hækkerup, Per, Danmark
Hønsvald, Nils, Norge
Ingimundarson, Sigurður, Island
Jacobsen, Nils, Norge
Johnsen, Håkon, Norge
Jónsson, Gisli, Island
Jónsson, Magnús, Island
Jonsson, Sigfrid, Sverige
Klippenvåg, Harry, Norge
Kraft, Ole Bjørn, Danmark
Kuusinen, Hertta, Finland
Kyttä, Harras, Finland
Kähönen, Urho, Finland
Larsen, Aksel, Danmark
Larsen, Helge, Danmark
Lehto, Lempi, Finland
Lundström, Birger, Sverige

Lyng, John, Norge
Løbak, Harald, Norge
Nielsen, Harald, Danmark
Ohlin, Bertil, Sverige
Olgeirsson, Einar, Island
Olsen, Claudia, Norge
Osvald, Hugo, Sverige
Pedersen, Gustav, Danmark
Petersen, Carl, Danmark
Poulsen, Johan, Danmark
Rihtniemi, Juha, Finland
Rosenberg, Gösta, Finland
Røiseland, Bent, Norge
Saalasti, Kerttu, Finland
Segerstedt Wiberg, Ingrid, Sverige
Seip, Helge, Norge
Seweriin, Rakel, Norge
Strand, Axel, Sverige
Sundin, Sven, Sverige
Thestrup, Knud, Danmark
Toft, H. C., Danmark
Torvi, Irma, Finland
Uoti, Olli J., Finland
Virolainen, Johannes, Finland
 Wikborg, Erling, Norge

København den 24 februari 1961

Erik Eriksen

Frantz Wendt

Vid möte i København den 24 februari 1961 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *likartad lagstiftning om aktiebolag m. m.*

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 24 februari 1961 av Nordiska rådet efter förslag av juridiska utskottet (nr 9) med 62 röster. 7 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne under særlig hensyntagen til de ændrede økonomiske og handelspolitiske forhold som følge af de europæiske markedsdannelse at undersøge mulighederne for dels at gennemføre en mere ensartet nordisk lovgivning vedrørende aktieselskaber, dels at tilvejebringe retlig ligestilling af nordiske statsborgere med hensyn til adgangen til at virke som stiftere, bestyrelsesmedlemmer, direktører etc. i aktieselskaber.

De 62 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

Andersen, Nina, Danmark
Andersson, Arvid, Sverige
Andersson, Birger, Sverige
Bjarnason, Ásgeir, Island
Cassel, Leif, Sverige
Christensen, N. Chr., Danmark
Christiansen, Chr., Danmark
Ekendahl, Sigríd, Sverige
Eliasson, Lars, Sverige
Enne, Yrjö, Finland
Eriksen, Erik, Danmark
Eriksen, Holger, Danmark
Ewerlöf, Knut, Sverige
Fagerholm, Karl-August, Finland
Gillström, Anselm, Sverige
Gustafsson, Hans, Sverige
Hegna, Trond, Norge
Helén, Gunnar, Sverige
Holm, Chr. L., Norge

Horn, Svend, Danmark
Hækkerup, Per, Danmark
Hønsvald, Nils, Norge
Ingimundarson, Sigurður, Island
Jacobsen, Nils, Norge
Johnsen, Håkon, Norge
Jónsson, Gisli, Island
Jónsson, Magnús, Island
Jonsson, Sigfrid, Sverige
Klippenvåg, Harry, Norge
Kraft, Ole Bjørn, Danmark
Kuusinen, Hertta, Finland
Kyttä, Harras, Finland
Kähönen, Urho, Finland
Larsen, Aksel, Danmark
Larsen, Helge, Danmark
Lehto, Lempi, Finland
Lundström, Birger, Sverige
Lyng, John, Norge

Løbak, Harald, Norge
Nielsen, Harald, Danmark
Ohlin, Bertil, Sverige
Olgeirsson, Einar, Island
Olsen, Claudia, Norge
Osvald, Hugo, Sverige
Pedersen, Gustav, Danmark
Petersen, Carl, Danmark
Poulsen, Johan, Danmark
Rihtniemi, Juha, Finland
Rosenberg, Gösta, Finland
Røiseland, Bent, Norge

Saalasti, Kerttu, Finland
Segerstedt Wiberg, Ingrid, Sverige
Seip, Helge, Norge
Seweriin, Rakel, Norge
Strand, Axel, Sverige
Sundin, Sven, Sverige
Thestrup, Knud, Danmark
Toft, H. C., Danmark
Torvi, Irma, Finland
Uoti, Olli J., Finland
Virolainen, Johannes, Finland
Wikborg, Erling, Norge

København den 24 februari 1961

Erik Eriksen

Frantz Wendt

Vid möte i København den 24 februari 1961 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *högre nordisk hushållsutbildning*

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 24 februari 1961 av Nordiska rådet efter förslag av kulturutskottet (nr 15) med 62 röster. 7 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regjeringene å gjennomføre det foreliggende forslag om høyere nordisk husholdningsutdanning (Nordisk udredningsserie, 1961:1) med de endringer som remissbehandlingen av innstillingen kan foranledige.

De 62 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

Andersen, Nina, Danmark
Andersson, Arvid, Sverige
Andersson, Birger, Sverige
Bjarnason, Ásgeir, Island
Cassel, Leif, Sverige
Christensen, N. Chr., Danmark
Christiansen, Chr., Danmark
Ekendahl, Sigrid, Sverige
Eliasson, Lars, Sverige
Enne, Yrjö, Finland
Eriksen, Erik, Danmark
Eriksen, Holger, Danmark
Ewerlöf, Knut, Sverige
Fagerholm, Karl-August, Finland
Gillström, Anselm, Sverige
Gustafsson, Hans, Sverige
Hegna, Trond, Norge
Helén, Gunnar, Sverige
Holm, Chr. L., Norge
Horn, Svend, Danmark
Hækkerup, Per, Danmark
Hønsvald, Nils, Norge
Ingimundarson, Sigurður, Island

Jacobsen, Nils, Norge
Johnsen, Håkon, Norge
Jónsson, Gisli, Island
Jónsson, Magnús, Island
Jonsson, Sigfrid, Sverige
Klippenvåg, Harry, Norge
Kraft, Ole Bjørn, Danmark
Kuusinen, Hertta, Finland
Kyttä, Harras, Finland
Kähönen, Urho, Finland
Larsen, Aksel, Danmark
Larsen, Helge, Danmark
Lehto, Lempi, Finland
Lundström, Birger, Sverige
Lyng, John, Norge
Løbak, Harald, Norge
Nielsen, Harald, Danmark
Ohlin, Bertil, Sverige
Olgeirsson, Einar, Island
Olsen, Claudia, Norge
Osvald, Hugo, Sverige
Pedersen, Gustav, Danmark
Petersen, Carl, Danmark

Poulsen, Johan, Danmark
Rihtniemi, Juha, Finland
Rosenberg, Gösta, Finland
Røiseland, Bent, Norge
Saalasti, Kerttu, Finland
Segerstedt Wiberg, Ingrid, Sverige
Seip, Helge, Norge
Seweriin, Rakel, Norge

Strand, Axel, Sverige
Sundin, Sven, Sverige
Thestrup, Knud, Danmark
Toft, H. C., Danmark
Torvi, Irma, Finland
Uoti, Olli J., Finland
Virolainen, Johannes, Finland
Wikborg, Erling, Norge

København den 24 februari 1961

Erik Eriksen

Frantz Wendt

Vid möte i København den 24 februari 1961 enades representanter för regeringarna om att D a n m a r k skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *samarbete i fråga om kontroll av konkurrensbegränsningar*.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 24 februari 1961 av Nordiska rådet efter förslag av juridiska utskottet (nr 13) med 62 röster. 7 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at videreudvikle det bestående samarbejde mellem fagmyndighederne på konkurrencereguleringsens område i de respektive lande.

De 62 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

Andersen, Nina, Danmark
Andersson, Arvid, Sverige
Andersson, Birger, Sverige
Bjarnason, Ásgeir, Island
Cassel, Leif, Sverige
Christensen, N. Chr., Danmark
Christiansen, Chr., Danmark
Ekendahl, Sigrid, Sverige
Eliasson, Lars, Sverige
Enne, Yrjö, Finland
Eriksen, Erik, Danmark
Eriksen, Holger, Danmark
Ewerlöf, Knut, Sverige
Fagerholm, Karl-August, Finland
Gillström, Anselm, Sverige
Gustafsson, Hans, Sverige
Hegna, Trond, Norge
Helén, Gunnar, Sverige
Holm, Chr. L., Norge
Horn, Svend, Danmark
Hækkerup, Per, Danmark
Hønsvald, Nils, Norge
Ingimundarson, Sigurður, Island
Jacobsen, Nils, Norge

Johnsen, Håkon, Norge
Jónsson, Gisli, Island
Jónsson, Magnús, Island
Jonsson, Sigfrid, Sverige
Klippenvåg, Harry, Norge
Kraft, Ole Bjørn, Danmark,
Kuusinen, Hertta, Finland
Kyttä, Harras, Finland
Kähönen, Urho, Finland
Larsen, Aksel, Danmark
Larsen, Helge, Danmark
Lehto, Lempi, Finland
Lundström, Birger, Sverige
Lyng, John, Norge
Løbak, Harald, Norge
Nielsen, Harald, Danmark
Ohlin, Bertil, Sverige
Olgeirsson, Einar, Island
Olsen, Claudia, Norge
Osvald, Hugo, Sverige
Pedersen, Gustav, Danmark
Petersen, Carl, Danmark
Poulsen, Johan, Danmark
Rihtniemi, Juha, Finland

Rosenberg, Gösta, Finland
Røiseland, Bent, Norge
Saalasti, Kerttu, Finland
Segerstedt Wiberg, Ingrid, Sverige
Seip, Helge, Norge
Seweriin, Rakel, Norge
Strand, Axel, Sverige

Sundin, Sven, Sverige
Thestrup, Knud, Danmark
Toft, H. C., Danmark
Torvi, Irma, Finland
Uoti, Olli J., Finland
Violainen, Johannes, Finland
Wikborg, Erling, Norge

København den 24 februari 1961

Erik Eriksen

Frantz Wendt

Vid möte i København den 24 februari 1961 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Övriga beslut (utom val)

A. Beslut att ej företaga sig något med anledning av:

(den 21 februari)

1. medlemsförslag om införande av högertrafik i Sverige (Sak A 13)
2. uppskjutet medlemsförslag om i annat nordiskt land bosatta medborgares kyrkoskatt i vissa fall (Sak A 1)
3. medlemsförslag om upprättande av atomvapenfri zon i Norden (Sak A 27)

(den 22 februari)

4. medlemsförslag om avskaffande av skattefri försäljning av alkoholdrycker i internordisk båt- och flygtrafik (Sak A 23)

(den 23 februari)

5. tilläggsförslag om mellanriksväg Troms fylke—Kiruna (Sak D 67)
6. medlemsförslag om införande av likartad obligatorisk tjänstepension (Sak A 29)
7. uppskjutet tilläggsförslag om formerna för lagstiftningssamarbete (Sak A 2)
8. tilläggsförslag om likställighet i fråga om förvärv av fast egendom för bostadsändamål i Danmark (Sak D 33)

(den 24 februari)

9. ändringsförslag om gemensam utlänningsmyndighet (Sak A 9)
10. medlemsförslag om vidgat luftfartssamarbete (Sak A 15)
11. medlemsförslag om samarbete beträffande namnrätten (Sak A 16)

B. Beslut att lägga till handlingarna

a. som slutbehandlade spörsmål:

(den 19 februari)

1. meddelanden om rekommendation nr 7/1953 angående nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt land, såvitt avser rätt att ge offentlig föreställning (Sak D 2)
2. meddelande om rekommendation nr 7/1954 angående icke-ratificerade ILO-konventioner (Sak D 4)
3. meddelanden om rekommendation nr 13/1957 angående förenkling av reglerna rörande tjänsteresor till annat nordiskt land (Sak D 25)

4. meddelanden om rekommendation nr 2/1958 angående likställighet i fråga om icke-yrkesmässigt fiske i havet (Sak D 32)
5. meddelande om rekommendation nr 25/1958 angående gemensam utlämningslagstiftning m. m., såvitt avser utlämningslagstiftning (Sak D 50)
6. meddelanden om rekommendation nr 20/1959 angående medicinskt gränssamarbete (Sak D 74)
7. meddelanden om rekommendation nr 3/1960 angående ytterligare pass- och reselättnader, såvitt avser upphävande i Norge av systemet med obligatoriskt uppvisande av pass vid inköp av resevaluta samt anslutning till den europeiska överenskommelsen om visumfrihet för flyktingar (Sak D 81)

(den 22 februari)

8. meddelanden om rekommendation nr 6/1956 angående tull- och passkontroll vid gemensamma stationer m. m. (Sak D 18)
9. berättelse från Nordiska samfärdselkommittén (Sak C 4)

(den 23 februari)

10. meddelanden om rekommendation nr 16/1955 angående samarbete beträffande trafiklagstiftningen (Sak D 16)
11. meddelanden om rekommendation nr 7/1959 angående samverkan i fråga om trafiksäkerhetsforskning (Sak D 61)
12. berättelse från Nordiska interimskommittén för samordning av transportforskningen (Nordiska transportforskningskommittén) (Sak C 6)
13. berättelse från Nordiska kulturkommissionen (Sak C 2)
14. berättelse om samarbete mellan språknämnderna (Sak C 8)
15. meddelanden om rekommendation nr 10/1959 angående samordning i fråga om ålderspension (Sak D 64)
16. berättelse om samarbete beträffande välfärdsverksamhet för nordiskt sjöfolk i främmande hamnar (Sak C 7)
17. berättelse om samarbete på lagstiftningens område (Sak C 1)
18. berättelse från Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete (Sak C 5)

(den 24 februari)

19. meddelanden om rekommendation nr 5/1955 angående tullättnader vid tillfällig införsel av anläggningsmaskiner m. m. (Sak D 14)
20. meddelanden om rekommendation nr 25/1954 angående nationalitetskrav vid anställning av befäl och manskap på handels- och fiskefartyg (Sak D 9)
21. meddelanden om rekommendation nr 18/1959 angående samverkan i fråga om vattenvårdsforskning (Sak D 72)

22. meddelanden om rekommendation nr 18/1954 angående en nordisk folkakademi m. m. (Sak D 8)
23. meddelanden om rekommendation nr 12/1958 angående samarbete i fråga om utbyggnaden av universitet och högskolor (Sak D 41)
24. berättelse från Nordiska kontaktorganet för atomenergifrågor (Sak C 9)
25. berättelse från Nordiska socialpolitiska kommittén (Sak C 3)
26. meddelanden om rekommendation nr 5/1957 angående samarbete på näringsforskningens område (Sak D 22)
27. meddelanden om rekommendation nr 19/1957 angående rätt att erhålla och nyttja stipendier och lån i annat nordiskt land än hemlandet (Sak D 27)
28. meddelanden om rekommendation nr 8/1960 angående isländsk ungdoms studier vid folkhögskolor i övriga nordiska länder (Sak D 86)
29. meddelanden om rekommendation nr 7/1960 angående högre nordisk hushållsutbildning (Sak D 85)
30. meddelande om rekommendation nr 1/1955 angående nordisk lagstiftning rörande konfiskation (Sak D 12)

b. i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session:

(19 februari)

1. meddelanden om rekommendation nr 4/1953 angående en fast förbindelse mellan Danmark och Sverige i Öresund (Sak D 1)
2. meddelanden om rekommendation nr 7/1953 angående nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt land, såvitt avser rätt att inneha statstjänst och biträde med verkställighet av beslut fattat av administrativ myndighet i annat nordiskt land (Sak D 2)
3. meddelanden om rekommendation nr 5/1954 angående internordiska flyttningsbetyg (Sak D 3)
4. meddelanden om rekommendation nr 10/1954 angående vård av nordisk medborgare på sjukhus i annat nordiskt land än hemlandet (Sak D 5)
5. meddelanden om rekommendation nr 16/1954 angående samarbete i fråga om forskning och laboratorieundersökningar m. m. på hälso- och sjukvårdens område (Sak D 7)
6. meddelanden om rekommendation nr 3/1955 angående en nordisk paviljonganläggning på Biennalen i Venedig (Sak D 13)
7. meddelande om rekommendation nr 12/1955 angående revision av den nordiska äktenskapslagstiftningen (Sak D 15)
8. meddelande om rekommendation nr 5/1956 angående utvidgning av det straffrättsliga samarbetet (Sak D 17)
9. meddelanden om rekommendation nr 16/1956 angående förenhetligande av lagstiftningen om trafikonykterhet (Sak D 19)

10. meddelande om rekommendation nr 18/1956 angående samarbete om invalidvård och de partiellt arbetsföras problem (Sak D 20)
11. meddelanden om rekommendation nr 7/1957 angående gemensam arbetsmarknad för läkare och tandläkare (Sak D 23)
12. meddelande om rekommendation nr 15/1957 angående tillgodogörande av tjänstgöring i annat nordiskt land i avseende å rätt till pension (Sak D 26)
13. meddelanden om rekommendation nr 22/1957 angående nordiskt samarbete för skydd av laxbeståndet i Östersjön m. m. (Sak D 29)
14. meddelanden om rekommendation nr 1/1958 angående samordnade fridlysnings- och jakttider för vissa djurarter (Sak D 31)
15. meddelanden om rekommendation nr 5/1958 angående ömsesidig konsultation i gränshandelsfrågor (Sak D 35)
16. meddelanden om rekommendation nr 11/1958 angående enhetliga regler för legitimation för psykologer m. m. (Sak D 40)
17. meddelanden om rekommendation nr 14/1958 angående gemensam arbetsmarknad för farmaceuter (Sak D 43)
18. meddelanden om rekommendation nr 19/1958 angående gemensam arbetsmarknad för veterinärer (Sak D 48)
19. meddelanden om rekommendation nr 25/1958 angående gemensam utlämningslagstiftning m. m., såvitt avser samarbete mellan polis- och åklagarmyndigheterna i brottmål (Sak D 50)
20. meddelanden om rekommendation nr 29/1958 angående rätt att vid inkomstbeskattning göra avdrag för i annat land påförda skatter (Sak D 51)
21. meddelanden om rekommendation nr 31/1958 angående gemensam högre utbildning i trädgårdskonst (Sak D 53)
22. meddelanden om rekommendation nr 32/1958 angående gemensam hälso-tjänst för sjömän m. m. (Sak D 54)
23. meddelanden om rekommendation nr 1/1959 angående enhetliga regler för utprickning av farvatten (Sak D 55)
24. meddelanden om rekommendation nr 2/1959 angående samverkan vid isbrytning (Sak D 56)
25. meddelanden om rekommendation nr 4/1959 angående förhindrande av oljeförorening i Östersjön (Sak D 58)
26. meddelanden om rekommendation nr 6/1959 angående informationsmaterial för utvandringsintresserade (Sak D 60)
27. meddelanden om rekommendation nr 11/1959 angående förenklat upplagande av passageraravgiften i lufttrafik (Sak D 65)
28. meddelanden om rekommendation nr 15/1959 angående borttagande av dubbel omsättningsskatt för flyttgods (Sak D 69)
29. meddelanden om rekommendation nr 17/1959 angående samarbete i fråga om skydd mot radioaktiv strålning (Sak D 71)
30. meddelanden om rekommendation nr 19/1959 angående likartade regler för behörighet att utöva läkarkonsten (Sak D 73)

31. meddelanden om rekommendation nr 24/1959 angående enhetlig utformning av expordokument (Sak D 78)
32. meddelande om rekommendation nr 1/1960 angående tjänstepensionsförmåner i Sverige för löntagare från annat nordiskt land (Sak D 79)
33. meddelanden om rekommendation nr 2/1960 angående gemensam läkarmarknad (Sak D 80)
34. meddelanden om rekommendation nr 3/1960 angående ytterligare pass- och reselättnader, såvitt avser Islands anslutning till överenskommelsen om upphävande av passkontrollen vid de internordiska gränserna (Sak D 81)
35. meddelanden om rekommendation nr 4/1960 angående konferenser om nordkalottspörsmål (Sak D 82)
36. meddelanden om rekommendation nr 5/1960 angående Islands deltagande i turistupplysningssamarbetet (Sak D 83)
37. meddelanden om rekommendation nr 10/1960 angående årliga studieresor till Island för studerande i nordiska språk från övriga nordiska länder (Sak D 88)
38. meddelanden om rekommendation nr 11/1960 angående forskning i arktisk medicin (Sak D 89)
39. meddelanden om rekommendation nr 12/1960 angående revision av medborgarskapslagstiftningen (Sak D 90)

(den 22 februari)

40. meddelanden om rekommendation nr 20/1956 angående samverkan på renskötselns område (Sak D 21)
41. meddelanden om rekommendation nr 5/1959 angående förbättring av samernas levnadsförhållanden (Sak D 59)
42. meddelande om rekommendation nr 29/1954 angående nordiska patent (Sak D 11)
43. meddelanden om rekommendation nr 7/1958 angående riktlinjer för administrationen av gemensamma institutioner (Sak D 37)

(den 23 februari)

44. meddelanden om rekommendation nr 8/1958 angående utbyggandet av förbindelserna mellan Norden och kontinenten (Sak D 38)
45. meddelanden om rekommendation nr 22/1959 angående beviljande av medel för gemensamma kulturella ändamål m. m. (Sak D 76)
46. meddelanden om rekommendation nr 16/1959 angående gemensam arbetsmarknad för intellektuella yrken (Sak D 70)
47. meddelanden om rekommendation nr 30/1958 angående gemensam bokmarknad m. m. (Sak D 52)
48. meddelanden om rekommendation nr 10/1958 angående statsunderstöd till studieutbytesresor mellan nordiska skolor (Sak D 39)
49. meddelanden om rekommendation nr 14/1959 angående utbyggnad av flyg- och turisttrafiken inom Nordkalotten (Sak D 68)

50. meddelande om rekommendation nr 13/1959 angående vägförbindelse mellan Nordland fylke och Sverige (Sak D 67)
51. meddelanden om rekommendation nr 15/1954 angående samarbete i fråga om läkemedel (Sak D 6)
52. meddelanden om rekommendation nr 3/1958 angående likställighet i fråga om förvärv av fast egendom och erhållande av lån för bostadsändamål (Sak D 33)
53. meddelanden om rekommendation nr 26/1957 angående rättslig likställighet för nordiska medborgare i fråga om kustfart (Sak D 30)
54. meddelanden om rekommendation nr 12/1957 angående ekonomiskt samarbete i Finlands, Norges och Sveriges nordligaste områden (Sak D 24)
55. meddelande om rekommendation nr 12/1959 angående ekonomiskt samarbete (Sak D 66)

(den 24 februari)

56. meddelanden om rekommendation nr 4/1958 angående utgivande av gemensam statistisk skrift (Sak D 34)
57. meddelanden om rekommendation nr 21/1957 angående förbättrat samarbete beträffande jordbruksforskning (Sak D 28)
58. meddelanden om rekommendation nr 9/1960 angående specialutbildning av experter för underutvecklade länder (Sak D 87)
59. meddelanden om rekommendation nr 22/1958 angående utvidgat samarbete vid utnyttjandet av vattenkrafttillgångarna (Sak D 49)
60. meddelanden om rekommendation nr 23/1959 angående samarbete i fråga om produktion och utbyte av elkraft (Sak D 77)
61. meddelanden om rekommendation nr 8/1959 angående samverkan i fråga om specialattachéposter (Sak D 62)
62. meddelanden om rekommendation nr 6/1960 angående samarbete beträffande utrikestjänsten (Sak D 84)
63. meddelanden om rekommendation nr 26/1954 angående nordiska medborgares rätt att driva näring (Sak D 10)
64. meddelanden om rekommendation nr 15/1958 angående gemensam arbetsmarknad för sjuksköterskor (Sak D 44)
65. meddelanden om rekommendation nr 16/1958 angående gemensam arbetsmarknad för hälsosystrar (Sak D 45)
66. meddelanden om rekommendation nr 17/1958 angående gemensam arbetsmarknad för barnmorskor (Sak D 46)
67. meddelanden om rekommendation nr 18/1958 angående gemensam arbetsmarknad för sjukgymnaster (Sak D 47)
68. meddelanden om rekommendation nr 13/1958 angående gemensam hälsovårdsutbildning (Sak D 42)
69. meddelanden om rekommendation nr 21/1959 angående samarbete i fråga om högre teknisk utbildning (Sak D 75)

70. meddelanden om rekommendation nr 6/1958 angående införande av sommartid efter enhetliga regler (Sak D 36)
71. meddelanden om rekommendation nr 3/1959 angående nordiskt kriminologiskt forskningsråd (Sak D 57)
72. meddelanden om rekommendation nr 9/1959 angående nordiskt sjö-rättsinstitut (Sak D 63)

C. Beslut att till nästa ordinarie session uppskjuta vidare behandling av:

(den 19 februari)

1. uppskjutet medlemsförslag om inrättande av gemensamt rådgivande domstolsorgan (Sak A 3)
2. uppskjutet medlemsförslag om nordiska sjömäns sociala rättigheter m. m. (Sak A 5)
3. uppskjutet medlemsförslag om samarbete i fråga om odontologisk materialprovning (Sak A 7)
4. uppskjutet medlemsförslag om erkännande av Europeiska domstolens för de mänskliga rättigheterna jurisdiktion (Sak A 12)
5. medlemsförslag om samarbete beträffande beskattningens utformning (Sak A 26)

(den 23 februari)

6. tilläggsförslag om samordning av änkepensionen (Sak D 64)
7. medlemsförslag om gemensam kontroll av läkemedel (Sak A 19)
8. uppskjutet medlemsförslag om fiskerigränserna i Norden (Sak A 6)
9. tilläggsförslag om samarbete inom byggnadsforskningen (Sak A 18)

(den 24 februari)

10. uppskjutet medlemsförslag om ytterligare pass- och reselättnader (Sak A 9)
11. tilläggsförslag om nordisk potatisförädlingsanstalt (Sak D 28)
12. tilläggsförslag om nordisk etableringsfrihet för enskilda företagare (Sak D 10)
13. uppskjutet medlemsförslag om lagstiftning rörande det allmännas skadeståndsskyldighet (Sak A 11)

D. Beslut i interna spörsmål:

(den 19 februari)

1. att lägga rapport från Nordiska rådets presidium till handlingarna (Dokument 1)
2. att lägga rapport från Nordiska rådets juridiska niomannakommitté till handlingarna (Dokument 2)

¹ *Bestut i procedurspörsmål här ej redovisade.*

3. att lägga rapport från Nordiska rådets socialpolitiska niomannakommitté till handlingarna (Dokument 3)
4. att lägga rapport från Nordiska rådets ekonomiska niomannakommitté till handlingarna (Dokument 4)
5. att lägga rapport från Redaktionskommittén för »Nordisk Kontakt» till handlingarna (Dokument 5)

(den 24 februari)

6. att bemyndiga presidiet att för förberedelse av nästa ordinarie session tillsätta mindre kommittéer
7. att avhålla nästa ordinarie session i Helsingfors med början den 17 februari 1962

Val

(den 18 februari)

1. Val av presidium
2. Val av medlemmar i utskotten
3. Val av medlemmar i Redaktionskommittén för »Nordisk Kontakt»

(den 24 februari)

4. Val av medlemmar i juridiska niomannakommittén
5. Val av medlemmar i socialpolitiska niomannakommittén
6. Val av medlemmar i ekonomiska niomannakommittén
7. Val av revisorer för »Nordisk Kontakt»

**PRESIDIUM, ARBETSUTSKOTT
SEKRETARIAT, SAKKUNNIGA**

Presidium

Erik Eriksen, Danmark, president
 Karl-August Fagerholm, Finland, vicepresident
 Gísli Jónsson, Island, vicepresident
 Nils Hønsvald, Norge, vicepresident
 Bertil Ohlin, Sverige, vicepresident

Arbetsutskott

Danmark

Erik Eriksen, formand
 Ole Bjørn Kraft
 Aksel Larsen
 Helge Larsen
 Gustav Pedersen
 Carl Petersen, næstformand

Finland

Karl-August Fagerholm, ordförande
 Eino Kilpi
 Harras Kyttä
 Erkki Leikola
 Nils Meinander
 Aarre Simonen
 Johannes Virolainen, viceordförande

Island

Sigurður Ingimundarson, vice ordförande
 Gísli Jónsson, ordförande
 Einar Olgeirsson

Norge

Per Borten
 Nils Hønsvald, formann
 John Lyng

Sverige

Lars Eliasson
 Knut Ewerlöf
 Bertil Ohlin, ordförande
 Rickard Sandler
 Axel Strand, vice ordförande

Sekretariat

Generalsekretær Frantz Wendt, huvudsekreterare, tillika danska delegationens sekreterare
 Assistent Lilian Søltoft Madsen
 Assistent Birgit Sachs
 Protokollsekretær L. E. Hansen-Salby
 Fuldmægtig Leon Buch
 Fuldmægtig Knud Jensen
 Fuldmægtig Arne Marquard
 Sekretær Chr. Beiner

Bibliotekarien Tryggve Byström, redaktör

Fuldmægtig Poul Eefsen, sekreterare i juridiska utskottet
 Førstesekretær Helene Andersen, sekreterare i kulturutskottet
 Byråchefen Sven-Hugo Ryman, sekreterare i socialpolitiska utskottet
 Ekspeditionssekretær Axel Gormsen, sekreterare i trafikutskottet
 Kammarrättsfiskalen Bertil Wennergren, sekreterare i ekonomiska utskottet

Justitiesekreteraren Eiler Hultin, Finlands delegations sekreterare
 Byråchefen Friðjón Sigurðsson, isländska delegationens sekreterare
 Byråsjef Einar Løchen, norska delegationens sekreterare
 Konsulent Bjørn Brevik, norska delegationens biträdande sekreterare
 Hovrättsrådet Gustaf Petrén, svenska delegationens sekreterare
 Andre sekreteraren Staffan Wahlquist, svenska delegationens biträdande sekreterare

Sakkunniga

(Enligt presidiets beslut den 17 februari 1961)

Danmark

Fuldmægtig Hans Andreasen
 Vejdirektør K. Bang

Fuldmægtig N. C. Bitsch
 Departementschef Vilhelm Boas
 Fhv. nationalbankdirektør C. V. Bramsnæs
 Kontorchef Ruth Bruun-Pedersen
 Kontorchef Robert Dam
 Departementschef B. S. Dinesen
 Departementschef J. Elkjær-Larsen
 Fuldmægtig Mogens Foldberg
 Kommitteret Poul Gaarden
 Kontorchef Paul Gersmann
 Sekretær J. Halck
 Ministersekretær Helge Hjortdal
 Fuldmægtig Vagn Holm
 Fuldmægtig O. E. F. Hvidberg
 Kontorchef N. P. Jacobsen
 Fuldmægtig Thorvald Jørgensen
 Fuldmægtig Vagn Korsbæk
 Udenrigsråd Erling Kristiansen
 Økonomisk konsulent Kai Lemberg
 Kontorchef H. Lund
 Fuldmægtig Poul Melbye
 Departementschef Albert Michelsen
 Departementschef Otto Müller
 Ministersekretær Arne Nielsen
 Fuldmægtig Lars Nordskov Nielsen
 Kontorchef Jens Nørgaard
 Sekretær Erno Olsen
 Sekretær Søren-Ole Olsen
 Departementschef Erik Ib Schmidt
 Generaldirektør P. E. N. Skov
 Sekretær Helge Thomsen
 Kontorchef B. Toft-Nielsen
 Kommitteret Estrid Torkild-Hansen
 Afdelingschef Peter Villadsen
 Departementschef Agnethe Vøhtz
 Kontorchef M. Wandel-Petersen
 Direktør Bent Wellejus
 Fuldmægtig Kirsten Wiinblad
 Afdelingschef J. B. Worm

Finland

Minister Jaakko Hallama
 Biträdande avdelningschefen A. von Heiroth
 Kanslichefen Klaus Häkkänen

Generalsekreteraren Veikko Karsma
 Överdirektören Erkki Kinnunen
 Regeringsrådet Aulis Kohonen
 Regeringsrådet Kai Korte
 Avdelningschefen Risto Leskinen
 Överdirektören Olavi Mattila
 Generaldirektören Niilo Pesonen
 Regeringsrådet Esko Rekola
 Tullrådet Holger Sandström
 Avdelningschefen Svante Sundman
 Professorn Samuli Suomela
 Attachén Kurt Uggeldahl

Island

Skolkonsulenten Magnús Gíslason
 Avdelningschefen Haraldur Kröyer

Norge

Generalsekretær Henry N. Bache
 Kontorsjef Kjell Eide
 Byråsjef Knut Hedemann
 Statssekretær Dagfin Juel
 Overlege Fredrik Mellbye
 Byråsjef John Paxal
 Departementsråd Rolv Ryssdal
 Byråsjef Gudmund Saxrud
 Statssekretær Enevald Skadsem
 Ekspedisjonssjef Tor Stokke

Sverige

Direktören Arne Andersson
 Statssekreteraren Per Bergsten
 Byråchefen Stig Bergström
 Förste kanslisekreteraren Åke Bruhn-Möller
 Landshövdingen Gustav Cederwall
 Byråchefen Åke Englund
 Direktören Jonas Gavell
 Kanslirådet Åke Hartvig
 Direktören Göran Hedin
 Byråchefen Sten Larsson
 Kanslisekreteraren Åke Larsson

Biträdande avdelningschefen Per Lind
Rättsavdelningschefen Stig Nordlund
Förste kanslisekreteraren Claes Senning
Byråchefen Bo Siegbahn
Avdelningschefen Gunnar von Sydow
Statssekreteraren Karl-Erik Önneshj

REGISTER

Översikt
över sakernas behandling

S a k	
nr	r u b r i k
	<i>Medlemsförslag</i>
A 1	Uppskjutet medlemsförslag om i annat nordiskt land bosatta nordiska medborgares kyrkoskatt i vissa fall
A 2	Uppskjutet tilläggsförslag om formerna för lagstiftningssamarbete
A 3	Uppskjutet medlemsförslag om inrättande av gemensamt rådgivande domstolsorgan
A 4	Uppskjutet medlemsförslag om likställighet vid anställning av nordiska sjömän på nordiska fartyg
A 5	Uppskjutet medlemsförslag om nordiska sjömäns sociala rättigheter m. m.
A 6	Uppskjutet medlemsförslag om fiskerigränserna i Norden
A 7	Uppskjutet medlemsförslag om samarbete i fråga om odontologisk materialprovning
A 8	Uppskjutet medlemsförslag om likartad associationsrättslig lagstiftning
A 9	Uppskjutet medlemsförslag om ytterligare pass- och reselättnader Ändringsförslag om gemensam utlänningsmyndighet
A 10	Uppskjutet medlemsförslag om samordning av vissa avdragsregler vid inkomstbeskattning
A 11	Uppskjutet medlemsförslag om lagstiftning rörande det allmännas skadeståndsskyldighet
A 12	Uppskjutet medlemsförslag om erkännande av Europeiska domstolens för de mänskliga rättigheterna jurisdiktion
A 13	Medlemsförslag om införande av högertrafik i Sverige
A 14	Medlemsförslag om resandes tullfria införsel av vin, sprit och tobaksvaror
A 15	Medlemsförslag om vidgat luftfartssamarbete
A 16	Medlemsförslag om samarbete beträffande namnrätten
A 17	Medlemsförslag om kontroll av konkurrensbegränsningar och monopol
A 18	Medlemsförslag om industriellt samarbete Ändringsförslag om samarbete inom byggnadsforskningen
A 19	Medlemsförslag om gemensam kontroll av läkemedel
A 20	Medlemsförslag om planering av samarbete i fråga om högre utbildning och forskning
A 21	Medlemsförslag om utökad hjälp till utvecklingsländerna Ändringsförslag om nordisk fond för stöd åt undervisningsprojekt i utvecklingsländerna
A 22	Medlemsförslag om stöd till samnordisk filmproduktion

Tryckt	1:a behandl.		Utskottsförslag			2:a behandl.		Rekom- mendation		Annat beslut	Sak
	s.	s.	utskott	nr	s.	s.	nr	s.	innehåll	nr	
243	123	jur.	1	1233	126 d ¹				ingen åtgärd	A 1	
250	123	jur.	5	1239	172 d				ingen åtgärd	A 2	
255	122	—	—	—	—				uppskov	A 3	
256	123	soc.	5	1294	212 d	8	1360			A 4	
295	122	—	—	—	—				uppskov	A 5	
296	123	ekon.	3	1325	183 d				uppskov	A 6	
316	122	—	—	—	—				uppskov	A 7	
318	123	jur.	9	1247	228	12	1368			A 8	
323) 330)	123	traf.	13	1319	207 d				uppskov ingen åtgärd	A 9	
331	123	jur.	6	1242	227 d	11	1366			A 10	
337	123	jur.	10	1249	229 d				uppskov	A 11	
339	123	—	—	—	—				uppskov	A 12	
340	123	traf.	1	1303	124 d				ingen åtgärd	A 13	
376	123	traf.	2	1305	148 d	4	1352			A 14	
415	123	traf.	10	1315	208 d				ingen åtgärd	A 15	
446	123	jur.	8	1245	210 d				ingen åtgärd	A 16	
457	123	jur.	13	1254	234 d	14	1372			A 17	
484) 493)	123	ekon.	9	1334	193 d	7	1358		uppskov	A 18	
496	123	soc.	4	1292	171 d				uppskov	A 19	
523	123	kult.	16	1284	219 d	10	1364			A 20	
537) 597)	123	ekon.	5	1327	141 d	3	1350			A 21	
599	123	kult.	4	1263	138 d	2	1348			A 22	

¹ Betecknar att diskussion förekommit vid behandlingen.

S a k

nr	r u b r i k
A 23	Medlemsförslag om avskaffande av skattefri försäljning av alkohol-drycker i internordisk båt- och flygtrafik
A 24	Medlemsförslag om instiftande av nordiskt litteraturpris
A 25	Medlemsförslag om samarbete beträffande utbildning av administratörer för de nya staterna
A 26	Medlemsförslag om samarbete beträffande beskattningens utformning
A 27	Medlemsförslag om upprättande av atomvapenfri zon i Norden
A 28	Medlemsförslag om samverkan vid regionala projekt i utvecklings-länderna
A 29	Medlemsförslag om införande av likartad obligatorisk tjänstepension
<i>Regeringsförslag</i>	
B 1	Regeringsförslag om inrättande av nordiskt kontaktorgan för jordbrukssprösmål
B 2	Regeringsförslag om samverkan beträffande fiskeriproblem
<i>Berättelser</i>	
C 1	Berättelse om samarbete på lagstiftningens område
C 2	Berättelse från Nordiska kulturkommissionen
C 3	Berättelse från Nordiska socialpolitiska kommittén
C 4	Berättelse från Nordiska samfärdselkommittén
C 5	Berättelse från Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete
C 6	Berättelse från Nordiska interimskommittén för samordning av transportforskningen (Nordiska transportforskningskommittén)
C 7	Berättelse om samarbete beträffande välfärdsverksamhet för nordiskt sjöfolk i främmande hamnar
C 8	Berättelse om samarbete mellan språknämnderna
C 9	Berättelse från Nordiska kontaktorganet för atomenergifrågor
<i>Meddelanden</i>	
D 1	Meddelande om rekommendation nr 4/1953 angående en fast förbindelse mellan Danmark och Sverige i Öresund
D 2	Meddelanden om rekommendation nr 7/1953 angående nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt land
D 3	Meddelanden om rekommendation nr 5/1954 angående internordiska flyttningsbetyg

Tryckt	1:a behandl.	Utskottsförslag			2:a behandl.	Rekom- mendation		Annat beslut	Sak
		s.	s.	utskott		nr	s.		
611	123	traf.	3	1307	148 d			ingen åtgärd	A 23
638	123	kult.	5	1265	136 d	1	1346		A 24
650	123	ekon.	5	1327	141 d	3	1350	uppskov	A 25
675	123	—	—	—	—				A 26
678	123	ekon.	1	1321	127 d			ingen åtgärd	A 27
683	123	ekon.	5	1327	141 d	3	1350	ingen åtgärd	A 28
689	123	soc.	2	1289	169 d				A 29
699	123	ekon.	7	1331	186	6	1356		B 1
725	123	ekon.	2	1323	180	5	1354		B 2
730	123	jur.	5	1239	172 d			till handl.	C 1
736	123	kult.	7	1269	166			till handl.	C 2
772	123	soc.	7	1299	230 d			till handl.	C 3
775	123	traf.	5	1310	159 d			till handl.	C 4
791	123	ekon.	10	1336	193 d			till handl.	C 5
793	123	traf.	9	1314	164 d			till handl.	C 6
801	123	soc.	3	1291	170 d			till handl.	C 7
812	123	kult.	8	1270	166 d			till handl.	C 8
813	123	ekon.	14	1340	223			till handl.	C 9
817	123	—	—	—	—			nya meddel.	D 1
820	123	—	—	—	—			nya meddel. ¹	D 2
823	123	—	—	—	—			nya meddel.	D 3

¹ Delvis slutbehandl.

S a k	
nr	r u b r i k
D 4	Meddelande om rekommendation nr 7/1954 angående icke-ratificerade ILO-konventioner
D 5	Meddelanden om rekommendation nr 10/1954 angående vård av nordisk medborgare på sjukhus i annat nordiskt land än hemlandet
D 6	Meddelanden om rekommendation nr 15/1954 angående samarbete i fråga om läkemedel
D 7	Meddelanden om rekommendation nr 16/1954 angående samarbete i fråga om forskning och laboratorieundersökningar m. m. på hälso- och sjukvårdens område
D 8	Meddelanden om rekommendation nr 18/1954 angående en nordisk folkakademi m. m. Tilläggsförslag om nordisk folkakademi
D 9	Meddelanden om rekommendation nr 25/1954 angående nationalitetskrav vid anställning av befäl och manskap på handels- och fiskefartyg
D 10	Meddelanden om rekommendation nr 26/1954 angående nordiska medborgares rätt att driva näring Tilläggsförslag om nordisk etableringsfrihet för enskilda företagare
D 11	Meddelande om rekommendation nr 29/1954 angående nordiska patent
D 12	Meddelande om rekommendation nr 1/1955 angående nordisk lagstiftning rörande konfiskation
D 13	Meddelanden om rekommendation nr 3/1955 angående en nordisk paviljonganläggning på Biennalen i Venedig
D 14	Meddelanden om rekommendation nr 5/1955 angående tullåttnader vid tillfällig införsel av anläggningsmaskiner m. m.
D 15	Meddelande om rekommendation nr 12/1955 angående revision av den nordiska äktenskapslagstiftningen
D 16	Meddelanden om rekommendation nr 16/1955 angående samarbete beträffande trafiklagstiftningen
D 17	Meddelande om rekommendation nr 5/1956 angående utvidgning av det straffrättsliga samarbetet
D 18	Meddelanden om rekommendation nr 6/1956 angående tull- och passkontroll vid gemensamma stationer m. m.
D 19	Meddelanden om rekommendation nr 16/1956 angående förenhetligande av lagstiftningen om trafikonykterhet
D 20	Meddelande om rekommendation nr 18/1956 angående samarbete om invalidvård och de partiellt arbetsföras problem
D 21	Meddelanden om rekommendation nr 20/1956 angående samverkan på renskötselns område
D 22	Meddelanden om rekommendation nr 5/1957 angående samarbete på näringsforskningens område

Tryckt	1:a behandl.	Utskottsförslag			2:a behandl.	Rekom- mendation		Annat beslut	Sak
		s.	s.	utskott		nr	s.		
825	123	—	—	—	—			slutbehandl.	D 4
828	123	—	—	—	—			nya meddel.	D 5
830	123	soc.	4	1292	171 d			nya meddel.	D 6
831	123	—	—	—	—			nya meddel.	D 7
833	123	kult.	14	1280	217 d	9	1362	slutbehandl.	D 8
835								nya meddel.	D 10
836	123	soc.	5	1294	212 d			slutbehandl.	D 9
838	123	jur.	7	1244	228			nya meddel.	D 10
855								uppskov	
859	123	jur.	2	1235	157 d			nya meddel.	D 11
860	123	jur.	12	1253	234			slutbehandl.	D 12
861	123	—	—	—	—			nya meddel.	D 13
864	123	ekon.	12	1338	207			slutbehandl.	D 14
866	123	—	—	—	—			nya meddel.	D 15
867	123	traf.	7	1312	163 d			slutbehandl.	D 16
873	123	—	—	—	—			nya meddel.	D 17
882	123	traf.	4	1308	159			slutbehandl.	D 18
889	123	—	—	—	—			nya meddel.	D 19
891	123	—	—	—	—			nya meddel.	D 20
892	123	jur.	4	1237	155 d			nya meddel.	D 21
898	123	kult.	1	1259	231 d			slutbehandl.	D 22

S a k	
nr	r u b r i k
D 23	Meddelanden om rekommendation nr 7/1957 angående gemensam arbetsmarknad för läkare och tandläkare
D 24	Meddelanden om rekommendation nr 12/1957 angående ekonomiskt samarbete i Finlands, Norges och Sveriges nordligaste områden
D 25	Meddelanden om rekommendation nr 13/1957 angående förenkling av reglerna rörande tjänsteresor till annat nordiskt land
D 26	Meddelande om rekommendation nr 15/1957 angående tillgodogörande av tjänstgöring i annat nordiskt land i avseende å rätt till pension
D 27	Meddelanden om rekommendation nr 19/1957 angående rätt att erhålla och nyttja stipendier och lån i annat nordiskt land än hemlandet m. m.
D 28	Meddelanden om rekommendation nr 21/1957 angående förbättrat samarbete beträffande jordbruksforskning Tilläggsförslag om nordisk potatisförädlingsanstalt
D 29	Meddelanden om rekommendation nr 22/1957 angående nordiskt samarbete för skydd av laxbeståndet i Östersjön m. m.
D 30	Meddelanden om rekommendation nr 26/1957 angående rättslig likställdhet för nordiska medborgare i fråga om kustfart
D 31	Meddelanden om rekommendation nr 1/1958 angående samordnade fridlysnings- och jakttider för vissa djurarter
D 32	Meddelanden om rekommendation nr 2/1958 angående likställighet i fråga om icke-yrkesmässigt fiske i havet
D 33	Meddelanden om rekommendation nr 3/1958 angående likställighet i fråga om förvärv av fast egendom och erhållande av lån för bostadsändamål Tilläggsförslag om likställighet i fråga om förvärv av fast egendom för bostadsändamål i Danmark
D 34	Meddelanden om rekommendation nr 4/1958 angående utgivande av gemensam statistisk skrift
D 35	Meddelanden om rekommendation nr 5/1958 angående ömsesidig konsultation i gränshandelsfrågor
D 36	Meddelanden om rekommendation nr 6/1958 angående införande av sommartid efter enhetliga regler
D 37	Meddelanden om rekommendation nr 7/1958 angående riktlinjer för administrationen av gemensamma institutioner
D 38	Meddelanden om rekommendation nr 8/1958 angående utbyggandet av förbindelserna mellan Norden och kontinenten
D 39	Meddelanden om rekommendation nr 10/1958 angående statsunderstöd till studieutbytesresor mellan nordiska skolor
D 40	Meddelanden om rekommendation nr 11/1958 angående enhetliga regler för legitimation för psykologer m. m.

Tryckt	1:a behandl.	Utskottsförslag			2:a behandl.	Rekom- mendation		Annat beslut	Sak
		s.	s.	utskott		nr	s.		
900	123	—	—	—	—			nya meddel.	D 23
902	123	ekon.	8	1333	192 d			nya meddel.	D 24
911	123	—	—	—	—			slutbehandl.	D 25
913	123	—	—	—	—			nya meddel.	D 26
915	123	kult.	11	1275	231 d			slutbehandl.	D 27
920 922	123	kult.	10	1272	216 d			nya meddel. uppskov	D 28
924	123	—	—	—	—			nya meddel.	D 29
925	123	ekon.	4	1326	185 d			nya meddel.	D 30
927	123	—	—	—	—			nya meddel.	D 31
929	123	—	—	—	—			slutbehandl.	D 32
932 935	123	jur.	11	1251	180 d			nya meddel. ingen åtgärd	D 33
939	123	ekon.	13	1339	207			nya meddel.	D 34
941	123	—	—	—	—			nya meddel.	D 35
943	123	soc.	8	1300	233			nya meddel.	D 36
948	123	jur.	3	1236	158 d			nya meddel.	D 37
949	123	traf.	6	1311	162			nya meddel.	D 38
952	123	kult.	9	1271	166 d			nya meddel.	D 39
953	123	—	—	—	—			nya meddel.	D 40

S a k	
nr	r u b r i k
D 41	Meddelanden om rekommendation nr 12/1958 angående samarbete i fråga om utbyggnaden av universitet och högskolor
D 42	Meddelanden om rekommendation nr 13/1958 angående gemensam hälsovårdsutbildning
D 43	Meddelanden om rekommendation nr 14/1958 angående gemensam arbetsmarknad för farmaceuter
D 44	Meddelanden om rekommendation nr 15/1958 angående gemensam arbetsmarknad för sjuksköterskor
D 45	Meddelanden om rekommendation nr 16/1958 angående gemensam arbetsmarknad för hälsosystrar
D 46	Meddelanden om rekommendation nr 17/1958 angående gemensam arbetsmarknad för barnmorskor
D 47	Meddelanden om rekommendation nr 18/1958 angående gemensam arbetsmarknad för sjukgymnaster
D 48	Meddelanden om rekommendation nr 19/1958 angående gemensam arbetsmarknad för veterinärer
D 49	Meddelanden om rekommendation nr 22/1958 angående utvidgat samarbete vid utnyttjandet av vattenkrafttillgångarna
D 50	Meddelande om rekommendation nr 25/1958 angående gemensam utlämningslagstiftning m. m.
D 51	Meddelanden om rekommendation nr 29/1958 angående rätt att vid inkomstbeskattning göra avdrag för i annat land påförda skatter
D 52	Meddelanden om rekommendation nr 30/1958 angående gemensam bokmarknad m. m.
D 53	Meddelanden om rekommendation nr 31/1958 angående gemensam högre utbildning i trädgårdskonst
D 54	Meddelanden om rekommendation nr 32/1958 angående gemensam hälsotjänst för sjömän m. m.
D 55	Meddelanden om rekommendation nr 1/1959 angående enhetliga regler för utprickning av farvatten
D 56	Meddelanden om rekommendation nr 2/1959 angående samverkan vid isbrytning
D 57	Meddelanden om rekommendation nr 3/1959 angående nordiskt kriminologiskt forskningsråd
D 58	Meddelanden om rekommendation nr 4/1959 angående förhindrande av oljeförorenning i Östersjön
D 59	Meddelanden om rekommendation nr 5/1959 angående förbättring av samernas levnadsförhållanden
D 60	Meddelanden om rekommendation nr 6/1959 angående informationsmaterial för utvandringsintresserade

Tryckt	1:a	Utskottsförslag			2:a	Rekom-		Annat beslut	Sak
	behandl.	utskott	nr	s.	s.	nr	s.	innehåll	nr
957	123	kult.	16	1284	219 d			slutbehandl.	D 41
960	123	soc.	9	1301	230 d			nya meddel.	D 42
962	123	—	—	—	—			nya meddel.	D 43
964	123	soc.	6	1297	230			nya meddel.	D 44
968	123	soc.	6	1297	230			nya meddel.	D 45
969	123	soc.	6	1297	230			nya meddel.	D 46
971	123	soc.	6	1297	230			nya meddel.	D 47
972	123	—	—	—	—			nya meddel.	D 48
973	123	ekon.	45	1341	223 d			nya meddel.	D 49
979	123	—	—	—	—			nya meddel. ¹	D 50
986	123	—	—	—	—			nya meddel.	D 51
988	123	kult.	6	1267	165 d			nya meddel.	D 52
993	123	—	—	—	—			nya meddel.	D 53
995	123	—	—	—	—			nya meddel.	D 54
1005	123	—	—	—	—			nya meddel.	D 55
1007	123	—	—	—	—			nya meddel.	D 56
1008	123	jur.	14	1256	235			nya meddel.	D 57
1010	123	—	—	—	—			nya meddel.	D 58
1015	123	jur.	4	1237	155 d			nya meddel.	D 59
1020	123	—	—	—	—			nya meddel.	D 60

¹ Delvis slutbehandl.

S a k	
nr	r u b r i k
D 61	Meddelanden om rekommendation nr 7/1959 angående samverkan i fråga om trafiksäkerhetsforskning
D 62	Meddelanden om rekommendation nr 8/1959 angående samverkan i fråga om specialattachéposter
D 63	Meddelanden om rekommendation nr 9/1959 angående nordiskt sjö-rättsinstitut
D 64	Meddelanden om rekommendation nr 10/1959 angående samordning i fråga om ålderspensionen Tilläggsförslag om samordning av änkepensionen
D 65	Meddelanden om rekommendation nr 11/1959 angående förenklat upptagande av passageraravgiften i lufttrafik
D 66	Meddelande om rekommendation nr 12/1959 angående ekonomiskt samarbete
D 67	Meddelande om rekommendation nr 13/1959 angående vägförbindelse mellan Nordland fylke och Sverige Tilläggsförslag om mellanriksväg Troms fylke—Kiruna
D 68	Meddelanden om rekommendation nr 14/1959 angående utbyggnad av flyg- och turisttrafiken inom Nordkalotten
D 69	Meddelanden om rekommendation nr 15/1959 angående borttagande av dubbel omsättningskatt för flyttgods
D 70	Meddelanden om rekommendation nr 16/1959 angående gemensam arbetsmarknad för intellektuella yrken
D 71	Meddelanden om rekommendation nr 17/1959 angående samarbete i fråga om skydd mot radioaktiv strålning
D 72	Meddelanden om rekommendation nr 18/1959 angående samverkan i fråga om vattenvårdsforskning
D 73	Meddelanden om rekommendation nr 19/1959 angående likartade regler för behörighet att utöva läkarkonsten
D 74	Meddelanden om rekommendation nr 20/1959 angående medicinskt gränssamarbete
D 75	Meddelanden om rekommendation nr 21/1959 angående samarbete i fråga om högre teknisk utbildning
D 76	Meddelanden om rekommendation nr 22/1959 angående beviljande av medel för gemensamma kulturella ändamål m. m.
D 77	Meddelanden om rekommendation nr 23/1959 angående samarbete i fråga om produktion och utbyte av elkraft
D 78	Meddelanden om rekommendation nr 24/1959 angående enhetlig utformning av exporthandlingar
D 79	Meddelande om rekommendation nr 1/1960 angående tjänstepensionsförmåner i Sverige för löntagare från annat nordiskt land

Tryckt	1:a behandl.	Utskottsförslag			2:a behandl.	Rekom- mendation		Annat beslut	Sak
		s.	s.	utskott		nr	s.		
1022	123	traf.	8	1313	164 d			slutbehandl.	D 61
1027	123	ekon.	16	1342	224 d			nya meddel.	D 62
1033	123	jur.	15	1257	235 d			nya meddel.	D 63
1038) 1047)	123	soc.	1	1287	168 d			{slutbehandl. uppskov	D 64
1049	123	—	—	—	—			nya meddel.	D 65
1051	123	ekon.	11	1337	193 d			nya meddel.	D 66
1074) 1081)	123	traf.	12	1317	167 d			{nya meddel. ingen åtgärd	D 67
1082	123	traf.	11	1316	167 d			nya meddel.	D 68
1092	123	—	—	—	—			nya meddel.	D 69
1094	123	kult.	3	1262	165			nya meddel.	D 70
1098	123	—	—	—	—			nya meddel.	D 71
1101	123	kult.	10	1272	216 d			slutbehandl.	D 72
1104	123	—	—	—	—			nya meddel.	D 73
1106	123	—	—	—	—			slutbehandl.	D 74
1114	123	kult.	13	1279	232 d			nya meddel.	D 75
1126	123	kult.	2	1260	165			nya meddel.	D 76
1129	123	ekon.	15	1341	223 d			nya meddel.	D 77
1130	123	—	—	—	—			nya meddel.	D 78
1133	123	—	—	—	—			nya meddel.	D 79

S a k	
nr	r u b r i k
D 80	Meddelanden om rekommendation nr 2/1960 angående gemensam läkarmarknad
D 81	Meddelanden om rekommendation nr 3/1960 angående ytterligare pass- och reselättnader
D 82	Meddelanden om rekommendation nr 4/1960 angående konferenser om nordkalottspörsmål
D 83	Meddelanden om rekommendation nr 5/1960 angående Islands deltagande i turistupplysningssamarbetet
D 84	Meddelanden om rekommendation nr 6/1960 angående samarbete beträffande utrikestjänsten
D 85	Meddelanden om rekommendation nr 7/1960 angående högre nordisk hushållsutbildning Tilläggsförslag om högre nordisk hushållsutbildning
D 86	Meddelanden om rekommendation nr 8/1960 angående isländsk ungdoms studier vid folkhögskolor i övriga nordiska länder
D 87	Meddelanden om rekommendation nr 9/1960 angående specialutbildning av experter för underutvecklade länder
D 88	Meddelanden om rekommendation nr 10/1960 angående årliga studieresor till Island för studerande i nordiska språk från övriga nordiska länder
D 89	Meddelanden om rekommendation nr 11/1960 angående forskning i arktisk medicin
D 90	Meddelanden om rekommendation nr 12/1960 angående revision av medborgarskapslagstiftningen

Översikt över behandlingen av

Dokument

<i>nr</i>	<i>rubrik</i>
1.	<i>Rapport från Nordiska rådets presidium</i>
2.	<i>Rapport från Nordiska rådets juridiska nio-mannakommitté</i>
3.	<i>Rapport från Nordiska rådets socialpolitiska nio-mannakommitté</i>
4.	<i>Rapport från Nordiska rådets ekonomiska nio-mannakommitté</i>
5.	<i>Rapport från Redaktionskommittén för »Nordisk Kontakt»</i>

Tryckt	1:a	Utskottsförslag			2:a	Rekom-		Annat beslut	Sak
	behandl.	utskott	nr	s.	behandl.	nr	s.		
s.	s.				s.			innehåll	nr
1134	123	—	—	—	—			nya meddel.	D 80
1144	123	—	—	—	—			nya meddel. ¹	D 81
1149	123	—	—	—	—			nya meddel.	D 82
1151	123	—	—	—	—			nya meddel.	D 83
1152	123	ekon.	16	1342	224 d			nya meddel.	D 84
1158 1168	123	kult.	15	1282	232 d	13	1370	slutbehandl.	D 85
1169	123	kult.	12	1277	232			slutbehandl.	D 86
1172	123	ekon.	6	1330	223			nya meddel.	D 87
1174	123	—	—	—	—			nya meddel.	D 88
1176	123	—	—	—	—			nya meddel.	D 89
1179	123	—	—	—	—			nya meddel.	D 90

¹ Delvis slutbehandl.

dokumenten utanför sакlistan

Tryckt	Behandl.	Beslut
s.	s.	innehåll
1 182	{ 52 } { 83 }	till handl.
1 218	122	till handl.
1 220	122	till handl.
1 222	122	till handl.
1 224	122	till handl.

Personregister

(Siffrorna hänvisar till sidor)

- Ahlkvist, Emil, Sverige (s)¹**
 (Suppleant)
 Tilläggsförslag:
 Förvärv av fast egendom i Danmark: 935
- Andersen, Niels, Danmark (DR)¹**
 (Vald medlem till 30/11 1960)
 Medlemsförslag:
 Högertrafik i Sverige: 340
- Andersen, Nina, Danmark (S)**
 Medlem av socialpolitiska utskottet
 Tilläggsförslag:
 Änkepension: 1047
 Yttranden:
 Hjälp till utvecklingsländerna: 144
 Ålderspension och änkepension: 168
 Sjömäns likställighet vid anställning: 213
- Andersson, Birger, Sverige (s)**
 Medlem av socialpolitiska utskottet
 Ändringsförslag:
 Gemensam utlänningsmyndighet: 330
 Yttranden:
 Obligatorisk tjänstepension: 169
 Valfärdsverksamhet för sjöfolk i främmande hamnar: 170
 Lagstiftningssamarbete: 176
 Sjömäns likställighet vid anställning: 214
 Hälsovårdsutbildning: 231
- Björnsson, Ólafur, Island (Sj)**
 (Suppleant)
 Medlemsförslag:
 Högre utbildning och forskning: 523
- Braconier, Jean, Sverige (h)**
 (Suppleant)
- Medlemsförslag:**
 Högertrafik i Sverige: 340
- Bro, Vagn, Danmark (V)**
 (Suppleant)²
 Medlemsförslag:
 Högertrafik i Sverige: 340
 Tullfri införsel av sprit m. m.: 376
- Cassel, Leif, Sverige (h)**
 Medlem av trafikutskottet
 Yttranden:
 Trafiklagstiftning: 163
 Luftfartssamarbete: 208
- Christiansen, Chr., Danmark (S)**
 Medlem av kulturutskottet
 Medlemsförslag:
 Kontroll av konkurrensbegränsningar: 457
 Filmproduktion: 599
 Yttranden:
 Samnordisk filmproduktion: 138
 Studieutbytesresor: 166
 Nordisk folkakademi: 218
 Studiestipendier och -lån: 232
- Dahlgaard, Bertel, Danmark (RV)**
 Regeringsrepresentant
 Yttranden:
 Generaldebatt: 77
 Kontaktorgan för jordbruksspörsmål: 191
 Ekonomiskt samarbete: 197
- Ekendahl, Sigrid, Sverige (s)**
 Medlem av socialpolitiska utskottet
 Medlemsförslag:
 Högertrafik i Sverige: 340
 Tilläggsförslag:
 Högre hushållsutbildning: 1168

¹ För förklaring av partibeteckningarna se s. 10—18.

² Ersatte N. Chr. Christensen 21/2.

- Eliasson, Lars*, Sverige (cp)
Medlem av ekonomiska utskottet
Medlemsförslag:
Utbildning av administratörer för de nya staterna: 650
Yttranden:
Generaldebatt: 100
Atomvapenfri zon i Norden: 133
Kontaktorgan för jordbruksspörsmål: 190
- Enne, Yrjö*, Finland (Skdl)
Medlem av ekonomiska utskottet
Medlemsförslag:
Atomvapenfri zon i Norden: 678
Yttrande:
Atomvapenfri zon i Norden: 130
- Eriksen, Erik*, Danmark (V)
Medlem av ekonomiska utskottet
Medlemsförslag:
Hjälp till utvecklingsländerna: 537
Yttranden:
Presidentens tillträdesanförande: 45
Kontaktorgan för jordbruksspörsmål: 188
Presidentens avslutningsanförande: 238
- Eriksen, Holger*, Danmark (S)
Medlem av juridiska utskottet
Medlemsförslag:
Beskattnings utformning: 675
Yttrande:
Avdragsregler vid inkomstbeskattning: 227
- Erlander, Tage*, Sverige (s)
Regeringsrepresentant
Yttrande:
Generaldebatt: 106
- Ewerlöf, Knut*, Sverige (h)
Medlem av ekonomiska utskottet
Ändringsförslag:
Byggnadsforskning: 493
- Fagerholm, Karl-August*, Finland (Sd)
Medlem av socialpolitiska utskottet
Medlemsförslag:
Hjälp till utvecklingsländerna: 537
Yttrande:
Tid och plats för nästa session: 237
- Gerhardsen, Einar*, Norge (A)
Regeringsrepresentant
Yttrande:
Generaldebatt: 112
- Gram, Victor*, Danmark (S)
(Suppleant)
Medlemsförslag:
Högertrafik i Sverige: 340
- Groes, Lis*, Danmark (S)
(Suppleant)
Medlemsförslag:
Kontroll av läkemedel: 496
- Gustafsson, Hans*, Sverige (s)
Medlem av trafikutskottet
Medlemsförslag:
Högertrafik i Sverige: 340
Beskattnings utformning: 675
Yttrande:
Högertrafik i Sverige: 124
- Hannikainen, Antti*, Finland (MI)
Regeringsrepresentant
Yttrande:
Renskötseln och samernas levnadsförhållanden: 156
- Haugland, Jens*, Norge (A)
Regeringsrepresentant
Yttranden:
Generaldebatt: 61, 63
- Hegna, Trond*, Norge (A)
Medlem av ekonomiska utskottet
Medlemsförslag:
Industriellt samarbete: 484
Högre utbildning och forskning: 523
Yttranden:
Lagstiftningssamarbete: 179
Fiskerigränserna i Norden: 183
Ekonomiskt samarbete: 198
Vatten- och elkraftsamarbete: 223
- Helén, Gunnar*, Sverige (fp)
Medlem av juridiska utskottet
Medlemsförslag:
Filmproduktion: 599
Nordiskt litteraturpris: 638
Yttranden:
Renskötseln och samernas levnadsförhållanden: 157

- Lagstiftningssamarbete: 175, 178
Namnrätt: 211
- Holm, Chr. L., Norge (H)*
Medlem av ekonomiska utskottet
Medlemsförslag:
 Industriellt samarbete: 484
Yttrande:
 Kontaktorgan för jordbruksspörsmål:
 190
- Horn, Svend, Danmark (S)*
Medlem av trafikutskottet
Medlemsförslag:
 Högertrafik i Sverige: 340
 Tullfri införsel av sprit m. m.: 376
Yttranden:
 Tullfri införsel och skattefri försäljning i internordisk trafik av sprit m. m.: 149
 Nordiska samfärdselkommitténs berättelse: 159
 Pass- och reselättnader: 207
- Hækkerup, Per, Danmark (S)*
Medlem av ekonomiska utskottet
Medlemsförslag:
 Utbildning av administratörer för de nya staterna: 650
Yttranden:
 Generaldebatt: 103
 Atomvapenfri zon i Norden: 127, 132
 Ekonomiskt samarbete: 201
- Hønsvald, Nils, Norge (A)*
Medlem av juridiska utskottet
Medlemsförslag:
 Högertrafik i Sverige: 340
 Tullfri införsel av sprit m. m.: 376
 Hjälp till utvecklingsländerna: 537
Yttranden:
 Generaldebatt: 52
 Atomvapenfri zon i Norden: 135
 Renskötsel och samernas levnadsförhållanden: 155
 Nordiska patent: 157
 Val av medlemmar i juridiska nio-mannakommittén: 235
- Ingimundarson, Sigurður, Island (A)*
Medlem av ekonomiska utskottet
Yttranden:
 Samverkan beträffande fiskeriproblem:
 180, 183
- Jensen, Lars P., Danmark (S)*
Regeringsrepresentant
Yttrande:
 Generaldebatt: 89
- Jónsson, Gísli, Island (Sj)*
Medlem av kulturutskottet
Medlemsförslag:
 Hjälp till utvecklingsländerna: 537
Yttranden:
 Presidentens öppningsanförande: 40
 Atomvapenfri zon i Norden: 135
- Jørgensen, Jørgen, Danmark (RV)*
Regeringsrepresentant
Yttrande:
 Generaldebatt: 86
- Kampmann, Viggo, Danmark (S)*
Regeringsrepresentant
Yttrande:
 Generaldebatt: 111
- Karjalainen, Ahti, Finland (MI)*
Regeringsrepresentant
Yttrande:
 Generaldebatt: 69
- Kilpi, Eino, Finland (Skdl)*
(Förfall vid 9:e sessionen)
Medlemsförslag:
 Atomvapenfri zon i Norden: 678
- Kling, Herman, Sverige (s)*
Regeringsrepresentant
Yttrande:
 Lagstiftningssamarbete: 173
- Klippenvåg, Harry, Norge (A)*
Medlem av trafikutskottet
Tilläggsförslag:
 Mellanriksväg Troms fylke—Kiruna:
 1081
Yttranden:
 Flyg- och turisttrafiken inom Nordkalotten: 167
 Ekonomiskt samarbete i norr: 192
- Kraft, Ole Björn, Danmark (KF)*
Medlem av ekonomiska utskottet
Medlemsförslag:
 Högre utbildning och forskning: 523

- Utbildning av administratörer för de nya staterna: 650
 Regionala projekt i utvecklingsländerna: 683
 Yttranden:
 Generaldebatt: 58
 Högre utbildning och forskning: 221
 Utrikestjänstsamarbete: 225
- Krag, Jens Otto*, Danmark (S)
 Regeringsrepresentant
 Yttranden:
 Generaldebatt: 66, 93
 Ekonomiskt samarbete: 202
- Kuusinen, Hertta*, Finland (Skdl)
 Medlem av socialpolitiska utskottet
 Medlemsförslag:
 Atomvapenfri zon i Norden: 678
 Yttranden:
 Generaldebatt: 90
 Nordiska socialpolitiska kommitténs berättelse: 230
- Kyttä, Harras*, Finland (Kp)
 Medlem av juridiska utskottet
 Medlemsförslag:
 Beskattningens utformning: 675
 Tilläggsförslag:
 Etableringsfrihet för enskilda företagare: 855
 Yttranden:
 Det allmännas skadeståndsskyldighet: 229
 Kontroll av konkurrensbegränsningar: 234
- Kähönen, Urho*, Finland (Ml)
 Medlem av ekonomiska utskottet
 Medlemsförslag:
 Regionala projekt i utvecklingsländerna: 683
 Yttrande:
 Generaldebatt: 102
- Lange, Gunnar*, Sverige (s)
 Regeringsrepresentant
 Yttrande:
 Generaldebatt: 70
- Larsen, Aksel*, Danmark (SF)
 Medlem av trafikutskottet
 Medlemsförslag:
 Atomvapenfri zon i Norden: 678
- Yttranden:
 Generaldebatt: 118
 Atomvapenfri zon i Norden: 130, 134
 Trafiksäkerhetsforskning: 164
- Larsen, Helge*, Danmark (RV)
 Medlem av kulturutskottet
 Medlemsförslag:
 Högre utbildning och forskning: 523
 Nordiskt litteraturpris: 638
 Tilläggsförslag:
 Nordisk folkakademi: 835
 Yttranden:
 Generaldebatt: 82
 Nordiskt litteraturpris: 136
 Gemensam bokmarknad m. m.: 165
 Nordisk folkakademi: 217
- Leikola, Erkki*, Finland (Kok)
 (Förfall vid 9:e sessionen)
 Medlemsförslag:
 Högertrafik i Sverige: 340
 Kontroll av läkemedel: 496
- Leirfall, Jon*, Norge (Sp)
 Medlem av trafikutskottet
 Medlemsförslag:
 Högertrafik i Sverige: 340
 Tullfri införsel av sprit m. m.: 376
 Yttranden:
 Generaldebatt: 64
 Vägförbindelser mellan Nordnorge och Nordsverige: 167
- Lindblom, Olavi*, Finland (Sd)
 Medlem av ekonomiska utskottet
 Ändringsförslag:
 Byggnadsforskning: 493
 Yttranden:
 Kustfart: 185
 Ekonomiskt samarbete i norr: 192
- Lindström, Ulla*, Sverige (s)
 Regeringsrepresentant
 Yttranden:
 Generaldebatt: 97
 Hjälp till utvecklingsländerna: 145
- Lundström, Birger*, Sverige (fp)
 Medlem av trafikutskottet
 Yttranden:
 Nordiska transportforskningskommitténs berättelse: 164
 Utrikestjänstsamarbete: 226

Lyng, John, Norge (H)

Medlem av juridiska utskottet

Medlemsförslag:

Högertrafik i Sverige: 340

Yttranden:

Generaldebatt: 63

Tullfri införsel och skattefri försäljning i internordisk trafik av sprit m. m.: 154

Lagstiftningssamarbete: 176, 179

Løbak, Harald, Norge (A)

Medlem av socialpolitiska utskottet

Medlemsförslag:

Skattefri försäljning i internordisk trafik av sprit: 611

Madsen, Chr., Danmark (SF)

(Suppleant)

Medlemsförslag:

Atomvapenfri zon i Norden: 678

Meinander, Nils, Finland (Sv)

Medlem av trafikutskottet

Yttranden:

Tullfri införsel och skattefri försäljning i internordisk trafik av sprit m. m.: 148, 152

Moe, Finn, Norge (A)

Medlem av ekonomiska utskottet

Medlemsförslag:

Utbildning av administratörer för de nya staterna: 650

Yttranden:

Generaldebatt: 71, 92

Atomvapenfri zon i Norden: 131

Hjälp till utvecklingsländerna: 141

Ekonomiskt samarbete: 193

Normann, A. C., Danmark (RV)

Regeringsrepresentant (vald medlem till 30/11 1960)

Medlemsförslag:

Högertrafik i Sverige: 340

Yttrande:

Samverkan beträffande fiskeriproblem: 182

Ohlin, Bertil, Sverige (fp)

Medlem av ekonomiska utskottet

Medlemsförslag:

Hjälp till utvecklingsländerna: 537

Yttranden:

Generaldebatt: 74, 87, 97

Ekonomiskt samarbete: 195, 204

Högre utbildning och forskning: 221

Olgeirsson, Einar, Island (Ab)

Medlem av socialpolitiska utskottet

Medlemsförslag:

Nordiskt litteraturpris: 638

Atomvapenfri zon i Norden: 678

Olsen, Claudia, Norge (H)

Medlem av socialpolitiska utskottet

Yttranden:

Ålderspension och änkepension: 168

Kontroll av läkemedel: 171

Sjömäns likställighet vid anställning: 214

Hälsovårdsutbildning: 231

Osvald, Hugo, Sverige (fp)

Medlem av kulturutskottet

Medlemsförslag:

Högre utbildning och forskning: 523

Regionala projekt i utvecklingsländerna: 683

Tilläggsförslag:

Nordisk potatisförädlingsanstalt: 922

Yttranden:

Generaldebatt: 120

Jordbruksforskning och vattenvårdsforskning: 216

Näringsforskning: 231

Pettersson, Anders, Sverige (cp)

(Vald medlem till 13/1 1961)

Medlemsförslag:

Obligatorisk tjänstepension: 689

Pitsinki, Kaarlo, Finland (Sd)

(Förfall vid 9:e sessionen)

Medlemsförslag:

Högertrafik i Sverige: 340

Rantamaa, Antti J., Finland (MI)

Medlem av trafikutskottet

Medlemsförslag:

Högertrafik i Sverige: 340

Yttrande:

Tullfri införsel och skattefri försäljning i internordisk trafik av sprit m. m.: 150

Rihtniemi, Juha, Finland (Kok)

Medlem av socialpolitiska utskottet

Medlemsförslag:

Högre utbildning och forskning: 523

Rosenberg, Gösta, Finland (Skdl)

Medlem av juridiska utskottet

Medlemsförslag:

Atomvapenfri zon i Norden: 678

Yttrande:

Atomvapenfri zon i Norden: 128

Rylander, Olov, Sverige (fp)

(Vald medlem till 13/1 1961)

Medlemsförslag:

Namnrätt: 446

Tilläggsförslag:

Förvärv av fast egendom i Danmark: 935

Røiseland, Bent, Norge (V)

Medlem av ekonomiska utskottet

Medlemsförslag:

Skattefri försäljning i internordisk trafik av sprit: 611

Yttranden:

Hjälp till utvecklingsländerna: 146

Tullfri införsel och skattefri försäljning i internordisk trafik av sprit m. m.: 151, 154

Kontaktorgan för jordbruksspörsmål: 186

Saalasti, Kerttu, Finland (MI)

Medlem av kulturutskottet

Yttrande:

Högre hushållsutbildning: 233

Salmela-Järvinen, Martta, Finland (Sd opp.)

(Suppleant till 4/2 1961)

Medlemsförslag:

Atomvapenfri zon i Norden: 678

Sandler, Rickard, Sverige (s)

Medlem av juridiska utskottet

Yttranden:

Rensköteln och samernas levnadsförhållanden: 157

Förvärv av fast egendom för bostadsändamål: 180

Sandström, Ragnhild, Sverige (fp)

(Vald medlem till 7/12 1960)

Medlemsförslag:

Högertrafik i Sverige: 340

Luftfartssamarbete: 415

Seip, Helge, Norge (V)

Medlem av kulturutskottet

Medlemsförslag:

Högertrafik i Sverige: 340

Kontroll av konkurrensbegränsningar: 457

Högre utbildning och forskning: 523

Nordiskt litteraturpris: 638

Yttranden:

Generaldebatt: 83, 125

Högertrafik i Sverige: 125

Nordiskt litteraturpris: 137

Luftfartssamarbete: 210

Högre utbildning och forskning: 219, 222

Seweriin, Rakel, Norge (A)

Medlem av socialpolitiska utskottet

Yttranden:

Välfärdsverksamhet för sjöfolk i främmande hamnar: 170

Lagstiftningssamarbete: 178

Sjömäns likställighet vid anställning: 215

Skaug, Arne, Norge (A)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

Ekonomiskt samarbete: 200

Skytte, Karl, Danmark (RV)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

Kontaktorgan för jordbruksspörsmål: 188

Strand, Axel, Sverige (s)

Medlem av ekonomiska utskottet

Yttrande:

Val av medlemmar i juridiska nio-mannakommittén: 236

Sukselainen, V. J., Finland (MI)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

Generaldebatt: 109

Kontaktorgan för jordbruksspörsmål:
188*Thestrup, Knud*, Danmark (KF)

Medlem av juridiska utskottet

Medlemsförslag:

Högertrafik i Sverige: 340

Namnrätt: 446

Yttranden:

Generaldebatt: 63

Lagstiftningssamarbete: 172, 176, 177

Namnrätt: 210

Thors, Ólafur, Island (Sj)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

Generaldebatt: 108

Torvi, Irma, Finland (Skdl)

Medlem av kulturutskottet

Yttrande:

Samarbete mellan språknämnderna:
166*Undén, Östen*, Sverige (s)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

Generaldebatt: 92

Virolainen, Johannes, Finland (MI)

Medlem av kulturutskottet

Medlemsförslag:

Högre utbildning och forskning: 523

Yttranden:

Högre utbildning och forskning: 219,
222

Högre teknisk utbildning: 232

Wikborg, Erling, Norge (Kf)

Medlem av juridiska utskottet

Medlemsförslag:

Högertrafik i Sverige: 340

Kontroll av läkemedel: 496

Skattefri försäljning i internordisk trafik av sprit: 611

Yttranden:

Generaldebatt: 54, 62, 116

Kyrkoskatt: 126

Tullfri införsel och skattefri försäljning i internordisk trafik av sprit m. m.: 153

Gemensamma institutioner: 158

Välfärdsverksamhet för sjöfolk i främmande hamnar: 170

Lagstiftningssamarbete: 173

Namnrätt: 211

Sjörättsinstitut: 235

Ämnesregister

(De kursiverade saknumren hänvisar till översikten över sakernas behandling, s. 1394—1406; övriga siffror hänvisar till sidor)

- Administration av gemensamma institutioner: *Sak D 37*
- Administrativ myndighet: se Myndigheters beslut, Myndigheters försändelser
- Administrativa frihetsberövanden: 821
- Administratörer för utvecklingsländer, utbildning av: *Sak A 25*; se även *Sak D 87*
- Adoptionslagstiftning: 731
- Afdrag: se Skattefritt avdrag
- Akademi, folklig: *Sak D 8*
- , nordisk: 43
- Akademisk arbetskraft: se Farmaceuter, Intellektuella yrken, Läkare, Lärare, Psykologer, Tandläkare, Veterinärer
- undervisning: 739—741
- Akademiska tentamina: 739—740, 761
- Aktiebolagslagstiftning: se *Sak A 8*
- Alderspension: *Sak D 64*
- Alkohol, försäljning i internordisk båt- och flygtrafik av: *Sak A 23*; 1194
- i trafiken: *Sak D 19*; 1193
- , resandes tullfria införsel av: *Sak A 14*
- Ambassadör: se Utrikestjänst
- Anklagersamarbeid: se *Sak D 50*
- Anläggningsmaskiner m. m., tulllätnad för: *Sak D 14*
- Apotekspersonal, arbetsmarknad för: *Sak D 43*
- Arbetsmarknad: se Barnmorskor, Farmaceuter, Hälsosysstrar, Intellektuella yrken, Läkare, Lärare, Sjukgymnaster, Sjuksköterskor, Sjöfolk, Tandläkare, Veterinärer
- Arbetsökande, skatteinformation för nordiska: se *Sak A 10*
- Arbetstagares uppfinningar, lagstiftning om: 734
- Arbetstid för yrkeschaufförer: 778
- Arkitekter, utbildning av: se Trädgårds-konst
- Arkitekttävlingar: 1194
- Arktisk medicin: *Sak D 89*; 741, 761—762
- Arvslagstiftning: 731
- Associationsrättslig lagstiftning: *Sak A 8*
- Atomenergi: *Sak C 9*
- Atomreaktor drift, skadestånd och försäkring vid: 733
- Atomvapenfri zon i Norden: *Sak A 27*; 91—94, 100, 111—113, 118—119
- Avdrag: se Skattefritt avdrag
- Avlägsna stater: se även Utvecklingsländer
- , studier av nya och: 739—740
- Barnlagstiftning: 731
- Barnfilm: 756—758
- Barnmorskor, arbetsmarknad för: *Sak D 46*
- Behörighet att utöva läarkonsten: *Sak D 73*. se även *Sak D 74*, *D 80*
- för psykologer: se *Sak D 40*
- Beskattning: *Sak A 26*; se även Alkohol, Film, Flygskatt, Flyttgods, Kyrkoskatt, Motorfordon, Skattefritt avdrag
- Beskickningar: se Utrikestjänst
- Betygsättning i skolan: 751
- Betänkandeserie, nordisk: 1184, 1192, 1194
- Bevisupptagning: 981—982
- Bibliografi: se Internationell politik, Samkatalog
- Bibliotek, arbetsfördelning mellan vetenskapliga: 741, 763
- Biennalen i Venedig: *Sak D 13*
- Bilar: se Buss- och lastbilstrafik, Motorfordon
- Bokmarknad: *Sak D 52*; 755—756
- Bolagsrätt: se *Sak A 8*
- Bostad, markförvärv och lån till: *Sak D 33*
- Bottniska viken, Decca-samarbete i: 786
- Brevskoleverksamhet: 751—752
- Budgetperiod, gemensam: 85

- Buss- och lastbilstrafik: 778
 Byggnadsforskning: *Sak A 18 (Ändringsförslag)*
 Båttrafik, alkoholförsäljning i internordisk: se Alkohol
 Böcker: se Bibliografi, Bokmarknad, Översättning
 Börne-: se Barn-
- Cellulosaindustri i Kirkenes-området: se *Sak D 24*
 Cigarrettpapper, resandes införsel av: se *Sak A 14*
 Cyklar: se Moped
- Danmark, förvärv av fast egendom i: *Sak D 33 (Tilläggsförslag)*; 1194
 Decca-samarbete i Bottniska viken: 786
 Deleksaminers gyldighet: 739—740, 761
 Dentalmaterialprovning: *Sak A 7*; se även *Sak D 7*
 Dissenterskatt: se Kyrkoskatt
 Djurskyddslagstiftning: se Fridlysnings- och jakttider
 Dobbelbeskatning: se Flyttgods
 Dokumentation, teknisk-naturvetenskaplig: se *Sak D 62*
 —, transportforsknings-: 797—798
 Dokumentärfilm: 757—758
 Domstolsorgan, rådgivande: *Sak A 3*
 Domstolssamarbete: se *Sak D 17, D 50*; se även *Sak A 3*
 Dramatisk konst: 756
 Dubbelbeskatning: se Flyttgods
 Dyreværnslovgivning: se Fridlysnings- och jakttider
 Dyrhälsare: se Veterinärer
- EFTA: se Ekonomiskt samarbete
 Egendom: se Fast egendom, Lös egendom
 Ekonomiskt samarbete: *Sak C 5, D 66*; 66—80, 85, 89—90, 93—94, 97, 103; se även Nordkalotten
 Eks-: se Ex-
 Elektrisk kraft: *Sak D 77*; se även *Sak D 49*
 Embede: se Ämbete
 Emigrantförmedling: *Sak D 60*
 Enare-området, träexport från: se *Sak D 24*
 Enke-: se Änke-
 Erstatning: se Skadestånd
- Etableringsfrihet för företagare: *Sak D 10 (Tilläggsförslag)*
 Europarådskonventioner: se *Sak A 9, A 12*
 Europeisk marknad: se Ekonomiskt samarbete
 Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna: *Sak A 12*
 Europeiska frihandelssammanslutningen: se Ekonomiskt samarbete
 Evaluering: 751
 Examina, akademiska: 739—740, 761
 Exekutionslagstiftning: 733
 Experter för utvecklingsländerna, utbildning av: *Sak D 87*; se även *Sak A 25*
 Exportdokument: *Sak D 78*
 Extinktiva godtrosvärv: 732
- Familjerättslig lagstiftning: 730—731
 Farledsutveckling: *Sak D 55*
 Farmaceuter, arbetsmarknad för: *Sak D 43*
 Farmakopé: se *Sak D 6*
 Fartygspejling: 786
 Fartygspersonal: se Sjöfolk
 Farvandsafmärkning: *Sak D 55*
 Fast egendom, förvärv av: *Sak D 33*
 Femdagarsvecka i skolan: 750
 Film: se även Barnfilm, Dokumentärfilm, Skolfilm, Upplysningsfilm
 — för lärarutbildning: 744
 —, gemensam produktion av: *Sak A 22*; 757—758
 —, skattefrihet för: 757—758
 —, som skolämne: 745—746
 —, tullfrihet för: 746
 Filmcensur: 756—757
 Filmmuseer: 757
 Firmalagstiftning: 734
 Fiske: se även Laxbeståndet i Östersjön
 —, sport-: *Sak D 32*
 Fiskefartygspersonal: se Sjöfolk
 Fiskerigränser: *Sak A 6*
 Fiskeriprodukter, export av: *Sak B 2*
 Fjerne stater: se Nya och avlägsna stater
 Flottningsredskap, tulllätnad för: 785—786
 Flygskatt: *Sak D 65*
 Flygtrafik, alkoholförsäljning i internordisk: se Alkohol
 — inom Nordkalotten: se *Sak D 68*
 —, passageraravgift i: *Sak D 65*
 — på Röros: 786

- Flyktingar, visumfrihet för: se *Sak D 81*
 Flyttgods, omsättningsskatt för: *Sak D 69*
 Flyttningsbetyg: *Sak D 3*
 Flyve-: se Flyg-
 Folkakademi: *Sak D 8*
 Folkbokföring: se *Sak D 3*
 Folkeregister: se *Sak D 3*
 Folkhögskolesamarbete: *Sak D 86; 752—753*; se även *Sak D 8*
 Folkpension, samordning av: *Sak D 64*
 Folkupplysning: 753—754
 For-: se även För-
 Forbrugsbeskatning: se Flyttgods
 Forkyndelse: 982
 Forskning och forskningsinstitut: *Sak A 20, D 41*; 59—60, 82—84, 86—89, 106—107, 739—743; se även Arktisk medicin, Atomenergi, Byggnadsforskning, Hälso- och sjukvårdsforskning, Internationell politik, Jordbruksforskning, Kriminologiskt forskningsråd, Nya och avlägsna stater, Näringsforskning, Pedagogisk forskning, Sjörättsinstitut, Strålningskydd, Trafiksäkerhet, Transportekonomisk forskning, Vattenvårdsforskning
 Föräldelselovgivning: 732
 Fradrag: se Skattefritt avdrag
 Fridlysnings- och jakttider: *Sak D 31*; 1013—1014
 Frihandelsområde: se Ekonomiskt samarbete
 Frihetsberövanden, administrativa: 821
 Fågelskydd: 1013—1014; se även *Sak D 31*
 Förbrytare, utlämning av: *Sak D 50*
 Förerbevis: 786, 868
 Föreställning, rätt att ge offentlig: se *Sak D 2*
 Företagare, etableringsfrihet för: *Sak D 10 (Tilläggsförslag)*
 Församling, icke-territoriell: se Kyrkoskatt
 Försäkring vid atomreaktordrift: 733
 Försäkringsbolags regressrätt: 733
 Förundersökning: se *Sak D 50*
 Förvaltning(s-): se även Administration, Administrativ(a)
 Förvaltningstjänstemän: se Administratörer, Offentlig tjänst, Tjänstemäns åtgärder
 Föräldrarättslig lagstiftning: 731
 Geografiska namn, stavning av: 812
 Gesandtskaber: se Utrikestjänst
 Godtrosförvärvares rättsställning: 732
 Grannlandskyrkor: se Kyrkoskatt
 Grannlandslitteratur: se Bokmarknad
 Gränshandel, konsultation om: *Sak A 14, D 35*; 789—790
 Gränssjukvård: *Sak D 74*
 Gränstullsamarbete: 779—780
 Gränsövergång: 780
 Gymnasiestipendier för studieutbyte: 747, 769—770
 Gymnasiesystem, bekantgörande i USA av nordiskt: 746
 Hagekunst: se Trädgårdskonst
 Handbok, nordisk: 755, 758—759
 Handel: se även Gränshandel
 — med fiskeriprodukter: *Sak B 2*
 — med renkött: se *Sak D 21*
 —, rätt att idka: se *Sak D 10*
 Handels- och fiskefartygspersonal: se Sjöfolk
 Hantverk, rätt att idka: se *Sak D 10*
 Harpsunds-konferensen: 42—43, 46, 53—54, 106, 109—110, 112, 114, 1184—1189, 1196—1217
 Havekunst: se Trädgårdskonst
 Hjälptill utvecklingsländer: se Utvecklingsländer
 Hushållsutbildning, högre: *Sak D 85*
 Hygien: se Arktisk medicin, Hälso- och sjukvårdsforskning: *Sak D 7*
 Hälsostrukturer, arbetsmarknad för: *Sak D 45*
 Hälsotjänst för sjöfolk: *Sak D 54*
 Hälsovårdsutbildning, högre: *Sak D 42*
 Högertrafik i Sverige: *Sak A 13*; 57—58
 Högre utbildning och forskning: se Forskning
 Högsolor: se Forskning
 Håndbog: se Handbok
 Håndværk: se Hantverk
 Icke-territoriell församling: se Kyrkoskatt
 Illojal konkurrens, lagstiftning mot: 734
 ILO-konventioner, ratifikation av: *Sak D 4*
 Immaterialrättslig lagstiftning: 734
 Indirekt beskattning, dubbel: se Flyttgods
 Indrivning av underhållsbidrag: 733
 Industriellt samarbete: *Sak A 18*

- Information: se Arbetssökande, Folkupplysning, Handbok, Skolpublikation, Statistisk upplysningskrift, Turistupplysningssamarbete, Upplysningsfilm, Utredningsarbete, Utvandringsintresserade
- Inkomstbeskattning: se Skattefritt avdrag
- Innstillinger fra nordiske komitéer: 1184, 1192, 1194
- Inskrivet resgodt, tullkontroll av: se *Sak D 18*; 781
- Institutioner, administration av gemensamma: *Sak D 37*
- Intellektuella yrken, arbetsmarknad för: *Sak D 70*
- Internationell familjerättslagstiftning: 731
- landsvägstransport: 735
- politik, forskning och bibliografiskt arbete i: 741, 762—763
- Internationella arbetsorganisationer: se ILO-konventioner
- Internationellt lagstiftningssamarbete: 735
- Invalidvård: *Sak D 20*
- Isbrytning: *Sak D 56*; 779
- Island, passionion med: se *Sak D 81*
- , studier vid nordiska folkhögskolor av ungdom från: *Sak D 86*
- , studieresor för studerande i nordiska språk till: *Sak D 88*
- , trafikförbindelser med: 778—779
- , turistupplysningssamarbete med: *Sak D 83*; 778—779
- Iværksættelse af myndigheders beslutninger: se *Sak D 2*
- Jakttider: *Sak D 31*
- Jernbane-: se Järnvägs-
- Jordbruksforskning: *Sak D 28*; se även Vattenvårdsforskning
- Jordbrukspolitik: 72, 75, 78, 93, 97, 111, 114
- , kontaktorgan för: *Sak B 1*
- Jordemødre: se Barnmorskor
- Juridiska niomannakommittén: se Nordiska rådet
- Jurisdiktionskompetens: 731, 982—984; se även *Sak A 12*
- Jus practicanđi: se Behörighet
- Järnvägsbygge i Tornedalen: 784
- Järnvägstaxor: 780
- Karaktergivning i skolen: 751
- Karta över Norden: 759—760
- Kartofler: se Potatis-
- Kirkenes-området, träförädlingsfabrik i: se *Sak D 24*
- Kirkeskat: *Sak A 1*
- Kiruna, vägförbindelse mellan Troms fylke och: se *Sak D 67*
- Kjernefysiske vaben: se Atomvapenfri zon i Norden
- Klichéer: se Bokmarknad
- Knallerter: 782
- Kommittébetänkanden, nordiska: 1184, 1192, 1194
- Kommunikationer: se Järnvägstaxor, Kontinentförbindelser, Samfärdsel-, Trafik-, Transportekonomisk forskning, Vägar
- Konfiskationslagstiftning: *Sak D 12*
- Konkurrens, lagstiftning mot illojal: 734
- Konkurrensbegränsningar, kontroll av: *Sak A 17*
- Konkurslagstiftning: 733
- Konstutställningar, tull vid utbyte av: 756
- Konsultation i gränshandelsfrågor: *Sak D 35*
- Kontaktorganet för atomenergifrågor, Nordiska: *Sak C 9*
- Kontinentförbindelser: *Sak D 38*
- Korrespondensundervisning: 751—752
- Kort: se Karta
- Kraftpappersfabrik i Kirkenes-området: se *Sak D 24*
- Kriminalpolitiskt samarbete: *Sak D 17*
- Kriminologiskt forskningsråd: *Sak D 57*
- Kulturella ändamål, medel för: *Sak D 76*
- Kulturkommissionen, Nordiska: *Sak C 2*
- Kulturstatistik: 760
- Kulturstoff i skolan: 744, 765—767
- Kulturtidskrifter: 755
- Kunst-: se Konst-
- Kustfart: *Sak D 30*
- Kyrkoskatt: *Sak A 1*
- Kyst-: se Kust-
- Kärnvapen: se Atomvapenfri zon i Norden
- Köplagstiftning: 732
- Körkort: 786, 868
- Laboratorieundersökningar: se Dentalmaterialprovning, Hälso- och sjukvårdsforskning, Näringsforskning

- Lagstiftningssamarbete: *Sak A 2, C 1*; 56—57, 61—66; se även *Sak A 3*
- Laks-: se Lax-
- Landsvägstransport, internationell: 735
- Lantbruksforskning: se Jordbruksforskning
- Lappar: se Same-
- Lastbilstrafik: 778
- Lastpallar: 783
- Laxbeståndet i Östersjön: *Sak D 29*
- Legitimation: se Behörighet
- Levnedsmedel-: se Livsmedel-
- Likställighet: se Rättslig likställighet
- Litteratur: se Bokmarknad, Litteraturpris, Översättning
- Litteraturkritiker, stipendier för: se *Sak D 52*
- Litteraturpris, nordiskt: *Sak A 24*
- Livsmedelsforskning: *Sak D 22*
- Logvårdningssamarbete: se Lagstiftningssamarbete
- Luftfartslagstiftning: 734—735
- Luftfartssamarbete: *Sak A 15*
- Lufttrafik: se Flygtrafik
- Lån för bostadsändamål: *Sak D 33*
— för studier: *Sak D 27*
- Läkare, arbetsmarknad för: *Sak D 80*
—, behörighet som: *Sak D 73*
- Läkemedel: *Sak D 6*
—, kontroll av: *Sak A 19*
- Lärare, arbetsmarknad för: 743, 763—765, 1096
—, film för utbildning av: 744
- Lärares rättsliga ställning: 751
- Lös egendom, godtrosvärv av: 732
—, köp av: 732
- Marinbiologiskt samarbete: 741
- Markförvärv: se Bostad
- Marknad, europeisk och nordisk: se Ekonomiskt samarbete
- Matematikundervisning: 747—748
- Materialprovning: se Odontologisk materialprovning
- Medborgarskapslagstiftning: *Sak D 90*
- Medicinsk forskning: se Arktisk medicin, Hälso- och sjukvårdsforskning, Näringsforskning
- Medicinsk personal, arbetsmarknad för: se Barnmorskor, Hälsostrar, Läkare, Sjukgymnaster, Sjuksköterskor, Tandläkare, Veterinärer
- Medicinska äktenskapshinder: 730—731
- Medicinskt gränssamarbete: *Sak D 74*
- Mellanriksvägar: se Vägar
- Menneskerättigheter: se Mänskliga rättigheterna
- Meteorologiskt samarbete: 782
- Ministerkommittén för ekonomiskt samarbete, Nordiska: se Ekonomiskt samarbete
- Ministermöten: 1187, 1198—1199, 1212—1213; se även Nordiska rådet
- Monopolkontroll: *Sak A 17*
- Mopeder: 782
- Motorfordon: se även Buss- och lastbilstrafik
—, beskattning av: 797; se även *Sak D 69*
- Myndigheters beslut, biträde med verkställighet av: se *Sak D 2*
— försändelser, tullkontroll av: 779
— skriftväxling: 1187, 1206—1208, 1215
- Mänskliga rättigheterna, Europeiska domstolen för de: *Sak A 12*
- Mönsterskyddslagstiftning: 734
- Nabolandskirker: se Kyrkoskatt
- Nabolandslitteratur: se Bokmarknad
- Namn, stavning av geografiska: 812
- Namnlagstiftning: *Sak A 16*; 732
- Narvik, transittrafik över: 785
- Nationalitetskrav: se Rättslig likställighet
- Naturopati: 1193
- Naturvetenskap, undervisning i: 750
- Navn-: se Namn(-)
- Nordisk(a): se *i regel följande ord*
»Nordisk Kontakt»: 1224—1228
»Nordisk udredningsserie»: 1184, 1192, 1194
- Nordiska rådet
Arbetsformer: 41—42, 45—49, 52—54, 58—59, 106, 109—110, 112, 114;
se även Harpsunds-konferensen
- Arbetsutskott: 1385—1386
- Ekonomiska niomannakommittén: 1222—1223
- Inkomna skrivelser: 1193—1194
- Interna kostnader: 1184
- Juridiska niomannakommittén: 1218—1219
- Kommittéer, bemyndigande för presidiet att tillsätta: 237
- Medlemmar: 10—18
- Ministermöten, representation vid: 1189, 1203—1204

- Nordiska rådet och parlamenten: 1194—1195
 — och regeringarna: se Nordiska rådet: Arbetsformer
- Rekommendationer, regeringarnas meddelanden om: 1206, 1215
- Rekommendationer, översikt över: 1192—1193
- Sekretariat: 1193, 1208—1209
- Socialpolitiska niomannakommittén: 1220—1221
- Utskott, riktlinjer för: 1231—1232
- 9:e sessionen, förberedelser för: 1210—1211, 1215
 —, generaldebatt vid: 52—80, 82—122
 —, kallelse till: 7
 —, medlemslista vid: 8—9
 —, presidentens avslutningsanförande vid: 238
 —, presidentens öppningsanförande vid: 40—44
 —, presidierapport till: 1182—1217
 —, presidium vid: 1385
 —, remiss av saker till utskott vid: 122—123
 —, sakkunniga vid: 1387—1389
 —, saklista vid: 19—27
 —, sekretariat vid: 1386
 —, utskott vid: 49—50, 82
 —, översikt över: 35—36
- 10:e sessionen, tid och plats för: 237—238
- Nordiska språk, undervisning i pressen i: 754
 —, studieresor till Island för studerande i: *Sak D 88*
- Nordkalotten, ekonomiskt samarbete inom: *Sak D 24*
 —, flyg- och turistrafik inom: *Sak D 68; 785*
 —, konferenser om problem inom: *Sak D 82*
 —, vägar inom: se *Sak D 67*
- Nordland fylke: vägförbindelse mellan Sverige och: *Sak D 67*
- Nordsjön, väderlekstjänst i: 782
- Norge, vägförbindelser mellan Sverige och: *Sak D 67*
- Nya och avlägsna stater: se även Utvecklingsländer
 —, studier av: 739—740
- Näringsforskning: *Sak D 22*
- Näringsrättslagstiftning: *Sak D 10*
- Odontologisk materialprovning: *Sak A 7*; se även *Sak D 7*
- Offentlig föreställning, rätt att ge: se *Sak D 2*
- Offentlig tjänst, pensionsrätt för anställda i: se Pensionsrätt
- Oljeförening i Östersjön, skydd mot: *Sak D 58*
- Omsättningskatt för flyttgods: *Sak D 69*
- Opfindelser, lovgivning om arbeidstage-res: 734
- Ophavsretslig lovgivning: se Upphovsrättslig lagstiftning
- Oplysning: se Information
- Ortografi: se Geografiska namn
- Oversættelse: se Översättning
- Partiellt arbetsföra: *Sak D 20*
- Passageraravgift i lufttrafik: *Sak D 65*
- Pass- och reselättnader: *Sak A 9, D 81; 781—782*
- Patentlagstiftning: *Sak D 11*; se även Arbetstagares uppfinningar
- Pedagogisk forskning: 749—751, 770—771
- Pensionsrätt för i offentlig tjänst anställda: *Sak D 26*; se även Tjänstepension
- Periodiska skrifter: se Kulturtidskrifter, Samkatalog
- Personundersökning: 984
- Polis- och åklagarsamarbete: se *Sak D 50*
- Postvaluta: 783
- Potatisförädlingsanstalt: *Sak D 28 (Tilläggsförslag)*
- Preklusions- och preskriptionslagstiftning: 732
- Pressen, nordisk språkkampanj i: 754
- Produktionssamarbete: *Sak A 18; 73*
- Psykologer, legitimation av: *Sak D 40*
- Pædagogisk forskning: 749—751, 770—771
- Påtale-: se Åklagar-
- Radioaktiv strålning, skydd mot: *Sak D 71*
- Radio- och televisionssamarbete, publikation om: 1193
- Rattfylleri: se Trafikonykterhetslagstiftning
- Regressrätt, försäkringsbolags: 733

- Rejse-: se Res-
- Renkött, handel med: se *Sak D 21*
- Renskötsel: *Sak D 21*; 776
- Resande, statistik över: 784
- , tullfri införsel för: *Sak A 14*; 789—790; se även Resgods
- Reselättnader: *Sak A 9, D 81*; 781—782
- Resevaluta: 780—781, 783; se även *Sak D 81*
- Resgods, tullkontroll av inskrivet: se *Sak D 18*; 781
- Resor: se Tjänsteresor, Studieresor
- Ret-: se Rätt-
- Rädgivande domstolsorgan: *Sak A 3*
- Rättskraft, straffdomars: 983
- Rättslig likställighet: *Sak D 2*; se även Arbetsmarknad, Fast egendom, Kustfart, Pensionsrätt, Sjöfolk, Sportfiske, Studiestipendier och -lån, Tjänstepension
- Rättstillämpning, enhetlig: *Sak A 3*
- Röros, linjeflygning på: 786
- Samarbete, nordiskt: se Harpsunds-konferensen
- Samernas levnadsförhållanden: *Sak D 59*; se även Renskötsel
- Samerådet, Nordiska: se *Sak D 59*; 1194
- Samfärdselfrågor, kartläggning av: 783
- Samfärdselkommittén, Nordiska: *Sak C 4*
- Samkatalog över utländska periodica: 741, 763
- Selskapslovgivning: se *Sak A 8*
- Sexmaktunionen: se Ekonomiskt samarbete
- Sjukgymnaster, arbetsmarknad för: *Sak D 47*
- Sjukhusvård: *Sak D 5*; se även Hälso- och sjukvårdsforskning
- Sjuksköterskor, arbetsmarknad för: *Sak D 44*
- Sjöfolk, hälsotjänst för: *Sak D 54*
- , konferens om frågor rörande: 1193; se även *Dokument 3*
- , likställighet vid anställning av: *Sak A 4, D 9*
- , sociala rättigheter för: *Sak A 5*
- , välfärdsverksamhet i främmande hamnar för: *Sak C 7*
- Sjömanskyrkor: se *Sak A 1, C 7*
- Sjömanspräster: 731; se även *Sak A 1, C 7*
- Sjömärken: *Sak D 55*
- Sjörättsinstitut: *Sak D 63*
- Skadestånd, det allmännas skyldighet att erlägga: *Sak A 11*
- i motortrafik: 732
- vid atomreaktor drift: 733
- Skandinaviska skolor i utlandet: 746—747
- Skattefritt avdrag: *Sak A 10, D 51*
- Skatteinformation för nordiska arbets-sökande: se *Sak A 10*
- Skatteväsen: *Sak A 26*; se även Alkohol, Film, Flygskatt, Flyttgods, Kyrkoskatt, Motorfordon, Skattefritt avdrag
- Skjeberg, djupvattenshamn i: 786
- Skolans fostringsuppgift: 751
- Skolfilm: 744, 757
- Skolpublikation, nordisk: 749—750
- Skolutbildning, jämförelse av värdet av nordisk: 743—744
- Skriftväxling mellan myndigheter, direkt: 1187, 1206—1208, 1215
- Skönlitteratur, nordisk: se Översättning
- Socialpolitiska kommittén, Nordiska: *Sak C 3*
- niomannakommittén: se Nordiska rådet
- Sommartid: *Sak D 36*
- Sparkassevaluta: 783
- Specialattachéer: *Sak D 62*
- Speciallärare, utbildning av: 748—749
- Sportfiske: *Sak D 32*
- Sprit: se Alkohol
- Språkkampanj i pressen, nordisk: 754
- Språknämnder: *Sak C 8*
- Språkskivor: 751
- Statistik: se Kulturstatistik, Statistisk upplysningsskrift, Turiststatistik
- Statistisk upplysningsskrift: *Sak D 34*; se även Handbok
- Stats och kommuns ansvar för tjänstemäns åtgärder: *Sak A 11*
- Statstjänst, rätt att inneha: se *Sak D 2*; se även Arbetsmarknad
- Stavning: se Geografiska namn
- Stilekonkurrenser: se *Sak D 52*
- Stipendier: se Litteraturkritiker, Studiestipendier och -lån
- Straffdomars rättskraft: 983
- Straffregister: 984
- Straffrättssamarbete: *Sak D 17, D 50*
- Strålningsskydd: *Sak D 71*
- Studentvandringar: 739—740, 761
- Studieresor för nordisk skolungdom: *Sak D 39*; 747, 769—770

- för studerande i nordiska språk till Island: *Sak D 88*
- Studiestipendier och -lån: *Sak D 27; 747, 752—753, 769—770*
- Studieutbytesresor: se Studieresor
- Stämning: 982
- Sulfatcellulosafabrik i Kirkenes-området: se *Sak D 24*
- Sundheds-: se Hälso-
- Svenska språket, nordiska kurser i: 740
- Sverige, tjänstepension för nordiska löntagare i: *Sak D 79*
- , vägförbindelser mellan Norge och: *Sak D 67*
- Syge-, Syke-: se Sjuk-
- Sjö-: se Sjö-
- Tandläkare, arbetsmarknad för: *Sak D 23*
- Teater: 756
- »Teenagers'» utvecklingsproblemer: 750
- Teknisk utbildning, högre: *Sak D 75*
- Teknisk-naturvetenskaplig dokumentation: se *Sak D 62*
- Televisionssamarbete: 55, 754
- , publikation om: 1193
- Televisionsterminologi: 812
- Tentamensgiltighet: 739—740, 761
- Terminologi: se Televisionsterminologi
- Territorialvatten: se Fiskerigränser
- Tidskrifter: se Kulturtidskrifter, Samkatalog
- Tjänstemäns åtgärder, stats och kommuns ansvar för: *Sak A 11*
- Tjänstepension: se även Pensionsrätt för i offentlig tjänst anställda
- för nordiska löntagare i Sverige: *Sak D 79*
- , obligatorisk: *Sak A 29*
- Tjänsteresor: *Sak D 25*
- Tobaksvaror, resandes tullfria införsel av: se *Sak A 14*
- Told-, toll-: se Tull-
- Tonåringars utvecklingsproblem: 750
- Tornedalen, järnvägsbygge i: 784
- Trafikförfattningar m. m., utbyte av: 785, 798—799
- Trafikförsäkring i annat nordiskt land: 984
- Trafikförsäkring: 732
- Trafiklagstiftning: *Sak D 16; 777*
- Trafikonykterhetslagstiftning: *Sak D 19; 1193*
- Trafiksäkerhet: *Sak D 61; 784*
- Transportekonomisk forskning: 776; se även *Sak C 6*
- Transportforskningskommittén, Nordiska: *Sak C 6*
- Troms fylke, vägförbindelse mellan Kiruna och: se *Sak D 67*
- Trycksaker: se Bokmarknad
- Trädgårdskonst, högre undervisning i: *Sak D 53*
- Träförädlingsfabrik i Kirkenes-området: se *Sak D 24*
- Tulladministrationerna, samarbete mellan: 886—888
- Tulldokument: se Exportdokument
- Tullharmonisering: se Ekonomiskt samarbete
- Tullstationer, gemensamma: *Sak D 18; 779—780*
- Tullunion: se Ekonomiskt samarbete
- Tullåttnad: se Alkohol, Anläggningsmaskiner, Bokmarknad, Film, Flottningsredskap, Flyttgods, Konstutställningar, Tobaksvaror, Vapen
- Turiststatistik: 784
- Turisttrafik i norr: *Sak D 68*
- Turistupplysnings-samarbete med Island: *Sak D 83*
- Ud(en)-: se även Ut-
- Udpantning: 733
- Underhållsbidrag, indrivning av: 733
- Underutvecklade länder: se Utvecklingsländer
- Undervisning och forskning: se Film, Forskning och forskningsinstitut, Matematikundervisning, Naturvetenskap, Utbildning
- Undervisningsfilm: 744, 767—768
- Undervisningsprojekt i utvecklingsländerna: *Sak A 21 (Tilläggsförslag), A 28*
- Universitet och högskolor: se Forskning
- Uppfinningar, lagstiftning om arbetstagarers: 734
- Upphovsrättslig lagstiftning: 734
- Upplysning: se Information
- Upplysningsfilm, in- och utförsel av: 782
- , skattefrihet för: 757—758
- Uppsatstävlingar: se *Sak D 52*
- Uppslagsbok, nordisk: 755, 758—759
- Utbildning: se även Administratörer, Experter för utvecklingsländerna, Forskning och forskningsinstitut, Hälsovårdsutbildning, Lärare, Speciallära-

- re, Teknisk utbildning, Trädgårds-
konst
- , jämförelse av värdet av grundläggande skol-: 743—744
- Utländsskolor, skandinaviska: 746—747
- Utlänningslagstiftning: *Sak D 50*
- Utländska periodica, samkatalog över: 741, 763
- Utlänningsmyndighet, gemensam: *Sak A 9 (Ändringsförslag)*
- Utmätning: 733
- Uträckning av farvatten: *Sak D 55*
- Utredningar, nordiska: 1184, 1192, 1194
- Utredningsarbete, information om nordiskt: 1215
- Utrikestjänst, samarbete om: *Sak D 84*
- Utställningar: se Konstutställningar
- Utvandringsintresserade, information för: *Sak D 60*
- Utvecklingsländer: se även Nya och avlägsna stater
- , hjälp till: *Sak A 21, A 25, A 28, D 87; 60—61, 73—74, 84—85, 91—92, 94—122*
- Valuta: se Resevaluta
- Vand-: se Vatten-
- Vapen, in- och utförelse av: 781
- Vapenvägrare: 1193—1194
- Varucertifikat: se Exportdokument
- Varumärkeslagstiftning: 734
- Vattenförening: se *Sak D 72*
- Vattenkraft: *Sak D 49*
- Vattenvårdsforskning: *Sak D 72*
- Veje: se Vägar
- Vejr-: se Väderleks-
- Venedig, Biennalen i: *Sak D 13*
- Verkställighet av administrativ myndighets beslut: se *Sak D 2*
- av frihetsstraff i annat nordiskt land: *Sak D 17*
- Veterinärer, arbetsmarknad för: *Sak D 48*
- Vigselrätt för sjömanspräster: 731
- Vilt, fridlysnings- och jakttider för: *Sak D 31; 1013—1014*
- Vin: se Alkohol
- Vindikation: se Godtrosförvärvares rättsställning
- Visumfrihet för flyktingar: se *Sak D 81*
- Väderlekstjänst i Nordsjön: 782
- Vägar: se även Landsvägstransport
- i norr: 782
- Våben: se Vapen
- Yrkeschaufförer, arbetstid för: 778
- Åklagarsamarbete: se *Sak D 50*
- Ålderspension: *Sak D 64*
- Äktenskapslagstiftning: *Sak D 15; 730—731*
- Ämbete, rätt att inneha: se *Sak D 2*
- Änkepension: *Sak D 64 (Tilläggsförslag)*
- Økonomisk-: se Ekonomisk-
- Öresund, fast förbindelse i: *Sak D 1*
- Östersjön, skydd för laxbeståndet i: *Sak D 29*
- , skydd mot oljeförening i: *Sak D 58*
- Översättning av nordisk skönlitteratur till engelska: 759
- Ändsrettslig lovgivning: 734

PLAN ÖVER SESSIONSSALEN

1. Julius Bomholt	55. Anselm Gillström
2. Trygve Bratteli	56. Hans Gustafsson
3. Kaj Bundvad	57. Trond Hegna
4. Gunnar Bøe ¹	58. Gunnar Helén
5. Bertel Dahlgaard	59. Chr. L. Holm
6. Ragnar Edenman	60. Svend Horn
7. Tage Erlander	61. Per Hækkerup
8. Einar Gerhardsen	62. Nils Hønsvald
9. Guðmundur f. Guðmundsson	63. Sigurður Ingimundarson
10. Antti Hannikainen	64. Nils Jacobsen
11. Jens Haugland	65. Håkon Johnsen
12. Kjell Holler	66. Gísli Jónsson
13. Heikki Hosia	67. Magnús Jónsson
14. Hans Hækkerup	68. Sigfrid Jonsson
15. Carl P. Jensen	69. Tuure Junnila
16. Lars P. Jensen	70. Harry Klippenvåg
17. Rune Johansson	71. Ole Bjørn Kraft
18. Jørgen Jørgensen	72. Hertta Kuusinen
19. Viggo Kampmann	73. Harras Kyttä
20. Ahti Karjalainen	74. Urho Kähönen
21. Kauno Kleemola	75. Aksel Larsen
22. Nina Andersen	76. Helge Larsen
23. Herman Kling	77. Jon Leirfall
24. Hans R. Knudsen	78. Olavi Lindblom
25. Jens Otto Krag	79. Birger Lundström
26. Gunnar Lange	80. John Lyng
27. Kai Lindberg	81. Harald Løbak
28. Ulla Lindström	82. Nils Meinander
29. Nils Lysø	83. Finn Moe
30. Gösta Netzen	84. Harald Nielsen
31. Torsten Nilsson ¹	85. Bertil Ohlin
32. A. C. Normann	86. Einar Olgeirsson
33. Kjeld Philip	87. Claudia Olsen
34. Gösta Skoglund	88. Hugo Osvald
35. Karl Skytte	89. Gustav Pedersen
36. { Gunnar Sträng ²	90. Carl Petersen
{ Arne Skaug ²	91. Lempi Lehto
37. V. J. Sukselainen	92. Johan Poulsen
38. Ólafur Thors	93. Antti J. Rantamaa
39. Ralf Törngren	94. Juha Rihtnemi
40. östen Undén	95. Gösta Rosenberg
41. Arvid Andersson	96. Bent Røiseland
42. Birger Andersson	97. Kerttu Saalasti
43. Ásgeir Bjarnason	{ Rickard Sandler ³
44. Per Borten	98. } Ingrid Segerstedt Wiberg ²
45. Leif Cassel	99. Helge Seip
46. N. Chr. Christensen	100. Raket Sewerinn
47. Chr. Christiansen	101. Axel Strand
48. Sigrid Ekendahl	102. Sven Sundin
49. Lars Eliasson	103. Knud Thestrup
50. Yrjö Enne	104. H. C. Toft
51. Erik Eriksen	105. Irma Torvi
52. Holger Eriksen	106. Olli J. Uoti
53. Knut Ewerlöf	107. Johannes Virolainen
54. Karl-August Fagerholm	108. Erling Wikborg

¹ Ej närvarande vid sessionen. — ² Sträng närvarande 18/2—20/2, Skaug 23/2. —

³ Sandler närvarande 18/2—23/2, Segerstedt Wiberg 24 2.

